MANUALE PRAELATORUM REGULARIUM PRIMUS [- SECUNDUS]...

Luis : de fl. 1620 Miranda, Cornelio Francescucci

Digitized by Google

32
4 G
2

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google



MANVALE.
PRAELATORVM REGVLARIVM
SECVNDVS TOMVS.

AVCTORE
FR. LVDOVICO MIRANDA
Ordinis S. Franciſci Regularis Obſeruantiæ.

AD
ILL.^mum POMP. ARIGO. S.R.E.
Card. ampl.^mi Ord. minor. obs. protect.^em dign.^mum



ROMAE.
Apud Bartholomæum Zannettum.
ANN. M.D.C. XII.

Bibli: Comuni

ILLVSTRISSIMO ATQ. REVERENDISSIMO D.D.

POMPEO ARIGONIO

S. R. E. CARDINALI

TITVLI, S. BALBINAE,

Ordinis Minorum, Regularis Obſeruantiæ, Protectori meritiſsimo.

Sibi obſequentiſsimus filius, ex Minoribus minimus, Frater Ludouicus Miranda, S. & P. F. E.

BENE QVIDEM nobis fuit, ac fœliciter accidit nimis, Pompei Arigone, Card. ampliſſime & præſtantiſſime: idq. factum credo, non ſine ſuperna diſpenſatione, diuino fauente numine, atq; ex inſtantiſſimis Seraphici Patris noſtri Franciſci precibus; cum S. D. N. PAVLVS V. Pontifex Maximus, pro magna ſua benignitate, eximiaq. deuotione in ſacrum noſtrum Apoſtolicum Minoriticum Ordinem, ab Orienti in Occidentem, Septemtrione & Meridiem, adeo ſpatioſe ſe protendentem, magna noſtra gratia Protectorem, Gubernatorem, atque Correctorem eidem te conſtituit, virum vtique, ſcientia, potentia, prudentia, atq; grauitate, quammaxima præditum, Heroicis moribus imbutum, & exornatum, omnibusque numeris abſolutum: ſapientia qui ſcires, po-

tentia poſſes, Prudentia, atq; grauitate valeres, inſtar Dei Opt. Max. cuius in terris, reſpectu noſtri Vicesgeris, ex altiſſimo eminentiæ tuæ loco cuncta perluſtrans, attingens à fine vſque ad finem fortiter, omnia diſponere, & tot ac tantos, tibi obſequentiſſimos filios, Illuſtriſſimæ Dominationis tuæ alis protegere, regere, & gubernare, interdum etiam, opus ſi fuerit, corrigere, recta ire compellere, ac pro tuo ſanctiſſimo zelo, & deſiderio, ſuauiter, ſed efficaciter, in viam ſalutis dirigere. Ex hoc mirum in modũ lætantur atque gloriantur, ſacræ huius noſtræ Seraphicæ Religionis, profeſſores & alumni, fœlices ſe vbique proclamant, & ea de re indeſinenter, Deo Optimo Maximo, immortales ſemper gratias agere haud ceſſant. Licet vero omnes, pro debito, id tanti faciant, æſtiment, continuiſque vocibus in cœlum vſque euehant; at quis neſciat, ſpecialibus me in id ipſum, vinculis eſſe conſtrictum, tuum qui ſemper, in his Italiæ partibus expertus fuerim, ſingularem fauorem, propenſiſſimum animum, benignitatem eximiam, ſummam beneuolentiam, ſimque quaſi in actuali poſſeſſione, talia percipiendi, pro ea qua multis ab hinc annis D. Hieronymum à Miranda, S. D. N. Clementis Octaui, olim Camerarium, nunc autem Illuſtriſſimæ Toletanæ Eccleſiæ Canonicum, mihi germanum Fratrem, in hac alma Romana Vrbe commorantem, ſemper fuiſti proſequutus, cuius accepta beneficia, innumera, vt ex eiuſdem certa relatione accepi, tot ſunt ac tanta, vt referre ſi vellem, vix lingua ad narrandum ſufficeret. An non, Princeps Illuſtriſſ. & mea iſthæc videbuntur propria, quæ & merito acceptis adiungere debeam, conariq. proinde, vtcumque illis ſatisfacere, debitas ſaltem referendo gratias ac vincti, grati animi mei aliqualem oſtenſionem faciendo? Dubitabit nemo. Optarem quidem Amplitudini tuæ, condignum poſſe, pro meritis aliquod præſtare obſequium, ſed proh dolor, premor beneficiorum magnitudine, ac mearum imbecillitate viriũ. Nam quid non debeam, cui tantum debeo, ac tantis ſum aſtrictus vinculis? De referenda vtcumq. gratiæ cogitare, primum eſſe boni viri officium, vbiq. tradunt ſapientes quique, idq. rebus potius, quàm verbis faciendum, quemadmodum & arbores fertiles, non folia ſolum,

ſed

Digitized by Google

ſed dulces fructus, cultoribus ſuis ſolent afferre. At ipſe quid faciam, cernens me, Minorem Fratrem, omnino terrenis bonis omnibus deſtitutum, ac te integerrimum Iudicem, ad recipienda quæque munera, nedum magna, verumetiam minima, adeo penitus auerſum, vt quaſi non habens manus omnino cunctis videaris. Hinc eſt, quod cum alium, ad meas non haberem fructum, iucundiorem quem tibi fieri poſſe exiſtimarem, quam hunc ſecundum Tomum Enchiridij, ſiue Manualis Prælatorum Regularium, exilis ingenioli mei exiguum fœtum, cum priorem S. D. N. Paulo V. auſus fuerim dedicare, alterum iſtũ ſub tuo præclariſſimo nomine, in lucem prodire conſtitui. Suppliciter, omni qua poſſum humilitate, animique propenſione, Illuſtriſſimam D. T. deprecans, vt qui omnes recipis, nullum ſpernis, ac pro tua maxima humanitate & benignitate, benefaciendo de omnibus quaſi triumphas, digneris & me, & illum ſub tua protectione recipere, etſi enim efficere, quod vellem nõ valeo, facio ſaltim quod poſſum. Qua fiducia, & ſpe, ac ſummæ beneuolentiæ erga me tuæ, animo ſecurus quieſcam, deprecans Deum Opt. Max. Illuſtriſſimam D. T. incolumem in multos annos conſeruet, ac tandem ſuperna fœlicitate beet. Vale Princeps ac Protector Illuſtriſſime, è tuo inſigni Ara Cœli Conuentu, Kalend. Maij, anno 1612.

Frater

Digitized by Google

Frater Archangelus à Meſſana, totius Ordinis Fratrum Minorum, Generalis Miniſter & ſeruus. Reuer. in Chriſto Patri, Fratri Ludouico Miranda, Hiſpano, noſtræ Prouinciæ S.Iacobi, quondam Diffinitori, & in Salmanticenſi Academia Sacræ Theologiæ Lectori Iubilato, cauſarum S.Officij Qualificatori, actualiq. noſtro Secretario, ſalutem in Domino, & paternam benedictionem. Super ſpeculam ſacri noſtri Ordinis conſtituti, cum nec minima ſit noſtri muneris & Officij cura, Seraphice atque Apoſtolice Religionis noſtræ, ſed præcipue totius Eccleſiæ bonum promouere, ac eos qui in idipſum ſtrenue laborant, modis omnibus iuuare, & acceperimus, poſt plurimos, à te in Hiſpaniarum partibus, iam pridem libros Latino atque vulgari ſermone conſcriptos, typisq. mandatos, Enchiridion, ſiue Manuale quoddam Prælatorum Regularium habere, per ſacri noſtri Ordinis Patres, præuiſum atque approbatum, & Hiſpaniarum Regis priuilegio munitum, quod nec minimam, quinvero maximam Chriſtianæ Reipub. vtilitatem allaturum ſperamus, illudq. in publicum, ad cõmunem omnium vtilitatem prodire deſideres, Præſentium tenore in idipſum, tibi copiam facimus, quinvero & præcipimus, cum merito ſalutaris obedientiæ, vt poſtquam illud præſentaueris, coram Reuerendiſs. P. Magiſtro Sacri Palatij, ſolitamq. approbationem obtinueris, prælo mandare poſſis, cum noſtra benedictione. In quorum fidem, has litteras, noſtra propria manu, & officij noſtri ſigillo maiori muniuimus. Datis Romæ Nonis Octobris, 1610.

Frater Archangelus à Meſſana, qui ſupra, manu propria.

Imprimatur, ſi videbitur R. Patri Magiſtro Sacri Palatij Apoſt.
Cæſar Fidelis Viceſgerens.

Ex commiſſione Reuerendiſs. Patris Ludouici Yſtella, digniſſimi Magiſtri, Sacri Apoſtolici Palatij, omni qua potui attentione & conſideratione, perlegi opus Reu. admodum, ac doctiſſimi P.Fr. Ludouici Miranda, Sacræ Theologiæ Lectoris Iubilati, ac totius noſtri Ordinis Minorum, de Obſeruantia diſertiſſimi Secretarij, cui titulus, Manuale Prælatorum Regularium, in duos Tomos diuiſum, in quibus atteſtor, omnino me nihil reperiſſe, quod Catholicæ fidei, aut bonis moribus, vtcumque videatur contrarium, quinvero obſeruaſſe, eiuſdem Auctorem, adeo plene huic argumento ſatisfeciſſe, vt in eo genere, quod verè fatear, nullum hucuſque luculentius, doctius, atque copioſius crediderim opus in lucem prodijſſe, ob quæ dignum iudico, vt ad publicam totius Eccleſiæ vtilitatem, quamprimum prælo mandetur. In cuius rei fidem, &c. E Regali noſtro Conuentu S.Petri in Monte Aureo, prima die Februarij 1612.

Frater Ioannes Carthagena.

Imprimatur.
Frater Damianus à Fonſeca, Magiſter & Socius Reuerendiſſimi Patris Fratris Ludouici Yſtella, Sacri & Apoſtolici Palatij Magiſtri, Ord. Prædicatorum.

Operis Argumentum.

IN priori Tomo huius noſtri Enchiridij, ſiue Manualis Prælatorum Regularium, præmiſſa Religioſi ſtatus inſtitutione & origine, qua potuimus breuitate, claritate, atque vt credo, mira, & ingenti reſolutione, vtcumq. tradidimus, quæ obſeruanda ſunt in communi praxi, ab omnibus in vniuerſum Religioſis ſubditis, & ad ipſorum pertinent inſtitutum. In hoc vero ſecundo idipſum fiet, Deo dante, de ſpectantibus ad Prælatos, Eccleſiaſticosq. Iudices, ac rectam ſuorum munerum & officiorum adminiſtrationem. Exordientes à conditionibus & qualitatibus, in eiſdem requiſitis, quo ad genus, quoad ætatem, legitimitatem, ſcientiam, & ſufficientiam, idq. generis alia, quæ eoſdem oportet habere quammaxime, tàm ſecundum ius commune, quàm ſecundum noſtras generales Conſtitutiones. Deinde ad particularia deſcendendo, ſtatuuntur, quæ obſeruanda ſunt, in celebratione Capitulorum quorumcumque, tàm generalium, quàm particularium, ſiue Prouincialium, & in electione canonica, Prælatorum omnium, diciturq. copioſiſſime, quid cuiq. eorum proprio incumbat officio & muneri. Poſtmodum vero, ad ipſorum aliqualem inſtitutionem, pro eis ſaltem, qui nedum Iuri Ciuili & Canonico; verumetiam nec Theologiæ ſacræ, egregiam operam nauarunt, breuem quamdam ac reſolutam nimis facimus tractationem, de pertinentibus ad Legum, Conſtitutionum, Statutorum, & Conſuetudinum materiam, necnon & compilationem omnium quæ continentur in Iure, tam Ciuili, quam Canonico, explicanturq. & declarantur omnes

nes fere Quæſtiones, atque difficultates, quæ ad cenſuras Eccleſiaſticas ſpectant,& ad Regularia priuilegia, quibus poſt ſacrum Concil. Triden. perfrui & gaudere poſſunt Religioſi, multaq. alia traduntur,quæ, vt crediderim, intuenti iniucundū non erit legiſſe. Immenſus quidem labor & cui viro,in tot ac tantis rebus diſtento, humanæ vires vix videbantur ſufficere, ſed qui Dei Opt. Max. gratia & adiutorio,factus fuit ſuauis. Id obſecro cedat, in ipſius gloriam & laudem, ſanctiſſimæq. ſuæ Matris, Seraphici noſtri Patris Franciſci, Diuorum ac glorioſiſſimorum Antonij, Ludouici, Bonauenturæ, ac Thomæ Aquinatis Doctoris Angelici, quos à primis incunabulis, Patronos, fautores & protectores ſemper habui & elegi, quorum etiam opem, auxilium, clementiam, atque benignitatem imploro, vt plura alia,quæ cœpta ſunt,maiori forſan æſtimatione atque conſideratione digna,quæ in dies in lucem edi parantur, optatum ſuum conſequantur finem, ad totius Eccleſiæ vtilitatem publicam, atque priuatam Religioſorum omnium, ſed maximè Prælatorum Regularium,inſtructionem & directionem.

MANVA-

Digitized by Google

MANVALE PRAELATORVM REGVLARIVM.

SECVNDVS TOMVS.

QVÆSTIO PRIMA.

De Prælatis Regularibus, quantum ad genus, in Octo Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrùm deſcendentes ex Iudæis, Sarracenis, ſiue hæreticis, in noſtro ſacro Minorum Ordine, in Superiores, atque Prælatos poſſint aſſumi?

PRO huius Articuli intelligentia, & vt paremus viam ad ea, quæ in ſubſequentibus ſunt dicenda, nonnulla oportet pręmittere fundamenta. Primo eſt notandum, ꝙ ſtando in iure communi, & communiter, atque regulariter loquendo, omnes in vniuerſum fideles baptizati, qui Chriſti fidem ſemel ſuſceperunt, atque ab ea numquam defecerunt, ſiue retroceſſerunt, cuiuſcumque ſtatus, & conditionis extiterint, Iudæi licet ſint, Græci, aut Gentiles, ſeu potius ab eiſdem deſcendentes, & à quacumque natione ortum, ſiue originem trahentes, ſi aliàs apti, atq. habiles inueniantur, admittuntur, & recipiuntur, recipi, atque admitti poſſunt & debent, non ſolum ad gratiam, & ad gloriam ſuſcipiendam, poſtquam ſemel in Eccleſiam recepti ſunt, verum etiam (reſpectiue loquendo) & ad quæcumque munera, & officia, quæ in Chriſtiana Republica haberi poſſunt, & ad quaſcumque Præfecturas, & Dignitates Eccleſiaſticas, abſque delectu, & diſcrimine. Hoc eſt certiſſimum, & conſtitutiſſimum, ac prorſus omni dubio procul, ſtando in Iure communi, & communiter loquendo. Et quidem quantum attinet ad gratiam, & ad gloriam, & omnia ea, quæ ad animam, & æternam ſalutem ſpectant, ex innumeris ſacræ Scripturæ locis idipſum facile erit colligere, ſed maxime ex doctrina Diui Pauli, qui in innumeris ſuæ doctrinæ locis, incunctanter dicit, *non eſſe diſtinctionem faciendam Iudæi, & Græci, nam idem Dominus omnium, diues in omnes, qui inuocant illum. Omnes enim,* inquit, *qui inuocauerit no-* *ad Rom. c. 3. & 10.*

men Domini, ſaluus erit. Et addit, *quod omnis, qui credit in ſillum, non confundetur*. Quibus etiam concinit id, quod in Actibus Apoſtolorum, dixiſſe fertur olim Diuus Petrus, poſt viſionem illam magnam, de linteo illo magno, quod quatuor initijs ſubmitti videbatur de cælo, *In veritate,* inquit, *comperi, quod non eſt perſonarũ acceptio apud Deum, ſed in omni gente, qui timet eum, & operatur iuſtitiam, acceptus eſt illi*. Hac itaque de re nulli dubium. Neque vllam prorſus habendam eſſe rationem generis Iudæi, aut Græci, quantum attinet ad gratiam, & ad gloriam, & ad ea, quæ ad animæ ſalutem ſpectant. Sed quantum ad officia, & munera, ac dignitates Eccleſiaſticas, ſiue ſeculares, quod in his, ſtando in Iure communi, nulla ſit etiam facienda differentia, inter Iudæos, atque Græcos, ſiue Gentiles prædictos, ex vtroque Iure facile erit colligere, ſed maxime ex iure Canonico. vbi ad hoc propoſitum, reperietur aliqua expreſſa capitula. Facit in primis ad hoc *cap. eam te, de reſcriptis.* vbi Alex. III. Tornacenſi Epiſcopo ſcribens, eumdem reprehendit pro eo, quod Eccleſiæ ſuæ præbendam quamdam, cuidam de genere Iudæorum originem trahenti, conferre noluerit, & eſt textus ad hoc propoſitum, ſatis notabilis, & qui communiter à Doctoribus adducitur. Vbi præfatus Põtifex, poſt multa alia, in ſequẽtia verba prorupit: *Nã pro eo, quod Iudæus extiterit, ipſum dedignare non debes*. Quæ quidem verba exponens Gloſſa ibidem, *verbo, Iudæus,* inquit ab eo dicta fuiſſe, *quoniã de Iudæis conuerſis Eccleſia fundata fuit*. Pro quo allegat, *cap. in nouo. diſt. 21. & cap. recurrat. 32. q. 4.* & addit, *quod propterea quod ille Iudæus extiterit, potius debuerat laudari, & commendari, quam repelli, aut repudiari*. Facit & ad hoc *cap. ad decorem, de inſtitutionib. & cap. venerabilis, de præbend. & dignitat.* multaq. alia capitula & iura, ad id in iure Canonico licebit adinuenire, quę breuitatis gratia facio miſſa. Et quamuis reperiatur ibidem, *cap. ſtatutum, el 2. de hæreticis, lib. 6.* quo ab officijs, & dignitatibus excluduntur, omnes intra ſecundum gradum per paternam lineam, per maternam vero, intra primum ab hæreticis deſcendentes, illud tamen non obſtat præmiſſis: nam vt ex eodem, atque ex ipſius titulo, ſatis conſtat, facileq. patere poteſt intuenti, ſolummodo loquitur, locumq. habet in hæreticis, quales ſunt, qui poſtquã ſemel fidem ſuſceperunt, perfide ab ea defecerunt, atque retroceſſerunt, ab ipſiſq. intra dictos gradus deſcendentibus, non autẽ in Iudæis, Gentilibus, Ethnicis, ſiue Sarracenis, ipſorumq. filijs, ab illiſq. deſcendentibus, qui fidem nunquã receperunt, aut poſtquam eandem ſuſceperunt, ab ea numquã retroceſſerunt; hi enim nõ cõprehendũtur, aut cõprehendi poſſunt in ſupradicto decreto, & *cap. ſtatutum.* Quod vnanimi conſenſu tenet cõmunis omnium DD. corona, & opinio, ſed ſpecialiter hac de re, cõſulatur Felin. *in ſupradicto cap. eã te,* vbi ex eo colligit, ac ponit pro regula, *quod infidelitas, procedens in promotionibus non nocet, niſi fuerit hæreſis, aut conuerſio recens*, quod eſt certiſſimum, atque conſtitutiſſimum, ſtando in iure communi, canonico, atque ciuili, ni forte propter aliquam rationem, & cauſam contrarium alicubi reperiatur determinatum, atque deciſum, de quo inferius dicemus.

Actuum 10.

Infidelitas procedens in promotionibus nó nocet, niſi fuerit hæreſis, aut conuerſio recens.

Felin. in c. eã te. de reſcript.

Secundo præmitto, ꝙ quamuis ſupradicta omnia vera ſint, ſtando in iure communi, canonico, atque ciuili, adhuc tamen aliqua reperiuntur ſtatuta, loquendo de iure ſpeciali, & priuilegio, & Conſtitutiones Summorũ Pont. quibus auctoritate Apoſtolica, nõ quidẽ ex odio generis, ſed ꝓpter aliquas iuſtas, legitimas, atq. multũ rationabiles cauſas, non ſolũ hęretici ſupradicti, ab ipſiſq. deſcendentes, intrã prædictos gradus, verumetiam & Iudæi, Sarraceni, eorumq. ſucceſſores, ad certum vſque, & determinatum gradũ, præfixumq. terminum, inhabilitantur, inhabileſq. redduntur, ad quæcumq. ho-

noris

noris officia,& dignitates Eccleſiaſticas,atq. ſeculares,ꝙ,vt reſoluit Nauar. cũ ſit expreſſe contra ius comune,nullus Summo Pont. inferior,aut ſine ipſius ſpeciali licentia,& permiſſione,vllo modo potuiſſet efficere,vt nos etiã latiſſime diximus in præced. Tomo q.19.art.7. notab.2. dicemuſq. amplius infra,cũ de ſtatutis, & Cõſtitutionibus noſtri ſacri Ordinis,ſpecialem fecerimus mentionem. Sed vt in preſenti ad particularia deſcendamus,dico, ꝙ inter Conſtitutiones alias,quæ hac de re circumferuntur , ſpecialiſſima eſt quędã Pauli IV. facta anno 1558. die 24. Aprilis , Pontificatus ſui anno 4. Vbi renouans, atq. innouans ſimilẽ aliam Clementis VII. datã Romæ anno Domini 1525. die 14.Martij , reuocatã à Iulio III. anno Dñi 1550 . die 10.Octob. auctoritate Apoſtolica ſtatuit, ordinauit,atq. determinauit, *Quod deinceps nullus ſecularis, qui Iudaus,ſiue hareticus fuerit,ſeu à Iudais, vel hareticis (quorũ progenitores paterni,ſiue materni,viuentes,ſiue defuncti,vſque ad quartã generationem incluſiue,haretici declarati,& vt tales condemnati,& illi , ſeu eorũ corpora,& oſſa,ſeu eorum ſtatua igni tradita fuerint)originẽ trahentes,ſeu ex deſcendentibus pradictorum Iudaorũ,& hareticorum, vſque ad quartam generationem incluſiue,fuerit, vel ſit, in totius Ordinis Fratrum D. Franciſci,Fratrem dicti Ordinis in quibuſcumq. locis,& mundi partibus,vbi Religio, & Ordo Fratrum huiuſmodi fuerit,aliquo modo,ſub quouis pratextu, & quaſito colore,ſub panis infraſcriptis , eo ipſo per ſic recipientes,& admittentes abſque declaratione aliqua incurrendis,recipi & admitti poſſint .* Hæc ſunt expreſſa verba ſupradicti Pauli IV . loco ſupra citato,vbi agit de receptione Nouitiorũ, ſeu nouiter cõuerſorum ad Ordinem. Sed inferius,agẽdo de iã receptis,atq. in noſtro Ordine ſacro exiſtentibus,prohibere etiã volens,ne aliqui ex huiuſmodi , ad Ordinis officia, & dignitates admittantur,in ſequentia verba prorupit: *Et ſi aliqui tempore Data praſentium,inter Fratres Minores totius dicti Ordinis S.Franciſci,in quibuſcumq. locis,& mundi partibus,vbi Religio,& ordo Fratrum huiuſmodi, ſimiliter fuerint , qui olim Iudai,ſeu haretici fuerint,ſeu à ſimilibus Iudais,vel hareticis(quorũ ſimiliter parentes,& progenitores paterni, ſiue materni viuentes , ſeu defuncti vſque ad quartam generationem incluſiue,haretici declarati, & vt tales condemnati, ac illi , ſeu eorum corpora & oſſa,vel ſtatua igni tradita fuerint) originem trahentes,ſeu deſcendentes vſque ad quartam generationem incluſiue, etiã ad quacumq. dignitates, beneficia,& officia Eccleſiaſtica obtinenda, & exercenda , pramiſſis non obſtantibus, ſufficienti diſpenſatione,ſeu indulto ſuffulti reperiantur , in Miniſtros Generales, ſeu Prouinciales , ac Commiſſarios generales , ſeu quoſcumque alios Commiſſarios , vel Guardianos, aut Pradicatores , etiamſi alias ſoliti fuerint , ad huiuſmodi officia , Generalatus , Commiſſariatus generales , & cuiuſcumque alterius Commiſſariatus, Prouincialatus, ſeu Guardianatus, & pradicationis eligi, & aſſumi, nullatenus de catero eligi, aſſumi,ſeu recipi poſſint, electioque, & aſſumptio, ſiu receptio de illis facta ad officia pradicta , ſi fieri contigerit de facto, nullius ſit roboris , vel momenti, & pro non facta habeatur , nec vigore electionis , aſſumptionis, ſeu receptionis pradicta, illi ſic electi aliquid adminiſtrare, ſeu pradicare poſſint, ſed omnia, & ſingula per eos ſic electos , & aſſumptos , de facto adminiſtrata & geſta, viribus careant , & nullam prorſus firmitatem obtineant, nec ius alicui tribuant.* habetur vbi ſupra . Poſtmodum vero proſequitur, præcipiendo , prohibendo,& inhibẽdo,vt talibus ſic electis,à ſubditis nulla omnino preſtetur obedientia . Supradictam Pauli IV. Conſtitutionem ad litteram confirmauit poſtmodum Pius IV. anno Domini 1559 . Pontificatus ſui anno 5. Menſis Decemb.die 5. cuius confirmatio incipit, *Prouiſionis noſtra*. Et quamuis Pius V.anno Domini 1571. in quadam alia ſua Conſtitutione , ſeu Extrauagan-

Nauar. lib. 3. cõſ. 11. de Reg. conſ. 26. & lib. 5. tit. de Iud. & Sarracenis, conſ. 1. & tit de har. conſ 22.

Pauli IV. Conſtitutio, circa deſcendentes ex Iudæis, vel hæreticis.

A quibus Summis Pontt. ſit confirmata ſupradicta Pauli IV. Cõſtitutio, & de varietate, quæ hac de re reperitur in priuilegijs.

ti, quæ incipit, *Paſtoralis officij*, Conſtitutiones prædictas Pauli Quarti, & Pij Quarti limitauerit, atque reſtrinxerit, ad ſecundam vſque generationem ex parte patris, primam vero ex parte matris, ſicut eam reſtrinxerat, atque limitauerat, antea Iulius Tertius, vt conſtat ex Pauli Quarti Conſtitutione prædicta, at Gregorius Decimustertius anno Domini 1574. reuocando prædictam Conſtitutionem Pij Quinti, confirmauit ſupradictam Pauli IV. & Pij IV. ac de nouo ſtatuit omnino, vt ſeruaretur, & præcepit, quod etiam extendatur, ſiue extenderetur ad deſcendentes ex Sarracænis, vſque ad quartam generationem incluſiue. Incipit hæc Gregorij Conſtitutio, *Conſueuit.* Et quamuis non deſint, qui aſſerant, ſeu dicere, affirmareq. audeant, ipſam eſſe poſtmodum reuocatam à Sixto Quinto, præcipiente, vt Conſtitutio Iulij Tertij, & Pij Quinti præfata ſeruaretur, & hanc reuocationem ſcriptam, reperiri in libro Ordinis, qui habetur in Conuentu de Aracæli, in Archiuio Procuratoris Generalis Romanæ Curiæ, cum tamen non inueniatur, neque eius rei vllà certa fides habeatur, ſiue aliquod reſcriptum authenticum, dicendũ procul dubio videtur, circa hoc eſſe ſtandum in Conſtitutionibus ſupradictis Pauli IV. & Pij IV. & Gregorij XIII. ac iuxta ipſas decernendum, atque determinandum, quidquid ſeſe obtulerit in prædictis.

De differentia circa intelligẽtiam prædictarum Conſtitutionum.

Tertio præmitto, ꝙ quamuis circa prædictarum Conſtitutionũ intelligentiam explicationem, & declarationem, magna ſit lis, & controuerſia inter Doctores, qualiter debeant intelligi, obſeruari, atque practicari, vt nos latiſſime diximus in primo Tomo, loco ſuperius citato, in quarto notabili, aſſerentibus quibuſdam, quod Conſtitutiones prædictæ, generaliter comprehendunt, omnes in vniuerſum Iudæos, Sarracenos, & hæreticos, ab eiſdemq. deſcendentes, intra quartam generationem incluſiue, abſque vlla prorſus limitatione: affirmantibus vero alijs, quod non ita ſit, aut comprehendantur ſupradicti omnes, niſi cum hac conditione, & limitatione, nempe quod eorum, ſeu progenitorum ſuorum corpora ſimul fuerint concremata, & igni tradita, intra quartam prædictam generationem, vt latius patet in ſupradicto quarto notabili, adductis ibidem hinc inde rationibus & argumentis, quæ circa difficultatem iſtam, pro vtriuſque opinionis parte verſantur, vt quod hac in re tenendum eſt, & verius atque probabilius nobis videtur, paucis dicamus, breuiter ac reſolutiue, ſequentes ſtatuo concluſiones, quibus ad vnguem explicabuntur, atque declarabuntur omnes ſupradictæ Conſtitutiones, ſiue Motus proprij.

Prima Concluſio.

Qui in noſtro ſacro Ordine in quartũ gradũ deſcendunt ex Iudæis, Sarracenis, ſeu hæreticis, nõ poſſunt in Prælatos eligi, & præfici, & electio de eis facta, eſt ipſo iure nulla.

NVllus ſacri noſtri Ordinis Frater, ex infecto genere natus, qui olim Iudæus, Mahometanus, aut hæreticus extiterit, ſeu deſcendens ex conuerſis Iudæis, Mahometanis, Sarracenis, aut hæreticis, intra quartam generationem, quorum corpora, oſſa, ſeu ſtatuæ igni traditæ fuerint, & concrematæ, in Prælatum poteſt eligi, aut præfici, & electio aliter facta eſt ipſo facto & iure, irrita & nulla. Hæc concluſio habetur expreſſa in ſupradicta Conſtitutione Pauli IV. ab illis verbis: *Et ſi aliqui tempore datæ præſentium, &c.* vſque, *Viribus careant, & nullam prorſus firmitatem obtineant, neque ius alicui tribuant.* Quibus verbis agit de Prælatis iã electis, tẽpore quo data & facta fuit Conſtitutio ſupradicta, quibus etiam, aut omnino ſimilibus, vtitur infra, agendo de Prælatorũ electionibus poſt-

poſtmodum faciendis, quæ breuitatis cauſa in præſentiarũ omitto: nam, vt dictum eſt, tota Conſtitutio ad vnguem habetur expreſſa, in dicto primo Tomo, quæſt. 19. art. 7. & habentur ab illis verbis: *Diſtrictius inhibentes*, vſque, *decernentes irritum, & inane, &c.* & apponitur excommunicationis latæ ſententiæ pœna, contrarium facientibus, quod eſt valde notandum, ac memoriæ commendandum.

Secunda Concluſio.

Qualiter intelligenda ſit ſupradicta Conſtitutio, circa deſcẽdentes ex Iudæis, ſeu Sarracenis.

Non eſt neceſſum, vt quiſpiam in hac Conſtitutione comprehendatur, quod ſimul ſit Iudæus, aut Mahometanus, ſeu potius ex Iudæis, aut Mahometanis deſcendens. & ꝙ progenitorum ſuorum corpora, aut oſſa igni fuerint tradita, & concremata intra quartum gradum, vt non in Superiorem, atque in Prælatum, noſtræ ſacræ Religionis poſſit eligi, præfici, atque aſſumi, quin vèro etiamſi progenitorum ſuorum corpora (vt præmittitur) intra quartum gradum, non fuerint concremata, & igni tradita, ſi ex ſupradictis Iudæis, ſiue Mahometanis, intra quartum gradum deſcendit, in ſupradicta Conſtitutione comprehenditur, per ipſamque excluditur. Hæc concluſio probatur in primis per ſupradicta, & per ea, quæ latiſſime diximus in primo tomo, quæſt. 19. art. 7. de mente Nauarr. in 4. notab. vbi, ni fallor, luculenter oſtendimus, hanc eſſe veram, atque genuinam ſupradictæ Conſtitutionis Pauli IV. intelligentiam, explicationem, & declarationem. Et quamuis, vt ibi etiam diximus, contraria ſententia, nō omnino videatur improbabilis, loquendo de æquitate, clementia, & pietate, atque vtcumque practicari poſſit, quantum ſpectat ad receptionem alicuius Fratris ad Ordinem, non tamen, vt mihi videtur, conuenit, aut expedit, vt practicetur, quantum attinet ad Prælatorum præfectionem, & electionem, ac promouẽdos ipſos, & præſtandas illis præfecturas, dignitates, ſiue Prælaturas, quin vero oportet quammaxime, vt non amplietur, quoad hoc Conſtitutio ſupradicta, ſed obſeruetur ad literam, & in ſuo remaneat vigore. Sint contenti, qui eiuſmodi ſunt, vt æquitatis, bonitatis, atque benignitatis gratia, iuxta probabilem quorumdam opinionem, contra probabiliorem, vt nedicam, contra conſcientiam, & contra omnem prorſus rationem, admittantur, & recipiantur ad Ordinem. Nam quod neophyti, id eſt, noui in fide, non admittantur, ſeu admitti debeant, ad Præfecturas, ſiue Prælatias, etiamſi ſint ex Gentilibus orti, & nati, cum non ſint veterani milites, ſed noui, & ex nouiter conuerſis deſcendentes, in ſacris Canonibus, atque Concilijs, multa id nos iura, & capitula docent. In primis facit ad hoc *cap. prohibentur, diſt.* 48. vbi id expreſſe habetur, & Concilium Nicænum cap. 2. quod habetur *in cap. quoniam, eadem diſt.* 48. Concilium etiam Sardicenſe canone 13. & Laodicenſe cap. 3. Diuus etiam Gregorius lib. 4. Moral. idipſum aperte dicit, ſed expreſſius in epiſtola quam ſcripſit Syagrio Epiſcopo, atque alijs Epiſcopis, quæ habetur lib. 7. epiſt. 100. & refertur *in cap. ſicut neophytus 48. diſt. ſupradicta*, vbi ad hoc propoſitum, dicuntur plura, eaq. notatu digniſſima, quæ facile poteſt videre quilibet. Sed præterea ratio in id eſt appoſitiſſima, nam, vt inquit Innocentius Papa I. in epiſt. 12. quæ eſt ad Aurelium: *Miſerum eſt eum fieri magiſtrum, qui necdum nouit eſſe diſcipulus, ſummumq. ſacerdotium adipiſci, qui in nullo ſacerdotij gradu prius fuit exercitatus*. Hinc & *in cap. conſtituit. 17. q. 4.* quod eſt deſumptum ex Concil. Toletan. 4. cap. 64. habetur, *vt Iudæi, aut ij, qui ex Iudæis ſunt, officia publica nullatenus appetant*. Redditurq. ibidem

Dignitates nō ſunt conferendæ nouiter conuerſis, ſiue ſint ex Gẽtilitate, ſiue ex Iudaiſmo:

Digitized by Google

ratio, *Quia*, inquit Concilium, *ſub hac occaſione Chriſtianis iniuriam quandoque faciunt*. Facit & ad hoc *cap. nulla officia, diſt.* 54. vbi ſimilia verba habentur, & Gloſſa explicando verba illa, *Iudæis*, dicit eſſe intelligenda de Iudæis, de nouo ad fidem conuerſis, vel de illis, qui ex familia ipſorum ſunt. Multa ad id iura,& capitula poſſent adduci; quæ breuitatis cauſa facio miſſa, cum ſi hæc obſeruari velint, ſuperq. ſatis ſupradicta ſufficiant.

Tertia Concluſio.

Qualiter ſit intelligenda dicta Coſtitutio, ei ca deſcendentes ex hæreticis.

Per ſupradictam Pauli Quarti Conſtitutionem, à Prælationibus, & dignitatibus etiam excluduntur hæretici, & ex eis deſcendentes, quorum corpora & oſſa, intra quartam generationem,fuerint concremata, & igni tradita. Hæc concluſio conſtat expreſſe, ex ſupradictis Conſtitutionibus, & ex his, quæ circa earum explicationem, atque declarationem in primo Tomo diximus, quæſt.19. art.7.notab.4. Nam verba illa, *quorum corpora, & oſſa*, in dictis Conſtitutionibus contenta, ad ſupradictos tantum hæreticos referuntur, debentq. referri. Hi enim ſolummodo ſunt, qui à iudicibus ex relatione Inquiſitoram, propter amiſſam fidem ſemel receptam, ab eadem apoſtatantes, debent ac ſolent concremari, & igni tradi. Quod cum Bonifacius V I I I. *in dicto cap. ſtatutum, vel 2. de hæreticis. lib.6.* reſtrinxerit, atque limitauerit, ſolummodo ad primum, & ſecundum gradum, per paternam lineam, per maternam vero ad primum, vt ſupra diximus, prædictus Paulus I V. quantum ad Præfecturas, & Prælatias, reſpectu Fratrum noſtri ſacri Ordinis, extendit, atque ampliauit, vſque ad quartum ex vtraque parte, paterna ſcilicet, atque materna incluſiue. Sed aduertere licet, quod vtitur dictione copulatiua, *ac*, quæ dictio vtraque verba coniungit, præcedentia, & ſubſequentia, qua, meo quidem videri, ſignificatur, ac datur intelligi, quod ad hoc, vt ſupradicti ex hæreticis, vt præmittitur, intra quartum gradum deſcendentes, ab officijs Ordinis, & dignitatibus, per dictam Conſtitutionem excludantur, atque videantur excludi, non ſufficit, quod aliqui ex ſuis progenitoribus intra quartum gradum, propter hæreſim, ſiue perfidiam fuerint damnati, verumetiam requiritur, ac neceſſum eſt, quod propterea in eadem hæreſi, atque perfidia perſiſtentes, eorum corpora, & oſſa fuerint ſimul concremata, & igni tradita. Nam ſi propter ſupradictam hæreſim atque perfidiam,ſemel fuerint condemnati, non tamen etiam concremati, ſed Eccleſiæ reconciliati, crediderim, eſtq. grauiſſimorum ſententia & opinio, quod non in dicta Conſtitutione comprehenduntur, neque per illam, etiam ſtando in ipſius rigore, ſupradicti excludendi ſunt ab officijs Ordinis, prout in ſimili caſu, de eiſdem hæreticis agens, *ſupradictum cap. ſtatutum*, doctiſſimus Symancas explicat, etiam ſi tot annis Inquiſitoris fuerit officio functus, lib. ſuo Catholicarum Inſtitution. tit.29. num.15. & idem tenet Nauarr. lib.5. Conſil.de hæret.conſ.22. num.2. Qua de re videatur P. Frater Emmanuel Rodriguez tom. 1. qq. Regular. quæſt.14. art.7. vbi ſupradictæ adhæret opinioni. Quam, & dicit tenuiſſe olim, doctiſſimum Doctorem Grado, in Salmanticenſi Academia iuriſperitiæ Cathedraticum primarium,& Reuerendiſſimum etiam Fratre Franciſcum à Camora, Generalem quondam Miniſtrũ,huius noſtri ſacri Ordinis, qui interrogatus hac de re in quodam Prouinciali Capitulo,à Patribus Diffinitoribus noſtræ almę Prouinciæ ſancti Iacobi, Reſpondiſſe dicitur, quod ſolum ij hæretici, ſeu ex hæreticis deſcendentes, qui, vt tales condemnati ſunt, ac eorum corpora,

Hoc eſt valde notandum pro deſcẽdentibus ex aliquibus,q. olim fuere hęretici, non tñ damnati, aut ſuorum corpora igni tradita.

ſiue oſſa, intra quartam generationem, propterea fuerunt concremata, & igni tradita, in ſupradicta comprehenduntur Conſtitutione, non vero alij deſcendentes ex his, qui, vt hæretici, fuerunt damnati, non tamen concremati, ſed vnitati Eccleſiæ reconciliati, ita vt non ſufficiat, quod facta fuerit condemnatio ſola, ſed vlterius requiratur corporum combuſtio, aut ipſorum ſtatuarum. Facit ad hoc Concil. Tolet. & refertur 1. q. 4. *cap. non imputatur*, vbi deſcendentes ex hæreticis, qui poſtmodum reconciliati ſunt, in priſtinos honores reſtituuntur. Eſt præterea prædicta explicatio, & declaratio, non ſolum iuri conſona, ſed & æquitati, ac rationi multum conformis: nam lex pænalis omnis, continens aliquid, contra generalem regulam iuris communis, ſeu aliquid ſtrictius præcipiens, intelligi, atque interpretari debet, non quidem late, ſed ſtricte, vt quanto minus fieri poterit, corrigat ius commune, prout habetur *in cap. cum dilectus. de conſuetudine. & in l. fin. C. de iure deliberandi, & l. ſi verba. §. de viro. ff. ſolut. matrimon.* facit & *cap. quæ à Iure, de Regul. Iuris, lib. 6. & lex benignius. ff. de legibus*: cum igitur ſupradicta Conſtitutio pœnalis ſit, & aliquid continens contra, aut ſaltem vltra terminos Iuris communis, non ampliari debet, ſed potius reſtringi, & ſatis eſt, quod aliquid operetur, ſeu in aliquo, aut aliquibus, ſuum ſortiatur effectum, quamuis non in omnibus: quod eſt multum notandum, atque memoriæ commendandum.

Lex penitus cō tinens aliquid contra Ius cō- mune nō late, ſed ſtricte debet interpretari.

Quarta Concluſio.

Deſcendentes ex ſupradictis Iudæis, Sarracænis, ſeu hæreticis, vltra quartum gradum, non in ſupradicta Conſtitutione comprehenduntur, ſed poſſunt in noſtræ ſacræ Religionis Prælatos, & Superiores præfici, eligi, atque aſſumi. Hæc Concluſio eſt expreſſa, grauiſſimi Doctoris Nauar. lib. 5. Conſil. de hæreticis, conſ. 22. num. 5. vbi reſpondens ad tertiam multarum quæſtionum, quæ ibidem ſibi fuerunt propoſitæ, circa prædictas Pauli Quarti, & aliorum Summorum Pontificum Conſtitutiones, poſtquam ab eo fuit quæſitum, An prohibitio præfata, ab officijs Ordinis, præbendis, atque dignitatibus, excludat omnes, quos vulgus Luſitanum, & etiam aliqua pars vulgi Hiſpaniæ, appellat *Chriſtianos nueuos*, etiam ſi ipſorum maiores, ante quintam generationem, ad fidem fuerint conuerſi, qui tamen numquam ad vomitum redierunt? Reſpondet, omni eſſe proculdubio, quod non excludit eos, neque extenditur ad ipſos. Cuius & rationem reddit, quoniam cum ipſammet Conſtitutio ſe reſtringat, ad deſcendentes ex huiuſmodi, intra quartam generationem tantummodo, in expreſſis non eſt locus coniecturis, *iuxta l. continuus. §. cum ita. ff. de verborum oblig.* Idem omnino, ac eiſdem verbis tenet ſupradictus Pater Frater Emmanuel Rodriguez 1. Tomo Quæſtionum Regular. quæſt. 14. art. 6. qui & addit, quod cum in dictis Conſtitutionibus, Summi Pontifices, clare, atque diſtincte loquantur, de deſcendentibus ex ſupradictis, ex genere maculato, intra dictum quartum gradum, non habent locum, neque extendi debent, ad gradus collaterales; ita quod Religioſus ille, cuius patruus ex parte patris, ſeu auunculus ex parte matris, pœna combuſtionis propter hæreſim fuerit damnatus, aut aliqui ex ſuis aſcendentibus collateralibus, non excluditur, neque comprehenditur in dictis Conſtitutionibus, cum vt dictum eſt, eædem de collateralibus nullam mentionem facientes, ſupradictam pœnam non imponant, niſi ſolummodo deſcendentibus ab huiuſmodi ex genere maculato, quacum-

Deſcendentes ex Iudæis, Sarracenis, ſiue hęreticis, vltra quartum gradum, in dicta Cōſtitutione non cōprehenduntur.

Hæc Conſtitutio non etiam habet locū in illis, quorum conſanguinēi collaterales fuere hęretici, & etiam illorum corpora & oſſa conſumata, & igne tradita.

que ex ſupradictis rationibus, intra quartam generationem,per lineam rectam incluſiue. In expreſſis enim non eſt locus coniecturis, & vt dicitur,odia reſtringi, fauores verò conuenit ampliari.

Quinta Concluſio.

In dicta Conſtitutione nõ cõprehenduntur, neophyti ex parentibus Gentilibus nouiter ad fidẽ conuerſis, deſcendentes.

Neque etiam in ſupradictis Conſtitutionibus, comprehenduntur Neophyti ex parentibus Gentilibus nouiter ad fidem conuerſis, deſcendentes. Hanc concluſionem tenet expreſſe ſupradictus Pater Frater Emmanuel Rodriguez loco ſupra citato, art. 5. ibi; *ſecundo eſt aduertendum*, vbi dicit, quod licet nouiter conuerſi,ad fidem ex Gentilitate, rariſſime ad presbyteratum, & ad Epiſcopatum aſſumantur, prout conſtitutum habetur in Concil. Nicæno cap. 1. & 2. cuius meminit Gratianus *in cap. quoniam.*48 *diſt.* & in Concilio Arelatenſi 2. ſub Sylueſtro Pontifice huius nominis primo, & in Concilio Laodicenſi,celebrato ſub Liberio Pontifice Romano cap.3. atque in multis alijs Concilijs, & Summorum Pontificum epiſtolis, in præſentiarum tamen, & quantum attinet ad præſens noſtrum propoſitum, ſupradicti Neophyti,ex parentibus ad fidem ex Gentilitate conuerſis, deſcendentes, etiam intra quartum gradum, haudquàquam in ſupradictis Conſtitutionibus comprehenduntur. Quod & conſtare poteſt ex ipſiſmet; nam agendo de Iudæis, Sarracenis, ſeu Mahometanis, atque hæreticis,& ſimili labe infectis,nulla omnino mentio fiat de ſupradictis Neophytis, & deſcendentibus ex parentibus Gentilibus, nouiter ad fidem conuerſis.

Lex pœnalis, & exorbitans, nõ extenditur de vno caſu ad alium,neque de vna perſona ad aliam, propter ſimilitudinem rationis.

Nam, vt notum eſt in iure, lex pænalis, & exorbitans non extenditur, neque extendi debet, de vno caſu ad alium, neque de vna perſona ad aliam, propter ſimilitudinem rationis. Ex quo infertur, quod admittentes ad prælationes ſupradictas,aliquem, ſeu aliquos ex ſupradictis Neophytis, deſcendentibus ex parentibus, ex Gentilitate nouiter ad fidem conuerſis, non incidunt in pœnas poſitas, in ſupradictis Conſtitutionibus,neque electi ipſi renuntiare illas tenentur, cum per eas, ad id minime ſint inhabiles. Loquor de rigore, & dico ꝙ ſuſtineri poteſt hæc opinio ſtando in puncto iuris; nam ſecus eſt,& aliud forte erit dicendum, de conuenientia, & congruentia,nempe quod non conueniat, aut expediat, deſcendentes ex huiuſmodi ita nouiter conuerſis, ad prælationes vt admittantur, cum non ſint in fide veterani milites, neque à talibus deſcendentes.

Loquendo de decentia,& cõgruentia, non expedit eiuſmodi Neophytos, ex Gentilibus nouiter ad fidem cõuerſis deſcendentes, ad Prælationes aſſumi.

Qua de re videatur Couar. *in cap. ſi furioſus. 1.par. §.2.* & Doctor Ignatius Lopez à Salzedo, Iuris Pontificij in Complutenſi Academia Cathedræ primariæ profeſſor,in practicam Illuſtriſſimi, ac doctiſſimi viri Domini Ioannis Bernardi Diaz de Lugo Epiſcopi Calaguritani, cap.23.tit. de Neophytis, vbi & late explicat, quinam dicantur Neophyti, ſeu Neophytorum proprie comprehendantur nomine: qualiter etiam officia Eccleſiaſtica, & ſecularia Neophytis prædictis ſint,aut fuerint olim interdicta. Aduertendum tamen eſt, quod in ſupradicta noſtra concluſione, non fit mentio à nobis, de omnibus in vniuerſum Neophytis, ita vt contra ſupradicta, comprehendantur in eadem,Iudæi, ſeu ab ipſis intra quartum gradum deſcendentes, ſed tantummodo de Neophytis Gentilibus, & deſcendentibus ex parentibus ex Gentilitate nouiter ad fidem conuerſis. Hactenus de iſto Articulo.

ARTI-

ARTICVLVS II.

An pœnæ poſitæ in ſupradictis Conſtitutionibus, contra deſcendentes ex Hæreticis, quorum oſſa, & corpora, intra quartam generationem, igni fuerint tradita, & concremata propter hæreſim, comprehendant etiam eos, qui nati fuerunt, priuſquam ipſorum parentes laberentur in dictam hæreſim?

QVæſtio hæc difficillima eſt, multumque anceps, & dubia, & quæ vtrinque, magnos habet fautores, rationes, & argumenta fortiſſima, magnamq. pro vtraque parte probabilitatẽ. Et vt quod quæritur, planius fiat, ſtatuamus caſum, & ponamus exemplum, in eo Religioſo noſtri ſacri Ordinis, cuius tritauus, ſeu tritaua, propter hæreſim igni fuerunt traditi, & concremati, attamen eiuſdem filij, iam erant nati, quando ipſi prolapſi ſunt in hæreſim; idemq. dico de patre, aut matre, nam de ſimilibus ſimile eſt iudicium. Quæritur nunc, An eiuſmodi Religioſus, in ſacra noſtra Religione, vllo modo in prælatum præfici poſſit, & aſſumi?

Explicatur Articuli Titulus & in quo ſtas ipſius difficultas.

In qua quidem quæſtione diffinienda, vt certa ab incertis ſeparemus, certiſſimum eſt, quod ſi certo ſcitur, atque legitime probatur, Religioſum prędictum, à dictis parentibus deſcendere, ſeu ab aliquo ipſorum, poſt hęreſis commiſſum crimen, ratione cuius eorum corpora, ſeu ſtatuę, igni fuerunt traditæ, & concrematæ, nulli dubium eſt, ꝙ iſte talis in noſtro ſacro Minorum Ordine, nullo modo poteſt in Superiorem, ſiue Prælatum pręfici, atque aſſumi, ſtando in dictis conſtitutionibus, & quod tam ipſe electus, prælatiam ſiue dignitatem acceptãs, quam electores, hoc ſcientes, atq; eumdem eligentes, incidunt in pœnas in ſupradictis Conſtitutionibus conſtitutas. In hoc nulla eſt differentia, aut controuerſia, nec opinionum varietas, imo vero Doctores omnes vnanimi conſenſu in eo conueniunt, explicantes, atq; declarantes Conſtitutionem Bonifacij VIII. quæ incipit *ſtatutum*, poſitam in lib. 6. tit. de ſupradictis Hæreticis. Sed difficultas eſt, de illo, qui deſcendit à dictis progenitoribus, propter hęreſim concrematis, atque igni traditis, ſed tamen ipſe, antequam in prædictum hæreſis crimen laberentur, natus erat, & idem dico, de ipſorũ parẽtibus, auis, proauis & ſimilibus nẽpe, quod iam nati erant, antequã hæreſis crimen cõmitterent, de hoc eſt præſens difficultas.

Duæ hac de re opiniones. Prima opinio.

Qua de re, duæ ſunt extremæ opiniones. Quidam enim dicunt prædictum Religioſum, nihilominus in ſupradictis conſtitutionibus comprehendi. Quam opinionem, loquendo de alio ſimili caſu, tenet Couar. lib. 2. Variarum reſolution. cap. 8. num. 4. & 5. ibi, *quæritur quid dicendum ſit de filijs Hæreticorum*. Et Didacus Perez lib. 4. ordinam. l. 3. tit. 9. Et Greg. Lopez, in Legem Regiam 2. tit. 2. par. 7. & alij, quos refert Simancas lib. ſuarum catholicarum inſtitut. tit. 29. num. 22. inter quos refert Doctiſſimum P. Fr. Ildephonſum de Caſtro, noſtrę huius Religionis, ſed præſertim Prouincię D. Iacobi, magnũ decus, & ornamentũ, lib. 2. de iuſta Hæreticorum punitione, cap. vlt. & libro de poteſtate legis pœnalis. cap. 7. Et fundari poteſt hęc opinio, in duabus ſummorum Pontiff. Conſtitutionibus, quæ generaliter loquuntur de filijs Hęreticorum, eorum inquam, qui tempore mortis fuerunt hæretici. Prima conſtitutio habetur *in cap. filij, de Hæreticis lib. 6.* quæ eſt Alexand. IV. *vbi filij eorum, qui in articulo mortis hæreſim commiſerunt, pœnas Canonicas patiuntur, patiq. præcipiuntur.* Et certum eſt, quod prędictum capitulum, loquitur de filijs natis ante commiſſum crimen, ſiquidem loquitur de hæreſis crimine cõmiſſo, in mortis artic..

Secunda conſtitutio habetur, in iam pluries citato *cap. ſtatutũ el 2 eodem tit. de hæreticis in 6.* quod eſt Bonifacij VIII. vbi omnino idipſum præcipitur, & dicitur, *quod prædictorum Hæreticorum filij, infames eſſe dicuntur, eorum inquã hæreticorum, qui tales deceſſiſſe probantur.* Ex quibus vltimis verbis, deducit ſupradictus Didacus Perez, quod ad hoc, vt tales filij infames eſſe dicantur, infamia iuris, ſufficit probari, parentes eorum Hæreticos deceſſiſſe, ſiue ante commiſſum crimen nati fuerint, ſiue vero poſt. Certe prædictæ Cõſtitutiones magnam vim habent, ad dictam ſententiam comprobandam, atq; corroborandam.

Quibus & accedit non incongrua ratio, quam adducit prædictus Simancas, loco ſupracitato, nam cauſa punitionis hæreticorum in filijs, eadem eſt in filijs quocumq; tempore natis, ſiue ante cõmiſſum hæreſis crimen, ſiue vero poſt. Eſt enim hæreſis, vitium quoddam ſpirituale, non trahens à carne ſuum ortum, & originem, aut cum ipſa, vllo modo habens commercium: quo fit, vt diſtinctio illa, quæ in alijs criminibus obſeruari ſolet, de illis, qui naſcuntur ex infecta radice, ſiue, è contra, quæ, & forſan locum haberet in filijs Adam, antequam ipſe peccaret, ſi aliqui nati fuiſſent, An ſcilicet, illi contraherent peccatum originale, necne? locum non habeat in delicto, & caſu ſupradicto, cum id fiat, nõ propter carnalem deſcendentiam, ſed punitionis cauſa, vt dictũ eſt, & cauſa punitionis hæreticorũ, eadem eſt, in filijs, & deſcendentibus quocumque tempore natis, ſiue ante, ſiue poſt hæreſis admiſſum crimen. Propter hæc argumenta, atque his rationibus fundati, multi hanc ſententiam amplectuntur, quam & dicit ſupradictus Simancas, quotidiano vſu comprobari.

Secũda opinio.

Sed alia eſt, aliorum opinio, quibus & ipſe, pro eo quod benignior ſit, vehementer aſſentior. ij dicunt hæretici cuiuſcumque, catholicum filium, natum antequam pater in hæreſim laberetur, ſeu propter eam fuerit punitus, ac igni traditus, neque infamem eſſe reputandum, neque pœnis contra hæreticos poſitis obnoxium. Et quod iſti Doctores dicunt, de hęreticorum filijs in communi loquendo, dicendum perinde videtur, de ſupradicto religioſo, cuius parentes, aut alter eorum, propter hæreſim fuerunt concremati, & igni traditi, ſi tamen ipſe, aut ſui aſcendentes nati fuerunt, ante hæreſis commiſſum crimen. Hanc ſententiam tenere dicit Simancas, Calderinum, tit. de hæreticis, conſil. 3. Petrum, Cynum, & Angelum, *in l. quiſquis, C. ad legem Iull.* Præpoſitum, *in cap. quo iure, diſt.* 8. Dominicum, *in cap. 2 §. hæretici, de hæreticis, lib. 6.* Alphonſum à Carthagena, in quodam conſil. quęſt. 7. Tiraquel. de iure primogenitorum, quęſt. 31. nu. 4. & alij quos ibi citat, & ego breuitatis cauſa facio miſſos: ſed poſt alios tenet eandem ſententiam ſupradictus Salzedo, in practica criminali Canonica, c. 23. nu. 22. & P. F. Emman. Rodrig. tom. 1. qq. regularium q. 14. art. 3. quæ duæ ſententiæ, & opiniones, poſtquam vt diximus, de mente Doctoris Simancas, ambę probabiliſſimæ ſunt, & hinc inde pro vtraque parte, grauiſſima, habent rationes, cum tamen, vt ipſe ibidem dicit, vltima hæc benignior ſit, atque rationi, & æquitati conformior, cui & propterea, ipſe libenter, atque vehementer aſſentitur. Idem & ego in pręſentiarum facio, ac pro ea ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Religioſus deſcendens ex parentibus hæreticis, ante hęreſis commiſſum crimen, non cõprehenditur, in dicta conſtitutione.

Concluſio.

AD hoc, vt ſupradicti religioſi, deſcendentes ab hęreticis intra quartum gradum, incurrant pœnas contra ipſos poſitas, in dictis conſtitutionibus, neceſſum eſt, quod ab eiſdem deſcendant, poſtquam hęreſis crimen commiſerunt, nec ſufficit, quod ab ipſis trahant ſuam deſcendentiam, & originem,

Digitized by Google

ginem, ſi ipſi, aut eorum aſcendentes & parentes, nati fuerunt ante dictum commiſſum crimen. Hæc concluſio, vt credo, eſt vera, & conformis ſecundæ ſententiæ propoſitæ: ſed intelligenda, practicanda atque tenenda eſt, quando id certo conſtiterit, ac fuerit certiſſimum, & notorium, ſupradictos natos fuiſſe, ante cōmiſſum crimen; etenim ſi res ſub dubio ſit, & reuera dubitatur, atq; ignoratur, an nati fuerint ante, vel poſt hæreſis cōmiſſum crimē quid tunc temporis ſit tenendum, & dicendum, patebit inferius, in ſpecialibus, & particularibus Articulis, qui hac etiam de re, à nobis proponentur. In caſu tamen noſtræ concluſionis, quando ſcilicet, id eſt omnino certum atque notorium, quod noſtra concluſio ſit vera, atque tenenda, probatur multis iuribus, & rationibus. Sed Primo ex Concil. Tolet. 15. cap. 1. quod refertur 1. q. 4. *cap. non imputatur*, vbi parentes cuiuſdam Hæretici reconciliati, quin vero ipſius filij, in priſtinos honores reſtituuntur, & mox ſubiungitur, *quod etiam de filijs eorum, decernimus obſeruandum, qui poſt admiſſum parentum præmemoratæ profanationis ſcelus, nati eſſe produntur, ex gratia, & indulgentia.* Verba ſunt expreſſa prædicti Concilij. Ex quibus facile licet colligere, quod illi tantum filij ex gratia, & indulgentia in priſtinos honores fuere reſtituti, ipſaq. gratia & indulgentia indigebant, qui nati ſunt poſt hæreſis admiſſum parentum crimen, & poſt parentum ſuorum infidelitatem, non vero alij, qui ante prædictum crimen nati ſunt. Namq. cum in ſuo integro ſtatu ſemper permanſerint, nulla tali indigebant reſtitutione, gratia, ſiue indulgentia. Hoc quidem argumentum eſt fortiſſimum, atque vrgentiſſimum. Nec omnino ſatisfacit ſolutio, quam ad ipſum affert Couar. loco ſupra citato, dicendo prædictum Concil. & ipſius Decretum, non conuincere, cū ipſum non fuerit Generale, ſed Prouinciale, &c. nam quamuis hoc ita ſit, aut foret, & Concil. prædictū non conuinceret vt generale fauet tamen, multum dictæ noſtræ opinioni, & reſolutioni, propter maximā auctoritatē, eorū qui præfato Concil. interfuerunt, & ſatis eſt, quod hanc ſententiam fuerint amplexati, tot, tantiq. grauiſſimi Patres & Doctores, qui eidem interfuerunt, ſiue fuerit Generale, ſiue vero Prouinciale, pro nunc non curo. Sed præterea fauet huic noſtræ opinioni, & ſententię, auctoritas. D. Auguſtini, qui in quadam Epiſtola num. 75. dicit, *non imputanda eſſe filijs, parentum peccata, quæ poſt eorum natiuitatem à parentibus committuntur.* Verba ſunt expreſſa. Et ſupra Deut. q. 42. inquit, *filios natos ante peccatum patris, eſſe prorſus à pœna immunes;* *non enim*, inquit, *trahit aliquid ex patre, qui iam natus erat, quando eius pater peccauit*, & habetur in *cap. non imputatur, & cap. iam itaque* 1. q. 4. Ecce qualiter. B. Auguſt. amplectitur, mentionemq. facit illius generalis Regulæ, quod nati filij poſt commiſſum crimen, ex infecta radice procedunt, non vero alij. Cui & accedit ratio potiſſima, nam filius antequam generetur, dicitur eſſe in patre, tantummodo ſecundum corpoream, ſiue corporalē ſubſtantiam, & ſecundum potentiam generatiuam, quo modo dixit olim D. Paulus, ad Hebr. 7. Leui fuiſſe decimatū in lumbis Abrahæ: ad poſtquam eſt genitus, iam alio, atq; diuerſo modo, eſt ipſius patris actu filius: ergo alia longe ratio habenda eſt, de filijs ante generationem, & poſt ipſam; ac proinde de filijs natis poſt commiſſum crimen, dicendum eſt, dicique merito poteſt, quod ex infecta radice nati ſunt, non vero de illis, qui nati fuerunt, antequam crimen committeretur.

Non imputari debent filijs pa rentum peccata, quæ poſt ip ſorum natiuitatem commi ſerunt.

Secundo probatur eadem concluſio, à ſimili ex quodam Decreto Imperatoris Conſtantini, & habetur *in l. 2. C. de libertis, & eorum liberis*; vbi cautum eſt, vt crimen patris, noceat naſcituris filijs, nō autem illis, qui tempore criminis cōmiſſi, iam nati, & concepti fuerant. Habetur enim ibi, quod tā liberti,

berti eorumque filij propter ingratitudinem, reuocentur in ſeruitutem, iuxta Athenienſium leges, de quibus meminit olim Valer.Maxim.lib.2.c.1. quam legem ferens ſupradictus Conſtantinus, poſt alia,inquit, intelligendã eſſe,de filijs,qui poſtea nati fuerint,& ſubdit, *quoniam illis filijs delicta parentum non nocent,quos tunc eſſe ortos conſtiterit , dum libertate illi potirentur* : ergo idem omnino erit dicendum in caſu noſtræ concluſionis, de illis,quos certo conſtiterit,natos eſſe,atque conceptos , ante parentum ſuorum commiſſum hæreſis crimen . Cui rationi etiam fauet,auctoritas illuſtrium illorum, atque celeberrimorum virorum , qui interfuerunt condendis Hiſpaniarum legibus,Septipartitis nuncupatis,vulgari vero ſermone. *Las ſiete partidas*,eisquè ſtrenuam operam nauarunt , qui quidem,lege 6.tit.27. par.2. ſupradictam filiorum diſtinctionem ſequuti, de his filijs, qui ante vel poſt commiſſum crimen nati ſunt,poſt alia dixerunt, ſapientiſſimos, atque vetuſtiſſimos Hiſpanos maiores noſtros,in pœnis conſtituendis,hanc ſemper rationem obſeruaſſe.Quod etiam ſeruãt Regię leges 4.& 5.tit.1.lib.4.ordinamenti,& l.3.tit.&lib.eodẽ ergo idipſum in noſtro propoſito caſu,eſt dicendum.Præſertim,cum & ad id accedat etiam ipſa naturalis & viua ratio,quæ recte inſtituta,& expulſis tenebris,idem omnino docet.Nam ſi filius natus ante dignitatem patris, non conſequitur ipſius prærogatiuas , & honores,vt habetur,in pluribus legibus *in l.Paul.ff. de ſtatu hominum, & l. qui in vtero eſt. ff.eod.tit.& l.Emancipatum.ff.de Senatoribus,verſ.ſiquis conceptus,l.ſiquis decurio. 3.l.nec Dorothæum.l. Doctitij.l.Neminem.l.Diuæ memoriæ.l.vlt.C.de Decurionibus lib.10.l.Senator C.de dignitatibus lib.12.l.ſi Cohortalis.C. de Cohortalibus.lib.12. l.filij.§.Senatores ff.ad municipalem.§.ex contraria,Inſtit. de ingenuis* : multo ergo minus , illi nocere debet crimen patris , poſt eius natiuitatem commiſſum, cum odia reſtringi, fauores vero conueniat ampliari , iuxta regulam, *in cap. odia, de regul. iuris* , & iniquiſſimum ſit , vt quiſpiam alterius odio grauetur, vt habetur, *in l. ſi quis in ſuo §.1. C. de inoff.teſtam. l. D.Marco.C. de quæſtionibus*. Quibus quammaxime fauet , *cap. 2. qui filij ſint legitimi, cum Gloſſ. verbo , qui nati fuerant ante latam ſententiam* , vbi dicitur , *quod cum de commodo alicuius tractatur , tempus conceptionis ſpectandum eſt , & quod in tali caſu, pro iam nato habetur,qui in vtero eſt*. Ad quod probandum, dicta Gloſſa allegat omnia ſupradicta iura, & leges, multaq. alia,quæ illic licebit videre, quæ à me breuitatis gratia prætermittuntur .

Filius natus ante dignitatẽ patris ipſius , honores,& prærogatiuas non cõſequitur .

Tertio,ad probandam, atque corroborandam ſupradictam cõcluſionem, accedit quædam noua ratio, quam affert ſupradictus Simancas,loco ſupracitato,num.29. & 30. vbi inquit, quod nulla eſt lex , quæ nominatim filios natos, ante patris hæreſis commiſſum crimen puniat,&quod generali filiorum appellatione, illi cenſeri non debent comprehenſi , cum ſit eorum ratio diuerſa, videaturque indignum, vt catholici, & innocentes filij, ante patris hæreſim geniti, tanto rigore, tantaq. ſeueritate puniantur, cum legũ ſeueritas,benigna interpretatione moderanda , & temperanda ſit, vt dixit Fabius olim declam. 6. Ad quod etiam facit , quod dixit olim Iuſtinian. *in l.legem.C.de naturalibus,liberis.*vbi ait,*quod qui alieno laborant vitio, miſericordia digni ſunt*,quod exemplo , atque ſententia Plutarchi, in immanẽ crudelitatem.Syllæ latiſſime proſequitur ibidem . Neque vero argumenta in contrarium adducta , vt dicere teneamur oppoſitum , vllo modo conuincunt , vt patebit reſpondendo per ordinem ad ipſa.

Ad primum,continens Conſtitutionem ibidem adductam , ex Alexandro IV. meo quidem videri,facili negocio reſpondetur , dicendo quod dicta Conſtitutio,vt patebit intuenti, nihil de filiorum pœnis aſſerit , nec de his

filijs

Digitized by Google

filijs quidquam loquitur, qui ante patris hæreſim commiſſam nati ſunt. Solummodo enim ibi quæritur, vtrum filius illius, qui verbo tenus, in mortis articulo, crimen hęreſis commiſit, admittendus ſit, ad probandum patrem ſuum, in tali articulo non fuiſſe ſanæ mẽtis. Cui difficultati, reſpondet Alexand. Papa, quod ſi pater erat infamatus, aut de hęreſi ſuſpectus, nõ admittitur. Si vero non erat infamatus, neque ſuſpectus de hæreſi, admittitur. Itaque ſolummodo ibidem definitur, filios & hęredes admittendos eſſe, ad probandam innocentiam eius, qui mortis tempore fuit hęreticus. Ex hoc autem, nihil aliud poteſt cõcludi, quam quod Hæreticorum filij, ſiue hoc, ſiue illo tempore nati, admittendi ſunt ad probandam innocentiam ſuorum parentum, quemadmodum hęredes etiam extranei, ab ea defenſione non excluduntur, *per cap. filij, & hæredes, de hæreticis. lib. 6.* Ex eo autem non colligitur, ſed neque colligi poteſt, quod & omnes iſti incidant in hæreticorum pœnas, nec talis facultas datur ibi prędictis filijs, vt à pœnis iuris ſe liberent, in quas incidunt hæreticorum filij, cum iuxta ſuprapoſitam Concluſionem, qui ante crimen commiſſum nati ſunt, in nullas inciderint, ſed datur illis talis facultas, vel ad defendendum ſua bona, vel ad liberandos ſeipſos ab infamia facti, ſeu vulgi, ne quando contra eos allegari poſſit, eſſe hęreticorum filios. Ex hoc autem non colligitur. quod in hæreticorum pœnas incidant filij, qui ante hæreſis patris commiſſum crimen, ſunt nati, & procreati.

Ad ſecundam Conſtitutionem Bonifacij VIII. Reſpõdetur ſimiliter, quod quamuis ibidem contineatur, quod filij, & nepotes illorum hęreticorũ, qui tales eſſe, vel in eo ſtatu deceſſiſſe probantur, pœnis ibidẽ poſitis compręhendantur, ex quo videtur ſatis eſſe, quod parentes deceſſerint hæretici, ad hoc, quod comprehendat etiam conſtitutio, eos filios, qui ante hæreſis crimen nati ſunt, cum poſt mortem eorum ab illis generari nequiuerint, re tamen attente, ac penitus conſiderata, non id, quinvero contrarium ex ſupradicta Conſtitutione colligitur. Nam in ea Conſtitutione in primis nulla propoſita quæſtio fuit, de filijs natis, ante vel poſt commiſſum patris hęreſis crimen, neque quidquam circa ipſos ibidem decernitur, quo ſupradicta iura, & leges à nobis adductæ, abrogatæ eſſe videantur, ſed quod ibi ſumm. Pontif. Bonifacius VIII. determinare decreuit, ſolummodo fuit, quod ſunt infames illi hæreticorum filij, qui tales deceſſiſſe probantur. Ex hoc autem non licet colligere, quod filij nati, & geniti ante commiſſum patris hęreſis crimen, in pœnis ibidem poſitis compręhendantur, aut prędicta infamia notentur; quinvero contrarium, nempe, quod etiamſi ſint poſt hæreſis commiſſum crimen nati, non in dictas pœnas incidant, aut vt infames habeantur, niſi ſimul probetur, quod ipſorum parentes in hæreſi, & perfidia ſupradicta deceſſerunt. Nam ſi poſtquam in hæreſim inciderunt, fuerunt poſtmodum Eccleſiæ reconciliati, etiam dicti filij, poſt hæreſis crimen nati, virtute ſupradictæ Conſtitutionis, non in infamiam, neque in hæreticorum pœnas incidunt. Videatur hac de re, ſupradictus Simanças, loco ſupracitato, maxime. num. 33. & 34. & P. Fr. Emanuel Rodrig. vbi ſupra q. 14. art. 3. vbi propter hanc ſpecialem rationem dicit, quod officium Sanctum Inquiſitionis, in hæreticorum ſaccis benedictis, vulgo dictis *San Benitos* pro illis qui poſt commiſſum hæreſis crimen, Eccleſiæ fuerunt reconciliati, ponuntur ſequentia verba. *N. hæreticus reconciliatus*, vulgariter, *N. Heretico reconciliado.* Ad inſinuandum, & denotandum, quod filij talis hæretici, etiam poſtmodum nati, non incurrunt in pœnas iuris, contra filios hæreticorum poſitas, ſiquidem ipſorum patres, non deceſſerunt in ſua

Nota hoc pro deſcendẽtibus ex hæreticis Eccleſiæ poſtmodum reconciliatis.

hære-

hæretica prauitate, ſed vnitati Eccleſiæ fuerunt reconciliati. Quanto ergo minus, qui ante commiſſum hæreſis crimen, fuerunt nati, & procreati? per quæ, ſuperque ſatis patet ſolutio ad ſupradictas Conſtitutiones.

Ad rationem vero adductam de hæreſi, qua dicitur, quod hæreſis eſt vitium quoddam, mere ſpirituale, neque in hoc caſu habetur reſpectus ad carnalem deſcendentiam, ſed ſolummodo ad hæreticorũ punitionem, &c.

ad Galat. 5. Vitia carnis interdũ vſque ad animam peruenire ſolent, ipſamq. ad ſuum trahunt modũ.

Reſpondeo, & Dico quod & ipſa vitia ſpiritualia, & reliqui animi motus, & mores, in filios, atque vitia carnis tranſire ſolent, iuxta illud, quod dixit Poeta olim: *Qui viret in folijs, venit à radicibus humor, Et patrum in filios abeunt cum ſemine mores.* Vnde & D. Paulus ſcribens ad Galatas, inter alia opera carnis, hæreſes enumerat, & nonnumquam corporalia vitia etiam vſque ad animam perueniunt, eamq. inficiunt. ac veluti vitiant: quo fit, vt alia longe, atque diuerſa ratio ſit de filijs ante, aut poſt commiſſum hæreſis crimen, natis & procreatis, neque eadem omnino eſt cauſa punitionis, in hæreticorum filijs, ſeu ab ipſis deſcendentibus, hoc, vel illo modo, hoc eſt, ante commiſſum crimen, vel poſtea. Qua de re videatur ſupradictus Simancas loco ſupracitato, num. 27. & hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS III.

Quidnam faciendum ſit, quando certum eſt, atque notorium, Religioſum quempiam, ex hæreticis parentibus intra quartum gradum deſcendere, dubitatur autem, an id fuerit ante, vel poſt hæreſis commiſſum crimen?

HÆc difficultas etiam eſt magna, atque notatu digniſſima, nam, quod Religioſus quiſpiam ex parentibus hæreticis deſcendat, ſiue dica ur deſcendere, contingere poteſt multipliciter. Aut enim certum eſt ipſum deſcendere à dictis parentibus, poſt hęreſis commiſſum crimen, aut vero antequam in hęreſim ipſi laberentur: Aut dubitatur, & ignoratur vtrumque, an ſcilicet dictus Religioſus à ſupradictis parẽtibus deſcẽdat, poſt prædictũ commiſſum crimen, vel ante? De primo caſu, iam diximus in propoſito notabili, ad difficultatem præcedentis Articuli, quod prædictus Religioſus, in ſupradictis Conſtitutionibus comprehenditur, nec vllo modo poteſt, in noſtræ Religionis Superiorem, atque Prælatum eligi, & præfici. De ſecundo vero, iam etiam dictum eſt in præcedenti Articulo, quid ſit faciendum, atque tenendum, in caſu, quo certo ſcitur, Religioſum quempiam ex hæreticis parentibus deſcendere, ſed ſcitur etiam, atque notorium eſt, quod deſcendit ab ipſis ante hęreſis commiſſum crimen. Nunc ſupereſt dicendum, diffiniendum, atque determinandum, quid iuris ſit, in caſu, quo vtrumque ignoratur, atque dubitatur. Et cum certum ſit, quod quiſpiam ex parentibus hęreticis deſcẽdat, dubium eſt, An id ſit ante, vel poſt hæreſis cõmiſſum crimen? quæ quidem Quæſtio, facilis licet videatur, claræque ſolutionis, maxima tñ eſt, & quę grandem requirebat diſputationem, quid in tali caſu facere teneatur electus? quid etiam electores? De quorum primo dicemus, in iſto Articulo, de reliquo vero in ſequenti. Hac de re, vt video, inter Doctores ſunt, duæ extremæ opiniones.

Duæ ſunt hac de re opinion. Prima opinio.

Quidam enim dicunt, quod in tali caſu, Religioſus prædictus, non tenetur vllo modo credere, quod ipſe trahat ſuam deſcendentiam, & originem à parentibus infectis, ſeu ab ipſorum aliquo, poſt hęreſis commiſſum

crimen

crimen,ita quod quamuis certo ſciat, atque notorium ſit, quod ſua tritaua, (verbi gratia) fuerit ob hæreſim igni tradita,& concremata, nõ tñ tenetur credere, aut ſibi ipſi perſuadere,quod parentes ſui deſcendant ab ipſa,poſt hæreſim commiſſum crimen, cum potuerint inantea naſci, imo vero poteſt, & debet ſibi ipſi perſuadere,quod magis commodum, atque vtile illi extirit.Quod & probare contendunt aliquibus rationibus.

Primo,quia ſecundum Doctores communiter,*in l. Miles.§.defunctus,ff. de adulterijs.*filius non eſt obligatus,credere matri ſuæ dicenti, atque aſſerenti, illum eſſe conceptum ex adulterio, attento quod ipſe eſt in poſſeſſione ſuæ legitimitatis , & honoris : quod eſt verum , etiamſi mater eſſet conuicta de adulterio,& aſſignat textus rationem ibi, quia (inquit) bene ſe compatitur,matrem fuiſſe adulteram, filium vero natum ex proprio,atq; legitimo marito:ergo ſimili forma,in propoſito caſu,Religioſus ſupradictus,non erit obligatus credere,quod ipſe deſcendat ex tritaua hæretica, etiamſi propter hæreſim illa fuerit concremata, & combuſta, quia bene ſe compatitur hæreticam eam fuiſſe,& quod ipſe, aut ſui parentes, deſcenderint ab ipſa ante hæreſis commiſſum crimen.

Alij vero,omnino tenent contrarium, & dicunt in tali caſu , huiuſmodi Religioſum , nullo modo poſſe , aut debere prælationem ſiue dignitatem acceptare,cum certũ ſit,clareq. ſibi conſtet,ipſum à tritaua hæretica,& cõcremata deſcendere,quamuis ignoretur,& dubium ſit,fuerit ne id ante vel poſt commiſſum hæreſis crimen . Et ratio eſt,nam in foro conſcientiæ,& in rebus dubijs, ad animam atque conſcientiam ſpectantibus, ſemper tutior, magiſq. ſecura pars eſt eligenda.Licet enim quando dubium eſt facti,& diſputatur,an quis ſit irregularis,aut excommunicatus,&c. in foro contentioſo,& vbi pure agitur de pœna imponenda,interpretandum ſit , & iudicandum in benigniorem partem,iuxta doctrinã Panorm.*in c.in pœnis , de Regul. iuris in 6.& cap.cum tu filij de teſtibus,*attamen in foro conſcientiæ, contrariũ omnino inquiũt videtur dicendũ;&q; in tali caſu,nõ benignior pars,ſed tutior, & magis ſecura ſit eligenda,*iuxta cap.ſignificaſti de homicid.& cap. illud Dominus de clerico excomm.miniſtrante,& tenet Gloſſa ſingularis.in cap.Vnde de ſcrutin.in ord.facien.* ac proinde quod Religioſus ſic electus, & à ſupradicta tritaua, vt præmittitur, deſcendens, magis ſecuram partem eligendo , electioni ſuæ renuntiare debet , & aliquo quæſito colore , dignitatem non acceptare.

Secunda opin.

In rebus dubijs ad conſcientiã ſpectantibus ſemper tutior pars eſt eligenda.

His pro vtraque parte argumentis adductis , quod melius, veriuſque videbitur,explicabitur per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

In caſu ſupradicti dubij, atquæ prædictæ difficultatis , ſi prædictus Religioſus, eſt iam electus , & in aliqua dignitate conſtitutus , non tenetur ſtatim ipſam deſerere,renuntiare, aut derelinquere, ſeq. metipſum diffamare; ſi tamen non eſt electus,ſed de nouo eligitur,tenetur aliquo honeſto modo, qua potuerit via electioni de ſe factæ renuntiare . Hæc concluſio , videtur mihi certa,atque omnino tenenda , iuxta ea quæ à Doctoribus Scholaſticis traduntur de rebus dubijs,& conſeruando proprio honore, atque euitanda infamia. Et facit pro ea argumentum ſupradictum pro prædicta ſecunda opinione,quando dicitur,*quod in rebus dubijs, ad conſcientiam ſpectantibus, atq; in foro conſcientia, ſemper tutior pars eſt eligenda.* Facit etiam ad idem, nam ſupradictæ ſummorum Pontificum Conſtitutiones,non ſolum obligant ad pœnam, ſed etiã ad culpã,vnde & culpa non quidem minima,ſed magna erit,

Quid facere debeat Religioſus, cuius tritaua fuit cremata, quãdo ignorat an ipſe ab ea deſcendat, ante, vel poſt commiſſum hæreſis crimen.

huiuſmo-

huiuſmodi officium ſiue Prælatiam, de nouo acceptare,cum ſibi offertur,& & eã exercere,cũ exinde lethale immineat periculum,totq. ſequãtur inconuenientia . Sed contrariam ſententiam omnino tenet.P.F. Emanuel Rodrig. Tom.1.qq.Regular.q.14.art.4.innixus rationi,& argumento propoſito, pro parte primæ opinionis,ad quam conformiter dicit,quod in tali caſu non tenetur Religioſus ſupradictus,iudicare ſe inhabilem , & incapacem ratione prædicti dubij,quin vero debet deponere conſcientiam, cum bene ſe compatiatur cum dubio ſpeculatiuo, certitudo practica,vt tradunt omnes Doctores Scholaſtici communiter.Qua de re videatur Soto in 4.diſtinct.27. q. 1.art.3.& lib.4.de iuſtitia & iure q.5. art. 4. & Cordub. in ſuo quæſtionario lib.3.q.8.atque ita inquit,quod licet ſupradictus Religioſus ſpeculatiue dubitet,an comprehendatur in dictis Conſtitutionibus,nec ne ? practice tamen poteſt credere,ſe non eſſe comprehenſum, quantum ad effectum acceptandi prædictam Prælatiam, ſiquidem eſt in poſſeſſione capacitatis , & vt capax,eligitur,& non plene probatur,ipſum eſſe in dictis Conſtitutionibus comprehenſum.Quod tunc, inquit, etiam vel maxime procedit, quando ex renuntiatione dicti officij ſiue Prælatiæ , non ſolum ſibi maculam inferret, verum etiam & præiudicium quammaximum ſuis propinquis , atque conſanguineis , ſi ſunt in actuali poſſeſſione ſui honoris ad publica officia . Sed quamuis hoc,quod dicitur,de dubio ſpeculatiuo,& practico,ita ſit,& communis Doctorum reſolutio , His tamen non obſtantibus,in propoſito caſu, contrariam ſententiam, veriorem , atque probabiliorem exiſtimo , & quæ teneri,practicariq. debet,prout in Concluſione eſt dictum,nẽpe,quod Religioſus ſupradictus, certus de ſua infecta deſcendentia à prædicta tritaua concremata , & igni tradita propter hæreſim , incertus autem,an parentes ſui deſcenderint ab ipſa,ante vel poſt commiſſum crimen,in re tanti ponderis,& momenti,ad animam, atq; conſcientiã ſpectante,ſtantibus ſupradictis adeo ſtrictis , & rigidiſſimis ſummorum Pontificum Conſtitutionibus,nullo modo ſe debet exponere periculo peccandi mortaliter : nam vt habetur Eccl.3.*Qui amat periculum, peribit in illo*; quinvero in tali caſu, tutiorem,atque ſecuriorem partem eligẽdo,ſi eſt iam electus,atque in Dignitate aliqua cõſtitutus, cum iuſte dubitet de ſua inhabilitate,& incapacitate,debet,atq; tenetur,cum id reſciuerit , congruo expectato tempore, honeſta aliqua via ſe excuſare,& occaſione capta,illi renũtiare.Idemq.à fortiori,omnino facere debet, dum de nouo eligitur , dicendo quod nullo modo vult eligi , & præfici in prælatum,aut ſe immiſcere in officijs Ordinis, quod & interdum aliquos viros Religioſos,ac timoratos feciſſe vidi.Hoc credo eſſe magis certum,tutum,atque ſecurum propter ſuperius dicta, & propter peculiarem quamdam aliam rationem , quam ad idem propoſitum afferam, in ſequenti Articulo .

ARTICVLVS IV.

Vtrum Superiores Prælati, vocales,ſiue electores,eligere poſſint in prælatum,ſupradictum Religioſum,cuius certo ſcitur,tritauam propter hæreſim fuiſſe concrematam, & igni traditam;ignoratur autem , an ſui parentes ab ipſa deſcenderint ante, vel poſt commiſſum hæreſis crimen ?

Duæ hac de re opinionis. Prima opinio.

HAc de re conformiter ad ſuperius dicta,etiam ſunt duæ extremæ opiniones . Prima eſt aſſerentium, eiuſmodi Religioſum poſſe in Prælatum

latum eligi,& præfici, quodq. Vocales,ſiue Electores bono animo eundem eligentes, nullo modo incidunt in pœnas in ſupradictis Conſtitutionibus conſtitutas,contra Electores huiuſmodi Religioſos eligentes,quamuis certo ſciant ipſius Tritauam (vt præmittitur) propter hæreſim fuiſſe crematam, igneq. combuſtam , ſi omnino ignorent , fueritne id , ante vel poſt hæreſis commiſſum crimen . Hanc ſententiam , & opinionem tenet, P.Fr. Emanuel Rodriguez 1. Tomo qq. Reg. q.14.art.3. ibi quantum ad 3. quam & probare contendit, multis argumentis,atque rationibus.Et primo,nam vbi dubium eſt facti, an quis incidat in aliquam pœnam,ſeu,an pœna aliqua cuipiam ſit imponenda , ſitne quiſpiam , verbi gratia , irregularis, ſeu excōmunicatus,ſemper huiuſmodi dubium diiudicandum eſt,atque interpretandum,in benigniorem partem,dicendo,& aſſerendo, quod non, iuxta Regulam,atque doctrinam traditam à Panorm. *in cap. in pœnis de regul.iuris lib.6. & in cap.cum tu filij de teſtibus.& atteſt.* Quod odia reſtringi,fauores conuenit ampliari , Et habetur *in cap.odia.eodem tit.in 6.* Sed in propoſito, inquit, caſu dubium eſt,an Religioſus ſupradictus, in dictis Conſtitutionibus comprehendatur propter rationem dictam:ergo in dubio exiſtimandū eſt,quod non comprehenditur . Secundo probat idipſum,nam vt habetur *in cap.2. de filijs presbyterorum*,iure communi non præſumitur,quempiam ex Sacerdote fuiſſe genitum, etiamſi probetur,quod ſit ſacerdotis filius; nam poterat naſci,antequam eius pater fuiſſet ſacerdos, prout reſoluit Couarr. cum communi in 4.2.par.cap.8.§.3.num.1.ergo à ſimili in propoſito , quamuis probetur,quod Religioſus prædictus,deſcendat à Tritaua combuſta,ſuamq. ab ipſa trahat originem, & deſcendentiam , non præſumitur , quod parentes, ſui ab eadem deſcenderint,poſt hæreſis commiſſum crimen,cum deſcendiſſe potuerint,antequam crimen ipſum committeretur .

Dubia ſemper ſunt in benigniorem partē interpretanda.

Tertio,ſic argumētatur ad idem:Quia Religioſus ſupradictus, vt videtur, eſt in actuali poſſeſſione ſui honoris, poteſtq. iure optimo dictam præſumptionem allegare , vt tenent omnes communiter Doctores : ergo prædicti Electores bene poſſunt eundem eligere in dubio , & volentes ipſum à tali electione remouere,onus ſibi incumbit probandi,quod deſcendat à ſupradicta tritaua poſt hæreſis perpetratum crimen . Vt enim habetur *in lege ei qui ff. de probationibus* , qui dicit, probare tenetur, & probandi onus ſibi incumbit : ergo antequam id probetur,nullo modo erit repellendus Religioſus ſupradictus ab electione,quin vero Electores tutò poſſunt ipſū eligere.

Qui dicit,& aliquod alicui crimen ſiue noxā imponit,probare tenetur, & probationis ſibi incūbit onus.

Quarto, ad idem argumentari poteſt, argumento deſumpto , ab expoſitis,quorum ſcilicet parentes adeo latent , & ignorantur , vt prorſus incertum ſit , an ſint concepti ex legitimis nuptijs , nec ne ? Et nihilominus , iure non reputantur illegitimi , & irregulares , vt tenet communis opinio (quidquid alij dicant.) Et ratio eſt,nam licet filij ex legitimo matrimonio nati, communiter non ſoleant exponi , ſed illi , qui naſcuntur ex furtiuis congreſſibus , atque illicitis fornicationibus , cum hoc tamen ſtat , quod multi legitimi , atque naturales filij , prout referunt hiſtoriæ , interdum fuerunt expoſiti , vt Semyramis , Paris , Cyrus , atque Moyſes , vt habetur in libro Exodi . Si ergo expoſiti,iure reputantur legitimi , & non inhabiles , ſed habiles ad ſacros Ordines . & dignitates , ſecundum ius Canonicum , atque Ciuile , quamuis contingat , quin vero & frequentius illud ſit,eoſdem non eſſe legitimos , quia euenire poteſt , vt etiam filij legitimi, & naturales ſint expoſiti , cur non & Religioſus prædictus, à ſupradicta macula reputabitur immunis,cum ſæpe ſæpius contingat , aliquos deſcen-

Expoſiti quorū parentes latēt, & prorſus ignorantur,Iure nō reputātur illegitimi,neque irregulares.

Multi legitimi leguntur interdum fuiſſe expoſiti.

Exod. c.2.

diſſe ex auis, ſeu proauis, igne combuſtis propter hæreſim, & quod parentis fuerint nati ante commiſſum prædictum crimen? Quod & confirmatur, nam vt dicitur *in l. Natales. 10. C. de probationibus*, non ſufficit quempiam probare ingenuitatem ſuam, vt & ipſius filia ſit ingenua, cum & aliunde potuerit eſſe plebeia: ergo a fortiori, nec ſufficit probari, Religioſi alicuius Tritauam, propter hæreſim igne fuiſſe combuſtam, ad hoc vt ipſe reputetur inhabilis, ad officia, Prælatias, atque dignitates per ſupradictas Conſtitutiones, cum & aliunde potuerit ſufficienter habilis eſſe, ſi parentes ſui deſcenderint ab ipſa, ante hæreſis commiſſum crimen.

Nō ſufficit quē piā probare ingenuitatē ſuā, vt & ipſius filia cē ſeatur ingenua cum & aliunde potuerit eſſe plebeia

Tandem Quinto, & vltimo probatur, quod ſaltim Vocales, & Electores ſupradictumReligioſum eligentes, non incidant in pœnas in dictis Conſtitutionibus poſita cum ſint contra illos, qui audacia, ſiue præſumptione id fecerint, vt conſtare poteſt ex verbis ibidem poſitis: *audeant, ſiue præſumant.* Facit ad id quod docet Cardinal. *in Clementina prima, quæſtione 38. de priuilegijs*, & Nauarr. *in cap. ſtatuimus, prima quæſtione tertia, num. 62.* & in Manuali cap. 22. nu. 155. & 156. nempe, quod in eiuſmodi clauſulis non comprehenduntur, qui faciunt aliquid, vt dicitur, bona fide: ergo qui non audacia, & præſumptione, ſed bono animo id fecerint, & abſque malitia, ſiue temeritate, non in dictis Conſtitutionibus comprehenſos eſſe ſunt cenſendi. His, vt videtur, fortiſſimis argumentis, & rationibus, ſupradictus Pater Emmanuel Rodriguez, probare contendit in dicto caſu prædictum Religioſum, tuta conſcientia in prælatum eligi poſſe, & præfici, quamuis (vt diximus) euidenter conſtet, ipſius tritauam igne fuiſſe concrematam propter hæreſim, dum tamen non conſtet, ſed dubitetur, an ipſius parentes deſcenderint ab ipſa, ante vel poſt commiſſum hæreſis crimen.

Quando in aliquibus Apoſtolicis Conſtitutionibus apponitur hæc clauſula, non audeant, aut præſumant, &c. non comprehēduntur facientes illud ex ſimplici, & bono animo ſeu, quod dicitur bona fide.

Secunda opin.

Secunda ſententia eſt aliorum, omnino contrarium aſſerentium, quæ & mihi videtur verior, & probabilior, pro qua ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

Religioſus cuius certo ſcitur tritauā propter hæreſim fuiſſe combuſtā, eligi non debet, etiā ſi ignoretur, ſue ritne ipſius deſcendentia, ante vel poſt cōmiſſum crimē.

In caſu, quo Superiores, Prælati, Diffinitores, Vocales, ſiue Electores certo ſciant, alicuius Religioſi tritauam igne fuiſſe combuſtam, ſeu quippiam ſimile, nullo modo eumdem in prælatum debent eligere, aut præficere, quamuis dubitetur, & ignoretur, an eiuſdem deſcendentia, ſeu progenitorum ſuorum ab ipſa, fuerit ante, vel poſt commiſſum crimen.

Hæc concluſio, probatur in primis, hac (vt mihi videtur) ratione fortiſſima, atque irrefragabili. Nam in dicto caſu, vt clare patet, conſtat Electoribus euidenter, de ipſius inhabilitate, & incapacitate, ex vi dictarum Conſtitutionum, & non conſtat, quin vero (vt etiam ſupponitur) eſt dubiū de habilitate, & capacitate: ergo qui in tali caſu prædictum eligerent, omni proculdubio, ex natura rei atque ex vi eiuſmodi actus, ſemetipſos exponerent periculo peccandi mortaliter, incidendiq. in excommunicationis pœnam, quod propter nullam cauſam, ſiue rationem eſt faciendum. Quibus nec obſtat ius poſſeſſionis, ſiue præſumptionis, pro dicto Religioſo, adductū in argumentis pro contraria opinione, nam huic facillimo negotio ſit ſatis, vt conſtabit in eorumdem ſolutione, atque ex ſequenti

quenti confirmatione. Nam quamuis ſecundum ius, vbicumque reus eſt in poſſeſſione, vel quaſi poſſeſſione ſuæ legitimitatis famæ, aut honoris, præſumatur legitimus, niſi probetur contrarium, vt tenet communis opinio, illud tamen non eſt verum quando prædictus reus aliàs eſt de illegitimitate diffamatus, tunc enim purgare ſe tenetur, iuxta formam poſitam. *in cap. accedens de purgatione canonica*: ergo cum Religioſus ſupradictus, diffamatus iam ſit de ſua inhabilitate, & incapacitate cum certo ſciatur ipſius tritauam igne fuiſſe combuſtam propter hæreſim, ignoretur autem de ſua capacitate, quæ ſtat, & conſiſtit in hoc, quod parentes ſui deſcenderint ab ipſa, ante hæreſis commiſſum crimen, in tali caſu purgare ſemetipſum tenetur de tali infamia, antequam eligatur. Nec valet ſolutio dicentium, non eſſe ſatis, vt ſit diffamatus de eo, quod deſcendat à tritaua combuſta, ſed vlterius eſſe neceſſario requiſitum, quod etiam ſit diffamatus, de hoc quod parentes ſui ab ipſa deſcenderint, poſt hæreſis commiſſum crimen, in quo eius inhabilitas conſiſtit. Hæc inquam ſolutio nihil valet, & probatur. Nam infamia abſolute eſt de incapacitate, poſtquam à tali tritaua cremata, & combuſta deſcendit, capacitas autem non probatur, quin vero ſub dubio eſt, & quatenus attinet ad quæſtionem facti, & quatenus ſpectat ad quæſtionem iuris; nam quamuis dixerimus ſupra, iuxta opinionem probabilem, quam & tenuimus, quod prædictum impedimentum non obeſt, niſi deſcendentia ſit poſt hæreſis commiſſum crimen, vt conſtat ex Articulo ſecundo, multi tamen grauiſſimi Doctores id negant, vertuntq. in dubium: cum igitur incapacitas prædicti Religioſi ad Prælaturas, ex vi dictarum Conſtitutionum, ſit certa, & manifeſta, capacitas autem dubia, & ſub opinione, & quantum ad quæſtionem facti, & quantum ad quæſtionem iuris, immineatq. periculum conſcientiæ, & peccandi mortaliter, incidendique ipſo facto in pœnam excommunicationis latæ ſententiæ, ibi poſitam, ex tali electione facta, quis dicat, aſſerereue audeant, id eſſe faciendum, & quod Electores conſcientia tuta poſſint, aut debeant ſeſe exponere tot, ac tantis periculis, maxime ſine ratione, & cauſa, & abſq. ſufficienti fundamento? Quæ omnia, hac efficaciſſima ratione confirmantur, nam verba in Iure ſemper debent aliquid operari, neque vllo modo conuenit fruſtrari: at ſi non eſſet ſatis, certo ſcire, quòd aliquis ex tritaua combuſta deſcendat, ſed neceſſario eſſet vlterius requiſitum, certo etiam ſciri, atque probari, quòd ſui parentes deſcenderint ab ipſa, poſt hæreſis commiſſum crimen, numquam fere ſupradicta Conſtitutio locum haberet, ſummorumque Pontificum intentio omnino fruſtraretur, quod nullo modo eſt dicendum. Hæc certe ratio eſt validiſſima, atque fortiſſima. Quibus omnibus accedit, quod quamuis id tuto, ſecuraq. conſcientia fieri poſſet, nullo tamen modo conuenit, quod eiuſmodi infames, ſeu vulgari infamia notati, in tam magnum præiudicium, honoris, & famæ totius Religionis, ad prælaturas, & dignitates admittantur, cum ſit notorium vt ſupponitur, ipſorum tritauam, ſiue parentes, igne fuiſſe combuſtos; vilibus enim & infamibus, dignitatum portæ patere non debeant, vt habetur *in cap. inter dilectos, de exceſſibus Prælatorum*. Et certum eſt, quod tales ſunt infames, ſaltim infamia facti, & ſecundum aliquos, etiam infamia iuris, licet contrariũ nos defenderimus ſupra, ſequentes opinionem probabilem. Hæc igitur ſententia, & opinio eſt teneda, & practicanda

Nota hoc valde quod qui de aliquo delicto, noxa, aut macula eſt diffamatus, purgare ſe tenetur.

canda. Supereſt nunc reſpondere ad argumenta in contrarium propoſita.

Ad primum dico, quod quamuis dubia ſemper ſint in benigniorem partem interpretanda, dubium etiam ſit, vt ſupponitur, an parentes Religioſi ſupradicti, deſcenderint à dicta tritaua combuſta, ante vel poſt hæreſis commiſſum crimen, non tamen eſt dubium, ſed certum, quod in tali caſu prædictus Religioſus non ſit eligendus, propter rationes ſupradictas, & quia certum eſt, quod in rebus dubijs, & ſpectantibus ad animam, & ad forum conſcientiæ, tutior pars ſemper eſt eligenda: cum itaque dubium ſit, circa deſcendentiam, ante vel poſt commiſſum crimen, non tamen ſit dubium circa electionem faciendam, imo certum eſt, quod non ſit facienda de eo, in hoc erit ſtandum, nam vt argumentum in contrarium ſentientes retorqueamus, cum ſpeculatiuo dubio, bene ſtat certitudo practica, nempe, quod talis in hoc caſu non ſit eligendus.

Ad ſecundum reſpondeo, quod in expreſſis non eſt locus coniecturis, & quamuis communi iure, non præſumatur quiſpiam, quod ſit ex Sacerdote genitus, quamuis probetur, quod ſit ſacerdotis filius, in propoſito tamen caſu, eſt diſpar ratio, cum expreſſe probetur incapacitas, atque de ea conſtet manifeſte; capacitas autem ſit ſub dubio, quod in alio propoſito caſu, è contrario contingit omnino.

Ad tertium reſpondetur per illud, quod diximus in probatione Concluſionis, nempe quod prædictus Religioſus, in dicto caſu, non præſumitur capax, ad obtinendam aliquam dignitatem, ſiue prælatiam, neque eſt in actuali, ſeu quaſi actuali poſſeſſione ad id, cum alias fuerit diffamatus de eo, quod deſcendat ex dicta tritaua combuſta, neque vlterius requiritur, quod ſit diffamatus de deſcendentia ipſius, poſt hæreſis commiſſum crimen, hoc enim illi probandum incumbit.

Ad quartum de expoſitis, reſpondeo, dicendo idem omnino, quod prædicti expoſiti ex natura rei, nihil contra ſe habent, per quod poſſit præſumi, quod ſint illegitimi, cum etiam legitimis, & naturalibus contingat exponi, vt argumentum dicit; at in noſtro caſu extat expreſſa inhabilitas, ex eo, quod prædictus Religioſus deſcendat, vt ſupponitur, & probatur, ex dicta tritaua combuſta, & ſic aliunde venit probanda capacitas, & habilitas, quæ niſi expreſſe probetur, non poteſt in prælatum eligi, & præfici. Et idem dico ad confirmationem de ingenuitate filiæ, & quod probatio capacitatis ſuæ, prædicto Religioſo incumbit, nec præſumptio ſtat pro eo, cum ex vi dictarum Conſtitutionum, expreſſe ſit incapax, conſtando quod eius tritaua fuerit combuſta.

Ad vltimum dico, quod Electores, eiuſmodi Religioſum eligentes, incidunt in pœnas in dictis Conſtitutionibus appoſitas, quia cum ſibi conſtet expreſſe de illius incapacitate, propter rationem dictam, ſit autem dubium, & valde dubium de capacitate, non id quidem faciunt abſque magna audacia, præſumptione, & temeritate, ac propterea dicendum eſt, quod in dictis Conſtitutionibus comprehenduntur.

ARTI-

ARTICVLVS V.

Vtrum comprehenſi in ſupradictis ſummorum Pontificum Conſtitutionibus, & deſcendentes ex maculato genere, quacumque de cauſa ex ſupradictis in primo Articulo, ſint ipſo facto priuati dictis officijs, & inhabiles ad ipſa, ante Iudicis condemnationem, an vero ſolummodo poſt ipſam?

DIfficultas præſentis Articuli, longiſſimam requirebat diſputationem, circa obligationem, atque obſeruantiam legum pœnalium, & an ipſarum tranſgreſſores, incidant in pœnas ibidem conſtitutas, ipſo facto, ſeu ipſo iure, ſi talia verba ponantur, etiam ante Iudicis condemnationem, An vero expectandum ſit ad illam? Sed quia hæc difficultas propriam ſedem, & locum habet, infra cum agemus, de legibus, & ſtatutis, vbi hac de re, longior futurus eſt ſermo, ab ipſa pro nunc conſulto ſuperſedeo: at difficultati propoſitæ breuiter, Reſpondeo per ſequentes Concluſiones.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Prima Concluſio.

OMnes deſcendentes ex infecto, atque maculato genere, quacumque de cauſa ex ſupradictis, in primo præcedenti Articulo, ipſo facto incidunt in pœnas in dictis Conſtitutionibus appoſitas, ſuntq. priuati ipſo iure, dictis officijs, & inhabiles ad ea, etiam ante Iudicis condemnationem.

Omnes deſcendentes ex infecto atque maculato genere quacumque de cauſa ex ſupradictis, incidunt ipſo facto in pœnas prædictarũ cõſtitutionum.

Hæc concluſio habetur expreſſa in dictis Conſtitutionibus, & maxime in Conſtitutione Pauli Quarti, vbi hæc, poſt alia, ponuntur ſequentia verba. *Ad prædicta officia, eligi, aſſumi, ſeu recipi de cætero nullatenus poſſint, electioq. & aſſumptio, ſeu receptio de illis facta, ad officia prædicta, ſi fieri contigerit, de facto nullius ſit roboris, vel momenti, & pro non facta habeatur, nec vigore electionis, aſſumptionis, ſeu receptionis prædicta, illi ſic electi aliquid adminiſtrare, ſeu prædicare poſſint, ſed omnia, & ſingula per eos ſic electos, & aſſumptos, de facto adminiſtrata, & geſta, viribus careant, & nullam prorſus firmitatem obtineant, neque ius alicui tribuant.* Et infra agendo de eodem, inquit. *Quod ſi contigerit tempore data præſentium, aliquem ex dictis olim Iudæis, ſeu hæreticis exiſtentibus, ſeu à Iudæis, ſeu Hæreticis vſque in quartam generationem incluſiue, vt ſupra, deſcendentibus, in aliquibus ex dictis officijs, Generalatus, Commiſſariatus Generalis, & alterius cuiuſcumque Commiſſariatus, Prouincialatus, ſeu Guardianatus, vel prædicationis, electum, & aſſumptum, confirmatum, & inſtitutum, & etiam in quaſi poſſeſſione dictorum officiorum exiſtentem reperiri, ille ſic electus, aſſumptus, confirmatus, & inſtitutus & quaſi in poſſeſſione exiſtens repertus, vigore præſentium intelligatur, & ſit, eo ipſo, & abſque aliqua deſuper declaratione facienda, dictis officijs deſtitutus, & priuatus, nihilque vigore dictorum officiorum gerere, ſeu adminiſtrare, vel etiam prædicare poſſit, geſtaq. & adminiſtrata per ipſum, poſt præſentium publicationem in Capitulo Generali dicti Ordinis faciendam, viribus careant, nullamq. prorſus firmitatem obtineant.* Ex quibus verbis clare ſuperq. ſatis colligitur, id ꝙ in cõcluſ. eſt dictũ, nempe quod omnes in ea comprehenſi, ipſo facto ſunt priuati officijs ibidem contentis, & inhabiles ad ea, etiam ante Iudicis condemnationem, & an-

Nota verba illa, abſque alia deſuper declaratione.

tequam per ſententiam Iudicis, ipſis priuentur, ſeu inhabilitentur. Quod & communis tenet opinio, vbicumque talia verba ponuntur, atque in ſimili caſu, de Tabellionibus, & alijs huiuſmodi officialibus ſpecialiter, illud tenet Gloſſa *in authen. de Tabellion. §. penult.* De Prælatis vero loquendo, tenet idipſum Richard. in quarto ſentent. diſt. 18. art. 7. quæſt. prima, & Syluester. *verb. Excommunicatio. 3. quaſt. 10. & 11. & verbo confeſſio 1. quaſt. 10.* & Corduba lib. 1. ſui quæſtionarij quæſt. 36. & Aragon ſecunda ſecundæ, Tomo 1. quæſt. 11. art. 3. Hi omnes dicunt, quod vbicumque ponuntur ſupradicta verba, ipſo facto, vel eo ipſo, omnes ſub eiſdem comprehenſi, ipſo facto ſunt priuati ſuis officijs, & ea exercendo, peccant mortaliter, niſi in caſu, de quo dicetur in ſequenti Concluſione.

Secunda Concluſio.

Comprehēſi in dicta Conſtitutione, tenentur officia quę habent ſtatim renunciare, niſi in certo caſu hic poſito.

Qui actu tenet aliquod prælationis officium, & habet aliquod impedimentum, proueniens ex dictis Conſtitutionibus, ſtatim illud renuntiare tenetur, niſi ipſius exercitium fuerit neceſſarium ad hoc, vt eius, vel alterius crimen occultum non reueletur. Hæc concluſio eſt omnium ſupradictorum Doctorum, & præter ipſos tenet eam Soto lib. 1. de iuſtitia & Iure quæſt. 6. art. 4. & lib. 5. quæſt. 6. articulo ſecundo, & Nauarr. in Manual. cap. 23. num. 63. & cap. 27. num. 5. & Caſtro lib. 2. de lege pœnali. cap. 15. hi omnes dicunt, peccare mortaliter omnes, qui huiuſmodi officia exercuerint, quibus actu, ipſo iure, ſeu ipſo facto ſunt priuati, niſi ratione magnæ alicuius neceſſitatis excuſentur, vt verbi gratia, quia ſi ipſa non exercerent, ipſorum, ſeu alterius illorũ occultum crimen reuelaretur. Iuxta quod dicunt, quod quando legislatores, imponunt aliquas graues pœnas, ipſo facto, contra tranſgreſſores alicuius legis, non ſunt obligati tranſgreſſores ipſi, pœnarum dictarum exequutores eſſe, renuntiando officia, quibus ſunt ipſo facto priuati, vel ad quæ ſunt inhabiles, ſi ex renunciatione ſua timetur probabiliter, quod defectus, ſeu delictum eorum reuelabitur, aut alius infamabitur. Ex quo infertur, quod ſupradicti deſcendentes ex genere maculato, & officia prælationis habentes, quamuis, vt dictum eſt, ea renunciare teneantur, & exercentes peccent mortaliter, niſi legitima ratione, & cauſa excuſentur, non tamen tenentur ea ſtatim, ſed expectato congruo tempore, renunciare, quando ex tali facta renunciatione, probabiliter timetur, eorum ſeu progenitorum ſuorum infamia, aut aliquod graue detrimentum ipſos fore paſſuros, & ſunt in actuali poſſeſſione ſuæ bonæ famæ; tenentur tamen nihilominus diſpenſationem petere, aut ipſa renunciare, quamcitius poterunt ſine mora. Sed de his, qui non actu poſſident prædicta officia, eliguntur tamen de nouo, ſit tertia Concluſio.

Nota hoc valde.

Tertia Concluſio.

Comprehenſi in ſupradicta conſtitutione, tenētur electioni de ſe factæ renunciare atq; officia, non acceptare.

Qui non ſunt in actuali poſſeſſione prædictorum officiorum, eliguntur tamen ad ea, dictarum conſtitutionum, & ſuæ inhabilitatis non ignari, tenentur dicta officia modis omnibus poſſibilibus renunciare, & ea acceptando, & exercendo peccant mortaliter. Hæc concluſio eſt etiam omnium Doctorum ſupradictorum, de quibus diximus in præcedenti concluſione, & eadem eſt, vtriuſque ratio, neque excuſantur, aut prætendere

poſſunt

poſſunt aliquam cauſam, ſiue rationem excuſationis, dicendo, quod forte ex tali renunciatione aliqua ſibi, aut ſuis conſanguineis, ſequetur infamia, poteritque oriri ſuſpicio generis maculati: nam aliæ multæ ſunt rationes, quæ mouent, atq; mouere poſſunt homines, & maxime Religioſos, timoratos, atque timentes Deum, ad faciendam huiuſmodi renuntiationes. Vnde ex natura rei, ſiue ex vi talis actus, nulla omnino ſequitur infamia, quin vero honor quammaximus, ex ipſo vt videtur, humilitatis actu, quod ab omnibus recte ſentientibus commendatur, taliaq. facientes, amplius æſtimantur, ijs præſertim temporibus, quibus adeo graue eſt prælationum onus, vt tamquam prudentiſſimi laudentur, idque merito, illud qui renunciant, & ab eo ſuſcipiendo ſe excuſant.

Quarta Concluſio.

Omnia acta per Prælatos ſupradictos, in dictis Conſtitutionibus comprehenſos, tenent, & valent vſque ad Iudicis condemnationem, & ante ſententiam latam, interim dum ab Eccleſia tolerantur. Hæc Concluſio eſt etiam ſupradictorum Doctorum: ex quo infertur, quod ſubditi, (vt amplius infra dicemus) tenentur eiſdem obedire, vſque dum in foro exteriori per Iudicis ſententiam declaretur, ipſos eſſe in dictis Conſtitutionibus comprehenſos. Nec dictis obſtant verba Pauli Quarti, poſita in initio huius Articuli, per quæ videtur dicere, atque determinare contrarium, ibi: *Omnia per eos geſta, viribus careant, & nullam prorſus firmitatem obtineant, &c.* nam dicendum eſt, quod huiuſmodi verba ſunt intelligenda ad ſenſum ſupradictum, & niſi alias ab Eccleſia tolerentur. Vt enim inquit Soto libro primo de iuſtitia, & iure, quæſtione ſexta, articulo ſexto, omnes Conſtitutiones Apoſtolicæ, ipſo facto priuantes Regulares, ſiue Religioſos, officijs, & prælationibus, quas poſſident, & inhabilitantes ad ea, etiam ſine alia declaratione, pie, & benigne ſunt interpretandæ, ita vt intelligantur, quod amittant ſupradictas prælationes, & dignitates ipſo facto, ſine aliqua declaratione, ſeu ſententia declaratoria ipſius pœnæ, non tamen ſine ſententia declaratoria ipſius criminis commiſſi, propter quod pœna ipſa imponitur. Videatur hac de re Soto, vbi ſupra, & Syluester. *verbo pœna, num.* 18. & Enriquez, Tomo ſecundo, libro decimotertio, capitulo decimoſexto, numero tertio, vbi dicitur, quod Regulariter loquendo, omnes leges pœnales rigoroſæ, prædicta verba habentes, explicari debent, ita vt intelligantur in foro exteriori, non autem in foro conſcientiæ: qua etiam de re, videatur Pater Frater Emmanuel Rodriguez, Tomo primo, queſtionum Regularium, quæſtione decimaquarta, articulo octauo, & quæſtione ſexta, articulo decimoſexto.

Quouſque ſupradicti prælati ab Eccleſia tolerantur, omnia per eos geſta tenent, & valent.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Superiores, atque Pralati, & Electores, in Pralatos eligentes huiuſmodi, in dictis Conſtitutionibus comprehenſos, ex genere maculato deſcendentes, incidant ipſo facto, in excommunicationis pœnam, & in alias pœnas ibidem contentas?

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Superiores atque prælati, admittentes, vocalesque eligentes, ſupradictos in his Cõſtitutionibus cõprehenſos, & peccant mortaliter, & ſunt ipſo facto excõmunicati.

CErtiſſimum eſt, Superiores, & Prælatos, admittentes, atque Vocales, & Electores eligentes huiuſmodi in dictis Conſtitutionibus comprehenſos, peccare mortaliter, atque incidere in pœnam excommunicationis, & in alias pœnas ibidem poſitas. Hæc concluſio probatur ex verbis prædictæ Conſtitutionis Pauli Quarti, quæ eadem omnino eſt cum Conſtitutione Pij Quarti, & Clementis Septimi, Vbi ſequentia habentur verba poſt alia. *Diſtrictius inhibentes Generali Miniſtro, Commiſſario Generali, alijsq. Commiſſarijs quibuſcumque, Prouincialibus Miniſtris, ac Guardianis, & fratribus totius dicti Ordinis, in quibuſcumque mundi partibus, & locis exiſtentibus, in virtute ſancta obedientia, & ſub excommunicationis lata ſententia, & priuationis Generalatus, Commiſſariatus Generalis, & alterius cuiuſcumque Commiſſariatus, Prouincialatus, & Guardianatus, aliorumq. officiorum, & dignitatum dicti Ordinis, & inhabilitatis ad illa, in perpetuum obtinenda, pœnis, eo ipſo ſi contra fecerint, incurrendis, ne aliquos ex dictis, qui olim Iudai, ſeu Haretici,* &c. Vſque, *recipere, admittere, eligere, ſeu aſſumere, ſeu electos confirmare, quouis quaſito colore, & pratextu, audeant, ſiue praſumant.* Et quod omnes huiuſmodi, ipſo facto in ſupradictas pœnas incidant, tenent omnes Doctores citati in præcedenti Articulo, & maxime Soto, vbi ſupra, articulo quarto. An vero id ſtatim fiat, & ante ſententiam declaratoriam, ſaltim commiſſi criminis, ſint inhabiles, & priuati dictis Officijs? Regulandum eſt per ea, quæ dicta ſunt in præcedenti Articulo, & modo, dico, quod Superiores, & Prælati ſupradicti, & ſimiliter Vocales, ſiue Electores, antequam eligant, ſeu aſſumant in Prælatos aliquem, ſeu aliquos in dictis Conſtitutionibus comprehenſos, & de huiuſmodi defectu, & inhabilitate infamatos, tenentur diligenter inquirere, ſeu inquiſitionem facere ſecretam & ſummariam, verumne ſit, an falſum id quod dicitur, & an fundamentum habeat, ſeu ſit ſparſus rumor, atque à maleuolis exortus forſan. Quod ſi certo conſtiterit, aut vehemens ſit dubium, ſiue ſuſpicio, ipſos aut ipſorum aliquem, in dictis Conſtitutionibus, eſſe comprehenſum, nullatenus eundem eligant, ſeu admittant, alias enim auſu temerario contrarium facientes, grauiſſime peccabunt, incidentq. in excommunicationis pœnam, & in omnes alias in dictis Conſtitutionibus conſtitutas, quod quammaxime eſt notandum ac memoriæ commendandum.

Nota hoc valde.

Et vt prę manibus habeatur, quãta probatio ſit neceſſaria, ad impediendã electionẽ alicuius Fratris in Guardianũ, ſiue Prouincialẽ, &c. vel ad eijciẽdũ iam electũ, vel confirmatũ, propter originẽ, ſiue deſcendentiam Iudaicam,

Mauro-

Maurorum,vel hæreticorum, afferre, atque adducere libuit,reſolutionem quamdam doctiſſimi Doctoris Nauarro, in ſuis Conſilijs lib.5. tit.de hæreticis, conſ.22. ibi, ad quartam quæſtionem, vbi prædicta quæſtione, atque difficultate ſibi propoſita, eidem ſolutionem adhibens, inquit. Reſpondeo, quod ad impediendam dictam electionem,videtur ſufficere ſemiplena probatio , argumento textus ſingularis *in cap.præterea, el 2. de ſponſalibus*, quod probat,propter dictum vnius teſtis, & ſemiplenam probationem impedimenti affinitatis , impediendum eſſe matrimonium,nondum contractum , ne contrahatur : ſi autem, inquit, eſt quis iam electus , & confirmatus,requiritur plena probatio, ad illum reijciendum, & exauctorandum, & dicit quod pro vtroque facit *cap. quemadmodum , de iureiur.* quatenus probat, ꝙ turpius eijcitur,quam non admittitur hoſpes ; poteſtq; deſumi etiam argumentum *ex cap. ſuper his, de accuſationibus*. Hæc prædictus Nauarr. vbi ſup. Quæ verba verſans, & tractans ſupradictus P. F. Emanuel Rodriguez,tom. 1. quæſt.14. ſuarum Regularium, art.3. in fine, prædictam doctrinam contendit impugnare , ſed immerito, meo quidem videri: & quamuis ſupradictis Nauarr. verbis reſpondeat ; non mihi plene ſatisfacit ; vnde quantum ad hoc,ipſius ſolutionem non admitto . Neque illud etiam,quod in art.10. quæſtionis eiuſdem dicit in fine, nempe,quod ſit certior & verior , & iuri communi magis conformis, illa opinio quæ dicit, non ſufficere, vt religioſus quiſpiam,ex dicto genere maculato intra quartum gradum, propter aliquam rationem, ſiue cauſam,ex ſupradictis deſcendat, vt in dictis Conſtitutionibus comprehendatur , & cenſeatur , atque videatur comprehendi ; ſed vlterius requiri , quod ipſius parentes intra dictum quartum gradum fuerint concremati, & igni traditi, & proinde quod Electores, & Vocales huiuſmodi, ſic comprehenſum , niſi vtrumque obſtet impedimentum, in Superiorem atque Prælatum optime poſſunt eligere,atque præficere,& Superiores Prælati eundem confirmare, ſequendo opinionem probabilem, ſeu , vt ipſe ait, certiorem, atque probabiliorem,abſque conſcientiæ ſcrupulo , & periculo incurrendi in pœnas in ſupradictis Conſtitutionibus poſitas . Hæc,inquã,doctrina,numquam mihi placuit,ſed nec placere poteſt,propter rationes prædictas , & propter ea, quæ dicta latiſſime à nobis ſunt in præcedenti tomo quæſt.19.art.7. notabili 4. concl.2. & etiam in hac quæſt.art. 1.concl.2. nam, vt ſemel,atque iterum ibi eſt dictum , in re dubia , cum conſtet de inhabilitate, & incapacitate alicuius , iuxta dictas Conſtitutiones , propter opinionem forſan non nimis probabilem , non eſt cur Superiores,atq. Prælati & Electores,& Vocales,periculo ſe exponant peccandi mortaliter, incidendo in pœnas in dictis Conſtitutionibus contentas .

Nota valde, quæ, & quanta ſit probatio neceſſaria,ad excludendũ prudenter , atque ſecreto quempiam ab aliqua electione.

Nota valde.

ARTICVLVS VII.

Vtrum Fratres noſtri ſacri Ordinis , teneantur aut poſſint, huiuſmodi ex genere maculato deſcendentibus , atque in dictis Conſtitutionibus comprehenſis , ſi perperam eligantur in Superiores & Prælatos , obedire ?

RAtio dubitandi deſumi poteſt,ex quibuſdam verbis in dictis Conſtitutionibus appoſitis , & maxime in Conſtitutione Pauli IV . vbi poſt alia,ſequentia habentur verba : *Nulliq; Fratres etiam dicti Ordinis S. Franciſci , etiamſi eat in Generales Miniſtros , Commiſſarios generales , & alios quoſcumque*

Nota pro ratione dubitandi.

Nota hoc, q de Prædicatoribus deſcendentibus ex maculato genere, dicit Nauarro,

cumque Commiſſarios, Prouinciales, vel Guardianos; & Prædicatores elegiſſent, ſeu recepiſſent, eiſdem ſic contra mandata noſtra electis, & aſſumptis obedire; ſed in incontinenti ab eorum obedientia recedere, teneantur & debeant. Eademq. prorſus verba, etiam habentur paulo inferius. Sed his nihilominus non obſtantibus, quod hac in re tenendum, ſeruandum, atque practicandum eſt, explicabitur per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

Inferiores ſubditi, obedire tenẽtur ſupradictis cõprehenſis, dum ab Eccleſia tolleran tur.

Inferiores ſubditi ſemper tenentur, ſuis Prælatis obedire, etiamſi ſciant in dictis Conſtitutionibus eſſe comprehenſos, ac ipſo iure priuatos dictis officijs, quandiu ab Eccleſia tolerantur, & quouſque in foro exteriori conſtet, per ſententiam competentis iudicis, ipſos eſſe comprehenſos. Hæc concluſio eſt certa, atque tenenda, & crediderim quod de ipſa nullum eſt, aut eſſe poteſt dubium. Neque illi obſtant prædicta Pauli IV. verba, quibus dicitur, ſemel & iterum, quod Fratres debent, & tenentur incontinenti, à ſupradictorum obedientia recedere, nam cum hoc ſit præceptum morale, moraliter etiam atque iuridice eſt intelligendum, & ius ipſum expoſcit, vt res & caſus, prius ad Superiorem deferatur, & ab ipſo ſententia proferatur declaratoria, qua dicatur, eiuſmodi in dictis Conſtitutionibus eſſe comprehenſos. Hac ſententia prolata ſtatim ipſi priuati remanent, & ſubditi ab eorum obedientia tenentur recedere, ſed non ante; neque contrarium credendum eſt de mente Summi Pontificis fuiſſe, cum ex eo innumera ſequerentur inconuenientia, multiſq. daretur occaſio litibus & fraudibus: Præterquamquod non eſſet iuridicum, liceret enim tunc cuilibet ſubdito, cum ſibi placuiſſet, ſuo Prælato non obedire, allegando & objiciendo illi aliquam exceptionem ex ſupradictis, quod quidem & maxime in Religionibus, magnam induceret confuſionem. Et quamuis habeatur ibidem, quod id fiat incontinenti, ſeu quamprimum potuerint, interpretanda ſunt dicta verba, ſeruato iuris ordine, atque ad hunc ſenſum, quamprimum potuerint, licite, religioſe, & ſine ſtrepitu, & confuſione, atque iuridice, Superiorem conſultando, ita vt iuſtitia ſeruetur, & Frater, vel proximus non diffametur, quod ex ipſiuſmet Pontificis verbis, facile licebit colligere, cum poſt illa verba, *ab eorum obedientia recedere*, ſtatim adiungat, *& ad alium eligendum procedere*: ex quibus verbis cum hoc vltimum fieri non poſſit, niſi per Prælatum, & poſt ipſius ſententiam declaratoriam, qua dicat aliquem ex prædictis, in eiuſmodi Conſtitutionibus eſſe comprehenſum, vacaſſeq. proinde ipſius officium, vt alius eligi poſſit loco ipſius, manifeſte colligitur, quod nec ſubditi tenentur à talis Prælati obedientia recedere per ſe, quouſque ſententia competentis Iudicis, lata fuerit contra ipſum.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum deſcendentes ex ſupradicto maculato genere, in noſtro ſacro Ordine, eſſe poſſint prædicatores?

VIdetur quod non, nam vt conſtat ex iam ſupradictis Conſtitutionibus, Prædicatores ibidem etiam continentur, inſtituiq. prohibentur, in noſtro ſacro Ordine, deſcendentes ex dicto maculato genere. Doctores

Prima opinio,

hac de re diuerſos video, prædictus enim Nauarr. in Conſilijs lib. 5. tit.

de hæ-

de hæreticis,conſ.22. ibi, ad quintam quæſtionem, ſupradictam difficultatem proponit & mouet, An ſcilicet præfata prohibitio Pauli IV. ſit ſeruanda, quoad eam partem, qua prohibet præfatos deſcendentes à Iudæis, vel hæreticis, in Prædicatores eligi, vel iam electos ad prædicandum admitti? Et reſpondet, quod ſic: quia,inquit,licet non videatur recepta, quoad hoc,in aliquibus partibus, fuit tamen poſteà innouata, & extenſa etiam quoad Mauros, per Gregorium XIII. anno 1573. Et facta computatione ad annum, quo prædicta ſcripſit, dicit ipſe, quod nondum erant tranſacti anni, qui videbantur requiri, & eſſe ſatis ad euacuandam viribus legem aliquam canonicam? Argumento multorum iurium,quæ hac in re,adducit Felin. *cap.1.de treuga,& pace. num.6.* cum ſequentibus. Addit tamen quod contrarium, etiam diſputando ſuſtentari poteſt,de rigore iuris, per ea,quæ traduntur ibidem à dicto Felino vbi ſupra,poſt Dominicum, *in cap.in iſtis. §. leges.4. diſt. & in cap. 2. de Conſtitution.* nempe,quod omnis Cõſtitutio videtur fieri à Superiore, ſub hac conditione,ſi recipiatur à ſubditis. Hæc ſupradictus Nauarro.

Sed prædictus P.Frater Emmanuel Rodriguez,in dicto primo Tomo qq. Regular.q.14. art.12. hac de re agens, omnino tenet contrarium, & dicit, quod prædicta Conſtitutio, quoad hoc,nunquam fuit recepta,& poſita in praxi, ſed neque practicari poteſt, aut debet. Cuius ſententiæ,& opinioni, quia magis pia,atque benigna eſt,& vt mihi videtur,probabilior, libenter & ipſe aſſentior, & pro ea ſequentem ſtatuo concluſionem. Secũda opinio.

Concluſio.

Deſcendentes ex dicto maculato genere, ſi id alias videatur expediens, bene poſſunt in noſtræ Religionis Prædicatores,eligi & præfici. Hæc concluſio eſt ſupradicti Patris Fratris Emmanuel,& fundatur in ratione prædicta: nam quamuis in ſupradictis Conſtitutionibus, contrarium expreſſe habeatur, ipſæ tamen quoad hoc, numquam fuerunt admiſſæ, practicatæ, aut receptæ. Numquam enim ab hinc quadraginta, atque amplius annis, quibus ego ſimul cum prædicto Patre,in celeberrimo S. Franciſci Salmanticenſi Conuentu, noſtræ Seraphicæ Religionis habitum, Dei gratia & benignitate deſumpſimus, fuiſſe vidimus vſu receptum, & practicatum, neque audiuimus quempiam Fratrem noſtrũ propter eiuſmodi defectum, & maculam à prædicationis officio & munere fuiſſe priuatum,ſiue excluſum. Conſtitutiones etiam noſtræ generales,quæ hac de re loquuntur, hanc qualitatem, vt ſcilicet prædicti careant macula, non ſpecialiter in dictis prædicatoribus expoſcunt. Cum igitur id ita ſit,& Conſtitutiones, & leges, vt præmiſſum eſt, non obligent, niſi fuerint acceptatæ, & receptæ, ac vſu practicatæ, vt tradit Felinus *in dict. cap.1. de treuga, & pace,* & ante ipſum Dominicus *cap.2.de Conſtitutionibus, & in cap. in iſtis. §. leges. 4. diſt.* tradit etiam Nauarr. in Manu. cap.23. num.41. dicendum videtur, quod etiamſi aliqui noſtri Ordinis Religioſi, in dictis Conſtitutionibus reperiantur comprehenſi (niſi aliud obſtet)& expedire,aut conuenire videatur,tuto, atque ſecura conſcientia, Prædicatorum munus, & officium poſſunt aſſumere, & exercere, non obſtante, quod in dictis Conſtitutionibus prædicationis officium eiſdem ſit interdictum.

Deſcendentes ex maculato genere,ſi alias id videatur expediens,bene poſſunt in Prædicatores eligi.

QVÆ-

QVAESTIO II.

De Prælatis Regularibus, quantum attinet ad ipſorum legitimitatem, vel illegitimitatem, in Quatuordecim Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum illegitimi, ad prælatias & dignitates Eccleſiaſticas, poſſint promoueri, & aſſumi?

Nota, quæ circa hanc materiam illegitimorum in præcedenti Tomo ſunt à nobis dicta.

LAtiſſima eſt materia præſentis Articuli, & circa quam multa ſeſe offerrent dicenda, niſi in præcedenti Tomo quæſt. 19. art. 3. agendo de eiſdem illegitimis, quæ vna eſt ex exceptionibus in noſtris generalibus Conſtitutionibus poſitis, pro non recipiendis nouitijs, magna ex parte fuiſſent iam dicta. Ibi enim diximus, atque explicauimus latiſſime, in primo notabili, qui nam filij dicantur legitimi, ſeu illegitimi; & quotuplex illegitimorum ſit ſpecies, ſiue differentia. In ſecundo vero ad litteram appoſuimus Conſtitutiones omnes Sixti V. factas pro eiſdem illegitimis, quarum prima incipit, *Cum de omnibus*, data anno Domini 1578. vj. Kalend. Decembris, Pontificatus ſui anno tertio. Altera vero incipit, *Ad Romanum Pontificem*, facta anno 1588. xij. Kalendas Nouembris, Pontificatus ſui anno quarto, circa explicationem, atque declarationem dubiorum quorumdam, quæ ex prima illa ſua Conſtitutione emerſerunt. Poſtmodum vero in tertio ſequenti Notabili, appoſuimus Conſtitutionem aliam Gregorij XIV. factam anno Domiui 1590. idibus Martij, Pontificatus ſui anno primo, quæ incipit, *Circumſpecta Romani Pontificis prouidentia*, ad declarationem, atque moderationem ſupradictæ Conſtitutionis Sixti V. Et in quarto ſimilem aliam explicatione, atq. declarationem, ſiue moderationem Clementis VIII. factam anno 1592. die 14. Aprilis, Pontificatus ſui etiam anno primo, pro moderandis prædictis omnibus Conſtitutionibus, quæ incipit, *Altiſsima paupertatis via*. Qui etiam dictus Clemens VIII. poſtea anno Domini 1602. die 2. Aprilis, Pontificatus ſui anno vndecimo, innumera cernens, atque videns inconuenientia, & difficultates, quæ ex ſupradictis Conſtitutionibus exoriebantur, & ſequebantur indies, iuſtiſſimis motus de cauſis, Conſtitutiones omnes prædictas, ad terminos iuris communis, atque ſacrorum Canonum reduxit, quatenus attinet ad nullitates profeſſionum illegitimorum, & aliorum, ſaluis tamen exiſtentibus ſemper pœnis, poſitis atque infligendis, contra Superiores, earundem tranſgreſſores, & in dictas Conſtitutiones peccantes. Incipit hæc Conſtitutio, *In ſuprema Eccleſiæ Apoſtolicæ ſpecula*, quam etiam explicauimus, & declarauimus in notabili quinto. Ex prædictis omnibus, concluſiones quatuor elicuimus, quibus ſummatim, atque reſolutiue tradidimus, ni fallor, omnia, quæ ad dictas Conſtitutiones quoquomodo ſpectare poterant; qualiter etiam pro temporum varietate, & differentia fuerunt practicatę, & quid modo ſit faciendum, atque ſeruandum ſecundum ſacros Canones, circa prædictos illegitimos, non habita conſideratione ad ſupradictas Conſtitutiones, ſed ſtando in rigore iuris communis. Quæ ſupradicta omnia, quamuis dicta fue-

fuerint ad propoſitum Nouitiorum, & circa qualitatem legitimationis, quã ipſos oportet habere, vt dixi, ſecundum noſtras generales Conſtitutiones, ad hoc vt recipiantur ad noſtrum ſacrum Ordinem, magnam etiam lucem afferre poſſunt ad præſentem difficultatem, quantum attinet ad Prælatorum illegitimorum faciendas electiones.

Quibus præmiſſis, atque ꝑ expreſſis habitis, quod in præſentiarum quæritur, illud eſt, An Religioſi illegitimi, ſtando in terminis iuris communis, ad prælatias, & dignitates Eccleſiaſticas poſſint præfici, promoueri, atque aſſumi? dicturi poſtmodum, quid etiam ſit faciendum, ad euitandas, ſeu non incurrendas pœnas Pontificias, poſitas in dictis Conſtitutionibus. Poteſtq. quæſtio, & difficultas propoſita, in duplici ſenſu inueſtigari. Primo, An ſtando in terminis iuris communis, per Religionis ingreſſum tollatur omnis illegitimitas, & irregularitas, etiam quantum ad effectum habendi Prælationes? Secundo, An in caſu, quo non tollatur de iure, ſit tamen in Religionibus aliquod ſpeciale priuilegium, ad hoc vt diſpenſari poſſit cum eiſdem, vt ad Prælatias & dignitates Eccleſiaſticas aſſumantur, ſeu promoueri poſſint? De primo dicemus in iſto Articulo, de ſecundo vero in ſequenti, poſtmodum vero qualiter ſit facienda prædicta diſpenſatio, & de alijs ad eamdem requiſitis, quæ neceſſaria fuerint viſa, breuiter atque reſolutiue dicentur.

Ad primam igitur quæſtionem deueniendo, hac de re celebris eſt opinio quorumdam, aſſerentium, quod per Religionis ingreſſum, & maxime per ſolemnem profeſſionem, tollitur omnis illegitimitas, atque irregularitas, & fit vera legitimatio, introducta non ſolum iure humano, verum etiam & iure diuino, qua filij illegitimi ipſo iure, & ipſo facto quo Religionem ingrediuntur, efficiuntur idonei ad omnes Prælaturas, & dignitates Eccleſiaſticas, quin vero etiam & ad Epiſcopatus, ac ſi ex legitimo fuiſſent matrimonio nati, & procreati. Huius opinionis mentionem facit Couarruuias de Sponſalibus 2.par.cap.8.num.4. dicitq. eam tenere Felinum, Iaſonem, & alios innumeros Iuriſperitos, eſſeq. fere communem, quamuis ipſe ab eadem recedat, vt ſtatim dicemus. Sed quidquid de hoc ſit, hanc ſententiam, & opinionem tenere videtur *gloſſa celebris in cap. cum deputati, de iudicijs.* ibi, *ſua notio nationis*. Vbi ad quoddam aliud ſimile propoſitum dicit, quod eo ipſo quo quidam deputauerũt ſe diuino obſequio & ſeruitio omnis tollitur irregularitas, ſi qua fuit. Quod probat argumento deducto *ex cap. non licet. 19. quaſt. vlt. & ex autent. de Monachis, in princ. collat. 1.* Vbi etiam dicitur, quod Monachatus omnem abſtergit maculam. Qua ratione dicit illos non eſſe repellendos, quia præſumuntur perſonæ legitimæ, *per cap. eorum. 11. quaſt. 3. & l. verius. ff. de probation. & l. 1. eodem tit.* Et probari poteſt prædicta opinio ratione, & argumento, vt dicitur, deducto à minori ad maius. Nam ſi per oblationem curiæ ſæcularis, legitimantur filij, alias illegitimi, vt tenent multi Doctores grauiſſimi iuriſperiti, *& habetur inſt. de nuptijs. §. fin. & auten. quibus modis natural. effician. ſui. §. ſiquis igitur. collat. 7. & l. communium 9. § fin. C. de naturalib. liber.* multo ergo melius, per oblationem ad curiam ſpiritualem, quod fit per ingreſſum Religionis, & maxime per ſolemnem profeſſionem legitimari, dici debent. Propter hanc rationem, dicunt quidam Iuriſperiti, quod filius illegitimus naturalis, factus Monachus, legitimatur quoad ſucceſſionem ab inteſtato, & multo magis quoad Prælationes, cum ſucceſſio in hæreditate ſtrictior ſit, & difficilior, & iuri magis repugnans, quam habilitas Religioſi illegitimi, ad quaſcumque Prælaturas.

An per Religionis ingreſſum tollatur illegitimitas? Prima opinio.

Sed

Sed quod hoc factum ſit, aut fieri potuerit iure diuino, probant prædicti Doctores à ſimili, de vinculo matrimonij, rati non conſummati, nam difficilius, inquiunt, eſt tollere vinculum matrimonij rati non conſummati, quam vinculum cuiuſcumque illegitimitatis, cum matrimonij vinculum, introductũ ſit iure diuino, illegitimitas autem nonniſi iure humano poſitiuo: ſed per ingreſſum Religionis, & maxime per ſolemnẽ profeſſionem (vt tenent omnes Doctores Theologi) tollitur vinculum matrimonij rati non conſummati, & hoc de iure diuino: ergo eodem iure, dici optime poteſt, per ſupradictum Religionis ingreſſum, & ſolemnem profeſſionem, omnem tolli illegitimitatem, atque irregularitatem. Quod in venerationem, obſequium, atque fauorem ſacrarum Religionum, quidam adeo extendunt, extendereq. volunt, vt dicant non ſolum tolli illegitimitatem, atque irregularitatem ex ipſa prouenientem, per Religionis ingreſſum, verum etiam & irregularitatem homicidij voluntarij, & bigamiæ, vt ipſos reprehendendo, refert Nauarr. Comment.2.de Regularib. ſuper *cap. non dicatis, numero 60.*

Secūda opinio. ſed alia eſt aliorum opinio, contrarium omnino dicentium, quæ eſt verior, & tenenda propter fortiſſimas ipſius rationes & argumenta, pro qua ſtatuitur Concluſio.

Concluſio.

Quamuis per Religionis ingreſſum, & maxime per ſolẽnem, profeſſionem, tollatur omnis illegitimitas quoad ordines, non tamen quoad præfecturas, & dignitates Eccleſiaſticas.

Quamuis per Religionis ingreſſum, & maxime per ſolemnem profeſſionem, tollatur omnis illegitimitas, atque irregularitas ex ipſa proueniens, quantum ad ſuſcipiendos ſacros ordines, non tamen quantum ad dignitates Eccleſiaſticas & præfecturas, ſiue prælatias. Hæc concluſio probatur quantum ad primam partem, nempe quod per Religionis ingreſſum, quantum ad ſuſcipiendos ordines, tollatur omnis illegitimitas, & irregularitas ex ipſa procedens. Et primo quia id habetur expreſſe in *cap 1. de filÿs presbyterorum*, vbi ad hoc propoſitum habentur ſequentia verba, *Vt filÿ presbyterorum, & cæteri ex fornicatione nati, ad ſacros ordines non promoueantur, niſi aut monachi fiant, aut in congregatione canonica regulariter viuant.* Ex quibus verbis colligitur, quod illegitimi & presbyterorum filij, Religionem profitentes, ſecundum ius commune, ad ſacros ordines poſſunt promoueri: & quod Religionis ingreſſus, omnem tollit irregularitatem, ſicut & ingratitudinem, prout habetur in Iure *in cap. non liceat. 19. quæſt. vlt.* Videatur hac de re gloſſa in dicto *cap. 1. de filÿs presbyt. & Panorm. in cap. 2. de apoſtatis. Nauar. in cap. non dicatis, nu. 60.* & Magiſt. Soto in 4. diſt. 25. q. 1. art. 3. & Sylueſter *verbo, Religio. 4. quæſt. 24.* Difficultas tamen eſt inter Doctores Iuriſperitos, An huiuſmodi irregularitas quoad ordines, tollatur per quemcumque ingreſſum religionis, an vero ſolummodo per ſolemnem profeſſionem? Eſt enim ſecundum Iuriſperitos, triplex Religionum ingreſſus, primus educationis, ſecundus probationis, tertius vero profeſſionis. A qua difficultate pro nunc conſulto abſtineo, nam de ea inferius eſt à nobis dicendum, vt veniamus, ad probandam, ſecundam concluſionis partem, in qua diximus, per ſolemnem profeſſionem, non tolli illegitimitatem, & irregularitatem ex ipſa prouenientem, quantum attinet ad dignitates Eccleſiaſticas, ſiue Prælatias, ac proinde quod ad hoc opus ſit diſpenſatione. Quod hoc ita ſit, habetur expreſſe in ſupradicto *cap. 1. de filÿs presbyterorum*, vbi poſt ſupradicta verba de filijs presbyterorum, & illegitimis factis monachis, poſtquam conceditur ipſis, vt ad ſacros ordines poſſint promoueri, addit ibi Concilium, *Prælationem vero nullatenus habeant.* Quæ verba exponens Gloſſa ibidem, dicit, quod Prælationes habere ipſo iure

iure non poſſunt, abſque Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione: quod & probatur per *cap. vltim. eod. tit.* vbi id omnino expreſſe habetur. Hanc ſententiam, & concluſionem, quantum ad iſtam partem, tenet ſupradictps Couarr. de Sponſalib. 2. par. cap. 8. num. 41. Soto in 4. diſt. 25. quæſt. 1. art. 3. & Nauar. ſupra *cap. non dicatis. nu.* 60. adducens in id quamplures Doctores, acriterq. vt dixi, reprehendens, omnes contrarium dicentes. Huic reſolutioni fauent & multa priuilegia, quæ habentur in diuerſis Ordinibus, & Religionibus, quò diſpenſari poſſit cum ſupradictis illegitimis, vt ad Præfecturas, ſiue dignitates Eccleſiaſticas promoueantur, ſeu promoueri poſſint: ex quibus ſatis conſtat, de mente Summorum Pontificum, qui ea conceſſerunt, Religioſos illegitimos, nullatenus fieri legitimos per ſolam profeſſionem, factam in Religione aliqua, quantumuis approbata. De eiuſmodi priuilegijs dicemus ſtatim in ſequenti Articulo, hæc pro nunc dicta ſufficiant. Modo ſupereſt reſpondere ad auctoritates, & rationes in initio huius Articuli propoſitas. Ad primam auctoritatem Gloſſæ, qua dicitur, quod profeſſio Regularis emundat profitentem ab omni macula, & irregularitate illam præcedente. Reſpondeo cum doctiſſimo Doctore Nauar. vbi ſupra, dupliciter, primo dicendo, quod illud principium intelligendum eſt, quoad præſumptionem, maxime illam, quæ oritur ex bona triennali conuerſatione, poſt ſuſceptum Monachiſmum, ad hunc ſenſum, quod huiuſmodi Monachus, præſumitur mundus ab omni macula humana, donec ſibi probetur contrarium, iuxta *§. ſancimus, eiuſdem authen.* Nam præſumptio, de qua habetur in Regula, *ſemel malus, ſemper præſumitur malus, de Regul. Iuris, lib. 6.* per bonam triennalem conuerſationem tollitur, vt dicunt Iuriſperiti cum Felino in ſupradicto *cap. cū deputati, de iudicijs,* at cum præſumptio ceſſet in foro Dei, & conſcientiæ, quando contraria eſt veritati, per notata in *cap. is, qui fidem, & cap. tua, de Sponſalibus*, Regularis, ſiue Religioſus, qui propter aliquam rationem ſiue cauſam, nouit ſe ante Monachatum, irregularitatem incurriſſe, talem ſe debet iudicare, etiam poſt vigeſimum, & trigeſimū annū, quouſque per legitimam diſpenſationem generalem, vel ſpecialem, talis ab eo illegitimitas, atque irregularitas tollatur. Secundo reſpondet ſupradictus Nauar. quod prædictum principium, poteſt intelligi de abſterſione, quoad culpam, & quoad omnem peccatorum pœnam, cum profeſſio Regularis facta cum debita contritione, indulgentiam plenariam operetur, vt tradit D. Thom. 2. 2. quæſt. vlt. art. 3. ad tertium, quanquam non ſit veriſimile huiuſmodi maculæ ablationem, Imperatori in illo exordio prædicti Autentici, in mentem vllo modo veniſſe. Idem dico ad alias auctoritates, quæ tendunt ad idem.

Nota, quod ſti-ius omnis præſumptio mala, tollitur per bonam per trien nium conuerſationem.

Ad rationem vero reſpondendo dico, quod licet Conſequentia valeat, & teneat, ac ratio appoſita ſit maxime congrua, quoad legitimationem, & ablationem irregularitatis, quoad ſuſcipiendos ſacros Ordines (vt dictum eſt in prima par. concluſionis) non tamen concludit, & tenet, quoad dignitates, & Præfecturas, propter ſpecialem rationem, quam adducemus infra, cum agemus de ſufficienti cauſa, requiſita ad talem diſpenſationem. Idem omnino dico ad illud, quod dicitur de vinculo matrimonij, rati non conſummati, & quod Deus poſſet illud facere, ſi voluiſſet, non tamen id inuenitur effectum, neque vnde id iuridice, & cum ſufficienti fundamento deduci poſſit, textus aliquis reperitur in iure.

ARTI-

ARTICVLVS II.

Vtrum fuerint olim aliqua priuilegia, Regularibus conceſſa, quibus illegitimi, ad Præfecturas, & dignitates Eccleſiaſticas poſſent promoueri?

Solus Papa de iure communi diſpenſat cum illegitimis, vt ad dignitates, & prælaturas promoueãtur.

PRo huius Articuli intelligentia præmitto, quod, vt diximus, in probatione ſecundæ partis concluſionis, & tradit late Couar. de Sponſalibus 2.par.cap.8.num.4. & Nauar. *in cap. ſtatutum, num. 60.* ſecundum ius commune, ſolus Papa poteſt diſpenſare, & diſpenſat cum illegitimis, vt ad dignitates, & Prælatias promoueantur, vt habetur expreſſe *in cap. 1. de filijs presbyterorum.* Et ſatis colligitur ex *cap. vlt. eodem tit. iuncta Gloſſa.* Solum eſt difficultas in præſenti Articulo, vtrũ pro Religioſis fuerint aliqua priuilegia, quibus concedatur idipſum? Cui difficultati, per ſequentem Concluſionem reſpondetur.

Concluſio.

Prælati Regulares priuilegia habebãt, vt poſſent diſpenſare cũ ſibi ſubditis illegitimis, vt ad Prælationes & dignitates promoueantur.

Aliqua fuerũt olim priuilegia, quibus Prȩlatis Regularib. cõcedebatur, vt cũ ſibi ſubditis illegitimis, diſpenſare poſſent, vt ad Prælatias, & dignitates Eccleſiaſticas promouerentur. Hȩc concluſio non aliter eſt probanda, quam adducendo ſupradicta priuilegia, & in primis Sixtus IV. *conceſſit Generali, & Prouincialibus Miniſtris, & eorum Vicarijs, auctoritatem diſpenſandi, cum Fratribus Ordinis Minorum, patientibus defectum, ex illicito coitu prouenientem, necnon cum his, qui ex quauis cauſa (præterquam homicidij voluntarij, bigamiæ, & mutilationis membrorum) irregulares forent, poſtquam Ordinem ipſum profeſſi fuerint, diſpenſare vt defectu, & irregularitate huiuſmodi non obſtantibus, irregulares ipſi, ad quoſcumque etiam ſacros Ordines promoueri, & in illis etiam in Altaris miniſterio miniſtrare, & quod tam ipſi Regulares, quam defectum natalium patientes prædicti, ad quaſcumque adminiſtrationes, & officia dicti Ordinis eligi, recipi, & aſſumi, illaq. gerere, & exercere libere, & licite valeant.* Habetur hoc priuilegium, in Monumentis Ordinis primæ impreſſionis, fol. 61. & ſecundæ fol. 144. conceſſ. 252. & idem omnino, & ſub eiſdem verbis, conceſſit idem Sixtus IV. Generali Magiſtro, & Prioribus Prouincialibus, & Conuentualibus Ordinis Prædicatorum, ac eorum Vicarijs. Et habetur in ſupradictis Monum. ſecundæ impreſſionis, fol. 240. conceſſ. 57. Et vtriuſque priuilegij, mentionem facit Collector Priuilegiorum Mendicantium, in ſuo Compendio, *verbo, diſpenſatio. §. 12 & 13.* Aduertens in fine, quod Vicarij Conuentuum, ſiue Subpriores Ordinis Prædicatorum, numquam habuerunt in vſu, vti prædicta facultate, ſiue priuilegio, ſine ſpeciali commiſſione, niſi mortuo, vel amoto Priore. Ac ideo (inquit) idem eſt quoad hoc, ac ſi numquam fuiſſet conceſſum, idemq. omnino credo eſſe dicendũ de Vicarijs Conuentuum ſacræ noſtræ Religionis.

Similia priuilegia referuntur conceſſa alijs Ordinibus, ſiue Religionibus Monachalibus, vt patet ex traditis in Compendio Ordinis Ciſtercienſis, & Ordinis D. Hieronymi, *verbo, diſpenſatio*, vbi ad hoc propoſitum dicuntur plura, quæ breuitatis cauſa facio miſſa.

Nota hoc valde.

Sed aduertendum eſt, quod prædicta facultas, ſeu auctoritas olim Prælatis Regularibus conceſſa, vt diſpenſare poſſent cum ſibi ſubditis, ad hoc, vt ad Præfecturas, Prælatias, ſiue dignitates Eccleſiaſticas promoueri poſſent, ſublata fuit eis poſtea omnino, à Sixto Quinto Pontifice Maximo

ximo, in duabus Conſtitutionibus, editis contra illegitimos, de quibus diximus ſupra in præcedenti Articulo, vbi declarauit omnes huiuſmodi diſpenſationes eſſe irritas, ac nullius prorſus roboris, & momenti. Sed poſtea Gregorius Decimusquartus, in alia ſua Conſtitutione, prædictas Sixti Quinti modificando, indulſit, atque conceſſit, vt fieri poſſet cum ipſis diſpenſatio, ſed non niſi in Capitulo generali, vel prouinciali, vt ſtatim dicemus, ita quod iam ſublata eſt, à dictis Prælatis regularibus facultas, ſimpliciter & abſolute, atque ſeorſum diſpenſandi, cum illegitimis ad prælationes obtinendas, & poſſidendas, per Conſtitutionem Gregorij: nã dictę diſpenſationes fieri nullatenus poſſunt ab ipſis ſeorſum, vt antea poterant, ſed neceſſario debent fieri, ab eiſdem cum Generali, vel prouinciali Capitulo, vt dixi, ampliuſq. dicemus infra.

ARTICVLVS III.

Vbinam fieri debeant ſupradictæ diſpenſationes cum illegitimis, & an fieri poſſint in Congregatione Capitulari, ſeu quod dicitur, Capitulo intermedio?

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

DIſpenſationes ſupradictæ cum illegitimis, ad dignitates & Prælaturas, fieri poſſunt, & debent in Capitulo generali, ſeu prouinciali, & fieri etiam poſſunt in Congregatione prouinciali, ſeu, quod dicitur, Capitulo intermedio.

Diſpenſatio cū illegitimis, ad Prælaturas fieri debet in Capitulo Prouinciali, vel intermedio quod alias Congregatio dicitur.

Hæc concluſio quoad primam partem, habetur expreſſa in ſupradicta Gregorij XIV. Conſtitutione, vbi poſt alia habentur hæc verba: *Statuendo, vt omnes diſpenſationes, & habilitationes, vigore priuilegiorum, ſeu indultorum Apoſtolicorum, cuiuis Ordini, Religioni, Monaſterio, aut Congregationi, eorumve Superioribus in genere, vel ſpecie (vt præfertur) conceſſorum, quæ tempore Conſtitutionum huiuſmodi, vſu recepta, & nondum ſub vllis alijs reuocationibus comprehenſa erunt, per quoſcumque eorum Superiores factas, in priſtinum ſtatum, & validitatem, in quibus ante ipſas Conſtitutiones exiſtebant, reſtituimus, & redintegramus, volentes, eiſdem Conſtitutionibus non obſtantibus, eos, qui quouis modo illegitimi procreati fuerint, ad habitum, & profeſſionem Regulares admitti poſſe, quemadmodum admitti poterant, ſi ſupradictæ Conſtitutiones editæ non fuiſſent. Ita tamen, vt cum de recipiendis quomodocumque illegitime natis, ad habitum, & profeſſionem Ordinum quorumcumque ageretur, ij, ad quos huiuſmodi receptio ſpectat, præter alia, de quibus ex dictarum Conſtitutionum præcepto, circa quoſcumque, etiam legitimos, diſquirere debent, diligenter eorum vitam, & mores inquirant, & ita demum recipiant, ſi tamen bonam indolem, & virtutis ſpecimen præſeferant, ac tot merita eis ſuffragentur, vt natalium ſuppleant defectum, eorumq. receptio commodo, & vtilitati profutura videatur, & ſuper hoc ipſo, ij, ad quos (vt dictum eſt) pertinet huiuſmodi receptio, matura deliberatione habita, ita cenſuerint, & iudicauerint, dummodo tamen filius illegitimus in Religione, in qua pater, ſiue ante, ſiue poſt natiuitatem dicti filij profeſſus fuerit, ipſo viuente, non admittatur, quod expreſſe pro-*

Nota Conſtitutionẽ Gregorij XIV. circa diſpenſationẽ cũ illegitimis, vt ad dignitates promoueri poſſint.

hibemus. Volumus quoque, atque ſtatuimus, licere Generali, aut Prouinciali ſingulorum Ordinum, ac Congregationum, aut Hoſpitalium, ad quos dicta diſpenſatio ſpectat, iuxta tenorem Priuilegiorum, & indultorum Apoſtolicorum eis conceſſorum (quæ dummodo vſu recepta, nec alias ſub vllis reuocationibus comprehenſa ſint, vt præfertur, in hac parte reualidamus) cum illegitimis, quos alias dictus Generalis, aut Prouincialis cum Generali, Prouinciali, ſeu intermedio Capitulo, & non alias, ſuffragantibus meritis dignos iudicauerint, ad honores, gradus, & dignitates obtinendas, diſpenſare, ac diſpenſationes huiuſmodi pro tempore ita factas, & inde ſequuta quæcumque, vt antea valere, ac tenere perinde, ac ſi dictæ Conſtitutiones non emanaſſent. hactenus Gregorius. Ex quibus verbis, ſatis clare conſtat, quod diſpenſationes ſupradictæ cum illegitimis, ad prælationes & dignitates obtinendas, ſiue poſſidendas, faciendæ ſunt à Prælatis Regularibus, Generalibus, ſeu Prouincialibus in Capitulo Generali, ſeu Prouinciali, vel in Capitulo intermedio, quod alio nomine, Congregatio Capitularis intermedia nuncupatur, quæ vim, & vicem habet Capituli, maxime in noſtro ſacro Ordine, & iuxta noſtras generales Conſtitutiones.

Conſtit. Tolet. c. 8. §. de Capitulo Prouinciali, & Congregatione habente vim Capituli.

Difficultas.

Quid intelligatur Capituli intermedij nomine.

Ratio dubitandi.

Differētia, quæ eſt inter capitulū intermedium, & Congregationem intermediam.

Sed circa ſecundam partem prædictæ Concluſionis, difficultas occurrit, quidnam veniat intelligendum, per Capitulum intermedium, ſeu Capituli intermedij nomine, & an ſit omnino idem, quod Congregatio Capitularis, quæ etiam dicitur intermedia? Et vt ratio dubitandi appareat, aduertere oportet ex dictis Conſtitutionibus, quod hoc intereſt inter Capitulum intermedium, & Congregationem Capitularem, quæ etiam dicitur intermedia, quod ad Capitulum intermedium, vocantur omnes prouinciæ vocales, in quo etiam noui Definitores eliguntur, atque Vocales in Diſcretorio conſtituti, agunt de rebus ad totam Prouinciam concernentibus, quæ poſtmodum in Definitorio proponuntur, & à Definitoribus diffiniuntur, atque determinantur. At vero ad Congregationem Capitularem intermediam, non vocantur, neque conueniunt omnes Prouinciæ vocales, cum non ſint eligendi ibidem Prouinciales Miniſtri, neque noui Diffinitores, ſed ſolummodo conueniunt Diffinitores ipſi cum Prouinciali, & aliqui alij Prouinciæ Patres, qui ex indulto generalium noſtrarum Conſtitutionum, vocem habent Definitorum, ſed nihilominus Congregatio prædicta, vim habet Capituli intermedij, atque in ipſa deponi, ſeu priuari ſolent Guardiani, ſi ita id expedire videbitur, expediriq. omnia alia, quæ fieri ſolent in dicto Capitulo intermedio, aut etiam Prouinciali, præterquam quod in ipſa prohibentur fieri nouæ Conſtitutiones. His præmiſſis, dicunt aliqui Patres doctiſſimi noſtræ ſacræ Religionis, & in hiſce rebus nimium exercitati, & verſati, quod diſpenſatio facienda, cum ſupradictis illegitimis, vt ad dignitates, & Prælatias promoueri poſſint, iuxta præfatam Conſtitutionem Gregorij XIV. fieri non poteſt, in ſupradicta Congregatione Capitulari intermedia, ſed neceſſario eſt facienda, in dicto Capitulo intermedio, ſic enim, inquiunt, illud definit, atq. determinat Gregorius ſupradictus. Ad q; etiam aſſerunt peculiarem quandam rationem, dicendo eſſe neceſſum, vt ad id etiam Prouinciæ Diſcreti, atque Vocales conueniant, cum ſupradictus Gregorius non concedat, dictam facultatem diſpenſandi cum illegitimis, Miniſtris generalibus, ſeu Prouincialibus in Capitulo generali, aut Prouinciali, ſeu intermedio conſtitutis (ſi enim hoc diceret, idem etiam videretur dicendum de Congregatione intermedia) ſed dicit, vt hoc fiat, cum Capitulo generali, aut Prouinciali, ſeu intermedio, & non alias (ſupradictæ Conſtitutionis ſunt expreſſa verba) vbi dictio illa, ſeu coniunctio copulatiua, *cum*,

Prima opinio.

commu-

communem conſenſum inſinuat, & vt videtur, per ipſam datur intelligi,ad prædictam diſpenſationem faciendã,eſſe neceſſarium,vt fiat in Capitulo generali,Prouinciali,aut intermedio,in quibus totius Ordinis,aut Prouinciarũ Diſcreti,& Vocales conueniunt, qui ſimul iuncti,dicuntur eſſe Capitulum, vt cum conſilio,& conſenſu eorum,prædicta diſpenſatio fiat . Propter hanc rationem prædicti Patres , huic adhærent ſententiæ, & opinioni .

Secũda opinio, & reſolutio.

Sed his nihilominus non obſtantibus, contraria eſt aliorum ſententia , & verior,iuxta quam reſolutiue dico, fieri poſſe ſupradictam diſpenſationem cũ illegitimis,vt ad dignitates promoueantur,non ſolum in Capitulo generali, aut Prouinciali,aut in dicto Capitulo intermedio, verumetiam in Capitulari Congregatione intermedia,in qua ſolummodo conueniunt Prouinciales,& Prouinciæ Patres,atque Diffinitores . Cuius reſolutionis,hæc eſt vnica , potiſſima , ac præciſa ratio , quia prædicta Congregatio , in omnibus, ac per omnia , vim , & robur habet Capituli , ex noſtris generalibus Cõſtitutionibus Toletanis,vbi poſt alia,ponuntur ſequentia verba : ***Verum, ſi Capitulum intermedium non ſit celebrandum , præcipimus , vt in complemento bienny , celebretur à Prouinciali Congregatio , quæ habeat vim*** Capituli ***Prouincialis , ad peragenda ea , quæ ſolent fieri in Capitulis Prouincialibus .*** Cum igitur Congregatio intermedia ſupradicta, ex noſtris Conſtitutionibus generalibus, auctoritate Apoſtolica confirmatis, in noſtra Religione vim , & robur habeat Capituli Prouincialis, liquidum profecto fit , quod in ea fieri poſſunt ea omnia, quæ in dictis Capitulis Prouincialibus , aut intermedijs , prout ibidem dicitur , & conſequenter ſupradicta diſpenſatio cum illegitimis,ad hoc,vt ad Prælatias,& dignitates Eccleſiaſticas, poſſint promoueri, quod & communi iuri nimis eſt conforme, cum iuxta vulgarem, atque generalem Iuriſperitorum regulam,ſubrogatus ſapere debeat naturam illius, cuius loco ſubrogatur . Neque dictis obſtat ratio,ſeu argumentum in contrarium adductum , fundatum in illis verbis,poſitis in Conſtitutione Gregorij : ***Cum Capitulo generali, Prouinciali, aut intermedio .*** Nam reſpondetur primo, quod verba illa non id innuunt , & quamuis id alias inſinuarent , non tamen conuincunt, quantum attinet ad præſens propoſitum,diſpenſandi,cum ſupradictis illegitimis : nam verba illa intelligenda ſunt, circa ſubiectam materiam,iuxta id,ꝙ habetur ***in cap.intelligentia de verb.ſignif.& in l. ſi vno.§.1.ff.locati.*** Intelligenda etiam ſunt,iuxta diſpoſitionem negotij,quod committitur peragendum,& in noſtro ſacro Ordine non eſt moris,ſeu in conſuetudine poſitum,quod huiuſmodi diſpenſationes,& alia, quæ maximũ requirunt ſecretum,communicentur cum Diſcretorio,aut proponantur ibidem, vbi tot Vocales conueniunt, quia valde foret difficile,ſecretum debitum in hiſce rebus ſeruari, ſed proponuntur , & communicantur in Definitorio, vbi,vt plurimum non conueniunt,niſi Patres grauiſſimi, ſecretiſſimi, atque circumſpectiſſimi, qui iure,& merito dicuntur maiorem,ſaniorem, atque principaliorem eſſe Capituli partem,quorum conſilio ſupradictæ diſpenſationes fiunt,& alię eis ſimiles,& quod ab ipſis fit,dicitur fieri,non ſolum in Capitulo,verum & cum Capitulo; ſuperfluumq. eſſet ad huiuſmodi diſpenſationes faciendas,aliud Capitulum expectare, cum neque in tali caſu(vt dixi)deſumendum ſit ſupradictorum Diſcretorum,ſiue Vocalium cõſilium. Neque credendum eſt Gregorium ſupradictum,aliud dicere,ſiue determinare voluiſſe. Sed aduerto, quod quamuis hoc ſit dictum, & merito, de Congregatione Capitulari, intermedia, quæ vim, & vicem habet Capituli , non tamen eſt idem intelligendum,de alijs Congregationibus particularibus Diffinitorum cum Prouinciali, quæ interdum fiunt, ad deponen-

Conſtit. Tolet. vbi ſupra.

Conſtitutionũ verba , ſemper ſunt intelligenda,circa ſubiectam materiã, & diſpoſitionẽ negotij,de quo loquuntur.

Nota hoc valde.

dos, ſiue conſtituendos aliquos Guardianos, & ad alia negotia ſimilia, cum tales Congregationes, non vim, aut robur habeant Capituli. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Superiores, atque Prælati Regulares, virtute ſupradictorum Priuilegiorum, facultatem, & poteſtatem habeant, legitimandi Religioſos ſibi ſubditos in totum, an vero ſolum facultatem diſpenſandi cum ipſis, vt ad Prælatias, atque dignitates promoueri poſſint?

Quidnam ſit legitimatio, ſeu aliquem legitimare.

PRo intelligentia huius Articuli, oportet præmittere, quidnam ſit aliquem legitimare? & dico breuiter cum Silueſtro, *verbo legitimus, num. 2.* quod legitimare, eſt quempiam habilitando, de illegitimo, legitimum ex gratia facere. Legitimatio autē eſt habilitatio illegitimi ad actus legitimos, ad quos alias ex ſua illegitimitate erat inhabilis. Hęc autē legitimatio, vt inquit idem Sylueſter de mente, & ſententia Antonij de Butrio *in cap. per venerabilem, qui filij ſint legitimi*, eſt triplex: Quędam eſt pleniſſima, per quam deletur fundamentum vitij, à quo legitimationis, & illegitimationis differentia conſurgit, quam ſolus Papa poteſt facere, quia ipſe ſolus poteſt diſponere, & diſpenſare ſuper matrimonio, & ipſius impedimentis. Quædam vero plenior, quæ reintegrat ad iura primæuæ naturæ, non diſponendo in vitium, ſed aliter, quam etiam ſolus Papa, atque Imperator facere poſſunt reſpectiue, ſecundū ea, quæ ſpectant ad ipſos. Quędā autem plena, vt diſpenſatio, quæ fit cum aliquo illegitimo, in aliquo effectu legitimationis, non reintegrando in totū, ſed in parte, quam etiam vterque eorum poteſt facere. Videatur hac de re prædictus Sylueſter vbi ſupra, & nu. 4. vbi multis tradit, quotuplex ſit legitimatio facta à iure? & dicit, quod quędam eſt communis iuri Canonico, atque ciuili; quædā vero iuris canonici propria; quędā etiam propria iuris ciuilis, quam dicit contingere octo modis, qui latiſſime explicantur ibidē, ſed breuitatis gratia ab his omnibus conſulto abſtineo. Videantur ibidem.

Quotuplex ſit legitimatio.

Differētia, quæ verſatur inter auctoritatem, & facultatem diſpenſandi cū illegitimis, & legitimationē factam, in totū vel in partem.

Secundo pro eodem Articulo, aduertere oportet, quod Doctores Iuriſperiti, multa tradunt circa auctoritatem, facultatem, & poteſtatem legitimādi, & diſpenſandi cnm illegitimis; & circa differentiam quæ verſatur, inter legitimationem factam in totum, & diſpenſationem factam cum aliquo illegitimo, non in totum, ſed in parte, aut in aliquo impedimento ad hunc, vel illum effectum. Qua de re, videatur Alciat. *in l. 2. ff. de verborum oblig.* & Bald. *in l. 1. ff. de tutorib. & curator.* & ſupradictus Sylueſter loco ſupra citato: & Couar. 4. par. cap. 8. §. 8. nu. 4. De quorum omniū reſolutione, dico, quod differentia, quæ verſatur inter legitimationem, & diſpenſationem cum illegitimo, in primis hæc eſt, quod quando quis ſimpliciter redditur habilis ad ea, ad quæ, iure Canonico, vel ciuili, aliàs erat inhabilis, legitimatus dicitur, & reſtitutus natalibus, quibus primitus, omnes homines habiles naſcebantur ad omnia, ad quæ poſtea iure poſitiuo, facti ſunt inhabiles, idq. ſiue is, qui legitimat, ſeu legitimum facit, in legitimatione dicat: Legitimum te facio, aut reſtituo te natalibus, ſiue vero dicat: Diſpenſo tecum, ſuper omni, quo teneris impedimento, &c. Nam in hiſce rebus potius eſt attēdendum ad id, quod fit, quam ad verba, quibus id fieri ſignificatur. At vero quando alicui illegitimo conceditur habilitas, atque facultas, nō ad omnia,

ſed

ſed ad aliqua, ad quæ iure canonico,ſiue ciuili quiſpiā erat inhabilis,huiuſmodi non eſt dicenda legitimatio, ſed dumtaxat diſpenſatio, quamuis qui diſpenſat, ipſumq. habilitat, ſeu habilem facit, legitimationis vtatur verbis, dicatq. illum legitimare, ad hoc, vel ad illud beneficium,quocumque modo dicatur,eſt diſpenſatio,& non legitimatio. Et ratio eſt,nam non eſſe poteſt quis pro parte legitimus, & pro parte illegitimus.

Secunda differentia, quæ conſtituitur inter legitimationem, & diſpenſationem, eſt quam ponit Alciatus vbi ſupra, quod poteſtas ad legitimandum, ſeu legitimationis, à Principe conceſſa, eſt beneficium Principis, & quid fauorabile, & legitimatio eſt, non quidem ſtricti iuris, ſed ampli, neque ſtricte, ſed ample eſt interpretanda. At vero diſpenſatio, eſt quid odioſum, quia eſt iuris relaxatio, qua etiam ratione dicitur, *vulnus*, quia quaſi vulnerat ius commune, iuxta *cap. ipſa pietas*, 23. *q.* 4. Vnde & eſt ſtricti iuris,& non ampli,& ſtricte, nō vero ample eſt interpretanda,iuxta ea, quæ tradunt Doctores communiter in *cap. ordinarij, de offic. ordin. in 6.* quo fit,vt auctoritatem, & facultatem habens,ad diſpenſandum cum aliquo illegitimo,non perinde auctoritatem, & facultatem habet legitimandi ipſum, nam, vt diximus, legitimatio eſt in totum, diſpenſatio vero pro parte.

Diſpenſatio eſt iuris relaxatio, qua ratione vulnus nuncupatur, quia quaſi vulnerat ius commune.

His præmiſſis, propoſitæ difficultati,per ſequentem concluſionem reſpondetur.

Concluſio.

Prælati, & Superiores Regulares, auctoritatem, & poteſtatem habentes, diſpenſandi cum ſibi ſubditis illegitimis, penes hoc quod ad Prælatias, ſiue dignitates promoueantur, non proinde illam habent, ſimpliciter, & abſolute legitimandi ipſos. Hæc concluſio plane conſtat ex ſupradictis, cum, vt dictum eſt, diſpenſatio ſit ſtricti iuris, & non ample, ſed ſtricte ſit interpretanda; quo fit, vt facultatem habens ad diſpenſandum cum illegitimo, non perinde illam habeat ad legitimandum ipſum, nam ſemper diſpenſatio intelligenda eſt, atque interpretanda, ita vt ius commune lædat, quanto minus fieri poterit, & in diſpenſationibus non eſt licita extenſio, etiam ad caſum,maiorem cauſam habentem, prout tradunt Doctores cum Abbate, *in cap. poſtulaſti de reſcriptis. & in cap. ad aures. eodem tit. num.* 7. Et quamuis de maiori ad minus licita ſit extenſio, *iuxta legem non debet. ff. de regul. iuris. & cap. cui licet, quod plus eſt, de regul. iuris. lib. 6.* propter odium tamen diſpenſationis, in ipſa, fallit hæc regula. Vnde diſpenſatio facta cum Monacho,ad beneficium curatum, non ſe extendit ad beneficium ſimplex, & diſpenſatus, vt beneficium habere poſſit curatum, non videtur diſpenſatus, vt habere poſſit dignitatem, vt tradunt Ioan. Andr. *in cap. quæ à iure. de regul. iuris. lib,* 6. & Felinus *in cap. poſtulaſti, el 9. de reſcriptis.* & Geminianus *in cap. fin. de filijs. presbyter. lib.6.* iureq. idipſum probatur, nam tamquam diuerſa ponuntur,beneficium, & dignitas, & conſequenter conceſſo vno, non videtur conceſſum & aliud.

Prælati Regulares, poteſtatē habentes,diſpenſandi cum ſibi ſubditis illegitimis, non perinde illam habent,eos abſolute, & ſimpliciter legitimandi.

Diſpenſatio eſt ſtricti iuris, & ſtricte, & non ample interpretanda.

Sed quod priuilegia omnia, Regularibus conceſſa, ſint tantum ad diſpenſandum cum ſibi ſubditis illegitimis, penes hoc, quod ad Prælatias, ſeu dignitates Eccleſiaſticas poſſint promoueri, non vero ſimpliciter & abſolute, ad legitimandum ipſos, atque in totum efficiendos habiles, conſtat ex eiſdem, adductis in Articulo 2. huius quæſtionis, in

Priuilegia Regularibus conceſſa ſunt, ad diſpenſandū cū illegitimis, nō vero ad legitimandum ſibi ſubditos.

illis verbis ſemel, atque iterum appoſitis: *Diſpenſare, vt ad quaſcumque adminiſtrationes, & Officia poſſint eligi, recipi, & aſſumi*; quod Gregorius Decimusquartus extendit ad honores, gradus, & dignitates, ſed intelligendum eſt de honoribus, & dignitatibus Regularibus: præmittit enim Regulares Prælatos, prædictas facere diſpenſationes, iuxta tenorem priuilegiorum ſuorum antiquorum, quæ cum à Sixto V. quoad hoc, fuiſſent reuocata, ipſe in illa ſua Conſtitutione, eadem reualidauit. Ex ſupradictis omnibus infertur, quod Religioſi illegitimi, in Religionibus diſpenſati, ad Prælaturas & dignitates Eccleſiaſticas, virtute ſupradictorum priuilegiorum, ſi à Religione eijciantur, non poſſunt in ſeculo exiſtentes, ſine noua diſpenſatione, ad Eccleſiaſtica beneficia promoueri, quia ipſi in Religione ſolum fuerunt diſpenſati, ad Regulares Prælationes, non vero in totum, atque abſolute legitimati: & idem dico de Religioſis illegitimis, diſpenſatis in vno Ordine, virtute ſuorum priuilegiorum, vt eiuſdem Ordinis Prælaturas, & dignitates obtineant; quod tranſlati ad alium Ordinem, non poſſunt ſine noua diſpenſatione ipſius Prælaturas, & dignitates obtinere, cum diſpenſatio ſit facta reſpectu primi Ordinis, & non abſolute fuerint legitimati, ſed tantum ad Prælaturas, & dignitates Ordinis prædicti diſpenſati, diſpenſatioque, vt dictum eſt, ſit ſtricti iuris, & non ampli.

Nota valde, q̄ Religioſi illegitimi, in Ordine diſpenſati, ad Prælaturas & dignitates virtute priuilegiorũ, ſi ab Ordine eijciantur, nõ poſſunt in ſeculo aliq̄ beneficiũ obtinere ſine noua diſpẽſatione.

ARTICVLVS V.

Vtrum illegitimus diſpenſatus in ſeculo, vt beneficium Curatum obtinere poſſit, factus poſtea Religioſus, noua indigeat diſpenſatione, vt eſſe poſſit Prælatus Regularis?

Prima opin'o.

HAc de re, duas eſſe video contrarias opiniones: Prima eſt Nauarri lib. 4. Conſiliorum, titulo, *qui filij ſint legitimi, conſ.* 1. vbi propoſito caſu de quodam Regulari, qui cum eſſet laicus, ab Imperatore fuit legitimatus, ac poſtea à quodam Apoſtolico Nuntio diſpenſatus, vt ad Ordines ſacros, & ad quæcumque Eccleſiaſtica beneficia poſſet promoueri, interrogatus, An prædictus, Religionem ingreſſus, & profeſſus, ſine noua diſpenſatione, beneficia, & dignitates illius Ordinis poſſet obtinere? Reſpondit tria. Primo legitimationem Imperatoris, nihil profuiſſe Religioſo prædicto, quoad habendum dignitates Eccleſiaſticas Regulares, imo neque ſæculares, quia neque Imperator, neque Rex poſſunt legitimare, aut habilitare quempiam, ad ſpiritualia beneficia, & dignitates, vt habetur *in cap. lego. diſt.* 10. vbi hoc ipſum expreſſe tenet Gloſſa, ab Archidiacono, & ab vtroque Cardinali, atque ab omnibus recepta *in cap. per venerabilem, qui filij ſint legitimi*. Secundo dicit, quod prædicta diſpenſatio, facta ab Apoſtolico Nuntio, non etiam videtur quod prodeſſe poſſet eidem, quoad beneficia, dignitates, & adminiſtrationes Regulares, argumento *cap. cum de beneficio. de præbendis. lib.* 6. Super quo dicunt omnes communiter Doctores, quod verbum qualificatiuum, additum in litteris beneficialibus, quod poteſt denotare qualitates diuerſas, ſemper intelligitur de qualitate congruente perſonæ impetranti, vnde cum Religioſus prædictus, quando illam diſpenſationem obtinuit, ſiue impetrauit, eſſet ſecularis, dicendum, inquit, videtur, quod diſpenſatio facta, intelligenda ſit de beneficijs ſecularibus, non vero de Regu-

Legitimatio Imperatoris, aut Regis, non prodeſt, quoad ſpũalia, & dignitates Eccleſiaſticas, ſiue Regulares.

Verbũ qualificatum poſitum in Apoſtolicis litteris, quæ ſignificare poteſt qualitates diuerſas, intelligendũ eſt de qualitate congruente perſonæ impetrãti.

Regularibus. Tertio dicit, ex his omnibus ſequi, quod Religioſus prædictus, noua alia indiget diſpenſatione maiori, per quam habere poſſit Regularia beneficia, & dignitates, & adminiſtrationes Regulares. Neque his obſtat, quod defectus natalium, & irregularitas ex eo procedens, tollatur per profeſſionem legitimam, in Religione factam, *per cap. 1. de filijs presbyter.* quia id, inquit, intelligendum eſt, vt in eodem cap. exprimitur, quoad ſacros Ordines, non tamen quoad promotionem ad dignitates, & Prælationes. Hæc ſupradictus Nauarr.

Sed Rebuffus *in Praxi Beneficiorum, titulo de diſpenſatione* ſuper defectu natalium, num. 74. & 75. dicit, quod illegitimus ſæcularis, diſpenſatus ad quæcumque, & qualiacumque beneficia obtinenda, Religionem ingreſſus, habere in ea poteſt Prioratum Regularem. Cuius rationem reddit, nam licet, vt præmittitur, diſpenſatio facta fuerit, ad hoc vt obtinere poſſit beneficia ſæcularia, cum eſſet ſæcularis tempore, quo ipſam diſpenſationem impetrauit, verbaq. omnia debeant intelligi ſecundum conditionem perſonæ, ad quam diſpoſitio dirigitur, iuxta tradita in iure, & vt notat. Iaſon. *in l. ſi ſeruum liberius. ff. de condict. indeb. & l. plenum. §. equitis. ff. de vſu, & habitatione.* In caſu tamen, inquit, propoſito, contrarium eſt verius, atque tenendum, cum diſpenſatio ſupradicta, facta fuerit generalis, ad quæcumque, & qualiacumque beneficia obtinenda, per quam diſpenſatus, capax fuit effectus cuiuſcumque beneficij, atque ita factus Religioſus poteſt ei conferri prædictus Prioratus Regularis, pro conditione, & qualitate ſuæ perſonæ, cum non debeat attendi tempus diſpenſationis, ſed tempus vacationis beneficij, & ipſius collationis, prout habetur in Iure *cap. ei qui, de prabend. lib. 6. & cap. ſuo tempore, de reſcript. & l. fin. C. de militari teſtamen.* Vnde, licet tempore diſpenſationis ſupradictus eſſet ſæcularis, ſufficit quod tempore collationis Prioratus Regularis, ipſe ſit capax cuiuſcumque beneficij, per diſpenſationem ſupradictam. In hac tantorum virorum diuerſitate, & differentia, quod verius videbitur, atque tenendum, explicabitur per ſequentem Concluſionem.

Secũda opinio.

Verba ſemper debent intelligi, ſm cõditionem perſonæ, ad quam diſpoſitio, dirigitur.

Concluſio.

Ex dictis duabus opinionibus, ſententia, & opinio Nauarri magis placet, & arridet. Huius Concluſionis, atque reſolutionis ratio eſt, nam & ipſa iuri communi eſt magis conformis, atque etiam communi omnium Iuriſperitorum reſolutioni, aſſerentium, quod diſpenſatio omnis eſt ſtricti iuris, & ſtricte, & non ample interpretanda. Sed poſſunt ad concordiam, atque vnitatem ſupradictæ duæ opiniones reduci, dicendo, quod opinio Nauarri tenet, loquendo proprie de diſpenſatione in proprio, atque rigoroſo ſenſu dicta; opinio vero Rebuffi, loquendo de diſpenſatione improprie, & largo modo, prout etiam includit in ſe legitimationem. Vnde cum Nauarr. dico, quod quando quis illegitimus exiſtens in ſeculo, diſpenſatur ad hoc ſolum, vt aliquod beneficium ſimplex, ſiue curatum obtineat, quamuis ad id legitimari dicatur, & diſpenſans vtatur verbo legitimationis, Religionem tamen ingreſſus, non poteſt in ea eſſe Prælatus, ſine noua diſpenſatione, quia talis legitimatio, ſiue diſpenſatio, fuit limitata, & vere, & proprie diſpenſatio, ac proinde ſtricte, & non ample interpretanda; id quod & expreſſe inſinuant

Diſpenſatus in ſeculo, vt beneficium ſeculare obtineat, factus Religioſus, noua indiget diſpẽſatione, ad obtinẽdã Præfecturam Regularem.

Digitized by Google

rationes Nauarr. Cum Rebuſſo vero dico, quod quando ſupradictus exiſtens in ſæculo, fuit diſpenſatus ſiue legitimatus, ad quæcumque & qualiacumque beneficia, Religionem ingreſſus regularia beneficia poterit obtinere, quia talis non fuit diſpenſatio, ſed vere, & proprie legitimatio, nihilque fuit aliud, quam ipſum reddere ſimpliciter habilem ad omnia, ad quæ alias de Iure canonico erat inhabilis, & cum fuerit legitimatio, & non diſpenſatio, ample, & non ſtricte venit interpretanda: id quod & colligitur ex rationibus ſupradicti Rebuffi. Vt igitur liquidum fiat, ſciriq. poſſit, qualiter hoc ſit practicandum, ſiue ponendum in executione, videre oportebit diſpenſationis tenorem, vt ex ipſa conſtet, an fuerit ſtricta, & rigoroſa diſpenſatio, an vero ampla legitimatio.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Religioſus illegitimus, cuius illegitimitas, ſiue irregularitas, eſt omnino occulta, diſpenſatione indigeat, ad hoc, vt ad Prælatias, ſiue dignitates Eccleſiaſticas poſſit promoueri?

ET ſit exemplum de eo, qui eſt filius alicuius presbyteri, ex matre coniugata genitus, q̃d quidem eſt ſecretiſſimum, & occultiſſimum, ita quod nullus illud ſciat omnino, niſi ipſe illegitimus, per vtriuſque parentis relationem, ſe non eſſe filium mariti matris ſuæ, ſed ſupradicti presbyteri. Quæritur, Vtrum iſte talis diſpenſatione indigeat, vt ad Prælatias, atque dignitates Eccleſiaſticas poſſit promoueri? Et idem omnino quæritur, de ſacris Ordinibus, in eo qui non eſt Religioſus profeſſus, nam in Religioſo profeſſo, iam ſemel atque iterum diximus, quod per Religionis ingreſſum, omnis ſupradicta macula, atque irregularitas tollitur.

Opinio P. Fr. Alfonſ. à Caſtro, lib. 2. de poteſtate legis pœna. cap. vlt. concl. 3. ibi, ex hac 3. concluſ. infero.

Hac de re eſt peculiaris quædam opinio, doctiſſimi Patris Fratris Alfonſi de Caſtro, lib. 2. de poteſtate legis pænalis, vbi expreſſe tenet ſupradictum, de quo quæritur in iſto Articulo, nulla indigere diſpenſatione. Quod vel hac ratione probat, nam crimen occultum (propterea quod eſt occultum) non inducit ſuſpenſionis, aut irregularitatis pœnam in ipſo criminis auctore, vt ipſe probat multis exemplis: ergo multo minus inducit illam, in illo, qui non eſt particeps alicuius peccati. Et confirmatur, nam cauſa, inquit, propter quam crimen occultum non inducit irregularitatem, eſt, vt non diffametur propter hanc cauſam peccator ille, qui alias erat occultus: ſed etiam diffamaretur Religioſus ſupradictus, ſi pro illo eſſet petenda diſpenſatio: ergo ſi excuſatur ille alius, pro eo quod crimen eſt occultum, etiam excuſabitur & iſte, à petenda diſpenſatione, ne hac ratione infametur & ipſe, & ſui parentes, reuelando eorum crimen occultum. Ratio profecto eſt ſatis apparens, atque, vt videtur fortiſſima. Sed nihilominus contraria tenetur ſententia communiter, pro qua ſequentem ſtatuo concluſionem.

Con-

Concluſio.

Religioſus illegitimus, etiam ſi defectus ſuorum natalium ſit occultiſſimus, tenetur diſpenſationem petere, priuſquam ad prælaturas, ſiue dignitates promoueatur, & contrarium faciens peccat mortaliter, eſtq. ipſo iure ſuſpenſus, niſi ignorantia excuſetur. Hanc ſententiam, & opinionem tenet in primis Syluester *verbo irregularitas q.* 20. Vbi agens de ſacris Ordinibus, non ſuſcipiendis à dictis illegitimis, inquit, quod etſi illegitimatio ſit ſecreta, ita quod ſolus illegitimus, eam ſciat, ſi ſe facit ordinari, peccat mortaliter, nec debet vti Ordinibus ſuſceptis ſine diſpenſatione: eademq. omnino ratio eſt, quin vero maior, de promotione ad dignitates, & Prælatias. Videatur etiam hac de re, *verbo illegitimus q.* 1. *& verbo adulterium.* §. 2. Eandem ſententiam tenet Nauarr. *ſupra cap. non dicatis nu.* 60. vbi dicit, quod præſumptio in foro Dei, & conſcientiæ ceſſat, quando eſt veritati contraria, per notata à Doctoribus *in cap. is qui fidem, & cap. tua de ſponſalibus.* Ex quo infert, quod regularis, qui nouit ſe irregularitatem incurriſſe ante Monachiſmum, debet ſe talem iudicare, etiam poſt vigeſimum, atque trigeſimum annum, donec per legitimam diſpenſationem, generalem, vel ſpecialē illa tollatur. Eandem ſententiam tenet Couarr. de ſponſalibus 2. p. cap. 8. num. 4. & Corduba lib. 1. ſui quæſtionarij quæſt. 35. & ponitur exemplum in filio presbyteri, nato ex muliere coniugata, ita occulte, vt niſi ex dicto ipſius mulieris, id probari nullatenus poſſit. Eandem ſententiam tenet Soto, in 4. diſt. 25. q. 1. art. 3, concl. 1. & Pater Emmanuel Rodriguez 1. Tomo ſuarum qq. Regular. q. 13. art. 5. in fine. Et quamuis ratio adducta pro parte ſententiæ, & opinionis Doctiſſimi Petris Alfon. à Caſtro, valde ſit efficax, non tamen concludit, meo quidem iudicio. Nam ad euitandam infamiam, & petendam diſpenſationem, multa media poſſunt aſſumi, & irregularitas ſupradicta, incurritur in foro Dei, & conſcientiæ, vt de ſe patet, vnde ſine præuia diſpenſatione, Religioſus ſupradictus nullo modo debet ſe ſinere ad dictas prælaturas, & dignitates Eccleſiaſticas promoueri.

Religioſus illegitimus tenetur diſpēſationem petere, etiam ſi defectus ſit occultiſſimus.

Præſumptio in foro Dei, & cōſcientiæ ceſſat, quando eſt veritas cōtraria.

ARTICVLVS VII.

Vtrum genitus ex concubina, poſt cuius profeſſionem in Religione approbata, pater eius ipſam in vxorem duxit, diſpenſatione indigeat, vt poſſit eſſe Prælatus?

PRo huius Articuli intelligentia, oportet præmittere ex Paludano, in 4. diſt. 4. q. 37. agendo de legitimatione, & multiplicibus ipſius ſpeciebus, ſiue differentijs, quod inter alias, eſt vna communis iuri Canonico, atque Ciuili: Ea eſt, quando in vxorem ducitur concubina, ex qua prius nati fuerunt filij, tunc enim per ſubſequens matrimonium, filij prius ex ipſa ſuſcepti, quoad omnia fiunt legitimi, ſi tempore conceptionis ipſa poterat eſſe vxor legitima, quamuis alias meretrix communis, ſiue mediate, ſiue immediate ducta fuerit, aliter vero nunquam, vt expreſſe tenet Syluester *verbo legitimus num.* 4. *& verbo illegitimus, q.* 3 & ad hoc facit, *cap. tua, qui filij ſunt legitimi.* Videantur Doctores ibidem, quibus ſuppoſitis, propoſitæ difficultati, per ſequentem Concluſionem reſpondetur.

Filius illegitimus natus ex concubina, legitimatur per ſubſequens matrimoniū, ſi pro tēpore quo natus eſt, ea eſſe poterat vxor legitima.

Concluſio

Concluſio.

Genitus ex cõcubina, poſtea vero per matrimoniũ legitimatus, non indiget diſpenſatione, ſi promotio fiat poſt legitimationem.

Si promotio ad prælationem, ſiue dignitatem, fiat poſtquam pater concubinam in vxorem duxit, nulla eſt ſibi opus diſpenſatione. Si vero ante, diſpenſatio requiritur. Huius concluſionis ratio, in promptu eſt, nam hac in re tempus conferendæ prælationis inſpiciendum eſt, et ſi tali tempore per ſubſequens matrimonium legitimatus fuerit, effectusq. habilis, vt diximus, quoad omnia, nulla indiget diſpenſatione, vt ex ſe patet. Si vero ante, certum eſt, quod diſpenſatio eſt illi neceſſaria, cum tali tempore, vere ſit illegitimus, ac proinde ius illi reſiſtat, ne effici poſſit prælatus.

In hac concluſione, conueniunt omnes vnanimiter Doctores iurisperiti, de qua ſpecialiter videndus eſt Bartol. *in l. ſi conſtante. §. quoties num. 7. ff. ſoluto matrim.* & Aymon Craueta.conſ.16.num.8.ibi, reſpondeo quod Regulę. Et Gigas, de penſionibus quæſt.22. num. 19. & ſequentibus. Videatur *etiam Gloſſa in cap. tanta eſt, qui filij ſint legitimi.* & Abbas ibidem. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS VIII.

Quænam officia ſint iure prohibita illegitimis, ad quæ promoueri non poſſunt, ſine præuia ſufficienti diſpenſatione?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones, in quibus in particulari dicemus, de omnibus officijs Ordinis, ad quæ illegitimi ſupradicti, promoueri, vel non promoueri poſſunt, abſque ſufficienti præuia diſpenſatione.

Prima Concluſio.

Illegitimi in Religionibus, abſque diſpenſatione, promoueri non poſsũt ad vllas dignitates ſiue Prælatias, & ad quæcumque beneficia animarum curã habentia.

ILlegitimi in Religionibus, promoueri non poſſunt, ad vllas dignitates, Prælatias, ſiue perſonatus, & ad quæcumque beneficia, animarum curam habentia, abſque præuia diſpenſatione. Hæc concluſio habetur expreſſa, *in cap. fin. de filijs Presbyterorum*, vbi Gloſſa explicans verba illa, *ſine diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ*, latiſſime agit, de ſupradictis officijs obtinendis, à Clericis ſecularibus illegitimis. Sed ſpecialiter loquendo, de Religioſis, dico etiam, quod neceſſaria eſt prædicta diſpenſatio Sedis Apoſtolicæ, ſeu quod à Prælatis Regularibus fiat, virtute priuilegiorum Apoſtolicorum, eo modo, quo dictũ eſt ſupra in Articulo ſecundo, & tertio. Ex qua ſupradicta concluſione inferuntur multa.

Quibus officijs priuantur illegitimi, ſine diſpenſatione in noſtro ſacro Ordine, & alijs.

Primo, quod ſupradicti illegitimi, ſine præuia diſpenſatione, non eſſe poſſunt in Ordine Prædicatorum, Magiſtri Generales, nec Priores, Prouinciales, aut Conuentuales, neque in noſtro ſacro Minorum Ordine, Miniſtri Generales, nec Prouinciales, neque Guardiani, neque Cuſtodes, etiamſi non eligerentur, ſed conſtituerentur aliter, quam per electionem, vtputa, ſi nominarentur per Diffinitorium auctoritate Apoſtolica, vt fieri poſſe conſtat, *ex Clementina. Exiui, de verborum ſignif.* Neque etiam poſſunt habere officia, quibus poſſibiliter iuriſdictio, & cura ordinaria ſit annexa, vt officium Subprioratus, aut Vicariatus, alicuius Conuentus, quia iſti in aliquo caſu ſunt ordinarij iure ſpeciali, quando ſcilicet, Prior, ſeu Guardianus eſt abſens. Hæc omnia conſtant ex *d. c. fin. verbo Prælati*, de quo videndus eſt Syluester, *verbo Prælatus. q. 2.*

Secundo infertur, quod neque eſſe poſſunt in dictis Ordinibus, Diffinitores,

res, nam Diffinitorum officium, eſt quidam perſonatus, atq; dignitatem importat, quod etiam innuitur in illis verbis, *dignitates, ſiue perſonatus*. Qua de re, videatur etiã prædictus Syluester verbo, *dignitas, perſonatus, & officium* vbi latiſſime explicat, quid vnumquodque horum ſit, & quid cuique conueniat. Eadem ratione, non eſſe poſſunt Diſcreti, aut Procuratores, qui mittuntur ad Capitula Generalia, ſiue Prouincialia. Nam quamuis prædicta munera, ex ſe non ſint Prælatiæ, nec officia iuriſdictionis, auctoritatem ordinariam habentia, ſunt tamen dignitates, ſiue perſonatus, & officia, quæ ex ſe habent vocem, non ſolum actiuam, verum etiam & paſſiuam, qua, ſeu ex cuius ratione eligi poſſunt, & multoties aliqui ex ipſis eliguntur, in Prouinciales, Diffinitores, & interdum Generales, cum ſint de corpore Capituli, quæ officia, vt dixi, habere non poſſunt ſupradicti illegitimi. Et quamuis ex alia parte videri poſſit, quod prædicta munera poſſint habere, exercendo tantum vocem actiuam, & renuntiando paſſiuam, id tamen fieri nullo modo conuenit, neque in eorum poteſtate poſitum eſt illud facere, & iuri ſupradictorum ſuorum officiorum renunciare, cum tale ius non ſit ipſis conceſſum, aut concedatur in ſuum fauorem, ſed in fauorem totius Ordinis, ſiue Religionis: ſicut nec Clericus renunciare poteſt iuri ſui fori, quia tale ius, non eſt illi conceſſum, tantum in ſuum fauorem, ſed in fauorem totius clericalis Ordinis. Vnde reſolutiue dico, quod propter dictas rationes, prædicti illegitimi, non poſſunt mitti ſine diſpenſatione, neque eligi in Diſcretos, Vocales, ſiue Procuratores, ad Capitulum Generale, aut Prouinciale, & quod dictum eſt de his duobus Ordinibus, ſiue Religionibus, intelligendum ſuo quoque modo eſt, de alijs aliarum Religionum Prælaturis, dignitatibus, ſiue perſonatibus, & officijs eiſdem correſpondentibus, quocumque nomine nuncupentur.

Quãuis quiſpiã renuntiare poſſit Iuri collato in ſuum fauorẽ non tamen põt renuntiare fauori ſui ſtatus aut Religionis.

Sed difficultas eſt, An dicti illegitimi, ſine diſpenſatione eſſe poſſint, Magiſtri Nouitiorum, aut Vicarij, ſiue confeſſores Monialium? de quo ſit ſecunda Concluſio.

Secunda Concluſio.

Supradicti illegitimi, bene poſſunt eſſe Magiſtri Nouitiorum, & Vicarij, ſiue Confeſſores Monialium, & Sororum Tertiariarum, ſeu, quæ dicuntur de pœnitentia. Hæc concluſio, eſt expreſſa Syluestri, *verbo prælatus, q. 3*. & ratio eius eſt in promptu, quia ſupradicta munera, & officia, non ſunt prælationes, perſonatus, nec dignitates, neque habent curam, ſiue iuriſdictionem ordinariam annexam, ſed ſolum forſan in aliquo caſu ſubdelegatam, & hæc ſubdelegata iuriſdictio, prædictis illegitimis, non videtur iure, eſſe ipſis interdicta. Hæc omnia ſunt Syluestri, vbi ſupra, qui & addit, & dicit, quod non ex hoc ſequitur, quod prædicti illegitimi eſſe poſſint, Vicarij Magiſtri Generalis, aut Prouincialis, in Ordine Prædicatorum, aut Vicarij Generales, aut Prouinciales, in Ordine Minorum; nam quamuis iſti iuriſdictionem habeant ſubdelegatam, hæc ſubdelegata iuriſdictio, quantum ad aliqua, eſt ſuperior ad multas alias ordinarias, ad quas de iure ſupradicti illegitimi, ſine diſpenſatione, vt dictum eſt, non poſſunt promoueri. Eſt (inquit) ſupradictorum Vicariorum Generalium, aut Prouincialium iuriſdictio, ſuperior ad iuriſdictionem Priorum Ordinis, reſpectu Prædicatorum, & Guardianorum Conuentuum, reſpectu Minorum, qua ratione nullo modo eis competere poteſt, & eadem ratione neque eſſe poſſunt Viſitatores Prouinciarũ, quamuis eorum etiam ſit ſubdelegata iuriſdictio. Et quod dictum eſt, de prædictis duobus Ordinibus, intelligendum eſt, ſuo etiam modo de alijs.

Illegitimi abſque diſpẽſatione eſſe poſſunt Magiſtri Nouitiorum, & Vicarij Monialium.

AR-

Digitized by Google

ARTICVLVS IX.

Vtrum filij Militum Sancti Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ, dicendi ſint naturales, an vero ſacrilegi, & maiori indigeant diſpenſatione, quam alij filij naturales aliorum, vt in Religionibus eſſe poſſint Prælati?

Prima opinio. HAc de re, duas eſſe video contrarias opiniones. Quidam enim dicunt, quod filij prædictorum Militum, habiti ex mulieribus ſolutis, & ante matrimonium, ſunt ſolummodo naturales, nulloq. modo ſacrilegi, ac proinde, quod facti Religioſi, vt promoueantur ad dignitates, & Prælatias, non maiori indigent diſpenſatione, quam alij aliorum filij naturales, habiti & geniti ex ſoluto, & ſoluta. Hanc opinionem tenet, doctiſſimus Doctor
Io. Gutierr. in ſuis practicis quæſtionib. lib. 3. q. 91. Ioann. Gutierr. in ſuis practicis quæſtionibus. Cuius fundamentum eſt. Nam cum prædicti Milites hodie per ſummorum Pontif. diſpenſationem, libere poſſint matrimonium contrahere, abſque ſpeciali diſpenſatione, vt conſtat ex ſuis Bullis, & Conſtitutionibus Apoſtolicis, ſuper hoc traditis, & maxime ex Bulla Pauli III. quæ habetur in Definitionibus prædictorum Ordinum, habuerintq. vt ſupponitur, ſupradictos filios ex mulieribus liberis, atque ſolutis, cum quibus, ſi voluiſſent, poſſent matrimonium contrahere, dicendum perinde videtur, quod vere ſint naturales, & nullo modo Sacrilegi, quamuis aliàs ipſi Milites, emittant in ſua profeſſione, votum continentiæ coniugalis. Sed alia eſt aliorum ſententia, contrarium omnino tenen-
Secunda opin. tium, atque dicentium, filios ſupradictorum Militum, non eſſe proprie, atque in rigore naturales, ſed ſacrilegos, cum fuerint orti, & nati ex patribus ſacrilegis, vtpotè Religioſis, & coniugalis continentiæ, ſeu caſtitatis voto adſtrictis, ac proinde, quod Religioſi effecti, vt ad dignitates, & prælationes promoueantur, aliqua maiori diſpenſatione indigent, quã alij aliorum filij naturales, habiti ex patre, & matre ſolutis. Hanc ſententiam, &
Emman. Rodrig. Tom. 1. qq. Reg. q. 13. art. 2. opinionem tenet P. Fr. Emmanuel Rodr. Tom. 1. qq. Regul. quam & probat ex ratione ſuperius inſinuata, quia nempe ſupradicti Milites, virtute ſuarũ Bullarum, & Priuilegiorum Apoſtolicorum, atque ſuarum Conſtitutionum tantum habent facultatem contrahendi matrimonium, & quod eo contracto, ipſorum filij dicantur legitimi, ſuccedantq. eis. De filijs autem ante matrimonium habitis, nihil ibidem decernitur, nec dicitur, vt non ſint ſacrilegi, cum fuerint orti ex patribus Religionem approbatam profitentibus, & emittentibus votum continentiæ, ſiue caſtitatis coniugalis, in qua nullo modo ſunt diſpenſati, imo ratione voti ſolemnis ad ipſam ſeruandam adſtricti. Certum eſt autem, quod coniugalis caſtitas in ſui ratione hoc includit, vt, qui illam profeſſus eſt, abſque peccato, & abſque fractione voti, neque ante, nec poſt matrimonium accedere poſſit, niſi ad eam, quam duxit in vxorem. Qua ratione ex communi omnium ſententia, & reſolutione, ſi aliter fiat, in confeſſione exprimere tenentur ipſi, prædictam circũſtantiam, ac dicere, ſe feciſſe contra ſolemne votum caſtitatis coniugalis, emiſſum in Religione approbata, cum huiuſmodi circumſtantia peccati mutet ſpeciem, ita vt ſacrilegium committant. Ex dictis ſequitur, quod ipſorum filij non ſimpliciter naturales ſunt dicendi, ſed ſacrilegi, poſtquam ipſorum patres actu, quo eos genuerũt, ſacrilegium cõmiſerũt, ac proinde quod maiori indigent diſpenſatione, quam alij. Ex his duabus opinionibus, ſententia

tia ſupradicti Patri Emmanuelis magis placet, ſed ſtatuenda eſt Concluſio cum aliqua moderatione, & limitatione.

Concluſio.

Filij militum Ordinis D.Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ, non ſunt ſimpliciter naturales, ſed quadam ratione ſacrilegi, non tamen ita illegitimi, vt alij orti ex concubitu adulterino, inceſtuoſo, ac totaliter ſacrilego, nec tanta proinde diſpenſatione indigent, ac alij, vt ad prælatias, & dignitates in Religionibus promoueantur. Hæc concluſio, meo quidem videri eſt, certa, & manifeſta, vera atque tenenda, decerpta ex dictis duabus opinionibus, ex extremis eligendo, atq; deſumendo medium. Et quidem quod non ſint ſimpliciter naturales, ſed quadam ratione ſacrilegi, conſtat ex dictis, pro opinione Patris. Fr. Emmanuel Rodrig. Quod vero non ita ſint illegitimi, ac alij, orti, & geniti ex concubitu adulterino, inceſtuoſo, ac totaliter ſacrilego, patet etiam ex adductis pro opinione ſupradicti Doctoris Ioan. Gutierr. & præterea, quia quamuis ſupradicti Milites, obſeruare teneantur caſtitatem coniugalem, & non accedere, niſi ad propriam ſuam vxorem, prohibitiq. ſint ad aliam accedere, eorum tamen prohibitio, non eſt ita ſtricta & rigoroſa, ac aliorum, qui matrimonio ſunt coniuncti, quorum concubitus dicitur adulterinus; aut eorum qui coniunguntur intra gradus prohibitos, qui inceſtuoſi vocantur; aut etiam clericorum, ac vere, & proprie Religioſorum, quorum concubitus totaliter dicitur ſacrilegus. Et acceſſus ſupradictus, quamuis peccatum mortale ſit, & peculiarem habeat annexam circumſtantiam voti caſtitatis coniugalis emiſſi, non tamen tot, ac tantas habet rationes deformitatis & indecentiæ (ex qua illegitimitas omnis & irregularitas oritur, atque incurritur) ac alia peccata, ex quo proinde ſequitur, quod non ita magna indigent diſpenſatione, eorum filij Religioſi effecti, vt ad dignitates, atque prælatias promoueantur, ac indigent alij, qui iure, & merito communiter dicuntur adulterini, inceſtuoſi, ſiue totaliter ſacrilegi. Nec dictis obſtat, quod filij nati tempore, quo ipſorum parentes contrahere poterant legitime, ſecundum ius dicuntur, diciq. debent ſimpliciter naturales, nam reſpondeo, quod hoc tenet, & verum habet, quando aliàs non obeſt aliquod legitimum impedimentum, quale eſt in ſupradictis militibus, votum emiſſum ſolemne caſtitatis coniugalis, quo adſtringuntur, & obligantur, non accedere ad non ſuam, vnde fit, vt per huiuſmodi acceſſum, cum ipſi ſint vere, & proprie Religioſi, vt expreſſe habetur in ipſorum Bullis, Priuilegijs, atque Conſtitutionibus, tenetq. communis opinio, etſi cum addito, militares, vt 1. Tomo diximus agendo de illis, eorum filij non ſimpliciter ſunt naturales dicendi, ſed quadam ratione ſacrilegi, & quod amplius eſt, quod habiti ante contractum matrimonium ex copula cum aliqua ſoluta, cum qua etiam poterant contrahere, etſi poſtea de facto cum eadem contrahant, per ſubſequens matrimonium non videntur legitimari. Nam ſolummodo illi filij per ſubſequens matrimonium, legitimantur, qui erant ſimpliciter naturales, non vero ſupradicti, cum ſint quadam ratione ſacrilegi, vt dictum eſt, & habiti à viris religioſis, contra ſolemne votum ſuæ caſtitatis coniugalis. Non enim quicumq. filij, per ſubſequens matrimonium legitimantur, ſed tantummodo ſimpliciter naturales, nam filij adulterini, atque inceſtuoſi, & multo minus ſacrilegi, per ſubſequens matrimonium non legitimantur, vt tenet cõmunis opinio, de qua videndus, eſt Couarr. in 4. 2. par. cap. 8. §. 2. nu. 30. & doctiſſimus Doctor Franciſcus Sarmiento, Epiſcopus olim Genuenſis, in

Filij militũ ordinis D. Iacobi Calatrauæ, & Alcantaræ, non ſunt ſimpliciter naturales, ſed quadã ratione ſacrilegi.

Filij adulterini atque inceſtuoſi p̃ ſubſequẽs matrimoniũ nõ legitimantur.

ſuis

Digitized by Google

ſuis ſelectis quæſtionibus lib.5.cap.6. num.8. Cum his tamen omnibus ſtat, vt ſupra diximus,quod longe alia, atque diuerſa ſit ratio, de eiuſmodi filijs illegitimis,ſupradictorum militum, ac de filijs presbyterorum, & ſimpliciter,atq; abſolute Religioſorũ,& proinde quod minori indigent diſpenſatione, ſeu diſpenſationis cauſa, quam filij iſtorum, & aliorum adulteriñorum, inceſtuoſorum, vt in Religionibus ad Prælatias promoueantur, cum horum omnium filij. habiti fuerint ab his, qui tempore ſuę conceptionis,nullo modo poterant contrahere, propter impedimentum matrimoniũ dirimens, illi vero bene poterant, cum eorum matribus contrahere, neque habebant ſimile impedimentum dirimens,ſed tantummodo impediens,propter emiſſum ab eis votum promiſſæ continentiæ, ſeu caſtitatis coniugalis, quod eſt valde notandum, ac memoriæ commendandum.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS X.

Vtrum diſpenſari poſſit,cum filio illegitimo alicuius Religioſi, vt ad dignitates,& prælatias promoueatur,in ea Religione,in qua ipſius pater prælationem obtinuit, ſiue illam obtinet?

Filius illegitimus,an habere poſſit pręlationem ſiue beneficium, in loco quo pater ipſius habuit illud.

PRo huius Articuli intelligentia, vt certa ab incertis ſeparemus, adnotare libet,quod filij illegitimi,ſiue naturales presbyterorum,geniti ab illis qui vxore mortua,presbyteri,aut Religioſi effecti ſunt,bene poſſunt diſpenſari & promoueri iure communi, de beneficio,aut prælatione, in ſuorum parentum Eccleſijs, iuxta ea, quæ notantur in iure. *in cap.ad hoc de filijs presbyter.* Poſſunt etiam prouideri de beneficio, & prælatione, quam ipſorum parentes antea tenuerint, dummodo id beneficium immediate, non fuerit à patre poſſeſſum, iuxta ea, quæ decernunt ſacri Canones,*in cap.ex tranſmiſſa, de filijs presbyter,& c.præſentium eodem tit.* & hoc, vt euitetur ſucceſſio in beneficijs Eccleſiaſticis, quod innumera Iura atque Decreta commendant. *cap.conſtitutus cap. quoniam. cap. ad extirpandas. eodem etiam tit.* Sed difficultas eſt, non de ſupradictis filijs illegitimis presbyterorum, qui poſtea facti ſunt presbyteri, aut etiam Religioſi, ſed de filijs Religioſorum,habitis ab eis, poſt emiſſum Religionis ſolemne votum; vtrum, ſi perperam admittantur, aut fuerint admiſſi in ea Religione,in qua ipſorum patres prælationem obtinent, auctoritate aliquorum priuilegiorum,diſpenſari poſſint,vt in Religione eadem,prælationem ipſi etiam habere poſſint?

Emmanuel Rodriguez 1.qq. Reg.q.13. ar. 7.

Hac de re eſt opinio,Patris Emmanuel Rodriguez Tom.1.ſuarum qq.Regular.vbi meo quidem videri,facili,ſeu potius falſo innixus fundaméto,parti adhærere videtur affirmatiuæ, quamuis eam ponat cum aliqua limitatione. Sed quidquid de hoc ſit,contraria ſententia eſt omnino tenenda, pro qua ſequentem ſtatuo concluſionem.

Concluſio.

Religioſorum filij, diſpenſari non poſſunt, vt dignitatẽ ſiue prlatiam aliquã obtineant,in ea Religione quã patres illam obtinent.

REligioſorum filij,diſpenſari non poſſunt, vt dignitates, & prælationes obtineant,in illis Religionibus, vbi ipſorum patres dignitates,& prælationes obtinent, quod credo eſſe tenendum, non ſolum, pro eodem Conuentu, ſed etiam pro tota Religione, non obſtante quacumque diſpenſatione, quæ non ſit expreſſa ſummi Pontificis. Hanc concluſionem teneo in primis, propter Decretum, atque determinationem Concilij Tridentini ſeſſ.25. de Reform.cap.15. Vbi contra Clericorum filios, ſequentia ponuntur verba, *Vt paternæ incontinentiæ memoria, à locis Deo ſacratis quos maxime puritas, ſanctitas quæ decet) longiſſime arceatur, non liceat Clericorum*

filijs,

filijs, qui non ex legitimo nati ſunt matrimonio, in Eccleſiis, vbi eorum patres beneficium aliquod Eccleſiaſticum habent, aut habuerunt, quodcumque etiam diſſimile beneficium obtinere, neque in dictis Eccleſiis quoquomodo miniſtrare, nec penſiones ſupra fructibus beneficiorum, quæ parentes eorum obtinent, vel alias obtinuerunt, habere. Quæ Concilij verba, vt adnotatur in margine, deſumpta ſunt ex Concil. Tolet. 9.c.10. Vbi id grauius aduertitur, & ſtrictius prohibetur, & *in cap. propoſuiſti diſt. 82. & Concil. 2. Lateranenſi. cap. 14. & c. 2. & fere toto titulo filijs presbyter.* Neque in illis vllum omnino reperitur verbum, quod non ſit quammaxima animaduerſione dignum. Sed maxime ſunt notanda verba illa: *Vbi eorum patres, Eccleſiaſticum beneficium habent, aut habuerunt*, & illa: *quodcumque, etiam diſſimile beneficium obtinere.* Quæ quamuis ſupradictus P. Emmanuel Rodriguez, dicat non eſſe intelligenda de Regularibus, cum expreſſe, Concilium loquatur de Clericis, & Clericorum filijs, cum etiam ſit lex pœnalis, neque debeat extendi ad caſum etiam ſimilem; nam argumentum à ſimili, in legibus pœnalibus non valet, prout tradit *Gloſſa in cap. in pœnis, de Reg. iuris lib. 6.* magis certius eſt, multoq. vero ſimilius, atque probabilius, quod de omnibus indiſtincte loquitur, & quod etiã ſint intelligenda de Regularibus, & eorum filijs, cum eadem ſit vtrobique ratio, quinvero in eiſdem maior: argumentumq. à ſimili in pœnis, bene valet, quando eſt eadem omnino ratio, ſeu potius maior, vt in præſenti contingit. Quod ſi Concil. ibidem non fecit mentionem de Religioſis, aut Religioſorum filijs, ex eo fuit, quia non præſumpſit, neque decuit, quod intelligeretur præſumere, quod Religioſi haberent filios, quodque ſi perperam id fieret, ad dignitates, & prælationes, quacumque diſpenſatione, & quocumque priuilegio promouendi eſſent huiuſmodi, vbi paternæ incontinentiæ continua haberetur memoria, in tam magnum ſcandalum aliorum Religioſorum. Hac de cauſa non de eis expreſſam fecit mentionem, dictum Concilium, non autem ex eo, quod ipſos non voluerit, in ſupradictis verbis comprehendere. Quod eſt multum notandum, & magna animaduerſione dignum.

Nota quod Regulariter loquendo argumentum à ſimili, in legibus pœnalibus non valet.

Nota caſũ ſpecialem in quo argumentum à ſimili in legib. pœnalibus, valet.

Sed præterea probatur, noſtra Concluſio, ex Decreto, atque Conſtitutione Gregorij XIIII. modificante, Conſtitutiones alias Sixti V. factas contra illegitimos, quæ incipit, *Circumſpicta Romanis Pontificis prouidentia*. Vbi auctoritatem, & facultatem concedens, Prælatis Regularibus, vt cum certis quibuſdam ibidem appoſitis conditionibus, atque limitationibus, recipere poſſent ad Ordines, ſupradictos illegitimos, poſt alia in hæc verba prorupit. *Dummodo* (inquit) *filius illegitimus in Religione, in qua pater, ſiue ante, ſiue poſt natiuitatem dicti filij, profeſſus fuerit, ipſo patre viuente, non admittatur, quod expreſſe prohibemus*. Ex quibus verbis ſic colligo argum. Si ita expreſſe, atque ſtricte, prædictus Gregorius Pontif. prohibet, ne filius illegitimus admittatur in ea Religione, in qua ipſius pater, ſiue ante, ſiue poſt natiuitatem dicti filij, fuerit profeſſus, ipſo patre viuente, propter ſcandalũ, & notam, atque memoriam continuam paternæ incontinentiæ, quanto magis per Conſtitutionem eandem, cenſeri debet interdictum, vetitum, atque prohibitum, vt dicti Religioſorum filij, prælationes, & dignitates obtineãt, in illis Religionibus, vbi eorum patres ipſas obtinent? Nec valet dicere, aut vllo modo ſatisfacit, quod prædictæ Conſtitutioni, reſpondendo, dicit ſupradictus P. Emmanuel Rodriguez, nempe quod ſupradictus Gregorius in cicta Conſtitutione, agendo de diſpenſatione cum illegitimis, ad hoc vt virtute priuilegiorum ad dignitates, & prælationes promoueri poſſint, nullum hac de re loquutus eſt verbum, neque de hoc vllam prorſus fecit mentionem, ex quo videtur id conſulto ſubticuiſſe, poſtquam non expreſſe di-

Nota hoc valde.

xit,

Digitized by Google

xit,cæterũ inquit,ſi voluiſſet,expreſſe illud dixiſſet,vt dixit in primo decreto,agẽdo de nouitiorũ illegitimorũ receptione:hęc inquã ſolutio non ſatisfacit,& ratio omnino nihil valet,ac meo quidem videri,nullum habet rationis ſpecimen, etenim ſi non id expreſſe dixit, aut de ea rę,non expreſſam mentionem fecit,non ex eo fuit, quia id fieri voluiſſet, cum in eo, eadem prorſus, quin vero maior, reperiatur prohibitionis ratio,ſitq. hoc (vt dictum eſt) contra ſupradictum Decretum Concilij Tridentini,quod vt diximus,intelligendum eſt etiam de Regularibus,& Religioſis, & eorum filijs, propter eandem, imo vero maiorem rationem : ſed ſi non id dixit, ex eo fuit, quia præſuppoſuit primum ſuum obſeruatum fuiſſe decretum,& priorem prohibitionem factam, pro non recipiendis prædictis Nouitijs illegitimis in illis Religionibus, in quibus ipſorum patres,ſiue antea, ſiue poſt natiuitatem filiorum,fuerint profeſſi,ipſis viuentibus. Quod Decretum ſi obſeruaretur (vt obſeruari dictus ſummus Pontif. præſuppoſuit) circa propoſitam difficultatem, nullus eſſet relictus dubitandi locus. Vnde reſolutiue dico,quod Prælati Regulares, etiam cum Capitulo, virtute dictorum priuilegiorum, nullo modo diſpenſare poſſunt, cum Religioſorum filijs,vt in eodem Monaſterio, quin vero nec in eadem Religione, prælationes,atq; dignitates obtineant, vbi eorum patres illas obtinuerunt, & maxime ipſis viuentibus, propter maiorem rationem.Qua de re videatur Rebuf.in ſua praxi.tit.diſpenſatione ſupra defectu natalium, num.20. & Nauarr. *in cap ſi quando de reſcriptis num.* 2. & hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS XI.

Vtrum ad diſpenſandum cum illegitimis, ad hoc, vt dignitates & prælatias poſſint obtinere, neceſſario requiratur cauſa?

Huic Articulo reſolutiue reſpondeo, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Ad diſpenſandum cum illegitimis, neceſſaria eſt cauſa rationabilis, & contrarium peccatum eſt mortale.

CErtiſſimum eſt, quod ad diſpenſandum cum ſupradictis illegitimis,requiritur neceſſario aliqua iuſta, & rationabilis cauſa, & contrarium facientes peccant mortaliter. Hæc concluſio eſt, omnium Doctorum communis, & generalis omnium Doctorum reſolutio, quod omnes prælati inferiores Papa,auctoritatem, & poteſtatem habentes ad diſpenſandum in Decretis iuris communis, ſiue ex commiſſione, ſiue ex priuilegio, non id poſſunt facere, abſque præuia cauſæ iuſtæ cognitione, & quod omnes diſpenſationes aliter factæ, ſunt omnino nullæ, & irritæ.Qua de re, videatur Syluester, *verbo diſpenſatio.num.*2.vbi de mente D. Bernardi lib. de diſpenſatione, inquit,*quod prælati,pro libito,& pro ſua voluntate, dantes licentiam veniendi contra leges, ſine cauſa rationabili,diſſipatores ſunt, non diſpenſatores.* Videatur hac de re, quod dicit Nauarr. in ſuo Manuali cap. 25. num. 74. & Rebuff.in ſua praxi.tit. diſpenſatio.num.52.& dictus Syluester vbi ſupra, num. 4. & 5. latiſſime.

Diſpẽſatio nulla fieri poteſt, abſque iuſta,& rationabile cauſa,& ipſius cognitione.

Sed veniendo ſpecialiter ad noſtrum propoſitum, hoc colligitur expreſſe ex ſupradicta Conſtitutione Gregorij, poſita in art. 4. huius quæſtionis, vbi agendo de dicta diſpenſatione,poſt alia,hæc ponunturverba. *Cum illegitimis diſpenſare poſſint, quos alias dictus Generalis, aut Prouincialis,cum Generali,*

rali, aut Prouinciali Capitulo, ſiue intermedio, & non alias, ſuffragantibus meritis dignos iudicauerint, vt ad honores, gradus, & dignitates obtinendas premoueantur. Quæ dicta verba, vt ex ipſis patet, cauſam requirunt, ipſamq. præſupponunt, vt diſpenſari poſſit cum illis, quos ſuffragantibus meritis Prælati ipſi, dignos iudicauerint. Ex quo infertur, quod illegitimi ſine legitima cauſa, diſpenſati per priuilegia, non ſunt tuti in conſcientia, neque quoad Deũ, neque quoad Eccleſiam, prout in ſimili propoſito reſoluit Innocetius ***in cap. cum ad Monaſterium, de ſtatu Monachorum.*** Secus tamen erit, ſi diſpenſatio fiat ab ipſo Papa, tunc enim, quamuis Papa peccet, ſine cauſa diſpenſando, factum tamen tenet, diſpenſatusq. erit in conſcientia ſecurus, propter plenitudinem poteſtatis, quam dictus Papa habet ſupra ius commune. Sed de hoc alias, cum agemus latius de diſpenſatione. Videatur hac de re, Syluest. vbi ſupra, num. 4. & 5.

Quæ cauſæ debeant concurrere, ad diſpenſandũ cũ Religioſo illegitimo.

Diſpenſatio Papæ in legibus humanis facta, ſine cauſa tenet quamuis ipſe peccet.

Secunda Concluſio.

Maior cauſa eſt neceſſaria, ad diſpenſandum, cum illis illegitimis, qui maiorem originis ſui habent turpitudinem, quàm cum alijs, qui minorem illam habent, & in quorum generatione non tanta reperitur indecentia, neque adeo graue commiſſum fuit peccatum. Hæc Concluſio, eſt expreſſa Magiſtri Soto in 4. diſt. 25 q. 1. art. 3. Concluſione 1. vbi & rationem reddit, irregularitatis contractæ ex prædicta illegitimitate, & multiplices ponit illegitimorum ſpecies, & differentias, & tandem dicit, quod tanto eſſe debet difficilior diſpenſatio, quanto fuerit turpior ſupradictorum origo, & loquitur de diſpenſatione ad ſacros Ordines, facienda cum dictis illegitimis: quod intelligi debet, eadem, imo vero fortiori ratione, loquendo de diſpenſatione facienda, cum Religioſis illegitimis, vt ad Prælationes, & dignitates Eccleſiaſticas promoueantur. Et hæc circa hunc Art. dicta ſufficiant.

Ad diſpenſandum cũ illegitimis maior cauſa requiritur in illis, qui maiorem, ſuæ originis habent indecentiam, & turpitudinem.

ARTICVLVS XII.

Quænam cauſa requiratur neceſſario, ad faciendam prædictam diſpenſationem?

PRo huius Articuli intelligẽtia, oportet aliqua præmittere. Et noto primo quod ad hoc, vt ſciri poſſit, quænam cauſa ſit neceſſaria, & requiratur, ad faciendam prædictam diſpenſationem, videre prius oportet, quænam fuerint iuſtæ cauſæ prohibitionis, ſeu irregularitatis, quam ex iure poſitiuo, ſupradicti illegitimi incurrunt, vt non promoueantur ad Ordines, ſine ſufficienti præuia diſpenſatione, vel niſi ingrediantur aliquam, ex Religionibus approbatis per profeſſionem, & præterea, quod etiam huiuſmodi, ad ſacros Ordines legitimati, & diſpenſati, ad beneficia, Prælationes, & dignitates Eccleſiaſticas promoueri non poſſint, de iure Pontificio abſque vlteriori alia diſpenſatione, prout habetur ***in cap. vt filij cap. nimis de filijs presbyter, & cap. is qui, cum multis alijs, eod. tit. lib. 6.*** Et rationem ſupradicti præcepti, quantum attinet ad ſacros Ordines, tradidit Soto in 4. diſt. 25. q. 1. art. 3. concl. 1. dicens, quod, cum ordinati in quadam dignitate præ alijs conſtituantur, decet eos, vt ſint honeſtate clari, & nõ geniti ex ſordido cõcubitu, ex quo ſordes contrahant, & generis obſcuritatem. Quibus, inquit, accedit & alia ratio: ea eſt, in deteſtationem paterni criminis, cuius imitatores eſſe ſolent filij, atque vt in plurimum male morigerati, eo quod à parenti-

Primo nota.

Quænam ſint cauſæ prohibitionis, vt illegitimi nõ promoueantur ad dignitates neque ad ſacros Ordines.

bus non ita caute, & ſollicite educantur, atque alij legitimi. Licet hæc generalis Regula exceptionem quandoque patiatur, cum experientia ipſa conſtet, quamplurimos fuiſſe repertos filios illegitimos, litteris, & ſanctitate illuſtres, atque præclariſſimos, de quibus latiſſime agit Tiraquellus de nobilitate cap. 15. num. 31. & multi alij Doctores iuriſperiti, ſed Regula in hiſce rebus moralibus, deſumenda eſt, ex his, quæ vt plurimum contingunt. Hæc ergo fuit cauſa, & ratio prohibitionis ſupradictæ.

Nota circa illegitimos, q̃nõ nulli extiterũt olim literis, & ſanctitate illuſtres.

Sed pro ſufficienti cauſa diſpenſationis aduertendum eſt, ſecundo ex Syluestro, *verbo diſpenſatio. q. 1.* quod iuſtæ cauſæ diſpenſationis, in communi loquendo, ſunt multiplices, & omnes illæ deſumuntur, ex *1. cauſa q. 7.* per totam: quas omnes prædictus Syluester ad ſeptenarium numerum reducit. Prima eſt tempus, *per cap. neceſſaria, cap. pro remedio ibidem,* quia nempe, defectus noſtri temporis, quo non ſolum merita, ſed etiam corpora ipſa defecerunt, diſtrictioris illius, non patitur manere cenſuram, iuxta *cap. fraternitatis diſt. 34.* Secunda eſt vtilitas, vt ſcilicet alij facilius reuertantur ad bonum, per *cap. ipſa pietas. 22. q. 4. & cap. Tali. 1. q. 6.* Tertia, qualitas perſonæ, meriti, & ſcientiæ, per ſupradictum *cap. Tali & cap. didici ibidem,* maxime cum alius æque dignus non ſit. Quarta, neceſſitas per ſupradictum *cap. Tali vbi ſupra.* Quinta, pietas. Sexta, euentus rei. Septima, multitudo, ſiue ſcandalũ multitudinis per *c. vt conſtitueretur diſt. 50.* vbi inquit, prædictus Syluester, cauendum quámaxime eſſe, ne quis alatur in ſcandalo. Hæc omnia in communi à Sylueſtro dicta, & quo ad omne propoſitũ diſpenſationis, ſunt maxime notatu digna. Sed cum caſus ſint innumerabiles, neque de eis omnibus dari poſſit certa, & generalis Regula, inquit, in his rebus ſtandum eſſe arbitrio boni viri, qui ſi iudicauerit cauſam eſſe rationabilem, diſpenſatio erit debita, per *cap. Domino ſancto diſt. 50.*

Secundo Nota Quænam ſit ſufficiẽs cauſa, ad diſpenſandum cũ illegitimis & in alijs etiã caſibus.

His igitur præſuppoſitis, propoſito Articulo, per ſequentem Concluſionem reſpondetur.

Concluſio.

CAuſa iuſta, & neceſſaria, ad faciendam dictam diſpenſationem, reſpiciendo ad ſupradicta in præmiſſis notabilibus, relinquitur arbitrio boni viri. Hæc concluſio ſatis conſtat ex ſupradictis. Sed aduerto, conſulto me dixiſſe ad arbitrium, non vero voluntatem, ſeu placitum boni viri, vt notum fiat, quod quamuis huiuſmodi cauſæ ſint arbitrariæ, non tamen ſunt mere voluntariæ, prout habetur in iure, *l. fideicommiſſa. §. quamquam. ff. de leg. 3. l. vtrum. §. cum quidam. ff. de rebus dubijs. l. ſed ſi vnus. §. Prætor ait. ff. de iniurijs. l. fideicommiſſaria libertas, l. 3. ff. de fideicommiſſar. libertatibus.* Vnde infert ſupradictus Syluester, vbi ſupra, quod Prælati inuenientes aliquos illegitimos, prælationibus dignos, eorum ſuffragantibus meritis, peccant non diſpenſando cum illis, *per cap. quanto, in fine, 2. quæſt. 5.* etſi ſubditi ipſi non habeant ius petendi, niſi forte deprecatiue. Hæc Syluester, vbi ſupra.

Cauſa iuſta diſpenſationis cũ illegitimis, pẽſatis pẽſandis, relinquitur arbitrio boni viri.

Diſpenſationis cauſæ licet ſint arbitrariæ, non tñ sũt voluntariæ, aut id fieri põt pro libito.

Sed quidquid de hoc ſit, quantum ad præſens noſtrum attinet propoſitum, quod ſufficiens diſpenſationis cauſa in hiſce rebus relinquatur arbitrio boni viri: conſtat ex ſupradicta Conſtitutione Gregorij XIV. modificatiua, aliarum Sixti V. contra illegitimos, quæ incipit, *Circumſpecta.* Vbi agendo de ſupradictorum illegitimorum receptione ad ordinem, poſt alia, *præcipit Prælatis, vt mores, & vitam eorum diligenter inquirant, atq; ita demum eos recipiant, ſi tamen bonam indolem, & virtutis ſpecimen præſeferant, & tot*

eis

nis merita ſuffragentur, vt natalium defectum ſuppleant, eorumq́. receptio Religionis commodo, & vtilitati profutura videatur, & ſuper hoc ipſo, ij ad quos vt dictum eſt, eorum pertinet receptio, matura deliberatione habita, ita cenſuerint, & iudicauerint. Hæc ſupradictus Gregor. quoad Nouitiorum illegitimorum receptionem. Vbi per illa vltima verba, *cenſuerint, & iudicauerint*, manifeſte datur intelligi, quod ſupradicta diſpenſatio, boni viri relinquitur arbitrio, quod identidem eſt obſeruandum, in ipſorum promotione ad dignitates, & Prælatias, per alia ſimillima verba ibidem paulo inferius apposita. *Vt Generalis, aut Prouincialis, cum Generali, aut Prouinciali Capitulo, ſine intermedio, & non alias, cum illegitimis poſſint diſpenſare, quos alias ſuffragantibus meritis, dignos iudicauerint, vt ad honores, gradus, & dignitates obtinendas promoueantur*. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Nota quæ conſiderare debeāt Prælati ad diſpenſandum cū illegitimis de mente Gregorij XIV. nunc nouiſſime.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum ad diſpenſandum cum aliquo illegitimo, vt ad dignitates promoueatur, ſufficiat diſpenſationem petere in communi, & an huiuſmodi diſpenſatio facta valeat?

Difficultati propoſitæ, per ſequentes reſpōdetur Concluſiones.

Prima Concluſio.

SI diſpenſatio fiat à Principe, & in ſua diſpenſatione, ſiue legitimatione, dicat, quod diſpenſat cum illegitimo, ex quocumque coitu, ſiue inceſtuoſo, ſiue adulterino, aut ſacrilego, talis diſpenſatio in cōmuni facta valet.

Si diſpēſatio illegitimorū fiat à Principe, etiā in cōi facta valet, dummodo fiat, cū clauſula abſoluta, & generali.

Hæc Concluſio, vt credo, omnium eſt communis, & fundatur in ſuprema auctoritate, & poteſtate Principum, qui non tenentur in ſuis diſpenſationibus, ſeruare iuris ſolemnitates. Vnde quamuis diſpenſando, diſpenſati qualitas nō exprimatur, nec ſufficientia cauſæ, diſpenſatio ab eis facta valet, niſi talis adeſſet circumſtantia, de qua præſumeretur, & merito, quod ſi in particulari exprimeretur, nullatenus talis legitimatio, ſiue diſpenſatio facta fuiſſet. Nam in generali conceſſione, non cenſentur eſſe conceſſa illa, de quibus ſi concedens in particulari interrogaretur, haud quaquam talia concederet, vt communis tenet opinio, & habetur *in cap. Generali de Regulis iur. in 6. & cap. cum Generali, de Officio Vicarij*.

In generali cōceſſione nō videntur cōceſſa, quæ ſi in particulari dicerentur, non concederentur.

Secunda Concluſio.

Si vero diſpenſatio ſupradicta fiat, non à Principe, ſed ab habente auctoritatē, ex commiſſione, ſiue ex priuilegio, non ſufficit, quod petatur in communi, ſeu, vt in communi fiat, imo vero neceſſum eſt, vt conſtet de qualitate, ſiue qualitatibus legitimati, & de ſufficientia cauſæ ad huiuſmodi diſpenſationem, et ſi fiat per reſcriptum, prædicta omnia in eo debēt poni, & quod fuit facta cum cauſæ cognitione, alioquin ſubreptitia iudicabitur. Hanc concluſionem tenet expreſſe Couarr. in 4. 2. par. cap. 8. §. 9. num. 1. quam & probat ex multis iuribus, *ex cap. vltimo de filijs presbyt. lib. 6. cap. poſtulaſti. de reſcriptis*. Ex quibus colligitur, legitimandorum, ſeu diſpenſatorum qualitates, in particulari eſſe proponendas, & explicandas, an ſcilicet illegimus ſit naturalis, an vero ſpurius. Et ſi ſpurius, an ex adulterio, vel inceſtu, aut ex ſacrilegio: ſi ex adulterio, an ex altera parte tantum, an vero ex vtraque, hoc eſt, ex coniugato, & coniugata; ſi ex inceſtu, explicandum

Si diſpenſatio fiat à perſona particulari, neceſſaria eſt expreſſio cauſæ.

Quænam conſideranda ſint ad diſpenſandū cū illegitimus.

Digitized by Google

eſt,in quo gradũ,an cum matre,filia,vel ſorore, & diſtinguẽdi ſunt gradus, conſanguinitatis, ſeu affinitatis inter parentes, ex quibus talis illegitimus eſt genitus. Si ex ſacrilegio,explicandum eſt, vtrum cum ſacerdote, vel cum Religioſo, aut cum Moniali,an vero ſit ſacrilegium vtrinque.Item explicandum eſt, vtrum ſimul concurrerint adulterium, ſacrilegium, & inceſtus? Hæc omnia habentur ex ſupradicto Couarr.de quibus etiam videndus eſt Panormit. *in cap. per venerabilem qui filij ſint legitimi*, & Syluester *verbo legitimus q. 3. num.* 8. videatur etiam P. Molina ſecunda ſecundæ, tractatu 2. diſput. 178.

Circa explicationem ſupradictarum qualitatum. P. Fr. Emmanuel Rodriguez. 1. Tomo ſuarum quæſtionum regular. q. 13. art. 17. inquit,quod in Religionibus, ad diſpenſandum cum Religioſis, non eſt neceſſum explicare omnes ſupradictas qualitates, cum veriſimiliter credatur Religionum Prælatos,cum Religioſis illegitimis diſpenſare, quacumque interueniente qualitate, præſertim cum facilius diſpenſandum ſit cum eiſdem Religioſis, quã cum alijs Clericis ſecularibus illegitimis, poſtquam etiam ius Canonicum, *per c. 1. de filijs presbyterorũ*,iam ipſos ad ſacros recipiẽdos Ordines reddit habiles, ex eo ſolo, quod ſolemnem profeſſionem emiſerunt, multum confidens de eorum continentia. Sed quamuis hoc ita ſit, crediderim, id quod & ſecurius mihi videtur,quod etiam in Religionibus,diſpenſati qualitas ſit exprimenda,& oportet,vt exprimatur,cũ ex eo colligenda ſit,atq; conſideranda, ſufficientia cauſæ ad diſpenſationem, maxime, cum etiam ſupradictus Pater in ſua Summa. 2. par.cap.3. agens de Nouitijs nu. 3. expreſſe dicat, quod non eſt neceſſaria tanta cauſa ad diſpenſandum cum inceſtuoſis intra quartum gradum, atque intra tertium, ſeu cum ſacrilegis, nec tanta cauſa ad diſpenſandum cum naturalibus, quanta ad diſpenſandum cum ſpurijs, adulterinis, inceſtuoſis, ſiue ſacrilegis:ergo iam ex ſua ſententia,exprimendaſ, atque explicanda eſt diſpenſati qualitas, vt conſtare poſſit de maiori, vel minori ſufficientia cauſæ. Hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum ſola electio illegitimi Religioſi,in Prælatum,ab habentibus auctoritatem, & poteſtatem diſpenſandi, pro diſpenſatione ſufficiat, ſeu diſpenſatio facta cenſeatur?

De differentia quæ verſatur inter electionẽ illegitimi factã à ſummo Pont. atque ab alijs.

HAc de re videndus eſt, Doctor Nauarr. in ſuo Manuali cap.25. nu.74. & in Conſilijs lib.4. tit.qui filij ſint legitimi Conſil.1.num.4.ibi ad ſecundam quæſtionem. Vbi ſimili quæſtione propoſita, reſpondet ſub diſtinctione diſtinguendo,inter Pontificem Maxim.& Epiſcopos, atque Prælatos Regulares, Epiſcopalem, ſeu quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentes, nam ſummus Pontifex conferendo alicui aliquam dignitatem,ad quam nouerat eum eſſe inhabilem, perinde cum eo tacite diſpenſare videtur, ipſam conferendo ei, attamen Epiſcopus, & alij Prælati inferiores poteſtatem habentes diſpenſandi,per hoc ſolum non videntur diſpenſare, niſi expreſſe diſpenſent. Per quod,inquit, concordari videntur duo dicta ſingularia Innocentij, quorum alterum,poſuit *in cap veniens,de filijs presbyter* alterum vero *in cap. diuerſis fallacijs, de Clericis coniugatis*, quæ in ſpecie videbantur contraria, & ſecundum hanc diſtinctionem conciliantur à Panormit. prædictis in locis, quorum omnium rationem magis late, atque expreſſe tradit in dicto Manuali,vbi ſupra,dicens,qd ratio diuerſitatis eſt,quia Epus

& ea-

& eadem eſt ratio de Prælatis Regularibus, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentibus) diſpenſare non poſſunt, ſine cauſa, & abſque præuia cauſæ cognitione, Papa vero ſic, vt copioſius ſcribit ipſe *in cap. ſi quando de reſcriptis*, & in Commentario ſuper *cap. non liceat. 12 q. 1. §. 3.* Et nouiſſime in dicto Manuali, addit, quod dictum eſt de Epiſcopo, limitandum eſſe, vt procedat quando diſpenſat circa ius commune, non autem quando id facit circa aliquam ſuam Synodalem Conſtitutionē, cum diſpenſatio eius, circa eam, ſine cauſa facta valeat. Hæc prædictus Nauarr. de cuius reſolutione, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Epiſcopi, & Prælati Regulares diſpenſare non poſſunt abſque præuia cauſæ cognitione, Papa vero ſic.

Prima Concluſio.

AD hoc, vt diſpenſatio cum illegitimo facta, valeat in foro exteriori, non ſufficit ſola electio ipſius in Prælatum, facta etiam ab illis, qui diſpenſandi facultatem & auctoritatem habent, quin vero neceſſum eſt, vt diſpenſatio expreſſe fiat cum cauſa, & expreſſa cauſæ cognitione. Hæc Concluſio ſatis conſtat ex dictis à prædicto Doctore Nauarr. & eandem tenet P. Fr. Emmanuel Rodriguez Tomo 1. ſuarum qq. Regular. q. 13. art. 16. vbi hac de re agit. Vnde dico, quod prædicti patres diſpenſandi auctoritatem habentes cum illegitimis, prius debent prædictam diſpenſationem facere, poſtmodum vero ad electionem procedere, & ſic fit de facto. Quod etiam tenet in ſimili caſu Syluester, *verbo diſpenſatio. q. 15.* vbi quærit, Vtrum Superior aſſumendo aliquem ad aliquod officium, videatur diſpenſare cum eo, in impedimento, quod habet ad illud ? & reſpondit, quod non. Sed de foro conſcientiæ loquendo, ſit ſecunda concluſio.

Ad hoc, vt diſpenſatio cū il legitimo facta, valeat in foro exteriori, non ſufficit ſola electio.

Secunda Concluſio.

In foro conſcientiæ loquendo, Prælati, & Superiores facultatem, & auctoritatem habentes, diſpenſandi cum ſibi ſubditis illegitimis, promouendo ipſos ad aliquod officium, tacite diſpenſare videntur, in impedimento, quod habebant ad illud, atque ita ſic diſpenſati, tuti manent in conſcientia. Hæc concluſio in ſubſtantia, & poſita in alio ſimili caſu, eſt ſupradicti Syluestri loco ſupracitato, ibi, ſed hæc limitatio procedit in foro cauſarum, non vero animarum. Et idem etiam tenere videtur Nauar. in ſuo Manu. vbi ſupra num. 74. vbi poſt alia verba inquit: Fortaſſis hoc locum habet in foro conſcientiæ interiori, non tamen in exteriori. Eandem tenet ſupradictus Pater Emmanuel Rodriguez, loco ſupracitato, Sed intelligenda eſt concluſio, cum aliquibus Conditionibus, & Limitationibus, quarū prima eſt, quod Prælati ſupradicti, plane nouerint, ac reſciuerint, prædicti ſui ſubditi illegitimi impedimentum. Secunda, vt intentionem habeant, & voluntatē idipſum faciendi. Tertia, quod etiam habeant rationabilem cauſam diſpenſandi, quāuis non ibi exprimatur, nec diſpenſatio fiat expreſſe. Quarta vt id fiat in Capitulo Generali, Prouinciali, aut intermedio, ſeu Congregatione intermedia, Capituli vicem habente. Cum his omnibus conditionibus, atque limitationibus, Religioſus in Prælatum electus, ipſo facto, tacite videtur eſſe diſpenſatus in foro conſcientiæ, & manet tutus, atque ſecurus in conſcientia, quamuis forſan alias Prælati peccent, non ſeruando formam iuris, pro diſpenſationibus poſitam, de præcedenti cauſæ cognitione, factum tamen tenet. Hactenus de iſto Articulo, & de tota hac Quæſtione.

In foro conſciē tiæ, ſola electio pro diſpenſando valet, atque cenſetur quædam tacita diſpenſatio.

QVAESTIO III.

De Prælatis Regularibus,quantum ad ætatem ipſorum,& qualitates alias, & Conditiones , quas eoſdem habere oportet,ætatem nempe, Ordinem, atque Profeſſionem, in quatuor Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quam ætatem habere debeant Guardiani , ſiue Priores, Prouinciales, & Generales, atque etiam Diffinitores, & Diſcreti, ſiue Vocales, qui mittuntur ad Capitulum Generale , ſiue Prouinciale ?

Huic Articulo breuiter, & reſolutiue reſpondetur, per ſequentes Concluſiones .

Prima Concluſio .

Nullus eſſe pōt Guardianus neque Prior , ſeu habere aliquod officiū,cui animarum cura ſit annexa, ante 25. ſuæ ætatis annum .

NVllus eſſe poteſt Guardianus,ſiue Prior, neque habere aliquod officiū, cui animarum cura ſit annexa, qui ad minus 25. annos ætatis non habuerit.Hæc Concluſio habetur expreſſa *in cap.cum in cunctis de electione,§.inferiora,*vbi regulariter ad quamlibet dignitatem obtinendam,quæ animarum habeat curam annexam, ad obtinendam etiam Parrochialem Eccleſiam, 25. annorum tempus exigitur . Idem habetur *in cap. licet Canon, eod.tit.lib.* 6 & nouiſſime in Concil.Trident. habetur determinatum idipſum, ſeſſ.24. de reformatione cap.12.Vbi ad idem propoſitū,ſequentia verba habentur. *Nemo deinceps, ad dignitates quaſcumque, quibus animarū cura ſubeſt, promoueatur, niſi qui ſaltim 25. ſuæ ætatis annum attigerit,& in Clericali ordine verſatus, doctrina ad ſuum munus exercendum neceſſaria, ac morum integritate commendetur, iuxta conſtitutionem Alexandri III. in Concilio Lateranenſi promulgatam, quæ incipit, Cum in cunctis .* Ex quibus verbis ſatis colligitur,noſtræ concluſionis veritas, & quod ad id non requiritur,quod 25.annus ſit expletus,cū Concilium dicat,attigerit, ſed ſufficit illum attigiſſe , quod , & generaliter intelligendum eſt, de omnibus Prælatis , ſiue Præpoſitis localibus, & Conuentualibus Religionum omnium,habentibus officia,quibus annexa ſit animarum cura, ſiue Guardiani, ſiue Priores,ſiue vero Miniſtri , aut quocumque alio nomine nuncupentur.Videatur hac de re Syluest. *verbo ætas,num.2. & verbo caſus,num etiam 2.caſu* 22.Vnde neque in Religione aliqua,fieri ſtatutum poteſt,vt ſine diſpenſatione,minores 25.annis ſint Prælati,aut habeât officium,cui animarum cura ſit annexa , cum hoc ſit de iure communi , & contra ius commune,ſine expreſſa,& ſpeciali licentia,& facultate Papæ,nō poteſt in Religionibus fieri aliquod ſtatutum. Quibus & accedit alia ratio; nam poteſtas ſpiritualis iuriſdictionis,licet non ſit immediate poteſtas clauium, hoc eſt,poteſtas remittendi peccata;ordinatur tamen ad illam,immo vero ex illa ortum habet & originē:ſed poteſtas remittendi peccata, ſolum competit ſacerdotibus,ſacerdotes autem iuxta prædictum Concil. Trident. non eſſe poſſunt,niſi qui 25. annum attigerint : ergo de primo ad vltimum, qui hanc non habuerint ætatem,non eſſe poſſunt Prælati,neque iuriſdictionem habere ſpiritualem,neque ea de re,ſine expreſſa,& ſpeciali licentia Sedis Apoſtolicæ,fieri aliquod ſtatutum,cum ſit contra ius commune .

Poteſtas ſpiritualis iuriſdictionis,licet nō ſit immediate poteſtas clauiū, ab ea tñ habet ortū & originē.

Secunda

Secunda Concluſio.

Prouincialis,aut Generalis nullus eſſe poteſt, qui ad minus 30.annos non habuerit ætatis . Hæc etiam concl.habetur expreſſa,& determinata in multis iuribus,ſed maxime *in ſupradicto cap.cum in cunctis de elect.* vbi id expreſſe habetur de Epis , ac præcipitur , *vt nullus in Epiſcopum eligatur , niſi qui iam 30.annum ætatis exegerit*, vbi, & adnotandum venit prædictum verbum *exegerit* , per quod inſinuatur , non ſufficere , quod prædictum annum inchoauerit,vt ibidem aduertit Gloſſa.Et hoc dicit eſſe ſpeciale de Epiſcopis, quodq̃ue de Epiſcopis hic dicitur , intelligendum perinde eſt de ſupradictis Miniſtris, ſiue Prælatis, Prouincialibus, ſeu Generalibus, Epiſcopalem, aut quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentibus.Habetur præterea noſtra cóclusio *in authent.de Sanctiſſ. Epiſc.§.Clericos collat.9.*& ſatis colligitur ex *cap.quicumque diſt.77.*& ex ſupradicto *cap.licet Canon.de electione lib.6.* Videatur hac de re Sylueſt.verbo ætas num.2. & verbo caſus num. etiam 2. caſu 22. quæ omnia ſupradicta iura,& prohibitio hac de re facta pro Epiſcopis, pariter etiam,vt dixi,Religionum Prælatos Prouinciales,ſiue Generales comprehendit , cum ipſorum iuriſdictio Epiſcoporum iuriſdictioni , quam maxime ſit ſimilis . Hoc tenendum,ac dicendum eſt,ſtando in iure communi , neque huċuſque Priuilegium aliquod vidi , quo ſuper hac re, aliqua fuerit facta diſpenſatio, neque circa id in contrarium , quacumque auctoritate , quæ non ſit Apoſtolica, fieri poteſt aliquod ſtatutum,propter rationem in præcedenti Concluſione appoſitam,cum ſit contra ius commune, neque quiſpiam in minori ætate,eligi poteſt in Epiſcopum, Generalem, ſiue Prouincialem , abſque ſpeciali Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione . Solum eſt mododifficultas, de ætate requiſita, ad hoc vt Religioſus qu iſpiam, eſſe poſſit Diffinitor,ſiue Diſcretus aut Vocalis,ex his, qui vt moris eſt , ſecundum noſtras generales Conſtitutiones,ad Capitula Generalia, ſiue Prouincialia mittuntur ? de quibus ſit tertia Concluſio.

Nullus eſſe pōt Generalis, aut Prouincialis q̃ nō habuerit 30. annos ætatis ad minus.

In Epis,& Prędatis Regularibus 30. annorũ ætas requiritur q̃d ſit expleta licet de alijs, ſat ſit attigiſſe.

Tertia Concluſio.

Nullus eſſe poteſt Diffinitor,nec Diſcretus, ſiue Vocalis, vt vocem deferat ad Capitulum,qui ad minus ad vigeſimum ſecundũ non peruenerit ætatis ſuæ annum.Hæc Concluſio probatur expreſſe ex Concil.Trident.ſeſſ.24. cap.2.Vbi poſtquam egit de Prælaturis , & dignitatibus iuriſdictionem habentibus,& quibus animarũ cura ſubeſt, minoribus Epiſcopatu,præcepitq. vt ad ipſas non promoueantur, niſi qui ſaltem 25.ſuæ ætatis annum attigerint,loquens de alijs dignitatibus,quæ animarum curam non habent,in hæc verba prorumpit, *ad cæteras autem dignitates,vel perſonatus , quibus animarum cura nulla ſubeſt, Clerici alioquin idonei,& viginti duorum annorum,non minores adſciſcantur.*Sub quibus verbis comprehenduntur ſupradicti Diffinitores, & Diſcreti, ſiue Vocales, qui ad Capitulũ Generale,ſeu Prouinciale mittũtur: ſunt enim eorum officia,perſonatus quidam , atque dignitates , vt amplius ſuo proprio loco dicemus,& plane eiſdem cóuenit,dignitatum,ac perſonatuum diffinitio, quam tradit Syluester *verbo dignitas , perſonatus, & officium.* quod eſt habere dignitatem quandam , atque prærogatiuam in Eccleſia, ſine iuriſdictione tamen , & habere ſtallum honorificum in Choro, atque in Capitulo , in Optionibus , & Proceſſionibus , in vocibus dandis,& ſimilibus , plus quam alij ſui Ordinis . Hæc omnia ſupradictis Diffinitoribus , atque Diſcretis, ſiue Vocalibus , aut Procuratoribus , ſeu quocumque alio nomine nuncupentur conuenire, nullus eſt qui ignoret . Sed præterea,quod prædicti habere debeãt ad minus vigintiduos,ætatis ſuæ annos,

Nullus eſſe pōt Diffinitor,neq; diſcretus ſiue Vocalis niſi ad minus habuerint, 22. annos ætatis .

Quid ſit dignitas perſonatus, & officium.

hac ſpeciali ratione probatur, nam ſupradicti omnes habent, atque habere debent, vocem actiuam, quin vero & paſſiuam in electionibus: ſed hanc vocem actiuam, iuxta Concil. Trident. de reform. ſeſſ. 22. cap. 4. non habent, nec habere poſſunt, qui non ſunt ſacro Ordine inſigniti, nec prædicto ſacro Ordine ſignari, niſi qui prædictum habuerint 22. ætatis ſuæ annum, vt habetur ſeſſ. 23. cap. 12. quæ eſt ætas neceſſario requiſita, ad hoc, vt promoueri quiſpiã poſſit ad ordinem Subdiaconatus: ergo de primo ad vltimum, qui minoris ſunt ætatis, nec Diffinitores, nec Diſcreti, vlla ratione eſſe poſſunt, cum non habeant, neque habere poſſint vocem eorum officijs competentem, & intrinſece, eſſentialem, & annexam.

ARTICVLVS II.

Vtrum Fratres Laici, in noſtra ſacra Religione, eſſe poſſint, aut debeant, Prælati?

HAnc quæſtionem, atque difficultatem, tangit Magiſter. Soto in 4. diſt. 20. quæſt. 1. art. 4. concl. 2. ibi, & confirmatur, & P. Fr. Emmanuel Rodriguez, 1. Tomo qq. Regul. q. 15. art. 2. & vocat dictus Soto, Conuerſos Religioſorum ſiue Religionum, eiuſmodi Fratres Laicos: at in noſtro ſacro, & Seraphico Minorum Ordine, prædicti Fratres, nullatenus dicuntur Conuerſi, ſed laici. Et quidem longe alia, atque diuerſa ratio eſt, de conuerſis, & de Fratribus ſupradictis, vt nos latiſſime diximus in 1. Tomo q. 29. art. 1. & 2. vbi differentiam atque diſcrimen conſtituimus, inter Donatos, Cõuerſos, & Fratres Laicos: qui vulgari ſermone dicuntur, donati, & conuerſi, ſed perperam. Etenim Donati & Conuerſi, nullatenus ſunt vere, & proprie Religioſi, aut Religioſorum vnquam comprehendũtur nomine, Fratres vero Laici ſic. Quin vero in noſtro ſacro Ordine, vt cõſtat ex ipſius Chronicis, & monumentis, multoties fuerunt Prælati, Guardiani, Commiſſarij, & interdum Prouinciales. Sed an id fuerit conueniens, modoq. fieri poſſit, eſt quod in præſentiarum quæritur. Pro quo oportet, vt primum ſupponamus factum, & dicamus ex vi noſtræ Regulæ, id nullo modo eſſe prohibitum, quin vero expreſſe conceſſum, aut ſaltim inſinuatum, poſtquam in cap. 7. eiuſdem Regulæ, agendo de pœnitentia Fratribus peccantibus imponenda, ſequentia expreſſa ponuntur verba: *Si quis Fratrum inſtigante inimico mortaliter peccauerint, pro illis peccatis, de quibus ordinatum fuerit inter Fratres, vt recurratur ad ſolos Miniſtros Prouinciales, teneantur prædicti Fratres ad eos recurrere quamcitius poterunt ſine mora.* Et ſubditur: *Ipſi vero Miniſtri, ſi Presbyteri ſunt, cum miſericordia iniungant illis pœnitentiam, ſi vero presbyteri non ſunt, iniungi faciant per alios Sacerdotes Ordinis, ſicut eis ſecundum Deum melius videbitur expedire.* Ex quibus verbis *ſi presbyteri non ſunt*, & poſtea, *ſi vero presbyteri non ſunt*, ſatis clare colligitur, quod ſupradicti Fratres Laici, ſiue non Sacerdotes, olim ex vi noſtræ Regulæ, in noſtro ſacro Minorum Ordine, eſſe poterant Prælati, non ſolum locales (quales ſunt Guardiani) verum etiam & Prouinciales, vt conſtat ex verbis ſupradictis, vt recurratur ad ſolos Miniſtros Prouinciales: & eadem etiam ratione, eſſe etiam poterant Generales. Id quod per multum temporis obſeruatum fuit, in ipſius initio, propter raritatem, & paucitatem Sacerdotum, vt inquit Diuus Bonauent. in Opuſculo, quem edidit ſuper noſtram Regulam, explicando prædicta verba. Et Pater Frater Bartholomæus de Piſa, in alia ſua explicatione, atque declaratione. Tradit etiam P. Fr. Antonius de Corduba, ſuper iſtum

Fratres Laicis ſecundum noſtrã Regulam eſſe poſſũt Prælati, id quod ſe ipſo fiebat olim

locum

locum cap.7.quæſt.4.puncto 3. faciebantq. ſupradicti Prælati laici,illa omnia munera,& officia, quæ faciunt Epiſcopi electi,non ordinati,aut Epiſcoporum Vicarij, reſeruabant ſibi caſus, à quibus ſubditorum nemo ſine eorum licentia valebat abſolui, imponebant ſpiritualia præcepta, præcipiendo aliqua ſub obedientia,& interdum ſub pœna,ac cenſura excómunicationis. Creabant,& inſtituebant Confeſſores & Prædicatores, & denique faciebant omnia alia, quæ modo faciunt alij Prælati Regulares ſacerdotes, præter ſacramentalem abſolutionem, vt late tradit Magiſter Soto vbi ſupra. Sed dicit, quod quamuis auctoritate Apoſtolica,id olim fieri potuiſſet, ſapienter tamen poſtea diiudicatum fuit, id minime conuenire, vt illi, qui poteſtatem non habent ad conſecrandum corpus Chriſti verum,illam habeant & iuriſdictionem, ſiue curam ſpiritualem exerceant,ſupra corpus Chriſti myſticum, quod eſt Eccleſia in communi,& quodlibet Religioſorum Collegiú,ſiue Monaſteriú in particulari. Qua quidem ratione, inquit, mos ille omnino iam eſt abolitus. Hac in re ego nolo meam proferre ſententiam,& opinionem, ſed nihilominus de ipſius Magiſtri Soti, & aliorum multorum reſolutione,ſequentem ſtatuo concluſionem.

Concluſio.

Opinio & ſententia eſt Magiſtri Soti, & aliorum grauiſſimorum Doctorum, quod Religionum Fratres laici,non eſſe poſſunt,aut effici debent aliorum Religioſorum Prælati. Hanc concluſioné probat multiplici ratione,& primo,quia videtur,quod idipſum ſit de iure communi, quod Religionum Prælati ſint Sacerdotes, non vero laici, *per cap.1. de ætate,qualitate, & ordine præficiendorum,* vbi expreſſe præcipitur,quod Abbates,Decani,atque Præpoſiti fiant ſacerdotes,& quod aliàs, Prælationes amittant. Id quod, & de nouo in Conc.Trid.videtur cófirmatum, poſtquam ſeſſ.24.cap.12.agédo de huiuſmodi dignitatibus,ac Præfecturis, indiſtincte, & abſque vllo prorſus diſcrimine,ſequentia ponuntur verba: *Nemo deinceps ad dignitates quaſcumque,quibus animarum cura ſubeſt,promoueatur,niſi,qui ſaltem vigeſimúquintú ſuæ ætatis annum attigerit, atque in Clericali ordine verſatus, doctrina ad ſuum munus exequendum neceſſaria, ac morum integritate commendetur.* Vbi ſpecialiter ſunt notanda verba illa: *Ad dignitates quaſcumque, quibus animarum cura ſubeſt, promoueatur.* Et illa, *in Clericali ordine verſatus.* Quæ quamuis expreſſe loquantur de Clericis, cum in ea prorſus militet omnino ratio, extendi etiam poſſunt,& debent ad Religioſos. Sed quod eadem,in omnibus ſit omnino ratio, ſuperq. ſatis conſtat, ex illa ratione, quam adduximus in præcedenti Articulo,in prima concluſione, nempe quod licet poteſtas iuriſdictionis ſpiritualis, non ſit immediate poteſtas clauium, hoc eſt,poteſtas remittendi peccata, ordinatur tamen ad illam, ex illaque ortum, atque originem habet. Cum igitur poteſtas remittendi peccata,non competat,ſed neque competere poſſit,ex Chriſti Domini inſtitutione, niſi ſolummodo Sacerdotibus, dicendum perinde videtur, quod ſupradicti Fratres laici,& qui non ſunt ſacerdotes, non habere poſſunt, aut debent,ſpiritualem iuriſdictionem: quod eſt omnino illud, quod dixit Soto loco ſupra citato, quod indecens eſſe videtur, vt poteſtatem habeant ſpiritualem ſupra corpus Chriſti myſticum, qui illam non habent, circa corpus Chriſti verum. Hanc etiam rationem affert ſupradictus Pater Corduba, qui in eadem eſt ſententia & opinione, loco ſupra citato, vbi & dicit, quod ſi quicquá in contrarium fieret,multa ſæpiſſime exorirentur,atque grauiſſima inconuenientia, ſed maxime contra ſecretum Sacramenti Confeſſionis, quod

Opinio & ſententia eſt Magiſtri Soti, ꝙ Fratres laici, nó eſſe poſſunt modo Prælati.

Digitized by Google

Tempore Gregorij IX. Præſidenteq. in quodam Capitulo generali, inhabilitati ſūt laici ad officia Ordinis.

quod aduertens,ac bene conſiderans olim, Summus Pontifex Gregorius IX. in quodam generali Capitulo, vbi ipſe præfuit, & fuit electus quintus Miniſter generalis noſtræ Religionis, ipſo præſente, inhabilitati ſunt omnes Fratres laici ad officia Ordinis,qui vſque tunc dicta officia,vt clerici exercebant, & habetur in Monument. primæ impreſſionis fol. 209. & ſecundæ fol.227. cuius generalis ſtatuti,atque Conſtitutionis,meminit Collector Priuilegiorum in Compendio, *verbo, fratres laici. §.4. ibi, ſtatutum generale.* Et dicit ſupradictus Corduba, quod in alio etiam Capitulo generali ſtatutum fuit, vt non fierent Commiſſarij: quibus & ipſe addit, quod nec eſſe poſſunt Diffinitores, nec Diſcreti, ſeu Vocales, vt mittantur ad Capitulum generale, vel Prouinciale, cum ſupradicti omnes in electionibus habeant, atque ex vi ſuorum officiorum habere debeant & poſſint, vocem actiuam, & paſſiuam, quam de iure communi, & ſpeciali Concilij Tridentini, habere non poſſunt ſupradicti Fratres laici, cum(vt ſupponitur) nedum ſint ſacerdotes, quin vero neque ſacro Ordine inſigniti. Quod ſi quando aliter id in noſtra Religione fuit obſeruatum, obſeruariq. in ipſius initio potuit, id fuit ex ſpeciali Summi Pontificis Honorij III.diſpenſatione, auctoritate Apoſtolica Regulam noſtram confirmantis, atque, vt dixit D.Bonau. propter ſacerdotum paucitatem. Sed poſtea hoc reuocatum fuit per Gregorium IX. & niſi conſuetudine aliud fuerit introductum, propter rationes prædictas, multorum fert grauiſſimorum Patrum opinio, ſequuti prædictum Magiſtrum Sotum, quod non hodie id fieri poteſt, abſque indulto & priuilegio Apoſtolico, & noua Summi Pontificis diſpenſatione. An aliqua talis habeatur in his Italiæ partibus, prorſus me latet, certo tamen ſcio quod in Hiſpania id nullatenus practicatur.

ARTICVLVS III.

Vtrum Religioſus aliquis, in vna, & eadem Religione, ſeu diuerſis, habere poſſit duas dignitates, ſiue Prælatias, vtpote duos Guardianatus, Prioratus, ſiue Abbatias?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Iure prohibitū eſt, vt nullus habere poſſit plures Guardianatus, ſiue Prioratus.

IVre prohibitum eſt, vt nullus Religioſus in eadem Religione, ſiue diuerſis, habere poſſit plures Guardianatus, Prioratus, ſiue Abbatias, & nullus inferior Papa,in eo poteſt diſpenſare. Hæc concluſio in ſimili caſu videtur expreſſa, *in cap.de multa, de præbendis*, vbi idipſum habetur expreſſum, & fuiſſe determinatum dicitur in Concilio Lateranenſi ſub Alexandro III. cap.13.Facit ad id & cap.fin.25. quæſt.2.quibus locis prohibetur, *quod quis habeat duo, vel plura beneficia cum cura, niſi ſint vnita. vel vnum alteri annexum, & ſimiliter quod vni Eccleſiæ non duo pariter præſint.* Videatur hac de re Syluester, *verbo, caſus, num.2. caſu 21. & in cap. 1. de conſuetudine, in 6.* expreſſe habetur determinatum idipſum, & quod ſtricte obſeruetur quacumque conſuetudine non obſtante, in Conc.etiam Triden. ſeſſ.7.cap.2.& 4.& ſeſſ.24.c.17. Quod autē in prædictis capitulis,determinatur de beneficijs, præbendis, & dignitatibus, animarum curam habentibus, intelligendum eſt, de officijs, & dignitatibus Regularibus, quibus anima-

animarum cura ſubeſt, quales ſunt Guardianatus, Prioratus, & Abbatiæ, cum de ſimilibus ſimile ſit iudicium, id quod, & iam diu diuturna conſuetudo, atque communis vſus confirmauit. Quibus omnibus propter ſupradictam rationem & cauſam, addo quod ſtando in iure communi, in Religionibus nullus ſimul poteſt eſſe Diffinitor, & Guardianus, Prior, ſiue Abbas, nam quamuis Diffinitoris officium, proprie, & ſtricte loquendo, non ſit, cui animarum cura ſubeſt, eſt tamen, vt diximus in primo Articulo, quidam perſonatus, ſiue dignitas, & hæc omnia in ſupradictis iuribus prohibentur, ſimul obtineri cum alijs beneficijs, ſiue præbendis animarum curam habentibus, abſque diſpenſatione. Verum eſt tamen, quod circa hoc in quibuſdam Religionibus reperitur diſpenſatum, atque interdum factum eſt, fieriq. poteſt, in noſtro ſacro Minorum Ordine, iuxta noſtras generales Conſtitutiones Toletanas, nam in cap.7. agendo de Guardianis in fine habetur, *quod Guardiani eligi poſſunt in Diffinitores, ex Miniſtri, aut Commiſſarij generalium, diſpenſatione.*

Stando in iure communi, non quis ſimul eſſe poteſt Diffinitor, & Guardianus.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Religioſus profeſſus vnius Religionis, eſſe poſſit Prælatus alterius Religionis, abſque eo quod eamdem profiteatur?

HAc de re, fuit olim quorumdam opinio, aſſerentium id optime fieri poſſe, ſatiſq. eſſe Religioſum quempiam, profeſſum fuiſſe tria Religionis eſſentialia, & ſubſtantialia vota, vt præfici poſſit in quacumque alia Religione, maiori, ſiue minori. Quod etiam placuiſſe, dicitur Archidiacono *in cap. qui vere. 16. quæſt. 1.* Huius ſententiæ & opinionis, meminit *gloſſa in clemen. 1. de electione.* Sed quidquid de hoc ſit, in contrarium ſtatuitur concluſio.

Quorumdã opinio circa Prælationes Regularium.

Concluſio.

Nullus Religioſus eſſe poteſt Prælatus, illius Religionis, quam non fuerit ſolemniter profeſſus, nec præfici aliorum Ordinum Religioſis. Hæc concluſio habetur expreſſe determinata in Concilio Vienneſi, per Clementem V. vt conſtat *ex elem. 1. de elect.* vbi ſupradictus Pontifex hac de re agens, in hæc verba prorumpit: *Cum rationi non congruat, vt homines diſparis profeſſionis, vel habitus, ſimul in eiſdem Monaſterijs ſocientur, prohibemus, ne Religioſus aliquis, in Abbatem, vel Prælatum alterius Religionis, vel habitus, de cætero eligatur, quod ſi ſecus actum extiterit, ſit eo ipſo irritum, & inane. Per hoc autem, quin Religioſus in Epiſcopum ſæcularis, vel cuiuslibet Regularis Eccleſiæ, licite poſſit eligi, non intendimus prohibere.* Per quæ dicta verba, dum dicit ſupradictus Clemens, *rationi non congruere, vt homines diſparis profeſſionis, vel habitus, ſimul in eiſdem Monaſterijs ſocientur,* non incongrue, vt quibuſdã placet, datur intelligi, id eſſe non ſolum contra ius humanum poſitiuum, verum etiam & contra naturale, & diuinum, expreſſum in noſtra mente, atque ratione. Quod etiam inſinuare voluit Innocentius Tertius *in cap. cum cauſam, eodem tit.* vbi idipſum determinare volens, reddensq. rationem, ob quam ſæcularis non poteſt, aut debet, in Abbatem Eccleſiæ Regularis præfici, inquit, id eſſe contra legem diuinam poſitam in Deuteronomio: *Cum non ſit ſimul arandum, in boue & aſino, neque quiſquam debeat induere veſtem de lana, linoq. contextam.* Quæ verba expendens gloſſa inquit, dixiſſe

Nullus Religioſus, eſſe poteſt Prælatus illius Religionis, q̃ non fuerit, ſolemniter profeſſus, neque præfici aliorũ Ordinum Religioſis.

Nota hoc valde.

Deuter. 22.

olim

olim Deum per Moyſen, non eſſe ſimul arandum in boue, & aſino, idem omnino fuit, ac ſi expreſſius dixiſſet, homines diſparis, atque diuerſæ profeſſionis, non in vno & eodē officio eſſe ſociandos. Ad quod probandū adducit D. Iſidorum *in cap. in noua actione. 16. q. 7.* quod eſt deſumptum ex Concil. Hiſpalenſi II. cap. 9. cui interfuit ſupradictus Iſidorus, vbi etiam demonſtrare volens idipſum, atque indecens eſſe laicum fieri Vicarium Epiſcopi, & ſæculares in Eccleſia iudicare, ait, quod in vno eodemq. officio, nō eſſe debet diſpar profeſſio, quia id fuit olim diuina lege vetitum, dicente Domino per Moyſem: Non arabis ſimul in boue, & aſino, quod, inquit, idem omnino fuit, ac ſi diceretur, homines diuerſæ profeſſionis non in vno officio ſociabis. Ex dictis manifeſte, ſuperq. ſatis colligitur, veritas noſtræ concluſionis, qua diximus, Religioſum nullum, debere præfici in Prælatum alterius Religionis, quam non fuerit prius ſolemniter profeſſus. In *cap. nullus, de electione*, etiam habetur idipſum, & dicitur, quod ſi quidquam in contrarium fiat, caſſari debet electio, conſuetudine quacumque in contrarium non obſtante.

QVÆSTIO IV.

De Prælatis Regularibus, quantum attinet ad ſcientiam, ſufficientiam, atque literarum peritiam, quas ipſos oportet habere, in duos Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum oporteat Prælatos Regulares, pollere ſcientia, & literarum peritia?

HAc de re, nonnulla diximus in libro noſtri Ordinis iudiciarij, & de modo procedendi in cauſis criminalibus, tam in foro Eccleſiaſtico, quam ſeculari agitandis, quæſt. 4. vbi in communi egimus de qualitatibus, & conditionibus, quibus præfulgere debent, omnes ij, qui aſſumuntur, atque conſtituuntur in Iudices, ſiue Prælatos. In cuius Quæſtionis Art. 8. reſolutiue diximus, oportere quammaxime, eos pollere ſcientia, & litterarum peritia, etque eſt in ipſis ſummopere neceſſaria, quod oſtendimus, atque commonſtrauimus multis rationibus, & iuribus ex vtroque iure, canonico ſcilicet atque ciuili adductis. Sed nunc ſpecialiter agendo de Prælatis Regularibus, eamdem quæſtionem, atque difficultatem in medium libuit proponere, vt ex dictis, atque dicendis, plenius notum fiat, quanto ſe exponant animarum ſuarum periculo, qui ſine prædicta ſcientia, & ſufficientia, in aliorum Religioſorum Prælatos eligi ſe ſinunt, ſeu potius præfici procurant, & quam ſit hoc rationi abſonum, atque vtrique iuri, & ſacris Canonibus, & ſanctorum Patrum dictis contrarium. Vt igitur propoſitæ difficultati, reſolutiue ſatisfaciam, ſequentem ſtatuo concluſionem.

Nimium oportet Religioſos Prælatos pollere ſcientia, & litterarum peritia.

Concluſio.

Neceſſarijſſimum eſt, & quammaxime oportet, Regulares Prælatos pollere ſcientia, & litterarum peritia. Hæc concluſio probatur, argumento de-

to deſumpto *ex cap. cum in cunctis, de electione*. Quod quamuis expreſſe loquatur de Epiſcopis, pariter intelligi debet de Prælatis Regularibus, ſed maxime Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentibus, quales in Ordinibus, & Religionibus, ſunt omnes Generales, & Prouinciales, & alij eis ſimiles: vnde verba expreſſa ſupradicti *cap. cum in cunctis*, in præſentiarum libet referre, eo quod ſint notatu digniſſima, & eſt Conſtitutio facta in Concilio Lateranen. ſub Alexandro III. *Cum in cunctis*, inquit, *ſacris Ordinibus, & Eccleſiaſticis miniſterijs, ſint ætatis maturitas, morum grauitas, & litterarum ſcientia inquirenda, multo fortius in Epiſcopo hæc oportet inquiri, qui ad curam aliorum poſitus, in ſeipſo debet oſtendere, qualiter alios in domo Dei oporteat conuerſari. Ea propter ne quod de quibuſdam pro neceſſitate temporis factum eſt, trahatur poſteris in exemplum, præſenti decreto ſtatuimus, vt nullus in Epiſcopum eligatur, niſi, qui iam trigeſimum annum exegerit, & de legitimo matrimonio ſit natus, qui etiam vita & ſcientia commendabilis demonſtretur*. Vbi breuiter, ſed compendioſe ſatis, Concilium prædictum, ſummatim complectitur, conditiones, & qualitates, quas Epiſcopos, & conſequenter omnes Regulares Prælatos, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentes, oportet habere. Quod quidem decretum confirmans, atque de nouo innouans, Concil. Trident. ſeſſ. 7. cap. 1. agens de dignitate Præſulum eligendorum, in hæc verba prorupit: *Ad Cathedralium Eccleſiarum regimen nullus, niſi ex legitimo matrimonio natus, & ætate matura, morum grauitate, litterarumq. ſcientia præditus, iuxta Conſtitutionem Alexandri III. quæ incipit, Cum in cunctis, in Concilio Lateranenſi promulgatam, penitus aſſumatur*. Et infra ſeſſ. 22. cap. 2. eadem de re agens, ſequentia ponuntur verba: *Quicumque poſt hac ad Eccleſias Cathedrales erit aſſumendus, is non ſolum natalibus, ætate, moribus, & vita, ac alijs, quæ à ſacris Canonibus requiruntur, plene ſit præditus, verum etiam ſcientia, præter hæc, eiuſmodi polleat, vt muneris ſibi iniungendi neceſſitati poſſit ſatisfacere, ideoq. antea in Vniuerſitate ſtudiorum magiſter, ſiue Doctor, aut Licentiatus in ſacra Theologia, vel iure canonico merito ſit promotus, aut publico alicuius Academiæ teſtimonio idoneus, ad alios docendos oſtendatur: quod ſi Regularis fuerit, à Superioribus ſuæ Religionis ſimilem fidem habeat*. Hæc Concilium. Cuius quidem decreta (vt alias dixi) quamuis expreſſe loquantur de Epiſcopis, per identitatem rationis, intelligi etiam debent de Prælatis Regularibus, atque extendi ad Prælatos omnes Regulares, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentes. Et quantum attinet ad ſcientiam, atque litterarum peritiam (quod modo noſtri eſt propoſiti) adeo eſt in ipſis præciſe neceſſaria, *Vt propter defectum ſcientiæ, Epiſcopus etiam iam promotus ab Epiſcopatu repellatur, ſeu repelli poſſit*: prout notat, & aduertit *gloſſa in dicto cap. cum in cunctis*. allegans *vltimum capitulum de ætate, & qualitate o dinan. & præficiendor*. Vbi propter ſcientiæ defectum ab Honorio III. fuit deiectus quidam Epiſcopus iam promotus. Ad quod facit etiam *& cap. dudum, de electione*. vbi dicitur, *Electionem factam de eo, qui tempore ſuæ electionis, ſcientiæ defectum patiebatur, eſſe ipſo iure inutilem*, ſeu, vt quibuſdam placet, *nullam*, Et pro tali reputatur eiuſmodi electio, *in cap. congregato, eo. tit.* vbi habetur, *quod ſi maior pars Capituli, ſcienter eligit indignum, valeat electio de digno facta à minori parte, etiam ex eodem ſcrutinio*. Videatur hac de re, Nauarr. *in cap. quando de reſcriptis. exceptione 16. artic. 1. & ſequentibus*. Facit etiam ad dictam concluſionem confirmandam, *cap. cum te*, quamuis non loquatur de Epiſcopis, ſed de alijs inferioribus Prælaturis, dignitatibus, & officijs, animarum curam habentibus, ad quæ promoueri prohibentur, qui præter

Propter defectum ſcientiæ etiam Epiſcopus promotus ab Epiſcopatu ſolet repelli, idq. iure.

Nota hoc valde.

alias

alias qualitates, ſcientia etiam non fuerint inſigniti, id quod & habetur in *ſupradicto cap. cum in cunctis. §. inferiora, & in cap. licet canon. eodem tit. lib. 6.* Per quæ infero non ſolum ad Prælatias, atque dignitates, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem, iuriſdictionem habentes (quales, vt iam ſemel, atque iterum dixi) ſunt generalium Miniſtrorum, & Prouincialium, atque ſimilium, eſſe prædictam ſcientiam, atque litterarum peritiam, ſummopere neceſſariam, & quàmaxime requiſitam, verum etiam, & ad alia officia inferiora, animarum tamen curam habentia, vt expreſſe Concilium Trident. ſeſſ. 24. de reformation. cap. 12. determinat, inter alias conditiones apponens: *Vt ij, qui officia, & dignitates habent, quibus animarum cura ſubeſt, doctrina, ad ſuum munus exequendum, neceſſaria commendentur, iuxta ſupradictam Conſtitutionem, Cum in cunctis.* Id quod, & factum fuiſſe, rationi fuit quammaxime conſonum. Nam, vt habetur *in cap. viliſſimus. 1. quæſt. 1. viliſſimus eſt computandus, qui præcellit dignitate, niſi præcellat etiam ſcientia, & ſanctitate.* Facit ad hoc *cap. conuenientibus. 1. quæſt. 7. & authent. de ſanctis Epiſcopis. §. damus. coll. 9.* Videatur hac de re, *gloſſa in ſupradicto cap. cum in cunctis. ibi, multo fortius.* Vbi plura alia adducuntur iura ad hoc propoſitum, & generaliter de ſcientia quam oportet habere quoſcumque gerentes, atque tenentes officia animarum curam habentia. Videatur ſupradictus Nauar. *in dicto cap. ſi quando,* exceptione 12. & 13. per plures numeros, & *in cap. inter verba, num.* 113. & P.F. Dominicus de Soto, lib. 3. de iuſtitia, & iure, quæſt. 6. art. 2. 4. & 6. vbi hac de re latiſſime agit, & Menoch. de arbitris. lib. 2. caſu 425. num. 37. & Salon. 2. 2. quæſt. 63. art. 2. Et hæc de iſto Articulo breuiter dicta ſufficiant.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS II.

Vtrum peccent grauiter, ſiue mortaliter, Regulares qui eligi, & præfici ſe ſinunt in Prælationes, & officia animarum curam habentia, ſine ſufficienti ſcientia, & litterarum peritia, ipſoſq. eligentes?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Acceptãtes officia animarũ curã habentia, ſine debita ſufficientia, mortaliter peccãt, ipſoſq. eligentes.

Nota hoc valde, circa Prælatorum ſufficientiam debitam; quod vtique maior requiritur in maioribus, quam in minoribus.

NVlli dubium eſt, quod peccant grauiter, atque mortaliter, Regulares & Religioſi, qui eligi, & præfici ſe ſinunt in Prælaturas, atque officia animarum curam habentia, ſine ſufficienti ſcientia, & litterarum peritia, atque etiam eoſdem eligentes. Pro huius concluſionis intelligentia, & antequam ad ipſius probationem deueniam, oportet præmittere ex D. Thom. 2. 2. quæſt. 2. art. 6. quod ad credenda explicite ea, quæ ſunt fidei, non omnes æqualiter tenentur: tenentur quidem omnes implicite credere omnia, quæ ſunt fidei, & aliqua explicite; ſed tamen quantum ad hoc, eſt differentia multiplex, ſecundum hominum diuerſorum ſtatum, atque conditionem, & differentiam. Superiores tamen, ad quos pertinet alios docere, & erudire (inquit D. Thom.) quod pleniorem tenentur habere de rebus credendis notitiam, & magis explicite ea credere, quod, qui non faciunt, non erunt immunes, & abſque peccato. Ad hoc probandum inducit illud, quod habetur Iob cap. 1. *quod boues arabant, & aſinæ paſcebant*

ſcebant

ſcebant iuxta eos. Quæ verba explicans D. Gregorius lib. 2. Moralium, cap. 35. inquit, *quod bouum eſt arare, aſinarum vero paſcere*, & applicando hoc ad ad res fidei, dicit, *quod minores, qui ſignificantur per aſinas, in credendis debent cohærere maioribus, qui per boues ſignificantur*. Ex quo plane colligitur, quam maior ſit obligatio Præfectorum, atque Prælatorum, habendi pleniorem notitiam de rebus fidei, atque credendi, & cognoſcendi ea magis explicite, vt maiori ſcientia, & cognitione imbuti, inferiores, ſibi ſubditos commodius poſtmodum poſſint edocere atque erudire; quod, qui non faciunt, aut prædictam ſcientiam, & cognitionem, ſuo muneri neceſſariam non procurant, Prælatorum, ſiue Præfectorum officia gerentes, & in ipſa, ſeſe ſine ſufficientia debita intromittentes, aut eligi, & præfici ſe permittentes, omni proculdubio mortaliter peccant. Hoc in omni opinione eſt conſtitutiſſimum, atque certiſſimum, & communis omnium Doctorum reſolutio. Quo tanquam certo ſuppoſito, probatur modo noſtra Concluſio. Prælati & Superiores plura tenentur ſcire, quàm inferiores ſubditi, non ſolum de rebus Fidei, ſeu ad Fidem ſpectantibus, verum etiam, & de ſpectantibus & pertinentibus ad mores, & ad communem hominum conuictum, poſtquam, vt dictum eſt, eorum eſt officium, alios docere, & erudire: ergo qui ſine ſufficienti ſcientia, atque litterarum peritia, ad id muneris neceſſario requiſita, eligi, & præfici ſe ſinunt, grauiſſime, lethaliter, atque mortaliter peccant. Conſequentia ſatis conſtat ex dictis, ſiquidem tenetur quilibet ſcire ea, quæ ſunt proprio ſuo ſtatui, & muneri neceſſaria, ſecundum cuiuſque conditionem: & in Prælatis officium eorum, auget obligationem, neque ignorantia ipſos excuſat, quinvero accuſat, cum, vt videtur, ſit affectata, vt ne dicam voluntaria, ſiue ſupina. Et confirmatur concluſio, nam certe contra omnem eſt prorſus rationem, & res horrenda, atque monſtruoſa, & quodammodo contra naturam, vt quis Prælatus, ſeu iudex, Eccleſiaſticus, ſiue ſæcularis, abſque congrua, & ſufficienti litterarum peritia, iudicandi munus accipiat, iudicareq. alios præſumat, & audeat, cumj ſit iuris Canonici, atque ciuilis prorſus ignarus, nec nouerit, & calluerit leges Eccleſiaſticas, ciuiles etiam, & ſæculares, cum iuxta eas ſit iudicandum, & reus, ſiue ſubditus, ſecundum ipſarum tenorem, abſoluendus, vel condemnandus, quis dubitet, id qui faciunt, obnoxios eſſe lethali, atque mortali peccato? Videatur de hoc Nauar. in ſuo Manua. cap. 25. nu. 12. Vbi expreſſe dicit, atque determinat, iudicem peccare mortaliter, petendo, aut ſuſcipiendo gubernandi, ſiue iudicandi munus, quo ita eſt indignus, atque ita debita caret ſufficientia, vt veriſimile ſit, illud haudquaquam poſſe gerere abſque eo, quod exinde proximis notabile aliquod damnum inferatur. Quod & probat *per cap. non eſt putanda. 1. quæſt. 1.* vbi in fine agendo de illo, qui ad ſacerdotium promouendus eſt, ponuntur hæc notabiliſſima ſubſequentia verba: *Qui ad Sacerdotium, non ad elationis pompam, ſed ad vtilitatem promoueri deſiderat, prius vires ſuas cum hoc, quod eſt ſubiturus, onere metiatur, vt ſi impar eſt, abſtineat, & ad id cum metu, etiam qui ſe ſufficere exiſtimat, accedat*. Quæ verba exponens gloſſa ibi, *prius vires ſuas*, in ipſorum confirmationem adducit illud Horatij, de arte Poetica: *Sumite materiam, veſtris qui ſcribitis æquam, viribus, & verſate diu, quid ferre recuſent, quid valeant humeri, &c.* Facit & ad hoc *l. paupertas. ff. de excuſatione tutorum. & l. in mulione. ff. ad leg. Aquil. item & l. idem iuris. §. 1. & l. qua actione. §. 2. eodem tit.* Facit etiam & *l. 2. §. ſeruus. ff. de origine iuris*. vbi ponuntur ſequentia notabilia verba: *Turpe eſt Patricio, & nobili viro, ius in quo verſatur, ignorare*. Quod & cognouit Perſius, poſtquam Satyra 5. dixit: *Quodam-*

Nota hoc valde, quã ſit res timenda, officium aſſumere ſine ſufficientia debita.

Iudices officia iuriſdictionis accipientes, ſine ſufficientia debita mortaliter peccant.

Nota hoc valde, qualiter Iudices demetiri debeant ſuam ſufficientiam.

modo

modo eſſe contra legem naturæ, ignorare quempiam artem, quam exercet. Cum igitur ad Prælatos ſupradictos, Prouinciales, atque Guardianos, quandoque ſpectet, de Religioſorum cauſis iudicare, & ipſorum multiplices caſus, ſeu interdum culpas, multipliciter implicatas diſtinguere, quas apud religioſos multoties videmus euenire, qui ſine debita ſcientia, & ſufficientia, atque literarum peritia, in tam graue ſuorum proximorum ſubditorum damnum, ac proinde totius Reipublicæ officia ſupradicta, aſſumunt, eligi, aut præfici deſiderant, vt ne dicam procurant, quis dubitet, hæſitareve poteſt, quod in eo mortaliter peccant? neque ſolum peccant, qui ea munera, & officia ambiunt, aut aliàs perperam procurant, verum etiam & qui eligi, & præfici ſe ſinunt.

Quod autem eligentes, atque præficientes huiuſmodi, grauiſſime etiam lethaliter, & mortaliter peccent, res eſt apud omnes compertiſſima. Quibus, & iure optimo idolatriæ vitium imputari quodammodo poteſt, atque de eis dici illud, quod habetur Prouerb. 26. *Quod qui dat honorem inſipienti, eſt ſicut qui mittit lapidem in aceruum Mercurij*. Quæ verba, vt intelligi valeant, libet præmittere, quod Gentiles olim, Mercurium, ſeu Mercurij idolum tamquam Deum, ſicuti & multa alia, vane quidem colebant, in cuius cultus proteſtationem, vnuſquiſque lapidem, vt dicitur, mittebat in illam ſtatuam, ad honorem, vt ipſi putabant, Dei ſui, quod & facientes crimen idolatriæ committebant, ſurripientes à Deo honorem debitum, & deferentes, & tribuentes illū Dæmoni, ſeu Mercurij idolo, quod erat idem. Sic igitur in propoſito, Salomon videtur dicere, quod qui prætermiſſo viro digniori, atque ſapienti, officio digno, dignitatis honorem inſipienti tribuit, dum ipſum honorat, qui eo honore prorſus indignus eſt, iure optimo cenſendus eſt quaſi idolatra, & ſicut qui mittebat olim lapidem in aceruum Mercurij, quinvero & eſt fur, furando & ſurripiendo ſapienti honorē debitum, & conferendo illum inſipiēti, quod qui faciunt, quammaximum furtum comittunt, & proculdubio grauiſſima ſunt pœna digni, & mortaliter peccant.

Prouerb. 26.

Sed quia in hiſce rebus moralibus, latitudo eſt, & neque tantummodo ſola literarum ſcientia, & peritia in iudicibus, atque Prælatis eſt requiſita, ſed multæ aliæ ſunt perpendendæ, atque conſiderandæ qualitates, & conditiones, de quibus dicemus infra, vt in hiſce rebus habeatur præ manibus, quid faciendum, atque practicandum ſit, ſequentem ſecūdam ſtatuo concluſionē.

Secunda Concluſio.

Qualitates, & conditiones ob ſeruandas in Electoribus, & in quo caſu minus doctus, doctiori ſit præponendus.

Si quando in Prælatorum Regularium electione, concurrat Religioſus aliquis, ſcientia, & litterarum peritia clariſſimus, prudentia conſpicuus, qui tamen aliàs, deprauatus ſit moribus, ſeu præ nimia ætate, aut alia de cauſa vecors, ſæcularibusve negotijs nimium implicatus, ac denique qui aliquem alium moralem, ſiue naturalem patiatur defectum, de quo proinde non tanta habeatur ſpes, quod verbo, doctrina, & exemplo, gregem ſuum paſcere poſſit, vt tenetur, atque explere munus ſuum, & officium, in tali caſu non ille nimium litteratus eſt eligendus, ſed qui mediocri ſcientia imbutus, alijs virtutibus, & ornamentis præditus, ad propoſitum electionis finem, magis viſus fuerit expedire. Hæc concluſio eſt omnium Doctorum communis, & generalis reſolutio, quam & tenet ſpecialiter doctiſſimus Magiſter Soto lib. 3. de iuſtitia, & iure, q. 6. art. 2. vbi agens de ſpiritualium munerum, atque officiorum diſpenſatione, ſine perſonarum acceptione facienda, quamuis dicat, & conſtanter teneat, eſſe neceſſarijſſimum, atque ſub mortali peccato obligatorium, vt digniora, & pinguiora officia, & beneficia, dignio-

Nota hoc valde.

dignioribus conferantur,quamuis etiam ſibi perinde, ac omnibus videatur, ſcientiam atque litterarum peritiam, quammaximi in hiſce rebus eſſe momenti, ac ſummopere neceſſariam,multumq. æſtimandam,obſeruandam, atque conſiderandam. Inquit tamen, quod non in hoc ſolummodo ſtat, aut conſiſtit omnis ſufficientia,aut dignitas promouendi, quin vero, & multa alia vlterius debent conſiderari,& perpendi, vtpote morum cõpoſitio,præcellens charitas,prudentia,ſolertia, aliæq. animi vires, & dotes, ad gubernandum,gerendumq. Prælationis officium,quammaxime neceſſariæ,adeo,vt liceat & expediat interdum,huius rei gratia,poſthabito viro ſcientia,& litteris clariſſimo atque eminentiſſimo,alium eligere, qui mediocri ſcientia polleat, ſitq, alijs virtutum ornamentis inſignitus,atque condecoratus,nam (inquit) perſona cumprimis æſtimanda eſt, in ordine ad propoſitum electionis finem, non autem hæc,aut illa ſcientiæ facultas.Quæ grauiſſimi Doctoris verba,ab omnibus Superioribus Prelatis,Regibus &Principibus,atq. Electoribus,in electionibus omnibus,perpendi, atque conſiderari vellem ſummopere, ſunt enim notatu digniſſima. Cum hoc tamen dicit,eſſe peccatum mortale,& manifeſtiſſimum crimen, cæteris exiſtentibus paribus, prætermiſſo digniori in ſcientia,& literarum peritia, eligere indignum,ſeu minus dignũ, contra quorum Electores,extat terribilis illa Extrauagans Alexandri III. facta in Concilio generali, quæ incipit, *Graue nimis. de prebend. & dignit. Graue,*inquit,*nimis eſt, & abſurdum, quod quidam Eccleſiarum Prælati, cum poſſint viros idoneos,ad Eccleſiaſtica beneficia promouere, aſſumere non verentur indignos, quibus nec morum honeſtas, nec litterarum ſcientia ſuffragatur, non iudicium rationis,ſed carnalitatis affectum ſequentes, vnde quanta in Eccleſiis damna prouenians,nemo ſana mentis ignorat.* Videatur etiam hac de re, ſupradictus Soto,loco ſupra citato,Art.4.& 6.vbi ad hoc propoſitum,agendo de ſæcularibus Magiſtratibus, & alijs priuatis gradibus, & honoribus deferendis,dicit plura, eaq. notatu digniſſima. Reſolutiue ergo,propoſito Articulo reſpondendo dico, quod, qui ſine ſufficienti ſcientia, & literarum peritia,eligi,& præfici ſe ſinunt,grauiſſime, atque mortaliter peccant, nec minus, quinvero amplius,eligentes, & aſſumentes huiuſmodi indignos, niſi forſan in caſu ſecundæ ſuprapoſitæ cõcluſionis, quo quis mediocri,& ſufficienti ſcientia imbutus,morũ,atque virtutum ornamẽtis clarus, aliqua iuſta de cauſa præferatur alteri,qui alias erat ſapientiſſimus,& eminentiſſimus. Nota hoc valde pro Prælatorum electione.

QVÆSTIO V.

De Prælatis Regularibus,quantum ad alias qualitates, & conditiones, quas ipſos oportet habere, ſenilis ætatis,virtutis ac bonitatis,cæterarumq. virtutum,in ſex Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum expediat Prælatos Regulares, iuuenes eſſe, an vero ſenes?

HÆc quæſtio eſt inter Doctores Iuriſperitos nimis agitata, & controuerſa,quã proinde,hinc inde,pro vtraque contradictionis parte, breuiter in præſentiarum libuit diſcutere, vt ex oppoſitione vnius contrarij, veritas

Digitized by Google

veritas plenius elúceſcat, & quid in hac re ſit dicendũ & reſpõdendũ, cuiuis facile ſit colligere. Et quidem, ꝙ Prælatos Regulares, ſenes eſſe expediat quàmmaxime, non vero iuuenes, multis poteſt, & auctoritatibus, & rationibus comprobari. Et vt à diuinis litteris exordiamur, habetur in primis Prouerb. 16. *Quod corona dignitatis eſt ſenectus, quæ & in vijs iuſtitiæ reperietur.* Et Eccleſiaſtici 25. dicitur, *quod ſit ſpecioſum, caniciei iudicium, & ſpecioſa veteranis ſapientia, & glorioſus ſenum intellectus, atque conſiliũ.* Ex quibus verbis, vt videtur, colligitur iuxta Salomonis, ſeu potius Spiritus ſancti præſcriptũ, ꝙ dignitates, & Præfecturæ ſenibus, nõ vero iuuenibus ſunt conferendæ. Id ꝙ, & confirmatur ex ſententia Platonis lib. 3. de Repub. vbi de his agens, dixit: *Iudicem, non iuuenem, ſed ſenem eſſe oportere, qui ſero qualequid ſit iuſtitia didicerit, tanquam qui non propriam in animo ſuo eam ſenſerit, ſed alienam in alijs animis longo tempore nouerit, atque idcirco cuiuſmodi ſit malum diſcernat, ſcientia potius, quam propria experientia iudicans. Generoſiſſimus,* inquit, *certe huiuſmodi videtur iudex eſſe.* Quæ verba explicans Auerroes, in ſupradictos Platonis libros de Repub. tract. 1. inquit, *quod ſenioribus Reipub. gubernacula debentur, qui præter ſpeculatiuas ſcientias quas adepti ſunt, experimentum præterea obtineant longo tempore acquiſitum.* Quorum ſententiã comprobans, atque confirmans Claudius, lib. quem inſcripſit, de offic. Iudicum, cap. 1. dixit: *Quod quanquam in deligendo Iudice, nullius rei æque ſit habenda ratio, atque ſapientiæ, & integritatis, multum tamen, inquit, conuenire videtur, vt natu grandes ei muneri præficiantur, nam & ſenibus plus adeſſe ex vſu rerum prudentia ſolet, & affectus eorum ſunt moderatiores, relucet præterea in ſenibus vultus quidam obſeruanda maturitatis quod ipſis plurimum ad populum auctoritatis conciliat.* Verba ſunt expreſſa. Et concludendo dicit, *quod ſemper omnibus valde periculoſum viſum eſt, ad Magiſtratus & Prælationes, iuuenes promouere, nam vehementia paſſionum, ipſos ad gubernandum quaſi reddit inhabiles, cum ira, odio, ſiue ambitione, aut alijs defectibus, ætatis ſuæ teneritudini annexis ducantur, atque à ſubditis eorum mandata, licet optima & ſalubria ſint & opportuna, vt tamen à iuuenibus edita contemnuntur, conſiderantes ſubditi illud Ariſtot. dictum 3. Ethicor. quod à Rege iuuene, recta ad virtutem conſilia oriri difficile eſt, niſi, & ipſe valde ſit legibus eruditus.* Verba ſunt maxime notanda. Quibus omnibus accedit, & auctoritas D. Hieronymi, qui agens de ſenectute, ac bonis ex eadem prouenientibus & reſultantibus, inquit, *quod ſenectus nos ab impudentiſſimis dominis liberat, voluptatibus, gulæ imponit modum, libidinis impetus frangit, auget ſapientiam, maturiora dat conſilia, &c.* Quam D. Hieronymi ſententiam confirmans Caſſiod. lib. 6. de anima, dicebat, *quod ætate maturi, melius ſapere iudicantur, quia ſeneſcentibus membris, & corporalibus ſenſibus emollitis, proxima parte in conſilium tranſeunt, vbi dum mens amplius occupatur, adunationis virtute robuſtior efficitur.* Hanc etiam ob cauſam, Seneca dicere ſolitus erat, *quod plus valet vmbra ſenis, quam enſis, & eloquentia diuitis.* Habetur in epiſt. 90. quod dicebat propter ipſorum experientiam maximam, quæ rerum omnium eſt magiſtra. De qua etiam loquens Ouidius lib. 6. Metamorph. ait, *Quod ſeris venit vſus ab annis.* Et lib. 9. *Iura,* inquit, *ſenes norunt, & quid liceat, nefasque, faſq. ſit inquirunt, legumq. examina feruent, tenero tractari pectore nequit publica maieſtas.* Hæc omnia ſunt valde notanda, atque memoriæ commendanda, quæ & multum faciunt pro ſenibus, eorumq. ætate ſenili, ad oſtendendum, & comprobandum, qualiter ſenes, non autem iuuenes, in Iudices, atque Prælatos ſint aſſumendi, ad gubernandam Rempub. ſeu Congregationem quamlibet. Quod & multis alijs auctoritatibus, atque rationibus Saluſtius in Catilina confirmauit olim, dicens, *In Senatores aſſumendos eſſe, non iuuenes ſed ſenes, quibus cor-*

pus

Opinio aſſerẽs, & probãs, oportere, atque expedire quàmmaxime, cunctos Prælatos eſſe ſenes.

Nota multa in fauorem & laudem ſenectutis & Iudicum ſenum.

Nota valde innumera bona, quæ proueniunt ex ſenectute.

pus annis infirmum, ſed ingenium ſapientia ſit validum. Quod etiam ita eſſe, haud minus efficaciter, quã ex prædictis omnibus, à contrario ſenſu facile cõprobari poteſt ex infortunio, quod olim Regi Roboam accidiſſe dicitur, in ſacra Scriptura, ex iuuenũ conſilio, prout habetur in lib. 3. Regum cap. 12. Cicero etiam in Catone fertur dixiſſe: *Multas Reſpub. eaſq. quammaximas, propter adoleſcentum conſilium eſſe labefactatas, Romanamq. Rempub. tria euertiſſe olim, ſcilicet amorem priuati commodi, occultum odium, & iuuenile conſilium.* Ea de re agens D. Auguſt. ſerm. 14. ad Fratres in heremo, ait: *Romanorum regnũ tandiu in pace perſeuraſſe, quandiu ſenes, atque ſapientes illud regere permiſerunt, at,* inquit, *poſtquam iuuenes inexpertos Iudices elegerunt, tanquam iuſtitiam ignorantes, acceptatores perſonarum facti ſunt, iuſtitiamq. perdentes, etiam dominium orbis terrarum amiſerunt.* Hinc, inquit, factum fuit, vt poſtea ijdem Romani, Græci, Lacedæmones, Carthaginenſes, Perſæ, & Hebræi, alijq. innumeri, per leges ſuas, & conſuetudines approbatas, ſenes tantummodo ad ſua munera, & officia admiſerint, iuuenes vero omnino repulerint. Verba ſunt expreſſa D. Auguſtini. Ad ꝙ etiam propoſitum facit, quod Ariſt. lib. 5. Politic cap. 8. de iuuenibus agens dixit, nempe, *Iuuenes ad gubernandam Rempublicam eſſe prorſus inhabiles, quia,* inquit, *in ijs iudicium, & diſcretio, tunc incipit habere vigorem, atque fortitudinem, quod non contingit in ſenioribus.* Vnde & ſcribens ad Auguſtinum Diuus Hieronymus olim dixit, *quod bos lapſus, fortius figit pedem.* In cuius confirmationem intulit id, quod communiter dicitur in Prouerbijs, *Quod vulpes ſenes, non apprehendit laqueus.* Hæc omnia quammaxime faciunt pro ſenibus, & ſenili ipſorum ætate, ad monſtrandũ, atque probandum, quod Præfecturæ ipſis, non vero iuuenibus debeantur.

Nota contra conſilia iuuenum.

Sed pro alia in contrarium parte, ſunt etiã multa, eaq. notatu digniſſima, quæ in iuuenum, & iuuentutis laudem faciunt, aut ſaltem facere videntur pro iuuenibus, quibus etiam probari contenditur, quod Dignitates & Præfecturæ, nõ quidem ſenibus ſenio confectis, aut forſan fatuis & inſenſatis, ſed iuuenibus, ſcientia, litteris, atque morum grauitate, & integritate præditis, ſunt præſtandæ, & conferendæ. Atque in primis (vt etiam à ſacra Scriptura exordiamur) facit ad hoc, illud quod habetur Sapien. 4. *Quod ſenectus venerabilis eſt, non diuturna, nec annorum numero computata. Cani* (inquit Sapiens) *ſunt ſenſus hominis, & ætas ſenectutis vita immaculata.* Ex qua auctoritate facile, in multorum iuuenum laudem erit colligere, ꝙ ſenectus, atque canities, non per crines tantum veniat conſideranda, ſed potius per maturitatem ſenſuũ. Cõtingit enim multoties, ꝙ alter prius altero quandoq. ſeneſcat, & interdũ ſub canitie magna, reperiatur iuuentus quammaxima. Hac ratione in ſacris litteris apud Eſaiam cap. 65. *Puer centum annorũ maledicitur, atque increpatur.* & in Iure, ſenes, non per ætatem, ſed per ſapientiam nuncupantur, & nominantur, vt conſtat expreſſe *ex cap. 3. diſt. 20. & ex cap. porro. diſt.* 84. quod eſt Anacleti Papę in epiſt. 1. qui ſcribẽs ad Epiſcopos Italiæ, verſans illud Moyſis præceptum, quo præcepit illi Deus olim, vt ad gubernationem Iſraelitici populi presbyteros eligeret, conſtantiſſime dicit, presbyterorum nomine ſeniores intelligi debere, in cuius confirmationem adducit illud Prouer. 20. *quod gloria ſenum canities eſt.* Sed, inquit, canities, ſapientiam deſignat, de qua ſcriptum eſt: *Canities hominum, prudentia eſt.* Et poſt alia concludit, homines non propter decrepitam ſenectutem, ſed propter ſapientiam, *presbyteros*, id eſt, ſeniores nominari. Ex quibus colligitur, ꝙ ſapientiores, ſeniores, & merito, debent nuncupari, quauis alias ſint in ætate minores, quod etiã omnia, quę dicta ſunt de ſenibus, intelligenda ſint de doctis, ſapientibus, ſenſatis, atque prudentibus, non vero de indoctis, fatuis, inſenſatis, & imprudentibus. Ijs enim & merito, ſapientes iuuenes, ſtudioſi atque morigerati, iure optimo

Opinio afferẽs & probans, ꝙ oporteat atque expediat Prælatos eſſe non ſenes, ſed iuuenes.

Nota valde, ꝙ iuuenes ſapientes, iure optimo dicuntur ſenes,

Nomen Presbyter idẽ pollet, ac ſenes: at ſenes, & presbyteri in ſacra pagina, non per longæuã etatẽ, ſed per ſapientiam dicebantur olim.

videtur præferēdi. Quod & cōfirmare viſus eſt Salomon,Eccleſiaſt.25. vbi poſtquā multa dixerat de ſenibus,& ꝙ canitiei ſit ſpecioſum iudicium, atque ſpecioſa veteranis ſapiētia,ſtatim ſubdit,Corona autē ſenū multa peritia, ac ſi apertius dixiſſet,quod imperiti ſenes,vtcumque ſenes,nihili omnino ſunt faciendi.Quibus accedit,ꝙ qui ſenili ætate ſunt confecti,ac pene decrepiti,ad dignitates & Prælaturas prorſus videntur inepti,propter ipſorum continuas infirmitates,atq. eorū maximam ſenectutem,quæ etiā,vt dicitur,eſt infirmitas. Vnde & incongruū apparet,vt ad gubernandam Remp. promoueantur, & ad Prælaturas,dignitates,& officia Eccleſiaſtica animarū curā habentia,cū vt videtur,ijdē non ſatis poſſint facere ſuo officio,& muneri, quod nihil eſt aliud,quā ferre ſemper,vt dicitur,pondus diei,& æſtus, ſuper gregem ſibi commiſſum die,noctuq. inuigilare, continuos ſpeculatores eſſe , quæ omnia omnino contraria apparent ipſorum naturæ , iam præ vetuſtate nimia defeſſæ,laſſatę,atque conſumptæ.Cōfirmantur prędicta omnia de mente & ſententia D. Chryſoſt.in epiſt.Pauli ad Titum homil.4. vbi enumerat innumera vitia, quæ interdum ſenibus , & in ætate ſenili conſtitutis,ineſſe ſolent,nempe ſegnities quædam quammaxima, ſumma tarditas, obliuio ꝓfunda,obtuſus ſenſus,implacabilis iracūdia,& ex alia parte puſillanimitas,& id generis multa alia . De quibus videndus venit Cicer.lib.de Senect. Vbi inquit, quod ſenes aliquando propter nimiam ætatem delirant, & præ vetuſtate deſipiunt. Quæ ſupradicta vitia latiſſimè enumerat,Archidiac.in *cap.tanta,diſt.86.* Ad idem facit ꝙ dixit olim Ludou.Viues lib.2. de Anima,& refertur ad idē propoſitū à doctiſſimo Doctore Symanc.lib.7 .de Repub.c.8.num.28. nempe, quod quemadmodum pueri ad gubernationem nō ſunt boni,quia in infantia,ratio nō vtitur ſuis organis ex eo,quia nondū ſunt apta,ſic etiam nec in ætate decrepita,ſenes cōueniunt ad idipſum,quia iā deſierint eſſe apta, cæperuntq. fieri inepta, & præ magno vſu corrupta , qua ratione dici de eis ſolet,quod bis pueri,ſenes. Ex dictis omnibus (vt videtur) ſuperq. ſatis colligitur , idq. probari contenditur, ad gubernandam Rempub. & ad præbendas,& dignitates Eccleſiaſticas, atq. officia animarū curam habentia,generaliter loquēdo,eligi debere,non quidem ſenes decrepitos,ſed iuuenes cordatos,& ſenſatos,qui per ſemetipſos ſuo poſſint ſatiſfacere officio,& muneri. Et qui non propter continuas ſuas infirmitates , à ſua obligatione deficiant,illiſq. compulſi,ꝙ ipſorum dicebatur eſſe propriū, alijs iuuenibus aſtringātur committere. Hac etiam ratione,in iure cautū eſt, vt hominibus valde ſenibus,officia nullatenus conferantur.Quod intelligēdū crediderim,quando ſenectus fuerit tanta, vt eoſdem fere ineptos, atque impotentes reddat,ad incumbendū ſuo officio , & muneri, non vero aliter, iuxta id ꝙ habetur *in cap.litteras,& in cap niſi cū pridem, de renunt.* quæ ſunt duo capitula ad hoc propoſitū valde notanda,vbi etiā videatur Gloſſa,*verbo,ſenectus,* & *verbo,debilitas,*reperireq. licebit ad hoc propoſitū multa,ſumma animaduerſione digna . His pro vtraque parte adductis, quid hac in re practicandum eſſe videatur, explicabitur per ſequentem concluſionem .

Nota contra ſenectutē, quæ dicit D.Chryſoſtomus, & etiā Cicero lib. de Senectute .

Concluſio .

Ad Prælaturas & officia , non multum ſenes , neque multum iuuenes oportet aſſumi .

Ad Prælationes Regulares,& ad exercenda officia,& munera animarum curā habentia, non homines multū ſenes,nec nimis iuuenes, ſed mediocris cuiuſdā ætatis,ſunt aſſumendi & eligendi . Hæc concluſio eſt generalis omnium DD. reſolutio,qui neq. immerito,inter prædicta duo extrema, mediū eligere,atq. tenere voluerunt,iuxta ꝙ poſt varios diſcurſus cōcludendo reſolutiue dicunt,homines fere annorum quinquaginta, nō maiores,neq. vero minores, ad prædicta officia eſſe aſſumendos,qui eiuſmodi ætate pollētes,& agendorum neceſſariā experientiam habere poſſint, ac ſimul illud robur,&

corpo-

corporis vires, quæ neceſſaria Religioſis eſſe videntur, vt per ſeipſos proprio ſuo poſſint ſatisfacere officio, & muneri. In comprobationem huius veritatis,& congruentiſſime quinquaginta annorum ætatis, multa,eaq. notatu digniſſima,reperire licebit in humanis literis.Plato,vt habetur,lib.6.de legibus, dicere ſolitus erat, quod Magiſtratum nullus debebat gerere, qui ætatis annos minus haberet quinquaginta. Ariſtot. etiam 7. Politic. cap. 16. eadem de re loquens, aiebat, quod mens & intellectus, circa quinquageſimum annum in pleriſque q̃maxime viget. De Imper.Claudio dicit Philoſtratus etiã lib.5. in ipſius vita, quod annos natus quinquaginta, imperium eſt adeptus,quo tempore in hominibus vigere quammaxime ſolet ingenium, ac propterea recte fuiſſe functũ ſuo officio & munere. Heraclides in ſua Politica refert, legem fuiſſe olim,apud Chalcedonenſes, ne quis annos natus minus quinquaginta,vel Magiſtratum gereret, aut legationem obiret,quæ omnia faciunt quammaxime ad propoſitam concluſionem comprobandam. Sed cum hæc non phyſice, aut metaphyſice, ſed moraliter ſint intelligenda, ad quandam mediocritatem poſſunt, & debent reduci, vt plus, minusve,ſupradicta quinquaginta annorum ætas intelligatur,atque conſideranda ſit, cum malitia quandoq. vt dicitur,ſuppleat ætatem, neque minus virtus, quam ætas interdum facere poſſit. Ad quod quammaxime facit, quod lib.1.de arte amandi,dixit Ouidius olim, nempe, quod Cæſaribus virtus contigit ante diem. Qua etiam ratione nobiles ſi inueniantur, & illuſtres,virtutibus atque nobilitate præditi,in Religionibus, & qualibet alia Republica,ante annos quinquaginta,iure & merito in Superiores,atque Prælatos, poſſunt eligi & aſſumi, cũ & eiuſmodi, maioribus honoribus ſint digni,quam alij,qui in nobilitate forſan,illis non ſunt æquales. Hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Pro ætate quinquaginta annorum, vide & nota,quæ dixit olim Plato, & Ariſt.

ARTICVLVS II.

Vtrum oporteat Regulares Prælatos,eſſe Spectatis moribus, timoratos, ſtudioſos,ſiue virtuoſos, & quammaxime Deũ timentes?

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

PRælatos Regulares nimium oportet, morum integritate pollere, ſtudioſos, atque virtuoſos eſſe, & quammaxime Deum timentes. Hæc Concluſio habetur expreſſa *in cap.cum in cunctis. de elect.*& in omnibus alijs capitulis, vbi agitur de qualitatibus in Epiſcopis requiſitis, inter quas, cum primum enumerari ſolent ſupradictæ conditiones. Id quod & habetur *in cap.ſi quis Abbas.*18.*quaſt.*2. Vbi etiam ponuntur virtutes,quas Abbates,& Prælati Regulares habere debent,vtpote quod ſint humiles,caſti,miſericordes,diſcreti, ſobrij,ſed præcipue dicitur, quod ſint Deum timentes. Quod & Deus Opt.Max. Moyſi præcepit olim, per Iethrum ſocerum ſuũ, Exodi 18. agens de Iudicum electione, pro Iſraelitici populi gubernatione,dicens illi,vt prouideret ſibi ex omni plebe,viros ſapientes,atque timentes Deum, in quibus eſſet veritas,& qui oderint auaritiam, & conſtitueret illos Tribunos,Centuriones,quinquagenarios,atque decanos,&c Vbi inter alias partes,& qualitates,quas oportere,dixit,Iudices habere,vna, neq. vero infima,ſed pręcipua fuit,vt quammaxime eſſent Deum timentes: nec immerito quidem,cum huiuſmodi timor initium ſit omnis ſapientiæ, vt habetur Prouerb. 9. In libris etiam Paralipomenon 2.cap.14.Iudices ad Dei timorem

Nimium oportet, Prælatos morum integritate vigere,atque ſtudioſos, & virtuoſos eſſe,& quãmaxime Deum timentes.

De virtutibus, conditionibus, &qualitatibus, quas Prælatos Regulares q̃maxime oportet habere.

morem inuitantur. Et Dauid Propheta Regius illos alloquens, hunc Dei timorem in primis eiſdem conſulit: Erudimini, inquit, qui iudicatis terram, ſeruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore, apprehendite diſciplinam, ne quando iraſcatur Dominus, & pereatis de via iuſta. Adeo certe neceſſarius eſt prædictus Dei timor, timorataq. conſcientia, vitæq. integritas, in cunctis Prælatis atq. Iudicibus, vt audacter dicant quidã Iuriſperiti, neque id iniuria, quinvero nimis iuridice, excipi poſſe contra Prælatum, ſiue Iudicem, quando ex aliquibus ſuis factis poteſt colligi, eundem non eſſe Deum timentem, ſeu quod non habeat Deum præ oculis. Videatur hac de re Speculator in tit. de Iudice delegato. §. vlt. *verbo, item quod non habet*. Quod & confirmari etiam poteſt ex eo, quod dixit olim Bald. *in l. 2. C de ſentent. ex bien. recit. num. 5*, nempe quod Iudex duo ſimul in mente debet habere, nempe ſal ſcientiæ, & ſal ſecuræ, atq. timoratæ cõſcientiæ: facit etiam quammaxime ad hoc *cap. omnis, quæ. 45. diſt.* vbi ponuntur plura ſpectantia, & pertinentia ad omnes Prælatos, ſiue Iudices, de quibus aliqua dicemus infra; ſed inter alia, quod Iudex, ſiue Prælatus, in omni negotio, ſemper eſſe debet pauidus, timens, & tremens, atque formidare, ne de iuſtitiæ tramite deuians, cadat, & vnde non iuſtificatur, inde potius condemnetur. Diuus etiam Hilarius lib. 6. de Trinitate, de hoc timore agens, in eiuſdem laudem, inquit, quod Deum timentes, in errore diu minime poſſunt detineri. Vt tandem omnia vnico concludam verbo, dico, huiuſmodi Dei timorem, in ſupradictis Prælatis Regularibus, atque in cunctis in vniuerſum Iudicibus, adeo ſummopere eſſe neceſſarium, vt Prælatus qui ipſum non habuerit, haudquaquam boni de illo ſperari poſſit, qui autem illum habent, ſtateram, vt dicitur, manu geſtant, atque in iuſtitiæ lance, ſiue libramine cuncta diſponunt, quid in re qualibet, & quocumque negotio facere eos oporteat, ingeniorum ſuorum vires dimetiuntur in emergentibus dubijs, peritiores ſe conſulunt, & tamquam boni & recti iuſtitiæ executores, nihil ex arbitrio ſuo faciunt, ſed leges, iuraq. conſulunt, atque in rebus diffiniendis, & determinandis, ſecundum leges, & iura pronunciant, non odio, non amore, timore, aut cupiditate mouentur, ſed charitate ſemper, atq. ex iuſtitiæ zelo. Hinc fit, vt eiuſmodi Prælatos ſiue Iudices in Religionibus cũctis, & qualibet Republica, eligi, & aſſumi quammaxime neceſſarium, vtiliſſimum, atque expedientiſſimum ſit.

Nota, quod inter exceptiones, quæ Iudicibus obijci poſſunt, quaſi præcipuum tenet locum, eoſdem non eſſe Deũ timentes, neque habere Deum præ oculis.

ARTICVLVS III.

Vtrum expediat Regulares Prælatos, iuſtitiam ſimul cum clementia, atque miſericordia temperatam habere?

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentes Concluſiones.

Concluſio.

MVltum expediens eſt in Prælatis Regularibus, atque Iudicibus, vt iuſtitia ſimul cum miſericordia reſplendeat, & eoſdem rigorem ſuum benignitate, atque clementia temperatum habere. Huius concluſionis veritas, cuiuis vel mediocri intellectu pollenti, præ foribus ſeſe offert. Poteſtq. multis auctoritatibus, & rationibus cõprobari. Atq. in primis ad id faciendum, moueri poſſunt, quin vero & debent, prædicti Prælati Regulares, ſiue Iudices, ex imitatione Dei Opt. Max. e cuius vultu, vt dixit Dauid olim Pſal. 16. omne ipſorum iudicium prodire debet, quem & præ alijs ipſi obnixe

Multum expedit Prælatos ſiue Iudices, iuſtitiam cum miſericordia, atque clementia temperatã habere.

tenentur

tenentur imitari: Deum autem iuſtitiam,miſericordiam comitatam habere,
vbique ſacra Scriptura proclamat: Miſericordiam & iudicium (inquit idẽ
Pſaltes) cantabo tibi Domine, Pſal.100.& Pſal.24. habetur,quod,Vniuerſæ
viæ Domini miſericordia, & veritas . Vbi *veritatis* nomine,ſecundũ omnes
cõmuniter Expoſitores,iuſtitia deſignatur , quę & miſericordia ſemper de-
bet eſſe comitata,ita vt propter harum virtutũ aliquã,alia nullo prætermit-
tatur modo,quin vero ſuum etiam teneat locum,quod & faciet quãmaxime
ad pacem in Repub. & in cunctis Congregationibus conſeruandã,iuxta il-
lud,ꝙ Dauid ſupradictus in alio etiã Pſalmo dixit,nempe ꝙ,Miſericordia,& *Pſal.* 84.
veritas obuiauerunt ſibi,iuſtitia, & pax oſculatæ ſunt. Hunc etiam regendi,
atque gubernandi conuenientiſſimum,& expedientiſſimum modũ, obſeruat
modo,obſeruauitq. olim ſemper,Deus Opt.Max. in cunctis operibus ſuis,&
rebus ad totius mundi,ſed prę ſertim Iſraelitici populi gubernationem ſpe-
ctantibus,miſericordiam(vt ita dicam)iuſtitia temperatam ſemper habẽdo,
ſeu potius vtramque ſimul hominibus oſtendendo. Hoc modo totum hunc
viſibilem mundũ,ſuauitate nimia regit,atque gubernat. Qua ratione Sapiẽs
olim dixit de eodem,Sapien.8. quod immenſa ſapientiã ſua, ſuauiter diſpo-
nit omnia,attingens à fine vſque ad finem fortiter,&c. Has etiã virtutes in
cunctis Prælatis,atque Iudicibus,ſummopere eſſe neceſſarias,oſtendere vo-
lens olim Christus Dominus,ipſorum miniſterium comparauit, procedendi
modo,quo ſe habuit ille Samaritanus,iter faciens circa hominem,quem in-
uenit in via ſemiuiuum,quin vero & iam morti proximum,hunc videns(in-
quit) miſericordia cõmotus, appropians , alligauit vulnera eius, infundens
deſuper vinum & oleũ.Quibus duobus adhibitis remedijs(ꝙ appotiſſimum
eſt Prelatorum ſymbolũ)inſinuauit plane,ſupradictas duas virtutes,miſeri-
cordiã ſcilicet,atque iuſtitiam,neceſſarias quammaxime eſſe,ad curanda &
ſananda quorũlibet peccatorum vulnera, nam per oleum inſinuatur ibi mi-
ſericordia, per vinũ vero iuſtitia,ex quarum debito temperamine, medica- **Nota hoc valde pro Prælatis, atque Iudicibus circa dignitatem, quã debent habere temperatam iuſtitiã.**
mentũ pro regendis,atque gubernandis ſubditis , & ſpiritualibus curandis
eorũ infirmitatibus,confici ſummopere oportet. Qui igitur Reipub.ſeu Cõ-
gregationi alicui Regulari,ſiue ſeculari præeſt,vt ſubditorũ ſuorum curet ,
& ſanet vulnera,exemplum à Chriſto Dño ſumat,Paſtorum & Prælatorum
omniũ Principe,applicando in miſericordia oleĩ mollitiem,viniq. morſum,
atq. diſtrictionẽ in iuſtitia, ita vt per oleum foueantur ſananda , per vinum
vero mundentur putrida,ſubditiq. nec nimia benignitate ſoluantur,nec ri-
gida aſperitate exulcerentur. Hoc ſummopere debent aduertere,atque ob-
nixe procurare,omnes in vniuerſum Prelati Regulares,& quicumque Iudi-
ces . Pro quo etiã facit quammaxime illud,ꝙ D.Gregor.lib.20. Moral. c.6.
& in Paſtorali par.2.cap.etiam 6.& lib.1.ſui Regiſtri,epiſt.dixit olim 24.&
habetur *in cap.diſciplina,diſt.45*. nempe, ꝙ diſciplina, vel miſericordia mul-
tum deſtituitur, ſi vna ſine altera teneatur , nam circa ſubditos ineſſe de-
bet Rectoribus, & iuſte conſolans miſericordia , & pie ſæuiens diſciplina .
Ad quod probandum,ſupradicti Samaritani exemplũ adducit, aliaſq. innu-
meras ſacræ Scripturę auctoritates , & multa notatu digniſſima , à Pręla-
tis,atque Iudicibus cunctis,ſummopere obſeruanda,& præ oculis quamma-
xime habenda. Vbi etiam videatur gloſſa,*verbo,miſcenas*, quæ circa medio-
critatem, quam Prælati, ſiue Iudices hiſce in rebus debent ſeruare, & ha-
bere, multa dicit. Supradictas etiam duas virtutes habuiſſe Iob , de ſeipſo
proteſtatur,dicens cap.29. quod cũ ſederet primus,quaſi Rex circumſtante
exercitu,mærentium erat conſolator.De Moyſe etiã,quem Deus olim Iſrae-
litici populi conſtituit Principẽ,dicitur Numer.12.ꝙ erat vir mitiſſimus,ſu-

per omnes homines,qui morabantur in terra illa. Sed nō propterea illi defuit animarū zelus,& rigor,vt obſeruaretur interdū diuina etiam iuſtitia,ꝙ & manifeſtauit,Exod.32.quando præcepit,vt à Leuitis,vniuerſi ſimul interficerentur idolatræ,quo facto,& irā Domini placauit,& ab excidio vniuerſum populum liberauit, iuxta illud quod in quodam Pſal. 105. habetur, & dixit Deus,vt diſperderet eos, ſi non Moyſes electus ſtetiſſet in confractione in conſpectu eius,vt auerteret iram eius.Debent ergo Principes,qui præficiunt,atq. conſtituūt Iudices,& Superiores,necnō & Prælatorū Regulariū electores (cæteris exiſtentibus paribus, quinvero etiā quandoq. forſan imparibus)illos ad prædicta munera,& officia,animarum curam habentia,aſſumere,atque præficere, in quibus quammaxime ſupradictę duæ virtutes ſimul reſplendere videantur, miſericordia ſcilicet, atque iuſtitia, qui natura ſua ſint quidē māſueti,& benigni,ſed ex alia parte etiā iuſtitiæ zelatores,vt vtriuſque virtutis temperamento,ad magnam Dei laudem,& gloriam, Reipublicæ vtilitatem, recte ſuo ſatisfacere poſſint officio & muneri.

Pſalm.105.

ARTICVLVS IV.

Vtrum expediat Iudices,ſiue Prælatos Regulares, in ſuorum officiorum executione,in rebus arduis atque difficillimis, quammagnam habere fortitudinem?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

Multū oportet Prælatos Regulares, & Iudices,habere integritatem, & fortitudinis robur.

NImiū oportet Pręlatos Regulares, & quoſcumque Iudices,in rebus arduis,atque difficillimis,habere pectoris robur,magnamq. conſtantiā, & fortitudinem. Hæc concluſio probatur in primis, ex illo ꝙ habetur Ecclesiaſtici 7. vbi Sapiens, Iudices in cōmuni omnes, & quēlibet ipſorum in particulari alloquens,inquit,Noli fieri Iudex,niſi & virtute valeas prorumpere iniqaitates, & ſubdit quaſi dicti ſui cauſam,atque rationē reddens: ne forte extimeſcas faciem potentis, & ponas ſcandalum in agilitate tua. Ad quæ verba confirmanda,facit quammaxime, ꝙ dixit Platina lib.8. de vitis Pontif. agendo de ſupradicta fortitudine,in Iudicibus, atque Prælatis tantopere neceſſaria,& requiſita.Ne,inquit, iuſtitia vlla ex parte labefactetur, adiungenda illi eſt fortitudo, omnium virtutum robur,& vallum. Vt enim fortitudo ſine iuſtitia iniquitatis eſt materia, ita & iuſtitia ſine fortitudine interdum terga vertit, eoſq. deſerit, quos potius tueri deberet. Hac etiam ratione D.Bernard. lib.de Gradib. Humilitatis, fortitudinem vocat ſcutum inexpugnabile,ab omnibus ſumendum Prælatis, atque Iudicibus,vt recte ſuo poſſint ſatisfacere officio, & muneri. Optimi enim,inquit,Iudicis, atque Prælati eſt, pro Religione, pro patria, pro iuſtitia, & pro veritate tuenda, & pro ſubditorum ſuorum ſalute, interdum, ſi opus fuerit, vitam exponere,& omne diſcrimen,mortemq. ipſam ſubire, atque damna, & pericula quæcumque contemnere, nihilq. debent prorſus timere, ne timore cōcuſſi,atque perterriti,à ſemitis deuient iuſtitiæ,atque à ſemel cæpto propoſito deficiant, & propterea non incumbant ſuæ obligationi, ac muneri. Hinc ſupradictus Sapiens loco ſupra citato,eoſdem iudices alloquendo, eis conſulit,vt non ſint puſillanimes in animo ſuo. Et Prouer.20. inquit, quod qui iudex hominem timet, cito corruit. Hic timor certè fuit,qui deiecit Pilatum iudicem, corrueręq. illum fecit,in execrandū facinus, atque adeo abominandum crimen,crucifixionis Chriſti,iniquiſſimā proferendo ſententiā

in eum-

in eundem,ad Iudæorum inſtantiam,propter timorem nẽpe ab eiſdẽ ſibi incuſſum,quando ipſius mortem petentes, atque expoſtulantes, dixerunt, Si hunc dimittis,nõ eris amicus Cæſaris.Quid enim referebat?an nõ melius illi fuiſſet ſeruus,& amicus fuiſſe Dei?Nihil ergo Iudices,ſiue Prælati debent timere , quin vero fortitudinis ſcuto roborati , obnixe procurare , maximo iuſtitiæ zelo , ſed miſericordia , ac clementia temperato , vt in præcedenti Articulo eſt dictum,munus & officium ſuum explere.Sed dicamus oportet, vnde ſupradictus timor prouenire ſoleat ? Iſte timor , atque metus in Iudicibus,atque Pręlatis,vt plurimum,euenire cõtingit,ex deprauata ipſorum conſcientia,corruptiſq. moribus , vt & contigit olim in Cain , innocentis fratris ſui Abelis occiſore , & percuſſore , dicitur enim Geneſis 4. quod poſt fratris ſui mortem , hoc timore perculſus , egreſſus à facie Domini , ambulauit vagus,& profugus in terra,timens nimium,ne omnis,qui inueniret eum,ipſum occideret.Hac etiã ratione dixit Sapiens Prou.28. quod fugit impius,nemine perſequente;iuſtus autem tamquã leo confidens abſque terrorè erit.Hoc ſummopere conſiderandum eſt etiam in Prælatis cunctis, atque Iudicibus , vt ad id muneris aſſumantur, & eligantur,illi qui bona conſcientia, atque virtutum ornamentis præditi, fortitudinis ſcuto armati, veluti inexpugnabiles reddantur, & nullius prorſus timeant faciem potentis , ſuoſq. ſubditos , humiles , & puſillos ab huiuſmodi , cum opus fuerit, tueantur, atque defendant , ſola conſcientia tuti , eo quod nihil habeant , quod iuſte poſſint timere.Hoc proprijſſimum eſt Iudicum,& Prælatorum munus, & officium , & quod obnixe debent ſummo ſtudio procurare , innocentes puſillos à potentibus protegere, eripere , atque defendere , & abſque perſonarum diſcrimine,ius ſuum vnicuique tribuere, ſumma iuſtitia & æquitate,ad quod faciendum fortitudine quammaxima opus ſibi eſt.Hęc quidem virtus Regia eſſe dicitur,& digna præſtantiſſimis Prælatis, atque Iudicibus , pro quo facit,quod Ouid.lib.de Ponto, olim dixit,Regia crede mihi,res eſt ſuccurrere lapſis, cõuenit & tanto,quantus & ipſe viro . Hæc de iſto Articulo , dicta ſufficiant , neque enim etſi vellem, in hiſce rebus amplius poſſum detineri .

Nota hoc valde, quãtã oporteat Prælatos habere fortitudinem, & animi robur.

ARTICVLVS V.

Quemnam Prælati Regulares , ſiue Iudices in ſuis adminiſtrationibus , & Officijs , finem ſibi debeant præſtituere , & quid eoſdem obſeruare oporteat quammaxime ?

Prima Concluſio.

Reipublicæ bonum,& peculiaris cuiuslibet Congregationis , ac demũ, vt diuinæ,atque humanæ obſeruentur leges, & fiant quæ magis pertinent & ſpectant ad Dei Optimi Maximi gloriam,eiuſq. diuinum ſeruitium, vnicus ac præcipuus eſſe debet,Prælatorum Regularium,omniumq. in vniuerſum Iudicum optatiſſimus finis . Probatur Concluſio, exemplo D.Greg. Papæ,nã vt in ipſius habetur hiſtoria,is ſemper finis infitus fuit ſuis præcordijs,ipſumq. vt dicitur,e Monaſterio expulit, atque ſummũ Pontificatũ, renitentem,& quodammodo inuitum,acceptare cõpulit.Vnde & ad hoc propoſitum fertur de ſeipſo,ſolitus quod erat dicere,vt tradunt Doctores grauiſſimi,quod pugnauit diu in pectore ſuo,cum priuata commoditate,publica vtilitas , ſed tandem,operante id charitate , vtilitati publicæ, priuatus

Reipublicæ bonum eſſe debet præcipuus Prælatorũ omnium finis.

ceſſit affectus:id quod in cauſa extitit,vt ſummũ Pontifi. acceptaret,Magna certe res & ſumma admiratione digna.Factus aũt Pont.atq; totius Eccleſiæ gubernationi incumbens, hoc vnum etiam dicitur, ſemper præ oculis habuiſſe, nempe bonum,& cõmune commodũ Eccleſiæ Dei,atq; totius Chriſtianæ Reipub.vtilitatem publicam, & ea,quæ ad diuinam gloriam, & Dei Optimi Max.maiorem laudem, ſibi videbantur expedire . Hoc exemplum ſummopere debent imitari,hac in re,omnes in vniuerſum Prælati,ſiue Iudices , ſemper diuinum ſeruitium priuato commodo præponere , & vt Reſpublica,Regularesq. Congregationes,in pace conſeruentur, diuinarum humanarumq. legum obſeruantia , in eis magis , ac magis augeatur, creſcat, foueatur,atq; propagetur.Nihil enim eſſe credo,Reipu.ac Regularibus Cõgregationibus cunctis,adeo damnoſum, atq; nociuum,vt multo noſtro damno experientia ipſa docente,plus ſatis perſpicimus , quam Prælatos ſiue Iudices, communi poſtpoſito commodo, ſuo priuato inhærere, & ita vt de eis merito dici poſſit,quod quæ ſua ſunt,quærunt,non quæ Ieſu Chriſti.Hæc ſunt quæ Reſpublicas omnes in fruſta diuidunt , atque in diuiſiones magnas, ſchiſmataque innumera cõuertunt. Hinc prodeũt etiam æmulationes, inuidiæ, diſcordiæ , inſectationes & id generis multa alia genimina viperarum,quæ ex radice proprij commodi ortum,atq; originem ducunt. Hac ratione dixit D.Paulus olim,quod *radix omnium malorũ eſt cupiditas*, ita & nos dicere poſſumus,quòd omnium perturbationum,quæ reperiũtur in Religionibus radix,eſt in Prælatis affectus proprij commodi,non vero cõmunis.Ad hoc facit quammaxime quod dicere frequenter ſolitus erat Titus Liuius, & habetur in ipſius 2.lib.quod reſpectus rerũ priuatarum,ſemper officit,officietq. publicis conſilijs, & quod ex priuatis affectionibus fere omnis humanæ vitæ pernicies naſcitur,cum publicum bonum,priuata interdum ſtudia peruertunt.Eſt igitur huiuſmodi priuata,iudicum, ſiue Prælatorum vtilitas,ſtudiumq. proprij commodi, quaſi radix omnium malorum , quæ in Repub. & in Regularibus Congregationibus ſolent euenire;quod & faciũt facereq. ſolent,vt ſibi videtur,ad hoc vt melius,ac tutius ſemetipſos in ſuis adminiſtrationibus , dignitatibus, Prælatijs, & officijs conſeruent, ſed reuera contrarium omnino interdum ſolet euenire.Vt enim habetur Prouer. cap.19.& 20.Iuſtitia, non vero iniuſtitia,firmatur ſolium,& thronus.Quinvero è contrario iniuſtitia labitur,atque deſtruitur,& dum ipſi, poſthabito, vt dixi, communi bono,tantummodo,quæ ſua ſunt,quærunt,& proprio incumbunt cõmodo,ad inſtar Iudæorũ,qui vt dicitur Io.12.occiderunt Chriſtum Dominum , vt non ipſi regnum amitterent , nefando ſuo facto , magna ſtrage,ac perditione ſua,propterea magis,illud amiſerũt, ita & eiuſmodi Prælati,ſiue Iudices, Deo illud diſponente,& ordinãte, vnde in ſuis officijs ſemetipſos conſeruare ſtudent, atque procurant , occulto Dei iudicio miſerabiliter ruunt,& præcipitãntur, idq. merito . Contra huiuſmodi prælatos,atque Iudices, in ſuis officijs,& adminiſtrationibus, non quidem vtilitatem publicam, aut commune bonum,ſed priuatum procurantes,& præ oculis habentes , rigoroſa , atque horrenda quædam habentur verba apud Ezechielem Prophetam,cap.34. Ve,inquit, paſtoribus Iſrael , qui paſcebant ſemetipſos, nonne greges paſcuntur à paſtoribus?Ipſi vero contrarium faciebant.Vbi & in particulari enumerat,quale erat ipſorum ſtudium, oifficium,atque exercitium, nempe comedere lac ouium , lanis earum operiri,quod craſſum erat,mactare,& occidere,&c.ſed poſtmodum ſubijcit pœnam, eamq. grauiſſimam, quæ propterea huiuſmodi paſtoribus obuentura erat,inter alia dicendo , quod amouebit illos ab illo eo officio , & paſto-

rali

Nota hoc val de pro prælatis atq; Iudicibus.

Ioann. 12.

rali adminiſtratione, & tradet illam alijs. Non video quid ad hoc propoſitum amplius dici, aut deſiderari potuit.

Secunda Concluſio.

In electionibus faciendis, curare debent ſummopere, omnes Prælati, ſiue Iudices, vt præſtantiores. & ſapientiores ſemper præficiantur, & promoueantur, ne dum eliguntur, & aſſumuntur indigni, magnum damnum, atque ſcandalum exinde emergat alijs ſubditis. Hæc Concluſio alio loco explicabitur amplius: ſed modo, probatur ex eo, quia honor eſt virtutis præmium, quo ſit, vt præeminentiæ, officia, dignitates, atque præfecturæ nõ niſi dignis, atque honoratis viris, ſapientia & virtute præſtantibus ſint conferendæ, contrariumq. facere præterquam quod eſt contra iuſtitiam, omnino eſſe videtur contra omnem prorſus rationem, ac præterea vergeret in magnum damnum, & detrimentum, atque excidium totius Reipublicæ. Facit ad hoc, textus *in l. omnes honores. C. quando prouocari non eſt neceſſe, & cap. vt debitus honor, de appellation.* Vbi ad hoc propoſitum dicitur, quod iudicare, & Iudicum habere officium, ſiue Prælatorum, honor eſt, & dignitas quammaxima, & quod huiuſmodi munera, honore indignis, non ſunt præſtanda. Ad hoc etiam propoſitum diximus ſupra in ar. 2. concl. 1. quod contrarium facientes ſunt, ſicuti qui mittebant olim lapidem in aceruum Mercurij, & idolatriæ quodammodo crimen committunt, mortaliterq. proinde, atq; grauiſſime peccare. Diximus etiam in artic. 1. inter alias partes, qualitates, & conditiones, ad Iudicum, ſiue Prælatorum munus requiſitas, vnã, & ex præcipuis eſſe ſcientiam, atque ſapientiam, cuius ſummopere in Electionibus faciendis habenda eſt ratio, cum ſine ipſa à Prælatis, ſiue Iudicibus vix quippiam boni credi, aut ſperari poſſit. Eſt enim inquit, D. Thom. lib. 1. de Regimine Principum. cap. 15. & deſumpſit illud ex D. Gregor. in paſtorali, & D. Chryſoſt. in poſteriorem Epiſtolam ad Corinthios, homil. 15. regendi, & gubernandi munus, ars omnium ſumma, atque difficilior inter omnes totius mundi artes, indigetq. proinde ſcientia, & ſapientia ſumma. Quod intelligens Salomon, poſtquam à Deo Optimo Maximo, Iſraelitico populo gubernando, in Regem fuit aſſumptus, quod primum omnium expoſtulauit, ab eoq. obnixe ac ſummis precibus petiuit, fuit ſapientia, vt habetur 3. Regum 3. Tu inquit, Domine Deus, regnare feciſti ſeruum tuum, pro Dauid patre meo, ego aũt ſum puer paruulus, ignorans egreſſum, & introitum meũ, & ſeruus tuus in medio eſt populi, quem elegiſti, populi infiniti, qui numerari, & ſupputari non poteſt præ multitudine. Dabis ergo ſeruo tuo ſapientiam, vt populum tuum diiudicare poſſit, & diſcernere inter bonum, & malum, &c. & dicit ibi textus ſacer. quod placuit ſermo iſte coram Domino, eo quod Salomon poſtulaſſet huiuſmodi rem, & dedit illi cor ſapiens, & intelligens, in tantum, vt nullus ante ipſum ſimilis illi fuerit, aut poſtea ſurrecturus ſit. Eſt igitur ſcientia, & ſapientia ſummopere neceſſaria, ad Prælationem quamlibet, & regimen, atque gubernationem populi: qua etiam ratione habetur in Scriptura ſacra, Simonẽ filium Mathathiæ, conſtitutũ fuiſſe Principẽ Iſraelitici populi, eo ꝙ ſapiens eſſet, & vir vtiq. conſilij. Hæc duo in Principibus, Prælatis, atque Iudicibus cunctis, vt dictum eſt, ſummopere neceſſaria ſunt, eo præſertim, quia vt dicitur in *l. 1. ff. de iuriſd. omnium iud. & habetur in cap. fores de verb. ſignif.* iudicare populum, nihil eſt aliud, quam Ius dicere, & ius ſuum tradere vnicuique. Quod quonam pacto facere, vllo modo poterunt, qui ſapientes non fuerint, litteris non vacauerint, nec ius

ciuile,

In electionibus ſẽper ſunt præſtantiores eligendi in ſcientia, alijſq. qualitatibus.

Quam neceſſaria ſit ſcientia & litterarũ peritia in Prælatis, atque Iudicibus.

Gubernãdi munus, & officiũ, ars artium. & ſcientiam ſciẽturus, multaq. indiget ſapientia, vt recte ſa

Mach. 1. c. 2.

ciuile aut Canonicum, vnquam conſuluerint, neque vt dicitur, ab ipſis primis liminibus illud ſalutauerint? profectò male.

Præter ſcientiā atque ſapientiam, oportet etiā Prælatos ſiue Iudices eſſe prudētes atque ſagaces.

Sed præter ſapientiam, & ſcientiam, & qualitates alias ſupradictas, in electionibus faciendis requiſitas, oportet aduertere, vt ad Prælationes eligendi, & aſſumendi, cum ſapientia, & ſcientia, ſagacitatem atque prudentiam etiam habeant. Eſt enim ſagacitas, atque prudentia in ipſis ſummopere neceſſaria, & maxima aſtutia, ad perſpiciendos interdum, atque perſcrutandos ciuium, ſeu ſubditorum animos, ipſorumq. intentionem iniquā, & multoties deprauatā. Vt enim dicebat Diocletianus Imperator olim, ſæpiſſime ſubditi, & ciues, Iudices atque Prælatos decipere intentant, & procurant quammaxime, ad quod euitandum damnum oportet, vt et ipſi, per ter ſapientiam, & ſcientiam quam habuerint, ſint etiam prudentes, aſtuti, atque ſagaces. Quibus ſi adiungatur aliqua rerum experientia, nihil erit, omnino hac in re, quod amplius debeat, aut poſſit deſiderari. Experientia enim interdum doctrinam ſupplet, & ſcientiam cum ſit, vt dicitur, omniū rerum magiſtra, atq; in multis caſibus prodeſſe, & valere viſum eſt experientiam, ſine doctrina, & ſcientia, cum è contrario nihil prædicta valeant, ſi Iudices atque Prælati non habeant coniunctam experientiam.

Tertia Concluſio.

Quantū ſtudere debent Prælati, & Iudices vt ſibi ſubditi, ſuæ ſatisfaciāt obligatio.

Quod ſummopere Iudices, atque Prælati, ſtudere debent, in recta ſuorū munerum, & officiorum adminiſtratione, ac præ oculis multū habere oportet, eſt, vt ſibi ſubditi, quammaxime fieri poſſit, proprio incumbant muneri, & ſuæ ſatisfaciant, qua tenentur obligationi. Hæc Concluſio, multis poſſet Iuribus comprobari, quæ habentur in Decreto, & Decretalibus, & maxime in tit. de ſtatu Monachorum, vbi hoc ſummopere commendatur Prælatis. Inter quæ appotiſſimum eſt, *cap. vltimum, de ſtatu Monachorum §. ipſi etiam*, vbi Honor. III. ſcribens Abbatibus, & Monachis in Lombardia, & Marchia Teruiſina conſtitutis, agens & tractans de ſuorum Monachorum correctione, & obſeruandis in ipſorum viſitatione, poſt alia ponuntur ſequentia verba. *Ipſi etiam Viſitatores, Monachos, quos contumaces inuenerint, & rebelles, iuxta modum culpæ, vice noſtra Regulari cenſura percellant, abſque perſonarum delectu, non parcendo rebellibus ob eorum pertinaciam, vel amicorum potentiam, quin vero ouem morbidam ab ouili eijciant, ne oues ſanas inficiant, vt enim dicitur, vna mala pecus inficit omne pecus.* Cui ſimile eſt illud, quod & dixit D. Hieronym. ſuper Ezechiel. lib. 4. & in Epiſt. ad Galathas cap. 5. & refertur in Decreto a Gratiano *in cap. reſecanda. 24. q. 3. reſecanda*, inquit, *ſunt putridæ carnes, & ſcabioſa ouis à caulis repellenda, ne tota domus maſſa, corpus, & pecora ardeant, corrumpantur, putreſcant, atque intereant*. Quod exemplo Arij comprobans ait, *Arrius enim in Alexandria vna tantum fuit ſcintilla, ſed quia non ſtatim fuit oppreſſa, totum orbem eius flamma, eſt populata*. Facit & ad idem aliud dictum. D. Auguſtini lib. de correptione, & gratia. cap. 15. & habetur in *cap. corripiantur eadem cauſa, & quæſt.* vbi ferè ſimilia verba habentur. Diuus etiam Chryſoſtomus Sermone de Abſalon, inquit, *quod ſemper ſcelera, dum non reſecantur, increſcunt, & in augmenta facinorum proſilitur, quoties ſecura immunitate peccatur.* Non eſt his diſſimile, quod olim dixit Cicero, in Vatinium, *quod ſicut Medici, membrum putrefactum ſæpe incidunt, & quandoque in totum eradicant, ne aliam corporis partem labefactare, aut corrumpere poſſit, ſic*, inquit, *neceſſe eſt, ſi Rempub. ſaluam eſſe volumus, vt perditiſſimos homines, ex vrbe penitus extirpemus, ne ipſi corrupti alijs noceant*. Ouidius etiam inquit, 1. Metamor. *Immedicabile vulnus, enſe reſcindendum eſt, ne pars ſincera traha-*

Quam ſit Deo grata iniquorū punitio, illiq. diſpliceat iniqua interdum miſericordia.

Digitized by Google

trahatur. De Seneca etiam refert Accurſius *in l. Prouincia. C. de ferijs*, dicere ſolitum fuiſſe, *quod non poteſt Deo pinguior victima mactari, quam dum reus iniquus, punitur*. Hoc ſummo ſtudio curare debent omnes Iudices, ſiue Prælati, quo tenentur amore ſibi ſubditos proſequentes, ipſorum vitia, atque delicta ſummopere, vt oderint, eadem puniendo, emendando, & caſtigando, ac procedendo, ſi opus fuerit, vſque ad eorum extirpationem. Dauidem Regium Pſaltem imitantes, qui à Deo Optimo Max. olim Rex, atque Iudex Iſraelitici populi conſtitutus, de ſeipſo dicebat, *Nō proponebam ante oculos meos rem iniuſtam, facientes præuaricationes odiui. Non adhæſit mihi cor prauum, declinantem à me malignum non cognoſcebam. Detrahentem ſecreto proximo ſuo hunc perſequebar. Superbo oculo, & inſatiabili corde cum hoc non edebam. Oculi mei ad fideles terræ, vt ſedeant mecum, ambulans in via immaculata, hic mihi miniſtrabat. Non habitabit in medio Domus meæ, qui facit ſuperbiam, qui loquitur iniqua, non direxit in conſpectu oculorum meorum*. Et tandem concludens, quoad vitiorum extirpationē, aiebat *in matutino interficiebam omnes peccatores terræ, vt diſperderem de ciuitate Domini omnes operantes iniquitatem*. Verba ſunt iſta aurea, & mira, quæ & proinde Iudices, atque Prælatos præ oculis ſemper habere oportet. Quæ ſuperius dicta procuranda ſummopere, & facienda licet ſint in omnibus, ſpecialiter tamen hoc fieri habet in Iuuenum, atq; adoleſcentium correctione, cum quibus, prout refert Plutarch. in Lycurgo. *Lacedæmonij rigoroſe nimis ſe gerebant, caſtigantes eos, vt dicitur, coram altari Dianæ, ita vt ibidem interdum verberibus quaſi ſemimortui ſuccumberent*. Id neque immerito, cum ſicuti dixit Diogenes, *Adoleſcentium educatio, totius ſit Reipub. fundamentum & reformatio*. Circa hanc Iuuenum, & adoleſcentum correctionem, multa forent dicenda, & quamplurima habentur in Prouerbijs Salomonis, quæ breuitatis gratia facio miſſa, vt non in hiſce rebus, tempus videamur inſumere. Hoc ſolummodo contentus dixiſſe, quod eorum correctio nullo modo eſt diſſimulanda, ſed ſtatim facienda, nam vt dixit Terentius olim, nimia indulgentia in ipſos in magnū aliquod damnum ſemper ſolet prouenire. *Filij tibi ſunt*, inquit, Sapiens Eccleſ. 7. *erudi illos, & curua eos ab ipſorum pueritia*, idem omnino dixit in Prouerbijs, ſed maxime cap. 20. & 30. *Curua ceruicem filij tui, in iuuentute ſua, & tunde latera eius, dum infans eſt, ne forte induretur, & non credat tibi, & erit tibi dolor animæ*. Et iterum, *noli*, inquit, *ſubtrahere à puero diſciplinam, ſi enim percuſſeris eum virga, non morietur, tu virga percuties eum, ſed animam eius liberabis de inferno*. Quæ in ſupradictis locis à Salomone dicta ſunt patribus, & de eorum filijs intelligenda perinde ſunt propter ſimilitudinis rationem, de cunctis in vniuerſum Prælatis, & Iudicibus, & ſummopere ea ipſos aduertere oportet, circa iuuenum ſibi ſubditorum. Non prætereundam, aut diſſimulandam, ſed ſtatim faciendam debitam correctionem, vt iuxta ſententiam D. Gregorij, *qui ſtulti fuerunt in culpa, fiant ſapientes in pœna*, habentur ſupradicta verba, *in paſtorali. 1. par. cap. 1.* & lib. 15. Moral. cap. 23. referunturq. à Gratiano in cap. qui ea. diſt. 38. Prouer. 2.

Quarta Concluſio.

CVm prædictis tamen ſtat, quod non ſit alienum, aut contra rationē boni Prælati, ſubditorum ſuorum delicta, non grauia ſed leuia, interdum diſſimulatione præterire, quin vero quandoq. id facere maxima eſt ſapientia, atque prudentia. Hæc Concluſio, in primis poteſt comprobari ex eo, quod dixit olim ſapiens, Prouerb. 30. Eccleſiaſt. 7. *noli eſſe nimium iuſtus, nam qui vehementer emungit, elicit ſanguinem*. Sunt etiam ad hoc propoſitum, innumera

Non eſt contra rationem boni Prælati, aliqua interdum peccata, nō grauia ſed leuia diſſimulatione præterire.

mera Iura,& capita,in Decreto Gratiani.23.q.3.per totam: ſed facit ad hoc quammaxime, *cap. ipſa pietas*, quod eſt D.Auguſt.Epiſt.50.ad Bonifacium,vbi dicitur, *quod non ſemper in eos, qui peccant, vindicta eſt exercenda*. Facit & *cap. quod Chriſtus*, quod eſt D.Ambroſij lib. 7. Commentariorum ſuper Lucam. cap.9. Vbi refertur,quod Chriſtus diſcipulos ſuos increpauit,quia ignem ſuper eos deſcendere cupiebant, qui ipſum non receperant. Per quod inquitD.Ambroſius,Prælatis oſtenditur, *non ſemper in eos,qui peccauerint, vindictam eſſe exercendam, quia nonnumquam amplius prodeſt clementia, Prælato ad patientiam, ſubdito vero lapſo ad correctionem*, D. etiam Gregor.lib. 19.Moral.cap. 23.reprehendit Prælatos, ſiue Iudices,qui ita ſunt diſtricti,vt omnem etiam manſuetudinem benignitatis amittant, ſeu videantur amiſiſſe, alios vero eſſe dicit ita manſuetos, vt omnino perdiderint diſtricti Iura regiminis, & concludit, quod non hoc aut illo, ſed medio modo eſt procedendum,ſubditorum delicta leuia interdum diſſimulando, & cum illa fuerint grauia, puniendo.Licet enim multum interſit Reipub.Congregationibusq. cunctis, vt non delicta maneant impunita, id tñ intelligendum eſt,de delictis grauibus ac publicis, non tamen de leuibus, aut occultis, quæ paterna potius correctione, quam publica animaduerſione, corripi & emendari debent. Quod facere quammaxime eſt ſapientia, atque prudentia. Hoc etiam multum ſupradictis Prælatis Regularibus, & Eccleſiaſticis Concilium Tridentinum commendat, ſeſſione 13.cap.1. Vbi eoſdem alloquendo,dicit, *Vt recordentur ſe eſſe paſtores, non percuſſores, ac meminerint, quod ita præeſſe debent ſubditis, vt non in eis dominentur, ſed illos tamquam filios, & fratres diligant: elaborentq. vt ipſos hortando, & admonendo ab illicitis deterreant, ne vbi deliquerint, debitis eos pœnis coercere cogantur, quos tamen ſi quid per humanam fragilitatem peccare contigerit, ſeruanda*, inquit Cõcilium, *eſt ab eis Apoſtoli illa præceptio, vt illos arguant, obſecrent, increpent, in omni bonitate, & patientia, cum ſæpe plus erga corrigendos agat beneuolentia, quam auſteritas, plus exhortatio, quam commminatio, plus charitas, quam poteſtas. Sin autem ob delicti grauitatem, quandoq. virga opus fuerit, tunc cum manſuetudine rigor, cum miſericordia iudicium, cum lenitate ſeueritas adhibenda eſt.* Verba ſunt expreſſa ſupradicti Conc.Trid.notatu digniſſima, eaq. ſummopere à cunctis iudicibus, ſed maxime à Prælatis Regularibus obſeruanda, ac ſemper præ oculis habenda.Et hæc de illo Artic. dixiſſe ſufficiat.

Nota hoc valde contra Iudices ſiue Prælatorum, ſeueritatem nimiam.

Delicta grauia & publica ſemper ſunt punienda, leuia vero & occulta interdum diſſimulanda, aut paterna caſtigatione corrigenda.

ARTICVLVS VI.

Quantum debeant Iudices, & Prælati Regulares, à donis recipiendis, atque muneribus abſtinere.

Quæ ad hunc pertinent Articulum, explicabuntur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

OMni iure Canonico,atque Ciuili, ſtricte prohibitum eſt cunctis Prælatis,atque Iudicibus,dona atque munera à ſibi ſubditis recipere. Hæc Concluſio probatur in primis *ex cap.qui recte, ex cap pauper, ex cap. non licet. 11. q. 3.* facit etiam *& cap.non ſane.14.q.5.& l plebis cito.ff de offic. præſidis*. Iure etiam antiquo diuino,in lege Moyſi tradito, idipſum ipſis erat interdictum, vt conſtat ex illo Deuteronomij, cap.16.vbi alloquens Deus Optimus Maximus

Omni iure Canonico, atque Ciuili, prohibitũ eſt, Iudices ſiue Prælatos dona recipere.

ximus cum omnibus in vniuerſum Iudicibus, ac ſi cum vno dumtaxat in particulari loqueretur poſt alia, ait: *Non accipies perſonam, ſeu perſonas*, vt litera alia dicit, & ſubdit, *nec munera*, cuius rationem reddens inquit, *quia munera excæcant oculos ſapientum, & mutant verba iuſtorum*. Quibus ſimilia verba habentur etiam Exod. cap. 23. & Salomon in Eccleſiaſt. 20. dixit, *quod xenia, & dona excæcant oculos iudicum, & quaſi mutus in ore auertit correptiones eorum*, ac ſi preſſius dixiſſet, ſtatim, ac Iudices ſiue Prælati, xenia, munera, & dona accipiunt, quaſi mutos reddi, facultatéq. amittunt loquendi, corrigendi, & corripiendi ſibi ſubditos. Hinc 1. Regum cap. 8. de filijs Samuel dicitur, *quod declinauerunt poſt auaritiam, acceperuntq. munera, & ſtatim peruerterunt iudicium*. Ad quod quammaxime facit illud, quod olim dixit Gregorius Nazianz. orat. 23. nempe, quod *aurum eſt tyrãnus quidam occultus qui omnes, vt plurimum peruertit actiones humanas, eaſq. illidit*. Cicero etiam in Verrem. inquit, *nihil adeo eſſe ſanctum, atque munitum, quod non expugnari poſſit pecunia*. Hinc Salomon Prouerb. 22. cernens pecuniam, ſeu dona ad quodlibet obtinendum medium eſſe efficaciſſimum, *victoriam, & honorem acquirere*, inquit, *qui dat munera*. Leo etiam Magnus ſerm. 9. de paſſione Domini, de Pilato faciens verba ait, propter auaritiam occidiſſe Chriſtum, & dicit, *nullum eſſe iuſtitiæ veſtigium in corde illius Iudicis, in quo auaritia ſibi habitaculum fecit*. D. etiam Ambroſ. in Epiſtolam primam ad Corinth. de his agens ait, *libertatem arguendi amittere, & peccare, qui ab eo accipit, qui ideo dat, vt ne corrigatur*. Propheta Iſaias cap. 33. de rectis agens iudicibus, inquit, *quod qui excutit manus ſuas ab omni munere, iſte in excelſis habitat*. Habetur *in cap. qui recte 11. quæſt. 3.* vbi Gloſſa explicans illa verba, *ab omni munere*. allegat *cap. ſunt nonnulli. 1. q. 1.* vbi dicitur, debere Iudices abſtinere ab omni munere, manus ſcilicet, linguæ, & obſequij. Quod etiam dicit, *Gloſſa in cap. ſtatutum de reſcrip. § inſuper*, ibi *nullum munus*, & inquit, quod triplex eſt munus, à manu, à lingua, & ab obſequio, & quod ab omni tali debent Iudices abſtinere. Et ſi quæratur, Quidnam ſit munus à manu, dicitur in ſupradicto *cap ſunt nonnulli*, quod eſt pecunia, munus à lingua, fauor, munus ab obſequio, ſubiectio indebite impenſa, à quibus omnibus Iudices debent abſtinere, vt debito ſuo fungantur officio, & munere & recte ſeruetur, ſeu obſeruari poſſit iuſtitia. Videatur hac de re. D. Thom. 2. 2. q. 100. art. 5. vbi latiſſime agit de ſupradicto triplici munere.

Dona & munera excæcãt oculos Iudicum, & Prælatorũ, mutantq. ipſorum verba.

Dona & munera quãmagnã vim habeãt ad corrumpendos, & excæcandos Prelatos ſiue Iudices.

Quod triplicia sũt munera, manus, linguæ & obſequij, & q d ſit horũ quodlibet, à quibus recipiendis debẽt Iudices abſtinere.

Secunda Concluſio.

Licitum olim erat Iudicibus, recipere eſculenta, & poculenta, ſed in Hiſpania, iã hodie Regalibus Legibus, idipſum eſt prohibitum. An vero in alijs partibus, liceat id etiam nunc facere, non curo: aliorum ſit iudicium. Prima huius Concl. pars probatur *ex c ſtatut. de reſcrip in 6. & ex d. l. plebiſcito, & l. ſolent. ff. de offic. proconſulis*, vbi dicitur, *quod muneris, vel doni appellatione, non veniunt intelligenda eſculenta, & poculenta, quæ intra proximos dies conſumuntur*, & redditur ibi ratio ab Vlpiano, *nam valde*, inquit, *inhumanum eſt à nemine aliquid accipere, paſſim, viliſſimũ, omnia vero auariſſimum*. Hęc olim. Sed vt dixi, in Hiſpaniarum partibus, iam hoc deſueuit, & illa iura, quibus eſculenta, & poculenta recipi permittebatur, correcta ſiue antiquata ſunt, & de Iure Regio nouo Hiſpanico, quodlibet munus recipere cũctis Iudicibus eſt prohibitũ, habetur *in l. 7. tit. 15. lib. 2. ordinam & l. 5. tit. 9. lib. 3. noua recop.* Videatur hac de re, Matienco in dialogo relatorum 3. par. cap. 32. In alijs partibus ſiue Regionibus, ſeruetur, quod introductum fuerit, Iure vel conſuetudine. Hactenus de iſto Articulo, ac proinde de tota hac quæſtione.

Eſculẽta, & poculenta percipere, licitum erat olim Iudicibus, ſed iam hodie, neque id permittitur Hiſpaniarum legibus.

Nota hoc valde.

QVÆ-

QVAESTIO VI.

De Capitulo Generali, & electione Generalis Miniſtri, & his quæ ad dictum Capitulum celebrandum ſpectant, in ſex Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quonam tempore in noſtro ſacro Minorum Ordine, celebrandum ſit Generale Capitulum?

Quid nã ſit Capitulũ, & quot ſint Capitulorũ genera ſiue ſpecies.

PRo huius Articuli intelligentia præmittendum duxi, quid ſit Capitulum? Et prætermiſſis alijs huius nominis ſignificationibus, quæ referũtur à Syluestro, *verbo Capitulum num.* 1. dico cum Ioanne Andrea, *in cap. Capitulum de reſcriptis*, quod Capitulum, quantum attinet ad præſens propoſitum eſt, & dicitur, Congregatio illa multorum, ſed præcipue Religioſorum, qui certo aliquo determinato tempore, & loco, ad aliquid peragendum conueniunt, quãdo congregantur in vnum. Quæ capitula interdum dicuntur Generalia, tunc ſcilicet, quando ad ipſa Religioſi, omni ex parte congregantur: interdum vero Prouincialia, quando non omnium ad illud fit conuocatio, & conuentio, ſed Religioſorum, aut Vocalium, vnius tantum Prouinciæ. Dicuntur etiam quandoque Conuentualia, quando facto ſigno, ad iuſſum vnius Conuentus, ſiue Monaſterij Prælati, Religioſi certis quibuſdam diebus congregantur, & conueniunt ad Capitulum. Quo præmiſſo, atque præſuppoſito, quæritur in præſentiarum, quonam tempore in noſtro ſacro Minorum Ordine, ſit congregandum, atque celebrandum Generale Capitulum? Cui interrogationi, fiet ſatis per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Quo tempore ſecundum noſtram Regulam ſit celebrandũ Generale Capitulum.

EX vi noſtræ Regulæ, Capitula Generalia habebant celebrari, ſingulis tribus annis, vel ad alium terminum maiorem, vel minorem, ſicut à Miniſtro Generali fuiſſet ordinatum. Hæc Concluſio conſtat ex verbis expreſſis eiuſdem Regulæ, poſitis in cap. 8. Vbi Prouincialibus Miniſtris præceptũ imponitur, vt teneantur tempore dicto, ſemper inſimul conuenire, vbicumque à Generali Miniſtro fuerit conſtitutum, quod eſt vnum e x præceptis obligatorijs eiuſdem Regulæ. Quod qualiter ſit adimplendum, amplius inferius dicetur.

Secunda Concluſio.

Prædictus ordo celebrãdi Generalia Capitũ la obſeruatus fuit, ab origine noſtræ Religionis, vſq; ad annum 1517. quo tempore facta fuit generalis reformatio totius Ordinis.

Prædictus Ordo, & modus celebrandi Generalia Capitula, à triennio in triennium, vel ad alium terminum maiorem, vel minorem, ſicut à Generali Miniſtro fuiſſet ordinatum, ſemper fuit obſeruatus in noſtro ſacro Minorum Ordine, ab ipſius origine, & inſtitutione, vſque ad annum 1517. quo tempore facta fuit totius Ordinis Generalis, & vniuerſalis reformatio. Hæc Concluſio ſatis conſtat ex Chronicis, & Sacri Ordinis noſtri monumentis, & maxime, ex Memoriali, quod inibi habetur, Capitulorum omnium, quæ celebrata ſunt à tempore Sanctiſſ. Patris noſtri Franciſci, vſque ad annum ſupradictum. In prædicto vero anno, congregato Generali Capitulo, Ro-

mæ in Couentu de Aracæli, ſub Leone X. facta eſt (vt dixi) totius Ordinis Generalis, & vniuerſalis reformatio. Et nouiter tradita é forma celebrādi Generalia Capitula, nam ad vſque illud tempus, omnes noſtri Ordinis Generales Miniſtri fuerunt perpetui, vt & eſſe deberent ſecundum noſtram Regulam, neque in Generalibus noſtris Capitulis, noui eligebantur Generales, niſi forſan in aliquo ex dictis caſibus in eadem Regula contentis, nempe per deceſſum, quando Generalis Miniſter mori cōtingebat: vel ſi aliquo tempore apparebat, vniuerſitati Miniſtrorum Prouincialium, & Cuſtodum, eundem non eſſe ſufficiētem ad ſeruitium, & communem vtilitatem Fratrū, tunc enim temporis, tenebantur prædicti Fratres Miniſtri, Prouinciales, & Cuſtodes, quibus iuxta Regulam, electio data eſt, in nomine Domini alium ſibi eligere in Cuſtodem, ad quod faciendum Capitulum Generale indicebatur, & congregabatur, id autē raro, aut numquam factum eſt, vt conſtat ex ſupradictis monumentis, atque Chronicis noſtri Ordinis, ſed vt plurimum olim, omnes noſtri ſacri Ordinis Gener. Miniſtri, vel in ſuis miniſterijs decedebant & moriebantur, aut à ſummis Pontificibus vocabantur & aſſumebantur, ad magnam aliquam dignitatem, Cardinalatus ſeu magni cuiuſdam Epiſcopatus, vel Archiepiſcopatus, prout ibidē licebit videre, & tunc ſtatuto tempore, ad electionem alterius Generalis Miniſtri, generale congregabatur Capitulum, ſicq. fuit communiter obſeruatum in praxi, vſque ad annum ſupradictum 1517.

Tertia Concluſio.

Ab anno 1517. Capitula Generalia celebrari cæperūt, à ſexēnio in ſexennium.

Ab anno 1517. celebrādi Generalia Capitula, quolibet ſexennio, mos incępit, ex Decreto, & Cōſtitutione Leonis X. Pont. Max. Hoc habetur expreſſum in Bulla, quæ communiter dicitur Vnionis, quæ incipit, *ite & vos in vineam meam*, data Romæ apud Sanctum Petrum anno ſupradicto 4. Kalend. Iunij, Pontificatus ſui anno 5. In qua quidem Bulla ſequentia verba habentur. *Volumus, & ordinamus, prout in dicta Regula Beati Franciſci continetur, vnum Miniſtrum Generalem totius Ordinis, de catero omnibus, & ſingulis Fratribus eiuſdem Ordinis, cum plenaria poteſtate, qua ex Regula ſibi competit, prafici. Cui omnes, & ſinguli pradicti Fratres, in omnibus qua non ſunt contra Deum, animam & ſuam Regulam firmiter teneantur obedire. Qui quidem Miniſter Generalis, per ſex annos ad plus, Generalatus fungetur officio. Infra quem terminum, ſi aliquo tempore appareret, vniuerſitati Miniſtrorum Prouincialium, & Cuſtodum, pradictum Miniſtrum Generalem, non eſſe ſufficientem ad ſeruitium, & communem vtilitatem Fratrum, teneantur pradicti Fratres, quibus electio dicti Miniſtri Generalis data eſt, in nomine Domini alium ſibi eligere, quibus quidem ſex annis, vt praſertur expletis, ipſo facto ſit abſolutus à Generalatus officio, & pro tali ab omnibus habeatur. Electio vero Succeſſoris, fieri debeat à ſolis Miniſtris Prouincialibus, & Cuſtodibus reformatis, tam Ciſmontanis, quam Vltramontanis, in Capitulo Generali dicti Ordinis in Feſto Pentecoſtes, in loco, quem Miniſter Generalis, cum Capitulo Generali proxime pracedenti, duxerit aſſignandum.* Hæc omnia obſeruata fuere per plures annos, vſque ad annum 1571. quo tempore Pius V. Pont. Max. quadam ſua Bulla, quæ incipit *Paſtoralis officij* Data Romæ 28. die Maij, Pontificatus ſui anno 6. decreuit, & ſtatuit, quod officium Generalis Miniſtri, foret octonium, ſeu duraret octo annis, quod & obſeruatum fuit toto tempore Gregorij XIII. vſque ad tempora Sixti V. qui anno 1587. alia ſua Bulla, quæ incipit, *Et communis cura paſtoralis officij*, Data Romæ, apud Sanctum Marcum 29. die Iulij Pontificatus ſui anno 3. ſtatutum confirmauit, quo ordinatum eſt ibidem, vt iuxta antiquam noſtri Ordinis conſuetudinem, officium Generalis Miniſtri

Ab anno 1571. ſtatutū fuit, vt Generalis Miniſter eſſet octēnius, tēpore Pij V. Pōt. Max.

Anno 1587. iterum fuit ordinatum, vt officium Generalis Miniſtri tātum per ſexennium duraret tēpore Sixti V.

duraret tantummodo ſex annis, ſicq. obſeruatur vſque hodie, & quolibet ſexennio ad electionem noui Generalis Miniſtri, Generale Capitulum congregatur, Regiones alternãdo, quoad celebrationis locum, & fit quãdoque iam apud Ciſmontanos, iam vero apud Vltramontanos, prout in eadem ſupradicta Bulla Leonis X. prius extitit ordinatum. De quo in ſequenti Articulo latius dicemus.

ARTICVLVS II.

De modo, & forma ſeruanda, in noſtro ſacro Minorum Ordine, pro celebrandis Generalibus Capitulis.

VT quæ dicenda ſunt, expreſſius, clarius, atque diſtinctius, & cum opus fuerit, præ manibus habeatur, ordo & forma ſeruanda in celebrandis Generalibus Capitulis, breuiter explicabitur, per ſequentes Concluſ.

Prima Concluſio.

In quolibet Generali Capitulo, cõſtituendus & aſſignandus eſt locus, pro ſequenti Generali Capitulo celebrando.

IN quolibet Generali Capitulo, conſtituendus & aſſignandus eſt locus, vbi ſequens Generale Capitulum erit celebrandum. Hoc habetur expreſſum, in ſupradicta Bulla Leonis X. vbi poſtquam ſtatutum eſt, quod expletis quibuslibet ſex annis, Generalis Miniſter, ipſo facto ſit abſolutus à Generalatus officio, & quod pro tali ab omnibus habeatur, agendo de electione ſucceſſoris, inquit, *vt fiat, iuxta Regulam in feſto Pentecoſtes, in Capitulo Generali dicti Ordinis, in loco, quem Generalis Miniſter cum Cap. Generali proxime præcedenti, duxerit aſſignandum.* Verum eſt tamen, quod poteſt Generalis Miniſter, vel Commiſſarius Generalis, de conſilio aliquorum Patrum Diſcretorũ, mutare locum Capituli Gener. aſſignatum, ſuperueniente aliqua euidenti neceſſitate, quamuis non poſſit differre Capitulum, ſua propria auctoritate vltra tempus conſtitutũ, nempe, vltra Vigiliã Pentecoſtes, cuiuslibet ſexenij, in qua inuiolabiliter fieri debet electio Gener. Miniſtri, quandocumq. facienda eſt, vel Commiſſarij Gener. ſiue Miniſter Generalis, aut Commiſſarius Generalis venerit, aut non venerit, etiamſi plures defuerint Vocales, prout habetur expreſſum in noſtris Conſtitutionibus Gener. vulgo dictis, *Barchinonenſibus Reformatis in Capitulo Toletano, cap. 8.*

Secunda Concluſio.

Ad ſupradictũ Generale Capitulũ, venire & congregari debent, oẽs quibus Generalis Miniſtri electio competit ſecundum Regulam.

Ad ſupradictum celebrandum Generale Capit. venire tenentur, omnes quibus ex Regula competit electio ſupradicti Generalis Miniſtri, qui, vt ex eadem conſtat olim, erant tantum, Miniſtri Prouinciales, & Cuſtodes. Hoc etiam habetur expreſſum in ſupradicta Bulla Vnionis, vbi dicit, *quod ad dictũ Capitulum omnes Miniſtri, & Cuſtodes, ſiue Vocales, tam ciſmontani, quam vltramontani, accedere teneantur, quia eſt vnum ex præceptis noſtræ Regulæ.* Vbi, & notandum eſt verbum illud adiectum, *Vocales*, pro eo ibidem poſitum, quia ex Conſtitutionibus Gener. noſtri Ordinis, à ſummis Pontt. approbatis, Miniſtri Gener. & Commiſſarij Generales, Procurator etiam, & Commiſſarius Romanæ Curiæ, Vocales ſunt conſtituti, & vocẽ habent in ſupradicta electione, conuenireq. proinde tenẽtur ad locum Capituli, & contrariũ facientes, niſi legitime fuerint præpediti, per noſtras generales Cõſtitutiones officijs priuantur, ſed Prouinciales Miniſtri, & Cuſtodes, vt dixi, ad id tenentur ex ſpeciali præcepto noſtræ Regulæ, quod non obſeruando, peccant mortaliter, niſi excuſentur aliqua iuſta, & rationabili cauſa.

Tertia Concluſio.

Vt Vocales ſupradicti, nulla poſſint tergiuerſatione excuſari, conſuetudine eſt poſitum, vt omnes, ad quos ſupradicta electio ſpectat, conuenienti tẽpore citentur, per Miniſtrum Generalẽ, quod fit mittendo ad omnes totius mundi Prouincias, patentes litteras, ſiue Cõuocatorias, quibus indicetur, & referatur locus, & tempus celebrandi, ſubſequẽtis Generalis Capituli, quod ſi forſan aliquos ex ipſis contigerit, non venire, Capitulum nihilominus Generale erit celebrandum, vt dictum eſt, cum illis ſolis, qui ex vna, ſiue ex vtraque natione, aut familia acceſſerint, & ſi ob aliquod impedimentum, Generalis Miniſter non venerit, Cõmiſſarius Generalis, qui actu fuerit, præſidere debet, in dicto Capitulo Generali. Illo autẽ deficiente, Prouincialis illius Prouinciæ erit Capituli Præſes. Hæc oĩa habentur in prædictis Conſtit. Generalibus Barchinonenſibus, atque Toletanis, de nouo reformatis, c. 8.

De litteris conuocatorijs mittendis, pro celebrãdo Generali Capitulo.

Quarta Concluſio.

Congregatis ſupradictis Vocalibus, ad locum Capituli, quod ad minus fieri debet, feria ſexta ante feſtum Pentecoſtes, ad horam prandij, antequam ad electionem procedatur, Diffinitoriũ congregari debet, eodem die Veneris, quo conuenerint, ad ſindicationem faciendam de Generali Miniſtro. In quo quidem Diffinitorio præſidebit ad hunc effectum, Commiſſarius Generalis; & eo abſente, Miniſter Prouincialis illius Prouinciæ, in qua Capitulum Generale celebratur, vocemq. deciſiuam habebunt, idem Commiſſarius Generalis, & omnes Patres, qui fuere olim Miniſtri, & Commiſſarij Generales, & Prouincialis Prouinciæ, & Diffinitores Generales præcedẽtis Capituli. Generalis verò Miniſter, in hac ſindicatione non poteſt reperiri, quin verò à Diffinitorio debet diſcedere, vt eo abſente, liberè poſſint agere contra illum, ſi qui ex Prouincijs accuſare eũ vellint, & aliquas aduerſus eũ adhibere querelas, neque vllam habebit vocem ibidem. Præſidens vero prædicti Diffinitorij, perſpectis ac viſis primum, litteris teſtimonialibus, vniuerſorũ Vocalium ſub ſigillis autenticis, requirat ab eis, an aliquid habeant dicendũ, de exceſſibus Generalis Miniſtri? & ſinguli teneãtur bona fide, manifeſtare per inſtrumentũ autenticũ, litterarũ à Prouincijs tranſmiſſarũ, quod fuerit ſindicatũ, quæ litteræ legãtur publice in Diffinitorio, & earũ ſubſtantia Generali Miniſtro manifeſtetur, eiq. audientia & copia ad ſe excuſandum, & exonerandũ præbeatur. Interim quieſcunt, atque deliberãt ſupradicti Vocales, vſque ad mane ſequẽtis diei, qui erit Sabbatũ, Vigiliæ feſti Pẽtecoſtes. Hæc oĩa habentur in dictis Conſtitut. Generalibus, loco vbi ſup.

Quid debet fieri in Capitulo Generali, ſtatim ac congregãtur, quod fit feria 6. ante Feſtum Pentecoſtes.

De ſindicatione Generalis Miniſtri facienda qualiter & in quibus fieri debeat.

Quinta Concluſio.

Supradicta ſindicatione facta, Miniſtroq. Generali audito, ſuper accuſationibus ipſius, communis collatio habeatur, & Præſidens in Diffinitorio ſingulorum vota, publicè requirat, conſcriptiſq. votis, & mox in medium recitatis, iuxta ſententiam maioris partis, ad correctionem, vel liberationẽ ſupradicti Miniſtri procedatur; cuius quidem correctio vel commendatio, reſeruatur vſque ad ſequens mane, in quo fieri debet electio ſequentis Generalis Miniſtri. Nam antequam ad prædictam electionem procedatur, Generalis prædictus, in loco Capituli, officio ſuo renunciabit, culpaſq. ſuas recognoſcet coram Præſide, & omnibus Vocalibus dumtaxat, & Præſidens iuxta id, quod fuerit decretum, in ſupradicta ſindicatione, Generalem Miniſtrum, condemnabit, vel liberabit, aut etiam commendabit.

Qualiter ſit procedendũ in dicta ſindicatione Generalis Miniſtri, & collatio circa eamdem facienda.

Sexta Concluſio.

Capitulū Generale, in vno ſexennio, celebrari debet in vna familia, alterum vero in alia, idemque eſt obſeruandū de Generali Miniſtro eligēdo.

Vt Pax in noſtro ſacro Ordine, quantū cū Deo fieri poterit, conſeruetur, in ſupradicta Bulla Leonis X. ac in dictis Conſtitutionibus Generalibus, ſtatutum eſt, vt quando vnum totius Ordinis Generale Capitulum, coactū ac celebratum fuerit in vna familia, alterum in alia celebretur, item quod dum Generalis Miniſter, vno ſexennio de Ciſmontanis fuerit electus, iterum ſequēti ſexēnio alius de Vltramontanis eligatur, quem celebrandi Capitula, & eligendi modum Generalis Miniſtri, alternatis vicibus, ſupradictus Leo in perpetuū voluit obſeruari, ſicq; inuiolabiliter obſeruatur, cōiterq. habetur in praxi, neq; circa hoc ſpecialiter, aliquid de nouo notandū occurrit.

Septima Concluſio.

Quid ſit faciendum ſabbatho ſummo mane, in quolibet Generali Capitulo.

Sabbatho ſequenti, ſummo mane, poſt Primam, cantatur Miſſa de Spiritu ſancto, & ad Capitulum pulſatur, vbi poſtquam conuenerint omnes, vtriuſque familiæ Vocales, cantatur Hymnus. ***Veni Creator.*** Et poſtea dicitur verſus. ***Emitte ſpiritum tuum,*** & oratio. ***Deus qui corda fidelium:*** deinde Latino ſermone fit collatio, ſiue ſermo Fratribus in communi. Quo peracto, expulſis omnibus, qui non ſunt de corpore Capituli, proceditur ſtatim, ad poſtremū actum ſindicationis, ſiue viſitæ, Miniſtri Generalis, in quo facta officij ſui renunciatione, culpas ſuas recognoſcet, coram ſupra dictis Vocalibus dumtaxat, vt dictum eſt, & Præſidens, vel eum condemnabit, aut liberabit, ſiue etiam commendabit. Et ſi dictus Generalis ex prædicto ſindicationis actu, liber euaſerit, præſidebit in electione ſui Succeſſoris, & in omnibus alijs actibus, & electionibus, adeſſeq. poterit in Diffinitorijs, in quibus omnibus habebit vocem, vt Apoſtolica Conſtitutione eſt cautum, & ſtatim procedetur ad electionem alterius Generalis Miniſtri, qui non neceſſario eſſe debet de corpore Capituli, quinuero abſens optime eligi poteſt, & D. Bonauent. abſens fuit electus, vt conſtat ex Chronicis & Monument. Ordinis. Hæc omnia habentur expreſſe, hinc inde petita, in noſtris Gener. Conſtitutionib.

Octaua Concluſio.

De diſquiſitoribus eligendis pro electione Generalis Miniſtri, & modo & forma qua facienda eſt electio.

In hac Generalis Miniſtri electione, ſex à Præſide Capituli, eliguntur Diſquiſitores, cum conſilio Diſcretorum Patrum, vtriuſque familiæ reſpectiue, tres de vna familia, & totidē tres de alia, & continuo mittuntur ſuffragia, in vaſis ad id muneris deputatis, quæ ſuffragia, & vota per ſcrutinium, & ſchedulas ſumuntur, ad eum modum, quo in reliquis electionibus, vt ſuo proprio dicetur loco, Regulatisq. ſuffragijs à Præſide, & Diſquiſitoribus, in menſa coram præſide, in loco Capituli præparata, ſi habeatur electio, & maior pars votorum, & ſuffragiorum, in vnum conuenerit, ab vno Diſquiſitore fit ipſius publicatio, modo dicendo in ſequenti Concluſione. Hæc oīa etiam habentur in ſupradictis Generalibus Conſtitutionibus, loco ſupra citato, vbi etiam præcipitur, quod omnes in conclaui recludantur, ita quod nullus exire inde valeat, neque eis alimenta præſtentur, donec Generalem Miniſtrum elegerint, ita vt eodem die ſabbathi, habeatur alius Generalis Miniſter electus, præſens, vel abſens.

Nona Concluſio.

De modo & forma qua publicanda eſt electio Generalis Miniſtri.

Publicatio ſupradictæ electionis, facienda eſt ad hunc modum, *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti Amen. Hæc eſt electio, Reuerendiſſimi Patris, Miniſtri Generalis, totius Ordinis Minorum Sancti Franciſci, canonice celebrata per*

dicti

dicti Ordinis Patres, Reuerendos Vocales, iuxta Regulam Capitulariter congregatos, in præſenti Conuentu. N. Ciuitatis, ſeu loci. N. anno Domini. N. die vero N. In qua electione Reuerendus Pater. N. habet tot voces, & Reuerendus Pater. N. habet tot, Reuerendiſſimus autem. N. habet tot. Et ego Frater. N. eiuſdem Ordinis Profeſſor, ac Prouinciæ. N. Miniſter, vel Cuſtos, vnus ex Diſquiſitoribus, nomine meo, & nomine omnium aliorum qui in dictam electionem conuenerunt, & conſenſerunt, nomino, & eligo in eiuſdem totius Ordinis Miniſtrum Generalem, præſatum Reuerendiſſimum P. Fratrem. N. in quem maior pars vocum conſenſit, ſicque electum denuncio, In nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. Amen. Hic eſt modus publicandi electionem Generalis Miniſtri, deſumptus ex ſupradictis noſtris Generalibus Conſtitutionibus, vbi etiam habetur, quod prædicta electione facta, auctoritate Apoſtolica, ac ex vi talis electionis, & præſentis Conſtitutionis, prædictus Generalis Miniſter, pro confirmato habeatur, ſine aliqua vlteriori diligentia, & ſtatim Cantor, ſiue Vicarius Chori, incipit. *Te Deum laudamus.* Et pulſatis omnibus Conuentus campanis, omnes ad Eccleſiam vadunt in proceſſionis forma, vbi abſoluto Hymno, dicitur verſus *Confirma hoc Deus*, &c. & alij verſus, & orationes, qui dici conſueuerunt, in Prælatorum aliorum confirmatione. Quibus peractis, Generalis Miniſter ſurgit, & ſedet in ſella; ad hoc ibidem præparata, acceduntq. omnes ſuam accepturi benedictionem.

Decima Concluſio.

Poſt prandium vero eodem die, iterum Vocales conuocantur ad Capitulum, in quo omnes conueniunt, & qui fuerint de familia, ex qua erat Generalis Miniſter, qui in dicto Capitulo compleuit ſuum officium, eligunt ſuum Commiſſarium generalem, qua electione peracta, eliguntur duodecim Diffinitores generales, vtriuſque familiæ, ſex ex vna familia, ſex vero ex alia, ita quod vnaquæque familia, quæ reſpectiue, atque diuerſis reſpectibus, iam Ciſmontana, iam vero Vltramontana nuncupatur, ſex ſuos eligat Diffinitores, de quorum electione pro nunc non libet aliquid dicere, quia in proprio ſuo dicetur loco, cũ de his omnibus agemus in particulari. Et vt expediamus, quæ pertinent ad celebrationem ſupradicti Capituli Generalis, ſolum eſt aduertendum, quod tam dictus Commiſſarius Generalis, quam Diffinitores ſupradicti, à Generali Miniſtro habent confirmari, quibus omnibus actis & tractatis, in ſupradictis Conſtitutionibus generalibus ſtatuitur, vt nullus ſæcularis, ſeu alterius Religionis Frater, vllo modo admittatur, eſtq. hoc quammaxime rationi conſonũ, atque omnino obſeruandum. De modo & forma eligendi Cõmiſſarium Generalem, & Diffinitores Generales.

Vndecima Concluſio.

Singulis diebus, quibus durabit Capitulum Generale, congregandum erit Diſcretorium, in quo omnes Vocales ſimul conuenient, ad deliberandum de his, quæ ad noſtrum ſacrum concernunt Ordinem, quod vt commodius fiat, ſtatuitur, vt à Generali Miniſtro, ſeu Capituli præſide, aſſignetur Religioſus vnus, qui prædicto Diſcretorio ſit Præſidens, & quod ſit ſemper de corpore Capituli, qui etiam curam habeat congregandi Diſcretorium hora competenti, & proponendi, atque in ſcripto reſoluendi, quæ ibidem ſunt diſcutienda, quæ omnia Diffinitorio proponuntur, vt approbentur, vel reprobentur. De Diſcretorio ſingulis diebus congregando, atque de ipſius præſide.

Item ſingulis diebus, Diffinitorium habet congregari, in quo collatio fiat ſuper his, quæ de Prouincijs ad Capitulum ſunt tranſmiſſa, vt ordine ſuo in Diffinitorio videantur, & ibidem omnes cauſæ diffiniantur, & terminentur. De Diffinitorio etiam ſingulis diebus congregando.

Digitized by Google

Statutum eſt etiam, quod nulla ſtatuta poſſit Diffinitorium condere, ſine cōſenſu maioris partis Capituli, nec totum Capitulum aliquid valeat diffinire ſine approbatione maioris partis Diffinitorij, in quo etiam Procurator Ordinis, & Romanæ Curiæ Commiſſarius eligi debent, & nominari, atque in tabula conſtitui, in qua etiam conſtituuntur omnes electiones, & reliqua quæ in Capitulo Generali fuerint facta. Interim tamen dum hæc aguntur, & ſupradictum Capitulū Generale durat, in ſingulis diebus habeantur Cōciones in miſſa maiori, & poſt prandium Concluſiones, ſecundum ordinem quem Generalis præteritus præfixerit obſeruandum.

De Procuratore, & Commiſſario Romano eligendis, ſiue nominandis. De Cōcionibus & Concluſionibus ſingulis diebus publica habendis.

Duodecima Concluſio.

Ad euitandam in ſedendo confuſionem, decretum, atque ſtatutum eſt, vt in dicto Capitulo Generali, vtriuſque familiæ præcedentia ſic ordinetur. Ad partem dexteram collocantur omnes Vocales, qui ſunt de illa familia, in qua Capitulum Generale celebratur, inter quos primum locum in dextera tenet Generalis Miniſter, à ſuo officio abſolutus, quamuis non ſit de illa familia, in qua Capitulum celebratur, nam durante Capitulo, in quo eius expirat officium, cæteros omnes debet præcedere, quamuis poſtmodum poſt peractum Capitulum, ſeruare habeat ſuam antiquitatem cum alijs, qui iam fuerunt Miniſtri Generales. Secundus ſuccedet Commiſſarius Generalis. Tertio ſequuntur, qui fuerunt, olim Generales Miniſtri, ſuam inter ſe ſeruantes antiquitatem. Quarto ſedere debent, qui fuerunt, etiam olim Commiſſarij Generales electi ſecundum Bullam Vnionis. Quinto ſequuntur Diffinitores nouiter electi, deinde Miniſter Prouincialis Prouinciæ, in qua celebratur Capitulum, poſt ipſum Procurator Generalis Ordinis, deinde Cōmiſſarius Romanæ Curiæ, poſt quos ſuccedent Miniſtri, ſecundum ordinē Prouinciarum, & ſuo modo Cuſtodes, ita vt ſi commode fieri poſſit, Cuſtodes non miſceantur cum Prouincialibus. Cōmiſſarius autem Generalis Indiarum, qui in Curia Catholiciſſimi Hiſpaniarum Regis reſidet, à dextris, vel a ſiniſtris, ſupra Procuratorem, vel Commiſſarium Romanæ Curiæ, ac Miniſtros, & Cuſtodes ſuæ familiæ ſedebit, prout eiuſdem familiæ viciſſitudo fuerit. Secretarij vero Ordinis in dictis Comitijs Generalibus, poſt Patres Ordinis immediate ſequuntur, vt conſtat ex dictis Cōſtitutionibus. Hæc de modo, & forma celebrandi Generale Capitulum, dixiſſe ſufficiat.

De modo ſedēdi & de præcedentia in Generali Capitulo.

cap. 8. de præcedentia.

ARTICVLVS III.

Vtrum omnes noſtri Ordinis Fratres, teneantur ſemper habere vnum Generalem Miniſtrum?

Concluſio.

Præceptum eſt obligatorium, vnumq. ex contentis in noſtra Regula, quod omnes noſtri ſacri Ordinis Fratres, vnum habeant Generalem Miniſtrum. Hæc Concluſio probatur ex verbis expreſſis eiuſdem Regulæ poſitis in cap. 8. vbi ponuntur, quæ ſequuntur verba: *Vniuerſi Fratres vnum de Fratribus iſtius Religionis, teneantur ſemper habere Generalem Miniſtrum, & ſeruum totius Fraternitatis, & ei teneantur firmiter obedire.* Quæ ſupradicta verba exponens Clemens V. *in Clement. Exivi de paradiſo, de verborum ſignific.* inquit, obligatoria eſſe, vimq. præcepti habere, ſicut & eandem vim habet vbicumq. in noſtra ſupradicta Regula, apponitur hoc verbum, *Teneantur,* quod dicit, Ordinem noſtrum communiter ab antiquo obſeruaſſe, atque ſenſiſſe,

Ex vi noſtræ Regulæ, omnes tenemur, habere vnum Generalē Miniſtrū.

ſenſiſſe, & quod à Fratribus obſeruari debet,ſicut tale.Sed aduertendum eſt,quod quando dicitur, quod tenemur habere ſemper vnum Generalem Miniſtrum, intelligi id quidē poteſt vel poſitiue,aut negatiue. Negatiue ad hunc ſenſum, quod non habeantur plures Generales Miniſtri, ne Religio noſtra ſit biceps, & monſtruoſa, ſi duo habeat capita,æque Generalia, & principalia.Eſſet enim hoc cauſa ſciſmatis, & diuiſionis,vt enim olim dixit Chriſtus Dominus, Luc.11.*Omne regnum in ſeipſum diuiſum deſolabitur*, ſic explicant, atque intelligunt prædicta verba noſtræ Regulæ expoſitores, ſed præſertim D. Bonauentura, in expoſitione ipſius cap. 8. annotans, & ponderans verbum illud, *vnum*, illudq. confirmans exemplo Chriſti Domini, qui vnum Apoſtolum dumtaxat præfecit cæteris,nempe D.Petrum. Ad quod etiam probandum, adducit illud Ezec.34.ſuſcitabo ſuper eos Paſtorem vnum,qui paſcat eos,ſeruum meum Dauid, &c. Poſitiue etiam poſſunt intelligi, ad hunc ſenſum, quod ſcilicet tenemur habere vnum Generalem Miniſtrum,tanquam totius Ordinis caput,ne noſtra Religio eſſet Acephala, & ſine vno principaliori capite, quod etiam confirmat ſupradictus D. Bonauentura loco ſupracitato, dicens quod ſine vno, & ſano capite, nulla poteſt Reſpublica bene ſtare. Pro hac vnitate vnius Generalis Miniſtri,quamplurimū iuuabit ſcire hoc eſſe deſumptum,ex Euangelio,& factum ad imitationem Chriſti Domini, qui vt habetur Matth. 9. dixit Diſcipulis ſuis,quod Magiſter ipſorum vnus erat Chriſtus, qui Ioann.10.dixit etiam, quod ex multis fidelibus fieri debebat vnum ouile, & vnus Paſtor. *Nota pro Vnitate Generalis Miniſtri, & cui tanda pluralitate.*

Sed notandum, circa id quod dicitur in prædicto loco,nempe, quod ſupradictus Generalis Miniſter,eſſe debet vnus de Fratribus iſtius Religionis, quod hoc poſitum eſt ad inſinuandum,& demonſtrandū,vt aduertit Doctiſſimus Pater Fr.Antonius de Corduba, explicando prædictum Capitulum 8.noſtræ Regulæ quæſtione prima, puncto primo, quod Generalis eſſe debet de noſtra Religione profeſſus, nec vllo modo poſſumus vllum alium habere Generalem Miniſtrum,cum hoc Regula expreſſe dicat, ſitque iuxta ipſam præceptum obligatorium, præterquam quod, vt ſupra diximus q.3. art.4.contrarium facere, quodammodo eſſe videretur,contra rationem naturalem, prout latiſſime probauimus *ex Clementina 1. de electione, & ex cap. cum cauſam eodem tit. & ex cap. in noua actione 16. q. 7.* vbi diximus,diuina olim lege fuiſſe vetitum, *ſimul arare in boue, & aſino*, quæ verba explicans ibidem D.Iſidor.inquit,hunc ſenſum efficere,ideſt, *homines diſparis,ſiue diuerſæ profeſſionis,non in vno,& eodem officio ſociabis*. Aduertit etiam ſupradictus Corduba, hoc quod dicitur, quod vniuerſi Fratres vnū de Fratribus iſtius Religionis teneantur ſemper habere Generalem Miniſtrum, & ſeruum totius fraternitatis,quamuis ſpecialiter pertineat ad Miniſtros Prouinciales,& Cuſtodes,& ad alios, quibus conuenit eligere prædictum Miniſtrum, ſi tamen ipſi opportune, & debite,noluerint aut prætermiſerint eum eligere,ex cauſa odij,ſeu ambitionis,aut ex alia quacumque cauſa, culpabiliter, cum tamen negligentia ſit notabilis, tunc (inquit) omnes Fratres quantum in ſe, & vt commode poterunt, procurare tenentur, quod fiat prædicta electio Generalis Miniſtri, & ſi fieri non potuerit per electionem, quod fiat alio debito modo, inſtitutus, ſeu nominatus à Papa, ſeu alias, vt oportet, quod probat exemplo petito,ex obligationibus communibus, nam quando deficiunt illi,quibus conuenit ſatisfacere, alicui obligationi communi, quilibet alius tenetur eidem, vt communiter tradunt Doctores in 4.ſent.d.26. adducentes in huius rei confirmationem,illud præceptum Geneſ.1. *Creſcite, & multiplicamini*,quod omnes in vniuerſum obligat in cōmuni,& quemlibet in par-

Generalis Miniſter eſſe debet de noſtra Religione, & nullo modo ex alia eligi pōt.

In obligationibus cōmunibus quilibet remanet obligatus, & deficiētibus alijs tenetur adimplere.

in particulari,cum deficeret alius &c. Explicans etiam verba illa vltima ſupradicti præcepti. *Et ei teneantur firmiter obedire*,inquit, quod obedientia ſupradicti Generalis Miniſtri, iteratur, & multiplicatur in Regula, & ponitur in diuerſis partibus,atque Capitulis,quia nempe ipſi obediendum eſt fortius, atque firmius,quam cæteris Ordinis Prælatis, tanquam ſummo totius Ordinis capiti. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Obedientia Generalis Miniſtri ſtrictior eſt alijs, & magis obligatoria.

ARTICVLVS IV.

Vtrum fuiſſet expediens, quod in toto noſtro ſacro Ordine,non eſſet niſi vnus dumtaxat Generalis Miniſter?

Tria ſunt regiminis genera. Ariſtocratia Democracia, & Monarchia.

PRo huius Articuli pleniori intelligentia, ſunt aliqua præmittenda. Et Primo,oportet notare ex D.Thom.lib.2.de Regimine Principum. cap.2. quod tria ſunt in Repub.Regiminis,ſeu gubernationis genera, aut ſpecies, Prima harum dicitur. *Ariſtochratia*, quæ eſt gubernatio paucorum ſapientũ, atque potentium,cum poteſtate, & libertate regendi,& gubernandi Remp. quomodo regitur,atque gubernatur hodie Venetiarum Reſpublica. Secũda dicitur *Democratia*, quæ eſt gubernatio multorum, ſeu quædam popularis potentia,quomodo,vt dicitur, gubernatur Genuenſium, ſeu Genuæ dominatio.Tertia dicitur *Monarchia*,quæ eſt vnius tantum gubernatio. Nam Monarchiæ nomen deriuatur à *Monos*,quod Græce,eſt vnus & ab *Arches*.quod eodem idiomate ſignificat *Principem*, vnde & *Monarchia* idem pollet atque vnius Principatus, ſeu regnum vnum, quod regitur ſeu gubernatur ab vno Principe. De hac re, videndus etiam eſt,Ariſt.3.Politic.c.10.& 8.Ethic.10.

Inter oĩa regiminis genera, Monarchicũ eſt omniũ optimũ.

Secundo,præmitto ex cõiori ſentẽtia inter ſupradictas Regiminis,ſeu gubernationis ſpecies aut genera, Regimen Monarchicum,omnium eſſe optimum,ſupremumq. locum,& principatum tenere,quod tenet, & probat ſupradictus D.Tho.loco ſupracitato,& eſt expreſſa ſententia D Auguſt. lib.1. de Ciui.Dei.cap.1.& cõiter omnium Theologorum,& iuriſperitorum.Qua de re videnda ſunt,quæ ad hunc propoſitum dicit Nauar. *in cap.nouit. de iudicijs.nu.*15.& Symanc.lib.3.de Repub.cap.2. & 3. & lib. Catholicarum inſtitutionum tit.45.nu.9.vbi ad hoc propoſitum adducit innumeras Doctorũ antiquorum auctoritates,Homeri, Platonis, Iſocratis, Senecæ, Ariſtotelis. Quinti Curtij,quas in præſentiarum breuitatis cauſa referre non libuit.Hac etiam de re videatur Stobęus in ſuis ſermonibus Serm.47.& Tiraquel.de Iure primogen.q.4.Ad quod etiam probãdum innumerę adduci poſſunt rationes.Et primo probari id poteſt ab experientia,nam vt dicitur, Græci,& Romani olim,omnibus ſupradictis vſi gubernationibus,ſiue gubernandi modis,experientia ipſa docente,alijs poſthabitis, vt potiorem, atque principaliorem, Regnum, ſeu Monarchicum imperium elegerunt. Quod eo excellentius alijs duobus eſſe dicitur, quanto magis ad vnitatem, quæ eſt principium omnis numeri,reducitur, vbi omnes ciues per vnum caput, vnumq. Principem reguntur, & gubernantur. Ex quo etiam regiminis,ſeu gubernationis genere,minora pericula timentur, minuſq. in ipſo tyrannidis reperitur.Licet enim in hac vita,miſerijs fallacijs,atq; calamitatibus plena, nullus vnquam dari poſſit ſtatus, ſeu gubernationis modus, ita exactus, omnibusq. ſuis numeris abſolutus,vt non alicui ſubſit periculo,in regimine tamen Monarchico,minora experiuntur damna, atque timentur pericula. Timetur quidẽ, & merito, ex Ariſtochratia,quæ eſt gubernatio paucorum diuitum,ſapiẽtium,atque prudentiũ,ne eiuſmodi regiminis modus, propter malam hominũ inclinationem,facili negocio in monopolium, ambitionẽ,&

Nota multa ꝑ Monarchica gubernatione, & regimine.

pro-

proprium commodum, ſiue propriam vtilitatem deuoluatur. Timetur item nec modicum, aut etiam immerito, ex Democratia, & populari regimine, ne minores ad ſuum peculiarem, & priuatum bonum attendentes contra maiores inſurgant, & conuertantur in magnum totius Reipub. excidium, atque perniciem. At in regno, ſeu regimine Monarchico, licet etiam non deſit aliquid ꝙ poſſit timeri, in eo tamen, vt omnes vnanimiter dicunt, minora ſunt pericula, minora inconuenientia, & ſi Rex fuerit, vti par eſt, ipſumq. eſſe conuenit, in eo principatu, atque regendi & gubernandi modo, longius eſt à ratione tyrannidis.

Præterea poteſt hoc ipſum ſpeciali alia ratione probari. Nam inter omnes regiminis ſpecies ſiue Principatus, ille melior, atque excellentior alijs, & merito cenſeri, ac exiſtimari debet, qui magis accedit, & maiorem ſimilitudinem, atque conformitatem habet cum Deo, ſeu, vt rectius loquar, cum regimine Dei. Omnis enim noſtra perfectio originem ex eo ducit, & creſcit eo amplius, quo noſtra humana cum diuinis magis conformantur: ſed vnus in toto vniuerſo orbe, eſt dumtaxat Deus, qui ſumma ſapientia, ſtabilitate, atque prudentia, totum hunc viſibilem, atque inuiſibilem mundum, ſumma concordia, pace, & iuſtitia, regit atque gubernat, per quem, vt habetur Prouer.8. Omnes Reges regnant, & omnes Principes imperant, & potentes decernnnt iuſtitiam: ergo huiuſmodi regimen inter omnia alia, cenſeri debet melius & potiſſimum, atque præſtantiſſimũ. Quod & vlterius confirmari poteſt, multis exemplis, petitis à rebus naturalibus. Videmus enim, quod omnia corporis membra, vni coaptantur capiti, per quod & reguntur, nec ſine magno diſcrimine, & damno membris, licet à capite recedere, vt conſtat experientia ipſa. Habetur etiam id in Iure *in cap. cum non liceat. de praſcript.* Apes etiam, quæ parua, ac minima ſunt animalia, per vnum ſuperiorem gubernantur, vt tradunt naturales, & habetur etiã in Iure *in cap. apibus.* 7. q. 1. Grues item, teſte D.Hieronymo in epiſt.4. ducem vnum habent, quem omnes ſequuntur alię. In naui etiã non eſt, nec eſſe debet, niſi vnus tantum gubernator. In quouis etiam grandi & copioſo exercitu, non niſi vnus ſupremus Dux, cuius ſignum, atque imperium ſolummodo expectatur ab omnibus. In vna domo, non niſi vnicus dominus. Romana item Reſpublica, duos ſimul Reges ferre non potuit, ac licet varijs modis, temporibus diuerſis fuerit gubernata, nunquam tamen ad ſubijciendum ſibi vniuerſum mundum peruenire potuit, niſi poſtquam ad vnitatem peruenit, atque ad regimen Monarchicum, quod fuit factum tempore Auguſti Cæſaris, vt conſtat ex humanis, atque diuinis Hiſtorijs. Nam & id habetur Lucæ 2. cuius tempore Chriſtus Dominus natus eſt. Dicendum eſt igitur, quod huiuſmodi Principatus, ſeu principandi modus, (Monarchicus nempe) primatum, ſeu primum locum tenet, inter omnes alios. Quibus præmiſſis, atque præſuppoſitis, vt ad propoſitam difficultatem redeam, eidem reſpondeo per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

Multum fuiſſet expediens, quod in toto noſtro ſacro Minorum Ordine, non fuiſſet niſi vnus dumtaxat Generalis Miniſter. Hæc concluſio probari poteſt in primis, quia ea fuit mens, & intentio Seraphici Patris noſtri Franciſci, vt conſtare facile poteſt, ex tota ipſius Regula, quæ conſtructa, & fabricata eſt, ſuper prædicto regimine Monarchiæ, quo contentus ad ſui Ordinis conſeruationem nihil curauit amplius, quam, vt omnes eius filij, ſecta-

Multum fuiſſet expediẽs, ꝙ in toto noſtro ſacro Ordine, nõ fuiſſet, niſi vnicus dumtaxat Generalis Miniſter.

ſectatores, atque diſcipuli, ſub vno eſſent tantummodo capite Generali Miniſtro, eidemq. firmiter obedirent, & ab ipſius obedientia nunquam recederent, tanquam vnius, & eiuſdem corporis naturalis membra ſub vno capite. Hoc cum pluries repetitum habeatur in Regula, præcipue tamen habetur in 8. cap. vbi expreſſa, quæ ſequuntur, ponuntur verba: Vniuerſi Fratres vnum de Fratribus iſtius Religionis, teneantur ſemper habere Generalem Miniſtrum, & ſeruum totius fraternitatis, & ei teneantur firmiter obedire. Quibus & accedit, quod Seraphicus Pater noſter Franciſcus, hunc modum regiminis, ſiue principatus, non ex ſuo (vt dicitur) deſumpſit capite, quinvero id fecit ad inſtar, & exemplum atque imitationem Chriſti Domini & Seruatoris noſtri, ſuum inſtituendo Ordinem, ad formam illius, quod ſcriptum in Euangelio reperit, in quo, vt facile intuenti patebit, etiam conſtitutum fuit ſupradictum regimen Monachicum, dum Chriſtus Dominus D. Petrum totius ſuæ Eccleſiæ caput conſtituit, qui illam regeret, tamquam vnicus, generalis, atque vniuerſalis omniũ Paſtor, cui etiam omnes tenerentur obedire. Quod etiã Monarchiæ regimen, ad amuſſim hodie noſtra ſancta ſeruat Eccleſia, vt experientia conſtat, & multis probat Symancas, lib. ſuo de Catholicis inſtitution. tit. 45. nu. 9. agendo de Papa. Vbi etiam dicit, quod, cum Dei perfectiſſima ſint omnia opera, haudquaquam de eo fuerat credendum, quod dilectiſſimæ ſuæ ſponſæ, & Eccleſiæ ſanctæ, aliud quam Monarchicum regimen reliquiſſet, cum omnium aliorum ſit præſtantiſſimũ atque potiſſimum. Ex quibus omnibus, conſtare cuiuis facile poteſt, quàm fuiſſet expediens, quod in toto ſacro noſtro Minorum Ordine, idipſum ſeruaretur, & non fuiſſet niſi vnicus dũtaxat Generalis Miniſter, cumq. tres habeantur hodie Conuentualium, ſiue Clauſtralium vnus, Capuccinorum alter, alter etiam noſtrorum Obſeruantiũ, neſcio quidnam boni ex hac tam multiplici diuiſione ſperari poſſit. Faxit Deus Optimus Max. & Summi Pontificis prouidentia, vt hæc tandem omnia finem accipiant, reſq. omnes noſtri ſacri Ordinis, ſua ſumma pietate, & clementia, atque benignitate, bono aliquo medio ita diſponat, & ordinet, vt omnes ad optatam pacem & vnitatem reducamur, ac ſub vno capite totius Ordinis vnico Generali Miniſtro, ipſi in omnibus, atque per omnia (vti tenemur, & par eſt) inſeruiamus, & ſicuti omnium noſtrum, vnus eſt Deus, vna Fides, vnum Baptiſma, vna, eademq. Religio, vna dumtaxat totius Regulæ obligatio, ita etiam omnium noſtrum, ex tot, ac tam diuerſis partibus, Regnis, Regionibus, atque Prouincijs congregatis, vnum etiam ſit ouile, vnuſq. ſolummodo omnium Generalis Miniſter, & paſtor. Hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS V.

Vtrum Generalis Miniſter, totius noſtri ſacri Ordinis Minorum, ſecundum noſtram Regulam, deberet eſſe perpetuus?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Generalis Miniſter noſtri ſacri Ordinis, iuxta Regulã debet eſſe perpetuus.

Generalis Miniſter, ſecundum noſtram Regulam, atque ex mente & intentione beatiſſimi Patris noſtri Franciſci, habebat eſſe perpetuus

tuus,nec alius ex vi eiuſdē Regulæ erat eligēdus, niſi p obitũ,ſiue deceſsũ, aut vero per promotionem, amotionem, ſiue priuationem ipſius. Huius concluſionis veritas conſtat ex verbis expreſſis eiuſdem Regulæ. Vbi poſtquam dictum fuit, quod vniuerſi Fratres, vnum de Fratribus iſtius Religionis teneantur ſemper habere Generalē Miniſtrum,& ſeruum totius Fraternitatis, & quod ei teneantur firmiter obedire, ſubditur, *quod eo decedente, electio ſucceſſoris, fiat à Miniſtris Prouincialibus, & Cuſtodibus, in cap. Pentecoſtes; &c.* Et paulo inferius dicitur, *quod ſi aliquo tempore appareret Vniuerſitati Miniſtrorum, Prouincialium, & Cuſtodum, prædictum Miniſtrum non eſſe ſufficientem ad ſeruitium, & communem vtilitatem Fratrum, teneantur prædicti Fratres, quibus electio data eſt, in nomine Domini alium ſibi eligere in cuſtodē* Ex quibus verbis plane conſtat,perpetuitas durationis officij Generalis Miniſtri, niſi in prædictis caſibus, obitus, ſiue deceſſus,promotionis, priuationis,vel amotionis, propter eius inſufficientiam, aut quippiam ſimile, de quo dicemus ſtatim. Quod in hac noſtra concluſione eſt dictum,per diutini temporis ſpatium, in noſtro ſacro Ordine,vſu, & conſuetudine fuit practicatum & obſeruatum, vt ſupra diximus in primo Articulo,conſtatq. ſatis ex Chronicis, atque Monumentis noſtræ Religionis, à tempore Seraphici Patris noſtri Franciſci, cuius ſacer Ordo cæpit ab anno 1209. vſque ad annum 1517. vbi in quodam generali Capitulo, Romæ celebrato ſub Leone X. contrarium fuit ſtatutum atque ordinatum, in Bulla dicta *Vnionis*, in qua inter alia,hoc habetur decretum, quod deinceps Generales Ordinis,non eſſent perpetui, ſed temporales, nempe ſexennij,ita vt cuiuſlibet Generalis Miniſtri ſexennio expleto, ipſo etiam facto, fuiſſet abſolutus à Generalatus officio, & pro tali ab omnibus haberetur, ſtatimq. eligeretur alius. Hæc ſunt, quæ ſtatuta ſunt ibidem, & quæ modo inuiolabiliter habentur in praxi. Cum hoc tamen ſtat, vt dictum eſt, quod ex vi ſupradictæ noſtræ Regulæ, atque ex mente, & intentione Seraphici Patris noſtri Franciſci,Generalis Miniſter noſtri ſacri Ordinis, debebat eſſe perpetuus, niſi in ſupradictis caſibus. An vero id fuiſſet expediens, nec ne? in Articulo ſequenti dicetur ſtatim.

ARTICVLVS VI.

Vtrum fuiſſet expediens, quod Generalis Miniſter noſtri ſacri Ordinis, atque in vniuerſum Religionum omnium Generales, eſſent perpetui?

Nauar. cõm. 3. de Regul. ſuper c. nullam. 18. q. 2. nu. 3. idē 2. lib. Conſil. de cauſa poſſeſſ. & proprietatis. conſ. 1 nu. 2. idem lib. 3. Conſ. de ſtatu Monac. conſ. 7. nu. 8.

DE hac difficultate, & quæſtione,quæ certe grauiſſima eſt, maximaq. conſideratione, & animaduerſione digna, agit Doctiſſimus Doctor Nauarr. in tribus ſuæ doctrinæ locis, vbi multis & efficaciſſimis rationibus comprobat,ſanctius, atque conuenientius facturum fuiſſe Religionibus cunctis, vt Prælati earumdem eſſent perpetui, quam temporales. Et addit, quod hæc mutatio, atque Prælatorum mutationis deſiderium, eſt nouum iuuenum quorũdam inuentum, eorum ſcilicet,qui per ambitionem, atque ſuperbiam alijs dominari ſemper volunt. Nam, inquit, dicta Prælatorum mutatio, aliquo licet reſpectu,Conuentibus videatur eſſe vtilis,ad ſeruanda temporalia, & ad euitanda aliqua mala & damna, quæ in præſentiarum non libet commemorare, aut de illis mentionem facere, quin vero placuit ſilentio præterire, alia tamen ratione ad id eſt multum damnoſa

Officiorum & Prælatorũ Religionũ perpetuitas laudatur, quâmaxime, & contrarium reprobatur.

noſa & nociua, & quoad ſpiritualia, peſſima atque pernicioſiſſima, cum per hoc eneruetur, atque minuatur auctoritas Prælatorum, & reuerentia Superiorum omnium, ad præmianda bona, & punienda & caſtiganda mala. Minuatur etiam charitas, obedientia, humilitas, & concordia ſubditorum, ad ſubeunda Superiorum præcepta, augeantur factiones, rixæ, diſcordiæ, murmurationes, adeo, vt nihil magis atque ardentius tractetur in Monaſterijs, quam quomodo per fas, ſiue per nefas, ille, aut ille, hoc vel illo modo, vltimo triennij, aut ſexẽnij anno, fiat Superior, ſiue Prælatus, qui ſuis fautoribus faueat, contradictoribus obſiſtat. Omnia hæc dicit prædictus Doctor Nauarro, eſſe certiſſima, & abſque vlla contradictione, licet ambitio, & dulcedo ſenſualitatis, perſuaſerint multis Regularibus, & Religioſis, melius eſſe regimen temporale, triennium, ſeu ſexennium, inuentum à recentibus, quam perpetuum, vt per frequentes mutationes ipſi (alias ignari, atque indigni) aliquando forſan fiant Prælati. Quæ quidem omnia, atque illius fortiſſimæ rationes, ſpiritu, vt videtur, feruenti, & ſapientia plenæ, quibus ad hæc in particulari probanda vtitur, adeo meum etiam pulſant animum, atque commouent, vt pro certo teneam ipſius opinionem, & ſententiam eſſe veriſſimam, pro qua etiam ſequentem ſtatuo concluſionem.

Concluſio.

Multo melius, atq. cõuenientius foret, quod generales Miniſter noſtri ſacri Ordinis, omniumq. aliorũ Religionũ Prælati eſſent perpetui quam temporales.

Sententia, & opinio eſt Nauarri, & aliorum multorum, quod multo melius, atque conuenientius foret, vt Generalis Miniſter noſtri ſacri Ordinis, & omnes in vniuerſum Generales Religionum omnium, eſſent perpetui, quam quod eſſent temporales, triennij, vel ſexennij. Hanc concluſionem multis in locis tenet ſupradictus Nauarro, ſed maxime *in cap. nullam. 18. q. 2. num. 3.* Et ad id probandum dicit in primis, quod per hanc Generalium, & aliorum Prælatorum continuam mutationem, multum diminuitur atque eneruatur ipſorum poteſtas in ſubditos, per poteſtatem in eoſdem Monachos, ſiue Religioſos conceſſam. Pro quo inducit *cap. viſis. 16. q. 2*, quo continetur illud celebre, ac ſolemne dictum, nempe, *Humani eſſe moris illum timere, cuius iudicio, quis nunc erigitur, nunc deprimitur.* Ex quibus verbis colligit prædictus Nauarr. per ſupradictam Prælatorum Regularium mutationem, ac temporale gubernium, multum ipſorum auctoritatẽ eneruari, atque diminui, circa regendos, & gubernandos ſibi ſubditos, cum in ſuis officijs, & adminiſtrationibus, ab eorum ſuffragijs dependeant, ipſorumq. gratiam, & beneuolentiam mendicare cogantur, vt iterum eligantur. Minuitur etiam (inquit) præterea, eorumdem ſubditorum reuerentia, & obedientia, cum propter hoc ijdem minus eos timeant, quia eiſdem indigent. Hęc certe ratio cuilibet, vel mediocriter in Religionis rebus, & negotijs exercitato, videbitur aptiſſima atque efficaciſſima.

Nota valde mala, & dãna, quæ ſubſequũtur ex Prælatorum continua mutatione. Humani eſt moris illũ timere, cuius iudicio quis, nunc erigitur, nunc deprimitur.

Sed ſecundo probat idipſum, ex experientia, quæ rerum eſt omnim magiſtra, vt habetur *in cap. quam ſit, de elect. lib. 6.* & ex ipſa inquit ſatis conſtat, ꝙ propter ſupradictam Prælatorum mutationem, innumera exoriantur in Religionibus ſpiritualia vitia, oritur enim in primis truculenta quædam ambitio, qua bona, aut forte maior Monachorum & Religioſorum pars ad Præfecturas anhelant, in ſemetipſis adimplentes illud, quod habetur *in cap. quorundam, de elect. lib. 6.* vbi dicitur, quod quorumdam Religioſorum oculos ſic vitium ambitionis excæcauit, vt quaſi ſuæ profeſſionis immemores, qui contemptis honoribus, abiectis diuitijs, ſpretiſq. delicijs, alterius ditioni proprium ſubiugarunt arbitrium, retro aſpicientes ad aratrum,

Nota hoc valde pro Religioſis ambitioſis officiorum, & honorum.

trum manu miſſa, dum præcipitanter ruunt, in litigiorum anfractus, multis cauſarum ſtrepitibus ſemetipſos inuoluunt. Verba ſunt quidem nota:u digniſſima. Oriuntur etiam (inquit Nauarr.) conuentiones interdum ſimoniacæ, quibus alij alijs ſuum auxilium & fauorem, futuris temporibus promittunt, quo in præſenti ſibi faueant, cõtra illud quod habetur *in cap. quam pio. 1. quæſt. 2. & cap. vlt. de pactis*, vbi acriter eiuſmodi pacta & conuentiones reprehenduntur. Hinc præterea eneruatio totius Regularis diſciplinæ initium ſumit, dum Prælati ſuffragatoribus ſuis, fauores, honores, indulgentias, licentias, atque impunitates promittunt, quinvero & dant. Item & quædam ſubornatio perpetua, peſtilensq. colluſio, qua alij ſibi, alij alijs, in fine triennij, ſiue ſexennij, aliorum procurant vota, & ſuffragia contra innumera capitula, & Iuris canonici decreta, huiuſmodi ſubornationibus, & colluſionibus obuiantia, quæ habentur *in cap. 1. & toto tit. de colluſione deteg. & in cap. ſeries, de teſt. & in clem. 2. eodẽ tit.* & ſæpe alibi. Hinc etiam (inquit) prodeunt factiones, & diſſidia, interdum irreconciliabilia, quæ impediunt cultum Auctoris pacis, qui non colitur niſi tempore pacis, ac in cordibus pacificis, vt habetur *in Clem. dudum, de ſepult.* Inſuper & ſuſurrationes, murmurationes, & detractiones fere continuæ, dum alij aliorum, veros, aut etiam falſos defectus, & vitia, tam naturæ, quam morum detegunt, & interdum augẽt, aut etiã falſos imponunt, quo factionis contrariæ perſonarum, opinionem bonam tollant, aut ſaltem minuant, inſtar illius, quod habetur *in cap. inter verba. 11. q. 3.* Ad hæc, & è contrario nonnunquã quædam pax, & concordia ficta & mala, commendatio etiam & laudatio immodica, & quandoq. falſa, qua ſuorum amicorũ, atq; ſuæ factionis perſonas extollunt, & in cælum vſque efferunt & eleuant contra omnem Religioſam modeſtiam, quinvero & cõtra omnẽ prorſus rationem. His omnibus (inquit dictus Nauar.) accedit in adminiſtrationibus, & gubernationibus ſpiritualibus, & temporalibus, quibus Prælati, & Superiores, à ſibi ſubditis eorum gratiam, atque beneuolentiam mendicare coguntur, ſublatio & eneruatio auctoritatis corrigendi illos, aut aliquid præcipiendi, quod ſit contra eorum voluntatem, contra illud, quod habetur *in cap. cum inter. de conſuet.* Quod adeo verum eſſe dicit, vt feratur, electos raro, aut ſaltem eo anno quo eliguntur, nullum eorum, qui ſibi ſuffragati ſunt, in gratiam ſuorum ſuffragiorum, caſtigare, aut eis ingratum aliquod præcipere audere; quin vero nec ipſis aduerſarijs ſuis vllo modo diſplicere, prouidentes, quod elapſo tempore ſui triennalis, ſiue temporalis officij, in ipſorum manus incident ipſi. Tandem vltimo ait, quod ex dicta temporali adminiſtratione, & gubernatione exoriri ſolet, interdum, inclementia, atque crudelitas maxima Prælatorum, vltra quam credi poſſit, ad puniendos, corrigendos, & quandoq. etiam inquietandos eos, qui in dictis electionibus vllo modo ſibi fuerunt aduerſati, & occaſione oblata, vel quæſita, ad eijciendos & relegandos, in alia monaſteria, & nonnunquam in carcerem conijciendos, voceq. actiua & paſſiua priuandos, præſertim ſi per ſtatuta liceat; aliquorum etiam regimen de amicorum cõſenſu, in aliud nouum triennium prorogãdo. Ad quod propoſitum inquit, in quadam Religione ſe vidiſſe, quoſdam religioſos benemeritos, eo quod contradicturi cuidam electioni videbantur, longe ad aliqua negotia fuiſſe miſſos, in alia Monaſteria pro pænitentia agenda & interdum relegatos, voce actiua, & quandoq; paſſiua priuatos, & multa alia quæ referre in præſentiarum non libet. Quibus ſuum propoſitum, atque intentum probat pleniſſime,

quæ

quæ quidem Nauarri arguméta deſumpta ab experientia,in ijs rebus quammaximi ſunt ponderis ,atque momenti .

Nota hoc valde,quod ex cõmuni conſenſu Patrũ,& fundatorum omnium Religionũ,Prælati generales ſemper fuerũt perpetui .

Sed preterea ad id probandum,alia,neque minus forti atque efficaci prędictus Doctor vtitur ratione , deſumpta à facto atque ab exemplo ſanctorum antiquorum Patrum , Baſilij, Auguſtini, Benedicti, Bernardi,Dominici, & Seraphici Patris noſtri Franciſci, qui vt videre licebit in ipſorum Regulis neque quidẽ ſine ratione,& conſideratione magna,ſtatuerunt, & decreuerunt , vt ſuarum Religionum Prælati, ſed maxime Generales ,eſſent perpetui , non vero temporales , quod & inuiolabiliter per multorum annorum centurias, in dictis Religionibus obſeruatum fuit , quando Prælati Regulares (quod dici poteſt abſque cuiuſpiam iniuria) erant ſanctiores , atque meliores, quam nunc ſint . Si igitur (inquit Nauar.) Religionum omnium Patriarchis & fundatoribus prædicta inſtitutio vtilior, atque commodior viſa fuit, ſubditorum quieti & paci, ac eorũ ſpirituali regimini,atq. ita id inſtituerunt, & decreuerunt, non eſſe conueniens videtur ab eorum antiqua , & originaria inſtitutione diſcedere, nouiſq. inuentis quorumdam iuuenum Religiones omnes in dies inquietare , expoſtulando, & petendo à Summis Pontificibus noua quotidie priuilegia , & ſtatuendo,atque determinando, quod Prælati Generales non ſint perpetui, ſed temporales . Ad hoc etiam probandum adducit exemplum Tyberij Cæſaris , qui vt refert Suetonius Tranquillus in ipſius vita, raro , aut nunquam,rectores Prouinciarum mutabat , quia experimento didicerat,quam eſſet Reipublicæ conueniens Magiſtratuum perpetuitas . Sed hæc , & multa alia ibidem contenta , quæ ad hoc propoſitum dici poſſent, breuitatis gratia facio miſſa . Hoc tamen dicere non præteribo , quod in ſupradicto lib.3. Conſiliorum,de ſtatu Monachorum,conſ.7. in fine , vt huic rei , quæſtioni , ac difficultati vltimam manum imponeret,dixit prædictus Nauarro: *Supradicta omnia,*inquit, *teſtor,atque teſtificor, vt annoſus teſtis , & conſultor , ad quem innumerorum peccatorum , tam ſymoniæ , quam ambitionis , ſuperbiæ , factionum , diſcordiarum, & murmurationum, cognitio frequentiſſime, tum per Confeſſarios, tum per ipſoſmet Prælatos, & ſubditos , pro medicina contra ſcrupulos quærenda, peruenit . Teſtor,inquam,quod ſi abſque ſcandalo poſſem,antiquum ſtatum perpetuorum Prælatorum reſtituerem, quem Sancti Patres Baſylius,Auguſtinus, Benedictus,Bernardus, & etiam Dominicus , & Sanctus ipſe Franciſcus inſtituerunt , ſeruatis ad vnguem Canonibus , quibus Prælati ſuo munere abutentes, deponerentur , & eycerentur, & ſine vlla negligentia caſtigarentur .* Verba ſunt certe iſta notatu digniſſima,vtpote Doctoris ſapientiſſimi atq. doctiſſimi,ſimulq. religioſiſſimi, qui etiam dicit ibidẽ, quod licet ex eo quod Prælati Generales ſint perpetui , aliqua interdum ſuboriantur, aut ſuboriri poſſint inconuenientia,nempe tyrannis , mala adminiſtratio , & gubernatio , aut diſſipatio bonorum temporalium, in eis quorum Monaſteria,& Conuentus, hereditates,& prędia, redditusq. annuos habent,hæc omnia , & multa alia mala , & damna , etiamſi interdum ſuboriantur, ſupradictorum malorum, atque damnorum comparatione , adeo eſſe videntur minima, & parua , vt de eis nullatenus ſit curandum, cum iuxta communem regulam, & habetur *in cap.1, diſt.18.* ex duobus malis minus ſit eligendum , aut etiam tolerandum . Hæc ſupradictus Nauarro, quæ de iſto Articulo dicta ſufficiant , non propterea damnando Summorum Pontificum Conſilia & Bullas , dum ſtatuerunt contrarium, & Prælatos eſſe triennales , aut biennales .

Nota hoc valde .

Ex duobus malis minus eſt eligendum .

QVÆ-

QVAESTIO VII.

De Generali Miniſtro, quantum ſpectat ad ipſius iuriſdictionem, auctoritatem, & poteſtatem in ſibi ſubditos, in qua ponuntur plura, in quibus nihil poſſunt Miniſtri Generales, & quæ ſolum Summo Pontifici ſunt reſeruata, in duodecim Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quam habeat auctoritatem, & poteſtatem in ſuos ſubditos, Generalis Miniſter, in noſtro ſacro Ordine?

Generalis Miniſter ſacræ noſtræ Religionis ex vi ſui officij Patriarchis, ſeu Primatibus aſſimilatur, & cōparatur.

PRo huius Articuli intelligentia præmitto, quod noſtra ſacra Minorum Fratrum Religio, ad inſtar Catholicæ Romanæ Eccleſiæ conſtructa, & fabricata, ex vi Regulæ, vnum dumtaxat habere debet Generalem Miniſtrum, & ſeruum huius totius Fraternitatis, Summo Romano Pont. immediate ſubiectum, qui & iure optimo Primatibus, ſiue Patriarchis aſſimilatur, & comparatur. Sicut enim Primas, qui ſolo nomine à Patriarcha differt, vt dixit Anacletus *in cap. Prouincia. 99. diſt.* eſt, & dicitur ille, qui alicui præeſt nationi, in qua plures ſunt Epiſcopi, qui ſunt quaſi Prælati Prouinciales, ſic & in noſtro nunc ſacro Ordine, Generalis Miniſter omni noſtræ præeſt nationi, ſiue Religioni, in qua ſunt etiam plures quaſi Epiſcopi & Prælati Prouinciales, qui communi vocabulo Miniſtri, Prouinciales dicuntur, immediate illi ſubditi, atque ſubiecti. Quos omnes, vt dictum eſt ſupra, ſtatutis temporibus ad Capitula generalia conuocat, eo fere modo, quo & & ad Concilia, Patriarchæ, & Primates, ſuæ nationis Epiſcopos quandoque conuocare ſolent. Hac ratione Generalis prædictus, cũ recipitur prima vice, in noſtris Cõuentibus, à tota cõmunitate recipitur ad modũ cuiuſdam Patriarchæ cum cruce, cantantes, Salue ſancte Pater, & deducitur ad Eccleſiam ante Altare maximum. ad quod poſt decantatam orationem, accedunt omnes Fratres illius, benedictionem recepturi, cum magna ſolemnitate. Eſt igitur ſupradictorum Generalium Miniſtrorum iuriſdictio, auctoritas, atque poteſtas, in ſibi ſubditos, perquam ſimillima iuriſdictioni, auctoritati, & poteſtati quam habent ſupradicti Patriarchæ, & Primates, in omni ſua natione, & hoc eſt certiſſimum, atque conſtitutiſſimum, quamuis, vt credo, non ita bene & plene ab omnibus, vti par erat, intellectum. Sed quidquid de hoc ſit, Doctores Iuriſperiti, qui hac de re tractant, & agunt de Prælatorum Regularium iuriſdictione, eorum ſcilicet, qui iuriſdictionem habent, vt dicitur, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem, quales ſunt Generales Miniſtri ſupradicti, & etiam Prouinciales, vt ſuo loco dicemus, vnanimiter concedunt, ꝙ poſſunt ipſi circa ſibi ſubditos, omnia ea in quibus à Iure non ſunt prohibiti, & quæ Archiepiſcopi, & Epiſcopi de iure poſſunt circa Clericos illis ſubditos. Hoc tenet expreſſe Panorm. ab omnibus receptus, & circa hoc à nemine reprobatus, de mente Federici, & Benedicti, *in cap. etſi clerici, de iudicijs. §. de adulterijs. num. 6.* Et Syluester *verbo, diſpenſatio, q. 14. & q. 20.* vbi & enumerat plures caſus, in quibus Abbates,

Generalis Miniſter de Iure communi, cum ſit verus, atque legitimus Prælatus, & ita ſupremus, poteſt in ſibi ſubditos omnia, in quibus ſpecialiter non eſt prohibitus, & quæ Archiepiſcopi, & Epiſcopi in clericos ſibi ſubditos.

bates, & Religioſorum Prælati, etiam inferiores, cum ſibi ſubditis poſſunt diſpenſare, de quibus dicemus poſtea in particulari, ac etiam de alijs, in quibus diſpenſare ſunt prohibiti, vnde quo iuriſdictio, auctoritas, atque poteſtas, ſupradicti Generalis Miniſtri in ſibi ſubditos, ſummatim in iſto Articulo, ac præ manibus habeatur, ſequentes ſtatuo concluſiones.

Prima Concluſio.

Generalis Miniſter Iure cōmuni ordinario, naturali, diuino, & humano, habet in ſuos ſubditos iuriſdictionē, q̄ Archiepiſcopi, & Epiſcopi in ſuos, in quibus non ſunt prohibiti.

GEneralis Miniſter, iure communi ordinario, naturali, diuino, atq; humano, in ſuos ſubditos omnem illam auctoritatem, atque poteſtatem habet, quam Archiepiſcopi, & Epiſcopi in ſuos, & generaliter circa illos diſpenſare poteſt, in omnibus illis caſibus, in quibus iure non eſt prohibitus. Hæc concluſio procedit vel maxime præſupponendo, ſecundum multorum probabilem opinionem, quod Monachatus, ſiue Monachiſmus eſt de iure diuino, & iure etiam diuino ſtatutum, vt in Religionibus, & Religioſorum Ordinibus, proprij ſint Prælati ex eiſdem aſſumpti, ad eoſdem regendos, & gubernandos. Qua de re, plura diximus in præcedenti Tomo quæſt. 13. Articulo 4. vbi, vt credo, luculenter oſtendimus, atque mōſtrauimus, quod Religioſorum ſubiectio ad ſuos Prælatos, eſt de iure diuino, & non ſolum de Papali humano, quo præſuppoſito tamquam certo, certiſſima etiam eſt noſtra ſuprapoſita concluſio. Sed eſto, ſi id non ita foret, quinvero Prælatorum Regularium poteſtas, ortum, atque originem haberet dumtaxat, à Iure Papali humano, adhuc certiſſimum eſt, quod ſupradicti Prælati Regulares, iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem habentes, quales ſunt Generales, & Prouinciales, poſſunt in ſuos ſubditos, quidquid Archiepiſcopi, & Epiſcopi in ſuos, poſtquam eiſdem in iuriſdictione ſunt quaſi æquales, aut ſaltem quàmaxime illis aſſimilantur. Vnde ſicut dicti Archiepiſcopi, & Epiſcopi, ſi non fuiſſent prohibiti, & nulla fuiſſet eis facta prohitio à iure, vel Summo Pontifice, aut ab Eccleſia, poſſent in ſuis Diæceſibus, Archiepiſcopatibus, & Epiſcopatibus, quidquid poteſt Summus Pontifex in tota Eccleſia, vt expreſſe tenent doctiſſimi Patres, Frater Franciſcus de Victoria in Relectione de poteſtate Papæ, & Eccleſiæ, quæſt. 2. num. 28. & Soto in 4. diſt. 27. quæſt. 1. Art. 4. ita & Prælati Regulares ſupradicti, Generales, ſiue Prouinciales, cum ſint quaſi æquales, aut ſaltem ſimiles, prædictis Archiepiſcopis, & Epiſcopis in poteſtate & iuriſdictione, poſſent (ſi non fuiſſent prohibiti) circa ſuos ſubditos, omnia ea, quæ & ipſe Summus Pontifex in tota Eccleſia, & hoc eſt certū. Sed tamen multa ſunt in Iure, Archiepiſcopis, & Epiſcopis prohibita, & ſolummodo Romano Pōtifici reſeruata, quæ & eodem, ſiue potiori Iure, prohibita etiam ſunt, Prælatis Regularibus, de quibus dicemus in hoc, & ſequentibus Articulis. Supradicta omnia ſunt iuri communi conſona, atque conformia, & ei quod expreſſe habetur diffinitum, *in cap nullam* 18. *quæſt.* 2. Vbi Pelagius Papa agendo de poteſtate Prælatorum Regularium, aſſeueranter dixit, *Quod tota poteſtas Monachorum ad Abbatem pertinet.* Super quæ verba Nauarr. in Commentario ad dictum cap. num. 4. notandam eſſe dicit illam particulam, ſiue dictionem, *totam*, per quam, ſuo videri inſinuatur, daturq. intelligi, plenitudo poteſtatis, ſeu vniuerſalis poteſtas, quam de Iure communi ſupradicti Abbates, & Prælati Regulares habent circa ſuos ſubditos, tam quoad temporalia, quam quoad ſpiritualia, prout in eodem *dicto cap. nullam*, latius continetur. Sed ne cuipiam nominis æquiuocatio, anſam & occaſionem forſan præbeat erran-

Nota hoc valde pro auctoritate Prælatorū Regularium.

errandi, aduerto, quod in dicto capitulo, atque decreto Pelagij, non cõprehenduntur omnes in vniuerſum Abbates locales, ſed ſolummodo Abbates maiores, qui iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem habent, quales erant olim, ſuntq. multi hodie, in Ordine, & Religione ſancti Benedicti, qui à Regibus præſentantur, atq. à Summo Pontifice præficiuntur, & approbantur. Neque eſt eadem ratio de alijs Abbatibus minoribus, atque inferioribus, qui ſubduntur alijs Prouincialibus, ſiue Generalibus, quod dico, vt ne quis eorum exiſtimet, tantam ſe habere auctoritatem, poteſtatem, & iuriſdictionem erga ſibi ſubditos, quantam habent alij Abbates maiores, Prouinciales, ſiue Generales. Hæc incidenter ſint dicta, nam hac de re plura ſumus dicturi infra, quando agemus de auctoritate, poteſtate, & iuriſdictione Prælatorum omnium localium, ſiue Conuentualium. Et tandem aduerto, quod quando Syluester in Summa, *verbo, diſpenſatio. quaſt.* 20. dicit, Abbates diſpenſare non poſſe, niſi in certis quibuſdam caſibus, quos ibi ponit, id intelligendum eſt, de illis Abbatibus ſupradictis particularibus olim, qui erant Epiſcopis ſubiecti, atque de alijs Prælatis localibus, non habentibus iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem, vt expreſſe tenet Panorm. *in dicto cap. atſi clerici. de iudicijs.* non vero de alijs. Quo præmiſſo atque præſuppoſito, ſit ſecunda concluſio.

Nota, quibus Prælatis conueniat hæc omnimoda poteſtas.

Secunda Concluſio.

Multa ſunt de iure communi, prohibita Archiepiſcopis, & Epiſcopis, & conſequenter proinde, Prælatis Regularibus, tam Generalibus, quam Prouincialibus, quæ iure poſtea ſpeciali, atque ex priuilegio, ex Summorum Pontificum benignitate, conceſſa ſunt ſupradictis Prælatis Regularibus, in quibus auctoritate Apoſtolica cum ſibi ſubditis, ſpecialiter poſſunt diſpenſare. Hæc concluſio non aliter poſſet, aut deberet probari, quam referendo, & adducendo ſupradicta ſpecialia priuilegia: ſed quia hæc multa ſunt, & circa multos, varios, atque differentes caſus, quos longum eſſet nimis velle in præſentiarum recenſere, nec oportet, vt omnia ſimul inuoluantur, & confundantur, ſuo proprio loco dicentur infra, cum agemus in generali, atq. in particulari, de ſupradictorum Prælatorum Regularium iuriſdictione, auctoritate & poteſtate, ad diſpenſandum cum ſibi ſubditis, in certis quibuſdam particularibus caſibus. Hæc pro nunc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Multa ſunt iure communi prohibita Archiepiſcopis, & Epiſcopis, & conſequenter ſupradictis Prælatis Regularibus, niſi ex priuilegio ſpeciali.

ARTICVLVS II.

Vtrum Miniſter Generalis, in noſtro ſacro Minorum Ordine, circa ſibi ſubditos, poſſit aliquid in rebus, & cauſis ſpectantibus ad Fidem?

PRo huius Articuli, atque ſequentium intelligentia, aduertere oportet, id quod, & præcedenti Tomo quæſt. 13. Art. culo 7. & in libro noſtro Ordinis iudiciarij, quæſt. 2. Articulo 8. luculenter oſtendimus, Summum Pontificem iure optimo limitare potuiſſe, atque reſtringere, in certis quibuſdam caſibus, prædictorum Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum, & conſequenter Prælatorum omnium Regularium iuriſdictionem, fuiſſeq. prædictorum omnium auctoritatem, & poteſtatem ex ſe reſtringibilem, id quod

Summus Pont. iure optimo potuit reſtringere, & limitare Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum, & Prælatorum Regularium iuriſdictione, id quod & effectum eſt de facto.

In generali cõceſſione non conueniunt intelligendi caſus enormes, & qui ſpecialiter ſũt Summo Pontif. reſeruati.

id quod & effectum fuit de facto. Reperiuntur enim in iure, vt ſatis conſtat, plures cauſæ, & caſus, in quibus ſupradicti, nihil omnino poſſunt, nullamq. habent auctoritatem, & poteſtatem, eo quod ſunt ſoli Romano Pontifici reſeruati. Quod adeo verum eſt, vt eorum multi non conueniant intelligendi iu generali mandato, ſiue conceſſione, ſed requiritur licentia, & facultas ſpecialis, iuxta id quod habetur in Iure, *in cap. huic ſoli Sedi. 17. diſt. & cap. quod translationem, de efficio delegati, & cap. licet in tantum, de translat. Epiſcop.* Supradicti caſus ex corpore Iuris decerpti, ſummatim ac breuiter complectuntur, & referuntur à Syluestro in ſua Summa, *verbo caſus, quæſt.* 17. vbi & dicit eos eſſe num. 50. quorum omnium primus eſt quæcumque cauſa, ſiue quæſtio pertinens ad Fidem, atque ad Sacramenta, de quo ſolummodo caſu agendum eſt in præſenti Articulo. De reliquis autem dicemus poſtea per ordinem, in ſubſequentibus Articulis. Quando igitur in præſentiarum quæritur, Vtrum Generalis Miniſter, in noſtro ſacro Minorum Ordine, circa ſibi ſubditos, poſſit aliquid in rebus, & cauſis ſpectantibus, & pertinentibus ad Fidem? vt cum diſtinctione, & claritate habeatur, quod tenendum eſt, difficultati propoſitæ, reſpondetur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Certiſſimũ eſt, quod de iure cõmuni loquẽdo, quæcumq. cauſa pertinẽs ad fidem, & ad ſacramenta, eſt Summo Pont. reſeruata,

Nota hoc valde, de differentia, quæ verſatur inter determinationem iudicialem, & doctrinalem cauſarum Fidei.

CErtiſſimum eſt, & omni dubio procul, quod de Iure communi loquendo, quæcumque quæſtio, ſiue cauſa, ſpectans, atq. pertinens ad Fidem, eſt Summo Pontifici reſeruata, ab ipſo tantummodo decidenda, atque determinanda, & idem intelligendum eſt de cauſis ſpectantibus ad Sacramenta. Hæc concluſio habetur expreſſa *in cap. quoties. 24. q. 1.* vbi dicitur, *quod quotieſcumque ratio fidei ventilatur, eius deciſio ad Romanam Eccleſiam deferatur.* Idem colligitur *ex cap. Frater noſter. 16. quæſt.* 1 *& cap. præceptis. diſt. 12. & cap conuenior. 23. quæſt. vlt. & cap. 2. diſt.* 80. Sed intelligendum hoc eſt, quantum ad determinationem iudicialem, non vero quantum ad ventilationem doctrinalem, prout eleganter notat, & aduertit gloſſa in dicto cap. *quoties*, dicens, quod aliud eſt quæſtionem de Fide motam terminare (quod nulli præterquam Romanæ Sedi permittitur) aliud vero, ipſam ſine diffinitione ventilare, quod Patriarchæ, & Primates facere poſſunt, ſicut & fecerunt hi, qui in dicto cap. Innocentium Primum conſuluerunt, in quodam Concilio Mileuitano. Sed miſſa hæc facientes, quia non ſunt præſentis propoſiti, operæpretium eſt ſciamns, quid ſit dicendum, circa abſolutionem à culpa, ſiue circa peccata in Fidem commiſſa? de quo ſit ſecunda concluſio.

Secunda Concluſio.

Abſolutio etiã ab hæreſis crimine, de Iure eſt Summo Põtif. reſeruata.

Quo tempore cæpit prædicari Bulla Cœnæ Domini.

Certiſſimum etiam eſt, quod de iure communi loquendo, etiam abſolutio ab hæreſis crimine, eſt Summo Pontifici reſeruata. Hæc concluſio habetur expreſſa in multis Iuribus, ſed ſpecialiter in Bulla Cœnæ Domini, quæ ſingulis annis promulgatur, Romæ de nouo, in die ſupradicto Cœnæ Domini, quæ quidem Bulla, vt inquit Magiſter Soto in 4. diſt. 22. quæſt. 2. Articulo 3. concluſione 5. promulgari cæpit tempore Martini Quinti, circa annum Domini 1420. quo tempore Boæmorum hæreſes in Concilio Conſtantienſi fuerunt damnatæ. Cuius etiam meminerunt Paulus Secundus, & Sixtus Quartus in peculiaribus ſuis Extrauagantibus, ſed poſtmodum Leo Decimus eandem auxit, aduerſus Martinum

Luthe-

Lutherum, quod & deinde fecerunt Paulus Tertius, Paulus etiam Quartus, & omnes alij Summi Pontifices, qui poſtmodum eoſdem ſunt ſubſecuti. Cuius quidem Bullæ, primus caſus eſt hæreſis. Et omnes ibidem hæretici excommunicantur, cuiuſcumque nominis, ſexus, & conditionis extiterint, ipſorumq. fautores, defenſores, atque receptatores, ea ratione, qua ſunt hæretici, atque eiuſdem excommunicationis cenſura, & ipſius abſolutio ſoli Romano Pontifici reſeruatur. Sed intelligendum hoc eſt, de hæreſi vocali, verbo, facto, ſiue ſcripto exterius prolata, & publicata, vt notat, & aduertit idem Soto, vbi ſupra, & Cajetanus, *verbo hæreſis*, Videatur etiam hac de re, Enriquez in 1. Tomo lib.3. de Sacramento Pœnitentiæ cap. 16. num. 2. & Doctores innumeri, qui ibidem ab ipſo citantur.

Difficultas. An Generalis Miniſter abſoluere poſſit ab hæreſis crimine.

Sola igitur modo difficultas eſt, de abſolutione ab hæreſis occulto crimine, ſeu ab hæreſi occulta, & mentali, An hæc etiam ſit quoad abſolutionem, Summo Pontifici reſeruata, & an Generalis Miniſter, ſibi ſubditos ab ea vllo modo poſſit abſoluere? Et ratio dubitandi eſt, nam in Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 6. facultas conceditur Epiſcopis abſoluendi ab huiuſmodi hæreſis occulto crimine, licet in foro conſcientiæ tantum, & dicitur, quod ipſis, non vero eorum Vicarijs, idipſum ſit permiſſum. Vnde cum prædictus Generalis Miniſter, & Religionum Prælati, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentes (vt in præcedenti Articulo diximus) Epiſcopis ſint quammaxime ſimiles in iuriſdictione circa ſibi ſubditos, non modica quidem inſurgit dubitandi ratio, An idipſum ſuorũ ſubditorum reſpectu, per ſeipſos facere poſſint, & abſoluere ſibi ſubditos religioſos, à prædicto hæreſis crimine occulto, ſicut iuxta opinionem multorum, id facere poſſunt Epiſcopi ſupradicti, ex dicto decreto Conc. Trid. Propter hanc fortiſſimam rationem, multi grauiſſimi Doctores partem tenent affirmatiuam, fundati in doctrina Panorm. *in cap. at ſi clerici. de iudicijs. §. de adulterijs. num.* 18. qui ſecutus Benedictum, & Fredericum conſtanter, atque affirmanter dicit, quod quidquid conceditur Epiſcopis, pertinens ad poteſtatem iuriſdictionis, conceditur etiam prædictis Prælatis Regularibus, circa ſibi ſubditos, ex eo quod in eo caſu, ſunt quaſi Epiſcopi, & iuriſdictionem habent quaſi Epiſcopalem, quod expreſſe dicit *gloſſa in clem. 1. de rebus Eccleſiæ non alienandis, verbo, proprij Prælati*, citans ad idem *cap. Abbates, cum gloſſa de priuilegijs. lib. 6. verbo, quaſi Epiſcopalem*, vbi inquit, loquendo de illis, *quod cum Epiſcopalem iuriſdictionẽ non habeant, quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem dicuntur habere* id quod & in ſimili alio caſu, atque propoſito, expreſſe tenet Nauar. in ſuo Manual. cap. 12. num. 75.

Prima opinio, aſſerentiũ Prælatos Regulares abſoluere poſſe ſibi ſubditos ab hæreſis occulto crimine.

Secũda opinio, aſſerens Prælatos Regulares nõ poſſe abſoluere ſibi ſubditos ab hæreſis occulto crimine.

Sed Pater Frater Emmanuel Rodriguez tomo 1. qq. Regular. quæſt. 20. Articulo 10. dicit, quod quamuis verum ſit, quod in dicto Conc. Tridentino, facultas concedatur ſupradictis Epiſcopis, abſoluendi in foro conſcientiæ, ab hæreſis occulto crimine, non proinde conſequitur, Prælatos Regulares, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentes, eandem habere, quia (inquit) Epiſcopi, vltra id quod Epiſcopi ſunt, habent modò titulum, & officium Inquiſitorum, quinvero, & ſunt hæreticæ prauitatis Inquiſitores, quod non habent prædicti Prælati Regulares, reſpectu ſuorum ſubditorum (licet olim illud habuerint) ac proinde non ſequitur: Prælati Regulares habent iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem, erga ſibi ſubditos: ergo poſſunt idipſum facere, quod Epiſcopi erga ſuos, & conſequenter, eoſdem abſoluere

à crimine hæreſis occulto. Non (inquit) valet hæc conſequentia, quia Epiſcopi vltra iuriſdictionem ordinariam Epiſcopalem, ratione ſuæ dignitatis eiſdem conceſſam, habent annexum munus, & officium Inquiſitorum, vt dictum eſt.

Sed hæc ſententia, & argumenti ſolutio, non alijs placet, tum quia officium prædictorum Inquiſitorum, quoad hæreſis crimen, multo tempore ante dictum Concilium Tridentinum, eiſdem Epiſcopis fuit ſublatum, ſicut & Prælatis Regularibus, qui & ante ipſum, illud etiam habuerunt: ex quo ad id muneris, ſpeciales Inquiſitores hodie ſunt electi, inſtituti, & deſtinati: tum etiam quia dicta conceſſio, de qua in præſentiarum eſt ſermo, non fuit facta eiſdem, qua ratione ſunt, aut eſſe dicuntur hæreticæ prauitatis Inquiſitores, nec de hoc vlla mentio fit ibidem, ſed qua ratione ſunt Epiſcopi, & ordinarij Prælati, & Epiſcopalem habent iuriſdictionem. Cum igitur in hoc (vt dictum eſt) Prælati Regulares, Generales, & Prouinciales, Epiſcopis ſint perquam ſimiles, & circa ſibi ſubditos, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem in Iure dicantur iuriſdictionem habere, vt iam omnes communiter Doctores ſine diſcrimine, & abſque delectu concedunt, neque ſubditi Religioſi peioris eſſe debeant conditionis, quam Clerici, aut cæteri ſeculares, dicendum perinde profecto videtur, ſi Epiſcopi id facere poſſunt, quod eadem ſit ratio de illis, & de Epiſcopis, quoad facultatem abſoluendi ſibi ſubditos, in foro conſcientiæ tantum, à prædicto, hæreſis occulto crimine. Præterquamquod ſi Inquiſitorum officium ad hoc aliquid facere videbatur, etiam ipſi olim Prælati Regulares de iure antiquo, ſeu potius ex ſpeciali priuilegio, quinvero ex innumeris priuilegijs, reſpectu ſuorum ſubditorũ, erant hæreticæ prauitatis Inquiſitores, & cognoſcebât de hæreſis ab ipſis cómiſſo occulto crimine, vt conſtare facile poteſt ex noſtri Ordinis Monumentis, vbi ad hoc multa habentur priuilegia, quæ breuitatis cauſa facio miſſa, quia iam ſunt reuocata, & non in vſu, ſed referuntur à Collectore Priuilegiorum, *verbo, Inquiſitores*, quibus Regulares eximebantur à iuriſdictione Inquiſitorum, præcipiebaturque ſtricte, vt de nullis eorum cauſis, ad Fidem ſpectantibus, cognoſcerent, ſed omnes ſuis proprijs remitterent Prælatis, & Superioribus. Neque ſolum olim ſupradicti Prælati Generales, & Prouinciales reſpectu ſuorum ſubditorum erant Inquiſitores, verumetiam & Inquiſitores creabant atque conſtituebant, Fratres ſibi ſubditos, vt expreſſè conſtat *ex gloſſa, & Clementina nolentes, de hæreticis*, & ex his quæ late tradit Sylueſter, *verbo, hæreſis. 2. quæſt. 1.* vbi agit de antiqua Inquiſitorum inſtitutione. Ex quibus omnibus, alijſq. breuitatis cauſas omiſſis, ſatis colligitur, quod allata ſolutio ſupradicti Patris Fratris Emmanuel Rodriguez, ad argumentum prædictum, parum, aut nihil valeat, & ſubinde, quod, ſi vera eſt illorum opinio, quæ tenet, iuxta ſupradictum Concilij Tridentini præſcriptum, atque decretum, Epiſcopos in foro conſcientiæ ab hæreſis crimine occulto, poſſe abſoluere, id etiam perinde facere poſſunt ſupradicti Prælati Regulares, erga ſibi ſubditos, cum etiam, vt dictum eſt, non ſint, aut eſſe debeant Regulares ſubditi, peioris conditionis, quam Clerici, aut alij ſæculares. Nec valet dicere, vt reſpondet ſupradictus Pater Emmanuel Rodriguez, quod non ſunt peioris conditionis, poſtquã ipſi Regulares, poſſunt ſe ſubmittere iuriſdictioni Epiſcoporum, renunciando priuilegium ſuæ exemptionis, quod habent, quoad hoc, vt ab eiſdem abſoluantur, nam non eſt cur Religioſi in has redigantur anguſtias, mendicentq.

Prælati noſtri ſacri Ordinis olim, reſpectu ſuorum ſubditorũ erant Inquiſitores, ſed hodie eiuſmodi facultas eſt ſibi ſublata.

ab alijs

ab alijs, quod per ſeipſos poſſunt præſtare, & gloriam, & honorem, quem ex Summorum Pontificum clementia, & benignitate habent, ſine ratione, & cauſa, abſque neceſſitate, & ſufficienti fundamento alijs velint dare. Vnde pro ſupradictæ difficultatis reſolutione, ſequentem ſtatuo concluſionem.

Tertia Concluſio.

Sententia eſt multorum grauiſſimorum DD. quod ſi vera eſt opinio, quæ tenet, Epiſcopos ab hæreſis crimine occulto, iuxta præſcriptum, atque decretum ſupradicti Concilij, in foro conſcientiæ poſſe abſoluere, practicaq. nunc poteſt; eadem ratione, id ipſum facere poterunt, circa ſibi ſubditos, Miniſtri Generales, & Prouinciales, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem habentes iuriſdictionem. Hæc concluſio ſtatuitur in primis probabiliter, non ex mea propria, ſententia & opinione ſed aliorum, ſub correctione ſacroſanctæ Matris Eccleſiæ, & cuiuſlibet melius ſentientis. Cuius veritas fundatur in omnibus ſupradictis. Quibus de nouo nihil addendum occurrit, præterquam, quod Pius V. Pont. Max. circa hoc etiam dicitur ſtatuiſſe, in quodam ſuo Motu proprio, expedito anno 1561. qui incipit, *Romanus Pontifex*, cuius meminit Paraſſellus in ſuo Priuilegiorum libro, fol. 127. vbi inquit, *Quod vt ne Fratres Ordinis Prædicatorum, peioris conditionis, quam clerici, aut ſeculares exiſtant, concedit illorum Prælatis, pro ſibi ſubditis, omnem illam auctoritatem, quam Conc. Triden. ſeſſ. 24. cap. 6. in foro conſcientiæ, concedit Epiſcopis, pro ſibi ſubditis, tam abſoluendi quam diſpenſandi, &c.* quod valde facit ad propoſitam concluſionem comprobandam, nam omnes Ordines fruuntur ea conciſione per viam cõmunicationis. Neque dictis obſtat, vt quidã dicunt, quod in decreto ſupradicto, nulla fit mentio, neque in generali, neque in ſpeciali, de ſupradictis Prælatis Regularibus, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentibus, fit autem expreſſa mentio de Epiſcopis, ex quo videtur, iuriſdictionem, aliàs ab ipſis ſublatam, quoad hoc, vt ſuos diœceſanos ab hæreſis crimine poſſent abſoluere, per dictum decretum eiſdem fuiſſe reſtitutam: non autem conceſſam, Prælatis Regularibus ſupradictis, quoad abſoluendos ſibi ſubditos ab eodem hæreſis occulto crimine. Hoc, inquam, nihil obſtat, neque, vt credo, opus fuit, quod illud expreſſe dixiſſet Concilium, cum expreſſo vno ſatis manifeſte colligatur & aliud; de ſimilibus enim, vt dicitur, ſimile eſt iudicium, & quoad conſcientiæ forum, taciti, & expreſſi eadem eſt omnino ratio. Neque hoc nouum eſt in dicto Concilio, quinvero multa decreta habentur in ipſo, expreſſa de Epiſcopis, quibus ob ſimilitudinem rationis, vtuntur, atque vti poſſunt Prælati Regulares, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentes, quamuis ibi non dicatur expreſſe, dummodo aliàs non ſint prohibiti, quod eſt valde notandum, atque memoriæ commendandum. Sed adnotare oportet, quod ratio & cauſa, ob quam in ſupradicta concluſione, vſi ſumus prædicta conditionali particula, *Si*, & quaſi dubitantes diximus, *Si vera eſt opinio*, &c. ea eſt, quia modo poſt præfatum Concilij Trid. decretum, quotannis promulgatur Bulla Cœnæ Domini, per cuius proceſſum, hæreſis crimen etiam occultiſſimum, vtcumque commiſſum, expreſſe Summo Pontifici reſeruatur, & ex conceſſione ſolummodo conceditur atque committitur hæreticæ prauitatis Inquiſitoribus. Ex quo videtur ſupradictam facultatem, conceſſam prædictis Epiſcopis, in dicto decreto, à Concilio, & ſecundum opinionem, atque ſententiam nimis probabilem iam dictam, Prælatis Regularibus, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopa-

Si vera eſt opinio quæ tenet, Epiſcopos ab hęreſis crimine occulto in foro conſcientiæ; etiam nunc poſſe abſoluere, idem etiã Prælati Regulares facere poterũt erga ſibi ſubditos.

Nota hoc valde pro ratione dubitãdi, quod prædicta dicuntur conditionaliter.

ſcopalem iuriſdictionem habentibus, circa ſibi ſubditos, per dictam Bullam Cænæ, ipſiusq. annualem promulgationem, eſſe iam omnino reuocatam, demptam, atque ſublatam; & quod nunc neutri, neque Epiſcopi, neque Prælati Regulares, à dicto hæreſis crimine occulto, quempiam (etiam in foro conſcientiæ) poſſunt abſoluere.

Difficultas. An decretũ Cõcil. Trid. quo conceditur Epiſcopis, poſſe ſibi ſubditos in foro conſcientiæ abſoluere ab hæreſis crimine occulto, reuocatũ ſit per annualem publicationem Bullæ Cœnæ Domini.

Prima opinio.

Nota hoc valde, pro nõ abſoluendis caſibus contentis in Bulla Cœnæ Domini.

Sed hæc difficultas maior eſt, & quæ ampliori indiget diſputatione, & diſcuſſione, de qua duas eſſe video in Scholis, ſolemnes Doctorum opiniones. Doctiſſimus Doctor Nauar. in ſuo Manua. cap. 27. nu. 272. dicto 15. tenet, & dicit, quod nullus præter Papam, aut ſine eius ſpeciali commiſſione, poteſt nunc abſoluere ab hæreſis crimine, etiã occultiſſimo, & cenſura ei annexa, quia Papa eam ſibi quotannis reſeruat in Bulla Cœnæ Domini, quamuis Conc. Trid. ſeſſ. 24. cap. 6. concedat Epiſcopis, vt per ſemetipſos in ſuo Epiſcopatu, poſſint abſoluere ſuos ſubditos ab occulta hæreſi. Addit præterea, quod licet poſſit contendi, quod non ſit derogatum, quoad hoc illis, per Bullam Cœnæ, tamen Gregorius XIII. & Pius V. adeo id expreſſe declararunt, vt etiam Summo Pœnitentiario, negauerint illam facultatem, niſi cum certis quibuſdam modificationibus, ſine quibus, neque ipſe abſoluit ſine maxima cauſa, neque ille dum vixit, abſoluebat, etiam cũ illa. Verba ſunt expreſſa ſupradicti Doctoris Nauarri, in rebus Romanæ Curiæ callentiſſimi, atque doctiſſimi. Quæ quidem verba nimis faciunt dubiam, ſententiam illam, quæ dicit, poſſe nunc prædictos Epiſcopos, abſoluere in foro conſcientiæ, ab hæreſis occulto crimine, cum facultas ſibi conceſſa per dictum Concilium, per ſupradictam Bullam, & annualem ipſius promulgationem ſublata ſibi videatur. Propterea igitur vſi ſumus conditionali particula prædicta, *Si vera eſt opinio, &c.*

Secũda opinio.

Nota ſententiã quorundam aſſerẽtium, poſſe Epiſcopos abſoluere ab hæreſes occulto crimine.

Sed contrariam ſententiam tenet doctiſſimus Pater Angles, Epiſcopus Boſſenſis in 4. quæſt. de Confeſſione, art. 5. difficultate 6. loquẽdo de Epiſcopis, nam de Prælatis Regularibus nihil omnino ibidem dicit. Cui etiam loquendo de eiſdem Epiſcopis, non vero de dictis Prælatis Regularibus, ſubſcribit P. F. Emmanuel Rodriguez loco ſupra citato, tom. 1. qq. Regular. quæſt. 20. art. 10. tenens per publicationem, atque proceſſum Bullæ Cœnæ Domini, nullatenus prædictam auctoritatem, & facultatem, abſoluendi ab hæreſis occulto crimine, in foro conſcientiæ, ſupradictis Epiſcopis fuiſſe ſublatam. Id quod & probat ex auctoritate doctiſſimi Patris Enriquez Societatis Ieſu, in primo ſuo Tomo de Sacramentis, agendo de Sacramento Pænitentiæ lib. 3. cap. 14. num. 7. vbi expreſſe dicit, poſſe etiam nunc Epiſcopos in foro conſcientiæ, abſoluere ab hæreſis crimine occulto, neque prædictam ſuam auctoritatem, & poteſtatem ſublatam, ſiue abrogatam ſibi fuiſſe per Bullam Cœnæ Domini. Quod & dicit tenuiſſe olim, innumeros Salmanticenſis Academiæ Doctores, Theologos, atque Iuriſperitos, nempe Magiſtros Penna, Medina, Gallo, ex Prædicatorum familia, & Doctores Moya, & Solis Cathedraticos primarios Iuris Canonici, & Ciuilis, multoſq. Epiſcopos, ſcilicet D. Sanctium Epiſcopum Segoruienſem, D. Gutierrerum Epiſcopum Granatenſem, & Dominum Blancum Archiepiſcopum Compoſtellanum, & refertur etiam, quod Illuſtriſſimus, atque Reuerendiſſimus Dominus Cardinalis Carrafa, nomine Congregationis Cardinalium, idipſum reſcripſit ad Dominum Chriſtophorum Vela, Archiepiſcopum Burgenſem, quinvero & declaratum id fuiſſe olim in Synodo Toletana anno 1583. præſidente in ea Illuſtriſſimo, ac Reuerendiſſimo D. Cardinale Quiroga Archiepiſcopo Toletano. Cuius poſitionis ratio in promptu eſt, nam (inquiunt) Concil.

Trident. reſtituit per ſupradicta verba, atque concedere viſum eſt Epiſcopis ſupradictis, iuriſdictionem ab eiſdem ſublatam, quam habebant olim de Iure communi canonico, atque diuino (ſecundum quoſdam) ſibi conuenientem, circa ſuos ſubditos, ad abſoluendum ipſos à quibuſcumque dilectis, caſibus, & cenſuris, quamuis ſubordinatam, & reſtringibilem à Papa; (vt ſupra diximus) quo fit, vt ipſi Epiſcopi, iure canonico atque diuino, niſi expreſſe limitentur, poſſunt facere pro ſibi ſubditis, quidquid & Summus Pontifex poteſt in tota Eccleſia. Cum igitur, inquiunt, ſupradictum decretum Concilij Trid. in hoc, ſit lex correctoria, quæ reſtituit Epiſcopis, quod ab ipſis fuerat ablatum, reducendo ipſorum iuriſdictionem ad terminos iuris communis antiqui, non poſſe videtur hujuſmodi decretũ abrogari ſeu derogari, per generalia verba, & annualem ſupradictæ Bullæ Cœnæ Domini promulgationem, niſi de eo in illa expreſſa mentio fiat, vt loquendo de ſimilibus Conſtitutionibus & decretis, tenent communiter innumeri Doctores Iuriſperiti, Molina lib. 3. de primog. c. 4. nu. 25. Gutierr. de iuramento confirmatorio, c. 51. nu. 8. Couar. lib. 3. variar. reſol. c. 16. nu. 4. qui dicunt, quod in omnibus Conſtitutionibus, quæ cõmuniter à Sede Apoſtolica emanant, quando aliquod Concilij decretũ derogatur, ſeu limitatur; expreſſa ſit de ipſo mentio, ac dicitur, quod talis cauſa, ſiue caſus Sedi Apoſtolicæ reſeruatur, non obſtante prædicto Concilio: quod cum non habeatur in dicta Bulla Cœnæ Domini, dicendum videtur (inquiunt prędicti Auctores) quod Epiſcopi, etiam modo, in foro conſcientiæ, à dicto hæreſis crimine occulto poſſunt abſoluere, non obſtante annuali Bullæ Cœnę Domini publicatione. Sed an id poſitum nunc ſit in conſuetudine, & communiter obſeruetur in praxi, & Epiſcopi hoc faciant etiam nunc, vtentes ſuo priuilegio, & munere, omnino latet me. Et hac in re nolo ego iudicem agere, contentus dixiſſe atque attuliſſe, quæ circa hoc dubium verſantur opiniones, & communiter dicuntur à Doctoribus.

Sed ex ſuppoſitione, quod id ita ſit, atque ita communiter practicetur, practicariq. poſſit, inſurgit modo difficultas, An Prælati Regulares prædicti, Generales, & Prouinciales, poſſint idipſum ſimiliter facere, circa ſibi ſubditos? Nec minima quidem eſt, quinvero magna ratio dubitandi. Nam pro vna parte videtur, quod ſic, ex eo, quod ipſi etiam, vt diximus, iuriſdictionem habent circa ſibi ſubditos, Epiſcopalem, aut quaſi Epiſcopalem. Sic enim nominantur in Iure, & à Doctoribus communiter, & iuxta communem Regulam, de ſimilibus ſimile eſt iudiciũ. Et præterea, quia ſecundum probabilem ſuperius poſitam opinionem, ipſi etiam Prælati Regulares, reſpectu ſuorum ſubditorum, ſunt vere Prælati, & conſequenter auctoritatem habent à iure diuino, & non ſolum ex priuilegio Papali, humano. Quo fit, vt circa ſibi ſubditos, eodem iure poſſint, quidquid & Epiſcopi ſupra ſuos, imo vero & quidquid Summus Pontifex in tota Eccleſia, in quibus non ſunt expreſſe prohibiti. Hæc ſunt, quæ pro hac parte faciunt. Difficultas. An ſit abrogatum prædictum decretum, quo ad Pręlatos Regulares ſpecialiter.

Sed pro alia in contrarium facit, quod eiuſmodi Prælatorum Regularium iuriſdictio, circa ſibi ſubditos, quod ſit de iure diuino, quamuis quorumdam ſit probabilis opinio, non tamen ab omnibus recepta vnanimiter, neque deſunt, qui dicant, non ſibi competere eiuſmodi iuriſdictionem, niſi ſolũmodo ex iure Papali humano, atq. ex ſpeciali priuilegio, ſeu priuilegijs, Ordinibus, & eorum Prælatis conceſſis, ad regendum, & gubernandum ſibi ſubditos. Ex quo conſequenter dicendum videtur, quod eorum facultas, atque poteſtas, quaſi Epiſcopalis, quãuis ſtando in ſupradicto decreto Cõc.

Trid. extenderetur,extendiq; poſſet per ſimilitudinem, ſiue identitatem rationis,ad abſoluendum ſibi ſubditos in foro conſcientiæ,ab hæreſis crimine occulto,eo modo,quo ſecundum tantorum Patrum, atque DD.opinionem, id poſſe facere Epiſcopos diximus,ſed tamen per dictam Bullam Cœnæ,eſſe eiſdem Prælatis Regularibus ſublatam, præſertim ſi ea ſibi competat ex ſolo priuilegio,cum in dicta Bulla,omnia talia priuilegia abrogêtur, & derogentur, quæ quidem ratio non currit in ſupradictis Epiſcopis, vt probe notat,& aduertit ſupradictus Henricus Enriquez, loco ſupra citato in gloſſa. Quo fit, vt non cum eadem conſtantia,atque ita aſſeuerãter, dicere poſſimus nunc,quod Prælati Regulares virtute ſupradicti Conc. Trid. poſt promulgationem ſupradictæ Bullæ Cœnæ, ſibi ſubditos in foro conſcientiæ,ab hæreſis crimine poſſint abſoluere, eo modo quo Epiſcopi idipſum facere poſſunt, in caſu quo vera ſit prædicta opinio. Nam Epiſcoporum facultas non videtur ſublata,cum ſit diuina, & competat ſibi de iure diuino, abſque contradictione, regularium vero Prælatorum facultas, non ita certo ſit diuina, aut de Iure diuino illis competens, ſed ſolummodo ex Papali humano, & ex ſpeciali priuilegio; cui quidem priuilegio per dictam Bullam, ipſiuſq; proceſſum derogari videtur, cum expreſſe ibidem omnia talia priuilegia reuocentur, non tamen ſupradictum Concilij Tridentini decretum,per ſupradicta,cum de eo non ſiat expreſſa mentio,& reuocatio. Hæc omnia referre,ac dicere libuit,vt harum opinionum aliqualis habeatur notitia, ſub cenſura & correctione ſacroſanctæ Matris Eccleſiæ, & cuiuſlibet melius ſentientis. De reliquo nolo ego hac in re iudicem agere, teneat quilibet quod probabile magis ſibi viſum fuerit.

Nota hoc valde pro Prælatis Regularibus circa ſibi ſubditos.

Multa alia à Doctoribus hic ſolent dubia adduci, An ſcilicet Prælati Regulares,Generalis & Prouinciales, ſaltem hoc poſſint facere ex aliquo ſpeciali priuilegio, & etiam, an Epiſcopi, in caſu quo id ſint facturi,alicui perſonæ committere poſſint? & an per Bullam Cruciatæ, ab hæreſis crimine occulto, in foro conſcientiæ quiſpiam poſſit abſolui? ſed ne iſte Articulus nimium excreſcat, hæc omnia fuſius dicenda reſeruantur ſequentibus Articulis.

ARTICVLVS III.

Vtrum aliqua fuerint olim ſpecialia priuilegia, quibus Religionum Prælati, ſed præſertim Miniſter Generalis, Ordinis Minorum, & Prouinciales, ab hæreſis crimine occulto, Fratres ſibi ſubditos, in foro conſcientiæ poſſent abſoluere, & an hæc ſint reuocata hodie per Bullam,quæ dicitur,Cœna Domini?

HVcuſque diximus, quæ dicenda fuerunt viſa, ſtando in iure communi, atque etiam in ſupradicto decreto Conc.Tridentini facto pro Epiſcopis, quæ certa ſunt, determinantes, quæ vero dubia, ſub dubio, & opinione etiam relinquentes: & loquendo de priuilegijs, quæ interdum Religionibus conceduntur, ad abſoluendum à caſibus Papæ reſeruatis, ſupereſt modo,vt dicamus quid dicendũ ſit,loquendo de priuilegijs particularibus, quibus olim conceſſa fuit facultas prædictis Prælatis Regularibus, Generalibus & Prouincialibus, abſoluendi ſibi ſubditos,etiã à caſibus contentis

tentis in Bulla Cænæ Domini, quorum vnus, ac primus eſt hæreſis, vt dictum eſt, in præcedenti Articulo. Et quidem quammaxima differentia eſt, inter vna & alia priuilegia. Nam licet ſint aliquæ Bullæ Apoſtolicæ, ſeu Breuia auctoritatem concedentia, vt Fratres ipſorum virtute, ab omnibus caſibus Papæ reſeruatis poſſint abſolui, non perinde, aut eorum virtute, abſolui poſſunt, à caſibus contentis in Bulla Cænæ Domini. Nam ex communi omnium reſolutione, huiuſmodi caſus, adeo ſunt notabiles, & atroces, vt in generali conceſſione, minime videantur comprehendi, niſi de eis expreſſa mentio fiat. Quod & ſpecialiter verum habet in crimine hæreſis, vt ſupra diximus, *per cap huic ſoli ſedi. diſt. 17. Et cap. quod translationem de officio legati, & cap. ſedes de reſcrip.* ad quod etiã facit lex, *ita apud Labeonem. §. ait prætor. ff. de iniuriis.* Sed tamen quando aliqua breuia, ſiue priuilegia expreſſe cõcedunt, vt per ea quipiam poſſint abſolui, etiam à caſibus contentis in Bulla Cænæ Domini, noua dubitandi ratio inſurgit, an talia priuilegia reuocentur, ſeu reuocari videantur, per eandem Bullam Cænæ Domini, quæ quotannis prædicatur, & promulgatur, cum noua reſeruatione prædictorum caſuum, & maximis cenſuris, contra abſoluentes ab eis, ponendo clauſulam reuocationis, quorumcumque priuilegiorum expreſſe, ac dicendo, non obſtantibus priuilegijs, &c. etiam Ordinibus Mendicantibus conceſſis, & alijs ſufficientibus Derogatorijs. Et vt ad caſum, de quo quæritur in præſenti Articulo, deueniamus, eſt notandum, quod Sixtus IV. vt habetur in Monumentis Ordinis, explicando, & declarando quaſdam litteras, Clement. IV. quibus conceſſerat Miniſtris, Vicarijs, & Cuſtodibus Fratrum Minorum, facultatem abſoluendi, ac diſpenſandi cum Fratribus eiuſdem Ordinis, &c. niſi talia perpetraſſent crimina, propter quæ eſſent merito ad Sedem Apoſtolicam deſtinandi, declarauit, *dumtaxat eſſe ad Sedem Apoſtolicam merito deſtinandos, Hæreticos, relapſos, & Sciſmaticos, & qui litteras Apoſtolicas falſificaſſent, aut ad infideles prohibita detuliſſent, ſed in reliquis omnibus, etiam ſymonia prauitate irretitis, poſſe per illos, quibus inibi conceditur, abſolutionis, & diſpenſationis beneficium iuxta caſuum exigentiam impertiri*. Quæ quidem conceſſio maxima fuit. Nam per eam videbatur, poſſe Prælatos Regulares, abſoluere ſibi ſubditos Hæreticos, maxime occultos, in foro conſcientiæ, ſi non eſſent hæretici, relapſi, aut Sciſmatici, aut contenti in caſibus ibidem expreſſis. Sed difficultas modò eſt, An dicta priuilegia expirauerint, aut ſint reuocata per Bullam, quæ dicitur Cœnæ Domini? Collector Priuilegiorum Mendicantium, de ſupradicta conceſſione agens, in compendio, dicit eſſe aduertendum, atque quammaxime notandum, quod dicta conceſſio, per mortem concedentis expiraſſe videtur, & idem eſſe dicendum de omnibus Conſtitutionibus tangentibus prædictum proceſſum Bullæ Cænæ Domini, cum quolibet anno proceſſus ille cenſurarum, de nouo promulgetur, cum noua reſeruatione prædictorum caſuum, & maximis cenſuris, contra abſoluentes, vt dictum eſt, ponendo ibi expreſſe, reuocationem priuilegiorum, &c. Vnde ait, quod tempore primi Capituli Generaliſſimi, conſultus ſuper hoc, Reuerendiſſ. Cardin. Alexand. qui & Præpoſitus appellatur, reſpondit Reuer. Patri bonæ memoriæ, Fr. Martiali Boulier, tunc temporis Generali, Vicario, Fratrũ Minorum Vltramontanorum, dicens, quod Prælati noſtri non poterant abſoluere Fratres ſuos, non ſolum ab illis quatuor caſibus contentis, ſeu exceptis in Mari magno, ſed neque ab aliquo alio, in Bulla Cœnæ Dñi contento, & quod illa conceſſio, vel declaratio Sixti IV. contenta in dicto Mari magno, potuit valere in ipſius vita, quia licet ipſe etiam faceret proceſſum quolibet anno, tamen ſemper intendebat excipere Fratres, prout ipſe conceſ-

Nota circa caſus contẽtos in Bulla Cænæ Domini, quã magna verſetur differentia inter eos, & alios cõmuniter Sedi Apoſtolicæ reſeruatos.

In Generali cõceſſione, nõ cõprehenduntur caſus particulares, & enormes, niſi de eis ſpecialis mentio fiat.

Apponitur ratio dubitandi.

Nota valde priuilegia olim conceſſa pro abſoluẽdis caſibus contentis in Bulla Cœnæ Domini.

Difficultas.

Opinio Collectoris Priuilegiorum.

Collector in Compẽdio verbo abſolutio ordinaria quoad Fratres §. 15.

conceſſerat, niſi in dictis quatuor caſibus. Addit Collector: propterea Reuerendiſſ. P. Generalis prouideat, vel faciẽdo ipſe cum alijs Generalibus aliorum Ordinum, quod ponatur ſemper in Bulla Cœnæ Domini, exceptio Religioſorum, quoad Fratres ſuos, vel præcipiat, vt quolibet anno Procurator Ordinis, ſeu Commiſſarius Curiæ, tranſacta die Iouis ſancti, poſt promulgationem dictarum cenſurarum, facultatem obtineat, abſoluendi ab illis caſibus, omnes Fratres, & alias perſonas, ſuper quas Prælati noſtri auctoritatem habent, ſcilicet Moniales, Tertiarios vtriuſque ſexus, oblatos, famulos, & domeſticos, &c. Hæc ſupradictus Collector. Quibus verbis inſinuare videtur, etiam ea priuilegia, quibus facultas Prælatis conceditur abſoluendi ſibi ſubditos à caſibus contentis in Bulla Cœnæ Domini, derogata eſſe, & reuocata, & quotannis derogari, & reuocari per annualem prædicationem, ſeu promulgationem, eiuſdem Bullæ Cœnæ Domini; nam quotieſcumque promulgatur, omnia priuilegia, etiam de ipſa ſpecialem mentionem facientia, derogantur, ac vt inutilia, aut nullius prorſus valoris declarantur.

Opinio Patris Fratris Emmanuel Rodrig.

Sed contrariam omnino ſententiam tenet, P. F. Æmman. Rodriguez, Tom. 1. qq. Regular. q. 20. art. 9. quam, & probare contendit, multis & efficaciſſimis rationibus, atque in primis dicit, eandem ſententiam tenuiſſe, doctiſſimum Doctorem Morgobejo, Primarium ſacrorum Canonum Cathredaticum, in illuſtri olim Vniuerſitate Conimbricenſi, & Canonicum Doctoralé Eccleſiæ Cathedralis Salmanticenſis, in inclita poſtea Salmanticenſi Academia, ſacrorum canonum Prælectorem, qui legens, ac videns ſupradicti Collectoris explicationem, dixit duram eam nimis ſibi videri, & quod ex ipſa, plura ſequi videbantur abſurda, atque inconuenientia, quæ quidem ſupradictus P. latiſſime proſequitur. Sed ego ipſa in præſentiarũ paucis perſtringam; ex eisq. rationes, & argumẽta afferam, quibus ipſe vtitur, ad probandam ſuam ſententiam prædictam, nempe, quod priuilegia, quibus ſpecialiter conceditur, vt per ipſa quiſpiam poſſit abſolui, etiam à caſibus contentis in Bulla Cœnæ Domini, non reuocantur, neque reuocata eſſe cenſentur, per annualem promulgationem, quæ quotannis fit, eiuſdem Bullæ Cœnæ Domini.

Nota quod voluntas Principis debet eſſe perpetua conſtans firma, & immobilis.

Primo, quia, vt habetur in iure, voluntas Principum debet eſſe conſtans, atq; perpetua, firma, atque immobilis, &, vt ipſi dicunt, vt lapis angularis, & polus in cælo. Facit ad hoc, *cap. imputari, de fide inſtrument. & Clement. vnica, de renunciatione in principio*. vbi habetur, *quod illuſio, & variatio in perſonis Eccleſiaſticis, maxime ſunt vitandæ, atque etiam in laicis*, vt habetur, *in cap. quod ſemel. & cap. decet. de reg. iur. lib. 6.* Facit, & ad hoc, *l. vbi repugnantia. ff. de reg. iuris.* & multa alia, quæ breuitatis cauſa referre omitto: ſed, inquit, ſi priuilegia ſpecialia, quibus facultas conceditur abſoluendi, etiam à caſibus contentis in Bulla Cœnæ Domini, quotannis reuocarentur per annualem prædicationem, ſeu promulgationem, eiuſdem Bullæ Cœnæ Domini, iam voluntas ſummorũ Pontificum, non omnino eſſe videretur conſtans, & firma, & redoleret inconſtantiam, mutabilitatem, atque repugnantiam; quæ omnia ſunt prorſus aliena, à tam magnis, & Sanctiſſimis Principibus, atque Pontificibus: ergo nullatenus id eſt dicendũ, aut credendum; nec vllo modo ſit vero ſimile, quod aliquis ſummus Pont. per talem promulgationem, reuocare intendat, quod ſui anteceſſores, forſan eodem anno conceſſerunt, abſq. expreſſa talium conceſſionum facta mentione.

Secundo, prædictus Emmanuel probare contendit id ipſum, ex facto quorumdam ſummorum Pontificum, qui proprijs ſuis temporibus, facere

volen-

volentes ſupradictam Bullæ Cœnæ Domini promulgationem, expreſſe appoſuerunt clauſulam reuocatoriam, quorumcumque aliorum Priuilegiorum, etiam ſpecialiter conceſſorum, ad abſoluendũm expreſſe de caſibus contentis in eadem Bulla Cœnæ Domini. Alij vero è contrario, non id ipsũ fecerunt, aut appoſuerunt huiuſmodi clauſulam, quin vero expreſſe prædicta ſpecialia priuilegia exceperunt, vt & fecit Sixtus V. in ſua Bulla Cœnæ Domini, publicata anno Domini 1586. Pontificatus ſui anno 1. in cuius fine habetur poſt alia. *Niſi in eis etiam caſus, præſentibus litteris expreſſi comprehendantur.* Quam eandem exceptionem, fecit etiam Clemens VIII. in alia ſua Bulla Cœnæ, publicata, anno Domini. 1593. Vbi etiam in fine, poſt aliorum Priuilegiorum reuocationem, appoſuit ſequentia verba, *niſi in eis etiam caſus præſentibus litteris expreſſi comprehendantur*. Ex quibus verbis exceptiuis, manifeſte, vt videtur, colligitur, noluiſſe prædictos ſummos Potifices, in generali ſua omnium priuilegiorum reuocatione, quæ fit quotannis, quotieſcumque promulgatur Bulla Cœnæ Domini, comprehendi, & derogari priuilegia ſpecialiter, & expreſſe prædictos caſus concedentia, & continentia. Nec dictis, inquit, obſtat, quod aliqui ſummi Pontif. in alijs ſuis Bullis ſupradictorũ verborum, nullam prorſus faciunt mentionẽ, nam dici poteſt, quod ideo eorum non meminerunt, quia ſibi fuit viſum, cenſeri debere expreſſa, quamuis de facto non exprimerentur, cum taciti, & expreſſi idem ſit iudicium. Quin vero addit prædictus Emmanuel, quod ſicuti in generali Conceſſione aliquorum priuilegiorum, non comprehenduntur, nec cenſentur comprehendi, caſus contenti in Bulla Cœnæ Domini, niſi priuilegia ipſa, de eis expreſſam atque ſpecialem faciant mentionem, ita etiam neque in generali reuocatione, reuocata cenſeri debent priuilegia, quibus ijdem caſus expreſſe, & ſpecialiter ſunt conceſſi, cum reuocatio, res ſit odioſa, & ſtricti iuris, ac proinde ſtricte, & non ample ſit interpretanda. Quod & ex eo confirmatur, nam quando ſummi Pontif. id facere volunt, illud expreſſe dicunt, ſicut, & quando concedunt facultatem abſoluendi à quocumque caſu ſedi Apoſtolicæ reſeruato, ſi id volunt intelligi, etiam de caſibus contentis in Bulla Cœnæ Domini, non id quidem prætermittunt, quinvero expreſſe exprimunt. Vnde ait, quod ad hoc, vt opinio Collectoris ſupradicti eſſet vera, neceſſum erat, quod ſummus Pontif. in Bulla Cœnæ, explicite, atque expreſſe diceret, quod per nullum priuilegium, ſiue per nullam auctoritatem, aut facultatem, à caſibus ibi contentis, quiſpiam poſſet abſolui, etiamſi in tali priuilegio appoſita eſſet clauſula, poſſe abſolui, à caſibus contentis in Bulla Cœnæ Domini. At ego in hac tantorum Doctorum diuerſitate, nolo Iudicem agere, ſed propoſito Articulo, opiniones prædictas in propria cuiuslibet probabilitate relinquendo, eidem breuiter faciam ſatis, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

QVamuis olim aliqua fuerint, Prælatis Regularibus priuilegia ſpecialiter conceſſa, quibus abſoluere poſſent ſibi ſubditos, etiam à caſibus contentis in Bulla Cœnæ Domini, exceptis his, quos excepit Sixtus IV. an hæc cenſeantur reuocata, & derogata, per eandem Bullam, quæ quotannis publicatur, ſeu aliunde, etiam quoad Regulares & quãtum ſpectat ad ſuorum ſubditorũ abſolutionem in foro tantum conſcientiæ faciendam, conſulatur Sanctiſſimus D. N. aut etiam Illuſtriſſ. S. Congreg. Cardinales, nam ego hac in re, Iudicem agere nolo. Ad ſtatuendam hanc Concluſionem

Quælibet harũ opinionum, in ſua probabilitate relinquitur, Conſulatur Sanctiſſ. aut etiã Illuſtr. Cardinales, nec enim ego hac in re iudicẽ agere volo.

prædicto

prædicto modo, moueor,quia hoc diuerſis in partibus, diuerſimode practicari vidi, & contrarios atque diuerſos eſſe inter ſe Doctores,nec ego in alicuius iuraui verba Magiſtri, ſed Sanctiſſ.D. N.Papæ, Illuſtriſſimiſq. Cardinalibus,in omnibus & per omnia obſequentiſſimus eſſe volo, alij iudiciũ ferant,ſat ſit hac in re,breuiter me dixiſſe,cum ſuis fundamentis,quæ communiter adducuntur à Doctoribus.Hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS IV.

Quidnam ſit faciendum in caſu, quo Generalis Miniſter, nec alij Prælati Regulares,vti velint ſupradictis Clementis Quarti, & Sixti IV. Conceſſionibus,& qualiter Regulares,ſi (quod abſit) forte in aliquam hæreſim inciderint, ab eiuſdem occ ulto crimine, in foro conſcientiæ poterunt abſolui?

IAm in precedentibus Artt.dixi,quid dicant Doctores circa abſolutionem Religioſorum,ab hæreſis occulto crimine,& quid iuxta quorundam opinionem, & ſententiam facere poſſint, aut non poſſint Prælati Regulares, Nunc ſupereſt dicamus, quidnam faciendum ſit, in caſu,quo Prælati ſupra dicti,noluerint vti dictis Conceſſionibus, exiſtimantes, aut formidantes, id nõ eſſe ſibi licitum,ſed illicitum?Et quod remediũ habere poſſunt ſubditi,vt à ſupradicto hæreſis crimine occulto,occulte etiam,atque in foro conſciẽtiæ poſſint abſolui? Ad ꝙ, cum tria,vt videtur,remedia poſſint occurrere, operæpretium eſt, vt de ipſis in particulari dicamus. Et primo,An vti poſſint Bulla Cruciatæ, ipſaq. ſufficiat,in partibus, vbi publicatur: vt per eam quis à prædicto hæreſis crimine occulto, in foro ſaltim conſcientiæ, poſſit abſolui?Cui primæ propoſitæ difficultati breuiter, & reſolutiue reſpondeo per ſequentem Concluſionem.

Prima Concluſio.

Per nullã Bullam Cruciatæ, vel Iubilæũ abſolui quiſpiam põt,ab hæreſis crimine etiam oculto, niſi hoc ibi concedatur expreſſe.

Nota,ꝙ in Generali mãdato ſiue cõceſione, nõ veniunt intelligenda,quę ſpecialiter ſunt prohibita.

Nota,differentiã, quæ olim fuit circa abſolutionẽ ab hæreſis occulto crimine,virtute Bullæ cruciatæ in partibus, vbi publicatur.

PEr nullam Bullam Cruciatæ, aut Iubilæum (vtcumque pleniſſimum) ab hæreſis crimine,etiam occulto,quiſpiam poteſt abſolui, etiamſi in dicta Bulla,ſiue Iubilæo concedatur expreſſe facultas abſoluendi à caſibus Bullæ Cœnæ Domini, niſi expreſſe ibi facultas concedatur abſoluendi ab hæreſis crimine. Hanc Concluſionem tenet expreſſe Nauarr.in ſuo Manual.cap. 27.num.272. in 15. dicto Quam & probat argumento deſumpto *ex cap. fin. de offic. Vicarij lib.6. & ex cap.in Generali de Regul.iuris, eodem libro.*vbi habetur, quod in generali conceſſione,ſiue mandato,non veniunt intelligenda, quæ ſpecialiter ſunt prohibita. Facit, *& cap. Frater noſter. 16.q. 1.* iuncto dicto Sancti Antonini.3. par. tit.24.cap.77.§.1. vbi inquit, quod facultas generãlis abſoluendi ab excommunicatione, non includit abſolutionẽ illius, quæ ſpecialiter non fuiſſet conceſſa. Hæc ſupradictus Nauarr. Circa veritatem Concluſionis ſupradictæ, diuerſæ ſunt opiniones, & Magiſter Soto in 4.diſt.22.q.2.art.3. tenuit olim partem affirmatiuam, nempe quod per ſupra dictam Bullam Cruciatæ, & Iubilæum, in quo conceditur facultas abſoluendi ab omnibus caſibus reſeruatis, & contentis in Bulla Cœnæ Domini, dabatur etiam facultas abſoluẽdi à crimine hæreſis, ſaltim occulto, à culpa,& ab excommunicatione ipſius, cum generalis eſſet cõceſſio, comprehendens omnia crimina ſpecialia,quantumuis enormiſſima, quorũ vnum

ex contentis in dicta Bulla eſt hæreſis. Sed contrariam ſententiam tenuit Couarr.ſuper *cap alma mater.1 par §.11 num.5.* Et Symancas in Enchir.tit.5. quorũ fundamẽta non refero,nõ refero,vt breuitati,ſtudeam, & quia apud eoſdem Auctores poterunt videri, & præſertim, quia hæc quæſtio, & difficultas iam omnino extincta, atque determinata fuit, per Gregor. XIII. in quodam ſuo Motu proprio,edito anno 1576.die 22.Septemb.in quo declarauit,*non eſſe ſuæ intentionis,nec ſuorum Prædeceſſorũ in Cruciata,& in Iubilæis,facultatem concedere abſoluendi ab hæreſis crimine, etiam occulto*, qui quidem Motus proprius, vt dicitur, Toleti fuit promulgatus, in domo S. Inquiſitionis, præſidente quodam Inquiſitore D. Ioanne Llano de Valdes, adſcitis, atque vocatis ad hoc, omnibus Prælatis Religionum,& Curatis eiuſdem ciuitatis.20.die Martij,anno Domini 1577. dictumq. eſt omnibus, quod contrarium facientes, & quempiam Hæreticum abſoluentes,punientur, vt fautores Hæreticorum. Videatur hac de re, Simancas de Cathol. inſtit. tit. 3. de abſolut.num. 1.& ſequentibus, & Enriquez lib.3.de ſacram. pœnitentię cap.16.num.2.in Gloſſa, littera.1.Vbi plura, eaq. notatu digniſſima,ad hoc propoſitum, licebit adinuenire, quæ neque legiſſe pigebit. Præſuppoſito ergo,quod per ſupradictam Bullam Cruciatæ, neque per Iubilæum, non concedens dictum caſum expreſſe, à crimine hæreſis etiam occulto quiſpiam poteſt abſolui, quod ſupereſt remedij, dicetur ſtatim in ſequenti Concluſione.

Nota hoc valde,pro non abſoluendo hæreſis etiã occultiſſimo crimine virtute cuiuſcumq. Bullæ cruciati.

Secunda Concluſio.

Religioſus irretitus hæreſis occulto crimine,ire tenetur ad Dominos, & Patres,qui præſunt Officio ſanctę Inquiſitionis,& per ſe, ſiue per alium,humiliter petere,vt fiat ſibi facultas,quo à prædicto crimine poſſit abſolui. Hoc remedium eſt ordinarium. Nam Inquiſitores prædicti, ſunt ad id muneris, à ſummo Pontifice Iudices deſtinati, delegati, & conſtituti in vtroque foro, ipſi vero ex communi conſenſu, in graui cauſa, committere id poſſunt, alicui confeſſario, graui, & docto, vt in conſcientiæ foro eiuſmodi abſolutionem faciat, de dicto crimine hæreſis. Quod & ipſi,vt videtur,facere debent, niſi conſtitutione aliqua, aut ſupremi Iudicis mandato fuerint prohibiti. Videatur hac de re Simancas, Veteranus Inquiſitor, & in hiſce rebus multum exercitatus,libro illo aureo ſuo,de Catholicis inſtitutio.tit.3. de abſolutione num. 5. cum ſequentibus, & in lib. qui dicitur Enchiridion, violatæ Religionis cap.5. num. 4.

Religioſus irretitus occulto hæreſis crimine, ad patres, & cenſores fidei debet adire, vel per ſe, aut per alium, vt abſoluatur,

Sed difficultas eſt,An ipſorum aliquis ſeorſum,ſupradictam facultatem facere poſſit alicui? Cui quæſtioni, & difficultati communiter reſpondetur,negatiue. Et id expreſſe tenet Enriquez lib. 3. de Sacramento pœnitent. capitulo 17. numero quarto,in Gloſſa littera S. niſi forſan dum ſolus viſitat aliquam Prouinciam, tunc enim ſeorſum confeſſionem poſſet audire,& quempiam ab hæreſi abſoluere, facta eiuſdem hæreſis abiuratione; aut etiam ex cauſa hoc alteri Confeſſario committere, circa perſonam longe diſtantem,aut impeditam venire,vtpote Monialem, ſeu aliam ſimilẽ. In alijs vero cauſis,vnus ſolus Inquiſitorum, ſine alio communis eſt reſoluito,quod non quippiam circa hoc facere poſſit, nec à caſibus eidem ſanctæ Inquiſitioni reſeruatis abſoluere, multoq. minus committere abſolutionem. Quia iuriſdictio reſidet in officio, & toto conſeſſu, non vero in perſonis particularibus, ſiue in aliquo particulari, prout in ſimili caſu dicit Syluester, *verbo confeſſor.1.§ 4.in fine,* aſſerendo, quod iuriſdictio eſt tota in toto Capitulo. Sed quid, ſi ſupradictus hæreſis crimine irretitus, id facere

cere

cere formidet, atque renuat? Nam vt inquit, Simancas loco ſupracitato, num.6. pauci iam noſtris temporibus reperiuntur, qui velint ſeipſos Iudicibus, ſeu Inquiſitoribus manifeſtare. quid ergo in tali caſu erit faciendum? Reſpondetur per ſequentem Concluſionem.

Tertia Concluſio.

In caſu quo q̃ſpiã ire renuat ad Inquiſitores vadat ad Epiſcopum pro abſolutione criminis hæreſis occulti, in caſu quo vera ſit opinio q̃ id ipſũ poſſunt facere.

In caſu ſupradicto recurrendum eſt ad Epiſcopum, ſiue Epiſcopos, qui niſi ſpecialiter id facere fuerint prohibiti, iure cõmuni ſunt Inquiſitores, & ab hæreſis crimine maxime occulto, poſſunt abſoluere. Hoc eſt vltimum refugium, ſiue remedium. Circa probabilitatem prædictæ opinionis, plura, ſuperq. ſatis dicta ſunt à nobis ſupra in art. 2. concl. 3. Sed de nouo dicendum occurrit, quod etiam Simancas, cum eſſet Inquiſitor, eandem ſententiam, & opinionem tenuit, dicto lib. de cath. inſtitution. tit. 3. num. 5. quinvero, & Nauarr. lib. 1. conſil. tit. de Conſtitutionibus conſil. 1. idipſum tanquam certum præſupponit, expreſſiuſq. in lib. 5. conſil. tit. de priuilegijs conſ. 11. nam quamuis ibidem dicat, fuiſſe ſibi reſcriptum à quodam Cardinali, quod in Congregatione eorumdem propoſita quæſtione, An prædicta facultas, conceſſa Epiſcopis, abſoluendi ab hæreſi, in foro conſcientiæ tantum, per Concilium Trident. ſit abrogata, per Bullam Cœnæ, quæ quotannis prædicatur, per illa verba, *ac cuiuſuis Concilij Decreta*? pars affirmatiua fuerit determinata, diffinita, atque concluſa, nempe, quod per dictam Bullam abrogata eſt prædicta facultas: nihilominus tamen prædictus Nauarr. vrbane ſatis, atq; humiliter, vti par erat, cõtra prædictam reſolutionẽ replicat, afferendo inconuenientia innumera, quæ ex eadem ſubſequuntur, aut ſubſequi poſſunt. Et tandem, vt patebit intuenti, inclinare videtur in partem negatiuam: quamuis enim non id expreſſe affirmet, dicit tamen quod ſufficit, ſuperq. ſatis eſt ad hoc, vt ex ſua reſponſione facile colligi poſſit, quid ipſe reſponderet in hoc caſu, ad præfatam quæſtionem. Concludendo ergo dico, quod in caſu, quo hæc ſententia, & opinio practicari poſſit, & debeat, cuius quidem rei ego nolo Iudicem agere, ſed aliorum eſto iudicium, hoc vnum eſt, quod reliquum habebit remedium ſupradictus Religioſus, hæreſis crimine irretitus, vt Epiſcopum Diœceſanum conſulat, ab eoq. humiliter petat ipſum, vt in conſcientiæ foro dignetur abſoluere.

Sed difficultas eſt, An ſupradicti Epiſcopi idipſum facere poſſint, non ſolum per ſeipſos, verum etiam, & per ſuos Vicarios? Et ratio dubitandi eſt. Nam in Decreto Concilij Tridentini ſupradicto, ſeſſione 24. de refor. cap. 6. ſequentia habentur verba, *in hæreſis crimine liceat Epiſcopis, ſibi ſubditos abſoluere, in foro conſcientiæ tantum, non vero eorum Vicarijs ſit permiſſum.* Per quæ verba euidenter, vt videtur, colligitur, quod Vicarij Generales Epiſcoporum, virtute ſuæ commiſſionis generalis, nequeunt abſoluere, etiam in foro conſcientiæ, à dicto hæreſis crimine occulto, cum hoc illis expreſſe per dictum Concilium ſit prohibitum. Sed caſu dato, quod ipſi ex ratione prædicta id nõ poſſint, Quæritur, an ſaltim ex commiſſione ſpeciali, hoc ipſum alicui ſpecialiter Epiſcopi poſſint committere, vt ſcilicet, quẽpiam à crimine hæreſis occulto abſoluat? Hanc difficultatem tangit, Nauar. lib. 1. conſiliorum tit. de conſtitution. conſil. 1. nu. 87. q. 48. & lib. 5. conſilior. tit. de priuilegijs. conſil. 11. nu. 3 ibi ad 3. quæſt. Et propoſito quodam argumento, pro parte negatiua, nam inquit videtur, ꝙ non, cum id fuerit conceſſum ſupradictis Epiſcopis, propter ſuam induſtriam, qualis commiſſio non eſt delegabilis. *per cap. fin. §. cæterum de offic. delegati. & cap. is, cui eod. tit. lib. 6.*

*tit.lib.6.*nihilominus tamen parti adhæret affirmatiuæ. Cui & ipſe adhæreo, ac pro ea ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Quarta Concluſio.

IN caſu, quo Epiſcopis liceat abſoluere ab hæreſis occulto crimine, & ex aliqua rationabili cauſa, aut propter abſentiam non poſſint per ſeipſos id facere, bene poſſunt illud alicui ſpecialiter delegare. Hæc Concluſio eſt ſupradicti Nauarr. locis ſupracitatis, & ante ipſum eam tenuit Corduba, in ſumma.q.8.hoc innixus fundamento, quia in dicto Concilio non dicitur, quod Epiſcopi non poſſint committere alicui ſpecialiter prædictam facultatẽ, ſed ſolũmodo quod eorũ Vicarijs non liceat abſoluere à prædicta culpa, & cenſura. Quod dicit eſſe intelligendum virtute generalis Commiſſionis, quæ dari ſolet Vicarijs Epiſcoporum, ad abſoluendum à quibuſcumque caſibus ſibi reſeruatis. Per id tamen non tollitur, quin ipſi Epiſcopi poſſint ſubdelegare, & committere ſuam auctoritatem alicui perſonę particulari, efficiendo ipſum ſuum Commiſſarium, ad effectum prædictæ abſolutionis. Et ratio eſt, quia quamuis Epiſcopi in dicto caſu, ſint Commiſſarij ſummi Pont. ad dictũ effectũ, ex priuilegio iuris, poſito in dicto Conc. Trid. poſiti, cum tamen huiuſmodi priuilegium ſit perpetuum, certum eſt, quod poſſunt vices ſuas alteri committere, aut ſubdelegare, maxime cum in eodem Concil. non prohibeantur id facere. Conſequentia videtur legitima, nam iuxta communem iuris Regulam, Commiſſarius ex priuilegio, ſiue commiſſione perpetua, bene poteſt ſubdelegare, vt conſtat *ex cap.fin.de offic. delegati*, vbi habetur, *quod cui competit ex officio abſoluere, poteſt illud per alium facere.* Idem habetur *in cap.etiam fin. de offic. ordinarij*, & docent Doctores communiter cum Syluestro, *verbo abſolutio 4.q.2.num.6.& verbo Commiſſarius ſiue delegatus num.2. cum ſequentibus*. Hanc eandem ſententiam tenet Angles. in 4.q. de confeſſione art.5. difficultate 6. dicens, quod Pœnitentiarij Epiſcoporum, in Eccleſijs Cathedralibus conſtituti, poſſunt abſoluere ab excommunicatione hæreſis occultæ, hoc tamen eſt intelligendum, quando Pœnitentiarij prædicti habuerint ſpecialem commiſſionem ad illum caſum, vt dictum eſt, nam per generalem poteſtatem ſibi traditam, haudquaquam id poterunt facere, neque à prædicto crimine hæreſis occulto abſoluere, vt expreſſe tenet Nauarr. in ſuis Conſil. lib.1. de Conſtitutionibus Conſil. 1. num.89. qui & lib,5. de priui. conſ.11.nu.5. ibi ad 5. Qui reſpondens ſupradictæ rationi dubitandi, qua dicitur, quod in dicto Decreto Concilij videtur Epiſcopis commiſſa huiuſmodi facultas, propter ſuam induſtriã, qualis commiſſio non videtur delegabilis, inquit, quod poteſt, ſi ſibi placuerit, tradere Commiſſario poteſtatem abſoluendi nudam, non vero deliberandi. Ita quod Epiſcopus informatus recte de caſu, arbitretur modum, & pœnitentiam, & onus imponendum ei, qui venit abſoluendus, nullo arbitrio relicto ei, qui eſt ipſum abſoluturus, per quod tollitur inconueniens ſupradictum. Sed tandem in fine addit, quod quamuis vtrumq. fiat, & vnũ, & alterũ committatur, licite fieri poteſt, nam prædictum *cap.finale. §. caterum, de offic. delegati*, procedit in eo, qui ex delegatione, & commiſſione habet poteſtatẽ abſoluendi, & non in eo, qui habet illam ex officio, & priuilegio ſuæ dignitatis, de quo loquitur, *aliud cap.finale de offic. ordinarij*. Supradicta omnia de abſolutione ab hæreſis occulto crimine, ſunt difficillima, & maxime dubia, in quibus proinde iudicialis, & diffinitiua reſolutio à ſolo ſummo Pontif. eſt expectanda. Ne igitur in ijs error contingat, ſi placuerit, ad ipſum

In caſu quo Epiſcopis liceat abſoluere ab hereſis occulto crimine Epiſcopus delegare pôt prædictam ſuam auctoritatem.

Cõmiſſarius ex commiſſione perpetua, bene pôt illam alteri cõmittere, ſiue ſubdelegare

Nota hoc valde pro Epiſcopis.

Nota hoc valde.

recur-

recurratur, interim tamen à nobis ſunt dicta, quæ iuxta communiorem Doctorum doctrinam,magis probabilia fuerunt viſa,quæ &exequi poſſunt, atque practicari.

ARTICVLVS V.

Vtrum Generalis Miniſter, transferre poſſit, Prouincialem Miniſtrum, ex vna in alteram Prouinciam?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

Generalis Miniſter non põt transferre Prouincialẽ vnius Prouinciæ in aliam,ſine ſpeciali licentia ſummi Pontif.

GEneralis Miniſter,non poteſt transferre Prouincialem vnius Prouinciæ, ad alteram Prouinciam,vel e contra, ſine licẽtia ſpeciali ſummi Pont. Hæc ſententia eſt expreſſa Sylueſtri. *verbo caſus*. qui eſt, de translatione Epiſcoporum, vbi dicit, quod translatio Epiſcoporum de vna in aliam diœceſim,eſt ſummo Pont.reſeruata,& ſolummodo ſummus Pont.id poteſt efficere,vt dicunt multa iura.*cap.1.& 2.de translatione Epiſcoporum, & cap.3.* & idem eſſe dicit de depoſitione Epiſcoporum, *per cap. quamuis 3. q. 6.& cap.dudum*,ibidẽ.Idẽ & de Abbatibus perpetuis,exemptis.Neq;vero acceptare eorumdem renunciationem,quia immediate ſubſunt Sedi Apoſtolicæ, *per cap. denique 6. quæſt.3. & dictum cap. inter corporalia, de offic. delegati, & cap.licet de regul.videatur in 3.& 4.caſu*,ꝙ & conſequenter,quinvero, & potiori ratione,intelligendum etiam eſt, de translatione Prælatorum Regularium, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentium, quales ſunt Miniſtri Prouin.& de depoſitione,& acceptatione renũciationis officiorum eorũ,Generalis Miniſter ſola auctoritate ordinaria,ꝙ nẽpe ſine ſpeciali ſummi Pontificis licentia, transferre,neque priuare poteſt eorum vllum,de Iure communi,neq; acceptare renunciationes ſuorum officiorum. Non deſunt, qui dicant id etiam extendendum eſſe,ad Guardianos,& Priotes,& quod nullus,ſummo Pontifice inferior, Guardianum, ſiue Priorem vnius Conuentus ad alium poteſt transferre, quia huiuſmodi mutationes ſunt omnino Iure prohibitæ, per locum à ſimili, & quia ſunt contra generalem conſuetudinem,quod inquiunt,ſufficit,vt omnino cenſeantur interdictæ, vt expreſſe dicit Innocentius III. vbi ſupra in dicto *cap. inter corporalia,de translation. Epiſcoporum.*

Nota hoc valde pro auctoritate Miniſtri Generalis ad eligendos ſiue deponẽdos Prouinciales Miniſtros, & alios Prælatos.

Sed tamen hoc quod de Guardianis,atque Prioribus dicitur,non ita crediderim eſſe verum, quinvero exiſtimo, quod Generalis Miniſter in hoc diſpenſare poteſt,cum eiuſmodi translatio,non ſit translatio Prælatorũ, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentium, ſed tantum Prælatorum localium, qui Curatis animarum correſpondent, aſſimilantur, & comparantur,vnde in ipſis non eadem eſt omnino ratio.Et ſi quando Doctores extendunt ſupradicta iura, etiam ad Abbates, id intelligendum eſt, de Abbatibus perpetuis,Epiſcopalem,vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentibus,quos Sylueſter loco ſupracitato vocat Abbates exemptos,non vero de alijs,nec de Guardianis,ſeu Prioribus,quorum Prælationes, non ſunt quaſi Epiſcopales,neque perpetuæ, ſed temporales. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTI-

ARTICVLVS VI.

Vtrum Generalis Miniſter, poſſit eximere aliquem Religioſum, ab obedientia ſui Prouincialis Miniſtri, ſeu illius Guardiani, in cuius Conuentu commoratur?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

DE Iure communi, exemptio ſubditorum ab Ordinarijs, eſt etiam ſummo Pontifici reſeruata, ac proinde non poteſt Generalis Miniſter eximere Guardianũ, ſeu alium Religioſum, ne ſubſit Miniſtro Prouinciali, aut Guardiano, in cuius Conuentu commoratur. Hæc etiam Concluſio eſt Syluestri *verbo caſus q. 1. caſu 5.* vbi agit in particulari, de exemptione Epiſcoporũ, vt ſcilicet, Archiepiſcopis nõ ſint ſubiecti, qđ dicit eſſe ſoli Sedi Apoſtolicæ reſeruatum. Quod probat *ex cap. frater noster 16. q. 1.* Et idem dicit eſſe intelligendum, de quibuſcumque Religioſis, vel Clericis, qui ſunt in aliqua diœceſi, vt non ſubſint iuriſdictioni Diœceſani. Nam hoc facere, contrarium videtur rectæ rationi, & contra generalem conſuetudinem, eſtq; ſolummodo auctoritati, & poteſtati, ſummi Pontif. reſeruatum. Ex quo etiam colligitur, non poſſe propria ſua auctoritate, Prælatos Generales, efficere Prædicatores generales, vt prædicent vbique terrarum ad libitum, ſine licentia, non dico Epiſcoporum, nam hoc eſſet contra Concilium Tridentinũ, & plures ſacros Canones, ſed neque ſine licentia ordinariorum Prælatorũ Regularium, quia hoc in effectu, eſſet eximere eiuſmodi Religioſos, à iuriſdictione ſuorum Prælatorum, quod vt dictum eſt, ſolus ſummus Pontif. valet efficere. Quibus concinit illud, quod habetur in Concil. Trident. ſeſſ. 25. de Regularibus, cap. 4. vbi dicitur, ſtricteque prohibetur, *ne quis Regularis, ſine ſui Superioris licentia, prædicationis, vel lectionis, aut cuiuſuis pij operis prætextu, ſubijciat ſe alicuius Prælati, Principis, vel Vniuerſitatis, vel communitatis obſequio, aut alterius cuiuſcumque perſonæ, ſiue loci, nec ei aliquod priuilegium, aut facultas ab alys ſuper his obtenta ſuffragetur, quod ſi contra fecerit, tanquam inobediens, arbitrio Superioris puniatur.* Quamuis enim in ſupradictis verbis, nulla Generalium Prælatorum mentio habeatur, nec dicatur, quod ipſi non poſſunt talem facultatem facere, aliqua tamen ſunt iura, quibus id ipſum inſinuatur. *c. ſi. 9. q. 3. & c. qui reſiſtit. 11. q. 3.* vbi ſoli ſummo Pontif. vr̃ huiuſmodi facultatem tribui, vt poſſit eiuſmodi licentias dare, & quemlibet Religioſum ſiue Monachum, tam contra ſuam voluntatem, quã cõtra voluntatẽ Abbatis, de Monaſterio extrahere, & alicui Prælato, vel Principi in ſocium aſſignare, vt ſecum illũ teneat, qua de re videatur Syluest. *verbo caſus, vbi ſupra caſu 38.* Cum ſupradictis tamen ſtat, quod iuſta aliqua exiſtente cauſa poſſit Generalis Miniſter quadam ratione eximere ſubditum, ſiue Guardianum, ab obedientia Prouincialis, ad hunc ſenſum, vt in officio aliquo occupatus, non perturbetur, aut ſi fuerit in aliquo delicto præoccupatus, cauſa ipſius ad eundem Generalem remittatur, quod & quandoque obſeruatur in praxi.

De Iure communi exemptio ſubditorum ab Ordinarijs, eſt ſummo Pontifici reſeruata.

ARTICVLVS VII.

Vtrum Generalis Miniſter noſtri ſacri Ordinis, poſſit reſtituere degradatos, & ſolemniter eiectos ab Ordine.

RAtio dubitandi eſt,quia vt habetur in iure,reſtitutio depoſitorum, ſiue degradatorum ab Ordine,eſt ſummo Pontifici reſeruata, ex decreto Iulij, I. vt habetur *in cap ideo* 1. & 2. 2. *q.* 6. & tradit illud Sylueſt. *verbo caſus q.* 1.*caſu* 6. ſed quia circa hoc eſt,controuerſia & differentia quammaxima inter Doctores Iuriſperitos, qualiter intelligenda ſint prædicta Iura, & de quibus depoſitis, ſiue degradatis ab Ordine, ibidem mentio fiat. Ex quo etiam pendet vera ſuprapoſitæ difficultatis reſolutio,præmittere,atque

Quid ſit degradatio, & quotuplex.

aduertere oportet,quod in Iure,duplex reperitur degradatio, ſiue depoſitio,quædam verbalis tãtum,alia vero ſolemnis,& actualis.Degradatio verbalis eſt,quæ fit tantummodo verbis,per quæ quiſpiam deponitur ab Ordinibus,& gradibus Eccleſiaſticis,quos habet, & ſecundum Ius fit à proprio Epiſcopo,aſſiſtente certo quodam canonico Epiſcoporum numero, de quo ſtatim dicemus,& tradit Panor. *in cap.non poteſt de re iudicata*. Et verba qui-

Qualiter, & quibus verbis fiat degradatio quæ ſolũmodo eſt verbalis.

bus vtitur Epiſcopus, ſunt quæ ſequuntur. *Auctoritate Dei omnipotentis, Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, & noſtra, te degradamus, priuantes omnino Ordine, & beneſicio, & priuilegio Clericali, &c.* Alia eſt degradatio ſolemnis,& actualis, quæ fit non ſolum verbis,verum etiam & factis. Nam degradandus,ſiue, deordinandus,indutus veſtibus ſacris,& manu tenens vas,aut inſtrumentũ, ſeu ornamentum,ad ſuum Ordinem ſpectans, ac ſi in ſuo officio deberet ſolemniter miniſtrare,adducitur ad præſentiam Epiſcopi,& auferuntur ab eo omnia,quæ data ſunt illi in ſua ordinatione, incipiendo ab vltimo gradatim, vſque ad veſtem datam in prima tonſura. Deinde tondetur, & radi-

Qualiter fiat degradatio ſolẽnis, & actualis, & quibus verbis.

tur ſibi corona,ac dicit Epiſcopus. *Auctoritate Dei Omnipotentis Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, & noſtra, tibi auſerimus habitum Clericalem, deponimus, degradamus, expoliamus, & exuimus te omni Ordine, & beneficio, & priuilegio Clericali*. Hæc omnia colliguntur *ex cap. degradatio, de pœnis, lib.* 6. & tradit ea Panorm. *in cap. qualiter, & quando el 2 de accuſation.* Ex quibus infertur, quod degradatio actualis, & ſolemnis,eſt quaſi executio degradationis verbalis, nam degradandus actualiter, iam prius eſt degradatus verbaliter; &, vt dicitur in Pontificali Romano, fol. 190. ad eam non neceſſario requiritur Epiſcoporum numerus, ſicut ad degradationem verbalem. Nam, vt ha-

Nota pro degradatione Clericorum.

betur in *dicto cap. degradatio. & in cap. felix.* 15. *q.* 7. & tradit Panor. vbi ſupra, ad degradationem verbalem, ſi deponendus, atque degradandus eſt in ſacris conſtitutus,requiritur non ſolum,vt fiat ab Epiſcopo,verum etiam quod fiat, aſſiſtente certo Canonico Epiſcoeorum numero. Si degradandus eſt Epiſcopus, vltra Metropolitanum,requiruntur duodecim Epiſcopi. Si vero eſt tantum præsbyter, vltra proprium Epiſcopum, requiruntur alij ſex. Si vero eſt Diaconus, vel Subdiaconus, tres. Si vero non eſt in Sacris conſtitutus, poteſt fieri à ſolo proprio Epiſcopo, ſine aliorum Epiſcoporũ præſentia, ſed nõ ſine præſentia Capituli, aliàs ſentẽtia erit nulla, prout late tradit Panor.vbi ſup.de quo videatur Sylu. *verbo degradatio, nu.* 1.

Difficultas. Prima opinio.

Hoc ſuppoſito circa preſentem difficultatem,eſt inter Doctores differentia,& controuerſia, de qua harum degradationum, ſint intelligenda ſupradicta iura, quæ dicunt reſtitutionem depoſitorum, ſiue degradatorum,eſſe reſeruatam ſummo Pontifici? Ioannes Andreas,ait,quod intelliguntur ſimpliciter & abſolute de omni depoſito,atque degradato, vtcumque, ſiue ſo-

lummodo

Digitized by Google

lummodo verbaliter, ſiue vero ſolemniter, & actualiter. Et ratio illius eſt, nam cum prohibitio facta, reperiatur ſimpliciter in iure, intelligenda eſt ſimpliciter, & abſolute, non ſolum de ſolemni, & actuali degradatione, verum etiam de verbali.

Sed alia eſt aliorũ ſententia, & opinio, quam tenet Gloſſa ſupradicti *cap. ideo el 1.2.q.6.verbo, ac reſtitutionibus*, vbi dicit, intelligenda ea eſſe, ſolummodo de depoſitis, atq; degradatis ſolemniter, & actualiter, ſecus autẽ, inquit eſt de depoſito tãtum verbaliter. Quam ſententiam ſequuntur Speculat. Archid. & Panor. prout refert Sylu. vbi ſup. dicentes Epiſcopũ poſſe reſtituere verbaliter depoſitũ, *per c. at ſi Clerici de iudicijs*. Quæ opinio, vt cõmunior, & probabilior, tenetur vbiq; & conſequenter per eam Miniſter Generalis, & Religionũ Prælati, iuriſdictionem habentes, Epiſcopalem, vel quaſi Ẽpalem, id ipſum facere poterunt, reſtituereq. degradatos, & eiectos ab Ordine tm̃ verbaliter. Sed quia hęc omnia maiori indigent explicatione, & tractatione, pro eorum omnium vltima reſolutione, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Alia opinio.

Prima Concluſio.

SI degradatio, & eiectio, fieret ab Ordine tantum verbaliter, & abſq; priuatione, & ſpoliatione habitus, certiſſimum eſt, quod ſtando in iure communi Generalis Miniſter, & Religionum Prælati, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habẽtes, poſſunt huiuſmodi, ſic verbaliter tm̃ eiectos ad Ordinem reſtituere. Pro intelligentia, ſimul & probatione huius concluſionis, adnotare libet, vt ſatis conſtat, atque colligi poteſt, ex *cap. fin. de Regularibus*, ꝙ Religionum Prælati olim, licentiam, & facultatẽ habebant, eijciendi ſuos Fratres, & recipiendi eiectos ab Ordine, quin vero, & mãdatum à Greg. IX. habuerunt, eoſdem ſollicite, atq; annuatim requirendi, quod cum non debeat, aut poſſit intelligi, de eiectis ſolemniter, & actualiter, & cũ priuatione, & ſpoliatione habitus, nam horũ reſtitutio, ſemper extitit ſummo Pont. reſeruata, dicendũ vr̃, id intelligendũ eſſe, atq; intelligi debere, de alijs eiectis, nõ quidem ſolemniter, & actualiter, cũ priuatione, & ſpoliatione habitus, ſed tantũmodo verbaliter, habitu retento, ac nũquam dimiſſo. Et quod olim hæc conſuetudo inoleuerit in Religionib. Monachalib. eijciẽdi Religioſos è Monaſterijs, pp eorũ incorrigibilitatẽ, & contumaciã, habitu retento, & nunquam dimiſſo, colligitur expreſſe, *ex cap. ea qua pro Religionis honeſtate, de ſtatu Monachorum, vbi* Honor. III. *Viſitatoribus Monachorum præcipit, vt Monachos, quos contumaces inuenerint, & rebelles, iuxta modum culpæ, vice ſua, regulari cenſura percellant, abſque perſonarum delectu, non parcendo rebellibus ob ſuam pertinaciam, vel potentiam amicorum, quin ouem morbidam eijciant ab ouili, ne inficiat ſanas oues.* verba ſunt expreſſa prædicti Honor. III. Ex quibus ſatis colligitur intẽtum. Quin vero, & Innoc. III. *in cap. cum ad Monaſterium eod. tit.* agens de Monachis proprietarijs, inquit, *quod ſi quiſpiam Monachus proprietatem aliquã deprehenſus fuerit habere, Regulari monitione præmiſſa, de Monaſterio expellatur, nec recipiatur vlterius, niſi pœnitentiã agat, ſecundum Monaſticam diſciplinam*, Ex ſupradictis iuribus, facile licebit colligere, qualiter olim in Ordinibus, atq; Religionibus, maxime Monachalibus, conſuetudo inoleuit, propter aliqua crimina, & delicta, Monachos inſolentes, atque incorrigibiles e Monaſterijs eijcere, quod abſque dubio, intelligendum tãtum venit, de eiectis verbaliter & non ſolemniter, & actualiter, cum ſpoliatione, & priuatione habitus. Et de huiuſmodi Monachis, etiam intelligendum eſt, & interpretandum venit, *ſupradictum c. fin. de Regularib.* quando dicitur, quod Religionum Prælati, tenentur ſupradictos eiectos ab Ordine ſuo, ſollicite, & annuatim requirere,

Si degradatio, & eiectio fieret ab ordine verbaliter tãtum, & abſque priuatione, atque ſpoliatione habitus, Generalis Miniſter, & Religionũ Prælati, bene poſſunt degradatos ab ordine reſtituere

Nota, quod cõſuetudo erat olim, eijciendi Monachos ab Ordine cum habitu, & poſtea penitẽtia facta ab ipſis Prælatis iterum recipiebantur.

Digitized by Google

& quod iterũ in Ordine recipiantur,ſi id expediẽs,atq; conueniẽs fuerit vi-
ſum.Et quod dictum Capitulum expreſſe loquatur de his Monachis eiectis,
non vero tantummodo de fugitiuis,vt quidã dicunt,patere põt intuẽti,atq;
expreſſe conſtat,ex illis verbis ibidem poſitis,*fugitiuos ſuos,& eiectos de Ordi-
ne ſuo,requirant ſollicite,annuatim.* Vbi notandũ eſt valde,ꝙ copulatiue loqui-
tur dicens,*fugitiuos ſuos,& eiectos de Ordine ſuo* , vt hos & illos cõprehendat
non ſolũ fugitiuos,verũ etiam & eiectos, & fit ſermo de eiectis ab Ordine
verbaliter,neque enim vllo modo credẽdum eſt,ꝙ loquatur ſummus Pont.
de eiectis ſolemniter,& actualiter, cum ſpoliatione, & priuatione habitus,
etenim ſi de his loqueretur Decretalis prædicta,atque in id ibidem facultas
facta fuiſſet Prælatis, fruſtra poſtea impetrata fuiſſent, tot & tanta priuile-
gia ab eiſdem , ad eijciendos ſubditos inſolentes, & incorrigibiles ab Or-
dine,eo modo quo nunc fit,cum priuatione,& ſpoliatione habitus, cum ad
id faciendum,in iure tam clara,& aperta,reperiretur licentia, atque aucto-
ritas conceſſa. Dicendum eſt igitur,& concludendum,quod nõ intelligitur,
niſi de eiectis tantummodo verbaliter,nã mos erat olim, atque in praxi, &
conſuetudine cõi poſitum,Religioſos aliquos propter aliqua crimina,inter-
dum è Religionibus eijcere , tantum verbaliter, ad modum quo,& Clerici
olim etiam aliquando , tantum etiã verbaliter degradabantur. Qui ſic eie-
cti,habitu retẽto,pænitentiã agebant,qua peracta penitẽtia,atq; humilitatis
oſtendẽtes ſigna,ad Religionẽ iterũ admittebantur,& recipiebantur , quod
& faciebant, tenebanturque Prælati facere,per ſupradicta iura,quia, vt di-
ctum eſt,prædicta depoſitio,ſiue degradatio erat tm̃ verbalis, non vero ſo-
lemnis,& actualis,competebatq; illis auctoritatẽ Ep̃alem, vel quaſi Ep̃alem
habentibus,ſuorũ ſubditorum eiectorũ, ſiue degradatorum,prædicta reſtitu
tio verbalis tm̃,ad modum,quo diximus de iure cõi, Ep̃is etiam competere,
reſtitutionem ſuorum Clericorũ verbaliter degradatorũ , iuxta ſupradictũ
c.at ſi Clerici de iudicijs. His igitur ſic præmiſſis,atq;præſuppoſitis,quæ quãma
xima ſunt animaduerſione digna,dicit modo noſtra Cõcluſio,quod ſi degra-
datio,atque eiectio Religioſorum ab Ordine,eſſet tm̃ verbalis, non vero ſo
lemnis,& actualis,& fieret abſque priuatione,& ſpoliatione habitus, idque
eſſet nunc in praxi,& conſuetudine poſitum,etiam ſtando in Iure cõi,Gene-
ralis Miniſter,& Religionũ Prælati,Epiſcopalem,aut quaſi Epiſcopalem iu-
riſdictionẽ habentes,bene poſſent huiuſmodi eiectos verbaliter tm̃,ad Or-
dinem reſtituere.Cuius Concluſ.ratio clara eſt,& ſatis cõſtat ex dictis,nam
ſi ſtando in Iure cõi,cum ſuis Clericis id facere poſſunt Epiſcopi,ex cõi om
nium reſolutione,depoſitos,inquã,tantũ verbaliter,ad ſuũ Ordinẽ reſtitue-
re,cum ipſi etiam circa ſibi ſubditos,eandem aut certe ſimilem,vel coęqua-
lem,habeant poteſtatem,certum,& manifeſtum eſt,quod idem ſimiliter poſ-
ſent.Et præterea id poſſent,per ſupradicta iura,quibus diximus, fuiſſe olim
conuetudine poſitum,propter aliqua delicta Religioſos interdũ ab Ordine
eiectos tantum verbaliter , &non dimiſſo atque ſpoliãto habitu , rurſus
poſt pænitentiæ,contritionis,atque humilitatis ſigna , ad Ordinem reſtitue-
re,& admittere.Sed iam mos iſte,deſueuit omnino,neque nunc eſt in praxi,
& conſuetudine poſitus, & expulſiones, ſeu eiectiones, Religioſorum om-
nium ab Ordine , quæ efficiuntur , hoc noſtro tempore , non ita fiunt,
ſed qui expelluntur, atq; eijciuntur, ſimul priuantur , & ſpoliantur habitu,
quorum proinde depoſitio , & degradatio , non eſt tantum verbalis , ſed
vere ſolemnis, & actualis, quapropter , vt de horum reſtitutione ad Ordi-
nem , quid tenendum & practicandum ſit dicamus, ſecundam ſtatuo Con-
cluſionem.

Secun-

Digitized by Google

Secunda Concluſio.

Reſtitutio ſolẽniter degradatorum ab Ordine, ſummo Pontifici reſeruatur.

Reſtitutio depoſitorum, ſiue ſolemniter, & actualiter degradatorum ab ordine, de Iure cõi, ſolũmodo ſummo Pontifici eſt reſeruata. Hæc Concluſio ſatis conſtat, ex ſupradictis, in notabili poſito, in principio huius Articuli, & eam expreſſe tenet *Gloſſa in cap. ideo el 1. 2. quaſt. 6.* ſed quod Miniſter Generalis, & Religionum Prælati, ſtando in iure communi, non poſſint huiuſmodi ſemel depoſitos, eiectos, & vt ita loquamur, degradatos, ſolemniter ab Ordine, & iam priuatos, atque ſpoliatos habitu, ſine auctoritate Apoſtolica, eoſdem iterum ad Religionem admittere, probatur hac efficaciſſima ratione. Nam tales ſic à Religione eiecti, & habitu Regulari, & Monachali perpetuo priuati, in oĩbus, & per omnia aſſimilantur, quin vero & æquiparantur Clericis ſolemniter depoſitis, & actualiter degradatis, vt patet ex ſupradicto notabili: ſed Clerici ſolemniter depoſiti, & actualiter degradati, vt tenet communis opinio ſine contradictione, non poſſunt ab Epiſcopis, nec ab alio niſi per Papam reſtitui: ergo nec Generalis Miniſter id poteſt, nec vlli Religionum Prælati, ſine ſpeciali auctoritate Apoſtolica, vel S. Cong. Cardin. Cõſequẽtia exinde patet, nam eorum oĩum poteſtas, & auctoritas ad ſummum, Epiſcoporũ auctoritati & poteſtati, ſeu iuriſdictioni aſſimilatur, & æquiparatur: ergo quod Epiſcopi non poſſent efficere, neque ipſi Religionum Prælati. Confirmatur præterea, nam ſicuti Clerici, ſolemniter depoſiti, & actualiter degradati, ſtatim deſinunt eſſe de iuriſdictione Epiſcoporum, & traduntur Curiæ ſeculari, efficiunturq. de ſecularium Iudicum iuriſdictione, ſic etiam Fratres, ſolemniter depoſiti, & actualiter degradati ab ordine, ſtatim eſſe deſinunt de iuriſdictione Ordinis, & efficiuntur de iuriſdictione Epiſcoporum, ſi ſunt Clerici, vel ſi ſunt Laici, Iudicum ſecularium, ſed Epiſcopi poſtquam ſolemniter degradauerint Clericum, nullam ſuper illum iuriſdictionem habent, neque poſſunt propria auctoritate à Iudicum ſecularium iuriſdictione illum extrahere: ergo neque Prælati prædicti vllam habent poteſtatem, iterum Religioſos ſemel eiectos recipiendi, & admittendi ad ordinem, cum iam non ſint ſibi ſubditi, ſed Epiſcoporum, aut ſecularium Iudicum, in vtroque foro, ad ligandum, atque ſoluẽdum eos, tanquam ſi eſſent mere ſeculares, aut Clerici. Et certe cõtrarium facere videretur falcem mittere in alienã meſſem, idq. ſine Iure aut potius contra Ius, nam vt dicitur, par in parem non habet imperium, iuriſdictionem, ſiue poteſtatem. At dicet quiſpiam contendet, & hanc rationem nullam eſſe, & argumentum nihil prorſus valere. Nam etiam Clericus ſecularis eſt ſubiectus Epiſcopo, & de ipſius iuriſdictione, & poteſt nihilominus, ſi velit eſſe frater, admitti, & recipi ad Ordinem, abſque licentia, & conſenſu eiuſdem Epiſcopi: idem ergo dici poterit, de huiuſmodi eiectis, qđ poſtquam ſemel ſunt eiecti, & expulſi de iuriſdictione ordinis, & facti de Epiſcoporum iuriſdictione, ſi iterum voluerint fieri Fratres, & Prælatis expediens uiſum fuerit, quod abſque eorum iniuria, iterũ aſſumi, & recipi poterunt ad Ordinem. Sed huic replicæ facile reſpondetur dicendo, quod eſt longe diſpar ratio. Nam in primo caſu, Pontifices ſummi eo ipſo, quo approbant, & confirmant aliquam Religionem, conſequentes concedunt, licentiã & facultatem earumdem Prælatis, quo omnes è ſeculo fugientes, ad profitendum habiles, in eadem poſſint admittere, & recipere, & vt illi ipſorũ poſſint ſe ſubijcere iugo, & iuriſdictioni, nam iuxta ſententiam Ariſtot. qui dat formam, dat etiam conſequentia ad formam, & ſecundum Ius, qui concedit, aliquid, concedere perinde videtur, omnia ſine quibus illud omnino non

Nota valde. Pro eiectis ab Ordine ſolẽniter, & actualiter, cum ſpoliatione habitus, quod non reſtitui poſſunt per Miniſtros Generales ſine ſpeciali licentia Apoſtolica, vel S. Cong. Cardinalium.

Nota hoc valde.

poteſt conſtare. Quid enim quæſo prodeſſet, Regulam, ſiue Religionem aliquam confirmare, & approbare, niſi ſimul cum eiuſdem confirmatione & approbatione, præſtaretur facultas, vt ad ipſam venientes ſeculares, ſiue conuerſi, alias habiles recipi poſſent? At non ex hoc ſequitur, quod eadem ratione, ad Religionem poſſint recipi, & admitti, ij qui alias de iure cõi ſunt inhabiles, & inhabilitatem habent poſitiuam, expreſſamq. ex iure prohibitionem, vt ſine licentia, & facultate Papæ, recipiantur in eodem Ordine, quales ſunt ſupradicti ſolemniter depoſiti, degradati, & ſpoliati habitu, & eiecti ab Ordine. Hęc certe ratio eſt fortiſſima, & neruoſiſſima. Cui, & accedit alia, neque minus efficax, meo quidē videri: nam iuxta communem omnium IurisPeritorum doctrinam, diffinitiuæ ſententiæ latæ, per eundem Iudicem nihil poteſt addi, minui, vel mutari, vt habetur, *in l. qualem ff. de arbitr. & in c. in litteris, de offic. deleg. & in cap. cum inter de ſententia, & re iudicata, & in cap. cum Bertold. eod. tit.* Et hoc loquendo tam de Iudice ordinario, quam de extraordinario, & ſubdelegato, cum vterque functus iam fuerit officio ſuo.

Nota quod ſententię diffinitiuę latę per eundem Iudicē nihil poteſt addi minui, vel mutari.

Cum igitur Religionum Prælati, eijciendo Religioſos prædictos ab Ordine, per ſententiam diffinitiuam, quæ iam tranſiuit in rem iudicatam, functi fuerint officio ſuo, manifeſtum fit, quod non poſſunt amplius, ſententiam ſuam reuocare, minuere, vel mutare, neque cum ipſis vllo modo diſpenſare, magis quam Epiſcopi cum Clericis actualiter, & ſolemniter degradatis. Hæc certe ratio eſt fortiſſima, & eſt Archidiaconi in ſupradicto *c. ideo, el* 1. 2. quæſt. 6. Prædicta omnia ſunt vera, & neceſſario dicenda, ſtando in iure communi. Secus tamen erit dicendum, loquendo de priuilegio, ſi ſpeciale aliquod, ad idem habeatur. At quidem ego nullum hucuſque inueni, cunctarum Religionum priuilegia, antiqua licet, & noua perluſtrauerim. Inuenire quidē licebit aliqua priuilegia, quibus Religionũ Prælatis conceditur, ſitq. facultas, vt ſubditos ſuos rebelles, & criminoſos puniant, & à Religione poſſint eijcere, atque etiam priuare habitu, ſi id expediens viſum fuerit, vt diximus in 1. Tomo q. 52. loquendo de eiectis; nullum tamen priuilegium hucuſq. reperi, quo ſemel eiectos, priuatos, atque habitu ſpoliatos, ad Religionem iterum poſſint reſtituere, & admittere, niſi illud *cap. fin. de Regul.* quod vt latiſſime eſt dictum, intelligendum eſt de eiectis verbaliter tantum, non vero de degradatis, ſeu eiectis cum ſpoliatione habitus. Non me latet, quod hoc non obſtante, dicunt aliqui grauiſſimi Patres, & in hiſce rebus nimium exercitati, in noſtro ſacro Ordine Minorum, atque etiam in Religione Fratrum Prædicatorum, ſemper fuiſſe vſu receptum, atque in conſuetudine poſitum, quod Miniſtri Generales dictorum Ordinum, & Religionum, quando huiuſmodi eiecti, habituq. priuati, & ſpoliati, ad meliorem mentem redibant, & ad cor reuertebantur, contritionis, pænitentiæ, atque humilitatis ſigna oſtendentes, & amiſſum habitum ab eiſdem inſtanter, atque humiliter, expoſtulantes, ſi id expediens ſibi videbatur, eoſdem ad proprium Ordinem, interdum admitterent, habitumque illis redderent, abſque alia licentia, & facultate, ſeu ſummi Pontif. diſpenſatione. Id quod & dicunt fuiſſe, ſemper in ſupradictis Ordinibus vſu receptum, & practicatum, & fieri, ac practicari poteſt hodie, cum ſit hac de re, conſuetudo tam diutina, & antiqua, legitime præſcripta, & vt videtur, etiam immemorialis, quæ proinde vim legis, aut ſaltim priuilegij habet, iuxta *cap fin. de conſuetudine, & legem hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quotidiana, & aſtiua.* Sed tamen crediderim, hoc numquam fuiſſe ſupradictos Patres Generales, prædictarum Religionum adeo Illuſtrium, vbi tot, ac tanti viri reperiuntur litterati abſque ma-

ſitimo fundamēto feciſſe & fuiſſe practicatos, abſq; aliqua ſpeciali cōceſſione, aut viuæ vocis oraculo, alicuius ſummi Pont. quod non omnibus conſtitit, neque ad Collectoris priuilegiorum manus, & notitiam peruenit, aut forſan ex aliquo reſcripto. Illuſtriſſimorum Cardinalium, ante quorum conſpectum prædicti eiecti, atque habitu priuati, & ſpoliati, per viam appellationis, aut ſimplicis querelæ, comparere ſolent, allegantes ſe grauatos, atque ſpoliatos, iniuriam paſſos fuiſſe ſine iuſta cauſa, obſecrantes, ac petentes humiliter, vt eoſdem fouere, & patrocinari coram dictis Prælatis dignarētur, quo facto, illi eiſdem ſolent reſcribere, rogantes aut forſan præcipientes, vt de nouo illos recipiant, & intra clauſtra, ſub ſua obedientia, & diſciplina regulari admittant, quod & ipſi iuſſis parendo faciunt, ac facere tenentur. Hoc crediderim eſſe certum, neque aliter Prælatos prædictos, ſupradictam eiectorum receptionem auſos fuiſſe practicare, & certe cum viri alias grauiſſimi, doctiſſimi, atque Religioſiſſimi, id fecerint, præſumptio plane ſtat pro ipſis. Sed quidquid de hoc ſit, & de ſupradicta antiqua, & diutina conſuetudine præſcripta, quod nos in præſentiarum in noſtra concluſ. diximus, dumtaxat eſt, hoc nullatenus fieri poſſe de iure communi, ſine ſummi Pont. diſpēſatione, ſeu aliquo alio decreto. Nam cōmuni iure, ſupradictorū ſolemniter eiectorum, depoſitorum, atque degradatorum, cum ſpoliatione habitus reſtitutio, ſolummodo pertinet ad ſummum Pontif. nec ſine ipſius licentia fieri poteſt. Quocirca in noſtris Cōſtitutionibus generalibus Toletanis. cap. 6. vbi agitur de correctione delinquentium §. de incorrigibilibus, ſtatuitur, *vt qui ſemel ab ordine fuerit eiectus, iterum ad eumdē non aſſumatur, & Prælatus, qui ſecus fecerit, ſit priuatus actibus legitimis.* Quæ Cōſtitutio, an etiā obliget noſtri Ordinis, Generalē Miniſtrum, aliorum eſto iudicium, nam nō eſt præſentis loci illud determinare. Obligabit quidē, ſi ſteterit auctoritate Apoſtolica facta, & confirmata Atque ad maiorem abundantiam dico, quod modo hac de re, extat ſpecialis quidam Motuſproprius, ſiue Conſtitutio Sixti V. edita 16. die Auguſti anno 1585. & incipit *Cum primum*, in quo conſtituit, atque deputauit tres S. R. E. Cardinales, qui cognoſcerent de cauſis eiectorum Fratrum, ſublata omnibus alijs, etiam Sacræ Regular. Congr. Cardinalibus, & Legatis à latere, authoritate aliter iudicandi. Quod certe magnum inditium eſt, vt dictum remanet, quod Sedi Apoſtolicæ reſeruatus exiſtat iſte caſus. Quæ certe Conſtitutio, quamuis à quibuſdam dicatur, quod non eſt recepta, ipſe tamen crediderim, quod ad vnguem ea à Prælatis omnibus quorumcumque Ordinum, & Religionum obſeruatur, & practicatur, ſaltem mihi non conſtat contrarium. Nota hoc valde.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Generalis Miniſter, auctoritatem, & facultatem habeat, interpretandi Iura, & Priuilegia, pro noſtro Sacro Ordine Minorum, à Sede Apoſtolica emanata?

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

CErtiſſimum eſt, & omni dubio procul, quod Iudicialis diffinitio, ſeu interpretatio iurium, & legum Apoſtolicarum, ac priuilegiorum, quæ à ſede Apoſtolica emanarunt, de iure communi eſt ſummo Pontifici reſerua- Certiſſimū eſt, q iudicialis diffinitio, ſeu interpretatio iurium & legum, atq; priuilegiorum ſummo Pōtif. reſeruatur.

Digitized by Google

ta. Hæc Concluſio habetur expreſſa, *in cap. cum veniſſent de iudicijs.* Vbi dicitur, quod ſolus Papa cognoſcit, de dubijs priuilegiorum Apoſtolicæ Sedis, & non inferior. Quod & fuiſſe ei reſeruatum, multum fuit rationi conſonum, nam cuius eſt legem condere, eiuſdem eſt eandem interpretari, vt habetur *in cap. inter alia de ſent. excomm. & in cap. ſicut §. ex his 11. q. 1. & in l. vlt. C. de legibus, & in l. in prætorijs ff. de prætor ſtipulat.* Videatur hac de re, Syluester *verbo caſus q. 1. caſu 7.* vbi dicit ſecundum Hoſtienſ. idem eſſe dicendum, ſi dubitetur de Apoſtolico reſcripto, ita quod ab alio per viam determinationis ſolui non poteſt, quam à ſummo Pont. ad quod allegat. *cap. 2. de offic. legati.* Idem etiam dicit, eſſe intelligendum ſecundum eundem, de interpretatione Statuti, facti per Legatum, cuius iuriſdictio finita eſt, nec alius ei ſucceſſit. Idem & de diſpenſatione in caſibus, quæ per eadẽ Statuta Papæ reſeruantur. Sed per hoc non tollitur, aut prohibetur doctrinalis, ſeu magiſtralis declaratio, quam non ſolum Religionum Prælati, verum etiam quicumque alij litterati, ſecundum naturalem rationem, & iuris fundamenta; poſſunt præſtare de priuilegijs, & legibus quibuſcumque, non ſolum reſpondendo particularibus quæſtionibus, ſiue quæſitis, verum etiam publica commentaria edendo. Si tamen Religionum Prælati, in dubijs emergentibus circa priuilegia Apoſtolica, ſeu aliquos Canones, declarationes iudiciales in ſcriptis, vel alias facerent, prohibendo ſub aliqua pœna, ne ſubditi vti poſſint alia declaratione, ſiue interpretatione, peccarent quidem, & ſua declaratio eſſet nulla, quia, vt dictum eſt, eiuſmodi iudicialis declaratio, & interpretatio, de iure communi eſt ſummo Pontifici reſeruata. Videantur, quæ hac de re, dicit *Gloſſa in dicto cap. cum veniſſent, verbo iudicari,* vbi ad hoc propoſitum dicuntur plura, eaq. notatu digniſſima.

Cuius eſt legẽ cõdere, eiuſdẽ etiã eſt eandẽ interpretari.

Religionũ Prælati, circa iura leges, & priuilegia, poſſũt facere expoſitionem, ſeu doctrinalem declarationem, cui & ſubditi auſcultare debent interim, quouſque ad ſedem Apoſt. recurritur.

Secunda Concluſio.

Si ex alicuius legis Apoſtolicæ, vel priuilegij promulgatione, inter ſubditos aliqua exoriantur dubia, & præcipue ſi ea ſpectent ad totam Communitatem, bene poſſunt Religionum Prælati, doctrinalem quandam condere interpretationem, & per ſuas litteras ſibi ſubditos, ad ipſius obſeruantiam exhortari, & admonere, interim quoad ad ſummum Pontifi. recurratur.

Prælati Religionum poſſunt ſuſpendere priuilegia Religionibus cõceſſa donec ſummus Pont. cõſulatur.

Hæc Concluſio, eſt manifeſta; atque ex dictis ſatis conſtat, quia de hoc nulla inuenitur facta prohibitio; quin vero eſt bona gubernatio, imo vero addo, quod ſi Religioſi abuterentur aliquibus Gratijs, priuilegijs, ſiue facultatibus Apoſtolicis, poſſent Generales Prælati, eiuſmodi gratias, priuilegia, & facultates ſuſpendere, donec Romanus Pontifex conſulatur. Hoc habetur ex conceſſione Sixti IV. de qua in monumentis Ordinis. Item quando occurrunt dubia ſuper negotijs, & priuilegijs Ordinibus conceſſis, Innoc. VIII. conceſſit facultatem Vicario Generali Ordinis, Prædicatorum Congregationis Hiſpaniæ pro tempore exiſtenti (& idem eſt iudicium de Miniſtro, ſeu Vicario Generali noſtri ſacri Ordinis Minorum, priuilegium habentium communicationis) quod cum aliqua perſona in dignitate Eccleſiaſtica conſtituta, & duobus alijs Iuriſconſultis, interpretari poſſit eiuſmodi dubia, & Fratres ſupradicti ſtare poſſint ſecure declarationibus, per eoſdem faciendis. Habetur in Monumentis Ordinis. Leo etiam X. conceſſit Generali, & Prouincialibus Miniſtris, & Cuſtodibus, cum conſilio aliquorum Patrum, ſi res magnæ momenti fuerint, quod in rebus dubijs, & ſcrupuloſis, conſcientias Fratrum Minorum ſubditorum tangentibus, poſſint auctoritate ſuæ Sanctitatis, determinare in ſcrupulis, & rebus huiuſmodi, atque eorum determinationi ſubditi, ſecura conſcientia poſſint, & debeant ſtare.

Monument. ordin. imp. f. 56. & 2. f. 52. cõcer. 58. & refertur in compen. pri. verbo. Priuil. fratrum §. 9.

Nota valde pro aſſicurãdas cõſciẽtijs ſcrupuloſorũ fratrum *Monum. Ord. 2. impreſ. f. 76. conce. 195. & ſupp. fol. 101. conc. 394. cõp. verbo priuil. §.* [illegible]

Et po-

Et poſtea illud ampliauit ad Guardianos, & quoſcumque alios Prælatos. Item Capitula Generalia ſine alia ſpeciali licentia, & auctoritate Papæ, poſſunt limitare, ſeu tollere vſum Priuilegiorum, Ordinibus conceſſorum, quia hoc fit ex conſenſu partium, contento in toto Capitulo per modum compromiſſi, cum certum ſit, priuilegium non concedi in inuitum, quod tamen per ſeipſos ſolum facere non poſſunt Generales Prælati, abrogando priuilegia Ordini conceſſa, aut tollendo illorum vſum, niſi ad id ſpecialem habeant facultatem. Item Leo Decimus conceſſit Generali, in ſuo Capitulo generali, & Prouinciali in ſuo Capitulo Prouinciali, vt de conſenſu eiuſdem Capituli generalis, ſiue Prouincialis, vel maioris partis, declarare poſſit, an ſit abſtinendum ab vſu alicuius conceſſionis, factæ viuæ vocis oraculo, & poſt talem declarationem, prædictum oraculum ita eſſe inualidum, ac ſi per ſuam Sanctitatem eſſet ſuſpenſum, & reuocatum. Hæc nimirum diſpoſitio facta per Leonem X. fuit nimis iuridica, & quammaxime neceſſaria; non enim eſt credendum velle Summ. Pont. qui iura tuetur, vnico verbo ſuſpendere voluiſſe, quæ multis temporibus, ac vigilijs fuerant excogitata, vt iura diſponunt. Verum ſi dubia ſint circa leges, & litteras Apoſtolicas, vel circa incurſionem alicuius pœnæ, & res ad iudicium fuerit deducta, poterit Generalis Miniſter, & alij Religionum Prælati, opinionem ſequi, quæ ſibi probabilior viſa fuerit, in infligenda pœna, vel releuando ab ea, & tunc ſententia erit valida, nam ſententia lata contra ius dubium, non eſt ipſo iure nulla, ſed valida, vt docent omnes communiter ſcribentes, ſed præcipue Panor. in *cap. 1. de ſententia, & re iudicata, num. 9.* adducendo ad id multa iura, quæ maxime ad hanc rem confirmandam faciunt.

Nota valde, quod Leo X. cõceſſit Miniſtro Generali, cũ Capitulo generali, & Prouinciali, cũ prouinciali, vel maioris partis, vt declarare poſſint, an ſit abſtinẽdum ab vſu, alicuius priuilegij, aut viuæ vocis oraculo.

Suppl. fol. 94. conceſſ. 269. refertur in Cõpend. priuileg. verbo, viua vocis oraculo. §. 3.

Sed circa Canones Concilij Tridentini, libet ſpecialiter aliquid dicere, An Prælati Regulares circa ipſius explicationem, poſſint aliquid facere, & declarare, ſiue explicare illud? de quo ſit tertia concluſio.

Tertia Concluſio.

Stricta, atque ſpecialis facta eſt prohibitio, circa Concilium Tridentinum, vt nullus, præter Romanũ Pontificem, ipſum audeat explicare, ſeu declarare. Hæc prohibitio habetur in Bulla confirmationis eiuſdem Concilij, facta à Pio IV. quæ incipit, *Benedictus Deus*, & eſt inſerta in fine eiuſdem Concilij, in qua cunctis Prælatis, atque perſonis, præcipitur ſub grauiſſimis pœnis ibidem appoſitis, ne commentaria, gloſſas, annotationes, ſeu ſcholia, vllumve genus interpretationis, ſuper ipſius Concilij decretis, quoquo modo edere, aut ſtatuere audeant, etiam prætextu maioris corroborationis, ſeu executionis eiuſdem Concilij. Circa huiuſmodi Bullam notandum occurrit, quod non prohibetur per eam, ne aliquis ad adiuuandam memoriam, ad ſuam eruditionem, & ſpecialem inſtitutionem, annotationes, ſeu commentarios, vel ſimile aliud quidquam faciat, ſed ne id fiat, ad edendum, & publicandum prædicta commentaria, ſiue ſcholia, veluti ſi quis ad hunc finem, librum aliquem typis mandaret, aut Codicem manuſcriptum componeret, eo animo, vt ipſius copia ad omnium manus poſtea poſſet peruenire.

Circa canones Conc. Trid. ſtricta, atq. ſpecialis prohibitio facta eſt, vt nullus, præter Roman. Pont. ipſũ poſſit declarare.

Nota valde hæc omnia, quæ ſequũtur.

Rurſum aduertendum eſt, quod per ſupradictam Bullam, non prohibetur Aduocatis, qui litem aliquam defendunt, ortam ex aliqua dubia intelligentia, alicuius decreti præfati Concilij Tridentini, quin poſſint ſcribere, & componere aliquas, quæ dicuntur, *Informationes* in puncto Iuris, ad ſuum patrocinium, & ad perſuadendum, atque conuincendum Iudicum animos,

mos, id quod & quotidie fit. Et idem eadem ratione eſt dicendum, de alijs Aduocatis, & literatis viris, qui verbo, vel etiam ſcripto, ſatisfaciunt huiuſmodi ſcriptis & informationibus, atque etiam de his, qui doctoraliter reſpondent ſpecialibus dubijs, & quæſtionibus ab eiſdem quæſitis, circa veram intelligentiam alicuius Decreti præfati Concilij, ad ſedandas, quietandas, atque aſſecurandas aliquorum conſcientias. Id ꝙ etiam fit, atque habetur in vſu quotidie. Quinvero nec per dictam Bullam prohibentur, aut condemnantur Auctores aliquorum librorum, qui non expropoſito, ſed incidenter interpretantur aliqua eiuſdem Conc. decreta ab eis allegata, vt & ipſe facio ſæp ſſime in hoc Manuali, & fecit ſuo tēpore doctiſſimus Doctor Nauarr. & alij quamplures Doctores moderni, ſcribentes circa aliquos particulares caſus, ſiue cauſas, nam hoc non eſt edere aliquod genus Commentarij ſuper ipſius decretis, & has omnes aſſertiones licitas eſſe iam vniuerſalis conſuetudo declarauit. Maior difficultas eſt de alijs, qui expreſſe, & directe ſcripſerunt circa aliqua decreta præfati Concilij, vt fecit ſapientiſſimus Pater, Frater Andreas de Vega Ordinis Minorum Regularis Obſeruantiæ, Prouinciæ Diui Iacobi, & noſtri Salmanticenſis Conuentus, magnum decus, & ornamentum, qui ex propoſito ſcripſit, atque in lucem edidit, magnum & aureum illud opus, quod communiter circumfertur, & de Iuſtificatione nuncupatur. Sed ad hoc, omni proculdubio credendum eſt, illum ſpecialem licentiam, & facultatem, quinvero expreſſum mandatum habuiſſe, cum fuerit vnus ex Patribus, qui ex noſtra Hiſpania, affuerunt prædicto Concilio, quod, & ſimiliter credi debet de alijs, ſi qui forſan, ſimile quippiam fecerunt. Hactenus de iſto Articulo.

Difficultas. Circa illos, qui ſcripſerunt ſuper Canones Conc. Trid. an id facere fuerit licitum.

ARTICVLVS IX.

Vtrum Generalis Miniſter, & Religionum Prælati, propria auctoritate deſerere poſſint, aliquod Monaſterium?

HAc de re, & circa hanc difficultatem, multa ſunt à nobis dicta in præcedenti Tomo, quæſt. 34. vbi per tres continuos Articulos, egimus de Monaſterijs, quantum attinet ad ipſorum deſtructionem, ſeu deſertionem: ſed nihilominus, vt hic etiam omnia præ manibus habeantur, & circa propoſitam difficultatem aliquid dicamus, ſequentem ſtatuo concluſionem.

Concluſio.

Prohibitum eſt omnibus Religionum Prælatis, Mendicantibus, ne ſine ſpeciali licentia Summi Pontificis, loca, ſiue Monaſteria ſemel accepta deſerant omnino, vel de vno ad alium locum transferant. Hoc habetur expreſſe in *cap. vnico, de religioſis domibus, & in cap. cum ex eo, de exceſſibus Prælatorum, lib. 6.* Et eſt lata excommunicatio, contra omnes Prælatos oppoſitum facientes, de qua videndus eſt Syluester *verbo, Caſus. quæſt. 1. caſu 8. & verbo, excommunicatio, 8. §. 20.* & hoc eſt verū loquendo de Iure communi. Sed Sixtus IV. conceſſit Miniſtro Generali, Fratrum Minorum Obſeruantiæ, licentiam, & facultatem, ea loca, quæ Fratribus ſuis minus commoda eſſe cognouerit, dimittendi in manibus Ordinariorum locorum, & illa licite deſerendi, prout ei viſum fuerit expedire; ſuper quo eiuſdem Generalis conſcientiam onerat. Et hoc voluit, non obſtante Conſtitutione Boni-

Prohibitum eſt omnibus Religionū Prælatis Mendicantibus, ne ſine ſpeciali licentia Sedis Apoſtolicæ, Monaſteria ſemel capta deſerant, vel de vno ad alium locum transferant.

Digitized by Google

Bonifacij VIII. prohibente, loca ſemel recepta deſeri, & alijs Apoſtolicis Conſtitutionibus, cæteriſq. contrarijs quibuſcumque. Habetur hæc conceſſio in Monumentis Ordinis. Vbi notandum venit, quod per dictam conceſſionem, nec Prouincialis Miniſter, nec vero Prouincia tota, facultatem habet deſerendi prædicta loca, ſine licentia Generalis Miniſtri, aut Commiſſarij generalis, quibus hoc ſolummodo conceditur.

Monu. Ord. 1. impreſſ. f. 47. & 2. fol. 131. conceſ. 293. et refertur in Cõpend. verbo, ædificare.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS X.

Vtrum Generalis Miniſter, de nouo poſſit recipere aliquem Conuentum, ſine ſpeciali licentia Sedis Apoſtolicæ?

HAc etiam de re, in præcedenti Tomo ſpecialem fecimus quæſtionem, quæ numero eſt 33. vbi egimus de Monaſterijs Religioſorum, quantum attinet, & ſpectat ad ipſorum conſtructionem, ædificationem, ſeu reædificationem. Sed vt etiam præ manibus habeatur, quid hac in re tenendum ſit, propoſito Articulo breuiter reſpondeo, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

IVre prohibitum eſt Religionum Prælatis, ne de nouo aliquem poſſint recipere Conuentum, ſine ſpeciali licentia, & auctoritate Apoſtolica. Hæc concluſio conſtat ex decretali Bonifacij VIII. *in cap. vnico, de exceſſibus Prælatorum*. & Gregorij X. in Conc. Lugdunenſi, *in cap. vnico, de religioſis domibus, in 6.* de qua videatur Syluester, *verbo, caſus. quaſt. 1. caſu 9.* Et præter auctoritatem Apoſtolicam, de Iure antiquo requiſitam, nunc de nouo per Concil. Trident. ſeſſ. 25. de Regularib. cap. 3. requiritur etiam licentia Epiſcopi ordinarij, in cuius diœceſi Monaſteria erigenda ſunt. Circa quod decretum, quidam dubitare ſolent, An ſufficiat licentia Epiſcopi ordinarij ſolum, ad nouam alicuius Conuentus conſtructionem, an vero ſit neceſſaria, & requiratur licentia Papæ? Cui dubitationi iam reſponſum eſt, per Cardinales interpretes Concilij Tridentini, dicendo, quod Monachi non poſſunt ædificare Monaſteria in Parochia, in qua ea nõ habent, ſine cognitione, & licentia Papæ, quæ quidem declaratio fuit quàmaxime iuridica: nam Conc. Trid. in prædicto decreto non abrogauit diſpoſitionem iuris communis, ſecundum quod ad id requiritur Summi Pontificis facultas, ſed tantum de nouo indixit, vt ſimul cum licentia Papæ, concurrat etiam facultas Epiſcopi, quæ ſemper erit neceſſaria, niſi Summus Pontifex aliud diſpoſuerit. Sed quæri poteſt, An poſt prædictam iuris determinationem, qua cauetur, ne de nouo conſtruantur Monaſteria, ſine Papæ facultate, & licentia, ſint aliqua Religioſis conceſſa priuilegia, ad idipſum faciendum? Cui difficultati reſpondeo per ſequentem concluſionem.

Iure prohibitũ eſt Religionũ Prælatis, ne de nouo aliquem conuentũ recipiant, ſine ſpeciali licentia, & auctoritate Apoſtolica.

Qualiter ſint monaſteria de nouo ædificanda.

Aliqua ſũt priuilegia Regularibus cõceſſa conſtruendi, & ædificandi Monaſteria, ſine noua Papæ licentia.

Secunda Concluſio.

Aliqua ſunt priuilegia, quibus facultas eſt Regularibus conceſſa, conſtruendi, & ædificandi Monaſteria, ſine noua Papæ licentia. Supradicta priuilegia ad vnguem poſita ſunt in præcedenti Tomo, in ſuo proprio loco, & cum non expediat eadem iterum repetere, ſummatim dico, quod ad hoc habetur priuilegium quoddam, Iulij II. in Monum. Ordin. quod priuilegium idem Iulius II. poſtea ampliauit, ac veluti de nouo conceſſit.

Habetur in Monu. Ord. 1. impreſ. f. 43. & 2. fol. 126. conc. 278. & refertur in Cõpen. ver. ædificare.

in alia

Digitized by Google

Monum. Ord. 2. impreſ. fol. 211. cõc. 515. & Suppl. f. 71. conc. 218. & refertur in Cõpen. vbi ſup. §. 11.

Nota valde hanc concluſionem.

Suppl. f 8. cõceſ. 27. & refertur in Cõp. verb. vbi ſup. §. 20.

Difficultas.

Nota valde.

in alia Bulla expreſſe mentionem faciente de ſupradicta Conſtitutione Bonifacij VIII. vt habetur in dictis Monumentis Ordinis. Dictæ conceſſiones factæ ſunt nobis Fratribus Minoribus. Sed præterea idem Iulius II. fecit aliam ſimilem, quinvero ampliorem conceſſionem, Fratribus Ordinis Minimorum, concedendo ipſis, vt poſſent Monaſteria ædificare, abſque aliqua licentia Ordinarij, & quocumque Prælato Eccleſiaſtico contradicente, quæ dicta conceſſio habetur in Supplemento, vbi Priuilegiorum Collector dicit, huiuſmodi priuilegium fuiſſe magnum, & practicatum olim de facto contra quendam Archiepiſcopum Hiſpalenſem, quo contradicente, ædificationem cuiuſdam Conuentus obtinuerunt dicti Fratres Minimi. Sed hoc fuit ante dictum Concilium Tridentinum, nam poſt decretum in ipſo factum, neceſſario dicendum eſt, quod vltra prædicta priuilegia Papæ, requiritur, abſque dubio facultas Epiſcopi diœceſani.

Sed dubitare quiſpiam poſſet, An prædicta declaratio Cardinalium, abrogauerit priuilegia Fratribus olim conceſſa, ad recipienda Monaſteria, ita, vt ſit modo neceſſaria noua alia Papæ licentia? Cui difficultati breuiter reſpondendo, dicunt communiter Doctores, quod non, nam in dicta declaratione, nulla facta fuit abrogatio priuilegiorum, ſed tantummodo decretum eſt, quod vltra licentiam Epiſcopi, requiritur ad dictum effectum, facultas Papæ, ac Summi Pont. quod eſt veriſſimum, atque certiſſimum, ſiue illa ſit iam conceſſa per antiqua priuilegia, ſiue vero per alia, in poſterum concedenda. Vltimo pro pleniori huius Articuli intelligentia, aduertendum eſt, quod omnia illa, quæ requiruntur pro Monaſterij vnius erectione, requiruntur etiam ad eiuſdem de vno ad alium locum tranſlationem, quia non videtur eſſe maior ratio, de vno, quam de alio, & ſupradicta iura de his omnibus loquuntur pariformiter, ſicq. ad vtrumque requiritur licentia & Papæ, atque Epiſcopi, poſt Conciliũ Tridentinum. Id quod & dicendum, atque tenendum eſſe, iam communis vſus declarauit. Aduerto etiam, quod ſupradictus Iulius II. pro nobis Fratribus Minoribus ſtatuit, vt qui in vna prouincia ſecundum mores dicti Ordinis viuunt, nequeant ædificare domos in alia Prouincia, quæ ſub aliena obedientia exiſtant, niſi de licentia Generalis Miniſtri, & decreuit irritum, & inane, quidquid in contrarium attentari contigerit, vt habetur in Monum. Ordin.

Idem eſt iudicium de trãslatione Monaſteriorum de vno ad alium locũ, ac de noua cõſtructione, & ædificatione.

Nota valde, p nõ ædificandis Monaſterijs in alienis Prouincijs.

Monu. 1. impreſſ f 43. & 2. f. 126. & fol. 127. conceſſ. 276. & 532. & refertur in Comp. ver. ædificare. §. 12. & 13.

ARTICVLVS XI.

Vtrum Generalis Miniſter, poſſit de nouo aliquam Prouinciam fundare & erigere, ſeu iam erectam atque fundatam diuidere?

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentem Concluſionem.

Iure prohibitũ eſt Prælatis, aliquam nouam prouinciã fundare, aut iam fundatam diuidere, ſeu alteri ſubijcere, abſque ſpeciali licentia Summ. Pont.

Concuſio.

PRohibitum eſt Generali Miniſtro, & omnibus Religionum Prælatis, ne poſſint de nouo aliquam Prouinciam fundare, & erigere, ſeu iam fundatam atque erectam diuidere, nec vnam Prouinciam alteri ſubijcere, abſque ſpeciali licentia Summi Pontificis. Hæc concluſio probatur à ſimili, de Conſtitutione nouæ ſedis Epiſcopalis, de quo habetur expreſſa prohibitio, *in cap. ſelix. 16. quæſt. 1.* quod eſt deſumptum ex Conc. Carthaginenſi ſecundo, cap. 5. & idem dicitur eſſe ſtatutũ in Conc. Toletano duodecimo,

cap.

Digitized by Google

cap.4. & facit *cap.præcipimus.eadem cauſa, & quæſt.* idem habetur *in cap. de locorum. de conſec. diſt.1.* quod eſt Gelaſij Papæ. Et de mutatione Sedis Epiſcopalis, habetur *cap.temporis. 7.q.1. & cap. mutationes. ead.cau.& q.* Quibus omnibus in locis ſtatuitur, vt conſtitutiones,ac mutationes nouæ ſedis Epiſcopalis,non fiant abſque Sedis Apoſtolicæ licentia ſpeciali, & eadem eſt ratio de erectione, ſiue mutatione cuiuſlibet Prouinciæ, nam, vt ſæpe dictum eſt, de ſimilibus ſimile eſt iudicium. Videatur hac de re Syluester, *verbo,caſus,quæſt.1.caſu* 8. & 9 & 10. Vbi & ad hoc propoſitum adducuntur alia iura, *cap.ſicut vnire de exceſſib. Prælatorum,& cap.niſi ſpecialis,cap.quod translationem, de officio Legati.* Supradicta omnia iura, quæ loquuntur de conſtitutione nouæ ſedis Epiſcopalis, & quibus præcipitur, ne vnio, diuiſio, ſiue ſubiectio eiuſdem fiat abſque ſpeciali Papæ facultate,iure optimo poſſunt, & debent accommodari ad erectionem, fundationem, ſiue conſtitutionem, nouæ Prouinciæ, & vnionem, diuiſionem, ſiue ſubiectionem Prouinciarum, quæ omnia ſunt Summo Pontifici reſeruata, vt etiam expreſſe ſtatuit, atque præcepit Nicolaus IV. ordinando,ac diſtricte inhibendo, ne in Ordine Fratrum Minorum fiat diuiſio alicuius Prouinciæ,vel nouarum Prouinciarum multiplicatio, abſque Romani Pontif. licentia ſpeciali, per eius patentes litteras concedenda, faciente plenam & expreſſam de huiuſmodi ſtatuto, & ordinatione, ac inhibitione mentionem: decreuitq. irritum, & inane, ſi ſecus in hac parte contigerit attentari. Habetur in Monum. Ord. quæ Conſtitutio, quam ſit iuri communi conſona, ſatis conſtat ex ſupra dictis.

Nota hoc valde,pro non faciendis nouis prouincijs, neque diuidẽdis antiquis.

Monum.Ord. 1.impr. f.53. & 2.fol.136. conc.303. & refertur in Compen. Priuileg. verbo, pro comicia §.1.

ARTICVLVS XII.

Vtrum Generalis Miniſter, ſeu alius Prælatus generalis, poſſit efficere, ſeu diſpenſare, vt vnus Religioſus ſimul habeat plures Guardianatus, ſiue Prioratus?

HAc de re,peculiarem egimus quæſtionem ſupra quæſt. 3. Art. 3. Sed nihilominus, vt præ manibus habeatur,quod iure prohibitum eſt facere generali Miniſtro, & cuicumque alij ſimili Prælato,propoſitæ difficultati breuiter reſpondeo, per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

NVllus inferior Papa diſpenſare poteſt in eo,quod vnus Religioſus,plures ſimul habeat Guardianatus, Prioratus,ſiue Abbatias. Hæc concluſio ſatis conſtat ex his, quæ dicta ſunt ſupra loco citato. Vbi adducta ſunt innumera iura, quibus prohibitum eſt,vt ne quis habeat ſimul duo beneficia animarum curam habentia. De quo etiam videatur Syluester, *verbo, caſus.quæſt.1. caſu 21.* Ad quod probandum adducit, *cap. de multa, de præbend.* & ſimiliter, quod non vni Eccleſiæ duo pariter præſint, habetur in *cap.fin. 21.quæſt.2.* Diximus etiam de Iuri communi id etiam debere intelligi,de obtinenda diffinitione, ſeu Diffinitoris officio, ſimul cum Guardianatu, quamuis ſuper hoc,vt habetur in noſtris Conſtitutionibus generalibus, cap.7. de electionibus, & inſtitutionibus officiorum,generales Miniſtri, auctoritate Apoſtolica diſpenſare poſſunt. Et hæc de iſto Articulo, & tota hac Quæſtione dicta ſufficiant, procedamus ad alia.

Nullus inferior Papa diſpenſare poteſt in eo, q̃ quiſpiam plures Guardianatus habeat, Prioratus, ſiue Abbatias.

Nota hoc valde.

QVÆ-

Digitized by Google

QVAESTIO VIII.

Circa ſupradicti Generalis Miniſtri iuriſdictionem, & ipſius auctoritatem, & poteſtatem in ſibi ſubditos, in qua etiam ponuntur plura, in quibus ipſe nihil poteſt, eo quod ſint de Iure communi, Summo Pontifici reſeruata, in quatuordecim Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Generalis Miniſter poſſit diſpenſare cum ſibi ſubditis, circa ætatem, ad faciendam profeſſionem requiſitam, & ad recipiendos ſacros Ordines, & Ordinis retinenda officia?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Generalis Miniſter, atq. Religionum Prælati, diſpenſare non poſſunt, circa ætatem Nouitiorum ad faciendam profeſſionem requiſitam.

GEneralis Miniſter, & Religionum Prælati, diſpenſare non poſſunt ſuper ætate Nouitiorum, ad faciendam profeſſionem requiſitam. Hæc concluſio, habetur expreſſa in Concilio Tridentino ſeſſ.25. de Regular. cap. 15. vbi determinat tempus faciendi, atque emittendi profeſſionem expreſſam, ſexdecim annorum, ac præcipitur, vt profeſſio antea facta, nulla ſit, nullamq. inducat obligationem. De qua concluſione plura, ſuperq. ſatis diximus in præcedenti Tomo quæſt.22. art.1.2. & 3. Et eadem ratione, & cauſa, idem Generalis Miniſter diſpenſare non poteſt in eo, quod profeſſionem emittat, qui minori tempore, quam per annum poſt receptum Religionis habitum in probatione extiterit, quod etiam præcipitur ibidem, & annullatur, atque irritatur profeſſio aliter facta, de quo etiam probationis anno, plura à nobis ſunt dicta loco citato, qualiter etiam eſſe debeat continuus, & vbi incipiat, quando finiatur, & multa, quæ ad hoc propoſitum ſpectant, quæ videri poterunt ibidem.

Secunda Concluſio.

Generalis Miniſter, & Religionum Prælati, diſpenſare non poſſunt, ſuper ætate ad ſacros Ordines requiſita.

Supradictus etiam Generalis Miniſter, diſpenſare non poteſt, ſine ſpeciali licentia, & priuilegio Summi Pontificis, in eo, quod noſtræ Religionis iuuenes profeſſi, ad ſacros Ordines promoueantur, abſque ætate legitima de Iure communi, innouato per Concilium Tridentinum ad idipſum requiſita. Hæc concluſio habetur expreſſa *in Clemen. generalem. de ætate, & qualitate*, & in dicto Conc. Trident. ſeſſ.23. cap. 11. & 12. vbi tempus ſuſcipiendorum Ordinum omnium præfigitur, atque innouatur; qua etiam de re nos etiam longam tractationem fecimus, in præcedenti Tomo quæſt. 39. vbi latiſſime diximus, ni fallor, omnia quæ deſiderari poſſunt ad hoc propoſitū. Videantur ibidem, atq. etiam Syluester, *verbo, caſus. quæſt.1. caſu 23.*

Tertia

Digitized by Google

Tertia Concluſio.

Generalis Miniſter, & Religionum Prælati, non etiam poſſunt diſpenſare ſuper ætate requiſita ad Præfecturas.

Non etiam poteſt Generalis Miniſter, diſpenſare in eo, quod quiſpiam promoueatur ad Præfecturas, & dignitates Ordinis, animarum curam habentes, abſque ætate legitima, de iure communi ad id muneris (reſpectiue) requiſita. Hæc concluſio habetur etiam expreſſa *in cap. cum nobis olim, de electione, & in cap. licet Canon. eodem tit. lib. 6.* Vbi agendo de Epiſcopatu dicitur, eſſe ad id muneris triginta annorum ætatem requiſitam, ad obtinendas vero Eccleſias, ſeu dignitates curatas, vigintiquinque annorum, & ſimili modo procedendum, atque philoſophandum eſt de ætate requiſita ad obtinẽdum officium Prouincialis Miniſtri, quod cum dignitati Epiſcopali correſpondeat, ad minus trigeſimum annum expletum expoſtulat, ad obtinendos vero Guardianatus, ſiue Prioratus (quæ quidem officia Curatis, ſiue animarum curam habentibus correſpondent) vigintiquinque annorum ætatem habere ſufficit, vt etiam nos latiſſime diximus ſupra, quæſt. 3. art. 1. agentes de Prælatis Regularibus, quantum ad ipſorum ætatem, quæ cum habeantur ibidem, non eſt cur in præſentiarum repetantur. Videatur etiam hac de re, Syluester vbi ſupra, caſu 22.

ARTICVLVS II.

Vtrum Generalis Miniſter diſpenſare poſſit, cum ſibi ſubditis, in bigamia, ad hoc, vt ad ſacros Ordines poſſint promoueri?

1. Nota, quidnam ſit irregularitas, & multa circa ipſius diffinitionem.

PRo huius Articuli intelligentia, atque, vt paremus viam ad ea, quæ in ſubſequentibus ſunt dicenda, oportet aliquot præmittere fundamenta. Et primo, quia Religionum Prælati iure prohibentur, in pluribus irregularitatibus diſpenſare, ne, vt dicitur, ad ignota per ignota procedamus, adnotare oportet, quid ſit irregularitas in communi ſumpta? Et dico cum doctiſſimo Doctore Nauarr. in Manuali cap. 27. num. 191. quod hoc nomen *irregularitas*, non eſt multum Latinum, & generaliter acceptum ſignificat, id quod ponit aliquem extra regulam, quia componitur ab *in*, quod eſt non, & *regularitas*. Idemq. pollet, atque, nõ Regularis, vel, qui eſt extra Regulam. Vnde irregularitas, vt ad præſens attinet propoſitum, *eſt impedimentum canonicum, quo quis ad Eccleſiaſticos Ordines promoueri, vel iam promotus in eiſdem directe, prohibetur miniſtrare, etiam poſt factam pœnitentiam.* In qua diffinitione, inquit prædictus Nauarr. *verbũ impedimentum*, ponitur pro genere, & dicitur *canonicum*, (id eſt, indultum à Iure canonico) ad inſinuandum, & ſignificandum; quod non eſt impedimentum Iuris naturalis, nec diuini, quamuis aliqua irregularitas ex veteri Teſtamento originem duxerit, ſeu ad inſtar ipſius in Eccleſiam fuerit introducta, ſecundum mentem *gloſſa in cap. 1. de conſecrat. diſt. 1.* Dicitur etiam in diffinitione, *eſſe impedimentum, quo quis ad Eccleſiaſticos Ordines prohibetur promoueri, aut iam promotus in ipſis miniſtrare*, nam aliqua irregularitas impedit acceptionem Ordinum, & non vſum acceptorum, aliqua vero vnum vſum, & non alium, vt conſtat ex *cap. 2. de Clerico ægrotante.* Ac tandem apponitur illa particula, *directe*; ad inſinuandum, quod ad veram, & propriam irregularitatem, non ſufficit, quod quis ſit prohibitus ſuſcipere Ordines Eccleſiaſticos, vel in ſuſceptis miniſtrare indirecte, ſed requiritur, quod ſit directe, indirecte enim vtrumque contingit in excommunicatione. Nam excommunicatus,

eo ipſo

Digitized by Google

Nota hoc valde,circa differentiã,quæ verſatur inter irregularitatem, & excommunicationem.

eo ipſo quo excommunicatus eſt, ipſo facto eſt priuatus omnium Sacramentorum communicatione,ex quo indirecte ſequitur, quod nõ poſſit promoueri ad ſacros Ordines, nec in ipſis promotus miniſtrare, non tamen propterea ſequitur, quod excommunicatio, ſit vere, & proprie irregularitas,vt egregie annotat ſupradictus Nauarr. loco ſupra citato,contra Speculatorem.Et idem dicendum eſt de ſuſpenſo ab omni officio, & beneficio, & de interdicto,quæ quamquam Ordines,& ipſorum vſum impediant,quatenus ſunt communicatio, aut ſacramenta,ſiue officia, aut beneficia Eccleſiaſtica, non tamen quatenus ſunt Ordines directe.At vera,& propria irregularitas,prohibet directe Ordinum promotionem, & executionem, in quantum ſunt Ordines Eccleſiaſtici, ſiue ſint Sacramenta, ſiue non, vt patet in Ordinibus Minoribus, quæ non ſunt ſacramenta, & tamen irregularitas priuat dictis Ordinibus, in quantum ſunt Ordines Eccleſiaſtici.Non enim prohibet irregularitas directe Ordinum promotionem, & executionem, in quantum ſunt ſacramenta (nam hoc ſpectat ad excommunicationem) neque in quantum ſunt officia(nam etiam hoc pertinet ad ſuſpenſionem) ſed in quantum ſunt Ordines Eccleſiaſtici tantum. Hæc eſt eius eſſentia,& ij ſunt proprij ipſius effectus, de quibus videatur etiam Magiſter Soto in 4.diſt.22.quæſt.3.Art.1.per totum. Sed vlterius,poſitum eſt in diffinitione,illud verbum, *etiam poſt factam pœnitentiam*, ad maiorem naturæ ipſius irregularitatis explicationem, atque declarationem, & ad ſignificandum poſſe quempiam abſolui à peccato, quo irregularitas incurritur,remanente ipſa irregularitate, ſecundum Cardinalem *in Clemen. dudum. de ſepult.§.ac deinde.quæſt.*8. quidquid innuat *Extrauagans* 1. *de priuileg.* De quibus omnibus videatur Suarez.5.tom.in 3.par. D.Thom. diſput.40. ſectione prima, & ſecunda, per totas.

2. Nota, quod irregularis celebrans, nõ incurrit nouã irregularitatẽ, peccat tamen quotieſcumque celebrat, antequam obtineat diſpenſationẽ.

Secundo,pro maiori dicendorum intelligentia præmitto, quod licet irregularis celebrans, non incurrat nouam aliam irregularitatem,peccat tamen mortaliter, quotieſcumque celebrat, antequam obtineat diſpenſationem, vt probe tradit ſupradictus Nauarr. loco ſupra citato, num. 194. id probans ex multis iuribus, & Doctorum auctoritatibus. Vbi etiam dicit, quod firma ratio, ob quam irregularis celebrans, etſi peccet mortaliter, non tamen nouam aliam incurrit irregularitatem,ea eſt, quia irregularitas non eſt vera ſuſpenſio, nec cenſura Eccleſiaſtica, atque ita celebrans illa irretitus,nullam violat cenſuram,neque aliquid aliud,cuius violatio nouam infligat irregularitatem,preterquamquod ipſa non incurritur niſi in caſibus in Iure expreſſis, vt aperte habetur *in cap.1. de ſententia excommunic. lib.6.* & nos inferius latius dicemus. Aduertit inſuper ſupradictus Nauar. quod poteſtas abſoluendi à quibuſcumque peccatis,etiam facta per Bullas Papæ, quæ dicuntur Cruciatæ, ad diſpenſationem irregularitatis non extenditur, prout ipſe latiſſime probat, in eodem capite nu.249. & expreſſius nu.250. quamuis habeant clauſulam,abſoluendi à qualicumque cenſura,quia,inquit, irregularitas non eſt cenſura,nec ipſius abſolutio neceſſaria ad peccatorum abſolutionem, quod & multis probat.Sed de hoc alias.

Irregularitas nõ abſoluitur, neque tollitur per Cruciatæ bullam, neque per priuilegia abſoluendi à quibuſcumque peccatis.

3. Nota, irregularitates omnes ad quinque ſpecies reducuntur.

Tertio,& vltimo, pro hoc Articulo & ſequentibus aduerto,quod quamuis nonnulli dicant, irregularitates non poſſe ad certum numerum reduci, nos tamen ſequuti eundem Nauarr. vbi ſupra, cap. 27. num. 192. & num.193. eas ad quinque ſpecies reducimus.Quarum prima eſt, quæ prouenit ex defectu Sacramenti, vt bigamia; ſecunda vero,ex defectu corporis, vt mutilatio paſſiua; tertia vero,ex defectu animæ, vt ignorantia; quarta, ex defectu perfectæ lenitatis, vt mutilationes actiuæ, & occiſiones illicitæ,

Digitized by Google

illicitæ, & interdum licitæ. Quinta vero ex delicto. De quibus omnibus in particulari eſt agendum in hoc, & ſequentibus Articulis, an Generalis Miniſter, & Religionum Prælati, cum ſibi ſubditis poſſint in ſupradictis irregularitatibus diſpenſare. Sed primo de irregularitate, quæ prouenit ex bigamia. Pro qua, ne etiam per ignota procedamus, antequam propoſito Articulo ſatis fiat, & vt ne laboremus in æquiuoco, dicamus oportet, quid ſit bigamia, quæ eius ſpecies, & quibus rebus priuet? de quo ſit quartū notab.

Quarto noto, & dico, quod bigamia, vt conſtat ex Nauar. in ſupradicto Manual. cap. 27. num. 195. eſt ſtatus coniugati, cum duabus coniugibus, ſiue ante, ſiue poſt baptiſmum ductis, ex *cap. acutius. 26. diſt. & gloſſa in cap. vna, diſt. eadem.* De qua irregularitate dicit gloſſa in Summa eiuſdem diſtinctionis, quod fuit ſtatutum, vt ipſa eſſet impedimentum Ordinum, ob quatuor. Primo, quia bis coniugatus, non poteſt apte ſignificare vnionem Chriſti Ieſu cum Eccleſia, vnica & ſancta ſponſa ſua, *per cap. debitum, de bigamis*, vbi gloſſa communiter recepta, *verbo, ſacramentum*, id late declarat. Secundo, quia excellentia Sacramenti Ordinis hoc meretur, *per dictum cap. vna*. Tertio, quia eſt ſignum incontinentiæ, per *cap. propoſuiſti, diſt. 82.* Et tandem vltimo, quia ad perſuadendam caſtitatem, auctoritatem adimit, *per dictum cap. vna*. Hæc dicta bigamiæ irregularitas, eſt triplex. quædam vera, alia vero ficta, ſeu interpretatiua, alia autem ſimilitudinaria, iuxta *gloſſam receptam, in cap. 2. de bigamis*, quam omnes communiter ſequuntur. Vera eſt, eius qui habuit, atque cognouit duas vxores, vere vxores, vnam poſt alteram, per dictum *cap. debitum*, quamuis vtramque, vel alteram cognouiſſet, ſeu habuiſſet, antequam fuiſſet Chriſtianus, *per cap. deinde. & cap. acutius. diſt. 26.* In qua bigamia reperitur defectus Sacramenti, nam in matrimonio ſignificatur vnio, & coniunctio Chriſti cum Eccleſia, quæ eſt, vnius cum vna, quæ ſignificatio omnino deeſt in dicta bigamia, atque ideo dicitur vera irregularitas, vt inquit Diuus Thomas in 4. diſtinctione 27.

Ficta vero, ſeu interpretatiua bigamia eſt, quam incurrit is, qui fingitur, duas vxores habuiſſe, qualis eſt contrahens cum vna ſola, ſed vidua, aut iam corrupta per alium, *per, cap. maritum, diſtinct. 33.* ſecus autem ſi per eundē ipſum, *iuxta gloſſam receptam in cap. fin de bigamis. & cap. 2. de Clerico coniugato.* Et idem dicendum eſt, ſi cum virgine, quam poſt commiſſum adulterium cognouit, *per cap ſi cuius, diſtinctione 34.* quamuis per ignorantiam id contingerit, *iuxta gloſſam receptam in dicto cap. ſi cuius.* & Panormitanum *in cap. ſi vir, de adulter.* Qualis eſt etiam contrahens cum vna validum matrimonium, cum alia vero inualidum, aut cum duabus de facto, & cum neutra valide, ob aliquod impedimentum, viuentibus ambabus, aut vna ſuperſtite, mortua vero altera.

Bigamia ſimilitudinaria eſt, quam incurrit ſacro Ordine inſignitus, vel voto ſolemni adſtrictus, contrahens & conſummans, cum aliqua, etiam vnica, *per cap. quotquot. 26. quaſt. 1. & cap. fin. de bigamis.* Licet illa ſit virgo, vt ſentit Angelus *verbo, bigamia.* Cui & conſentit Syluester eodem verbo, in princ. Et Diuus Antoninus 3. par. tit. 21. cap. 1. & late probat, ſupradictus Nauar. dicto num. 195. Quibus ſic præmiſſis, ad propoſitum Articulum, ſub diſtinctione reſpondeo, per ſequentes concluſiones.

4. Nota, quidnā ſit bigamia, quæ ipſius ſpecies, & quibus rebus priuet.

Quod triplex eſt bigamia, ſeu tres ipſius ſunt ſpecies, vera, ficta, ſeu interpretatiua, atque ſimilitudinaria.

Prima Concluſio.

Nec Generalis Miniſter, neque Religionum Prælati, diſpenſare

Generalis Miniſter, & Religionum Prælati diſpenſare non poſſunt cũ bigamis, bigamia vera, ſiue interpretatiua, vt ad ſacros Ordines promoueantur.

poſſunt, cum Religioſis bigamis, bigamia vera, aut interpretatiua, vt promoueantur, & ordinentur Ordinibus ſacris, videlicet Subdiaconatu, Diaconatu, aut Presbyterio, nam talis bigamia, & ipſius diſpenſatio iure communi, eſt Summo Pontifici reſeruata. Videatur hac de re Syluester, *verbo caſus, quaſt. 1. caſu* 14. vbi probat eam *per cap. nuper, & cap. finali, de bigami*. Hæc etiã concluſio eſt expreſſa D. Thomæ, in Quodlibeto 4. & eam tenet doctiſſimus Doctor Nauarr. in ſupradicto Manuali, cap. 27. num. 197. in dicto 6. quam & probat multis Doctorum auctoritatibus, vbi etiã dicit, quod quamuis aliqui dicant, Summum Pontificem, non poſſe diſpenſare in dicta bigamia, exiſtimantes ipſam eſſe contra ius diuinum, contraria tamen ſententia, eſt verior & tenenda, quam tenet D. Thom. & eſt communis, quia, vt dictum eſt, omnis irregularitas, eſt ſolo iure humano introducta, licet aliqua, aut omnis fuerit olim à Diuo Paulo inſinuata, vt conſtat ex *cap. lector, cum gloſſa, diſt.* 34. quamuis in vera bigamia non ſoleat, aut poſſit, ſine magna cauſa, ordinaria poteſtate diſpenſare, in interpretatiua vero, & ſimilitudinaria, ſoleat & poſſit, ſed cum iuſta cauſa. Hæc Nauar. vbi ſupra. Cum igitur eiuſmodi diſpenſatio ſit Papæ reſeruata, & circa hanc irregularitatem, nulla ſit facta conceſſio Religionum Prælatis, manifeſte ſequitur, quod in ipſa diſpenſare non poſſunt, vt ipſorum ſubditi, eadem irretiti, promoueantur, aut initientur Ordinibus ſacris. Dixi, *Ordinibus ſacris*, hoc eſt Subdiaconatu, Diaconatu, & Presbyterio, nam de Ordinibus minoribus aliud eſt iudicium. De quo ſit ſecunda concluſio.

Secunda Concluſio.

Generalis Miniſter, atque Religionũ Prælati poſſunt diſpenſare cum prædictis bigamis, vt promoueantur ad minores Ordines.

Generalis Miniſter, & Religionum Prælati, bene poſſunt diſpenſare cum bigamis, bigamia vera & interpretatiua, vt ad minores Ordines promoueantur, & aſſumantur. Hanc concluſionem tenet expreſſe Diuus Thomas in 4. diſtinctione 27. & Sylueſter, *verbo, bigamia, quaſt. 6.* cuius rationem reddunt, quia nullibi in Iure, horum reſeruatio reperitur. Nec obſtat, inquiunt, Decretalis Gregorij Decimi, in Concilio Lugdunenſi, poſita *in cap. vnde, de bigam. lib. 6.* nam in ea nulla ſit mentio de reſeruatione, ſed tantummodo diſponitur, vt bigamus Clericali habitu non vtatur: quod intelligendum eſt, quamdiu nulla fuerit ei cõceſſa diſpenſatio. Videatur hac de re Nauarr. vbi ſupra, num. 197. vbi refert contrarias circa hoc Doctorum opiniones, & ipſe media quadam incedit via, dicendo, quod ſi bigamus non eſt promotus, ipſius diſpenſatio Papæ reſeruatur, vt poſſit promoueri; ſi vero fuerit promotus, dicit non reſeruari, vt iam promotus poſſit miniſtrare, & ſuper eo Prælatos ordinarios diſpenſare. Sed melior, & verior eſt opinio Diui Thom. aſſerentis, quod nullibi in Iure reperitur talis reſeruatio, vt ſupradicti bigami ad minores Ordines non aſſumantur, ex quo ſequitur, quod Epiſcopus, & conſequenter Religionum Prælati, poſſunt in hoc, cum bigamis diſpenſare, cum iuxta communem regulam, ij poſſint cum ſibi ſubditis, quidquid & Summus Pontifex in tota Eccleſia, in quibus non ſunt prohibiti. Sed quid de bigamis ſimilitudinarie dicẽdum? Reſpondeo, & ſit tertia concluſio.

Tertia Concluſio.

Cum bigamis bigamia ſimilitudinaria, bene poteſt Generalis Miniſter, & Religionum Prælati diſpenſare.

Cũ bigamis bigamia tm̃ ſimilitudinaria, bene poteſt diſpenſare Generalis Miniſter, & Religionum Prælati, vt etiã ad ſacros Ordines promoueantur. Hæc concluſio eſt omnium Doctorum communis, *in cap. 1. qui Clerici, vel vouentes.*

Digitized by Google

vouentes, vbi eam tenet Panormit. Cardinal. & Præpoſitus. quos refert Nauar. vbi ſupra num. 197. in fine. Qui omnes dicunt in dicta irregularitate poſſe Epiſcopos diſpenſare, quia nullibi de huiuſmodi bigamis ſimilitudinarijs, facta eſt reſeruatio, quando vxor, cum qua quiſpiam contraxit, erat virgo. Ex quibus omnibus infertur vera intelligentia aliquorum Priuilegiorum, concedentium facultatem Prælatis Regularibus, ad diſpenſandum cum ſibi ſubditis in certis irregularitatibus, excepta bigamia: nam ſunt intelligenda, de bigamia vera, aut interpretatiua, & hoc reſpectu Ordinum ſacrorum, nõ reſpectu Ordinum Minorum, nam in bigamia tantum ſimilitudinaria, Epiſcopi, & Religionum Prælati bene poſſunt diſpenſare. Multa alia dicenda forent, circa dictam irregularitatem bigamiæ, & in quibus caſibus incurratur? & an ſit neceſſarium, quod de facto interueniat copula, & quod vltra copulam, fiat effuſio ſeminis in proprio vaſe? à quibus omnibus conſulto abſtineo, vt non plus nimio noſtra protrahatur oratio, apud Summiſtas proprijs in locis videantur. Conſulatur hac de re Syluester, *verbo, bigamia*, per plures numeros, & Soto in 4. diſt. 27. q. 3. Art. 1.

Nota hoc valde. Quando in priuilegijs excipitur bigamia ir regularitas, vt ſuper ea non poſſit diſpenſari, intelligendũ eſt, de bigamia vera, aut interpretatiua, non autem de ſimilitudinaria.

ARTICVLVS III.

Vtrum Generalis Miniſter, & Religionum Prælati, diſpenſare poſſint cum ſibi ſubditis, in irregularitatibus prouenientibus ex vitio, ſiue defectu corporis?

IAm in præcedenti Articulo diximus, quod ſecunda ſpecies irregularitatis prouenit, ex vitio atque defectu corporis, ſiue ex mutilatione paſſiua membri alicuius. Sed cum id multipliciter poſſit contingere, vt præ manibus habeantur, quæ ad hanc ſpeciem irregularitatis pertinent, atque congruenti ordine dicere poſſimus, in quibus irregularitatibus, Religionum Prælati, poſſunt aut non poſſunt diſpenſare, operæpretium duxi omnes irregularitates ad vitium, ſiue defectum corporis pertinentes, paucis hic comprehendere, ac ſummatim explicare. Et dico cum doctiſſimo Doctore Nauar. in Manua. cap. 27. nu. 198. quod defectus cuiuſlibet membri principalis, ob culpam contingens, inducit hanc ſecundam ſpeciem irregularitatis, quod probat per *cap* 1. *& cap. ſi Euangelica, diſt.* 55. quamuis membrum ſit occultum, & facultatem vtendi Ordine non impediat, vt ſunt pudenda, *per cap. ſi quis abſciderit, cum ſeqq. diſt. ſupradicta*. Quamuis quis ea ſibi non abſcindat, ſed alius ſua culpa, quia iuſſit, aut rogauit, aut quia illicitæ rei dans operam, caſu perdidit, *argumento cap. presbyterum, cap. continebatur, de homicidio*; aut ſi fuit membrum aliquod, alicui abſciſſum ab inimicis, in pœnam alicuius delicti, vt tenet Hoſtien. in Summa, de corpore vitiatis. §. & quæ. *& in cap. ex parte, eodem tit.* quem ſequuntur Ioannes Andreas, & omnes cõmuniter Doctores vt de eo, cui maritus mulieris, cum qua fuit deprehenſus, pudenda abſcidit, & à fortiori ſi iure fuerunt abſciſſa. *arg. cap. fin. de tempor. ordin.* Addit præterea, & dicit ſupradictus Nauar. id etiam eſſe dicendum, de defectu partis membri, quã quiſpiam ſibi per indignationem abſcidit, quamuis facultatem naturalem bene celebrandi non adimat, *per cap. qui partem, diſt.* 55. maxime quando eſt notorium, quod per indignationem, ſiue impatientiam id fecit, alias vero non, iuxta Antonium, & Cardin. *in cap. fin. de corpore vitiatis*: quamuis quidam de eo dubitent, ſed inquit poſſe, eos conciliari, dicendo, quod non

Quænã ſint irregularitatis peruenientis ex vitio, ſiue defectu corporis.

Digitized by Google

eſt irregularis,ob defectum membri , ſed ob notorietatem peccati , quod abſcindendo illud commiſſit , per dictum *cap. fin. de corpore vitiatis* . Tandem dicit, quod neque imbecillitas membri, nec defectus contingens,abſque propria culpa , niſi impediat celebrationem ,irregularem efficit, qualis eſt illius , cui conſilio Medici , aut Chyrurgi propter valetudinem , aliquod membrum abſcinditur , ſeu ab infidelibus , aut ab inimicis ſine ſua culpa; qualis etiam eſt defectus illius,qui natus fuit ſine pudendis, aut poſt per vim, ſeu ab alijs fuit caſtratus, qualis etiã eſt claudicatio eius,cui ſcipio in altari non eſt neceſſarius, *iuxta gloſſam in cap.ſi quis in infirmitate. diſt.55.* qualis etiam macula oculi , quæ non priuat viſu , nec notabilem deformitatem facit , *per cap 2. de corpore vitiatis* ,qualis eſt etiam gibbus , aut nimia magnitudo, alterius ſeu vtriuſque oculi , ſi non ſint notabilis deformitatis .

Ad hanc irregularitatis ſpeciem pertinent,lepra,& aliæ infirmitates corporales , & defectus, qui in quibuſdam reperiuntur , de quibus omnibus quid ſit tenendum , & in quibus Prælati Regulares poſſint diſpenſare , ſequentes per ordinem explicabunt concluſiones .

Prima Concluſio .

Si defectus corporis, aut mẽbri ſit adeo notabilis , quod facultatem celebrandi impediat,in tali defectu nõ poteſt fieri diſpenſatio .

SI defectus corporis, ſeu alicuius membri,in tantum ſit notabilis, quod reddat hominem impotentem ad celebrandum,vt ſi quis ſit omnino ſine manu , aut careat oculis , cum huiuſmodi,nullus Prælatus poteſt diſpenſare . Hæc concluſio habetur expreſſa *in cap. penult & vlt. de corpore vitia. & diſt.55.per totam. & in cap.2. de clerico ægrotante* . & ibi Panormit. quod etiam tenet Syluester , *verbo, corpore vitiatus, num. 2.* & *verbo caſus . quæſt. 1. caſu* 16. Quod adeo verum eſt , vt ratione periculi , & ſcandali non deſint , qui dicant, quod in eo nec Summus ipſe Pontifex, poſſit licite diſpenſare . Id quod , & colligitur ex quadam Decretali Eugenij Papæ , quæ habetur *in cap.2.de clerico ægrotan.* & tradit Soto in 4.diſt.25. quæſt.1. art.3 . atque adeo numquam legitur Summum Pontificem, cum talibus vnquam diſpenſaſſe . Hinc incidenter , quidam dubitant, quodnam dicatur vitium corporis , aut corporalis defectus , ex quo oriri , aut generari poteſt ſcandalũ,& quis hac in re debeat eſſe iudex ? De quo Angelus in ſua Summa *verbo, corpore vitiatus,* tenet Religioſum eſſe promouendum,,vel remouendum,ab Ordinibus recipiendis,ratione ſcandali,iudicio ſui Prælati , atque ipſius examini hoc eſſe relinquendum . Sylueſter vero eodem verbo, num.2. dicit,non hoc eſſe iudicandum à Prælato; ſed ab Epiſcopo , qui debet ipſum ordinare,atque Ordines conferre . Quã ſententia,& opinionem tenet Nauar.c.27.nu.200.Sed ego hanc litem,& controuerſiam,ſic diluendam,atque dirimendã exiſtimo,quod loquendo de iure,& de per ſe, dictum iudicium pertinet ad Prælatum Regularem , qui ordinariam habet in ſuum ſubditum poteſtatem,ac ideo nõ tenetur Regularis Prælatus eiuſmodi Religioſum remittere ad Epiſcopum, vt ea de re iudicium ferat, ſed tamen loquendo de per accidens,& de facto,pertinere videtur tale iudiciũ ad Epiſcopum , qui eundem debet ordinare , ipſiq. Ordines conferre,cum non poſſit,vt plane conſtat,cogi Eps̃ per Regularẽ Prælatũ ad hoc,vt id faciat inuitus.Vnde ſi Religioſus prędictus poſt promotionẽ ad ſacros Ordines,in dictũ inciderit corporis vitiũ,de quo etiã merito dubitetur, an oriatur,& generetur ſcandalũ celebrando,necne? nõ tenebitur Prælatus eundẽ remittere ad Epm̃,ſed ipſe ſolus ea de re,poterit facere iudiciũ de iure,atq. de facto. Quod q̃ maximũ argumentum eſt,ꝙ loquendo de per ſe,ad ipſum Præla-

Difficultas .

Nota hoc valde .

Prælatum Regularem pertinet ſupradictum iudicium. Sed quidquid de hoc ſit,procedamus ad alia. Et ſit ſecunda concluſio, loquendo de impedimento,ceſſante omni ſcandalo, atque periculo.

Secunda Concluſio.

Si vitium,atque defectus corporis, adeo eſt grauis & enormis, vt notabilem deformitatem faciat, vt ſi verbi gratia, alicui abſciſſa ſint pudenda, ſua culpa, in hoc defectu ſolus Papa diſpenſare poteſt. Hæc concluſio eſt omnium Doctorum communis, *in cap. ſi quis abſciderit. diſt. 55.* Et eam tenet expreſſe Nauarr. loco ſupra citato, num. 98. Cuius rei ratio communiter circumfertur, quia tales homicidæ reputantur, vt habetur *in dicto cap. ſiquis abſciderit*, ibi, *quia ſui eſt homicida, & Dei conditionis inimicus*. Super quæ verba videatur gloſſa, vbi affert exempla, de Origene, qui ſe eunuchum fecit, vt liberius poſſet prædicare in occulto mulieribus, tempore perſecutionis Eccleſiæ, & tamen poſtea apud Cæſaream factus eſt Sacerdos. Item & de Diuo Marco dicit,quod præcidit ſibi pollicem,quo ſic fieret indignus Sacerdotio, vt legitur in Hiſtoria Eccleſiaſtica, ſed reſpondet, & dicit, quod hæc non ſunt trahenda ad conſequentiam. *per cap. vlt. 4. quæſt. 1. & cap. petiſti, 7. quæſt. 1.* Sed aduerte, quod dictum *cap. ſi quis abſciderit*, ſolum loquitur de his, qui ſibi ipſis amputauerunt virilia, & tales ibidem dicuntur ſui ipſius homicidæ, vt inquit ibi gloſſa,non quod homicidæ actu fuerint, ſed propter homicidij periculum, quod exinde ſequi poterat ex tali inſectione. Sed tamen Nauar. vbi ſupra, generaliter loquitur de omnibus, quibus abſciſſa ſunt pudenda, & virilia ſua culpa, quamuis id fuerit effectum ab alijs, quod probat argumento *cap. presbyterum, & cap. continebatur, de homicidio*, vbi dicitur, quod homicidium caſuale imputatur ei, qui dabat operam rei illicitæ, qua ratione (inquit) in vtroque caſu, iure reputatur homicida, cui amputata ſunt pudenda, & virilia ſua culpa. Sit tertia Concluſio.

Si defectus corporis,aut membri, adeo ſit notabilis,& enormis,quod notabilem deformitatẽ cõtineat, in hoc ſolummodo Pontifex diſpenſat.

Nota hoc valde,de Origene q vt dicitur ſibi pudẽda abſcidit, vt liberius mulieribus poſſet,in ſecreto prædicare, tempore perſecutionis Eccleſiæ.

Nota, quod homicidiũ caſuale imputatur ei qui dat operã alicui rei illicitæ.

Tertia Concluſio.

Cum omni Religioſo, qui habet membrum occultum,ſiue manifeſtum non ſua culpa abſciſſum,& quando ceſſat homicidij preſumptio,atq. huiuſmodi membrum non reddit ipſum impotentem ad celebrandum, Generalis Miniſter, & quilibet Prælatus Regularis,Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habens,poteſt diſpenſare. Probatur hæc concluſio. Nam quamuis ſupradictæ ſint irregularitates de iure, non tamen ſunt Papæ reſeruatæ,neque in aliquo Iuris loco,aut Conſtitutione aliqua Apoſtolica, quidpiam tale reperitur. Vnde ſicut Epiſcopus poteſt diſpenſare in huiuſmodi caſibus cũ ſuo Clerico Regulari,ſic & Generalis Miniſter,& Prouincialis cũ ſuis ſubditis Regularibus. Quod & probatur à ſimili,nã ſicut Epiſcopi ordinarij, & Prælati Regulares ſupradicti, generaliter poſſunt abſoluere ab omni excommunicatione lata à Iure,& quæ habetur in Iure communi, dummodo non ſit ſpecialiter Summo Pontifici reſeruata, ſic & diſpenſare poſſunt in irregularitatibus prædictis, cum nullibi reperiantur Summo Pontifici reſeruatæ. Vnde infero,quod ſi alicui Religioſo deficiat digitus, dummodo non ſit pollex, qui ſimpliciter neceſſarius eſt ad celebrandum, aut deficiat ſibi oculus dexter, dummodo non ſit ſiniſter, qui dicitur oculus Canonis, ſecundum ſtylum Romanum, quia cum eo neceſſe eſt videre Canonem Miſſæ, Generalis, & Prouincialis Miniſter cum huiuſmodi, poterunt diſpenſare, quamuis diſpenſare non poſſint cum de-

In quibus corporis defectibus Generalis Miniſter,& Religionum Prælati poſſint in ſibi ſubditis diſpenſare.

Epiſcopi & Prȩlati Regulares diſpenſare poſſũt in omnibus caſibus,qui nõ ſunt Papæ ſpecialiter reſeruati,idemq. eſt iudicium de abſolutione ab excommunicationibus, non reſeruatis Papæ.

Nota hoc valde.

ficiente ſibi oculo ſiniſtro, ita, vt legere non poſſit, ſine magna indecentia, & facie ad populum nimium conuerſa, nam talis indecentia, & ſcandalum, quod exinde poterat generari, facit vt eiuſmodi caſus Papæ ſit reſeruatus ſecundum omnes. Nec ſat eſt dicere, quod eiuſmodi Religioſus, magna pollet memoria, & quod ex memoria dicere poterit Canonem, nam tunc etiam adeſt obliuionis periculum, & propter tale periculum, ſit indiſpenſabilis iſte caſus, & ſoli Papæ reſeruatus. Eadem ratione, & Prælati Regulares diſpenſant, atque diſpenſare poſſunt, cum Religioſo habente tantum vnum pedem, & alterum ligneum. Quæ omnia vera ſunt ſecundum mentem Aſtenſis, & Hoſtienſis, *verbo, corpore vitiatus*, quos refert & ſequitur Syluester, eodem verbo, nam quamuis ſupradictus Auctor, confuſe ibidem aliquantulum loquatur, Nauarr. tam en in ſuo Manua. cap. 27. nu. 200. hac de re agens, inquit, hoc tenere prędictum Sylueſtrum, & Auctores ab eo citatos. Quamuis ipſe contrariam teneat ſententiam, & dicat, quod in omnibus dictis irregularitatibus ſolus Papa diſpenſat, ſecundum Innocentium *in cap. 1. de re indicata, lib. 6. & in cap. 2. de corpore vitiatis*, receptum à Ioanne Andrea, & ab Antonio *in cap ſignificauit, eodem tit.* Sed nihilominus contraria ſententia à nobis poſita, eſt verior & probabilior, nam omnis pœna, quæ ſpecialiter non reſeruatur Papæ, poteſt per Ordinarium remitti, dummodo non ſit notabilis indecentia, aut notabile ſcandalum exinde oriatur, vt colligitur *ex cap. nuper. de ſententia excommunic.* Et quamuis in Iure expreſſæ ſint prohibitiones, vt tales corpore vitiati, & defectum corporis habentes, non ordinentur, non tamen in illis iuribus dicitur, vt diſpenſatio cum eiuſmodi, ſolummodo Summo Pontifici reſeruetur, quod cum non fuerit factum, remanet in diſpoſitione Iuris communis, atque ita Prælati Ordinarij, ſiue Epiſcopi.

Omnis pœna poſita in Iure, & ſpecialiter non Papæ reſeruata, per Epiſcopum & Prælatum ordinariũ poteſt remitti.

Hæc omnia dicta ſunt de Iure communi, nam loquendo de Iure ſpeciali, Miniſter Generalis noſtri ſacri Ordinis Minorum, facultatem habet diſpenſandi ſuper quacumque irregularitate, præterquam in homicidio voluntario, aut præſtatione auxilij, vel fauoris huiuſmodi homicidij, aut ex bigamia proueniente, ita vt illa non obſtante, ad omnes ſacros Ordines, etiam Presbyteratus poſſint promoueri. Eſt ad hoc priuilegium Iulij II. cui in noſtris Monumentis aliqua habentur ſimilia, de quibus inferius dicemus. Sed circa conceſſionem prædictam adnotare libet, quod, cum in ea ſolum excipiantur irregularitates ſupradictæ, nec fiat mentio de iſta, de qua in præſentiarum loquimur, nempe de corpore vitiatis, liquidum profecto fit, quod ſuper ipſam Generalis Miniſter, optime diſpenſare poſſit, cum, vt dicitur in Iure, omnis exceptio firmet Regulam in contrarium.

Supplem. fol. 91. conc. 293. & refertur in Compen.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſſit, cum Religioſis lepra infectis, & patientibus alias graues corporis infirmitates, vt ad ſacros Ordines promoueantur, aut promoti in ipſis miniſtrare poſſint?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Prima

Prima Concluſio.

Cum infectis lepra, ſeu alia infirmitate, quę ſcandalum generat, ſolus Papa diſpēſat.

Nota hoc valde.

AD corporis vitium, ſiue defectum reducitur lepra, & alia quæcumque infirmitas, quæ ſcandalum generat celebrando, in quibus irregularitatibus, ſolus Papa diſpenſare poteſt. Hæc concluſio eſt expreſſa Nauarri in Manuali cap.27.nu.203. vbi, inquit, quod prædicta lepra, irregularitatem inducit, atque impedit, nō ſolum ſuſceptionem Ordinum, verumetiam vſum ſuſceptorum, quod probat *per cap. cum percuſſio. 7. q. 1. & cap. ex parte. de clerico agrot.* Quod ipſum, inquit, eſſe dicendum de qualibet alia corporis infirmitate, quæ notabile ſcandalum Ordinum vſui præbeat, ſaltem quoad actus, in quibus illud facit, argumento deducto *ex l. illud. ff. ad leg. Aquiliam. & ex cap. 2. de tranſl. Præl.* Et quod in dicta irregularitate ſolus Papa diſpenſet, probat argumento deducto, ex adnotatis in *cap. at ſi clerici. §. 1. de iudicijs.*

Secunda Concluſio.

Cum illis, qui patiuntur epilepſiam, ſiue morbum caducum, ſolus Papa diſpenſat, vt ordinari poſſit.

Cum illis qui patiuntur Epylepſiam, quæ alio nomine dicitur, Morbus caducus, & eſt ille qui facit habentem, in terram cadere, ſolus etiam Papa, vt ordinetur, poteſt diſpenſare. Hæc etiam concluſio, eſt ſupradicti Nauar. vbi ſupra, & probat eam *ex cap. in litteris. 7. quæſt. 2.* Et quod ſolus Papa ſuper ea irregularitate diſpenſet, probat per adnotata in dicto *cap. at ſi Clerici.* adeoq. dicit eſſe irregularem, qui dictam infirmitatem perpetitur, vt qui ſemel hoc morbo fuerit infectus, nunquam amplius poſſit ordinari, quamuis poſtea omnino ſanus appareat. *argum. cap. finalis. 15. quæſt. 1.* quod eſt D. Hieronymi, vbi dicit, quod *qui aliquando inſaniunt, non debent ad ſacerdotium promoueri.* Neque qui iā ordinatus eſt, ſi ſæpe decidit, neque etiam ſi raro, modo ſpumas vomat ore, celebrare poteſt, alias vero ſic, vt colligitur *ex cap. cōmuniter, & duobus ſeqq. diſt. 3. & cap. illud. cap. nihil. 7. quæſt. 1. & cap. penult. 7. quæſt. 2.* adiuncto ſocio præparato, ad perficiendam Miſſam incæptam, ſi forte morbo corriperetur, per dicta *cap. illud. & cap. nihil.* Et facit ad idem auctoritas prædicti D. Hieronymi dicentis, quod ſi quiſpiam poſt ſacerdotium furere cæpit, non ideo ſacerdotio carebit, niſi forſan ad ſanæ mentis officiū illum nunquam redire contigerit. Debet ergo illis conueniens tempus aſſignari, ad arbitrium Prælatorum, vt experimentum faciant, & ſi viderint, quod nō ſunt omnino liberati, ſed frequenter tales patiuntur paſſiones, non debent cum illis diſpenſare, vt decreuit Alexander II. in *cap. in litteris, 6. q. 2.* & Pius *in cap. cōmuniter. d. 33.* ſed ſi raro diſpenſare cū eis poterunt. Et quod de Epyleptico dicitur (inquit dictus Nauarro) etiam eſt intelligendum de amente, lunatico, atque furioſo, atque etiam de arreptitijs, energumenis, & à dæmone obſeſſis, qui omnes ſunt irregulares, & numquam celebrare debent, quod probat ex Aluaro Pelagio, de planctu Eccleſiæ, lib. 1. cap. 48. & ex Diuo Antonino 3. par. tit. 28. cap. 5. Videatur hac de re, Syluester *verbo, corpore vitiatus, quæſt. 8.*

Tertia Concluſio.

Hermaphroditi non debent ordinari.

HErmaphroditus & qui vtroq. ſexu eſt præditus, nō eſt capax characteris, ſi ſexu fœmineo, magis quam virili præſtet, & licet ſi magis virili, quam fœmineo polleat, illius ſit capax, non tamen poteſt, aut debet ordinari. Hæc concluſio eſt etiam ſupradicti Nauar. vbi ſupra in 15. dicto, quam, & probat argumento deducto *ex cap. illiteratos. diſt. 36. & ex cap. fin. diſt. 49.* Et ex D. Anton. 3. par. tit. 28. cap. 6. §. 5. cuius rationem reddens, inquit, quia huiuſmodi eſt monſtrum, in qua proinde irregularitate, ſolus Pa-

pa diſpenſat, atque diſpenſare poteſt, & illud nunquam facit, quamuis Soto in 4.diſt.25.q.1.art.2. tenere videatur contrarium.

Quarta Concluſio.

Qui omnino vinum bibere nõ poſſunt, ad ſacros Ordines, ſunt irregulares.

Cum his, qui bibere non poſſunt vinum, quin ſtatim illud euomant, nullus poteſt diſpenſare, & ſunt etiam irregulares ad ſuſcipiendos Ordines. Hæc concluſio eſt etiam ſupradicti Nauar. quam, & probat *per gloſſam ſingularem in cap.ipſi Apoſtoli.2.q.7.* Et, inquit, cum his etiam Papam non poſſe diſpenſare, niſi teneatur poſſe diſpenſare, vt qui celebrat, non ſumat ſub vtraque ſpecie, *contra cap.comperimus.de conſecrat.diſt.2. & cap illiteratos. diſt. 36. & cap.fin. de temporibus ordinandorum. lib.6.* Sed in fine dicit, quod non videt, cur ij promoueri non poſſint, ad Ordines minores, cum non teneantur communicare ſub ſpecie vini, etiam ſi ſeruaretur *cap. peracta, de conſecr. diſt.2.* de quo mouetur gloſſa ibidem appoſita. Sed difficultas eſt, An Miniſter Generalis, & Religionum Prælati, diſpenſare poſſint, cum eo Religioſo, qui laborat adeo graui infirmitate capitis, vt celebrare minime poſſit, niſi velato capite? Cui difficultati reſpondeo, per ſequentem concluſ.

Quinta Concluſio.

Bene poteſt fieri diſpenſatio cum illo, qui non niſi velato capite poteſt celebrare, neque ipſa eſt irregularitas.

Miniſter Generalis, quinvero & alij Prælati Regulares inferiores, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentes, bene poſſunt diſpenſare cum Religioſo, qui propter infirmitatem capitis, celebrare non poteſt, niſi velato capite & cooperto. Hæc concluſio eſt expreſſa ſupradicti Doctoris Nauarr.lib.3.Conſil.tit.de celebratione Miſſarum conſ.6.vbi latiſſime hac de re agit, conſtanter aſſerens, quod non eſt irregularis Sacerdos, qui propter infirmitatem, & fragilitatem capitis, celebrare non poteſt, niſi velato capite, quinvero addit de Iure cõmuni antiquo, & vt ſibi videtur, ex Eccleſiæ inſtitutione, & antiqua conſuetudine, quod celebrandum foret velato, atque amicto capite, ad quod inter alias ſacras veſtes celebranti iubetur amictus imponi, ſcilicet ad velandum caput, quod credit fuiſſe factum, ad hoc vt Glerici maiori deuotione, & attentione ea, quæ ſunt diuini cultus, exequerentur. Tandem concludit, quod non ſolum, qui laborat infirmitate & fragilitate capitis, verumetiam quilibet, alius fortis & ſanus dicere poteſt Miſſam, ac facere ſacrum, opertus amictu, aut aliquo alio honeſto tegumento, in capite ſupra poſito, præſertim vſque ad conſecrationem, ceſſante ſcandalo, quod, inquit, nullum erit, aut facile ceſſabit, publicata cauſa, qua id facit: & ſi cuipiam hac de re ſcrupulus ſeſe offert, quod poterit adire Epiſcopum, qui cum eo facillimo negotio diſpenſabit, idque iure optimo, propter ſupradictas rationes, quod & eadem ratione cum ſibi ſubditis facere etiam poterunt ſupradicti Prælati Regulares.

Ceſſante ſcandalo bene poteſt celebrari velato, atque operto capite.

ARTICVLVS V.

Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſſit, cum infamibus, ad hoc, vt ad ſacros Ordines promoueantur, item & cum ſeruis, inuitis ſuis dominis?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

OMnes infames de iure, & de facto ſunt irregulares, cum quibus ſolus Papa poteſt diſpenſare. Hæc concluſio, eſt etiam ſupradicti Doctoris

Nauar.

Digitized by Google

Nauarr.in Manual.cap.27.num.204. quam & probat, *ex cap. infamibus cum Gloſſa de Regulis iur. lib 6. & ex cap.fin. iuncta Gloſſa de Ordine cognition. & ex cap.ipſi Apoſtoli.2 q.7.* Sed eſt differentia inter huiuſmodi infames, nam in infamia iuris,& in irregularitate,quæ ex ipſa procedit,ſolus Papa diſpēſat, diſpenſareq. poteſt, vt tenent omnes communiter Iuriſperiti, niſi forte qñ Epiſcopus diſpenſans ſuper delicto,ad quod ſe extendit ſua facultas,acceſſorie etiam tolleret,& adimeret infamia,iuxta *Gloſſ.in cap.Euphamius.§.1. 2. quaſt.3.* Cui ſimilis eſt alia, *in cap. Domino diſtin. 50.* & tradit late ſupradictus Nauarr. *in cap at ſi Clerici.§.1.de iudicijs.* At vero in illa Irregularitate, quæ naſcitur ex infamia facti,qualis eſt illa, quæ naſcitur ex crimine aliquo graui notorio, Epiſcopus de iure diſpenſat. vt conſtat ex omnibus iuribus ſupradictis. Quin etiam addit Nauarr. quod facta pænitentia iuſta, atque emendatione vitæ, interdum ſupradicta infamia tollitur, quia omnis res per quaſcumque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſoluitur, *per cap.1. de Regul. Iuris, & cap.teſtem.de teſtibus, & Gloſſa in cap.1.dicta 25.* in fine Ex dictis infertur,quod Generalis Miniſter, & Religionum Prælati,diſpenſare non poſſunt cum Fratribus infamia iuris maculatis, quare ſi (quod abſit) Religioſus quiſpiam conuictus fuerit de crimine nefando, & iuridice condemnatus, crediderim,quod iſte talis nullo modo poſſit promoueri, neq; poſt promotionem miniſtrare, cum infamati iuridice de crimine enormi,ipſo iure ſint irregulares,vt latiſſime probat Nauarr.in ſuo Manual.cap.27.num 248.in qua irregularitate ſolum ſummus Pontif.poteſt diſpenſare, non vero Religionum Prælati. Nec dictis obſtat, quod priuilegia, & facultates conceſſæ Miniſtris Generalibus,& Prouincialibus, ad diſpenſandum cum ſibi ſubditis,ſuper quibuſcumque irregularitatibus, ſolummodo excipiunt homicidium voluntarium, mutilationem membrorum, atque bigamiam, & conſequenter, quod excipiendo dictas irregularitates videntur licentiam, & facultatem concedere, ad diſpenſandum in omnibus alijs: nam dico, quod quamuis hoc ita ſit, & exceptio ibidem non fiat expreſſa, niſi de illis tantum tribus irregularitatibus,adhuc, vt ſupra diximus, omnes irregularitates corporis, quæ procedunt ex aliquo enormi corporis vitio, atque defectu, ex quo merito pōt exoriri, & generari ſcandalum, propter huiuſmodi ſcandalum, quod fidelibus inde prouenire poſſet, cenſentur Summo Pontifici iure communi reſeruatæ, atque ita fit de facto. Et ſic eadem ratione loquendum eſt, de eiuſmodi Religioſo (quod abſit) comprehenſo, & conuicto de crimine nefando,nam propter enormitatē delicti,atq. propter ipſius infamiam, & etiam propter ſcandalum, quod exinde alijs oriri, & generari poterat, videndo ipſum celebrare, eiuſmodi irregularitas cenſetur Papæ reſeruata, ad ipſumq. recurrendum eſt, nec ſuper ea diſpenſare poſſunt Religionum Prælati.

Infames de Iure & de facto ſunt irregulares, cū quibus ſolus Papa diſpenſare pōt vt ad ſacros Ordines promoueātur ſaltem cum infamibus infamia Iuris.

Per quaſcūque cauſas res naſcitur, per eaſdē diſſoluitur.

Religionū Prelati nō poſſunt diſpenſare cum infamibus infamia Iuris.

Nota pro Sodomitis quod ſi de tali nefario crimine ſunt cōuicti,neq; poſſunt promoueri neque in ſuſceptos Ordinibus miniſtrare.

Nota hoc valde.

Ad prædictam corporis irregularitatem, ſpectare videtur ſeruitus, ſeu eſclauitudo. Et quamuis ſerui, in Religionibus, vt diximus ſupra, in præcedenti tomo, q.17. art. 2. non poſſint, aut debeant admitti, & de facto non admittantur; nihilominus tamen, ne huiuſmodi difficultas, prædictaq. irregularitas, in præſentiarum videatur omiſſa, pro ea ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Secunda Concluſio.

Omnes ſerui ſunt irregulares,nec ſine facultate ſuorum Dominorum ordinari poſſunt.Hæc Concluſio eſt ſupradicti Nauarr.in Manual.cap. 27. nu. 163. in 16.dicto,vbi & dicit,quod ſi quis ſeruus cum licentia,& facultate

Oēs ſerui ſunt irregulares, & ſine facultate ſuorum Dominorum ordinari non poſſunt.

ſui

Digitized by Google

ſui domini ordinetur, eo ipſo fit liber, ſed ſi ordinetur, ipſo ignorante, aut contradicente, manet ſeruus, ſicut erat antea, ſi ſolum initietur Ordinibus minoribus: ſi autem initietur maioribus, vt Subdiaconatu, & Diaconatu, dicit Nauarr. quod poteſt ſe liberare, dato alio ſeruo æquali ſui loco, aut iuſto ſoluto pretio. Ad Presbyterium, ſiue Presbyteratum autem promotus, manet omnino liber, dato ſuo peculio, aut redimendo ſe, ſi non habet peculium, & ſi nec habet vnde ſe poſſit redimere, ſatisfacit domino, præſtando illi obſequia, non indecentia ſuo presbyterio, vt tradit D. Antoninus 3. par. tit. 28. cap. 6. §. 6. & colligitur *ex cap. 2. & 3. & cap. nonnulli, & cap. ex antiquis, & cap. frequens. diſt. 54. & ex toto tit. de ſeruis non ordinandis*, quæ omnia ſunt multum notanda, & memoriæ commendanda.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſſit, cum ſibi ſubditis, in irregularitate proueniente ex illegitimitate, ſiue ex defectu natalium?

IAm hac de re, plura ſunt à nobis dicta, in præcedenti Tomo. q. 19. art. 3. agendo de conditionibus, & qualitatibus requiſitis, ex noſtris Generalibus Conſtitutionibus, pro recipiendis Nouitijs, quarum vna ea eſt, vt recipiendi ad Ordinē ſint legitime nati, atq. in præſenti To. q. 2. art. 1. & 2. & 3. agendo de facultate, quam habent Prælati Regulares ad diſpenſandum cum ſibi ſubditis illegitimis, ad hoc vt ad ſacros Ordines, & etiā ad Prælatias, & Dignitates Eccleſiaſticas promoueantur, ſeu promoueri poſſint. Sed cum ſupradicta illegitimitatis irregularitas, & quæ procedit ex defectu natalium, vna ſit ex Summo Pontifici reſeruatis, vt non videatur oblita, aut omiſſa, & vt hic etiam omnia ſimul, præ manibus habeantur, in quibus de iure communi, Religionum Prælati non poſſunt diſpenſare, ſine ſpeciali Priuilegio, & & ſumm. Pont. auctoritate, & facultate, propoſito Articulo, breuiter reſpondeo, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Illegitimitas ſiue defectus natalium, vna eſt ex irregularitatibus ſummo Pontifici reſeruatis.

ILlegitimitas, ſiue defectus natalium, vna eſt ex irregularitatibus, Summo Pontifici reſeruatis, quæ ad defectum corporalem reducitur, includitque omne illegitimorum genus, ſuper qua de iure communi, & ſecluſo priuilegio, nullus præter Summum Pontificem, poteſt diſpenſare, nec quantum ad Ordines, nec quantum ad Prælatias, & Eccleſiaſticas Dignitates. Hæc Concluſio eſt certa, & manifeſta, & eam tenet Nauarro, *in dicto Manua c. 27. n. 201.* quam & probat primo, *ex gloſſ. in c. niſi cum pridem, de renuntiat. verbo, manceres, & per cap. per Venerabilem. §. quod autem, qui filij ſint legitimi. & per c. 1. & fin. de filijs presbyter.* Quod dicit eſſe verum, quamuis eorum defectus ſit occultus, & publicè habeantur pro legitimis, quales ſunt multi filij, quos mulieres coniugatæ ex adulterinis complexibus habuerunt, ita quod, qui ſcit, aut credit per dictum ſuæ matris, ſe eſſe talem, tenetur petere diſpenſationem, & legitimationem occulte, quæ & facile illi debet concedi, iuxta D. Anton. & Hoſtienſ. *in dicto c. primo. de filijs presbyt.* Dicit tamen Nauar. quod prædictus, non tenetur credere matri adulteræ, ſi nolit, iuxta Doctores ſupradictos, & plura alia, quæ etiam ipſe dicit in eodem Manua. c. 16. n. 45. cum ſeqq. & c. 27. n. 194.

Nota pro illegitimis.

Dicit etiam, quod quamuis in dicta irregularitate ſolus Papa diſpenſet,

quantum

Digitized by Google

quantum ad Ordines ſacros, & quantum ad habendam dignitatem, ſeu beneficium Curatum, ſed tamen quantum ad Ordines Minores, & ad habendum vnum beneficium ſimplex, etiam Epiſcopus diſpenſare poteſt, per *cap. 1. & 2. de filijs Presbyterorum, lib 6.* & etiam per profeſſionem Religionis tollitur ſupradicta irregularitas, quoad omnes Ordines, *per cap. 1. de filijs Presbyt.* non tamen vt huiuſmodi eſſe poſſint Prælati, *per d. cap. verbo nullatenus, iuncta gloſſa Clement. fin. vt ij, qui verbo nullomodo, de ætate, & qualit.* per quæ probat, quod etiam Epiſcopus, quantum ad hoc, diſpenſare nullo modo poteſt, & conſequenter, neque Prælati Regulares, vtcumque poteſtatem Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem habentes. Hæc omnia dicta ſunt de iure communi, ſed loquendo de iure ſpeciali, atque ex priuilegio ſit ſecunda Concluſio.

Secunda Concluſio.

Multa ſunt priuilegia, quibus Prælatis Regularibus facultas conceditur, vt poſſint diſpenſare cum ſibi ſubditis illegitimis, vt ad prælatias, & dignitates Eccleſiaſticas promoueantur. Hæc concluſio ſatis conſtat ex his, quæ dicta ſunt ſupra quæſt. 2. art. 2. Vbi adduximus, atque retulimus ſupradicta priuilegia, & latiſſime diximus, qualiter modo poſſint, & debeant practicari, poſt Conſtitutiones Sixti V. editas contra ſupradictos illegitimos, & poſtmodum modificatas per Gregor. XIV. quæ cum ſatis ſufficienter poſita habeantur ibidem, non eſt cur ea iterum in præſentiarum, hinc inde transferamus.

Multa ſunt priuilegia quibus conceditur, vt Religionũ Prælati, diſpenſare poſſint cum ſibi ſubditis illegitimis, & ad Prælatias & dignitates promoueantur.

ARTICVLVS VII.

Vtrum Generalis Miniſter diſpenſare poſſit cum ſibi ſubditis, in irregularitatibus, prouenientibus ex animi, ſeu animæ defectu?

Tertia irregularitatis ſpecies eſt, quæ procedit ex animi, ſeu animæ defectu, ad quam irregularitatem reducitur ignorantia, vt ſi quis ſit totaliter idiota, atque etiam infidelitas, ſeu noua conuerſio, de quibus omnibus in præſentiarum agendum eſt à nobis, per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

IDiota, ſiue illiteratus, penitus atque totaliter literarum ignarus, eſt irregularis, ſuper qua irregularitate nullus inferior Papa diſpenſare poteſt. Hæc concluſio eſt expreſſa Nauar. in ſuo Manual. cap. 27. num. 205. & probat eam per *cap. illiteratos, diſt. 36.* Vbi illiterati prohibentur ad ſacros Ordines promoueri, *vbi gloſſa verbo illiteratos*, addit huiuſmodi particulam, *penitus*, & dicit, quod ſufficit mediocris ſcientia. Ad quod probandum adducit, *cap. cum nobis olim, cum gloſſa, de electione, verbo literatura*, Vbi agitur de literarum ſufficientia in Epiſcopis requiſita, & dicit, *Gloſſa, in prædicto cap. illiteratos*, quod in Clerico non requiritur ſumma perfectio, quod probat, *ex l. ſciendum §. illud. ff. de ædilitio edicto. & l. ſi quis venditor. eod. tit.* Facit, & ad propoſitũ irregularitatis ſupradictæ, qua illiterati prohibentur ordinari, *cap. in ſingulis diſt. 77.* & quod de nouo ſtatuit, atque determinauit Conciliũ Trident. ſeſſ. 23. cap. 4. 11. & 12. Vbi agitur de idoneitate, & ſufficientia, ad id mune-

Idiota ſiue totaliter illiteratus, atque ignarus, irregularis eſt, neque promoueri debet ad ſacros Ordines ſuper qua irregularitate ſolus Papa diſpenſat.

muneris requiſita, &, vt inquit Nauar. loco ſupracitato, dictum Concilium facere videtur irregularem, etiam ad primam tonſuram, eum, qui neſcit legere, & ſcribere, & ad quatuor Minores Ordines eum, qui ſaltim Latinam linguam non intelligit. Qua de re, videatur dictus Nauar. in prælectione, *cap. ſi quando, de reſcriptis, num.* 45. & 50. Vbi etiam dicit, quod ſuper hoc defectu ſumm. Pontifex raro, aut numquam diſpenſat, directe, quamuis ſic indirecte, diſpenſando ſuper ætate ad diſcendum neceſſario requiſita. Sed quidquid de hoc ſit, ad Regulares, & Religioſos deueniendo, difficultas in præſentiarum ſeſe offert, An Generalis Miniſter, & Religionum Prælati diſpenſare poſſint, cum Religioſis totaliter idiotis, atq. illiteratis, nullam habentibus Latinæ linguæ cognitionem, vt licite promoueantur ad ſacros Ordines? Cui difficultati, vt reſpondeam, præmitto aliquot dicta, ſiue reſolutiones.

Difficultas.

Nota valde.

Dico primo, eſſe certiſſimum, atque conſtitutiſſimum, quod in Religioſis non requiritur tanta ſcientia ad ſuſcipiendos ordines, quanta requiritur in alijs Clericis ſecularibus. Cuius hæc quidem ratio eſt. Primo, quia Religioſi Regulariter loquendo, non ordinantur ad curam animarum habendam, ſed ſolummodo ad aſſiſtendum choro, diuiniſq. officijs, & adminiſtrandum altari, faciendamq. rem ſacram, ad quod, vt de ſe patet, non tãta requiritur ſcientia, & ſufficientia, quanta requiritur in his, qui ex ſe, atque ex natura ſua ordinantur ad habendam, atque gerendam animarum curam. Secundo, nam quamuis ad dictam animarum curam habendam, ſacris initiarentur, adhuc non requiritur in ipſis tanta ſcientia, atq. in alijs, & ratio eſt. Nam ſemper remanet in illis ſpes, de comparanda tali ſcientia, & cognitione neceſſaria ad ſuum munus, & officium peragendum, propter continuã inſtructionem, quæ hiſce de rebus habetur in cunctis Religionibus, in quibus ſemper ſunt, atq. in Cenobijs, ſiue Monaſterijs viuunt Fratres Religioſi, zeloſi, literati, & ſtudio continuo incumbentes, à quibus, quando errant, edocentur ipſi, poſſuntq. facillimo negotio edoceri.

Circa ſcientiã atq. ſufficientiam Religioſorum, vt ordinentur.

Secundo dico, quod, quamuis Clerici illiterati, omnino ſint repellendi, ab Ordinibus ſuſcipiendis, non ſic autem Religioſi prædicti; quinvero bene legentes, & cantantes, etſi in lingua Latina aliqualiter deficiant, tuta, & ſecura conſcientia à Prælatis Regularibus poſſunt præſentari, vt ordinẽtur, atque ab Epiſcopis ordinari. Hanc ſententiam tenet Enriquez tomo 2. de ſacramento ordinis lib. 10. cap. 16. in fine citans, & allegans Maiolum lib. 1. de irregularitate cap. 31. num. 5. In quam ſententiam adduci etiam poteſt Gloſſa celebris, & à nemine, quem ego viderim, reprobata in *cap. legi. 16. q. 1. verbo inſtructio.* Vbi propter inſtructionem continuam, quæ habetur in Religionibus cunctis, ad edocendos Religioſos, de his, quæ neceſſaria ſunt, eſſeq. videntur ad ſuum proprium inſtitutum, inquit, *quod ſufficit Monacho, quod tantum bonus ſit, licet ſit illiteratus.* Quam etiam ſententiam tenet Sylu. *verbo Clericus* 2. *nu.* 1. agens de ſufficientia in Clericis requiſita, vbi excipit Monachos, quia, inquit, contemplatione magis indigent, quam ſcientia, ad quod probandum adducit ſupradictam Gloſſam. Idem tenet Angelus in ſua ſumma, *verbo Clericus* 2. *num.* 2. Et Philippus Francus, ac Dominicus, *in cap. nullus, de tempor. ordinand. lib* 6. dicuntq. colligi, ex d. cap. vbi, illiteratus tonſurari prohibetur, niſi Religionem intret. Tandem hanc ſententiam tenet Magiſter Soto in 4. diſt. 25. quæſt. 1. art. 4. Vbi agens de Religioſorum ſufficientia ad ordinandum, ſeu ad hoc, vt ſacris ordinibus initiari poſſint, inquit, quod in Religioſis, qui animarum curam non habent, nec ordinantur ad habendam eam, non requiritur alia ſcientia, quam, vt myſterium ſacramenti

Nota hoc valde.

menti intelligant, nec requiritur, vt ſciant omnes difficultates, ad dictum ſacramentum pertinentes, ſed ſufficit, vt ſciant atque intelligant, omnia neceſſaria, & eſſentialia, quæ communiter ſcire ſolent alij ſacerdotes celebrantes, qui animarum curam non habent, nempe, quod in ſacramento altaris, facta conſecratione, continetur realiter, & ſubſtantialiter corpus, & ſanguis Chriſti Domini, quod materia eſt panis triticeus, & vinum, & quæ ſit forma conſueta; quot ſunt ſeptem Eccleſiæ ſacramenta, & quod omnia conferunt gratiam, &c.

Vltimo dico, quod cum ſufficientia ſupradicta, ſecura & tuta conſcientia poſſunt Epiſcopi Religioſos prædictos ſacris ordinibus initiare, propter rationes ſupradictas, & propter bonam ſpem, quæ in dies, ſemper habetur de ipſorum ſufficientia acquirenda. Nec dictis obſtare videntur, quæ ſuperius ſunt adducta ex Concilio Tridentino; nam illa, quammaxime locum habent in Clericis, & in his neceſſariſſimum eſt, vt ad vnguem obſeruentur. Nã ſemel ordinati nihil vltra addiſcũt penitus, neq. ſtudere amplius procurant, non ſic autem eſt in Religioſis. Et quando circa hanc rem, prædictis Dominis Epiſcopis inijciatur ſcrupulus, tute atque ſecure eumdem poterũt deponere, ſequendo doctrinam, atque opinionem tantorum Doctorum, ac Patrum ſupradictorum, remittendo hanc cauſam ad proprios ipſorum Prælatos, eorumdem onerando conſcientiam, nam cum prædictum Concilium Tridentinum, non præcipiat, vt examinent ordinandos per ſe ipſos, quinvero poſſint id munus alijs committere, non eſt cur magis credant, teſtimonio examinatoris clerici, teſtificantis de Religioſi ſcientia, & ſufficientia, quam literis teſtimonialibus Regulariũ Prælatorum, in ſuis literis patentibus eadẽ de re fidem facientibus. Hæc dicta ſufficiant, ad temperandum, ſi placet multorum Epiſcoporum interdum rigorem nimium, circa examinandos, & ordinandos Religioſos, quos quidẽ benignius, atq. clementius tractari, haud erit contra rationem, cum eorumdem ſint perpetui oratores, diuino cultui ſemper continuo inſiſtentes, atque in gerenda fidelium animarum cura, prædicando poſtmodum, & confeſſiones audiendo, Epiſcoporum, atque clericorum omnium, fideliſſimi coadiutores.

Secunda Concluſio.

Infidelitas etiam eſt irregularitas ex his, quæ ad defectum animi, ſeu animæ pertinent, ſuper qua nullus inferior Papa, quinvero nec ipſe Papa diſpenſare poteſt. Loquor de infidelitate, ſeu irregularitate infidelitatis, quę prouenit ſimpliciter ex defectu fidei, vt contingit in illo, qui non eſt baptizatus. Hæc concluſio eſt expreſſa ſupradicti Nauar. in Manual. cap. 27. nu. 205. in tertio dicto, vbi dicit, quod defectus fidei, omnino irregularem efficit, ita vt qui non eſt baptizatus, ſimpliciter non ſit ordinis capax, quod probat *ex cap. 1. & cap. veniens, de presbyter. non baptizat.* quod dicit eſſe verum, quantumuis quiſpiam ſit cathecumenus, & quantumcumq. ſanctus, habeatq. baptiſmum in voto. Nam character Ordinis, ſimpliciter præſupponit, characterem baptiſmi, iuxta Ioannem Andream, & omnes Doctores communiter, *in d. cap. 1. de presbyt. non baptizat.*

Super irregularitate infidelitatis, nullus neque etiã ipſe ſummus Pont. poteſt, aut valet diſpenſare.

Tertia Concluſio.

Neophiti, Iudæi, & Sarraceni ſiue Pagani, omneſq. recenter conuerſi, & baptizati, ſunt irregulares, neque poſſunt ad ſacros Ordines promoueri, aut

Neophiti, Iudæi, & Sarraceni, ſiue Pagani,

cum

& oẽs recẽter conuerſi ad fidem, ſunt irregulares, ſuper qua irregularitate ſolus põt ſummus Pont. diſpenſare.

cum illis vllus prælatus inferior Papa diſpenſare. Hæc concluſio eſt ſupradicti Nauar. vbi ſupra, quam, & probat eam *ex cap. 1 & 2. diſt. 48. & ex cap. conſtituit. 17. quæſt. 4.* Et inquit ſe loqui de recenter conuerſis, & de nouo baptizatis, non vero de illis omnibus, quos vulgus appellat, Chriſtianos nouos, qui etiam abhinc plus decem, viginti, triginta aut quadraginta annis, conuerſi ſunt; nam in his, inquit ſupradicta locum non habent, quod probat argumento deducto, *ex cap. eam te, de reſcriptis*. Vbi videndus eſt Felinus nu. 12. & multo minus in eorum filijs, quos etiam praua nonnullorum conſuetudo, Chriſtianos nouos appellat. Hoc dicit eſſe de iure communi, quamuis aliud ſit dicendum, loquendo de ſtatutis aliquarum Eccleſiarum, ſeu Religionum, per ſedem Apoſtolicam confirmatis. Et ſi quis quærat, & roget, quanto tempore duret nouitiatus in fide, in quo Nouitius, ſeu Neophitus, aut noniter conuerſus, ſiue baptizatus, non poteſt ad ſacros ordines promoueri? Dicunt quidam, quod durat per tempus commodum, per Epiſcopum aſſignandum, reſpectu clericorum ſecularium, aut per Prælatos Regulares, quoad ſibi ſubditos, in illis Religionibus, quæ ſtatuta non habent, quibus prohibeatur, quod huiuſmodi non recipiantur. Doctor Nauar. vbi ſupra inſinuare videtur, quod ſufficit tempus decem, aut viginti annorum, magis, vel minus, prout maior, vel minor ſpes, de profectu eorumdem habeatur, ad quod quammaxime fecit, *cap. ſicut Neophitus, diſt. 48.* quod eſt D. Gregor. vbi ad hoc propoſitum dicitur, *quod ſicut ædificati parietes non prius tignorum pondus accipiunt, quam à nouitatis ſuæ humore ſiccentur, ne, ſi antea pondera, quam ſolidentur, accipiant, cunctam ſimul fabricam ad terram deponant, ſic & Neophiti non ſtatim, ſed ordinate, & per gradus, ad ordines promouendi ſunt, quia, inquit, caſum appetit, qui ad ſummi loci faſtigia, poſtpoſitis gradibus, per abrupta quærit aſcenſum.* Verba ſunt notatu digniſſima.

Quantũ durat Nouitiatus in fide, infra quẽ Neophiti non poſſunt ordinari.

Nota hoc valde. Pro Neophitis, ſeu noniter cõuerſis, non ſtatim ordinãdis, & promouẽdis

Quarta Concluſio.

Hæretici, & fautores hæreticorum, etiam ſunt irregulares, neq; ad ſacros ordines poſſunt promoueri, quamuis ſint iam conuerſi. Hęc etiam concluſio, eſt Nauar. vbi ſupra, & probat eam, *per cap. ſi quis omnino 1. q. 7. & per cap. 2. §. hæretici, de hæreticis, lib. 6.* Quod etiam dicit eſſe intelligendum, de Hæreticorum filijs, qui tales deceſſerunt, vſque ad ſecundam generationem, per lineam virilem, ſiue maſculinam incluſiue, & vſque ad primam per fæmeninam, quod probat, *per dictum §. hæretici, & per cap. ſtatutum, el 2. eodem tit. lib. 6.* Sed quid ſit, circa dictos Iudæos, Sarracenos, Paganos, ſiue hæreticos, & ab eiſdem intra quartum gradum deſcendentes, faciendum in noſtro ſacro Minorum ordine, quantum ad eorum receptionem, ſeu potius non receptionem, ad Religionem, ſuperq. ſatis dictum fuit à nobis, ſupra in præcedenti tomo, quæſt. 19. art. 7. Quantum vero attinet ad dignitates, & prælatias, multa etiam ſunt dicta in iſto Tomo quæſt. 1. art. 1. 2. & 3. cum ſequentibus, quapropter, cum nihil de nouo dicendum occurrat, ab hac re conſulto ſuperſedeo.

Hæretici, & fautores hæreticorum etiam ſunt irregulares, ſuper qua irregularitate, durãte nullus põt diſpẽſare.

Nota pro deſcendentibus ex hæreticis, qualiter & intra q̃ tẽpus non poſſunt ordinari.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſſit, cum ſibi ſubditis, in irregularitate proueniente ex defectu lenitatis?

QVarta ſpecies irregularitatis eſt, quæ prouenit ex defectu perfectæ lenitatis, ad quam pertinent omnes mutilationes actiuæ, & omnes occiſiones

ciſiones etiã licitæ. Pro cuius intelligentia, & declaratione adnotare libet, hoc fuiſſe ab Eccleſia conſtitutum, quia non viſum eſt Eccleſiæ, ſatis poſſe referre, atque repreſentare, lenitatem, & manſuetudinem Chriſti, qui propter nos omnes ſuum proprium ſanguinem, effudit mortiq. ſe tradidit, eum, qui mutilauit aliquem, ſeu aliquod ipſius membrũ, & qui alium occidit, etiã licite. Hac ratione prohibitum eſt etiã clericis pugnare, & bellica exercitia exercere, & in eius rei ſimilitudinẽ, dictũ olim fuit D. Petro, in perſona omnium clericorum Matthæi. 26. *Conuerte gladium tuum in locum ſuum, omnes enim qui acceperint gladium, gladio peribunt*. Videantur, quæ ad hoc propoſitum dicit D. Thom. 2. 2. quæſt. 40. art. 2. Videatur etiam Nauar. in ſuo Manu. cap. 27. nu. 207. Vbi latiſſime tractat de mutilatione, & his, quæ ad ipſam pertinent, dicendo, quodnam debeat dici membrum, ex cuius mutilatione ſupradicta irregularitas incurritur; dicendo ſimul, quæ ſit occiſio iuſta, quæ vero iniuſta, & multa alia, quæ cum etiam ad noſtrum præſens attineant propoſitum adhuc dici non poſſunt. Quibus habitis pro præmiſſis, vt, qua nitor, breuitati ſtudeam, propoſitæ difficultati reſpondeo, per ſequentem Concluſionem.

Quã ob cauſã occidẽtes, ſiue mutilantes etiã licite ſint irregulares.

Concluſio.

OMnis defectus lenitatis, qui pertingit vſque ad membri alicuius mutilationem, ſeu cuiuſuis hominis occiſionem, inducit irregularitatem per ſolum ſummum Pontificem, vt communiter dicitur, Diſpenſabilẽ. Hæc concluſio eſt expreſſa ſupradicti Doctoris Nauar. vbi ſupra num. 209. & dicit intelligi debere de mutilatione, ſeu occiſione, in caſu etiam licito, alio, quam infirmitatis. Nam de mutilatione, ſeu occiſione in caſu illicito, inferius eſt dicendum, id enim non pertinet ad ſupradictam irregularitatem, ſed ad aliam alterius ſpeciei peioris, quæ prouenit ex aliquo commiſſo delicto, & conſtituit quintã ſpeciem irregularitatis. Ad dictam irregularitatẽ pertinet etiã occiſio, ſiue mors, quæ infertur à iudicibus, & alijs in id auxiliũ ferentibus, ſiue præſtantibus, & de præliãtibus, & dimicãtibus in bello iuſto, de quibus videndus eſt ſupradictus Nauar. num. 213. cum ſeqq. & in fine dicit, quod in dicta irregularitate ſolus Papa diſpenſat, quamuis longe facilius, & ex minori cauſa, quam in ſequenti, quæ prouenit, atque naſcitur, ex actu illicito, licet poſt Concilium Tridentinum, in illa, ſi eſt occulta, diſpenſet Epiſcopus, in hac vero non. Hæc ſupradictus Nauarrus, vbi ſupra.

Oĩs defectus lenitatis, qui pertingit ad occiſiones, ſeu mẽbri cuiuſlibet mutilationẽ, inducit irregularitatẽ per ſolum ſummũ Pont. diſpenſabilem.

Sed circa ſupradicta verba, inſurgit difficultas, & non parua, ſed maxima, An ſcilicet Epiſcopus diſpenſare poſſit cum homicida voluntario, cuius irregularitas, non prouenit ex aliquo delicto, vel culpa, quinvero interdum cum maximo merito, vt patet in iudicibus, & in dimicantibus, & aſſiſtentibus alicui bello iuſto, aut in occidendo hominem inimicum? qua de re eſt magna lis, & controuerſia inter Doctores. Nam prædictus Nauarro loco ſupracitato, tenere videtur, quod non, dũ dicit, quod in dicta irregularitate, quæ prouenit ex mutilatione, ſeu occiſionẽ iuſta, ſolus Papa diſpenſat, quamuis longe facilius, atque ex minori cauſa, quam in illa, quæ oritur, & naſcitur ex actu illicito; dicendo etiam quod poſt Concilium Tridentinum, in iſta, ſi eſt occulta, diſpenſare poteſt Epiſcopus, in illa vero, non. Idem omnino tenere videtur lib. 5. conſiliorum tit. de homicidio. conſ. 34. quamuis ſubobſcure aliquantulum loquatur, dicens pro hoc facere communem conſuetudinem totius orbis, petendi in dictis caſibus, atque irregularitatibus ſemper diſpenſationem à Papa. Sed his nihilominus non obſtan-

Difficultas.

An Epiſcopus diſpẽſare poſſit cum homicida voluntario, cuius irregularitas non prouenit ex delicto.

Prima opinio.

obſtantibus, contraria ſententia tenetur à multis grauiſſimis Doctoribus, aſſerentibus in ſupradicta ſpecie irregularitatis, quæ prouenit ex mutilatione, ſeu homicidio iuſto, quantumuis voluntario (nam voluntarie Iudex occidit latronem, voluntarie etiam Miniſtri iuſtitiæ, eidem aſſiſtentes, mandant occidere eum, & milites præliantur) poſſe Epiſcopum diſpenſare. Et quod irregularitas homicidij voluntarij, quæ communiter dicitur eſſe ſummo Pontifici reſeruata, eſt illa, quæ procedit ex aliquo delicto, & quando homicidium contra Iuſtitiam, & contra iuris ordinem eſt culpabiliter perpetratum. Hanc ſententiam, & opinionem tenet Caietanus in ſua ſumma, *verbo irregularitas*, & Couarr. in 1. parte relectionis, *Clementina, ſi furioſus*. §. 3. *num. 7. in fine*. Quinvero & ſupradictus Nauarr. vbi ſupra num. 240. eandem ſententiam tenere videtur. Nam loquens de homicidio voluntario, ſuper cuius irregularitate, diſpenſandi poteſtas, excipitur in omnibus facultatibus, quæ conceduntur ad diſpenſandum, tam ſummo Pœnitentiario, quam Legatis à latere, & Cruciatarum Commiſſarijs, & quibuſuis alijs, diffinit ipſum, & dicit, quod diffiniri poteſt, dicendo, *eſſe homicidium illicitum, intentum, ſiue volitum in ſe, ſaltim æquipollenter, alias, quam vitandæ mortis cauſa, ab oratore*. Quam diffinitionem ibidem, per omnes ſuas particulas explicat, atque declarat, & maxime illam particulam, *illicitum*, quam dicit ſe appoſuiſſe, ad differentiam eius, quod nec eſt licitum, neque illicitum, quale eſt homicidium factum, ſiue perpetratum ab infante, ſiue furioſo, *per capitulum illud 15. quæſt. 1.* Ad differentiam item eius, quod eſt iuſtum, quale eſt, quod miniſtri militiæ, vel milites, in bello iuſto iuſte faciunt. Ex quibus verbis colligi videtur, quod huiuſmodi homicidium iuſtum, de mente ipſius, non ſummo Pontifici reſeruatur, quamuis, ſi recurramus ad locum, ad quem ſe ibidem remittit, qui eſt ad numerum 217. vbi agit de quarta ſpecie irregularitatis, contrariam ſententiam tenere omnino videatur, dicendo in fine, & in vltimis verbis, quod in illa irregularitate, ſolus Papa diſpenſat. Sed quidquid de hoc ſit, prædictam ſententiam tenet Mag. Bañes ſecunda ſecundæ q. 40. articulo 2. dubio 4. Vbi agendo de Prelatis Regularibus, dicit poſſe illos diſpenſare cum ſibi ſubditis, qui in bello iuſto occiderunt aliquem, cum hoc homicidium non ſit illud homicidium voluntarium, ratione cuius contrahitur irregularitas, ſolummodo per ſummũ Pontificem diſpenſabilis. Hanc etiam opinionem tenet Viuald, in ſuo Candelabro aureo 2. parte, titulo de irregularitate. §. de diſpenſatione quoad Fratres num. 326. & 327. dicens ita practicari. Et Marolus lib. 5. de irregularitate cap. 48. §. 3. dicens, quod homicidium voluntariũ, cuius irregularitas ſoli Papæ reſeruatur, & quod non comprehenditur in Iubilæis, atque in alijs priuilegijs, concedentibus facultatem, ad diſpenſandum in irregularitatibus, ſolummodo comprehendit illud homicidium, quod eſt prohibitum, atque illicitum, quia, inquit, homicidium, ſignificat factum iniuſtum, quod prohibetur per quintum præceptum decalogi, iuxta doctrinam traditam à D. Auguſtino libro primo, de libero arbitrio, cap. 4. & 5. relatam, à D. Thom. 1. 2. quæſtione 88. artic. 6. in ſolutione ad tertium. Vbi inquit, quod, qui iudex iuſte occidit latronem, & milites, qui occidunt hoſtes Reipublicæ, non appellantur homicidæ. Ex qua doctrina colligitur, quod quando Concil. Trid. *ſeſſione 14. de reformatione cap. 6.* facultatem facit Epiſcopis, vt poſſint in foro conſcientiæ abſoluere, à quacumque irregularitate Papæ reſeruata, orta ex delicto occulto, & non deducto ad forum contentioſum, & excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, multo melius, per ipſam, poſſunt ijdem Epiſcopi diſpen-

Secũda opinio.

Diffinitio homicidij voluntarij illiciti.

Quod Ep̃us pôt diſpenſare in homicidio voluntario iuſto, atq; licito, & cuius irregularitas non prouenit ex delicto, multorum eſt opinio.

Nota valde.

Digitized by Google

diſpenſare, in irregularitate occulta,procedente ex occiſione iuſta hominis , etiamſi ſit voluntaria , quinvero etiamſi ſit publica , cum , vt præmiſſum eſt, de mente D. Auguſtini, & D. Thomæ , huiuſmodi occiſiones , non dicantur, nec dici debeant,homicidium voluntarium , de quo loquitur ſupradictum Concilium . Sed ad hoc dicunt quidam , quod , quamuis prædicta occiſio, non dicatur, nec dici debeat,homicidium voluntarium,quod ſit prohibitum, aut illicitum, eſt tamen occiſio inducens irregularitatem , non tam ratione culpæ occultæ, ſeu manifeſtæ (quæ, vt ſupponitur,nulla fuit) quam ex defectu lenitatis , quod eſt proprium huius irregularitatis , quartæ ſpeciei, per ea, quæ diximus in initio huius Articuli, & Concilium ſolummodo concedit licentiam Epiſcopis in ſupradicto loco,diſpenſandi in irregularitatibus procedentibus ex delictis occultis . Sed ad hanc inſtantiam,facile reſponderi poteſt , dicendo id verum eſſe , nec nos negamus, ſupradictam non eſſe irregularitatem ſupradictæ quartæ ſpeciei , ſed ſolummodo dicimus, idque ex multorum probabili opinione , non ipſam eſſe ſummo Pont. reſeruatam, & quod irregularitas mutilationis , ſiue occiſionis, quæ communiter dicitur Papæ reſeruata , eſt ſolummodo irregularitas quintæ ſpeciei , de qua ſtatim dicemus, illa nempe , quæ prouenit ex mutilatione, ſiue homicidio iniuſto, illicito, atque prohibito.Nec per hoc,quod ſupradictum Concilium,facultatem facit prædictis Epiſcopis,diſpenſandi in omnibus irregularitatibus , ex delicto occulto prouenientibus , non deductis in iudicium , & excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario iniuſto, & illicito , negare eſt videndum , quod diſpenſare etiam poſſint , in irregularitate procedente ex occiſione hominis iuſta, occulte facta, quinvero nec publice, qualis eſt illa, quæ fit à iudice occidente latronem , & à iuſtitiæ Miniſtris , qui ad hoc illi fauorem,& auxilium præſtant, & ab exiſtentibus in bello , & occidentibus inimicos Crucis Chriſti, cum tales occiſiones,vt dixi, non ſint,aut dici debeant homicidium . Argumenta quidem ſunt fortiſſima. Videatur hac de re,Medina in ſua ſumma. 1.par.cap.12. §. 12. vbi hoc idem teñere videtur , & dicit eſſe multorum Doctorum opinionem .

Sed quidquid ſit de Epiſcopis , deueniendo ad Prælatos Regulares , & noſtra priuilegia,nimiſq. probabiliter dici poteſt,quod priuilegia illis conceſſa, quo diſpenſare poſſint cum ſibi ſubditis , in omnibus irregularitatibus (exceptis tribus, nempe homicidio voluntario, bigamia, & matilatione membrorum) facultatem illis faciunt,ad diſpenſandum in dicta irregularitate , quartæ ſpeciei,quæ prouenit , ex defectu lenitatis . Nam id quod dicitur de homicidio voluntario, non eſt intelligendum , de quocumque homicidio voluntario, ſed de homicidio voluntario iniuſto, illicito, atque prohibito, vt modo diximus, quod pertinet ad irregularitatem quintæ ſpeciei, non vero de homicidio voluntario, facto iuſte à iudice, eiuſq. Miniſtris,ſeu ab exiſtentibus in bello,nam huiuſmodi improprie,& non proprie, dicuntur homicidæ,vt dictum eſt.

Prælati Regulares, per ſua priuilegia, diſpēſare poſsūt cum ſibi ſubditis, in irregularitate proueniente ex homicidio voluntario, non iniuſto,neq. illicito, ſed iuſto, & licito.

Et idem dico, de mutilatione membrorum, iuſte etiam facta, cum huiuſmodi occiſiones,& mutilationes nullo modo ſint contra quintum præceptū Decalogi. Quodnam dicatur,ſeu dici debeat bellum iuſtum,non eſt præſentis ſpeculationis illud dicere,videatur hac de re,D.Thom.2.2.q.40.art.1.& q.66.art.8.& Bañes.2.2.q.40.art.1.& P.Ildefonſus, de Caſtro. lib. aduerſus hereſes,*verbo bellum* . Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS IX.

Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſſit, in irregularitate proueniente ex homicidio voluntario, publico, illicito, atque prohibito?

QVinta irregularitatis ſpecies eſt,quæ prouenit ex delicto, quale eſt homicidium illicitum,atq. prohibitum,& etiam omnis mutilatio illicita, atque prohibita.Sed cum hoc multifariam poſſit contingere,nam quandoq. delictum eſt notorium,& manifeſtum,interdum vero ſecretum, & occultū, vt maiori cum diſtinctione,& claritate procedamus, de his omnibus oportet agere ſeorſum,atque in præſenti Articulo agendum eſt,de irregularitate proueniente ex delicto,ſiue homicidio notorio,& publico,de qua quæritur, An Generalis Miniſter,ſeu aliquis Religionum Prælatus,ſummo Pontifice inferior,in ea diſpenſare poſſit? Cui difficultati breuiter reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Nullus,ſummo Pont. inferior, diſpenſare pōt in irregularitate proueniente ex homicidio voluntario illicito notorio,& publico.

NVllus,ſummo Pontifice inferior, diſpenſare poteſt ſuper irregularitate proueniente ex homicidio voluntario illicito,notorio,& publico.Hæc concluſio eſt expreſſa Nauar.in ſuo Manual.cap.27.num.240. vbi & diffinit homicidium voluntarium, ſuper cuius irregularitate diſpenſandi poteſtas excipitur in omnibus facultatibus, quæ conferuntur ad diſpenſandum, ſuper irregularitatibus factis,tam ſummo Pœnitentiario, quam Legatis à latere, & Cruciatarum Commiſſarijs, & quibuſuis alijs, dicens, *Eſſe homicidium illicitum intentum, ſiue volitum in ſe ſaltim æquipollenter, alias, quam vitanda mortis cauſa ab oratore.* In qua diffinitione illa particula, *illicitum*, ponitur ad differentiam eius, quod neque eſt licitum, neque illicitum, quale eſt, vt ſupra etiam diximus, factum ab infante, vel furioſo, *per cap. illud 15. quæſt.1.* item ad differentiam eius, quod eſt iuſtum,quale eſt,quod Iudices, ſiue Miniſtri Iuſtitiæ, vel milites in bello iuſto,iuſte faciunt, de quo dictum eſt in præcedenti Articulo. Dicitur, *intentum, ſiue volitum in ſe,* nam non ſufficit, quod ſit volitum in ſua cauſa, quale eſt omne caſuale producens irregularitatem, ſecundum Diuum Thomam communiter receptum,ſecunda ſecundæ quæſtione 64. articulo vltimo, ſed dicitur, *ſaltim æquipollenter*, ad includendum illud, quod non eſt quidem intentum, ſeu volitum in ſe, eſt tamen intentum, ſeu volitum in ſua cauſa, adeo propinqua, vt, moraliter loquendo, vix ſint compatibilia, velle illam cauſam, & nolle occidere, cuiuſmodi eſt nolle occidere, & velle propinare venenum, quod quiſpiam ſcit eſſe mortiferum, aut ferire quempiam enſe punctim circa caput, vel circa præcordia. Dictum eſt etiam, & appoſita eſt illa particula, *alias, quam vitanda mortis cauſa,* ad excludendum homicidium, intentum ob defenſionem propriam, & cauſa vitandæ mortis propriæ: & tandem vltimo eſt appoſita illa particula, *ab oratore.* hoc eſt à petente diſpenſationem, quia non ſufficit, vt intendatur ab alio. Sæpiſſime enim contingit, quod vnum, & idem homicidium ſit voluntarium vni, & non alteri, quale eſt illud, quod facit, verbi gratia, Petrus percutiendo quempiam animo occidendi ipſum, mandante vero Ioanne, vt aliquam leuem

Diffinitio homicidij voluntarij,illiciti,atq. prohibiti.

ei ini uriam inferret, citra mortem, aut deformationem, huiuſmodi homicidium, in Petro eſt voluntarium, in Ioanne vero non. E contra vero contingit in homicidio, quod facit famulus, propinando alicui potum veneno infectum, animo iocandi, mandato hæri ſibi perſuadentis, etiam ſolo ſale conſperſum, tale homicidium in famulo non eſſet voluntarium, in hæro vero, ſic. Hæc eſt exacta homicidij voluntarij, illiciti, atque prohibiti diffinitio, & nimis conſona Decretis Concilij Tridentini, quod ſeſſione 14. cap. 7. de eiuſmodi homicidio agens, ſemel, & iterum ac multoties repetit huiuſmodi particulas, *per induſtriam, per inſidias, ex propoſito, propria voluntate*, &c. ad inſinuandum, quod eiuſmodi homicidium, de quo loquitur, & cuius irregularitas dicitur ibidem, quod ſit ſummo Pontifici reſeruata, debet eſſe illicitum, intentum, ac volitum, ſiue voluntarium, in ſe, aut ſaltim æquipollenter in ſua cauſa, vt dictum eſt. Per quas etiam particulas, excluduntur à ratione talis homicidij, omnes occiſiones, quæ fiunt à iudicibus, atque à Miniſtris iuſtitiæ iuridice, & à b exiſtentibus in bello iuſto. nam eiuſmodi occiſiones, quamuis alias ſint voluntariæ, & propria voluntate fiant, non tamen fieri dicuntur, per inſidias, nec per induſtriam propria voluntate, aut ex propoſito, quæ omnia verba, aliquod malum prohibitum, atque illicitum inſinuant, quod non contingit in ſupradictis. Et de prædicto homicidio voluntario, illicito, atque prohibito, ad ſenſum ſupradictum, intelligenda ſunt omnia, priuilegia Regularibus conceſſa, quando in facultatibus exhibitis, ad diſpenſandum in quibuſcumque irregularitatibus, excipiuntur tres caſus, de quorum numero, vna eſt irregularitas procedens ex dicto homicidio voluntario, & de tali homicidio voluntario, illicito, atque prohibito intelligenda ſunt, non vero de alio licito. Similiter, & quando per Concilium Tridentinum, *ſeſſione 24. de reformatione, cap. 6.* conceditur Epiſcopis, facultas abſoluendi, & diſpenſandi in omnibus irregularitatibus, & ſuſpenſionibus, ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, de huiuſmodi homicidio voluntario intelligendum, id eſt, modo iam explicato, quo ſit, vt diſpenſare ipſi iure poſſint, in irregularitate orta ex homicidio caſuali, vt in ſequentibus dicemus, atque etiam in homicidio occulto, vt tenet ſupradictus Nauarro cap. 27. num. 240.

Nota hoc valde.

Et qui comprehenduntur, & ſunt irregulares irregularitate prouenientes ex ſupradicto homicidio voluntario, illicito, atque prohibito, non ſunt ſolummodo irregulares quoad ordines, verum etiam, & quoad quaſcumque Prælaturas, & dignitates in Religionibus, quales ſunt Guardianatus, Prioratus, & Prouincialatus. Nam quauis olim contrarium fuerit determinatum, ſeu potius declaratum in quodam noſtro Capitulo Generali Baſilienſi, attamen nunc in Conc. Trid. *ſeſſione 14. cap. 7. dicitur, quod huiuſmodi nullo tempore, ad ſacros Ordines promoueri poſſint, neque aliqua illis Eccleſiaſtica beneficia, etiamſi curam animarum non habeant, conferri liceat, ſed omni ordine, ac beneficio, & officio Eccleſiaſtico perpetuo careant.* Vbi poſtquam per Concilium prohibentur ſupradicti, habere beneficia Eccleſiaſtica, perinde etiam prohibentur habere Prælaturas, & dignitates Eccleſiaſticas in Religionibus.

Irregulares irregularitate prouenienti ex homicidio voluntario illicito, atque prohibito, non ſolum ſunt irregulares, vt ad ſacros ordines non poſſint promoueri, verum, neque ad dignitates, & Prælatias, & officia animarum curã habentia.

Digitized by Google

ARTICVLVS X.

Vtrum Generalis Miniſter diſpenſare poſſit, in irregularitate prouenient e, ex homicidio voluntario iniuſto, atque prohibito, ſed omnino occulto?

Difficultas.

An per homicidiũ omnino occultum, etiã illicitũ, incurratur irregularitas.

Quotupliciter contingat aliquod homicidium eſſe, aut dici occultum.

ANtequam ad huius difficultatis explicationem accedamus, & ipſius reſolutionem afferamus, operæpretium eſt, explicare præuiam aliam difficultatem, An homicidium omnino occultum, etiam illicitum, atque prohibitum, inducat irregularitatem? Et ne, vt dicitur, ad ignota per ignota procedamus, adnotare oportet, quod dupliciter ſtare poteſt, quod homicidium aliquod dicatur omnino occultum. Vno modo, ita quod nulla poſſit ratione probari, nec adduci in iudicium, aut in mentem, ſiue notitiam hominum venire, niſi ex ſola propria occiſoris confeſſione. Alio modo dicitur aliquod homicidium occultum, quod non eſt deductum in iudicium, neque in forum contentioſum, poteſt tamen deduci, denunciari, & accuſari, quia nempe ad id ſufficientia ſunt indicia, aut forſan poteſt legitimis teſtibus comprobari. Et de homicidio occulto hoc ſecundo modo, certum eſt, & communis tenet opinio, quod inducit irregularitatem. Solummodo eſt difficultas, de homicidio occulto, primo modo, de quo ſunt duæ extremæ opiniones.

Prima opinio. dicẽtium, propter homicidiũ omnino occultum, nullã irregularitatẽ incurri.

Prima opinio eſt aſſerentium, quod per homicidium omnino occultum primo modo, nulla irregularitas incurritur. Hanc ſententiam, & opinionem tenuit olim Doctiſſimus P. F. Ildefonſus de Caſtro, libro 2. de lege pœnali cap. vltimo, verſiculo 3. ad principalem Concluſionem; nam quamuis illi placeat opinio Abbatis Panormit. dicentis, quod ex prædicto homicidio in foro conſcientiæ, contrahitur irregularitas, ſed tamen per Epiſcopum tantum diſpenſabilis: verumtamen ſi recte, ac penitus introſpiciantur ipſius rationes, eo tendunt, vt per ipſas probare contendat, per ſupradictum homicidium omnino occultum, nullam prorſus induci irregularitatem, nullaq. in eo caſu eſſe opus Epiſcopi diſpenſatione, & hoc tenere, atque ſentire prædictum Patrem de Caſtro, expreſſe dicit Couar. de homicidio 2. par. §. 3. num. 4. videlicet, quod nulla per ipſum contrahitur irregularitas. Probat ſuam ſententiam, ex quadam decretali Alexandri III. *in cap. ex tenore, de temporibus ordina.* vbi habentur ſequentia verba, *Verum quoniam peccatum ipſius fore occultum dixiſti, mandamus, quatenus pœnitentiam ei congruam imponas, & ſuadeas, vt parte pœnitentiæ peracta, ordine ſuſcepto vtatur, quo contentus exiſtens, ad ſuperiores amplius non aſcendat, verumtamen, quia peccatum occultum eſt, ſi promoueri voluerit, eum non debes aliqua ratione prohibere.* Quæ verba ſunt quàmaxime notatu digna, nimiſque ponderanda; nam loquitur, vt conſtat ex ipſius decretalis initio, de delicto degradatione digno, & per quod, ſi eſſet publicum, degradaretur ab ordine, quem ſuſcepit, & amplius non poſſet ad ſuperiores ordines promoueri. Hoc certe argumentum eſt fortiſſimum pro hac parte, ad probandum quod irregularitas non contrahitur per peccatum, ſiue delictum omnino occultum.

Nota hoc valde.

Circa homicidium omnino occultum.

Nota, & pñſe-ra huius decretalis verba.

Sed præterea probatur id ipſum; nam irregularitas, vt communis tenet opinio, & Nauar. in ſua ſumma cap. 27. nu. 144. contra Sotum, & Medina in ſua ſum. p. 1. cap. 11. §. 10. non incurritur niſi in caſibus à iure expreſſis: ſed nullus textus eſt expreſſus in iure, in quo ſit determinatũ, atq. decretũ, quod

Digitized by Google

quod per delictum omnino occultum, contrahatur irregularitas: ergo illud non eſt dicendum. Conſequentia legitima eſt. Minor autem probatur, nam quamuis habeatur in iure in *cap. niſi. §. perſonâ. de renunciatione*, atque in Concil. Trid. *ſeſſ. 14. cap. 7. & ſeſſ. 24. cap. 6. de reformatione*, quod ſit illata irregularitas, etiam quando culpa latet, & quando delictum eſt occultum; ſed tamen, neque ibi, neque alibi, habetur, quod talis pœna ſit inflicta, ſiue inferatur, quando culpa omnino latet, & quando crimen, ſiue delictum eſt omnino occultum, de quo loquimur in præſenti. Quinvero Conc. Trid. *vbi ſupra ſeſſ. 14. cap. 7.* dictæ ſententiæ fauere videtur, vocans homicidium occultum, propter quod inducitur irregularitas, illud, quod quamuis non ſit deductum in iudicium, ſeu ordine iudiciario probatum, poteſt tamen probari, aut aliqua ratione fieri publicum: ex quibus verbis ſatis colligitur, quod, quamuis per crimen occultum, ſecundo modo, de quibus diximus ſupra, irregularitas incurratur, non tamen per illud, quod eſt totaliter occultum, ita quod nullus omnino illud ſcit, niſi, qui commiſit ipſum, nulloq. modo poteſt deduci in iudicium, aut vlla ratione fieri publicum, ſed moraliter loquendo, de per ſe, & ſimpliciter eſt ſecretum, & occultum.

Nec ad hoc, vt videtur, valet dicere, quod nonnulli dicunt, ſcilicet, quod delictum quodcumq. exterius commiſſum, quamuis à nemine videatur, eſt publicum de per ſe, quamuis alias ſit occultum per accidens, nam hoc verum habet loquendo metaphyſice, non vero moraliter, nam hoc modo loquendo, illud eſt omnino ſecretum, & occultum per ſe, quod nullo modo poteſt deduci in iudicium, nec vlla ratione fieri publicum, moraliter loquendo: cum ergo Concilium Tridentinum, loco ſupracitato, non loquatur de crimine occulto, vel publico metaphyſice, ſed de occulto, vel publico moraliter, & quantum attinet, & ſpectat ad mores, manifeſte ſequi videtur, quod illud homicidium ſit ſimpliciter, & abſolute occultum, atque ſecretū, quod nulla ratione poteſt deduci in iudicium exterius, nec aliquo modo fieri publicum, & quod homicidium, quod prædictum Concilium vocat occultum, & per quod dicit, irregularitatem incurri, eſt illud, quod quamuis ſit occultum, potuit tamen aliqua ratione fieri publicum, & aliquo modo deduci in iudicium, atque iudiciario ordine comprobari. Nam Conciliorum verba moraliter, non vero metaphyſice ſunt intelligenda, ſecundū communem vſum, ac morem loquendi hominum, & non ſecundum naturam à rebus, & moribus hominum abſtractam.

Tandem vltimo, poteſt prædicta ſentētia, atque opinio comprobari, alia etiam efficaciſſima ratione. Nam ille, qui eſt excommunicatus, propter delictum omnino occultū, aut ſuſpenſus, non tenetur, ſe abſtinere ab officio, & exercitio ordinis ſuſcepti, ne ea ratione ſe prodat, vt communis tenet opinio, cuius meminit Nauar. vbi ſupra num. 239. ſignum ergo eſt, quod Eccleſia, quæ eſt mater pietatis, non vult alicui pœnam aliquam exteriorem infligere, propter crimen omnino occultum, nam multa ſunt delicta, quæ non ſunt punienda, ſed relinquenda, ac reſeruanda diuino iudicio, vt probe notat, *Gloſſa in ſupradicto capite ex tenore, verbo occultum*, vbi inquit, *quod probatione ceſſante, vindictæ ratio conquieſcit*, & habetur, *in cap. Chriſtiana 32. q. 5. Et quod ſecretorum, & cognitor, & iudex eſt Deus*, vt habetur, *in cap. erubeſcant. diſt. 32. & in cap. conſuluiſti 2. q. 5.* & quod eiuſmodi delicta ſolum Deum habent vltorem, vt habetur, *in l. iuriſiurandi. C. de iureiurando.* Vnde & de Eccleſia, dicitur, quod non iudicat de occultis, nec vllam omnino hucuſque intulit exteriorem pœnam, propter crimina omnino occulta. Quamuis enim de excommunicatione verum ſit, atque de ipſa communiter dica- Nō oīa delicta ſunt punienda, ſed quæ probari poſſunt, aut nō ſunt ſimpliciter ſecreta.

tur, quod poſita ipſo facto, ſtatim incurritur, etiam propter crimen omnino occultum (exterius tamen commiſſum) quantum ad priuationem ſuffragiorum, quæ etiam eſt occulta, & ſecreta, non tamen quantum ad communicationem exteriorem, & participationem ſacramentorum, nam in eo caſu licitum eſt excommunicato, ſe ingerere ne ſe prodat, atque infamet. Hæc ſunt, quæ pro hac opinione faciunt.

Nota hoc valde.

Secũda opinio. dicentium irregularitatem incurri ꝑpter homicidiũ, omnino occultũ.

Sed contraria eſt aliorum opinio, atque ſententia, aſſerentium, irregularitatem incurri, propter homicidium, etiam omnino occultum primo modo; eſtq. communis opinio, quam tenet Abb. Panorm. & multi alij grauiſſimi Doctores, quos breuitatis gratia omitto. Quæ & probari poteſt hac efficaciſſima ratione, nam irregularitatis pœna, ex homicidio voluntario, vtcũq. occulto proueniens, non ſolum infligitur propter homicidij delictum, atque in vindictam ipſius, verumetiam, & principalius, propter indecentiam, & propter defectum ſignificationis, vt diximus ſupra in initio art. 8. de mente D. Tho. 2. 2. q. 40. art. 2. nam qui quempiam occidit, ſanguinemq. ſui proximi effudit, non poteſt congrue in altari, immaculatum Agnum repræſentare, qui pro nobis omnibus ſanguinem ſuum fudit, quæ quidem repræſentatio neceſſaria eſt, in quolibet ordinando, cum omnes clericales ordines, ordinentur ad ſacrum altaris myſterium, in quo Chriſtus Dominus realiter cõtinetur, atq; à ſacerdote repræſentatur. Quo fit, vt, quãuis in homicidio omnino occulto, irregularitas ratione delicti non incurratur, incurritur tamen ratione indecentiæ, & ob defectum ſignificationis, eo modo, quo etiam ſupra in hac quæſt. art. 2. diximus, de bigamis, qui contraxerunt matrimonium bis, ſeu cum vidua, aut prius corrupta ab alio, quibus in caſibus, quamuis prior corruptio ſit omnino occulta, adhuc bigamiæ irregularitas incurritur. Et hoc ſufficit ad hoc, vt propter hanc ſolam rationem, prædicta opinio videatur probabilior, & tenenda, prout à nobis in præſentiarum tenetur. Nam, quamuis contraria, non ſit omnino improbabilis, neque in conſcientia videatur damnandus, qui eam ſecutus fuerit, adhuc tamen alia longe eſt probabilior, & quæ communiter ab omnibus tenetur, atque defenditur.

Nota hoc valde.

Reſolutio ſupra poſitæ difficultatis eſt, quod hæc ſecunda opinio eſt, probabilior, & tenenda.

Quibus præmiſſis, vt ad propoſitam difficultatem deueniamus, quæritur nunc, Quiſnam diſpenſare poſſit in ſupradicta irregularitate, proueniente ex homicidio voluntario, illicito atque prohibito, ſed omnino occulto? Cui difficultati breuiter reſpondeo, per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

In irregularitate proueniẽte ex homicidio oio occulto, Epi diſpenſant cum ſibi ſubditis.

IN ſupradicta irregularitate, proueniente ex homicidio voluntario, illicito, atque prohibito, ſed omnino occulto, Epiſcopi poſſunt diſpenſare cum ſibi ſubditis. Hanc concluſionem tenet expreſſe Couarr. *in Clement. ſi furioſus, de homicidio. 2. p. §. 4. nu. 4.* & probat eam ex multis Doctorum auctoritatibus, quos refert, & ſequitur, ſed præcipue ex Abbate, *in cap. ex tenore.* Eam etiam tenet, & approbat tamquam nimis probabilem, P. Ildefonſus de Caſtro loco ſupracitato, & Angelus in ſumma, *verbo homicidium. 5. q. 1.* hi omnes dicunt, quod in irregularitate proueniente ex crimine omnino occulto; & quod nullis poteſt teſtibus comprobari, neque aliter, quam per propriam confeſſionem ſciri, poteſt Epiſcopus diſpenſare, & quod quoad hoc, remanſit ius commune omnino intactum, neq. per Concil. Trident. eſt, aliquid innouatum, nec prædicta irregularitas eſt ſummo Pontifici reſeruata, ſed Epiſcopo. Neq. obſtant, prout obſtare putauit Nauar. in dicto cap. 27. num. 239. verba, quæ habentur in eo loco ſupracitato; nam Concilium

Nota hoc valde.

intelligendum eſt, de homicidio occulto, quod quamuis actu non ſit deductum in iudicium, neque ad forum contentioſum, eſt tamen ex ſe probabile, quamuis actu, in iudicio Ordinario non ſit probatum, non autem de homicidio omnino occulto, quod probari nullo modo poteſt. Et quamuis Salzedo in ſua practica criminali cap. 94. pag. 329. opinionem teneat contrariam, aſſerendo etiam in prædicto caſu, neceſſarium eſſe recurrere ad Papam, ad huiuſmodi diſpenſationem impetrandam; nihilominus noſtra concluſio veriſſima, & probabiliſſima eſt, & Salzedo innititur fundamẽtis adductis pro alia in contrarium opinione. Sed loquendo de Prælatis Regularibus, ſit ſecunda Concluſio.

Secunda Concluſio.

Generalis Miniſter, & Religionum Prælati, Epiſcopalem vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentes, bene poſſunt diſpenſare, cum ſibi ſubditis, in irregularitate proueniente ex homicidio omnino occulto. Hæc concluſio ſatis colligitur ex ſupradictis: nam ſi Epiſcopi, vt dictum eſt, id poſſunt, eadem ratione & Generalis Miniſter, & Religionum Prælati, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentes, poterunt id ipſum facere, cum aliquo ſibi ſubdito, qui, cum eſſet olim ſecularis, homicida fuit, ſed omnino occultus. Totale eſt huius ſententiæ, & opinionis fundamentum, quia ex tali homicidio omnino occulto, vel nulla contrahitur irregularitas, vel ſaltem ea non eſt Papæ reſeruata, ſed Epiſcopis, ac proinde ſicut Epiſcopus diſpenſare poteſt, cum ſibi ſubditis, ita & Prælatus Regularis, iuriſdictionẽ Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem habens cum ſuis. Et quando ſupradicta opinio cum ſecularibus practicari non poſſet, aut deberet, conſentaneum nimis erat rationi, vt cum Religioſis practicaretur, ad tollendos multos inutiles diſcurſus, & omnem diuagandi materiam.

Gen. Miniſter, & Prælati, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalẽ iuriſdictionẽ habẽtes, bene poſſunt diſpenſare cũ ſibi ſubditis, in irregularitate prouenĩete ex homicidio omnino occulto.

Sed præterea Religioſi, & Religionum Prælati, ad id faciendum, ſpecialia habent aliqua priuilegia; nam in primis Martinus V. conceſſit Priori Monaſterij S. Benedicti Vallisoletani, *quod in foro conſcientia poſſet abſoluere ſuos Monachos ab omni excommunicationis ſententia, etiamſi talis eſſet, quam ipſe ſumm. Pont. reſeruare conſueuit, & cum eis ſuper omni irregularitate, etiam in illis caſibus, in quibus Papa ſibi vicem reſeruat (in morte videlicet, & in membrorum truncatione, & enormi ſanguinis effuſione) valeant diſpenſare, dum tamen aliquod horum trium non ſit notorium, & hoc propter ſcandalum.* Habetur hæc conceſſio in Compendio priuileg. Mendic. *verbo abſolutio ordinaria quoad Fratres.* Vbi aduertit Collector, quod licet primo ſupradicta conceſſio facta fuerit ſoli Priori, ſeu Abbati Monaſterij S. Benedicti Vallisoletani, poſtea tamen extenſa, ſeu communicata fuit omnibus Prioribus, vel Abbatibus aliorum Monaſteriorum, vt habetur *in verbo communicatio priuilegiorum.* §. 34. Et ait ſe præfatam conceſſionem vidiſſe, in prædicto Conuentu, ſub ſigillo authentico Vallisoleti, & inde eam fideliter extraxiſſe. Simile priuilegium conceſſum eſt à Iulio II. Ordini Prædicatorum, vt refertur in Compendio Societatis Ieſu, *ve bo diſpenſatio.* §. 1. & in Compendio Ord. D. Hieronymi Hiſpaniæ. *eod. verbo.* §. 14. & dicit Pater Corduba in addition. ad dictum Compendiũ, *verbo diſpenſatio.* §. 24. quod dicta diſpenſatio, intelligitur de quocumq. homicidio voluntario, vel caſuali, directo, vel indirecto, dummodo iudicialiter non poſſit probari. Neque obſtat, quod Sixtus IV. qui ſucceſſit poſt ſupradictum Martinum V. conceſſit facultatem diſpenſandi, in homicidio caſuali, excipiendo expreſſe homicidium voluntarium, vt patet ex ſupradicto

Nota ſpecialia priuilegia, quę ad hoc habentur.

Comp. priuil. mẽd. verb. abſol. ord. quoad Fratres. § 40

Monu. ord. 1. imp. 63. & 2. f 66. con. 112 ſuppl. 195. cõc. 319. & refertur, in Comp. priu. mand. §. *10. 12. & 13.*

Digitized by Google

Compendio,priuileg. Mendicant. & habetur in Monumentis noſtri Ordini: Nã huic obiectioni reſpõdetur,omiſſis alijs multis ſolutionibus,quod prædicta exceptio, & limitatio, intelligitur, vt procedat ſolum, circa conceſſiones factas, ab eodem Sixto IV. & non, vt extendatur ad alias factas ab alijs ſummis Pontificibus: nam ſi prædictus Sixtus IV. hoc voluiſſet,id vtique expreſſiſſet, quod non fecit. Cum igitur priuilegium conceſſum, nullo modo abrogetur, niſi de illo fiat ſpecialis mentio,aut generalis, quæ ipſum comprehendat,relinquitur,ꝙ ſupradictum priuileg. in ſuo remanet vigore. Neque etiam abrogatum eſt per Concilium Tridentinum in illo loco, quo conceſſa eſt facultas Epiſcopis,& conſequenter Prælatis Ordinarijs,ſimilem iuriſdictionem habentibus, ad diſpenſandum in irregularitatibus ex delicto occulto prouenientibus, excepto homicidio voluntario, nam hæc exceptio ſolum procedit reſpectu illorum caſuum, qui in eodem decreto conceduntur, non tamen reſpectu illorum, qui conceſſi ſunt, per aliqua alia priuilegia,cũ in dicto Concilio,loco citato,nulla facta ſit priuilegiorum abrogatio, & reuocatio. Ex dictis colligitur, quod ſi homicidiũ eſt occultum, ſecundo modo, ſolus Papa ſecundum ius,in dicta irregularitate diſpenſat, atque diſpenſare poteſt, ſi vero eſt occultum omnino,& primo modo,poſſunt ſuper ea diſpenſare Epiſcopi,& Generalis Miniſter,& omnes alij Religionum Prælati, Epiſcopalem vel quaſi Epiſcopalẽ iuriſdictionem habentes. Et hoc duplici ex capite: primo,de iure communi, ſicut & ſupradicti Epiſcopi,ſecundo de iure ſpeciali, & ex ſpeciali conceſſione ſupradicti Martini V. qua fruuntur omnes Religiones priuilegium habentes communicationis. Sed aduertendum eſt nimis, ad peccatum, ſiue delictum, quod ſit omnino occultum,vt dictum eſt,& nullo modo notorium, nam tunc nihil valeret diſpenſatio,virtute ſupradicti priuilegij facta,cum non ſeruetur forma reſcripti. Et dicitur notorium, quantum ad hoc propoſitum, quando ſunt tot coniecturæ, vt non ſit locus tergiuerſationi, vt notat Panormit. *in cap. 1. de cohabit. Clericorum, num. 7.* & Angelus, *verbo concubinarius*; aſſerentes, tunc aliquid dici eſſe notorium, quando nullam habet tergiuerſationem, aut dubietatem.

Priuilegiũ cõceſsũ nullo modo abrogatur, niſi de eo, fiat mentio,aut ſpecialis, aut generalis,quæ ipſum comprehendat.

Generalis reſolutio.

Quodnã crimẽ dicatur,ſeu dici debeat notorium.

In calce huius Articuli libuit aduertere,quod ſupradicta conceſſio Martini V. optime practicari poteſt,quidquid alij dicant,dicentes, quod non eſt in vſu,nam re vera,vt dicitur,eſt in vſu,& P. Veracruz in ſuo Compendio manuſcripto, refert quod hac facultate vſi ſunt in Indijs Occidentalibus Fratres Prædic. in primo Cap. Prouinciali celebrato in Guatimala, anno Domini 1553.neq; vero conſtare cuipiam poteſt,quod dictum priuileg.non ſit in vſu,cum Prælati eo vtantur non in plateis, nec vero in Monaſteriorũ clauſtris,ſcientibus ac videntibus cunctis,ſed in occulto;cum id ipſum conceſſum ſit,tantũ pro caſibus omnino occultis. & hæc de iſto Art. ſufficiant.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS XI.

Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſſit cum ſibi ſubditis, in irregularitate proueniente ex mutilatione voluntaria alicuius membri?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

SI huiuſmodi mutilatio ſit occulta, nec deducta in iudicium, ſeu ad forum contentioſum,in irregularitate ex ipſa proueniente,Gen. Miniſter, & reli-

Si mutilatio voluntaria eſt occulta, & nullo modo deducta in iudiciũ, ſeu ad forũ contentioſum, bene poſsũt ſuper tali irregularitate, Prælati Regulares diſpenſare.

& Religionum Prælati, Epiſcopalem vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentes, optime diſpenſare poſſunt. Pro intelligentia ſimul, & probatione huius concluſionis, eſt notandum, quod olim ſolus Papa, poterat diſpenſare in irregularitate procedente ex mutilatione voluntaria membrorum, prout habetur in Iure, *cap.1.de Clericis pugnant. in duello*: & tradunt communiter Doctores, quos refert Couar. *in clementina, ſi furioſus. 1. par.* §.3.num.7. & Mauar. in ſuo Mannali cap.27.num.206. Sed poſtea *per Concil.Tridentinum, ſeſſ.24.cap.6 de reformat.* iam id fuit ſublatum, poſtquam conceditur Epiſcopis, vt poſſint diſpenſare, in omnibus irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis alijs deductis ad forum contentioſũ, nam poſtquam ſolummodo excipitur, ſupradictũ homicidium voluntariũ, & irregularitas ab ipſo proueniens, & aliæ deductæ ad forum cõtentioſum, manifeſtum ſit, quod diſpenſare poſſunt Epiſcopi, in irregularitate proueniente ex mutilatione voluntaria alicuius membri, dummodo delictum ſit occultum, nec requiritur, quod ſit occultum primo modo, & ad modum ſupradictum in præcedenti Articulo, ſed ſufficit, quod ſit occultum ſecundo modo, hoc eſt, non deductum in iudicium, neque ad forum contentioſum. Nec obſtat, quod homicidium voluntarium, & voluntaria mutilatio, pro eodem accipiuntur in Iure, nam hoc ita intelligi debet, quod ſicut ex homicidio voluntario, incurritur irregularitas, ita, etiam ex mutilatione voluntaria, incurritur irregularitas, & ſicut ipſa non incurritur, quando occiſio hominis, facta fuit ad propriam defenſionem; ita etiam non contrahitur, quando & mutilatio ipſa neceſſaria fuit ad propriam defenſionem. Ex hoc autem non ſequitur, aut licet colligere, quod irregularitates ex prædictis delictis prouenientes, ſimili modo, & eodem rigore ſint reſeruatæ, & quod vni tribuitur, ſit neceſſario tribuendum & alteri, nec de hoc talis regula generalis habetur in Iure, quin vero homicidium, & mutilatio, apud ſacros Canones in diuerſis titulis collocantur, vt conſtat ex Decretalibus, vbi diuerſus eſt titulus, de homicidio, & de corpore vitiatis, atq; in clementina, ſi furioſus, de homicido, & de mutilatione membrorũ, ſeparatim ſit mentio, id quod, & fecit Alexander III. *in cap. 1.de Cl.rico pugna. in duello*, diuerſimode loquens de homicidio, & membrorum mutilatione. Ex quo ſit, quod cum in dicto Conc.Trident. facultas fiat Epiſcopis, diſpenſandi, vt dictum eſt, in foro conſcientiæ, in omnibus irregularitatibus procedentibus ex delicto occulto, & non deductis in iudicium (excepto homicidio voluntario) homicidium voluntarium, dumtaxat excipientes ſupradicti Concilij Patres, ſatis clare innuere viſi ſunt, conceſſam eſſe perinde licentiam, & facultatem prædictis Epiſcopis, ad diſpenſandum in irregularitate, procedente ex voluntaria mutilatione membrorum, dum tamen delictum ſit occultum, & nullo modo deductum in iudicium, ſiquidem, vt notum eſt in Iure, exceptio firmat regulam in contrarium, neque enim ignorabant ſupradicti Patres, homicidij voluntarij nomine, non venire intelligendam, voluntariam mutilationem membrorum. Hoc ſuppoſito, atque conſtituto, manet ſimul probata, & declarata noſtra concluſio: nam cum Generalis Miniſter, & Religionum Prælati (de quibus loquimur) iuriſdictionem habeant Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem, conſequens perinde ſit, quod etiam ipſi in ſupradicta irregularitate diſpenſare optime poſſunt cum ſibi ſubditis. Quod & confirmatur ex ſpeciali conceſſione Sixti V. facta Prouincialibus Ordinis Prædicatorum, de qua diximus ſupra, qua conceſſit illis circa ſibi ſubditos facultatem,

tatem, quam conceſſit Concil. Trident. Epiſcopis, circa ſuos diœceſanos. Id quod & Gregorius XIII. conceſſit, anno Domini 1574. Generalibus, & Abbatibus Ordinis Ciſtercienſis Congregationis Hiſpaniæ, vt refertur in Compendio dicti Ordinis, *verbo abſolutio, quoad fratres. §. 11.*

Quænã ſit mutilatio mẽbrorum, inducens irregularitatẽ in foro exteriori, Summo Pontif. reſeruatã.

Nota hoc valde.

In calce huius Articuli, breuiter adnotare libuit. Quænam ſit mutilatio membrorum, inducens irregularitatem, in foro exteriori Papæ reſeruatam? vt exinde ſcire, atque inueſtigare poſſimus, quænam ſit irregularitas proueniens ex occulta mutilatione membrorum, in qua Epiſcopi, & Religionum Prælati ſupradicti, in foro conſcientiæ diſpenſare poſſunt, aut non poſſunt. Pro quo dico, de mente Nauarr. vbi ſupra, num. 206. quod mutilatio membrorum in hac materia, eſt diminutio alicuius membri totalis, ita quod quando vnus alteri debilitat aliquod membrum, ſi non totaliter aufertur, aut minuitur, non incurrit irregularitatem, etiamſi tale membrum debilitatum; ad ſuas exercendas operationes inutile reddatur. Nam non propterea deſinit eſſe membrum, vtile ſaltem ad corporis ornatum, & certum eſt, quod pœnæ benigne debent interpretari, & cum ius iudicet, ac pronunciet irregularẽ, cõtra mutilantẽ membrum, hoc pœnale ius, non debet extendi ad debilitantem, & ſic, qui deformauit gladio alicuius hominis faciem, aut qui læſit oculos alicuius, non totaliter excæcando, proculdubio non erit irregularis, prout tenet Couar. *in dicta clementina, ſi furioſus*, vbi ſupra, & Nauar. quamuis Salzedo in ſua Practica criminali, cap. 90. teneat contrarium, allegando Syluestrum, *verbo, homicidium. 3. num. 4.* Secundo dico, quod non incurritur irregularitas, ratione mutilationis eorũ membrorum, quæ non ſunt neceſſaria ad exercendas corporis operationes. Ex quo infertur, quod ex mutilatione alicuius digiti, non incurritur irregularitas, nam digitus non eſt proprie membrum, ſed pars membri, vt dicit Nauarr. loco ſupra citato contra Caietanum, 2. 2. quæſt. 93. art. 1. quem ſequitur Soto lib. 2. de iuſtitia & iure, quæſt. 5. art. 1. quod late probat ſupradictus Nauar. addendo plura ad hoc propoſitum nimis neceſſaria, quæ, cum ibidem videri poſſint, ab eiſdem conſulto abſtineo.

ARTICVLVS XII.

Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſſit, cum ſibi ſubditis, in irregularitate proueniente, ratione homicidij voluntarij, ad hoc vt ad Dignitates, & Prælatias in Religione promoueantur?

Nota hoc valde, quod ſecundum ius cõe antiquũ, bene poterant Epĩ diſpenſare, cum homicida voluntario, vt retinere poſſet beneficium curatum, obtentum ante irregularitatẽ, quãuis non vt obtinere illud poſſet de nouo.

PRo intelligentia huius Articuli, aliqua oportet aduertere. Et dico primo, quod olim de Iure antiquo bene poterant Epiſcopi diſpenſare, cum homicida voluntario, vt retinere poſſet beneficium curatum, obtentum ante irregularitatem, quamuis non poſſent diſpenſare, vt obtineret aliquod beneficium curatum de nouo, prout tradit Couar. *in clementina, ſi furioſus.* 2. par. §. 3. num. 6. Et Nauar. in Manual. cap. 27. num. 240. in fine, quod ſimiliter poterant facere Prælati Regulares, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentes, cum ſibi ſubditis, vt in Religione obtinere poſſet Prælationes, quas ante irregularitatem obtinebant, quamuis non poſſent cum eiſdem diſpenſare, vt aliquas de nouo dignitates acquirerent. Quapropter ex parte Ordinis impetratum fuiſſe dicitur priuilegium, à Sixto IV. *quo conceſſit Generali. & Prouincialibus Miniſtris Ordinis Minorum, & eorum Vicarijs, vt poſſent diſpenſare cum ſibi ſubditis, irregu-*

larita-

laritatem patientibus (præterquam homicidij voluntarij, bigamiæ, & mutilationis membrorum) vt ad quaſcumque adminiſtrationes, & officia dicti Ordinis, eligi, recipi, & aſſumi poſſent, illaq. gerere, & exercere libere, & licite valeant, &c. habetur in Monum. Ordinis, vbi etiam dicitur, quod idem Sixtus IV. hoc ipſum conceſſit Generali Magiſtro, & Prioribus Prouincialibus, & Cõuentualibus Ordinis Prædicatorum, & dicit P. Frater Emmanuel Rodriguez 1. Tomo ſuarum qq. Regular. quæſt. 24. Art. 16. vbi hac de re agit, quod dictum priuilegium debet explicari, loquendo ſecundum ius antiquum, nempe quoad Prælationes de nouo obtinendas, nam ad hoc tantum, prædicta diſpenſatio erat neceſſaria, nõ autem ad retinendas Prælationes antiquas, ante irregularitatem obtentas, nã ad ipſas retinendas ſecundum ius commune antiquum, ſupradicti Prælati Regulares, cum prædicto homicida voluntario poterant diſpenſare. Sed re vera, ſi intime perſpiciatur, atque conſideretur, priuilegium ſupradictum, ad dictum propoſitum à prædicto Patre adductum, neque quoad hoc, neque quoad illud quidquam facit, cum expreſſe ibi excipiatur irregularitas, quæ prouenit ex homicidio voluntario, ſicq. neque deſeruiebat ad obtinendas Dignitates, & Prælationes antiquas (cum id poſſet concedi ab Epiſcopis, & Prælatis Regularibus ſecundum ius antiquum, vt dictum eſt) nec vero deſeruiebat ad obtinendas illas de nouo, cum expreſſe in dicto priuilegio, excipiatur irregularitas, quæ contrahitur ex homicidio voluntario. Sed quidquid de hoc ſit, iam vtrumque fuit ſublatum *per Concilium Trident. ſeſſ. 14. cap 7.* vbi præcipitur, vt homicida voluntarius, etiamſi ſit occultus, nullo tempore ad ſacros Ordines poſſit promoueri, neque aliqua illi Eccleſiaſtica beneficia conferri, etiamſi animarum curam non habeant, ſed omni ordine, ac beneficio, & officio Eccleſiaſtico perpetuo careat.

Monu. Ord. 1. impreſ. fol. 61. & 2. fol. 144. conceſ. 252. & fol. 240. conc. 575. & refertur in Comp. verbo.

Nota, quod de nouo circa hoc ſtatuit Conc. Trident.

Secundo præmitto, quod ſicut habens beneficium aliquod curatum, & committens aliquod homicidium voluntarium, non remanet ipſo facto priuatus tali beneficio, ſed per ſententiam iudicis debet priuari, & quouſque priuetur, cum ſuo remanet beneficio, vt tradit Nauar. in Manua. cap. 27. num. 249. *& in cap. ſi quando, de reſcriptis, except. 9.* & Couar. *in clementina, ſi furioſus.* 2. par. §. 3. num. 6. dicentes Concilium Tridentinum, in hoc minime innouare, cum in eo ſolum diffiniatur, quod de nouo ipſi homicidæ nullum beneficium Eccleſiaſticum conferatur, ita & eodem modo homicida Religioſus, non ipſo iure amittit Guardianatum, ſiue Prælatiam Regularem, quam habet ſtatim, ac homicidium committit, ſed neceſſarium eſt, vt à ſuo regulari Prælato per ſententiam priuetur, & licet non poſſit exercere in ſua adminiſtratione ea, quæ irregularibus prohibentur, poteſt tamen retinere prædictum officium, & quæ ipſis minime ſunt interdicta, opere conſumare. Vnde, cum per irregularitatem ſolum interdicatur, vſus Ordinum Eccleſiaſticorum, & acceptio ipſorum, & aliquod beneficium, ſeu officium de nouo obtinere, manifeſtum fit, quod reliqua omnia, quæ ad iſta tria munera minime reducuntur, per prædictos homicidas Eccleſiaſticos, ſiue Regulares, poſſunt exerceri, donec à proprijs Prælatis per ſententiam arceantur. Itaquod poterunt percipere fructus, & prouentus, Clerici ſuorum beneficiorum, & Regulares ſuarum Prælationum, quas habent, eiſq. frui in foro conſcientiæ, nam ante latam ſententiam minime ea tenentur reſtituere. Poſſunt præterea Prælati Regulares, quamuis fuerint homicidæ, in ſuis Conuentibus, & Monaſterijs præſidere, præcipiendo, & mandando, non tamen poſſunt ponere præcepta ſpiritualia, nam iſta minime poſſunt imponi, niſi ab habente ſacros Ordines, & ab eo qui eiſ-

Habens beneficium curatũ, & cõmittens aliquod homicidium voluntarium, nõ remanet ipſo facto eo priuatus, ſed debet prius per Iudicis ſententiam priuari.

Nota pro Religioſis, aliquod homicidiũ cõmittentibus.

dem

Digitized by Google

dem vti non eſt prohibitus, cum,vt de ſe conſtat,ſpiritualis iuriſdictio poteſtatem Ordinis præſupponat. His præmiſſis, ad propoſitum Articulum, reſpondetur,per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

Epiſcopi,& Religionũ Prælati,diſpẽſare nõ poſſunt vt homicida voluntarius, beneficium Eccleſiaſticum, ſiue dignitatem obtineat.

Quamuis olim, ſecundum ius antiquum, Epiſcopi, ac conſequenter Religionum Prælati,diſpenſare poſſent cum homicida voluntario,vt obtinere valeret beneficium Eccleſiaſticum, ſiue Prælaturam, & dignitatem ante irregularitatem obtentam, idipſumq. hodie facere poſſint, non tamen diſpenſare poſſunt, vt huiuſmodi homicida voluntarius, de nouo,aliquod beneficium Eccleſiaſticum, ſeu aliquam Prælaturam obtineat. Hæc concluſio ſatis conſtat ex ſupradictis in primo, & ſecundo notabili, & ex prohibitione expreſſa,quam hac de re facit Conc.Trid. vbi ſupra. Nam vt etiam diximus, prædictum priuilegium Sixti IV. nihil ad propoſitum facit, reſpectu Prælationum, ac Dignitatum de nouo obtinendarum, cum in eo expreſſe prædictum homicidium voluntarium excipiatur,ſicq. neceſſario in tali caſu ad Summum Pontificem recurrendum erit,etiamſi dictum homicidium voluntarium fuerit occultum, prout expreſſe habetur in ſupradicto Concilio Tridentino, loco ſupra citato,neque adductum fuerit in iudicium,niſi forſan, vt diximus in Art. 10. fuerit omnino occultum.Nam in tali caſu,vt ibi dictum eſt, bene poterunt Epiſcopi, & Religionum Prælati cum ſibi ſubditis diſpenſare, non ſolum quoad ſacros Ordines, verumetiam quoad beneficia, dignitates, & Prælationes, tam iam adquiſitas, quam de nouo obtinendas in foro conſcientiæ tantum. Nam quando prædictus Sixtus IV. excipit in dicto priuilegio, homicidium voluntariũ, intelligendum eſt,de homicidio voluntario, publico, vel occulto ſecundo modo, non autem de omnino occulto, nam ſi illud ſit omnino occultum, ita quod nullo modo poſſit probari, neque deduci in iudicium, bene poſſunt Religionum Prælati diſpenſare cum huiuſmodi, non ſolum ad ſacros Ordines, verumetiam vt ad Prælaturas promoueantur, vt in dicto priuilegio dicitur. Hæc dixerim nimis probabiliter, ſub cenſura ſacroſanctæ Matris Eccleſiæ, & cuiuſlibet melius ſentientis.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum Miniſter Generalis, diſpenſare poſſit cum ſibi ſubditis in irregularitatibus, prouenientibus ex homicidio caſuali, & facto,cauſa propria defenſionis?

Quidnã ſit homicidium caſuale.

QVidnam ſit homicidium caſuale, & factum cauſa propriæ defenſionis, iam ſatis conſtat, aut ſaltem conſtare facile poteſt, ex ſupradicta diffinitione homicidij voluntarij, illiciti, atque prohibiti, adducta in Art.9. ad probationem concluſionis, ſed nunc dico breuiter, quod homicidium caſuale eſt, & dicitur illud, quod non eſt directe, neque per ſe volitum, ſed indirecte, & per accidens, quia nempe, qui illud committit, non ex propoſito occidit hominem,dans operam rei illicitæ, vel non adhibendo diligentiam debitam, quamuis de facto occiderit, dando operam rei licitæ. Ex quo non incongrue oritur dubium, An ſint omnino idem homicidium caſuale, & homicidium factum ex cauſa defenſionis, & quamuis Nauar. vbi ſupra dicere videatur, quod homicidium factum de-

Difficultas. An homicidiũ caſuale, & factum defenſionis cauſa, ſint omnino idem?

ſenſio-

fenſionis cauſa, non ſit caſuale ſed volitum in ſe, quamuis propriæ defenſionis cauſa, melius tamen videtur dicendum, quod vtrumque vere, & proprie ſit caſuale, quia neutrum eſt directe voluntarium, ſed indirecte, & per accidens, etiam factum ad melius ſe defendendum. Nec huic reſolutioni obſtat, quod habetur in Concil. Trident. ſeſſ. 14. cap. 7. vbi ſub diſiunctione loquitur, de homicidio caſuali, & de illo, quod fit defenſionis cauſa, vim vi repellendo, vt quis ſe à morte liberet, quam ob cauſam, etiam ad ſacrorum Ordinum, & altaris miniſterium, & beneficia quæcumque, ac dignitates Iure quodammodo diſpenſatio debeatur, ex quibus verbis colligunt quidam eſſe diuerſum, homicidium caſuale, ab illo, quod fit defenſionis cauſa, nam ſi eſſent omnino idem, ſuperfluerent omnia illa verba, *vel vim vi repellendo, vt quis ſe à morte liberet, &c.* cum hoc etiam homicidium ſub caſuali contineretur. Nam reſpondeo, quod illa dictio diſiunctiua non eſt adiecta à Concilio, cauſa diſtinctionis formalis, ſignificandæ inter illa duo homicidia, ſed cauſa maioris declarationis, atque adeo non ſuperfluit illa diſtinctio à Concilio poſita, præſertim quia in exemplis non eſt ſemper ſeruandus locutionis rigor. Vnde videtur dicendum, quod de mente Concilij non fuit docere, quod homicidium factum defenſionis cauſa, ſit voluntarium in ſe, imo contrarium omnino ex verbis eiuſdem colligitur, & quod ipſum ſit caſuale etiam, nam de vtriſque dicit Concil. quod non ſunt ex propoſito facta. Cum igitur id, quod non eſt ex propoſito factum, caſuale ſit, de ſententia Ariſtot. 2. Phyſicorum manifeſte, profecto colligitur, quod homicidium defenſionis cauſa factum, & perpetratum, vere & proprie ſit caſuale. Sed, quidquid de hoc ſit, parum enim hoc refert, de illo quæri ſolet, An irregularitatem inducat? Cui difficultati, breuiter reſpondetur ſub diſtinctione, nam ſi in tali homicidio defenſionis cauſa facto, ſeruetur moderamen (quod dicitur) inculpatæ tutelæ, nulla per ipſum irregularitas incurritur, prout expreſſe diffinitur *in clementina vnica, de homicidio*. Si autem modum inculpatæ tutelæ exceſſerit occiſor, quia nempe potuiſſet alio modo, & alia via mortem euadere fugiendo, (quãuis ad id, ſi eſſet ſæcularis, in conſcientia nõ teneretur) reuera manebit irregularis, atque in hoc caſu intelligendum eſt prædictum decretum Concilij Tridentini, quando dicitur, quod qui occidit aliquem defenſionis cauſa, vim vi repellendo, & vt ſe à morte liberet, iure etiam quodammodo diſpenſatione indiget ad depellendam irregularitatem.

Reſolutio.

Difficultas. Vtrum homicidium cauſa defenſionis factũ irregularitatẽ inducat?

Nota, reſolutiones dictę difficultatis.

His ſuppoſitis, atque conſtitutis, inſurgit noſtra difficultas, quis nam poſſit diſpenſare in prædictis irregularitatibus, prouenientibus ex homicidio caſuali, & facto defenſionis cauſa. Cui breuiter reſpondetur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

SI ſupradictum homicidium caſuale, aut factum defenſionis cauſa, ſit publicum, & manifeſtum, quantum ad ordines maiores, in irregularitate ex ipſo proueniente, ſolus Papa diſpenſare poteſt. Hæc concluſio eſt communis ſententia omnium Doctorum, de qua videndus eſt Couar. in *clementina, ſi furioſus, de homicid.* 2. par. §. 3. num. 5. & ſatis colligitur ex ſupradicto decreto Concilij Tridentini in vltimis verbis, vbi etiam dicitur, quod eiuſmodi diſpenſatio, non debet eſſe facilis, ſed difficilis, nec fieri, niſi cognita cauſa, & probatis narratis precibus, & quod non aliter diſpenſatio fieri poſſit.

Si homicidium caſuale, vel factum defenſionis cauſa, ſit publicum, & manifeſtum in irregularitate ex ipſo proueniente, quantũ ad ordinaiones maiores ſolus Papa diſpẽſat.

Secun-

Secunda Concluſio.

Ad minores Ordines, etiam & Religionũ Prælati, poſſunt diſpenſare in dicta irregularitate.

AD minores vero ordines, Epiſcopus & Religionum Prælati, bene poſſunt diſpenſare ſecundum ius, cum ſibi ſubditis in homicidio caſuali publico, ſiue facto defenſionis cauſa. Hæc etiam concluſio eſt ſententia omnium Doctorum communis, quos refert, & ſequitur Couar. loco ſupra citato.

Tertia Concluſio.

Si homicidium caſuale, ſeu factum defenſionis cauſa ſit occultum, etiã Epiſcopi & Religionum Prælati poſſunt in eo diſpenſare in foro conſciẽtiæ, non ſolum quoad Ordines minores, verũetiam, & quoad maiores.

Si homicidium caſuale, ſiue factum defenſionis cauſa, ſit occultum, Epiſcopi, & Religionum Prælati bene poſſunt diſpenſare, in foro conſcientiæ in irregularitate ex ipſo proueniente, cum ſibi ſubditis, non ſolum quoad ordines minores, verumetiam quoad maiores. Probatur hæc concluſio, nam in dicto Conc. Triden. ſeſſ. 24. cap. 6. expreſſe conceditur facultas Epiſcopis, diſpenſandi in omnibus irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & alijs ad forum contentioſum deductis, vnde cum ſupradictum homicidium caſuale, ſeu factum defenſionis cauſa, non ſit propriè, ac directe voluntarium (vt dictum eſt) neque comprehendatur in ſupradicta exceptione, manifeſte colligitur, quod ſubeſt Epiſcoporum diſpenſationi, ac conſequenter Prælatorum omnium Regularium, ſimilem auctoritatem habentium. Qui, & hoc ipſum facere poſſunt, alia ſpeciali ratione, nempe ex ſpeciali priuilegio, & conceſſione Sixti IV. qui (vt ſupra diximus) Generalibus, & Prouincialibus Ordinis Minorum, ac Prædicatorum conceſſit, vt diſpenſare poſſint cum ſibi ſubditis in omni irregularitate, exceptis tribus, nempe ea, quæ procedit ex homicidio voluntario, bigamia, & mutilatione membrorum, prout habetur in Monum. Ordin. primæ impreſſionis, fol. 61. & ſecundæ, fol. 149. conceſſ. 252. & refertur in Compend. Priuileg. §. 12. & 13.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum Generalis Miniſter diſpenſare poſſit in omnibus alijs irregularitatibus, ex culpa, ſiue delictis prouenientibus, exceptis tribus ſupradictis?

Difficultas. An per Bullam Cruciatæ diſpẽſari poſſit in omnibus irregularitatibus, ex culpa, ſiue delicto occulto prouenientibus.

ANtequam prædictæ difficultati reſpondeam, & ad ipſius explicationem accedam, explicare libuit, quandam aliam præuiam, cuius hic mihi locus proprius eſſe videtur, an ſcilicet per Bullam, quæ communiter dicitur Cruciatæ, in partibus vbi publicatur & viget, diſpenſari poſſit in omnibus irregularitatibus, ex culpa, ſiue ex delicto occulto prouenientibus? vt v. g. illius, qui exiſtens excommunicatus celebrauit, ſeu Ordines ſuſcepit, aut cum eſſet tantum Diaconus, præſente Presbytero, baptizauit cum ſolemnitate, & abſque neceſſitate, in quo caſu irregularitas etiam incurritur, ſecundum Sylueſtrum, *verbo, Baptiſmus 3. num. 1.* & Nauar. in Manu. cap. 22. num. 6. & Sotus in 4. diſt. 4. quæſt. vnica. Et ratio dubitandi eſt, nam in dicta Bulla ſequens apponi conſueuit clauſula, quod, *Facultas conceditur omnibus idoneis Confeſſoribus, abſoluendi a quibuſcumque peccatis, & cenſuris, etiam Papæ reſeruatis, & contentis in Bulla Cœnæ Domini, excepto crimine, ac delicto hæreſis.* In cuius prædicto verbo, *cenſuris*, includi, &

Ratio dubitandi.

conti-

contineri videntur irregularitates omnes, à culpa & delicto occulto prouenientes, ac perinde, quod per eam prædicti Confeſſores in foro conſcientiæ, ab eiſdem poſſunt abſoluere.

Hac de re, eſt duplex opinio. Prima Canoniſtarum, quam refert, & tenet Nauar. in Manua. cap. 27. nu. 254. & Suarez 5. Tomo in 3. par. D. Thom. diſput. 1. ſectio. 3. num. 3. Sayrus lib. 1. ſui theſau. cap. 1. num. 3. cum ſequentibus, qui partem tuentur negatiuam, & dicunt quod Confeſſarij electi per ſupradictam Bullam Cruciatæ, cum nullo irregulari poſſunt diſpenſare, quamuis habeat clauſulam abſoluendi à qualibet cenſura, & ratio eorum eſt, quia (inquiunt) irregularitas non eſt cenſura, neque eius abſolutio eſt neceſſaria ad peccatorum abſolutionem. Quod dicit ſupradictus Nauar. eſſe verum, etiamſi prædicta Bulla clauſulam habeat, diſpenſandi in quibuſcumque votis, & abſoluendi à quibuslibet cenſuris, & pœnis: tum quia ſtylus Curiæ habet, quod per eam non intelligatur data facultas, diſpenſandi ſuper irregularitate, niſi exprimatur, quod colligitur ex eo, nam aliquoties exprimitur: tū etiam, quia quoties exprimitur, concedendo facultatem expreſſam diſpenſandi ſuper irregularitate, ſolet Pontifex excipere illam, quæ ex bigamia, atque ex homicidio naſcitur, ac propterea ex contrario facto ſequeretur, quod facultas abſoluendi, ſimpliciter ab omnibus cenſuris, & pœnis, quæ paſſim in Iubilæis, & Bullis Indulgentiarum apponitur, ſine clauſula & irregularitatis expreſſione, maioris eſſet virtutis, quam cum ea, quia in hoc caſu ſemper accipitur irregularitas, quæ ex bigamia, & homicidio voluntario emanat, in illo vero non. Tandem dicit Nauar. hoc eſſe tenendum, nam alias pari ratione, quis poſſet abſolui à pœna pecuniaria, pro aliquo peccato à Iudice ſibi impoſita, vel imponenda, quod quidem eſt pluſq; falſum. His omnibus addit, quod facultas illa abſoluendi à cenſuris, & pœnis, quæ ponitur in dictis Iubilæis & bullis Cruciatæ, ſolum videtur reſpicere illas cenſuras, & pœnas, quæ impediunt abſolutionem à peccatis, nā & in eū finem dantur. Vnde cum abſolutio peccatorum recte fieri poſſit, ſine ablatione irregularitatis, non videtur eius ſublatio conceſſa, niſi exprimatur; ex ſine enim (inquit) deſumenda eſt intentio Auctoris, ſiue legiſlatoris. Hæc ſupradictus Nauar. & eſt opinio communis omnium Canoniſtarum. **Prima opinio.**

Sed alia eſt Theologorum ſententia, quam tenet, & refert Soto in 4. diſt. 22. quæſt. 3. Art. 1, & tenuit eam olim, doctiſſimus Magiſtr. Cano, quos etiam ſequutus poſtea fuit P. Medina, in Summa 1. par. cap. 11. §. 9. & eandem tenent omnes recentiores Thomiſtæ, vt videre eſt apud Bañes 2. 2. q. 64. Art. 8. Hi omnes defendunt partem affirmatiuam, & dicunt poſſe quemquam abſolui per ſupradictam Cruciatæ Bullam, ab irregularitatibus, ex culpa, & delicto occulto prouenientibus. Et ratio eſt, nam per dictā Bullā facultas conceditur Confeſſoribus, abſoluendi à quibuſcumque pœnis, & cenſuris Eccleſiaſticis, cum igitur dicta irregularitas, quæ ortum, & originem habet à culpa, vere, & proprie ſit cenſura, & pœna Eccleſiaſtica, liquidum profecto ſit, quod à tali irregularitate per dictam Bullam, recte quiſpiam poſſit abſolui. Neque (inquiunt) huic reſolutioni obſtat dicere, quod irregularitas non eſt cenſura, neque eius abſolutio neceſſaria, ad peccatorum abſolutionem, aut ipſa vere dicatur abſolui: nam dicunt, quod irregularitas vere eſt cenſura, & pœna, & quamuis eius abſolutio, ſeu potius diſpenſatio, non ſit neceſſaria ad peccatorū abſolutionem, parum hoc refert. Neq. etiam quicquam facit, quod cōmuniter non dicatur abſolui, ſed diſpenſari, nā in Iure reſpectu irregularitatis idem eſt, & idem pollet, quia **Secūda opinio.**

nulla

nulla ſunt in Iure determinata verb, ad tollendã irregularitatem, quin vero per quæcumque tolli poteſt, & liberũ eſt cuilibet Confeſſori, dicere, *Ego tibi remitto hanc irregularitatem*, aut, *diſpenſo tecum in omni irregularitate*, vel etiã, *abſoluo te ab omni irregularitate*. Solum enim eſt neceſſarium, quod per actũ aliquem iuriſdictionis illa tollatur, ab habente auctoritatem & poteſtatẽ, ſiue per hęc, ſiue per illa verba tollatur, aut remittatur. Vnde (inquiũt) ex eo, ꝙ in Bullis non habeatur, quod datur facultas ad diſpenſandum, ſed ſolũmodo ad abſoluendum ab omni pœna, & cenſura, non recte colligitur, ꝙ irregularitas ibidem non cõprehendatur; nã tollitur, atq. tolli poteſt, per diſpenſationem, & per abſolutionem, & quocunque alio ſimili modo, & qualiacumq. verba. Neque etiam obſtant omnia alia, quæ adducit Nauar. de ſtylo Curiæ, & de bigamia, & homicidio voluntario, &c. nam de his lõge aliud diuerſum eſt iudicium. Hæc ſunt, quæ circa hanc difficultatẽ, dicuntur à Doctoribus. Ego vero hac in re, nolo iudicem agere, ſolummodo dico, ꝙ hęc vltima ſententia & opinio beniguior eſt, & ęquitati cõformior, neque videtur omnino improbabilis. Vnde pro ea ſeqq. ſtatuo cõcluſiones.

Prima Concluſio.

Nõ eſt improbabile omnino quod habẽtes Bullã Cruciatæ, poſſunt abſolui, ab irregularitatibus, ex culpa, ſiue delicto occulto prouenientibus, tribus tamẽ ſemper exceptis.

NOn omnino eſt improbabilis opinio, quæ dicit, ꝙ habentes Bullam, quæ communiter dicitur Cruciatæ, per eã poſſunt abſolui, ab irregularitatibus ex delicto occulto, & culpa prouenientibus, excepta bigamia, & homicidio voluntario, & voluntaria, & publica mutilatione membrorũ. Hanc ſententiam, & opinionẽ tenent Soto, & Medina, & Bañes, locis ſupra citatis, & Corduba in ſuo quæſtionario. q.43. dubio 4. & Ioannes Gutierr. in ſuis qq. cano. c. 3. nu. 5. & nouiſſime P. Fr. Eman. Rodrig. in explicatione eiuſdem Bullæ Cruciatæ. §. 9. dubitat. 2. agendo de irregularitate, quamuis ab ea poſtmodum receſſerit, in qq. Regul. 1. Tomo, q. 20. art. 17. Fundatur hęc ſententia in argumentis & rationibus ſupradictis. Sed excipitur (vt dixi) ab hac generali Regula, bigamia, & homicidium voluntariũ, & voluntaria mutilatio membrorum; nam in his, vt ſupra diximus, aliud eſt iudiciũ, & non tam contrahitur, atque incurritur irregularitas, propter culpã, ſeu propter delictũ, quam propter indecentiã, atq. defectum ſignificationis, in præſentiarũ autem non fit ſermo de illis irregularitatibus prouenientibus ex culpa, atque ex delicto, vbi ſimilis indecentia, & defectus ſignificationis reperitur, ſed ſolũmodo de pœna, & cenſura irregularitatis illatæ propter culpam, vtpote, quia quiſpiam excõmunicatus celebrauit, aut in excommunicatione exiſtens, Ordines ſacros ſuſcepit, & ſimiles. Et quod dicta opinio ſic explicata, & declarata nõ ſit improbabilis, præter fortiſſimas & probabiliſſimas rationes, quas pro ſe habet, ſuperq. ſatis conſtat, poſtquam à tot, tantiſq. grauiſſimis Doctoribus comprobatur, & ſuſtinetur, & quod ſuſtineri, & practicari poſſit aſſeritur, & cõgruentiſſimum, atque conuenientiſſimum exiſtimant, vbique vt practicetur, ad tutandas, & quietandas multorum Sacerdotum conſcientias, qui forſan celebrauerunt, neſcientes ſe eſſe excõmunicatos, ex quo proinde irregularitatem incurrunt, quos durũ eſſet nimis, pro diſpenſatione Romam velle mittere, ſeu ad Epiſcopos. Sed quicquid de hoc ſit, pro maiori reſolutione ſupradictæ difficultatis, & vt ſciatur, quid, ſecluſa prædicta ſpeciali Bulla practicari poſſit, de iure, ſiue ex priuilegio, ſequentes ſtatuo concluſiones.

Secunda Concluſio.

In irregularitate proueniente ex delicto occulto Epiſcopi & Prælati Regulares poſſunt diſpenſare in foro cõſcientiæ.

Si delictum, propter quod irregularitas incurritur, omnino ſit occultum primo modo, & etiã ſi ſit occultum ſecundo modo, ita quod poſſit deduci ad iudi-

Digitized by Google

ad iudiciũ,tñ de facto non ſit deductũ,ad forũ litigioſum,bene poſſunt Epiſcopi,& conſequenter omnes Religionũ Prælati,ſimilem auctoritatẽ habẽtes,in irregularitatibus ex huiuſmodi delictis prouenientibus,in foro conſcientiæ diſpenſare.De Epiſcopis habetur hoc expreſſe in Cõc.Trid.ſeſſ.24. de reform.c.6. vbi ad eiuſmodi propoſitũ,ſequentia habentur verba:*Liceat Epiſcopis,in irregularitatibus omnibus,& ſuſpenſionibus,ex delicto occulto prouenietibus,excepta ea.quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis alijs deductis ad forũ contentioſum diſpenſare.* Id ꝙ & videri poteſt, eſſe etiã de iure cõi antiquo,ex iuribus adductis in margine præfati decreti Conc.Trid.vbi ad hoc propoſitũ allegatur *cap.miror,& cap.contumaces,diſt.50. & cap.erga.1,q.1. & cap.at ſi clerici,de iudic. & cap.nuper,de ſenten.excom.*quibus habetur cõceſſum eſſe Ordinarijs,quidquid non expreſſe,& ſpecialiter Papæ reſeruatur. Sed quidquid de hoc ſit, quod Religionũ Prælati, ſimilẽ iuriſdictionem habentes,hoc ipſum poſſint efficere cum ſibi ſubditis, patet ex verbis ſupradicti Conc. Vt enim tenet expreſſe Panorm.ab omnibus receptus, & iã pluries à nobis allegatus, quidquid in iure cõceditur Epiſcopis,& locorũ Ordinarijs,reſpectu ſuorum ſubditorum, conceditur etiã Religionũ Prælatis, iuriſdictionẽ Epiſcopalem,vel quaſi Epiſcopalem habentibus,circa ſibi ſubditis,eo quod, quoad iuriſdictionem,ſunt omnino ſimiles, de quo,vt credo, nullum eſt, aut eſſe poteſt dubium.

Quidquid non expreſſe,atque ſpecialiter Papæ reſeruatur, conceſſum Epiſcopis,& Prælatis Regularibus, Epiſcopalem iuriſdictionem habentibus, de iure communi.

Tertia Concluſio.

Si autem delictũ, propter ꝙ excommunicatio lata fuit, ſit occultum, vt dictũ eſt,quamuis celebratio Miſſæ,ſeu aliud quodlibet opus, ratione cuius irregularitas contrahitur,ſit publicũ & manifeſtũ,in tali caſu etiam poſſunt Epiſcopi,& Religionũ Prçlati,cum ſibi ſubditis diſpenſare,in irregularitate ex ipſo proueniente.Hanc concluſionẽ quantũ ad Epiſcopos,expreſſe tenet Nauar.in Manu. c.27.nu.241. ſed eadẽ eſt ratio de Religionũ Prçlatis,propter rationẽ ſupradictã. Probat ſuã ſententiam Nauar. argumento *legis. in delictis. §.ſi extraneus. ff.ad legẽ Aquiliã.* Et quia,quãuis actus celebrandi ſit publicus, non eſt tamen publica eius malitia: dicitq. hoc in ſacro Pænitentiario Prætorio fuiſſe olim diffinitum,atque determinatum. Quod quidem eſt multum notandum, atque memoriæ commendandum.

Si delictũ propter ꝙ excommunicatio eſt lata, ſit occultum, quamuis celebratio ſit publica, etiam poſſunt ſupradicti diſpẽſare

Quarta Concluſio.

Si tamen delictum,ex quo incurritur,atque contrahitur irregularitas,eſt publicũ,aut ſaltem probabile, & quod poteſt deduci in iudicium, veluti ſi quis Ordines ſuſciperet, aut exequatur,dum eſſet ſuſpenſus,interdictus,ſeu excõmunicatus,vel ſi alia diuina officia celebret ſolemniter, exiſtendo excommunicatus,vel ſi quis eſt notorius criminis patrator, propter quod ſit dignus depoſitione, in his,& ſimilibus irregularitatibus, non poſſunt Epiſcopi,nec Religionũ Prælati,de iure cõmuni,diſpenſare,quia huiuſmodi diſpenſationes ſoli ſunt Papæ reſeruatæ. Hanc concluſionẽ tenet expreſſe ſupradictus Nauar. in d.cap.27.nu.241. Et eſt omniũ DD.communis.Sed difficultas eſt de iure ſpeciali, an ſint aliqua ſpecialia priuilegia, Religionum Prælatis conceſſa,ad diſpenſandum in quibuſcumque irregularitatibus, ex delicto prouenientibus(excepto homicidio voluntario,bigamia, & voluntaria mutilatione membrorum)non ſolum in foro conſcientiæ,verumetiam in foro exteriori? Cui difficultati reſpondeo,per ſequentem Concluſionem.

Si delictum,ex quo dicta irregularitas incurritur, ſit publicum, nõ poſſunt Epi,neque Religionũ Prçlati, de iure cõi in tali irregularitate diſpenſare.

Cum ſibi ſubditis Religionum Prælati, priuilegia habẽt ad diſpenſandũ,in omnibus irregularitatibus, tribus ſemper exceptis, in vtroq. foro.

Quinta Concluſio.

Religionũ Prælati, priuilegia habent ad diſpenſandum cum ſibi ſubditis, in omnibus irregularitatibus,in vtroq. foro,tribus ſemper exceptis. Pro-

batur hæc concluſio:nam in Monumentis Ordinis habetur,quod Sixtus IV.
*conceſſit generali Miniſtro,& Prouincialibus Miniſtris Ordinis Minorum , ac eorũ
Vicarijs,vt diſpenſare poſſint cum Fratribus dicti Ordinis,in quibuſcumque irregu-
laritatibus ante ingreſſum Religionis,vel poſt ingreſſum contractis,excepta irregula-
ritate bigamia,& homicidij voluntarij,& mutilationis membrorum* . Idẽ cõceſſit
Magiſtro generali,&Prioribus Prouincialib.& Cõuentualibus Ordinis Prę-
dicatorum,vt habetur in eiſdem . Et quod huiuſmodi conceſſiones proce-
dant,fieriq. poſſint in vtroque foro,non ſolum in foro conſcientiæ,verum-
etiam in foro iudiciario atque exteriori, præterquam quod conſtat ex ipſa-
rum verbis expreſſis , tenet illud doctiſſimus P. Corduba in annotation.
ad dictum Compen. *verbo,diſpenſatio.* §.24. Dicitur præterea in eiſdem Mo-
numen. ꝙ idem Sixtus IV. *conceſſit omnibus Religioſis Minoribus de Obſeruan-
tia,vt poſsint ſemel eligere Confeſſorem de Obſeruantia,qui valeat cum illis diſpẽ-
ſare,in omni irregularitate, excepta ea , qua prouenit ex homicidio voluntario , &
mutilatione membrorum, & eis remiſſionem generalem,& plenariam,omnium pec-
catorum impertiri,& quod hoc idem poſsit in mortis periculo.* Vbi ponitur in for-
ma propriæ ſupplicationis, & excipitur etiam irregularitas proueniens ex
bigamia,vt aduertit Collector Priuilegiorum in Compen. *verbo , abſolutio
extraordinaria quoad Fratres.* §.5. dicens, quod prædicta irregularitas ex bi-
gamia proueniens , quamuis expreſſe non excipiatur,ſemper tamen debet
haberi pro excepta,cũ ſit cæteris grauior ad diſpenſandum,ſicq. moris eſt,
vt in qualibet ſimili conceſſione , ſemper apponantur ſubſequentia verba :
Exceptis tribus,ſcilicet homicidio voluntario,bigamia,& mutilatione membrorum.

Præter priuilegia ſupradicta,habetur & aliud Clemen. IV. *quo conceſsit ,
quod Magiſter Ord. Prædicatorum,& Priores Proninciales,& Conuentuales ,atque
eorum vicem gerentes in Conuentibus , poſſint diſpenſare cum Fratribus ſibi com-
miſsis,necnon cum Fratribus ſui Ordinis ad eos declinantibus vndecumque, abſo-
lutione,& diſpenſatione indigentibus,in irregularitatibus,quas contraxerunt, ante,
vel poſtquam Ordinem intrauerunt à iure,vel à iudice generaliter promulgatas,ex
eo quod excommunicati, vel ſuſpenſi, vel interdicti celebrare , aut in locis interdi-
cto ſuppoſitis diuina officia exercuerunt,vel ſic ligati Ordines ſuſceperunt.*Habetur
hæc conceſſio in Monum. Ordin. Idem conceſſit Generali , & Proninciali-
bus Miniſtris Ord. Minorum, & idem habetur conceſſum, quoad Carmeli-
tanos.Omnia iſta habentur in dictis Monum. & referuntur in Compend.
verb. abſolutio ordinaria quoad Fratres. §.7 .Vbi dicit Priuilegiorum Collector,
dicta priuilegia eſſe omnino idem, præterquam quod Prædicatorum priui-
legium,extenditur etiam quoad Priores Conuentuales,in noſtro vero nul-
la fit mentio de Guardianis: circa quod ponit adnotationem quandam , de
qua infra,ſuo proprio loco dicemus .

Sed modo circa prædictas conceſſiones,eſt aduertendum , quod in ipſis
expreſſe cõceditur facultas,ad diſpenſandum in irregularitate, cum hoſpi-
tibus per illa verba: *Fratribus ibidem conſtitutis,necnon alijs Fratribus eiuſdem
Ordinis,ad eos declinantibus,abſolutione,& diſpenſatione indigentibus* . Quod eſt
maxima animaduerſione dignum:non enim ſemper fit,aut vbique concedi-
tur in priuilegijs,quod Prælati vnius Prouinciæ,diſpẽſare poſſint cum Fra-
tribus alterius Prouinciæ,aut Prælati vnius Conuentus , cum Fratribus al-
terius,nam omnes conceſſiones,quæ communiter reperiuntur , & faculta-
tem faciunt ad diſpenſandum, dicunt,vt diſpenſare poſſint cum ſibi ſubdi-
tis,aut cũ proprijs Fratribus,non vero cum Fratribus ad eos vndecumque
declinantibus, ſiue cum hoſpitibus . Nec obſtat dicere, quod hoſpites, ad
quæcumque loca declinantes,dicuntur eſſe ſubditi Prouincialium,& Præ-
latorum

*Monu.Ord.*1. *impr.f.*64. & 2. *fol.*58. cõ. 252. *item fol.* 240.*conc.*57. & *refertur in Compen. ver. diſpenſatio.*§. 12.& 13.

Nota valde∽.

*Monu.Ord.*1. *impr. f.*64.& 2. *f.* 58. *conc.* 131.&*Suppl. f.*96.cõc.341. & *refertur in Compen. ver. abſolutio extraordinaria quoad fratres.*§.5.

Nota valde, ꝙ bigamia, quãuis in priuilegijs aliquando nõ excipiatur, ſemper tamen intelligitur excepta∽.

Nota valde∽ hoc priuilegiũ.

*Monu.Ord.*2. *impr.fol.*236. *conceſ.*48. *itẽ Monu.Ord.*1. *impr. f.*57.& 2.*f.*140.*conc.* 318. & 319. *item* 2. *impr. f.*180. *conceſ.* 432. & *referũtur in Cõp. verb.abſolutio ordinaria quoad Fratres.* §. 7.

Nota pro hoſpitibus abſoluendis, &diſpẽſando cũ illis in irregularitatibus .

latorum localium, vbi eos declinare contigerit, & vbi hoſpitantur: nã hoc eſt ex ſpeciali Conſtitutione aliquarũ Religionũ, prout habetur in noſtra, poſſetq. hoc intelligi, & interpretari, ad hoc tantum, vt Prælati poſſint illis aliquid per obedientiam, ſeu forſan per excõmunicationem præcipere, non vero, vt cũ eiſdem poſſint diſpenſare in irregularitatibus, imo nec ipſos abſoluere, niſi in illis caſibus, in quibus ſecundum ius, & ſecundum generales Conſtitutiones, & conſuetudinem receptam, & priuilegia Apoſtolica dicti hoſpites poſſunt diſpenſari, & abſolui, ſicq. ſupradictum priuilegium eſt maxime memoriæ commendandum. Atque hæc dicta ſufficiant circa poteſtatem, & auctoritatem diſpenſandi Generalis Miniſtri in irregularitatibus. Ad alia procedamus.

QVAESTIO IX.

Circa Iuriſdictionem, auctoritatem, & poteſtatem ſupradicti Generalis Miniſtri in ſibi ſubditos, in qua etiam ponuntur plures caſus, & cauſæ, in quibus nihil poteſt, eo quod de iure communi, ſint Summo Pontifici reſeruatæ, in decem Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Generalis Miniſter, Religionumq. Prælati, diſpenſare poſſint in impedimentis matrimonij cum ſecularibus.

HAc de re, iam plura diximus ſupra in præced. Tomo, queſt. 47. per plures Articulos, vbi latiſſime egimus de auctoritate, quam habent Cõfeſſores Regulares per ſuos Prælatos expoſiti, atque ab Epiſcopis approbati, ad audiendas Confeſſiones, ad diſpenſandum cum ſæcularibus coniugatis, inceſtuoſis, ſeu caſtitatis voto adſtrictis, ad hoc vt poſſint petere debitum; ſed nihilominus, vt modo etiam aliquid dicamus, atque præ manibus habeantur omnia, quæ ad hoc attinet propoſitum, pro totius materiæ reſolutione, ſequentes ſtatuo concluſiones.

Prima Concluſio.

LOquendo de iure cõmuni, omnibus Epiſcopis, ac Religionum Prælatis prohibitũ eſt diſpenſare in gradibus prohibitis conſanguinitatis, & affinitatis; nam horum diſpenſatio de iure ad ſolum ſpectat Roman. Pont. Hæc concluſio eſt omnium DD. communis, de qua & videndus eſt Sylueſt. *verbo, caſus. q. 1. caſu 41.* quam & probat per *cap. litteras. de reſtitut. ſpoliat. & per cap. non debet, de conſang. & affinit.* facit & *cap. cuncta per mundum. 9. q. 3. & cap. propoſuit, de conceſſ. praben.* Vnde ſecundnm ius commune, nec Epiſcopi, neque Religionum Prælati, diſpenſare poſſunt cum inceſtuoſis ſecularibus, nec ante matrimonium contractum, neque poſt contractum, nam ad id ex iure, nullam habent iuriſdictionem. Solum eſt difficultas, An de iure ſpeciali, & ex aliquo ſpeciali priuilegio, ad id habeant aliquam auctoritatem, & poteſtatem? Cui reſpondeo per ſequentem Concluſionem.

Loquendo de iure communi, omnibus Epis, ac Religionum Prælatis, prohibitũ eſt diſpenſare in gradibus prohibitis, ſed diſpenſatio expectat ad Summ. Pont.

Secunda Concluſio.

Ni forſan de nouo reperiantur reuocata, in noſtri Ord. Monum. aliqua ſunt priuilegia, per quæ Religionum Prælati, & Confeſſores ab eiſdem expoſiti, atque ab Epiſcopis approbati, ad audiendas ſeculariũ Confeſſiones,

Niſi ſint reuocata, de iure ſpeciali, Religionũ Prælati aliqua priuilegia habent ad diſpenſandum cũ ſupradictis.

quantum ad petitionem debiti,diſpenſare poſſint,cum coniugatis inceſtuoſis. Supradicta priuilegia ad vnguem referuntur in quæſt.præd.47: præced. Tom. Art.1. nec libet ea iterum in præſentiarum referre,ſeu quod dicitur, hinc inde tranſcribere. Solum aduerto, quod ea omnia intelliguntur de his,qui poſt matrimonium contractum, conſanguineum aût conſanguineã ſui coniugis cognouerunt, quod eſt impedimentum, vt dicitur impediens tantum. Secus eſt autem,quando talis copula carnalis, matrimonium præceſſit, tunc enim eſt impedimentum, non tantum impediens matrimonium contrahendum,verumetiam & dirimens, poſt contractum, ſi ſit intra gradus prohibitos,vt ibidem eſt dictum, & ſuper tali impedimento, communis eſt ſententia,& opinio,quod nullus inferior Papa diſpenſare poteſt,nec ad id,vllum dicunt eſſe priuilegiũ Regularibus conceſſum, ad hoc vt matrimonium,quod alias erat nullum, & inualidum, fiat validum & efficax. Pro difficultatibus autem,quæ circa hoc negotium occurrere poſſunt, notandum eſt,quod doctiſſimus Doctor Nauar.in ſuo Manua.cap.22.num.85. dicit hoc facere poſſe Epiſcopos, & illud eos habere quaſi de iure, cuius verba quammaxime ſunt notatu digna, vt videantur, atque hic haberi poſſint,libuit hinc inde tranſcribere.Agendo de prædicta diſpẽſatione,poſt alia ſubdit: Non poteſt autem,inquit,Epiſcopus diſpenſare in aliquo impedimento,quod impedit,& dirimit ſecundum omnes,niſi quando impedimẽtum eſt occultum,& matrimoniũ publicum, & ſeparatio magno ſcandalo foret,& ad Papam,aut eius Nuncium confugi non poteſt propter magnam paupertatem,aut alia legitima impedimenta,vt affirmant Angel. & Syluest. quorum dictum, primi euulgauimus Salmanticæ,& propter quorũ ſententiã demonſtratam,ſed non approbatam,nec reprobatam à nobis,nonnulli Epiſcopi aliquoties diſpenſauerunt,quam tamen ſententiam,tandem approbauimus per argumenta neruoſa,in *cap. at ſi clerici. §. de adult. de Iudic.* ſecuti Ioan.de Ligna, & Panorm.ibidem. Hæc ſupradictus Nauar. Cuius quidem ſententia,vt dicitur,egregios alios habet patronos,quam ſequentes olim multi grauiſſimi Doctores, tenuerunt, atque dixerunt,quod hac etiam ſpeciali ratione,Religionum Prælati (qui ſimilem Epiſcopis auctoritatem, & poteſtatem habent)& maxime ſi habebant auctoritatem in caſibus Epiſcopis reſeruatis,diſpenſare poterant cum ſupradictis coniugatis,qui ſcienter, vel ignoranter contraxerunt in gradibus prohibitis conſanguinitatis,& affinitatis,non ſolum impedientibus,verumetiam dirimentibus matrimoniũ, quando impedimentũ eſt occultum,& matrimonium eſt publicum,& ſeparatio fieri non poteſt,ſine magno ſcandalo,nec fieri poteſt recurſus ad Papam, ſiue ad eius Nuncium,propter magnam coniugatorũ paupertatem,& alia impedimenta. Sed iã id,vt videtur,facere non licet,cũ facultas diſpenſandi in caſibus Epiſcopis reſeruatis, ſublata fuerit ex decreto Clementis VIII. de quo mentione fecimus ſupra in 1.Tom.q.46.Ar.2. Tandem eſt notandum id, quod etiam aduertit Nauar. vbi ſupra, quod matrimonium, quod alias ob aliquod impedimentum erat nullum,non incipit valere,propter ſolam diſpenſationem Papæ,ſeu aliorum, ſuperuenientem, nec per ſolam cohabitationem,& copulam ſubſequentem, imo neceſſum eſt, quod de nouo contrahatur de facto,quod nõ debet fieri publice,ſed clam,& ſecrete, modo tradito ab eodem Nauar.in d. cap.22. num.69.Imo quando alter coniugũ ignorat impedimentum,& forſan timetur de non præſtando nouo conſenſu, eiuſmodi conſenſus per induſtriam eſt petendus ab eo, aliquo congruenti modo, vt vel ſic ſecreto conſentiant,ac de nouo contrahant. Hæc omnia ſunt valde memoriæ commendanda.

Nota hoc valde.

Nota hoc valde ex Nauar.

Tertia

Tertia Concluſio.

Iure etiã cõi prohibitum eſt diſpenſare, ſuper voto ſimplici caſtitatis, ꝙ quidã ante matrimonium contractum emiſerunt; quia hoc etiã eſt Summo Pont. reſeruatũ; ſed ex ſpeciali priuilegio nõ deſunt, qui dicãt, ꝙ id poſſunt facere Epiſcopi, & Religionũ Prælati, quinvero, & Cõfeſſores approbati, ad audiendas ſæculariũ confeſſiones, ad hoc, vt ſic coniugati, licite poſſint petere debitũ. Hæc concluſio eſt expreſſa, quantũ attinet ad Epiſcopos, ſupradicti Doct. Nauar. in ſuo Manu. c. 16. nu. 3. & c. 22. nu. 73. quantũ vero attinet ad dictos Prælatos Regulares, ſiue Confeſſores ab eiſdẽ expoſitos, & à ſupradictis Epiſcopis approbatos, ad audiendas ſecularium confeſſiones, probata eſt latiſſime à nobis ſupra in præced. Tom. q. 47. Art. 2. vbi, & ad hoc retulimus, conceſſionẽ quandam, ſpecialiter factã à ſanctiſſ. P. Pio V. P. F. Ioanni de Aguilera, viuæ vocis oraculo, anno 1569. quæ conceſſio nullibi reuocata reperitur, ni forſan etiã intelligatur reuocata in generali clauſula Clementis VIII. qua prohibuit Regularibus, virtute quorumcumq. Priuilegiorũ, abſoluere à caſibus Epiſcopis reſeruatis, ſed hæc non eſt abſolutio, ſed diſpenſatio. At ego hac in re, nolo iudicem agere. Cõſulatur S.D.N. vel Illuſtriſſ. Sacræ Congreg. Cardinales, & videantur quæ diximus ſupra in Primo Tomo, loco citato.

Epiſcopi & Religionũ Prælati, & Cõfeſſores approbati, dicitur quod diſpẽſare poſſũt ſuper impedimento voti ſimplicis, quantum ad petitionem debiti.

ARTICVLVS II.

Vtrum Generalis Miniſter, & Religionum Prælati, facultatem habeant concedendi Indulgentias?

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

IVre prohibitum eſt, Epiſcopis, & Religionũ Prælatis, Indulgentias plenarias, etiã ſuis ſubditis concedere, quia hoc eſt Summo Pont. reſeruatũ. Hanc concluſionẽ tenet expreſſe Sylueſt. *verb. caſus, q. 1. caſu* 43. vbi dicit, ꝙ ſolus Sũmus Pont. poteſt concedere Indulgentias plenarias, & generales, certis locis, atq. perſonis, & eas extendere etiã ad animas exiſtentes in Purgatorio, ſecundũ S. Tho. & alios. Et concluſio eſt vera, nam quamuis certũ ſit, Epiſcopos, & Archiepiſcopos iure diuino, auctoritatem ordinariã habere, concedendi indulgentias ſibi ſubditis, vt cõis tenet opinio, & late probat Doctiſſ. P. Corduba in ſuo quæſtionario de Indulgentijs, q. 12. propoſit. 2. limitata autẽ eſt eorum poteſtas, atq. facultas per ius, vt cõſtat ex *cap. cum ex eo, de pænit. & remiſſ. & ex c. indulgentiæ, eod. tit. lib 6.* vbi taxatur, & limitatur eorum facultas, vt non poſſint concedere, niſi Indulgentiam vnius anni, in dedicatione Baſilicæ, ſiue Eccleſiæ, & quadraginta dierum in Anniuerſario eiuſdem Dedicationis. Et in fine dicitur, quod ſolus Summus Pontifex, quoad hoc, obtinet plenitudinem poteſtatis. Quæ limitatio facta Epiſcopis, & Archiepiſcopis, procedit etiam quoad Religionum Prẹlatos, in caſu, quo etiam ipſi de iure, poſſent aliquas concedere Indulgentias.

Iure prohibitũ eſt Epiſcopis, & Religionũ Prælatis, Indulgentias plenarias, etiam ſuis ſubditis cõcedere.

Difficultas.

Sed, An Religionum Prẹlati ſupradicti, de iure cõmuni, & ſecluſo ſpeciali priuilegio, poſſint concedere aliquas Indulgentias, eo modo, quo Archiepiſcopi, & Epiſcopi? inter Doctores controuertitur.

An Religionũ Prẹlati, concedere poſſunt Indulgentias de iure cõmuni, & ſecluſo priuilegio.

Doctiſſimus P. Corduba in ſuo quæſtionario ſupradicto, vbi ſupra, tenet partem negatiuam, pro qua multos Auctores adducit.

Prima opinio.

Sed doctiſſimus etiã P. Medina noſtræ huius ſacræ Religionis etiã alumnus, lib. illo ſuo, quẽ inſcripſit de Indulgentijs, diſput. 6. c. 29. parti adhæret

Secũda opinio.

affirmatiuę,quã & probare contendit,ex eo ꝙ huiuſmodi Religionum Prę-fecti,& Prælati,ſecũdũ ſuã opinionem,atque ſententiã,nimis probabilem, vere ſunt Eccleſiæ Prælati, de iure diuino conſtituti,ex quo de iure diuino inſtitutũ fuit à Chriſto Dño,vt in Eccleſia eſſent Religiones, quæ proprios haberent Prælatos. Cũ etiam eiuſmodi Prælati iuriſdictionem Epiſcopalẽ, vel quaſi Epiſcopalem habeant,quinvero,& ampliorẽ,quam Epiſcopi,circa ſibi ſubditos,cũ aliqd poſſint facere circa illos, ꝙ nõ poſſunt Epiſcopi circa ſuos,quia non ſolũ poſſunt eos excõmunicare, verumetiã & eorũ intentionem applicare,& ipſorũ bona opera,vt dicemus infra, cum agemus de benefactoribus. Ex his colligit prædictus Auctor, quod,cũ poteſtas,& facultas cõcedendi indulgentias,vere ſit iuriſdictionis Epiſcopalis,aut quaſi Epiſcopalis,& Prælati prædicti eandẽ,aut ſimilem iuriſdictionẽ habeant, circa ſibi ſubditos,de iure diuino,ꝙ poſſunt etiam de iure diuino ipſis Indulgentias concedere. Neque,inquit,obſtat decretum Innocentij III. *in cap. accedentibus,de exceſſib. Prælator.* in quo reprehenduntur quidã Abbates,quia indulgentias concedebant,& dicitur, ꝙ erat quaſi mittere falcem in meſſem alienã, cum id ſit tantũ muneris Eplis,nam ad hoc Capitulum reſpondetur, quod ſupradicti Abbates non erant exempti,ſed Epiſcopis ſubiecti,& dato, ꝙ eſſent exempti, non habebant iuriſdictionem Epiſcopalem,vel quaſi Epiſcopalẽ,quia ſolũ erant Præfecti locales; aut forſan concedebant indulgẽtias ſine limite,& ſine modo,vel nõ ſolũ Religioſis ſibi ſubditis,verumetiã viris ſecularibus. Non etiam,inquit,dictis obſtat,conſuetudo in contrariũ, qua dicitur, quod Religionũ Prælati nunquam conſueuerunt ex officio ſuo concedere indulgentias, nam dici,& reſponderi poteſt, quod iſta cõſuetudo tollit quidem vſum, non tamen ius vtendi, ſiue poteſtatem illas concedendi, nã contra ius diuinũ,nulla eſt præſcriptio . Ex omnibus ſupradictis infert prædictus Medina,quod, ſi Religionũ Prælati ſupradicti attentaſſent concedere Indulgentias,factum teneret. Sed intelligendum (inquit) eſt de Prælatis Epiſcopis ſimilibus,ſeu coæqualibus,Epiſcopalẽ,vel quaſi Epalem iuriſdictionẽ habentibus,non vero de alijs Epiſcopis inferioribus , quales ſunt Prælati locales,vtpote Priores,& Guardiani,qui in Eccleſia correſpondent Curatis,& animarum curam habentibus. Nam iſti ex officio ſuo, nullam poteſtatẽ ordinariam habent, iure diuino conceſſam, ad concedendas indulgẽtias,cum eiuſmodi poteſtas pertineat præciſe ad iuriſdictionẽ Epiſcopalem, vt conſtat expreſſe ex dicto *c. accedent.* vbi dicitur, ꝙ Abbates,de quibus ibi loquitur,extendebant manus ſuas ad ea,quę ſunt dignitatis Epiſcopalis. Sed quamuis ſupradicta opinio Medinæ non omnino ſit improbabilis,nihilominus contraria opinio, atque ſententia eſt probabilior, nempe quod Religionum Prælati, ex officio ſuo,atque de iure diuino,non poſſunt cõcedere indulgentias,niſi ex particulari priuilegio, & cõceſſione ſpeciali, vt habetur in dicto *cap. accedentibus.* Sed an tale aliquod habeatur priuilegiũ in Religionibus,quæritur? Cui difficultati reſpondeo per ſeq. concluſ.

Nota hoc valde.

Difficultatis reſolutio eſt negatiua.

De iure ſpeciali, aliqua ſunt priuilegia Regularibus Prælatis conceſſa, ad concedendas indulgentias.

Secunda Concluſio .

Aliqua ſunt Regularibus Prælatis, conceſſa priuilegia, ad concedendas indulgentias. Hæc concluſio probatur adducendo aliqua ex dictis priuilegijs, atque in primis Leo X. *conceſſit omnibus Prouincialibus Fratrum Minorũ de Obſeruantia,quod facta viſitatione ordinaria in Conuentibus,ſeu Prouincia, facultatẽ habeant concedendi indulgentiam plenariam,omnibus Fratribus , cuiuslibet Conuentus ſic viſitatis, & idem intelligatur de Monialibus S. Claræ, & de Tertiarijs in Congregatione viuentibus.* Habetur in Supplem. & refertur in Cõpend. Priuileg. Mendicant. *verb. indulgentia plenaria quoad Fratres. §. 16.* Circa quã conceſ-

Supple. fol. 93. conc. 285. & refertur in Cõpend. verb. indulg. plen. quoad fratr. §. 16

conceſſionẽ eſt notandũ,quod quamuis ea directe conceſſa ſit Prouincialibus Miniſtris,in praxi tamen,& conſuetudine poſitũ eſt,vt ea vtantur Miniſter Generalis,& eius Cõmiſſarius generalis,& merito quidem,nam quoad hunc effectũ recte ſub nomine Prouincialium comprehendi poſſunt, & ꝙ inferioribus conceditur,ſuperioribus & potioribus non videtur eſſe denegatũ,maxime quando vtrobique eadẽ militet ratio,ſeu potior. Idẽ Leo X. *conceſſit indulgentiã plenariam, omnibus morientibus, & ſepelientibus ſe in habitu S.Franciſci,confirmando omnes indulgentias, quas ſui prædeceſſores Clemens IV: Nicolaus III. & Vrbanus V. conceſſerunt eiſdem.* Habetur in dicto Supplem. ꝙ poſtea extendit,& ampliauit,ad mulieres morientes,& ſepelientes ſe in habitu Sororũ Tertiæ Regulæ eiuſdem S.Frãciſci,ſub obedientia Miniſtrorum generalis, & Prouincialium degẽtium,vt habetur in eodem Supplem. ac declarauit ſufficere petere prædictũ habitum,ac ſuper ſe vſque ad mortem illũ habere,ac in eo ſepeliri, etiãſi ante mortem non induatur.Omnia dicta Priuilegia referuntur à Collectore in Compend. Mendicant. *verb.indulgentia,quoad ſeculares. §. 6.7 & 8.* Aduertendum eſt tamen, quod prædicta Indulgentia non valet,niſi prædictus habitus concedatur, per Guardianũ Conuentus,aut per Superiorem Prælatum, vt decreuit, atque determinauit,expreſſe Sixtus IV. quadam ſua Bulla,quæ dicitur, Aurea,vbi etiã ſtatuit,*quod illorum ſic indutorũ cadauera,diſcooperta, nullo pallio, vel tegumento ſuperimpoſito, cũ habitu huiuſmodi ad ſepulturã deferri poſſint, non obſtante Ordinariorum locorũ,etiam ſub cenſuris prohibitione, & ordinatione qualibet in contrarium edita.* Habetur in Monum. Ordin. & refertur in Compendio,*verbo,habitus Fratrum, & Monialium. §. 11.*

Nota, ꝑ indulgentia, quam cõſequuntur,ꝙ in noſtro sãcto habitu ſepeliuntur.

Suppl. fol.61. conc. 185. & f.61.conc.21. & refertur in Comp.ver.indulgẽtia,quãdo ſeculares. 6.§.6.7.&8.

Nota, quod habitus concedi debet ꝑ Guardianum, ſiue Prælatum ſuperiorem.

Nota,quod qui ſepeliuntur in noſtro ſancto habitu,poſſunt deferri diſcooperta facie.

Monu.Ord.1. imp.fol.65.& 2.fol.149.cõc. 364. refertur in Comp. ver. habitus.§.11.

Aliæ multæ indulgentiæ,ſunt Prælatis Regularibus conceſſæ,in ordine ad ſeculares,noſtras viſitantes Eccleſias,ſiue audientes noſtras conciones in eis.Sed quia pene ſunt innumeræ, breuitatis cauſa eas prętermitto,vel forſan alio in loco fiet,per tẽpus ſi licuerit. Hæc ꝑ iſto Art.dicta ſufficiãt.

ARTICVLVS III.

Vtrum Generalis Miniſter diſpenſare poſſit,in legibus latis à ſuis Superioribus, nempe à Papa, ſiue à Concilio generali, aut Prælati inferiores,in legibus latis, ab alijs ſuis Superioribus?

Difficultati propoſitæ,per ſequentes reſpõdetur Concluſiones.

Prima Concluſio.

DE iure cõmuni,certiſſimum,atque conſtitutiſſimũ eſt,ꝙ nullus inferior diſpenſare poteſt,in legibus latis à ſuo Superiore. Hæc concluſio eſt generalis omnium DD. reſolutio,& habetur expreſſa in Iure canonico,*cap. inferior,diſt.21.& in clem.ne Romani,de elect.* & in Iure ciuili, *l. 1. C. de legib.* Videatur hac de re Sylueſt. *verb.diſpenſatio,nu.13.14.15. & 16.* & Nauar. in Summa c.22.nu.81. & Medina.1.2.q.97.art.4. Ex qua concluſ.plane colligitur,ꝙ Epiſcopi,& Religionũ Prælati,diſpenſare non poſſunt, in legibus latis à Sũmo Pont. ſeu à Conc.generali.Sed pro maiori intelligẽtia ſupradictæ concluſionis,adnotare oportet ex ſupradicto Medina, loco ſupra cit. concluſ.2. ꝙ aliud eſt diſpenſare in lege,aliud vero diſpenſare in pæna legis iã contracta:diſpenſare enim in lege,eſt obligationẽ eius tollere ab aliquo in particulari propter aliquã cauſam; diſpenſare vero in pœna legis eſt,tollere pœnã iã contractam,propter legis tranſgreſſionẽ. Hoc ſuppoſito,dico, ꝙ quando dicit noſtra concluſio, quod inferior nõ poteſt diſpen-

Nullus inferior, de iure cõmuni diſpenſare poteſt in legibus latis à ſuo Superiore.

Nota valde,ꝙ aliud eſt diſpeſari in lege, aliud vero in pœna legis.

ſare, regulariter loquendo in lege ſui Superioris, intelligenda eſt in ſubſtantia legis à Superiore latæ, tollendo ipſius obligationem, neque in cõmuni, neque in particulari, quia nequit inferior diſpoſitionem ſui Superioris tollere, niſi ab eo fuerit ſibi expreſſe, vel interpretatiue conceſſum: verumtamen longe alia, atque diuerſa eſt ratio, quoad abſolutionem, & diſpenſationem pœnæ. De quo ſit ſecunda concluſio.

Secunda Concluſio.

Prælati benè poſſunt diſpenſare in pœna legis, latæ à ſuis Superioribus, dummodo id non ſit etiã ſpecialiter reſeruatum.

Quamuis Prælatus inferior, nõ poſſit tollere obligationẽ, legis latæ à ſuo Superiore, bene tamen poteſt pœnã iam contractã propter legis tranſgreſſionem, dũmodo talis pœna non ſit ſpecialiter reſeruata. Hæc concluſio eſt ſupradicti Medina, cuius & rationẽ reddit; nam, vt pluries ſupra dictũ eſt, Prælati ordinarij, poſſunt omnia, in quibus à Superiore non ſunt ſpecialiter prohibiti, & ponit exemplũ, adducendo generale documentum ex iure, nã quando excõmunicatio aliqua eſt lata in canone, etiamſi lata ſit à Summo Pont. ſi nominatim non eſt eidẽ reſeruata, Epiſcopus, vel etiã Parrochus ab ea poteſt abſoluere, vt hac de re eſt expreſſa determinatio *in cap. nuper, de ſenten. excom.* Vbi habetur, quod cõmunicans cũ excommunicato, eſt ipſo facto excõmunicatus, per iuris diſpoſitionẽ, ſed dicitur, quod, quia conditor canonis, eius abſolutionem ſibi ſpecialiter non retinuit, ſiue reſeruauit, eo ipſo videtur facultatem conceſſiſſe alijs. Ex quibus verbis conſtare poteſt veritas vtriuſque concluſionis ſupra poſitæ. Primo, quod Prælatus inferior diſpenſare non poteſt, cũ aliquo in lege ſui Superioris, quantum ad ſubſtantiã ipſius, nullus. n. inferior Papa diſpenſare poteſt, vt non quis in excõmunicationem incidat, cõmunicando cum excõmunicatis, id enim eſſet diſpenſare in ſubſtantia legis, vt dicit prima concluſio, poteſt tñ prædictus Prælatus inferior, à ſupradicta excõicatione abſoluere, cũ nõ fuerit ſpecialiter reſeruata, ꝙ eſt pœnam legis tollere poſt iam contractam. Et hæc eſt generalis omniũ DD. reſolutio. Quã applicando ad noſtrum propoſitũ, dico, quod. quãuis Generalis Miniſter diſpenſare non poſſit in legibus ſui Superioris, vtpote Summi Pont. atque generalis Concilij, quantum attinet, & ſpectat ad ipſorũ ſubſtantiã; poteſt tamen diſpenſare in earum pœnis; quæ ſibi non fuerint ſpecialiter reſeruatæ. Sed difficultas eſt, in quibus pœnis Generalis Miniſter, & Religionum Prælati poſſint diſpenſare de iure? & quænã pœnæ, de iure etiam ſint Summo Pontifici reſeruatæ?

Nota hoc valde, quod Prælati ordinarij poſſunt circa ſibi ſubditos oĩa, in quibus ſpecialiter nõ sũt prohibiti.

Tertia Concluſio.

Pœnæ, atq. irregularitates de iure cõmuni Summ. Põt. reſeruatæ, ſunt omnes, quæ cõtrahuntur per omnia crimina adulterio maiora.

Pœnæ, & irregularitates de iure cõmuni, Summo Pont. reſeruatæ, ſunt omnes contractæ ex criminibus, adulterio maioribus. Hæc cõcluſio eſt Syluestri, *verbo, caſus. q. 1. caſu* 13. 14. & 15. Vbi & enumerat multas pœnas, ſiue irregularitates, quarũ crimina eſſe dicit adulterio maiora, quarũ etiam diſpenſatio ad ſolũ Rom. Pont. ſpectat, ꝙ & probat in primis *per cap. at ſi clerici. §. de adulter. de iudicijs*, vbi habentur ſequentia verba: *De adulterijs vero, & alijs criminibus, quæ ſunt minora, poteſt Epiſcopus cũ Clericis poſt peractam pænitentiã diſpenſare.* Ex quibus à contrario ſenſu colligitur, ꝙ in his, quæ adulterijs ſunt maiora, diſpenſare nõ poteſt. Et conſequenter nec Generalis Miniſter, aut Religionũ Prælati id poſſunt facere, cũ in iuriſdictione Epiſcopis ſint ſimiles, aut æquales. Videatur hac de re Couar. in 4. par. c. 6. §. 8. nu. 2. & ſeqq. & Salzedo in pract. c. 86. qui ponunt multa crimina, in quibus Epiſcopi de iure cõmuni diſpenſare nõ poſſunt, vt eſt inter alia peccatũ Sodomiæ. Et vt præ manibus habeãtur, quæ dicit prædictus Syluester, eſſe crimina adulterio maiora, libet ea nũc breuiter referre. In primo loco ponit bi-

nam

nã baptizationẽ,ſeu rebaptizationẽ,factã ſcienter, *per c. eos. & cap. qui bis, de conſecr. diſt. 4* Et idẽ intelligendũ eſſe dicit,ſi ignoranter, & poſtea ratificetur. Secundo binam receptionẽ eiuſdem ordinis, per *cap. ſaluberrimum. 1. q. 7.* & idem eſt etiam dicendum de Confirmatione, ſeu recriſmatione, per *cap. dictum, de conſecratione diſt. 5.* Tertio ſuſceptionem ordinis ab hæreticis, ad fidei ſubuerſionem, *per cap. conuenientibus 1. quaſt. 7.* in quibus criminibus ſolus Papa diſpẽſat. Itẽ quarto in ſuſpẽſione contracta ex ordinatione ſimoniaca ex parte ordinatoris, & ordinati, *per cap. ab excommunicatis. 9. quaſt. 1. & cap ſi quis Epiſcopus. 1. quaſt 1.* & hoc qualitercumq. interuenerit ſimonia, per Extrauagan. Martini V. quæ incipit, *Damnabile*, & aliam Eugenij IV. quæ incipit, *cum deteſtabile*, & eadem eſt ratio in retentione beneficij ſimoniace obtenti, vel alterius dignitatis. Item quinto ſolus Pontif. diſpenſat cum bigamo, vt poſſit ordinari, *per cap. nuper, & cap. fin. de bigam.* Item ſexto cum clerico non ordinato, miniſtrante in ordine ſacro, quem non habet, qui ſine Papæ diſpenſatione ad ſuperiorem ordinem non poteſt promoueri, & ſi in ſuſcepto per Epiſcopum poſſit tolerari, per *cap. 1. 2. & 3. de clerico non ordin. Miniſtr.* item ſeptimo cum excommunicato excommunicatione maiori, recipiente ordines, *per cap. cum illorum, de ſent. excommun.* & eodẽ modo ſi exiſtens Apoſtatà à Religione recipit ordines, *per cap. fin. de apoſt.* Vltimo cũ excõmunicato excõmunicatione maiori, ſuſpenſo, vel interdicto miniſtrante, in aliquo ordine ſacro. Hi vltimi caſus ponuntur à prædicto Sylueſtro, vbi ſupra caſu 18. & 19 in quibus omnibus criminibus, dicit Sylu. quod incurritur irregularitas, per ſolum ſumm. Pont. diſpenſabilis, cum omnia ſint adulterio maiora. Sed, vt ſupra diximus quæſtione præcedenti per plures Artt. ex ſpeciali priuilegio, facultatem habet Generalis Miniſter, omniumque Religionum Prælati, diſpenſandi in omnibus irregularitatibus, ſummo Pontifici reſeruatis, exceptis tribus, nẽpe homicidio voluntario, bigamia, & mutilatione membrorum. Plura, quæ ad hanc diſpenſationis materiam ſpectant, latius dicentur in propria quæſtione, quæ hac de re, infra eſt facienda.

Quanã ſint crimina adulterio maiora ſummo Pont. reſeruata

ARTICVLVS IV.

Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſſit in eo, quod mulieres interiora, noſtrorum Monaſteriorum ingrediantur?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Concluſio.

PRohibitum eſt ſub grauiſſimis pœnis, omnibus in vniuerſum Religioſis ſubditis, ſiue Prælatis, ne mulieres introducere, vel admittere præſumant, in eorumdem Religioſorum Monaſteria. Hic caſus apponitur, quia eſt vnus ex his, qui prohibiti ſunt Generali Miniſtro, & omnibus in vniuerſum Prælatis, ac ſubditis, quæ prohibitio habetur in quadam Extrauaganti Pij V. data Romæ apud ſanctum Petrum, ſub annulo piſcatoris. 18. die Octobris. Anno 1566. Pontificatus ſui anno primo, quæ incipit, *Regularium perſonarum*, Cuius meminit, & de ea longiſſimam tractationem facit Nauar. *in cap. ſtatuimus, num. 16.* Sed quia circa explicationem prædictæ Extrauagantis peculiarem infra facturi ſumus quæſtionem, & circa innumerabiles difficultates quas habet, ab hac re, pro nunc conſulto ſuperſedeo, hoc ſolummodo

Prohibitum eſt ſub grauiſſimis pęnis ingreſſus mulierũ in Monaſtria virorũ.

lummodo

ſummodo contentus dixiſſe, quod is ſit vnus ex caſibus prohibitis Generali Miniſtro, de cuius poteſtate,& auctoritate agimus in præſentiarum.

ARTICVLVS V.

Vtrum Generalis Miniſter diſpenſare poſſit, in perſonali Reſidentia Prælatorum Regularium?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

Null⁹ inferior Papa, diſpẽſare pôt in perſonali reſidentia Prælatorũ, niſi ad certũ tẽpus.

OMnes in vniuerſum Prælati, animarum curam habentes, reſidere perſonaliter tenentur, inter ſuas oues, & intra ſuas diœceſes, nec in hac perſonali reſidentia, niſi forſan ad certum, & determinatum tempus, Generalis Miniſter, aut vllus Papa, & ſummo Pontif. inferior, poteſt diſpenſare. Hęc concluſio habetur expreſſa in Concil. Trident. *de reformatione c.1.* vbi hoc ipſum ſtricte præcipitur, Epiſcopis, & cunctis Eccleſiæ Prælatis; habetur etiam *ſeſſ.6.cap 1. & 2.* ſuntq. ad id innumera alia iura, *cap. extirpanda.§. quia vero de prabend.&c. nonnulli, de Cleric. non reſident, cap. peruenit, & cap. non oportet cum multis ſeqq. 7. quaſt.* 5. Qua de re, videatur Caietan. 2.2.quæſt.81. art.5.& Soto de iuſtitia,& iure lib.9.quæſt.2.art.1.& 2.Cou. lib.3.variarum reſolution.cap.3.nu.9. qui omnes probare contendunt, Prælatorum Reſidentiam eſſe de iure diuino, licet in aliquibus cauſis,& caſibus excuſet propter vniuerſalem, vel particularem Eccleſiæ vtilitatem, iuxta *cap. Pralatum, de Cleric. non reſident.* de quo videatur Soto in 4.diſt.28.quæſt. 1.art.2. Ad quas duas cauſas reducendæ ſunt duodecim, quas ponit Abb. *in cap.extirpanda.§. quia vero, de prabend.* qua de re, videatur etiam Nauarr. in Manual.cap.25.nu.125. Vtilitas autẽ vniuerſalis, vel particularis Eccleſiæ dicitur, ea quam ius talem eſſe interpretetur, *per cap. licet, de praben. & cap fin. de Magiſtr.* & talis reputatur abſentia docentis ſacram Theologiam, ſeu ius Canonicum, vt communis tenet opinio per Abbatem, *in rubrica, de clericis non reſidentibus, num. 6. & per Gloſſam in Clement. 1. de reſcript.* receptam per Iaſonem, *in l. certi condictio.ff. ſi certum petatur.* Et hoc idem inſinuare videtur Concilium in illis verbis, quæ habentur dicta ſeſſ. 23. cap. 1. ibi, *nam cum Chriſtiana charitas, vrgens neceſſitas, debita obedientia, ac euidens Eccleſia, vel Reipub. vtilitas, aliquos nonnumquam abeſſe poſtulent, & exigant, &c.* quo caſu recurrendum eſt, inquit Concil. ad ſumm. Pontif. ſeu Metropolitanum, &c. Quæ omnia, quamuis in dicto Concil. ac ſupradictis iuribus, expreſſe loquantur de Epiſcopis, Archiepiſcopis, Primatibus, & in vniuerſum de omnibus Presbyteris Curatis, animarum curam habentibus, non dubium eſt, quin etiam comprehendant Religionum Prælatos, ſimilem curam habentes, cum ſit eadem omnino ratio. Vnde Generalis Miniſter, abſque iuſta, & legitima cauſa, in hac perſonali Reſidentia Prælatorum diſpenſare non poteſt, ipſiq. Prælati non reſidentes intra oues ſuas, & intra proprias diœceſes, ſine legitima cauſa mortaliter peccant, & ſi ſunt tales, qui temporales habeant fructus, aliqua ſibi ratione deputatos, illos ipſo facto, & abſque vlla declaratione amittunt, neque vlla ratione eos faciunt ſuos. Hoc dixerim propter aliarum Religionum Prælatos, qui aliquos habent redditus annuos. Quod ex decreto præfati Concilij, verum habet in omnibus Eccleſiæ Prælatis generaliter.

Quod Prælatorum Reſidentia ſit de iure diuino, multorũ eſt opinio.

Quænã ſit cauſa ligitima diſpenſationis in Reſidentia Prælatorum.

Sed

Sed adnotare oportet, quod Generalis Miniſter noſtri ſacri Ordinis, cum vt nomen ipſum ſonat, Generalis totius Religionis ſit, ſuæ Reſidentiæ non habet determinatum locum, ſed reſidere poteſt, in omnibus totius mundi partibus, tenetur autem reſidere in eo loco, ſiue locis, vbi magis ipſius præſentia fuerit neceſſaria, & quo facilior patere poſſit aditus, ad expedienda occurrentia negotia. Sed poſſet quæri, an ad aliquorum Regum, ſiue Principũ inſtãtiã, & propter aliqua ardua negocia, ad partes aliquas remotas extra limites, & confines ſuæ Religionis poſſint accedere, verbi gratia, ad Conſtantinopolim? Cui difficultati breuiter dico, quod, ſi ipſius abſentia vltra tres menſes debet durare, crediderim eſſe certum, quod abſque ſpeciali ſummi Pont. licentia, id non poterunt efficere, neque fungi tali legatione, iuxta id quod in Concil. Trident. eſt cautum de Epiſcopis, & Archiepiſcopis, nam de ſimilibus ſimile eſt iudicium; at ſi non per multum temporis, durare debet eorumdem abſentia, non in eo quidquam erit inconuenientis. *De Reſidentia Gen. Miniſter, & de eius abſentia.*

Hæc omnia dicta ſint de Prælatorum reſidentia in communi, atque in generali, ſed deſcendendo ad particularia, dico, quod licet prædictus Generalis Miniſter, & Commiſſarius Generalis, cum ſint generales, reſidere poſſint, vbicũq. voluerint, ſeu neceſſitas exegerit in ſuis proprijs diſtrictis, at Miniſtri Prouinciales, ſine eorum ſpeciali licentia, à ſuis Prouincijs abeſſe non poſſunt, niſi ad celebrationem Capituli Generalis, vel ad aliquod negotium totam Prouinciam concernens, quo caſu bene poterunt egredi. Nam facultas collata Epiſcopis à Conc. Tridentino poſſe diſcedendi à proprijs Epiſcopatibus, propter munera eiſdem adiuncta, conceſſa etiam intelligitur, Prouincialibus ſupradictis, cum vtrobique eadem ſit omnino ratio. Sed tamen, ſi alia ratio, aut particularis cauſa occurrat, non coniuncta, neque annexa proprijs ſuis prælaturis, ſiue officijs, ſed ſuarum perſonarũ propria, vt propter aduerſã conſanguineorũ ſuorũ valetudinẽ, ad videndos, & viſitandos ipſos, vel aliquid ſimile, crediderim prædictos Prouinciales Miniſtros, abeſſe poſſe à ſuis terminis, & Prouincijs, per duos, vel per tres menſes, ſed non amplius, ſine ſpeciali licentia Miniſtri Generalis, ſiue ipſius Commiſſarij Generalis. Ad quod dicendum moueor, nam prædictum Concilium loco ſupracitato, ſimilem facit facultatem Epiſcopis, vt poſſint abeſſe ſine ſpeciali licentia ſummi Pontif. per tres menſes, quibus, cum ipſi ſunt ſimiles in iurìſdictione, de ſimilibus ſimile videtur eſſe iudicium. Vnde dico, quod per idem Capitulum, quo prohibentur Epiſcopi egredi, & iubentur intra proprias diœceſes habere reſidentiam, conceditur etiam ſibi, vt per tres dictos menſes poſſint abeſſe, illis commendando, vt fiat abſque ſuarum ouium detrimento, quod & dictum Concilium Epiſcoporũ conſcientiæ relinquit. Sed tamen ſi maior futura ſit abſentia, & non propter aliquam cauſam ſuis proprijs officijs annexam, etiamſi ſit ad charitatem concernens, neceſſaria proculdubio erit ipſis licentia, Papæ, vel Generalis Miniſtri, ſiue ipſius Commiſſarij Generalis. *De Reſidentia Miniſt. Prouin.*

Prælati vero locales, vt ſunt Guardiani, Priores, &c. tenentur eodem iure, quoad culpam, & quoad pœnam, in ſuis Conuentibus reſidere, iuxta decretum ſupradicti Concil. Trident. cum ſint vere Prælati, animarum curam habentes, vnde nec ab ipſis poſſunt recedere, propria auctoritate, ſine licentia ſuorum Prouincialium, aut Generalis Miniſtri, niſi per paruum tempus, quod quidem cum Concilium non determinet, aut taxet de curatis, id, vt videtur, relinquitur Epiſcoporum iudicio, idemq. eſt dicendum de Prælatis Regularibus. *De Reſidentia Prælatorum localium.*

Hac

Digitized by Google

qui aliquantiſper abſunt à ſuis adminiſtrationibus, ſecundũ ius, non dicũtur abeſſe.

Hac de re peculiares habentur conſtitutiones,& prohibitiones,vt credo, in cunctis Religionibus, & ad eaſdem me remittendo, concludendo, dico, quod Prælatorum abſentia debet eſſe parua, nec fieri ſine magna, atque legitima cauſa, & abſque ouium vllo detrimento,cum quo tamen ſtat,quod de iure communi loquendo innouato per Concil.Trident.ſupradictum, qui aliquantiſper abſunt, ſecundum ius non dicunntur abeſſe. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Generalis Miniſter,diſpenſare poſſit,in obſeruantijs Regularibus?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Religionũ Prælati iure prohibentur diſpenſare in tribus votis Religionis eſſentialib.

IVre prohibitum eſt omnibus Religionum Prælatis, diſpenſare in obſeruantijs Regularibus,ſtatui Religionis eſſentialibus,quales ſunt,quæ cõmuniter dicuntur tria Religionis eſſentialia, & ſubſtantialia vota,Obedientiæ,ſcilicet, paupertatis, & caſtitatis. Hæc concluſio eſt certa, & communis omnium Doctorum reſolutio,adeoq. vera,vt etiam communis Doctorũ ſit ſententia, quod in prædictis tribus eſſentialibus, atque ſubſtantialibus Religionis votis, nec ipſe ſumm. Pontif. poteſt diſpenſare,niſi forſan ex aliqua magna,atque vrgentiſſima cauſa,& faciendo de Religioſo,non Religioſum. Hac de re, latiſſimam habuimus diſputationem in præcedenti Tomo quæſt. 25. art. 13. vbi hoc ipſum luculenter oſtendimus. Sed modo probatur Concluſio ex quadam Decretali Innocentij III. & habetur *in cap. cum ad Monaſterium, de ſtatu Monachorum*, vbi inquit,in fine, *Nec æſtimet Abbas, quod ſuper habenda proprietate, poſſit cum aliquo Monacho diſpenſare,nam abdicatio proprietatis, ſicut, & cuſtodia caſtitatis, adeo eſt anneXa Regulæ Monachali, vt contra eam nec ipſe ſummus poſſit licentiam indulgere*. Super quæ verba notat, & aduertit Gloſſa ibi,*abdicatio proprietatis*, quod multa ſunt, in quibus non poteſt Papa, & inter alia ponit exemplum,in prædictis.Circa quod Capitulum eſt notandum, id quod ſemel & iterum in præcedenti Tomo memini me dixiſſe, quod quamuis in eo ſummus Pontif. de obedientia expreſſam mentionem non faciat,ſed ſolummodo de abdicatione proprietatis, & cuſtodia caſtitatis, eadem ratione, quinvero & potiori, de obedientia idipſum eſt intelligendum, cum & ipſa ita intrinſeca, & eſſentialis ſit,Religionis ſtatui,atque alia duo vota; quinvero inter ipſa principem locum obtineat, vt tradit, & docet D.Thom. 2.2.quæſt.185. art.5. cum ſeqq. & maxime art.8.Nec obſtat exceptio ſupradicta,de duobus tantum votis, caſtitatis,& paupertatis, nam iuxta communem iuris Regulam,exceptiones in iure extenduntur ad omnes ſimiles, prout tradit, & probat Couarr. ex multis textibus lib.3. var.reſolution. cap.5. num.6.Sed præterea ſupradicta noſtra probatur Concluſio ex Concil. Trident. ſeſſ.25. cap.1. vbi cunctis Prælatis,ac ſubditis præcipitur, tam viris, quam mulieribus,vt ad Regulæ, quam profeſſi ſunt, præſcriptum, vitam ſuam inſtituant,atque componant, & in primis, vt ea, quæ ſuæ profeſſionis ſunt, obedientiam ſcilicet, paupertatem, & caſtitatem obſeruent. Et poſt alia loquens cum Prælatis

prædictis,

prædictus ſubdit, quod ea, quæ ad ſubſtantiam Regularis vitæ pertinent, nullo modo poſſunt ab eis relaxari, ad quod allegat *ſupradictum Cap. cum ad Monaſterium, de ſtatu Monachorum*, hoc itaque eſt certiſſimum, atque conſtitutiſſimum. Sed difficultas eſt, an ſupradictus Miniſter Generalis, & Religionum Prælati diſpenſare poſſint cum ſibi ſubditis, in alijs obſeruantijs Regularibus obligatorijs, exceptis tribus eſſentialibus ſupradictis? Et pro maiori horum intelligentia, & explicatione aduertere libuit, quod triplex eſſe poteſt Obſeruantia Regularis, vt clare colligitur ex ſupradicto Concil. Trident. loco ſupracitato.

Prima dicitur eſſentialis, atque ſubſtantialis in genere, ſeu abſolute, quia nempe eſt de intrinſeca ratione, cuiuſcumque Religionis in communi, & talis eſt obſeruatio ſupradictorum trium votorum eſſentialium. **Obſeruantia Regularis eſt triplex.**

Secunda dicitur obſeruantia etiam eſſentialis, & ſubſtantialis, ſed non in genere, & in cõmuni, atque abſolute, ſed ſolùmodo in ſpecie, & in particulari, ſiue reſpectiue, quia nempe ex ſpeciali inſtitutione, ſeu conſtitutione alicuius Religionis, omnes ſuos alumnos, & profeſſores ſpecialiter obligat, ad culpam mortalem. Talia ſunt in ſacro noſtro Ordine Fratrum Minorum de obſeruantia, vigintiquatuor præcepta, quæ communiter dicuntur noſtræ Regulæ obligatoria, obligantia ad culpam lethalem, & mortalem, quamuis non omnia omnes obligent, vt quidam putant, ſed hæc quoſdã, illa vero alios in particulari, quædam ſubditos, quædam vero prælatos, &c. Idem eſt etiam dicendum de Religione Clericorũ Societatis Ieſu, vbi vltra tria eſſentialia, & ſubſtantialia Religionis vota, dicuntur eſſe alia ſpecialia, quæ obligant ad peccatum mortale, vt eſt votum obediendi ſummo Pont. in ſuis Miſſionibus, itẽ de non immutando ſtatu paupertatis, in eadem Religione inſtituto, item de non procurando directe, aut indirecte aliquod officium, in eadem Religione, & de detegendo eo, qui aliquod miniſterium procuraſſe fuerit repertus, & de non acceptanda aliqua dignitate extra eandem Religionem, niſi coacti fuerint per obedientiam, ab eo, qui eiuſdẽ Ordinis profeſſores poſſit ad culpam obligare. Idem dicendum eſt de obſeruantia Carthuſianorum, de quibus dicitur, ſub lethalis culpæ noxa, obligatos eſſe ad perpetuam carnium abſtinentiam, & ad alia, &c. idem & de abſtinentia Fratrum Minimorum, ſeu, qui communiter dicuntur S. Franciſci de Paula, qui, vt dicitur, quartum quoddam emittunt votum, de abſtinendo à carnibus, atque lacticinijs, ſemperq. vtendo cibis Quadrageſimalibus, excepto infirmitatis tempore, & de ſimilibus obſeruantijs ſpecialibus, & particularibus, aliarum Religionum, ſi quæ ſunt.

Tertia obſeruantia Regularis eſt, quæ nullo modo eſt, aut eſſe dicitur eſſentialis, ſed quodammodo accidentalis, quæ ſuos profeſſores ad nullam culpam mortalem obligent, quales ſunt omnes communiter obſeruantiæ Fratrum Prædicatorum, Auguſtinianorum, & aliorum, quorum ſtatuta, & conſtitutiones ad nullam, vt dicitur, culpam obligant, quinvero, nec tota ipſorum Regula, præter tria eſſentialia, & ſubſtantialia Religionis vota. Tales etiam ſunt, aliquæ obſeruantiæ noſtræ, quæ pertinent ad communem victum, & veſtitum, & regularem vitam, quæ habentur in noſtris conſtitutionibus generalibus, quibus dicitur, quod per eiuſmodi ſtatuta, Fratres non adſtringuntur ad culpam, niſi alias per ius diuinum, vel humanum ad idipſum fuerint obligati, & niſi in illis caſibus, in quibus excommunicationis cenſura, aut obedientia ponatur. Hoc præmiſſo, ac præſuppoſito, quæritur, an Generalis Miniſter, & Religionum Prælati, diſpenſare poſſint in dictis obſeruantijs Regularibus, ſecundi & tertij generis, nam de **Conſtit. gener. cap. 8. §. de conſtitutionib.**

primis

primis-iam in prima Concluſione diximus, quod non. Cui difficultati reſpondeo, per ſequentes Concluſiones.

Secunda Concluſio.

Religionũ Prælati nõ poſſunt diſpenſare in obſeruantijs regularibus ſecundi generis in cõmuni, atq. in vniuerſali.

Si ſit ſermo de diſpenſatione in communi, & pro toto Ordine facta, Generalis Miniſter, & Religionum Prælati, diſpenſare non poſſunt, in illis obſeruantijs Regularibus, quæ ſunt ſecundi generis, & continentur in ſuis Regulis, tranſgreſſores obligantibus ad mortale. Ratio huius Concluſionis in promptu eſt, nam diſpenſatio ſic in communi facta, & abſque legitima cauſa, non eſſet proprie diſpenſatio, ſed diſſipatio, vt dicit D. Bernard. lib. de diſpenſatione, & præcepto, & refertur à Syluestr. *verbo diſpenſatio, num.* 2. vbi dicit, quod Prælati dantes pro ſua voluntate, licentiam veniendi contra legem, & contra præcepta, ſine iuſta, & rationabili cauſa, diſſipatores ſunt non diſpenſatores. Quod & confirmatur, quia nulla eſt, aut eſſe poteſt iuſta, & rationabilis cauſa diſpenſandi, in aliqua tota Regula, alias per ſedem Apoſtolicam, vt perfecta, ac perfectionis via, confirmata, & approbata, aut in ipſius obſeruantijs ſecundi generis eſſentialibus, & obligatorijs, profeſſoreſque ſuos obligantibus ad mortale: & dato, quod talis eſſet iuſta, & rationabilis cauſa, non poſſunt ipſi Regulares Prælati, qui Regulam ipſam non condiderunt, per ſe, & abſque ſpeciali licentia, & facultate ſummi Pontificis, leges, & præcepta, in ea poſita, vt præmittitur, obligatoria, propria ſua auctoritate abrogare, quia eſſet totam ipſam Regulam deſtruere, quod ſolummodo pertinet ad Papam, cui ſicut conuenit omnium Religionum Regulas approbare, *per cap. ne nimia, de Religioſis Domibus, & cap de Religionum eodem tit. in* 6. ita etiam ipſi ſoli conuenit, eadem ex cauſa, & cum ſibi opus viſum fuerit, reprobare, abolere, & derogare, atque in totis earumdem præceptis diſpenſare; ſicut & ex communi omnium ſententia, diſpenſare poteſt in omni voto, & iuramento, ex iuſta, atque rationabili cauſa, dummodo non vergat in præiudicium tertij. Vt enim habetur in iure, per quaſcumq. cauſas vnaquæq. res naſcitur, per eaſdem diſſoluatur neceſſe eſt: quo fit, vt cum Prælati ſupradicti ſuarum regularum, & legum in ipſis contentarum, non fuerint inſtitutores, aut inuentores, nec vero confirmatores, & approbatores, ſed ſolummodo profeſſores, non ad ipſos pertinet, eaſdem in totum deſtruere, quod eſſet in omnibus ſuis obſeruantijs eſſentialibus, & obligatorijs diſpenſare, ſed hoc ſolummodo, vt dixi, ſoli reſeruatur ſummo Pontifici. Et hic eſt vnus ex caſibus ſibi reſeruatis, & in quibus ipſi inferiores non poſſunt, vt tradit Syluester in ſumma, *verbo caſus quæſt.* 1. *caſu.* 45. de mente Paludani in quarto.

Nota hoc valde.

Quiſnam poſſit Regulã aliquã deſtruere, ſeu in tota aliqua Regula, vt ne obliget diſpenſare.

Tertia Concluſio.

Religionũ Prælati bene poſſunt diſpenſare in obſeruãtijs Regularibus ſecundi generis cum aliquo vel aliquibus in particulari, atque ex cauſa legitima.

Si vero fiat ſermo, de diſpenſatione non in communi, ſed in particulari, Generalis Miniſter, & Religionum Prælati Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentes, iuſta exiſtente, & rationabili cauſa, bene poſſunt diſpenſare, cum aliquo Religioſo in particulari, in aliquibus, ſeu in omnibus, obſeruantijs Regularibus, & eſſentialibus ſecundi generis, etiamſi alias omnes ſuos profeſſores obligent ad mortale, dummodo non ſit aliqua ſpecialis prohibitio, per ſummum Pontificem, ſeu ipſius auctoritate ſpeciali ſtatuto facta. Hæc Concluſio, vt credo, veriſſima eſt (quidquid alij dicant) cuius & præcipuum fundamentum eſt, nam nulla hac de re, facta reperitur prohibitio, qua Generalis Miniſter, & præfati Religionum Prælati

idipſum

idipſum non poſſint facere, quinvero ex ipſo iure clare colligitur, quod (vt dictum eſt) iuſta, & rationabili interueniente cauſa, & in aliquo particulari caſu, in omnibus obſeruantijs ſupradictis, vtcumq. eſſentialibus, & obligantibus,ad mortale (exceptis tribus votis eſſentialibus) non inquam in communi, ſed in particulari,cum ſibi ſubditis poſſunt diſpenſare. Et probatur aperte, & manifeſte ex ſupradicto *cap. cum ad Monaſterium,de ſtatu Monachorum*,ex illis verbis,quæ dixit Innocent.III. *Neque æſtimet Abbas, quod ſuper habenda proprietate, poſſit cum aliquo Monacho diſpenſare,nam abdicatio proprietatis, ſicut, & cuſtodia caſtitatis,adeo eſt annexa Regulæ Monachali, vt contra eam, nec ſummus ipſe Pontif. poſſit licentiam indulgere*. In quibus verbis,quã maxime penſanda,& ponderanda ſunt illa,*nec æſtimet Abbas,&c.* quod fuit,ac ſi expreſſius diceret:Etſi tota poteſtas Monaſterij ad Abbatem pertineat (*per cap. nullam 18. quæſt.2.* quod eſt Pelagij Papæ) poſſitq. proinde Abbas,cum ſibi ſubditis in omnibus obſeruantijs, vtcumque eſſentialibus, diſpenſare, non tamen æſtimet quod diſpenſare poteſt, ſuper habenda proprietate.&c. Nam abdicatio, inquit, proprietatis, ſicut & cuſtodia caſtitatis, adeo eſt annexa Regulæ Monachali, vt contra eam nec ſummus ipſe Pontifex poſſit licentiam indulgere. Per quæ dicta verba, excipiendo prædictus ſummus Pontifex dumtaxat, prædicta tria vota eſſentialia, quæ ſunt ſtatui Monachali annexa, & vt dicitur, de eſſentia,& ſubſtantia,atque intrinſeca,& formali ratione cuiuslibet Religionis,ſeu ſtatus Religioſi,plane concedere perinde viſus eſt,quod in omnibus alijs, non ita intrinſecis, vtcumque eſſentialibus, diſpenſare poſſit Abbas, cum exceptio ſemper in iure,firmet Regulam in contrarium, & faciat formam contrariam, in omnibus, quæ non ſunt excepta, vt luculenter probat ex multis iuribus Doctiſſimus Couar.lib.2.variarum reſolution. cap.5. num.6. quam nimirum regulam, non ſolummodo dicit eſſe approbatam à Dino, quinvero ait eſſe omnium conceſſione receptam.Sed hanc eandem veritatem, & prædictam Concluſionem, libet etiam probare ex alio decreto Concil.Trident. *ſeſſione 25.cap.1.* vbi agens de votorum Regularium cuſtodia,& obſeruantia,differentiam,atque diſtinctionem facit, inter ſupradicta tria Religionis eſſentialia, & ſubſtantialia vota (obedientiam nempe, paupertatem,& caſtitatem) & alia cuiuslibet Regulæ,& Ordinis peculiaria vota,& præcepta(reſpectiue)pertinentia ad ſupradictorum obſeruantiam, necnon ad communem victum,victum,atque veſtitum .Et tandem verba faciens,de tribus votis ſupradictis, compertum eſſe dicit, quod ea, quæ ad ſubſtantiam regularis vitæ pertinent,non poſſunt per Superiores relaxari, cuius & rationem reddens, inquit. *Etenim ſi illa, quæ baſes ſunt, & fundamenta totius regularis diſciplinæ, exacte non fuerint conſeruata, & cuſtodita, totum ſtatum corruat ædificium neceſſe eſt.*Ex quibus Concilij verbis,ſic colligo argumentum:Omnia,quę non ſunt de ſubſtantia regularis vitæ, de mente Concilij, ex cauſa, per Superiores poſſunt relaxari, atque in eis diſpenſari : ſed obſeruantiæ,quæ ſunt ſecundi generis(de quibus ſupradiximus)vtcũq.eſsẽtiales,& obligatoriæ ſint,ſuoſq. profeſſores ad peccatum obligent, non tamen ſunt de eſſentia,& ſubſtantia regularis vitæ,ſiquidẽ ſine ipſis aliæ Religiones reperiri poſſunt:ergo obſeruantiæ prædictæ ex cauſa,& in caſibus particularibus, Superiorum ſubſunt diſpenſationi.Conſequentia certa,atque legitima eſt,& tenet manifeſte, per illam generalem iuris regulam ſuperius allatam,qua dicitur,quod exceptio firmat regulam in contrarium. Cui etiam noſtræ ſententiæ, & Concluſioni fauet Angel. in ſua ſumma,*verbo diſpenſatio.§.8.* & Syluester,*eodem verbo,nu. 10.quæſt.14.in 7.caſu.* Vbi dicunt,quod iuſta exiſtente, & rationabili cauſa,

Nota hoc valde.

Exceptio firmat ſemper regulã in contrariũ,& formam facit contrariã in oĩbus, quæ excepta non ſunt.

Reli-

Digitized by Google

Religionum Prælati diſpenſare poſſunt in omnibus ſpectantibus ad Regulam, exceptis tribus votis eſſentialibus, quod probant argumẽto à contrario deducto, *ex dicto cap. cum ad Monaſterium*, dicuntq; id tenere Panorm. modo id fiat debite; ita vt ſit diſpenſatio, non vero diſſipatio. Ad quod facit etiam expreſſa ſententia D.Bernardi lib. de præcept.& diſpenſ.Cuius verba ſunt, quæ ſequuntur. *Quandiu*, inquit, *cum charitate non militant ſtatuta Regulæ, immobiliter fixa ſunt. At ſi forte contra charitatem aliquando viſa fuerint, ijs dumtaxat, quibus hoc poſſe videre datum eſt, nonne iuſtiſſimum eſt, vt aliqua verba ſi expedire videbitur, vel omittantur, vel in aliud forte tempus cõmedius dimittantur?* Hæc D. Bernard. qua de re videatur D.Tho. 1.2.q.97. art.4. & P. Medina ibidem, & Magiſter Soto lib.1. de iuſtitia, & iuſt.q.7.art.7. vbi propoſita difficultate, & quæſtione, Vtrum in legibus humanis Rectores multitudinis, poſſint ex cauſa diſpenſare? affirmatiue reſpondet, vtendo prædicta diſtinctione, qua & nos vſi ſumus, de diſpenſatione facta ſuper aliqua lege, aut regula, non quidem in communi, ſed in particulari, & iuſta exiſtente, & rationabili cauſa: quod & probant multis, & validiſſimis rationibus, quas ego in præſentiarum breuitatis gratia omitto, & quia hac de re, iterum redibit ſermo in propria quæſtione, quæ extruenda à nobis eſt infra circa materiam diſpenſationis.

Circa vero obſeruantias tertij generis, quæ minoris ſunt, aut certe nullius prorſus obligationis, quid ſit dicendum, & reſpondendum, iam ex ſupradictis compertum eſt, & ſatis conſtare poteſt. Sed quia eiuſdem rei pertractatio ad leges, & ſtatuta pertinet, horum omnium reſolutio illuc vſque reſeruatur, quia de his omnibus in particulari, ſpeciales infra à nobis conſtituendæ ſunt quæſtiones.

ARTICVLVS VII.

Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſſit cum ſibi ſubditis, ſuper translatione ad alios Ordines?

AB hac difficultate breuiter me expediam, cum hac de re, in præcedenti Tomo quæſt.31. per 24. art. longiſſimum habuerim ſermonem, agendo in communi, atque in vniuerſali, de Religioſis iam profeſſis, quantum attinet ad tranſitum ad alias Religiones, vbi, ni fallor, dicta ſunt, quæ circa hanc materiam, & hoc propoſitum deſiderari poſſunt. Ne tamen in præſentiarum locus iſte intermiſſus videatur, aut difficultas ſupradicta totaliter oblita, & derelicta, & quia hoc vnum eſt ex his, quæ traduntur Generali Miniſtro, & Prælatis Regularibus prohibita, eidem difficultati breuiter, & reſolutiue reſpondeo, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Qualiter ſe debeant habere Prælati Regulares, in præſtanda licentia ad tranſeundũ ad alium Ordinem.

QVamuis de iure communi antiquo, multa fuerint ordinata, & ſtabilita circa Monachorum, atque Religioſorum tranſitum ad alios Ordines, neque facultas præſtandi licentiam ad id Superioribus, atque Prælatis olim fuerit interdicta, in quibuſdam caſibus, & cum certis quibuſdam limitationibus; hodie tamen per Conc.Trid.& per ſpeciales ſumm.Pontif.Conſtitutiones, nullus Prælatus Regularis, prædictam facultatem poteſt facere, niſi ſeruata forma ibidem contenta. Hac de re, videatur ea, quæ dicta ſunt à nobis ſupra in præcedenti Tomo q.31.& maxime art.1. & Conc.Trid. *ſeſſ.*14. *cap.*11.

Digitized by Google

cap. 11. vbi ſtatuitur, *quod nullus Religioſus, translatus de vno ad alium ordinem, ibidem ſuſcipiatur, niſi perpetuam obedientiam in clauſtro ſeruaturus, & quod taliter ſic translatus, etiamſi fuerit canonicorum Regularium, ad obtinenda ſecularia beneficia etiam curata, omnino incapax exſtat*. Videatur etiam *ſeſſ. 25. cap.* 19. eiuſdem Concilij, *vbi ſtrictè præcipitur, vt nullus regularis cuiuſcumque facultatis vigore, ad laxiorem Religionem transferatur.* Videatur etiam Motus proprius, hac de re, editus à Pio V. anno Domini 1569. pridie Idus Octob. Pontificatus ſui anno quarto, qui incipit, *Quacumque ſacrarum Religionum*, vbi generaliter, atq; vniuerſaliter reuocantur, & abolentur omnia, & quæcumque priuilegia, facultates, diſpenſationes, & indulta (præter iuris communis diſpoſitionem emanata) recipiendi, vel retinendi Fratres, Monachos, Canonicos, & alios, etiam laxiorum Ordinum profeſſores, conceſſa quibuſcumque Ordinibus, Monaſterijs, hoſpitalibus, militijs, & pijs locis, per quoſcumque Rom. Pont. ſuos prædeceſſores, & per ſeipſum. In compendijs etiam priuilegiorum regularium, habentur ad id ipſum innumera priuilegia, religionibus aliquibus in particulari conceſſa, quibus præcipitur, vt ipſorum alumni, nullatenus recipiantur. Habentur, *verbo Apoſtata, & verbo obedientia, & verbo obſeruantes Fratres, & verbo recipere Fratres, ſeu tranſire ad alios Ordines*, de quibus omnibus in particulari innumera diximus ſupra.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſſit cum ſibi ſubditis, in voto Hieroſolymitano, Sancti Iacobi, & viſitandi limina SS. Apoſtolorum Petri, & Pauli, & S. Mariæ Lauretanæ?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Concluſio.

GEneralis Miniſter de iure communi, diſpenſare non poteſt in ſupradictis votis, atque in alijs ſpecialiter ſummo Pontifici reſeruatis. Hæc Concluſio eſt expreſſa Syluestri, *verbo caſus q. 1. caſu* 11. & Nauar. in ſuo Manua. cap. 12. nu. 75. vbi inquit, quod ſolus Papa, vel qui poteſtatem ab ipſo peculiarem habet, diſpenſare poteſt, ſuper quinque votis, ſcilicet ſuper voto perpetuæ continentiæ, religionis, peregrinationis in Hieruſalem, vel in Romã, ſeu ad ſanctum Iacobum Compoſtellanum, quibus, & de nouo additum eſt votum viſitandi Sacellum, dictum S. Mariæ Lauretanæ, & dicit, quod quamuis nullus textus reperiatur expreſſus, quo omnia iſta vota ſoli Papæ reſeruentur, præter votum Hieroſolymitanum, *per cap. ex multa, de voto, iuncta Gloſſa ſingulari, verbo incumbit*, quinimmo neque hoc, quando ex deuotione fit, & non in ſubſidium Terræ ſanctæ, ſecundum Panorm. *in d. cap. ex multa*, ſecundum tamen ſtylum Romanæ Curiæ, omnia hæc ſunt ſummo Pontifici reſeruata, vt ſatis colligitur ex extrauag. Sixti IV. *in cap. etſi Dominici, de pœnit. & remiſſion.* Idem etiam dicit Syluester, vbi ſupra, & addit dictus Nauar. quod qui inferior Papa, ab aliquo iſtorum votorum tentaret abſoluere, præterquamquod peccaret mortaliter, pœnam etiam excommunicationis incurreret, ſecundum aliquos per ſupradictam Extrauag. quod quidem ille credit non eſſe verum, niſi in illis tantum, qui ex facultate, vel conceſſione eiuſdem Papæ Sixti IV. abſoluuntur, quoniam de his tantum ipſa

Religionũ Prælati de iure cõi diſpenſare non poſſunt in voto Hieroſolymitano, & S. Iacobi, & viſitandi limina Apoſtolorum.

Nota.

loquitur, quod probat ex Sylueſtro, *verbo excommunicatio. 7. caſu 31.* & ex Angel. *eodem verbo excommunicatio. 5. §. 31.* & tandem ſubdit,quod in cæteris alijs votis,omnes Prælati inferiores, vtpote Epiſcopi,& qui poteſtatem, & iuriſdictionem Epiſcopalem habent, poſſunt diſpenſare, quamuis Panorm. *in cap. propoſuit, de conceſſione præbend.* ſolam commutandi poteſtatem illis tribuat,atque concedat,quod (inquit) non eſſe verum,propter ea,quæ idem Panorm. docuit, *in cap. 1. de voto*, à quo in præſentiarum conſulto abſtineo, cum etiam hac de re,infra ſpecialem facturi ſimus quæſtionem.Solummodo in calce,atque fine huius articuli libuit aduertere, quod ſupradicta omnia ſunt vera,non de iure communi ſolummodo,verum etiam de iure ſpeciali, nam hucuſque nullum eſt viſum ſpeciale priuilegium, Regularibus conceſſum, ad diſpenſandum cum ſibi ſubditis in ſupradictis votis, verum eſt tamen, quod poterunt patria poteſtate illis irritare, votum cuiuſcumque peregrinationis, de quo agemus infra in ſpeciali quæſtione,circa votorum diſpenſationem, commutationem,vel irritationem.

ARTICVLVS IX.

Vtrum Generalis Miniſter, poteſtatem habeat concedendi ſibi ſubditis,licentiam veniendi contra iuramentum licitum?

Hic etiam vnus eſt ex caſibus, qui communiter dicuntur etiam ſummo Pont. reſeruati, de quo agit Syluester, *verbo caſus q. 1. caſu. 12.* Cui difficultati breuiter, ac reſolutiue reſpondeo, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Religionũ Prælati nõ poſſunt licentiam præſtare ſibi ſubditis, veniendi contra iuramẽtum licitum.

GEneralis Miniſter,non poteſt facultatem concedere ſibi ſubditis,veniendi contra iuramentum licitum. Hæc Concluſio eſt Sylueſtri, vbi ſupra, & probat eam, *per cap. venientes, de iureiurand.* dicitq. prædictum caſum,eſſe ſpecialiter ſummo Pontifici reſeruatum, non ſolum quando certo ſcitur, iuramentum eſſe licitum,verum etiam, quando eſt dubium, an ſit licitum, quod probat, *ex cap. venerabilem, de electione, §. idem etiam.* Et addit Sylueſter, quod nec ipſe Papa ſine rationabili cauſa,idipſum debet facere, aut licentiam cuipiam concedere, veniendi contra iuramentum licitum. Multa hac de re, forent dicenda, quæ breuitatis cauſa à me in præſentiarũ omittuntur, videatur ſupradictus Sylueſt. loco citato, *& verbo iuramentum. 3. q. 7.* vbi quærit, Vtrum inferior Papa iuramentum poſſit interpretari? *& verbo iuramentum. 4. q. 14. & 15.* vbi quærit,vtrum obliget iuramentum,quando mandatum legis, aut Superioris contrarium vult? & an etiam obliget, quando factum eſt in alterius præiudicium? quæſt. etiam 16. in eodem loco quærit, vtrum obliget quando factum eſt contra legem poſitiuam,aut contra ſtatutum? quibus omnibus in locis ad hoc propoſitum dicuntur plura maxime notatu digna, & etiam *verbo iuramentum 5. num. 2. 3. & 4.* vbi quatuor famoſiſſimas quæſtiones proponit, circa hanc materiam; Prima,an liceat iuramento propria auctoritate contrauenire? Secunda, an iuramentum poſſit diſpenſari, aut abſolutio ſuper eo impendi? Tertia, an hoc ipſum Epiſcopus facere poſſit? Et tandem quarta, qualiter Papa ab Epiſcopo differat in iuramenti diſpenſatione? quæ omnia maxime erant tractatu digna, niſi breuitati ſtuderem, & aliarum rerum deſiderium me aliò auocaret,

caret, quam ob cauſam, & quia iſthæc non tam ſunt Regularium propria, quam omnium communia, ab his in præſentiarum conſulto ſuperſedeo.

ARTICVLVS X.

Vtrum Generalis Miniſter, poſſit abſoluere ſibi ſubditos, à caſibus ſpecialiter ſummo Pontifici reſeruatis, etiam à contentis in Bulla Cœnæ Domini, & ab interdicto, & ſuſpenſione à diuinis?

PRo huius Articuli intelligentia, præmitto, ex Nauar. in ſuo Manu. c.27. num.254. quod caſus reſeruatus, eſt peccatum, cuius abſolutio iure humano eſt prohibita presbytero, qui ſtando in ſolo iure diuino, ab omnibus peccatis poſſet abſoluere, iuxta illud Ioan.20. *quorum remiſeritis peccata.* &c. vt late probat idem Nauar. *in cap. placuit, de pœnit. diſt.6. nu.2.11. & 17.* Ex quo infert, aliud eſſe caſum reſeruatum, aliud vero cenſuram, quæ eſt ipſius peccati pœna, prout latius explicat ipſe, *in eodem cap.27.* dicti Manual. nu. 1. & nu. 151. & 164. quibus in locis agit, de Eccleſiæ cenſuris, quæ ſunt excommunicatio, ſuſpenſio, à diuinis, & interdictum, quorum quodlibet eſt pœna, correſpondens alicui ſpeciali culpæ, ac tandem ſubdit, quod nullus eſt caſus Papæ, ſeu ſummo Pontifici reſeruatus, cui non ſit annexa aliqua cenſura, vt etiam tenet D. Antoninus 3. p. tit. 2. cap. 11. *verbo caſus*, quo fit, vt bulla, quæ concedit facultatem abſoluendi à caſibus Papalibus, perinde videatur concedere poteſtatem abſoluendi, ab omnibus cenſuris Papæ reſeruatis, nempe excommunicatione, ſuſpenſione à diuinis, atque interdicto, quod non eſt verum in caſibus reſeruatis Epiſcopis, prout ibidem ſupradictus Nauar. dicit, rationem differentiæ reddens. Quo præmiſſo notabili, quæritur in præſentiarum, vtrum Generalis Miniſter, ſtando in iure communi, poteſtatem, & facultatem habeat, abſoluendi ſibi ſubditos à caſibus Papæ reſeruatis, & caſu, quo id non habeat de iure communi, an ſaltim illam habeat & poſſit id, ex aliquo priuilegio ſpeciali facere? Cui difficultati, reſpondetur per ſequentes Concluſiones.

Quidnã ſit caſus reſeruatus.

Prima Concluſio.

A Caſibus Papæ reſeruatis, & contentis in Bulla Cœnæ Domini, & ab interdicto, & ſuſpenſione à diuinis, ſecluſo priuilegio, nullus omnino abſoluere poteſt. Hæc Concluſio eſt omnium Doctorum communis. Et eam tenet expreſſe Sylueſt. *verbo caſus, caſu.33.* vbi inquit, quod ſolus Papa abſoluit, à ſententijs excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, per iuris conſtitutiones, vel ſpecialem Extrauagantem ſibi reſeruatis. Quod etiam dicit, & tenet Nauarr. in ſuo Manuali cap. 27. numero 72. agendo ſpecialiter de excommunicationibus Papæ reſeruatis, per Bullam Cœnæ Domini, ſeu aliter à iure, vbi & ad literam ponit omnem ſupradictam Bullam Cœnæ Domini, atque in fine, poſt alia, inquit Pontifex: *A quibus ſententijs nullus per alium, quam per Romanum Pontificem, niſi in mortis articulo conſtitutus abſolui poſſit, neque etiam tunc, niſi ſuffi[c]ienti cautione præſtita, de ſtando ſacræ Romanæ Eccleſiæ mandato, & ſatisfaciendo parti etiam prætextu Confeſſionalium, ſeu quarumuis facultatum, quibuſuis perſonis, cuiuſcumque præeminentiæ, & quibuslibet Collegijs, & Ordinibus, etiam militiarum conceſſarum à nobis, vel à prædicta ſede, ac cuiuſuis Concilij generalis canonibus, &c.*

A caſibus Papæ reſeruatis, ſecluſo priuileg. nullus omnino abſoluere põſt.

Nau. in Man. c.27. nu.72.

illos autem, qui contra tenorem præſentium, talibus abſolutionis beneficium impendere de facto præſumpſerint, excommunicationis ſententia innodamus, eiſque prædicationis, lectionis, adminiſtrationis Sacramentorum, & audiendi confeſſiones officia interdicimus, denunciantes eiſdem grauius contra eos ſpiritualiter, & temporaliter proceſſuros, & quidquid egerint, nullius ſit roboris, vel momenti. Hæc in ſupradicta Bulla.

Sed loquendo de iure ſpeciali, atq; ex priuilegio, difficultas eſt, An aliqua fuerint olim priuilegia, Prælatis Regularibus conceſſa, quibus ſibi ſubditos abſoluere poſſent, à caſibus etiam Papæ, & ſummo Pontifici reſeruatis? de quo ſit ſecunda Concluſio.

Secunda Concluſio.

Aliqua fuerũt olim priuileg. quibus Regulares abſolui à caſibus Papæ reſeruatis poterant à ſuis Prælatis.

Nota pro ſuſpẽſione, atque interdicto.

Monu. ord. 1. imp. f. 57. & 2 f. 140. cõc. 36. & 319 & refertur in Cõpend. verb. ab ſol. ord. quoad Fratres. §. 7.

Quoad Fratr. Prædi. Monu. ord. 21. impr. f. 236. conceſſ. 548. & refer. in Cõp. verbo ſupra quoad Carmel. Mon. ord. 2. impr. f. 180. conc. 432 & refertur in Cõp. ver. ſupr.

Aliqua referuntur, olim fuiſſe priuilegia, Prælatis Reg. conceſſa, quibus ſibi ſubditos abſoluere poterant, à caſibus Papæ reſeruatis, ſaltim ab his, qui continentur in iure, ſeu ponuntur in ſpecialibus Extrauagantibus, ſiue conſtitutionibus, atque ab interdicto, & ſuſpenſione à diuinis. Hæc Concluſio non aliter poteſt probari, quam adducendo, & referendo ſupradicta priuilegia, & in primis Clemens IV. *Conceſſit, vt Generalis, & ſinguli Prouinciales Miniſtri, Ordinis Minorum, & eorum Vicarij, ac etiam Cuſtodes, in Prouincijs, & Cuſtodijs ſibi commiſſis, Fratribus ibidem conſtitutis, necnon Fratribus alijs eiuſdem Ordinis, interdum ad eos declinantibus, vndecumque abſolutione, & diſpenſatione indigentibus, ſiue priuſquam intrauerint ordinem, ſiue poſt, in caſibus exceſſerint, pro quibus excommunicationis, vel interdicti, aut ſuſpenſionis incurrant ſententias à iure, vel à iudice generaliter promulgatas, & huiuſmodi ſententijs innodati, aut in locis ſuppoſitis interdicto, diuina officia celebrantes, vel ſuſcipientes ordines ſic ligati, notam irregularitatis incurrerint, abſolutionis, & diſpenſationis beneficium valeant impartiri, niſi adeo fuerit grauis, & enormis exceſſus, quod ſint ad ſedem Apoſtolicam merito deſtinandi, ac ſimiliter conceſſit, quod Fratres, quos Generales, & Prouinciales Miniſtri, & eorum Vicarij, ac etiam Cuſtodes in proprios habuerint Confeſſores, poſſint eis abſolutionis, & diſpenſationis beneficium impartiri.* Habetur dicta conceſſio in Monumentis Ordinis. Circa quod priuilegium notandum eſt, quod in eo, generalis conceditur facultas, abſoluendi à qualibet excommunicatione generaliter, atque ab interdicto, & ſuſpenſione à diuinis, & diſpenſandi in omni irregularitate.

Nota hoc valde.

Monu. ord. 1. imp f. 59 & 2. f. 143. conc. 345. & refertur in comp. ver. ſup. §. 13

Similem conceſſionem habent Fratres Prædicatores, niſi quod ſua extenditur ad Priores Conuentuales. habetur in Monum. Ordinis. Idem habetur quoad Carmelitas in eiſdem Monum. Et referuntur hæc priuilegia in Compend. *verbo abſolutio Ordinaria quoad Fratres.* §. 7. vbi in fine dicit Collector, quod caſus, pro quibus Fratres ad ſedem Apoſtolicam ſunt meritò deſtinandi, ſpecificantur à Sixto IV. & ponuntur ab ipſo infra eodem verbo. §. 13. vbi dicit, quod Sixtus IV. circa literas Clement. IV. ſuprapoſitas, quibus conceſſerat Miniſtris, Vicarijs, & Cuſtodibus Fratrum Minorum facultatem abſoluendi, & diſpenſandi Fratres eiuſdem Ordinis, niſi talia perpetraſſent, propter quæ eſſent merito ad ſedem Apoſtolicam deſtinandi, declarauit, *dumtaxat eſſe ad ſedem Apoſtolicam merito deſtinandos, hæreticos relapſos, ſciſmaticos, & qui literas Apoſtolicas falſificaſſent, aut ad infideles prohibita detuliſſent, ſed in reliquis omnibus etiam ſimoniæ prauitate irretitis, poſſe per illos, quibus id ipſũ conceditur abſolutionis, & diſpenſationis beneficium, iuxta caſuum exigentiã impartiri.* habetur expreſſe in Monu. Ord. Circa quã cõceſſionem aduertit Collector ea, quæ diximus ſupra quæſt. 7. art. 3. de reuocatione ſupradicti priuilegij,

Et om-

& omnium ſimilium per nouum proceſſum Bullæ Cœnæ Domini, quæ quotannis prædicatur, cum noua reſeruatione omnium caſuum; qui in ipſa continentur, quod dixit, ad propoſitum de abſolutione ab hæreſis occulto crimine. Præter ſupradictum priuilegium Clement. IV. olim conceſſum nobis Fratribus Minoribus, Prædicatoribus, & Carmelitanis, explicatum, & declaratum per ſupradictum Sixtum IV. fuit, & ad id etiam aliud, Leonis X. *Quo conceſſit, generalibus ſingulorum Ordinum Mendicantium, & eorum Vicarijs, ac etiam illis, quibus ipſi Generales duxerint ſpecialiter committendum, vt poſſint abſoluere ſuos ſubditos (reſpectiue) ab omnibus, & ſingulis caſibus, & cenſuris ſecundum conceſſiones, & declarationes Sixti IV. & Iuly II. & aliorum Romanorum Pontificum, non obſtantibus reuocationibus, reſtrictionibus, reſeruationibus, conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, nuper in Lateranenſi Concilio, vel alias quomodolibet factis, vel ſi in poſterum fierent.* Habetur hoc priuilegium in ſupplement. priuileg. Ordinis, & refertur in Compen. Mendicantium, *verbo abſolutio ordinaria quoad Fratres. §. 25.* Præter ſupradicta priuilegia, fuit aliud Martini V. conceſſum viuæ vocis oraculo, Priori Monaſterij S. Benedicti Valliſoletani, *vt in foro conſcientiæ poſſet abſoluere Monachos ab omni excommunicationis ſententia, etiamſi talis eſſet, quam ipſe ſummus Pontifex reſeruare conſueuit. Et cum eis ſupra omni irregularitate valeat diſpenſare, etiam in illis caſibus, in quibus Papa ſibi vicem reſeruat, in morte videlicet, & in membrorum truncatione, & enormi ſanguinis effuſione, dum tamen aliquid horum trium non ſit notorium, & propter ſcandalum.* Refertur in Compendio priuileg. *verbo abſolutio ordinaria quoad Fratres.* §. 40 vbi dicit Collector, quod quamuis dicta conceſſio, primo facta fuerit ſoli Priori, ſeu Abbati Monaſterij S. Benedicti Valliſoletani, poſtea tamen extenſa, ſeu communicata fuit, omnibus Prioribus, vel Abbatibus aliorum Monaſteriorum, per priuilegium communicationis eiuſdem Ordinis, quod refertur ab ipſo in eodem Compend. *verbo communicatio priuilegiorum.* §. 34. quam conceſſionē dicit, ſe ipſum vidiſſe ſub ſigillo authentico, in præfato Conuentu Valliſoletano, & inde ſupradicta fideliter extraxiſſe. Sed aduertit ibi ſupradictus Collector, vt ſupra, quod dicta conceſſio non etiam ſe extendit ad caſus, & cenſuras, qui in Bulla Cœnæ continentur, propter rationem ſuperius dictā, & à ſe poſitam in eodem loco. §. 13. Circa quam Collectoris ſententiam, & opinionem, & circa prædicta priuilegia, ſpecialiter pro Religioſis conceſſa, quibus Religionum Prælati, abſoluere poterant ſibi ſubditos, etiam à caſibus Papæ, ac ſummo Pontifici reſeruatis, quinvero & contentis in Bulla Cœnæ Domini, exceptis ſupradictis, an cenſeantur, atque cenſeri debeant reuocata, & annullata, per annualem publicationem prædictæ Bullæ, aut vero per generalem priuilegiorum quorumcūq. reuocationem, factam à Clemente VIII. de qua plura diximus ſupra, in primo Tomo q. 46. art. 2. nihil ſe ſe offert in præſentiarum dicendum de nouo, præter ea, quæ ibidem dicta ſunt, & in art. 3. 4. & 5. vbi hac de re, latiſſime egimus. Videatur etiam in hoc Tomo. quæſt. 7. art. 3. vbi concludendo diximus, nolle nos iudicis officium hac in re agere, & quod aliorum ſit iudicium, ſeu potius conſulatur Sanctiſſimus D.N. & Illuſtriſſimi Cardinales. Et hactenus de iſto Articulo.

Suppl. fol. 27. conc. 89. & refertur in Cōp. verbo abſolu. ordin. quoad Fratres. §. 25

Digitized by Google

QVÆSTIO X.

De alijs ſpectantibus ad iuriſdictionem, auctoritatem, & poteſtatem ſupradicti Generalis Miniſtri in ſibi ſubditos, & ad obedientiam illi debitam, & ad depoſitionem ipſius, cum deliquerit, ſeu viſum fuerit non expedire, & ſubrogationem alterius, in ſeptem Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Fratres Minores ſpeciali ratione, atque ſtrictiori obligatione, quam alijs quibuſcumque Prælatis, Generali Miniſtro teneantur obedire?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Obedientia Generalis Miniſtri, noſtri ordinis Minorum ſtrictior eſt, & maiori vinculo obligat, quā aliorū quorūcūq. Prælatorum.

OBedientia Generalis Miniſtri, in noſtro ſacro Minorum Ordine, arctior eſt, atque maiori, & ſtrictiori vinculo obligat, quam aliorum Prælatorum quorumcumque. Hæc Concluſio eſt expreſſa Doctiſſimi Patris Fr. Antonij de Corduba, in expoſitione noſtræ Regulæ, cap. 8. quæſt. 1. vbi tractans illa verba eiuſdem Regulæ, qua vniuerſi Fratres præcipiuntur, vnum de Fratribus iſtius Religionis habere ſemper Generalem Miniſtrum, & ſeruum totius fraternitatis, & quod ei teneantur firmiter obedire, dicit hoc eſſe maxime obligatorium ex vi regulæ, quamuis non computetur inter alia obligatoria ipſius, vt diſtinctum ab alijs, quia includitur in alio præcepto obligatorio, poſito in eadem regula cap. 10. quo cunctis ſubditis firmiter præcipitur, vt obediant ſuis Miniſtris, in omnibus, quæ promiſerunt Domino obſeruare, & non ſunt contraria animæ, & regulæ noſtræ. Dicit etiam quod nihilominus fit ibi mentio de obedientia Generalis Miniſtri, repetiturque hoc præceptum iterum atque iterum, in dicta Regula, vt fieret liquidum, atq; perſpicuum, eidem obediendum eſſe fortius, firmiuſque, quām cæteris alijs Prælatis Ordinis, tamquam ſummo totius nſæ Religionis Capiti, verba ſunt expreſſa ſupradicti Patris Corduba. Quæ autē ſint illa, in quibus Fratres ſubditi, prædicto Generali Miniſtro, ac alijs Religionum Prælatis teneantur obedire, ſatis explicatur, per illa verba, quibus dicitur, quod generaliter in omnibus, quæ promiſerunt Domino obſeruare, & non ſunt contraria animæ, & regulæ noſtræ. Circa quæ verba, ac debitam Prælatorum obedientiam, multa forent dicenda, niſi ea de re, in præcedenti Tom. quæſt. 26. longiſſimum habuiſſemus ſermonem, agendo de Religioſis profeſſis, quantum attinet ad votum obedientiæ & obligationem ſtrictiſſimā, quæ ex huiuſmodi voti profeſſione reſultat, vbi per duodecim continuos Articulos, latiſſime egimus de dignitate, & excellentia obedientiæ, atque in particulari de omnibus, in quibus ſubditi tenentur, aut non tenentur, ſuis Prælatis, & Superioribus obedire, in his, quæ ſunt iuxta regulam, aut vero ſupra ipſam, vbi etiam explicauimus, quænam præcepta dicantur eſſe contraria animæ & regulæ noſtræ, & omnia, quæ ad hoc propoſitum ſpectant.

ARTI-

ARTICVLVS II.

Vtrum Generalis Miniſter per ſeipſum, & ſine conſilio Patrum, atque Prælatorum Ordinis, ſtatuta, ſeu Conſtitutiones aliquas, poſſit efficere?

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentem Concluſionem.

Prima Concluſio.

PRohibitum eſt Generali Miniſtroq;, in noſtro ſacro Minorum Ordine, vt ſine conſenſu Generalis, aut Prouincialis Capituli, per ſeipſum ſtatuta, aut Conſtitutiones aliquas poſſit efficere, quæ vim legum habeant, aut in poſterum cæteros obligare poſſint. Hæc Concluſio habetur expreſſa in noſtris Generalibus conſtitutionibus Toletanis, ſeu Barchinonenſibus Toleti reformatis, vbi hoc expreſſe cauetur, atque vt res certa, & indubitata ibidẽ declaratur. Dicitur tamen, quod poterit Generalis Miniſter in toto Ordine, & Prouincialis in ſua Prouincia, ſiue diſtrictu, ſi ſibi opus viſum fuerit, aliqua præcepta ponere, quæ vim, & robur habebunt obligandi, pro tempore Prælati ipſa ſtatuentis; conſulitur autem, vt idipſũ non paſſim fiat, & vt caueant Prælati in Capitulis à multiplici legum conſtitutione, & à nimia præceptorum, atque cenſurarum impoſitione, vt non multiplicitas contemptum pariat, & vt euitetur imminens periculum tranſgreſſionis, atque obliuionis ipſorum. Sed aduerto, quod conſtitutiones prædictæ, ſi quæ à Generali Miniſtro per ſe ipſum, & ſine maiori conſenſu Generalis Capituli, aliquando fierent, ſeu à Miniſtro Prouinciali ſine conſenſu ſui Prouincialis Capituli, non dicentur leges, aut ſtatuta, nec legum, aut ſtatutorum vim, & robur habebunt, ſed præceptorum dumtaxat, ac particularium quarundam conſtitutionum, ſiue mandatorum: inter quæ, & illa, hoc verſatur diſcriminis, quod ſtatuta rite, ac recte ſemel edita, & approbata, fixa ſunt, & firma, atque permanentia, obligantq. in poſterum ſucceſſores etiam poſt mortem prædictorum Prælatorum Generalium, ſiue Prouincialium, ad ipſorum obſeruantiam, & executionem; at vero mandata, & præcepta, ſtatim ſpirant per mortem illa facientium, atque terminationem ſuorum officiorum.

Generalis Miniſter per ſeipſum, & ſine conſenſu Gen. aut Prouin. Capituli, non põt ſtatuta, aut Cõſtitutiones cõdere, quæ vim legis habeãt.

Conſtitutiones Generales Barchinon. Toleti refer. c. 8. § de conſtitutionib.

Gen. Miniſter põt facere aliqua mandata, quæ pro ſuo tẽpore obligent, idemq. facere poteſt Miniſter Prouincialis in ſua Prouincia.

Secunda Concluſio.

Etiam ſupradicta præcepta, atque mandata, Generalis Miniſter efficere non debet, ſine conſilio aliquorum ſaltim Patrum, præſertim in caſu, quo præcipienda ſunt aliqua ardua, & difficilia. Hæc Concluſio eſt etiam certa, & multum iuri communi, & rationi naturali conſona, quæ & probari poteſt ex multis iuribus. Sed probatur in primis exemplo Dei Opt. Max. qui quantumuis ſupremus Iudex ſit, ſummus, abſolutus, atque independens ab aliquo in cunctis ſuis operibus & cõſilijs, quo tamen omnia, iuxta Sapientis dictum congrue ac ſuauiter, immenſa, atque infinita ſua ſapientia diſponat, quidquid in rebus ordinario modo operatur, nonniſi per cauſas ſecundas, atque cum ipſarum miniſterio id ipſum efficit, tamquam per inſtrumenta quædam, quibus quaſi adiuuari vult; quo fit, vt omnia perfectiſſime, atque prudentiſſime, attingat, vt dicitur, à fine vſque ad finem for-

Etiã ſupradicta mandata à Generali, ſiue Prouincialibus Miniſtris, fieri nõ debent ſine aliquorum Patrum conſilio.

Sapien. 8.

Nota hoc valde.

titer. Quem in omnibus, ſed in hoc quammaxime, Generalis Miniſter, & Religionum cuncti Prælati debent ſequi, atque imitari, nihil omnino ſtatuentes ſine aliquorum Patrum conſilio, quorum opera, & induſtria in ſuis adminiſtrationibus adiuuĕtur. Facit etiã ad hoc, ꝙ dixit Salomon Prou. 14. quod. Ibi eſt ſalus, vbi multa conſilia: id quod & Chriſtus Dominus olim in Euangelio, exemplo ſuo nos docuit, qui cum ſapientia eſſet plenus, quinvero, & ipſa ſapientia Dei Patris, à ſuis etiam proprijs diſcipulis interdum conſilium expoſtulauit, vt habetur Ioannis cap. 6. & in multis alijs locis, quo facto, de petendo, atque expoſtulando conſilio, maxime in rebus arduis, & difficillimis, qualis fuit ſaturatio quinque millia hominum, quamuis alias ipſe ſciret, quid eſſet facturus, mirificum cunctis tradidit exemplum. Sed præterea probatur, & confirmatur ſupradicta Concluſio, exemplo omnium fere ſummorum Pontificum, qui ſemper, ſed maxime in rebus arduis, & difficillimis, omnino nihil ſine conſilio operantur, ordinant, atque ſtatuunt, vt facile videre licebit, ex eorum Cŏſtitutionibus, in quibus fere ſemper frequentia reperientur verba, *de conſilio noſtrorum Fratrum Cardinalium, &c.* Exemplũ quidem magnũ, atq; mirabile, à cunctis tã Prælatis, quã Iudicibus, atque Superioribus (vtcumque grandibus) imitandum. Præterea ſtudere debent ſummopere omnes Prælati Generales & Superiores, in efficiendis, atque multiplicandis conſtitutionibus, vt non ſint nimium faciles, & procliues, ſed omne ipſorum ſtudium verſetur, in procurando, vt quæ ſemel recte ordinata, & ſtatuta ſunt, inuiolabiliter obſeruentur, atque exſecutioni tradantur, exemplo eorumdem ſummorum Pontificum, quorum vſus ordinariæ poteſtatis, nihil omnino aliud eſſe videtur, quam procurare, vt re & opere ſeruentur, quæ ſemel ſacri Canones, aliorumq. Pontificum decreta, & iuris conſtitutiones, determinarunt, & declararũt, vt habetur *in c. cum dilectis, de dolo, & contumacia, & in cap. cum nobis olim, in fine de electione.* Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS III.

Vtrum Generalis Miniſter, per ſe ipſum ſolum, ſtatuta in Capitulis Generalibus ſemel facta, poſſit immutare, aut derogare?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem concluſionem.

Prima Concluſio.

Gen. Miniſter per ſeipſum, nõ põt ſtatuta generalia immutare, quæ Auctoritate Apoſtolica ſunt facta, neque in ipſis diſpenſare ſine Papæ licẽtia ſpeciali

LOquendo de ſtatutis generalibus, in quibus etiam continentur cõſtitutiones Apoſtolicæ, ſeu Apoſtolica auctoritate factæ, ſine eiuſdem ſedis Apoſtolicæ ſpeciali licentia, Generalis Miniſter, in ipſis non poteſt diſpenſare, ſeu illa vllo modo immutare. Hæc Concluſio habetur expreſſa in noſtris conſtitutionibus generalibus Toletanis cap. 8. §. de diſpenſatione earumdem conſtitutionum, quæ Deciſio, & conſtitutio, nimium eſt iuri conſona, & decretis ſacroſancti Conc. Trid. quod nuperrime, *ſeſſ. 25. cap.* 18. hac de re agens, decreuit, & ſtatuit, *quod ſacri canones exacte, & indiſtincte ab omnibus obſeruentur, quodq. ſi quando vrgens neceſſitas, iuſta ratio & maior quandoq. vtilitas expoſtulauerint, vt in aliquo caſu cum aliquibus diſpenſetur, id cauſa cognita, ac ſumma maturitate fiat, per illos ad quos diſpenſatio pertinebit, aliterq; facta diſpenſatio ſubreptitia cenſeatur.* Et eadem prorſus verba apponuntur in noſtris conſtitutionibus, loco ſupracitato, vbi hoc ipſum ſtricte cauetur.

Secun-

Secunda Concluſio.

IN cæteris Conſtitutionibus, quæ præciſe à noſtra Religione ſunt conditæ, Generalis Miniſter etiam prohibetur diſpenſare, niſi in ſcriptis, & cum conſilio Diſcretorum Patrum Prouinciæ alicuius. Hæc etiam concluſio habetur expreſſa in dictis Conſtitutionibus, loco ſupra citato, vbi & additur, quod dicta diſpenſatio non ſuum ſortiatur effectum, quouſque fuerit ſubſcripta, & ſigillo autentico munita, & quod aliter facta nullius ſit effectus, roboris, atque momenti. Circa quam concluſionem eſt notandum, vt aduertit doctiſſimus Pater Corduba, in expoſitione noſtræ Regulæ, cap. 8. quæſt. 3. quod ſecundum quattuor Magiſtrorum, atque Hugonis, & aliorum expoſitionem, id quod de conſenſu Superiorum, nempe Vocalium, & inferiorum per compromiſſum, in Capitulo Generali noſtri Ordinis generaliter fuerit ordinatum, & maxime ſi fuerit per Papam approbatum, & præſertim tangens ad Regulæ noſtræ puritatem, ſeu in quo ſit ordinatio, aut limitatio poteſtatis Miniſtri generalis, nullo modo poteſt infirmari, aut immutari per eundem Generalem Miniſtrum, ſine aſſenſu, & conſenſu Capituli generalis, ſeu maioris partis, quod etiam expreſſe habetur in alia expoſitione noſtræ Regulæ, quæ dicitur, Serena conſcientia. quæſt. 90. atque in Conſtitutionibus Martini V. & in alia expoſitione, quæ communiter circumfertur ſine titulo. Hoc etiam tenet dictus Pater Corduba, ac dicit eſſe verum, tunc vel maxime, quando conſtat, quod talium ſtatutorum mutatio, non eſt relicta arbitrio ſupradicti Generalis Miniſtri, ſine præfato aſſenſu, & cõſenſu Capituli generalis, ꝙ aſſerit noſtræ Regulæ quãmaxime eſſe conſentaneũ, nam ex quo Regula ponit abſolutionẽ Generalis Miniſtri, in iudicio, & poteſtate Capituli generalis, iuxta ea, quæ inferius ſunt dicenda, & expreſſe cõtinentur in dicto cap. 8. manifeſte, inquit, ſequitur, atque colligitur, quod Regula præponit generale Capitulũ Generali Miniſtro, ac proinde, quod plus tenemur obedire Capitulo generali, atque ſtatutis ab ipſo factis, quam prædicto Generali Miniſtro. Hæc prædictus Pater Corduba, & expoſitio ſine titulo. Vnde in tabula 5. Miniſtri Generalis, habetur, quod poteſtas ipſius, & cæterorum Prælatorum, poteſt per Capitulum generale coarctari, id quod eſſe rationi conſonum, patet ex dictis, & ex quotidiana practica generalium Capitulorum comprobatur.

In alijs Conſtitutionibus, quæ præceſſerũt Religionis ſtatuta, poteſt generalir Miniſter diſpenſare, ſed id fieri non debet, niſi in ſcriptis, atque de conſilio Patrũ, ſiue Diſcretorum Prouinciarum.

Nota hoc valde, quod poteſtas generalis Miniſtri, poteſt per Capitulo generali limitari, & coarctari.

Tertia Concluſio.

In caſu ſpeciali, iuſta exiſtente, & rationabili cauſa, licitum eſt generali Miniſtro, cum conſilio Diſcretorum Prouinciæ pœnas in noſtris Statutis generalibus poſitas commutare, atque etiam mitigare. Hæc concluſio etiam habetur in dictis Conſtitutionibus, in fine. Vbi additur, quod ſi ex eorum remiſſione ſoluatur Ordinis diſciplina, accuſentur, poteruntq. ea de re accuſari, in Capitulo generali. Et additur etiam quod ſi quos ipſi Prælati, Fratres inuenerint diſcolos, & contumaces, eoſdem poterunt grauioribus pœnis cogere, quam ſint in noſtris generalibus Conſtitutionibus taxatæ, & conſtitutæ, cum conſilio aliquorum Diſcretorum Patrum Prouinciæ.

In caſu ſpeciali, & iuſta exiſtente, & rationabili cauſa, licitũ eſt generali Miniſtro, cũ conſilio Diſcretorũ Prouinciæ pœnas in noſtris generalibus Conſtitutionibus appoſitas commutare, aut etiã mitigare.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Generalis Miniſter, ex officio teneatur totum Ordinem viſitare?

DIfficultas præſentis Articuli, in duplici ſenſu poteſt intelligi, atque inueſtigari, primo, An teneatur ad viſitationem faciendam, ex vi

noſtræ

Digitized by Google

noſtræ Regulæ, per illa verba, quæ ponuntur in cap.10. vbi dicitur, quod Fratres, qui ſunt miniſtri, & ſerui aliorum Fratrum, viſitent, & moneant Fratres ſuos, humiliter, & charitatiue corrigant eos, non præcipientes eis aliquid, quod ſit contra animam ſuam, & Regulam noſtram. Secundo, an ſaltem teneantur ad id, ex iure diuino, & naturali, qua ratione ſunt Paſtores, atque Prælati, aſtringunturq. proinde viſitare ſuas oues? Circa primum ſtatuitur prima conclusio.

Prima Concluſio.

Generalis Miniſter noſtri Ordinis, ex officio ſuo, atq. ex vi noſtræ Regulæ, non tenetur ex præcepto totũ Ordinem viſitare, ſeu aliquã ipſius parte, ſed tantum de conſilio.

GEneralis Miniſter ex officio ſuo, atque ex vi noſtræ Regulæ, non tenetur ex præcepto, viſitare totum Ordinem, nec vero aliquam ipſius partem, niſi tantum ex conſilio. Hanc concluſionem tenet expreſſe P. Corduba ſupra cap.10. noſtræ Regulæ, quæſt.1. & eamdem ſententiam tenet Diuus Bonauentura, qui explicando ſupradicta verba noſtræ Regulæ, *Fratres, qui ſunt Miniſtri,* &c. dicit, quod loquitur ſpecialiter cum Miniſtris Prouincialibus, quinvero addit, quod nec ipſis ex vi Regulæ, id eſt obligatorium, ſed ſolummodo admonitio quædam, vt conſtat ex declaratione Clementis V. *in clem. exiui de paradiſo, de verborum ſignificat.*art.2. vbi referendo obligatoria noſtræ Regulæ præcepta, hoc miniſterium viſitationis, non inter alia computauit, aut enumerauit, ſed inter conſilia & admonitiones, quæ ex vi ſupradictæ Regulæ ſub conſilio, non vero ſub mortali obligant. Sed quamuis ex vi Regulæ, hoc non ſit ſpecialiter obligatorium prædicto Patri Generali Miniſtro, nec vero Prouincialibus Miniſtris, eſt tamen id ex alio capite, nempe ex iure naturali, atque diuino, quo tenentur cuncti Prælati, atque Paſtores proprias oues viſitare. De quo ſit ſecunda concluſio.

Secunda Concluſio.

Generalis Miniſter, & omnes Prælati, inquãtum ſunt Prælati, atq. Paſtores, oues ſuas tenentur viſitare.

Generalis Miniſter, ſimiliter & Prouinciales, qua ratione ſunt Prælati, atque Paſtores, tenentur pro ſuo poſſe, ſibi ſubditos viſitare, emendare, atque corrigere. Hæc concluſio eſt ſupradicti P. Corduba, & ſententia omnium Doctorum communis, nam iure naturali & diuino, omnes Paſtores tenentur agnoſcere vultum pecoris ſui, & curare, & prouidere ea, quæ ſunt de ratione ſui officij, maxime quibus animarum cura eſt annexa, iuxta illud Salomonis, Prouer.27. *Diligenter agnoſce vultum pecoris tui, tuoſq. greges conſidera.* Qua de re videatur D. Thom. 2.2.quæſt.83. art.2. & Caietanus ibidem, Hadrianus etiam in 4. de correctione fraterna, Gabriel ſuper Canon. lect.74. & Syluester *tit. correctio,* & latius *tit. inquiſitio, per totum.* Per quas ſupradictas concluſiones, poſſunt ad concordiam reduci, aliqui expoſitores noſtræ Regulæ, dicentibus quibuſdam, hoc eſſe obligatorium Prælatis, negantibus vero alijs: concordantia eorũ ſtat in hoc, quod id quidem non eſt obligatorium ex vi Regulæ per ſupradicta, eſt tamen obligatorium de iure naturali, atque diuino, quo generaliter tenentur omnes in vniuerſum Prælati, & Paſtores, oues ſuas viſitare, & vultum pecoris ſui agnoſcere per illa verba, quæ dixit Chriſtus Dominus olim D. Petro Lucæ 22. ſub eius nomine, cunctos alloquens in vniuerſum Prælatos, Paſce oues meas. Et alibi: Et tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos. Quæ verba ad omnes Prælatos, animarum curam habentes, merito referuntur. Hoc quoque iure etiam poſitiuo, Eccleſiaſtico, eſt cautum, ac ſummopere commendatum in Conc. Trid. ſeſſ.25. de Regular. cap.8. & 20. vbi ſtatutum eſt, *Vt omnes Religioſorum Superiores, qui Epiſcopis non ſubduntur, ex offi-*

cio

tis viſitent inferiora Monaſteria. Atque ordinarijs Prælatis, quales ſunt Prouinciales, præcipitur ſeſſ. 7. cap. 8. *Vt ea ſingulis annis viſitare teneantur*. Generalis vero Miniſter, ſat erit ſi totum Ordinem viſitauerit, in ſuo ſexennio, & hoc eſt, quod in noſtris generalibus Conſtitutionibus cap. 6. de correctione delinquentium. §. de viſitatione, mirum in modum ab eiſdem expoſtulatur, vt id faciat quantum commode fieri poſſit, & vt intereſſe conetur, in omnibus Capitulis Prouincialibus. Hac de re, & circa formam ſeruandam in dicta viſitatione, multa forent dicenda, quæ ſciens, & prudens in præſentiarum omitto, ſatis cum explicata iam ſint in noſtro libro Ordinis iudiciarij, & de modo procedendi in cauſis criminalibus, tam in foro Eccleſiaſtico, quam ſeculari agitandis.

ARTICVLVS V.

De conditionibus, & qualitatibus Generalis Miniſtri.

IAm ſupra quæſt. 4. & 5. per plures Articulos latiſſimam egimus mentionem, atque diſputationem, circa conditiones, & qualitates, morum, ſcientiæ, bonitatis, & prudentiæ, atque aliarum, quas oportet habere omnes in vniuerſum Religionum Prælatos, in communi, ſed tamen quia, vt legitur in noſtris Chronicis. 1. parte. lib. 2. cap. 13. Seraphicus Pater noſter Franciſcus, iamiam morti proximus, & ex hoc mundo diſceſſurus, in particulari circa conditiones, & qualitates prædicti Generalis Miniſtri, profuſis lacrymis, & neque ſine crebris, ac magnis ſuſpirijs, nonnulla dixit, quammaxime notatu digniſſima, & de futuro ſibi ſucceſſore, qui & eiuſdem locum teneret, ſpecialem habuit ſermonem, de quo ibidem extructum eſt peculiare Capitulum, non incongruum viſum fuit, illud ſummatim complectendo, aliqua in præſentiarum dicere, circa ſupradictas Generalis Miniſtri qualitates, & conditiones, quas beatiſſimus, atque Seraphicus Pater noſter, quammaxime deſiderabat in eiſdem. Quæ omnes ſatis colliguntur ex ſpecialibus nominibus, quibus ſupradictus Miniſter in Regula noſtra appellatur, atque inſignitur. Quæ quidem omnia breuiter complectuntur in ſequenti concluſione.

Concluſio.

De qualitatibus, quas Pater noſter S. Franciſcus, deſiderabat in Generali Miniſtro.

QValitates, & conditiones, quas Seraphicus Pater noſter Franciſcus, ſpecialiter in Generali Miniſtro, atq. generaliter in cunctis ſui Ordinis, & Religionis Prælatis deſiderabat, facile ex ipſius Regula, atque ex nominibus ibidem eiſdem traditis licebit colligere. In primis conſideranda ſunt, & quammaxima animaduerſione digna, duo illa nomina, *Serui, & Miniſtri*, quibus Beatiſſimus noſter Pater cap. 8. de ſupradicto Generali Miniſtro verba faciens, eundem inſigniuit: *Vniuerſi*, inquit, *Fratres, vnum de Fratribus iſtius Religionis, teneantur ſemper habere Generalem Miniſtrum, & ſeruum totius fraternitatis, & ei teneantur firmiter obedire*. Quæ verba expendens, ac tractans Seraphicus Pater noſter Bonauentura, ea multum extollit, nimiumq. ponderat, non fuiſſe vſum ſanctiſſimum Patrem noſtrum Franciſcum, in omni ſua Regula Prælati nomine, aut illud vnquam ſibi in mentem veniſſe, ſed dumtaxat Serui, atque Miniſtri, ad expellendam, ac penitus relegandam è ſua Religione omnem extollentiam, atque arrogantiam, & vt ſciret ſanctæ huius Religionis Generalis Miniſter,

vtcum-

vtcumque ſummus, maximus, ſupremus, atque Generalis ſit, non eſſe ſe Religionis, ſeu ſuorum Religioſorum dominum, quinvero è contra Miniſtrum, & ſeruum, debereq. proinde omnibus Fratribus ſibi ſubiectis,ſeruire & miniſtrare humilitate quammaxima, relegataq. procul,omni extollentia, ſuperbia, & iactantia, inſtar illius, qui de ſeipſo in Euangelio dixit, Matthæi 20. & Lucæ 22. quod non venit miniſtrari, ſed miniſtrare. *Quis* (inquit) *maior eſt in vobis, qui recumbit, an qui miniſtrat? nonne qui recumbit? Ego autem in medio veſtrum ſum,ſicut qui miniſtrat*. Hoc dixit Chriſtus Dominus ſuis Diſcipulis, & addidit: *Principes Gentium dominantur eorum, & qui maiores ſunt, & poteſtatem habent ſuper eos,benefici vocantur, vos autem non ſic, ſed quicumque voluerit inter vos maior fieri, ſit veſter miniſter. & qui voluerit inter vos primus eſſe, erit veſter ſeruus, ſicut Filius hominis, qui non venit miniſtrari, ſed miniſtrare, & dare animam ſuam in redemptionem pro multis.* Verba quidem ſunt iſta notatu digniſſima.Ex quibus ſecundum omnes Regulæ noſtræ Expoſitores,Seraphicus noſter P.deprompſit,ſupradicta nomina,Serui,& Miniſtri,quibus Generalem Miniſtrũ inſigniuit, & generaliter omnia alia nomina,quibus in ſua Regula fuit vſus ex Euãgelio illa deſumpſit. Atque ita ſummopere oportet prædictũ Generalem Miniſtrum ea memoria retinere, ac plane recordari,iuxta ſuperius dicta, ſe non quidem Dñm ſuorũ ſubditorum,ſed miniſtrum,ac ſeruũ huius totius Fraternitatis, ita vt ſicut dicit Diuus Bonauent. loco ſupra citato, qui antea, dum erat ſubditus,obediebat tantum vni, aut alteri, in Generalem Miniſtrum iam electus, ſciat ſe obedire debere Fratrum omnium neceſſitatibus, tantaq. modeſtia,affabilitate, charitate, atq. ſi ita loqui decet,familiaritate,omnes ſibi ſubditos tractare,vt non Prælatus,ſed omnium ſubditus, & ſeruus ipſe omnino eſſe videatur, cum ſit alias omnium ampliſſimus, digniſſimus, atque reuerendiſſimus Pater. Quã hoc totis præcordijs Seraphicus noſter Pater ardenter deſiderauerit, facile etiã erit colligere ex illis verbis, quæ habentur in eadem Regula cap. 10. vbi poſtquam dicitur,quod vbicumque ſunt,& ſe inuenerint Fratres, qui ſcirent,& cognoſcerent, ſe non poſſe Regulam ſpiritualiter obſeruare, ad ſuos Miniſtros debeant, & poſſint recurrere, ſubditur ſtatim: *Miniſtri vero charitatiue, & benigne eos recipiant, & tantam familiaritatem habeant circa ipſos, vt dicere poſſint eis, & facere ſicut domini ſeruis ſuis, nam ita debent eſſe, quod miniſtri ſint ſerui omnium Fratrũ.* Hæc de ſupradictis nominibus Serui & Miniſtri.Dicamus modo aliquid de nomine Cuſtodis, quo interdum in eadem Regula,Generalis Miniſter inſignitur.

Deſiderabat præterea Beatiſſimus Pater noſter Franciſcus, in Generali Miniſtro ſupradicto,atque in cunctis ſuæ Religionis Prælatis,ſiue Miniſtris, ſummã in cuſtodiendo proprio ouili vigilantia,atq. diligentiã, quapropter ad hoc ſignificandũ,& inſinuãdum,in eadem Regula ſæpiſſime vſus eſt Cuſtodis,ſiue Cuſtodum nomine. Quod quidem nomen (vt inquit Seraphicus Pater noſter Bonauent.) eſt Angelorum nomen quod dicit, actum, & non gradum; ſicut & nomen Seraphim in ſacra pagina dicit ardentis dilectionis, & amoris in eiſdem Angelis actum, & non gradum, ſiue ordinem. Eſt igitur officium,& obligatio Cuſtodis, ſiue cuſtodum ſemper inuigilare, ac ſi opus fuerit, numquam dormire, ita vt iure optimo Generali Miniſtro applicari ſibi poſſit illud, quod ad ſimile propoſitum dixit Eſaias olim,cap.21. *Cuſtos quid de nocte? cuſtos quid de nocte?* &c. aditurq. ibi, *Reſpondebitq. cuſtos, quia venit mane, & veniet nox, ſi quæritis, quærite, conuertimini, & venite.* Omnia iſta ſunt myſterijs plena, & quam-

maxima

maxima animaduerſione digna. Hac igitur ratione in prædicta Regula promiſcue omnes huius noſtræ Seraphicæ Religionis Prælati, tam Generales, quam Prouinciales, atque etiam locales, quales ſunt Guardiani, dicuntur, & nuncupantur Cuſtodes, propter eorum vigilantiam maximam, quã ſanctiſſimus Pater noſter Franciſcus in ipſis deſiderabat tantopere, quam etiam ipſos habere oportet ſuper commiſſum ſibi gregem, quaſi rationem reddituri de animabus ſibi commiſsis, iuxta præſcriptum Diui Pauli ad Hebræos 13. & ſæpe alibi.

Voluit præterea Seraphicus noſter Pater (vt huic rei finem faciamus, ac paucis dicamus, quæ multis dicenda forent, neque ſufficerent) noſtri ſacri Ordinis Generalem Miniſtrum, ſummopere eſſe prudentem, ſobrium, iuſtum, pudicum, ornatum, modeſtum, moderatum, & caſtum, non vinolentum, non percuſſorem, non litigioſum, ſed hoſpitalem, benignum, non cupidum, ſed domui, ſiue Religioni bene præpoſitum, & præterea teſtimonii habere bonum ab his, qui foris ſunt, vt non in opprobrium incidat, & in laqueum diaboli, &, vt non vituperetur eius miniſterium. Inſuper & habentem atque amplectentem eum, qui ſecundum doctrinam eſt fidelem ſermonem, vt potens eſſet exhortari in doctrina ſana, & eos, qui contradicunt arguere. Supradicta omnia, ſummatim comprehenduntur in ſupradicto capitulo, de conditionibus requiſitis in Generali Miniſtro, quod habetur in noſtris Chronicis. & originaliter deſumpta, atque deprompta ſunt, ex doctrina D. Pauli in epiſtola 1. ad Timotheum cap. 3. & ad Titum cap. 1. A quorum omnium ampliori, atque ſpecialiori tractatione conſulto abſtineo, quia non id eſt præſentis ſpeculationis, & vt non multũ excreſcat hic noſter labor. Et tandem tot, ac tanta ſunt, quæ in ipſo deſiderabat Seraphicus Pater noſter Franciſcus, ac neceſſaria eſſe dicebat, vt proprio ſuo poſſet incumbere muneri, & officio, vt vix crederet, ac difficulter diceret, in ſuo Ordine, & Religione, inueniri poſſe virum quempiam, qui, ijs qualitatibus, & cõditionibus, ac virtutum inſignibus, ad id muneris neceſſarijs præfulgeret, eſſetq. inſignitus, quod ſæpiſſime iterum, atque iterum dicebat, non quidem ſine magnis ſuſpirijs, & lacrymarum imbribus. Sed tamen quamuis hoc ita ſit, vixq. inueniri, atque reperiri poſſit, qui ad vnguem ſatisfaceret votis, atque deſiderijs tanti viri. ac ſanctiſſimi Patris, multi tamen habiti ſunt Patres Generales grauiſſimi, atque ſanctiſſimi, & religioſiſſimi, neque deſperandum eſt, Dei optimi maximi opitulante gratia, quod eis ſimiles reperiantur in dies. Et hæc hac de re, dixiſſe ſufficiat.

ARTICVLVS VI.

De depoſitione, atque priuatione Generalis Miniſtri, cum deliquerit.

PRouidentiſſimus Seraphicus Pater noſter Franciſcus, ex præſcripto, atque inſtitutione ſuæ Regulæ, perpetuum videns eſſe ſuum Generalem Miniſtrum, neque, niſi ex cauſa ipſum eſſe remouendum, alterumve fore eligendum, niſi forſan propter eiuſdem ad maiora officia, & munera, electionem, ſeu promotionem, aut tandem per obitum, ſiue deceſſum, vt omnia neceſſaria in ſua Regula ſapientiſſime, atque prudentiſſime, prouiſa, atque conſtituta remanerent, ſuis Fratribus præceptum indixit, & formam

formam ſeruandam præſcripſit, circa depoſitionem ſeu priuationem Generalis Miniſtri, quando ſcilicet appareret vniuerſitati Miniſtrorum Prouincialium, & Cuſtodum, aliquo tempore, eundem non eſſe ſufficientem ad ſeruitium, & communem vtilitatem Fratrum. Qua quidem de re in iſto Articulo inueſtigandum eſt, ad quosnam pertineat ſupradicta priuatio, ſeu depoſitio? & quænam cauſæ ad id ſint ſufficientes, atque neceſſario requiſitæ? Quibus omnibus per ordinem fiet ſatis per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

Priuatio, ſeu depoſitio Generalis Miniſtri, ex vi noſtræ Regulæ, ſpectat ad Vniuerſitatem Miniſtrorum Prouincialium & Cuſtodum, in Capitulo generali congregãdorum.

Priuatio, atque depoſitio, ſupradicti Generalis Miniſtri, ex vi noſtræ Regulæ ſpectat ad vniuerſitatem Miniſtrorum Prouincialium, & Cuſtodum in Capitulo Generali congregatorum. Hæc concluſio habetur expreſſa in cap.8. eiuſdem Regulæ, vbi poſt alia ponuntur ſubſequentia verba: *Et ſi aliquo tempore appareret Vniuerſitati Miniſtrorum, Prouincialium, & Cuſtodum, prædictum Miniſtrum non eſſe ſufficientem ad ſeruitium, & communem vtilitatem Fratrum, teneantur prædicti Fratres, quibus electio data eſt, in nomine Domini alium ſibi eligere in Cuſtodem.* Quæ verba, dum dicit, *teneantur*, iuxta explicationem Clementis V. *in clementina, exiui de paradiſo, art. 2.* præceptum indicant, ſuntq. præcepti vim habentia, atque ſub mortali obligantia, ſupradictos Prouinciales Miniſtros, & Cuſtodes, quibus ex præſcripto eiuſdem Regulæ, electio data eſt. Quæ quidem electio, ſeu vero depoſitio, fieri non poteſt niſi in Generali Capitulo, in die feſto Pentecoſtes, in quo ſupradicti Prouinciales Miniſtri, & Cuſtodes (vt ibidem dicitur) tenentur ſemper inſimul conuenire, vbicumque à Generali Miniſtro fuerit conſtitutum. Quod quidem quammaxime eſt iuridicum, atque iuri, & rationi conſonum, nam ſecundum ius, per quaſcumque cauſas vnaquæque res naſcitur, per eaſdem diſſoluatur neceſſe eſt, ſicq. ad eoſdem pertinere debet, abſoluere, ſiue deponere Generalem Miniſtrum, ad quos ſecundum Regulam, etiam pertinet eiuſdem electio; nec depoſitio fieri poteſt, aut debet, niſi in Capitulo generali, celebrato in feſto Pentecoſtes, vbi etiam & dicta electio facienda eſt. Videantur hac de re, quæ latiſſime dicit Pater Corduba, ſuper dictum cap.8. noſtræ Regulæ, quæſt.2. in 1. puncto, & q.1. puncto 3. vbi & ad hoc propoſitum dicit, quod in caſu quo dictus Generalis Miniſter diſcedat, ſeu promoueatur, alterius electio non ſtatim fieri debet, niſi in Capitulo generali, conſtituto & aſſignato in feſto Pentecoſtes. Sed de hoc dicemus ſtatim in Articulo ſequenti.

Circa vero cauſas priuationis, ſeu depoſitionis ſupradicti Generalis Miniſtri, ſit ſecunda concluſio.

Secunda Concluſio.

De cauſis depoſitionis, ſeu priuationis Generalis Miniſtri.

Cauſæ depoſitionis, ſeu priuationis Generalis Miniſtri ſupradicti, ad duo capita reducuntur, nempe ad inſufficientiam, & ad ſeruitium & communem vtilitatem Fratrum. Hæc concluſio ſatis colligitur, ex verbis ſupradictis, appoſitis in eadem Regula. Et quidem inſufficiens Generalis Miniſter eſſe dicitur, quotieſcumque in eiuſdem perſona, aliqua notabilis inſufficientia reperitur, vtputa ratione infirmitatis, ſeu alterius impotentiæ, propter quam non poſſet commode exercere ſuum munus, & officium, aut debite intereſſe, quibus tenetur, & viſitare perſonaliter, quæ viſitanda ſunt. Hæc eſt prima cauſa depoſitionis eiuſdem. Sed ſecunda ſufficiens

eſſe

eſſe iudicatur, quando prædictus Miniſter eſt inſufficiens, ſeu potius non aptus, aut conueniens, ad ſeruitium, & communem vtilitatem Fratrum, vtpote ſi eſſet (quod abſit) notorius Regulæ ſuæ, aut iuris diuini, ſeu Apoſtolicarum Conſtitutionum tranſgreſſor, aut notorie criminoſus, ſeu ſcandaloſus, aut forſan ſi eſſet oneroſus, & grauis nimis Fratribus, in expenſis ſuperfluis, atque ſcandaloſis, aut tandem ſi careret alijs conditionibus neceſſario requiſitis, de quibus videndus eſt latiſſime ſupradictus Pater Corduba loco ſupra citato, q. 2. ſecundo puncto, & ſerena conſcientia, q. 93.

Sed circa ſufficientiam ſupradictarum cauſarum, & quibus conueniat examinatio, deciſio, & determinatio, de inſufficientia dicti Generalis Miniſtri, & quinam hac de re diffinitiuum ferre poſſint iudicium? fuit olim inter Patres Ordinis nonnulla differentia, fundata in illis verbis: *Et ſi aliquo tempore appareret Vniuerſitati Miniſtrorum Prouincialium, & Cuſtodum, &c.* quid eſſet intelligendum per hæc verba. Quidam enim dicebant, eſſe ad id neceſſarium conſenſum duarum partium Vocalium, nec medietatem ſufficere. Sed in contrarium eſt veritas, nam ſecundum ius commune, in omni priuatione, ſeu depoſitione cuiuſcumque gerentis aliquod officium, ſeu electione alterius, ſi via iuridica id eſt faciendum, maior pars medietate vocum, ſiue Vocalium, Vniuerſitas nuncupatur. Sicq. cum Seraphicus noſter Pater Vniuerſitati Miniſtrorum Prouincialium, & Cuſtodum, idipſum in ſua Regula commiſerit, quæcumq. maior pars erit ſufficiês ad depoſitionem ipſius, ſicut & ad alterius cuiuſlibet electionem, vt dicit Pater Corduba loco ſupra citato. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS VII.

Quidnam ſit faciendum, ſuperueniente vacatione Generalis Miniſtri, per mortem, promotionem, ſeu renuntiationem, aut aliam quamcumque cauſam?

IN hoc Articulo venit tractandum, de Vicario Generali totius Ordinis, & de ipſius electione, ſeu nominatione, poteſtate, & iuriſdictione, quod, vt plenius notum fiat, aduertere libuit, quod ſecundum noſtras Generales Conſtitutiones, Vicarius generalis Ordinis dicitur, & nuncupatur ille, qui ex decreto & generali Conſtitutione totius Ordinis, ſufficitur, & ſubrogatur, in locũ præcedentis Generalis Miniſtri, defuncti, impediti, aut vero forſan depoſiti, ſiue priuati. Cuius quidem Vicarij generalis iuriſdictio, non proinde delegata, ſed ordinaria cenſenda eſt, atque ordinariam iuriſdictionem habet, vt ſatis colligitur ex quadam *gloſſa in l. 2. C. de officio eius, qui vices alterius gerit.* Vbi Bartol. & omnes communiter Iuriſconſulti, affirmanter dicunt, eiuſmodi iuriſdictionem eſſe ordinariam, & non delegatam, nam, vt etiam conſtat *ex cap. ſane, el 2. de offic. delegati, & l. 1. C. de offic. eius, qui vicem alterius gerit, & ex l. 1. §. 2. ff. delegatis. 3.* Delegatus ille dicitur, cui Iudex, & ordinariam iuriſdictionem habens, aliquam cauſam committit, eundem ſufficiendo, & ſubrogando loco ſui ipſius, & vt vicem eius gerat. At Ordinarius ille eſt, cui non ab homine, ſed à iure, poteſtas & iuriſdictio ad aliquod munus peragendum eſt conceſſa. Quo fit, vt dictus Generalis totius Ordinis Vicarius, pro tempore, quo eius durat officium, à iure noſtrarum Conſtitutionũ ſibi conceſſum, Ordinarius ſit dicendus, & nõ ſubdelegatus. Quo præmiſſo, atque ſuppoſito, dico quod Nicolaus IV. olim *ſtatuit, & ordinauit,*

De Vicario generali Ordinis, & quiſnam ſecundũ noſtras generales Conſtitutiones, eiuſmodi inſigniatur nomine.

Quiſnã dicatur Iudex delegatus, quis vero Ordinarius.

Vicarius generalis Ordinis eſt ordinarius, non vero ſubdelegatus.

Digitized by Google

nauit, ac diſtricte inhibuit nobis Fratribus Minoribus, ne deficiente Generali Miniſtro poſſemus eligere, atq; conſtituere aliquem Fratrem in Vicarium Ordinis, abſque Romani Pontificis, & Protectoris eiuſdem Ordinis licentia ſpeciali, per ipſius Rom. Pont. patentes litteras concedenda, facientes plenam & expreſſam mentionem de huiuſmodi litteris, vt habetur in Monum. Ordin. & refertur in Comp. Priuileg. Mendic. *verbo, Vicarius.* § 1. Sed poſtea Clemens V. in Conc. Viennen. *in clem. exiui de paradiſo, de verbor. ſignific.* iterum decreuit, & ſtatuit, quod ſi contigerit Miniſtro Generali carere, per Vicarium fiat, quod per Miniſtrũ erat faciendum, & hac de re, & circa conſtitutionem, electionem, ſiue nominationem Vicarij ſupradicti, plura facta ſunt ſtatuta generalia, auctoritate Apoſtolica, primum Barchinonæ, cuius ſtatuta proinde Barchinonenſia olim ſunt appellata, quæ & poſtmodum acceptata fuerunt ab omnibus familiæ regularis Obſeruantiæ Patribus, in Capitulo Parmenſi, ſed correcta, & emendata fuerunt, in Capitulo generali Toloſano, anno Domini 1532. at multo melius in celebrato Toleti apud S. Ioannem Regium, anno Domini 1583. De quorum Statutorum diffinitione, & determinatione, circa prædictum Vicarium generalem totius Ordinis, quid ſit tenendum & ſentiendum, ſequentes explicabunt Concluſiones.

Monu Ord. 1. impreſ. f. 3. & 2. f. 32. conc. 33. & refertur in Comp. verbo, Vicarius. § 1.

Prima Concluſio.

Quiſnã debeat tenere ſigillũ Ordinis, & regiſtrũ, interim q Vicarius generalis eligitur, ſuperueniẽte vacatione Generalis Miniſtri.

SVperueniente vacatione generalis Miniſtri, per mortem, promotionẽ, renuntiationem, vel ex quacumque alia ratione & cauſa extra Capitulum, ſi prædicta vacatio ſit in partibus familiæ, ex qua dictus Generalis Miniſter aſſumptus fuit, tenere debet regiſtrum, & Ordinis ſigillum ille, qui fuerit antiquior Pater, & Diſcretus Ordinis, degens in illa natione, in qua præfata vacatio contigit. Hæc concluſio habetur expreſſa, in prædictis Cõſtitutionibus cap. 7. de electionibus, & inſtitutionibus officiorum. §. de Vicario Ordinis. Vbi ad tollendam è medio omnem ambiguitatem, declaratur ad hunc effectũ, tres eſſe nationes in Vltramontana familia (ſic loquor, quia hic liber typis mandatur in Italia) nempe Hiſpaniam, Galliam, atque Germaniam, tam ſuperiorem, quam inferiorem. Declaratur præterea, Patres, & Diſcretos Ordinis eſſe, & appellari, qui quondam fuere Generales Miniſtri, aut Cõmiſſarij generales, electi ſecundum Bullam Vnionis, aut qui actu ſunt Diffinitores generalis præcedentis Capituli, inter quos illi dicuntur eſſe antiquiores, qui primo ad prædicta miniſteria fuerunt electi, atq; aſſumpti. Ad quorum obſeruantiam præcipitur, vt quamprimum facta fuerit vacatio (ſi Prouincialis abſuerit) Guardianus loci coram Diſcretis Conuentus, & Secretario illius familiæ, regiſtrum claudat, & ſigillo muniat, idemq. faciat de omnibus litteris, & ſcripturis, nihil omnino legendo, & Miniſtro Prouinciali deferat, ſiue præſentet, & tradat ſimul cum ſigillo Ordinis. Prouincialis vero Miniſter illius Prouinciæ, in qua vacatio contigit, ſine aliqua mora ſtatim mittat ſigillum, regiſtrum, & ſcripturam, ad prædictum antiquiorem Patrem, & Diſcretum. Hoc habetur in dictis Conſtitutionibus generalibus, vbi ſupra.

Ad Ciſmontanam noſtrã familiã pertinẽt tres nationes, nempe Hiſpania, Gallia, atque Germania tam ſuperior, quã inferior.

Quinam dicantur Patres, atque Diſcreti Ordinis.

Secunda Concluſio.

In caſu, quo in dicta natione nullus ſit Diſcretus Ordinis, tenebit ſigillum Miniſter Prouincialis illius Prouinciæ, vbi vacatio cõtigit.

Si in prædicta natione, nullus ſit Pater, ſiue Diſcretus Ordinis, Miniſter Prouincialis, in cuius diſtrictu prædicta vacatio contigit, tenebit ſigillum. Hæc concluſio habetur etiam expreſſa, loco ſupradicto, vbi, & præcipitur omnibus, ad quos ſpectat tenere ſigillum, & regiſtrum Ordinis, & ſcripturas, vt nullum Ordinis negotiũ expediant, ſed ſtatim, nulla dilatione interpoſita,

poſita,is qui tenet ſigillum,cōuocet ſex Miniſtros Prouinciales, & ſex Cuſtodes,ſiue Diſcretos Prouinciarum,ex vicinioribus Prouincijs,reſpectu illius Prouinciæ,in qua moratur is,ad quē pertinet tenere ſigillum,ita, vt ex qualibet Prouincia ex prædictis vicinioribus veniat,is qui actu eſt Miniſter Prouincialis, & ſi forſan ſit Cuſtos electus ad Capitulum generale mittendus,is cū Prouinciali conuocetur, ſin minus,Diſcretus antiquior illius Prouinciæ cum Miniſtro citetur, & vltra præfatos conuocabuntur omnes Diſcreti Ordinis in illa natione tantum degentes, tenens autem ſigillum aſſignabit locum, & diem,in quo facienda eſt electio Vicarij generalis ſupradicti, & præſidebit huic Congregationi,habebitq. in ea votum actiuum,& paſſiuum, & ad hunc effectum fungetur poteſtatis plenitudine . Hæc in dictis Conſtitutionibns vbi ſupra.

Qualiter eſt facienda cōuocatio ad electionē Vicarij generalis.

Tertia Concluſio.

Die ad faciendam prædictam electionem aſſignata, ſolemniter prius cātata Miſſa de Spiritu ſancto, conuenient ad Capitulum prędicti Prouinciales,& Diſcreti,& à Congregationis Præſide cum aliquorum conſilio , vnus Secretarius,& duo teſtes eligentur ex ſeipſis,vel ex alijs,de eorum conſenſu,qui omnes procedent ad electionem Vicarij ſupradicti canonicam, ſicut dictum eſt de electione canonica Generalis Miniſtri, & ille,qui maiorem partem votorum illius Congregationis habuerit,ipſo facto eſt confirmatus in Vicarium generalem totius Ordinis, habebitq. in vniuerſam Religionē, poteſtatis plenitudinem,ac ſi eſſet Generalis Miniſter,continuabitq. officiū ſuum,vſque ad ſequens generale Capitulum,in quo complendum erat tempus Miniſtri Generalis,qui vt prædictum eſt vacauit. Hæc concluſio habetur expreſſa loco ſupra citato. Et quod officium ſupradicti Vicarij Generalis durare debeat,vſque quo fuerit prouiſum de alio Generali Miniſtro,habetur expreſſe *in clement.exiui de paradiſo,de verbor.ſignific.* facta in Concilio Viennenſi. Et in ſupradictis Conſtitutionibus dicitur quod in dictā electionem Vicarij generalis ſupradicto modo factam, vniuerſus noſter Ordo intelligatur cōpromiſiſſe,ita,vt quod egerint Suffragatores ſupra memorati , tota Religio illud habebit fixum, & ratum.Nam,quemadmodum familia Vltramontana in ſuis ſtatutis generalibus à Iulio II. confirmatis,cap.8.fol. 41. compromiſit in familiam Ciſmontanam,in caſu,in quo Generalis Miniſter ibidem vacauerit,ita & è conuerſo familia Ciſmontana compromittit in Vltramontanam:& ad maiorem firmitatem declaratur, quod electio Vicarij generalis facta à prædictis Suffragatoribus tantum, ita ſit fixa, & firma,ac ſi facta fuiſſet à tota noſtra Religione:nā generale Capitulū, omnes ſuas vices compromittit in Prouinciales,& Diſcretos ſupradictos,quod ſtatuendum eſſe duxit, ne totus in tam breui tempore ſpatio commoueatur , & conturbetur vniuerſus Ordo , ſeu tota familia,cum ſumma ſæcularium admiratione , atque immenſis expenſis. Ob quam eandem rationem ſtatuitur , quod ſi Generalis Miniſter vacet in partibus, in quibus præeſt Cōmiſſarius generalis,electus ſecundum formam,& Bullam Vnionis , ipſe teneat ſigillum , & regiſtrum , qui tamen nullum expediet negotium , concernens ad illam familiam , ex qua erat Generalis defunctus , ſed ſtatim conuocabit omnes Diſcretos , & Patres noſtri Ordinis,degentes non in tota familia, ſed in illa natione tantum, in qua prædictus Generalis obijt, & ſex proximiores Prouinciales, ac totidem Diſcretos earumdem Prouinciarum, & ille Frater, in quem maior pars illorum conſenſerit, erit Vicarius generalis, vt dictum eſt, dummodo is , qui in Vicarium totius Ordinis

Qualiter ſit facienda electio Vicarij generalis Ordinis.

De duratione officij prędicti Vicarij generalis Ordinis.

Familia Ciſmontana, atq. Vltramontana cōpromiſerunt in ſe inuicem circa electionē Vicarij generalis faciendam.

Omnia hæc ſūt valde notāda , & ad vnguem obſeruanda.

fuerit electus, ſit ex illa familia, in qua erat Generalis Miniſter, qui vacauit. Qui nimirum Vicarius generalis Ordinis, exercebit ſuum officium, vt ſuperius dictum eſt, vſque ad complementum temporis Generalis illius, qui vacauit, nam, ſeruata hac forma, familia Ciſmontana compromittit in ſupradictos Suffragatores, ſicut in ſubſtantia, Vltramontana compromiſit in Ciſmontanam, & vtraque habet pro rato, & fixo, quod per illos fuerit effectum, ac ſi à toto Ordine fuiſſet factum. Hæc in ſupradictis Conſtitutionibus. Et quod dicitur de familia Ciſmontana, vel Vltramontana, intelligendum eſt, habito reſpectu ad Hiſpaniam, & Toletanam ciuitatem, vbi factæ, atque conſtitutæ ſunt. Tandem in dictis Conſtitutionibus concluditur, quod ſi Prouincia, in qua prædicta vacatio contigerit, orbata fuerit Prouinciali Miniſtro, Commiſſarius illius Prouinciæ in prædictis, eandem habebit auctoritate, ac ſi eſſet Prouincialis Miniſter, & quod ſi prædicta vacatio fiat in terminis communibus pluribus Prouincijs, præferatur Miniſter prioris, & antiquioris Prouinciæ in ordine Prouinciarum. Ex dictis omnibus colligitur, quod non propter vacationem Generalis Miniſtri ſupradicti, abbreuiandum eſt Capitulum generale, ſed faciendum eſt ſuo loco, & tempore, prout prius fuerat ordinatum, & quo tempore Generalis ſupradictus explebat ſuum miniſterium, & officium, prout etiam determinauit Martinus V. in ſuis Conſtitutionibus cap. 8. & multis tradit Pater Corduba ſuper cap. 8. noſtræ Regulæ quæſt. 1. puncto 3. Et hæc de iſto Articulo, & de tota hac quæſtione, & ijs, quæ ad Generalem Miniſtrum ſpectant, dicta ſufficiant, nam iam tempus præſefert, vt progrediamur ad alia, & agamus de Commiſſario Generali Miniſtro electo, ſecundum formam, & Bullam Vnionis.

QVAESTIO XI.

De Commiſſario Generali Ciſmontano, vel Vltramontano inſtituto, ſeu electo ſecundum formam, & bullam Vnionis, & de Capitulo Generali intermedio, & alijs ad eius auctoritatem, & iuriſdictionem pertinentibus, in Nouem Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

De inſtitutione Commiſſarij Generalis, & de ipſius electione, atque confirmatione.

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Inſtitutio Commiſſarij gener. incepit à Leone X. anno Dñi 1517. vt habetur in Bulla Vnionis.

INſtitutio Commiſſarij generalis, facta eſt à Leone X. Pont. Max. anno Domini 1517. in Capitulo generaliſſimo, Romæ celebrato in Conuentu de Aracæli eodem anno, in feſto Pentecoſtes. Hæc cõcluſio conſtat ex Bulla Vnionis, quæ, vt ſupra diximus, incipit, *Ite & vos in vineam meam.* Et habetur in Supplem. fol. 28. Cauſa huius inſtitutionis fuit, quia vt ibidem dicitur, noſter ſacer Ordo mirum in modũ, per vniuerſum Chriſtianum orbem eſt di-

eſt dilatatus, ne ob huiuſmodi amplitudinem, debito paſtoralis regiminis careret beneficio. Hinc auctoritate Apoſtolica decretum eſt, quod ſi Generalis Miniſter de Vltramontanis fuerit electus, vnus ſit Commiſſarius generalis, in partibus Ciſmōtanis, à Miniſtris Prouincialibus, & Cuſtodibus Ciſmontanæ familiæ in Capitulo generali eligendus. Et quod eodem modo fiat in familia Vltramontana, quando Generalis Miniſter fuerit de Ciſmontana. Viſum eſt enim Pontifici Maximo, quod noſtra ſacra Religio vix poterat, propter maximam eius amplitudinem, congrue, & commode, ab vno Generali Miniſtro regi, & gubernari, ac propterea voluit, vt eſſet Cōmiſſarius quidam Generalis, qui eundem in ſuo miniſterio adiuuaret.

Secunda Concluſio.

Electores ſupradicti Cōmiſſarij generalis, iuxta Apoſtolica inſtituta, ſunt & eſſe debent, Vocales illius familiæ, de qua dictus Commiſſarius generalis aſſumēdus eſt. Qui nimirum eodem die, quo Generalis ipſe eligitur, nēpe Sabbato ante Pentecoſtem poſt prandium, iterum ad Capitulum cōuocātur, illi nempe Vocales, qui fuerint de familia, ex qua erat Generalis Miniſter, qui in eo Capitulo complet ſuum officium. Et ſimul iuncti eligunt ſuum Commiſſarium generalem, cui electioni præeſt Generalis totius Ordinis Miniſter, de nouo electus, peractaq. electione ab ipſo confirmatur, & poſtmodum eliguntur duodecim Diffinitores, ſex ex vna familia, & ſex ex altera, vt ſtatim dicemus, ſuo proprio loco, qui etiam à dicto Generali Miniſtro confirmantur. Hæc omnia conſtant ex ſupradicta Bulla Vnionis, atque ex noſtris Conſtitutionibus generalibus Toletanis cap. 8. §. de Capitulo generali totius Ordinis, ibi, *poſt prandium.* Viſa inſtitutione, electione, & confirmatione ſupradicti Commiſſarij Generalis Miniſtri, reliquum eſt, vt de eius auctoritate agamus, de quo ſit ſecundus Articulus.

Quinā ſint electores Commiſſarij generalis, & quando eiuſmodi electio ſit facienda.

ARTICVLVS II.

Quænam ſit auctoritas, Commiſſarij generalis Miniſtri?

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Avctoritas ſupradicti Commiſſarij Generalis Miniſtri, pleniſſima eſt in ſua familia, quia eſt eademmet, quam habet Miniſter Generalis in vniuerſum noſtrum Ordinem. Hæc concluſio habetur expreſſa in ſupradicta Bulla Vnionis, atque etiam in noſtris Conſtitutionibus generalibus Toletanis cap. 7. de electionibus, & inſtitutionibus officiorum. §. de Commiſſario generali, vbi hoc ipſum habetur expreſſe. Et additur, ita tamen quod prædictus Cōmiſſarius generalis, Miniſtro Generali omnino ſubijciatur, vt cæteri dicti Ordinis Prælati illi ſubijciūtur, ac ipſi per omnia ſecundū Regulam obedire teneatur. Poterit tamen idem Commiſſarius generalis ſuū munus exercere, etiamſi Gener. Miniſter maneat in familia, in qua idē Cōmiſſarius electus eſt, niſi Generalis Miniſter aliqua negotia, vel nonnullas Prouincias ſibi reſeruauerit. Habetur in ſupradictis Cōſtitutionibus Tolet. Circa quā concluſionem eſt notandum, quod nomine Fratrum in dicta Cōſtitutione comprehenduntur, etiam Moniales, cum ſit vulgatum in Iure, appellatione maſculini generis, comprehendi etiam fœmininum, id quod verū habet, nō ſolum in conceſſionibus, & priuilegijs, verumetiam in Correctorijs, vt ferunt omnes communiter Iuriſconſulti ſcribentes, ſed in noſtro ca-

Auctoritas, ſiue poteſtas, iuriſdictionis prędicti Commiſſarij generalis, pleniſſima eſt, eademq. omnino in ſua familia, quā Generalis Miniſter habet in totum Ordinē.

Commiſſarius gener. obedire tenetur Gener. Miniſtro in omnibus.

ſu vſus,& conſuetudo id iam declarauit omnino,nam eandem poteſtatem, quam dictus Cõmiſſarius generalis,& Miniſter Generalis habet in Fratres, exercet etiam & in omnes Moniales ſuæ familiæ, vt experimento conſtat.

ARTICVLVS III.

Vtrum prædictus Commiſſarius generalis ſit ordinarius Prælatus, an vero ſubdelegatus?

Prima opinio. HAc de re fuit olim aliqualis differentia inter Patres noſtri Ordinis, nam Collector Priuileg. in Compend. *verbo, Commiſſarius, num. 3.* circa eiuſdem auctoritatem & poteſtatem, nõnulla proponit dubia, quorum primum eſt, An prædictus Commiſſarius generalis, electus ſecũdum formam, & Bullã Vnionis, ſtando in ipſius verbis, ſit Iudex, & Prælatus ordinarius, an vero ſubdelegatus? & reſpondendo tenet, ipſum habere poteſtatem, non quidem ordinariam, ſed ſubdelegatam, & proponit ſuæ opinionis fundamenta, quorum eſt primum. Nam delegatus dicitur, qui vices alterius gerit, vt notatur *in rubrica de offic. deleg. & in l. 1. ff. de officio eius, cui mandata eſt iuriſdictio*: ſed talis eſt (inquit) Commiſſarius generalis prædictus: ergo intentum. Minorem probat ex prædicta Bulla Vnionis. *§. verum.* vbi habentur hæc verba: *Generalis Miniſter inſtituet vnum Commiſſarium generalem, cui vices ſuas cõmittat.* Ecce qualiter Miniſter Gener. vices ſuas Cõmiſſario generali cõmittit, ipſeq. illius vices gerit: videtur ergo dicendũ, ꝙ ſit delegatus, non vero Ordinarius. Secundo probat idipſum, quia Cõmiſſarius gener. prædictus, non poteſt iuriſdictionem habere ordinariam, ſed ſubdelegatam, cum non eligatur ab vniuerſitate Ordinis, ſed tantum à Ciſmontanis, vel ab Vltramontanis reſpectiue, atq; diuiſiue, vt dictũ eſt. Et certum eſt, inquit, quod Ciſmontani, & Vltramontani ſimul, faciunt vnum corpus, vnum Collegium, atque vnam Vniuerſitatem, attamen Ciſmontani, aut Vltramontani tantũ non vnum corpus, Collegium, ſiue Vniuerſitatem poſſunt efficere, præſertim poſt præfatam Bullam Vnionis, quæ ex Ciſmontanis, & Vltramontanis fecit corpus vnum. Quamuis igitur dictus Cõmiſſarius generalis, eligatur canonice, vt reuera ſit, cum tamen ſua electio, vt cõſtat ex dictis, non ſit ab Vniuerſitate, ſed à parte Collegij, & à quibuſdam particularibus pro vtilitate, & cõmodo ſibi particulariter tangente, ſequitur quod non poteſt dici vera electio, nec proinde eius auctoritas ordinaria, ſed ſubdelegata, cũ non fiat à toto Collegio, & à tota Vniuerſitate, ſed à quadã Collegij parte. Qua ratione dicit prędictus Collector, quod verbum illud, *eligendum*, poſitum in dicta Bulla, in ſupradicto *§. verum.* non ſapit electionem iuridicã, ſiue canonicam, iuxta id quod habetur in *tit. de elect.* ſed ſapit quendã conſenſum, ſeu approbationem illorũ, quibus prædictus Cõmiſſ. Gener. præponitur. Fuit, enim inquit, viſum vtile, concedere prædictũ Cõmiſſarium propter latitudinem Ordinis: fuit etiam viſum conueniens, quod Cõmiſſarius eiuſmodi daretur ad beneplacitũ & conſolationẽ eorum, quibus dabatur, ac ideo fuit illis conceſſum, vt eumdẽ eligerent, hoc eſt, vt pro voluntate, & conſolatione ſua in illũ conſentirent, argum. deducto *ex cap. ſuper quæſtionũ. §. verum de offic. deleg.* Quinvero addit ſupradictus Collect. ꝙ etiã poſito, ꝙ ſupradicta eſſet vera electio, adhuc non ſequitur, ꝙ dictus Commiſſarius ſit Ordinarius, quod probat ex alia peculiari ratione. Et ſit tertium argum.

Quiſnã dicatur iudex delegatus, quis vero Ordinarius.

Nam ad conſequendam ordinariam iuriſdictionem, duo tantũ requiruntur, nempe electio Collegij, & confirmatio Superioris, quibus peractis, ſtatim

ſtatim electus, & confirmatus, ordinariam conſequitur iuriſdictionem, legis miniſterio, & operatione, nec opus eſt alia commiſſione hominis, vt habetur *in cap. tranſmiſſam, de elect.* vnde ſupradicta iuriſdictio dicitur ordinaria, quia conceditur à lege. Attamen in noſtro caſu, ſupradictus Commiſſarius generalis non ſtatim conſequitur ſuam iuriſdictionem, ex duobus ſupradictis, ſcilicet electione, & confirmatione, ſed neceſſarium eſt tertium, ſcilicet, quod Generalis Miniſter illi vices ſuas committat, prout Bulla ipſa diſponit, per illa verba ſuperius dicta: *Cui vices ſuas committat.* Itaquod iuriſdictionem recipit ab homine, vices ſuas ſibi committente, & non à lege miniſtrante, ſeu operante, ſequitur ergo, quod eſt delegatus, & non ordinarius.

Quænã requirantur ad ordinariã iuriſdictionẽ, quæ vero iuriſdictio dicatur ſubdelegata.

Quarto, & vltimo ſic argumentatur ad idem, nam quamuis Vicarius generalis Epiſcopi (licet recipiat iuriſdictionem ex ipſius commiſſione) ordinarius tamen ſit, ordinariamq. dicatur habere iuriſdictionem, per gloſſam *in cap. 2. de officio Vicarij, lib. 6 cum ſimilibus*, attamen Vicarius Epiſcopi non generalis, ſed particularis, & qui ponitur, & reſidet in certa parte Diœceſis, ſeu Epiſcopatus, qui alio nomine dicitur, & vocatur Vicarius foraneus, non habet iuriſdictionem ordinariam, ſed delegatam, *per gloſſam, & Doctores in clementina: Et ſi principalis, de reſcriptis, cum ſimilibus*, cum igitur ſupradictus Commiſſarius generalis, nõ conſtituatur generaliter, à Generali Miniſtro in toto Generalatu, ſed in quadam ipſius parte, nempe in familia Ciſmontana, ſeu Vltramontana reſpectiue, liquidum fieri videtur, quod ipſius iuriſdictio, auctoritas, atque poteſtas, non ordinaria dici debeat, ſed vere ſubdelegata. Multa alia ad hoc propoſitum dicit ſupradictus Collector, quæ breuitatis gratia omitto, & quia dicta ſufficiunt. Sed his nihilominus non obſtantibus, contraria ſententia eſt verior, atque tenenda. De qua ſequens ſtatuitur concluſio.

Nota quod Vicarius generalis Epiſcopi, ordinariã habet iuriſdictionẽ, non tamen Vicarius foraneus, non generalis, ſed particularis, qui reſidet in aliqua parte diœceſis.

Concluſio.

IVriſdictio ſupradicti Commiſſarij generalis Miniſtri, eſt ordinaria, & non ſubdelegata. Hæc concluſio probatur multis, atque efficaciſſimis rationibus. Et primo nam ad hoc, quod huiuſmodi iuriſdictio ſit ordinaria, & non ſubdelegata, ſufficit quod dictus Commiſſarius Generalis Miniſtri, eligatur ab vniuerſitate vnius familię, quę facit, ac veluti conſtituit vnũ corpus. Licet enim Ciſmontani, & Vltramontani ſimul, & non ſeorſum, faciant vnum Corpus, vnum Collegium, atque vnam Vniuerſitatem reſpectu totius Ordinis, in generali, & vniuerſali Ordine totius Franciſcanæ Religionis; per hoc tamen non tollitur, quod Ciſmontana, ſeu Vltramontana familia, reſpectiue & ſeorſum, cum Generalis Miniſter eligitur ex alia, non faciat vnum Corpus, vnum Collegium, & vnam Vniuerſitatem reſpectu electionis vnius Cõmiſſarij Generalis Miniſtri, quamuis & ipſe cum omni ſua familia non diuidatur ab obedientia Generalis totius Ordinis. Et quod electio facta ab Vniuerſitate vnius familiæ, ſufficiat ab efficiendam ordinariã iuriſdictionẽ, expreſſe tenet celebris *gloſſa in cap. cum ab Eccleſiarum prælatis, de offic. Ordin.* & illud etiã tenet Panorm. *in c. ſuſpicionis. de offic. de leg. nu. 9.*

Iuriſdictio ſupradicti Cõmiſſarij generalis eſt ordinaria, & non ſubdelegata.

Sed præterea probatur noſtra Concluſio: nam ad hoc, vt ſupradicti Cõmiſſarij Generalis Miniſtri iuriſdictio, ordinaria & nõ ſubdelegata dicatur, ſecũdum Innocentiũ *in cap. 1. & in cap ad hoc, de offic. Archidiac.* ſufficit, quod ſuam auctoritatem habeat beneficio legis, & non ex commiſſione hominis: ſed talis eſt iuriſdictio ſupradicta, cũ tradatur eidem, ex beneficio, conſtitutione, & determinatione legis ſeu noſtrarũ Conſtitutionum, quæ quidẽ diſpo-

Nota hoc valde, quod electio facta ab Vniuerſitate vnius familiæ, ſufficit ad præſtandam ordinariam iuriſdictionem.

diſponit,quod dictus Cõmiſſarius generalis canonicè, per ſupradictos Patres cuiuſlibet familiæ eligatur, vt habetur in dictis Conſtitutionibus de electione canonica, & ſic electus à Miniſtro Generali confirmetur,qua electione,& cõfirmatione peracta,abſq. vlla alia vlteriori diligentia,ſeu noua commiſſione,ſuam aſſequatur iuriſdictionem : ergo dicenda eſt ordinaria, & non ſubdelegata prædicta iuriſdictio.

Iam habetur determinatum, q iuriſdictio Cõmiſſarij generalis ordinaria ſit, non vero ſubdelegata.

Tandem tertio idipſum probatur ex facto, nam hoc iam expreſſe eſt determinatum in quodam Capitulo generali Pinciano, anno Dñi 1565. celebrato,atque auctoritate Apoſtolica confirmato. Cuius verba ſunt, quæ ſequuntur: *Commiſſarius generalis tamquam Miniſtrorum Prouincialium miniſter, Ordinarius eſt ſuæ familiæ, atque adeo iure optimo ſine ſpeciali commiſſione, poteſt Commiſſarios creare, & delegare ſuã auctoritatem, quoties ſibi videbitur expedire.* Quod nimirũ efficere non potuiſſet,ſi eſſet tantũ delegatus, vt cõtendebat Collector,nã iuxta vulgatam iuris regulam,Iudex,ſiue Prælatus delegatus non poteſt ſubdelegare, niſi id illi à ſuo Superiore concedatur. Vnde infertur,quod prædictus Cõmiſſarius generalis,habet ampliſſimã dignitatem, & Prælaturam Eccleſiaſticam,iuriſdictionemq. ordinariam, poteſtq. iure optimo eſſe Legatus Apoſtolicus, illiq. conueniunt omnia,quæ à iure, ſeu Papalibus Conſtitutionibus,conueniunt alijs Prælatis Eccleſiaſticis, in dignitatibus conſtitutis. Sed intelligendum hoc eſt,ſolummodo de Commiſſario generali prædicto, electo ſecundũ modum, & formam traditã in ſupradicta Bulla Vnionis, nã alias,ſi alio modo eligeretur,Commiſſarius generalis à Generali Miniſtro,ex eo quod propter bella,aut propter aliquod aliud impedimentũ,non potuit congregari generale Capitulum, eiuſmodi Commiſſarius generalis ſic electus,non erit ordinarius Prælatus, nec dicetur habere dignitatem Eccleſiaſticam, neque habebit votum, & vocem in generali Capitulo, neque illas præeminentias,quæ ſecundũ noſtras Conſtitutiones cõueniunt, prędicto Cõmiſſario generali Miniſtro, electo ſecundũ formam, & Bullam Vnionis, vt expreſſe habetur in ſupradictis noſtris generalibus Conſtitutionibus, niſi forſan is,qui inſtituitur, fuiſſet olim Miniſter,aut Commiſſarius generalis, vt latius infra dicemus. Supereſt ergo modo reſpondere ad argumenta propoſita pro parte Collectoris.

Nota caſum, in quo Cõmiſſarius generalis, non habebit iuriſdictionem ordinariã, ſed ſubdelegatam.

Ad primũ reſpondeo,conceſſa maiori,negando minorem,nec ſatis colligitur,ex eo quod habetur in prædicta Bulla Vnionis.§.*verũ.* nam, quamuis ibi dicatur,quod Generalis Miniſter inſtituat vnum Cõmiſſarium, cui vices ſuas cõmittat,non ſic tamen eſt intelligendũ,quod eiuſmodi cõmiſſio ſit libera & voluntaria, & ſolius Generalis Miniſtri, nam ſtatim additur, *prout generali Capitulo videbitur expedire*;quo fit,vt cõmiſſio non ſit ſolũ Generalis Miniſtri, ſed eiuſdẽ cum Capitulo, & facta iuxta legem cõſtitutam in eodem Capitulo,& ſic non eſt cõmiſſio hominis,ſed commiſſio tradita à lege, & à Iure,& totius Ordinis ſtatuto,ac ꝑinde ordinaria,& nõ ſubdelegata.

Ad ſecundũ dico,quod ad hoc vt cõmiſſio Commiſſarij generalis ſupradicti,ſit ordinaria,& non ſubdelegata,& ſit propria, & vera electio, nõ eſt neceſſum, vt fiat, atque eligatur ab Vniuerſitate totius Ordinis, quinvero ſufficit, ſuperq. ſatis eſt, quod fiat ab Vniuerſitate totius vnius familiæ, quæ recte valet conſtituere vnum Collegium, & vnum corpus, vt diximus in prima ratione,poſita ad ſupradictam concluſionem. Nec electio, quæ fit in generali Capitulo, ſeu intermedio ſupradicti Commiſſarij Generalis Miniſtri,eſt voluntaria,aut ſolum quædam conſultatio,ſed reuerae,ſt propria, & vera electio canonica,vt docet communis praxis,& expreſſe habetur in ſupradictis noſtris generalibus Conſtitutionibus.

Ad

Ad tertium etiã reſpondeo,negando præter ſupradictam Cõmiſſarij generalis electionem,& confirmationem, eſſe aliud tertium de nouo requiſitum,ſcilicet,quod Miniſter Generalis illi vices ſuas committat, per quemdam nouum actum,in ipſo voluntariũ;quinvero ſtatim,ac eo ipſo,quo confirmatur,diſpoſitione legis & ex vi, & virtute earumdem ſupradictarum Conſtitutionum,eiuſmodi vices cenſentur ſibi commiſſe,& conceſſæ,non tam à prædicto Miniſtro Generali ſolum,quam ab ipſo ſimul cum toto Capitulo,ita diſponente,& ordinante.

Ad quartum,& vltimum dico, quod non eſt eadem ratio,de Cõmiſſario generali prædicto,& de Vicario foraneo Epiſcopi,nõ quidem generali pro toto Epiſcopatu conſtituto,ſed ſpeciali pro aliqua parte ipſius. Nam, licet ſimilitudo aliqualiter currat,reſpectu generalitatis ſeu ſpecialitatis,non tamen currit reſpectu modi eligendi,nam electio prædicti Vicarij foranei, in Epiſcopo,eſt,merè libera,& voluntaria,eligiturq.ſeu potius nominatur ab eo ſolummodo;at vero electio Cõmiſſarij generalis ſupradicti, de quo loquimur,electo ſecundum modum,& formam contentam in Bulla Vnionis, & ſecundum modum,quo fit in Generali Miniſtro,non eſt libera,& voluntaria,nec ſolummodo eligitur,aut nominatur ab ipſo,ſed ab ipſo ſimul cum toto Capitulo,per electionem canonicam,vt dictum eſt,qua facta, atque peracta,& confirmato ſupradicto Commiſſario generali, ſtatim transfunditur in ipſum, omnimoda atque plenaria iuriſdictio pro tota ſua familia, quam habet Generalis in toto Ordine, vt diximus ſupra, diceturq. amplius in ſequenti Articulo.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Generalis Miniſter, per ſe ſolum amouere poſſit prædictum Commiſſarium generalem, aut ipſius iuriſdictionem, ſiue poteſtatem limitare?

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

QVamuis Cõmiſſarius generalis ſupradictus, in omnibus & per omnia ſit ſubditus,atque ſubiectus generali Miniſtro, non tamen poteſt ipſe per ſeipſum ſolum,illum amouere,aut eius auctoritatem, & iuriſdictionem limitare. Hæc concluſio quantum ad primam partem,habetur expreſſa in ſupradicta Bulla Vnionis, & in noſtris Conſtitutionibus generalibus, loco ſupra citato.Quantum vero ad ſecundã probatur,nam modus,& forma inſtitutionis ſupradicti Cõmiſſarij generalis, traditur à Summo Pontifice in ſupradicta Bulla Vnionis,quo fit,vt electione ſemel facta,nullo modo alterari,ſeu immutari poſſit,nec ab alio,quam ab eodem Summo Pont. prædictus Cõmiſſarius generalis remoueri ſine culpa,& vt dicitur, cauſa cognita, diiudicata,atque diffinita.Et eadem omnino ratio currit de limitatione, ſeu diminutione ſuæ poteſtatis,& iuriſdictione: nam generalis Miniſter (vt conſtat ex dicta Bulla) reſpectu totius ſuę familię,tenetur illi vices ſuas cõmittere,prout Capitulo generali videbitur expedire: ergo ſemel facta electione,per Capitulum generale ſupradictum,nullaq. antea vel poſt, facta, in eodẽ Capitulo poteſtatis,& iuriſdictionis ſupradictæ coarctatione,& limitatione,nõ erit liberũ Gen. Miniſtro ipſam poſtea limitare, & coarctare, quinvero ſicut nõ poteſt facere,ꝙ dictus Cõmiſſarius ſemel electus, & cõ-

Generalis Miniſter per ſeipſum ſolum non poteſt remouere Cõmiſſariũ generalem,aut ipſius iuriſdictionem limitare.

firmatus non ſit Commiſſarius, ſic nec poteſt efficere, vt minorem poteſtatem habeat, quam per Capitulum, & generales Conſtitutiones habet pro tota ſua familia.

Nec dictis obſtat, quod Generalis Miniſter, illi vices ſuas committat (iuxta dictam Bullam Vnionis) nã non ipſas illi committit voluntarie, & ad libitum (vt dictũ eſt) ſed iuxta Capituli generalis præſcriptum, quæ quidem conceſſio, cum non fiat in fauorem propriꝫ perſonæ dicti Cõmiſſarij generalis, ſed totius ſuæ familiæ, fauorabilis eſt, & nõ odioſa (quidquid alias velit Priuileg. Collector) amplianda q. proinde eſt, non vero reſtringenda, eo, vel maxime, quia alias nõ plene prouideretur neceſſitati, atque vtilitati ſuæ propriæ familiæ, ſi non ipſe haberet in ipſa omnẽ auctoritatem, & poteſtatem, quã Generalis Miniſter habet in totum Ordinem, cũ ſæpiſſime reſideat Generalis Miniſter in partibus adeo longe diſtantibus. Et ea certè fuit intẽtio ſupradicti Papæ Leonis Pont. Max. in ſupradicta Bulla Vnionis, vt propter amplitudinem noſtræ Religionis, non careret ipſa debito beneficio paſtoralis regiminis, & quidem ſi dicta iuriſdictio reſtringeretur, atque limitaretur, haud dubium eſt, quin multiplices ſæpiſſime euenirent defectus, ſicq. Pontificis intentio fruſtraretur, & quaſi inanis redderetur. Vnde omni proculdubio tenendum eſt, quod omnia, quæ in iure, priuilegijs, atq. Conſtitutionibus, conceduntur ſupradicto Generali Miniſtro, conceduntur perinde, & dicto Cõmiſſario generali, reſpectu ſuæ familiæ, niſi aliquando in aliquo ſpeciali caſu, in ſupradictis diſpoſitionibus, aliquid ſibi fuerit ſpecialiter prohibitum, nam eius auctoritas, & iuriſdictio, non datur ſibi ratione ſuæ perſonæ, ſed ratione ſui officij, tranſeuntq. proinde cuncta in dictum Commiſſariũ generalem, reſpectu ſuæ familiæ, quæ pertinent ad Miniſtrum Generalem reſpectu totius Ordinis, & Religionis, cuius perſonã repræſentat, vicesq. eius gerit in omnibus, quæ ad eius pertinent officium.

Omnia, quæ in iure, priuilegijs, ſiue Cõſtitutionibus conceduntur Gen. Miniſtro, reſpectu totius Ord. concedũtur etiam prædicto Cõmiſſario generali reſpectu ſuæ familiæ, niſi ſibi ſit aliqd ſpecialiter prohibitum.

Nota hoc valde.

Neque etiã dictis obſtat, quod, vt dictum eſt, in omnibus, atque per omnia ſit illi ſubditus, & ſubiectus, Generaliſq. Miniſter illi Superior, nam nõ ex hoc colligitur, quod ipſius poſſit pro libito reſtringere, aut limitare iuriſdictionem. Eſt quidẽ ſuperior ad puniendum, & corrigendum ipſum, ſi deliquerit, cauſa cognita, & ſeruato ordine iũris, & etiã ad hoc, vt poſſit ſibi reſeruare aliqua ſpecialia negotia, & prohibere illi, ſi cauſam dederit ſufficientẽ, atque legitimã, non tamen ita, vt ad libitũ limitare poſſit illi, ſuã iuriſdictionẽ & poteſtatẽ, aut ſine iuſta cauſa, prohibere illi viſitationem alicuius Prouinciæ: quod ſi de facto fuerit effectum, peccabit ſupradictus Generalis Miniſter, dignuſq. erit, vt in Capitulo Generali ea de re conuictus corrigatur, tum quia fecit contra iuſtitiam, & contra ius commune, limitando ſine cauſa auctoritatem, & poteſtatem Iudicis, atque Prælati ordinarij, tum etiam quia fecit contra prædictam Bullam Vnionis, in qua expreſſe dicitur, vt dictus Cõmiſſarius generalis in ſua familia, habeat omnes vices, & omnem auctoritatem, quam habet Miniſter Gener. in toto Ordine,

Secunda Concluſio.

Iuſta exiſtente cauſa, & de cõſenſu generalis Capituli, vel ex ſpeciali licentia Apoſtolica, bene põt Miniſter generalis limitare Cõmiſſarij generalis iuriſdictionem.

Generalis Miniſter, iuſta exiſtente atq. legitima cauſa, de cõſenſu Gener. Capituli, vel ex ſpeciali licentia Summi Pont. bene poteſt in aliquo caſu limitare, atq. reſtringere Cõmiſſarij generalis iuriſdictionẽ. Hꝫc concl. cõſtat expreſſe ex his, quæ dicuntur in ſupradicta Bulla Vnionis, vbi habetur, ꝙ ſupradictus Gen. Miniſter, cõmittat vices ſuas dicto Cõmiſſario, prout Gener. Capitulo videbitur expedire. Ex quo infertur, ꝙ præcedẽte cõſenſu Gener. Capit. limitari poteſt, atq. reſtringi ſupradicti Cõmiſſarij gen. iuriſdictio, ꝙ adeo

adeo verum eſt, quod quia Capitulum Generale ſtatuit, vt dictus Commiſſarius vltramontanus, non ſe intromittat, & nullam habeat iuriſdictionem in Fratres, & Prouincias Indiarum, ſeu noui Orbis, id neceſſario ſit adimplendum. Nam quamuis Generalis Miniſter, & totum ſimul Capitulum, non poſſint efficere, vt dictus Generalis Commiſſarius, Generalis non ſit reſpectu ſuæ familiæ, cum id habeatur ex præſcripto Apoſtolico, poſito in dicta Bulla vnionis, poſſunt tamen ipſius auctoritatem, & iuriſdictionem limitare, iuxta ipſam, prout expreſſe habetur ibidem, ſicq; nulla enus poteſt in illis rebus ſe intromittere.

Sed ſi quæratur, quænam ſint cauſæ iuſtæ ad faciendam prædictam reſtrictionem, atque limitationem? Reſpondeo, quod hac de re, non poteſt certa præſcribi, & tradi regula, ſed relinquitur boni viri arbitrio. Hoc ſolummodo eſt certum, quod non ad id ſufficiunt quæcumque Fratrum querimoniæ, aut memorialia, quæ interdum exhibeantur, quæ quia, vt plurimum, ſunt falſa, non ſemper ſunt admittenda, niſi magnum aliquod malum continerent, aut graue aliquod ſcandalum timeretur, non enim eſt rationi conſonum, vt propter quorumdam Fratrum querimonias, ordinaria Ordinis gubernatio euertatur, imo vero per hoc quod admittuntur, tales rumores amplius inualeſcunt, magiſq; debet inclinari Generales Miniſtri, ad patrocinium Prælatorum Ordinariorum, quam ad ſuſcipiendas querelas contra ipſos, cum ſint poſiti tamquam ſignum ad ſagittam, & quia quandoque aliquos reprehendunt, nec omnibus placere poſſunt, multorum odium incurrunt, vt habetur *in cap. qualiter, & quando, el 2. de accuſ.* Difficultas. Quænã ſint cauſæ iuſtę ad reſtringendã iuriſdictionẽ interdum Commiſſarij Gen.

Sed reſtat difficultas, An dictis nihilominus non obſtantibus, Generalis Miniſter per ſe ſolum, poſſit conſtituere Commiſſarium quemdam Generalem, alicuius nationis in ea familia, in qua eſt Commiſſarius Generalis Ciſmontanus, vel Vltramontanus? Cui difficultati reſpondetur, ab aliquibus Ordinis Patribus, quod ſic, quia hac de re, nulla reperitur ſpecialis facta prohibitio, non tamen (inquiunt) poterit Generalis Miniſter excludere prædictum Commiſſarium Ciſmontanum, vel Vltramontanum, ſine cauſa à gubernatione dictę Nationis, quia de hoc ſpecialis eſt prohibitio, per ea, quæ ſupradiximus, atque adeo quamuis Generalis Miniſter, in Francia, & Prouincijs Belgicis, conſtituerit vnum Commiſſarium Generalem illarum nationum, non propterea poteſt excludere Commiſſarium Generalem ſupradictum, à viſitatione, & gubernatione illarum partium, id quod vſu, & conſuetudine eſt receptum, & confirmatum. Nam quando olim primo, Generalis Miniſter conſtituit Commiſſarium Generalem Indiarum, qui in Curia Regia reſideret, de quo infra dicemus, non propterea amouit Commiſſarium Generalem Vltramontanũ, qui tunc erat, à gubernatione illarum partium, quia nempe, reuera ipſe per ſe ſolum, id minime facere poterat. & hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant. Difficultas. An Generalis Ord. poſſit conſtituere Commiſſariũ Gen. alium in ea natione, vbi eſt Commiſſ. Gen.

ARTICVLVS V.

An ſit modo de facto aliqua Prouincia, ſeu aliquis Conuentus in Vltramontana familia, exemptus à iuriſdictione ſupradicti Commiſſarij Generalis Miniſtri?

Circa hanc difficultatem, non deſunt aliqui noſtri ſacri Ordinis Patres, qui in ea fuerint opinione, vt dicant, nullam fuiſſe factam hucuſque iuri- Opinio Patris Fratris Ioãnis à Bobadilla.

iuridicam exemptionem,Prouinciarum noui orbis,à iuriſdictione ſupradicti Commiſſarij Generalis Vltramontani,ac proinde etiam nunc omnes Indiarum Prouincias, eſſe pleno iure illi ſubditas, atque ſubiectas,non obſtante,quod habent ex vi noſtrarum Generalium conſtitutionum, ſuum propriũ Commiſſarium Generalem, qui in Curia Regia reſidet, præter duos alios Commiſſarios, qui etiam dicuntur Generales, qui reſident in illis partibus. Hanc ſententiam,& opinionem tenuit olim, Doctiſſimus P. Bobadilla in ſuo Enchiridione, ſiue Manuali manuſcripto, quam & multis rationibus,& argumentis probare contendebat,& ſatisfacere omnibus, quæ in contrarium adducebantur. Sed eo nihilominus non obſtante, contraria ſententia eſt verior, atque tenenda, & quam auctoritate etiam Regia, obſeruat hodie communis praxis, pro qua ſequens ſtatuitur Concluſio.

Concluſio.

Prouinciæ Indiarum, & noui orbis,exemptæ ſunt à ſupradicti Commiſſar. Gen. iuriſdict.

PRouinciæ Indiarum, ſeu noui orbis, ex vi noſtrarum conſtitutionum, exemptæ ſunt à ſupradicti Commiſſarij Generalis Vltramontani iuriſdictione. Hæc Concluſio probatur

Primo, nam in conſtitutionibus Generalibus factis pro Indiarum Prouincijs, cap. 1. de Commiſſario Generali Indiarum, ſequentia habentur verba. *Commiſſarius Generalis Indiarum immediate ſit ſubditus Generali Miniſtro, in omnibus, & per omnia, & nulli alteri Prælato, & Superiori erit ſubditus, & ſubiectus*. & præterea infra agendo de ſocijs eiuſdem dicitur, *qui nimirum ſocij, erunt ſubditi tantum Miniſtro Generali, & Commiſſario Generali Indiarum.*

Nota hoc valde.

Ex dictis ſuperq. ſatis colligitur ſupradicta Concluſio. Etenim ſi Indiarum Prouinciæ eſſent ſubditæ,atque ſubiectæ Commiſſario Generali Vltramontano,non videtur qualiter dictus Commiſſarius Generalis Indiarum, eiuſque ſocij ab ipſius iuriſdictione, commode eſſe poſſent exempti.

Secundo probatur idipſum, nam prædictæ conſtitutiones ſæpiſſime dicunt, quod Indiarum negocia referantur, ad Generalem Miniſtrum, vel ad ſuum Commiſſarium Generalem Indiarum: at numquam dicunt, quod referantur ad dictum Commiſſarium Generalem Vltramontanum: ſignum ergo eſt, quod illæ Prouinciæ non ſunt illi ſubditæ, atque ſubiectæ, immo vero,omnino exemptæ ab ipſius iuriſdictione.

Tertio probatur idipſum, ex vſu,experientia, & communi praxi, nam ex quo ſupradictæ conſtitutiones Generales Toletanæ conditæ ſunt, Commiſſarius Generalis Vltramontanus,numquam ſe intromiſit, ſeu quempiam actum iuriſdictionis exercuit,in ſupradictas Indiarũ Prouincias,neq. in Fratres in illis partibus exiſtentes,neq. in cauſis,& negocijs illinc venientibus, & ad Indias ſupradictas pertinentibus, neque vero ſi vellet, illudq. facere attentaret, vllo ſibi modo permitteretur,cum præter generalia ſtatuta, id multis Regalibus mandatis,& prouiſionibus Indiarum Regij Senatus,ſit omnino vetitum,atque prohibitum:dicendum igitur eſt, firmiterq. tenendum, quod nullam omnino illic habet iuriſdictione,& quod quamuis in toto orbe antiquo, nulla ſit noſtri ordinis Prouincia, in tota Vltramontana familia,quæ non ſit ſubdita ſupradicto Commiſſario Generali Miniſtro,attamen in nouo orbe, ſeu in Indiarum partibus,& Prouincijs, quæ noui orbis eſſe dicuntur, nullam prorſus ipſe habet iuriſdictionem, ſed immediate, in omnibus, & per omnia, ſubduntur ſuo Commiſſario Generali, in Regali Curia reſidenti,de quo dicemus ſtatim.Sed dixi notanter, nulla Prouincia, non autem,nullus Conuentus,nam vt dicitur,idq. accepi à teſtibus fide dignis,

gnis, Pariſienſis ſacer noſter Conuentus, exemptus eſt à iuriſdictione prędicti patris Cōmiſſarij Generalis, & immediate ſubiectus Generali Miniſtro, iuxta quandam antiquam concordiam, quæ hac de re, olim facta fuit, quæ hucuſq. vt dicitur, obſeruatur.

Pariſienſis Conuentus exemptus eſt à Iuriſdictione Cōmiſſarij Generalis Vltramontani, & immediate ſubijcitur Generali Miniſtro

ARTICVLVS VI.

De duratione officij ſupradicti Commiſſarij Generalis.

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

OFficium prædicti Cōmiſſarij Generalis eſt triennales. Pro huius Concl. declaratione, adnotare oportet, quòd duratio officij ſupradicti Cōmiſſ. Generalis, olim fuit per triennium tantum ſecundum ſupradictam Bullam vnionis, ſed poſtmodum eius officium extenſum fuit, ad quadriennium per Conſtitutionem Pij V. quæ incipit, *Paſtoralis officij*, publicata in Capitulo Generali Romæ celebrato, anno Domini 1571. at nunc de nouo redactum eſt ad triennale tempus, per nouam aliam Conſtitutionem Sixti V. quæ incipit. *Et communis cura paſtoralis officij.* Data Romæ die 29. Iulij, anno 1587. Pontificatus ſui anno 3. Et hoc ſeruatur in communi praxi, quamuis in noſtris Generalibus Conſtitutionibus Toletanis, cap. 7. agendo de eiuſmodi Commiſſario Generali, dicatur, quod eius officium durat per quadriennium; ſed loquuntur iuxta id, quod eo tempore obſeruabatur, per ſupradictam Conſtitutionem Pij V. Dicitur etiā ibi, quod dicto tēpore elapſo, nouus Cōmiſſarijs Generalis eſt eligendus in Capitulo generali intermedio, à Miniſtris Prouincjalibus, & Cuſtodibus, & à reliquis Vocalibus illius familiæ, qui ſecundum Ordinis ſtatuta, vocem habent in Capitulis Generalibus, & quod dictus Commiſſarius Generalis in eo Capitulo, in quo ſuum expleuerit officium, & deinceps in omnibus Comitijs Generalibus, vocem habebit, in omnibus electionibus, tam in Diſcretorio, quam in Diffinitorio.

Officiū ſupradicti Commiſſarij Generalis hodie durat per triennium tantum.

Notanda circa prædictū Commiſſarium Generalem Miniſtrum.

Ordinatur vlterius, quod dictus Commiſſarius Generalis, non poſſit ad idem officium, nec ad miniſterium Generalis Miniſtri eligi, niſi poſt 16. annos, ſed modo dicendum eſt, poſt 12. per nouam Conſtitutionem Sixti V. poſtquam ſuo fuerit functus officio, ſecundum Apoſtolicas Conſtitutiones, niſi aliter à Sede Apoſtolica fuerit ordinatum. Vicarius tamen Ordinis, aut Vicecommiſſarius Generalis eſſe poterit, qui olim fuit Commiſſarius Generalis, etiamſi huiuſmodi anni nondum fuerint finiti, atq; expleti.

Statuitur præterea, quod ſi prædictus Commiſſarius Generalis, electus ſecundum formam, & Bullam vnionis, per mortem vacauerit, aut ex quacumque alia cauſa, & ratione, idem omnino fiat, quantum ad Vicecommiſſarium Generalem, quod dictum eſt, de vacatione Generalis Miniſtri, & Vicarij Ordinis, nam ille, qui fuerit canonice electus à Diſcretis Ordinis exiſtentibus in ea natione, & ſex Prouincialibus, & totidem Diſcretis Prouinciarum ex vicinioribus Prouincijs conuocandis, erit Vicecommiſſarius Generalis vſque ad Capitulum, quod erit celebrandum, habens plenitudinem poteſtatis. Et dicitur, quod virtute eiuſdem Conſtitutionis, erit ipſo facto confirmatus, & ſtatim exercebit ſuum munus, & officium, ſine alia vlteriori diligentia. Hæc in ſupradictis Conſtitutionibus Generalibus Toletanis.

ARTI-

ARTICVLVS VII.

Vtrum in noſtris Generalibus Conſtitutionibus, ſint aliqua interdicta, atque prohibita, ſupradicto Commiſſario Generali, Miniſtro, & ſolummodo Miniſtro Generali reſeruata?

ET videtur ex vna parte, quod non, nam vt ſupradictum eſt, Commiſſarius Generalis prædictus, ex Decreto, & Conſtitutione Apoſtolica, tradita in ſupradicta Bulla vnionis, habere debet in omni ſua familia quidquid & Generalis Miniſter in toto Ordine, ſuaſq. Vices illi debet transfundere, ex quo videtur, quod quidquid côceditur Generali Miniſtro, ratione ſui officij, omne illud omnino habere debet prædictus Commiſſarius, eo ipſo quo eligitur, & confirmatur, ratione ſui miniſterij. Et confirmatur, nam inſtitutio Commiſſarij Generalis ſupradicti, vt etiam dictum eſt ſupra, facta fuit in fauorem, & beneficium totius Ordinis, & præſertim propriæ ſuæ familiæ reſpectiue: ergo non oportuit ipſius auctoritatem reſtringi, quin vero potius ampliari, ſiquidem expedit, vt in vnaquaque familia, habeatur tota poteſtas Generalis Miniſtri, vt ne ipſius iuriſdictio in ſuo miniſterio ſit manca, atque defectuoſa. Sed his nihilominus non obſtantibus, certiſſimum eſt eſſe aliqua dicto Commiſſario Generali prohibita, & ſolum Generali Miniſtro reſeruata, quæ vt præ manibus habeantur, ſequens de eis ſtatuitur Concluſio.

Concluſio.

Quæ dicantur eſſe prædicto Cômiſſario Generali prohibita.

QVamquam in Conſtitutionibus Generalibus, nihil reperiatur expreſſe, Miniſtro Generali reſeruatum, & Commiſſario Generali prohibitum, nihilominus aliqua ibidem ſunt verba, ex quibus idipſum, non incongrue colligitur, & ſunt, quæ ſequuntur.

Primo habetur in Conſtitutionibus Toletanis, cap. 1. de receptione Nouitiorum. §. de Laicis, quod nullus poſt profeſſionem de Laicatu ad Clericatum aſcendat, niſi de licentia Capituli, vel Miniſtri Generalis, ex quo colligunt quidam, id eſſe prædicto Commiſſario Generali prohibitum.

Secundo in eiſdem Conſtitutionibus cap. de modo interius conſeruandi, §. de incorporatione habetur, quod nullus incorporetur in aliena Prouincia, niſi ex licentia vtriuſque Prouincialis, vel Generalium Prælatorum, & ex conſenſu Capituli Prouincialis, quo diſſentiente, nulla alicuius Prælati licentia ſuffragetur, niſi Miniſter Generalis ex officio id effecerit. Et additur ibidem: Monemus tamen eundem Reuerendiſſimum Miniſtrum Generalem, ne id vnquam faciat, niſi magna, & notoria efflagitante ratione. Ex his etiam verbis colligunt, id eſſe ſolummodo Miniſtro Generali reſeruatũ.

Tertio, in cap. 9. earumdem Conſtitutionum, agendo de ſuffragijs defunctorum, habetur vt nullus Prælatus poſſit, in Dominicis diebus, pro aliqua occaſione, etiam pro expenſis Capituli Generalis, vel Prouincialis aliquas Miſſas dicendas diſtribuere, nec alicui Fratri concedere, vt pro ſua, vel alterius intentione poſſit celebrare. Hoc dicitur eſſe etiam ſupradicto Commiſſario Generali prohibitum.

Quarto dicitur, quod Commiſſarius Generalis ſupradictus, non poteſt celebrare Capitulum Generale, ad eligendum ſucceſſorem, quia id omnino pertinet ad Miniſtrum Generalem, vt conſtat ex communi vſu, & conſuetudine.

Quinto

Quinto dicitur, quod Commiſſarius Generalis, non poteſt mittere Fratres ad partes Hieroſolymitanas, per expreſſam prohibitionem ſibi factam in Capitulo Generali Burdegalleſi celebrato anno Domini 1520. cuius meminit Enchyridion fol. 101. pag. 1.

Sexto, in eodem Capitulo prohibitum fuit eidem, & cunctis Prouincialibus Miniſtris, vt non mittant Fratres ad Romanam Curiam, ſine manifeſta neceſſitate, & cum conſilio Patrum.

Septimo, dicitur, eſſe ſibi prohibitum ex conſuetu ine, habere votum in electionibus Prouinciarum, nempe Prouincialium, Diffinitorum, Cuſtodum, & Diſcretorum, neque in electione Guardianorum, & in reliquis omnibus electionibus, pertinentibus ad Prouincias.

Octauo, dicitur, eſſe ſibi prohibitum diſpenſare, in omni diſpoſitione, qua in noſtris Generalibus Conſtitutionibus dicitur, quod aliquid poſſit facere Generalis Miniſter, ſeu conceditur Generali Miniſtro, in ſingulari, quia inquiunt, quando dictæ Cōſtitutiones volunt, vt Commiſſarius Generalis prædictus id poſſit facere, vtuntur plurali numero, & vniuerſali Prælatorum nomine, dicendo, nulli Prælati hoc poſſint facere, niſi fuerint Prælati Generales, vel hoc non fiat, ſine expreſſa Prælatorum Generalium licentia.

Hæc ſunt, quæ dicuntur prohibita ſupradicto Commiſſario Generali Miniſtro, in reliquis autem omnibus poteſt in ſua familia, quidquid Miniſtri Generales in toto Ordine, & electus iuxta modum, & formam contentam in Bulla vnionis, atque eligitur modo, habet vocem, & votum in cunctis electionibus Capituli Generalis, quando incipit, & definit ſuum officium, actiuam, & paſſiuam, tam in Diſcretorio, quam in Diffinitorio, immo vero, peracto ſuo officio, habet votum in omnibus Capitulis Generalibus ſuæ familiæ, tam quoad electionem Commiſſarij Generalis, quam quod omnes alias electiones, quæ ſiunt in Diſcretorijs, & Diffinitorijs, nam vt habetur in ſupradictis Conſtitutionibus Toletanis cap. 8. §. de Capitulo Generali totius Ordinis, poſt peractum ſuum officium, prædicti Commiſſarij Generales, ſunt perpetui Vocales, & perpetui Diffinitores ad omnia Capitula Generalia ſuæ familiæ, & qui fuit Commiſſarius Generalis electus modo prædicto, habet etiam vocem ad electionem Vicarij Generalis totius Ordinis.

Quæ incōmuni atque in generali conueniāt Cōmiſſario Generali prædicto.

ARTICVLVS VIII.

De Capitulo Generali intermedio qualiter, & quando ſit celebrandum.

Huic articulo reſpondetur, per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

Finito triennio Commiſſarij Generalis, electi ſecundum Bullam Vnionis, cogendum eſt Generale Capitulum, per Miniſtrum Generalem, aut per Vicarium totius Ordinis, ad electionem alterius. Hæc Concluſio habetur expreſſa in ſupradicta Bulla vnionis, & in noſtris Generalibus Conſtitutionibus Toletanis. cap. 8. §. de Capitulo Generali intermedio, vbi dicitur, quod ad hoc Capitulum, accedere tenentur omnes Prouinciales, & Cuſtodes, & cæteri Vocales totius familiæ, pro qua eligendus eſt Commiſſarius Generalis ſupradictus, & quod huiuſmodi Capitulum intermedium celebrandum eſt, in Capitulo Pentecoſtes, vbi fuerit ſtatutum, & Vocales tenentur

Finito triennio Cōmiſſarij Generalis, cogendum eſt Generale Capitulum intermedium, ad electionem alterius.

nentur accedere ad locum, in quo dicta Comitia celebranda ſunt, Feria ſexta, ante dictum feſtum ad horam prandij.

Secunda Concluſio.

In dicto Capitulo Generali intermedio, eligendus eſt, nouus Commiſſarius Generalis & ſex Diffinitores ex eadē familia.

In dicto Capitulo intermedio, eligendus eſt denuo nouus Commiſſarius Generalis, & ſex Diffinitores de eadem familia, neque reeligi poſſunt, qui in præcedenti Capitulo totius Ordinis fuerunt Diffinitores ab eadem familia electi, & huiuſmodi Diffinitores Generales non poſſunt eligi, niſi ſint de corpore Capituli, quamuis ſint præſentes. Hæc Concluſio habetur expreſſa in ſupradictis Conſtitutionibus Generalibus Toletanis cap. 8. §. de Capitulo Generali intermedio, & cap. 7. de Electionibus, & Inſtitutionibus Officiorum. §. de Diffinitoribus Generalis Capituli, & ibidem §. de Commiſſario Generali. Vbi etiam dicitur, quod ſi propter Bella, aut propter aliquod aliud impedimentum, non poſſit commode prædictum Capitulum Generale intermedium conuocari, in eo caſu Generalis Miniſter, de cōſilio aliquorum Patrum, poterit eundem Commiſſarium continuare, vel alium de nouo inſtituere. Statuitur tamen, & declaratur, quod Commiſſarius Generalis, ſic inſtitutus, non erit Prælatus ordinarius, nec habebit votum in Capitulo Generali, neque habebit eaſdem præeminentias, quas habent Commiſſarij Generales electi ſecundum Bullam vnionis, niſi forſan is, qui inſtituitur, fuiſſet olim Miniſter, aut Commiſſarius Generalis: habebit tamen plenitudinem poteſtatis, ad gubernandam totam ſuam familiam.

Tertia Concluſio.

Reliqua omnia, ſpectātia ad electiones, ſindicationes, Conſtitutiones, Concluſiones, Prædicationes, & quoad Congregationē Diſcretorij, & Diffinitorij, & Tabulæ confectionem, ſimili modo debent fieri, ſicut eſt dictum ſupra de Capitulo Generali. Hæc Concluſio habetur vbi ſupra cap. 8. §. de Capitulo Generali intermedio, vbi etiam dicitur, quod ordo ſedendi ſeruetur, ſicut dictum eſt ſupra de Capitulo Generali, & quod ſi commode fieri poteſt, omnes Miniſtri Prouinciales, ſedeant ad manum dexteram, & Cuſtodes ad læuam, ne Miniſtri Cuſtodibus, & Cuſtodes Miniſtris commiſceantur.

ARTICVLVS IX.

Vtrum Generalis Miniſter, ſi à ſua familia velit diſcedere, poſſit in illis partibus Commiſſarium Generalem inſtituere?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Si Generalis Miniſter à ſua familia velit diſcedere, poterit loco ſeu de cōſilio patrū aliquem Commiſſarium inſtituere.

SI Generalis Miniſter, propter aliquam rationem, & cauſam, a ſua familia velit diſcedere, poterit pro tempore, quo fuerit abſens, loco ſui alium Commiſſarium inſtituere, de conſilio & aſſenſu Diffinitorum, ſeu aliquorum Patrum Diſcretorum alicuius Prouinciæ. Hoc conceſſit expreſſe Leo X. in ſupradicta Bulla vnionis. Verum eſt tamen, quod ibi dicitur, *vt fiat de conſilio, & conſenſu Diffinitorum Capituli Generalis dumtaxat*, ſed in noſtris Conſtitutionibus Toletanis, cap. 7. §. de Commiſſario Generali, vbi hac de re agitur, dicitur quod id poterit facere, *cum conſilio aliquorum Diſcretorum alicuius Prouinciæ*, cum difficile, ſeu potius impoſſibile cenſen-

cenſendum ſit,ad hunc effectum, & ad conſimiles cauſas,Diſcretos, & Patres Ordinis,& Diffinitores cõuocare. Sed aduerto,quod huiuſmodi Commiſſarius Generalis ſic inſtitutus,nominatus,ſiue ſuffectus,expleto officij ſui miniſterij,& adueniente Generali Miniſtro, nullam propterea exemptionẽ, ſeu præeminentiam aſſequetur,cum non ſit electus ſecundum Bullam vnionis,vt in præcedenti Articulo dictum eſt . hactenus de iſto Articulo , & de tota Quæſtione.

QVÆSTIO XII.

De Diffinitoribus Capituli Generalis, & intermedij, in duos Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quotnam ſint eligendi Diffinitores in Capitulo Generali, totius Ordinis, ſiue in intermedio?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

IN Capitulo totius Ordinis Generali, vtriuſque familiæ duodecim Diffinitores ſunt eligendi,ſex ex vna familia,& totidem ſex ex alia , & vnaquæque familia , quæ reſpectiue Ciſmontana , vel Vltramontana appellari debet,ſuos tantum eligit Diffinitores.

In Capitulo Generali totius Ordinis duodecim Diffinitores vtriuſque familię ſunt eligendi , ſex ex vna , ſex vero, ex alia.

Hæc concluſio habetur expreſſa in noſtris Conſtitutionibus Generalibus Toletanis cap.7. de Electionibus, & Inſtitutionibus officiorum. §. de Diffinitoribus Capituli Generalis,vbi & dicitur:ꝙ vt vnitas,& vera fraternitas diutius in Ordine conſeruetur , declaratur ad familiam Vltramontanam, quæ talis eſſe dicitur reſpectu exiſtentium Toleti , ſequentes pertineant Prouinciæ.

Prouinciæ pertinentes ad familiã Vltramõtanam,ſuntquę ſequuntur.

1 Prouincia Franciæ	18 Prouincia Conceptionis
2 Prouincia Franciæ Pariſienſis	19 Prouincia Daciæ
3 Prouincia Caſtellæ	20 Prouincia Britanniæ
4 Prouincia Saxoniæ, Sancti Ioannis Baptiſtæ	21 Prouincia Angliæ
5 Prouincia Saxoniæ Sãctæ Crucis	22 Prouincia Bethicæ
6 Prouincia Turoniæ	23 Prouincia Burgenſis
7 Prouincia Turoniæ Pictauienſis	24 Prouincia Angelorum
8 Prouincia Aragoniæ	25 Prouincia Pietatis
9 Prouincia Argentinæ	26 Prouincia Sancti Gabrielis
10 Prouincia Aquitaniæ	27 Prouincia Carthaginenſis
11 Prouincia Sancti Iacobi	28 Prouincia Flandriæ
12 Prouincia Coloniæ	29 Prouincia Germaniæ inferioris
13 Prouincia Sancti Bonauenturæ	30 Prouincia Algarbiorum
14 Prouincia Portugalliæ	31 Prouincia Sancti Euangelij de Mexico
15 Prouincia Sancti Ludouici	32 Prouincia Maioricarum
16 Prouincia Hyberniæ	33 Prouincia Aquitaniæ Reformat.
17 Prouincia Scotiæ	34 Prouincia Sancti Michaelis

35 Pro-

35 Prouincia Cantabriæ
36 Prouincia duodecim Apoſtolorum Lima
37 Prouincia Canariæ
38 Prouincia Sancti Andreæ
39 Prouincia Sardiniæ
40 Prouincia Valentiæ
41 Prouincia Cathaloniæ
42 Prouincia Sancti Ioſeph, in noua Hiſpania, alias de Yucatam.
43 Prouincia Arrauidorum.
44 Prouincia Sancti Ioſeph, in Caſtella.
45 Prouincia Sancti Ioannis Baptiſtę
46 Prouincia Sancti Petri, & Pauli, Mechocam in noua Hiſpania
47 Prouincia nominis Ieſu de Guatimala.
48 Prouincia Sanctæ fidei nouæ Regni Granatenſis
49 Prouincia Sanctiſſimæ Trinitatis de Chille.
50 Prouincia Sancti Franciſci de Quito
51 Prouincia Sancti Antonij Charcarum.
52 Prouincia Sancti Georgij Nicaragua in noua Hiſpania.
53 Prouincia Sanctæ Crucis Inſulæ Sancti Dominici, Hiſpaniolę nuncupatæ
54 Prouincia Granatenſis
55 Prouincia S. Pauli in Caſtella
56 Prouincia ſiue Cuſtodia S. Thomæ in India Orientali
57 Cuſtodia Terræ firmæ Indiarum

Prouinciæ pertinentes ad familiã Ciſmontanã ſunt quæ ſequuntur.

Ad cuſtodiam vero Ciſmontanam ſequentes Prouinciæ ſpectant.

1 Prouincia Sancti Franciſci
2 Prouincia Romana
3 Prouincia Marchiæ
4 Prouincia Tuſciæ
5 Prouincia Bononiæ
6 Prouincia Sancti Antonij
7 Prouincia Genuæ
8 Prouincia Mediolani
9 Prouincia Principatus
10 Prouincia ſeptem Martyrum
11 Prouincia Siciliæ
12 Prouincia Sancti Nicolai
13 Prouincia Sancti Bernardini
14 Prouincia Sancti Angeli
15 Prouincia Dalmatiæ
16 Prouincia Candiæ
17 Prouincia Boſnæ Croatiæ
18 Prouincia Auſtriæ
19 Prouincia Bohæmiæ
20 Prouincia Poloniæ
21 Prouincia Corſicæ
22 Prouincia Raguſij.
23 Prouincia Brixiæ
24 Prouincia Baſilicatæ
25 Prouincia Vngariæ Saluatoris
26 Prouincia Boſnæ Argentinæ
27 Prouincia Vngariæ Sãctæ Mariæ
28 Prouincia Terræ laboris
29 Prouincia Lituaniæ
30 Prouincia Cuſtodiæ Terræ Sãctæ
31 Prouincia Cuſtodiæ Albaniæ
32 Prouincia Tirolenſis
33 Prouincia Calabriæ
34 Prouincia Sancti Didaci.

Qualiter ſint eligẽdi Diffinitores Familiæ Vltramontani.

Sex Diffinitores Vltramontanæ Familiæ ſic eligentur, ab omnibus Vocalibus prædictæ familiæ; duo Diffinitores eligentur ex Prouincijs Hiſpaniæ, & noui Orbis.

Vnus vero ex quatuor Prouincijs reformatorum in Gallia, quæ ſunt ſequentes, videlicet Prouincia Franciæ, Prouincia Turoniæ, Prouincia S. Bonauenturæ, Prouincia Aquitaniæ recentioris.

Alius Diffinitor eligetur ex quinque Prouincijs de familia, quæ ſunt in Gallia, & ſunt ſequentes, videlicet, Prouincia Franciæ Pariſienſis, Prouincia Turoniæ Pictauienſis, Prouincia Aquitaniæ, Prouincia Britanniæ, Prouincia Sancti Ludouici.

Alius Diffinitor eligetur ex ſex Prouincijs Belgicis, & ex alijs, quæ ſunt cum illis aggregatæ, quæ ſunt ſequentes. Prouincia Hyberniæ, Prouincia Scotiæ, Prouincia Angliæ, Prouincia Flandriæ, Prouincia Germaniæ inferioris, Prouincia Sancti Andreæ.

Alius Diffinitor eligetur ex Prouincijs Germaniæ ſuperioris, quæ ſunt ſequentes.

quentes. Prouincia Saxoniæ Sanctæ Crucis, Prouincia Saxoniæ S. Ioannis Baptiſtæ, Prouincia Argentinæ, Prouincia Coloniæ, Prouincia Daciæ.

Si vero cõtingat, quod ex prædictis nationibus, vnus aut alter tm̃ venerit, ille eligatur, ſi vero nullus ex prædictis nationibus venerit, ex alijs Prouincijs ſufficiantur prædicti Diffinitores, ad arbitrium Capituli Generalis.

Quantum vero attinet ad Diffinitores huius Ciſmontanæ familiæ, præcipitur, vt ſeruentur vbique partium conſuetudines, & ſtatuta. Hæc quantum ad Diffinitores Capituli Generalis, quantum vero attinet ad Diffinitores Capituli Generalis intermedij, ſit ſecunda concluſio.

Qualiter ſint eligendi diffinitores huius familiæ Ciſmontanæ.

Secunda Concluſio.

In Capitulo Generali intermedio, ſunt etiã eligẽdi denuo ſex Diffinitores, nec reeligi poſſunt illi, qui in pręcedenti Capitulo totius Ordinis, fuerũt Diffinitores ab eadem familia electi. Hæc concluſio habetur in ſupradictis Cõſtitutionibus Generalibus cap. 8. §. de Capituli Generali intermedio, & in cap. 7. præcedenti titulo de Diffinitoribus, Capituli Generalis in fine, vbi habetur, quod quando Capitulum Generale intermedium ſit celebrandum, vacabunt ſex Diffinitores pro illa familia electi, in præcedenti Capitulo Generali, & alij ſex ſecundum prædictum Ordinem de nouo eligentur, & etiã ſtatuitur, vt omnes Diffinitores Generales non poſſint eligi, niſi ſint de corpore Capituli, quamuis ſint præſentes.

In Capitulo generale intermedio ſunt eligendi ſex diffinitores.

ARTICVLVS II.

Quodnam ſit ſupradictorum Diffinitorum munus, & officium?

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

SVpradictorum Diffinitorum Generalium, munus & officium, vt nomen ipſum ſonat, eſt in Capitulo Generali, ſeu intermedio, congregati ſimul cum Generali Miniſtro, diffinire atque expedire omnia, quæ ad bonam, atq; exactã gubernationem totius Religionis, ſeu cuiuslibet particularis familiæ reſpectiue pertinent. Hæc concluſio ſatis conſtat ex ſupradictis. Sunt itaque ſupradicti Diffinitores, ad Senatorum modum, à quibus in Romana olim Republica, cuncta cuiuſuis ponderis atque momenti negotia expediebantur, & diffiniebantur, quibus etiã incõſultis nihil omnino agebatur æſtimatione dignum. Hoc etiam ex praxi, & conſuetudine poſitum fuit, à noſtri ſacri Ordinis naſcentis exordio, & ſtatutum atque ordinatum, vt ſimul cum Generali Miniſtro, eſſent quidam alij noſtræ Religionis Patres, & Fratres, Aſſiſtentes eidem ad diffiniendas, decidendas, atque determinãdas res omnes ad noſtrum ſacrum Ordinem ſpectantes, & pertinentes, qui & proinde vocantur Diffinitores. Quod & credo obſeruari in Religionibus cunctis quamuis non eodem nomine nuncupentur, ſed alibi Conſiliarij, alibi vero aſſiſtentes nonnumquam Conſultores, vtcũq. id ſit, officium tamen atque miniſterium eorum, vt credo, eſt omnino vnum, & idem, & ſola eſt differentia in nomine, ſecundum varias, atque diuerſas Religionum earundem Conſtitutiones.

Diffinitorum generaliũ munus & officium eſt ſimul cum generali Miniſtro, diffinire atque expedire omnia ordinis negotia, ſeu cuiuſlibet familiæ reſpectiuæ.

Secunda Concluſio.

Diffinitores prædicti, dum actu ſua munera, & officia exercent, hoc eſt, à Capitulo, in quo electi ſunt, vſque ad ſequẽs Capitulum, ſunt Diſcreti, & patres Ordinis, habentq. votum, & vocem in cunctis electionibus, tàm Mini-

Diffinitores actuales ſupradicti, ſunt actu diſcreti & Patris Ordinis.

Nota, quod ſt ſpecialiter munus, & officiũ diſcretorum diffinitorum.

ſtri, quam Commiſſarij Generalis. Vocarique debent ad electionem Vicarij Generalis,& ad quodcumque negocium totum Ordinem concernens, ſi id commode fieri poſſit,& in Diffinitorio habent vocem electiuam, conſultiuam, atque diffinitiuam, tam in Capitulo Generali, quam in Capitulo,ſiue Congregatione intermedia,ad decidendas omnes res graues,quæ illuc deferuntur.Quorum conſilium non ſolum petere, verumetiam & ſequi, tenentur Generales Miniſtri,in his,quæ ad agendum cum conſilio ſunt obligati, quæ omnia Diffinitores prædicti fideliter tenentur præſtare. Habetur hæc concluſio, in varijs noſtrarum Generalium Conſtitutionum partibus, ſed præcipue.cap.7.de electionibus.§.de diſcretorum electione, & §. de Commiſſario Generali Miniſtro, & de Vicario Ordinis, & §. de Capitulo Generali totius Ordinis, vbi habetur quod in ſingulis diebus durante dicto Capitulo,Diffinitorium congregetur, in quo fiat collatio ſuper his,quæ de Prouincijs ad Capitulum ſunt tranſmiſſa, & ordine ſuo videantur in Diffinitorio, & illic omnes cauſæ diffiniantur. Sed additur ibidem, quod nulla ſtatuta valeat Diffinitorium efficere, ſine conſenſu maioris partis Capituli, nec totum Capitulum, valeat aliquid determinare,ſine approbatione maioris partis Diffinitorij. Hoc eſt,ſupradictorum Diffinitorum Generalium munus, & officium. Et hæc de iſto Articulo, & de tota hac Quæſtione dicta ſufficiant; reliqua enim,quæ in communi ad Diffinitorum omnium munus, & officium ſpectant, congruentiori loco dicentur infra; quando agemus de Prouinciarum Diffinitoribus.

QVÆSTIO XIII.

De Procuratore,& Commiſſario Romano,& de Commiſſario in Curia Regis Hiſpaniarum reſidente,in Tres Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vndenam ortum, & originem habuerit, officium Procuratoris Romani in noſtro ſacro Minorum Ordine, & quodnam ſit eius munus, & officium?

ALij duo Officiales, conſtituuntur in noſtro ſacro Minorum Ordine,ad abſoluenda,& peragenda negocia, quæ in Romana Curia ſolent occurrere, quorum alter Procurator appellatur generalis Ordinis, alter vero Commiſſarius Romanæ curiæ. De quibus in hac quæſtione agendum eſt à nobis per ordinem, & poſtmodum de Commiſſario in curia Regis Hiſpaniarum reſidēte.Et primo dico,quod de primæua inſtitutione prædicti Procuratoris Generalis,nihil in Ordine habetur exploratum omnino,nam in Regula Seraphici Patris noſtri Franciſci, nulla huius muneris, & officij fit mentio, immo vero nec in conſtitutionibus antiquis, ſolummodo in libro,cui titulus Supplementum,in principio,fit mentio cuiuſdā Patris F.Martini à Garibay olim in Romana curia noſtri Ordinis Minorum S. Franciſci Commiſſarij, ſeu Procuratoris,fratrum Ciſmontanorum. Ex quo colligitur primo, quod ſaltem hoc munus,& officium in Ordine,non eſt nouum,quinvero antiquum, nam quamuis ibidem non præfigatur annus,neque de ipſius initio dicatur; conſtat tamen fuiſſe ante tempora Sixti IV. qui, vt dicitur in Chronicis, & refertur in Catalogo Summorū Pontificum, præfuit Eccleſiæ, anno

anno Dom. 1471. Itaque hoc officium antiquitatis habet, ad minus 140. annos. Secundo colligitur, quod olim munus, & officium, Procuratoris & Cómiſſarij Romani, vnum erat, & idem, vtroque enim nomine nuncupatur ſupradictus Frater Martinus à Garibay, indiſtincte, loco ſupra citato, iam Procurator, iam vero Cómiſſarius Rom. Quo fit, vt non eſſent duo diſtincta prædicta officia, ſed tantum vnum, & idem. At modò duo ſunt diſtincta officia, & deſeruit eorum vnum, pro Ciſmontanis; aliud verò pro Vltramontanis, modo infra dicendo. Et ſi quæratur, ad quem pertineat inſtitutio prædicti Procuratoris Generalis Ordinis? Reſpondetur, quod de iure pertinet ad ſolum Generalem Miniſtrum; nam reuera Procurator Ordinis ſupradictus, eſt verus Procurator, Vicarius & ſubſtitutus Generalis Miniſtri, ad cauſas peragendas, ab eo ſibi commiſſas, ac propterea ad ipſum pertinet eiuſdé inſtitutio, cum quilibet Prælatus ſecundum ius, poſſit, & debeat Procuratorem, & Vicariú ſuum inſtituere; id quod vſu, & conſuetudine eſt confirmatum, cum aperte conſtet, ſolum Generalem Miniſtrum, per ſuas patentes litteras, Procuratorem Generalem Ordinis ſemper inſtituiſſe. Neque obſtat conſuetudo, qua introductum eſt, vt Procurator Ordinis eligendus, proponatur in Diffinitorio Generali à Miniſtro, & quod legatur in Tabula Capituli Generalis, inter reliqua officia, quæ per veram electionem fiunt: nam quamuis id ita ſit, & Generalis Miniſter, ex conſuetudine, ſoleat conſulere Diffinitores, & Diſcretos Ordinis, congregatos in Diffinitorio Capituli Generalis, ad eligendum prædictum Procuratorem; non tamen eorum tenetur ſequi conſilium, imo vero ſecundú multos, ſi totum Diffinitorium nominaſſet aliquem in Procuratorem Romanæ Curiæ, & ſolus Generalis Miniſter aliú inſtituiſſet, ille eſſet verus Ordinis Procurator, nam nulla lex eſt in Ordine, obligans Generalem Miniſtrum, vt eligat dictum Procuratorem, ex conſenſu Diffinitorum. Nec dictis obſtant, Conſtitutiones Generales Toletanæ, cap. 8. §. de Capit. Gener. totius Ordinis, *ibi Procurator Ordinis*, vbi habetur, *quod Procurator Ordinis, & Romana Curia Commiſſarius, debent in Diffinitorio eligi, & nominari*. Nam dicunt, qđ cú dictę conſtitutiones non fuerint factæ in Capitulo Gener. totius Ordinis, ſed ſolummodo Vltramontanæ familiæ, non potuerút obligare Gener. Miniſtrú, atq; adeo ꝙ verba illa, *debent eligi, & nominari in Diffinitorio*, non dicunt debitum neceſſitatis, ſed honeſtatis tantummodo. Vel ſecúdo dicút, quod, quamuis verba prædicta obligarét ſub debito neceſſitatis, non inde ſequitur, quod Diffinitores debent neceſſario eligere canonice prædictum Procuratoré, quia id in eo loco nó dicitur, atque adeo ſufficit, quod Miniſter Gener. proponat ipſum, eligatq. eú ſolus, nam verbum *eligere*, in illo loco non ſignificat canonicá electioné, ſed ſimplicem dumtaxat nominationé, ex conſilio factam, quæ enim, etiá ſecundú ius, ex conſilio ſunt facienda, non neceſſario obligant ad ſequendum conſilium, vt dicit Sylueſt. *verbo conſilium*. §. 2. & tenent DD. communiter.

Ad quem pertineat de iure inſtituere prædictum procuratorem Romanum.

His de inſtitutione officij Procuratoris Romani, totius Ordinis dictis, reliquum eſt, vt de ipſius auctoritate, & poteſtate dicamus, & de alijs, quæ ad eius munus, & officium ſpectant, quod fiet per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

AVctoritas, & poteſtas iuriſdictionis Procuratoris Romani ſupradicti in particulari non eſt determinata in noſtris gener. conſtitutionib. ſed erit illa, quam Miniſter Gener. ſibi contulerit. Oportet autem, vt ſibi eam conferat plenariam, quoad omnia ad ſuum munus, & officium ſpectantia. Hæc Concluſio habetur expreſſa, in noſtris generalib. conſtit. c. 7. §. de Procurat.

Auctoritas, & poteſtas iuriſdictionis, procuratoris Romani, eſt illa, quam Generalis Miniſter illi contulerit, oportet autém vt ipſa ſit plenaria.

gener. Rom. Curiæ, ibi, *Huic Procuratori Rom. totius Ord. Gen. Miniſter in ſuis literis, atq. patentibus, auctoritatem plenariam conferet, ſuper omnes hoſpites eiuſdem familiæ ad Rom. Curiã venientes; item ad abſoluendos apoſtatas, remittendoſq. ipſos ad proprias prouincias, item ad peragenda, & dirigenda omnia negocia, quæ in Rom. Curia occurrerint, præter ea, quæ in eiſdem conſtitutionibus ſpecialiter ſunt ſibi prohibita*, quor ũ eſt primũ, vt nullo modo ſe intromittãt in negocijs de fratribus pertinentibus ad regimen Prouinciarũ, neque intentare audeant aliquod negocium, totum Ordinẽ concernens, & eius libertatẽ coarctans, abſq. Gener. Miniſtri ſcitu, conſenſu, atq; expreſſã licentia, nec illud procurari permittãt, neque etiam ſe ingerant in agendis negocijs ſecularium. Hæc vbi ſupra.

Quænam ſint prohibita prædicto Procuratori Romano.

Secunda Concluſio.

Præeminentia Procuratoris Romani eſt maxima, & ipſe eſt tertia perſona totius Ordinis.

PRæeminentia Procuratoris Romani ſupradicti, eſt maxima, cum eius officium, ad quod aſſumitur, tantæ ſit auctoritatis, vt tertia ſit perſona in vniuerſo Min. Ord. nam poſt Generalẽ Miniſtrũ, & Cõmiſſarium Gen. ſtatim ſuccedit Procurator Gen. Ord. Et præterea ad ipſum pertinet orare in Capella Dñi Papæ & eidem Capellæ debito tempore intereſſe, vt ibidẽ repræſentet perſonã Generalis Miniſtri, habetq. vocem actiuam, in electione Generalis Miniſtri, atque alijs, & in Diffinitorio, & in reliquis omnibus actibus, vt cautum eſt auctoritate Apoſtolica. Hæc omnia habentur in ſupradictis conſtitutionibus Gen. loco ſupracitato, vbi etiam dicitur, quod ſupradictus Procurator Gen. Ord. ſemper inſtituatur de eadẽ familia, ex qua aſſumptus eſt Gen. Miniſter, & quod omnes hoſpites ſuæ familiæ, ad Rom. curiam venientes, in Conuentu de AraCæli coram ipſo ſe præſentent, eideq. ſua negocia exponant, quæ habent peragenda, quo facto poſt triduum omnino à Curia recedant, relinquentes prædicta negocia eidem Procuratori Romano expedienda. Et præcipitur, quod nullus omnino frater, cuiuſcumq. gradus, & conditionis extiterit, ſub pœna priuationis actuum legitimorum, ſe intromittere poſſit, in negocijs Ordinis, vel procurare audeat aliquã gratiam, in præfata Rom. Curia, ſtatum familiæ noſtræ concernentem, aut aliquod negociũ in dicta Curia expedire, ſine illius aſſenſu, & licẽtia. Et quod Miniſtri Prouinciales hoc obſeruent, & in ſuis Prouincijs obſeruari faciant, tam quoad fratres, quã quoad Moniales, & oppoſitũ facientes per Prælatos Gen. puniantur. Præcipitur etiam, vt Procurator Ordinis ſupradictus, Fratres ſine obedientia ad eius præſentiã venientes, ad nullam aliã Prouinciã, præterquã ad propriã, poſſint deſtinare. Ex dictis omnibus ſequitur, qualis eſſe debeat, & quantæ auctoritatis Religioſus dicto muneri præficiendus, nã eſſe debet vir literatus, atque aptus negocijs gerendis, bonæ perſonæ, bene natus, amabilis, affabilis, & qui apparere poſſit conſpectui Sũmi Pontificis, & Illuſtriſſ. Cardinalium, & inter ſeculares conuerſari, & de ſe, & negotijs Ordinis, ſibi commiſſis, exactam rationem reddere. Hinc in Capit. Gener. Romano, habito anno 1587. ſtatutum fuit, vt ad id muneris, nullus aſſumatur, niſi Prouincialatus officio functus fuerit.

Quę nam ſpectent ad officium Procuratoris Romani.

Tertia Concluſio.

Procurator Ordinis ſiue Romanæ curiæ, nulli ſubijcitur niſi generali Miniſtro, & Commiſſario Generali illarum partiũ in abſentia generalis Miniſter.

Procurator Ordinis ſupradictus, nulli omnino ſubijcitur, niſi Gener. Miniſtro, & Commiſſario Gen. illarum partium, dum ab eiſdem partibus abierit Gener. Miniſter, ita quod ab ipſo Commiſſ. Gen. poterit corrigi, ſi deliquerit, etiã vſque ad ſuſpenſionẽ ſui Officij, ſaltẽ quoad vſque, ea de re certior fuerit factus, ſupradictus Gen. Miniſter. Hoc habetur in dictis Conſtit. Gen. loco ſupracit. vbi & dicitur: Alteri autẽ Prælato, ſiue locali, ſiue Prouinciali, vna cũ duobus ſocijs, quos ſecũ habere põt, nõ ſubijciatur, atq; in

Capi-

Capitulo Gener. habet maximã præcedentiã, dictus Ordinis Procurator, nã præcedit omnes Prouinciales Miniſtros ſuæ familiæ, excepto Miniſtro Prouinciali illius Prouinciæ, in qua celebratur Capitulum, vt diſponitur in dictis Conſtitutionibus Generalibus; ipſum tamen Procuratorem ſolummodo præcedunt illi, qui fuere olim Miniſtri, aut Commiſſarij Generales, & qui ſunt actu Diffinitores Capituli Generalis, expletoq. ſuo Miniſterio, & officio ſecundum in conſeſſu locum tenet, eſtq. eiuſdem Prouinciæ perpetuus Diſcretus, vt habetur ex Capitulo Generali Romano, habito anno 1587.

Quarta Concluſio.

Circa durationem, auctoritate Apoſtolica decretum eſt, vt ipſius officiũ durare non poſſit vltra trienniũ, nec poſtea ad dictum officium iterum eligi, neque in Miniſtrum, aut Commiſſarium Generalẽ, niſi poſt duodecim annos, vt conſtat ex quadam Conſtitutione Pij V. quæ incipit *paſtoralis*, & alia Gregorij XIII. quæ incipit, *Conſueuit*. Vbi aduertendum eſt, ibidem dici, quod debet officium prædictum durare, per quadriennium, & quod poſtea ſuo functi officio nõ poſſint reeligi niſi poſt ſexdecim annos, ſed loquuntur iuxta id, quod in conſuetudine poſitum erat illo tempore, at poſtea immutatum fuit, per aliam Bullam Sixti V. quæ incipit, *Et communis cura paſtoralis officij*, Vb, prædictæ durationis tempus, redactum eſt ad triennium, iuxta formam antiquam traditã à Leone X. in Bulla vnionis, pro Cõmiſſario Generali, excluſionis vero ab alio officio, ad duodecim annos, vt ſupra de prædicto Commiſſario Generali, et diximus. Sed quia hæc mutari, & variari ſolent, obſeruandum erit, quod ea de re, pro tempore à ſummo Pontifice fuerit conſtitutum, atque determinatum. Tandem dicitur in noſtris Conſtitutionibus, quod quia Procurator prædictus, plures facit expenſas, in adminiſtratione ſui officij, Prouinciales Miniſtri illius familiæ, teneantur eidem ſecundum poſſibilitatem Prouinciarum, competentem eleemoſynam mittere, & quod, vt hoc debitum ſortiatur effectũ, Miniſtri Generales id obnixe curabunt. Hactenus de officio Procuratoris Ordinis, ſiue Romanæ Curiæ. Officiũ Procuratoris Romani non durat vltra trienniũ.

ARTICVLVS II.

Vnde ortum, & originem habuerit, officium Commiſſarij Romani, & quodnam ſit eius munus, & quanta ipſius auctoritas?

Ex dictis in præcedenti Articulo conſtat, quod licet modo Commiſſarij Romani, & Procuratoris Ordinis, officia ſint diſtincta, olim tamen erat vnum, & idem, ſed poſtea ex quo ſtatus Regularis obſeruantiæ cæpit multiplicari, & habere Prælatos ex ſeipſis, exeomet tempore, cępit etiam eſſe officium Commiſſarij Romani, ſeu Romanæ Curiæ, nam Vicarij Generales Regularis obſeruantiæ, nõn contenti ad prædictum Procuratorem ſuas cauſas remittere (erãt enim tũc Conuentuales Fratres) pro peragendis ſuis negocijs, inſtituebant in Romana Curia ſuos peculiares Commiſſarios. Hoc eſſe verum conſtat ex libro Ordinis nuncupato, Supplementum fol. 96. quo loco dicitur, quod P. Fr. Ioannes Philippus, Vicarius Generalis Fratrum Minorum Regularis obſeruantiæ, tempore Sixti IV. cõſtituit ſuum Commiſſarium in Romana Curia, P. Fr. Natale de Pomier. Sed à tempore Leonis X. quo ſigillum Ordinis, & Generalatus miniſterium, fuit tranſlatum ad obſeruantiam, Generalis Miniſter, non ſolum inſtituit Procuratorem Generalem Quo tẽpore cœperit officium Cõmiſſarij Romanæ Curiæ. Ad quẽ ſpectat prædictum, Cõmiſſarium Romanæ Curię cõſtituere.

Digitized by Google

Ordinis, verum etiam & Commiſſarium Romanæ Curiæ, ſecundum eam formam,quã obſeruat in Conſtitutione Procuratoris Generalis,proponendo ſcilicet prædictum Commiſſarium,in Diffinitorio Capituli Generalis, vt cum Conſilio Diffinitorum,& Diſcretorum fiat talis inſtitutio,& etiam ponitur in Tabula officiorum Ordinis,quę in Capitulis Generalibus confici ſolet.Qui quidem prædictus Commiſſarius Romanæ Curiæ,neceſſario eligendus eſt,ex illa familia,de qua aſſumptus eſt Cõmiſſarius Generalis,ita quod Procurator Generalis Ordinis debet eſſe de familia,ex qua ſumptus eſt Generalis Miniſter,vt dictum eſt , Commiſſarius autem Curiæ ex altera familia, ad quem etiam pertinet omnia familiæ ſuæ negocia peragere, ſicut & de Procuratore Generali totius Ordinis dictum eſt. Circa vero ipſius munus, auctoritatem, & poteſtatem, & reliqua omnia,ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

Auctoritas & poteſtas Commiſſarij Romani, eſt omnino eadẽ,cũ auctoritate, & poteſtate Procuratoris Ordinis, in ſua familia.

AVctoritas,atque poteſtas Commiſſarij Romani ſupradicti,reſpectu ſuæ familiæ,eſt eadem omnino cum auctoritate , & poteſtate Procuratoris Generalis totius Ordinis in ſua familia . Hæc Concluſio conſtat ex noſtris Conſtitutionibus generalibus,loco ſupradicto in præcedenti Articulo, vbi de eis indiſtinctè,& ſub vno dumtaxat.§.loquuntur,ac proinde omnes qualitates,& Conditiones,quas neceſſarias eſſe diximus, in Procuratore Generali totius Ordinis,eædem omnino in dicto Commiſſario Romano, ſeu Romanæ Curiæ ſunt neceſſario requiſitæ,& omnem auctoritatem, poteſtatem, & præeminentiam , quam Procurator ſupradictus Ordinis habet in ſua familia,atq; in Conuentu de Aracæli,& vbique,eandem omnino habet Commiſſarius Romanæ Curiæ ſupradictus;omneſq. prohibitiones, & obligationes,quæ vni conueniunt,conueniunt & alteri,& etiam ſecundũ habere locũ in conſeſſu , & ſuæ Prouinciæ Patrem eſſe perpetuum expleto ſuo officio, vna ſola dempta obligatione,orandi coram ſummo Pontifice,& facultate intereſſendi in Cappella ipſius,nam hęc præeminentia ſolum competit Procuratori Romano ſupradicto, qui in cappella Domini Papæ, vt dictum eſt ſupra,repræſentat perſonam Generalis Miniſtri . Et hæc de iſto officio , & Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS III.

Vtrum expediat bonæ gubernationi,vt in Curijs regum conſtituatur vnus Commiſſarius, ad peragenda Ordinis noſtri negotia , qui dicatur Commiſſarius Regalis Curiæ?

HÆc difficultas varie agitata , atque controuerſa fuit olim,inter Patres noſtri ſacri Ordinis,affirmantibus quibuſdã id eſſe expediens, multũq. neceſſariũ,negantibus vero alijs.Et vt ex oppoſitione contrariorum,veritas plenius eluceſcat, pro parte negatiua, aliquot proponam rationes , & argumenta quæ afferebantur à quibuſdam .

Primo,quia non videtur expedire bono regimini, & gubernationi, vt in aliquo Conuẽtu,ſit aliquis Religioſus,qui neque Guardiano,nec vero Prouinciali ſit ſubditus,atque ſubiectus,quæ ſunt prædicti Commiſſ.Regalis Curiæ exemptiones, quinvero id eſſe videtur contra ius,& contra omnẽ prorſus rationem, & contra ea quæ à nobis ſuperius ſunt dicta , de exemptione Religioſorũ à Prælatorũ ordinariorũ iuriſdictione. Nam & ꝙ in præcedentibus

tibus Articulis dictum eſt, de Procuratore Generali Romano, & Commiſſario Generali Romanæ Curiæ, haud dubie credendum eſt, quod non id fuerit effectum, niſi ex auctoritate Apoſtolica, & expreſſa, aut tacita licentia ſummorum Pontificum.

Secundo, ad idem ſic argumentabantur, nam experientia compertum eſt, nullam omnino moraliter loquendo, pacem conſeruari poſſe in Conuentibus, inter Guardianos, & prædictum Commiſſarium Regalis Curiæ, ſi habeatur, quinuero nec inter Prouincialem Prouinciæ, cum & ab ipſius etiam ſit obedientia, & iuriſdictione exemptus, ſed continua futura bella, & diſſidia, immortales lites, cum magno ſcādalo Religioſorum, atque ſeculariū, monſtruoſum eſt enim, aiebant, in vno corpore, in vno & eodem Conuētu, duo eſſe diſtincta capita, & quod Commiſſarius prædictus, abſolute præcipere, atq; imperare poſſet, liberamq. & abſolutam iuriſdictionem exercere, in ſuos hoſpites.

Tertio, ad idem dicebant, quod ex eo tota Regularis diſciplina diſſoluebatur in Conuentu, nam Religioſi alias diſſoluti, irreligioſi, & diſcoli, ad poſtulandam licentiam, & egrediendum Conuentus limites, modo in Commiſſarium prædictum, modo in Guardianum declinabunt, nullaq. omnino erit clauſura, atq; ſi delinquant, cum iuriſdictio ſit diſtincta, remanebunt quamplura delicta impunita, aliaq. innumera afferebant incōuenientia, quæ referre, in præſentiarum non libet, neque per tempus id licet, aut expedit, cū ſupradicta ſufficiant. Dicebant præterea in confirmationem ſuæ ſententiæ, & opinionis, quod apud cæteras Relig. nullus talis regalis Curiæ Commiſſ. reperiebatur, qui non eſſet Priori, ſiue Guardiano, aut locali præfecto, pleno iure ſubiectus, atq. in Rom. Curia, quāuis id vtcumq. tolerari poſſit, propter negotiorum difficultatem, officiorum antiquitatem, rerum ipſarum neceſſitatem, & propter alias cauſas, at in Hiſpania (aiebant) id nullo modo videtur eſſe permittendum. Hæc pro hac parte. Sed multi alij in contraria erant ſententia & opinione, aſſerentes, & dicentes, quammaxime bono Regimini, atque gubernationi expedire, vt in Curijs Regum, & maxime in Hiſpaniarum partibus, aliquis conſtitueretur Commiſſarius, negotijs hoſpitum, & totius Religionis ſpecialiter deputatus, qui ſuper eadem inuigilet ſummo ſtudio, poſtquam ei competit ex officio, & afferebant in confirmationem ſuæ poſitionis, communem vſum, & antiquiſſimam praxim, nam poſtquam id antiqui Patres ſtatuerunt, atq. decreuerunt, haud quaquā credendum eſt, id ſine magno fundamento atque vrgenti ratione feciſſe. Vt igitur hac in re, quid ſentiam paucis dicam, ſequentem ſtatuo concluſionem.

Concluſio.

Si debito modo fiat, atq. vti par eſt, imminentibus sēper occurratur inconuenientibus, quæ exinde interdum poſſunt exoriri, conuenientiſſimū, & congruentiſſimum videtur, bonæ gubernationi atque regimini, vt in Regali Curia, vnus conſtituatur Pater, Religioſus, doctus, modeſtus, grauis, & prudens, qui ſuper negocijs illic occurrentibus inuigilet, cui etiam omnes hoſpites, quadam ratione ſint ſubditi, atque ſubiecti, ipſamq. eidem reddere teneantur de rebus à ſe geſtis. Ad ponendam, atque ſtatuendam, concluſionē prædictam, moueor in primis, propter auctoritatem tantorum grauiſſimorum Patrum, de quibus credendum eſt, quod niſi rebus omnibus intime penſatis, atq. conſideratis, id ipsū ordinauerunt, atq. ſtatuerunt, vt de facto modo fit, & habetur in communi praxi, nam certe interim, quod contrarium non aperte, & manifeſte conſtiterit, præſumptio ſtat, ſtareq. debet pro ipſis. Præ-

Si debite id fiat ac vti pari imminentibus inconuenientibus, occurratur, nō videtur incommodum, vt in Regali Curia vnus conſtituatur Commiſſarius.

terea poſitę noſtræ concluſioni fauet,quia non noua,hæc eſt conſuetudo,ſed
antiqua nimis,vt ſatis conſtat ex Capitulo Toloſano celebrato anno Domi-
ni 1532.& alio Valliſoletano , ſeu Congregatione Generali ibidem habita,
anno Domini.1534.Vbi hac de re, loquendo ſequens habetur ſtatutum.
*ſtrictiſſime ſeruetur ſtatutum Toloſanum,quoad Commiſſarium Regalis Curia, ſuper
qua re Miniſtri,& Guardianus Conuentus, vbi Curia agitur, ſimul & Reuerendus
P. Fr.Gundiſaluus Continuus.Sereniſſ.Imperatricis Confeſſor iuxta ſuam Commiſſio-
nem inuigilabunt,vt omnes euagatores expellantur exinde. Miniſtri vero, & Fratres
qui negocia habent,per eundē Cōmiſſarium expedire ea debent, & illi ſemper primo
ſe repræſentent* , hæc vbi ſupra. Et quidem maximæ auctoritatis eſt, ſupra di-
ctum ſtatutumq. facit,ad credendum , & perſuadendum id ſemper viſum
fuiſſe rationi conſonum,& expediēs,atq.cōueniens,vt in Regia Curia pecu-
liaris quidam Commiſſarius exiſteret,qui hoſpitum omnium curam gere-
ret , & ibidem negocia omnia occurrentia per ſemetipſum expediret. Hoc
ipſum ſtatutū poſtea confirmatum,atque innouatum eſt , in Capitulo Gene-
rali Romano, habito anno 1587. & alio Valliſoletano , habito anno 1593.
vbi conceſſum eſt , dictis Commiſſarijs Regiæ Curiæ , vt dum actu munus
ſuū exercent,voce actiua,& paſſiua gaudeāt in Capitulo,in ſuis Prouincijs.

Multæ etiam ad hoc propoſitum rationes poſſent adduci, quas breuitatis
gratia prætermitto.Nec minima eſt,aut inter ipſas infimum locum tenet, vt
euitetur Fratrum diſcurſus , & Religioſorum diſtractio , & ne tot Fratres
ad dictam Regalem Curiam accedant:ſed per dictum Commiſſarium ſolū-
modo,expediantur illic omnia negocia occurrentia . Hac etiam ratione, &
cauſa,ſtatutum ſemper fuit , & in communi praxi obſeruatum , vt hoſpites
omnes illuc vſque,vndequaque aduenientes ſupradicto Commiſſario , pri-
mo poſt loci Guardianū ſe repræſentent,& ſuis expoſitis negocijs,eidemq.
ea relinquentes, poſt triduum,ſtatim à Regali Curia recedant, quod quam
ſit vtile bono regimini, atque gubernationi expediens,ad euitanda innume
ra inconuenientia,& ſcandala,nemo eſt qui dubitet,& illud qui non videat,
ſi recte,limpidiſq. intueatur oculis, ac bene conſideret . His omnibus acce-
dit indefeſſa,atque vigilantiſſima cura, quam ſemper prædicti Commiſſarij
habent,in inquirendis tā Apoſtatis Fratribus,quā deperditis,& diſcolis,qui
vt plurimum ſine Prælatorum ſuorum licentia, ad ſupradictā Regalem Cu-
riā ſolent accedere,quæ omnia , & plura alia quæ prudēs ſilentio prætereo
Guardiani , etiamſi velint, per ſeipſos non quidem poſſent explere.

Neque rationes,& argumenta in contrarium adducta, adeo concludunt,
vt non facile ſupradictis omnibus inconuenientibus, prouideri poſſit , ſta-
tuendo,vt dicitur in concluſione,quod Commiſſarius Curiæ ſupradictus,ſit
Pater quidā Religioſus, doctus,modeſtus,grauis, & prudens,qui interioris,
atque exterioris pacis, quammaximam curam gerat , & ſuper negocijs ge-
rendis occurrentibus ſummopere inuigilet,taliterq. ſit, eſſeque velit à Præ-
latorum iuriſdictione exemptus, in rebus ad ſuum munus , & officium ſpe-
ctantibus,vt alias in his,& in alijs,eiſdem exoptet, & cupiat quammaxime
eſſe ſubiectus , ac valde amicus , quique cauſam Dei , & totius Religionis
agat,non vero propriam ſuam vtilitatem quærat: ſic fiet,vt euitentur incō-
uenientia omnia , pro alia in contrarium parte allata,& inter Prouincialē
Guardianum,& Cōmiſſarium prædictum, optata pax omnino conſeruetur,
Regulariſq. diſciplina non diſſoluatur, nihil abſonum,diſſonum,ſiue à Reli-
gioſis moribus alienūm in Conuentu vmquam contingat, ſed omnia debite
fiant ad Dei gloriam,& laudem.Et hęc de iſto Articulo,ac de tota hac quę-
ſtione dicta ſufficiant .

QVÆSTIO XIV.

De Commiſſario generali Indiarum, in Regali Curia reſidente, ac de alijs Commiſſarijs generalibus noui orbis, & ſpecialibus quibuſdam, miſſis pro Fratribus ad Indos colligendis, in tres Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

De inſtitutione Commiſſarij generalis Indiarum, in Regia Curia reſidentis, ac de omnibus ad ſuum munus, & officium ſpectantibus.

De multiplici differentia Cõmiſſariorũ Indiarum,

VArios atque multiplices, in noſtro ſacro Minorum Ordine, olim fuiſſe, quinvero & modo eſſe, Indiarum Commiſſarios, ex noſtris vt credo, nemo eſt qui ambigat, aut dubitet. Nam quidam eſt ſupremus Commiſſarius generalis omnium Indiarum, qui in Curia Regis Catholici ſemper tenetur reſidere; alij autem conſtituuntur, vt ſint Commiſſarij etiã generales, ſed in noua Hiſpania, aut in noua Caſtella, quæ alio nomine dicitur, Regnum Perù; alij vero conſtituuntur Commiſſarij, non quidem generales, ſed particulares, vt diſcurrant per Prouincias, ad excitandos, exhortandos, atque colligendos Fratres, qui ad ipſorũ Indorum conuerſionem procurandam velint ire, & deducendos ipſos ad illas partes, ſiue vero inde extrahendos, & reducendos illos in Hiſpaniam. De quibus omnibus in particulari, ſumma breuitate, atque reſolutione eſt à nobis in præſenti quæſtione agendum. Sed primo de ſupremo Commiſſario generali omnium Indiarum, in Regia Curia reſidente, de quo præſens inſtituitur Articulus.

Qualiter ceperit Fides in Indijs prædicari, & dilatari, ibique Monaſteria, & Prouinciæ fundari.

Et dico primo, quod poſtquam non ſine ſuperni numinis ope, Catholicorum Hiſpaniarum Regum, induſtria & potentia, barbaras noui orbis ſub Euangelio deuinxit nationes, anno ſcilicet Domini 1517. ſtatim in ipſo operis initio, huic adeo ſancto, ac pio operi, Fratres Minores ſunt deſtinati, pluraque Monaſteria in illis partibus, & regionibus, Regijs ſumptibus, pro eiſdem & ipſorum habitatione conſtructa, atque ædificata. Quibus multiplicatis, ex his tandem ſunt erectæ primo Cuſtodiæ, poſtmodum vero Prouinciæ, vt Fratres illic degentes, & commorantes, prædicationi, atque Euangelio promulgando, & propagando vacarent, & in omnibus, & per omnia Dei Opt. Max. gloriam & obſequium, & Catholicorum Regum obedientiam, commodum, atque vtilitatem quammaxime procurarent. Experientiaq. ipſa, rerum omnium magiſtra, comparatum fuit, quod ſupradictæ Prouinciæ ſuſtentari commode nullo modo poterant, niſi ex his, Hiſpaniarum Prouincijs, congruis temporibus interdum illic Fratres tranſportarentur, & adducerentur, factis ad id expenſis à Regia, & Catholica Maieſtate. Hanc ob cauſam ad inſtantiam Caroli V. Catholiciſſimi Regis, poſtea Imperatoris, in noſtro ſacro Ordine cautum, atque ordinatum fuit, vt vnaquæque Hiſpaniarum Prouincia, tertio quoque anno, tres, aut quatuor Fratres ad Indos deſtinaret, probandos per Diffinitores, & Miniſtrum Prouincialem, ſimulq. ſtatutum eſt, vt Guardianus

dianus Hiſpalenſis in abſentia ſui Prouincialis, Commiſſarius eſſet cum plenitudine poteſtatis, ſuper omnes Fratres ad Indos euntes, & redeuntes, dummodo non ſe ingereret, in negotijs Fratrum exiſtentium in Indijs. Hęc omnia ordinata, atque ſtatuta ſunt, in Capitulo generali Toloſano, celebrato anno Domini 1532. vt patet ex tabula eiuſdem Capituli, & hæc eſt prima Conſtitutio, quæ reperitur facta in noſtro ſacro Ordine Minorum, pro Fratribus pergentibus ad Indos, eademq. fuit poſtea confirmata, & innouata in Capitulo generali Nicæno, anno Domini 1535. celebrato à P. F. Vincentio Lunello Generali Miniſtro, & ibidem ordinatum fuit, vt vnus Frater per ordinationem Guardiani Hiſpalenſis, aut Miniſtri Prouinciæ Bethicæ, aut per electionem Fratrum ad Indias euntium eligeretur, qui eſſet illorum Prælatus, vſque dum ad Indias peruenirent.

Quiſnã fuerit primus Cõmiſſarius, pro Fratribus ad Indos proficiſcẽtibus.

Ex dictis colligitur, primum Commiſſarium pro Fratribus ad Indos proficiſcentibus, ſeu vero pertinentibus, fuiſſe Miniſtrum Prouincialem Prouinciæ Bethicæ, & in abſentia illius Guardianum Hiſpalenſem. Poſtea vero in Congregatione generali, celebrata Vallisoleti anno Domini 1538. per Patrem Fratrem Nicolaum Herbonium Commiſſarium generalem Vltramontanæ familiæ, inſtitutus fuit in Cõmiſſarium Indiarum P. F. Chriſtophorus Anguix, Prouinciæ Bethicæ Alumnus, cui & data eſt facultas, vt ex omnibus Hiſpaniarum Prouincijs (demptis Prouincijs Portugalliæ) colligere poſſet, Fratres ad Indos mittendos, & vt ſimul cum ipſis ad nouam Hiſpaniam ſe transferret, ad viſitandos omnes Fratres illic exiſtentes. Hic eſt primus Commiſſarius, qui ſolemniter inſtitutus eſt, ad regendos Fratres habitantes apud Indos.

Quiſnã fuerit primus Cõmiſſarius gener. Indiarum, pro Fratribus ibidem exiſtentibus.

Poſtea vero in Capitulo generali Mantuæ celebrato, anno Domini 1541. inſtitutus eſt in Commiſſarium generalem, omnium Fratrum exiſtentium apud Indos, ſubditos Cæſareæ Maieſtati Caroli V. Imperatoris Maximi, P. F. Iacobus de Teſtera, ea tamen lege, vt eſſet ſubditus Miniſtro, & Commiſſario generali in Hiſpania exiſtenti. Et hic eſt primus Commiſſarius generalis Indiarum, inſtitutus in noſtro Ordine Minorum, nam reliqui non fuerunt Commiſſarij generales, ſed particulares. Qui nimirum Fr. Iacobus de Teſtera ad Indos profectus, & omnes, qui eidem ſucceſſerunt, apud illos reſidebant, & omnia negotia illi occurrentia, circa mittendos Fratres ad Indos, vel circa illos, qui in illis partibus reſidebant, ad Miniſtrum, ſeu Commiſſarium generalem referebant. Sed in hoc plura, nec ferenda incommoda, atque inconuenientia experimento ſunt deprehenſa, in damnum, atque perniciem nõ ſolum Fratrum, verumetiam & Catholicæ Maieſtatis; nam Fratres ex Indis venientes, interdum cogebantur totam fere Hiſpaniam peragrare, ad conquirendum Generalem Miniſtrum, ſeu eius Commiſſarium generalem. Sæpe etiam compellebantur extra Hiſpaniam euagari ad dictos Prælatos generales perquirendos, interimq. Indica claſſis, quæ tarda molimina neſcit, vela tendebat ventis, & eiuſdẽ rei gratia, negotia alioquin grauia, ardua, & valde neceſſaria Religioni, & Catholico Regi, omnino peribant. Hac de cauſa Catholiciſſimus Rex Philippus II. in animum ſibi induxit procurare, vt ex noſtro ſacro Ord. Cõmiſſarius quidã generalis crearetur, atq. inſtitueretur pro omnibus Religioſis, quoquomodo ad Indos pertinentibus, qui in Curia eiuſdem Regis Catholici reſideret, ne cum tanta rerum pernicie illarum partium negotia dilatarentur, & ſi quæ eſſent ardua, & eidem Regi cõmunicanda forent, obſeruata, qua decet, concordia inter Catholicum Regem, & noſtrum ſacrum Ordinem, ſumma cum facilitate abſoluerentur. Nam Hiſpaniarum Re-

ges Catholici, præterquam quod ex auctoritate Pontificia, vt iam ſupra in primo Tomo ſatis diximus, vniuerſales ſunt patroni totius noui orbis, etiam habent Ius quæſitū, vt nulli Fratres cuiuſcumq. Ordinis & Religionis ſint, ad Indias adſportentur, nec in illis commorentur, contra ipſorum Regum voluntatem & conſenſum. Hanc ob cauſam Pater Fr. Chriſtophorus de Capite Fontium, Generalis olim Miniſter totius noſtri Ordinis, libentiſſime annuit, atque cōceſſit ſupradicto Regi Philippo II. vt aliquis ex noſtris Fratribus, Pater doctus, religioſus, & grauis, in negocijs gerendis exercitatus, quem ipſe vellet & eligeret, eſſet Cōmiſſarius generalis Indiarum, cum plenitudine poteſtatis, qui & in ipſius Curia reſideret, eius expenſis alendus, vt conſtat ex litteris patentibus eidem directis à prædicto Generali Miniſtro, anno Domini 1572. quæ quidem litteræ habentur in Archiuio Supremi Regalis Indiarum Conſilij, quarū virtute, & facultate prædictus Catholicus Rex, matura habita deliberatione, elegit in Commiſſarium generalem Indiarum, Ordinis noſtri ſacri Minorum P. Fratrē Franciſcum de Guzman, olim Miniſtrum Prouincialem Prouinciæ S. Michaelis, & Procuratorem generalem Ciſmontanæ familiæ, filium, & alumnū Illuſtriſſimi noſtri Conuentus S. Franciſci Salmanticenſis. Hunc præclariſſimum virum in multis, ac grauiſſimis rebus probatum, tamquam primum lapidem, non minorem quempiam, voluit Catholica Maieſtas in huius miniſterij prima electione, ſiue conſtructione conſtituere, qui litteris, & morum obſeruantia, & rerum gerendarum experientia, planè erat inſignis, & in eo officio, & miniſterio exercendo, tanta fuit vſus prudentia, atque modeſtia, vt nullam prorſus Hiſpaniarum Prouincijs (vt dicitur) moleſtiā vnquam intulerit. Eiuſmodi enim officia, potius prudentia, ſuauitate, & modeſtia, quam auſteritate, & potentia exercenda ſunt, quod & fecit prædictus grauiſſimus, atque religioſiſſimus vir, feceruntque ſemper alij, qui eumdem ſunt ſubſecuti.

Primus Cōmiſſarius generalis Indiarum, qui in Regali Curia reſideret, inſtitutus eſt anno Domini 1572.

Hic igitur fuit primus Commiſſarius Generalis Indiarum, in Regia Curia reſidens, cuius officium in Capitulo, ſeu Congregatione generali, habita Toleti anno 1583. ipſo iubēte Catholiciſſimo Rege, atque efflagitante neceſſitate, confirmatum eſt, ſicq. in Conſtitutionibus generalibus ibidem factis, cap. 10. §. de Commiſſario generali Indiarum, ſimile habetur ſtatutum. *Pro Fratribus Indiarum, vnus Commiſſarius generalis conſtituatur à Reuerend ſſimo Patre Generali ex aſſenſu, & beneplacito Regis Catholici proficiendus, qui & in ipſius Curia reſideat.* His dictis de ſupradicti Commiſſarij generalis Indiarum inſtitutione, reliquum eſt, vt de ipſius auctoritate, poteſtate, & iuriſdictione, ac de alijs ad eius munus, & officium ſpectantibus, per concluſiones aliquas breuiter, & reſolutiue dicamus.

Prima Concluſio.

Certiſſimum, atque conſtitutiſſimum eſt, & omni dubio procul, quod ſupradictus Commiſſarius generalis, eſt immediatus Generali Miniſtro, in omnibus, & per omnia, & nulli alij Prælato, vel Superiori ſubditus, ſiue ſubiectus. Hæc concluſio habetur expreſſa, in ſupradictis Conſtitutionibus generalibus, loco ſupra citato. Circa quam mox, exorta fuit difficultas, lis, atq. controuerſia, An Commiſſarius generalis ſupradictus, eſſet ſubditus Commiſſario generali Ciſmontano? De qua difficultate iam nos diximus ſupra quæſt. 11. Art. 5. agendo de poteſtate prædicti Commiſſarij generalis, & poſuimus concluſionem negatiuam, dicentes ſolummodo eſſe ſubiectum, immediate Generali Miniſtro, tam quoad ſuam perſonam, quam quoad

Cōmiſſarius generalis Indiarum, in Regia Curia reſidens eſt Miniſtro generali immediate, & nulli alij ſubiectus.

Digitized by Google

quoad perſonas ſociorum ſuorum, & omnium Fratrum ad Indias pertinentium, ac denique quoad omnia ſpectantia, ad ſuum munus & officium. Et hoc eſt certiſſimum, atque in communi praxi obſeruatum, de quo nulli eſt omnino dubium. Sit ſecunda concluſio.

Secunda Concluſio.

Quanta ſit auctoritas Cõmiſſarij generalis Indiarum, & ſuper quibus illam habeat.

Auctoritas prædicti Commiſſarij generalis Indiarum, quammaxima eſt, quia habet plenitudinem poteſtatis, in omnes Fratres, & Sorores in Prouincijs noui orbis conſiſtentes, & ad illas partes quoquomodo pertinentes, & in vniuerſos Fratres, qui ex Hiſpaniarum Prouincijs ſunt ad Indos tranſmittendi, & in reliquos omnes Religioſos, tam ſubditos quam Prælatos, qui auſi fuerint impedire Fratres ad Indos proficiſci volentes. Hæc concluſio habetur expreſſa in dictis Conſtitutionibus generalibus, vbi ſupra, vbi etiam additur, quod habebit plenitudinem poteſtatis ad puniendos prædictos perturbatores.

Tertia Concluſio.

De ſocijs, quos ſecum habere poteſt Cõmiſſarius generalis Indiarum.

Prædictus Commiſſarius generalis Indiarum, facultatem habet eligendi ſocios ſibi neceſſarios, quos quidem ad arbitrium ſuum ex quibuſcumque Prouincijs poterit eligere, qui nimirum ſocij tantummodo ſunt ſubditi Miniſtro generali, & Commiſſario generali Indiarum ſupradicto. Hæc concluſio habetur expreſſa in dictis Conſtitutionibus generalibus, vbi ſupra.

Quarta Concluſio.

De alijs ſpectantibus ad auctoritaté, & poteſtatem Cõmiſſarij generalis Indiarũ.

Habet præterea Commiſſarius ſupradictus, auctoritatem & facultatem remittendi Fratres venientes ex Indijs, ad ſuas natiuas Prouincias, quarum tenentur Prouinciales Miniſtri illos recipere. Si vero tales Religioſi in Indiarum partibus, atque Prouincijs habitum noſtræ Religionis induerũt, & non ſunt iterum ad illas partes reuerſuri, poteſt Commiſſarius generalis ſupradictus, illos ad quam voluerit Prouinciam remittere, tenenturq. Miniſtri eos recipere: ſed quantum attinet, & ſpectat ad ipſorum incorporationem, ſeruari habent Generales noſtræ Conſtitutiones cap. 4. vbi agunt de Fratrum incorporatione. Hæc concluſio habetur etiam expreſſa in dictis Conſtitutionibus generalibus Indiarum cap. 4.

Quinta Concluſio.

Commiſſarius generalis Indiarum vocem habet in omnibus Capitulis generalibus.

Prædictus Commiſſarius generalis Indiarum, eſt Vocalis ordinarius ad omnia Capitula generalia, in quibus omnibus electionibus, & actibus Capitularibus, habet vocem. Hæc concluſio etiam habetur expreſſa, in dictis Conſtitutionibus generalibus cap. 1. vbi dicitur, quod cum propter nimiam diſtantiam, ex Indiarum partibus, pauci Fratres accedere ſoleant, ad dicta generalia Comitia, neceſſarium fuit viſum, vt prædictus Commiſſarius generalis, tamquam Miniſter Miniſtrorum Indiarum, in prædictis Capitulis generalibus ſit præſens, non ſolum vt vocem habeat, ſed etiam vt poſſit rationem reddere, eorum omnium, quæ ad prædictas Prouincias pertinent. Dicitur tamen, quod ſi prædicta Comitia generalia, celebranda fuerint extra Hiſpaniam, non poterit Commiſſarius generalis Indiarum prædictus, ad illa ſe conferre, ſine ſpeciali licentia Regij Senatus Indiarum. Et cum poſtea inter nonnullos ſacri noſtri Ordinis Patres ſuborta fuiſſet lis, & controuerſia, An prædictus Commiſſarius generalis Indiarum

diarum vocem haberet, in electione Generalis Miniſtri. Eiuſmodi tamen difficultas, iam omnino ſublata eſt, nam in Capitulo generali Romano, habito anno 1587. quo electus fuit in Generalem Miniſtrum, P. Frater Frãciſcus à Toloſa, pro Indis inter alia, ſequens fuit factum ſtatutum. *Generalis Indiarum Commiſſarius, nunc ac pro tempore exiſtens, tum vocem actiuam, tum vero paſſiuam, in Capitulo & Congregatione generalibus habeat, atque etiam in Capitularibus actionibus, ex præſenti declaratione, quia in hoc Ciſmontana, & Vltramontana familia conſenſerunt. Et S. D. N. Sixtus Papa Quintus ex proprio Motu id vult, præfatoq. Commiſſario, atque generalibus Indiarum Commiſſarijs debitum aſſignat.* Per hoc fuit ſupradicta difficultas abſoluta, de qua etiam nulli eſt dubitandum.

Rurſus circa poteſtatem Commiſſarij generalis Indiarum prædicti, dubitatum extitit, An ea eſſet ordinaria, an vero ſubdelegata? & aſſerentibus quibuſdam, negantibus vero alijs, eam eſſe ordinariã, tandem ex mente & ſententia melius ſentientium, & Superiorum diffinitione, atque determinatione, concluſum eſt, quod eſt ordinaria, non vero ſubdelegata. Cuius & ratio in promptu eſt, nam quamuis non inſtituatur per electionem, atque communia ſuffragia, ſed per nominationem Generalis Miniſtri, atq. ex beneplacito & aſſenſu Catholici Regis, ſiue ipſius ſupremi Indiarũ Regalis Conſilij, vt dictum eſt, habet tamen ſuam auctoritatem, non tam ex commiſſione ipſius, quam ex beneficio legis, & Conſtitutionis Toletanæ, vnde cum non ſit Commiſſio ſpecialis hominis, ſed legis, fit clarum profecto, atque perſpicuum, quod eſt ordinaria. Multumq. probabile, quinvero & certiſſimum, quod ſemel electus, & nominatus ab ipſo Generali Miniſtro, citra culpam, atque defectum notabilem & legitime probatum, quod hoc ipſum promereatur, non poteſt ab officio ſuo remoueri. Saltem abſque aſſenſu, & conſenſu prædicti Regalis Conſilij, res eſt, quæ nullum omnino patitur dubium. Ex quo etiam infertur, quod prædictus Commiſſarius generalis Indiarum, poteſt ſubdelegare, & creare alios Commiſſarios inferiores, ſpeciales, & particulares, ad diuerſa munera obeunda, ad ſuũ officium ſpectantia, non ſolũ quia eſt Cõmiſſarius ex commiſſione perpetua, & ad vniuerſitatem cauſarum, de quibus certiſſimum eſt in Iure, quod poſſunt ſubdelegare, & quia ad abundantiam in ſuis patentibus literis habet, idipſum vt poſſit facere: verumetiam quia reuera eſt Iudex ordinarius, ſupremus in ſuo officio, ac proinde poteſt ſuã auctoritatem, ad particularia, quæ ſe offerunt, alijs committere, atque demandare.

Poteſtas prædicti Cõmiſſarij generalis Indiarum, eſt ordinaria, & non ſubdelegata.

Sequitur vlterius, quod Generali Miniſtro mortuo, promoto vel amoto, aut expleto, & abſoluto ſui Generalatus officio, non ceſſat, neque exſpirat prædictum Commiſſarij generalis officium, propter rationem nunc dictam, quia nempe eſt ordinarius, non vero ſubdelegatus; & quia facta prædicta nominatione à Generali Miniſtro (quod dumtaxat eidem commiſſit generale Capitulum) iam non tam auctoritate hominis (vt ſic loquamur) quã ex auctoritate & beneficio legis, ſuum exercet munus, & officium. Quę omnia ſunt multum iuridica & Iuri, atque rationi conſona, ac proinde multum memoriæ commendanda.

Mortuo, promoto, vel amoto Generali Miniſtro, aut expleto ſuo officio, non ceſſat, aut ſpirat officium Commiſſarij generalis Indiarum.

Sed numquid ſupradicto Commiſſario generali Indiarum, ſint aliqua interdicta, atque prohibita? Reſpondetur per ſequentem concluſionem, quæ erit ſexta in ordine.

Sexta Concluſio.

Aliqua ſunt interdicta, atque prohibita, prædicto Commiſſario generali Indiarum.

Aliqua ſunt interdicta & prohibita, in noſtris generalibus Conſtitutionibus, prædicto Commiſſario generali Indiarum, & ſunt quæ ſequuntur. Primo, quod non poſſit ire ad Capitulum extra Hiſpaniam celebrandum, ſine aſſenſu, & conſenſu Regij Senatus Indiarum, habetur in cap. 1. ſtatutorum generalium pro Fratribus ad Indiarum Prouincias pertinentibus, in fine eiuſdem Capituli. Et ratio huius prohibitionis eſt, nam,cum dictus Commiſſarius ſit inſtitutus ad inſtantiam Regis Catholici, & eius expenſis ſuſtentetur, indecens omnino videtur,quod ſine eius aſſenſu, & licentia,aut Regij ſui Senatus,tam prolixam faceret abſentiam,abſque eo, quod ſui ipſius, eiſdem rationem redderet.

Secundo prohibetur, ne Fratres vllos ad Indos mittat, niſi qui à Regio Indiarum Senatu,fuerint expoſtulati, aut ſine ipſius aſſenſu, & licentia,nec maior mittatur numerus Fratrum, quam à prædicto Senatu fuerit cõſignatus, atque taxatus, habetur in cap.2. earumdem Conſtitutionum.

Nemo poteſt cogi ad eundum inter infideles.

Tertio, ne cogat aliquem Fratrem,ad hoc vt vadat ad Indiarum partes, habetur etiam in eodem cap. 2. Cuius prohibitionis ratio eſt, quia ſecundum noſtram Regulam, Fratres non ſunt cogendi, neque poſſunt cogi, vt vadant ad commorandum inter infideles, ſed hoc debet procedere ex eorum libera voluntate.Quod Regulæ noſtræ præceptum,atque ſupradicta prohibitio, quammaxime eſt iuri, & rationi conſona: nam humana præcepta non debent imponi, nec obligant cum diſcrimine vitæ: nemo autem eſt,qui neſciat,cum quammagno vitæ periculo fiat tranſitus ad Indos,propter immenſam tam vaſti,atque profundiſſimi maris nauigationem.Præterea, quia nemo debet cogi inuitus creſcere, nec obligari ad tantam perfectionem, nec vero expedit, vt Fratres coacti ad Indos vadant, ſed liberi, & ſpontanei, vt merito de eis ſperari poſſit, quod ſedulo, & diligenter ſua exlequentur miniſteria. Propter has rationes,& plures alias pertinentes ad bonam gubernationem, numquam in noſtra ſacra Religione permiſſum eſt, aut in conſuetudine eſt poſitum, vt Fratres ire cogantur ad Indos.

Quarto, prohibetur prædictus Commiſſarius, præſtare facultatem per ſeipſum, alicui Fratri particulari, ad Indos tranſmigrandi, ſed omnes Fratres illuc mittendi,per ſpeciales Commiſſarios, ad id muneris deputandos per ipſum, debent nominari. Et ratio huius prohibitionis eſt, nam Commiſſarius generalis Indiarum prædictus, importunis ſæpe precibus cogebatur,extra tempus extrahere Fratres à ſuis proprijs Prouincijs, prætextu, & ſub colore eundi ad Indos, ex qua re non ſolum Regularis diſciplinæ,& obedientiæ oriebatur contemptus, verumetiam multi inutiles ſequebantur diſcurſus, & vagationes ſcandaloſæ. Habetur hæc prohibitio in cap.2. dictarum Conſtitutionum.

Quinto, prohibetur Commiſſarius generalis prædictus, vt non poſſit licentiam præſtare alicui Fratri, qui venerit ex Indis, vt iterum illuc poſſit redire, ſine licentia & conſultatione Regij Conſilij, niſi fuerit ab illarum partium Prælatis,miſſus in Hiſpaniam, ad expedienda aliqua interdum Indiarum negotia. Habetur hæc prohibitio in eodem dicto cap.2. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

AR-

ARTICVLVS II.

De Commiſſarijs generalibus Indiarum, nouæ Hiſpaniæ, & nouæ Caſtellæ, ſiue de Peru, & de ipſorum poteſtate, & auctoritate.

ALij duo inſtituuntur Commiſſarij generales Indiarum, vt vnus eorum reſideat in Prouincijs nouæ Hiſpaniæ, alter vero in Prouincijs nouæ Caſtellæ, quæ alio nomine dicuntur de Perù, qui prædicti Commiſſarij, inſtitui debent à ſolo Generali Miniſtro, vt habetur in cap.3. ſupradictorum Statutorum generalium Indiarum. Auctoritas vero ipſorum, qua debent pollere, non dicitur, aut declaratur in dictis Conſtitutionibus, ſed erit ea, quam ſibi Generalis Miniſter contulerit, & quæ fuerit ſpecificata in ſuis patentibus litteris. Et ſi quæratur, quantam illam eſſe oporteat? reſpondetur per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

QVammaxime oportet, vt auctoritas & poteſtas, ſupradictorum Commiſſariorum generalium, in Indiarum partibus exiſtentium, pro ſuorum officiorum munere, ſit ſumma, atque ſuprema, & ita plenaria, vt poſſint ipſi in illis partibus, quidquid & Generalis Miniſter potuiſſet, ſi ibi præſens affuiſſet. Hæc concluſio probatur, & ſatis apparet eſſe vera, ex nimia illarum partium diſtantia, atque ex innumeris inconuenientibus, quæ exoriri poſſent ex contrario facto, cum magno diſpendio, & detrimento animarum ſalutis, multorumq. aliorum negociorum, ſi eorum auctoritas non ita eſſet plenaria. Et quod talis eſſe debeat, Conſtitutiones ipſæ generales, ſatis videntur innuere, cum & hac ratione ipſi, in eiſdem expreſſe Commiſſarij generales vocentur, per quos debent expediri, & abſolui negotia omnia illic occurrentia.

Quammaxime oportet, vt poteſtas, atque auctoritas prædictorum Commiſſariorum ſit pleniſſima pro ſuis Fratribus.

Sed ſtatim occurrit dubium, An Commiſſarij generales prædicti, in Indiarum partibus exiſtentes, ſint ſubditi Commiſſarij generalis Indiarum in Regia Curia reſidentis, eique teneantur in omnibus obedire? Cui difficultati breuiter reſpondetur affirmatiue, & in hoc nulli poteſt eſſe dubiū, poſtquam id docet, & oſtendit communis praxis, atque ordinaria conſuetudo ab inſtitutione officiorum eorumdem: nam, quamuis à ſolo Miniſtro Gener. (vt præmittitur) ſint electi, nō propterea eidē ſunt immediate ſubiecti, ſed obedire tenētur ſupradicto Indiarū Commiſſario generali. Ad quod etiam poteſt adduci exemplum familiare, nam quamuis in caſu aliquo Generalis Miniſter, per ſeipſum immediate quempiam inſtituat Guardianum, non propterea Guardianus ille ſic inſtitutus, immediatus erit ipſi Generali, aut exemptus à iuriſdictione ſui Miniſtri, & oppoſitum dicere, magnus eſſet error in materia gubernationis, & in rebus moralibus. Tandem quod hoc ita ſit, expreſſe colligitur ex ſupradictis Statutis, atque Conſtitutionibus Generalibus Indiarum, cap.3. vbi habetur, quod dicti Commiſſarij generales non poſſint recedere ab illis partibus, ſine expreſſa licentia Generalis Miniſtri, aut ſui Commiſſarij generalis Indiarum, in Regia Curia reſidentis. Ex quibus verbis ſatis colligitur, quod ſint ſibi ſubditi.

Difficultas. An Commiſſarij generales, in Indiarum partibus exiſtētes, ſint ſubditi Cōmiſſarij generalis Indiarum, in Curia Regia reſidentis.

Præterea circa dictorum Commiſſariorum auctoritatem, & iuriſdictionem dubitatur, An ſit ordinaria, an vero ſubdelegata? Cui difficultati breuiter reſpondetur, quod eſt delegata: id quod & euidenter conſtat ex ſupradi-

Difficultas. An prædictorū Commiſſariorū auctoritas, & iuriſdictio ſit ordinaria, an vero ſubdelegata.

Digitized by Google

pradictis Conſtitutionibus, vbi habetur, quod creatio, iuriſdictio, auctoritas, atque poteſtas ſupradictorum Commiſſariorum, totaliter pendet à dicto Miniſtro Generali, qui poteſt ad libitum, non ſolum eorum iuriſdictionem limitare, verumetiam eoſdem Commiſſarios prorſus, atque totaliter amouere. Nec inde ſequitur, quod non poſſint ipſi ſubdelegare, & cum opus fuerit, in illis partibus ad aliquod ſpeciale negotium Commiſſarium quempiam conſtituere, nam ad hoc ſpecialis ſibi facultas conceditur, in ſuis patentibus litteris, quæ ſemper dantur cum clauſula poſſe ſubdelegandi.

His breuiter ſic dictis, atque præmiſſis, reliquum eſt, vt eadem breuitate dicamus, quænam ſint prohibita, ex vi noſtrarum Conſtitutionum ſupradictis Commiſſarijs generalibus Indiarum, quod fiet per ſequentem concluſionem.

Secunda Concluſio.

Aliqua ſunt prohibita ſupradictis Cōmiſſ. generalibus, exiſtentibus in partibus Indiarum.

Aliqua ſunt prohibita Commiſſarijs generalibus Indiarum ſupradictis, & ſunt quæ ſequuntur. Primo, tenentur dicti Commiſſarij generales, in illis partibus reſpectiue reſidere, nec ab illis poſſunt recedere, ſine expreſſa licentia Generalis Miniſtri, aut ſui Commiſſarij generalis Indiarum in Regia Curia reſidentis, ſed tenentur expectare Viſitationem inibi de ſuis officijs, & perſonis faciendam. vt habetur in cap. 3. earumdē Conſtitutionū.

Secundo, prohibentur Commiſſarij prædicti, vt non ſemper hæreant vni loco & Prouinciæ eidem, ſed per omnes Prouincias, ſeu diſtrictū ſuū circumeant, viſitando, monendo, & corrigendo, & paſtorale munus & officium exercendo, ouiumq. ſuarum vultum inſpiciendo, idq. præſertim ad viſitandas Prouincias, quando celebrandum erit Capitulum, in quo ſit eligendus Miniſter Prouincialis. vt habetur in eodem cap. 3.

Tertio, quod quando Fratres ex illis partibus ad Hiſpaniam venerint, non ſinant ipſos venire ſolos, ſed vnum Religioſum illis præficiant, qui omnibus præſit, quouſque ad Conuentum Hiſpalenſem peruenerint, dicitur tamen, quod cum āccesserint ad Conuentum de la Auana, Guardianus illius loci, tali Præſidenti, & reliquis forenſibus Religioſis præſidebit, quandiu ibidem moram traxerint, habetur in cap. 4.

Non eſſe pōt Cómiſſ. gener. in Indiarū partibus, qui ad minus nō prius fuerit in ſua Prouincia Diffinitor.

Quarto, prohibentur Commiſſarij prædicti, Fratres euntes ex Hiſpania ad certam Prouinciam deſtinatos, ad aliam tranſportare, nec debent Fratres incorrigibiles, & ſcandaloſos in Hiſpaniam mittere, maxime ſi apud Indos deſumpſerunt habitum, ſiquidem hoc eſt valde periculoſum, ne dum vnam intendunt purgare Prouinciam, vniuerſam inficiant Religionem. habetur in cap. 2. & in cap. 4.

Quinto, tenentur facere, vt obſeruentur in illis partibus & Prouincijs, Conſtitutiones Barchinonenſes, in Concilio generali Toletano, reformatæ in omnibus rebus, quæ non ſunt contrariæ Conſtitutionibus factis ſpecialiter pro Prouincijs Indiarum. habetur in cap. 5.

Supradicti Cōmiſſ. qui ſuum munus, & officium, per trienniū laudabiliter exercuerit, ad ſuas Prouincias reuerſi, potiūtur premijs, & priuilegijs eorum, qui fuerunt Prouinciales.

In calce, & fine huius Articuli libuit aduertere, quod auctoritas dictorum Commiſſariorum eſt maxima, ac propterea in Conſtitutionibus factis in Capitulo generali, ſeu Congregatione celebrata in Conuentu de Victoria anno 1596. ſtatutum eſt, *vt nullus Frater Commiſſarius generalis ad illas partes mittatur, qui in ſua Prouincia, non prius fuerit functus ad minus Diffinitoris officio, & qui hac lege, & conditione per trium annorum ſpatium, prædictum Commiſſariatus generalis officium laudabiliter, ac cum Superiorum approbatione, & ſatisfactione, exercuerit, ad propriam poſtmodum reuerſus Prouinciam,*

illis

illis præmijs, priuilegijs, ac præeminentijs potiatur, quibus vtuntur, & fruuntur, qui ibidem olim fuerunt Prouinciales.

Aduerto etiam, quod non expirat prædictorum Commiſſariorum generalium auctoritas, per mortem ſeu vacationem Generalis Miniſtri, neq. per quodcumq. aliud, quouſque noua fiat promotio, & electio aliorum Commiſſariorum, tum propter ſpeciale priuilegiũ, quod hac de re habetur, tum etiam quia beneficio legis, vt videtur, ipſi ſuam auctoritatem, & poteſtatem habent. Si vero contigerit, quod Commiſſarij prædicti ibidem moriantur, interim quod prouidetur de alio, tenebit ſigillum & ſcripturas, Miniſter Prouinciæ in qua morietur, & prædictus Miniſter occurrentia abſoluet negotia, habebitq. plenitudinem poteſtatis. Sed tenebitur ſtatim, aut cum primum oportunitas occurrerit, certiorem facere Generalem Miniſtrum, aut eius Cõmiſſariũ in Curia reſidentem, de obitu dicti Commiſſarij: ſi vero illa Prouincia, in qua mori cõtigerit Cõmiſſarius generalis ſupradictus, careat Prouinciali Miniſtro, qui fuerit Cõmiſſarius illius Prouinciæ, exercebit officium prædicti Cõmiſſarij generalis, & hactenus de iſto Articulo. **Quid ſit faciendum, quando moritur ibidẽ, aliquis ſupradictorum Commiſſariorum.**

ARTICVLVS III.

De Commiſſarijs ſpecialibus, & particularibus Indiarum, creatis & conſtitutis, ad colligendos, & illuc tranſportandos Fratres.

ALij, vt ſupra diximus, conſtituuntur Indiarum Commiſſarij, non quidem generales, ſed ſpeciales, & particulares, ad diſcurrendum per Prouincias, excitandos, atque exhortandos Fratres, qui velint ire ad Indos, & ipſos illuc vſque tranſportandos, qui quidem Commiſſarij inſtituuntur à Commiſſario generali Indiarum, in Regia Curia reſidente, & quia circa huiuſmodi Cõmiſſarios aliqua ſunt inſtituta, & ordinata in noſtris Conſtitutionibus generalibus, libuit ea in ſequentibus concluſionibus, ſummatim complecti, vt præ manibus habeantur.

Prima Concluſio.

IN primis ſtatuitur, quod Generalis Miniſter, aut eius Commiſſarius generalis, qui in Curia Regia reſidet, ad id muneris eligat, cum ſibi opus viſum fuerit, Commiſſarios particulares, viros probos, qui per Prouincias diſcurrant, exhortantes, & excitantes Fratres, ad profectionem, adeò ſanctam, atque laudabilem. Habetur in cap. 2. dictarum Conſtitutionum, quibus Commiſſarijs dantur & conferuntur patentes litteræ, quibus numerus Fratrum ad Indos mittendorum, aſſignatur atque taxatur. Similiter & nominantur Prouinciæ, ex quibus colligendi ſunt ſupradicti Fratres; ſimiliter etiam aſſignantur Prouinciæ Indiarum, ad quas mittuntur: poſtmodum vero à prædicto Commiſſario generali Indiarum, datur prædictis Commiſſarijs particularibus, compendiaria quædam inſtructio omnium agendorum, monetq. illos, & aduertit, omnia, quæ animaduerſione digna occurrunt. **Quinã ſint deligendi, ad dictum miniſterium, & officium.**

Secunda Concluſio.

Quid debẽt facere Commiſſ. Indiarum, qui mittuntur pro colligẽdis Fratribus.

Commiſſarij prædicti, in ſingulis Conuentibus, cum primis ſuas patentes litteras, Guardianis oſtendunt, ipſoſq. inducunt, vt publice coram Fratribus,

Digitized by Google

tribus, & tota communitate legantur, atque vt moneant Fratres ſuos, illoſq. exhortentur ad ſuſcipiendam tam ſanctam,piam,atque laudabilem peregrinationem . Hoc etiam habetur expreſſe in dictis Conſtitutionibus Indiarum,cap.2. Idem habetur ſtatutum in Capitulo Valliſoletano, habito anno 1593. diciturque, vt non munus , & officium ſuum,dicti Commiſſarij exerceant, niſi prius per ſe,vel per alium,Prouincialem Miniſtrum,ſuarum litterarum , & commiſſionis certiorem faciant,ſub pœna priuationis ab officio,præcipitur etiam Commiſſarijs particularibus ſupradictis, vt nõ Fratres diſcolos eligant,ſed probatæ vitæ,& bonæ æſtimationis . In quorũ conſequentiam ſtatuitur,quod ſi forſan aliquis Frater,ob ſua demerita fuerit aliqua pœnitentia mulctatus, nullo modo poſſit eiuſmodi ad Indos] deſtinari:& quod idem ſit intelligendum de quocũque Fratre, qui crimen aliquod commiſerit,propter quod à ſuo Prælato in breui credatur puniẽdus. Iniquum enim omnino eſſet,vt ſub prætextu,& colore, quod prædicti Fratres volunt ire ad Indos,crimina atque delicta, remaneant impunita . Hoc etiam multum commendant Conſtitutiones factæ,in Congregatione generali, habita in Conuentu de Victoria, anno 1596. & in.Capitulo Romano habito anno 1600. eadem de re,multa habẽtur ſtatuta,quæ breuitatis gratia à me omittuntur, cum facile poſſint videri ibidem. Non tamen prætermittam dicere,quod in dictis Conſtitutionibus generalibus Toletanis,factis

Nota valde.

pro Indiarum Prouincijs, cap.2. impoſitum eſt obedientiæ præceptum, vt nullus Frater,ſubditus ſiue Prælatus,vllo pacto impediat,ſeu impedire audeat, Fratres volentes ire ad Indos,quinvero exhortantur omnes, vt omnẽ fauorem impendant Commiſſarijs particularibus ſupradictis , cum ad id muneris per alienas diſcurrunt Prouincias .

Tertia Concluſio.

Cõmiſſarij prædicti,nõ poſſũt Cõfeſſores,aut Prædicatores cõſtituere, neque quempiam ad ſacros Ordines promouere.

COmmiſſarij particulares ſupradicti,non poſſunt Confeſſores, aut Prædicatores inſtituere,neque quempiam ad ſacros Ordines promouere. Habetur in cap.2. earumdem Conſtitutionum,ſed per hoc non prohibetur, Cõmiſſarius generalis Indiarum, vt poſtquã iam dicti Fratres ad Indos fuerint deſtinati,nõ poſſit eos promouere,atq. in Prædicatores,& Confeſſores inſtituere, ſed ſi retro aſpiciant, aut retrocedant, eorum inſtitutio erit nulla,nam Commiſſarius generalis,nõ potuit illos inſtituere , niſi in ordine ad illas partes,vt Prælatus illarum,atque ita conſuetudo id declarauit . Attamen illi Prædicatores & Confeſſores,qui in Indiarum Prouincijs conſtituti ſunt,ſi poſtea ad Hiſpaniã redeant, haudquaquã dubium eſt,ꝙ eorum inſtitutio ſit valida,nec opus eſt illis,alia noua inſtitutione,poſtquam via ordinaria,à ſuo ordinario Prẹlato fuerunt inſtituti.

Nota hoc valde.

Statutum eſt tamen in dictis Conſtitutionibus cap.4. quod ſi prædicti Fratres, fuerint reuerſi,ante decẽnium expletum in illis partibus,per quadriennium careant voce actiua, & paſſiua,in omnibus electionibus. Et quia interdũ contingit, quod poſtquam Fratres ſunt à ſuis Conuentibus egreſſi,vt iter ad Indiarũ partes arripiant, temere, & abſque rationabili cauſa,ab incæpto opere deficiunt,præcipitur in dictis Conſtitutionibus cap.2. vt prædicti Fratres retro aſpicientes , per quinquenniũ ſint ipſo facto,actibus legitimis priuati , & omnino cogantur reddere expenſas,quas ex pecunijs Regijs pro itinere acceperunt. Hoc habetur in dicto cap.2. vbi etiam in fine præcipitur,quod nec in Prouincia, Canariæ,neq. in Inſula S.Dominici, nec in Conuentu Carthaginenſi Terræ firmæ,poſſint Fratres ad alias partes Indiarũ euntes, detineri per Prælatos illarum regionum,omni fraude ceſſante, & quod oppoſitum facientes , ſint

Pœna Fratrum venientium ex Indias, ante decennium expletum, & eorũ, qui à ſimul cœpto itinere retrocedunt , poſtquam ſunt aſſignati.

ſuis

ſuis officijs priuati. Tandem præcipitur, quod ſi aliqui Fratres propter ſua demerita fuerint ab Indijs reiecti, Superiores eorum teneantur certiorem facere, Commiſſarium generalem Indiarum, de illorum defectibus, vt ſi non fuerint puniti, debite puniantur. Venientes autem in Hiſpaniam ad aliquã negocia ad Prouincias illarum partium ſpectantia, præcipiuntur, vt nullo pacto poſſint apud Catholicũ Regem, aut eius Regium Senatum, nec in aliquo Tribunali, negotia prædicta tractare, aut proponere, ſine licentia Miniſtri generalis, vel eius Commiſſarij generalis Indiarum in Curia reſidentis. Et hæc de iſto Articulo, & de tota hac quæſtione dicta ſufficiant.

QVÆSTIO XV.

De Commiſſarijs Prouincialibus, & particularibus, & de his quæ ad ipſarum munus, & officium ſpectant, in tres Articulos diuiſã.

ARTICVLVS PRIMVS.

De Commiſſario Prouinciali, inſtituto in abſentia Prouincialis Miniſtri.

POſtquam egimus de Commiſſarijs generalibus, iam tempus fert, vt agamus de particularibus Prouinciarum, qui, vt ſtatim patebit, ſunt in triplici differentia. Quidam enim dicuntur Commiſſarij Prouinciales, qui eliguntur ad regendas Prouincias, per mortem, abſentiam, ſeu vacationem Miniſtrorum Prouincialium: alij ſunt Commiſſarij Prouinciales, ſeu Prouinciarum, qui eliguntur, vt vadant ad generale Capitulum, nomine eorumdem Prouincialium: & tandem alij dicuntur Commiſſarij Prouinciales, qui alio nomine vocantur Prouinciarum Viſitatores, pro eo quod eliguntur ad viſitãdas Prouincias, ante celebrationẽ cuiuſlibet Capituli Prouincialis. De quibus omnibus, agendum eſt à nobis in præſentiarum per ordinem, & primo de Commiſſarijs, electis ad regendas Prouincias, per mortem, abſentiam, ſeu vacationem cuiuſlibet Prouincialis Miniſtri. Qua de re, dico, quod huiuſmodi Commiſſarij, eligendi ſunt ſecundum formam traditã in vnaquaque Prouincia, vt cautum eſt in Cõſtitutionibus generalibus Toletanis cap. 7. §. de Commiſſarijs Prouinciarum, vbi habentur ſequentiã verba: *Si Miniſter Prouincialis moriatur, vel ſi à Prouincia receſſerit, vel ex quacumque alia ratione vacauerit, erit Prouinciæ Commiſſarius, cui prædicta Commiſſio conueniet, ſecundum Statuta vniuſcuiuſque Prouinciæ: nam quidquid vnaquaque Prouincia, hac de re conſtitutum habuerit, vel in poſterum voluerit conſtituere, illud ratum, & firmum haberi volumus.* Hæc in dictis Conſtitutionibus generalibus vbi ſupra. Verum ſi aliqua Prouincia in his nihil habuerit conſtitutum ſpecialiter, circa modũ, & formam eligendi huiuſmodi Cõmiſſarium, ſeruanda erit forma tradita in ſtatutis generalibus antiquis, vt etiam habetur in dictis Conſtitut. generalibus Tolet. cap. 8. §. de Conſtitutionibus. Vt tamen hæc forma præ manibus habeatur, ſeqentes ſtatuo concluſiones.

Trilex differentia Cõmiſſariorum Prouincialium.

Prima Concluſio.

SI Prouincialis Miniſter, moriatur in Prouincia aliqua, in qua adhuc ſunt Cuſtodiæ, Cuſtos illius Cuſtodię, in qua mori contigerit, tenere debet ſigillum,

Quid ſit faciendum, quãdo aliquis Prouincialis mori contigerit.

gillum, & ſtatim Diſcretos Prouinciæ conuocare,& ille,in quem eorũ maior pars conſenſerit,erit Prouinciæ Commiſſarius. Si vero in tali Prouincia non ſunt Cuſtodiæ,Guardianus,in cuius Conuentu mortuus fuerit Prouincialis,idipſum efficiet,quod de Cuſtode eſt dictum, & dictus Cuſtos, ſiue Guardianus, habebit vocem actiuam, & paſſiuam in electione dicti Cõmiſſarij. Hoc ſtatutum eſt in Conſtitutionibus Salmantinis, ſeu Monelianis,cap.8. de Miniſtro Prouinciali, quæ nimirum Conſtitutio,reformauit aliam factam in Capitulo Toloſano,eodẽ cap.8.in qua diſponebatur,quod Guardiani,in quorum Conuentu, ſiue Guardianatu, Prouincialis Miniſter à vita deceſſiſſet,regerent,atque gubernarent Prouincias. Quæ quidem Conſtitutio innumera cõtinebat inconuenientia, nam contingere poterat, quod Conuentus,in quo Prouincialis Miniſter mortuus fuiſſet, eſſet paruus, haberetq. Guardianum,pro tali quidem Conuentu aptum, ſed ad regendam, & gubernandam Prouinciam (etiam ad modicum tempus) minus idoneũ, ſeu inſufficientem omnino, & qui cæteris Religioſis eſſet probro, ac ludibrio, quam ob cauſam in prædicto caſu,ſupradicta Conſtitutio Salmantina obſeruanda eſt, nam quamuis illæ Conſtitutiones non ſint admiſſæ in familia Vltramontana abſolute, in caſu tamen aliquo ſunt receptæ, præſertim quia hæc eadem Conſtitutio fuit antea facta in Capitulo generali, Aſſiſijs celebrato,anno 1547.

Secunda Concluſio.

Quid ſit faciendum,quãdo officiũ Prouinc. Miniſtri vacauerit, non per mortem,ſed ob aliã cauſam.

Si officium Prouincialatus vacauerit, propter aliquam aliam cauſam, quomodolibet,vel quia Miniſter incidit in amentiam, vel quia fuit promotus ad Epiſcopatum, idem omnino eſt faciendum,quod in præcedenti concluſione eſt dictum: nã promotus ad Epiſcopatum,ab eo die, in quo Bullæ ſunt eidem conceſſæ,expirat ſui Prouincialatus officiũ,quamuis non ſit cõſecratus, nam ab eo die incipit eſſe verus Epiſcopus, atque ideo eſſe nequit Prouincialis, nam Prouincialatus, & Epiſcopatus,ſunt duæ dignitates incompatibiles, vt de ſe patet.

Tertia Concluſio.

Quid ſit faciendũ,quando Prouincialis abſcedit à Prouincia, per multũ temporis. Nota.

Si Miniſter Prouincialis,abſcedat à Prouincia, & abſentia futura ſit per paucum tempus,ſeu ad locum non multo diſtantem,non erit neceſſe in tali caſu,conſtituere Commiſſarium, nam iuxta Conc.Trident.ſeſſ.23.de Refor. cap.1. qui aliquantiſper tantum abſunt, ex veterum Canonum ſententia, non cenſentur abeſſe, ſiquidem ſtatim ſunt reuerſuri. Si tamen per multum tempus recedat,& abſentia futura ſit magna, idem Prouincialis cum conſilio Diſcretorum, eliget Commiſſarium, & ſi Prouincialis mori contigerit extra Prouinciam, idem Commiſſarius reget ipſam, vſque ad Capitulum Prouinciale futurum. Hæc concluſio habetur expreſſa in quodã Capitulo generali Aſſiſijs celebrato,anno 1526. Sed difficultas eſt,quid ſit faciendũ in caſu,quo omnes Diſcreti, vel eorum maior pars diſſentiat, à Miniſtro Prouinciali prædicto,in electione Commiſſarij? Reſpondeo,& dico, quod tunc ſtandum eſt determinationi Miniſtri Prouincialis, nam cum ad eum pertineat huius rei vltima reſolutio, cum ſecundum iura, *cap. ne pro defectu. & cap. cum in veteri, de elect.* qui tenentur aliquid facere cum conſilio, non tenentur de neceſſitate ſequi conſilium,ſed ſolũ ex honeſtate, vt etiam tenet Sylueſt. *verbo, conſilium, q.1.* Hinc eſt, quod in tali caſu, erit ſtandũ iudicio,& determinationi ſupradicti Prouincialis Miniſtri. Quinvero dicũt quidã, ꝙ ſi Prouincialis,qui ex lege tenetur petere conſilium,noluiſſet tale conſilium requirere, male quidem faceret, ſed nihilominus Commiſſa-

Nota hoc valde, circa electionem Commiſſ. Prouinc.

Nota,quod qui tenetur agere cum cõſilio nõ tenetur ſequi conſiljum, niſi ex honeſtate.

miſſarius ab eo nominatus eſt validus, atque ab omnibus obediendus, ex eo quod quando ſtatutum prædictum fuit factum, de captando conſilio in electione Commiſſarij, iam Prouinciales habebant poteſtatem ordinariam, ad eligendum Cōmiſſarium, ac ideo actus geſtus ab eis eſt validus, vt probat Syluest. vbi ſupra, q. 1. & 2. in alio ſimili caſu, quod etiam tenet expreſſe P. F. Ioannes à Bobadilla in ſuo Enchyridione, ſiue Manuali manuſcripto. Si vero quæratur, quanta ſit poteſtas Commiſſarij ſupradicti? Reſpondeo, & ſit quarta concluſio. Nota, q̄ qui te netur agere cū conſilio, nō neceſſario tenetur ſequi cō ſilium.

Quarta Concluſio.

Poteſtas Commiſſarij ſupradicti, eſt omnino eadem cum poteſtate Prouincialis Miniſtri, nec poſſunt Iure ipſi Prouinciales arctare, ſiue limitare auctoritatem ipſorum Cōmiſſariorum. Hæc cōcluſio probatur ex eo, quod nō poſſunt Prouinciales prædicti, recedere à ſuis Prouincijs, niſi fuerit prius ſufficienter prouiſū de ſuarū ouiū gubernatione, vt habetur expreſſe in prædicto *Conc. Trid. ſeſſ.* 23 *c.* 1. *§. interea.* Vbi agendo de Epiſcoporum abſentia, ſequentia ponuntur verba: *Interea meminerint diſceſſuri, ita ouibus ſuis prouidendum, vt quantum fieri poterit ex ipſorum abſentia nullum damnum recipiant.* Sed ſi Prouinciales prædicti limitarent, & coarctarent ſuam auctoritatem, & iuriſdictionem dictis Cōmiſſarijs, iniuria nec modica eorum ouibus eſſet illata, cū caruiſſent debito remedio in multis caſibus occurrētibus, propter abſentiam dictorum Prouincialium: ergo id facere non licet. Verumtamen quamuis id ipſi facere non poſſint, Statuta tamen generalia, & quidem iure optimo in aliquibus limitauerunt ſupradictorum Cōmiſſariorum auctoritatem, & iuriſdictionem, quæ reſtrictio, & limitatio ſtatuitur in ſeq. concluſ. Quænam ſit poteſtas Cōmiſſarij Prouincialis, neque Prouinciales arctari, ſeu limitare eam poſſunt.

Quinta Concluſio.

Commiſſarij Prouinciales in abſentia Prouincialium, & interim quod Vocales ad Capitulum generale miſſi, fuerint reuerſi, nullum Capitulum Prouinciale, nec vero congregationem habentem vim Capituli, poſſunt celebrare, & ſi contrarium fuerit factum, eſt irritum, & inane, dummodo mora prædictorum, & ipſorum regreſſus, non fuerit culpabilis, ſeu impoſſibilis. Hæc concluſio habetur expreſſa in Conſtitutionibus generalibus Tolet. cap. 8. §. de Capitulo Prouinciali, & Congregatione habente vim Capituli. Quinvero alia antiqua Statuta, facta in Capitulo generali Lugdunenſi, anno Dñi 1538. quorum meminit Enchyrid. fol. 106. quæ etiam ſunt hodie ſeruanda, decreuerunt, quod interim quod prædicti Vocales non fuerint reuerſi, nihil notabile in Prouincia fiat, aut innouetur per Miniſtrum remanentem, ſeu per eius Commiſſarium. Si tamen aliquod ſcandalum euenerit, propter quod Guardianus, ſiue Cōfeſſor Monialium ſit puniendus, & mereatur priuari, & punitionem differri non expediat, tunc præſidens Prouinciæ, cum Diſcretorum conſilio, poterit prouidere de remedio, vt ſtatuta Salmantina diſponunt, in cap. 8. §. de Miniſtro Prouinciali, priuando criminoſum, ſeu alium ipſius loco ſubſtituendo, vſque ad reditum Vocalium. Quænā ſint ex ſtatutis prohibita Commiſſarijs Prouincialibus.

In calce huius Articuli, duo libuit aduertere, primo, quod litteræ, & patentes Prouincialis abſentis, omnino ſunt obſeruandæ, ac ſi eſſet præſens, non enim propter abſentiam amittit iuriſdictionem, cum nulla ſit Conſtitutio, quæ id expreſſe dicat, imo ſemper eſt ſuæ Prouinciæ verus, atque legitimus Prælatus. Nota hoc valde.

Secundo aduerto, & eſt valde notandum, quod quandoq. Miniſtri Prouinciales in ſuis proprijs Prouincijs ſolent conſtitui, & nominari Commiſ-

Quid habeat Prouinc. Miniſter, qui à Generali Miniſtro cõſtituitur, ſuæ Prouinciæ Commiſſarius cum plenitudine poteſtatis.

ſarij Prouinciales, in ſua Prouincia cum plenitudine poteſtatis, ſibi conceſſa, ab aliquo Miniſtro Generali, quæ quidem commiſſio ad multa deſeruit, quæ cum ſubiecta ſint Miniſtrorum Generalium ditioni, alias erant interdicta, atque prohibita ſupradictis Miniſtris Prouincialibus, vnde valde ad id conducit plenitudinem habere poteſtatis, poſſeq. omnia in ſua Prouincia, quæ in toto Ordine poſſunt Miniſtri Generales. Sed non propterea eximuntur à poteſtate, & iuriſdictione Commiſſariorum generalium, vt expreſſe eſt determinatum in Capitulo generali Aſſiſij, celebrato anno Dñi 1526. in quo ſequentia habentur verba: *Declaratur, quod per commiſſiones Miniſtris Prouincialibus dari ſolitas à Generali, non ſoluantur quouis modo prædicti Miniſtri à Commiſſariorum generalium ſubiectione, ſed ipſi Miniſtri præfatis Cõmiſſarijs ſubijciantur, ac ſi eiſdem nulla data fuiſſet commiſſio, & idem eſt dicendum de Commiſſarijs, ſeu Viſitatoribus miſſis à Generalibus ad viſitandas Prouincias, nam prædicti Prouinciales tenentur illis obedire, ac ſi nullam habuiſſent Commiſſionem talem.* Hoc etiam habetur in Conſtitutionibus Salmantinis, ſiue Monelianis *cap. 8. de Miniſtro Prouinciali, verſ. nullus Miniſter*. Et nuperrime hoc idem habetur expreſſum, atque determinatum in quodam Motu-proprio Gregorij XIII. Dato Romæ 8. die April. anno 1575. Pontificatus ſui anno 3. qui incipit: *Quoniam*, & continetur in Manipulo Fratrum Minorum, par. 10. fol. 325. *Vbi per excommunicationem ipſo facto Sedi Apoſtolicæ reſeruatam, & ſub pœna priuationis perpetuæ officiorum, per eos obtentorum, & inhabilitatis ad illa, vel alia quæcumque dicti Ordinis officia exercenda, ac vocis tam actiuæ, quam paſſiuæ, eo ipſo incurrendis pœnis, præcipitur, ne quis Prouincialis, aut Guardianus, vel cuiuſcumque alterius gradus Religioſus, aut Religioſa Ordinis Minorum ab ipſo Generali Miniſtro miſſis ad viſitandas Prouincias, Commiſſarijs prædictis reſiſtere, nec eis ſe opponere, aut contradicere, ſeu rebellem exhibere ipſis, quacumque de cauſa, aut quæſito colore non recipiendo audeat, nec debeat.*

Nota hoc valde.

Hæc Gregorius in dicta ſua Bulla. Quidnam veniat intelligendum per illa verba, quæ apponi conſueuerunt, *cum plenitudine poteſtatis*, &c. explicabitur inferius in Art. 3. Hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS II.

De Commiſſarijs Prouincialibus, miſſis ad Capitulum generale.

ALij ſunt Commiſſarij Prouinciarum, qui Prouincialium nomine mittuntur ad Capitulum generale, pro eo quod ipſi impediti ſunt illò ire, in quo caſu Commiſſarij inſtituendi ſunt, per Miniſtrum, & Diſcretos Prouinciæ, vt cautum eſt in Conſtitutionibus Toletanis *cap. 7. §. de Miniſtris Prouincialibus*. Quæ quidem electio, non pendet à ſolo Miniſtro Prouinciali, ſed ab ipſo, & Diſcretis Prouinciæ, & ille in quem maior pars conſenſerit, erit Commiſſarius ad dictum Capitulum generale, vt etiam determinatum eſt in Capitulo generali Pariſienſi, celebrato anno Domini 1579. quinvero etiam in alio celebrato Naualis anno Domini 1505. cuius meminit Enchyridion fol. 106. pag. 2. idipſum erat ſtatutum, ſed forma ſeruanda in hac electione, non eſt determinata in dictis Capitulis, vnde oportet, vt ſtatuamus eam, quod & fiet in ſequenti concluſione.

Quænã ſit forma eligẽdi Cõmiſſarium Prouincialem, mittendum Prouinciales loco ad gener. Capit.

Prima Concluſio.

FOrma ſeruanda in ſupradicta electione Commiſſarij Prouincialis, mittendi ad generale Capitulum, eſt, vt fiat per ſchedulas ſecretas. Hæc forma

forma traditur in noſtris generalibus Conſtitutionibus Toletanis c.7. dum agitur de electionibus. Vbi etiam dicitur, quod omnes electiones in noſtra ſacra Religione ſint canonicæ, ita vt maior pars ſuffragiorum in electum libere cóſentiat, ad maiorem autem partem dicitur, quod ſufficit quicumq. exceſſus, quantumuis minimus, ſupra medietatem ſuffragiorum, cuius dictæ electionis, dari debent litteræ teſtimoniales, à Præſidente in tali electione. Quod ſi roges, quanta ſit auctoritas, & quod ſit munus, & officium ſupradictorum Commiſſariorum? reſpondeo per ſequentem concluſionem.

Secunda Concluſio.

Munus, & officium ſupradictorum Cómiſſariorum, eſt habere in generali Capitulo, vocem actiuam, & paſſiuam in omnibus electionibus, ac ſi eſſent veri Prouinciales, & ſimul afferre excuſationem autenticam ſui Prouincialis, Capitulo generali præſentandam, (qua conſtet fuiſſe ipſum legitime impeditum: nam, cum ex Regula teneantur Prouinciales Miniſtri, ad Capitulum generale accedere, ſi ſine legitimo impedimento, illo ire prętermittãt, à ſuis officijs ſunt abſoluendi, atque priuandi. Sed cótra hoc, quod dicitur, quod Cómiſſarij prædicti, vocem habebunt actiuam & paſſiuam, in electione Generalis Miniſtri, ſicut cæteri Vocales duplex inſurgit difficultas. Et primo, quia id videtur obſtare, & contrarium eſſe noſtræ Regulæ, in qua dicitur, quod electio Generalis Miniſtri, fieri debet à Miniſtris Prouincialibus & Cuſtodibus: ſed prędicti Cómiſſarij non ſunt Prouinciales, neque Cuſtodes: ergo non poſſunt habere vocem in tali electione. Secundo obijcitur, nam id etiam videtur eſſe contrariũ decreto eiuſdem *Conc. Trid. ſeſſ. 25. de Regularib. cap. 6* Quo prohibetur in electionibus abſentium voces, & ſuffragia ſuppleri. Sed ad has duas inſtantias breuiter reſpondetur per ordiné, ad primã, quod revera ſuffragium ſupradicti Cómiſſarij Prouincialis, eſt quaſi eiuſdem Prouincialis, cum in ea electione ſuffragetur ex ipſius cómiſſione, quam dare optime potuit, cũ certum ſit in Iure, & ſecundum ſacros canones *in cap. quapropter, de elect.* quod abſens iuſto impedimento detentus, poteſt conſtituere procuratoré, qui eius nomine eligat, qui nimirũ procurator poteſt eſſe etiã extraneus à Capitulo, ſi in idipſum conſentiat, vt decreuit Bonifac. VIII. *in cap. ſi quis iuſto, de elect. lib. 6.* Secundo dico, ꝙ auctoritate Apoſtolica id etiã optime fieri potuit, quod prædicti Cómiſſarij haberent vocem in tali electione, vt & illam habent eadem auctoritate, Cómiſſarius generalis Indiarum, & Procurator generalis Ordinis, & Cómiſſarius gener. Rom. Curiæ, qui nec ſunt Miniſtri, nec Cuſtodes, & nihilominus poſſunt eligere Miniſtrũ Generalẽ, habentq. vocem in tali electione: ita & in propoſito dicendum eſt de ſupradictis Cómiſſarijs Prouincialibus, quod id poſſunt. quamuis non eſſent prædictorũ Prouincialium Procuratores, nã ſtatuta generalia hoc ſtatuẽtia, & præcipientia, auctoritate Apoſt. ſunt confirmata.

Quodnã ſit munus, & officiũ dictorũ Cómiſſariorũ Prouincialium, in generali Capitulo.

Nota, quod in electionib⁹ abſens, & iuſto impedimento detẽtus, poteſt cõſtituere procuratorem loco ſui.

Ad ſecundam inſtantiã reſpondeo, quod hoc nullo modo eſt contrarium decretis Conc. Trid. nam in ſupradicto decreto, non prohibetur, quod abſentes procuratorem, poſſint ad eligendum ſuo nomine conſtituere, cum ſit ſecundum ſacros Canones, nec per hoc dici poſſunt abſentiũ vota ſuppleri. Hæc enim non eſt ſuppletio, ſed vera commiſſio. Voti namque ſuppletio tunc eſt, quando Prælati Generales, ad effectum alicuius electionis, eos, qui non ſunt Prouinciales, neque Cuſtodes, neque Diſcreti, nec habent auctoritatem, aliquam ad ferenda ſuffragia pro abſentibus, aſſignantur, vt ipſa ſuffragia ferant. Iſta eſt propria ſuppletio, illa vero non, ſed vera commiſſio, atque ita eſſe declarauerunt Illuſtriſſ. Cardd. anno Domini 1570. die 8. Au-

Nota pro electionibus, quando dicuntur vota ſuppleri, quã vero non, licet mittatur aliqs procurator.

 guſti,

guſti, prout refert P.Fr.Gaſpar Paraſellus, Ordinis Minimorum quondam Generalis Miniſter, in ſuo Compendio Priuilegiorum.

Tertia Concluſio.

Pœna Prouincialis Miniſtri, qui celebrauerit Prouinciale Capitulom, interim, & Cōmiſſarius Prouincialis, & Cuſtos iuerint ad Capitulū gener.

Conſtitutionibus generalibus antiquis ſtatutum fuit, quod in caſu, quo Min ſter Prouincialis, auſus fuerit celebrare Prouinciale Capitulum, antequā fuerint reuerſi, Vocales Capituli generalis, eo ipſo per tres menſes ſit ſuſpenſus à ſuo officio, & durante tempore talis ſuſpenſionis, Commiſſarius Prouincialis, qui ierat ad Capitulū generale, debet Prouinciā gubernare. Hoc cautū, & ſtatutum fuit in Capitulo generali Carpenſi, anno Dñi 1521. Cuius meminit Enchyrid. fol. 106. pag. 2. Sed notandum eſt opus eſſe, vt prædictam ſuſpenſionem, præcedat ſententia declaratoria Iudicis competentis, vtputa Miniſtri, aut Commiſſarij generalis; facta tamen declaratione de dicta ſuſpenſione, ſine noua commiſſione, prædictus Cómiſſarius Prouincialis, ipſo facto regere, & gubernare poterit Prouinciā, auctoritate ſupradicti Capit.gener. ſed antequam, dictus Commiſſarius id faciat, oportet, ne ſuccedant ſcandala, vt fiat prius ſupradicta declaratio per iudicem competentem, ſiue Diffinitores virtute ſupradictæ Conſtitutionis.

ARTICVLVS III.

De Commiſſarijs, ſeu Viſitatoribus Prouinciarum.

Commiſſarij, ſeu Viſitatores Prouinciarum appellantur, qui ex commiſſione Prælatorum generalium, mittuntur ad viſitandas Prouincias. De quibus habentur in Conſtitutionibus Tolet.c.7.§.de Viſitatoribus Prouinciarum, ſequentia verba: *Admonemus omnes Prælatos generales, vt quantum commode fieri poſſit, non mittant Viſitatores, præſertim ad celebranda Capitula, ſed per ſeipſos viſitent Prouincias, & interſint Capitulis celebrandis. Quod ſi neceſſitas exegerit, vt Viſitatores mittantur, ordinamus, vt non poſſint aſſumi ex eadem Prouincia, ſed ex aliena, & quod ſint ex grauioribus, & probatioribus Patribus.* Ideo eſt conſuetudine poſitū, vt ad id muneris nō mittantur, ſiue inſtituantur, niſi qui vel aliquando fuerunt Prouinciales, vel qui proborum iudicio tantæ ſint auctoritatis, vt de eis certa ſit ſpes, quod ſtatim futuri ſunt Prouinciales. Nam qui actu ſunt Prouinciales, non ſunt ad hoc munus eligendi, vt ſupra dictum eſt, agendo de reſidentia Prælatorum, ne à ſuis Prouincijs abſint, in quibus diuino iure tenentur reſidere. Neque etiam huic muneri ſunt præficiendi illi, de quibus ſuſpicari poſſit & valeat, fauore potius, quam meritis ad tale officium fuiſſe promotos, vnde olim in Capitulo generali Toloſano, celebrato anno Domini 1532. ſtatutum fuit, vt in Capitulo generali aſſignarentur huiuſmodi Viſitatores, & ex eis tantum, non vero ex alijs, aſſumendos eſſe prædictos Prouinciarum Commiſſarios, quod quidem ſtatutum, an modo etiam eſſet innouandum, atque executioni mandandum, aliorum eſto iudicium. Hoc vnum ſolum dicere non præteribo, ex ſiniſtra, ſeu minus recta horum Viſitatorum interdum promotione, Religionem noſtrā grauem quandoq. paſſam fuiſſe iacturam, dolendumq. quammaxime eſſe, vt ij cenſores, gubernatores, inquiſitores, & officiorum promotores, & tandem Prouinciarū iudices conſtituantur, qui integritatis ſuæ vitę, bonum non habent teſtimoniū, nec vllam prorſus rerū experientiā. Sed miſſa hæc faciamus, & deueniamus ad ea, quæ ad prædictorum Cómiſſariorum, ſeu Viſitatorum Prouinciarum munus, & officium ſpectant, quod,

Quales eſſe debeant Viſitatores Prouinciarum.

Nota hoc etiā valde.

vt præ

vt præmanibus habeatur, & melius memoriæ commendari poſſit, explicabitur per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

IN primis ſupradictorum Commiſſariorum auctoritas plenaria eſt, & talis ea eſſe debet, vnde & conſuetudine eſt poſitum, vt illis literæ patentes dentur, cum plenitudine poteſtatis. Quod qualiter ſit intelligendum, inferius explicabitur, in vltima concluſione. Sed quamuis eorum auctoritas plenaria ſit, merito tamen per Conſtitutiones Generales in aliquibus ſibi reſtringitur, atque modificatur, & aliqua prohibetur eiſdem, de quibus per Ordinem dicemus in ſequenti concluſione.

Auctoritas dictorũ Commiſſariorũ plenaria eſt, & talis ea eſſe debet.

Secunda Concluſio.

Inprimis prohibitum eſt Commiſſarijs, ſeu Viſitatoribus Prouinciarum ſupradictis, Vt non exerceant ſuum munus & officium, donec Prouinciali, conſtent ſuæ commiſſiones. Hoc ſtatutum fuit in Cap. Generali Romano celebrato anno Domini 1571. Et innouatum in Congregatione Generali Tolet, ihabita anno Domini 1583. vt habetur in Conſtitutionibus ibidem factis c. 7. §. de Viſitatoribus Prouinciarum. Facta tũ Prouinciali Miniſtro ſuarum litterarum oſtenſione, accipiunt ab eo Prouinciæ ſigillum paruum, quo vtuntur, in executione ſui officij. Hoc etiam ſtatutum fuit in Capitulo Generali Romano habito anno 1587.

Comiſſarij Prouinciarũ non poſſunt exercere munus, & officium ſuũ, donec ſuas parentes literas Prouinciali Miniſtro repræſentent.

Secundo, prohibitum eſt eiſdem, vt non poſſint ſtatuta aliqua condere extra Capitulum, nec aliquid immutare in Prouincia, totam ipſam Prouinciam concernens abſque aſſenſu Miniſtri Prouincialis, & Diſcretorum Prouinciæ. Hoc fuit ſtatutum, atque determinatum in Capitulo Generali Pariſienſi celebrato anno Domini 1578. & poſtmodum in Congregatione Generali Toletana, & habetur loco ſupracitato.

Non poſſunt ſtatuta facere extra Capitulum neque ea, quæ ſunt Prouinciarum immutare.

Tertio, Prohibentur prædicti Viſitatores, vt non poſſint confeſſores, nec Prædicatores inſtituere, nec Nouitios recipere, nec fratres extra Prouinciã ſibi commiſſam mittere, niſi ſpecialiter hoc illis fuerit commiſſum, vel niſi forte eos mittant ad Superiores, & Generales Prælatos, ad notificandum illis eiuſdem Prouinciæ ſtatum, habetur vbi ſupra.

Nõ poſſunt cõfeſſores, & Prędicatores inſtituere nec Nouitios recipere neq; fratres extra Prouinciã mittere.

Quarto, Prohibentur in eiſdem Prouincijs, quas viſitant, eligi in Prouinciales Miniſtros, atque præcipitur illis, vt in promotionibus ad Officia Ordinis faciendis, & in correctionibus criminum, & in alijs grauioribus negocijs ſemper conſilium requirant, & ſeruent patrum Diſcretorum Prouinciæ, vel maioris partis eorum, & quod omnino caueant à verbis ſuperfluis, & prouocatorijs in conſilijs tribuendis. habetur vbi ſupra.

Non poſſunt eligi Prouinciales in eiſdem Prouincijs quas viſitant.

Quinto, eſt ipſis prohibitum habere votum in Electionibus vllis, nec in Diffinitorio, ſed tantum habent auctoritatem, ad confirmandas electiones, ſi Miniſter Generalis fuerit abſens, à Capitulo, vt dicitur in Conſtitutionibus Salmantinis, & tenet expreſſe Pater Ioannes Bobadilla in ſuo Manuale ſiue Enchrid. manuſcripto, cap. 8. Sed de alijs, quæ conueniunt Commiſſarijs, ſeu Viſitatoribus Prouinciarum ſupradictis, ſtatuamus aliam concluſionem quæ erit tertia in Ordine.

Non habent votum in Electionibus vllis, neque in Diffinitorio.

Tertia Concluſio.

Prædictis Commiſſarijs eſt obediendum in omnibus, & per omnia, abſque vlla prorſus contradictione, & in ipſos rebellantes, aut eiſdem contra-

Commiſſarijs Prouinciarum prædictis, obediendum eſt in omnibus, & per omnia, abſque vlla prorſus cõtradictione.

dicen-

Digitized by Google

tradicentes, ſunt ipſo facto excommunicati, per quandam extrauagantem Greg.XIII.quæ incipit,*quoniam*,relatã ſupra in art.1.vbi etiã habetur, quod *Statuta facta per Commiſſarios ſupradictos in c. cum conſenſu diſcretorum patrum, reſcindi,mutari,aut contemni nullo modo poſsint,ſine expreſſa licentia,& permiſſione Generalis Miniſtri,qui ſolus ea immutare poteſt, & valet,& decernitur irritum, & inane,quidquid ſecus ſuper his,à quocumque quauis auctoritate ſcienter,vel ignoranter attentari contigerit* Hæc Greg.XIII. vbi ſupra. Cuius quidem decretum & Conſtitutio eſt,valde iuridica,nam quidquid prædicti Commiſſarij faciũt auctoritate Miniſtri Generalis, à quo miſſi ſunt id efficiunt. Vnde licet eorum extinguatur poteſtas,expleto viſitationis tempore, durat tamen poteſtas Generalis Miniſtri,cuius auctoritate, prædicta ſtatuta ſunt facta.

Quinam ſint firmitatis Statuta facta in Capitulo à Commiſſariis Prouinciarum.

Nota quod Cõmiſſarii Prouinciarũ præſidẽt in omnibus Cõitatibus ſuæ viſitationis.

Præterea ſupradicti Commiſſarij præſidere debent,in omnibus Communitatibus,& Hoſpitijs, vbicumque fuerint, ſi fuerit abſens Generalis Miniſter, duratq. ipſorum auctoritas,vſque ad 20. dies poſt celebrationem Capituli,quibus tranſanctis,tenentur ſtatim à Prouincia recedere, vt cautum eſt in Conſtitutionibus Salmantinis.cap.8.de Commiſſarijs Prouinciarum, & in Capitulo Generali Valliſoletano habito anno 1593.ſtatuitur,*quod nulli Commiſſario, ſeu Viſitatori Prouinciarum liceat vltra 3. menſes in viſitatione ſibi commiſſa Prouincia immorari,quo elapſo tempore,ſi ſtatim Capitulum celebrandum non ſit ex illa Prouincia egredi teneatur, neque ad eam regredi valeat, quoad vſque à Patre Generali prædiffinitum Capituli tempus ſuperueniat*. Sed hãc conſtitutionem hucuſque,numquam vidi obſeruari in communi praxi, aut ipſam poſitam fuiſſe in conſuetudine.

Nota hoc valde de tempore quo durat officium prædictorum Commiſſariorum.

Aliqua ſunt ſumma animaduerſione digna, atque ſupradictis Commiſſarijs nimis proficua, quæ explicabuntur per ſequentem concluſionem.

Quarta Concluſio.

Quænã ſummopere debẽt aduertere ſupradicti Commiſſarii Prouinciarum.

Aduertant ſummopere,oportet Commiſſarij Prouinciarum ſupradicti,rectæ gubernationi non expedire,vt Guardiani priuentur, aut ſuſpendantur, cum actu ipſorum Conuentus viſitantur, ſed quod id reſeruetur, vſque ad Capitulum,nam ex priuationibus huiuſmodi extra Capitulum factis,vt plurimum inter ſeculares innumera exoriuntur ſcandala, exiſtimantes,& arbitrantes plura,exorbitantia crimina, & ſcandaloſa ab eiſdem fuiſſe commiſſa,à quibus proinde omnino debent abſtinere,& omnino curare, vt ipſorũ vindicta,& priuatio reſeruetur,vſque ad Capitulum Prouinciale,vbi id cõmodius fieri poterit. Quod ſemper eſt intelligendum, niſi rei, aut alicuius ſcandali grauitas,aliud expoſcat,alias ſinant eoſdem permanere in Conuẽtibus, vſque ad Capitulum,et ſi quæ occurrunt, Reformatione digna, prouideant de conuenienti remedio.

Secundo, etiã oportet ſummopere animaduertat,qđ nec Prouincialis Miniſter,nec vllus alius Pr. Prouinciæ qualificatus, expedit etiamſi deliquerit, vt puniatur per ſolum arbitrium prædictorum Commiſſariorum,ſed per arbitrium,atque conſenſum omnium Diſcretorum,vel maioris partis Prouinciæ,quod in quampluribus Capitulis eſt ſtatutum, & ordinatum, & præterea,vt non ſe ingerant ſiue intromittant in viſitationibus, ſiue Electionibus Monialium,niſi forſan in aliquo neceſſario caſu, quia hæc magis pertinent ad Prouinciales,quam ad Commiſſarios. Vt autem ſciatur, quid intelligendum veniat,per illam clauſulam Generalem communiter in patentibus litteris dari conſuetam, *cum plenitudine poteſtatis*,&c. ſequentem ſtatuo concluſionem.

Quinta

Quinta Concluſio.

Per ſupradictam clauſulam *cum plenitudine poteſtatis*,&c.in primis nō eximuntur ſupradicti Commiſſarij,ſeu Viſitatores Prouinciarum,à iuriſdictione,& obedientia Commiſſariorū Generalium, etiamſi ſuæ patentes litteræ fuerint illis conceſſæ ab ipſo Miniſtro Generali. Hoc fuit expreſſe determinatum *in Capitulo Generali celebrato Aſſiſii*,anno Domini 1526.Et idem habetur *in Conſtitutionibus Salmantinis,ſeu Monelianis, cap.* 8. agendo de Prouinciali Miniſtro.*verſiculo,nullus Miniſter.*

Quidnam intelligatur, ſeu veniant intelligēdum pro illam clauſulā cōiter poni conſuetā in Patētibus litteris dictorum Commiſſariorū cum plenitudine poteſtatis, &c.

Secundo, prædicta commiſſio *cum plenitudine poteſtatis*, non ſuffragatur habentibus ipſam,nec valet ad eos caſus,in quibus tota Prouincia,vel Diffinitores,ſimul cum Prouinciali habent poteſtatem, vt expreſſe decretum eſt *in cap. Burdegalenſi* celebrato anno Domini 1528. Vnde ſequitur, quod virtute dictæ Commiſſionis, in noſtro Ordine Minorum Regularis obſeruantiæ,non poſſunt Commiſſarij prædicti,Prędicatores,nec Confeſſores inſtituere extra Capitulum, neque eijcere ab ordine Fratrem Religioſum incorrigibilem, quia hæc omnia, & ſimilia pertinent ad totam Prouinciam capitulariter congregatam: & propter eandem rationem per dictam commiſſionem,non datur facultas ipſis Commiſſarijs, vt poſſint aliqua in Prouincia ordinare,aut ordinata immutare, vel contra ſtatuta Prouincialia facere,ſine conſenſu Patrum Diſcretorum Prouinciæ,pro tempore exiſtentiū, vel maioris partis eorum, declaratum eſt in Conſtitutionibus Salmantinis, dicto cap.8. verſiculo item nullus.

Nota hoc valde.

Prodeſt tamen commiſſio,cum clauſula ſupradicta ad hoc, vt Commiſſarius Prouincialis ſupradictus,poſſit diſpenſare in omnibus Statutis Generalibus,in quibus ipſe Generalis Miniſter diſpenſare potetat,& in caſibus qui ſpecialiter non ſunt reſeruati ad totam Prouinciam in Capitulo, ſeu Congregatione Capitulari congregatam.Non autem in illis caſibus, qui in dictis Statutis, ſiue Conſtitutionibus ſpecialiter ſunt ſibi prohibiti.Quinuero addo,quod ſi contra prædicta Statuta aliquid intentare velint, non obſtante plenitudine ſuæ poteſtatis,Fratres non tenebuntur illis obedire,& inobedientes,& contradictores non incident in pœnas poſitas,in dicta Extrauaganti, ſiue Conſtitutione Gregorij XIII. nam licet dictus ſummus Pontifex præcipiat,vt nullo modo contraueniatur ſuis ordinationibus,hoc intelligēdum eſt,de illis ordinationibus,& mandatis, quæ iuſte & iuridice poſsūt efficere,non excedendo limites noſtrarum Conſtitutionum,atque Statutorum Generalium. Haud enim credibile eſt,velle ſummum Pontificem,per Generalem conceſſionem,& commiſſionem,derogare alijs Statutis cum conſilio, & rationabiliter factis, vt habetur *in cap. 1. de Conſtit. in 6.*& in noſtris Cōſtitutionibus Generalibus Toletanis, vbi ſupra habetur, quod Viſitatores Prouinciarum,excedentes limites ſuarum commiſſionū, aut non ſeruantes ordinationes generales,pœna puniantur Talionis.

Quando mittēda ſunt Viſitatores ad viſitandas Prouincias.

Quando & quinam poſſint petere Commiſſarium pro viſitanda aliqua Prouincia.

In calce huius Articuli libuit aduertere, quod ſupradictum Commiſſarij non mittuntur ad Prouincias regulariter, niſi quando occurrit tempus Capituli,in quo eligēdus eſt Miniſter Prouincialis,vel niſi Prouincia,aut Prouincialis illud petierit. Fratres vero particulares ſub pœna carceris prohibentur Viſitatorem petere à Prælatis Generalibus,poterunt tamen ipſis humiliter ſuas neceſſitates,& vexationes, ſi quas patiuntur exponere,& Prælatorum Generalium iudicio relinquitur, in quo caſu prædicti Commiſſarij,mitti debeant an non. Hoc cautum eſt in pluribus Capitulis Generalibus,ſed præſertim in Toloſano celebrato anno Domini. 1532. Cuius meminit

minit Enchiridion fol. 107. pag. 2. Et in Salmantino, ſiue Conſtitutionibus Moneliianis, factis anno 1553. cap. 8. de Commiſſarijs. Verum ſi roges, quid intelligatur in prædictis ſtatutis, nomine Prouinciæ, ad petendum Commiſſarium? dico, quod ad hunc caſum, Diſcreti Prouinciæ quamuis non ſint congregati, Prouinciam repræſentant, & ſufficiunt, ad petendum Commiſſarium in caſu, quo Prouincialis ad id aliquam ſufficientem cauſam dederit.

Forma ſeruanda in Viſitatione, traditur in Conſtitutionibus Generalibus Toletanis, c. 6. §. 1. Et in Salmantinis, eodem loco: à qua ego tractatione, in præſentiarum ſuperſedeo, quia hac de re in ſubſequentibus longior futurus eſt ſermo. Hactenus de iſto Articulo, & de tota hac Quæſtione.

QVAESTIO XVI.

De Capitulo Prouinciali, & electione Prouincialis Miniſtri, & ijs, quæ ad eius munus, & officium ſpectant; in nouem Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quidnam ſit Capitulum Prouinciale, & quis dicatur Prouincialis Miniſter?

Quidnã ſit Capitulum, & intelligatur Prouinciæ nomine.

PRo huius Articuli intelligentia, oportet breuiter præmittere, quidnam ſit Capitulum; quid etiam intelligatur nomine Prouinciæ. Et de primo dico, quod Capitulum, quantum attinet ad præſens propoſitum, eſt locus, in quo Vocales, ſiue Capitulares congregantur, ad aliquid agendum, Vocales autem voco, qui habent vocem in Capitulo. Vel dicamus, quod Capitulum eſt congregatio illa multorum Vocalium, ſiue Capitularium, & præcipue Religioſorum, qui certo aliquo, & determinato tempore, & loco, ad aliquid agendum congregantur, ſiue conueniunt in vnum, ſi eiuſmodi Congregatio ſit generalis, atque ex omni parte etiã ipſum Capitulum eſt generale, ſi vero non fuerint ex omni parte, ſed ex aliqua vna Prouincia, dicitur Prouinciale. Pro cuius pleniori intelligentia, videamus oportet, quidnam ſit Prouincia, ſeu quid veniat intelligendum Prouinciæ nomine? Et vt rem hanc fuſius, atque ex ſuis principijs eruamus, dico quod apud Romanos, olim Prouincia dicebatur, regio illa, quæ ab Italia erat procul poſita, armiſq. deuicta, cui & Præfectum conſtituebant Romani, qui eam gubernaret pleno iure. Ita docet Egeſippus. Et Cicero in Verrem, inquit, quod Regio prima, quæ olim appellata fuit Prouinciæ nomine, fuit Sicilia. In Hierarchia vero Eccleſiaſtica, Prouincia, idem pollet, quod Metropolis; Metropolis autem, eſt ciuitas præcipua aliquarum plurium ciuitatum mater, & caput. Ex quo infertur, quod proprie loquendo, Prouincia eſt diſtrictum, in quo ſunt plures ciuitates, Diœceſes, ſiue Epiſcopatus, ſubditi atque ſubiecti, vni Archiepiſcopo Metropolitano, quoad appellationis refugium, & ad celebranda Prouincialia Concilia. Hæc omnia ſatis colliguntur, *ex cap. ſcitote. 6. q. 3.* vbi latiſſime dicitur, quid ſit intelligendum Prouinciæ nomine, & quot ciuitates habeat, ſeu habere debet vnaquæque Prouincia? Qua de re videatur etiam Syluester, *verbo Prouincia*. Ad eundem igitur modum apud Regulares, & Religioſos, ſed præſertim apud nos fratres Minores, Prouincia dicitur, diſtrictum, in quo multa ſunt

Quidnã ſit Prouincia, & quid veniat intelligendũ Prouinciæ nomine.

ta ſunt oppida, ſeu Ciuitates, & in ipſis plures Conuentus, diuerſaq. Monaſteria, quæ omnia ſubduntur vni Prouinciali Miniſtro. Quo præmiſſo, haud difficile erit colligere, quidnam dicatur Prouinciale Capitulum, & quisnam ſit, ac dici debeat Prouincialis Miniſter? quod & explicabitur per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

Prouinciale Capitulum eſt illud, in quo multi vnius Prouinciæ Vocales, ſiue Capitulares, conueniunt ad electionem vnius Prouincialis Miniſtri, ſeu ad aliquid aliud peragendum, in caſu quo ille nõ ſit eligendus. Prouincialisq. Miniſter dicitur, qui præeſt multis Monaſterijs, atque Conuentibus vnius, & eiuſdem Prouinciæ. De huiuſmodi Prouincialibus Miniſtris, ſit expreſſa mentio in noſtra Regula, quæ pluribus in locis loquitur de ipſis, tanquam de Prælatis Ordinarijs Superioribus, Præſidentibus, Guardianis, & Cuſtodibus, & reliquis Religioſis, ſubditis tamen, & inferioribus Miniſtro Generali. Sed aduertẽdum eſt, quod in dicta Regula, prædicti Prouinciales, non hoc inſigniuntur nomine, ſed abſolute vocantur Miniſtri, eam credo ob cauſam, quia quando ſupra dicta Regula conſtructa fuit, aut etiam confirmata, nondum erant diuiſæ Prouinciæ, nam vt conſtat ex hiſtorijs, & chronicis noſtri Ordinis, prima Prouinciarum diuiſio, facta eſt à Seraphico Patre noſtro Franciſco, in primo Capitulo Generali, Aſſiſijs celebrato, anno Domini 1217. vbi dicitur, quod totus Ordo Minorum diuiſus eſt in duas familias, Vltramontanam, & Ciſmontanam, & rurſus quælibet familia, in plures Prouincias, nam hæc Ciſmontana diuiſa eſt in Prouincias Italiæ, & Germaniæ, Vltramontana vero in Prouincias Galliæ, Hiſpaniæ, & Angliæ, atque in eodem Capitulo, inſtituti ſunt Miniſtri Prouinciales, qui præeſſent prædictis Prouincijs, & inde cœperunt Prouinciales Miniſtri nuncupari.

Prouinciale Capitulũ eſt illud, in quo multi vnius Prouinciæ Vocales, conueniunt ad eligẽdum vnũ eiuſdem Prouinciæ Miniſtrum, qui oĩbus Monaſteriis præſideat.

Quare in Regula non dicãtur Prouinciales, ſed Miniſtri.

Quando fuerit facta in noſtro Ordine, prima Prouinciarum diuiſio.

ARTICVLVS II.

De electione ſupradicti Prouincialis Miniſtri.

PRo huius Articuli intelligentia, oportet præmittere, quod in Regula Seraphici Patris noſtri Franciſci, nihil prorſus diſponitur, circa electionẽ Prouincialium Miniſtrorum, atque adeo non ſatis conſtat, quænam forma fuerit obſeruata olim in ipſorum electione, in noſtro ſacro Ordine. Nam quamuis ſecundum iuris diſpoſitionem, inſtituendi illi eſſent, per ſuorum ſubditorum Canonicam electionem, nulla tamen hac de re, ſit mentio in noſtris Chronicis, & Monumentis noſtri Ordinis, imo vero creditur, quod auctoritate Apoſtolica inſtituebantur, in Capitulis Generalibus, vt conſtat ex prima parte noſtrarum Chronicarum, cap. 48. factum fuiſſe per Seraphicum Patrem noſtrum Franciſcum, in ſupradicto primo Capitulo Generali, Aſſiſijs celebrato anno 1217. Tamen Clemẽs V. in Concilio Viennenſi, celebrato anno 1311. *in Clementina, quæ incipit exiui de Paradiſo, poſita in titulo, de verborum ſignific. art. 9. §. demum*, videns quod Seraphicus Pater noſter Franciſcus, in ſua Regula, nullam prorſus de Miniſtrorum Prouincialium electione, & inſtitutione mentionẽ fecerat, & quod ſuper hoc poterat oriri dubitatio inter Fratres, aut forſan iam ſuborta fuerat, *decreuit, & ſtatuit, vt electio ſupradictorum Miniſtrorum Prouincialium, pertineret ad Capitulum Prouinciale, ita quod ille, in quem maior pars Capituli conſenſiſſet, eſſet Prouincialis Miniſter, confirmandus tamen per Miniſtrum Generalem, aut per eum, qui eius vices haberet,*

De forma ſeruandã, in electione Miniſtrorum Prouincialium, nihil omnino habetur in Regula noſtra.

Clemens V. in Concil. Viẽnenſi tradidit formam ſeruandã in electione Prouincialis Miniſtri.

Digitized by Google

beret:addiditq. *quod ſi electio fuiſſet infirmata, reuertatur ad dictum Capitulum, ſi tamen in die ad eligendum aſſignata, Capitulum eligere prætermittat, quod prouiſio pertineat ad ſupradictũ Generalem Miniſtrũ. Tamen in Prouincijs Ciſmontanis maritimis, ſi Capitulo, & Miniſtro Gener. expedire fuerit viſum, atque ex rationabili cauſa, conceſſit, vt Prouinciales Miniſtri poſſint inſtitui, per Miniſtrum Generalem, cum aliquorum proborum Ordinis conſilio*, hæc in dicta Clementina, vbi ſupra, de qua plura dicturi ſumus infra, in quæſtione, quam in communi, atque in generali facturi ſumus, de electionibus. Sed nunc iam expreſſe tradita eſt, forma ſeruanda in electione Prouincialis Miniſtri, quam non licet præterire, de qua ſequens ſtatuitur concluſio.

Concluſio.

Quęnam forma obſeruanda ſit nunc, in electione Prouincialis Miniſtri.

In electione Prouincialis Miniſtri, ſeruandæ ſunt omnes conditiones pręſcriptæ à Concilio Tridentino, & à Conſtitutionibus noſtris Generalibus Toletanis, quarum trãſgreſſio electionem reddet irritam, & nullam. Vt autem hoc ſciri poſſit dico, quod *in Concilio Tridentino ſeſſ. 25. cap. 6.* præcipitur in primis, *vt electiones omnes per vota ſecreta fiant, ita vt ſingulorum eligentium nomina, nunquam publicentur, preterea, vt nullo modo liceat ad effectum electionis faciendæ, aliquos titulares conſtituere, aut voces, & ſuffragia abſentium ſupplere, & dicitur, quod ſi contra huius decreti Conſtitutionem, aliquis electus fuerit, electio ipſa irrita ſit, & nulla.* Idem habetur in ſupradictis Conſtitutionibus Generalibus Toletanis. cap. 7. §. de Electionibus, & §. de Prouincialibus Miniſtris. Et ad maiorem ſupradicti Concilij obſeruantiam ſtatuitur, vt electiones fiant per ſchedulas ſecretas, quod neceſſario faciendum eſt, atque obſeruari oportet. Sed tamen, ſi electio aliqua fieret per vota, vocaliter exhibita, coram ſcriba, & teſtibus, vti antea fieri ſolebat, multorum fert opinio, quod talis electio non eſſet irrita, & nulla, quia non eſt contra Concilium prædicta eligendi Vocalis forma, neque vlla eſt lex irritans, & annullans electionem Prouincialium, ſeu quorumcumque Superiorum, ſic vocaliter facta. Huius opinionis, & ſententiæ fuit Doctiſſ. Pater Frater, Ioannes de Bobadilla in ſuo Manuali, ſeu Enchyridione manuſcripto.

Difficultas. An Prouincialis Miniſter eligi neceſſario debeat de corpore Capituli.

Sed breuiter quæritur: An prædictus Prouincialis Miniſter, eligi neceſſario debeat de corpore Capituli? & dico quod non, quinvero de tota Prouincia poteſt eligi, quemadmodum, & Miniſter Generalis, quamuis non ſit vocalis. Nã nullus, qui habuerit partes ad id muneris requiſitas, à voto paſſiuo eſt excluſus, imo omnes, qui ſunt de Prouincia, iure poſſunt eligi, id qđ & multoties contingit. Et quamuis Capitulum Prouinciale, non poſſit eligere Prouincialem, qui ſit alterius Prouincię, pro eo ꝙ non habet poteſtatem, ad cogendum ipſum, vt acceptet præfecturam, verumtamen ſi Prælati Generales id ipſum conceſſerint, poterit quidem Capitulum Prouinciale, in Prouincialem ſibi eligere, Fratrem qui alterius ſit Prouinciæ. Nam nulla eſt lex, quę huiuſmodi electionẽ prohibeat, quinuero ita fuiſſe factũ ab hinc 43. annis, ex quo deſumpſi ſacrę huius noſtræ Religionis habitũ practicari multoties, & vidi, & audiui. Attamen Prælati Gener. ſine vrgentiſſima cauſa, & vt crediderim, ſine ſpeciali licẽtia, & facultate ſummi Pontif. nõ debent aut poſſunt, Capitula Prouincialia ad idipſum cogere, nam talis coactio nimis eſt odioſa, atq. iniurioſa, facereq. id prohibentur iure, per quamdam noſtrã Conſtitutionẽ, factam in Capitulo Generali Romano, celebrato anno 1600. vbi habetur, *quod Miniſtri Prouinciales non eligantur ex alienis Prouincijs, niſi magna, & vrgenti neceſſitate, & ex conſenſu totius Diffinitorij.* Prohibetur etiam

idipſum

idipſum per ſpecialem Conſtitutionem Pij V. quæ incipit: *Paſtoralis*, quæ hac de re diſponit. Nec etiam facile debent licentiam præſtare, ad eligendum Fratrem extra Prouinciam in Prouincialem, niſi cum magna cauſa, & niſi talis licentia fuerit ab ipſo Capitulo petita, atque accedente eiuſdem Capituli conſenſu. Panorm. inquit quod ad eligendum extraneum, non ſufficit conſenſus maioris partis Collegij, ſiue Capituli, ſed omnes debent conuenire, nemine diſcrepãte, vt habetur *in cap. cũ Vinonienſis Eccleſia, de elect.* & in caſu quo omnes vellent, atq. conſentiant, poterunt nominari tres, aut quatuor Patres à Miniſtro generali, vt ex ipſis ab eis eligatur vnus, nec tunc dicetur electio limitari, aut coarctari. Sed de his plura poſt modum dicturi ſumus infra, quando in communi agemus de electionibus. Hæc pro nunc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS III.

De modo & forma celebrandi Prouincialia Capitula, ad eligendum Prouincialem Miniſtrum?

MOdus & forma celebrandi Prouincialia Capitula, ad vnguem ponitur, *in noſtris Generalibus conſtitutionibus, Toletanis cap.* 8. §. *de Prouinciali Capitulo*, vt tamen omnia, quæ illic dicuntur, per ordinem, clarius, atque diſtinctius, hic præ manibus habeatur, libuit ea diuidere, in ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

IN primis, abſoluto olim quadriennio, nunc vero triennio, cuiuslibet Prouincialis Miniſtri, inuiolabiliter præcipitur, celebrari Prouinciale Capitulũ. Hoc vero Capitulum, in quo eligendus eſt Prouincialis Miniſter, haberi nullo modo poteſt, niſi præſente Miniſtro, aut Commiſſario Generali, ſeu alio aliquo Viſitatore, eorum auctoritatem habente, & ſi aliter dictũ Capitulum celebretur, eſt irritum, & inane, quidquid ibidem factum fuerit. Hæc Concluſio habetur, vbi ſupra, quapropter in eiſdem conſtitutionibus, cap. 7. §. de Prouincialibus Miniſtris, præcipitur, vt omnes Miniſtri Prouinciales ante ſex menſes ſuæ Vacaturæ, teneantur Prælatos generales certiores facere, de die, in qua ſuum quadriennium, ſiue triennium expletur, vt poſſit commodius, de illius Prouinciæ Viſitatore deliberari.

Quonam tẽpore celebrandũ ſit Prouinciale Capitulum.

Nota quod Prouinciales Miniſtri, tenẽtur certiorẽ facere Generale, aut Cõmiſſarium Generalem, de terminatione ſui officij.

Secunda Concluſio.

Supradictum Capitulum Prouinciale, hoc ordine celebrandum eſt, quod interim dum viſitatur Prouincia, aſſignetur à Viſitatore, ſeu Præſidente Capituli dies, in quo celebrandum eſt, ac præcipitur in conſtitutionibus Generalibus, quod ſit dies Dominica, quãtum commoditas tulerit, & quod Viſitator Prouinciæ, & Prouincialis Miniſter, Diffinitores, ſiue Diſcreti Prouinciarũ, accedant ad locum Capituli, tribus diebus antequam accedant reliqui Vocales, vt in hoc tempore, ſi quæ fuerint culpæ graues, ex Viſitatore Prouinciæ reſultantes, contra Miniſtrum Prouincialem, illi in ſcriptis reuelentur, atque audientia præbeatur eidem, & coram Præſide, & Diſcretis Prouinciæ, accuſationes, & excuſationes diſcutiatur, & illud circa correctionem, vel liberationem Miniſtri Prouincialis fiat, quod maiori parti fuerit viſum. Hæc etiam concluſio habetur, vbi ſupra.

De aſſignatione diei in quo celebrandum eſt Prouinciale Capitulum, & quã die debent cõuenire patres & diſcreti Prouinciæ.

Tertia

Tertia Concluſio.

Qua die Vocales oẽs debent introire, ſiue ad Capitulum conueniret de ordine agendorum.

Vocales dicti Capituli Prouincialis, accedere debent, vigilia vigiliæ Capituli celebrandi ad horam prandij, & deliberare vſque ad ſequentem diem, in quo poſt Primam decantatur miſſa de Spiritu ſancto, & ſtatim pulſatur ad Capitulum, in quo conueniunt omnes, & primo dicitur Hymnus. Veni Creator. qui ab omnibus decantatur, & dicta oratione, fit ſermo corã omnibus, qua peracta concione, egrediuntur omnes, qui non ſunt de corpore Capituli, & fit exhortatio à Præſide, de his, quæ coueniunt ad electionem. Hæc etiam concluſio habetur vbi ſupra.

Quarta Concluſio.

Quilibet Prouincialis præteritus culpas ſuas debet recognoſcere.

In dicto Capitulo, antequam deueniatur ad electionem futuri ſucceſſoris, Miniſter Prouincialis, qui ſuum iam expleuit officium, debet coram toto Capitulo, officij ſui renunciationem præmittere, & ſigillum, & regiſtrum Præſidi conferre, ac ſuas culpas de more recognoſcere, & veniã precari genuflexus, & ibi à Præſide laudetur, vel corripiatur. Qui ſi liber euaſerit, in omnibus electionibus, habebit vocem, non ſolum in Diſcretorio, verum etiam & in Diffinitorio, ni forſan ob ſua, merita priuetur. Habetur hæc concluſio locis ſupracitatis.

Quinta Concluſio.

De nominatione diſquiſitorũ pro dicta electione faciẽda, & fratrum abſolutione.

Supradictis peractis, ſi qui ſunt alij corripiendi. & priuandi, tunc priuantur. Et ſtatim eliguntur à Præſide, & Diſcretis Prouinciæ, de corpore Capituli, vnus Secretarius, & duo teſtes, qui & Diſquiſitores ſolent appellari, nam electio ſine huiuſmodi Diſquiſitoribus facta, erit nulla, vt habetur in dictis Conſtitutionibus. cap. 7. §. de electionibus, & antequam ad electionem procedatur, abſoluuntur omnes Vocales à cenſuris, ſuſpenſionibus, & irregularitatibus cunctis, præuia cõfeſſione Generali, & deinde proceditur ad electionem Succeſſoris, quæ & facienda eſt, modo dicendo, in ſequenti concluſione.

Sexta Concluſio.

Obſeruanda in electione Prouincialis Miniſtri.

In dicta electione, ſequentia ſunt obſeruanda. Primo, quod voces, & ſuffragia abſentium, nullatenus poſſunt ſuppleri. Secundo, quod electio debet fieri per vota ſecreta, ita vt ſingulorum eligentium nomina, nunquam publicentur, ad quod, ſunt faciendæ ſecretæ quædam ſchedulæ. Tertio, quod huiuſmodi electio debet eſſe canonica, ita vt maior pars Capituli libere in aliquem conſentiant. Ad maiorem autem partem, ſufficit quicumq; exceſſus quantumuis minimus, ſupra medietatem Capituli, quare ſi omnia capituli ſuffragia, fuerint viginti & vnum, & vndecim in aliquem conſenſerint, electio erit canonica, & valida. Quarto, quod ſupradicti Diſquiſitores, debent poni in loco patenti, ita vt, ſi commode fieri poſſit, valeant videri (non tamen andiri) à Vocalibus in Capitulo congregatis. Ad quos diſquiſitores, ſinguli electores, ſuo ordine accedent, portantes ſchedulas ſuas, à ſe factas ſuisque nominibus conſignatas, & obſeratas, ita vt eligentis nomen videri non valeat, & hic eſt vnus ſupra dictarum ſchedularum faciendarum modus. Vel ſi placet, eiuſmodi ſchedulæ ſcribantur, à Secretario, ſuoque nomine obſignabuntur, totq. ſchedulas cuilibet exhibebit Secretar. ſcriptas, quot fuerint nomina eligendorum petita. Ad quos ſupradictos Diſquiſitores accedentes electores, & vocales, ad minus petant duo nomina, vel duas

Modus faciẽda ſchedulas pro dicta electione facienda.

ſchedu-

ſchedulas ſupradictas,& hic eſt ſecūdus,ſupradictarū ſchedularū facienda-rum modus. Ex quibus ſchedulis, Electores ſiue ſuffragantes , vnam ſecreto eligunt, quam coram Præſide, & toto Capitulo apponunt, in vaſe pro eligendo præparato,atque in alio vaſe, reliquæ ſchedulæ inutiles reponuntur, & ſtatim vota regulantur à Præſide , & Diſquiſitoribus ſimul exiſtentibus in menſa coram Præſide,in loco Capituli præparata , vbi ſedere debet ipſe Prælatus,qui electioni præeſt,& Diſquiſitores ſupradicti,reliqui autem Vocales in ſuis locis ſedent,interim quod vota,ſiue ſuffragia regulantur,& facta electione,promulgatur & publicatur,modo dicendo,in ſequēti. Concl.

Septima Concluſio .

Forma promulgandi electionē Prouincialis Miniſtri nouiter electi.

Facta electione, ſurgit Secretarius & dicit : *In nomine Patris, &c. hæc eſt electio canonica N. facta in hoc Conuentu N. tali die, menſe & anno,hoc ordine P.F.N. habuit tot ſuffragia* , & incipit ab his,qui pauciora ſuffragia habeant, & cum venerit enunciare nomen illius,qui canonice eſt electus, iterum dicit : *In nomine Patris,& filij, & Spiritus ſancti. Amen. Ego Fr. N. nomine meo, & nomine omnium veſtrum , qui mecum conſenſiſtis ; eligo P. Fr. N. cum tot ſuffragijs, in Prouincialem Miniſtrum huius Prouinciæ, &c.* Et deinde fit electio quatuor Diffinitorum eodem modo,& ordine quo dictum eſt,diceturque amplius in propria ipſorum quæſtione. Hic eſt modus eligendi Prouincialē Miniſtrum, ſed aduertendum eſt, quod electus nullam habet auctoritatem quouſque fuerit confirmatus,ab eo qui electioni præeſt, qui nimirum , niſi iuſta ſubſit cauſa,cōtinuo electū confirmabit,& electus tenebitur etiam ſtatim electionem de ſe factam acceptare , ſed confirmatio & acceptatio,non ſtatim facienda eſt in Capitulo,ſed in Eccleſia;nam ſupradictis peractis, ſolemniter cantatur : *Te Deum laudamus*, & pulſantur omnes campanæ Conuentus , vaduntq. omnes fratres in proceſſionis forma , ad Eccleſiam , vbi dicta oratione, Prouincialis & Diffinitores electi , à Præſide Capituli confirmantur.

Miniſter electꝰ nullā habet auctoritatē,anteq̄ confirmetur a Præſide, qui neceſſario ipſum debet cōfirmare,niſi ſubſit iuſta, & legitima cauſa.

Quæ ſint obſeruanda in congreg. Diſcretorij,atq. Diffin.

Reliqua omnia, quæ pertinent ad Congregationem Diſcretorij, & Diffinitorij, & quoad conſtitutiones faciendas, prædicationes , concluſiones,& tabulæ confectionem,fieri debent ſuo modo,ſicut dictum eſt ſupra quæſt. 6. art.2.agendo de Capitulo generali,concl. 11., quæ non libuit in præſentiarum referre,vt non iſte Articulus nimium excreſcat .

Qualiter pronuncianda ſit , Capituli tabula & de aliis ibidē faciēdis.

His omnibus ſic conſtitutis, & peracta officiorum tabula , omnes iterum ad Capitulum conuocantur,& in eo Præſidens,facit exhortationem quandā paruam , admonendo omnes fratres ad Regularem obſeruantiam, & Prouinciæ defectus generaliter reprehendendo, & ſtatim denunciabit, ſeu denunciari corā ſe,& omnibus faciet,quæ ſunt à toto Cap.ordinata,& tabula officiorum , & dictarum ordinationum promulgabitur , atque conceſſa auctoritate,vt per aliquos dies generaliter abſolui poſſint fratres,& data ſua benedictione, & licentia redeundi, diſſoluitur ſupradictum Prouinciale Capitulum . Hæc omnia habentur,in conſtitutionibus generalibus , vbi ſupra,vbi etiam dicitur,quod poſtquam capitularis tabula fuerit promulgata, Diffinitorium non poſſit dilatari vltra dies octo , quibus tranſactis,ipſo facto manet ſupradictum Diffinitorium diſſolutum,& ſine vlla auctoritate capitulari. Hactenus de iſto Articulo.

Quo tēpore diſſoluitur Diffinitoriū Capituli.

ARTICVLVS IV.

Quanto tempore duret officium Prouincialis Miniſtri?

Prouinciales olim erant perpetui in initio noſtri Ordinis.

PRo intelligentia huius Articuli oportet præmittere, quod, vt colligitur ex Chronicis & Monumentis noſtri Ord. & expreſſius ex bulla, quæ cōmuniter dicitur Vnionis, Prouinciales Miniſtri, olim erant perpetui, nec expirabat eorum officium, niſi per mortem, ſeu vero promotionem, vel amotionem. Sed Leo X. in ſupradicta bulla vnionis, *ſtatuit, & decreuit, vt dicti Prouinciales eſſent triennales, & quod vltra triennium in ſuis officijs non poſſent continuari, quo triennio elapſo, præcipitur, vt pro abſolutis ab officio, à cunctis fratribus habeantur*: hæc in ſupradicta bulla Vnionis. Sed poſtmodum Pius V. in alia bulla, quæ incipit, *Paſtoralis*, publicata in Capitulo Generali Romano, habito anno 1571. *ſtatuit, vt eſſent quadrienny*, quod & durauit toto ſuo tēpore, & Greg. XIII. Attamen Sixtus V. in alia ſua bulla, quæ incipit, *Etſi communis cura Paſtoralis officij*, data Romæ anno Domini 1587. *decreuit, vt iuxta antiquam noſtri Ordinis conſuetudinem, tempus durationis Prouincialis Miniſtri, dumtaxat eſſe triennium*, & idem dicendum eſt de Guardianis, & de omnibus alijs officijs (excepto Generali Miniſtro) cuius officium voluit eſſe ſexennium, & ſic obſeruatur modo. Vnde propoſitæ difficultati, reſpondendo per ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Quo tempore Prouinciales eſſe cœperint triennales.

Concluſio.

Tempus durationis officij, Miniſtrorum Prouincialium modo eſt per triennium tantum.

TEmpus durationis officij Prouincialis Miniſtri, dumtaxat eſt triennium. Sed aduertendum eſt, non ita præciſe hoc eſſe intelligendum, interpretandum, ſiue declarandum, quin poſſit per menſem, ſiue per menſes, huiuſmodi officium prolongari, ſeu abbreuiari, ſecundum quod & ipſa Capitula Prouincialia protrahuntur, ſiue accelerantur: quod & expreſſe diffinitū, atque determinatum fuit, in Capitulo Valliſoletano, celebrato anno 1593. quinvero & multo antea, in quodam Capitulo generali, celebrato in Conuentu Laballis, Prouinciæ Turoniæ, anno Domini 1503. vbi habentur ſequentia verba: *Non autem ita præciſe intelligendum eſt huiuſmodi triennium, quin poſſit per menſem, vel per menſes prolongari, ſeu abbreuiari, ſecundum quod Capitula Prouincialia accelerantur, vel protrahuntur*. Refertur huiuſmodi ſtatutum in memoriali Ordinis, agendo de vigeſimoprimo Vicario generali, fol. 249. refertur etiam à Collectore priuilegiorum in Compendio, *verbo officia Ordinis, §. 2. in fine*. Vnde dico, quod quamuis per Bullam vnionis, expleto triennio ſupradicto, auctoritate Apoſtolica, ipſo facto Prouinciales prædicti, abſoluti erant à ſuo officio, & ab illo die auctoritate Cap. generalis, iam non erant Prouinciales, ſed Commiſſarij Prouinciæ, modo tamen non ſtatim vacat, quantum ad rem attinet, & quantum ad ſubſtantiam, ſupradictum Prouincialium officium, quamuis ſit expletum, atque completum triennium, quia de hoc auctoritate Apoſtolica nulla reperitur facta conſtitutio, ſed tamen vacat, quantum ad nomen, ſeu denominationem, auctoritate multorum Capitulorum gener. ſed præcipue Salmanticenſis, celebrati anno Domini 1553. & Toletani, ſeu Congreg. generalis Toletanæ, habitæ anno 1583. Vbi in c. 7. §. de Commiſſarijs Prouinciarum, habetur, quod poſtquam Miniſter Prouincialis, ſuum quadriennium ſiue triennium expleuerit, ſi Viſitator Prouinciæ nondum ad illam acceſſerit, ipſe Miniſter ſit ipſius Prouinciæ Cōmiſſarius, auctoritate Cap. generalis, qui & ab eo die, in quo quadrienniū

Non ita præciſe prædictū durationis tēpus intelligendum eſt, quin poſſet per vnum, vel duos, aut tres menſes, abbreuiari, aut prolongari.

fuerit completum, non appellabitur Miniſter Prouincialis, ſed Commiſſarius Prouinciæ. Hæc in dicta Congregatione generali. Sed quæſtio hæc videtur, non tam de re quam de nomine, & certum eſt, quod etiamſi quadriennium fuerit expletum, ſi Viſitator Prouinciæ aduenit, nuncupandus erit Prouincialis, & non Commiſſarius Prouinciæ.

ARTICVLVS V.

De reelectione Prouincialis Miniſtri, & quantum tempus debeat eius officium vacare?

Olim Prouinc. nõ poterat reeligi in dictũ officiũ, niſi poſt ſexenniũ tranſactum.

PRo intelligentia huius Articuli, præmittendum eſt, quod tacito quodam totius Ordinis conſenſu, receptum fuit ſtatutum Reuerendiſſimi Patris Lunelli. Generalis Miniſtri, quo cautum eſt, vt qui ſemel fuiſſet Prouincialis, non poſſet ad idem Prouincialatus Miniſterium, aſſumi aut eligi, niſi tranſacto ſexennio. Sed per ſexennium ſecundum Ordinis ſtatuta, & conſuetudinem, non intelligebatur tempus completum ſex annorum, ſed tempus medium inter duas electiones, duorum Miniſtrorum Prouincialium, ita quod pater ille, qui Prouincialis olim fuiſſet, poterat iterum ad idem officium eligi, & aſſumi, ſi interea alij duo Prouinciales fuiſſent electi, & à ſuo officio abſoluti, quamuis inter duos illos Prouinciales, non eſſet completum prædictum ſex annorum tempus. Triennium enim olim, ſeu triennale tempus, in noſtro ſacro Minorum Ordine, non ſumebatur, niſi pro tempore quo aliquis Prouincialis eligebatur, vſque ad Capitulum, in quo à ſuo officio abſoluebatur, quamuis illud eſſet modicum & paucum, vt expreſſe conſtat ex cõſtitutionibus Salmantinis, ſeu Monelianis, c.8. vbi fit mentio de Prouincialibus Miniſtris. Sed poſtea Pius V. in ſupradicta ſua Bulla, quæ incipit *Paſtoralis*, publicata anno Domini 1571. *ſtatuit, vt Prouincialis Miniſter, poſtquã ſuo fuiſſet functus officio, non poſſet iterum ad id munus eligi, niſi poſt 16. annos.* Hoc autem ſtatutum, ſiue conſtitutionem, poſtmodum Greg. XIII. reformauit, in quadam alia ſua Bulla, quæ incipit *Conſueuit*, publicata in Cap. generali Pariſienſi, celebrato anno Domini 1578. *ſtatuens, vt Prouinciales noſtri Ordinis poſt functum ſui Prouincialatus officium, vacare debeant, nec iterum eligi poſſint, niſi poſt duplum temporis, quo illud exercuerunt.* Per duplũ vero temporis, conſtitutiones Toletanæ c.7. §. de Prouinc. Miniſtr. declararunt, tempus 8. annorum expletum, ſiue poſt 8. annos expletos, erant enim tunc Prouinciales ſupradicti, quadriennij ſiue quadriennales.

Qualiter olim computabatur ſexennium.

Difficultas.

Hoc præmiſſo, eſt modo quæſtio, & difficultas, an ſupradicta declaratio fuerit iuridica? Qua de re, doctiſſimus P.F. Ioannes de Bobadilla, pluries iã citatus, in ſuo Manuali, ſeu Enchyridione manuſcripto, dicebat, per duplũ temporis, intelligi debere tempus duarum electionum, qualecumq. illud ſit, & non tempus 8. annorum completorũ eſſe intelligendum. Et ratio eſt, nam cum dicta conſtit. Greg. XIII. facta ſit pro noſtro ſacro Minorum Ord. intelligenda eſt ſecundum conſtitutiones eiuſdem Ord. oportet enim iura concordari iuribus, vt habetur in Iure. Cum igitur in noſtris conſtitutionibus general. Salmantinis, ſiue Monelianis (vt dictum eſt) conſtitutum fuerit, vt Prouincialis Miniſter, ſuo functus officio, nõ iterum eligatur, ſeu poſſet eligi, niſi poſtquam alij duo Prouinciales, eiuſmodi functionem ſubierunt (aiebat ſupradictus Pater) quod manifeſte ſequitur, per duplum temporis, non eſſe intelligendum, tempus octo annorum expletum, ſed tempus duarũ electionum. Id ꝙ & confirmare volebat, ex alia Extrauag. Grego. XIII. quæ incipit,

Digitized by Google

Cenſuit Rom. Pont. data Romæ apud S. Marcũ die 8. Septẽb. anno Dom. 1573. vbi expreſſe dicit, quod per duplum temporis intelligatur, ſecundũ ordinis ſtatuta, tempus duarum electionum. Et quia hoc magnam difficultatẽ habet, & non omnes capiunt verbũ iſtud, verba expreſſa ſupradictæ Extrauag. libet referre. Inquit Greg. ſupradictus poſt alia. *Et quod diſponebatur, de officio gener. Miniſtri, quod per octo annos duraret, Commiſſarij vero, & Procuratoris generalis, necnon Prouincialis per quatuor, ipſiq. ſemel officio functi, ad idem eligi non poſſe, niſi poſt 16. annos, &c. nos ad ſtatutorum generalium dicti Ord. ſeriem, & formam reducimus, quibus dicitur expreſſe, quod officia ſemel exercentes, ab eis qui ea geſſerunt, per duplum temporis vacare debent, ita vt duæ electiones celebrentur, antequam ad eadem officia iterum eligantur.* Hæc Greg. Cuius verbis innixus, dicebat ſupradictus P. Bobadilla, quod prædicta declaratione, Congreg. gener. Toletanæ non obſtante, ſi quis Religioſus, eligeretur in Miniſtrũ Prouincialem, poſt duas electiones duorũ Prouincialiũ, poſtquã deſijt eſſe Prouincialis, prædicta electio non ſolum eſſet licita in conſcientia, verumetiam firma & valida, quãuis nõ eſſent cõpleti ſupradicti octo anni. Nam ſupradicta declaratio non fuit iuridica, quia fuit contra legem expreſſam, & cõtra formã noſtrarũ conſtitutionũ, ac proinde nullã aliã vim habuit, niſi eã, quã ſortiuntur cæteræ conſtitutiones, & cum nullã ſit conſtitutio ex generalib. noſtris, quæ ſua vi obliget ad culpã, niſi in caſu, quo ponatur obedientia, aut cenſuræ (vt in eiſdẽ cõſtitutionib. Toletanis expreſſe continetur) manifeſte, inquit, ſequitur, ꝙ in caſu quo eligendus, eſſet pater quidã multũ conueniens, nimiſq. vtilis futurus Prouinciæ, tuta conſcientia prædicta declaratio poſſet violari, ipſeq. in Prouincialẽ Miniſtrũ præfici, poſt duas trãſactas prædictas electiones, quãuis non eſſent expleti, & completi ſupradicti octo anni. Hæc ſupradictus P. Bobadilla. In qua adeo magna, & graui difficultate, nollẽ certe ipſe, iudicẽ agere, ſed aliorũ expectare iudiciũ. Sed tamẽ, ſi mea reſolutio alicuius eſt ponderis, ac momenti, ſequentem pro ea ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

Non eſt neceſſũ, quod octo, ſeu ſex annorũ tẽpus ſit phiſice expletũ, vt poſſit quis iterum eligi in Prouincialem, dũmodo tranſactæ fuerint duæ electiones

QVamuis qui olim fuit Prouincialis Miniſter, juxta ſuperius dicta, reeligi, atq. iterũ præfici non poſſet, niſi poſt duplũ tẽporis ſui officij, ſi tamen defectus tẽporis ſit paruus, haud dubito, quod ipſius electio ſit firma, & valida, etiãſi tẽpus non ſit omnino expletũ, cum tamen interea tranſactæ fuerint duæ electiones. Pro huius Concluſ. intelligentia aduerto, ꝙ hucuſq. locuti ſumus de octennio, & quadriennio, iuxta id, ꝙ poſitũ erat in praxi, tẽpore ſupradictorũ Pij V. & Greg. XIII. quo tẽpore Prouinciales (vt diximus) erant quadriennij; & poſtea per octienniũ à prædicto ſuo officio debebant vacare, ſed poſtmodũ hæc oĩa immutata ſunt per Sixtũ V. (vt etiam ſupradiximus) ac durare debet ſupradictorũ Miniſtrorũ Prouincialiũ officium, per trienniũ: vnde & eiuſdem vacatio, vſque ad ſexennium, tantum protrahitur. Quo præmiſſo, atq. ſuppoſito, dicit modo noſtra concluſ. ꝙ licet hoc ita ſit, ſi tamen defectus tẽporis vacationis, ſit paruus (ſit octenniũ, ſit vero ſexenniũ) cum tranſactę fuerint duæ electiones, qui olim fuit Prouinc. Miniſter, iterũ poterit reeligi, etiãſi vacationis tẽpus, phyſice conſideratũ, nõ ſit omnino expletũ. Ad quã tenendã concl. moueor in primis propter ſupra poſitã Greg. XIII. Conſtitutionẽ, quæ, vt expreſſe patet, duplũ tẽporis expoſuit, per celebrationẽ duarũ electionũ, antequã Prouinciales ad eadẽ officia iterum eligantur, ꝙ dicit ſe facere reducendo, quæ antea dixerat Pius V. ad ſeriem, & formã noſtrorũ generaliũ ſtatutorũ. Et præterea facit ad idẽ, quia in Iure, quod parum eſt, pro nihilo reputatur; paruum aũt dico, tẽpus vnus

menſis

menſis, & etiam trium menſium, iuxta declarationem ſuperius factam, in præcedenti Articulo, de tempore durationis Prouincialis Miniſtri, ex decreto Capituli generalis celebrati in Conuentu Laballis. Id quod & in alio ſimili caſu, dicit, atque determinat, doctiſſimus Doctor Nauar. lib. 1. conſiliorum tit. de ætate, & qualitate, conſ. 7. nu. 2. vbi inquit quod conſtitutiones non habent locum, in paruo temporis defectu, quod & multis iuribus, auctoritatibus, & rationibus comprobat. Vnde cum in noſtro caſu, ſpecialiori etiam ratione, eadem omnino currat ratio, tenendum proculdubio videtur, id quod in Concluſione dictum eſt, ſemper tamen ſalua correctione Superiorum, & Capitulorum generalium, ſi quod me præterit, alicubi aliud fuerit declaratum, ſiue determinatum, nam in tali caſu, in eo erit ſtandum. Conſtitutiones non habent locum, in paruo téporis defectu quãdo expreſſe non appoſitur, quod ipſum ſit expletum.

ARTICVLVS VI.

De Poteſtate Prouincialis Miniſtri, in omnes ſibi ſubditos?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

AVctoritas, & poteſtas Miniſtrorum Prouincialium, ad exequendum ſuum munus & officium, eſt pleniſſima, & omnino eadem in ſuis Prouincijs, quam habet generalis Miniſter in toto Ordine, in quibus ſpecialiter non ſunt prohibiti. Hæc concluſio eſt communis omnium Doctorum reſolutio, & de mente Panorm. ab omnibus recepti, & in hoc a nemine reprobati, *in cap. at ſi Clerici, de iudicijs*, poſſunt prædicti Prouinciales Miniſtri, circa ſibi ſubditos in ſuis Prouincijs, quidquid & Epiſcopi in toto ſuo Epiſcopatu. Sunt tamen ſupradictis Prouincialibus prohibita, quæ ſupra q. 7. cum ſeqq. per plures Articulos, interdicta eſſe diximus, etiam ipſi Miniſtro generali, & ſolummodo ſummo Pont. reſeruata, quæ oportet videre ibidem. vbi hac de re longiſſimum, atque copioſiſſimum fecimus Elenchum, quæ vero omnia Miniſter generalis poteſt efficere, ſiue ex iure, ſiue ex priuilegio in toto noſtro Ordine, eadem omnino, & ipſe Prouinciales Miniſtri facere poſſunt, in omnibus ſuis Prouincijs reſpectiue, vbi ſpecialiter non ſunt prohibiti. Vt autem præ manibus habeantur, ea quæ ſupradictis Prouincialibus ſunt prohibita, in ſequenti ponentur Articulo. Auctoritas Prouincialis Miniſtri, in ſibi ſubditos eſt pleniſſima, & omnino eadem, cũ poteſtate generalis Miniſtri in toto ordine, in quibus non eſt prohibitus.

ARTICVLVS VII.

Quænam Miniſtris Prouincialibus ſunt interdicta, & prohibita, ex vi noſtrarum generalium conſtitutionum?

QVæ Miniſtris Prouincialibus ſunt de iure prohibita, iam ſuperius ſunt poſita, in q. 7. cum ſeqq. vbi appoſuimus omnia, quæ ſunt prohibita Miniſtro generali, nam quod Generalibus nõ conceditur ex iure, multo minus conceditur Prouincialibus Miniſtris. Et generaliter dico, quod eiſdem ſunt interdicta omnia, quæ in iure, Epiſcopis ſunt prohibita, nam eorum auctoritas, atque facultas, ad ſummum, eſt Epiſcopalis, vel quaſi Epiſcopalis. Sed præterea in noſtris conſtitutionibus generalibus ſunt etiam multa, quæ, cum generales Prælati facere poſſint, ſupradictis Prouincialibus ſunt interdicta, de quibus dicemus, in ſequenti concluſione.

Digitized by Google

Concluſio .

Miniſtri Prouinciales, non poſſunt diſpenſare in conſtitutionibus generalib. niſi forſan, in caſu quo aliquid ibi ſibi ſpecialiter cõmittatur.

QVæ Prouincialibus Miniſtris ſunt prohibita , ex vi noſtrarum generalium conſtitutionum, ſunt, quæ ſequuntur .

Primo prohibentur , Miniſtri Prouinciales diſpenſare, in conſtitutionibus generalibus, niſi in illis caſibus , in quibus illis expreſſe & ſpecialiter, huiuſmodi conceditur facultas. Habetur hæc prohibitio, in cap. 8. conſtitutionum generalium Toleti reformatarum. §. de diſpenſatione conſtitutionum, *verbo, Miniſtri vero Prouinciales.* ſed tamen ibidem ſibi conceditur, vt in caſu aliquo ſpeciali , atque ex rationabili cauſa, cum conſilio Diſcretorum Prouinciæ, commutare poſſint , atque etiam mitigare pœnas in eiuſmodi Conſtitutionibus poſitas. At ſi ex eorum remiſſione, propterea ſoluatur Ordinis diſciplina, ſtatuitur, vt accuſentur in Capitulo Prouinciali .

Non poſſunt diſpenſare cum Religioſo laico vt aſcendat ad Clericatum.

Secundo, prohibentur diſpenſare, cum Religioſo laico , vt aſcendat ad Clericatum . Habetur hæc prohibitio , in c. 1. earumdem Conſtitutionum. §. de laicis. vbi hoc reſeruatur ſolum Capitulo , vel Miniſtro Generali .

Non poſſunt licentiam præſtare, vt fiat ſcriptura, qua proprietas Capellæ, ſiue ſepulturæ, in aliquem transferatur. Poteſt tamen prædicta ſcriptura fieri per ſindicũ, ex conſenſu Fratrum per aliquẽ modum licitum .

Tertiò , prohibentur ſupradicti Prouinciales, licentiam ſiue facultatem præſtare, vt fiat inſtrumentum ſeu ſcriptura, a Fratribus capitulariter congregatis, in qua dominium, ſiue proprietas alicuius Cappellæ, vel ſepulturæ, transferatur in aliquam perſonam . Hoc habetur in c. 3. de obſeruantia paupertatis. §. de redditibus annuis , quia, inquiunt Conſtitutiones, hoc eſſe omnino contra regulam, & contra noſtrum inſtitutum, nam repugnat, vt aliquis det quod non habet . Si tamen occaſio ſe ſe obtulerit, in qua oporteat ſatisfacere deuotæ fidelium voluntati , præcipitur, ſeu potius permittitur, vt id fiat per modos noſtræ regulæ , & inſtituto congruentes. Circa hanc prohibitionem multa ſeſe offerrent dicenda, niſi latiſſime à me, ſuperque ſatis, dicta fuiſſent in explicatione noſtræ Regulæ. Videantur ibidem .

Non poſſunt de nouo recipere aliquem Conuentum.

Quarto prohibentur prædicti Prouinciales, de nouo recipere aliquem Conuentum, Fratrum , vel Monialium , nam id pertinet ad ſolos Prælatos Generales. Habetur hæc prohibitio, in cap. 3. §. de ædificijs.

Non poſſunt recipere laicos , ad Tertiariorũ habitum .

Quinto prohibentur recipere ad habitum, Tertiarios viros ſiue mulieres vt in domibus ſuis in ſeculo habitent, nam id ſolummodo pertinere dicitur ad prælatos generales. Habetur in cap. 5. §. de Tertiarijs. Sed de hoc iam aliter eſt ordinatum .

Sexto prohibẽtur Prouinciales prædicti, abſoluere ab excommunicatione illata contra ſubornatores , nam id ſolum reſeruatur Prælatis generalibus. Habetur in cap. 6. §. de ſubornatoribus, vbi etiam dicitur, & explicatur, quinam dici debeant ſubornatores.

Prohibentur à carcere liberare, falſificatorẽ ſigilli Miniſtro in generaliũ.

Septimo prohibẽtur, liberare à carcere eum, qui ſigillum, vel literas generalium Prælatorum falſauerit. Habetur hæc prohibitio, in cap. 6. §. de falſificatoribus, vbi aduertendum eſt, quod Prouinciales non prohibentur prædictos falſarios carceri mancipare, & reos punire, & ſententiare, ſed ſolum prohibentur eoſdem à carcere liberare, ſine aſſenſu , & expreſſo conſenſu Prælatorum generalium.

Nõ poſſunt apponere excõicationis ſentẽtiam, niſi in ſcriptis .

Octauo prohibentur Prouinciales, & quicumque alij Prælati, ſententiam excommunicationis imponere, per modum ordinationis, vel ſtatuti ad præcauenda delicta, vt eſt prohibitio ingreſſus in cellas , ſiue in aliquas ſecularium domos, & id generis alia, niſi in ſcriptis. Habetur hæc prohibitio in ſupradicto cap. 6. §. de pœna excommunicationis, & decernitur, quod excõmunicatio aliter lata, ipſo facto ſit nulla, & vt talis declaratur .

Nono

Nono prohibentur Prouinciales ſupradicti, celebrare Capitulum, in quo ſit eligendus nouus Miniſter Prouincialis, nam ad id neceſſario requiritur, Prælatorum generalium præſentia, vel ſuorum Commiſſariorum, ſeu Viſitatorum Prouinciarum. Habetur hæc prohibitio, in cap. 8. §. de Capitulo Prouinciali:& ſi aliter Capitulum fuerit celebratum,irritum eſt,& inane, quidquid ibidem fuerit factum.Attamen Capitulum intermedium,ſeu congregationem intermediam habentem vim Capituli,celebrare poterunt ſine ſpeciali Prælatorum generalium licentia,vt ibidem diſponitur loco ſupra citato.

Non poſſũt celebrare prouincialeCap.abſq. præſentia Prælatorũ gener. ſeu Cõmiſſ.

Decimo prohibentur Prouinciales,& quicumque alij Prælati,facere conſtitutiones ſine conſenſu Capituli Prouincialis,ſiue generalis,poſſunt tamen præcepta iuſta ponere,quæ quidem expirant ipſorum completo officio.Habetur hæc prohibitio, in cap. 8. §. de Capitulo generali,& §. de Capitulo Prouinciali.

Non poſſunt facere conſtitutiones & ordinationes ſine conſenſu Cap.

Vndecimo prohibentur,diſpenſare in miſſis,quæ dicuntur, & dici debent in diebus Dominicis,pro benefactoribus. Hæc prohibitio habetur in cap. 9. §.de ſuffragijs Defunctorum.

Non poſſunt diſpẽſare in miſſis dicẽdis diebus Dominicis.

Duodecimo prohibentur,Guardianos priuare per ſe ipſos, & ſine conſenſu maioris partis Diſcretorum Prouinciæ,niſi in caſu quo per ordinationem eſſent probati.Habetur in cap.6.de correctione delinquentium.§.de pœnis imponendis Prælatis. Item prohibentur inſtituere Prædicatores, & confeſſores extra Capitulum,etiam ex ipſius Capituli commiſſione.Habetur in cap.4.§.de Prædicatoribus,& in cap.5.§. de confeſſoribus ſæcularium. Supradictis addunt quidam,quod Prouinciales prædicti,prohibiti ſunt licentiare fratres ſuos,ad viſitandam terram ſanctam,& beatam Mariam de Angelis,& ſanctum Iacobum in Compoſtella,abſque aſſenſu Prouincialis Capituli,vt ſtatutum fuit, in Capitulo Burgenſi Anno Domini 1564. idemque fuit ſtatutum in Capitulo Romano anno 1578. & idem eſt intelligendum, atque dicendum,de quacumque alia longa peregrinatione, vt habetur in Enchiridione fol.100. & in prædicto Capitulo generali Romano,admonentur prædicti Prouinciales Miniſtri,vt abſtineant,quantum in Domino poterunt,à mittendis fratribus ad peregrinandum per alienas Prouincias,vt euitentur vagationes indignæ,& alia inconuenientia innumera. Sed in Capitulo Valliſoletano,habito anno 1593. adhuc hoc ſtrictius præcipitur, & ponitur pœna ſuſpenſionis ab officio,contrarium facientibus.

Nõ poſſunt per ſeipſos Guardianos priuare neq. Prædicatores, & Confeſſores inſtituere.

Non poſſunt licentiã ſuis fratribus præſtare vt vadant, ad terrã Sanctã, ſeu extra Regnũ, atque ad alienas regiones,ſiue Prouincias.

ARTICVLVS VIII.

De Capitulo Prouinciali intermedio, ſeu Congregatione habente vim Capituli.

PRo huius Articuli intelligentia,eſt aduertendum, quod olim ſingulis annis Capitulũ Prouinciale celebrabatur in qualibet Prouincia, ſed Sixtus IV. *Conceſſit,& ordinauit,quod fratres Minores,non tenerentur celebrare, niſi duo tantum Prouincialia Capitula, de triennio in triennium, non obſtante Bulla Eugenij IV. ſtatuentis, vt in qualibet Prouincia ſingulis annis Capitulum Prouinciale celebraretur.* Habetur in Monum.Ord. Quinvero poſtea Leo X. *Capitulo generali conceſſit,vt præmiſſa debita diſcuſſione, poſſet concedere illis Prouincijs, quibus id vtile,atque expediens viſum fuerit,vt ſemel tantum de triennio in triennium celebrent Prouinciale Capitulum.* habetur in Supplemento.Sed tamen in noſtris conſtitutionibus generalibus Toletanis, quantum attinet ad Capitulum intermedium,relinquitur ad diſpoſitionem Miniſtrorum Prouincialium,& dicitur,

In initio Religionis ſingulis annis Cap.Prouinciale celebrabatur, in qualibet Prouincia.

Monu.ord.1. impr.f.45.& 2.f.129. cõc. 153.& f.56. conc. 168.& refertur.

In Cōp. priu. verb. Capitu. Gen. & Prou. §. 1. & 2. Conſtit. Tolet. c. 8. §. de Cap. Prouin. & Cō-greg. habente vim Capituli.

citur, quod ſi illis viſum fuerit, vt in Regula habetur, poterunt in quocūq. biennio Capitulum cogere, non expectata generalium Prælatorum, vel Viſitatorum præſentia, vel licentia. Præcipitur tamen, quod ſi prędictum Capitulum intermedium, non fuerit celebrandum, in complemēto biennij (modo dicendum eſt, expleto anno cum dimidio, plus minusve) celebretur à Prouinciali, Congregatio quædam, quæ habeat vim Capituli Prouincialis, ad peragenda ea negocia, quæ fieri ſolent in Capitulis Prouincialibus. Hoc idem ſtatutum olim fuit, in Capitulo generali Romano, celebrato anno 1571. Sed poſtmodum in alio gener. Capitulo ſimiliter Romano, celebrato anno Dom. 1587. ſtatutum fuit, vt nullum, de cætero Capitulum intermedium celebretur, cum in cōgregatione capitulari, & quæ capituli vim obtinet, omnia negocia prouinciæ, diffiniri optime poſſint. Celebranda aūt eſt prædicta Congregatio, modo, & ordine dicendo, in ſequentibus concluſionibus.

Prima Concluſio.

Quid debeat præcedere celebrationē Capituli intermedij, ſiue cōgregationis intermediæ.

ANtequam prædicta Congregatio celebretur, Prouincialis Miniſter, viſitare debet totam ſuam Prouinciam, intermedioq. ſui officij tempore, plus minusve, aſſignabit tempus congregationis celebrandæ, de quo certiores faciet omnes Conuentus, atq. Guardianos Prouinciæ. Hoc ſtatuitur in dictis conſtitutionibus generalibus, vbi ſupra, & obſeruatur in cōi praxi, vt Guardiani ad dictam congregationem, quæ remittenda ſunt, mittant.

Secunda Concluſio.

Quinā conueniant, ſeu cōuenire debeāt, ad congregat. intermediam.

Ad ſupradictam congregationem, ſolummodo vocantur, conuenireque debent, Diffinitores actuales, & Prouinciæ patres (ſi habuerint vocem) qui fuere olim Miniſtri prouinciales, aut Miniſter prouincialis modernior, ex his, qui fuerūt prouinciales, nam hæc omnia multoties immutata ſunt, atq. mutantur in dies, & præter ſupradictos nullus alius cogitur, nec venire ad dictam congregationem permittitur. Hæc etiam concluſio, conſtat ex ſupradictis cōſtitutionibus loco ſuperius citato, & circa ipſam obſeruabitur. quod poſitum fuerit in communi praxi, in qualibet Prouincia. Nam & in noſtra Salmanticenſi, ſeu S. Iacobi, in conſuetudine eſt poſitum, vt etiam cōuocentur & veniant, ad congregationem prædictam, illi patres, qui dicuntur Commiſſarij nationum, Guardianus ſcilicet Conuentus Salmanticenſis, Guardianus Compoſtellanus, ſimiliter & Ouetenſis, qui ex particularibus conſtitutionibus eiuſdem Prouinciæ, ſunt Commiſſarij, alter Caſtellæ, alter vero Galliciæ, alter autem Principatus Auſturicenſis.

Tertia Concluſio.

Quid debeant Conuentus mittere ad congregatione pdictā

Ad dictam congregationē, ſinguli Conuentus debent remittere, petitionē Guardiani clauſam, Conuentus ſigillo munitā, & omnes Guardiani per ſcriptum ſuis Officijs renunciant, & ſuorum Conuentuum ſtatum, atque diſpoſitionem ad congregationem referunt. Hæc concluſio habetur, in dictis conſtitutionibus vbi ſupra, & de more Prouinciarum, in quibuſdam Prouincijs fieri ſolet, quædā alia noua viſita, Guardiani, & Prouincialis, atq. Prælatorū gener. coram ſcriba, & teſtibus à tota communitate, ad id muneris ſelectis.

Nota pro Guardianis, ſi non continuātur in congregatione

Sed quia hæc particularia ſunt, particularibus etiā pro more ſuo relinquuntur prouincijs. Solūmodo aduerto, id quod in ſupradictis conſtit. generalib. habetur, quod Guardiani ſupradicti, poſt præfatam renuntiationē ſui officij, & congreg. peracta, non erunt vlterius Guardiani ſui Conuentus, niſi de nouo cōtinuētur, atq. adeo noua tabula officiorū, in d. congr. fieri præcipit.

Quarta

Quarta Concluſio.

In hac Congregatione Capitulari, non poſſunt condi Cõſtitutiones, quæ vim legis habeant, nam ad hoc neceſſario requiritur, vt tota ſit Prouincia Capitulariter congregata, & quod maior pars conſentiat. Poſſunt tamen conſtitui Prædicatores, & Confeſſores ſecularium, & eligi Cuſtodes, mittendi ad Capitulum generale, auctoritate Capituli generalis ſupradicti. habetur vbi ſupra.

In dicta Congregatione intermedia, non poſſunt, aut debeat fieri, nouę Conſtitutiones & Statuta, poſſunt tamen fieri Prædicatores, & Confeſſores ſæcularium.

Quinta Concluſio.

Interim quod prædicti Cuſtodes, & Vocales Prouinciarum, ad Capitulum generale tranſmiſſi, non fuerint reuerſi, nullum Capitulum Prouinciale, nec dicta Congregatio habens vim Capituli Prouincialis, celebrari poteſt, & quidquid ſecus fuerit factum, eſt irritum & inane, dummodo mora prædictorum Vocalium non fuerit in culpa, aut impoſſibilis ipſorum regreſſus. Habetur in dictis Conſtitutionibus generalibus, vbi ſupra. Et hæc de iſto Articulo dixiſſe ſufficiat, nam reliqua, quæ ſpectant ad munus, & officium Diffinitorum, in Diffinitorio conſtitutorum, & ad electionem Guardianorum, & Conſtitutionem aliorum officiorum ab eiſdem faciendam, ſtatim dicentur.

Interim quod Vocales vadũt ad Capitulum generale, prædicta Congregatione nõ poteſt celebrari.

ARTICVLVS IX.

De inſtitutione atque informatione compendiaria, Prouincialis Miniſtri, circa agenda, ab initio, vſque ad finem ſui officij, vt debito ſuo fungatur munere?

ISte Articulus proponitur, ad hoc, vt præ manibus habeantur, quæ à Miniſtris Prouincialibus, quammaxima ſunt animaduerſione digna, ac ſummopere præ oculis habenda, ex mente, atque ſententia grauiſſimorum Patrũ, qui multoties eodẽ fuerunt dicto officio functi, atque in hiſce rebus multum ſunt verſati, & exercitati; quæ omnia breuiter, ac ſummatim complectemur ſequentibus Concluſionibus.

Prima Concluſio.

PRouincialis Miniſter, cum primum electus fuerit & confirmatus, honoris Dei, atque animarum zelo ſuccenſus, breuem quandam ad Fratres, collationem debet efficere in Refectorio poſt prandium, in qua poſtquam oſtenſionem fecerit, grati animi ſui, officij etiam difficultatem, atque grauitatem ſuis viribus imparem debet oſtendere, atque exaggerare, petereq. proinde obnixe, ſuorum ſubditorum precibus, & orationibus adiuuari, monſtrando ſe omnibus gratum, atque ab omni prorſus odio, amore, affectione aut æmulatione alienum. Quod in hac conclnſione habetur, ſemper fuit conſuetudine poſitum, atque in cõmuni praxi obſeruatum, ad quem effectum Generales Prælati (ſi adſunt) & in eorum abſentia Commiſſarius, qui electioni præfuit, cum alijs Patribus, ea die ad prandendum in hoſpitio vocantur, & Prouincialis de nouo electus, cum Diffinitoribus nouiter etiam electis, Refectorio aſſiſtit, vt poſt prandium ſupradictam collationem poſſit efficere.

De platica, ſiue collatione, quam Miniſter nouiter electus debet efficere.

Secunda Concluſio.

De Regiſtro faciendo, à ſupradicto Miniſtro Prouinciali.

In Conſtitutionibus generalibus ſtatuitur, vt Prouinciales nouiter electi, à die electionis ſuæ, Regiſtrum faciant, in quo ordinate ponantur ea, quæ in eodem Capitulo Prouinciali fuerint ordinata, vbi etiam ſcribuntur omnia alia Prouinciæ negocia, quæ alicuius ſunt ponderis, & momenti, & pœnæ, quæ aliquibus Fratribus ſunt impoſitæ, crimina etiam, propter quæ eiuſmodi pœnis fuere mulctari, cum die, menſe, & anno. Hæc omnia in ſupradicto libro debent ſcribi, atque conſtitui, vt memoria teneantur, ſciriq. poſſit, quinam Fratres ſunt voce actiua, & paſſiua, ſeu actibus legitimis priuati, quantumq. temporis interceſſerit, vt commode poſſit, & valeat cum illis miſericorditer diſpenſari. Inſuper debet, ſupradictus Miniſter electus curare, vt dentur ſibi Statuta generalia, & Prouinciæ particularia, quæ ſecum ſemper habere debet, atque in eis ſæpiſſime perlegere, vt ſciat quid ſibi incumbat, ac pro officij ſui munere agere debeat, ne de illo perperam dicatur, quod ad ſimile propoſitum, de quopiam alio dixit. olim Regius Pſaltes, *quod noluit intelligere, vt bene ageret.*

Tertia Concluſio.

Quantũ debeat Fratres omnes conſolari, congruam, & conuenientem præbendo habitationẽ cuilibet.

Mirum in modum curare debet, Miniſter Prouincialis electus, vt omnes ſuos Fratres, & ſibi ſubditos in omnibus, atque per omnia, quantum tuta conſcientia fieri poterit, conſoletur, præbendo illis habitationem congruã, & ſuis neceſſitatibus conuenientem, in quo nullo modo ſe debet difficilem oſtendere, quinvero facilem, Guardianis ſtatim ac ſine dilatione vlla, prouidendo de Vicarijs, qui ſint ſibi grati, atque in conditione conformes, dum tamen ſint conuenientes, idemq. eſt dicendum de alijs officialibus, & ſibi etiam prouidere debet, de ſocio grato, qui Secretarij officio fungatur, & alio, qui illi deſeruiat, atque officia charitatis impendat.

Quarta Concluſio.

Qualiter primo ſit tota Prouincia peragranda, ad domus componendas, & ordinandas.

Cum primum tempus ſeſe obtulerit, ſupradictus Prouincialis Miniſter, abſque vlla mora, per totam ſuam Prouinciam, celeriter debet diſcurrere, non quidem viſitando, ſed Conuentus dumtaxat omnes componendo, cunctos quantum fieri poterit, cõſolando, ſed poſtquam omnes Religioſos ordinate iam in ſuis proprijs Conuentibus collocauerit, ſi aliquis illorum, ad alium aliquem Conuentum ſe transferri poſtulauerit, nullatenus illico acquieſcendum eſt illi, nec ſine magna, atque legitima cauſa, ſed differendum, atque dilatandum id eſt, contingit enim ſæpiſſime, ex aliquo accidenti, quandoq. ſine vlla prorſus cauſa, & quidem inſtanter eoſdem petere, quæ poſtea vellent nimis non petijſſe; ſi tamen cauſa videatur legitima, atque ſufficiens, Fratreſq. multum inſtiterint, eoſdem vt conſoletur, neceſſe eſt. Quantũ vero attinet ad Fratrum numerum, aduertere debent, iuxta Concilij Tridentini decretũ, ne vnuſquiſque Conuentus plures habeat Fratres, quam ex quotidianis eleemoſynis poſſint ſuſtentari; regulariter tamen loquendo omnes cuiuſlibet Monaſterij habitatores, in tres ſolent diuidi partes, quarum duæ conſtare debent ex Sacerdotibus, tertia vero reliqua, ex Acolithis, iuuenibus, ſiue laicis.

Nota hoc valde.

Quinta Concluſio.

Qualiter ſe gerere debet in Cõuentibus Miniſter Prouincialis.

Si ſupradictus Miniſter Prouincialis, pro ſua conſolatione & commoditate, Conuentum quempiam particularem eligat, in quo poſſit commorari,

rari, interim quod negotia occurrunt, aut opportunum eſt tempus Prouinciam viſitandi, curare debet quammaximè, vt in dicto Conuentu, nullo modo ſe ingerat, particularibus negotijs Guardianorum, ſed libere eos ſinat, atque permittat, munus, & officium ſuum exercere, ſequaturq. quàmaxime fieri poterit Ghorum, atque Refectorium, quantum officij ſui commoditas id tulerit. In Refectorio autem non ſemper loquatur ad Fratres, ſed ſolummodo in certis quibuſdam diebus, ac magnis feſtiuitatibus, quibus breuem quandam debet efficere collationem, aduertendo ne Fratribus nimium ſit prolixus, & oneroſus, nam prolixitas ſemper tædium, & multoties contemptum parit. In prædictis autem magnis feſtiuitatibus, Fratribus concedere debet ſuos caſus, & vt plenarie poſſint abſolui, ſua auctoritate.

Sexta Concluſio.

Occurrentibus negotijs, ſupradictus Prouincialis Miniſter, perſonaliter debet adire, quocumque eum neceſſitas vocauerit. Haud enim congruum viſum eſt, nec in noſtro ſacro Ordine in conſuetudine eſt poſitum, vt Prouinciales paſſim conſtituant Commiſſarios, niſi extrema, aut ſaltem vrgentiſsima, id expoſcente neceſſitate. In eiſdem vero negotijs, quantum fieri poterit, taliter ſe gerat, vt euitentur tumultus, & nulla ſcandala exoriantur. Guardianos ſemper debet fouere, nimiumq. curare vt non à ſibi ſubditis contemnantur. Quod ſi aliquis Guardianus cauſam dederit, ſuoq. muneri, & officio viſus fuerit minus aptus, non ſtatim eum ab officio amoueat, priuet, ſeu ſuſpendat, ſed id vſque ad Capitulum, ſiue Congregationem differat, niſi exceſſus adeo fuerit notabilis, vt ex ipſius tolerantia, graue aliquod periculum ſiue ſcandalum immineat. Peccata ſecreta, ſi certa ſunt, ſecreto ſunt corripienda & increpanda, publica publice; ſi vero dubia fuerint, & quæ ſatis bene probari nequeunt, in meliorem ſemper ſunt partem interpretanda, ſecundum D. Thomam, quantum attinet ad iudicium diffinitiuum, quantum autè attinet ad præſuppoſitiuum, ex ſuppoſitione quod eſſe potuerunt, prouideatur ſemper de congruo, & ſufficienti remedio. At peccata publica, & ſcandaloſa, quorum notitia vſque ad ſæculares peruenit, & in oppidis atque ciuitatibus ſunt notoria, exemplariter ſunt corripienda & punienda, ita vt quantum prudentia permittit, congrua omnibus ſatisfactio reddatur. Hæc etiam omnia ſunt maximè obſeruanda, in Viſitationibus, quas congruis temporibus facere haudquaquam debet præterire; quinvero, ſi fieri poteſt, quolibet in anno, ſeu ad minus quolibet anno cum dimidio, totam ſuam prouinciam, omneſq. illius Conuentus per ſeipſum debet viſitare. In qua Viſitatione quænam ſint obſeruanda, dictum eſt in libro noſtri Ordinis iudiciarij, & inferius aliquid dicetur. Neque obliuiſcatur ſupradictus Miniſter, ſuo tempore, vti tenetur ex Regula, ad Capitulum generale ire, ſeu mittere Commiſſarium ſuo nomine, & qui ipſum excuſet, propter peccatum, & pœnam poſitam non euntibus. Congregationem intermediam; congruo etiam tempore celebrent, modo & ordine ſupra dicto, in Artic. 6. & quod ſex menſes ante, Prælatos Generales certiores debent facere, de vacatione ſui officij, vt diſponitur in Conſtitutionibns generalibus Toletanis cap. 7. §. de Prouincialibus Miniſtris.

Qualiter ad occurrentia negotia, adire debet perſonaliter.

Nota hoc valde.

Qualiter ſe debeat habere Prouincialis Miniſter, circa Magnates, & Principes.

Septima Concluſio.

In illis vero negotijs, quæ pertinent ad Principes, ſiue perſonas in aliqua

Digitized by Google

qua magna dignitate conſtitutas, Eccleſiaſticas, ſiue ſæculares, ſupradictus Prouincialis Miniſter, cum maxima humilitate, humanitate, & Religioſa vrbanitate ſe gerat, congruis temporibus eoſdem viſitando, & quæ ab eis fuerint petita (dum tamen ſint licita, & honeſta) libenter concedendo, ſin vero minus, diſcretè, & prudenter negando, adducendo incōmoda, atque inconuenientia, quæ exinde poſſent exoriri, ſumma modeſtia adducendo cauſas, quare idipſum facere nō expediat. Sit ſemper vrbanus, & honorificus in litteris, quas ad perſonas ſęculares trāſmiſerit, quoad maxime fieri poterit, imponendo illis debitos titulos & honorificos, iuxta earumdem qualitatem, in illis vero litteris, quas ab eiſdem receperit, titulorum honorificorum, haudquaquam ſe oſtendat quammaxime cupidū, nec illis hilarem faciem oſtendat. Si Domini Nuncij, & Sedis Apoſtolicæ Legati, in negotijs Religioſorum, quandoque ſe ingeſſerint, atq. intromiſerint, & ad id præbeantur ab ipſis patentes litteræ, vt illi præſententur ſcriptorum tranſumpta, petat modeſte, & vrbaniter, abſque vlla prorſus iracundia, proteſtatione facta, interim ne terminus illi currat, ac facta poſtmodum conſultatione cum Religioſis grauibus, ſiue iuriſprudentibus, atque peritis, reſpondeat iuridice cum maxima humilitate, & modeſtia, iuriſdictionem in caſu quo liceat, declinando, noſtras exemptiones, & priuilegia allegando. Id ipſum & facere oportebit, cum Dominis Epiſcopis, ſi quādo in re aliqua limites exceſſerint ſuæ iuriſdictionis. Quoad vero pręſentationem Prædicatorum, & Confeſſorum, prudenter ſe gerant Prouinciales Miniſtri, & ſi ita rigidi fuerint ſupradicti Domini Epiſcopi, vt licentiam abſque prævio examine, eiſdem dare noluerint, vt ne lites, & contentiones inter Fratres noſtros, ipſoſq. Epiſcopos exoriantur, eoſdē examinari permittant. Cum reliquis vero ſæcularibus, ſi quiſpiam eorum accedat, ad Miniſtrum Prouincialem cum querela, circa aliquam ſepulturam, ſiue Capellam, & res ſine ſtrepitu, & figura iudicij poſſit componi, obnixe id procuret, & controuerſiam diluere, ius ſuum vnicuique tribuendo, & partes ad pacem, ſiue concordiam prouocando. Quod ſi id nullo modo fieri poſſit, ſed deducenda ſit res ad iudicium, in ea re Prouincialis non ſe iudicem præbeat, ſed conſeruatorem aſſignet, iuxta Religionis noſtræ priuilegia. Idipſum faciat, quandocumq. quilibet ſæcularis, petit à Prouinciali prædicto aliquid contra aliquod Monaſterium Monialiū, & quando Prouiſores, ſiue Epiſcoporum Vicarij, ſe ingerunt ad compellendum Religioſos, vt quippia ſoluant, aut aliquam citationem illis faciunt, circa aliquam litem, nam ſtatim (nihil aliud reſpondendo) iuriſdictionem debent declinare, iudicem conſeruatorem aſſignando, & conſtituendo, qui eoſdem audiat, iuſtitiam partibus tribuat, atque negocium abſoluat.

Nota hoc valde.

Octaua Concluſio.

Qualiter ſe gerere debeat Prouincialis Miniſter circa Moniales.

Circa Moniales, ſummopere aduertere oportet, Prouinciales Miniſtros, vt non multum in ipſarum negocijs, & litigijs ſeſe ingerant, cum, vt dicitur, ſint bis mulieres, & qua facilitate rixantur, eadem ſtatim ad inuicem coniūgantur. Vnde & ſufficit eaſdē viſitare, quotieſcumque electio Abbatiſſarū facienda eſt, in qua etiam viſitatione, non multum debent immorari, ſed breuiter eamdem abſoluere, vt diſponitur in ipſa Regula B. Claræ, & vt hac ratione omnem à ſe repellant ſuſpicionem, communeſq. querelas, & rixas, & contentiones ſupradictas, prudenter deuitando, vel componendo, & non ſe illis ingerendo. Quæ tamen ad honeſtatem ipſarum pertinent, ſummopere curent, nulloq. pacto huius rei quidquam diſſimulent,

Nota hoc valde.

lent, ſed prouideant diligenter de remedio. Idemq. faciant in adminiſtratione bonorum ſuorum temporalium, ad quod oportebit, Religioſum quempiam prouidum, atque prudentem conſtituere, qui exacte ipſorum bonorum, ſuis temporibus rationem petat ab Oeconomo, & de conſenſu Prouincialis Miniſtri, quæ ſunt facienda diſponat. Venditiones, ſeu alienationes bonorum fieri, Prouinciales Miniſtri, nullo pacto permittant, ſine euidenti Conuentus vtilitate, facta etiam prius informatione ea de re, ſi opus fuerit, apud Iudicem ſæcularem ad ipſorũ inſtantiã, antequam ab eiſdem præſtetur licentia. Intrantium dotes, vt non ſtatim conſumantur, obnixe curare debent, quantum fieri poterit, ſed vt in redditus annuos conuertantur, ac poſtremo quantum attinet ad ipſarum Monialium conſolationem ſpiritualem, curare debent Prouinciales prædicti, vt congruis tẽporibus, Monaſteria omnia prouideantur, de Confeſſoribus annuis, præſertim cum ab illis hoc fuerit petitum, & demandatum. Et hactenus de ſpectantibus, ad prædictum Prouincialem Miniſtrum.

QVAESTIO XVII.

De Diffinitoribus Prouinciarum, & eis, quæ ad ipſorum munus, & officium ſpectant, in octo Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

De electione Diffinitorum Prouincialium, & ipſorum duratione, aut ſubrogatione.

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

IN quibuſcumque Comitijs Prouincialibus, etiamſi in illis non ſit eligendus Prouincialis Miniſter, eligendi ſunt quatuor Diffinitores, qui non eſſe debent de illis, qui in præcedenti Capitulo fuerunt electi, aut poſtea ſubrogati. Hæc concluſio habetur expreſſa, in Conſtitutionibus generalibus Toletanis, vbi etiam dicitur, quod quia ſolent nonnumquam in primo ſcrutinio, plures quam quatuor Diffinitores eligi, declaratur, quod illi ſint præferendi, qui plura habuerint ſuffragia. In caſu vero quo vota ſint paria, præcipitur, vt præferatur antiquior, ſecundum Ordinis ſtatuta in Religione. Quantum vero attinet ad illud, quod dicitur in concluſione, vt non poſſint eligi, qui poſtea fuerint ſubrogati, quid nunc obſeruandum ſit, in quarta Concluſione dicetur ſtatim. Solum aduerto, quod ad huiuſmodi diffinitionis munus, non poſſunt in Diffinitores eligi, qui non fuerint de corpore Capituli, etiamſi ſint præſentes. Habetur vbi ſupra, & idem dicitur in eodem Capitulo de Diffinitoribus generalibus, agendo de illis in proprio §. de Diffinitoribus Capituli generalis.

In quibuſcumque Comitijs Prouincialibus eligendi ſunt quatuor Diffinitores.

Conſtit. gen. Tolet. c. 7. de electionib. & inſtitutionib. officiorum. §. de Diffinitoribus Prouinciarum.

Secunda Concluſio.

Ex determinatione Capituli generalis, Aſſiſijs celebrati, anno Domini 1578.

Quinam etiam fungantur in Capitulo Diffinitorum munere.

Digitized by Google

1578. qui olim fuerunt Miniſtri Prouinciales, ſi ſint præſentes, vocem habent in Diffinitorio, in Prouinciali Capitulo, cui & adeſſe poterunt ſi voluerint. Id quod & eiſdem conceſſum fuit, in Capitulo generali Romæ celebrato, anno Domini 1587. quod & extenditur ad illos, qui dicuntur Patres Ordinis, qui etiam ſtatuitur, vt habeant ſemper in ſuis Prouincijs, illamet priuilegia, quæ habent, qui fuere olim Miniſtri Prouinciales: quo dicto priuilegio potiuntur, qui per triennium ſunt aut erunt, Secretarij Reu. Generalis Miniſtri, qui & cōputantur inter Prouinciarum ſuarum Patres, & Procurator generalis Ordinis, & Commiſſarius Romanæ Curiæ in Capitulo, ſiue Congregatione generali creati, per trienniumq. officio ſuo functi. Sed ſpecialiter de ſupradictis Miniſtris Prouincialibus, in Capitulo gener. Valliſoletano, celebrato anno Domini 1593. ſtatutum fuit, vt omnes, qui Prouinciali munere fuerint functi, ſint perpetuo Patres ſuarum Prouinciarum, & in omnibus Congregationibus, & Diffinitorijs, etiam Capitularibus voce deciſiua gaudeant in eadem Prouincia, in qua officio ſuo functi ſunt; hac tamen lege, vt ad Guardianatus officium aſſumi non valeant, niſi de manifeſta, & vrgente neceſſitate conſtiterit, quod ſi in Guardianos aſſumpti fuerint, toto illo tempore ad Diffinitorium non admittantur. Hæc vbi ſupra. Sed ſupradicta Cōſtitutio, reuocata fuit in Capitulo generali Romano, habito anno 1600. At poſtmodum in Capitulo generali Toletano, celebrato anno 1606. iterum eſt reualidata, ſuoq. priſtino robori reſtituta, & hoc eſt quod in Hiſpaniarum ſaltem partibus, nunc communiter obſeruatur in praxi.

Tertia Concluſio.

Quis ſit ſubrogandus, quādo Diffinitor aliquis, mori contigerit.

Conſtit. gener. Tolet. c. 7. §. de Diffinitoribus Prouinciarum.

Nota circa Diffinitoris ſubrogationem.

Si Diffinitor aliquis actualis, mori contigerit, eius loco ſubrogandus eſt, ac præcipitur, vt pro ſubrogato habeatur ipſo facto, qui olim fuit Diffinitor, & eſt antiquior in Diffinitionis officio. Hæc concluſio habetur expreſſā, in ſupradictis Conſtitutionibus generalibus Toletanis, vbi etiam dicitur, quod ſi Diffinitores antiqui defuerint, in dicto caſu, ſubrogentur Guardiani præcipui ſecundum ordinem tabulæ. Circa hanc Diffinitorum ſubrogationem, multa, ac varia inuenio eſſe decreta, & ſtatuta, in diuerſis Capitulis generalibus. Nam in generali Pariſienſi, celebrato anno Domini 1578. habetur, *quod renouatur ſtatutum Metinenſe de Diffinitore ſubrogando, per Prouincialem, & Diffinitores, vbi vnus Diffinitor obierit.* At in Capitulo generali Romano, celebrato anno 1600. ſequens habetur Conſtitutio: *Si quis ex quatuor electis, Prouinciarum Diffinitoribus vita exceſſerit; in demortui locum ſubrogetur, qui ex Prouincia Patribus, Ordine antiquior fuerit, is videlicet, qui prior fuit Miniſter Prouincialis electus, vel Diffinitor, & ſi nullus ſit talis, tunc principalioris Conuentus Guardianus ſubrogetur, qui ſubrogatus, ſi in eo munere integro biennio extiterit, in ſequenti Prouinciali Capitulo, non poterit eligi Diffinitor, & idem ordo ſeruetur, ſi per renuntiationem, vel aliter Diffinitoriatus officium vacauerit.* Hæc vbi ſupra, quod vltimum in Capitulo generali etiam Romano, habito anno 1587. prius extiterat ordinatum, vbi facta fuit ſequens Conſtitutio, *quod ſuffectus defuncto Diffinitori, ad huiuſmodi Diffinitoriatus munus, in Prouinciali Capitulo proxime ſubſequenti, minime aſſumi valeat, & quod nullus Guardianus, defuncto Diffinitori ſufficiatur, quod ſi ſecus factum fuerit, Guardianatu ſe abdicet*, & tandem dicitur, *quod huiuſmodi Diffinitores ſubrogati, vltimum inter reliquos Diffinitores locum teneant.*

Diffinitor ſubrogatus, vltimum locū, inter alios Diffinitores tenet.

Quar-

Quarta Concluſio.

Quodnam ſit munus, & officium prędictorum Diffinitorum.

Ad prædictos Diffinitores, in Capitulo cum Prouinciali Miniſtro congregatos, pertinet diffinire, & expedire omnia, quæ ad Prouinciæ bonam, & exactam gubernationem ſpectant, atque expedire videbuntur, dummodo nullas ordinationes conſtituant, ſine aſſenſu, & conſilio maioris partis Capituli. Hæc etiam Concluſio habetur, in Conſtitutionibus generalibus, vbi ſupra. Vbi etiam dicitur, quod Diffinitorium debet Prædicatores, & Confeſſores ſæcularium inſtituere, & Guardianos eligere, & Monialium Confeſſores, & conſignare Lectores Theologiæ, & Magiſtros Nouitiorum nominare: & additur: quod Diffinitorium non poſſit, poſtquam Capitularis tabula fuerit promulgata, vltra octo dies dilatari, quibus tranſactis, ipſo facto maneat Diffinitorium omnino dilutum, & ſine vlla auctoritate Capitulari. Hæc ibidem. Et aduerto quod ſupradictorum Diffinitorum votum, in Diffinitorio non ſolum eſt conſultiuum, verum etiam deciſiuum, prout expreſſe fuit determinatum in Capitulo generali Romano, habito anno 1587. vbi loquendo de Congregatione facta, & conuocata ad eligendum Commiſſarium Prouincialem, in abſentia Prouincialis Miniſtri, quando vadit ad Capitulum generale, ſequens facta eſt Conſtitutio. *In qua tamen Congregatione, ſicut in quacumque alia, in Prouincia habita, præfati Diffinitores, & Diſcreti, non ſolum conſultiuum, verum etiam deciſiuum habeant votum, non obſtantibus quibuſcumque ordinationibus, in contrarium facientibus.* Hæc vbi ſupra.

Supradictorum Diffinitorũ votum, non ſolum eſt conſultiuũ, verumetiam diffinitiuum.

Quinta Concluſio.

De præcedẽtia Diffinitorũ inter ſe, & quoad alios.

Circa ſupradictorum Diffinitorum præcedentiam, in Capitulo Valliſoletano, habito anno 1593. ſtatutum eſt, quod Diffinitores actuales, inter ſe præcedentiam habeant, non ſecundum numerum ſuffragiorum, ſed iuxta annos ſuſceptionis habitus, & præcipitur, vt hoc idem ſeruetur à Diffinitoribus præteritis inter ſe. Sed hæc Conſtitutio poſtmodum reformata eſt, in Capitulo generali Romano, habito anno 1600. vbi ad aliud propoſitum, præcedentia conceditur ei, qui prior in Diffinitorem fuit electus, quod intelligendum eſt, de præcedentia ſeruanda inter Diffinitores præteritos, nõ autem de actualibus, nã ij alios præcedunt, per ſtatuta facta in Congregatione generali Victoriæ, habita anno 1596. An autẽ ſupradicti Diffinitores actuales, actu etiam eſſe poſſint Guardiani? Difficultatem habet, ex vi noſtrarum generalium Conſtitutionum; nam in Capitulo generali Romano, habito anno 1571. expreſſe dicitur, *quod Diffinitores generales, ſiue Prouincialis Capituli, non priuentur officijs Ordinis, nam oppoſitum vix poteſt obſeruari, ob penuriam Fratrum.* Sed poſtmodum in alio celebrato etiam Romæ, anno 1587. dicitur, *quod nullus Guardianus defuncto Diffinitori ſufficiatur, & quod, ſi ſecus fuerit factum, Guardianatu ſe abdicent.* Id quod & ſtatutum fuit, in Capitulo Valliſoletano, celebrato anno 1593. *De Prouincia Patribus, vt non fiant Guardiani, niſi conſtiterit de manifeſta, & vrgente neceſſitate, quod ſi in Guardianos aſſumpti fuerint, toto illo tempore ad Diffinitorium non admittantur.* In Conſtitutionibus autem generalibus Toletanis, cap. 7. §. de Guardianis habetur, *quod Diffinitores ſupradicti, dum actu ſua munera exercent, hoc eſt, à Capitulo, in quo electi ſunt, vſque ad ſequens Capitulum excluſiue, non poſſint, niſi ex diſpenſatione Miniſtri, aut Commiſſarij generalis, eligi in Guardianos.* Hæc ſunt, quæ circa hanc rem, in dictis Conſtitutionibus ge-

Difficultas. An Diffinitores actuales ſimul eſſe poſſint Guardiani.

neralibus

neralibus habentur. Et hoc vltimum eſt, quod nunc poſitum eſt in conſuetudine, & communiter obſeruatur in praxi.

ARTICVLVS LI.

Vtrum Prouincialis Miniſter, teneatur non ſolum petere, atque requirere, verumetiam & ſequi, Diffinitorum conſilium, in rebus arduis & difficilibus, quæ proponũtur in Diffinitorio?

LAtiſſima eſt, multumq. controuerſa inter Doctores, huius Articuli materia, communiter, & generaliter loquendo, an, qui tenetur aliquid agere cum conſilio, teneatur neceſſario ſequi conſilium? qua de re nos in præcedenti Tomo quæſt. 15. art.2. aliquid diximus, agendo an Prælati Regulares, per ſe ſolos poſſint recipere Monachos, & incorporare eos Religioni, abſque aſſenſu, ſiue conſenſu ſui Capituli, ſed quia difficultas hæc, ſcitu neceſſarijſſima eſt, & ad quamplures caſus deſeruit, haudquaquam fuit viſum incongruum, quæ in hoc negotio tenenda, & practicanda ſunt, breuiter, ac ſummatim in præſentiarum dicere, ex communiori omnium Doctorum reſolutione, quod fiet per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Quilibet tenetur petere, & quærere conſilium, vbi id iure cauetur, & ſi contrarium fiat, actus eſt nullus.

CErtiſſimum eſt & omni proculdubio, quod quilibet tenetur petere, & quærere conſilium, vbi id à Iure expreſſe cauetur, & in contrarium factum, actus erit nullus atq. inualidus. Hæc concluſio cõmunis eſt omnium Iuriſconſultorum reſolutio, ſed præcipue eam tenet Panormitanus in *cap. ad Apoſtolicam, de Regularibus*, vbi expreſſe dicit, *quod quando à iure requiritur conſilium, niſi adhibeatur, actus eſt nullus*. Quod probat ex *cap. nouit, iuncta gloſſa, de his quæ fiunt à Prælatis*. Qua de re videndus eſt Syłueſter, *verbo conſilium, quæſt.1. & verbo Religio, 3. quæſt. 3.* Vbi etiam dicitur, quod Prælati in rebus grauioribus quæ occurrunt, ſemper tenentur agere cum conſilio, per ſupradictum *cap. nouit, cap. quanto, cap. ea noſcitur, eodem tit. vbi gloſſa, in dicto cap. nouit*, hoc latiſſime proſequitur, eſtq. res certiſſima, & manifeſtiſſima, & de qua non eſt, aut eſſe poteſt dubium. Solũmodo eſt difficultas, an, præſuppoſito, quod tenentur agere cum conſilio, teneantur ſequi conſilium? Et huic difficultati reſpondetur, per ſequentem concluſionem.

Nota valde, quod Prælati in rebus grauibus, quæ occurrũt, ſemper tenentur agere cum conſilio.

Secunda Concluſio.

Regulariter loquendo, qui tenentur agere cũ conſilio, nõ tenentur ſequi conſilium, niſi ſpecialiter id per aliqua verba exprimatur.

Regulariter loquendo, qui tenetur agere cum conſilio, non tenetur ſequi conſilium, niſi in decreto, ſiue mandato, per aliqua verba idipſum exprimatur, ſeu quod dicitur, ex antecedentibus, & ſubſequentibus colligatur. Ita quod, licet ſequi conſilium ſit honeſtum, & congruum, non eſt tamen ſimpliciter neceſſarium, niſi ſimul addatur in Iure, ſiue reſcripto, de conſilio, & conſenſu, &c. Hæc concluſio eſt etiam Panormitani, qui & probat eam, per *textum, & gloſſam in cap. cum in veteri, de electione, & cap. cum olim, de arbitris*, facit & *cap. ne pro defectu, de electione*, & ibi gloſſa, *verbo conſilio*. Et hoc eſſe dicit de iure communi, & Iuriſperitorum commune eſt axioma, quod qui tenetur quærere, & requirere conſilium, non tenetur ſequi illud, neque ex conſilio ad aliquid faciendum, quiſpiam obliga-

Nota hoc valde.

obligatur, *iuxta textum in cap. quiſquis. 14. quæſt. 1. & cap. denique, 4. diſt.* Videatur hac de re Syluester vbi ſupra. Et gloſſa in ſupradicto *cap. cum olim, de arbitr.* difficultat, & quærit, ad quid petitur, ſeu iubetur peti conſilium, ſi illud ſequi non eſt neceſſe? Et reſpondet, quod nihilominus tale conſilium eſt vtile, quia poteſt mouere petentem ad aliquid faciendum, quod forſan per ſe non feciſſet, argum. petito *ex cap. Nicana, diſt. 31. & ex l. ſi intres. ff. de probation. §. item ſi vnus.* Et præterea, quia quod à pluribus quæritur, facilius inuenitur, *per cap. de quibus, diſt. 20. & l. vlt. C. de fideicommiſſis, in fine*, argumento etiam deducto *ex cap. extra conſcientiam, diſt. 64.* Et certum eſt, quod in rebus grauibus, & præſertim in materia de electione, diligens inquiſitio facienda eſt, *per cap. cum terra, de elect.* Et prodeſt inſuper requirere conſiliũ, vt eo habito deliberet Prælatus, an ſequi illud expediat, nec ne? *iuxta l. 2. in fine. ff. mandati.* Quibus omnibus addit Panormit. *in cap. ad noſtram, de conſuetud.* eſſe nimis vtile, in facto dubij, à pluribus requirere cõſilium, ſapientibus, & inſipientibus, quia interdum parum ſapientes, & ſcientes in re aliqua habent intellectum eleuatum, & acutius omni ſapiente diſcurrunt, ſicut narrat Ioan. And. adducens in id iocoſum exemplum, de quodam fatuo Pariſijs, qui tabernario cum paupere contendente, & extorquente pecunias, quia panem comederat ad odorem aſſati, determinauit fatuus, vt etiã ſolueretur ei, per ſonitum monetæ. De Bartolo etiam dicitur, quod daturus conſilium, ſuper aliquo articulo ad merces ſpectante, ſemper rem conferebat cum mercatoribus de illa materia. Ex quibus omnibus cõcluditur, quam vtile ſit, in rebus omnibus deſumere conſilium, non ſolum à ſapientibus, verumetiam & quandoq. ab inſipientibus, quia multoties contingit, quod dum ſtulti loquuntur, inſurgant ſapienti noui conceptus ſubtiles, quamuis certum ſit, quod ſupradictum conſilium petens, atque requirens, non ſemper, imo vero, neque regulariter loquendo, teneatur ſequi illud, vt dictum eſt. Quod latiſſime probat ſupradictus Syluester, *verbo conſilium*, vbi ſupra. vbi in num. 4. quæſtionem mouet, atque difficultat, certum ne ſit, ex propria ſignificatione vocabuli, quod adſtrictus petere conſilium, non teneatur ſequi illud? Et reſpondet de mente Hoſtienſis, quod ſic, quia conſilium ex proprio ſignificato, non obligat ad hoc, vt ſequatur, ſecus eſt autem, quando in iure, ſiue reſcripto apponitur verbũ *aſſenſus*, ſiue *conſenſus*, ſeu dicitur, vt aliquid fiat de aſſenſu, & conſenſu alterius. De quo ſit concl. tertia.

Nota valde, ad quid iubetur peti conſilium, etiam ſi illud ſequi nõ ſit neceſſe.

Tertia Concluſio.

Quando in Iure ſiue reſcripto, dicitur atque præcipitur, vt aliquid fiat cum conſilio, aſſenſu, ſiue conſenſu aliquorum, non ſolum eſt requirendũ, atque petendum conſilium, verum etiam ſequendum, & contrarium factum eſt irritum, & inane. Hæc concluſio eſt ſupradicti Syluestri, vbi ſupra, num. 4. quæſt. 2. Pro cuius intelligentia, & probatione, ſupponit ex Panorm. *in ſupradicto cap. cum olim, de arbitris*, & de mente Bartoli *in l. 1. §. ſi plures. ff. de exercit. act.* quod quandoq. in Iure fit verborum impropriatio, vrgente ſubiecta materia, & apponitur verbum conſilij, pro conſenſu, & è contra, quod quando contingat, multis iuribus, & exemplis comprobat, primo *ex l. impuberibus. ff. de ſuſpectis tutor.* vbi ſtatuto cauetur, *vt pupillus certum quid faciat, cum duorum agnatorum conſilio*, & quia loquitur de pupillo non habente diſcretum, nec integrum iudicium rationis, inquit certum eſſe, quod ibi conſilium, capitur pro conſenſu, nam ſupradictus pupillus (vt ſupponitur) conſilium habere non poteſt, quia qui non habet plenum rationis iudicium, nec etiam poteſt habere conſilium. Secundo probat

Quando in Iure, ſiue reſcripto, apponitur, vt aliquid fiat cum conſilio, aſſenſu, ſiue cõſenſu alicuius, tunc nõ ſolum eſt requirendũ conſilium, verum etiam ſequendũ, & contrarium erit irritum, atque inane.

idipſum *ex cap. venerabilis, de officio delegati*, vbi habetur, quod Prælatus, cui datus eſt coadiutor, nihil debet facere, ſine coadiutoris conſilio, vbi etiam conſilium ſumitur pro aſſenſu, ſiue conſenſu, alias officium ſupradicti coadiutoris, eſſet omnino ſuperuacaneum. Ex quo colligit, quod quando is, qui habet impendere conſilium, eſt eiuſdem officij particeps, in tali caſu conſilium idem valet, & pollet, quod aſſenſus, ſiue conſenſus, nec ſolum eſt petendum, & requirendum, verumetiam ſequendum. Multa alia ad hoc propoſitum dicit ſupradictus Syluester, quæ à me breuitatis cauſa omittuntur. Solummodo dico reſolutiue, quod quando in iure, ſiue reſcripto apponitur clauſula, qua dicitur, vt aliquid fiat cum conſilio, aſſenſu, ſiue conſenſu alicuius, ſeu aliquorum, in tali caſu, conſilium non ſolum eſt petendum, & requirendum, verumetiam ſequendum, atque etiam in caſu, quo prætermiſſis illis verbis, *aſſenſu, ſiue conſenſu*, apponatur ſolummodo verbum, *conſilium*, nam ſi illud iubeatur peti ab aliquo tanquam à collega, & comparticipe officij, ſequendum eſt, vt de mente Bartoli *in ſupradicta l. 1. §. ſi plures. ff. de exercitor. act.* expreſſe tenet Nauar. lib. 1. Conſiliorum, tit. de Conſtitutionibus, conſ. 9. num. 13. loquendo ad aliud ſimile propoſitum, de receptione Monachorum ad Ordinem, quos contra Panorm. tenet, non poſſe recipi à Prælatis ſine aſſenſu, & conſenſu Capituli, nec in tali caſu (inquit) ſufficit conſilium requirere, verumetiam neceſſario tenentur ipſum ſequi. Ex dictis, ſuperq. ſatis conſtat, quid ad noſtrum propoſitum ſit dicendum, & reſpondendum, quando quæritur, an Prouincialis Miniſter teneatur non ſolum petere, & requirere, verumetiam ſequi conſilium Diffinitorum, exiſtentium in Diffinitorio? Cui difficultati reſpondeo, per ſequentem concluſionem.

Quando conſilium peti iubetur, a cõcollega, ſiue eiuſdẽ officij cõparticipe, non ſolũ eſt petendum, verũetiam eſt neceſſarius, alterius aſsẽſus.

Quarta Concluſio.

Prouincialis Miniſter tenetur non ſolum petere conſiliũ Diffinitorũ, verumetiã ſequi in ijs, quę proponuntur in Diffinitorio, ſeu iubẽtur expendi cum conſilio Patrum Prouinciæ.

In noſtro ſacro Minorum Ordine, certiſſimum eſt, & omni dubio procul, quod Prouincialis Miniſter, tenetur non ſolum petere, & requirere, verum expectare, & ſequi conſilium Diffinitorum, in illis rebus, quæ proponuntur in Diffinitorio, & in Capitulo, ſiue quacumque Congregatione, & in illis, quæ, vtpote arduis ac difficilibus, expendi, & determinari iubentur cum conſilio Patrum, ſiue Diſcretorum Prouinciæ in noſtris Conſtitutionibus. Hæc concluſio eſt certa, & manifeſta, & de ea nulli poteſt eſſe dubium, primo per omnia ſupradicta. Secundo, quia in noſtris Conſtitutionibus, vt in præcedenti Articulo dictum eſt, expreſſe habetur quod ſupradicti Diffinitores, in Diffinitorio non ſolum Capitulari, verumetiam in quacumque alia Congregatione Capitulari, ſiue particulari, habent votum non ſolum conſultiuum, verumetiam diffinitiuum, ſeu deciſiuum, vt conſtitutum fuit in Capitulo generali Romano, celebrato anno Domini 1587. & præterea, quia, vt dicit Nauarr. ſupra citatus, quamuis id expreſſe non diceretur, cum tamen iubeatur expoſci, & expoſtulari conſilium à ſupradictis Diffinitoribus, ſicq. id tanquam à concollegis, & comparticipibus officij, neceſſario illud ſequendum eſt, & in contrarium quidquid fuerit factum, erit irritum, & inane, & nullius prorſus valoris, atque momenti. Sed maiorem difficultatem habet, in alijs Religionibus, ſi quæ ſunt, vbi ſupradicti Diffinitores, ſiue Patres, qui quandoq. dicuntur Diſcreti, interdum vero Conſultores, non habent, vt dicitur, votum diffinitiuum, & deciſiuum, ſed dumtaxat conſultiuum. De quibus ſequens ſtatuitur Concluſio.

Nota hoc valde.

Quinta

Quinta Concluſio.

Si votum ſupradictorum Patrum ſit dumtaxat conſultiuum, & non pro forma requiſitum,& ab eis conſilium petatur,ſed non ſequatur,ſententia erit quidem iniuſta, ſed non prorſus irrita, & nulla. Attamen ſi prædictum votum conſultiuum apponatur pro forma, & tanquam præciſe requiſitum, neceſſario ſequendum eſt, & ſententia aliter lata,erit irrita, & nulla, nec ſolum iniuſta. Pro huius concluſionis intelligentia præmitto, quod non ſtatim,ac aliqua ſententia eſt iniuſta, eſt proinde omnino nulla. Aliud eſt enim aliquem actum eſſe iniuſtum, aliud vero eſſe omnino nullũ: atque in Iure reperitur ſententia aliqua iniuſta, alia vero nulla, & excommunicatio iniuſta, & excommunicatio nulla, teſtamentum iniuſtum, & teſtamentum nullum. Inter quæ eſt latiſſima differentia, nam multa fieri prohibentur, quæ facta tenent. Iniuſtum eſt, & dicitur illud, quod peccat in alijs rebus,ſed non contra formam ſubſtantialem legis.Nullum vero eſt id, quod expreſſe militat contra expreſſam formam ſubſtantialem legis, contingereq. poteſt, idq. ſæpiſſime, vt Iudex aliquis faciat aliquid iniuſte,peccando in aliquibus circumſtantijs, non ita ſubſtantialibus,& eſſentialibus, & quod eius factum ſit validum, & non omnino nullum, cum non ſit factum contra formam ſubſtantialem legis. Hoc ſuppoſito,dico,quod quando in alijs Religionibus,Prælati expoſcunt cõſilium à Diffinitoribus & Patribus Diſcretis, Conſiliarijs,ſiue Conſultoribus,non habentibus votum ex vi ſuarum ordinationum,& Conſtitutionum,diffinitiuum & deciſiuum, ſed tantum conſultiuum, & poſt petitum, quantumuis ſit iuſtum, non illud ſequantur,peccabunt quidem, & iniuſte facient, & ea de re Deo rationem reddent,quia coram ipſo ſunt culpabiles, verumtamen ſententia ab eis lata,& prolata, quamuis iniuſta, non tamen erit omnino nulla, ſi non fuerit contra formam ſubſtantialem legis.Si tamen fuerit contra formam ſubſtantialem legis, & petitio conſilij apponatur pro forma, & pro conditione neceſſario requiſita, vt ſi apponatur in lege,ſiue in reſcripto, ***dummodo hoc fiat de conſilio Diffinitorum, Diſcretorum, Conſiliariorum, ſiue Conſulterum Patrũ***, in tali caſu, non ſolum eſt petendum, & requirendum conſilium, verumetiam, & neceſſario ſequendum, & ſententia aliter lata, non ſolum erit iniuſta, verum omnino nulla, & irrita. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

In illis Religionibus, quibus Patrũ Diſcretorum, ſiue Conſultorum, aut Cõſiliariorum votum eſt tantum conſultiuum, non vero deciſiuum, non eſt neceſſario conſilium eorum ſequendum, niſi ponatur pro forma.

Nota differentiã, quæ verſatur inter ſententiam iniuſtam, & ſententiam nullam.

ARTICVLVS III.

Quonam modo ſint ſuffragia & vota, requirenda à Patribus in Diffinitorio? & an ſit incipiendum à ſenioribus, an vero à iunioribus?

CIrca hunc Articulum multa forent dicenda,iuxta diuerſum modum,& formam,quæ in Senatibus; atque Conſiſtorialibus Congregationibus cunctis,obſeruatur in expoſcendis,& requirendis ſuffragijs, & votis, à Senatoribus,ſeu oppidorum,& ciuitatum Rectoribus, & gubernatoribus. Vt enim audio,& apud ſcriptores exaratum reperio litteris, quibuſdam in partibus, & Rebuspublicis,rerum iudicium,atque determinatio, à ſenioribus,& proximioribus Præſidi, tam à dextris, quã à ſiniſtris incipit, ita vt proximus Præſidi,à dextris eius ſedens,primum dicat, quid ſibi viſum fuerit,propriumq. ferat ſuffragium, & ſtatim poſt eum,antiquior alius ſuffragetur,qui ad eius ſiniſtram fuerit collocatus. Sicq. ordinate procedendo à

De diuerſis modis ſuffragãdi, ac ferendi vota, & ſuffragia.

primo,vſque ad vltimum ſuffragantur omnes, id quod & ratio ipſa vtcumque expoſtulare videtur,vt eo pacto,ſenioribus,dignioribus, & antiquioribus debitus honor,& præeminentia deferatur, & vt ex maioribus minores addiſcant,diſcereq. poſſint, quid dicere, & reſpondere debeant propoſito negotio,iuxta illud Poeticum dictum: *A boue maiori,diſcit arare minor*.Sed in alijs partibus,Senatibus,ſiue Congregationibus,contrarium omnino obſeruari,& practicari dicitur, nam incipiunt ſuffragia , & vota, rerumq. iudicium,atque determinatio, non quidem à maioribus,& antiquioribus, ſed à minoribus,nouioribus, & minus antiquis , ne forte, ſi maiores ſupradicti, propriam iam ſententiam protulerint, non audeant illis minores contraire: qui ſuffragandi modus,& praxis,vt dicitur,communiter obſeruatur in Rota,& in Parlaméto Galliæ,in Neapolitano Senatu,& in Conſilijs Regalibus Hiſpaniæ,& Luſitaniæ ferturq. olim id fuiſſe conſuetudine poſitũ,vt quando totus populus congregabatur ad aliquid agendum, ſiue determinandũ, minores,atq. particulares ſuffragarentur prius,poſtmodum vero Maiores , & Magiſtratus, vt magis libere ſuam mentem,atque ſententiã,quiſque proferre poſſet, ne forte ſi contrarium fieret,contra ſuam propriam mentem , atque ſententiam,dicere cogerentur,dum Maioribus,& Magiſtratibus non auderent contraire. Sed , quidquid de hoc ſit (nam hæc omnia hinc inde , pro vtraque cõtradictionis parte,ſuas habent rationes probabiles) quod à nobis Minoribus Fratribus in Diffinitorio, atque alijs Cõgregationibus gerendũ eſt, iam eſt expreſſe diffinitum,atque determinatum,in noſtris generalibus Conſtitutionibus. De quo ſequentem ſtatuo Concluſionem .

Concluſio.

In noſtro Minorum Ordine, tam in Diffinitorio,quam alibi, ſuffragia ſẽper incipiũt à dignioribus , exceptis Superioribus .

IN noſtro ſacro Minorum Ordine, in Diffinitorio, & in quacumque alia Congregatione,ſuffragia incipiunt à maioribus,atque dignioribus,exceptis Prælatis,& Superioribus. Hæc concluſio habetur expreſſa in Conſtitutionibus generalibus Tolet.c.7.§.de Prouinciarum Diffinitoribus, vbi ponuntur ſequentia verba: *Ordinamus,vt in Diffinitorio, & in alia quacumque Congregatione,ſuffragia incipiant à dignioribus Diſcretis , expreſſe tamen prohibemus, vt Prouincialis,nec Prælati generales, ſint primi , qui in electionibus , vel in rebus agendis ſuffragentur, aut ſuam aperiant voluntatem, vt antiqua volunt ſtatuta* . Et additur ibidem,quod nullo modo aliquod negotium arduum proponatur , & decidatur ſimul , ſed ſemper deliberatio intermedia fiat , & hoc eſt quod communiter obſeruatur in praxi .

ARTICVLVS IV.

Vtrum Diffinitores teneantur ſub mortali , in Diffinitorio libere dicere, & proferre, quod ſentiunt, non obſtante cognita Superiorum Prælatorum contraria voluntate ?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant , explicabuntur per ſequentes Concluſiones .

Prima Concluſio.

Qualiter Diffinitores in Diffinitorio,ſua debeant ferre ſuffragia libere , non obſtante quacumque cognita Prælatorum contraria voluntate .

DIffinitores in Diffinitorio conſtituti,in cauſis ad Dei gloriam , & Religionis commune bonum ſpectantibus,in adminiſtratione iuſtitiæ,& cuiuſlibet negotij grauis ſibi propoſiti, expoſtulato eorũ cõſilio,libere proferre tenentur, quod ſentiunt,ſecundum propriã cuiuſq. conſcientiã , non obſtãte quacumq. Prælatorũ,ſiue Superiorũ in contrariũ cognita volũtate, & contrariũ facientes omni proculdubio peccant mortaliter.Hęc concl.eſt

commu-

communis omnium Doctorum, & Summiſtarum reſolutio, & pro ea facit, quod habetur Eccleſiaſtici cap. 7. vbi eorum cuilibet, atque omnibus in vniuerſum, Magiſtratus officium gerentibus, dicitur: *Noli quærere fieri iudex, niſi & virtute valeas prorumpere iniquitates, ne forte extimeas faciem potentis, & ponas ſcandalum in agilitate tua.* Pro quo etiam adduci poteſt cōmunis ratio, nam contra conſcientiam non licet facere, præſertim in rebus ad Dei gloriam, & Reipublicæ commune bonum, ſiue ad iuſtitiam ſpectantibus, qua in re duplicatur, ac creſcit peccatum, dum ſupradicti Patres, iudicum, atque Diffinitorum officio gerētes, aliter faciunt, quā ipſorum fides, & officium poſtulat, & obligatio quam habent in omnibus, iuxta ſcientiā, & conſcientiam ſuam, dicendi, & propalandi veritatem. Nec ſupradictis obſtat, quod cōmuniter dicitur, nempe, ꝙ ſubditi ſuorū Prælatorum, & Superiorū voluntatem habere debēt pro lege, & vtcumque, & quomodocumque ſibi innotuerit, eidē tenentur ſe cōformare: nam reſpondetur, quod in tali caſu, ſupradicti Diffinitores, in conclaui, atque Diffinitorio conſtituti, quamuis re vera ſint ſubditi, teneanturq. in omnibus ſuos Superiores, atque Prælatos reuereri, in eiuſmodi tamen rebus, & negotijs, ad ſuum munus, & officium pertinentibus, non tam ſubditorum vicem gerunt, quam Aſſeſſorum, & Conſultorum, peccabuntq. proinde grauiſſime, ſi non clare, libere atque diſtincte dixerint, quod ſecundum ſuam conſcientiam, eiſdem videbitur expedire. Eſt enim diuerſa omnino ratio & conditio, ſubditi, atque Conſiliarij, ſiue Conſultoris. Subditus enim, perſpecta Superioris voluntate, non eſt ſui muneris niſi parere, & obedire; at Conſiliarius, Aſſeſſor, ſiue Conſultor, (quæ omnia pertinent ad munus & officium Diffinitorum) non eligitur, vt obediat, nec vt dicat, aut proferat, quod Prælato ſiue Superiori gratum futurum exiſtimauerit, ſed vt res omnes examinet, diſcutiat, atque in iuſtitiæ libramine perpendat, & poſtmodum quod verius, vtilius, rectæq. rationi conformius, atque eidem iuſtitiæ magis conſonum viderit, proferat, & in medium producat. Hoc eſt Diffinitorum munus & officium.

Secunda Concluſio.

In ſupradictis caſibus, non ſat eſt Diffinitoribus tacere, ſeu, vt nonnulli faciunt, caput Superiori inclinare, quinvero tenentur aperte veritatem dicere, etiam ſi id exiſtiment inuiſum, atque ingratum futurum eſſe Prælatis, quod ni fecerint, coram Deo non erunt immunes à peccato. Hæc concluſio, conſtat ſatis ex ſupradictis, & probari poteſt præterea, ex ſententia D. Auguſt. in epiſt. ad Caſulanū, & habetur *in cap. quiſquis.* 11. *q.* 3. Vbi ad ſimile propoſitū ponuntur ſequētia verba: *Quiſquis metu cuiuslibet poteſtatis, veritatem occultat, iram Dei ſuper ſe prouocat, quia magis timet hominem, quam Deū.* Et poſt pauca, addit: *Vterque reus eſt, qui veritatem occultat, & qui mendacium profert, ille, quia prodeſſe non vult, iſte, quia nocere deſiderat.* Ad quod etiam facit, & aliud dictum D. Chryſoſtomi, homilia 25. ſuper Matthæum, & habetur in *cap. nolite timere, eadem cauſa, & quaſt.* Vbi inquit, *non ſolum ille proditor eſt veritatis, qui tranſgrediens veritatem, palam pro veritate mendacium loquitur, ſed etiam ille, qui non libere veritatem defendit, quam libere defendere tenetur.* Verba ſunt notatu digniſſima. Quod & hac peculiari ratione confirmari poteſt, nam ad Diffinitorium non vocantur ſupradicti Patres, vt taceant, ſed vt conſentiant, aut contradicant, quod quidem non facere, ſed tacere, caputq. Superiori inclinare, quaſi duplicatum eſt peccatum, duplexq. deformitas reperitur, altera omiſſionis, dum tacet quis, tempore quo locuturus eſt, debitumq. ſuum munus, & officium prætermittit; altera

Quod non ſufficit Diffinitoribus tacere, quando intelligūt aliquid eſſe rōni, ac veritati contrarium.

Nota hoc valde.

vero commiſſionis, dum per actum exteriorem aſſurgendi, & caput inclinandi, cum aliorum ſcandalo, quaſi conſentire videtur, & annuere ei, quod iniquum, & iniuſtum eſſe credit, tunc præſertim quando ſilentij ſui nullam iuſtam cauſam affert. Vnde reſolutiue eſt dicendum, quod in ſupradicto caſu,non ſat eſt prædictis Diffinitoribus tacere,immo vero tenentur veritatem & id quod ſentiunt,palam propalare ac dicere,etiam ſi propterea intelligant, quod Superiores,& Prælati ipſi contriſtabuntur,ægreq. & moleſte ferent. Quod adeo verum eſt, vt quamuis certo ſciant, ſatiſq. compertum habeant Prælatos, & Superiores, iam in ſuo animo ſtatuiſſe, decreuiſſe, atque determinaſſe, quid ab eis faciendum ſit,in electione aliqua, ſeu quouis negocio alio peragendo,& quod etiam ſi diſſentiant & contradicant, adhuc ipſi in ſua ſententia perſiſtent, & nihil prorſus ſunt profecturi, eo nihilominus non obſtante, tenentur palam veritatem dicere, nam id non ad ipſos Diffinitores ſpectat, ſed ad Prælatos:ipſi ſibi viderint, atq. de ſeipſis ratione reddent. Conſiliũ enim,quod à ſupradictis Diffinitoribus expoſcitur,non eſt de fine, ſed de medijs ad finem, dicant ipſi veritatem, & id,quod iuſtum,ac rectum eſſe crediderint, de alijs autem nihil curare debent. Hæc omnia ſunt maxima obſeruatione digna.

Tertia Concluſio.

Diffinitorũ ſuffragia, & vota, ferenda ſunt maxima cum libertate Chriſtiana, ſed magna modeſtia, humilitate, grauitate, atque vrbanitate.

Supradicta omnia fieri debent à Diffinitoribus prædictis, cum maxima ſpiritus libertate, ſed cum ſumma ſimul modeſtia, humilitate, grauitate, & vrbanitate, qua decet viros graues, doctos, & religioſos, loquentes, atque mentem, & ſententiam ſuam proferentes, in tam graui Senatu, & in conſpectu tantorum Patrum. Hæc concluſio eſt adeo iuri, & rationi conſona, vt probatione nulla indigeat, debent enim Religioſi viri,eſſe graues, atque modeſti,& in omnibus ſuis actionibus,& operationibus ita modeſte, & temperate ſe gerere,quò omnia ab eis quammaxima prudentia fiant,atque in publicis conſultationibus, incolumi ſemper, atque inuiolata permanente veritate, ſententiam ſuam proferre, cum magna reuerentia, humilitate, grauitate, atque verborum lenitate, ita vt ex verbis ipſis, omnibus in vniuerſum nòtum fiat, quod eorum procedunt iudicia, ſententiæ, diffinitiones, atque determinationes,ex Dei, & iuſtitiæ zelo, & ex ſpiritus feruore,nõ vero ex carnis libertate,aut ex animo & voluntate cuipiã nocendi,ſiue contradicendi, ſed ſuo muneri,& officio in omnibus,atque per omnia ſatisfaciendi. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS V.

An ſit præciſa obligatio, ſeruandi ſecretum in Diffinitorio, de omnibus quæ ibidem aguntur, & dicuntur, & an contrarium facientes, peccent mortaliter?

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Stricta, atque præciſa eſt obligatio ſeruandi ſecretum,de rebus,quæ agũtur in Diffinitorio, & Congregationibus cunctis.

Obligatio ſeruandi ſecretum, & maxime in Diffinitorio, in Capitulis,& Congregationibus cunctis, eſt præciſa, & illud non ſeruantes in rebus grauibus, abſque dubio peccant mortaliter. Hæc concluſio eſt expreſſa Patris Fratris Dominici de Soto, in ſua relectione de tegendo ſecreto,

creto, q. 1. & 2. vbi hoc argumentum latiſſime proſequitur, & dicit ibi, quod propalare, & reuelare ſecretum, eſt peccatum ex genere ſuo mortale, leuius quidem, quam homicidium, & adulterium, ſed grauius, quã quodlibet furtum, idq. præſertim in Senatoribus, & Magiſtratibus, & omnibus alijs, qui gerunt aliquod officium publicum, ad quos ſpectat adminiſtrare iuſtitiam, quales ſunt Diffinitores, qui quidem reuelando ipſum, faciunt non ſolum contra charitatem, verumetiam contra legalem iuſtitiam, & cõtra fidelitatem ſuo muneri, & officio debitam. Hac de re, videndus eſt Simancas lib. ſuo de Catholicis Inſtitutionibus, tit. 41. nu. 31. & 32. vbi ad hoc propoſitum, dicit etiam plura, eaq. notatu digniſſima, circa obligationem, quam habent, Inquiſitores, Conſultores, & reliqui omnes ſanctæ Inquiſitionis officiales, & Miniſtri, ſeruandi, & celandi fideliter omnia eiuſdem ſancti Officij arcana, & ſecreta, quod & iurant. Et inquit, quod ſi quis eorum, ſecretum aliquod auſus fuerit propalare, dignus profecto eſt, qui officio priuetur, & alijs pœnis grauiſſimis, pro criminis qualitate puniatur, atque mulctetur. Ad hoc propoſitum affert multa de ſecreto, quorum aliqua in præſentiarum libet referre, vt præ manibus habeantur, & quia ſunt notatu digniſſima. Dicit in primis, apud veteres Perſarum Reges, ſilentium vitæ periculo eſſe præceptum, & ꝙ apud eoſdem nemo conſiliorum erat cõſcius, præter Optimates fidos, & taciturnos, & primam ſapientiam, antiqui priſcis temporibus dicebant, nullam ob cauſam prodendum eſſe ſecretum. Quintus etiam Curtius, ad hoc propoſitum, libro ſuo 4. refert, quod apud veteres, lingua grauius caſtigabatur, quam vllum probrum aliud, nec magnam rem ſuſtineri ab eo poſſe credebant, cui graue eſſet tacere, quod homini natura facillimum eſſe voluerit. Ex dictis infertur atque colligitur obligatio ſtricta, quam habent ſupradicti Patres Diffinitores, celandi omnia Diffinitorij arcana, & ſecreta, & nullo modo, nullamq. ob cauſam reuelandi, ſiue propalandi ipſa, etiam cum diſcrimine, diſpendio, & periculo propriæ vitæ, tunc vel maxime, quando magni ſunt momenti, vergereq. poſſunt in infamiam, ſeu detrimentum alicuius, & quorum reuelatio, & propalatio, rixas, atque diſcordias, capitaleſq. inimicitias, immortaliaq. odia interdum, valẽt inter Fratres diſſeminare. Quod quidem ſecretum obſeruandum, obnixe & ſtricte eſt, non ſolum durante Diffinitorij tempore, & celebrationis Capituli, ſiue Congregationis, verum etiam & poſt quodcumq. aliud, ſi vt dictum eſt, ex ipſius reuelatione, merito timeatur, quod euenire poſſunt aliqua ex ſupra dictis. Hæc inquam obligatio eſt præciſa, ſecluſo quocumque alio præcepto, vel iuramento: ſed nihilominus de more, & conſuetudine, in Diffinitorijs, & in Senatibus cunctis, alijſq. Congregationibus habetur, vt iuramento ad id cogantur, & adſtringantur Aſſiſtentes. Apud Religioſos autem, iuramenti loco imponitur præceptum obedientiæ, quod idem pollet; quam quidem non ſeruantes, præterquam quod mortaliter peccant, digni profecto ſunt, qui cum dedecore, & ignominia officijs priuentur, alijſq. pœnis arbitrarijs pro criminis qualitate puniantur, atque mulctentur, ſiquidem, vt dictũ eſt de mente Soti, non ſeruare ſecretum, ex genere ſuo peccatum mortale eſt, leuius quidem, quam homicidium, & adulterium, ſed grauius quam furtum.

Nota valde.

Nota, quod arcana. & ſecreta Diffinitorij, non ſolum celanda ſunt eo tempore, quo celebratur Capitulum verum etiã & poſtea.

ARTICVLVS VI.

Vtrum ſententia prolata à Diffinitoribus, ſimul conuenientibus, ab omnibus ſit ſubſcribenda?

Digitized by Google

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Quælibet ſententia in Diffinitorio prolata, ab omnibus eſt ſubſcribenda.

QVælibet ſententia in Diffinitorio prolata, ab omnibus eſt ſubſcribenda, & omnes etiam cauſæ, quæ ibidem deciduntur, diffiniuntur, atque determinantur pro maiori parte, etiamſi in ſuo particulari voto, & ſuffragio ipſorum quiſpiam diſſentiat. Hęc concluſio eſt manifeſta, & in Iure determinata, in multis locis, & eam expreſſe tenet Abbas in *cap. 1. de his, quæ fiunt à maiori, & in cap. ex parte, de conceſſ. prabend. num. 3. & cap. poſtulaſti, eod. tit. nu. 14.* Et ratio eius in promptu eſt, nam cum omnes in Diffinitorio conſtituti, vnum Collegium, & vnum veluti conſtituant corpus, quod à maiori parte fit, ab omnibus fieri videtur, à cunctiſq. proinde debet ſubſcribi, & ſcripto probari, ne diſſonantia videatur, & ſuffragiorum differentia publicetur. Quinvero, & rationi ipſi conſonum quammaxime eſt, vt conſultatione facta, quod à maiori parte quiſpiam probatum fuiſſe videt, probet & ipſe, & etiam diſſentiens, propria manu ſubſcribat, proprium iudicium aliorum exiſtimationi poſtponendo. Ad quod propoſitum facit quammaxime, quod dicit Abbas loco ſupra citato, nempe quod ille, qui diſſentit, ſiue contradicit, & nihilominus firmat ſententiam, à maiori parte prolatam, priorem ſuam propriam ipſo facto deponere videtur, cum humilitate, vti decet, captiuando proprium intellectum in obſequium Chriſti, & aliorum ſententiæ, tanquam probabiliori adhærendo, iuxta illud, quod habetur *in l. ſi patres. ff de arbitr.* Qua etiam ratione de Lacedæmonijs, refert Plutarchus in Lycurg. quod poſtquam lex aliqua erat à concilio firmata, ſeu quodlibet aliud negotium, non amplius de eo diſputabant, quinvero poſtea, & illi quidem, qui antea repugnabant, atq. contradicebant, decretum à maiori parte factum, tamquam propriam ſententiam defendebant. Quod etiam legitur in Annalibus Religionis ſancti Dominici lib. 2. cap. 62. fuiſſe factum, atque conſtitutum à Diuo Thoma, cum eſſet eiuſdem Religionis Diffinitor, in Capitulo quodam generali Lōdini celebrato, anno Domini 1263. vt quod à maiori Diffinitorum parte eſſet determinatum, atque decretum, ab omnibus ſubſcriberetur, etiamſi eorum quiſpiam contrariæ fuiſſet ſententiæ, vt ne conſtare vllo modo poſſet, quis affirmauerit, vel contradixerit, & id quod de ſe erat occultum, atque ſecretum, ea de cauſa perperam in publicum prodiret. Tandem dico, quod hæc eſt communis Doctorum omnium reſolutio, & obſeruatur in communi omnium Senatuum, & Iudicum praxi. Qua de re videatur Symanc. de Cathol. inſtit. tit. 60. de ſententijs, num. 10. Vbi & ad propoſitum Officij ſanctæ Inquiſitionis, inquit, quod cum aliqua cauſa in eodem Senatu diffinitur, & Inquiſitores diſſentiunt, quod à maiori parte fuerit determinatum, omnes ſubſcribere debent, etiam ij, qui contrariam, vel diuerſam ſententiam, ſiue opinionem ſunt ſequuti.

Nota hoc valde, pro ferendis ſuffragijs in Diffinitorio.

Nota hoc valde de mente D. Thomæ.

ARTICVLVS VII.

De modo, & forma, qua congregandum eſt Diffinitorium ſupradictum, & de his quæ in eodem ſunt facienda?

Quæ

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur breuiter, ac reſolutiue, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Quo tempore ſint Diffinitores congregādi ante congregationem Prouinc. Capituli.

QVotieſcumque celebrandum erit Capitulum Prouinciale, pro electione Prouincialis Miniſtri, Viſitator Prouinciæ, Prouincialis, & Diffinitores, ac Prouinciæ Diſcreti, ſiue Patres tribus diebus, antequam reliqui Vocales, ad locum Capituli accedere debent, vt eo tempore, ſi quæ fuerint culpæ graues ex viſitatione prouenientes, contra Prouincialem, ſeu contra Guardianos, in Diffinitorio diſcutiantur, & examinentur, viſiſq. omnibus determinetur, quod viſum fuerit maiori parti, ea propter feria tertia ante præfati celebrationem Capituli omnes ſupradicti patres conuenire debent, ad Diffinitorium, quod congregandum eſt, modo, & ordine dicendo, in ſequenti Concluſione.

Secunda Concluſio.

De Diffinitorij præparato loco, qualis eſſe debet.

De modo, & ordine ſedēdi in Diffinitorio.

Ad celebrandum ſupradictum Diffinitorium, in communi praxi eſt poſitum, & obſeruatum, vt in id ſit decens quidam ſecretus locus præparatus, quo ſupradicti Diffinitores Collegialiter conueniant, ad paratam etiam ſibi menſam, ſeu tabulam, ſuper qua commode ſcribere poſſint, vbi etiam ſint omnia ad huiuſmodi munus, & officium exequendum neceſſaria, & ad ipſam ſedere debent, hoc ordine. Primum locum tenebit inter omnes, Capituli, ſiue Diffinitorij præſes, qui ſolus ſedere debet in capite, ſeu in titulo Tabulæ. Poſtmodum à dextris eius, ſedet Prouincialis Miniſter, qui actu eſt, atque in illo Capitulo ſuum explet munus, & officium, à ſiniſtris autem, qui primus fuerit, & antiquior inter ſupradictos Patres, & Diffinitores, & iuxta Ordinis ſtatuta præcedentiam habet, quos reliqui poſtea ſequentur per ordinem, quidam à dextris, alij vero à ſiniſtris. Quibus ſic circumſedentibus, atque congregatis, Diffinitorij præſes, incipit, & dicit: ***Adiutoriũ noſtrum in nomine Domini***, vel, ***ſancti Spiritus adſit nobis gratia.*** Et dicentibus omnibus, ***Amen***, eiſdem ſubinde breuem quandam collationem facit, qua ipſos ad ſecretum ſeruandũ exhortatur, & vt in omnibus, & ſingulis, in eodem Diffinitorio tractandis, gerendis, & diffiniendis, ſedatis paſſionibus, pulſiſq. procul oĩbus, odio, amore, amicitia, ſeu inimicitia, affectionibus, & ſimultatibus, ſolũmodo Deum, ipſiuſq. zelũ præ oculis habentes, ea quæ ad Dei gloriam, & honorem pertinent, & ad animarum ſalutem, morum correctionem, regularis vitæ reformationem, religionis augmentum, conſeruationem, atque propagationem, profectumq. omnium in Domino viderint expedire, fideliter (vti tenentur) exequantur. Præcipue vero quatenus id congrue efficere valeant, quod ſit eis omnibus animus, in conſulendo liber, nec alicui priuato commodo, ſeu affectui obnoxius, vtq. melius, atque ſtrictius ſeruetur ſecretum, ea ſpecialiter de re, imponitur omnibus obedientiæ formale præceptum, quod vt diximus ſupra, omnes obnixe obſeruare tenentur. Præceptum vero fit, ſub hac forma, vt nullo modo, abſque totius Diffinitorij ſpeciali commiſſione, & licentia, alicui reuelent arcana, & ſecreta, durante tempore celebrationis Capituli, nec vero vllo alio tempore, ſi ea quæ ibidem dicta fuerint, vergant in detrimentum, aut infamiam alicuius, ſeu rixas, & diſcordias inter fratres vllo pacto poſſint diſſeminare, quod præceptum omnes obſeruare promittunt, vti tenentur.

Qualiter incipi debeat Diffinitorium, quę ibidem fieri ſolet.

Qualiter imponitur ſeruandi ſecreti pceptũ.

Digitized by Google

Tertia Concluſio.

De oſtiarijs, q. aſſiſtũt ad portam Diffinitorij, quid agere debeant.

Ad maiorem atque congruentiorem, rerum gerendarum expeditionem, conſtituendi ſunt vnus, aut duo peruigiles Oſtiarij Diffinitorij, quorum alter prope oſtium præſto ſit, ad parendum mandatis, atque iuſſionibus, alter verò qui per domum diſcurrat vocando, & inquirendo fratres, quos vocari oportuerit ad Diffinitorium, in quo erit etiam quædam arca obſerata cum claui, ad ſeruanda omnia Diffinitorij ſcripta, & acta, ad cuſtodiendos etiam proceſſus, interim dum Diffinitorium celebratur, & cauſæ diſcutiuntur, atque ſententiæ pronuntiantur. Quibus omnibus non obſtantibus, ſemper quod Diffinitorij Collegium diſſoluitur, & Diffinitorij locum exire neceſſe fuerit, vtputa, ad chorum, vel ad conciones, ſiue concluſiones, ad cœnam, ſeu ad prandium, qui inter prædictos Diffinitores vltimum tenuerit locum, fideliter, & diligenter cuſtodire debet ſupradictæ arcæ, atque Diffinitorij claues, ne fraus aliqua interim fieri poſſit, & Diffinitorij ſecreta propalentur, & publicentur.

Quarta Concluſio.

De ijs, quæ adduci debẽt ad Diffinitoriũ

Nota hoc valde.

Pro diſtribuendis muneribus pertinentibus ad Diffinitoriũ

Ad prædictum Diffinitorij locum, adduci debent, omnes proceſſus, ſiue cauſæ ex Prouinciæ viſitatione prouenientes, inſuper, & omnes Conuentuum omnium diſpoſitiones, Guardianorum poſtulationes, ipſorumq. renunciationes, de ſuis officijs in ſcriptis, omnes etiam epiſtolæ, & litteræ, quæ ex diuerſis partibus ad dictum Diffinitorium mittuntur. Quæ omnia in Diffinitorij menſa poſita per ordinem, ſeu vt res ipſa, vel neceſſitas poſtulauerit, in præſentia omnium congruenti tempore debent aperiri, ad quorum omnium aptiorem diſpoſitionem, ſtatuet Diffinitorij præſes, vt ex Diffinitorij patribus vnus, omnes & ſingulas litteras ad Diffinitorij miſſas legat, ſimiliter, & Conuentuum diſpoſitiones, reliquaq. omnia alia. Alter verò in papyro ad id præparata, ſcribat in ſumma, quod in dictis litteris continetur, quid etiam cuilibet ſit reſpondendum, quod munus, & officium alteri etiam committetur, vt ordinatè omnia fiant, atque procedant, prout rerum gerendarum congruentiori diſpoſitioni, magis videbitur expedire. Hæc omnia facienda ſunt in Diffinitorijs, quæ de more congregantur, tribus vel quatuor illis diebus, ante celebrationem Capituli. Sed præcipue, quæ pertinent ad determinationes proceſſuum, atque cauſarum, & ad probationem ſententiarum; nam reliqua omnia futuris Diffinitoribus reſeruantur, reſeruariq. ſolent, vt videantur ſequenti ſabbato poſt prandiũ. Quibus peractis expletur munus, & officium præteritorum Diffinitorum.

Qualiter ſit etiã Diffinitoriũ congregãdum, ſabbato poſt Miniſtri Prouincialis electioné, cæteriſq. alijs diebus, vſq. ad tabulæ confectionem.

Quinta Concluſio.

Sabbato ſequenti poſt prandium, competenti hora, ad Diffinitorium vocantur ij, quibus de more, vt ſupra dictum eſt, atque ex conſuetudine, & ex vi noſtrarum conſtitutionum, votum & vocem in eodé habere conuenit, ſimul cum Præſide, ſiue Prouinciæ Viſitatore, nempe Prouincialis Miniſter, & qui Prouinciales fuere olim, & quatuor de nouo electi Diffinitores, Cuſtos etiam Prouinciæ, ſi iam fuerit electus, in eademq. Prouincia ſtatutum eſt, quod in Diffinitorio habeat vocem. Quibus ſic conſtitutis ordinatè, ſi quæ dicta ſunt in præcedenti concluſione, non prius fuere facta, eiſdem exactè expletis, antequam ad vlteriora procedatur, nempe ad conſtructionem, ſiue confectionem tabulæ officiorum, Viſitator Prouinciæ, ſeu qui præfuerit Diffinitorio, breué aliam quandam collationem, ſiue exhortationem ipſis

De collatione in Diffinitorio faciẽda à Præſide ante tabulę confectioné.

facit,

facit,inducendo,& exhortando illos ad hoc, vt in diſtributione officiorum, & conſtitutione Guardianorum,omni poſtpoſito odio, vel amore, ſeu quocumque alio humano affectu, Deum ſolummodo præ oculis habentes, ipſiusq. gloriam,& honorem,& animarum ſalutem, Religionis commodum, facultate ſibi tradita,atque conceſſa,ita debite vtantur,vt in Guardianos, atque Conuentuum Prælatos,eligant atque præficiant,non quidem eos, qui familiaritate, & amicitia, ſibi magis fuerint coniuncti, ſed religioſos, graues, probos, prudentes, bonæ exiſtimationis,& famæ, zelatores ordinis, & quos morum grauitas, ætatis maturitas, literarum peritia,cęteraq. id generis alia, commendatos habeant,vti expedit, ad morum correctionem, regularis vitæ reformationem, religionis augmentum,conſeruationem, atque propagationem,ne ex contrario facto,in religione aliquod ſuboriatur ſcãdalum, dum viderint præfici, & honorari, quos alias corrigere,& punire deberent, è contrario autem,quos pro meritis honore conueniret afficere, deprimere, & conculcare. Quibus peractis, genuflectentes omnes dicunt Hymnum: *Veni Creator ſpiritus*,cum Verſu,& Oratione conſequẽtibus,præmiſſaq.generali confeſſione,ad effectum faciendi electionem,eos plenarie ab omni excommunicatione, & irregularitate alijſque cenſuris Prælatus abſoluit.

Sexta Concluſio.

Supradictis omnibus peractis,ſtatuitur coram Præſide,quædam cartha, ſiue papirus, in qua ſint per ordinem, omnes Conuentus Prouinciæ deſcripti, præmiſſoq. Conuentu, cuius facienda eſt electio, interrogatur, & conſulitur, qui inter prædictos Patres, atque Diffinitores fuerit antiquior,quinam Fratres ex Prouincia, eidem Conuentui præficiendi, apti eſſe videantur, qui iuſſis obtemperans, duos ad minus proponit,dicendo, ad hoc munus N. N. aptus,& idoneus mihi eſſe videtur. Iterum conſulitur Diffinitor, ſeu Pater antiquior à ſiniſtris aſſiſtens, qui alios duos,vel eoſdem proponit, & ſic de alijs per ordinem. Qua facta conſultatione,iterum interrogantur, cui eorum reſolutiue, atque diffinitiue,præbent ſuum ſuffragium, ſiue votũ, quod illi facientes, qui inter nominatos plura habuerit ſuffragia, ſeu vota, canonice erit electus in Guardianum propoſiti Conuentus: & eodem modo, & ordine,procedendum eſt in alijs omnibus electionibus, & conſtitutionibus aliorum officiorum, vſque ad conſumationem tabulæ;qua facta publicatur eo modo, quo diximus ſupra agendo,de Capitulo Prouinciali, & congregatione intermedia. Hactenus de iſto Articulo.

Qualiter Diffinitorij tabula ſit ſtruẽda, atque cõficiẽda.

ARTICVLVS VIII.

Qualiter ſe gerere debeant, ſupradicti Patres Diffinitores, in officiorum prouiſione, & Guardianorum electione?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentem Concluſionem.

Prima Concluſio.

PAtres Diffinitores,in prouidendis officijs, & Guardianorum electione, eligere tenentur meliores, & propoſito fini magis congruentiores,quod ſi non fecerint, omni proculdubio peccabunt mortaliter. De hac concluſione

Diffinitores tenẽtur in Guardianos eligere meliores,& propoſito fini cõgruentiores.

Digitized by Google

ſione plura ſumus dicturi in particulari infra, in quæſtione longiſſima, quam ſumus facturi, de electionibus, & rebus ſpectantibus ad ipſas. Quapropter pro nunc ab ipſius probatione ſuperſedeo, ſtatuendo ſupradictam ſententiam, vt rem notam, omnibusq. peruiam, abſque vlla fere contradictione. Solummodo dico, quod in diſtribuendis premijs, & honoribus, æqualitas ſeruari debet, quæ vt amicitiæ auctrix & conſeruatrix eſt, ſecundum Platonem, ita & inæqualitas, eſt omnium diſcordiarum, & ſeditionum cauſa. Neque æqualitas eſt, vt æqualia omnibus, doctis atq; indoctis, ſenioribus, & iunioribus, ſapientibus, & inſipientibus reddantur, ſed vnicuiq. pro ſua dignitate & merito. Quod ad iuſtitiam diſtributiuam pertinet, ſecundum Ariſt. 5. Ethic. cap. 2. & 3. qua honores, & premia, & pœnæ diſtribuuntur ſecundum proportionem meritorũ vniuſcuiuſque, alioquin æqualitas erit inæqualitas, dum inæqualibus dantur æqualia, ſed de hoc infra dicentur plura. Solum ſeſe offert in præſentiarum difficultas, an quando fit conſultatio inter ipſos Diffinitores, de aliquo, ſeu aliquibus, circa prouiſionem cuiuſpiam officij, poſſint Diffinitores ſupradicti, in eodem Diffinitorio detegere crimina, atq; impedimenta, quæ forſan ſibi obſtant, ne poſſint eligi, & præfici in Prælatos, ſi eiuſmodi crimina, & impedimenta ſunt occulta? Et quamuis res ſit inter DD. nimis hincinde controuerſa, propoſitæ tamen difficultati, breuiter ſub diſtinctione reſpondeo, per ſequentem Concluſionem.

Secunda Concluſio.

Crimina occulta, & quæ ſolũmodo nocẽt peccãti, nõ vero reipublicę, nullatenus sũt in Diffinitorio propalanda.

SI eiuſmodi crimina, & impedimenta ſunt occulta, & quæ ſolummodo nocent peccanti, neque exinde vllum imminet periculum religioni, non ſunt (etiam in Diffinitorio) publicanda, ſed ſecreto iuxta Euangelium, iuris, atque eiuſdem Euangelij, ſeruato ordine corripienda. Si autem fuerint talia, quod ex eis Religioni, & communi bono, aliquod damnum euenire poſſit, & maxime ſi præuia facta correctione fraterna, nullatenus fuerint emendata, ſtatim ſunt denunciãda coram Prælato, & Patribus in Diffinitorio. Hæc concluſio, quoad vtramque ipſius partem, videtur ſatis eſſe aperta, & manifeſta, nam quod in prima parte dicitur, exigit atque expoſcit, ordo correctionis fraternæ, poſitus à Chriſto Domino in Euangelio, Matthæi. 18. de quo late agit D. Thom. 2. 2. q. 33. per plures Articulos, & nos latiſſime egimus in noſtro libro Ordinis iudiciarij, quæſt. 11. per plures Articulos. Quantum vero attinet ad ſecundam partem, eſt etiam ratio manifeſta, nam vt etiam ibidem diximus, quotieſcumque reipublicæ imminet periculum, ſecreta admonitio, & correctio omnino eſt prætermittenda, & maxime quando proceditur ad effectum electionis, nam vt non eligatur indignus, multa licite fieri poſſunt, quæ alias eſſent prorſus illicita. Videatur D. Thom. vbi ſupra & Soto de ſecreto, membro 2. quæſt. 6. conclu. 3. in primo caſu, & Syluеſter *verbo inquiſitio* 1. q. 8. nu. 14. & Nauar. in ſuo Manu. cap. 18. nu. 30. & 56. & cap. 24. num. 14. & D. Antoninus 2. parte tit. 9. cap. 6. §. 4. verſu, item quæritur, vbi ad hoc propoſitum dicuntur, plura eaq. notatu digniſſima. Sed maior difficultas eſt, An ſupradicti Patres Diffinitores, propter delicta, & crimina, quæ alias nouerunt in confeſſione, & quæ nullo alio modo ſciuerunt, aut ſciri poſſunt, alicui, ſeu aliquibus denegare poſſint ſuum votum, atque ſuffragium, in aliqua electione? non quæro, neque in controuerſiam adducitur, an reuelare, & propalare poſſint crimina, quæ alias nouerunt in confeſſione? Nam de hoc nulli eſt dubium, quod non poſſunt id facere, omnibusq. eſt peruium, quod ob nullam cauſam, etiam propter periculum vitæ, nec propter totam republicam ſeruandam, licitum eſt delictum in

confeſ-

conſeſſione cognitū reuelare, ſed quod ſolūmodo quæritur eſt, an propter crimen, quod quiſpiam Diffinitorum, forſan ſecreto, nouit in conſeſſione, nihil dicendo, aut quidquam reuelando, poſſit alicui denegare ſuum votum & ſuffragium, in aliqua electione? Res eſt nimis controuerſa, & de qua multi negatiuam afferunt reſponſionem, dicendo, quod neque id facere vllo modo licet. Qua de re videatur Pater Fr. Emmanuel Rodriguez in ſuis quęſtion. regu. 2. Tomo. q. 53. art. 4. Sed nihilominus contraria ſententia, videtur verior & eſt probabilior, de qua ſequentem ſtatuo concluſionem.

Tertia Concluſio.

Quamuis licitum nullo modo ſit reuelare, aut propalare ſecretum cognitum in conſeſſione, ob vllum finem, nec ob vllam cauſam, vt dictum eſt, non tā eſt illicitum cuipiam, denegare ſuffragium ſiue votum, ſumpta occaſione ex eo, quod alias quiſpiam ſciuit in conſeſſione: Volo dicere, quod ſi quiſpiam in alicuius conſeſſione reſciuit, ipſum non eſſe timoratæ conſcientiæ, quinuero omni ex parte vitioſum, & ad carnis vitia procliuem, eiſdemq. quammaxime deditum, in Diffinitorio conſtitutus, bene poteſt propterea, ea de re nihil alijs dicendo, in electione aliqua, votum atque ſuffragium ſuum illi prudenter denegare, ad euitandum damnum & detrimentum, quod ex tali electione poſſet prouenire. Hæc ſententia eſt expreſſa Doctiſſimi Nauar. *in cap. ſacer. de pen. d. 6. num. 147. cum ſequentibus*, vbi eam conſtantiſſimè defendit, quidquid alij dicant; quin vero dicit, quod contrarium faciens & huiuſmodi indignum eligens, incurrit ſuſpenſionis pœnam quæ poſita eſt in *cap. cum, in cunctis, § fin. de electione*, etiamſi huiuſmodi indignitatem & inidoneitatem in conſeſſione ſecretiſſime nouerit. Nec dictis inquit, obſtat, quod iuxta Euangelium Ioannis 11. duodecim horæ ſunt diei, vt dixit Chriſtus Dominus, ad propoſitum de Iudęis, & ꝙ qui olim erat malus, hodie forſitan erit bonus, nam reſpondetur, quod non in ea opinione, & ſententia eſt Nauarr, vt dicat vel credat, quod propter vnicum, aut alterum actum ſiue peccatum, in ſecreto ſiue in conſeſſione cognitum, cuipiam debeat denegari ſuffragium in electione, cum vt ſupponitur, iam poſſit eſſe emendatus, ſed tunc ſolummodo, quando certo de aliquo cognoſcitur inueterata ipſius peccandi conſuetudo, & firmitas in malum, & depravata inclinatio ad carnis vitia ſeu (quod abſit Sodomiæ) in tali caſu, inquit, quod hæc & his ſimilia, bene poſſunt retrahere electorem à facienda electione de aliqua perſona tali, etiamſi illud cognitum fuiſſet in conſeſſione, non aliquid dicendo, ſed tacendo, & denegando illi ſuffragium.

Non eſt illicitum, alicui derogare votum, propter id qđ alias fuit cognitum in confeſſione, modo de hoc nihil dicatur.

Nota hoc valde.

Quarta Concluſio.

Si quiſpiam in aliquo Diffinitorio, olim repulſus fuerit ab aliqua electione, propter aliquod habituale crimen, ſeu propter aliquam infirmitatem ſeu ægritudinem qua laborabat, & obſtabat ſibi ad effectum electionis, non poteſt aut debet, in altero Diffinitorio eligi, niſi conſtet de ipſius emenda, aut infirmitatis probetur conualeſcentia. Hæc concluſio habetur expreſſa *in Gloſſa in cap. cum inter, el 3. de electione verbo recuſatus*, vbi expreſſe tenet, quod defectus ſiue crimen, in modum exceptionis impoſitum, & probatum contra aliquem in vno iudicio, præiudicat ei etiam in alio, niſi legitimis teſtimonijs habeatur contrarium, quod & probat argumento deducto *ex c. ſuper eo, eodem tit. & c. prohibentur.* 2. q. 1. & ex multis alijs iuribus, quæ breuitatis cauſa omitto. Et eſt gloſſa nimis notabilis, pro materia de teſtibus, & alijs. Ex qua concluſione infero, quod qui olim ab aliqua electione fuit

Qui in aliquo diffinitorio pp aliquod peccatū ſiue crimen fuit repulſus ab electione non debet in alio admitti niſi de emenda cōſtet. Nota quod delictum, in vno iudicio impoſitum contra aliquem, ſemper obſtat, in

repul-

alio iudicio, niſi legitimis teſtibus probatur contrarium. Nota hoc valde.

repulſus propter aliquod habituale crimen, vtpote quia vinolentus, vel quia laborabat aliqua infirmitate, obquam non poterat vitam communem ſequi, vt tenetur de iure noſtrarum conſtitutionum, non poteſt, ſeu debet in prælatum præfici, niſi euidentibus teſtimonijs probetur contrarium. Multa alia forent dicenda pro hac materia, quæ congruentiori loco reſeruantur tradenda in quæſt. quæ facienda eſt de electione in cõi. Nunc ſupradictos Patres Diffinitores vehementer admoneo, Primo, vt videant quos eligunt, ne forte indignos ad Ordinis officia aſſumentes, eorum peccatis inuoluantur, in magnam Dei Optimi Maximi offenſionem, Religionis detrimentum, & graue multorum ſcandalum. Secundo, vt non ſint faciles, ſeu nimis procliues ad dicenda, reuelanda, ſiue propalanda fratrum, & proximorum ſuorum ſecreta crimina, nec vllo modo id faciant, niſi q̄ñ certo ſciuerint, ea vergere in damnum, atque præiudicium reipublicæ Religionis, ad quod faciendum quammaxima prudentia opus eſt. Omniaq. mature ac ſapienter prius ſunt conſideranda, & cum ratione conſulenda, vt charitate duce, quæ cuncta ordinat, ac dirigit, ſimul conſulatur quammaxime fieri poterit, & vtilitati publicæ, & famæ atq; opinioni proximi. Et hæc de iſto Articulo, & tota quæſtione dicta ſufficiant.

QVÆSTIO XVIII.

De Cuſtodibus antiquis noſtræ ſacræ Religionis, & his, qui modo eliguntur, mittendi ad Generale Capitulum, in duos Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quinàm dicantur Cuſtodes, ex noſtra Regula, atque in noſtro ſacro Minorum Ordine?

Primo nota. Cuſtodis nomẽ frequens eſt in Regala B P.N. Franc.

PRo huius Articuli intelligentia aliqua ſunt præmittenda, & primo præmitto, quod Cuſtodum ſit mentio à B. Patre noſtro Franciſco, in ſua Regula in multis locis, ſed maxime in cap. 4. & 8. vt tamen melius deprehendere poſſimus, officij huius inſtitutionem, auctoritatem, & poteſtatem, & quid cuſtodis comprehendatur nomine, oportet aduertere, quod hoc nomen, cuſtos & cuſtodia, in noſtra Regula, ſumitur dupliciter, primo generaliter & communiter, ſecundo ſpecialiter, & proprie. Generaliter ſumptum cuſtodis nomen, competit etiam Generali Miniſtro, vt conſtat ex cap. 8. eiuſdem Regulæ, vbi tractando, quando Generalis Miniſter ſit priuãdus, & deponendus, dicitur, quod in eo caſu, fratres illi quibus electio data eſt, in nomine, Domini alium ſibi eligere poſſint in cuſtodem, quo loco cuſtodis nomine, ntellig itur ſupradictus Gener. Miniſter. Quandoque etiam ſumitur pro Prouinciali Miniſtro, vt cõſtat ex eodem capitulo: ibi: & ſi aliquo tẽpore appareret vniuerſitati Miniſtrorum Prouincialium, & cuſtodum, &c. poſſint eodem anno in ſuis cuſtodijs ſemel Fratres ſuos ad cap. conuocare, vbi per cuſtodiam intelligitur Prouincia, & cuſtodis nomine Prouincialis Miniſter. Rurſus ſumitur etiam nomẽ cuſtos, pro Guardianis, vt conſtat ex cap. 4. eiuſdem Regulæ, vbi habetur, quod Miniſtri, & cuſtodes, circa infirmos ſollicitam cura gerant, &c. quo loco Miniſtrorum, & cuſtodũ nomine intelligun-

Nomen cuſtodes dupliciter ſumitur.

liguntur Guardiani,ſumpto cuſtodis nomine,vt dictum eſt,communiter, & generaliter. Sed alio modo, ſumitur ſpecialiter,& proprie,& ſupponit pro quodam ordinario Prælato noſtri Ordinis,diſtincto à Generali,& à Prouinciali,atque etiam à Guardianis,vt conſtat ex cap.8.eiuſdem Regulæ,vbi dicitur,quod Miniſtri Prouinciales,& Cuſtodes ſunt quibus competit eligere, & deponere Miniſtrum Generalē,quo loco per cuſtodes, intelliguntur Prælati quidam,qui præſidebant olim, certis quibuſdam Guardianis, & ſubdebantur etiam ipſis Prouincialibus Miniſtris. Qui quidem cuſtodes,ex Regula,duo habebant munera, & officia, primum horum pertinebat ad poteſtatem iuriſdictionis,nam erant vere Prælati,& habebant vere, & propriē animarum curam, quibus proinde omnes Guardiani, & ſubditi exiſtentes in eorum cuſtodijs,tenebantur firmiter obedire,iuxta præceptum Seraphici Patris Noſtri Franciſci,in ſua Regula cap.10. in illis verbis:Præcipio firmiter Fratribus vniuerſis,vt obediant ſuis Miniſtris, &c. Quo loco Miniſtrorum nomine,intelliguntur omnes in vniuerſum Prælati noſtri Ordinis, ſiue Generales, ſiue Prouinciales, ſiue locales, quales ſunt Guardiani, atq; etiam cuſtodes ſupradicti, vt dicunt omnes communiter expoſitores noſtrę Regulæ. Secundum officium ſupradictorum cuſtodum, pertinebat olimē, pertinetque hodie, ad poteſtatem actiuam eligendi, & deponendi Generalem Miniſtrum,per verba ſupradicta,quæ habentur in d.cap.8.eiuſdem Regulæ, vt dictum eſt.

Quinam olimē ſecundum noſtram Regulā dicebantur cuſtodes, & quod eorū erat munus & officiū.

Secundo, pro pleniori dicendorum intelligentia præmitto, quod vt conſtat ex ſupradictis,cuſtodia in noſtro ſacro Ordine dicebatur olim,quidam diſtrictus vbi erant plures Guardianatus, & plures Guardiani, qui omnes vni ſubijciebantur cuſtodi,ſecundum Regulam, qui & eorum omnium erat ordinarius Prælatus, quamuis alias, ipſe & omnes ſui Conuentus, Prouinciali ſubijcerentur Miniſtro. Ita quod in vna Prouincia erant plures cuſtodiæ, ex quibus tanquam ex partibus Prouincia ipſa conſtabat, & componebatur. Quod voluit forſan,Seraphicus Pater noſter Franciſcus,vt commodius Fratres gubernarentur,atq. vt dicitur,magis ad manum haberent ſuos Prælatos,& Miniſtros,ad meliorem, & congruentiorem rerum agendarum diſpoſitionem.Qui quidem omnes cuſtodes,vniuſcuiuſque Prouinciæ,quotquot erant, tenebantur ire ad comitia, & Capitula Generalia, cum ſuo Prouinciali Miniſtro, & ſinguli in electione ſeu depoſitione Miniſtri Generalis,ſua ferebāt ſuffragia,quod & durauit vſque ad tēpora Nicolai IIII. qui præfuit Eccleſiæ anno Domini 1288.vbi ad euitandos magnos ſumptus, & alia multa incommoda,atq; inconuenientia,auctoritate eiuſdem cautum fuit,vt omnes Cuſtodes vnius Prouinciæ, vnum ex ſeipſis cuſtodem conſtituerent,cui vices ſuas committerent, qui omnium cuſtodū illius Prouinciæ nomine,iret ad Generale Capitulum,vocemque haberet in Generalis Miniſtri electione, ita quod ſi quando contingeret omnes cuſtodes ſimul adeſſe & præſentes reperiri in Generali Capitulo, vnus tantum ex eis votum, & ſuffragium haberet, vt conſtat ex monumentis noſtri Ordinis, & refertur in compendio priuilegiorum,verbo Cuſtodes, à quo tempore cuſtos cuſtodum appellatus fuit, is qui pro ſe, & alijs cuſtodibus vnius Prouinciæ,vocem habebat in Capitulo Generali.

Secundo nota. Quęnam olimē in noſtro ſacro Minorum Ordine dicebatur cuſtodia.

A quo tempore ceperint antiqui cuſtodes, vocari cuſtodes cuſtodum.

Tertio,& vltimo eſt notandum, quod cum per multum temporis, ſigillū Ordinis, & officium Generalis Miniſtri,& Prouincialium,atque Cuſtodum, quod Seraphicus noſter Franciſcus inſtituerat in ſua Regulą, perſeuerauerit apud Fratres noſtros Conuentuales, qui etiam de Communitate dicebantur, Fratres Minores reformati, in Concilio Conſtantienſi celebrato,

Tertio notā.

per

per Eugenium IIII. anno Domini 1431. obtinuerunt, vt ex ſe ipſis, etiam ſuos haberent Vicarios Generales, & Prouinciales, qui ſua comitia celebrarent. Qui & à dicto Conſilio vocati ſunt Fratres Minores Regularis Obſeruantiæ, quod & ipſi ab eo tempore fecerunt, & ſtatutis temporibus ſupradicti Vicarij Prouinciales, celebrabant etiam ſua comitia Prouincialia, ad quæ ex quolibet Conuentu, conueniebat ipſius Guardianus, & vnus diſcretus à Fratribus electus, qui poſtea in d. cap. conſtituti, e ſupradictis Guardianis, & Vocalibus, ſiue diſcretis, eligebant vnum, qui Diſcretus diſcretorum dicebatur, pro eo, quod nomine omnium diſcretorum Proninciæ, deferebat votum, & vocem ad Capitulum Generale, proxime celebrandum pro electione Vicarij Generalis ſupradicti, eligendi pro Fratribus reformatis, ſeu Regularis obſeruantiæ, & interdum Miniſtri Generalis eligendi pro toto Ordine. Hoc durauit vſque ad annum 1517. vbi Leo X. decreuit & ſtatuit, vt ſigillum totius Ordinis, vniuerſaliſque gubernatio Religionis, Seraphici Patri noſtri Franciſci, omnino eſſet apud Fratres Obſeruantes, ac voluit, quod Vicarij Generales, & Prouinciales Obſeruantium, eſſent vere, & proprie Miniſtri, & Prælati totius noſtræ Religionis, dicerenturque ipſi, Miniſtri Generales, & Prouinciales, Conuentuales autem dicerentur Magiſtri, quo etiam tempore ſtatutum fuit, vt Diſcreti diſcretorum mittendi, ad Capitulũ Generale, qui ante eligebantur ab Obſeruantibus, & Reformatis, ab eo die eſſent, & dicerentur veri cuſtodes, ſecundum noſtram Regulam, eo fine, & animo, vt ſicut ſigillum totius Ordinis tranſierat ad Obſeruãtes, ita & reliqua omnia officia, Miniſteriatus Generalis, & Prouincialatus, & Cuſtodiatus, quæ continentur in dicta Regula, omnino eſſent ac remanerẽt inter Fratres Minores obſeruantes, atque Regularis Obſeruantiæ, vt latius conſtat ex Bulla vnionis, quæ habetur in ſupplemento Ordinis. Ex dictis ſuperq. ſatis colligitur, quidnam ſit reſpondendum propoſito Articulo, quando quæritur, qui dicantur cuſtodes in noſtro ſacro Minorum Ordine? ſed vt ſimul habeantur, omnia quæ ad hoc munus, & officium ſpectant, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Quo tpe noſtri Ordinis Fratres ceperint nomina ri, fratres Regularis obſeruantiæ.

Quo tempore cuſtodes, ceperint vocari diſcreti diſcretorum, mittẽdi ad Generale Capitulum.

Quo tpe ſigillũ & gubernatio totius Ordinis, a Conuentualibus translata eſt ad obſeruãtes.

Supple. fol. 29. conc. 94.

Prima Concluſio.

Quinam dicebãtur cuſtodes olim in noſtro ſacro Minorum Ordine.

CVſtodes in noſtro ſacro Minorum Ordine, dicebantur olim, qui præſidebant cuſtodijs, & ſub ſe, & ſua iuriſdictione habebant aliquos Guardianatus, in certo aliquo diſtrictu, & Miniſtris Prouincialibus ſubijciebantur, habebantq. vocem & votum, ex Regula in electione, & depoſitione Generalis Miniſtri. Hæc Concluſio ſatis conſtat ex ſupradictis. Solum aduertere oportet, quod vſus prædictarum Cuſtodiarum, iam fere in toto Sacro noſtro Ordine, diſueuit poſt reformationem. Nam cum olim nulla eſſet Prouincia, quæ vnam vel plures non haberet Cuſtodias, pauciſſimæ & rariſſimæ iam ſunt, in quibus aliqua Cuſtodia reperiatur, neque credo, quod hodie ſit in conſuetudine poſitum, etiamſi aliqua reperiatur Cuſtodia, quod ipſius Cuſtos poſt Bullam vnionis, deferat votum ad Capitulum Generale, ad electionem Generalis Miniſtri, ſed ad hoc eligitur alius, iuxta formam ibidem traditam, qui dicitur, Diſcretus Diſcretorum, ſeu Cuſtos Cuſtodum, electus ad id ab omnibus Vocalibus, in Prouinciali Capitulo, eo modo, quo ſtatim dicetur in ſequenti Articulo. Sed in caſu, quo reperiantur nunc aliquæ Cuſtodiæ, in noſtro Sacro Ordine, non erit ab re, quærere, atq; inueſtigare, an prædicti Cuſtodes, ſint proprie, & vere Prælati? Cui difficultati, reſpondeo ſub diſtinctione, per ſequentem Concluſionem.

Se-

Secunda Concluſio.

SI reperiantur aliquæ Prouinciæ , in quibus nunc ſint actu Cuſtodiæ , ſecundum antiquum morem, illarum Cuſtodes,vere & proprie ſunt Prælati,in alijs vero vbi actu non ſunt Cuſtodiæ, ſed eliguntur Cuſtodes,nomine,tantũ vt mittantur ad Capitulum Generale,huiuſmodi non ſunt vere , & proprie Prælati in actu exercito, quamuis aliqualiter dici poſſint tales in actu ſignato. Hæc concluſio,quoad primam partem,ſatis de ſe patet,ex ſupradictis , cum habeant ipſi ordinariam iuriſdictionem,atque animarum curam, & plures Fratres,& Guardianatus,qui ſibi ſubdũtur,& quibus præſunt actu.Quoad ſecundam vero partẽ,probatur, quod dicti Cuſtodes, qui modo eliguntur mittendi ad Capitulũ Generale , quantum ad actum exercitum,non ſint veri Prælati, quod exinde patet, quia nullam habent animarum curam , neque actualem iuriſdictionem , cum vt ſupponitur,nulla ibidem ſit actualis Cuſtodia, cui præſint actu.Poſſunt tñ dici aliqualiter Prælati in actu ſignato , quia habent iuriſdictionem quaſi habitualem . Quod ſi quæras , quid ſit habere iuriſdictionem quaſi habitualem, & Prælaturam in actu ſignato? reſpondeo,nihil eſſe aliud,quam habere in ſe diſpoſitionem & ſufficientem titulum,ſine vlteriori prouiſione, atque inſtitutione , ad gubernandas oues in caſu , quo in dicta Prouincia aliqua erigeretur cuſtodia. Et poteſt adduci exemplum,de Epiſcopis Titularibus, qui habent ſuos Epiſcopatus in terris Infidelium , vt eſt Salaminæ Epiſcopatus , & reliqui eis ſimiles , certum eſt , quod quamuis nunc non habeant iuriſdictionem actualem , habent tamen illam habitualem , ad hunc ſenſum, quod ſi contingat,quod infideles ſuorum Epiſcopatuum,conuertantur ad fidem,ipſo facto habebunt iuriſdictionem actualem in ipſis.Idem dicere poſſumus , de ſummo Pontifices , qui quamuis actu non habeant iuriſdictionem,in infideles in illis partibus exiſtentes, habet tñ illam habitu,ad hunc ſenſum,quod ſi conuertantur,ſtatim poterit exercere in eos plenitudinem ſuæ poteſtatis, cum ſit vniuerſalis Paſtor , & Prælatus totius Eccleſiæ . Eodem modo poſſumus philoſophari de ſupradictis Cuſtodibus , qui eliguntur modo in noſtra obſeruantia , vt deferant votum,ad Cap.Generale, qui & hac ratione loquendo licet actualem iuriſdictionem modo non habeant , habent tamen illã habitualem:nam ſi Cuſtodia aliqua erigeretur in Prouinciã,eo ipſo haberent actualem iuriſdictionem in ipſa.Ex quibus conſtat veritas noſtræ concluſionis,& qualiter ſupradicti Cuſtodes ſint, & eſſe poſſint , Prælati in actu ſignato, non vero in actu exercito , quia habent iuriſdictionem non actualem,ſed habitualẽ. Quod amplius cõſtat ex determinatione Leonis X. in ſuprad.Bulla Vnionis,vbi decreuit,quod Diſcreti diſcretorum,qui eligun tur in obſeruantia,ſint veri Cuſtodes ſecundũ noſtram Reg. Vnde cum munus,& officium eorum, ſecundum eandem Reg.non ſit ſolum habere votũ, & vocem in electione ſiue depoſitione Generalis Miniſtri,verum etiam, & habere ordinariam iuriſdictionem,& poteſtatem in ſibi ſubditos, vbi eſt aliqua actualis Cuſtodia,manifeſtum eſt,quod eo ipſo,quo eliguntur ſupradicti Cuſtodes, datur ſibi vtraque poteſtas,ſiue facultas, non ſolum habendi votum,& vocem in Generali Cap.verum etiã regendi,atque gubernandi Cuſtodiam,ſi aliqua tñ eligatur in Prouinciam , quæ quidem iuriſdictio, cum non ſit actualis,vbi nulla eſt actualis Cuſtodia , dicenda eſt habitualis, & non in actu exercito, ſed in actu ſignato . Sed ſi quæratur in caſu , quo aliqua ſit actualis Cuſtodia , quanta ſit iuriſdictio prædicti Cuſtodis in ipſa? Reſpondetur,per ſequentem concluſionem .

In illis Prouinciis , in quibus actu ſunt forſan cuſtodiæ, hodie,earum Cuſtodes ſunt veri Prælati de facto,non vero alij Cuſtodes, qui ſic modo nominantur, & eliguntur,vt ad Cap. Generale mittantur.

Tertia Concluſio.

Quænam ſit iuriſdictio Cuſtodũ, vbi actu modo eſt aliqua Cuſtodia.

Poteſtas Cuſtodis, vbi actu eſt aliqua Cuſtodia, eſt omnino eadem, cum
poteſtate Prouincialis Miniſtri in tota Prouincia, in quibus ſupradicti Cuſto
des, non ſunt ſpecialiter prohibiti. Hæc concluſio, eſt certa & manifeſta,
cum vt dictum eſt, ſint ipſi proprij, & vere Prælati. Si vero quæratur quænã
ſint illis ſpecialiter prohibita? Reſpõdeo dico, quod in foro conſcientiæ, ſunt
reſeruati ab illis caſus, qui cõiter dicuntur Prouincialium, qui ſunt num. 14.
de quibus dicemus, ſtatim ſuo proprio loco. In foro vero exteriori prohi-
bentur illis, oẽs caſus enormes, & pro quibus infligẽda eſt pœna carceris, vt
conſtat ex Conſtitutionibus antiquis Barchinon. cap. 6. §. Capitulum Genera-
le verſiculo omnes. Si tñ quæratur, an prædicti Cuſtodes viſitare poſſint Cõ
uentus ſibi commiſſos, vt Prouinciales? Reſpondetur, quod ſic, neque id vllo

Quænã ſint dictis Cuſtodibus conceſſa, quæ veto prohibita.

modo eſt ſibi prohibitum, quin vero ſpecialiter cõceſſum, nam cum ſint ve-
ri Prælati, vt ſupponitur, & habeant oues, & actualem iuriſdictionem, iure
naturali, diuino, & humano, tenentur viſitare ſibi ſubditos, vt expreſſe tenet
D. Tho. 2. 2. q. 82. art. 2. & ibidem Caietanus, & Cordu. ſupra noſtram Regul.
cap. 10. Neque obſtat, quod in eadem Reg. dicatur, quod Miniſtri viſitent, &
moneant Fratres ſuos: quibus verbis datur intelligi, quod actus viſitandi
conuenit dumtaxat Miniſtris, non vero Cuſtodibus. Nam reſpondetur, quod
ibi Miniſtrorum nomine, comprehenduntur etiam Cuſtodes, qui ſunt veri
Prælati, & habent iuriſdictionem, non ſolum localem vt Guardiani, verum
etiam quaſi Epiſcopalem, cum præſint multis Guardianis, & ſint ipſorum
Prælati. Et ſi quæratur, an præfati Cuſtodes, poſſint celebrare cap. Cuſtodia-
le? Reſpondetur, quod ſic, dummodo non ſit Capitulum, in quo ſit eligendus
prædictus Cuſtos, nam in tali caſu ad Miniſtrum Prouincialem pertinebit ta-
le Capitulum celebrare, vt tenet communis praxis, & conſuetudo, & idem
habetur in noſtris Conſt. Gene. Tolet. cap. 8. §. de Capitulo Prouinciali, quod
Prouinciales Miniſtri celebrare non poſſunt Capitulum, in quo eligẽdus eſt
Prouincialis, niſi præſente Miniſtro, aut Commiſſario Generali: Si vero in
dicto Cap. non ſit eligẽdus Cuſtos, ſed celebretur ad agendũ de alijs nego-
cijs, ad Cuſtodiam pertinentibus & ſpectantibus, poterunt præfati Cuſtodes
illud celebrare, vt expreſſe colligitur ex noſtra Reg. cap. 8. in illis verbis,
poſt Capitulũ Pentecoſtes Miniſtri, & Cuſtodes poſſint ſinguli ſi voluerint,
& eis expedire videbitur, eodem anno, in ſuis Cuſtodijs ſemel Fratres ſuos
ad Cap. conuocare, vbi notanda, & ponderanda ſunt, verba illa, poſſint ſin-
guli ſi voluerint, ex quibus conſtare videtur, quod non ſolum Prouincia-
les, verum etiam & Cuſtodes, poſſunt Capitulum celebrare. Et nomen
Cuſtodia in dicto loco, non ſolum ſignificat id quod ſonat, nempe diſtri-
ctum in quo præeſt aliquis Cuſtos, verum etiam & Prouinciam, quæ re-
ſpectu prouincialium etiam dicitur Cuſtodia. Aduerto tamen, quod in di-
cto Capitulo Cuſtodiali, non poterunt inſtitui Confeſſores, nec Prædicato-
res, neque Guardiani niſi modo aliquid habeatur aliter ordinatum, &
niſi ad id habeatur facultas Apoſtolica, nam prædicta omnia pertinent ad
Prouinciales, & ad Diffinitores congregatos in Capitulo Prouinciali.

ARTI-

ARTICVLVS II.

Quonam modo nunc ſit eligendus Cuſtos Cuſtodum, qui alio nomine dicitur Diſcretus diſcretorum, mittendus ad Capit. Generale?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

CVſtos Cuſtodum eligendus eſt, in Capitulo Prouinciali, præcedente ad Capitulum Generale, vel jn congregatione habente vim Capituli. Hæc concluſio habetur expreſſa, in noſtris Conſt. Tolet. cap. 7. de Electionibus, §. de Cuſtodibus, ad Capitulum Generale, idem fuit inſtitutum in Capitulo Generali Romano, habito anno 1571. Electio autem facienda eſt, per ſcrutinium eo modo, quo cæteræ electiones, tempore quo Præſidi Capituli viſum fuerit accommodatum.

Quo tẽpore eligendus ſit Cuſtos Cuſtodum.

Secunda Concluſio.

Si prædictus Cuſtos fuerit impeditus, quominus ire poſſit ad Generale Capitulum, ipſo facto vacat eius officium, & ab ipſo ſit abſolutus, & eligendus eſt alius, à Prouinciali, & Diſcretis Prouinciæ ſimul congregatis, per ſcrutinium. Hæc concluſio habetur in ſupradictis Conſtit. Gen. vbi ſupra. Sed dubitare quiſpiam poſſit, an ſi per mortem, vel per longam abſentiam vacauerit cuſtodiatus, idipſum ſit faciendum, poſſintque Prouinciales Miniſtri, & Diffinitores extra Capitulum, ſeu Congregationem habentem vim Capituli, alium ſibi eligere in Cuſtodem? Cui reſpondetur affirmatiue, nam ſi vt dictum eſt, ex noſtris Conſt. id facere poſſunt, quandocumque fuerit impeditus, multo ergo melius in caſu mortis, ſeu longæ abſentiæ, iuſta de cauſæ factæ. Hæc enim omnia comprehenduntur impedimenti nomine: intentio enim generalis ordinationis ea fuit, prouidere de Cuſtode in caſu cuiuſcumq, vacationis, iuſte, atque legitime factæ, & dicitur ibidem, quod qui ceſſante legitimo impedimento, non acceſſerit ad Generale Capitulum, actibus legitimis priuetur per biennium. Quod ſi vlterius quæratur, quiſnam dicatur legitime impeditus? dico quod nõ ſolum ille, qui actu habet aliquã ægritudinem, verum etiam qui iudicio medicorum, ex longo itinere habebit periculum vitæ, ſeu grauis cuiuſdam infirmitatis, ſimiliter dicitur, impeditus legitime, qui addictus eſt alicui negocio magni ponderis, & momenti, à quo nõ poteſt dimoueri aut diuerti, ſine nocumento notabili, vtpote ſi cuſtos eſſet deſtinatus obſequio alicuius Regis, aut magni cuiuſdam Principis, in quibus caſibus & ſimilibus, procedi debet ad electionẽ alterius Cuſtodis, ſecundum noſtras Generales, Conſtit. etiam extra Capitulum, ſiue Congregationem habẽtem vim Capituli. Sed oportet, vt de impedimento legitimo ſemper habeatur teſtimonium authenticum, mittendum ad Capitulum, vt ad aliam electionem Cuſtodis poſſit procedi, nam ſi nullum ſit legitimum impedimentum, ex eo ſolo, quod quis libere velit renuntiare ſuo Cuſtodiatui, crediderim, quod in tali caſu Prouincialis, & Diſcreti non habent facultatem, & auctoritatem eligendi alium Cuſtodem, cum electus nullo modo ſit impeditus, quod tenet expreſſe Pater Bobadilla, loco iam ſuperius pluries citato. Si vero iterum quæratur, quodnam ſit munus, & officium ſupradicti Cuſtodis? reſpondeo, & ſit tertia cõclusio.

De alio Cuſtode eligendo, quã Prior fuerit impeditus & qualiter id fieri debeat.

Nota hoc valde.

Nota hoc valde.

Tertia Concluſio.

Quodnā ſit munus,& officium Cuſtodis q. ad Cap. Generale mittitur.

Munus,& officium Cuſtodis ſupradicti eſt,habere votum & vocem in Generali Capitulo,vt verus, & legitimus Vocalis, in electione ſeu depoſitione Generalis Miniſtri.Hæc concluſio habetur vbi ſupra , vbi etiam dicitur, quod dicti Cuſtodes debent deferre litteras teſtimoniales, ſuæ electionis, præſentandas in dicto Generali Capitulo : litteras etiam teſtimoniales, ſubſcriptas à Prouinciali,& diſcretis Prouinciæ, & ſigillatas, quibus Prouincia teſtificetur nullam ſe habere viſitam , ſiue ſindicationem contra Miniſtrum Generalem,ſeu eius Commiſſarium,vel contra aliquem alium Religioſum, quod quidem teſtimonium,tenetur Cuſtos publice in Diffinitorio præſentare,quia ſic eſt ordinatum, vt non poſſint Cuſtodes,diſſimulare viſitationem à Prouincijs tranſmiſſam,& ſecus facientes ſunt per triennium actibus legitimis priuati. Idem eſt iudicium ſi fuerit viſita , aut ſindicatio à Prouincijs contra prædictos,ad Capitulum Generale mittenda.

Solum ſupereſt nunc difficultas inueſtiganda, circa durationem prædicti Cuſtodis . Cui breuiter reſpondetur per ſequentem concluſionem.

Quarta Concluſio.

Quantum durет Cuſtodum ſupradictorum Officium.

Circa durationem Cuſtodis,nihil reperitur decretum,ſiue determinatum in ſtatutis Apoſtolicis,ſeu Generalibus noſtris Conſtit.ſed ſolum dicitur, vt eligatur in Cap.proximo Prouinciali,ante Capitulum Generale , ideoq; dicendum exiſtimo, quod ſtando in puncto,& apicibus iuribus,officium Cuſtodis durat vſque ad Capitulum in quo eligitur alius Cuſtos, ſicut & officium Prouincialis Miniſtri,non ſpirat vſque ad electionem ſucceſſoris,nam & ad bonam gubernationem conducit,vt in Prouincia ſit ſemper cuſtos ad omnem euentum. Quæ quidem ſententia practicata fuit in Comitijs Gene. Tolet.vbi interfuit quidam Doctiſſimus Pater,nomine Porteſius , natione Gallus , qui fuerat olim electus in Cuſtodem ſuæ Prouinciæ, vt peteret ad Capitulum Generale Pariſienſe,accidit autem , quod in ſua Prouincia propter bellicos tumultus,non potuit celebrari Prouinciale Capitulum, neque Congregatio habens vim Capituli,vt eligeretur Cuſtos mittendus ad prædicta Comitia Generalia Toletana, quo exiſtente ibi, dubitatum fuit,an officium Cuſtodis in eo duraret, & facta conſultatione decretum fuit , quod ſic,& quod habebat ſuffragium actiuum,& paſſiuum , vt cæteri omnes Vocales,& Cuſtodes in electione Commiſſarij Generalis , atque Diffinitorum, & in omnibus actibus Capitularibus.Hoc tradit prædictus Pater Bobadilla, vbi ſupra.Hactenus de iſto Articulo,& de tota hac quæſtione.

QVÆSTIO XIX.

De Guardianis,& his,quæ ad eorum munus, & officium ſpectant,in octo Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Guardiani in noſtro ſacro Minorum Ordine, ſint vere, & proprie Prælati?

Guardiani nomen nō peritur in Regula B. P. N. Franciſci.

PRo huius Articuli intelligentia præmitto,qđ quāuis Guardiani nomē,nō reperiatur in Reg.B.P.N. Franc. ex teſtamēto tamen ipſius ſatis conſtat domo-

domorum Præfectos,vocatos eſſe Guardianos, per illa verba , quæ ibidem habentur,ab ipſo prolata , *& ego firmiter volo obedire Generali Miniſtro, huius Fraternitatis,& illi Guardiano quem ſibi placuerit mihi dare.* Quod & obſeruatum fuit ab inſtitutione Ordinis,vt conſtat ex noſtris monumentis & Chronicis,atque ex Conſtitutionibus antiquis,& ex aliquibus ſumm.Pont.Priuilegijs, quæ expreſſam mentionem faciunt de ſupradictis Guardianis. Quare non ſunt audiendi , hi qui dicunt , non eſſe eos appellandos tales , ſed Cuſtodes,ſeu Miniſtros Domus,hæc enim omnia,ſicut & alia noua ſunt,ac nouitatibus plena.Sed quidquid de hoc ſit,propoſitæ difficultati, & Articulo, reſpondetur per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

Guardiani in noſtro ſacro Minorum Ordine, & Priores in Ordine Prædicatorum,vere & proprie ſunt Prælati . Hæc concluſio conſtat in primis ex declaratione Clem.IV.& Sixti IV.ſuper hac re facta,quę habetur in monu. Ordi. & refertur in Compendio *verbo abſolutio,quoad Fratres*,in multis locis, quibus huiuſmodi Præfecti locales,à ſum.Pontif. vocantur Prælati.Id quod & expreſſe declaratum fuit,in Cap. Generali Florent. celebrato anno Domini 1493.vbi habentur ſequentia verba . *Declaratur,quod Prælati nomine,intelligitur Generalis,& Prouincialis,Cuſtos,& Guardianus,ita quod quandocumque in Regula,& declarationibus Summ.Pontif.in Statutis,& Ordinationibus, continetur aliquid faciendum vel non faciendum,per Prælatum,ſiue Prælatos, aut de eorum licentia & conceſſione,intelligitur de aliquo prædictorũ , qui ſunt vere Prælati ordinarij , ſi non exprimitur alter eorum per quem tale quid ſit faciendum, vel non faciendum.*Hæc ibi,qua de re videatur Syluester *verbo Prælatus* §.2. & ſumma Angelica *verbo delegatus* §.3.Pater Cord. in annotationibus ad Compendiũ, verbo Guardianus,quibus in locis habentur plura,in confirmationem ſupra poſitæ concluſionis,de qua nulli eſſe poteſt dubium , cum omnes hi dicantur habere dignitatem Eccleſiaſticam , & habeant ordinariam animarum curam, eſſeque poſſint Iudices delegati,& habere omnia , quæ non conueniunt, niſi vere,& proprie Prælatis .

Guardiani in noſtro ſacro Minorum Ordine, vere & proprio ſunt Prælati.

Monu.Ord.2. impre. f.139. & refertur in compen. verbo abſolutio quo ad Fratres.

ARTICVLVS II.

Quonam modo Guardiani ſint eligendi , in noſtro Sacro Ordine Minorum ?

PRo huius Articuli intelligentia pręmitto,quod de iure cõi,electio omniũ Abbatum & Prælatorũ Regularium,pertinet ad eius Conuentum,& Fratres in ipſo conſiſtentes,per maiorem ſuffragiorum numerũ , vt conſtat expreſſe *ex c.fin.16.q.vlt.& c.1.de elect.c.cum dilectus de conſuetud.c.nobis de iure patron.*qua de re videndus eſt Nauar.*in cap.nullam* 18.q.2.commen.3.de Regul. nu. 2. ſed tñ pro meliori gubernatione multoties in Religionibus contrarium auctoritate Apoſt.reperitur conſtitutum,vt ſcilicet Guardianorum, Priorum,ſiue Præfectorum localium prouiſio,non fiat per electionem Conuentus,ad euitãdas multas rixas,contẽtiones,diſcordias,atq;diuiſiones, ſed per Diffinitores,ſiue diſcretos Prouinciæ,in Capitulo Prouinciali,ſeu Congregatione aliqua conſtitutos, in modum cuiuſdam compromiſſi. Vt autem conſtet,qualiter hoc fiat in noſtro ſacro Minorum Ordine,ſequentes ſtatuo Concluſiones .

Electio Prælatorum Ordinariorũ ad quos pertinet de iure communi .

De iure ſpeciali electio Prælatorũ Ordinariorum fit, per compromiſſum in Diffinitorio.

Prima Concluſio.

De poſtulatione Guardianorum, in Conuētibus facienda, ante Capitulū ſiue Congregationem.

OMnes Prouinciarum Viſitatores, cum Prouinciam aliquam viſitant, ſimiliter & Prouinciales Miniſtri, ſi velint Capitulum intermediū celebrare, ſeu intermediam Congregationem, curare debent, vt in ſingulis Conuentibus fiat Guardiani petitio, per ſcrutinium mittenda, ad Capitulum, clauſa & Conuentus ſigillo munita. Hæc concluſio habetur expreſſa in noſtris Gener. Conſt. Tolet. cap. 7. de electio. §. de Guardianis, vbi etiam dicitur, quod Miniſtri Prouinc. & Diffinitores in capitulo cōgregati, & conſtituti, ad quos pertinere dr̄ vera Guardianorum electio, per compromiſſum omnium Prouinciarū, non eligant Guardianos prædictos, quouſque per eos fuerint aperte & viſæ omnium Guardianorū petitiones, & poſtulationes à Conuentibus ad Capitulum tranſmiſſæ; & quod ſi Conuētus petitio fuerit rationabilis, & à maiori parte facta, eundem eligant, quem Fratres petierint, niſi aliud ſecūdum Deum ipſi iudicauerint expedire, nam in eo caſu, ille erit verus Guardianus, qui à maiori parte Diffinitorij fuerit electus. Hæc vbi ſupra.

Secunda Concluſio.

Si Guardiani extra Capituli vacauerint, qualiter faciēda ſit electio ꝑ Diffinitores.

Si Guardianus extra Capitulum quacūque ratione vacauerit, Prouincialis Miniſter, ſi illi expedire videbitur, cum diſcretis Prouinciæ Guardianum poterit eligere. Hæc etiam concluſio, habetur vbi ſupra, id quod & ſtatutum fuiſſe dicitur olim, in noſtro Ordine, & Generalibus noſtris conſti. ad quod citatur Capitulum Generale Burdegalenſe, & Capitulū Generale Meclinenſe, quorū fit mentio in Enchiridione, f. 104. & 105. ſed dicitur qđ nullus Prælatus per ſeipſum, & ſine diſcretis Prouinciæ, ſecundū antiqua Ordinis Statuta, poterit Guardianū aliquē inſtituere, neque in cap. neq; extra Capitulū.

Tertia Concluſio.

Quod Guardianorum electio pōt ēt cōmitti Fratrib. & Conuentui vacanti.

Si prædicta forma eligendi Guardianū, ex aliqua cauſa nō expediat, poterit Prouincialis Miniſter, cōmittere electionem Guardiani, qui extra Capitulum vacauit, Conuentui vacanti, vt Fratres in illo cōmorantes ſibi Guardianum præficiāt. Ex dictis ſequitur, ꝙ electio Guardiani in noſtro ſacro Ordine Minorum, in Capitulo pertinet ad Diffinitores, extra Capitulum vero ad Diffinitores, & ad Conuentum. Hæc concluſio habetur etiam vbi ſupra, vbi dicitur, quod in electione prædicti Guardiani poterunt ſuffragari, & habent votum, & vocem, oēs Sacerdotes, & Fratres Clerici, in ſacris Ordinibus cōſtituti, habentes duos cōpletos profeſſionis annos, & quod habētes has qualitates, niſi propter demerita à ſuffragandi munere nō poſſint repelli. Dicitur præterea, quod Guardiani prædicti, in eodem neque in alio Conuētu, vltra triennium non poſſint continuari, niſi prius per annum expletū vacauerint, & quod Miniſtri Prouinciales in eo Capitulo, in quo eorum ſpirat officium, non poſſint eligi in Guardianos, nec Diffinitores ipſi, dum actu ſua munera exercent, hoc eſt, à Capitulo in quo electi ſunt, vſque ad Capitulū ſequens excluſiue, niſi ex diſpēſatione Miniſtri, aut Commiſſarij Generalium. Et additur, quod Fratres, qui præſident in locis, & Conuentibus, in quibus duodecim Fratres ad minus commode viuere poſſunt, appellentur & ſint Guardiani, ſin minus dicantur Vicarij. Hæc vbi ſupra. In calce huius art. libuit aduertere, quod Clem. IV. *decreuit, & ſtatuit, vt Guardiani, qui ſecundum noſtri Ord. ſtatuta aliter, quam per electionē inſtituuntur, poſt ipſam inſtitutionē, ſeu prouiſionem de ipſis factam, curam animarum Fratrum ſibi ſubditorum habeant, ipſosque ligare, ac ſoluere poſſint iuxta eiuſdem Ordinis inſtituta.* Habetur in monu.

Quinam fratres habeāt votū, & vocem in electione Guardianorum.

Notanda circa Guardianos, & ipſorum durationem, & alia.

Nota pro Guardianorum auctoritate.

Manu. Ordi. primo impreſ. f. 65. & 2. f. 139. con. 309. & refertur in compen. verbo Guardianus. §. 1.

ord.

Ord.& refertur in Compēdio Priuileg. *vero Guardianus* §.1.Similem conceſſionem fecit Sixtus IV.Prioribus Conuentualibus Fratrum Ord.Carmelitarum,vt habetur in ſuo mari magno,& refertur in ſupradicto Copendio vbi ſupra §.1.Circa quos diuerſos modos eligendi Guardianos, ſiue Præfectos locales, dicit Nauar.in ſuprad.commen.3.de Reg.nu.3. quod conuenientiſſimus modus electionis eſt,vt Guardiani Priores,& Abbates Conuentuales non eligantur à ſuis Conuentibus,ſed à Capitulis Prouincialibus,ſeu Generalibus, & ab Aſſiſtentibus ibidem, habita ſecreta informatione,de perſonarum omnium qualitatibus,vt euitentur rixæ,æmulationes,& contētiones, ſubornationes, & alia damna ſpiritualia,quæ ex ipſorum Conuentuum electionibus,vt plurimum ſolent exoriri, quod eſt multum notandum ac memoriæ commendandum.

Monu. ord. 2. impreſ. f. 182. conc. 446. & refertur in cōpen. verbo. vbi ſup. §. 2.

Nota dictū Nauarr. pro elect.

ARTICVLVS III.

De auctoritate & poteſtate, quam habent Guardiani, de iure communi, circumſcriptis Priuilegijs.

HIc Articulus proponitur ad inueſtigandū,quid poſſint ſupradicti Guardiani,ſecundum iuris communis diſpoſitionem,ſecluſis,& circumſcriptis omnibus Priuilegijs?an ſcilicet habeant plenitudinē poteſtatis,circa ſibi ſubditos,eo modo,quo & Prælati Generales,& Prouinciales?& ratio dubitandi eſt,nam cū ipſi verè ſint Eccleſiæ Prælati,vt dictum eſt, conſequenter perinde videtur dicendum,quod omnem poteſtatem habeant,de iure naturali, & diuino, circa oues ſibi commiſſas, quam habent alij Prælati Superiores, in quibus non ſunt a ſpecialiter iure prohibiti. Sed nihilominus in contrarium ſtatuitur concluſio.

Prima Concluſio.

GVardiani,ac Priores,& cæteri Prælati Conuentuales,quamuis ſint vere Prælati, non habēt tantam plenitudinem poteſtatis circa ſibi ſubditos, quantam alij Prælati Generales, & Prouinciales. Hæc concluſio, probatur uam cum prædicti Prælati locales ſubdantur Prælatis Generalibus, & Prouincialibus,ab ipſo iure eorum iuriſdictio limitatur, & coarctatur, vt non habeant iuriſdictionem Epiſcopalem,nec illam plenariam iuriſdictionem quàm habent Epiſcopi,neque exercere poſſint actum vllum pertinentem ad ſupradictam poteſtatem.Hæc concluſio probatur à ſimili,nam ſicuti Archipresbyteri,& plebani, quibus per omnem modum aſſimilantur Guardiani, & Priores,& cæteri præfecti locales, ex eo,quod ſunt Epiſcopis inferiores, quamuis vere ſint Prælati,non poſſunt maiora negotia per ſe abſoluere,quæ poſſunt Epiſcopi,quin vero eorum iuriſdictio coarctata,& limitata eſt à iure,vt conſtat *ex cap fin. de off. Archipresb.* & ea lege præſunt plebibus,vt cūcta referant ad Epiſcopos,neque aliquid contra ipſorum decretum præſumant ordinare;ſuper quibus verbis dicit *Gloſſa in eodem cap. verbo referat,* quod minora negocia,ipſe Archipresbyter determinet, quia habet iuriſdictionem ordinariam,maiora vero ad Epiſcopum referat,ita etiam,& prædicti Guardiani,& Priores,& cæteri Præfecti Locales,cum ſint Prælatis Generalibus, & Prouincialibus inferiores, iuriſdictionem ſuam,præciſam,determinatam, & coarctatam habent à iure,vt per ſeipſos non poſſint, niſi tantum minora determinare,maiora vero ad Prælatos Superiores referant, qui habent iuriſdictionem Epiſcopalem,vel quaſi Epiſcopalem. Nec dictis obſtat decre-

Guardiani, & Præfecti locales,de iure cōi non habent tātā auctoritatē quantā Gn̄ralis & Prouincialis quamuis vere ſint Prælati.

Digitized by Google

tum Pelagij Papæ, *in cap. nullam 18. q. 2.* dicentis, quod tota poteſtas Conuentus ad Abbatem pertinet, nam dicendum eſt, quod illud decretum intelligi debet, de Abbatibus non recognoſcentibus Superiorem, præter Papam, ſeu de Abbatibus iuriſdictionem habentibus Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem, quales olim erant multi in Ordine Sancti Benedicti, quin vero & ſunt hodie, qui præſentantur à Regibus, & præficiuntur, à ſummo Pont. cui ſubſunt immediate, & hi dicuntur Prælati maiores, quæ ratio non currit in Guardianis, & Prioribus, & cæteris Præfectis localibus. Si vero quæratur, quæ ſunt illa minora, quæ Guardiani poſſunt ex iure, quæ vero illa maiora, quæ non poſſunt, ſed tenentur ea ad Superiores remittere? reſpondeo, & ſit ſecunda concluſio.

Secunda Concluſio.

Quænam poſſunt Prælati Ordinarij, de iure communi.

Guardiani poſſunt ex iure, omnia quæ pertinent ad obſeruantiam Regularis diſciplinæ, & quæ ſpectant ad ordinariam ſuorum Conuentuum gubernationem, pro quibus poſſunt ſibi ſubditos obedientia, & cenſuris cogere, non vero poſſunt ea quæ pertinent ad iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem, qualia ſunt licentiare ad ſacros Ordines, inſtituere Prædicatores, & Confeſſores, diſpenſare in aliquibus caſibus, qui ſolum ſunt Epiſcopis reſeruati, ſeu Prælatis Superioribus, abſoluere à caſibus eiſdē reſeruatis, approbare, ſeu reprobare contractus, & alienationes rerum temporalium, grauiora ſupplicia infligere, & id genus alia, quæ ſolum pertinēt ad Prælatos Superiores, & hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS IV.

De auctoritate, & poteſtate Guardianorum ex priuilegijs.

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur breuiter per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

De auctoritate & poteſtate, q̃ habent Guardiani, ex priuilegiis.

GVardiani, & Priores, & alij Præfecti locales, priuilegium habentes communicationis, ex eiſdem priuilegijs Apoſtolicis, tantam auctoritatem, & poteſtatem habent, circa ſibi ſubditos Conuentuales, quantam Miniſtri Generales, in totum Ordinem, & Miniſtri Prouinciales in totam Prouinciam, in quibus ſpecialiter non ſunt prohibiti. Hæc Concluſio conſtat primo, ex innumeris priuilegijs conceſſis Prælatis Religionum, quæ habentur in Monum. Ordin. & referuntur in Compendio, *verbo Prælati*, & *verbo Guardiani*, & in multis alijs titulis, quibus conceditur auctoritas, ad abſoluendum, & ad diſpenſandum, & ad correctiones, & ad alia ſimilia, in quibus apponitur ad marginem hoc nomen, Prælati, ſub quo nomine comprehenduntur, non ſolum Prælati Generales, & Prouinciales, verum etiam Præfecti locales, quales ſunt Priores, & Guardiani, vt declarauit Clemens Quartus, & Sixtus Quartus, vt dictum eſt ſupra, in præcedenti Articulo. Conſtat etiam eadem Concluſio, ex Decreto Iulij Secundi, cuius meminit Collector priuilegiorum, in Compend. *verbo Guardian.* §. 4. quo conceſſit,

ceſſit, *Quod omnia priuilegia, & indulta Apoſtolica, conceſſa Ordini Fratrum Prædicatorum, ſpectantia ad Priores Conuentuales dicti Ord. pertineant etiam ad Guardianos Conuentuum Ord. Minorum*. Habetur in Supplem. Quo præmiſſo, oportet aduertere, quod auctoritas Priorum Conuentuum, Ordin. Prædicatorum, ita magna eſt, vt parificetur, ſeu potius æquetur, auctoritati Priorum Prouincialium, vt dicit ſupradictus Collector loco ſupra citato, conſtare ex mari magno prædicti Ordinis, & ex multis alijs priuilegijs, eidem Ordini conceſſis, atque ita concludit ſupradictus Collector, quod virtute ſupradictæ conceſſionis Iulij II. poterunt Guardiani, vti omnibus priuilegijs, conceſſis Prioribus Fratrum Prædicatorum, ſaltem in quantum non fuerit eis reſtrictum per Superiores, de quo ſtatim dicemus. Et quamuis idem Collector in alio loco, *verbo, abſolutio quoad Fratres. §.7.* videatur coarctare prædictam auctoritatem Priorum & Guardianorum, ad ſolos Priores, & Guardianos Lombardiæ & Caſtellæ, hoc eſt intelligendum virtute illius Conſtitutionis ſpecialis, de qua ibi. Sed in virtute communicationis priuilegij, ad omnes extenditur Guardianos, & Priores, vt dictum eſt de mente ipſius Collectoris, attenta dicta Conſtitutione Iulij II. Vnde eſt corrigendus prædictus Collector in eo, quod dixit in alio loco, *verbo, abſolutio quoad Fratres, circa finem, in primo dubio*, nempe quod poteſtas abſoluendi & diſpenſandi, conceſſa Prælatis per priuilegia, hodie ſolum manet in Generalibus & Prouincialibus, & Cuſtodibus, nam addendum erat, quod etiam manet in Guardianis, vt optime adnotauit Pater Corduba, in annotationibus ad dictum Compendium, *verbo, abſolutio ordinaria, quoad Fratres*, & idem Collector videtur ſe correxiſſe poſtea in multis locis, præſertim *verbo, Guardianus, in dicto §.4.* Atque ita certiſſima eſt ſuprapoſita noſtra Concluſio, qua diximus, quod virtute Priuilegiorum habent prædicti Guardiani, ita plenariam auctoritatem circa ſibi ſubditos, ac Generalis in toto Ordine, & Prouincialis in tota Prouincia, in quibus eorum poteſtas non eſt limitata & coarctata. In quibus rebus ſit limitata & coarctata, dicetur inferius. Dicamus modo, an prædictorum Guardianorum & Priorum poteſtas, ſit ordinaria an vero ſubdelegata? De quo ſit ſecunda Concluſio.

Supplem. fol. 3. conc. 222.

Nota hoc valde.

Secunda Concluſio.

Prædictorum Guardianorum, atque Priorum poteſtas, eſt ordinaria & non ſubdelegata. Hæc Concluſio probatur à definitione Iudicis ordinarij, & etiam ſubdelegati. Nam Iudex ordinarius eſt, & dicitur ille, qui ſuã auctoritatem habet beneficio legis, & non immediate ab homine, vt docent omnes communiter ſcribentes, & *gloſſa in cap. cum ab Eccleſiarum, de offic. iud. ordin. verbo, Eccleſia, in fine*. At vero delegatus dicitur, qui vices alterius gerit, ex commiſſione, & non ex lege, vt colligitur ex Iure in *rubric. de offic. deleg. & ex l. 1. ff. de offic. eius cui man.* Sed prædicti Guardiani & Priores, habent ſuam iuriſdictionem, beneficio legis, & non ſolum ex cõmiſſione: ergo eſt ordinaria, & non ſubdelegata. Quod & confirmatur, nam quamuis eorum dicta iuriſdictio, eſſet ſolummodo ex commiſſione, cum tamẽ commiſſio prædicta ſit perpetua, cenſetur quaſi ordinaria, vt tenent omnes communiter ſcribentes, & apprime, atq. docte, notat & tractat Collector Priuilegiorum in Compend. *verbo, abſolutio ordinaria quoad Fratres, dubio ſecundo*.

Poteſtas Guardianorum, & Præfectorum localium, eſt ordinaria, & non ſubdelegata.

Quiſnam dicatur Iudex Ordinarius, quis vero ſubdelegatus.

ARTI-

Digitized by Google

ARTICVLVS V.

Vtrum Capitulum generale ſeu Prouinciale, reſtringere, limitare, & coarctare potuerint, ordinariam Guardianorum, & Priorum auctoritatem ſiue iuriſdictionem?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Capitulum generale & Prouinciale, bene poſſunt limitare Guardianorũ iuriſdictionem.

CApitulum Generale, atque Prouinciale, bene poſſunt limitare, reſtringere, & coarctare ordinariam Guardianorum, & Priorum auctoritatem & iuriſdictionem, & tollere ab eis vſum aliquorum priuilegiorum, ſi ad id habeant à Sede Apoſtolica licentiam atque permiſſionem. Hæc concluſio probatur, primo ex facto, nã videmus, quod in Conſtitutionibus Barchinonenſibus, & Toletanis, ſunt limitati atque reſtricti plures caſus, & prohibiti Guardianis, qui ſibi poterant competere, & de facto competebant ex priuilegijs, & ſolummodo Miniſtris Prouincialibus, & Generalibus ſunt reſeruati, quæ quidem prohibitiones, & reſeruationes cum fuerint factæ auctoritate Apoſtolica, proculdubio ſunt validæ. Quod tamen facere non poſſent Generalis & Prouincialis, nec prædicta Capitula generalia, aut Prouincialia, ſi in id non haberent Apoſtolicam auctoritatem, nec tollere à prædictis Guardianis, & reliquis Prælatis, vſum prædictorum priuilegiorum Apoſtolicorum, cum certum ſit, quod minores non poſſunt tollere, aut abrogare, quod factum & geſtum eſt à maioribus, niſi in caſu, quo ipſi Guardiani & Fratres abuterentur eiuſmodi priuilegijs. Tunc enim certum eſt de Iure, quod bene eorum vſum poſſent ſibi ſuſpendere, interim dum Sedes Apoſtolica conſulitur, vt latius infra dicemus, cum agemus de Priuilegijs, nam iuxta commune dictum, ***Priuilegium meretur amittere, qui male ſibi tradita vtitur poteſtate***. Nec valet dicere, quod inferior non poteſt tollere, quod conceſſum fuerit à ſuperiore, iuxta communem regulam, nam dico, quod prædicta regula habet verum, quando priuilegium tollitur contra voluntatem concedentis, & etiam contra voluntatem illius, cui conceſſum eſt: at in caſu propoſito, vtrumque deficit, nam primo iam ſupponitur, quod eiuſmodi limitatio & coarctatio fuit facta ex voluntate, licentia, & permiſſione Summi Pontificis, & de ipſius auctoritate, & licentia expreſſa, & ad hoc forſan ſufficeret præſumpta, vel interpretatiua. Secundo, quia neque hoc fuit factum contra voluntatem eorum, quibus eiuſmodi priuilegia conceſſa ſunt, nam omnes Fratres compromittunt in Capitula generalia & Prouincialia, vt faciant, atque diſponant, pro ſuo arbitrio & voluntate (ſed rationabiliter) de omnibus, quæ pertinent, & ſpectant ad bonum, & regimen totius Ordinis, ſiue illud ſit circa priuilegia conceſſa, ſiue vero circa quodcumque aliud. Quo fit, vt voluntate ſaltem interpretatiua totius Ordinis, per Capitula generalia, aut Prouincialia (reſpectiue) Prælatorum quorumcumque poteſtas, & iuriſdictio potuerit, & poſſit limitari, reſtringi, & auferri ab eis vſus quorumcumque Priuilegiorum. Vnde Guardiani & cæteri Præfecti, tenentur abſtinere ab vſu eorum Priuilegiorum, quæ per Capitula generalia, aut Prouincialia ſunt ſibi prohibita, nam contrarium faciendo peccabunt mortaliter,

Nota hoc valde.

Priuilegium meretur amittere, qui male ſibi tradita vtitur poteſtate.

taliter. Vt tamẽ certo ſciri poſſit, ac præ manibus haberi, quænam ſint prædictis Guardianis prohibita, per noſtras generales Conſtitutiones, ſequens inſtituitur Articulus.

ARTICVLVS VI.

Quænam ſint prohibita Guardianis, ex noſtris generalibus Conſtitutionibus?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

QVamuis Guardiani ex priuilegijs, plenariam habeant auctoritatem & poteſtatem, circa ſibi ſubditos, illa tamen per multa Capitula generalia & Prouincialia, & ipſorum Conſtitutiones, eſt reſtricta, & limitata, à quibus proinde Guardiani, omnino debent abſtinere, & ſunt quæ ſequũtur, quamuis de eis non poſſit certa tradi regula, aut certa lege definiri, cum hoc pendeat ab ſtatutis humanis, quæ quotidie variantur, ſecundum varia atque diuerſa tempora. (Quæ ſunt prohibita Guardianis, per noſtras Conſtitutiones.)

Primo, prohibentur Guardiani recipere Nouitios venientes ad Ordinẽ, ſine expreſſa auctoritate & licentia Miniſtrorum Prouincialium, & receptio, ac profeſſio aliter facta, eſt nulla & inualida, cum fuerit auctoritate illius, qui non habebat poteſtatem recipiendi, & incorporandi ad Ordinem. Habetur in Conſtitutionibus generalibus Tolet. cap. 1. §. de receptione ad Ordinem.

Secundo, prohibentur, abſoluere ſeu diſpenſare, cum venientibus ad Ordinem, virtute conceſſionis factæ à Clemente IV. & in eiſdem Conſtitutionibus inſertæ, niſi in tribus caſibus ibidem expreſſis. Habetur vbi ſup. §. de abſolut. Nouitiorum. Sed aduertendum eſt, quod Guardiani virtute alterius conceſſionis, factæ à Iulio II. de qua diximus ſupra, auctoritatem & poteſtatem habent, ad abſoluendum à cenſuris, & diſpenſandum in quibuſcumque irregularitatibus, ſicut Prouinciales.

Tertio, prohibentur præſtare licentiam ſibi ſubditis iuuenibus, vt ordinentur. Habetur in dictis Conſtit. cap. 1. §. de ordinandis.

Quarto, prohibentur debita facere, & Sindicum conſtituere & aſſignare, atque permittere, vt pecunia recipiatur domi. Habetur vbi ſup. cap. 3. §. de pecunia, & §. de Sindico.

Quinto, prohibentur Guardiani, & reliqui Prælati, Miſſas pro libris commendare alicui Religioſo ſubdito, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ. Habetur vbi ſupra cap. 3. §. de Miſſis.

Sexto, prohibentur ædificium ſumptuoſum, vel notabile conſtruere, vel deſtruere, ſine licentiâ & diſpenſatione Prouincialis Miniſtri. Habetur vbi ſupra cap. 3. §. de ædificijs.

Septimo, prohibentur diſtribuere libros, & ſupellectilia precioſa, atque res magnæ æſtimationis, Fratrum decedentium, nam hoc reſeruatur Prouincialibus Miniſtris. Habetur vbi ſupra cap. 3. §. de libris.

Octauo, prohibentur, dare licentiam infirmis Fratribus, vt curentur in domibus ſæcularium, niſi ex magna & vrgenti cauſa, iudicio Prouincialis Miniſtri determinanda. Habetur vbi ſupra cap. 4. §. de infirmis.

Nono,

Digitized by Google

Nono, prohibentur arbores euellere, ſeu ſcindere, ſine conſenſu & licentia Prouincialis Miniſtri, obtenta in ſcriptis, ſub pœna priuationis actuũ legitimorum per biennium; Miniſtris vero Pronincialibus præcipitur, vt non concedant ipſam, ſine aſſenſu Diſcretorum Conuentus. Habetur vbi ſupra cap. 4. §. de arborum inciſione.

Decimo, prohibentur, Confeſſores Fratrum inſtituere, nam hoc reſeruatur Prouinciali Miniſtro. Habetur vbi ſupra cap. 4. §. de Confeſſoribus Fratrum.

Vndecimo, prohibentur, mittere Fratres extra Prouinciam, quin vero ex conſuetudine, nõ poſſunt Guardiani mittere ſuos ſubditos extra Guardianatum, niſi pro negotijs domus, ſiue Conuentus. Habetur vbi ſupra cap. 5. §. de Diſcurſibus.

Duodecimo, prohibentur Guardiani, in præſentia Prouincialis Miniſtri, præſtare licentiam ſibi ſubditis ad equitandum, ſiue deferendum burſarium in via. Habetur vbi ſupra cap. 5. §. de non equitando.

Nota.

Tertiodecimo, prohibentur dare licentiam ſibi ſubditis ad accedendum ad Monaſteria Monialium, etiam ad loca vbi ſæculares accedunt. Hæc vbi ſupra cap. 5. §. de Monaſterijs Monialium. Hoc autem eſt intelligendum, quando fit ſine iuſta & legitima cauſa, nam cauſa prædicationis, & eleemoſynæ & ſimilium, non eſt dubium, quod poſſunt Guardiani licentiare ſuos ſubditos & hoſpites, & ſeipſos, imo eandem licentiam poſſunt præſtare ſupradictis, quacumque alia exiſtente licita & honeſta cauſa, veluti ſi quis haberet ſorores Moniales, vel occurreret negotium arduum, & magnæ charitatis, in quibus caſibus, non eſt dubium, quod nulla ſit facta prohibitio, nec per Regulam, nec per Summos Pontifices, ſed ſuam vim & robur habet explicatio & declaratio Sixti IV. poſita in Compendio, *verbo, accedere ad Monaſteria Monialium*. §. 11. quæ habetur originaliter in Monumentis Ord. 2. impreſſ. fol. 69. conceſſ. 142. & in Supplem. fol. 10. conceſſ. 388.

Quartodecimo, prohibentur, ne poſſint inſtituere Prædicatores & Confeſſores ſecularium, vel eos præſentare auctoritate propria, nec permittere, vt antequam Confeſſores, quadraginta annos compleant, mulierum confeſſiones audiant, nec poſſunt præſtare licentiam Auctoribus librorum, vt eos imprimant. Habetur vbi ſupra cap. 5. de Prædicatoribus, & §. de auctoribus librorum, & §. de Confeſſoribus ſecularium. Quibus omnibus in locis, ſupradicta omnia reſeruantur Prouincialibus Miniſtris.

Quintodecimo, prohibentur recipere ad Ordinem, Tertiarios viros, & mulieres, ſub pœna priuationis actuum legitimorum. Habetur vbi ſupra cap. 5. §. de Tertiarijs.

Decimoſexto, prohibentur viſitare ſuos Conuentus ad modum, quo eos viſitant Prouinciales. Nam hoc ipſis dumtaxat conceditur. Habetur vbi ſupra cap. 6. §. de Viſitatione.

Decimoſeptimo, prohibentur aliquem Religioſum carceri mancipare, ſine habitu, non tamen prohibentur aliquem reum in loco carceris includere, atque ſi opus fuerit, catenis conſtringere, & etiam prohibentur reos actibus legitimis priuare, aut aliquam grauiorem pœnam infligere, nam grauiores pœnæ, ad ſolos Miniſtros Prouinciales reſeruantur, poſſunt tamen ſuſpendere, atque excommunicare. Habetur vbi ſupra cap. 5. §. de pœna carceris.

Decimooctauo, prohibentur excommunicare, in tribus caſibus ſpecialiter prohibitis, nempe ad finem reuelationis, aut pro rebus deperditis, ſiue

ſub-

ſubtractis, quia hoc in Concilio Trid. ſolis Epiſcopis conceditur, & ſecundum noſtras Conſtitutiones, Prælatis iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentibus. Habetur vbi ſupra cap. 6. §. de pœna excommunic. Sed circa prohibitionem ſupradictam, eſt aduertendum, quod illa intelligitur de excommunicatione lata in communi, non vero in particulari, vt ſi Guardianus quiſpiam, in communi præceperit, id, quod ſolent Prouinciales in ſuis viſitationibus efficere, quod reuelent ſibi ſubditi, quidquid nouerint emendatione dignum, vel delictum, quod alias probari non poſſit; vel ſi contigerit crimen aliquod publicum, in Conuentu fuiſſe cōmiſſum, & ignoraretur omnino quiſnam eſſet illius ſceleris patrator, in iſto caſu, ſeu caſibus, non poteſt Guardianus præcipere in communi, ſub excommunicatione, vt ſcientes reuelent ſibi in iudicio eiuſdem ſceleris patratorem. Et hoc eſt, quod dicitur in dictis Conſtitutionibus, quod Guardiani excommunicare non poſſunt, ad finem reuelationis in iudicio. Attamen ſi ſit ſufficiens indicium, aut ſemiplena probatio contra reum, omni proculdubio poteſt Guardianus, reum ipſum cogere, & teſtes in particulari per excommunicationem, vt veritatem fateantur, quod & ipſi tenentur efficere. Nota hoc valde.

Quantum vero attinet, ad excommunicationes latas pro rebus deperditis, ſeu ſubtractis, quamuis Guardiani ſupradicti, non poſſint præcipere ſub excommunicationis pœna, vt res deperditæ, aut furto ſublatæ reſtituantur, quia iſtæ excommunicationes reſeruantur Epiſcopis de iure, & Prouincialibus Miniſtris, qui iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habent, verumtamen ſi de facto, ipſi Guardiani idipſum efficerent, & excommunicarent, factū proculdubio teneret, licet male facerent, quia nulla facta eſt lex prædictas excommunicationes irritans, ſeu annullans. Verum ſecundum noſtras Conſtitutiones, ſi Guardianus, aut quilibet alius Prælatus Superior, ſolo verbo præcipiat per excommunicationem latæ ſententiæ, per modum ordinationis, vel ſtatuti, vt nullus hanc vel illam rem facere audeat, niſi per ſcriptum illud præcipiat, excommunicatio erit omnino irrita & nulla, vt habetur vbi ſupra.

Decimonono, prohibentur Guardiani, reſeruare ſibi caſus, vt conſtat ex Compen. *verbo, abſolutio ordinaria quoad Fratres.* §. 17. vbi citatur ſtatutum hac de re factum Aſſiſijs, anno 1526. vbi habentur ſequentia verba: *Ordinatur, & mandatur auctoritate Apoſtolica, & totius Capituli generalis, quod nullus Guardianus poſſit ſibi aliquem caſum reſeruare, ſed ſolus Miniſter Prouincialis id poterit.*

Vigeſimo, prohibentur abſoluere à caſibus reſeruatis, per Conſtitutiones noſtri Ordinis, qui quidem caſus, & eorum reſeruatio, atque prohibitio, habetur vbi ſupra, cap. 6. §. de caſibus reſeruatis.

Vigeſimoprimo, prohibentur legitimare aliquem religioſum, ſeu diſpenſare cum illegitimo, vt habeant Prælaturas intra Ordinem, vt notatur in Compend. *verbo, abſolutio ordinaria quoad Fratres* §. 7. *in fin.* quia hoc pertinet ad Generales, & Prouinciales, vt etiam habetur in noſtris generalibus Conſtitutionibus, vbi ſupra cap. 7. §. de qualitate eligendor.

Vigeſimoſecundo, & vltimo prohibentur, Moniales exiſtentes intra ſuos Guardianatus gubernare, abſque ſpeciali commiſſione, iuriſdictionem in ipſas exercendo. In rebus tamen arduis in abſentia Prouincialis Miniſtri, tenentur Abbatiſſas admonere, ipſas conſulendo & dirigendo. Poſſunt tamen ordinare in Conuentibus Monialium, quæ ſpectant ad pulpitum & cōciones, ſiue alia ſimilia. Hæc ſunt, quæ de iure noſtrarum Conſtitutionum, Guardianis ſunt prohibita. Solum reſtat inueſtigare, an ſupradicta obli- Difficultas.

gent

Digitized by Google

An ſupradictæ prohibitiones obligent Guardianos in conſcientia?

gent eos in conſcientia? Et ratio dubitandi eſt, nam in dictis Conſtitutionibus cap. 8. §. de Conſtitutionibus, habetur & declaratur, quod per illa ſtatuta, & alia quæcunque, Fratres non adſtringantur ad culpam, niſi alias per ius diuinum, ſeu humanum ad id fuerint obligati, & niſi in illis caſibus dumtaxat, vbi obedientia & cenſuræ fuerint appoſitæ. Sed nihilominus communis eſt reſolutio, quod ſupradictæ prohibitiones, non ſolum habent vim ratione ſupradictarum Conſtitutionum, verumetiam ratione vniuerſalis conſuetudinis, quæ nimirum conſuetudo inducit legem, obligantem in conſcientia ſecundum omnes, & præcipue illud tenet D. Thom. 1.2.q.92.art.3. ad tertium, quia conſuetudo eſt ſpecies iuris, vt habetur *in Inſtit. de iure naturali. §. conſtat.* Vnde quamuis in dictis Conſtitutionibus generalibus declaratum ſit, quod non obligant ad culpam, quia additum etiam fuit, niſi ratione iuris diuini vel humani, Fratres aliter obligentur, ibi ſub illo diuiſionis membro, *humani*, vniuerſalis comprehenditur conſuetudo. Quod ſi quæratur, an eiuſmodi obligatio ſit ſub mortali, an vero tantum ſub veniali? Reſpondetur & dicitur, quod aliquæ ex dictis prohibitionibus obligabunt ſub mortali, aliæ vero tantũ ſub veniali. Sub mortali obligabunt illæ, quæ concernunt materiam grauem, veluti recipere & admittere Nouitios ad Ordinem, iuuenes ordinare, Prædicatores & Confeſſores inſtituere, caſus reſeruare, à reſeruatis abſoluere, Conuentum iudicialiter viſitare, Fratres legitimare, carceribus mancipare, Sindicum conſtituere, Miſſas pro libris commendare ſubditis. Sub veniali vero obligabunt reliqua, quæ ſpectant ad leuem materiam, qualia ſunt, arbores euellere, ædificia ſine licentia facere, ſiue deſtruere, infirmum aliquem vt curetur extra Monaſterium licentiare. Hæc, & his ſimilia, non videntur ad læthalem culpam obligare, ſed tantum ad venialem, vel ſolum ad pœnam in eiſdem Conſtitutionibus appoſitam, eo quod neque ſunt grauia, nec vergunt in alicuius iniuriam. Supradicta omnia deſumpta ſunt ex generalibus noſtris Conſtitutionibus, & referuntur à ſupradicto P. Bobadilla. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Reſolutio.

Conſuetudo habet vim legis, & inducit legẽ obligantem in conſcientia.

Nota.

ARTICVLVS VII.

Vtrum Guardiani, poſſint ſecum diſpenſare, & licentiam ſibi præſtare in illis caſibus, in quibus illam poſſunt præſtare ſibi ſubditis, atque diſpenſare cum illis?

CIrca hanc difficultatem, Priuilegiorum Collector in Compendio, *verbo, accedere ad Monaſteria Monialium*, §. 13. mouet peculiarem quamdam quæſtionem, an generaliter loquendo, quæ Prælatus poteſt facere erga ſuos ſubditos, poſſit ſimiliter facere erga ſeipſum? Quam docte & curioſe ſatis, hinc inde difficultat, & tenere videtur partem negatiuam. Sed nihilominus contrariam omnino ſententiam tenet doctiſſimus Pater Corduba, in additionibus ad dictum Compend. eodem verbo, de qua ſeq. ſtatuo concluſionem.

Concluſio.

Guardiani bene poſſunt licentiare ſeipſos, in quibus poſſunt præſtare ſibi ſubditis.

GVardiani bene poſſunt licentiare ſeipſos, in illis caſibus, in quibus facultatem poſſunt præſtare ſibi ſubditis. Hæc concluſio eſt ſupradicti Patris Cordub. vbi ſupra, vbi eam multis & efficaciſſimis rationibus cõprobat,

probat, oſtendendo qualiter, eo ipſo quo quis habet auctoritatem ordinariam vel delegatam ad alios, habet illam & in ordine ad ſe, quod probat ex ſententia Caietani 22. q.96. art.5. vbi ponit quamdam regulam magiſtralem, nempe, quod qui habet auctoritatem ad diſpenſandum cum ſubditis, habet eandem ad diſpenſandum ſecum. Quis enim dubitat, quod ſi Guardianus poteſt præſtare licentiam ſubdito, vt iuret in iudicio, aut quod exeat foras, poterit etiam & ipſe iurare in iudicio, & foras exire, ſine licentia Prouincialis Miniſtri? Idem dicendum eſt de alijs, &c. Ex quibus infertur, quod Guardiani, & Priores, poſſunt ſibi eligere Confeſſores, vbicunque fuerint, vt conceditur in Iure, per *cap. fin. de pænit. & remiſſ.* Prælatis exemptis, quamuis ſint ipſis Epiſcopis inferiores, de quorum numero ſunt ſupradicti Guardiani, & Priores. Quæ iuris conceſſio eiſdem facta, cum non ſit illis ablata, nec per Conſtitutionem, neque per conſuetudinem, ſequitur, quod illa vti poſſunt, & quod quamuis ſint hoſpites, non indigent licentia ad eligendum Confeſſorem. Videatur ſupradictus Corduba vbi ſupra, vbi ad hoc propoſitum dicit plura, eaq. notatu digniſſima.

Nota hoc ex Caietano, quod generaliter loquendo, qui habet auctoritatē ad diſpenſandū cū alijs, poteſt etiā ſecū diſpenſare.

ARTICVLVS VIII.

De duratione officij Guardianorum, in noſtro ſacro Minorum Ordine.

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur breuiter, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

GVardiani nunc in noſtro ſacro Minorum Ordine, omnes ſunt triennales, expletoq. triennio, neque in eodem, neque in alio Conuentu poſſunt continuari, niſi prius per annum expletum vacauerint. Hæc concluſio habetur expreſſa in noſtris Conſtitutionibus generalibus Tolet. cap. 7. de electionibus, §. de Guardianis. Circa quam Concluſionem notandum occurrit, quod (vt pluries iam diximus) officiorum duratio in noſtro ſacro Ordine, magnam olim habuit mutationem. Aliquando enim Guardiani & Prouinciales, & Definitores, & omnes alij Prælati (præter Generales) fuerunt triennales, poſtmodum vero quadriennales, per Conſtitutionem Pij V. publicatam in Capitulo generali, celebrato Romæ anno Domini 1571. Sed tandem Sixtus V. in alia ſua Bulla, ſiue Conſtitutione, multoties iam repetita, in quæſtionibus de Prouinciali Miniſtro, & de Definitoribus, & ſæpe alibi, reduxit durationem ſupradictorum officiorum ad triennium, iuxta antiquam noſtrorum Statutorum formam, traditam primum à Iulio II. in quadam ſua Bulla, quæ habetur in Monum. Ord. cuius fit mentio in Compen. Priuileg. *verbo, officia ordin.* §. 2. deinde vero à Leo. X. in Bulla, quæ communiter nuncupatur Vnionis, & habetur in Supplem. & refertur in dicto Compend. verbo vbi ſupra, §. 3. Et hoc eſt, quod obſeruatur hodie in communi praxi, & Guardiani, expleto ſuo triennio, nec in eodem Conuentu, nec in alio continuantur, aut continuari poſſunt, niſi per annum etiam expletum vacauerint. Et hæc de iſto Articulo, & de tota Quæſtione dicta ſufficiant.

Guardianorum tempus, quantū duret in noſtro ſacro Minorū Ordine.

Monu. Ord. 2. impr. f. 226. conc. 531. & refertur in Cō pen. verb. officij ordin. §. 2. Supple. f. 29. conc. 93. Compen. vbi ſup. §. 3.

QVÆ-

QVÆSTIO XX.

De Vicarijs Conuentuum, & his, quæ ad ſuum munus & officium ſpectant, in duos Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Vicarij Conuentuum, ſint vere & proprie Prælati?

Vicarij nomen multipliciter ſumitur apud nos Fratres Minores.

PRo huius Articuli intelligentia, & vt certa ab incertis ſeparemus, aduertere oportet, quod ſecundum noſtras generales Conſtitutiones, Vicarij nomen multipliciter ſumitur, quandoque enim dicuntur Vicarij, Guardiani, qui præſunt Conuentibus, vbi non ſunt duodecim Fratres, vt habetur in cap.7.§. de Guardianis, in fin. Interdum vero dicuntur Vicarij, qui apponuntur in aliquo Conuentu, Guardiano emortuo, aut propter longam eiuſdem abſentiam à Prouincialibus, qui & alio nomine dicuntur Præſidentes. Et tandem ſunt, & dicuntur Vicarij, qui communiter conſtituuntur à Guardianis, vt vicem eorum gerant, id quod & ſonat nomen ipſum Vicarij, & vt adiuuentur eorum miniſterio, in rebus tam ſpiritualibus, quam temporalibus, de quibus omnibus longe alia, atque diuerſa eſt ratio, ſicq. vt ambiguitas omnis tollatur, propoſito Articulo, & difficultati per ſequentes reſpondetur concluſiones.

Prima Concluſio.

Ilii Guardiani, qui dicũtur ſolummodo Vicarij, ob defectũ numeri Fratrũ, vere & proprie ſunt Prælati.

ILli Vicarij, qui aliàs veri ſunt Guardiani, & ob ſolum defectum numeri Religioſorum, Vicarij dicuntur, præſuntq. Conuentibus, non habentes duodecim Fratres, vere & proprie ſunt Prælati, ſicut cæteri Guardiani, & ſolo nomine differunt ab eis. Hæc concluſio eſt certa & manifeſta, ſatiſq. colligitur ex eiſdem noſtris generalibus Conſtitutionibus, vbi ſequentia verba habentur: ***Fratres, qui præſident locis, in quibus duodecim Fratres ad minus commode viuere poſſunt, appellentur & ſint Guardiani, ſin minus appellentur Vicarij.*** Vbi notanda veniunt illa verba in priori parte poſita, ***appellentur & ſint Guardiani***, & iterum illa poſita in ſequenti parte, ***ſin minus, appellentur Vicarij***. Nam non dicitur, quod non ſint Guardiani, & veri Prælati, ſed tantum quod appellentur Vicarij. Ex quo infero, quod ſupradicti poſſunt nominari Iudices conſeruatores, & habere omnia alia, quæ proprie conueniunt Prælatis, de quo, vt credo nulli poteſt eſſe dubium. Videatur hac de re Pater Frater Emman. Rodrig. tomo 1. qq. Regul. q.17. art.6. in fine.

Secunda Concluſio.

Illi Vicarij, q apponuntur, vt præſint Conuẽtibus, in abſentia Guardianorũ, qui & alio nomine dicuntur, & ſunt Præſidentes, tẽpore quo durant, ſunt veri Prælati.

Illi etiam Vicarij, qui apponuntur in Cõuentibus à Prouincialibus, propter mortem Guardianorum, aut propter longam eorundem abſentiam, qui alio & congruentiori nomine dicuntur, diciq. debent Præſidentes, tẽpore quo eorum durat officium, videntur eſſe vere & proprie Prælati. Hanc concluſionem videtur tenere Pater Bobadilla, in ſuo Manuali, ſeu Enchirid. manuſcripto, agens de eiuſmodi Vicarijs, inquit enim, quod ſi Guardianus ſit abſens, Vicarius ipſo facto, in vtroque foro habet eandem auctoritatem, quam habent Guardiani, ac propterea poſſunt abſoluere ſibi

ſubdi-

ſubditos,ab illis caſibus reſeruatis,ſuper quibus cõmiſſionem habent, prædicti Guardiani,ratione ſui officij, nam in eorum abſentia, Vicarij cenſentur eſſe Præſidentes beneficio legis,vt non remaneat Conuentus ſine Prælato,ac propterea inquit,quod poſſunt dare profeſſiones, & facere cætera omnia,quæ Guardiani potuiſſent efficere:nec poſſunt Guardiani limitare ſupradictorum Vicariorum auctoritatem , quia in abſentia eorum habent eandem poteſtatem , quam ipſi, per conceſſionem Iulij II . & Capituli generalis Albienſis, cuius meminit Collector Priuileg. in Comp. *verbo, Vicarius.* §.5.vbi ponuntur ſequentia verba. *Vicarij habeant auctoritatem Guardianorum, in abſentia eorum,* habentur in Monum. Ord.Deinde in ſeq. Capitulo generali,celebrato Labalis,facta eſt ſequens declaratio ſupradicti Statuti , *Declaratur quod illa clauſula in Capitulo generali Albienſi inſerta,videlicet, quod Guardiani,& eorum Vicarij,habeant auctoritatem Prælatorum in foro conſcientiæ , &c. ſic debet intelligi,quod auctoritas per Patrem Prouincialem conceſſa Guardianis,remaneat ſemper penes eorum Vicarios, ſeu Vicariorum Vicarios,ipſis Guardianis ſuum Conuentum pro ſuis negotijs exeuntibus* , habetur vbi ſupra . Et de huiuſmodi Vicarijs,conſtitutis in Guardianorum abſentia,ſiue propter eorum mortem,intelligit Priuileg. Collect, & intelligendam eſſe dicit,illam ampliſſimam conceſſionem, quam fecit Iulius II. in communicatione Priuilegiorum Ord. Prædicatorum,facta Ord. Min. quando dixit, *quod ea,quæ ſpectant ad Vicarios Conuentuum , & ſingularum domorum præfati Ord. Prædicatorum,ſimiliter ſpectent,& pertineant ad Vicarios Conuentuum, & domorum Ord. Minorum* , quæ habetur in Monu.Ord.2.impreſ.fol.228. conc.533. & in Suppl.fol.74.conc.222.& inquit ſupradictus Collect.vbi ſup. *verbo, Vicarius.* §.5. quod appellatione Vicariorum,apud Fratres Prædicatorum , non veniunt intelligendi Vicarij cõiter vſitati inter ipſos, ſed ſolummodo illi, qui propter abſentiam,aut carentiam Prioris,eliguntur,ſeu inſtituũtur ad præſidendum, velut Priores , & conſimiliter inquit intelligendum eſt , quoad nos Fratres Minores, de illis dumtaxat Vicarijs , qui apud nos vocantur Præſidentes, quando ſcilicet abeſt, aut deeſt Guardianus. Et de his intelligenda eſt prædicta concluſio .

Nota,ꝙ Guardiani abſentes nõ poſſunt ſuorũ Vicariorũ , ſeu potius Cõuentuum Præſidentium auctoritatem limitare .

Monum. Ord. 2. impreſ. fol. 248. & refertur in Comp. verb. Vicarij. §.1.

Tertia Concluſio .

Illi Vicarij,qui ponuntur & conſtituuntur à Guardianis,vt vices eorum gerant, & adiuuentur ab ipſis,non ſunt vere & proprie Prælati. Hæc concluſio de ſe patet, & ſatis conſtat ex ſupradictis,atque ita prędicti Vicarij, in Guardianorum præſentia,nullam habent auctoritatem, niſi quam Guardianus illis contulerit,& totaliter dependent in ſua adminiſtratione, & regimine à dictis Guardianis . Dicitur autem Guardianus eſſe præſens in ſuo Conuentu (quamuis aliàs ſit abſens)quando intra 24. horarum ſpatiũ,eius pręſentia haberi poteſt,vt communis conſuetudo declarauit,& cautum eſt, ſtatutumq. in multis Conſtitutionibus generalibus .

Illi Vicarij, ꝙ ponuntur , & cõſtituuntur à Guardianis, vt vices eorum gerant , non ſunt vere Prælati .

Dico vlterius,quod ſi Guardianus moriatur, ſeu priuetur, ſtatim ſecundum ius,eius Vicarius deſinit eſſe Vicarius, vt notant ſcribentes *cum gloſſa in clemen.fin.de Procur. verb.conteſtata,* & Panorm. ibid. *& in cap.extirpandæ. §.quod vero,de præben. & dign.* & Nauar. *in cap.nullam, num 22. verſ ad prius autem* ; ac ideo tenetur ſtatim per ſuas litteras,recurrere ad Prouincialem Miniſtrum, vt prouideat Conuentui de Prælato . Interim tamen nullam habet ſupradictus Vicarius, auctoritatem in foro conſcientiæ , neque in foro exteriori,ſed tantum præſidebit in Conuentu,ne tumultus fiat, quod nimirum munus præſidendi habent ſupradicti Vicarij in noſtro ſacro Ordine ,

Nota hoc valde .

ex vſu & conſuetudine. Quouſque tamen Prouincialis reſpondeat,non poterit Vicarius à reſeruatis quempiam abſoluere, nec tenere Capitulum, neque alicui profeſſionem dare,nec alia id generis efficere.Supradicta omnia, dicit prædictus P.Bobad. in ſuo Enchirid. quod & P.Fr.Emman.Rodr. vbi ſupra, limitat in caſu, quo aliquis Vicarius, in tabula Capitulari à Prouinciali & Definitoribus inſtituatur, quam conſuetudinem vidi in aliquibus partibus obſeruari, vt dicemus ſtatim, tunc enim licet per talem inſtitutionem non efficiantur Prælati, ſed tantum Vicarij prædictorum Guardianorum, ea tamen inſtitutio erit efficax, & efficiet, vt mortuo Guardiano, ipſe fungatur officio Vicarij,ex præſumpta voluntate Patrum Diffinitorum,qui eum ſimul cum Prouinciali inſtituerunt, & in quibus eſt ius gubernationis totius Prouinciæ, quemadmodum ex morte domini,extinguitur iuriſdictio auditorum, niſi Princeps ſpecialiter ipſos auditores conſtituerit, tunc enim ab ipſo Principe videntur habere iuriſdictionem, ita quod morte dominorum,non extinguitur,neque expirat eorum iuriſdictio; ita ſpeculandum eſſe dicunt de Vicarijs, mortuis Guardianis prædictis, nam quamuis ſecundum ius, ſtatim eorum ſpiret officium, hoc tamen non habet locum, quando prædicti Vicarij,inſtituti ſunt à Prouinciali, & Definitoribus, & ab ipſis immediate,& nõ à Guardianis ſuam habent auctoritatem & iuriſdictionem. Qui dicendi modus ſatis placet, mirumq. in modum mihi probatur, & concordat cum doctrina Nauarri lib. 1. Conſil. tit.de elect.conſ.12.num.2. vbi hoc ipſum dicit in alio ſimili propoſito.

Nota hoc valde.

In calce huius Articuli libuit aduertere, quod quando officium Guardiani, vacat in Capitulo,quouſque nouus Guardianus eligatur, & veniat, Conuentus Vicarius eſt verus & legitimus Præſes ipſius,& verus Prelatus, & valet efficere omnia, quæ ad præfatos Præſidentes ſpectant,ex beneficio legis,& vniuerſali conſuetudine in noſtro ſacro Ord.introducta,ne aliquis Conuentus vnquam reperiatur ſine Prælato. Et hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS II.

A quibus ſunt inſtituendi Conuentuum Vicarij, & an Guardiani pro libito poſſint illos amouere?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant,explicabuntur breuiter per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

Stando in Iure communi,Vicarij inſtituendi ſunt, per ipſos Guardianos.

STando in Iure communi,& de Iure ordinario loquendo, Conuentuum Vicarij,inſtituendi ſunt per Guardianos, & non per Miniſtros Prouinciales. Hæc concluſio eſt P.Bobad.in ſuo Enchirid. ſupradicto, quam & probat ex definitione, & etymologia huius nominis Vicarij: nam Vicarius dicitur, qui vicem alicuius gerit, ſeu obtinet, & in alicuius locum ſuccedit:ſed Prouinciales Miniſtri nõ ſunt Guardiani, quin vero nec poſſunt,aut debent munus & officium Guardianorum exercere,nec dicti Vicarij vices eorum gerunt, aut illorum perſonam repræſentãt, neque in eorum locum ſuccedunt: ergo nulla exiſtit cauſa, ob quam ipſi Vicarios velint conſtituere, ſed eorum conſtitutio ad Guardianos debet ſpectare, non vero ad dictos Miniſtros Prouinciales. Id quod videtur eſſe de iure, vt conſtat ex *cap.1.& cap.licet,& cap.vlt.de offic.Vicar.lib.6.* & tenet Nauar.*in cap.nullam.* 18.*q*.2.*num*.22.Vnde neque opus eſt, vt à Prouinciali confirmentur,ſupradicti

dicti Vicarij,vt fit in Guardianis,quia prędicti Vicarij,nō fiunt per electionem Conuentus, nec ſunt veri Prælati, ſed tantum Vicarij Prælatorum, nempe Guardianorum,& ita eos vocat Capitulum generale Albiēſe, cuius meminit Compend. *verbo, Vicarius* §.5. vbi & ipſi vocantur Vicarij Guardianorum. Sed quamuis omnia ſupradicta vera ſint,in aliquibus Prouincijs fertur, quod Vicarij etiam nominantur in tabula Capitulari,cum ſuis Guardianis,à Prouinciali & Definitoribus. Quam conſuetudinem,non reprobo, quinvero ex parte approbo, atque probanda & laudanda videtur, & vbi talis conſuetudo non viget, expedit quammaxime, vt Guardiani in huiuſmodi Vicariorum conſtitutione, ſemper conſulant Miniſtros Prouinciales,vt melius dirigantur,& vt ſciant ipſi,quos eligūt,ne in re tanti momenti eos errare contingat; & præterea,vt Prouinciales ipſi ſciant,quinam ſint Conuentuum Vicarij, ne ipſos de vno ad alium locum transferant ex ignorantia, ac ſi eſſent alij Fratres particulares. Sed circa ſupradictorum Vicariorum ablationem, ſeu amotionem ſit ſecunda concluſio.

Nota hoc valde.

Secunda Concluſio.

In illis partibus,in quibus Vicarij,conſtituuntur & aſſignantur in tabula Capitulari, ſimul cum Guardianis, & non immediate ab ipſis Guardianis ponuntur,Guardiani per ſe non poſſunt illos amouere,inconſulto Superiore. Hæc concluſio eſt certa & manifeſta, & ratio eius in promptu eſt, & traditur à *gloſſa in l.ſolet.ff.de offic.procon.* vbi dicitur, quod Prorex non poteſt amouere,officialem electū à Principe Superiore.Eadem ergo ratio militat in ſupradictis Vicarijs, nam ſi inſtituti fuerint immediate à Guardianis,ex cauſa poterunt illos amouere; ſi vero à Prouinciali cum Definitoribus,etiam ex cauſa amoueri non poterunt inconſulto Superiore.

Vicarij,qui de more inſtituuntur à Prouinciali, & Deffinitoribus, atq. leguntur in tabula,nō poſſūt remoueri ab ipſis Guardianis, inconſulto Prouinciali.

In calce huius Articuli libuit aduertere, quod ſi forſan in aliquo Conuentu,non fuerit Vicarius ordinarius, & Guardianus grauiter fuerit infirmatus, ante mortem cum conſilio Diſcretorum,debet Vicarium ſiue Præſidentem nominare, qui ab eo nominatus erit Præſes, vſquequo Prouincialis Miniſter, de ipſius morte certior factus, prouideat de Prælato; quod ſi forſan à ſupradicto Guardiano fuerit prætermiſſus,antiquior Pater Conuentus,ad ſonum cymbali congreget Fratres in Capitulo,vt eligant ſiue nominent Vicarium, qui ab eis nominatus, omnem auctoritatem habebit Guardiani, vſquequo Prouincialis prouideat,vt dictum eſt, quod & multū conforme eſt, his, quæ reſoluunt Doctores circa Correctorem ciuitatis, ſi mori contingerit,& non habuerit vicem tenentem Ordinarium.Tunc enim ante mortē,poteſt ipſi nominare, & talis nominatus ab eo exercebit Correctoris officium,quouſque conſilium Regale aliud prouideat; quod ſi facere prætermiſerit,& decedente nō nominato ab eo tenente,eiuſdem prouiſio ad Conſiſtorium pertinet, & tunc Conſiſtorij antiquior,conuocare debet Senatum, & prouidere de Correctoris vicem tenente, quouſque conſulatur Conſilium Regale, & aliud prouideatur.Hactenus de iſto Articulo.

Nota hoc valde.

Digitized by Google

QVÆSTIO XXI.

De Vicarijs Monialium, & his, quæ ad ſuum munus & officium ſpectant, in quatuor Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

A quibus ſunt inſtituendi, Vicarij Monialium?

Prima Concluſio.

A quibus ſint inſtituendi Vicarij Monialiū in Capitulo, ſiue Congreg.

VIcarij Monialium, in Capitulo Prouinciali, ſeu Congregatione intermedia, inſtituendi ſunt, à Miniſtro Prouinciali & Definitoribus ſimul congregatis, ad modum quo Guardiani. Hæc concluſio habetur expreſſa in Conſtit.gener.Tolet.cap.5.§.de Confeſſoribus Monialium, id quod & ſtatutum olim fuit, in Capitulo generali Lugdunenſi, confirmato per Leo. X. cuius meminit Compen. *verbo, Moniales*, §.23. atque ita obſeruauit communis vſus & praxis, & conſuetudo immemorabilis.

Secunda Concluſio.

A quibus ſint inſtituendi prædicti Vicarij Monial um extra Capitulū.

Si officium Vicarij Monialium, quacumque ratione & cauſa, extra Capitulum ſiue Congregationem vacauerit, alterius prouiſio & electio, pertinet ad Prouincialem Miniſtrum. Hæc concluſio habetur ex ſola conſuetudine, nam hac de re, nihil ordinationes diſponunt. Dicitur tamen in ſupradictis Conſtit.gener.Tolet.vbi ſupra, quod prædicti Vicarij, ſiue Confeſſores Monialium, in eodem Monaſterio vltra triennium non poſſunt continuari, niſi per annum ad minus vacauerint. Vbi & notanda veniunt illa verba, in eodem Monaſterio, quibus inſinuatur, ac datur intelligi, quod in alio idipſum facere non ſit prohibitum. Sed hac de re, quamdam prohibitionem inuenio factam à Iulio II. cuius fit mentio in Compend.Priuileg. *verbo, Vicarius.* §.4. & habetur in Suppl.fol.49.conc.145. vbi dicitur abſolute, & abſque vlla limitatione, quod prædicti Vicarij Monialium S.Claræ, & aliarum Religioſarum, ſub cura Fratrum Minorum in Regnis Hiſpaniarum degentium, non poſſint vltra triennium huiuſmodi officia exercere. An vero hoc ſit intelligendum, in eodem Conuentu tantummodo, an vero etiam in alio, aliorū eſto iudicium, videantur quæ hac de re, dixit Priuilegiorum Collect. in Comp. *verb. officia ordin.* §.2. circa officiorum Ordinis durationem. Aduerto tamen quod loco citato, dicit prædictus Iulius II. quod ſi ſupradicti Vicarij intra triennium deliquerint, à Prouinciali Miniſtro poſſunt abſolui. Ex quibus verbis colligitur, quod illa Conſtitutio, qua dicitur, quod Prouinciales per ſe ſolos non poſſunt amouere, vel priuare Guardianos, non extenditur ad ſupradictos Vicarios, nam ſine Diffinitorio poſſunt per Prouincialem amoueri. In ſupradictis autem Conſtit.gener.Tolet.loco ſupra citato admonetur, vt curet Prouinciale Capitulū, quod prædicti Confeſſores Monialiū ſint ſenes, & moribus conſpicui, diſcreti, & exemplares, ac præcipitur, quod qui non ſunt idonei ad audiendas Confeſſiones mulierum ſecularium, numquam Monialium Confeſſores inſtituantur. Vlterius vero ordinatur, quod vltra Confeſſorem ordinarium, alius extraordinarius bis, aut ter in anno ſibi præſtetur, ſiue offeratur, iuxta Conc.Trid. decretum, ſeſſ.25.cap.10. qui Confeſſor extraordinarius, earum omnium Confeſſiones debeat audire.

De duratione prædictorū Vicariorum Monialium.

Nota hoc valde.

ARTI-

ARTICVLVS II.

An ſupradicti Vicarij, ſiue Confeſſores Monialium, ſint aliquo modo Prælati?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Simpliciter & abſolute loquendo, Vicarij & Confeſſores Monialium, non ſunt dicendi Prælati. Probatur hæc concluſio, quia nullam ipſi habent, poteſtatem ordinariam iuriſdictionis, in noſtro ſacro Ordine, neque ad regendas & gubernandas ipſas Moniales, neque ad corripiendos & puniendos ſocios ſecum commorantes, atque adeo, nec Monialibus, nec prædictis ſocijs, poſſunt aliquid per obedientiam præcipere, nec cenſuram aliquam imponere. Loquor de Vicarijs Monialium, qui tantum ſunt Vicarij, & ex ratione ſui officij præciſe, nam ſi ſimul ſunt Guardiani Fratrum, qui ibidem ſecum cõmorantur, ex Conſtitutione aliqua generali, ſeu Prouinciali, vt alicubi eſſe circumfertur, & vt veri Guardiani, atque Prælati, votum & vocem habent in Capitulo Prouinciali, de eis aliud erit iudiciũ, in præſenti tamen, ſolummodo fit ſermo de Vicarijs Monialium præciſe.

Vicarij Monialiũ, ſimpliciter & abſolute loquendo, non ſunt Prælati.

Secunda Concluſio.

Huiuſmodi Vicarij aliquo modo dici poſſunt Prælati, non ſimpliciter & abſolute, ſed ſecundum quid. Hæc concluſio conſtat ex determinatione Capituli Valliſoletani, celebrati anno 1575. vbi facta eſt ſequens Conſtitutio: *Confeſſarij Monialium cenſentur eſſe Prælati, in ſuis locis reſpectiue, & nullus Frater illis ſubditus, pro aliqua re poteſt à Monaſterio exire, ſine expreſſa eorum licentia.* Eſſe Prælatum reſpectiue, eſt eſſe Prælatum ſecundum quid, id eſt, in aliquo caſu, ſiue caſibus. Nam reſpectu Monialium habent prædicti Vicarij, auctoritatem Prælatorum in foro conſcientiæ, quo ad caſus & cenſuras, vt fuit expreſſe determinatum in Capitulo generali Albienſi, cuius meminit Comp. *verbo, Vicarij. §. 5.* vbi ponuntur ſequentia verba: *Vniuerſi Confeſſores Monialium noſtræ familiæ habeant præſenti decreto ſemper actiue auctoritatem Prælatorum ſuper Moniales in foro conſcientiæ, quoad caſus & ſententias, ſiue cenſuras.* Atque adeo ſi Religioſa quæpiam apoſtatauerit, vel manus violentas in aliam religioſam iniecerit, poterit Vicarius ſolemniter, & publice illam abſoluere ab excommunicatione, & ſi crimen fuit publicũ, dicendo Pſalmum *Miſerere mei Deus,* & orationes conſuetas, & facere quod interim ſuper veſtes, ſeu aliter, alia Monialis illam Virgis cedat, vti fieri conſueuit. Reliqua vero omnia, quæ ad punitionem eiuſdem pertinent, ſecundum negotij qualitatem, Miniſtro Prouinciali ſunt reſeruanda.

Vicarij Monialium, dici poſſunt Prælati, ſecundũ quid.

Nota.

Reſpectu etiam ſociorum, habent prædicti Vicarij, in Conuentibus Monialium commorantes, aliqualiter etiam Prælatorum modum, nempe quoad præſtandam licentiam ad exeundum foras eiſdem, vt dictum eſt, non tamen ſi quiſpiam foras ſine licentia exeat, poterũt illum abſoluere, nec punire, ſed Superiorem debent adire, vt Prælatus eorum (cui tam Vicarij, quam ſocij ſubſunt, in Capitulo Conuentuali, quæ corrigẽda ſunt, corrigat & puniat. Et præterea prædicti Vicarij in Conuentibus Monialium cõmorantes, poſſunt aliqualiter dici Prælati, pro eo quod non indigent licentia, ad exeũdum foras, cum ipſi ſe poſſint licentiare, ſicut & alijs, ad ſua peragenda

Nota.

Digitized by Google

negotia, in villa, oppido, ſiue ciuitate vbi commorantur, & ad exeundum in agrum, & ad alia huiuſmodi.

Difficultas. Sed dubitabit quiſpiam, an prædicti Vicarij, poſſint ſe & ſocios licentiare, ad exeundum extra oppidum? Cui reſpondetur, in hoc ſtandum eſſe conſuetudini, ſecundum quam videtur dicendum, quod ſi abſentia non ſit notabilis, neque multum egrediantur terminos conſuetos, poterunt ſe, & ſuos ſocios licentiare. Nec videbitur abſentia notabilis, ſi nõ excedat vnũ, aut alterum diem, nam vt habetur in Conc. Trid. ſeſſ. 23. cap. 1. qui aliquantiſper tantum abſunt, non exiſtimantur abeſſe. Item prædicti Vicarij cẽſentur Prælati reſpectiue, ſeu ſecundum quid; quia in rebus minimis non indigent licentia Superioris, quale eſt litteras recipere, & eaſdem ſcribere, & ſimilia, in rebus tamen grauibus ad Regulæ obſeruantiã, & forũ contentioſum ſpectantibus & concernentibus, qualia ſunt vſus pecuniæ, acceſſus ad Monaſteria aliarum Monialium, iurare in iudicio, & ſimilia, nõ poſſunt prædicti Vicarij aliquid efficere, ſine ſuorum Superiorum licentia. Sed quiſnam ſit eorum Superior? eſt difficultas, de qua dicemus in ſeq. Articulo. Nota.

ARTICVLVS III.

Quiſnam ſit immediatus Superior, Vicariorum, ſeu Confeſſorum Monialium?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Circa ordinarium Prælatum Vicariorũ Monialium, ſtandum eſt cõſuetudini.

De immediato Prælato & Superiore, Vicariorum, ſeu Confeſſorũ Monialium, non poteſt reddi & tradi certa, atque determinata regula, ſed ſtandum eſt in hoc conſuetudini Prouinciarum. Probatur hæc concluſ. nam in Conſtit. gener. antiquis, & nouiter factis, nihil hac de re habetur expreſſe determinatum: quamuis enim Capitulũ generale Rothomagenſe, cuius meminit Enchirid. ſtatuerit, quod Prouincialis exerceat ſua officia & munera, quoad Confeſſores Monialium, non tamen dicit, quod ipſi ſint exẽpti à Guardianis immediatis, ſicut dicitur ibi expreſſe de Monialibus. Quin vero multæ ſunt Prouinciæ, in quibus non ſolum ex conſuetudine, verumetiam ex expreſſa Conſtitutione, & determinatione earum, cautũ eſt, vt Vicarij Monialium ſubſint & ſint ſubiecti, immediate Guardianis, in quorum diſtrictu ſunt ipſa Monaſteria, qui quidem vſus obſeruatur in noſtra alma Prouincia D. Iacobi, & in Prouincia Caſtellæ, & in multis alijs, & videtur ſatis conſonus bono regimini, & rectæ gubernationi. In his omnibus excipiuntur, & ſemper intelliguntur excepti, illi Monialiũ Vicarij, qui ſunt quaſi Guardiani, qui vocem habent in Capitulo Prouinciali, huiuſmodi enim non ſubduntur Guardianis immediatis, ſed dumtaxat Miniſtris Prouincialibus. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS IV.

In quibus caſibus Vicarij Monialium, intrare poſſint clauſuram ipſarum?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentem Concluſionem.

Con-

Concluſio.

SVpradicti Vicarij Monialium, facultatem habent ingrediendi clauſuram ipſarum, in ſequentibus caſibus. Primo, ad adminiſtranda Sacramenta infirmis Sororibus,quę commode ad locutorium venire non poſſunt, & tunc debent intrare comitati vno, aut altero ſocio, induti alba, vel ſuperpelliceo,vt ſtatuit Vrbanus IV. in cap.7. ipſarum Regulæ, & habetur in Conſtit.Tolet. factis pro Monialibus, cap.10. Ex quibus colligunt nonnulli, quod ſocij Vicariorum clauſuram intrantes, debent eſſe Clerici, & non laici, ſiquidem Papa dixit,vt intrent induti alba,vel ſuperpelliceo, quod nimirum tantū conuenit Clericis,& non laicis,id quod & expreſſe(vt dicitur) Gregor.IX.in quadam ſua Bulla declarauit. Habetur in Monum. Ord. 1.impreſſ.fol.48. & 2.fol.131. conceſſ.295. Sed tamen conſuetudo eſt in contrarium,quia nec ſocij vbique ſunt Clerici,nec ſemper ingrediuntur induti, an vero iſta conſuetudo ſit bona,dicit Clypeus Monialium in Enchir. fol.139.pag.2. quod aliorum ſit iudicium. Certum vero eſt,quod quamuis eſſet melius, quod ſic induti intrarent, & ſeruarentur omnes conditiones ibidem appoſitæ,conſuetudo tamen contraria, cum ſit ſcita & tolerata, excuſat à peccato.

Vicarij Monialium intrare poſſunt clauſuram Monialiū in ſequentibus caſibus.

Nota,circa modum intrandi in clauſuram Monialium.

Secundo, poſſunt intrare clauſuram,Vicarij Monialium, quando Monialis vult exhalare ſpiritum, ad commendandam ipſius animam, & aſſiſtendum ibidem.

Tertio, in die funeris,ad exequias celebrandas ſuper ſepulturam,cum duobus ſocijs,& ſi viſum fuerit Abbatiſſæ & Conuentui conuenire,poſſunt intrare plures,quam duo. Sed in contrarium videtur,quod non,nam Regula non plures permittit, & Clypeus Monialium in Enchirid.fol.136.pag. 1.caſu 3.dicit,quod conſuetudo in contrarium,intrandi plures,non excuſat ab excommunicatione.Sed nihilominus iam multoties prætallegat.P.Frater Ioannes à Bobadilla in ſuo Manuali,ſiue Enchirid. manuſcripto, aſſeueranter dicit,quod ſi plures ſint neceſſarij,iudicio Abbatiſſæ & Conuentus,plures intrare poterunt,propter imbecillitatem Sororum,cū experimento cōſtet, Moniales,quia ſunt mulieres,atque vt plurimum delicatæ, non eſſe aptas ad deferendam defunctam,neque ad diſtrahendam & collocandam eandem in ſepulturam, neque ad id habebunt animum: cum igitur ratio concedendi, vt intrent duo, quæ eſt imbecillitas Sororum Monialium, eadem omnino currat, vt intrent plures, dicendum proculdubio videtur, id eſſe licitum, maxime cum ſit conſuetudine firmatum & roboratum, quæ quidem conſuetudo in ratione legis fundatur.Probatur propterea idipſum, nam in prima Regula B.Claræ, cap.vlt. non limitantur perſonæ, quæ debent intrare, ſed relinquitur prudentiæ Abbatiſſæ,non ſolum quoad numerum, ſed etiam quoad qualitatem, an ſcilicet debeant eſſe Religioſi,an vero ſeculares; verum eſt tamen,quod cum ibidem dicat Regula, quod tales perſonæ ſint idoneæ, manifeſte datur intelligi,quod eſſe debent Religioſi, non vero ſeculares. Confirmantur omnia ſupradicta ex decreto Concil. Trid.ſeſſ.25.cap.5. vbi habetur,*quod Superiores in caſibus neceſſarijs, poſſint licentiam præſtare ad intrandum clauſuram Monialium*. Ex quo infertur, quod Miniſter Prouincialis,ſi fuerit præſens, & in ipſius abſentia Guardiani,poterunt facultatem facere,vt intrent Religioſi neceſſarij ad exequias, & ſepulturam Monialium, nam in eo caſu Guardianus, beneficio legis,eſt præſumptus Commiſſarius Prouincialis.

Quinā Fratres debeant intrare ad ſepeliendā Monialem.

Nota hoc valde,pro Monialibus primę Regulæ, ſiue Diſcalceatis.

Quarto,poſſunt ingredi prædictam clauſuram,ad aperiendam ſepulturā,

& poſtmodum coaptandam ipſam,cum vno,vel duobus ſocijs, ſi Abbatiſſæ & Conuentui viſum fuerit neceſſarium. Iſti quatuor caſus continentur in ſupradicta Regula S.Claræ cap.7. & in Conſtit.Tolet. Qui quidem ſunt intelligendi,non ſolum pro Monialibus S.Claræ,verumetiam pro alijs,& Vicarij, & Fratres ſic ingredientes, habent & dicuntur habere à Sede Apoſtolica ſpecialem licentiam ingrediēdi Monaſteria Monacharum, prout requiritur ex noſtra Regula.Nam Greg.IX.expreſſe voluit,quod Confeſſores Monialium S.Claræ eſſent Minores Fratres,& ſimiliter alij Pontt. ſtatuerūt ſpecialiter,vt omnes Religioſæ ſub noſtra cura exiſtentes,auctoritate Apoſtolica gubernarentur,per Prælatos noſtri Ordinis,ac ideo licentia ſpecialis Prælatorum,eſt quaſi licentia ſpecialis Papæ. Sed circa ſupradictos caſus,dubitare quis poſſi t,an ſit neceſſaria licētia Superioris in ſcriptis,prout

Nota, circa explicationem Conc. Triden. agēdo de clauſtra Monialiū.

diſponit Conc.Trid. vbi ſupra? Et reſpondeo in his caſibus,quod non,nam Conc. ibidem nō loquitur de caſibus in Iure expreſſis, ſiue in Regula,atq; Conſtitutionibus,nam iſti æquiualent,quinvero ſuperant licentiam ſcriptā, cuiuſcumque Superioris.Et ſimiliter dico,quod ad extinguendum incendiū, & ſimiles caſus, quotquot fuerint neceſſarij, intrare poſſunt ſine licentia Superioris in ſcriptis tradita,& idem eſt dicendum de Medicis,Barbitonſoribus,& ſimilibus, nam Conciliū ſolum loquitur de caſibus neceſſarijs extraordinarijs, quales ſunt plures declarati ab Illuſtriſs. Cardinalibus, vt educatio puellarum, & receptio mulierum litigantium cum ſuis maritis, de quibus,atque de alijs plura diximus in proprijs Quæſt.in præced.Tom. agendo de clauſura Monialium. Solūmodo dico in calce huius Articuli,q; quando in aliquo caſu,aliqua ex ſecularibus ſupradictis, moriatur intra

Nota.

dictam clauſuram (vt contingere poteſt)tunc Fratres poterunt ingredi ad eandem ſepeliēdam,ac ſi eſſet vna ex reliquis Monialibus, nam ſupradictus Vrbanus IV. non dixit, quod ſolum ingrediantur ad ſepeliendam Monialem, ſed abſolute quod ingrediantur ad exequias & ſepulturas, ſiue Monialium,ſiue vero aliarum,quæ ibidem moriantur.Id quod vſu eſt receptū, & conſuetudine comprobatum. Et hæc de iſto Articulo, & de tota Quæſtione dicta ſufficiant.

QVAESTIO XXII.

De Diſcretis noſtri ſacri Ordinis, ſeu de his, qui in noſtro Ordine ſacro,Diſcreti dicuntur, & nuncupantur, in ſeptem Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quinam in noſtro ſacro Ordine dicātur,& nūcupentur Diſcreti?

Huic articulo reſpondetur,per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

Diſcreti in noſtro ſacro Ordine dicuntur, qui ad aliqua officia, & munera,ſunt ſelecti,ſegregati, atq. deſtinati.

IN noſtro ſacro Ordine Diſcreti dicuntur,quidam Fratres,& Patres,qui (vt nomen ipſum ſonat)ſecundum noſtras gener. Conſtit. & ſtatuta, ad certa aliqua munera ſunt ſelecti,ſegregati,& deſtinati. Hæc concluſio potius eſt explicanda & declaranda, quam probanda, aut potius vtrumque ſimul fiet. Pro cuius intelligentia aduertere oportet,quod in noſtris gener. Conſtit.Tolet.c.6.§.de Diſcretorū electione, quadruplex reperitur Diſcretorū genus:Quidā enim dicuntur Diſcreti Conuentuū,ſeu pro Conuentibus

Diſcretorum quadruplex differentia.

deſtinati.Alij Diſcreti etiam Conuentuū,mittendi ad Capitulū Prouinciale.

Alij

Alij dicuntur Prouinciæ Diſcreti, alij vero totius Ordinis, de quibus omnibus in particulari aliquid dicamus oportet. Diſcreti Conuentus ſunt quidã Fratres, qui ex præſcripto earumdem Conſtitutionum, in ſingulis noſtræ Religionis Conuentibus eliguntur, vt ſint Diſcreti, & deſtinati ad hoc, vt ipſorum conſilio Guardiani Conuentuum, grauiores cauſas tractent cum illis, quorum Diſcretorum numerus, & modus eligendi, relinquitur ad diſpoſitionem Prouinciarum. Alij ſunt Diſcreti etiam Conuẽtuum particularium, ſed mittendi ad Capitulum Prouinciale, nam in ſupradictis noſtris Conſtit. ſtatuitur, vt in vnoquoque Conuentu, vnus eligatur Diſcretus ad Capitulum Prouinciale tranſmittẽdus, qui ſimul cum Guardiano illius loci, omnium Fratrum ibidem commorantium, voces & vota deferat, ad omnia quæ in eodem ſunt peragenda. Alij autem ſunt Diſcreti, ſiue Patres Prouinciarũ, qui ipſo facto, & abſque vlla alia electione, ſunt perpetuo ex ui earundem Conſtitutionum, omnes, qui fuerunt olim Miniſtri Prouinciales, qui inter Diſcretos Prouinciæ primum locum obtinent, & qui ſunt actualiter Diffinitores, & Cuſtodes Cuſtodum, ſeu Diſcreti Diſcretorum, qui omnes etiã ſunt Diſcreti Prouinciæ, ſed ipſorum officium, quoad diſcretionem Prouinciæ, durat tantum à Capitulo Prouinciali, in quo ſunt electi, vſque ad aliud Capit. Prouinc. proxime celebrandum, & ſi forſan ipſorum aliquis vacauerit, eiuſdem loco eſt alius ſubrogandus, & huiuſmodi ſubrogatus etiam eſt, & dicitur Diſcretus Prouinciæ. Tandem vltimo ſunt alij, qui dicuntur totius Ordinis Diſcreti, ſiue Ordinis Patres, quales ſunt ipſo facto oẽs, qui fuerũt olim Miniſtri Generales, aut Commiſſarij Generales, electi ſecundum Bullã vnionis, & omnes Diffinitores actuales cuiuſcũque Capituli Generalis, tempore, quo eorum durat officium, qui omnes vocari debent ad electionem Vicarij Generalis, in caſu quo Generalis Miniſter moriatur, ſiue promoueatur, & ad quodcumque negotium totum Ordinem concernens, ſi id commode fieri poſſit. Supradicta omnia habentur in dictis noſtris Generalibus Conſtit. per quæ ſatis patet ſolutio ad id, quod quæritur in præſenti Articulo.

Quinam dicantur Conuentus Diſcreti.

Quinam dicantur Diſcreti mittendi ad Capitulum.

Quinam dicantur Diſcreti Prouinciarum.

Quinam dicantur diſcreti totius Ordinis.

ARTICVLVS II.

Vtrum ſit expediens, quod in cunctis Religionis noſtræ Conuentibus, eligantur Diſcreti, mittendi ad Capitulum Prouinciale; qui ſimul cum Guardianis, omnium Fratrum ibidem commorantium, voces & vota deferant ad Capitulum?

Quæſtio hæc antiquiſſima eſt, nimiũque controuerſa, & agitata, inter Fratres, & Patres noſtri ſacri Ordinis, approbantibus quibuſdam, condemnantibus vero alijs, eiuſmodi Diſcretorum eligendorum conſuetudinẽ, mouenturq. vtrique, vt videtur, non quidem ſine magno, congruo, & ſufficienti fundamento. Et quod habent, qui contrariæ ſunt ſententiæ, & opinionis, affirmantes ac mordicus tenentes, non eſſe expediens, vllaue ratione conuenire, quod huiuſmodi Diſcreti eligantur in Religionibus, eſt, quia inquiunt, experientia ipſa edocente, quæ omnium rerum eſt magiſtra, innumera exinde in Religioſorum ſtatu, vitia ſpiritualia, atque inconuenientia exoriuntur, quæ extirpare, & penitus e medio tollere, conuenit quammaxime. Inde enim oritur ambitio, atque inſatiabilis cupiditas, qua maxima Religioſorum pars, per totum anni circulum, quin vero & per totam vitam ad huiuſmodi munus, & officium eligi anhelat, atque procurat. Inde pro-

Prima opinio.

cedunt

Digitized by Google

cedunt inuidiæ , iræ, rixæ, contentiones, ſimultates, & æmulationes continuæ inter Fratres, quas vix intellectus vllus capere poteſt, neque lingua humana ſufficeret ad narrandum. Inde etiam exoriuntur cōuentiones interdum ſimoniacæ, quibus pretio , aut ſaltem pactis ad, inuicem promittunt alij alijs ſuam induſtriam, & fauorem in alio ſimili euentu. Oritur præterea exinde, totalis eneruatio Regularis diſciplinæ, quia Prælati, vt ſubditis cōplaceant, & vt ad effectũ electionis prædictæ , gratos illos habeant, etiam ſi in multis delinquant, haudquaquam eos audent corripere , caſtigare, atque punire. In Conuentibus inſuper quibus præfati ſunt eligendi Diſcreti, ſubornatio ſuffragiorum eſt ſubinde perpetua, interminata etiam colluſio, qua alij alijs, vota atque ſuffragia procurant, innumeraque alia naſcuntur inconuenientia, ad quæ dicta mala, & damna vitanda, qui huius fuere ſententiæ, & opinionis, totis curauerunt viribus , prædicti Diſcreti vt ex medio penitus tollerentur, id quod & obtinuerunt . Nam in Capitulo Generali, Romæ habito, anno 1600. pro cænobiorum, atque Conuentuum pace , & tranquillitate, vt ibidem dicitur, ſtatutum, atque decretum fuit , ſupradicti Diſcreti in Conuentibus, vt vlterius non eligerentur, ac declaratum fuit, quod electiones omnes, fierent per reliquorum patrum ſuffragia, qui iuxta Generalia Ordinis ſtatuta, vel particularia cuiuſcumque Prouinciæ , debita auctoritate facta, vocem actiuam habere ſoliti ſunt, in electione Prouincialis Miniſtri . Hæc ſunt, quæ pro hac parte faciunt .

Secũda opinio. Sed pro alia in contrarium, non etiam deſunt argumenta, & rationes efficaciſſimæ, atque fortiſſimæ. Nam dicunt, qui contrariæ adhærent opinioni, diuerſamque tuentur ſententiam, quod ex ſublatione prædictorum Diſcretorum, maxima ex parte (occaſionaliter ſaltim) ſublata eſt Cuſtodia, & obſeruantia ſupradictæ Regularis diſciplinæ, nam quamuis Diſcreti prædicti, vt dictum eſt, non eligerentur ſine aliquo inconuenienti, ſeu inconuenientibus aliquibus, ex contrario tamen facto , vſu &, experientia etiam ipſa docente, multa ſpiritualia vitia, mala, & damna, atque inconuenientia naſcuntur grauiſſima , quinvero & maiora omnibus ſupradictis . Inquiunt enim quod ex eo, quod huiuſmodi Diſcretorum electio, per Fratrum vota , atque ſuffragia facienda erat, in Conuentibus, cautius ipſi Fratres viuebant , ſtrictiuſq. & obſeruantius cuſtodiebantur Regulæ noſtræ præcepta, & Generalium Conſtitutionum mãdata, vt non propterea ſi delinquerẽt, ſeu aliquid prætermitterent, ab alijsq; ſindicarentur Fratribus in ordinaria eorundem Conuentuum viſita , & punirentur à Prælatis , ac priuarentur in electionibus ſupradictis , voce actiua , & paſſiua. Habebant præterea Fratres præmium, & pœnam, hanc, quam timerent, illud quod ſperarent, quæ ſunt veluti duo totius mundi cardines, quibus ſuſtentatur, ac ſuſtinetur, tota Monaſtica diſciplina. Nam quid boni inquiunt, ſperari poteſt ex illa Republica , & Congregatione, in qua idem eſt finis boni, ac mali, ſapientis, & inſipientis, & deficiũt duo iſti ſtimuli præmij, & pœnæ, quibus omnis in vniuerſum ſtimulantur homines, ad omne peragendum bonum, & deuitandum malum, recedendumq. ab omni peccato? Dicunt præterea qui in contraria ſunt ſententia, & opinione, quammaxime eſſe vero conſonum , atque rectæ rationi conforme , bono regimini , & gubernationi, vt ex Conuentibus cunctis , per electionem, & omnium Fratrum ſuffragia, ſupradicti Diſcreti mittantur, ad Prouinciale, Capitulum , qui ſint eorumdem Conuentuum, & Fratrum, veluti Procuratores & defenſores, & omnium ibidem commorantium cauſas agant, voces etiam & vota ad dictum Capitulum deferant, vt vel ſic, à minimo vſque ad maximum, omnes Fratres partem habeant in electione

Pro-

Prouincialis Miniſtri,necnon & Diffinitorum,& eorum,qui dicuntur Cuſtodes Cuſtodum. A quibus cum poſtmodum Miniſter Generalis in Capitulo Generali ſit eligendus,Diffinitores etiam Generales, & reliqua Ordinis officia,ex eo quod ſupradicti Conuentuum Diſcreti,ad Prouinciale Capitulū mittendi eligantur,videtur inquiunt,quod cuncta recte ſint ordinata,& diſpoſita,ac bene procedant,dum omnes Fratres vnanimiter,ad omnium Prælatorum electionem conueniunt, & concurrunt à minimo Laico, vſque ad ſupremum totius Religionis Patrem,& omnes votum,& vocem habent, nō ſolum in electione ſuprad ctis Prouincialis Miniſtri,& Diffinitorum,à quibus poſtmodum conſtituuntur Guardiani,verum etiam in electione Miniſtri Generalis,& Diffinitorum Generalium, & conſequenter omnium Prælatorum totius Ordinis,quæ nimirum omnia rationi videntur quammaxime conſona,atque conformia,,& expedire bono totius Ordinis regimini, ac rectæ gubernationi.Quibus etiam omnibus(inquiūt)accedit vniuerſalis conſuetudo, quæ vt dicitur,viget in omnibus Eccleſiæ Ordinibus, & Religionibus approbatis, bene inſtitutis & gubernatis,ex quorum Conuentibus ad Capitula,ſiue Generalia, ſiue Prouincialia,ſemper mittuntur Diſcreti ſupradicti,licet non in omnibus eo appellantur nomine, ſed interdum Abbatum, aut Priorum ſocij, aut Conuentuum Procuratores. Sed tandem, quod omnes in vniuerſum Cōuentus,quarumcumque Religionū illos habere debeat, in omnibus ſuis Capitulis,Comitijs,& Congregationibus,tam Generalibus quam Prouincialibus, & particularibus, ſitque hoc expedientiſſimum, & conuenientiſſimum,adeo certum, & perſpicuum eſſe credunt,& dicunt qui contrariæ ſunt ſententiæ,& opinionis, vt aſſerant,quod hoc negare vix vlus ſanæ mentis poſſit, cum experientia ipſa rerum omnium magiſtra,videamus in Comitijs Regalibus totius Regni,ciuitates omnes proprios ſuos habere Procuratores, actumq. eſſe cenſeatur de illa ciuitate,quæ in eiſdem proprium Procuratorem non habet,qui eam tueatur,eiuſdem cauſam agat, atque defendat. Hoc ipſum inquiunt, ſuo quoque modo, dici debet de illis Religionum Conuentibus, qui proprium ſuum in Capitulis præſertim Prouincialibus,non habet Procuratorem,ſiue hoc,aut illo appelletur, & nuncupetur nomine. Hæc ſunt rationes, & argumenta,quæ pro hac parte poſſunt,& ſolent adduci. Quibus hinc inde relatis,certe nollem Iudicem hac in re agere,ſed in quæſtione,& difficultate adeo intricata,& controuerſa, aliorum expectare reſolutionem, & ſententiam, cum tñ dicere, quod ſentio, conſtrictus ſim, propoſito Articulo, & difficultati, Reſpondeo per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

Quamuis in omnibus fere mundi rebus, quæ reperiuntur ſub ſole, vix quippiam reperiri poſſit, ex quo non aliquod ſequatur incommodum, & quo humana creatura ſi voluerit, abuti non poſſit, cum tamen ex duobus inconuenientibus minus ſit eligendum,inter ſupradicta minimum videtur, quod Diſcreti, & Procuratores in Conuentibus eligantur, ſecundum antiquum morem noſtrę Religionis,& communem Religionum omnium.Ad tenendam dictam concluſionem moueor,in primis propter ea,quæ adducta ſunt, pro hac ſententia & opinione,quæ meo quidem videri, ſunt rationes fortiſſimæ,atq; efficaciſſimæ magni quidē momēti ac ponderis.Et præterea, quia præter antiquiſſimam conſuetudinem, & fere immemorabilem,quæ de ea re viget in omnibus in vniuerſum Eccleſiæ Religionibus,mittēdi, ad ſua Capitula Procuratores prędictos,ſupradictorum Diſcretorum munus,& officium

Ex duobus inconuenientibus minimū reputatur,quòd prædicti Diſcreti eligantur.

ficium in noſtro ſacro Ordine ortum, & originem ducit, à primæua Regu-

Nota quod hęc ratio eſt fortiſſima, ab antiquitate deſumpta, & à tẽpore quo magis ſplendebat ſanctitate, & virtute noſtra ſacra Religio.

laris Obſeruantiæ inſtitutione, cum primum noſtra ſacra Religio cœpit reformari, tempore quo in eadem, quammaxima vigebat, & relucebat ſanctitas, tunc enim quando ex Decreto, & Beneficio Concilij Conſtantienſis, Fratres noſtræ Religionis reformati, obtinuerunt, vt proprios ſuos haberent Vicarios, Generales & Prouinciales, qui eoſdem regerent, atque gubernarent, vt vel ſic aliqualiter eximerētur à Fratribus Clauſtralibus, & Conuentualibus, & vt etiam habere poſſent ſua Capitula Generalia, & Prouincialia, quo etiam tempore ad differentiam, & diſtinctionem aliorum, cœperunt dici, & nuncupari Fratres Regul. Obſeruantiæ, eo inquam, tempore, ab ipſis ſupradictorum Decretorum inſtitutio facta eſt, vt conſtat ex noſtris Chronicis, & Monu. noſtri Ord. vbi cautum eſt, vt ex vnoquoque Conuentu, ſimul cum Guardiano per aliorum electionem, vnus Frater mitteretur, qui diceretur Diſcretus, qui etiam voces, & vota omnium ibidem commorantium ad Capitulum Prouinciale deferret, ad procurandum commodum, & vtilitatem ſui Conuentus, & ad cætera in eodem Capitulo peragenda. Quis igitur nunc propter aliqua inconuenientia, vtcumque grandia, condemnare audeat, quod tot, ac tanti ſanctiſſimi Patres, eo tempore peregerunt, quo maxime apud ipſos vigebat Regularis Obſeruantia? Quod ſi e contra dicatur, non fuiſſe plane ab ipſis perſpecta ſupradicta innumera inconuenientia: nonne 200. annorum ſpatium ſufficiens fuit ad hoc, vt proſpicerentur? nihilominus videmus nihil hucuſque fuiſſe factum vſque ad annum 1600. quo patribus antiquis, & maioribus noſtris penes hoc quaſi effici voluimus maiores, atque meliores. Certum eſſe credo, ſupradicta inconuenientia ab antiquis Patribus fuiſſe plene, ac plane proſpecta, conſiderata, atque in rationis libramine, æqua lance perpenſa, & hinc inde ponderata, quod ſi in tanto temporis ſpatio, & curriculo, ſupradictos Diſcretos non e medio tulerunt, pro eo vt credo factum fuit, quia omni ex parte innumera exoriri videbantur inconuenientia, perpenſiſque omnibus, quod minus diiudicarunt, atque crediderunt, ſemper elegerunt. Sciebant enim ſupradicta omnia inconuenientia, quæ ex dictorum Diſcretorum electione naſcuntur, comparatione aliorum cenſenda eſſe quidem minima, atque occaſionaliter tantum, non autem ex natura rei euenire. Et quidem ſi rationes adductæ, ad tollendos e medio Diſcretos, quidquam

Nota

Hac ratione etiam eſt fortiſſima a deſtructione contrariæ rationis.

ponderis, & auctoritatis habēt, ob eaſdē certe oporteret, electiones omnes tollere, non ſolum Guardianorum, qui interdum eliguntur in Conuetibus particularibus, quin vero, & Prouincialium, & Diffinitorum, & eorum qui dicuntur Cuſtodes Cuſtodum; ſiquidem vtrobique reperitur ambitio, & inſatiabilis cupiditas, qua omnes, aut certè maxima Religioſorum pars, ad eiuſmodi munera, & officia eligi, & præfici anhelant, atque procurant. Vtrobique etiam reperiuntur inuidiæ, iræ, rixæ, contētiones, ſimultates, æmulationes, & omnia illa inconuenientia, quæ contra præfatam Diſcretorum Conuentualium electionem poſſunt, & ſolent adduci. Neque deeſt in illis electionibus occaſio, vt propterea eneruetur Regularis diſciplina, & vt Prælati ſuperiores, ad effectum ſupradictarum electionum, vt ſibi ſubditis votũ, & vocem habentibus cõplaceant, non ipſos caſtigare audeant, corrigere, atque punire. Deſunt ne in electionibus prædictis colluſiones? ſuffragiorum ſubornationes? & illa mala damna, & inconuenientia, quæ pro alia in contrarium parte ſunt adducta? Si igitur ijs omnibus non obſtantibus, in noſtro ſacro Ord. & in Religionibus cunctis, fiunt generalium Prouincialium Diffinitorum, & aliorum officiorum electiones, quid cauſæ eſt, vt nõ

etiam

Digitized by Google

etiam in Conuentibus particularibus, ſupradictorum Diſcretorum electio:
nes fiant,cum de ſimilibus rebus ſimile quoque eſſe debeat iudicium, & tot
ac tanta commoda,conuenientia, & vtilitates ex prædicto officio, & mini-
ſterio alia ex parte videantur exoriri? Si ſola malorum occaſio, ſufficiens
cauſa eſt,vt ſupradictorum Diſcretorũ electiones tollantur,amoueatur etiã
& aliæ, in quibus eadem eſt omnino ratio,quin vero,& multo viget maior:
quod ſi hoc non eſt dicendum, aut faciendum: ergo nec Diſcreti erunt tol-
lendi, & Procuratores Conuentuum,propter quorundam inordinatum
affectum, ſeu ob huiuſce rei malum,atq. inordinatum vſum,cum iuxta men.
tem, atque ſententiam.D.Thom.nihil in toto mundo adeo bonum eſt,quo
creatura humana abuti non poſſit, ſiquidem & ipſa Dei bonitate abutitur.
Supradictis omnibus accedit alia congruentia & ratio,vt prædicti Diſcreti
in particularibus Conuentibus eligantur,& ea eſt,nam quauis ex eo,vt præ
mittitur,tam multa incõuenientia reſultent occaſionaliter(vt dixi)eueniunt
tamen ex alia parte innumera bona, nam eorundem occaſione, & ex eo, quod
huiuſmodi electiones faciendæ ſunt in Conuentibus, Fratres, vt ſupradi-
ctum eſt, cautius ac religioſius viuunt, ſtrictiusque, & obſeruantius cuſto- **Nota.**
diunt ſuæ Regulæ præcepta, & ea, quæ ſunt ordinata, & ſtatuta in noſtris
Generalibus Conſtit.vt non puniantur tanquã ipſarum tranſgreſſores. Præ-
terea hac occaſione,in ſingulis Cõuentibus etiam minimis comorantur,atq.
inhabitare volunt, Fratres, & Patres benemeriti, & honorati,vt poſtmo-
dum honorificentur,dum eliguntur Diſcreti,quò votum,& vocem deferant
ad Capitulum alias ibidem non habitaturi,quod quam ſit, & eiſdem Con-
uentibus,& ſecularibus circumſtantibus commodũ, nemo non videt,adeoq.
eſt notum, vt in controuerſiam adduci non debeat,aut poſſit. Præterea ex
multitudine ſuffragiorum,atq; maiori eorum numero,innumera proueniunt
bona, & conuenientia, in cunctis electionibus, quæ non facile enumerari
poterunt, cum ex eo difficilior reddatur,earundem ſuffragiorum ſuborna-
tio,vnde fiet,vt ambitioſi forſan Superiores,non tantam habeant manum
in electionibus, neque ita facile Prouincias omnes opprimere, & ad ſuam
voluntatem reducere poſſint.Propter rationes prædictas,oẽs Italiæ,& Ciſ-
mõtanæ huius familiæ nationes,noluerunt acceptare prædictã Conſtitutio-
nem, ſed etiam modo ibidem eliguntur Diſcreti, vt conſuetum fuit ab an-
tiquo tempore in noſtra ſacra Religione. Hæc ſunt, quæ ſeſe mihi obtule-
runt dicenda,pro breuitate, & anguſtia temporis,circa difficultatẽ præſen-
tis Articuli,quæ facillimo negocio dilatari, & prolongari poſſent, ſed pro
nunc dicta ſufficiant. Procedamus ad alia, quæ eſſe videntur maioris mo-
menti, ac ponderis.

ARTICVLVS III.

Quonam pacto ſint eligendi ſupradicti Diſcreti, mittendi ad Prouinciale Capitulum, ſecundum noſtras Generales Conſtitutiones, & quod ſit eorundem munus, & officium?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Supradicti Diſcreti,caſu quo eligantur, fieri id debet per ſcrutinium.

SVpradicti Diſcreti,ſecundum noſtras Generales Conſtitutiones,eligendi
ſunt per ſcrutinium Canonice,ita quod ille,in quem maior pars Capituli
libere

libere conſenſerit, Canonice eſt cenſendus electus. Hæc concluſio, habetur in eiſdem Conſtitutionibus *cap.7. §. de electionibus*, vbi dicitur, quod ad maiorem partem ſufficit, quicumque exceſſus, quantumuis minimus ſupra medietatem Capituli. Vnde ſi omnia Capituli ſuffragia fuerint viginti, & vnum & vndecim vota tantum in aliquem conſentiant, ipſius electio eſt valida, atque Canonica. Sed ſtatuitur, & ordinatur, in dictis Conſtit. *vbi ſupra §. de Diſcretorum electione*, quod non poſſit eligi in Diſcretum alicuius Conuentus, ad Capitulum Prouinciale tranſmittendus, Frater qui non fuerit Sacerdos, & qui in eodem Conuentu, per quinque menſes immediate ante electionem, non fuerit commoratus, poterit tamen eligi in illo Conuentu, à quo receſſit immediate, dummodo in eo moratus fuerit per quinque menſes, quamuis non ibi actu moretur. Statuitur præterea, vt confeſſores Monialium, qui in earum Conuentibus, & Monaſterijs commorantur, habeant vocem actiuam, non vero paſſiuam in electione Diſcreti. Et vt aliquorum ambitio euitetur, & inſolentia non creſcat, ordinatur, quod nullus Frater in eodem anno, habeat vocem niſi vnam in electione ſupradicti Diſcreti.

Quinam ſint in diſcretos eligendi.

Suffragatores ſunt omnes Fratres Sacerdotes, qui propter aliquod crimẽ non fuerint voce actiua mulctati, & priuati, Iuuenes præterea, qui habuerint Ordinem ſacrum, & duos profeſſionis annos expletos, & qui dictis qualitatibus fuerint deſtituti, ſuffragari non valent in dicta electione, nec vero Fratres Laici, qui non habuerint quinque annos ſuæ profeſſionis.

Quinam habẽt vocem in dicta electione.

Secunda Concluſio.

Munus & Officium ſupradictorum Diſcretorum, eſt ſimul cum Guardiano illius loci, omnium Fratrum ibidem commorantiũ voces, & vota deferre ad Prouinciale Capitulum, ad omnes electiones, & ad omnia in eodem Capitulo peragenda. Hæc concluſio, habetur in dictis Conſtit. vbi ſupra, vbi etiam dicitur, quod electus Diſcretus ad Capitulum, debet deferre literas teſtimoniales ſuæ electionis, & quod ad eundem ſpectat deferre ad Capitulum, Guardiani petitionem, & poſtulationem à ſuo Conuentu factã, ſub ſigillo eiuſdem Conuentus munitam, curareq. debet in Diſcretum electus, prudenter indagare, quæ ſint negotia in Capitulo proponenda, pro ſui Conuentus religioſa conſeruatione, ac totius Prouinciæ ſtatu. Hæc libuit dicere, atque apponere, nam quamuis tempore, quo iſta ſcribuntur, in Hiſpaniarum partibus, iam ſint è medio ſublati ſupradicti Diſcreti, per Conſtitutionem factam Romæ prædicto anno 1600. ea tamen eſt rerum omnium inconſtantia, mutatio, ac viciſſitudo, vt quod in craſtinum mittantur, præcipi, ac ſtatui, facile fieri poſſit, vt fit in Italia, & hac Ciſmontana natione, quapropter non ab re viſum fuit, in præſentiarum appoſuiſſe, modum, quo ſecundum noſtras generales Conſtitut. fieri debent, ſupradictorum Diſcretorum electiones.

Quod nam ſit prædictorũ Diſcretorum munus, & officiũ.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Fratres Laici, eſſe poſſint Diſcreti, ad Capitulum Prouinciale mittendi, in noſtro ſacro Ordine?

Ratio dubitandi eſt, quia ſecundum noſtram Regulam, vt conſtat ex ipſius capitulo decimo, dicti Fratres Laici in noſtro ſacro Ordine, eſſe poſſunt Prælati, & Guardiani, & de facto in multis Conuentibus noſtri Ordinis

dinis hodie ſunt Guardiani,maxime in hac familia Ciſmontana, & partibus Italiæ, Guardianorumque munus,& Officium exercent, & votum & vocẽ habẽt in Capitulo,in electione Prouincialis Miniſtri,& aliorum officiorum: ex quo videtur nihil obſtare,quod etiã eligantur Diſcreti in Conuentibus, & mittantur ad Prouinciale Capitulum, ad faciendas dictas electiones. Sed his tamen non obſtantibus,ſaltim pro Vltramontana natione, & Prouincijs,ad Hiſpaniam pertinentibus, in contrarium ſtatuitur concluſio.

Concluſio.

In familia Vltramontana, & Prouincijs ad Hiſpaniam pertinentibus,Fratres Laici in noſtro ſacro Ord.non poſſunt,aut debent eligi,vt ſint Diſcreti ad Capitulum Prouinciale mittendi. Hæc concluſio probatur, in primis ex noſtris Gen.Conſt. Tolet. *cap. 6. §. de Diſcretorum elect.* vbi habetur *quod eligendi in Diſcretos ſint Sacerdotes.* Sed præterea eadem probatur concluſio,alia vlteriori ratione deſumpta quaſi à priori,ex eo, quod habetur in Concil.Trid.ſeſſ.22.cap.4.vbi dicitur,*quod non initiatus ſacro Ordine & ad minus conſtitutus in Subdiaconatu,vocem non habere poſſit in Capitulo,etiam ſi hoc ſibi libere ab alijs fuerit conceſſum*, ſed ſupradicti Diſcreti eliguntur,vt vocem habeant in Capitulo in electione Prouincialis, Miniſtri, atque Diffinitorum & Cuſtodis Cuſtodum,& hoc eſt,eorum munus,& officium: ergo ſupradicti Fratres Laici,cum non ſint,neque eſſe poſſint,ſacro Ordine inſigniti,non poterũt perinde eſſe Diſcreti,vt mittantur,cum voto,& voce ad Prouinciale Capitulum. Sed quod Laici ſupradicti in electionibus Canonicis,non poſſint habere votum, & vocem,præter auctoritatem ſupradictam Concil. Trid.videtur eſſe de iure cõmuni antiquo,*per Cap.ex eo quod §. in Eccleſiis de electione lib.6.* vbi habetur, *quod Conuerſi Laici cum Clericis electionibus intereſſe non poſſunt.* Super qua re videatur *ibidem gloſſ.verbo electionibus*, vbi hanc materiam late proſequitur. Videatur etiam Pater Frater Emmanuel Rodriguez, 1.Tomo qq.Reg.q.15.ar.1.in fi.& 2.tom q.51.ar.5.etiam in fin. & quæ diximus nos ſupra q.3.art.2. agentes,vtrum eiuſmodi Fratres Laici eſſe poſſint, & debeant Prælati.

In familia vltra-nõtana, Fratres Laici, non eſſe poſſunt Diſcreti,vt ad Capitulum mittantur.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS V.

Vtrum illegitime nati poſſint, eſſe Diſcreti, mittendi ad Prouinciale Capitulum?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

SI in ſupradictis Diſcretis,conſideretur tantummodo votum,& vox actiua,quam habent deferre,ad Prouinciale Capitulum, non videtur illegitimis eſſe prohibitum, quod eſſe poſſint Diſcreti, ſine aliqua diſpenſatione. Probatur hæc concluſio, nam ſupradictis illegitimis,iure dumtaxat eſt prohibitum,habere dignitates, & Prælatias,quæ annexam habent animarũ curam,ſed ſupradictorum Diſcretorum officium,neque eſt Prælatio,nec vero dignitas,ſiue perſonatus,cui iuriſdictio aliqua ordinaria ſit annexa:ergo ex iure communi nihil ſibi obſtat,quod eſſe poſſint Diſcreti.Loquor de Diſcretis particularibus,qui eliguntur in Conuentibus, vt deferant votum, &

Illegitime quã tum attinet ad vocem actiuam nihil obſtat,quin eſſe,& eligi poſſint diſcreti.

vocem

Digitized by Google

vocem ad Prouinciale Capitulum,nam de Diſcretis Prouinciarum, qui Diſcreti Diſcretorum,aut Cuſtodes Cuſtodũ,longe aliud diuerſum eſt iudiciũ, nam vt ſupradiximus in propria eorum quæſtione,ex primæua inſtitutione ſui officij,animarum curã,& iuriſdictionem ordinariã habebant,nunc autẽ quamuis,vt plurimum illam non habeant, in actu exercito, ſeu quod dicitur in exercitio, habent tamen illam in actu ſignato, & in potentia, quaſi habituali, ad ſenſum explicatum ibidem. Quapropter dico, quod illegitimi non poſſunt eligi aut mitti,vt ſint Diſcreti Diſcretorum, ſiue Cuſtodes Cuſtodum,in Generali Capitulo,ſine ſpeciali diſpẽſatione, & in hoc(vt credo) nulli eſt,aut eſſe poteſt dubium. Sed vt non etiam eligantur illegitimi in Diſcretos ad Capitulum Prouinciale, videtur alia ſpeciali ratione dicendum. De quo ſit ſecunda concluſio.

Nota hoc valde.

Secunda Concluſio.

Nõ videtur cõueniens, q̃ prædicti illegitimi in Diſcretos eligantur, cum nõ habere poſſint,in electionibus Capitularibus, vocem paſſiuam.

Quamuis ex ui vocis actiuæ præciſe, illegitimi iure non videantur prohibiti, vt ſint, aut eſſe poſſint Diſcreti,mittendi ad Prouinciale Capitulum, quia tamen ex inſtitutione ſupradicti officij,in noſtra Religione,atque in omnibus,cum ſupradicta voce actiua indiuiſibiliter coniuncta eſt vox etiã paſſiua, qua in Guardianos,atque etiam interdum in Diffinitores, ſeu Prouinciales eligũtur ijdem:nam ad ſupradicta munera,& officia,vt plurimum eliguntur,qui ſunt de corpore Capituli, inde eſt, vt veriſſimum,atque probabiliſſimum iudicem,quod ſupradicti illegitimi,non eſſe poſſunt diſcreti,vt ad dictum Capitulum Prouinciale mittantur, niſi ab habente auctoritate cum illis ſpecialiter fuerit diſpenſatum. Hanc ſententiam etiam tenet P.Fr. Emmanuel Rodriguez,1. tomo qq.Regu.q. 53.ar.19.& ratio in concluſione inſinuata videtur eſſe appoſitiſſima, & ſatis legitima.Nec valet dicere,quod ſupradicti illegitimi, poterunt cedere & renuntiare iuri ſuo,& habere dumtaxat vocem actiuam,renunciando paſſiuam, quam vt dictum eſt, ſine diſpenſatione non poſſunt habere,nam dico, quod ſupradicti Diſcreti, nullo modo poſſunt renuntiare iuri ſuo,quantum adhoc,vt non poſſint eligi,quia eſt ius commune totius Prouinciæ,& non ipſorum in particulari.Vnde pro iſto caſu & alijs ad hanc materiam pertinentibus, dico,quod quamuis vulgare ſit in iure,quod vnuſquiſque poteſt renuntiare iuri ſuo,vt habetur in multis legibus,& iuribus, & tradit Syluesſ. *verbo exemptio §. 8.* & ſumma Angelica *verbo renuntiare*, hoc tñ intelligi debet, quando tale ius, fauor & priuilegium,eſt introdoctum in commodum priuatæ perſonæ,ſecus eſt autẽ ſi fuerit introductum in fauorem alicuius communitatis, ſeu officij, tunc enim non eſt liberũ cuilibet,renuntiare iuri ſuo.Ad hoc propoſitũ ſit exemplum, ſtatus clericalis habet hoc ſpeciale priuilegium, in fauorem omnium Eccleſiaſticorum conceſſum, vt non poſſit quis Clericus coram Iudice ſeculari conueniri,*per Capitulũ diligenti, & toto titulo de foro comp.* procul dubio huic iuri & priuilegio fori,nullus Clericus renunciare poteſt, quia tale ius non eſt ſolum in fauorem ipſius conceſſum, ſed in fauorem totius Ordinis Clericalis ſine ſpeciali licentia Papę,aut ſaltem Epiſcopi,vt habetur *in c.cum tẽpore de arbitris,& in cap.quã periculoſum 7.q.1.*vbi dicitur *quod in rebus diuinis periculoſum eſt, quempiam cedere iuri ſuo*. Sic ergo in noſtro propoſito,dico,quod ſupradicti Diſcreti non poſſunt cedere, & renuntiare iuri ſuo, qđ habent ad vocem paſſiuam, & ad hoc, vt eligantur,cum id ſibi conueniat quaſi ex propria ratione ſui officij,cuius eſt ex lege,aut ſaltim ex conſuetudine legis vim habente,vt actiue eligant,& paſſiue poſſint eligi, quod vltimum cum ſine ſpeciali diſpenſatione,ſupradictis illegitimis non poſſit conuenire,

Non põt quis renunciare iuri ſuo quando tale ius eſt introductũ in fauorem alicuius communitatis, ſiue officii alicuius.

Digitized by Google

venire, ſequitur quod non etiam poſſunt in Diſcretos eligi. Vergeret enim in damnum Conuentuum, quod in Diſcretos eligantur, mittendi ad Prouinciale Capitulum, qui non vocem paſſiuam habere poſſint in ipſo, ſicut & aliorum Conuentuum Diſcreti.

ARTICVLVS VI.

Vtrum deſcendentes ex maculato genere, Iudæis, Sarracenis, ſiue Hæreticis, intra quartum gradum, in noſtro Ordine, Diſcreti eſſe poſſint?

HVius Articuli quidam tenent partem affirmatiuam, ea ratione fundati quia dictorum Diſcretorum officium, non eſt aliqua dignitas ſiue Prælatia, quæ tantum munera ex Conſtitutionibus, Clemen. VII. Pauli IV. & aliorum ſummorum Pont. ſupradictis ſunt interdicta, atque ita inquiunt, qd cum Decretum prædictarum Conſtit. ſit pœnale & odioſum, potius debet reſtringi, quam ampliari. Videatur hac de re P. Emmanuel Rodr. 1. to. qq. regul. q. 14. ar. 11. vbi tenet ſupradictos ex infecto genere, intra quartum gradum deſcendentes, eligi poſſe in Diſcretos, quinvero, & in Diffinitores, & habere omnia Religionis officia, quæ non ſunt veræ Prælationes, nec habẽt ordinariam, vel quaſi ordinariã iuriſdictioné, qualia ſunt eſſe Magiſtros Nouitiorum, Vicarios Conuentuales, Confeſſores Monialium, & ſimilia. Sed reuera, quamuis hæc opinio ſit pia, & fauorabilis, & probabiliter ſuſtineri poſſit, nihilominus rationes præcedentis Articuli adeo vrgent, & mouent, vt contrariæ adhæream ſententiæ, & opinioni. Etenim ſi, vt dictum eſt, in præcedenti Articulo, illegitimi Diſcreti eſſe non poſſunt, quia quamuis poſſint habere vocem actiuam, non tamen paſſiuam, neque in Prælatos præfici, abſque ſpeciali diſpenſatione, cui voci paſſiuæ, & iuri ſuo renuntiare nequaquã poſſunt, cum non ſit conceſſum in fauorem ſuæ priuatæ perſonæ, ſed totius communitatis & prædicti Diſcretorum officij, cum hæc eadem omnino ratio, currat in præſenti caſu, quia nec ipſi ex dicto genere infecto, & maculato, intra quartum gradũ deſcendentes, poſſunt in Prælatos eligi, & de ſimilibus ſimile videatur eſſe iudicium, conſequens eſt, quod non eſſe poſſunt Diſcreti, quod pp rationem dictam probabilius eſſe credo, de quo ſit concl.

Concluſio.

Supradicti ex genere infecto, & maculato, intra quartũ gradũ deſcendentes, non eſſe poſſunt Diſcreti ad Capitulum Prouinc. mittendi, & multo minus Diſcreti Diſcretorũ, ſiue Cuſtodes Cuſtodũ, mittẽdi ad Capitulũ gener. Hæc concl. ſatis de ſe patet, ex dictis in præcedenti Artic. & quod ſupradicti non eſſe poſſint Diffinitores, firmius teneo, nam quamuis ſupradicta munera, & officia, non ſint vere, & proprie Prælationes, neque habeant annexam animarum curam, quadam ratione dici poſſunt Prælationes, ſaltem habitualiter, inquantum ex ui noſtrarum Conſtitutionum, & conſuetudine vim legis habente, voci ſuæ actiuæ in electionibus correſpõdet, atque conuenire videtur ex propria ratione prædictorum officiorum, etiam vox paſſiua, ad dignitates, & Prælaturas, quas cum ſupradicti ex infecto, & maculato genere deſcendentes, vt dictum eſt, non poſſint habere neq; eſſe Diſcreti, multominus Diffinitores, quod munus, & officium in Religione grauiſſimum eſt. Et ſi in ſupradictis Conſtitutionibus Clem. VII. & Pauli IV. & aliorũ ſummorum Pont. interdictum ac prohibitum eſt prædictis, vt non ſint, nec eſſe

Deſcendentes ex maculato genere, intra quartum gradum, non eſſe poſsunt diſcreti.

Nota hoc valde.

Nota hoc valde.

poſſint Prædicatores,vt ibidem habetur expreſſe, quãuis id non vſquequaque fuerit exequutioni mandatum,neque obſeruetur,nunc in cõi praxi;multo,ergo melius cenſeri debet, eſſe illis interdictum,& prohibitum,quod nõ ſint Diſcreti,& Diffinitores,quæ in Ordine ſunt magnæ quædam dignitates. Et quia ex æquiuocatione,forſan quiſpiam decipi poterit exiſtimando,quod cum ſupradictis non ſit interdictum, eſſe Conuentuum Vicarios ordinarios Guardianorum,quod poſſunt perinde eſſe Conuentuum Præſidentes,ſeu Vicarios illorũ Conuentuum,qui propter particulares cauſas,& rationes, & propter defectum nu.12.Fratrum,dicuntur Vicarij , cum reuera ſint Guardiani,dico hoc etiã illis eſſe prohibitũ,cum prædicta munera &officia,ordinariam iuriſdictionem habeant,vt tradit Syluest. *Verbo Prælatus num.3.*

ARTICVLVS VII.

Vtrum Vicarij ordinarij,ſicut Præſidentes Conuentuum, eligi poſſint, & debeant in Diſcretos?

Qvamuis hac de re nihil habeatur in noſtris Gener.Conſt. conſtitutum, atque determinatum,in aliquibus Prouinciarum Conſtitutionibus particularibus,cautum inuenio,quod ſupradicti Vicarij,& Præſidentes,non eſſe poſſunt Diſcreti,in illis Conuentibus, in quibus commorantur, & quia ratio. ſuper qua huiuſmodi ſtatutum fundatur , ſatis placet, pro ea ſequentem libuit ſtatuere Concluſionem .

Concluſio.

Vicarij ordinarij Cõuentuum etiam Præſidentes non eſſe poſſunt Diſcreti.

Mvltum conueniens eſt, & rationi quammaxime conſonum, vt Vicarij ordinarij Conuentuum,& Præſidentes , qui in eiſdem aliquam iuriſdictionem exercent,non poſſint eligi in Diſcretos,ad Capitulum Prouinciale mittendi . Hæc Concluſio probatur, quia cum de ratione electionis cuiuſlibet ſit,quod ſit libera, & ſpontanea, atque ab ea omnis coactionis metus procul abſit, & violentia quælibet omnino relegetur, conuenientiſſimũ proculdubio eſt , quod ſupradicti, in prædictam Diſcretorum electionem , nullo modo poſſint intrare ; nam cum, vt ſupponitur,in Conuentibus habeant, & exerceant iuriſdictionem, eadem abutentes,iam vi, iam prece , ſeu precibus, exquiſitiſque alijs modis , auferent, auferreq. poterunt , liberam , & ſpontaneam electionem ſuffragiorum . Quis enim non videat, quod Vicarius Ordinarius Conuentus , & qui eiuſdem nuncupatur Præſes, facillimo negotio, ſubditorum ſuorum beneuolentiam captare poſſit,quoſdam licentiando , vt foras extra Monaſterij ſepta egrediantur , alijs errata,delicta, & crimina ,quantumuis grauia indulgendo, donis, minis,atque terroribus eorum vota,& ſuffragia procurando,quod quidem haud quaquã eſſe poterit abſque magno pacis,& iuſtitiæ,charitatis,ac rectæ gubernationis,& conſequenter totius Ord.& Religionis detrimento. Quapropter ſupradictorum electio,iure optimo præſumenda eſt in foro exteriori, nõ quidem ſpontanea,& voluntaria ſed violẽta,& metu,minis, ſeu aliquibus medijs illicitis facta,meritoq; proinde annullanda, & irritanda . Quod vt non fieret,caute,&prudenter ſatis,in aliquibus Prouincijs ſtatutum,& ordinatũ eſt,vt Vicarij,& Præſidentes ſupradicti , in prædictorum Diſcretorum electione,habeant tm̃ vocem actiuam,& nullo modo paſſiuam,ne propterea in damnum,& detrimentum totiusReligionis,ſua iuriſdictione abutantur,& gratia captandæ beneuolentiæ ſubditorum, & ſuffragiorum , eueniret poſſint

Nota hoc valde.

ſint omnia,ſupradicta inconuenientia. In quo quidem ſtatuto,& ordinatione quantumuis particulari, & dumtaxat Prouinciali,non poſſunt,aut debēt Prouinciarum viſitatores diſpenſare,etiamſi habeant plenitudinem poteſtatis,& facultatem ad diſpenſandum,in Ordinationibus gener.& Prouinciarum particularibus, ſine magna, & ſatis vrgenti & multum legitima cauſa, cum huiuſmodi ordinatio ſit adeo iuſta,& rationi conſona,factaque ad cōſeruationem boni communis,& in bonum publicum totius Religionis. Hactenus de iſto Articulo, & de tota hac quæſtione.

QVAESTIO XXIII.

De Electione omnium Prælatorum in communi, & de his omnibus quæ ad electionis materiam ſpectant,in quadraginta Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quidnam ſit Electio?

Propoſito Articulo, & difficultati breuiter, & reſolutiue, Reſpondeo, per duas ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Electio vt communiter ſumpta,vt nomen ipſum ſonat,& vt ſub ſe comprehendit,rei cuiuſque electionem,eſt multorum placentium in ordine ad finem vnius præacceptio. Hæc definitio deſumpta eſt ex Ariſt. 5. Ethic. & eam tradit D.Th.12.q.13.ar.5.eamq.poſſumus explicare ſequenti exemplo v. g. ad iter faciendum occurrunt ſimul alicui duo media,equus ad id faciendum per terram,nauis vero ad nauigandum per mare, & vtrumque placet,ac rationi vt medium congruum, repræſentatur,præeligitur tamen à voluntate nauis,vt citius fiat iter, tunc & in tali caſu,nauis dicitur eligi. et iſte actus eligendi nauem, conuenientiſſime dicitur electio, quia nempe eſt multorum placentium in ordine ad finem vnius præacceptio. Sed loquendo de electione,non ita communiter, vt de ea loquuntur Philoſophi, ſed ſtricte, & ſpecialiter, prout ad præſens attinet propoſitum, & deſcendendo ad electionem Canonicam,ſit ſecunda concluſio.

Electio vt communiter ſūpta eſt multorum placentium, in Ordine ad aliquem finem, vnius præacceptio.

Secunda Concluſio.

Electio eſt idoneæ perſonæ ad aliquam dignitatem, vel fraternam ſocietatem vocatio,facta ſeruata Canonica forma. Hæc concluſio, & electionis definitio,eſt Hoſtien.& Io.Andr. *in initio tit.de elect. lib.* 6. vbi & dicunt electionem multum differre à collatione, & à præſentatione, nam electio fit per eligentium ſuffragia & vota,ad aliquam dignitatem, ſeu fraternam ſocietatem,ſeruata Canonica forma,& confirmatur à Papa, ſeu ab alio in id auctoritatem habente; at vero collatio,eſt alicuius beneficij ſimplicis, ſiue curati,cuius prouiſio pertinet ad Epiſcopum,ſeu ad alium, qui ad id plenū ius habet,ac proinde cui ipſa facta eſt, non alia vlteriore indiget confirmatione. Differt etiam electio à præſentatione, nam præſentatio pertinet

Electio proprie & ſtricte ſumpta,pro electione Canonica, eſt idoneæ perſonæ vocatio ad aliquā dignitatē vel Societatē ſeruata Canonica forma.

 ad

ad patronum, qui non dat plenum ius præſentato, ſed vlterius requiritur, inſtitutio & inueſtitura Epiſcopi, vt habetur *in toto tit. de iurepatro. lib. 6.* Multa hac de re forent dicenda, quæ breuitat s cauſa omitto, videatur Syluest. *verbo. elect. 1. nu. 1.* & hæc de electione in communi, breuiter dicta ſufficiant, ac de electione Canonica, etiam in communi.

ARTICVLVS II.

Quotuplex ſit Electio Canonica?

Propoſito Articulo ac difficultati, Reſpondetur per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

Omnis in vniuerſum electio Canonica, ẽ triplex, quædam per ſcrutinium alia vero per modũ compromiſſi, alia autẽ, per viam communis ſpirationis.

OMnis in vniuerſum electio Canonica, eſt triplex, quædam per modum ſcrutinij, quędam per modum compromiſſi, alia vero per modum communis ſpirationis. Hæc concluſio habetur expreſſe, *in cap. quia propter de electione*, vbi ſupradictæ tres traduntur electionis Canonicæ formæ: Et quia capitulum prædictum eſt notabile, ac totale fundamentum huius materiæ de electione, ipſius verba ad vnguem in præſentiarũ libet referre, vt præ manibus habeantur, ſciriq. melius poſſit, quænam debeant concurrere, & ſint de eſſentia, atque ſubſtantia electionis Canonicæ, Inquit, Innocent. III. in dicto *cap. quia propter* facto in Concilio generali Lateranen. *Quia propter diuerſas electionis formas, quas quidam inuenire conantur, & multa impedimenta proueniunt, & magna pericula imminent Eccleſiis viduatis, ſtatuimus, vt cum electio fuerit celebranda, præſentibus omnibus, qui debent, & volunt, & poſſunt commode intereſſe, aſſumantur tres de Collegio fide digni, qui ſecrete, & ſigillatim vota cunctorum diligenter exquirant, & in ſcriptis redacta, mox publicent in communi, nullo prorſus appellationis obſtaculo interiecto, vt is collatione habita eligatur, in quẽ omnes, vel maior, & ſanior pars capituli conſentit, vel ſaltim eligendi poteſtas aliquibus viris idoneis committatur, qui vice omnium Eccleſiæ viduatæ prouideant de paſtore, aliter electio facta non valeat, niſi forte communiter eſſet ab omnibus, quaſi per inſpirationem abſque vitio celebrata.* Verba ſunt quidem notatu digniſſima. Circa cuius Decretalis interpretationẽ, innumeræ ſeſe offerunt difficultates à nobis explicãdę, quibus penitus cõprehẽdatur & explicetur totus titulus, & materia de electionibus. Sed quantum attinet ad propoſitum Artic. iam ex dictis ſatis conſtat, id quod in concluſione eſt dictum, nempe quod omnis in vniuerſum electio Canonica, eſt triplex, ſeu tres tantum ſunt in iure, traditæ nobis Canonicæ electionis formæ, quarum prima eſt per modum ſcrutinij, ſecunda per modum compromiſſi, tertia per modum cõmunis ſpirationis, quæ faciũt tres electionis ſpecies, & electio, omnis quæ non fuerit facta, ſecundum vnam illarum, eſt ipſo iure nulla, prout habetur in ſupradicta Decretali, ibi *qui vero contra prædictas formas, eligere attentauerint, eligendi ea vice priuentur poteſtate, electioque ſit ipſo iure nulla.* Supereſt nunc Decretalem ſupradictam, per Articulos membratim decerpere vt illam commodius, poſſimus explicare. Sed prius præmittere libuit peculiarem quandam difficultatem, an ſcilicet diſpoſitio Decretalis ſupradictæ, locum habeat & ſeruanda ſit, in omnibus in vniuerſum electionibus, non ſolum Epiſcoporum & Prælatorum, verum etiam quarumcumque dignitatum, & quorumcumq; officiorum? de quo ſequens inſtituitur Art. 3. in Ordine.

AR-

ARTICVLVS III.

Vtrum diſpoſitio ſupradictæ Decretalis, Quia propter, locum habeat, & obſeruanda ſit, in omnibus electionibus, quorumcumque Prælatorum, & omnium officiorum Eccleſiaſticorum?

HAc de re, eſt opinio Panor. *in d.c. quia propter vbi de mente gloſſa, ibi, Eccleſiis viduatis*, dicit, quod diſpoſitio Decretalis ſupradictæ non eſt ſeruanda in omnibus electionibus, ſed ſolummodo in electione Epiſcoporum, & aliorum Prælatorum Collegiatarum Eccleſiarum, habentium generalem iuriſdictionem. Quod probat ex verbis eiuſdem, quando dicit ſupradictus Innocen. III. quod intendit prouidere Eccleſijs viduatis, Eccleſiæ autē non dicuntur viduatæ, niſi per mortem Epiſcoporum, & propriorum Paſtorum. Nam ſoli Epi, ſunt proprie ſponſi ſuarum Eccleſiarum, vt habetur, *in cap. ſicut 7.q. 1.* cæteri autem Prælati, ſi quandoque dicuntur ſponſi, id eſt, ratione generalis iuriſdictionis, *per capitulum, ſicut in vna quaque 21.q. 2.* Ad alias aūt dignitates, Canonicatus, & perſonatus Eccleſiarum Cathedralium, & Collegiatarum, inquit, prædictus Panor. quod non extenditur Decretalis ſupradicta, neque in eis habet locum ipſius diſpoſitio, cū per illorum mortem non remaneant Eccleſiæ viduatæ, nec ipſi ſint veri Eccleſiarum ſpōſi. Quā eandē opinionem ſequens Goffredus, dixit in quodā ſuo opere, eandem non habere locum in electionibus Abbatum, quia inquit, Abbates non ſunt ſponſi, & proprie Paſtores, & Abbatis nomen potius ſonat ſolitudinē, quā honorē. Sed nihilominus contraria ſententia eſt verior, atque tenenda, & quod hac in re faciendū eſt, & cōiter obſeruatur in praxi, explicabitur per ſeqq. cōcl.

Prima Concluſio.

NOn ſolum in electione Epiſcoporum, & Prælatorum generalem habentium iuriſdictionem, in Eccleſijs Collegiatis, ſeruanda eſt & locum habet diſpoſitio Decretalis ſupradictæ, verum etiam in electione Abbatum, & quorumcumque Prælatorum Regularium, ordinariam habentiū iuriſdictionem. Hæc concluſio eſt expreſſa Sylu. *verbo electio 2.q.1.* vbi hanc tenet ſententiam, & eam confirmat de mente, & ſent. Io. And. *in c. officij eod. tit.* vbi dicit, quod Abbates dicūtur Paſtores, quin vero etiā & Abbatiſſæ, & habent, habereq. dicuntur dignitates, *per cap. indemnitatibus eod. tit. lib. 6.* & præterea quod electiones Abbatum, in multis comparantur, quin vero æquiparantur electionibus Epiſcoporum, vt etiam conſtat *ex c. cupientes eod. tit. lib. 6.* & etiā Eccleſiæ mortuis Abbatibus, proprijsq. Prælatis, eſſe dicuntur viduatæ. Ex quibus infertur, quod diſpoſitio Decretalis ſupradictæ, non ſolum habet locum in electionibus Epiſcoporum, & aliorum Prælatorum generalē iuriſdictionem habentium, verum etiam in electionibus quorumcumque Prælatorum Regulariū, per quorum mortem Eccleſiæ remanent ſine Paſtore, & quaſi viduatæ. Ad quod facit *cap. ne pro defectu* poſitum in eod. tit. vbi idem ſupradictus Pontif. æquiparat, quoad hoc Eccleſias Cathedrales, & Regulares, quarum omnium Prælati appellantur Paſtores, & ipſarum Eccleſiæ dicuntur viduatæ per illorū mortē. Dicit præterea Sylu. vbi ſup. quod nomen viduatæ in ſupradicto loco, ſiue locis, non debet ita ſtricte ſumi, vt ſolummodo dicantur viduatæ Eccleſiæ, quæ carent Epis, qui ſolum proprie, & in rigore iuris loquēdo, dicūtur earundē mariti, & ſpōſi, immo vero cū ſupradictæ Decretales ſint fauorabiles, vt colligitur ex ipſarū principio, emanauerintq. ad tollenda pericula, & impedimenta Eccleſiarū, potius debēt am-

Decretalis prędicta locū habet, atque ſeruanda eſt, in electione quorumcumq; Prælatorum, etiam ſi non ſint Epi, aut Prælati Generales.

pliari,quam reſtringi,& ſic locum habere non ſolum in electione Epiſcoporum præciſe,verum etiam & in electione Abbatum,& quorumcumque Prælatorum Regularium, ordinariam habentium iuriſdictionem.

Secunda Concluſio.

Decretalis ſupradicta, non habet locũ, in electionibus aliorum Beneficiatorũ, & Prælatorum inferiorum.

Diſpoſitio Decretalis ſupradictæ, *Quia propter*,non neceſſario ſeruãda eſt in electionibus aliorũ Beneficiatorum, ſeu Prælatorum inferiorũ à ſupradictis, ſed ſufficiunt ad id ſingulares conſenſus exiſtentium in cap. dummodo præſtetur in cõi , & omnibus Collegialiter cõgregatis,nã ſic electus ſimpliciter à maiori,& ſaniori parte,ius habebit in electione.Hęc cõc.eſt d.Sylu. loco ſupracit.vbi improbat,& reijcit ſentent.& opin.Hoſt. qui dixit ſupradictam Decretalẽ habere locum,in electionibus beneficiorũ ſpectantibus, ad Collegiũ,& cõſequenter quod ad dictum textũ, dum mentionẽ facit de Eccleſijs viduatis,addendum eſt,ſeu Miniſtris deſtitutis, ſed inquit Sylueſt. hoc eſſe deſtruere litterã, & non neceſſarium,neque conueniens . Nam vbi agitur de modico præiudicio,non neceſſaria eſt tanta ſolemnitas,præſertim in caſu,quo non deficiat ſuperior,qui poſſit inconuenientibus,occurrẽtibus prouidere,argumento deducto,*ex c.vbi periculũ in principio,eod.tit.lib.6.c.licet in fi.eod.tit.* Sed quod diſpoſitio Decretalis ſupradictæ,& forma ibidem tradita,aut aliqua ipſarum trium,non neceſſario ſeruanda ſit in alijs electionibus aliorum Beneficiatorum, & Prælatorũ inferiorum a ſupradictis,probat Sylu.*ex gloſſ.in c.ſicut eod.tit.lib.6.& ex alia gloſſ.in c.ſi cui,eod tit.*& dicit eſſe expreſsã ſent.Panor.*in c. Eccleſia extra eod tit.*vbi etiã tenet,quod in electionib.in quibus non eſt neceſſario ſeruanda forma *d.c.quia propter*, non etiam neceſſaria ſunt verba, modo conſtet de conſenſu eligentiũ, & conſequenter multo minus eſt neceſſaria ibidem ſcriptura aliqua.Hęc Sylu.vbi ſupra . Ac tandem concludendo dicit,qđ in Eccleſijs Regularibus Religionũ approbatarũ,electiones oĩum Prælatorum,habentiũ iuriſdictionem ordinariam , & generalem,fieri debent ſecundũ prædictam formã,& ponit exemplũ in Ordine Prædicatorũ,in Magiſtro, & Prioribus Prouincialibus,ſiue Conuẽtualib.& in alijs Religionib.in Officijs , & præfecturis ſupradictis correſpondentibus.Dicit tñ,qđ in electione aliorum Superiorũ, atq; Diffinitorum,ſeu Diſcretorum,& huiuſmodi,non eſt neceſſaria tanta ſolemnitas,nec vox,aut Scriptura,ſed ſufficit,quod huiuſmodi electiones fiant collegialiter.Hoc forſan obſeruatũ fuit tpe Sylu.ſupradicti,ſed nunc iam poſt Conc.Trid. vt credo,atq; indubitanter teneo,id facere haudquaquam licet , nam ſeſſ.25. c.6. agẽdo de modo in electionib. ſeruando,*ſtatuitur, vt in electione Superiorũ quorumcumq; & Abbatũ temporalium,& aliorũ Officialium,ac Generaliũ,et Abbatiſſarum,atque aliarum præpoſitarum quò omnia recte,& ſine vlla fraude fiant,oẽs ſupradicti eligantur,per vota ſecreta, ita vt ſingulorum eligentium nomina numquam publicentur.* Circa quod decretum aduertere libet, quod per ipſum nullatenus derogatur,irritatur ſiue annullatur,Decretalis Innoc.*in d.c quia propter*, quin vero præſupponitur,ipſaq; præſuppoſita,tradit Concilium modum, & formam obſeruãdam,in ferendis votis,& ſuffragijs,in electione faciẽda per ſcrutinium,nempe vt vota ſint ſecreta, ita vt ſingulorum eligẽtium nomina nunquam publicẽtur,quibus verbis iam præſupponit,quod in dicta electione facienda per ſcrutinium,interuenire debet ſcriptura,& quod vota,& ſuffragia redigi debent in ſcriptis. Quod qualiter ſit faciendum infra ſuo proprio loco dicemus .Neque etiam Conc.Trid. per ſupradictũ Decretum,tollit,aut amouere intendit,electionẽ factam per modum compromiſſi,nec factam per viam cõmunis inſpirationis, quin vero omnes iſti tres, ſupradicti

Nota hoc ex Syluestro.

Nota valde ex Conc.Trid.pro forma ſeruanda in electionibus cunctis.

eligendi

eligendi modi, hodie ſunt in vſu, & permanent in ſuo proprio vigore, de quibus omnibus in particulari dicendum eſt inferius.

ARTICVLVS IV.

Vtrum eligendi Canonica forma, tradita in ſupradicta Decretali, Quia propter, locum habeat, & obſeruanda ſit, etiam in poſtulatione, & collationibus?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

FOrma Decretalis ſupradictæ, non habet locum, nec neceſſario ſeruanda eſt, in poſtulatione, & collatione. Hæc concluſio eſt expreſſa Syluest. *verbo elect. 2. q. 2. & verbo poſtulatio q. etiam* 2. quam & eſſe dicit Panor. *in d. c. quia propter*, & de collatione ſpecialiter probatur, *ex gloſſ. in c. ſicut eod. tit. lib. 6.* vbi habetur, quod ſi ad plures ſpectat collatio alicuius beneficij, poſſunt omnes ſimul conferre, nec eſt neceſſe, quod id fiat per ſcrutinium ſecretum, nec per compromiſſum, hoc eſt, per vnum nomine omnium, ſed ſufficiunt ſingulares aſſenſus, ad quod citatur, atq; adducitur, *lex per fundum. ff. ſerui. ruſti. pradio.* Sed de poſtulatione probatur id ipſum, nam ſi in poſtulatione, eſſet, neceſſe formare Decretũ, & facere reliqua omnia, quæ in electione, non poſſent reſilire poſtulantes Decreto formato, ſicut neque in electione, aut innominatione facta per ſcrutiniũ electionis, reſilire poſſent Electores: ſed hoc non ita eſt, nam poteſt reſiliri à poſtulato: ergo in poſtulatione non habet locum, nec neceſſario ſeruanda eſt forma tradita ad electionem, *in d. c. quia propter* Multæ aliæ rationes diuerſitatis poſſent adduci, ſed breuitati ſtudemus, ideo hæc pro nunc dicta ſufficiant.

Forma tradita in dicto c. qa propter, nõ neceſſario ſeruanda eſt, in poſtulatione, & collatione.

ARTICVLVS V.

A quibus facienda eſt electio, vt ſit Canonica, & talis cenſeatur atque exiſtimetur?

INnocentius III in Decretali ſupradicta, ſtatuere volens modum, & formam ſeruandam, in omni Canonica electione, in primis, inquit, *vt cũ electio fuerit celebranda, ſint præſentes omnes qui debent, & volunt, & poſſunt commode intereſſe.* Circa quæ verba plures inſurgunt difficultates, de quibus dicemus per ordinem. Sed nunc in cõmuni, atq; vniuerſali quæritur, à quibus de iure faciẽda ſit electio? Cui difficultati reſolutiue Reſpon. per ſeqq. concluſ.

Prima Concluſio.

Electio quælibet de iure communi, ad Collegium pertinet, ita quod, quęlibet Congregatio de iure, habet ſibi eligere Prælatum, niſi vel conſuetudo, aut Priuilegium ſibi obſtet. Hæc concluſio eſt expreſſa Sylu. *verbo electio 1. q. 1. & habetur in cap. 1. de elect.* in cuius tittulo apponitur, quod nulli Eccleſiæ collegiatæ, prouideri debet de Prælato, per collationẽ ſeu prouiſionem, ſed per electionem Canonicam, fiendam per ipſum Collegium, vbi hoc ipſum tenet gloſſa ibidem. Habetur hoc idem *in c. congregatio. 15. q. vlt.* vbi dicitur, quod congregatio debet ſibi eligere Abbatem, poſt Abbatis ſui mortem, vel eo viuẽte, ſi ipſe deliquerit, vel peccauerit. Idem *habetur in c. Abbatem 18. q. 2.* idem dicitur *in c. cum dilectus de conſuet. & in c. nobis de iure patron.* & ſæpe alibi,

Electio de iure cõi, ad Collegiũ pertinet.

Nota hoc valde.

alibi. Sed ſi Clerici nõ ſunt in Eccleſia, vt Collegium, ſed vt ſingulares perſonæ, in tali caſu prouidebit Superior per ſe, vel per præſentationem patroni, vt habetur *in cap. paſtoralis de iurepatr.*

Secunda Concluſio.

Adeo de iure cõi electio ad Collegiũ pertinet, quòd & ſi in Collegio nõ ſint niſi duo, aut tres collegæ, electio pertinet ad eoſdẽ.

Adeo Prælatorum electio, de iure communi pertinet ad Collegium, quod ſi in aliquo Collegio, ſeu Congregatione, non ſint niſi duo, aut tres collegæ electio etiam pertinet ad eoſdem. Hæc etiam concluſio eſt Sylueſt. vbi ſupra, quam & probat *ex c. 1. de electione cum gloſſa, bi duo vel tres, & ex c. cum dilectus de conſuet. & cap. cum Adrianus diſt. 63.* immo tenet *etiam gloſſ in c. 2. de poſtul. Prælatorum*, quam ſequuntur Innoc. & Hoſt. & omnes DD. communiter, quod ius vniuerſitatis poteſt remanere in vno ſolo, omnibus alijs mortuis, priuatis, ſuſpenſis, vel excommunicatis: nam quamuis nullum Collegiũ Eccleſiaſticum, poſſit conſtitui in vno, quia iure ciuili requirũtur ſaltim tres *per legem Neratius, ff. de verbo. ſign.* & de iure Canonico ſaltim duo, *per d. 1. c. de elect.* conſtitutum tamen ſemel in multis, poteſt totum ius Collegij venire ad vnũ, & cõſeruari in illo. Pro quo facit tex. notabilis *in l. ſicut §. ſi. ff. quod cuiuſq. vniuer. & gloſſ. in. cap. gratum, verbo maiorem par. de poſtul. Prælatorum*, quam ſequitur Panor. ibid. *& in d. c. 1. de elect* & hac de re videndus eſt ſpecialiter. Nauar. lib. 1. Conſiliorum de elect. conſ. 6. nu. 1. vbi dicit, adeo hoc verum eſſe & cretum, quod ſi omnes Cardinales exirent è Conclaui, poſtquam ad eligendum Papam in eo conuenerunt, vno dumtaxat excepto, ille ſolus poſſet eligere Papam, vt expreſſe tenet gloſſa memorabilis *in clemne Romani §. porro, verbo omnes, de elect.* quam cõiter receptam magnificãt DD.

Nota hoc valde.

Et generaliter verum eſt, quod quando maior pars Collegij eſt inhabilis ad eligendum, poteſtas eligendi pertinet ad pauciores, & illi repræſentant totum Collegium, cum inhabiles non computentur in numero, ad quod facit *cap. illa de elect. & gloſſ. in clem. quod circa, eod. tit.* Verum eſt tamen, quod in caſu, quo Collegium redactum eſſet, ſolummodo ad vnum, ille talis ſolus nõ poſſet eligere ſe ipſum, prout tradunt ſupradicti Sylueſt. & Nauar. locis ſupracitatis, *per cap. per noſtras de iure patr.* quia notaretur ambitioſus, & vt inquit gloſſa ibidem, *verbo ingerere*, tanquam talis deberet repelli *per capitulum in ſcripturis, 8. q. 1. & cap. ſi is qui 1. q. 6. & per legem ſi quemquam, C. de Epiſc. & cler. & l. quæ omnia ff. de procurat.* & quamuis in caſu, quo totum ius Collegij redactum eſſet ad tres, haberi poſſet electio, dum ſuffragarentur duo in fauorem tertij, non tamen ſi eſſet redactum ad duo, quia nullus poſſet ſuffragari ſibi ipſi, nec ſuffragando vnus alteri, eſſe poterit maior pars, quod ad rationé electionis neceſſario requiritur per capitulũ *quia propter* ſupradictum. Sed difficultas eſt ſcire, & inueſtigare, ex mẽbris Collegij, quinã poſſint aut non poſſint eligere, & vocem, & votum habeant in electionibus ſupradictis? Quibus difficultatibus, per ordinem fiet ſatis per ſeqq. concluſ.

Tertia Concluſio.

Si aliqui de Collegio ſunt priuati, electio deuoluitur ad reliquos.

Si aliqui de Collegio pp aliquid, poteſtate eligendi ſint priuandi, pro ea vice, dicta poteſtas non deuoluitur ad reliquos, antequã priuentur, ſecus eſt aũt ſi iã ſunt priuati. Hãc concl. tenet ſupradictus Sylu. loco ſupracit. verbo elect. 1. q. 2. in primo dicto, quam & probat *ex gloſſa in c. 2. de poſtul. Prælat.* & dicit eſſe de mente Panor. *in eod. cap.* vbi poſt Innoc. ponit Regulam, quod valet electio facta, non vocatis illis, qui ſunt priuati, vel inhabiles ad eligendum, quinuero addit, & dicit, quod valet, licet primo non ſit diſcuſſum, an ſint priuati, nam ſatis eſt, quod poſtea conuinci poſſint.

Quarta Concluſio.

Conuerſi ſiue Laici,non habent vocem, & votum in electionibus Canonicis Prælatorum. Hanc concluſionem tenet etiam Sylueſt. vbi ſupra in ſecundo dicto, & eam probat,*ex cap ex eo de electione lib. 6.§. in Eccleſiis* , vbi habetur, *quod Conuerſi Laici cum Clericis non debent electionibus intereſſe* . Hoc eſt de iure communi, ſecus autem erit de conſuetudine antiqua , vt dicit Innocentius *in cap. 2. de inſtitu.* & idem tenet Federicus concluſ.107.Nec ſunt ſupradicti laici de corpore Capituli, etiam quando tractantur in Capitulo temporalia , vt idem ipſe dicit, per textum *in cap. & ſi Chriſtus , de iureiur. verbo , vos & Monaſterij veſtri Conuerſi* . Qua de re videatur *gloſſa in dicto cap. ex eo , de electio. verbo , electionibus* , vbi ad hoc propoſitum dicuntur plura , eaq. notatu digniſſima .

Conuerſi ſiue Laici, de Iure cõi non habent vocem, & votũ in electionibus Prælatorũ Canonicis .

Quinta Concluſio .

Qui ſacro Ordine non ſunt inſigniti, & ſaltem Subdiaconi , non habent votum & vocem in Capitulo , in Eccleſijs Cathedralibus,Collegiatis, ſæcularibus , vel Regularibus , quæ Canonice ſiunt , etiam ſi ab alijs libere ſibi concedatur . Hanc etiam concluſ. tenet expreſſe ſupradictus Syluest. loco ſupra citato,in dicto quarto,& probat eam *ex clementina,vt ij qui, de ætate , & qualit.* quod de nouo innouauit *Concil. Triden. ſeſſ.23. de reformat. cap.4.* vbi hoc idem decernitur,& ſtatuitur, atque ita obſeruatur in cõmuni praxi, in omnibus Eccleſijs Cathedralibus, Collegiatis, ſecularibus , & Regularibus, quidquid dicat P.F.Emman.Rodrig. tomo 2. ſuarum qq.Regular.q.51.art.5. defendere volens,quod verba ſupradicti Conc. Trident. non intelliguntur, nec debent intelligi,de Eccleſijs Regular. Religioſorum Ordinis Mendicantium, ſed de Eccleſijs Canonicorum Regular. & de cæteris Eccleſijs Cathedralibus, & Collegiatis ſecularibus, propter vltima verba, quæ ibidem ponuntur,de mulctatione præbendarum, quæ locum non habent in Monaſterijs Religioſorum . Sed quidquid de hoc ſit,contrarium eſt verius , quod & obtinuit, conſuetudo , quæ optima eſt legum interpres, atque inuiolabiliter eſt obſeruanda , cum Concilium ſupradictum generaliter, atque vniuerſaliter loquatur, & vt dicitur, in expreſſis non eſt locus coniecturis .

Qui non ſunt ſacro Ordine inſigniti, non habent votum & vocem in Capitulo, & in electionib⁹ Eccleſiarum Cathedralium,ſiue Collegiatarum, quæ canonice ſiunt .

Sexta Concluſio .

Generaliter loquendo,non habent votum & vocem, in electionibus Eccleſiarum Regularium, qui ipſarum Regulas , tacite vel expreſſe non ſunt profeſſi . Hanc concluſionem tenet etiam ſupradictus Syluester loco ſupra citato,in tertio dicto, & probat eam ex prædicto *cap ex eo,de election.* §. in Eccleſijs,vbi ſupradicta verba habentur expreſſe , in quibus videnda eſt gloſſa, ibi,*tacite,vel expreſſe* . Et dicit Syluest. hoc idem eſſe intelligendum, de illis, qui per ipſorum Regulas & Conſtitutiones approbatas, votum, & vocem prohibentur habere in Capitulo, & in electionibus: ſed limitat ſupradictam concluſionem in caſu, quo ex priuilegio , ſeu conſuetudine,alicui extraneo etiã conueniat eligere,nã ex dictis priuilegio, ſiue conſuetudine,ad electionẽ alieni plerumq. vocantur, vt conſtat *ex cap. Cumana,eod. tit. de electione* . Quin vero & pro pace ſeruanda,interdum admittuntur laici, maxime Principes, vt defendant electores ab oppreſſoribus , ſecundum gloſſam ibidem , & Doctores communiter, vnde, qui eſt in poſſeſſione , vel quaſi poſſeſſione iuris eligendi , etiam poteſt eligere , etiamſi po-

Non habent votum, & vocem in electionibus Eccleſiarum Regularium, qui tacite, vel expreſſe in eiſdẽ non fuerint profeſſi .

ſtea

Digitized by Google

ſtea amittat poſſeſſionem, *per cap. conſultationibus, de iure patron. & cap. cum propter, & cap. querelam, eodem tit.* Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS VI.

Quinam ſint vocandi, ad electionem canonicam?

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Ad electionem vocandi ſunt, omnes præſentes, ad quos de iure pertinet eligere.

AD electionem in primis, vocandi ſunt omnes præſentes, ad quos de iure pertinet eligere. Hæc concluſio eſt Syluestri, *verbo, electio. 1. q. 5. in primo dicto*, quam & probat *ex cap. coram, & cap. quia propter, de electio.* & præſentes eſſe exiſtimantur omnes, qui ſunt in ciuitate, vel in hortis ciuitatis, *per legem 1. ff. de procur.* Et ſi quis eorum ſit in ciuitate, vel in Monaſterio aliquo infirmus, ſecundum Hoſtien. ſcrutatores ire debent ad eum, & inquirere votum eius, ſicut vota aliorum præſentium, quia præſens eſſe cenſetur, qui in hortis eſt, *per ſupradictā l. 1. iuncta etiam lege 5. eff. vbi ſupra.* Nec erit neceſſe, huiuſmodi in collatione, aut in alijs, quæ ſequuntur, iterum requirere, ſed ſufficit conſenſus ſemel habitus in ſcrutinia. Poſſet autem iſte talis, in tali caſu conſtituere procuratorem, vnum de Collegio, cum iuſto eſſet impedimento detentus.

Secunda Concluſio.

Ad electionem etiam vocandi ſunt, omnes abſentes, qui ſunt in Prouincia.

Ad electionem etiam vocandi ſunt, omnes abſentes, qui ſunt in Prouincia. Hæc concluſio eſt ſupradicti Syluestri vbi ſupra, dicto ſecundo, quam & probat *per cap. coram, eodem tit.* vbi hoc ipſum expreſſe dicitur. Sed dupliciter limitatur, primo ſecundum gloſſam ibidem, quando diſtantia non eſt ita magna, quin commode etiam ipſi vocari poſſent. Secundo etiam limitatur, vt hoc ſit obſeruandum, ſecundum quod habet conſuetudo ibidem, nam licet de iure vocandi ſint omnes abſentes, qui ſunt in Prouincia, vt dictum eſt, conſuetudo tamen poteſt introducere, vt non vocentur, & nihilominus valeat electio. Hæc ſupradictus Syluester.

Tertia Concluſio.

Ad electionem generaliter vocandi ſunt, omnes qui debēt, volunt, & poſſunt commode intereſſe.

Generaliter ad electionem vocandi ſunt omnes, qui debent, & volunt, & poſſunt commode intereſſe. Hæc etiam concluſio eſt Syluestri vbi ſupra, dicto tertio, & eſt expreſſa ſupradicti *cap. quia propter, de elect.* vbi per illa verba, *qui debent*, excluduntur qui de iure non debent intereſſe, per illa vero, *qui volunt*, excluduntur qui intereſſe nolunt, qui quidem non debent compelli, niſi interſit Eccleſiæ, nam ſi interſit, pro ipſius intereſſe bene poterunt compelli, & nolentes intereſſe in numero duarum partium computari non debent. Per illa autem verba, *qui poſſunt commode intereſſe*, excluduntur, qui commode vocari nequeunt, in quo bonus iudex arbitrabitur, & decreto, atque determinato, quod commode vocari nequeunt, ſine illorum præſentia celebrari poterit electio. Sed aduerto, quod huiuſmodi commoditas, refertur atque referenda eſt, ad commoditatem Eccleſiæ, non autem ipſius perſonæ, vt tenent omnes vnanimiter Doctores, & bene. Aduerto etiam, quod vocati omnes ſupradicti, intra competentem termi-

Nota hoc valde.

terminum aſſignatum, ſi non compareant, neque veniant, non oportet eos vlterius expectare, vt habetur expreſſe *in cap. cum inter, & cap. cum nobis, eodem tit. de elect.* Vltimo aduerto, quod qui priuati ſunt, vel alias inhabiles, etiam ſi non vocentur, tenet nihilominus electio, & omnia alia capitularia, ſecundum Panorm. *in cap. 2. de poſtula. Prælato.* licet nondum ſit diſcuſſum, an ſint priuati, quia, vt ſupra diximus, ſufficit, quod poſſint poſtea conuinci.

Nota hoc valde.

Quarta Concluſio.

Ad electionem, vocandi ſunt omnes ſupradicti, verbo vel ſigno conſueto campanæ, ſeu ſcripto aliquo ſecundum conſuetudinem, & qui ſunt abſentes per litteras, aut per nuntium. Hæc concluſio eſt ſupradicti Syluestri, loco ſupra citato in quarto dicto, quam & probat per *dictum cap. coram, de elect.* Et notat ſecundum Panor. *in cap. in cauſis, eodem tit.* quod in negotijs, quæ poſſunt expediri per præſentes, quod eſt regulare, iuxta *gloſſam in cap. 2. de teſtibus, lib. 6.* ſufficit vocatio per ſonitum campanæ, cuius ſonus venire poſſit ad intelligentiam exiſtentium in loco, vt valeat, quod fit, etiamſi minor pars, ſit quæ conuenit. Attamen in negotijs arduis, in quibus vocandi ſunt abſentes, hoc non ſufficit, ſed debent vocari per nuncium, vel per litteras, vt habetur *in cap. cum inter, & cap. quia propter, eidem tit.* Quod & ſentire videtur Innocen. in ſupradicto *cap. in cauſis, & in cap. 2. de noui operis nuntiatione. Et Bartol. in l. omnes populi. ff. de iuſtitia, & iure,* tenet expreſſe, quod quantumcunque pulſetur campana, niſi conueniant ſaltem duæ partes Vniuerſitatis, non valet quod fit, *per l. nominationem. C. de Decurio. & l. nulli. ff. quod cuiuſque vniuer. & l. fin. C. de prædijs Decurionum. lib.* 10. quod & communiter tenent omnes Legiſtæ. Sed Syluester vbi ſupra dicit, quod hoc procedit, & eſt verum, quando campana pulſatur ab eo, qui non habet poteſtatem, vt puta, ſi pulſetur per aliquem, ſeu per aliquos de vniuerſitate, qui non faciant maiorem partem, nam minor pars de duabus vniuerſitatis, non habet poteſtatem conuocandi; vel procedit, quando pulſatio non intelligitur, pro vocatione ad tale opus peragendum, & ſic concordari poſſunt Legiſtæ cum Canoniſtis. Et certum eſt, quod vocati nolentes venire, eo ipſo faciunt ſe alienos, *per cap. cum nobis, eodem tit.* & quia, vt inquit *gloſſa in clementina, quod circa, eodem tit.* abſurdum eſt, quod vocati nolentes venire, computentur in numero, quæ omnia ſunt intelligenda, niſi in caſu, quo eſſet lex, aut conſuetudo, quod nihil fieret, niſi duæ partes ſint præſentes, nam tunc talis cõſuetudo ſeruanda eſſet, vt late tradit, & probat ſupradictus Syluester, *verbo, ſtatutum, nu. 2.*

Qualiter electores, vocãdi ſunt ad electionem.

Nota hoc valde.

Quinta Concluſio.

Si quis electorum legitimorum fuerit contemptus, & ad electionem non vocatus, ad ipſius petitionem, electio caſſanda eſt & caſſari debet, niſi forſan ipſe conſentiat, & velit eam ratam habere. Hæc concluſio eſt ſupradicti Syluestri vbi ſupra, in quinto dicto, & probat etiam *ex cap. ſi cui, eodem tit. lib. 6.* quia non eſt ipſo iure irrita ſed irritanda, illo proſequente ſuam iniuriam, & non alias, per *cap. bona memoria, eodem tit.* quia quilibet poteſt renuntiare iuri ſuo, *per l. ſi quis in conſcribendo, C. de pactis.* Quod eſt intelligendum, quando renuntiatio non præiudicat bono communi, ſecus eſt autem, ſi ſit cum præiudicio illius, quia tunc tenetur non renuntiare, aliter præponeret bonum proprium bono communi, atq. in tali caſu poſſet compelli. Vnde male faciunt, qui renuntiantes voci ſuæ, ne notentur, vel

Si quis electorum legitimorum, non fuerit vocatus, ad ipſius inſtãtiam & requiſitionẽ, electio caſſanda eſt, niſi forſan & ipſe conſẽtiat, vellitq. ipſam ratam habere.

alio

Digitized by Google

Nota hoc valde, q̃ nõ q̃s pro libito in electione aliquis renunciare potest voci ſuæ.

alio humano reſpectu, permittunt eligi indignos, & inſufficientes, & inquit Syluest. quod hoc faciliter eſſe poſſet peccatum mortale, nam,qui habet votum, & vocem, tenetur illam non renuntiare, ſi id intelligit intereſſe bono communi. Si autem non interſit bono communi, ſed ſuo priuato, & particulari, quilibet poteſt iuri ſuo renuntiare, vt dictum eſt, & facta ſemel renuntiatione, non poterit poſtea impugnare, quod factum fuerit per alios. Si autem quis ad electionem non vocatus accedat, electione nondum facta, admittendus eſt in omnibus, quæ reſtant facienda circa illam, vt habetur *in cap. Eccleſia veſtra, eodem tit.* & tenet illud Archidiaconus, & omnes Doctores communiter.

ARTICVLVS VII.

Vtrum abſentes conſtituere poſſint procuratorem, ad electionem canonicam?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur breuiter, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Electores abſentes, ad electionẽ poſſunt cõſtituere procuratorem.

Nota, pro declaratione Cõcil. Trid. de nõ ſupplendis ſuffragijs.

ELector ſi fuerit abſens, & iuſto impedimento detentus, eligere & inſtituere poteſt vnum, vel plures procuratores ad electionem. Hæc concluſio eſt Syluestri, *verbo, electio. 1. q. 3.* Nec huic reſolutioni obſtat, quod nuperrime habetur determinatum in Conc. Trid ſeſſ. 25. de reformat. cap. 6. vbi ſtricte prohibetur, *vt in poſterum non liceat voces, & ſuffragia abſentium ſupplere*, nam intentio ſupradicti Concilij, non fuit reuocare ius antiquum, iuxta quod abſens conſtituere poteſt procuratorem ad electionem, cum iuſto fuerit impedimento detentus, per ſupradictũ *cap. quia propter, §. illud autem, de electio.* quod & declaratum eſt per Illuſtriſſimos Cardinales Congregationis Regularium, qui prædictum decretum explicantes, & declarantes, dixerunt, non ſuæ fuiſſe intentionis tollere, quin ex inſtitutis alicuius Religionis, licitum ſit Superioribus abſentibus, atque legitime impeditis, conſtituere aliquem procuratorem ad generale Capitulum, qui eorum loco, & nomine vocem ſuam deferat, & præbeat votum in quacumque electione. Ita refert Paraſellus in ſuo Compendio Priuilegiorum Minimorũ, reſponſum fuiſſe à dictis Illuſtriſſimis Cardinalibus anno 1570. octaua die Auguſti. Mens ergo, atq. intentio ſupradicti Conc. loco prææallegato, tantum fuit tollere, ac penitus amouere, deprauatam quandam antiquam conſuetudinem, quam habebant Superiores, & Præſidentes in Capitulis, ad effectum ſuarum faciendarum electionum, abſentium vota ſupplendi, & votum & vocem cui volebant tribuendi, propria ſua auctoritate, dicendo illi, Tu eſto Prouincialis, talis Prouinciæ loco abſentis, nam ego te ſubſtituo, & ſic de alijs, &c. quod quidem vergebat in magnam electionum fraudem, atq. Religionum omnium detrimentum. Hoc itaque tantummodo fuit vetitum, atque prohibitum per ſupradictum Conc. Trid. non vero abſentes, iuxta ius commune antiquum, Procuratorem, ſeu Procuratores ſui loco conſtituere, prout in dicto *cap. quia propter*, ſibi conceditur expreſſe. Sed aduerto cum ſupradicto Syluestro, quod ſi abſens, ad electionem plures conſtituit Procuratores, quilibet eorum debet eſſe in ſolidum,

Digitized by Google

ſolidum, & ſi non concurrunt ſimul, potior erit conditio præoccupantis; quod ſi nullus eorum præoccupat, ſed ſimul concurrunt, Capitulum admittet quem voluerit, & in caſu, quo maior pars Capituli non concordat, admittetur ille, qui prior fuit inſtitutus. Aduertit præterea ſupradictus Syluester, quod oportet, vt Procurator inſtitutus, ſit de Collegio, quod habetur expreſſe in *dicto cap. quia propter. §. illud autem. in fin.* ibi, *vni de Collegio cõmittat vicem ſuam*, & ſi nullus eſſe velit, nolente Capitulo, non poteſt extraneum deputare, nec per litteras exprimere votum ſuum. Tertio etiam notat, & aduertit, quod oportet, vt Procurator non eligat vnum ſuo, & alium Procuratorio nomine, quia nihil valeret electio, niſi dominus, & ſubſtituens ſpeciale mandatum ſibi dediſſet, de aliquo nominando, quia tunc illum nomine ipſius, & alium ſuo nomine poterit nominare, *per cap. ſiquis, de electio. lib. 6.* vbi etiam dicit & aduertit, quod licet poſſit committi Procuratori expreſſio alicuius perſonæ, ſi tamen ipſe dominus, & ſubſtituens, per litteras aliquem in electionem nominaret, non valeret, vt expreſſe habetur *in dicto cap. ſi quis. in textu, & in gloſſa.* Hæc omnia ſunt valde notanda, atque memoriæ commendanda.

Secunda Concluſio.

Ad hoc vt Elector abſens, Procuratorem loco ſui poſſit conſtituere, neceſſum eſt, quod ſit iuſto impedimento detentus, & impeditus, aliàs nullo modo poterit. Hæc concluſio habetur expreſſa, *in dicto cap. quia propter. § illud autem.* vbi additur, quod ſi opus fuerit, ea de re iuramento fidem faciat, ſuper quo videatur latiſſime *gloſſa, verbo, venire*, & Panorm. tenet hoc ipſum ibidem, vbi dicit, quod licet in alijs negotijs explicandis per Capitulum, vel per Vniuerſitatem, poſſit quiſpiam conſtituere procuratorem loco ſui, etiam non impeditus, non tamen ad effectum electionis, nam hoc eſt ſpeciale in electione, ſiue ſeruanda ſit forma *dicti cap. quia propter*, ſiue non, cum ibidem hoc ſit ſimpliciter interdictum, & in negotio electionis videtur particulariter electa induſtria perſonæ, argumento deſumpto *ex cap. is cui, de officio deleg. lib. 6.* Dicit tamen Syluest. loco ſupra citato, in ſecundo dicto, quod ſi alij de Capitulo admittere velint ad electionem procuratorem, non impediti, hoc optime, facere poſſunt, non obſtante diſpoſitione *dicti cap. quia propter*, nam licet textus dicat ibi, *interdicimus*, cum hoc interdictum emanauerit in fauorem illorum, poterunt in hoc caſu, iuri ſuo renuntiare. Quod & præterea patet, quia ſi ſupradicti de Collegio, poſſent communicare ius eligendi penitus extraneo, per *cap. ſcriptum extra, eodem tit.* quamuis ad id non poſſent compelli, per *cap. cum Eccleſia Sutrina, de cauſa poſſeſ. & propriet.* & quia vtens iure ſuo nemini facit iniuriam, per *cap. cum Eccleſia Vulterrana, de elect.* multo ergo melius, & à fortiori, ſi velint, poſſunt admittere procuratores eorum, qui ſunt de Collegio, quamuis non ſint impediti. Videatur hac de re Sylueſt. vbi ſupra.

Ad hoc, vt elector abſens, procuratorẽ loco ſui poſſet ſubſtituere, neceſſum vt iuſto ſit impedimento detentus.

Tertia Concluſio.

Si alicubi eſt conſuetudo, quod abſentes ad electionem non vocentur valet, & è conuerſo valet etiam conſuetudo, vt abſentes vocentur, & in his omnibus ſtandum eſt conſuetudini, dummodo non cedat in magnum damnum Eccleſiarum. Hæc concluſio eſt Sylueſtri vbi ſupra, & probat eã de mente, & ſententia Panorm. & Ioannis Andreæ, *in cap. coram, de elect.* vbi etiam dicit, quod non valet conſuetudo, quæ Eccleſijs eſt multum dãnoſa, & grauoſa, aut ſaltim eſt tollenda *per cap. 1. de conſuetudine*, ſi tamen (inquit)

In hiſce electionũ rebus, quammaxime ſtandũ eſt conſuetudini, quoad vocandos, vel non vocandos abſentes.

(inquit) conſuetudo haberet, vt cum parua incommoditate vocari deberent, valeret talis conſuetudo, de quo caſu intelligendum venit *cap. in Geneſi, extra eodem tit.* Quantum valeat, & poſſit in hiſce rebus conſuetudo, dicemus infra in particulari Articulo, qui hac de re fiet.

ARTICVLVS VIII.

Quinam non poſſint eligere, ſeu iure priuati ſint, poteſtate & facultate eligendi?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

Multi Iure priuati ſunt poteſtate, & facultate eligendi.

MVlti iure priuati ſunt poteſtate, & facultate eligendi. Hæc concluſio eſt Innocen. & Panormit. *in cap. 1. de poſtulat. Prælat.* & eam tenet Syluest. *verbo, electio.* 1. q. 4. vbi & enumerat tredecim caſus, in quibus priuati ſunt, tredecim hominum genera, poteſtate, & facultate eligendi, primo excommunicati excommunicatione minori, per *cap. vltimum de clericis excomm. miniſt.* Secundo, ſuſpenſi ab officio, per *cap. cum dilectus, de conſuet.* Tertio, interdicti, per *cap. cum inter, de elect.* Quarto, quibus interdictum eſt eligere ſine licentia Superioris, *per cap. fin. de electio.* Quinto, qui ſcienter celebrauerunt in loco interdicto, niſi ſuper hoc ſint priuilegiati, *per cap. is qui, de ſenten. excomm. lib. 6.* Item ſexto, ij qui in aliqua vacatione elegerunt ſcienter indignum, *per cap. cum in cunctis, & cap. cum innotuit, in fin. de elect.* Et idem eſt dicendum, ſi peccauerunt in poſtulando, *per cap. ſcriptum, eodem tit.* quia pro ea vice, ſunt priuati poteſtate eligendi, ſi facta nominatione ſequuta eſt poſtulatio, vel electio, ſecus autem, ſi non ſit ſequuta, per *cap. perpetuo, eodem tit. lib. 6.* Septimo, pupilli, & impuberes, id eſt, qui ſunt intra quartumdecimũ annum in viris, & duodecimũ in fœminis, *per d. cap. ex eo, eod. tit.* Octauo, laici & Conuerſi, *per d. cap.* Nono, non profeſſi, tacite, vel expreſſe, *per d. cap.* Decimo, non Subdiaconi, aut non inſigniti ordine ſacro, *per clemen. vt qui, de ætate, & qual.* Vndecimo illi, qui per laicalem abuſum elegerunt, *per cap. quiſquis, de elect.* Duodecimo, non eligentes intra tempus à Iure ſtatutum, *per cap. ne pro defectu, eod. tit.* & tandem. Tertiodecimo, omnes irregulares, *per cap. is qui, de ſenten. excom. lib. 6.* vbi hoc habetur expreſſum, quamuis Archidiaconus dubitauerit, ac dixerit, quod de hoc in Iure nullus reperitur textus expreſſus.

ARTICVLVS IX.

In quonam loco, facienda ſit Electio canonica?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Omnis electio canonica, facienda eſt in aliquo loco ſacro, aut ſaltem honeſto.

QVælibet electio canonica, facienda eſt in loco ſacro, nempe in Eccleſia, vel Capitulo, aut alio loco ſimili honeſto. Hanc concluſionem tenet Syluest. *verbo, electio.* 1. q. 8. quamuis dicat in hoc ſtandum eſſe conſuetudini, iuxta *cap. in cauſis, de elect.* modò locus non ſit locus clandeſtinus, quia

quia electiones, quæ fiunt in locis clandeſtinis, & in cameris, per occulta conuenticula, reprobantur in Iure, *per cap. 2. & cap. ſi tranſitus, diſt. 79. & in cap. quia propter, de elect. §. electiones*, hoc ipſum habetur expreſſe, ibi, *Electiones clandeſtinas reprobamus*. Vnde inquit dictus Syluester, quod electiones Epiſcoporum, præcipue in Eccleſia fieri conſueuerunt, *per cap. quod ſicut, extra, eodem tit.* quamuis ex cauſa etiam extra ciuitatem fieri poſſent, *iuxta cap. in nomine. 23. diſt.* Electio autem Papæ facienda eſt in conclaui, iuxta *cap. vbi periculum, de elect. lib. 6.* Dicit autem ſupradictus Syluest. quod electio facta, in loco interdicto non valet, ſecundum Archidiac. *in d. cap. in nomine, diſt. 23.* Sed contrarium tenet Ioannes Andr. & Doctores communiter, qui dicunt, quod valet poſtulatio, & electio facta in loco interdicto, quia iſta nihil aliud ſunt, quam quidam contractus, quod & probant per textum in *cap. 1. de poſtulat. Prælat.*

ARTICVLVS X.

Quodnam tempus ſit ſtatutum à iure, Electionis canonicæ celebrandæ?

Difficultati propoſitæ, per ſequentes reſpõdetur Concluſiones.

Prima Concluſio.

Electio fieri non debet, ante ſepulturam prædeceſſoris, ſi autem de facto fiat, nihilominus valet. Hæc concluſio habetur *in cap. bonæ memoriæ, el 2. de elect.* & quod valeat, dicit expreſſe ibi gloſſa, quam ſententiã tenet etiam Syluest. *verbo, electio. 1. q. 6.* quamuis multi Doctores Iuriſperiti dicant contrarium, & expectandam eſſe tertiam diem Prælationis, ſiue dignitatis vacantis, & poſtquam cadauer prædeceſſoris fuerit ſepultum, ac terræ traditum, & electionem aliter factam dicunt eſſe nullam. Quod quamuis verum habeat, loquendo de congruentia, non tamen ſtando in rigore iuris, nec talis electio propterea dicenda eſt nulla, quinvero tales accidere poſſunt circumſtantiæ, quod electio ſtatim, etiam ipſa eadem die ſit facienda, & omnis cunctatio abijcienda, & repellenda, non expectata corporis ſepultura, vt in caſu, quo timeatur aliqua magna vis, & violentia alicuius magni Principis, aut aliquæ ipſius litteræ, quæ valeant, aut poſſint, iuſtam atque legitimam impedire electionem. In quo quidem caſu, & ad maiorem abundantiam nos Fratres Minores ſpecialem habemus priuilegium Clementis IV. quod habetur in Monum. Ord. & refertur in Compend. Priuileg. *verbo, electio §. 4. quod in huiuſmodi electionibus, tempus ſuper hoc à Iure ſtatutum, nobis non currat, nec in hac parte iuris huiuſmodi regulis coarctemur.* Quod quidem Priuilegium deſeruit, prodeſſeq. poteſt ad multa, quæ ſtatim dicentur.

> Electio fieri nõ debet, ante ſepulturam prædeceſſoris, ſed ſi de facto fiat, valet.

> *Monum. Ord. 1. impreſ. fol. 56. & 2. fol. 134. cõl. 302. & refertur in Comp. verbo. Electio. §. 4.*

Secunda Concluſio.

In Eccleſijs Cathedralibus, & etiam Regularibus, ceſſante legitimo impedimento, tenentur electores, intra tres menſes eligere, alioquin deuoluitur electio ad Superiorem proximum, & ſi ipſe intra dictum terminum non elegerit, deuoluitur ad alium Superiorem, & ſic vſque ad Papam. Hæc concluſio habetur expreſſe, *in cap. ne pro defectu, de elect.* & eam tenet Syluest. vbi ſupra. Sed ad hoc deſeruit ſupradictũ priuilegium, Clementis

> Tempus trium mẽſium, eſt determinatum à iure, pro quali bet electione facienda, alioquin deuoluitur ad ſuperiorem electio.

tis IV. vt prædicta non habeant locum apud nos Minores Fratres, hec apud Regulares omnes, priuilegium habentes communicationis.

Tertia Concluſio.

Quo tempore poſt electionē factam, tenentur Electores ipſam electo præſentare.

Poſt electionem factam, tenentur Electores, electionem præſentare electo, & petere conſenſum eius intra octo dies, poſtquam commode potuerint, alioquin negligentes excluduntur à proſequutione proceſſus, & ſunt ſuſpenſi per tres annos, ab omnibus beneficijs ipſius Eccleſiæ. Habetur hæc concluſio in *cap. cupientes, §. caterum, de elect. lib. 6.* & eam tradit Syluest. vbi ſupra, ad quod etiam deſeruit ſupradictum priuilegium, vt non currat nobis, penes hoc, à iure ſtatutum tempus, neque in hac parte ſupradictis iuris regulis grauemur.

Quarta Concluſio.

Intra quod tēpus, electus tenetur electioni de ſe factæ cōſentire, aut renuere.

Electus intra menſem à præſentatione, conſentire tenetur, aliàs eſt priuatus electionis iure, niſi forte ea ſit electi conditio, quod conſentire non poſſit, abſque licentia Superioris, quo caſu tenetur ipſe, & Electores licentiam petere, cum ea celeritate, quam patitur abſentia, vel præſentia Superioris, & ſi non habeatur licentia, ex tunc ad aliam electionem debent procedere. Hæc concluſio eſt expreſſa Syluestri, loco ſupra citato, vbi etiam dicit, quod quilibet Clericus electus, intra tres menſes poſt cōſenſum, tenetur petere confirmationem, aliàs caſſatur electio, vt in *cap. quam ſit, de elect. lib. 6.* Immo vero ſi confirmatio petenda eſt à Papa, electus tenetur intra menſem poſt conſenſum, vel ſi non fuerit ei electio præſentata, intra menſem à notitia, iter verſus curiam arripere, & confirmationem petere, & negotium proſequi, vt habetur in *cap. cupientes, de elect. lib. 6.* In alijs vero Eccleſijs, inquit, quod prouideri debet intra ſex menſes, aliàs electio deuoluitur ad Superiorem, modo ſupra dicto, vt habetur in *cap. de multa, de præben. & in cap. nulla, de conceſſion. præben.* Hæc ſupradictus Sylu. vbi ſupra, & ſtatim quæſtione ſequenti quærit, Vtrum ſtatui poſſit minor terminus, quàm trium menſium, in quo ſi non conueniant vocati, licite procedatur ad electionem? & dicit, quod ſic, ſi duæ partes ſint præſentes, & aſſignetur ſufficiens cauſa coarctationis, quod probat ibidem concordando circa hoc, diuerſas Doctorum ſententias, in *cap. cum inter vniuerſas, & cap. cum à nobis, de elect.*

Nota hoc valde.

ARTICVLVS XI.

Quinam poſſint, aut non poſſint eligi, ita quod electio de eis facta, ſit ipſo iure nulla, & inualida?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Eligendorum qualitates, quales eſſe debeat.

Eligi poteſt, qui ex legitimo matrimonio fuerit natus, & legitimæ ætatis, id eſt triginta annorum completorum, quantum ad Epiſcopatum, & alias dignitates Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentes, viginti vero quinque annorum, quantum ad alias inferiores

Digitized by Google

res,animarum curam habentes,& alias eligentes,ſunt priuati illa vice, poteſtate eligendi, ſufficit tamen illos attigiſſe. Hæc concluſio eſt expreſſa, Sylueſtri, *verbo,electio*.1.q.3. de qua & nos multa diximus ſupra quæſt.2.& 3. per plures Articulos, quam ob cauſam, nunc ab ampliore eiuſdem tractatione ſup erſedemus.

Secunda Concluſio.

Qui ad vnam dignitatem reperitur dignus, ſi poſtea eligatur ad aliam, debet etiam dignus reputari, regulariter loquendo. Hæc concluſio eſt expreſſa Sylueſt. loco ſupra citato,& probat *ex cap.geſta,diſt* 74. Sed dicit, quod quandoq. fallit, nam licet interdum quis toleretur in officio minori, non propterea in maiori indignus debet tolerari, iuxta *cap. nos conſuetudinem, habetur, diſt*.12.

Qui ad vnam dignitatẽ reperitur dignus, regulariter loquedo, eſt etiã dignusad aliã.

Tertia Concluſio.

Abbas exemptus,bene poteſt eligi in Epiſcopum, ſiue vero in Abbatem eiuſdem Regulæ,& habitus, ſed tranſire non poteſt,niſi de licentia Papæ, vel Legati de latere, ſi ſit in Prouincia. Hæc concluſio habetur expreſſa, *in cap ſi Abbatem,de elect.lib.6.* & eam tradit Sylueſt. vbi ſupra, q.13. circa quam nihil aliud dicendum occurrit.

Abbas exẽptus bene poteſt eligi in Epiſcopũ, ſiue in Abbatẽ alterius Conuẽtus eiuſdem Regulæ.

Quarta Concluſio.

Licet quilibet Religioſus, etſi non ſit expreſſe profeſſus, quin vero Nouitius,poſſet eligi in Epiſcopum, ad Prælaturas tamen ſuæ, vel alterius Religionis,aſſumi non poteſt, niſi ſit expreſſe profeſſus, imo nullus Religioſus poteſt eligi, & aſſumi in Abbatem, aut Prælatum alterius Religionis, ſeu habitus, & contrarium facere eſt ipſo iure irritum,& inane, Hæc concluſio,eſt etiam expreſſa Sylueſt. vbi ſupra, & quæ in ipſa dicuntur, conſtant per ordinem ex *cap.nullus,de elect.lib.6. & element.1.extra,eod.tit.* qua de re, nos multa diximus ſupra, q.3.art.4. Quapropter ab ampliore illius tractatione abſtineo.

Quilibet Religioſus,licet nõ expreſſe profeſſus, quinvero & Nouitius, eligi poteſt in Epiſcopum, ad Præfecturas autem ſuæ,vel alterius Religionis,aſſumi non poteſt, niſi ſit profeſſus.

Quinta Concluſio.

De iure communi, multi prohibentur, in Superiores & Prælatos eligi, propter impedimenta quamplurima,quę ponuntur in Iure,quæ ad octo capita reducuntur. Primo, is qui fuerit notorie malus. Secundo, qui fuerit excommunicatus excommunicatione maiori.Tertio,etiam ſi eſt excommunicatus excõmunicatione minori. Quarto,qui fuerit ſuſpenſus, vel interdictus,aut non ſeruauit interdictum. Quinto, qui non fuerit legitime natus, aut debitæ ætatis,vel ſufficientis litteraturę,vel ſimile aliud impedimentum habet circa ordinationẽ. Sexto,ſi ſemel fuit reprobatus vitio perſonæ. Septimo,ſi eſt Epiſcopus. Octauo,ſi non eſt in Religione profeſſus. Hæc concluſio eſt expreſſa ſupradicti Sylueſtri,loco ſupra citato, q.14. vbi in fine, inquit, quod omnis electio facta de eo, qui habet aliquod prædictorum impedimentorum,nulla eſt ipſo iure, excepto primo & tertio impedimento, in quibus non eſt ipſo iure nulla, ſed caſſanda & annullanda, vt patet,*per cap fin.de cler.excom.miniſt.* & inquit, quod huiuſmodi Electores,ipſa vice ſunt priuati electione, & ſuſpenſi per triennium ab Eccleſiaſticis beneficijs ipſo facto, vt habetur in *cap.cum in cunctis, de elect.* Sed oportet vlterius ſupradicta amplius indagare, & quidem de primo impedimento, nempe ſi eligendus fuerit notorie malus, plura ſumus infra dicturi,in pro-

Multi iure prohibentur in ſuperiores,ſiue Prælatos eligi.

prio,& ſpeciali Articulo,quem hac de re facturi ſumus. Solum nunc breuiter dico,ꝙ ſecundum D.Tho.quodlib.8.q.4.art.1.in publico peccato mortali exiſtens,indignus eſt,ad quodlibet opus ſpirituale exequendū, ac proinde iure optimo caſſanda,& irritanda eſt ipſius electio. Circa ſecundum impedimentum,de excommunicato excōmunicatione maiori, habetur expreſſa conſtitutio,quod non eligatur,*in cap.conſtitutus,de appell.*& electio de illo facta eſt irrita,& nulla.Circa tertium de excommunicato excommunicatione minori,iam adduximus *cap.fin. de cleric.excomm.miniſt.* vbi habetur, quod ſi ſcienter eligatur,excommunicatus excommunicatione minori, electio eſt caſſanda. Circa quartum impedimentum,ſi ſit ſuſpenſus, vel interdictus,eſt expreſſum,*in cap.1.de poſtul.Prælat.& c.cum dilectus,de conſuet.*Circa quintum, ſi non eſt legitime natus,debitæ ætatis,&c. dictum eſt ſupra in Quæſtionibus particularibus , quas hac de re egimus quæſt.2. & 3. per diuerſos Articulos. Circa ſextum, ſi fuit ſemel reprobatus,vitio perſonæ, quod neque ibi neque alibi, huiuſmodi poſſit eligi, habetur expreſſe, *in cap.ſuper eo, extra de elect.* ſecus eſt autem,ſi electio caſſata fuit,propter vitioſum proceſſum, quia tunc eius promotio non impeditur,etiam in eadem Eccleſia, vt habetur *in dicto cap. ſuper eo,& in cap.in notuit,eodem tit.* Circa ſeptimum impedimentum , nempe ſi eſt Epiſcopus , cum iam alteri Eccleſiæ alligatus ſit, certum eſt , quod non poteſt eligi , licet poſtulari poſſit à Papa, vt abſoluatur ab Epiſcopatus onere, per *cap. fin. de poſtul. Prælat.* & tandem circa octauum impedimentum , ſi non ſit in Religione profeſſus, iam dictum eſt ſupra,concluſ.4. quod non poteſt eligi , & quod alias electio facta non valet,*per cap. nullus,de elect. lib. 6.* neque aliquis exiſtens alterius Religionis , ſeu habitus,*per clement. 1. de elect.* qua de re peculiarem etiam fecimus Articulum ſupra quæſt. 3. art.4. Nec religioſus tranſiens de Mendicantibus ad non Mendicantes , ibidem poteſt eligi , per aliam Clementinam, quæ incipit,*Vt profeſſores,de Regularibus.* De quibus omnibus videatur Sylueſt. vbi ſupra quæſt. 14.

Difficultas. Solummodo ſupereſt,in calce huius Articuli inueſtigare, quid ſit faciendum, in caſu quo, in Capitulo, ſiue Collegio ſunt aliqui excommunicati, vel ſuſpenſi , aut ſaltim dubitatur , & ſine ſcandalo expelli non poſſunt , vel quando dubitatur de aliquibus , an iure intereſſe debeant electioni ? Quam difficultatem mouet Syluest. *verbo. electio. 1.quæſt. 11.* & reſpondet cum Panorm. *in cap. Cumana , extra eodem tit.* quod admittantur cum proteſtatione , vt eorum voces valeant , ſi, & in quantum appareat , eoſdem poſtmodum debuiſſe intereſſe & non alias , & quod non noceat electioni, alias legitimæ , quod non habentes vocem,fuerint admiſſi vna cum alijs . Idem dicit Panorm. eſſe faciendum , quando aliqui excommunicati, ingerunt ſe electioni , vbi imminet ſcandalum , inquit , quod poſſunt admitti cū proteſtatione, ne videantur ſcienter admiſſi,nam ſic corrueret tota electio,*per cap.fin.de procurat.* Ad quod comprobandum adducit ſupradictus Syluest. ſingularem theoricam Innocentij,*in cap. illa extra, eodem tit.* quam (inquit) omnes Doctores ſequuntur , quod ſi inhabilis ad electionem admittitur , idq. ſit ignoranter , valet electio, etiam ſi vnus ſolus ſit habilis, & loquitur proprie de excommunicatis , ſecus tamen eſſet , ſi alias inhabilis,ſcienter admiſſus fuiſſet. Quæ pro iſto Articulo dicta ſufficiant.

Digitized by Google

ARTICVLVS XII.

Vtrum Electiones canonicæ, fieri poſſint de nocte?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

COmmuniter & regulariter loquendo, & vt obſeruetur forma tradita in *d. cap quia propter*, electiones canonicæ, nullatenus fieri debent de nocte. Hæc concl. colligitur expreſſe, ex *d. cap. quia propter*, vbi habétur ſubſequẽtia verba, *Electiones quoque clandeſtinas reprobamus*. Idẽ habetur *in c. ſi quis, diſt. 79.* quæ verba explicans Panor. *in cap. 1. vt Eccleſiaſtica beneficia* (inquit) quod electiones nullatenus fieri debent de nocte. Idem tenet Felin. *in cap. conſuluit, de offic. deleg.* & Nauar. vtrumque ſequutus, lib. 1. Conſil. de elect. conſ. 8. nu. 2. vbi, inquit, quod idem videtur tenere communis opinio, de omnibus actibus iudicialibus, & quod ad hoc propoſitum dies ſolum videtur durare, quamdiu Sol lucet ſuper terram, ſecundum Decium, & per eum allegata, *in d. cap. conſuluit*. Quod & quammaxime verum habet, ſi electio facienda ſit, per ſchedulas manuſcriptas, & ſecretas, quod fieri in tenebris haudquaquã poteſt cõmode, niſi adducantur multa luminaria artificialia. At hæc concluſio, vt dixi, intelligenda eſt, regulariter loquendo, nam in caſu magnæ alicuius neceſſitatis, bene poteſt electio fieri nocte, ſi neceſſitas multũ vrgeat, vt quando Electores per diem, nõ potuerunt ſe concordare, & electio debet per eos finiri, tunc ne protrahatur & dilatetur, deturq. occaſio fraudibus & ſubornationibus, bene poterit fieri noctu, vt tenent omnes cõmuniter DD. *in d. cap. quia propter, §. fin.* & Abb. *in c. 1. de clan. ſponſ.* Sed tũc tria debent peti, atque afferri luminaria, vt in dandis ſuffragijs, & votis ferendis, nullũ vitium contingere poſſit. Neque prędicta electio, ſi abſque aliqua fraude fuerit facta, dicenda eſt irrita, & nulla, pro eo quod facta fuit nocte, nam ſicut dicit Innocen. *in cap. quod ſicut, de elect.* valet electio facta non ſeruata forma iure humano introducta, ſi concurrunt omnia iure naturali & diuino requiſita: qua etiam ratione ſententia iudicum, & omnes alij actus iudiciales, noctu facti valent, ſi de conſenſu partium fiant, ſecundum Io. And. relatum per Felin. *in d. cap. conſuluit, nu. 18. verſ. tertio fallit*.

Regulariter loquẽdo, electiones non debent fieri de nocte.

Nota valde, quod valet electio, facta non ſeruata forma iure humano introducta, ſi concurrũt omnia, iure naturali, & diuino requiſita.

Secunda Concluſio.

Electiones, quæ nõ ſunt faciendæ per vota ſecreta, nec per ſchedulas, ſed ſolum per vocalia ſuffragia, nihil prohibet fieri nocte. Probatur hæc concl. nam in tali caſu, non currit eadem prohibitionis ratio, cũ ceſſet omnis metus, & ſuſpicionis occaſio; & præterea, quia omnia, quæ non habent ſpecialem rationem prohibitionis, poſſunt quocumque tempore fieri, qua ratione omnes contractus, & omnes vltimæ voluntates, poſſunt fieri nocte, vt poſt alios tradunt Felin. & Decius *in d. cap. conſuluit*, & collatio beneficij noctu facta valet, vt tradit Panor. *in cap. 1. vt Eccleſiaſtica beneficia*, vbi etiam dicit, quod valet noctu facta, omnis electio, in qua non eſt neceſſario ſeruanda forma, *d. cap. quia propter.* qua ratione validæ ſunt electiones, quæ fiunt, per viam compromiſſi noctu peractæ, quales ſunt electiones Diffinitorum, quæ fiunt in Diffinitorio interdum noctu, ad eligendos Guardianos, ſiue Priores, & alia id generis officia, quæ cum non fiant per ſchedulas ſecretas, nullo iure prohibentur fieri nocte.

Electiones, quę nõ ſunt faciẽdæ per vota ſecreta, neq. per ſchedulas nihil prohibet fieri de nocte.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum Electores, ex eligibilibus, teneantur ſemper eligere digniorem?

Difficultati propoſitæ, per ſequentes reſpōdetur Concluſiones.

Prima Concluſio.

Dignior ſemp eſt eligēdus, & contrarium facere, eſt peccatum mortale.

QVammaxime curandum eſt, vt in electionibus cunctis ſemper eligantur digniores, & contrarium facere, omni proculdubio eſt peccatum mortale. Hæc concluſio eſt expreſſa D.Tho.2.2.q.63.art.2. & in quodlibetis q.6.& 8. quem cōmuniter omnes ſequuntur Thomiſtæ, de qua re videndus eſt Magiſter Soto lib.3.de iuſt.& iure.q.6.art.2.conc.9.vbi pro hac ſententia, citat innumeros alios DD.dicitq. id eſſe de iure diuino, contra quod vſque adeo nullo tempore præſcribitur, vt quo longior fuerit eius abuſus, eo fiat grauius delictum. Probatq. hanc concluſionem & ſententiam, multis auctoritatibus & rationibus, à me breuitatis gratia omiſſis, cum hæc omnia ex profeſſo, atque ad vnguem pertractare, non ſit mei muneris, nec præſentis ſpeculationis, ſed dumtaxat apponere concluſiones & reſolutiones. Solūmodo dico, quod vſque adeo in electionibus cunctis, curandū obnixe eſt, vt ſemper eligantur doctiores, ſanctiores, atque digniores, vt iuxta mentē, & ſententiam D.Hierony.in epiſt.ad Oceanum (quæ numero eſt 83.) quāuis res fere contra naturam ſit (quæ omnium hominum communis eſt fragilitas atque miſeria) vt aliquis ſit ſine peccato, tales tamen eligi debent, in Prælatos, & Paſtores (quoad maxime fieri poterit) vt ipſorum cōparatione, cæteri ſint, & eſſe videantur veluti grex, & bruta pecora, ſiue animalia: quæ verba quāmaxime ſunt notatu digna. Videatur *cap.licet ergo.8.q.1.* quod eſt eiuſdem D.Hieronymi, vbi etiam dicitur, quod non eligatur, niſi qui cæteris fuerit doctior, & ſanctior. Facit ad hoc *cap.vnum, d.25.§.nunc autem.* vbi dicuntur ad hoc propoſitum, plura notatu digniſſima: *& in cap. conſtitutus, de appellationibus. & in cap. Metropolitano, diſt.63.* quod eſt D. Leonis Papæ, dicitur, vt ſemper eligatur, qui inter omnes fuerit melior, ſiue optimus, iuxta ſcientiam eligentis. Ad hoc propoſitum plura alia poſſem adducere, quæ breuitatis gratia omitto, cum ſupradicta (ſi fieri volunt) ſuperq. ſatis ſufficiant, ſin autem, fruſtra hac in re tempus inſumitur, Deus prouideat.

Secunda Concluſio.

Ad hoc, vt in foro exteriori, aliqua electio ſit valida, ſatis eſt, vt eligatur dignus, & quod electus ſit bonus.

Ad hoc, vt ſaltem in foro exteriori, aliqua electio ſit valida, ſatis eſt, quod eligatur dignus, & electus ſit bonus. Hæc concluſio eſt expreſſa ſupradicti D.Thom.locis ſupra citatis, & Magiſtri Soti, loco etiam ſupra dicto, concl. 8. & eam tenet expreſſe Sylueſt. *verbo, electio. 1.q.16.* quam, & probat, *ex cap.cū olim, & cap.cum dilecti, & cap.cū inter canonicos, de elect.cū ſuis gloſſis ibid.* Nam aliàs omnes electiones calumniā paterētur, cum non facile poſſint in foro exteriori, expendi & librari meritorū momenta, & cōſtare, quis bonus, quis melior, quis vero optimus. Verū eſt tamen, ꝙ in foro conſcientiæ eligentis, ſemper requiritur, vt eligatur melior, & ille qui iuxta ſuā conſcientiam, ſanctior fuerit inter omnes, & aliter facere eſt peccatum mortale, vtpote in re graui, committere vitium acceptionis perſonarum. De quo locis ſupra citatis latiſſime agit D. Thom. Videatur hac de re Nauar. lib. 5. Conſiliorum de Simonia conſil. 8. num.1. & 2. vbi ſtatutis duabus concluſionibus ſupradictis, addit, & dicit, quod qui prætermiſ-

ſo di-

ſo digniore elegerint indignum, peccant quidem, at quamuis peccent mortaliter, electio tamen facta valet, nec tenentur ad reſtitutionem, ſecus autem eſt, ſi elegerint indignum, & inde aliquod malum fuerit ſubſequutum, nam tunc præterquam quod peccant mortaliter, tenentur ad reſtitutionem faciendam, non quidem digniori prætermiſſo, ſed Eccleſiæ læſæ, vt latius dicit in ſuo Manua. cap. 17. num. 72. & 73. videatur hac de re Soto loco ſupra citato.

Tertia Concluſio.

Huiuſmodi maior, vel minor dignitas in ordine ad electionem, non ſolum conſideranda eſt, ſecundum bonitatem ſimpliciter, ſed etiam ſecundum alias circumſtantias neceſſarias, ad propoſitum electionis finem. Hæc concluſio eſt expreſſa Diui Thomæ loco ſupra citato, & Magiſtri Soto concluſ. 4. 5. & 6. vbi hac de re latiſſime agit, & de conditionibus, & qualitatibus ad Prælationis munus, & officium requiſitis. In ſubſtantia autem eſt dicere, quod ſtare optime poteſt, vt quis ſit melior ſimpliciter, ſecundum proportionem charitatis, quia nempe eſt maioris charitatis, non tamen ſit melior, quãtum ad finem, & propoſitum electionis, ſi alias neſciat oues regere, & gubernare, ſibique deficiant multa alia, ad id muneris requiſita. Pro quo facit id, quod dixit D. Auguſt. in Enchirid. nempe contingere frequenter, vt illi, qui perfectiſſimus eſt in charitate, multa deficiant, quæ in Prælato ſunt ſummopere neceſſaria, vt puta ſcientia, prudentia, valetudo corporis, &c. videatur hac de re D. Antoninus 3. par. tit. 22. cap. 2. §. 4. & ſupradictus Pater Dominicus de Soto lib. 3. de iuſti. & iure. q. 6. ar. 2. & 4. vbi ad hoc propoſitum dicuntur plura, eaq. notatu digniſſima. Quando igitur in ſupradictis Conſtitutionibus dicitur, in electionibus ſemper eſſe eligendos meliores, intelligendum eſt, perpenſis, & conſideratis omnibus circumſtantijs, & non ſola idoneitate, dignitate ſeu bonitate ſimpliciter, nam (vt inquit Ariſt.) electio eorum, quæ ſunt ad finem, ſemper debet fieri ſecundum conditionem finis. Hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant, videatur Sylueſt. vbi ſupra.

Maior vel minor dignitas in ordine ad electionem, non cõſideranda eſt ſecundũ bonitatem ſimpliciter, ſed ſecũdũ alias circũſtantias requiſitas, ad propoſitũ electionis finem.

Nota.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum Religioſo electo in diſcordia, acquiratur aliquod ius electionis, extra Ordinem ſuum?

Huic Articulo breuiter, & reſolutiue reſpõdeo, per ſeq. Concl.

Concluſio.

NVlli Religioſo Ordinis Minorum, ſeu Prædicatorum, & quorumlibet Mendicantium, acquiritur aliquod ius, ex poſtulatione, vocatione, prouiſione, ſeu electione in diſcordia facta, ad aliquam Prælaturam extra ſuum Ordinem. Hæc concluſio eſt expreſſa Sylueſt. *verbo, electio. 1. q. 17.* & probat eam, ex *cap. quorundam, de elect. lib. 6.* & dicit, quod debet intelligi de diſcordia, ſiue ſit de iure, ſiue vero de facto, ex quo textus ibidem indiſtincte loquitur, *iuxta clement. quod circa, eod. tit.* Alijs vero Religioſis Ordinũ non Mendicantium, non etiam acquiritur ius in electionibus, nec conſentire eis poſſunt, ſi fuerint electi à minori parte numero, vt habetur in *d. cap. quorundam.* Et notandum eſt, quod ſi Religioſus electioni de ſe factæ, ad Prælaturam extra ſuum Monaſterium, vel Eccleſiam, non petita & obtenta licen-

Quibus Religioſis, non acquratur ius, ex electione de ſe facta, ad aliq̃ Prælaturam in diſcordia.

tia conſenſerit,cōſenſus præſtitus non valet,& electio ipſa viribus euacuatur. Poſſunt tamen Religioſorum Prælati huiuſmodi licentiam dare, Conuentibus irrequiſitis, prout habetur *in cap. ſi Religioſus, extra, eod.tit. lib. 6.* ſed non valeret licentia, ſi concederetur pro futura electione, quam fieri contingeret, vt habetur *in clement. cum conceſſa,eod tit.* neque poteſt aliquis Religioſus præfici in aliqua Eccleſia,quæ Clero careat,& populo Chriſtiano, vt habetur *in clement.in plerisque, tit. eodem*. Hæc de electione canonica in communi ſint dicta:accedamus iam ad declarandam electionem, quæ eſt per ſcrutinium, quod fiet in ſequentibus Articulis.

ARTICVLVS XV.

Quonam pacto ſit facienda electio canonica,quæ eſt per ſcrutinium?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

In electione, quæ eſt p̄ ſcrutinium, Scrutatores debent eſſe tres.

IN primis in electione facienda per ſcrutinium, Scrutatores debent eſſe tres. Hæc concluſio habetur expreſſa,*in d.cap. quia propter, de elect.* ibi, *aſſumantur tres*, & eandem tenet Syluest. *verbo, electio. 2.q.4.* Et vtrobique dicitur, quod iſti tres,eſſe debent de Collegio, & fide digni, qui ſecrete & ſigillatim, vota cunctorum diligenter exquirant, & in ſcriptis redacta, mox publicent in communi. Circa illud,quod dicitur, vt Scrutatores ſint fide digni,addunt quidam,quod non prius debent incipere ſcrutari, quam iureiurando ſe adſtrinxerint in manibus Præſulis Collegij, de ſuo munere fideliter exercendo, ſeruanda fide & ſecreto, cui quidem iuramento,in Religionibus correſpondet obedientiæ præceptum,quod ponitur à Prælato, quo ad id ſimiliter aſtringuntur. Et dicitur, quod Electorum vota,debent exquiri ſecrete & ſigillatim, vt libera ſit cuique facultas præbendi, & dandi ſuum votum & ſuffragium, cui maluerit. Quapropter ſemper in electionibus cunctis cautum eſt, vt Electores ad Scrutatores accedant, & vocentur ſigillatim, & non bini, vel trini, de quibus latius infra ſumus dicturi in quæſtione, quæ ſpecialiter facienda eſt,de omnibus, quæ pertinent ad ſubſtantiam Electionis factæ per Scrutinium. Fuit autem conuenientiſſimum, vt in electionibus trium Scrutatorum aſſignaretur numerus, quia is numerus magis perfectus eſſe videtur, magiſq. fraudem, & ſuſpicionem excludit, & quia tres facilius concordes fiunt, cum facile duo diſcordes eſſe valeant,& vix poſſit contingere, quod non duo ex tribus inter ſe conueniant. Sed qualiter iſti tres,ſe inuicem debeant perſcrutari,difficultatem habet. De qua ſit ſecunda concluſio.

Secunda Concluſio.

Qualiter ſcrutatores,debent dare ſua vota, & ſuffragia. Nota hoc valde.

Communis practica ferendi Scrutatores ſua ſuffragia, eſt, vt duo ſcrutentur tertium, & ſic deinceps ad inuicem. Hanc praxim tradit Panorm. & Ioannes Andreas,*in dicto cap. quia propter*, & dicunt hoc eſſe nimis vtile, vt primo ipſi Scrutatores ſemetipſos ſcrutentur, & ferant ſua ſuffragia, nec reſeruentur in finem, quia, inquiunt, cum aliorum vota ſint eis nota, poſſet

poſſet electio dependere ab eorum poteſtate, quapropter dicunt hoc eſſe faciendum in Capitulo, in electionis principio. Loquuntur iſti auctores, iuxta antiquam ſcrutandi formam, expreſſam *in dicto cap. quia propter*, in qua Electores ferebant olim, ſua vota, & ſuffragia, coram dictis Scrutatoribus, & ipſi ea redigebant in ſcriptis: quæ ferendorum ſuffragiorum forma, ſublata eſt modo per Concilium Tridentinum ſeſſ. 25. cap. 6. *vbi diſtricte præcipitur, vt electiones omnes, fiant per vota ſecreta, ita, vt ſingulorum eligentium nomina, numquam publicentur*. Sicq. nunc communiter obſeruatur in praxi, vt ſuffragia ferantur per ſchedulas ſecretas, de quibus ſtatim dicemus, quod ſi fiat, ceſſat inconueniens, quod adducunt Panorm. & Ioannes Andreas ſupradicti; ſed eo nihilominus non obſtante, vtile eſt ipſorum conſilium, nempe quod Scrutatores ſint primi, qui ſua vota, atque ſuffragia ferant, & ſic communiter obſeruatur in praxi. Concludendo igitur dico, quod Scrutatores in electionibus cunctis, eſſe debent tres, quorum duo tertium debent ſcrutari, & ſic de alijs per ordinem.

Sed quid ſi Electores ſunt tantum tres, vel duo, aut ſolus vnus? Huic difficultati reſpondet Sylueſt. vbi ſupra, ſecundum Innocentium, quod ſi Electores ſunt tantum tres, duo ex eis ſcrutabuntur tertium, & ſic faciendo de alijs, per ordinem procedent ad electionem. Si vero ſunt tantum duo, vnus ſcrutabitur alium, & quamuis ambo poſſint eligere tertium extraneum, neuter tamen poteſt eligere ſeipſum, nec pro ſe ſuffragari, vt diximus ſupra de mente Nauarri lib. 1. Conſiliorum, de electio. conſ. 6. num. 4. & ſic non eligendo extraneum, non eſſe poterit electio, cum non eſſe poſſit maior pars, quæ eſt neceſſariò requiſita ad valorem electionis. Et multo minus ſi Elector eſt ſolus vnus, quia nec ipſe poteſt eligere ſemetipſum, aut pro ſeipſo ſuffragari, ſed neceſſario debet eligere extraneum, quod debet facere vocatis prius teſtibus, & tabellione, & exprimendo coram ipſis votum ſuum, & eligendo & publicando electionem à ſe factam. Videantur prædicti Syluester, & Nauarro vbi ſupra, & hactenus de iſto Articulo. Difficultas.

ARTICVLVS XVI.

Per quem in electionibus debeant, ſingulorum Electorum vota conſcribi?

Circa hunc Articulum eſt notandum, ex Syluest. *verbo, electio, 2. quaſt.* 5. & 6. quod cum textus ſupradicti *cap. quia propter*, imperſonaliter loquatur, ſolummodoq. dicat, cunctorum Electorum vota eſſe diligenter exquirenda, atque in ſcriptis redigenda, magna fuit olim lis & controuerſia inter Doctores, circa perſonam, quæ deberet ſingulorum Electorum vota conſcribere. Quidam dicebant, eſſe ipſos Scrutatores, alij vero ipſos Electores, alij autem, quod hoc fieri debebat per tabellionem: & an prædictus tabellio, ſcriba, ſiue notarius, deberet eſſe Clericus, an etiam eſſe poſſet laicus? magna inter ſupradictos erat lis, & controuerſia, à quibus anguſtijs iam nos liberauit decretum Concilij Tridentini, poſitum in ſupradicto Articulo, quod habetur ſeſſ. 25. cap. 6. vbi ſtricte præcipitur, vt omnia vota ſint ſecreta, ita, vt ſingulorum eligentium nomina numquam publicentur. Ad cuius decreti obſeruantiam, quod nunc communiter ſeruatur in praxi, dicetur in ſequenti concluſione.

Digitized by Google

Concluſio.

In noſtro ſacro Min. Ord. omnes electiones fiunt per ſchedulas ſecretas.

In noſtro ſacro Minorum Ordine,& ſecundum noſtras generales Conſtitutiones, decretum & ſtatutum eſt, vt omnes Superiorum electiones, fiant per ſchedulas ſecretas. Hæc concluſio habetur in Conſtitutionibus generalibus Tolet. cap.7.§.de electionibus, vbi dicitur, quod conſtitutis à Præſide, & Diſcretis Prouinciæ,ſupradictis tribus Scrutatoribus,quorum duo ſint teſtes, alter vero Secretarius, qui ſint de corpore Capituli, ad dictos Scrutatores,ſiue Diſquiſitores, in loco patenti exiſtentes, qui licet videri, non tamen audiri poſſint, accedant ſuo ordine ſinguli Electores, petentes ad minus duo eligendorum nomina, quæ à Secretario ſcribantur, & ſua rubrica notentur, qui etiam tot ſchedulas ſcriptas exhibeat, quot fuerint nomina eligendorum petita. Ex quibus ſchedulis,Electorum ſinguli, vnam eligentes, coram Præſide & Scrutatoribus apponent in vaſe ad id muneris præparato,reliquas autem inutiles in alio vaſe collocabunt.Hęc eſt forma ſupradicto loco ſtatuta, pro ferendis ſuffragijs & votis, quam licet pluries viderim practicari, & obſeruari in cómuni praxi, multoties etiam vidi, quod Electores ipſi ſupradictas ſchedulas ſecretas ſeorſum faciant, atque ad Capitulum deferant, proprio nomine ſubſcriptas, & obſignatas, ita vt Electorum ſubſcriptiones videri non poſſint. Quas prædictas ſchedulas ſuo ordine deferunt, cum proceditur ad electionem, ponentes eas coram Præſide, & Diſquiſitoribus, ſiue Scrutatoribus prædictis, in dicto vaſe, in idipſum præparato, quæ eligentium vota ſtatim in menſa coram Præſide, & alijs regulantur. Hanc duplicem eligendi, & ferendorum ſuffragiorum praxim, & formam, obſeruari vidi in noſtro ſacro Minorum Ordine, eaſdemque, ſeu ipſarum alteram,obſeruari credo in Ordinibus,& Religionibus cunctis, nam illa, quæ eſt, & fieri ſolet per calculos ſiue per fabas, quamuis locum habeat in alijs, non tamen poteſt illum habere in huiuſmodi electionibus Canonicis, quæ fiunt per ſcrutinium, propter rationem ſtatim dicendam in ſequenti Articulo.

Nota formam, quæ obſeruatur in efficiendis ſchedulis pro electione per ſcrutinium facienda in noſtro ſacro Ord.

ARTICVLVS XVII.

Quonam modo ſint danda & ferenda ſuffragia, in Electionibus quæ fiunt per ſcrutinium?

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Vota,& ſuffragia,in electione, quæ fit per ſcrutiniũ, debent eſſe abſoluta, certa, & determinata,& non ſub conditione data.

VOta & ſuffragia in electionibus, eſſe debent abſoluta, certa atque determinata. Hæc concluſio eſt expreſſa Sylueſt. *verbo,electio 2.q.3.* eamq. tenet Ioannes Andr. *in dicto cap. quia propter.* & omnes Doctores communiter. Volo dicere,quod in ſchedula, qua continetur ſuffragium, ſiue votum eligentis, ſiue ſuffragantis, debent poni, & conſtitui huiuſmodi verba, *nomino, vel eligo N. ad talem Præfecturam, aut, conſentio in N.* & quolibet iſtorum modo dicatur, nihil refert, vt colligitur *ex cap. in Geneſi, extra, de elect. verbo, ne vel idem repeti videatur*. Non tamen ſuffragia, & vota ferri debent ſub conditione aliqua incerta, & ambigua, neque ſub disiunctione, de quo ſit ſecunda concluſio.

Secun-

Digitized by Google

Secunda Concluſio.

Si vota & ſuffragia in electionibus, ferantur conditionata, & ſub conditione aliqua, incerta atque ambigua, aut ſub diſiunctione, nihil prorſus valent, debentque haberi pro non adiectis. Hæc concluſio eſt etiam ſupradicti Sylu. loco ſupracitato, & probat eam *per cap. in electionib. extra eod. tit. lib. 6.* ita quod ſi quis in ſua ſchedula, ſuffragio, ſiue voto, dixerit: Conſentio in Petrum, ſiue in Paulum, aut in Petrum ſi Paulum habere nõ potero, aut, cõſentio in eum quem Ioannes, vel maior pars, ſiue præſes Capituli conſenſerit, huiuſmodi ſuffragium nihil prorſus valet, immo eſt omnino irritum, & inane, & non modo cæterorum ſuffragiorum, vim non impediret, quin vero accreſceret voces illorum, qui pure, ſimpliciter, abſolute, & determinate conſenſerunt, iuxta determinationẽ Innocen. IV. poſitam *in cap. in electionib.* quod eſt ſecũdum in ordine *eod. tit. lib. 6.* Vnde ſi ſuffragia electorum omniũ, eſſent tantum 12. & ipſorum quatuor, ſua ſuffragia ferrent indeterminate, ſeu cum aliqua ex conditionibus ſupradictis, haberi deberent pro nõ adiectis, & totum ius electionis remanebit in reliquis octo, ita quod illud quod ipſorum maior pars ſtatuerit, erit firmum & validum, ac ſi quatuor ſupradicti in Collegio, ſeu ex Collegio nullatenus eſſent, quod eſt valde notandũ, ac memoriæ commendandum. Sed intelligenda eſt concluſio, de conditionibus, quæ reddunt electionem incertam, perplexam, & dubiam, non vero de alijs, quæ nihilominus ſunt ex natura actus, ſuffragia certa & determinata, quamuis & hæc perperam ponantur, & excuſari debeant, ſed non propterea huiuſmodi ſuffragia cenſeri deberent inania, cum actus pure, & ſimpliciter factus eſſe dicatur, ac ſeruata ſit forma, etiamſi inepte ponatur, & exprimatur, id quod etiam non expreſſum, eiuſmodi actus valeret, vt ſi v.g. impertinenter quis diceret, eligo talem in hanc, aut illam Prælaturam, ſi vere vacat, aut quidpiam ſimile, nam vt habetur in iure *in l. actus legitimi ff. de reg. iur.* conditio de præſenti non eſt proprie conditio, nec vitiat actum.

Vota & ſuffragia, ſi ferantur in electionibus ſub conditione aliqua, incerta & ambigua, aut ſub diſiunctione nihil prorſus valent, & haberi debent, pro non adductis.

Nota hoc valde.

Tertia Concluſio.

Vota, & ſuffragia in electionibus Canonicis, neceſſario ferri debent, per aliqua ſcripta, ſiue hoc, ſiue illo modo confecta, & nullo modo electiones Canonicæ fieri poſſunt per calculos ſiue per fabas. Hæc etiã concl. eſt ſupradicti Sylu. & ſatis colligitur, ex concluſionibus ſupradictis, poſtquam dictum eſt, quod vota, & ſuffragia eſſe debent certa, & determinata, quæ certitudo, & determinatio, cum electio facienda ſit de pluribus, ſeu inter plures, haberi non poteſt per calculos, ſiue per fabas. Et præterea probat id ipſum Sylu. ex alia peculiari ratione, deſumpta *ex c. Eccleſia veſtra el 2. eod. tit.* vbi habetur quod ad validitatem electionis, non ſufficit, quod à maiori parte fiat, niſi etiam illa maior pars ſit ſanior, quod per dictas fabas, calculos, ſiue lupinos, apparere non poteſt. Quod eſſe dicit neceſſarium, etiam in vniuerſitate ſeculari, quod ſit maior pars, & maior pars conſiſtit non in ſolo ſuffragiorum numero, verum etiam in dignitate, auctoritate, & merito perſonarum, vt notat Bar. *in l. Pompon. ff. de iudicijs,* quamuis vt dicit Panorm. *in d. c. Eccleſia veſtra,* hoc communiter non aduertitur. Concludendo ergo dicit Sylueſt. quod in electionibus illa duo copulatiue, *ſcilicet maior, atque ſanior pars,* debent ſimul interuenire, quæ magis ſana pars, percipi non poteſt per calculos, nec per fabas, neque cognoſci aliter quam per voces, ſeu per ſcripta, quibus modis fiunt notæ perſonæ conſentientes. Hęc quidem doctrina Sylu. quamuis quoad ſupradictos calculos, ſiue fabas, ingenioſa ſatis

Vota & ſuffragia, in electione Canonica, neceſſario fieri debent, per aliqua ſcripta, ſiue hoc vel illo modo, & nõ fieri poſſunt per calculos ſiue fauas.

ſit, &

Digitized by Google

ſit & acuta, atque vt credo, communi antiquæ praxi nimium conformis, vt poteſt colligi ex multis iuribus, de quibus infra ſuo proprio loco dicemus, nunc tamen hoc non eſt in vſu, neque ego hucuſq. vidi, eiuſmodi doctrinã practicari, de magis ſana parte, vt latius dicemus, quando agemus, an ad electionem Canonicam, ſufficiat & ſit ſatis, quod habeatur maior pars ſuffragiorum Capituli.

Nota.

ARTICVLVS XVIII.

An fuerit magis conueniens, electiones fieri per ſcrutinium, quam per ſortes, & an per ſortes fieri poſſint?

DIFFICVLTAS præſentis Articuli, & ratio dubitandi ex eo augeri videtur, quia videmus quamplures electiones olim, per ſortes fuiſſe factas, fuiſſeq. ſortes nimium vſitatas in electionibus, quod & exemplo eſſe poteſt, electio Sancti Matthiæ Apoſtoli, de quo legitur Actuum cap. 1. in Iudæ locum, per ſortes fuiſſe electum & ſubrogatum, ſupradictaſq. ſortes ab Apoſtolis miſſas fuiſſe inter ipſum & Ioſephum, qui alias vocabatur Barſabas, qui etiã cognominatus erat Iuſtus dicitur ibi, & quod orantes dixerunt. Tu domine, qui corda noſti omniũ, oſtende quem elegeris ex his duobus, vnum accipere locum miniſterij huius, & Apoſtolatus de quo præuaricatus eſt Iudas, vt abiret in locum ſuum: additurq. quod ſortes dederunt eis, & cecidit ſors ſuper Matthiã, & annumeratus eſt cũ vndecim Apoſtolis. Cuius quidem electionis factæ per ſortes, ſit mentio *in cap. cleros 1. diſt.* quod eſt D. Iſidori, vbi inquit D. Iſidorus, clericos hinc appellatos credimus, quia Matthias ſorte electus eſt, quem primum in Clericum per Apoſtolos legimus fuiſſe ordinatum, Cleros enim Græce, ſortem Latine ſignificat. *In cap. etiam ſors, 26. q. 2.* dicitur quod ſors non eſt aliquid mali. Atque vt rem hanc ſortiumque antiquum vſum, longius ex ſacræ Scripturę viſceribus eruamus, atque protrahamus lib. 1. etiam regum cap. 10. legimus Saulem in Regem Iſraelitici populi fuiſſe electum, quodammodo per ſortes, dum Samuel Propheta, diuina admonitione motus, omnes tribus Iſrael applicuiſſe dicitur, cecidiſſeq. ſortem ſuper Tribum Beniamin, de qua erat ſupradictus Saul, qui vt dictum eſt, in Regem Iſraelitico populo fuit electus, & conſtitutus. Sed de ſortium vſu, atque ad probandum, quod olim nimium fuerit conſuetudine poſitus, & quod ſit licitus, multa ex eadem ſacra Scriptura poſſunt adduci exempla, & teſtimonia, quæ licet facili negotio, valerent referri, haud quaquam tamen ita breuiter finiri quapropter, vt res pene infinitę à me in præſentiarum prætermittuntur. Ex his tamen omnibus non incongrue licebit colligere, primo ſortium vſum eſſe licitum: ſecundo in multis electionibus obſeruatum, ac proinde vt videtur, quod fuerit magis conueniens, atque congruentius, electiones fieri per ſortes, quam per ſcrutinium. Quibus, & accedere poteſt peculiaris etiã quædam ratio: nam vitarentur, vt videtur, multa inconuenientia, ſi dictę electiones fierẽt per ſortes, quæ modo vix poſſunt euitari, dum fiunt per ſcrutinium. Nullum enim eſſet periculũ reuelãdi ſuffragia, & ſuffragatorũ nomina. Nec minis, & terroribus, vt fieri perperam multoties conſueuit, mouerentur, & terrerentur electores. Non odium, non inimicitias, & ſimultates expaueſcerent. Non vindictam, quæ interdum exercetur contra eos, qui in electionibus etiã factis per ſcrutinium alicui, ſeu aliquibus non deferunt ſuum ſuffragium, ſiue votum. Hæc & alia innumera, vt videtur, euitarentur, & præſcinderentur inconuenientia, ſi ele-

Nota de antiquo vſu ſortiũ ſeu faciẽda electione per ſortes.

ſi electiones ſupradictæ fierent per ſortes. Cui conſuetudini nec modicum fauet Romanorum antiqua conſuetudo, qui, referente Cornelio Tacito, lib. 20. ſuorum annalium, in rebus arduis, atque difficillimis olim, ſæpiſſime in Senatu prædictis vtebantur ſortibus, vt ne ambitioni, ſeu inimicitijs, vllus relictus eſſet locus. *Non res*, inquit, *nominatim fiebant, ſed vrna, quid eſſet agendum decernebat*. Id quod & præſcriptum reperitur multis legibus, *in l. cum prætor. l. ſed cum ambo. ff. de iudicijs. l. ex eo ff. de teſtib. l. ſi qui ſunt. ff. familiæ à eis. l. ſi duobus, C. cōmu. ea. dele.* & in multis alijs hac de re breuitatis cauſa omiſſis atque etiam in aliquibus iuris Canonici, Capitulis *cap. qualis d. 25. in c. diſcrimine. 15. q. 3. in c. non exemplo 26. q. 2.* & ſæpe alibi. Si id igitur ita eſt, vt ex tam multis exemplis, legibus, atque Capitulis conſtat, quod ſortium vſus, nihil in ſe illiciti continet, quin vero ex omni parte eſt licitus, vſitatus, & vt videtur, aliàs conueniens ad vitanda omnia inconuenientia ſupradicta, dicendum proinde videtur, quod electiones fieri, per ſupradictas ſortes, multo congruentius, atque conuenientius foret, quam fieri per ſchedulas, & per ſcrutinium. Sed his nihilominus non obſtantibus, in contrarium eſt veritas, de qua ſit concluſio.

Concluſio.

Electiones, ſaltim dignitatum Eccleſiaſticarum, & Pręlationum, nullatenus fieri poſſunt, aut debent per ſortes, ſed neceſſario faciendæ ſunt per ſcrutinium, compromiſſum, aut per communem inſpirationem. Hæc concluſio in primis colligitur *ex d. cap. quia propter de elect.* Sed habetur expreſſa, *in cap. Eccleſia veſtra de ſortilegijs*, vbi ſortium vſus ab Honor. III. in electionibus, perpetua prohibitione damnatur; reprobatur etiam, & prohibetur eiuſmodi vſus, à *gloſſa in ſupradicto c. Cleros diſt. 21.* vbi in margine habentur hæc verba. *Sors in electionibus, reprobata eſt.* & dicit ibi prædicta gloſſa, ſortes nullatenus eſſe permittendas niſi in certis quibuſdam caſibus, de quibus dicemus ſtatim, in ſolutione ad rationes & argumenta in contrarium propoſita, ſiue rationes dubitandi. Sed quod eiuſmodi ſortes in dictis electionibus, nullatenùs debeant admitti, hac vel vnica, eaq. efficaciſſima ratione probatur. Nā nihil eſt ex ſe, atq; ex ſua ratione, incertius ſorte, nihil ſine ratione minus cæcius nihil, ac prorſus rationis oculis carens. Si igitur id ita eſt, quis tam erit amens, deſtitutuſque omnis rationis iudicio, vt id, ad quod recte per agendum, admodum fabuloſi cuiuſdam Argois apud Ouidium olim, centum oporteret habere oculos, quales ſunt dignitatum Eccleſiaſticarum, & Pręlationum electiones, cæcæ, atque incertæ committendum iudicet ſorti, qua magis à ratione alienum nihil eſſe prorſus poteſt? Hinc ſapientes, & prudentes quique, & qui res omnes intime, hinc inde conſiderarunt, & penetrarūt, inuiſum nimis, atque exoſum ſemper habuerunt, atque diiudicarunt, eiuſmodi incertum, cæcum, atque indeterminatum ſortium vſum, & vt diximus de iure, iam reprobatus eſt in electionibus cunctis, quænullo modo debent, aut fieri poſſunt per ſortes. In hoc perſiſtendo, ſupereſt nunc reſpondeamus ad argumenta, ſiue rationes dubitandi, quæ adductæ ſunt pro alia in contrarium parte. Quibus apprime per ordinem reſpondet gloſſa in ſupradicto *cap. Eccleſia veſtra, de ſortilegijs, uerbo electionibus*, ac in primis dicit, quod quamuis D. Matthias, & alij, electi fuerint per ſortem, non tamen ipſorum exemplo, per ſortem, eſt aliquis eligendus. Ad quod probandum adducit, *Capitulum non ſtatim, & Capitulum non exemplo. 26 q. 2.* vbi habetur, quod non exemplo Matthię, nec pro eo, quod Ionas Propheta ſorte ſit deprehenſus,

Electiones nullatenus fieri debent per ſortes.

Nota hoc valde.

ſus,indifferenter ſortibus eſt vtendum, ſiue illis credendum, nam vt inquit, D.Hierony.priuilegia ſingulorum, communem legem facere non poſſunt.Et ſubditur, ſi qui tamen aliqua neceſſitate compulſi, Deum putant ſortibus exemplo Apoſtolorum eſſe conſulendum, videant hoc ipſi Apoſtolos non egiſſe, niſi collecto Fratrum cætu,fuſiſque ad Deum præcibus. Quod etiam exemplum,inquit,ſupradicta gloſſa non eſſe imitandum, nam illud factum fuit diuina inſpiratione,vt & illud, quod habetur, *in cap. dixit Dominus ad Moyſen 14. q. 5.* quæ quidem non trahenda ſunt ad conſequentiam, vt dicit Beda ſuper actus Apoſtolorum,cap.1.nam priuilegia ſingulorum,vt dictum eſt de mente Hieronymi,communem legem facere non poſſunt, habetur *in cap. hinc eſt.16.q.1.& in cap. Priuilegia diſt. 3.* Nec per hoc reprobantur omnes in vniuerſum ſortes. Nam ſors in ſe, & natura ſua conſiderata, non eſt aliquid mali, vt habetur *in c.ſors 26.q.2.* ſed nihilominus prohibetur ex cauſa,vt dicitur,quia propter aſſiduitatem,interdum labitur in idolotatriam,& in aliqua, quæ nõnũquã exiſtimãtur mala, quorum eſt vnum,ſortes mittere in electionibus.Nam eiuſmodi conſuetudo,vt ſupra diximus ex mente gloſſæ. *in d. cap. Cleros diſt. 21.* ipſo iure eſt reprobata. Poſſunt tamen prædictæ ſortes aliquando permitti,& illis vti,nec iure videntur reprobari in aliquibus caſibus,vt tradit gloſſa *in d.cap.Eccleſia noſtra de ſortilegijs* in fine,propter diſſenſiones,& ad dirimendas aliquas lites in iudicijs, de quibus ſunt intelligendæ ſupradictæ leges,& antiquorum Romanorum cõſuetudines, & alia omnia,quæ ad hoc propoſitum ſunt adducta,& pro eis facit ſupradictum capitulũ *ſors 26.q.2.* vbi dicitur, quod ſors non eſt aliquid mali,ſed res in dubitatione humana diuinam voluntatem indicans: cum hoc tamen ſtat, quòd in electionibus id facere non licet, quamuis aliàs ſit, aut timeatur diſcordia, per iura ſupradicta. Hactenus de iſto Articulo. Videatur hac de re Gratianus 26.q.1.& 2. vbi latiſſime tractat,de huiuſmodi ſortibus,& ſortilegijs,& de pęna,qua ſecundum ius,huiuſmodi ſunt puniendi,& afficiẽdi.

Nota dicta ſortis quod non ſi dẽdam illis ſit.

Singulorũ priuilegia commu nem legem facere nõ poſſũt.

Quamuis ſortes ex ſe non ſint aliquid mali, nihilominus prohibetur ex cauſa.

In quibus caſibus menti debeãt, & poſſint ſortes.

ARTICVLVS XIX.

Vtrum valeat electio, in qua ſcriba, ſiue Secretarius, abſque fraude & malitia, per errorem ſchedulam, ſiue ſuffragium, & votum, alicuius electoris promulgauit?

ET ratio dubitandi eſt,nam in Concil.Trid.ſeſſ.25.cap.6. habetur, *quod electiones fiant, per vota ſecreta, ita vt ſingulorum eligentium nomina nunquã publicentur.* Sed nihilominus pro reſolutione propoſitæ difficultatis, ſtatuitur concluſio.

Concluſio.

NOn irritatur aut annullatur electio,pro eo quod ſcriba ſine fraude, & malitia,quin vero etiam cum illa,alicuius electoris ſchedulam monſtrauerit,continentem nomen ipſius,& illius pro quo ſuffragabatur.Hæc cõcluſio probatur: nam defectus particularis, vnius de Capitulo,factus ſine fraude,& ſine malitia, quinvero etiam cum illa, nocere non debet,aut poteſt toti Capitulo, & actui aliàs ab eo legitime facto, *per cap. firma cum ei adnotatis de Precura.*nam peccatum vnius non debet imputari alijs, neque aliorum electionem valet vitiare.Quod etiam exinde patet,quia aliàs poſitum eſſet in voluntate cuiuſlibet,non timendo ob venturam pœnã,propter parti-

Non annullatur electio,pro eo quod ſcriba ſiue Secretarius abſque fraude & malitia, votum,ſiue ſuffragium alicuius reuelauerit.

Digitized by Google

particulare & priuatum ſuum commodum, electionem quamlibet, vtcumque aliàs legitimam vitiare, illegitimam redderet, & nullam facere, ſi expediret eidem, oſtendendo alteri, ſuum ſeu alterius votum atque ſuffragium, & propalando illud, ac poſtea dicere, quod electio eſt nulla, & irrita, pro eo quod, contra ſupradictum Concilij Decretum, ſecreta vota fuerunt publicata. Non quidem ea fuit mens, & intentio Concilij, ſed tantum determinare, atque ſtatuere, vt electiones omnes ſecreto fierent, ad hunc ſenſum, vt non permitteretur ſingulorum eligentium nomina publicari, & id perperam qui faceret, non relinqueretur ſine ſupplicio, at non propterea voluit electiones irritari, & annullari, dum tamen id non fieret ab omnibus in cōi. Videatur hac de re Nauarr. lib. 1. Conſiliorum de elect. vbi ſupradicta omnia expreſſe dicit, & ſolummodo in eo caſu, electionem fore nullam, quando vota, & ſuffragia fuiſſent publicata, & manifeſtata in communi, & quando, caſu quo, ſolum eſſet manifeſtum aliquod ſuffragiū in particulari, ipſius manifeſtatio eſſet, aut præſumeretur cauſam fuiſſe, ob quam talis electio facta fuiſſet, & quod aliàs non fieret. & hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS XX.

Vtrum valeat, & teneat electio, in quo quis per errorem, aut forſan per malitiam, miſit in vrnam ſchedulam quandam albam, & an ſit computandum huiuſmodi votum?

HAnc difficultatem tractat, & mouet Nauarr. vbi ſupra Conſ. 7. num. 1. de cuius ſententia & reſolutione, ſequentem ſtatuo concluſionem.

Concluſio.

SVpradicta electio valet, & votum illius, qui in vrnam miſit præfatam ſchedulam albam, non eſt computandum inter alia. Quod ſupradicta electio valeat, nulli eſt dubium, atque ex eo conſtat, quia prædictum ſuffragium vt dictum eſt in concluſione, non eſt inter alia computandum, nec de eo maior mentio facienda, quam ſi numquam in vrnam fuiſſet miſſum, nam per illud factum, qui miſit ipſum, voci ſuæ renunciaſſe videtur, quod facere licitum eſt cuilibet, & cedere iuri ſuo, quando id non vergit in damnum, atq; præiudicium communitatis. Sed præterea probatur concluſio, nam quando electores conueniunt ad eligendum, & aliqui eorum exeunt ex loco electionis, non computantur, in electorum numero, iuxta *cap. quod nobis de elect.* quod multum commendat ibidem Panorm. & facit ad hoc gloſſa notabilis, *in clementina, quod circa eod. tit.* vbi dicitur, quod qui renunciat voto ſuo, non eſt magis de electorum numero, quàm ſit abſens non vocandus, vel vocãdus, ſed nolens venire vocatus. Quam ſupradictam gloſſam ex profeſſo approbat Bonifacius, *in d. cap. quod nobis*, & hæc de iſto Articulo, dicta ſufficiant, propter breuitatem, cui quammaxime nos ſtudemus.

Electio in qua reperitur vna, aut altera ſchedula alba, valet, & tenet, & huiuſmodi ſuffragium inter alia non computatur.

ARTICVLVS XXI.

Vtrum electiones neceſſario fieri debeant, de aliquo qui ſit de Collegio, & omnino libere ſint faciendæ?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima

Prima Concluſio.

Quãuis ſimpliciter neceſſarium non ſit vt electus ſit de Collegio id tamen facere videtur melius.

AD electiones de iure communi loquendo, nõ eſt neceſſarium, ꝙ electus ſit de Collegio ad hoc, vt valeant, quamuis id facere multo ſit melius, ſanctius, atque honeſtius. Hæc concl. eſt ſupradicti Nauar. lib. 1. Conſiliorum de elect. conſ. 6. nu. 1. reſpondendo ad quamdam quæſt. de electione facta cuiuſdam abſentis, & extra Conuentum exiſtentis, nec vllo modo pertinentis ad dictum Conuentum, quam & probat *per cap. nullus inuitis, & cap. obitum, 61. diſt.* ſed quod electio facta de extraneo, idoneo à toto Collegio, vel à maiore ipſius parte, valeat, ſatis efficaciter probatur. *per cap. cum inter Canonicorum, & cap. quia propter de elect.* vbi hoc ipſum expreſſe tenet gloſſa, quam ſequuntur Innocen. Hoſtien. Panorm. & omnes Doctores communiter.

Secunda Concluſio.

Electiones neceſſario debent eſſe liberæ, & omnis electio metu facta, eſt ipſo iure nulla.

Electiones neceſſario, debẽt eſſe liberæ, & omnis electio metu facta, eſt ipſo iure nulla. Hæc etiam concl. eſt Nauarr. vbi ſup. conſ. 5. num. 2. quam & probat, per textum ab ipſo, & à pluribus putatum ſingularem *in cap. vbi periculum §. cæterum de elect lib. 6.* vbi habetur loquendo de electione Papæ, quod neceſſario requirit, eligendi voluntatem liberam, ita quod aliàs nullatenus erit valida, quæ communis eſt Doctorum ſententia. Probat vlterius dictam concl. ex eo, quod etiam matrimonium carnale, ſi metu contrahatur, eſt ipſo iure nullum, *per cap. cum locum de ſponſalibus*, multo ergo melius, & matrimonium ſpirituale, quod in electionibus contrahitur, inter Prælatum & ſubditos, nam quantum ad hoc matrimonium ſpirituale excellit, aut ſaltim æquiparatur, matrimonio carnali, per gloſſam notabilẽ, & ab omnibus receptã, *in cap. bona memoria de elect.* Quod & cõfirmatur. Nam generaliter loquendo omnis metus non iuſtus, reddit actum nullum, atque inualidum, etiam quo ad forum conſcientiæ, ſi principaliter, aliquid fiat, ob metum ſupradictum, vt tenet communis opinio, & latiſſime probat ſupradictus Nauar. in ſuo Manual. cap. 17. nu. 29. & efficacius. c. 22. nu. 51. quinuero, & metus reuerentialis Patris, efficit profeſſionẽ filij in Religione, omnino nullam, ſi per metum fiat, per textum *iuncta gloſſa, in cap. præſens verbo patrem, 20 q. 3.* ſi igitur id ita eſt, dicendum proculdubio videtur, quod etiam electiones omnes metu factæ, ſunt ipſo iure nullæ, & quod electiones neceſſario debent eſſe liberæ. Quod ſpecialiter, pro nobis Fratribus Minoribus, Regularis obſeruãtiæ determinauit, & declarauit Pius V. in quadam ſua bulla, quæ incipit, *paſtoralis officij* data Romæ, apud ſanctum Petrum, die 28. Maij, anno Domini 1571. Põtificatus ſui anno 6. vbi inter alia ſtatuit, atq; decreuit, *quod Prouincialiũ Miniſtrorum electio, libere per vota ſecreta fiat, ita vt Commiſſarius Generalis, & qui electioni præſidet, ſi formam prædictam tranſgredi, ſeu electores quominus libere eligant, quouis modo impedire conuictus fuerit, officio priuatus exiſtat.* Hoc etiam habetur in noſtris gen conſt. Tolet. *cap. 7. §. de electionib. verbo inſuper.* Circa quam Conſtitutionem, quamuis quidam dicant, quod illa ſolummodo habet locum, in electione Prouincialis Miniſtri, de qua Pontifex ibi expreſſe loquitur, nam cum ſit lex pœnalis, non debet extendi ad alias electiones, & ad Prælatos præſidentes in ipſis, impedientes libertatem electionis, alijs tamen contrarium omnino videtur dicendum, cum eadem ſit omnino ratio, & cauſa prohibitionis, & certum eſt, quod cum eadem ratio viget, bene poſſunt leges, etiam pœnales, ad ſimiles, caſus extẽdi, prout tradunt Doctores, & eſt compertum in iure. Verũ eſt tamen, quod Prælati ſupradicti, ante latam ſententiam, non erunt ipſo facto, priuati ſuis officijs, nam quamuis

Nota valde, ꝙ Electiones omnes debent eſſe liberę, & nullo modo coarctatæ.

Cum eadẽ omnino ratio, & cauſa prohibitiones viget, leges pœnales bene poſſunt extende ad caſus ſimiles.

ibi

Digitized by Google

ibi ſupradictus Pontifex apponat,illa verba,*qui contrarium conuictus fuerit facere,& libertatem quouis modo impedire,ipſo facto officio priuatus exiſtat*, oportet tamen vt prius fuerit conuictus, nec erit ipſofacto priuatus, antequam conuincatur.

ARTICVLVS XXII.

Vtrum electiones in aliquo caſu, & ex cauſa,poſſint coarctari,& reſtringi?

IAm vtcumque preſens difficultas videtur abſoluta in ſupradicto Articulo,ſed maiori indiget diſcuſſione,cui reſpondendo, quæ ad hunc Articulum, ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

APud nos Minores Fratres,& ſecundum noſtras Generales Conſtit.nulla electio poteſt reſtringi,aut coarctari, & ſi fuerit coarctata, eſt ipſo iure nulla,& irrita.Hæc concluſio habetur expreſſa, in ſupradictis Conſtit. Gener.Tolet.*cap.7.§. de electionib.* in fine, quin vero videtur expreſſe determinata in dicta bulla, *Paſtoralis*, de qua mentionem fecimus in præcedenti Articulo,cum per huiuſmodi reſtrictiones, & coarctationes,tollatur omnimoda libertas in electionibus,quapropter,ſi præſides alicuius Capituli Prouincialis,ſine præuia auctoritate Apoſtolica ſummi Pont. vel ipſius Legati de latere,electionẽ Prouincialis coarctauerit,electio erit ipſo iure nulla,ipſeque,poſtquam eadem de re fuerit conuictus, ſuo officio priuatus exiſtet, & idem dicendum eſſe credo de omnibus alijs electionibus, in quibus eadem currit omnino ratio. Quidquid alij dicant.

Apud nos minores Fratres, nulla electio poteſt reſtringi aut coarctari, & ſi fuerit coarctata, eſt ipſo iure nulla.

Secunda Concluſio.

Non videtur,electionem coarctare Prælatus, qui in aliquo caſu, atq; ex cauſa, eam ad aliquod genus hominum, ſeu perſonarum limitat, ſiue reſtringit,dummodo non ſit ad certas,& determinatas perſonas. Volo dicere,quod qui Prælatus,ſeu alicuius Capituli præſes,in aliquo caſu, iuſta exiſtente de cauſa,diceret,vt ad talem præfecturam,ſiue Prælationem,non eligerentur iuuenes,aut minoris ætatis quã 50.annorum, vel q̃ ad Prouincialatus officium,non aſſumantur,qui prius nõ fuerint Diffinitores,aut ad Diffinitorum munus,quia prius ſemel,aut bis nõ fuerint Guardiani,quæ quidem omnia rationi ſunt ſatis conſona: aut qui pro bono pacis diceret,& ſtatueret,vt pro illa vice ad aliquod officium, non eligeretur niſi quoddã certum hominum genus,aut Fratres certæ cuiuſdam nationis, huiuſmodi Prælatus non videretur,aut iure dici deberet,electionem vllo modo coarctare. Hæc concluſio eſt expreſſa Nauar.lib. 1.Conſiliorum tit.de Conſtit conſ.7.agendo,an ſit valida Conſtitutio,cuiuſdam Ordinis multarum nationum, quacautum fuit,ne in Priores Monaſteriorum eligerẽtur, plures quam tres de vna natione?& reſpondet quod ſic,& dicit,quod multis de cauſis eiuſmodi conſtitutio eſſe poteſt rationabilis.Primo, ne detur alijs cauſa, ſeu occaſio ſuperbiendi,alijs vero murmurandi,alijs autem tribuendi nimium ſuæ genti,ſiue nationi.Secundo,quia id ipſum videmus fieri,ſtatutis multorum Collegiorum,quibus cauetur,ne ex eadem Ciuitate eligantur plures Collegæ, quam vnus,aut ex eadem diœceſi plures,quam duo.Tertio,quia valet conſuetudo,

In quo caſu electio nõ dicatur reſtringi, aut coarctari.

Nota hoc valde.

ſuetudo,vt Abbas certi Monaſterij,eligatur ſolum de certo quodam Monaſterio,*per cap. cum dilectus de conſuetudine*. Quarto,quia poteſt inſtitui, vt beneficium non conferatur,niſi alicui propinquo patroni illius,iuxta Dominicum communiter receptum *in cap.cum in Eccleſia tua,de præben. lib.6. num. 5.* Quinto, nam in Eccleſia Toletana, eſt ſtatutum per ſedem Apoſtolicam approbatum,ne ibidem fiat Beneficiarius,deſcendens ex Iudæis,Sarracenis,vel Hæreticis,quod & modo multæ aliæ Eccleſiæ habent. Sexto,quod non per hoc,quod electio reſtringatur ad certum quoddam genus hominum,cenſetur tolli eligendi libertas,vt tradit Panor.communiter receptus, *in cap. cum terram,de elec num. 4.& in cap.licet eodem tit.nu.*12. nam & Papa non eligitur niſi tantum de Collegio Cardinalium, neque in Hiſpania fiunt Beneficiarij niſi Hiſpani, & in Gallia,nonniſi Galli. Neque obſtat, quod in electionibus, debet eſſe plena libertas eligendi,vt dictum eſt ſupra, & ſtatuit expreſſe Concil.Trid.*ſeſſ.*25.*de reform.cap.*6. nam multis modis poteſt reſtringi libertas electionis,dummodo maneat tanta,quanta eſt neceſſaria ad hoc, vt electio valeat, & nullatenus cenſeatur coacta: ſicut & in matrimonio carnali debita eſt plena libertas,& tamen poteſt iure optimo aliquo modo reſtringi,remanente libertate ad id neceſſaria,vt tradit Panorm.vbi ſupra,& de facto reſtringitur ad certum genus perſonarum, ideſt,ad fideles tantum, atque vt non fiat intra talem,vel talem gradum. Nec per hoc electores videntur conſtringi,ad hoc,vt propterea eligant indignos,nam in caſu, quod in ſupradictis non reperiantur aliqui digni, tunc ceſſat ſtatuti, ſiue præcepti ratio, poteruntq. recurrere ad eligendos homines alterius nationis, cũ nunquam,ſiue in nullo caſu,licitum ſit eligere indignum, vt tradit D.Tho. 22.q.63.art.3.& Soto lib.3.de iuſti. & in q.6. art. eodem,de quo videndus Nauar. Miſcellaneor. 34. num. 3.

Tertia Concluſio.

Si electionis coarctatio fiat,non ad certum perſonarum genus,ſed ad certas atq; determinatas perſonas,in tali caſu electio eſt ipſo iure irrita, & nulla.

Si electionis coarctatio fiat,non ad certum perſonarum genus,vt in præcedenti concluſione eſt dictum,ſed ad certas aliquas,& determinatas perſonas,tres,vel quatuor iuxta Superioris,ſiue Præſidentis placitum, vt interdum fieri conſueuit, ſine ſpeciali licentia Apoſtolica, eiuſmodi electio eſt ipſo iure irrita, & nulla. De hoc coarctationis genere, loquuntur noſtræ gener.Conſtit.vt diximus in prima concluſ. & probatur modo, nam huiuſmodi electio eſt contra ſacros Canones,ſuper quibus nullus inferior Papa, auctoritate propria poteſt diſpenſare,iuxta ea,quæ habentur in iure, *in cap. quod ſuper his de maior & obed.*Quod vero ſit contra ſacros Canones,conſtat expreſſe *ex cap.cum terra*,vbi habetur,quod electio debet eſſe in libertate eligentium, ita vt conſuetudine aliud introduci non poſſit, vt late probat Panorm.ibidem,qua de re videatur. Sylueſ. *verbo elect.*1.*q.* 23. Sed vlterius probatur concluſio:nam eiuſmodi electio,ſeu electionis modus, quando ad tres,ſiue quatuor perſonas reſtringitur,limitatur,& coarctatur, vt videtur, omnino contrarius eſt bono regimini, & rectæ gubernationi,quin vero bono publico:ergo eiuſmodi electio nullo modo debet Canonica, & valida reputari, cum tot ſit inconuenientibus plena, & contra libertatem tantopere in cunctis electionibus requiſitam. Quibus & accedit,nam cum ſubditi à Superioribus, & præſidentibus Capitulis Prælatos eligere coguntur inuiti,moraliter loquendo,fere impoſſibile eſt, ipſos diligere & amare, & vice uerſa,amari ab ipſis, cum iuxta commune dictum, ardeat amore pari qui ſcit ſe amari,& è cõtra. Quos autem ſubditos non amant Prælati,quonam pacto regere, & gubernare recte poterunt, cum amor ſit, atque eſſe

Digitized by Google

eſſe debeat,totius boni regiminis , ac recte gubernationis exordium? Vice etiam verſa,quos ſubditi non amant,haudquaquam reuereri,debitamque obedientiam illis præſtare poterunt . Hæc,& alia innumera damna,& mala ex ſupradictis coarctationibus ſubſequuntur , quapropter in electionibus, iure ſummopere habentur exoſæ.Quibus rationibus permotus,reſolutiue dico, quod in tali caſu,non obſtantibus reſtrictionibus, & coarctationibus, prædictis,ſubditi procedentes ad electionem,iure ſuo,vtentes eligere poterunt, quem maluerint,modo ſit dignus,electioq. ab eis facta valebit, eritq. confirmanda,etiam ipſis Prælatis , & Superioribus renuentibus, ſi nullam prǽſtiterint legitimam caſſationis cauſam.Neque ſupradictæ reſolutioni obſtat , *capitulum gratum poſitum,in tit.de poſtul. Prælat.* vbi quidam electores,iure eligendi priuātur:nam dico,quod eſt multum diſpar ratio,quia ibi electores priuantur ab eligendo,pro eo ꝙ cuiuſdam poſtulationem,alias caſſatam à Papa, innouare denuo procurauerunt , & de facto elegerunt,quendam ſententia lata,iam indignum declaratum ; at in noſtro caſu præſupponitur, quod eligitur dignus , quamuis non fuerit ex nominatis in reſtrictione, ſiue coarctatione, quæ excluſio cum non fuerit in particulari, ſed in communi & generali, nec facta propter aliquam ipſius culpam,electioni taliter factæ nihil obeſt,nam electores vtuntur iure ſuo,nullo modo reſtringibili,ab alio quam à Papa , cum ſit contra ius commune .

Nota hoc valde,pro electionibus faciẽdis.

Vnde non ſatis mirari queo abuſum , ac deprauatam conſuetudinem, quam multoties in aliquarum Religionū Capitulis,Generalibus, & Prouincialibus practicari vidi,qua Superiores & Prǽſidentes,prǽdictis Capitulis, neſcio quo iure , aut qua auctoritate , & poteſtate , electiones limitant atque coarctant,ad tres , vel quatuor perſonas ,iuxta ipſorum libitum,& voluntatē,interdū priuādo aliquos grauiſſimos,Religioſos viros,voce paſſiua ſine proprijs demeritis , & abſque eo , quod intimetur ipſis , aliquid quod fuerit probatum contra illos , vt ſeſe defendere poſſint, & quod peius eſt, dicunt ſe illud facere pro bono pacis , ex ſola forſan ſiniſtra informatione,aliquorum Religioſorum ambitioſorum , qui pro eo , quod non promouentur ad officia ord. pro ſuis demeritis, nihil non moliūtur,cōtendunt,atque procurant , quam vt prædicti Patres principaliores , graues , experti, prudentes , & Religioſi , quique illos intus , & in cute , vt dicitur,cognoſcunt , non aſcendant ad præfecturas , & aliquo quæſito colore priuentur ſuffragijs, & voce ſaltim paſſiua in electionibus .

Hæc inquam, deprauata conſuetudo,merito longe releganda foret, nullaq. id auctoritate , & poteſtate deberet permitti , cum ſit contra omnem prorſus rationem, contra ius commune , quinuero & quadam ratione eſſe videatur contra ipſum ius naturale , ac diuinum,ſtricte prohibens , vt non innocentes ſine iuſta cauſa , & propria culpa damnentur, & ne quis voce actiua,& paſſiua,ſeu pœna aliqua mulctetur,abſque eo,quod prius citetur, audiatur , deturq. ſibi copia, eorum quæ contra ipſum fulminata ſunt , locuſq. defenſioni, & tempus quo ſe defendere poſſit . Id quod & Deus ipſe maximus,exemplo ſuo nos docuit,qui nō prius Adamum primum noſtrum Parentem condemnauit , quam ipſum ad ſuum conſpectum vocaret, & audiret , vt habetur Geneſis 3. & refertur *in cap. Deus omnipotens. 2. quæſt. 1.* quod idem fecit cum Sodomitis,& exiſtentibus Gomorræ , vt habetur in cap.19. eiuſdem Geneſis , & plura iura idipſum nos docent , quæ breuitatis gratia omitto.Neque dictis obſtat,aut vllo modo ſat eſt dicere,prædictamue difficultatem euacuat , ſi dicatur interdum , quod id ſit auctoritate

Notandū valde pro Prælatis coarctantibus electiones .

Regia, aut quacumque alia, quæ non ſit ſummi Pontificis,ſeu eius Illuſtriſſ. ſui Nuntij,in id poteſtatẽ habentis: nam nullus præcipere poteſt,vt non ſeruetur,id quod adeo eſt rationi,& iuri naturali conforme,aut quod cõdemnetur aliquis,abſque eo quod prius audiatur , & conuincatur , cum contra inauditam partem, iure nihil poſſit diffiniri . Et quando expedire videretur , quod aliqui Religioſi,ex aliqua iuſta cauſa , voce actiua, & paſſiua, priuarentur , id eſſet faciendum iuris prius ſeruato ordine , aut ſaltim veritate inſpecta,ſimpliciter, & de plano,ſeruata ſaltim ſubſtantiali forma iuris , de cuius ratione eſt , vt prius citatio præcedat , & vt detur locus defenſioni , nec reus condemnetur antequam audiatur. Vnde reſolutiue dico, quod ſi aliter fiat,cum ſit contra ius commune, in his ſubditi non tenentur parere , & obedire eiuſmodi Superioribus , electionem coarctantibus , abſque licentia , & facultate Summi Pontificis , ſiue ſui Nuncij.Id quod & conſtat ex multis iuribus , ſed maxime *ex c. inter quatuor. de maior. & obed. & ex c.iniuſtum,11.q.3.& ex c.1.de ſent.& re iudicata*,& ex multis alijs,quæ breuitatis cauſa omitto , in re adeo clara , & manifeſta ; quinuero electio facta, adeo indebite, atque iniuſte, excluſis ſupradictis Patribus, irrita eſt , & nulla , aut ſaltem debet irritari , & annullari , & quidquid virtute eius fuerit effectum , vt dicunt DD.communiter *in c. quod ſicut , & in c.bona memoria , de elect.* Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant .

ARTICVLVS XXIII.

Vtrum valeat conſuetudo , aliquarum Religionum , quibus cautum eſt,vt tantum prudentiores, ſenes , & ætate prouectiores, vocem habeant in Capitulis , & admittantur in electionibus Superiorum ?

Huic articulo reſpondetur,per ſequentem concluſionem.

Concluſio .

Non eſt laudabilis conſuetudo , vt ſolũmodo ſeniores, & prouectiores , votum & vocẽ habeant in Capitulo.

SVpradicta conſuetudo , quamuis boni aliqualem habeat apparentiam, non tamen eſt talis , quinuero eſſe videtur contra ius , aut ſaltim eſt præter ipſum , neque illi conformis , multisq. inconuenientibus plena. Hanc ſententiam,& concluſionem tenet Nauar.lib.1. Conſiliorum de conſuetudine, conſil.2.& ꝙ dicta conſuetudo non ſit bona, exinde probat,quia inquit,vel eſt cõtra ius Canonicum,aut præter illud:ſi contra illud,ad hoc, vt ſit bona oportet , quod ſit rationabilis , & præſcripta ſpatio ſaltim quadraginta annorum *per cap.fin. de conſuet. cum ei adnotatis* per Doctores:ſi vero eſt præter ius, ad hoc etiam vt ſit bona , in rebus Eccleſiaſticis,& iure Pontificio , præter hoc , quod ſit rationabilis,requiritur,vt ſit continuata,ſaltim per decem annos,vt concludit Panor.communiter receptus, *in d. cap.fin.de conſue.*quorum aliquo deficiente,eiuſmodi conſuetudo non eſt bona , quinuero inualida , ad hunc effectum, vt tamquam lex iuſta liget , ſeu obliget ſibi ſubditos.Præterea inquit,videtur huiuſmodi conſuetudo,non ſolum eſſe præter ius , quinuero etiam contra ius Canonicum, nam iure communi Canonico , omnis Religioſus, profeſſus tria ſubſtantialia vota in Religione aliqua per ſedem Apoſtolicam approbata , ſimul ac profeſſus eſt,

Quænam requirantur , & ſint neceſſario requiſita,ad hoc , vt aliqua conſuetudo ſit bona.

De iure cõi Canonico, quinam Religioſi votũ , & vocẽ habeat in Capitulo .

eſt, & Subdiaconatu inſignitus, vocem habet in Capitulo, in electionibus cunctis Prælatorum, *per cap. ex eo §. 1. de electio. lib. 6. & Clementina, vt hi, qui de ætate, & qualit.* cum multis alijs, quæ ibidem citantur à Doctoribus, niſi cótrarium fuerit ob rationem aliquam ſtatutum auctoritate Pontificia. Et quãuis dicta conſuetudo, vt prudentiores, ſenes, & ætate prouectiores tantum, vocem habeant in Capitulo, & admittantur in electionibus, aliqualem boni apparentiam, & colorem præſeferat ex vna parte, ex alia tamen multum videtur habere mali. Primo, quia eſt contra conſuetudinem omnium Religionum antiquarum, ab antiquis Partibus inuentarum, & per ſedem Apoſtolicam approbatarum, & certum eſt, quod conſuetudo vim habet legis, *per capitulum conſuetudo. diſt.* 1. Secũdo, quia perdictã conſuetudinẽ, quodammodo electiones videntur coarctari, ſaltim quantum ad ſuffragia, & tandem Tertio, nam aliquam continere videtur rationem malitiæ, ac fieri in eum finem, vt cum electores, & ſuffragatores ſint pauciores, facilius ſubornari poſſint. Nec negare quis poteſt, inquit, Nauar. vtile eſſe in rebus omnibus, quod multa ſint conſilia, plures conſultores, & plures vocem habentes in Capitulis. Hac enim ratione, leges, & plebiſcita Romanorum, in quibus condendis, maiores ſimul cum minoribus concurrebant, firmiora dijudicabantur olim, prout nobis ſcriptum reliquerunt ſacri Canones, *in cap. plebiscita. et cap. lex diſt. 2.* id quod, & experientia ſemper docuit, in omnibus per orbem diſperſis Academijs, in quibus electiones Gymnaſtarum, & Prælectorum, factæ à pluribus, meliores ſemper fuerunt, quam factæ à paucioribus. Propter omnia ſupradicta, cõcludendo dicit prædictus Nauar. melius eſſe atque ſecurius, iuri ac rationi multo conformius, vt omnes profeſſi, & ſacro ſubdiaconatus ordine inſigniti, vocem habeant in Cap. & in electionibus cunctis, quam vt ſolummodo illam habeant, maiores, & ætate prouectiores, ſiue diſcretiores, quia illis fit cauſa, & occaſio ſuperbiendi, alijs vero inuidendi, & omnibus non modica, vota & ſuffragia ſubornandi.

Nota hoc valde.

Vtile eſt in rebus omnibus, vt plura ſint vota, & plures ſuffragatores.

ARTICVLVS XXIV.

Vtrum ſuffragium ſiue Votum, ſemel datum, poſſit reuocari, vel etiam mutari?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Concluſio.

SVffragium ſemel datum, adhuc poteſt reuocari, alium eligendo, dum res adhuc integra eſt, quamuis fuerit ſcrutatoribus exhibitum. Probatur hæc concluſio, *ex cap. publicato Scrutinio, de electio.* ex quo à contrario ſenſu, ipſa plane colligitur; nam ſi publicato ſcrutinio, vt dicitur in dicto Capitulo, electores variare nequeunt: ergo ante ipſius publicationem, id optime facere poſſunt. Sed intelligenda eſt concluſio, quandiu ſcrutatores, nondum ſeſe electoribus permiſcuerunt, ſed ab alijs ſeiuncti, & ſeparati, officio ſuo obeundo adhuc incumbunt. Tunc enim bene poſſet quis, ad eos accedendo, expoſtulare ſuum ſuffragium ſiue votum, & maxime ſi per imperitiam, ſeu errorem, illud præſtitit alicui alias inhabili; ſed non id facere eſſet licitum, poſtquam ſuffragia iam ſunt permixta, quamuis ſcrutato-

Quamdiu res integra eſt, adhuc pôt ſuffragium, ſemel datum mutari, & reuocari.

Digitized by Google

res, nondum recitare ea cœperint, ſera enim eſſet tunc, talis voti & ſuffragij mutatio, nec audiendus, qui omiſſo priore alium eo tempore vellet eligere, iuxta Gloſſam, & Ioann. Andream, & Abbatem, *in cap. vnico, vt Eccleſiaſtica beneficia, verbo occultis*.

Secunda Concluſio.

Publicato ſcrutinio, & iã poſt quam ſuffragia cęperunt Regulari, nõ licet vo tum ſiue ſuffragium immutare, aut reuocare.

Publicato ſcrutinio, aut poſtquam vota, & ſuffragia cęperunt regulari, nõ eſt licitum, ſuffragium ſemel datum immutare, aut reuocare. Hæc concluſio conſtat ex *ſuprad. c. publicato ſcrutinio*, & ex his, quæ ibidem dicit gloſſa, *verbo variare*, reddẽs rationem, & cauſam, ob quam electores tunc non poſſunt variare, cum tamen nondum ſit electus, imo neceſſaria ſit ſubſequẽter electio, quinuero, & confirmatio, aliàs electio facta non valeret, *per cap. in Geneſi*, & *c. Eccleſia veſtra, eod. tit.* & ratio eſt, quia iam res non videtur eſſe integra, *per dictum c. Eccleſia veſtra, & c. in cauſis eod. tit.* & quia nemo poteſt mutare conſiliũ, in alterius præiudiciũ, *per l. nemo ff. de Reg. iur.* preterea talis mutatio eſſe poſſet Eccleſię damnoſa, quia ſic protraheretur electio, vbi mora eſt periculoſa, *per cap. cum inter vniuerſas eod. tit. & c. quoniam frequenter. §. porro vt lite nõ conteſt.* quibus omnibus accedit, quia per votorum, & ſuffragiorum regulationem, & maxime per huiuſmodi ſcrutinij publicationem, iam quodammo do electio videtur initiata, ſicut & per citationẽ negotium eſt quaſi cęptum, *per cap. gratum de offic. deleg. & cap. proboſuiſti de foro comp.* & adducit ſupradicta gloſſa ad id, quoddã ſimile, vt ſi quis alicui ceſſiſſet ſeruitutem, ipſe quidem ſententiam mutare non poteſt, licet ex toto illi ius non ſit acquiſitum, niſi cum omnes ceſſerint, *iuxta legem per fundum ff. de ſeru ruſt. prædio*, ita inquit, in propoſito, licet per ſupradictum conſenſum, & publicationem, non ſit electo ius plenum acquiſitum, variare tamen electores non poſſunt, imo per Superiorem poſſunt compelli, ad hoc vt electionem factam habeant ratam, & firmam, vt habetur *in ſupr. cap publicato ſcrutinio*, vbi videnda eſt gloſſa, *verbo compellantur.* Videatur etiam hac de re, Syluestr. *verbo elect. 2. q. 7.* vbi quærit, quid operetur publicatio ſcrutinij, Vbi ad hoc propoſitum dicit plura, eaq. notatu digniſſima. Et hactenus de iſto Articulo.

Nota quod per citationem in Iudice delegato, iam negotiũ ceptum eſſe videtur.

ARTICVLVS XXV.

Vtrum electio Canonica, collatis ſuffragijs, ſtatim ſit publicanda?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Statim poſt ſuffragiorũ collationẽ electio ẽ publicanda.

Statim poſt ſuffragiorum collationem, electio eſt coram omnibus exiſtẽtibus de Collegio publicanda. Hæc concluſio eſt certa, & manifeſta, & eam tenet expreſſe Nauar. lib. 1. Conſiliorum de elect. conſil. 7. nu. 2. vbi de mente Hoſtien. Ioannis Andreæ, & Panormit. & fere omnium communiter tenet, quod electio debet publicari, & fieri mox, atq; incontinenti poſt collationem ſuffragiorum, & quod hoc eſt de forma eſſentiali, & ſubſtantiali electionis, *per c. quia propter de elect.* & electionem aliàs factam inquit, eſſe declarandam caſſam, & nullam, quamuis alij dicant non eſſe caſſam, & nullam ſed caſſandam, & annullandam. Sed intelligenda eſt concluſio ſupradicta, cũ duabus limitationib. prima, vt nõ ita pũctualiter, & metaphyſicè ſupradicta intelligantur, vt ſi ex aliqua cauſa, vt puta ex ignauia, aut ignorantia electorum, & ſuffragatorum, vel ſcrutatorũ electio nõ ſtatim fuerit publicata, ſed

Digitized by Google

ſed ad alios extraneos ſe diuerterint actus, proinde ſit diiudicanda vitioſa, nulla, & caſſa, aut caſſanda, & annullanda. Secunda, vt non id procedat ex fraude, ſiue malitia electorum, qui pro eo forſan, quod non placuit eis electio facta, noluerunt ipſam ſtatim publicare, ſed vt irritetur, procraſtinare, & dilatare, haud enim debet vlli, per alterum, inferri iniqua conditio, nec ſine culpa quiſpiam iure ſuo debet priuari, *iuxta legem non debet ff. de regul. iuris, & cap. denique 14. quæſt. 5. & cap. ſine culpa de reg. iur. lib. 6.* Cognita tamen fraude & malitia, ille qui Collegij ſuffragia, & vota conſequutus eſt, compertumq. illud habet, & electionem expectat, ſi eam viderit in ſuam fraudem procraſtinari, iam quodammodo ius habet, vt Superiorem adeat, & Capituli Præſidentem requirat, vt electionem faciat publicari, *per Capitulum compellat, iuncta gloſſa, de elect.* id quod tenent omnes Doctores communiter, nam à publicatione ſcrutinij, vt publicatio impediatur, certum, atque compertum eſt, nullatenus poſſe appellari, cum eiuſmodi publicationis actus, nullam admittant dilationem, per ea quæ tradunt Doctores, *in cap quia propter de electio.* vbi ſtatuitur, vt quamcito electio fuerit celebrata, ſolemniter publicetur.

Nota hoc valde.

Nulla debet p alterũ inferri iniqua conditio aut ſine culpa, quiſpiam iure ſuo priuari.

ARTICVLVS XXVI.

Vtrum Decretum publicationis, electionis & ſcrutinij, plenam faciat fidem pro electo?

HAnc quæſtionem, atque difficultatem, tractat & mouet Sylueſt. *verbo electio. 1. quæſt.* 18. vbi hac de refert diuerſas Doctorum opiniones, quarum vna eſt. Innocentij *in cap. innotuit de electione*, aſſerentis, quod huiuſmodi Decretum, non plenam facit fidem pro electo. Alteram vero Antonij dicentis, id eſſe verum, quando confectum fuit manu priuata, ſecus autem ſi fiat per perſonam publicam, atteſtantem omnia fuiſſe geſta in ipſius præſentia, quæ opinio etiam placet Panorm. qui eam dicit eſſe veram, dummodo in tali ſcriptura interueniant omnia requiſita, ad ſubſtantiam ſcripturæ publicæ, vt teſtium præſentia, & ſimilia; in quo quidem caſu, quando Decretum ſit per perſonam publicam, inquit, quod non eſt neceſſarium apponi ſigillum Capituli, quia ſcriptura publica per ſe fidem facit, ſine alio quocumque adminiculo, eſt tamen neceſſarium ſigillum, quando ſcriptura eſt priuata, & electionis Decretum manu priuata confectum. Sed quidquid de hoc ſit, ſupradicti Auctores loquuntur, iuxta conſuetudinem antiquam, qua electorum, & ſuffragatorum ſuffragia, à publico Notario in ſcriptis redigebantur, cuius conſuetudinis meminit Sylu. *verbo electio 2. quæſt.* 1. loquendo tamen de Decreto publicationis ſcrutinij, quod nunc ſit, ac poſt Concilium Tridentinum fieri conſueuit, pro reſolutione Articuli, & difficultatis ſupra propoſitæ, ſequentem ſtatuo concluſionem.

Concluſio.

DEcretum publicationis ſcrutinij, & ſuffragiorum, quæ in ſcrutinio collata ſunt, a ſcrutatoribus factum, plenam facit fidem pro electo, eidemque ſtandum eſt, & à maiori ſuffragiorum parte electus, ſtatim confirmandus, niſi aliquid ſibi obſtet. Hæc concluſio, eſt fere omnium Doctorum communis, & quæ communiter obſeruatur in praxi, in electionibus

Decretũ publicationis ſcrutinij, plenam facit fidem pro electo.

nibus Canonicis cunctis. Quæ & probatur hac efficaciſſima ratione, nam conſtitutis, ac prænominatis à Capitulo, ex conſenſu omnium, ſiue maioris partis, aut Diſcretorum, ſecundum conſuetudinem cuiuſque Religionis, ſupradictis tribus ſcrutatoribus, quorum alter exerceat munus, & officium Notarij, reliqui vero teſtium, nihil deficit prædicto publicationis Decreto, vt plenam fidem faciat, facereq. poſſit in quolibet iudicio, & maxime in eodem Capitulo pro electo. Sicq. eidem Decreto firmiter ſtandum eſt, nec vllo modo contradicendum, ni forſan aliunde habeatur, quaſi euidentia de aliqua fraude, ordinata inter ſuperiorẽ, & ſcrutatores. De quo caſu meminit Nauar. in ſuis Conſil. lib. 1. tit. de elect. conſ. 4. vbi refert cõſilium, quod Generalis quidam, cuiuſdam Ordinis, & ſcrutatores machinati ſunt in electione cuiuſdam Prouincialis Miniſtri, vt ſcilicet ſcrutatores ſupradicti non vere, ſed falſo dicerent, quot ſuffragia habuit is, in quem maior pars Capituli conſenſit, ſed maiorem partem ſuffragiorum tribuerent alteri, qui media ſupradicta fraude electus fuit, fuit autem fraus ſtatim detecta ab ipſis electoribus, & ſuffragatoribus. In quo caſu dicit ſupradictus Nauarr. quod electio facta, coram Deo nihil valuit, quodque tam Generalis prædictus, quam ipſi ſcrutatores grauiſſime peccauerunt mortaliter, & tanquam fraudatores digni fuerunt magna quadam grauiſſima pœna, quia in re grauiſſima falſarij fuerunt, & quamuis pœna magni huius, atque grauiſſimi delicti, vt videtur, non ſit iure communi determinata, ſed relinquitur viri prudentis arbitrio, argumento deducto *ex l. 1. ff. de iure delibe. & cap. de cauſis, de off. dele.* ex alia parte videtur iure expreſſa, & determinata *in d. cap. quia propter, de elect.* nam ſi ibi Concilium ſtatuit, vt poteſtate eligendi priuentur electores, qui contra formam dicti capituli, electionem aliquam celebrarent, etiam ſine vlla fraude, quanto magis eadem pœna, aliaue maiori digni ſunt, qui in publicatione ſcrutinij fraudem adeo grauem fecerunt, & commiſerunt? Omiſſa ſupradictæ fraudis, atque delicti pœna, et vt illuc vnde digreſſi ſumus reuertamur, dico, quod niſi euidenter electoribus, & ſuffragatoribus de fraude aliqua conſtet, ſtandum firmiter eſt ſcrutatorum Decreto, facto de publicatione ſcrutinij, cui nullatenus licebit contraire, quinuero fides omnino adhibenda eſt eidem. Supradictum Decretum olim, quando ſuffragia erant publica, publiceq. redigebantur in ſcriptis, publice etiam dabatur à Notario, ſeu ab ipſis ſcrutatoribus, & erat ſcriptura quædam, ſeriem continens totius electionis, & ipſius diſcurſus a principio vſque in finem. Quæ fiebat, vt appareret, formam debitam in electione fuiſſe ſeruatam, & vt eligentes amplius negare non poſſent, electioni ſe conſenſiſſe. Mittebaturq. prædictum Decretum ad Superiorem, quando erat abſens, dicebaturque eſſe de ſolemnitate, non vero de neceſſitate electionis *ſecundum gloſſam cap. 1. diſt. 6 §. ſed aliud*, quando vero Superior erat præſens electioni, verbo tantum fiebat, Decretum prædictum, & ſimiliter ſi erat abſens in domo, tunc enim per vnum eligentium, ſiue ſcrutatorum, verbo recitabantur ſibi, quæ geſta erant in electione.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS XXVII.

Vtrum ad validitatem electionis Canonicæ, ſufficiat maiorem habere partem ſuffragiorum?

Ad validitatem electionis olim

PRo huius Articuli intelligentia, antequam reſolutiue, propoſitæ faciamus ſatis difficultati, & quæſtioni, aduertere oportet. quod ad validitatem

ditatem electionis olim, non ſufficiebat habere maiorem ſuffragiorum partem, ſed requirebatur vlterius, eandem eſſe ſaniorem. Hoc conſtat ex multis Capitulis & iuribus, poſitis in toto titulo, de electione, ſed maxime *in dicto cap. quia propter*, vbi habetur, *vt publicatis ſuffragijs in communi, nullo prorſus appellationis obſtaculo interiecto, is collatione habita eligatur in quem omnes, vel maior, & ſanior pars Capituli conſenſerit*. Quæ verba explicans, & tractans Panormit. *in dicto cap. quia propter* notabili quinto, inquit, quod non valet electio facta, niſi fiat per maiorem, & ſaniorem partem Capituli, nec ſufficit ſanioritas, niſi etiam ſimul concurrat maioritas, ꝙ & probat ex proprietate, & natura illius coniunctionis copulatiuæ, &, cuius eſt copulare, vtrumque extremorum principaliter, iuxta Gloſſam *in cap. querelam de ſimonia*. Ad ſciendum, autem atque inueſtigandum quænam eſſet maior, & ſanior pars, multa olim exoriebantur inconuenientia, nam vt idem ipſe Panormit. inquit ibidem, cum contingebat plures ſimul electiones concurrere, hoc eſt, tres ſimul habere vota, & ſuffragia, in aliqua electione, triplex etiam ſuffragiorum collatio fieri debebat, ſcilicet numeri ad numerum, meriti ad meritum, & zeli ad zelum, ex quibus omnibus intime perpenſis, atque conſideratis inſpiciendum, & conſiderandum erat etiam, & apparere debebat, Primo, quis electorum haberet maiorem ſuffragiorum numerum? Secundo, quis eſſet maioris meriti? Tertio, quis melioris zeli, hoc eſt, ex quo zelo, ſeu animo electores moti fuerunt ad electionem faciendam? Ex quibus tribus ſubinde conſtabat, & apparebat, olim quis habuiſſet maiorem, & ſaniorem partem, cum maioritas conſiſtat reſpectu numeri, ſanioritas vero reſpectu meriti, & zeli. Ad quod decidendum, atque determinandum, innumera, vt dixi, exoriebantur inconuenientia, multæ & graues controuerſiæ inter Doctores, ſuper qua electionum deberet valere, quando duæ, aut tres ſimul concurrebant, aut contingebat, quod duo, aut tres, vota & ſuffragia haberent ſimul in aliqua electione. Quidam enim dicebant, quod illa electio debebat præualere, quando in ſcrutinio diuiſa erant vota, quæ meritis melioribus, & maioribus adiuuabatur, *iuxta cap. licet, & cap. dudum, extra de electione*. Alij vero, quod illa, quæ excedebat in ſuffragiorum numero, quæ etiam ſimul dici debebat maior, & ſanior pars, niſi probaretur contrarium, *per dicto cap. dudum & cap. Eccleſia veſtra eodem titulo*. Hincq. continua, & interminata iurgia procedebant atque immortales tes. Quod & in cauſa extitit, vt ad Summos Romanos Pontifices, circa electionum diuerſarum materiam, tot conſultationes referrentur, in diesq. fierent, ab ipſiſque procederent ſuper eadem re, tot deciſiones, determinationes, atque Decreta, quæ inueniuntur ſub titulo de electione, quæ longum eſſet nimis omnia in præſentiarum recenſere. Dabantur enim olim, omnia ſuffragia & vota (vt ſupra diximus) coram ſcrutatoribus publice, ab eiſdemq. publice etiam redigebantur in ſcriptis, corā omnibus etiam poſtmodum publicabantur, non ſolum quoad numerum, verum etiam quoad perſonas ipſas ſuffragantes, quo facto conſtare poterat, & in quem conſenſerat ſuffragiorum maior pars, quantum ad numerum, & ex alia parte, quænam eſſet cenſenda, & exiſtimanda, maior pars, ſeu potius ſanior, quantum ad meritum, & quantum ad zelum. vnde & prodijt, quod electionis titulus in Iure, nimium excreſceret, adeoq. latiſſimus fuerit.

non ſufficiebat habere, maiorē ſuffragiorũ partem, ſed oportebat, eandem eſſe ſaniorem.

Nota hoc valde.

A ſupradictis omnibus ergo iurgijs, litibus, & anguſtijs, liberauit nos De-

cretum

cretum Concilij Tridentini, quod *ſeſſ.25. c.6.* paci, & quieti omnium ſtudens, ac tot quæſtionibus finem imponere volens, diſtricte præcepit, *vt in poſterum electiones omnes fierent, per vota ſecreta, ita vt ſingulorum eligentium nomina, nunquam publicentur.* Quo ſtatuto, atque decreto, iam nullus relinquitur locus, diſquirendi & ſciendi, quænam pars ſuffragiorum ſit ſanior, neque vt ad merita, ſiue zelum electorum, & ſuffragatorum, ullus habeatur reſpectus, ſed ſolummodo ad maiorem, vel minorem ipſorum numerum, dum tamen aliàs vota ipſa, & ſuffragia ſint legitima, & hoc eſt, quod nunc habetur in communi praxi. Quo præmiſſo, propoſito Articulo atque difficultati, reſolutiuè reſpondeo, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Ad validitatẽ electionis cuiuslibet, ſufficit maiorem habere ſuffragiorũ numerum, dummodo ipſa ſint legitima.

AD validitatem electionis cuiuslibet, ſufficit habere maiorem votorum, atque ſuffragiorum numerum, dum tamen ipſa ſint legitima, nullamq. patiuntur exceptionem.

Hæc concluſio eſt communis omnium Doctorum reſolutio, & præſuppoſito, vt dictum eſt, in præmiſſo notabili, quod iam diſſueuit antiquus ille vſus diſquirendi, quænam Capituli, & ſuffragiorum pars ſit ſanior, quod ipſis exiſtentibus ſecretis iuxta dictum, Cõcilij Tridentini Decretum, & nullo modo publicatis, nullatenus ſciri poteſt, quod maior ſuffragiorum pars ſufficiat, quantum ad numerum, innumera iura proclamant, ſed maxime ſupradictum *cap. quia propter, verbo, in quem omnes, vel maior pars capituli conſenſerit*, id quod habetur etiam, *in cap. dudum eodem titulo*, & in pluribus alijs, quæ breuitatis gratia omitto. Solum eſt difficultas ſcire, atque inueſtigare, an ſufficiat ad hoc, vt quis eligatur, quod collatione facta habeat maiorem partem ſuffragiorum, reſpectu aliarum partium minorum, an vero vlterius requiratur, quod habeat maiorem partem totius Capituli? cui difficultati, reſpondeo per ſequentem concluſionem.

Secunda Concluſio.

Ad validitatẽ electionis Canonicæ, nõ ſufficit habere maiorem partem, ſuffragiorũ reſpectu minorũ, ſed requiritur, vt ſit maior, reſpectu totius Capituli.

In electionibus Canonicis, ad validitatem ipſarum, non ſufficit habere maiorem partem ſuffragiorum, reſpectu minorum, ſed vlterius neceſſario requiritur, habere maiorem partem, reſpectu totius Capituli, in quo diſtinguuntur electiones Canonicæ à non Canonicis. Volo dicere, quod ſi electores, & ſuffragatores ſunt viginti, electo ad hoc, vt ipſius valeat electio, ad minus debent ſuffragari vndecim, quæ eſt maior pars, reſpectu ſuffragiorum omnium (nam medietatem faciunt decem) nec ſufficeret, quod eidem ſuffragati fuiſſent decem, cum in tali caſu nihil haberet ſupra medietatem Capituli, & ſuffragiorum, quod non eſt neceſſarium in alijs electionibus, non Canonicis, nam ille, in quem plures voces conueniunt, etiamſi medietatem non excedant, habendus eſt pro electo. Hæc concluſio & ſententia, eſt etiam communis omnium Doctorum reſolutio, & eam tenet expreſſe Panorm. *in dicto cap. quia propter & in cap. Eccleſia veſtra, el primo, extra eodem titulo*, & Ioannes Andreas. Sed tamen in iſto numero, computari non debent, qui nolunt intereſſe Capitulo, nec illi, qui propter aliquam rationem & cauſam, priuati ſunt ſuffragio ſiue voto, ſed illi ſolummodo, qui in eadẽ electione habuerũt votũ, *iuxta gloſſam in clemẽtina quo circa eod. tit.* & Panor. vbi ſupra, qui dicit hoc vniuerſaliter eſſe tenendũ & dicendũ, in oĩbus caſib. vbi ſuffragiorũ maior pars requiritur. Et qñ *in l. nulli*

& in

& in l.plane.ff.quod cuiuſque vni.nomin. dicitur,quod ad hoc,vt conſtituatur Vniuerſitas, eſt neceſſaria præſentia duarum partium vocandarũ , & quod ab initio debent duæ partes,Vniuerſitatis conuenire , & quod fit à maiori parte ipſarum, eſt firmum atque validum , intelligendum eſt de duabus partibus illorum, qui volunt, debent, & poſſunt commode intereſſe Capitulo, iuxta formam dicti *cap. quia propter*, pro quo faciunt *cap. cum nobis, & cap. cum in cauſis, extra eod. tit.* Et dicit vlterius Panor. ibidem, quod non ſolum in electionibus,in quibus neceſſario ſeruanda eſt forma,dicti *cap.quia propter*, verum eſt, quod oportet maiorem eſſe partem totius Capituli , nec ſufficit eſſe maiorem reſpectu minorum , verumetiam in omnibus caſibus explicandis per Vniuerſitatem, & ſpectantibus ad aliquos iure Collegij,& non vt ſinguli, ſed vt Collegium, qua de re videatur Sylueſt. *verbo,electio. 2.q.9.* vbi prædictam doctrinam ſtatuit tanquam certam , veram , atque indubitabilem . Cui reſolutioni , inquit , non obſtat, *cap. quoniam, de iure-patronatus* , vbi valuit præſentatio,facta à maiori parte patronorum , licet non concurrerit maior pars omnium : nam ad hoc dicunt cõmuniter Doctores, quod illud procedit in patronis , qui præſentant vt ſinguli , & non vt Collegium, ſecus tamen eſſet, ſi præſentarent vt Collegium , aut præſentatio ſpectaret ad illos iure Collegij . Vnde hæc ſit regula generalis , quod vbi actus ſpectat ad plures, vt ad Collegium , requiritur ad validitatem ipſius,diſpoſitio maioris partis Collegij , id eſt,exiſtentium tunc in Collegio; at vero vbi actus ſpectat ad plures , non vt ad Collegium , ſed vt ad ſingulos,ſufficit maior pars reſpectu minoris , vt habetur in *cap. quoniam, de elect.* &,ſic valet etiam ſtatutum,factum à maiori parte , reſpectu minoris , quamuis non ſit à maiori parte totius Capituli , ſiue Collegij , vt expreſſe tenet *gloſſa fin. in cap.ſi cui,extra eod.tit. lib.6. & in cap.1.ne Sede vacan. lib.6.* Per quæ manet ſatis probata & explicata, concluſio ſupradicta, quæ vniuerſaliter eſt vera in electionibus cunctis canonicis, nulla excepta Religione. Qua ratione merito venit reprehendendus ſupradictus Sylueſt. qui loco ſupracitato in fine dicit, quod fallit ſupradicta Regula,in electione Prouincialis Miniſtri,noſtri ſacri Ordinis Minorum , in qua(inquit) valet electio, facta à maiori parte,partium comparatione minorum,allegans ad id *clementina,exiui de paradiſo.§.demum,de verb.ſign.* fallitur tamen ſupradictus Syluest.neque in dicta Clementina quidquam tale reperitur,quinvero vt manifeſte ex ipſa conſtat,& patebit intuenti,expreſſe ibidem dicitur, quod valeat electio, quæ à maiori parte Capituli numero fuerit celebrata, nulla zeli, vel meriti collatione, aut conſideratione habita : & quando dicitur,à maiori parte Capituli numero,non intelligit Sum.Pont. Clemens V.(vt dicit Sylueſter) à maiori parte partium comparatione minorum, ſed à maiori parte totius Capituli , & omnium ſuffragiorum . Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant .

Nota hoc valde.

Vbi actus ſpectat ad plures, vt adCollegiũ, ad ipſius validitatẽ requiritur, diſpoſitio maioris partis Collegij, ſecus eſt vbi ſpectat ad plures, non vt adCollegiũ, ſed vt ad ſingulos.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS XXVIII.

Vtrum ante confirmationem Electi, poſt ſcrutinium ſit aliqua conſultatio facienda?

ET ratio dubitandi eſt, nam Clemens V. in ſupradicta *clementina, exiui de paradiſo*, facta in Concilio Viennenſi, agens de electione Prouincialis Miniſtri Ord.Minorum, poſtquam dixit,ſtatuit,atq. ordinauit,vt ele-

ctio Miniſtri Prouincialis, ad Capitulum Prouinciale pertineat,quam idem Capitulum die ſequenti, qua fuerit congregatum, facere teneatur: poſtquam etiam dixit, & ſimiliter ſtatuit,quod huiuſmodi electionis confirmatio, pertineat ad Generalem Miniſtrum, & quod ad electionem huiuſmodi,per formam ſcrutinij procedatur, ac votis in diuerſa diuiſis, ſi electiones plures in diſcordia celebrari contigerit, illa, quæ à maiori parte Capituli numero, nulla zeli, vel meriti collatione, ſiue conſideratione habita,fuerit celebrata,exceptione, ſeu cōtradictione quacumque alterius partis non obſtante, per dictum Generalem Miniſtrum de conſilio Diſcretorum Ordinis confirmetur, vel etiam infirmetur,prout eis ſecundum Deum viſum fuerit expedire, inquit, prius tamen ex officio, prout ſpectat ad ipſum,diligenti examinatione præmiſſa. Ex quibus verbis plane colligitur, ac ſatis inſinuari videtur, quod vltra collationem ſuffragiorum ſupradictam in præcedenti Articulo, neceſſario faciendam,quantum ad numerum dumtaxat, nulla zeli, vel meriti collatione, ſeu conſideratione habita, debet ſupradictus Generalis Miniſter, ad quem confirmatio Miniſtri Prouincialis ſpectat, antequam eundem confirmet, vt videat, an prædictam electionem confirmare, vel infirmare debeat, prius ex officio ſuo,diligentem examinationem & conſultationem facere, eadem de re cum Diſcretis Ordinis, ſiue Prouinciæ. Id quod & videtur eſſe expreſſe determinatum *in cap. fin. de elect. lib. 6.* vbi Bonifacius VIII. præcipit, vt poſt electionem factam, & ante ipſius confirmationem,fiat publicatio in eadem Eccleſia, vbi dicta electio facta eſt, vt ſi qui velint ſe opponere, aut aliquid contra ipſum allegare, ac dicere,intra peremptorium aſſignatum terminum compareat. Quas quidem ob cauſas & rationes, Priuilegiorum Collector, in Compend. *verbo,electio* §.8. dicit neceſſario ante confirmationem, ſupradictam examinationem, & conſultationem faciendam eſſe, & inquit, ſe non videre quomodo aliter fieri poſſit iuridice. Sed nihilominus Pater Frater Emmanuel Rodriguez,in ſuis quæſtionibus Regul.tomo 2.q.51.art.5.agens de electione Prouincialis Miniſtri, in noſtro ſacro Ordine Minorum, poſtquam omnia ſupradicta retulit, contrariæ aſſentitur parti, & tenet huiuſmodi examinationem, & conſultationem non eſſe præciſe neceſſariam, etiam in electione Miniſtrorum Prouincialium, de qua expreſſe ſupradicta Clementina loquitur, & in dicto etiam *cap. fin. de electio. lib. 6.* comprehenditur, quin vero ea prætermiſſa,procedi poſſe ad confirmationem: fundatus in communi praxi, & conſuetudine, quæ hac de re apud viros doctos & graues iam diu inoleuit, quam, inquit, praxim non eſt cur vt minus iuridicam condemnemus. Sed nihilominus non obſtante ea praxi, & conſuetudine,quam potius corruptelam dixerim,ipſe non video,qualiter eiuſmodi conſultatio, & examinatio de dignitate, ſeu indignitate electi, ſaltim verbalis, & ſummaria, ante ipſius confirmationem debeat, aut poſſit prætermitti, cum id facere adeo ſit iuridicum,ac rationi conſonum, & ſit expreſſe præceptum, & determinatum in Iure,in dicta Clementina, & dicto *cap. fin. de elect. lib. 6.* Vnde pro reſolutione ſupradictæ difficultatis, ſequentes ſtatuo concluſiones.

Nota hoc valde.

Nota hoc valde,ex Priuileg. Collectore.

Prima Concluſio.

Ante cōfirmationē electi,de iure,neceſſario facienda eſt cō ſultatio de ipſius dignitate, vel indignitate.

ANte confirmationem Electi, à Præſidente Capituli, neceſſario facienda eſt,ſaltim verbalis, & ſummaria quædam examinatio, & conſultatio cum Diſcretis Prouinciæ,ſuper eius dignitate, ſeu indignitate, & an ſeruata ſit omnino forma ſeruari debita in Scrutinio. Ad ponendam,atque ſtatuen-

Digitized by Google

ſtatuendam ſupradictam concluſionem, moueor, ex expreſſa ipſius determinatione, poſita in ſupradicta *clementina, exiui de paradiſo*, relata in initio huius Articuli, vbi Summus Pontifex Clemens V. agens de electione Prouincialis Miniſtri in noſtro Ordine Minorum, dicit, atque determinat, quod facta electione, & ante ipſius confirmationem Generalis Miniſter de conſilio Diſcretorum Ordinis, ex ſuo officio prius, prout ad ipſum ſpectat, diligentem examinationem faciat, atque præmittat, an electio ſit confirmanda, vel infirmanda, prout ſecundum Deum ſibi videbitur expedire. Quid obſecro, expreſſius, aut clarius dici vnquam potuit? & quonam modo Sũmi Pont. decretum, ſiue mandatum, pro libito, & abſque vlla prorſus cauſa licebit præterire? Nec valet dicere, quod prædictum decre tum, modificatur per illa ſubſequentia verba, *prout ſecundum Deum videbitur ſibi expedire*, nam dicta verba, non cadunt ſuper prædicto mandato, nec per ipſa permittitur vllo modo, vt dicta conſultatio, & examinatio non fiat, ſed hac præmiſſa, Generalis Miniſtri, ſeu Præſidentis Capituli, ſimul & Diſcretorũ Prouinciæ, conſcientiæ relinquitur, vt videant, an dicta electio ſit confirmanda, vel infirmanda, prout ſibi ſecundum Deum melius videbitur expedire. Confirmatur præterea ſupradicta concluſio, ex *dicto cap. fin. de elect. lib. 6.* Nec valet dicere, vt dicit ſupradictus P. F. Emmanuel Rodriguez, quod ibi loquitur Summus Pont. de electione non in concordia celebrata, nam quamuis verum ſit, quod ipſe dicit in principio, in fine tamen Capituli ponit ſubſequentia verba, *Quæ omnia, etiam ſi electio in concordia celebrata fuerit, volumus obſeruari*. Potuit ne aliquid clarius, aut expreſſius dici? Facit etiam pro dicta noſtra concluſione; *cap. poſtquam, de elect.* vbi hoc ipſum præcipitur fieri ante cõfirmationẽ, & eſt etiam ratio appoſitiſſima, poſtquã quod in ea dicitur, valde eſt iuridicum, & quammaxime rationi conſonũ, vt patebit ex dicendis in ſeq. Concluſ. Videatur etiam hac de re Nauar. lib. 1. Conſiliorum, tit. de elect. conſ. 2. num. 2.

Secunda Concluſio.

In dicta conſultatione, atq. examinatione, Generalis Miniſter, ſiue Commiſſarius, qui ipſius nomine Præſes eſt Capituli, id quod cũ Diſcretis Prouinciæ conferre debet, eſt, an electus prædictus ſit dignus, ſeu indignus, & an omnino ſeruata ſit ſubſtantialis forma, ſeruari debita in Scrutinio, vt ex eo ſibi conſtet, an electio facta, ſit confirmanda an vero annullanda, & caſſanda. Supradictæ concluſionis ratio eſt, nam in caſu, quo electus fuiſſet indignus, electio de illo facta eſt ipſo iure irrita, & nulla, & deuoluitur ad Superiorem, vt tenet communis Doctorum doctrina, & habetur ſtatutum multis iuribus, *in cap. cum in cunctis, cap. quoniam, eod. tit. lib. 6. cap. quia propter, extra de elect.* & ſæpe alibi. Si autem electus ſit dignus, licet fuerit prætermiſſo digniori, non propterea electio eſt irrita, & nulla, nec deuoluitur ad Superiorem, quamuis Electores peccauerint mortaliter, non eligendo digniorem, iuxta *cap. licet*, 8. q. 1. & multa alia capitula, quæ à gloſſa allegantur ibidem, & nos latius diximus ſupra Art. 13. huius Quæſtionis. Debet præterea ſupradictus Generalis Miniſter, ſiue ipſius Commiſſarius, conſultationem facere, an fuerit ſeruata ſubſtantialis forma, ſeruari debita in Scrutinio, nam per ipſius omiſſionem, electiones aliter factæ, ipſo ſunt iure irritæ, & nullæ, aut ſaltim annullandæ, & caſſandæ, vt dicemus ſtatim. Sed quænam ſint de eſſentia, atque ſubſtantia electionis Scrutinialis, ſeu, quæ ſit per Scrutinium, quod ſcire & aduertere, oportet ſummopere, dicetur in ſequenti Articulo.

Quid faciendũ ſit, in conſultatione ſupradicta.

Nota hoc valde, pro electionibus, in quib. eliguntur indigni.

ARTI-

Digitized by Google

ARTICVLVS XXIX.

Quænam ſunt de eſſentia, & ſubſtantia electionis, quæ ſit per ſcrutinium?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

De ijs, quæ pertinent ad eſſentiam, atq. ſubſtantiã electionis, quæ ſit per Scrutinium.

Quod electio fiat per cõgregatos in vnũ.

Nota valde.

MVlta ſunt, quæ ex communi omnium Doctorum ſententia, pertinent ad eſſentiam, atque ſubſtantiam electionis, quæ ſit, fieriq. debet per Scrutinium. Sed de mente, & opinione Panormitani, *in cap. quia propter, de elect.* ad decem & octo capita reducuntur. Primo, ſubſtantiale eſt in electione, quæ ſit per Scrutinium, vt electiones fiant per congregatos in vnum, quia, inquit, non ſufficeret conſenſus eligentiũ ſingulariter præſtitus, vt puta, ſi quilibet in ſua camera conſentiret, ſed oportet, quod collegialiter conſentiant, *per cap. in Geneſi, eodem tit. & gloſſa in cap. 1. de rebus Eccl. non alienan. lib. 6.* Et hoc non eſt ſpeciale ſolum in electione, vt ibidem dicit gloſſa, ſed regulare & generale, in omnibus explicandis per Vniuerſitatem, vt dicit idem Panorm. *in cap. cum omnes, de Conſtitutionibus.* Ad quod facit, quod notat *gloſſa in l. ſicut. ff. quod cuiusq. vniuer. nom.* Et inquit prædictus Panorm. non velim per hoc intelligas, quod præſentia omnium Electorum ſit de ſubſtantia, quia contemptus aliquorum, non inducit nullitatem electionis, vt habetur *in cap. quod ſicut, cap. bona, cap. Eccleſia, el 2. eodem tit.* Neque præſentia, & vocatio abſentium, eſt de forma ſubſtãtiali electionis, ſed de iuſtitia, ita quod retractabitur electio, non vocatis proſequentibus contemptum, & hoc etiam voluit præallegata gloſſa. Aduertendum tamen, inquit, eſt, quod ad validitatem electionis, requiruntur duæ partes vocandorum, aliàs non conſiſtet ibidem Vniuerſitas. Exiſtentibus tamen valebit, quod diſpoſuerit maior pars, vt notatur *in l. nulli, & l. plane. ff. quod cuiuſq. Vniuerſ. nom.* Ad quod facit, quod dixit etiam idem Panorm. in *cap. cum nobis, & in cap. in cauſis, eodem tit.* Nec valeret, inquit, ſtatutum Epiſcopi, & Capituli inducens nullitatem, propter defectum aliquorum non vocatorum, vt notat Ioannes Andr. in additionibus, eod. tit. quia Conſtitutio inferioris immutare non poteſt aut valet, Conſtitutionem Superioris, vt habetur in *element. ne Romani, eod. tit.* ſed eſt de iuſtitia, quia retractabitnr electio, ſi illi ſuum proſequantur contemptum.

Quidnã vocetur Vniuerſitas, ſitq. neceſſario requiſitũ ad hoc, vt Collegiũ poſſint ꝓcedere ad electionem.

Quod Scrutatores aſſumantur per Collegiũ.

Secundum, ſubſtantiale eſt, vt Scrutatores aſſumantur per Collegium, non enim debent ſe ingerere, quia per hoc redderentur ſuſpecti, vt habetur *in l. qua omnia. ff. de procurato. & facit textus in dicto cap. quia propter. verbo, aſſumantur.* Quod tamen dicit idem Panorm. eſſe tutum, ſed non ſimpliciter neceſſarium, quia ſi tres incipiunt ſcrutari alijs videntibus, & tacentibus, credit electionem valere, ſeruatis alijs, quia cum agatur de re meritoria, & concupiſcibili, tacentes habentur pro conſentientibus, ſicut in ſimili notauit gloſſa *in cap. ſicut cum, eod. tit. lib. 6.* & notat Innocen. *in dicto cap. in Geneſi.*

Quod Scrutatores ſint tres.

Tertio eſt ſubſtantiale, vt Scrutatores aſſumantur tres, & non plures, neque pauciores, & hoc cõmuniter tenetur, imo vero habetur expreſſe in *dicto cap. quia propter.* Sed hoc Archidiac. limitat, dicendo verum eſſe, quando ſer-

Digitized by Google

do ſeruari poteſt, aliàs propter Electorum paucitatem, ſufficiunt duo Scrutatores, ſecundum opinionem multorum Doctorum, imo vnus ſolus, vocatis teſtibus, ſecundum opinionem Innocentij, quinuero & in caſu nullus, ſecundum mentem eiuſdem, nam ſi ius eligendi ſit tantum penes vnum, hunc nullus ſcrutabitur, ſed ipſe vocatis teſtibus, exprimet ſuam voluntatē, & conferet, cui voluerit ſuum ſuffragium, nullo exiſtente Scrutatore.

Quarto, ſubſtantiale eſt, vt dicti Scrutatores ſint de Collegio, quamuis aliqui Doctores teneant contrarium, & dicant hoc non eſſe ſubſtantiale, ſed primum eſt verius, & magis congruit litteræ, quinvero colligitur ex textu *in dicto cap. quia propter.* Et dicit Innocen. hoc eſſe intelligendum de collegio eligentium, non vero de collegio Eccleſiæ vacantis, quia fidelius electionis negotium proſequuntur illi, ad quos ſpectat, quam alij, quod forſan dicit, quia nonnumquam electio, ſpectare poteſt ad aliud collegiū, quam Eccleſiæ vacantis, ex conſuetudine ſiue ex priuilegio, vt *in cap. Abbate, de verborum ſignific. & in cap. cum dilectus, de cenſec.* Quod Scrutatores ſint de Collegio.

Quinto, ſubſtantiale eſt, vt ſingulorum Electorum vota, exquirantur ſecrete, vnde ſi vnum ex præſentibus non ſcrutaretur; vel aliquis ex Scrutatoribus omitteretur, electio non valeret. Quod intelligit Panorm. quando contemnitur, vel prætermittitur, aliquis ex vocatis, quia contemptus nō vocatus, non reddit electionē nullam. Et ſic intelligendus eſt Archidiac. dicens, non obeſſe ſi præſentes non reſpondeant, vel reſpondeant captioſe, nec ſi aliqui de Capitulo non requirantur, dummodo ipſi ſuum contemptū non proſequantur, loquitur enim de vocandis, non vero de vocatis. Requiritur, inquam, vt ſingulorum Electorum vota exquirantur ſecrete, quia ſecundū Archid. ſi votorum inquiſitio fuerit in publico, electio nō valeret, etiāſi omnes conſentirent, *per cap. in Geneſi, extra eod. tit.* Sed Panor. poſt Innoc. intelligit, verbum illud, ſecrete, id eſt, ſeorſum, ab alijs de collegio, quia bene poſſunt eſſe alij teſtes, non de Collegio, ſicut & teſtes examinari poſſunt coram alijs teſtibus, in re graui & cauſa ponderoſa, vt poſſint conuinci de falſo, ſi probaretur poſtea veritas in contrarium, & ipſi negarent ſe depoſuiſſe, ſicut reperitur ſcriptum, vt tenent multi grauiſſimi Doctores, allegantes textum *in cap. vt officium, d. hæreticis, lib. 6.* Sed intelligendum hoc eſt, dum alij teſtes ad Scrutinium vocati, eſſent tales, qui non poſſent eligentibus timorem incutere, quia tunc recuſari poſſent, ſicut & ipſi Scrutatores, ſi tales eſſent, vel aliqui ipſorum, & eſſet iuſta cauſa appellandi, vt dicit prædictus Panor. *in d. cap. quia propter.* Quod ſingulorum Electorū exquirātur vota.

Sexto, eſt ſubſtantiale, vt inquiſitio fiat ſigillatim, & non accedant Electores, aut vocentur ad Scrutatores, bini vel trini, ſed ſinguli vel quilibet ſingulariter per ſe, vt colligitur *ex dicto cap. quia propter*, ibi, *ſigillatim*, ſicut etiam obſeruatur in teſtibus, quia in examinatione non debent plures ſimul commiſceri, aliàs non valeret depoſitio, vt notatur *in cap. venerabili, & in cap cum cauſam, eodem tit.* Quod inquiſitio fiat ſigillatim.

Septimo, ſubſtantiale eſt, vt vota omnium exquirantur, vbi per verbum illud, vota, intelligi debent depoſitiones, & animorū deſideria, aliter enim non fieri poſſet plena collatio, meriti & zeli, prout præcipitur *in d. cap. quia propter*, ibi, *cunctorum vota diligenter exquirant.* Super quæ verba (inquit Panor.) quod debent Scrutatores, interrogare Electores, & Suffragatores, in quem conſentiant, & quare, & quo zelo, & de meritis, & qualitate eius, ſecundum omnes Doctores communiter. Quinvero & aliqui dicunt, quod poſſunt ſupradicti Scrutatores, ſingulos Electores ad id adſtringere iuramento, quod tamen, inquit, ſecundum alios, non eſt neceſſe, cum non Quod ſingulorum deſideria exquirantur, & depoſitiones.

ſit

ſit iure cautum. Poterunt tamen eos adiurare ſub animæ ſuæ periculo, & per Deum, vt in illum conſentiant, quem putant eſſe meliorem. Sed hæc omnia, vt diximus in præcedenti Articulo, iam ſunt ſublata, cum iuxta Concilium Tridentinum, vota eſſe debeant ſecreta, ita, vt nullatenus publicentur.

Quod vota redigantur in ſcriptis.

Octauo, ſubſtantiale eſt, vt vota exquiſita, redigantur in ſcriptis publicis, aut priuatis, quod dicit Panor. eſſe de ſubſtantia Scrutinij, & hunc eſſe caſum inter alios, in quo ſcriptura eſt de ſubſtantia actus, & colligitur *ex d. cap. quia propter*, ibi, *in ſcriptis redacta*. Plures alios caſus, in quibus ſcriptura ſit de ſubſtantia actus, ponit *gloſſa in cap. 1. de cenſibus, lib. 6.* Sed ex hoc caſu per locum ab ſpeciali, colligit ſupradictus Panor. quod regulariter loquendo, in alijs quæ fiunt per Vniuerſitatem, non eſt opus, vt vota ſingulorum redigantur in ſcriptis, niſi id etiam habeatur ſpecialiter. Supradicta etiam conſuetudo redigendi vota, & ſuffragia in ſcriptis, publice, iuxta morem antiquum, ſublata eſt etiam per ſupradictum Concilium Tridentinum.

Quod vota ſcripta in cõmuni, in Capitulo publicentur.

Nono, ſubſtantiale eſt, vt vota ſcripta in communi, id eſt, in Capitulo, publicentur. Hæc conditio etiam colligitur *ex dicto cap. quia propter*, ibi, *mox publicentur in communi*.

Quod votorum publicatio, & ſuffragiorũ ſtatim fiat.

Decimo, ſubſtantiale eſt, vt iſta publicatio votorum, & ſuffragiorum fiat mox, id eſt, incontinenti, nullo actu contrario interueniente, poſt ſcripturam, & poſtquam vota fuerint redacta in ſcriptis, quod etiam colligitur, ex verbis ſupradicti *cap. quia propter, mox publicent in communi*. Quam quidem particulam *mox*, & alias, nempe *ſtatim*, & *illico*, & ſimiles, explicat & declarat ſupradictus Panor. in fine dicti *cap. quia propter*, dicendo, quod capiuntur in Iure diuerſimode, nam quandoque verificantur in modico tempore, quandoq. vero in minori, ad quod probandum, adducit quaſdam regulas, quas ipſe breuitatis gratia omitto.

Quod facta votorũ, & ſuffragiorum publicatione, ſtatim fiat collatio.

Vndecimo, ſubſtantiale eſt, vt facta votorum, & ſuffragiorum publicatione, ſtatim fiat collatio ſuffragiorum, reſpectu numeri, meriti, & zeli ad ſenſum ſupra dictum in initio præcedentis Articuli, ad inquirendum, & inueſtigandum, quiſnam haberet maiorem, atque saniorem ſuffragiorum partem. Dicit tamen Panorm. quod dicta collatio meriti, & zeli ceſſabat, neq. erat neceſſaria, quando electio fiebat à duabus partibus, ad quod probandum inducit textum, *in cap. ſi quando, de elect. lib. 6.* In caſu vero, quo vnus ſolus fuiſſet electus, non tamen electio fuiſſet à duabus partibus, etiã, inquit, quod fieri debebat collatio, non quidem numeri ad numerum (cum ceſſaret alia electio) ſed de numero, merito, & zelo, conſiderando, vtrum habuerit ſufficientem numerum, cum præſentes non faciant duas partes, prout deberent, vel quia forte non omnes habent vocem. Item (inquit) quod fieri debebat collatio de merito electi, an ſcilicet eſſet idoneus ad illam dignitatem, & de zelo, an ſcilicet Electores bono animo, an vero per illicitas preces in illum conſenſerint. Sed hæc iam omnia ſublata ſunt, per Conc. Trident. vt pluries eſt dictum, cum vota, & ſuffragia eſſe debeant ſecreta, nullaq. proinde ratio haberi poſſit, de Electorum merito, & zelo.

Quod dicta collatio fiat ſtatim.

Duodecimo, ſubſtantiale erat, vt dicta collatio fieret, mox poſt ſuffragiorum publicationem, nullo actu extraneo intermiſſo, quod voluit gloſſa in *ſupradicto cap. quia propter*, & idem Panor. ibidem, *& in l. cum antiquitas. C. de teſtam.* licet in hoc aliqui varient, ac ſint diuerſi.

Quod electio fiat per vnum nomine omniũ exiſtentium in Capitulo.

Tertiodecimo, ſubſtantiale erat, vt collatione facta, fieret communis electio,

ctio,per vnum nomine totius Capituli, & per verba ſingularis numeri, vt habetur *in cap.ſicut,de elect.lib.6. & in cap.cum ab vno, de re iudicata, lib. 6.* Circa perſonam, quæ vice omnium ſupradictam electionem debebat efficere, erat olim controuerſia inter Doctores, de qua meminit Syluest.*verbo,electio.2.q.10. in 13.dicto*. Sed nunc communiter obſeruatur in praxi, vt is eam efficiat, qui inter Scrutatores exercuit officium Notarij. Is autem voce intelligibili debet dicere: *Hac eſt electio N. facta in hoc Capitulo, ſiue Congregatione,&c.* vt ſupra dictum eſt, dum ageremus, de electione Generalis, & Prouincialis Miniſtri, & dicit Syluest. vbi ſupra, quod eſſe poteſt electionis pronuntiator, etiam vnus ex his, qui eidem non conſenſerunt, & nihilominus dicere, eam pronuntiando: *Ego N. vice mea, & omnium Electorum, qui mecum conſenſerunt, eligo N. &c.*

Quartodecimo, ſubſtantiale erat, vt electio ſupradicta, fieret ſtatim poſt collationem, id eſt, nullo actu extraneo interueniente, ad quod probandum adducit ſupradictus Panor. *cap.cum poſtpoſita, extra eod.tit.*

Quod dicta electio fiat ſtatim poſt collationem.

Quintodecimo, ſubſtantiale erat, vt electio fieret de eo, in quem maior, & ſanior pars totius Capituli conſenſiſſet, iuxta ſenſum dictum, & explicatum in præcedenti Articulo, & dicit Panor. quod ſufficiebat, quod eſſet maior pars, ſi non probaretur contrarium, nam maior pars, ſi non probetur contrarium, ſemper præſumitur ſanior, per *cap.dudum,eod.tit.* & maioris zeli, per *cap.Eccleſia veſtra, etiam eod.tit.*

Quod electio fiat de eo, in quā maior pars Capituli conſenſerit.

Decimoſexto, erat ſubſtantiale, quod dicta electio, eſſet verbalis, per *cap. Eccleſia veſtra, cap.ſicut, & cap.cum ab vno, eod. tit.*

Quod electio fiat verbaliter.

Decimoſeptimo, vt dicta electio ſolemniter publicaretur, quia non debebat eſſe clandeſtina, per dictum *cap. quia propter*, & publicari debebat in Capitulo, & ſecundum aliquos etiam coram populo, per illud quod legitur & notatur, *in cap.cum dilectus, eod.tit.*

Quod electio ſolemniter publicetur.

Decimooctauo, vt ſeruaretur ordo omnium prædictorum ſucceſſiue, & per ordinem, vt enumerata ſunt, alioquin ſi præpoſterarentur, nihil valeret electio. Hæc omnia deſumpta ſunt ex Panorm. in dicto *cap. quia propter*, vbi in fine (inquit) quod ſupradictis aliqui volunt addere, vt Scrutatores eſſent fide digni, per illud, quod ibi dicitur *in dicto cap.quia propter, fide digni*, ſed (inquit) quod communius tenetur, quod hoc non eſt de ſubſtantia, ſed de iuſtitia, fuit enim dictum potius admonendo, quam ſubſtantiale aliquid inducendo, & dicta idoneitas Scrutatorum, præſumitur *per cap.fin. de præſumptio.* Item, inquit, addunt aliqui, vt electio fiat in Eccleſia, de cuius Prælato fit electio, *vt in cap. ſicut, eodem tit.* ſed dicit, quod quamuis hoc ſit honeſtum, & iuſtum, locus tamen non eſt de electionis ſubſtantia, niſi aliud haberet conſuetudo, argumento deducto ex *cap. qua fronte, de appell.* Tandem ſubdit, quod additur etiam per aliquos, vt electio fiat, poſtquam corpus defuncti traditum fuerit ſepulturæ, ſed ipſe parti adhærere videtur contrariæ, & remittit ſe ad dicta *in cap. bona, el 2. de electione*, & concludendo dicit, quod ex prædictis conſtat difficultas maxima ſeruandæ formæ, ſupradicti Scrutinij, in qua multi viri etiam perfecti deficiunt, ignorantes practicam, vt dicit *gloſſa in cap. cum expediat, de elect. lib.6.* Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Quod prædicta omnia fiāt per ordinem.

ARTI-

Digitized by Google

ARTICVLVS XXX.

Quænam electio ſit caſſanda, & annullanda, aut vero ipſo iure ſit caſſa, & nulla?

DE hac difficultate agit Sylueſt. *verbo, electio. 1. q. 10. & electio. 2. q. etiam* 10. De cuius reſolutione, ſequentes ſtatuo concluſiones.

Prima Concluſio.

Caſſanda, & annullāda eſt electio illius, qui etiam requiſitus, antequam eſſet electus, cōſentit electioni de ſe fiendæ.

CAſſanda eſt & annullanda, electio illius, qui requiſitus, antequam eſſet electus, conſenſit electioni de ſe fiendæ, quia præſumitur ambitioſus. Hæc concluſio probatur expreſſe ex *cap. cum poſt petitam, extra de elect.*

Secunda Concluſio.

Omnes electiones clādeſtinę, cōmuniter reprobantur in Iure, veniuntq. caſſandę, atque annullandæ. Nota hoc valde.

Omnes electiones clandeſtinæ, cōmuniter reprobantur in Iure, veniuntq. caſſandæ, & annullandæ, quia habentur ſuſpectæ, & tales ſunt, quæ fiunt in cameris, & per occulta conuenticula. Probatur hæc concluſio ex *cap. quia propter, de elect. & ex cap. 1. & 2. & cap. ſi tranſitus, diſt. 79.* Et idem dicit Archidiac. eſſe dicendum, de illis electionibus, quas Electores inter ſe tenent ſecretas, cum celebratæ, deberent ſolemniter publicari per dictum *cap. quia propter.* Quod dicit Sylueſt. eſſe notandum propter Religioſos aliquos, apud quos completa electione, fit præceptum, vt nemini dicatur, quod non magno caret fraudis ſuſpitione & fundamento.

Tertia Concluſio.

Omnis electio facta, contra formā ſubſtantialem Scrutinij, eſt caſſanda & annullanda.

Nota, quando electio ſit nulla, quando vero caſſanda, & annullanda.

Generaliter loquendo, omnis electio facta, contra formam ſubſtantialem Scrutinij ſupradictam, & omiſſa aliqua prædictarum conditionum, eſt irritanda, & annullanda per ſententiam Superioris. Hanc concluſionem tenet Sylueſt. vbi ſupra, & dicit eſſe ſententiam communem Doctorum, quinvero quidam dicunt, quod in aliquibus eſt ipſo iure nulla, imo vero in omnibus poſitis in præcedenti Articulo, & quod per iſta verba, non valeat electio, inducitur nullitas ipſo facto. Sed Sylueſt. componit hanc differentiam, dicendo, eſſe loquendum ſub diſtinctione, ſicut diſtinguit, *gloſſa in cap. Cumana, de elect.* nam ſi Electores peccant in materia, id eſt, in perſona electa, eligendo ſcienter indignum, ipſo iure ſunt priuati poteſtate eligendi, & electio ipſa eſt nulla, per *cap. cum in cunctis, eod. tit.* Si vero non peccant in materia, ſed contra formam, non ſunt ipſo facto priuati, ſed priuandi per ſententiam Superioris, per dictum *cap. quia propter,* ibi, *ea vice eligendi poteſtate priuentur,* nec electio facta eſt ipſo iure nulla, ſed annullanda, & caſſanda. Sed dicit Sylueſt. quod ſi electio tenuit iure naturali, quia nempe interuenit conſenſus eligentium, ſed non tenuit iure poſitiuo, quia omiſſa ſunt aliqua ſubſtantialia, ſecundum Innocentium, quem ſequuntur omnes communiter Doctores, *in cap. quod ſicut, de elect.* ſi confirmetur electus, eſt verus Prælatus, & non tenetur in foro conſcientiæ reſignare. Hæc regula eſt multum notanda, & valde memoriæ commendanda, & videantur quæ hac de re diximus ſupra de mente Nauarri in Artic. 12. huius quæſtionis, concluſ. 1. in fine.

ARTICVLVS XXXI.

Vtrum electus teneatur, electioni de ſe facta conſentire, & an melius faciat aſſentiendo, quam diſſentiendo?

HAnc etiam difficultatem mouet,& tractat ſupradictus Syluest. *verbo, electio.2.q.19.&* 20. de cuius mente,& reſolutione, ſequentes ſtatuo concluſiones.

Prima Concluſio.

ELectus tenetur,electioni de ſe factæ cõſentire,aliàs peccat mortaliter, cũ ſit dignus ad Prælaturã, & maxime ſi ſcit,quod non eſt alius æque idoneus,per quem illi Eccleſiæ poſſit conſuli. Hanc concluſ.probat Sylueſt. de mente Geminiani *in cap.ſi electio.eod.tit.lib.6.* vbi refert Archid. idem tenentem,*per cap.in ſcripturis.8.q.1.*& Io.And.putat hoc idem eſſe verum,cum limitatione,& modificatione poſita in concluſ. ſed Ricardus in 3.Quodlib. q.21. dicit, quod ſolummodo in tribus caſibus,electus tenetur conſentire, ſub pœna peccati mortalis: Primo quando cogeretur ad id per obedientiam à Superiore,*per cap niſi cum pridem,de renunt.* Secundo,quando ſecundũ iudicium ſuæ conſcientiæ,videtur ſibi veriſimiliter,quod non eſt,qui velit, & poſſit,melius ſalutẽ animarum procurare,quã ipſe,& ex hoc videt probabiliter Eccleſię notabile imminere diſpendiũ,atq. periculum,niſi aſſentiatur,per dictum *cap.in ſcripturis, & cap.olim,eadem cauſa,q.2.* Quod fallit in Religioſo,in electione facta extra ſuum Monaſterium,& in Mendicantibus, qui non poſſunt electionibus de ſe factis conſentire,niſi de licentia ſuorum Prælatorũ,& cum limitationibus,& conditionibus poſitis in Art.14. Tertio peccat mortaliter,quando refugit per viam illicitã,vt puta abſcõdendo ſe, niſi ex ſpeciali inſtinctu Spiritus ſancti. Hæc Ricard.vbi ſup.Dicit tamen,ꝙ ſi quis per obedientiã non cogitur, nec imminet probabile periculum Eccleſiæ,ſi refugit per viã licitã,propter pigritiam,peccat mortaliter,ſi autem id faciat propter humilitatẽ,reputans ſe indignũ,non peccat, quinvero meretur, & cũ omnibus ſupradictis concordat D.Thom.Quodlib.5.art.22.

Electus tenetur, electioni de ſe factæ cõſentire.

Nota hoc valde, in quibus caſibus electus teneatur conſentire electioni de ſe factæ ſub pœna peccati mortalis.

Secunda Concluſio.

Qui canonice eſt electus(regulariter loquendo)multo melius faciet,electioni de ſe factæ aſſentiendo, quã diſſentiendo,etiam in caſu, quo non tenetur ex neceſſitate conſentire. Hæc cõcluſio eſt D.Tho.Quodlib.5.ar.23. vbi pro explicatione ſuæ ſententiæ dicit, quod ſi electus intendit aliquid tẽporale,vt puta honorẽ,diuitias,& excutere ſe à iugo Religionis,& eiuſmodi,melius faciet diſſentiendo,quã aſſentiendo,quia talis electio & intẽtio praua eſt: ſi tamen intendit non ſupradicta, ſed profectum Eccleſiæ, & animarũ,in eo caſu intentio illius bona eſt,& melius faciet aſſentiendo,quã diſſentiendo. Ad quod probandum inducit D.Auguſt. 19.de ciuit. Dei, dicentem,*quod in electione non eſt amãdus honor in hac vita,ſiue potentia,ſed opus ipſum, ſi recte,atque viriliter fiat,id eſt,ſi valeat ad ſalutem ſubditorũ.* Ad quod inducit illud Apoſtoli 1. ad Timoth. 3. *Si quis Epiſcopatum deſiderat, bonum opus deſiderat.* Sed ad hoc,inquit, D.Tho. maxima idoneitas requiritur,quia ſecundum D.Greg. in Paſtorali: *Tantũ actio Prælatis debet tranſcendere,actionem populi,quantum diſtare ſolet,à grege vita paſtoris,ad quod humana fragilitas non ſufficit.* Pro quo adducit illud Pauli 2.Corint.2. vbi de Apoſtolorũ omnium obligatione agens,poſt multa alia, inquit, *Sed ad hac,quis tam idoneus?*

Canonice electus ad aliquõ officium regulariter loquẽdo, melius faciet aſſentiendo,quã diſſentiendo.

Nota hoc valde, pro fine,& intentione,quẽ electi debent habere.

Sed poſtea in cap. ſeq. dicit: *Fiduciam tamen habemus ad Deum, per Ieſum Chriſtum, non quod ſufficientes ſimus cogitare aliquid à nobis quaſi ex nobis, ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt, qui & idoneos nos fecit miniſtros noui Teſtamẽti, &c.* Sic in propoſito, inquit D. Tho. quod ex auxilio diuinæ gratiæ, homines redduntur idonei & ſufficientes, ad dicta munera Prælationis ſubeunda. Et concludendo dicit: Poteſt ergo quis laudabiliter, conſiderans proprium defectum, ex humilitate officium Prælationis recuſare, ſicut fecit Hieremias cap. 1. officium prædicationis, & prophetiæ dicendo, *A, a, a, Domine Deus, ecce neſcio loqui, quia puer ego ſum*. Poteſt etiam laudabiliter conſentire, ex fraterna charitate, vt ſalutem proximorum procuret, ſicut fecit Iſaias cap. 6. quando dicente Domino, *Quem mittam? & quis ibit nobis?* ipſe reſpondit, & dixit, *ecce ego, mitte me.* Sed addit D. Thom. de mente, & ſententia D. Gregorij, in d. Paſtorali, quod in vtroque ſubtiliter intuendum eſt, quia & is, qui recuſauit, plene nõ reſtitit, & is qui mitti voluit, ante ſe per altaris calculum purgatum vidit; ne aut non purgatus, adire quiſque ſacra myſteria audeat, aut quẽ ſuperna gratia eligit, ſub humilitatis ſpecie ſupernæ diſpoſitioni contradicat: quia ergo valde difficile eſt, purgatum ſe quemlibet poſſe cognoſcere, Prælationis officium tutius declinatur, non tamen pertinaciter, cum ad ſuſcipiendum hoc ſuperna voluntas agnoſcitur. Hæc D. Thom. vbi ſupra, quæ ſunt valde notanda, & memoriæ commendanda, & pro iſto Articulo dixiſſe ſufficiat.

ARTICVLVS XXXII.

Vtrum in electionibus, ſit neceſſaria confirmatio Superioris?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur breuiter, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

In quacumque electione neceſſaria eſt Superioris confirmatio.

IN quacumque electione, neceſſaria eſt confirmatio Superioris. Hæc cõcluſio notiſſima eſt in iure, de qua videndus eſt Sylueſt. *verbo, confirmatio humana electi on. & aliorum, q. 1.* vbi dicit, quod adeo de iure communi, in electionibus eſt neceſſaria confirmatio, quod ſi quis ad regimen cuiuſcumq. Eccleſiæ electus, ſiue Religionis adminiſtrationem, aut dignitatẽ, ante confirmationẽ ſe ingerit, tamquã Prælatus, vel Procurator, aut œconomus, aut alio nouo quæſito colore, in ſpiritualibus, aut temporalibus, per ſe, vel per alium, in toto, vel in parte, ipſo facto priuatur omni iure, quod per electionem, in ipſa dignitate habebat, vt habetur *in cap. auaritia, de elect. lib. 6.* Sed ponit ſupradictus Sylueſt. quatuor fallentias, ſiue exceptiones, in quibus fallit prædicta doctrina, primo in Papa, qui eo ipſo quo eligitur, confirmatur *per cap. in nomine, diſt. 24.* Secundo, quando ſic adminiſtranti parcitur, *per cap. noſti, extra de elect.* Tertio, quando Abbatiſſa, electa à maiori parte, non tamen à duabus partibus, impugnatur, ne confirmetur, quia interim poteſt adminiſtrare, *per cap. indemnitatibus. §. ſi vero. de elect.* Quarto, quando confirmatio, petenda eſt à Papa, & electus eſt valde remotus, ſcilicet vltra Italiam, quia tunc ante confirmationem, adminiſtrare poteſt in temporalibus, & in ſpiritualibus, excepto quod nullam alienationem poteſt facere, vt habetur *in cap. nihil, de elect.* Quod eſt intelligendum, quando non eſt in mora petendæ confirmationis, alias habebit locum pœna *d. cap. auaritiæ.* Et quod dicitur de Vltramontanis, ſecundum Hoſtienſem, habet locũ etiam, in Ciſmõtanis, quando Curia eſt vltra montes, & idem tenet Io. And. *in d. cap. nihil.* Sed

Nota valde.

diffi-

difficultas eſt à quo ſit petenda,& quis facere debeat prędictam confirmationem? Cui reſpondeo per ſequentem Concluſionem.

Secunda Concluſio.

Si electus eſt exemptus,& ſubeſt immediate Papæ, ab ipſo Papa eſt petenda confirmatio, vel ab ipſius Legato de latere,ſi quis eſt in illa Prouincia,ſecus autem,ſi habet alium Prælatum immediatũ. Hæc cõcluſio eſt Syluestri loco ſupra citato,q.3. quam probat *per cap.ſi Abbatem, de elect. lib.6.* vbi dicit,quod Prouinciales exempti in Mendicantibus,confirmari habent per Generales,& non per Papam, propter rationem dictam, quia non ſunt illi immediati,& Panor. *in cap.1.de ſupplen.neglig.Prælat.* tenet, quod Abbates,etiam exempti, ſunt confirmandi per Epiſcopos; & de non exemptis, inquit ſupradictus Sylueſt.generaliter, quod confirmari debent per ſuum Superiorem & Prælatum immediatum,nam Epiſcopus confirmat ſibi ſubiectos,*per cap cum ad Monaſterium,de elect.* Archiepiſcopus Epiſcopos ſibi ſuffraganeos,*per cap cũ dilectus,de elect. & cap.illud,diſt.54.* Archiepiſcopum nõ exemptum confirmat Primas,vel Patriarcha, *per cap. bona, el 1. de elect.* Patriarchã vero Papa,& ſimiliter Imperatorem,*per cap.venerabilem,eod.tit.*

Electi confirmatio faciẽda eſt per Papam, aut per immediatũ ſuũ Prælatum.

Tertia Concluſio.

Generalis Miniſter, ſtatim ac in noſtro ſacro Ordine Minorum,canonice fuerit electus,ſine aliquo alio per Sedem Apoſtolicam eſt confirmatus.Probatur hæc concluſio ex priuilegio Clementis IV. quod habetur in Monum. Ord. & refertur in Compen. *verbo,electio.§.3.* quod etiam habent Generales Ordinis Ciſtercienſis,ex priuilegio Eugenij IV. & refertur in Compen. eiuſdem Ord. *tit.de elect.§.1.* atque,vt credo,habent idipſum omnes omniũ Religionum Prælati Generales,qui ſunt immediati Papæ, ex diuerſorum Summorum Pontificũ conceſſione,vt eorum electio non dilatetur,aut protrahatur: & quamuis de iure communi,confirmatio Miniſtrorum Prouincialium,pertineat ad ſupradictos Generales Miniſtros,ſibi immediatos, ad maiorem tamen abundantiam Clemens V. *in clementina,exiui de paradiſo.§.demum, de verbor.ſignificat.* hoc ipſum ſtatuit, & habetur in Monum. Ordinis, & refertur in Compend. *verbo, confirmatio Prælatorum.§.2. & verbo, electio.§.8.*

Generalis Miniſter, eo ipſo, quod eligitur canonice,abſq. vllo alio,eſt per Papam confirmatus.

Monu.Ord.1. impr.f.56.& 2.f.139.conc. 307. & refertur in Comp. verb. Electio. §. 3.

Monu.Ord.1. impr.f.15.tracta 3.& 2.f. 16.tract.2.& refertur in Cõpen.verb.Confirmatio Præl. §.2. & verbo electio.§.8.

ARTICVLVS XXXIII.

In quibus caſibus,electiones deuoluantur ad Superiores, ſeu ad ipſos Electores,& in quibus electionibus ipſi priuentur facultate eligendi?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

QVando electus non vult conſentire,electioni de ſe factæ, vel poſtquã conſenſit, renunciat iuri ſuo, vel moritur, aut propter eius occultum vitium,electio irritatur,in omnibus ſupradictis caſibus, deuoluitur ad Electores, qui & reeligere poſſunt, quem maluerint, ſibiq. videbitur expedire, dummodo ipſi nihil egerint fraudulenter. Hæc concluſio eſt Syluest. *verb.electio.1.q.12.* & probat eam *per cap.ſi electio,extra eod.tit.lib.6.*

In ſequentibus caſibus electio deuoluitur ad Superiorem.

Secunda Concluſio.

In ſequentibus caſibus,electores priuantur facultate eligendi.

Multi ſunt caſus, in quibus Electores,priuantur poteſtate eligendi, & electio deuoluitur ad Superiorem. Hæc concluſio explicanda eſt,afferendo ſupradictos caſus, & Primo in Eccleſijs Cathedralibus,& Regularibus, ſi Electores non eligant intra tres menſes,electio deuoluitur ad proximum Superiorem,vſque ad Papam, vt diximus ſupra Art. 10. & habetur *in cap. ne pro defectu, de elect.* Secundo, ſi Electores eligant ſcienter indignum, priuati ſunt iure eligendi, & ſi non ſeruant formam debitam, & poſitam *in cap. quia propter,*in Eccleſijs Cathedralibus electio deuoluitur ad Papam, in inferioribus vero ad proximum Superiorem, habetur *in cap. quamquam, extra eodem tit. lib. 6.* Tertio, quando maior pars Capituli, in electione deficit, ſcilicet committendo vitium, electio deuoluitur ad pauciores, habetur *in cap. 2. extra, de poſtulat. Prælat.* atque etiam deuoluitur ad vnum propter omnium aliorum delictum, atque defectum,*per cap. ſi forte.diſt. 65. & cap. bona, extra eodem tit.* quod notat *gloſſa in dicto cap. 2. de poſtulat Prælat.* & inquit Syluest. quod hoc videtur intelligendum, quando peccauerunt eligendo indignum; ſecus autem eſſet,ſi peccauerunt ex contemptu aliorum habentium vocem, nam tunc non deuoluitur poteſtas, ſed ſufficit ſi caſſetur electio, quia propter defectũ formæ non ſubſtantialis, non ſunt ipſo iure priuati,ſed priuandi, iuxta *cap. quia propter,extra de elect.* facta tamen priuatione per iudicem,propter defectum formæ, poteſtas deuoluitur ad non culpatos,ſecundum Innocen.*in d.cap.quia propter.* quod ſi omnes deliquerunt,deuoluitur ad proximum Superiorem.Et ſi quæratur,quando eligentes ſunt priuati poteſtate eligendi? reſpondet Syluest. cum Panor.poſt Innocen. *in cap. gratum,de poſtulatione Prælat.* hoc eſſe,Primo quando poſtulant, vel eligunt ſcienter indignum. Secundo, quando innouant poſtulationem,vel electionem caſſatam vitio perſonæ. Tertio,quando eligunt per abuſum ſæcularis poteſtatis, de qua *in cap quiſquis,de elect.* Quarto,quando eligunt ineligibilem. Quinto, quando recipiunt,vt Prælatum,electum,vel poſtulatum, cuius electio, vel poſtulatio eſt nulla. Sexto, ſi ſunt excommunicati,vel ſuſpenſi. Septimo, quando non eligunt intra tempus præfixum, de quo *in cap. ne pro defectu, de elect.* Octauo, quando poſtulant poſt appellationem,etiam ex cauſa fruſtratoria, in omnibus his caſibus electio deuoluitur ad Superiorem.

Tertia Concluſio.

In noſtro ſacro Minorum Ord. electio deuoluitur ad Superiorem, ſi Electores non conformantur in vna die.

In noſtro ſacro Minorum Ordine, in electione Prouincialis Miniſtri, ſi Capitulum Prouinciale, ad quem pertinet electio, ea die qua ad id congregatum fuerit,non habuerit electum, ex tunc electio ſupradicti Prouincialis Miniſtri,ad Generalem deuoluitur. Hæc concluſio habetur expreſſa *in clementina, exiui de paradiſo, de verbor.ſignific. §. demum.* Circa cuius determinationem,& ipſius declarationem, dubitatur inter Patres noſtræ ſacræ Religionis, an intelligi, & practicari debeat,tantum in electione ſupradicti Prouincialis Miniſtri noſtri Ord. Min. de qua expreſſe ibid. clem. loquitur,an vero etiam in quacunque alia electione Conuentuali alicuius Guardiani,ſiue Abbatiſſæ, ita ꝙ non eligente,concordante, & conſentiente Conuentu in aliquem,intra vnũ diem naturalem,& 24. horarũ ſpatium,electio,& prouiſio pertineat ad Superiorẽ immediatum?Quidã enim dicunt,ꝙ non,& parti adhærent negatiuæ,nã cũ diſpoſitio ſupradictæ Clementinæ ſit

Difficultas.

Nota valde.

Prima opinio.

odioſa,

Digitized by Google

odioſa,& ipſa tũmodo loquatur de dicta electione Prouincialis Miniſtri,in eadẽ ſolum debebit habere locum,potiuſq. limitari,& reſtringi, quam extendi,& ampliari ad alias electiones.Eo præſertim,quia non in alijs eadem omnino militat ratio : nam cauſa,& ratio ob quam,Clemens V. ſupradictũ decretum inſtituit,fuit,vt non dilataretur,ſeu protraheretur,de die in diem electio dicti Prouincialis Miniſtri,quæ dilatatio maximum nocumentum afferre poſſet,toti Prouinciæ ad id,in vnũ congregatæ, maximis ſumptibus, & expenſis:quæ quidem ratio ceſſat,nec eadem currit,in electione Conuẽtuali Guardiani,ſeu alicuius Abbatiſſæ. Nam licet ex dilatatione,in his aliquod incommodum , atque inconueniens ſubſequatur , non tamen ita magnũ,aut tantæ conſiderationis,quin poſſit Conuentibus aliter prouideri,cõſtituendo interim aliquem Præſidentem , & reſeruando Guardiani electionem ad Diffinitorium, cum iuxta noſtras generales Conſtitutiones , duplex hic conſtituatur modus,ſupradictos Guardianos eligendi,atque conſtituendi,per Conuentũ conceſſa illi electione,aut reſeruando ipſam ad Diffinitorium . Alij vero contrariam tenent ſententiam,dicuntq. practicari poſſe

Secũda opinio.

prædictum Clementis V. decretum , etiam in omni alia quacumq. electione Conuentuali,Guardiani ſiue Abbatiſſæ alicuius, & non ſolũ in electione Prouincialis Miniſtri, nam in illis etiam fere omnino eadem militat ratio , quamuis non in omnibus. Quorum ſententiæ & opinioni fauere videntur noſtræ general.Conſtit.Tolet.cap.7.§.de electionibus,vbi ſubſequentia ponuntur verba: ***Si tamen Electores in varia placita diuiſi,in vnius diei ſpatio non elegerint,Præſidens Capituli poterit ſecundum iuris diſpoſitionem,quem voluerit ſecundum Deum eligere,etiam ſi electio ſit Prouincialis Miniſtri.*** Vbi per illa verba,***etiam ſi electio ſit Prouincialis Miniſtri,***ſatis indicant,atq. inſinuare videntur prædictæ Conſtitutiones,& ipſarum Auctores.Quod etiam in alijs electionibus Guardianorum,& Abbatiſſarum, debet practicari ſupradictũ decretum Clemen. V. & quod de illis etiam venit intelligenda,prædicta ***clem. exiui de paradiſo,*** maxime cũ ibidem ponatur ad marginem, dicaturq. id fieri debere ſecundum iuris diſpoſitionem, etiamſi electio ſit Prouincialis Miniſtri. P.F.Emman.Rodrig.tom.2.qq.Regular.q.52.art.5. agens de electione Prouincialis Miniſtri,& tractans prædictam difficultatem,inquit,hãc vltimã ſententiam eſſe probabilem,poſſeq. hoc practicari & fieri, virtute ſupradictæ ordinationis,quãuis non virtute prędictæ Clementinæ.Sed reuera ordinatio dicta innititur Clementinæ prædictæ,ac propterea id ibidem ſtatutum fuit,quia intellexerunt Definitorij Patres (vt ibidem dicitur)id fieri poſſe,& debere ſecundum iuris diſpoſitionẽ.Cui dubio,atq. difficultati,facillimo negotio remedium adhiberi poſſet,vel conſulendo hac de re Rom. Pont.vel declarãdo hoc ipſum expreſſe,& explicite p aliquod gener. Capitulũ,quod quidem virtute cõpromiſſi generalis , quod habẽt reſpectu omnium ſpectantium ad cõmune bonum Religionis , proculdubio Diffinitorij Patres optime facere poterũt.

Reſolutio propoſitæ difficultatis.

Sed aduerto,quod ſupradicta deuolutio,electionis ad Superiorẽ,non habet locum in electionibus Diſcretorũ, quæ fiũt aut fieri conſueuerant olim,mittendi ad Prouinciale Capit. in noſtra ſacra Religione, nam etiãſi Fratres Cõuentuales,ſiue Electores alicuius Conuentus,per vnum naturalem diẽ non concordent, conueniant,atq. conſentiant in vnum,non propterea deuoluitur electio ſupradicti Diſcreti,ad Præſidentẽ Capituli,ſiue electionis, cũ in hac non currat eadẽ ratio,quæ in alijs ſupradictis electionibus. Nã prædictus Diſcretus,reuera eſt quaſi Procurator Conuentus,atq. ad id ad Capitulũ mittitur,in quem ſi non conueniant,nec ipſum cõſtituant,ſibi imputetur, nã per id videntur ipſi renuntiare iuri ſuo.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS XXXIV.

Vtrum poſſit aliqua electio, fieri per compromiſſum?

POſtquam in præcedentibus Articulis, latiſſime egimus de omnibus his, quæ pertinent & ſpectare vllo modo poſſunt, ad electiones canonicas in communi, atque in particulari de illa quæ fit fieriq. debet per modum Scrutinij, ſupereſt nunc, quo debite abſoluantur omnia, vt tractemus, & agamus, de alijs electionibus, quæ fiunt, & fieri poſſunt per modum Compromiſſi, & etiam per modum communis inſpirationis. De quibus omnibus breuiter aliquas proponemus difficultates, & vt propoſitæ ſatisfiat, ſequentes ſtatuo concluſiones.

Prima Concluſio.

Certiſſimũ eſt, quod aliquę etiã electiones fieri poſſunt ꝑ cõpromiſſum.

CErtiſſimum eſt, & omni procul dubio, quod electiones fieri etiam poſſunt, per modum Cõpromiſſi, cõmittendo aliquibus viris idoneis, qui dicuntur Compromiſſarij, eligendi poteſtatem, & facultatem, vt nomine, & vice omnium, prouideant de Prælato Eccleſiæ alicui vacanti, atq. viduatæ. Hæc concluſio habetur expreſſa, in *cap. quia propter, de elect. §. vel ſaltem.* vbi dicunt DD. quod huiuſmodi Cõpromiſſarij congruentius, erunt in numero impari, quam pari, quod eſt dicere, quod congruentius, erunt tres quam duo, vt ſi forſan diſcordet alter, duo ipſorum electionem faciant, cũ ſit maior pars, per *cap. in cauſis, cap. cum dilectus, & cap. cum in iure, extra eod. tit.* nec oportet illos neceſſario eſſe de Collegio, *per cap. cauſam quæ, extra eod. tit.* Oportet tamẽ, quod ſint viri religioſi, vt dicit *gloſſa in d. cap quia propter, verbo, viris,* & dicit etiam quod poteſt id committi vni, quinvero, & melius poteſt expediri per vnum, quam per plures, & habetur *in d cap. cauſa quæ.* Poteſtq. fieri Cõpromiſſum etiam maſculo, à Monialibus, etiam habenti electionem confirmare, vt habetur ibidem, & etiam in non Prælatum, per *cap. poſt translationem, de renun.* Et Panorm. *in d. cap in cauſis,* tenet, quod Capitulum, non ſolum poteſt compromittere certis perſonis, poteſtatem eligendi, verumetiam poteſt eligere aliquos, per quos eligantur Compromiſſarij, electuri poſtmodum vice omnium, & nomine totius Capituli.

Secunda Concluſio.

Compromiſſum fieri debet ab omnibus, votũ atque ſuffragiũ habentibus in Capitulo.

Ad hoc, vt ſupradictum compromiſſum valeat, neceſſum eſt, vt fiat ab omnibus, votum atque ſuffragium habentibus in Capitulo, nemine diſcrepante. Hæc concluſio eſt expreſſa Syluest. *verbo, electio. 2. q. 11.* & eam expreſſe tenet *gloſſa d cap. quia propter, verb. vice omnium.* Quam quidẽ ob cauſam, ſi vnus eorum diſſentiat, nolens compromittere, compromiſſum non valebit, & ratio ad id eſt appoſitiſſima, quia nullus cogitur inuitus iuri ſuo renũtiare, *per cap. Abbas, & cap. ad audientiam, extra quod metus cauſa:* facit *& l. inuitum. C. de contrahenda emptione.* Neque etiam valebit cõpromiſſum, ſi fiat ſub hac forma, vt quis quæſitis votis in ſecreto, illum eligat, in quem plures conſentiunt, ſi non ſit maior pars Capituli. *per cap. ſi cui, extra eod. tit.* Nec ſi fiat de eligendo certam perſonam, ſecundum omnes DD. cõmuniter, vt latius inf. dicemus Art. 37. agẽdo de duplici modo faciẽdi cõpromiſſum.

Nemo cogitur inuitus iuri ſuo renunuiare.

Tertia Concluſio.

Re integra, & antequã incipiatur, etiam facta cõmiſſione reuocari poteſt cõpromiſſum.

Re integra, & antequam incipiatur, etiã facta commiſſione, reuocari poteſt compromiſſum. Hæc etiam concl. eſt Sylueſt. vbi ſupra, & probat eam

per

Digitized by Google

per cap.in cauſis, extra eodem tit. vbi & dicit, rem non dici integram,quando cæperunt Compromiſſarij habere tractatũ de perſona eligenda, quod verum eſt in omni negotio extraiudiciali, prout latius proſequitur Innocen. *in d.cap.in cauſis*,dicens,quod cum attinguntur ſubſtantialia negotij,deſinit negotium ipſum eſſe integrum, vtputa cum cæperunt tractare,de perſona eligẽda.Secus eſt autẽ,ſi tantũmodo ſunt expleta aliqua pertinẽtia ad actus ſolemnitatem,vt quia dixerunt Miſſam de Spiritu ſancto,& ſimilia.

ARTICVLVS XXXV.

Vtrum valeat Compromiſſum, factum ab vno, nomine & vice omnium,alijs præſentibus,& non contradicentibus?

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

NOn valet compromiſſum,factum ab vno,nomine & vice omnium, alijs præſentibus tacentibus,& non contradicentibus,quin vero omnes expreſſe debent conſentire. Hæc concl.eſt expreſſa Syluest.*verb.electio, 2.q.12.* & dicit eam eſſe Innocen. & omnium DD.communiter,in *d. cap.in cauſis,de elect.* Quia cum res iſta non ſit leuis, ſed grauis, & magnæ importantiæ,omnes ad quos pertinet,ſigillatim debent inquiri,& expreſſe cõſentire,quod dicit Syluest. eſſe maxime notandum,& tenendum in omni re ardua,explicanda per Vniuerſitatem,quia in re oneroſa & graui,taciturnitas non habetur pro cõſenſu,vt tenet *gloſſa in regula,qui tacet, conſentire videtur, lib.6.* ſecus eſt in re leui,& maxime concupiſcibili. Hæc omnia dicit etiam Panor. *in d.cap.in cauſis*, vbi inquit,quod ex his poteſt ſumi ſingularis limitatio,ad dictum Innocen.*in cap.1.de his, quæ à maiori par. cap.* vbi notanter dicit,quod ſi in Capitulo tractatur aliquid illicitum, atque damnabile, tenentur qui ſunt de Capitulo,de neceſſitate contradicere,aliàs ſi nõ contradicunt,habentur pro conſentientibus, & inuoluuntur peccato, & pœna peccati,cum alijs conſentientibus expreſſe; vt iſtud dictũ procedat, quoad euitandum peccatum, ne ſub velamine taciturnitatis peccatum nutriatur, ſed tamen quoad validitatem actus, non eſt neceſſarium, quod expreſſe contradicant,nec ſufficit,quod taceant,imò in re graui,& oneroſa, neceſſum eſt, ꝙ expreſſe cõſentiant;quod ſi nõ faciunt,nihil omnino valet actus. Videatur hac de re Syluest. vbi ſupra, & *verbo conſenſus.§.3.in fine.*

Non valet compromiſſum, factum,ab vno vice omniũ,alijs tacentibus, & non contradicentibus, imo omnes debent ſimul compromittere.

Nota, quod in re ardua & graui, omnes expreſſe debẽt cõſentire, neque taciturnitas ſufficit,ſeu habetur pro conſenſu, ſecus eſt in re leui.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS XXXVI.

Vtrum poteſtas data compromiſſarijs, eligendi Prælatum, ſeu aliquem officialem, intelligenda ſit, atque intelligi ſemper debeat de idoneo?

Huic Articulo breuiter,& reſolutiue reſpõdeo,per ſeq.Concl.

Concluſio.

POteſtas data Compromiſſarijs,eligendi Prælatum,ſeu officialem, ſemper intelligenda eſt de idoneo, ita quod ſi electus non ſit idoneus,nõ tenentur ipſum Electores recipere. Hæc concluſio eſt expreſſa Syluestri,

Poteſtas data cõpromiſſarijs, ſemper intelligitur de idoneo.

verbo, electio.2.q.13. & probat eam ex *cap.cauſam quæ, de elect.* & ibi gloſſa, *verbo, ſi tamen exiſtat idonea*, vbi elicit regulam, quod cum aliquod generale, committitur arbitrio alicuius, non valet niſi legitime ſit factum, *per cap. Quintauallis, & cap. veniens, de iureiuran. & l. quamquam. ff. de ritu nup. & l. vnde ſi Nerue. ff. pro ſocio, & in authentico de hæreticis, & falſa. §. his igitur, collat. 1. & l. 2. §. ſi quis à Principe. ff. ne quid in loco publico. & l. ſi libertus. ff. operis liber. l. ſi quando. C. de inoffic. teſtam. cap. ex parte, de officio delegati, cap. & temporis. 16. q. 1. & cap. poſtquam hoc ibidem.* Quod ſi contra, arguatur, ex *cap. vltimo, 32. q. vltima, & cap. à iudicibus, 2. quæſt. 6. §. arbitrarijs, & cap. ſi vere. de iureiurando. & l. quiſquis ff. de reg. iuris, & l. qui bona. §. cum inter. ff. damno infec. & cap. diſplicet tibi in princip. 23. quæſt. 4.* Reſpondet ſupradicta gloſſa, quod ſi arbiter eſt Compromiſſarius, eius arbitrio eſt ſtandum, ſiue æquum, ſiue iniquum ſit quod arbitratur, *per l diem. § ſtari. ff. de arbitris*, niſi arbitrium ſit latum, contra ius ſcriptum, vel contra formam compromiſſi, quia tunc non tenetur, *per cap. ei qui, §. definitiua. 2. quæſt. 6. & cap. examinata, de confirmatione vtili, vel inut. & l ſi cum dies. §. compromiſſio. ff. de arbitris. & l. 1. C. quæ ſententia ſine appellat.* Si vero tamquam vir bonus arbitrari debet, tunc non valet dictum ſuum, niſi ſit æquum, & hoc eſt, quod dicitur in ſupradictis capitulis, *veniens, & Quintauallis*, & alijs iuribus, & legibus allegatis, & ſecundum Panorm. *in dicto cap. cauſa quæ, de electione*. Supradicta faciunt ad quæſtionem, quando Communitas eligit duos ciues, vt vadant ad eligendum Poteſtatem, ſiue Capitaneum, qui ſi eligant indignum, ciuitas non tenetur illum acceptare, nam in generali mandato, non venit, vt eligant indignum, quod eſt multum notandum.

Nota valde.

ARTICVLVS XXXVII.

Quibus modis, fieri debeat & poſſit, ſupradictum Cõpromiſſum?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Compromiſſum fieri poteſt duobus modis, primo ſimpliciter & abſolute, ſecũdo vero limitate, & ſub conditione.

COmpromiſſum fieri poteſt duobus modis, primo ſimpliciter & abſolute, ſecundo limitate & ſub conditione. Hæc concluſio eſt etiam ſupradicti Syluest. loco ſupra citato, q. 14. & cõis omnium DD. Exemplũ primi eſt, quando ſimpliciter & abſolute, conceditur poteſtas, & facultas Cõpromiſſarijs, vt eligant, quem voluerint, & ſecundum Deum melius ſibi videbitur expedire. Exemplũ vero ſecundi eſt, quando non ſimpliciter & abſolute, prædicta poteſtas, atque facultas conceditur dictis Cõpromiſſarijs, ſed limitate & quodammodo ſub conditione, ita, vt teneantur eligere eum, in quem maior pars totius Capituli conſenſerit, ſcrutatis votis omnium de Capitulo ſigillatim, & ſecrete ab ipſis, & iſta eſt forma, de qua habetur *in cap. cum dilectus, de elect. & in cap. cum expediat, eod. tit. lib. 6.* Sed aduertendum eſt, quod vt habetur *in cap. ſi cui, eod. tit. lib. 6.* non valeret ſupradictum Cõpromiſſum cõditionale, ſi fieret alicui, ſeu aliquibus, ſub hac forma, vt ipſe, ſeu ipſi, ſecreto, & ſigillatim, & à fortiori, ſi non ſecreto (ſecũdum gloſſam) exquiſitis votis ſingulorũ de Capitulo, & in ſcriptis redactis, illũ eligerent, in quem plures de Capitulo conuenirent, partium comparatione minorum, licet cõſentientes maiorẽ partem, totius Capituli nõ excederent, nec attin-

gere:

gerent,& dicit, ibi gloſſa, quod dicta electio nihil valeret, quia eſſet contra formam *Capituli quia propter de elect.*& licet omnes conſenſerint in dictū compromiſſum,ſi non ſeruatur forma tradita in iure,electio non tenet.Si tamen compromiſſi forma,ſit ſuperiori modo dicta,ita,vt teneantur eligere illum, in quem maior pars c.cōſenſerit inquit *gloſſa,in d.c.cum expediat verbo inquiſitis,*quod iſta eſt melior omnibus formis,quæ in cōpromiſſis dari poſſunt,quia in hac electores nō omnino abdicant a ſe poteſtatem nominationis, quinvero dicta forma,vtrumque comprehendit,nam partim eſt ex ſcrutinio,partim vero ex compromiſſo, quamuis principaliter dicatur forma compromiſſi,ſed determinati. Cum enim graue ſit ſeruare ad vnguem formam ſcrutinij, quam non omnes bene ſciunt, imo & multi Iuriſtæ,ipſius practicam ignorantes,in ea deficiunt, cum etiam graue ſit, electoribus ius ſuum in alios transferre, & dare illis poteſtatem præficiendi ſibi Prælatum, ex hac,& illa forma aliquid deſumentes,inquit ſupradicta gloſſa,expedientius eſſe ſeruare prædictam formam,in qua vt diximus,electores non omnino á ſe nominationis poteſtatem abdicant, ſed ex parte nominant, ex parte vero compromittunt. Nota hoc valde.

ARTICVLVS XXXVIII.

Quænam ſint de eſſentia,et ſubſtantia,electionis Compromiſſariæ, ſiue factæ per compromiſſum?

Huic articulo reſpondetur,per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

De eſſentia,& ſubſtantia electionis Compromiſſariæ,ſiue factæ per compromiſſum,generaliter loquendo,ſunt quæ ſequuntur.Primo,quod ſeruentur generaliter omnia ſupradicta,loquendo de electione in genere, atq; in communi, nam ſecundum bonam Logicam, quod conueniens eſt Superiori,neceſſarium eſt etiam inferiori;v g. quod animali conuenit,conuenire debet etiam & homini.Sic in propoſito,quidquid conuenit electioni in genere,& in communi,neceſſario conuenire debet eidem in ſpecie,atq;in particulari. Secundo,quod tenuerit compromiſſum, factumq. fuerit in forma licita,iuxta ea,quæ dicta ſunt in præcedentibus Articulis. Tertio,quod non excedatur forma compromiſſi, *per cap cum dilectus,extra eodem titulo.*Quarto,quod electio fiat per verba ſingularis numeri, etiamſi Cōpromiſſarij ſint plures,& aliter facta,non valet *per c.ſicut extra eod.tit.* Hæc omnia ſunt Sylu. verbo electio 2. quæſt. 15. De eſſentia,atque ſubſtantia electionis per compromiſſum ſunt quæ ſequūtur.

Secunda Concluſio.

Si compromiſſum ſit factum limitate, neceſſario requiritur, primo quod compromittentes ſint ſimul omnes congregati,qui volunt, & debent intereſſe.Secundo, quod omnes compromittant in vnum,vel duos,tres,aut quot volunt, ſiue ſint de Collegio,ſiue non ſint de Collegio, dummodo ſint Clerici,& non Laici,*per cap.contingit,de arbitris*. Tertio,quod Compromiſſarius, ſiue Compromiſſarij, ſcrutentur vota ſingulorum ſecrete, & ſigillatim. Quarto,quod eligant illum, in quem maior pars totius Capituli conſenſerit, dicendo *Ego N. Compromiſſarius de conſenſu,& volūtate Compromiſſariorum meorum* (ſi alios Compromiſſarios habet) *virtute compromiſſi in me,vel in nos facti,* Quid requiratur ad eſſentiā compromiſſi qñ ipſum eſt limitatum.

eligo

Digitized by Google

eligo in Epiſcopum, ſiue Prælatum talis Eccleſiæ, N. in quem maior pars Capituli conſenſit. Quod ſi non factum fuerit prima vice, debet reiterari, & ſi opus fuerit, triplicari, quouſque maior pars Capituli conſentiat *per capitulum, cum terra extra, de elect.* Quod ſi de Compromiſſarij, ſeu Compromiſſariorum fide dubitatur, & timetur de aliqua fraude, poterunt, inquit Sylueſt. electores facere ſcripta, in quibus ſcribatur nomen eius in quem conſentiunt, dantes illa Cõpromiſſario, ſeu Compromiſſarijs, qui ea in præſentia omnium recipiat, & taliter implicet, vt comprehendi non poſſint cuius ſint, & deinde coram omnibus legant, eumque eligant, in quem maior pars totius Capituli conſentit. Hactenus Syluest.

Tertia Concluſio.

Quid requiratur ad compromiſſum quãdo factum eſt illimitate, atque ſimpliciter.

Si vero compromiſſum, fiat non limitate, ſed ſimpliciter, & abſolute, ſolũ requiruntur duo prima ſupradicta in præcedẽti concluſ. quibus adſtãtibus, Compromiſſarius, ſeu Compromiſſarij debent eligere, dicendo ipſorum alter, *ego N. Compromiſſarius, &c. eligo in Epiſcopum, ſiue in Prælatum* &c. excepto, quod nõ debet dicere, in quem maior pars Capituli conſentit, cum id ſimpliciter, & abſolute, poſitum ſit in ſua, ſeu ipſorum voluntate, & arbitrio. Hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS XXXIX.

Vtrum ſi Compromiſſarius ſit vnus ſolus, ſemetipſum poſſit eligere?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

In caſu quo cõpromiſſarius ſit tantũ vnus, non poteſt ſemetipſum eligere.

IN caſu, quo Compromiſſarius ſit vnus ſolus, non ſemetipſum poterit eligere. Hæc concluſio eſt expreſſa Syluest. *verbo elect. q. 16.* & probat eam *ex gloſſa, in cap. cum in iure, extra de electione, & ex c. per noſtras de iur. patr. c. cũ ad noſtrum de inſtitutionibus, & ex l. Prætor ff. de tuto. & cura. & ex cap. dicimus. 24. q. 1.* & ratio eſt, quia nemo debet oriri à ſe ipſo. *per cap. in ſcripturis. 8. q. 1.* vnde etiamſi iuraſſet eligere meliorem, & ipſe eſſet melior, ſecundum multos, non poſſet ſe eligere, quia inconueniens, & inhoneſtum eſſet, quod ipſe ſemetipſum eligeret, eſſe enim videretur ambitioſus, meritoq. proinde repellendus, per dictum *cap in ſcripturis* 8. q. 1. vnde dicunt, quod fatuus eſſet ſic iurans, ſi credit ſe eſſe meliorẽ, vt nõ ſemetipſum poſſet eligere, in quo caſu renunciare deberet tali eligendi poteſtati. Vel dicendum eſt, quod tunc ipſe intelligitur exceptus, nam in generali ſermone, perſona loquens, non comprehenditur, *per l. inquiſitio C. de ſolutio. & l. qui hæreditas ff. de condit. & demonſ. & cap. petitio. de iurepatron.* Hæc omnia habentur, *ex gloſſa in d. cap cum in iure, extra de elect.* vnde ſecundum Panor. *in cap licet eod. tit.* ſi in Conſiſtorio Cardinalium ſupereſſet vnus ſolus Cardinalis, ille haberet Papæ electionem, non tamen poſſet eligere ſemetipſum, vt habetur *in cap. per veſtras de iurepatr.* poſſit tamen nomine totius Collegij, alteri dare hanc poteſtatem, & ille alius nomine eiuſdẽ Collegij ipſum eligere, dum tamen ceſſaret fraus, & ambitio. Hæc Syluest. vbi ſupra de mente Panormit. quæ pro iſto Articulo dicta ſufficiant.

Nota hoc valde.

ARTI-

ARTICVLVS XL.

Vtrum quando Compromiſſarij ſunt plures, poſſint eligere vnum ex ſeipſis?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

SI ex forma Compromiſſi habetur, vt Compromiſſarij poſſint eligere vnũ ex ſe ipſis, omni proculdubio, atque in omni opinione, id poterunt efficere. Hæc concluſio eſt, Sylu. *verbo electio* 2. q. 17. & probat eam ex textu *in cap. cum in iure, extra de elect.* vbi confirmatur electio, facta ex tribus de ſeptem Compromiſſarijs, de vno ipſorum, ſi ille electioni conſentiat, quia ſcilicet, vt dicit gloſſa ibidem, tunc ſua perſona computatur inter eligentes, argumento illius, quod habetur *in l. plane ff. quod cuius vniuer. & l. ſi conſul. ff. de adop.* atque ita quatuor eſſe intelliguntur; & ſic maior pars Capituli. Propter modeſtiam autem, inquit Sylueſt. quod poterit conſentire, poſtquam prius in alium conſenſerit, atque ipſius conſenſus in alium, non fecerit maiorem partem, cum talis conſenſus illi non proſit, tunc poterit in ſe ipſum conſentire, vt habeatur electio. Neq; obſtat huic reſolutioni, id quod habetur apud D. Paulum ad Hæbr. 5. nempe, quod nemo debet ſibi honorem, ideſt Prælaturam, aſſumere, ſed qui vocatur à Deo tanquam Aaron: nam reſpondetur, quod dupliciter, poteſt quis ſibi Prælaturam aſſumere; primo inchoatiue, ſe primo, atq; immediate eligendo, ſeu quod peius eſt, de ſe practicando, ſecundo, completiue, conſentiendo practicæ factæ, ſicut qui conſenſit electioni de ſe factæ, vel quaſi factæ in ſcrutinio, vt in ſupradicto Compromiſſo, in quo ſua vox nõ inchoat electionem, ſed veluti perficit, & complet illam. In primo caſu illicitum videtur, quempiam ſibi honorem, & Prælaturã aſſumere, non autem in ſecundo, ſi id faciat, ſeu potius conſentiat bono fine, ad obediendum Spiritui ſancto, & ſubueniendum Eccleſiæ. Hoc ſeruandum eſt in caſu, quo in forma compromiſſi habetur, vt Compromiſſarij, quempiam ex ſemetipſis poſſint eligere, &c. Si in forma cõpromiſſi habetur, vt poſſint eligere vnũ ex ſeipſis, optime id poterunt efficere, &c.

Maior difficultas eſt in caſu, quo id in forma Compromiſſi non habeatur: circa quod duæ ſunt extremæ Doctorum opiniones, quas latiſſime refert Sylueſt. loco ſupracitato, adducendo ſingulorum rationes, quæ à me breuitatis gratia in præſentiarum omittuntur. Quidam dicunt, quod non poſſunt vnum de ſe ipſis eligere, alij vero in contraria ſunt ſententia. Et prædictus Sylu. ibidem ſuboſcure, atq; intricate loquitur, ita vt ipſius mens, & opinio, cui adhæret, vix percipi poſſit. Viſis tamen, atque perſpectis omnibus, pars affirmatiua magis placet, de qua ſequentem ſtatuo concluſionem.

Secunda Concluſio.

Quando plures ſunt Compromiſſarij, bene poſſunt vnum de ſe ipſis eligere, quamuis id non habeatur expreſſe in forma Compromiſſi, cum tamen non ſit expreſſe prohibitum. Hæc concluſio eſt Panorm. Archid. Innoc. Hoſtien. & Ioann. Andreæ *in cap. qui Epiſcopatum* 8. q. 1. & eam tenet Accurſius, *in l. plaus ff quod cuius. vniuer.* & probatur multis rationibus. Primo, nam ex contraria opinione, poſſet ſequi fraus, & conſulto atque ex propoſito, nominari inter Compromiſſarios frauduleter aliquis, de quo poſſet Eccleſiæ vtiliter Quãuis expreſſe nõ habeatur in compromiſſo vt compromiſſarij vnũ ex ſe ipſis poſſint eligere, poterũt id facere, dummodo non habeatur contrariũ.

liter prouideri. Secundo, quia Deputati ad diſtribuenda bona, in aliquas cauſas pias, poſſunt eadē diſtribuere, & diuidere, etiā in aliquem ex ſe ipſis ſimiliter egentem, atque neceſſitatem patientem. Præterea certi Officialis deputati ad eligendos aliquos Officiales, ad aliquod opus, poſſunt aliquem ex ſe ipſis eligere, niſi forma poteſtatis ſibi traditæ reſiſtat: ſi hoc ita eſt, q̃d igitur obeſt, quod ſupradicti Compromiſſarij, ſimiliter vnum eligant ex ſe ipſis, quamuis id non habeatur expreſſe in forma compromiſſi, dum tamen nō ſit expreſſe contradictum? Aduertendum eſt tamen, ſecundum Panor. ſupradictum, quod huiuſmodi electus, ad augendum numerum, non debet in ſe conſentire, dicendo: Ego eligo meipſum, ne principaliter diſponat in ſe, contra *cap. fin. de inſtit.* ſed dicendo: Conſentio electioni de me factæ, licet enim adhuc non ſit facta à maiori parte, eſt tamen in fieri, & omnino fienda, & cum conſentiat intra tempus à iure ſtatutum, ad electionem faciendam, atque appoſitum in compromiſſo, electio cæpta, & inchoata ſuo conſenſu conſumatur, & perficitur, *argum. ex l. bonorum. ff. rem ratam.* ad quod facit, quod notat *gloſſa, in cap. quam ſit de elect. lib. 6.*

Difficultas.

Quare in elect. quæ eſt per cō promiſſum, poſſit quiſpiā pro ſe ferre ſuffragium, non autē in illa, quæ eſt per ſcrutinium.

Sed eſt difficultas, quare in hac electione, quæ fit per compromiſſum, in dicto caſu, poſſit quis ſuffragari pro ſe, votumq. ſuum conferre ſibi, vt electionem de ſe factam compleat, atque perficiat, cum tamen in electione, quæ eſt per ſcrutinium, nullus poſſit ſibi ſuffragari? Hanc difficultatem tractat, & mouet ſupradictus Sylueſt. loco ſupracitato, quæſt. 18. vbi duplicem conſtituit rationem diuerſitatis. Primo, quia compromiſſum non debet Compromiſſarijs, eſſe officium oneroſum, eſſet autem oneroſum, ſi propterea excluderentur ab electione paſſiua, & in prædicto caſu non poſſent ſuffragari pro ſe. Secundo, quia in eodem electio, non incipit, ſiue inchoatur primo à prædicto Compromiſſario, ſeu ab alijs, à ſe vero ipſo tantum perficitur, & conſumatur, quod non contingit in electione, quæ fit per ſcrutinium, quod eſt multum notandum, & memoriæ commendandum. Io. Andr. *in cap. per noſtras de iure patron.* aſſignat aliam diuerſitatis rationem, quam videre poteris apud Sylu. loco ſupracitato. Hactenus de iſto Articulo.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS XLI.

In caſu quo ex tribus Compromiſſarijs, duo eligant indignum, vnus vero idoneum, & dignum, quænam harum electionum valeat, & an teneat electio vnius?

CIrca hanc difficultatem, Sylu. loco ſupracitato q. 19. dicit, Doctores eſſe varios, duaſq. refert opiniones. Quidam, inquit, dicunt, quod in dicto caſu, tenet & valet electio vnius, quia poteſtas duorum delinquentium, eligendo indignum, deuoluitur ad vnum, qui non deliquit. Alij vero omnino tenent contrarium, dicendo, quod neutra electio valet; non duorum, propter rationem dictam, quia elegerunt indignum, nec vero vnius, quia eſt contra formam compromiſſi, ac ſi compromittentes compromiſerunt in tres, non vero in vnum, atque compromittentes in tres, viſi ſunt voluiſſe, quod electio vnius non valeret. Primam ſententiam tenet Panor. *in cap. cum in iure de elect.* ſecundam vero Hoſt. *in eod. cap.* propter formam appoſitam in compromiſſo, quia ſcilicet appoſitum fuit, quod electio fieret ab omnibus ſiue à maiori parte, quo deficiente, inquit, poteſtas deuoluitur ad electores. Ex quibus duabus opinionibus, quia opinio Panor. magis placet, de ea ſequentem ſtatuo concluſionem.

Con-

Digitized by Google

Concluſio.

IN caſu ſupradicto,& cōſtando manifeſte de indignitate electi,à duobus ex tribus Compromiſſarijs, valet & tenet electio vnius facta, de digno. Hæc concluſio,vt inquit Panor. pendet ex reſolutione alterius difficultatis, an ſcilicet poteſtas Compromiſſariorum delinquentium, deuoluatur ad Capitulum,an vero ad non delinquentes?Sed ipſe conſtanter tenet,quod poteſtas delinquentium Compromiſſariorum,non deuoluitur ad Capitulum,ſed ad alios non delinquentes : vnde cum in propoſito caſu vnus non deliquerit,poſtquam elegit idoneum & dignum,dicendum proinde videtur, quod tota eligendi poteſtas,deuoluitur ad illum,nec delictum maioris partis,nocere debet minori,vt poteſtas deuoluatur ad Capitulum. Nec dictis obſtat, *cap. ſi Compromiſſarius,de elect. lib.6.* vbi habetur , quod electio quorundam Compromiſſariorum,reuerſa eſt ad omnes electores,ſiue ad Capitulum,nam ibi loquitur in caſu , quo omnes Compromiſſarij elegerunt ſcienter indignum,at in caſu propoſito,ſupradictus vnus Compromiſſarius , vt ſupponitur,elegit dignum,nulloq. iure priuari poteſt, poteſtate & facultate eligendi.Et quamuis in forma compromiſſi habeatur, quod electio fieret ab omnibus,ſeu à maiori parte,hoc nihil obſtat,nam electio facta ab vno, facta cenſetur à maiori parte,ex quo alij Compromiſſarij ſunt priuati, quinuero alijs priuatis,dici poteſt facta ab omnibus,poſtquam facta eſt ab illo,in quē tota poteſtas deuoluta eſt,vt habetur in ſimili caſu *in cap.cōgregato extra eod. tit.* ergo intentum . Reliqua videantur apud Syluest. loco ſupracitato , vbi latiſſime agit de Compromiſſarijs , & eorum poteſtate , & quantum ſe extendat,& qualiter eligere debeant,intra tempus à iure ſtatutum,ſiue poſitum in compromiſſo, & de pœna eligentium indignum.

Si cōpromiſſarij ſunt tres,& duo eligantindignū, vnus vero dignū?valet electio vnius.

Difficultas, An poteſtas compromiſſariorū delinquentium deuoluatur ad Capitulum, an vero ad nō delinquentes. Nota hoc valde.

ARTICVLVS XLII.

De electione,quæ eſt per uiam communis ſpirationis , qualiter & quibus modis fieri poſſit , & quænam ſint de eſſentia , & ſubſtantia ipſius?

HActenus egimus de electionibus,quę fiunt per ſcrutinium,atque etiam per Cōpromiſſum,ſupereſt, vt huic electionis tractationi,vltimam imponamus manū,agamus modo de electione , quæ fit, aūt fieri pōt.per uiam cōis inſpirationis . Hanc quæſtionem tractat,& mouet Syluest. *verbo elect.* 2. q.20.& 21. de cuius mente, & reſolutione,ſequentes ſtatuo concluſiones.

Prima Concluſio.

QVamuis in iure non reperiatur,expreſſa,& determinata forma,electionis,quæ fit per viam communis ſpirationis, illa tamen talis eſſe cenſetur,quæ fit ab omnibus nemine diſcrepante,abſque vllo vitio,& fraudis ſuſpitione.Hæc concluſio ſatis colligitur ex *ſuprad. c. quia propter de elect.* Talis fuit electio,B. Nicolai,Ambroſij,& Seueri,de quibus habetur *in c. ſtatuimus §.his omnibus,61.diſt.* & quando id certo creditur,quod electio fit Deo auctore, non alia indiget cōfirmatione, in alijs vero,licet hoc non ita certo conſtet, colligi ſatis & præſumi poteſt , quod aliqua electio facta ſit auctore Deo, quando omnes de Collegio,nullo præcedente tractatu, vno ore in aliquem conueniunt, atque conſentiant.Vt autem ſciri poſſit, quænam ſint de eſſentia

Electio quæ fit per viam cōes ſpirationē,eſt illa quæ fit ab omnibus nemine diſcrepante.

tia & ſubſtantia, eiuſmodi electionis, quæ fit per dictam viam communis ſpirationis, ſequentem ſtatuo concluſionem.

Secunda Concluſio.

Quænã ſint de eſſentia, atque ſubſtantia electionis, quæ eſt per viam cõis ſpirationis.

Multa ſunt de eſſentia atque ſubſtantia electionis, quæ fit per viam cõis ſpirationis. Primo, requiritur ꝙ omnes ſimul cõgregentur. Secũdo, ꝙ omnes in iſtam viam procedendi, vltro conueniant, & conſentiant, quia ſi vnus dũtaxat nolet, eo contradicente electio nõ valeret, quia non videretur facta à Deo inſpirante, argumento *Capituli ſi ergo 8. q. 1.* In quo quidem caſu neceſſario oporteret procedere ad viam ſcrutinij, ſicut ſupra de Compromiſſo dictum eſt, nam dicta via electionis ſcrutinij, appoſita eſt *in d. c. quia propter*, tãquam principalis, & quaſi ordinaria. Tertio, quod omnes conſentiant in vnã perſonam, nam ſi conueniant, & conſentiant in duos, non valet electio, nec dici poteſt, communis inſpiratio conueniens omnibus. Quarto, quod fiat ſine vitio ſimoniæ, vel alicuius tractatus ſpecialis præcedentis, in quo nomine-tur certa perſona. Nõ autem oberit, quinuero fieri poterit, ſecundum Ioan. And. tractatus generalis, hortando omnes ad orationem, & electionem, pro bono Prælato. Hæc de iſto Art. & tota quæſt. dicta ſufficiant, circa electionum materiam in communi, nam de electionibus particularibus, Papæ, Cardinalium, & Imperatorũ, qualiter fieri debeant, non libet in præſentiarum dicere, cum non id ſit mei muneris ac propoſiti. Videatur ſupradictus Sylu. *verbo elect. 3. nu. 1.* cum ſequentibus.

Via electiones quæ ẽ per ſcrutiniũ eſt inter oẽs principalior, & quaſi ordinaria.

QVAESTIO XXIV.

De Iuſtitia, & Iure, Legibus, & Statutis, atque Conſtitutionibus iuris Canonici, & Ciuilis in communi, in quinque Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quidnam ſit Iuſtitia, & de multiplici ipſius acceptione, ac diuiſione?

PRæſuppoſito ex D. Thom. in innumeris ſuæ doctrinæ locis, quod Iuſtitiæ virtus, dupliciter ſumitur, vno modo communiter, & generaliter, alio vero ſpecialiter, atque particulariter, quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentem Concluſionem.

Prima Concluſio.

Iuſtitia vt communiter ſũpta, ẽ generalis virtus, ordinãs hominũ actus, in bonum cõe humanum.

IVſtitia, vt communiter ſumpta, eſt quædam generalis virtus, ordinans hominem, ad commune bonum, & verſatur circa referendos omnes omnium virtutum actus, in bonum humanum, ſicut & charitas verſatur circa referendos eoſdem, in bonum commune diuinum. Hæc concluſio eſt expreſſa D. Thomæ, 2. 2. q. 58. art. 5. & 6. & eam probat de mente, & ſentent. Ariſt. lib. 5. Ethic. c. 1. & 2 vbi dicit, loquendo de prædicta iuſtitia, ꝙ *communis eſt virtus*; id quod pro eo dicitur, quia ipſa inclinat hominẽ, ad omnem virtutem, ac per ſuum imperium, mouet virtutes alias, & ordinat ipſarum

ſarum actus ad ſuum debitum finem. Qua etiam ratione à prædicto D.Tho. in art. 12. dr̃ eſſe maximã inter omnes virtutes morales, & quod tanto eſt cæteris virtutibus altior, atque præclarior, quanto bonum commune, præeminet bono particulari, cuiuſque & ſingularis perſonæ. Dicitur etiam ipſa iuſtitia legalis, quia quantum eſt de ſe, atque ex ſua natura propria, inclinat hominem ad obſeruantiam omnis legis, & cuſtodiendum omne præceptũ. De qua etiam loquens Cicero lib. 1. Offic. c. de iuſtitia, inquit, *quod maximus virtutis iuſtitia ſplendor eſt, quod ex ea viri boni nominãtur iuſti*: Cui & cõcinit illud D. Iſidori, lib. 10. Etymologiarum c. 9. vbi ait, quod iuſtus dicitur, quaſi qui ius cuſtodit, qua etiã ratione in ſacris litteris, iuſtitia, ſtatera, nuncupatur iuxta illud Iob. 31. *appendat me in ſtatera iuſta, ideſt iuſtitia, & Prou. 11. quod ſtatera doloſa abominatio eſt apud Deum*, vbi ſtateræ nomine intelligitur iuſtitia, & dr̃ iuſtitia ſtatera, quia ipſa eſt pondus, & menſura, qua generaliter, ꝙ ſuũ eſt redditur vnicuique. De qua etiam intelligendum, atque interpretandum venit, ſymbolũ illud Pythagoricum, *ſtateram ne tranſieris*, ac ſi diceretur *nullum iuſtum prætermittas, ſed in omnibus, quod æquum, & iuſtum eſt, operaberis.* De hac iuſtitia, communiter & generaliter ſumpta, intelligenda ſunt verba Chriſti Domini Matth. 7. quando dixit, *niſi abundauerit iuſtitia veſtra, plus quã ſcribarum, & Phariſeorum, non intrabitis in regnum Cælorum*, vbi iuſtitiæ nomine, non intellexit iuſtitiam ſpecialem, & particularem commutatiuam, ſiue diſtributiuam, quæ ordinat hominem ad alterum, & qua quod ſuũ eſt, redditur vnicuique, ſed generalem, atque vniuerſalem ſupradictam, quæ ex ſui ratione, ad peragendam omnem virtutem inclinat, cuius quidem virtutis, vt ſic conſideratæ, non eſt conſtituere, aut aſſignare, aliquod proprium, & particulare obiectum, ſed ipſius commune, ſunt particularia omnium virtutum obiecta, ad quæ ipſa, omnes in vniuerſum homines mouet, & inclinat, vt operentur illud, quod æquum, & iuſtum eſt, ſeu vero tale eſſe apparet.

Nota multa de iuſtitia virtute vt cõiter, & generaliter ſũpta.

Secunda Concluſio.

Iuſtitia non generaliter & ſpecialiter ſed particulariter ſumpta, eſt peculiaris quædam virtus, quæ ſpecialiter verſatur circa ea, quæ ſunt ad alterum, mouetq. & inclinat hominem, ad hoc, vt quod ſuum eſt, reddat vnicuique. Hæc concluſio, eſt etiam D.Tho. vbi ſupra q. 58. art. 1. vbi & approbat diffinitionem, quam Vlpian. Iuriſconſ. *in l. iuſtitia ff. de iuſtitia. & iu.* tradit de ſupradicta iuſtitia, ſpecialiter, & particulariter ſumpta, dicendo, *quod ipſa eſt perpetua, & conſtans voluntas, ius ſuum tribuens vnicuique.* Quam iuſtitiæ diffinitionem tradit etiam Iuſtin. in ſua Inſtit. & D. Ambr. lib. Officiorum c. 24. dicens, *quod eſt virtus quædam moralis, qua quod ſuum eſt, redditur vnicuique.* Eandem diffinitionẽ approbat D. Aug. lib. 1. c. de lib. arb. 13. & lib. de quantitate animæ. c. 9. & lib. 8. de Trinit. c. 6. & lib. 83. quæſtionum q. 31. & ſæpe alibi. Hæc iuſtitia eſt ſummopere in Prælatis, atque Iudicibus cunctis requiſita, quam & oporteret eoſdem in ſe habere, quaſi imbibitam, cum de mente, atque ſententia Ariſt. lib. 5. Ethic. c. 4. ad ipſos debeant confugere homines, cum aliquod patiuntur incommodum, veluti ad quandam animatam iuſtitiam, qua ratione inquit D.Th. vbi ſupra q. 60. ar. 1. quod ipſorum iudicium debet ſemper procedere, ex habitu, & inclinatione iuſtitiæ, & loquitur de iuſtitia, non ſolum in prima & generali acceptione, ſed de hac ſpeciali, & particulari, qua quis propenditur, & inclinatur ad hoc, vt quod ſuum eſt, reddat vnicuique.

Iuſtitia vt ſpecialiter, & particulariter ſumpta, eſt peculiaris quædã virtus qua homo mouetur, & inclinatur ad hoc, vt qđ ſuũ eſt reddat vnicuique.

Nota.

Ter-

Tertia Concluſio.

Iuſtitia ſpecialiter, & particulariter ſumpta, eſt duplex, alia commutatiuæ, alia vero diſtributiuæ.

Supradicta iuſtitia, ſpecialiter & particulariter ſumpta, eſt duplex, quædã commutatiua, alia vero diſtributiua, quod eſt dicere, quod quædam pertinet, ad rectam & æqualem rerum commutationem, alia vero ad iuſtam bonorum communium diſtributionem. Hæc concluſio eſt etiam D. Tho. vbi ſupra q. 61. art. 1. vbi agit de partibus iuſtitiæ, & neceſſario dicit eſſe ponendos diuerſos iuſtitiæ habitus, ad ſupradicta duo munera, cum ſint eorum diſtincta obiecta, & iuxta veram philoſophiam, habitus diſtinguantur per actus, & actus per obiecta. Quod & confirmat de mente, atque ſententia Ariſt. 5. Ethic. c. 2. vbi conſtituit prædictas duas iuſtitiæ partes, quarum vna eſt directiua, in bonorum diſtributionibus, altera vero in rerum commutationibus; Semper enim iuſtitia reddit vnicuique, quod ſuum eſt, ſeu inclinat, & mouet hominem, ad hoc, vt quod ſuum eſt, reddat vnicuique, ſed aliter id facit iuſtitia commutatiua, aliter vero diſtributiua, verſatur enim cõmutatiua circa emptiones, venditiones, atque contractus, qui circa res huiuſmodi fiunt, & iſti ſunt proprij ipſius actus. At vero diſtributiua verſatur, circa bonorum, & malorum diſtributionem, circa virtutum præmia, & vitiorum pœnas, qui etiam ſunt proprij eiuſdem actus: cum igitur actus ſint diuerſi, atque diuerſa obiecta, liquidum profecto fit, quod etiam ponendi atq; conſtituendi ſunt, diuerſi habitus. Vnde cõgruenter iuſtitia ſpecialis, & particularis, qua ius ſuum redditur vnicuique, diuiditur in commutatiuam, & diſtributiuam. Hæc breuiter, atque reſolutiue dixiſſe ſufficiat, circa iuſtitiæ virtutem, vt generaliter ſumptam, & ſpecialiter atque particulariter, quorum oportebat Prælatos Regulares, aliqualem ſaltem habere notitiam. Reliqua, quæ ad eandem ſpectant, dicentur in ſuis proprijs locis, prout ipſarum rerum ordo expoſtulauerit. De hac virtute, videatur D. Th. 12. q. 69. & 22. q. 58. & 61. per plures Articulos. Soto de iuſtitia, & iure lib. 3. q. 2. per totum & Sylueſt. *verbo iuſtitia.* Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Nota valde quænam ſint actus Iuſtitiæ cõmutatiuę, qui vero diſtributiuę.

ARTICVLVS II.

Quidnam ſit Ius, & quotuplex, ac de multiplici Iuris acceptione, ſiue diuiſione?

HÆc quatuor nomina, Ius, lex, ſtatutum, & conſtitutio, quamuis ſecundum vocem, ſint diuerſa, atque ex diuerſis nominibus, & rationibus deſumpta, inſtituta tamen ſunt, ad idem ſignificandum, & reuera idem prorſus deſignant, ſoloq. nomine, & vocabulo differunt. Vt tamen plenius propria cuiuslibet horum nota fiat, ac percipi poſſit ſignificatio, & etymologia, de ſingulis in particulari ſpeciales libuit proponere Articulos, & primo de Iure, quod eſt obiectum iuſtitiæ, quo omnia magis ordinate fiant. Quæritur ergo in præſenti Articulo, quidnam, & quotuplex ſit Ius? quo ſimul dicemus de multiplicibus iuris acceptionibus, atque diuiſionibus. Cui difficultati breuiter, & reſolutiue reſpondeo, per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

IVs quantum ad præſens attinet propoſitum, idem eſt quod iuſtum, quod eſt obiectum iuſtitiæ, & quod primo ipſa per ſe reſpicit; diffiniturq. per hoc, quod eſt, eſſe artem boni, & æqui,. Pro huius concluſionis intelligen-

tia

Digitized by Google

tia aduertendum eſt,quod hoc nomen Ius,diuerſimode ſumitur à Doctoribus,variaſq. habere dicitur ſignificationes . Primo enim ſumitur, pro auctoritate alicui conceſſa ad aliquid agendum,ex conſenſu reipublicæ. In qua ſignificatione,loquutus eſt Cicero de iure,in Oratione pro Archia, dũ dixit,iure ſuo noſter Ennius,ſanctos appellat poetas. Secundo ſumitur pro eo,quod alicui ex iudicis ſententia tribuitur, in qua ſignificatione communiter loquuntur homines,quando dicunt , eos vti iure ſuo . Et ius dicitur , quod redditur ab eo,ad cuius officium pertinet facere iuſtitiam,licet interdum ; id quod decernitur, ſit iniquum.Sed omiſſis his,& alijs innumeris iuris ſignificationibus,de quibus agunt DD.Thom.2.2.q.75.art.& Soto lib.1. de iuſtitia & iure q.1.art.1.& Iuriſperiti, in titulis de iuſtitia, & iure, prædictum ius principaliter dupliciter ſumitur. Primo pro arte,& peritia,prudentiæq. dictamine, ſiue rationis regula;per quam æquitatem, atque iuſtitiam perpendimus.Secundo pro eadem æquitate,quæ eſt obiectum iuſtitiæ, quam iuſtitia ipſa in rebus cõſtituit, ad illaq. actio ipſa iuſtitiæ terminatur. Inter quę duo,hoc vltimũ quaſi per antonomaſiã, Iuſtitiæ ſibi vendicat nomen,quamuis; vt plurimũ DD. in priori ſenſu,etiã de iure loquantur,cuius rei appoſitiſſimum exemplum tradit D.Thom.2.2.quæſt.57. art.1. in ſolut. ad primum, vbi inquit, quod ſicut medicinæ nomen, primo & principaliter,impoſitum eſt ad ſignificandum remedium , quod præſtatur infirmo, ad eumdem ſanandum, deinde ſecundario , & minus principaliter tractum eſt, ad ſignificandam artem,qua idem remedium conficitur,ita (inquit) in propoſito,&hoc nomen ius primo & principaliter,inſtitutum eſt ad ſignificandam rem iuſtam , & æquitatem ipſam,quam iuſtitia in rebus conſtituit, quæ eſt obiectum ipſius iuſtitiæ, & ad quam iuſtitia ipſa terminatur.Secundario vero,ac minus principaliter,deriuatum poſtmodũ eſt ad ſignificãdam artem,qua cognoſcitur,id quod eſt iuſtum,& rationis regulam,prudentiæq. dictamen, per quam regulam,æquitatem iuſtitiæ perpendimus, quales ſunt omnes leges communiter . Quo præmiſſo notabili,facile erit intelligere, id quod à nobis in concluſione eſt dictum : nam quando dicimus,quod ius idem eſt, quod iuſtum, quod eſt obiectum iuſtitiæ , & per ſe primo iuſtitia reſpicit, loquimur de iure in hac vltima acceptione,quæ (vt diximus)prædicti nominis eſt principalis ſignificatio . Quando vero dicitur , quod eſt ars boni, & æqui, intelligitur de eodem iure, in prima ſed minus principali,ſignificatione,in qua ipſum definiuit Celſus Iuriſconſultus,*in l.1.ff.de iuſt. & iur.* cuius diffinitionis meminit D.Iſidorus lib.5.Etymologiarum, cap.3. in principio,& habetur *in cap.ius dictum cum gloſſ. de verbo ſig. & in gloſſ. in rubrica ad titulum, de regul.iuris lib.6.* Videatur hac de re,Soto de iuſtitia,& iure lib.3.q.1.per totam,& Syluеſt. *verbo ius, & verbo lex.* vbi ad hoc propoſitum dicuntur plura,eaq. notatu digniſſima .

Ius idem eſt, quod iuſtum , ſeu quod eſt obiectũ iuſtitiæ,&dicitur etiam regula, per quã iuſtitiã ſiue æquitatem perpendimus.

Secunda Concluſio .

Omne ius, aut eſt naturale, aut poſitiuum.

Quamuis ius in communi,& generaliter ſumptum, prima ſui diuiſione , diuidatur à Iureperitis, in ius naturale, ius gentium,& ius ciuile,ſiue poſitiuum ; multo tamen melior eſt illa Theologorum diuiſio,qua omne ius in communi, atque in generali,ſimpliciter,& abſolute ſumptum,immediate, ſolummodo in duo membra diuiditur,nempe in ius naturale,& ius poſitiuum . Pro intelligentia, ſimul & probatione huius concluſionis, eſt notandum,quod Vlpianus,*in l.1. ff. de iuſtit. & iure* , ius in communi ſumptum in tria prædicta membra diuiſit, in ius naturale, ius gentium, & ius ciuile .

Digitized by Google

Differentia inter Theologos & Iuriſperitos circa iuris diuiſionem.

Hanc eandem iuris diuiſionem, tradidit D. Iſidorus lib. 5. cap. 4. & refertur a Gratiano in Decreto, *in cap. ius autem diſt. 1.* cuius expreſſa ſunt quæ ſequuntur, verba. *Ius autem naturale eſt, aut ciuile, aut gentium.* Sed Theologi ſequentes D. Thom. 2. 2. q. 57. ar. 2. alia procedentes via, aliter ius diuidunt, non quidem in tria membra, ſed tantum in duo immediate; ſcilicet in ius naturale, & ius poſitiuum. Propoſita namque quæſtione à D. Thoma, an ius conuenienter diuidatur in naturale, & poſitiuum? eidem reſpondendo, concluſionem adhibet affirmatiuam, dicendo, quod omne in vniuerſum ius, ſiue illud ſit humanum, ſiue vero diuinum, diuiditur in naturale, & poſitiuum, ius gentium ſub iure poſitiuo comprehendēdo, licet alij ipſum conſtituant ſub Iure naturali. Sed quidquid de hoc ſit, nam ſpecialem habet difficultatem, de qua infra à nobis eſt agendum, probat D. Thomas ſuam doctrinam, primo ex ſententia Ariſtot. 5. Æthic. c. 7. vbi hac de re agendo, inquit, quod Politici iuſti, hoc quidem naturale eſt, illud autem legale, ſiue lege poſitum. Secundo, probat idipſum, & colligit ſufficientiam ſupradictæ bimembris diuiſionis, peculiari ratione, ex eo, quod ius, ſiue iuſtum, eſt & dicitur illud, quod eſt alteri adæquatum ſecundum aliquem æqualitatis modum: ſed hoc, inquit D. Thomas, non contingit, ſed nec poteſt contingere, niſi tantum duobus modis, nam quidquid eſt alteri adæquatum, vel eſt illi adæquatum ex natura rei (quod pertinet ad ius naturale) vel ex aliqua lege poſitiua, ſiue ex humano condicto, & communi hominum beneplacito: ergo omne in vniuerſum ius, vel pertinet ad ius naturale, vel ad ius poſitiuum. Hanc rationem libet exemplo aliquo illuſtrare, & declarare. Qui credito aliquid recipit, quod tantumdem reſtituat, de iure naturali eſt, & ad ipſum pertinet, & natura ipſa rerum hoc expoſcit: quemadmodum, & quod fœmina generationis gratia adiungatur viro; at quod frumentum, ſiue triticum. 14. dragmis veneat, & non pluris diuendatur, non natura quidem rerum hoc fecit, aut conſtituit, ſed ius poſitiuum atque humanum condictum, vtputa conſenſus reipublicæ, ſiue principis; conſtat ergo qualiter æqualitas in primo caſu oritur ex natura rei, atque ad ius naturale pertinet; non autem in ſecundo caſu, niſi ex humano condicto, & poſitiua lege, & conſequenter, quod omne ius, quod eſt alteri quacumque ratione eſt adæquatum, conuenienter immediate diuiditur in ius naturale & poſitiuum. Adeo D Thom. ſupradictam doctrinam credit eſſe veram, vt dicat loco ſupra citato, in ſolutione ad tertium, quod non ſolum Ius humanum, diuiditur per ſupradicta duo membra, verum etiam, & ius diuinum, & quod ſicut omne ius humanum, aliud eſt naturale, aliud poſitiuum, ita & ius diuinum aliud eſt etiam naturale, aliud poſitiuum: quod in ſumma eſt dicere, quod alia ſunt prohibita, quia mala, alia vero mala, quia prohibita; & ſub alijs verbis alia ſunt iuſſa, quia bona, alia vero bona, quia iuſſa, & præcepta, ſeu quod in quibuſdā rebus bonitas, ſiue malitia ex natura rei, & ſecluſo quocumq. poſitiuo præcepto reperitur, in alijs vero non ita, ſed inquantum ſunt præcepta, aut prohibita per legem poſitiuam.

Ius diuinum aliud eſt nāle, aliud vero poſitiuum.

Sed vlterius inquiramus oportet, quænam ſint huiuſmodi iura, & quid ſit, ſiue eſſe dicatur, de iure naturali; quid vero de iure poſitiuo? quod fiet in ſequenti concluſione, ſingulorum adducendo proprias diffinitiones.

Tertia Concluſio.

Id eſt, atq; eſſe dicitur de iure naturali, quod natura ipſa docet, ſeu quod procedit à natura, idipſum inſpirante; id vero de iure poſitiuo, quod non

proce-

procedit à natura; ſed à lege, ſiue ex humano condicto. Pro huius concluſionis intelligentia, ſimul & probatione, præmitto, quod Vlpianus, *in l. 1. ff. de iuſti. & iur.* Ius naturale definiens (inquit) *Quod ius naturale eſt commune omnium nationum, & quod vbique inſtinctu naturæ, non conſtitutione aliqua habetur.* Refertur hæc iuris naturalis definitio à Gratiano, *in cap. ius naturale diſtinct. 1.* vbi ſi recte ſupradictæ definitionis verba perpendantur; ſimul; & ſub eadem verborum ſerie, & ius naturale, & ius poſitiuum definitur. Nam è regione opponens, naturæ inſtinctum, & humanam conſtitutionem, aperte demonſtrat, quod vnum horum alterum excludit; & id de iure naturali eſt, quod procedit ex naturæ inſtinctu, & non ex aliquo humano condicto; de iure vero poſitiuo, quod ortum, atque originem ducit, ab humana conſtitutione, & non à naturæ inſtinctu. Quod & Cicero in libris de lege, & inuentione, expreſſius declarauit, dicens: *Quod natura ius eſt, quod nobis non opinio, ſed quædam vis innata declarauit.* Quod ſub alijs verbis, eſſe omnino videtur illud, quod dixit D. Paulus in Epiſtola ad Romanos cap. 2. vbi agens, de antiquis Philoſophis, qui nullam legem poſitiuam habuerunt, præter naturalē, inquit, *Cum gentes, quæ legem non habent,* nempe poſitiuam, *naturaliter ea, quæ legis ſunt faciunt, eiuſmodi legem non habentes, ipſi ſibi ſunt lex, qui oſtendunt opus legis ſcriptum in cordibus ſuis, teſtimonium reddente, ſiue dictante illis conſcientia ipſorum.* Sed Ariſtot. 5. Ethicor. cap. 7. ſimul ius naturale, & ius poſitiuum definiens, dixit: *quod ius naturale eſt, quod vbique eandem vim habet & non quia videtur.* Quod eſt dicere, quod ius naturale eſt, quod natura ipſa conſtat, & vbique apud omnes eandem habet vim, & non quia videtur, ſeu non habet vim, quia aliquo humano iudicio, & arbitramento ponitur, quod vltimum ſoli iuri poſitiuo competit, etenim; quod qui centum accepit, totidem reddat, natura ipſa conſtat, & non eſt iuſtum, quia id ita hominibus viſum eſt, ſed natura ſua; ſicut & ignis eſt calidus; at quod triticum, ſeu vinum tanti, vel tanti vendatur, non eſt iuſtum ex natura ſua, ſed ex humana voluntate, atque humano condicto. Quod expreſſius, explicans atque declarans, idem Ariſt. inquit: *Quod ius poſitiuum, ſiue legale eſt illud, quod à principio nihil refert, quod ſic, vel aliter fiat, ſed conſtitutu a lege, multum refert.* Ex quibus omnibus ſuperq. ſatis manifeſte colligitur, quæ ſit iuris naturalis, & poſitiui definitio, & differentia quæ verſatur inter vtrumq. quæ meo quidem videri ad quatuor capita, vt methodice loquamur, poteſt reduci. Primo differunt ius naturale, & poſitiuum ex parte cauſæ efficientis; nam cauſa efficiens iuris naturalis, eſt Deus naturæ auctor, qua ſimul nobis impreſſit, naturale quoddam lumen, dictans, ac referens, quod naturæ ac rationi eſt conſonum, iuxta illud, Pſalm. 4. *ſignatum eſt ſuper nos, lumen vultus tui Domine;* at vero cauſa efficiens iuris humani poſitiui, eſt homo, ciuitas, ſiue populus, vt dicitur, *in cap. ius ciuile diſt. 1.* vbi habetur, *quod ius ciuile, eſt illud quod quiſq. populus, vel quæque ciuitas, ſibi proprium diuina, humanaq. cauſa conſtituit.* Secundo differunt ius naturale, & ius poſitiuum, ex parte cauſæ formalis, ſeu exemplaris; nam iuris naturalis exemplar, eſt lumen naturalis rationis, à Deo deriuatum; exemplar vero & regula, iuris humani poſitiui, eſt ipſum ius naturæ; nam in tantum ius humanum eſt rectum, in quantum eſt iuri naturæ conſonum. Tertio differunt ex parte obligationis, nam iuris naturalis obligatio, eſt ampliſſima, ligatque omnes vbique & ſemper, eſt enim ius naturale generale, atque immutabile; at vero obligatio iuris poſitiui eſt ſtrictior, nam ius poſitiuum non omnes obligat, nec ſemper, nec idem eſt apud omnes, quinvero

Id eſt, de iure nāli, quod natura ipſa docet, id vero de iure poſitiuo quod procedit ex humano condicto.

Nota diffinitiones & differentias multiplices iuris nālis & poſitiui.

Ius naturale, & poſitiuum differunt.

frequentiſſime mutatur. Quarto differunt ius naturale,& poſitiuum,namq; ad hoc, vt aliquid ſit de iure naturali, neceſſum eſt, quod pertineat ad generalia illa principia cunctis peruia, quæ de iure naturali eſſe dicuntur, aut ſaltem,quod per bonam, atque euidentem conſequentiam,deducatur ex illis primis principijs practicis; at vero ius poſitiuum, non id neceſſario requirit, ſed ſatis eſt,quod ſit iuri naturali conſonum,quales eſſe debent omnes leges poſitiuæ,ad hoc vt ſint iuſtæ,vt latius ſuo proprio loco dicemus. Sed iam tempus præſefert, vt deueniamus ad explicandum, ac declarandum, quidnam ſit Ius gentium, quod vt ſupradiximus ex Doctoribus, quidam ſub iure naturali conſtituunt; alij vero ſub iure poſitiuo, de quo ſit quarta Concluſio.

Quarta Concluſio.

Ius gentiũ eſt, & dicitur illud quod vniuerſæ gentes, quatenus rationales sũt ſibi fecerũt atq cõſtituerũt

Ius gentium eſt, & dicitur illud, quod gentes vniuerſæ, quatenus rationales ſunt, ſibi fecerunt,atque conſtituerunt. Hæc iuris gentium definitio, eſt Vlpiani, *in l.1.ff. de iuſt. & iur.* vbi inquit, *ius gentium eſt,quo omnes gentes humana vtuntur*, & in Inſtit.de iure.natur. habetur, *quod ius gentium omni humano generi commune eſt*. idem habetur, *in cap. ius gentium diſtinct. 1.* vbi & eiuſdem quamplurima adducuntur exempla, ac dicitur, quod ius gentium eſt,ſedium occupatio, ædificatio, munitio,bella, captiuitates, ſeruitutes, poſtliminia, fœdera, paces, induciæ, legatorum non violandorumq; religio, connubia inter alienigenas prohibita,& ſubditur,quæ proinde ius gentium appellantur, quia eo iure omnes fere gentes vtuntur. Hoc præmiſſo dico, quod inter Doctores, tam Theologos, quam Iureperitos, magna eſt lis, & controuerſia; an ſupradictum ius gentium,pertineat ad ius naturale;an vero ad ius poſitiuum, quidam enim dicunt, quod pertinet ad ius naturale,innixi ſequentibus rationibus.

Difficultas valde notanda. An Ius gentiũ pertineat ad ius naturale,an vero ad ius poſitiuum.

Primo, quia illud, quod per bonam & euidentem conſequentiam, deducitur, atque colligitur ex principijs naturæ, pertinere videtur ad ius naturale,& contineri ſub illo:ſed tale eſt ius gentium: ergo intentum. Conſequentia cum maiori eſt legitima, nec negari vllo modo poteſt, ſolum reſtat probare minorem, in qua tota difficultas conſiſtit.

Prima opinio.

Quæ & probabitur ſimul, atque explicabitur, nam de iure gentium eſt rerum diuiſio,quæ per bonam, & euidentem conſequentiam deducitur ex his naturæ principijs, nempe,quod agri ſunt diligenter colendi, pax,atque tranquillitas reipublicæ cõſeruanda, etenim ſi non fieret ſupradicta rerum diuiſio, neque agri colerentur, niſi ſegniter, aut vmquam pax, & tranquillitas reipublicæ conſeruaretur, quinvero in ipſa, innumera eſſent, & continua bella & jurgia, ſi igitur ſupradicta rerum diuiſio, de iure gentium eſt, eaq. deducitur, atque colligitur ex ſupradictis principijs naturæ, per bonam, & euidentem conſequentiam, ſequitur, quod ius gentium, ad ius naturale pertinet,ac ſub illo debet comprehendi.

Secundo probatur id ipſum, nam ſecundum veram Philoſophiam, eodem præcepto,& iure, quo præcipitur finis, præcipiuntur & media,ad conſequutionem talis finis neceſſaria: v. g. quia iure naturæ tenemur conſeruare vitam, eodem etiam tenemur ſumere alimenta,ad vitæ conſeruationem neceſſaria: ſed ius gentium eſt neceſſarium ad conſeruationem iuris naturalis, & ordinatur ad ipſum: ergo ius gentium pertinet ad ius naturale,ac ſub illo comprehenditur.

Digitized by Google

Tertio & vltimo ad idem ſic argumentari poteſt, nam ſi ius gentium pertineret ad ius poſitiuum, & dependeret ex beneplacito, & voluntate Principum, ſequeretur quod poſſet à Principibus, ſiue à Republica abrogari, & facere in ſuis Regnis ac Ditionibus, vt non eſſent rerum diuiſiones, ſed poſſiderentur omnia in communi: conſequens autem videtur abſurdum: ergo id nullatenus eſt dicendum, quin vero quod ius gentium, pertinet ad ius naturale, ſuper quod nulla cadit abrogatio, aut diſpenſatio. Ijs argumentis fulcitur prima prædicta opinio.

Sed alij Doctores, diuerſa procedunt via, & dicunt, quod ius gentium non pertinet ad ius naturale, quin vero ab illo eſt diſtinctum, atque diuerſum. Quod probant, primo ex mente, & ſententia D. Iſidori lib. 5. Etymologiarum c. 4. & refertur, *in Decreto, in cap. ius autem diſt.* 1. vbi ponuntur ſequentia verba, *Ius autem, aut naturale eſt, aut ciuile, aut gentium.* Cum igitur, inquiunt, D. Iſidorus prædictum ius gentium, contra naturale diuidat tria membra conſtituendo, manifeſte vt videtur ſequitur, quod non ad ius naturale pertinet, nec ſub illo comprehenditur, ſed eſt quid ab illo diſtinctum, aut comprehenditur ſub Iure poſitiuo. Quod, & confirmant ex ſententia Ciceronis lib. 2. de inuentione. c. 5. vbi rerum, & dominiorum diuiſionem, iuri poſitiuo adſcribendam eſſe dicit: ſed hæc omnia ſunt de iure gentium: ergo potius ad ius poſitiuum, quam ad naturale ipſum pertinere eſt dicendum. Secũda opinio.

Secundo probatur id ipſum, ratione vt videtur efficaciſſima, nam ea, quæ ſunt de iure naturali, ſeu ad ius naturale pertinent, ita ſunt intrinſece bona, vt eius oppoſita ſint intrinſece mala, ſecluſa quacunque omni alia lege, & antequam per aliquam legem poſitiuam præcipiantur, aut prohibeantur, vt tenet communis Theologorum ſententia: ſed quæ ſunt de iure gentium, non ſunt intrinſece bona, neque eius oppoſita intrinſece mala, vt probabitur: ergo, ius gentium non pertinet ad ius naturale, neque ſub ipſo comprehenditur. Conſequentia cum maiori eſt legitima: minor autem probatur. Nam rerum diuiſio, & proprietas bonorum, quamuis modo bona ſit & licita, non tamen adeo bona, vt oppoſitum eius, nempe cõmunitas, ſit mala, & non etiam poſſit eſſe bona, cum in primitiua Eccleſia olim, omnia fuerint communia, id quod, & in Religionibus ſeruatur hodie, & multa alia exempla, in idipſum poſſent adduci, nam & in extrema neceſſitate omnia ſunt communia, ergo rerum proprietas non eſt ſemper, atque intrinſece bona. Hæc & alia quæ ad hoc probandum, poſſent adduci, breuitatis gratia facio miſſa.

Sed tertio, & vltimo, pro hac parte ſic argumentari poteſt. Nam illa ſola pertinent ad ius naturale, ac de iure naturali eſſe dicuntur, vt ſupradictum eſt, quæ pertinent ad prima principia naturalia practica, omnibus peruia, aut ex illis per bonam, & euidentem conſequentiam colliguntur, & deducuntur: ſed ea, quæ ſunt de iure gentium, non ſunt huiuſmodi, nam nec ſeruitus, nec rerum diuiſio, pertinent ad prima principia practica, nec vero ex ipſis per bonam, & euidentem conſequentiam abſolute, & immediate colliguntur, aut deducuntur, ſed facta quadam ſuppoſitione, vt ſtatim dicemus, præterea ius gentium habetur ex conſenſu, & beneplacito hominum, & non abſolute ex dictamine naturæ: Item ius gentium poteſt per legem poſitiuam aboleri, quinuero de facto abolita eſt rerum diuiſio apud Religioſos, & ſeruitus apud Chriſtianos: ergo quæ ſunt de iure gentium, non ſunt præciſe de iure naturali, nec ius gentium ſub iure naturali comprehenditur. Hæc ſunt, quæ hinc inde, à Doctoribus Scholaſti-

cis traduntur, ad inueſtigandum, vtrum Ius gentium ſit omnino idem, cum Iure naturali, an vero ab illo diſtinctum. Vt autem hac in re, quod ſentio, paucis dicam, ex multorum reſolutione ſequentem ſtatuo concluſionē.

Quinta Concluſio.

Ius gentiū, neque mere de Iure naturali, neque mere de Iure ciuili, & poſitiuo, ſed qd ex vno, & altero commixtum atque compoſitum.

Circa hanc difficultatem, quod verius, & certius apparet, eſt dicere quod Ius gentium, nec mere eſt de iure naturali, nec mere de iure poſitiuo, ſed mixtum, & quaſi ex vtroque compoſitum. Per hanc concluſionem & reſolutionem, conciliari atque ad concordiam poſſunt reduci, hac de re variæ multorum Doctorum opiniones, qui confuſe, & intricate nimis loquuntur, & vt videtur, non ſatis ſibi conſtant, qua ratione ius gentium quandoque appellant ius naturale, aliquando vero ius ciuile, ſiue poſitiuum, quod ex eo prouenit, quia vt dictum eſt in concluſione, eſt veluti ex vtroque cōmixtum, & cum vno & altero, maximam ſimilitudinem habet, & vt ſuprapoſita concluſio, ſimul probetur, & intelligatur, dico, quod ius gentium cum iure naturali, ſimilitudinem habet in multis. Primo, quia ſicut ius naturale, commune eſt omnibus hominibus, ita, & ius gentiū, omnibus eſt hominibus commune. Secundo, ſicut ius naturale, non habetur in ſcriptis, neque inuenitur, quando, aut vbi fuerit inſtitutum, ita & ius gentium, neſcitur quando, & vbi cœperit, fueritq. inſtitutum. Tertio, ſicut ius naturale, ad ſui promulgationem, non indiget vt conuocentur homines, ita neque ius gentium ad ſui promulgationem indiguit, vt fierent hominum Conuentus. Quarto, & vltimo, ſicut ea, quæ ſunt iuris naturalis, vel ſunt prima principia, vel concluſiones, per euidentem, & neceſſariam conſequentiā ex eiſdem deductæ, ita etiam, & quæ ſunt iuris gentium, ſunt veluti concluſiones, deductæ ex primis principijs naturæ, quamuis non eodem modo, ſed alio longe diuerſo, vt dicemus ſtatim. Conſtituto, in quo ius gentium, cum iure naturali conueniat, dicamus oportet, in quibus ab eo differat. Primo, differunt, nam quæ ſunt de iure naturæ, vel ſunt prima principia, vel concluſiones, per euidentem & neceſſariam conſequentiam deductæ, ex primis principijs naturæ, immediate & abſolute; at vero, quæ ſunt de iure gentium, non ſequuntur ex illis immediate, & abſolute, ſed facta quadam ſuppoſitione. Pro cuius intelligentia eſt aduertendum, quod dupliciter poteſt contingere, quod aliquid neceſſario deducatur ex principijs naturæ, vno modo abſolute, atque immediate, alio vero non abſolute, nec immediate, ſed facta aliqua ſuppoſitione. Id dicitur deduci, ex principijs naturæ, abſolute & immediate, quod eſt ſimpliciter neceſſarium ad comparandam rectitudinem naturalem, conſiderata hominis natura abſolute; id vero dicitur deduci ex principijs naturæ, non abſolute, ſed facta ſuppoſitione, quod quidem eſt neceſſarium, ad comparandam rectitudinem naturalem, non conſiderata hominis natura abſolute, ſed ſuppoſita tali, vel tali hominis conditione. Hoc oportet, vt exemplis fiat clarius. Conſiderata hominis natura abſolute, ad conſeruandam ſpeciem humanam, neceſſaria eſt generatio, & ad generationem neceſſaria coniunctio maris, & feminæ, quæ in hominibus fit per matrimonium perpetuum, atque indiſſolubile, vt proles ſic ſuſcipi, & recte educari poſſit. Hæc omnia proprie pertinent ad legem naturæ, & ſunt de iure naturali, quia deducuntur ex principijs illius, natura hominis abſolute conſiderata. Cæterum quia interdum homines, maiori ex parte ſunt perfidi, & matrimonij bonis abuti ſolent, hac conditione ſuppo-

Ius gentium cū Iure naturali cōuenit in multis.

In quo Ius gentium à Iure naturali differat.

Nota hoc valde, quia ex eo pendet tota huius difficultatis reſolutio.

Digitized by Google

ſita ; & non abſolute natura hominis conſiderata , neceſſarium etiam fuit, quod matrimonium fieret cum debita ſolemnitate , & ſic de iure gentium introducta fuit lex de matrimonijs contrahendis, adhibitis teſtibus, & cum debita ſolemnitate , vt ſic homines mali, perfidiæ argui poſſent, ſi ab vxoribus diſcedere vellent . Ex hoc conſtat , qualiter lex , quæ præcipit matrimonia ſolemniter contrahi , non proprie pertinet ad ius naturale, ſed ad ius gentium , quia deducitur ex principijs naturæ , non quidem immediate , & abſolute conſiderate, ſed facta aliqua ſuppoſitione . Sit aliud exemplum: Natura hominis abſolute conſiderata, neceſſarium fuit , quod pecora alerentur , & agri colerentur , vt vel ſic, ad vitæ humanæ conſeruationem , hominibus ſuppeteret cibus , qua ratione hæc omnia ad ius naturale ſimpliciter , & abſolute pertinent : at quod rerum diuiſiones fierent, non ſic abſolute ad ius naturale pertinet , ſed ex ſuppoſitione , quod eadem natura hominis , poſt primi noſtri parentis peccatum, remanſit corrupta , & magis ad bonum proprium , quam ad commune inclinata , qua ratione rerum diuiſiones iure gentium ſunt introductæ . Multa alia exempla ad hoc propoſitum poſſent adduci, ſed iſta ſufficiant, ad hoc vt inſpiciatur, atq; intelligatur differentia , quæ eſt inter ius naturale, & ius gentium, nam ea , quæ ſunt iuris naturalis , vel pertinent ad prima naturalia principia , aut deducuntur, ex illis abſolute, atque immediate per neceſſariam conſequentiam, natura hominis abſolute conſiderata , & nulla facta ſuppoſitione; at vero , quæ ad ius gentium pertinent , quamuis etiam deducantur ex primis principijs naturæ , non tamen immediate , & abſolute, nec natura hominis abſolute conſiderata , ſed media aliqua ſuppoſitione, vt dictum eſt. Ex quo ſequitur vlterius ſecunda differentia , nempe , quod ius gentium eſt, ex hominum beneplacito inſtitutum , quo fit , vt reſpublica , iuſta exiſtente , atque interueniente cauſa , poteſt illud abrogare, & derogare, quod in iure naturali nullatenus poteſt contingere. Quod ius gentium abrogari poſſit, patet : nam; & id factum fuit in initio naſcentis Eccleſiæ, vbi abrogata fuit rerum diuiſio , vel proprietas , quæ fuerat introducta iure gentium, factumq. & conſtitutum , quod omnia eſſent omnibus communia , vt in Actibus Apoſtolorum cap. 4. legitur. Similiter & abrogatum eſt, aliud ius gentium , quo victi ſeruire debebant victoribus , ſecundum D. Iſidorum , & habetur *in cap. ius ciuile* , *& cap. ius gentium diſtinct. 1. & inſtitut. de iure perſonat.* §. *ſerui autem* , quæ quidem ſeruitus inter Chriſtianos , penitus eſt ſublata , & abrogata , nam Chriſtianus capiens Chriſtianum, etiam in bello iuſto , non poteſt illum habere pro ſeruo , vt optime tractat Bart. *in l. hoſtes ff. de captiu. & poſt limit. reuer.* Tertio & vltimo , differunt ius naturale , & ius gentium , in hoc , quod ius gentium, nullo modo poteſt, iuri naturali præiudicare , atque in omnibus præualet , & præponderat iſtud, quo fit, vt in caſu extremæ neceſſitatis, quo de iure naturali omnia ſunt communia, & ſi quis indiget, & tenetur propriam vitam conſeruare , nihil obeſſe ſibi poſſunt rerum proprietates , & diuiſiones , quæ fuerunt introductæ iure gentium , vt tenet communis omnium DD. opinio.

Nota hoc valde.

Quod eſt de iure gentium pôt iuſta exiſtente cauſa abrogari non autē id, q̄ eſt ſimpliciter de Iure naturali.

Ex ſupradictis conſtat ſuperq. ſatis , veritas noſtræ concluſionis , qua diximus , ius gentium eſſe quaſi mixtum, ex iure naturali, & poſitiuo , & cum vtroque habere quammaximam ſimilitudinem, atque propinquitatem, conuenireq. cum ipſis, & differre . Poſtquam autem diximus de conueniētia, atque differentia, quam ſupradictum ius gentium, cum iure naturali habet, reliquum eſt, vt eadem breuitate dicamus de illa, quam habet, cum iure Ciuili poſitiuo, & dico, quod conueniunt in hoc, quod ſimpliciter, & abſo-

lute loquendo, vtrumque & ius gentium & ius ciuile, eſt de iure poſitiuo, & ad ius poſitiuum ſpectat, & non tam natura, quam hominũ beneplacito, fuit inſtitutum, vt dictum eſt. Sed differunt in eo, quod ius ciuile, eſt proprium alicuius gentis, vt dixit D. Iſidorus, & habetur *in cap. ius ciuile diſt. 1.* ibi, *ius ciuile eſt illud quod quiſque populus, ſeu quæque ciuitas ſibi proprium conſtituit*, at vero ius gentium eſt generale & commune, pertinetq. ad omnes in vniuerſum gentes, neque ad conſtituendum ipſum neceſſarium fuit, vt homines in vnum Conuentum, ſiue locum conuenirent, ſed ratio ipſa in ſingulis id inſtituit, quod non contingit in iure ciuili. Multa alia poſſent dici, ſed hæc dicta ſufficiant, neque rationes adductæ ad probandum contrarium, quidquam conuincunt, nam ex alijs etiam adductis ſatis diſſoluuntur, vt facile conſtare poterit intuenti.

In quibus Ius gentiũ cõuenit cũ Iure ciuili, ſeu ab eo differat.

ARTICVLVS III.

Quidnã ſit Lex? & de multiplicibus legũ differẽtijs, & diuiſionibus.

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

LEx in communi & abſolute conſiderata, eſt quædam Regula, & menſura humanorum actuum ſecundum quam quiſpiam ad aliquid agendum inducitur, vel ab agendo retrahitur. Hæc concl. eſt expreſſa D. Th. 12. q. 90. art. 1. vbi etiam dicit, quod dicitur lex, à ligando, eo quod hominem ligat, atque conſtringit, vt aliquid agat, vel non agat. Quæ quidem nominis etymologia, ſatis conſonat cum eo, quod in multis locis ſacræ Scripturæ habetur, vbi diuina lex funi, ſiue vinculo comparatur; tale eſt illud Hieremiæ 2. *à ſeculo confregiſti iugũ meum, rupiſti vincula mea, & dixiſti, non ſeruiã*, &c. & illud Pſal. 2. *dirumpamus vincula eorum, & proyciamus à nobis iugum ipſorum*: quibus in locis diuina lex, vinculo comparatur. Ex quo infertur, ꝙ ſecundum hanc etymologiã recte lex deducitur, & dicitur à ligando, pro eo quod ligat, atq; conſtringit hominẽ ad aliquid agendũ, vel non agendũ, & licet prædictis in locis ſermo fiat, de lege diuina, ſimili ſeu eadem proſus ratione, hoc ipſum legi humanæ poteſt cõuenire. Alij dicunt legẽ deduci, & deriuari à legẽdo, eo quod leges, publico ſcripto traduntur, ſiue ſcriptis mandantur, vt ab omnibus obſeruentur, ſed quidquid de hoc ſit, certiſſimum eſt, quod ſupradicta lex abſolute, & in communi conſiderata, eſt Regula, & menſura humanorum actuum, ſecundum quam aliquis ad aliquid agendum, inducitur, vel ab agendo retrahitur. Aliam tradunt Doctores Scholaſtici legis diffinitionẽ, dicentes, quod lex eſt ordinatio rationis in commune bonum promulgata, facta ab eo, qui auctoritatem habet. Quæ diffinitio deſumpta eſt à D. Tho. vbi ſupra art. 4. in qua legis diffinitione plures ipſius exprimuntur conditiones, quæ ad rationem iuſtæ legis debent concurrere, nempe quod eſſe debeat actus rationis ſiue prudentię, & ꝙ in commune bonum ordinata, & ſit facta, & promulgata ab eo qui poteſtatẽ habet Reipublicæ. Sed de his latius dicemus infra in particulari, quam hac de re, facturi ſumus quęſtione, quando agemus de legibus humanis, nunc enim tantummodo agimus de lege in communi ſumpta, atque abſolute conſiderata, & vt abſtrahit à diuina, vel humana. Eandem ob cauſam, & quia non eſt præſentis ſpeculationis, etiam nunc ſuperſedeo, à tractatione alterius cuiuſdam Metaphyſicæ quæſtionis, quam hic ſolent mouere, & diſputare Doctores,

Lex in cõi & abſolute conſiderata, eſt menſura humanorum actuum, & ſecundum quã aliquis ad operandum induci tur, vel ab eo retrahitur.

Lex vnde dicatur ſiue deriuetur.

An ſcilicet ſupradicta lex, ſit actus intellectus, an vero volũtatis, & dato ꝙ ſit actus intellectus & rationis, an ſit actus rationis ſpeculatiuæ, an vero rationis practicæ? Quidquid de hoc ſit, pro nunc certiſſimũ eſt, ꝙ ipſa neque eſt actus ſolius rationis ſiue intellectus, nec vero ſolius voluntatis, ſed ad vtrumque pertinet, ſeu potius ab vtroque procedit, poteſtq. recte, ac congrue diffiniri, ſicut & ipſam diffinit Syluest. *verbo, lex*, dicendo, quod eſt ordinatio actiua rationis practicæ, ad commune bonum promulgata, ab eo, qui curam gerit Reipublicæ. Quo ſuppoſito, dico, quod ſupradictæ legis actus, atque eius munus, & officium, eſt præcipere, ſiue prohibere, vt dicit D. Thom. loco ſupra citato. Sed *gloſſa in cap. omnis autem lex, poſito in decreto, diſt. 3.* plura ipſius enumerat officia, & ad quatuor illa capita reducit, dicendo, quod omnis lex, aut aliquid permittit, vt quod vir fortis præmium petat, aut aliquid vetat, vt quod virgines Deo ſacræ, & Moniales contrahant nuptias, aut vero punit, dicendo, quod qui cædem fecerit, plectatur & capite, aut præcipit, vt quando dicit, quod Deus ex toto corde diligatur. Sed hæc omnia eodem redeunt, ſatiſq. congruenter legis munera, & officia à D. Thom. comprehenduntur, & explicantur, per hoc quod eſt prohibere, atque præcipere. Videatur dictus D. Thom. 1. 2. q. 92. art. 2.

Lex neque eſt actus ſolius rationis, neq. ſolius volũtatis; ſed vtriuſque; ſicq. dicitur actus rationis practicæ.

Quænã ſint legis actus, officium, & munera.

Secunda Concluſio.

Supradicta lex in communi ſumpta, atque abſolute conſiderata, recte, & ſufficienter diuiditur, in legem æternam & naturalem, diuinam veterem, & diuinam Euangelicam, & in conſuetudinem vim legis habentem, & in legem canonicam, atque ciuilem. Hæc concluſio ponitur expreſſa à Syluestro, *verbo, lex.* vt ſatis colligitur ex D. Thom. 1. 2. quæſt. 91. vbi per plures Articulos, omnium ſupradictarum legum, expreſſam facit mentionem, & quamuis nos infra idipſum ſimus facturi, & maxime de illis, quæ ad noſtrum præſens attinent propoſitum, vt tamen non iſte locus vacuus, ſiue intermiſſus videatur, & vt aliqualis horum habeatur notitia, ſingularum ſupradictarum legum breuiter in præſentiarum adducere libuit diffinitiones. Atque vt ab æterna exordiamur, dico cum D. Thom. loco ſupra citato Art. 1. quod lex æterna eſt, ordinatio rationis Dei, ad commune bonum totius mundi, ſeu ſub alijs verbis: Conceptus gubernationis rerum in Deo, vel potius Ratio diuinæ ſapientiæ, qua cuncta ad ſuos debitos fines ordinat, atque mouet. Oportet etenim in quolibet gubernatore, atque rectore, rationem præexiſtere ordinis, eorum quæ agenda ſunt ab his, qui ſuæ gubernationi ſubduntur, ſicut & in quolibet artifice præexiſtit ratio eorum, quæ à ſe per artem ſunt facienda, & conſtituenda. Ad hunc igitur modum Deus, vniuerſarum rerum conditor, & omnium actuum, ac motuũ ſuarum creaturarum gubernator, per æternam ſuam ſapientiam, rationem habet, omnium quæ à ſuis creaturis ſunt agenda, quæ diuinæ Sapientiæ ratio, qua cuncta ad ſuos debitos fines ordinat, & mouet, in Deo lex æterna nuncupatur. Quod & fidei lumine carens cognouit olim Cicero, poſtquam lib. 2. de legibus, definiens legem dixit, *Quod lex eſt æternum quoddam, quod vniuerſum mundum regit, imperandi, prohibendiq. ſapientia.* Quæ quidem legis diffinitio, haudquaquam alij, quàm ſupradictæ legi æternæ, valet, aut poteſt conuenire. Eſt autem lex naturalis, vt inquit idem D. Thom. art. 2. vbi ſupra, participatio quædam, ſupradictæ legis æternæ, & impreſſio diuini luminis, in creaturam rationalem, qua inclinatur ad ſuũ debitum finem: & ſub alijs verbis dicitur, quod eſt ordinatio rationis in homine, impreſſa à Deo, in ordine ad ſuum debitum finem, quam etiam ſupradictus Cicero cogno-

Lex in cõmuni ſumpta, diuiditur in legem æternã, & naturalem, diuinã veterem, & diuinam Euangelicam, et in conſuetudinem vim legis habentem, & in legem canonicam, atque ciuilem.

Quidnã ſit lex æterna?

cognouit,poſtquã etiam in 1.lib.de leg.legẽ definiens dixit,*quod lex eſt,ratio ſumma inſita in natura, quæ iubet ea, quæ facienda ſunt, prohiberq. contraria*, ſubintellige in ordine ad ſuum debitum finem.

Quidnã ſit lex naturalis.

Lex vero diuina vetus, eſt illa, quam olim Deus Optimus Maximus, per Moyſem famulum ſuum, Iſraelitico populo præſtitit, cuius ſit mentio Exodi cap. 20. & Deuteronomij cap.5. & ſæpe alibi, & eius etiam meminit Apoſtolus in epiſtola ad Galatas cap.3. vbi de eadem agens dicit, quod fuit ordinata per Angelos in manu Mediatoris. De qua,quia iam abolita atque abrogata eſt, nec hodie viget, niſi in quantum continet ius naturale, ſeu quod in ea præcipitur, ad legem naturalem ſpectat, in præſentiarum nihil oportet dicere.

Quidnã ſit lex diuina vetus.

Quidnã ſit lex diuina Euangelica.

Lex vero diuina Euangelica eſt, quam Chriſtus Dominus & Seruator noſter,vnigenitus Dei filius,factus homo, nobiſcumq. conuerſatus, immediate per ſemetipſum condidit atque mundo promulgauit, & continetur in quatuor Euangelijs, ſeu potius in quatuor libris vnius Euangelij, vt verbis D. Auguſtini vtar, ad cuius obſeruantiam fideles cuncti tenentur: nam, & in Baptiſmo Chriſtiani omnes illam profitentur. Omnes ſupradictæ quatuor leges ſunt diuinæ, reliquæ vero tres legum ſpecies, ſunt humanæ,inter quas,quæ prima connumeratur eſt longa,ac diutina conſuetudo,quæ,vt ſuo proprio loco dicemus, legitime introducta, vim etiam & robur obtinet legis, & eſt quædam humana lex, in quantum viget & ſubſtinetur, ex Principis, ſeu populi voluntate, cuius meminit D.Iſidorus lib.5.Etymologiarum cap.2. & Gratianus *in cap. humanum genus,diſt.* 1. vbi inquit,*quod duobus regitur humanum genus, videlicet naturali iure, & moribus*. Et infra in *cap. conſuetudo*, inquit, *quod conſuetudo eſt ius quoddam,moribus inſtitutum, quod pro lege ſuſcipitur, cum deficit lex*. Et in fine dicit, quod vocatur conſuetudo, pro eo quod eſt in communi vſu.

Quidnã ſit conſuetudo vim legis habens.

Quidnã ſit lex canonica.

Lex autem canonica,ſi definienda ſit in communi, atque in vniuerſali, eſt ordinatio rationis,ad commune bonum Eccleſiaſticum totius orbis, à Summo Pont. ſeu ab habente auctoritatem promulgata, quæ in quatuor voluminibus,ſeu Iuris canonici libris continetur, de quibus infra latius dicemus. Solum ſupereſt, vt dicamus, quidnam ſit lex ciuilis, ſiue politica?Et quidem ſi diffiniatur etiam vt communiter ſumpta, & vt ſe extendit ad iuſtam,& iniuſtam,vniuerſalem,atque municipalem, Lex ciuilis eſt conſtitutio populi, quã maiores natu,ſimul cum plebe, aliquid ſanxerunt. Quæ legis definitio eſt D. Iſidori lib.5.Etymologiarum cap.10. & refertur à Gratiano *in Decreto,diſt.2.cap.lex eſt*. Alij Iuriſconſulti aliam tradunt legis in communi ſumptæ definitionem,dicentes, quod lex eſt commune præceptum, & virorum prudentium conſultũ, habetur *in l. 1.ff.de legibus, & Senatus*. Sed perſiſtendo in ſupradicta doctrina D. Thom. dicere poſſumus, quod lex,ſi ſit vniuerſalis, & iuſta, eſt ordinatio rationis ad commune bonum, ciuile totius vrbis à tota multitudine, ſeu à vicem eius gerente promulgata; ſi autem ſit particularis, erit etiam ordinatio particularis eiuſdem rationis, ad commune bonum alicuius Prouinciæ, loci,ſeu ciuitatis,à tota multitudine, ſeu eius vicem gerente promulgata. Et hæc de legibus in communi breuiter dixiſſe ſufficiat.

Quidnã ſit lex ciuilis,ſiue politica.

ARTICVLVS IV.

Quidnam ſit Statutum? ac de Statutorum multiplici diuiſione, & differentia.

Quæ

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur breuiter per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

Statutū eſt quaſi ius ab homine poſitum.

STatutum, vt nomen ipſum ſonat, eſt quaſi ius ab homine poſitū, vel diſpoſitio, ex qua ius ipſum producitur. Hæc Statuti diffinitio, ponitur à Syluest. *verbo, ſtatutum, in principio*, & habetur *in tit. Inſtit. de iure naturali gentium, &c.* Dicitur autem ſtatutum ab ſtatuendo, quia res aliqua præuia deliberatione, ſtatuto firmatur in ſtatu, & quaſi in gradu firmo, atq. immobili ponitur. Quæ quidem ſtatuta, vt inquit ſupradictus Syluest. *verbo, lex. q.* 4. illi ſolummodo facere poſſunt, qui & poſſunt condere leges, vt enim ſupra diximus lex, & ſtatutum, idem omnino ſunt ſecundum rem, ſoloq. nomine differunt, licet interdum diuerſimode accipiantur.

Secunda Concluſio.

Statuta, alia ſūt generalia, alia vero particularia, alia iuſta, alia iniuſta.

Statuta eſſe poſſunt in multiplici differentia, nam quædam ſunt generalia, quæ omnes generaliter concernunt; quædam vero particularia & Prouincialia, de quibus infra ſuo proprio loco dicemus; quædam etiam ſunt iuſta, quæ ad ipſorum obſeruantiam obligant; quædam vero iniuſta, & iniqua, quibus proinde nulli tenentur; quædam obligant ad culpam, & ad pœnam, quædam vero ſolummodo ad pœnam; quædam debito modo, & legitimā auctoritate facta, obligant vt lex, quædam tantum, vt particularia præcepta, quæ & finiuntur & terminantur morte ſtatuentium, ſeu cum finitur ipſorum officium. De quibus omnibus, quia particulares difficultates ſunt à nobis infra mouendæ, & ſpeciales Articuli conſtituendi, ab ijs pro nunc conſulto ſuperſedeo.

ARTICVLVS V.

Quidnam ſit Conſtitutio, & de Conſtitutionum multiplici diuiſione, & differentia?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Conſtitutio eſt id, quod ordinat Princeps, animo condendi legem.

COnſtitutio proprie, & ſtricto modo ſumpta, prout differt ab alijs partibus Iuriſcripti, nihil eſt aliud, quam id, quod ſtatuit, atque ordinat Princeps, animo condendi legem. Hæc concluſio probatur *ex Inſtit. de iure naturæ, gen. & ciu. §. ſed & quod Principi placuit*. Pro cuius concluſionis intelligentia eſt notandum, *ex gloſſa in tit. 2. de Conſtitutionibus, lib. 6. decretalium*, quod Conſtitutio in iure accipitur dupliciter, vno modo ſtricte, prout differt ab alijs partibus iuris ſcripti, vt puta à lege, plebiſcito, & alijs partibus iuris, quarum mentionem facit Gratianus *in Decreto, diſt. 2.* & in hac acceptione nihil eſt aliud, quam illud, quod Princeps ſtatuit, & ordinat, animo condendi legem, vt ea ſubditi vtantur, tam in ſcholis, quam in iudicijs; in ſcholis DD. legendo, in iudicijs vero iudices ordinando, & iudicando, & aduocati allegando. Alio modo ſumitur large Conſtitutio, de quo ſit ſecunda concluſio.

Secun-

Secunda Concluſio.

Conſtitutio vt cõmuniter ſumpta, ſumitur ꝑ omnibus partibus iuris ſcripti.

Conſtitutio largo modo ſumpta, ſumitur pro omnibus partibus iuris ſcripti, ſiue ſit lex, ſiue plebiſcitum, ſiue Senatusconſultum, Principis placitum, aut dicta Prætorum, reſponſa prudentum, ſiue etiam ſit ius commune, ſiue vero particulare, vt ſunt ſtatuta Epiſcoporum, Vniuerſitatis, Collegij, ſiue alterius cuiuſcumque corporis approbati. Hæc concluſio habetur ex *gloſſa vbi ſupra, in tit. de Conſtitutionibus*.

Tertia Concluſio.

Vnde deriuetur, Conſtitutionis nomen.

Conſtitutio, prædicto largo modo, & generaliter ſumpta, dicitur & deriuatur, à *cum*, quod eſt ſimul, & verbo *ſtatuo*, & eſt, quaſi ſimul, multorum aliqua ſtatuitio. Hæc concluſio habetur à gloſſa, vbi ſupra, & etiam eſt Sylueſt. *verbo, conſtitutio*, vbi dicit eam eſſe Panorm. *in rubrica, & tit. de Conſtitut.* quam pro eo, inquit, Conſtitutionem dici, & appellari, quia olim Conſtitutiones fiebant à Principibus, cum ſuis familiaribus, ſiue vero à plebibus & ciuitatibus, in quibus multi erant ſimul iuncti, & ad aliquid deliberandum ſiue ſtatuendum congregati. Et dicit ſupradicta gloſſa, quod non poteſt dici Conſtitutio, illa quæ non fuerit multorum, nam lex debet eſſe communis, & generalis omnibus, & communi omnium conſenſu fabricata, & quæ in particulari facta eſt, ſiue in fauorem huius, vel illius, inquit, quod non proprie eſt lex, ſiue Conſtitutio, aut tale promeretur nomen, ad quod probandum inducit illud, quod adducitur à Gratiano in Decreto, *diſt. 4. in cap. erit autem lex, & cap. cum omnes, de Conſtitutionibus*, vbi habetur, quod Statutum factum, ab aliquibus Canonicis alicuius Eccleſiæ, etiam de conſenſu Epiſcopi, non valuit, nec Statuti, aut Conſtitutionis promeruit nomen, pro eo quod non commune fuit omnibus Canonicis. De hoc latius dicemus infra, cum agemus in particulari de Statutis, & Conſtitutionibus.

Quarta Concluſio.

Conſtitutionũ ſunt multiplices differẽtiæ.

Conſtitutiones in genere, atque in communi ſumptæ, & conſideratæ, ſunt in multiplici differentia, quædam ſunt generales, quædam vero particulares; quædam iuris canonici, quædam iuris ciuilis. Inter Conſtitutiones autem iuris canonici, quædam dicuntur Decreta, aliæ vero Decretales, aliæ Clementinæ, ſic dictæ à ſuo auctore Clemente V. Aliæ Extrauagantes, pro eo quod extra corpus iuris communis vagantur, aliæ habentur in Summorum Pontificum Motibus proprijs. De quibus omnibus infra in particulari, ſpeciales ſunt inſtruendi Articuli, atque Quæſtiones, nunc hæc dixiſſe ſufficiat, de Iuſtitia, Iure, Legibus, Statutis, & Conſtitutionibus in communi, atque in generali, vt horum omnium aliqualis habeatur notitia, procedamus ad alia.

QVÆ.

Digitized by Google

QVÆSTIO XXV.

De Legibus in particulari, & his, quæ ad totam legum materiam & tractationem ſpectant, in vigintiſex Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Lex ſit actus intellectus, an vero voluntatis?

IAm ſupra in Art.3. præcedentis quæſtionis, agentes de legibus in communi, aliqualem huius rei mentionem fecimus, & ipſarum adduximus diffinitionem, quæ communiter traditur à Doctoribus, ſed vt, quod ibidem dictum eſt, plenius eluceſcat, legisq. rationẽ amplius percipere poſſimus, operepretium viſum fuit, in initio huius tractationis hanc quæſtionem, atque difficultatem in medium proponere, & fuſius atque expreſſius elucidare. Et dico primo, quod circa materiam præſentis Articuli, magna eſt lis, & controuerſia inter Scholaſticos Doctores, aſſerentibus quibuſdã, quod lex eſt actus intellectus, alijs vero, quod eſt actus voluntatis. Et vt vtrorumq. Prima opinio.
rationes, & argumenta, vtcumque appareant, prout anguſtia tẽporis exponit, dico, ꝙ qui legem actũ eſſe intellectus, nõ vero voluntatis tenent, [huic innituntur fundamento: nam lex (inquiunt) vt tenet communis ſententia, & habetur *in l. namque ff. de legibus*, eſt æquitatis, iniquitatisq. regula, & rei cuiuſlibet agendi menſura: ſed regula & menſura, noſtrarum actionum eſt ratio, quæ actiones noſtras dimetitur & regulat, atque in debitum ſuum finem dirigit: ergo lex ad intellectum, & rationem, non vero ad voluntatem pertinet, ipſa enim potentia quædam cæca eſt; & niſi ab intellectu ducatur, atque dirigatur, neſcit, quid ſit faciendum, vel non faciendum, odiendum, ſiue amplexandum. Quod & confirmari poteſt ex illo, quod habetur *in l. legis virtus. ff. de legibus, & Senatuſc.* vbi dicitur, quod legis munus eſt prohibere & præcipere: ſed hæc ſunt propria munia, atque officia rationis, non vero voluntatis: ergo lex ad rationem pertinet, & actus eſt intellectus, non vero voluntatis. Plura alia ad propoſitum poſſem adducere, ſed hæc breuiter dixiſſe ſufficiat.

Qui vero è contrario dicunt, legem eſſe actum voluntatis, non vero in- Secũda opinio.
tellectus, ſequentibus innituntur fundamentis: nam vbicumque à Iureconſultis, ſeu à ſanctis Patribus, adducitur exacta legum diffinitio, earum ſubſtantiam, ſiue eſſentiam, æquitatem, vel iniquitatem Legiſlatorum voluntati tribuunt, non vero eorundem intellectui, quo ipſas tamquam iuſtas & rationi conſonas finxerunt, atque fabricarunt, quod conſtare facile poteſt ex diuerſis Iuriſconſultorum diffinitionibus, quæ diuerſis in locis, de ſupradictis legibus traduntur. Habetur enim *in l. 1 ff. de Conſtitutionibus Princip. & refertur inſtit. de iure natur. & gentium*, quod illud, quod Principi placuit, legis vigorem habet: & alibi: quod lex eſt, recta voluntas eius, qui vicem gerit populi; à qua doctrina non diſcedit D. Auguſtinus, qui in vero 4. lib. de ciuitate Dei, expreſſe dicit, antiquitus arbitria Principum pro legibus fuiſſe: ſequitur ergo, quod lex proprie ſumpta, potius eſt actus voluntatis Principis præcipientis, quàm rationis, ſeu intellectus ipſius, ipſam iuſtam, atque rationi conſonam exiſtimantis, atque diiudicantis,

Digitized by Google

tis. Quod & confirmari poteſt ex eo, quod legum munus, & officium, eſt mouere ſubditos ad id, quod Principi, ſeu Principibus eſt placitum. Reges enim per leges, mouent ſubditos ſuos ad operandũ: ſed mouere, voluntatis eſt, ſeu ad voluntatem pertinet, non enim mouetur homo, niſi à re appetibili, & ſub aliqua ratione boni, & bonum obiectum eſt voluntatis, vt tenet communis philoſophia, & multis in locis tradit Ariſt. ergo & lex potius ad voluntatem pertinet, quam ad intellectum. Hæc ſunt breuiter, quæ pro vtraque parte traduntur, circa hanc difficultatem à Doctoribus Scholaſticis, qui meo quidem videri, in re non multi ponderis, ac momenti, plus ſatis digladiantur. Vt tamen opiniones ſupradictas, ad vnitatem, & concordiam reducamus, atque expendamus breuiter & reſolutiue, quid hac in re tenendum ſit, ſequentes ſtatuo concluſiones.

Prima Concluſio.

Lex, neque ſolum eſt actus intellectus, neque vero ſolius voluntatis, ſed vtriuſque potentiæ.

Si legis ratio plene, atque perfecte conſideretur, neque eſt actus ſolius intellectus, nec vero ſolius voluntatis, ſed vtriuſque potentiæ; initiatur enim lex in ratione & intellectu; ſed perficitur, terminatur, atque completur in voluntate: quod ſub alijs verbis eſt dicere, quod lex eſt actus intellectus, non quidem ſpeculatiui, ſed practici. Hæc concluſio, meo quidem videri, negari nullatenus poteſt, in vtraque opinione, quinvero eſt expreſſa mens & ſententia Ariſtot. 6. Ethicorum cap. 10. vbi agens de intellectu

Quinam ſint actus intellectus practici.

practico, conſtituit tres illius actus, ſiue virtutes, quarum primam vocat, *Eubouliam*, quæ eſt virtus bene conſultandi, hoc eſt indagandi media accommodata ad finem, nam de fine, inquit, nulla eſt conſultatio, eo quod omnes homines ſuapte natura felicitatem appetunt. Secundam vocat *Synexim*, quam Latini vocant, ſagacitatem, quæ eſt virtus recte diiudicandi, ſunt enim multi ingenio acuti ad diſquirendum media, non tamen ita iudicio valent, vt ipſis adinuentis, de optimo recte ſentiant. Sed præter ſupradictos, intellectus ſiue prudentiæ actus, vlterius requiritur alius & vltimus, qui eſt imperium, qui quidem actus, electionem voluntatis præſupponit, per quam, quæ meliora media viſa ſunt, ad conſequendum aliquem finem, exequutioni traduntur, in quo ratio practica differt à ſpeculatiua. Hæc enim quia non ordinatur ad opus, præciſe habet duos priores actus, qui ſunt diſcurrere, atq. diiudicare; ſed practica præter illos, habet imperium, ad quod præcedentes duos actus tamquam ad finem ordinantur, quem actum idem Ariſt. inter omnes, inquit, eſſe ſummum, atque perfectiſſimum, & à quo potiſſimum Prudentia virtus denominatur. Cum igi-

Nota hoc valde.

tur huiuſmodi actus, præſupponat actum voluntatis (vt dictum eſt) nam quod intellectus diſcurrendo fieri oportere dijudicat, & voluntas approbat vt fiat, hoc lex per imperium præcipit; euidentiſſime, & manifeſtiſſime ſequitur, quod legis ratio plene, atque perfecte conſiderata, neque eſt actus ſolius intellectus, nec vero ſolius voluntatis, ſed vtriuſq. potentiæ, & licet lex initietur in ratione & in intellectu, perficitur tñ, terminatur, atque completur in voluntate, haud enim ſolum lex dictat, quod bonum eſt, ſed ſimul præcipit, vt illud exequutioni mandetur. Per quæ concordantur, & ad pacem atque concordiam reduci poſſunt, quæ multis verbis dicunt Doctores Scholaſtici, affirmantibus quibuſdam, quod lex eſt actus rationis & intellectus; dicentibus vero alijs, quod eſt actus voluntatis. Vt tamen legis diffinitiones in promptu, ac præ manibus habeantur, libet ipſas in præſentiarum adducere, ſecundum vtramque opinionem, quæ ſi

recte

recte expendantur, idem omnino inſinuabunt, quod fiet in ſequenti Concluſione.

Secunda Concluſio.

Qui tenent legem eſſe actum rationis, & intellectus, hanc eiuſdem conſtituunt diffinitionem. Lex eſt quædam rationis ordinatio ad bonum commune, promulgata ab eo, qui curam gerit Reipublicæ. Hæc legis diffinitio eſt expreſſa D. Thom. 1.2.q.90. art.4. in corpore quæſtionis in fine. Cui diffinitioni, vt iuxta prædicta nihil omnino deficiat, verbo illi rationis ordinatio, addendum eſt ſimul, & præceptio, nam lex, vt diximus, non ſimpliciter ordinat, & dirigit, veluti qui digito demonſtrat viam, ſed ordinando præcipit, & præcipiendo ordinat, quod, vt de ſe patet, præſupponit electionem, & actum voluntatis.

Nota, legis multiplices diffinitiones, ſecũdum vtramque opinionem.

Qui vero in illa ſunt ſententia & opinione, vt dicant, legem eſſe actum voluntatis, ſic ipſam diffiniunt: Lex eſt recta voluntas eius, qui vicem populi gerit, voce, aut ſcripto promulgata, cum intentione obligandi ſubditos ad parendum illi. Hæc legis definitio, ſecundum noſtri Scoti viam, adducitur à doctiſſimo P.F. Ildefonſo de Caſtro, lib. illo ſuo de lege pœnali, cap. 1 & 2. in qua quamuis legis actus voluntati tribuatur, non propterea excluditur intellectus, cum iuxta mentem, atque ſententiam Philoſophi, nihil ſit volitũ, quin præcognitum, & certum eſt, quod voluntatis actus, quo aliquid fieri præcipitur, præſupponit, vt ſupra diximus, illos duos actus intellectus, diſquirendi, & dijudicandi, media accommodata ad finem, ſine quo haudquaquam eſſe poſſet recta, voluntas legiſlatoris, & eius, qui curam Reipublicæ gerit, condentis legem. Relinquitur ergo, quod lex in ſua perfecta, & completa ratione, vtrumque includit actum, intellectus, & voluntatis, nam non eſt tantummodo apprehenſio eorum, quæ facienda ſunt, fieriq; oportet, verumetiam & præceptio, quæ iudicium ſequitur, & fit per voluntatis imperium. Nec propoſitiones legis, aut legũm, fiunt per modum præſentis indicatiui, indicando quod bonum eſt, ſed per modum imperatiui, præcipiendo, vt id fiat, & vt quod malum, & prauum eſt, nullatenus fiat. Qui hac de re plura videre deſiderat, conſulat ſupradictum P. Caſtrum vbi ſupra, & Magiſtrum Sotum lib. 1. de iuſtitia, & iure q. 1. art. 1. & Medinam ſuper 1.2. D. Thom. q.90. art. 1.

ARTICVLVS II.

Vtrum omnis Lex, ad hoc vt ſit licita & iuſta, debeat ſemper ordinari in bonum commune?

VT ab hac difficultate breuiter me expediam, omiſſis multis, varijs, ac fere inutilibus, quæ hac in re traduntur à DD. Scholaſticis, pro reſolutione propoſitæ difficultatis, ſequentes ſtatuo concluſiones.

Prima Concluſio.

ADeo de ratione legis eſt, vt reſpiciat bonum commune, vt quæ in priuatum commodum, tantummodo inſtituatur, legis nullo modo nomen promereatur. Hæc concluſio probatur in primis ex mente, & ſententia D. Iſidori lib. 5. Etymologiarum cap. 21. & refertur à Gratiano, *in Decreto*

De ratione legis eſt, vt reſpiciat bonum cõmune.

Legis differentia lata ab Iſidoro.

Nota, quod bonum hominum commune, dupliciter ſumitur.

Nota hoc valde.

creta, diſt. 4. in cap. erit autem lex, vbi legis conditiones & qualitates, neceſſario ad eamdem requiſitas, deſcribens, inquit, *Erit autem lex honeſta, iuſta, poſſibilis, ſecundum naturam, ſecundum patriæ conſuetudinem, loco, temporiq. conueniens, neceſſaria, vtilis, manifeſta quoque, ne aliquid per obſcuritatem in captionem contineat, nullo priuato commodo, ſed pro communi ciuium vtilitate conſcripta*. In cuius vltimis verbis, noſtræ concluſionis veritas diffinitur, nempe quod lex ad hoc vt ſit licita, iuſta, ſolida, & firma, &c. non in aliquod priuatum, ſed in commune bonum debet ordinari, ipſumq. habere pro fine. Quod & Ariſtot. ipſe cognouit, poſtquam 5. Ethicorum, agens de legibus ciuilibus dixit, *quod iuſta legalia* (hoc eſt ciuiles leges) *factiua, atque conſeruatiua eſſe debent, felicitatis Reipublicæ*. Et 4. Politicorum cap. 1. inquit, *quod leges omnes ad communem ſalutem Reipublicæ ſunt accommodandæ*. Et 10. Ethicorum, agens de bello, inquit, *bellum gerimus, vt in pace degamus*. Quin. vero Plato idipſum cognouit, ac dixit Dialogo 1. de legibus. *Legum latores pacis publicæ gratia, debere omnes leges condere*. Et Cicero lib. 1. & 2. de legibus dicit, *nonniſi ad ſalutem ciuium, ciuitatumq. incolumitatem, vitam quietam, atque beatam ducendam, conditas eſſe leges*. Ad hoc etiam facit, quod dixit olim Iuriſconſultus, in *l. iura. ff de legibus, nempe legis commune eſſe præceptum, & iura non in ſingulas perſonas, ſed generaliter eſſe conſtituta*. Sed vt res hæc certa magis, aperta, & manifeſta fiat, & non auctoritatibus ſolũ, verumetiam & rationibus comprobetur, libet eam fulcire & corroborare illis efficaciſſimis, quibus ad idem comprobandum, vtitur D. Thom. 1. 2. quæſt. 90. art. 2. vbi propoſita quæſtione, ac difficultate, vtrum lex ſemper ad commune bonum ordinetur? concluſione adhibita affirmatiua, pro ipſius probatione, inquit, quod leges (vt pluries dictum eſt) nihil ſunt aliud, quam quædam primæ regulæ humanarum actionum: ſed regularum munus, & officium eſt regulata in ſuum finem, ac proprium ſcopum dirigere: ergo & legum, bonum commune reſpicere. Vt autem hæc ratio plenius intelligatur, oportet aduertere, quod bonum hominum commune, dupliciter ſumitur, vno modo pro naturali felicitate, quam ſuapte natura omnes homines in vniuerſum procurant, & quæ in hoc ſæculo poteſt adipiſci, quæ eſt quietus, tranquillus, atque pacificus ſtatus Reipublicæ. Secundo ſumitur bonum commune, pro vltimo fine ſupernaturali, hoc eſt, pro vltimo vitæ humanæ felicitate, & beatitudine, quæ non in hoc ſæculo, ſed in altero conſequenda eſt. Lex ergo, vt licita, iuſta, bona, ſolida, ac firma ſit, in alterutrum horum communium bonorum debet ordinari, ac dirigi, vt legis promereatur nomen, nam vel debet homines promouere, & ordinare, in bonum ſupernaturale, & vltimum omnium noſtrum finem, quem conſtat eſſe vitam beatam, atque ſupremam felicitatem, & beatitudinem (ſi ſpiritualis eſt) aut ſaltim debet promouere, & ordinare eoſdem, in cõmune bonum naturale, quod conſiſtit in humana & naturali felicitate, ſcilicet, in vita quieta, & ſtatu tranquillo, quieto & pacifico totius Reipublicæ: quinvero & hoc vltimum ad illud primum debent ordinari, quod Platonem minime latuit, ſiquidem dialogo 1. de legibus dixit, *oportere, vt legum lator, hunc ordinem ſequatur, quod humana ad diuina vbique referantur*. Ex quibus omnibus maniſeſte conſtat, legum omnium vltimatum finem, debere eſſe bonum commune, ſupernaturale aut naturale, ſiue potius vtrũque: nam cum leges (vt dictum eſt) ſint primæ quædam regulæ humanarum actionum, & regularum munus & officium ſit regulare in ſuum proprium finem, atque ſcopum dirigere, quæ leges hoc non praſtiterint, ſed reſpexerint aliquod priuatum, & particulare commodum, haudquaquam

quam legum promerebuntur nomen, ſed tyrannidis, atque totius inordinationis. Qui hac de re plura videre voluerit, conſulat Magiſtrum Sotum lib. 1. de iuſtitia, & iur. q. 1. art. 2. & Medinam in 1. 2. D. Tho. q. 90. art. etiam 2. Nec dictis obſtat, quod in iure, interdum aliquæ reperiantur leges, in quibus, vt videtur, non commune bonum, ſed vtilitas quædam priuata habetur pro fine, quales ſunt leges, *quæ toto tit. ff. & C. ponuntur de minoribus, & de mulieribus, &c.* nã dico, quod quamuis huiuſmodi leges, quadam ratione, ordinari videantur in bonum prædictorum priuatum, ſecundum finem minus principalem, & priorem ſecundum ordinem exequutionis, attamen reuera ſecundum finem principaliorem, & priorem ordine intentionis, non ordinantur in bonum priuatum & particulare, ſed in bonum commune, & publicum, vt præclare notat, & tradit Bart. *in l. ambitioſa. num. 19. ff. de decretis ab ordin. facien.* Qua de re videatur doctiſſimus Doctor Nauar. in Commentario, *in cap. cum Miniſter, 23. q. 5. num. 28. cum ſequentibus*, vbi ſupradicta diſtinctione præmiſſa, de fine principali, & minus principali, mediato, vel immediato, priori ordine exequutionis, aut ſecundum ordinem intentionis, plures componit iuris antinomias, & controuerſias, quæ hac de re traduntur à DD. quas facile cum poſſem referre, breuitatis gratia in præſentiarum facio miſſas.

ARTICVLVS III.

Vtrum leges condere, pertineat ad quamlibet perſonam particularem, an vero ſolummodo ad Rempublicam, ſeu illum, qui curam gerit Reipublicæ?

CIrca hunc Articulum, vt ex oppoſitione contrariorum, veritas plenius eluceſcat, libet breuiter aliquot argumenta proponere, ad probandũ, quod leges condere, pertinere poſſit etiam ad perſonas particulares, & nõ ſolum ad Rempublicam, ſeu illum qui curam gerit Reipublicæ. & Primo ſic argumentor ex Ariſt. 10. Ethic. circa fin. vbi comparat patremfamilias in ſua domo, Principi in ſua ciuitate, ſiue Republica, in hoc, quod ſicut hic ciuitatem, aut Rempublicam, ita & ille propriam domum gubernat: ſed Principes in ſuis ciuitatibus, & Rebuſpublicis, leges poſſunt cõdere: ergo ſimiliter & patresfamilias pro ſuis proprijs domibus. Secundo ſic argumentor ad idem, nam Chriſtus Dominus, fuit vniuerſalis nouæ legis conditor, & Summus etiam Pont. eiuſdem Vicarius, omni proculdubio leges poteſt condere, neuter tamen, vt videtur, vicem gerit Reipub. neque in id auctoritatem, & poteſtatem habet à Republica: ergo non ſolius eſt Reipub. ſeu eius vicem, & poteſtatem gerentis, leges condere. Tertio & vltimo, ad idem ſic poteſt argumentari, nam de mente, & ſententia Philoſophi, lib. 2. Ethic. cap. 1. mens, & intentio Legiſlatoris, eſt per leges inducere homines ad virtutem: ſed quilibet homo in propria domo, quinvero extra, hoc ipſum poteſt præſtare: ergo & leges condere, non ſolum pertinet ad Rempublicam, ſeu illum, qui vicem gerit Reipublicæ, ſed etiam pertinere poteſt ad alios. In contrarium tamen eſt veritas, de qua ſit concluſio.

Concluſio.

NOn cuiuſlibet ratio, eſt effectiua legis, ſed ſolius Reipub. vel eius, qui curam & perſonam gerit Reipublicæ. Hæc concluſio eſt expreſſa D. Tho. 1. 2. q. 90. art. 3. quam & probat auctoritate D. Iſidori lib. 1. Etymolog. cap. Leges cõderę, eſt ſolius Reipub. vel eius, qui curã ipſius gerit.

Digitized by Google

cap. 10. & refertur à Gratiano in Decreto, *in cap. lex eſt, diſt. 2.* vbi inquit, *quod lex eſt Conſtitutio populi, qua maiores natu, ſimul cum plebibus, aliquid ſanxerunt.* Probatur inſuper eadem concluſio, auctoritate Platonis in Dialogo de Regno, vbi agens de Rege, inquit, *quod Regis munus eſt, leges condere.* Idem ſenſit Ariſt. 10. Ethic. & habetur *in l. ſi Imperialis. C. de legib. & Conſtit.* vbi dicitur, *quod ſoli Imperatori conceſſum eſt leges, tum condere, tum vero etiam interpretari.* Sed probatur præterea ſupradicta concluſio ratione, nam lex, vt ſupra dictum eſt, eſt quædam regula, quæ reſpicit bonum commune, atque ad ipſum, tamquam ad finem ordinatur: ſed dirigere & ordinare, in bonum commune, non eſt cuiuſlibet perſonæ particularis, ſed Reipublicæ, vel totius multitudinis, aut illius ad quem ſpectat regere, & gubernare multitudinem, cuius eiuſmodi commune bonum finis eſt proximus: ergo ad illam, ſeu iſtum tantum, ſpectat leges condere. Quod, & confirmatur hac peculiari ratione, nam de ratione legis eſt, habere vim coercitiuam (vt 10. Ethic. tradit Ariſt.) & dixit etiam Papinianus *in l. 1. C. de legibus*, vbi, *legem appellat correctionem*: ſed hæc vis coercitiua & vigor, non exiſtit niſi in ſola Republica, vel Principe, qui curam illius gerit: ergo ad iſtos tantummodo, ſpectat leges poſſe condere. Multæ aliæ rationes ad hoc ipſum poſſent adduci, ſed dictæ ſufficiant pro temporis anguſtia.

Ad argumenta igitur in contrarium adducta reſpondeo. Ad primũ, quod quamuis paterfamilias in ſua domo, aliqua poſſit conſtituere præcepta, & obligare ſuos filios, ſub aliquibus pœnis ad eorum adimpletionem, quas, & exigere paterna ſua auctoritate poterit, vſque ad verbera, teneanturq. illi eiuſmodi præcepta ſeruare, cum præceptum ſit de obediendis parentibus, vt conſtat ex Scriptura ſacra Deut. 6. atque ex D. Paulo ad Epheſios 6. & ad Coloſſenſes 3. ſed tamen huiuſmodi præcepta proprie loquendo, non habent rationem legis; tum quia non diriguntur; neque ordinantur in bonum commune, quod eſt de ratione legum, ſed in bonum priuatum, & particulare propriæ familiæ; tum vero etiam & potiſſime, quia ſicuti domus non eſt perfecta Reſpublica, ita nec ipſius gubernator, nempe paterfami-

Quãtum diſtet paterfamilias à Principe, ſeu gubernatore Reipublicæ.

lias, plenam vim, & poteſtatem habet coactiuã, ſeu coercitiuã. Licet enim poſſit leues pœnas infligere, nõ tamen grauiter, & ſeuere punire propriam familiam, neque quempiam in carcerem conijcere, aut in exilium mittere, quantũ ergo gubernatio domeſtica domus diſtat à ratione perfectę reipub. tantũ patrisfamilias præcepta, diſtant à propria & perfecta rationis legis.

Ad ſecundum reſpondeo, quod Chriſtus Dominus, iure optimo potuit legem condere, cum in id à Deo Patre fuerit conſtitutus, ac miſſus in hunc mundum, qua ratione in ſacra Scriptura præceptor, & legislator paſſim nuncupatur; & præterea, quia ſecundum naturam diuinam, erat humanæ naturæ auctor, conditor & dominus, cui proinde curæ erat gubernatio publica, neque ad id opus erat, vt à Republica poteſtatem acciperet, cum à Deo Patre data illi fuiſſet omnis poteſtas in cæloſ, & in terra, prout Matth. 28. habetur. Similiter & Summus Pont. ad condendas leges, nulla indiget poteſtate Reipublicæ, cum idipſum poſſit auctoritate, ſupradicti Chriſti Domini, immediate Diuo Petro, tamquam totius eccleſiæ capiti, & ipſius Vicario, ac deinde ſucceſſoribus ſuis omnibus conceſſa; & quamuis non habeat poteſtatem à Republica, habet tamen poteſtatem ſupra illam, auctoritate Chriſti, tamquam ipſius Vicarius, cuius vice fungitur, quod ſufficit, ſuperq. ſatis eſt ad hoc, vt quas voluerit, conueniensq. ſibi viſum fuerit, pro Chriſtianæ Reipublicæ gubernatione, poſſit condere leges.

Ad tertium reſpondeo, quod quamuis quilibet priuatus homo, ciuium

quem-

Digitized by Google

quemlibet, ad officia virtutis poſſit inducere, monitis, atq; conſilijs inducẽdo, & perſuadendo, non tamen cogendo, & obligando ad ſuorum conſiliorum adimpletionem, quo fit, vt ipſius monita atq. conſilia, nullatenus habeant ſeu habere poſſint ratione legis, cum illis deficiat vis, & virtus coercitiua quæ neceſſaria eſt, vt diximus in concl. Propter eandẽ rationẽ dico, quod non omnia Iuriſconſultorum dicta, & placita, vim, robur, & rationem habent legis, nam licet Iuriſconſulti, è viſceribus naturalis philoſophiæ, ratione & iudicio ducti, elicuerit, quæ recta, & iuſta ſunt, cum tamen ipſi firmitatẽ, & coercendi vigorem, ſuis reſponſis non potuerint dare, nam hoc non poſſunt, niſi illi, qui auctoritate, poteſtate, ac iuriſdictione pollent, inde eſt, quod legis rationem per ſe, nullatenus habere poterant, niſi Principes, & Imperatores, id feciſſent poſtea, vt ſatis conſtat ex illo, quod dixit D. Iſidorus lib. 5. Etimolog. cap. 14. & refertur à Gratiano *in cap. reſponſa, 1. diſt.* Concludendo igitur dico, quod cum ad rationem legis duo ſpectent. primo ordinare, & dictare legum ſubſtantiam in cõmune bonum; ſecundo, illis vim, roburq. tribuere, & facultatem obligandi, primum Iuriſcõſulti, ſiue prudentes fecerunt, alterum vero non, niſi Principes & Imperatores, & illi ad quos ſpectabat gubernatio Reipublicæ, id ſtatuiſſent.

ARTICVLVS IV.

Vtrum promulgatio ſit de ratione Legis?

Difficultas præſentis Articuli, maxima eſt, multaſq. in ſe habet incidentes quæſtiones, atque difficultates, quę proinde altiori, & longiori aliquantum indigent diſcuſſione, & indagine, atque vt in his clarius, & diſtinctius procedamus, pleniuſq. veritas eluceſcat, ex contrariorum oppoſitione, libet breuiter & reſolutiue, aliquot proponere argumenta, quibus ſatis apparenter probari videatur, promulgationem nõ eſſe de legũ ratione.

Primo ſic argumentor, nam lex naturalis eſt vere, & proprie lex, quinvero & quæ maxime legis habet rationem, quæ cunctos in vniuerſum obligat, & à qua omnes leges iuſtæ emanant, atque deriuantur: ſed huiuſmodi lex naturalis, nulla indiguit promulgatione, neque in ſtatu innocentiæ, neque poſt lapſum, & naturam corruptam, ante Moyſen legitur promulgata: ergo promulgatio non eſt de ratione legis.

Secundo, probatur idipſum, de lege diuina veteri, quæ vt inquit D. Tho. 1. 2. q. 103. art. 4. ceſſauit in illo Chriſti mortis articulo, quo Redemptor noſter dixit, Conſummatum eſt, in quo ſubinde credendum eſt, cœpiſſe nouæ legis obligationem, nam ceſſatio vnius legis, fuit alterius inchoatio, alias mundus abſque lege diuina obligante, per aliquam temporis moram extitiſſet: ſed promulgatio nouæ legis, tunc non fuit facta, ſed poſtea, poſt feſtum Pentecoſtes: ergo legis obligatio non pendet ex ipſius promulgatione.

Tertio ad idem ſic argumentor, nam lex ciuilis, quinvero & canonica obligat, loco abſentes, coram quibus non promulgatur, & ſimiliter tempore futuros, apud quos non eſt amplius neceſſaria alia promulgatio: ergo promulgatio non eſt de ratione legis. Plura in id, argumenta poſſem adducere, ſed hæc dicta ſufficiant, nam omnia quæ communiter adducuntur, in idem redeunt, & eandem difficultatem expoſcunt. Sed ijs nihilominus non obſtantibus, in contrarium eſt veritas, quæ explicabitur per ſeqq. concl.

Prima Concluſio.

Nulla lex vim, & robur habet obligandi, ante ipſius promulgationem, quin vero leges tũc dicuntur inſtitui, cum actu promulgantur.

NVlla lex vim,& robur habet obligandi, ante ipſius promulgationẽ, imo vero tunc intelligitur inſtitui,cum actu promulgatur. Hæc concluſio eſt expreſſa D.Tho. 1.2.q.90 art.4. vbi & probat eam, *ex cap.in iſtis*, quod habetur *in decr. 4.diſt.*vbi dicitur, *quod leges tunc inſtituuntur, cum promulgantur*; & eſt deſumptum eſt D. Auguſt. lib.de vera Relig. cap.31. Sed probatur præterea,ex *l. leges. C. de legib.* vbi habetur, *quod leges ſacratiſſimæ, quæ conſtringunt hominum vitas, intelligi ab hominibus debent. Et in authent.vt facta noua Conſtitutiones*,dicitur, *Tunc leges valere, cum in communi facta ſunt manifeſtæ*. Quæ omnia,vt de ſe patet, præſupponunt earum promulgationem: idem habetur in Iure canonico, *extra de poſtulatione Prælat. cap ad hæc, & in cap. cognoſcentes, de Conſtit.* Et probatur præterea concluſio,ratione D. Thom. nam lex, vt ſupra pluries dictum eſt, nihil eſt aliud,quam regula,& menſura humanarum actionum: ſed regula, & menſura, niſi applicetur ad menſurandum, quod fit per ſufficientem legis promulgationem, & ipſius communem notitiam,vana eſt & inutilis: ergo promulgatio eſt de ratione legis,& ad hoc,vt lex ipſa obligare poſſit, neceſſarium eſt vt promulgetur.

Difficultas, quã lex dicatur ꝓmulgari,& quę ſint de ratione dictæ promulgationis?

Sed eſt difficultas,quid intelligendum ſit,nomine promulgationis,& an lex pro non promulgata ſit habenda, quouſque in omnium peruenerit notitiã, fueritq. per totum orbem diſperſa?Et videtur,quod ſic,ex ratione ſupradicta, nam ſi lex eſt regula,quæ per ſui notitiam applicatur,conſequens fieri videtur,quod non liget, ſeu obliget, quouſque fuerit omnibus nota, atque adeo in tali caſu pro non promulgata ſit habenda. Sed nihilominus in contrarium ſtatuitur concluſio,quæ ſit ſecunda in ordine.

Secunda Concluſio.

Ad hoc, vt cenſeatur promulgata,non neceſſum eſt, vt ad ſingulorũ notitiã perueniat, ſed ſat eſt, ꝙ ꝓmulgetur in curia,& vbi de more leges promulgari ſolẽt.

Ad hoc,vt lex promulgata cenſeatur,non eſt neceſſum,vt ad ſingulorum peruenerit notitiam,ſed ſat eſt, quod ſolemniter promulgetur in Principis Curia,atq. in alijs locis,vbi de more,& cõſuetudine leges conſueuere promulgari. Hæc concluſio habetur expreſſa in ſupradicto *authent. vt facta noua Conſtit. colla.5. & in cap.1.de poſtul. Prælat.* vbi ponũtur ſubſequentia verba: *Quando lex publice editur,non eſt neceſſarium, quod per ſpeciale mandatũ ſingulorum auribus inculcetur*. Ratio huius in promptu eſt, nam tunc lex ſufficienter promulgata cenſetur, quando ſub præcepti forma, publice, ac ſolemniter conſtituitur: ſed hoc fit,cum primum præconio, ſeu alia legitima via,manifeſtatur in Curia, atque in locis alijs ſolitis, & conſuetis: ergo ad ipſius manifeſtationem,& ſufficientem promulgationem,non eſt neceſſariũ, quod ad ſingulorum peruenerit notitiam, alias enim nulla fere lex vniuerſos obligaret, ſiquidem moraliter loquendo, effici non poſſet,quod in tot Regnis, Prouincijs, ac millibus hominum, deeſſet qui ipſam ignoraret, quãtumuis in Curijs promulgaretur.

Intra ꝙ tẽpus leges obligare incipiunt.

Aduerto tamen quod facta ſupradicta promulgatione in Curia, leges non ſtatim obligant, niſi poſt à Legiſlatore præfixum,& ſtatutum terminum,nam *in ſupradicto authent.vt facta noua Conſtit.* expreſſe cauetur,*vt Conſtitutiones noua facta non valeant, nec obligent,niſi poſt duos menſes elapſos à die, quo fuerint pronuntiatæ*. Quod & fuiſſe conſtitutum, quammaxime extitit rationi conſonum, nam cum leges ſint quædam Regulæ vniuerſales, ad omnes pertinentes, neceſſum fuit, vt commodum atque congruum præfigeretur tempus, quo ad omnium poſſent notitiam peruenire. Sed de legibus Pontificijs, & à Romano Pont. editis,eſt ſpecialis difficultas, an hoc idem ſit dicendum,& an ſatis ſit ad earũ ſufficientem, & debitam promulgationem, atque obligationem,vt in Rom.

Curia publicentur? Sed de hac ſtatim infra dicemus. Redeuntes modo ad leges in communi, eſt etiam difficultas,nec parua, an ſufficienti facta promulgatione in Curia, tranſactoq. ſupradicto duorum menſium præfixo termino, ſtatim obligent omnes in vniuerſum homines,etiam habitantes in remotiſſimis regionibus & Regnis, ad quos earum nondum fama peruenit? Videtur enim iuri, ac rationi contrarium, illos ad legum obſeruantiā obligare, ad quos ipſarum,nulla omnino peruenit notitia. Circa hanc difficultatem eſt magna lis,& controuerſia inter DD. Scholaſticos,Iuriſperitos,atque Theologos, nam Panor. & Io.Andr. ſuper *d. cap. cognoſcentes, de Conſtit.* & ſuper illo poſtremo verbo libri ſexti Decretalium, data Romæ, &c. & Bal.ſupra legem ſuperius citatam, *l. ſacratiſſime. C. de legibus*, licet fateantur,vt tenentur,legem tunc promulgari,quando ſolemniter editur in Curia, neminem tamen putant, ipſa teneri & obligari, quouſque illam audierit,& ad ſuam peruenerit notitiam,niſi forſan ex ignorātia craſſa,atque culpabili eamdē ignoret, ita vt ignorantia ipſa eum accuſet, quod pro eo dicunt Iuriſperiti, quia idem omninò eſſe reputant, quempiam ignorantia excuſari, & legi non obligari.Quorum ſententiæ & opinioni,fauere videtur Caietanus 1.2.q.90.art.4. explicando D. Thom. in ſolutione ad ſecundum argumentum, vbi inquit,quod lex tantum obligat,quando peruenit ad notitiam eorum,ad quos pertinet, vel per ipſos ſteterit, quominus perueniat. Sed nihilominus in contrarium eſt veritas, de qua ſequens ſtatuitur concluſio, tertia in ordine.

Difficultas.

Diuerſæ hac de re opiniones.

Prima opinio Canoniſtarum.

Secūda opinio Theologorum.

Tertia Concluſio.

Cum primum lex,fuerit ſolemniter promulgata in Curia, ſeu Metropoli alicuius Regni, fuerintq. tranſacti ſupradicti duo menſes, aut terminus ibidem præfixus, ab ipſius promulgatione, ſtatim obligat vniuerſos,quamuis illam citra culpam ignorantes, à culpa excuſentur. Volo dicere, quod legis obligatio, ex tunc à ſufficienti promulgatione incipit, quamuis ignorantia ſubditi, aut ſubditorum, ad quorum notitiam non peruenit, à culpa excuſet. Hæc concluſio eſt communis omnium Theologorum, & probatur quoad vtramque ipſius partem, nam quando aliqua lex promulgatur, in vniuerſum intimatur, ac dicitur, Præcipimus vniuerſis,ſub noſtra ditione degentibus, &c. & non dicitur hoc, ſcientibus, ſeu ad quos huius noſtræ legis notitia peruenerit: ergo ſtatim omnes à præfata promulgatione obligat, quamuis alias (vt dixi) aliqui ex ignorantia excuſentur. Probatur idipſum expreſſius, nam ſi poſt ſufficientem factam promulgationem, ſupradictos dictam legem ignorantes, aliqua perſona fide digna de eadem faceret certiores, iam deinceps,non ignorantia excuſarentur, ſed reuera obligarentur, vt cæteri, quod certum eſt, certum eſt etiam quod hanc obligationem,non de nouo illis impoſuit, ille qui ab ignorantia eoſdem exemit: ergo ante obligabantur, à ſupradictæ legis facta ſufficienti, & ſolemni promulgatione. Confirmatur vlterius, nam vt dicitur in concluſione, ſupradicti ignorantia laborantes, excuſantur, ac excuſari fatentur opinionem tenentes contrariam: ſed nemo dicitur excuſari, niſi ab obligatione quam habet: ergo obligatio iam præceſſit, cum facta fuit legis ſolemnis promulgatio. Videtur enim quaſi cōtradictionis implicatio, id quod Iuriſperiti aſſerunt, nempe,quod excuſentur legem aliquam ignorantes, & quod non obligentur: nam ſi non obligantur,à quo excuſantur, & ſi excuſantur,quonammodo non obligabantur; obligabantur quidem, ſed excuſantur. Et hoc eſt, quod nos Theologi dicimus,quod ſufficienti fa-

Facta legis ſolemni promulgatione, ac trāſacto termino ibidem conſtituto,ſtatim obligat, quamuis eam ignorantes excuſētur.

Nota hoc valde.

cta legis promulgatione, ad ſenſum ſupra dictum in concluſione, ad ipſius obſeruantiam tenentur cuncti, excuſantur & liberantur tamen à culpa, laborantes ignorantia inuincibili, nam iuxta commune Theologorum axioma, nemo obligatur ad impoſſibile, neque quis peccat in eo, quod vitare non poteſt. Sed inſurgit modo, alia noua difficultas, an ſatis ſit, legem aliquam ſolemniter promulgari in vno loco alicuius Regni, vt ſtatim illi ſubdantur, & obligentur vniuerſi, qui illius ſunt iuriſdictionis, vt ſi verbi gratia, Philippus Catholiciſſimus noſter Hiſpaniarum Rex, de nouo aliquã conderet legem, ſiue Conſtitutionem efficeret, quæ omnes in vniuerſum ſibi ſubditos obligaret, an ſufficiat Matriti eam eſſe publicatam, vt ad ipſam teneretur etiam ſtatim, Valliſoletani, ſeu etiam Luſitani, an vero requiratur, quod eiuſdem vlterius Valliſoleti, aut Vlyſipponæ, noua fiat publicatio? Quod & maiorem habet difficultatem in legibus Pontificijs, factis à Papa, & Romano Pont. totius orbis vniuerſali Paſtore, ac de vniuerſali Concilio, in quo ſolemniter aliqua feratur lex, vt quidpiam fiat, aut non fiat, maxime ſi per ipſam irritetur, ſiue annulletur aliquis contractus? & vt ad particularia deſcendamus, ſit exemplum, quod Papa prohiberet, nunc matrimonium intra quintum gradum, vel ſi nondum eſſent poſitæ leges, irritantes actiones pupillorum, & alienandi ſua bona, quod nunc fierent, atque conſtituerentur de nouo, quæritur, Vtrum facta Romæ dictarum legum ſufficienti promulgatione, ſtatim obligent, & ſupradicti contractus, ex tunc irriti eſſent, celebrati etiam inter ignorantes? Et vt difficultatibus propoſitis, congruentiori modo ſatisfiat, eiſdem reſpondeo per ordinem, & ſit quarta concluſio.

Difficultas.

Quarta Concluſio.

Leges neceſſario debent promulgari in propria Curia, cuiuſlibet Regni.

Loquendo de Regalibus legibus, non ſatis eſt, quod aliqua lex, ſolemniter promulgetur in Curia alicuius Regni, ſeu in toto Regno, ad hoc, vt obliget vniuerſos Regis ſubditos, extraneos à prædicto Regno, quinvero neceſſum eſt, vt in ſingulis Regnis, ſolemniter promulgetur, ac ſi eſſent diuerſorum Regum. Hanc concluſionem tenet expreſſe Magiſter Soto, lib. 1. de iuſti. & iure, quæſt. 1. art. 4. concluſ. 3. in quadam quæſtiuncula incidenti, quam & probat hac ſpeciali ratione, nam non propterea, quod aliqua regna, in eiuſdem Regis ditionem inciderint, eſſe cenſentur vna Reſpublica, neque amittunt ius, quod habent, vt leges in vnoquoque eorum publicentur: quinvero, inquit ſupradictus Soto, ſi in eodem Regno, diuerſæ ſunt Prouinciæ, longo interuallo ſeparatæ, non ſufficienter exiſtimaretur publicata aliqua lex, antequam in ſingulis publico edicto ediceretur. Haud enim æquum eſt, ac rationi vllo modo eſſe videtur conſonum, vt leges in additiſſimis partibus publicatæ, aliorum Regnorum, ſiue Prouinciarum habitatores perſtringant; & illos ad quorum nondũ peruenerunt notitiam, obligent. Sed de legibus, & Conſtitutionibus Summi Pont. eſt maior difficultas, an ſufficiat, ſatiſq. ſit, vt Romæ publicentur, ad hoc vt facta ibidem publicatione, ſtatim obligent? Circa quam difficultatem, refertur opinio Panor. *in cap. nouit, de ſenten. excom.* aſſerentis, ſatis eſſe, vt Pontificiæ leges Romæ publicentur, vt ſtatim, ſeu poſt præfixum ibidem terminum, cunctos obligent, nec vlterius eſſe requiſitam, vlteriorem aliam publicationem: quem quidem Panor. nonnulli Canoniſtæ ſequuntur, dicentes Summum Pont. plumbeos habere pedes, quibus diſcurrere nequit. Quorum ſententiæ, & opinioni ſubſcribere videtur Sylueſt. *verbo, lex. q. 6.* vbi dicit

Difficultas.

ſic

ſic communiter obſeruari in praxi. Sed ſupradictus Panor. *in cap. cognoſcentes, de Conſtitut.* ſemetipſum exponens, ac magis ſententiam ſuam declarans, inquit, quod lex à Summo Pont. facta, ſtatim, & ab articulo promulgationis habet vigorem, non quidem quantum ad culpam, & ad pœnam, ſed quantum ad reſciſſionem contractuũ. Vt tamen ea breuitate & reſolutione qua nitor, quid circa propoſitam difficultatem tenendum ſit, plenius, atque expreſſius habeatur, ſequentem ſtatuo concluſionem.

Quinta Concluſio.

Si fiat ſermo de legibus Pontificijs, quantum ad culpam, & ad pœnam, non ſtatim obligant, poſt factam promulgationem in Curia, niſi poſt elapſum terminum ibidem præfixum, ſeu ſupradictum duorum menſium, poſitum in ſupradicto *authent. vt facta noua Conſtitutiones*. Hanc concluſionem & ſententiam tenet ſupradictus Soto, loco ſupra citato, multiq. alij grauiſſimi DD. quos breuitatis gratia referre omitto: ſed ſpecialiter tenet eam doctiſſimus Doctor Nauar. lib. 1. Conſil. do Conſtit. conſ. 1. num. 17. vbi dicit, Conſtitutiones Pontificias, attento iure ſcripto, non ligare, etiam ſcientes eas factas eſſe, & promulgatas, ante elapſum terminum duorum menſium, quod dicit ſe tenere contra Panor. Imolam, Felyn. & alios, idque probat ex *gloſſa vltima, in data ſexti lib. Decretalium*; & quia *in d. authent.* tam in rubro, quam in nigro, expreſſe habetur, legem illam poſt duos menſes, & non antea valere, & conſequenter non obligare, aut ligare ante eiuſmodi præfixum terminum. Præterea probat Nauar. idipſum, quia, inquit, & ſi bona pars cauſæ, ob quam datur dilatio ſupradictorum duorum menſium, ſit, vt ne legem ignorantes obligentur, non ſola ea cauſa eſt, ob quam datur ſupradicta dilatio, ſed vt ne quoſdam liget, antequam alios, & vt omnes incipiat eodem tempore ligare, & vt tollatur confuſio, rixa, atque imparitas ſubditorum, dum alij ante alios ligantur, & perſtringuntur aliqua lege. Facit etiam ad hoc, quia ſicut ſcientia particularis legis, non ligat, donec promulgetur: ita eadem fere ratione, eiuſdem legis promulgatæ ſcientia, ligare non debet, etiam ſcientes eam eſſe promulgatam, antequam labatur tempus in eadem præfixum ad ligandum. Hæc ſupradictus Nauar. vbi ſupra, ſed dicit ſe ea dixiſſe attento iure ſcripto ſupradicti authentici, nam, inquit, quamuis hæc pars verior videatur, attento tamen ſtylo, & conſuetudine Eccleſiæ Romanæ, contrarium omnino in Vrbe ſeruatur. Nam tranſgredientes leges Pontificias, publicatas, etiam ante duos menſes elapſos puniuntur, non ſolum illi, qui confitentur, vel probantur ſciuiſſe illarum promulgationem, verumetiã & qui non probantur iuſte illam ignoraſſe, præſupponendo, ꝙ iure præſumuntur ſcire. Quæ conſuetudo, & ſtylus, inquit dictus Nauar. forte poſſet reſtringi, quoad forum exterius, non tamen quoad interius. Sed quidquid de hoc ſit, probabiliſſimum videtur, & quammaxime rationi conſonum, quod niſi Papa, & Summus Pont. in ſuis litteris aliter expreſſerit, ac dixerit, numquam intendat obligare per ſolam ſuarum legum promulgationem, factam in Romana Curia, nec ibidem ſtatim, niſi poſt tranſactum in eiſdem præfixum terminum, aut communem ſupradictorum duorum menſium; & quod nec iſti currant, niſi à tẽpore promulgationis factæ in eadem Prouincia, vbi habitatores vigent. Nã quando Pont. ad irritandum aliquem contractũ, ſeu inhabilitandum quempiam, ob aliquem defectum, ſiue culpã, contrarium obſeruari, & practicari vult, id ibidem exprimit, ac expreſſe dicit, addendo illa conſueta verba, *ex nunc, prout ex tunc*, prout appoſita ſunt *in cap. cum ſingula; de preben. lib. 6.*

Leges Pontificiæ, quantũ ad pœnam & culpam, non obligãt ſtatim poſt ipſarũ promulgationẽ factã in Curia, ſed poſt duos menſes, aut alium ibidem præfixũ terminum.

Nota hoc valde.

vbi conſtituit, obtinentem duas præbendas, ex tunc reddi inhabilem. Idipſum habetur, *in clemen. nolentes, de hæret.* Et ad comprobandum ſupradicta, accedit alia ratio efficaciſſima, nam ſi imperium Sũmi Pont tam late patet, vt imperium Regis, & multo amplius, & leges ipſius non ſunt minus vniuerſales, quinvero vniuerſaliores, & vt dictum eſt in præcedenti concluſione, leges à Regibus conſtitutæ, non ſatis eſt vt promulgentur in Curia Regia, verumetiam alibi, nec ibidem ſtatim obligant, ſed poſt tranſactum præfixum in eiſdem terminum, cur & Pontificiæ leges, non id omnino obſeruabunt, ac de illis dici debet, quod ſtatim obligent, cum primum in Rom. Curia proponantur? non id certe videtur rationi conſonum, ſaltem, quantum ad culpam, & ad pœnam. Sed loquendo de legibus prædictis, & Conſtitutionibus Pontificijs reuocatorijs aliquorum contractuum, ſequentem ſtatuo concluſionem.

Sexta Concluſio.

Leges Pontificiæ, reuocatoriæ, & quæ ſiũt ad reſcindendos aliquos cõtractus, ſtatim ab articulo pmulgationis, factæ in Curia obligant.

Leges Pontificiæ reuocatoriæ, & pertinentes ad reſciſſionem aliquorum contractuum, ſtatim ab articulo promulgationis, factæ in Romana Curia, ſuum habent vigorem. Volo dicere, quod ſi in aliquo Concilio, facta eſſet aliqua lex, vt matrimonium non contraheretur intra quintum gradum, vel ne deinceps illegitime nati, ad ſacerdotia promouerentur, aut quod tales præbendæ, nõniſi tali hominum generi prouiderentur, & irritaretur factum ab illo momento, quo huiuſmodi lex publicata eſſet in Romana Curia, omnia matrimonia, ſeu promotiones, & collationes in contrarium factæ, irritæ eſſent. Hanc concluſionem tenet expreſſe Panor. in ſupradicto *cap. cognoſcentes, de Conſtitut.* quam & ex parte approbare videtur Magiſter Soto loco ſupra citato: quamuis ex alia parte ab eadem diſcedere videatur, dicendo, quod quia matrimonia, & ſi quæ ſunt id genus alia pacta, diſſolui non poſſunt ſine iniuria, interdici nullatenus deberent, niſi lege, quæ vigere incipiat, dum fuerit in Prouincia promulgata, alias enim res eſſet (inquit) periculis, & maximis inconuenientibus plena. Sed quidquid ſit de opinionibus, noſtra concluſio eſt certa & vera, nempe quod leges Pontificiæ reuocatoriæ, quantum ad reſciſſionem actuum contrariorum, obligant ab articulo promulgationis earumdem in Curia, ſi id expreſſe ibidem habeatur, alias vero non. Nam vt ſupra dixi, quando Pontifices id volunt, expreſſe innuunt, verbaq. apponũt idipſum ſignificantia, qualia ſunt illa ſuperius poſita, *ex nunc, prout ex tunc*, nec aliud de Summis Pontt. eſt credendũ, cum ſint, atque eſſe debeãt, magis quam ſeculares Principes proni, & propenſi ad miſericordiam & clementiam, & de animarum ſalute magis ſoliciti: & quidem ſi contrarium daretur, multa pericula, peccata, atque ſcandala exorirentur. Quod ſi ex factis, eorum mens inueſtiganda & percipienda eſt, ex multis eorumdem Cõſtitutionibus, hoc ipſum facile licebit colligere ex præallegato *cap. cum ſingula, de præb. lib. 6. & ex clem. nolentes, de hæret.* vbi expreſſe apponuntur irritantia verba, annullantia, & reſcindentia certos contractus, quod & faciunt ſemper, quando id in aliquo caſu fieri volunt. Quod etiam conſtat ex *Conc. Triden. ſeſſ. 24. de refor. c.* 1. vbi irritare volens ſancta Synodus omnia matrimonia clandeſtina taliter, appoſuit huiuſmodi decretum, vt robur habere inciperet poſt triginta dies, numerandos, à die prima publicationis, factæ in eadem parochia, ex quo ſatis innuitur, quod ad eorum irritationem, de mente Pontificis, & Conc. Patrũ, non ſufficiebat promulgatio facta in Curia, quia non id fuit dictum, ſed cõtrarium. Videatur Soto vbi ſupra, & Caiet. 1. 2. q. 60. art. 4. in ſolut. ad 2.

Nota hoc valde.

Septi-

Septima Concluſio.

Generaliter & vniuerſaliter loquendo,& quantum attinet ad effectum peccandi mortaliter,facientes, ſeu contrauenientes,contra aliquam legem, neceſſum eſt, quod ad eorum notitiam perueniat, nec ſufficit,vt fuerit in curia, ſeu alibi promulgata, niſi per eos ſteterit, quominus in eorum peruenerit notitiam. Hæc concluſio eſt certa, & manifeſta, & conſtat ſatis ex doctrina,à nobis ſuperius tradita.Diximus enim longe aliud eſſe,quempiam per legem obligari, & ab ipſius tranſgreſſione excuſari, & dicimus modo obligare quidem leges, ab earum facta ſufficienti promulgatione in Curia, ſeu alibi,ad ſenſum ſupradictum, ſed tamen quantum attinet ad effectum peccandi, ob illarum tranſgreſſionem, hoc non eſſe ſufficiens, quinvero eſſe neceſſarium, vt ad ſingulorum perueniant notitiam. Nam ſi nullo modo peruenerint,& hoc per ipſos non ſteterit, quominus perueniant,quamuis re vera obligent,vt dictum eſt, excuſabuntur tamen per ignorantiam inuincibilem, quæ ſecundum communem doctrinam, vbique ab omni peccato excuſat, cum eiuſmodi ignorantia cauſet inuoluntarium, & quod ſimpliciter inuoluntarium eſt,peccatum minime eſſe poteſt, nam peccatum eſt voluntaria legis tranſgreſſio, quæ non reperitur in ignorante eandem legem inuincibiliter. Hic multa ſeſe offerebant dicenda,de ignorantia,& de multiplicibus eius ſpeciebus, nam alia eſt inuincibilis,alia vero craſſa, alia affectata,ſiue ſupina; ſed hæc conſulto in præſentiarũ prætermittuntur,cum non ſint præſentis ſpeculationis, facileq; videri poſſint,apud DD.Scholaſticos, & Summiſtas proprijs in locis. Qua de re latiſſime agit ſupradictus Nauar. in d.conſil.1.de conſtitutionibus, nu.1.cum ſequentib.& in Manual. cap.23.num.45.

Generaliter ſo quendo,nõ pec cãt,quæ faciũt cõtra legẽ,antequã ad eorũ notitiã pueniat

Nunc ſupereſt reſpondere ad argumenta, propoſita in principio huius Articuli.

Ad primum de lege naturali dico, quod lex naturalis, nulla indigebat promulgatione,quia naturali luce, atque ex naturali inſtinctu fuit promulgata, ſi quidem inſcripta fuit in mentibus, & cordibus noſtris, iuxta illud Pſalm. 4. *Signatum eſt ſuper nos lumen vultus tui Domine*, quod naturale lumen, culpæ caligine quamuis per peccatum fuerit obſcuratum; non tamen vſque adeo,vt de primis principijs naturalibus,vlli mortales prætexere ſibi potuerint excuſationem, ſiue ignorantiam. De alijs vero quæ altiori indigebant diſcurſu, & indagine,quamuis aliqui, vtcumque ſe poſſent excuſare, numquam tamen defuerunt,in ſtatu naturæ ſancti Patres, qui verbo, & exemplo, patria traditione,eamdem legem naturalem explicarent,atq; declararent, quod & expreſſius poſtea factum fuit,per veterem ſcriptam legem, à Deo latam tempore Moyſi, vbi ſupradicta naturalis lex, latiſſime explicata eſt per Decalogum.

Ad ſecundum de lege veteri,dico,quod hoc argumentum,in longiſſimam nos ducebat diſputationem,circa ceſſationem legalium, de qua latiſſime agunt DD. Scholaſtici cum Magiſtro in 4. ſententiarum, diſtinct.3. in materia de baptiſmo,& D.Thom.3.par. quæſt.66. ar.2.& ibidem omnes communiter Thomiſtæ, ſed cum hoc præſentis non ſit ſpeculationis, conſulto prætermittitur, contentus dixiſſe, legem Chriſti,ſufficientiſſime fuiſſe promulgatam,à die Pentecoſtes,vbi Apoſtoli virtute induti ex alto,ipſam prædicare cœperunt.Qualiter autem ante obligauerit, à tempore mortis Chriſti, non eſt meum in præſentiarum dicere, cum breuitati ſtudeam,neque id poſ-

Digitized by Google

id poſſit paucis explicari, ſicq; remitto lectorem, vt DD. conſulat Scholaſticos, locis ſupracitatis.

Ad tertium & vltimum iam ſatis patet ſolutio, ex his, quæ in concluſionibus diximus, circa obligationem legum ciuilium, & canonicarum erga abſentes, & qualiter ipſarum publicatio facienda ſit. Videatur hac de re, D.Thom.1.2.q.90.art.4.& ibidem, Medina, & Soto de Iuſtitia, & Iure lib.1.q.1.art.4.& Sylueſter, *verbo lex q. 7.*

ARTICVLVS V.

Vtrum præter legem æternam, & naturalem mentibus noſtris impreſſam, & diuinam illam, quam Chriſtus Dominus in hoc mundo exiſtens docuit, & promulgauit, fuerit neceſſarium, ſiue conueniens, vt aliquæ leges humanæ, pro bono hominum regimine fierent, conderentur, atque inſtituerentur.

HAnc quæſtionem, atque difficultatem nolui in præſentiarum prætermittere, vt huiuſce rei rationem genuinam traderem, ſimulq; breuiter, atq; compendioſe, penitus exterminarem, & exploderem duos errores peſtilentiſſimos, atque pernicioſiſſimos, qui circa hanc legum humanarum materiam verſantur, aut ſaltim exorti fuerunt olim. Alter eſt antiquiſſimus, cuius meminit Ariſtot.1.Ethicorum, cap.4.& 5. Ethicorum, cap.7.& 4. Metaphyſicæ textu 22. temere, atque ſtultiſſime aſſerentium, nullum eſſe ius naturæ, nullamq; humanam legem eſſe ſequendam, ſed id eſſe iuſtum, quod cuilibet tale eſſe videretur. Cuius ſtultiſſimi erroris; mentionem facit D. Auguſt. lib.3. de doctrina Chriſtiana, cap.14. Alter eſt hæreticorum noſtri temporis, negantium Ius poſitiuum, nullamq; agnoſcentium poteſtatem ad iura condenda, & ad conſtituendas humanas leges. Huius erroris auctor fuit Ioannes Vuicleph, quem poſtea fuit ſubſequutus, Martinus Luterus, vt refert Clitoueus in ſua hiſtoria, qui quidem eò audaciæ, atque temeritatis deuenit, vt publice adhibito igne combuſſerit multos Iuris canonici libros, & bullas ſummorum Pontificum, eadem omnino, ſeu potius peiora facturus de iure ciuili, ni magis timuiſſet ſæcularem gladium, quam ſummorum Pontificum cenſuras, & excommunicationes. De quo Luteri errore videndus eſt Roffenſis ar.27.& 37.& aliqualem de ipſo facit mentionem Magiſter Soto lib.1. de iuſt.& iur.q.6. ar.4. & Pater Frater Petrus de Aragon. lib. etiam ſuo, de iuſt.& iur.22.q.57.ar.2. & proprius huius tractationis locus eſt 12.q.95.& 96. vbi D.Thom. agit de legibus humanis. Sed his breuitatis cauſa, in præſentiarum omiſſis, vt ex oppoſitione falſitatis, & contrariorum, veritas plenius eluceſcat, libet paucis aliquot argumenta proponere, ad probandum, apparenter ſaltim, quod præter legem Dei æternam, & naturalem diuinam, mentibus noſtris impreſſam, diuinam etiam veterem, & Euangelicam per Chriſtum Dominum pronunciatam, & promulgatam, pro bono hominum regimine, nullis alijs opus fuit humanis legibus, nec neceſſarium, aut conueniens, quod aliquæ aliæ inſtituerentur, aut conderentur.

Nota quorūdā hæreticorū errores, circa cōſtitutionem humanarum legū

Nota. Argumēta, quę contra humanas leges adducuntur, ſiue poſſunt adduci

I. Argumentū. Primo ſic argumentor, nam de mente, & ſententia D. Auguſt. lib.1. de libero arbitrio, cap.6. omnia ſunt ordinatiſſima, atque conſtitutiſſima, per legem æternam: hæc autem lex æterna, mentibus noſtris, in naturam noſtram per naturalem rationem deriuatur, inditaq; atque impreſſa eſt, in cordibus noſtris,

noſtris. Lex enim naturalis, vt pluries dicit idem D. Auguſt. & communis tenet Theologorum doctrina,& maxime D.Thom.1.2.q.91.ar.2.in ſolutione ad primum,nihil eſt aliud, quam quædam participatio legis Dei æternę: ergo præter ſupradictas, legem Dei æternam,& naturalem mentibus noſtris impreſſam, nulla alia opus fuit humana lege, qua homines in cunctis ſuis actionibus,& operibus rectiſſime, atque ordinatiſſime, gubernarentur, & regerentur.

Secundo confirmatur idipſum,nam hoc facere, atque humanas leges cōſtituere,quadātenus videtur contra diuinam voluntatem,expreſſam ab ipſo Deo,in veteri teſtamento, Deutero. 4. vbi alloquens cum ſuo Iſraelitico populo, cui veterem dederat diuinam legem, & vt apparet cum omnibus hominibus, qui poſtmodum futuris temporibus erant venturi (poſtquam eſt præceptum morale, ſeu ad mores pertinens)dixit: *Cuſtodite mandata mea, quæ ego præcipio vobis,& non addetis verbum ad legem meam, nec auferetis ex ea*. Sed humanæ leges,vt videtur,nihil ſunt aliud,quam additiones quædam ad diuinam legem:ergo humanas leges conſtituere nullo modo licuit, quinvero diuino videtur eſſe iure prohibitum. Quod etiam confirmari poteſt,exemplo, & ſententia Chriſti Domini, qui Matth. cap.15. cum Scribis, & Phariſæis alloquens,eoſdemq. reprehendens,propter quaſdam humanas traditiones quas fecerant, inquit, quod ſine cauſa ipſum colebant,docentes doctrinas, atque mandata hominum, quibus verbis, quodammodo viſus eſt Chriſtus Dominus, diſcipulos ſuos, atque in ipſis cunctos homines deobligare, ab obſeruatione quarumcumque humanarum legum, ſeu ſtatutorum. II. Argum.

Tertio ſic argumentari poteſt ad idem, nam id facere, atque humanas leges inſtituere,quodammodo videtur,derogare & præiudicare,perfectioni legis Euangelicæ Chriſti, quæ quidem perfectiſſima eſt; ac de ſe ſufficientiſſima ad peragendum omne opus bonum,iuxta illud dictū D.Pauli in epiſt.2.ad Timotheum cap.3.vbi de ea loquens,inquit,quod omnis ſcriptura diuinitus inſpirata,vtilis eſt addocendum, & ad arguendum, & corripiendum, & erudiendum iniuſtitia, vt perfectus ſit homo Dei ad omne opus bonum inſtructus. Si igitur id ita eſt,ſuperfluunt omnes humanæ leges, vanumque videtur, & inutile eaſdem efficere, atque conſtituere. III. Argum.

Quarto probatur hoc ipſum, nam id facere videtur contra Euangelicam libertatem,& contra doctrinam ex inſtitutione Chriſti, traditam ab Apoſtolis, qui vbique legem Euangelicam, legem vocant libertatis, atque incunctanter proclamant,perEuangelium fideles eſſe liberos factos,à iugo,& ſeruitute veteris legis,tale eſt illud D.Pauli 2.Corinthiorum 3. *Vbi ſpiritus, ibi libertas*,& 1.ad Tim.1.dicitur,*quod iuſto non eſt poſita lex*,& ad Galat.etiam cap.5.*Si ſpiritu ducimini,non eſtis ſub lege*:cum igitur fideles, & omnes in vniuerſum Chriſtiani, ſpiritu ducantur,conſequens fieri videtur, quod liberi ſint à quacumque lege, ac proinde,quod ſuperfluum eſt & vanum, humanas leges conſtituere. Et dato caſu, quod prædicta omnia,locum non habeant, nam tantummodo appoſita ſunt ad confutandos, & conuincendos noſtri temporis Luteranos hęreticos, ad ipſorum argumenta reſpondendo, vt compertum fiat,quam à ratione abſint,& ad augendam difficultatem ſupradictam, præſſiusq. veritatem indagandam, libet aliud argumentum proponere, quod erit quintū in ordine,ad perſuadendum apparenter,quod nullis fuerit opus humanis legibus, quodq. foret congruentius, & expedientius, vt per optimos iudices, quam per leges,vt fieri conſueuit in humani IV. Argum.

mani generis primordijs, humana reſpublica gubernaretur. Ad quod probandum ſic argumentor.

V. Argum.

Nam ſi leges, vt ſuperius dictum eſt, tenetq. communis doctrina, ſunt noſtrarum humanarum actionum regulæ, & menſura, per quam omnium hominum vita, in rectitudine ſui ſtatus regulari, atque menſurari habet, multo præſtantius, congruentius, & cõuenientius, videtur, id vt fieret per optimos Principes, Iudices, atque Gubernatores viuos, quam per humanas leges mortuas. Sunt enim, inquit Ariſt. 5. Ethicorum cap. 4. Iudices animatum quoddam Ius, ſiue iuſtum, ad quos tamquam ad iuſtitiam quandam animatam, miſeri homines, qui iniuriam patiuntur, debent confugere, leges autem ſunt quaſi mortuæ, vt de ſe patet, niſi à Iudicibus viuificentur, atque exequutioni tradantur. Et quidem ſiue earundem vim directiuam, ſiue vero coercitiuam, inſpiciamus & conſideremus, multo præſtantius, vt videtur, atque efficacius reperitur iuſtitia ipſa in Principibus, Iudicibus, & optimis Gubernatoribus animatis, quã in inanimatis legibus, cum lex quaſi mortua iaceat, iudex autem viuus, vt dicitur, non ſine cauſa gladium portet: ergo magis expediens, atque conueniens foret reipublicæ, optimos habere iudices, quam humanas leges conſtitui, cum præterea leges non agant, nec ſtatuere aliquid poſſint, niſi de rebus in communi, & vniuerſali, iudices autem optimi, ſua prudentia omnes rerum circunſtantias perluſtrent, & caſus incidentes in particulari cõſiderent. Hæc ſunt, quæ contra humanas leges, atque ipſarum inſtitutionem, ſiue conſtitutionem, ſolent & poſſunt adduci, & communiter exercitij gratia, & ad indagandam veritatem adducuntur à Doctoribus: quibus tamen non obſtantibus, in contrarium eſt veritas, pro cuius reſolutione, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Nota hoc valde.

Prima Concluſio.

Conuenientiſſimũ, atq. vtiliſſimũ fuit, ac sũmopere neceſſarium, in humana, ſed præſertim Chriſtiana republica, leges fieri.

VTiliſſimum, atque conuenientiſſimum fuit, quinvero & ſummopere neceſſarium, vt præter æternam Dei legem, & naturalem mentibus noſtris impreſſam, diuinam veterem olim & Euangelicam, à Chriſto Domino pronuntiatam. & promulgatam, ad decidendos, atque determinandos particulares caſus, & pro bono hominum regimine, aliquæ humanæ leges, Canonicæ, & Eccleſiaſticæ, ſiue ciuiles, & ſæculares inſtituerentur, quibus homines ad optatum ſuæ felicitatis, ſiue beatitudinis finem perducerentur. Hæc concluſio eſt certiſſima, & quammaxime rationi conſona, quæ & à nullo fidelium, & Catholicorum negari poteſt. Et de neceſſitate, atque vtilitate, ſiue conuenientia ſupradictarum humanarũ legum, latiſſime agunt DD. Scholaſtici ſequentes D. Thom. 1.2.q.91.art.3.& q.95.ar.1. quibus in locis de hac materia diſſertiſſime agit, & ad probandam ſuprapoſitam concluſionem vtitur in primis ſupradictus D. Thom. auctoritate D. Iſidori lib. 5. Etymolog. cap. 20. vbi inquit, *quod facta ſunt leges, vtearum metu, humana coerceretur audacia, tutaque eſſet inter improbos innocentia, atque in ipſis improbis formidato ſupplicio, refrenaretur nocendi facultas.* Ad quod propoſitum, cum plures auctoritates poſſem adducere, breuitatis gratia facio miſſas, hoc contentus ſolummodo, ſi ſuprapoſitam concluſionem aliquibus efficaciſſimis rationibus comprobem, deductis ex naturali Philoſophia, atque ex ipſarum rerum natura. Pro cuius rei intelligentia libet præmittere vnum valde notandum. Illud eſt, quod ſicut in ſpeculabilibus, ita & in rebus practicis, innata eſt nobis vis ex à natura, vniuerſalibus atque in demonſtrabilibus

Nota valde proprietatem humanarum legum.

princi-

principijs, medio diſcurſu, deducere atque elicere concluſiones, alias quidē neceſſarias (vt in ſcientijs mathematicis) alias vero nō neceſſarias, ſed probabiles ſiue opinabiles, propter ineuidentiam medij & conſequentiæ, & pro qualitate cuiuslibet ſcientiæ. Sit exemplum, in ſpeculabilibus. Ex hoc generali vniuerſali, atque indemonſtrabili principio, nempe, quod homo eſt animal rationale, medio ſyllogiſmo, atque diſcurſu, infertur hæc concluſio, quod homo ſit riſibilis, etenim ſi homo eſt animal rationale, & omne animal rationale eſt riſibile, bene ſequitur, quod homo etiam ſit riſibilis, quæ propoſitio eſt neceſſaria & euidens, ſtando in lumine naturali, in virtute præmiſſarum: attamen ſi præmiſſæ, non ita neceſſariæ fuiſſent, ſed tantum opinabiles, ſiue probabiles, aut aliqua concluſio ex eiſdem, non ita euidenter eliceretur & concluderetur, eiuſmodi concluſio, non quidem eſſet euidens, & neceſſaria, ſed tantum opinabilis, atque probabilis, vt de ſe patet. Hęc omnia fiunt medio ſyllogiſmo, atque diſcurſu. Hoc idem reperire licebit, in rebus practicis & operabilibus, nam ex hoc naturali, & generali, vniuerſali, atque indemonſtrabili naturæ principio, quod tibi non vis, alteri ne feceris, medio ſyllogiſmo, & diſcurſu, per euidentem conſequentiam deducitur, quod nemini ſit facienda iniuria, non ſurripiendum alienum, nec inferendum malum, ac denique omnia præcepta Decalogi, quaſi quædā neceſſariæ concluſiones, ex dictis primis principijs naturalibus, per euidentem conſequentiam exprimuntur, & deducuntur, ac ideo omnia iſta ſunt de iure naturæ. Sed tamen ſi dicta principia, non ita eſſent euidentia & manifeſta, aut concluſiones elicitæ, non ita euidenter deducerentur ex ipſis, eiuſmodi concluſiones non eſſent de iure naturali, & diuino, ſed de iure tantum humano, deductæ ex dictis principijs naturalibus, medio ſyllogiſmo, atque diſcurſu. Hoc præmiſſo notabili, ex ipſo facile erit colligere, fuiſſe non ſolum vtile, atque conueniens, verum etiam & admodum neceſſariū, præter legem æternam, & naturalem mentibus noſtris impreſſam, & diuinam Euangelicam, quam nobis Chriſtus Dominus tradidit, pro rerum varietate & emergentibus caſibus, atq; negotijs, leges aliquas humanas fieri, & conditas fuiſſe: nam ſicut in rebus ſpeculabilibus, & intellectu ſpeculante, medio diſcurſu, ex cognitione primorum principiorum, per euidentem conſequentiam, aliquæ cognoſcuntur concluſiones, aliæ vero non ita euidenter, ſed ineuidenter, probabiliter, atque opinabiliter, propter ineuidentiam medij, & conſequentiæ; quia non ita neceſſario inferuntur, ſeu deducuntur ex principijs, ſed per multas conſequentias, & poſt longum diſcurſum, ita etiam in rebus practicis & operabilibus, quamuis ex principijs naturalibus, euidenter & neceſſario aliquæ inferantur concluſiones, quales ſunt præcepta Decalogi, quæ continentur in ipſis expreſſæ, ac proinde ſunt de iure naturali; aliæ tamen ſunt concluſiones, quæ non ita euidenter, & neceſſario inferuntur ex eiſdem principijs naturalibus, ſed obſeruatis quibuſdam circumſtantijs, loci & temporis, & poſt longum diſcurſum. & hoc eſt, quod faciunt leges humanæ, atque ad hoc deſeruiunt legiſlatores, & regulæ quæ in hunc finem, medio diſcurſu, & rationis adminiculo conſtituuntur, ab ipſis nuncupantur humanæ leges, ſine quibus humanum genus, haudquaquam poſſet vitam tranſigere. Ex his ſuperque ſatis conſtat, veritas noſtræ concluſionis, & vtilitas, conuenientia, quinvero & præciſa neceſſitas humanarum legum. Probatur vlterius concluſio, & dicta præciſe neceſſitas humanarum legum, nam quamuis Deus Opt. Max. humanam noſtram condiderit naturam, rationis capacem, indiderit q; ipſi, vt quidam dixit, quaſi quædam omnium virtutum ſemina, quo poſſet homo, medio diſcurſu,

Nota pro ortu, atq. origine humanarum legum.

Digitized by Google

Nota valde, q̃ habet homo in mente, & ratione quaſi impreſſa omniũ virtutum ſemina.

Nota peculiarem vtilitatem prouenientẽ ex humanis legibus.

ſcurſu, id quod bonum, æquum & iuſtum eſt, per ſemetipſum indagare, & cognoſcere, non tamen decuit, aut vero expediens fuit, vt id relictum eſſet in cuiuslibet hominis voluntate, quinvero quammaxime fuit neceſſarium, vt à legislatoribus, ingenio, experientia, atque prudentia valentibus, aliquæ communes leges fierent, inſtituerenturq. & conderentur, per quas homines gubernarentur, atque in officio continerentur. His accedit, & alia peculiaris ratio. Ea eſt, nam quamuis æterna lex, mentibus hominum eſſet impreſſa, lex etiam naturalis, & diuina vniuerſalis eſſet, humanorum actuũ regula, neutra tamen adhibebat pœnas compulſorias, quæ pro rerum varietate, in emergentibus caſibus & negocijs, in ſtatu naturæ lapſæ, infligendæ erant hominibus à ſupradictis legibus deuiantibus, ſeu aliquid contra ipſas facientibus; ea propter neceſſarium, quammaxime fuit, humanas leges adhiberi, quibus ſupradictæ inſtituerentur, atque conſtituerentur pœnę, ſine quibus vix aut nullatenus, humana reſpublica poſſet regi, & gubernari. Ad quod propoſitum facit, quod dixit olim Ariſto. 10. Ethicorum c. 9. nempe, *alios natura, alios conſuetudine, alios diſciplina bonos fieri*, & 1. Politicorum, cap. 2. dixit: *quod ſicut homo perfectione ſuſcepta, eſt cunctorum animantium optimus, ita ſi alienus fiat à lege, & à iudicijs, omnium eſt peſſimus. Quapropter inquit, oportuit hominum naturam diris legibus, & metu coerceri, atque in officio contineri.* Quæ omnia quammaxime faciunt, ad legum humanarum neceſſitatem præciſam oſtendendam, atque monſtrandam.

Secunda Concluſio.

Multo melius, atq. vtilius fuit humanũ genus gubernari optimis legib⁹, quã bonis (etiamſi eſſent) gubernationibus atque principib⁹ Nota hoc valde.

Ariſtot. melius eſſe leges habere bonas, quã interdũ principes bonos eſſe.

Multo vtilius, atque conuenientius fuit reipublicæ, gubernari optimis legibus, quam optimis Principibus, Gubernatoribus ſiue Iudicibus etiam ſi ſemper fuiſſent, abſque vlla humanarum legum poſitione. Hæc concluſio eſt expreſſa Ariſt. 3. Politicorum c. 11. & 12. & 5. Ethicorum cap. 6. vbi ſupradictam quæſtionem difficultat, & mouet, & propoſitis in contrarium aliquibus apparentibus rationibus, tandem concludit, *quod qui dicit, leges imperare debere, dicit Deum mundo præeſſe debere; qui vero dicit regem imperare debere, dicit belluam imperare debere.* verba ſunt expreſſa Ariſto. loco ſupracitato, quod meo quidem videri pro eo dicit, nam leges ſi iuſtæ ſunt, à Deo ſunt, atque ab æterna ipſius lege, & voluntate deriuantur, & à naturali lege, quam Deus in cordibus noſtris impreſſit. Homines autem, interdum licet boni ſint, quandoque tamen à ratione deuiant, & talis eſt, inquit, libidinis natura, vt optimos etiam viros contorqueat, & incuruet. Ad hoc probandum aliquæ etiam rationes, ſatis apparentes, quinvero & fere euidẽtes poſſunt adduci. Atq; imprimis, nã leges ſecluſa omni cupiditate, amore, ſiue odio, & omni humana affectione, ſtatuunt, atque diffiniunt, quid faciendum, quid vero fugiendum ſit; homines autem, vtcumque perfecti, carne cum ſint induti, ſæpiſſime paſſionibus perturbantur, multiſq. alijs rebus, quæ ipſos à recto, & à ratione deflectere faciunt. Secundo probatur idipſum, quia facilius eſt inuenire vnum, aut alterum prudentiſſimum legiſlatorem, quam innumeram iudicum multitudinem, qui rempublicam regant, atque gubernent, non tam pro ſuo arbitrio, quam ſecundum rationẽ. Tertio, nam ea quæ diſponunt leges, & de quibus leges conſtituuntur, longo diſcurſu, & poſt longi temporis diuturnam conſiderationem, ſtabiliuntur; at iudicia humana, & quæ iudices, vt plurimum pronunciant in dies breuiſſime excogitantur, in eiſq. proinde nec modicum ſubeſſe poteſt erroris, nam vt dicitur, omnia ſubita probantur incauta. Tandem quarto & vltimo

timo, expediens atque conueniens fuit, humanas leges inſtitui, & non iudicia iudicum arbitrio committi, nam leges cum ſint vniuerſales, & in communi atque in vniuerſali conſtituantur, omni prorſus ſuſpitione carent, quod ex odio, vel ex amore procedant, nulliq. irrogant iniuriam, ſi aliquid arduum, atque difficile præcipiant, nemo fere illud ægre fert, quod in iudicibus, non ita facile licebit reperire. Vnde & iure, multis in locis cautum eſt, vt quam pauciſſima iudicum arbitrio relinquantur, quinvero debent ipſi ſecundum leges, & iura iudicare, & pronunciare, vt habetur, *in cap. omnis. 18. q. 1. & in cap. iudicet 3. q. 7. & in cap. ſummopere 11. q. 3. & in l. illicitas. ff. de offi. præſ.* qua de re videatur D. Thom. 2. 2. q. 67. art. 2. vbi agit an debeant ſemper iudices, ſecundum leges ſcriptas iudicare. Et hæc de legum humanarum vtilitate, conuenientia, & præciſa neceſſitate dicta ſufficiant. Iudices non proprio ſuo arbitrio debent iudicare, ſed ſecundũ leges ſcriptas iudicare.

Ad argumenta in contrarium adducta reſpondetur. Ad primum, quod quamuis per legem æternam, cuncta ſint recte & congrue diſpoſita, atque conſtitutiſſima, & ordinatiſſima, quamuis etiam ipſa in mentibus noſtris deriuetur, & in natura noſtra per rationem naturalem ſit indita, atq; impreſſa, adhuc tamen ſummopere neceſſarium fuit, pro emergentibus caſibus, atque particularibus negocijs, diuerſas leges humanas fieri, atque conſtitui, nam ſicuti in rebus ſpeculabilibus, etiãſi ex parte rationis ſpeculatiuæ, per naturalem participationem, diuinæ ſapientiæ inſit nobis, cognitio quorumdam communium principiorum, & concluſionum, quæ ex eiſdem per euidentem conſequentiam deducuntur, non tamen illarum, quæ non euidenter inferuntur, neque cuiuslibet veritatis propria cognitio, ſicut in diuina ſapientia continetur, quinvero neceſſum eſt, vt eiuſmodi concluſiones vlterius inferantur, & deducantur per diſcurſum, ad particularia deſcendendo, ita etiam & in rebus practicis, & operabilibus, quamuis ex parte rationis practicæ, naturaliter participet homo legem æternam, ſecundum quædam communia principia, & concluſiones, quæ ex eiſdem principijs per euidentem conſequentiam deducuntur, atque inferuntur, non tamen illa, quæ non ſic euidenter inferuntur, neque ſingulorum caſuum directiones in particulari, prout in æterna lege, & naturali ratione continentur. Vnde, & neceſſum fuit, quod humana ratio, deſcendendo ad magis particularia, eaſdem inueſtigaret, quæ particulares diſpoſitiones, adinuentę ſecundum humanam rationem, obſeruatis quibuſdam conditionibus, quæ ſunt de ratione legis, dicuntur humanæ leges, quas neceſſarijſſimum fuit, in humana republica fieri, atque conſtitui, propter rationes poſitas in probatione ſupradictarum concluſionum. Vnde Cicero in ſua Rethorica lib. 1. de inuentione, loquens de legibus, dixit: *Quod initium totius iuris fuit à natura perfectum, deinde quadam in conſuetudinem, ex vtilitatis ratione venerunt, ac poſtea res à natura profectas, & à conſuetudine probatas legum metus, & religio ſanxit.* Reſpõdetur ad argumenta in contrarium adducta. Ad Primum. Nota hoc valde.

Ad ſecundum reſpondeo, quod humanas leges factas fuiſſe, atque in republica humana cõſtitutas, nullo id modo fuit contra voluntatem diuinam, quinvero maxime ad ipſam conformiter, dum tamen ipſę ſint iuſtæ. Neque id facere fuit, quidpiam ad diuinam legem addere, ſed tantum ipſam quoddamodo, qualiter fuerit obſeruanda, explicare & declarare, & contra ipſius tranſgreſſores pœnas, minas atque terrores apponere, quibus homines in officio contineantur, & ab ipſius diuinæ legis tranſgreſſione retrahantur. Neque de his legibus iuſtis at recte factis, intelligenda vllo modo ſunt, verba ſupracitata, quæ apud Matthæum, cap. 15. reperiuntur dixiſſe Chriſtum Phariſæos reprehendendo, & redarguendo, haud enim ibi repro-

bauit

Digitized by Google

bauit, aut condemnauit omnes humanas leges, ſed tantum illas, quæ factæ fuerant ab eiſdem, cõtra legem diuinam, & contra particulare præceptum de honorandis parentibus, vt facile conſtare poterit, legenti eiuſdem literæ contextum. Condemnauit itaq. ibi Chriſtus Dominus mandata Phariſaica, & carnales traditiones, diuinæ legi contrarias, cuiuſmodi erant illæ, ſed non perinde humanas leges, iuſtas & recte factas, pro bono reipublicæ regimine, & gubernatione, nec fideles deobligauit, aut exemit ab ipſarũ obſeruantia, & ſtricta cuſtodiendi illas obligatione, quam omnes habent.

Ad tertium reſpondeo ſimiliter, quod humanas leges conſtitutas, atque in Republica Chriſtiana factas fuiſſe, non fuit vllo modo derogare, aut præiudicare Euangelio Chriſti Domini, ſeu Euangelicæ legis perfectioni, quæ, vt recte probat argumentum, perfectiſſima eſt, multumq. vtilis, & neceſſaria, ad omnia quæ ibidem dicuntur; ſed cum hoc ſtat, quod ad particulares caſus, & ad ſpecialia negotia emergentia, vtiliſſimum, conuenientiſſimum, atque neceſſarijſſimum fuerit, humanas leges fieri, atq; conſtitui, quod minime eidem Euangelicæ legi contrariatur, quinvero nimis eſt conforme, cum ibidem contineatur, vt obediatur Prælatis. & quod Reges, & Iudices honorificentur, & ipſorum legibus, & præceptis pareatur.

Ad quartum reſpondeo, quod libertas Euangelica & Chriſtiana, & de qua in dictis locis loquitur D.Paul. non ſtat, aut conſiſtit, in eo quod argumentum prætendit, ſed in hoc quod per Euangelium, & legem Chriſti, & ſpecialiter per eiuſdem redemptionem, & copioſiſſimam ſatisfactionem, factam Deo patri, facti ſumus liberi à peccato, & ab ęterna morte, atque ab obſeruantia Moſaicæ legis, de quibus veniunt & ſunt intelligendæ, omnes auctoritates ibidem adductę D.Paul. & hoc voluit dicere, & inſinuare D.Paulus, & non aliquid amplius, vt falsò garriunt, atque proclamant hęretici ipſi.

Ad quintum, & vltimum reſpondeo, per ea quę dicta ſunt in probatione ſecundę concluſionis, vbi adductę ſuut rationes & cauſæ, quibus magis expediens atque conueniens fuit, Reſpublicas regi, & gubernari per leges, quam per optimos etiam Iudices, aut humana iudicia relinqui iudicum arbitrio, qua de re, videatur ſpecialiter D. Thom. 1.2.q.96.ar.1. in ſolut. ad ſecundum. Et quando dicitur, quod leges ſunt veluti mortuę, iudices autem viui, poſtquam vt dicit Ar.ſto. eſſe debent, quaſi iuſtitia quędam animata, inquit D.Thom. quod hæc iuſtitia animata, vt plurimum non inuenitur in multis iudicibus, & regulariter loquendo, neque inueniri poteſt; iudicumq. iuſtitia, ex multis cauſis flexibilis eſt, quapropter neceſſarijſſimum fuit in Republica leges fieri atque conſtitui, quibus diffiniretur atque determinaretur, in rebus omnibus aut ſaltim quoad maxime fieri poſſet, quid iudicandum eſſet, & pauciſſima hominum, atque iudicum arbitrio, & iudicio committerentur. Hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS VI.

Vtrum omnes humanæ leges, à lege Dei æterna, atque naturali deriuentur, ſeu potius habeant deriuari?

IAm ſupra quęſtione pręcedenti, Articulo tertio diximus, quatuor diuinas eſſe leges, Dei ęternam, naturalem humanis mentibus impreſſam, diuinam veterem, atque diuinam Euangelicam, quarum omnium in particulari

lari, congruentiſſimas adduximus diffinitiones; at nunc pro maiori dicendorum intelligentia, in quæſtionem libuit adducere; an omnes humanæ leges à ſupradictis diuinis deriuentur, & maxime ab æterna Dei lege,& naturali mentibus noſtris indita, atque impreſſa; & vt pro more noſtro, clarius, atque diſtinctius procedamus, & ex oppoſitione contrariorum, veritas plenius elucefcat, pro alia in contrarium parte,aliquot viſum eſt proponere argumenta.

Primo ſic argumentor, ad probandum apparenter,quod humanæ leges, non à lege Dei æterna, neque naturali humana deriuentur, nam certum eſt, quod à lege Dei æterna nihil iniquum, ſeu iniuſtum poteſt procedere, cum ſicut dictum eſt,de mente,& ſententia D.Auguſt. lib. 1. de libero arbitrio,cap.6. *Lex æterna ſit, ſecundum quam,omne iuſtum eſt, & à qua procedit, vt omnia ſint ordinatiſſima*: ſed multæ leges ſunt iniquæ,atq; iniuſtæ(vt de ſe patet) contra quarum latores exclamauit olim Iſaias cap.10. dicendo: *Ve qui condunt leges iniquas, & ſcribentes iniuſtitiam ſcripſerunt, vt opprimerent in iudicio pauperes,&c.* Ergo non omnes humanæ leges,à lege Dei æterna deriuantur. Quod & confirmari poteſt ex eo,quod dicit D.Auguſt. lib. etiam 1.de libero arbitrio cap.5.quod lex, quę interdum populo regendo præſcribitur, multa recte permittit, quæ per diuinam prouidentiam vindicantur: ſed ratio diuinæ prouidentię, eſt lex æterna: ergo non omnis lex, etiam recta, procedit à legeDei æterna.

Secundo probatur idipſum de lege naturali, quod non omnes leges humanæ,à naturali lege procedant, nam lex naturæ,eadem eſt apud omnes, & ius naturale eandem ſemper & vbique vim habuit: ſed leges humanæ non ſemper & vbique eandem vim habuerunt,nec vero habent: ergo non omnes leges humanæ à naturali deriuantur. Conſequentia eſt legitima: minor autē probatur, ex Ariſto.5.Ethicorum,cap.7. vbi diffiniens iuſtum naturale,& legale, inquit, pęnes hoc differre, *quod iuſtum naturale à principio ſemper fuit & obligauit, iuſtum autem legale, à principio nihil differt, vtrum ſic, vel aliter fiat, ſed poſtquam eſt poſitum, oportet,vt fiat*: ſequitur ergo, quod non omnes humanæ leges,ſunt de iure naturali,aut deriuantur à iure naturali. Quod & confirmatur ex eo,quia idem Ariſtot. quinvero D. Iſidorus lib.5. Etymologiarum,cap.4.diuidunt ius poſitiuum (quales ſunt omnes humanæ leges) contra ius naturale: ergo vnum non deriuatur ex alio.Hæc ſunt potiſſima argumenta,quæ pro hac parte ſolent,& poſſunt adduci.Sed nihilominus in contrarium eſt veritas, quæ & explicabitur per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

OMnis lex humana, ſi ea iuſta, & recta eſt, ab æterna Dei lege deriuatur,deriuariq. habet neceſſario.Hæc concluſio eſt expreſſa D.Thom. 1.2.q.93.ar.3. quā & probat primo,auctoritate diuinæ ſapientiæ,quæ Prouerbiorum 8. inter multa alia de ſe dicit, quod per ipſam reges regnant, & legum conditores iuſta decernunt: quod & confirmat D.Auguſt.ſententia, qui primo libro,de libero arbitrio, cap. 5. & 6. dicit: *quod in temporali lege, nihil eſt iuſtum atque legitimum, quod non ex æterna Dei lege, homines ſibi deriuauerint*. Quod & probari etiam poteſt multiplicibus rationibus, & primo ex ordine, & diſpoſitione cauſarum naturalium, quæ quidem ita ſunt diſpoſitæ, vt inferiores dependeant à ſuperioribus, operariq. minime poſſint, aut ſe mouere, niſi ſuperiorum virtute adiutæ,& admotæ.

Omnis lex humana,ſi ea iuſta eſt & recta ab æterna Dei lege,habet deriuari.

Digitized by Google

Hac enim ratione Ariſtot. 8. Phyſicorum cognouit, ac dixit, neceſſe eſſe, cunctos vnum primum motorem confiteri, à quo inferiores omnes moueantur, atque dependeant, ſi enim, inquit, primus non moueret, reliqui neutiquam ſe, aut alios mouere valerent. Eundem ordinem ponit idem Ariſtot. primo Ethicorum, inter artes & cauſas artificiales; nam, inquit, illa quæ maxime eſt architectonica, reliquis veluti Princeps imperat: ſi igitur hoc reperitur in cauſis, & motus cuiuslibet mouentis ſecundi, neceſſario deriuatur à primo motore, in artificialibus etiam ratio actuum, artis inferiorum artificum, à ſuperiori procedit artifice: ergo & in mundi huius gubernatione, hoc ipſum neceſſario erit confitendum, nempe, quod omnia recta, & iuſta ab vno, Deo recto & iuſto, ſupremo legislatore, procedant, atque ab ęterna ipſius lege, in qua continentur, & à qua procedunt rationes omnium rectorum inferiorum. Hoc eſt adeo verum, vt teſte D. Thom. loco ſupracitato, omnes aliæ diuinæ leges, naturalis nempe, & poſitiua vetus, quæ Iſraelitico populo per Moyſen tradita fuit olim, & Euangelica ore Chriſti Domini mundo, conſtituta, pronunciata & promulgata, à prædicta Dei æterna lege deriuantur, & vt diximus in præcedenti Articulo, ſunt eiuſdem quaſi quidam riuuli, ſiue deriuationes, effectus atque participationes. Ipſa enim æterna, atque immota perſiſtens, in naturalem noſtram influit, & ab eadem, diuina vetus atque Euangelica ſunt deductæ, in nullo alio, à naturali differentes, niſi penes hoc, quod naturalis ineffabili quodam modo, mentibus noſtris eſt impreſſa, & naturalis cum ſit, ad naturalem finem, homines ordinat; diuinæ vero illę, hominibus poſitæ (pro eo enim dicuntur poſitiuæ) ſupernaturales cum ſint ordinant eundem, & dirigunt in finem ſupernaturalem, quæ omnia ſunt valde notanda, & memoriæ commendanda.

Secunda Concluſio.

Leges humanę ſi iuſtæ ſunt, à naturali etiam lege deriuâtur debentq. deriuari.

Supradictæ humanæ leges, ſi iuſtæ ſunt, etiam à lege naturali deriuantur, deriuarique habent. Hæc etiam concluſio eſt D. Thom. 1. 2. quæſt. 95. art. 2. quam & probat, primo ex auctoritate Ciceronis lib. ſecundo, de Inuentione, dicentis: *Initium iuris fuiſſe à natura profectum, & quod deinde, quadam in conſuetudinem ex vtilitatis ratione venerunt, poſteaq. res à natura perfectas, atque à conſuetudine probatas, legum metus & religio ſanxit.* Sed vlterius probat eandem concluſionem ratione, & ratio eſt, quia, iuxta mentem atque ſententiam Diui Auguſtini, libro primo, de libero arbitrio, lex niſi iuſta fuerit, lex non eſt, nec legis promeretur nomen, intantumque habet virtutem legis, in quantum participat rationem iuſtitiæ: ſed lex naturalis, eſt rationis regula, à qua deuiare iniquitas eſt, & ad quam veluti ad exemplar quoddam, in cunctis ſuis actionibus, & operationibus, homines debent intueri: ergo omnes humanæ leges, ſi iuſtę & rectæ ſunt, à naturali lege deriuantur, ab ipſaque ratione debent fabricari. Nec vero refert ſiue vllum inconueniens eſt, humanas leges duabus regulis menſurari, æterna ſcilicet & naturali, quarum hæc deriuatio & participatio illius eſt, quinvero id neceſſarium eſt: etenim vt architectus ex præconcepta domus forma, lineas in lapide, ſeu in ligno ducit, quæ quidem ſuo miniſtro, atque officiali regulæ ſunt, quas cudendo, & ſerrando, ipſe ſequi debet, ſicque domus quoddammodo à duabus regulis procedit, nempe ab architecto atque ab officiali, ex eiuſdem directione: ſic etiam & Deus Optimus Maximus, ęternam ſuam legem mentibus

tibus noſtris impreſſit, quæ diuinę ſuę voluntatis eſſet certum ſignum, quapropter dum legem naturę, tenemus & ſequimur, ęternamque Dei legem imitamur, operationes noſtrę ſi rectæ ſunt, à duabus ſupradictis procedunt regulis. quod etiam contingit in humanis legibus. Qua quidem ratione: Cic. lib. 2. de legibus, dixit, olim, *quod lex eſt iuſto um, iniuſtorumque diſtinctio, ad illam antiquiſſimam, & rerum omnium principem expreſſam naturam, ad quam leges hominum diriguntur, qua ſupplicio improbos afficiunt, defenduntq. atque tuentur bonos.*

Nota hoc valde, qualiter humanæ leges deriuentur à lege naturali.

Sed eſt notandum, quod dupliciter contingit, aliquid à naturali lege deriuari, vno modo, vt concluſio ex ſuis principijs deducta; alio vero, vt ſpecifica determinatio, al cuius communis generis. Statuamus aliquod exemplum, vt quæ dicuntur, clariora fiant. Ex hoc, verbi gratia, communi & generali principio legis naturæ, quod tibi non vis, alteri ne feceris, ſequuntur tamquam concluſiones certæ, non eſſe occidendum, neq; eſſe furandum, &c. Item ex hoc communi, & generali principio, quod virtus eſt digna pręmio, vitium autem pœna & ſupplitio, intulit humana lex, latronem eſſe ſuſpendendum, & hęreticum igne comburendum, &c. Sed aliter & aliter, inferuntur ſupradictæ duæ concluſ. nam in primo adducto exemplo, inferuntur per viam ſyllogiſmi, & tamquam concluſiones deductæ ex ſuis proprijs principijs, nam ſi, quod mihi non volo, non alteri eſt faciendum, bene ſequitur per bonam conſequentiam, non eſſe furandum, neque occidendum, & vtraque præmiſſa eſt nota naturaliter. At in ſecundo exemplo, concluſiones ſeu illationes inde deductę, non inferuntur tamquam concluſiones, ex ſuis proprijs principijs, ſed tamquam ſpecificę determinationes alicuius communis generis. Volo dicere, quod ex hoc, quod virtus ſit præmio digna, vitium autem pœna & ſupplitio, non per viam ſyllogiſmi & bonę conſequentię, ſequitur latronem eſſe ſuſpendendum, aut hæreticum igne comburendum, ſed ſolummodo, quod qui fuerit malus puniatur; at humana lex, commune illud ſupplicij genus, ad particularia traxit, atque determinauit, dicendo, id vt fiat ſuſpendendo latronem, & comburendo hęreticum, eo modo, quo & artifex, domus formam in communi conceptam, ad peculiares fabricas accommodat, dicendo, vt hoc ſic, illud vero aliter fiat, ſiue conſtruatur. Quod quidem vt dixi, non fit per viam ſyllogiſmi, ſed per viam ſpecificę determinationis, ſiue applicationis alicuius communis & vniuerſalis generis, ad ſuas ſpecies particulares, & per legem humanam, quam pœnam cum culpa dimetimur, faciendo huiuſmodi collectionem, ſi malus eſt puniendus, latroni congruum ſupplitium eſt ſuſpendium, hæretico vero incendium, taliterque puniantur. In qua lege, atque conſtitutione, licet prima præmiſſarum lumine naturali ſit cognita, non tamen ſecunda, neque ex ipſa per euidentem conſequentiam ſequitur, ſed eſt quoddam humanum arbitramentum. Ex quo pręſuppoſito notabili, manifeſte ſequitur, quod deriuatio legis humanæ, quę fit ex naturali lege, ſeu ex principijs legis naturæ, per viam concluſionis & ſyllogiſmi, non eſt noua conſtitutio talis operis, in genere virtutis, ſed deductio & explicatio virtutis, quæ in principijs naturalibus latebat; nam totus Decalogus, & illius omnia pręcepta, non furtum facies, non fornicaberis, &c. ante omnem humanā legem, & ratiocinationem, erant virtutes, exiſtentes & latentes in ſuis proprijs naturalibus principijs, ſunt autem explicata, atque exterius poſita, vt ne quis ſibi eorum ignorantiam prætexeret. At vero illa deriuatio legis humanæ, quæ fit

Nota valde. Differentiāquę verſatur inter præcepta iuris naturalis, & ea quæ ſunt de iure gentium, ſiue ciuili.

ex lege naturali, atque ex ipſius principijs, non per viam concluſionis & ſyllogiſmi,ſed per viam ſpecificę cuiuſdam determinationis, & applicationis alicuius communis generis,ad aliquod particulare, prout dictum eſt in exemplis poſitis, noua eſt conſtitutio operis in eſſe virtutis,nam iure naturæ non erat virtus, ſuſpendere latronem, aut hæreticum comburere; lex enim naturę tantũ dicebat,quod mali punirentur,&c.quando ergo lex humana, conſtituit atque determinauit, horum particulare ſupplicium, commune ſupplicij genus ad caſus particulares determinando & applicando, tunc fecit ſuſpenſionem latronis, & combuſtionem hęretici eſſe actus virtutis. Hoc eſt,ſummopere notandum, atque memoriæ valde commendandum,ad intelligendam & percipiendam, differentiam humanarum legum, & quia vt inquit D.Thom. leges humanę, quę ſunt prioris generis habent ſuum vigorem & virtutem, à lege,& naturali iure; illę vero quę ſunt poſterioris ordinis,minime, ſed tantum à iure ciuili,quamuis ſint multum iuri naturali conformes.

Ad argumenta in contrarium adducta reſpondetur. Ad primum, quod erat de lege Dei æterna,dico, quod lex humana,in tantum habet rationem legis, in quantum eſt iuſta & ſecundum rectam rationem, & ſecundũ hoc certum eſt,quod à lege æterna deriuatur, ſi tamen à recta ratione recedit, iam non promeretur rationem legis, ſed magis cuiuſdam violentiæ, & tales ſunt omnes leges, quæ dicuntur iniquæ, de quibus nos non loquimur, ſed de legibus humanis iuſtis & rectis. Et addit D.Thom. loco ſupracitato,in ſolutione ad ſecundum,quod etiam in ipſis legibus iniquis, in quantum reperitur ibi aliquid de ſimilitudine legis, propter ordinem poteſtatis eorum, qui fecerunt ipſas, adhuc dicere poſſumus, quod ab æterna Dei lege deriuentur, ſiquidem,vt dixit D.Paul. ad Romanos 13. *Omnis poteſtas à Domino Deo eſt*, & etiam infidelium principum poteſtas, à Deo deriuatur, iuxta illud, quod dixit Chriſtus Dominus ad Pilatum, *non haberes in me poteſtatem,niſi tibi datum fuiſſet deſuper*, ſed hæc eſt alia deriuatio,de qua alias. Ad confirmationem vero dico,quod lex humana, quæ malum permitteret, approbando illud, vt bonum, vt quæ fornicationem pronuntiaret eſſe bonam,nequaquam à lege æterna diceretur deriuari, ſeu ab ipſa proflueret; at vero illa,quæ impunè permittit aliqua mala,vt forſan euitentur maiora, aut quia non poteſt omnia cohibere & coercere flagitia, in hoc quod non conatur, ad id quod perficere nequit, & moraliter loquendo explere impoſſibile eſt, non eſt mala,ſed recta ac prudens,& à diuina, æternaque Dei lege deſcendit & deriuatur, quamuis vt inferior ac debilior, illam perfectè non adæquet. Videatur hac de re D.Thom.loco ſupracitato in ſolutione ad tertium.

Nota hoc valde.

Ad ſecundum argumentum, adductum de lege naturali, reſpondetur, quod Ariſtot. in illo loco, nuncupauit iuſtum legale,illud,quod eſt mere ciuile, & quod ſecundo modo ex lege naturali deriuatur, de quo etiam diximus, quod antequam ſtabiliretur, non erat virtus, ac proinde nec referebat, ſic vel aliter fieri, ſecus eſt autem de deriuatis ex iure naturali, primo modo.Et vtcumque illud ſit,de his omnibus verum eſt dicere, quod à iure naturali deriuantur, mediatè vel immediatè, per modum concluſionis ſyllogiſmi,atq; euidentis conſequentiæ,aut per modum alterius deriuationis, applicando, & determinando aliquod commune ad ſuum particulare. Et ſimiliter reſpondetur ad confirmationem, quod quando D.Iſid. in 5.Ethym.diuidit ius naturale,contra Ius poſitiuum,intelligit de poſitiuo, ſecun-

ſecundo modo dicto, hoc eſt de poſitiuo mere ciuili, de quo etiam verum eſt dicere, quod deriuatur à iure naturali, ſaltim ſecundo prędicto modo deriuationis, & in quãtum Ius poſitiuum ciuile,ſi illud eſt iuſtum,conforme eſſe debet iuri naturali.Hęc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS VII.

Quiſnam ſit effectus humanarum legum? an effectus legum humanarum, ſit bonos homines facere?

VT, quod quæritur,plenius elucefcat, pro parte contraria,aliquot libet proponere argumenta. Et primo videtur, quod effectus legis non ſit homines bonos facere,nam de mente,& ſententia Ariſto.2.Ethicorum cap. 6. *Sola virtus eſt, quæ bonum facit habentem,* quæ & donum, & munus Dei eſt, iuxta illam celebrem ſententiam D.Auguſt.lib.2.de libero arbitrio, qua definiens virtutem dixit: *Quod virtus eſt bona qualitas mentis,quam Deus in nobis, ſine nobis operatur*: ſed legiſlatores per ſuas leges,non valent homines virtuoſos efficere: ergo neque bonos, ac proinde non ipſe eſt effectus humanarum legum.

Secundo ſic argumentor ad idem, nam nullus hominum eſt, aut eſſe poteſt ſimpliciter bonus, ſine gratia & charitate,vt tenet communis omnium Theologorum ſententia: ſed leges ciuiles nihil dictant,aut præcipiunt de gratia,& charitate,ſed vt plurimũ ordinantur in bonum vtile,& in id quod reſpicit ſolam vtilitatem Reipublicæ: ergo ipſarum effectus,non eſt facere homines bonos.

Tertio probatur idipſum. Nam leges non proſunt hominibus, niſi illis obediant, atque eiſdem ſint obſequentes, quod facere nec ipſi poſſunt, niſi ſint boni: ergo bonitas ſaltim obedientiæ,iam præſupponitur in hominibus ad ipſas leges, ſicq. videtur, quod earum effectus non ſit homines facere bonos.

Pro reſolutione ſuprapoſitæ difficultatis, ſequentem ſtatuo concluſionẽ.

Concluſio.

OMnis lex,intendit ſuos ſubditos facere bonos, ea bonitate, quæ congruit,atq; conuenit ſuo proprio fini. Hæc concluſio generalis eſt,atq; vniuerſaliter comprehendit omnes leges, diuinas, & humanas, ſeculares, & Eccleſiaſticas,& dicimus,quod ſecundũ finem,quem qualibet lex habet, eſt & effectus quem intẽdit,atq, procurat in homines inducere,nam lex diuina intendit efficere homines ſimpliciter bonos, quod ſolum fit per gratiam,& charitatem,& hoc ipſum ſuo quoque modo, & ordine,intendunt, atque procurant leges humanæ, Canonicæ, & Eccleſiaſticæ,ſed ciuiles intendunt effectus proprio ipſarum fini congruentes, & conuenientes. Sic explicata, & declarata dicta concluſio, eſt D.Thom. 1. 2. quæſtione 92. art. 1. vbi & probat eam,primo auctoritate Philoſophi,lib.1.Ethicorum cap.14. vbi inquit: *Quod voluntas cuiuslibet legiſlatoris hæc eſt, vt homines bonos faciat*. ſecundo probat eandem ratione,& ratio hæc eſt, nam cum lex (vt ſupradictum eſt) nihil ſit aliud, quam dictamen rationis in Præſidente, quo ſubditi reguntur, & gubernantur, & ſubditorum virtus in eo conſiſtat, vt bene ſubdantur ei, à quo gubernantur & reguntur, manifeſte

Omnis lex intendit ciues facere bonos, ea bonitate, quæ ſuo proprio fini congruit.

Digitized by Google

ſequitur, quod proprius effectus legis erit inducere ſupradictos ſubditos ad propriam ipſorum virtutem: quæ quidem virtus, cum bonos faciat habentes eam, vlterius ſequitur, quod lex, quæ ordinat ſubditos ad propriam virtutem, conſequenter proinde illos ordinat, vt eos bonos faciat, ea bonitate, quæ fini ſuo fuerit expediens, atque conueniens. Sed vt hoc plenius intelligatur, adnotare oportet ex eodem D. Thom. loco ſupracitato, quod ſi intentio ferentis, & ſtatuentis legem, tendat in verum bonum, quod eſt ſimpliciter bonum, & ſecundum iuſtitiam, per talem legem homines efficientur boni ſimpliciter, aut ſaltim idipſum, lex procurabit, & per eam non ſtabit, quin boni ſimpliciter efficiantur. Si vero bonum in quod lex tendit, non eſt verum & ſimpliciter bonum, & ſecundum iuſtitiam, ſed bonum quoddam vtile, vel delectabile, per ipſam quidem efficientur homines, non boni ſimpliciter, ſed boni ſecundum quid, & in ordine ad tale regimen, & ſecundum finem, quem ipſa lex intendit. Ex quo ſequitur, quod quælibet lex quantum eſt ex ratione ſua, intendit facere bonos, eos quibus datur, aut bonitate ſimpliciter, aut bonitate ſecundum quid. Sed inter leges omnes, nulla eſt quæ ſuos obſeruatores ſimpliciter, & abſolute, quantum eſt de ſe, bonos faciat, niſi lex Chriſti, per cuius obſeruantiam præſtatur gratia, & ipſa eſt, quæ homines facit vere, & perfecte virtuoſos ſimpliciter, reliquæ vero non, niſi ſecundum quid, & inquantum ordinantur ad ipſam, & eam habent pro fine.

Nota.

Ad argumenta in contrarium adducta reſpondetur. Ad primum patet ſolutio ex ſupradictis, & nihil aliud occurrit dicendum.

Ad ſecundum ſimiliter, patet ſolutio ex dictis, nec noſtra concluſio fatetur aliud, ſed tantum dicit, eſſe proprium effectum legis, facere homines virtuoſos, aut ſimpliciter, aut ſecundum quid. Quæ fuerit ſimpliciter perfecta, & lata in bonum ſimpliciter, faciet obſeruatores ſuos bonos, & virtuoſos ſimpliciter, quæ vero non ita, faciet illos bonos, & virtuoſos ſecundum quid, bonitate quadam Politica: ex quo infertur, quam lata ſit differentia inter virum bonum, & bonum ciuem, & quam alia ſit virtus huius, atque illius, ſed de hoc alias.

Differētia, quæ verſatur inter bonum ciuem, & virum bonū.

Ad tertium & vltimum reſpondetur, quod quamuis, qui obedit legi, id facere intelligatur, ex bono virtutis obedientiæ, non tamen ſemper id ita eſt, ſed quandoque ex metu, & timore pœnæ, quam lex ipſa comminatur, & per quam inducitur, vt prompto animo legi obtemperet: quamuis etiam dici poſſit, quod id faciat ex ſolo dictamine rationis, quod eſt, quoddam principium virtutis; ſunt enim nobis à natura, & ante legem, inſita quædam virtutum ſemina, vt diximus ſupra, per quæ inclinamur ad recte agendum, & ad obediendum legibus, per quarum obedientiam, atque obſeruantiam, poſtmodum virtutes perfecte comparantur. Et ſic argumentum nihil concludit. Hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS VIII.

Quinam ſint Legis actus? & an Legum actus ſint imperare, vetare, permittere, atque punire?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Con-

Concluſio.

LEgum actus in communi conſiderati,ſunt imperare, vetare, permittere, atque punire. Hæc concluſio eſt expreſſa D.Thom.1.2.quæſt.91. art.2. vbi, & probat eam,ex auctoritate D.Iſidori lib.5.Etymolog.cap.19. quæ & refertur à Gratiano, *in decreto,diſtinct.4. in cap. omnis autem lex*. vbi adnotare oportet, quod quamuis D. Iſidorus ibidem (vt quibuſdam videtur) non conſtituat,niſi tantū tres legis actus, nempe permittere, vetare,& punire,re tamen vera non ponit niſi ſupradictos quatuor, nam etiam addit præcipere , vt patebit intuenti. Sed quidquid de hoc ſit, quatuor legum actus ſunt ponendi, & quatuor ponit D. Thom. loco ſupracitato, ſimiliter, *& gloſſa in ſupradicto cap. omnis autem*, quinvero & Modeſtinus Iureconſultus,*in l. legis virtus.ff.de legibus,& ſena.*Et quod quatuor ſupradicti actus ſint ponendi, neceſſario dicendum videtur, vt expreſſe conſtat ex ratione, quam adducit D.Thom. loco ſupracitato, præſupponendo, quod omnis lex ordinatur ad humanos actus dirigendos, quorum quidam ex genere ſuo ſunt boni, quales ſunt actus virtutum, & horum reſpectu ponitur præcipere,& imperare, & conſtituitur tamquam proprius legis actus; alij vero ex genere ſuo ſunt mali, vt actus vitioſi, & iſtorum reſpectu, ponitur alius legis actus, qui eſt prohibere,& vetare, alij autem ſunt, ex ſe indifferentes, qui parum, vel nihil in ſe bonitatis, aut malitiæ continent,& reſpectu illorum,ponitur permittere, tamquam alius proprius legis actus. Sed quoniam quandoq. ſupradicta omnia non ſufficiunt, oportuit etiam, vt lex ad ſui obſeruantiam, & obedientiam,timorem pœnæ induceret, quo homines incitarentur atque prouocarentur, ad bene agendum, & ſe retrahendum à malo; ad quem effectum additur alius legis proprius effectus, ſiue actus, qui eſt punire, & ſic ſunt quatuor.Nec de hoc eſt dubitandum.

Legis actus in cōi conſiderati ſunt imperare, vetare,permittere,atque punire.

Nota hoc valde.

Sed quamuis ſupradicta vera ſint, maioris tamen explicationis,& declarationis gratia, in contrarium libet, aliquot adducere argumenta, vt quæ dicta ſunt,clariora fiant.

Et primo probatur,quod ſint otioſi,excuſariq. poſſint primus, atq; ſecundus legis actus, qui eſt præcipere,& vetare,nam quæ genere ſuo ſunt bona, vel mala,quidnam opus eſt alia præceptione,aut prohibitione, cum ipſa per ſe,ſint ſatis iure naturæ præcepta,aut prohibita?

Secundo probatur idipſum,de tertio legis actu, qui eſt permittere, quod eiuſmodi actus non ſufficienter fuerit appoſitus,cum vt de ſe patet,per humanas leges,non ſolum permittantur interdū indifferentia,vt ociari,ludere, & venari,quantum eutrapeliæ virtus indulget, verum etiam, & quæ interdum ſunt de ſe intrinſece mala,vt ſcortari,& ioci cauſa mentiri,& id generis alia.

Tertio: nam ſupradictæ legis actuum enumerationi, videtur conſilium deſuiſſe, quod quidem nec minimum, interdum conducit ad legum obſeruantiam,& ad operandum id, quod eſt bonum,& ſimiliter ad recedendum à malo. Quod ipſum iure optimo,dici etiam poteſt de prēmio,quod iuxta ſententiam Iuriſconſulti,*in l.1.ff.de iuſt. & iur.* ad virtutem ſectandam multum conducit, & pari ratione pœna, ſiue pœnarum metus, quę omnia videtur fuiſſe prætermiſſa,atq; in ſupradicta actuum legis enumeratione defuiſſe. hęc ſunt quę contra ſupradictam noſtram concluſionem poſſunt adduci. Sed nihilominus dico,per ſupradictos quatuor legis actus, omnia fuiſſe congruentiſſime,atque conuenientiſſime diſpoſita, & prouiſa, nam ſi qui alij deeſſe videntur,vt ſtatim patebit,continentur in prædictis.

Digitized by Google

Vnde ad primum argumentum,in contrarium adductũ reſpondetur,quod quamuis ea,quæ ex genere ſuo ſunt bona, aut mala, per legem naturæ ſatis videantur eſſe præcepta, aut prohibita,reſpectiue, adhuc tamen amplioris luminis,& maioris claritatis,atque explicationis gratia, oportuit omnia ſupradicta voce proferri, & ſcriptis prohiberi, & mandari.Qua etiam ratione olim,in lege Moyſis poſitus fuit Decalogus, quorum pręcepta nihil ſunt aliud,quam quædam expreſſio earum concluſionum, & veritatum, quę implicite continebantur in lege naturali, & principijs naturalibus. Dico vlterius, quod per humanas leges, non ſolum pręcipiuntur ea, quæ ex genere ſuo ſunt bona,nec ſolum vetantur,atque prohibentur,ea quæ ex genere ſuo ſunt mala, verum etiam, & multa alia conſtituuntur de nouo, per leges,virtutum loco,& vetantur,quæ alias erant licita,quę poſt legum prohibitionem efficiuntur mala.Vnde prodijt celebris illa Theologorum diſtinctio,quod multa ſunt mala, quia prohibita,alia vero prohibita,quia mala. Ex quibus conſtat qualiter fuerit neceſſarium, apponere ſupradictos duos legis actus, qui ſuut præcipere,atque vetare.

Multa ſunt,mala quia prohibita, alia vero prohibita,quia mala.

Ad ſecundum argumentum reſpondetur, quod quantum attinet ad legẽ humanam, etiam dicuntur indifferentia,ea quæ non ſunt valde mala,vtpote ex quibus nulla grauis alicui emergit iniuria, aut non intolerabilis ſequitur abſurditas, quia cum omnia mala cohibere,non ſit in poteſtate Reipublicæ, impune ea permittit vt fiant, haud quamquam tamen approbat, quaſi licita, id enim facere nequit lex, quæ fuerit iuſta, nam omnis talis, vt dictum eſt ſupra, à lege ęterna diuina, & naturali deriuatur.

Ad tertium reſpondetur, quod quamuis conſilium,interdum multum conducat, vt argumentum prætendit, non tamen enumeratur inter legis actus, cum conſilium de ſe non vim habeat coercitiuam,quã ſupra diximus eſſe de ratione legis, ſeu quia conſilium non eſt proprium munus principis, ſeu legiſlatoris, quinvero ipſum cuilibet priuatæ perſonę poteſt competere. Propter eandem rationem pręmium, & pœna, ſeu ipſorum propoſitio,non enumeratur inter proprios legis actus, nam quamuis quantum eſt de ſe,inducant, & prouocent,ad legum obedientiam & obſeruantiam, ad virtutis ſtudium,& vitiorum odium,cum tamen non habeant coerctionem,ſed cuilibet, etiam priuatæ perſonæ poſſint competere, non id ſpectat ad proprios legis actus.

ARTICVLVS IX.

Quænam eſſe debeant Legum conditiones, & qualitates, ad hoc, vt ſint iuſtæ?

Huic articulo reſpondetur,per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

Legum conditiones, & qualitates deſcribũtur à D. Iſidoro congruẽtiſſime & à Gratiano in cap.erit autẽ lex, d.4.

Legum conditiones & qualitates, recte deſcribuntur à D. Iſido. lib.5. Etymol.cap.3.& 21.& referuntur à Gratiano,*in decret.d.4.in c.erit autem lex.* vbi dicitur,quod lex debet eſſe,honeſta,iuſta,poſſibilis,ſecundum naturam,ſecundum patrię conſuetudinem, loco,temporiq. conueniens,neceſſaria,vtilis,manifeſta quoque,vt ne aliquid per obſcuritatem incaptionẽ contineat,nullo priuato commodo,ſed pro cõi ciuium vtilitate conſcripta.

Pro cuius concluſionis intelligentia, aduertere oportet, ex D.Thom.1.2.q. 95.art.3. quod idem D. Iſidorus ante prædicta verba, præmiſerat aliam breuiorem legis definitionem, ſeu deſcriptionem,qua breuiter, atque compendioſe,eiuſdem deſcripſerat conditiones,& qualitates, dicens, *Quod lex eſſe debet, qua Religioni conueniat, diſciplinæ congruat, atque ſaluti proficiat*. Quæ verba explicans ſupradictus D.Thom. inquit,pro eo fuiſſe dictum, legem eſſe debere, *qua Religioni conueniat*, in quantum eſſe debet proportionata diuinæ legi; *qua diſciplina congruat*, in quantum oportet eam eſſe proportionatam legi naturæ, *atque vt ſaluti proficiat*, in quantum eſſe debet proportionata vtilitati humanæ: & addit, quod ad dicta tria reducuntur,omnes aliæ cōditiones, quæ poſtea poſuit dictus D.Iſidorus expreſſius atque explicatius, Oratorum more, ad depingendam legis pulchritudinem, & perfectionem.

Nota multa circa cōditiones, & qualitates legum.

Sed ne dum iſta ſic generaliter,atque in vniuerſali dicuntur, minus ſint audientibus, ſiue legentibus vtilia,atque proficua, libet in præſentiarum prædicta omnia,in particulari iterum explicare, & declarare per ſingula. & dico ex ſupradictis D.Iſidori verbis, manifeſte colligi, quod ad hoc, vt aliqua lex ſit recta, & iuſta, ſeptem debent conditiones,& qualitates concurrere. Primo, quod ipſa ſit honeſta, per quod ſecundum D. Thom. intelligi debet, quod Religioni congruat, atque conueniat, nam quæ non conuenit Religioni, qua Deus colitur, qui primus eſt, eſſeq. debet humanarum actionum finis, honeſta eſſe nullatenus poteſt. Quam prædictam conditionem explicans Magiſter Soto lib.1.de iuſtitia & iure,quęſt.5.art.3. inquit, quod in hoc, quod dicitur, legem debere eſſe honeſtam, atque Religioni congruentem, manifeſte datur intelligi, quod debet referri, ordinari, & dirigi in legem Dei æternam, quæ eſt fons, & origo totius rectitudinis. Ex quo à contrario ſenſu colligitur, quod leges turpes, & quæ in ſupradictam legem Dei æternam non diriguntur & ordinantur, quinvero oculos, & aures audientium omnium offendunt, quales erant olim apud Ethnicosantiquos, leges & ritus ſuorum templorum,nempe leges bacchanaliorum, quæ crapula, & ebrietate, & obſcœna hominum nuditate celebrabantur, nimium diſtabant à vera, & propria ratione legum, cum prima, atque potiſſima legis conditio ſit, quod ipſa ſit honeſta. Quam etiam conditionem explicans,atque exaggerans,gloſſa ſupradicti, *cap. erit autem lex, verbo, honeſta, diſt.4.* inquit, quod in Iure non tam deſideratur iuſtitia, quam honeſtas, ad quod probandum inducit *cap.porro.35.q.3.*

Omnis lex debet eſſe honeſta,& quæ talis non fuerit, nomen legis immeritò habebit.

Secunda legis conditio eſt, vt ſit iuſta,quod adeo in legibus ſummopere eſt neceſſarium, vt iuxta mentem, atque ſententiam D. Auguſtini, lib.1. de libero arbitrio cap.5. quæ lex iuſta non fuerit, non eſt lex, nec legis quidem promeretur nomen, & tantum habent leges de virtute legis,quantum habuerint de iuſtitia. Ad quod etiam probandum & confirmandum, facit quammaxime auctoritas D Iſidori, lib.5. Ethymolog. cap.3. quæ & refertur à Gratiano *in Decreto, diſt.1.in cap ius generale*, vbi inquit, quod ius,generale nomen eſt, lex autem iuris ſpecies, & quod ius eſt dictum pro eo, quia iuſtum eſt; ex quo à contrario ſenſu colligitur, quod lex, quæ iuſta non fuerit, lex non eſt. Debet igitur quælibet lex, eſſe honeſta & iuſta, quorum primum refertur ad Deum, reliquum vero ad proximum,& leges quibus ſupradictæ duæ conditiones, & qualitates defuerint,quæcumque illæ ſint, longe abſunt,& diſtant à ratione legis.

Omnis lex debet eſſe iuſta, & leges iniquę longe diſtant à ratione legis.

Tertio dicit D.Iſidor. quod lex debet eſſe poſſibilis ſecundum naturam, quæ quidem poſſibilitas, vt inquit Magiſter Soto loco,ſupra citato, debet

Lex, vt ſit iuſta, debet eſſe obſeruatu poſſibilis,& non multum difficilis.

penſari,

penſari, & conſiderari, ex varijs hominum ingenijs, atque diuerſa ciuium conditione; & ꝙ poſſibile, in hoc loco accipitur pro eo, quod non eſt valde difficile, & non ſolum pro eo, quod non eſt impoſſibile ſimpliciter: qua prædicta conditione atque legis qualitate, datur intelligi, quod illud, quod lex præcipit, debet eſſe factibile, & non nimium difficile, ſecundum naturam eorum, quibus leges apponuntur, atque conſtituuntur. Sunt enim penſandæ perſonarum differentiæ, & qualitates, ſubditorumq. natura, & conditio, id quod inſinuare voluit D. Iſidor. per ſupradicta verba, poſſibilis ſecundum naturam (quamuis & alij dicant, per ſupradicta verba inſinuari, quod leges humanæ à lege naturæ debent deriuari) haud enim expediens eſt, vt pueris, & ætate nondum firmis, ſeu infirmis, ac ſenibus vetuſtate confectis, eadem grauamina præcipiantur, quæ alijs firmioribus & validioribus, & idem dico in ſimili propoſito de alijs. Ad quod facit quâmaxime, quod dicit gloſſa, explicando ſupradictam particulam, & legis cõditionem, & qualitatem, nempe, quod ſi propter ipſius impoſſibilitatem aliqua lex tranſgrederetur, fruſtra & ſine cauſa, ad pœnam imputaretur, ad quod probandum inducit *cap. non eſt, 15. quæſt. 1. & cap. Nabucodonoſor. 23. q. 4. & l. 1. §. dies autem iſtos. ff. quando appellat*. Ad probandum etiam quod lex eſſe debet ſecundum naturam, id eſt, naturalem rationem adducit *cap. conſuetudo, diſt. 1.* vbi habetur, *quod lex erit omne illud dumtaxat, quod rationi conſtiterit*.

Nota hoc valde.

Lex eſſe debet ſecundum conſuetudinem patriæ, loco, & tempori congruens.

Quarto dicitur, quod eſſe debet lex, ſecundum conſuetudinem patriæ, loco, temporiq. conueniens, quo datur intelligi, quod ad conſtitutionem legis, penſari debent, & conſiderari, tum conſuetudo patriæ, tum etiam circumſtantiæ, loci, & temporis, nam lex, quæ vno loco, ſeu vno tempore, & ſecundum alicuius patriæ conſuetudinem fuerit iuſta, cenſebitur iniuſta, quolibet horum deficiente; etenim cum natura mutari non poſſit, & in diuerſis regionibus diuerſa ſint hominum ingenia, mores, & conditiones, regionis moribus quammaxime leges debent aptari, multumq. perpendi, atque conſiderari, omnes circumſtantiæ loci, & temporis, aliâs non promerebuntur nomen legis. Circa quam conditionem, & qualitatem eſt notandum, quod dicit gloſſa loco ſupra citato, *verbo, ſecundum patriæ conſuetudinem*, quod ſi lex fuerit ſtabilita, contra conſuetudinem inhabitantium, per contrariam conſuetudinem abrogatur, *per cap. ſtatuimus, & cap. in iſtis. § leges, diſt. 4.* Et præterea quia conſuetudo interpretatur legé, *per cap. Abbate, extra de verb ſignificat. & l. cum de conſuetudine, & l. ſi de interpretatione. ff. de legibus*. Dicit vlterius ſupradicta gloſſa, quod debent multum conſiderari, circumſtantiæ loci, & temporis, quia in aliquibus locis aliqua ſtatuuntur, quæ alibi non reciperentur, *per cap. ante, cap. aliter, diſt. 31.* & quia omnia debent conuenire ſuis temporibus, iuxta *cap. ſi Eccleſia. 23. q. 3. & cap. ſi peccauerit. 2. quæſt. 1.* Item quia in Iure conſtituendo, conſideranda eſt vicinitas, vel remotio locorum, iuxta *cap. cum longe. diſt. 63.*

Lex eſſe debet neceſſaria, & vtilis, neque ſine neceſſitate vrgẽti fieri debent leges.

Quinto, debet eſſe lex neceſſaria, & vtilis, neceſſaria ad cauendum aliqua incommoda & nocumenta, quibus forſan Reſpublica peruertere-tur, vtilis ad aliquem finem, & commune Reipublicæ bonum conſequendum: per quod datur intelligi, quod non ſine cauſa, & neceſſitate, atque euidenti vtilitate, leges debent fieri & ſtatui, quod & probat, multumq. commendat ſupradicta gloſſa, ad idemq. probandum inducit, *cap regula, diſt. 29. & cap. Corepiſcopi. diſt. 68. & cap. omnia, diſt. 12.* quibus in locis dicitur, quod lex non neceſſaria, atque inutilis, omnino eſt abijcienda. Per quod & merito reprehenditur, quorumdam Iudicum, atque Prælatorum facilitas,

& pro-

& propenſio nimia ad condendas, & faciendas leges, quarum proinde obſeruatio, quaſi impoſſibilis reddatur, quæ & ad nihilum deſeruiunt, niſi, vt paruipendantur, ſeu efficiantur aranearum telæ, quibus non leones, ſed tenues muſcæ capiantur.

Sexto oportet, vt lex ſit manifeſta, ne aliquid per obſcuritatem in captionem contineat. Expedit enim quammaxime, vt nulla ſit lex, obſcuritate obuoluta, ne hac de cauſa ad captandos puſillos, & ignorantes muſcipula fiat, ſed vt ſit manifeſta vſque adeo, vt tranſgreſſorum nullus, ignorantiam poſſit prætexere, ac dicere ſe eam non intellexiſſe: quod, & commendatur nimium *in l. leges ſacratiſſima. ff. de legib. & Conſtit.* vbi habetur, *quod leges ſacratiſſima, quæ conſtringunt hominum vitas, intelligi ab omnibus debent, vt vniuerſi præſcripto earum manifeſtius cognito, vel inhibita declinent, vel permiſſa ſectentur.* Quod etiam multum commendat ſupradicta gloſſa, explicans prædicta verba, ad quod probandum inducit, *cap. non in teſtibus, 4. quæſt. 3. & cap. de viduis. 27. quæſt. 1. & cap. plerique. 14. quæſt. 3. & l. contra legem. ff. de leg.*

Lex eſſe debet manifeſta, ne occaſio ſit, vt ignorantes illam tranſgrediantur.

Septimo & vltimo, dicitur ab Iſidoro, quod lex debet eſſe conſcripta, nullo priuato commodo, ſed pro communi vtilitate ciuium. Circa quam qualitatem & conditionem, quia multa diximus ſupra in huius Quæſtionis Art. 2. plura in præſentiarum dicere prætermitto. Videatur hac de re D. Thom. vbi ſupra, & Medina ibidem, & Magiſter Soto vbi ſupra, lib. 1. quæſt. 5. art. 3. vbi ad hoc propoſitum non modica reperientur notatu quammaxime digna.

Lex non eſſe debet conſcripta, aliquo priuato cōmodo, ſed pro commune bono.

ARTICVLVS X.

Vtrum conuenienter D. Iſidorus, & Iuriſperiti, Ius humanum, & ciuiles leges diuidant?

CIrca hunc Articulum, vt ratio dubitandi amplius appareat, atque ex huius difficultatis reſolutione, aliquid commodi & vtilitatis emergat, libet præmittere, quod D. Iſidor. lib. 5. Etymolog. cap. 4. & refertur à Gratiano *in Decreto diſt. 1. in cap. ius autem*, omne ius in communi ſumptum, diuiſit in naturale, gentium, ac ciuile, vbi etiam contraponere videtur ius gentium, & ciuile, contra ius omnino naturale: quod & multi Iuriſperiti ſæpiſſime faciunt, ſuper dictum *cap. ius naturale, diſt. 1. & l. 1. ff. de iuſtitia & iure*, vbi ius omne diuidunt, in ius naturale, & ius humanum, ſiue poſitiuum, ac ſubinde prædictum ius humanum & poſitiuum, ſubdiuidunt in ius gentium, & ius ciuile, quod ſecundū aliquos feciſſe, non apparet rationi conſonum, cum ius gentium, potius ad ius naturale, quam ad ius poſitiuum, & ciuile pertinere videatur. Siquidem ius gentium eſt quaſi deriuatio, & concluſio quædam, iuris naturalis: id quod & inſinuare viſus eſt ſupradictus D. Iſidor. loco ſupra citato, & habetur *in cap. ius naturale, & cap. ius gentium, eadem diſt.* dicens, ius naturale commune eſſe omnium nationum, & ſubdit, ius gentium ſic appellari, quia eo fere omnes vtuntur gentes. Præterea ſupradictus D. Iſidorus, iuriſq. periti, vt videtur, ſine cauſa multiplicant legum diuiſiones, in leges ſacerdotum & militum, quæ deſumuntur ex diuerſis officijs, & in Senatuſconſulta, & plebiſcita, & multa id generis alia, quæ cum non formaliter, ſed materialiter differant, non deberent multiplicari. Imo videtur eſſe diuiſio, facta ſine arte, nam mate-

materialis diuiſio,non cadit ſub arte. Sic enim eſſe poſſet proceſſus in infinitum , nam & eadem ratione dicere poſſemus , quod aliæ fuerunt leges Athenienſium , aliæ Lacedæmoniorum , aliæ Romanorum , &c. quid ergo opus fuit dicere, quod alia eſt lex Cornelia,alia Iulia, alia Sempronia , & ſimiles,quæ à ſolis Auctoribus diuerſa ſortiuntur nomina ? Ad inueſtigandam igitur horũ rationẽ & cauſam,quare prædictus D.Iſidorus vſus fuerit eiuſmodi diuiſionibus , ſequens inſtitutus fuit Articulus . Quibus difficultatibus breuiter & reſolutiue, reſpondeo per ſequentes concluſiones .

Prima Concluſio.

Diuiſio Iuris tradita à D. Iſidoro, congruẽtiſſima eſt.

DIuiſio iuris,facta à D.Iſidoro , iureq. peritis , in ius naturale , & ius humanum, ſiue poſitiuum , item & ſubdiuiſio iuris humani,& poſitiui, in ius gentium , atque ciuile, optima eſt , & congruentiſſimas rationes habet . Hæc concluſio eſt expreſſa D.Thom.1.2.q.95.art.4 & fundatur in ſupradicta auctoritate D.Iſidori . Et ad probandum , quod ius gentium diſtinguatur à iure naturali,ſimpliciter & abſolute, iam nos plura diximus ſupra in Art.2. huius Quæſtionis concluſione 2.3. & 4. Nec neceſſe eſt eadem, iterum in præſentiarum dicere . Solum oportet modo , vt oſtendamus, qua ratione Ius gentium , & Ius ciuile diſtinguantur . Pro cuius intelligentia, ſuppono ex D.Thom.loco ſupra citato, quod ius humanum diuiditur, in ius gentium,& ius ciuile, eo fere modo , quo & hoc nomen, animal,in rationale, & irrationale . Certum eſt enim , quod genus vnumquodq. formaliter, & per ſe diuiditur, in ea quæ in eius ratione continẽtur, non autem penes ea,quæ ſibi forinſecus accidunt,quia enim animal in ſe continet animam, quæ ex ratione ſua intrinſeca,eſt vel rationalis,vel irrationalis, inde eſt,quod per ſe & formaliter diuidũtur in rationale, & irrationale, non autem in album,vel nigrum,&c. nam hæc ſibi de foris accidunt. Hoc ſuppoſito,probatur,quod ius humanum poſitiuum,recte diuidatur in ius gentium , & ius ciuile , nam vnumquodque poteſt diuidi in ea, quæ in ſui ratione continentur, ex ſupradictis: ſed ius humanum,& poſitiuum includit in ſui ratione , vt deriuetur à lege naturali diuina , vel tamquam concluſiones,deductæ ex ſuis principijs, vel per modum cuiuſdam particularis determinationis, ex quodam communi & generali ad ſuum particulare, eo modo, quo diximus ſupra in Art.6. concl.2. ergo & omne ius humanum,& poſitiuum, recte & congrue diuiditur in ius gentium , & ius ciuile. Eſt enim ius gentium,quidquid mortales ex principijs naturalibus,ratiocinati ſunt per modum concluſionis , ius vero ciuile , quod ex eiſdem principijs procedit, non quidem per modum concluſionis , ſeu naturalis illationis , ſed per modum deriuationis , & arbitrariæ cuiuſdam determinationis. Videatur hac de re D.Thom. loco ſupra citato , & Soto lib.1. de iuſtitia, & iure,q.6.art.4.

Nota hoc valde.

Secunda Concluſio .

Leges ciuiles congruenter diuiduntur,in leges Sacerdotũ, & Militum , & aliás quæ deſumũtur ex diuerſis officijs .

Leges etiam ciuiles, congruenter etiam diuiduntur,in leges Sacerdotũ , Militum, & alias , quæ deſumuntur ex diuerſis officijs . Hæc concluſio eſt etiam D.Thom. loco ſupra citato, quam & probat hac ratione , nam cum de ratione legum ſit, quod ordinentur ad bonum commune , ſecundum diuerſum ordinem eorum, qui ſpecialiter dant operam bono communi, bene potuerunt fieri, atque conſtitui leges hac ratione, reſpectu diuerſorum officiorum , ac miniſtrorum Reipublicæ , qui egregiam operam nauabant

eidem

eidem communi bono , hac ratione inſtitutæ ſunt ab antiquis olim , leges Sacerdotum,qui Religionis cultui conſecrantur, leges militum,qui Reipublicæ ſunt veluti cuſtodes, ipſamq. defendũt, leges Magiſtratuum,qui eandem gubernant , & iuſtitiæ adminiſtrandæ præficiuntur , & ſic de alijs . Neque exinde ſequitur,quod pari ratione poſſent multiplicari leges,quaſi in infinitum ad alios legum conditores , qui fuerunt in Republica , nam ſupradicta diuiſio,legumq. diſtinctio, non eſt ita materialis, ſed multum formalis , vt de ſe patet , nam omnes ſupradicti,ſunt Miniſtri publici,communi bono deputati , non vero alij, ſed Reipublicæ particularibus neceſſitatibus inſeruientes .

Tertia Concluſio.

Etiam ciuiles leges,congrue diuiduntur, in Senatuſconſulta, & plebiſcita, & id generis alia . Hæc concluſio eſt etiam D.Thom. loco ſupra citato, vbi & probat eam,ex tertia legum conditione, nempe, quod leges debent fieri ab auctoritatem habente à Republica , ſeu eius vicem gerente, ſecundum quem particularem reſpectum,vt Reipublicę gubernatores ſunt diuerſi,& diuerſus eſt modus regendi, & gubernandi Rempublicam : nam quædam Reſpublica eſt *Ariſtocratia*, id eſt optimatum Principatus,quędam vero *Poliarchia* ,id eſt, Principatus paucorum , diuitumque, & potentum ; quædam vero *Democratia*, hoc eſt popularis potentia ; quædam vero *Monarchia*, quod eſt regimen vnius Regis: ſecundum hos diuerſos regendi,& gubernandi modos, diuerſæ fieri, atque conſtitui potuerunt leges,quarum primæ dicerentur Senatuſconſulta , ſiue prudentum reſponſa ; ſecundæ vero leges Prætoriæ, quæ ab alijs nuncupantur ius Prætorium,ſiue honorarium ; tertiæ Plebiſcita , & tandem vltimæ Regales Conſtitutiones , ſeu leges Principum, de quibus extat,*tit.primi lib. Digeſtorum* , cuius prima lex eſt, *vt quod Principi placuit, legis vigorem habeat* .

Leges etiam ciuiles,congruenter diuiduntur in Senatuſconſulta, & plebiſcita, & id generis alia .

Quotuplex ſit modus regendi,& gubernandi Rempublicam .

Quarta Concluſio.

Congrue etiam aliæ leges,olim fuerunt conſtitutæ,& diuiſæ, ita vt quædam diceretur,Cornelia, alia Iulia , alia vero Sempronia , &c. Hæc concluſio eſt etiam D. Thom. loco ſupra citato , vbi & probat eam ex eo , quod de ratione legum humanarum eſt , quod ſint directiuæ humanorum actuum ; quo fit, vt ſecundum diuerſa, de quibus leges feruntur, diuerſæ etiam fieri, atque conſtitui potuerint leges , quæ ex ſuis auctoribus interdum ſortitæ ſunt nomina, & ſic diſtinguũtur inter ſe, Lex Iulia de adulterijs, lex Cornelia de ſicarijs, & ſic de alijs, non tam propter ipſarum auctores, quam propter ſpecificam actionum diſtantiã, de quibus latæ ſunt . Per quæ omnia patet ſolutio ad difficultatem propoſitam, & ad rationem dubitandi,nec rationes in contrarium adductæ,quidquam concludunt . Et ſic imponitur finis præſenti Articulo .

Leges etiam ciuiles,cõgrue diuiduntur,ſecundum earum auctores , aut illa,de quibus agunt , & tractant .

ARTICVLVS XI.

Vtrum humanæ leges , in communi debeant fieri , atque conſtitui ?

FOrſan apparere poſſet cuipiam, quod humanæ leges, non in communi, ſed in particulari deberent fieri , atque conſtitui , ex eo quod leges, vt multoties dictum eſt, ſunt de actionibus noſtris, quæ quidem cum

in ſin-

in ſingulari fiant, conſequens etiam fieri videtur, quod & humanæ leges, non in vniuerſali, ſed in ſingulari, atq. in particulari deberent conſtitui. Quod & confirmari poteſt, ex eo quia vt etiam ſupra dictum eſt, leges ſunt quædam menſuræ humanarum actionum, quæ quidem humanæ actiones (vt de ſe patet) ex ſe ſunt lubricæ atque incertæ: conſequens ergo fieri videtur, congruentius fuiſſe, quod leges fierent, & inſtituerentur de caſibus ſingularibus, quam quod in communi, vt vel ſic regula, & menſura, rebus regulandis & menſurandis proportionaretur. Sed his non obſtantibus, in contrarium ſtatuitur concluſio.

Concluſio.

Leges non in particulari, ſed in cōmuni debent conſtitui.

Leges non in particulari, ſed in communi debent conſtitui. Hæc concluſio eſt expreſſa D.Thom. 1.2.q.96.art.1. Quam & probat, primo ex auctoritate Pomponij Iuriſconſulti, *in l. iura. ff. de legib.* vbi inquit, *quod iura oportet conſtitui, in his, quæ accidunt* (hoc eſt, in his quæ vſu euenire ſolent) *non tamen in his, quæ præter opinionem & inſperato contingunt, nam de his, inquit, quæ forte vno caſu accidere poſſunt, iura non conſtituuntur.* Quod & proſequitur in tribus legibus ſubſequentibus. Eſtq. ad id appoſitiſſima ratio, quam adducit D.Thom. loco ſupra citato, nam cum leges, vt multoties dictum eſt, non pro bono aliquo priuato, ſed pro communi vtilitate ciuium, debeant conſtitui, reſpicereq. habeant bonum commune, hoc autem bonum commune, ex multis conſtet, atque ex varijs, & multiplicibus actionibus hominum procuretur, vt medium fini congruat, manifeſtum eſt, quod leges non in particulari, ſed in communi debent conſtitui, communiaq. reſpicere, quæ diuerſa ſunt, ratione diuerſarum perſonarum, temporum, atque locorum, vt vel ſic optimæ ſint, longoq. tempore durent. Ad hoc probandum & confirmandum, facit quammaxime, quod dicit Magiſter Soto, lib. 1. de iuſtitia, & iure, q.6.ar.1. ſcilicet, quod accidentales circumſtantiæ, nequeūt ſub lege concludi, ſed per prudentiam ſunt poſtea perpendendæ, & ſicut in ſpeculatiuis, quemadmodum iubebat Plato olim, docetq. Ariſtot. in ſpeciebus eſt quieſcendum, pro eo quod de ſingularibus, quæ caduca ſunt, nulla eſſe poteſt ſcientia ſed experientia; ita etiam in practicis, de ſingularibus, & quæ caſu & forte accidunt, nulla eſſe poteſt lex, ſed ſola prudentia. Cui etiam & accedit noua alia ratio, nam vt inquit D. Auguſt. lib. 1. de ciuit. Dei, cap. 21. & lib. 22. cap. 6. leges non inſtituuntur, aut debent inſtitui, vt paruo tempore durent, ſed vt longiſſimis ſæculis, & per longam ciuium ſucceſſionem perſeuerent. Ex hoc etiam fit conſequens, quod non in particulari, ſed in communi ſunt conſtituendæ, cum particularia omnia ſint temporalia & caduca; & ſi de caſibus particularibus & ſingularibus, leges ponerentur, illis mutatis continuo ſubinde, deberent & leges ipſæ mutari, ex qua frequenti legum mutatione, Reſpublica non modicum quidem, ſed magnum pateretur damnum & detrimentum. Ex quibus omnibus comprobatur commune illud Theologorum, & Iuriſperitorum axioma, nempe quod leges non reſpiciunt ea, quæ particularia, ſed quæ communia, non quæ raro, ſed quæ ſæpe, atque vt plurimum contingunt. Qua etiam ratione grauiter ſunt reprehendendi, & damnandi iudices, atque Prælati, qui ſingulis occurrentibus caſibus, per nouarum legum conſtitutionem, ſtatim occurrere contendunt, cum huiuſmodi caſus, non per nouas leges, ſed per antiquas, & per prudentiam veniant decidendi.

Nota hoc valde. (beside "confirmandum, facit quammaxime...")

De particularibus non eſt lex, neque ſciētia, ſed experientia & prudentia.

Nota hoc valde. (beside "etiam ratione grauiter...")

Ad argumenta, ſiue rationes dubitandi adductas, reſpondeo, ad primū per illud, quod dicit Ariſt. 10. Metaphyſices, tex. 4. nempe, quod illud quod

eſt lex,

eſt lex & menſura, & aliorum directiuum, plurium oportet eſſe directiuum, & omnia, quæ ſunt vnius generis, aliquo vno menſurari, quod eſt primum eorum, quæ continentur in tali genere, ſi enim eſſent tot regulæ ſiue menſuræ, quot eſſent regulanda & menſuranda, iam vtique ceſſaret in eis vtilitas, & ratio regulæ ſiue menſuræ, quæ eſt,, vt ex vno plura cognoſcantur, ſeu poſſint cognoſci; ſic inquam ceſſaret, aut nulla eſſet vtilitas legum, ſi non ipſæ ſe extenderent, niſi ad vnum ſingularem actum, cum igitur leges ſint regulæ, & menſuræ, non eſſe debent tot leges, quot ſunt & humanæ actiones, quinvero ſicut vna, & eadem regula, artifex plurimos diſponit lapides, ſicut etiam eadem vlna, multæ dimetiuntur rerum quantitates, ſic & eiſdem legibus, ſeu ipſarum aliqua vna communi, regulandæ ſunt humanæ actiones, quod etiam pertinet ad perpetuitatem ipſarũ legum, & per hoc reſpondetur ad confirmationem. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS XII.

Vtrum ad leges humanas pertineat, omnia vitia cohibere?

ET quidem prima facie, primoq. intuitu, forſan videri poſſet, quod ſic, nam vt dicit D. Iſidor. lib. 1. Etymologiarum, cap. 20. leges humanæ in id ſunt factæ & conſtitutæ, vt earum metu humana coerceatur audacia: ſed hoc non poteſt ſufficienter fieri, niſi quælibet mala prohibeantur per legem: ergo leges humanæ, omnia debent vitia cohibere. Quod & confirmari poteſt ex eo, quia, vt ſupra dictum eſt, finis Legiſlatoris eſt, ciues ſuos bonos, & virtuoſos facere: ſed hoc effici nullo modo poteſt, niſi ab omnibus vitijs compeſcantur & refrenentur per leges, neque enim eſſe poteſt quiſpiam dimidiate bonus: ergo ad leges humanas pertinet, omnia vitia cohibere. Quod & naturalis ipſa ratio confirmat, nam per legem naturæ, omnia vitia & mala cohibentur, ipſiq. rationi naturali repugnant: cum igitur omnes leges humanæ, vt ſupra dictum eſt, à naturali deriuentur, aut ſaltem habeant deriuari, conſequens fit, quod & ipſæ hoc ipſum debeant efficere. Sed nihilominus in contrarium eſt veritas, de qua ſequens ſtatuitur concluſio.

Concluſio.

Per leges humanas, non omnia vitia debent cohiberi, ſed ea ſolum, quæ grauiora ſunt, & à quibus Communitatis maior pars, per legem poterit abſtineri. Hæc concluſio eſt expreſſa D. Thom. 1.2. q. 96. art. 2. quam, & probat, primo ex auctoritate D. Auguſtini, lib. 1. de libero arbitrio cap. 5. vbi, inquit, humanas leges multa concedere, atque impunita relinquere, quæ per diuinam prouidentiam vindicantur. Secundo probat idipſum ratione, & ratio eſt, quoniam humanæ leges debent hominibus imponi, iuxta eorum conditionem atque capacitatem, ſunt enim humanæ leges, vt dictum eſt, menſuræ humanarum actionum, debetq. menſura cum rebus menſurandis proportionari, qua etiam ratione dixit D. Iſidor. quod lex ad hoc vt recta ſit, eſſe debet poſſibilis ſecundum naturam: ſed ſecundum hominum naturam, ac labilem & fragilem ipſorum conditionem, non poſſunt omnes in vniuerſum homines, ab omnibus vitijs abſtinere, nam id ſolummodo reſeruatur iuſtis, & perfectis: ergo per leges non omnia debent vitia cohiberi, ſed maiora & grauiora, & ea à quibus multitudinis ſiue

Per leges humanas, non omnia vitia cohiberi debẽt, ſed grauiora, & à quibus maior Communitatis pars poterit abſtinere.

Com-

Communitatis maior pars,per legem poterit abſtinere.Quod & confirmatur etiam à ſimili, nam ſicuti pueris plura permittuntur, quæ in adultis non ſunt innoxia,quinvero vituperantur & puniuntur,& propter hoc non eadem omnino lex ponitur pueris,& adultis,quia ratio dictat,quod nõ eſt idem omnino poſſibile puero ,quod adulto, & viro perfecto ; ita etiam in Republica,imperfectis atque infirmis,deficientibusq. virtute,plura permittuntur, & tolerantur ſine pœna, quorum vltio diuino iudicio reſeruatur, quæ aliàs permittenda, & toleranda non eſſent,in hominibus perfectis & virtuoſis. Ex quo infertur, quod humanæ leges non omnia vitia debent prohibere, ſed ea ſolùmodo,quæ grauiora ſunt,& quæ in aliorum nocumentum vergunt, & ſine quorum prohibitione,humana ſocietas nullatenus poſſet conſeruari,& à quibus maior multitudinis pars facile poſſit abſtinere.

Ad argumenta,ſiue rationes dubitandi,in contrarium adductas, reſpondetur,ad primum, quod ſatis ſufficienter per humanas leges humana reprimitur audacia, ſi arceantur homines à criminibus grauioribus, & quæ vergunt in aliorum nocumentum,ſiue iniuriam, & ſine quibus humana ſocietas non poſſet conſeruari. Alia vero minora,humanæ leges non prohibent,ne forte homines,dum nimium legibus præmuntur,in grauiora,& deteriora proſiliant. Eſt enim ſcriptum Prouerb.30. *Quod qui nimis emungit, elicit ſanguinem*. Et per hoc reſpondetur etiam ad confirmationem,& quia iuxta ſententiam Chriſti Domini,Matthæi 9. *Non oportet mittere vinum nouum in vtres veteres, rumpuntur enim vtres, & vinum effunditur, & vtres pereunt*: ſic nec oportet leges & mandata, ardua atque calore feruentia, & quæ viris iuſtis atque perfectis conueniunt, mittere in vtres veteres, hoc eſt, in homines impuros, corruptiſq. moribus & affectibus laceratos, nam vinum effundetur,peribuntq. vtres, hoc eſt, contemnentur præcepta, atque ex contemptu, ipſi iniqui in peiora, atque deteriora proſilient. Ad illud vero, quod dicitur de lege naturæ, reſpondetur, quod lex naturalis, vt ſupra dictum eſt, eſt quædam deriuatio, ſiue participatio legis æternæ, & quamuis ab vtraque,humanæ leges deriuentur, non tamen poſſunt, nec debent ipſas adæquare, vitando & prohibendo omnia,quæ æterna, & naturalis leges vetant, nam id facere, moraliter loquendo,& penſata,& cõſiderata hominum conditione, nec eſſet vtile, neque poſſibile propter rationes dictas. Vnde ſatis eſt, quod per dictas humanas leges, maiora crimina prohibeantur atque cohibeantur; ad ſenſum ſupradictum.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum humanæ leges, debeant præcipere omnium virtutũ actus?

ET videtur quod non,nam virtutum officia, vitiorumq. opera contraria ſunt: ſed ad humanas leges non pertinet, omnia vitia cohibere,vt in præcedenti Articulo eſt dictum: ergo, neque ad eaſdem ſpectat præcipere omnium virtutum actus. Quod & confirmatur, nam leges humanæ,vt ſupra etiam dictum eſt,ordinantur, debentq. ordinari in bonum commune: ſed multarum virtutum actus, non ordinantur in bonum commune, ſed in bonum priuatum atque particulare: ergo huiuſmodi actus,præcipi non debent per humanas leges. Quæ ad hunc Articulum ſpectant,reſoluentur per ſequentes concluſiones.

Prima

Prima Concluſio.

Humanæ leges omnium virtutũ actus, debent præcipere.

HVmanæ leges,omnium virtutũ actus, præcipere debent,ad hunc ſenſum,quod nulla ſit virtutis ſpecies,de cuius actibus in communi,humanæ leges non conſtituantur. Hæc concluſio eſt expreſſa D. Thom. 1. 2. q. 96. art. 3. & eandem tenet Magiſter Soto lib. 1. de iuſt. & iur. q. 6. art. etiam 3. & probatur in primis,auctoritate Philoſophi 5. Etic. c. 1. vbi ait, *Leges ob communem omnium vtilitatem conſtitui,de omnibusq. debere dictare.* Et ſubdit: *Lex præcipit fortis opera facere,& quæ temperati,& quæ manſueti, ſimiliter & alia ſecundum alias virtutes,& malitias, quædam quidem iubens, quædam autem vetans & prohibens.* Eadem fere omnino verba,dixit Plato dialogo 1. de legib. vbi ait, *Eos qui de diuina Repub. diſſerunt,non ad particularia virtutis,& præſertim ad vagationem,ſed ad vniuerſam ipſos virtutem reſpexiſſe putandum, & per ſingulas earum ſpecies leges quæſiſſe.* Verba ſunt Platonis. Et ratio huius in promptu eſt,nam cum virtutum omnium ſpecies, ratione obiectorũ diſtinguantur, nullumq. ſit obiectum virtutis, quod non ad bonum commune referri poſſit, leges etiam pro communi bono inſtituantur, inſtituiq. debeant, vt dictum eſt, manifeſte ſequitur, quod leges de omnium virtutum actibus,debent præcipere, ſaltim in communi.

Secunda Concluſio.

Leges non debẽt præcipere, de omnibus virtutum actibus in ſingulari.

Leges non debent præcipere, de omnibus ſingularum virtutum actibus, in particulari. Probatur hæc concluſio,nam leges,vt dictum eſt,ad cõmune bonum ordinantur,& non ad bonum priuatum & particulare: ergo nõ debent præcipere de actibus ſingularum virtutum in particulari,ſed tantũ de illis,qui ordinabiles ſunt àd bonum cõmune immediate, aut ſaltim mediate. Supradictæ duæ concluſiones, expoſitione atque explicatione aliqualiter indigent,& dico quod ſenſus earum eſt,dicere, quod leges debẽt quidem præcipere, poni, ſiue ſtatui,de aliquibus actionibus ſingularũ virtutum, non tamen de omnibus,aut de ſingulis in particulari,vt v.g. in materia fortitudinis,præcipit humana lex,etiam cum mortis periculo,Remp. eſſe defendendam, non ſic autem amicũ, quamuis & hoc ſpectet, ſeu ſpectare poſſit,etiam ad fortitudinem, ſed hoc relinquit legi naturæ. Item in materia temperantiæ,præcipit Eccleſia, lege ſua Eccleſiaſtica,certis diebus ieiunare, at quod reliquo temporis anno,temperate,& moderate comedatur, hoc lex Eccleſiaſtica non præcipit,ſed illud relinquit naturæ legi. Idẽ dico de alijs virtutibus,& in ſumma,quod lex humana ea dumtaxat officia præcipit,debetq. pręcipere,quæ ad commune bonum ordinantur,referriq. poſſunt mediate,vel immediate; immediate, vt ad publicum bellum armis indui,mediate, vt illa quæ ad bonam pertinent diſciplinam,per quam ciues ſint informati,forſan ad bellum gerendum tempore pacis.

Nota valdè.

Sed pro maiori præſentis Articuli declaratione,& vt,quæ ad humanarũ legum materiam & tractationem pertinent,apertiora, & manifeſtiora fiãt, aliquot notatu digna libet in præſentiarum præmittere,atq. in compendio dicere. Et primo id,quod iam ſupra aliqualiter eſt dictum,nempe quod humanæ leges cumprimis debent eſſe rationabiles, atque Reipublicæ vtiles, quorum altero deficiente, procul aberunt à ratione legis. Etenim præceptum, quod ſine ratione fuerit impoſitum, neque vtilitatem aliquam attulerit Reipublicæ, ſaltim ad euitandum,vel remouendum aliquod damnum, non quidem iuſti præcepti,ſed iniuſti, & iniqui nomen promeretur. Quod & generaliter atque vniuerſaliter eſt verum, quando etſi aliquod ſpeci-

Humanæ leges eſſe debent rationabiles,Reipublicæq. vtiles.

men commodi, & vtilitatis præſeferat, non tantum boni affert,quam mali, quin vero plus mali, quam boni . Sed ne ex hoc quiſquam cogitare poſſit aut dicere , aliquot præcepta ſiue leges non eſſe bonas , quinvero malas , quia forſan ex eis aliqui homines in ſingulari , damnoſam interdum occaſionem aſſumunt, efficiendi, & perpetrandi aliquot mala ; aduertendum eſt,quod Legiſlatores non reſpiciunt , nec reſpicere habent ſingularia , & particularia , ſed communia, & commune Reipublicæ bonum , neque ad ipſos ſpectat,conſiderare aut reſpicere id , ꝙ per accidens, & in raris, aut paucioribus fit , ſed quod per ſe , vt plurimum atque in multis . Vnde quamuis legis,ſeu Legiſlatoris intentio,non perficiatur ſeu verificetur,in quolibet ſingulorum, non propterea immutanda lex eſt,aut iudicandum de illa,quod ſit mala, inutilis,ſiue iniuſta. Non enim poſſunt leges,ſic prudenter præſcribi , vt per eas omnes particulares caſus comprehendantur , qui raro in vno,aut in altero poſſunt accidere,ſat eſt vt per ipſas comprehendantur quæ vtplurimum , & frequenter accidunt , quod inſinuare viſus eſt D. Thom. loco ſupradicto,quando dixit, quod leges debent præcipere atque diſponere , de omnium virtutum actibus , in communi , non verò de ſingulis in particulari . Secundo præmitto , eſſe latiſſimam differentiam, inter diuinam & humanas leges , nam cum ea , quæ per diuinam legem, naturalem, aut poſitiuam , præcipiuntur aut prohibentur , ſecundum ſe bona, aut mala ſint, vt diligere Deum , charos venerari parentes , non mentiri, non falſum teſtimonium dicere, inde eſt, quod diuina lex immutabilis, & inuariabilis eſt , ſemperq. & vbique obſeruanda , nec vllo modo eam licet præterire ; at verò humanæ leges, cum ea quæ per ipſas præcipiuntur aut prohibentur , vt plurimum ex ſe non ſint ſimpliciter bona , nec ſimpliciter mala , ſed quaſi in medio conſtituta , ſicq. bona & vtilia, vt interdum eſſe poſſint mala atque damnoſa, propter incidentes , & adiacentes circumſtantias,loci,perſonarum,& temporis, inde eſt , quod humanæ leges,nõ poſſunt ſic vniuerſaliter accipi, quin quandoq. liceat cõtra ipſarum tenorem facere , ad conſeruandam fortiorem æquitatem , & obligationem naturalem , interdum emergentem , in quibus caſibus, ſequenda potius eſt legum ipſarum intentio, quàm littera , ſeu illud , quod in cortice habent , & multoties ipſas moderari , & mitigare oportet , & benignius ſunt interpretandæ , quàm ipſa verba ſonant . Hoc nos docuit Imperator Iuſtinianus , *in l. nulla, ff. de leg. & ſenatuſconſ.* vbi dixit , *nulla iuris ratio , aut æquitatis benignitas patitur , vt quæ ſalubriter pro hominum vtilitate introducuntur , ea nos duriori interpretatione , contra ipſorum commodum , ad ſeueritatem producamus ; in fraudem namque legis facit , qui ſaluis ipſius verbis, ſententiam legis circumuenit .* Verba ſunt quammaxime notanda, atque memoriæ commendanda .

Nota hoc valde.

Lex diuina eſt immutabilis, atque inuariabilis, ſecus autem humana.

Nota hoc valde .

Tertio noto, id quod ex ſupradictis notabilibus ſequitur, quammaxima opus eſſe ſapientia, & prudentia,in Iudicibus, Legiſlatoribus,atque Prælatis,quos & expediret tantum in his omnibus,illuminationis fuiſſe aſſequutos, quantum requiritur in illis qui nati ſunt , non ſolum ad regendos & gubernandos ſeipſos, verumetiam & ad dirigendos alios . Oportet enim ſummopere, vt in condendis legibus, ipſiſq. obſeruandis , perpendant atque conſiderent ſupradicta, & quid ineſſe debeat legibus, ad hoc , vt dici debeant iuſtæ , rationabiles , ſimul & vtiles ; longeq. eſſe aliud legem aliquam eſſe iniquam & iniuſtam, aut inutilem , ſeu minus vtilem , nam cum iniuſta ſit lex omnis , quæ diuino , aut humano bono contrariatur , inutilis diiudicari debet , quæ quamuis diuino , aut humano bono non con-

Maxima ſapiẽtia & prudentia opus eſt in Prælatis atque Iudicibus, pro conſtituendis legibus .

contrarietur, nihil tamen commodi, ſeu vtilitatis affert: quod & in communi, non vero in particulari debet conſiderari & penſari, iuxta ea quæ ſupra diximus in primo notabili. Vnde nec mox pro arbitrio, reijcienda aliqua lex eſt, ex eo, quod nullam præſeferre videatur vtilitatem, cum multæ ſint leges, quarum vtilitates, & rationes non ſunt omnibus peruiæ, & manifeſtæ, nec proinde debet è medio tolli, aut mutari. Quod & exemplo eſſe poterit, diuina vetus lex, olim Iſraelitico populo tradita, in qua, vt videre intuenti licebit, præter præcepta cærimonialia, & figuratiua, erant etiam multa moralia, occultæ cuiuſdam æquitatis, quorum rationem inueſtigare vix quiſpiam poſſet, vt fuerunt illa de non induenda veſte, lino, lanaq. contexta, de non arando ſimul in boue, & aſino, &c. quorum rationes, quamuis vtcumque videantur ignotæ, non propterea eiuſmodi præcepta exiſtimata fuere, æſtimarive habent, inutilia & vana, cum à Deo Opt. Max. fuerint propoſita, & ab æterna ipſius lege deriuata: quod ſuo quoque modo ſimiliter dicendum eſt de multis legibus humanis, quæ pro iſto Articulo, vt credo, dixiſſe non erit iniucundum, hactenusq. de illo.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum humanæ leges, imponant ſubditis neceſſitatem, in foro conſcientiæ?

CIrca hunc Articulum, vt magis ac magis, appareat ratio dubitandi, pro parte negatiua, libet aliquot argumenta proponere.

Et primo, quia poteſtas inferior, non poteſt imponere legem, in iudicio poteſtatis Superioris, nec ipſam attingit, vt in eius foro atque iudicio quempiam obligare poſſit: ſed poteſtas humana, qua leges humanæ feruntur, eſt inferior poteſtate diuina: ergo non poteſt ſuorum ſubditorum conſcientias ligare, quantum ad diuinum iudicium, ſeu quo ad forum diuinum.

Secundo probatur idipſum, nam ſicut in diuina lege, præceptum eſt obedire Superioribus, ſic etiam & præceptum eſt honorare parentes, vbi ſub honoris nomine, ſecundum omnes, obedientia etiam comprehenditur: ſed parentes & patresfamilias, ſuis filijs atque domeſticis, non poſſunt imponere aliquot præcepta, ſiue aliquas leges, quæ ipſos ad peccatum, ſeu in foro cōſcientiæ obligent: ergo neque Principes & Legiſlatores, ſibi ſubditis per humanas leges idipſum facere poſſunt.

Tertio ſic argumentor, nam iudicium conſcientiæ, maxime dependet ex diuinis mandatis, quæ documenta, atque inditia quædam ſunt diuinæ voluntatis: ſed multoties contingit leges humanas cum diuinis pugnare, & quod per ipſas diuina mandata euacuantur, iuxta illud Matthæi 15. *Vos irritum feciſtis mandatum Dei, propter traditiones veſtras*: ergo ſaltem in iſto caſu, & ſimilibus, humanæ leges non obligabunt in foro conſcientiæ, & idem dico de alijs legibus, in quibus importatur calumnia, aut hominibus infertur ſiue irrogatur iniuria, de quibus dixit olim Eſaias c. 10 *Væ, qui condunt leges iniquas, & ſcribentes iniuſtitiam ſcripſerunt, vt opprimerent in iudicio pauperes, &c.* in quibus videtur non eſſe illis obediendum, cum iure naturæ licitum ſit vnicuique, violentiam ſiue oppreſſionem euitare.

Quarto & vltimo ſic argumentor ad idem, nam caſus poteſt contingere, in

re, in quo ſententia Iudicis, quæ eſt quædam legis applicatio,non obliget, ſed nec obligare poſſit in foro conſcientiæ, etiamſi aliàs ipſa,in foro exteriori ſit iuſta; vt dum Iudex iudicans, ſecundum allegata & probata, contra veritatem,aliquem condemnat innocentem, vel quando aliquis cõdemnatus iuridice, nullatenus poteſt ſententiæ parere, vt qui clam duxit vnam vxorem,& palam alteram, tunc quidem iuſte, atque iuridice iubetur debitum reddere ſecundæ, quod tamen ipſe nullatenus poteſt facere, potiuſq. debet mori, quàm in eo Iudici obtemperare, eſſet enim fornicatio, ſeu potius adulterium: ergo non ſemper,omnis lex iuſta obligat in foro conſcientiæ. Pro huius Quæſtionis reſolutione, ſeqq. ſtatuo concluſ.

Nota valde.

Prima Concluſio.

Omnis lex humana ciuilis, ſiue canonica, dummodo ea iuſta ſit, poteſtatē habet ob ligādi ſibi ſubditos in foro conſcientiæ.

OMnis lex humana, ſiue canonica ſiue ciuilis, dummodo ea iuſta ſit, ſubditos ligat, aut ſaltim poteſtatem habet illos ligandi,etiam in foro conſcientiæ. Hæc concluſio eſt expreſſa D.Thom.1.2.q.96.art.4 vbi,& eam probat,ex auctoritate D.Petri in 1.ſua epiſt.canonica,cap.2.qua cunctos Chriſtianæ familiæ admonet, *vt Regem honorificent, ſubditiq. ſint in omni timore Dominis, non tantum bonis, & modeſtis, verum etiam diſcolis*. Et ſubdit: *Hac eſt enim gratia, ſi propter Dei conſcientiam, ſubſtinet quis triſtitias patiens iniuſte*. Secundo probat eandem concluſionem ratione, nam ſicut ſupra dictum eſt, omnes leges humanæ,ab æterna Dei lege,per naturalem deriuantur, iuxta illud Prouerbiorum 8. vbi Sapientia diuina inquit, *Per me Reges regnant, per me Principes imperant, & Legum conditores iuſta decernunt*, in quorum verborum priori parte,deſignatur regnandi poteſtas Principibus diuinitus conceſſa,iuxta illud Pauli ad Roman.14. *Omnis poteſtas à Domino Deo eſt*, in poſteriori vero prudentia, per quam ijdem Principes leges condunt, atque exequutioni eas mandant: ergo ex eadem æterna, & naturali Dei lege,deriuatur poteſtas & virtus, qua Legiſlatores per humanas ſuas leges, obligare poſſunt ſibi ſubditos,etiam in foro conſcientiæ. Diximus autem hoc eſſe intelligendum de legibus iuſtis, nam de iniquis & iniuſtis, aliud eſt iudicium, vt ſtatim dicemus in ſequenti Concluſione. Debet autem penſari legum iuſtitia, vel iniuſtitia, ex omnibus ſuis cauſis,nempe finali,efficiente,materiali, atque formali.Finali, inquam, ita, vt pro communi bono, & non priuato aliquo commodo ſit conſtituta. Iam enim diximus ſupra,hoc intereſſe inter Regem & tyrannũ, & illius & iſtius leges, nam quæ pro communi vtilitate lex fuerit lata,pro iuſta eſt habenda,atq. exiſtimãda,quæ vero pro priuato,& particulari aliquo commodo,vt iniuſta,& tyrannica. Ex parte item agentis,ſeu cauſæ efficientis, iuſtitia item legis debet penſari, & conſiderari, & ea iuſta exiſtimari, in qua, qui illã tulerit, non ſuam fuerit tranſgreſſus facultatẽ. Item & ex parte materiæ, nam lex, quæ pro tempore, & loco,interdum fuerit bona & iuſta, alio etiã tẽpore & loco,erit iniuſta,prẽterquã ꝙ mala opera nõ eſſe poſſunt alicuius legis,ſiue præceptionis materia,nec bona vllo modo debent prohiberi. Tandem ex parte formæ,debet idipſum penſari, & conſiderari,nam cum lex,vt dictum eſt, ſit regula & menſura humanarum actionum, ea debet rectitudine & æquitate ſplendere, vt talem ſeruet rã in honoribus,quã in oneribus proportione ad ciues, qualẽ & ipſi habẽt ad corpus Reipub.cuius ſunt veluti partes ad totum,ob idq. ſicut & partibus diuiſa ſunt à natura munera,ſic & onera ſecundũ proportionem facultatũ ciuium,

Ex quibus cauſis debeat penſari legum iuſtitia,ſiue iniuſtitia.

Digitized by Google

ciuium, imperanda ſunt ſingulis, honores ſimiliter ſecundum eandem proportionem,atque perſonarum dignitatem,ſunt impertiendi & diſtribuendi. Omnia ſupradicta deſumpta ſunt ex D.Tho. loco ſupra citato , vbi & notanter ad propoſitum præſentis Articuli, concludendo dicit , quod leges, quæ fuerint iuſtæ, & his omnibus ſuis numeris abſolutæ, obligatoriæ ſunt etiam in foro conſcientiæ .

Secunda Concluſio .

Leges humanæ iniuſtæ , neutiquam obligant in foro conſcientiæ . Hæc concluſio,conſtat ex ſupradictis,nam lex iniuſta,cum recta non ſit,non poteſt à lege Dei æterna atque naturali deriuari, neque eſſe rationis regula , ac proinde neque lex,& quæ non eſt lex,neminem obligat. Conſiſtit autem legis iniuſtitia, in eo quod diuino aut humano bono aduerſetur; aut quod ſibi deficiant,aliquæ ex qualitatibus & cõditionibus ſupradictis ad legem iuſtã,ſiue hoc proueniat ex defectu debiti finis,ſeu agẽtis,materiæ,aut formæ ad ſenſum ſupradictũ,de quo videndus eſt latiſſime Sylu.*verbo,lex.q.5.* vbi quærit,quæ & quot requirantur ad legem eſſe iuſtam? & q.6. vbi quærit,quæ & quot requirantur ad hoc,quod lex vim habeat obligandi in ſe , ſiue in cõmuni? & q.9.vbi quærit,vtrum leges humanæ canonicę,ſiue ciuiles, obligent in foro conſcientiæ,ſic quod ſemper ſint ſeruandæ? Quibus in locis ad hoc propoſitum dicit plura,eaq. notatu digniſſima .

Leges humanę iniuſtæ, nõ obligant in foro conſcientiæ.

Sed dices,Vnde prouenit,aut qua ratione,humanæ leges & poteſtas humana ,inducere poteſt obligationem in foro conſcientiæ?Reſpondeo, & dico,quod poteſtas humana,habet huiuſmodi vim obligandi,in quantum deſcendit,& deriuatur à lege Dei æterna,& naturali diuina,nam quemadmodũ in rebus phyſicis,cauſæ naturales ſecundę,producunt ſuos effectus,non abſolute & per ſe,ſed in quantum ſubduntur efficaciæ primæ cauſæ, ſic & in moralibus,humana poteſtas habet huiuſmodi vim obligandi,in quantum ſubditur æternæ Dei legi, & naturali diuinæ , ita quod eiuſmodi vis obligandi,è duplici voluntate dimanat, ex voluntate poteſtatis humanæ , inſtituentis,& præcipientis aliquid in particulari, tanquam ex cauſa ſecunda , atque ex voluntate, diuinæ & æternæ poteſtatis , ordinantis vt illud quod auctoritate humana fuerit inſtitutum,ratum,ac firmum habeatur,niſi apertam contineat iniuſtitiam. Hoc eſt valde notandum,& memoriæ commendandum .

Vnde pueniat, aut qua ratione,humanæ leges obligationẽ poſſint inducere in foro cõſcientiæ.

Nota hoc valde.

Tertia Concluſio .

Leges,quæ humano tantum bono aduerſantur, licet in conſcientia de ſe nõ obligent,obligant tamen & ligant,quandoq. ratione ſcandali;illæ vero leges,quæ diuino bono repugnant,nullatenus obligant,quinvero aperte eſt obuiandum illis. Pro huius concluſionis intelligentia præmitto, quod humanæ leges,aliquando aduerſantur tantũ humano bono, tunc ſcilicet,quãdo illis deficiunt aliquæ ex conditionibus, & qualitatibus ſupradictis , ad hoc vt leges ſint iuſtæ;aliquando aduerſantur etiam bono diuino,vt quãdo præcipiunt aliquid,quod eſt contra diuinã voluntatem. Hoc præmiſſo dicit modo noſtra concluſio, quod quando leges ſunt iniuſtæ,in priori caſu , etſi in cõſcientia nõ obligent,ſeruari tamẽ debent,ratione ſcandali,at vero quę ſunt iniuſtæ in ſecũdo caſu,diuinoq. aduerſantur bono,nullatenus obligãt, nec obſeruari habent,ſed aperte illis eſt obuiandũ & repugnandũ. Probatur cõcluſio quoad primã partẽ,nã in his,quæ non expreſſe ferũt manifeſtã tyrannidẽ,non eſt poſſibile potentibus reſiſtere citra ſcandalũ, ſicq. ratione ſcandali vitandi , parendũ eſt huiuſmodi legibus,& ferendi præfati Le-

Quæ leges obligent in foro cõſcientiæ,quæ vero non.

Quando liceat non obedire Principibus tyrannis.

giſlatores tyranni,interim q̄ leniori aliqua via ad ſaniorem mentē reducātur. Ad quod facit illud,quod dixit Chriſtus Dn̄s olim Matt.5. *Qui te angariauerit mille paſſus,vade cum illo & alia duo,& qui abſtulerit tibi vnam tunicā, dimitte ei & pallium*. At vero in ſecūdo caſu,ſi tyranni ad idolatriam(v.g.) iniquis ſuis legibus,nos vellent inducere,ſeu arcere nos à noſtris Sacramētis,aut prouocare ad aliquos mores, & ritus noſtræ Fidei contrarios, nullatenus eſt illis obtemperandum,ſed firmiter reſiſtendum,nullumq. eſt formidandum ſcandalum,quinvero ſcandalum eſſet grauiſſimum, ſi non ſtatim illis,poſthabita vita,& quocumq. alio periculo,reſiſteremus. Quod & exēplo ſuo nos docuit D.Petrus Act.5.qui præcipientibus ſibi Principibus Sacerdotum, ne in nomine Chriſti prædicarent , audacter reſpondit, *Obedire oportere Deo magis,quam hominibus*. Hæc de legibus humanis in communi ſint dicta,& de ipſarum obligatione in foro conſcientiæ, quæ & maiori indigebant explicatione, & declaratione. Nam quamuis ſupradicta omnia verum habeant,non ſunt tamen in eodem certitudinis,ac firmitatis gradu, nam magis certa ſunt, loquendo de legibus Eccleſiaſticis,Summorū Pontt. & Conciliorum,quā de legibus ciuilibus.Sed ne omnia confuſe,atq. inuolute diceretur,de his omnibus ſpecialem decreui facere tractationem,ſingulareſq. Articulos in ſuis proprijs locis infra , cum ſeorſum Deo dante , de legibus canonicis,& ciuilibus egerimus,in ſuis peculiaribus Quæſtionibus, pro nunc hæc dicta ſufficiant, loquendo de legibus humanis in generali atque in communi. Nunc ſupereſt reſpondere ad argumenta propoſita in initio Articuli.

Ad primum reſpondeo,quod quamuis poteſtas humana,ex ſe non poſſit attingere forum poteſtatis diuinæ ſuperioris, poteſt tamen illud,in quantū deriuatur ab æterna,& naturali Dei lege,& ipſius miniſterio fungitur, nā, vt inquit D.Paulus ad Rom.13. *Deus præcipit,vt omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit,non enim* (inquit) *eſt poteſtas niſi à Deo,& qui poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit*, atque ad inſinuandum, qualiter humana poteſtas obligare poſſit ſibi ſubditos, etiam in foro conſcientiæ,ſubdit, *Qui autem reſiſtunt, ipſi ſibi damnationem acquirunt*.

Nota hoc valde,pro obligatione legū,etiā in foro conſciētiæ.

Ad ſecundum dico,quod etiam patresfamilias, obligare poſſunt ſuos filios ad mortale,in caſu quo illis præciperent, rem aliquam magni ponderis,ac momenti,æquiſſime,& rectiſſime,cum animo, & intentione ad idipſum obligandi,nam & eorum poteſtas à Domino Deo eſt, & vt argumentum prætendit,non minus præcipitur in diuina lege, honorari & venerari parentes,quam obedire Prælatis. Ad quod propoſitum facit quammaxime illud,quod dicit D.Auguſt.ſuper Pſal.70. hac de re agens, *Vbi pater iubet, quod non eſt contra Dominum,ſic audiendus eſt quemodo Deus*. Facit,& id,quod dixit Salomon Prouer.6.*Conſerua fili mi,præcepta patris tui*,quinvero & Apoſtolus Paulus ad Rom.1. inter alia multa crimina , enumerat non obedire parentibus. Qua de re videatur Magiſter Soto vbi ſupra, in ſolut. ad primum,vbi ad hoc propoſitum dicit plura,eaq. notatu digniſſima.

Nota,pro obedientia parētibus debita ſub mortali.

Ad tertium iam reſponſum eſt,in 2.& 3.concluſ. quod leges iniuſtæ , & maxime,quæ diuinis aduerſantur mandatis, non habent legum vim, & robur, & idem dico de omnibus alijs legibus iniquis,quæ graue damnū, ſiue iniuriam inferunt ſubditis, ad quas non ſe extendit ordo diuinæ poteſtatis, Principibus conceſſus , nec in his tenentur ſubditi obedire, ſi id fieri poteſt ceſſante ſcandalo,vt ſupra diximus.

Ad quartum reſpondeo,quod ſententia Iudicis,quę ex eo tantū iuſta eſt, quia ſecundum forū exteriore,fundatur in falſa præſumptione,non obligat in foro

in foro conſcientiæ, cũ ſit veritati contraria ; nec in tali caſu, ſubditus tenetur Iudici obedire,ſi id excuſare poteſt ſine ſcandalo,nam lex naturalis, & diuina aliud continet.Sed eſt in hoc differentia,quod quando ſententia, diuinæ legi non eſt omnino contraria,licet condemnatus poſſit quomodocumque, citra ſcandalum & vim illatam Iudici, à iudicio ſuo ſe eximere, poterit nihilominus ſi voluerit,& eidem auſcultare , vt contingit , quando quis innocens condemnatur,& ipſe patienter conſentit. At vero ſi ſententia eſt omnino diuinæ legi contraria,vt dum quis cogitur per ſententiã,illam cognoſcere,quæ vere non eſt ſua vxor,propter rationem in argumento inſinuatam,in tali caſu, nec cum ſcandalo , nec ſine illo tenetur , quinvero nec poteſt iudici obedire, ſed potius eſt ſibi moriendum,quam quidquam tale facere . Hactenus de iſto Articulo .

In quo caſu nõ eſt Iudici parẽdũ, & reus poteſt fugere abſque peccato .

ARTICVLVS XV.

In quonam eſt dignoſcendum, an leges humana obligent ad culpam , nec ne ?

HÆc difficultas grauiſſima eſt, & de qua magna lis eſt, & controuerſia inter DD.Iuriſconſultos,atque interpretes communiter.Dicunt enim quidam,humanas leges,quibus ſubnectitur temporalis pœna,non obligare ad culpã,ſed tantum ad pœnam. Sed hæc ſententia,vt inquit Magiſter Soto,lib.1.de iuſti.& iure,q.6.art.4.quæſtiuncula 1.falſa eſt,& ab omni prorſus ratione aliena,vt latius patebit,ex dicendis in iſto Art. & ſeq. Caiet.in materia de ieiunio,inſinuare videtur,quod leges, quæ non feruntur cũ tali additamento, vt obligent ſub reatu mortali aut veniali , non obligant ad culpam,& ſic de ieiunio, inquit, non ſatis conſtare , an lex ieiunij obliget ſub peccato mortali. Sed hanc opinionem,& ſententiam, etiam refutat & impugnat,prædictus Magiſter Soto loco ſupra citato , & Magiſter Medina in 1.2.D.Tho.q.96.art.4. vbi etiam refutat,& impugnat duas regulas Canoniſtarum,quas ad hoc propoſitum affert Sylueſt. *verbo,lex. q.8.& 17.* & *verbo,praceptum,& verbo,obedientia,ſeu inobedientia,* vbi & fatetur, hac de re ſe nihil exploratum habere,ſed nec habere potuiſſe . Et quamuis ipſe circa propoſitam difficultatem,mallem potius aliorum auſcultare ſententiam, quam propriam meam ſtatuere,nihilominus tamen ex his,quæ ex multorũ doctrina, veriora atque probabiliora eſſe potui colligere , ſequentes ſtatuo concluſiones, quibus breuiter & reſolutiue , aliquot proponam regulas, quibus id,quod quæritur, vtcunque poſſit dignoſci .

Prima Concluſio.

SVppoſito,quod aliqua humana lex ſit iuſta, & rationabilis,atque communi hominum vſu recepta, poſt ipſius ſolemnem promulgationem , ſi proponatur per verba præceptiua,& conſtet de mẽte,& intentione Legiſlatoris, quod vult per ipſam ad peccatũ obligare , omni proculdubio obligabit,ſi ſit in materia graui. Hæc concluſio,receptiſſima eſt apud omnes, & eſt quædam cõmunis & generalis regula, de qua nulli dubitare licet, & habetur expreſſa in gloſſa *in cap.qua in Eccleſiarũ,de conſtit.* & eam tenet D. Tho.1.2.q.96.art.4. & omnes ſui expoſitores,& Caſtro lib.1. de lege pænali,c.5. Sed quia hæc doctrina eſt nimium vniuerſalis, & quadam ratione quaſi videtur petere principium,cum neque ex ea poſſimus colligere ſufficienter,quando humanæ leges obligent ad mortale, cum vt dicitur id dependeat ex Legislatorũ voluntate, operæpretium eſt, eiuſdem Legiſlatoris

Leges iuſtæ, & rationabiles iã receptæ,& promulgatæ , quæ proponuntur ꝑ verba præceptiua,& cõſtat de mente Legiſlatoris, ꝙ voluit per ipſas obligare, ad peccatum proculdubio obligant.

mentem & intentionẽ,ex verbis aliquibus inueſtigare atque conijcere, in quo tota huius rei difficultas cõſiſtit, etenim ſi Legiſlator id expreſſe dicit,in expreſſis,& claris non eſt opus coniecturis, prout habetur in Iure, *in l.contingit,ff.de verb.oblig.* Sit ergo ſecunda concluſio.

Secunda Concluſio.

Omnis lex,quę abſolute fertur, per verba præceptũ indicãtia,ſiue æquipollentia,& in quibus non explicatur cõtrarium, obligant ad peccatum mortale, vel veniale,ſecundum operis exigentiam. Nota hoc valde.

Omnis lex,quæ abſolute fertur,per aliqua verba indicantia ſiue inſinuãtia præceptum, aut illis æquipollentia,& in qua non explicatur contrariũ, obligat ad culpam mortalem,ſiue venialem ſecundum operis exigentiam. Hæc concluſio eſt expreſſa Magiſtri Soti,loco ſupra citato, vbi & dicit, quod quicumque Principes ſæculares, aut Præpoſiti Eccleſiaſtici, vellent leges ferre,& conſtituere,quæ non obligent ad culpam, illud, inquit,debẽt dicere,atq. explanare, & in caſu,quo illud nõ dicant, videntur ad culpam velle obligare, neque aliud,inquit,conſtitui poteſt ſignum. Hæc Soti ſententia nimium diſtat à mente,& ſententia Caietani,ipſe enim dicebat,quod ad hoc, vt humanæ leges obligent ad culpam, Legiſlatores habebant illud dicere, & leges ſuas ferre, cum tali additamento, vt obligarent ſub reatu mortali,& quod alias non obligant ad culpam, Soto vero è contrario dicit,quod ſemper videntur obligare ad culpam, quando leges abſolute feruntur,nec expreſſe cõtrarium explicatur. In quo(inquit)grauiſſime lapſus eſt Caietanus, quia nunquam leges ferri conſueuerunt, cum tali additamento, *Præcipimus hoc, vel illud, ſub reatu culpæ mortalis, ſeu venialis*, ſed abſolute, atque ex operis natura, & grauitate illud perpendendum eſt.

Omnis lex ſecũ affert obedientiæ præceptum.

Probatq. Soto ſuam ſententiam, quia omnis lex, ſecum affert obedientiæ præceptum,& quia obedientia virtus eſt per ſe,cuius contrarium,nempe inobedientia,ſemper eſt peccatum.Quod & confirmat ex communi vſu,& practica, deducta ex ſuis Conſtitutionibus Dominicanis, atque ex multis alijs aliarum Religionum, quibus quando Legiſlatores nolunt obligare ad culpam,ſed ad pœnam tantum,id expreſſe atque explicite exprimũt,quod inquit, manifeſtiſſimum eſt inditium & documentum, quod niſi eiuſmodi fieret expreſſio & adiectio,non poſſent ad culpam non obligare.

Nota hoc valde.

Vt tamen præ manibus habeatur,quænam verba ſint præceptoria,dico,quod verba, quæ indicant legem aliquam eſſe præceptiuam,& Legiſlatoris mentem efficacem,ad obligandum tranſgreſſores ad culpam, communiter & regulariter loquendo,ſunt hæc, quæ ſequuntur: *Præcipio,mando,iubeo,prohibeo,inhibeo, veto,interdico*,& his ſimilia, aut illis æquipollẽtia,de quibus idẽ omnino eſt iudicium,& ſunt etiam quæ ſequũtur: *Debeant,teneantur neceſſario,neceſſe eſt, non licet,non poteſt*,& maxime ſi alicui ex ſupradictis verbis,adderẽtur verba illa, *In virtute ſanctæ obedientiæ, aut ſub pœna excommunicationis, aut ſub interminatione gehẽnæ* Supradicta omnia deſumpta ſunt ex doctiſſimo P.Caſtro,lib.1. de lege pœnali cap.5. vbi reprobat Abbatem,aſſerentem & dicentem, quod omne illud,quod ponitur per verbum imperatiui, æquipollet præcepto. Videatur etiam hac de re,Nauar.in ſuo Manu.cap.23.nu.50. & 52. vbi limitat ſupradicta,ad hoc,vt nõ procedant in legibus ciuilibus, ſed in hoc non tenetur,quinvero cõmuniter reprobatur, vt infra ſuo proprio loco dicemus.

Nota valde, quod aliquãdo verba im͂ppiantur in iure, & ponitur verbũ mandati, pro precario, ſiue e contrario.

Aduerto etiam,quod quamuis omnia ſupradicta,regulariter loquendo ſint vera,aliquando tamen verba impropriantur in iure, vt tenet communis Iuriſconſultorum ſententia, & tradit Caſtro & Nauar. loco ſupra citato, & Sylueſter,*verbo,præceptum,nu.*1. & apponitur verbum *mandati*,pro verbo*precario*,& verbũ *rogo*, loco *mandati,& præcepti*, vt conſtat ex multis iuribus, ſed maxime *ex cap.mandaſtis*,2.q.5.*&* ex *cap.rogo*,11.q.3.Sit tertia concluſio.

Tertia

Tertia Concluſio.

Quando ex verbis legiſlatoris colligitur, quod aliqua lex humana obligat ad culpam, ignoratur autem & dubitatur, an illa ſit mortalis, ſeu venialis, id ex materiæ grauitate, ſeu leuitate perpendendum, atque inueſtigandum eſt. Hæc concluſio eſt expreſſa Medinæ in 1. 2. D.Thom. q.93. art.4.in 1.regula.vbi inquit,quod ſi res,quæ præcipitur,grauis eſt,atque ad bonum commune maxime conducens,obligat ad peccatum mortale, ſin minus ad veniale.Quod ſpecificando probat,& oſtendit in alia ſequenti regula dicendo, quod quando legis humanæ tranſgreſſio, contrariatur charitati, aut iuſtitiæ, tunc talis lex obligat ad mortale;ſin autem, ad ſolú veniale,& ponit exempla; nam ſi v. g. in Hiſpania eſſet penuria tritici, & ſtatueretur lex,qua præciperetur, ne triticum deferatur extra regnum, in tali caſu,huiuſmodi lex obligabit ad peccatum mortale; nam contrariú facere vergeret in graue damnum & detrimentum Reipublicæ,&proximi; & idem eſt dicendum de lege, qua præciperetur tempore belli,ne arma defferantur extra regnum.Cæterum leges,quæ ſtatuuntur ad præcipiendú, quo genere veſtium cuiquam ſit vtendum, & ſimiles,vt plurimum, inquit, non obligant ad mortale, niſi forſan ex aliqua cauſa vergerent in damnú Reipublicæ. Sed aduerto,quod multoties contingit, vt res, quæ in ſe ipſa conſiderata, videtur eſſe exigui momenti, & ponderis, in ordine tamen ad aliquem finem,multum referet,atq;efficitur maximi momenti,& materia grauis, obligans proinde ad mortale. Et pono exemplum,quando Religioſorum Prælati,præcipiunt ſibi ſubditis, vt non aliquam domum ingrediantur, aut quod non pertranſeant per aliquam viam, ſeu vicum, huiuſmodi præcepta obligant ad mortale, nec huiuſmodi res poſſunt dici parui momenti;nam in ordine ad honeſtatem,& commune Religioſorum bonum, ſunt momenti quammaximi, & idem dico de ſimilibus alijs.

Quãdo ex verbis legiſlatoris colligitur velle per ſuam legẽ ad culpã, obligare, ignoratur, autẽ an ea ſit mortalis ſeu venialis, id perpendendum eſt ex materiæ grauitate, aut paruitate.

Nota hoc valde.

Nota hoc valde.

Quarta Concluſio.

Omnis lex humana, quæ tranſgreſſoribus minatur pœnam capitis, aut perpetui exilij, & ſimilium,obligat ad peccatum mortale,& idem dico, ſi imponatur pœna excommunicationis latæ ſententiæ, vel ferendæ. Hæc concluſio eſt ſupradicti Medinæ loco ſupracitato in 3.& 4. reg. & Sylueſt. *verbo præceptum,nu.*3.& expreſſius tenet eam Pater Caſtro,loco ſupracitato lib. 1. de lege pœnali, cap.5. vbi inquit, quod quando verba legis ſunt talia, quod præceptum aperte non indicant, neque ęquipollent verbis pręceptiuis, tunc diligenter aduertendum eſt ad pœnas, quæ in eiuſmodi legibus ſtatuuntur, contra tranſgreſſores; nam ſi pœnæ ſunt tales, quod non niſi pro peccato mortali infligi poſſunt, aut conſueuerunt,tunc ex tali pœna adiuncta, conijcitur mentem & intentionem legiſlatoris fuiſſe tranſgreſſores ad peccatum mortale obligare,& pœnæ (inquit) hoc ſignificantes ſunt,quæ ſequuntur, *excommunicatio, degradatio, priuatio Eccleſiaſtica ſepultura, mors,carcer perpetuus, bonorum omnium confiſcatio,* & ſimiles,non autem, *irregularitas, ſuſpenſio, ſiue interdictum,* nam hæc multoties ſine peccato infliguntur, iuxta id quod habetur in iure, *in cap. ſi ciuitas, cap. ſi ſententia,de ſententia excomm.* Hæc ſupradictus Caſtro.Ex cuius verbis colligitur,quod ſeueritas pœnę argumentum eſt,quod res,quæ præcipitur,ſit grauis,obligetq. proinde ad mortalem culpam.

Omnis lex humana,quæ trãſgreſſoribus minatur pœnã capitis,aut perpetui exilij,obligat ad mortale idẽq. eſt iudiciũ de ſimilib.

Nota.

Quænam pœnæ non ponantur, niſi pro peccato mortali.

Quinta

Quinta Concluſio.

Trãſgreſſio cuiuſcumq. legis humanæ, ex cõtẽptu facta, ex genere ſuo obligat ad peccatũm mortale. Nota hoc valde.

Tranſgreſſio cuiuſcumq. legis humanæ, ex contemptu facta, ex genere ſuo eſt peccatum mortale; nam quodammodo eſt contemnere ſuperiorem, & legislatorem quod eſt mortale. Hæc concluſio eſt expreſſa ſupradicti Medinæ, loco ſupracitato in 5. reg. vbi poſtea modificat eam, de mente, & ſententia Caietani in ſua ſumma, *verbo contemptus*, vbi inquit, quod contemnere aliquam legem intra limites leuis legis, & non maximi momenti, non eſt peccatum mortale, ſed veniale. De veritate ſupradictæ concluſionis videndus eſt D. Thom. 2.2. q. 186. art. 9. in ſolutione ad tertium, vbi inquit, quod tunc aliquis committit, vel tranſgreditur aliquam legem ex contemptu, quando voluntas eius renuit ſubijci ordinationi legis, atq; ex hoc procedit ad faciendum contra ipſam, attamen quando quis propter aliquam particularem cauſam, vtputa propter concupiſcẽtiam, ſeu iram, vel aliquid aliud, inducitur ad faciendnm aliquid contra legem, tunc non peccat ex contemptu, ſed ex illa alia cauſa, etiamſi frequenter eadem cauſa, vel alia ſimili, iterum atque iterum peccatum cõmittat. Videatur hac de re, Sylu. *verbo contemptus, num.* 1. 2. *&* 3. & Nauarr. in ſuo Manual. cap. 23. num. 42. cum ſequentibus.

Quãdo diceretur quiſpiã peccare cõtra leges ex cõtẽptu

ARTICVLVS XVI.

Vtrum humanæ leges, obligent ſemper ad ſui obſeruantiam, cum diſpendio & periculo propriæ vitæ?

CIrca difficultatem huius Articuli ſunt tres opiniones, duæ extremæ, & vna media.

Prima opinio.

Prima opinio eſt quorumdam dicentium, quod nulla lex humana, obligat cum diſcrimine propriæ vitæ, & probatur ſic, nam vnuſquiſque iure naturali tenetur tueri, & conſeruare ſuam propriam vitam, cui iuri naturali, nullum ius humanum derogare poteſt. Huius opinionis facit mentionem Caietanus 1.2. q. 96. ar. 4. vbi eam multis & magnis argumentis improbat, ac dicit eſſe erroneam.

II. opinio.

Alia opinio in alio extremo, eſt eiuſdem Caiet. eodem in loco, vbi inquit, quod omnis lex humana, quæ obligat ad peccatum mortale, obligat etiam ad ſui obſeruantiam, cum diſcrimine propriæ vitæ, quod & probat ſequentibus rationibus.

Primo, nam quilibet homo, quidquid habet, & quidquid eſt, eſt Reipublicæ, ſicuti & pars, quidquid eſt, totius eſt: ergo lex humana, & legislator, qui reſpicit bonum commune, in ordine ad idem commune bonum, poteſt diſponere de vita hominis, vt voluerit.

Secundo probatur, nam potius homo debet mori, quam contrahere, ſeu celebrare matrimonium, cum conſobrina ſua, aut in gradu aliquo prohibito, vt plane conſtat, cum hoc ſit tantum iure poſitiuo prohibitum; item ſacerdos potius debet mori, quam celebrare, ſine corporali, calice, altari, lumine, atque veſtibus ſacerdotalibus & alijs de iure humano requiſitis: Item *in cap. ſacris, de his quæ vi, metus.* aperte definitur, quod ſacerdos potius debet mori, quam communicare cum excommunicatis, cum hoc ſit tantum iure humano prohibitum: ergo humanæ leges, bene poſſunt obligare ſibi ſubditos, cum diſpendio, & diſcrimine propriæ vitę.

Tertio probatur idipſum, nam mors animæ, potius fugienda eſt, quam

mors

mors corporis: ergo cum aliqua humana lex ad ſui obſeruantiam obligat ſub mortali, potius caput ſubmittendum eſt gladio, quam eidem legi obuiandum. Vnde inquit Caietanus, idem omnino eſſe dicere, legem humanam non poſſe obligare, aliquem ad mortem pro ſui obſeruatione, ac dicere, non poſſe conſtituere actum obligantem ad culpam mortalem. Inter has duas extremas opiniones, eſt altera media, & vt apparet, verior, quæ & explicabitur per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

Opinio Caietani moderatione indiget, & intellecta vt iacet, omnino falſa videtur. Probatur: nam lex naturalis, & lex diuina obligant ad mortale, & non cum tanto rigore, neque cum tanto diſpendio & periculo: ergo multo minus humanæ leges id efficere valent. Conſequentia cum maiori eſt legitima, minorem probo. Et primo de lege naturali; nam eadem tenemur ſubuenire pauperi, in extrema neceſſitate conſtituto, ſed non obligamur ad id, cũ diſcrimine propriæ vitæ, vt de ſe patet. Probatur etiam de lege diuina, nam lege diuina prohibitum erat olim, comedere de panibus propoſitionis Deo ſacratis, qui ſolis ſacerdotibus erant dicati, & tamen Dauid neceſſitate compulſus, de eiſdem comedit, vt habetur 1. Regum cap. 22. nec in eo peccauit, vt dixit Chriſtus Dominus Matth. cap. 12. Rurſus Mathathias pugnauit in die Sabbati, vt habetur 1. Machabeorum, cap. 2. exiſtimans ſe non teneri ad ipſius obſeruationem cum tanto periculo, atq; in tanta neceſſitate conſtituto ergo intentum.

Humanę leges quinvero neq; lex diuina, & nãlis, nõ ſẽper obligat ad ſui obſeruantiã cũ diſpẽdio, & periculo propriæ vitæ.

Secunda Concluſio.

Certiſſimum eſt, quod leges humanæ in aliquo caſu poſſunt ſibi ſubditos ad ſui obſeruantiã obligare, cum diſcrimine, & periculo propriæ vitæ. Hanc concluſionem tenet expreſſe Soto lib. 1. de iuſt. & iur. q. 6. ar. 4. quæſtiunc. 2. & Medina. 12. q. 96. ar. 4. in quodam dubio, & probatur, nam tanti poteſt referre Reipublicæ, id quod præcipitur, vt lex pro ſui obſeruatione obliget vſque ad mortem, & ſit exemplũ, cum Princeps in bello alicui, præcipit militi, vt locum ſuum obſeruet, quia præſentaneum periculum Reipublicæ exiſtit, ſi non id faciat, in tali caſu potius debet mori, quam locum deſerere. Idipſum dicit Soto in caſu, quo quidpiam præcipitur ſub pœna capitis, periculum ſubeundum eſt capitis, pro legis cuſtodia; nam etſi Princeps non ſit abſolutè dominus vitæ, vti Deus, ex cauſa tamen & ex aliquo accidenti caſu, poteſt ſibi ſubditos morti exponere, ſicut & totum particulares corporis ſui partes. Probatur præterea, nam homo non ſolum quantum ad ea, quæ poſſidet, verum etiam quantum ad ſe ipſum, eſt Reipublicæ, & peculiaris quædam ipſius pars: ergo poteſt Reſpublica, & qui illius curam gerit, ipſum exponere mortis periculo, pro tuendo, & conſeruando bono communi, & publico. Videatur hac de re, Medina loco citato, vbi ad hoc propoſitum plures adducit caſus.

In aliquo caſu bene poſsũt humanæ leges obligare cum diſcrimine, & periculo propriæ vitæ.

Tertia Concluſio.

Regulariter loquendo, humanæ leges, non obligant ad ſui obſeruantiam, cum mortis diſpendio, & vitæ periculo. Hæc concluſio eſt expreſſa ſupradictorum Soti, & Medinæ locis ſupracitatis. Pro cuius explicatione, ac pleniori intelligentia, adducit ſupradictus Medina generalem illam Theologorum regulam, qua dicitur, quædam eſſe prohibita, quia mala; alia vero mala, quia prohibita; primi generis ſunt, quæ habent intrinſecam malitiã, vt men-

Regulariter loquendo humanæ leges, non obligat ad ſui obſeruantiã cũ mortis diſpendio, & vitæ periculo. Nota hoc valde.

vt mendacium,adulterium,&c. Secundi vero generis ſunt,quæ non habent intrinſecã malitiã, vt frangere ieiunium, comedere carnes die veneris:&c. quo præmiſſo dicit, quod in illis,quæ primi generis ſunt,potius debet homo mori, aut mortem ſubire, quam legem frangere, potius inquam debet mori,quam adulterari, aut mentiri, quamuis mendacium ſi leue ſit,ſolummodo ſit peccatum veniale, quoniam illa quæ intrinſece ſunt mala,nulla ratione rectè fieri poſſunt. In illis vero quæ ſunt ſecundi generis,ad inueſtigandum, quando obligent cum diſcrimine propriæ vitæ,attendenda & cõſideranda eſt,grauitas materiæ eius rei,quæ præcipitur;nam ſi v.g.lex Eccleſiaſtica præcipit quadrageſimale ieiunium, ſeu abſtinentiam à carnibus, & infirmatur aliquis,non tenetur ieiunare, ſed excuſatur, quoniam Eccleſiæ non tanti refert ieiunium,ac ſalus hominis. Sed tamen ſi incutiatur alicui metus mortis ſi ieiunet, aut à carnibus abſtineat, & illud fiat in odium & contemptum legum Eccleſiaſticarum,ſeu ad oſtendendum fidem,& legẽ noſtram eſſe falſam, & nullius valoris, in tali caſu potius deberet homo ſubire mortem, quam legem Eccleſiaſticam frangere; nam tunc præualet ius diuinum, quo tenemur fidem noſtram profiteri,& confiteri. Secus autẽ eſſet, ſi propter aliam cauſam id fieret, ex ſola malitia & nequitia hominis ſcelerati, vt ſi tyrannus mortem minaretur alicui,niſi ieiunium frangeret,aut carnes comederet, non quidem in odium fidei, ſed propter aliam rationem ſiue cauſam,in tali caſu licitum eſſet id facere; nam leges humanę non obligant cum tanto diſpendio, & periculo. Videantur Soto, & Medina locis ſupracitatis, vbi ad hoc propoſitum plures alios congerunt caſus. Solum ſupereſt reſpondere ad argumenta in contrarium adducta.

Ad argumentum primæ opinionis reſpondetur non ſemper teneri,& obligari hominem ad conſeruandam vitam ſuam,quinvero,quandoq. tenetur eam periculo exponere, tum pro amico, tum etiam & maxime pro Republica, & conſeruando bono communi.

Ad argumentum primum opinionis Caietani,reſpondetur,quod quamuis Reſpublica, & legislator in particulari aliquo caſu, id poſſit facere, quod argumentum prætendit, vt dictum eſt in ſecunda concluſione, non tamen in vniuerſis ſuis legibus,obligant cum tanto diſpendio, & periculo, vt dictum eſt in tertia,niſi etiam in caſibus ibidem aſſignatis.

Ad ſecundum reſpondeo, quod quamuis contrahere,aut celebrare matrimonium,in gradu prohibito, ſit tantum de iure poſitiuo, cum tamen ex eodem iure,ſupradictum matrimonium ſit irritum,& nullum,præſuppoſito, quod hoc ita eſt, nullo modo licet, cum conſanguinea contrahere ſine diſpenſatione, non tam pro eo,quod eſt contra ius poſitiuum,quam ex eo, quod id facere,eſt fornicationem committere, quæ prohibita eſt de iure diuino,& naturali. Ad alia exempla,quæ ibidem adducuntur,dico,quod ſacerdos non tenetur potius mori, quam celebrare, ſine corporali, ſeu calice,&c. nam præcepta Eccleſiæ non obligant cum tanto diſpendio, & periculo,& idem dico,de illo præcepto non celebrandi coram excommunicato: & ad *d.cap.in ſacris*, dico, quod intelligendum eſt, quando id fit in contemptum legum Eccleſiaſticarum, ad ſenſum dictum in tertia concluſione, vel quando ſacerdos cogitur communicare cum excommunicato, in crimine criminoſo,de qua re videndus eſt Syluest. *verbo excommun. 5. §. 6. in fi.* & Soto, & Medina locis ſupracitatis.

Ad vltimum reſpondetur, quod quamuis mors animæ potius ſit fugienda, quam mors corporis,& nullum peccatum mortale admittendum, pro vitando quocumq. mortis periculo, hoc tamen non facit ad propoſitum in no-

Digitized by Google

in noſtro caſu; nam non dicimus nos, quod qui frangit legem humanam pro vitando mortis periculo, peccat mortaliter, quinvero nec forſan, venialiter, immo dicimus, quod adueniente mortis periculo, ceſſat obligatio legis humanæ, ac ideo non committitur peccatum mortale, nec veniale.

ARTICVLVS XVII.

Vtrum humanæ leges, ſiue ſententiæ iudicum, fundatæ in præſumptione, obligent in conſcientia, veritate in contrarium inſpecta?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Prima Concluſio.

HVmanæ leges in præſumptione fundatæ, & quæ ſolummodo iuſtæ ſunt, quia in ſupradicta præſumptione fundantur, non obligant in cõſcientia, veritate in contrarium inſpecta. Hæc concluſio eſt manifeſta, & probatur; nam nulla lex quantumcumque iuſta, obligat in conſcientia, quando id legiſlator non intendit: ſed legiſlator condendo legem iuſtam, ſecundum æquitatem, non videtur velle ſuos ſubditos obligare, ſi veritas in contrarium ſit inſpecta: ergo intentum. Conſequentia videtur legitima; nam ſecundum Ius per *cap. veritate, diſtinct.8. & lege ex facto. ff. de vulgari,* intentio legiſlatoris, ſecundum æquitatem eſt ſemper interpretanda. Id quod & confirmatur ex eo, quia ſępiſſime, quinvero paſſim, legiſlatores contra huiuſmodi leges, fundatas in præſumptione, probationem admittunt, quod quammaximum indicium eſt, fuiſſe ab eis quaſi conditionaliter latas, ita vt tantum obligent, dum in contrarium veritas non fuerit inſpecta, vt tradit Abbas, & DD. communiter, *in cap.1. de conſtitutionibus,* qua de re, videndus eſt Syluest. *verbo lex, quæſt.9.*

Humanæ leges in ſola præſũptione fundatæ, non obligãt in conſcientia veritate in cõtrarium inſpecta.

Secunda Concluſio.

Sententiæ etiam Eccleſiaſticæ, latæ contra innocentes, per falſas aliquas informationes ſiue probationes, non etiam obligant in foro conſcientiæ. Hæc concluſio eſt Caietani.22.queſt.7. art. 4. ad ſecundum, & Magiſtri Soto in quarto diſtinctione 22.quæſt.1.ar.3.& in relectione de ſecreto, membro 3.quæſt.1. concluſione 4. & eandem tenet Ledeſma in ſecunda parte ſui quarti, quæſt. 23.art.4. & Couarr. *in cap. Alma mater 1. parte. §.7. concluſ. 1.* qui omnes dicunt, ſententias, & cenſuras iniuſtas, ex aliqua cauſa, non ligare innocentes in foro conſcientiæ, & ratio eſt illa, quæ adducta eſt in præcedenti concluſione, nempe, quia ſecundum æquitatem non poteſt aut debet præſumi, in eiuſmodi caſibus, quod iudices velint innocentes ſuis ſententijs, atque cenſuris ligare. Nec obſtat, quod communiter contra præfatam reſolutionem adducitur, nempe eſſe magnam differentiam & diſcrimen, inter deciſionem legis, & ſententiam diffinitiuam, cenſuram aliquam imponentem; nam ſententiæ (inquiunt) trahunt ſecum exequutionem, & maxime, quando eſt ſententia excommunicationis, iuxta *cap. Paſtoralis. §. verum de appellat.* quo fit, vt licet per falſas informatio-

Sententię etiã Eccleſiaſticæ latæ cõtra innocentẽ ꝑ falſas informationes, nõ obligãt in foro conſcientiæ.

Nota hoc valde.

nes &

Digitized by Google

nes & probationes contra innocentes ſint latæ, obligent nihilominus in foro conſcientiæ, cum vicem gerant, quaſi miniſtri exequentis, & ſicuti innocentes parere tenentur miniſtris exequentibus ipſas ſententias, etiam iniuſtas, ita plane tenentur parere cenſuris iniuſtis, quouſque ab illis abſoluantur, quod non reperitur in legibus; nam cum ipſæ ſuos habeant miniſtros, ideſt magiſtratus, vt decernitur in iure, *l.* 1. *§. magiſtratus. ff de orig. iur.* non ita præciſe continent ſua præcepta, vt contra veritatem inſpectam obligent, ſeu velint obligare. Hæc inquam, inſtantia non obſtat, ſed neque obſtare poteſt; nam licet verum ſit, quod ſententiæ latę, trahant ſecum ſuam exequutionem, non tamen poteſt negari, quod cum ſint fundatæ in falſa præſumptione, ſecundum æquitatem debet præſumi, quod ſi iudices veritatis fuiſſent informati, numquam eaſdem tuliſſent, & quod nullatenus vellint obligare cum tanto rigore, vt teneant, & ligent in foro conſcientiæ, etiam veritate in contrarium inſpecta, ſemper enim legum, & iudicum intentio, interpretanda eſt ſecundum æquitatem, neque vllo modo eſt pręſumendum, quod ipſi velint, vt falſa præſumptio, in qua fundantur (vtcumque illa pro veritate habeatur) veritati ipſi præferatur. Hoc eſt valde notandum, & memoriæ commendandum.

Tertia Concluſio.

Lex fundata in præſumptione falſa, non quidem diffinitiua ſed præſuppoſitiua, ſeruāda eſt in conſciētia, etiā veritate in contrariū inſpecta.

Nota.

Quod duplex eſt iudicium aliud diffinitiuū aliud vero præſuppoſitiuum.

Quando lex aliqua fertur, fundata in præſumptione falſa, non quidem diffinitiua, ſed vt dicitur, præſuppoſitiua, neceſſaria ad bonam gubernationem Reipublicę, ſeruanda eſt, obligatque in conſcientia, etiam veritate in contrarium inſpecta. Pro intelligentia huius concluſionis adnotare oportet, de mente, & ſententia D. Thom. 2. 2. quæſt. 60. art. 4. in ſolutione ad tertium, quod duplex eſt iudicium, quoddam definitiuum, & determinatiuum, quoddam vero ſuppoſitiuum, ſeu quod dicitur, ex ſuppoſitione: Diffinitiuum & determinatiuū eſt illud, quod diffiniendo atq; determinando aliquid dicitur, formando aſſenſum, ac dicendo, hac in re, fiat hoc, aut illud, propter hanc, aut illam cauſam, quæ interdum eſſe poteſt vera, interdum vero falſa, atque in falſa præſumptione fundata. Iudicium vero ſuppoſitiuum, ſiue ex ſuppoſitione, eſt illud, quod adhibetur, quando agitur de remedio ſuper aliqua re, & prouidetur de cautela, ne mali aliquid in Republica contingat. Et ſit exemplum, ſi apud ſeculares fieret aliqua lex, vt cum infidelibus nullo modo communicarent, ne forte ab eis peruerterentur, ſeu apud Religioſos (vt fieri conſueuit) vt non ingrediantur alteri aliorum cellas, propter mala, quæ forſan exinde poſſent obuenire, dico, igitur, quod quamuis in primo caſu, atque in iudicio diffinitiuo, humanę leges non obligent in conſcientia, veritate in contrarium inſpecta, propter rationem in prima cōcluſione adductam, obligant tamen in ſecundo caſu, & in iudicio pręſuppoſitiuo; nam ad iuſtificationem huiuſmodi legum, quæ fundantur in præſumptione præſuppoſitiua, ſufficit ſuperq. ſatis eſt, vt factum ſit dubium, atque ex illo, mali aliquid poſſit euenire, & contingere. Hinc conſequens ſit, quod factis ſupradictis legibus, quamuis ſecularis aliquis ſciret, atque pro certo haberet, quod ex conuerſatione ſua cum infidelibus, nullo modo peruerteretur, adhuc nihilominus tenetur in conſcientia abſtinere, propter factum dubium, & quia id poteſt eſſe, & non eſſe, in quo facto dubio, ſupradicta lex fundata iuſtiſſime eſt. Idem dico de alia lege, facta pro Religioſis, quod tenentur abſtinere ab ingreſſu in cellas aliorum Religioſorum, quamuis certo ſciant, aut præſumant, quod in ipſis

ipſis ceſſat ratio legis, ſeu conſtitutionis ſupradictæ; nam ſat eſt, quod factum ſit dubium, & quod poſſit eſſe, & non eſſe. Hactenus de iſto Artic.

ARTICVLVS XVIII.

Vtrum leges pœnales, obligent etiam ad culpam?

PRimo quidem intuitu, ſeu prima facie videtur, quod non, nam multæ ſunt leges pœnales in iure, quæ ad nullam obligant culpam, quales ſunt multæ leges, irregularitatis pœnam continentes. Iudex enim qui iuſte malefactores occidit, & eſt cauſa effuſionis ſanguinis, iure fit irregularis, vt conſtat, *ex toto tit. de homicidio voluntario, & ex cap. aliquantos diſtinct. 51.* cum tamen in eo nullam committat culpam, qui vero potius promereatur. Bigamus ſimiliter, iure eſt irregularis, vt conſtat, *ex cap. ſi cuius diſtinct. 34.* & tamen illic nulla ineſt culpa. Quæ forte vna eſt ex cauſis, ob quam iuris regula, exceptionem fecit, dicendo, quod ſine culpa, non eſt aliquis puniendus, niſi ſubſit cauſa, ex qua regula, ortum atq; originem duxit, commune illud axioma, *Etſi ſine cauſa non poſſit infligi pœna, poteſt tamen ſine culpa.* non igitur omnes leges pœnales obligant etiam ad culpam.

Nota q̃ etſi ſine cauſa non poſſit infligi pęna, pōt tamen ſine culpa.

Secundo ſic argumentor ad idem, nam ſunt multę leges, tam diuinæ, quã humanę, quę nullam prorſus induunt præcepti formam, ſed tantum pœnę, vt eſt illa Exod. 22. *Si quis furatus fuerit bouem, aut ouem, quinque boues pro vno boue, & quatuor oues pro vna oue reſtituet.* Similiter, *& 2. quaſt. 3 cap. qui non probauerit*, habetur, *quod qui non probauerit, quod obiecerit, pœnam, quam ipſe intulerit, patiatur: & in l. capitali. ff. de pœnis*, habetur, *quod incendiarij capite puniuntur*, ſimiliter & fęnerarij, & multę alię ſimiles ſunt leges, quibus nihil prorſus præcipitur, aut prohibetur, ſed tantum pœna ſtatuitur, vt leges populorum, quibus cauetur, ne oppidani cedant ſyluam communem, ſub tali vel tali pęna; leges etiam multarum religionum, in quibus pęna ſolummodo ſtatuitur, contra illos, qui quidpiam tale vel tale fecerint: ergo in his omnibus quamuis ſupradictę leges, obligent ad pœnam, non tamen ad culpam. Multa alia argumenta ad hoc propoſitum poſſunt adduci, ſed iſta ſufficiant. Circa hanc difficultatem varias atque diuerſas reperio DD. opiniones.

I. opinio.

Prima opinio eſt communis, multorum Iuriſconſultorum aſſerentium, leges obligantes ad pœnam, non obligare ad culpam. Hanc ſententiam refert Magiſter Soto lib. 1. de iuſt. & iur. q. 6. ar. 5. & dicit eam eſſe pluſquam vulgarem, tamen ipſam vocat errorem.

II. opinio.

Alia eſt ſententia, aliorum etiam Iuriſconſultorum, quos idem Soto refert, & Sylueſt. *verbo inobedientia, in fine*, qui aliquanto melius, ſub diſtinctione loquuntur, dicentes, quod illę leges pęnales, quę pręcipiunt & prohibent aliquid, & poſtea adhibent pęnam in tranſgreſſores, obligant ad culpam & ſimul ad pęnam; at vero illę quæ nihil pręcipiunt, aut prohibent, ſed tantum pęnam adhibent, non obligant ad culpam, ſed ſolummodo ad pęnam, tales inquiunt, ſunt omnes in ſecundo argumento propoſitæ. Sed nihilominus ſupradictus Magiſter Soto, contrariam omnino ſententiã tenet, quę & mihi videtur vera, multumq. probabilis, quamuis & aliquali indigeat modificatione, ſiue limitatione. Pro cuius reſolutione ſequentes ſtatuo concluſiones.

Prima

Prima Concluſio.

Stando in ipſa rerum natura, nulla lex obligat ad pœnã, q̃ non etiã obliget ad culpam niſi cõtrarium exprimatur ibidem.

Stando in ipſarum rerum natura, naturaliq. ratione, nulla prorſus eſſe videtur lex pęnalis, quę ſi verè ac propriè pęnalis ſit, obligando ad pęnam, non ſimul etiam obliget ad culpam, niſi expreſſe legiſlator indicauerit aliam eſſe ſuam intentionem. Hanc ſententiam & concluſionem tenet mordicus ſupradictus magiſter Soto, vbi ſupra, & eandem tenet Medina 1.2.queſt.96. art.4. dubio 2.& eam eſſe dicunt, expreſſam D.Tho. 1.2.q.87. art.7.& 22.queſt. 108. art.4. quam & probant multis, & efficaciſſimis rationibus, ipſamq. conſtare dicunt lumine naturali. Nam ſtando in lumine naturali, pęna & culpa, ſi propriè pęna eſt, tantam inter ſe habent connexionem, ſiue correſpondentiam, vt vna alteri neceſſario correſpondeat, ipſamve pręſupponat, & addunt eſſe prorſus contra rationem pęnę, vt culpa non pręcedat ipſam, & contra omnem prorſus rationem, vt princeps alicui pęnam capitis imponat, niſi propter pręcedentem culpam, idipſum promerentem, quod quidem argumentum multis proſequuntur. Eamdem eſſe dicunt expreſſam ſententiam D. Auguſt. lib. 1. retract. cap. 9. vbi inquit, ***quod omnis pœna, ſi iuſta eſt, pro peccato imponitur.*** Confirmant etiam ſuam ſententiam & opinionem, hac efficaciſſima ratione, nam leges humanæ iuſtæ, ſi abſque cõminatione pęnę, abſolute ponantur, obligant ad culpam, vt ſupradictum eſt: ſed cõminatio pęnę legi appoſita, non eſt ſignum contrariæ voluntatis, quinvero ſi rectè perpendatur, potius eſt ſignum eiuſdem, propter rationem dictam: ergo leges pęnales, ſimul obligant & ad pęnam, & ad culpam. Sed aduertunt ſupradicti DD. quod loquuntur de pęna, quę proprie habet rationem pęnę, hoc eſt, de pęna iuridica, quæ idem pollet, atque vltio, ſiue vindicta; non autem de pęna phyſicè ſumpta, pro cruciatu, què quis voluntariè patitur, ab alio, v.g.a febre, aut alio quouis modo dolorem afferente; nec de pœnis quibus à Deo interdum flagellamur, non ſolum ob delicta pręterita, verum etiam, vt in futurum cautiores viuamus, hæ enim (inquiunt) pęnę & flagella, non tam pęnę ſunt, quam præſeruatoriæ quędam medicinæ, loquendo tamen de pęna iuridice ſumpta, pro eo quod eſt vltio & vindicta, adeo dicunt, vnum eſt alteri connexum, ſibiq. intrinſece, atque ex ſua intrinſeca, & formali ratione correſpondet, vt contra omnem ſit prorſus rationem, legem, ſeu principem aliquam imponere pęnam, ſaltim grauem, quam non præceſſerit culpa. Sed Nauar. loquendo ſpecialiter de legibus humanis, contraria omnino procedit via, inquit enim, humanas leges pęnales, & obligantes ad pęnam, non ſemper obligare ad culpam, quinvero in dubio, interim quod à ſancta Sede Apoſtolica non declaratur contrarium, probabilius credit, humanas leges, præſertim quæ temporalem pęnam aliquam conſtituunt, non obligare ad culpam, & conſequenter, neque ad pęnam æternam. Hanc ſententiam tenet in multis ſuæ doctrinæ locis, ſed præſertim in ſuo Manual. c. 23. quod eſt de inobedientia, à nu. 48. vſque ad nu. 66. vbi eam multis, & efficaciſſimis rationibus comprobat. De cuius doctrina, & reſolutione, moderando & limitando, ſententiam ſupradictam Soti, & Medinæ, & aliorum, ſequentem ſtatuo concluſionem.

Nota hoc valde circa correſpondentiam, quam inter ſe habent pœna, & culpa.

Nota opinionẽ ſingularem doctoris Nauarri

Secunda Concluſio.

Quando pœnales leges obligẽt ad culpam, quãdovero nõ.

Quando ex generali vſu, & communi hominum conſuetudine, receptum eſt, quod aliquæ humanæ leges obligent ſolummodo ad pęnam, & nullo modo

modo ad culpam,in tali caſu leges pœnales,ad culpam non obligabunt. Hanc Concluſionem teneo propter fortiſſimas atq; efficaciſſimas rationes ſupradicti Doct. Nauar. & dico, quod quamuis opinio Soti,& aliorum ſit vera, ſtando in ipſa rerum natura, naturaliq; ratione,atque intime conſiderata & perpenſa, ratione pœnæ, quæ ex ſe & ex ſua intrinſeca ratione neceſſario præſupponit culpam, ſed tamen ex communi vſu,& conſuetudine, quæ optima eſt legum interpres, & ex voluntate tacita, ſeu interpretatiua legiſlatoris, contrariũ omnino poteſt contingere atque euenire. Et quod hoc ſit in propoſito dicendum, probatur primo, quia Reges & Principes, ſiue ſeculares iudices,nunquam expreſſerunt neque interpretati ſunt,in ſuis legibus, maxime pœnalibus, mentem & intentionem ſuam eſſe aut fuiſſe, per ipſas obligare ſibi ſubditos ad culpam,neque conſuetudo ipſa id vnquam fuit interpretata, niſi ſimul cum eis,ſeu ipſarum aliqua, *Nota hoc valde.* eſſet lex aliqua diuina naturalis, aut Euangelica,aut conſtitutio Canonica, ex qua id ipſum colligeretur: ſignũ igitur eſt conſuetudine ipſa,ſupradictas leges interpretante,quod per eas homines non obligentur ad culpam, ſed ſolummodo ad pœnam in eiſdem appoſitam. Quod & hac ratione confirmatur, nam gentiles infideles, olim legumlatores, nihil minus quam de culpa, pœnaq. æterna cogitarunt, ſiue curarunt, ſed ſolummodo de temporali, & ex fidelibus Chriſtianis, ſi conſulantur hodie ſeculares principes, forſan nullus omnino erit, id qui dicat,mentem & intentionem ſuam eſſe,quando aliquam ſtatuit legem,cui appoſita eſt temporalis pœna,velle per ipſam ſibi ſubditos ſimul obligare ad culpam: ergo ſaltim ex voluntate interpretatiua principum, eiuſmodi leges mere pœnales, non ſimul obligant ad culpam. Et confirmatur ſecundo, nam vt efficaciſſime probat ſupradictus Nauar. lib.1.conſ. de conſtitutionibus, con.1. num.23. & con.3.num.1. & in d. Manual. cap.23. num.41.& ſequentibus,& nos late *Nota hoc valde.* dicemus infra, ad hoc vt leges, quantumuis iuſtæ, obligent ad culpam & in conſcientia, neceſſum eſt, quod recipiantur, ita quod leges non receptæ nullo modo obligant, quia ſemper præſumitur legiſlatores, eas ferre ſub hac conditione,ſi fuerint receptæ,& in tantũ & non plus obligant receptę, in quantum fuerint receptæ,poſſuntq. eſſe receptæ, quantum ad vnam partem, & non quantum ad aliam, vt dicit idem Nauar. eodem lib. 1. conſil. de conſuetudine conſil.num.1.& lib.3.de celebrat. miſſa.conſil.4. nu.1. ſed quod ſupradictæ leges pœnales, ſimul obligent ad culpam, huſcuſque non eſt vſu receptum, aut poſitum in praxi, neque in communi hominum conſuetudine: dicendum igitur eſt,quod leges humanæ, quæ fuerint huiuſmodi, obligabunt quidem ad pœnam, ſed nullo modo ad culpam, niſi illud ipſum, quod præcipiunt,vetant aut prohibent, fuerit etiam alia lege diuina, aut naturali ſiue Canonica prohibitum, vel niſi ex communi vſu & conſuetudine,& interpretatiua ſaltem principum voluntate, in communi praxi fuerit poſitum atque receptum, vt ſimul obligent ad pœnam & ad culpam. Omnes rationes ſupradictæ valde notandæ ſunt, quia meo videri ſunt fortiſſimę, & concludunt intentum. Solum ſupereſt modo,reſpondere ad argumenta propoſita in initio Articuli.

Ad primum reſpondetur, quod leges pœnales, irregularitatis & bigamię, de quibus ſit mentio ibidem, neutiquam induunt rationem pœnæ, ſed ſolum cuiuſdam indecentiæ, quæ homines ad ſacrorum Ordinum functiones reddit inhabiles, de quibus nos non loquimur, ſed de illis pœnis, quæ correſpondent culpis, quæ alio nomine nuncupantur, vltiones, ſiue vindictæ, de quibus vt conſtat ex dictis in prima concluſione, verum

Digitized by Google

eſt ex natura rei dicere, quod non correſpondent niſi præcedenti culpæ; neque niſi propter præcedentem culpam iuſtè, à principibus poſſunt apponi.

Ad ſecundum reſpondetur, per illud, quod dictum eſt in prima concluſione, nẽpe quod pœna ex natura rei nonniſi culpæ correſpondet, ſi tamen ex conſuetudine, aut voluntate principum, expreſſa ſeu interpretatiua aliud habeatur, vel quia leges ſic, & non aliter fuerunt receptæ, hoc nihil facit contra nos, aut contra reſolutionem noſtram. Videatur hac de re, Soto loco ſupracitato, & Medina ſimiliter, & Nauar. nam horum quilibet pro ſua tuenda, & defendenda opinione ac ſententia, dicit plura, eaque notatu digniſſima.

ARTICVLVS XIX.

Vtrum legum pœnalium tranſgreſſores, in foro conſcientiæ, & ante latam iudicũ ſententiam, ſiue condemnationem, teneantur pœnam ſubire? quod eſt dicere, an leges pœnales, ſicuti ad culpam, ita & ad pœnam, obligent ante iudicis condemnationem?

HÆc quæſtio grauiſſima & difficillima eſt, atque ex grauiſſimis, & difficillimis, quæ in præſentiarum poſſent adduci, de qua, & DD. Scholaſtici multa dicunt, varia atque diuerſa argumenta pro vtraque huius quæſtionis parte, hincinde afferentes, quæ longum eſſet nimis, velle in præſentiarum recenſere, cum adeo breuitati ſtudeam. Quapropter ab ipſius prolixiori tractatione ſuperſedendo, ea ſolummodo contentus ero dicere, quæ præciſe ad eiuſdem exactam intelligentiam ſpectant. Et difficultatis punctus ſtat in hoc, vtrum eo ipſo, quo quis tranſgreditur legem, quæ ipſo facto tranſgreſſorem ſuis priuat bonis, teneatur in conſcientia Fiſco eadem bona mancipare, an vero citra culpam, ea retinere poſſit, vſque ad ſententiæ condemnationem, ob id quia illuc vſque dominium retinet, & poſſeſſionis iure potitur.

I. opinio. Dico igitur, quod hac de re, ſunt duæ extremæ opiniones, vna dicit, quod legum pœnalium tranſgreſſores, in foro conſcientiæ, & ante iudicis condemnationem, tenentur ad earumdem ſubeundas pœnas. Hanc opinionem tenet doctiſſimus Pater Fr. Ildefonſus de Caſtro, noſtræ huius Religionis magnum decus & ornamentum, ſed præcipuæ Prouinciæ D. Iacobi, & noſtri Salmanticenſis Conuentus, lib. 2. de iuſta hæreticorum punitione, cap. 6. & lib. etiam quem inſcripſit, de lege pœnarũ, quam & multis grauiſſimis, atque efficaciſſimis argumentis, & rationibus comprobat, & re vera eſt opinio Panormit. *in cap. canonum, de conſtit. & in cap. dilecti, de arbitr.* vbi inquit, quod ille, cuius bona ſunt ipſo facto confiſcata, non poteſt illa cum bona conſcientia retinere, quia ſtatim (inquit) ſunt acquiſita Fiſco.

II. opinio. Alia eſt aliorum opinio & ſententia, aſſerentium, quod legum pœnalium tranſgreſſores, peccant quidem, ſi ſint leges, quæ ſimul obligent ad culpam, non tamen tenentur, ſeu ſtatim obligant ad ſubeundam pœnam, in foro conſcientiæ, ante latam ſententiam, & iudicis condemnationem. Hanc opinionem tenet D. Thom. 2. 2. quæſt. 62. art. 3. & Caietanus ibidem & in ſumma, *verbo pœna*, Sylu. *verbo aſſaſſinus*, Adrianus Quodlibeto 6. art. 1. Conrra. lib. 1. de contractib. quæſt. 7. Soto. lib. 1. de iuſtit. & iur. quæſt. 6. art. 6.

art.6. Medina 1.2.quæſt.96.art.4.in quadam quæſtione incidenti. Pro cuius quæſtionis reſolutione,& vt ab ea breuiter,atq; celeriter me expediã, præmittendum duxi, quod vniuerſæ pœnæ, quæ legibus decernuntur, ad tria genera, ſiue capita reducuntur.

Primum genus eſt, earum pœnarum,quę nullam actionem requirunt,nec ex parte Iudicis,nec ex parte delinquentis,ſed ſolũmodo conſiſtunt in priuatione,vt excõicatio, irregularitas, & priuatio vocis actiuæ,& paſſiuæ. *Pœnarum oĩum genus ad tria capita reducitur.*

Secundum vero genus eſt earum,in quibus actio delinquentis, miſcetur etiam paſſioni, vt pœna exilij, & pœna pecuniaria, nam in pœna exilij neceſſaria eſt etiam actio delinquentis, nempe,vt in exilium proficiſcatur, & in pecuniaria, etiam vt nummos ſoluat.

Tertium pœnarum genus eſt, in quibus actio requiritur,ex parte exequentis iuſtitiam, ex parte vero delinquentis,tantummodo requiritur paſſio,vt contingit in pœna mortis, & abſciſſionis membrorum. His igitur ſic præmiſſis, propoſitæ difficultati, breuiter atque reſolutiue, reſpondeo per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

TRanſgreſſores earum legum pœnalium, quæ dicuntur ipſo iure, ſeu ipſo facto, & in ſola priuatione conſiſtunt, cuiuſmodi ſunt excommunicatio, & irregularitas, & priuatio vocis actiuæ & paſſiuæ, ante iudicis ſententiam & condemnationem,in earũdẽ pœnas incurrunt.Hæc concluſio eſt ab omnibus Theologis iuriſq. peritis vnanimiter recepta, quãuis aliqui diuerſi ſint, in conſtituenda & aſſignanda ipſius ratione. Caietanus etenim ita eſſe exiſtimat, quia prædictæ pœnæ in ſola priuatione conſiſtunt, ex quo fit conſequens, quod abſque alia præuia actione, & iudicis admonitione, incurruntur. Soto vero loco ſupracitato, alia procedit via, dicens id ita eſſe, quoniam excommunicatio, irregularitas, & aliæ ſimiles pœnæ, non ſunt priuatio alicuius boni proprij, quod legis tranſgreſſor prius poſſederat, ſed priuatio bonorum communium, quæ ab Eccleſia erat recepturus, quorum proinde Eccleſia,optime illum non participem facere poteſt, & reddere inhabilem omnino,eo ipſo, quo illius leges tranſgreditur,abſq. aliqua deſuper facta declaratione. Vtraque ratio eſt probabilis, ſed ratio Caietani eſt vniuerſalior. Ex qua concluſione ſequitur, quod ſi aliqua lex ponit pœnam excommunicationis, ipſo facto incurrendam, ſiue irregularitatis, aut priuationis vocis actiuæ & paſſiuæ, ij qui tale commiſerint crimen, continuo & ſtatim ac crimen patrarint, in eaſdem incurrunt, abſq. alia iudicis declaratione,quamuis de priuatione vocis actiuæ Magiſter Soto vbi ſupra,aliquantulum dubitet ſed immerito profecto, videatur hac de re,dictus Soto,& Med. locis ſupracitatis. Intelligenda eſt autẽ dicta concl. cum tribus conditionibus ſiue limitationibus. Prima, quod lex dicat ipſo iure,ſeu ipſo facto, nam ſi dicat,ſub pœna excommunicationis, &c. intelligendum eſt comminatorie, tantum de excommunicatione ferenda, & non lata,& idem dico de alijs,nam leges pœnales,cum ſint odioſæ,in mitiorem partem ſunt interpretandæ, & potius reſtringendæ, quam ampliandæ. Secunda conditio eſt,vt actus qui præcipitur aut prohibetur, ſit exterior, nam actus interiores non ſubduntur cenſuris Eccleſiaſticis, propter quod ſi quis (quod abſit) hæreſim mente conceperit, non autem ore,aliove modo ipſam protulerit, non erit excommunicatus. Tertia conditio eſt, quod actus, ratione cuius talis pœna imponitur, ſit perfectus, nam ſi quis verbi

Leges pœnales quæ in ſola priuatione conſiſtunt, obligant ante iudicis condẽnationẽ.

Supradicta cõclusio intelligenda eſt cum tribus conditionibus ſiue limitationibus.

Ee 2 gratia,

gratia, emiſit ſagittam, animo interficiendi clericum, & errauit ictum, non erit excommunicatus, ſimiliter neque qui propinauit venenum, ſi mors inde non eſt ſubſequuta, non efficitur irregularis: Hæc omnia vera ſunt omnibusq. peruia.

Secunda Concluſio.

Leges pœnales quæ in actione & paſſione cõſiſtunt, nõ obligant ante iudicis condemnationem.

Tranſgreſſores earum legum pœnalium, quæ in actione & paſſione conſiſtunt, non tenentur earum pœnas ſubire, ante iudicis condemnationem, & multo minus illas pœnas, quæ in ſola paſſione conſiſtunt. Hæc Concluſio eſt expreſſa Magiſtri Soti, loco ſupracitato, concluſione prima, & Medinæ concluſione ſecunda, vbi eam multis, atque efficaciſſimis rationibus comprobant, quarum ea potiſſima eſt, quia pœna, vt nomen ipſum ſonat, ex eo pœna dicitur, quia paſſio eſt, & natura ipſa abhorret, vt idem ſit omnino agens & patiens, ex quo fit conſequens, quod lex, quæ efficeret meipſum exequutorem propriæ pœnæ, non eſſet naturæ conformis, neque iuſta ſed iniuſta, ac proinde neque obligatoria, cum omnis lex iuſta, vt ſupra diximus, à naturali lege habeat deriuari. Videantur, quæ hac de re latiſſime dicunt, ſupradicti Soto & Medina, vbi ſupra.

Tertia Concluſio.

Lex pœnalis, quæ cõſiſtit in paſſione, ſeu bonorũ amiſſione quãuis nõ obliget ante iudicis cõdẽnationem retrotrahitur tamẽ, ad tempus cõmiſſi delicti.

Quando aliqua lex imponit pœnam ipſo facto incurrendam, quæ conſiſtit in paſſione, ſeu bonorum amiſſione, quamuis non obliget ante iudicis condemnationem, vt dictum eſt, retrotrahitur tamen ſententia iudicis, & eius exequutio, vſque ad illum articulum, quo eiuſdem legis tranſgreſſor crimen admiſit. Volo dicere, quod lex, quæ ponit hæreticis, pœnam amiſſionis bonorum ipſo facto, quo hæretici fuerint, quamuis non obliget illos in conſcientia, ad ſpoliationem & expropriationem eorumdem bonorum ante iudicis condemnationem, atque ſententiam, poſt ipſam tamen retrotrahitur ſententiæ ipſius exequutio, vſque ad illum articulum quo hæreſis crimen voluntarie admiſerunt. Hæc concluſio eſt ſupradicti Magiſtri Soto, loco ſupracitato, concluſione 4. vbi & probat eam, *ex cap. cum ſecundum leges, de hæreticis, & ex l. poſt D. Martij. C. ad legem Iulli. mares*, & dicit, quod iſte eſt vniuerſalis vſus, & practica, ſenatus ſanctæ inquiſitionis, vt habetur ex directorio inquiſitorum lib.3. tit. 9. adeoq. vera eſt, inquit, prędicta ſententia, vt omnes contractus, nempe donationis ſeu venditionis, atque alij, facti etiam cauſa dotis, quos hæretici ab illo articulo fecerunt, habendi ſunt pro infectis, & ſi apud dictos hæreticos, non adhuc inueniantur pretia, nihilominus Fiſcus, nullo emptoribus pretio reſtituto, ſibi adiudicabit dicta bona. Neque ex dicta (inquit) concluſione inferri poteſt, quod leges pęnales, quæ conſiſtunt in actione & paſſione, obligent ante iudicis condemnationem (vt contraria tenet opinio) nam aliud eſt amittere bonorum dominium, quantum ad hunc effectum, propter admiſſum crimen, vt non poſſint ab illo articulo illa alienare, aliud vero ſeipſos expropriare, atq; ſpoliare ipſo dominio, ante iudicis condemnationem. Bene enim ſtat, ac recte ſe compatitur, vt quis ſimul ſuorum bonorum habeat dominium, nec illa poſſit alienare, vt patet in habentibus primogenituras, & in pupillis ante legitimam ætatem, & in multis alijs, quæ latiſſime proſequitur prędictus Soto loco ſupracitato.

Quarta

Quarta Concluſio.

In ſupradicto caſu, quando lex ponit pœnam amiſſionis bonorum ipſo facto, tunc non eſt neceſſarium, vt ſententia iudicis feratur ſuper dictam pœnam, ſed ſat eſt, vt feratur ſuper crimen, & declaretur, quod hæreticus conuictus eſt de tali crimine à tali die. Hæc Concluſio eſt etiam ſupradicti Soto, loco ſupracitato, concluſ. 3. vbi & probat eam, *ex d. cap. cum ſecundum leges, de hæreticis*, ex vltimis verbis, & ex multis alijs rationibus & iuribus, quæ à me breuitatis gratia omittuntur, vt ne longiorem protraham ſermonem, breuitatiq. ſtudeam.

In ſupradicto caſu, nõ eſt neceſſaria ſententia Iudicis declaratoria, circa pœnam, ſed ſat eſt, vt per ſentẽtiã declaretur, quẽpiam cõmiſiſſe tale, delictum, tali die, &c.

Quinta Concluſio.

Quotieſcumque iudex, ſua iuſta atque iuridica ſententia, reum aliquem condemnat ad pœnam, quæ non eſt mortis, ſeu corporalis læſionis inflictiua, reus parere tenetur, etiamſi ipſum aliquid agere oporteat, ſecus autem, ſi corporali ſupplicio condemnetur; nam tunc tantum obligatur ad pati, non vero ad agere. Hæc Concluſio eſt ſupradicti Soto, loco ſupracitato concluſ. 5. cuius primam partem probat, nam vnuſquiſque tenetur, poteſtatibus ſublimioribus obedire, niſi aliquo diuino aut naturali iure excuſetur, at in dicto caſu, poſtquam iuſte ac iuridice (vt ſupponitur) reus condemnatus eſt, nullo modo excuſatur, quare non alius requiritur legis exequutor, quam ipſe iudex, ſententiã ferens, ſiue pronuntians, ipſaq. ſententiæ prolatio, vbi non eſt de corporali ſupplicio, legitima eſt eiuſdẽ exequutio, cui proinde reus tenetur parere. Secundã vero partẽ concluſionis probat, quia nullum ius permittit, aut patitur, vt idem ſimul ac reſpectu ſui ipſius, ſit agẽs & patiens, ꝙ vt videtur, natura ipſa abhorret, atq. ipſa inclinatio, quam natura nobis indidit, tuendi & conſeruandi propriam vitam Ius dat, & excuſatos nos habet, vt nulla obedientia cogere poſſit, vt in nos metipſos, manus vltrices conijciamus. Multa ad hoc propoſitum inducit ſupradictus Soto, vbi ſupra, varia contra ſe, ſuaſq. aſſertiones adducendo, & aſſerendo argumenta, quibus meo quidem videri, ſatis dilucide atque per docte reſpondet, vt videri poterit ibidem. Hæc de iſto Articulo breuiter ac ſummatim dixiſſe ſufficiat.

Quãdo reus tenetur parere Iudicis ſententiæ, quando vero non.

ARTICVLVS XX.

Vtrum humanæ leges reſpiciant præterita; an vero ſolummodo futura?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Concluſio.

Regulariter & communiter loquendo, humanæ leges ſolummodo reſpiciunt futura; non vero præterita. Hæc Cõcluſio eſt expreſſa Panor. *in cap. cognoſcentes de conſtitutionibus*, & communis omnium Iuriſconſultorũ, pro qua facit, *cap. fin. de conſtitut. & cap. leges. C. de legibus & leg. de vſuris. C. de vſuris, & cap. ante triennium, diſt. 31. & c. propoſuiſti. diſt. 82.* quam ſolum-

Regulariter loquendo, humanæ leges reſpiciunt, futura, non vero præterita.

modo limitant Doctores, in eo caſu quo in aliqua lege expreſſe,ac nominatim de præteritis aliud decernatur,ſiue caueatur,per dictum *cap. fin. eod. tit. de conſt.* Et addit dictus Panor. quod lex ſiue conſtitutio,iuris antiqui declaratoria, addens nouam pœnam, non extenditur reſpectu pœnæ ad præterita, quinvero reſpectu dictæ pœnæ cenſetur, quaſi lex, & conſtitutio noua. Quod & probat, *ex cap. quoniam ſimoniaca, de ſimonia*, nam licet ante conſtitutionem Concilij Generalis,cuius ibi fit mentio,committeretur ſimonia in receptione Monialium pretio dato, non tamen erat pœna conſtituta, quæ ſtatuitur in dicto capitulo, nempe, quod Moniales ſimoniam committentes, in earum receptione, è Monaſterio expellerentur, detrudendæ in aliud arctius,ad agendam pœnitentiam.Quæ pœnæ,inquit ſupradictus Panorm. non extenduntur ad Moniales ante dictam conſtitutionem per ſimoniam receptas,vt conſtat ex eodem capitulo,& ex alijs multis,quę ad hoc propoſitum poſſent adduci, à me breuitatis gratia omiſſis, vbi cõſtitutiones iuris antiqui declaratoriæ, addentes nouam pœnam, reſpectu dictæ pœnæ,non extenduntur ad præterita, & cenſentur quaſi conſtitutiones nouæ. In fin.d.cap. addit Panor. quod vbi lex,ſiue conſtitutio, eſt iuris naturalis declaratoria, extenditur etiam ad præterita, quia ibi ſolummodo declarat, & nihil de nouo inducit, iuxta id, quod habetur in iure, *in l. hæredes palam.ff.de teſtamentis.* vbi potius ligat conſtitutio antiqua, quam noua declaratoria.Circa prædictam difficultatem videatur Nauar.relectione, *ſuper cap. ſi quando de reſcript.except.2 1.nu.3.cum ſeq. & nu.*48.vbi latiſſime tractat hanc materiam,Vtrum lex noua,ſaltim quoad aliquos effectus,reſpiciat præterita. Videatur etiam Sylueſt. *verbo lex,q.23.*

Nota hoc valde.

ARTICVLVS XXI.

Vtrum neceſſum ſit, quod leges humanæ recipiantur,& an non receptæ ligent?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluuntur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Humanæ leges non ligant, niſi recipiantur, & iuſta aliqua de cauſa, non receptæ ſunt nullæ.

CErtiſſimum atque conſtitutiſſimum eſt,quod humanæ leges,debent recipi, & quod iuſta aliqua de cauſa non receptæ non ligant. Hanc cõcluſionem tenet expreſſe Nauar. in ſuo Manual.cap.23.nu.41.& lib.1.conſ. de conſtit.con.1.num.33 & con.3.nu.1.& lib.3.conſ.de ſtat.Mona.conſ.28. nu.1.quam & probat primo,*ex §.leges, diſt.4.* vbi ponuntur ſubſequentia verba, & ſunt D. Aug. lib. de vera Relig.cap.31. *Leges*, inquit, *inſtituuntur cum promulgantur, firmantur cum moribus vtentium approbantur. Sicut enim moribus vtentium in contrarium,nonnullæ leges hodie abrogatæ ſunt,ita moribus vtentium ipſæ leges confirmantur.* Et addit; *vnde illud Teleſphori Papæ, qui decreuit, vt generaliter clerici à quinquageſima, à carnibus,& delitijs ieiunent, quia moribus vtentium approbatum non eſt,taliter agentes tranſgreſſionis reos non arguit.* Verba ſunt expreſſa ſupradicti Auguſt. Alia duo exempla ponit Gratianus, *in cap.ſtatuimus,& cap.deniq. diſt.4.* & facit, *cap.1.de tregua & pace*, vbi ſtatutũ fuit, vt ne bellum fieret etiam iuſtum,in Aduentu vſque ad Epiphaniam,neque à Septuageſima, vſque ad octauam Paſchæ, & tamen quia non fuit receptum,non ligat,pro quo etiam facit,*lex de quibus.ff. de legibus*,vbi haben-

tur

Digitized by Google

tur ſequentia verba, *cum ipſa leges nulla alia ex cauſa nos teneant, quam quod iudicio populi recepta ſunt, &c.* Vnde inquit ſupradictus Nauar. in d.Manual. loco ſupracitato,quod leges, antequam recipiantur,ſaltim per maiorẽ partem vniuerſitatis,cuius eſt pars tranſgreſſor,eundem non ligant,quoniam promulgari videntur cum ea conditione ſi recipiantur,ſaltim per maiorem partem. Ad quod probandum inducit,Dominicum ſingulariter ab omnibus receptum, *in d.§.leges diſt.4.& in cap.2.de conſti.& Felinum in cap.1.de treuga & pace,à nu.12.verbo intellige*. videatur hac de re,Caſtro de lege pœnali, lib.1.cap.8. Sed inſurgit modo difficultas, an primi legem aliquam humanam non recipientes, ſine iuſta atque legitima cauſa, peccent mortaliter? cui quæſtioni, atque difficultati, reſpondeo per ſequentem concluſionem.

Secunda Concluſio.

Certiſſimum etiam,atque conſtitutiſſimum eſt,quod primi non recipientes humanas leges,mortaliter peccant,niſi excuſentur ex aliqua iuſta & rationabili cauſa,aut niſi id faciant ex voluntate expreſſa,vel ſaltim tacita,atq; interpretatiua Principum ſeu Legiſlatorũ. Hæc etiam concluſio eſt expreſſa Nauar.lib.1.conſil.de conſt.con.1.nu.23.cum ſeq.& in Manu.cap.23.nu.35. vbi agit de obligatione, qua tenentur ſubditi, obedire ſuis Superioribus,quando eis aliquid præcipiunt animo obligandi ad mortale, *per cap.2. de maiorit.& obed & cap.ſciendum 8.q.1.* Sed quod excuſentur ſeu excuſari poſſint,aliqua exiſtente iuſta & rationabili cauſa,probat idem Nauar.locis ſupracitatis ex D.Thom.1.2.q.96.art.6.in corpore artic. vbi inquit,quod ſi emerſerit caſus, in quo obſeruatio alicuius legis, ſit damnoſa communi ſaluti,non eſt obſeruanda.Idem tenet 2.2.q.47.ar.3.& dicit ſupradictus Nau. quod iuſtam cauſam non ſeruandi aliquam legem,videtur quis habere,quãdo cernit,quod huiuſmodi lex non ſeruatur, nec cœpit obſeruari ab alijs, maxime à maioribus, ſeu à maiori parte illorum,quibus poſita eſt;nam cum lex(inquit)reſpiciat vtilitatem communem,nõ videtur velle eius legiſlator, vnum vel alterum ligare ad ſeruandum,quod alij conſubditi non ſeruant, nec ſeruare cœperunt. Item habent iuſtam cauſam,illam non ſeruandi, qui id faciunt ex voluntate expreſſa vel tacita, ſeu interpretatiua principum & legiſlatorum, vnde qui ſciente id Superiore & potente cogere, & non cogente,aliquam legem ſeruare,eandem non ſeruant(inquit prædictus Nau.) non peccare ex eo,quod ſuperior per eiuſmodi taciturnitatem,videtur ipſã ſuſpendere,aut tollere,iuxta Gloſſ.ſingularem,& celebrem,*in cap.1.de treuga & pace,* quam approbant Panor. & omnes communiter DD.quos refert Felin.in eod.cap. Sed difficultas eſt:inueſtigare,an per id ſolum,lex ſiue conſtitutio aliqua,videatur derogata,& quid ſit neceſſarium ad hoc,vt aliqua lex ſiue conſtitutio dici poſſit non recepta? Cui quidem difficultati, reſpondeo per ſequentem Concluſionem.

Primi non recipientes leges, niſi iuſta cauſa excuſẽtur pec cãt mortaliter

Nota,ꝙ quãdo legiſlator videt legem aliquã, non ſeruari, & tacet, videtur ipſam tollere, aut ſuſpẽdere.

Tertia Concluſio.

Renuente populo, ex aliqua iuſta cauſa,legem aliquam recipere, tunc vere cenſetur, atque iudicatur non recepta, viribusq. eneruata,quando vidente,aut ſciente Principe ſiue Legiſlatore,& tacẽte,contra eam aliqui efficiuntur actus contrarij.Hanc Concl. tenet Gloſſ. *in cap.1.de treuga & pace,* affirmans quoſdam Epiſcopos,non teneri de tranſgreſſione cuiuſdam canonis, qui moribus vtentium non fuit receptus. Idem tenet alia gloſſ. *in l. rem*

Quãdo lex aliqua iuſte,& legitime dicitur, non recepta.

 nonam.

Digitized by Google

nouam. §. patroni.C.de iudicijs, & ſecundum Abb. *in d.c.1.de treuga,& pace,* ſufficit binus, aut trinus actus contrarius,ſciente legislatore,ad hoc vt lex non habeat,ſeu amittat ſuam vim,quæ etiam fuit doctrina Bart.*in l.de quib. nu.*10.*de legib.* Quod & hac ratione confirmatur, nam ad inducendam conſuetudinem, ad quod vt dicitur,requiritur frequentia actuum,ſufficit binus actus,nam quod bis fit, frequenter fieri dicitur, iuxta Gloſſ.ſingularem,& communiter receptam,*in rubrica.C.quæ ſit lon.conſue.* vbi & addunt quidam DD.non eſſe neceſſarium,quod huiuſmodi bini actus,ſint iuditiales,imo vero, neque quod id fiat in præſentia Principis ſiue Legislatoris, ſed ſat eſſe, quod ipſi ſciant, aut illi ad quos ſpectat punire eiuſmodi delicta, quando infringuntur leges, nam ſicuti conſuetudo poteſt induci,& valet ſecundum aliquos,inſcio & ignorante Principe ſiue Legislatore,quod tenet Abbas. *in cap. ſi. de conſuet.nu.*13. ita etiam,& deſuetudo (vt ſic loquamur) introduci etiam poteſt in eiuſdem abſentia,quinvero & ſine ipſius ſcientia,ſatis enim eſt,vt illud ſciant illi,ad quos ſpectat in Republica,eiuſmodi delicta punire, nam ſi non id faciunt, tacite cenſentur conſentire. Sed pro maiori horum explicatione & declaratione,ſequens ſtatuitur concluſio.

Quot actus ſint neceſſarij ad hoc, vt aliqua lex dicatur nõ recepta.

Quarta Concluſio.

Ad hoc vt lex humana dicatur nõ recepta, ſufficit q̃ p tẽpus decẽ annorũ nõ ſeruetur.

Lex etiam humana dicitur non recepta,quãdo etiam ignorante Principe ſiue Legislatore,per decennium non ſeruatur,ſed negligitur atq; omittitur. Hæc Concluſio ſtatuitur à Nauar.in d.lib.1.conſi.de conſt. conſ.1.num.24. quam dicit eſſe Felin.& multorum Iuriſconſultorum,*in c.1.de tregua,& pac.* vbi,& communiter reijcitur Abbatis opinio,qui exiſtimabat, 40. annorum ſpatium ad id eſſe neceſſarium. Sed Felin. opinionem, vt magis veram, & communem, refert & recipit Couarr.lib.2.variarum,cap.16.nu.6.& ponitur in num.opinionum communium, vt conſtat ex 3. Tomo dictarum opinionum commu. f.561. & extendenda eſt ſupradicta Concluſio, ad hoc vt locum habeat, non ſolum in legibus ciuilibus, verum etiam in canonicis, & in quibuscumq. ſtatutis,ſiue decretalibus,aut Extrauagantibus Summorum Pontificum, quæ niſi receptæ fuerint, & per decennium fuerint omiſſæ & neglectæ, vim & vires amittunt, nec ſeruare ipſas aliquis tenetur.Quod etiam eſt intelligendum,etiamſi lex de nouo emergens, deroget omni contrarię cõſuetudini;non enim inquã,habebit locũ eiuſmodi diſpoſitio,ſi ipſa ab initio non fuit recepta.Nam licet verum ſit, quod non valet conſuetudo,contra legem conſuetudinem derogantem,vt tenet Abbas,*in cap. fin.de conſuet.nu.*22.& Bart. *in l.de quibus.ff. de legib. num.*4. debet tamen intelligi dicta clauſula,conſuetudinis derogatoria, reſpectu præteritæ conſuetudinis,antecedentis ipſius legis promulgationem, & hac conditione, vt lex ipſa fuerit recepta, non tamen de conſuetudine futura ipſam ſubſequente, aut ſi numquam fuit recepta; nam corruente aliqua diſpoſitione per contrariam conſuetudinem, corruunt etiam, & omnes clauſulæ in ipſa diſpoſitione inſertæ, vt tradit Gloſſa notabilis & communiter recepta, *in l. ſi patronus. §. patronum verbo fabiana. ff. ſi quis in frau. patron.* Sed intelligenda eſt ſupradicta concluſio,quod lex tollitur per non vſum per decennium, ſi intra idem decennium occurrit caſus, in quo ipſa exequutioni mandetur, nam ſi non occurrit,non tollitur per non vſum per decenniũ, neque per multum maius tempus: hoc tenet expreſſe ſupradictus Nauarr. *in d.con.1.de conſt.num.* 25. vbi inquit, quod deſuetudo, quæ non implicat

vſum

Digitized by Google

vſum contrarium legi, non tollit eam. Sicut non tolleretur diſpoſitio, *l. quæritur. ff. de ſtatu homin.* vbi habetur, quod Hermaphroditus habeatur pro viro, ſiue pro femina iuxta ſexū, qui in eo prævalet, etiamſi per mille annos, in aliqua Prouincia naſceretur Hermaphroditus. Videatur hac de re Syluester, *verbo, lex q. 16.* In ſupradicto loco num. 25. prædictus Nauar. mouet quandam quæſtionem quotidianam in vſu, & vt inquit, nouam in reſolutione, & ea eſt, an lex non recepta ab eam ignorantibus, ita eneruetur, ſicut non recepta ab eam ſcientibus? Qua hinc inde diſcuſſa, parti adhæret affirmatiuæ, quam & dicit eſſe veriorem, nam iuſtior eſt cauſa non obſeruantium legem aliquam, eo quod ignorant eam, quam eorum qui ſcientes, eam nolunt recipere. Et ratio, quare lex non recepta non ligat, quæ eſt, quia non eſt vſu firmata, vt habetur in *l. de quibus. ff. de leg.* hæc inquam ratio æque militat, cum deſinit ſeruari per ignorantiam, ac ſi deſineret ſeruari per renutum, ſiue per voluntatem contrariam. Videatur etiam num. 26. & 27. vbi ad hoc propoſitum dicit plura, eaq. notatu digniſſima.

Quinta Concluſio.

Omnis lex, ſiue humana conſtitutio, in dubio præſumitur eſſe vſu recepta. Vnde qui legem aliquam in ſuum fauorem allegat, habet ſuam intentionem pro ſe fundatam, & ille contra quem allegatur, probare debet minime eſſe receptam. Hæc concluſio eſt expreſſa Bartoli *in l. illa. num. 5. ff. de verb. oblig.* quem omnes in hoc ſequuntur communiter Iuriſperiti. Hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Omnis lex, ſiue humana Cōſtitutio, in dubio videtur eſſe recepta.

ARTICVLVS XXII.

Vtrum omnes homines ſubijciantur Legibus?

HAnc quæſtionem, atque difficultatem, tractat D. Tho. 1. 2. q. 96. art. 4. quam & pro more ſuo difficultat, vt veritas plenius eluceſcat. Et quidem videtur, quod non omnes homines ſubijciantur legibus: nam illi ſolum eiſdem ſubijciuntur, quibus ponuntur: ſed iuſtos vt inquit D. Paulus 1. ad Timot. 1. non eſt poſita lex: ergo iuſti non ſubijciuntur humanis legibus. Quod & confirmari poteſt ex eo, quod dixit Vrbanus Papa, & *habetur in cap. duæ ſunt. 19. quæſt. 2.* vbi dicitur, *quod qui lege priuata ducitur, nulla ratio exigit, vt publica conſtringatur*: ſed iuſti, & omnes ſpirituales viri, qui ſunt filij Dei, lege priuata Spiritus ſancti ducuntur, iuxta illud Pauli ad Roman. 8. *Quicumque Spiritu Dei aguntur, hi ſunt filij Dei*: ergo non omnes homines ſubijciuntur humanis legibus. Et confirmatur ſecundo: nam vt dixit Vlpianus Iuriſconſ. & habetur *in l. Princeps. ff. de legibus, Principes ſoluti ſunt legibus*: ergo ſaltem iſti non ſubijciuntur ipſis. Sed in contrarium eſt, quod dixit D. Paulus ad Roman. 13. quod, *omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit*: ſed non videtur eſſe ſubditus poteſtati, qui non ſubijcitur eius legi, quam fert poteſtas: ergo omnes homines debent legibus eſſe ſubiecti.

Pro reſolutione, & explicatione præſentis Articuli, oportet aduertere, ſeu potius in memoriam reducere, id quod diximus ſupra, nempe, quod duplex eſt legis virtus: prima eſt directiua, alia vero coercitiua: prima dirigit, quia de ratione legis eſt, quod ſit regula & menſura humanorum actuum: ſecunda vero reprimit, & corrigit, quidquid in contrarium legis

Digitized by Google

gis ſit. Hoc præmiſſo, ac ſuppoſito, propoſitæ difficultati reſpondetur per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

> Quantũ ad vim directiuã, oẽs in vniuerſum ſubduntur legibus, nõ ſolum ſubditi, verum etiã Principes atq. Prælati.

QVantum ad vim directiuam, omnes in vniuerſum homines, ſubijciuntur humanis legibus, ſiue ſubditi, ſiue vero Principes, atq. Prælati. Probatur hæc Concluſio, nam legibus ſubijci, quantum ad præfatam vim directiuam, vt ex ſupradictis conſtat, nihil eſt aliud, quam per eaſdem ordinari, & dirigi in debitum finem, cum de ratione legum ſit, quod ſint regula & menſura humanorum actuum, à qua quidem obligatione, & directione, nulli eximuntur ſubditi, ſiue Principes, atque Prælati. hoc eſt certum & clarum.

Secunda Concluſio.

> Loquendo de vi legum coerciua, ſiue coactiua Principes & Prælati, quinvero & iuſti quadam ratione eximuntur à legibus.

Loquendo de legibus, quantum ad vim coactiuã, ſiue coercitiuam, quãuis illis ſint ſubiecti omnes in vniuerſum ſubditi, non tamen Principes, ſiue Legiſlatores, à qua etiam coerctione, peculiari ratione eximuntur iuſti. Probatur hæc concluſio, nam Principes, & Legiſlatores, vt ſupponitur, non habent Superiores, à quibus poſſint cogi, ſiue conſtringi ad earumdem legum obſeruantiam, ſiue propter ipſarum tranſgreſſionem, pœnis mulctari atque puniri, cum ipſi ſint legumlatores, & vltores, & coactio fieri non poſſit eiuſdem ad ſeipſum. Non enim capit intellectus, aut videtur vllo modo poſſibile, vt quis vim ſibiipſi inferat, aut ſemetipſum ſua lege cogat, ꝙ ſi id fecerit, certe erit extra rationem Legiſlatoris, ſiue Principis. Simile quadam ratione dicitur de iuſtis, quod non ſunt legibus ſubiecti, quantum ad vim coercitiuam, nam cùm virtutum habitibus ducantur, nihil coacte agunt, quod ad virtuté pertineat, ſed omnia ſua ſponte ac delectabiliter perficiunt, vt enim inquit Ariſt. 2. Eticor. id eſt de ratione virtutis, nam virtus facit, vt ſtudioſus prompte, & cum delectatione operetur, Ex dictis patet ſolutio ad argumenta, ſiue rationes dubitandi, in contrarium adductas, nam omnes illæ auctoritates D. Pauli, & Vrbani Papæ, intelligendæ ſunt de legibus quantum ad vim coercitiuam, non vero quantum ad directiuam, quinvero iſta Spiritus ſancti flamine adiuta, potius viget in iuſtis, vigereq. debet, ac præualere in Legiſlatoribus & Principibus, in quibus præ alijs ratio dictat, vt faciant ipſi quod facere præcipiunt ſubditis. Nam quanto Principes & Legiſlatores, magis exempti ſunt, & liberiores eoſdé Deus fecit à coactione, eo vigilantius obſequentes eſſe debent legibus, eiſdemq. parere, ne merito de ipſis dicatur, quod de Scribis, & Phariſæis olim dixit Chriſtus, Matth. 23. nempe, quod dicunt, & non faciunt, imponuntq. alijs onera grauia, & importabilia, ipſiq. nec digito volunt ea mouere. Vnde in *cap. cum omnes, extra de Conſtit.* habetur, *vt quod quiſque iuris in alium ſtatuerit, eodem vtatur & ipſe*, & citatur ad hoc propoſitum illa Sapientis auctoritas, *Patere legem quam tuleris. & in l. 4. C. de legibus, & Conſtit.* dixere olim Imperatores ipſi, *Quod digna vox eſt maieſtate regnantis, legibus ſe Principem alligatum profiteri.* Ex hijs omnibus colligitur, quod Principes, & Legiſlatores, ſubijciuntur & alligantur legibus, quantum ad vim directiuam, licet non quoad coercitiuam, nam licet non timeant humanas pœnas, debent tamen timere Deum, qui iuxta Regium Pſaltem Pſalmo 81. Conſtitutus in medio Deorum, hoc eſt Iudicum, ſiue Principum, eoſdem dijudicat. Debent etiam qui alios illuminant, & ipſi lucere, ſibiq. ipſis lumen præbere. Hac de re videatur ſu-

pradi-

prædictus Soto loco ſupra citato, & Medina 1.2. quæſt. 96. art. 5. vbi ad hoc propoſitum dicuntur plura, eaq. notatu digniſſima. Videatur etiam Nauar. lib. 5. Conſil. de pœnit. & remiſſ. conſ. 18. num. 1. vbi agit de obligatione, quam habent Principes, & Monarchæ ſeruandi leges, atque eiſdem ſubdi, quantum ad earum vim directiuam.

ARTICVLVS XXIII.

Vtrum liceat ſubditis, quandoq. agere præter Legis verba, aut vero contra ipſam, quod eſt dicere, an Epicheia ſit omnino ſubditis interdicta?

ET vt veritas plenius eluceſcat, pro parte affirmatiua, volo argumentari: & videtur, quod Epicheia ſit ſubditis penitus interdicta, & quod nullo modo liceat ſubditis, agere contra legis verba. Primo, quia, vt inquit D. Auguſt. lib. 1. de vera Relig. cap. 31. *In temporalibus legibus, quãuis homines iudicent de illis, cum eas inſtituunt, poſtquam tamen inſtitutæ, & firmatæ ſunt, nullo modo licet, de illis iudicare, ſed ſecundum ipſas.* Sed ſiquis ſubditus vteretur Epicheia, verba legis interpretando, ſeu potius prætermittendo, & dicendo, ſe intentionem Legiſlatoris velle ſeruare, iam videretur de lege ipſa iudicare: ergo id ſubditis facere nullo modo licet Cõfirmatur, nam ad quem pertinet Leges condere, ad eumdem ſpectat ipſas interpretari: ſed ſolis Principibus, competit leges condere, nullo vero modo ſubditis: ergo neque ipſas interpretari, quinvero clauſis, vt aiunt, oculis, obedire atq. ſecundum ipſas facere. Cui & ratio ipſa naturalis accedit, nam de omnibus ſapientibus præſumendum eſt, quod recte nouerint ſuis verbis mentem, & intentionem ſuam explicare: ſed legum conditores, vt plurimum, ſunt ſapientes, diuinoq. lumine illuſtrati, vtpote de quibus dicit Sapientia Prouerb. 8. Per me Reges regnant, per me Principes imperant, & legum conditores iuſta decernunt: ergo de intentione Legiſlatoris, nullo modo licet ſubditis, iudicare, aliter quam per verba legum fuerit explicatum, & declaratum.

Sed in contrarium eſt, quod dixit D. Hilarius 4. lib. de Trinitate cap. 12. nempe quod intelligentia dictorum, ex cauſis deſumenda eſt, quia non ſermoni res, ſed rei debet eſſe ſermo ſubiectus: ergo ſecundum hanc doctrinam, prudentius atque conſultius eſt, attendere ad cauſam, quæ Legiſlatorem induxit, ad faciendam atque condendam aliquam legem, quam materialiter ad verba ipſius legis.

Pro intelligentia & reſolutione, huius difficultatis de epicheia, licet plura ſuperius dixerimus, viſum tamen eſt dictis aliqua ſuperaddere, & dico primo, quod ſicut iuſtitia legalis, in legibus condendis, atque ſtatuendis, reſpicit caſus communes, communiter conſuetos, & magna ex parte incidentes, ſic eſt & alia particularis virtus, quam Græci *epicheiam* vocant, Latini vero, *Æquitatem*, quæ reſpicit caſus particulares, & ſpeciales rerum circumſtantias, de qua agit D. Thom. 2.2. quæſt. 120. per plures Articulos, & de ipſa intelligendum eſt, quod dixit Sapiens Sap. 11. loquens cum Deo: *Tu autem dominator virtutis, cum tranquillitate iudicas, & cum magna reuerentia diſponis nos.* Vbi Græce, *tranquillitatis*, loco & nomine, habetur, *epicheia*, ac ſi diceretur, iudicas nos, ex æquo & iuſto, *reuerentia* etiam nomine, habetur, *indulgentia*, id eſt, diſponis nos, cum multa indul-

Quidnam ſit epicheia, & eius munus & officium.

Digitized by Google

indulgentia, ad hunc ſenſum, id eſt, non ſeuere, aut crudeliter nos iudicas, ſiue noſtra diſponis. Huius virtutis epicheiæ, ſeu æquitatis, munus & officium eſt, dirigere, & moderari legem poſitiuam, propter defectus, quos habet, cum poſita ſit in vniuerſali, & caſus vniuerſos particulares, non potuerit comprehendere; hoc facit æquitas, ſiue epicheia, reſpiciendo caſus particulares atque extraordinarios, qui per legem communem non potuerunt prouideri. Cui quidem virtuti duo aduerſantur extrema vitia, quorum eſt alterum, legum ſuperſtitioſa obſeruatio, quod tunc fit, quando quis in legum obſeruatione, eſt nimis iuſtus, etiam contra intentionem Legiſlatoris. Alterum vero eſt, fraudulenta legis verborum interpretatio, etiam contra mentem legis, & ipſius latoris. Primo vitio peccauit Iephte, vt refertur apud ſacram Scripturam, Iudicum 11. qui vt nimis ſeuere ſeruaret iuramentum à ſe factum, occidit filiam ſuam: idem & poteſt dici de Saule Rege, qui voluit occidere Ionathan filium ſuum, eo quod contra ſuum præceptum, ſummitate virgæ parum faui mellis deguſtaſſet. Præceperat enim, vt nemo militum ſuorum, ante Solis occaſum, cibi aliquid deguſtaret, vt habetur 1. Regum cap. 14. De hoc vitio multa traduntur Prouerbia, qualia ſunt illa, *Summum ius, ſumma iniuria, & Ne quid nimis*. Prouerbiorum etiam 30. habetur: *Noli eſſe nimium iuſtus, nam qui vehementer emungit, elicit ſanguinem*. De ſecundo vero vitio item dicitur, *in l. non dubium. C. de leg. quod non dubium eſt in legem committere, qui verba legis amplexus, contra Legiſlatoris nititur voluntatem, & in l. contra. ff. eod. tit.* habetur, *quod fraudem facit legi, qui ſaluis eiuſdem verbis, mentem eius circumuenit*. Hoc vitio ſæpe peccatur in Republica, nam præcipit lex, v. g. vt ne filij Clericorum paternam hereditatem obtineant, at certum eſt, quod concredere illam amico, vt poſtmodum det eam filio, eſt ſaluis verbis legis mentem eius circumuenire. Item eſt lex Eccleſiaſtica, vt ſacerdos in fauorem filij, beneficium non renuntiet, ſed ſi conueniunt duo Presbyteri, vt alter in alterius filium ſuum conferat beneficium, & alter viciſſim mutuo faciat idipſum, iſti duo amplecti videntur verba legis, ſed tamen contra ipſius nituntur mentem & voluntatem, ac ideo eiuſdem ſunt tranſgreſſores. Sunt hæc quammaxime notanda, & memoriæ commendanda.

Quænam vitia aduerſentur æquitati & epicheiæ.

Dico ſecundo pro intelligentia eiuſdem Articuli, & epicheiæ prædictæ, quod legem deficere in particulari propter incidentes ſpeciales caſus, contingit dupliciter, vno modo negatiue, alio vero contrarie. Tunc deficit lex negatiue, quando deficit ratio ipſius in particulari, ſed tamen non eſt incommodum ſeruare ipſam, vt, verbi gratia, fertur lex, vt quilibet Sacerdos tali die celebret in ſatisfactionem peccatorum ſuorum, cognoſcit quis, aut certo credit, abunde ſe pro ſuis delictis ſatisfeciſſe, & cum hoc celebrat, in tali caſu dicitur lex ceſſare negatiue, & non contrarie, quia non eſt incommodum, eo nihilominus obſtante, ſeruare ipſam. Dicitur autem lex ceſſare contrarie, quando ipſam obſeruare, eſt facere contra Legiſlatoris intentionem, & voluntatem, vt patet in lege de reddendis depoſitis, ſi expoſcantur, vel à furioſo, ſeu ad deſtructionem Reipublicæ, in quo quidem caſu, talis redditio eſſet iniqua, mala, atq. doloſa. His præmiſſis notabilibus, propoſitæ difficultati, reſpondetur per ſequentes concluſiones.

Nota, quotupliciter côtingit legem deficere in particulari.

Prima Concluſio.

Lex, quæ à cômuni bono deficit, nô inducit obligationem ipſam obſeruandi.

Omnis lex, quæ à communi bono deficit, nullam habet vim, neque inducit

ducit obligationem, ipſam obſeruandi. Hæc concluſio, eſt certa & manifeſta, & fundatur in ratione deſumpta ex ratione ipſius legis, nam cum iuxta ſuperius dicta, lex omnis inſtitui, atque conſtitui debeat, nonniſi pro bono communi, ciuiumq. communi ſalute, quæ ab hac ratione deficit, nullam vim, aut robur habebit obligandi. Quæ quidē concl. & ipſius ratio eſt D.Tho. 1.2.q.196.art.6. quam & confirmat auctoritate Iuriſconſulti, *in l. nulla.ff. de legib.* vbi inquit, *quod nulla ratio iuris, aut æquitatis benignitas patitur, vt ea, quæ ſalubriter pro hominum vtilitate introducuntur, duriori nos interpretatione, contra ipſorum commodum ad ſeueritatem perducamus.* Ex hoc infertur, quod quamuis lex in communi lata, pluribus caſibus contingentibus vtilis ſit, nihilominus in caſu quo noſcitur aduerſari bono communi, atque communi ſaluti, non eſt obſeruanda. Adducit exemplum D.Thom. in obſidione ciuitatis, quo tempore ſalutiferum eſt lege caueri, ne portæ ciuitatis aperiantur, ſed nihilominus ſi tunc ciues, quorum vita adeo Reipublicæ eſt neceſſaria, hoſtes fugientes, in vrbem ſe vellent recipere, contra legis verba aperiendæ ſunt illis valuæ, quia id expedit bono communi, & contrarium facere, eſſet contra mentem legis, illam nempe, quam haberet Legiſlator ſi adeſſet, atque ea de re conſultus fuiſſet. Leges enim ponuntur in communi, nec poſſunt ſatis perſpicere caſus particulares, vt habetur *in l. nec leges, & in l. non poſſunt. ff. de legib.* ex quo fit conſequens, quod quotieſcumque occurrerit caſus, quem ſi Legiſlator proſpexiſſet, exemptum à legis obſeruantia iudicaret, in tali caſu lex non eſt obſeruanda. Et hæc eſt propria ratio, epicheiæ, ſiue æquitatis ſupradictæ.

Nota hoc valde.

Secunda Concluſio.

Quando lex deficit, in particulari tantū negatiue, nō ceſſat obligatio ipſius.

Quando lex deficit, in particulari tantum negatiue, non ceſſat obligatio ipſius, nec in tali caſu, licet ſubdito, contra verba legis agere. Probatur & declaratur ſimul ſupradicta concluſio, & eſt notiſſimum exemplum in lege ieiunij, cuius finis eſt extenuare corpus, & habere pacatas paſſiones, ſed demus caſum, quo quis ſatis alia via eaſdem haberet pacatas, certum eſt, quod eo non obſtante, teneretur lege ieiunij, cuius & ratio eſt, quia quamuis in ipſo deficiat, ratio legis in particulari, ceſſante ratione legis in particulari, tantummodo negatiuè, non ceſſat obligatio legis, vt dictum fuit ſupra. Ponuntur enim leges humanæ, & ordinantur in commune bonum, & bonum commune, & publicum conſeruatur, per communē legum obſeruantiam, neceſſumq. eſt, vt obſeruentur, quando ſine incommodo ſeruari poſſunt, nam, per hoc quod ſi ipſarum ratio deficiat in aliquo particulari caſu, vtcumque contrarium facere liceret, propter huiuſmodi particulares exceptiones, nunquam leges humanæ obſeruarentur, quod quidem Reipublicæ & communi bono, valde eſſet nociuum atque damnoſum.

Tertia Concluſio.

Quando lex deficit in particulari, non ſolum negatiue, verū etiā contrariè, ceſſat obligatio ipſius.

Quando lex deficit in particulari, non ſolum negatiue, verumetiam contrariè, & ſubditus hoc certò ſcit atque cognoſcit, non tenetur ſeruare ipſam, imo vero poteſt, contra ipſius verba agere, vtendo epicheia, & æquitate, nec tenetur ad Superiorem pro legis interpretatione recurrere. Probatur & declaratur ſimul, ſupradicta concluſio exemplo: Eſt lex, v.g. de reddendo depoſito, vt dictum etiam fuit, expoſcit quis furioſus depoſitum, ſeu quiſpiam alius, ad deſtruendam Rempublicam, certum eſt, quod in tali caſu, nemo tenetur illud reddere, *ex epicheia,* id eſt, *ex æqui,*

& iuſti interpretatione. Sit aliud exemplum: eſt lex ieiunandi in Quadrageſima,& quod omnes à carnibus ſe abſtineant eo tempore,cogitur autem quis egeſtate nimia, nec habet aliquos alios cibos, quos comedat præter carnes, abſque dubio in tali caſu, extremæ aut quaſi extremæ neceſſitatis, poteſt ipſas comedere, nec tenetur præfatam abſtinentiæ legem ſeruare, nam vt habet communis regula, *Quod pro charitate inſtitutum eſt,contra charitatem militare non debet*.

Quarta Concluſio.

Quando eſt dubiũ, an aliqua lex obliget, nec ne, in aliquo caſu particulari, & eſt oportunitas ad conſulendũ Superiorẽ, tenetur ſubditus ipſum conſulere, & ſi nõ fuerit oportunitas, in dubio legẽ ſeruare,ſi non adeſt periculum.

Quando eſt dubium, an lex in aliquo particulari caſu obliget, nec ne, & opportunitas eſt conſulendi Superiorem, tenetur ſubditus eumdem conſulere, qui eſt legitimus legum interpres, & ſi non fuerit oportunitas, in dubio tenetur legem ſeruare. Hæc concluſio eſt certa, & manifeſta,& quidem quod epicheia, legumq. interpretatio & declaratio, vbi non adeſt periculum, ſolis Principibus conueniat, tradit expreſſe Ariſtot.5.Ethicor. cap.10. vbi & dicit, quod non competit ſubditis, niſi in illis dumtaxat caſibus, quibus adeo inſtat ſubitum periculum, vt ſi ad Principem,vel ad eius vicem gerentem,recurrendum eſſet,damnum interim timeretur Reipublicæ, tunc enim licitum eſſet eiſdem, contra verba legis agere, & hæc neceſſitas eſt, de qua dicitur, quod non habet legem. Sed quod extra eiuſmodi caſum, ſeruanda lex ſit, probatur, nam vt tenet communis doctrina,in rebus dubijs, tutior pars eſt eligenda, atque vt de ſe patet, tutior pars eſt,legem obſeruare, quam illam non obſeruare. Hic etiam habet locum illud, quod communiter dicitur de rerum dominio, quod in dubijs,melior eſt conditio poſſidentis,& lex ſemper eſt,veluti in poſſeſſione, vt obſeruetur, ſicq. obſeruanda eſt.

Quinta Concluſio.

Lex non obligat in particulari, qñ veriſimiliter creditur,quod ſi Legiſlator adeẽt, non obligaret.

Quando eſt dubiũ, An lex in aliquo particulari caſu obliget aliquem, nec ne, & ex alia parte, ſit vero ſimile viro prudenti, quod ſi Legiſlator adeſſet, non illum obligaret, non remanebit obligatus. Hæc concluſio eſt expreſſa Caietani 1.2.q.96.art.6.& eandem tenet Medin.eodẽ in loco, quam & probant ex eo, quia licet ſit dubium ſpeculatiuum, eſt tamen certitudo moralis, prudentialis, & practica, quod in tali caſu licitum eſt vti epicheia, & æquitate. Idem propter eandem rationem & cauſam,dicendum eſſe faciendum, atque dicendum, quando dubium eſt ex vna parte, an lex aliqua obliget, & ex alia parte dubium etiam eſt, an ex legis obſeruatione, periculum ſalutis immineat, certum eſt, quod in tali caſu non tenetur quis illam ſeruare, & ratio eſt, nam recta ratio dictat,quod quando res eſt dubia, & vtrinque imminet periculum, minus periculum eſt eligendum, & minus periculum eſt,legem non ſeruare, quam ſubire vitæ diſcrimen. Omnia ſupradicta dicit Medina vbi ſupra, & quidem ſunt valde notanda, & memoriæ commendanda,pro aſſecurandis conſcientijs.

Nota hoc valde,qualiter cũ dubio ſpeculatiuo ſe compatiatur certitudo practica.

Sexta Concluſio.

Verba legis in cortice ſeruare,& cõtra intentione ipſius agere,vera legis præuaricatio eſt.

Et ſi in caſibus ſupradictis,propter epicheiam,liceat contra verba legis, ſecundum mentem & intentionem ipſius agere, extra prædictos vero, vice verſa,illam in cortice tantum & ſecundũ verba ſeruare, corrupta legis mente, vera eiuſdem legis præuaricatio eſt. Hæc concluſio eſt expreſſa Magiſtri Soti lib.1.de iuſtitia & iure, q.6.art.4. in fin. quam & probat ex

l. con-

l.contra.ff.de legib. vbi habetur, *quod in fraudem legis facit, qui, ſaluis verbis legis, mentem eius circumuenit, & l.ſequenti dicitur, quod fraus fit legi, vbi fit, quod fieri noluit, fieri autem non vetuit*. Huius rei varia à Doctoribus adducuntur exempla,quæ breuitatis gratia facio miſſa, cum ſupra dicta,ſuperq. ſatis ſufficiant. Per quæ etiam fit ſatis, ad argumenta ſiue rationes adductas pro ratione dubitandi, nam vt ex dictis conſtat, nullo modo concludunt, cum in dictis caſibus,non ſit ſubditorum de legibus iudicare, ſed ſecundum ipſas, nec vero eaſdem interpretari, ſed ipſæ per ſe ſatis interpretatæ ſunt,vt non obligent in dictis caſibus particularibus,quos quãtacumq. pollerent ſapientia atque prudentia, Legiſlatores proſpicere aut prouidere non potuerunt. Hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS XXIV.

Vtrum humanæ Leges debeant mutari?

VT veritas plenius eluceſcat,volo rem hanc difficultare. Et quidem, quod humanæ leges,non debeant mutari,multis,vt apparet,rationibus poteſt comprobari. Primo,nam lex vt multoties dictum eſt, de mente & ſententia Ariſtot. eſt regula, & menſura noſtrarum humanarum actionum: ſed regula, vt idem dicit Ariſtot. 5.Eticorum cap. 5. ſolida & firma, atque conſtans eſſe debet, & immobilis: ergo humanæ leges mutari non debent. Quod & confirmari poteſt ex eo, nam vt etiam ſupra dictum eſt, humanæ leges à naturali lege deriuantur: ſed lex naturalis, eſt immobilis, inuariabilis, ſemperq. permanens: ergo humanæ leges mutari non debent. Et confirmatur ſecundo,ex auctoritate Nicolai Papæ,& habetur *in cap. ridiculum eſt*, 12. *diſt.* vbi dicitur, *quod ridiculum eſt, & ſatis abominabile dedecus, vt traditiones, quas antiquitus à Patribus ſuſcepimus, infringi patiamur*. Sed in contrarium, quod leges quandoq. mutari oporteat,confirmant & probant,argumenta nõ minoris ponderis atq. momenti. Et primo, nam ratio ipſa expoſcere videtur, vt quoties melius quidpiam occurrerit, toties lex humana immutetur. Leges enim humanæ,veluti, & cæteræ omnes artes, humana ratione ſunt excogitatæ atque adinuentæ: ſed in alijs artibus, ſi aliquid melius occurrat, id quod prius tenebatur mutatur: ergo idem omnino eſt faciendum, in legibus humanis. Et confirmatur, nam de præteritis debemus prouidere futura, atque ex eis deſumenda eſt ratio, & cautio agendarum rerum: ſed niſi multæ humanæ leges,ſuperuenientibus melioribus adinuentionibus,mutatæ fuiſſent,multa inconuenientia in Chriſtiana, ac ciuili Republica fuiſſent ſubſequuta,cum nonnullæ leges antiquæ, inueniantur ruditates multas continere, minuſq. eſſe accommodas ſiue ſculptas: ergo quotieſcumque meliores occurrerint, priſtinis antiquatis, humanæ leges ſunt mutandæ atq. innouandæ.Quod & confirmatur ſecundo, nam leges humanæ,quamuis inſtituantur in communi, verſantur tamen atque inſtituuntur circa ſingulares hominum actus, quorum Legislatores non poſſunt perfectam cognitionem adipiſci, niſi per experientiam, quæ longo tempore indiget, vt dicit Ariſtot.2. Eticor. ergo quotieſcumque per temporum ſucceſſionem, atque curriculum, aliquid melius occurrerit,expediens erit humanas leges mutari. Confirmat D.Auguſt. hoc ipſum lib. 1.de libero arbitrio cap.6. dicens, *Quod temporalis lex, quantumuis iuſta, per tempora commutari iuſte poteſt*. His pro vtra-

que

que parte argumentis adductis, quid in hac re dicendum, atque tenendum eſt, explicabitur per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

Licitũ eſt, quin vero cõdecẽs, & quãmaxime neceſſariũ, iuſta exigente cauſa, interdũ, humanas leges mutari.

Licitum eſt, quinvero condecens, & quammaxime neceſſarium, iuſta exigente cauſa, interdum humanas leges mutari. Hæc concluſio expreſſa D. Thom. 1.2.q.97.art.1. vbi & probat eam aliquibus ex rationibus, adductis pro parte affirmatiua, quæ omnes deducuntur ex duabus radicibus, & ex natura rationis humanæ, qua leges conduntur, & ex natura noſtrarũ actionum, de quibus fiunt, atq; ſtatuuntur. Ex parte quidem rationis humanæ, eſt ratio appoſitiſſima, nam cũ natura noſtra ſit rationalis, & diſcurſiua, & nonniſi diſcurſu & ſucceſſu temporis, veritatis indagatrix, non enim poteſt homo ſicut Angelus, qui naturalia omnia ſimul cognoſcit, ſubito veritatis intima penetrare, quinvero procedit, vt dicitur, ex imperfecto ad perfectum, naturalis ipſa ratio dictat, vt ſicut in ſcientijs ſpeculatiuis, repertus fuit huiuſmodi proceſſus, etiam in practicis idem reperiretur, mutarenturq. leges, melioribus ſuperuenientibus ſiue occurrentibus, cauſaq. iuſta id exigente. Videatur hac de re Soto lib. 1. de iuſtitia & iure q. 7. art. 1. & Medina 1.2.q.97.art. etiam 1. Secunda vero ratio, deſumitur ex natura noſtrarum humanarum actionum, nam cum ipſæ ſint variæ & ſingulares, adeoq. mutationi ſubiectæ, expediens etiam eſt, vt & leges pro ipſarum ratione quandoque mutentur. Videatur hac de re Sylueſt. *verbo, lex, q. 25. latiſſime.*

Secunda Concluſio.

Non ſæpe, neq. ob quamcumq. cau ſam humanæ leges ſunt mutandæ.

Quamuis ſupradicta vera ſint, non tamen ſæpe, neque ob quamcumque cauſam, leges humanæ ſunt immutandæ. Hæc concluſio eſt etiam D. Thom. loco ſupra citato art. 2. vbi & probat eam per ſupradictum *cap. ridiculum eſt, diſt.* 12. & alias rationes, quas adduximus pro parte negatiua. Vnde niſi lex aliqua detrimentum afferat, aut contra communem vtilitatem publicam, aliqua ratione eſſe videatur, haudquaquam eſt mutanda. Videatur D. Thom. Soto, & Medina locis ſuprą citatis, vbi latiſſime, & diſertiſſime tractant de damnis, atque inconuenientibus, quæ reſultant ex mutatione humanarum legum. Vnde Vlpianus *in l. 2. ff. de conſti. princip* inquit, *quod in rebus nouis conſtituendis, euidens debet eſſe vtilitas, vt recedatur ab eo iure, quod diu æquum viſum eſt*. Facit ad hoc, quod dicunt Doctores omnes, nempe quod valet ad ſui obſeruantiam, legum veneranda canicies, quæ diuturna ſua conſuetudine, faciliorem multo ipſam reddit & facit, & neſcio quo amore trahit ad ſe humanos animos, vt prompte, atque læ tabiliter obſeruetur, quod de nouo inſtitutum, forſan non ita viſum fuiſſet gratum. Multa ad hoc propoſitum poſſem adducere, quæ breuitatis gratia facio miſſa, vt ad alia progrediamur. Ad argumenta, ſiue rationes dubitandi, patet ſolutio ex ſupradictis.

ARTICVLVS XXV.

Vtrum Principes, & Rectores multitudinis, in legibus humanis poſſint diſpenſare?

QVamuis circa diſpenſationis materiam in communi, infra ſpecialis à nobis Quæſtio, ſit facienda, vbi per plures etiã Articulos explicabitur quid-

quidquid ad ipſam pertinere viſum fuerit, ne tamen locus iſte intermiſſus, ſupradictaq. difficultas oblita videatur, pro complemento huius materiæ, ſiue tractationis de legibus, libuit in præſentiarum, breuiter atque reſolutiue, circa legum diſpenſationem aliquid dicere. Et vt more ſolito procedamus, atq. ex oppoſitione contrariorum veritas plenius elucefcat, aliquas proponam rationes, & argumenta, quibus probari videtur, quod Principes, & Rectores multitudinis, non valeant, aut poſſint, in legibus humanis diſpenſare. Primo probatur idipſum, nam leges humanæ (vt pluries ſupra dictum eſt, de mente, & ſententia D. Iſidori) pro communi bono ſunt factæ & conſtitutæ; ſed commune bonum, pro bono priuato non eſt omittendū, aut prætermittendum, cum teſte Philoſopho 1. Eticor. cap. 2. bonum gentis diuinius ſit, quam bonum cuiusq. hominis particularis: ergo contra legem communem, cum nullo homine particulari, vt contra legem faciat, licet diſpenſare. Quod & confirmatur, nam Deuter. 1. illis qui præſunt, atque ſuper alios, in Iudices ſiue Prælatos conſtituuntur, præcepit olim Deus Opt. Max. vt non eſſent perſonarum acceptatores, & nullam facerent hominum diſtinctionem, *Ita, inquit, paruum audietis, ac magnum, neque accipietis cuiuſque perſonam, quia Dei iudicium eſt*: ſed diſpenſare cum aliquo, quod eſt concedere alicui in particulari, id quod communiter denegatur omnibus, maxima eſſe videtur acceptio perſonarum: ergo id facere nullo modo licet. Quod & confirmatur ſecundo, nā lex humana, vt recta ſit, debet conformari legi naturali & diuinæ, aliter enim non congrueret Religioni, nec conueniret diſciplinæ, aut proficeret humanæ ſaluti, quod de ratione legis eſſe dixit D. Iſidorus, vt habetur in *cap. conſuetudo, diſt. 1.* ſed ſuper legem naturalem, & diuinam, nulla cadit diſpenſatio: ergo neque in legibus humanis, iuſte fieri poteſt. Sed contrarium conſtat, ex doctrina Apoſt. Pauli 1. Corint. 9. in illis verbis: *Diſpenſatio mihi credita eſt.* Quæ verba explicando & declarādo, dicunt omnes cōmuniter Doctores, quod ſuper legibus fieri poteſt diſpenſatio. Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur breuiter per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

Certiſſimum eſt, quod Principes & Rectores multitudinis, iuſta exiſtente atque interueniente cauſa, diſpenſare poſſunt in legibus humanis. Hæc concluſio eſt expreſſa D. Thom. 1. 2. q. 97. art. 4. quā & probat ex eo, quia leges humanæ, cum in communi ſint poſitæ, nullo modo poſſunt comprehēdere omnes ſingulares & particulares caſus, vſuquē venire poteſt, vt lex quæ in communi poſita, ac vt plurimum, congruentiſſima eſt, in certo particulari caſu, & determinata perſona deficiat, ita vt ipſius obſeruantia, obſtaculum ſit alteri meliori bono, ſeu occaſio alicuius magni mali: ergo in eiuſmodi caſibus, id iuſta exigente & rationabili cauſa, Principes & Rectores multitudinis, bene poſſunt diſpenſare. Cōſequentia videtur legitima, nā ſecundū ius, ac iuſtam rationem, ad eoſdem pertinet diſpēſatio in eiuſmodi caſibus, cū ipſi curam gerant Reipub. & vniuſcuiuſq. ſaluti teneantur cōſulere atque proſpicere. Diſpenſatio enim nihil eſt aliud, quā commenſuratio alicuius communis, ad ſingularia, quod facere ſpectat ad gubernatores Reip. & vt cum pondere, ac menſura diſponant & ordinent, qualiter aliquod commune præceptum, à particularibus perſonis ſit adimplendum.

Principes, & Rectores multitudinis, iuſta interueniente cauſa, in legibus humanis poſſunt diſpenſare.

Iuſta non exiſtente cauſa, Principes & rectores multitudinis, nullo modo poſſūt in legibus humanis diſpenſare.

Secunda Concluſio.

Iuſta non exiſtente & rationabili cauſa, in commune bonū ordinata, pro

Digitized by Google

ſuo libito, Principes & Rectores multitudinis, nullo modo poſſunt, in legibus humanis diſpenſare, & contrarium facientes, committunt delictum imprudentiæ atque infidelitatis, & peccant mortaliter. Hæc concluſio eſt etiã D.Thom. loco vbi ſupra, & dicit eiuſmodi peccatum, eſſe quidem infidelitatis, in quantum ipſi, non vt tenentur, proſpiciunt bono communi, ſed ſuo priuato atque particulari, ſeu alterius priuatæ & ſingularis perſonæ: imprudentiæ vero, quia zelus & affectus boni publici in ipſis, nõ vti par eſt, prudentia exornatur, dum contra legem diſpenſant, priuſquam habeant perſpectam & exploratam, diſpenſationis faciendæ iuſtam & rationabilem cauſam. Quæ duo vitia magna ſunt, & quammaxime pugnant contra duas virtutes, in cunctis Principibus & Rectoribus multitudinis, ſummopere neceſſarias, nempe fidelitatẽ & prudentiam, quarum meminit Chriſtus Dñs, in Euangelio Lucæ c. 12. vbi de ipſis agendo, dixit, Quis putas, eſt fidelis diſpenſator & prudens, quẽ conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam, vt det illis in tempore tritici menſuram. Ac ſi expreſſius diceret, vt communes leges, atque ad commune bonum ordinatas, diſponat & ordinet ad particularia, & ſtatuat qualiter obſeruandæ ſint, à ſingularibus perſonis. Hac de re multa forent dicenda; ſed proprio & congruentiori loco reſeruantur, quando mentionem fecerimus, de rebus omnibus ſpectantibus ad diſpenſationis materiam.

Ad argumenta igitur ſiue rationes dubitandi, reſpondetur, ad primum quod quando diſpenſatio fit cum iuſta & rationabili cauſa, non obſtat, aut præiudicat bono cõmuni, nec fit vt eidem noceat, quin vero pro eiuſdem conſeruatione, & vt in ipſius augmentum cedat. Similiter reſpondetur ad primam confirmationem, quod in iuſta & recta diſpenſatione, nulla reperitur perſonarũ acceptio, nec ſemper æqualia, inæqualibus perſonis ſunt impendenda, nam iuxta commune dictum, nihil eſt iniquius ſeu inæqualius æqualitate, quando perſonæ non ſunt æquales. Ita reſpondet Soto lib. 1. de iuſt. & iur. q. 7. ar. 3. in ſolut. ad 1. & eſt ſolutio valde notanda atque memoriæ cõmendanda. Ad ſecundam confirmationẽ dico, quod expoſtulabat longam & peculiarem quamdam difficultatem, an ſcilicet ſuper lege naturali & diuina, cadat diſpenſatio? à qua proinde conſulto abſtineo, cum non ſit præſentis ſpeculationis, nec mei propoſiti, agitare in præſentiarum Scholaſticas quæſtiones, quæ communiter tractantur in Scholis. Videatur D.Thom. & Soto, locis ſupra citatis.

Nota, nihil eſſe inæqualius æqualitate, vbi perſonæ ſunt inæquales.

ARTICVLVS XXVI.

De diuerſis Iuris regulis, ad exactam & perfectã, atque genuinã legum & ſacrorum Canonum, & Conſtitutionum Apoſtolicarum intelligentiam, quammaxime neceſſarijs.

POſt traditam in communi, iuſtitiæ ac legum omnium, aliqualem cognitionem, acturi de iure canonico atque ciuili in particulari, de conſuetudinibus, ſtatutis, atque Cõſtitutionibus Apoſtolicis, & rebus omnibus, ad diſpenſationis materiã ſpectantibus, & de Eccleſiaſticis cenſuris, quod fiet in ſubſequentibus quæſtionibus, non ab re in præſentiarũ viſum eſt, ex ijs, quæ ex aliorũ cõtinua lectione percepimus, pro inſtituẽdis Prælatis Regularibus, atque Eccleſiaſticis iudicibus cũctis, aliquot Iuris regulas cõſtituere, quæ haud dubiũ, quammaximum emolumentũ eiſdem ſunt allaturæ, viſq. ſunt ſummopere neceſſariæ, pro his maxime, qui Iuri Canonico aut ciuili, neq. vero ſacræ Theologiæ, vllo vnquam tempore operam dederunt.

Digitized by Google

Mirandum certe eſt, quinvero & multis gemitibus, atque irremediabilibus lacrymis deplorandum, idq. cum video ſiue audio, obſtupeſco, ac viſcera mea contremiſcunt, quod præſenti hoc ſæculo, multo malo noſtro experimur, quamplurimos, quidem ſcientiæ ac literarum fere prorſus ignaros, in hiſce rebus ſe immiſcere nó vereri, ac temere, Prælationis & iudicãdi munus & officium aſſumere ſibi!, Religioſorum & Eccleſiaſticorum cauſas, intricatas interdum velle cognoſcere, iudicare, atque determinare, ius ſuũ quod virtutis Iuſtitiæ eſt propriũ, vnicuique reddere, cum neque ipſi quid Ius ſit, plene norint, ſeu quod dicitur, vmquam ipſum à primis liminibus ſalutauerint. Cum igitur in eum ego finem, poſt meam inſtitutioné, hunc laborem aſſumpſerim, & huic Manuali ſtruendo operam dederim, vt prædicto malo & damno, quod multorum aliorum, atque innumerabilium iniuriarum eſt cauſa, vtcumque poſſem mederi, ſequentes Iuris regulas, ad legum & ſacrorum Canonum intelligentiam ſummopere neceſſarias, non incongruum exiſtimaui in medium producere, quæ ad 22. capita reducentur, vt ex ſequentibus Concluſionibus, conſtabit per ordinem.

Prima Concluſio.

OMnis lex vniuerſalis & generalis, generaliter etiam atque vniuerſaliter intelligenda eſt, locumq. habet in omnibus contentis in tali genere, etiamſi non in omnibus eadem militet ratio, ſed alia, aut aliqualiter videatur diuerſa, in vna ſpecie, & in altera. Hæc concluſio eſt communis omniũ reſolutio, & de ea videndus eſt doctiſſimus Doctor Nauar. in innumeris ſuæ doctrinæ locis, ſed maxime lib. 3. Conſil. de Cler. non reſid. conſ. 2. nu. 1. & de teſtam. conſ. 10. nu. 3. & de Reg. conſ. 48. nu. 1. & 5. & conſ. 79. nu. 1. cum ſeq. & de cenſ. conſ. 8. nu. 2. & ſæpe alibi, quã & probat primo, ex *cap. ſolita, de maior. & obed. & ex l. 1. §. & generaliter. ff. de leg. præſtan. & ex l. 1. §. quod autem ff de alea luſu, & aleato. & l. de pretio ff. de publi. in rem actio.* Tradit hoc etiam Decius poſt alios, conſ. 669. nu. 3. quod adeo verum eſt, vt etiam lex odioſa & pænalis, loquens in communi, atq. in generali, cõprehendat omnes ſpecies, quæ ſub propria verborũ ſignificatione continẽtur, prout habetur *in l. cum lege. ff. de teſta.* & tradit ſupradictus Decius in *l. factum. §. in pænalib. nu. 12. ff de reg. iur.* & ſæpe alibi, & Alciat. *in rubr. de verb ſignific. pag. 1.* Sed fallit ſupradicta regula, quando prædicta lex generalis, per ſpecialem aliam limitatur, ſeu in ea aliquis caſus excipitur, iuxta gloſſam communiter receptam, *in l. de pretio. ff. de publi. in rem acti.* & hoc, ſiue lex excipiens atque limitans, generalem legem præcedat, ſiue vero ſequatur, *iuxta l. ſed & poſteriores ff de leg. & gloſſa in l. ſciendum. ff. qui ſatis cogantur, iuncta gloſſa in auten. offeratur. C. de litis conteſt.*

Leges generales qualiter ſit intelligendæ, atque interpretandæ.

Quando fallit prędicta Regula.

Secunda Concluſio.

Sicut leges priores, generales atque vniuerſales, non tolluntur ſed limitantur & modificantur, per poſteriores ſpeciales, in aliqua ſpecie illis contraria, & quoad illam ſpeciem, ita etiam & leges generales poſteriores, interdũ modificantur & limitantur, per ſpeciales priores, ſimiliter contrarias quoad illam ſpeciem. Hanc concluſionem tenet etiam Nauar. in innumer. ſuę doctrinę locis, ſed maxime lib. 3. Conſil. de Cler. non reſiden. conſ. 2. nu. 2. & lib. 3. de regul. Conſil. conſ. 79. nu. 2. & ſæpe alibi, & habetur expreſſa *in l. ſed & poſteriores. ff. de leg. & in l. in toto. ff de reg. iur.* & ibi Decius, *& in cap. generi per ſpeciem, eod. tit. lib. 6.* cuius ordinariũ & quotidianũ exemplũ, adducitur *ex l. ſciendum ff. qui ſatis cogun & ex authen offeratur. C. de litis conteſt.* quarum gloſſæ cõmuniter receptæ, dicunt legem illã authentici prædicti,

Sicut leges priores generales atq. vniuerſales, interdum limitantur, & modificãtur p poſteriores ſpeciales, ita etiã & leges generales poſteriores, limitantur & modificãtur interdũ, per ſpeciales priores.

nouã & poſtetiorẽ, generaliter loquentẽ, quæ diſponit debere actorẽ præſtare fideiuſſores reo, licet ſit poſterior, limitari & modificari, per prædictã *l.ſciendum*, quæ diſponit, eum qui bona habet immobilia, non teneri ad dãdum fideiuſſores, quamuis ſit prior, quamuis etiam in neutra earum de altera mentio fiat, quod & identidem dicendum eſt in alijs ſimilibus caſibus, ſiqui occurrerint. Quæ concluſio, vt inquit ſupradictus Nauar. loco vbi ſupra, procedit etiamſi in lege poſteriori & noua, apponeretur clauſula communiter conſueta, non obſtantibus quibuſcumque legibus contrarijs, vt expreſſe tenet, & probat Bart. ab omnibus receptus, *in extra. ad reprimendum, verbo non obſtantibus*, quem etiam refert, & ſequitur Decius in Regula in toto. ff. de Regul. Iuris, num. 7.

Tertia Concluſio.

Semper in legibus, ſacriſq. canonibus, iurium correctio eſt vitanda, concordia autem quammaxime quærenda & procurãda.

Semper in legibus, ſacriſq. canonibus, iurium correctio eſt vitanda, concordia autem, quammaxime quærenda, oportetq. nimiũ, quantum fieri poſſit, iura concordari iuribus, & conciliari ſi poſſunt rationabiliter. Habetur dicta concluſio, *in cap. cum expediat, de elect. lib. 6. & in l. 1. C. ineff. dotibus. & in l. ſiquando. C. de ineffic. teſtam. & in cap. Eccleſia veſtra, el 2. de electio.* vbi & redditur ratio, quia non eſt præſumendum, velle Legiſlatorẽ vnico verbo, antiqua omnia iura deſtruere. Facit & ad hoc, *cap. quæ à iure, de reg. iuris, lib. 6.* vbi dicitur, *quod quæ à iure communi exorbitant, non ſunt in conſequentiam trahenda.* Qua quidem regula ad plurimorum caſuum deciſionẽ vtitur Nauar. ſed maxime in Conſil. lib. 1. de tempo. ordin. conſ. 14. nu. 4. in fine. Facit etiam ad hoc, id quod communiter dicitur à DD. quod antiquę & cõmunes leges quammaxime conſeruari debent, & ꝙ quando reperitur aliqua lex, quæ ſit contra iuris regulas, ſic debet intelligi atque interpretari, vt quanto minus fieri poſſit, corrigat ius commune. Pro hac etiam ratione, omnes leges exorbitantes & correctorię, exiſtimantur odioſæ, & dicunt Doctores, eas ſtricte eſſe interpretandas, atque intelligendas, locumq. non habere, niſi in eo caſu quo loquuntur, prout habetur in iure in *l. quod vero ff. de legibus.* Adduntq. omnes cõmuniter Iuriſperiti, quod ſufficit legi correctorię atque exorbitanti, vt in aliquo caſu operetur, cum ſicut dictum eſt, non ſit præſumendum, velle Legiſlatorem, vnico actu, omnia antiqua iura deſtruere. Videatur hac de re ſpecialiter Decius *in cap. fin. de reſcript. in fine.*

Quarta Concluſio.

Mens & ratio legis, eſt anima ipſius legis.

Mens & ratio legis, eſt anima ipſius legis. Hæc concl. celebris multum eſt in Iure, & habetur in *cap. fin. de reg. iuris, lib. 6.* adiuncto dicto, Dyni ibidem ab omnibus recepti: & *in cap. Marcion. 1. quæſt. 1.* quod eſt D. Hieronym. dicitur, *quod non putare debemus, Euangelium, poſitum eſſe in ſolis Scripturarum verbis, ſed in ſenſu, non in ſuperficie, ſed in medulla, non in ſermonum folijs, ſed in radice rationis.* Pro quo facit, *l. ſcire leges. ff. de legibus.* vbi habetur, *quod ſcire leges, non eſt ipſarum verba tenere, ſed vim & poteſtatem.* Et Paulus Iuriſconſultus, in *l. penul. ff. ad exhiben.* dixit, non oportere ius ciuile calumniari neque verba, ſed qua mente, quid dictum ſit animaduertere. Facit & id quod dixit Imperator olim, *in l. non dubium. C. de legibus. Non dubium eſt in legem impingere, qui verba legis amplexus, contra Legiſlatoris nititur voluntatem.* Quo fit, vt in omni iuris diſpoſitione recte intelligenda, mens, & voluntas diſponentis, habere debeat primum locum, & ipſa eam debeat regere, per *l. in conditionibus. ff. de conditionib. & demonſtr.*

cum

Digitized by Google

cum ei concordatis, & plus mens & ratio legis attendi debent, quam verba, per *l.1.C,qua ſit longa conſuetudo,* eo vel maxime, quia ſemper præſumendũ eſt,legem duci ratione, iuxta *cap.conſuetudo*, vbi dicitur: *q̃ lex eſt quidquid ratione conſiſtit.*Et Baldus in *cap.1.de Conſtit.*etiã dicit, q̃ lex conſiſtit in ſubſtantia rationis, & *in cap.dilectus, el 2.de reſcript. & in l. ſiquis ſerwo C.de furtis.* inquit,quod ratio legis,& mens legis,idem ſunt,& quod ratio finalis legis, eſt anima ipſius legis, ſicq. lex omnis, habito reſpectu ad hoc, intra ſuos limites limitari, aut extendi debet, *argumento l. cum pater. §.dulciſſimis.ff.de legat.2. Facit,& cap.ratio nulla, de praben.*& tradita per Panor. *in cap.ſubiectum, & in cap. meminimus, de appell.* Vnde & generalis eſt regula,quod ſemper habendum eſt pro lege, id quod Legiſlator intendit, quodq. interrogatus dixiſſet & reſpondiſſet, cum ipſam ferebat, vt late tradit & probat ſupradictus Nauar.lib.3. Conſil.de decimis, conſ.2.nu.1. per gloſſam ſingularem,*in l.tale pactum.§.fin.ff.de pact.*Et quod leges ſecundum mentem,atque intentionem Legiſlatorum,ligent & non amplius, dociſſime probat idẽ Nauar. in tract.de reddit.Eccleſ.q.1.in penult.ſummario,num.2. id deducendo ex omnibus ſupradictis iuribus. Ex qua concluſione colligitur,quod vbicũque habet locum ratio legis, illic habebit illũ & ipſa lex, non vero aliter, per *l.1. C. de interdictis.*& ſecundũ Archidiac. quem ſequitur Geminian. *in cap.vbi periculum,de electio.lib.6.* & hoc etiamſi verba ipſa legis contradicant, *per l.ſcire oportet. §.aliud in verbo, ſed & ſi maxime verba legis.ff.de excuſa.tuto.* quia vt dictum eſt, non in folijs,ſed in ſenſu conſiſtit lex,ſiue Euangelium, *iuxta cap.Marcion.1.q.1.* facit *& cap.intelligentia, de verbor, ſignific.* facit *& tex. in l.3. C. de libe.* Facit etiam ad hoc,quod ex communi Iuriſperitorum reſolutione,in teſtamentis, vbi maniſeſtiſſimus eſt ſenſus teſtatoris, interpretatio verborum nuſquam tantũ valet,vt ſenſu melior exiſtat. Bal.etiam in *l.commiſſoria.C.de pact.inter empt.* dicit, quod licet iudici ſit impoſita neceſſitas ſeruandi ſtatutum, ſecundum formam,prout iacet ad literam, argum. *l.1. §. ſi is qui nauem. ff. de executo.* non tamen habet locum hæc neceſſitas, niſi ſaluo ſemper legis intellectu, nam,vt inquit D.Paulus 2.Corint.13. *Litera occidit, ſpiritus autem viuificat.* Videatur hac de re gloſſa *in cap.illo vos, verbo pignus, de pigno.* & Panor. in *cap. tua, de vſuris. in fin.* quæ omnia ſunt valde notanda, atque memoriæ commendanda.

Quinta Concluſio.

In legum quarumcumque humanarum, ac ſacrorum Canonum, Pontificaliumq. Conſtitutionum, interpretatione atque declaratione, quammaxime debet attendi,ad procemia & præfationes,quę vt plurimum Legiſlatorum,finalem cauſam continent. Habetur hæc concluſio *in l.fin.ff.d. hære.inſti.* vbi hoc ipſum notant, & aduertunt Bar.Bal. Angel. & alij Iuriſperiti, ſed præſertim Panor. *in cap.aduerſus,nu.2.de immun.Eccle.* & Imol. *in d.l.fi.* Qui omnes vnanimiter dicunt, quod ex verbis procemij, colligitur mens & intentio diſponẽtis, ſicut & ex præfationibus,probatur intentio contrahentium, *per l.Titia.§.idem reſpondit ff.de verb.oblig. & l.item quia. §.fi. ff de pact.* & Bar.*in l.ambitioſa,col.penul.de decr. ab ordine faci.* inquit,ad procemiũ ſemper recurrimus,quo diſponentis volũtatem conijciamus. Ad quod probandum inducit *l.1.in princ ff.ad Senat.Maced. & l.cum hi,in princ.ff.de tranſact. & l.cum inter dilectos.§.cæterum.ff.de fide inſtru.* & multa alia iura, quæ breuitatis gratia facio miſſa. Quæ quidem concluſio & regula eſt maxime notanda,& conſideranda,ad intelligendas leges,& canones, ſtatuta,& priuilegia

In legũ,ac canonum, & Conſtitutionũ Apoſtolicarum interpretatione, & declaratione,ad procmia atque præfatio nes, quammaxime aduertere oportet.

Digitized by Google

uilegia, nam à præfationibus & procemijs, reſtringenda ſiue amplianda, eſt,ſequens diſpoſitio, cum exinde perſpiciatur & intelligatur, mens & intentio Legiſlatoris,cauſaq. finalis,qua fuerunt moti ad aliquam legem cōdendam,ad quod magis eſt attendendum quam ad ipſius verba , etiam expreſſa,per omnia ſupradicta. Faciunt etiam pro hac regula *cap.fin.de verb. ſignific. & cap.intelligentia. eod.tit.*

Sexta Concluſio.

Ad intelligendā mentem, & intentionē Legiſlatorum , & conceſſionem quarumcumq. gratiarū & priuilegiorum,ad verba quæ ponuntur, præcedunt q. in ſupplicatione , quammaxime oportet aduertere.

Ad intelligendam etiam mentem,& intentionem Legiſlatoris,& maxime in conceſſione aliquarum gratiarum, ſiue Priuilegiorum , quammaxime aduertendum eſt ad verba,quæ præcedunt ſupplicantium, recipiuntq. ipſa interpretationem & declarationem à ſupplicatis, cum præſumendum ſit , velle Legiſlatores,ſiue Priuilegiorum conceſſores,cum mente ſupplicantiū ſe conformare,& tantummodo concedere, quod ipſi petierunt atque ſupplicauerunt,& non amplius. Hæc concluſio eſt certa & manifeſta , iuxta quandam decretalem *in cap.inter dilectos.§.cæteri,de fide inſtrum.* vbi hoc ipſum notat Felin. & omnes communiter Iuriſperiti . Aduertendum præterea eſt, ad id,ad quod verba legum,canonum,ſiue priuilegiorum principaliter proferuntur à Legiſlatoribus, nam vt inquit Vlpian Iuriſconſultus in *l.non autem.ff.de flumine* , illa Prætoris verba in principio legis poſita , *ne quid in flumine,ripave fiat,quo ſtatio,nauigio deterior fiat* , de flumine nauigabili ſunt intelligenda; quoniam ad id principaliter proferuntur, & verba poſita ad vnum finem,ad illum ſunt interpretanda,& nō aliter, vt habetur *in cap.fi.de verb.ſign.* Itē quia verborū intelligentia,vt inquit D.Hilarius,ex cauſis deſumenda eſt, vt habetur *in c.intelligentia,eod.tit.* Idem habetur *in l. non omnes. ff.de rebus credi. & in l.in agris.ff.de acquir.rer. dom.* facit ad hoc, quia,vt inquit Philoſophus,actus agentium non ſe extendunt, neque operantur vltra volūtatem ipſorum.Quod commune principium & Iuris axioma, vnanimiter tradunt omnes Iuriſconſulti,& ponunt illud pro generali, & magiſtrali regula,ſumma animaduerſione & conſideratione digna. Aduerto etiam,quod in verborum cognitione,non ſolum eſt attendendum ad ſolam vnā legis partem, verumetiam & ad alias præcedentes , ſiue ſubſequentes, nam vt inquit D.Auguſt.lib.3. de doctr. Chriſt. cap.26. & ſuper Geneſim ad literam cap. vlt. *Vna ſcriptura, non ſolū declaratur per aliam eius partem, verumetiam quandoq. per alias,ab ea omnino ſeparatas,& cū verba ſcriptura apertius in vno loco ponuntur,exinde diſcendum eſt,quomodo in alijs locis obſcuris intelligantur.* Et in eod.lib.3. de doctr.Chriſt.cap.2.inquit, *Quod cum verborum ambiguitas occurrit, contextus ipſe ſermonis, à præcedentibus , & ſubſequentibus partibus,quæ ambiguitatem illam in medio poſuerunt, conſulendum eſt, vt videamus, cuinam ſententia de pluribus,quæ ſe oſtendunt, feratur ſuffragium.* Quibus conſonat & illud, quod tradidit olim Cicero lib.2.de inuent. vbi agens de verborum controuerſia,quæ interdum reperitur in ſcripturis, inquit,*quod ſi ipſa ſeparata verba ex ſe cōſiderentur, omnia pleraq. videbuntur ambigua.* Facit & ad hoc,quod dixit Vlpia. *in l. 1.ff de reb.dub.* nempe *alteram partem alternatiuæ,per alteram debere interpretari.* Idem dixit Iulian. *in l.ſi ſeruus.§.ſi,ff.de poſtlim reuer.* ad ſummam numorum legatorum conficiendā,ea quæ precedūt,& quæ ſequūtur ſcripta eſſe attēdenda. Cuius ſimilia verba paſſim reperientur apud Iuriſconſultos. Cæleſtinus etiā Papa,*in cap.ſecundo requiris, de appell.* inquit, *quod vtriuſque iuris argumenta nos docent , ea quæ in principio ad medium,& ad finem,& vice verſa eſſe referēda.* Quod omnino idē, & expreſſius dixit Nicolaus III. *in cap.exit qui ſeminat. §.in primis.de verb.ſignif.*

Nota hoc valde.

Digitized by Google

gnif.lib.6. explicando noſtram Fratrum Minorum Regulam, qua etiã de re videndus eſt Bal. *in d. cap. ſecundo requiris.* vbi inquit, *quod per media declarantur extrema, & per vnum extremum declaratur & aliud.* Verba ſunt omnia iſta maxime notanda, atque memoriæ commendanda, ad legum, & ſacrorũ Canonum, ſtatutorũ, atq. Priuilegiorum interpretationẽ, atq. declarationẽ.

Septima Concluſio.

Verba legum, ſiue canonum, numquam eſſe debent otioſa, ſemperq. aliqd debẽt operari.

In ſupradicta legum, ſacrorumq. Canonũ declaratione, modis omnibus curandum eſt, idq. præcipue præ oculis habendũ, vt nõ ipſarum fruſtretur intẽtio, aut verba otioſa ſiue inutilia vllo modo reddãtur, quinvero ſemper debent aliquid operari, ſuumq. habere effectum, etiamſi ſit in materia ſtricta, odioſa, & correctoria. Hæc concluſio eſt omnium Iuriſperitorum cõis, & habetur in multis iuribus, ſed maxime *in cap. in his, de priuileg. & in cap ſi ciuitas, de ſent. excom. lib 6.* vbi ad hoc propoſitum dicitur, ꝙ interdictum latum contra ciuitatem, quod quia eſt odioſum, conſequenter proinde erat limitandum & reſtringẽdum, & nullo modo ampliandum, aut extendendũ, late nihilominus interpretandũ eſt, ita, vt etiam includat ſuburbia, quæ non eſſe partem ciuitatis conſtat, *ex cap. Rodulphus, de reſcrip.* nullã aliam ob cauſam, niſi vt eiuſmodi interdictũ, non ſuo fruſtretur effectu. Et gloſſa ab omnibus recepta, *in cap. quamquam, de vſur. verb. teſtamentum, lib.6.* eandem ob cauſam, illum tex. exorbitantem, atq. corrigentem ius cõmune, & antiquũ de ſolo teſtamento loquentem, extendi etiam debere dicit, ad codicillos, cum tamen codicilli longe aliud ſint à teſtamentis, vt habetur *in l. ſi idem. C. de codicillis,* non ob aliud, niſi vt non ſuo etiã fruſtretur effectu. Quod eſt valde notandũ, atq. memoriæ cõmendandum, quo habito ſemper reſpectu, ad mentem atq. intentionem Legiſlatorum, vt dictum eſt, verba legum ſuũ ſemper ſortiantur effectum, in eiſdem à Legiſlatoribus intentum.

Octaua Concluſio.

Legum duplex eſt mens, ſiue intentio, quędã comprehẽſiua, altera vero extenſiua.

Pro eadem legum interpretatione, atque declaratione, aduertere quammaxime oportet, quod duplex eſt mens, atque intentio legum, quædam comprehenſiua, alia vero extenſiua. Hæc concluſio & ſententia, eſt Iuriſperitorum cõmunis, de qua ſpecialiter videndi ſunt Ioan. de Imol. & Geminianus *in cap. ſi poſtquam, de electio. lib.6.* & Sylueſt. *verbo, lex. q.18.* vbi aduertit, non ſic hoc eſſe intelligendum, vt exiſtimemus duas eſſe legis mentes, ſiue intentiones, nam non eſt niſi vna, & eadem omnino, ſed dupliciter cõſiderata, aut comparata ad duo, nempe ad rem, de qua agitur in lege, cuius eſt ratio, ſiue ad caſum in ea comprehenſum, quæ dicitur intentio legis comprehenſiua, vel ad aliam rem ſimilem, ſiue alium ſimilem caſum, qui dicitur ratio legis extenſiua. Sed inter prædictos DD. Iuriſperitos, eſt magna lis & controuerſia, in definiendo & determinando, quomodo mõſtretur, aut deprehendatur mens ſiue intentio legis comprehenſiua, & extenſiua? Cui difficultati reſpondens ſupradictus Syluest. loco ſupra citato, q.20. de mente, atque ſententia prædictorum Imolæ & Geminiani, *in d. cap. poſtquam,* inquit, quod mens Legis comprehenſiua monſtratur & comprehenditur ex quatuor. Primo ex communi vſu verborum, quia præualet omni rigori & ſignificationi verborum, iuxta *l. librorum. §. quod tamen Caſſius. ff. de legat. 3. & cap. cum dilectus, de conſuet.* Secundo, ſi aliter intelligendo, ſequeretur aliquis intellectus abſurdus, cum lex debeat eſſe poſſibilis, honeſta, &c. iuxta ſuperius dicta, ex *cap. erit autem lex, diſt. 4.* & tradit Bart. *in l. omnes populi. ff. de iuſtit. & iure.* Ad hoc explicandum & declarandum po-

Nota hoc valde.

Quomodo deprehendẽda ſit mens, & intentio legis, comprehenſiua, atque extenſiua.

nit exemplũ,& dicit ꝙ lex, vt qui occiderit hominem, capite plectatur, ſi ad litteram deberet intelligi, ſequeretur, quod occidens alterum, ſeipſum defendendo, vel etiam furioſus, ſi quempiam occiderit, deberet occidi, cõtra *Clemen. ſi furioſus, de homicid.* quod eſt abſonum. Tertio, quando in lege eſt expreſſa ratio legis, quia ex illa, vt dictum eſt, colligenda eſt mens legis, & ipſius latoris, *iuxta clement. 1. de electio. & cap. ex parte, de poſtul.* vbi prohibitio de aduocando, facta Monachis, extenditur etiam ad Canonicos, licet ſint diuerſi, quia Conſtitutio fundat ſe ſuper Religione, & omnis Conſtitutio, quæ habet reſpectum ad Religionem, licet loquatur de Monachis, comprehendit etiam prædictos Regulares Canonicos, cum ſint veri Religioſi, & emittant tria Religionis eſſentialia, & ſubſtantialia vota. Secus eſſet, ſi loqueretur de Religione cum aliquo addito, ſeu aliqua qualificatione, vt dicendo, Monachi nigri, & huiuſmodi. Quarto, quando per eandem Conſtitutionem vel per aliam, appareret id quod ibi eſt poſitum, gratia exempli fuiſſe poſitum, ſicut *in l. 1. ff. vti poſſide.* dicitur, ꝙ licet verba edicti loquantur de æde, tamen in fundo, etiam habent locum, *vt in §. hoc interdictum omnibus.* Mens autem extenſiua ſecundum eoſdem, comprehenditur, ex identitate rationis non ſcriptæ, *vt in l. 1. C. de interd. & releg.* facit *& cap. inter cetera, de reſcript. & cap. 2. de translat. Prælat.* quia de ſimilibus ad ſimilia idem eſt iudicium, vt habetur *in d. cap.* Videatur hac de re Sylueſter vbi ſupra.

Nona Concluſio.

Ex legũ mẽte, atq. intẽtione cõprehenſiua, ſic ſunt leges interpretãdę & declarandæ, vt locũ habeãt in omnibus ſimilibus, non ſolum fauorabilibus, verum etiam odioſis, atque pœnalibus.

Ex legum mente atque intentione comprehenſiua, ſic ſunt leges interpretandæ, declarãdæ, atque intelligendæ, vt locum habeant, in omnibus ſimilibus, non ſolum fauorabilibus, verumetiam odioſis atque pœnalibus. Hæc concluſio duas habet partes, & quidem quoad primam partem, de ſimilibus fauorabilibus, paruam aut nullam cõtinet difficultatem. Conſtat enim apud omnes, compertiſſimumq. eſt in iure, quod ex dicta mente atq. intentione legum comprehenſiua, hoc eſt, quando caſus incidentes ſeu occurrentes, comprehenduntur in ratione legum ipſarum, licitum eſt argumentari ex ſimilibus ad ſimilia, prout habetur *in cap multi, 2. q. 1. cum gloſſ. & in cap. translato, de Conſtitut.* Super quod dicit Panormit. quod vbi caſus eſt ſimilis, & habet caſum ſpecialem in contrarium, extenſio fieri non debet, quia non debet fieri correctio legum ex ſimilitudine rationis; at vbi contrarium non reperitur, bene poteſt fieri dicta extenſio, & ſic venit intelligenda, *l. non poſſunt. ff. de leg.* quod & notat Bar. *in l. non dubium. C. de leg.* vbi dicit, idem eſſe in conſuetudinibus & ſtatutis, *per l. de quibus. ff. de leg.* & Sylueſt. *verbo, argumentatio iuridica, q. 1.* hac de re agens, inquit, quod ſtatutum municipale & conſuetudo, poſſunt ad alios caſus extendi, ex identitate rationis, dummodo illi caſus non habeant legem contrariam, & ſic dicit eſſe intelligendum *cap. noſtra, de iniu.* vbi tenuerunt multi, ſed male, quod ſtatutum non debet extendi, quia eſt ſtricti iuris, ſed illud procedit, quando fieret extenſio, cum legis correctione, alias vero non.

Secunda vero concluſionis pars, nempe quod ſecundum mentem cõprehenſiuã, fiat extenſio legis ex ſimilibus, non ſolum in fauorabilibus, verum etiã in pœnalibus & in odioſis, maiorẽ habet difficultatẽ: ſed nihilominus hanc ſententiam tenent, Ioan. de Imola, & Geminianus, *in l. ſi poſtquam. de elect. lib. 6.* relati à Sylueſtro *verbo, lex. quæſt. 18.* vbi hoc idem tenet, ſed inquit, ꝙ hæc proprie non eſt extenſio. Et ſic intelligendum eſſe dicit, illud,

quod dixit Pano.*in c.quia in inſulis,de ſtatu Monach.*quod lex debet ampliari & reſtringi,ad limites rationis expreſſę,etiamſi verba nõ patiantur,iuxta *l.adigere.§.quamuis ff.de iurepatr & l.cum pater.§.dulciſſim.ff.de leg.2. & l.pater.§. fundum ff de leg.3 & c.ſuggeſtum,c.me minimus,de appell.* facit, *& c.cum dilecta,de confir.vtili.vel inutil.*& inquit,ꝙ eſt bonus textus ad idẽ,*in reg.fin. de reg.iuris lib.6.*& quod notat Bart.*in l.item quæritur. §. qui impleto.ff. loca.* Quinvero & idem Panor.*in c.1.de iur.calu.* dicit, quod etiam in pęnalibus, ſeu odioſis,quando ratio eſt expreſſa, extenditur atque ampliatur diſpoſitio legis ad limites rationis expreſſæ,quod & notat Gloſſ. *in Clem.1. verbo eligatur, de elect & in Clem.2.verbo pilium,de vita & oneſta.cler.& in d.reg.fi.* ſecus autem eſſet ſecundum eundem Panor.*in c.1.de ſent. & re indicata,* in dictis pęnalibus, vbi allegaretur ſimile ſub terminis facilioribus, vel paribus,vt notat Innoc.*in c.cum ſpeciali,de appell.* Videatur hac de re,Nauar. *in c.pœna,de pœnit. d.2.nu.4.*vbi hoc arg. latè proſequitur,dicens,quod omnis lex etiam odioſa & pęnalis, extendenda eſt ad omnia quæ verba illius, ex propria ſignificatione comprehendunt, quam dicit eſſe celebrem doctrinam,Aretini,*in l.cum lege.ff.de teſtam.*approbatam à Decio,& ab Alciato,& alijs quos ibi citat,& ratio inquit eſt, quia extendere legem ad omnia illa, quæ proprie verba eius ſignificant, non eſt extendere illam ad caſum non comprehenſum in ipſa,nam omnia ſignificata proprie per verba legis,in ea cenſentur contenta,quod eſt valde notandum,ac memorię cõmẽdandũ.

Nota hoc valde,in quib9 caſibus leges pęnales poſſunt extẽdi ad oĩa quæ ſub ꝓpria verborũ ſignificatione cõprehenduntur.

Decima Concluſio.

Secundum mentem ſiue intentionem legum extenſiuam, non fit extenſio legis,ex identitate rationis in pęnalibus, ſed ſolum in non pęnalibus, ſeu potius fauorabilibus. Hæc Concluſio eſt expreſſa ſupradictorum Imolæ, & Geminian.loco ſupracitato,& refert eam Syluester,vbi ſupra,aduertendo,quod circa hoc eſt magna lis,& controuerſia inter Canoniſtas, nam Io. Andr. (vt videtur) aliqualiter eſt ſibi contrarius in ſuis Gloſſis, nam in *c.diſpendia,de reſcript.lib 6.* dixit, quod per identitatem rationis,habet locũ legis diſpoſitio, ſed non pœna, *& in Clem.1. de elect.*aliter ſentire videtur. Gloſſ. vero dicti,*c. ſæpe,de tempo.ord.lib.6.*dicit,quod conſtitutio pęnalis,extenditur ad alium caſum,quam comprehenſum,quando eſt eadem ratio, & omnimoda ſimilitudo,& quod tunc proprie non dicitur extẽſio,quia quod eſt ex ratione legis, eſt ipſa lex;quod & multis iuribus,& rationibus comprobat,& inquit,ꝙ Dominus Petrus dixit,hanc Gloſſ. eſſe ſingularem. Sed nihilominus Io. de Imola, & Gem. dicunt non fieri extenſionem legis, ſeu conſtitutionis pęnalis,ad alium caſum, quam ad comprehenſum;etiamſi ſit omnimoda ſimilitudo,& ſubſit eadem ratio,quod etiam tenet Io. Andr. *in reg odia de reg.iuris.lib.6.*& hoc eſt,quod communiter tenetur à Doctoribus pro concluſione,& reg.vera.Quod & probari videtur,*ex c.conſtitutionem,de regular.lib.6.*vbi conſtitutio loquens de Prædicatoribus, & Minoribus, ex communi reſolutione non habuit locum in alijs Ordinibus Mendicantibus, licet eadem ſubeſſet,omnino ratio, ex quo factum fuit, vt propter identitatẽ rationis,prædicta lex prorogata fuerit ad alios Mendicantes.Supradicta omnia refert dictus Syluester,loco ſupracitato, ſed poſtmodum à dicta doctrina recedit,& dicit,quod magis ſibi placet opinio ſupradictæ Gloſſæ, *in dicto c. ſæpe,* cum hac limitatione, quod ratio ſit expreſſa,vel ſaltim indubitate præſumpta: & ait conſequenter, quod omnis conſtitutio pęnalis, cuius ratio eſt expreſſa per legem,extenditur ad alium caſum ſimilem non expreſſum,ſi ratio ſit par ſimpliciter,ſeu eadem aut maior,& legislator nõ diſpo-

Secundũ mentẽ ſiue intentionẽ legũ extenſiuã, non fit legum extẽſio ex idẽtitate rationis in pænalibus,ſed ſolũmodo in non pænalibus.

Nota hoc valde.

diſponat aliquid particulariter in contrarium, declinando à ratione legis propter aliquam particularem,& priuatam conſiderationem. Quia inquit ſicut philoſophice loquendo, eſt impoſſibile eſſe eamdem cauſam, quin idem ſequatur effectus; ita & iuridice loquendo, eſt impoſſibile eſſe eandē rationem & nō eſſe idem ius, cum ratio ipſa ſit formaliter ius, quinvero & & ipſa lex, niſi aliud habeatur ex voluntate legiſlatoris,quam etiā inquit, ſequi non tenemur,niſi exprimatur.Hæc ſupradictus Syluester,vbi ſupra,ꝙ & probat ex multis iuribus,à me breuitatis cauſa omiſſis,videantur ibide: Et concludendo inquit, quod non poteſt proprie dici,ꝙ dicta ſit interpretatio extenſiua,ſed potius intenſiua, ſeu intellectiua, quia lex non eſt aliud quā ratio ipſius legis,vt habetur,*in l.non dubium.C.de leg.*In his oībus.Sylu. recedit à concluſione, & regula ſuperius poſita,ſed contrarium eſt verius, & quod tenetur communiter, loquendo de mente & intentione legis extenſiua, eligat vnuſquiſque,quod voluerit,aut magis probabile ſibi viſum fuerit,iam enim ipſe appoſui,meam opinionem,atque ſententiam.

Vndecima Concluſio.

Quāuis coīter, & regulariter loquendo,odia reſtringi, fauores vero conueniat ampliari in aliquibus tā mē caſib⁹ leges pęnales ſunt et amplianda.

Quamuis generalis ſit regula,quod odia reſtringi,fauores conuenit ampliari,quodq. ea, quæ à iure communi exorbitant,ſunt reſtringenda, quod etiam in pęnis benignior interpretatio eſt facienda, vt habetur, *in c. odia de reg.iur.lib.6 & in c pœna,de pœnit.d.*1. & quod in interpretatione legū pęnæ potius molliendæ ſint,quam exaſperandæ,nihilominus aliqui ſunt caſus, in quibus leges & conſtitutiones pęnales, latè ſunt interpretandæ. Hæc concluſio eſt expreſſa Syluest.*verbo lex,q.* 29. vbi adducit ex Bart.vnum caſum ſingularem, *in l.quemadmodem. C.de agri. & cenſ.lib.*11.vbi inquit,quod licet lex pęnalis & odioſa, extra proprium ſignificatum nullatenus extendatur per ſupradicta,tamen vbi extenſio tendit in fauorem Reipub. ita debemus ipſam extendere,ſicut legem fauorabilem.Vnde inquit, quod cum ad fauorem Reip.pertineat maleficia puniri,vt vel ſic prouincia quieta permaneat, iuxta *l.congruit.ff de off.præſ.*ſi per legem aliquam punitur quidpiam faciens, per eandem punitur & fieri mandans:cuius rationem quamuis non adducat ſupradictus Bart.adducit tamen illam Syluest.ac dicit,id ex eo eſſe, quia pars totum illud,quod eſt, totius eſt;vnde cum ſtricta interpretatio in pęnalibus, introducta ſit in fauorem particularis hominis, qui eſt pars totius multitudinis,ſiue Reip. in ſupradicto caſu, contemni debet ille fauor, propter fauorem totius communitatis,quod eſt multum notandum.Panor. etiā *in c. ex tenore, qui filij ſint legit.* dicit, quod conſtitutio pęnalis debet & poteſt extendi,& largo modo interpretari, quando emanat, vt euitentur animarum pericula,nam pro ſalute animæ contemnenda eſt ſalus corporis.Ex quo colligit,& infert Syluest.vbi ſupra, generalem quandam philoſophicā regulam,quod quotieſcumq. illud in cuius fauorem tendit, larga interpretatio conſtitutionis pęnalis,eſt fauorabilius eo,in cuius fauorem tendit,interpretatio ſtricta,larga facienda eſt interpretatio, nam ſecundum Philoſophum,eius quod magis diligimus,oppoſitum magis odimus,regulariter loquendo.Hæc Syluest.vbi ſupra.

Multū oportet ſcire ad legū interpretationē, atq declaratio nē,quænā leges ſint fauorabiles,q vero odio ſę,atq.pęnales, vt exinde ſciatur,quænā ſint reſtringendæ, quæ autem am pliandæ.

Duodecima Concluſio.

Ad legum & ſacrorum canonum,conſtitutionumq. Apoſtolicarum,interpretationem,atque declarationem,quammaxime ſcire oportet,quænam dicantur fauorabilia,quæ vero odioſa, atque pęnalia,vt exinde percipi poſſit,atq; conſtare,quænam debeant limitari & reſtringi,quæ vero extendi & amplia-

ampliari. Hæc concluſio eſt omnium Iuriſperitorum communis,quamuis in conſtituendo,& determinando hoc,ipſi nimis inter ſe varient,ſintq.diuerſi, aſſerentibus quibuſdã,aliqua eſſe fauorabilia, quæ alijs nimiũ eſſe videntur odioſa. Pro quorum omnium intelligentia , dico ſecundum magis cõem ſententiam,quod ſemper lex dicitur fauorabilis,ac conſequenter amplianda(idemq.eſt iudicium de ſacris canonibus & conſtitutionibus Apoſtolicis) per quam res aliqua,redit ad ius antiquum , quod omnes leges deſiderare videntur: nam de facili res reuertitur ad ſuum priſtinum ſtatum,vt conſtat *ex c.cum ab exordio,d.35.& ex l.ſi vnus.§.pactus,ne peteret.ff.de pact.* Videatur hac de re,Naua. lib.5.conſil.de pęnit.& remiſſ.conſ.19.nu.4.vbi hoc ipſum probat,ex multis iuribus,allegando in id Iaſonem,varia ad hoc adducentẽ exempla,& plures alios DD. Item ſemper dicitur fauorabilis, lex quæ reſpicit vtilitatem publicam, *per c.erit autem lex 4.diſt.*nam hoc eſt intrinſecũ, & de ratione omnis legis, vt pluries eſt ſupra,iam dictũ, quod qualiter ſit intelligendum,perdocte ſatis explicat ſupradictus Nauar.lib.1.conſil. de conſtit.conſil.3.nu.2.cum ſequentibus.vbi inquit,quod lex dicitur fauorabilis ſemper, quando principaliter intendit fauorem, licet minus principaliter,& per quandam conſequentiã vergat in præiudicium alterius, iuxta *c non dubium,de ſent. excom.* & alia tradita ibi late per Felin. *ex gloſſ. putata ſingulari, in c. ſciant cuncti,de elect. lib.6.* Dicitur autem lex odioſa,& conſequenter reſtringenda , quando facta eſt in odium aliquorum ſeu alicuius, iuxta *gloſ.in l.qui de except.ff.de cond.indeb.*qua de re,videndus eſt etiã ſupradictus Nauar.loco quo ſupra,vbi hac de re,latiſſime agit,& dicit,quod lex ſiue conſtitutio,quę partim eſt fauorabilis,partim vero odioſa,debet odioſa reputari, ſi principaliter facta ſit in odium,licet minus principaliter reſpiciat alicuius fauorem , *arg. l. quaritur. ff. de ſtatu homi.* vt & notant Doctores in dicto *cap. ſciant cuncti, de elect.lib.* 6. vnde Nauar. lib.4.conſil.tit. de conſang.& affin.conſ.4.num.9. inquit, quod ſublatio poteſtatis diſpenſandi,eſt odioſa,& reſtringibilis,quia contrarium eius, ſcilicet facultas diſpenſandi,eſt fauorabilis,per Gloſſ.ſolemnem cõiter receptam,*in Clem. 2.de offi. Vicarij,*quam nimis extollit Felin.*in c. poſtulaſti,de reſcript.nu.*10.quamuis ipſa diſpenſatio ſit reſtringenda , quia contra Ius ; qua etiã ratione dicunt Doctores, quod diſpenſatio illegitimi eſt odioſa , ſed poteſtas legitimandi fauorabilis,atque ampliabilis .

Quãnã lex fauorabilis ſit dicenda.

Quãnã lex odioſa dicatur, ſeu dici debeat

Tertiadecima Concluſio .

Lex noua,nouam pœnam inducens,non tollere cenſetur aliam ſeu alias, per priores leges inductas . hanc regulam tradit Imola relatus à Dominico, *in c.eos,de temp.ord.* eſtq. communis omnium Iuriſperitorum,& probari poteſt, *per legem quoties.ff de actio.& oblig.* vbi habetur, quod nouæ actionis inductio,veterem non tollit . Hac etiam ratione, *gloſſ. in c.ita quorundam,de Iudæis.* inquit, quod excommunicationis ſententia , lata ab Alexandro III. in Concil.Later. per dictum capitulum,contra deferentes arma Saracenis, non eſt ſublata, ſed potius duplicata,per Clementem III. *in c.olim, eod.tit.* imo vero dicit,verbo *crebra excommun.*quod huiuſmodi arma deferentes duplici excommunicatione ſunt excommunicati , illa videlicet, quam intulit olim Alexander III. ſupradictus , & illa quam tulit poſtmodum,Clemens etiam III. in quod allegat multa iura , & plura dicit notatu digniſſima, quæ videri poterunt ibidem. Videatur etiam hac de re,Nauar. *in d. cap. ita quorundã,de Iudæis, nu.*24. & 30. vbi ponit aliquas exceptiones notatu dignas ad dictam generalem regulam.Eadem etiam ratione dicendũ eſt,quod

Lex noua inducens nouã pœnã, non cenſetur tollere aliã ſeu alias priores.

quando

Digitized by Google

quando aliqua lex noua inducit aliquod nouum remedium, non videtur per id tollere, aut reuocare alia remedia, per alias leges inducta, *per legem quoties.ff.de action.& oblig.*

Quartadecima Concluſio.

Sola voluntas, & actus interior nõ punitur per aliquã legem etiãſi aliquo exterior actus ſit probatus, niſi id habeatur expreſſe, & in caſibus à iure exp̃ſſis.

Nulla pœna impoſita per humanam legem pro quocumq. delicto, debet quiſpiam puniri, propter ſolam voluntatem, etiam actu exteriori, ſeu aliquo conatu, aut præparatione monſtratam, atque probatam, niſi in caſibus à iure expreſſis. Hæc concluſio eſt valde notanda, & eam tenet expreſſe ſupradictus Nauar. *in cap.pœna, de pœnitent.diſt.* 1.*nu.*22. vbi probat eam, in primis auctoritate Gratiani, loco ſupracitato, *& ex cap.cum in cunctis.§.fin. de elect.adiuncto.c. perpetuo, eod tit.lib.6.* vbi hæc duo capitula iuncta, probant pœnam impoſitã contra male eligentem indignum prælatum non eſſe, inferendam illi qui ſuffragium ſiue votum ſuum indigno dedit, ſi non ſequatur electio, quæ conſequi debet publicationem ſuffragiorum, *per cap. publicata, de elect.* cuius & hæc ratio eſt, nam lex pœnalis, vt ſupradictum eſt, non extendenda eſt de vno ad alium caſum regulariter, niſi ille ſit, eadẽ in lege comprehenſus, iuxta Gloſſ. *in Clem.*1.*de ſepul.& Clem.*1.*de conſang.* & vt de ſe patet, aliud eſt facere delictum, aliud vero velle illud facere, attentare vel incipere illud, aliud vero ſe ad illud præparare: ergo pœna impoſita facienti aliquod delictum, non eſt imponenda volenti, attentanti, ſeu incipienti illud facere. Quæ quidem doctrina intelligenda eſt cum duabus limitationibus.

Nota hoc valde.

Prima, vt procedat in foro exteriori, & quoad pœnam ordinariam, pro aliquo delicto humana lege impoſitam; non autem quoad forum conſcientiæ, & quoad pœnam æternam, nam proculdubio eam incurrit, qui abſolutè in aliquod conſenſit peccatum, vt habetur, *in d cap.perpetuo, de elect.lib.6.*

Secundo, intelligenda eſt dicta doctrina, vt non procedat etiam in foro exteriori, quoad pęnam extra ordinariam, qua debet puniri voluntas illa, per actum exteriorem attentationis, vel conatus patefacta plus minusve, prout magnitudo, vel paruitas id exegerit, iuxta *l.2.ff.de va.& extrau.* qua de re, videatur ſupradictus Nauar. *in cap. ſi quis non dicam à nu.*12.*& ſeq.* vbi inquit, quod licet regulariter loquendo, conatus vel attentatio ad delinquendum, non debeat puniri pęna ordinaria, impoſita per humanam legẽ, facienti aliquod delictum, debet tamen puniri, pęna, ordinaria impoſita illud facienti, in caſibus à iure expreſſis, & in alijs pęna extra ordinaria iudicis arbitrio imponenda, videatur etiam hac de re, ſupradictus Nauar. *in cap periculoſo, de pœnit.diſtinct* 1.*num.*3. & in Manu.cap.27.nu.51. vbi ad hoc propoſitum dicit plura, notatu digniſſima.

Nota ꝙ conat⁹ ſiue attẽtatio, alicuius delicti licet nõ puniatur pæna ordinaria, niſi in caſibus à iure expreſſis, punitur tamẽ pæna extraordinaria

Quintadecima Concluſio.

Loquendo de ſententia excommun. in aliqua conſtitutione, ſiue canone appoſita, certiſſimum atque conſtitutiſſimum eſt, niſi aliquid aliud addatur, & apponatur clauſula latæ ſententiæ, ſeu ipſo facto, aut ipſo iure, quod eiuſmodi conſtitutio ſeu prohibitio, non excommunicat tranſgreſſorem ipſo iure, ſed ſolum illum efficit excommunicatione dignum. Hæc Concluſio eſt communis omnium Iuriſconſultorum atq. Summiſtarum, de qua ſpecialiter videndus eſt ſupradictus Nauar. in ſuo Manu.cap.27.num.12. & lib.5. conſil. de ſententia excommun. conſil.2.nu.1. vbi & probat eam, ex Gloſſa, vt ipſe inquit, celebri & communiter ab omnibus recepta, *in c.*1.*de ſagit.* cui & alia ſimilis eſt, *in cap.*2.*de matri. contra.& ex cap. in pœnis, de reg.iuris*

In ſentẽtia excommunicationis, niſi apponatur clauſula latæ ſententiæ vel ipſo facto, aut ipſo iure, non ſtatim incurritur, ſed ſolummodo ſit comminatio.

reg. iuris

reg.iur.lib.6. vbi habetur, quod in pœnis ſemper, benignior & mitior interpretatio eſt facienda, cuius benignitatis vnum exemplum ponit Gloſſa prædi.cap. ab omnibus recepta, & dicit, quod in dubio pœna non eſt cenſenda, ipſo iure impoſita, ſed per iudicem imponenda, circa quam rem vti notam, & peruiam plura dicere conſulto ſuperſedeo.

Decimaſeſta Concluſio.

In legum humanarum atque ſacrorum canonum, conſtitutionum, & ſtatutorum, ſed maxime, quæ ad perſonas regulares pertinent, interpretatione & declaratione facienda, hoc ſummopere eſt aduertendum & curandum obnixe, vt non adeo ſtricta & rigoroſa interpretatio fiat, quod omnes iuris apices ſeruētur, quinvero interpretari & declarari debēt, ex bono & æquo. Hæc reſolutio communis eſt omnium Iuriſconſultorum, qui in hiſce rebus quammaxime ſunt exercitati, quam & colligunt ex multis iuribus. Sed præſertim, *ex l. ſi ſeruum. §. ſequitur ff de verb. oblig.* vbi habetur, quod ſæpe ſæpius pernicioſe erratur, allegata ſolum auctoritate ſcientiæ iuris. Quod eſt dicere, non ſemper debere iudices iudicare, & caſus & cauſas determinare, ſecundum rigorem iuris, ipſiuſq. apices, ſed interdum ex bono & æquo, & ſecundum æquitatem naturalem. Quod vt plenius intelligatur, eſt notandū, quod iſti termini, *rigor & iuris apex*, etiamſi contraponantur, iſtis terminis, *bonum & æquum*, non proinde dijudicandum eſt, rigorem & iuris apices, eſſe mala atq; iniuſta, & ꝙ ſolū iuſtitia ſtat ſiue conſiſtit, in bonitate & æquitate, haudquaquam, hoc exiſtimādum eſt, quinvero iuſtiſſimum eſt rigorē, iuriſq. apices ſeruari, vbi ius illud diſponit, aut vero cōtrarium non ſtatuit. Multi enim ſunt caſus, in quibus ſecundum rigorem & apices iuris, debēt iudices iudicare, & in quibus ſi ſic non procederent, ſed ex bono & æquo, iniuſtitiā quammaximā cōmitterēt. Nam prudentiſſime interdū, apices iuris cum ſuo rigore, ad euitanda aliqua mala, & hominum calumnias iubentur ſeruari. ſicut & videmus in humanis, hominem habentem inimicos, caute viuere, atque armatum incedere, qui & ceſſante neceſſitate, poſtmodum arma deponit. Ita & iura conſiderando multorum hominum calumnias, & mala quæ fieri ſolent, ſolemnitates adinuenerunt, quibus veluti armis, contra hominum calumnias forent munitæ. Hac de cauſa in ſolemnitate teſtamentorum, contractuum, atque ſimilium, ſtatuerunt multa, quæ ſolemnitates, & iuris apices nuncupantur, quæ & iubentur ſeruari, vbi neceſſitas id expoſtulat, & ſimiliter deponi in alijs caſibus, quando nulla neceſſitas illud exigit, in quibus procedendum eſt ex bono & æquo, ſecundum naturā & ius gentium, & quod dicitur ſimpliciter, & de plano. Ita videmus, quod in teſtamēto ad pias cauſas, iubet ius deponi ſolemnitatem ſeptem teſtium, ſtatuens, quod in eo caſu ſufficiat, vt procedatur ſecundum naturam, ac ſecundum ius diuinum, iuxta quod, *in ore duorum, vel trium ſtat omne verbū.* Hoc eſt procedendo de bono, & ęquo, ideſt, ſm̄ æquitatē, & non ſm̄ Iuris rigorē, prout habetur, *in l. bona fides. ff. de poſſe.* Et his conſtat qualiter æquitas procedit ſm̄ ſimplex Ius gentium, rigor autem & iuris apices, ſignificant cerimonias & ſolemnitates iuris poſitiui, prædicto Iuri gentium ſuperadditas. Hoc igitur præmiſſo dicit prædicta regula, procedēdū eſſe in explicatione, & declaratione humanarum legum, conſtitutionum & ſtatutorum, reſpicientium perſonas Religioſas & Regulares, & pertinentium ad ſtatum Monaſticum, depoſito omni iuris rigore, eiuſque apicibus, & ſolummodo, ex bono & æquo, & ſecundum æquitatem naturalem. Sed aduertendum eſt, vt & aduertit Bal. *in rubrica C. de conſti.* quod non ſic procedendum eſt ex bono & æquo, vt procedatur ſecūdum cuiuſq. imaginationem, atq; vt dicitur, ad li-

In legū interpretatione, nō ſunt ſēper oēs Iuris apices ſeruandi, ſed interpretādæ ſūt interdū ex bono & æquo.

Nota valde.

Quando procedendū ſit ſecundū Iuris rigorem & ipſius apices ſint ſeruandæ, qn̄ vero ex æquitate & bonitate.

Digitized by Google

Non ſic Iudices procedere debent ex bono, & æquo, vt proinde procedãt ſecundũ cuiuſlibet arbitriũ, ſiue imaginationem.

ad libitum, ſed prudenter, ſemperq. habito reſpectu ad terminos iuris, vnde & dixit idem Bal. *in c. 1. §. qui villam, de his qui feudadare poſſunt*, quod humanæ æquitates, in ſe vim ſtatuti minime habent, niſi aliquo ſtatuto, vel conſuetudine legitime præſcripta ſint munitæ; quod ipſius dictum magni faciunt Tiraquel. & alij Iuriſperiti. Itaq. concludendo dico, quod humanæ leges & conſtitutiones, quæ pertinent ad Regulares perſonas, non ſecundum rigorem, & iuris apices ſunt interpretandæ & declarandæ, ſed ex bono & æquo, ſed non ad libitũ & ſecundũ vniuſcuiuſq. imaginationem, ſed iuridice atque habito reſpectu ad terminos Iuris naturalis & gentium, quod eſt valde notandum.

Decimaſeptima Concluſio.

Quãdo duæ leges altera affirmatiua, altera vero negatiua ſimul cõcurrunt, vna p alterã, non derogatur, niſi ſint cõtrariæ.

Quando duæ leges, altera affirmatiua, altera vero negatiua, ſimul concurrunt, non videtur vna per alteram derogari, niſi ſint contrariæ. Hæc concluſio & regula, eſt multum notanda, valdeq. neceſſaria ad explicationem multarum legum, humanarumq. conſtitutionum, atque ex ea pendet vera interpretatio & declaratio, *cap. licet, de conſt. lib. 6.* vbi inſinuari videtur (quin vero & expreſſe dicitur) quod Papa ſiue Princeps, faciens aliquam legem ſiue conſtitutionem poſteriorem, videtur proinde omnem derogare priorẽ, quamuis de ipſa non expreſſam faciat mẽtionem, cum vt ibidẽ dicitur, totũ ius præſumatur habere in ſcrinio pectoris ſui. Quod quidem capitulum intelligendum eſt, de lege & conſtitutione noua poſteriori, contraria, non tamen quando ſimul inter ſe ſunt compatibiles, vt notatur ibidem in ſummario dicti capituli, etiamſi vna ſit generalis affirmatiua, altera vero generalis negatiua, & multo minus, ſi earum vna fuerit generalis, altera vero particularis, & non de ipſa ſpecialẽ mentionem facit. Cuius cõcluſionis ratio eſt, nam vt habetur, *in l. præcipimus. C. de appell.* Ius antiquum numquam cenſetur ſublatum, niſi quatenus ius nouum, illud expreſſe tollit. Qua generali regula ſæpiſſimè vtuntur DD. Iuriſperiti, quando quærunt, vtrum lex poſterior deroget priuilegijs inſertis in corpore iuris, nulla de illis facta mentione? etenim ſi ſemper, ex hoc quod Princeps aliquam edit, ſeu condit legem negatiuam, derogare perinde videretur omnes alias affirmatiuas, factas in eadem materia, multa quidem & grauia ſequerentur inconuenientia & abſurda, vanaq. profecto eſſet, illa iuris regula, qua dicitur, *quod generi per ſpeciem derogatur*, vt igitur ipſa in ſuo robore permaneat, dicendũ eſt, quod ſupradictũ c. licet, tunc ſolummodo habet locum, quando eduntur duæ leges ſiue conſtitutiones contrariæ. Neque in propoſito ſecundum ius, duæ leges dicuntur contrariæ, ex eo ſolum, quod vna ſit affirmatiua, altera vero negatiua, vt dicunt aliqui Iuriſperiti, toto cælo aberrantes, & rem hanc non perfecte callentes, ſed vlterius requiritur, quod ſint incompatibiles, vt ſi v.g. facta fuiſſet lex, qua diceretur, vt compatres poſſent matrimonium contrahere, & poſtea fieret altera, qua diceretur vt non poſſent ipſi matrimonium contrahere: in hoc caſu verum haberet, quod dicitur, in d. c. licet, nẽpe, quod Papa ſiue Princeps, edens vnam legem contrariam, videtur proinde derogare alteram priorem, quamuis de ipſa mentionem non faciat. Attamen quando leges non ſunt contrariæ, ſed ſimul ſunt compatibiles, quamuis vna ſit vniuerſalis negatiua, altera vero ſpecialis ſeu particularis affirmatiua, fundata in aliquo ſpeciali & particulari priuilegio, hæc non excluditur ſeu derogatur per illam, niſi in negatiua de ea ſpecialis mentio fiat. Hæc inquam regula eſt valde notanda, atque memoriæ commendanda.

Nota hoc valde.

Decima-

Digitized by Google

Decimaoctaua Concluſio.

Concurrentibus duabus legibus contrarijs, & incompatibilibus, maior præualere debet, ac minor cedere maiori. Hæc concluſio eſt certa, & probatur argumento deſumpto, *ex cap. ſicut, de conſecratione, diſt. 2. & l. contra pupillum §. is qui ad maius. ff de re iudic.* ſed expreſſius & apertius, *ex c. ſi domi nus & c. Iulianus* 11. q. 3. poteſtq. adduci exemplum, in duabus legibus naturalibus ſimul concurrentibus, v. g. lex naturalis illa, de non infamando proximum, contenta in octauo præcepto Decalogi, & illa de ſeruanda Republica, ſeu vita ſpirituali eiuſdem proximi, in hoc caſu eſt certiſſimum, quod iſta præualet quia fortior, cum bonum commune ſit diuinius, & præponendum bono cuicumque priuato, & particulari, & vita ſpiritualis præferenda vitæ temporali. Circa quam regulam videnda ſunt atque maxime notanda, quæ dicit Nauar. in Commentario, in rubrica, de iudi. agendo de inquiſitione, & determinando, quando & qualiter ſit facienda, à nu. 92. vſq; ad 96. quo loco ad hoc propoſitum, varia adducit exempla, circa modum quo prȩualere debent duæ leges contrariæ & incompatibiles, ſimul concurrentes, quod & facit lib. 5. conſil. de pœnit. & remiſſ. conſ. 6. num. 7. tractando illam celeberrimam quæſtionem, an damnatis ad mortem ſit Eucharistia miniſtranda, & adminiſtrari poſſit, pridie eius diei quo occidendi ſunt, etiamſi non ſint ieiuni? Vbi ad hoc propoſitum dicuntur plura, eaque notatu digniſſima. Videatur etiam in Manu. cap. 7. nu. 1. & in cap. ſacerdos, de pœnit. & 6. nu. 25.

Concurrentib⁹ duabus legibus contrarijs, atq. incompatibilibus, maior debet præualere, ac minor cedere maiori.

Decimanona Concluſio.

Certiſſimum atq; conſtitutiſſimum eſt in iure, quod qui iure ſuo vtitur, nemini facit iniuriam. Habetur hac regula, *in cap. cum Eccleſia Volaterrana, de elect. & l. iniuriam. §. 1. ff de iniur.* vbi etiam dicitur, quod poteſt quilibet renunciare iuri ſuo, & legibus ac iuribus in fauorem ſuum factis, vt habetur, *in l. quod fauorem. C. de leg. & in c. quod ob gratiam, de regul. iuris lib. 6. cum ſuis gloſſis,* vbi ad hoc propoſitum dicuntur plura, eaq. notatu digniſſima. Sed hoc vltimum eſt intelligendum, de iure fauorem alicuius priuatum concernente, non autem de iure concernente bonum publicum, & facto principaliter in fauorem boni publici; nam in tali caſu, non poteſt quis, pro ſuo libito tali iuri renunciare, *per l. ius publicum, & cap. ſi diligenti, de foro, compet.* Qua de re, videndus eſt Nauar. in Commentario, *in cap. cum miniſter, 23. q. 5.* de finibus humanorum actuum, à nu. 28. vſque in fin. vbi per ſupradicta componit quamplures iuris antinomias, & controuerſias, monſtrando quibus in caſibus, licitum ſit cuilibet, renunciare aut non renunciare iuri ſuo.

Hoc eſt certiſſimum atq. conſtitutiſſimũ, q qui iure ſuo vtitur, nemini facit iniuriam.

In quo caſu nõ poſſit quis, renunciare Iuri ſuo.

Vigeſima Concluſio.

Certiſſimum etiam eſt in iure, quod lex aliqua poteſt permanere & obligare quoad vnam partem, & eſſe ſublatam, & non obligare, quoad aliam. Hæc concluſio eſt certa & manifeſta, & omnium Iuriſperitorum communis, quod & contingere poteſt, multiplici ex capite, ſed primo in caſu quo ſupradicta lex, quoad aliquam ſui partem non ſit recepta, eſt enim (vt ſupra diximus) de ratione legum, ad hoc vt obligent, quod recipiantur, & vt habetur, *in § leges. 4. d. nam leges omnes confirmantur, cum moribus vtentium approbantur,* id quod & habetur, *in l. de quibus. ff. de leg.* in illis verbis, *nam cum ipſæ leges nulla alia ex cauſa nos teneant, quam quod iudicio populi receptæ ſunt.* Qua de re, videndus eſt Nauar. lib. 1. conſil. de conſtit. conſil. 2. nu.

Bene põt aliqua lex permanere, quoad vnam partem, & eſſe ſublatam quoad aliam.

12. &

12. & 23. & in Manual. cap. 23. à num. 41. cum ſequentibus, vbi hac de re, latiſſime agit, ſed maxime, num. 62. vbi multis demonſtrat, qualiter leges obligare poſſint, quoad vnam partem, non vero quoad aliam. Quod etiam ſecundo fieri poteſt per non vſum, ſiue contrariam conſuetudinem, iuxta ſupradictam, *l. de quibus. ff. de leg. & d. §. leges, diſtinct. 4. & Gloſſ. ſingul. in cap. 1. de treuga & pace.*

Vigeſimaprima Concluſio.

Omnis lex ſiue cõſtitutio interpretans, ſecũdũ terminos legis interpretandæ, intelligenda & declarãda eſt.

In legum ſeu conſtitutionum humanarum interpretatione atque declaratione, ſummopere aduertendum eſt, quod omnis lex ſiue conſtitutio interpretans, ſecundum terminos legis interpretandæ, eſt intelligenda & declaranda. Hæc concluſio habetur expreſſa, in Gloſſ. à Cardinali pro ſingulari recepta, *in Clem. penult. verbo conſuetudine, de elect.* Habetur etiam, *in Authent. hac conſtitutio. §. vnde collat. 3.* videatur etiã hac dere, Felinus, *in c. 1. de iureiuran. nu. 5.* vbi ad hoc propoſitum dicit plura, eaque notatu digniſſima. Facit & ad hoc quia vt dictũ eſt, expedit iura concordari iuribus, per *cap. cum expediat, de electione, lib. 6.* cum ei adnotatis, & quia lex generaliter loquens, vt etiam dictum eſt, ſiue præcedat ſiue ſequatur, limitari debet, per aliam legem ſpecialiter illam limitantem, per *leg. 1. & toto titul. ff. de regul. iuris, & cap. generi per ſpeciem derogatur,* quod & afficaciſſime probatur per duas Gloſſas ſolemniter receptas, quarum altera eſt, *in l. faciendum. ff. qui ſatiſdare cogan.* altera vero in Authent. *offeratur. C. de litis conteſtatione.* Qua de re, videatur Nauar. lib. 5. Conſil. conſ. 1. de Apoſtaſia, nu. 10. & vt lite pendente, conſ. 1. num. 2.

Vigeſimaſecunda Concluſio.

Non per hoc q lex aliquid nõ prohibet, intelligitur perinde, id eſſe cõceſſũ ſed maxima in hoc conſideratione opus eſt.

Aduertere etiam oportet, quod non per hoc, quod aliqua lex aliquid non prohibet, intelligitur ſeu proinde intelligendum eſt, id eſſe conceſſum, ſed in hoc, magna conſideratione vti oportet. Hæc concluſio eſt Syluestri, *verbo lex, q. 21.* vbi ſupradicta quæſtione propoſita, vtrum ex eo, quod lex aliquid non prohibet, intelligatur eſſe conceſſum, vt eidem reſpondeat, aduertit, *quod in c. inter corporalia, de translat. Epiſcop.* habentur duo, ex quibus colligi poſſunt argumenta contraria. Alterum eſt, quod prohibita intelligun tur omnia, quæ non ſunt conceſſa, per illa verba, quæ ibidem continentur, quod *numquam intelligitur prohibitum, quod non eſt conceſſum,* aliud vero quod conceſſa intelligũtur omnia, quæ non ſunt prohibita, prout ibidem habetur, & vtrumq. argu. ibi Gloſſ. latè proſequitur. Tandem dicit, quod primum habet locum in iudicijs, & in contractibus ſtricti iuris, vt in arbitrijs, & priuilegijs, ſecundum vero in iudicijs & contractibus bonæ fidei, & alijs, in quibus quilibet admittitur, qui nõ prohibetur. Sed d. Sylu. ſequutus Hoſtien. vt hanc difficultatem abſoluat, inquit, quod ſi conſtitutio promulgata, eſt affirmatiua, oĩa quæ continet, & ex eis conſequentia, videntur conceſſa, niſi reperiantur prohibita, vt ſi v.g. conceſſum eſt contrahere matrimoniũ, cuilibet ſemper licitum erit illud contrahere, niſi reperiatur prohibitum; ſi vero cõſtitutio promulgata ſit negatiua, omnia ex ea cõſequentia intelligũtur prohibita, niſi reperiantur conceſſa, vt quando v.g. prohibetur, ne quis occidat, ſemper & vbiq. intelligitur id eſſe prohibitum, niſi aliquando reperiatur conceſſum, vtputa iudici & Reipublicę curam gerenti. Et hæc dicta ſufficiant, pro intelligentia aliquarum legum, & ſacrorum Canonum Apoſtolicarumq. conſtitutionum; reliqua ſuis proprijs locis dicentur, prout tractandarũ rerũ exegerit materia. Hactenus de iſto Artic. & de tota Quæſt.

QVÆ-

QVÆSTIO XXVI.

De iure Canonico, atque ipſius partibus, & his quæ ad Iuris Canonici, & Conſtitutionum Apoſtolicarum materiam & tractationem ſpectant, in duodecim Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quidnam ſit ius Canonicum, & quæ eius partes, in quas diuiditur?

PRo huius Articuli, ac dicendorum intelligentia, oportet in memoriam reducere, id quod ſupra q. 24. ar. 2. diximus, hoc nomen *Ius*, quod ſecundum D. Iſidorum, æquitatem, atque iuſtitiam deſignat, ſeu potius, id quod æquum eſt, & iuſtum, eſſe nomen quoddã generale, quod quidem ſub ſe varias, atque diuerſas continet ſpecies, vt habetur *in c. Ius generale, d. 1.* Diuiditur enim primo, ſecundum aliquos, in Ius naturale, Ius gentium, & Ius Ciuile, iuxta *cap. Ius autem, diſt. ead.* Sed melius diuiditur (vt ſupra diximus) in Ius naturale, & poſitiuum, tamquam in duo immediate oppoſita diuidentia membra, ac ſubinde, Ius poſitiuum, in Ius gentium, & Ius ciuile, propter rationes, & cauſas ibidem aſſignatas. Sed quidquid de hoc ſit, in præſentiarum dico, quod ſupradictum Ius poſitiuum, adhuc vlterius ſubdiuiditur, in Ius canonicum & Eccleſiaſticum, & Ius ciuile, ſiue laicum, quod ex eo, quod humanam, atque ciuilem hominum conuerſationem, & gubernationẽ reſpicit, & eam pro principali fine habet, ex cõmuni omnium placito, Iuris ciuilis ſibi nomen vindicauit. De quibus omnibus ſuo ordine ſumus dicturi. Sed nunc de Iure Canonico, quæſtio inſurgit, in ſequenti vero fiet ſermo de Ciuili. Quæritur ergo nunc, quidnam ſit Ius Canonicum, & quæ ſint eius partes, in quas diuiditur? Cui quidem difficultati, vt pro meo more, breuiter, ac reſolutiue reſpondeam, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

IVs Canonicum in communi ſumptum, dicuntur Conſtitutiones, factæ & ordinatæ ad regimen, atque gubernationem Eccleſiaſticæ Reipublicæ. Hæc Concluſio, ſatis colligitur, ex Gratiano in decreto, *in cap. omnes, d. 3.* vbi poſt multa alia, quæ de Iure ciuili, ibidẽ dicit, ad Canonicum deueniendo, ait eſſe quaſdã Conſtitutiones factas atq; ordinatas, ad regimẽ & gubernationem Eccleſiaſticæ Reipublicæ, nam Eccleſiaſticæ Conſtitutiones, inſigniuntur, & appellantur Canonum nomine, & Canones, nihil ſunt aliud quã Eccleſiaſticæ quædam Conſtitutiones, & Regulæ recte viuendi, ad chriſtianam Religionem conformiter. Pro cuius intelligentia, incipit inueſtigare, quidnã ſit Canon, & tradit definitionẽ poſitam à D. Iſid. lib. 6. vbi inquit, *quod Canon Græce, Latine regula nuncupatur.* Et regulæ etiam definitionem conſtituens, dicit ex eodem, *quod regula dicta eſt, eo quod recte ducit, neque aliquem, alíorſum trahat,* ſeu vt alij dixerunt, *eo quod regat, vel quod normam recte viuendi, alijs præbeat, & quod diſtortum prauumq. erat, corrigat.* Sunt igitur Canones (iuxta ſupradicta) quædam Eccleſiaſticæ regulæ, ſiue Conſtitutiones, ad regendam atque gubernandam Eccleſiaſticam Rempub. con-

Ius Canonicum in cõmuni ſumptum, dicuntur Conſtitutiones, ordinatæ, ad regimen, & gubernationem, Eccleſiaſticæ reipublicæ.

Quidnã ſit Canon, quid vero Regula, & vnde deriuatur vtrumque.

ſtitutæ atque ordinatæ. Vt enim in arte medicinæ, ſunt (vt dicitur) quidam Canones regulantes in medicando, quibus phyſici, atque medici ducuntur in medicando, ſicut etiam Scriptura ſacra, dicitur Canonica, quia regulat circa credenda & agenda, ſic & generaliter loquendo, omne quod habetur in corpore Iuris Canonici, dicitur Canon, ſiue regula. Sed ſtricte & proprie loquendo, non niſi Conſtitutionibus Eccleſiaſticis, factis in aliquo Concilio vniuerſali, ſeu Prouinciali, ſupradictum Canonis competit nomen, & ſic ſumitur nomen Canonis, *in cap. Canonum, de Conſtit.* quãdo dicitur, quod *Canonum ſtatuta cuſtodiantur ab omnibus*. Sed quantum attinet ad obligationem cuſtodiendi ipſos, idem dicendum eſt, etiã de alijs Decretalibus, atque Conſtitutionibus ſummorum Pontificum, poſtquam factæ ſunt ab habentibus auctoritatem, faciendi atque condendi Eccleſiaſticas leges, & maxime loquendo de illis, quæ ſunt practicatæ, & receptæ, atque incluſæ in corpore Iuris, de quibus dicemus poſtmodum. Ad propoſitum noſtrum reuertentes dico, quod communi, & generali nomine loquentes, omnia quæ continentur in d. corpore Iuris Canonici, Canones nuncupantur, prout aduertit Gloſſa, *in d. cap. omnes, d. 3.* quamuis & ibidem contineantur aliqua, quæ proprie & in rigore loquendo, non ſunt Canones, ſed Decreta, ſiue Conſtitutiones Decretales, dogmata, mandata, interdicta, ſanctiones, quorum omnium definitiones ibidem traduntur à Gloſſa, in quæ omnia, veluti in partes, dicere poſſumus, quod diuiditur, atq; ſecatur ſupradictum Ius Canonicum, ſed proprie principales eius partes, nõ ſunt niſi quatuor, de quibus 2. ſtatuo Concl.

Secunda Concluſio.

Ius canonicũ in quatuor principales diuiditur partes, in decretũ Decretales, Sextum, & Clementinas.

Supradictum Ius Canonicum, in quatuor principales diuiditur partes, contentas in quatuor ipſius libris, nempe in Decretum, Decretales, Sextum, & Clementinas. Hæc Concluſio, omnibus eſt peruia, atque notiſſima. Decretum eſt & dicitur, illud volumen, quod compilauit Gracianus ſacræ Theologiæ Magiſter, Religioſus quondam Ordinis S. Benedicti, prout refert D. Anton. de Flor. 3. p. tit. 17. cap. 6. ſuæ hiſtoriæ Eccleſiaſticæ: compilauit autem illud ex multis ſanctorum Patrum decretis. Et hanc ob cauſam appellatus fuit Decretorum liber, quia ex ſanctorum Patrum decretis fuit cõpilatus. Decretales vero dicuntur Conſtitutiones, quæ à diuerſis ſummis Pontificibus, diuerſis temporibus emanarunt, ab Innocent. III. in Concil. Later. vſque ad Greg. IX. qui & eas quinque libris, ſub diuerſis titulis diſtributas in vnum compilauit, vt conſtat ex ipſarum proœmio, quod incipit: *Rex pacificus*, qui quidem liber, *Decretalium*, ſibi nomen retinuit, atque vendicauit. Poſt quem etiam ſequitur Sextus, ſic dictus, pro eo quod fuerit editus, ſeu additus, poſt quinque libros Decretalium ſupradictos. Quem quidem compilauit Bonifat. VIII. vt etiam conſtat ex eiuſdem proœmio, quod incipit: *Sacroſancta*. Poſtmodum ſubſequutæ ſunt Clementinæ, quæ etiam ſunt quædam Decretales, à proprio ſuo Auctore Clem. V. deſumentes nomen, ſicq. dicitur, *Clementinarum liber*, ex eo quod Clementis V. Conſtitutiones contineat. Aliæ ponuntur, etiam in iure Conſtitutiones Extrauagantes, quædam propriæ, & ſpeciales, Ioannis 22. aliæ vero communes, quæ quantæ ſint auctoritatis, & ponderis, dicetur inferius, cum de ſupradictis omnibus, ſpecialiorem, magisq. expreſſam fecerimus mentionem. Sed nunc pro pleniori ſupradictorum intelligentia, ſaltim ſummatim, atque in Compendio, dicamus oportet, quidnam ſupradictorum vnumquodq. contineat? De quo ſequentem ſtatuo Concluſionem, quæ erit tertia in ordine.

Quidnã ſit decretũ, & quid contineatur in ipſo.

Quidnam ſint Decretales, ſeu Decretalium liber.

Quidnam ſit ſextus liber Decretalium.

Tertia Concluſio.

GRatiani Decretum, in tres partes principales diuiditur. Prima ſubdiuiditur in centum, vel centum & vnam Diſtinctiones, ſecundum eos qui vltimam etiam ſubdiuidunt, atque diſtinguunt. Secunda in 36. cauſas, diſtinctas per quęſtiones, & adhuc diſtincta per Capitula, excepta 3. quęſtione, cauſæ 33. quæ diſtinguitur per 7. diſtinctiones. Tertia in tractatum de conſecratione, diſtinctum etiam per quinque diſtinctiones, atque diuerſa Capitula. Quorum omnium qui videre voluerit ampliorem rationem, & tractationem, variam, atque diuerſam Capitulorum allegationem, ſeu diuerſum citandi & allegandi modum, circa decreta ibidem contenta, conſulat Syluestrum, *ver. lex*, *q. 1.* vbi hac de re latiſſime agit. Hæc, quantum ad Decretum attinet. Liber vero Decretalium (vt dictum eſt) in quinque libros diuiditur, ſubdiuiſos in rubricas, ſiue titulos & tractatus, etiam per diuerſa Capitula, quæ quidem capita, quonam modo ſint citanda, atque alleganda, tradit prædictus Syluest. vbi ſupra, latiſſime, aduertendo, quod quamuis de more & conſuetudine, cuilibet Capitulo apponatur, ſeu apponi ſoleat, hæc dictio & particula, *extra* (quæ idem pollet, ac ſi diceretur extra Decretum) melius tamen omittitur, nam ſecundum Panor. in proœmio dictarum Decretalium allegatio quanto breuior, tanto & melior, modo intelligatur. Sextus vero totidem quinque continet libros, digeſtos, ſiue ſubdiuiſos, etiam in duodecim rubricas ſiue titulos, qui etiam in diuerſa capita ſubdiuiduntur, vt dictum eſt ſupra, quorum etiam allegatio fit ſimiliter: excepto, quod additur hæc particula, *libro ſexto*; ſeu *in ſexto*, ad inſinuandumq; quod eiuſmodi caput, non in quinque primis libris Decretalium, ſed in Sexto lib. reperiatur. In cuius fine apponuntur etiam regulæ Iuris à ſupradicto Bonifac. VIII. compilatæ & abbreuiatæ, quibus continentur veluti in compendio, omnia, quæ late atque diffuſe in toto libro ſexto. Poſt ſupradicta omnia, ſequuntur Clementinæ, ſic dictæ & nuncupatæ, vt dixi, à ſuo Auctore, ſiue latore, Clem. V. quas cum morte præuentus, in lucem edere non potuiſſet, hoc fecit, ipſius ſucceſſor Ioannes 22. vt conſtat, atque conſtare facile poteſt ex earumdem proœmio, quod incipit: *Quoniam nulla.* Diuiduntur autem ſupra dictæ Clementinæ, etiam in quinque libros, in vndecim rubricas, ſiue titulos diuiſos, & ij etiam in diuerſa capita, quorum allegatio fit modo, quo dictum eſt, de libro ſexto Decretalium: hoc ſolo excepto, quod loco capitis, nomen Clementinæ apponitur. Poſt quas ſequuntur Extrauagantes Ioan. 22. diuiſæ in quatuordecim rubricas, ſiue tractatus; tractatus etiam in diuerſa capita. Quæ & allegantur modo ſupradicto, excepto, quod loco capitis, apponitur, hæc dictio, *extra*, quod etiam ſeruatur in alijs Extrauagantibus communibus, quæ quidem ſunt diuerſæ Decretales, editę à duerſis Romanis Pontificibus, poſt ſextum, quæ etiam diuiduntur in totidem, quinque libros ſub diuerſis titulis, diuerſa capita, ſeu diuerſas Extrauagantes continentes. Ex quibus dictis, manet abſolutum, & vtcũque veluti compendio explicatum & declaratum, totum Iuris canonici corpus, & quatuor principales ipſius partes, diuiſæ atque partitæ in ſupradictos quatuor libros, vt vel ſic, ſaltim in communi, de eo aliqualis habeatur notitia, & quod continetur in ſingulis. Quæ cum à me tantummodo ſint dicta pro inſtruendis tyronibus, qui ea perlegerit obſecro, æqui boniq. conſulat, neque otioſe, atque in vanum, tradita fuiſſe exiſtimet.

Decretum Gratiani in 3. præcipuas partes diuiditur, Decretalium liber in quinque libros, Sextus vero Decretaliũ in totidẽ quinque.

Nota hoc valde pro allegandis Capitulis iuris Canonici.

ARTICVLVS II.

De differentia quæ verſatur, inter Ius Canonicum, & Ius Ciuile, & an vtriuſque ſit vnus, & idem finis.

Prima opinio.

DIfficultas præſentis Articuli, latiſſima eſt, & de qua magna eſt lis & controuerſia inter Doctores Iuriſperitos. Quidã enim ſequentes Gloſ. *in cap. cum contingat, de iure iuran. ver. debent,* inquiunt, quod Iuris Canonici, atque ciuilis, non eſt vnus, & idem finis, nam finis (inquiunt) Iuris ciuilis, eſt dirigere homines, tantum in bonum publicum & honeſtum, non curando de ſalute & vtilitate animæ, at vero Iuris canonici finis eſt, eoſdem dirigere in bonum publicum honeſtum, ſed curando ſimul de ſalute & vtilitate animæ, iuxta *cap. 2. de conſtit. lib. 6.* ibi, *vt animarum periculis caueatur.*

Secũda opinio.

Alij vero dicunt, quod vtriuſque, ſcilicet Iuris canonici, atque ciuilis, vnus & idem eſt omnino finis. Quam ſententiam & opinionem præ alijs defendere conatur Fortunius, lib. 6. quem inſcripſit de vltimo fine vtriuſque Iuris in principio. At ego omiſſis, hac in re breuitatis gratia varijs argumentis, quæ facile adduci poſſent, difficultati propoſitæ, reſpondeo per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Si conſideretur Ius Ciuile tantum, quatenus ratione naturali ducitur, diuerſum habet finem, à fine Iuris Canonici.

SI, conſideretur Ius ciuile, tantum in quantum eſt tale, & quatenus conſtituitur per poteſtatem ſecularẽ, quæ ratione naturali tantum ducitur, diuerſum habet finẽ à fine Iuris Canon. Hæc Concluſio eſt certa & manifeſta, nam vt ſic conſideratum, Ius ciuile non habet, ſed nec habere poteſt pro fine, beatitudinem & felicitatem æternam, ad quam nos chriſtiani & fideles omnes tendimus, quamq. præuia Dei gratia, diuinoq. adiutorio adipiſci ſperamus. Quod & hac ratione, atque irrefragabili argumento probatur, quia nihil eſſe poteſt finis, alicuius libere agentis, niſi fuerit prius ab eodem cognitum, cum nihil ſit volitum, quin præcognitum, vt inquit Ariſtoteles in quampluribus ſuæ doctrinæ locis, D. etiam Aug. ſæpiſſime, ait, quod voluntas non fertur, ſed neque ferri poteſt in incognitum, & certum eſt, quod poteſtas ſecularis, quatenus tantum ſecularis eſt, & naturali ratione tantum ducitur, non cognoſcit, ſed neque cognoſcere poteſt, prædictum ſupernaturalem finem, cum ad id naturalis rationis lumen haud quaquã pertingere valeat. Qua ratione D. Tho. 1. p. q. 1. & omnes cõmuniter Doctores Theologi Scholaſtici, in prologo ſententiarum concludunt, ſimpliciter fuiſſe neceſſariam homini ſcientiam reuelatam & ſupernaturalem, vt ſaluaretur, atque conſequi poſſet vitam æternam, & ſuum ſupernaturalem finem. Hoc itaq. eſt certiſſimum, atque conſtitutiſſimum.

Secunda Concluſio.

Finis Iuris Ciuilis, quatenus tale eſt, ac naturali ratione, ſecundum ducitur eſt humana felicitas, vitæ huius temporalis.

Finis Iuris ciuilis quatenus tale eſt, legumq. omnium ſecularium humanarum quatenus tales ſunt, & feruntur à poteſtate ſeculari, & laica, ſola ratione naturali ducta, eſt humana felicitas, vitæ huius temporalis, quæ conſiſtit in vita virtuoſa morali, & naturali, quæ tunc ſolummodo dicetur talis, cum fuerit naturali rationi conformis. Hæc Concluſio eſt expreſſa Ariſtotelis, lib. 5. Ethicorum, cap. 10. & Diui Thomæ, 1. 2. q. 95. artic. 1. & q. 96. ar. 3. & ſatis colligitur, atque probatur ex proœmio Decretalium, vbi habetur agendo de humanis legibus: *Quod lex proditur, vt appetitus noxius,*

xiur, *ſub iuris regula limitetur, per quam humanum genus, vt honeſte viuat, alterum non lædat, ius ſuum vnicuique tribuat, informatur*, & *in cap. facta*, 4. *d.* dicitur, *quod factæ ſunt leges, vt earum metu, humana coerceatur audacia, tuta ſit inter probos innocentia, atque in ipſis improbis formidato ſupplicio refrenetur audacia, nocendiq. facultas*. Omnia iſta ſunt notatu digniſſima.

Nota valde ad quid cōditę fuerint humanæ leges, & quis ſit earum finis.

Tertia Concluſio.

Finis iuris Canonici, ſiue Pontificij, etiam quatenus humanum eſt, ſed diuina luce illuſtratum, ſupernaturaliq. fide perfuſum, atque per poteſtatem Eccleſiaſticam ſupernaturalem conditum, eſt fœlicitas æterna, quam chriſtiani & fideles cuncti fide media quærimus, & diuina mediante gratia, cum Dei adiutorio bonis operibus conſequi, & adipiſci ſperamus. Hæc Concluſio, expreſſe colligitur ex ſupradicto *cap. cum contingat, de iure iuran. verb. debet*, & *ex cap.* 2. *de conſtit. lib.* 6. & etiam *ex cap.* 1. *de pactis*, & *ex cap. quamuis pactum, eod. tit. lib.* 6. & *cap. licet mulieres, de iureiurand. eodem libro, atque ex toto titulo de ſumma Trinit. & fide Catholica, poſito in Decretalibus, & etiam in ſexto & Clementinis, & ex titulis de baptiſmo, de celebration. Miſſarum, de pœnit. & remiſſ. & ex multis alijs cauſis, & quæſtionibus*: quæ ad idem propoſitum, afferuntur à Gratiano, & *ex Extrauagan. Vnam ſanctam, de maior. & obedient.* Item ex multis Canonibus Apoſtolorum, atque Oecumenicis Concilijs, & Prouincialibus, quæ in eum finem ſunt habita diuerſis temporibus. Et quia Eccleſia Chriſtiana fuit à Chriſto Domino in eundem finem inſtituta, à quo D. Petrus poteſtatem accepit, ſummam, plenam, perfectam, atque ſupernaturalem, ligandi, atque ſoluendi, aperiendi, & obſerandi ianuas cælorum, vt habetur Matthæi, cap. 16. & refertur *in cap. quodcumque*, 24. *q.* 1. & *in Extrauag. quia quorumdam Ioannis* 22. *de verborum ſignif.* Ex quibus omnibus, ſuperq. ſatis conſtat, quod Eccleſia ſancta Dei, ſupernaturali poteſtate, legibus à ſe latis, homines dirigit in ſupernaturalem finem, ſupernaturaliter à ſe cognitum lumine fidei, & conſequenter, quod ſecundum hoc, diuerſus eſt finis iuris Canonici, atque ciuilis.

Finis iuris Canonici, eſt felicitas, non tēporalis tātummodo, ſed æterna.

Quarta Concluſio.

His nihilominus non obſtantibus, non inconuenit dicere, quod Iuris Ciuilis, quatenus eſt à chriſtianis Imperatoribus, & Regibus magna ex parte conſtitutum, etiam à naturali poteſtate compilatum, compoſitum, ſiue compactum, finis ſit, atque eſſe poſſit, felicitas æterna, quam Chriſtiani cuncti credimus, & conſequi ſperamus. Hæc Concluſio, etiam videtur clara & manifeſta, nam licet poteſtas ſupradictorum, ſit in totum naturalis, & in quantum talis eſt, non poſſit ad ſupernaturalia ſe extendere, habuerunt tamē multi ex ſupradictis nihilominus fidei cognitionē infuſam, ſiue acquiſitam, qua crediderunt, & cognouerunt vitam, quam nos chriſtiani credimus, & ſperamus æternam, potueruntq. ſuarum virtutum opera, in eamdem referre actu, aut ſaltim virtute, & conſequenter ius ſuum ciuile, ſuaſq. humanas leges, in ſupradictum ſupernaturalem finem dirigere. Quod & credendum eſt eorum multos feciſſe, conſtatq. id ſatis *ex inſcriptione Codicis incipientis, In nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, & Digeſti, In nomine Domini.* Sed clarius, *ex l.* 1. & 2. & *l. inter claras*, cum alijs quæ ibidem ponuntur, & *ex epiſtola Iuſtiniani, de ſumma Trinit. & fide Catholica, & ex l.* 1. & 2. *de vet. iure*

Finis iuris Ciuilis, quatenus eſt à chriſtianis Imperatoribus & Regibus conditum, etiam poteſt dici, eſſe felicitas æterna, neque ſolum temporalis.

Digitized by Google

iure enucl. atque ex titulis de Epiſcopis, & Clericis, & de Epiſcopali audientia, alijſq. multis à me breuitatis cauſa omiſſis. Ex quibus omnibus ſupradictus Fortunius, perſuadere, atque probare conatur, quod ius ciuile à Iuſtiniano compoſitum, ex mente & intentione ipſius, explicita aut ſaltim implicita, ita eſt interpretandum, vt nulla fuerit ei contraueniendi ſacris Canonibus, legitime ab Eccleſia, & à Papa, & Concilijs Oecumenicis ante illū latis, aut poſtea ferendis, quoad ea quæ ad vitam æternam conſequendam attinent, & ſunt neceſſaria, quod etiam aduertit doctiſſimus D. Nauar. in comment. *in cap. cum miniſter*, 23. q. 5. Quamuis autem hoc ita ſit, non tamen negari vllo modo poteſt, inter Ius Canonicum, & Ciuile eſſe expreſſam differentiam, vt ſummopere aduertit Gloſ. *ſuper Reg. iuris*, 2. qua dicitur, *quod poſſeſſor malæ fidei, nullo tempore præſcribit*, ex qua Reg. infert differentiam clariſſimam atque patentiſſimam, inter ius Canonicum, & ius ciuile, nam contrarium procedit de iure ciuili. Et addit, *quod lex cum notiſſimi, C. de præſcrip.* 30. & 40. annorum, non habuit reſpectum ad ſalutem animarum, ſed dumtaxat ad bonum commune, ideoq. cum mala fide procedebat præſcriptio lōgiſſimi temporis, ſed ius Canonicum in ſupradicta Reg. habuit reſpectum, non ſolum ad bonum commune, ſed etiam ad ſalutem animarum. Ex hoc vltimo infert, quod ſubiectum ſcientiæ, Iuris Ciuilis eſt homo rationabilis, dirigibilis in bonum ſibi ſecundum rationem proportionatum, & in bonum commune, at vero ſubiectum Iuris Canonici, eſt homo dirigibilis, non ſolum in bonum commune, verum etiam in Deum ſupernaturalem finem. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Nota patentiſſimam differentiam inter ius Canonicum, & ius Ciuile.

ARTICVLVS III.

Vtrum omnia quæ continentur in Iure Canonico, ad ſui obſeruantiam obligent?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

Qualiter Decretorum liber ad ſui obſeruātiam obliget.

DEcretorum liber à Gratiano compoſitus, & compilatus, quamuis communiter inter volumina Iuris Canonici connumeretur, magnaq. ex parte, quammaximæ ſit auctoritatis, non tamen ad ſui obſeruantiam obligat, cum non fuerit conditus ab habente auctoritatem. Pro intelligentia & probatione huius Cōcluſionis, eſt notandum, quod vt ſupra diximus, Decretorum liber compoſitus, ſiue compilatus fuit, à quodam magiſtro Gratiano Ord. S. Bened. qui ipſum ex diuerſis Sanctorum dictis, & decretis compilauit, inter quæ multa alia adiecit de ſuo, quæ nullam maiorem habent auctoritatē, quam ſuam, cum ſupradictus liber non fuerit approbatus per aliquem ſummū Pontificem, quamuis nō deſint qui dicant, fuiſſe poſtea approbatum à quodam Papa Eugenio, ſed de hoc non ſatis conſtat, qua propter nec dici poteſt authenticus, prout aduertit Abbas Panor. *in proœmio decretalium*. Aduertere etiam oportet, quod ea, quæ in ſupradicto libro Decretorum continentur, ſunt in quadruplici differentia, nam primo continentur auctoritates quamplurimæ ſanctorum Patrum, quæ ad propoſita diuerſa afferuntur ibidem. Et quantum ad hoc ſupradictus liber magnam habet auctoritatem, atque ex diuturna Eccleſiæ approbatione, quadamtenus cenſetur Autheticus, ſicq. eiuſmodi auctoritates, & Sanctorum Patrum dicta

Nota quod. Quæ in Decretorum libro, cōtinentur ſūt in 4. differentia, & quam auctoritatem habeant.

atque

Digitized by Google

atque decreta, communiter allegantur ad multarum cauſarum deciſionem, prout aduertunt Abbas,& Felinus, *in cap. 1. col. fin. de reſcript. ver. liber decreti.* Secundo continentur in d. Decretorum libro, multa dicta & placita eiuſdem Gratiani, quæ & in eodẽ caractheribus diuerſis apponitur, quando ipſe loquitur, aliquid addens de ſuo, abſque aliqua, alicuius Sancti auctoritate, ſed vt illis viam paret. Quæ quidem dicta, & placita (vt dixi) non maiorem habent auctoritatem, quam ſit auctoritas eiuſdem Gratiani, quæ nullibi reperitur approbata, ac proinde neq; ſunt Authentica. Tertio continentur ibidem, auctoritates cuiuſdam Paleæ, qui fuit quidam diſcipulus ipſius Gratiani, qui ſua etiam auctoritate inſeruit nonnulla capitula ſupradictis decretis, quod fit quando in Rubrica alicuius Capituli decretorum ſcriptum reperitur hoc nomen *Palea*, quæ quidem etiam non ſunt Authentica, nec vllam faciunt fidem, & multo minus quam dicta ſui Magiſtri Gratiani, cum neutra fuerint edita & condita ab habente auctoritatem, nec poſtea per aliquem ſummum Pontificem fuerint confirmata, aut approbata. Quarto, & vltimo continentur in præfato Decretorum libro, auctoritates multorum Iuriſconſultorum, & Imperatorum ſecularium, & leges multæ ciuiles, quæ inſertæ ſunt in decretis, quæ etiam non per hoc cenſentur approbatæ, neque pro eo quod Gratianus eas inſeruit in d. decretorũ libro, talem habent auctoritatem, vt ſeruari præcipiantur, tamquam de iure Canonico, quinuero dictæ leges remanent ciuiles, prout antea erant, & perinde habentur, ac ſi inibi non fuiſſent inſitæ & inſertæ, prout aduertit Abbas loco ſupracitato, nec ſeruantur, vt Canones, ſiue vt leges Canonicæ. Quæ omnia ſunt quammaxime notanda, atque memoriæ commendanda.

Secunda Concluſio.

Conſtitutiones & leges Canonicæ, Pontificales Authenticæ, atque approbatæ, quæ pro legibus Canonicis habentur, atque vt tales, indubie ab omnibus iubentur obſeruari, cum ſint conditæ ab habente auctoritatem, & poteſtatem faciendi, & condendi Eccleſiaſticas leges, ſunt, quæ continentur in volumine Decretalium, & in Sexto, & Clementinis, & alijs Extrauagantibus, ſiue Conſtitutionibus, quæ reperiuntur inſertæ in corpore Iuris Canonici, & alijs etiam Conſtitutionibus aliorum ſummorum Pontificum, qui poſtea ſucceſſerunt, quæ & congruentiori vocabulo præ alijs, Extrauagantes dicuntur, pro eo quod extra ius commune vagantur, quæ omnes ad ſui obſeruantiam obligant, cum fuerint factæ ab habente auctoritatem, & ſolemniter promulgatę, ab omnibuſq. receptæ, & auctoritate Apoſtolica, cautum, atque præceptum in eiſdem, vt ab omnibus obſeruentur, cum clauſulis ſolitis, ac ſublata auctoritate & poteſtate aliter diffiniendi & declarandi. Hæc ſunt in ſumma, quæ in iure Canonico ad ſui obſeruantiã obligãt.

Quæ nam leges, & Conſtitutiones Canonicæ, ad ſui obſeruantiam obligent.

ARTICVLVS IV.

Vtrum in iure Canonico, ſint aliqua non ligantia, nec tenenda, quantum ad textum, & quantum ad Gloſſam.

HAnc quæſtionem, atque difficultatem, tractat, & mouet Sylu. *verb. l. q.* 13. & pro ipſius reſolutione, præmiſſo quod Eccleſia errare non poteſt in determinando ea, quæ pertinent ad fidem & mores, vt latius ipſe tractat, *verb. Eccleſia*, 1. §. 2. ſimiliter, neque Papa, vt Papa eſt, vt latius explicat etiam, *verb. Papa*, §. 5. ſequentes ſtatuit Concluſiones.

Prima Concluſio.

Loquendo de iure Canonico, quantum attinet ad textum, multa reperiũtur in ipſo, quæ iam non ligant neque ſunt tenenda pro eo, quod, aut per ſummos Pontifices ſunt immutata, aut per contrariã conſuetudinẽ abrogata, ſeu reuocata.

LOquendo de iure Canonico, quantum attinet ad textum, multa repe- riuntur in Decretorũ libro, quæ iam non ligant, nec ſunt tenenda, pro eo quod ſunt abrogata, ſeu reuocata, per contrariam conſuetudinẽ, aut poſtea per ſummos Pontifices immutata. Hæc Concluſio, eſt expreſſa ſupradicti Sylueſt. loco ſupracitato. Et quantum ad reuocata, ſeu abrogata per contrariam conſuetudinem, ponit exemplum, *in cap. ſtatuimus, d.* 4. cum duobus ſequentibus, vbi præcipitur, quod Clerici inchoent Quadrageſimale ieiunium, immediate poſt Sexageſimam, hoc eſt, à Dominica Quinquageſimæ, & tamen vt habetur in ead. diſt. §. vlt. facere contrarium non eſt peccatum, pro eo quod vt ibidem dicitur, id communi vſu non fuit approbatum. Alia etiam ponit exẽpla, quæ intuenti facile licebit videre, à quibus omnibus ego in præſentiarum breuitatis gratia abſtineo. Vbi etiam ſimul plura adducit capitula multorum Decretorum, quæ edita fuerunt iure antiquo, & poſtmodum per ſubſequentes Pontifices ſunt immutata, quale eſt illud, vt electio Papæ fieret non ſolum à Cardinalibus, verum etiam ab alijs Religioſis, & Clericis, vt habetur *in cap. in nomine, diſt.* 23. quæ tamen hodie fit per ſolos Cardinales, vt dicitur *extra de electione, per totum, & in cap. vbi periculum, eodem tit. lib. 6.* à quibus etiam breuitatis gratia abſtineo, neque enim omnia poſſunt ſimul dici in tam breui Compendio.

Secunda Concluſio.

Multa inſeruit de ſuo Gratianu, in Decretorum libro, in quibus communiter non tenetur.

Multa etiam reperiuntur in ſupradicto Decretorum libro, quæ Gratianus ſupradictus inſeruit de ſuo, quæ modo communiter non tenentur. Hæc Concluſio, eſt etiam ſupradicti Sylueſtri, loco ſupracitato, vbi & enumerat 14. caſus, in quibus modo doctrina ſupradicti Gratiani non ſuſtinetur, ſed nec ſuſtineri poteſt. Quæ pro eo, quod longa, atque prolixa ſunt, nec mei propoſiti, aut præſentis ſpeculationis, non libet in præſentiarum referre, patere, cum poſſint facile intuenti, ab ipſis conſulto, vnde breuitatis etiam gratia abſtineo. Videantur ibidem, ſi placuerit.

Tertia Concluſio.

Loquendo de Decretorum libro, quantum ad Gloſſam, quamuis multe Gloſſæ teneantur, atque obſeruentur, multæ tamen, non ſunt tenendæ, nec ſequendæ.

Quantum attinet ad Gloſſam ſupradictorum Decretorum, quamuis aliquæ bonæ ſint & neceſſariæ, & ſimiliter Gloſſæ ſummariæ, quæ ponuntur in diſtinctionum, autq; quæſtionum principio, in quibus cum multæ opiniones recitentur vltima ſemper eſt melior: Multæ tamen ſunt Gloſſæ in diuerſis decreti Capitulis, quæ non ſunt veræ, nec tenendæ. Hæc Concluſio, eſt etiam ſupradicti Sylueſt. loco ſupracitato, num. 13. vbi & enumerat, ſex peculiariter loca, in quibus Decretorum Gloſſæ, non ſunt ſequendæ, nec tenendæ, à quorum peculiari tractatione conſulto etiam abſtineo, quia nec ſunt mei propoſiti, nec præſentis ſpeculationis, videantur apud Syueſt. ſupradictum. Qui poſt prædicta omnia, vſque ad ſequentem numerum 14. latiſſime agit de diuerſa Doctorum doctrina, conſtituendo hac de re triplicem differentiam, & dicendo, quod ex doctrinis Doctorum quædam ſunt, tamquam ſallæ, & hæreticæ reprobatæ, quædam vero apocryphæ, ideſt, occultæ & ſecretæ & paruæ, aut nullius auctoritatis, quædam autem communiter per Eccleſiam approbatæ, de quibus omnibus adducit exempla, quæ facile licebit videre intuenti. Et hæc de iſto Articulo breuiter dicta ſufficiant.

ARTICVLVS V.

Quiſnam poſsit facere & conſtituere ius Canonicum, ſiue leges Canonicas?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

CAnones ſiue Eccleſiaſticas conſtitutiones, generales atque in vniuerſum omnes obligantes, ſolus Papa, atque ſummus Pontifex efficere poteſt. Hæc Concluſio eſt Sylueſtri, *verbo, lex, nu.4.* & generalis omnium Doctorum & Iuriſconſultorum, quæ & ſatis colligitur ex *cap.fin. de conſtit.* vbi hoc idem aduertit gloſſa, traditq. pro regula, nempe, quod ſolius Papæ conſtitutio, generalis eſt, omnesq. generaliter ligat, cum ipſe ſolus ſit iudex generalis omnium. Quod & quammaxime verum habet, de Conſtitutionibus ſpectantibus ad fidem, quas ſolus ſummus Pontifex condere, atque efficere poteſt, vt tradit alia gloſ. *in Extrauag. quia quorumdam, de verbor. ſignif. verbo, quod falſum eſt.* Vbi inquit, quod ad ſolum D.Petrum, & Pontifices eius ſucceſſores, ſpectat, ſuper rebus fidei aliquam conſtitutionē ſiue declarationem efficere. Ad quod probandum inducit *cap. quotiens ratio, & cap. hæc eſt fides, 24. quæſt.* 1. Facit & *cap. quoniam vetus oriens. eadem cauſa & q. & cap. exijt, §. vlt. de verbor. ſignif. lib. 6. & clem. 5. in c. fidei, de ſumma Trin. & fide Cath.* ibi, *nos igitur*, vtpote ad quos ſuperna diſpoſitione iuſſa ſunt referri maiora Eccleſiæ negotia, facit & *cap. rogemus, 24. q. 2. & cap. nec licuit, 17. diſt. & cap. huic Sedi ibidem, extra de appell. cap. vt debitus honor, in fin. & cap. maiores, de baptiſmo.* Per hoc autem non tollitur, quin hoc ipſum poſſit facere generale Concilium, auctoritate Apoſtolica legitime congregatum, prout conſtat *ex cap. regula, §. porro*, vbi habetur, quod Canonum alij ſunt Pontificum decreta, alij vero vniuerſalium Conciliorum ſtatuta. Supradicta omnia dicta ſunt de canonibus & conſtitutionibus & legibus canonicis generalibus & vniuerſalibus. Sed loquendo de ſpecialibus & particularibus, ſit ſecunda Concluſio.

Ius canonicū, canones, ſiue conſtitutiones canonicas, generales, atque vniuerſales, ſolūmodo ſūmus Pontif. efficere poteſt.

Conſtitutiones pertinentes ad fidem, ſolus ſummus Pont. efficere poteſt.

Secunda Concluſio.

Conſtitutiones & Canones ſpeciales, prouinciales, ſiue particulares poſſunt efficere Legati in ſua Prouincia, ſimiliter & Metropolitani cum ſuo Concilio Prouinciali, de paruis negotijs, ſpectantibus ad onus ſuum, non autem de magnis & ſpectantibus ad fidem, ſimiliter & Epiſcopi in ſua diœceſi & Epiſcopatu, ſaltem in ſuo Concilio Synodali. Hæc Concluſio eſt etiam Syluestri loco ſupracitato. Et quantum ad Legatos, probat eam *ex cap. de loca. de off. d. leg. & ex c. quod dicitur diſt. 26.* quantum vero ad Metropolitanos, *ex cap. multis, diſt. 27.* & quoad Epiſcopos, *ex cap. ſi quis, de maiorit. & obedientia, & ex gloſ. in §. 2. d. 28.* quamuis proprie loquendo ſtatuta facta in Concilio Synodali, non proprie conſueuerint dici Canones, ſed conſtitutiones Synodales. Poſtmodum agit D.Syluester de conſtitutionibus, ſiue ſtatutis, quæ fiunt à Capitulis Eccleſiarum Cathedralium, & quærit, An id poſſint facere, ſine conſenſu & licentia Epiſcoporum? De quo etiam ipſe agit, *verbo, excommunicatio, 1. nu. 5.* latiſſime. Sed difficultas hæc infra, in peculiari

Conſtitutiones ſpeciales, atq; particulares in proprijs diœceſibus, etiam Epiſcopi efficere poſsūt cum Concilio Prouinciali, ſiue Synodali.

peculiari Quæſtione, quæ facienda eſt de Statutis, congruentiorem habebit locum. Hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS VI.

Vtrum lex, ſiue Conſtitutio canonica, obliget ſemper, ſeu obligare poſſit, ad peccatum mortale, & in foro conſcientiæ?

Error quàm maximus circa Eccleſiæ poteſtatem.

CIrca hanc difficultatem, in primis fuit error Vbaldenſium, quem poſtea tutati ſunt Ioannes Vuiclef, & Luterus eorumdem legitimi hæredes, aſſerentes & dicentes, neque in Pontifice Maximo, neque in tota Eccleſia, eſſe auctoritatem & poteſtatem, ſtatuendi articulos fidei, aut condendi aliquas humanas leges, obligantes ad peccatum mortale, neque in foro conſcientiæ. Quorum errori ſubſcribere viſus eſt Ioannes Gerſon, vir aliàs egregiæ notæ, atq; in alijs valde Catholicus, in lib. quem inſcripſit de vita ſpirituali, lectione 4. qui dixit, quod nulla humana poteſtas, noua poteſt inſtituere præcepta, præter ea, quæ Deus alioquin præcepit. Quam eamdem ſententiam poſtea tutatus eſt Almain, lib. de poteſt. Eccleſ. c. 10 & 12. dicebantq. iſti Auctores, quod in Eccleſia nulla erat poteſtas, ciuilis neque Eccleſiaſtica, quinuero nec naturalis, quæ vim haberet obligandi homines ad culpam & in conſcientia, niſi ſolum interpretando & declarando, alioquin, ſiue ex alia parte ad id eos eſſe obligatos per legem naturalem, ſiue diuinam poſitiuam. Ita quod quando lex Eccleſiaſtica præcipit, eſſe ieiunandum, aut legem ſtatuit de ieiunio, non de nouo eiuſmodi legem inſtituit, ſed tantum declarat, diuina lege alias eſſe præceptum ieiunium. Eoq. dementiæ deuenerunt, vt auderent dicere, quod ſi conſtaret aliquid eſſe præceptum ab Eccleſia, & non alias, naturali aut diuina lege conſtitutum, nullatenus obligaret in conſcientia. Nam dicebant, quod humanæ leges per ſe, & in quantum ſunt humanæ, ideſt conditæ poteſtate humana hominibus conceſſa, non obligant, ſed neque obligare poſſunt quempiam ad peccatum, neque in conſcientia, niſi ſolum quatenus alias diuino, aut naturali iure ſunt roboratæ, atque ſtabilitæ. Huius opinionis, ſeu potius erroris mentionem facit Mag. Soto lib. 1. de iuſt, & iure, quæſt. 6. ar. 4 concl. 4. & Medina in ſecundam ſecundæ D. Thom. quæſt. 96. art. 4 quæſtiun. 1. vbi ponuntur ipſius rationes & fundamenta, quibus etiam reſpondet: à quibus quidem ego breuitatis gratia abſtineo, quia id in præſentiarum dicere, neque eſt mei propoſiti, nec præſentis ſpeculationis, neque breuitas, cui ſtudemus, id vllo modo permittit. Vnde his omnibus omiſſis, vt congruentiori loco & tempore diſputentur in ſcholis, propoſitæ difficultati, per ſequentem reſpondeo Concluſionem.

Concluſio.

Firma fide tenendum eſt, in Eccleſia ſacra eſſe poteſtatẽ condendi Eccleſiaſticas leges, quæ ad peccatum obligent, atque in conſcientia.

FIrma fide tenendum eſt, in Eccleſia eſſe facultatem, condendi Eccleſiaſticas leges, obligareq. ipſas ex genere ſuo, ſub reatu peccati mortalis, atque in foro conſcientiæ. Hæc Concluſio eſt expreſſa Mag. Soto, loco ſupracitato, & Medinæ, qui & aſſerunt Gerſonis & Almaini ſententiam eſſe falſiſſimam, nihilq. differre, aut parum certe diſtare à Lutherana hæreſi, & ab eo quod primitus dixerunt Ioannes Vuiclef, & Vbaldenſes, quorum hæreſis iamdiu condemnata fuit in Concilio Viennenſi, & habetur in Clement. *ad noſtram, de hæreticis*, & in Concil. Conſtanti. *ſeſſ. 13. art. 15.* & tandem in Lateran. celebrato, ſub Leone X. Sed ſupradicta noſtra Concluſio

ſio probatur, comprobariq. poteſt apertiſſimis Sacræ Scripturæ teſtimonijs, ſed maxime ex illo, quod habetur Lucæ 10. vbi Apoſtolis legitur, dictum fuiſſe à Chriſto Domino: *Qui vos audit, me audit, & qui vos ſpernit, me ſpernit*, & Matthæi 18. poſtquam etiam dictum fuit: *Si peccauerit in te Frater tuus*, &c. *dic Eccleſiæ*, ſubditur: *Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi tamquam ethnicus & publicanus.* Ex quo loco apertiſſime Eccleſiæ iuriſdictio deſignatur. Sed expreſsius in illis verbis, quæ dicta fuerunt D. Petro ibidem: *Quodcumque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cælo.* D. etiam Chryſoſtomus explicans illa Chriſti Domini verba, Ioannis 20. *Data eſt mihi omnis poteſtas in cælo & in terra, ſicut miſit me Pater, & ego mitto vos. Accipite Spiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata, remiſſa erunt, & quorum retinueritis, retenta ſunt*, inquit, quid euidentius, quam illic collatam fuiſſe à Chriſto Apoſtolis, ac ſubinde Eccleſiæ poteſtatem, quam ipſe attulerat à Patre? eo præcipue, quia retinere peccata, functio eſt habentis poteſtatem obligandi. Probatur præterea noſtra Concluſio ex eo, quod Deutero. 17. lex à Deo Optimo Maximo conſtituta erat, *vt qui non obediret Sacerdoti, morte moreretur*, qua mortis pœna in lege illa antiqua, aut etiam in noua, nemo niſi propter peccatum mortale plectitur, aut plecti poteſt, ex quo fit cõſequens, & à fortiori ratione, in lege noua, & in Chriſti Domini Eccleſia eſſe facultatem & poteſtatem, ſed maxime in Romano Pontifice ſtatuendi & condendi leges, obliganres ad peccatum mortale, atque in foro conſcientiæ. Quæ omnia confirmantur per illa D. Petri verba, quæ habentur Actuum 15. vbi dixit: *Viri Fratres, vos ſcitis, quoniam ab antiquis diebus Deus in nobis elegit, per os meum audire gentes verbum Euangelij & credere.* Et infra: *Viſum eſt Spiritui ſancto, & nobis, nihil vltra imponere vobis oneris, quam hæc neceſſaria, &c.* Et tandem vltimo confirmantur hac ratione ſupradicta: Etenim niſi Chriſtus Dominus poteſtatem ſupradictam, Eccleſiæ ſanctæ ſuæ reliquiſſet, condendi, atque ſtatuendi leges, quæ obligare poſſent fideles ad peccatum mortale, omni procul dubio, & in foro conſcientiæ, non ſatis illi prouidiſſet, aut conſuluiſſet, neque eius ſtatus fixus eſſet & firmus, pro temporum, locorum, ac perſonarum differentia, quæ ſine tali poteſtate haudquaquam poſſent in officio cõtineri. Quando vero eiuſmodi leges Canonicæ obligent ſub mortali, quando vero ſub veniali, & vnde hoc dignoſci poſſit, dictum fuit iam ſupra in Art. 15 præcedentis Quæſtionis. Videaturq. hac de re Syluester, *verbo, lex, q.* 8. & 9. latiſsime.

ARTICVLVS VII.

Vtrum ad hoc vt lex, ſiue Conſtitutio canonica, vim & robur habeat obligandi, ſit expectandus populi conſenſus?

HAc de re, omiſsis opinionibus, ac varijs dicendi modis, Doctorum Iuriſperitorum, circa publicationem legum ciuilium, & canonicarum conſtitutionum, earumq. receptionem, & an ſit expectandus populi conſenſus, ad hoc vt vim & robur habeant obligandi, quod melius, verius, atque tenendum videbitur, breuiter & reſolutiue explicabitur per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

AD hoc, vt lex, ſiue conſtitutio canonica, vim & robur habeat obligandi, nullatenus expectandus eſt populi conſenſus; quinuero poteſt Ad hoc vt leges canonicæ vim & robur

Papa

habeant obligandi non eſt expectãdu ſ po puli conſenſus

Papa ſuis legibus, modo ſint iuſtæ & rationabiles, ſtatim cunctos fideles ſub peccato ad ſui obſeruantiam obligare. Hæc Concluſio certiſſima eſt, adeo vt fere nulla indigeat probatione. Sed probatur ex innumeris Capitulis, quæ habentur 25. *q.* 1. *&* 2. *per totam*, vbi ad hoc propoſitum dicuntur multa. Sed probatur præterea ratione, nam quamuis ſupra Quæſtione præcedenti, Art. 21. dictum ſit, multisq. monſtratum, atque probatum, quod leges omnes humanæ, tam ciuiles, quam canonicæ, ad hoc vt obligent, debent recipi, quodque non obligant, ſi exiſtente aliqua iuſta, atque legitima cauſa, non fuerint receptæ: Ibi etiam dictum eſt, quod eaſdem abſq; iuſta, & legitima cauſa non recipientes, peccant mortaliter, ita quod non poſitũ eſt in arbitrio, liberaq. ciuium voluntate, ipſas recipere, aut repellere, quinuero poſſunt cogi & compelli ad ſeruandum ipſas, modo ſint iuſtæ & rationabiles, vt dictum eſt. Neque ad hoc vt vim legum habeãt, expectandus vllo modo eſt populi conſenſus, vt tenet communior Iuriſconſultorum opinio, & tradit late Burgos de Paz *in proœmio legum Tauri, nu.* 299. Quod ſi hoc de legibus humanis ciuilibus, verum eſt dicere, quod (inquam) neceſſario ſunt recipiendæ, niſi adſit aliqua iuſta & rationabilis cauſa, neque ad hoc vt obligent, aut vim, & robur habeant obligandi, expectandus eſt populi conſenſus, quanto ergo melius, atque fortiori & præſtantiori ratione idipſum erit dicendum de legibus & conſtitutionibus Apoſtolicis & Eccleſiaſticis, factis à ſummis Pontificibus, qui immediate à Chriſto Domino, & non à populo Chriſtiano, receperunt ad gubernandam Eccleſiam, condendasq. Eccleſiaſticas leges, ſuam auctoritatem, poteſtatem & iuriſdictionem? Ex contraria etiam poſitione, multa & grauia ſequerentur inconuenientia & abſurda. Sequeretur enim, quod condendi leges poteſtas, non tam eſſet, ſeu reſideret penes Romanum Pontificem, quam penes populum ſibi ſubiectum, poſtquam vis & robur, quod habent obligandi, dependeret ex eiuſdem populi conſenſu, quod dicere eſt abſurdum. Et idem dico ſuo modo de legibus ciuilibus, factis à ſecularibus Principibus, quod indirecte poteſtas condendi leges, remaneret penes populum, cum tamen contrarium ſit certum, nam non competit, niſi ſolis Principibus, ex quo tempore populus in eos ſuum imperium, atque poteſtatem contulit, vt colligitur ex iure, ex §. *ſed & quod & Principi placuit*, *Inſtitut. de iure natu. & gen.* Et hæc circa hunc Articulum breuiter dixiſſe ſufficiat.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum liceat ſupplicare Papæ, & ſummo Pontifici, vt ſuas leges atque conſtitutiones moderetur, aut reuocet, & An per huiuſmodi ſupplicationem, ſuſpendatur interim ipſarum effectus?

Licitũ eſt ſupplicare Papæ, vt ſuas leges, aliqua exiſtente iuſta & rationabili cauſa, reuocet, aut moderetur.

IN hac re, vt certa ab incertis ſeparemus. Dico, quod certiſſimum eſt, licitum eſſe ſupplicare Papæ, vt ſuas leges, aliqua exiſtente iuſta & rationabili cauſa, moderetur, aut reuocet, prout inſinuatur in iure, in *cap. ex litteris, de in integrum reſtit. cap. paſtoralis, de appell. & in Authen. quæ ſupplicatio, C. de precibus Imperato. offerendis*. Facit & *cap. ſi quando, de reſcript.* vbi idipſum magis expreſſe habetur, ac dicitur, quod ſi quis ex aliquibus Papalibus litteris, læſum atque grauatum ſe ſenſerit, intelligatque ipſas ex falſa & ſiniſtra relatione proceſsiſſe, ſuam Sanctitatem ſupplicare poteſt, vti decet humiliter, vt prædictas litteras moderari, aut reuocare dignetur,

gnetur, ſupplicando de ipſarum executione ad eumdem Papam, bene, ſeu melius informatum. Quæ quidem ſupplicatio hunc habebit effectum, vt ipſe bene informatus in melius ſententiam commutet, eſtq. communis Doctorum reſolutio, quod ſupplicatus Sanctiſſimus de præfati reſcripti reuocatione, aut moderatione, ſi petitio fuerit iuſta, neque id faciat, peccabit illam non admittendo. Hæc ſunt certa, & comperta apud omnes. Quod autem in præſentiarum in dubium vertitur, maioremq. habet difficultatem, eſt ſcire, atque inueſtigare, An eiuſmodi ſupplicatio habeat effectum ſuſpenſiuum, ita quod non parendo, nec obediendo, quis prædictis litteris Apoſtolicis, præmiſſa ſupplicatione, non peccet, nec remaneat excommunicatus, etiam ſi in Reſcripto eiuſmodi apponatur cenſura? Cui difficultati reſpondeo per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Si reſcriptum eſt priuatū & particulare, interpoſita ſupplicatione, ei⁹ executio ſuſpenditur.

SI Reſcriptum ſummi Pontificis, ſit priuatum atque particulare, emanatum ſuper aliqua re particulari, interpoſita ſupplicatione prædicta, eius executio ſuſpendi poteſt, obediendo tamen reuerenter, vti decet, Apoſtolicis litteris, & allegando cum debita reuerentia, atque humilitate, cauſas & rationes, ob quas eiuſmodi litteræ non poſſunt, aut debent executioni mandari. Hæc Concluſio habetur expreſſa *in prædicto cap. ſi quando, de reſcriptis*, cuius ſunt ſequentia verba Alexandri III. Raben. Archiepiſcopo: *Si quando aliqua tuæ fraternitati dirigimus, quæ animum tuum exaſperare videntur, turbari non debes*. Et infra: *Qualitatem negotij, pro quo tibi ſcribitur, diligenter conſiderans, aut mandatum noſtrum reuerenter adimpleas, aut per litteras tuas, quare adimplere non poſſis, rationabilem cauſam prætendes: quia patienter ſubſtinebimus, ſi non feceris, quod praua nobis fuerit inſinuatione ſuggeſtum*. Ex quibus verbis vltimis, *quia patienter ſubſtinebimus, ſi non feceris, &c.* infert Gloſſa ibidem argumentum, quod ponit pro Regula, nempe, quod non tenemur adimplere mandatum Prælati & Superioris, ſi cauſa redditur Ad quod probandum inducit *cap. quoniam quidam, diſtin. 75. & cap. cum teneamur, de præben.* & addit ſupradicta gloſſa, quod non immerito ſupradictus Pontifex appoſuit illa verba, *quia patienter ſubſtinebimus, ſi non feceris*: cum etiam Imperator, vbi per conſultationem reſcribit, non velit ſuam reſponſionem eſſe ſequendam, ſi quis non recte reſponſum fuiſſe putauerit, vt habetur in *l. nemo, C. de ſent. & interlo. omnium iudicum*. Ex quibus colligitur, quod in eiuſmodi reſcriptis, allegando prædictas cauſas & rationes, ob quas non poſſunt, aut debent adimpleri litteræ, non ſunt executioni mandandæ, ſed expectanda eſt ſecunda iuſſio ipſius Papæ, prout habetur *in textu, iuncta glo. in Authen. de mandatis Princip. §. ſi quis autem colla.* 3. quam gloſſam Felinus, Bald. & Innocen. ſequuntur & approbant, ac reputant ſingularem *in d. cap. ſi quando, de reſcript.* Quinuero & alia gloſ. *in l. puniri, ff. ſi contra ius, vel vtilitatem publicam*, inquit, quod Prælati non debent timere de eiuſmodi reſcriptis ſupplicare, & ipſa non executioni mandare, ſed veritatem ſequi. Nam, inquit, ſic faciendo, cum conuenit, atque expedit, magis placebunt Deo & Papæ. Non enim facere dicitur contra mandatum Regis, aut Papæ, qui pro maiori vtilitate & honore eorumdem, non facit, quod in aliquo ipſorum reſcripto, imponitur ſibi faciendum. Vt etiam pulchre notat Bal. *in l. fin. C. de negot. geſtis*, & Alexan. conſ. 106. Et communis eſt omnium Theologorum, quinuero & Iuriſconſultorum ſententia, quod executio cuiuſlibet præcepti Superioris, poteſt prorogari & differi, quotieſcumque

Nota hoc valde, quando liceat nō ſtatim parere, aut obedire Superioris mandato, & ſupplicare de ipſius executione.

Digitized by Google

cumque maius damnum timetur ex executione, quam ex dilatione, quod fit vſque, dum apparet de vera præcepti iuſtitia. Quod & verum eſt, etiamſi in eiuſmodi reſcripto, ſeu Apoſtolicis litteris, contineatur mandatum cum pœna excommunicationis latæ ſententiæ, prout expreſſe tenet Anchar. conſ. 253. nam hæc etiam in tali caſu non ligat, quinuero eiuſdem etiam executio ſuſpenditur.

Secunda Concluſio.

Quando reſcriptum Sũmi Põtificis eſt generale, non ſuſpẽditur executio per ſupplicationem.

Si vero Reſcriptum ſummi Pontificis, & litteræ Apoſtolicæ, non ſint priuatæ & particulares, emanatæ à Sede Apoſtolica, ſuper aliquo particulari negotio, ſed leges & Conſtitutiones communes atq; vniuerſales, factæ ad conſeruationem Eccleſiaſticæ Reipublicæ, & Regularis diſciplinæ in communi, licet de ipſis etiam poſſit fieri ſupplicatio, vt reuocentur, ſiue moderentur, non tamen poſſunt inferiores Papa, quibus tales litteræ diriguntur, earumdẽ executionem ſuſpendere, etiam interpoſita ſupplicatione, expectando eiuſdem ſecundam iuſſionem. Hæc Concluſio probatur, nam à lege, atque ordinatione edita ab eo, qui auctoritatem & poteſtatem habet condendi leges, ſicut non poteſt appellari, vt habetur in iure, *in l. ſi res, ff. de appe. & cap. quia nos, eod. tit.* vbi hoc ipſum aſſerunt omnes vnanimiter Doctores, ita neque ſupplicatione interpoſita, earum legum executio ſuſpendi poteſt, nam ſuſpenſio executionis in hoc caſu, eſt veluti effectus ipſius appellationis. Et grauamen legis vniuerſalis non eſt, aut vero exiſtimari poteſt grauamen, vt notat Bald. *in cap. ad noſtram, de appell.* quia omnes legibus obedire tenentur, prout habetur *in Authen. §. cripiat, vt omnes obediant iudici, collat. 7.* & leges debeant ab omnibus cuſtodiri, *iuxta l. legem, C. de legibus.*

Nota hoc valde.

Difficultas. Quænã ſit cauſa, ob quam in Reſcriptis particularibus, interpoſita ſupplicatione ſuſpenditur executio, non vero in generalibus.

Sed difficultas inſurgit in propoſito, quænam ſit ratio & cauſa, ob quam in Reſcriptis particularibus, interpoſita, ſupplicatione, ſuſpendatur eorum executio, non autem in Reſcriptis continentibus leges & Conſtitutiones vniuerſales? Cui difficultati vt reſpondeam, præmitto breuiter, hoc eſſe diſcrimen inter reſcripta particularia, & leges communes atque vniuerſales, quod (vt nomen ipſum ſonat) reſcripta particularia, non reſpiciunt Ius generale, ſed particulare cuiuſpiam, aut quorumdam, ſpecialiaq. negotia, pertinentia & ſpectantia ad particulares perſonas, at vero leges & Conſtitutiones vniuerſales, reſpiciunt Ius generale, bonumq. commune, vt dictum eſt ſupra, licet enim præcipiãt, aut prohibeant operationes, quæ fiunt in particulari, ipſæ tamen referuntur ad bonum commune, poſſuntq. dici communes, non communitate generis, ſeu ſpeciei, ſed communitate vnius cauſæ finalis, in quantum finis dictarum legum eſt bonum commune. Hoc præmiſſo, propoſitæ difficultati perfacilis eſt ſolutio, & dico, quod ex eo interpoſita ſupplicatione ſuſpendi permittitur executio alicuius reſcripti particularis, quia præceptũ contentum in tali reſcripto, ſpectat ad ius particulare ipſius impetrantis, ex cuius parte in his quæ fuerunt Papæ propoſita, potuit eſſe error, propter malam, atque ſiniſtram informationem, voluitq. propterea, non incongrue ſummus Pontifex, vt interpoſita ſupplicatione, ſuſpendatur eius executio, & vt non ſtatim executioni mandetur, ſed expectetur ſecunda iuſſio, poſt aliam relationem, atque informationem meliorem ſibi traditam. At cum lex, ſiue Conſtitutio, reſpiciat bonum commune, & ſi vti par eſt, lata & facta ſit iuxta dictamen rationis, rectiſſime voluit ſummus Pontifex, vt etiamſi aliqui propter aliquam cauſam, ex ea grauatos

Nota hoc valde.

Digitized by Google

tos ſe ſentiant & intelligant; humiliter nihilominus obediant, & nec etiam interpoſita ſupplicatione ipſius executio ſuſpendatur & differatur. Non enim debet ſummus Pontifex, neque alius legiſlator, qualibet ex cauſa ſuam legem poſitiuam mutare, & accommodare diuerſitati & varietati ſingulorum hominum & temporum, ſed ipſam firmiter obſeruari facere, quamuis aliàs alicui, ſeu aliquibus videatur diſconueniens. Ex dictis colligitur, quod quando ſummus Pontifex, per aliquod ſuum reſcriptum, legem aliquam edit vniuerſalem, ad commune bonum pertinentem, quamuis aliqui per ipſam ſe ſentiant grauatos, poſſintq. proinde eumdem ſupplicare, vt dignetur ſua Sanctitas, illam reuocare, aut moderari, non tamen poſſunt (etiam interpoſita ſupplicatione) ipſius executionem ſuſpendere, & ſecundam iuſſionem expectare, quinuero ijdem (maxime ex contemptu) non ſtatim obtemperantes & obedientes, ſed contrariantes, mortaliter peccabunt, pœnasque in eadem appoſitas, incurrent, cum ſit facta in bonum commune, & non ſit reſcriptum priuatum, atque particulare. Quod maxime eſt notandum, atque memoriæ commendandum. Nam vidi ego nonnullos (alioquin doctos) qui præfatam differentiam, atque diuerſitatem non intelligentes, callentes, neque penetrantes, in ea fuerunt ſententia & opinione, vt dicerent, & affirmarent, cuiuſlibet reſcripti Apoſtolici, etiam reſpicientis bonum commune, vimq. legis habentis, executionem poſſe ſuſpendi, per interpoſitam ſupplicationem, donec adueniret ſecunda iuſſio Pontificis, in hoc toto cælo aberrantes. Hactenus de iſto Articulo.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS IX.

Vtrum ſuſpenſio litterarum Apoſtolicarum, fieri poſſit abſque iuſta & rationabili cauſa, per interpoſitam ſupplicationem?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Certiſſimum eſt, quod ſuſpenſio executionis, cuiuſcumque Reſcripti Apoſtolici, etiam priuati & particularis, fieri non poteſt, ſine iuſta & rationabili cauſa, propter ſolam interpoſitam ſupplicationem. Hæc Concluſio ſatis conſtat ex dictis in præcedenti Articulo. Solum oportet conſtituere & aſſignare, quænam cenſenda ſit iuſta & rationabilis cauſa, ſuſpenſionis, ſiue detentionis ſupradictæ? Et dico, quod Doctores id relinquunt viri boni & docti arbitrio, ſicuti & reliqua, quæ in iure non habent certam, expreſſam, atque determinatam cauſam, quæ determinanda ſunt, vt dicitur, ex bono & æquo, ad arbitrium boni viri, vt habetur *in l. 1. ff. de iure deliber. & in cap. de cauſis, de officio Iudicis delegati.* Vt tamen aliquid determinatum in præſentiarum habeatur, dico quod generalis, iuſta & rationabilis, ad id videtur eſſe cauſa, quotieſcumque ex eiuſmodi reſcripto læditur ius alicuius tertij & perſonæ particularis, maxime in dignitate conſtitutæ; qualis eſt Epiſcopus, aut quandocumque vergit in damnum & præiudicium alicuius Congregationis. Non enim præſumitur, ſeu præſumi poteſt, aut debet, per quodcumque Reſcriptũ, velle ſummum Pontificem alicui præiudicare, & tollere ſine cauſa ius quæſitum alicuius tertij, vt tradunt vnanimiter omnes Iuriſperiti Doctores, & Soto lib. 4. de iuſtitia, & iure, quæſt. 6. art. 3. vnde quotieſcumque in aliquo Reſcripto Apoſtolico reperiuntur verba,

Suſpenſio Reſcripti Apoſtolici, etiam priuati, & particularis, fieri non poteſt abſque iuſta & rationabili cauſa, etiam interpoſita ſupplicatione.

Quænã ſit cenſenda iuſta, ac rationabilis cauſa, ſuſpẽſionis alicuius Reſcripti Apoſtolici.

per

Nota hoc valde.

per quæ ius tertij videatur auferri, cenſeri debent ſupeiflua, aut extorta per circumuentionem, ſeu per importunitatê, etiamſi ibidem dicantur, facta fuiſſe ex Motu proprio, ſiue ex certa ſcientia, vt tradunt omnes communiter Doctores Iuriſperiti, idque multo melius, quando eiuſmodi Reſcriptum, ſub quibuſcumque veibis & clauſulis exhibitum, cedit in damnum & præiudicium alicuius Congregationis. Quod oportet aduertere ſummopere, pro multis caſibus, qui occurrere poſſunt quotidie. Quapropter ſi dari contigerit aliquod, reſcriptum à Papa, & ſummo Pontifice, & ſit exemplum, verbi gratia, quo præciperetur, vt aliquis Prælatus reeligeretur, ſeu continuaretur in officio, idq. aliqua ex cauſa videretur bono communi non expedire, eiuſmodi reſcriptum & merito, iudicari deberet ſubreptitium, atq; impetratum per ſubreptionem, ſiue importunitatem aut circumuentionem, & contra voluntatem concedentis, ac proinde non neceſſario eſſet executioni mandandum, ſed ſupplicandum de illo, ſuſpendendamq. ipſius executionem, interpoſita prædicta ſupplicatione. Non enim præſumendum eſt velle ſummum Pontificem, præiudicare bono totius communitatis, & electorum iuri quæſito, eorum, inquam, qui in dicta electione habent vocem actiuam & paſſiuam. Eo præſertim, quia ſecuudum iuris regulam, *quod ad omnes attinet, ab omnibus approbari habet*. habetur *in cap. quod omnes, de Reg. Iuris, lib. 6.* Quod & faciendum eſt, etiamſi in eiuſmodi reſcripto, apponatur clauſula, vt id fiat ſub pœna excommunicationis, non obſtantibus quibuſcumque ordinationibus, &c. nam, vt inquiunt Doctores, per nulla veiba, cuiuſcumque plenitudinis verborum, in reſcriptis appoſita, tollitur ius quæſitum tertij, & multominus cuiuſcumque communitatis, niſi aliud expreſſe appareat, ſicq. de eiuſmodi reſcripto & ipſius executione, cum debita reuerentia, eſt ſupplicandum, ipſumq. ſuſpendendum, & nullatenus executioni mandandum, donec facta ſupplicatione & informatione de præiudicio ſupradicto adueniat ſummi Pontificis ſecunda iuſſio. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS X.

Vtrum declaratio ſacrorum Canonum, pertineat ad ſolum Romanum Pontificem?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Interpretatio, & declaratio iudicialis diuinæ legis, atque ſacrorum canonum, de iure ad ſolum ſpectat Rom. Pontificem. Cuius eſt legê condere, ipſius eſt ipſam etiã interpretari.

INterpretatio & declaratio iudicialis diuinæ legis, atq; Sacrorũ Canonũ, de iure ad ſolum ſpectat Romanũ Pontificê. Hæc Concluſio eſt Sylueſtri *verbo, interpretatio, q. 1.* vbi & dicit, hoc idem eſſe intelligendum, de legibus ciuilibus, in quantum concernunt clericos, *per cap. 1. de iura. calum.* licet in quantum concernunt laicos, id pertineat ad Imperatorem, *per l. fin. C. de legib. quia eius eſt legem interpretari, cuius eſt & condere, de regul. iuris, lib. 6.* Sed probatur præterea dicta Concluſio ex multis iuribus, & primo ex Gratiano *in decreto, §. ex his omnibus, 11. q. 1.* vbi inquit, *quod ille ſolus ius habet interpretandi Canones, qui habet poteſtatem condendi illos.* Quæ quidem verba expendens gloſſa ibidem, adducit *cap. inter alia, de ſent. excommunic.* vbi habetur, *quod vnde ius prodijt, eius quoque interpretatio procedere debet.* Facit & *cap. 1.*

de

de tranſlat. Prælator.& cap. cuncta per mundum 9.q.3. & §.qui autem,17.q.4.& in l.vltima, C.de legibus. Et de hac iudiciali declaratione, generali & iuridica, intelligenda ſunt verba, quæ apponunt Pontifices in ſuis conſtitutionibus Pontificalibus, quando dicunt, quod nemini liceat ipſas aliter interpretari, vel quod ſit ſublata poteſtas aliter diffiniendi, interpretandi, & determinandi,&c. nam prædicta interpretatio & declaratio, facit ius quoad omnes, per cap.fin. de conſtitutionibus.

Sed loquendo de alijs declarationibus, & interpretationibus particularibus non iudicialibus, ſit ſecunda Concluſio.

Secunda Concluſio.

Interpretatio particularis & doctrinalis ſacrorum Canonum, bene poteſt fieri à Doctoribus, Prælatis, ſiue Iudicibus inferioribus. Hæc Concluſio eſt ſupradicti Syluestri loco ſupracitato, & probat eam, ex Innocentio in cap.cum ſpeciali,de appell.& ex gloſſ. in cap.1.de poſtula. Prælat. Facit & l.vnica, C.de profeſ.qui in Vrbe, quod intelligendum eſt, niſi eſſet aliquid ita arduum, vt certus intellectus dari non poſſet, nam tunc recurrendum erit ad Principem, per legem pen.& fi. C.de legi. Qua de re videndus eſt Panor. in cap.1.de iura.calu.& in cap.etiam 1.de poſtul. Prælat. vbi tractatur, An Legatus poſſit reſcriptum interpretari? In fine dictæ quæſtionis aduertit Sylu. ex D.Tho. quod lex humana non debet ſeruari, quando eſt in damnum, ſed tunc pro interpretatione recurrendum eſt ad Principem, ſi eius præſentia haberi poteſt de facile,& niſi ſit periculum imminens. Videatur D.Tho.1.2. q.66.ar.6.& 2.2.q.60.ar.5.Et hactenus de iſto Articulo.

Interpretatio particularis & doctrinalis ſacrorum canonum,bene fieri poteſt à Doctoribus,Prælatis atque Iudicibus inferioribus.

ARTICVLVS XI.

Vtrum declarationes Cardinalium, teneant & obligent, in foro interiori, atque exteriori?

PRo huius Articuli intelligentia,oportet præmittere,quod cũ circa Conc. Trid.decreta multa fuerint exorta dubia,quæ nullo modo, nec ſine magna difficultate decidi & explicari poterant, niſi ad Sedem Apoſtolicam fieret recurſus, quod & factum eſt multoties, tempore Pij V. vt conſtat ex varijs eius Conſtitutionibus,declarationibus, & interpretationibus præfati Concilij Trid. ſuper impedimentis Matrimonij, & alijs, vt ne ſummi Pontifices grauarentur, propter nimiam dubiorum multitudinem, quæ ad dictam Sedem concurrebant in dies, & maxime in materia Religionum, & ad Religioſos & Regulares perſonas ſpectantibus cauſis, conſtituerunt quandam Cardinalium Congregationem,ad ſupradicta dubia Concilij Trid. explicanda & declaranda, & aliam pro Conſultationibus Regularium, vt conſtat ex duabus Conſtitutionibus Siſti V.quæ circumferuntur in Bullario magno, vbi vtriuſque Congregationis Cardinalibus, ampla præbetur facultas, interpretandi & declarandi omnia ſupradicta dubia, vt ex eiſdem conſtat. Quo præmiſſo, atque ſuppoſito, quæritur nunc, quantam vim, atque auctoritatem habeant, huiuſmodi, Cardinalium declarationes interpretationes, ſiue diffinitiones? &, an teneant & obligent tam in foro interiori, quam exteriori?

De origine ſacræ Congreg. Cardin. interpretatio ſacri Conc. Trid. & cauſarum Regularium.

Nota quorumdam Doctorũ placitum & opinionem.

Circa quam difficultatem,non modica dubitatio exorta eſt olim Romæ, & in noſtra Hiſpania fuit placitum,quorumdam doctiſſimorum virorum, quorum meminit doctiſſimus P. Fr. de Bobad. in ſuo Enchiridione, ſiue Manuali manuſcripto, aſſerentium per eiuſmodi declarationes,non obligari quempiam in foro interiori, neque exteriori, neque propter ipſas eſſe vllum in iudicio damnandum, ſi oppoſita ſententia idoneo & iuridico fundamento fuiſſet fulcita. Cuius rei rationem eſſe dicebant, quia prædictæ interpretationes & declarationes, non habent vim legis, cum non ſint ſolemniter promulgatæ, & ſit de intrinſeca ratione legis, quod promulgentur,iuxta decretum & celebre illud dictum D.Aug.quod habetur *in c.in iſtis, d.4.*vbi inquit,*quod tunc leges incipiunt vim habere,cum promulgantur & moribus vtentium approbantur.* Et præterea aiebant,quod prædictæ declarationes non habent, ſed neque habere poſſunt, vim ſententiæ diffinitiuæ, cum communiter fiant, parte non audita. Neque ex dictis inferri dicebant, quod inutilis fuiſſet ſupradictarum Congregationum inſtitutio, ſiquidem ipſarum decreta, & quæ à Cardinalibus ipſis erant diffinita, nullam vim & robur habebant obligandi in conſcientia, neque in foro exteriori: nam quamuis id ita eſſet, multum tamen eaſdem valere aſſerebant, ad tollendos multorum ſcrupulos, quos quotidie circa præfati Concil. decreta videbantur exoriri. Tandem dicebant ſupradicti Auctores, quod præfatæ declarationes, potius erant doctrinales,quam iudiciales, cum nulla adhuc eſſet promulgata lex, quæ eas ſuſcipi iuberet tamquam regulas & leges certas & infallibiles,quinuero ſicut dubia omnia,abſolui poſſunt à Doctoribus Iuriſperitis, & Theologis, tantum doctrinaliter (quod interdum à quibuſdam ſummis Pontificibus factum legimus) ita & ſummi Pontifices voluerunt, certos quoſdam atque determinatos, fieri, & conſtitui ſacri Concilij Tridentini interpretes, & cauſarum pertinentium ad Regulares, quorum reſponſa, quamuis ſolummodo doctrinalia, maximi fierent, æſtimarenturq. ab omnibus, interim quod à ſummo Pontifice conditur, atque promulgatur declaratio iudicialis totius Concilij Trident. Quam etiam iuridicam declarationem, neceſſariam nimium eſſe dicebant, adeo vt nihil fieri poſſet magis opportunum,ad veram intelligentiam, & efficacem executionem ſupradicti Concilij, quam etiam dicebant, ad tollenda è medio omnia dubia & difficultates omnes,oportere ſolemniter, ac ſub litteris authenticis promulgari. Hoc fuit olim quorumdam ſapientiſſimorum virorum placitum. Quorum opinio breuiter reſoluta ſtat, atque conſiſtit in hoc, quod declarationes ſupradictorum Cardinalium, potius ſunt doctrinales, quam iudiciales,neque ad ſui obſeruantiam quempiam obligant, in foro interiori, neque in exteriori, propter rationes dictas, Sed eis nihilominus non obſtantibus, contrarium videtur verius dicendum, atque tenendum, de quo ſequens ſtatuitur Concluſio.

Concluſio.

Declarationes & interpretationes Cardin. modo ſint authenticæ,in vtroque foro obligant.

Declarationes & interpretationes Cardinalium ſupradictæ, modo ſint authenticæ, & authentico ſigillo munitæ, non ſolum ſunt habendæ vt doctrinales & doctorales, verum etiam vt iudiciales, & in vtroque foro obligant, & ſecundum ipſas (modo ſint authenticæ, vt dictum eſt) in Tribunalibus cunctis debet iudicari. Hæc Concluſio probatur,atque inſinuatur apertiſſime ex litteris Sixti V. & ex commiſſione, auctoritate & facul-

cultate, prædictis Cardinalibus tradita ibidem, per illa verba, *interpretandi facultatem, nobis tamen conſultis, impartimur*. Neque in contrarium adducta quidquam faciunt, nó enim neceſſum eſt ad hoc, vt ſupradictæ declarationes obligent, in foro conſcientiæ & exteriori, quod ſolemniter promulgentur: licet enim id in legibus cunctis ſit neceſſariú, non tamen in declaratione ipſarum legum, iam publicatarum & receptarum, à Principe, vel eius vicem gerente iuridice facta, ſimiliter opus eſt, quod ſolemniter publicetur. Sufficit enim, quod leges ipſæ ſint promulgatæ & receptæ, & quod earum declaratio, fiat à Principe, vel ab eius vicem & auctoritatem habente. Vnde ſupradictorum Cardinalium declaratio, non tantum habenda eſt, vt doctrinalis, verum etiam, vt re uera iudicialis, facta ab ipſo legiſlatore, ſeu ab eius vicem gerente, eo vel maxime, cum ſupradicti Cardinales, vt ibidem dicitur, præſertim in rebus arduis & difficillimis, nihil faciãt, ſed neque facere poſſint, inconſulto ſummo Pontifice, vt patet ex litteris ſuæ commiſſionis, ibi, *nobis tamen conſultis*. Nec dictis obſtat, quod dicebant præfati Doctores, nempe, nullam eſſe promulgatam legem, quæ iubeat ſupradictas declarationes & interpretationes ſuſcipi & haberi tamquam regulas, & leges certas atque in fallibiles: nam quamuis id ita ſit, quod nulla expreſſe hoc iubeatur ſpeciali lege, at præſuppoſito, quod dicti Cardinales tradunt & faciunt prædictas declarationes & interpretationes ex ſpeciali ſummi Pontificis commiſſione, & ipſius auctoritate & nomine, eadem lege qua iubemur Papalem declarationem recipere, tamquam certam & veram, cum ad legiſlatorem pertineat leges ſuas interpretari & declarare (per ea quæ dicta ſunt in præcedenti Articulo) eademmet lege, tenemur recipere declarationes ſupradictas, tamquam certas & veras, explicantes & declarantes mentem & intentionem legiſlatoris. Quæ omnia intelligenda ſunt, modo ſint authenticæ, nam ſi non ſunt authenticæ, nemo obligatur ad ipſas recipiendas. Et hactenus de iſto Articulo.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS XII.

Vtrum liceat Doctoribus, Iuriſperitis, ſiue Theologis, Ius Canonicum, & Conſtitutiones Apoſtolicas interpretari & declarare?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

QVamuis verus ſenſus & declaratio, atque interpretatio iudicialis Concilij Tridentini, & Sacrorum Canonum & Conſtitutionum Apoſtolicarum, ad ſolum ſummum Romanum ſpectet Pontificem, & ad ſacram Congregationem Cardinalium ad id conſtitutam, atque deſtinatam, interpretatio tamen doctrinalis, ſiue doctoralis, bene fieri poteſt à Doctoribus, Iuriſperitis & Theologis, quorum auctoritas multum valet, quamuis ipſorum declaratio non ſit iudicialis. Quod huiuſmodi declaratio fieri poſſit à ſupradictis Doctoribus Iuriſperitis, atque Theologis, conſtat expreſſe ex eodem Concilio Tridentino *ſeſſione 25. cap. 2.* vbi id tamquam certum

Doctores Iuriſperiti, atque Theologi, bene poſſunt Ius Canonicum, & Conſtitutiones Apoſtolicas doctrina iter interpretari & declarare.

præſupponitur, atque eo ſuppoſito ipſis præcipitur, *vt myſteria fidei ad normam præfati Concilij Tridentini, & non aliter, doceant, ſiue interpretentur*. Et præterea id ſemper obſeruatum fuit & poſitum in communi praxi, non obſtante Bulla Pij IV. poſita in fine eiuſdem Concilij, quæ incipit, *Benedictus*, qua hoc ipſum videbatur prohiberi, atque interdici, nam ſemper apud omnes compertum fuit, id eſſe intelligendum de Commentarijs & Gloſſis extortis, & ſupradicto Concilio vim, ac violentiam inferentibus, illiusquè mentem in alium ſenſum detorquentibus, non autem de Gloſſis & Commentarijs, genuinis & litterarijs, eiuſdem ſententiam ad litteram & (vt dicitur) de verbo ad verbum explicantibus & declarantibus. Quod & probari poteſt præterea, hac ſpeciali ratione, nam etiam legum regni, iudicialis interpretatio & declaratio ad ſolos Reges ſpectat, ſeu ad ipſorum Regium Senatum, & nihilominus eo non obſtante, Doctores in Scholis & Academijs, & Iudices in ſuis Tribunalibus, multoties leges ipſas interpretantur, quinuero earum rigorem per æquitatem ſeu epicheiam interdum temperant, iuxta ipſorum legislatorum veram, ſiue præſumptam intentionem: quod & feciſſe hos & illos, Reipublicæ atque communi bono, ſummopere extitit neceſſarium, vtpote ſine quo, vix aut nullatenus poſſet Regnum gubernari, manerentq. cuncta in ancipiti, ſi pro quolibet occurrenti caſu, recurrendum foret ſemper ad Principem. Dicendum eſt igitur, quod licita eſt declaratio, atque interpretatio ſupradicti Concilij Tridentini & aliorum Sacrorum Canonum & Conſtitutionum Apoſtolicarum, doctoralis & doctrinalis facta, ſeu quæ communiter fit, ac fieri conſueuit à Doctoribus Iuriſperitis & Theologis, quodque ipſa quammaxime eſt facienda & æſtimanda, ad veram eorum intelligentiam, quamuis, vt dictum eſt in Concluſione, declaratio ſupradicta non ſit iudicialis, ſed ſolummodo doctoralis & doctrinalis.

Secunda Concluſio.

Doctrinales declarationes Conc. Trid. & ſacrorum Canonum, non obligant vt ſtetur illis, neq; vt tamquam certæ regulæ, atque infallibiles recipiantur.

Supradictæ interpretationes & declarationes, quãuis, vt dictum eſt, multum valeant, & pluris ſint æſtimandæ, non tamen tenent, ſeu obligant, vt ſtetur illis, ſeu, vt ab omnibus tamquam regulæ certæ atque infallibiles recipiantur, cum ſicuti præmiſſum eſt, ſint tantum doctrinales, ſeu doctorales, & non iudiciales. Hæc Concluſio probatur, nam quamuis Doctoribus ſupradictis, liceat iuris Canonici, ſimiliter & Ciuilis leges, atque conſtitutiones declarare & interpretari, doctoraliter & doctrinaliter, non tamen auctoritatiue & poteſtatiue, hoc enim, vt ſupra diximus, ad ſolos ſpectat Principes, & conſtat *ex cap. 1. de iuramento calumniæ, & l. fin. C. de legibus, & c. 1. de regulis iuris, lib. 6.* vbi habetur, *quod cuius eſt legem condere, eius eſt ipſam interpretari, ac declarare*. Ad quod facit quammaxime ſententia D. Auguſtini in epiſtola decimanona, quæ eſt ad D. Hieronymum, vbi agens de ſacroſanctæ Scripturæ libris Canonicis, poſt alia, in hæc verba prorumpit: *Ego ſolis Scripturarum libris, qui iam Canonici appellantur, didici hunc timorem & honorem deferre, vt nullum eorum ſcribendo erraſſe credere audeam. Alios autem ita cauté lego, vt quantalibet ſanctitate, doctrinave polleant, non ideo verum putem, quod illi dixerunt, vel quia ipſi ita ſenſerunt, ſed quia id mihi per alios Auctores, vel Canonicas, ſiue probabiles rationes, quod à vero non abhorreant, perſuadere potuerunt.* Et in epiſtola ad Fortunatum, inquit

Nota valdè circa legũ interpretationẽ, atque declarationem.

idem

idem D. Auguſtinus poſt alia: *Neque quorumlibet diſputationes, quamuis Catholicorum & laudatorum hominum, veluti Scripturas Canonicas habere debemus, vt nobis non liceat, ſalua honorificentia, quæ illis debetur hominibus, aliquid in eorum ſcripturis improbare, atque reſpuere, ſi forte inuenerimus, quod aliter ſenſerint, quam veritas habet, diuino adiutorio ab alijs intellecta, vel à nobis. Talis ego ſum in ſcripturis aliorum, quales & eſſe volo intellectores meorum ſcriptorum.* Hæc ſupradictus Auguſtinus. Quæ ſi vera ſunt, loquendo de ſacræ Scripturæ interpretibus & Doctoribus, ſanctiſſimis ac doctiſſimis; quanto melius, potiorique ratione, idipſum erit dicendum, de Iuriſperitis, aut Theologis, Iuris Canonici, ſiue Ciuilis interpretibus & declaratoribus, quorum ſententia, atque doctrina, quamuis pluris ſit æſtimanda, non tamen tamquam regula certa, atque infallibilis habenda, cum, vt præmittitur, ſit tantum doctrinalis & non iudicialis, nec facta ab habentibus auctoritatem. Hactenus de iſto Articulo, & de tota hac Quæſtione.

QVÆSTIO XXVII.

De Iure ciuili, atque ipſius partibus, & his quæ ad Iuris ciuilis, materiam & tractationem ſpectant, in Octo Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quidnam ſit Ius ciuile, & quænam ſint ipſius partes?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

IVs ciuile eſt, quod quiſque populus, vel quæque ciuitas, ſibi proprium, diuina, humanaq. cauſa conſtituit. Hæc Iuris ciuilis diffinitio, eſt Diui Iſidori, libro 5. Ethim. cap. 5. & refertur à Gratiano *in cap. Ius ciuile, diſtinctione* 1. quod ſub alijs clarioribus verbis, eſt dicere, quod Ius ciuile, ſunt illæ leges, ſeu conſtitutiones ciuiles, quæ varijs temporibus, atque à diuerſis perſonis, factæ, ordinatæ, atque conſtitutæ ſunt, ad regimen, & gubernationem laicæ & ſecularis Reipublicæ. Huiuſmodi autem Ius ciuile, ſupradictus D. Iſidorus loco ſupracitato, diuidit in Ius militare, Ius publicum, & Ius Quiritum, ſiue Romanorum, & hoc iterum ſubdiuidit in Leges, Plebiſcita, Senatuſconſulta, Conſtitutiones & Edicta, prudentum reſponſa, & alias particulares leges, Tribunitias, ſiue Conſulares, Satyras, atque Rhodias, quorum omnium diffinitiones ex eodem Iſidoro, adducit Gratianus per ordinem in decreto, diſtinctione prima & ſecunda, quas & ipſe in præſentiarum referre prudens omitto, cum non ſit id mei propoſiti, nec præſentis ſpeculationis, neque vero id per tempus ſupperat. Quapropter contentus ero, hæc breuiter tantum in communi dixiſſe, vt horum ſaltem aliqualis habeatur notitia.

Ius ciuile eſt id quod quiſque populus, vel quæq; ciuitas ſibi propriũ diuina humanaq cauſa conſtituit.

Secunda Concluſio.

Ius ciuile diuiditur, in Digeſtum, Codicem atque Volumē.

Diuiditur autem ſupradictum Ius ciuile, in tres partes, ſiue libros principales, nempe in Digeſtum, Codicem, ſiue Volumen, quæ, vt ſtatim dicemus, iterum ſubdiuiduntur. Hæc Concluſio liquido & manifeſte patebit, ſupradictum Ius ciuile, inſpicienti atque intuenti. Qua de re, qui plura videre voluerit, eaque notatu digniſſima, & multiplices modos referendi & allegandi leges, quæ in præfato Iure ciuili continentur, conſulat Syluestrum, *verbo, lex, quæſt.* 2. vbi hac de re tractationem longiſſimam facit. De cuius mente & reſolutione dico, quod Digeſtum continet quinquaginta libros, in tria volumina diuiſos, nempe in Digeſtum vetus, Infortiatum, & Digeſtum nouum. Quorum quodlibet etiam diuiditur, per libros, & libri per rubricas, ſiue titulos, rubricæ autem per leges, ſiue capitula, & hæc aliquando per §§. Continet autem Digeſtum vetus viginti tres libros, & partes, ſiue rubricas vigintiquatuor, Infortiatum vero continet quatuordecim libros, & rubricam vnam. Digeſtum autem nouum, continet duodecim libros, qui ſuperioribus additi, efficiunt quinquaginta, quos continet ſupradictum Digeſtum. Secunda vero Iuris ciuilis pars, quæ dicitur Codex, continet tantum nouem libros. Tertia vero, quæ dicitur Volumen, quatuor in ſe continet volumina, ſiue diſtincta opera, quorum primum dicitur, Inſtituta. Secundum continet tres libros Codicis, qui numerati cum nouem prioribus, faciunt duodecim, quamuis in alio diſtincto contineantur volumine. Tertia pars appellatur Authenticum, in quo varia, atque diuerſa continentur Authentica. Quarta & vltima pars, appellatur Liber, ſeu Vſus feudorum, quorum omnium, vt dixi, qui videre voluerit longiorem tractationem, & varios atque diuerſos allegandi modos, ſupradictorum librorum, & characteres, quibus in ſcholis allegantur communiter, & apud Doctores Iuriſperitos, conſulat ſupradictum Syluest. in loco ſupra allegato. Et hactenus de iſto Articulo.

Digeſtum continet 50. libros in tria diuerſa volumina diſtinctos, & q̃ vlterius, vnūq. quod eorū contineat.

Codex cōtinet tantum nouem libros. Volumen continet quatuor volumina.

ARTICVLVS II.

Quiſnam poſſit facere, ſiue condere Leges ciuiles?

Huic Articulo breuiter reſpondetur, per duas ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Ciuilem generalem lege, in tēporalibus, ſolus Imperator facere poteſt.

Ciuilem generalem legem, in temporalibus, ſolus Imperator facere poteſt. Hæc Concluſio eſt expreſſe ſupradicti Syluestri, *verbo, lex, quæſt.* 4. *in fine*, vbi quærit, Quiſnam legem Canonicam, ſiue Ciuilemfacere poſſit? & loquendo de lege ciuili generali, inquit quod ſolus Imperator eam poteſt condere, quod & probat *ex l.* 2. *& fin.* C. *de legibus*, & addit, quod etiam Præfectus in Prætorio, & omnes hi, quibus Imperator mandat, & Romanus populus, atque Romanus Senatus, & omnis ciuitas, ſiue Populus, ſibi legem facere poteſt, quod probat per §. 1. & 2. *Inſtit. de iure nat.*

Secun-

Secunda Concluſio.

Generaliter loquendo, quantum quiſque habet de iuriſdictione, tantum habet de auctoritate & facultate condendi leges & ſtatuta, nec vlterius extenditur, niſi hi, quorum intereſt, conſentiant, vel ad minus ſint præſentes. Hæc etiam Concluſio eſt ſupradicti Syluestri loco ſupracitato, & dicit eam eſſe Baldi in *l. omnes populi, ff. de iuſtit. & iure*, & etiam Innocentij *in cap. 1. de locato & condit. & in cap. à nobis, el 1. de ſententia excommunicat.* Facit ad idem *cap. final. de his quæ fiunt à Prælat.* Et ratio eſt, vt dicit Anton. in *cap. cum laicis, de rebus Eccleſiæ non alienandis*, quia poteſtas ſtatuendi leges, dependet à iuriſdictione & imperio in ſtatuente, & à ſubiectione quoad eos, in quos ſtatuitur, vt conſtat ex *cap. Eccleſiæ Sanctæ Mariæ, de conſtitut. & ex cap. bene quidem, cum gloſſa, & cap. ſi Imperator, 96. diſtinctione*, quod etiam tenet Bartol. *in l. 1. ff. iuriſdictione omnium Iudicum.* Faciunt etiam & ad hoc, quæ dicta ſunt ſupra Quæſtione 25. Art. 3. vbi diximus, debere fieri leges, nonniſi ab auctoritatem & poteſtatem habentibus. Videatur Sylueſt. vbi ſupra, & *verbo, excommunicatio, 1. num. 5.* Et hæc de iſto Articulo, breuiter dicta ſufficiant.

Quantum quiſque habet de Iuriſdictione, tantum & non plus, habet de auctoritate & poteſtate condendi leges & ſtatuta.

ARTICVLVS III.

Vtrum ciuiles leges, ex ſui tranſgreſſione, obligent ſeu obligare poſſint, ad peccatum mortale?

IAm ſupra Quæſtione 25. Art. 14. difficultatem hanc in medium protulimus, agentes de legibus in communi, id quod & in præcedenti Quæſt. Art. 6. fecimus loquendo de legibus & conſtitutionibus canonicis, in particulari. Sed nunc ad maiorem magiſquè exactam, rei huius cognitionem, atque explicationem, idipſum in quæſtionem adducere libuit, agendo de Legibus ciuilibus etiam in particulari, quod quidem maiorem habet difficultatem. Poteſtq. ſupradicta quæſtio, in duplici ſenſu quæri, & inueſtigari. Primo loquendo de poſſibili, An ſcilicet in poteſtate ciuili laica, facultas ſit obligandi per ſuas leges ad peccatum mortale, ſibi ſubditos. Secundo an ita fuerit effectum de facto, ita quod reuera, omnes ciuiles leges, tranſgreſſores ſuos ad peccatum mortale obligent, ſeu obligare poſſint. Et vt à facultate exordiamur, videtur, quod in poteſtate ciuili & laica, nulla ſit huiuſmodi facultas. Primo, nam id videtur pertinere ad ſolam poteſtatem ſpiritualem, obligare ſibi ſubditos ad culpam, atque vt dicitur, in foro conſcientiæ, non autem ad poteſtatem ciuilem & laicam. Quod & confirmatur ex eo, nam cum in poteſtate ciuili & laica, nulla ſit facultas ad remittenda peccata & culpas, dicendum perinde videtur, quod neque in eadem vlla ſit facultas, ad conijciendum ſibi ſubditos in aliquod peccatum, cum ad eamdem pertineat, ſeu pertinere videatur, ſoluere & alligare. Quibus & accedit, nam (vt ſupra diximus) finis poteſtatis ſecularis & laicæ, non eſt aliquid ſupernaturale, ſed tantum temporale bonum, & quietus atque pacificus ſtatus Reipublicę, non tam quoad animam, quam quoad corpus: ex quo videtur, quod poteſtas, quæ non protenditur, nec extenditur ad æterna, proinde nec extendatur, aut protendatur ad inducendam mortalem culpam, cum ex ea, æternæ pœnæ obligatio exoria-

tur. Et tandem vltimo, hoc ipſum confirmatur, & corroboratur, nam obli-
gatio ad culpam,in legibus ciuilibus, aut poſita eſt in arbitrio Principis fe-
rentis legem, aut præter voluntatem ſuá, ſequitur ex natura ipſius legis. Si
primum dederis,ſequitur, quod nulla ſit ciuilis lex, quæ obliget ſub reatu
mortalis culpæ, cum in nulla à Principe conſtituente, eiuſmodi circum-
ſtantia exprimatur: ſi vero ſecundum dicatur, hoc eſt,quod obligatio ad
culpá,ſequitur ex natura ipſius legis,ſequeretur, quod non poſſet Princeps
aliquam condere legem, quæ ad culpam, ſeu ſub reatu mortalis culpæ non
obligaret. Hoc autem dicere eſt falſum, cum ex communi omnium ſen-
tentia, multæ leges inueniantur, aut ſaltem inueniri poſſint, quæ ad cul-
pam nullam obligant: dicendum eſt ergo, quod in ſupradicta poteſta-
te ſeculari & laica, nulla eſt facultas, per ſuas leges, ſiue conſtitutio-
nes ad peccatum obligandi, ſed dumtaxat ad pœnam temporalem. His
tamen non obſtantibus, in contrarium eſt veritas. Pro cuius pleniori reſo-
lutione, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

Etiam in poteſtate ciuili & laica,eſt facultas condẽdi leges, quæ obligẽt in foro cõſcientiæ,atque ex genere ſuo ad peccatum mortale.

CErtiſſime tenendũ eſt,quod in poteſtate ciuili & laica,etiã eſt facultas,
atque poteſtas,faciendi & condendi leges, quæ obligent in foro con-
ſcientiæ, atque ex genere ſuo ad peccatum mortale. Hanc Concluſionem
ponit expreſſe Magiſter Soto, lib. 1. de iuſt. & iure,quæſt.6. art. 4. vbi & te-
nendam eam dicit firmiſſime, quamuis non eadem firmitate, ſeu eodem
certitudinis gradu, quo hoc ipſum ſupradictum eſt de legibus Eccleſiaſti-
cis, & de poteſtate ſummorum Pontificum,ad obligandum cunctos fideles
per ſuas leges ad peccatum mortale. Probatq. ſuam ſententiam & Conclu-
ſionem ſequentibus rationibus, nam quamuis, inquit poteſtas ſecularis &
laica, differat à ſpirituali, & Eccleſiaſtica, penes hoc, quod hæc collata
eſt immediate à Chriſto Domino Eccleſiæ ſuæ diuina lege, illa vero,nõn
ſed per rationẽ naturalem deſcendit,qua quælibet Reſpublica, cum auctori-
tatem & poteſtatem haberet, ſeipſam regendi & gubernandi, ſua voluntate
in Reges eamdem transferre voluerit; attamen, (tam in vna quam in alte-
ra,conſiderata ratione finis, neceſſaria fuit facultas & poteſtas obligandi ſi-
bi ſubditos, non ſolum ad pœnam temporalem, verum etiam & ad æter-
nam,quod fit per culpam, alias enim manca & defectuoſa ad ſui regimen &
gubernationem eſſet huiuſmodi Reſpublica. Sed quod per ciuiles leges,obli-
gentur homines ad culpam, aut ſaltem obligari poſſint, probat ſupradictus
Soto alia peculiari ratione: & ea eſt: Nam omnis lex humana ſi ipſa fuerit
iuſta, vti par eſt, à naturali lege deriuatur,eſt enim lex,quædam regula re-
ctæ rationis, & quædã recte viuendi norma: ſed deuiare à recta ratione (vt
inquit D.Th.1.2.quæſt.21.) ex natura ſua peccatum eſt: ergo & facere con-
tra legem, etiam erit peccatum, ſiquidem eſt facere contra ipſam rationem,
ſeu contra rationis regulã,niſi aliud Princeps in lege ſua exprimat. Adeo ſu-
pradictus Soto credit prædictam Concluſionem eſſe veram, vt dicat, quod
licet negare hanc veritatem,& poteſtatem & auctoritatem, atque vigorem
legibus ciuilibus, non ſit ita manifeſta hæreſis,ac eſſet hoc ipſum negare in
legibus Eccleſiaſticis,eſſet tamen valde temeriarium, inquit,& contra com-
munem Doctorum conſenſum, eorum præcipue,qui alicuius ſunt momenti
& nominis.

Difficultas. Prima opinio.

Sed, An ſemper ciuiles leges,de facto ad peccatum obligent? eſt magna lis
& controuerſia inter DD. nam doctiſſimus Doctor Nauar. in ſuo Manuali,
cap.23. à nu.48. cum ſeqq. & lib. 1. Conſil. de conſtit. conſ.3. num.1. quamuis

cōcedat, quod principes per ciuilē ſuam legem obligare poſſint, ſibi ſubditos ad peccatum, de facto tamen, inquit, non ita eſt, niſi hoc ab eodem expreſſe, in eadem lege habeatur, & exprimatur, aut niſi illud quod fieri præcipitur, ſiue prohibetur, per aliam legem naturalem, ſiue diuinam, ſub pœna peccati mortalis fuerit prohibitum, quod dicit eſſe verum, quantumcumque pœna grauis in aliqua lege apponatur, etiam amiſſionis bonorum, famæ, ſeu vitæ. Cuius potiſſimum, ac præcipuum fundamentum eſt, quia inquit, conſuetudo, quæ optima eſt legum interpres, hoc ipſum eſt interpretata, quod nullæ ciuiles leges, ad culpam ſiue ad peccatum obligent, vtcumque grauis in eiſdem apponatur pœna, niſi in caſu ſupradicto, quo id ipſum per aliam naturalem, aut diuinam legem, ſub pœna peccati fuerit prohibitum. Et præterea, quia de ratione legum humanarum eſt, vt recipiantur, nec ſi non fuerint receptæ, inquit, obligant, quantumuis fuerint iuſtæ, atque receptæ non obligant, niſi quoad illud tantummodo, ſecundum quod ſunt receptæ. Ex quibus infert, quod cum ciuiles humanæ leges, non fuerint receptæ, quoad pœnam æternam, ſed tantummodo, quoad pœnam temporalem (quod & ſemper interpretata eſt antiqua, & diuturna conſuetudo) quod nullæ tales leges de facto obligant ad culpam, ſed tantum ad pœnam, quod dicit eſſe tenendum & dicendum interim, quod ſacra Sedes, aliud non determinauerit. Quæ quidem opinio Nauarr. cum ſale, & ſano ſenſu intellecta, meo quidem videri, probabiliſſima eſt, fortiſſimoq. innititur fundamento. Vnde pro huius rei reſolutione, atque vtcumque concordanda, opinione prædicti Nauarr. cum opinione Soti, ſub cenſura ſacræ Romanæ Eccleſiæ, atque doctiſſimorum virorum, & cuiuslibet melius ſentientis, ſequentem ſtatuo ſecundam Concluſionem.

Secunda Concluſio.

Quamuis ciuiles leges, & maxime illæ, quæ grauem aliquam imponunt pœnam, ex natura ſua obligent ad culpam, vt recte tenet & dicit ſupradictus Magiſter Soto, ex conſuetudine tamen, atque ex voluntate, expreſſa, ſeu interpretatiua principum, bene fieri poteſt, atque de facto in multis legibus ita eſſe videtur, vt tantum obligent ad pœnam, præſertim ſi ſolummodo quantum ad hoc fuerint receptæ, & in hoc verum habet ſupradicta opinio Doctoris Nauarr. Per hanc Concluſionem, opiniones prædictæ vtcumque concordantur, nam prima Soti reſpicit naturam pœnæ, quæ, vt dictum eſt, ſupra quæſt. 25. artic. 18. concluſione ſecunda, ex ſua propria ratione reſpicit culpam. Secunda vero opinio Nauarr. loquitur de eo, quod cōmunis conſuetudo eſt interpretata, & de eo, ſecundum quod humanæ leges ſunt receptæ, ex quo videtur, quod nulla ſit inter ipſos contradictio, cum alter loquatur de legum pœnalium natura, alter vero de eo, quod eorum vſus recepit, atque interpretata eſt antiqua, & diuturna conſuetudo. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant; nam reliqua, quæ ad hoc propoſitum ſpectant, videri poterunt in locis ſupracitatis, in initio huius Articuli.

Quamuis ciuiles leges, & maxime illæ, quæ grauem pœnam imponūt, ex nā ſua obligēt ad culpam, ex voluntate tamen expreſſa, aut tacita & interpretatiua principum, bene contrarium fieri poteſt.

ARTI-

ARTICVLVS IV.

Vtrum ſint aliquæ Imperiales leges, in corpore Iuris Ciuilis contentæ, ex materia ſua iniuſtæ, & quæ non obligent in foro conſcientiæ, ad ſui obſeruantiam?

Hanc quæſtionem mouet, & tractat Syluest. verb. lex, q. 10. vbi ſequentem ponit Concluſionem.

Concluſio.

Multæ ſunt in corpore Iuris ciuilis, Imperiales leges, ex materia ſua iniuſtæ, & quæ proinde non obligant in foro conſcientiæ.

MVltæ ſunt Imperiales leges, ex materia ſua iniuſtæ, quæ proinde non obligant ſecundum animam, neque in foro conſcientiæ ſunt obſeruandæ. Ponit exemplum prædictus Syluest. in illa lege, quæ concedit filium vnius germani, contrahere poſſe matrimonium cum filia alterius germani, vt habetur *Inſtit. de rapt. §. inter eas, & in l. nemini, C. de nupt.* qui tamen ſecundum diuinam legem, & ſacros Canones, debent penitus ſeparari, vt habetur *in cap. non debet, de conſ. & affin. & in cap. progeniem, 35. q. 3.* Item ponit exemplum in illa lege, quæ concedit homini ſoluto, tenere mulierem ſolutam in concubinam, vt in Authentico, *quibus modis naturales efficiantur ſui, §. ſi quis, colat. 7.* quod quidem in foro Dei, & Eccleſiæ non eſt licitum, quia committitur ad minus ſimplex fornicatio, quæ vel eſt contra naturam, ſeu ad minus, eſt peccatum excludens à Regno Dei, iuxta illud D. Pauli 1. Corinth. 6. vbi inter alia vitia & peccata, fornicationem enumerat, atque inquit, *quod qui talia agunt, Regnum Dei non poſſidebunt.* Etiam adducit exemplum de illis legibus, quæ damnant tenentem in vxorem mulierem deprehenſam in adulterio, vt habetur *in l. crimen, & l. caſtitati, C. de adulterijs.* Quod tamen ſecundum Deum, & Iura canonica, facere non eſt illicitum, quinvero, & poteſt quis illam tenere ſine pœna & culpa, modo velit ipſa ab adulterio recedere, vt habetur *in §. obauditur, 31. q. 1.* Supradictas leges Imperiales, quæ ex materia ſua ſunt iniuſtæ, ac propterea in foro conſcientiæ non ligantes, nec obſeruandæ, reducit ſupradictus Syluest. ad 19. capita, quas cum facile eſſet referre, ſciens & prudens in præſentiarum omitto, cum non ſit id mei muneris, nec præſentis ſpeculationis, & vt etiam breuitati ſtudeam, quia facile poſſunt videri ibidem. Hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS V.

Vtrum Leges, & Conſtitutiones Iuris Ciuilis, generaliter & indiſtinctè loquentes, obligent abſque diſcrimine, etiam perſonas Eccleſiaſticas & Regulares?

HÆc quæſtio celebris, atq; famoſiſſima eſt, & ab vtriuſque Iuris peritis nimium multis in locis agitata, in qua omiſſis varijs opinionibus, ac dicendi modis, qui hinc inde afferuntur, quod verius, atque tenendum videbitur, explicabitur, per ſequentes Concluſiones.

Prima

Prima Concluſio.

LEges contentæ in corpore Iuris ciuilis, quæ communiter Imperiales appellantur, deficiente Iure canonico, ſeu Eccleſiaſtica lege, quæ eadem de re tractet, etiam in foro Eccleſiaſtico ſunt obſeruandæ. Hæc Concluſio eſt fere omnium Iuriſperitorum communis, cuius ea potiſſima ratio eſt, nam eiuſmodi leges per ſummos Pontifices, reperiuntur approbatæ, ad-iuuandos ſacros Canones, vt conſtat ex multis Iuribus, atque ſacris Canonibus, ſed maxime *ex cap. de capitulis, & cap. certum, cum ſeqq. d. 10. & ex cap. 1. de noui oper. nunt.* vbi habentur ſequentia verba. *Quod ſicut leges non dedignantur ſacros Canones imitari, ita & ſacrorum ſtatuta Canonum, principum Conſtitutionibus adiuuantur.* Super quæ dicta verba, videatur Gloſſa, *verbo. non dedignantur, & verb. adiuuantur.* Vbi ad hoc propoſitum dicuntur plura, eaq. notatu digniſſima, oſtendendo qualiter leges non dedignantur ſacros Canones imitari, qualiter etiam ſacrorum Canonum ſtatuta, principum Conſtitutionibus adiuuantur, ita quod in Eccleſiaſticis cauſis leges poſſunt allegari, atque cum Canones deficiunt, ſecundum ipſas poteſt iudicari, iuxta *cap. lege, d. 10. & cap. ſi in adiutorium, 23. q. 2. cap. hiſtoria, & cap. ex antiq. d. 74.* Quidam limitant Concluſionem ſuprapoſitam, dicuntq. illam procedere, in legibus Imperialibus fauorem concernentibus, non tamen in odioſis. Sed reuera, eiuſmodi limitatio, quamuis plurimum pietatis afferat, in rigore tamen loquendo, non eſt vera, nec tenenda, nam ſi penitus introſpiciantur ſupradicta Iura, approbantia Imperiales leges, id abſque vlla diſtinctione faciunt, non reijciendo odioſas, aut fauorabiles tantummodo admittendo. Quod & probatur præterea, nam ex numero legum, quæ communiter dicuntur odioſæ, eſt, *Interdictum vnde vi*, quod in odium ſpoliantium fuit inſtitutum, quod tamen obtinet in foro Eccleſiaſtico, vt conſtat ex iuribus quampluribus, ſed maxime *ex cap. in literis, cap. grauis, cap. cum ad Sedem, de reſt. ſpol.* Similiter & edictum noui operis, cenſetur communiter lex odioſa, conſtituta in odium contemnentis præcepta iudicum, iuxta *l. Prætor ait, §. ait prætor, ff. de noui operis nunciat.* & tamē obtinet etiam in foro Eccleſiaſtico, vt conſtat etiam ex multis Capitulis eodem titulo. Cui & peculiaris alia accedit ratio, nam cauſa, ob quam ciuiles leges in Canonum adiutorium adducuntur & approbantur, nulla alia eſt, niſi ob iuſtitiam, quam in ſe continent, in ordine ad bonum commune, vt colligitur *ex cap. fin. ibi diuinitus, 16. q. 3.* ſed hæc eadem iuſtitia, non minus reperitur in legibus odioſis, quam in fauorabilibus, vt conſtat *ex cap. facta, 4. diſt. atque ex l. 1. ff. de legibus.* ergo idem dicendum eſt vtrobique, nempe quod Imperiales leges, clauſæ in corpore Iuris ciuilis, ſiue odioſæ, ſiue vero fauorabiles, deficiente Canone, qui ſpecialiter eadem de re tractet, etiam in foro Eccleſiaſtico obtinent.

> Leges Imperiales, ciuilis Iuris, in foro Eccleſiaſtico, ſunt obſeruandæ deficiēte Eccleſiaſtica lege, quæ eadem de re tractet.

> Nota hoc valde.

> Imperiales leges contēte in corpore Iuris ciuilis, ſiue odioſæ, ſiue fauorabiles, deficiente Canone qui ea de re tractet, & agat ſunt recipiendę, atque in foro Eccleſiaſtico praticandæ.

Secunda Concluſio.

Vbi Ius Canonicum, in aliqua materia tradit regulam ſpecialem, ſeruanda ipſa eſt, nec illam debemus per Ius ciuile diſtinguere. Hæc Concluſio, eſt Syluest. *verb. lex, q. 11.* quam & eſſe dicit Innoc. *in cap. fin. de rebus Eccleſiæ non alienan.* & Panor. *in cap. 1. de reſt. integ.* Et ſtatuens exemplum, inquit, quod ex eo, quod Ius canonicum inducit ſolemnitatem ſeruandam, in alienatione rei Eccleſiæ, per totum titulum, de rebus Eccleſiæ non alienand. non debemus in eiuſmodi, ſeruare illam Iuris ciuilis ſolemnitatem, poſitam

> Vbi Ius canonicū tradit regulam ſpecialem, ipſa ſeruanda, nullo habito reſpectu ad Ius ciuile.

tam in Authent. *hoc Ius, C. de ſacroſ. Eccleſiis*. Ex qua generali regula, elicit ſupradictus Syluest. vnum corollarium valde notandum, nempe quod in foro Eccleſiaſtico, nulla valet lex ciuiſis, cui ſpecialiter aliquis Canon contrariatur, quod conſtat ex multis Iuribus, quæ habentur diſtinct. 10. per totam, ſed maxime *in cap. conſtitutione*, vbi dicitur, *Conſtitutiones contra ſacros Canones, & decreta Præſulum Romanorum, ſeu contra bonos mores, nullius eſſe ponderis, & momenti*. Super qua re videatur Gloſ. *in d. cap. Conſtitutiones*, & Gloſſa etiam, *in cap intelleximus, verb. adiuuantur, de noui operis enuntiat.* Et hoc adeo generaliter verum eſt, quod ſeculares leges legibus Canonicis contrariæ, nullius ſunt momenti, quodq. leges, ſacros Canones non dedignantur imitari, ſed præcipue in matrimonijs, vſuris, & huiuſmodi, vt in Authent. *vt non luxurientur contra naturam*, *col. 6.* & in Authent. *vt Clerici apud proprium Epiſcopum conuen. collatione eadem.* Quod ſaltim in foro Eccleſiaſtico eſt indubitatum, quamuis Ioan. And. *in Reg. poſſeſſor, lib. 6.* ſub dubio relinquat, an idem omnino ſit dicendum de foro ciuili, & an Papa ciuiles leges auferre poſſit, vel ſaltim corrigere? Sed Panor. *in cap. Clerici, de iudit.* expreſſe dicit, quod in materia Eccleſiaſtica, nulla datur contrarietas inter Canones & leges ciuiles, pro eo quod leges ſuccumbunt Canonibus, in materia vero indifferenti (inquit) quod ſeruantur Canones in ſuo foro, & leges in ſuo. Sed, An in foro ciuili, ſint ſeruandæ leges, quibus contrariantur Canones? maiorem difficultatem habet. Qua de re ſunt tres opiniones, duæ extremæ, & vna media. Quidam enim indiſtincte dicunt, quod Papa poteſt leges quoad vtrumque forum tollere, & conſequenter, quod edendo Canones contrarios legibus, eaſdem corrigit, atque deponit, ad quod adducunt ſupradictum Capitulum, *Conſtitutiones, diſt. 10 & cap. cum eſſes de teſtibus*. vbi hoc determinari videtur.

Nota valde, quod in materia Eccleſiaſtica, leges ſuccumbunt Canonibus, neque dedignãtur ſacros Canones imitari.

In foro ſaltim Eccleſiaſtico ciuiles leges, ſacros Canonibus contrariæ, nullius ſunt põderis, ac momenti.

Difficultas.

Opiniones diuerſæ.

Alij vero indiſtincte dicunt, non poſſe illum, ciuiles leges tollere, niſi tantummodo, quoad ſuum forum, nempe quoad forum Eccleſiaſticum.

Vera reſolutio

Sed inter ipſos Ioan. And. in Gloſſ. 3. *Regul. poſſeſſor*, dicit medium eſſe tenendum, mediaq. via incedendum, in his dicendo, quod poteſt Papa eas tollere, quoad forum ciuile, ſolummodo in illis terris, in quibus temporalem iuriſdictionem habet, quia poteſtates ſunt diſtinctæ, vt habetur *in cap. cum ad verum, 96. d. & in cap. quantum, diſt.* 10. In illis etiam, in quibus vertitur periculum animarum, inquit, quod eas poteſt tollere, quantum ad vtrumque forum vbique, vt probatur *in cap. nouit, de iudit. & in cap. fin. de præſcript. & cap. pen. de ſecund. nupt.* quia in his, leges ciuiles non dedignantur ſacros Canones imitari, vt pluries eſt iam dictum. Sic reſpondet Ioan. And. difficultati ſupradictæ, cuius ſolutio placet Syluestro, loco ſupracitato. Sed addit, quod loquendo de poteſtate abſoluta, exiſtenti rationabili cauſa, Papa vbique ciuiles leges, quoad vtrumque forum poteſt corrigere, quia omnia iura poſitiua ſubſunt eius voluntati, ſecundum D. Thom. & omnes communiter Theologos, quibus (inquit) non obſtat, id quod communiter dicitur, nempe, quod Papa, & Imperator ſunt diſtinctæ poteſtates, quia non id dicitur quaſi ſint diſparatæ, ita vt vna alteri eſſe poſſit contraria, ſed quia ſunt ſubordinatæ, ita quod vna ſimpliciter, aut ſaltim ſecundum quid, dependet ab alia, vt latius explicat prædictus Sylu. *eod. verb. lex*, q. 15. poſt med. & *verb. obedientia, num.* 10.

Tertia Concluſio.

Leges, ſiue Conſtitutiones ſeculares & laicæ, expreſſe atque ſpecifice diſponentes de perſonis Eccleſiaſticis, & ipſorum bonis, nullæ ſunt, nec in

foro

foro Eccleſiaſtico obſeruandæ, cum fuerint factæ à non auctoritatem & poteſtatem habente. Hæc Concluſio eſt expreſſa ſupradicti Syluest. *verb. lex, q. 15.* vbi hac de re agit. Et dicit eam eſſe expreſſam Panor. *in cap. Eccleſia ſanctæ Mariæ, de conſtit.* cui & duas apponit exceptiones. Prima, niſi forte ſupradictæ leges, contineant aliquod priuilegium, in fauorem perſonarum Eccleſiaſticarum, tunc enim prædictæ leges valerent, nam ad fauendum, & priuilegiandum, bene poteſt quis priuilegiare quandoq. non ſibi ſubditum, vt conſtat *ex cap. nouit. de iudic.* vbi ad ſimile propoſitum allegatur lex & priuilegium Imper. Theodoſij. Secunda, quando ſupradictæ leges, fuerint fundatæ ſuper ratione naturali, quia tunc ſeruari debent, non quidem ratione legis, & quatenus procedunt à non auctoritatem & poteſtatem habente, ſed ratione iuſtitiæ naturalis, quam continent, per *l. ſcire oportet, §. qui non iuſte, ff. de excuſatione tutorum.* Pro quo eſt aduertendum, quod Eccleſiaſticorum exemptio à legibus ciuilibus, ſiue laicis, non ita late, atque indiſtincte protenditur, vt eximat ipſos ab obligatione, qua alias tenentur ex iuſtitia, atque ratione naturali, eſſet enim huiuſmodi exemptio, adeo lata & ampla, quodammodo irrationabilis, per quam Reipublicæ membra (quales ſunt Eccleſiaſtici, & Regulares) in nulla re ſubderentur Principibus, & poteſtatibus ſublimioribus, ſaltim vt alij ciues, in his, quæ ſpectant ad iuſtitiam naturalem, contra præſcriptum D. Pauli in epiſt. ad Rom. 13. vbi præcepit, *quod omnis anima ſublimioribus poteſtatibus ſubdita ſit.* Dico igitur, quod huiuſmodi leges ciuiles, ſpecialiter & expreſſe de perſonis Eccleſiaſticis loquentes, comprehendunt etiam ipſos, quantum ad illas res, quæ fundatæ ſunt in iuſtitia, æquitate, & ratione naturali. Quo fit vt ſupradicti Eccleſiaſtici ſubdantur illis, in his quæ ordinantur ad bonum commune, & quæ nullatenus dedecent perſonas Eccleſiaſticas, vt quod certo tempore à venatione abſtineant, quod triticum non vendant, vltra taxatum pretium, &c. in his, & ſimilibus rebus, quæ fundatæ ſunt ſuper ratione naturali, Eccleſiaſtici legibus ciuilibus tenentur obedire, etiamſi de illis expreſſam, & ſpecialem mentionem faciant, nam quantum ad hoc, ſeculares Principes ex naturali ratione, & ratione æquitatis, & iuſtitiæ, auctoritatem habent & poteſtatem, faciendi & condendi leges, quæ ipſos etiam Eccleſiaſticos obligent.

Leges, ſiue Cõſtitutiones ſeculares, & laicæ, expreſſe, atque ſpecifice diſponentes de perſonis Eccleſiaſticis, & ipſorum bonis, nullius ſunt valoris & momẽti.

Nota hoc valde, pro obligatione, qua tenẽtur Eccleſiaſtici, ſeruandi Ius naturale.

Quarta Concluſio.

Si Leges, & Conſtitutiones ſeculares & laicæ, nihil diſponant expreſſe & ſpecifice de Eccleſiaſticis, atque ipſorum bonis, ſed generaliter loquantur, ſintq. rationabiles, & non contradicentes ſacris Canonibus, ſeruandæ ſunt etiam à Clericis, & perſonis Eccleſiaſticis. Hæc Concluſio, eſt ſupradicti Syluest. loco ſupracitato, & eam tenet expreſſe Panor. *in cap. ſanctæ Mariæ, de conſtit.* Sed intelligenda eſt cum duplici limitatione. Primo ea lege, & conditione, vt ſeruari poſſint ſupradictæ leges abſque peccato, etenim ſi abſque peccato ſeruari non poſſunt (vt contingit in præſcriptione malæ fidei) non ſunt ſeruandæ à perſonis Eccleſiaſticis, iuxta *cap. fin. de præſcript. Facit, & cap. licet mulieres de iur. iurand. lib. 6.* Secunda, limitatio eſt, quando prædictæ leges perſonis Eccleſiaſticis fuerint fauorabiles, iuxta *cap. requiris, el 2. de appellat.* vnde ſtatutum, vt exiſtentibus maſculis, mulier non ſuccedat, extenditur etiam ad Clericos, vt expreſſe tenet Abb. loco ſupracitato, & *in cap. ſtatuimus, de reſtitutione in integrum.* Idemq. eſt dicendum, quando priuilegium eſt conceſſum hominibus alicuius loci, nam comprehendit Clericos etiam illius loci, licet id non exprimat, ad quod

Leges, atque Conſtitutiones ſeculares, & laicæ, non expreſſe, aut ſpecifice diſponẽtes de perſonis Eccleſiaſticis, & ſuis bonis, ſi alias ſint rationabiles, ſeruandæ ſunt ab ipſis, dummodo non contradicant Canonibus ſacris.

Digitized by Google

quod facit, *cap. dilecti, de foro comp.* & notata per Ioan. de Lignan. *in cap. Clericis, eodem titulo,* & per Bald. *in l. cunctos populos, C. de ſumma Trinit.* Circa quod eſt notandum, quod quando talis lex, ſiue ſtatutum, generaliter diſponens, poteſt ſe habere ad commodum, & ad incommodum, non propterea poteſt dici præiudiciale, quale eſt ſtatutū diſponens, quod primogenitus ſuccedat, nā in tali caſu ſecundo genitus, etiā ſi ſit Clericus, non ſuccedet. Similiter, & in ſtatuto, quo maſculi excludunt mulieres, comprehenduntur etiā Moniales, vnde nec ſuccedet mulier, licet ſi ſit effecta religioſa, & vniuerſaliter verum eſt, quod omnia ſtatuta & leges diſponentes generaliter ſuper contractibus emptionis, venditionis, locationis, conductionis, commodati, &c. ſi non contradicunt aut legi naturæ, aut ſacris Canonibus, ſeruandæ ſunt à quibuſcumque perſonis Eccleſiaſticis, iuxta *c. 1. de noui operis enunciatione*, & tenent omnes Doctores communiter, *in cap. Eccleſia, vt lite pendente,* ſed maxime Ioan. Andreas, & Hoſtienſis. Vno ſolo excepto caſu, quando tales leges, eiſdem Eccleſiaſticis afferrent præiuditium ſimpliciter, vt eſt lex, quod qui non fecerit inuentarium, aut intra tale tempus adierit hæreditatem, ſit ipſa priuatus. Et ſimiliter lex, qua diſponitur, ſiue ſtatuitur, vt non poſſit aliquid vendi non ſubditis; hæc & huiuſmodi, quæ numquam eſſe poſſunt in commodum Eccleſiaſticorum, ſed ſimpliciter afferunt ipſis præiuditium, non neceſſario ſeruandæ ſunt ab illis. Quod eſt valde notandum, & illud oportet multum memoriæ commendare.

Nota, quando lex, ſiue ſtatutum Eccleſiaſticis dicatur præiudiciale.

Quinta Concluſio.

Si leges ciuiles generales, quantumcumque rationabiles deuiant, aut contrariæ ſunt ſacris Canonibus, quorum eſt exemplum *in cap. 2. de arbitris, in 6.* tunc in foro ſeculari ſunt ſeruandæ, ſed non in Eccleſiaſtico, nec in terris ſubiectis dominio Eccleſiæ, in quibus Canonica lex, ſeruari habet in vtroque foro. Hæc Concluſio, eſt etiam Sylueſt. loco ſupracitato, & etiam Panor. *in d. cap. Eccleſia ſancta Maria, de conſtit.* & pro ea facit, *cap. ſi duobus, de appellat.* & notata à Doctoribus *in cap. quod Clericis, de foro comp.* Huius rei quamplurima adducit exempla ſupradictus Syluest. loco ſupracitato, à quibus breuitatis gratia conſulto abſtineo, vt ad alia procedam, cum etiam facile videri poſſint ibidem.

Leges ciuiles generales, vtcũque rationabiles, à ſacris Canonibus deuiantes, vel ipſis contrariæ, in foro ciuili, licet ſint ſeruãdæ, non tamen in Eccleſiaſtico neque in terris ſubiectis Romano Pontifici

Sexta Concluſio.

Leges ciuiles, non comprehendunt perſonas Eccleſiaſticas, & Regulares, in illis rebus, in quibus ipſi ſpecialiter ſunt exempti, & potiuntur priuilegio. Hæc Concluſio, eſt certa & manifeſta, pro qua & multi faciunt ſacri Canones, qui habentur *in titulo de immunit. Eccleſiarum*, qua ratione Eccleſiaſtici (vt amplius in Articulo ſequenti dicemus) exempti ſunt à contributionibus, & tributis, ad quæ tenentur alij ſeculares, licet enim (vt ſupra diximus) prædicti Eccleſiaſtici ſint ciues, membraq. Reipublicæ, in prædicta tamen materia odioſa, per exemptionem ſibi factam, & ſpeciale priuilegium quod habent, non cenſentur quaſi ciues, nec in his ſubduntur principibus ſecularibus, ſed ſolummodo Papæ, vt habetur expreſſe *in cap. quamquam, de cenſibus, in 6.* & facit, *cap. Conſtantinus, 69. diſt.* Neque contrarium facere, eſt Principibus, & poteſtatibus ſublimioribus reſiſtere, contra doctrinam Diui Pauli, nam in tali caſu, præualet conſtitutio Eccleſiæ, & præceptum ſummi Pontificis, cui magis eſt obediendum, iuxta *cap.*

Leges ciuiles, non cõprehendunt Eccleſiaſticos, & Religioſos, in illis rebus, in quibus ipſi ſpecialiter ſunt exẽpti, potiũturq. priuilegio.

qui

qui reſiſtit, 11. *quæſtione* 3. quod etiam eſt valde notandum, atque memoriæ commendandum.

Septima Concluſio.

Quantumcumque, atque vndecumque, Clerici & perſonæ Eccleſiaſticæ, legibus ciuilibus ſunt ſubiectæ, quoad directionem, tamen quoad coactionem, & pœnas in eiſdem contentas, non ſubduntur Principibus ſecularibus, ſed earum tranſgreſſores ad proprios Iudices remitti debent. Hæc Concluſio, eſt certa & manifeſta, & communiter ab omnibus Doctoribus recepta, de qua, & quamplures habentur ſacri Canones, *in prædicto titulo, de immunitate Eccleſiarum*, & ratio eius eſt appoſitiſſima. Nam vel prædictæ pœnæ decernuntur ipſo iure per leges, aut ſunt per Iudicem imponendæ. Et ſiue hoc, ſiue illud ſit, in vtroque caſu imponi non poſſunt Clericis, & perſonis Eccleſiaſticis, per Principes, & Iudices ſeculares, cum nemo poſſit pœna aliqua ligari, & affici, à non ſuo Iudice, contra ſacros Canones, & maxime, contra *cap. at ſi Clerici, de iudic. & cap. Sacerdotibus*, 11. *quæſt.* 1. *& cap.* 1. *de conſtit.* vbi habetur, *quod remittantur ſupradicti ad proprios Iudices, qui ſuo arbitrio, perpenſa criminis grauitate & materia conſtitutionis violata, ac ſcandalo exinde ſuborto, illos pro modo culpæ debent punire. Quod ſi aliter factum fuerit, Principes, & Iudices ſeculares, Clericos, & perſonas Eccleſiaſticas ad ſua ſecularia Tribunalia trahentes, in excommunicationem incidunt quæ quotannis publicatur in Bulla Cœna Domini.* Ex ſupradictis Concluſionibus ſatis colligitur, qualiter leges & Conſtitutiones Iuris ciuilis, perſonas prædictas Eccleſiaſticas obligent, & in quibus rebus ipſi, Principibus atque Iudicibus ſecularibus, teneantur obedire, & in quibus non.

Etſi Eccleſiaſtici, atque Religioſi ſubdantur legibus ciuilibus iuſtis, quoad directionem, nō tamē, quantū ad coactionem.

ARTICVLVS VI.

Vtrum valeant Ciuiles Leges, & ſtatuta, facta contra immunitatem Eccleſiaſticam?

PRo huius Articuli intelligentia & dicendorum reſolutione, libet præmittere breuiter, quidnam ſit, aut dicatur, immunitas ſiue libertas Eccleſiaſtica? & quas res in ſe contineat? & ad quæ ſe extendat? Dico primo, quod *immunitas ſeu libertas Eccleſiaſtica, eſt exemptio Eccleſiæ, ſeu perſonarum Eccleſiaſticarum, in perſonis, rebus, & iuribus, facta ſibi à Deo, aut à Papa, ſiue Imperatoribus, aut Eccleſiaſticis Principibus.* Hæc diffinitio immunitatis, ſiue libertatis Eccleſiaſticæ, deſumpta eſt ex Syluestr. *verb. immunitas*, 1. *num.* 1. *&* 2. *q.* 1. in qua comprehenduntur omnia Eccleſiæ priuilegia, quæ collata ſunt ei à Deo, vel à Papa, ſeu ab Imperatoribus, & Eccleſiaſticis Principibus. A Deo, vt generalis præeminentia, quam habet ſummus Pontifex ſupra totam Eccleſiam, ita quod cuncti fideles (vtcumque maximi, atque ſupremi) illi teneantur obedire, & eſſe ſubiecti, ille vero nulli in terra. Et fundatur in illis verbis, quæ dixit Chriſtus Dominus D. Petro, Matth. 18. promittens illi claues Regni Cælorum, & dicens, *quod quæcumque ligaſſet ſupra terram, eſſent ligata & in cælo, & quæcumque ſoluiſſet ſuper terram, eſſent ſoluta & in cælo*, & refertur *in cap. quodcumque*, 14. *q.* 1. Hæc Eccleſiaſtica libertas, ſiue præeminentia ortum habuit à Deo. Alia ſunt Eccleſiæ priuilegia, conceſſa à prædicto Papa, quale eſt illud, vt percutiens quemcumque Clericum, ipſo facto ſit excommunicatus, vt habetur *in cap. ſi quis ſuadente diabolo*

Quid ſit libertas, ſiue immunitas Eccleſiaſtica.

Quotuplex ſit libertas, ſeu immunitas Eccleſiaſtica.

Digitized by Google

bolo, 17. q.4. Quædam vero priuilegia ſunt ab Imperatoribus conceſſa, aliquando generaliter, id eſt, toti generali fidelium congregationi, vt conſtat, *ex l. 1. C. de ſacroſanct. Eccleſijs*, aliquando vero minus generaliter, vt pro ſolis Eccleſijs, vel Epiſcopis, ſeu alijs Clericorum ordinibus, iuxta *l. nemo, C. de Epiſcopis, & Clericis*, aliquando etiam locis ſacris, vt quod eiſdem non irrogetur iniuria, &c. quæ omnia late proſequitur Innoc. *in cap. nouerit, de ſentent. excommunicat.* Quædam alia ſunt priuilegia, data ab inferioribus, *vt in cap. auditis, de reſtit. in integ. & cap. inter, de fide inſt. & cap. dudum, de decim.* Pro quibus datur generalis regula, quod quilibet poteſt Eccleſiæ dare priuilegium, in his quæ ad ipſum ſpectant, iuxta *cap. cum dilecti, de donat.* ſed generale priuilegium dare, ſiue concedere, ad ſolum Papam, ſiue Imperatorem pertinet, cum ad eos dumtaxat ſpectet, vniuerſaliter diſponere de toto Orbe, vt colligitur *ex cap. cuncta, & cap. per principalem. 9. q. 3. & cap. ad honorem, de auctorit. & vſu pal.* Hæc omnia ſunt valde notanda.

Generale dare priuilegium ad ſolum Papam, & Imperatorē ſpectat, quilibet tamen poteſt priuilegiare in his, quæ ſpectāt ad ipſum.

Secundo præmitto, quod quamuis ex Doctoribus Iuriſperitis, nonnulli dixerint, Clericorum, & perſonarum Eccleſiaſticarum exemptionem, tam in bonis, quam in perſonis, ſibi competere abſolute de Iure diuino, ſequentes Gloſſam, *in cap. ſi Imperator, ver. diſcuti, 96. diſt.* contrarium tamen eſt verius, certius, atque tenendum, nempe quod non competit eis abſolute, de Iure Diuino, ſed de humano & poſitiuo, at diuino multum conformi, vt tenent alij multi Iuriſperiti, & omnes Theologi communiter, qua de re videndus eſt Victoria, de poteſtate Eccleſiæ, cap. 97. & Sot. in 4. diſt. 25. q.2.ar.2. & Couar. in pract.qq.cap.31.col.2.num.3. quo fit, vt non ſit amplior eorum exemptio à poteſtate ciuili, quam in Iure fuerit expreſſum, & cautum. Et licet huiuſmodi exemptiones ſint multiplices, omnes tamen ad quinque capita ſiue genera reducuntur. Primo quantum ad forum, hoc eſt, quod in omnibus caſibus, in quibus actor ſequi tenetur forum rei, Clerici, & Eccleſiaſticæ perſonæ, non poſſunt coràm Iudicibus ſecularibus conueniri, neque ad ipſorum Tribunalia trahi, prout habetur expreſſum & determinatum in Iure, *in cap. 1. & cap. ſi diligenti, de foro comp. & in cap. experientia, 11. q. 1.* Secundo quantum ad capturam, hoc eſt, quod Clericorum, ſeu perſonarum Eccleſiaſticarum captura, in nullo caſu eſt licita, ſi fuerit facta auctoritate Iudicum laicorum, vt expreſſe determinat Ius canon. *in cap. 2. de foro comp.* Tertio quantum ad tributa, nam Clerici & perſonæ Eccleſiaſticæ onerari non poſſunt tributis & oneribus laicorum, vt habetur expreſſum, *in cap. quamquam, de cenſibus, in 6.* Quarto, quantum ad regimen & gubernationem, nam res, & perſonæ Eccleſiaſticæ, nequaquā ſubijciuntur regimini & diſpoſitioni laicorum, vt expreſſe habetur *in cap. bene quidem, 96. diſt. & in cap. vlt. de rebus Eccleſia non alien.* Et tandem quinto, & vltimo, quantum ad loca Eccleſiaſtica, nam ad Eccleſias confugientes, in caſibus, quibus exemptio ſibi valet, haudquaquam exinde extrahi poſſunt, vt habetur expreſſe *in cap. inter alia, de immunit. Eccleſ.* Ad quæ quinque capita reducuntur, omnes Clericorum & perſonarum Eccleſiaſticarum exemptiones, à poteſtate ciuili. Circa quas, quia interdum contingit leges & laica fieri ſtatuta aliqua, quæritur in præſentiarum, An valeant, & ſint obſeruanda? Cui difficultati reſolutiue reſpondeo, per ſequentem Concluſionem.

Clericorum, & perſonarum Eccleſiaſticarum exemptio, quo Iure illis competat.

Exemptiones Clericorum ad quinque capita ſiue genera reducuntur.

Concluſio.

LEges & ſtatuta laicorum, & ſecularium Principum, facta contra libertatem & immunitatem Eccleſiaſticam, nihil omnino valent, eaq. facientes

cientes,ipſo ſunt facto excommunicati. Hæc Concluſio,eſt communis omnium Doctorum reſolutio, & eam tenet expreſſe Syluest. *verb. immunitas, 1. num. 9.* & 10. *& verbo, excommunicatio, 9. num. 12.* & habetur *in cap. nouerit, cap. grauem, de ſententia excommunicat.* vbi poſt alia verba, poſtquam excommunicantur hæretici omnes,vtriuſque ſexus,quocumque nomine nuncupentur, & eorum fautores, receptatores, & defenſores, ſubditur, *Necnon excommunicamus eos,qui de catero ſeruari fecerint ſtatuta edita, & conſuetudines introductas, contra Eccleſia libertatem, niſi ea de capitularibus ſuis,infra duos menſes poſt huiuſmodi publicationem ſententia fecerint amoueri. Item ſtatutarios, & ſcriptores ſtatutorum ipſorum, nec non Poteſtates, Conſules, Rectores, & Conſiliarios locorum, vbi de catero huiuſmodi ſtatuta, & conſuetudines edita fuerint, vel ſeruata, necnon & illos, qui ſecundum eam praſumpſerint iudicare, vel in publicam formam ſcribere iudicata.* Hæc in dicto *cap. nouerit*, & eadem fere verba habentur *in cap. grauem*, quibus in locis videatur Gloſſa, vbi ad hoc propoſitum dicuntur plura, eaq. notatu digniſſima. Videatur etiam ſupradictus Syluest. locis ſupracitatis, ſed maxime *verb. excommunicatio, 9. num. 12.* vbi difficultatem hanc ex profeſſo tractat.

Leges,& ſtatuta laicorum & ſeculariũ principum, facta contra libertatem Eccleſiaſticã, nihil valent, eaq. facientes ſunt ex communicati.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS VII.

Vtrum ſit licita lex, aut ciuilis conſtitutio, alienari prohibens bona immobilia Eccleſiis, ſiue perſonis Eccleſiaſticis?

HÆc quæſtio difficillima eſt, & quæ longiorem requirebat diſputationem, ſed tamen reſoluetur breuiter, id quod tenendum eſt, magisq. rationi videbitur eſſe conſonum. Sed vt hoc plenius fiat, libet prius quæſtionem prædictam, hinc inde paucis diſcutere, atque pro meo more, vtrinque difficilem reddere.

Et quidem pro parte affirmatiua,quod huiuſmodi lex, ſiue conſtitutio ſit licita,facere in primis videtur,nam de facto in Regno Portugalliȩ,lib. 2. Ordinationum, titulo octauo, prohibentur ſeculares alienare bona immobilia Eccleſijs, Monaſterijs, ſiue perſonis Eccleſiaſticis, quæ quidem conſtitutio cum fuerit facta auctoritate Chriſtianiſſimorum Regum eiuſdem Regni, haudquaquam eſt credendum, id fuiſſe determinatum,abſque maximo fundamento, & abſque conſilio grauiſſimorum virorum, Theologorum, & in vtroque Iure peritorum, quod pro hac parte quamplurimum facit, & hoc ſit primum Argumentum. Primum Arg.

Secundo, nam re penitus introſpecta, non videtur, quod prædictã Conſtitutio, ſiue lex egrediatur limites ſuæ poteſtatis, diſponendo de bonis temporalibus ſuorum ſubditorum, in ordine ad bonum communẽ, cum & quilibet priuatus de populo prohibere poſſit alienationem rei ſuæ immobilis, in Clericos, Eccleſiam, ſiue Monaſteria, vt patet in contractu emphyteutico,vbi hoc licite ſæpiſſimè fit,vt tenet communis opinio: nec dicendum videtur, quod non poſſit Reſpublica, ſiue Princeps, ſua legẽ in proprio ipſius Regno facere,quod quilibet in re ſua particulari. Certe hoc non eſt infimum, aut inualidum ad hoc propoſitum argumentum. Secũdum Arg.

Tandem tertio probatur idipſum, nam Bald. *in cap. Eccleſia Sancta Maria, de conſtitutione, num. 6.* in ea eſt opinione, vt credat, eiuſmodi Conſtitutionem eſſe validam & licitam, id quod & tenere dicit multos doctiſſimos, Tertium Arg.

& grauiſſimos Doctores, quod etiam argumentum ab auctoritate tantorum virorum deſumptum, maximas vires habet, magniq. eſt ponderis, ac momenti. Sed his nihilominus non obſtantibus, in contrarium eſt veritas, de qua ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

Lex, ſiue Conſtitutio ciuilis, alienari prohibens, bona immobilia Eccleſijs, ſiue Eccleſiaſticis perſonis, abſque ſummi Pontificis permiſſione, & licentia, omnino eſt illicita, & nulla.

LEx, ſiue Conſtitutio ciuilis, alienari prohibens bona immobilia Eccleſijs, ſiue perſonis Eccleſiaſticis, abſque ſummi Pontificis permiſſu, & licentia, exhibita aliqua rationabili cauſa, & ratione, non eſt licita, ſed omnino illicita. Hæc Concluſio, probatur expreſſe. Primo, quia omnino eſt contra libertatem, atque immunitatem Eccleſiaſticam, quæ ex huiuſmodi Conſtitutione, non modicum patitur præiudicium, ſiue detrimentum. Secundo, nam quamuis Conſtitutio ſupradicta, vt volunt Doctores contrariæ opinionis, directe non reſpiciat perſonas Eccleſiaſticas, ſed dumtaxat ſeculares, quibus prohibet alienare ſua bona, certis quibuſdam perſonis, ac perinde, nec directe aduerſari videatur libertati, & immunitati Eccleſiaſticæ, ſufficit tamen, vt id fiat indirecte, vt ad aliud ſimile propoſitum, tenet doctiſſimus Doctor Nauarr. libro 3. Conſiliorum, de immunitate Eccleſiarum, conſil. 2. num. 4. dicens, quod qui vult antecedens, neceſſario vult etiam & conſequens, & id quod ad illud neceſſario conſequitur, iuxta *l. illum, ff. adquirend. hæred. & l. 2. ff. iuriſdictionem omnium iud. & cap. præterea, de officio deleg.* Ex quo videtur, quod ſupradicta Conſtitutio ſit illicita, quinvero ipſo facto irrita, & nulla, *per cap. fin. de immunitate Eccleſiaſticarum, in 6.* Immo vero etiam videtur, quod ſtatuentes eiuſmodi Conſtitutiones, ſiue leges, ipſo ſint facto excommunicati, per ſupradictum *cap. nouerint, & cap. grauem, de ſententia excommunicat*, adducta in Articulo præcedenti, quibus excommunicantur, eiuſmodi ſtatuta facientes abſolute, nullaq. facta diſtinctione, de directe, aut indirecte. Vnde ad rationem dubitandi, ſeu ad argumenta in contrarium adducta, facile reſponderi poteſt, dicendo.

Ad Argumenta poſita.

Ad primum.

Ad primum, de ſtatuto facto in Regno Portugalliæ, pie eſſe credendum fuiſſe factum de licentia, & permiſſione ſummi Pontificis, quam iuſta exiſtente cauſa, potuit & ipſe concedere, & ab eo etiam approbatum ſtatutum, tenebit, iuxta Gloſſam, *in cap. Eccleſia Sancta Maria, de conſtit.* qua de re videatur Syluest. *verbo, immunitas, 1. num. 9. & verbo, ſtatutum, num. 2.* quibus in locis expreſſe tenet, quod ſtatuta aliqualiter facta contra immunitatem Eccleſiæ, valent & tenent, ſi per ſummum Pontificem fuerunt approbata.

Ad ſecundum.

Ad ſecundum, reſpondeo negando conſequentiam, & dicendo, quod Principes, Conſtitutionem, ſiue legem eiuſmodi ſtatuentes, proculdubio excedunt limites ſuæ poteſtatis, contra immunitatem, & libertatem Eccleſiæ quod quidem facere per Eccleſiaſticam legem ſunt prohibiti, directe, atque indirecte. Nec eadem ratio eſt de perſonis particularibus, in contractu Emphyteutico, de quo adducitur exemplum, nam eiuſmodi, in re propria non ſunt prohibiti facere, quod ſibi libuerit, diuerſaq. eſt ratio de bonis proprijs, & de bonis Reipublicæ, quæ cum communia ſint, in communi & abſque diſtinctione omnibus debent deſtribui, nec in hac diſtributione perſonæ Eccleſiaſticæ, deterioris eſſe debent conditionis. Quibus rationibus adducti, hanc ſententiam & opinionem, tenent Bart. *in l. filiusfam. §. Diui,*

num.

num. 12. *ff. legatis* 1. & Alexander, & alij grauiſſimi Doctores Iuriſperiti, *in dicto cap. Eccleſia Sancta Maria, de conſtit.* Et hæc de iſto Articulo dicta breuiter ſufficiant, non enim per tempus licet, vt in his amplius immoremur, tantumq. intendimus, vt horum omnium aliqualis habeatur notitia.

ARTICVLVS VIII.

In quas pœnas incidant, facientes Leges, & Conſtitutiones iniquas?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

FAcientes leges, & Conſtitutiones iniquas, & quæ ſunt ſimpliciter contra legem Dei, ſiue Eccleſiaſtica mandata, peccant mortaliter, & eiuſmodi leges, ſiue ſtatuta facta, ipſo Iure nihil valent. Hæc Concluſio, eſt expreſſa Sylueſt. *verb. lex, q.* 12. & probat eam per *cap. quæ contra, diſt.* 8. *& cap. flagitia*, 32. *quæſt.* 7. *& cap. cum in Eccleſia, & cap. non ſatis, extra de ſimon. & cap. quæ in Eccleſiarum, de conſtit.* Nec ſolum facientes, verum etiam inducentes, & conſentientes, & ſeruantes ipſas leges, mortaliter peccant, per dictum *cap. cum in Eccleſia, & cap. non ſatis, de ſimonia.* Qua de re videatur Sylueſt. loco ſupracitato.

Faciẽtes leges iniquas, grauiter peccant, ip ſeq. leges ſunt ipſo iure nullæ.

Secunda Concluſio.

Si eiuſmodi Leges, & Conſtitutiones, ſint contra immunitatem, & libertatem Eccleſiaſticam, præter hoc, quod mortaliter peccant, ipſas condentes, atque ſeruantes, ipſo ſunt facto excommunicati. Hæc etiam Concluſio, eſt Sylueſt. loco ſupracitato, *& verb. excommunicatio*, 9. *num.* 12. & facit ad hoc *cap. nouerit, & cap. grauem, de ſententia excommunicat.* de qua excommunicatione, videatur dictus Sylueſt. locis ſupracitatis, vbi ad hoc propoſitum dicit plura, eaq. notatu digniſſima. Et hæc de iſto Articulo, & tota Quæſtione breuiter dicta ſufficiant.

Si ſupradictæ iniquæ leges, ſint cõtra libertatẽ Eccleſiaſticam, ipſarum cõditores, præter hoc, quod mortaliter peccant, ſunt ipſo facto excõmunicati, ipſaſq. ſeruantes.

QVÆSTIO XXVIII.

De Conſuetudinibus, & his, quæ ad Conſuetudinum materiam ſpectant, in quatuordecim Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quidnam ſit Conſuetudo?

PRo huius Articuli, ac ſequentium faciliori intelligentia, adnotare oportet, ex Gratiano in Decreto, *§. humanum genus, diſtinct.* 1. quod

Duobus regitur humanum genus, iure, & moribus.

Digitized by Google

duobus regitur humanum genus, nempe, iure, & moribus. Quod quidem dictum originaliter, deſumptum eſt ex Diuo Iſidoro, lib. 5. Ethymologiarum, cap. 3. & habetur *in cap. Ius generale, eadem diſtinctione*, vbi inquit, *quod omne ius legibus, & moribus conſtat*. Quod ſub alijs verbis, videtur eſſe omnino idem, quod dixit Gloſſa, *in rubrica ad titulum, de conſtitut. in 6. ex inſtitut. de iure naturali, gentium, & ciuili*, nempe, *quod duplex eſt ius, aliud ſcriptum, aliud vero non ſcriptum*. Ius ſcriptum, leges & conſtitutiones ſcriptæ nũcupantur, Ius autem non ſcriptum, conſuetudines ſunt preſcriptæ. Quo præmiſſo notabili, poſtquã in præcedentibus Quæſtionibus, Iuris ordinem inſequentes, latiſſime egimus, de iure ſcripto, hoc eſt de legibus, atque Conſtitutionibus ſcriptis, Iuris tam canonici, quam ciuilis in communi breuiter, quidem atque reſolute, prout libri huius exiguitas expoſcit; reliquum eſt, vt nunc de iure non ſcripto, hoc eſt, de moribus, & conſuetudinibus, aliquid eadem breuitate, & reſolutione dicamus. Quapropter à Conſuetudinis diffinitione exordientes, quæritur in præſentiarum, quidnam ſit Conſuetudo? Cui difficultati, per ſequentem Concluſionem reſpondeo.

Duplex eſt Ius aliud ſcriptũ, aliud vero non ſcriptum.

Concluſio.

Cõſuetudo eſt Ius quoddam, moribus inſtitutũ, quod pro lege ſuſcipitur cũ deficit lex.

CONſuetudo eſt, Ius quoddam, moribus inſtitutum & comprobatum, quod pro lege ſuſcipitur, cum deficit lex. Hæc conſuetudinis definitio affertur à Gratiano in Decreto, & habetur *in cap. conſuetudo, diſt.* 1. quæ & originaliter eſt deſumpta, ex ſupradicto Diuo Iſidoro, vbi ſupra. Et addit dictus Diuus Iſidorus, quod non differt, an lex ſcriptura, an ratione conſiſtat, quando & legem ratio ipſa commendat, & ſi ratione lex conſtat, ſiue conſtare debet, lex (inquit) erit omne, quod ratione conſtiterit, quod Religioni conueniat, diſciplinæ congruat, & ſaluti proficiat. Quibus verbis, Diuus Iſidorus paucis comprehendit, omnia quæ ſpectant ad eſſentiam, atque rationem legis, tam ſcriptæ, quam non ſcriptæ, ſub quo nomine intelliguntur conſuetudines. Tandem ſubdit, quod mores vocantur conſuetudines, pro eo quod communi vſu ſunt receptæ, quæ verba verſans, & explicans ſupradictus Gratianus, inquit, quod dum dicit Diuus Iſidorus, nil differre, vtrum lex, aut conſuetudo, ſcriptura, an ratione conſiſtat, liquido conſtat, quod lex, ſiue conſuetudo, partim eſt redacta in ſcriptis, partim vero non, ſed moribus tantum vtentium comprobata. Quæ in ſcriptis redacta eſt conſuetudo, conſtitutio, ſiue lex, aut Ius ſcriptum vocatur, quæ vero in ſcriptis non eſt redacta, conſuetudinis generali cenſetur nomine. Hæc ex ſupradicto Gratiano. Ex quibus omnibus colligitur, exacta conſuetudinis diffinitio, ea eſt, *quod Conſuetudo eſt ius quoddam, non quidem ſcriptum, ſed moribus, id eſt, aſſiduis actibus comprobatum, & conſtitutum, quod pro lege ſuſcipitur, cum deficit lex*. Tantumq. differt ab ipſa, penes hoc, quod lex ſcripto traditur, conſuetudo vero non ſcripto, ſed vſu. Circa quam conſuetudinis, diffinitionem adnotandum eſt ex doctiſſimo Doctore Nauarro, in commentario, *in cap. non liceat*, 12. *quæſtione* 2. *de ſpol. Clericorum*, §. 14. *numero* 7. quod multo ante tempore, humanum genus, regi, atque gubernari cœpit, & conſueuit, conſuetudinibus, quam legibus, & prius homines vixerunt conſuetudinibus, & moribus tacite traditis, quam legibus expreſſe conſtitutis, vt ab orbe condito ex omnibus Scripturis ſacris, atque profanis facile licebit colligere. Ad quod facit quammaxime illud, quod in ſacra pagina, Geneſis, cap. 29. legitur, dixiſſe

Nota breuem, hanc, ſed compendioſam legis diſcreptionem.

xiſſe

xiſſe olim Laban Iacob genero ſuo, non eſſe in illa regione Meſopotamiæ conſuetudinem, maritandi prius filias minores, quam maiores, quod dixit ad ſe excuſandum, rationemq. illi reddendum, ob quam Rachel filiam minorem ſuam, non prius quam Liam maiorem ſibi traderet in vxorem, quaſi in id allegans legem, communemq. conſuetudinem, quæ eadem de re vigebat in illa regione. Ad quod etiam facit, quod ad idem propoſitum olim quidam dixit Iuriſconſultus, & habetur *in l. omnes populi, ff. de iuſt. & iure, nempe quod omnes reſp. politice viuentes, non ſolum legibus ſcriptis, ſed etiam conſuetudinibus reguntur, & gubernantur, quodq. prius fuerunt conſuetudines, quam leges*, & *l. diuturna, ff. de leg. dicitur, quod conſuetudo pro iure, & lege in his, quæ non ex ſcripto deſcendunt, obſeruari ſolet*, & additur, *magna auctoritatis hoc Ius conſuetudinis habetur, quod in tantum probatum eſt, vt non fuerit neceſſe, illud ſcripto comprehendere.* Atque ita indubitate tenendum eſt, vt recte probat ſupradictus D. Nauarr. loco ſupracitato, quod, quidquid humana lege introduci poteſt, poteſt & conſuetudine, iuxta *cap. Ius ciuile, cap. conſuetudo* 1. *d.* iunctis *cap. erat autem lex, & cap. quæ contra mores.* 8. *diſt.* & quod eadem poteſtate nituntur & lex humana, & conſuetudo. Solumq. differunt in eo, quod illa nititur expreſſo conſenſu potentis facere legẽ; hæc vero, non conſenſu expreſſo, ſed tacito eiuſdem, iuxta *l. de quibus, ff. legibus, & c. conſuetudo, diſt.* 1. & tradit late Innoc. *in cap. expeditione, de conſuetud.* id quod, & ſatis ſignificat dictum, *cap. omnes, diſt.* 1. ibi *humanæ leges, moribus conſtant*, quibus verbis ſignificatur morem (qui conſuetudo eſt) eiuſdem eſſe potentiæ, cuius eſt lex, vt etiam amplius infra dicemus. Hæc pro nunc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Nota hoc valde pro vi, & vigore cuiuſq. approbatæ conſuetudinis.

Differẽtia, quæ verſatur inter legem ſcriptã, & conſuetudinem.

ARTICVLVS II.

Vtrum conſuetudo aliqua vim legis poſſit obtinere?

DIfficultas hæc iam aliqualiter conſtat ex dictis, ſed quia præcipua eſt huius materiæ, libet eam amplius inueſtigare, & ſequutus D. Thomam argumentis quibuſdam hinc inde propoſitis, vt veritas plenius eluceſcat, diſcutere, ſeu quod dicitur, illam difficilem reddere. De hac quæſtione, atque difficultate, agit ſupradictus D. Thom. primæ ſecundæ, quæſtione 97. articulo 3. vbi pro parte negatiua ſic argumentatur, ad probandum, quod nulla conſuetudo vim legis poſſit obtinere, nec legem amouere.

Primo, nam omnis lex humana (vt ſupra diximus) deriuatur, deriuatq. habet, à lege naturali, & Diuina: ſed conſuetudo nulla immutare valet legem naturalem, & Diuinam, nec contra ipſas obtinere: ergo nec etiam humanam legem poteſt immutare, aut tollere, nec contra ipſam, vim legis habere. Quod & confirmatur hac potiſſima & efficaciſſima ratione, nam ex multis malis actibus, fieri non poteſt aliquod vnum bonum, quinvero malum, quo amplius fuerit multiplicatum, eo ipſo peius efficitur: ſed qui primo agere incipit contra legem, male facit, & peccat, vt amplius poſtea dicemus: ergo ex ſimilibus multiplicatis actibus, nihil poteſt fieri bonum. Ex quo vlterius infertur, quod cum lex ſit quoddam bonum (eſt enim regula & norma humanorum actuum) nulla deprauata conſuetudo cauſata, & coaceruata ex multiplicatis malis actibus, vim legis poterit habere, nec legem prius poſitam tollere vllo modo, ſiue amouere.

Primum Arg.

Secũdum Arg.

Digitized by Google

Tertium Arg.

Quod & confirmatur ſecundo, nam leges ferre & inſtituere, non pertinet ad perſonas particulares & priuatas, ſed ad perſonas communes, Reipublicæ, atque communitatis perſonam gerentes, nā perſonæ priuatæ & particulares non poſſunt legem facere aut conſtituere: ſed conſuetudo introducitur, & inualeſcit, ex priuatis & particularibus ciuium actibus: ergo conſuetudo nulla vim legis poteſt obtinere, & per quam lex prius poſita tollatur, ac remoueatur. Hæc argumenta adducit D. Thom. vbi ſupra ad difficultandam hanc quæſtionem. Quibus nihilominus non obſtantibus, in contrarium ſtatuitur Concluſio.

Concluſio.

Si conſuetudo fuerit legitime præſcripta, ac debitis circũſtãtijs veſtita, vim habet legis, quinvero legem prius poſitam poterit amouere.

CONſuetudo, ſi fuerit legitime præſcripta, & debitis circumſtantijs veſtita, vim habet legis, legemq. poſitam poteſt tollere & amouere. Probatur hæc Concluſio, imprimis auctoritate D. Auguſt. in epiſtola ad Caſſulanum, quæ eſt 86. in ordine, & habetur in ſecundo Tomo, vbi inquit, *quod mos populi Dei, & inſtituta maiorum pro lege tenenda ſunt*. Et addit, *quod ſicut præuaricatores legum diuinarum, ita & contemptores conſuetudinum Eccleſiaſticarum coercendi ſunt.* Hæc ſupradictus Auguſtinus, & quod ille dixit de conſuetudinibus Eccleſiaſticis ſuo quoque modo, & ordine pariter intelligendum eſt de conſuetudinibus ſecularibus, & laicis, ſi legitime fuerint introductæ. Quod & probatur hac efficaciſſima ratione, deſumpta ex D. Thom. vbi ſupra, nam certum eſt (inquit D. Thomas) quod omnis lex, ſiue humana, ſiue Diuina, à ratione & voluntate legiſlatoris proficiſcitur, lex quidem naturalis & diuina à rationabili Dei voluntate, lex autem humana, à voluntate hominis ratione regulata: hæc autem voluntas legiſlatoris, non vno tantum modo manifeſtari poteſt, ſed duplici, nempe, verbo atque facto, nam ſicuti quis verbo oſtendit & manifeſtat ſuam voluntatem & intentionem alteri, quia voces ſunt ſigna conceptuum, vt inquit Ariſtoteles, ita etiam, & facto poteſt illam manifeſtare, nam quod vnuſquiſque bonum eſſe videt & eligens, id opere complet, ſeu operibus ab alijs fieri & compleri ſinit, & permittit: ergo ſicut lex verbo poteſt ſtatui & introduci, ita & conſuetudine effici poteſt idipſum, per exteriores actus multiplicatos, qui conſuetudinem efficiunt, quatenus per huiuſmodi actus, mens & intentio, & voluntas ipſius legiſlatoris exprimitur & declaratur, quod ita vult fieri. Hęc ſupradictus D. Thom. Ex quo argumẽto colligitur, quod conſuetudo legitime præſcripta, non ſolum valet legem præteritam tollere & amouere, nouamq. efficere & immutare, verum etiam, quod ipſa eſt, quæ meliori modo, legis, & eiuſdem latoris mentem & intentionem interpretatur, vt patebit amplius, ex infra dicendis. Sed nunc ad argumenta in contrarium adducta, reſpondẽtur.

Nota hoc valde, quod ſicuti lex fieri poteſt verbo, ita & conſuetudine introduci.

Ad primum.

Ad primum, quod lex naturalis, & diuina, pro eo quod procedit (vt dictum eſt) à voluntate diuina, non poteſt mutari per vllam conſuetudinem procedentem à voluntate hominis cuiuſcũque, ſed ſolum per auctoritatem & voluntatem Dei, quo fit, vt conſuetudo nulla contra legem naturalem, & diuinam, vim legis poſſit obtinere, vt tenet communis ſententia Theologorum, & Canoniſtarum, aſſerentium, quod lex naturalis, & diuina eſt immutabilis, de qua re videatur Diuus Thomas, vbi ſupra, & *cap. mala, cap. veritate, cap. ſi conſuetudine, diſtinct.* 8. Secus eſt autem de lege humana, nam ſicuti lex humana, verbo tenus, Principis, ſeu legiſlatoris volun-

Nota hoc valde, quod lex naturalis, atque diuina omnino eſt immutabilis.

voluntatem ſignificante, poteſt, ſtatui, atque inſtitui, ita etiam & facto, eodem Principe, ſeu legiſlatore vidente, conſentiente, atque diſſimulante, & conſuetudinem introduci permittente, quæ quidem permiſſio eſt, quidam ipſius tacitus conſenſus, atque manifeſtatio ſuæ propriæ voluntatis. Et ſic non valet Argumentum adductum ad probandum, quod conſuetudo præualere non poſſit contra legem humanam, ex eo quod ipſa præualere non poteſt contram legem naturalem, & diuinam.

Ad ſecundum

Ad primam confirmationem, ſiue ſecundum Argumentum, reſpondeo primo, quod non ſemper conſuetudo introducitur per actus illicitos, quinvero & introduci poteſt per actus licitos, & factos abſque peccato: nam cum leges (vt ſupradictum eſt) non inſtituantur de actibus in particulari, ſed in communi, ſtare optime poteſt, quod humanæ leges in aliquibus caſibus deficiant, nec obligent, in illis nempe, in quibus eas ſeruari non expedit bono communi, atque ita tunc contra ipſas, ſeu præter ipſas agendo, actus facti non erunt mali, cum in ipſis leges deficiant, in quibus caſibus conſuetudo contra ipſas per actus licitos poteſt inchoari, qui quidem actus frequentati, vim obtinebunt legis, cum per illos ſatis oſtendatur legem aliquam antiquam fuiſſe inutilem, ſicut & manifeſtaretur, ſeu manifeſtari poſſet idipſum, ſi contraria lex fieret verbo, quod publicaretur. Hæc ſolutio eſt Diui Thomæ, vbi ſupra, in ſolutione ad ſecundum. Addit tamen, quod ſi manet eadem ratio, propter quam prima lex conſtitùta, vtilis erat, in tali caſu non quidem conſuetudo legem vincit, ſed lex ipſa conſuetudinem, niſi forte eadem lex propter hoc, inutilis eſſe videatur, quia non eſt poſſibilis ſecundum conſuetudinem patriæ, quæ eſt vna de conditionibus legis, vt ſupra diximus, & conſtituitur *in cap. erit autem lex*, 4. *diſtinct.* Difficile eſt enim, inquit Diuus Thomas, conſuetudinem multitudinis remouere. Hæc ſupradictus Diuus Thomas. Sed tamen in hac ſua ſolutione, diminute videtur proceſſiſſe dicendo, qualiter conſuetudo aliqua per actus licitos poſſit inchoari, & nihil reſpondendo ad id, quod petit argumentum, ſiue Confirmatio ſupradicta, in caſu quo inchoetur conſuetudo per actus illicitos. Cui difficultati, Caietanus ipſius commentator reſpondet, quod etiamſi tunc incipiat, & inchoetur conſuetudo per actus illicitos, lapſu temporis poteſt vim, & robur legis obtinere, peccabunt quidem ipſam introducentes, abſque iuſta legitima cauſa, ſed tamen poſteri non peccabunt, eadem conſuetudine vtentes, & exiſtimantes, atque credentes, bonum ipſam habuiſſe principium. Qua de re videndus eſt Magiſter Soto, lib. 1. de iuſtitia & iure, quæſt. 7. artic. 2. in ſolutione ad ſecundum, vbi hac de re agens, ſequenti diſtinctione vtitur. Inquit enim, quod conſiderare debemus binos conſuetudinis effectus, quorum eſt primus, vt lex priſtina antiquetur, cuius reſpectu dicit, quod etiam illa conſuetudo, quæ illicitum habuit ortum, ſiue principium, vim legis poteſt obtinere, ſi non apud eoſdem homines ipſam introducentes, ſaltim apud poſteros, & ſubſequentes. Et ponit exemplum, in caſu quo cœperunt anteceſſores noſtri praue agere contra aliquam legem, certum eſt, quod quamuis illi peccauerint, nos tamen in noſtro ſeculo inuenientes eiuſmodi legem conſuetudine abrogatam, non tenemur ſcrutari de illa, quale habuerit initium, ſed liberi omnino ſumus ab illa lege. Alter vero effectus conſuetudinis eſt obligare, cuius reſpectu conſuetudo, inquit Soto, non ſortitur vim legis, quamdiu per actus illicitos increbuerit (cum lex eſſe iuſta debeat, & æqua) ſortietur tamen illum poſtmodum, quando legitime fuerit introducta, & reſpectu poſterorum, & ſubſequen-

Conſuetudo nõ ſemper introducitur per actus illicitos, quandoque per licitos.

Nota hoc valde.

Nota hoc valde, quod etiãſi conſuetedo interdum incohitur per actus illicitos lapſu tamen temporis vim legis poteſt obtinere.

Nota hoc valde, qualiter peccent introducẽtis deprauatam aliquã conſuetudinem non vero poſteri, qui ipſam ſequuntur.

Nota hoc valde, ex Magiſtro Soto.

tium. Hæc valde ſunt notanda, atque memoriæ commendanda.

Ad tertium argumentum.

Ad ſecundam confirmationem, ſiue tertium Argumentum reſpondeo, cum eodem Diuo Thoma, vbi ſupra, quod multitudo priuatorum hominum, introducentium conſuetudinem, dupliciter poteſt conſiderari, ac duplicis eſſe conditionis poſſunt, nam vel liberam conſtituunt Rempublicam, quæ ſeipſam gubernet ſine Principe, & tunc mos & conſuetudo populi, erit quaſi conſtitutio legis, nec huiuſmodi cenſentur, aut cenſeri debent perſonæ particulares, ſed publicæ, cum ſint ipſa Reſpublica; aút vero non liberam conſtituunt Rempublicam, ſed degunt ſub Rege, aut ſub aliquo alio Principe, in quo quidem caſu cenſentur perſonæ particulares, & currit, quod prætendit Argumentum, ſed dico, quod in tali caſu conſuetudo ipſa introducta non eſt per ſe lex, niſi quatenus ſuſtinetur à Principe, & eſt veluti interpretatio voluntatis ipſius Principis. Sed de hoc infra dicemus amplius. Hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS III.

Quænam ſint de eſſentia, & ratione conſuetudinis, ad hoc, vt vim legis poſſit obtinere, & priorem legem tollere?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Conſuetudo ad hoc, vt vim legis poſſit habere, debet eſſe rationabilis.

INter conditiones requiſitas ad rationem conſuetudinis, & ad hoc, vt ipſa vim legis poſſit obtinere, & priorem legem tollere, prima, atque potiſſima eſt, quod ſit rationabilis. Hæc Concluſio, habetur expreſſa *in cap. cum tanto, de conſuet.* de qua videndus eſt Sylu. *ver. conſuetudo, q.* 4. & Sot. lib. 1. de iuſt. & iur. q. 7. ar. 2. & Med. in 1. 2. D. Tho. q. 97. ar. 3. & ratio huius Concluſionis in promptu eſt. Nam cum conſuetudo (vt ſupra in 1. art. dictum eſt) æquipolleat legi, ſitq. lex quædam non ſcripta, ſed moribus hominum introducta, & de eſſentia, atque ratione cuiuſlibet legis ſit, vt ea ſit rationabilis, iuxta id, quod habetur *in cap. erit autem lex, d.* 4. manifeſte colligitur, quod conſuetudo, quæ fuerit iniuſta & irrationabilis, ſiue ratione carens, nullatenus vim & robur legis poterit obtinere. Sed in conſtituendo, & aſſignando, quænam conſuetudo ſit, diciq. debeat rationabilis, eſt magna lis & controuerſia inter DD. Iuriſperitos. Quidam enim dicunt, illam conſuetudinē eſſe rationabilem, quam iura non improbant, ſed ſuſtinent, irrationabilis vero, quæ nullo Iure ſuſtinetur. Sed iſte dicendi modus non placet Sylu. *ver. conſuetudo, q.* 1. quia neque per id conſuetudo rationabilis ſufficienter deſcribitur, & eſt regula multũ vniuerſalis, vt intuenti patebit. Alij dicunt, quod hac de re, non poteſt ſufficiens ferri iuditium, ſed relinquendum id eſt Iudicum arbitrio, quæ conſuetudo ſit, & dicatur rationabilis, quæ vero non. Sed inquit ſupradictus Sylu. quod neque hoc videtur bene dictum, nam ſtare poterit duorum Iudicum eſſe contrarium arbitrium de rationabilitate conſuetudinis aduerſantis legi, poſſentq. ſubinde eadem de re, contrarias ſententias ferre, vnus ſecundum legem, alter vero ſecundum cõtrariam legi conſuetudinem. Qua propter quidam alij DD. Iuriſperiti, nẽpe, Ant. *in c. fin. de conſuet.* & Gemin. *in c. licet, de conſtitut. in* 6. inquiunt, quod conſuetudo in tantum eſt rationabilis, in quantum participat de fine iuris, ſiue legis,

Nota hoc valde.

Quænam conſuetudo cenſeatur rationabilis.

qui

qui finis in iure Canonico, eſt felicitas animæ, in ciuili vero, bonum Reipublicæ publicum, vt notat gloſſa *in cap. cum contingat, de iure iur.* quo fit, vt conſuetudo, ſicuti & lex, iuxta mentem, atque ſententiam D. Iſido. *in cap. conſuetudo, diſt.* 1. debet eſſe, quæ Religioni conueniat, diſciplinæ congruat, atque ſaluti proficiat, quibus ſi in aliquo fuerit contraria, vtpote ſi per ipſam peccatum nutriatur, aut diſciplinæ non congruat, nec communi ſaluti proficiat, cenſeri debet de ſe irrationabilis, nec ſeruari poterit ſine peccato, *iuxta cap. quæ contra mores, diſt.* 8. etiamſi aliàs conueniret Iuri ciuili, qualis eſt conſuetudo mutuandi ſub vſuris, quæ pro bono publico olim permittebatur, nam bonum animæ præponderat cuicumque bono temporali. Vnde Panor. in *d. cap. fin. eod. tit.* inquit, quod conſuetudo dicitur rationabilis, quando aliquo bono fine inſtituitur, licet alias ſit contra Ius, quod eſt rationabile: nam quamuis conſiderata vnica ratione, & vnico fine, conſuetudo quæ eſt contra legem, non eſſe poſſit rationabilis, ſub diuerſis tamen rationibus, bene poteſt conſuetudo, etiam contra legem eſſe rationabilis. Et ponit exemplum, nam Ius & rationabile eſt, quod Epiſcopus tractet negotia ſuæ Eccleſiæ cum conſilio Capituli, *per cap. nouit, cap. quanto de his quæ fiunt à Prælatis,* & quia firmius iudicium eſt plurimorum, *iuxta cap. prudentiam de off. deleg. & cap. de quibus, diſt.* 20. & tamen conſuetudo poteſt contrarium introducere, vt habetur *in cap. non eſt, de conſuetudine, lib.* 6. quæ conſuetudo, alia ratione erit etiam rationabilis, vt negotia eiuſdem in aliquo caſu citius expediantur. Sit ergo generalis regula, quod conſuetudo in eo caſu eſt rationabilis, quo rationabilis eſſet etiam lex, ſi de nouo conderetur, mutata lege priori, ſi qua erat, vel non mutata, ſi non erat. Itaque conſuetudo habens cõditiones optimæ legis ſuperius poſitas, Quæſ. 29. Art. 9. cui etiam non defuerint aliæ conditiones inferius ponendæ (nam bonum eſt ex integra causa, malum ex quocumque defectu) dicenda eſt rationabilis. Hoc valde aduertendum, atque conſiderandum eſt, nam non modica difficultate caret, qualiter conſuetudo aliqua contra Ius, eſſe poſſit rationabilis, cum Ius fundetur ſuper ratione, vt habetur *in cap. erit autem lex, 4. diſt. & in l. leges ſacratiſſimæ, C. de l eg. & cap. conſuetudo, diſt.* 1. ex quo videtur, quod conſuetudo Iuri contraria, non eſſe poſſit rationabilis, quia ſi vnum eſt bonum & rationabile, aliud debet eſſe malum & irrationabile, iuxta *cap. intellecto, de iureiuran. & cap. hoſpitiolum* 32. *diſt.* Sed ſtandum eſt in ſupradictis, de quo videatur Panor. vbi ſupra.

Conſuetudo, vt ſit rationabilis debet habere conditiones legis iuſtæ, tùcq. vim legis obtinebit.

Secunda Concluſio.

Secunda conditio requiſita ad hoc, vt conſuetudo vim legis poſſit obtinere, & priorem legem tollere, eſt quod legitime ſit introducta & præſcripta, id eſt, obtenta per curſum temporis ad præſcriptionem requiſiti. Hæc Concluſio etiam habetur *in d. cap. cum quanto, de conſuet.* & de ea videndus eſt Sylueſt. *verbo, conſuetudo,* q. 4. Sed circa tempus requiſitum ad præſcribendam conſuetudinem, inter Doctores Iuriſperitos ſunt variæ, atque diuerſæ opiniones. Panor. enim *in cap fin. de conſuetud.* inquit, quòd ad introducendam conſuetudinem, de iure ciuili videtur ſibi ſufficere tempus 10. annorum; nã ad introducendam huiuſmodi conſuetudinem, iura ciuilia ſolum requirunt longum tempus, vt habetur *C. quæ ſit longa conſuetudo, in rubro & nigro,* & argumento deducto *ex l.* 2, *C. de ſeruit.* longum autem tempus, ſecundum eadem iura, eſt decem annorum, vt habetur *C. de præſcript. longi temp. per totum, & in gloſſ. dicta rubrica, C. quæ ſit long. conſue.* hoc etiam tenet Bart. *in l. de quibus, ff. de legibus,* & Cynus *in d. l.* 2. Alij dicunt ſpectandum eſſe tempus tantum,

Conſuetudo vt vim legis habeat, debet eſſe legitime introducta & pſcripta.

Quantum tempus ſufficiat ad præſcribẽdam conſuetudinẽ, tam de iure ciuili, quam canonico.

tum, quod in contrarium memoria hominum non exiſtat. Alij autem, & verius, dicunt, quod ſufficit prædictum tempus decem annorum inter præſentes, viginti vero annorum inter abſentes, vt habetur expreſſe, C. *de præſcript. longi temp.* vbi longum tempus, in quo inducitur præſcriptio, dicitur eſſe decem annorum inter præſentes, viginti vero annorum inter abſentes, qua de re videatur Sylueſter vbi ſupra, quæſt. 2. Hoc quantum ad Ius ciuile.

De Iure ciuili ad præſcribendam conſuetudinē inter præſentes, ſufficit decem annorū tempus, viginti vero inter abſentes.

De iure vero Canonico, inquit ſupradictus Panorm. vbi ſupra, quod ſi conſuetudo eſt præter Ius, ſufficit tempus decem annorum, ad quod facit gloſſ. *in cap. fin. de conſuetud. in 6. & cap. conſuetudo, diſt.* 12. quod limitandum eſt ſecundum Innocen. *in cap. cum dilectus, de conſuetud.* niſi detraheretur Iuri alicuius Eccleſiæ particularis, tūc enim requiritur tempus debitum ad præſcriptionem requiſitum, quod eadem, & fortiori ratione, dicendum eſt de iure Eccleſiæ vniuerſalis, iuxta dictum Panor. vbi ſupra, quia non minus debet eſſe fauorabile totum corpus Eccleſiæ, quam particulare ipſius membrum. Si vero conſuetudo fuerit contra Ius, requiritur tempus quadraginta annorum, nam oportet eam eſſe præſcriptam, vt habetur *in d. cap. fin. & in cap. 3. de conſtit. in 6.* & quia in minori tempore non præſcribitur. Quod venit etiam limitandum, niſi Papa id ſciret, & ſcienter diſſimularet, tunc enim dicunt quidam Doctores, quod ſufficeret prædictum tempus decem annorum. Sed contrarium eſt verius, atque communius, nam, vt dicit Innoc. conſuetudo debet eſſe preſcripta, & ſecundum Canoniſtas, conſuetudo præſcripta non iudicatur, niſi illa quæ fuerit quadraginta annorum, *per cap. Cumana, de elect. c. olim, de cenſibus, cap. auditis, de præſcript.* quod intelligendum eſt in præſcriptione rei, aut Iuris Eccleſiaſtici, vt conſtat ex omnibus ſupradictis Iuribus allegatis. Si vero conſuetudo ſit contra ea, quæ ſeruata ſunt Principi, in ſignum ſpecialis priuilegij, tam Iure ciuili, quam Canonico, requiritur tempus, de cuius initio memoria hominis non ſit, vt eſt textus expreſſus in *cap. ſuper quibuſdam, de verbor. ſign.* Quæ omnia ſunt valde notanda, & memoriæ commendanda.

De Iure Canonico, ſi conſuetudo eſt præter Ius, ſufficit tempus decem annorum, ſi vero fuerit contra, requiritur 40. annorum.

Tertia Concluſio.

Tertia conditio requiſita eſt, quod mores, ſiue actus hominum, per quos ſupradicta inducitur conſuetudo, ſint tot, atque ita notorij, quod veriſimiliter tranſeant in notitiam Principis, ſiue populi, ſintq. tales vt eiuſdem Principis, ſiue populi arguant conſenſum, ſiue voluntatem, nam tacitus Principis, ſiue populi conſenſus, eſt qui ſolum inducere poteſt conſuetudinem vim legis habentem. Hæc Concluſio colligitur expreſſe ex *d. l. de quibus, ff. de legibus,* & eſt expreſſa ſententia Panorm. loco ſupracitato, & ratio huius in promptu eſt, nam conſuetudo de ſe ipſa vim legis non poteſt habere, niſi quatenus à Principis, ſiue populi conſenſu dimanat, qui quidem conſenſus debet eſſe expreſſus, aut ſaltem tacitus, ſiue interpretatiuus, cuius tunc euidens argumentum eſt, ſi Princeps videat violari legem, nec puniat eius tranſgreſſores & violatores & introductores deprauatæ conſuetudinis, nam ex quo videt & tolerat, non videtur velle inijcere vinculum. Sed circa actus, qui ad hoc requiruntur, eſt etiam magna lis, & controuerſia inter Doctores Iuriſperitos. Nam Panor. vbi ſupra, dicit, quod ſecundum Cardinalem *in d. l. de quibus,* non ſufficit vnus actus, quantumcumque ſit notorius, nam conſuetudo introducitur ex frequentia actuum, & ceſſat, vbi actus eſt tantum vnicus. Eſt enim contra eſſentiam & rationem conſuetudinis, atque ſignificationem dicti vocabuli, quod introducatur per

Quot eſſe debent actus ad hoc vt conſuetudo cenſeatur introducta, vimq. legis, habere.

Nota valde q conſuetudo nō poteſt vim legis habere, niſi quatenus à Principis, ſiue populi cenſenda demanat.

vnicum

vnicum tantum actum, dicitur enim conſuetudo, quaſi communis aſſuetudo, quæ plures requirit actus. Et præterea, quia ex vnico tantum actu, quantumcumque notorio, non poteſt dici, quod habeatur Principis, aut populi conſenſus, nam forte per errorem, vel gratia ſcandali euitandi, pro prima vice non contradixit. Ex quo videtur, quod male dixerunt illi, qui tenuerunt per vnum actum introduci poſſe conſuetudinem, ſi appareat de expreſſo conſenſu Principis, ſiue populi, volentis per illum actum induci conſuetudinem. Nam quidquid de hoc ſit, de ratione tamen conſuetudinis (vt dictum eſt) eſt pluralitas actuum, vt patet ex ipſius diffinitione, atque in eo caſu non eſſet conſuetudo, ſed principium conſuetudinis. Solum hoc limitat Panor. vbi ſupra, in caſu quo huiuſmodi vnicus actus cauſam habet ſucceſſiuam & continuationem temporis ſufficientis ad inducendam conſuetudinem, in tali (inquit) caſu induceretur, & ſufficit, & adducit exemplum *ex cap. cum de beneficio, de præbend. in 6.* vbi ſi beneficium ſeculare confertur Regulari, & ab eo poſſidetur tempore prædicto, ad inducendam conſuetudinem præſcriptam, efficitur regulare, licet vnica tantum interuenerit collatio. Et idem eſt dicendum, ſi ædificaretur pons in aliquo loco publico, & haberet cauſam ſucceſſiuam per dictum tempus. Et ratio huius eſt, nam quamuis illi actus ſit tantum vnus (ratione rei factæ, quæ fuit vnica) eſt tamen multiplex, ſaltem virtualiter, propter temporis diuturnitatem, in qua actus eſſe poſſent multiplices, & ſi de facto non ſint, ſed nihil (inquit) obſtat, cum neque artifices ſemper & continue operentur.

Nõ ſufficit vnicus actus vtcũque ntorius ad introducendam conſuetudinem vim legis habẽtem.

Alij vero Doctores dicunt, quod ſufficiunt ad introducendam conſuetudinem, duo actus, quod & probant *ex cap. ita nos 25. q. 2.* Sed nihilominus hoc non eſt verum in noſtro propoſito, cum conſuetudo eſſe debeat rationabilis & præſcripta, vt dictum eſt *per cap. fin. extra eodem tit.* niſi eiuſmodi actus eſſent etiam permanentes, & haberent cauſam ſucceſſiuam & continuationem temporis neceſſario requiſiti ad præſcriptionem. Et credo quod fautores prædictæ opinionis ſunt decepti, atque in eo errore, vt credant, illos tantum actus ſufficere ad introducendam conſuetudinem, & ad abrogandas leges, quæ ſufficiunt ad hoc, vt aliquid non ſit lex, ſeu ad hoc, vt aliqua lex dicatur non recepta, in quo eſt latiſſimum diſcrimen. Nam plus requiritur ad abrogandam legem, quam ad impediendum inductionem ipſius, ſeu ad hoc, vt non habeat vim aliqua lex. Vnde aſſeueranter dicendum eſt, quod duo tantum actus non ſufficiunt ad abrogandam legem, & ad introducendam conſuetudinem, vim legis habentem. Sufficient quidem in criminalibus, vt dicit *gloſ. in d. cap. ita nos*, non autem in ciuilibus. Qua de re videatur Syln. *verbo, conſuetudo, q. 4.* vbi ad hoc propoſitum plura dicit, eaq. notatu digniſſima, in nu. 7. Concludendo ergo dico, quod ad introducendam prædictam conſuetudinem, requiritur frequentia actuum, ſiue actuum pluralitas, ad quod faciunt *l. ſed & ea, ff. de legibus & l. nam Imperator ibidem, & l. ſed & ſi pupillus, ff. de inſtitu. & ſubſt.* in quo multum valet arbitrium boni viri, qui & in hoc aduertere debet, quod ſicut ad acquirendum Ius itineris per aliquem locum priuatum, pluſquam triginta actus requiruntur (vt dicit quidam Iuriſconſultus) *in l. 1. §. hoc interdicto, ff. de itinere, actuq. priuato,* ita & ad introducendam conſuetudinem contra legem, vimq. legis habentem, plures ſunt actus requiſiti, ita vt præſumi poſſit conſenſus Principis, ſiue populi.

Nota hoc valde, quod ad introducendam conſuetudinem non ſufficiunt duo tantum actus, maxime in ciuilibus.

Plus requiritur ad abrogandã legem, quã ad impediendã introductionem ipſius.

Ad introducendam conſuetudinẽ requiritur frequentia actuum.

Quarta Concluſio.

Quarta Conditio requiſita, etiam eſt, quod eiuſmodi actus & mores hominum,

Quo animo & qua intentione fieri debent actus ad inducẽdam conſuetudinem.

mínum, per quos introducenda eſt conſuetudo, fiant eo animo, eaq. inten-
tione, qua lege, ſiue Principe præcipiente fierent. Volo dicere, quod ad
hoc, vt conſuetudo vim legis habeat, obligationemq. aliquid faciendi poſ-
ſit inducere, neceſſum eſt, quod illi actus, per quos introducenda eſt, tali
animo fiant, vt obligationem inducant, eo modo quo illam induceret ſcri-
pta lex, ſi eadem de re fieret, ſiue ſtatueretur. Etenim ſi huiuſmodi actus non
ea intentione & eo animo fier[illegible], vt ſint obligatorij, ſed ex mera & libe-
ra voluntate procederẽt, per tales actus numquam introduceretur conſue-
tudo, quæ vim legis habeat, & obligationem inducat. Pono exemplum
de quibuſdam Religionibus, in quibus conſuetudo introducta fuit, recitan-
di officium paruum Dominæ noſtræ, non quidem per viam obligationis, ſed
per viam deuotionis, dico quod in tali caſu eiuſmodi conſuetudo, non ha-
bet vim legis, nec obligationem inducit. Idem dico de illis hominibus,
ſiue mulieribus, quæ pietatis gratia & deuotionis (non quidem obligatio-
nis) celebrare incipiunt aliquem diem feſtum, aut ſeruare aliquod ieiu-
nium, non tamquam de præcepto, ſed ex quadam animi pietate, vt feria
quarta abſtinere à carnibus, in his omnibus & ſimilibus caſibus, ſi con-
ſuetudo, vt præmittitur, proceſſit ex libera deuotione, numquam vertitur
in præceptum, nec vim legis, aut robur habet obligandi; nam ad id requi-
ritur, quod actus, per quos introducenda eſt conſuetudo, animo obligan-
di fiant, & eo animo & intentione, qua lege, ſiue Principe præcipiente
fierent. Videatur hac de re Syluest. *verbo, conſuetudo. quaſt.* 14. vbi ad hoc pro-
ſitum plura exempla adducit.

Quinta & vltima Concluſio.

Cõſuetudo ad hoc, vt vim legis habeat, debet eſſe vniuerſalis & nõ particularis potentium ipſam introducere.

Quinta conditio, vt conſuetudo vim habeat legis, roburq. obligandi,
prioremq. legem tollat eſt, vt ipſa ſit vniuerſalis & non particularis, poten-
tium eã facere, atq; introducere. Hæc Concluſio eſt certa & manifeſta, quo
fit, vt feſta quæ interdum ſeruantur à quibuſdam, ab alijs autem non obſer-
uantur, interim dum hæc cõſuetudo permixta eſt, non habet, nec habere po-
teſt vim legis, nam ad id neceſſarium eſt, quod maior pars populi. tali vta-
tur conſuetudine, aut eiuſmodi conſuetudinem approbarit, tacite, vel ex-
preſſe. Immo quidam dicunt oportere, vt ſint duæ partes populi, ſiue Col-
legij, *iuxta l. nulli, & l. plane, ff. quod cuiuſque vniuerſitatis*. & quod aliter, ſi-
cut neq; legem, ita neque conſuetudinem facere poſſunt. Et quod dicitur de
maiori parte, intellligendum eſt de maiori parte, habente conſenſum habi-
lem ad inſtituendam, atque condendam legem, nam pueri, mulieres, furioſi,
& huiuſmodi, non computantur quoad hoc, quia legẽ ipſi poſſunt conſtitue-
re, iuxta *l. 1. ff. de legibus*. Multa alia ſecundum aliquos, dicuntur requiri ad
ad introducendam conſuetudinem, vim legis habentem, de quibus videatur
Panor. in *d. cap. ſi. de conſuetud.* Sed hæc pro nunc de iſto Art. dicta ſufficiant.

ARTICVLVS IV.

Quinam poſſint introducere conſuetudinem, vim legis habentem, & priorem legem abrogantem?

HAnc difficultatem tractat Syluest. *verbo, conſuetudo, quaſt.* 4. & de men-
te, atque ſententia D. Thomæ 2. 2. q. 97. art. 3. in ſolutione ad 3. vnica
diſtinctione præmiſſa, reſpondet per duas Concluſiones.

Prima

Digitized by Google

Prima Concluſio.

SI multitudo, cuius conſenſu, conſuetudo introducitur, libera eſt, & quæ poſſit ſibi legem facere, plus valet conſenſus alicuius multitudinis, ad aliquid obſeruandum, quod conſuetudo manifeſtat, quam conſenſus & auctoritas ipſius Principis. Hæc Concluſio eſt expreſſa D. Thom. & Sylueſt. locis ſupracitatis. Et probatur, nam ex ſuppoſitione, quod multitudo, ſiue Reſpublica libera ſit, maior eſt ipſius poteſtas ad faciendam legem, introducendamq. conſuetudinem, quam auctoritas Principis, qui non habet eiuſmodi poteſtatem, niſi ab ipſa Republica, & in quantum gerit perſonam totius multitudinis: quo fit, vt quamuis ſingulares & priuatæ perſonæ, non poſſint condere legem, neque conſuetudinem introducere (vt ſupradictum eſt) multitudo tamen & totus populus, ſiue Reſpublica, id optime facere poteſt, & multo meliori, ac potiori iure, quam Princeps, cum, vt inquit Ariſtoteles: *Propter quod vnumquodque tale, & illud magis.*

Plus valet conſenſus multitudinis, ſi libera eſt, ad introducendam cõſuetudinem, vim legis habentem, q̃ conſenſus etiam ipſius Principis.

Secunda Concluſio.

Si autem multitudo, qua conſuetudo introducitur, non habet liberam poteſtatem condendi legem, vel legem à ſuperiori poteſtate poſitam, remouendi, non poteſt per ſe conſuetudinem introducere, vim legis habentem, & priorem legem abrogantem, niſi in quantum toleratur per eum, ſiue per eos, ad quos pertinet eidem multitudini legem imponere. Hæc etiam Concluſio eſt D. Thom. & Sylu. locis ſupracitatis. Et ratio eius in promptu eſt, cum dicta multitudo non ſit libera ad condendam legem, ac proinde nec ad introducendam conſuetudinem, quinuero ex eo ſolo conſuetudo videtur eſſe introducta legitime, quatenus à Principis & Reipublicæ curam gerentis voluntate, tacita vel interpretatiua dimanat, nam ex hoc ſolummodo approbare videtur id quod conſuetudo introduxit. Ex quibus duabus Concluſionibus infertur, quod conſuetudinem vim legis habentem, & priorem legem abrogantem, poteſt facere ſolummodo multitudo libera ad condendam legem, aut non libera ex ſola tolerantia illius, qui poteſt condere legem. Nam ſecundum ius & veram philoſophiam, à quo remouetur genus, id eſt, poteſtas condendi legem, remouetur & ſpecies, id eſt, poteſtas inducendi conſuetudinem, facit & *l. filius, ff. de donation. & l. iuriſgentium, ff. de pactis*, & quod conſuetudo ſit ſpecies iuris, patet ex *Inſt. de iure naturali*, §. *conſtat*. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Si multitudo, qua conſuetudo introducitur, non eſt libera, non poteſt per ſe introducere conſuetudinẽ, vim legis habentẽ, niſi in quãtum toleratur per Principem.

Nota hoc valde, quod in tãtum cõſuetudo videtur introducta legitime, inquãtum à voluntate Principis tacita, vel interpretatiua dimanat.

Nota, quod cõſuetudo, eſt ſpecies legis, vnde qui non poteſt facere legem, neque poteſt introducere conſuetudinem, vim legis habentem.

ARTICVLVS V.

Vtrum quæcumque inueterata conſuetudo, vim habeat legis, & priorem legem tollere & abrogare poſſit?

POſtquam in Superioribus Articulis, luculenter oſtendimus, quid ſit Conſuetudo, & qualiter ipſa vim legis habere poſſit, & conditiones, & qualitates ad id ipſum requiſitas, & quinam ſint illi, per quos introduci poteſt conſuetudo, ad particularia deſcendendo, non ab re erit, in præſentiarum dicere, eadem breuitate & reſolutione, qua ſupra, Vtrum quæcumque inueterata conſuetudo vim legis habeat, prioremq. legem tollere & abrogare poſſit? De qua difficultate latiſſime agit ſupradictus Syluest. *verbo, conſuetudo, q. 6.* verbis deſumptis & mutuatis ex Panor. *in cap. fin. de conſuetud. in fin.* vbi quæſtionem proponit de effectu conſuetudinis. Ad cuius reſolutionem

nem

Digitized by Google

nem præmittit quandam diſtinctionem, dicendo, quod conſuetudo omnis eſſe poteſt, aut ſecundum legem, aut præter legem, aut vero contra legem. Qua diſtinctione præmiſſa, de mente & ſententia eiuſdem Panor. & aliorum, propoſitæ difficultati, reſolutiue reſpondeo per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Conſuetudo, quæ eſt ſecundum legem, valet in omni caſu, & ipſa eſt optima legum interpres.

Cõſuetudo, cõfirmat legem, & in id ipſum allegatur interdum, ſimul cum lege.

IN caſu, quo conſuetudo fuerit ſecundum legem, omni proculdubio valet, vimq. habet legis, quinuero ipſa eſt optima legũ interpres. Hæc Concluſio probatur expreſſe *ex cap. cum dilectus, de conſuetud. & ex l. ſi de interpretatione, & ex l. minimo, ff. de leg.* quod adeo verum eſt, vt conſuetudo legem ipſam confirmet. Qua ratione ſæpiſſime in Iure allegatur, textus, & conſuetudo circa idem, vt patet ex ſupradicto *cap. cum dilectus, de conſuetud. & cap. ſopite, de cenſibus*, & facit ad hoc, quod notat gloſſ. *in cap. 1. de conſt. in 6.* vbi quęrit. Numquid ſi conſuetudo habet, id quod lex, ſublata lege, tollatur conſuetudo? & reſpondet, quod non. Qua de re videatur, quod dicit ſupradictus Panorm. *in cap. 1. & cap. ſuper eo, de cognat. ſpirituali*, & Bart. & communiter Legiſtæ *in l. 1. §. lex Falcidia, ff. ad l. Falcidiam*. Sed aduertendum eſt, quod ad hoc, vt conſuetudo aliqua legem interpretetur, duæ ſunt conditiones neceſſario requiſitæ, vna quod dicta conſuetudo ſit publica, & nemini lateat, nam ſi à multis aliquid ſeruatur, in occulto tantũ, ſic vt ad notitiam Principis non perueniat, ſed neque peruenire valeat, eiuſmodi conſuetudo, non eſt fida legum interpres. Secunda conditio eſt, quod eiuſmodi Princeps, expreſſe, vel interpretatiue approbet dictam conſuetudinem, ita quod ſciat, & non puniat, etiam ſi delictum deferatur in iudicium, nam ſi conſuetudo per Principem non fuerit approbata, quinuero contradicta, non erit etiam fida legis interpres. Ex quibus colligitur, qualiter valeat conſuetudo, ſumendi colationem in diebus ieiunij, nam quamuis ſit lex antiquiſſima, vt non comedamus in diebus ieiunij, niſi ſemel in die, idque hora nona, ſeu ſexta pomeridiana hora, computando horas ad modum quo computantur in Hiſpania, quia tamen conſuetudine introductum eſt, quod noctu aliquid ſumamus, & hæc conſuetudo eſt publica, ita vt neminem lateat, & approbata à Principe, hoc eſt, à Romano Pontifice expreſſe, aut ſaltim interpretatiue, cum id ſciens non puniat, nec prohibeat, quinuero conſentiat, valet eiuſmodi conſuetudo, eſtq. optima ſupradictæ legis interpres. A contrario autem ſenſu, non valet conſuetudo, quæ introducta eſt, à Tabellionibus, exigendi aliquid vltra taxatum pretium, & idem dico de ſimilibus, vt de Stabularijs & alijs, cum eiuſmodi conſuetudo, non ſit publica, ita vt neminem lateat, & quamuis ſit publica idq. frequentiſſime fiat, atque ita fieri Princeps cognoſcat, non tamen approbat, cum puniat eiuſmodi delictum, ſi in iudicium deferatur, quod eſt argumentum efficax, non approbandi conſuetudinem prædictam, ſed velle ſeruari legem à ſe poſitam. Quo fit, vt dicta conſuetudo, non ſit legitima legis interpres, nec deobliget in conſcientia.

Nota hoc valde.

Quænam conditiones requirantur, ad hoc vt conſuetudo legẽ interpretetur, ſeu vim legis obtineat.

Nota hoc valde.

Pro conſuetudine faciendi collationẽ, vel comedendi ex carnibus die ſabathorum.

Nota hoc valde.

Secunda Concluſio.

Conſuetudo, quæ eſt præter legem, valet, ſi optimis circũſtantijs fuerit veſtita.

Si conſuetudo fuerit præter legem, etiam valet, vimq. legis habet, ſi, vt ſupradiximus, debitis conditionibus & circumſtantijs fuerit veſtita. Hæc Concluſio eſt Panormitani, loco ſupracitato, & probat eam *ex cap. Catholica, cap. in his, diſtinct. 11. & ex cap. conſuetudo, diſt. 1.* de quo nulla eſſe poteſt ratio dubitandi, ac propterea circa prædictam Concluſionem, nihil aliud in præſentiarum dicendum ſe ſe offert. Maior difficultas eſt in caſu, quo conſuetudo

tudo prædicta fuerit contra leges, & cum leges ſint multiplices, quædã naturalis diuina, alia vero diuina ſed poſitiua, quædã humana; & hæc, alia ciuilis, alia vero Canonica, & inter Canonicas, alia contra libertatem, & immunitatem Eccleſiæ, ſeu illi contraria, & eodem iure prohibita, de his omnibus in particulari, peculiares ſunt ſtatuendæ Concluſiones, & primo de conſuetudine, ſi quæ fuerit contra legem naturalem & diuinam introducta, de qua ſit Tertia Concluſio.

Tertia Concluſio.

Si conſuetudo aliqua, contra legem naturalem & diuinam fuerit introducta, & talis quod ipſius tranſgreſſio inducat peccatum, nihil omnino valet, niſi forte in caſu, quo procedat, rationabiliter dictam diuinam legem explicando, diſtinguendo, aut limitando. Hæc Concluſio eſt ſupradicti Panor. loco ſupracitato. Et quod conſuetudo contra legem naturalem, atque diuinam poſitiuam, nihil valeat, præter rationem, quam adduximus ſupra ad id de mente, atque ſententia D. Thomæ 1.2. quæſt. 97. art. 3. in ſolutione ad primum, ratio etiam eſt appoſitiſſima, nam conſuetudo (vt etiam ſupradiximus) debet eſſe rationabilis, & certum eſt, quod non eſſe poteſt rationabilis conſuetudo, quæ quoquomodo, directe vel indirecte, fuerit contra legem naturalem, vel diuinam, quo fit, vt Ius naturale & diuinum per nullam conſuetudinem poſſit immutari, iuxta *cap. fin. de conſuetud. & §. hæc q. diſt. 5. & §. ſed naturalia, Inſtit. de Iure naturali*, ſed potius talis conſuetudo cenſenda atq; æſtimanda eſt corruptela, *iuxta cap. quæ contra. & cap. mala, diſt. 8.* Pono exemplum, ſi conſuetudo aliqua introduceretur, vt filij non educarentur à parentibus, eiuſmodi conſuetudo nihil valeret, quia de iure naturali ſunt eis debita alimenta, *iuxta cap. Ius naturale, diſt.* 1. Idemq. dicendum eſt de alijs ſimilibus. Sed appoſui in Concluſione, limitationem de caſu, in quo conſuetudo prædicta, procederet diuinam, aut naturalem legem rationabiliter interpretando, exponendo, ſiue limitando, nam in eo caſu eiuſmodi conſuetudo valeret, vt expreſſe tenet Innocen. in d. *cap. fin. de conſuetud.* dicens, quod conſuetudo interpretatur, poteſtq. interdum augere, & diminuere, atque diſtinguere Ius naturale & diuinum, quemadmodum & lex poſitiua idem poteſt, cum conſuetudo nihil ſit aliud, quam lex quædam non ſcripta, vt habetur *in l. de quibus ff. legibus, & in cap. conſuetudo, diſtin.* 1. Quod autem Ius poſitiuum, etiam ciuile, interpretari, diſtinguere, & limitare poſſit Ius naturale & diuinum, certiſſimum eſt, poteſtq. multis exemplis comprobari; nam v. g. hoc generale præceptum, *non occides*, naturale atque diuinum eſt, & tamen in Iure reperitur, varijs modis interpretatum & limitatum, atque in multis caſibus hodie permiſſum eſt occidere, qui non ſunt expreſſe prohibiti à Iure diuino, quia ratio ipſa naturalis id ſuadet. Facit ad hoc *cap. pro humani, de homicidio, in 6. & l. 1. & 2. cum ſeqq. C. quando licet, ſine iud. vend.* Similiter & illa Iuris diuini regula, *quod in ore duorum vel trium teſtium ſtat omne verbum*, per Ius ciuile, atque Canonicum, reperitur multipliciter limitata, nam in multis caſibus requiruntur plures teſtes, in aliquibus autem ſufficiunt pauciores, vt conſtat *ex cap. 1. 2. quæſt. 4. & in cap. licet vniuerſis, de teſtibus, & in cap. cum eſſes, cap nuper, eodem tit. & in l. hac conſultiſſima, & l. ſancimus, C. de teſtam.* Vnde concludendo dicit ſupradictus Pano. quod vbi rationabilis cauſa id ſuadet, quod Ius naturale diuinũ debere interpretari, diſtingui, aut limitari, tunc conſuetudo illud facit, nec ipſorum tranſgreſſio inducit peccatum, quoniam præſumitur hoc voluiſſe, ipſum Deum, auctorem prædictorum iurium, cum non potuerit ipſe omnes

Conſuetudo cõtra legem naturalem & diuinam, nihil omnino valet, niſi forſan in aliquo ſpeciali caſu.

Conſuetudo interdum interpretatur auget, & diminuit, ſiue etiã diſtinguit, Ius naturale & diuinũ, quemadmodum & lex poſitiua, idem valebit efficere.

Nota hoc valde.

casus

Circa poteſtatem, quam habet Pontifex interpretandi, diſtinguẽdi, ac etiam limitandi Ius diuinũ, & naturale.

caſus diſtinguere in particulari, ſed dedit regulam generalem, & poteſtatem etiam vniuerſalem ſuo Vicario in terris, vt quodcumque ligauerit ſuper terram, ſit ligatum & in cælo, & contra, vt habetur Matth. 16. & refertur *in cap. quodcumque*, 24. q. 1. Vbi tamẽ nulla ratio naturalis ſuadet, Ius naturale aut diuinum debere mutari, ſeu limitari, tunc nulla lex, nullaq. conſuetudo id valebit efficere. Sicq. nulla eſſet conſuetudo, ſi introduceretur, vt liceret non honorare patrem aut matrem, quia nulla ratio naturalis id ſuadere poteſt. Qua ratione inquit ſupradictus Panorm. quod Papa potius diceretur errare, quam legem condere, quando diſponit aliquid circa ius diuinum ſine cauſa. Et ſic intelligit *cap. ſunt quidam*, 25. *quæſt.* 1. Videatur hac de re Sylueſt, *verbo, conſuetudo, quæſt.* 18. vbi plura alia adducit exempla ad hoc propoſitum, & generaliter, An & quando lex poſitiua, poſſit diſtinguere & diſponere circa ius diuinum, tradit Bart. *in l. fin. C. ſi contra ius, vel vtilitatem publ.* & dictus Panorm. *in cap. quæ in Eccleſiarum, de conſtit.* videatur Syluest. *verbo conſuetudo, quæſt.* 9. latiſſime. Eadem ratione dico, quod nulla conſuetudo introduci, aut præualere poteſt, contra ea, quæ ſunt fidei, aut contra bonos mores, *per cap. illa*, 12. *diſt.* ibi, *neque contra fidem, neque contra bonos mores*, & idem dico de his, quæ ſunt de iure gentium. Nam ius gentium etiam pertinet ad ius naturale, quia iure naturali eſt inductum, vt conſtat *ex d. l. omnes populi, ff de iuſtitia & iure.* Quod eſt intelligendum, ſicut ſupra, niſi forte conſuetudo aliqua rationabiliter aliquid diſponeret contra dictum ius gentium, ipſum interpretando, diſtinguendo, aut limitando, quod facere ſimiliter poſſet, ſicut & ius poſitiuum ex cauſa poteſt diſponere contra ipſum, atque de facto diſpoſuit contra ius gentium, & contra ius naturale inducendo ſeruitutem, *vt in cap. ita quorumdam, de Iudæis*, item priuando aliquos dominio ſuæ rei, vt patet *ex titulo de præſcription. per totum*, quod & facere poteſt etiam rationabilis conſuetudo, cum ſit quædam lex.

Conſuetudo nulla introduci poteſt contra fidem, neq; contra bonos mores.

Quarta Concluſio.

Nulla conſuetudo, quæ fuerit contra legẽ, concernentem libertatẽ, ſiue immunitatem Eccleſiaſticã, quidquã valet.

Si conſuetudo fuerit contra legem poſitiuam publicã, hoc eſt, contra leges ciuiles, ſiue canonicas, ſeu cõtra humana ſtatuta, & etiam quæ fuerit contra libertatem & immunitatem Eccleſiaſticam, eiuſmodi cõſuetudo nihil valet. Hæc Concluſio eſt Panor. & Sylu. locis ſupracitatis, ſed præcipue quæſt. 6. in fin. & probat eam quoad primam partem, *ex authent. caſſa & irrita, C. de ſacroſ. Eccleſ.* & *ex c. 1. & cap. cum inter, de conſuetudine.* Et idem omnino inquit, eſſe dicendum, ſi eiuſmodi conſuetudo fuerit contra vtilitatem publicam, quia non valet, ſicut neque valeret, aliqua lex facta contra ipſam, *iuxta l. fin. C. ſi contra ius, vel vtilitatem publicam.* hoc etiam tenet Bar. *in l. de quibus, ff de legibus.*

Quinta Concluſio.

Conſuetudo etiam contra legem continentem vtilitatem priuatam, non valet, ſi habeat clauſulã derogatoriam talis conſuetudinis.

Si autem conſuetudo fuerit contra leges, Canones, ſiue ſtatuta, reſpicientia non quidem vtilitatem publicam, ſed priuatam, & habuerit clauſulam derogatoriam ad conſuetudinem, dicendo, quod nulla in contrarium introducta conſuetudo valeat, eiuſmodi decretum, conſuetudinem irritat, ita vt per illam numquam abrogetur lex vlla. Hæc Concluſio etiam eſt expreſſa ſupradictorum Panor. & Syluest. locis ſupracitatis *quæſt. 6. in fin.* & probant eam ex Bart. *in l. eos. C. de vſuris.* & *in authentico, nauigia, C. de furtis*, facit & *l. Arriani, C. de hæret.* nam lex ſemper loquitur. Qua de re videatur Mag. Soto, lib. 1. de iuſt. & iure, q. 7. art. 2 vbi inquit, quod in tali caſu conſuetudo nihil operatur, eo quod numquam indicium eſſe poteſt, volunta-

tis

tis Principis, poſtquam per legem ſuam expreſſe dixit, conſuetudinem nullam contra ipſam valituram. Ex dictis infert Panor. vbi ſupra, quod conſuetudo ſemel lege reprobata, non poteſt amplius induci: ad quod probandum adducit gloſſ. *in Clem. ſtatutum, de electione.* Sed poſtea limitat ſuum dictum, niſi in caſu, quo ſubſit noua ratio, quæ non ſuberat tempore legis damnantis conſuetudinem, nam tunc poterit de nouo induci, & eſt optimum argumentum, ex *l. ſi hominem, ff. mandati, & ex cap. non debet, de conſanguinit. & affinit.* Qua de re videatur ſupradictus Panor. *in cap. 2. de probation.* & Syluest. loco ſupracitato, vbi ad hoc propoſitum dicit plura, eaq. notatu digniſſima, quæ breuitatis cauſa omitto.

Nota, quod cõſuetudo ſemel recte reprobata, numquam amplius induci poteſt.

Sexta Concluſio.

Si conſuetudo fuerit contra legem, Canonem, ſiue ſtatutum, non habens clauſulam derogatoriam, ſub diſtinctione loquendum eſt, nam aut lex præcedit & conſuetudo ſequitur, an vero è contra. In primo caſu, conſuetudo vincit, in ſecundo vero non. Hæc Concluſio eſt ſupradicti Panormit. & Syluest. in dicta quæſt. 6. Sed indiget explicatione, nam circa aliquam ipſius partem inter Legiſtas & Canoniſtas ſunt diuerſæ, atque contrariæ opiniones. Et loquendo de primo caſu, inquit prædictus Panorm. quod conſuetudo vincit, *argum. l. ex facto, ff. de vul. pupil. ſubſt.* & quod ſi conſuetudo eſt generalis & vniuerſalis, vincit generaliter, atque vniuerſaliter; ſi vero non eſt vniuerſalis, ſed particularis, non vincit legem vniuerſaliter, iuxta *l. 2. C. quæ ſit longa conſuetudo,* ſed vincit legem ſolummodo, vbi conſuetudo viguerit, iuxta *l. venditor, §. ſi conſtat, ff. communia prædiorum.* Vnde etiam prædictus Panormitanus *in cap. cum olim, de conſuetudine,* inquit, quod eiuſmodi conſuetudo ſolummodo locum habet, vbi viget, & etiam nocet priuilegijs ſtudij generalis, vbi viguit, non autem in alio loco. Addit etiam Panorm. quod prædicta victoria intelligenda eſt, dummodo conſuetudo ſit rationabilis & præſcripta, quantum ad tollendum ius Canonicum, vt conſtat *ex cap. fin. de conſuetudine,* quantum vero attinet ad abrogationem Iuris ciuilis (inquit) quod non oportet eam eſſe præſcriptam, ſed ſufficit populi tacitus conſenſus. Et ratio (inquit) differentiæ eſt, nam ſeculares habent Ius condendi legem, etiam contrariam legi Imperatoris ab ipſo Imperatore, *iuxta l. omnes populi, ff. de iuſt. & iure,* ideoque poſſunt inducere conſuetudinem abſque eo quod ſit præſcripta, non ſic autem eſt circa Ius Canonicum, ſed oportet conſuetudinem eſſe præſcriptam, & non eſſe tale Ius, vt contra ipſum præſcribi non poſſit. Ex quo infertur, quod quia laici non poſſunt præſcribere ſpiritualia, etiam non poſſunt inducere conſuetudinem, quæ ſit lex, *iuxta cap. Meſſana, de elect.* etiamſi non eſſet memoria de eius initio, vt notat Ioann. Andr. *in cap. 2. de præbend. in 6.* Hæc quantum ad primum caſum, in quo lex præceſſit, & conſuetudo ſubſequuta eſt.

Si cõſuetudo fuerit contra legem, non habentem clauſulam derogatoriam, quid eſt inſpiciendũ ad videndum, an valeat, vel nõ?

Nota valde.

Sed tamen in ſecundo caſu, in quo conſuetudo præceſſit, & lex contraria ſubſequitur, tenet Bart. quod tunc conſuetudo non vincit legem, quinimmo tollitur per legem ſequentem, ad quod allegat *l. 3. ff. de ſepulchro violato,* dicit tamen Canoniſtas tenere contrarium. Et certe videtur caſus expreſſus, *in cap. 1. de conſt. in 6.* vbi dicitur, quod lex Papæ, non tollit conſuetudinem rationabilem certi loci contrariam, niſi de ea fuerit mentio facta, quia Papa non præſumitur ſcire omnes iſtas conſuetudines. Sed quidquid de hoc ſit, Panor. ſequitur ſententiam Bart. atque ex illa infert, quod ſi Ciuitas facit ſtatutum contra ſuam conſuetudinem, tollitur dicta conſuetudo, licet de ea mentio non fiat, nam Ciues præſumuntur ſcire ſuam conſuetudinem, vt nota-

tur, *in l.omnes populi,ſſ. de iuſt. & iure*, & facit *cap.quod dicitis,diſt.16.*& ſic ceſſat ratio dicti *cap.1.de conſtit. in 6.* Hactenus de iſto Articulo, qui certe longiorem requirebat tractationem,ſed per tempus non licet.

ARTICVLVS VI.

Vtrum conſuetudo derogare poſſit, legi poſitiuæ,etiam præceptiuæ?

HAc de re,ſunt variæ,atque diuerſæ Doctorum opiniones. Panor. enim *in cap.1.de treuga & pace*,ſequutus gloſſ.ibidem,inquit,quod lex poſitiua etiam præceptiua,non obligat ad peccatum,ſi moribus vtentium non fuerit recepta,aut ſi per deſuetudinem abijt. Quam opinionem dicit tenere Goffredum,Inno.& Hoſtien.in ſumma,licet prius in d.cap.1.contrarium tenuerit, ea ratione motus, quia lex præceptiua à principio ligauit contrauenientes ad peccatum,& conſequenter per non obſeruantiam,tolli non poteſt eius diſpoſitio,quia tempus non eſt modus tollendi obligationem, *per l.obligationum,§.placet,ſſ. de act. & oblig.*idq.præſertim,cum principiũ fuerit vitioſum,& peccauerint contrauenientes legi. Et dicit,quod alij, vt refert Ioan. And.diſtinguunt inter leges,quæ apponunt pœnas ipſo facto, & illas, quæ non apponunt eas ipſo facto, ſed ſolummodo mandant infligi, & dicunt, quod in primis, non habet locum conſuetudo contraria, cum ſtatim contrafaciendo,incidant in dictas pœnas,& in factum damnatum, *iuxta cap. audiuimus,24. q.1.* ſecus tamen eſt in alijs, quæ ſolummodo mandant pœnas infligi, ſed non ipſo facto imponunt eas.

Antonius etiam diſtinguit loquendo hac de re, & dicens, quod aut lex præceptiua eſt,& emanauit in fauorem priuatũ,& tunc poteſt tolli conſuetudine,ſicut poteſt tolli pacto & renũciatione, vt habetur *in d.l. de quibus,ſſ. legibus*,aut vero emanauit in honorem Dei, & in fauorem publicum, & tunc inquit,quod ſi ſubditi non ſeruauerunt illam,ſciente Superiore, & patiente, talis lex non ligat, neque requiritur aliqua alia præſcriptio, nam ex quo ſuperior videt,patitur & tacet, non videtur velle,quod lex ſua inijciat vinculum:ſed ſi ſuperior ignorat,dicit,quod contrauenientes legi,peccant. Sed dicit Panor.loco ſupracitato, quod contra hoc vltimum dictum,obſtare videtur *cap.1.de conſuet.* vbi habetur, quod conſuetudo rationabilis & præſcripta tollit omnem humanam legem, non quod eam tollat priuatorũ conſuetudo, ſed ipſe Superior, præſtando conſenſum eidem conſuetudini, pro eo quod omnia iura ſtatuunt, vt per conſuetudinem tollatur omne ius poſitiuum.In qua tantorum Doctorum diuerſitate, vt quod verius, atque tenendum eſt, conſtare poſſit, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

Si lex poſitiua & præceptiua, numquam fuit ſeruata, ſciente & non contradicente ſuperiore cum poſſet,non obligat.

SI lex poſitiua & præceptiua,numquam fuit ſeruata, ſciente & non contradicente Superiore,cum poſſet,eiuſmodi lex non ligat, neque ad id requiritur tempus præſcriptionis, ſed ſufficit binus, vel trinus actus in contrarium,cum in præſenti nõ agatur de præſcribendo contra legẽ,ſed ſolummodo de impediendo vinculum legis,ne liget, mutato Superioris conſenſu, qui per binum, vel trinum actum, ſatis conſtare poteſt. Hæc Concluſio eſt expreſſa Panor.loco ſupracitato,& Sylu. *ver.conſuetudo, q.7.* vbi inquit,hoc eſſe dicendum,etiamſi aliqui legem ipſam ſeruauerint,aliqui vero non, in eodem loco:nam ſi qui illam ſeruauerunt,fuit minor pars, non introducunt conſuetudinem, nec faciunt quidquam ad receptionem legis; ſecus eſſet, ſi ſeruan-

arg.l.3. C.de Epiſc. aud. & c.ita nos, 25. §.2.

ſeruantes fuiſſent maior pars, nam tunc non ſeruantes non excuſarentur à peccato, *iuxta cap. cum iamdudum, de preben.* in quo caſu locum habet illud, quod habetur in d.c.ad finem, quod multa per patientiam tolerantur, quæ ſi deducta fuiſſent in iudicium, non tolerarentur. Sed adhuc nihilominus lex nō ligabit, ſi numquā fuerit ſeruata, ſciente & non contradicente Superiore.

Secunda Concluſio.

Si vero lex poſitiua, & præceptiua, non fuerit ſeruata ignorante Superiore, ad hoc vt conſuetudo eidem derogare poſſit, neceſſum eſt, quod ſit præſcripta ſimul & rationabilis ad ſenſum ſupradictum in 3. Art. in 2. Concluſ. & ſi fuerit talis, abrogabit legem, ſed non ſufficit altero modo tantū. Hæc etiam Concluſio eſt ſupradictorum Panor. & Sylu. locis ſupracitatis, nec inquiunt, obſtat, quod contrauenientes & non ſeruantes, in principio peccauerint. Tum, quia negari hoc poteſt, ſi ex rationabili cauſa moti ſunt, quia vt inquit Archid. *in cap. vtilem, diſt. 26.* potuerunt præſumere, quod ipſemet Superior in tali caſu, ſi ſciuiſſet, indulſiſſet; tum etiam quia quamuis primi non ſeruantes peccauerint, non tamen peccant ſucceſſores primo peccantiū, nam poterunt exiſtimare illos ex aliqua rationabili cauſa motos fuiſſe, ad non ſeruandam eiuſmodi legem, argumento eorum quæ notantur à gloſſ. *in cap. de quarta, de præſcript.* & quod lex præceptiua non liget ſciente Superiore & non contradicente, probat ſupradictus Panor. *ex cap. 1. .. uncta gloſſ. diſt. 20. & ex cap. cum olim, de clericis coniug.* & multa alia dicit, circa introducendam conſuetudinem in ſacramentalibus, ad quod inquit requiritur tacitus conſenſus Papæ, vt voluit gloſſ. *in cap. vir, de ſecund. nupt.* De qua re videatur ipſe & Sylu. locis ſupracitatis. Videatur etiam circa hoc Mag. Soto lib. 1. de iuſt. & iure, q. 7. ar. 2. quæſtiunc. 1. & Medina 1. 2. q. 97. art. 3. ibi, circa ſecundum.

Si lex poſitiua & præceptiua non fuit ſeruata, ignorante Superiore, ad hoc vt conſuetudo ei deroget, neceſſum eſt, quod ſit præſcripta & rationabilis.

ARTICVLVS VII.

Vtrum per ſolum non vſum, introducatur conſuetudo, quæ vim habeat auferendi legem?

HAnc quæſtionem mouet & tractat Sylu. *verbo, conſuetudo, q. 8.* & Panor. *in cap. Ioannes, de cleric. coniug.* de quorum mente & ſententia, pro reſolutione huius Articuli, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

QVando non vſus, non habet tacitum actum in ſubſtantia, ſeu in forma, contra diſpoſitionem legis, ſiue Iuris, pet talem non vſum, non inducitur, nec induci poteſt conſuetudo, quæ vim & robur legis habeat. Hæc Concluſio eſt ſupradicti Panormit. & Ioann. Andr. & omnium Iuriſperitorum communis, qui hac ratione moti dicunt, quod etiamſi per mille annos, non accideret caſus hermaphroditi, adhuc nihilominus non eſſet abrogata lex, diſponens eum eſſe iudicandum ſecundum ſexum præualentem, vt habetur *in l. quæritur, ff. de ſtat. hom.* quia nihil eſt actum cōtra legem, ſicuti etiamſi paſſus damnum, agere noluit contra damnationem, non proinde erit abrogata lex concedens illi poſſe agere, actione legis Aquiliæ, neque contra illam inducta eſſe videtur conſuetudo, ſiquidem lex ad vſum non neceſſitat quempiam, ſed tantum dat agendi facultatem. Vnde concludendo ſupradict. Panor. inquit, quod in his quæ ſunt meræ facultatis, non inducitur conſuetudo, quia in huiuſmodi caſibus, nihil agitur contra legem punientem.

Quādo nō vſus non habet tacitum actum in ſubſtantia contra diſpoſitionem legis, per non vſum, non induci poteſt conſuetudo, quæ vim habeat ad tollendam legem.

Secunda Concluſio.

> Quando non vſus in ſe habet actum tacitum, contra diſpoſitionem legis, in tali caſu inducitur conſuetudo, quæ vim habeat ad tollendam legem.

Si vero non vſus habet in ſe actum tacitum, contra diſpoſitionem Iuris, ſiue legis, in tali caſu inducitur conſuetudo. Hæc Concluſio eſt ſupradicti Panor. & Sylu. loco ſupracitato, & probant eam *ex d. c. Ioannes*, nam ibi non deferendo tonſuram, committi videtur contra legem, quæ tonſuræ delationem iniungit, & cum plura dicere per tempus non liceat, hæc de iſto Articulo breuiter dicta ſufficiant.

ARTICVLVS VIII.

Qualiter conſuetudo aliqua interrumpatur, ſiue tollatur, aut poſſit tolli, & interrumpi?

HAnc quæſtionem tractat, & mouet Sylu. *verbo, conſuetudo, q. 5.* & Panor. *in cap. fin. de conſuetud.* de quorum mente, atque ſententia propoſitæ difficultati, reſpondeo per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

> Si conſuetudo non fuerit cõpleta & perfecta, ad ipſam interrumpendam, ſufficit vnicus actus.

SI conſuetudo non fuerit completa & perfecta, ad ipſam interrũpendam ſufficit vnicus tantum actus contrarius, ita quod ad hoc vt introducatur, opus eſt, quod de nouo incipiatur. Hanc Concluſionem tenet ſupradictus Panor. vbi ſupra, & probat eam arg. *l. vbi duo, ff. de reg. iur. & ex cap. ſolicitudinem, de appellat. in fin.* & probatur ratione, nam ex eo, quod interuenit contrarius vnicus actus, ſatis apparet de tacito conſenſu populi, quod noluerit eiuſmodi introducere conſuetudinem, poſtquam contrauenit eidem, fecitq. actum contrarium.

Secunda Concluſio.

> Si conſuetudo eſt iã completa & perfecta, ad interumpẽdã eã, non ſufficit vnicus actus, ſed requiritur tempus à Iure præſcriptum.

Si conſuetudo eſt iam completa & perfecta, non tollitur, aut interrumpitur per vnicum actum contrarium, ſed oportet. quod tollatur eo tempore & modo, quibus fuit introducta, cum iam ſit & tolli debeat tamquam lex. Hæc etiam Concluſio eſt ſupradicti Panor. qui & dicit, quod ad interrumpendam conſuetudinem, indifferenter ſufficit, tempus decem annorum, & ſic eſſe intelligendam gloſſ. *in l. nemo, alieno nomine, §. 1. ff. de iuſt. & iure.* & Ioan. Andr. idem tenet *in d. cap. fin. de conſuetud.* dicens, quod alias etiam per plures actus, conſuetudo non frangitur, neque interrumpitur.

ARTICVLVS IX.

Quam ob cauſam contra Canones, valeat conſuetudo, & non ſtatutum? laicis etiam perſonis, liceat ſtatuere contra leges Imperiales, non autem Eccleſiaſticis, contra leges Canonicas & Pontificales?

HAnc etiam quæſtionem tractant & mouent Sylueſter *verbo, conſuetudo, quæſt. 1.* & Panorm. *in d. cap. fin. de conſuetudine*, quæ, vt patebit intuenti, vnum quærit, aliud vero tamquam certum præſupponit. Præſupponit quidem tamquam certum, atque indubitatum, contra ſacros Canones præualere poſſe conſuetudinem, non vero ſtatutum aliquod, contra eoſdem fieri poſſe, cuius rei inquirit rationẽ & cauſam: Item quęrit cauſam, cur interdum

laicis liceat contra leges Imperiales interdum aliquid ſtatuere, non vero perſonis Eccleſiaſticis contra ſacros Canones, quorum omnium, vt aliqualis habeatur notitia, propoſito Articulo breuiter, atque reſolutiue, reſpondeo per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Certiſſimũ eſt, quod cõtra ſacros Canones, nullum poteſt fieri ſtatutum, quod valeat & teneat.

CErtiſſimum eſt & omni dubio procul, quod contra ſacros Canones, nullum omnino fieri poteſt ſtatutum, quod valeat & teneat. Hæc Concluſio eſt expreſſa Sylueſtri, & Panormitani, vbi ſupra, & probat eam latius Panorm. *in cap. cum dilectus, de conſuetud. ex cap. ſuper his, de maior. & obed. & cap. inſtitutionis, 25. q. 2.* vnde inquit, quod ſi inferiores Eccleſiaſtici, contra aliquem ſacrum Canonem, quidpiam velint moliri, ſiue attentare, neceſſum eſt, confugiant ad conſuetudinem, ſeu quod id fuerit conſuetudine introductum, at oportet eiuſmodi conſuetudinem, eſſe legitime præſcriptam, quæ niſi talis fuerit, nihil etiam omnino valebit, quod habetur expreſſe determinatum in multis iuribus, ſed maxime *in cap. cum eſſet, de teſtam. cap. Cumana, de de elect. cap. fin. in princ. de officio Ordin. in 6. & cap. non eſt, de conſuet. eodem lib.* quibus dicitur, conſuetudinem contra ſacros Canones, eſſe neceſſum, vt ſit legitime introducta, & præſcripta, nec aliter valere quicquam. Quod quidem non eſt de iure ciuili. Non enim ius ciuile requirit conſuetudinem contra ipſum eſſe præſcriptam; quinuero hoc eſt ſpeciale de Iure canonico, quod ſolummodo mentionem facit de huiuſmodi conſuetudine præſcripta. Sed nunc redit quæſtio: Quænam ſit cauſa, ob quam contra ſacros Canones præualeat, ſeu præualere poſſit interdum conſuetudo præſcripta legitime, non autem fieri aliquod ſtatutum? Cui difficultati reſpondeo, & ſit ſecunda Concluſio.

Secunda Concluſio.

Ratio, ob quã contra ſacros Canones, interdum præualere poſſit conſuetudo; non autem fieri aliquod ſtatutũ

Ratio ob quam contra ſacros Canones, præualere interdum poteſt conſuetudo, ſi fuerit legitime præſcripta, non autem fieri aliquod ſtatutum, eſt, quia conſuetudo deſumit vires, non tam ex voluntate, ſeu tacito conſenſu contrauenientium legi, quam ex voluntate & auctoritate Papæ, permittentis introduci conſuetudinem: at ſtatutum ſi fieret contra ipſos, haberet vires ab ipſis ſtatuentibus, quod in propoſito caſu eſſe non poteſt, cum idipſum illis omnino, atque expreſſe fuerit prohibitum. Hæc Concluſio eſt etiam expreſſa Panorm. vbi ſupra, nec maiori aliqua indiget probatione, quam ſupradicta, nempe, quod Eccleſiaſticis viris, aliquid contra ſacros Canones ſtatuere, Iure Canonico, per multa iura, eſt omnino prohibitum: & quod non ſic eſt prohibita cõſuetudo, ſi fuerit præſcripta, & legitime introducta. Nec immerito quidem: nam non tanta malitia, aut temeritas præſumitur in conſuetudine introducta, licet ſemper malum ſit, ſacris Canonibus contraire, ac præſumeretur in ſtatuto aliquo facto contra ipſos, & maius ſcandalum ſequeretur ex reprobatione conſuetudinis præſcriptæ, quam ex reprobatione alicuius ſtatuti. Sed prædictus Panor. de mente Baldi *in l. omnes populi, ff. de iuſt. & iure, verbo ſed hic dubitatur*, & Bart. *in l. ſi hominem, ff. mandati*, inquit, quod aliqua exiſtente, vrgente, iuſta atq; rationabili cauſa, veriſimiliter non præuiſa à Canone, bene fieri poteſt aliquod ſtatutum contra ipſum, pro quo allegat *d. l. hominem*, qua dicitur, quod ſi datum fuerit ſpeciale mandatum alicui, vt aliquem ſeruum manumittat, bene poteſt procurator generalis domini, ex noua cauſa, non conſiderata per ipſum dominum, interdicere procuratori ſpeciali, ne eumdem manumittat, veniendo contra ſpeciale manda-

tum. Ita in propoſito, inquit præd. Panorm. in aliquo caſu bene poteſt fieri interdum aliquod ſtatutum, contra aliquem Canonem, ex cauſa non præuiſa, aut conſiderata per Papam, & ex eadem noua cauſa, aſſerit, quod poteſt Legatus generalis interdum prohibere delegato ſpeciali, ne procedat in cauſa ſibi commiſſa, quamuis in ea Delegatus ſpecialis, maior ſit generali, pro quo allegat *cap. ſtuduiſti, de off. deleg.* Sed hoc, vt dictum eſt, non admittitur, niſi rariſſime, a quo ex noua cauſa, non conſiderata per Papam, quod eſt multum notandum, atque memoriæ commendandum. Sed nunc ſupereſt, etiam reddamus cauſam, ob quam laicis perſonis interdum liceat, contra leges Imperiales, aliquid ſtatuere, cum non id ipſum permittatur, vllo modo Eccleſiaſticis perſonis, contra ſacros Canones, de quo ſit tertia Concluſio.

Tertia Concluſio.

Ratio ob quã ſecularibus in terdum liceat, aliquod ſtatutum ſiue legẽ facere, contra leges Principum, non vero Eccleſiaſticis, contra ſacros Canones.

Ratio, ob quam ſecularibus eſt licitum, interdum contra leges Imperiales, aliquam legem ſtatuere, ſeu ſtatutum facere, non autem Eccleſiaſticis perſonis, contra ſacros Canones, eſt propter diuerſum eorumdẽ finem. Hæc Concluſio eſt etiam Sylu. & Panor. vbi ſupra, quia inquiunt, Ius ciuile, licet habeat pro fine, bonum publicum, reſpicit tamẽ priuatorum ciuium temporalem commoditatem, ſiue vtilitatem. Vnde ſi condita aliqua lege, vtcumq; bona, ſancta, & iuſta, edendo aliam in contrariũ populus voluerit ſibi præiudicare, de hoc Imperator nihil curat, modo non ſit contra honeſtatem, aut contra ea, quæ ſunt ipſius Principis propria, aut ſibi ſpecialiter reſeruata. At Ius Canonicum, cum non habeat pro fine temporalem, & priuatam ciuium vtilitatem, ſed bonum commune publicũ, eoſdemq. in Deum, ſupernaturalem finẽ dirigere ſtudeat, etiamſi ipſi velint, aliquod ſtatutũ, ſiue legem, contra ſacros Canones conſtituere; nullatenus id ſibi permittitur, quinuero ſtrictiſſime prohibetur, & contrariũ factum reijcitur, tamquam temerarium, atq; contrarium æterno fini. Hæc etiam eſt cauſa, ob quam contra Ius ciuile non neceſſum eſt, conſuetudo introducta vt ſit præſcripta, cum abſolute Ciues ipſi, facere potuerint ſtatutum contra ipſum, vt dictum eſt, directe tollendo legem, per in contrarium factum ſtatutum, modo non ſit contra honeſtatem, aut contra ea, quæ ſunt ſpecialiter Principi reſeruata, ſed in ſuum commodum, aut forte præiudicium, vt ſatis conſtat *ex l. omnes populi, ff. de iuſt. & iure*, Et ſi populus voluerit ſibi præiudicare, ſibi videat, nam cuilibet licitum eſt, fauori ſuo particulari renunciare, iuxta *cap. Apoſtolicam, de Regul.* quinuero & de iure communi ciuili, ad introducendam conſuetudinem, ſufficit tacitus conſenſus populi, nec requiritur, vt ipſa ſit præſcripta, prout habetur expreſſe *in l. de quibus, ff. de legib.* & hæc de iſto Art. dicta ſufficiant.

ARTICVLVS X.

Vtrum lex, ſiue ſtatutum habens annexam ſententiam excommunicationis, tollatur per conſuetudinem?

Circa hunc Articulum, quidam dicunt, quod non tollitur, nec contrafacientes excuſantur ab excommunicatione, etiamſi lex ſit tantum præceptiua, non vero prohibitiua, ex quo in principio obligauit ad peccatum, iuxta *cap. 1. de treuga, & pace*, nam inquiunt, non videtur, quod per non obſeruantiam legis tollatur ipſius diſpoſitio, & pœna ibidem appoſita, nam tempus non eſt modus tollendi aliquam obligationem, iuxta id, quod diximus in Art. 6. Videatur hac de re P. Caſtro, lib. 2. de leg. pœnal. cap. 11. vbi di-

cit

eit contra legem habentem annexam excommunicationis pœnam, nullam introduci poſſe conſuetudinem. Excommunicatio enim (inquit) trahit ſecum ſuam executionem, *iuxta cap. paſtorali, §. verum, de ſent. excommun.* Sed contrarium nihilominus tenet Sylu. *ver. conſuetudo, q.* 11. vbi hac de re agit, de cuius mente & reſolutione, ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

Lex, ſiue ſtatutum, annexam habens ſententiam excommunicationis, tolli poteſt per conſuetudinem & contrafacientes non incurrunt eam. Hæc Concluſio eſt Sylueſt. vbi ſupra, qui & dicit, quod ex quo per aliquos contra aliquam legem, etiam habentem annexam excommunicationis pœnam, per binum, aut trinum actum factum, ſciente legiſlatore, & valente contradicere & non contradicente, introducta eſt conſuetudo, ad modum quo ſupra diximus in Art. 6. Concluſione 1. licet primi peccent, atque in excommunicationem incidant, contrauenientes legi, antequam conſuetudo fuerit introducta, ſi id fecerunt abſque iuſta & legitima cauſa, poſteri tamen & ſubſequentes, prioribus contrauenientibus, conſuetudine iam introducta, nec peccant, nec in excommunicationem incidunt, ſiue eiuſmodi conſuetudo vincens legem, iuſte ſiue iniuſte fuerit introducta. Hæc Concluſio colligitur expreſſe *ex d. cap. 1. de treuga & pace*, vbi etiam apponitur ſententia excommunicationis, in illos qui treugas ibidem conſtitutas frangere, atque violare præſumpſerint, in quam excommunicationis ſententiam, non incidunt modo, nec inciderunt dimicātes & belligerantes olim, poſt dictā legē, conſuetudine iam introductā, pro eo quod introducta fuit legitime, hoc eſt ſciente & conſentiente legiſlatore, & valente contradicere, & non contradicente. Secus eſſet in caſu, quo legiſlator id ignoraret, vt ſupra etiam diximus Art. 6. Concluſione 2. nam ad id requiritur tempus neceſſario requiſitum, ad præſcribendum contra Ius Canonicum, nempe quadraginta annorum. Confirmatur ſupradicta Concluſio, nam ſicuti poteſt conſuetudo præſcribi, contra legem non habentem annexam excommunicationis pœnam, ita & contra habentem ipſam: quinuero quando id, quod lege præcipitur, eſt abrogatum per contrariam conſuetudinem, etiam excommunicatio, ſuper eo lata, videtur abrogata & nulla, nam ſublata principali obligatione legis, tollitur & obligatio pœnæ ibidem appoſitæ. Sicq. videmus excommunicationes multarum Extrauagantium, eſſe ſublatas, neque ligare hodie, quia ea quæ ibi præcipiebantur, abrogata ſunt per contrariam conſuetudinem, & ſic modo non obligant. Dicit tamē Sylu. in ſi. ſuprad. q. quod ſi ſtatutum fuerit Epiſcopi, ad introducendam conſuetudinem contra ipſum, ſufficiet decem annorum ſpatium, ante quo ligabuntur pęna & culpa, delinquentes & contrauenientes legi, abſque iuſta & rationabili cauſa, non vero poſt eam legitime introductam, atque præſcriptam.

Etiā ſi lex, aut ſtatutum, anne xā habeat ſententiam excōmunicationis, tolli poteſt p conſuetudinē

ARTICVLVS XI.

Vtrum omnis communis conſuetudo proprie dicta, obliget ad ſui obſeruantiam ſub peccato mortali?

Hanc quæſtionem, atque difficultatem, mouet & tractat Sylu. *verbo, conſuetudo, q. 13. & q. 14. 15. 16. & 17.* mouet etiam alias incidentes difficultates, circa diuerſas conſuetudines, quæ ad varia propoſita, poſſunt introduci, quas omnes in compendium redigentes, propoſitæ difficultati reſpondeo, per ſequentem Concluſionem.

Digitized by Google

Concluſio.

Quilibet ſub peccato tenetur, ſuæ patriæ obſeruare conſuetudinem, legitime introductam, atque præſcriptam.

CErtiſſimum eſt, quod quilibet ſeruare tenetur, communem conſuetudinem vigentem in ſua patria, legitime introductam, atque præſcriptam, idq. ſub peccato, Hæc Concluſio de ſe patet: nam, vt ſatis ex dictis conſtat, omnis conſuetudo ſi fuerit legitime introducta, atque debitis circumſtantijs ornata & veſtita, æquipollet legi, vimq. habet legis, quo fit vt non minus quilibet teneatur ſeruare illam, quam legẽ, ſi eadem de re ſtatuta fuiſſet. Hoc eſt certiſſimum, & nulli de eo eſſe poteſt dubium. Sed aduertendũ eſt, quod non omnes obligantur ad ſeruandam vnã & eamdem conſuetudinem, etiamſi ſit Romanæ Eccleſiæ, in his quæ ſunt extra fidem, & articulos eius, & niſi Papa mandaret, vt ſeruetur, quod expreſſe dicit gloſ. *in c. 1. de ſumma Trin. in 6. & cap. nolite, diſt. 2.* facit & *cap. quoniam, de ferijs*, quod & tenet expreſſe Panor. ibidem. Item eſt aduertendum, quod conſuetudo non ſemper obligat ſub mortali, quamuis, vt præmiſimus, ſit lex, vimq. legis habeat, quia nec omnis lex obligat ad mortale, niſi tunc ſolummodo, quando ea intentione introducta eſt, atq; eſt præceptiua, ſeu prohibitiua rei alicuius ſub mortali, quod inquit Sylu. ex eo perpendi poteſt, quando communiter tenetur ab omnibus ſapientibus, quod faciens contra prædictam legem, ſeu conſuetudinem peccat mortaliter, quod & maxime habet verum, quando conſuetudo fuerit, de his, quæ homo libere facit, vt dicit ſupradictus Sylueſt. vbi ſupra, q. 14. de conſuetudine dandi aliquid libere, & per ſeruitij viam, ſiue donationis alicui domino, ſiue Principi, aut recipiẽdi aliquẽ in domo ſua hoſpitij gratia, dum facit iter. Ad quod propoſitum licebit ibidem, & in quæſtionibus ſubſequentibus, videre plura, eaq. notatu digniſſima, quæ ipſe breuitatis gratia in præſentiarum conſulto prætermitto.

Nõ ſemper cõſuetudo, ſiue lex obligat ſub mortali, niſi ſolũmodo, quando tali intentione introducitur.

ARTICVLVS XII.

Vtrum ſi conſuetudo ſit praua & mala, excuſet à peccato & à pœnis huius ſeculi?

AD reſoluendam propoſitam difficultatem, vtendum eſt diſtinctione, qua vtitur *gloſſa in cap. denique, diſt. 4.* nempe, quod conſuetudinis prauitas, aut eſt declarata per ius, aut non eſt declarata per ipſum, quo ſuppoſito reſpondetur breuiter, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

In quo caſu cõſuetudo deprauata excuſet à peccato, atque à pœnis huius ſeculi.

SI conſuetudinis prauitas, numquam eſt declarata per Ius, nec ſcita, ſed ignorata, & non ignorantia craſſa, excuſat à peccato quoad Deum & etiam à pœnis huius ſeculi. Secus autem eſt in caſu, quo ſupradictæ conſuetudinis prauitas, per ius fuerit declarata, & ſcita, aut ignorata ignorantia craſſa. Hæc Concluſio eſt expreſſa dictæ gloſſæ *in cap. denique, diſtinct. 4.* & Sylueſt. *verbo, conſuetudo, q. 12.* vbi inquit, quod contra Ius naturale, nulla admittitur ignorantia, quod & probat *ex cap. flagitia, 32. q. 7.* & tandem concludens inquit, quod vbi eſſet probabile dubium, ſuper alicuius cõſuetudinis validitate, tunc ignorantia legis non eſt peccatũ, quod & probat ex *lege regula. ff. de iuris & facti ignor. & ex c. cum dilectus, de conſuetud.* quod etiam notat Innoc. *in cap. per tuas, de ſimonia. & gloſſ. in cap. vnico, de poſtulat. Prælater. in 6. verbo, de cætero.* Et hæc de iſto Art. dicta ſufficiant.

Digitized by Google

ARTICVLVS XIII.

Vtrum in Iudicio contentioſo, iudicandum ſit ſecundum conſuetudinem, etiam contrariam Iuri ſcripto, & ſecundum quam conſuetudinem ſit iudicandum?

HAnc Quæſtionem tractat, & mouet ſupradictus Sylueſt. *verbo, conſuetudo, quæſt.* 19. 20. *&* 21. de cuius mente, & reſolutione, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

SI conſuetudo fuerit rationabilis, & præſcripta, iudicandum eſt ſecundum ipſam, in iudicio, & foro contentioſo, etiam ſi interdum ſit contraria Iuri ſcripto. Hæc Concluſio, eſt ſupradicti Sylueſt. loco ſupracitato, & probat eam ex Gloſſa, ſuper *cap. conſuetudo, d.* 1. vbi id expreſſe habetur, & addit ſupradictus Sylueſt. id etiam eſſe dicendum, etiamſi eiuſmodi conſuetudo non ſit præſcripta, dummodo ſit à Principe ſcita, & ſponte tolerata, quia inquit, in eo etiam caſu derogat legi, vincitq. legem ſcriptam, ac proinde ſecundum ipſam iudicandum eſt. Sed ad quam conſuetudinem recurrendum ſit, vtrum ad conſuetudinem terræ, aut loci, ſeu vicinarum prouinciarum, vel ad conſuetudinem Romanæ Eccleſiæ? eſt inter Doctores differentia, de quo ſecundam ſtatuo Concluſionem.

Iudicādum eſt ſecundum conſuetudinem, ſi ſit rationabilis & præſcripta, etiamſi interdū iuri ſcripto ea ſit cōtraria.

Secunda Concluſio.

Iudex, & maxime delegatus, iudicare debet, primo ſecundum Canones, quibus deficientibus iudicabit ſecundum leges, ſed deficiente Canone, & lege, iudicabit ſecundum conſuetudinem generalem, vel particularem, ſi generalis deeſt. Hæc Concluſio, eſt ſupradicti Sylueſt. loco ſupracitato, & probat eam ex ſupradicta Gloſſa *in cap. conſuetudo, d.* 1. & etiam *ex cap. intelleximus, de noui operis enuntiatione, & ex cap. ſi in adiutorium, d.* 10. Sed addit Sylueſt. quoſdam dicere, quod deficiente generali conſuetudine recurrendum eſt ad conſuetudinem Romanæ Eccleſiæ, & quod deficiente iure, & conſuetudine, Iudex debet procedere de ſimilibus ad ſimilia, iuxta *cap. de quibus, d.* 10. *& l. non poſſum, ff. de legib.* Omnibus autem deficientibus, inquit, quod ad Romanam conſuetudinem debet recurrere, iuxta *l. de quibus, ff. de legib. & Syl. conſ.* licet ex alia parte, non deſint, qui afferant, quod in tali caſu ſit recurrendum ad conſuetudinem vicinarum Prouinciarum, pro quo allegant *cap. ſuper eo, de cenſibus*, cum pluribus alijs, quæ ibidem citantur & allegantur à Gloſſa, *verbo, in vicinis*.

Iudices, & maxime delegati, qualiter iudicare habeant, ſecundum conſuetudinem.

Tertia Concluſio.

Si Iudex ſit delegatus, & ſit alia & alia conſuetudo, delegantis, actoris, & rei, ſi Iudex per appellationem obtinetur, ſequi debet conſuetudinem eius loci, à quo appellatur, ſi vero ſine appellatione impetretur, ſequenda eſt conſuetudo delegantis. Hæc Concluſio, eſt ſupradicti Sylueſt. loco ſupracitato, q. 20. vbi hac de re, refert opinionem Gloſſæ *in cap. illud, d.* 12. dicentis, quod ſimpliciter, & abſolute iudicandum eſt in eo caſu, ſecundum conſuetudinem delegantis, quando litigantes ſeſe ſponte ſubijciunt alicui, vel petierint delegatum, atq; ſecundum conſuetudinem litigantium, ſi Iudex datur inuitis, & tunc potius ſecundum conſuetudinem rei, quam actoris,

Cuiuſnam conſuetudinem teneatur ſequi, Iudex delegatus, quando diuerſa eſt conſuetudo, delegantis, actoris, & rei.

nam

nam cauſa rei,fauorabilior ſemper eſt quā actoris, niſi forte in duobus caſibus, quos limitat Archid. primo cum actoris conſuetudo eſt magis conſona iuri & veritati; ſecundo ſi magis abſolutionem, quam condemnationem adducit, quia magis ſequendum eſt, quod conſonat negotij veritati, iuxta *cap. iudicant*, 3. q. 7. & promptiores eſſe debemus ad abſoluendum, quam ad condemnandum, iuxta *cap veniant*, 35. q. 9. Sed ſupradicto Sylueſt. melius videtur vti diſtinctione præmiſſa, quam poſuimus in Concluſione, nempe, quod ſi Iudex delegatus per appellationem obtinetur, ſequi debet conſuetudinem loci, à quo appellatur; ſi vero ſine appellatione impetretur, debet ſequi conſuetudinem delegantis: quorum primum probat ex eo, quod Iudex appellationis, tenetur ſequi conſuetudini prioris ſententiæ, à qua appellatur, vt in Authent. *vt cum de appellatione cogn. in princ. collatione 8. arg. etiam cap. Raynutius, de teſtibus*, vbi Iudex ſecutus eſt conſuetudinem loci *à quo appellatum fuit*. Secundum vero probat argumento deducto, ex *l. qua conditio, ff. de condit. & demonſt.* Alij dicunt, quod iudicare debet ſecundum conſuetudinem rei, cum actor ſequi debeat forum rei, iuxta *cap. cum ſit generale, de foro comp.* niſi ratione contractus, ſeu maleficij ſit factus de foro alterius, nam tunc ſeruabitur conſuetudo loci, vbi contraxit, vel deliquit, iuxta *cap. qua contra morem, d. 8. & cap. fin. de foro comp.* hæc Gloſſa, *in dicto cap. illud, d. 12. verb. contrario more*. Quæ omnia longiorem requirebant tractationem: ſed ſat ſit, hæc vtcumque breuiter, atque ſuccincte dixiſſe, vt eorum aliqualis habeatur notitia, reliqua reperiuntur in noſtro libro, ordinis iuditiarij, & de modo procedendi in cauſis criminalibus, tam in foro Eccleſiaſtico, quam ſeculari agitandis. Sed mouetur vlterius difficultas, Vtrum Iudex arbiter, in quem compromiſſum eſt, vt ſecundum iura pronuntiet, iudicare poſſit, ſecundum conſuetudinem, & particularia ſtatuta? Et dicunt quidam, quod non, ſaltim, ſi eiuſmodi conſuetudo iuri fuerit contraria, nam appellatione Iuris, ius commune Romanorum intelligitur, iuxta *inſt. de Iure naturali*. Sed contrariam ſententiam tenent alij, quam ſequitur Sylueſt. vbi ſupra, de qua ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Iudices promptiores eſſe debent ad abſoluendum, quam ad condemnandum.

Quarta Concluſio.

Iudex compromiſſarius, in ſupradicto caſu, iudicare poterit, etiam ſecundum conſuetudinem, & particularia ſtatuta. Hæc Concluſio eſt Syleuſt. loco ſupracitato, q. 21. & dicit eam eſſe Anton. *in cap. Quintauallis, de iure iurand.* & placet Panorm. & probatur, nam conſuetudo, vt pluries ſupradictum eſt, eſt ius quoddam non ſcriptum: ergo Iudex prædictus iudicans ſecundum conſuetudinem, ſtat promiſſis, & iudicat ſecundum iura. Quod ea ratione præſertim tenendum videtur, nam cum ſumus in materia odioſa, verba generalia debent verificari, & ſufficit, vt verificentur in qualibet ſpecie contenta ſub tali genere, per *cap. ſuſcitatus, de reſcript.* & certum eſt, quod conſuetudines ſunt quædam iura. Quibus addit Syleuſt. quod conſuetudines, quæ ſunt contra aliquod Ius commune Romanorum, ſunt ſecundum aliud Ius, hoc eſt, *ſecundum legem, omnes populi, ff. de iuſt. & iure*, qua conceditur populis, poſſe condere ſtatuta etiam contra legem, ac proinde & conſuetudines, & ſic iudicando iuxta ipſas, iudicat & pronunciat ſecundum iura, & ſtat promiſſis. Hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Iudex compromiſſarius iudicare etiam poteſt ſecundum conſuetudinē.

ARTI-

Digitized by Google

ARTICVLVS XIV.

Quænam ſit differentia inter Præſcriptionem, & Conſuetudinem?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

COnſuetudo & præſcriptio, multis modis differunt, ſed omnes differentiæ ad ſex capita reducuntur. Hæc Concluſio, eſt Sylu. *ver conſuetudo, q. 22.* & dicit eam eſſe Hoſt. Primo differunt, nam præſcriptio habet locum in rebus mobilibus, & immobilibus, corporalibus, & incorporalibus, vt conſtat *ex c. auditis, & ſequentibus, de præſcript.* conſuetudo autem ſolum habet locum in rebus incorporalibus, vt in ſeruitutibus, iuriſdictionibus, electionibus, & huiuſmodi. Secundo differunt, nam præſcriptione, adquiritur ius alicui ſingulari & priuato, ſiue illud ius trahatur ex aliquo publico, ſiue ex aliquo priuato, conſuetudine vero non adquiritur ius alicui priuato, nec magis iſti, quam illi, ſed publico, etiamſi trahatur ex aliquo priuato, ſecundum Panorm. vt in *l. venditor, §. ſi conſtat, ff. communia prædiorum*, quod qualiter ſit intelligendum proſequitur idem Panorm. *in cap. fin. de conſuetudine, num. 20.* eadem de re plura adducens exempla, quæ breuitatis cauſa facio miſſa. Tertio differunt, quia in præſcriptione, exigitur titulus & bona fides, iuxta *cap. ſi diligenti, de præſcriptione*, in conſuetudine autem non requiritur titulus & bona fides, ſed ſolummodo tempus, iuxta *l. cum de in rem, ff. de vſuris, & in l. de quibus, ff. de legibus.* Quarto differunt, quia præſcriptio & priuilegium, non concurrunt, iuxta *cap. in dilectos, §. cæterum, de fide inſtrument. & cap. veniens, de præſcriptone*, conſuetudo autem & priuilegium, bene concurrunt, iuxta *cap. cum dilectus extra, eodem titulo, & cap. ſi Abbas, de verb. ſignificatione.* Quinto differunt, quia præſcriptio eſt excluſio actionis, ſiue petitionis, conſuetudo vero eſt actionis, ſiue iuris adquiſitio, *per cap. conſtituto, de electione, & cap. in Geneſi, ibidem, in fine*, licet & ipſa poſſint negatiuam reſpicere, vbicumque probari poteſt, allegando, quod tale quid fieri non debeat, argumento deducto, *ex cap cum Eccleſia Volaterrana, de electione.* Sexto & vltimo differunt, nam conſuetudo erronea nihil iuuat, ſecus vero eſt in præſcriptione, quia titulus putatiuus, etſi verus non ſit, dum tamen probabilis error excuſet, dat cauſam præſcribendi, iuxta *l. vltima, ff. pro ſotio.* Et hæc de iſto Articulo, ac proinde de tota hac Quæſtione, dicta ſufficiant.

Inter conſuetudinẽ, & præſcriptione ſexcuplex differẽtia verſatur.

QVÆSTIO XXIX.

De Statutis particularibus, & generalibus, & his quæ ad Statutorum materiam & tractationem ſpectant, in duodecim Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quidnam ſit Statutum, & a quo, ſeu a quibus fieri poſſint ſtatuta?

Statutũ eſt ius ab homine poſitum, ſeu diſpoſitio, ex qua ius producitur.

IAm ſupra Quæſtione 24. Artic. 4. diximus, aliquid in ſumma, atque in compendio, de ſtatutis in communi, explicantes & declarantes, vnde de-

de deducatur, ſeu deriuetur nomen ſtatuti, conſtituentes etiam differentias multiplices ſtatutorum. Sed vt non iſte Articulus intermiſſus videatur, & vt plenior rerum omnium habeatur notitia, propoſitæ difficultati breuiter, reſpondeo per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

STatutum (quod ab ſtatuendo dicitur) eſt ius ab homine poſitum, vel diſpoſitio, ex qua ius producitur. Hæc Concluſio, eſt Syłueſt. *verb. ſtatutum, num.* 1. vbi & probat eam *ex inſtituta, de iure naturali gentium, & ciuili*, dicens, quod ſtatutum à lege, ſiue à Conſtitutione, ſolo vocabulo differt, quamuis in communi acceptione, lex tantummodo municipalis, ſtatuti ſibi nomen vendicauerit.

Secunda Concluſio.

Statuta facere poſſunt omnes, qui & leges Canonicas, ſeu ciuiles reſpectiue.

Statuta facere poſſunt omnes, qui & facere poſſunt legem Canonicam, ſiue ciuilem reſpectiue. Hæc etiam Concluſio eſt ſupradicti Syłueſt. vbi ſupra, & quinam ſint illi, qui poſſunt facere legem, ſiue leges, tradit late ſupradictus Syłueſt. *verb. lex, q.* 4. & nos ea de re plura diximus ſupra, q. 25. ar. 3. & q. 26. ar. 9. & q. 27. ar. 2. Sed vt hic aliquid præ manibus habeatur, dico breuiter, quod ſtatuta, ſiue Conſtitutiones, & leges Canonicas generales Eccleſiaſticas, & ſpirituales, ſolus Papa facere poteſt, *per cap. fin. de conſtit.* & Generale Concilium eius auctoritate factum, *per cap. regula, diſt.* 3. & Legatus in ſua Prouincia, *per cap. de loca, de offic. deleg. & cap. ex reſcripto, de condit. appoſ.* item poteſt facere ſtatutum, Concilium Prouinciale, ſiue Legatus ad illud faciendum ſpecialiter deſignatus, *per cap. quod dicitur, d.* 16. & Metropolitanus cum ſuo Concilio Prouinciali, de paruis negotijs, & ſpectantibus ad onus ſuum, non autem de magnis, neque de ſpectantibus ad fidem, *per cap. multis, d.* 17. Sed huiuſmodi ſtatuta obligabunt ſolummodo ſibi ſubditos, ſiue Prouinciales. Præterea poteſt facere ſtatutum Epiſcopus in ſua diœceſi, ſiue Epiſcopatu, *per cap. ſi quis, de maioritate, & obed.* ſaltem in Concilio Synodali, *ſecundum Gloſſam, d.* 18. §. 1. ſed eiuſmodi ſtatuta proprie, non dicuntur Canones, ſed Conſtitutiones Synodales. Similiter, & Capitulum Eccleſiæ Cathedralis, poteſt ſibi, ſtatutum, & Conſtitutionem efficere, *per cap. cum acceſſiſſent extra, de conſtit.*. & vniuerſitas Clericorum, & Magiſtrorum, *per cap. ex literis extra, eodem titulo*, & ſtatuere aliquod ius, *per cap. Catholico, d.* 11. Sed aduertit Archid. quod Eccleſia Cathedralis, & quæcumque alia, ſine conſenſu Epiſcopi, nullum poteſt facere ſtatutum, niſi forte de aliqua re minima, *per cap. cum conſuetudinis, de conſuet. & cap. nouit, de his qui fiunt à prælat.* & ratio eſt, quia Epiſcopis eſt caput Cathedralis eccleſiæ, & aliarum, *per cap. requiſiſti, de teſtibus*, & ſine capite, nihil eſt omnino faciendum, ſecundum Innocent. *in d. cap. cum acceſſiſſent, de conſtit.* Vnde ad illa iura, quæ huic reſolutioni videntur contradicere, nempe *cap. cum omnes, eod. tit. & c. cum dilectus, de Cler. non reſid.* aiunt Doctores prædicti, eſſe dicendum, quod illa iura intelligenda ſunt, quando Conſtitutio aliqua facta fuerit, auctoritate Epiſcopi expreſſa, vel tacita, vel quia non erat, qui illam impugnaret, aliàs enim (inquiunt) non valeret, niſi forſan Papa ex certa ſcientia illam confirmaſſet, quod notant communiter Doctores, *in d. c. cum omnes.* Supradicta omnia dicta ſunt in cõmuni de ſtatutis, & Conſtitutionibus Canonicis, ſiue Eccleſiaſticis, qua de re videatur etiam Syłueſt. *ver. excommunicatio,* 1. *nu.* 5. latiſſime. Loquendo vero de ciuilibus, generale ſtatutum in temporalibus, ſolum poteſt facere

Imperator *per l. 2. & l. fin. C. de legibus*. Sed poteſt etiam ſtatutum facere Præfectus Prætorio, & omnes quibus Imperator, hoc mandat, & populus Romanus, & Roman. Senatus, & omnis Ciuitas, ſiue Populus, quæ omnia probantur *per inſtit. de Reg. iure naturali, §. 1. & 2.* & dicit Bald. *in l. omnes populi, ff. de iuſt. & iure*, quod quantum quis habet de iuriſdictione, tantum habet de auctoritate condendi legem, ſiue ſtatuta, nec vlterius extenditur, niſi ij, quorum intereſt, conſentiant, vel ad minus ſint præſentes, ſecundum Innoc. *in cap. 1. de locato & conducto, & cap. à nobis, el 1. de ſentent. excommunicat.* Facit, & *cap. fin. de his quæ fiunt à Prælatis*; quorum ratio eſt, quia poteſtas ſtatuendi, dependet ab Imperio, & iuriſdictione ſtatuentis, & ſubiectione eorum, pro quibus fit ſtatutum, iuxta *cap. Eccleſia, de conſtit. & cap. bene quidem, diſt. 69.* quod & tradit Bartolus, *in l. 1. ff. de iuri omn. Iud.* Sed deueniendo ad ſtatuta regularia, quod mei muneris eſt magis proprium, ſequentem ſtatuo Concluſionem, quæ erit tertia in ordine.

Tertia Concluſio.

Statuta generalia, ſolum facere poteſt Capitulum Generale, repræſentans totum Ordinem, & Prouincialia, Capitulum Prouinciale totam repræſentans prouinciam, ſed hoc non ſine licentia Miniſtri Generalis, ſiue Prouincialis. Hæc Concluſio, ſatis conſtat ex ſupradictis, ex & iuribus allegatis, ſed facit quammaxime, *cap. cum acceſſiſſent, de conſtit. & cap. ex literis eodem, & cap. cum conſuetudinis, de conſuetudi & cap. nouit de his, quæ fiunt à Prælat.* Et ratio eſt, nam Miniſter Generalis, eſt caput totius Ordinis, & Prouincialis ſimiliter ſuæ Prouinciæ, eo modo, quo & Epiſcopus ſuæ Eccleſiæ Cathedralis, atque vt dictum eſt, ſine capite nihil eſt omnino faciendum, ſecundum Innoc. & communem, *in d. cap. cum acceſſiſſent.* Aduerto etiam, quod ad hoc vt ſtatutum, ſiue Generale, ſiue Prouinciale valeat, neceſſum eſt, vt fiat per maiorem partem Capituli, ſecundum ſupradictum Innoc. & communem, *in cap. 2. de noui operis enuntiat.* & Bart. *in l. omnes populi, ff. de iuſt. & iure*. Et ratio huius rei in promptu eſt, cum ſtatutum fieri debeat in vtilitatem publicam, & bonum totius Religionis. Sed dixi conſulto, atque ex propoſito, *valeat vt ſtatutum*, nam Generalis, & Prouincialis, bene poſſunt facere & ſtatuere aliqua præcepta, ſiue mandata, ſine conſenſu ſui Capituli, quæ tamen non erunt ſtatuta, ſed dumtaxat præcepta, aut mandata, inter quæ, eſt quammaxima differentia, nam præcepta finiuntur morte præcipientium, at vero ſtatuta legitime facta, durant etiam poſt mortem ſtatuentium, niſi expreſſe reuocentur, vt tenet Panorm. *in cap. nobis, el 1. de ſentent. excommunic.* & facit *cap. fin. de offic. deleg.* qui vero ſecundum Federicum conſ. 16. ſtatutum factum à Capitulo, Sede vacante, durat, creato nouo Epiſcopo, niſi expreſſe per eundem reuocetur, ſed de hoc alias.

Statuta generalia in Religionibus, ſolùmodo Capitulũ generale facere poteſt, Prouincialia autẽ Prouinciale, ſed non ſine licentia Miniſtri Generalis, aut Prouincialis.

Ad hoc, vt ſtatutum, ſiue Generale, ſiue Prouinciale valeat neceſſum eſt, vt accedat conſenſus maioris partis Capituli.

Quænam differentia verſetur, inter ſtatuta & præcepta, ſiue mandata.

ARTICVLVS II.

Vtrum valeat Statutum, factum ſola voluntate ſtatuentium?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Statuta, ſiue mandata, non debent fieri ſola voluntate ſtatuentium, quinvero eſſe debent ratione regulata, alias non valent, neque obligant. Hæc

Statuta, ſiue mandata eſſe debent ratione

regulata, nec fieri poſſunt ex ſola voluntate ſtatuentium.

Hæc Concluſio, probatur primo à diffinitione legis, nam vt dictum eſt, Statutum eſt quædam lex, & de mente atque ſententia D. Iſidori, lib. 5. Ethymolog. cap. 3. & habetur *in cap. conſuetudo, d. 1. lex erit omne, quod ratione conſtiterit.* Ex quo infero, quod ſi ſtatutum, ſiue lex ſola voluntate, & libero ſtatuentis arbitrio fuerit facta, rationeq. caruerit, non legis, nec ſtatuti promerebitur nomen, nec valebit, aut ligabit, ad ſui obſeruationem, quod latiſſime proſequitur D. Thom. 1. 2. q. 90. ar. 1. in ſolutione ad 3. hac de re agens. Vbi tractans de eſſentia, & ratione legis, inter alias conditiones, inquit, quod eſſe debet ratione regulata, nam ex quo aliquis vult aliquem finem, ratio ipſa imperat de medijs, & de his, quæ ſunt ad finẽ: Et addit, quod ſecundum hoc, eſt intelligendum illud, quod communiter dicitur, quod voluntas Principis eſt lex, vimq. legis habet, *inſt. de iure naturali, & l. 1. ff. de conſt. Principum*, intelligendum, inquit, eſt, de voluntate Principis ratione regulata, alias non, ſed magis eſſet iniquitas, quam lex. Verba ſunt expreſſa D. Thom. Nec dictis obſtat, quod dixit D. Auguſt. lib. 4. de Ciuitate Dei, nempe *antiquitus arbitria Principum pro legibus fuiſſe habita*, nam id etiam intelligendum eſt ad ſenſum ſupradictum, non de quolibet arbitrio, ſed de voluntate Principum ratione regulata. Quibus etiam non obſtat, quod dixit olim quidam Iuriſconſultus, *in l. non omnium, ff. de legibus*, nẽpe *non omnium, quæ à maioribus noſtris dicta ſunt, rationẽ reddi oportere, aut poſſe*, nam id non ita intelligendũ eſt, quaſi ipſa rationem non habeant, aut prorſus ratione careant, ſed in hoc dumtaxat ſenſu, vt non omnium, quæ à maioribus noſtris conſtituta ſunt, rationem, & cauſam perquiramus, vt recte explicat Magiſter Sot. lib. 1. de iuſt. & 1. q. 5. art. 1. aſſignans rationem, deſumptam ex Ariſt. lib. 6. Ethicorum, cap. 5. nam in dubio habenda eſt fides experientiæ, atque prudentiæ maiorum, vt de rationabilitate ſuorum ſtatutorum præſumamus, quamdiu non liquido conſtat, ſeu omnino apparet contrarium, ſtare enim optime poteſt, ea fuiſſe regulata ratione, ſibi ipſis nota, nobis autem ignota, atque incognita.

Nota quonam modo ſit intelligẽdum, quod dicitur, quod voluntas Principis eſt lex.

ARTICVLVS III.

Vtrum Statuta iniuſta, obligent in foro exteriori, & etiam in foro conſcientiæ?

Leges ſecundũ quadruplicem cauſarum genus dicũtur iuſtæ vel iniuſtæ, ex parte finis, ex parte cauſæ efficientis, materialis, & formalis.

PRiuſquam huic Articulo ſolutionem adhibeamus, præmittere oportet ex D. Tho. 1. 2. q. 96. art. 4. quod leges ſecundum quadruplex cauſarum genus, dicuntur iuſtæ, vel iniuſtæ, quod eſt dicere, ad ipſarum iuſtitiam requiri, quod ſecundum quadruplices cauſas ſimul ſint iuſtæ, ad iniuſtitiam vero ſufficit, quod aliqua ipſarum illis deficiat, aut in ipſis aliqua reperiatur iniuſtitia, nam iuxta D. Dionyſium, bonum eſt ex integra cauſa, malum vero ex quocũmque defectu, & quod dicitur de legibus, intelligendum perinde eſt de ſtatutis. Qua de re videndus eſt Sylueſt. *verb. lex, q. 5.* Primo dicuntur leges iuſtæ ex fine, quando ordinantur ad bonum commune, qui eſſe debet finis cunctarum legum; iniuſtæ vero, quando ſunt contrariæ bono communi, vt ſi fiat aliqua lex ad priuatam vtilitatem imponentis, ſeu ad cupiditatem, vel ob inanem gloriam, talis lex erit iniuſta. Ex parte vero cauſæ efficientis, ſunt leges iuſtæ, ſi non excedunt poteſtatem ſtatuentis, nec ponuntur, niſi ſibi ſubditis; iniuſtæ vero, ſi ferantur ſuper eos in quibus nullam habet poteſtatem, vtpote ſi laicus faciat legem ſuper Clericos, vt compareant in ſuo foro, vel vt ſoluant tallias, & aliquid huiuſmodi.

Quænam requirantur ad legũ iuſtitiam, ſiue iniuſtitiam, & quando leges dicuntur iuſtę, quando vero iniuſtæ, eadẽq. eſt ratio de ſtatutis.

di. Ex forma ſunt leges iuſtæ, quando ſecundum æqualitatem proportionis, imponuntur onera ſubditis, in ordine ad bonum commune, nam cum quilibet homo ſit pars multitudinis, & id quod habet, ſit eiuſdem multitudinis, (ſicut & quælibet pars, id quod eſt, totius eſt) ex iuſta cauſa arctoribus bene poſſunt imponi collectæ, ſed debent imponi ſecundum proportionem. Vnde tunc leges ſunt iniuſtæ, quando huiuſmodi onera imponuntur, non proportionabiliter, vtpote ſi aliqui alleuiantur, aliqui vero grauantur nimis notabiliter. Tandem vltimo, leges dicuntur iuſtæ ex materia, ſiue ex natura ſua, quando fiunt de rebus in ſe iuſtis, è contrario vero iniuſtæ, quando fiunt de rebus illicitis, vtputa contra ius naturale, vel diuinum, quorum multa exempla qui videre voluerit, conſulat D. Thomam, vbi ſupra. Hoc præmiſſo notabili, propoſitæ difficultati reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Statuta, quæ fuerint patenter iniuſta, nullo modo obligant in foro conſcientiæ, nec in foro exteriori. Hæc Concluſio eſt D. Thom. loco ſupracitato, & omnium Theologorum, & etiam Iuriſperitorum communis, qua de re videatur ſupradictus Syluest. vbi ſupra, q. 6. & q. 9. Et probatur ratione, nam de ratione legis, vt ſupradictum eſt, ad hoc vt obliget, neceſſum eſt, quod ſit iuſta, iuxta *cap. erit autem lex, 4. d.* & præterea quod deriuetur à lege Dei æterna, & naturali: ſed ſtatuta, quæ patenter ſunt iniuſta, neque in ſe continent iuſtitiam, non deriuantur à lege Dei æterna, aut naturali: ergo eiuſmodi ſtatuta nullo modo obligant in foro conſcientiæ, nec in foro exteriori. Dixi, de ſtatutis patenter iniuſtis, nam de alijs non ſic patenter iniuſtis, ſeu quorum non eſt ita patens iniuſtitia, aliter eſt dicendum, nam quamuis etiam ipſa, ſi fuerint iniuſta, non obligent in foro conſcientiæ, & interiori, obligant tamen in foro exteriori, quandiu non fuerit patens eorum iniuſtitia, ad modum, quo dicunt Doctores communiter, de excommunicatione iniuſta, & nulla, nam eo ipſo, quod ſuſtinetur aliqua lex, præſumptione iuris, cenſetur quod ſit iuſta, iuxta ea, quæ notantur in iure *in cap. in iſtis, d. 4.* ſecundum, quam præſumptionem tenetur iudex iudicare, eiq. fauere, & eamdem executioni mandare, quantumcumque alias ſciat, eam eſſe iniuſtam. Ad quod facit *cap. paſtoralis, §. quia vero, de offic. deleg.* vbi idem omnino dicitur de ſententia iniuſta, & communis Doctorum reſolutio, aſſerentium quod lex etiam iniuſta obligat in foro exteriori. Sed loquuntur non de lege patenter, & euidenter iniuſta, ſed de iniuſta, non ita patenter, aut euidenter.

Statuta, quæ fuerint patenter, & euidenter iniuſta, nullo modo obligant, neque in foro conſcientiæ, neque in foro exteriori.

Secunda Concluſio.

Statuta, quæ fuerint iniuſta, non patenter & euidenter, quamuis obligent in foro exteriori, non tamen obligant in foro conſcientiæ, niſi quando ex ipſorum tranſgreſſione, aliquod imminet ſcandalum. Hæc Concluſio, eſt D. Thom, loco ſupracitato, vbi expreſſe dicit, quod ſi immineret aliquod ſcandalum, aut timeretur aliqua perturbatio populi, in tali caſu tenetur homo etiam in foro conſcientiæ, ſupradictam legem, etiam iniuſtam obſeruare, iuriq. ſuo cedere, propter vitandum ſcandalum, ad quod de iure naturali omnes tenentur. Vt late probat idem D. Tho. 2. 2. q. 43. ar. 1. & 2. ad quod probandum, adducit illud, Matth. 5. *qui te angariauerit mille paſſus, vade cum eo, alia duo, & qui abſtulerit tibi tunicam, da ei, & pallium.*

Statuta, quæ fuerint iniuſta non patenter, & euidenter, quamuis obligent in foro exteriori, non tamen obligant in foro interiori, & conſcientiæ, niſi immineat ſcandalū. Quantū teneantur cuncti, ex naturali Iure ſcandalum vitare.

ARTI-

ARTICVLVS IV.

Vtrum Superiores atque Prælati, teneantur ſuarum Religionum Statuta obſeruare?

DE hac difficultate, iam aliqua diximus ſupra, quæſt. 25. art. 22. vbi in controuerſiam adduximus, agentes de legibus in communi, Vtrum omnes homines ſubijciantur legibus? Sed nihilominus, vt ne iſte locus maneat intermiſſus, & ad maiorem huius rei explicationem, breuiter, & reſolutiue, ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

Superiores, & Prælati ſeruare tenentur ſtatuta ſuarũ Religionum, ſubdunturq. illis, quantũ ad vim directiuam. quamuis non quoad coercitiuam.

SVperiores atque Prælati, quamuis non ſubdantur ſuis legibus, quantum ad vim coactiuam, ſiue coercitiuam, ſubduntur tamen eiſdem, quantum ad directiuam, ac proinde ſeruare tenentur ſtatuta ſuarum Religionum. Hæc Concluſio, clariſſime conſtat ex his, quæ latiſſime diximus in ſupradicto artic. 22. quæſt. 25. Sed probatur modo præterea, nam omnes quotquot ſunt membra Reip. quantum ad vim directiuam, ſubijciuntur eiuſdem legibus, modo ratio ipſarum in eiſdem non deficiat, nam ſubijci legibus, quoad dictam vim directinam nihil eſt aliud, quam obligari ab eiſdem, in quantum ſunt regulæ rectæ rationis: ſed hæc ratio non deficit, quinvero quantum ad hoc creſcit, & augetur in ſupradictis Superioribus, atque Prælatis, quorum operationes, magis eſſe debent ratione regulatæ: ergo non ſunt ſoluti ab obligatione ſeruãdi ſuas leges, ſiue ſtatuta. Et ſi qui ſunt Doctores contrarium aſſerentes, nempe Principes ſolutos eſſe legibus, iuxta id, quod habetur *in l. Princeps, ff. de legibus*, intelligendi & explicandi ſunt, ad ſenſum ſupradictum, hoc eſt, quantum ad vim coactiuam, non vero, quoad directiuam. Supradicta omnia ſunt quammaxime rationi conſona, & contrarium velle ſuſtinere, vergeret in maximum damnum, & detrimentum, atque in totale excidium totius Reip. Vt enim inquit, Plato, lib. 4. de Repub. *euidenter conſtat Rempublicam illam eſſe beatam, in qua non leges Principibus, & Magiſtratibus, ſed Principes, & Magiſtratibus legibus obediunt.*

Quidnã ſit Superiores atque Prælatos teneri legibus, quãtum ad vim directiuam.

Nota hoc valde.

Sed circa illud, quod diximus Superiores, atque Prælatos eſſe ſubditos ſuis legibus, & ſtatutis, quoad vim directiuam, non vero quoad coactiuam, & coercitiuam, inſurgit difficultas, qua ratione ſi id ita eſt, quandoq. Generales Ordinum, & qui nulli præter Papam immediate ſunt ſubiecti, in ſuis Viſitis, ſiue ſindicationibus puniuntur propter transgreſſiones, aliquarum legum, & ſtatutorum, ſiue ordinationum, quæ factæ fuerunt ab ipſis, ſi vt ſupradictum eſt, nulli ſunt ſubiecti, vi legis coactiuæ, ſiue coercitiuæ? Cui difficultati breuiter, reſpondetur, quod punientur, debiteq. poſſunt puniri, propter culpam, quam commiſerunt, non ſequentes directionem legum à ſe factarum, & non ſe conformando cum vi ipſarum directiua, in magnum ſcandalum ſuorum ſubditorum, & damnum ſuarum Religionum. Quód ſi eo tempore, quo erant Superiores, atque ſupremi Prælati, non experiebantur, ſed nec experiri poterant, propter ſuam præeminentiam, & quia non habent ſuperiorem, vim ſuarum legum coercitiuam, ratio ipſa fert, ac nimium expoſtulat, eandem vt experiantur, quando depoſiti fuerint, in ſua reſidentia, ſyndicatione, ſiue viſita, & tunc habeant debitas pœnas, correſpondentes culpis, quas commiſerunt, non ſe conformando cum recta ratione, atque cum vi legum ſuarum directiua.

Difficultas. An Superiores ſupremi, & qui nulli ſubſunt, puniri poſſint pro eo, quod non ſubduntur ſuarum legum vi directiuæ.

ARTI-

ARTICVLVS V.

Vtrum ſine ſpeciali licentia Papæ, in Religionibus fieri poſſit, aliquod ſtatutum contra Ius commune?

ET videtur, quod ſic: nam ſi reſpiciamus ad factum, in quampluribus Religionibus aliqua reperientur ſtatuta, quæ aduerſari videantur Iuri communi, quod quidem, vel maximè reperire licebit in ſacro noſtro Minorum Ordine, vbi vt in initio huius operis diximus, habetur quoddam ſtatutum, vt deſcendentes ex conuerſis Iudæis, vel Mahumetanis, ſeu hæreticis quantumuis remotis, vel ex gentilibus modernis, nullatenus ad eandem admittantur, vel admiſſi obtinere poſſint Ordinis officia. Neque credendum eſt tot eruditiſſimos, atque Religioſiſſimos Patres, qui in Generalibus noſtris Comitijs congregantur, vt plurimumq. conueniunt, aliquid quod facere ſibi non liceret ſtatuiſſe. Cui ſimile ſtatutum eſſe fertur, etiam in Religione Minimorum, vt conſtat ex Conſilio 5. Nauar. lib. 3. de Regularibus. Et præterea probatur idipſum ex facto, nam multa Iura communia, arcent quamplurimos ab Ordine, & Religione Clericali, & à beneficijs Eccleſiaſticis, vt habetur *in cap. 2. & cap ſtatutum, de hæret. in 6.* & etiam Pius V. felicis recordationis, in quadam ſua Extrauaganti, excludit à Religione, nonnullos ab hæreticis deſcendentes. Quinvero, & Paulus, 1. ad Timotheum 3. etiam arcet Neophytos ab Epiſcopatu, in illis verbis: *non neophytum, ne in ſuperbiam elatus in iuditium incidat diaboli*, quod argumentum late proſequitur Gratianus, diſt. 48. Et tamdem vltimo confirmatur idipſum, nam multæ hodie ſunt Eccleſiæ, in quibus nulli recipiuntur Neophyti, nec deſcendentes ab infidelibus. Multa etiam Collegia ſecularia, habent eiuſmodi ſtatuta, à Sede Apoſtolica approbata & confirmata, quæ omnia ſunt contra Ius commune; nam de Iure communi omnes ſunt iſtarum rerum capaces, & omnium illorum, in quibus expreſſe non ſunt prohibiti: ergo idipſum facere licebit Religionum Superioribus, atq; Prælatis, attento quod minores debent, & poſſunt, maiores ſuos imitari, iuxta illud, quod habetur *in c. ea quæ de re iud.* ſcilicet vt à boue maiori diſcat arare minor. Hæc argumenta diſputationis gratia, pro hac parte adducit ſupradictus Nauarr. loco ſupracitato. Quibus nihilominus non obſtantibus, ipſe contrariæ adhæret ſententiæ, de cuius mente & reſolutione, ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Condere aliq̃ ſtatutum, contra ius commune, nullus inferior Papa poteſt, aut ſine ſpeciali licentia ipſius.

Nauarr. vbi ſupra.

Concluſio.

NVllus inferior Papa, aut ſine eius ſpeciali licentia, poteſt aliquod condere ſtatutum, quod ſit contra Ius commune. Hæc Concluſio, eſt ſupradicti Nauarr. & conſtat expreſſe, *ex cap. ſuper his, de maioritate, & obedientia*, cum eis adnotatis communiter à Doctoribus, vnde & idem Nauar. reſpondendo dubio, ſiue difficultati ſibi propoſitæ, circa ſupradictum ſtatutum, prædictorum Fratrum Minorum, affirmanter dicit, num. 4. & 8. illud eſſe omnino nullum, cum ſit contra Ius commune Canonicum, nam Iure communi Canonico, omnes communiter Chriſtiani, regulariter loquendo, ſunt apti ad intrandam & profitendam, quamcumque Religionem à Sede Apoſtolica approbatam, ſi alias non eis obſtet aliquod Canonicum impedimentum, cuius reſolutionem latiſſime ibidem proſequitur, reſpondendo ad argumenta, ſiue rationes dubitandi, ab ipſo in contrarium adductas. Et ad

Iure communi Canonico, & niſi in contrariũ, aliquod habeatur ſtatutũ auctoritate Apoſtolica factum omnes communiter chriſtiani baptizati, ſũt apti ad intrandam quamcumque Religionem.

primum Argumentum dicit,quod quamuis in dicto Capitulo,vbi facta fuiſſe fertur præfata conſtitutio , adfuerint viri grauiſſimi, atque religioſiſſimi, non tamen inde ſequitur, quod condendo eiuſmodi ſtatutum, non peccauerint, aut potuerint peccare: Aut melius forſan (inquit) dici poteſt , quod illud fecerunt, abſque vllo prorſus peccato, nam quamuis errauerint,id faciendo,errare tamen circa Ius humanum dubium, nõ eſt ſemper peccatum, mortale iuxta Gloſſam communiter receptam, *in c.1. de poſtulatione Prælatorum , verbo , de cætero* . Hæc dicit prædictus Nauarr. de ſupradicto ſtatuto Fratrum Minorum,quod forſan factum fuit ſine ſpeciali licentia Apoſtolica. Longe tamen alia ratio eſt, de ſimili prædicto ſtatuto, noſtri ſacri Ordinis Minorum , vtpote , quod factum fuit auctoritate Apoſtolica , quod & dici poteſt,quod non tam ſtatutum noſtrum eſt, quam Pauli IV. Clementis VII. & aliorum ſummorum Pontificum, qui iuſtis moti de cauſis , pro noſtro ſacro Ordine, illud ſpecialiter fecerunt , atque ſtatuerunt . Qua de re plura etiam diximus ſupra in præcedenti Tomo, q.19. art. 7. atque in alijs locis. Cum quo tamen ſtat, vt vera,atque tenenda ſit ſupraposita Nauarr. concluſio , nempe, quod nullus inferior Papa, poteſt aliquod condere ſtatutum , quod ſit contra Ius commune Canonicum , ſine ſpeciali licentia ipſius . Et quantum attinet ad dictam licentiam , inquit , ſupradictus Nauarr. ibidem, num.10. quod non ſufficit licentia Generalis, condendi aliqua ſtatuta , ſed requiritur ſpecialis , ad derogandum ſeu vt derogari poſſit Iuri communi: nam quando (inquit) datur licentia generalis faciendi & condendi ſtatuta aliqua in communi , atque in generali confirmantur à Papa , id ſemper intelligendum eſt , quatenus , ſunt licita & honeſta , & dummodo non fuerint Iuri communi, ac ſacris Canonibus contraria, non vero aliter, quæ etiã clauſula in principio confirmationis, ſtatutorũ prædictorũ ſemper conſueuit apponi . Ad primam confirmationem, reſpondet ſupradictus Nauar. concedendo , multos quidem de Iure factos fuiſſe inhabiles,ad Ordines & ad beneficia , & etiam ad Religiones , negando tamen eoſdem factos fuiſſe inhabiles ab inferioribus Papa, de quibus in præſentiarum eſt controuerſia, an idipſum facere potuerint, ſine ſpeciali ipſius licẽtia, & hoc eſt certum,& abſque omni prorſus dubio, quod non ipſi poſſunt facere aliquod ſtatutum , quod ſit contra Ius commune & Canonicum , quantumuis Generales ſint , generaliaq. Capitula , in quibus efficiantur . Ad vltimam confirmationem ſimiliter reſpondetur concedendo , quod multæ etiam Eccleſiæ & Collegia ſecularia & Regularia,habent eiuſmodi ſtatuta , negando tamen,quod valeant & teneant, ſi non fuerint ſpecialiter cõfirmata per Papam,aut ex ſpeciali ipſius licentia & auctoritate facta , aut niſi Collegia ſint fundata à patronis laicis, ſiue Eccleſiaſticis ſub hac conditione,nã in eo caſu de Epiſcoporum licentia,licebit eis,apponere ſuæ donationi,& fundationi,quaſcumque voluerint conditiones,eſto ſi Iuri cõmuni contrarias,arg. *c.cum dilectus, de conſuet.*vbi hoc notatur cõmuniter à DD.Et hæc de iſto Art.dicta ſufficiãt.

Nota hoc valde, quod errare circa Ius cõmune dubium , non ſemper eſt peccatum mortale .

Ad faciendum ſiue condendũ ſtatuta contra Ius commune , non ſufficit Generalis licentia Papæ , ſed requiritur ſpecialis .

Nulla ſtatuta , quibus aliqui Iudæi , vel ſimiles excludũtur à Religionibus,Eccleſijs & huiuſmodi ſunt licita, niſi fuerint ſpecialiter per Papã approbata , & confirmata .

ARTICVLVS VI.

Vtrum ſtatuta particularia vnius Prouinciæ, obligent hoſpites aliarum Prouinciarum , pro tempore , quo ibidem commorantur ?

PRo intelligentia huius Articuli,vt plenius eluceſcat , libet præmittere, quod in aliquibus Prouincijs noſtræ ſacræ Religionis , interdum fiunt

aliqua

aliqua ſtatuta pro maiori reformatione, quibus ſub grauibus pœnis, præcipiuntur ſubditi aliquid obſeruare, idq. ſub præcepto obedientiæ, quinvero & adiecta quandoq. pœna excommunicationis, vt (verbi gratia) quod Fratres noctu & ſilentij tempore, nõ ingrediantur aliorum cellas, ſeu, quod talibus diebus ieiunent, aut à carnibus abſtineant. Quæritur nunc: An hoſpites aliarum Prouinciarum ibidem exiſtentes, ſeu per aliquod tempus commorantes, teneantur ad ſeruanda eiuſmodi ſtatuta, incidantq. in pœnas, atque cenſuras, ibidem contentas & conſtitutas? Et vt ex oppoſitione contrarij, veritas planior fiat, pro parte contraria, volo vnicum proponere argumentum. Et illud ſit, nam ſi reſpiciamus ad alios caſus ſimiles, ex quibus præſens vtcumque poſſit deduci, videbimus, quod hoſpites ſeculares & peregrini, per terras tranſeuntes, & in alienis Prouincijs, per aliquod tempus commorantes, niſi alias ibidem habeant domicilium, neque quoad vim coercitiuam, nec vero quoad directiuam, tenentur, earum Prouinciarum legibus, cum non ſint eiuſdem Reipublicæ membra, prout expreſſe tenet Gloſſa communiter approbata, *in l. cunctos*, C. *de ſumma Trinitate*, & Gloſſ. *verb. aut peregrini, in cap. quæ contra mores*, 8. *d.* & Bart. *in d. l. cunctos populos, num.* 14. *& l.* 1. *C. de emancipatione liberorum*, inquit, quod eiuſmodi lex nequit ligare forenſes, & probatur ex *d. cap. quæ contra mores*. Idem ergo erit dicendum de hoſpitibus vnius Prouinciæ, tranſeuntibus per alias, ſeu in alijs per per aliquod tempus commorantibus. His tamen non obſtantibus, in contrarium ſtatuitur Concluſio.

Nota. Pro ratione dubitandi.

Hoſpites, & peregrini per alienas terras tranſeuntes ad quid obligentur.

Concluſio.

HOſpites vnius Prouinciæ in foro exteriori, compelli poſſunt ad obſeruanda ſtatuta, illarũ Prouinciarum, in quibus commorantur, atq; etiam in interiori foro, propter ſcandalum; niſi aliqua legitima cauſa eos excuſet. Hæc Concluſio, colligi videtur expreſſe, *ex d. cap. quæ contra mores, d.* 8. *& ex cap. illa, d.* 10. *& ex cap.* 1. *d.* 41. quibus omnibus in locis dicitur, quod peregrini ſequi tenentur conſuetudines illorum, inter quos commorantur, vt etiam notat & aduertit Gloſſa, in ſupradicto *cap. quæ contra mores*, ibi, *peregrini*. Sed inter ſupradicta capita, eſt quammaxime notandum, cap. illa, quod eſt D. Auguſt. vnde deducitur illud vulgare dictum, *dum fueris Romæ, Romano viuito more*, & plura alia ibidem dicuntur, maxime notatu digna. Et præterea ratio ipſa idipſum ſuadet, nam contra rationem prorſus eſſe videtur, vt membra non ſuo conformentur capiti, ſeu membris alijs eiuſdem corporis aſſimilentur; faceret enim quammaximam deformitatem, & diſſonantiam, ex quo ſequi videtur, quod leges morum, quales ſunt illæ, quæ ciuibus viuendi formam & modũ præſcribunt, præcipiendo illas virtutes, quæ ſpectant ad conſeruationem eiuſdem Reipublicæ, aut prohibendo illa vitia, quæ quoquo modo facere poſſunt ad ipſius deſtructionem, abſque delectu, & diſcrimine, obligent quoſcumque ciues, peregrinos ſeu hoſpites ibidem commorantes. Quod & confirmatur præterea, nam certum eſt, ad poteſtatem quamlibet pertinere, non ſolum diſponere & ordinare, quæ recta ſunt, verum etiam, & reſiſtere omnibus, quæ tali Reipublicæ eſſe poſſunt nociua & cõtraria, ſicut & in corpore naturali experimur, quod ineſt facultas ad ſui conſeruationẽ & reſiſtẽdi ſuis contrarijs, etiam exteris: idem ergo omnino dicendum eſt de habente, & gerente poteſtatem Reipublicæ, etiam reſpectu hoſpitum & peregrinorum. Hac ratione, communis eſt Doctorum ſententia, quod poteſt Eccleſia exercere poteſtatem, etiam in ſibi non ſubditos, vtputa in infideles, quando obſtaculo & impedimento

Hoſpites vnius Prouinciæ obſeruare tenentur ſtatuta illarum Prouinciarum, vbi cõmorantur, ſiue per quas tranſeunt.

De obligatione qua tenentur omnes conformandi ſe moribus illarum regionum & prouinciarum, in quibus degunt. Nota hoc valde.

ſunt fidelibus, ſeu illis contradicunt prædicationem Euangelij. Idem ergo dicendum eſt in caſu propoſito. Facit & ad hoc, quod ſecundum communem ſententiam, aut ſaltem veriorem, hoſpites forenſes, & peregrini tenentur abſtinere à carnibus in eo loco, in quo abſtinentia indicta fuerit de præcepto, inſuper & obſeruare feſta, & ieiunia, quæ fuerint illius loci, in quo per aliquod tempus commorantur, & hoc non ſolum in foro exteriori, ita vt ſubijciantur pœnis, quibus ſubduntur alij violantes dicta ſtatuta, ſiue conſuetudines, verum etiam in foro interiori propter ſcandalum, niſi ſubſit aliqua iuſta atque legitima cauſa, ob quam ceſſet dictum ſcandalum, vt dictum eſt in Concluſione.

ARTICVLVS VII.

Vtrum ſtatutum fundatum in præſumptione, obligans ad peccatum, ſeu etiam annexam habens excommunicationis pœnam, obliget in conſcientia, veritate in contrarium inſpecta?

CIrca hunc Articulum, iam aliqua diximus ſupra, quæſt. 29. artic. 17. ſed tamen, vt veritas plenius eluceſcat, nec iſte locus videatur intermiſſus, libet eadem de re in præſentiarum, breuiter aliquid etiam dicere. Et pro eius intelligentia præmitto, quod in Religionibus interdum fiunt aliqua ſtatuta, quæ fundantur in præſumptione, hoc eſt, quæ fiunt ad obuiandum aliquibus malis, quæ ex contrario facto forſan poſſent euenire. Tale eſt ſtatutum, quo prohiberi conſueuit, vt Fratres noctu, ſilentij tempore, non ingrediantur in aliorum cellas, propter aliquas legitimas cauſas, inter quas illa ſola valde eſſet ſufficiens, vt eo tempore cuncta ſint quieta atque pacata, & vt non rumpatur ſilentium. Sed cum hac cauſa ſunt etiam plures aliæ, quæ mouere ſolent Prælatos ad condenda eiuſmodi ſtatuta, quæ vt dixi, fundantur in præſumptione, atque præſuppoſitione illorum malorum, quæ ex contrario facto poſſent euenire. Cui ſimile eſt ſtatutum, quo in Eccleſia, fideles omnes communicare prohibentur cum infidelibus, ne forte ab eis peruertantur, atque in iniuriam ſacræ fidei ſeducantur. Sit igitur modo caſus, quod aliquis Religioſus, certo ſciat ex ſuo ingreſſu, in aliquam alterius Fratris cellam, nihil omnino mali euenturum, ſeu quod aliquis fidelis de ſe cum diuina gratia confidat, quod loquendo, & tractando cum infidelibus, non ab eis ſcandalizabitur ſiue peruertetur, quæritur nunc, An iſti etiam nihilominus, teneantur ſeruare eiuſmodi ſtatuta, in prędictis præſumptionibus fundata, veritateq. in contrarium inſpecta? Et videtur quidem, quod non, nam vt dicitur, finis & ratio legis, eſt anima legis: ſed in ſupradicto caſu (vt ſupponitur) finis & ratio legis, & ſtatuti ceſſat, ergo ceſſabit perinde obligatio ipſius. Hoc eſt, quod facit hanc quæſtionem dubiam. Sed his non obſtantibus, in contrarium eſt veritas, de qua fit Concluſio.

Quãuis in præſumptione ſint fundata ſupradicta ſtatuta, obligãt ad ſui obſeruantiam, etiam veritate in contrarium inſpecta.

Concluſio.

PRædicta ſtatuta, obligant ad ſui obſeruantiam, etiam veritate in contrarium inſpecta. Probatur hæc Concluſio, nam certum eſt, quod omnis lex iuſta, & ſtatutum iuſtum, atque iuſtificatam habens cauſam, obligat

ad ſui

ad ſui obſeruantiam : ſed in propoſito caſu, eiuſmodi ſtatuta , iuſtam habent cauſam , licet fundatam in præſumptione : ergo illi, ad quos pertinent, obſeruare tenentur illa . Conſequentia eſt legitima . Minorem autem ſic probo , in qua tota huius rei conſiſtit difficultas , nam ad hoc , vt cauſa prædictorum ſtatutorum cenſeatur iuſta, ſufficit,ſuperq. ſatis eſt , quod factum ſit dubium, & poſſibile ad eſſe & non eſſe , id quod prohibetur ſtatuto , ſiue lege , nam ex ſuppoſitione, quod poteſt eſſe , ad obuiandum eiuſmodi malo, iuſtiſſima eſt eiuſdem prohibitionis cauſa. Hæc doctrina eſt expreſſa ſententia D. Tho. 2. 2. q.60. ar.4. in ſolutione ad 3.vbi hac de re agit, tractans de Iuditio , diſtinctionemq. faciens atque conſtituens , inter iuditium diffinitiuum, ſeu determinatiuum,& iuditium præſuppoſitiuũ, ſeu quod dicitur ex ſuppoſitione , vt latius conſtat ex his, quæ diximus ſupra loco citato.Sed præterea probatur ſupradicta Concluſio,nam lex, ſiue ſtatutum plura reſpiciens aut plures habens ſuæ inſtitutionis rationes, & cauſas,vna, aut pluribus earum ceſſantibus,non ceſſat obligatio ipſius,ſi altera remaneat : ergo etiam in prædictis caſibus,obligatio remanet ſeruandi ſtatuta prædicta,nam quamuis, vt ſupponitur, ceſſet vna ratio, ſiue cauſa ; remanet tamen alia, (verbi gratia)in fideli periculum maximum tractando cũ infidelibus, in Religioſis vero,faciendi aliquid , quod non conueniat , nam cauſa prohibitionis , vt non ingrediantur alij in aliorum cellas , non ſolum ſunt peccata , quæ inde poſſent exoriri , verum etiam & vitare colloquia etiam licita, & honeſta,in illo ſilentij tempore . Quo fit, vt teneantur Fratres ad obſeruantiam ſtatuti prædicti , etiam ſi nullum peccatum exinde timeatur . Hoc eſt certum . Sed eſt intelligendum, cum ſale, & niſi adſit iuſta aliqua , & legitima cauſa,pietatis , charitatis, & neceſſitatis,vtpote recreandi hoſpites, & cellas ingrediendi, ad curandum,& viſitandum aliquem infirmum . In quo caſu videtur, quod peccatum non committatur, nam nullæ leges, ſed maxime Eccleſiaſticæ obligant in eiuſmodi caſibus ad ſui obſeruantiã,vt patet de obſeruatione feſtorum, & de præcepto audiendi miſſam diebus feſtiuis,quæ quidem non obligant,quando ex hoc,officium charitatis circa infirmos impeditur . Hæc de iſto Articulo .

Nulla ſtatuta, & leges obligãt contra charitatem & pietatem .

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Capitulum Generale poſſit tollere , atque abolere , facta & ſtatuta in alio Capitulo Generali , auctoritate Papæ ?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentes Concluſiones .

Prima Concluſio .

CApitulum Generale, vtcumque ſit totius Ordinis repræſentatiuum , ſine expreſſa , & ſpeciali licentia Papæ , non poteſt tollere , aut abolere , ea quæ in alio Capitulo Generali , ſunt decreta & ſtatuta,auctoritate eiuſdem Papæ . Hæc Concluſio , eſt expreſſa Nauarr. in quodam ſuo conſilio , vbi ſupradicta difficultate ſibi propoſita, eidem reſpondendo dicit , id quod poſitum eſt in Concluſione, cuius rationem reddens,dicit eam eſſe , quia ſtatuta facta auctoritate Papæ , iam non cenſentur, eſſe tam Religionis ſtatuta, quam ipſius Papæ : certum eſt,etiam (inquit) quod inferior non po-

Nullum Capitulum Generale,ſine ſpeciali licentia Papę, poteſt tollere , aut abolere,ea quæ in alio fuere ſtatuta auctoritate ipſius

Digitized by Google

Nota, quod ſtatuta facta in Capitulo Generali, auctoritate Papæ, non tam cenſentur Religionis ſtatuta, quam ipſius Papæ.

teſt tollere facta Superioris; ſeu quæ per Superiorem ſunt decreta, ſtatuta, atque ordinata, vt late probat Felinus, *in cap. cum acceſſiſſent, de conſtitut. num. 9.* & idem ait eſſe, dicendum de alijs irreuocabilibus ſtatutis, factis in aliquo Capitulo Generali, qualis eſt ſententia diffinitiua, prolata à toto Capitulo, contra aliquem Fratrem iuridice, quam ſtando in rigore iuris, ſecundum veriorem, atque communiorem ſententiam, non poteſt abolere, ſiue reuocare aliud Capitulum Generale ejuſdem repræſentatiuum. Nam ſententia diffinitiua irreuocabilis eſt, maxime ab eo qui illam tulit, vt conſtat expreſſe, *ex cap. in literis, de offic. deleg. & ex lege iudex, ff. de re iud.* cum ibi annotatis. Secus eſt de alijs ſtatutis reuocabilibus, ſeu non auctoritate Apoſtolica factis, quæ certum eſt, reuocari poſſe, per aliud ſubſequens Capitulum Generale, præcedentis repræſentatiuum, cum eandem omnino habeat poteſtatem quam prius; ſed tamen ſi male reuocauerit, poteſt appellari ad Papam, cui ambo ſubijciuntur immediate. Supradicta Concluſio eſt Doctoris Nau. quæ & verum habet, præſertim in illis ſtatutis, quæ auctoritate Papæ fiunt, in bonum publicum atque fauoré totius Religionis, magis quam ipſorum ſtatuentium, in his certiſſimum eſt, quod non poſſunt Vocales, aut Diffinitores illa reuocare, ſeu ab ipſis recedere, ſine ſpeciali licentia Apoſtolica. Secus autem eſſet, quando prædicta ſtatuta, non fuiſſent facta ex prædicta auctoritate Apoſtolica, aut principaliter concernerent fauorem ipſorum ſtatuentium, nam tunc libere poſſent ab ipſis recedere, vt tenet Bart. *in l. omnes populi, ff. de iuſt. & iure.* Et ratio differentiæ eſt, nam in vno caſu, auctoritas ſiue confirmatio Papæ, ſolummodo habet vim cuiuſdá priuilegij ipſis facti, cui & proinde optime ipſi poſſunt renũtiare, vt latius dicemus infra cũ agemus de priuilegijs: At in alio, caſu auctoritas ſiue cóſirmatio Papæ, non ſolú habet vim priuilegij, verũ etiã cuiuſdam mandati, ſiue decreti. Facit ad hoc ſuprad. *cap. cum acceſſiſſent, de conſt.* vbi ſtatutum factum, & confirmatum per Papam, de certo numero Canonicorum, non tenuit & ab eo potuerunt Canonici, ibidem contenti recedere, quia non habuit, niſi vim priuilegij. Nec dictis obſtat, id quod communiter dicitur, quod ſtatutum factum auctoritate Papæ, vel confirmatum per Papam, efficitur Papæ, iuxta illud vulgare dictum, *l. 1. C. de veteri iure enucleando, & cap. ſi Apoſtolica, de præbendis, in 6. quod omnia noſtra facimus, cuius auctoritate facimus,* nam hoc intelligendum eſt, ad ſenſum ſupradictum, quando ſcilicet auctoritas, ſiue confirmatio Papæ, vim habuit mandati, ſiue decreti, vt dicemus ſtatim in ſequenti Concluſione, & non ſolius priuilegij: Vel quantú ad hoc, quod eſt habere robur firmitatis, ita vt actus cóſirmatus à Principe, perinde cenſeatur firmus, ac ſi fuiſſet geſtus per Principem. Exinde autem nó ſequitur, quod amittat ſuam naturam primordialem, quam habebat ex ſe, ſeu ex parte ipſorum ſtatuentium: nam confirmatio eſt tamquam, quid acceſſorium, quod cóſequitur naturam principalis, *per cap. cum dilectis, cum ſimilibus, de fide inſtrum.* Et ſic concludendo dico, quod quando ſtatutũ factum fuerit auctoritate Papæ & conceſſum, per modũ priuilegij, non vero mandati, ſiue decreti, aut reſpexerit magis, ſiue principalius fauorem ſtatuentium, quam bonum publicum & vtilitatem totius Religionis, in tali caſu bene poterunt ſtatuentes ab illo recedere, etiam ſi ſit confirmatum per Papam, nam illa confirmatio vtcumque firma, vicem gerit cauſæ acceſſoriæ, non vero principalis, argumento, *l. omnium, C. de teſtibus,* & tradit Decius, *in d. cap. cum acceſſiſſent.* Sed loquendo de ſtatutis factis auctoritate, ſiue confirmatione Papæ per modum mandati, ſiue decreti, ſit ſecunda Concluſio.

Sententia diffinitiua, eſt irreuocabilis ab eo qui illam tulit.

In quibus Religionum Prælati poſſint recedere, aut contrauenire ſtatutis à ſe factis auctoritate Papæ.

Nota, quod quando ſtatutum Papę, confirmatũ à Papa efficitur Papæ.

Secunda Concluſio.

Statutum factum in aliquo Capitulo Generali, quando ſummus Pontifex determinando, illuc mittit aliquid, per modum cuiuſdã decreti, ſiue mandati, ordinationis, ſeu conſtitutionis, ab omnibus inuiolabiliter obſeruandum, ſine ſpeciali licentia Papæ, non poteſt per aliud Capitulum Generale immutari. Hæc Concluſio, eſt certiſſima, & ſatis colligitur ex ſupradictis. Nam huiuſmodi ſtatuta, ſiue leges, ſemper reſpiciunt bonum commune, diſtinctum à bono priuato, quo fit, vt in damnum, & præiuditium totius Religionis, per Capitulum Generale, nullatenus tolli poſſint, quia nemo ius alterius valet remittere, iuxta *l. 1. & totum titulum, Cod. de reb. alien. & l. ius publicum, ff. de pact. & cap. ſi diligenti, de foro comp.* vbi habetur, quod ius publicum Vniuerſitatis, vel Collegij conſtitutum, per legem Superioris, non poteſt per eandem communitatem remitti. Quod & tenet communis Doctorum opinio, *in cap. cum acceſſiſſent, de conſtit. & cap dilecto, eodem tit.* ea ſcilicet ratione, nam dum Princeps edit aliquam ſpecialem legem, circa communitatem inferiorum, eo ipſo ſe facit rectorem eiuſdem communitatis, quantum ad effectum conſeruandi bonum illud, per eandem legem, ſiue ſtatutum prætenſum, ac ſubinde reſeruare ſibi poteſtatem diſpenſandi in illa lege, ſiue ſtatuto, aut immutandi ipſum, quaſi ipſe ſolus dictam Vniuerſitatem repræſentet, ſolusq. ipſe poſſit ius illud remittere, non autem inferiores. Hoc eſt valde notandum, atque memoriæ commendandum, nam interdum ſummi Pontifices confirmando Religionum ſtatuta generalia, præcipiunt aliqua ſpecialia, quæ ſibi videntur communi bono, earumdem Religionum expedire, in quo quidem caſu, licet circa ea, quæ ſunt primi generis, ſequens Capitulum Generale aliquid poſſit immutare, & maxime quando id fuerit confirmatum, non tam in bonum, & fauorem totius Religionis, quam in bonum & fauorem ipſorum ſtatuentium, vt dictum eſt, non tamen in his, quæ ſunt ſecundi generis. Et pono exemplum, in Bulla Sixti V. quæ incipit: *Etſi communis cura*, data Romæ apud S. Marcum, ſub Annulo Piſcatoris, die 29. Iulij, anno 1587. Pont. ſui, anno 3. miſſa ad Capitulum Generale, ibidem celebratum eodem anno, in Conuentu de Aracæli. In qua duo continentur, primo confirmatio ſtatutorum dicti Capituli Generalis; ſecundo aſſignatio durationis temporis, & officij Abbatiſſarum Monialium, ſub noſtra cura degentium, necnon & modus ſuffragandi in electionibus, vt ſcilicet fiat ſemper, per ſchedulas obſignatas, ita vt ſuffragia, & nomina ipſorum eligentium omnino ſint occulta, & ſecreta, &c. Quorum primum (hoc eſt, ſtatuta ibidem facta) cum tantum ſint per Papam confirmata, per modum cuiuſdam priuilegij, non vero decreti, ſiue mandati, poteſt per aliud ſimile Capitulum Generale reuocari, prout, optimo regimini Ordinis viſum fuerit expedire; non vero ſecundum, cum ſit ſtatutum conditum, & factum immediate ab ipſo Papa, per modum decreti, & mandati, reſpiciendo ad bonum commune, & miſſum ac propoſitum ab eodem, toti Ordini, vt ab omnibus inuiolabiliter obſeruetur, hoc inquam ſine ſpeciali licentia Sedis Apoſtolicæ, reuocari, aut mutari minime poteſt. Nota hoc valde, & hactenus de iſto Articulo.

Quando Pontifex ad Capitulum Generale mittit aliquid, & ſtricte præcipit obſeruari nullo modo poteſt, ſine ſpeciali licẽtia ipſius vel ſucceſſoris, per aliud Capitulum Generale immutari.

Nota valde, quod Ius commune, ſeu ad communitatem pertinens, non poteſt per particulares remitti, atque immutari.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS IX.

Vtrum Generales & Prouinciales Miniſtri, declarare poſſint ſtatuta facta, in ſuis Capitulis Generalibus, ſiue Prouincialibus reſpectiue?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Miniſtri Generales, & Prouinciales, per ſeipſos ſolummodo, declarare non poſſunt, ſtatuta facta in ſuis Capitulis Generalibus, ſiue Prouincialibus, declaratione iudiciali, ſtando in iure communi.

STando in iure communi, Miniſtri Generales, ſiue Prouinciales per ſeipſos ſolũmodo declarare nõ poſſunt ſtatuta facta in ſuis Capitulis Generalibus, ſiue Prouincialibus, declaratione iuditiali, quæ vim, & robur obligandi habeat. Hæc Concluſio, ſatis colligitur ex doctrina Panor. & Ioan. And. *in cap. ex parte, de verbor. ſignif.* & Bart. *in l. Omnes populi, ff. de iuſt. & iure*. Et ratio eius in promptu eſt, nam cum ipſi per ſe ſolos, non condiderint aut condere potuerint, ejuſmodi ſtatuta; ſed totum Capitulum Generale, ſeu Prouinciale reſpectiue, vt ſupra diximus; ad idem Capitulum eſt recurrendum, ſecundum ius commune pro vera, atque iuridica eorumdem ſtatutorum declaratione, nam iuxta commune dictum, *Eius eſt legem interpretari, cuius eſt condere.* Quod limitat Panor. quãdo interpretatio eſt valde dubia, atque ex tali interpretatione, ſequi poteſt, aliquod arduum, circa ius legẽ, ſiue ſtatutum, ſecus autẽ quando fuiſſet clara, ac iuri conſona, tũc enim bene poſſunt Generales, & Prouinciales reſpectiue, hoc ipſum efficere, & ſtatuta ſua interpretari, eo modo, quo & aliquam communem legem, ſiue priuilegium, prout tradit Innoc. *in cap. cum ſpeciali, de appell.* & Bart. *in d. l. omnes populi*. In noſtris autem priuilegijs nullum inueni, quod ad hoc faciendum, peculiarem facultatem præbeat, quod fuiſſet valde neceſſarium, pro vitandis multis ſcrupulis, qui ex huiuſmodi interpretationibus, & declarationibus interdum poſſunt exoriri. Sed in compendio Ordinis Ciſter. *tit. Conſtitutiones, ſiue diffinitiones*, §. 1. habetur ad hoc, ſpecialis facultas, conceſſa Prælatis, à Martino V. & Eugenio IV. qua etiam vti poſſumus nos, & omnes Ordines, & Religiones priuilegium habentes communicationis, quæ eſt tenoris ſequentis: *Quod Generalis Reformator, & Capitulum Generale, huius congregationis, pro directione, ac ſubditorum animarum ſalute, ſtabilitateq. Monaſteriorum, ſaluis regula ſubſtantialibus, quaſcumque in ſpiritualibus, & temporalibus, circa ipſam regulam, & eius obſeruantiam occurrentes ambiguitates, obſcuritates, & dubia, declarandi, interpretandi, & diſpenſandi, ſtatutaq. & ordinationes, ſeu eiuſdem diffinitiones etiam interpretandi, modificandi, dirigendi, & reformandi, mutandi, variandi, tollendi, reuocandi, caſſandi, & alterandi, necnon noua edendi, condendi, & faciendi plenam & liberam auctoritate Apoſtolica habeant facultatem & poteſtatem.* Quæ quidem facultas eſt magna, multumq. memoriæ commendanda, nam deſeruire poteſt, & neceſſaria erit pro multis caſibus.

Nota quod eius eſt legẽ interpretari, cuius eſt eam condere.

Nota ſpeciale priuilegium Ciſtercienſiũ ad explicanda, & declaranda à Prælatis eiuſdem Ordinis ſtatuta.

ARTICVLVS X.

Vtrum noſtræ Religionis ſtatuta, obligent ad culpam, an vero ſolummodo ad pœnam?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

OMnia Religionis noſtræ ſtatuta, obligantia ad culpam, vſque ad tempora Sixti IV. per eumdem ſunt ſublata & reuocata, & redacta, vt ſolummodo obligent ad pœnam. Hæc Concluſio, non aliter poteſt probari, quam adducendo ad litteram Sixti IV. conſtitutionem prædictam, quæ habetur in Monumentis Ordinis, vbi dicitur, quod *ſtatuit, atque decreuit, quod Miniſtri & Cuſtodes, ac Guardiani & Fratres Ordin. Min. qui pro tempore fuerint nulla Eccleſiaſtica cenſura, nulleq. mortalis peccati vinculo, ligari valeant ex ſtatutis, conſuetudinibus, vel declarationibus dicti Ordinis, præter regulam quomodelibet, & à quibuſcumque editis etiam confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, illis contrafaciendo, niſi tales eſſent caſus, vel exceſſus, qui diuina lege, aut præcepto Romanæ Eccleſiæ, merito inducerent ad mortale, ac etiam cenſuras & pœnas aliter latas reuocauit & annullauit, illasq. ad vim comminationis pœnarum comminatoriarum & inferendarum, ſeu ad corporales & temporales pœnas per Prælatos ſupradictos ferendas & infligendas reduxit. Voluitq. ſimiliter, quod Miniſtri, Cuſtodes, Guardiani, & alij prædicti Ordinis Prælati, poſſint ferre & promulgare corporales & temporales, ſeu alias pœnas pro non obſeruatione dictorum ſtatutorum, ſecundum qualitatem perſonarum, locorum, & temporum, ac alias ſecundum quod videbitur ſaluti animarum Fratrum eorumdem in Domino expedire, ac etiam delinquentes ab illis abſoluere*. Hæc ſupradictus Sixtus IV. Circa quam conceſſionem, aduertit priuilegiorum Collector, quod non obſtante præfata ordinatione, ſeu conſtitutione, tenentur Fratres Minores ad ſtatuta, quæ poſtea auctoritate Apoſtolica facta reperiuntur, ac de cætero fiunt. Nã (inquit) Pontifices præcedentes nequeunt ligare manus ſuorum ſuccedentiũ, & quod præſertim tenentur ad ea ſtatuta generalia, quæ tempore generalis reformationis, facta ſunt virtute præcepti Leonis X. pro toto Ordine, quæ habentur in Supplemento fol. 30. conceſſione 107. cuius præcepti fit etiam mentio in d. Compendio, *verbo, ſtatuta Ordinis, §. 2.* Aduertit etiam ſupradictus Collector, quod illud quod ait Sixtus, declarationibus, intelligendum eſt, de factis per Fratres, & poſtmodum per Papam approbatis, non autem de declarationibus Regulæ, factis à Summis Pontificibus, & præſertim à Nicolao III. & Clemente V. quæ exiſtunt in corpore iuris, *in cap exijt, de verb ſig. in 6. & in Clemen, exiuit, eodem tit.* quidquid alij ſenſerint ſed male. Sed doctiſſimus Pater Corduba, in additionibus ad dictum Compendium, *verbo, ſtatuta Ordinis*, contrarium omnino dicit, & tenet, probatq. ex multis. A cuius difficultatis tractatione, conſulto ſuperſedeo, breuitati ſtudens, cum hæc facile ibidem videri poſſint, & hac de re videndus eſt Pater Fr. Emmanuel Rodriguez, 1. tom. ſuarum quæſtionum reg. quæſt. 11. art. 8. vbi hanc quæſtionem tractat, atque reſoluit. Videantur ſupradicti Auctores, & nos etiam in explicatione noſtræ Regulæ, quam fecimus, hac de re plura diximus, quæ etiam poterunt, ſi placuerit, ibidem videri.

Sixtus IV. reuocauit omnia noſtri Ordinis ſtatuta, obligãtia ad culpam & ſtatuit, vt ſolummodo obligarent ad pœnam.

Mon Ord. 1. imp. f. 22. & 2. f. 106. conc. 229. quæ refertur in Comp. priu. ver. ſtatuta Ord. §. 1

Nota valde hanc Sixti IV. cõſtitutionem.

Nota hanc doctrinam Collectoris priuilegiorum circa ſtatuta, quæ modo fiunt auctoritate Apoſtolica.

Secun-

Secunda Concluſio.

Religionis noſtræ ſtatuta, nunc ſolummodo obligant, ad pœnas in eiſdem conſtitutas. Hæc Concluſio conſtat ex ſupradictis & habetur expreſſa *in noſtris Conſtitutionibus general. Tolet. cap. 8. §. de conſtitut.* & idem omnino tenent (vt dicitur) Fratres Prædicatores in ſuis ordinationibus & conſtitutionibus. Sed modo inſurgit difficultas, quæ tractata eſt à nobis ſupra Quæſt. 25. Art. 18. Quonam pacto ſupradicta ſtatuta, obligare poſſint ad pœnam, ſi non obligant ad culpã, cum ex natura rei, pœna & culpa ſibi inuicẽ ſint correlatiua, atque intrinſecam & naturalem habeant correſpondentiam? De hac re plura dicta ſunt à nobis loco citato, & de ea videatur Magiſt. Soto lib. 1. de iuſt. & iure, q. 6. art. 5. in fin. vbi dicit eiuſmodi pœnas, in ſui ſacri Ordinis conſtitutionibus contentas, non tam proprie eſſe pœnas, quam conuentiones quaſdam & pacta, quibus eiuſdem alumni & profeſſores, ſuo voto ſe aſtrinxerunt, vt ſi hæc, aut illa fecerint, talia vel talia patiantur, quæ non inepte dicuntur pœnæ, pro eo, quod exiguntur, ac rependuntur propter res vetitas, atque prohibitas, ad modum quo, quando quis ſe aſtringit, vt quoties iuramento aliquo fuerit abuſus, tantum perdat. Videatur hac de re D. Tho. 1. 2. quæſt. 96. art. 4. & 2. 2. q. 186. art. 9. & ibi Caiet. & P. Caſtro lib. 1. de lege pœnali, cap. 8. & ſupradictus P. Emanuel Rodrig. vbi ſupra, Art. 6.

Religionis noſtræ ſtatuta, nunc ſolummodo obligãt ad pœnas in eiſdẽ conſtitutas.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS XI.

Vtrum aliquis Religioſus in particulari, impetrare & procurare poſſit, priuilegium contra ſuæ Religionis ſtatuta?

Huic Articulo breuiter reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

NVllus Religioſus in particulari, impetrare, aut procurare poteſt, neque debet, priuilegium aliquod contra ſtatuta ſuæ Religionis. Hæc Concluſio eſt certa & manifeſta, etiam ſtando in iure communi, nam iuxta iuris regulam: *Quod omnes tangit, ab omnibus debet approbari, ſeu improbari*, & eadem eſt ratio de priuilegio in contrarium impetrando. Sed de iure ſpeciali, in quampluribus Religionibus, impetrata ſunt priuilegia ad idem, vt ſcilicet contra ſua ſtatuta, nulla poſſint impetrari priuilegia, vt patet ex ipſorum Compendijs, *verbo, priuilegium.* Atque in primis Vrbanus IV. *conceſſit Fratribus Præmonſtratenſ. quod nullus Frater priuilegium aliquod, contra communia ſua Religionis ſtatuta audeat poſtulare, aut obtentum obtinere, & ſi qua impetrabuntur huiuſmodi à Sede Apoſtolica, vel eius Legatis ſub quacumque forma & expreſſione verborum, irrita ſint & inania*, quod idem Clemens VII. *conceſſit Abbati & Conuentui Ciſterc. Cabilonenſis diœceſis.* Hoc etiam idem conceſſit Leo X. pro Eremitis S. Auguſtini, quibus facultatibus & priuilegijs, & nos Minores Fratres vti poſſumus, poſtquam habemus priuilegium communicationis, & omnes, qui illud habuerint, quod eſt magni ponderis ac momenti multumq. neceſſariũ Religionibus. Ad hoc etiam facit quædam conceſſio Alexand. VI. quod habetur in noſtris Monumentis, *qua decreuit & ordinauit, quod Minores Fratres, vti nequeant gratijs, vel facultatibus in forma Breuis dumtaxat conceſſis, quæ per quendam Bartolum Floridum, olim Secretarium ſuum*

Nullus Religioſus in particulari, impetrare poteſt, aut debet, priuilegium aliquod contra ſtatuta ſuæ Religionis Nota priuilegia quibuſdã Religionibus conceſſa, vt cõtra communia ſtatuta nullus Religioſus priuilegium aliquod impetrare poſſit. *Mon. Ord. 2. imp f. 55. con. 64. & refertur in* Comp. *ver. priuilegia Fratrũ, §. 14.*

ſuum, ſubſcripta fuerunt, niſi ad id ſuorum Superiorum Generalium & Prouincialium, pro tempore exiſtentium accedat aſſenſus, perinde ac ſi in litteris prædictarum facultatum & gratiarum adiecta foret prædicta conditio. & idem videtur dicendum de qnocumque priuilegio, à quacunque perſona particulari impetrato, contra noſtri Ordinis ſtatuta.

ARTICVLVS XII.

Vtrum Summus Pontifex, confirmando Religioſorum aliqua ſtatuta, ab eiſdem facta, reſeruet aut intendat eos reſeruare à ſtricta, ſeu ſtrictiori ſuæ Regulæ obſeruantia?

Reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

SVmmus Pontifex, confirmando Regularia aliqua ſtatuta, quorumcumque Religioſorum in ſuis generalibus Capitulis facta, non intendit, nec videtur proinde reſeruare, aut remouere eos à ſtricta, ſeu ſtrictiori ſuæ Regulæ obſeruantia. Hæc Concluſio eſt certa & manifeſta, atque ipſius ratio in promptu eſt, nam Summi Pontifices Sanctitatis & totius reformationis ſemper amatores, quamuis fauorem beneuolum Religioſis cunctis velint, ac ſoleant impartiri, non tamen vllo modo volunt, ſeu intendunt, formam & vitam religioſam relaxare, quinuero recollectionem ſemper ſtudent, atque prætendunt promouere. Vnde neque aliqua ſtatuta confirmando, approbare cenſeri debent, quæ Regulæ & Religionis alicuius fuerint relaxatiua, ſed ſolummodo ea, quæ eidem ſunt conſona atque conformia, cuius certiſſimum, atque euidentiſſimum ſignum & inditium eſt, quod ſtatuta aliqua confirmando, ſemper vtuntur hac clauſula, *quatenus licita & iuri communi, & ſacris Canonibus non contraria*. Id quod Concil. Trident. *ſeſſ. 25. cap. 22.* etiam clare innuit, nam poſtquam in communi ſtatuit, aliqua ad regulares perſonas pertinentia, tandem ſubdit: *Si qui vero Regulares, tam viri, quam mulieres ſunt, qui ſub arctiori regula, vel ſtatutis viuunt (excepta facultate habendi bona ſtabilia in communi) eos ab eorum inſtituto & obſeruantia. Sancta Synodus amouere non intendit*. Per quæ dicta verba, clare datur intelligi, quod quando ſummi Pontifices, concedunt Regularibus & Religioſis, auctoritatem & facultatem faciendi & condendi aliqua ſtatuta, in ſuis Comitijs generalibus, per ipſam non intendunt, vt ſub ſtrictiori vita viuentes à ſuis inſtitutis remoueantur. ſed liberam eiſdem facultatem tribuunt, in ſuo laudabili, ac magis recollecto ſtatu permanendi, & in tantum ea confirmant, in quantum ſunt licita, iuſta, & vtilia, ſuæq. Regulæ conſona, atque conformia, & in nullo eidem contraria, quod ſi aliter fuerit munita, eiuſmodi ſtatutorum confirmatio, cenſenda eſt per ſubreptionem, ſiue obreptionem fuiſſe impetrata, quibuſcumque clauſulis fuerint facta, etiam ex certa ſcientia, quia non eſt veriſimile, Papam voluiſſe eiuſmodi ſtatuta confirmare: neque ſub generali ſtatutorum confirmatione, confirmata intelliguntur, quæ vllo modo fuerint iniuſta, ſeu Iuri, aut rationi contraria, aut quæ contra aliquem tertium, poſſunt nouum Ius inducere, Hactenus de iſto Articulo, & de tota hac Quæſtione.

Pontifices Sũmi, confirmando aliqua Religionum ſtatuta, non intendit per id remouere Religioſos alios, à ſtrictiori ſuæ Regulæ Obſeruantia.

QVAE-

QVÆSTIO XXX.

De Diſpenſatione in communi & his quæ ad Diſpenſationis materiam & tractationem ſpectant, in Duodecim Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quidnam ſit diſpenſatio?

OMiſſis varijs, atque innumeris alijs, Diſpenſationis, acceptionibus deſcriptionibus, ſiue diffinitionibus, quæ traduntur à Doctoribus, propoſito Articulo fiet ſatis ſolummodo afferendo, quæ inter ipſas videbuntur meliores, quod fiet per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Diſpenſatio in communi ſumpta eſt iuris communis relaxatio facta, ab habente auctoritatem & poteſtatem.

Nota, quod diſpenſatio dicitur vulnus, pro eo quod quaſi vulnerat Ius commune.

DIſpenſatio in communi ſumpta, & vt ſub ſe comprehendit licitam, atque illicitam, eſt iuris communis relaxatio, procedens ex mera diſponentis miſericordia, facta ab habente auctoritatem & poteſtatem. Hæc diſpenſationis diffinitio, eſt Raymundi, & refertur à Syluestro, *verbo, diſpenſatio, num.* 1. vbi & dicit, quod diſpenſatio hac ratione ſumpta, interdum dicitur *vulnus*, pro eo quod quaſi vulnerat ius commune *per capitulum, ipſa pietas, 23. quæſt. 4.* & addit, quod diſpenſatio vt ſic, in diſpenſante eſt poteſtas, ſeu actus poteſtatis iure conceſſus: in diſpenſato vero, eſt quoddam ius priuatum; ſiue licentia, aut permiſſio, facta contra rigorem iuris, ſed non ius commune *per cap. interfectores, 32. q. 2.* Iſta diſpenſationis deſcriptio, aut diffinitio, eſt nimis ampla, atque vt dictum eſt, complectitur ſub ſe, diſpenſationem licitam & illicitam. Quapropter Hoſtienſ. reſtringens ſe ad ſolam diſpenſationem licitam, aliam ponit, de qua ſecunda ſit Concluſio.

Secunda Concluſio.

Diſpenſatio in particulari ſumpta eſt miſericors, ſed Canonica prædicti iuris communis relaxatio facta cum cauſa per eum, ad quem ſpectat.

Nota hoc valde.

Iura ciuilia raro diſpẽſationes admittunt.

Diſpenſatio licita, eſt miſericors, ſeu canonica rigoris iuris communis relaxatio, facta cum cauſa per eum, ad quem ſpectat. Hæc diffinitio adducitur à Syluest. vbi ſupra, & colligitur ex Gratiano *in cap. requiritis, §. niſi rigor, 1 q. 7.* vbi eam multis exemplis illuſtrat, atque declarat. Cui etiam diffinitioni correſpondent multæ aliæ, quæ communiter traduntur à Doctoribus, inter quos Bald. *in addition. ad Speculat. cap 1. de trenga & pace*, agens de diſpenſatione, inquit, quod Diſpenſatio eſt rigoris mitigatio, vel moderatio pœnæ, facta per habentem auctoritatem, ex publica vtilitate, vel alia rationabili æquitate, quam lex ciuilis, Indulgentiam appellat. Et paulo inferius inquit, eſſe ſeueritatis & exceſſus mitigationem, vel remiſſionem, ſubdens, quod iura ciuilia raro diſpenſationes admittunt, quia, inquit, non debent indulgentia crimina ſubleuari. Alciatus etiam agendo de eadem, dicit diſpenſationem, nihil eſſe aliud, quam iuris communis in fauorem particularem, quamdam relaxationem, ſeu correctionem, quæ & priuilegium iure optimo dici poteſt. Alij tradunt aliam diſpenſationis diffinitionem, dicentes, quod diſpenſatio licita eſt, prouida iuris communis relaxatio, facta ab habente auctoritatem, penſata vtilitate & neceſſitate. Hanc diffinitionem

Digitized by Google

tionem ponit gloſſ. *in cap. requiritis, §. niſi rigor diſciplina*, 1. *quaſt.* 7. Sed D. Thom. alia procedens via, alteram diſpenſationis diffinitionem adducit, 2.2. quæſt. 97. art. 4. & 2.2. q. 88. art. 10. De qua ſit tertia Concluſio.

Tertia Concluſio.

Diſpenſatio eſt commenſurata applicatio, vel diſtributio alicuius communis ad ſingularia & particularia. Hæc diffinitio etiam adducitur à Syl-ueſtro loco ſupracitato, vbi inquit, quod diſpenſatio proprie, atque originaliter loquendo, importat pecuniarum penſionem diuerſis factam, & dicitur à *diſpenſo*, quod eſt idem ac, *diuerſis penſo*. Vnde ſecundum Panorm. diſpenſator, dicitur adminiſtrator pecuniarum, nam pecuniæ olim non numerabantur, ſed appendebantur, ſeu penſabantur: ſed deinde tranſlatum eſt prædictum nomen, ad omnem diſtributionem, in qua ſignificatione Romanus Pontifex à D. Bernardo, lib. 3. de conſideratione ad Eugenium, diſpenſator nuncupatur. Quo etiam nomine quilibet Prælatus inſignitus fuit à Chriſto Domino in Euangelio, dicente, Lucæ 12. *Quis putas eſt fidelis diſpenſator & prudens, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam, vt det illis in tempore tritici menſuram.* Stando igitur in hac ſignificatione, diſpenſatio in præcepto legis communis, eſt applicatio illius ad hũc vel ad illũ, ſecundum eorum proportionem, ita vt iſte aſtringatur ad totum, ille ad partem, alius vero ad nihil, ſecundum ipſorum conditiones. Quibus omnibus in vnum redactis, ex ipſis manifeſte colligitur, vera, breuis, atque compendioſa diſpenſationis diffinitio, nempe, *quod ipſa eſt iuris communis relaxatio, facta cum cognitione cauſa ab eo qui poteſtatem & auctoritatem habet ad diſpenſandum.* Cuius proprius effectus eſt efficere, vt fiat licitum quod alias de iure erat illicitum, prout tenet *gloſſa in cap. non debet, de conſang. & affinit.* Hactenus de iſto Articulo.

Diſpenſatio eſt commenſurata applicatio, ſeu diſtributio alicuius communis ad ſingularia, & particularia.

De originaria ſignificatione huius nominis diſpenſatio.

Vera, exacta, atque compendioſa diſpenſationis diffinitio.

ARTICVLVS II.

Quotuplex ſit Diſpenſatio?

MVltiplices Diſpenſationis ſpecies, ſeu diuiſiones, tradunt Doctores, ſed inter ipſas, quæ magis ad noſtrum attinent propoſitum, explicabuntur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

DIſpenſationum, aliæ ſunt licitæ & iuſtæ, aliæ vero illicitæ, atque iniuſtæ. Hæc Concluſio eſt omnium Doctorum communis reſolutio, de qua videndus eſt Syluester *verbo, diſpenſatio, nu.* 2. Illa diſpenſatio eſt licita & iuſta, quæ fit ex iuſta & rationabili cauſa. Illa vero illicita & iniuſta, quæ fit ſine iuſta & rationabili cauſa, quæ potius dicitur diſſipatio, quam diſpenſatio, de qua videndus eſt ſupradictus Sylueſt. qui loco ſupracitato, de mente & ſententia D. Bernardi, *libro de diſpenſatione & præcepto*, inquit, quod Prælati pro ſuo arbitrio & voluntate, ſine cauſa iuſta & rationabili, vel ſaltem dubia, dantes licentiam veniendi contra legem, diſſipatores ſunt non diſpenſatores. Et addit, quod ſi diſpenſatio impetretur ex cauſa falſa, vel tacita veritate, nulla eſt, vt conſtat *ex cap. 2. de filijs presbyteror. in* 6. & idem inquit, eſt dicendum de qualibet alia gratia, vt notatur communiter, in *cap. ad audientiam, el 2. de reſcriptis, & in cap. non poteſt, de præbend. eodem libro* 6.

Diſpenſationũ aliæ ſunt licitæ & iuſtæ, aliæ vero illicitæ atque iniuſtæ.

Quænam diſpẽſatio dicatur iuſta, quæ vero iniuſta.

Nota quod diſpenſatio impetrata ex cauſa falſa, vel tacita veritate, nulla eſt, & idem eſt iudiciũ de quacũque gratia.

Secun-

Secunda Concluſio.

Diſpenſatio alia eſt tacita, alia vero expreſſa.

Quid ſit diſpenſatio tacita, quid vero expreſſa.

Inter diſpenſationes etiam, aliæ ſunt tacitæ, aliæ vero expreſſæ. Diſpenſatio tacita eſt, quæ æquipollet expreſſæ, quamuis & ipſa expreſſa non ſit, iuxta gloſſ. *in cap qui in aliquo, diſt.* 51. & eſt, verbi gratia, quando Papa alicui indigno, vel inhabili, ſcienter prouidet, aut inhabilem, ſeu indignum ad beneficium, vel officium admittit, ſeu promouet, informatus de ipſius inhabilitate. Expreſſa vero eſt, quæ fit ſub expreſſis verbis, appoſitis in litteris Apoſtolicis, dicendo, *diſpenſamus, ſeu aliquando permittimus*, alijsve verbis vtendo, vt colligitur *ex cap. litteras, de filijs presbyter. & ex cap. vnico, de ætat. & qual. in 6.* Circa quam Concluſionem, aduertendum eſt, ſecundum Doctores Iuriſperitos, & maxime Innocen. *in cap. nuper, de off. deleg.* quod eſt magna differentia inter modum diſpenſandi Papæ, & modum diſpenſandi aliorum Prælatorum inferiorum. Nam Papa, cum ſit ſuper omne Ius, diſpenſare poteſt ſine præuia cauſæ cognitione, quo fit, vt in eo diſpenſatio etiam tacita, magni ſit ponderis & momenti, nam cauſa ſemper præſumitur in Papæ diſpenſationibus, & in indulgentijs ab eodem conceſſis, & emanatis, atq; ſecundum multos liberalitas, ſola ſufficit interdum pro cauſa: at vero Prælati inferiores diſpenſare non poſſunt, ſine præuia cauſæ cognitione, quapropter tacita diſpenſatio in eiſdem parum, aut nihil operatur. Hinc fit, quod ſi Papa aſſumeret ad aliquam dignitatem homicidam, apoſtatam, ſeu indignum ſcienter, cum ipſo diſpenſare videretur, atque ad id ipſius ſufficeret voluntas, *iuxta Inſtit. de iure nat. §. ſed & quod Principi placuit.* ſecus vero Epiſcopus, nam non videtur tacite Epiſcopus diſpenſare, etiã ſi excommunicatum, aut indignum ad ſacros Ordines ſcienter promoueat, quæ eſt cõmunis Iuriſperitorum reſolutio. Supradictis omnibus addunt nõnulli, quod diſpenſationum prædictarum tria ſunt genera, alia eſt enim legis, alia vero hominis, quædam vero mixta, quando ſcilicet lex concedit, vt homo diſpenſare poſſit, & homo ipſe diſpenſat, vt notatur *in cap. de multa, in fin. de præbend.* Sed hæc breuitati ſtudens, miſſa facio, quia non ſunt præſentis ſpeculationis. Videatur Sylueſt. *verbo, diſpenſatio, quæſt.* 15. *nu.* 21.

Nota quod Papa, cum ſit ſup omne Ius, diſpẽſare poteſt quandoq. abſque præuia cauſæ cognitione, non vero alij inferiores Prælati.

Diſpenſatio alia eſt legis, alia vero hominis, quædã vero mixta, & quaſi ex vtroque poſita.

ARTICVLVS III.

Vtrum diſpenſatio ſit idem, quod priuilegium, declaratio aut aut Epicheÿa?

Huic Articulo iuxta tria quæſita, per tres ſequentes reſpondetur Concluſiones.

Prima Concluſio.

Diſpenſatio nõ eſt idem, quod priuilegium, ſed multũ ab eo differt.

Quænam differentia verſetur inter diſpẽſationem & priuilegium.

DIſpenſatio non eſt idem, quod priuilegium, ſed multum ab eo differt. Probatur hæc Concluſio, nam primo differunt penes hoc, quod priuilegium interdum conceditur, concediq. conſueuit, ſine vlla prorſus cauſa, at diſpenſatio non conceditur ſine ipſa, quinuero adhuc cum ipſa conceſſa, ſi non eſt legitima, aut narratiua facta fuerit falſa, diſpenſatio erit omnino nulla. Secundo differunt, nam diſpenſatio non conceditur, neque concedi conſueuit, niſi ad petitionem partis, non autem ex proprio motu, ſecus autem eſt de priuilegio, quod ex proprio motu conceditur interdum, iuxta *cap. innotuit, in fine, de electione, & cap. fin. de ſchiſmaticis.* Cuius ratio eſt, nam

lex

lex non debet ſolui, vel relaxari,niſi ex iuſta & rationabili cauſa, & parte petente, inſtante & ſupplicante, vt deducitur *ex l. 4. §. hoc autem iudicium, ff. de damno infecto*, quod non eſt neceſſarium ad concedendum priuilegium. Tertio differunt, nam diſpenſatio non recipit, niſi ſtrictam interpretationem, cum ſit iuris relaxatio. & omnis receſſus à iure communi, ſit odioſus, iuxta textum *in cap. fi. de filijs presbyteror. in 6. & in cap. quod dilectio, de conſang. & affinit.* at vero priuilegium ſecundum Doctores communiter, poteſt & debet ample interpretari, niſi in aliquo particulari caſu, de quo ſuo loco dicemus.

Secunda Concluſio.

Diſpenſatio non eſt idem, quod legis interpretatio, aut declaratio, ſed multum ab ea differt. Probatur hæc Concluſio, nam declarare eſt in iure, diſpenſare vero circa ius, & ius interpretatur quotieſcumque explicatur, obliget ne,an non, iuxta *l. fin. ff. de legibus, & cap. cum veniſſent, de iudic.* atque in eo diſpenſatur ex ſuppoſitione, quod obligat. Hoc clarius fiet exemplo, lex naturalis præcipit, vt non occidamus, quod naturale præceptum,leges humanæ explicant varijs modis, ſed inter alia dicendo, quod per illud non prohibetur homicidium,ad propriam defenſionem, commiſſum cum moderamine inculpatæ tutelæ, nam ratio naturalis dictat defenſionem omnibus eſſe permiſſam, iuxta *l. vt vim, ff. de iuſt. & iure*, hoc eſt, legem naturalem interpretari & declarare, dicendo quod in eo caſu non obligat lex de non occidendo, Sed diſpenſare eſt ſuppoſita obligatione, & quando præceptum obliget, priuatim aliquem ab illa obligatione eximere. Cuius exemplum tradit D. Thom. 2. 2. q. 88. art. 10. dicendo quod lex imponitur, reſpiciendo ad id quod,vt in pluribus eſt bonum commune, ſed quia contingit eiuſmo di in aliquo caſu, non eſſe bonum, oportuit per aliquem determinari,in illo particulari caſu,legem non eſſe ſeruandam, & hoc eſt proprium in lege diſpenſare. Sit exemplum illud, quod habetur *in cap. de multa, de præbend.* nam omnes iure humano prohibentur, duo obtinere beneficia, animarum curam habentia, quæ lex rectiſſima eſt, reſpiciendo ad bonum commune, at Summus Pontifex diſpenſando aliquando dicit, quod aliquis nobilis, ſiue litteratus, plura poſſit beneficia obtinere, quod eſt propriè diſpenſare in dicta lege, & ſupradictos ab illa generali obligatione, ſeu prohibitione eximere.

Diſpenſatio nõ eſt idem, quod legis interpretatio, aut declaratio, ſed multum ab ea differt.

Quænam differẽtia verſetur inter diſpenſationem legis, & interpretationem & declarationem ipſius.

Tertia Concluſio.

Diſpenſatio non eſt omnino idem quod Epicheija, ſed multum ab ea differt. Probatur hæc Concluſio, nam epicheia eſt declarare legem, in aliquo caſu locum non habere, at diſpenſatio eſt ſubditorum quempiam, iuſta de cauſa à communi legis obligatione excipere atque eximere, conceſſa illi licentia & facultate, ſine qua, legi eſſet obnoxius. Sed vt hoc plenius notum fiat, & ne per incognita procedamus, aduertendum eſt, quod epicheia, idem eſt quod æquitas. Quæ quidem æquitas, nihil eſt aliud, quam iuſtitia dulcore miſericordiæ temperata, penſatis omnibus circumſtantijs, cuius officium & proprius actus, in caſibus ſpecialibus, eſt diſcedere à verbis generalis legis, ſeruata tamen eiuſdem intentione, & attentis quibuſdam circumſtantijs. Ita quod æquitas, ſiue epicheija, eſt quando prætermiſſo verborum legis rigore, præfertur id quod recta ratio dictat, atque expoſcit, & quod legislator in tali caſu conſultus dixiſſet, & eligi voluiſſet. Cum leges (vt pluries dictum eſt) reſpiciant bonum commune, & ferantur

Diſpenſatio nõ eſt omnino idẽ quod epicheia, ſed multum ab ea differt.

Nota valde. Quidnã ſit epicheia & æquitas.

Digitized by Google

Nota differentiam, quæ verſatur inter diſpenſationẽ legis & epicheiam.

rantur de his, quæ vt plurimum accidunt, quorum obſeruantia in quibuſdam caſibus, propter incidentes circumſtantias, manifeſte foret pernicioſa prædicto bono communi. Tunc atque in tali caſu æquitas & epicheija, facit vt à verbis legis recedatur; dum tamen eius finis eodem, ſeu meliori modo conſequatur, idq. optime, nam quod propter aliquem finem ſtatutum eſt, contra ipſum militare non debet, alias enim potius cenſendus eſſet quis tranſgreſſor & præuaricator legis, quam zelator, & obſeruator ipſius, cum iuxta communem iuris regulam, *ex l. non dubium. ff. de leg. is in lege committat, qui verba legis amplexus contra legislatoris nititur voluntatem*, & commune eſt in iure, quod leges ipſæ cupiunt, vt iure regantur. Eſt itaque æquitas, ſiue epicheia, medium quiddam inter ius & rigorem, ſiue exceſſum eiuſdem iuris. Nam ius eſt iuſta ordinatio generalis ad bonum communẽ, iuris autem rigor eſt exceſſus & auſteritas nimia eiuſdem iuris, multoties ad terrorem poſita, inter quæ duo, media eſt æquitas, ſiue epicheia, quæ non ſicut diſpenſatio per licentiam eximit ſubditum ab obſeruantia legis, quã tenebatur, ſed ſolummodo explicat, quod in illo caſu non tenetur, neque id fuit de mente & intentione legis, aut legislator, in quo caſu conſultus, quidquam tale voluiſſet, reſpondiſſet, aut dixiſſet. Ex ijs conſtat clariſſime, differentia quæ verſatur inter diſpenſationem & epicheiam, & quod diſpenſatio tantum conuenit Prælatis; epicheia vero Prælatis & ſubditis, propter rationem dictam, de quo videatur D. Thom. 2. 2. q. 129. art. 11. & Soto lib. 1. de iuſt. & ſur. q. 6. art. 3.

Nota, quod diſpenſatio tantummodo competit Prælatis, at epicheia locum habet, & in Prælatis & ſubditis.

ARTICVLVS IV.

Vtrum ad diſpenſandum ſemper cauſa requiratur?

IAm ſupra Quæſt. 25. Art. 25. oſtendimus, qualiter Principes & Rectores multitudinis, in legibus humanis poſſint diſpenſare. Sed nunc ad maiorem eiuſdem rei explicationem, atque declarationem, in quæſtionem adducere libuit, vtrum ad diſpenſandum, ſemper cauſa requiratur? Cui difficultati, reſpondeo per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Nulla diſpenſatio facta etiam à Papã - ſine iuſta & rationabili cauſa, in foro conſcientiæ eſt licita, quamuis ſit circa legem pure humanã, & à iure naturali atque diuino independentem.

NVlla diſpenſatio, facta etiam à Papa & ſummo Pontifice, ſine iuſta & rationabili cauſa, eſt licita in foro conſcientiæ, quamuis ſit circa legem pure humanam & à iure naturali & diuino independentem. Hæc Concluſio eſt communis omnium Doctorum reſolutio, ſed maxime Theologorum. De qua videndus eſt D. Thom. 1. 2. quæſt. 96. art. 9. & quæſt. 97. art. 4. & q. 100. art. 8. & 2. 2. q. 88. art. 1. & q. 89. art. 9. & q. 147. art. 4. quibus omnibus in locis hac de re agit, idq. expreſſe dicit, & idem tenet Caietanus ibidem, & Victoria lib. de poteſtate Papæ & Concilij, quæſt. 7. Soto lib. 1. de iuſt. & iur. quæſt. 7. art. 3. & Iuris interpretes idipſum tenent, *in cap. cum omnes, de conſtit.* & Nau. *in cap ſtatuimus, nu.* 10. idem tenet Medina 1. 2. quæſt, 97. art. 4. vbi & probat hanc Concluſionem, ex eo quod Summus Pontifex, vt conſtat ex D. Paulo 1. Corinth. 10. *Poteſtatem & facultatem accipit diſpenſandi, ſed in ædificationem Eccleſiæ, non vero in deſtructionem.* Quapropter (inquit) ſi aliquid diſpenſarit ſine iuſta & rationabili cauſa, atquẽ pro libito, committet peccatum, quod quidem ex ſuo genere eſt mortale, & ſimiliter peccauerunt, qui eandem diſpenſationem procurauerunt cooperando ipſius peccato. Cui & accedit alia peculiaris ratio, nam di

ſpenſare

ſpenſare in lege, cum aliquo in particulari, nihil eſt aliud, quam ipſum eximere à vinculo & obligatione, qua tenentur alij de Vniuerſitate : ſed hoc non fieri poteſt, ſine cauſa iuſta & rationabili, quin aliqualiter vergat in eorumdem iniuriam & præiudicium : ergo nullatenus facere id licebit abſq; peccato. Hoc itaque eſt certiſſimum atque conſtitutiſſimum, & communis Doctorum reſolutio,

Secunda Concluſio.

Si ſupradicta diſpenſatio, ſit circa legem naturalem & diuinam, ſeu rem aliquam ab ipſis dependentem, vt in votis, iuramentis, & ſimilibus, quæ eſſe dicuntur de Iure diuino, & fiat ſine iuſta & rationabili cauſa, non ſolum peccabit ſummus Pontifex illam faciens, & eamdem procurantes, atque expoſtulantes, verum etiã & diſpenſatio ipſa in ſe, erit omnino nulla quoad Deum, & diſpenſatus illa vtens, haudquaquam erit tutus & ſecurus in conſcientia, quinuero ea vtendo, mortaliter peccat. Hæc Concluſio eſt communis omnium Doctorum reſolutio, de qua ſpecialiter videndus eſt Soto lib. 1. de iuſtitia & iure, quæſt. 7. art. 3. & Caiet. 1. 2. quæſt. 96. art. 5. & quæſt. 97. art. 4. & Medina loco ſupracitato, vbi & dicit idem eſſe iudicium ſi Papa diſpenſaſſet cum Epiſcopo, vt poteſtatem habeat teſtandi, de bonis Eccleſiaſticis, quæ pauperibus erant diſtribuenda, nam omnes huiuſmodi diſpenſationes, factæ ſine legitima, iuſta & rationabili cauſa, ſunt prorſus inualidæ coram Deo. Et ratio (inquit) euidens eſt, nam Summus Pontifex non habet auctoritatem & poteſtatem ſupra Ius diuinum & naturale, vt illud pro ſua voluntate abroget, annullet, aut ſeruari non faciat. Hoc etiam eſt certiſſimum, atque conſtitutiſſimum.

Diſpenſatio facta à Papa circa Ius naturale & diuinum ſine cauſa eſt nulla, & illa vtens non eſt ſecurus in conſcientia, quinuero mortaliter peccat.

Tertia Concluſio.

Si diſpenſatio ſit in lege pure humana, & nullo modo dependente à naturali & diuino Iure, vt eſt diſpenſatio in gradibus prohibitis matrimonij, & in ieiunijs, ſi fiat ſine iuſta, atque legitima cauſa, peccabit Papa diſpenſans, atque id ſolicitantes (vt dictum eſt) non tamen eiuſmodi diſpenſatio erit omnino nulla, quoad Deum ipſo iure, quinuero factum tenebit, & illa vtentes, non peccabunt mortaliter, ſed ſolummodo venialiter. Hanc ſententiam & Concluſionem tenent Magiſter Soto lib. 1. de iuſt. & iure, quæſt. 6. art. 4. & Nauar. in Man. cep. 23. nu. 42. & Victoria de poteſtate Papæ, nu. 15. hoc dicentes contra Caietanum 1. 2. quæſt. 97. art. 4. innuentem, vtentes tali diſpenſatione peccare mortaliter, & contra Panormitan. & alios Canoniſtas, aſſerentes atque dicentes, eadem diſpenſatione vtentes, nullo modo peccare, neque mortaliter, nec venialiter. De quorum ſententia & opinione, videatur Syluester *verbo, diſpenſatio, q. 3.* videndus eſt etiam Medina 1. 2. quæſt. 97. art, 4. prope finem, vbi prædictam Concluſionem probat ex hoc, quod obligatio illa dependet à Iure humano, ſuper quod Summus Pontifex cum cauſa poteſt diſpenſare, & diſpenſando tollit obligationem, quamuis id faciendo ſine cauſa (vt dictum eſt) peccet ipſe mortaliter, & diſpenſationem procurantes, & ſolicitantes; vtens vero illa non ita, ſed venialiter tantum, vt dictum eſt. Sed loquendo de alijs diſpenſationibus in communi. Sit quarta Concluſio.

Diſpenſatio facta à Papa in Iure pure humano & poſitiuo, ſine iuſta & rationabili cauſa, quãuis peccetur, eſt tamẽ valida, illaq. vtentes, non peccabũt mortaliter, ſed ſolũ venialiter.

Quarta Concluſio.

Communiter & generaliter loquendo, omnis diſpenſatio inferioris, circa legem Superioris, facta ſine iuſta, legitima & rationabili cauſa, nihil va-

Diſpẽſatio inferioris, circa legem Superioris, facta ſine iuſta & legitima cauſa, nihil valet.

let. Probatur Concluſio, primo ex dictis, nam diſpenſatio Superioris Papæ circa legem Dei, ſine iuſta cauſa non valet: ergo nec diſpenſatio inferioris circa legem ſui Superioris, ſine eadem iuſta cauſa, aliquid valebit. Conſequentia inde patet, nam ſicut ſe habet vnum ad alterum, ita & alterum ad aliud. Et ſecundo probatur ſupra dicta Concluſio, nam quandocumque inferiori conceditur facultas diſpenſandi, intelligendum eſt, atque intelligi debet, vt id fiat cum iuſta, atque legitima cauſa, vt tenet Innocent. *in cap. cum ad Monaſt. de ſtat. Mona.* Videatur Sylueſt. *verbo, diſpenſatio*, vbi ſupra. Ex quibus omnibus infertur, ad diſpenſationem, vt licite fiat, ac fieri debet, neceſſariam eſſe cauſæ cognitionem, quidquid dicat Panorm. *in cap. diuerſis, de clericis coniugatis*, & Innocent. *in dicto cap. cum ad Monaſterium, de ſtatu Monachorum*, aſſerentes, quod in Principe non requiritur eiuſmodi cauſæ cognitio, ſed ſufficit ſola eius voluntas, in his quæ ſunt Iuris poſitiui, quod & nos etiam ſupra probabiliter diximus, ſed contrarium eſt verius, atque tenendum, propter omnia ſupradicta, aut ſaltem eſt ſecurius, & de Prælato, ſiue Iudice inferiore, communis eſt omnium ſententia, & reſolutio, vt notat gloſſ. *in* § *niſi rigor*, 1. *quæſt.* 7. vnde ſi fiat ab eo diſpenſatio, pro libito & ſine cognitione cauſæ, non diſpenſatio, ſed diſſipatio dicenda eſt, veniétq. puniendus, quia egit contra legem. Ad quod facit gloſſ. *in cap. 2. de ſchiſmaticis*, vbi hoc tenent omnes vnanimiter Doctores. Tenebit tamen eiuſmodi diſpenſatio, quoad eum, qui diſpenſauit, quantum ad hoc, quod non poteſt contrauenire, nec ipſam reuocare, ex quo egit actum, in quo potuit diſpenſare, licet non teneat quoad Superiorem, vt notat gloſſa *in d. cap. diuerſis, de clericis coniug.* Videatur hac de re Sylueſt. *verbo, diſpenſatio, quæſt.* 2. & Nau. in Manu. præludio 9. nu. 13. & 14.

Diſpẽſatio ad hoc, vt debite fiat, prærequirit cauſæ cognitionem.

ARTICVLVS V.

Quænam ſint cauſæ requiſitæ & ſufficientes, ad iuſtam diſpenſationem?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Conc. Trid. ponit quatuor, iuſtæ diſpenſationis cauſas.

SEcundum Concilium Tridentinum, quatuor, vt plurimum ſunt, iuſtæ diſpenſationis cauſæ, nempe Chriſtiana charitas, vrgens neceſſitas, debita obedientia, ac euidens Eccleſiæ, ſiue Reipublicæ vtilitas. Hæc Concluſio habetur expreſſa *ſeſſ.* 23. *cap.* 1. *agendo de reſidentia Prælatorum, & ſeſſione* 25. per plura capita. Sed quamuis hæc cauſæ ſint potiſſimæ, Doctores tamen plures alias aſſignant, de quibus ſecundam ſtatuo Concluſionem.

Secunda Concluſio.

Cõmuniter & regulariter loquendo iuſtæ diſpenſationis cauſæ, ad ſeptẽ capita reducũtur.

Præter ſupradictas, plures ſunt aliæ, iuſtæ diſpenſationis cauſæ, quæ ad ſeptem capita reducuntur. Hæc Concluſio eſt expreſſa Syluest. *verbo, diſpenſatio, q.* 1. vbi quærit, Quænam ſint iuſtæ cauſæ diſpenſandi, ſeptemq. conſtituit. Prima tempus, pro quo facit *cap. neceſſaria, & cap. pro remedio*, 1. *q.* 7. *& cap. fraternitatis, diſt.* 34 vbi habetur quod defectus noſtri temporis, quibus non ſolum merita, verum etiam & corpora ipſa defecerunt, diſtrictionis illius non patitur manere cenſuram. Secunda cauſa eſt vtilitas, vt ſcilicet alij facilius reuertantur ad dominum, pro quo facit *cap. ipſa pietas*, 23. *quæſt.* 4.

quæſt.4.& cap. tali,1. quæſt.3. Tertia eſt qualitas perſonæ, meriti & ſcientiæ, facit ſupradictum *cap. tali, & cap. didici, eadem cauſa, & quæſtione*, tunc vel maxime, cum alius non ſit æque dignus. Quarta cauſa eſt neceſſitas corporalis ſeu ſpiritualis ipſius diſpenſandi, aut neceſſitas communis Reipublicæ. Pro quo facit ſupradictum *cap. neceſſaria, & cap. pro remedio, cap. tali, 1. q. 7. & d. c. fraternitatis, diſt. 34.* Quinta cauſa eſt pietas. Sexta euentus rei. Septima multitudo, ſiue ſcandalũ multitudinis, pro quibus faciunt omnia capitula ſupradicta, ſed maxime *cap. vt conſtitueretur, diſt. 50.* vbi habetur indulgendum eſſe multitudini, & cum timentur populorum ſtrages, detrahendum eſſe aliquid ſeueritati, vt maioribus malis ſanandis, charitas ſincera ſubueniat. Super quæ verba videnda eſt gloſſa, *verbo, detrahendum*, vbi ad hoc diſpenſationis propoſitum, dicuntur plura, eaq. notatu digniſſima, ſed cauendum eſt, inquit Syluester, vbi ſupra, ne quis alatur in ſcandalo. Vt igitur omnia vnico verbo concludam, dico cnm Sylueſt. quod cum caſus diſpenſationis ſint innumerabiles, in hoc dari non poteſt certa & generalis regula, ſed pen ſatis omnibus circumſtantijs, rebuſq. ſupradictis, ſtandum eſt arbitrio boni viri, qui ſi iudicauerit cauſam eſſe rationabilem, diſpenſatio erit nedum licita, verum etiam & debita, iuxta *cap. domino ſancto, diſtinctione* 30. ita qood Prælatus non diſpenſando peccabit, arg. *cap. in quanto, 2. q. 5.* quamuis ſubditi Ius petendi non habeant, niſi tantum deprecatiue, vt iam etiam ſupra diximus.

Quænã ſint iuſtæ diſpenſationis cauſæ.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Prælati eſſe debeant faciles, an vero nimium difficiles, ad diſpenſandum?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Legum diſpenſationes, non ſunt faciendæ, abſque vrgenti & multum iuſta, atque rationabili cauſa Hæc Concluſio eſt communis reſolutio omnium Doctorum, hac de re recte ſentientium, ſed maxime tenet & probat eam Victoria lib. quem inſcripſit de poteſtate Eccleſiaſtica, propoſ. 7. & 8. vbi & dicit quod ſunt in Eccleſia aliquæ leges pure humanæ, adeo neceſſariæ ad Chriſtianæ Religionis obſeruantiam, quod expediret, vt numquam in eiſdem diſpenſaretur. Nam etſi aliquando in aliquo caſu diſpenſatio videatur rationabilis, multo tamen inquit vtilior eſſet Eccleſiæ, ipſarum inuiolabilis obſeruatio, quam vt aperiatur ianua tot diſpenſationibus, interdum cum tanto fidelium atque infidelium ſcandalo. Idem fere omnino dicit Magiſter Soto lib. 1. de iuſt. & iure, quæſt. 7. art. 3. agendo de cauſis legitimæ diſpenſationis, vbi inquit, quod diſpenſationes fieri nullatenus debent, niſi in commune bonum cedant, pro quo communi bono omnes leges conſtituuntur. Et addit, quod quantum periculi & damni, Chriſtianæ Reipublicæ euenerit ex eo, quod legum diſpenſatio alijs priuatis reſpectibus, & ſilendis cauſis fieri cœperit, locus in quem Eccleſia Dei nunc iacet, apertiſſimo eſt inditio & documento. Nam inquit ſi leges nihil aliud emolumẽti in Rempublicam conferunt, quam quod Principibus ſunt fructuoſæ, pernicies potius & labefactatio boni pubiici cenſendæ ſunt, quàm leges in bo-

Prælati non multũ eſſe debẽt faciles ad diſpenſandum, nec legum diſpẽſationes faciedæ ſunt abſque iuſta & rationabili cauſa.

Nota valde verba Mag. Victoriæ, notatu digniſſima pro legum inuiolabili obſeruantia.

Diſpẽſation es legum fieri nõ debent, niſi in commune bonum cedant.

num publicum & publicam vtilitatem confectæ, inde enim fit, vt ſoli pauperes legibus coerceantur, diuites vero & qui illis magis indigebant, non ſubijciantur eiſdem. Verba ſunt Magiſtri Soto notatu digniſſima, & quæ quammaxime faciunt ad noſtrum propoſitum. Quid enim (inquit) prodeſt bigamos, & homicidas per legem à Sacerdotio arceri & prohiberi, ſi omnes illi qui volunt & poſſunt, dato pretio, ſtatim per diſpenſationem promouentur, & qui alias per legem inhabiles erant, per diſpenſationem habiles fiunt? leges enim non ideo latæ ſunt, vt ſine licentia & diſpenſatione non aliquid fiat, ſed propter commune bonum & publicam vtilitatem, vt ſimpliciter & abſolute non id fiat. Ex quibus colligit, quod Prælati, quinnero & ipſe ſummus Pontifex, in legibus iuſte latis, non eſſe debent faciles ad diſpenſandum, nec ſine vrgenti nimis & iuſta atq; rationabili cauſa, in eiſdem diſpenſare. Etenim ſi, vt dictum eſt, neque eidem Papæ & ſummo Pontifici licet Eccleſiæ leges, ſine iuſta & rationabili cauſa omnino derogare, tollere, aut abolere: ergo neque licebit ſine ipſa, paſſim in eiſdem legibus diſpenſare, cum vtrumque eo tendat, & idem ſere ſit iudicium. Facit ad hoc quædam Iuris regula ad hoc propoſitum nimis notabilis, qua dicitur, *vt cum aliquid vna via fieri prohibetur, id alia via non admittitur*, ſi igitur idem omnino effectus, qui ſequitur ex legum derogatione, ſequitur etiam ex diſpenſatione, ſi fiat paſſim & cum omnibus, & abſque iuſta & rationabili cauſa, nam tunc fruſtra eſſet lata lex, nullusq. prorſus eiuſdem eſſet effectus, ergo id nullatenus eſt faciendum. Quibus accedit & alia ratio, nam ſi vt ſupra diximus, diſpenſatio nihil eſt aliud, quam vulnus legis, quia vulnerat ius commune, iuxta *cap. ipſa pietas*, 23. *quaſt.* 4. ergo id nonniſi raro & exiſtente vrgenti iuſta & rationabili cauſa eſt faciendum. Hoc aduertere oportet ſummopere, cunctos Prælatos, & maxime Regulares, quibus ſubeſt facultas & poteſtas diſpenſandi, qui non pro ſuo arbitrio, atq; facilitate nimia debent in legibus diſpenſare, ſed raro, atque cum diſcretione magna, attendentes & reſpicientes, commune Reipublicæ bonum, non vero priuatum ſingulorum & particularium, cum vt dicitur, omne bonum commune, ſit præferendum & anteponendum priuato & particulari. Quod ſi aliquis caſus ſuccedat, in quo ratio ipſa diſpenſationem expoſtulet, non nimis faciliter idipſum debent facere, cum melius ſit, & magis Reipublicæ commodum, vt aliquis in particulari interdum detrimentum aliquod patiatur, quã quod ex nimia & facili diſpẽſatione, via & porta aliqua aperiatur, qua tota Religionis obſeruantia in dies deſtruatur, tantumq. detrimentum ſubſtineat. Hac de cauſa Gerſon, alijque grauiſſimi Doctores, laudant, nimisque extollunt, Carthuſienſium ſtatuta, quia ſunt fere indiſpenſabilia, & in ſua ciborum carnalium abſtinentia, nullam prorſus, vnquam, admittunt diſpenſationem, non obſtante quacumque neceſſitate, etiam periculo mortis. Quod ex vna parte, durum, ac rigidũ licet eſſe videatur, ex alia fieri apparet, nonniſi rationabiliter, & cum iuſta, multumq. rationabili cauſa, etenim ſi ſemel in ipſis cepcrit diſpenſari, latius certe ſe extendet diſpenſatio, quam legum & ſuorum ſtatutorum obſeruantia. Qua ratione minus malum exiſtimant, detrimento eſſe particulari alicui, ex rigoroſa ipſorum obſeruantia, viuendo ſine vlla prorſus diſpenſatione, quam per eamdem viam aperire, ad infirmandas leges adeo valde neceſſarias, ad ſui ſtatus & Religionis conſeruationem. Hoc aduertant cuncti Prælati Regulares oportet ſummopere. Sed his nihilominus non obſtantibus, ſecundam ſtatuo Conclusionem.

Cũ aliquid vna via fieri prohibetur, id alia via non admittitur.

Hæc ſunt valde notãda, maxime à Prælatis Regularibus circa diſpenſationem legum.

Secun-

Secunda Concluſio.

Per ea quæ in præcedenti Concluſione dicta ſunt, non tollitur, quin iuſta exiſtente & rationabili cauſa, cuncti Prælati poſſint, quinuero & quandoque teneantur, & debeant cum ſibi ſubditis miſericordirer diſpenſare. Hæc Concluſio iam conſtat ex ſupradictis. Sed quod idipſum quodammodo ſit debitum, expreſſe tenet gloſſa ſolemnis & communiter recepta *in cap. vt conſtitueretur, diſt. 50. verbo, detrahendum,* vbi pro concluſione ponitur, quod diſpenſatio quandoque eſt debita, idq. probat ex *d. cap. vbi ſtrages multorum iacet, & ex cap. licet, diſtinct. 45. cap. diſpenſationes, 1. quæſt. 7. cap. plerumque, 11. quæſt. 3. cap. noui, in fin. 23. quæſt. 1. cap. conſiderandum, eadem diſt. 50.* Eo vel maxime, quia diſpenſatio eſt quaſi quædam miſericordia, & quilibet in caſu, vrgente ex cauſa tenetur eſſe miſericors, iuxta *cap. non ſatis, diſt. 46.* Addit tamen ſupradicta gloſſa, quod quamuis diſpenſatio in caſu ſit debita, non tamen debet peti, nec ſubditi habent ius petendi, niſi deprecatiue, quod etiam dicit Sylu. *verbo, diſpenſatio, quæſt. 1. in fin.* & ponit gloſſa exemplum in Epiſcopatu, nam etiam Epiſcopatus debetur bono, & tamen non poteſt peti per eum, iuxta *cap qui Epiſcopatum, 8. quæſt. 1.* quod eſt multum notandum. Denique vt omnia vnico verbo concludam, dico, quod in diſpenſationibus ſummopere habenda eſt ratio boni communis, & omnes iuſtæ diſpenſationis cauſæ, reducuntur reduciq. debent ad bonum commune, & ſicuti lex non eſſe poteſt iuſta, niſi ad bonum commune & publicum ordinetur, ita & ſuo modo, neque diſpenſatio. Sed pro Principibus & Iudicibus ſecularibus aduerto, cauendum quammaxime eſſe, ne vllo modo occaſionē præbeant ſuſpicandi, quod eorum leges ſint ſtatutæ, propter turpe lucrum, & vt legiſlatorum augeatur peculium. Quapropter conſuetudinem illam non diſpenſandi in tali, vel tali lege, niſi pro tanta, aut tanta pecunia omnino à Republica abolendam eſſe cenſeo, ſicut & aboleuit eam Concilium Trident. *ſeſſ. 24. & 25.* per multa capita. Habeant igitur præ oculis cuncti Prælati, tam Eccleſiaſtici, quam ſeculares, iuxta præſcriptum D. Pauli, quod acceperunt auctoritatem & poteſtatem, non in deſtructionem, ſed in ædificationem ſuæ Reipublicæ, atque ex hoc fiet illis compertum, quando, & in quibus caſibus debeant, aut non debeant in legibus diſpenſare. Hactenus de iſto Articulo.

Iuſta exiſtente atque rationabili cauſa, Superiores & Prælati, bene poſſunt, quinuero quandoq. debent, cum ſuis ſubditis miſericorditer diſpenſare.

Diſpenſatio quandoque eſt debita, ſicut & eleemoſyna, ſeu aliud miſericordiæ opus.

Omnes iuſtæ diſpenſationis cauſæ reducūtur, reduciq. debent ad bonum cōmune.

Nulla diſpenſatio eſt licita pro aliquo tēporali lucro, facta ſine alio reſpectu.

ARTICVLVS VII.

Vtrum petens diſpenſationem & ea vtens, ſine iuſta & rationabili cauſa, peccet mortaliter?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Certiſſimum eſt, quod petens diſpenſationem, eaq. vtens, abſque iuſta & rationabili cauſa, committit peccatum, quod ex genere ſuo eſt mortale. Hæc Concluſio iam ſuperq. ſatis conſtat ex ſupradictis, poteſtq. de nouo comprobari ex doctrina D. Pauli ad Roman. 1. vbi in ſimili caſu, agens de quibuſdam legis naturalis violatoribus, inquit, *quod digni ſunt morte, non ſolum qui ea faciunt, verum etiam qui conſenti unt facientibus.* Quod ſi genera-

Diſpenſationē petens, eaq. vtens abſque iuſta & rationabili cauſa, peccat mortaliter

neraliter, atque vniuerſaliter loquendo, mortaliter peccant, malo cuipiam & peccato cooperantes, quanto magis & qui cauſa ſunt iniuſtæ diſpenſationis, ipſam ſine iuſta ac rationabili cauſa procurantes, eaq. vtentes? Quod & confirmari poteſt præterea, alia peculiari ratione, quia nempe per huiuſmodi diſpenſationes alijs ſemper irrogāt iniuriam, eximendo aliquos à lege omnibus communi, abſque iuſta rationabili cauſa: ſicuti enim ſi Rex eximeret ſine cauſa iuſta, aliquos à communi contributione tributorum, certum eſt, quod non ſolum ipſe peccaret, verum etiam & ipſi exempti partem ſui oneris non ſubeuntes, quia alios grauarent, ita ergo dicendum eſt in propoſito caſu. Videatur hac de re Caietanus In Summa, *verbo, diſpenſatio*, vbi aſſeueranter dicit, non eſſe pacatas eorum conſcientias, cum quibus ſine cauſa diſpenſatur, & reddit rationem, nam licet per diſpenſationem quæ ſit non tollatur, niſi tantummodo ius poſitiuum, ſupereſt tamen nihilominus vis legis naturalis, quæ eſt, vt ne quis abſque cauſa à Reipublicæ oneribus ſe ſubducat. Quam Caietani rationem expendens Soto, lib. 1. de iuſt. & iure, quæſt. 72. art. 3. in fin. inquit verum habere, ſi dicta exoneratio vergit in aliorum damnum & detrimentum, vt ſi quis procuraret priuilegium, quo abſque cauſa à ſoluendis triburis ſe ſubtrahat, ex quo vergit aliorum grauatio, tunc (inquit) peccatum eſt mortale, ſecus eſt autem in diſpenſatione iuris poſitiui, quod verſatur circa ieiunia & ſimilia, in quo quidem caſu, exemptus non peccabit mortaliter, niſi forſan ſcandalum daret, illo autem ceſſante, dicit quod non erit culpa maior, quam venialis. Hactenus Soto, cuius doctrina eſt vera & ſatis notabilis.

Nota rationē Caiet, ad probandum, quod petentes diſpēſationem alicuius legis abſque iuſta & rationabili cauſa, peccāt mortaliter, neque ſunt ſecuri in conſcientia.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum ſit tutus in conſcientia, qui dolo & fraudibus, diſpenſationem obtinuit ſubreptitiam?

HAec difficultas iam aliqualiter conſtat ex ſupradictis, ſed iterum idipſum quæritur, vt hac occaſione dicantur aliqua, quammaxime notatu digna, & reſpondeo per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

In gratijs & diſpenſationibus obtinendis expreſſio cauſæ non vere facit gratiam, ſeu diſpenſationē ſubreptitiam.

IN gratijs, atque diſpenſationibus obtinendis, quæcumque expreſſio rei ſiue cauſæ, quæ mouere potuit Principem, ad facilius aliquid concedendum, ſi non eſt verum id quod exprimitur, facit gratiam, ſiue diſpenſationem ſubreptitiam. Hæc Concluſio expreſſa D. Nauarr. *in cap. ſi quando, de reſcriptis, except. 3. num. 3.* & præterea facit *cap. ſuper litteris, & cap. poſtulaſti, de reſcript.* quod dicit eſſe verum, etiamſi expreſſum non contineat cauſam finalem, ſed tantummodo, impulſiuam, per textum, vt ipſe inquit, omnium iuris optimum *in c. poſtulaſti, ibi, non tam de leui conceſſiſſemus*, prout etiam ibidem adnotauit Panormitanus communiter receptus, & Decius *in cap. cum ceſſante, de appellat. num. 2.* Quod qualiter veniat intelligendum, & de qua cauſa impulſiua loquatur, latiſſime explicat ſupradictus Nauarr. loco ſupracitato, concordando opinionem Decij, à cuius rei ampliori tractatione ego in præſentiarum breuitati conſulens, ſuperſedeo, & vt ad alia procedamus. Solum dico, hoc eſſe quammaxime iuri ac rationi conſonum, nam iuxta iuris regulam *in l. itaque fullo, ff. de furtis*, & *in cap. 1. de poſtu-*

latione

latione Prælatorum, nemo debet ex delicto, atque ex ſua iniquitate reportare commodum. Quo fit vt fraudoloſus, ſiue qui fraude & dolo gratiam, ſeu diſpenſationem aliquam obtinuit, dignus ſit vt ipſa priuetur, ad quod facit *cap. lege*, 16. *quæſtione* 1. quod eſt D. Auguſtini ad Aurelium, vbi inquit, *quod non eſt danda via ſeruis Domini, vt facilius putent eligi ad aliquod melius, ſi fuerint deteriores*. Quæ verba ſunt quammaxime notanda, & memoriæ commendanda.

Nota quod nemo debet ex delicto & culpa reportare commodum.

Secunda Concluſio.

Non ſolum expreſſio falſi, verum & taciturnitas veri, quod iura iubent exprimi, facit gratiam, atque diſpenſationem eſſe ſubreptitiam, atque inualidam. Hæc Concluſio, eſt etiam ſupradicti Nauarri loco ſupracitato, exceptione quinta, num. 1. & in Manuali cap. 22. num. 86. vbi latiſſime hac de re agit, dicendo ad hoc propoſitum, quod olim facilius diſpenſabatur cum impeditis, qui iam (etiam ſcienter) contraxerunt, & matrimonium conſumauerunt, quam cum alijs, at modo per Conc. Trident. *ſeſſione* 24. *cap.* 5. difficilius diſpenſatur; & conſummatio illiciti matrimonij, quæ olim inclinabat Papam ad diſpenſandum, hodie retrahit ipſum à tali diſpenſatione, & de facto conceſſa, nullius eſt momenti, aut valoris, ſi fuerit tacita prædicta circumſtantia. Ad quod propoſitum inquit, quod in diſpenſationibus obtinendis, non ſolum nocet quæcumque expreſſio falſi, mouentis, ſeu quod mouere poſſet Principem ad concedendam gratiam, verum etiam & quęcumque taciturnitas veri idipſum facientis, quando tacetur verum, quod iura ipſa iubent exprimi, ſecundum Rotam in nouis, deciſione 32. de reſcriptis, & Bellamera deciſione 698. & Felinus *in dicto cap. poſtulaſtis, de reſcriptis*. Ex quo infert, quod qui ſciens Principem concedere aliquam gratiam, in remedium neceſſarium obuiandi alicui delicto, & admittit illud, vt illam impetret, & petit eam, quia contingit eum ſic delinquere, non facta mentione finis, cur deliquit, non ſolum videtur verum tacere, verum etiam æquipollenter exprimere falſum, ſcilicet, quod non deliquit eo animo, vt ei fieret illa gratia. Et addit hac de re eſſe appoſitiſſimum exemplum, quod prius poſuit in prælectione *dicti cap. ſi quando, de reſcriptis, exceptione* 5. de Monacho monito à Banchario, quod Papa non concedet ei gratiam, ad tranſeundum ad Ordinem & regulam laxiorem, niſi nouerit eum habitu dimiſſo apoſtatare, qui dimiſſo eo, vno vel altero die, ſe præſentat Banchario, quo informet Papam de eius apoſtaſia, vt moueatur ad concedendam ei illam gratiam. Is enim licet expreſſe non exprimat falſum, tacite tamen ſic, ſubindicando, quod non dimiſit habitum, vt impetraret illam, ſed ob alias cauſas, quibus multi temere dimittunt ipſum, Is, inquit Nauarr. niſi exprimat prædictam circumſtantiam, eius diſpenſatio eſt penitus ſubreptitia, atque inutilis. Quæ doctrina quammaxime eſt notanda pro apoſtatis, & petentibus eiuſmodi diſpenſationes, dolo & fraudibus, expreſſis falſis, vel tacitis veris, quæ iure exprimi iubentur, & his, quæ ſi exprimerentur, eiuſmodi diſpenſationes non concederentur.

Nõ ſolum expreſſio falſi, verum & taciturnitas veri, facit gratiã, atq; diſpenſatione ſubreptitiã, & inualidam.

Nota hoc valde ex Nauarr.

Nota valde pro apoſtatis dimittentibus habitum, quo facilius cum eiſdẽ diſpenſetur.

ARTICVLVS IX.

Vtrum Papæ, ac Summo Pontifici conueniat, generaliter atque vniuerſaliter, in omnibus ſpiritualibus diſpenſare, & maxime cum Regularibus & Religioſis?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Suprema poteſtas diſpenſandi, in rebus ſpiritualibus, reſidet penes Roman. Pont.

SVprema poteſtas diſpenſandi in rebus ſpiritualibus, reſidet penes Papam & Romanum Pontificem, qui diſpenſare poteſt in omnibus, quæ ſunt de iure poſitiuo, atq; in quibuſdam pertinentibus ad Ius diuinum & naturale. Hæc Concluſio eſt expreſſa Syluestri, *verbo, diſpenſatio, quæſt.* 4. & *verbo, Papa, quæſt.* 2. vbi hac de re latiſſime agit, & de omnibus, ad quæ ſe extendit Papæ & Summi Pontificis poteſtas. De quo etiam dicitur *in cap. licet, de conſtit. in 6. quod omnia iura habet in ſcrinio pectoris ſui*, quantum attinet ad interpretationem, atque diſpenſationem, quamuis in aliquibus diſpenſare non poſſit, aut conſueuerit, vt late proſequitur ſupradictus Syluester *verbo, Papa*, agens de eius poteſtate per varias quæſtiones, & *verbo, caſus, quæſt.* 1. ponit etiam eos caſus, qui ſoli Papæ reſeruantur.

Secunda Concluſio.

Ad prædictum Rom. Pont. ſpecialiter ſpectat diſpenſare cũ Religioſis in caſibus ſibi occurrentibus.

Ad prædictum Summum Romanum Pontificem, ſpecialiter ſpectat ſuprema ſua auctoritate & poteſtate, diſpenſare cum omnibus Regularibus & Religioſis in caſibus & cauſis ſibi occurrentibus. Hæc Concluſio conſtat ex eo, quia diuino iure ipſe eſt, non ſolum caput totius Eccleſiæ vniuerſalis (vt omnes Catholici docent, eſtque de fide tenendum) verum etiam ſpeciali quadam ratione, eſt Religioſorum, & omnium Religionum Pater Prælatus, & quaſi vniuerſalis Generalis, Prouincialis, Prior, ſiue Guardianus Religioſorum omnium, vt quamdoctiſſime tradit & docet Magiſter Soto libro 8. de iuſtitia & iure, quæſt. 5. art. 1. & noſter Corduba lib 4. ſui quæſtionarij, quæſt. 1. propoſitione 8. Qua ratione, inquiunt, quod omnes Religioſi in ſuis Obſeruantijs Regularibus, ratione ſui ſtatus, ex æquo eidem tenētur obedire, ac ſi re vera, iure, & ſpeciali obedientiæ voto ſe ſe illi cōſecraſſent, vt facimus nos in profeſſione noſtræ ſacræ Regulæ, id ꝙ & ego latiſſime dixi, atque probaui explicando, & declarando ipſam, & illud facere dicuntur Religioſi Societatis Ieſu, qui vltra tria eſſentialia Religionis vota, aliud ſpeciale emittunt, quo ſe profitentur Summo Pontifici in ſuis miſſionibus obedire. Quod ſpeciale votum, licet ſit quammaxime laudandum, atque commendandum, quia vt dicitur, abundans cautela non nocet, omnes tamen Religioſi, quamuis idipſum expreſſe non faciant, ex ratione ſui ſtatus (vt dixi) obedire tenentur eidem, ac ſi per votum ad illud ſe obligaſſent, cum ipſe ſit vniuerſalis omnium, ſed ſpecialis Religioſorum pater, & Prælatus. Quod & probatur præterea, nam cum nulla ſit vera Religio, quæ non fuerit per ſummum Pontificem approbata & confirmata, manifeſte conuincitur, quod omnes omnium Religionum profeſſores tenentur illi, tamquam ſuo vero Prælato obedire, poſtquam ab eo pendet tota obedientia & obſeruantia Regularis, ac proinde ipſe eſt ad quem ſpecia-

Omnes Religioſi ratione ſui ſtatus, ex æquo obedire tenentur Romano Pōtifici, ac ſi eidē ſe ſpecialiter aſtrinxiſſent per votum.

Digitized by Google

ſpecialiter ſpectat ſuprema ſua auctoritate & poteſtate, in cauſis & caſibus occurrentibus cum Religioſis diſpenſare.

ARTICVLVS X.

Vtrum Epiſcopis etiam conueniat, cum ſibi ſubditis diſpenſare?

CIrca hanc difficultatem,multa & varia dicunt Doctores Iuriſperiti, ſed breuitati ſtudendo qua nitor, quæ ad ipſam ſpectant,reſolutiue dicentur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

QVamuis ſuprema diſpenſandi poteſtas ſolum reſideat penes ſummũ, ac ſupremum vniuerſalis Eccleſiæ Principem,nempe Rom. Pont. nihilominus in omnibus caſibus, in quibus ſpecialiter non ſunt prohibiti,Epiſcopi cum ſibi ſubditis poſſunt diſpenſare. Hæc Concluſio,eſt omnium Doctorum communis, & de ea videndus eſt Sylueſt. *verb. diſpenſatio, q.4. & verb. Epiſcopis, q.8. & 9. cum ſequentibus*, & Magiſter Sot. lib. 1. de iuſt. & iure, q.7. art.3. & re vera eſt ſententia D. Thom. & Caietan. 1.2. q.97. artic.4. vbi Quæſtionem propoſuit,non in particulari de Rom. Pont. ſed in cõmuni, de omnibus, Vtrum rectores multitudinis in legibus humanis poſſint diſpenſare? Cui difficultati ſolutionem adhibet affirmatiuam dicendo, quod ſic, & ſatis clare conſtat,quod Rectores multitudinis non ſolum dicuntur Principes & legislatores, verum etiam alij Prælati inferiores, qui auctoritatem & poteſtatem habent,ad gubernandum ſibi ſubditos. Sed circa ea, quæ poſſunt, aut non poſſunt Epiſcopi, pro eo, quod ſunt ſibi prohibita, magna eſt lis & controuerſia inter Doctores, de quo ſecundam ſtatuo Concluſionem.

Quamuis ſuprema poteſtas diſpẽſandi penes Romanum reſideat Pont. Epiſcopi tamen in multis caſibus poſſunt cum ſibi ſubditis diſpenſare.

Secunda Concluſio.

Epiſcopi diſpenſare poſſunt cum ſibi ſubditis auctoritate Ordinaria, tam in ſuis proprijs legibus, quam in legibus Papæ in his, quæ eis à iure, ſeu ab eodem Papa non ſunt prohibita. Hæc Concluſio, eſt ſupradicti Sylu. *verb. diſpenſatio*, loco citato, & probat eam *ex cap. nuper de ſententia excommunicat. & ex cap. miror cum gloſſa, d.50.* vbi latiſſime proſequitur, quænam ſint illa, quæ Epiſcopi iure poſſunt, aut non poſſunt facere,quod latius proſequitur eodem verbo, q.9. & 10. 11. 12. & 13. vbi hac de re facit diſputationem longiſſimam,dicendo omnia ea, quæ ad hoc propoſitum poſſunt deſiderari,à quorum ego tractatione conſulto abſtineo, pro eo, quod non ſunt præſentis ſpeculationis. Sed an dicti Epiſcopi, in rebus grauibus aliquid facere poſſint ſine conſenſu, ſiue conſilio ſui Capituli? controuertitur inter ſupradictos Doctores, qua de re videatur ſupradictus Sylueſt. *ver. diſpenſatio, q. 4.* vbi hoc argumentum late proſequitur, aſſerendo quod in rebus grauibus, atque ponderoſis,& in quibus Vniuerſitati, ſiue Eccleſiæ fieri poſſet præiuditium, tenentur dicti Epiſcopi diſpenſare cum conſenſu, ſiue conſilio ſui Capituli. Secus eſt autem in non præiuditialibus, & in cauſis minoribus, & non ponderoſis, vt in diſpenſando circa ieiunia, atque vota, & ſimilia.

Epiſcopi diſpẽſare poſſunt,cũ ſibi ſubditis auctoritate ordinaria in leuibus, & in quibus iure non ſunt prohibiti.

Difficultas, an Epiſcopi, aliquid poſſint ſine conſenſu,ſiue conſilio ſui Capituli.

ARTI-

Digitized by Google

ARTICVLVS XI.

Vtrum Prælati Regulares, ſummo Pontifici inferiores, ſed Epiſcopis coæquales, aut ſaltem ſimiles in iuriſdictione (quales ſunt Generales, & Prouinciales) diſpenſare poſſint, cum ſibi ſubditis in legibus, & ipſarum pœnis?

HAc de re, iam ſupra, quæſt.6. ar.3. ſpecialem fecimus quæſtionem, agentes de auctoritate & poteſtate Generalis Miniſtri, ad diſpenſandum in legibus, latis à ſuis Superioribus, nempe Papa, & Concilijs, & ſimul de auctoritate omnium Prælatorum inferiorum, ad diſpenſandum in legibus ſuorum Superiorum: ſed vt non iſte locus intermiſſus remaneat, atque vt hac de re, aliquid etiam in præſentiarum habeatur, poſtquam agimus de materia diſpenſationis, pro reſolutione ſuprapoſitæ difficultatis, ſequentes ſtatuo Concluſione.

Prima Concluſio.

In Iure cōmuni ſtando, certiſſimū, atque conſtitutiſſimū eſt, quod Prælati inferiores diſpenſare non poſſunt, in legibus latis à ſuis Superioribus.

CErtiſſimum atque conſtitutiſſimum eſt, ſtando in Iure communi, quod Prælati inferiores diſpenſare non poſſunt, in legibus latis à ſuis Superioribus. Hæc Concluſio, habetur expreſſa, *in cap. inferior, d.* 21. & in Clementina, *ne Romani, de elect. & l.2. C. de legibus*. Et tenet expreſſe Sylu. *verb. diſpenſatio, q.4. & 9. cum ſequentibus*. Et Nauar. in ſuo Manul. prælud.9. num.15. & Medin. 1.2.q 97. ar. 4. atque adeo Religionum Prælati diſpenſare non poſſunt, in legibus latis à ſummo Pont. ſeu à Concilio Generali; & generaliter loquendo, nec Prælati inferiores, in legibus ſuorum Superiorum, niſi quando expreſſe, vel tacite, aut interpretatiue, hoc illis fuerit conceſſum. Sed pro maiori horum intelligentia, adnotare oportet (vt iam etiam ſupra diximus) quod aliud eſt diſpenſare in lege, aliud vero in pœna legis iam contracta: nam diſpenſare in lege, eſt obligationem eius tollere, ab aliquo particulari, propter aliquam ſpecialem & particularem cauſam, at diſpenſare in pœna, non id eſt, ſed tantummodo eſt, tollere prædictam pœnam iam contractam, per alicuius legis tranſgreſſionem. Quo ſuppoſito, dico, quod Concluſio intelligenda eſt, in primo ſenſu, nempe, quod Prælati inferiores, diſpenſare non poſſunt, in lege ſuorum Superiorum, tollendo ipſius obligationem ab aliquo particulari, niſi hoc expreſse, aut tacite illis fuerit conceſſum. Non autem Concluſio intelligenda eſt, in ſecundo ſenſu, nam bene poſſunt Prælati inferiores tollere pœnam iam contractam, per tranſgreſſionem legis ſuorum Superiorum, dum tamen eiuſmodi pœna non ſit actualiter reſeruata. Et ratio eſt, quia cum huiuſmodi Prælati, ſint Ordinarij circa ſibi ſubditos, bene poſſunt omnia, in quibus Iure non ſunt prohibiti, vt tenent omnes communiter Doctores, & affert prædictus Medina exemplum, *ex cap. nuper, de ſententia excommunicat.* vbi communicans cum excommunicato, eſt ipſo iure excommunicatus, per iuris determinationem, attamen, quia conditor Canonis, eius abſolutionem, ſibi non ſpecialiter reſeruauit, eſt communis Doctorum reſolutio, quod conceſſiſſe videtur alijs, ipſius diſpenſationem, pœnam excommunicationis iam contractam, tollendo, relaxando, vel abſoluendo. Quo fit, vt Prælati inferiores ſupradicti, licet diſpenſare non poſſint in hoc, vt non incidat in excommunicationem, communicans cum excommunicato (nam id eſſet di-

Nota hoc valde.

Differētia, quæ verſatur inter hoc, quod eſt diſpenſare in lege, & diſpenſare in pœna legis.

ſpenſare

Digitized by Google

ſpenſare in legis ſubſtantia, quod ipſis minime conceditur)attamen diſpenſare poſſunt, in pœna excommunicationis iam contracta, tolliq. poteſt per ipſos,ſiquidem ſuperior eam ſibi minime reſeruauit. Eadem ratione loquendo in particulari, de Prælatis Regularibus, poſſunt Prælati inferiores, vt (verbi gratia)Prouinciales,ex iuſta cauſa diſpenſare in pœnis poſitis, & taxatis à Generalibus Miniſtris,Conſtitutionibusq. generalibus ſi ipſarum diſpenſationem, atque mitigationem ipſi ſibi non ſpecialiter reſeruarunt, cum ipſo iure, atq; eo ipſo quod ſunt Prælati Ordinarij,poſſunt omnia,in quibus ſpecialiter non ſunt prohibiti. Sed aduertendum eſt, hoc eſſe intelligendum de pœnis poſitis, & inflictis à Iure ſiue ab ipſis legibus,non autem de pœnis impoſitis ſpecialiter à Iudicibus, & Prælatis Ordinarijs, nam in his etiam Prælati Superiores, ſine nimium iuſta atque vrgenti & rationabili cauſa, non poſſunt aut debent diſpenſare, aut illas tollere contra voluntatem ipſorum Prælatorum Ordinariorum,vt expreſſe innuitur,quinvero mandatur, in Concilio Tridentino, *ſeſſ.* 14. *cap.* 1. & idipſum habetur in noſtris Conſtitutionibus Generalibus, cap.6. de correctione delinquentium, §. de pœnis impoſitis non reuocandis. Et ſit exemplū de pœna iuſte impoſita, per Prouincialem Miniſtrum alicui Religioſo,dico,quod contra ipſius voluntatē,Generalis Miniſter non poteſt iuſte in ea diſpēſare,aut ipſam tollere,niſi per viam appellationis ſeu ſupplicationis, aut in caſu quo illam iniuſtam eſſe repererit. Quod fuiſſe ſtatutū,quammaxime extitit rationi conſentaneum,vt non Prælati Ordinarij deſpiciantur & contemnantur à ſubditis, quod certe in magnum Religionum vergeret damnum & detrimentum. Verum eſt tamen, quod tranſacto aliquo tempore,& poſtquam dictus Prouincialis functus fuerit officio ſuo, bene poterit prædictus Generalis Miniſter aut Prouincialis, ipſius ſucceſſor, iuſta aliqua de cauſa occurrente, ſuper tali pœna diſpenſare, cum iam dictus Prælatus functus fuerit officio ſuo, nec in hoc ipſius auctoritas contemnatur,neque contrauenitur decreto Conc.Trid. Quod eſt notandum. Sed difficultas eſt, an in aliquo caſu, poſſint dicti Prælati inferiores diſpenſare, etiam in ſubſtantialibus legis latæ à ſuis Superioribus, omnino tollendo ipſius obligationem in particulari? Cui difficultati, reſpondeo per ſequentem Concluſionem.

Nota,quod Prelati Superiores ſine iuſta & legitima cauſa, diſpenſare non poſſūt in pœnis latis ab inferioribus cōtra ipſorum voluntatem.

Difficultas.

Secunda Concluſio.

Prælati inferiores, in aliquibus caſibus, bene etiam poſſunt diſpenſare in ſubſtantialibus legis latæ à ſuis Superioribus, omnino tollendo ipſius obligationem in particulari. Hanc ſententiam & Concluſionem tenet Medina ſupracitatus, 1. 2. q.97. ar.4.concl.3. Et probat eam, primo ex conſuetudine, quæ optima eſt legum interpres, & vt dicunt Doctores, dare poteſt iuriſdictionem, iuxta *cap. cum contingat, de foro comp. & cap. duo ſunt, de officio ordinar.* Et hac ratione Epiſcopi poſſunt diſpenſare,& diſpenſant,in vniuerſis votis, exceptis tribus,Religionis & caſtitatis & Hieroſolymitanæ peregrinationis, quibus de nouo additi ſunt, peregrinationis etiam Romanæ, Compoſtellanæ, & Dominæ noſtræ Lauretanæ, quod & facere poſſunt Religionum Prælati,in votis emiſſis à ſuis Religioſis. Secundo probatur prædicta Concluſio, quia in leuibus caſibus,recurrere ad ſummum Pontificem, ſeu ad alium Superiorem,videretur omnino intolerabile, & per conſequens ad id teneri & obligari, non eſt dicendum. Idem eſt iudicium de legibus ieiunij, & obſeruationibus Feſtorum, & alijs caſibus ſimilibus, in quibus dicere, quod ad ſummum Pontificem eſſet recurrendum, durum videretur nimis, atque intolerabile, facereq. aſpectum, ac incomportabile Chriſti

Prælati inferiores, in aliquibus caſibus, bene etiam poſſunt diſpenſare in legibus latis à ſuis Superioribus.

Domi-

Digitized by Google

Domini iugum, quod alias ipſe dixit eſſe ſuaue, Matth. 10. vnde reſolutiue dicendum eſt,quod in dictis caſibus,Prælati inferiores,& habent auctoritatem conceſſam à iure etiam à ſuis Superioribus (ſaltem interpretatiue) ad diſpenſandum cum ſibi ſubditis. Videatur hac de re dictus Medina, & Sylu. *verb. diſpenſatio,q.9.* & Nauar. in Manual. cap.21. num.21. vbi poſt alia in hæc verba prorumpit. Solus Papa circa ieiunia generaliter diſpenſat & abſolute, vt ne quis ieiunij lege teneatur,aut non illis, & illis diebus, argum. Clement. *ne Romani, de elect. & cap. ex inſinuatione, de appell.* ſed ſingulariter cum hoc, aut illo, & ne in hac, aut illa die, aliquis ieiunet, etiam Epiſcopus iuſta de cauſa poteſt diſpenſare, imo & eo abſente Parrochus, & quilibet Prælatus Regularis cum ſuis Religioſis, iuxta D. Thom.in 4.d.15. q.3. ar.2. ad vltim.& 2.2.q. 147.ar.4. & ibi Caietanus,qui hac de re agens inquit, quod non debent Prælati relinquere ſuæ conſcientiæ, ſibi ſubditos petentes ab ipſis diſpenſationem,vt aliqua de cauſa In die ieiunij, ſibi liceat cœnare, aut ante horam conſuetam comedere, ſed potius debent eiſdem compati, ac benigne cum ipſis diſpenſare, liberando eos ſuis ſcrupulis, aut ieiunium in aliquod pium opus commutando.

Nota,circa facultatem, quã habent Prælati ad diſpenſandũ cum ſibi ſubditis.

Difficultas.

Sed dices, quonam iure hoc poſſunt Prælati Regulares,Diuino an Papali humano? De hac difficultate iã memini,me ſupra aliquid dixiſſe, ſed breuiter nunc & reſolutiue, dico, quod id facere poſſunt non ſolum Iure Papali humano, verum etiam, vt videtur, tenentq. id multi Doctores, & iure ipſo diuino, qua ratione ſunt vere Eccleſiæ Prælati, & poſſunt circa ſibi ſubditos,omnia quę Epiſcopi cum ſuis,cum habeant iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem,

ARTICVLVS XII.

Vtrum poteſtas & facultas diſpenſandi, late ſit, an vero ſtricte interpretanda.

DE hac quæſtione,& difficultate agit Sylu. *verb. diſpenſatio,q.5.*de cuius ſententia & reſolutione, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

In quo caſu poteſtas diſpenſãdi late ſit interpretanda.

QVando poteſtas & facultas diſpenſandi, datur non expreſſis perſonis, ſed tamquam Principis beneficium, late eſt interpretanda. Hanc Concluſionem tenet expreſſe Sylueſt. loco ſupracitato, & probat eam de mente Panor. *in cap. fin. de ſimonia*, & idem ſentit, ibi Gloſſa, & Bart. *in l. 3. ff. de verborum oblig.* vbi inquit, quod ſi datur alicui poteſtas legitimandi filium adulterinum, item & inceſtuoſum,legitimare poterit adulterinum, & inceſtuoſum ſimul, nam in materia larga, ſub ſimplicibus veniunt intelligenda & miſta, iuxta *l. ſi ita, ff. de lib. & poſth.*

In materia larga, ſub ſimplicibus veniunt intelligenda, etiam miſta.

Secunda Concluſio.

In quo caſu diſpenſandi poteſtas non late, ſed ſtricte ſit interpretanda.

Si in facultate & poteſtate diſpenſandi,exprimantur perſonæ,cum quibus fit diſpenſatio, non late, ſed ſtricte eſt interpretanda. Hanc Concluſionem, tenet etiam dictus Syluest. loco ſupracitato, & probat eam,argumento deducto, *ex cap. ſi cui,de prabend. in 6.* & quia omnis receſſus à Iure communi eſt odioſus, iuxta textum, *in cap. fin. de filijs Presbyt. eodem lib. & in capp quod dilectio, de conſang. & affinit.* & ſic inquit, concordandi ſunt Canoniſtæ

Digitized by Google

niſtæ,tenentes contra Bart. *in cap. per venerabilem, qui filij ſunt legitimi*. Sed aduertendum eſt, quod licet diſpenſatio ſit ſtricti iuris, vtpote contra Ius, & ſtricte interpretanda, quando exprimuntur perſonæ,per capita ſupradicta, nihilominus extenditur ad neceſſario conſequentia, & ad dependentia ex eo, ſuper quo diſpenſatum eſt, quando aliter non exprimeret actum validum, ſuper eodem quo diſpenſatur. Pro quo facit Gloſſa, & Panorm. *in cap. quia in tantum, de præbend.* & Gloſſ. *in cap. ſi quis in Clero*, 7. q. 1. vbi dicitur, quod diſpenſatus ſuper beneficiorum pluralitate, videtur perinde diſpenſatus ſuper reſidentia. Videatur hac de re dictus Syluest. loco ſupracitato, & *verb. beneficium*, 3. q. 7. *&* 10. *& verb. matrimonium*, 8. q. 6. *particula vlt.* quibus in locis ad hoc diſpenſationis propoſitum, dicuntur plura, eaq. notatu digniſſima. Et hæc iſto Articulo, ac de tota hac Quæſtionæ dicta ſufficiant.

Licet diſpenſatio, quando exprimitur perſona, ſit ſtricti Iuris, bene tamen ſe extendit ad neceſſario conſequentia, & ad illa, ſine quibus non exprimeret actum validum.

QVÆSTIO XXXI.

De Diſpenſatione in particulari, & de modo quo Prælati Regulares diſpenſare poſſunt, aut debent, cum ſibi ſubditis, in caſibus occurrentibus, in duodecim Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Prælati Regulares, diſpenſare poſſint, cum ſuis ſubditis in obſeruantijs Regularibus?

IAm ſupra quæſt. 9. art. 6. hac de re plura diximus, agentes de Generali Miniſtro, & de ipſius auctoritate & poteſtate, ad diſpenſandum cum ſibi ſubditis, in obſeruantijs Regularibus. Vbi & conſtituimus triplicem obſeruantiam Regularem, nimis inter ſe differentem, quarum prima eſt, eſſentialis & ſubſtantialis, in genere ſiue abſolute, Religioni ſiue Religioſo ſtatui, quia nempe eſt de intrinſeca ratione ipſius, & ſine qua Religionis ſtatus non poteſt conſtare, qualis eſt obſeruantia trium votorum, quæ communiter dicuntur eſſentialia & ſubſtantialia: in cuius obſeruantiæ genere diximus Religionum Prælatos, nullo modo poſſe diſpenſare, quinvero nec ipſum ſummum Pontificem, vt latius diximus in præcedenti Tomo, q. 25. ar. 13. Secunda obſeruantia, eſt etiam eſſentialis & ſubſtantialis Religioni alicui, ſed non in genere, nec in communi, ſeu abſolute, ſed dumtaxat in ſpecie atq; in particulari, ex ſpeciali inſtitutione eiuſdem, qualia ſunt particularia aliquarum Religionum præcepta, ſiue vota, quæ ex vi Regulæ, ſeu aliunde profeſſores ſuos obligant ad mortale: in quo ſecundo obſeruantiæ genere, diximus Religionum Prælatos, poſſe quidem diſpenſare, non ſimpliciter & abſolute, in communi, & pro toto Ordine, ſed aliqua exiſtente cauſa, cum aliquo Religioſo in particulari. Tertia obſeruantia Regularis eſt, non eſſentialis, ſed quodāmodo accidentalis, quæ tales dicuntur, quia nullo modo profeſſores ſuos obligant, ad culpam mortalem, ſed ſolum ad venialem, vel forſan ad nullam culpam, ſed tantumodo ad pœnam, quales ſunt multarum Religi onum obſeruantiæ, in quibus nihil eſt obligatorium præter tria ſupradicta eſſentialia Religionis vota, in cuius obſeruantiæ

ſeruantiæ

ſeruantiæ genere diximus, ex leuiori cauſa, Religionum Prælatos poſſe cum ſibi ſubditis diſpenſare. Quibus omnibus habitis pro præmiſſis, ſiue expreſſis, vt non ſemel, & iterum eadem dicere cogamur, difficultati propoſitæ breuiter & reſolutiue reſpondeo, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Religionũ Prælati, bene poſſunt, cum ſibi ſubditis, in obſeruantijs Regularibus diſpenſare.

Religionum Prælati, bene poſſunt, cum ſibi ſubditis in obſeruantijs Regularibus diſpenſare. Hæc Concluſio intelligenda, & explicanda eſt ad ſenſum ſupradictum, eſtq. id intelligendum de iure communi, vt euidenter oſtendimus, atque probauimus, loco ſupracitato. Sed de Iure ſpeciali, atque ex priuilegio, pro noſtro ſacro Minorum Ordine, habemus ad id conceſſionem ſpecialem Pij Secundi, quæ habetur in Monumentis noſtris, qua conceſſit, *quod Pralati Ordinis Minorum de Obſeruantia, circa ſubditos ſuos poſſint condeſcendere, ſeu diſpenſare cum debilibus, & infirmis in his, qua non ſunt contraria Regula, & exprimuntur ibi aliqui caſus, vt de ſotularibus in itinere, ac de equitando, licet non ſit arcta neceſſitas, vel infirmitas, & de receptione frumenti pro induendis Fratribus, vbi non eſt alius modus habendi, & de procurandis in die Sabbati eleemoſynis pro carnibus, vbi conſuetum eſt, & ſimilibus, neque propter hoc dicantur facere contra Regulam.* Circa quam conceſſionem, inquit, priuilegiorũ Collector, quod eſt velut propoſitio ſeipſam falſificás, cũ primo dicat, quod poſſint diſpenſare, in his, quæ nõ ſunt cõtraria Regulæ, & poſtea explicet aliqua, quæ manifeſte ſunt contra ipſam, ponit enim exemplum in equitando, & calceamentis portandis, quæ ſunt manifeſte de obligatorijs Regulæ. Propterea, inquit, videri ſibi, quod debuit potius dici de his, quæ non ſunt contra ſubſtantialia vota, vel intellexit non eſſe contra Regulam, quando eſt neceſſitas talis, quæ bono modo aliter fieri non poteſt, & Frater eſt dubius. Hactenus Collector. Sed Pater Corduba, in additionibus ad dictum Compendium, *tit. diſpenſatio*, §. 8. dicit corrigendo Collectorem ſupradictum, quod ſaluo meliori iuditio, prædicta verba melius poſſunt & debent intelligi ſic, nempe, quod Papa concedit ibi noſtris Prælatis, etiam Guardianis, poſſe condeſcendere, & diſpenſare, ſeu compati infirmis & debilibus, in his, quæ non ſunt contraria Regulæ, ideſt in his, quæ non ſunt omnino contra ſubſtantiam obligatoriorum Regulæ, neque contra, nec extra totam latitudinem ipſorũ præceptorum, ſeu obligatoriorum: quod pro eo dicit, quia ex aliquali cauſa portare calceamenta, & equitare, exiſtente aliqua neceſſitate, ſiue cauſa, quamuis non ſic vrgente, licet aliqualiter ſit contra ſubſtantiam obligatoriorum Regulæ, & eiuſdem præcepti, non tamen ſimpliciter, ſed contra aliquam conditionem, ſiue circumſtantiam requiſitam, ad plenam & debitam obſeruantiam ipſius præcepti, requirentis manifeſtam & vrgentem neceſſitatem, ſiue infirmitatem, ad hoc, quod quis licite poſſit calceari, & equitare. In his ergo, quæ ſic ſunt contra Regulam, quod tamen non omnino ſunt contra ipſam ſubſtantiam principalem, præceptorum ſeu obligatoriorum Regulæ, neque contra, ſeu extra totam latitudinem ipſorum, ſed ſolum ſunt contra aliquam circumſtantiam, ſeu conditionem requiſitam, ad plenam obſeruantiam ipſorum, concedit Papa, vbi ſupra, quod noſtri Prælati (quorum nomine etiam Guardiani comprehenduntur) poſſint diſpenſare, non quidem ad libitum (hoc enim eſſet potius diſſipare quam diſpenſare, ſed ex cauſa aliqualiter rationabili, quamuis non omnino ſufficienti condeſcendere, ſeu aliqualiter relaxare, non autem omnino tollere prædictam obligationem dictorum præceptorum. Et talis diſpenſatio in prædictis ex tali cauſa facta, quæ aliàs eſſet inſufficiens, ſine diſpenſatione, ad

Monum Ord. 1. impr. f. 62. & 2. fol. 65. conc. 92. & in ſuppl. fol. 100. conc. 382. & refertur in cõpend priuileg. ver. diſpenſatio. §. 8.

Nota circa facultatẽ diſpenſandi à Prælatis, cũ ſibi ſubditis in obſeruantijs Regularibus.

Priuil. Collector, vbi ſup.

Quando Prælati diſpenſant, cum ſibi ſubditis ex aliquali rationabili cauſa, iam fit ſufficiens, quæ alias nõ eſſe, videbatur eſſe talis.

ne ad licite faciendum prædictam relaxationem contra talia obligatoria Regulæ, iam facit cauſam prædictam eſſe ſufficientem, ad hoc, vt licite quis faciat prædictam relaxationem contra præfata obligatoria Regulæ, & ſic faciendo non poteſt dici facere ſimpliciter, aut illicite contra Regulam. Et hoc inquit, voluit Papa concedere, loco ſupracitato, vt ex verbis eiuſdem conceſſionis facile poteſt elici. Hæc ſupradictus Corduba. Et tandem dicit, quod præfata conceſſio multum valet, his temporibus, vbi refrigeſcente feruore charitatis, ſumus infirmi corpore & ſpiritu, ad ferenãdas conſcientias Fratrum, in multis impuritatibus, & relaxationibus ex aliquali (licet non omnino ſufficienti cauſa ſiue neceſſitate) comiſſis, contra multas conditiones & circumſtantias, requiſitas ad debitam obſeruantiam præceptorum Regulæ, vt patet in articulo de pecunia, de paupertate, de vſu paupere ſiue moderato, de non equitando, non calceando, & cæteris huiuſmodi, dũmodo, non ad libitum & ſine vlla cauſa fiat prædicta diſpenſatio, relaxatio, ſeu transgreſſio in prædictis. Sic enim non excuſarentur Fratres, nec Prælati, quia non conceditur hoc poſſe ad libitum fieri, ſed ex aliqua cauſa aliqualiter rationabili (vt dictum eſt) & patet ex prædicta conceſſione, & dummodo ex hoc non accipiatur occaſio, ad alias diſpenſationes ſeu relaxationes irrationabiles, & excuſabiles. Hactenus ſupradictus Corduba. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant. Nota hoc valde.

ARTICVLVS II.

Vtrum noſtræ Minorum Fratrum Regulæ præcepta, debeant dici vota, an vero ſolummodo præcepta? Et an ad diſpenſandum in ipſis, requiratur ita ſtricta & arcta neceſſitas, ſicut ad diſpenſandum in votis?

Circa hanc difficultatem, iam plura diximus ſupra, in præcedenti Tomo, q. 25. ar. 2. referentes, quorumdam Fratrum noſtræ Religionis placitum, quæ in ea fuerunt opinione, & ſententia, vt dicerent, quod omnia noſtræ Regulæ præcepta, non tam ſunt præcepta, quam vota, quinvero omnia ſunt vota ſolemnia, ita fere indiſpenſabilia, ac tria, quæ communiter circũſeruntur eſſentialia, & ſubſtantialia Religionis vota, quorum fundamenta ibidem ſunt poſita, atque impugnata, vnde quæ ibidem dicta ſunt, habitis pro expreſſis, propoſitæ difficultati breuiter, reſpondeo per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Religionis noſtræ præcepta, præter tria, quæ omnium Religionum ſunt eſſentialia & ſubſtantialia vota, non ſunt dicenda vota, nec ſimplicia, nec ſolemnia, ſed re vera præcepta, inſtar præcepti Quadrageſimalis ieiunij, cũctis Chriſtianis poſiti ab Eccleſia, in quibus proinde ſummus Pontifex, faciliori de cauſa diſpenſare poteſt, quam in votis. Hæc Concluſio, ſatis manet probata ex ſupradictis. Sed præterea probatur, nam cum ad diſpenſandum in votis maior ſit neceſſaria cauſa, & neceſſitas, quam ad diſpenſandum in præceptis, vt tenet communis opinio, ex Gloſſa, *in cap. non eſt, de voto*, & Caiet. in Summa, *verb. diſpenſari*, & Nauarr. cap. 12. num. 76. & Couar. in 4. 2. par. §. 9. & Soto, lib. 1. de iuſt. & iure, quæſt. 1. art. vlt. cum prædicta non ſint vota, ſed tantummodo præcepta, plane ſequitur, quod

Religionis noſtræ præcepta præter eſſentialia tria Religionis vota, nõ ſunt vota, ſed præcepta.

Nota, quod ad diſpenſandum in votis, maior eſt neceſſaria cauſa, & neceſſitas, quam ad diſpenſandum in præceptis.

Digitized by Google

quod non tanta, ſiue tam vrgens requiritur neceſſitas, ad diſpenſandum in ſupradictis præceptis, ac ſi fuiſſent vota, quorum obligatio, & adimpletio eſt de iure diuino, adeo vt quidam dicant, quod in his etiam Papa, non tam diſpenſat, quam declarat. Nec proinde velim cogites, quod poteſt Papa in ſupradictis præceptis, pro libito, & ſine vlla iuſta, & rationabili cauſa diſpenſare, nam iam ſupra diximus, quæſtione præcedenti, ar. 4. & 5. quod ad diſpenſandum in quacumque lege (& eadem eſt ratio de quocũque præcepto) requiritur cauſa, & non quæcumque, ſed iuſta & rationabilis. quapropter diſpenſatio aliter facta, etiam in his, quæ ſunt Iuris poſitiui, non videtur, quod abſque peccato fieri poſſit, & quod ea vtens, ſit nimis tutus in conſcientia. Quo circa Fratres, qui fraudibus, mendacijs, ſiue doloſis relationibus, à Sede Apoſtolica, interdum impetrant aliquas gratias, ſiue indulgentias, quæ alio nomine dicũtur Bulletta, quibus ſine iuſta cauſa eximuntur ab obſeruantia ſupradictorum præceptorum, meo quidem iuditio, minime ſunt tuti, & ſecuri in conſcientia, quia nec ſummus Pontifex, id pro libito facere poteſt, neque credendum eſt, quod id fecerit, niſi deceptus relatione falſa, & commentitia, non iuſta atque ſufficiente ad diſpenſandum cum eiſdem. Non enim aliunde, quam ex nimia, eorum relaxatione prouenit difficultas, quam patiuntur in obſeruanda noſtra Regula, & certum eſt, quod difficultas, quæ procedit ex habitu vitioſo ipſius diſpenſati, non eſt iuſta cauſa ad diſpenſandum. Videatur hac de re Pater Frater Emmanuel Rodrig. 1. tom. quæſtionum Regul. 26. artic. 7. & 2. tom. q. 46. artic. 5. in fine.

Nota hoc valde, pro Fratribus impetrantibus diſpenſationes, abſque vlla iuſta & rationabili cauſa.

ARTICVLVS III.

Vtrum Prælati noſtri Ordinis Minorum, diſpenſare poſſint cum ſibi ſubditis, vt recipiant triticum, ſiue frumentum, & alia ſuperabundantia, vt poſtea diuendantur, & pro alijs rebus neceſſarijs commutentur?

Huic Articulo breuiter, & reſolutiue reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Prælati noſtri Ordinis, bene poſſunt diſpenſare, cum ſibi ſubditis in eo, quod poſſint petere triticum, & alia ſimilia, vt vendantur, & ex pretio eorum neceſſaria emãtur, aut p alijs rebus neceſſarijs commutentur.

Concluſio.

PRælati noſtri Ordinis, bene poſſunt diſpenſare cum ſibi ſubditis, in eo, quod poſſint petere & recipere quandoq. triticum, & alia, vt poſtea diuendantur, & ex pretio eorum neceſſaria emantur, atq; pro alijs rebus neceſſarijs commutentur. Hæc Concluſio, probatur expreſſe ex ſupradicta conceſſione Pij II. relata in primo Articulo, nam quamuis diminute referatur ibi à Collectore, re tamen vera, verbis ab eodem poſitis addendum eſt, vt & nos addidimus, *item de receptione frumenti pro induendis Fratribus, vbi non eſt alius habendi modus, & de procurandis in die Sabbati eleemoſynis, pro carnibus, vbi eſt conſuetum, & ſimilibus, nec propter hoc dicantur facere contra Regulam*. Omnia ſupradicta verba omiſſa fuerunt à Collectore, noſtrorum priuilegiorum, hac, vt reor de cauſa, quia exiſtimauit, & intellexit prædictus Collector, eiuſmodi conceſſionem eſſe relaxatiuam Ordinis, ac propterea ipſam ſilentio præterire, ac ſubticere voluit. Sed reuera habentur in conceſſione originali, vt conſtat ex Monumentis noſtri Ordinis. Sed quod

Mon. Ord. 1. imp. f. 62. & 2. f. 69 conc. 32 & in ſupp. f. 100. conceſ. 362.

dicta

dicta conceſſio non ſit relaxatiua Regulæ, tenet expreſſe Pater Corduba, in annot. ad dictum Compendium, *verb. diſpenſatio*, §. 8. quia inquit, ex aliquali cauſa, recipere frumentum per Sindicum nomine Papæ, aut per alium nomine dantis, non eſt omnino contra præceptum, de non recipiendo pecuniam, quamuis forte aliquando ſit contra aliquam circumſtantiam, ſeu conditionem requiſitam, ad plenam & rigoroſam obſeruantiam, illius præcepti, ſicq. in hoc non ſit omnino contra, ſeu extra totam latitudinem illius præcepti, quamuis fiat aliqualiter, in quibus Papa diſpenſat, ſeu potius declarat non violari Regulam. Habent enim hæc, ſicuti & omnia præcepta moralia ſuum magis, & minus, intra latitudinem obſeruantiæ ipſius Regulæ, quod non aduertunt, neque conſiderant, aliqui Fratres non multum ſapientes, ſed nimium ſcrupuloſi, aſſerentes & dicentes, noſtræ Regulæ præcepta, vt in præcedenti Articulo retulimus, non eſſe præcepta, ſed vota, & vota quidem omnia ſolemnia, in quibus proinde, cum ſint de Iure diuino, non poteſt etiam ipſe ſummus Pontifex diſpenſare. Sed falluntur quidem, & grauiter, quia nos Minores Fratres, promittentes noſtram ſacram Regulam ſeruare, ratione voti non aſtringimur, niſi tantûmodo ad tria eſſentialia, & ſubſtantialia, quæ communiter dicuntur, Religionis vota, tamquam ad vota; ad alia vero in eadem Regula contenta, obligamur, ſed non tamquam ad vota, ſed tamquam ad præcepta, ad inſtar præcepti Quadrageſimalis ieiunij, cunctis fidelibus chriſtianis poſiti ab Eccleſia, in quo iuſta exiſtente cauſa, vt de ſe patet, bene poteſt ſummus Pontifex diſpenſare, & ſimiliter in alijs, quod proprie loquendo, vt dixi, non tam eſt diſpenſare, quam declarare, Regulam in his caſibus non obligare. Quod prædictos Fratres oporteret aduertere, cum etiam ſtando in Iure communi, in aliquo caſu particulari, vt ſupra ſuperq. ſatis dictum eſt, idipſum poſſint facere Epiſcopi, cum ſibi ſubditis, & pari ratione, cum ſuis omnes omnium Religionum Prælati.

Nota hoc valde, pro Fratribus plus nimio ſcrupuloſis circa obſeruantiã præceptorum Regulæ.

Sed præter dictam Pij Secundi conceſſionem, habemus ad idem aliam Leonis Decimi, quæ habetur in Supplemento: *Qua conceſſit, quod Fratres Minores poſſint recipere triticum, ac alias res ſuperabundantes, quibus in propria ſpecie Fratres non habent vti neceſſe, aut non in tanta quantitate, vt pro vino, carnibus, ac alijs rebus victui neceſſarijs, per Sindicum. Romana Eccleſia eiſdem Fratribus datum, commutentur, & permutentur, ſeu vt triticum, & alia huiuſmodi vendantur, & ex pecunia inde prouemiente, vinum, & carnes, & alia res neceſſaria emantur.* Sed ſupradictus priuilegiorum Collector in ſua ſcrupuloſa ſententia perſeuerans, inquit, cauendum eſſe omnino ab iſta conceſſione, quia eſt expreſſe contra declarationem Nicolai Tertij, & relaxatiua, & deſtructiua ſtrictæ noſtræ paupertatis, quam in Regula promiſimus, cum talia ſic recepta ſint manifeſte pecunia, cuius receptio notorium eſt, eſſe prohibitam in noſtra Regula. Nec inquit, ſufficit dicere, quod Papa diſpenſet in hoc, nam per ſimiles diſpenſationes, vel potius diſſipationes, deſtrueretur noſtra Religio, in altiſſima paupertate fundata. At Pater Frater Antonius de Corduba, in additionibus ad dictum Compendium, *verb. commutare*, §. 3. doctiſſimus, ſcrupuloſiſſimus, atque rigidiſſimus cum eſſet, vt ex ſua noſtræ Regulæ expoſitione, ſatis conſtare poteſt, abſtinendum eſſe dicebat, ab hac tam rigida Collectoris cenſura, ab eaq. Iure optimo ipſe diſcedit, aſſerendo, hoc non eſſe contra Regulam, & aduertendo, quod Papa, non abſolute, ſed cum duabus limitationibus, id concedit. Prima, quod eiuſmodi triticum poſſit peti, & recipi pro rebus ne-

Suppl. fol. 23. conc. 66. & refertur à Collectore in compendio, verb. commutare, §. 3.

Nota hoc valde.

ceſſarijs, quæ alias ſine pecunia commode haberi non poſſunt. Secunda, quod per Sindicum talia diuendantur pro eiuſmodi rebus neceſſarijs. Quibus ſuppoſitis, inquit, quod non eſt, ibi aliqua maior diſpenſatio, neque fit aliqua maior Regulæ relaxatio, quam cum conceditur, quod per dictum Sindicum procurentur, ſiue recipiantur pecuniæ, pro ſupradictis rebus neceſſarijs, quod cum non ſit contra Regulam, vt tenent grauiſſimi, atque doctiſſimi eiuſdem expoſitores, illudq. habeant noſtri Fratres Ciſmontani, ſecundum Conſtitutiones Martini Quinti, non videtur, quare id nobis facere, non ſit etiam licitum, & quod ſit licitum, latiſſime probat in cap. 4. expoſitionis noſtræ Regulæ, quæſt. 16. Sed adhuc inſtabunt aliqui Fratres, nimium ſcrupuloſi, & illic forſan timentes, vbi non eſt timor, & dicent, quod neque ſummus ipſe Pontifex id poteſt facere, aut ſuper hoc, vllo modo diſpenſare, quia (inquiunt) eſt contra ſolemne votum, & contra Ius diuinum, & dicunt plura alia, quæ referre pudet, pro libito circa hoc, & Eccleſiæ auctoritatem. Sed quam hæc ſint à ratione aliena, ac maiori, & rigidiori cenſura digna, nemo non videt. Et certe ego ex duobus inconuenientibus prædictis magis vellem in leuem aliquam Regulæ relaxationem incidere, quam temere de Papæ auctoritate, & poteſtate dubitare, atque in Fraticellorum olim morem in aliquam hæreſim incidere. Sed de hoc latius habetur in expoſitione, & declaratione noſtræ Regulæ, quam feci. Hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Prælati noſtri ſacri Ordinis, ex iuſta, & legitima cauſa, interdum diſpenſare poſſint, in præceptis, de non equitando, neque portandis calceamentis, & quiſnam Prælatus poſſit in hiſce rebus diſpenſare?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Prælati noſtri Ordinis iuſta exiſtente cauſa, bene poſſunt diſpenſare, in præceptis de nõ equitando, & de non portandis calceamentis, atque alijs.

PRælati noſtri ſacri Ordinis, bene poſſunt diſpenſare, cum ſibi ſubditis, iuſta exiſtente, & rationabili cauſa, in præceptis de non equitando, & de non portandis calceamentis, etiamſi non nimis arcta, & manifeſta neceſſitate, aut infirmitate cogantur. Hæc Concluſio, iam ſatis patet ex ſupradictis, in articulo primo, & ex ſupradicta conceſſione Pij Secundi, explicata & declarata ad modum, quo ipſam explicat, atque declarat ſupradictus Pater Corduba. Sed ſecundo probatur, nam etiam de Iure communi, id facere poſſunt ſupradicti noſtræ Religionis Prælati, quamuis non ſimpliciter, & abſolute, & vt dicitur, ad ſemper, ſed in vno, aut altero caſu, & iuſta, atque legitima exiſtente neceſſitate, pro vt ibidem diximus. Et de nouo dico, quod hoc ipſos facere poſſe, tenent expreſſe Sot. lib. 1. de iuſtitia, & iure, quæſt. 7. art. 3. & Nauar. in ſuo Manual. cap. 21. nu. 21. vbi ſimili quæſtione propoſita, inquit, quod Epiſcopi poſſunt diſpenſare, cum ſibi ſubditis, tam in ſuis proprijs legibus, quam in legibus Papæ, vel Iuris conceſſione, vel conſuetudine introductis, & maxime in triplici rerum ordine, nempe, vbi materia leuis eſt, aut frequens caſus, vel vbi

lex

lex proprium bonum ſuæ ciuitatis reſpicit, quam eſſe dicit ſententiam Caiet. 2. 2. quæſt. 147. art. 4. Et addit, quod eo abſente, idipſum poteſt facere Parrochus, & quilibet Prælatus cum ſuis Religioſis, quod latius proſequitur ſupradictus Soto, vt ſupra diximus, artic. 1. Sed cuinam competat eiuſmodi facultas, & quiſnam ſit Prælatus, qui eiuſmodi diſpenſationem poſſit facere, Generalis, vel Prouincialis, an vero etiam Guardiani? Difficultatem habet, de qua ſit ſecunda Concluſio.

Nota hoc valde.

Secunda Concluſio.

Non ſolum Generalis, aut Prouincialis Miniſter, diſpenſare poſſunt ex cauſa, cum ſibi ſubditis, in præceptis de non equitando, & de non portandis calceamentis, & ſimilibus, verum etiam, & Guardiani, & Ordinarij Prælati. Hæc Concluſio, conſtat in primis ex ſupradicta conceſſione Pij Secundi, vbi hoc ipſum Prælatis cunctis conceditur, abſque delectu, & diſcrimine, & certum eſt, quod Guardiani, vt ex Superioribus conſtat, ſunt vere, & proprie Prælati, quod ſentiens ſupradictus Pater Corduba, in explicatione dictæ conceſsionis, poſita in primo articulo, pluries illud repetiuit, atque inculcauit, vbi poſt expreſsionem Prælati, ſæpiſsime ſubdit, *quo nomine etiam comprehenduntur Guardiani*. Sed præterea eſt expreſſa ſententia ſupradictorum Soti, & Nauarr. locis ſupracitatis, quod in abſentia Epiſcopi in ſimilibus rebus, diſpenſare poteſt Parrochus, cum ſuis Parrochianis, & in abſentia Prioris Prouincialis, id poteſt Prior Conuentualis: ergo idipſum dicendum eſt de Guardianis. An vero idipſum poſsint Præſidentes, ſiue Conuentuum Vicarij, maiorem difficultatem habet, cum ipſi non ſint Prælati Ordinarij. Qua de re videatur Pater Frater Emmanuel Rodriguez, tom. 1. quæſtionum Regularium, quæſt. 26. artic. 5. vbi hac de re agit. Et qualiter ſubditi in abſentia Prælatorum in imminenti, aut vera exiſtente neceſsitate, diſpenſare poſsint cum ſibi ipſis, vtendo epicheija, ſeu recurrendo ad epicheijam, quæ vt ſupra diximus, non eſt proprie, & in rigore diſpenſatio, cum non ſit eximere ſubditum per licentiam à lege, in caſu quo tenetur, ſed explicare & declarare, quod non tenetur. Quæ ſupradicta epicheija, vt certum & manifeſtum eſt omnibus in vniuerſum competit, & ſubditis & Prælatis, conſtitutis in aliqua neceſſitate.

In ſupradictis præceptis diſpēſare poſſunt, nō ſolum Generales, & Prouinciales, verum etiā Guardiani, & Ordinarij Prælati.

ARTICVLVS V.

Vtrum Prælati Regulares, diſpenſare poſſint cum ſeipſis, in caſibus, in quibus diſpenſare poſſunt, cum ſibi ſubditis?

ET pro ratione dubitandi, videtur quod non, quia nullus poteſt in ſua propria cauſa eſſe Iudex, & vt videtur, ſecum diſpenſare, eſt actus iuriſdictionis, quam nemo in ſemetipſum poteſt exercere. Qua ratione Abbas, *in cap. magna, de voto*, inquit, quod Epiſcopus, & ſimiles Prælati, non poſſunt in votis à ſe emiſsis ſecum diſpenſare, ac diſpenſare poſsunt in votis ſuorum ſubditorum. Quinvero, & eadem ratione, noſtrorum priuilegiorum Collector, in Compendio, *verb. accedere ad monaſteria Monialium, circa finem*, inquit, quod Prælati in dicto caſu, potentes diſpenſare cum

 alijs,

alijs,non poſſunt diſpenſare cũ ſemetipſis.Ex quibus colligitur intentũ. Sed reuera hæc opinio, & ſententia nimis videtur ſtricta, & rigoroſa,quinvero & falſa, contrariumq. obſeruatur in communi praxi, vnde contra eam ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

Prælati Regulares potentes diſpenſare, cũ ſibi ſubditis,id etiam ſecum poſſunt facere.

PRælati Regulares, potentes diſpenſare cum ſibi ſubditis, etiam poſſunt ſecum diſpenſare. Hanc Concluſionem tenet expreſſe Pater Corduba, contra Collectorem ſupradictum, *eodem verbo, accedere ad Monaſteria Monialium*, vbi inquit, quod ſaluo meliori iuditio, Generales, & Prouinciales, quinvero, & Cuſtodes, & Guardiani, bene poſſunt diſpenſare cum ſeipſis, aut ſemetipſos licentiare, in illis caſibus, in quibus licentiare poſſunt ſibi ſubditos. Et ratio inquit eſt, quia in actibus, qui non ſunt iuriſdictionis, vel iudiciariæ poteſtatis,ſed tantummodo ſuperioritatis,bene poteſt quis licentiare ſeipſum,ſicut & ſubditos ſuos,quomodocumque habeat talem poteſtatem, ſiue ordinariam, atque ex officio, aut ex commiſſione, ſiue conceſſione facta,ſibi ratione officij,ſed maxime per Papam. Nam eo ipſo,quo ſibi confiditur, vt poſſit alios licentiare, confiditur, atque conceditur,quod & ſeipſum poſsit licentiare ſimiliter, niſi id ei ſpecialiter prohibeatur & ex cauſa. Quod & probat dictus Pater Cordubā in multis caſibus,vt in licentiando ad Ordines & ad itinerandum, ſeu vt Religioſus exeat extra Clauſtrum, vel ad ſtudia, aut quod ſit teſtis in teſtamento, vel vt recipiat legata, vt procuret pecuniam pro neceſſitatibus, in his, & ſimilibus, inquit, communis eſt Doctorum reſolutio, quod poteſt ſecum diſpenſare, & quod Prælatus concedens alicui indulgentias, poteſt eas ſibi lucrari, quemadmodum, & ipſe alijs conceſſit. Similiter Caiet. ſecunda, ſecundæ quæſtione 46. ar iculo 5. inquit, quod in ſuis legibus poteſt ſuperior ſecum etiam diſpenſare eo modo, quo & poteſt cum ſuis ſubditis. Facit etiam ad id, *cap. fin. de pœnit. & remiſſ.* ibi habetur, *quod Epiſcopi, & alij, qui licentiare poſſunt ſibi ſubditos, vt confiteantur alijs, licentiare etiam poſſunt ſemetipſos ad idem, ſeu potius ſibi prouidum eligere confeſſorem ſine licentia ſuorum Superiorum*. Nam licet tex us loquatur de confeſsione, idem etiam dicendum, videtur de diſpenſatione in ſupradictis Obſeruantijs Regularibus, cum de ſimilibus ſimile ſit iuditium, & vnus caſus transferatur ad alium.

Nota, quod generaliter loquendo, & niſi expreſſe prohibeatur, Prælatus potens diſpenſare cum alio, in aliqua lege, ſiue præcepto, poteſt etiam cum ſemetipſo.

Ex quibus omnibus manifeſte colligitur,noſtræ Cõcluſionis veritas,& quod non ſubſtineri debeat opinio ſupradicta Collectoris. Et ad argumenta, ſiue rationes dubitandi adductas reſpondetur,quod diſpẽſatio in ſupradictis,non eſt proprie actus iuriſdictionis, aut iudiciariæ poteſtatis, vt argumentum prætendit, nam in his certum eſt, quod nemo poteſt in ſemetipſum exercere huiuſmodi actus, nec ſecum diſpenſare in votis, vt recte tenet Abbas cum communi; ſecus eſt autem in his, quæ ſunt ſuperioritatis ſolummodo, quam auctoritatem in ſemetipſo, bene poteſt quiſpiam exercere, eo modo, quo in alios ſibi ſubditos. Id quod explicauit, & declarauit, quinvero & confirmauit antiqua conſuetudo, quæ optima eſt legum interpres, & æquiualet legi, vnde recedendum eſt in hoc, à nimium ſcrupuloſa opinione Collectoris, & tenenda noſtra Concluſio. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

In his, quæ ſunt iuriſdictionis, ſeu iudiciariæ poteſtatis, non poſſunt ſecum Prælati diſpẽſare, ſed bene in his, quæ ſolũmodo ſunt auctoritatis, ſiue ſuperioritatis.

ARTI-

ARTICVLVS VI.

Vtrum ſit verum, & certum, ſeu vti interdum expediat, quodam viuæ vocis oraculo, quod conceſſum fuiße dicitur, pro noſtro ſacro Minorum Ordine, à Pio V. Patri Fratri Ioanni de Aguilera, olim Commiſſario Romano?

PRo huius Articuli intelligentia, & ipſius reſolutione, præmittere oportet, apud quamplures Religioſos, eſſe quoddam tranſumptum, non quidem authenticatum, ſed ſimplex, manuſcriptum, & nullius ſigillo, ſeu ſubſcriptione obſignatum, cuiuſdam viuæ vocis oraculi, quod conceſſum fuiſſe dicitur, à S. P. Pio V. anno Domini 1566. die 26. Auguſti, ad inſtantiam, & ſupplicationem, Patris Fratris Ioannis de Aguilera, Commiſſarij Romani, toto noſtro Ordini Minorum, & omnibus Fratribus, tenoris ſequentis: *Quod tantum teneantur ſeruare ſub pœna peccati mortalis, præcepta Regulæ, quæ ſequuntur, ſcilicet, tria vota eſſentialia, obedientiæ, caſtitatis, & paupertatis, necnon prohibitionis recipiendi denarios, vel pecunias, & præceptum de dicẽdo officio diuino ſecundũ Ordinem Romanæ Eccleſiæ, & præceptum de ieiunijs in Regula indictis, & quod quis calceamenta de corio, quibus omnino pedes cooperiantur, ſine neceſſitate, aut diſpenſatione Superioris non portet, aut iter faciet equitando ſine manifeſta neceſſitate, ſeu diſpenſatione Superioris, quibus ſua Sanctitas id committit, onerando tamen eorum conſcientias, licet non ſit arcta neceſsitas, & quod intra clauſuram quarumcumque Monialium non intrent extra caſus in earum Regula, & Apoſtolicis Conſtitutionibus contentos, & quod Electores, quibus incũbit, teneantur eligere Miniſtrum Generalem in Feſto Pentecoſtes, & petere à Domino Papa vnum Cardinalem Protectorem Ordinis, & tandem quod à debita obedientia, & reuerentia Domini Papæ quiſpiam non recedat. In cæteris autem præceptorum tranſgreſsionibus, nullus incurrat aliquod peccatum mortale, niſi quatenus aliquod Ius, vel præceptum diuinum naturale, vel humanum fuerit tranſgreſſus, aut contemptum habuerit, & iſta omnia in foro conſcientiæ tantum, ſua Sanctitas conceſsit, non obſtantibus quibuſcumque literis, & declarationibus, necnon Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, & dicti Ordinis ſtatutis, & conſuetudinibus, & alijs quibuſcumque.* Circa quam conceſſionem, & viuæ vocis oraculum, eſt magna lis, & controuerſia inter Patres noſtri ſacri Ordinis, an ſcilicet illud ſit certum & verum, atque reputari debeat authenticum, & an eo vti expediat interdum, nec ne? Et proſpectis, penſatis, atque intime conſideratis, rationibus, & fundamentis, quæ hinc inde pro vtraque huius difficultatis parte adducuntur, quod verius eſſe credo, & dicendum, atque tenendum, explicabo per ſequentem Concluſionem.

Viuæ vocis oraculum, quod à Pio v. P. F. Ioãni de Aguilera dicitur conceſſum.

Concluſio.

SVpradictum viuæ vocis oraculum, vt credo, non eſt certum, nec authenticum, neque nobis vllo modo eo vti expedit. Huic Concluſioni adhæreo, propter fortiſſimas rationes, & primo, quia pro certo habetur, & vero ſimilius eſt, quod dictum viuæ vocis oraculum, eidem Patri Fratri Ioanni de Aguilera, à quibuſdam Fratribus falſo fuit impoſitum, cuius magnum, atque euidentiſſimum inditium eſt, quod in libris Ordinis, nullum omni-

Supradictũ viuæ vocis oraculum, non videtur eſſe certum & authenticũ, neque eo licet nobis vti.

no ipſius reperitur veſtigium, vt habetur firma traditione grauiſſimorum Patrum, qui fuerunt Romæ, & ſumma diligentia illud exquiſierunt, cupientes ea de re certiores fieri. Quibus & accedit, nã etiam ipſa tranſumpta, quæ vulgo circumferuntur, non ſunt ſibi cohærentia, aut conuenientia, ſed quædam feruntur vno modo, alia vero altero, quod ipſorum falſitatis nouum, & nec paruum quidem eſt inditium. Secundo nam dato caſu, quod dictum viuæ vocis oraculum, eſſet certum, verum, & authenticum, adhuc ipſo non expedit nobis vti, ſeu vllo modo eſt vtendum, cum ſit Regulæ noſtræ adeo relaxatiuum, & quammagna ſit differentia, latiſſimumq. diſcrimen inter ipſum, & præfatam conceſſionem Pij Secundi, de qua ſuperius diximus. Nam in dicta cenceſſione, nulla fit Regulæ noſtræ relaxatio, quinvero ſecundum ipſam, Regula noſtra integra, atque intacta permanet, ſolumq. conceditur Prælatis facultas, vt in præceptis non eſſentialibus eius, diſpenſare poſſint cum ſibi ſubditis, iuſta interueniente cauſa, etiamſi non ſit arcta neceſſitas, quod etiam ſtando in Iure communi, vt dictum eſt ipſa ex cauſa facere poſſent: at vero ſecundum præfatum viuæ vocis oraculum, Regula noſtra remanet truncata, nimiſq. relaxata, multaq. ex ipſa detrahuntur per illa verba ibidem poſita, *in cæteris autem præceptorum tranſgreſſionibus, nullus aliquod mortale peccatum incurrat*, quod reuera eſt diſpenſatio facta in ipſa, Regula ſimpliciter & abſolute, vt de ſe patet, quod longe diſtat, ab eo, quod ſupradictus conceſſit Pius Secundus, quod vt dixi, abſque ſpeciali aliquo priuilegio, ipſis Prælatis conueniebat ex Iure communi,. Quibus omnibus, & accedit alia noua ratio, quæ erit tertia in ordine, & ea eſt, nam nullo viuæ vocis oraculo, nos Minores Fratres vti poſſumus, ſine aſſenſu, atque ſpeciali licentia Generalis Miniſtri, de quo plura habentur in libris Ordinis viuæ vocis oracula, conceſſa Ordini noſtro, à diuerſis ſummis Pontificibus. Quinvero, & Leo Decimus, hoc ipſum conceſſit Fratribus Auguſtinenſibus, & Eugenius Secundus, & Clemens Quartus Ciſtercienſibus, prout refertur in eorumdem priuilegiorum Compendio, *verbo, priuilegium*, §. 6. & in Compendio Societatis Ieſu, eodem verbo, § 3. Ex quibus infertur, quod quando prædictum viuæ vocis oraculum, eſſet certum, & verum, & alicubi inueniretur authenticum, adhuc eo non eſſet à nobis vtendum, aut nobis licitum vti illo, cum non fuerit per Ordinem receptum, neque ad id habeatur licentia, & conſenſus Generalis Miniſtri, vt præmittitur, neceſſarius per ſupradicta viuæ vocis oracula, ſpecialiaq. priuilegia. Eo vel maxime, cum ſupradictum viuæ vocis oraculum, non ſit perſonale priuilegium alicui perſonæ particulari conceſſum, ſed toti Ordini, vt ex ipſius verbis conſtat, quo fit, vt non poſſit à Fratribus in particulari recipi, nec eo ipſi poſſent vti, quin prius per totum Ordinem recipiatur, aut ſaltim per eiuſdem caput Generalem Miniſtrum. Non enim credendum eſt velle ſummum Pontificem, aut tale vnquam ipſius fuiſſe intentum, quod in vno, eodemq. Ordine diuerſus eſſet viuendi modus, & quod quidam Fratres adunguem obſeruent ea, quæ ſunt ſuæ Regulæ, alij vero minime, & in eodem Conuentu quiſpiam ſtricte, alter vero laxe, ſeu relaxate viuat, ita vt de eo Iure optimo dici poſſit, illud Ieremiæ: *Nunquid auis diſcolor hæreditas mea mihi*? Non (inquam) hoc de tanto ac tam magno Pontifice eſt credendum. Tandem vltimo probatur ſupradicta Concluſio, nam dato caſu (vt præmittitur) quod dictum viuæ vocis oraculum eſſet verum, certum, & authenticum, adhuc illo minime eſt vtendum, cum ſit expreſſe, atque ex diametro pugnans, cum Concilio Tridentino, *ſeſſ.* 25. *de Regul. cap.* 1.

Nota hoc valde, quod Religioſi, non vti poſſunt viuę vocis oraculis, ſine aſſenſu, & ſpeciali licentia Generalis Miniſtri.

Ierem. 9.

cap.1. & 6. vbi decernitur, & ſtatuitur, *quod Regulares omnes tam viri, quam mulieres ad Regula, quam profeſsi ſunt, praſcriptum, vitam ſuam inſtituant, atque componant*, & inferius, *ſeſſ.25. cap.2.* dicitur, *vt hoc exequutioni mandetur, reuocando omnia priuilegia in contrarium*. Et licet dicatur, quod dictum indultum à Pio Quinto, fuit poſt prædictum Concilium Tridentinum conceſſum, ac proinde per ipſum non eſſe ſublatum, aut derogatum, adhuc tamen ſublatum, atque derogatum eſſet, per Conſtitutionem, & Extrauagantem Gregorij XIII. datam Romæ, Pontificatus ſui anno primo, quæ incipit: *In tanta negotiorum mole*, qua expreſſe reuocauit omnia conceſſa à prædicto Pio Quinto, quoquo modo contraria dicto Concilio Tridentino, & hoc ſufficit.

ARTICVLVS VII.

Vtrum Prælati Regulares, volentes cum ſibi ſubditis diſpenſare, hoc alij poſſint committere?

Difficultas præſentis Articuli, pendet ex reſolutione alterius difficultatis, an ſcilicet delegatus à Papa, vel à Principe, indiſtincte poſſit totam cauſam, vel ipſius partem alteri delegare, & committere? Qua de re latiſſime agit Syluеſter, *verbo, delegatus, num.* 10. & 11. explicando, in quibus caſibus Delegati poſſunt ſubdelegare, & in quibus non. De quo longiſſimam ipſe iam habui diſputationem, in quæſtione ſecunda, mei ordinis iuditiarij per plures Articulos, quam ob cauſam, & quia hoc non eſt præſentis ſpeculationis, ab ipſa conſulto ſuperſedeo, propoſitæq. difficultati breuiter reſpondeo per ſequentem Concluſionem.

Prima Concluſio.

PRælati Regulares, volentes cum ſibi ſubditis diſpenſare, bene poſſunt hoc alijs committere, & delegare. Hæc Concluſio, habetur expreſſa, *in l. Iudice, C. de iudit. & in cap. finali, de officio delegati*, & tradit eam Innocent. *in cap. Paſtoralis, eodem titulo*, quod eſt quammaxime verum, cum in dicto caſu, non intelligatur electa fides, ſiue induſtria eius, cui negotium committitur. Cui Concluſioni fauet, etiam vniuerſalis conſuetudo, quæ legem interpretatur, eſtq. multum rationabilis, qua Prælati eiuſmodi diſpenſationes, ſolent alijs committere, idq. merito, nam vt plurimum ſubditi Prælatos verentur, vnde & rationi eſt conſonum, quod præ nimia verecundia non ipſi patiantur, quinvero alijs viris Religioſis, & doctis committatur, vt cum eiſdem poſſint diſpenſare. Facit ad hoc, nam & priuilegium conceſſum Prælatis pro tempore exiſtentibus, vt poſſint cum ſibi ſubditis diſpenſare, eſt perpetuum, datq. proinde iuriſdictionem ordinariam, ex natura ſua alijs delegabilem, vt expreſſe tenent Gloſſa, *in cap. finali, de officio ordinarij*, quæ ad hoc propoſitum eſt ſingularis. Et hæc de iſto Articulo breuiter dixiſſe ſufficiat.

Prælati Regulares, volentes cum ſibi ſubditis diſpenſare bene poſſunt hoc alijs committere, & delegare.

Nota, quod priuilegium perpetuum, dat iuriſdictionē ordinariā, & ſubdelegabilem.

Digitized by Google

ARTICVLVS VIII.

Vtrum quando Prælatus mandat, fieri aliquid contra Regulam, ſeu contra aliquod præceptum Regulæ, cenſeatur proinde in ipſo diſpenſare?

HAnc difficultatem mouet Caiet. 2. 2. quæſt. 104. artic. 5. in ſolutione ad tertium, & intelligenda eſt de Prælatis potentibus diſpenſare, nam in alijs, qui eiuſmodi non habent facultatem, minime locum habet. Et præmiſſa diſtinctione, de diſpenſatione, quæ interdum fit, fieriq. ſolet, abſolute, & ſine cauſæ diſcuſſione, quia nempe ſic videtur Prælato, ſuperficie tenus, aut quãdo ſine cauſa diſpenſatur, vt cõmuniter fieri ſolet in rebus leuibus, & de diſpenſatione, quæ fit, fieriq. ſolet, cum cauſæ vrgentis diſcuſſione, & cognitione, de mente ſupradicti Caiet. propoſitæ difficultati reſpondeo, per duas ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Si Prælatus cũ ſubdito adlibitũ, & ſine cauſa diſpẽſet, in his, quæ ſunt cõtra vel præter Regulam, non tenetur ſubditus ei obedire.

SI Prælatus præcipiat aliquid contra, vel præter Regularem vitam, diſpenſando primo modo, non tenetur ſubditus ei obedire, ſed ſequi debet potius, ſtatũ ſuæ Religionis. Ratio huius Concluſionis eſt, quia diſpenſatio facta ſine cauſa legitima, ſufficiente ad relaxationem legis, in hoc caſu non eſt diſpenſatio, ſed diſſipatio, niſi forte diſpenſans ſit Princeps, & ſit in his, quæ ſunt mere de Iure poſitiuo.

Secunda Concluſio.

Quando Prælatus diſpenſat, cum ſubdito cũ cauſa legitima, tenetur ſubditus eidẽ obedire.

Si vero Prælatus præcipiat aliquid ſubdito, diſpenſando ſecundo modo, hoc eſt, cum cauſa legitima, in tali caſu tenetur ſubditus illi obedire. Hæc Concluſio probatur, nam ex quo acceſſit legitima diſpenſatio, opus illud pro tunc, non eſt contra, aut præter Regularem vitam: & ſi ex alia parte ſubeſt cauſa præcipiendi, & fiat propter aliquem finem ſubordinatum Regulari conuerſationi, ſeu vitæ, ad quam omnia præcepta ordinantur in Religionibus, faciendum id eſt, & non vlla ratione excuſatur, ſubditus ab eiuſmodi adimplectione. Pro quo facit dictum Diui Bernardi, lib. dè diſpenſat. & præcepto, ibi inquit: Votum meum non augeat, nec minuat Prælatus ſine neceſſitate. His verbis inſinuans, quod quando neceſſitas adeſt, poteſt illud augere, atque minuere Prælatus, ac præcipere aliquid, quod alias ſit, aut eſſe videatur contra Regulam. Nam præcipiendo diſpenſat, aut ſaltim diſpenſare videtur, cum poſſit, & ita ſubditi in hiſce rebus, quando Prælati aliquid eiuſmodi ſibi præcipiunt, attendere debent, an in eo caſu ſit ſufficiens cauſa ad diſpenſandum, & ſi eam viderint eſſe talem, clauſis oculis debent obedire, quia non debent præſumere, quod Prælati prædicti contra conſcientiam, & animam ſuam, idipſum ſibi præcipiant, niſi diſpenſando cum eiſdem. Attamen ſi viderint, nullam eſſe prorſus diſpenſationis cauſam, nec Prælatum, hac de re multum curare, non illi in eo caſu contra Regulam, ſeu Regulæ præcepta, tenentur obedire, neque eius iuſſa exequutioni mandare, niſi vt dictum eſt, iuſta interueniente cauſa cum ipſis diſpenſet.

Nota hoc valde, pro diſpenſatione Prælatorum, cum ſibi ſubditis, & qualiter in hiſce rebus ipſi ſe habere debeant.

ARTICVLVS IX.

Quænam ſit iuſta cauſa, diſpenſandi cum aliquo Religioſo, vt ad aliam Religionem laxiorem ſe transferre poſſit?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

AD hoc, vt aliquis Religioſus ſe transferat, ad aliam Religionem ſtrictiorem, ſufficiens eſſe cauſa videtur, zelus perfectioris Religionis, vel declinatio ſui Ordinis à debita perfectione. Hæc Concluſio eſt expreſſa D. Thomæ 2.2.quæſt.189.art.8.& Sylueſt.*verbo Religio*, 4.§.1.*&* 2. & Nauarr. *in cap.ſtatuimus,nu*, 4.& Cordub.ſuper noſtram regulam Fratrum Minorum, cap.2.quæſt.17.à cuius Concluſionis probatione, & ampliori tractatione conſulto ſuperſedeo, quia hac de re in præcedenti Tomo, quæſt.31.per plures Articulos plnra diximus, agendo de Religioſis profeſſis, quantum attinet ad tranſitum ad alios Ordines.

Sufficiens cauſa tranſeundi ad aliam ſtrictiorem Religionem, eſt zelus maioris perfectionis, ſeu declinatio ſuæ Religionis, à debita perfectione.

Secunda Concluſio.

Ad hoc, vt aliquis Religioſus ſe transferat, ad alium ordinem laxiorem, iuſta & ſufficiens cauſa eſſe videtur, infirmitas, ſiue debilitas, & delicata complexio, ad obſeruandas auſter itates ſuæ Religionis. Hæc Concluſio eſt etiam D.Thom.loco ſupracitato, & Sylueſtri, & Nauarri.] De qua etiam plura diximus ſupra, loco citato in præcedenti Tomo, vbi etiam diximus ad id eſſe iuſtam, atque ſufficientem cauſam, vrgens parentum neceſſitas, vtpote ſi in Ordine proprio, non ſit commoditas ad ſubueniẽdum illis, per modos licitos & congruentes ſuæ Regulæ. In tali caſu communis eſt Doctorum opinio, quod eſt ſufficiens cauſa ad diſpenſandum cum dicto Religioſo, vt ſe transferat ad aliam Religionem laxiorem, etiam Monachalem, dummodo eiuſmodi Religioſus non ſit ex Mendicantibus, quia talis tranſitus eſt ſibi prohibitus per Extrauagantem Martini IV. quæ incipit, *Viam ambitioſæ cupiditatis*, niſi forte quis dicat, ſupradictam prohibitionem eſſe intelligendam, quando ſit ſine iuſta cauſa, aut cum illa, virtute alicuius licentiæ ſpecialis, & non ex conceſſa à iure facultate.

Ad hoc vt Religioſus ſe trãſferat ad Religionem laxiorem, ſufficiens eſſe cauſa videtur, infirmitas, corporis debilitas, aliaq. huiuſmodi ad ſeruandas auſteritates prioris Religionis.

Tertia Concluſio.

Erit etiam ſufficiens cauſa ad diſpenſandum, in eo vt quis ſe transferre poſſit ad laxiorem ordinem, iuſta ignorantia de his, quæ profitentur in tali Religione. Hæc Concluſio eſt expreſſa Patris Cordub. loco ſupracitato, & probatur & declaratur Concluſio, nam ſi quis v. g. propter ſuam ignorantiam, atque ſimplicitatem; non intellexit regulam, & eius obligatoria, tempore profeſſionis, & poſtea videt ſe ſtrictius obligari, & quod alumni illius Religionis laxius viuunt communiter, licite poſſet cum illo diſpenſari, vt ad alium Ordinem ſe transferat, ſeruatis ſeruandis, quæ ſupra in præcedenti Tomo diximus eſſe obſeruatu neceſſaria, ad hoc, vt licite fieri poſſit eiuſmodi tranſitus. Et ratio dictæ Concluſionis eſt, nam cum intentio & voluntas ſupradicti, non fuerit ſe obligare in profeſſione ſua, ad tantam vitæ rectitudinem, perfectionem, ſiue auſteritatem, quanta in illa Religione,

Ad hoc, vt Religioſus ſe trãſferat ad laxiorem Religionẽ etiam ſufficiẽs eſſe cauſa videtur iuſta, ignorantia de his, quæ profitenda erant in tali Religione

ne , iuxta regulam obſeruari præcipitur , ex præceptoque obſeruari habet, ſufficiens eſſe cauſa videtur ad diſpenſandum cum illo , vt ad laxiorem Religionem ſe transferat. Sed difficultas eſt, an ad idipſum ſufficiat difficultas, & moleſtia , quam quis patitur , ad obſeruanda ſuæ Religionis præcepta? De quo ſit quarta Concluſio .

Quarta Concluſio .

Difficultas, quæ ſe tenet ex parte diſpẽſati, aut ex illius prauo habitu, nõ eſt ſufficiens cauſa diſpẽſandi, ad hoc, vt quiſpiã ſe trãsferat ad laxiorem Religionem.

Si difficultas ſit in re ipſa, vtpote, quia inconſulta prudentia, non commenſurando vires ſuas & Religionis aſperitates cum ſua delicata complexione profeſſionem emiſit, in tali caſu dicta difficultas , atque temeritas, ſufficiens eſt cauſa diſpenſandi, ſecus eſt autem, ſi difficultas illa ortum habet à prauo ſuo habitu , & deprauata conſuetudine , nam in tali caſu non erit cauſa ſufficiens . Hæc Concluſio iam ſatis patet ex ſupradictis , & quia nemo debet ex delicto reportare commodum . Sit quinta Concluſio .

Quinta Concluſio .

Difficultas , quæ ſe tenet ex parte Religionis ex aliquo incidenti caſu poſt factã profeſſionem , vtpote infirmitas ſuperueniens , non eſt ſufficiens cauſa diſpenſandi vt quis ſe trãſferat ad laxiorem Religionẽ

Si vero difficultas ex aliqua cauſa obueniat, poſt profeſſionem factam , vtpote ex aliqua infirmitate, vel quacumque alia ratione, non eſt ſufficiens cauſa ad diſpenſandum , vt quis tranſeat ad aliam Religionem , nam in tali caſu Religionum Prælati cum ipſo diſpenſare poſſunt , & debent in eiuſdem aſperitatibus . Hanc Concluſionem tenet expreſſe , Magiſter Soto lib. 1. de iuſt. & iur. quæſt. 7. art. 3. reſpondendo ad prædictam dubitationem, in caſu tamen quo dicti Prælati diſpenſare nolint, & Fratres murmurent , dicendo illum relaxare Religionem , magis præ oculis habentes literalem ſenſum , ſeu potius exteriorem auſteritatem, quam pietatem & charitatem, crediderim ſufficientem eſſe eam cauſam, ad diſpenſandum cum illo . Item, & perſequutio magna ſi ſuboriatur alicui in aliqua Religione , cui ille nullam dedit cauſam , ſed vt dicitur, odio habetur gratis . Et tandem vt hæc omnia vnico concludamus verbo , dico, quod hac de re, non poteſt tradi regula certa & determinata , ſed maxima ex parte, id relinquendum eſt arbitrio æqui & boni viri , quapropter ab huius rei ampliori tractatione ſuperſedeo , cum in præcedenti Tomo loco ſupracitato , & in præcedenti Quæſt. Art. 4. & 5. de hoc argumenti genere, plura dixerimus.

ARTICVLVS X.

Vtrum quando Papa , aut eius Legatus , conceſſam à ſe diſpenſationis gratiam, alicui committunt Ordinario, vt verificata narratiua diſpenſet cum aliquo , morte Papa , aut Legati concedentis, finiatur eiuſmodi delegatio ?

SAepiſſime contingit, quod Papa, ſiue ipſius Delegatus, conceſſam à ſe diſpenſationis gratiam, alicui committũt Ordinario, vt verificata narratiua, diſpenſet cum aliquo , atque ita fieri præcipit Concil. Trid. *ſeſſ. 22. de reformat. cap. 5.* & idipſum contingit in Religionibus , cum Fratres , ſiue Moniales expoſcunt à Papa , ſeu ab eius Apoſtolico Nuncio , diſpenſationes aliquas , ſuper aliqua re , quam ipſi narratiuam Prælatis Regularibus committunt , vt ipſa verificata cum eiſdem diſpenſent : quæritur nunc , an eiuſmodi delegationes, finiantur morte concedentium? Cui difficultati breuiter, atque reſolutiue reſpondeo per ſequentem Concluſionem .

Conclu-

Digitized by Google

Concluſio.

DIſpẽſationes,ſiue delegationes ſupradictæ,morte Papæ,aut Nuntij Apoſtolici concedentis,minimè ſpirant, aut exſtinguuntur. Hanc ſententiam & Concluſ. tenet expreſſe Sylueſt. *verbo gratia. §. 2.* & eſt communis omnium Doctorum Iuriſconſultorum reſolutio.Qui omnes eam intelligunt, atque intelligendam eſſe volunt,etiam vt dicitur,re integra,& quamuis prædicti Prælati non diſpenſauerint, aut nondum gratiam diſpenſationis acceperint.Nam dicta diſpenſatio,quantum eſt ex parte Papæ, ſiue eius Nuntij Apoſtolici,iam plene facta eſt,in gratiam,atque in fauorem petentis,dum tamen vera ſit narratiua, dictiſque Prælatis,ſiue Ordinario tantum cõmittitur, aut demandatur, exequutio gratiæ iam factæ, nec ipſis committitur ſubſtantia,aut aliquid ſubſtantiale cauſæ,an expediat,vel non expediat id facere,tanquam Iudicibus delegatis, ſed ſolummodo,an ſit vera facti præteriti enarratio, qua ſtante, iniuſti eſſent eiuſmodi Prælati, ſi non diſpenſarent. Sed quidquid de hoc ſit, certiſſimum eſt, redeundo ad noſtrum propoſitum, quod exequutio gratiæ iam factæ, non ſpirat morte concedentis, vt late proſequitur Couarr.in pract.qq.cap.11.nu.2.colum.3.Nec dictis obſtat *cap.ſi cui,de prabend.in 6.*ex quo nonnulli volunt colligere contrarium. Nam reſpondetur, quod ibi illa gratia facta eſt, ſi in vita eiuſdem Papæ, vacaret præbenda in communi, quam ipſe iure ordinario poterat conferre, at in proposito eſt ſingularis diſpenſationis gratia (vt ſupponitur) iam à Papa facta, eiuſmodi priuatæ & particulari perſonæ, & Prælatis Regularibus, ſiue Ordinario tantummodo conceditur exſequutio. Quæ pro iſto Articulo dicta ſufficiant.

Non extinguũtur,nec expirãtur mortePapę delegationes, quæ conceduntur ad diſpenſandum cum aliquibus.

Executio gratiæ iam factæ, non expirat morte concedentis.

ARTICVLVS XI.

Vtrum Prælati Regulares, in foro exteriori diſpenſare poſſint, cum ſibi ſubditis committentibus aliqua delicta, propter quæ in aliquibus conſtitutionibus Apoſtolicis, appoſita eſt pœna, vt ipſo facto ſint priuati omnibus officijs, & inhabiles ad alia in futurum?

PRo huius Articuli intelligentia, & reſolutione, oportet in memoriam reducere,quæ dicta ſunt ſupra, nempe, quod Prælati generales & Prouinciales, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcnpalem iuriſdictionem habentes, poſſunt circa ſibi ſubditos, quidquid Epiſcopi circa ſuos, per gloſſ. ſingularem, & communiter receptam *in Clem.1.de reb. Eccleſ.non alienand.* de qua ſupra pluries diximus,in multis occurrentibus caſibus. Secundo eſt aduertendum, quod Alex.III.*in cap.at ſi Clerici,§.de adulterijs, de iudic.* concedit Epiſcopis, vt in adulterijs, alijsq. minoribus delictis, cum Clericis peracta pœnitentia diſpenſare poſſint. Hic inquirendum, atque diſputandum ſe ſe offerebat, de grauitate huius criminis, & quænam dicantur, ſeu dici debeant crimina,ſiue delicta adulterio minora, quæ vero maiora? Sed hæc res propriam habebit ſedẽ,& locum in alio Tomo,vbi Deo dãte, agendum erit à nobis, de pœnis correſpondentibus, omnibus in vniuerſum delictis. Pro nunc dixiſſe ſufficiat, quod inter maiora delicta à Doctoribus, ſimplex fornicatio enumeratur,qua maius eſt adulterium,vt docet D.Auguſtinus, & habetur *in cap.adulterij malum, 32. quæſt. 7.* vincitur autem adul-

terium

Digitized by Google

terium ab inceſtu, prout ibidem dicitur, ſed omnibus his grauiora, atque maiora ſunt Sodomia, & crimen aſſaſſinatus, & homicidium qualificatum, vt habetur *in d.cap.adulterij malum, & in cap.ille qui, 22. q.5.* Ex quibus omnibus colligitur, quod Epiſcopi cum Clericis, peracta pœnitentia, diſpenſare poſſunt, in pœnis correſpondentibus delicto adulterij, ipſoq. minoribus, non autem in maioribus, nam hæc ſpecialiter Papæ reſeruantur, His vtcumque ſic dictis, atque præmiſſis, difficultati propoſitæ, breuiter reſpondetur per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Prælati Regulares in exteriori foro diſpenſare poſſunt cum ſibi ſubditis peracta pœnitentia in omnibus pœnis delictorum adulterio minorum, non autem in maioribus.

PRælati Regulares, in exteriori foro diſpenſare poſſunt, cum ſibi ſubditis, peracta pœnitentia, in omnibus pœnis quæ fuerint poſitæ, propter aliqua crimina, atque delicta adulterio minora, non autem in maioribus. Hæc Concluſio iam plane conſtat ex ſupradictis. Sed intelligenda eſt Concluſio, non reſeruante ſibi ſpecialiter Papa pœnam alicuius delicti. Sicq; poſſunt prædicti Prælati diſpenſare cum ſibi ſubditis, in omnibus irregularitatibus, atque depoſitionibus verbalibus, & priuatione officij, ſiue beneficij, & inhabilitatibus ad ea, ſiue alia, peracta pœnitentia, quando reſultant ex delictis, non adulterio grauioribus. Quod fuiſſe per Summum Pontificem determinatum & ſtatutum, rationi fuit quammaxime conſonum, nam licet eiuſmodi delicta ſunt grauia, multa item animaduerſione digna, frequenter tamē committuntur, graoeq. eſſet nimis, propterea ſemper ad Sedem Apoſtolicam recurrere, ad diſpenſationem impetrandam. Ad conſulendum ergo tanto Clericorum damno & labori, Alexan. III. eiuſmodi diſpenſationes, Epiſcopis peracta pœnitentia commiſit, & dico, peracta pœnitentia, quia ita habetur ibidem, & quia nemo præter Pontificem Maximum diſpenſat, aut diſpenſare poteſt, abſque cauſæ cognitione. Circa hanc materiam iterum redibit ſermo, quando agemus de pœnis contractis à Religioſis, introducentibus mulieres in Monaſteria virorum. Atque ita pro nunc hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS XII.

Qualiter in negotijs, cauſis, & neceſſitatibus occurrentibus vtendum ſit Epicheija?

Quidnam ſit epicheija, & qualiter ipſa competat, non ſolum Prælatis verum etiam ſubditis.

IAm ſupra ſemel atque iterum dictum eſt, quod epicheija propriè, atque in rigore loquendo, non eſt diſpenſatio, ſed multum ab ea differt. Non enim eſt eximere ſubditum per licentiam à lege, in caſu quo illam obſeruare tenetur, iuſta & rationabili interueniente aliqua cauſa (quod proprie ad diſpenſationem pertinet) ſed explicare, atque declarare, quod in illo caſu nō teneatur obſeruare legem. Quo fit, vt epicheia non ſolum competat Prælatis, verum etiam ſubditis, in quo etiam à diſpenſatione differt, quæ ſolum Prælatis conuenit. Vt igitur ſciri poſſit, qualiter dicta epicheija ſit vtendum, tam à ſubditis, quàm à Prælatis, quod maxime cognitu eſt neceſſarium, ad regimen Reipublicæ, & ad pacandas & quietandas multorum Religioſorum conſcientias, qui plus nimio interdum innumeris agitantur & moleſtantur ſcrupulis, quæſtionem hanc in præſentiarum in medium libuit producere, vt præ manibus habeantur, quæ ad hoc propoſitum viſa fuerint

neceſſaria,

Digitized by Google

neceſſaria, cui vt debite ſatisfaciam pro meo more, reſolutiue reſpondeo per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Præcepta Dei quãuis ſtricte ſint obſeruanda, non tamen obligãs ad vix poſſibile.

QVamuis præcepta Dei noſtri, Optimi Maximi, ſtricte, & ad vnguem ſint obſeruanda, quoad maxime fieri poterit, vtpote in quorum ſtricta & rigoroſa obſeruantia, ipſe Deus ſummopere delectatur, iuxta illud Pſalmi 118. *Tu mandaſti mandata tua cuſtodiri nimis*. Non tamen hoc ita eſt intelligendum, vt exiſtimemus, quod velit nos Deus obligare ad vix poſſibile, ſeu ad nimis difficilia, nam ciuiliter & moraliter loquendo, quæ talia ſunt, ſecundum iura, cenſentur & reputantur impoſſibilia. Hæc Concluſio cum multis & argumentis & auctoritatibus poſſet comprobari, hoc ſolummodo ero contentus dixiſſe, quod iuxta Sapientis dictum *Sentiendum eſt de Domino in bonitate, atque in ſimplicitate cordis quærendus eſt*. Cui concinit illud, quod Lucæ 10 dixit Chriſtus Dominus, nempe, *ipſius iugum eſſe ſuaue, & onus eius leue*. Quod haudquaquam recte dici poſſet, ſi obligaret nos Deus, vt præmiſſum eſt, per legem ſuam ad impoſſibilia, ſeu nimis difficilia, vel ad id, quod ciuiliter & moraliter loquendo, cenſeretur, & reputaretur impoſſibile Quibus & accedit aliud eiuſdem Sapientis dictum, quo dixit Prouerbior. 30 *Noli eſſe nimium iuſtus, nam qui vehementer emungit, elicit ſanguinem*. Hinc fit, vt in obſeruantia ſupradictæ legis, & quorumcumque aliorum præceptorum, generale & vniuerſale fit omnium Doctorum conſilium, recte hac de re ſentientium, quod potius eſt declinandum ad æquitatem, quam nos in præſentiarum vocamus epicheijam, quam ad rigorem. Aiunt enim, Ius eſſe medium quoddam, inter æquitatem & rigorem, atque inter hæc duo extrema, potius ad æquitatem, quam ad rigorem oportere declinare. Ad quod propoſitum dicunt Iuriſconſulti, quod rigor eſt exceſſus, ſiue auſteritas iuris, ſiue legis aliquoties ad terrorem tantum ſcriptus, qui ſeruandus non eſt, niſi vbi exemplum mali timetur, *per cap. ſed & illud, diſt. 47*. Equitas vero, inquiunt, eſt iuſtitia dulcore miſericordiæ temperata, quam ſemper Iudices, atque Prælati habere debent præ oculis, nam melius eſt de miſericordia, quam de ſeueritate reddere rationem, iuxta *cap. alligant, 26. quæſt. 7.* Facit & *l. quod ſi effici, ff. de eo quod certo loco, & cap. diſciplina, diſt. 45. cap. ponderet, diſt. 50.* quo fit, vt ſemper iura humana intendant cum miſericordia punire, *iuxta regulam in pœnis, in 6*. Idq. merito, cum à diuino deriuentur iudicio, in quo, vt ex ſacra pagina frequentiſſime habetur, iuſtitia ſemper cum miſericordia eſt temperata. Ex qua Concluſione, atque generali regula, elicere poterunt omnes tam Prælati, quam ſubditi, qualiter ſe gerere debeant in diuinæ legis, atque aliorum præceptorum obſeruantia, ita vt quamuis ſint nimis obſeruantes, non tamen nimis rigidi, aut ſcrupuloſi. Sed ſciant, multoties, quinuero & frequentiſſime, aut ſaltem quotieſcumque neceſſitas id expoſcit, vtendum eſſe ab ipſis epicheija & æquitate, quæ eſt interdum à verbis legis diſcedere, ſeruata tamen eiuſdem intentione & reſpectu habito ad illud, quod diceret, & determinaret, atque diffiniret Deus ipſe, & quilibet legiſlator conſultus in tali caſu. Sed vt ad magis particularia deſcendamus, ſit ſecunda Concluſio.

Sapien. 1.

Qualiter ſit intelligendum, quod Ius eſt quaſi medium inter æquitatẽ & rigorem.

Iudices & Prælati ſemper eſſe debent proni, & propenſi ad æquitatem, potius quam ad rigorem.

Secunda Concluſio.

Haudquaquam credendum eſt, quod velit Deus Optimus Maximus, aut Eccleſia, quæ Spiritu Sancto regitur & gubernatur, per leges ſuas obligare

nos

Non eſt credẽdũ, quod Deus ſiue Eccleſia, per ſua præcepta obligare nos velit ad aliquid ſtultum atque inurbanum, ſeu per quod ſtulti & fatui reddamur.

Pſal., 30.
Eccleſ. 15.

nos ad exequendum ea, quæ adimplentes ſtulti & fatui omnino redderemur, ſeu ex quorum obſeruantia omnino tolleretur vrbanitas & honeſtas, & communis hominum conuictus. Hæc Concluſio ſatis eſt clara & manifeſta, nam non credendum eſt de Deo, aut eius Eccleſia, quod imponere voluerint nobis onera grauia, atque incomportabilia, quæ nullo modo portare poſſimus. Id quod Chriſtus Dominus in Phariſæis acriter reprehendit olim Matth. 23. Non etiam Deus, aut eius Eccleſia vult, aut nobis conſulit nenias, aut quod ſic ſe habeat homo, vt alijs ſit ludibrio & opprobrio. Pro quo facit quammaxime illud quod dixit Regius Pſaltes olim, Pſal. 30. nempe, *quod odit Deus obſeruantes vanitates ſuperuacue*. Sapiens etiam Eccleſiaſt. 15. inquit, *quod diſplicet eidem infidelis & ſtulta promiſſio*, & alibi dicitur, *quod omnia Domini mandata, iuſtitia ſunt, æquitas & iudicia*. Qua de re videatur gloſſa & Innocen. *in cap. nouerit, de ſententia excommunicationis*. Eadem ratione, nec etiam vult ipſe Deus, aut Eccleſia, obligare nos ad quippiam, ex quo graue aliquid immineat malum probabiliter, & quod nonniſi cum magno damno, atque detrimento noſtro fieri poſſit, aut ex quo neceſſe ſit, quod aliquod ſequatur ſcandalum. Quæ omnia ſunt maxime notanda, atque conſideranda, vt ſciamus qualiter nos obligent leges diuinæ, ſiue Eccleſiaſticæ, & quorumcumque aliorum præceptorum obſeruantia. Sed tamen vt ne ex his quiſpiam decipiatur, aduertere etiam libuit, quod non de facili iudicare debemus, quamcumque cauſam in diuinis præceptis, ſiue Eccleſiaſticis adimplendis, difficultatem eſſe quammaximam, mentiaturque proinde iniquitas ſibi, vt dixit Regius Pſaltes, olim Pſalm. 76. fingendo neceſſitatem, vbi forſan uulla eſt omnino neceſſitas; quinuero oportere, quod neceſſitas ſit certa & manifeſta, aut ſaltem multum apparens, repræſententurq. imminentia inconuenientia, mala & ſcandala, ſeu incommoda, quæ ex alicuius legis obſeruantia poſſunt exoriri. Quibus in rebus vt non errare contingat, optimum erit conſilium in negotijs dubijs, vt ſemper aliorum deſumatur conſilium, & Sapientum, atque Religioſiſſimorum hominum ſtetur iudicio. De quo etiam ſit tertia Concluſio.

Tertia Concluſio.

Quantũ valeat ſapientium cõſilium ad pacãdas conſcientias, & qualiter qui illud ſequitur, tutus remanet in conſciẽtia.

Ad pacandas, atque quietandas, nimium timoratas, & ſcrupuloſas conſcientias, magni refert, multumq. valet ſapientum & Religioſiſſimorum hominum ſpectare conſilium, nam qui cum conſilio aliquid agit, deponendo conſcientiam erroneam, tutus remanet in conſcientia. Hæc Concluſio eſt expreſſa D. Antonini de Florentia 1. par. tit. 3. cap. 10. & Gerſon 5. par. de remed. contra puſillanimitatem, alphabeto 69. littera Q. & in tractatu de diuerſis Diaboli tentationibus, alphabeto 70. littera etiam Q, vbi latiſſime agit de hac materia, nempe de quietanda conſcientia dubia, & tollendis multorum ſcrupulis. Pro quo ſupradictam tradunt generalem regulam, vt qui huiuſmodi habent conſcientias inquietas, dubias, atque ſcrupuloſas, expoſcant, ſemper aliorum conſilium, illudq. ſequantur, quantumcumque aliud ſibi videatur. Nam (inquiunt) in his quæ rationabiliter dubitamus, non peccamus alijs acquieſcendo, etiamſi alias erroneum aliquid committatur, nam inuincibiliter excuſamur per ignorantiam eiuſmodi, quinuero potius mereri poterimus interdum, propter humilitatem, dum captiuamus intellectum & voluntatem noſtram, in obſequium Chriſti. Hæc omnia ſunt valde notanda, atque memoriæ commendanda. Videatur hac de re D. Gregorius in Moralibus, explicando illa verba Iob, cap. 1. quibus dicitur *quod boues arabant, & aſinæ paſcebant iuxta illos*, vbi ad hoc propoſitum di-

Nota valde pro diſponenda cõſciẽtia dubia.

cit

cit plura, eaq. notatu digniſſima. Pro qua etiam facit illud, quod dixit olim Thobias filio ſuo cap. 1. *Semper conſilium à Sapiente perquire*, & Salomon Prouerb. 3. & 22. *Ne innitaris prudentia tua, & ne transgrediaris terminos antiquos, quos poſuerunt tibi patres tui*. Videatur etiam hac de re Nauarr. in ſuo Manuali cap. 27. nu. 286. vbi agit de opinione eligenda, & de quibuſdam conſcientiæ nimis ſcrupoloſæ medicinis. Quæ omnia multum proderunt ad pacandas, atque aſſecurandas, multorum ſcrupuloſorum conſcientias.

Quarta Concluſio.

Ad ſciendum in rebus dubijs, qualiter Dei & Eccleſiæ præcepta exequi & practicari debeant, ſummopere oportet reſpicere, ad communem viuendi modum, virorum bonorum, prudentum, & peritorum, atque timoratorum, ex quibus deſumi debet exemplum, quorum vita eſſe nobis debet viuendi regula, nam qui tales ſunt, rectum præſumuntur habere iudicium, ſicut & rectum habent affectum. Hæc Concluſio eſt valde notanda, atque memoria commendanda, pro qua facit *& cap. ſic viue, 16. quæſt.* 1. quod eſt D. Hieron. ad Ruſticum Monachum, vbi illi conſulit, vt inter bonos ſemper obſeruet meliores. Certum etiam eſt, quod in omnibus, ſed maxime in legibus humanis, & his quæ iure humano tantum ſunt prohibita, multum præualet conſuetudo, vt ſupradiximus. Etenim ſi ea fuerit præſcripta, atque legitime introducta, eſt optima legum interpres, quinuero & tollit legem, excuſatq. à peccato, in totum. Tunc vel maxime, quando id quod videmus maiores noſtros facere, dum tamen ipſi ſint ſapientes, atque timorati, communiter exequutioni mandatur. Vt itaque omnia vnico concludam verbo, dico quod in quolibet caſu, prætermittens facere, id quod lex aliqua imponit, atque faciendum præcipit, excuſari poteſt à peccato, ſaltem mortali, quamuis non ſemper veniali, ſi id faciat bono, æquo, & ſimplici animo, ex epicheija, vti dicitur, ſiue æquitate, ſine legis, vel præcepti contemptu, ratione alicuius euitandi periculi, infirmitatis, ſiue neceſſitatis, aut cuiuſcumque alterius cauſæ, ſiue circunſtantiæ, recte conſideratæ, exiſtimando ſe non peccare mortaliter, paratus nullo modo id facere, ſi exiſtimaret id eſſe tale peccatum. Hæc regula eſt valde generalis, multumq. notabilis, rationabilis, pia, & fructuoſa pro timoratis conſcientijs. De qua videantur ſupradicti D. Anton. de Florent. & Gerſon locis ſupracitatis, & Caieta. in Summa, *verbo, ieiunium, & verbo contemptus*, & præceptum, atque detractio, vbi ad hoc propoſitum plura licebit adinuenire. Et hæc de iſto Articulo, ac de tota Quæſtione dicta ſufficiant.

Quid ſit inſpiciendum in rebus dubijs, ad ſciendum qualiter Eccleſiæ præcepta practicari debeāt.

Nota generalem regulam ad pacādas & quietādas ſcrupuloſorum timoratas conſcientias.

QVÆSTIO XXXII.

De Prælatis Regularibus, quantum attinet ad facultatem diſpenſandi, commutandi, atque irritandi ſuorum ſubditorum vota, in Sex Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Prælati Regulares diſpenſare poſſint, in votis ſuorum ſubditorum?

PRo huius Articuli intelligentia, & vt paremus viam ad ea, quæ in ſubſequentibus ſunt dicenda, oportet breuiter præmittere, quod quincupli-

Nota ꝙ quincupliciter tolli poteſt cuiuslibet obligatio voti, & qualiter id fiat.

cupliciter, ſiue quinque modis, tolli poteſt cuiuslibet obligatio voti. Priſmo per interpretationem. Secundo per ceſſationem. Tertio per diſpenſationem. Quarto per commutationem, & tandem quinto & vltimo per irritationem. Per interpretationem tollitur votum, quando per epicheijam, quæ (vt ſupra diximus) eſt iuſta legis interpretatio, euidenter conſtat ipſum non obligare, vt ſi verbi gratia, emiſit quis votum ieiunandi, poſtmodumq. in aliquam incidit infirmitatem, per epicheijam, atque iuſtam legis interpretationem, abſoluitur à ieiunij vinculo & obligatione. Per ceſſationem vero tollitur votum & obligatio ipſius, tunc quando extinctum, atque adimpletum eſt tempus ſibi poſitæ obligationis, vt ſi verbi gratia, emiſit quiſpiam, votum ieiunandi per ſpatium vnius anni, ſingulis ſextis ferijs, expleto anno, extinguitur eiuſmodi obligatio. Per diſpenſationem tollitur, quando iuſta exiſtente cauſa, Superior, ſiue Prælatus diſpenſat, eximendo ſubditum à tali obligatione. Per commutationem autem, quando non ſimpliciter & abſolute diſpenſat, ſed emiſſum votum commutat in aliud æquale, ſiue melius, ad modum infra dicendum. Tandem vltimo tollitur votum, & obligatio ipſius per irritationem patriæ poteſtatis, quando pater, Prælatus, ſiue Superior, inferioris ſibi ſubditi obligationem tollit, non ſinendo illum votum adimplere, vt etiam ſtatim dicemus.

De differentia quæ verſatur inter diſpenſationem, commutationem, atq; irritationem votorum. Irritatio votorum non aliam requirit cauſã quam ſolã meram & liberã voluntatem, illius, qui in id ipſum auctoritate & poteſtate pollet. Nota valde differentiam quæ verſatur inter diſpenſationem & commutationẽ votorum.

Sed aduerto etiam, maximam eſſe differentiam & latiſſimum diſcrimen, inter diſpenſationem, commutationem, atque irritationem votorum, nam irritatio non aliam requirit cauſam, quam meram voluntatem illius qui ad irritandum facultate & poteſtate pollet, *per cap. puella*, 20. *quæſt.* 2. *cap. manifeſtum*, 33. *quæſt.* 5. & omnes Doctores communiter. Diſpenſatio vero requirit cauſam iuſtam & rationabilem, quam qui habet & auctoritatem diſpenſandi, poteſt omnino votum tollere, & obligationem ipſius relaxare, abſque eo quod loco emiſſi voti aliquid iniungat vouenti, & tam vouens, quam ille qui diſpenſat, manent in conſcientia ſecuri. Quod aliter contingit in commutatione, nam commutatio quæ eſt, quaſi redemptio voti, exigit, vt id, in quod votum eſt commutandum & redimendum, ſit æque bonum, aut melius ac illud quod quis vouit. Tunc requiritur, quod ſit æque bonum, quando ex aliqua rationabili cauſa fit commutatio, tunc vero melius quando fit ſine aliqua cauſa, ſed ſolum ex mera voluntate commutantis, vt recte tradit Caietanus 2.2.quæſt.88.ar.12. Ex qua doctrina infert Nauar. in ſuo Manuali, cap. 12. num. 63. quod qui poteſtatem habet ſimul ad diſpenſandum & commutandum, poteſt partim diſpenſando, partim vero commutando votum relaxare, ſine cauſa omnino iuſta, ad ipſum votum omnino relaxandum, imponendo ei etiam ſimul aliquid loco eiuſdem voti, licet ſit minus eo quod vouit, nam diſpenſatio aliquid debet operari. Hæc ſunt valde notanda, atque memoriæ commendanda. Quibus ſic præmiſſis, vt propoſitæ difficultati ſatisfaciam, ac ſimul breuiter & reſolutiue complectar omnia fere ea, quæ ad hanc materiam votorum ſpectant, propoſito Articulo reſpondeo per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Soli Prælati Eccleſiaſt. de iure auctoritatẽ & facultatem habent diſpenſandi & cõmutandi vota ſuorum ſubditorũ

SOli Prælati Eccleſiaſtici de iure, auctoritatem & facultatem habent diſpenſandi, & commutandi vota ſuorum ſubditorum. Hæc Concluſio eſt certa & manifeſta, conſtatquè expreſſe ex doctrina D. Thom. 2.2. quæſt. 88. art. 12. vbi eam multis & efficaciſſimis rationibus comprobat, ſed maxime ex doctrina D. Pauli 2. ad Corinth 2. vbi de diſpenſatione agens, inquit, *nam*

& ego

& ego quod donaui, ſi quid donaui, propter vos in perſona Chriſti. Ex quibus infert D.Thom. quod ſoli Prælati Eccleſiaſtici, diſpenſant, diſpenſareq. poſſunt, in votorum obligatione, facereq. ipſorum commutationem, vtpote qui auctotatem gerunt Eccleſiaſticæ Reipublicæ, vicesq. Dei habent in Eccleſia, quæ myſtice eſt corpus Chriſti. Quo fit, vt quamuis multi alij poteſtatem & facultatem habeant, irritandi vota ſuorum inferiorum, vtputa pater, & eo deficiente mater, quæ tutelam filiorum ſuſcepit, ipſiq. tutores & curatores, pupillorum ſeu minorum ſuorum, mariti etiam ſuarum vxorum, & domini ſeruorum, non tamen diſpenſandi, aut commutandi vota, facultatem habent, niſi ſolummodo Prælati Eccleſiaſtici, vt tenet communis Doctorum ſententia, cum D.Thom. vbi ſupra, & cum ſententiarum Magiſtro in 4. ſentent. diſt 38. Qua de re videatur ſuprad. Nauarr. vbi ſupra nu.68.& 75.

Secunda Concluſio.

Solus Papa, Romanusq. Pontifex, diſpenſat, atque diſpenſare poteſt ſuper quinque votis, hoc eſt ſuper voto perpetuæ Continentiæ, Religionis, Peregrinationis in Hieruſalem, vel Romam, & ad S. Iacobum de Compoſtellam, cui & de nouo vt dicitur, additum eſt, votum dominæ noſtræ Lauretanæ. Hæc Concluſio eſt omnium Doctorum communis, de qua videndus eſt ſupradictus Nauar. loco ſupracitato num.75. vbi inquit, quod quamuis nullus textus reperiatur, qui omnia dicta vota ſoli Papæ reſeruet, præter votum iu Hieruſalem, *per cap. ex multa, de voto, iuncta gloſſ. ſingulari, verbo, incumbit*, quinimo neque hoc, quando ex deuotione, & non in ſubſidium Terræ Sanctæ fit, ſecundum Pano. *in d.c. ex multa*, quem multi ibi ſequuntur, tamen iuxta ſtylum Romanæ Curiæ, omnia ſupradicta quinque vota, ſunt ſummo Pontifici reſeruata. Quod ſatis colligitur ex Extrauaganti Sixti IV. *cap. Etſi Dominici, de pœnit. & rem.* Vnde ſecundum multorum opinionem, quicumque inferior ab aliquo iſtorum votorum tentaret abſoluere, præter quam quod peccaret mortaliter, pœnam etiam excommunicationis incurreret, per dictam Extrau. quod quidē dictus Nau. non credit eſſe verum, niſi in illis, qui ex facultate, vel conceſſione eiuſdem Papæ Sixti IV. abſoluuntur, quoniā de ipſis, ea tantummodo loquitur, vt ſequutus Sylu. *verbo, excommunicatio, 7. caſu* 32.& Ang. *verbo, excommunicatio*, 5.§.31. ſuprad. Naua. tenet ſuper Extrau. dictam. Videantur hac de re, quæ diximus ſupra Quæſt. 9. Art. 8.

Solus Papa, Romanus Pontifex diſpenſare poteſt ſuper quinque principalibus votis

Tertia Concluſio.

In cæteris autem votis, præter ſupradicta, generaliter poſſunt diſpenſare Epiſcopi cum ſibi ſubditis & Prælati Regulares Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem habentes iuriſdictionem cum ſuis. Hæc Concluſ. eſt omnium DD. communis, & eam tenet expreſſe D.Thom. 2.2.q.88.art.12.in ſolut.ad 3. & Mag. Soto lib.7.de iuſt.& iur.q.4.art.1.& 3.& Nau. loco ſupracit.n.75. & in c.21.n.21.& 22. quam dicit eſſe tenendam, & ſi Panor. *in c. propoſuit, de conceſ. preben.* ſupradictis ſolum commutandi poteſtatem concedat. Quod inquit Nauarr. non eſt verum, propter ea quæ ipſe Panormitan. *in cap. 1. de voto*, docuit. Et addit, quod Prælati inferiores Epiſcopis, non habentes iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem, nihil tale poſſunt efficere, ſecundum Innocentium *in dicto cap. 1. de voto*, communiter receptum ab Hoſtienſe, & à reliquis Iuris Doctoribus, niſi ad id præſcriptione, vel particulari priuilegio muniantur, poſſunt tamen dicti Prælati ſuorum Religioſorum vota irritare, vt amplius infra ſuo proprio loco dicemus. Quod ſolum forſan fallere dicit, in aliquibus Abbatibus, ſi ſint exempti, qui etiam

In reliquis autem votis, à ſupradictis principalibus diſpenſare poſſunt Epiſcopi, alijq. Prælati Regulares cū ſibi ſubditis.

Digitized by Google

cum ſuis ſubditis poterunt in votis diſpenſare, quoniam ipſorum iuriſdictio quaſi Epiſcopalis reputatur, per gloſſam ſingularem, & communiter receptam *in Clemen. 1. de rebus Eccleſiæ*, aliàs vero minime, quidquid aliqui ſenſiſſe videantur.

Quarta Concluſio.

Ad diſpenſandum in ſupradictis votis neceſſario requiritur cauſa iuſta & rationabilis, & qui ſine ipſa diſpenſat, peccat, nec diſpẽſatus, manet tutus in conſcientia.

Ad diſpenſandum in ſupradictis votis,neceſſario requiritur,cauſa iuſta & rationabilis, & qui ſine ipſa diſpenſat,peccat, nec diſpenſatus,manet in conſcientia ſecurus. Hæc Concluſ.eſt etiam omnium DD.communis, & eam tenet expreſſe D.Th. 2.2.q.88.art.12.adeoq. vera eſt,vt nec ipſe ſummus Pontifex pro mera ſua voluntate, & ſine vlla iuſta cauſa vota poſſit diſpenſare, aut commutare,vt expreſſe tenet ſuprad. Nau,in d.Man.c.12.n.76. quod & probat per *gloſſ. ſingularem, in c.non eſt de voto*, & inquit, quod diſpenſatus ſine iuſta cauſa,etiam à Papa, non eſt in conſcientia ſecurus, *per d.gloſ. & c.non eſt de voto.* Ad quod probandum & confirmandum, adducit *c. venientes, de iureiur.* vbi dicitur, quod in quocumque iuramento (id quod & de votis pariter intelligendum eſt) debet ſemper intelligi, ſalua auctoritate ſummi Pontificis, vbi notat, quod non dixit, ſalua ſua voluntate, vt recte etiam loco ſupracitato ponderauit D.Th. 2. 2.q.80.ar. 12. ſed, ſalua auctoritate. Nec prædictum capitulum innuit, vota & iuramenta non obligare, ſi Papæ diſpliceant, aut ſi ſua Sanctitas contradixerit, ſed potius nullo iuramento, aut voto poſſe detrahi, aut derogari, iuri & auctoritati prædicti ſummi Pontificis, quominus cum rationabili cauſa poſſit in illis iuſte diſpenſare. Sed quænam ſit, aut cenſeri debeat hæc iuſta & rationabilis cauſa? dicetur in ſeq. Articulo.

ARTICVLVS II.

Quænam ſit iuſta & rationabilis cauſa, ad diſpenſandum in votis?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Quælibet cauſa, reddens cõplementum alicuius voti malum, aut inutile, vel maioris boni impeditiuum, ſufficiens eſt ad diſpenſandum in ipſo.

QVælibet cauſa reddens complementum alicuius voti, malum aut inutile, vel maioris boni impeditiuum, eſt ſatis iuſta & rationabilis ad diſpenſandum in ipſo. Hæc Concluſ.eſt communis omnium Doctorum reſolutio, de qua videndus eſt D. Thom. 2. 2.q.88.art. 10. & 12. & Caietanus, ibi & Nau. loco ſupracitato, c. 12. nu. 76. in fin.

Secunda Concluſio.

Leuitas, ſeu nimia facilitas, quam quiſpiã habuit, in vouendo ſufficiẽs etiam videtur eſſe cauſa diſpenſandi in voto.

De alijs cauſis ſufficientibus ad votorum diſpenſationem.

Vna etiã ex iuſtis cauſis, ad diſpenſandum cũ Religioſo in aliquo; voto, eſt leuitas, ſeu nimia facilitas, quam habuit in vouendo. Hæc Concluſ. eſt ſupradicti Nau. loco ſupracit. nu. 77. & probat eam ex Panor. *in c. 2. de voto*, & per ea, quæ dicit expreſſe textus ibidẽ, idem tenet D. Ant. 2. p. tit. 11. c. 2. in prin. Quibus addunt prædicti DD. eſſe etiam iuſtam cauſam, ad diſpenſandum imbecillitas eius qui vouit, ad exequendum illud, quod vouit, vtpote ad ieiunandum, vel ſimile quidpiam faciendum, nam de ſimilibus ſimile eſt iudiciũ. Nec in hiſce rebus reddi poteſt, aut tradi certa omnino regula, quinuero relinquuntur Prælati, & Superioris prudentis arbitrio, iuxta quorum pietatẽ atque

atque prudentiam, prædicta omnia diffiniri, atque determinari debent, iuxta Panor. *in c.1.de voto*, & idem tenet *in c.ex multa, eodem tit.* addens, quod ad diſpenſandum in votis, requiritur neceſſitas, vel vtilitas publica: quod vltimum improbat D.Nau. loco ſupracit. n.77. dicens, quod non neceſſario requiritur vtilitas publica, ſed ſatis eſt, quod ſit vtilitas priuata, argu. deſumpto *ex cap. 1. & 2. de voto.* Sed difficultas eſt, an ſufficiat, ſitq. idonea cauſa, diſpenſandi in aliquo voto, quod qui fecit illud, nequit ſine graui difficultate, atque moleſtia adimplere? Quam difficultatem mouet Soto lib. 1. de iuſt. & iure, q.7. art.3. dubitatione vltima, de cuius mente, atque ſententia, propoſitæ difficultati, per ſequentem reſpondeo Concluſionem.

Tertia Concluſio.

Si difficultas ſit in re ipſa, ſcilicet, quia inconſulta prudentia, nec re ſatis perpenſa, votum ieiunij deuouit in pane & aqua, aut pedeſtrem peregrinationem, ſuis imparem viribus, huiuſmodi temeritas ſufficiens eſt cauſa diſpenſandi: at vero ſi difficultas non ex natura ipſius rei, ſed ex prauo habitu vouentis proficiſcitur, cum difficultas ipſa abſtinendi ab iniqua conſuetudine, cauſa fuerit vouendi, non eſt, aut eſſe poteſt, ſufficiens cauſa diſpenſationis & obligationis relaxandæ. Hæc Concluſio eſt ſupradicti Sot. loco ſupracitato, vbi hac de re agit, & aſſignat aliquas alias cauſas, quæ ſufficientes eſſe poſſunt, ad diſpenſandum in votis. Hæc de iſto Art. dicta ſufficiant.

Si quis inconſulta prudẽtia nec re ſatis ꝑpenſa aliquid deuouit eiuſmodi temeritas ſufficiẽs eſt cauſa diſpenſationis.

ARTICVLVS III.

Vtrum Prælati Regulares, ſuorum ſubditorum vota, poſſint commutare?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Religionum Prælati, optime poſſunt ſuorum ſubditorum vota commutare. Hæc Conclnſio eſt expreſſa D.Tho. 2.2. q.88. art.12. & omnium Doctorum communis in 4. ſent. diſt.38. vbi hac de re agunt, & Magiſt. Soto lib.8. de iuſt. & iur. q.4. art.3. inquit, quod generaliter loquendo, omnis ille, qui poteſtatem habet ad diſpenſandum vota, quod eſt amplius; habet etiam illam ad commutandum, quod eſt minus. Sed Nauar. in Man. cap.12. nu 79. omnino tenet contrarium, & dicit, quod ille, qui non habet ampliorem anctoritatem, quam commutandi, non poteſt diſpenſare, & qui non pollet poteſtate, niſi ad diſpenſandum, non poteſt commutare, quia iſta inter ſe ſunt valde diuerſa, & poteſtas, & priuilegium diſpenſandi poteſt aliquid operari, abſque eo, quod ad commutationem extendatur. Et addit, quod opinio Soti ſupradicta, verum habere poteſt in illis, qui ſunt eiuſmodi auctoritatem fortiti, ex iure communi, & tamquam ordinarij, non autem in his qui priuilegiorum vi, & tamquam delegati eamdem adepti ſunt, quod probat argumento deducto *ex cap. priuilegia, diſtin.3. & cap. ſane, & cap. porro, de priuileg.* & per notata *in cap. 1. de reſcriptis*, vbi poſt alios reſoluit Decius, priuilegium ita eſſe interpretandum, vt aliquid operetur contra ius, ſed dato aliquo tali, in reliquis eſt reſtringendum; quia priuilegia ſunt reſtringenda per dictum *cap. porro.* Sed difficultas eſt, qualiter dicta commutatio à dictis Prælatis Regularibus ſit facienda? de quo ſit ſecunda Concluſio.

Religionũ Prælati optime poſſunt ſuorum ſubditorum vota commutare.

Priuilegiũ ita eſt interpretãdum vt aliqd operetur contra ius, eo tamen dato, ſemper eſt reſtringendum, non vero ampliandum.

Secunda Concluſio.

Quid debeant Religionũ Prælati, in commutatione votorũ conſiderare.

Religionum Prælati, in commutatione votorum, debent conſiderare & aduertere, vt illud, in quod aliquod votum commutatur, ſit melius, aut ſaltem æque bonum. Hæc Concluſio eſt generalis D. Thom. omniumque Doctorum loco ſupracitato, vbi inquiunt, quod tunc ſufficit, quod ſit æque bonum, quando votum ex aliqua rationabili cauſa commutatur; tunc vero requiritur quod ſit melius, quando ſine aliqua cauſa, ſed ſolum ex mera voluntate facienda eſt commutatio. Sed aduerto, vt etiam dixi in principio Articuli primi huius Quæſtionis, quod quando Prælatus diſpenſat cum ſuo ſubdito (& idem eſt iudicium de quolibet alio, qui poteſtatem habet ſimul ad diſpenſandum & commutandum) vtendo partim diſpenſatione, partim vero commutatione, poteſt tollere & relaxare votum, ſine cauſa omnino iuſta, ad ipſum omnino relaxandum, & abſque eo quod loco ipſius imponat vouenti, ſeu illi qui votum emiſit, aliquid aliud melius, ſeu æquale, ſed minus eo quod vouit, vt diximus de mente Nauarr. loco ſupracitato cap. 12. num. 63. in fine.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Religionum Prælati, ſuorum ſubditorum vota, poſſint irritare, & quonam iure?

IAm ſupra diximus differentiam, quæ verſatur inter diſpenſationem, commutationem, atque irritationem votorum, & ex parte, quibus competat, ſeu competere poſſit, quodlibet iſtorum. Sed nunc pro reſolutione ſuprapoſitæ difficultatis, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

Summus Pontifex generaliter loquendo Religioſorum omnium vota poteſt irritare.

GEneraliter loquendo, ſummus Pontifex, Religioſorum omnium vota irritare poteſt. Hæc Concluſ. eſt expreſſa Mag. Sot. lib. 7. de iuſt. & iur. q. 3. art. 1. cuius rationem reddit, quia ſummus Pontifex eſt veluti Generalis, Prouincialis, Prior, ſiue Guardianus cunctorum Religioſorum, cui ſpecialiter ſunt ſubiecti, ac proinde omnium eorum vota, iure optimo poteſt irritare, & hoc communiter tenetur ab omnibus. Sed addit ſupradictus Soto, quod idem Pontifex non poteſt irritare vota ſecularium, quia inquit licet habeat ſuper omnes fideles, plenam poteſtatem iuriſdictionis, non tamen ſuper ſeculares habet poteſtatem dominatiuam, quæ requiritur ad irritandum vota, ſicut habet illam ſuper Regulares. Sed hæc Soti opinio reprobatur à doctiſſimo P.F. Michael. à Medina lib. 5. de ſacrorum hominum continentia, cap. 44. & 45. vbi dicit, quod in ordine ad fidem, & ad Euangelium omnes ſeculares pariter, atque Religioſi, ſubduntur ſummo Pontifici, atque ideo ſi quis ſecularis votum emiſiſſet, etiam intrandi in Religionem, quo inutilem ſe reddidiſſet ad fidei obſequia, dicit ſupradictus Doctor, quod poſſet ſummus Pontifex, ſi hic homo ad propulſandos fidei hoſtes in bello, eſſet valde neceſſarius, eiuſmodi votum irritare, ipſumq. ad deſumenda arma cogere: nam propter baptiſmum ſit Papa dominus voluntatis omnium Chriſtianorum, in ordine ad ſpiritualem finem. Sed re vera, hoc nõ eſt ſimpliciter votum irritare, ſed tantum ſecundum quid, & cõmutare ipſum in ordine ad altiorem finẽ. At Prælati Regulares ſimpliciter irritant, ſeu irritare poſſunt,

An ſũmus Põtifex ſecularium vota irritare poſſit.

ſuorum

ſuorum ſubditorum vota, ex hoc ſolum, quod ſunt Domini voluntatis eorum, quod etiam reſpectu ipſorum ratione particulari, & ſpeciali iure poteſt facere ſummus Pontifex, quod non concedit ſupradictus Soto reſpectu virorum ſecularium.

Secunda Concluſio.

Religionum Prælati, Iure ordinario, irritare poſſunt ſuorum ſubditorum vota. Hæc Concluſio eſt omnium Doctorum communis, conſtatq. *ex cap. puella, & c. illud, 20. q. 2. & c. mulier, 32. q. 2. c. manifeſta, c. nolunt, 33. q. 5. cum ſuis gloſſis*, cuius rationem reddit D. Th. 2. 2. q. 88. art. 8. dicens, quod nullus, qui alterius ſubditur poteſtati, poteſt emittere votum, quod ſit validum, in illis, in quibus ipſi ſubijcitur, abſque eius conſenſu & voluntate, quod ſi contrarium fiat, poteſt qui eiuſmodi habet poteſtatem dominatiuam, tale votum irritare, idq. pro mera ſua voluntate, ſine vlla alia ratione, & nullum ipſum reddere. Quod expreſſe tenet Innocent. in hoc communiter receptus *in cap. ſcriptura, de voto*. Vnde ſi Religioſus quiſpiam emittat aliquod votum, de his quæ non ſunt ſuæ Regulæ, nec diuinis præceptis, aut ſuorum Superiorum ſtatutis contraria, quamuis eiuſmodi votum validum ſit, interim quod à ſuis Superioribus non reſcinditur, aut irritatur, poteſt tamen ab ipſis pro mera ſua voluntate, ſine vlla ratione irritari. Sed eſt aduertendum, vt optime aduertit Nauarr. loco ſupracitato cap. 12. nu 69. in fi. quod quamuis quoad effectum, ne Monachus teneatur votum aliquod adimplere, ſatis ſit quod Superior illi iubeat, ne faciat id quod vouit, aut nolit ſibi facultatem concedere ad id agendum, eſto prius non ſit certior effectus de voto ab illo emiſſo, attamen quoad effectum, vt votum ſit irritum & inane, non ſatis eſt hoc, ſed neceſſarium eſt præterea, quod Prælatus de voto ipſo iam præmonitus, ipſum voluntate & auctoritate ſua omnino caſſet, irritet, & nullum faciat, vt optime docet Caietanus 2. 2. quæſt. 88. art. 8. Hæc dicta ſunt de voto emiſſo ab aliquo Religioſo, de his quæ ſunt bona & honeſta, & nec ſuæ Regulæ, aut diuinis præceptis, aut Superiorum ſtatutis contraria, quod eſt validum quamdiu per Superiorem non irritatur. Secus eſt autem de illis, quæ fiunt contra prohibitionem Regulæ, ſeu Prælatorum voluntatem, nam eiuſmodi vota, non tenent, nec valent, niſi Prælati conſenſerint, etiamſi Monachus ignoret, rem aliquam eſſe à Prælato prohibitam, ac proinde cum nulla ſint, irritatione non indigent, prout aduertit Soto lib. 7. de iuſtit. & iure, quæſt. 3. art. 1. dubio 3. & Nauarr. in *cap. non dicatis, num. 74.* & Aragon. 2. 2. quæſt. 88. art. 8. Concluſ. 1. & 2.

Religionū Prælati, Iure ordinario irritare poſſunt, ſuorū ſubditorū vota.

Nota valde, & irritatione votorum, quæ cōmuniter fiunt à Religioſis.

Nota, quæ vota à Religioſis facta valeant, quæ vero non.

Tertia Concluſio.

Religionum Prælati, etiam irritare poſſunt ſuorum ſubditorum vota, (ſi quæ fecerunt) de non committendo tale, vel tale peccatum. Hæc Concluſio ponitur contra Caietanum, aſſerentem eiuſmodi vota à Prælatis Regularibus non poſſe irritari, quia inquit eiuſmodi materia non eſt illis ſubiecta, ait nihilominus Caietanus, quod poſſunt Prælati, eiuſmodi vota in nomine domini commutare. Sed contrariam omnino ſententiam, tenet Soto libro 7. de iuſtitia & iure, quæſt. 3. art. 1. quæſt. 3. art. 1. & Nauarr. in Man. cap. 12. num. 65. quia inquit, quamuis Prælatus non poſſit tollere obligationem, quam ſubditus habet ad non committenda illa, vel illa peccata, ad quæ alijs legibus tenebatur, poteſt tamen tollere nouam obligationem, quam ſibi ad id de nouo impoſuit, non habens ſufficientem libertatem, abſque ſuorum Superiorum voluntate. Quantum enim ad ſpontanea, domi-

Religionū Prælati irritare poſſunt, ſuorū ſubditorum vota, ſi quæ fecerunt, de non cōmittendo tale, vel tale peccatum.

ni ſunt Superioris, ſuorum ſubditorum voluntatum, ad quod habent etiam Prælati, priuilegium quoddam ſpeciale, Eugenij IV. conceſſum Monachis S. Benedicti Obſeruantiæ Italiæ, quod refertur à Collectore priuilegiorum, in Compendio, *verbo, diſpenſatio*, §. 25. Videatur ibidem.

Quarta Concluſio.

Omnia Religioſorum vota quorum materia, nec in genere, nec in ſpecie non eſt prohibita, validaſunt, quamuis à Prælatis irritari poſſint.

Nota hoc valde pro votis, quæ fiunt à Religioſis.

Omnia vota, quorum materia, nec in genere, nec in ſpecie, Religioſis ſunt prohibita, ſunt valida, quamuis, vt prædictum eſt, à Prælatis irritari poſſint. Hæc Concluſio eſt Nauarri loco ſupracitato, cap. 12. num. 67. vbi inquit, quod non debent exiſtimari Religioſorum vota eſſe nulla, ac nullius vigoris & momenti, pro eo quod ſint à Prælatis irritabilia, quinuero ſi non ſint de rebus in genere, aut in ſpecie ſibi prohibitis, valida ſunt, & ad ſui obſeruantiam obligant, quouſque irritentur ab illis, qui idipſum poſſunt facere, etiamſi prius ea numquam approbauerint. Et ratio eſt, quoniam ſemper fieri videntur ſub ea conditione, ſi Superior non contradixerit, quæ quidem conditio ſemper impleta manet, donec Superior contradicat. Secus tamen eſt de votis, quæ ab ijſdem fiunt, de rebus ſibi à Superioribus prohibitis, alioquin tamen licitis, nam eiuſmodi vota non valent, nec obligant, donec Prælatus ea approbauerit, quoniam ſemper fieri videntur ſub hac conditione, ſi videlicet Superior annuerit, aut licentiam præſtiterit. Quæ doctrina eſt Caietani loco ſupracitato, quo modo venit limitandum atque interpretandum dictum Concilij Agathenſis, quod habetur *in cap. Monacho*, 20. q. 4. vbi dicitur, quod Monachis non licet vouere.

Quinta Concluſio.

Superiores & Prælati poteſtatē habentes irritãdi ſuorum ſubditorũ vota, poſtquã ſemel in illa cõſenſerint, ſine iuſta & rationabili cauſa, non ea poſſunt irritare.

Superiores & Prælati, poteſtatem habentes irritandi, & annullandi ſuorum ſubditorum vota, ſi poſtquam ſemel in ipſa conſenſerunt, ſine iuſta & rationabili cauſa, pro libito, aut ex malitia illa irritauerint, peccabunt mortaliter. Hæc Concluſio adducitur à Nauarr. loco ſupracitato, nn. 73. & dicit eam eſſe Caietani, 2. 2. quæſt. 88. art. 8. & ratio eſt, nam quamuis irritare poſſint ſuorum ſubditorum vota, pro libito, & abſque vlla ratione & cauſa, antequam approbentur, quoniam in hoc iure ſuo vtuntur, *per cap. puella, cap. illud*, 20. *quæſt. 2. cap. manifeſtum*, 33. *quæſt.* 5. at poſtquam ſemel conſenſerunt, non poſſunt ea irritare, abſque iuſta & rationabili cauſa, & multo minus ex mera malitia, proprioq. impulſu affecti, fingentes eiuſmodi vota in maximum præiudicium vergere, cum tamen parum, aut nihil inde vergat damni, aut nocumenti. Hoc multum pro irritatione votorum eſt notandum, valdeq. memoriæ commendandum. Et licet non deſint qui dicant, quod etiam à principio, non poſſunt dicti Prælati pro mera ſua voluntate ſuorum ſubditorum vota irritare, & quod contrarium faciendo, ſine aliqua cauſa ad minus peccant venialiter, quam ſententiam tenet Sot. lib. 7. de iuſt. & iure, quæſt. 3. art. 1. & Sylueſt. *verbo, votum*, & neque caret multo fundamento, nam ad minus eiuſmodi irritandi actus eſſet otioſus & inutilis, teneret tamen dicta irritatio, nec peccarent ſubditi, qui non adimplerent votum, perperam & ſine cauſa irritatum, vt optime docet Caietanus loco ſupracitato: in caſu tamen quo Prælati bono aliquo fine, præuiaq. deliberatione, & cum aliqua cauſa ſuorum ſubditorum vota irritauerint, non peccabunt, nec mortaliter, nec venialiter.

Nota valde ℞ Prælatis Regularibus, an pro libito irritare poſſint, omnia ſuorum ſubditorum vota.

Sexta Concluſio.

Eiuſmodi facultas, atque poteſtas irritandi vota, competit Prælatis de iure diuino & naturali, nam ratione voti Prælati efficiuntur domini voluntatis ſuorum ſubditorum. Hanc Concluſionem tenet expreſſe Mag. Soto, lib. 7. de iuſt. & iur. q. 3. art. 1 vbi miris eam, atque efficaciſſimis rationibus comprobat, oſtendendo qualiter Religioſi, poſtquam ſemel profeſſionem emiſerunt, ita per obedientiam aſtringuntur ſuorum Prælatorum arbitrio, fiuntq. ipſorum, ac deſinunt eſſe ſui, vt naturæ iure non poſſint inde abſque eorum iniuria, vllo modo ſuam voluntatem dimouere, non minus, ac naturales filij, nihil valent efficere contra parentum ſuorum voluntatem. Quapropter, inquit, non modo tamquam ſpirituales Prælati, ſuper ſubditorum ſuorum votis poſſunt diſpenſare, ex vi iuriſdictionis quam habent, verum etiam & tamquam veri domini ſuarum voluntatum, eorumdem vota pro libito poſſunt irritare.

Poteſtas & facultas irritandi ſuorum ſubditorum vota competit Prælatis de iure diuino & naturali.

Nota hoc valde pro irritatione prædictorũ votorum.

ARTICVLVS V.

Vtrum Prælati Regulares, diſpenſare poſſint in votis, volentium intrare ſuum Ordinem?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Religionum Prælati, ex ſpeciali iure diſpenſare poſſunt, in votis volentium intrare ſuum Ordinem. Probatur hæc Concluſio, nam ad id habent ſpeciale priuilegium, conceſſum ab Eugenio IV. Prælatis Congregationis S. Benedicti, quo fruuntur, potiriq. poſſunt, omnes Ordines & Religiones priuilegium habentes communicationis, quod quidem priuilegium habetur in Compendio priuilegiorum, *verbo, diſpenſatio*, §. 28. vbi dicitur, quod *Eugenius IV. conceſſit Prælatis dictæ Congregationis S. Benedicti, perſonas volentes eorum Congregationi ſociari, quæ Religionem, locum & Ordinem alium quemcumque etiam arctiorem vouiſſent, tali voto non obſtante ad probationem, profeſſionemq. recipere, eosq. auctoritate Apoſtolica ab ipſo voto abſoluere, & cum ipſis diſpenſare, dummodo in tali Religione, ſeu Ordine, de quo vouiſſent, profeſſionem non emiſerint. Quod ſi tamen ante profeſſionẽ emiſſam ab ipſa receſſerint Congregatione, huiuſmodi diſpenſatio, nullius ſit roboris, vel momenti.* Hæc conceſſio magni eſt facienda, plurimiq. æſtimanda, nam virtute ipſius, vt videtur, Regulares Prælati diſpenſare poſſunt, cum illis, qui emiſerunt votum ingrediendi, etiam Carthuſiam, vt ante ibidem profeſſionem emiſſam, intrare poſſint quemlibet Ordinum Mendicantium. Sed aduertendum eſt, quod ad id faciendum, requiritur aliqua cauſa, quæ videatur legitima, nam ſummus Pontifex non concedit, niſi id quod habet, & id quod poteſt, & communis eſt ſententia, quod nec ipſe poteſt diſpenſare ſine cauſa legitima, vt aliquis Religioſus tranſeat ad Religionẽ laxiorem, vt tenet Panor. *in c. non eſt de voto*, & Sylu. *verbo, votum*, §. 3. Sed cauſa videtur eſſe iuſta & rationabilis ad id, ſi quis putet & exiſtimet, ſe melius ibidem poſſe Deo deſeruire, quam in arctiori Religione. Qua de re videatur Mag. Soto, lib. 7. de iuſt. & iur. q. 4. ar. 3. Aduertendum etiam eſt, quod ſupradicta procedunt, quando aliquis poſt emiſſum votum, ſtrictioris Ordinis ſiue Religionis, transfert ſe in aliam laxiorem, virtute ſupradictæ diſpenſationis; at quando non virtute diſpenſationis, ſed ex ſua voluntate, aut virtute alicu-

Religionũ Prælati ex ſpeciali iure & priuilegio diſpenſare poſſunt, in votis volentiũ intrare ſuum Ordinem.

Nota hoc valde.

Pro ijs qui vouerũt ingredi Religionẽ aliquam ſtrictiorem, ingrediunturq. laxiorẽ.

ius communis priuilegij, in aliam laxiorem ſe transfert, profiteturq. in ipſa, licet profitendo ſatisfaciat voto (nam in quolibet voto ſolemni includitur atque continetur votum ſimplex) non tamen liberatur á culpa mortali, quam commiſit, intrando & ſuſcipiendo Religionem laxiorem, cum promiſiſſet ſtrictiorem, vt tenet D.Th.2.2.q.189.art.10.in ſolut.ad 3. & Nau.c. 12.n.48. Qua de re plura, nos diximus in præced.tom.q.20.ar.8 agendo de Nouitijs, ante emiſſam profeſſionem in fine. Hæc de iſto Art. dicta ſufficiant.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Prælati Regulares diſpenſare, commutare atque irritare poſſint, ſuorum Nouitiorum vota?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Omnia vota Nouitiorũ realia perſonalia & mixta includuntur in ſolẽni voto Religionis, quod emittitur in profeſſione.

Nota hoc valde.

Difficultas. Nouitij, dũ in probatione exiſtunt, non adimplere tenentur illa vota, quæ non cum ſuo ſe compatiuntur ſtatu.

Nota hoc valde p magiſtris Nouitiorum.

OMnia Nouitiorum vota, realia & perſonalia & mixta, vt ſunt peregrinationes, includuntur & commutantur in ſolemne votum Religionis, ita quod profeſſione emiſſa in aliqua Religione per Sedem Apoſtolicã approbata, omnia ſupradicta vota ceſſant. Hæc Concluſ. eſt expreſſa D.Th.2.2. q 88.art.12.ad 1.& q.185.art.8.ad 2.& q.189 art.3.ad 3 & communis omnium DD. reſolutio, de qua nos latiſſime egimus ſupra in præced, tom.q.25. art.7. oſtendentes, qualiter omnia vota ſimplicia, includantur & commutentur optime in ſolemne, votum Religionis, cuius rei multiplices, appotiſſimas atque efficaciſſimas adduximus cauſas, & rationes, quas iterum referre breuitatis gratia omitto. Solũ dico, quod inter omnes ipſas principaliſſima eſt, quia ſolemniter profitens, totaliter mundo moritur, viuit autem Deo, ad quã vitam ſolemnis illa profeſsio dirigitur, quo fit vt ceſſante præterita vita, ceſſent etiam omnia vota in ipſa facta, non ſolum perſonalia & mixta, verum etiam & realia, quod maiorem difficultatem videbatur habere. Et ratio eſt, nam cum ipſa etiam ad regimen ſpirituale, vitæ prioris fuerint emiſſa, & iſte finis iam ceſſet, per translationem profitentis in aliam vitam magis ſpiritualem, quod fit per emiſsionem ſolemnis profeſsionis, inde eſt, quod etiam dicta vota realia, peracta profeſsione ceſſant. Sed quid dicendũ eſt de eiuſmodi votis ante profeſsionem emiſſam, tenenturne Nouitij ea, dum exiſtunt in Religione, adimplere? Dico, quod minime adimplere tenentur, illa vota quæ non cum ſuo ſe compatiuntur ſtatu, vt latius etiam diximus in præced. Tom. loco ſupracitato. Quinuero etiamſi ſe compatiantur, non tenentur illa adplere, ſed iure optimo commutari, & compenſari poſſunt, in eos labores & aſperitates, quas patiuntur in probationis anno, ſurgendo ad matutinas horas, aſsiſtendo prope ſemper in choro, vocali & mentali orationi, & in ieiunia, diſciplinas, mortificationesq. alias innumeras, quas patiũtur. In quæ omnia ipſorum vota in ſeculo facta, magiſtrorum ſuorum, atque Prælatorũ auctoritate, tamquam in aliquid melius & magis Deo gratum, poſſunt commutari. Sed aduerto, quod Religionum Prælati, quamuis poſsint diſpenſare & commutare ſuorum Nouitiorum vota, non tamen ea poſſunt irritare, vt optime dicit & notat Nau. in ſuo Man. cap. 12. nu. 63.& 65.& ratio eſt, quia quando adhuc ſunt in Nouitiatu, non habent ſuper eos poteſtatem dominatiuam, ſicuti ſuper profeſſos, nec illorum voluntas tunc á dictorum Prælatorum & Superiorum pendet voluntate, argumento deducto *ex cap. 1. & cap. beneficium, de Regular. lib. 6.* Hactenus de iſto Articulo & tota Quæſtione.

QVAE-

QVÆSTIO XXXIII.

De Prælatis Regularibus, quantum attinet ad facultatem abſoluendi ſibi ſubditos, à quibuſcumque caſibus, peccatis, & cenſuris, in duodecim Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Fratres teneantur de Iure, ſuis proprijs Prælatis confiteri?

Huic Articulo breuiter, & reſolutiue reſpondetur, per duas ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Omnes omnium Religionum alumni, & profeſſores, de Iure communi te nentur proprijs Prælatis confiteri.

OMnes omnium Religionum alumni, & profeſſores, de Iure communi ſuis proprijs Prælatis tenentur confiteri, nec alteri quam ipſis, aut de ipſorum licentia confiteri poſſunt, & confeſſio aliter facta, niſi ex ſpeciali priuilegio, aut in articulo mortis, eſt ipſo iure nulla. Hæc Concluſio, eſt communis omnium Doctorum reſolutio, & habetur expreſſe in Extrau. *inter cunctas, de priuileg.* Facit, *& cap. ſi Epiſcopus, de pœnit. & remiſſ.* quatenus habet, quod nulla conſuetudine introduci poteſt, vt quis confeſſorem valeat ſibi eligere, abſque licentia ſui Superioris. Quinvero eadem ratio generalis eſt, de omnibus in vniuerſum chriſtianis, atque fidelibus, *per cap. omnis vtriuſque ſexus, de pœnit. & rem.* quod communiter intelligunt Doctores, tam Iuriſperiti, quam Theologi, non ſolum de annuali confeſſione facienda proprio Prælato, & non alteri, niſi de illius aſſenſu & licentia, verum etiam de quibuſcumque alijs confeſſionibus, quæ fieri non poſſunt, niſi proprio Parrocho, aut alteri de illius aſſenſu & licentia, quod vt dixi, intelligendum eſt ſecluſo aliquo Superioris priuilegio, quod habeat pœnitens, aut Confeſſor, & extra caſum extremæ neceſſitatis, atque articulum mortis. Et ratio huius Concluſionis in promptu eſt, in communi & in generali, tam pro Religioſis, quam pro omnibus alijs fidelibus & chriſtianis, nam abſoluere eſt actus iuriſdictionis, quam niſi in proprium ſubditum, nemo vllo modo exercere poteſt, vnde quamuis Sacerdotes omnes in ſua ordinatione, facultatem accipiant abſoluendi à peccatis, iuxta Conc. Trident. *ſeſſ. 23. cap. 15.* & quia poteſtas ſuper corpus Chriſti miſticum, deriuatur à poteſtate ſuper corpus Chriſti verum, nullum tamen poſſunt abſoluere, in quem ordinariam, aut ſubdelegatam non habuerint iuriſdictionē. Videatur hac de re D. Thom. in additionibus ad 3. partem, quæſt. 8. art. 4. & 5. & Magiſter Sot. in 4. diſt. 18. q. 4. art. 1. 2. & 3. vbi hac de re latiſſime agit, & Syluеſt. *ver. Confeſſor, 1. num. 1. & 2. cum ſequentibus,* & Nauarr. in ſuo Man. cap. 2. de confeſſione, num. 1. cum ſequentibus.

Secunda Concluſio.

Quod Religioſi non confiteantur, niſi proprijs Prælatis, habetur etiam ex ſpeciali priuilegio, quod habent ad hoc omnes fere Religiones.

Quod Religioſi, & Regulares, proprijs Prælatis cōfiteantur, & nō alijs, niſi de ipſorū licentia, aſſenſu & voluntate, eſt etiam de Iure ſpeciali omnium fere Religionū, quæ ad id priuilegium habent, vel vtuntur & fruuntur aliarū

Reli-

Religionum priuilegijs per communicationem. Hæc Concluſio, non aliter poteſt, aut debet probari, quam adducendo & referendo ejuſmodi priuilegia: Atque imprimis, *Clemens IV. inhibuit vniuerſis Eccleſiarum Prælatis, & alijs quibuſcumque, ne confeſſiones Fratrum Minorum præſumant eorum Prælatis inuitis audire, & eiſdem Fratribus, ne aliquis eorum, niſi neceſſitatis vrgente articulo alijs, quam Prælatis ſuis, peccata ſua confiteri præſumant, vel alijs eiuſdem ordinis Sacerdotibus, niſi ſecundum Regulam, & ipſius Ordinis inſtituta*. Habetur hæc conceſſio in Monumentis Ordin. & idem habetur, quoad Fratres Prædicatores in eiſdem Monumentis, & quoad Carmelitas, & refertur in Compend. priuilegiorum, *verb. abſolutio ordinaria, quoad Fratres*, §. 5. & 6. & *verb. confeſſiones, & Confeſſores*, §. 1. idem priuilegium habent Fratres Eremitæ Diui Auguſtini, conceſſum per Innoc. VIII. & refertur in Compend. verbo vbi ſupra, vbi aduertit Collector, quod huiuſmodi conceſſio eſt iam communicata toti Ordini, per Iulium II. vt habetur in eodem Compendio *verb. communicatio priuilegiorum*, §. 22. Idem priuilegium habent Ciſtercienſes, & Monachi Ordinis S. Bernardi Hiſpaniæ, prout refertur in ipſorum Compendio, *verb. Confeſſores*, §. 3. & 4. Hoc idem conceſſit Gregorius XIII. pro Religioſis Societatis Ieſu, prout habetur in ipſorum Cōpendio, *tit. abſolutio, fol.* 11. quæ omnia priuilegia Iuri communi ſunt, quammaxime conſona, atque conformia, cum ſicut dictum eſt, ſecundum Ius commune, nullus Sacerdos, neque ſecularis, neque Regularis, audire poſſit confeſſiones eorum, in quos ordinariam, aut ſubdelegatam non habuerit iuriſdictionem: ſicuti igitur nemo audire poteſt confeſſiones fidelium alicuius Epiſcopatus, niſi ab Epiſcopo, aut à Papa ſuper ipſos fideles actualem habuerit iuriſdictionem, prout tradit Nauarr. in Man. cap. 4. num. 1. & eſt communis omnium Doctorum reſolutio, ita etiam nullus Sacerdos, nec ſecularis, nec Regularis, audire poteſt confeſſiones Fratrum alicuius Religionis, niſi, vel à Papa, vel à proprijs Prælatis ſuper ipſos actualem etiam habeat iuriſdictionem.

Mon. Ord. 1. imp. fol. 58 & 2. f. 144. conc. 338 pro Minoribus, pro Prædicatorib⁹ Mom. Ord. 2. imp. fol. 238. conceſſ. 563: quoad Carmelitanos, 2. impreſſ. fol. 168. conc. 475. & refertur in cōpend. ver. abſolutio ordinaria quoad Fratres, §. 5. & 6. & ver. confeſſiones, & Confeſſores, §. 1. quoad Auguſtinianos, 2. imp. fol 264. conc. 683.

Nota hoc valde, pro confeſſionibus Religioſorum, non faciendis Clericis ſecularibus, ſine licentia Prælatorū.

Vnde dico, quod Confeſſores approbati ab Epiſcopis, licet audire poſſint confeſſiones aliorum Presbyterorum ſecularium, non tamen audire poſſunt confeſſiones Fratrum cuiuſcumque Ordinis, niſi vt dictum eſt, ſuper ipſis prædictam habuerint iuriſdictionem. Ex quibus infert ſupradictus Nauarr. vbi ſupra, quod ad audiendas confeſſiones quorumcumque Fratrum, ſufficit approbatio ſuorum Prælatorum, cum conceſſione iuriſdictionis, nam quamuis in Concilio Tridentino, *ſeſſ. 23. cap.* 15. habeatur, quod nullus Sacerdos etiam Regularis, poſſit ſecularium etiam Sacerdotum confeſſiones audire, aut ad id idoneus reputari, niſi per Epiſcopum diœceſanum fuerit approbatus, hoc tamen decretum locum non habet in confeſſionibus Religioſorum, quia ipſis poſſunt confiteri alij Religioſi, etiamſi ab Epiſcopis non ſint approbati, ſi habuerint ſuorum Prælatorum approbationem, cum conceſſione iuriſdictionis, ſicut fieri ſolebat antiquitus ante Concilium Tridentinum.

Ad audiendas cōfeſſiones Fratrū ſufficit approbatio Prælatorum ſuorū, cū iuriſdictionis cōceſſione.

Nam Concilium Tridentinum, hac de re nihil de nouo ſtatuit, ſiue ordinauit, neque à Iure antiquo eſt recedendum, niſi quatenus in nouo aliter inuenitur expreſſum, *per l. præcipimus, C. de appellat. & cap. 2. de translatione Prælat.* Et quod in dicto Concilio Tridentino, nihil circa hoc pro Religioſis innouetur, ſed ſolummodo circa audiendas confeſſiones ſecularium, etiam Sacerdotum, conſtat ex ipſius expreſſis verbis, & ratio differentiæ eſſe videtur, quia ſeculares Sacerdotes, regulariter loquendo ſunt diſtractiores, & negligentiores in rebus, ad ſuam conſcientiam ſpectantibus, quod non præſumpſit Concilium de Religioſis, qui vt plurimum, ſunt circumſpectiores, & diligentiores in his, &

A Iure antiquo nō eſt recedendum, niſi aliquid innouatū inueniatur determinatum.

ita

ita ceſſant prædicti Concilij verba, quinvero, & ratio, qua ſola ceſſante, ipſa quoque ceſſant *per l. adigere, §. quamuis, ff. iure patr. & cap. cum ceſſante, de appellat.* etiamſi verba non ceſſauerunt, quæ tamen, vt diximus in prædicto caſu ceſſant.

Nota hoc valde, quod ceſſante ratione legis, ceſſat & diſpoſitio ipſius.

ARTICVLVS II.

Vtrum prædicti Fratres, ex præcepto & ſub mortali teneantur, certis quibuſdam diebus confiteri?

NOn eſt in votis in præſentiarum agere de Generali obligatione, qua cuncti Religioſi, & ſimiliter Clerici, & ſeculares tenentur ſemel in anno confiteri, vel antequam ad ſacramentum Altaris accedant, de qua agunt omnes communiter Doctores Scholaſtici, cum Magiſtro, in 4. ſententiarum, diſt. 18. vbi videndus eſt Magiſter Sot. quæſt. 1. per quatuor continuos Articulos, de qua etiam agit D. Tho. in addition, ad tertiam partem, quæſt 6. per ſex etiam continuos Articulos, & Syl̃ueſt. *verb. confeſsio, 1. num. 3.* & Nauarr. in Man. cap. 2. quod eſt de confeſſione, à num. 1. cum ſequentibus. Sed loquor de alia ſpeciali obligatione, quam dicuntur præ alijs, Religioſi habere, confitendi certis quibuſdam diebus, ſeu menſibus anni. Et ratio dubitandi eſt, nam *in Clement. ne in agro, §. hanc de ſtatu Monach.* iubentur Monachi ſemel in menſe ſua peccata confiteri. Circa quam Clementinam, Caiet. 2. tom. de confeſsione, quæſt. 1. & in paruis opuſculis, tom. 1. tract. 5. quæſt. 1. inquit Monachos, etiam nulla peccata mortalia habentes, teneri ad venialia confitenda, vt ſupradictum præceptum adimpleant: quinvero & Nauarr. in Man. cap. 2. de confeſsione, num. 6. innuere videtur, omnes Religioſos, ſaltim Ordinis ſancti Benedicti, aſtringi ad confitẽdum ſua peccata, duodecim vicibus in anno, id quod & expreſsius dicit cap. 21. num. 57. fundatus in ſupradicta *Clement. ne in agro*, quam & extendit ad Moniales cuiuslibet Ordinis, dicitq. eas peccare mortaliter, ſi non id fecerint, allegando ad hoc Concil. Trident. *ſeſſ. 25. cap. 10. de Regul.* Sed nihilominus in contrarium eſt veritas, de qua ſtatuitur Concluſio.

Concluſio.

REligioſi de Iure communi, & ſecluſo ſpeciali Regulæ præcepto, non tenentur ſub peccato, niſi ſemel in anno confiteri, aut quando habent communicare, ſeu mortis imminet periculum, ſed ſolummodo ex æquitate, vel de conſilio. Hanc Concluſionem, tenet expreſſe Magiſter Sot. in d. 4. Sententiarum, diſt. 18. quæſt. 1. art. 3. & 4. vbi hac de re latiſsime agit, & Nauarr. *in cap. placuit, de pœnit. diſt. 6. num.* 110. *cum ſequentibus*, quam & probant hac efficaciſsima ratione, quia ſecluſo ſpeciali præcepto Regulæ, non tenentur ad id, nec Iure diuino, neque ex Iure Eccleſiaſtico humano, ac proinde nullo Iure tenentur. Solum eſt difficultas de dicta *Clement. ne in agro*, qualiter ſit intelligenda, & an ipſa omnes in vniuerſũ Religioſos comprehendat, Religioſasque pariter, an vero ſolummodo Monachos Ordinis Sancti Benedicti, pro quibus fuit conſtructa, & an ipſos obliget ad mortale, an vero ſolum ad veniale? Et quidem Nauarr. locis ſupradictis, & maxime, cap. 21. num. 57. ibi tertiodecimo, in ea eſſe videtur opinione, vt credat prædictam Clementinam, Monachos Ordinis Sancti Benedicti, & Moniales cuiuslibet Ordinis, obligare ſub mortali ad communicandum, conſequenterq. confitendum, ſemel in menſe. Sed contraria ſententia communiter

Religioſi & Regulares, de Iure communi, & ſecluſo aliquo ſpeciali Regulæ præcepto non tenentur, niſi ſemel in anno confiteri ſed ſolummodo ex æquitate & de conſilio.

muniter

muniter tenetur, tantummodoq. id eſſe, & obligare de conſilio, etiam Monachos Ordinis Sancti Benedicti, vel ad ſummum ſub veniali. Ita tenet expreſſe Henriquez, lib. 1. de ſacramento Pœnit. cap. 4. num. 10. in textu, & in Gloſſa, & Sot. in 4. Sententiarum, diſt. 18. q. 1. ar. 3. ibi, neutiquam tamen, & Viualdus in ſuo lib. de Confeſsione, num. 51. Quod & potiori ratione, & Iure, dicendum eſt de alijs Monachis & Religioſis, & de Monialibus, quamuis ea de re ſpeciale habeant ſtatutum, non enim ſtatuta omnia obligant ſub mortali, ſed multa ſub veniali, vel ad nullum peccatum obligant. Et ad locum quem adducit pædictus Nauarr. ex Concil. Trident' *ſeſſ. 25. cap.* 10. ad id probandum de cuiuſuis Ordinis Monialibus, dico, Et reſpondeo, quod ex eo potius ſequitur contrarium, cum ibidem Concilium nullum tale apponat præceptum, ſed ſolum præcipiat Epiſcopis, & cæteris Monialium Prælatis, vt in ſuis Conſtitutionibus admoneantur, vt ſaltim ſemel ſingulis menſibus, ſuorum peccatorum confeſsionem faciant, & ſacroſanctam Euchariſtiam ſuſcipiant. Vnde vt huic Articulo vltimam imponam manum, reſolutiue dico, quod nec dictæ Moniales, nec Monachi, qui dicuntur nigri, ſeu potius Ordinis Sancti Benedicti, & multo minus aliarum Religionum alumni, & profeſſores, ſecluſo alio ſpeciali præcepto, confiteri tenentur ſingulis menſibus ſub mortali, ſed ſolummodo, ad ſummum ſub veniali, aut ex quadam honeſtate, & de conſilio, nam dicta Clement. *ne in agro*, vel tantum comprehendit ſupradictos Monachos nigros, vel quamuis extendatur ad alios, non obligat ſub mortali, ſed tantum ſub veniali, nihil enim aliud ibidem innuitur, & vt dicitur, odia reſtringi, & fauores conuenit ampliari. An vero in caſu, quo dicti Religioſi, ſiue Moniales, nullum habeant peccatum mortale, ſed ſolummodo venialia, teneantur eadem confiteri, prædicti præcepti adimplendi cauſa? Dicetur in Articulo ſequenti.

Nota pro cõfeſſione facieda à Monachus ſiue Monialibus, ſemel in menſe, qualiter obligentur.

ARTICVLVS III.

Vtrum Religioſi, ad implendum prædictum præceptum, ſiue conſilium de confitendo, aut in aliquo alio caſu, teneantur peccata venialia ſub mortali confiteri.

HÆc Quæſtio, & difficultas multum celebris eſt, apud Doctores Scholaſticos, agendo de confeſsionis materia, ſiue ſacramento Pœnitentiæ, & an omnes in vniuerſum fideles, ad adimplendũ præceptum confitendi ſemel in anno, poſitum *in cap. omnis vtriuſque ſexus, de pœnit. & remiſſ.* teneantur prædicta peccata venialia, ſub peccato confiteri? Qua de re videatur Magiſt. Sot. in 4. Sent. diſt. 18. quæſt. 1. art. 3. vbi refert ſententiam, & opinionem multorum Doctorum aſſerentium, quod dum quis non habet peccatum mortale, quod confiteatur, tenetur venialia confiteri, vt adimpleat præceptum Eccleſiæ ſtatuto tempore. Hoc tenuit olim Richardus, in 4. diſt. 16. art. 2. quæſt. 4. & D. Bonauentura, eadem diſtinctione, in 2. par. art. 2. quæſt. 1. & Alex Alenſis, 3. par. quæſt. 77. memb. 1. vbi in eadem ſententia perſiſtens, inquit, quod homo quantumcumque perfectus, nullam habens peccati mortalis, aut venialis conſcientiam, tenetur confiteri, non quidem propter præceptum diuinum, quod tantum obligat de mortalibus, ſed propter præceptum Eccleſiaſticum, ita quod dum nullius eſt conſcius peccati, tenentur Sacerdoti confiteri in genere, dicendo, ego ſum peccator,

idq.

idq. ad dandam gloriam Deo, & præſtandam obedientiam Eccleſiæ: Sed nihilominus hæc ſententia nullatenus eſt tenenda, & contraria eſt communior, & verior, de qua ſtatuitur Concluſio.

Concluſio.

PEccata venialia, quamuis aliàs legitima ſint confeſſionis materia voluntaria, ſalutareq. conſilium illa confiteri, in nullo tamen caſu, ſunt materia neceſſaria, neceſſarioq. & ſub mortali confitenda, etiam ratione adimplendi cuiuſcumque præcepti. Hanc Concluſionem tenet expreſſe ſupradictus Mag. Sot. loco ſupracitato, concl. 4. Et quidem prima ipſius pars, nempe, quod peccata venialia, legitima ſint ſacramenti pœnitentiæ, & confeſſionis materia, adeo de ſe patet, cunctiſq. eſt peruia, vt probatione nulla indigeat, hæc enim ſunt, quæ viri iuſti, & boni, & omnes communiter Religioſi, vt plurimum confitentur, cum enim ſacramentum pœnitentiæ inſtitutum ſit in remiſſionem omnium peccatorum, & venialia vere ſint peccata, liquidum fit, quod ipſa ſunt ſufficiens, atque legitima ſacramenti Pœnitentiæ, & confeſſionis materia, quamuis non præciſa & neceſſaria, neque neceſſario, & ex præcepto confitendá (vt dicemus) ſed voluntaria, multumq. meritoria, vtpote quorum confeſſio, quia legitima eſt, gratiam auget, quin uero & aliquando primá gratiam confert, aut ſaltim conferre poteſt attrito, ſi aliquod habet peccatum mortale, cuius citra culpam fuerat prorſus oblitus; prætèrquam quod prædictorum peccatorum venialium confeſſio, plurimum confert, ad puritatem conſcientiæ procurandam, & ad cautelam non peccandi in futurum. Sed quod dicta peccata venialia, in nullo caſu, etiam ratione adimplendi cuiuſuis præcepti, ſint materia neceſſaria, neceſſarioq. & ſub mortali confitenda, probat multis, & efficaciſſimis rationibus ſupradictus Soto, & primo dicit eam eſſe ſententiam D. Thom. 3. p. q. 65. art. 1. vbi ait, ad deletionem peccati venialis, nullum eſſe directe inſtitutum ſacramentum, cuius rationem reddit, nam ſacramenta omnia ad infuſionem gratiæ ſunt inſtituta, venialia autem peccata, abſque infuſione gratiæ poſſunt remitti, per actum charitatis. Idipſum docet in eadem 3. p. q. 84. art. 2. vbi inquit, quod ſacramentum Pœnitentiæ non eſt contra peccata venialia, principaliter inſtitutum. Eamdem opinionem tenet Scotus, in 4. diſt. 17. & Durandus, ibidem, q. 9. & Caiet q. 1. earum quas de confeſſione adiecit, ad tertiam partem, vbi ait, quod licet alia opinio ſit tutior, hæc tamen eſt verior: quod ipſius dictum reprehendit Soto, loco ſupracitato, dicens, quod melius dixiſſet, quod confiteri libere peccata venialia, eſt tutius, quam quod opinio ad id obligans eſt tutior, quia multos, atque inumeros ingerit ſcrupulos. Sed quidquid de hoc ſit, ratione probatur Concluſio, nam ad confitenda venialia, non tenemur Iure diuino, cum ſacramentum Pœnitentiæ teſte D. Hieronymo *ſit ſecunda poſt naufragium tabula*, & peccatum veniale non eſt, aut dici poteſt, perfecte ſpirituale naufragium, quia non frangit innocentiæ nauim, nec vero ſeparat à Deo, nec vero tenemur ad illa confitenda ex Iure humano Papali, & Pōtificio, per dictum, *c. omnis vtriuſque ſexus*, nam tantūmodo loquitur de habentibus peccata mortalia, quæ confiteantur, vt ex ipſius verbis patet, ibi, *omnia ſua peccata*, quod de mortalibus debet intelligi, vt ibidem dicit Gloſſa: ergo nullo iure diuino, nec humano ad eadem confitenda tenemur. Alia plura argumenta ad id ipſum probandum, & confirmandum, adducit ſupradictus Soto, quæ breuitatis gratia facio miſſa, & quia hæc res, communis eſt omnium reſolutio, de qua videndus eſt Nauarr. in ſuo Man. de cap. 2. de confeſſione, num. 8. 9. & 10. & cap. 21. nu. 7.

Peccata venialia, licet ſint ſufficiens confeſſionis materia in nullo tamen caſu ſunt ſub mortali cō fitenda.

Nota hoc valdè, quantum proficiat peccatorum venialium confeſſio.

Nota, quod peccatum mortale dicitur animæ ſpirituale naufragium, & pœnitentia, ſecunda poſt naufragium tabula.

num.7. *& in cap. placuit, num.* 110. *de pœn.* & ſæpe alibi,& Henriquez,lib.1° de ſacramento Pœnit.cap.4.num.10.Vnde concludendo,dico,quod ad confitenda prædicta peccata venialia, nec ſeculares, nec Religioſi, vllo modo ex præcepto, & ſub mortali tenentur, etiam ratione adimplendi alicuius præcepti, niſi forſan ad id obligarentur ex aliquo ſtatuto, facto de eorumdem Religioſorum conſenſu, tunc enim & in tali caſu obligarentur eadem confiteri ſub veniali, vt dicit ſupradictus Henriquez, loco ſupracitato. Sed de hoc maior eſt difficultas, ampliusq. inueſtiganda, quod fiet in Articulo ſequenti.

ARTICVLVS IV.

Vtrum fieri poſſit, & ſit licitum ſtatutum, quo Religioſi, & Regulares obligentur ad confitenda peccata venialia, & mortalia, aliàs confeſſa?

HÆc Quæſtio & Difficultas, etiam, multum celebris eſt, atque inter Doctores Scholaſticos nimium hinc inde exagitata, de qua latiſſime agit & tractat d. Nauarr. *in cap. placuit, de pœnit. diſt.* 106. in adnotatione in primam Gloſſam, vbi diſcutit ſententiam & opinionem dictæ Gloſſæ, An ſcilicet poſſit quiſpiam lege aliqua Canonica, ad bis eadem peccata confitenda aſtringi? Et vt ex oppoſitione falſitatis, ſiue contrarij, veritas plenius eluceſcat,pro parte affirmatina ſic argumentor. Primo,nã ad id poteſt quis, ſi velit,voto ſe obligare, cum res de ſe bona ſit, & laude digna, *per c.quem pœnitet, de pœnit. diſt.* 1. ergo & poteſt ſimiliter lege humana aſtringi ad eadem peccata bis confitenda.Conſequentia inde patet,nam ad quod quis voto poteſt ſe obligare, bene etiam poteſt per obedientiæ præceptum adſtringi.

Secundo ſic arguitur ad idem, nam multorum eſt ſententia, quod etiamſi quis intra annum peccata ſua Sacerdoti ſubdelegato confiteatur, tenetur eadem proprio Parrocho poſtmodum confiteri,vt præceptum adimpleat Eccleſiæ, poſitum *in dicto cap. omnis vtriuſque ſexus*: ergo ſaltim in iſto caſu, lege humana,eadem peccata bis quiſpiam tenetur confiteri. Ad quod facit textus (vt videtur quibuſdam ſingularis, & à paucis cognitus) in Extrau. *vices de treuga, & pace*, quæ habet *Religioſos Mendicantes,non debere prædicare, quod Parrochiani non tenentur, ſaltim in Paſchate, proprio Sacerdoti confiteri, quia de iure tenentur*, quibus verbis datur intelligi, teneri ipſos ad confitenda peccata; quæ ipſi ſemel Religioſis confeſſa ſunt, iterum ſuis Parrochis in Paſchate. Ad quod etiam facit Extrauag. *inter cunctas*, Ioan.22. §. *cæterum, de priuileg.* vbi habetur, *monendos eſſe Fratres, vt in ſuis concionibus populum exhortentur, quo ſuis Parrochis, ſaltem ſemel in anno confiteantur, aſſerendo id pertinere multum ad animarum profectum*.

Tertio argumentantur ad idem, nam hac de re ſtatutum eſt inter Monachos Ciſtercienſes, vt omnes ſemel in anno ſuis Abbatibus confiteantur ea peccata, quæ alijs confeſſarijs, etiam ſui Ordinis à ſuis ſuperioribus deputatis, prius confeſſi ſunt, & ab eiſdem abſoluti, quod etiam ſtatutum in multis alijs Religionibus etiam habetur, vt amplius infra dicemus: ergo aſſerendum eſt id licitum eſſe, optimeq. fieri poſſe. Et quod eſt dictum de peccatis mortalibus bis confitendis, intelligendum perinde eſt,de peccatis venialibus confitendis, in caſu quo non habeantur mortalia, ad implendum

dum eiuſmodi ſtatutum, ſiue præceptum. Vt autem quid hac in re tenendum eſt, dicamus, quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Licitum eſt, fieriq. poteſt ſtatutum, quo Religioſi obligentur, ad eadem peccata mortalia in fine anni proprio Prælato confitenda, ſed cum moderatione ſequenti.

Licitum eſt, fieriq. poteſt ſtatutum, quo Religioſi obligentur ad eadem peccata mortalia in fine anni proprio Prælato confitenda, ſed cum moderatione ſequenti. Hanc ſententiam, & concluſionem expreſſe tenet Enriquez, lib. 2. de ſacramento Pœnit. cap. 16. & 17. limitando eam, cum conditione, vt eiuſmodi ſtatutum fiat cum expreſſo conſenſu ipſorum Regularium, ſiue Religioſorum, in quo ſenſu, & non aliter etiam illã approbat Nauarr. *in cap. placuit, de pœnit. diſt. 6. num.* 112. & in Manuali, cap. 9. num. 1. & probari poteſt prædicta Concluſio, primo ex facto, nam multi ſunt in Eccleſia Ordines & Religiones, in quibus habetur huiuſmodi ſtatutum, & in primis illud dicuntur habere Monachi Ordinis S. Benedicti, atque etiam D. Bernardi Ciſtercienſes, ſimiliter & Carthuſienſes, prout refert Gerſon, 2. tomo, tract. 5. de ſtatu Carthuſ. & alphabeto 25. litera f. quinvero & Pater Frater Ferdinandus de Caſtillo, lib. 3. Cronicæ B. Dominici, cap. 46. refert, quod Albertus Magnus, cum eſſet ſuæ Religionis Prouincialis, ſimile in ea fecit ſtatutum, de repetendis confeſſionibus ad finem anni, & de confitendo proprio Prælato omnia peccata mortalia, quamuis reſeruata non eſſent, à quibus aliàs per hebdomadas, aut per menſes à proprijs Confeſſarijs Religioſis directe fuerant abſoluti. Et ſimile ſtatutum refert Enriquez, loco ſuptacitato, haberi in Religione Fratrum Carmelitarum Diſcalceatorum, qui omnes ad id obligari arbitratur, ſi eiuſmodi ſtatutum fiat cum ipſorum ſubditorum expreſſo conſenſu, vt dictum eſt. Secundo probari poteſt eadem Concluſio ratione, nam cum Religiones nihil ſint aliud, quam ſcholæ quædam virtutis, & perfectionis, multa imponi poſſunt Regularibus & Religioſis, onera atque præcepta, de rebus difficilioribus, quæ alias ſunt de conſilio reſpectu aliorum, poſſuntq. & ſolent Regulares prædicti, in his, atque in alijs ſimilibus rebus, renuntiare iuri ſuæ libertatis, cum totali abnegatione ſuorum ipſorum. Nam quo pacto per vota paupertatis, & caſtitatis renuntiant omnibus bonis temporalibus, propriæq. ſuæ voluntati, carnalibusq. delitijs, aliàs licitis, eadem prorſus ratione, renuntiare poſſunt iuri, quod habere poterant, de non repetendis iterum in confeſſione peccatis mortalibus ſemel confeſſis, obligariq. per ſtatutum ad eadem in fine anni, quantumuis legitime confeſſa, & abſoluta, Prælatis ſupradictis confitenda, & repetenda. Quod & hac ratione confirmatur, & ſit tertia, & noua ratio, nam cum Confeſſores annuales, ſeu quibus Religioſi confitentur per annum, etiam eiuſdem Ordinis, non ex ſe, ſuper ipſos habeant iuriſdictionem, ſed tantummodo delegatam ab eiſdem Prælatis, quid obſtat quominus ipſam ſibi poſſint tribuere, hac lege, pacto & conditione, vt peccata ſemel eiſdem confeſſa, in fine anni, iterum Prælatis ſupradictis confiteri teneantur? Etenim ſi ipſi ex ſe iuriſdictionem non habent, niſi delegatam (vt dictum eſt) & Prælati ad nutum poſſunt illis ipſam amouere, reſtringere, atque limitare, ſiue ampliare, quid obſtat quominus ob eamdem rationem, prædictum ſtatutum poſſint condere, & ſtatuere? Quibus accedit, quod cum Prælati (vt infra dicemus) facultatem & poteſtatem habeant caſus ſibi reſeruandi, concedere etiam, vt videtur, perinde poſſunt confeſſarijs delegatis iuriſdictionem prædictam, ſub hoc onere & pacto, ſiue lege pactionali, vt ab ipſis à peccatis abſoluti, teneantur etiam ſubditi eadem

pecca-

Digitized by Google

peccata in fine anni prædictis Prælatis repetere, vt & tenetur quis, dum aliquis eſt caſus reſeruatus, & ab ipſo indirecte abſoluitur. Certum eſt enim quod tenetur eiuſmodi, poſtea comparere coram Prælato, iterumq. confiteri eidem, aut ſaltim ab eo petere, vt ipſum abſoluat à prædicto caſu reſeruato. Hæc ſunt fortiſſima quæq. argumenta, quæ pro hac parte faciunt. Et aduertit ſupradictus Enriquez, quod ſi eiuſmodi ſtatutum fiat in Capitulo Generali, vt dicatur fieri cum Religioſorum, ſiue Regularium conſenſu, ſatis eſt, quod eiuſmodi conſenſus præſtetur à Prælatis, ius ſuffragij habentibus in eodẽ Capitulo, nomine omnium, nec requiritur ſingulorũ ſubditorum præſentium, aut futurorũ expreſſus cõſenſus, præſertim poſtquã à Papa fuerit confirmatum, ſic enim inquit, leges Concilij generalis à Papa confirmati, dum à Patribus eiuſdem Concilij nomine omnium acceptantur, omnes obligant, abſque illorum expreſſo conſenſu. Quod confirmat Nauarr. *in dicto cap. placuit, de pœnit. diſt. 6. num.* 118. aſſerens ad id ſufficere conſenſum tacitũ, vel implicitum, nec neceſſario requiri explicitũ, ſiue expreſſum, quia (inquit) qui Ordinem aliquem profitetur, tacite videtur, ſe velle ſubijcere omnibus eiuſdem Ordinis, & Religionis ſtatutis, & conſequenter tacite ſaltim, videtur conſentire ſtatuto, quo aſtringuntur eiuſdem Religionis alumni, ad eadem mortalia peccata bis, ſeu ſemel & iterum confitenda, primo confeſſario, poſtea vero Prælato. Et adducit exemplum de eo, qui ſe Ordine ſacro initiare permittit, nam tacite obligatur ad ſeruandam caſtitatem, ſiue illud appellemus votum tacitum, cum quibuſdam, ſiue vero legis obligationem ex illo conſenſu tacito, reſultantem, cum alijs, iuxta varias, quæ hac de re verſantur opiniones, relatas per Gloſſam, *in cap. de illo, diſt.* 32. ergo illud omnino idem dicendum eſt in propoſito, de eo qui profitetur Religionem, in qua ſimile habetur ſtatutum.

Nota hoc valde, pro conſenſu neceſſario ad faciendum in Capitulo aliquod ſtatutum.

Qui ſacris initiatur, quamuis id non exprimat facto obligatur ad ſeruandam caſtitatem.

Secunda Concluſio.

Non ſolum eſt licitum, fieriq. poteſt ſtatutum, ex expreſſo, aut tacito Regularium, atque Religioſorum conſenſu, quo obligentur ad eadem peccata mortalia bis confitenda, ſemelq. confeſſa & abſoluta iterum in fine anni proprio Prælato confitenda, verum etiam, & quo obligentur ad confitenda peccata venialia, ratione adimplendi eiuſmodi ſtatuti, ſiue præcepti, etiamſi ipſa non ſint neceſſaria, ſed libera ſacramenti Pœnitentiæ, & Confeſſionis materia. Hanc Concluſionem tenet expreſſe ſupradictus Enriquez, lib. 1. de ſacramento Pœnitentiæ, cap. 4. num. 10. & lib. 2. cap. 16. & 17. à nu. 1. cum ſequentibus, à qua ſententia non videtur diſcedere Nauarr. *in dicto cap. placuit, de pœnit diſt.* in ſolutione ad quintum argumentum, num. 121. & 122. quamuis eidem non multum expreſſe adhæreat: ſed quidquid de hoc ſit, pro hac Concluſione faciunt omnes rationes, & argumenta adducta, ad probandam ſupradictam Concluſionem. Sed dicit ſupradictus Enriquez, loco ſupracitato, multum differre obligationem repetendi peccata mortalia, ſemel confeſſa ratione ſtatuti alicuius, ab ea qua peccator ex iure Diuino tenetur confiteri omnia peccata mortalia, quia inquit ab eo præcepto Diuino, quamuis contritus eſſet, non poteſt vlla diſpenſatione, aut commutatione à Papa liberari, & qui ob impedimentum aliquod fuit indirecte abſolutus, per inferiorem ab aliquo caſu reſeruato, ceſſante eodem impedimento, tenetur quærere directam abſolutionem, aut certe in mortis articulo illum caſum iterum confiteri, vt tunc directe abſoluatur. At vero qui ex ſolo ſtatuto, & voto implicito, ſeu pacto, tenetur eadem peccata repetere Prælato, ſatis eſt ſi facta commutatione, illa dicat eidem extra confeſſionem, ad eum modum,

Etiam licite poteſt fieri ſtatutum, quo Religioſi obligẽtur ad confitenda peccata venialia, ratione alicuius adimplẽdi ſtatuti.

quo

quo qui directè in mortis articulo, eſt abſolutus à reſeruatis, habentibus annexam excommunicationem, ſatis eſt, vt ſine confeſſione ſe præſentet Prælato & Superiori, & peccata ſua manifeſtet, quia cum in mortis articulo, directè fuerit à ſuis culpis abſolutus, non tenetur iterum ea ſubijcere Confeſſario, vt abſoluatur. Sic inquit, qui voto ſe aſtringit ad repetendas confeſſiones, legitimas ſeu legitimè factas, aut ad confitenda venialia, poteſt facta commutatione liberari à confeſſione eorum, ſiquidem non ſunt materia neceſſaria ſacramenti Pœnitentiæ.

Addit Enriquez, vbi ſupra, quod dicta omnia intelligenda ſunt, loquendo de poſſibili, ad hunc ſenſum, quod in rigore loquendo fieri poſſet, licitumq. eſſet eiuſmodi ſtatutum, at de facto (inquit) non videtur ſtatuta prædicta, ſi quæ facta ſunt in Religionibus aliquibus, obligare ipſarum alumnos, ſub peccato mortali, ad repetenda eadem peccata Prælato, à quibus directè fuerunt abſoluti, nec etiam ad confitenda venialia. Et ratio eſt, quia ſi directè quiſpiam, à proprio Generali, ſeu a Papa, fuiſſet abſolutus abſque eo onere, certum eſt, quod non teneretur repetere dictam confeſſionem, in fine anni Prælato Monaſterij, ſed qui in articulo mortis, aut virtute alicuius priuilegij, directè abſoluitur à priuato Sacerdote vice Chriſti, non minus manet liber, quàm ſi à Papa, ſeu à proprio generali Prælato abſolueretur, cum quilibet Confeſſarius in his non reſeruatis, ſit ſupremus Iudex, vice Chriſti: ergo bene ſequitur, quod præfata ſtatuta dictarum Religionum, non obligant ſuos alumnos de facto, ad confitendum iterum peccata mortalia Prælatis, à quibus fuerunt directè abſoluti, aut venialia ſub mortali. Nec inquit, dictis obſtant earumdem Religionum priuilegia, quibus habent à diuerſis ſummis Pontificibus, vt Religioſi teneantur dicta ſtatuta ſeruare, nam interpretanda ſunt, mensq. eorum limitanda ad hunc ſenſum, quod ſicuti ſeculares tenentur ſemel in anno confiteri proprio Parrocho, ea nempe tantum peccata, de quibus non fuerunt per aliquem alium Sacerdotem legitimè, atque directè abſoluti, ita etiam & Regulares conſimilia peccata Prælatis prædictis teneantur confiteri, & ab illis ad id compelli poſſint, non vero de alijs. Hæc ſupradictus Enriquez, vbi ſupra, & ad hoc propoſitum dicit plura, eaq. notatu digniſſima.

Tertia Concluſio.

Modo de facto (vt dicitur) nullum eſt in aliqua Religione ſtatutum, obligans ſub mortali, repetere peccata mortalia, ſemel confeſſa, atque abſoluta iterum Prælatis, nec venialia neceſſario confiteri, etiam ratione adimplendi alicuius ſtatuti, ſiue præcepti. Hanc Concluſionem tenet Enriquez, loco ſupracitato, lib. 2. de ſacramento Pœnitentiæ, cap 17. num. 5. quia inquit, dicta conſuetudo Prælatis confitendi, prout fatentur Prælati Ordinis Ciſtercienſis, & aliorum Ordinum, iam diſſueuit, atque omnino ceſſauit, & Prælati ipſi detrectant ſuorum ſubditorum confeſſiones audire, ne dum poſtea reos puniunt, haberi poſſint ſuſpecti de violato ſigillo ſacramenti Pœnitentiæ. Et quamuis in aliquibus Religionibus, etiam modo vigeat, ſeu habeatur eiuſmodi ſtatutum, non (inquit) eſt credendum, quod obliget ſub mortali, ſed tantum ſub veniali, aut forſan ſolummodo erit de conſilio: quod maxime verum habet, in illis Religionibus, quarum Conſtitutiones expreſſe habent, per eas non obligari quempiam Religioſorum ad mortale. Sed quidquid de hoc ſit, prædictus Nauarr. *in dicto cap. placuit*, non bene videtur ſentire de eiuſmodi ſtatutis, dicitq.

Modo de facto vt dicitur, nullum eſt in aliqua religione ſtatutum, obligans ſub mortali, ad iterum confitenda peccata, ſemel cõfeſſa, & abſoluta venialia, neque mortalia etiam ratione alicuius adimplendi ſtatuti.

Nota hoc valde, quid ſentiat Nauarrus de eiuſmodi ſtatutis, & de Prælatis nimium ſatagẽtibus ſcire ſuorum ſubditorum ſulcera & culpas.

citq. eiuſmodi leges eſſe duriſſimas & rigidiſſimas, & O vtinam non plus ſatis, meritoq. abolendas, atque è medio tollendas, vtpote, quæ hac noſtra ætate magis nocere poſſint, quam prodeſſe, propter innumera, quæ ex eiſdem ſequentur inconuenientia, potius ſilentio obuoluenda, quam dicenda. Et de Prælatis, qui nimium ſunt ſoliciti, pro audiendis ſuorum ſubditorum confeſſionibus, & non de facili concedunt eiſdem ſuam auctoritatem, vt ab alijs poſſint abſolui, male & praue ſentit dictus Nauarro, dicitq. illos peccare: ad quod propoſitum adducit mira quædam verba D. Thom. in quarto ſententiarum, diſt. 17. quæſt. 3. artic. 3. quæſtiuncula 4. ad ſextum, vbi poſt alia in hæc prorumpit verba: *Peccabit Sacerdos, ſi non ſit facilis ad prabendam licentiam confitendi alteri, quia multi ſunt adeo infirmi, quod potius ſine confeſſione morerentur, quam tali Sacerdoti confiteantur.* Et ſubdit, *vnde illi Prælati, qui nimis ſunt ſoliciti, vt conſcientias ſubditorum per confeſſiones ſciant, multis laqueum damnationis injciunt, & conſequenter ſibi ipſis.* Hactenus Diuus Thomas.

Aduerte hæc notanda verba D. Thomæ.

Ad argumenta in contrarium adducta in initio Articuli, de mente ſupradicti Nauarr. reſpondetur.

Ad primum, concedendo quempiam ſe voto poſſe obligare, ad id quod argumentum prætendit, inde tamen non infertur, quod lege humana, aut ſtatuto ad idem poſſit aſtringi, ſine ſuo proprio conſenſu, & eſt ſimile de caſtitate, nam ad caſtitatem & virginitatem ſeruandam, poteſt quis voto ſe obligare, non tamen ad id humana lege aſtringi, quia vt inquit, D. Ambroſius, & habetur *in cap. integras, 30. q. 1. res magis voti eſt quam præcepti.*

Ad ſecundum reſpondetur negando, quod qui ſemel intra annum ſua peccata, Sacerdoti ſubdelegato legitime fuerit confeſſus, ab eiſdemq. abſolutus, teneatur eadem poſtmodum proprio Parrocho confiteri, ratione adimplendi præcepti Eccleſiaſtici, nec vlla alia ratione. Nec Extrauagans ibidem adducta, ad hoc propoſitum quidquam facit, nec aliud dicit, aut probat, quam Capitulum omnis vtriuſque ſexus, nempe, quod tenetur omnis vtriuſque ſexus, ſemel in anno proprio Sacerdoti confiteri, proprio inquam Parrocho, ſeu alij, qui de ipſius aut Superioris licentia poteſtatem habeat, & facultatem abſoluendi à peccatis. Videatur Nauarr. loco ſupracitato, num. 117. nec aliud vult, aut aliud probat Extrauag. *inter cunctas*, ſed tantum contendit id vtile eſſe, & eadem de re per Fratres debere fideles cunctos admoneri, tamquam, quid vtile, non tamen neceſſarium.

Ad tertium, de ſtatuto Ordinis Ciſtercienſis, aliarumq. Religionum, quod eadem de re habetur, iam dictum eſt in Concluſionibus ſupradictis, & ipſarum probationibus, atque adnotationibus, quid ſit dicendum, & tenendum. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS V.

Vtrum expediat, interdum à Religioſis fieri, generalem omnium peccatorum ſuorum confeſſionem, ſemel aut bis in anno, ſeu in vita, ad idq. obligari poſſint ſtatuto, in aliquibus Religionibus?

HAnc quæſtionem, latiſſime tractat ſupradictus Enriquez, lib. 2. de ſacramento Pœnitent. cap 16. ad quod propoſitum multa dicit, ex quibus quæ veriora, & probabiliora viſa fuerunt, reſoluentur breuiter, per ſequentes Concluſiones.

Prima

Prima Concluſio.

COnfeſsiones omnium peccatorum generales, quandoq. fieri, expedientiſsimum eſt, & maxime, vbi aliquis remanet ſcrupulus, de aliquibus peccatis, minus bene confeſsis, aut de integritate & validitate præteritarum confeſsionum. Hæc Concluſio, receptiſsima eſt apud omnes, atque eſt antiqua conſuetudo multarum, quinvero & fere omnium Religionum. Inquarum ingreſſu ſtatim poſt aſſumptionem habitus, conſulere, aut præcipi ſæpe conſueuit nouitijs, & de nouo conuerſis, vt confeſsionem quandam generalem faciant, ſuorum omnium peccatorum, quæ exiſtentes in ſeculo commiſerunt, propter prædictum ſcrupulum vitandum, & ad pacandas, & quietandas ipſorum conſcientias, vtq. peccata ſua omnia præterita confiteantur, maiori cum animi deuotione & præparatione, cum ſuis Magiſtris, viris Doctis, atque expertis, & in hiſce rebus nimium exercitatis, qui cognoſcere valeant omnes omnium peccatorum ſpecies, & circumſtantias, & ipſorum grauitatem, & in quibus rebus ipſi conuerſi teneantur ad faciendas aliquas reſtitutiones, ſiue ſatisfactiones, ſi quippiam in omni anteacta ſua vita, meminerint ſe debere proximis, quos forſan verbo aut facto offenderunt. Sed tamen multorum fert grauiſsimorum Doctorum opinio, non eſſe expediens neque vtile, huiuſmodi generales confeſsiones iterum, atque iterum multiplicare, dum omnia ſua peccata, integre, atque cum debita animi præparatione, & diſpoſitione Confeſſori alicui idoneo, docto, & in hiſce rebus ſatis verſato, & exercitato, ſemel fuerint confeſſa, propter inconuenientia innumera, quæ exinde multoties ſolent euenire. De quibus inconuenientibus latiſsime videndus eſt, doctiſsimus Pater Frater Bartolomeus de Medina, in ſua inſtructione Confeſſorum, lib. 1. cap. 12. vbi hac de re agit, quinvero & Pater Frater Ludouicus Granatenſis, Ordinis Dominicani, vir vndequaque perfectiſsimus, nec minus ſpiritualis, quam doctus & eruditus, in ſuo Memoriali, vulgari ſermone conſcripto, tractatu ſecundo, cap. ſecundo, vbi eadem de re agens, pœnitentes conſulit, vt ſemel in vita ſuorum omnium peccatorum, cum debita animi præparatione, confeſsionem generalem faciant, iuxta modum & formam ab eo, ibidem illis præſcriptam, non tamen dicit illam pluries eſſe iterandam, nam id, inquit, ſine neceſsitate facere, & abſque vrgenti cauſa, non multis inconuenientibus caret. At in caſu quo id facere expediret, maiorem difficultatem habet etiam in Religionibus, an ad ſubeundum huiuſmodi onus, poſsint earum profeſſores, & alumni, ſub pœna peccati mortalis, ſtatuto, aut lege aliqua obligari, & an eiuſmodi ſtatutum eſſet licitum, atque laudabile? De quo ſit ſecunda Concluſio.

Cōfeſſiones ſgenerales omniū peccatorum interdū fieri expedientiſſimum eſt, quando de aliarū confeſſionum integritate & validitate aliquis remanet ſcrupulus.

An expediat ſemel, & iterum generales confeſſiones multiplicare.

Secunda Concluſio.

QVamuis damnare non audeam, ſtatuta quæ haberi dicuntur, in certis quibuſdam Religionibus, per Sedem Apoſtolicam (vt dicitur) approbata quibus earum alumni & profeſſores, aſtringuntur atque obligantur, vt in fine anni repetant ſuis Prælatis, omnia peccata mortalia, quamuis non ſint reſeruata, aut forſan venialia, à quibus per hebdomadas, ſiue per menſes ſingulos, ab ordinarijs confeſſarijs, etiam directe fuerunt abſoluti, non tamen verebor dicere, quod eiuſmodi ſtatuta, his noſtris temporibus, non innumeris inconuenientibus careant, & quibus occaſionaliter multis ſacrilegijs paratur via, ac proinde potius reuocanda, quam practi-

Quidſit ſentiendum de ſtatutis quibus Religioſi aſtringuntur ad repetenda in fine anni ſuis Prælatis, peccata, ſemel iam confeſſa, & abſoluta.

canda. De huiuſmodi ſtatutis videndus eſt Enriquez, lib. 2. de ſacrament. pœnitent. cap. 16. num. 1. & 2. cum ſequentibus, vbi plura ad hoc propoſitum dicit. Sed tandem num 6. & 7. multis demonſtrat, qualiter non peccant, qui in eiuſmodi generalibus confeſsionibus, aliqua reticent peccata. Quod ſi hoc facere poſſunt, quid obſecro prodeſt, eiuſmodi ſtatuta, & cōfeſsiones generales fieri, & ad eas faciendas, cum tot inconuenientibus obligari? Nolo hac de re amplius quidquam dicere, vnuſquiſque in ſuo ſenſu abundet, ſolummodo dico, vt conſulatur hac de re Doctiſsimus D. Nauarr. vir omni virtute, ſcientia, atque doctrina magna præſtantiſſimus, nec minus ſpiritualis, quam doctus, *in cap. placuit, de penitent. diſt. 6. nu. 119.* vbi ſentit huiuſmodi ſtatuta, & ſimilia eſſe penitus abroganda, & reuocanda. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Nota valde.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Religioſi itinerantes, poſſint quibuſcumque Confeſſarijs, Religioſis ſiue ſecularibus confiteri?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Religioſi itinerantes de licentia ſuorū Prælatorū, ſed non aliter, bene poſſunt quibuſcumque Confeſſarijs Religioſisq. ſecularibus confiteri.

SVpradicti Religioſi itenerantes, de licentia ſuorum Prælatorum, ſed non aliter, bene poſſunt quibuſcumque Confeſſarijs Religioſis, ſiue ſecularibus confiteri. Hæc Concluſio, eſt certa, & manifeſta, & habetur expreſſa *in cap. ſi quis, de pœnit. & remiſſ. in 6.* & ratio eius in promptu eſt, nam cum abſoluere à peccatis (vt pluries iam dictum eſt) actus ſit iuriſdictionis, exerceri non poteſt in non ſubditum, ſiue in alienas oues, abſque ſuorum Paſtorum, & Prælatorum licentia & aſſenſu, abſolutioq. aliter facta, eſt ipſo iure irrita & nulla, ob defectum iuriſdictionis, de quo nulli dubium. Nec etiam eſſe poteſt dubium, quod Religioſi ſupradicti itinerantes, confiteri non poſsint alijs Religioſis eiuſdem Ordinis, ſiue Religionis, niſi à ſuis Prælatis licentiam & facultatem habuerint, ad audiendas eorumdem Fratrum confeſsiones. Licet enim ante Concilium Tridentinum, Sacerdotes ſeculares, eligere poſſent in Confeſſorem quemlibet ſimplicem Sacerdotem, quod modo iam non poſſunt, poſt dictum Concilium Tridentinum, ſeſsione 23. cap. 15. niſi ille talis Sacerdos, ſiue ſit ſecularis ſiue Regularis, ad id per Epiſcopum fuerit approbatus, atque idoneus reputatus, attamen quantum attinet ad Regulares, & Religioſos, nec ante dictum Concilium Tridentinum, nec poſt, Religioſi eligere poterant, aut poſſunt, in Confeſſorem ſimplicem Sacerdotem, etiam Religioſum eiuſdem Ordinis, niſi ad id à ſuis proprijs Prælatis fuerit approbatus, quæ quidem conſuetudo ſemper viguit in omnibus Religionibus bene ordinatis, atque vt credo, in cunctis Ordinibus, à qua nullatenus eſt recedendum.

Ad ſupradictos igitur Religioſos itinerantes reuertendo dico, quod dicta Concluſio intelligenda eſt, & intelligi debet, de Religioſis ſubditis, non vero de Prælatis, nam Prælati etiam inferiores vt ſunt Guardiani, & Priores,

res, ſine ſuorum Superiorum licentia, poſſunt ſibi eligere Confeſſorem, beneficio Iuris communis, *per cap. fin. pro dilatione, de pœnit. & remiſſ.* quod hoc illis concedit (quidquid nonnulli dicant) de quo videatur Pater Frater Emmanuel Rodriguez, 1. tom. quæſt. Regul. quæſt. 20. art. 28. Sed loquendo de ſubditis, & infimioribus, dico, quod ſemper fuit conſuetudine poſitum, vt incipientes aliquod iter, prius à proprijs ſuis Prælatis, facultatẽ expoſtularent, vt occurrente ſibi neceſſitate, oblataq. occaſione, Confeſſorem poſſent eligere, quam licentiam facillime, ac libenter Prælati ipſi præſtant eiſdem; id quod & iure optimo facere poſſunt, cum ſit actus iuriſdictionis, propriaſq. oues, cui voluerint paſtori, alias idoneo, poſſint committere. Sed Fratres Ordinis Prædicatorum, ad id habent ſpeciale priuilegium, conceſſum per Sixtum IV. quod habetur in Monumentis Ordinis, & refertur in Compendio, *verb. abſolutio ordinaria quoad Fratres, §. 39. quod poſſint concedere Fratribus ſuis, vt dum itinerauerint, vel fuerint extra Conuentus ſuos dumtaxat, valeant confiteri quibuſcumque Sacerdotibus Regularibus, ſeu ſecularibus, & quod ſimiliter id facere poſſint ipſi Prælati.* Hoc idem conceſſit Leo X. vt habetur in Supplement. & refertur in eodem Compendio, vbi ſupra, §. 23. *nempe, quod Fratres Prædicatores, & alij Fratres, quando ſunt extra Conuentum, & non poſſunt habere copiam Sacerdotis, quia non habent proprium Confeſſorem, poſſint confiteri peccata ſua, alteri Religioſo alterius Ordinis, vel Presbytero ſeculari, dummodo hoc fiat ſine fraude, & dicant Prælato ſuo.* Quæ quidem vtraque conceſſio, intelligenda eſt de Sacerdotibus Regularibus, ſiue ſecularibus, aliàs idoneis, & approbatis à proprijs ipſorum Prælatis, ad hunc ſenſum, quod ſi Sacerdos fuerit Regularis, per proprium Prælatũ ad audiendas ſaltem aliorum Religioſorum confeſſiones, ſit approbatus, & expoſitus, ſi vero ſecularis, ſimiliter per proprium ſuum Epiſcopum, ſiue Prælatum ad id muneris ſit etiam expoſitus, & approbatus. Sed difficultas eſt, an ſat ſit, quod Sacerdotes Regulares prædicti, per proprios Prælatos ad audiendas aliorum Religioſorum confeſſiones, ſint expoſiti & approbati, an vero requiratur vlterius, quod ſint approbati per Epiſcopum diœceſanum? Quod eſt dicere, an Religioſi itinerantes licentiam habentes à proprijs Prælatis, ad eligendum, quemcumque voluerint Confeſſorem Regularem, extra Ordinem, eligere poſſint eum, qui tantum eſt approbatus à proprio Prælato, pro audiendis confeſſionibus Religioſorum, non tamen ab Epiſcopo pro audiendis confeſſionibus ſecularium? Cui difficultati breuiter reſpondeo, & dico, quod poſſunt eligere in Confeſſorem, eum, qui Confeſſor fuerit aliorum Religioſorum, quamuis ipſe non ſit Confeſſor ſecularium. Huius reſolutionis ratio eſt, nam Prælatorum licentia intelligenda eſt, regulariq. debet ſecundum Ius commune, & ex Iure communi, Religioſi non aſtringuntur confiteri, Confeſſarijs dumtaxat per Epiſcopum approbatis, id enim Conc. Trident. loco ſupracitato, tantum limitauit ad audiendas confeſſiones ſecularium, etiam Sacerdotum, quæ quidem exceptio firmat Regulam in contrarium, atque per illa verba datur intelligi, quod Religioſi à proprijs Prælatis dumtaxat approbati, poſſunt alias aliorum audire confeſſiones, ſecluſa quacumque Epiſcoporum approbatione. Sed aduerto, quod quamuis de iure, ſupradicta vera ſint, nos tamen Minores Fratres habemus ſpecialem prohibitionem, & inhibitionem à Clemente IV. & à Bonifacio VIII. ne aliquis (excepto neceſſitatis vrgente articulo) alijs quam noſtri Ordinis Sacerdotibus, ſecundum noſtram Regulam, noſtriq. Ordinis ſtatuta, peccata noſtra confiteri poſſimus, vt habetur in Monumen-

Mon. Ord. 1. imp. fol. 45 & 2. f. 129. conc. 288. & refertur in comp. verb. abſolutio ordin. quoad Fratres, §. 35. Suppl. fol. 94. conc. 301. & refertur in cõpend. vbi ſup. §. 23.

Difficultas. Nota pro Religioſis itinerantibus, qualiter & quibus poſſint confiteri.

Nota hoc valde.

Mon. Ord. 1. imp fol. 58. & 2 f. 142. conc. 337. & refertur in cõp. ver. abſolutio ord. quoad Fratres §. 5. quoad Carmelitanos 2 imp. fol. 18. conceſſ. 475. quoad Prædicatores vero, 2. imp. f. 238. conc. 536.

tis noſtri Ordinis, & refertur in Compendio, *verbo, abſolutio ordinaria, quoad Fratres*, §. 5. vbi & dicitur, quod idem habetur, quoad Fratres Carmelitanos in eiſdem Monumentis & quoad Fratres Prædicatores. Qua conceſſione fruuntur, perfruiq. poſſunt omnes etiam Religiones, priuilegium habentes communicationis, & ſecundum ipſam, ſine ſpeciali ſuorum Prælatorum licentia, confiteri non poteſt quiſpiam Religioſus, niſi Religioſo ſui proprij Ordinis. Sed an eiuſmodi licentia debeat eſſe expreſſa, an vero ſufficiat præſumpta, valde controuertitur inter Doctores. Quidam enim dicunt, non ſufficere præſumptam, ſed neceſſario requiri expreſſam, id quod & colligi videtur ex Concilij Lateranenſis diffinitione, vbi habetur, quod ad hoc, vt aliquis confiteatur cum eo, qui ſecundum ius, & conſuetudinem toleratam, non eſt ſuus legitimus Confeſſor (quia nempe ſuper eum non habet iuriſdictionem) neceſſarium eſt, quod priuſquam ipſi confiteatur, licentiam ad id à ſuo proprio Prælato obtineat. Sed contraria ſententia eſt probabilior, nempe quod ſufficit licentia præſumpta, quam tenere videtur Syluester, *verbo, Confeſſor, 1. num. 6. in octauo dicto, ibi, ſi Sacerdos, in fine*. Videatur hac de re Pater Corduba, ſuper noſtram Regulam, cap. 7. quæſt. 3. in primo puncto, in fine. Sed maior eſt difficultas, an Prælati ſupradicti, licentiam & facultatem poſſint facere ſibi ſubditis, vt abſoluantur virtute generalis conceſſionis, à peccatis reſeruatis, idq. à quocumque Sacerdote Confeſſore Regulari, ſiue ſeculari? Cui difficultati, reſpondeo per ſequentem Concluſionem.

Secunda Concluſio.

In generali conceſſione, facta ſubditis à Prælatis, vt poſſint eligere Cõfeſſorē, non cõceditur facultas, vt abſoluantur à reſeruatis, neque hoc comitti debet alicui Confeſſori ſeculari.

In Generali conceſſione, facta Religioſis à Prælatis, vt poſſint eligere Confeſſorem quem voluerint, non comprehenditur abſolutio à peccatis reſeruatis, nec eiuſmodi facultas abſoluendi à reſeruatis, poteſt aut debet committi Confeſſario ſeculari. Hæc Concluſio, quoad primam partem colligitur, *ex cap. fin. de procuratoribus*, vbi habetur, quod in conceſſione generali, non veniunt ea, quæ ſi ſpecialiter peterentur, non eſſent concedenda, idem habetur *in cap. ſi opus, de pœnit. & remiſſ.* Qua de re videatur Nauarr. in Manuali, cap. 27. num. 261. vbi inquit, quod Epiſcopus etiam concedendo ſuos caſus ſibi reſeruatos, non videtur concedere abſolutionem à cenſuris reſeruatis, cum à diuerſis non fiat illatio. Videatur etiam hac de re Pater Frater Emmanuel Rodriguez, 1. tomo, quæſtionum Regularium, quæſt. 2. artic. 27. Quoad ſecundam vero partem, eſt expreſſa ſententia Patris Corduba, ſuper Regulam noſtram Minorum Fratrum, cap. 7. quæſt. 3. vbi dicit, literis Apoſtolicis eſſe cautum, vt in noſtro Ordine Minorum, abſolutio à reſeruatis, Confeſſarijs extra Ordinem non committatur, & quod ita ordinauit Bonifacius VIII. prout continetur in cap. 7. ordination. generalium Barchinon. nec etiam vllo modo credendum eſt, quod quiſpiam ſanctæ mentis Prælatus, ſic indiſcriminatim ſuam auctoritatem concedat alicui ſibi ſubdito, vt abſoluatur à caſibus reſeruatis, præſertim Clericis ſecularibus, nec id vmquam fuit conſuetudine poſitum, Et certe conſuetudo hac in re multum præualet, vimq. legis habet, eo præſertim cum ſit de rebus honeſtis, & neceſſarijs, honeſtati & decori Religionis, non enim conuenit peccata grauia, alijs extra Ordinem propalare, aut reuelare. Sed præterea id eſſe videtur expreſſe contra noſtram Regulam, habetur enim in Regula, loquendo de dictis caſibus reſeruatis, quod

quando

quando Fratrum quiſpiam in aliquem eorum inciderit, Miniſtri, ſi Presbyteri ſunt, cum miſericordia iniungant illis pœnitentiam, ſi vero Presbyteri non ſunt, iniungi faciant per alios Sacerdotes Ordinis. Vbi notanda ſunt hæc vltima verba, ex quibus colligitur, quod abſolutio à reſeruatis ſecundum Regulam fieri non poſſit, aut debeat, niſi per Confeſſores noſtri Ordinis, non vero per Confeſſores ſeculares. Vide Cordubam, vbi ſupra. Nec prædictis obſtat, quod dicti Fratres itinerantes ſint Sacerdotes, neceſſarioq. propter ſcandalum, debeant celebrare, & per conſequens ante celebrationem præmittere confeſſionem omnium ſuorum peccatorum, iuxta Concilium Tridentinum, *ſeſſione* 13. *cap.* 7. ad proinde debere præſumi in dicta generali conceſſione, intelligendam eſſe facultatem abſoluendi à quibuſcumque reſeruatis, vt ne contra Concilij præſcriptum, Religioſus indigne accedat, ad celebrandum, & communicandum, nam dico, quod ſi eiuſmodi Religioſus extra Monaſterium ſe inuenerit, ſine expreſſa & ſpeciali licentia ſui Prælati, vt abſoluatur à caſibus reſeruatis, atque ſine ſcandalo non poteſt non celebrare, in tali caſu, ſi adeo vrgens ſit neceſſitas, bene poteſt accedere ad celebrationem. Nam exiſtimandum de illo eſt, ac ſi non haberet copiam Confeſſoris, ſatisq. illi eſt, vt procuret habere contritionem. Nam dictum Concilium, licet diffiniat ante celebrationem, & ſacram communionem, præmittendam eſſe ſacramentalem confeſſionem, addit tamen conditionem, modo non deſit illi copia Confeſſoris. Et ſubdit, quod ſi neceſſitate vrgente Sacerdos, abſque prævia confeſſione celebrauerit, poſt celebrationem, quamprimum confiteatur. Iuſte autem dicitur, quod in dicto caſu, Religioſo prædicto deeſt copia Confeſſoris, neque iniuſte à Superioribus, eſt illi talis facultas ad id denegata, ne peccata adeo grauia reuelentur extra Religionem. Nota hoc valde.

ARTICVLVS VII.

Vtrum Confeſſores per Prælatos Regulares deputati, abſoluere poſſint Fratres noſtri Ordinis, in aliquibus caſibus plenarie ab omnibus peccatis, excommunicationibus, pœnis, atque cenſuris?

DE auctoritate & poteſtate, quam habent prædicti Regulares in communi, ad abſoluendum ſibi ſubditos ab omnibus peccatis, vtcumque grandibus, & pœnis, atque cenſuris, iam ſupra diximus multa, quæſtione nona, articulo decimo, agendo de de poteſtate Generalis Miniſtri. In iſto Articulo agemus tantummodo, de auctoritate & facultate, quam habent Confeſſores Regulares, per ſupradictos Prælatos deputati, ad abſoluendum Fratres ſuos, ſemel in vita, & iterum in articulo mortis plenarie, concedendiq. eiſdem indulgentiam plenariam, & remiſſionem omnium ſuorum peccatorum, de quo ſit Concluſio.

Confeſſores Regulares, per Prælatos deputati, facultatē habent ſpecialem, vt ſemel in vita, atque iterum in morte Fratres noſtros plena-

Concluſio.

COnfeſſores Regulares, ſemel in vita, atque iterum in morte, facultatem habent, abſoluendi plenarie Fratres noſtros, concedendiq. illis

re poſſint ab-ſolnere, eiſq. indulgentiam plenariam concedere.

Nota valde, priuilegiū Sixti IV. pro abſoluẽdis plenarie, Fratrib⁹ ſemel in vita, & concedenda eis remiſſione plenaria omniū peccatorum, iterumq. in morte.

indulgentiam plenariam, & remiſſionem omnium ſuorum peccatorum. Hæc Concluſio, non aliter poteſt, aut debet probari, quam adducendo ſpecialia priuilegia, quibus hoc expreſſe continetur. Et omiſſis multis alijs, quæ longum eſſe nimis velle in præſentiarum recenſere, de quibus plena ſunt noſtri Ordinis Monumenta, & referuntur in Compendio priuilegiorum, *verbo, abſolutio ordinaria, & extraordinaria quoad Fratres*, per plures paragraphos, Sixtus Quartus, *conceſſit omnibus Fratribus Minoribus de Obſeruantia præſentibus, & futuris, tam Profeſſis, quam Nouitijs (qui tamen habeant propoſitum profitendi) necnon Sororibus Sanctæ Claræ, & Tertiarijs vtriuſque ſexus, & Famulis, & Seruitoribus prædictorum omnium, vt quilibet eorum poſſit ſemel eligere Confeſſorem de eiuſmodi Obſeruantia, qui audita eius confeſſione, pœnitentiam ſalutarem iniungendo, abſoluat eos ab omnibus criminibus, exceſſibus, & cenſuris Eccleſiaſticis, & diſpenſet cum eis in omnibus irregularitatibus, ſi quas forte contraxerint (homicidio voluntario, & mutilatione membri ſemper exceptis) & eis remiſſionem generalem, & plenariam omnium peccatorum impartiri valeat, & quod idem poſſit in mortis articulo*. Habetur in Monumentis Ordinis, & aduertit Collector in Compendio, *verbo, abſolutio extraordinaria, quoad Fratres*, §. 5. quod licet hic Sixtus Quartus non excipiat irregularitatem ex bigamia prouenientem, debet tamen pro excepta ſemper haberi, quia eſt grauior reliquis ad diſpenſandum, & quia in alia conceſſione infrapoſita, *verbo, diſpenſatio*, §. 2. illam expreſſe excipit. Aduertit etiam, quod à caſibus reſeruatis Miniſtris, non poteſt quis per prædictam conceſſionem, ſiue per aliam, ſine ſua licentia abſolui, & minus à cenſuris auctoritate Apoſtolica poſtea latis, & reſeruatis. Hæc ſupradictus Collector, vbi ſupra.

Mon. Ord. 1. imp. fol. 64. & 2. fol. 68. conc. 131. & in ſupplem. fol. 96. conc. 341. & refertur in cōpen. ver. abſolutio extraordinar. quoad Fratres, §. 5.

Nota hoc valde.

Nota aliud priuilegium eiuſdem Sixti IV. ad idem.

Et ſtatim in ſequenti §. 6. refert ſimilem aliam conceſſionem, ſiue priuilegium, eiuſdem Sixti Quarti, factum omnibus & ſingulis Prædicatorum, & Minorum Ordinum profeſſoribus, qui tunc erant, & pro tempore perpetuo erunt, *vt Confeſſor idoneus eorumdem Ordinum, quem quilibet pro ſe, de ſui Superioris licentia duxerit eligendum, eorumdem confeſſione diligenter audita, pro commiſſis per eos exceſſibus & peccatis, ſemel in vita in forma confeſſionali per ipſum edita, & in mortis, articulo plenariam abſolutionem, & peccatorum huiuſmodi remiſſionem impendere valeat, etiam ſi ante factam eorumdem Ordinum profeſſionem eos decedere contigerit*. Habetur in Monumentis. Et aduertit ſupradictus Collector, quod iſtud intelligitur ſub forma confeſſionalis per ipſum edita, in qua reſeruantur certi caſus cuiuſdam Bullæ eiuſdem Sixti, quæ incipit: *Et ſi Dominici gregis*, & habentur in ſumma, in eodem Compendio, *verbo, excommunicatio, notabili ſecundo*.

Mom. Ord. 1. imp. f 65. & 2. f. 148. conc. 360. & refertur inc ompen. vbi ſupra.

Aliud priuilegium Eug. IV. ſpecialiter pro mortis articulo.

Sed pro dicto articulo mortis habetur alia conceſſio, Eugenij Quarti: *Qua conceſſit omnibus Fratribus Minoribus, ac etiam Nouitijs in Religione perſeuerare volentibus, quod poſſint eligere Confeſſorem idoneum, qui auctoritate Apoſtolica, abſoluat eos in articulo mortis, ab omnibus peccatis, & cenſuris Eccleſiaſticis etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, ſiue ex alia quacumque cauſa prouenientibus, & plenariam omnium peccatorum indulgentiam largiatur, quam indulgentiam prædicti Fratres conſequantur, etiam ſi prædictum Confeſſorem eligere non potuerint, ſeu obliti fuerint, dummodo moriantur in ſtatu gratiæ*. Habetur in Monumentis Ordinis, & refertur in Compendio, *verbo, abſolutio extraordinaria, quoad Fratres*, §. ſecundo, vbi etiam, §. quarto, habetur aliud ſimile priuilegium eiuſdem Eugenij Quarti, *vbi iterum concedit idipſum, addens, quod ſi in illo reputato mortis articulo, dicti Fratres non deceſſerint, ſemper in-*

Mon. Ord. 1. imp. fo. 61. & 2. fo. 64. conc. 77. & refertur in comp. verb. abſolutio extraordinar. quoad Fratres §. 2.

Aliud eiuſdem priuilegium ad idem, ſed ampliatum.

dulgentia

dulgentia prædicta intelligatur reſeruari ad verum mortis articulum. Habetur in Monumento Ordinis. Sed adiecit ſupradictus Pontifex, quod ne (quod abſit) propter huiuſmodi gratiam Fratres reddantur procliuiores ad illicita in poſterum committenda, volebat, eratq. ſuæ intentionis, quod ſi ex confidentia huiuſmodi, aliqua forſan committant, ad talia prædicta indulgentia nullatenus ſuffragetur. Appoſuitq. præterea certam quandam conditionem, vt potiri poſſent prædicto priuilegio Fratres, quod ſinguli eorum, qui ſufficientis fuerint litteraturæ, per vnum annum à tempore quo conceſſione huiuſmodi gaudere voluerint, ſingulis ſeptimanis legitimo impedimento ceſſante, ſemel Septem Pſalmos Pœnitentiales, cum Litanijs recitent ſiue legant, alij vero non ſufficienter litterati, alias orationes teneantut dicere, iuxta ſuorum Confeſſorum arbitrium, prout animarum ſuarum ſaluti viderint expedire. Quod ſi forſan impedimento detenti, in dictis anno & ſeptimanis, orationes prædictas commode dicere non potuerint, vel ex inaduertentia, aut obliuione omiſerint, ex tunc in alia Septimana ſequentis anni, ſupplere teneantur. Circa hanc conceſſionem aduertit Collector, quod eam poſtea Pius II. extendit ad totam familiam, de quo habetur tranſumptum, licet non impreſſum, & ait, quod iſta conceſſione communiter non vtuntur Fratres, quia nolunt laborare in dicendis Septem Pſalmis, & quia credunt, quod quidquid in ea continetur, eſt ſibi aliàs ſine tali onere conceſſum. Habet tamen, inquit, dictum priuilegium, vnum ſingulare, nempe, quod Indulgentia Plenaria de dicto mortis articulo, ſemper intelligatur reſeruata, pro vero articulo, quod eſt magni effectus, & nullibi in noſtris priuilegijs reperitur conceſſum. Etenim ſi huiuſmodi verba non apponerentur, dicta indulgentia non reſeruaretur, ad verum mortis articulum, cum in præſumpto, ſuum iam fuerit ſortita effectum, prout contra Gerſonem tenet Corduba in ſuo quæſt magno de indulgent. q. 38. & Nauarr. in Summa cap. 26. nu. 31. Sed hoc ipſum de reſeruatione dictæ indulgentiæ pro vero mortis articulo, conceſſit Benedictus XIII. Monachis S. Benedicti de Obſeruantia, prout refertur in Compendio, *verbo, abſolutio extraordinaria, quoad Fratres*, §. 11. *vbi conceſſit prædictis Monachis, pro articulo mortis Plenariam Indulgentiam, ſeu abſolutionem, & quod ſi infirmarentur & crederentur morituri (puta quia viderentur agonizare) & abſoluti plenariè, iterum conualeſcerent, quod iterum & in mortis articulo valerent abſolui*. Eamdem indulgentiam pro dicto mortis articulo, conceſſit Innocen. VIII. Monachis Congregationis Caſſinenſis Ordin. S. Benedicti, prout refertur in libro ſuorum priuilegiorum, & conſtitutionum eiuſdem Congregationis, fol. 47. § 1. & fol. 48 §. 2. *addens quod Confeſſor ab eiſdem electus, in dicto mortis articulo, plenarie poſſit eoſdem abſoluere ab omnibus caſibus, nullo excepto, cum omnimoda auctoritate, ac ſi in illo caſu eſſet ſummus Pontifex, & eadem auctoritate eiſdem indulgentiam plenariam concedere*. Quæ quidem conceſſio magna eſt, plurimiq. æſtimanda, propter dicta verba ibidem appoſita, *ac ſi in illo caſu eſſet ſummus Pontifex*: & quia in dicta conceſſione committitur dicta auctoritas cuilibet Confeſſori, abſque eo quod reſtringatur ad Confeſſorem proprij Ordinis, quod non reperitur in alijs, quapropter virtute ipſius poſſunt Fratres in dicto articulo mortis, plenarie abſolui à quocumque Confeſſore, etiam ſeculari, dummodo ſit approbatus ab Ordinario.

Mon. Ord. 1. imp fo. 62. & 2. f. 65. conc. 86.

Nota hoc valde pro his, qui ex confidentia prædictorũ priuilegiorũ peccant.

Nota pro abſolutione, atque indulgentia pdicta reſeruanda p vero mortis articulo.

Priuilegiũ aliud Innocentij VIII. ſpeciali ſſimum pro mortis articulo.

Priuilegiũ Benedicti XIII. ſpeciale pro mortis artic.

Nota hoc valde.

Non eſt ſilentio prætereunda, quædam alia conceſſio Nicolai V. quæ refertur in Compendio Ordinis D. Hieron. tit. Indulgentia Plenaria, §. 7. *qua conceſſit, quod cum aliquis Fratrum in dementiam incurrerit, ſiue in lethargiam, vel amiſerit expreſſionem loquela, propter infirmitatem, vel alias, antequam abſolua-*

Nota valde. Priuilegiũ ſpeciale Nicolai V. pro ijs, qui in mortis art. antequam ab-

ſ•luantur in læthargiam incidunt, aut loquelam amittunt.

ſoluatur, & illi fiat plenaria remiſsio, vel quia non fuit copia Confeſſoris, cum talis caſus, ſeu ſimilis euenerit in dicto mortis articulo, quicumque presbyteri ſeculares, vel Regulares, cum valeant abſoluere, & huiuſmodi omnium peccatorum ſuorum plenariam remiſsionem, auctoritate Apoſtolica poſſint & valeant illis impendere; quod ſi talis infirmus ſuperuixerit, nihilominus dicta plenaria remiſſio, quoties ſibi facta fuerit, perinde valeat, ac ſi de huiuſmodi infirmitate decederet. Hæc conceſſio magna eſt, plurisque æſtimanda. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum abſolutus virtute dictorum priuilegiorum, in mortis articulo, ſi non decedat, teneatur peccata reſeruata iterum ſuo Superiori confiteri?

Quiſnam ſit, diciq. debeat mortis articulus.

MAgna eſt inter Doctores controuerſia, circa determinationem huius difficultatis, quiſnam ſit & dici debeat mortis articulus? Quidam enim dicunt, quod ille dumtaxat dicitur mortis articulus, in quo quiſpiam conſtitutus, mortem non euadit: ſed vera opinio, atque reſolutio eſt, quod dicitur & dici debet, mortis articulus ille, in quo quiſpiā conſtitutus probabiliter timetur, ſeu dubitatur eius mors à medicis, ſeu ab alijs viris cordatis, etiamſi poſtea mortem euadat & conualeſcat, vt colligitur *ex cap. eos, de ſententia excommunicat. in 6. & ex cap quod de eis, eod. tit.* quod & tenet Abbas *in cap. paſtoralis, §. præterea, de off. Ordinarij, nu. 3.* & Bald. nu. 4. & Nauarr. in Manuali, cap. 2. nu. 8. Qua de re videatur Cano. de pœnit. 5. par. & Soto in 4. ſententiarum, diſtin. 18. q. 4 art 4. & Couarr. *in cap. alma mater, 2. par. §. 11. n. 8.* & Pater Frater Emmanuel Rodriguez, 1. tomo quæſtionum Regularium, quæſt. 62. art. 7. quo præmiſſo, atque præſuppoſito, quæritur in præſentiarum, An abſolutus à peccatis & à cenſuris in mortis articulo, virtute ſupradictorum priuilegiorum, ſi non decedat, teneatur peccata reſeruata, iterum ſuo Superiori confiteri? Cui difficultati reſpondetur per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Peccata in mortis articulo ſemel confeſſa, atque virtute priuilegiorum abſoluta, etiam ſi ſint reſeruata, nō tenetur quiſpiā, ea iterū Superiori confiteri. Nota hoc valde.

PEccata, virtute ſupradictorum priuilegiorum, in mortis articulo ſemel confeſſa & abſoluta, etiamſi ſint reſeruata, non tenetur quiſpiam iterum ſuo Superiori confiteri. Hæc Concluſio eſt expreſſa & communis omnium Doctorum. Et de ea videndus eſt Mag Soto in d. 4 ſentent. diſt. 18. quæſt. 4. art. 4. in ſolutione ſecundi argum. vbi dicit hanc eſſe mentem & ſententiam D. Thom. qui nuero ait, quod abſolutus in mortis articulo, à ſimplici Sacerdote abſoluitur ſubinde, ab Eccleſiæ præcepto confitendi pro toto illo anno, & quod non tenetur iterum proprio Sacerdoti confiteri, ſed certiorem ſolummodo ipſum facere ſe fuiſſe confeſſum & abſolutum. Et idem eſſe dicit D. Thom. de abſolutione ab excommunicatione, nam quacumque excommunicatione quiſpiam detineatur, ſi in articulo mortis ab ipſa abſoluitur, non tenetur ad Iudicem excommunicantem recurrere, vt iterum eum abſoluat, ſed ſatis eſt ſatisfacere debito, pro quo lata eſt excommunicatio. Poſt quæ dicta verba ponit, & mouet ſupradictus Sotus, quandam dubitationem, An ſcilicet prædictus, ſi ſatisfacere noluerit, in eamdem incidat excommunicationem? Et videtur (inquit) quod non in ipſam reincidat

Difficultas. An abſolutus in mortis articulo ab excommunicatione, ea conditione & reſtituat, ſi

cidat, poſtquam abſolutio ſimpliciter ei facta fuit, & D. Thom. non meminit de dicto relapſu.] Sed vera reſolutio eſt quod reincidit, de quo extat expreſſum decretum Bonifacij VIII. *in cap. eos qui, de ſententia excommunicat.* quo iubet, vt huiuſmodi per ſimplices Sacerdotes abſoluti in articulo mortis, ſi periculum euaſerint, cum primum potuerint, ſe Iudici repræſentent, ſatiſfacturi, prout iuſtitia ſuadet, ne cenſuram eludant Eccleſiaſticam, quod ſi non fecerint, ipſo iure in eamdem excommunicationis ſententiam reincidant. Sed hoc eſt ſpeciale in iſto caſu, quia remanet obligatio ſatisfaciendi parti, ſed tamen qui eiuſmodi obligationis vinculo non tenetur, poſtquam ſemel virtute dictorum priuilegiorum, legitime in articulo mortis fuerit abſolutus, minime tenetur iterum ſe ſuo Prælato, ſiue Superiori exhibere, vt iterum eum abſoluat, poſtquam ſemel fuit abſolutus ab eo, qui pleno iure poterat illum abſoluere, abſolutioquè præſtita fuit valida, nam ſemel extincta, non poteſt amplius reuiuiſcere.

id non faciat iterum in excõmunicationem incidat?

Vera reſolutio

Sed modo inſurgit difficultas circa ordinem ſeruandum, in dicta plenaria abſolutione, facienda in articulo mortis? Circa quod breuiter dico tria, Primum, quod ipſa abſolutio neceſſario à Confeſſore facienda eſt, & in ipſa dicta plenaria indulgentia concedenda. Etenim ſi non conceſſerit illam, quamuis facultatem habeat & poteſtatem ad ipſum, non eam lucrabitur infirmus. Hoc tenet expreſſe Collector in Compendio, *verbo, Indulgentia, in fine materia, in ſecundo notabili,* aſſerens, quod Fratres Minores & alij Mendicantes, potentes concedere in ſuis concionibus, ſuis auditoribus tot annos, ſiue dies indulgentiæ, ſi non ipſas concedunt, non illas auditores ipſi lucrabuntur. Secundo dico, quod dicta indulgentia plenaria, peccatorum omnium non debet concedi, antequam infirmus probabiliter videatur eſſe in extremis, ſed eo temporis momento, quo moraliter loquendo, credatur ipſum iam non amplius, ad minus mortaliter peccaturum. Etenim ſi ante dictum tempus concedatur, caſus poterit contingere, quo mortaliter peccet, & poſtea dicta indulgentia, non ei proſit ad remiſſionem pœnæ, eiuſmodi peccato correſpondentis, & alia indulgentia, ſiue ſatisfactione indigebit, quam forte in tam breui temporis momento, non ei poterit applicari, ſicque eiuſmodi pœnam in Purgatorio luet. Sed non in hoc Confeſſores prædicti, adeo eſſe debent circumſpecti, vt etiam expectent, quod infirmi ipſi moriantur repente, & non poſſit illis dicta indulgentia concedi. Tertio & vltimo dico, quod quamuis forma ſeruanda, in ſupradicta abſolutione & conceſſione indulgentiæ, communiter habeatur in Confeſſionalibus, adducaturq. à Summiſtis, quia tamen ſæpe Confeſſores ignari, multa ſolent adijcere inutilia, atque impertinentia, libuit in præſentiarum ipſam paucis explicare ac dicere. Et præmiſſo quod pænitens iam fuerit confeſſus, & petat vt à Confeſſore, ſeu ab alio abſoluatur, in virtute ſuorum priuilegiorum, ſecundum ſummorum Pontificum intentionem, Sacerdos debet dicere: *Auctoritate Domini noſtri Ieſu Chriſti, & Sanctorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius, & auctoritate in hac parte mihi commiſſa & tibi conceſſa, ego te abſoluo, primo ab omni ſententia excommunicationis maioris, vel minoris, ſuſpenſionis, & interdicti, ſi quam, aut ſi quas contraxiſti, & diſpenſo tecum in omni irregularitate, vel irregularitatibus quomodolibet contractis, in quantum poſſum & valeo, & reſtituo te ſacramentis Eccleſiæ & vnitati fidelium, item & eadem auctoritate te abſoluo ab omnibus peccatis tuis* (in caſu quo ea fuerit confeſſus & non prius abſolutus) *& concedo tibi indulgentiam plenariam, & remiſſionem omnium tuorum peccatorum, ſecundum ſummorum* Pontificum *priuilegia: quod ſi forte hac vice non moriaris, auctoritate prædicta reſeruo tibi iſtam indulgentiam pro*

Difficultas.

Qualiter ſit abſolutio plenaria in articulo mortis facienda?

Nota hoc valde pro Prædicatoribus.

De forma ſeruanda in abſolutione facienda in articulo mortis.

vero

Digitized by Google

vero mortis articulo, in nomine Patris & Filij & Spiritus ſancti Amen. Hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS IX.

Vtrum præter dictas conceſſiones & indulgentias, ſint aliquæ aliæ, quibus Fratres per annum per ſuos Prælatos, aut per Confeſſores ab eiſdem deputatos, plenarie poſſint abſolui?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Omnes Fratres noſtri Ordinis atque aliorum priuilegiũ habentium communicationis, quatuor dieb⁹ in anno, plenarie poſſunt abſolui.

Suppl. fol. 93. conc. 290.

OMnes Fratres noſtri ſacri Ordinis Minorum, & communiter & generaliter loquendo, omnes Religioſi priuilegium habentes communicationis, quatuor diebus in annno, quibus maluerint, ab omnibus ſuis peccatis & cenſuris plenarie poſſunt abſolui. Hæc Concluſio eſt certa, in virtute priuilegij & conceſſionis, quam fecit Leo X. Monialibus S. Claræ, quæ in Supplemento habetur, & refertur à Collectore priuilegiorum, *verbo, abſolutio extraordinaria quoad Fratres*, §. 7. in cuius fine inquit ſupradictus Collector, *quod placuit Sanctitati ſuæ, de benignitate Apoſtolica pietatis, concedere facultatem prædictarum Monialium Confeſſoribus, de licentia ſuorum Prælatorum eaſdem audientibus, quod ea plenitudine eas abſoluant, & illi ſtatui innocentiæ reſtituant, cui Sanctitas ſua faceret. ſi ipſamet in confeſſione peccata auſcultaret, & quod poſt hoc eadem auctoritate Apoſtolica omnibus & ſingulis ſanctam benedictionem impartiantur nomine Sanctitatis ſuæ.* Hæc quidem conceſſio magna eſt, pluriſq. æſtimanda, ipſaq. fruuntur omnes Minores Fratres, & quicumque alij Religioſi priuilegium habentes cõmunicationis, vt amplius dicemus infra, cum hac de re agemus in propria materia. Formam vero ſeruandam in dicta abſolutione & largitione Papalis benedictionis, ponit dictus Collector, vbi ſupra, §. 10. & eſt, quæ ſequitur: *Auctoritate tibi conceſſa & mihi commiſſa, ego te abſoluo, &c. & ſic plenarie illi ſtatui innocentiæ te reſtituo, quomodo Sanctitas Domini noſtri Papæ N. faceret, ſi ipſemet in confeſſione tua peccata auſcultaret. Et eadem auctoritate Apoſtolica tibi impartior ſanctam benedictionem Papalem in nomine Patris & Filij & Spiritus Sancti Amen.*

Nota hoc valde.

Secunda Concluſio.

De pluribus alijs diebus, q. bus Fratres plenarie poſſunt abſolui.

Suppl. fol. 42. con. 133. & f. 43. con. 137. & refertur in Comp. verbo. vbi ſupra, §. 8. & 9.

Præter quatuor dies ſupradictos, poſſunt Fratres plenariè etiam abſolui, in omnibus diebus Domini Sabaoth, & Beatæ Mariæ ſemper Virginis omniumq. Sanctorum, & Apoſtolorum Petri & Pauli, ac Sancti Franciſci, & Sanctæ Claræ, & per totam Maiorem hebdomadam. Hæc etiam conceſſio eſt ſupradicti Leonis X. facta eiſdem Monialibus S. Claræ & ancillis Beatæ Mariæ Virginis, ſub cura Minorum Fratrum de Obſeruantia exiſtentibus, & habetur in Supplemento, & refertur in Compendio, vbi ſupra, §. 8. & 9. qua etiam conceſſione fruuntur, perfruiq poſſunt, omnes ſupradicti poſiti in præcedenti Concluſione. Formam etiam ſeruandam in dictis abſolutionibus, ponit ſupradictus Collector loco ſupracitato, quæ eſt eadem cum præcedenti, & nihil continet de nouo, niſi ſolummodo dicere: Auctoritate tibi conceſſa, & mihi commiſſa,; ego te abſoluo plenarie ab omnibus peccatis tuis in quantum prædicta auctoritas ſe extendere poteſt, in nomine Patris, &c.

Tertia

Tertia Concluſio.

Idem Leo X. conceſſit omnibus Fratribus Minorum Regularis Obſeruantiæ, quod ſemel in quolibet anno, vltra alias indulgentias, quas à Sede Apoſtolica habent, plenarie poſſint abſolui, & indulgentiam plenariam conſequi, in feſto S. Catherinæ Virginis & Martyris. Habetur hæc conceſſio in Supplemento, & refertur in Compendio, vbi ſupra. §. 10. qua etiam perfruuntur propter eandem rationem & cauſam, omnes Moniales S. Claræ, & ancillæ Conceptionis Beatæ Virginis, & ſimiliter omnes Religioſi priuilegium habentes communicationis. Forma autem ſeruanda in d. abſolutione ponitur à ſupradicto Collectore, vbi ſupra, & eſt tenoris ſequentis: *Auctoritate tibi conceſſa & mihi commiſſa ego te abſoluo plenariè ab omnibus peccatis tuis, in quantum huiuſmodi auctoritas ſe extendere poteſt, & concedo tibi indulgentiam plenariam omnium peccatorum tuorum, in nomine Patris, &c.* Circa dictas indulgentias nihil ſeſe offert dicendum, præterquam quod omnibus abſolutionibus, quibus poſſunt abſolui Fratres Minores, in die Beatiſſimi Patris noſtri Franciſci, & S. Claræ, poſſunt vti & frui Fratres Prædicatores, in die S. Dominici & S. Catherinæ de Senis, ſimiliter & Auguſtinienſes in die S. Auguſtini, & S. Monicæ, & idem dicendum eſt de alijs aliarum Religionum Patronis, & Feſtis præcipuis.

In feſto etiam S. Catherinæ poſſunt etiam Fratres plenarie abſolui. *Suppl. fol. 94. con. 299. & refertur in Compen. vbi ſupra* §. 10.

Forma ſeruanda in hac abſolutione.

Nota pro Fratribus Dominicanis & Auguſtinianis.

ARTICVLVS X.

Vtrum Religioſi prædicti, vti & frui poſſint, abſolutionibus plenarijs ſupradictis, abſque ſuorum Superiorum licentia?

HAnc quæſtionem, atque difficultatem tangit priuilegiorum Collector, in Compendio, *verbo, abſolutio extraordinaria quoad Fratres,* §. 10. & dicit, quod nonnulli Fratres decipiuntur, credendo quod poſſunt vti ſupradictis priuilegijs & gratijs, abſque ſuorum Superiorum licentia. Sed in contrarium eſt veritas, de qua ſequens ſtatuitur Concluſio.

Concluſio.

REligioſi non poſſunt frui, ſupradictis abſolutionibus plenarijs, & indulgentijs conceſſis à Leone X. abſque ſuorum Superiorum licentia. Hanc Concluſionem tenet ſupradictus Collector, vbi ſupra, & probat eam ex tenore dictarum conceſſionum. Nam in omnibus ipſis (vltima dumtaxat excepta) ſemper appoſitum eſt à ſummo Pontifice, quod ſolum poſſunt prædicti Fratres, ſiue Moniales, ſic plenarie abſolui à Prælatis ſuis, vel à Confeſſoribus per eos deputatis, de eorumdem licentia. Et addit, quod ad omnem ambiguitatem circa hoc tollendam, ſcilicet quod abſque licentia Superiorum, & non quorumcumque, ſed ſaltem Prouincialium, non poteſt quis præfatis abſolutionibus plenarijs gaudere, quoad caſus reſeruatos, notanda eſt, ac menti commendanda, quædam clauſula, poſita in tabula Congregationis generalis Burdegalenſis, quæ eſt tenoris ſequentis: *Vt Fratribus iuxta regulæ puritatem, maior recipiendi ſacramentum Pœnitentiæ tribuatur occaſio, Reuerendiſſimus Pater Miniſter generalis, tam quoad Fratres, quam quoad Moniales, reuocat omnes gratias, facultates, confeſſionalia, & indulgentias & quaslibet litteras, ſub quacumque verborum forma, etiam à Sede Apoſtolica conceſſas, ſiue vigore Bullæ Cruciatæ, vel fabricæ S. Petri de Vrbe, aut quorumlibet Confraternitatum, pro quanto ſunt in præiudicium caſuum Miniſtris reſeruatorum,*

Religioſi non frui poſſunt, ſupradictis indulgentijs, plenarijsq. abſolutionibus, abſq; ſuorum Superiorũ licentia.

Nota hoc valde pro abſolutione à caſibus reſeruatis virtute ſupradictorum priuilegiorum, q fieri non poſſunt, abſque licẽtia Superiorum.

Digitized by Google

rum, declarando eſſe contra Sanctiſsimi Domini Papæ voluntatem, tam Fratres, quam Sorores, vti præfatis gratijs, quoad confeſsiones faciendas de caſibus prædictis contra inſtituta Ordinis, abſque licentia præfati Reuerendiſsimi Miniſtri generalis, aut Prouincialium Miniſtrorũ, & quouis modo ſit etiam irritum & inane, quidquid alias fuerit attentatum, & hoc vigore cuiuſdam breuis præmiſſorum declaratorij ab Alexandro Papa olim conceſſi, & Breuis ſpecialis Leonis X. Reuerend. Patri Miniſtro generali miſſi, & in hoc Capitulo publicati. Circa prædictam opinionem Collectoris, dicit Pater Corduba in additionibus ad Compendium, eodem *verbo, abſolutio extraordinaria, quoad Fratres*, §. 9. quod quantum attinet ad lucrandum indulgentias & ſimiliter quoad abſolutiones à cenſuris, ſecundum quod conceditur in ipſis priuilegijs, bene poſſunt vti Fratres, ſaltem in foro conſcientiæ, præfatis conceſſionibus, ſine licentia ſuorum Prælatorum, non autem quoad abſolutionem à caſibus reſeruatis, Prouincialibus in Ordine Minorum, quia ſic declarauit Reuerendiſſimus Pater Frater Franciſcus de Angelis Miniſter Generalis, in quodam Capitulo Prouinciali Prouinciæ Caſtellæ, Toleti celebrato anno Domini 1524 præſente ipſo Patre Corduba, dicens, quod ſic erant intelligendæ conceſſiones præfatæ, non vero aliter. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Nota hoc etiã valde.

ARTICVLVS XI.

Vtrum per dicta priuilegia, poſſint etiam Fratres abſolui, ab irregularitatibus, ſeu potius cum eis in irregularitatibus diſpenſari?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Qualiter Fratres, poſſint abſolui plenarie ab omnib' culpis & peccatis virtute ſupradictorum priuilegiorum, in quatuor prædictis plenarijs abſolutionibus

VIrtute primæ conceſſionis Leonis X. pro quatuor plenarijs abſolutionibus, probabiliſſimum eſt, quod poſſint Fratres abſolui, non ſolum ab omnibus peccatis, verum etiam à quibuſcumque cenſuris. Probatur hæc Concluſio, per illa verba in dicta conceſſione, expreſſe contenta, quibus dicitur, quod poſſint abſolui ea plenitudine, & illi ſtatui innocentiæ reſtitui, quo Sanctitas ſua faceret, ſi ipſemet in confeſſione auſcultaret peccata. Quæ verba magnam habent emphaſim, atque efficaciam, in tantum vt quidam dicant, quod virtute dictarum abſolutionum Religioſi contriti & debite confeſſi, non ſolum liberantur ab omni culpa, ſed etiam ab omni pœna, vtcumque pro peccatis debita, ac denique ab omni eo, à quo ipſe ſummus Pontifex de plenitudine ſuæ poteſtatis liberare eos poſſet. Hoc enim ſonant prædicta verba, & ſignificat ſtatus innocentiæ, cui, vt præmittitur, auctoritate Apoſtolica, per dictas abſolutiones Fratres reſtituuntur. Videatur hac de re Pater Frater Emmanuel Rodriguez 1. tomo quæſtionum Reg. quæſt. 62. art. 12.

Secunda Concluſio.

In alijs autem feſtiuitatibus non ita plenarie abſolutio fieri poteſt, niſi in feſto S. Catherinæ.

Virtute alterius, ſeu aliarum conceſſionum eiuſdem Leonis X. pro alijs feſtiuitatibus (præter feſtiuitatem S. Catherinæ Virginis & Martyris) non eſt ita certum, quod Fratres ita plenariam indulgentiam ſuorum peccatorum conſequantur, quin aliquid pœnæ luendum, per proprios actus, aut

in

in Purgatorio remaneat. Ad hoc dicendum moueor, etiam propter verba in eiſdem appoſita, quibus dicitur, vt imponatur ipſis ſalutaris pœnitentiã; quæ quidem verba innuunt, indulgentiam quidem ſibi plenariam concedi, omnium peccatorú, non tamen ita plenariam, quin aliquid pœnæ hic ſibi per proprios actus luendum, aut in Purgatorio remaneat. Dixi, præter abſolutionem, quæ ſemel in quolibet anno, exhibenda eſt in feſto S. Catherinæ, nam in dicta indulgentia plenaria, & in ipſius conceſſione, nihil tale expreſſum reperitur, & ſic credi ac præſumi poteſt, quod non eadem ſit ratio de ea, atque de ſupradictis.

Tertia Concluſio.

Loquendo de abſolutione, ſiue diſpenſatione irregularitatum, crediderim, quod in prædictis feſtiuitatibus, virtute prædictarum conceſſionum, Fratres non poſſunt in irregularitatibus diſpenſari. Huius Concluſionis ratio eſt, nam quamuis habeatur ibidem, quod à peccatis plenarie poſſint abſolui, nulla tamen ſit ibi mentio de abſolutione, ſiue diſpenſatione ab irregularitatibus & cenſuris, vt patebit, ſeu patere poteſt intuenti & legenti. Et præterea quia quamuis ibidem diceretur, quod poſſent abſolui virtutẽ earum conceſſionum à quibuſcumque cenſuris, multorum grauiſſimorum Doctorum fert opinio, quod cenſurarum nomine, non comprehenduntur irregularitates, etiam contractæ ratione alicuius peccati, ſeu culpæ, ac proinde per huiuſmodi priuilegia & conceſsiones, quinuero & per quaſcumque Bullas Cruciatæ, non poſſe ſuper eiſdem diſpenſari, cum irregularitas non ſit cenſura, prout expreſſe tenet Soto lib. 5. de iuſtitia, & iur. quæſt. 1. art. 4. & Nauarr. in ſuo Manuali, cap. 27. num. 191. cum ſequentib. & Enriquez lib. 7. de indulgent. cap. 13. num. 6. & Sahagun. *in cap. at ſi Clericis, §. adulterijs, de iudicijs*, & Pater Frater Emmanuel Rodriguez tom. 2. qq. Regul. quæſt. 62. art. 12. Videatur ibidem.

In ſupradictis feſtiuitatibus, nō poſſunt Fratres diſpenſari irregularitatibus, virtute dictorum priuilegiorum.

Nota circa abſolutionem ab irregularitatibus.

Nota, quod irregularitas nō eſt cenſurã, ſed pœna.

ARTICVLVS XII.

Vtrum ſint aliqua priuilegia, per quæ Fratres Confeſſores diſpenſare poſſint, cum alijs Fratribus in irregularitatibus?

IAm ſupra Quæſt. 8. diximus multa circa materiam diſpenſationis, in irregularitatibus, per quatuordecim continuos Articulos, agendo de auctoritate & poteſtate generalis Miniſtri, ad diſpenſandum cum ſibi ſubditis, in omnibus irregularitatibus, quacumque ex cauſa prouenientibus (tribus dumtaxat exceptis, nempe homicidio voluntario, bigamia, & membri mutilatione) & quod ibidem de generali Miniſtro eſt dictum, intelligendum ſubinde eſt, etiam de Miniſtris Prouincialibus, alijſq. Prælatis ordinarijs, qui quidem in hiſce rebus iure ordinario, atque ſpeciali, ex noſtris priuilegijs, id ipſum omnino poſſunt, in quibus non ſunt prohibiti. Sed quia in priuilegijs allatis ibidem, tantum ſit ſermo & mentio de Prælatis, non vero de ſubditis, videndum reſtabat, eſſet ne aliquod priuilegium, quo ſaltem in aliquo caſu, idipſum facere poſſent Confeſſores ſubditi? de quo agendum eſt in præſenti Articulo. Vt igitur propoſitæ difficultati ſatisfaciam, ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Nota circa materiam abſolutionis ab irregularitatibus, ſeu potius diſpenſationis in eiſdem.

Conclu-

Concluſio.

Cōfeſſores ſub diti per ſuos Prælatos ad audiendā Fratrū confeſſiones deputatos, ſemel in vita poſſunt cū eiſdem in omnibus irregulatatibus (tribus exceptis) diſpenſare. *Mon. Ord. 1. impr. f 61. & 2. fol. 64 con. 87. & refertur in Comp. ver. abſolutio extraordinar. quoad Fratres §. 3.* Nota valde.

CONfeſſores ſubditi, per ſuos Prælatos deputati, ad audiendas Fratrum confeſſiones, ſemel in vita, cum eiſdem diſpenſare poſſunt in omnibus irregularitatibus, tribus dumtaxat ſupradictis exceptis. Hæc Concluſio non aliter poteſt probari, quam adducendo ptiuilegium, quo eiuſmodi facultas ſibi conceditur, & habetur in Monumen. Ordinis, & refertur in Cōpendio, *verbo, abſolutio extraordinaria quoad Fratres, §. 3.* vbi dicitur, quod Eugenius IV. *conceſſit Fratribus Minoribus Obſeruantiæ Prouinciarum Regni Caſtellæ, quatenus ſinguli Prælati dicti Ordinis quocumque nomine cenſeantur & Confeſſores per ipſos Prælatos deputati, vel pro tempore deputandi, ſingulorum Conuentuum, locorum, domorum, & Eremitoriorum huiuſmodi, poſſint ſemel tantum abſoluere omnes & ſingulos Fratres profeſſos, conuerſos, atque Nouitios habentes propoſitum profitendi, necnon perpetuo donatos, oblatos, præſentes & futuros, ipſorum Conuentuum, locorum, domorum, & Eremitoriorum eiuſmodi ab omnibus & ſingulis ſuis peccatis, exceſſibus, & delictis, etiam quantumcumque enormibus, & à quacumque ſimonia, in Curia, vel alias vbicumque ante & poſt ingreſſum Religionis commiſſa, necnon à quibuſcumque excommunicationum, ſuſpenſionum, & interdicti, alijsq. Eccleſiaſticis cenſuris & pœnis à iure, vel ab homine Apoſtolica, vel Sedis Apoſtolicæ Legatorum, Delegatorum, vel Subdelegatorum, ordinaria, vel aliaquauis auctoritate, etiam per Synodales, aut Prouinciales, aut Generalium Conciliorum conſtitutiones, & quoſcumque proceſſus Apoſtolicos, & quaſcumque Extrauagantes, vel iuxta ipſius Ordinis Regularia Inſtituta, quomodolibet promulgatis, in genere, vel in ſpecie, ſi quas incurrerint ante & poſt ingreſſum Religionis, etiamſi talia ſint propter quæ Apoſtolica Sedes, expreſſe & ſpecialiter ſit merito conſulenda, necnon cum ſingulis ſupradictis, ſuper quibuſcumque irregularitatibus & inhabilitatibus quouis modo contractis in omnibus & ſingulis etiam Sedi prædictæ ſpecialiter & expreſſe reſeruatis (bigamiæ, homicidij voluntarij, mutilationis membri, caſibus dumtaxat exceptis) ſemel ſimiliter diſpenſare, ac eos habilitare, vt non promoti ad ſacros omnes Ordines & Miſſarum celebrationem promoueri poſſint & ipſi promoti in eiſdem miniſtrare valeant. Et quod ad quaſcumque dignitates, adminiſtrationes & officia dicti Ordinis (etiamſi curam animarum habeant) recipi illiſque præfici & aſſumi Apoſtolica auctoritate valeant & poſſint. Et voluit quod ſi prædictas cenſuras, vel earum aliquam ignoranter, vel inaduertenter incurrere contigerit, à talibus Prælatis & Confeſſores ſupradictis, quoties opus fuerit & opportunum, abſoluere ac ſuper irregularitate, vel irregularitatibus ex talibus cenſuris poſtea celebrando, vel prædicando, vel diuinis ſe immiſcendo, vel alias contracta, vel contractis quoties opus fuerit, vt ſimiliter diſpenſare auctoritate prædicta valeant miſericorditer de gratia ſpeciali conceſſit.* Hæc vbi ſupra. Circa quam concesſionem, ſunt aliqua aduertenda. Et primo, quod Eugenius IV. videtur ſibi aliqualiter contraire, concedendo in principio generaliter, quod Confeſſores prædicti diſpenſare poſſint, in quibuſcumque irregularitatibus, & inhabilitatibus quoquomodo contractis, & dicendo poſtea in fine, quod diſpenſare poſſint in irregularitatibus ortis propter cenſuras ignoranter, vel inaduertenter incurſas. Sed huius difficultatis vera reſolutio eſt, quod in primis irregularitatibus (exceptis tribus illis ibidem poſitis) ſemel tantum in vita diſpenſare poſſunt, in alijs vero incurſis propter ignorantiam, ſeu inaduertentiam, non ſemel, ſed quoties opus fuerit.

Notanda circa conceſſionem prædictam.

Secundo eſt aduertendum, quod licet Eugenius IV. fecerit ſupradictam conceſſionem, Fratribus Minoribus de Obſeruantia, Prouinciarum Regni Caſtellæ, poſtea tamen Pius II. eam extendit ad totam noſtram familiam

Vltra-

Vltramontanam, de quo habetur tranſumptũ, licet non impreſſum, vt aduertit Collector loco ſupracit. §. 4. in fi. ſed ait quod voluit ſuprad. Eugenius & ad gaudendum conceſſione prædicta, dicantur à Fratribus ſemel ſepte Pſalmi Pœnitentiales, ſingulis ſeptimanis vnius anni, prout ibidem latius dicitur, quæ eſt cauſa, ob quam Fratres cõmuniter non vtuntur ea, quia nolunt laborare in dicendis ſeptem Pſalmis prædictis, & quia credunt quod quidquid in ea continetur, eſt alias nobis ſine tali onere conceſſum. Sed iã hodie huiuſmodi onus ſublatum eſt, per participationem alterius conceſſionis, factæ per eumdem Eugenium, Confeſſoribus deputatis, vel deputandis in Monaſterio S. Mariæ de Guadalupe, vt habetur in Compen. Ord. D. Hieron. qui ipſis conceſſit illud ipſum, quod antea conceſſerat Confeſſoribus Fratribus Minorum ad litteram, prout habetur in conceſſione prædicta, & ibi non appoſuit onus dicendi ſupradictos Pſalmos & Litanias. Licet enim eiuſmodi priuilegium fuerit particulare, atq; ſpecialiter conceſſum, pro Confeſſoribus S. Mariæ de Guadalupe, & pro Fratribus eiuſdẽ Monaſterij, poſtea tamen per Piũ IV. & Pium V. fuit deriuatũ ad omnia Monaſteria eiuſdem Ord. ſicq. cum iã ſit priuilegium totius Ord. eo vti & frui poſſunt omnes alij Ordines & Religiones, priuilegia habentes communicationis. Alia ſunt priuilegia conceſſa noſtro Ordini & Confeſſoribus ipſius, ad diſpenſandum cum Fratribus, in omnibus irregularitatibus, ſi quas forte contraxerint (exceptis ſupradictis tribus) & maxime in articulo mortis, quale eſt illud Sixti IV. quod habetur in Mon. Ord. 1. imp. f. 64. & 2. f. 68. conc. 131. & in Supplem. f. 96. conc. 341. & refertur in Comp. *verbo, abſolutio extraordinaria quoad Fratres*, §. 5. ſed habet ſuas limitationes, vt patet ibidem. Sed per communicationem frui poſſumus ampliſſimo quodam priuilegio, conceſſo Ord. S. Hiero. in Hiſpania, quo quilibet Mendicantium ſemel in vita diſpenſari poteſt in foro conſcientiæ, à Confeſſario per Superiorem deputato ſuper irregularitate, quacumque occaſione contracta. Habetur in libro priuilegior. d. Ord. tit. 22. f. 36. & refertur à Collectore Compen Societ. Ieſu, tit. diſpenſatio, §. 6. Circa quam conceſſionem eſt difficultas, An virtute ipſius diſpenſari poſſit in irregularitate proueniente ex homicidio voluntario? & videtur, quod non, quia per Conc. Trid. *ſeſſ.* 12. *de refor. c.* 7. videtur ſublata eiuſmodi facultas, etiam Epiſcopis, ſed P. F. Emma. Rodrig. tom. 1. qq. Reg. q. 61. art. 13. tenet contrarium, & quidem nimis probabiliter, dicendo, quod in foro conſcientiæ, nos poſſumus vti dicto priuilegio, cum in eodem foro conſcientiæ, noſtra priuilegia etiam contraria dicto Concilio Trident. ſint reualidata per Pium V. Et hæc dè iſto Articulo, ac de tota Quæſtione dicta ſufficiant.

Nota hoc valde.

Nota hoc valde.

QVÆSTIO XXXIV.

De Prælatis Regularibus, quantum attinet & ſpectat ad poteſtatem & facultatem reſeruandi ſibi caſus, & abſoluendi ab eis, in Sexdecim Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Prælati Regulares facultatem habeant reſeruandi ſibi caſus?

PRo huius Articuli intelligentia, & vt paremus viam, ad ea quæ in ſubſequentibus ſunt dicenda, oportet breuiter aliqua præmittere, ſeu potius in

Quidnã ſit caſus reſeruatus.

in memoriam reducere. Et dico primo, quod *caſus* iuxta Calepinũ, dicitur à *cadendo*, quod nomen generaliter, atq; vniuerſaliter ſumptũ, ſignificat omnem inopinatum euentum, alicuius ruinæ, in quam miſer quiſpiam à feliciori aliquo ſtatu decidit. In propoſito tamen vſurpatur, pro graui aliquo crimine, cuius abſolutio Superiori reſeruatur: qui ſi fuerit Papa, dicitur caſus Papalis, ſi Epiſcopus, Epiſcopalis. At apud Regulares caſus reſeruati, cõmuniter dicuntur prouincialiũ, nam generales vt plurimum, nullos ſibi ſpeciales reſeruant caſus. Sed adnotare oportet, quod non dicitur aliquis caſus reſeruatus, ex eo ſolummodo, quod non quilibet Sacerdos eumdem poſſit abſoluere, ſi ſuper pœnitentem ordinariam, aut ſaltem ſubdelegatam non habuerit iuriſdictionem, hoc enim commune & generale, eſt omnibus peccatis, & maxime mortalibus, vt luculenter oſtendimus in primo Art. præced. Quæſt. vbi diximus, quod nullus Sacerdos, ſiue Confeſſor, poteſt abſoluere non ſibi ſubditum, & eum, in quem ordinariam, aut ſaltem ſubdelegatam non habuerit iuriſdictionem Licet enim (vt ibidem etiam diximus) Sacerdotes omnes, atque Presbyteri in ſui ordinatione, virtualem ſeu habitualem, facultatẽ & poteſtatẽ accipiant, abſoluendi à peccatis, vt habetur in Conc. Trid. *ſeſſ.* 23. *c.* 15. & poteſtas ſupra corpus Chriſti myſticũ (ꝙ eſt Eccleſia) deriuetur à poteſtate ſupra corpus Chriſti verũ, qui eſt character ſacerdotalis; attamẽ vt huiuſmodi poteſtatẽ exerceant, per modũ actus ſecundi (vt à Theologis dicitur) neceſſum eſt, vt à Superiore proprias oues habente, & poteſtatem ſuper eas, detur & tribuatur illis actualis iuriſdictio. Non igitur dicitur aliquis caſus reſeruatus, ob ſolam rationem prædictam, ſed quia ſublata eſt dicta iuriſdictio & poteſtas, abſoluendi ab aliquo caſu, ſeu ab aliquibus caſibus, etiam his qui ordinariam, aut ſubdelegatam aliàs abſoluendi poteſtatem & iuriſdictionem habebãt. Nam delegatio eſt volũtaria, & ideo ſicut poſſet omnino non fieri, ita etiam poteſt expreſſe fieri, circa aliquas cauſas, & ex parte non fieri circa alias, quæ proinde manebũt reſeruatæ, cum ille cui delegatur iuriſdictio, ex ſe non habeat ius ad illas, ſed ab alio libere, id ſibi concedatur, vnde fit, ꝙ & maior & minor iuriſdictio poſſit dari voluntarie. Hoc in ſubdelegatis iudicibus & Confeſſoribus, nullam difficultatem habet, maiorem illam videtur habere in ordinarijs, ſed in vtriſque verum eſt, quod dicitur, vt amplius patebit in ſeq. Concluſ. Ex ſupradictis tamen conſtat, quod caſus reſeruatus eſt, & dicitur ille, cuius abſolutio eſt prohibita iure humano, non ſolum cuilibet Presbytero, qui diuino iure, ab omnibus peccatis poterat abſoluere, iuxta illud Ioan. 20. *Quæcumque ſolueritis, &c.* verum etiam & Sacerdoti aliàs expoſito, atque approbato, qui ab alijs peccatis abſoluere poteſt. Hoc præmiſſo, atque præſuppoſito, ſit Concluſio.

Vera & ꝓpria diffinitio caſus reſeruati.

Concluſio.

Certiſſimũ eſt, quod Prælati Regulares Epiſcopalẽ, vel quaſi Epiſcopale iuriſdictionem habentes, auctoritatẽ & poteſtatem habent reſeruandi ſibi caſus.

CErtiſſimum, atque conſtitutiſſimum eſt, quod Prælati Regulares, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentes, poteſtatem, atq; facultatem habent, reſeruandi ſibi caſus. Hæc Concluſ. tenenda eſt tamquam de fide, cum fere ſaltem à rationis paritate, determinata ſit in Concil. Trid. *ſeſſ.* 14. *c.* 7. vbi habetur de Epiſcopis, idipſum ſibi licere, in propria cuiuſque diœceſi, & in canone 11. anathematizantur qui contrarium auſi fuerint aſſerere. Et rationem reddens ſupradictum Concil. eiuſmodi reſeruationis caſuum, inquit, ſanctiſſimis Patribus, magnopere ad Chriſtiani populi diſciplinam, ſemper fuiſſe viſum pertinere, vt atrociora quædam & grauiora crimina, non à quibuſuis, ſed à ſummis dumtaxat ſacerdotibus abſoluerentur, vt ſcilicet fideles ab eiuſmodi peccatis, magis continerentur, ſaltem

propter

propter difficultatem obtinendi abſolutionem, & vt à proprijs paſtoribus, ſiue Prælatis, melius corrigerentur, & ad emendam iuuarentur. Hac ratione Papa, ſummusq. Eccleſiæ Pontifex, pro ſua ſuprema auctoritate & poteſtate, aliquorum criminum grauiores cauſas, ſuo ſemper peculiari iudicio reſeruare conſueuit, alias vero iuri cõmuni, ſeu Epiſcopis, atq; ordinarijs Prælatis commiſit, qui etiam ratione prædicta, peculiares alias ſibiipſis reſeruant, de quibus nihil libet in præſentiarum dicere, cum facile videri poſſint in Summiſtis. Solummodo dico, ex eodem Conc. loco ſupracit. hanc caſuum reſeruationem, conſonam eſſe Diuino Iuri, & Sacræ Scripturæ auctoritati, & non tantum in externa politia, verum etiã & coram ipſo Deo vim habere. Sed tamen inquit Conc. pie admodum in Eccleſia ſemper cuſtoditum fuit, vt ne hac ipſa occaſione aliquis pereat, in mortis articulo, quod nulla ſit alicuius peccati reſeruatio, quinuero in eo omnes Sacerdotes, pœnitentes quoſlibet à quibuſuis peccatis, & cenſuris poſſent abſoluere, extra quem articulum præcipitur ibidem, quod dicti Sacerdotes, cũ in caſibus reſeruatis nihil poſſint, id vnum pœnitentibus perſuadere nitantur, vt ad Superiores, atq; legitimos iudices accedant, pro beneficio abſolutionis, hæc Concil. vbi ſup. Ad prædictos Prælatos autem Regulares reuertendo, cum Miniſtri generales & Prouinciales, vt ſæpe ſæpius dictum eſt, & habetur expreſſum in iure, iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem habeant, definiatq. Concilium, hæreticum eſſe negare, Epiſcopos poſſe ſibi caſus reſeruare, in foro interiori, atque exteriori, idipſum conſequenter ſaltem à paritate, vel ſimilitudine rationis, dicendum videtur de ſupradictis Prælatis, atque ita *in noſtris generalibus Conſtitutionibus, cap. 6. §. de caſibus reſeruatis*, iubetur, *vt ſi quis contrarium auſus fuerit affirmare, & correctus palinodiam noluerit recantare, tamquam errans, & ſubuerſor puniatur, carceribusq. mancipetur*. In fine huius Articuli aduerto, prædictos Prælatos, non ſolum iure communi, vti ſupradicta reſeruationem, verum etiam ex iure ſpeciali, atque particulari priuilegio, quod in id ipſum omnes fere Religiones habent, aut directe ſibi conceſſo, aut quo potiuntur, & perfruuntur, per generale priuilegium communicationis. Sed nos Minores Fratres, habemus ſpeciale priuilegium Alexan. VI. quod habetur in Monumen. Ordin. & refertur in Compend. *verbo, abſolutio ordinaria, quoad Fratres, §. 17.* quo *declarauit & decreuit, quod Generales & Prouinciales, ac Guardiani noſtri Ordinis, reſeruare ſibi poſſent caſus de occultis, intra Religioſos, & quod abſoluentes à talibus poſt huiuſmodi reſeruationem, nullam faciunt abſolutionem & incidunt in pœnam abſoluentium à caſibus non conceſſis*. Circa quam conceſſionem aduertit priuilegior. Collect. vbi ſup. in Compen. quod præfata declaratio, ſeu decretum, quoad Guardianos, non permanet in ſuo vigore, quia in Capitulo generali, Aſſiſij celebrato, anno Domini 1526. ſequẽs ſtatutum auctoritate Apoſtolica fuit factum: *Ordinatur, & mandatur auctoritate Apoſtolica, & totius Capituli generalis, quod nullus Guardianus poſſit ſibi aliquem caſum reſeruare, ſed ſolus Miniſter Prouincialis id poterit*. Quæ quidem conſtitutio, ſiue ſtatutum, merito fuit factum, eſtq. iuri communi nimis conforme, nam cum Guardiani ſupradicti, iuriſdictionem non haberent Epiſcopalem, vel quaſi, ſed inferiorem, correſpondentem Curatorum, ſiue Parochorum auctoritati, non expediebat vt ipſi etiam ſibi caſus reſeruarent, ſicut nec Parochi & Curati ipſos poſſunt reſeruare, ne res tanti ponderis atque momenti, poſita eſſet in cuiuſuis voluntate. Sed de hoc latius dicemus ſtatim.

Caſuum reſeruatio, non ſolũ in externa politia, verum etiam & corã Deo vim habet.

In artic. mortis, nullus eſt caſus reſeruatus.

Prælati Regulares, non ſolũ ex diuino Iure, verum etiã ex ſpeciali priuilegio, caſus ſibi poſſunt reſeruare.

De ſpeciali priuilegio & facultate ad reſeruandum caſus.

Mon. Ord. 2. impr. fol. 56. Suppl. fol. 3. con. 2. & refertur in Comp. ver. abſolutio ordinaria, quoad Fratres §. 17.

Soli Generales & Prouinciales reſeruare ſibi poſſunt caſus, non vero Guardiani.

Digitized by Google

ARTICVLVS II.

Vtrum Prælati Regulares, pro libito ſibi poſſint caſus reſeruare?

HAnc Quæſtionem, atque difficultatem, mouet Soto in 4. ſent d. 18. q. 2. art. 5. in ſolut. ad 2. argum. quæſtiun. quadam incidenti. Cui & breuiter ſub diſtinctione reſpondet, atque vt nos idem faciamus, & cum maiori diſtinctione & claritate procedamus, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

Si Confeſſores ſint ſubdelegati, & non ordinarij, bene poſſunt Prælati ab ipſis quoſcumque voluerint caſus reſeruare.

SI Confeſſor ſit delegatus à Superiore, & qui per ſe non habet abſoluendi ordinariam iuriſdictionem, quos voluerint, poſſunt Superiores caſus ſibi reſeruare. Hæc Concluſio eſt certa & manifeſta, de qua videatur dictus Soto, vbi ſupra, & Suar. 4. tom. ſuper 3. p. D. Tho. diſput. 28. ſect. 4. vbi ad hoc propoſitum dicit plura, eaq. notatu digniſſima. Et ratio eius in promptu eſt, nam cum caſus reſeruatio (vt præmiſſum eſt) nihil ſit aliud quam ablatio, ſeu non conceſſio iuriſdictionis, ad abſoluendum ab aliquo peccato, quamuis circa alia concedatur, & dictus Cōfeſſor, vt præmiſſum eſt, per ſe ordinariam non habeat abſoluendi iuriſdictionem, quid obſtat, quominus Superior pro libito, illam ſibi poſſit ampliare, reſtringere, & limitare? hac ratione Epiſcopi, illam limitare poſſunt pro libito, ſi voluerint, atque expediret, Sacerdotibus qui non ſunt Parochi, & Religionum Prælati, ſuis etiam Sacerdotibus, cum nullam ipſi iuriſdictionem habeant, niſi illam, quam à Superiore ſuſcipiunt, quam Superior ipſe pro libito, poteſt illis taxare & limitare.

Secunda Concluſio.

Si Confeſſores ſunt Parochi, aut Ordinarij, non pro libito Superiores, ab eiſdem caſus ſibi poſſunt reſeruare.

Si vero Confeſſor, poteſtatem habeat ordinariam, vt ſunt Parochi, ſeu Parochiarum Curati, non pro libito, ſed ex cauſa, Epiſcopi poſſunt illis iuriſdictionem limitare. Hæc Concluſ. eſt ſuprad. Soto, loco ſupracit. cuius & rationem reddit, nam cum ipſi ſint ordinarij, qui niſi impediantur, ab omnibus poſſunt peccatis abſoluere, quam ordinariam poteſtatem, non habent ab Epiſcopis, ſed à iure diuino, non poſſunt ipſi Epiſcopi, illos ſua poteſtate priuare, atque fraudare, niſi ex cauſa, & niſi communi bono id viderint expedire. Et addit d. Soto, quod tantus eſſe poſſet reſeruationis abuſus, vt Parochi ipſi, non tenerentur eiſdem parere, quinuero ipſis inconſultis, ab illis etiam reſeruatis poſſent abſoluere, eo præſertim, quia nimiæ reſeruationes ſunt in magnum grauamen populi. Vnde inquit, magna prudentia adhibenda eſt, atque conſilium, ſuper huiuſmodi minutioribus caſibus reſeruatis, ne ſine cauſa inferiores inobedientes iudicentur. Quę doctrina eſt maxime notanda, & valde memoriæ commendanda, ab omnibus Religionum Prælatis. Sed tamen rationabili exiſtēte cauſa, certiſſimum eſt, poſſe Superiores Prælatos, reſpectu inferiorum, ſpeciales ſibi caſus reſeruare, etiam reſpectu eorum, qui ordinariam habent iuriſdictionem. Quam doctrinam proſequitur late Pater Suarez Societatis Ieſu, tomo 4. in tertiam partem D. Thom. diſputatione 29. ſect. 1. Concluſ. 2. aſſerens, quod quamuis in poteſtate Ordinis, omnes Sacerdotes ſint æquales, in poteſtate tamen iuriſdictionis, ſunt valde inæquales, ac ideo etiam inter ipſos Ordinarios paſtores eſt ſubordinatio in vtroque foro, prout ad bonum regimen Eccleſiæ viſum fuerit expedire. Qua ratione (inquit) Summus Pont. reſeruat ſibi, ſemperq. reſeruare conſueuit,

Nota quantum ſit cauendum à reſeruatione caſuum in rebus minimis, ſeu minutioribus.

ſpecia-

Digitized by Google

ſpeciales caſus, reſpectu Epiſcoporum & quorumcumque Ordinariorum Prælatorum, & ſimiliter Epiſcopi reſpectu Parochorum. Et idem eſt dicendum de Prælatis Regularibus Superioribus, reſpectu Guardianorum. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS III.

Vtrum actus interni, ſiue interiores, qui ſola cogitatione, ſeu voluntate conſumantur, poſſint à Superioribus & Prælatis Regularibus reſeruari, an vero ſolummodo actus externi & exteriores?

ET vt veritas plenius elucescat, volo difficultatem hanc, hinc inde diſcutere. Et videtur quod actus interni & interiores, non poſsint à Superioribus & Prælatis reſeruari, ratio eſt, nam, vt dicitur, de occultis non iudicat Eccleſia, neque directe circa dictos actus interiores, iuriſdictionem habet, nec aliquid circa actus merè internos, per ſe poteſt præcipere, nec propter eiuſmodi peccata, cenſuras aliquas poteſt imponere: ergo nec illa reſeruare. Quibus omnibus accedit, quod Eccleſiæ conſuetudo, iamdiu ſemper obſeruauit, vt eiuſmodi peccata non reſeruentur: ergo, &c. Sed his nihilominus non obſtantibus, in contrarium eſt veritas. Pro cuius reſolutione ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

De poteſtate abſoluta loquẽdo, certiſſimũ eſt, poſſe Eccleſiam etiam interiores actus reſeruare.

LOquendo de poteſtate abſoluta, certiſsimum eſt poſſe Eccleſiam, & ſubinde Epiſcopos & Prælatos ſuperiores, interiores actus ſibi reſeruare. Hanc ſententiam & Concluſionem tenet expreſſe Mag. Sot. in 4. ſent. d. 18. q. 2. art. 5. in ſolut. ad 2. arg. & eſt deſumpta ex Caiet. 2. 2. q. 11. art. 3. & in Summa, *tit. hæreſis, & tit. hora canon.* & idem Sot. lib. 10. de iuſt. q. 5. art. 5. & Caſtro de iuſt. hæreticorum, lib. 2. c. 18. & de lege pœna. lib. 2. c. 15. Nau. de ſymonia, nu. 20. & 21. & Couar. in Reg. peccatum, 2. p. in princ. Eamdem tenet etiam P. Ledeſma 2. p. ſui quarti, q. 8. art. 2. dubio 10. & P. Suar. 4. tom. in 3. p. D. Th. diſp. 28. ſect. 3. & ratio Concluſionis eſt, nam omnis iuriſdictio in hoc foro, communicatur inferioribus, per ſuperiores Paſtores, tam ad abſoluendũ ab externis, quã ab internis culpis: ergo circa vtraſq; poſſent, ſi vellent, illam iuriſdictionem limitare, atque ita peccata etiam interna ſibi reſeruare. Secundo probatur Concluſio, nam licet Eccleſia in foro interiori nihil poſsit, circa dicta peccata, ac ideo nec ſpecialiter illa prohibere, aut punire valeat, tamen in hoc etiã foro iuriſdictionem habet, vt de eis iudiciũ ferat, & ipſe peccator iure diuino tenetur ea deferre ad hoc iudicium, & in eo eſſe accuſator ſui ipſius, & teſtis contra ſe ipſum, quod cum ita ſit, quid obſtat, quominus Eccleſia poſsit iudicium de dictis peccatis, etiam internis, deſignatis iudicibus committere, cum hoc non ſit iuriſdictionem in actus interiores exercere, ſed illam non alteri conferre? Cum enim omnis Eccleſiaſtica iuriſdictio, originaliter deriuetur à Chriſti Vicario, certum eſt quod ſi ipſe abſolute diceret, nolo vt quiſpiam facultatem & poteſtatem habeat, abſoluendi eum qui etiam mente, in aliquod grauiſsimum hoc, vel illud, aut hæreſis crimen inciderit, quod talis reſeruatio teneret, & de hoc nulli dubium. Sed nihilominus, id non eſt in praxi, vnde ſit ſecunda Concluſio.

Nota hoc valde.

Secunda Concluſio.

De facto loquẽdo, Eccl. actus interiores nũquam ſibi reſeruare cõſueuit, neque id Superiores & Prælati facere debent.

Loquendo de facto, nunquã Eccleſia reſeruare conſueuit, interiores actus, nec prædicta peccata interna, & Epiſcopi, Prælati & Superiores, nullo id pacto facere debent. Hæc Concluſ. eſt ſuprad. Sot. loco ſupracit. vbi inquit, quod nõ bene eſſet factum, talia peccata reſeruare, tum quia peccata cordis ſunt frequentiſsima, tum etiam quia occultiſsima, ita vt vix homo ſecum diſcernere poſsit, conſenſerit ne, an non; Intolerabileq. eſſet onus, cum einſmodi ſcrupulis ad Papã ſemper recurrere. Quapropter (inquit) opinio quorumdam Canoniſtarum, aſſerentiũ hæreſim mentalem, eſſe Summo Pontifici reſeruatã, ac excommunicationi ſubiectam, non, inquit, eſt vera, neq; probabilis. Idem tenet ſuprad. P. Suar. ſed cum aliquali moderatione, & conſtare dicit ex Summorũ Pontificum, & Eccleſiæ vniuerſalis voluntate, hanc interiorum actuum non eſſe materiam capacem reſeruationis, & in hoc credo firmiter eſſe ſtandum. Videatur hac de re Simancas, de Catho. inſtit. c. 42. vbi ad hoc propoſitum plura dicit, oſtendens, quando, & in quibus caſibus, Eccleſia iudicet de occultis & interioribus, in quibus vero non. Quæ pro iſto Articulo breuiter dicta ſufficiant.

ARTICVLVS IV.

Vtrum omnia & ſola peccata mortalia, reſeruari poſſint, an vero tantummodo illa, quæ annexam ſibi habent ſententiam aliquam excommunicationis, ſuſpenſionis, interdicti, ſiue irregularitatis?

CIrca hanc difficultatem, Duran. in 4. ſent. diſt. 17. q. 15. in ea eſt ſententiã & opinione, vt dicat Romanam Eccleſiam non habere conſuetudinem, reſeruandi ſibi, niſi cenſuras, videlicet, excommunicationis, ſuſpenſionis, interdicti, ſiue irregularitatis, non autem culpas, quantumcumque graues, niſi ratione alicuius cenſuræ, Qua ratione dicit, eſſe abuſum Epiſcoporum, & aliorum Prælatorum, reſeruantium ſibi abſolutionem peccatorũ, non habentium annexas cenſuras, in quo inquit, malefaciunt Eccleſiæ Romanæ non ſe conformando. Et addit, quod ſecundum Romanum morem, nulla eſt neceſsitas confitendi duobus, nempe Superiori reſeruanti caſum, & inferiori Ordinario, ſeu Subdelegato, nam, inquit, ſatis eſt à Superiore extra confeſſionẽ à cenſuris abſolui, & poſtea inferiori Ordinario, aut Subdelegato omnia peccata integre confiteri. Hanc ſententiam & opinionem Durandi, refert Soto in 4. ſenten. diſt. 18 q. 2. art. 5. in ſolut. ad 2. argum. illamq vituperat atque condemnat, & dicit morem vniuerſalis Eccleſiæ eſſe contra ipſam. Quapropter pro reſolutione propoſitæ difficultatis, ſeqq. ſtatuo Cõcluſiones.

Prima Concluſio.

Prælati & Superiores reſeruare ſibi poſſunt peccata, etiamſi nullã habeant cenſuram annexam.

CErtiſsimum eſt, tam Summum Pontif. quam Epiſcopos, & cæteros paſtores, atq; Prælatos Eccleſiæ, Ordinarios, reſeruare ſibi poſſe, non tantum cenſuras, verum etiam & culpas, etiamſi nullam habeant cenſuram annexam. Hanc Concluſ. tenet expreſſe Sot. loc. ſupracit. & Suar. 4. tom. in 3. p. D. Th. diſp. 28. ſect. 2. quam & probat multis rationibus, & argumentis, ſed præſertim ex Conc. Trid. vbi fere id expreſſe dicitur, aut ſaltem ſatis colligitur, *ex ſeſſ. 14. c. 7.* in illis verbis, *præſertim quoad illa, quibus annexa eſt excommunicationis cenſura*, vbi ſupponere videtur, quod idipſum fieri poſsit, etiam quoad

alia

alia,id quod & probatur *ex Extrauag. inter cunctas, de priuil.* vbi enumerantur aliqui caſus reſeruati , in quibus nulla eſt annexa cenſura. Et Soto loco ſupracit ad hoc propoſitum refert aliquos ſacros canones , nempe *cap. latorem,* 33.*q.*2. vbi memoriæ proditum eſt , Ratholdũ Argentoratenſem Epiſcopum, parricidam quemdam, Nicolao Summo Pontifici remiſiſſe , vt ab ipſo abſolueretur, licet nulla illic excommunicatio interueniret. *Et in cap. ſi Epiſcopus, de pœnit. & rem. lib 6.* ſancitur, quod dum Epiſcopus facultatem alicui conceſſerit, eligendi Confeſſorem, electus ab illo poſſit eum à peccatis abſoluere, exceptis caſibus ab Epiſcopo reſeruatis, de quibus, inquit, nullam poteſtatẽ habet electus. Quinuero & decreto Sixti IV. in Extrau. *Etſi Dominici,* excommunicantur illi , qui abſoluunt à caſibus Romano Pontifici reſeruatis: & præter iura ſupradicta, eſt etiam ad probandam eamdem Concluſionem, ratio appoſitiſſima, quæ meo quidẽ iudicio conuincit, nã iuriſdictio neceſſaria, ad abſoluendũ à culpa, & à peccatis, cõmunicatur per Rom. Pont. Epiſcopis & cæteris Eccleſiæ Prælatis, etiam circa ea peccata, quę nullã habent annexã cenſuram: ergo hæc poteſtas bene poteſt limitari & reſtringi, & conſequenter reſeruari caſus quoad culpam, independenter à quacumque cenſura.

Secunda Concluſio.

De facto tamen loquendo certum eſt, aut ſaltem magis probabile , quod Summus Pont. non reſeruat, nec reſeruare conſueuit, ſibi aliqua peccata, quę non ſimul habeant annexam cenſuram. Hanc Concluſ. tenet ſuprad. Suar. loco ſupracit. concl. 2. vbi eam multis iuribus & rationibus comprobat, exẽplis illuſtrat, atq; declarat, & eam tenet etiam expreſſe Enriq lib. 3. de ſacramento Pœnit. c. 14. n. 1. allegando pro ſe innumeros Auctores eiuſdẽ opinionis, quos referre in præſentiarum, breuitatis gratia omitto. Sed non præteribo dicere, quod inter alios tenet eam Nau. in ſuo Man. c. 27. n. 254. vbi dicit eam eſſe ſententiam D. Antonini, ex qua infert, quod in Bulla, quæ concedit facultatem abſoluendi à caſibus Papalibus , proinde videtur concedi abſoluendi à cenſuris Papæ reſeruatis. Et ſuprad. Enriq. loco ſupracit. ad idem dicit, quod abſolutus per Papam , ſeu per illius commiſſionem , aut per Iubileum, ab ea excommunicatione, quam Papa ſibi reſeruauit , poteſt ſubinde à culpis non reſeruatis abſolui, per Confeſſarios inferiores.

De facto loquendo, non reſeruantur, niſi peccata annexam habentia cenſuram, ſaltem à Papa.

Tertia Concluſio.

De facto etiam loquendo certum eſt, quod Epiſcopi interdum reſeruant , reſeruareq. ſemper conſueuerunt, aliqua peccata, quæ alias nullã habent annexam ſententiam excommunicationis, id quod & faciunt multoties Prælati & Superiores omnium Religionum. Hanc ſententiã & Concluſ. tenet Suar. ſuprad. loco ſupracit. in 2. Concluſ. & Enriq. vbi ſupra nu. 1. allegando ad id quamplurimos DD. ſed inter alios Nau. vbi ſup. eod. nu. 254. & pro hac Concluſione facit d. Conc. Trid. *ſeſſ. 14. c. 7.* in ſupradictis verbis, *præſertim quoad illa, quibus annexa eſt excommunicationis cenſura,* vbi ſpecialiter loquitur de Epiſcopis, & eadem eſt ratio de cunctis Prælatis Regularibus, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentibus. Et tandem conſtat idipſum ex communi vſu & conſuetudine, dictorum Epiſcoporum & Pręlatorũ, quo fit, vt dubitare non liceat, quin hoc licite & valide fieri poſſit. Faciunt etiã ad hoc omnia iura quæ adducta ſunt ad confirmandam ſuprad. primã Concluſ.

Epiſcopi & alij Superiores Prælati, Papa inferiores, multoties reſeruãt ſibi peccata nõ habentia annexam cenſurã.

Quarta Concluſio.

Si fiat ſermo de peccatis venialibus, quãuis ſimpliciter & abſolute loquendo,

Peccata venialia, cum ſint confeſſionis & ſacramenti Pœnitentiæ, materia voluntaria & non neceſſaria, numquam reſeruantur, aut reſeruari poſſunt.

do, à Prelatis & Superioribus reſeruari poſſint, quantum ad hoc, vt non poſſint ſacramentaliter abſolui, aut remitti, niſi à tali, vel tali miniſtro: ꝙ proinde eſt, ac ſi diceretur, quod non poſſit ex confeſſione eorum peccatorũ, conſici ſacramentum Pœnitentiæ, niſi coram tali, vel tali iudice, non tamẽ poſſunt reſeruari, vt maneat obligatio ea confitendi Superiori reſeruanti, cum ſint materia voluntaria, & non neceſſaria. Hæc Concluſ. eſt expreſſa ſuprad. P. Suar. loco ſupracit. ſect. 3. vbi & eam probat multis rationibus, ſed præcipue ex eo, quia ſimpliciter & abſolute loquendo, nulla eſt obligatio confitendi dicta peccata venialia, poſſuntq. multis alijs modis tolli, ſine vllo ordine ad ſacramentũ Pœnitentiæ, nec in hoc poteſt tota Eccleſia aliquid præcipere, mutare, aut impedire, eſt enim magnum diſcrimen, inter peccata mortalia & venialia. Ex quo vlterius infert, quod reſeruatio eorumdem peccatorum venialium, eſſet fere inutilis, ideoq. numquam vſu Eccleſiæ recepta, nam licet reſeruarentur, poſſent à pœnitẽte, in confeſſione ſine culpa taceri, atq; etiamſi dicerentur, & Confeſſor nollet ab illis ipſum abſoluere, poterit nihilominus cogi à pœnitente, vt eum ab alijs abſoluat, quod ſatis erit illi, cum non maneat ei obligatio talia peccata venialia iterũ confitendi: merito igitur talium reſeruatio non eſt in vſu. Preterquam quod eſſet improportionata pœna, cum tali genere cuiuſcumque peccati venialis, vtcũque grauis, & certum eſt, quod reſeruatio introducta fuit, vt ex ſupradictis conſtat, propter delictorum grauitatem. Addit ſuprad. Suar. quod prædicta doctrina, locum etiam habet, in peccatis mortalibus ſemel confeſſis, quæ quidem ſimpliciter reſeruari non poſſunt, quantũ ad hoc, vt pœnitens maneat ſub obligatione illa iterum confitendi, ex ſuppoſitione, quod abſolute, ac per ſe fuerint iam remiſſa, vnde inutilis eſſet, atq; infructuoſa eiuſmodi reſeruatio, vt per abſolutionem talis Sacerdotis, ſacramentaliter iterum remittantur, nam poſtquam peccatum etiam reſeruatum, per abſolutionem, per ſe, & abſolute, ſemel eſt iam remiſſum & ablatum, non manet amplius reſeruatũ, ſed neque reſeruari poteſt. Quæ doctrina eſt valde notanda, & memoriæ cõmendanda.

Nota hoc valde pro caſuum reſeruatione.

Quinta Concluſio.

De iure cõmuni & regulariter loquẽdo in Eccleſia ſola peccata mortalia reſeruari conſueuerũt illa, vel maxime quæ annexam habent cenſuram.

De iure communi & de facto, atque regulariter loquendo, ſola peccata mortalia reſeruantur, reſeruariq. in Eccleſia conſueuerunt, ſiue illa annexam habeant aliquam cenſuram, ſiue non, maxime tamen quæ annexam habent talem cenſuram. Hæc Concluſio conſtat ſatis ex ſupradictis, & de ea videndus eſt Suar. loco ſupracitato, ſect. 3. nu. 4. & Enriq. num. 3. & vbi aduertunt huiuſmodi reſeruationes fieri non debere, niſi cum cauſa legitima, & propter inſtantem neceſſitatem, atque in Eccleſiæ ædificationem, non vero in deſtructionem.

ARTICVLVS V.

Quinam ſint de facto, caſus Papæ & Summo Pontifici reſeruati, & maxime in Bulla Cœnæ?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Caſus & cauſæ magis, ſeu principaliter Papæ & ſummo Pont. reſeruatæ ſunt, quæ cõtinentur in Bulla Cœnæ Dñi, & vt plurimũ ſunt, numero 17.

Hæc

Hæc Concl. eſt communis omnium DD. & Summiſtarum reſolutio, agẽdo de excommunicationibus ſupradictæ Bullæ Cœnæ Domini. Quarũ prima eſt in hæreticos quocumque nomine nuncupentur, & cuiuſcumque ſectæ exiſtant, & in credentes, receptatores, fautores, & generaliter quoslibet defenſores eorumdem, ac ipſorum libros, ſine auctoritate Sedis Apoſtolicæ ſcienter quomodolibet legentes, aut tenentes, imprimentes, ſeu quomodolibet defendentes, ex quauis cauſa, publice, vel occulte, quouis ingenio vel colore. Secunda in ſciſmaticos, & eos qui in animarum ſuarum periculum, à Romani Pontificis, pro tempore exiſtentis, obedientia ſe pertinaciter ſubtrahere, ſeu quomodolibet recedere præſumpſerint. Tertia, in appellantes ad futurum Concilium, vel ad id conſilium, auxilium, vel fauorem dantes. Quarta, in omnes pyratas, & latrunculos maritimos, qui nauigantes prædari, mutilare, interficere, ac rebus & bonis ſuis ſpoliare præſumunt. Et in omnes receptatores eorum, ac eis auxilium ſcienter dantes, vel fauorem. Quinta, in accipientes naufragorum bona. Sexta, in imponentes noua pedagia. Septima, in falſarios. Octaua, in deferentes arma Turcis. Nona, in impedientes neceſſaria Romã adducentes. Decima, in male tractantes venientes, & recedentes à curia. Vndecima, in male tractantes Romipetas. Duodecima, in iniurios Cardinalibus. Decimatertia, in impedientes curſus cauſarum Curiæ. Decimaquarta, in vſurpantes fructus. Decimaquinta, in laicos cognoſcentes de criminibus Clericorum. Decimaſexta, in occupantes bona Sedis Apoſtolicæ. Decimaſeptima, in male abſoluentes à dictis cenſuris Bullæ, quæ vltima, vt dicitur, non eſt Papæ reſeruata. Hæ ſunt excommunicationes Bullæ Cœnæ Domini, quarum abſolutio ſummo Pontifici reſeruatur in fine eiuſdem. Quarũ omnium explicationes, atque declarationes, qui latiſſime videre voluerit, interim dũ in lucem prodit noſter liber de delictorum omnium pœnis, conſulat Syluest. *verb. excommunicatio*, 7. per totam, & Nauarr. in ſuo Manuali, cap. 27. num. 54. vſque ad num. 73. & omnes communiter Summiſtas, ſed nunc nouiſſime Suarez, 5. tom. in 3. par. D. Thom. diſput. 41. per plures ſectiones. Et dixi, quod ſupradictæ cenſuræ ſunt magis, ac principalius Papæ, & ſummo Pontifici reſeruatæ, quia conceſſis alijs excommunicationibus eidem reſeruatis, non cenſetur conceſſa abſolutio à ſupradictis excommunicationibus, contentis in dicta Bulla Cœnæ Domini, niſi de eis ſpecialis & expreſſa mentio fiat.

Caſus magis, & principaliter Papæ reſeruati, ſunt contenti in Bulla Cœnæ Domini, qui vt plurimum ſunt 17.

Quænam ſint excommunicationes contentæ in Bulla Cœnæ Domini.

Secunda Concluſio.

Præter ſupradictos caſus, & excommunicationes, contentas in dicta Bulla Cœnæ Domini, ſunt & aliæ Papæ, & ſummo Pontifici reſeruatæ, quæ continentur in corpore Iuris communis, quæ vt fertur ſunt num. 31. Hæc Concluſio, eſt communis omnium Doctorum reſolutio, ſunt autem illæ, quæ ſequuntur. Prima, in Canonum tranſgreſſores. Secunda, in percuſſorem Clerici. Tertia, eſt ea, quæ lata eſt à delegato Papæ, elapſo iam anno ad exequendam ſuam ſententiam diffinitiuam ſibi conceſſo. Quarta, in falſarios. Quinta, lata ab Epiſcopo in habentes Bullas falſas. Sexta, in Clericos admittentes excommunicatos à Papa. Septima, in incendiarios poſt denuntiationem. Octaua, in ſacrilegos infringentes Eccleſias. Nona, in male eligentes Senatorem Romanum. Decima, in Clericos ſoluentes tallias. Vndecima, in inſequentes Cardinales. Duodecima, in vexantes excommunicantium cognatos. Decimatertia, in Inquiſitores male procedentes. Decimaquarta, in Religioſos abſque facultate adminiſtrantes certa Sacramenta. Decimaquinta, in percuſſores Epiſcoporum. Decimaſexta,

Præter ſupradictos caſus, & excommunicationes, contentas in dicta Bulla Cœnæ Domini, ſunt & aliæ Papæ, & ſummo Pontifici reſeruatæ, quæ continentur in corpore Iuris communis, quæ vt fertur ſunt numero 31.

in

in facientes eligere ſepulturas. Decimaſeptima, in eos qui cogunt celebrare in locis interdictis. Decimaoctaua, in abſoluentes per confeſſionalia Sixti IV. Decimanona, in exenterantes mortuos. Vigeſima, in dantes, ſeu recipientes aliquid ob ingreſſum Religionis. Vigeſimaprima, in committentes ſimoniam in ordine, vel beneficio. Vigeſimaſecunda, in eos qui ab vno Ordine Mendicantium tranſeunt ad alium. Vigeſimatertia, in eos qui largiuntur, aut recipiunt aliquid, aut promittunt in Romana Curia ad obtinendam iuſtitiam ſeu promerendam gratiam alicuius rei. Vigeſimaquarta, in eos qui aſſerunt hoc, aut illud de Conceptione Virginis Mariæ. Vigeſimaquinta, in delegatos, qui male auctorant alienationes Eccleſiaſticas. Vigeſimaſexta, in ſeptem genera perſonarum violantium Monaſteria. Vigeſima ſeptima, in peregrinantes in Hieruſalem abſque licentia & facultate Papæ. Vigeſimaoctaua, in appellantes à Papa ad futurum Concilium. Vigeſimanona, in Cardinales, qui ſecreta manifeſtant. Trigeſima, in prædicantes miracula falſa. Trigeſimaprima, in Cardinales Sede Vacante, ſimoniam committentes. De quarum explicatione, atque declaratione, qui plura videre voluerit, conſulat Syluest. loco ſupracitato, & Nauarr. etiam in ſupracitato loco, à num. 75. vſque ad numerum 111. Conſulat etiam omnes communiter Summiſtas, ſed præſertim videat doctiſſimum Patrem Suarez, 5. tom. ex his quos edidit, in 3. par. D. Thom. diſp. 22. per plures ſectiones. Sed prædictus Nauarr. loco ſupracitato, num. 112. ponit alias excommunicationes, partim Papæ, partim Epiſcopis, partim vero neutris reſeruatas. De quibus dicere in præſentiarum ſuperſedeo, quia de eis fiet mentio in ſequenti Articulo.

ARTICVLVS VI.

Quinam ſint caſus de Iure, vel de Conſuetudine, Epiſcopis reſeruati?

PRo intelligentia huius Articuli præmitto, quod tribus modis fieri ſolet reſeruatio Epiſcopis, aliquorum caſuum, Primo, ex Iure communi, ſecundo, ex conſuetudine generali, aut quaſi generali, tertio, ex aliquo Statuto ipſorum ſpeciali. De quibus omnibus dicemus, per ordinem, in ſequentibus Concluſionibus.

Prima Concluſio.

In Iure communi, aliquæ reperiuntur excommunicatione s, partim Papæ, partim Epiſcopis reſeruatæ, quæ communiter eſſe dicuntur tres aut quinque numero.

IN Iure communi aliquæ reperiuntur excommunicationes, partim Papæ, partim vero Epiſcopis reſeruatæ, quæ communiter eſſe dicuntur numero tres, ab alijs vero dicuntur eſſe quinque. Hanc Concluſionem, tenet expreſſe Nauarr. in ſuo Man. cap. 27. num. 112. Et prima eſt excommunicatio incurſa ob leuem percuſſionem Clerici, vel Monachi, de qua *in cap. peruenit, de ſentent. excommunicat.* Secunda, quam fert Epiſcopus per ſuum ſtatutum, reſeruando ſibi abſolutionem, argumento deducto, *ex cap. nuper eodem tit.* Tertia, eſt excommunicatio Papalis, cuius abſolutio ob aliquam iuſtam cauſam, ſiue impedimentum, conceditur inferiori, quia illam debet dare Epiſcopus, & non eius inferior, ſecundum Innocent. communiter receptum, *in cap. 1. & cap. Monachi, de ſentent. excommunicat.* quia quæ diſpenſatio, vel abſolutio reſeruata Papæ, priuilegio iuris conceditur inferiori, videtur concedi Epiſcopo, & non alij eius inferiori, iuxta eumdem Innocent. *in cap. 2.*

Digitized by Google

de eo qui furt. ord. ſuſcepit, probatum per Panor. ibi, & in dicto *cap. Monachi*, qua etiam ratione, ſupradicta prima excommunicatio cenſetur Epiſcopo reſeruata. Quarta, quæ partim eſt Epiſcopalis, partim non, excommunicat eum, qui ſcienter participat cum excõmunicato, in crimine, ob quod eſt excommunicatus, cum reſeruatione abſolutionis, ei cui eſſet eiuſmodi reſeruata abſolutio excommunicati, *per dictum cap. nuper*, *& cap. ſi concubina*, *de ſententia excommunicat.* Quinta, partim etiam Epiſcopalis, & partim non, excommunicat eum, qui ob periculum mortis, vel aliud iuſtum impedimentum, abſolutus ab eo, qui aliter non potuiſſet, recuperata valetudine, & ſublato impedimento quamcito commode poteſt, non ſe præſentat Superiori, à quo debet abſolui, quò obediat eius mandatis, *per cap. eos de ſententia excommunicat. in 6.* & etiam eum qui abſolutus à Sede Apoſtolica, aut ab eius Nuntijs præcipientibus, vt ſe præſentet ordinario, ſeu alijs iudicibus, quò eorum exſequatur iuſſa & mandata, vel quo ſatisfaciat læſis, & his ob quos fuit excommunicatus, non facit illud, quamcito commode poteſt. De dictis excommunicationibus, ipſarumq. explicationibus, atque declarationibus videatur ſupradictus Nauarr. dicto cap. 27. num. 112. & 113.

Secunda Concluſio.

Præter dictas excommunicationes, totidem tres, aut quinque caſus de Iure communi dicuntur Epiſcopis reſeruati, abſque excommunicatione. Hæc Concluſio, eſt expreſſa Enriquez, lib. 3. de ſacramento Pœnitent. cap. 14. nu. 4. vbi eam multis auctoritatibus comprobat, dictosq. caſus enumerat, quorum primus eſt peccatum percuſſionis Clerici, cui annexa eſt irregularitatis pœna, nec ſola reſeruatur irregularitas, ſed ipſum peccatum, à quo tamen reus abſolui poteſt ante irregularitatis diſpenſationem. Secunda, peccatum ob quod, olim imponebatur ſolemnis pœnitentia, quæ tamen hodie non eſt in vſu. Tertia, in incendiarios domus, frugum, aut aliorum ex propoſito, & in eũ qui in dictum incendium, dat conſilium, vel auxilium, quo moraliter loquendo, iniuſte influit in ipſum. Quarto, blaſphemia, quæ olim, reſeruabatur ratione ſolemnis pœnitentiæ, ſed in Iure non reſeruatur, niſi ſit publica, & pro foro exteriori. Quinto, diſpenſatio in voto, vel iuramento, quæ ſolis Epiſcopis reſeruatur. Sed hoc proprie, & in rigore loquendo, non pertinet ad caſum reſeruatũ. His addit Nau. ſextum abſolutionem excommunicationis maioris, per *cap. 1. de pœnit. & remiſſ. in 6.* ſed hic non eſt propriè caſus reſeruatus, quia non eſt peccatum, ſed illius pœna. Si quis de dictis caſibus communi Iure Epiſcopis reſeruatis plura videre voluerit, conſulat ſupradictum Enriquez, loco ſupracitato, & Nauar. in Manuali, cap. 27. à num. 256. vſque ad num. 257. incluſiue: conſulat etiam ſupradictum Patrem Suarez, tom. 4. in 3. par. D. Thom. diſp. 18. ſect. 3. in concluſione, num. 6. videatur inſuper *Extrauag. ſuper Cathedram, de ſepulturis*, vbi omnes iſti caſus enumerantur, &c.

Præter dictas excommunicationes totidem tres, aut quicumque caſus de Iure cõmuni dicũtur Epiſcopis reſeruati abſque excõmunicatione.

Tertia Concluſio.

De conſuetudine etiam generali, vel quaſi generali, quatuor etiam caſus Epiſcopis reſeruantur, quos refert *Gloſſa, in Extrauag. inter cunctas, de priuileg.* Hæc Concluſio, eſt Nauarr. loco ſupracitato, num. 258. cum ſequentibus, quorum primus eſt homicidium voluntarium, aut realis membri abſciſſio. Secundus, peccatum falſitatis, falſandi ſcripturas, vel dandi teſtimonium falſum, aut tacendi verum coram Iudice. Tertius, violatio libertatis,

De conſuetudine etiam generali, vel quaſi generali, quatuor etiam caſus Epiſcopis reſeruantur.

aut

aut immunitatis Eccleſiaſticæ. Quartus, peccatum retinendi bona aliena incerta, quos caſus explicat dictus Nauarr. & Enriquez, vbi ſupra, num. 5. vbi plures caſus ponit & enumerat, inuoluendo aliquos ex ſupradictis reſeruatis de Iure communi, cum reſeruatis ex dicta generali conſuetudine. Videatur ibidem.

Quarta Concluſio.

De conſuetudine ſpeciali, mul ti etiam, alij caſus, ſolet Epi ſcopis reſeruari.

De conſuetudine ſpeciali, & per ſpecialia ſtatuta, atque Conſtitutiones aliquorum Epiſcopatuum, alij etiam caſus interdum Epiſcopis reſeruantur, de quibus non poteſt certa tradi regula, cum dependeant ex facto, nam vnaquæque Prouincia in ſuo ſenſu abundat, iuxta *cap. vtilem, diſt. 76.* Hæc Concluſio, eſt ſupradicti Nauarr. loco vbi ſupra, num. 159. in fin. idemq. dicunt ſupradicti Enriquez, & Suarez, quapropter in his non immoror, nec ipſi voluerunt immorari. Et hæc de iſto Articulo, breuiter dicta ſufficiant.

ARTICVLVS VII.

Quinam ſint caſus, qui communiter Prælatis Regularibus reſeruantur?

Nota, quinam ſint caſus quos Clemens VIII. ſtatuit communiter eſſe reſeruari, ſeu quod communiter ſint reſeruari, non vero alij.

PRo intelligentia huius Articuli adnotare oportet, quod olim Religionum Prælati, plus nimio erant prolixi, ac rigidi in reſeruandis ſibi caſibus. Qua propter Clemens VIII. anno Domini 1593. Conſtitutionem fecit quandam, pro cunctis Regularibus, vbi per publicum decretum, infraſcriptos dumtaxat caſus, reſeruãdos fore præſcripſit. Primus maleficia, incantationes & ſortilegia. Secundus, apoſtaſia à Religione, ſiue habitu dimiſſo, ſiue vero retento, quando eouſque peruenerit, vt extra ſepta Monaſterij, ſeu Conuentus fiat tranſgreſſio. Tertius, nocturna, ac furtiua à Monaſterio, ſeu Conuentu egreſſio, etiam facta non animo apoſtatandi. Quartus, proprietas contra votum paupertatis, quæ ſit peccatum mortale. Quintus, lapſus carnis voluntarius, opere conſumatus. Sextus, occiſio, aut vulneratio, ſeu grauis alicuius perſonæ percuſſio. Septimus, malitioſum impedimentum, aut retardatio, ſeu apertio literarum directarum à Superioribus, ad inferiores, vel è contra. Octauus, iuramentum falſum, in iuditio Regulari ſeu legitimo. Nonus, auxilium, ſeu conſilium, aut procuratio ad aborſum faciendum poſt animatum fœtum, etiam effectu non ſubſequuto. Decimus, falſificatio manus ſeu ſigilli officialium Monaſterij aut Conuentus. Vndecimus, furtum de rebus Monaſterij, ſeu Conuentus, in ea quantitate, quæ ſit peccatum mortale: hoc fuit à Pontifice declaratum debere etiam intelligi de rebus particularibus, & ad particularem vſum alicuius Fratris conceſſis. Circa quam Clementis VIII. Conſtitutionem eſt aduertendum, quod non ibi ſtatuitur à ſummo Pontifice, vt omnes ij caſus ſint Religionibus reſeruati, ſed tantum permittit, vt Superiores Religionis, hos ſibi caſus poſſint reſeruare, aut omnes, aut aliquos eorum, prout ſubditorum vtilitati prudenter in Domino iudicauerint expedire. Prohibet autem ſummus Pontifex, vt Superiores Regularium, præter dicta peccata, alia ſibi reſeruent, quod intelligendum eſt propria auctoritate. Addit enim ſtatim, quod ſi aliquod aliud præterea peccatum graue, pro Religionis conſeruatione, aut pro conſcientiæ puritate, reſeruandum videbitur, id non aliter fiat quam Generalis Capituli in toto Ordine, aut Prouincialis in Prouincia, matura diſcuſ-

Nota hoc valde.

diſcuſſione & conſenſu. Ex quibus verbis ſatis colligitur, non relinqui poteſtatem Religionum Superioribus, vt pro aliqua particulari Domo caſum aliquem reſeruent, ſed tantum pro tota Religione, ſeu pro tota aliqua Prouincia, & nec tum conceditur dicta poteſtas, Generali, aut Prouinciali Miniſtro per ſe, ſed cum conſenſu Generalis, aut Prouincialis Capituli, per quod videtur moderata, & limitata facultas Alex. VI. conceſſa nobis Fratribus Minoribus, de qua mentionem fecimus ſupra in art. 1. qua Generales, & Prouinciales per ſe, ſibi caſus poterant reſeruare, quinuero & Guardiani, quod neutri iam poſſunt facere (vt dixi) niſi in Generalibus, aut Prouincialibus Capitulis, & cum conſenſu Patrum Vocalium, ibi pro electione facienda conuenientium. In dictis tamen Capitulis, poterunt alij caſus reſeruari, etiam eiuſdem materiæ caſuum ſupradictorum, vtputa in materia lapſus carnis, reſeruari poſſunt etiam tactus impudici, ea tamen lege, vt in ſupradictis caſibus Clementis VIII. firmiter ſit ſemper ſtandum, in nullo mutatis, quia id voluit, & ſtatuit Pontifex. Et cum ſingulæ Religiones peculiaria quædam ſibi habeant ſtatuta, ſingulares etiam caſus ſemper ibidem conſueuerunt reſeruari (de quibus longum eſſet nimis, atque difficile in præſentiarum particulariter & ſpecialiter dicere) dicamus dumtaxat, qui reſeruati ſunt, reſeruariq; iubentur in noſtro ſacro Minorum Ordine. De quibus ſit Concluſio.

Concluſio.

IN noſtro ſacro Ordine Minorum, nullus Frater inferior Prouinciali Miniſtro, niſi ex ſpeciali Generalis, vel Prouincialis Miniſtri licentia, poteſt aliquem Fratrem abſoluere, à peccato inobedientiæ contumacis, proprietariæ rerum detentionis, lapſus carnis, furti rei notabilis, ſeu frequenter iterati, iniectionis manus violentæ, falſi teſtimonij in iuditio facti, compoſitionis, vel proiectionis, aut publicationis libelli famoſi, falſificationis ſigilli, cuiuſcumque perſonæ notabilis, & falſi criminis in infamiam cuiuſcumque. Hæc Concluſio, habetur expreſſa in noſtris Conſtitutionibus generalibus Tolet. cap. 6. §. de caſibus reſeruatis. Vbi etiam dicitur, quod nullus Confeſſor poſſit abſoluere à tactibus impudicis, & enormibus, niſi qui licentiam habet abſoluendi de lapſu carnis, & quod de ſolicitantibus ex certa ſcientia ad peccatum carnis idem iuditium habeatur. De explicatione, atque enumeratione ſupradictorum caſuum videatur latiſſime Pater Corduba in explicatione, quam fecit ſuper noſtram Regulam, cap. 7. quæſt. 4. vbi addit aliquos alios caſus, qui communiter conſueuerunt in noſtro ſacro Ordine reſeruari, ſed cum in dictis Conſtitutionibus generalibus, vltimo factis, ſupradicti dumtaxat habeantur, & per dictas Conſtitutiones, omnes alij præcedentes reuocentur, in eis firmiter eſt ſtandum. Videantur hac de re Pater Frater Emmanuel Rodriquez, tom. 1. quæſtionum Regul. q. 20. art. 1. & 2. cum ſequentibus, & Pater Suarez, 4. tom. in 3. par. D. Thom. diſput. 28. ſect. 3. num. 11. vbi hac de re latiſſime agit, & in fine mouet quandam difficultatem, An Rectores, Abbates, Priores, ſiue Guardiani, poſſint aliquid præcipere, ſub excommunicationis pœna, ipſo facto incurrenda, eiuſdem abſolutionem ſibi reſeruando ſpecialiter, quod ſapit naturam cuiuſdam caſus reſeruati? Cui difficultati, hinc inde diſcuſſæ, affirmatiue reſpondet, propter rationes ibi factas, quas breuitatis cauſa in præſentiarum referre omitto. Videantur ibidem.

Quinam ſint caſus communiter in noſtro ſacro Ordine Minorũ reſeruati.

ARTI-

Digitized by Google

ARTICVLVS VIII.

Quinam facultatem habeant,abſoluendi à caſibus reſeruatis,Prælatis Regularibus?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

A caſibus reſeruatis in toto Ordine, abſoluit Generalis Miniſter, & in proprijs Prouincijs Prouinciales Miniſtri, & corũ auctoritatem habentes, non vero alij.

A Caſibus reſeruatis in toto Ordine, abſoluere poſſunt Miniſtri Generales, & in proprijs Prouincijs Prouinciales, & qui eorum habuerint auctoritatem & poteſtatem reſpectiue. Hæc Concluſio, eſt certa & manifeſta, quo circa,qui auctoritatem & poteſtatem habuerit,à Generali Miniſtro abſoluendi, à caſibus reſeruatis actiue & paſſiue, non ſolum ipſe poterit abſolui ab huiuſmodi, à quolibet Sacerdote totius Ordinis, auctoritatem habente, ad audiendum Fratrum confeſſiones paſſiue, verum etiam, & actiue poterit abſoluere,quemlibet eiuſdem Ordinis Fratrem, cum omnes ſint eiuſdem ſubditi. Idem dico de habente prædictam auctoritatem, & poteſtatem à Commiſſario generali, in ſua familia reſpectiue, & propter eamdem rationem & cauſam, & de habente illam à Prouinciali Miniſtro, reſpectu ſuæ Prouinciæ. Solum eſt difficultas circa hoſpites ad diuerſas Prouincias euntes, ſeu redeuntes, quando incidunt forſan in aliquem caſum reſeruatum ex ſupradictis, à quo poſſint abſolui? De quo ſit ſecunda Concluſio.

Secunda Concluſio.

Hoſpites abſolui poſſunt,à caſibus reſeruatis,à quocũque Fratre Confeſſore, ad idipſum auctoritatem habente.

Fratres cuiuslibet Prouinciæ, auctoritatem & poteſtatem habentes, ad abſoluendum à caſibus reſeruatis abſoluere poſſunt Fratres hoſpites,ad eaſdem Prouincias declinantes, & in aliquem reſeruatum caſum incidentes. Hæc Concluſio,eſt certa & manifeſta, multumq. notanda, quoniam contrarium dicendum videbatur de Iure communi; nam iuxta Ius commune, *in cap. ſi Epiſcopus, de pœnit. & remiſſ. in 6.* nulla conſuetudine introduci poteſt, vt præter ſui Superioris licentiam, quiſpiam ſibi poſſit Confeſſorem eligere, & cum Prouincialis dignitas Epiſcopali dignitati comparetur, ipſaq. cuiuslibet Prouincia, peculiari cuipiam Epiſcopatui, ſicut non poteſt quiſpiam vnius Epiſcopatus, confiteri cum alio Sacerdote alterius Epiſcopatus, etiam approbato, de materia peccati mortalis, niſi habeat licentiam ſpecialem ſui Epiſcopi,aut niſi ſit aliquod ſpeciale priuilegium,in contrarium conceſſum,pariter de Iure communi dicendum videbatur, quod Fratres de vna Prouincia,confiteri minime poterant,cum Sacerdotibus alterius Prouinciæ, etiamſi ſint vnius, & eiuſdem Ordinis, ſine ſpeciali ſuorum Prælatorum licentia, aut niſi in contrarium, ſpeciale aliquod haberetur priuilegium.Sed nos Minores Fratres,ſpeciale in id habemus priuilegium,Clementis IV. quod habetur in Monumentis noſtri Ordin. & refertur in Compend. *verb. abſolutio ordinaria, quoad Fratres, §. 7.* & illud etiam habent Fratres Prædicatores, prout habetur in ſupradictis Monum. & Carmelitæ, vt habetur etiam ibidem, & refertur in Compendio, vbi ſupra. Et præterea ſupradicti Fratres Prædicatores,habent ad id, aliud quoddam ſpeciale priuilegium Gregorij XI. quod habetur in dictis Monumentis, & refertur in dicto Compendio, vbi ſupra, §. 30. quibus in locis: *Facultas datur Superioribus, & Confeſ-*

87. *& refertur in Comp. 2. fo. 140. cõc. 318. & 319. & refertur in comp. ver. abſolutio ordinaria, quoad Fratres, §. 7. &*

Confeſſoribus per eoſdem deputatis, quo abſoluere poſſint Fratres ſui Ordinis (reſpectiue) interdum ad eos declinantes, & abſolutione ſine diſpenſatione indigentes. Et ſic in noſtris Conſtitutionibus generalibus Barchinonenſ. antiquis, cap. 6. ex decreto Bonifacij VIII. habetur, quod omnes noſtri Ordinis Sacerdotes, approbati à ſuis Superioribus, ad audiendas Fratrum confeſſiones, ſunt idonei Confeſſores, pro omnibus Fratribus eiuſdem Ordinis. Quo ſuppoſito, cum etiam, vt ſupponitur, ſupradicti auctoritatem & poteſtatem habeant abſoluendi à caſibus reſeruatis alios Fratres, bene ſequitur, quod eamdem auctoritatem & poteſtatem exercere poterunt in hoſpites. Verum eſt tamen, quod in aliquibus Prouincijs, & inter Fratres maxime recollectos, adhuc extat laudabilis conſuetudo, quod hoſpites confitendi licentiam petant à Prælatis, ſiue caſum habeant reſeruatum, ſiue non, ſed hoc, nõ ita poſitum eſt in praxi, nec præciſe ita neceſſarium eſt, maxime quando hoſpites ſunt Prælati, vt dicit Pater Corduba in additionibus ad Compendium, *verb. accedere ad Monaſteria Monialium, in fine.* Et hac de iſto Articulo dicta ſufficiant.

pro Prædicatoribus, 2. imp. fol. 236. conc. 548. & pro Carmelitanos etiam 2. imp. fol. 180. conc. 432. & refertur in comp. vbi ſupra Prædicatores habent aliud in Ord. 2. imp. f. 236. conceſ. 148. & refertur in cõp. vbi ſupra, §. 30.

ARTICVLVS IX.

Vtrum Prælati Regulares, debeant eſſe faciles, an vero difficiles in præſtanda, & concedenda ſua auctoritate & poteſtate pro abſoluendis Fratribus à caſibus reſeruatis?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

REgulares Prælati, non eſſe debent difficiles, rigidi, atque rigoroſi, quinuero benigni & faciles, in præbenda & concedenda licentia ſiue auctoritate pro abſoluendis Fratribus à caſibus reſeruatis. Probatur primo, hæc Concluſio, ex innumeris periculis, atque inconuenientibus, quæ ex contrario facto poſſunt exoriri, vt patet intuenti, conſtabitq. amplius ex infra dicendis. Sed probatur præterea & expreſſius, ex quadam conſtitutione Pij V. in quadam ſua Bulla, quæ incipit: *Romani Pontificis circumſpecta benignitas*, vbi prohibens ne Fratres Ordinis Prædicatorum poſſint eligere Confeſſorem, & abſolui à peccatis reſeruatis, virtute Bullæ Cruciatæ, ſine ſuorum Prælatorum licentia, addit, *eiſdem tamen Prælatis in vſu huiuſmodi poteſtatis, cum ſibi ſubditis benignos, & faciles ſe exhibeant præcipimus.* Vbi, & notandum venit valde, verbum, *præcipimus*, quod cum præceptum inſinuet, ſeu importet, ſitq. in materia graui, videntur peccare mortaliter, Prælati & Superiores, in hiſce rebus ſe exhibentes difficiles & rigoroſos, & non potius benignos & faciles, & ſine cauſa negantes ſupradictam auctoritatem, & maxime ſi intelligant, quod ex negatione eiuſdem, ſuorum ſubditorum animæ graue aliquod diſpendium patientur. Sed aduerto, quod non in alio extremo ita eſſe debent faciles, atque remiſſi, & ſalutis animarum ſuorum ſubditorum parum ſoliciti, vt prædictam auctoritatem de facili committant cuilibet, abſque delectu & diſcrimine. Pro quo facit ſtatutum quoddam noſtri Ordinis Minorum, factum in Conuentu Palenzuelæ, qui nunc eſt Prouinciæ Conceptionis, tunc autem erat Prouinciæ Caſtellæ, in Capitulo Generali celebrato, anno Domini 1470. vbi inter alia ſtatutum eſt, *vt Prælati non leniter, ſed aliquibus Fratribus maturis & diſcretis, committant caſus ſibi reſeruatos, eoſdem quibus cõmiſerint, fulciendo fidelibus conſilijs, prout ſecundũ Deum ſaluti ani-*

Prælati Regulares non eſſe debẽt difficiles rigidi, ſiue rigoroſi, in concedẽda ſua auctoritate, ad abſoluendos Fratres à caſibus reſeruatis.

Nota.

Fratres Prædicatores ſpecialẽ prohibitionem habent à Pio V. vt non vti poſſint Bullis Cruciatę, vt abſoluantur à caſibus reſeruatis, ſine ſuorum Prælatorum licentia.

Qualiter ſe habere debeant Prælati in concedẽda ſua au

Digitized by Google

ctoritate ad abſoluendũ à caſibus reſeruatis.

animarum viderint expedire. Habetur in memoriali Ordinis in electione noui Vicarij Generalis. Et certe contrarium facere, eſſet omnino contraire, & contrauenire intentioni, quam ſemper Eccleſia habuit in ſupradictorum caſuum reſeruatione: erit etiam conuertere auctoritatem, quam acceperunt in ædificationem, in excidium, atq; deſtructionẽ totalem totius Religionis. Videatur hac de re, Magiſter Sot. in 4. Sententiarum, diſt. 18. q. 2. art. 5. in ſolutione ad ſecundum argument. vbi ad hoc propoſitum, inquit, quod Prælati in prædicta facultate & auctoritate concedenda, non eſſe debent faciles nec nimium difficiles, ſicq. communi bono debent proſpicere, vt confeſſionis religionem non grauiſſimam reddant, ad quod conſulit illis, vt perſonis circumſpectis, & doctis, cum expoſtulatum à ſe fuerit, ſupradictos ſuos caſus facile committant.

Nota valde ex Magiſtro Soto.

ARTICVLVS X.

Vtrum Religioſus pœnitens, cuius magni refert non reuelare in confeſſione ſacramentali, ſua peccata reſeruata Superiori præſenti, propter maximum periculum, quod exinde, ex tali reuelatione reſultare poteſt, nolente ipſo Superiore concedere ſibi licentiam & auctoritatem, vt cum alio confiteatur, propter euitandum ſcandalum, cum ſola contritione licite poſſit celebrare?

Huic Articulo breuiter, & reſolutiue reſpondeo, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

In caſu prædicto ſupradictus Religioſus licite celebrare poteſt cõterendo de peccatis abſque confeſſione.

IN caſu prædicto, ſupradictus Religioſus, licite celebrare poteſt. Hanc ſententiam & concluſionem tenet expreſſe Victoria in ſua ſumma de confeſſione. Et eſt ferè omnium Doctorum Theologorum, & Iuriſperitorum communis reſolutio, & fundatur in hac ratione, nam in tali caſu exiſtimandum eſt de illo, ac ſi nullo modo haberet copiam Confeſſoris. Sed intelligenda eſt Concluſio, cum duplici limitatione. Prima eſt, quod non adſit alius Confeſſor, cui confiteri poſſit, ſaltim peccata non reſeruata, nam ſi eſſet præſens alius Confeſſor, teneretur eidem de alijs peccatis mortalibus confiteri, antequam ad communicandum, ſiue celebrandum accedat, iuxta præſcriptum Concilij Tridentini, *ſeſſ. 13. cap. 7.* qui quidem Confeſſor directe abſoluet eum à peccatis mortalibus, indirecte vero à reſeruatis, ratione quorum ſolummodo, non habet copiam Confeſſoris, & iudicatur ac ſi omnino eſſet abſens à ſuo Superiore. Quod etiam intelligendum eſt, quando peccata reſeruata, non habent annexam excommunicationem, etenim ſi annexam habeant excommunicationem, minime poterit etiam à non reſeruatis abſolui, quia nullus poteſt abſolui à quocumque peccato, niſi prius abſoluatur ab excommunicatione, cum extra Eccleſiam non ſit ſalus, & à dicta excommunicatione, ſi (vt ſupponitur) eſt reſeruata, inferior minime poteſt abſoluere. Verum eſt tamen, quod inſtante maxima neceſſitate, communicandi aut celebrandi, ad vitandum magnum aliquod ſcandalum ſiue periculum, poterit eiuſmodi Religioſus contritione præuia, communicare, & ce-

& celebrare, prout expreſſe tenet Sot. in 4. diſt. 18. q.2.ar.5. §. *Hoc autem dubium*, & Couar. *in cap. alma Mater, 1. p. §.2. num.*11. & Medina in ſumma,1. lib.cap.11.§.1. Ledeſma in 2.p.4.q.25.art.1. circa finem,Caſtro lib. 2. de lege pœnali, cap. vltimo. Iuxta quam doctrinam intelligendus eſt, & gloſandus idem Sot. in d.4.d.12.q.5.art.4. §.quartus caſus,vbi dicit,quod in nullo caſu, nec ad euitandum ſcandalum, licitum eſt excommunicato celebrare, quod,intelligi debet,quando ſcandalum fuerit paruum, non tamen ſi fuerit magnum,aut maximum,indeq. aliquod timeatur periculum. Et ratio eſt, nam præceptum de non ſcandalizando proximũ,eſt diuinum,& naturale, ac proinde fortius, & præualet præcepto non communicandi cum excommunicatione, etiam cum debita præparatione, & contritione, quod tantum eſt humanum.Quæ doctrina eſt valde notanda,propter quam,Ledeſmã loco ſupracitato, & Sylueſt. *verb. Euchariſtia*, 2. *q.*7. §.*quantum vero*, inquiunt, quod licitum eſt pœnitenti excommunicato,ad Euchariſtiam accedere, cum debita contritione,quandocumque Prælatus non vult ſibi concedere ſuam auctoritatem, ad caſus reſeruatos, & ſi non accedat, maximam infamiam timet ſibi inde poſſe prouenire.Quod & hac ratione etiam probatur, nam etiam præſente Parrocho, & Confeſſore, qui eum legitime abſoluere poſſet,ſi ex confeſſione timeret magnũ periculum ſibi imminere, celebrare, aut communicare poſſet: ergo idem dicendum eſt in propoſito caſu.

Nota hoc valde.

Secunda limitatio eſt,quod dictum ſcandalum,ſiue periculum ſit magnum, ob cuius defectum dico, quod propter ſcandalum paruum, nec ratione verecundiæ, aut alicuius malæ famæ, quam apud ſuum Prælatum, & Superiorem, ex reuelatione alicuius peccati reſeruati incurrere poſſet, non poterit quiſpiam,ſine præuia confeſſione & abſolutione celebrare, nec illud erit cauſa ſufficiens, vt Religioſus, ſeu alius quiſpiam, ad communionem ſeu, celebrationem cum ſola contritione poſſit accedere. Hoc multum aduertit Soto, locis ſupracitatis, dicitq. valde eſſe memoriæ commendandum, vt non propter quamcumque cauſam, quiſpiam audeat ad communionem, ſiue celebrationem,ſine ſacramentali confeſſione,atque abſolutione accedere. Ex quo infero, quod nulli occulto excommunicato, licitum erit celebrare, ad implendum præceptum Eccleſiæ, aut aliquod aliud præceptum, aut obligationem ſuo muneri & officio annexam,quando ex commiſſione horum præceptorum nullum graue ſequitur ſcandalum,nec magna timetur infamia. Nam in his caſibus, nec lex diuina, nec humana permittit aliquem excommunicatum, ſeu cum peccato mortali, ante præuiam confeſſionem, & ſacramentalem abſolutionem celebrare, aut communicare. Ex ſuppoſitione tamen,vt dictum eſt, quod ſcandalum ſit magnum, aut magna aliqua infamia timeatur, ſi Prælatus non vult ſuam concedere auctoritatem, & pœnitens ſcit probabiliter, quod ſi illi confiteatur, impediet ſibi aliqua magna bona ſpiritualia, aut temporalia, quæ conſequi ſperat, ſeu quod in electione aliqua non ſibi præſtabit ſuffragium; in his omnibus caſibus,& ſimilibus, communis eſt ſententia omnium Doctorum, quod poterit cum prædictis caſibus reſeruatis, quinuero, & excommunicatus (ſi alias adſit contritio)communicare,aut celebrare.Quod in tantum eſt verum vt dicat Nauarr.cap.27.num. 239. quod in huiuſmodi caſibus,etiam irregularis ad euitandum ſimile ſcandalum, ſiue periculum, poterit celebrare, & quod celebrando Religioſus excommunicatus cum excommunicatione reſeruata, ad cuius abſolutionem ſibi auctoritas à Superiore eſt denegata, ſi hoc facit neceſſitate compulſus, non potens aliter ſcandalum euitare, aut alia pericula effugere, minime incurrit irregularitatem, quam in-

Non propter quãcumq; cauſam ſine confeſſione, etiam cum contritione, licet ad celebrãdum, ſiue ad communionem accedere.

currunt excommunicati, cum excommunicatione celebrantes, cum iſte talis minime peccet celebrando.

ARTICVLVS XI.

Vtrum denegata à Superiore iniuſte auctoritate, & in caſu, quo Religioſus quiſpiam, copiam habet Confeſſoris, ſed non qui auctoritatem habeat, abſoluendi eum à reſeruatis, teneatur eidem omnia ſua peccata confiteri, reſeruata & non reſeruata, an vero ſolummodo non reſeruata?

ET ratio dubitandi eſt, nam in tali caſu videtur, quod non teneatur illi integre confiteri, ſed ſolummodo peccata non reſeruata, reſeruata autem minime, poſtquam (vt ſupponitur) prædictus Confeſſor, non auctoritatem habet, illa abſoluendi, vnde & videtur otioſum, atque ſuperfluum, quinuero vanum, & iniurioſum, ſibi illa eidem propalare, ac dicere. Sed his nihilominus non obſtantibus, in contrariam eſt veritas. De qua ſit Concluſio.

Concluſio.

In omnibꝰ occaſionibus, in quibus Religioſus, caſus habẽs reſeruatos, inferiori poteſt cõfiteri, etiam nõ habenti poteſtatem, abſoluendi ipſum à dictis caſibus, tenetur eidem inferiori, omnia ſua peccata integre confiteri, reſeruata, & non reſeruata.

Difficultas:

Nota hoc valde.

IN omnibus occaſionibus, in quibus Religioſus, caſus habens reſeruatos,
inferiori poteſt confiteri, etiam non habenti poteſtatẽ abſoluendi ipſum
à dictis caſibus, tenetur eidem inferiori, omnia ſua peccata integre
confiteri, reſeruata, & non reſeruata. Hanc ſententiam & concluſionem
tenet expreſſe Magiſter Sot. in 4. Sentent. diſt. 18. q. 2. ar. 5. quam eſſe dicit
D. Thom. & eamdem tenet Caiet. *verb. confeſſio, concluſ.* 10. & Ledeſma, 2. p. 4.
q. 8. art. 1. dub. 4. & ratio Concluſionis eſt in promptu, nam pœnitens diui-
no iure tenetur integram facere confeſſionem, in quantum fieri poterit, ac
proinde peccabit mortaliter ſi non id faciat, abſque iuſta & legitima cauſa.
Neque obſtat, quod in dicto caſu, Confeſſor inferior (vt ſupponitur) pœni-
tentem non poteſt à peccatis reſeruatis abſoluere, & quod poſtea tene-
tur iterum confiteri reſeruata auctoritatem habenti, nam hoc per accidens
eſt; per ſe autem eſt, quod tenetur peccata ſua omnia, confeſſario integre
confiteri, etiam non habenti auctoritatem directe, ad eorum remiſſionem,
nam habet illam indirectam. Sed eſt difficultas, An dictus pœnitens abſolu-
tus à Confeſſore inferiori, directe à mortalibus non reſeruatis, indirecte
autem à reſeruatis, quando poſtea ſuperior, ſeu alius ipſius auctoritatem
habens, abſoluit eamdem directe à reſeruatis, recipiat vnum ſacramentum
tantum, an vero plura? Hanc difficultatem tangit Sot. in d. 4. diſt. 18 q. 2.
art. 5. in 2. dubio, cui reſpondens dicit, quod forſan eſt potius, quæſtio ma-
gis de nomine quam de re, nam imprimis certum eſt, quod per abſolutio-
nem primi abſoluentis, ſiue ſit inferior, ſiue ſuperior, confertur ſacramen-
talis gratia, & quod ſecunda confeſſio & abſolutio eſſe videtur, quaſi prio-
ris perfectio: qua ratione dici poteſt, quod ſit vnicum tantum Sacramen-
tum, & ſuſtineri, quod per ſecundum Sacramentum, non augetur ſacra-
mentalis gratia, quia prior data fuit in virtute ambarum abſolutionum.
Attamen ſiue ſit vnum, ſiue duo Sacramenta, vero ſimilius eſt, quod per ſe-
cundam abſolutionem augetur gratia, qua propter ſi forſan pœnitens in
priori confeſſione, non erat ſatis contritus, quia non habebat ſufficiens
propoſitum, vt gratiam reciperet, & in poſteriori legitime fuerit attritus,

tunc

tunc proculdubio illam recipiet. Hæc prædictus Soto. Sed in fine huius articuli aduerto, vt notat Ledeſma, vbi ſupra, dubio 3. propoſitione 3. & Nauarr. cap. 16. num. 14. quod in caſu, quo pœnitens Religioſus, ſolummodo haberet reſeruata, & reuelaret illa Confeſſario inferiori, ſi nulla haberet alia, abſolutio foret nulla, ex defectu iuriſdictionis. Et idem dico in caſu, quo ſimplex Sacerdos, in abſentia alterius Confeſſoris, abſolueret aliquem Religioſum indirecte à reſeruatis, directe autem à ſolis venialibus, licet enim huiuſmodi, iuriſdictionem habeat directam, ad abſoluendum à venialibus, intelligendum id eſt, quando ſolummodo ibi venialia confitentur, aut mortalia iam ſemel confeſſa, non autem quando illi veniala, ſimul cum mortalibus (cuiuſmodi ſunt reſeruata) ſacramentaliter reuelãtur. Nota hoc valde.

ARTICVLVS XII.

Vtrum Superior ſiue Prælatus, teneatur audire omnia peccata, eius qui habet aliqua reſeruata, vt integre ſubditum à reſeruatis, & non reſeruatis abſoluat, in caſu quo pœnitens velit eidem confiteri?

HOc dubium etiam mouet Soto. Et pro ratione dubitandi, videtur quod ſic, cum integritas confeſſionis (vt diximus) ſit de Iure diuino, & non ſit confeſſio diuidenda ſine magna, atque vrgenti neceſſitate, cum igitur ſuperior in tali caſu poſſit facere, vt non diuidatur, videtur quod ad id Iure poſſit compelli, eo præſertim cum peccatum reſeruatur, confitendum iterum Confeſſori inferiori, ad quem ipſum vult remittere, à quô grauamine, atque moleſtia, par eſt vt velit ipſum liberare, maxime cum ſit Dei miniſter, quem ipſe debet imitari, in hoc vt omnia audiat, quo vt ipſum ſimul ab omnibus peccatis abſoluat. Quibus omnibus accedit, quia ſi ex quacumque cauſa, Papa, Epiſcopus, ſiue Regularis Prælatus, ſubditi ſui poſſet confeſſionem diuidere, pari modo, & eadem fere ratione Parrochi idipſum ſibi vellent arrogare, aliqua peccata ſuorum Parrochianorum, audiendo & abſoluendo, pro alijs vero, ad alios delegatos remittendo, quod nemo audebit dicere, nec videtur eſſe verum.

Circa hanc difficultatem, Soto refert diuerſas Doctorum opiniones, Adriani, Durandi, & Caietani, ſtatuentium diuerſos abſoluendi modos, & formas à caſibus reſeruatis, ſed Nauarr. *in cap. Sacerdos, §. quantus, de pœnit. diſt. 5. num. 12.* dicit, quod Superior poteſt audire, peccata tantum reſeruata, & ab eis pœnitentem abſoluere, & remittere ipſum ad Confeſſorem inferiorem, vt ille auditis eius peccatis non reſeruatis, eum de illis Sacramentaliter abſoluat, & conſequenter dicit, quod dictus pœnitens, duo recipit Sacramenta, vnum à Superiore abſoluente à reſeruatis, alterum vero ab inferiori abſoluente à non reſeruatis, & quod Superiores, & Prælati, iure optimo facere poſſunt dictam diuiſionem, ſicut illam faciunt Papæ Pœnitentiarij. Sed nihilominus contraria ſententia, videtur eſſe verior atque tenenda. De qua ſit Concluſio. Variæ hac de re Doctorum opiniones.

Concluſio.

SVperiores atque Prælati, prædictam confeſſionis diuiſionem, nullo modo facere poſſunt aut debent, ſed vel ſibi ſubditos pœnitentes, integre Superiores, & Prælati prædictam confeſſio-

Digitized by Google

nis diuiſionem nullo modo facere poſſunt, aut debent, ſed in totum pœnitentes abſoluere, aut ſuam auctoritatē ad id, alijs cōmittere.

omnia ſua peccata debent audire, atq; ab eiſdem ipſos abſoluere, aut ſuam auctoritatem & poteſtatem alteri Confeſſario inferiori committere, qui illos plenarie, & ſimul ab omnibus ſuis peccatis reſeruatis, & non reſeruatis abſoluat. Hæc Concluſio, eſt Magiſtri Victoria, in ſua ſumma de confeſſione, & eamdem tenet Ledeſma, ſecunda parte, 4. quæſtione octaua, articulo ſecundo, dubio tertio, concluſione quinta, & fundatur hæc ſententia, in hac efficaciſſima ratione, quia integritas confeſſionis eſt de Iure diuino, in quo dicti Superiores, atque Prælati, minime diſpenſare poſſunt, præſertim nulla exiſtente iuſta atque legitima cauſa, ſiue neceſſitate, & cum in dicto caſu, ſibi ſubditos ad Confeſſores poſſint remittere, cum auctoritate & facultate, vt ipſos integre audiant, ac plenarie, abſoluant, non eſt cur confeſsionem dimidiatam eſſe velint. Eo vel maxime, quia ſi expediat ſcire peccata, quæ ipſi commiſerunt reſeruata, id optime facere poſſunt extra confeſsionem, remittendo eos ad inferiorem pro abſolutione, dummodo ſigillum confeſsionis obſeruent, quod & ipſi facere neceſſario tenentur. Nec Pœnitentiarij Papæ, confeſsionem diuidunt, vt dicunt Doctores contrariæ opinionis, ſed tantum abſoluunt pœnitentes, à cenſuris Papæ reſeruatis, non potentes, implicati maximis negotijs, pœnitentium integras audire confeſsiones, ſublatis autem cenſuris, iam peccata non remanent Papæ reſeruata, nam Papa (vt dictum eſt) ſolummodo reſeruat, reſeruareq; conſueuit cenſuras, quibus ſublatis peccata, à quolibet Confeſſore poſſunt abſolui.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum confeſſio reſeruatorum facta Superiori, aut ipſius auctoritatem habenti, ſine debita contritione, ſeu diſpoſitione, ſaltim valeat, vt poſtea pœnitens cuicumque alij Confeſſori approbato, cui voluerit, ea confiteri poſſit?

Hac de re ſunt duæ opiniones.

HAc de re ſunt duæ opiniones. Prima opinio dicit, quod quandocunque, pœnitens Religioſus, fuit ſacramentaliter abſolutus, à caſibus reſeruatis per Superiorem, aut ipſius habentem auctoritatem ſiue poteſtatem, nulla exiſtente abſolutione, propter defectum contritionis, attritionis, ſeu debitæ diſpoſitionis, ſufficit dicta abſolutio, quantum ad ablationem reſeruationis, nec tenetur dictus pœnitens amplius dicta peccata reſeruata confiteri Prælato, ſiue ipſius auctoritatem habenti, nam ſufficit ea confiteri cuicumque legitimo Confeſſori. Hanc ſententiam & opinionem, tenet Caietanus in ſumma, *verbo, caſus reſeruatus*, vbi dicit, quod reſeruatio prior tollitur, nam ſufficit peccatum reſeruatum eſſe cognitum, & reuelatum Prælato, ſeu alteri ipſius auctoritatem habenti, vt ceſſet eius reſeruatio. Eamdem opinionem tenet Sylueſt. *verb. confeſſio, 1.q.19.* & eſt communis fere omnium Doctorum, affirmantium, idem omnino eſſe dicendum, quandocumque pœnitens, aliquod peccatum mortale malitioſe tacuit, dummodo omnia peccata reſeruata reuelauerit, & idipſum dicunt quando penitens tempore Iubilei, aut Bullæ, concedentis abſolutionem à reſeruatis, propter ipſius culpam, & propter aliquam cauſam, & rationem ex ſupradictis, aut quia peccatum aliquod mor-

Prima opinio Caietani.

Nota hoc valde.

mortale tacuit, inualide fuit abſolutus, omnia tamen peccata mortalia reſeruata confitendo. In quo caſu (inquiunt) quod finito tempore dicti Iubilei aut Bullæ, illa confeſſio, ſiue abſolutio inualida, hunc operabitur effectum, vt reſeruatio dictorum peccatorum reſeruatorum tollatur.

Secunda opinio aliorum.

Sed alij grauiſſimi Doctores, contrarium omnino dicunt, ſuntq. in ea opinione atque ſententia, vt credant, quod abſolutio à cenſura facta in virtute alicuius Iubilei, aut Bullæ eſt nulla, in caſu, quo propter aliquam pœnitentis indiſpoſitionem, confeſſio ipſa nulla reddatur, quia (inquiunt) conceditur in ordine ad abſolutionem peccatorum, quo fit, vt nulla exiſtente abſolutione peccatorum, nulla etiam ſit cenſurarum abſolutio. Quinuero, dicunt, peccabit mortaliter Confeſſarius, qui virtute dicti Iubilei, aut Bullæ, pœnitentem ſine debita diſpoſitione à cenſuris abſolueret, quod non contingeret in Superiore, ab eiſdem abſoluente ſubditum aliàs indiſpoſitum, cum poteſtatem ipſe habeat abſoluendi eum, nulla præuia diſpoſitione, quinuero, vt dicitur in materia de excommunicatione, ipſum etiam inuitum poſſet abſoluere. Hæc ſunt opiniones, quæ hac de re verſantur, pro quarum concordia, & reſolutione, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

Quid operatur abſolutio, facta ab excommunicatione, & reſeruatis, quando pœnitēs propter indiſpoſitionem, nō fuit conſequutus effectum abſolutionis.

SI peccata reſeruata, annexam habeant cenſuram aliquam excommunicationis, confeſſione exiſtente inualida, propter pœnitentis indiſpoſitionem, abſolutio facta hunc operabitur effectum, vt ipſorum reſeruatio tollatur, poſſitq. poſtmodum pœnitens, alij cui voluerit legitimo Confeſſori, eadem confiteri, ab eiſdemq. abſolui, & hoc ſiue abſolutio prima facta ſit virtute alicuius Bullæ, aut Iubilei, ſiue vero facta ſit à Superiore, vel illius auctoritatem habente. Hæc Concluſio, eſt certa & manifeſta, & in hoc ſenſu verum dicunt Doctores primæ opinionis, & ratio eſt, quia cenſurarum ablatio, quocumque modo, etiam extra ſacramentalem confeſſionem fieri poteſt, nec dependet ab abſolutione peccatorum, cum ſemper ipſam præcedat, & abſolutio à cenſuris facta in dicto caſu, ſi non valet, vt abſolutio ſacramentalis, propter pœnitentis indiſpoſitionem, valebit tamen, ſaltem vt abſolutio extra confeſſionem, ad cuius validitatem non requiritur tanta diſpoſitio, quinuero nec vlla diſpoſitio, cum vt dictum eſt, à Superiore conferri poſſit, etiam in inuitum, pro quo facit iuris Regula, quæ habetur *in cap. vnico, de deſponſatione impub. in 6.* vbi ſequentia verba habentur, *ſi non valet, quod ago, vt ago, valet, vt valere poteſt.*

Secunda Concluſio.

Quid operatur prædicta abſolutio, in dicto caſu, quaod peccata reſeruata non habentia annexā cenſuram excommunicationis.

Si peccata reſeruata, nullam habeant annexam cenſuram excommunicationis, ipſorum confeſſione & abſolutione exiſtente inualida, propter quacumque cauſam, ſiue propter pęnitentis indiſpoſitionem, non deſinunt eſſe reſeruata, nec abſolui poſſunt poſtmodum, niſi à Superiore, vel ipſius auctoritatem habente, ad reſeruatorum abſolutionem, quod etiam intelligendum eſt, ſiue abſolutio prima facta ſit à Superiore, ſeu ab ipſius auctoritatem habente, aut vero virtute alicuius Bullæ, ſiue Iubilei. Huius Concluſionis ratio eſt, nam dicta abſolutio fuit collata ad abſolutionem peccatorum, nec in ipſis peccatis fuit aliquod annexum, quod tolli poſſet præter ipſa peccata: ſed ipſa peccata (vt ſupponitur) non fuerunt ſublata propter pœnitentis indiſpoſitionem: ergo remanent, ſi ergo remanent, &

antea erant reſeruata, ſequitur, quod nec abſolui poſſunt, niſi à Superiore, aut ipſius auctoritatem habente. Supradicta omnia confirmantur, quia nec Superiores, nec Bullæ, ſiue Iubileum concedunt, aut concedere intendunt, peccatorum reſeruatorum abſolutionem, niſi vere pœnitentibus, vereq. diſpoſitis, vt ſæpiſſime in eiſdem dicitur, cum igitur, vt ſupponitur, in præſenti caſu, pœnitens non ſit vere pœnitens, nec ſufficienter diſpoſitus, manifeſte ſequitur, quod non conſequitur dictam abſolutionem, qua non conſequuta, peccata ipſa reſeruata remanent ſicut antea.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum Guardiani, quibus Prouinciales committunt ſuos caſus, ſuamq. auctoritatem, per eamdem ipſi poſſint abſolui, illamq. in hunc effectum committere, & ſubdelegare alijs?

PRo huius Articuli intelligentia, libet in memoriam reducere, id quod iam in ſuperioribus diximus, eſſe nempe conſuetudine poſitum, in noſtro ſacro Minorum Ordine, quod Guardiani in Conuentibus, ſibi ſubiectis, auctoritatem habeant Prouincialium Miniſtrorum, in foro conſcientiæ, ad abſoluendum ſibi ſubditos, à caſibus reſeruatis, eamdemq. in eorum abſentia habent ſui Vicarij, ſiue Præſidentes Conuentuum, vt diximus in proprijs quæſtionibus, quas fecimus de officijs dictorum Guardianorum, ſeu Vicariorum. Iterum præmitto, quod dicti Guardiani, quamuis (vt etiam ſupra diximus) beneficio Iuris communis, poſſint ſibi eligere Confeſſores, *per cap. fin. de pœnit. & remiſſ.* non tamen poſſunt eligere Confeſſores, qui ipſos poſſint abſoluere, à caſibus reſeruatis Miniſtris Prouincialibus, ſine ſua ipſorum licentia & auctoritate, nam in ſupradicto Capitulo, ſiue Decretali, nihil tale decernitur. His igitur ſic præmiſſis, quæritur nunc, An per auctoritatem communem, & generalem, quam ipſi habent abſoluendi ſibi ſubditos, poſſint & ipſi abſolui, illamq. in hunc effectum committere, & ſubdelegare alijs Fratribus? Pro reſolutione quarum difficultatum, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

Guardiani habentes auctoritatem abſoluendi ſibi ſubditos à caſibus reſer uatis, per eamdem poſſunt, & ipſi abſolui per Cōfeſſorem ab ipſis electum.

GVardiani habentes auctoritatem, abſoluendi ſibi ſubditos, à caſibus reſeruatis, per eamdem poſſunt & ipſi abſolui, per Confeſſorem ab eiſdem electum in hunc effectum. Hæc Concluſio eſt certa & manifeſta, & fundatur in doctrina, quam ſupra q. 31. art. 5. tradidimus, reſoluentes, quod Prælati Regulares auctoritatem & poteſtatem habentes, ad diſpenſandum cum ſibi ſubditis, poſſunt etiam ſecum diſpenſare, ſuiq. gratijs, atque priuilegijs, quibus alij vtuntur, cum non eſſe debeant peioris, & deterioris conditionis, iuxta doctrinam traditam à Caiet. 1. 2. q. 96. artic. 5. in fin. vltimi dubij, atque in hoc nulla eſt difficultas. Sed difficultas eſt, circa conceſſionem, ſeu communicationem prædictæ ſuæ auctoritatis & poteſtatis, ad abſoluendum alios, qualiter conferri poſſit? De quo ſit ſecunda Concluſio.

Secunda Concluſio.

Guardiani habentes auctori tatem, abſoluē-

Guardiani, non poſſunt ſubdelegare, ſeu committere alijs, ſuam auctoritatem & poteſtatem ad abſoluendum ſibi ſubditos à caſibus reſeruatis, vt dicitur

dicitur ad ſemper, & pro ſemper, ſed tantum in occurrentibus caſibus, niſi quando ſunt Commiſſarij ſuorum Prouinciarum, cum plenitudine poteſtatis. Hæc Concluſio, ponitur à Collectore priuilegiorum in Compendio, *verb. abſolutio ordinaria, quoad Fratres*, §.40. *in* 3. *dubio*, cuius rationem reddit, quia delegatus ab inferiori à Principe, ſecundum iura ſubdelegare non poteſt, niſi ſit delegatus ad vniuerſitatem cauſarum, vel niſi hoc ſibi ſpecialiter concedatur, ſecundum Ioan. And. *in cap. is cui, de offic. delegati, in* 6. Sed Nauarr. in Manuali, cap.27. num.45. videtur ab hac ſententia diſcedere, loquendo de excommunicatione, dicendo, quod qui poſſunt abſoluere ab excommunicatione, virtute iuriſdictionis delegatæ à Principe, aut conceſſæ, in priuilegium perpetuum, ratione dignitatis, aut officij, aut virtute alterius ordinariæ poteſtatis, poſſunt id committere alijs, iuxta Gloſſam receptam, *in cap. fin. de offic. ordin.* quæ conciliat, illud Capitulum *cum, cap. fin.* §. *fin. de offic. delegati*, vbi habetur contrarium, dicens illud procedere in illis, quibus ſolum ſimplex miniſterium abſolutionis conceditur, ſine alia iuriſdictione. Et addit dictus Nauarr. quod ſimplex miniſterium abſoluendi poteſt delegari, etiam à delegato ordinarij, & à ſubdelegato delegati Papæ, quamuis non poſſint ipſi delegare ſuas iuriſdictiones, ratione quarum id ſibi competit, nec etiam aliquem articulum iuriſdictionalem, *per cap. ſuper quæſtionum*, §. *quem vero, de offic. delegati, cum ſequentibus*, & ea quæ ibi notat Felin. num.4. & 19. Sed quidquid de hoc ſit, ad tollendam eiuſmodi æquiuocationem, ego dicam, quod in noſtro ſacro Ordine, communiter ob ſeruatur in praxi. De quo ſequentem ſtatuo Concluſionem.

di, ſibi ſubditos à caſibus reſeruatis, non illam poſſunt, ad ſeper alijs cõmittere, ſed tantũ in occurrentibus caſibus, niſi ſint cõmiſſarij ſuorũ Prouinciarum.

Nota in quo caſu delegatus poteſt ſubdelegare, in quo vero non.

Tertia Concluſio.

In noſtro ſacro Minorum Ordine, Guardiani non poſſunt ſuam auctoritatem ſubdelegare, quia in dicto caſu non habent, ſeu habere videntur, niſi ſolummodo nudum miniſterium reſpectu abſolutionis ſubditorum ſuorum à reſeruatis, & ſic, niſi ſint Commiſſarij ſuarum Prouinciarum, cum plenitudine poteſtatis, non poſſunt committere alteri ſuam auctoritatem, niſi pro vno, aut altero caſu. Hæc Concluſio eſt certa & manifeſta, & obſeruatur in communi praxi, de qua videatur Pater Corduba, in explicatione noſtræ Regulæ, cap. 7. quæſt. 2. & in adnotationibus ad Compendium, *verb. abſolutio ordinaria, quoad Fratres*, §. *vbi quoad tertium dubium*. Et hactenus de iſto Articulo.

Guardiani noſtri Ordinis, in dicto caſu, non videntur habere, niſi tantum miniſteriũ, nec poſſunt alteri ſubdelegare ſuam auctoritatem, vt prædictum eſt, niſi ſint Commiſſarij ſuarum Prouinciarum.

ARTICVLVS XV.

Vtrum Regulares, ſiue Religioſi, accipere poſſint Bullas Cruciatas, generaliter omnibus Chriſtianis conceſſas, in partibus quibus publicantur, eiſq. vti quoad omnia ibidem contenta, & maxime, quoad facultatem eligendi Confeſſorem, & abſoluendi à caſibus reſeruatis?

HAnc quæſtionem, atque difficultatem, tangit Collector priuilegiorum in Compendio, *verb. Cruciata*, §. 5. & latius Pater Corduba in explicatione noſtræ Regulæ, cap.7.q.3. & in adnotationibus ad dictum Compendium, *eodem verbo Cruciata*, §.5. & nunc nouiſſime eamdem difficultatem mouet & tractat P. F. Emmanuel Rodriguez, in explicatione dictæ Bullæ Cruciatæ, §.9. num.12. & in quæſtionum Regul. 1.tom.q.21.ar.10. de quo-

rum omnium doctrina, & reſolutione, quod verius, atque tenendum videbitur, breuiter, & reſolutiue explicabitur, per ſequentes Conclu ſiones.

Prima Concluſio.

Religioſi, & Regulares, de ſuo rum Prælatorũ licentia, bene poſſunt ſumere Bullã Cruciatæ, ad vtendum pluribus priuilegijs, ibidem contentis, quæ ſtatui regulari contraria non fuerint.

Nota hoc valde.

CErtiſſimum eſt, quod de ſuorum Prælatorum licentia, Religioſi & Regulares, poſſunt ſumere Bullas Cruciatas, eiſq. vti & frui, quantum ad plures effectus ibidem contentos, vtpote frui gratijs, & indulgentijs, & multis priuilegijs ibidem conceſſis, dummodo illa non ſint ſtatui Regulari contraria. Hanc Concluſionem eſſe veram, conſtat ex eiuſdem Bullæ contextu, dicitur enim ibi, *quod Monaſteria Religioſorum virorum, ac mulierum etiam Mendicantium, quæ quorumlibet decem perſonarum reſpectu, fuit expenſis ad debellandum contra infideles, militem vnum conſtituerint, indulgentiam plenariam lucrentur*. Quod infra ſublimitans, extendit etiam, non ſolum ad eos, qui dictum militem conſtituerint, verum etiam & ad illos, qui cum aliàs, id non poſſint, pro ſua poſſibilitate, contributionem aliquam fecerint. Quibus verbis clare & manifeſte datur intelligi, non fuiſſe alienum à mente ſummorum Pontificum, ſupradictas Bullas concedentium, quod de ſuorum Prælatorum licentia, Religioſi & Regulares ipſas accipiant, & indulgentiis ibidem contentas lucrentur, vtanturq. atque fruantur omnibus alijs priuilegijs ibidem conceſſis, quæ ſtatui Regulari contraria non fuerint. Sed intelligendum id eſt, vt diximus in Concluſione, dummodo id fiat de ſuorum Prælatorum licentia, cum non ſit veriſimile, aut præſumendum, de intentione ſummorum Pontificum, quod velint ipſi Regularem obſeruantiam diſſipare, atque deſtruere, ſubditoſq. eximere à vera ſuorum Prælatorum obedientia. Quod & inditio eſſe poteſt, nam cum anno Domini 1564. in Bulla conceſſa à Pio Quarto, haberetur, quod poſſent Religioſi, etiam ſine ſuorum Prælatorum licentia, ipſam accipere, adeo id abſonum omnibus viſum eſt, vt ſequenti anno eiuſmodi clauſula omnino fuerit è dictis Bullis ſublata, quod & obſeruatur vſque hodie, nam ea de re nihil ibi omnino dicitur, ſed relinquitur diſpoſitioni Iuris communis, iuxta quod ſubditi, à Prælatis prædictam debent expoſtulare licentiam, ipſamq. illi faciliter dare, pro re adeo ſancta, vtili, atque honeſta, ex ſuppoſitione, quod nihil inde eueniat, quod contrarietur ſtatui Regulari. Verum eſt tamen, quod non deſunt qui dicant, non eſſe ad id adeo neceſſariam dictorum Prelatorum licentiam, ad deſumendas dictas Bullas, pro viſitandis altaribus & lucrandis indulgentijs, & alijs quæ ſtatui regulari minime aduerſantur, aut contrariantur. Quod & fundare conantur, ſuper doctrina D.Tho. 2. 2. quæſt. 104. art. 5. & in additionibus ad 3. par. quæſt. 27. art. 3. & in epiſtola ad Romanos cap. 13. vbi dicitur, quod ſubditi non tenentur in omnibus obedire ſuis Prælatis, ſed tantum in his quæ ſpectant, ſeu ordinantur, aut ordinari poſſunt, ad obſeruantiam Regularem, quo facto, ſuæ ſatisfaciunt obedientiæ, obligationi & muneri. Si tamen, inquit, in alijs obediunt, aut obedire voluerint, id erit via perfectionis, non vero præciſæ obligationis. Quam doctrinam ſequitur & tradit Nauarr. in ſuo Man. cap. 23. num. 38. Sed nihilominus multo melius eſt, quod dicta licentia petatur, quam & ipſi Prælati faciliter præſtare tenentur. Nec circa hoc timendum eſt periculum, vt aliqualiter fiat contra votum paupertatis, etiam ſtrictiſſimæ noſtri ſacri Ordinis Minorum, vbi ſtrictiſſime prohibitum eſt, recurſum habere ad pecunias, niſi pro rebus neceſſarijs, nam dico, quod ad id neceſſaria & ſufficientiſſima cauſa eſt, ſumere prædictas Bullas, ad lucrandas indulgentias, quidquid dicat priuilegiorum Collector, quem in hoc carpit, atque reprehendit, & merito

Nota hoc valde pro petenda licentia à Prælatis ad ſumendam Bullã Cruciatæ.

merito, ſuprad. P. Corduba loco ſupràcitato. Sed ſi qui huius rei habuerint ſcrupulũ, poterunt confugere, ad quamdã conceſſionem, quã olim fecit Paulus III. quodam viuæ vocis oraculo, cuius meminit dictus P. Corduba in adnotationibus ad Compendium, *verbo, Crucinta, §. 3.* & eam refert P. Frater Emman. Rodriguez 1. tom. qq. Regul. quæſt. 21. art. 10. Qui quidem conceſſit, cuidam grauiſſimo P. Fratri Antonio Ortiz, quod *vt ne Fratres Minores quærerent pecunias pro Bullis lucrandis, poſſint lucrari omnes gratias ſpirituales & corporales, ſeu temporales, quæ de cætero conceduntur in omnibus Bullis Cruciatarum quarumcumque, & comedere oua & lacticinia in diebus ieiunij, excepto quod non poſſint abſolui à caſibus reſeruatis, dummodò loco pecuniarum, quæ deberent dari pro ipſis Cruciatis lucrandis, Sacerdotes dicant duas Miſſas. Clerici autem bis Pſalmos Pœnitentiales, laici vero ducentos Pater noſter, cum totidem Aue Maria, pro intentione, pro qua conceditur ipſa Bulla, & quod ſic faciendo lucrari poſſent talem Bullam Cruciatam, & ea gaudere omnino, ac ſi darent ſummam pecuniarum, quæ in ipſa Bulla taxatur.* Hanc conceſſionem habent Fratres Minores noſtri Hiſpani in Conuentu del Abrojo, ſubſcriptam manu & ſigno, grauiſſimi atque Religioſiſſimi P. F. Garzia del Caſtillo.

Nota hoc valde.

Ampliſſima cõceſſio, quæ vtendo, vtcumque excuſari poteſt à Religioſis Bulla Cruciatæ.

Secunda Concluſio.

Religioſi ſiue Regulares, non poſſunt ſumere Bullam Cruciatæ, ad eligendum Confeſſorem per eam, nec ad hoc, vt abſoluantur à caſibus reſeruatis, ſine habita & expreſſa ad id ſuorum Prælatorum licentia. Hæc Concluſio conſtat in primis, ex multis prohibitionibus, quæ ea de re habentur expreſſe, à diuerſis ſummis Pontificibus, à Sixto IV. Innocentio VIII. Alexand. VI. Iulio II. Leone X. Pio V. Gregorio XIII. & nunc nouiſſime à Clemente VIII. Et quia res eſt tanti momenti, vt non in ipſa errare contingat, ſeu affectare quiſpiam poſſit ignorantiam, libet ſupradictas omnes prohibitiones, ad vnguem in præſentiarum referre. Dico igitur, quòd Sixtus IV. qui præfuit Eccleſiæ anno Domini 1471. Pontificatus ſui anno 3. *ordinauit quod Fratres Minores, Regularis Obſeruantiæ, non poſſent abſolui à caſibus reſeruatis Miniſtris, niſi de licentia Generalis, aut eorumdem Miniſtrorum, ſeu Vicariorum Prouincialium, non obſtantibus litteris eiuſdem Sixti, ſub quacumque verborum forma, eiſdem Fratribus conceſſis.* Habetur in Monument. noſtri Ordinis, & refertur in Compendio, *verbo, abſolutio ordinaria quoad Fratres, §. 15.* Hoc idem conceſſiſſe dicitur, idem Sixtus IV. pro Ordine D. Hieron. anno Domini 1482. prout refertur in Compendio eiuſdem Ordinis, *tit. Confeſſionale*, ſed poſtea Innocent. VIII. qui ſequutus fuit prædictum Sixtum, anno Domini 1489. Pontificatus ſui anno 1. *idipſum declarauit & ſtatuit, vt Minores Fratres non poſſe, nec debere eligere Confeſſores, nec à caſibus reſeruatis abſolui, virtute Bullæ Cruciatæ, quam ipſe dederat in Hiſpania, niſi de conſenſu & beneplacito ſuorum Prælatorum Prouincialium, ſeu generalium, & quod quacumque alia abſolutio facta, quoad Fratres, irrita eſſet & inanis.* Habetur in ſupradictis Monumentis noſtri Ordinis, & refertur in ſupradicto Compendio, vbi ſupra, §. 16 & *verbo, Cruciata, §. 2.* Sed poſtmodum Alexand. VI. qui præfuit Eccleſiæ poſt dictum Innocent. anno Domini 1492. conceſſit hoc ipſum, Fratribus Ordin. Ciſtercien. prout habetur in ipſorum Compendio, *verbo, Cruciata, §. 1. & 4.* vbi dicitur, *non eſſe ſuæ mentis, propter Bullas Cruciatæ, aut Iubilæorum, aut alias ſimiles conceſſiones, ſub quacumque derogatione, aut tenore (etiam cum clauſula quacumque prohibitione ſublata, atque etiam viuæ vocis oraculo, Pœnitentiarijs S. Petri, aut quibuſuis alijs hactenus factis, vel faciendis, velle derogare indultis & conceſſionibus dicti Ordinis.* Hoc ipſum poſtea conceſſit Iulius II. Fratribus

Religioſi ſine expreſſa ad id ſuorum Prælatorum licentia non poſſunt ſumere Cruciatę Bullam, vt per ipſam abſoluātur à caſibus reſeruatis.

Nota diuerſas Summorũ Pontificum prohibitiones, vt ne Fratres poſſint ſumere Bullas Cruciatæ, vt abſoluantur à caſibus reſeruatis, ſine expreſſa ad id ſuorum Prælatorum licentia

Pro Ord. Min. in particulari. *Mon. Ord. 1. imp. f. 54. & 2. f. 50. conc. 55. & refertur in Comp. ver. abſol. ord. quoad Fratres, §. 15.*

Pro Ordine D. Hieron.

Pro Ord. Min. in particulari. *Mon. Ord. 1. imp. f. 56. & 2. f. 52. conc. 57. & refertur in Comp. ver. vbi ſup. § 16 & verb. cruciata, §. 2.*

Pro Ordin. Ciſtercienſium.

Præ-

ſenſum, quod velit ſummus Pontifex per eam, quod indulgentiæ Fratribus Mendicantibus conceſſæ, minime per dictam Bullam ſuſpendantur, non vero ad alia priuilegia, non eligendi Confeſſorem, aut abſoluendi à caſibus reſeruatis, ſine expreſſa ſuorum Prælatorum licentia, certius eſt, quod ad vtrumque refertur, nam dicta clauſula exceptiua, ponitur in fine Bullæ, per quam ſuſpenduntur omnia alia priuilegia & indulta, & cum excipiantur conceſſa Superioribus Ordinum Mendicantium, quoad eorum Fratres, liquidum profectò fit, quod remanent in ſuo vigore, priuilegia conceſſa dictis Superioribus, de non eligendo Confeſſorem, nec abſoluendis à caſibus reſeruatis ſubditis, abſque expreſſa ſuorum Prælatorum licentia. Tritum eſt enim in iure, quod clauſula poſita in fine cuiuslibet Bullæ, ſiue priuilegij, reducitur ad omnia præcedentia, *iuxta l. tali ſcriptura ff. de leg. 1. & l. ſi pepererit §. filia ff. de lib. & poſthum.* quod etiam tradit Bart. ibidem, & multi alij Iuriſperiti. Quinuero & Abb. *in cap. ſecundo requiris, nu. 10. de appell.* inquit quod clauſula poſita in fine cuiuslibet diſpoſitionis, refertur ad omnia præcedentia, etiam ſi diuerſa contineant. Nec dictis obſtat, quod nonnulli dicunt, nempe quod ad accipiendas ſupradictas Bullas, vtendumq. ipſis, etiam quoad prædictos duos effectus, eligendi Confeſſorem, & abſoluendi à peccatis reſeruatis, ſufficit tacitus Prælatorum conſenſus, qui illud fieri vident, & tacent. Vident enim ſuos ſubditos & Religioſos, diebus ieiunij extra Quadrageſimam, ipſarum Bullarum virtute veſci ouis & lacticinijs, & nemo illos reprehendit, nec propterea redarguuntur de peccato, etiamſi illud ſit contra omnes prohibitiones ſupradictas, vnde videretur eſſe neceſſarium, quod Bullæ & conceſſiones aliarū reuocatoriæ notificarentur eiſdem, quo obligare illos poſſint, & quod antequam hoc fiat, quod nullo modo obligent. Nam reſpondetur, quod hac de re, & circa prædictos duos effectus, eligendi Confeſſorem, & abſoluendi à caſibus reſeruatis, nullus vmquam fuit, aut eſſe potuit tacitus Prælatorum conſenſus, cum in contrarium, per tot & tantos annos à ſummis Pontificibus, in dictorum Prælatorum fauorem, omniumq. Religionum, tanta fuerint exhibita priuilegia, quibus id ipſum cunctis ſubditis ſtrictè adeo prohibetur, id vt nullo modo fieret, ſine expreſſa ipſorū Prælatorum licentia & conſenſu. Quibus prohibitionibus exiſtentibus, nullo modo dici poterat, aut poteſt, quod eſſet tacitus in id eorumdem Prælatorum conſenſus, non enim eſſe poteſt conſenſus tacitus, vbi alias habetur expreſſa prohibitio. Vnde dicendum eſt, quod hac de re, nullus vmquam fuit, aut eſſe potuit, tacitus Prælatorum cōſenſus, ſed ſubditorum relaxatio nimia, fuit in cauſa, quod ab aliquibus, quamuis falſo & abſque vllo fundamento, eiuſmodi conſenſus præſumeretur, nec neceſſarium fuit quod ſupradicta priuilegia id ſtatuentia atque declarantia, ad modum legum ſubditis eiſdem notificarentur, ſeu quod dicitur, autenticè promulgarentur, non inquam, neceſſaria fuit prædictorum priuilegiorum admodum legum, ſolemnis promulgatio, nam ipſa non ſunt leges, ſed ſtatuta, decreta & priuilegia; nec vero abſolutè priuilegia, ſed priuilegia declaratoria, quod Fratres & Religioſi, contra obedientiam ſuorum Prælatorum, & contra expreſſam voluntatem ſummorum Pontificum, non vti poſſunt, eiuſmodi priuilegijs, ſiue Bullis Cruciatæ, quantum ad prædictos duos effectus, ſcilicet eligendi Confeſſorem, & abſoluendi à caſibus reſeruatis. Nec valet dicere, quod Prælati vident ſuos ſubditos Religioſos, virtute dictarum Bullarum ieiunij diebus, extra Quadrageſimam, veſci ouis ac lacticinijs, & tacent, ac veluti conſentire videntur, vt proinde conſentire etiam videantur, in alijs Bullarum ipſarum effectibus, & priuilegijs, nam eſt multum

Nota hoc valde.

Nota, ꝙ clauſula poſita in fine cuiuslibet Priuilegij, ſiue Bullæ, reducitur ad omnia ibidem præcedentia, etiam ſi ſint diuerſa.

Nota, ꝙ eſſe poteſt tacitus conſenſus reſpectu illius, cuius alias eſt prohibitio expreſſa.

multum diſpar ratio, & bene ſtat, vt in vno conſentiant, in altero vero diſſentiant, cuius non conſenſus, ſiue diſſenſus, euidentiſſimum & manifeſtiſſimum eſt inditium, ſupradicta prohibitio expreſſa, cum qua, vt dixi, nullo modo ſe compatitur conſenſus tacitus. Concludendo igitur dico, quod licet Religioſi & Regulares, de ſuorum Prælatorum licentia, licite poſſint ſumere Bullas Cruciatæ, vt diximus in prima Concluſione, & ipſarum virtute vti gratijs & priuilegijs ibidem contentis, & nullo modo contrariantibus ſtatui Regulari, ſeu à Prælatis numquam expreſſe prohibitis, non tamen poſſunt vti & frui ſupradictis Bullis, quantum ad prædictos duos effectus, eligendi Confeſſorem, & abſoluendi à caſibus reſeruatis (de quibus tot ac tantæ ſunt Summorum Pontificum prohibitiones) ſine expreſſa & ſpeciali, ad id ſuorum Prælatorum licentia. Concedo tamen, quod ipſi poterunt, ſi voluerint, eam illis præſtare, an vero id facere expediat, indiſtincte omnibus, cum re vera ſit idem omnino, ac ſuam auctoritatem & poteſtatem concedere cunctis, vt à caſibus reſeruatis poſſint abſolui? aliorum eſto iudicium. Quinuero aſſeueranter dico, id nullo modo expedire, vt fiat abſque perſonarum delectu & diſcrimine, ſicut nec expedit, vt omnes ſubditi indiſcriminatim ſupradictorum Prælatorum habeant auctoritatem, & poteſtatem, ſed illi dumtaxat, quibus ſuffragantibus meritis, ſcientia, diſcretione, experientia, ac maturitate, animarum ſaluti, & communi Religionum bono, Prælati ipſi, vt committantur illis, ſecundum Deum, viderint expedire. Hac de re plura alia poſſem dicere, ſed breuitatis gratio facio miſſa. Dicta ſufficiant.

Vera reſolutio omnium ſupra dictorum.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum Nouitij Religionum, incidant in caſus, in eiſdem Religionibus reſeruatos, ab eiſq. ſine Prælatorum licentia, non poſſint abſolui?

HAc de re multa & fere inutilia, atque à propoſito aliena, dicunt Doctores, aſſeuerantibus quibuſdam, quod Religionum Nouitij, antequam profiteantur, obligantur conſtitutionibus Regularibus, aſtringunturq. caſibus in eiſdem ſolis Prælatis reſeruatis, & quod ſine eorumdem expreſſa licentia, ſicuti & cæteri profeſſi, ab eiſdem non poſſunt abſolui. Qua de re P. Corduba in ſuo Quæſtionario magno, lib. 1. q. 30. duas refert contrarias ſententias & opiniones. Sed his omnibus breuitatis gratia omiſſis, propoſitæ difficultati, breuiter & reſolutiue reſpondeo, per ſequentem Concluſ.

Concluſio.

REligionum Nouitij, antequam profiteantur, nullo modo incidunt in caſus ibidem reſeruatos, quapropter ab illis peccatis, ſine ſuorum Prælatorum licentia, à ſuo ordinario Confeſſore poſſunt abſolui. Hæc Concluſio, meo quidem videri, eſt multum conſona iuri, nam antequam prædicti Nouitij, probationis ſuæ annum expleant, profeſſionemq. emittant, nullo modo dici poteſt, quod ſint vere & proprie Religioſi: ergo non poſſunt vt alij Religioſi, ligari cenſuris, & conſtringi caſibus in eiſdem Religionibus reſeruatis. Pro quo facit *cap. Religioſos, de ſententia excomm. lib. 6.* & id quod dicunt communiter Doctores, ſed præſertim Ioann. Andr. & gloſſ. *in cap. beneficio, de Regular. in 6.* Nec dictis obſtat, quod dicunt Doctores contrariæ opinio-

Religionũ Nouitij, antequã profiteantur, nõ incidunt in caſus ibidẽ reſeruatos, quapropter ab illis peccatis, ꝑ quemcumque idoneum Confeſſorem poterunt abſolui.

Digitized by Google

opinionis, nempe quod bene ſtat, vt dicti Nouitij non ſint vere & proprie Religioſi, niſi tantum reuocabiliter, & quaſi in via ad Religionem, ſeu ad profeſſionem ſtatus Religioſi, & quod ex alia parte, aſtringantur Regularibus ſtatutis, ac ſubdantur Prælatorum Regularium iuriſdictioni, ad eum modum quo & ſeculares, qui habent pro Curato, Prælatum aliquem alicuius Religionis, cui licet non ſubdantur & aſtringantur, vt Religioſi, ſubduntur tamen & aſtringuntur vt tali Prælato Curato. Nam reſpondetur, quod hæc inſtantia nihil valet, nec exemplum eſt ad propoſitum, quamuis enim ſeculares, diœceſani alicuius Prælati Religioſorum, illi ſint ſubditi, non tamen obligantur proinde ad ſtatuta Religioſorum, nec ſibi ſunt reſeruati caſus qui pro Religioſis reſeruantur. Vnde dico, quod ſupradicti Nouitij, ſubduntur quidem Prælatis Regularibus, ſed tantum vt Nouitij, non vero vt profeſsi; vt Nouitij etiam obligantur ad Religionis aſperitates, & ad procurandam ex decentia, atq; ex congruentia ſuæ Religionis perfectionem, ſed tamen non ſub pœna peccati mortalis, aut ſub aliqua lege obligante ad culpam, ſed ſolummodo ad pœnam, ſeu ad expulſionem à Religione. Quapropter etiamſi quiſpiam, Nouitius, ſit inobediens ſiue incontinens, non propterea incidit in caſum reſeruatum, & idem dico de alijs, ac proinde de huiuſmodi peccatis, ſi deliquerint publicè, poterunt puniri, pœnis debitis arbitrio Prælatorum, ſi vero occultè & ſecretè, abſolui per illos Sacerdotes & Confeſſores, per quos ſi in ſeculo remanſiſſent, poſſent abſolui, vt enim habetur in *cap. ad Apoſtolicam, de Regularibus, & in cap. Monaſterijs, 19. quæſt. 3.* Nouitij ingrediuntur Religiones, non vt ſtatim profiteantur, ſeu eorundem ſtatutis obligentur, ſed ad hoc vt probent & experimentum faciant. an earum mores & ſtatuta illis placeant, probenturq. ad inuicem à Monaſterio. Et hæc de iſto Articulo, ac de tota Quæſtione dicta ſufficiant.

Nota quod Nouitij nõ ingrediuntur Religionem, vt illã ſtatim profiteãtur, ſed vt probent, atque ipſius experimẽtũm faciant.

QVÆSTIO XXXV.

De Excommunicatione, & facultate quam Prælati Regulares habent, excommunicandi & abſoluendi ſibi ſubditos, in Vigintiquatuor Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quidnam ſit Excommunicatio?

AB hac materia breuiter me expediam, cum ſit communis & peruia, & quia quæ cognitu & ſcitu neceſſaria ſunt, communiter traduntur à Summiſtis. Non tamen dicere præteribo, ea quæ præciſe ſunt neceſſaria, nec vllo modo excuſari poſſunt, vt huius rei præ manibus, aliqualis habeatur notitia. Sicq. propoſito Articulo breuiter, atque reſolutiue reſpondeo, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

EXcommunicatio in communi ſumpta, & prout ſub ſe comprehendit, maiorem atque minorem, eſt Eccleſiaſtica cenſura, priuans hominem, aut communione Sacramentorum tantum, aut Sacramentorum & hominum ſimul, communiumq. Eccleſiæ ſuffragiorum. Hæc excommunicationis diffinitio, eſt omnium Doctorum communis, & de ea videndus eſt Sylu.

Quid ſit excõmunicatio in communi ſumpta, & prout ſub ſe cõprehendit maiorẽ atque minorẽ.

verbo,

verbo, excommunicatio, 1.nu. 1.Mag.Soto in 4.ſent.diſt.22.q.1.art.1. & Nau. in Manuali,cap.27.nu.1.Suar.5.Tom.in 3.par.D.Thom.diſput.8.ſect.1.nu.1. cum ſequentibus, Sayrus,lib.1.ſui theſau.cap.4 nu.10.Pro cuius intelligentia,præmitto ex eiſdem,quod hoc nomen,*cenſura*, ſignificat dignitatem cenſoris, ſeu potius eiuſdem coërtionem, aut correctionem, in qua poſteriori ſignificatione ſumitur in præſenti, at non pro quacumque correctione, ſed pro illa qua vtitur Eccleſia,ad corrigendos rebelles & contumaces, quæ eſt vnus ex effectibus poteſtatis clauium, quas Chriſtus Dominus eidem contulit. Quæ quidem cenſura,vt habetur *in cap.quærenti, de verbor.ſignif.* eſt triplex, nempe,excommunicatio, ſuſpenſio,atque interdictum, de quibus in præſentiarum per ordinem ſumus dicturi, atque de illis videatur latiſſime Suar. tom.5.in 3.par.D.Thom.diſput.1.cum ſeqq. per plures ſectiones. Eſt igitur excommunicatio ſupradicta, *Correctio, atque cenſura, qua homo priuatur communicatione, aut Sacramentorum tantum, aut Sacramentorum & hominum ſimul, communibusq. ſuffragijs*. Excommunicari enim nihil eſt aliud, quam extra communionem fieri, atque, vt inquit Soto loco ſupracitato, in noſtra primitiua Eccleſia, excommunicationis nomen, à ſacræ communionis priuatione,ortum,atque originẽ duxit. Pro eo,quod fidelium peccantium correctio, ab hac cenſura incipiebat olim, & qui manifeſtum aliquem peccatum committebat, primum communione ſacra, & paſſiua participatione Sacramentorum priuabatur, qui proprius eſt effectus minoris excommunicationis.Poſtmodum vero ſi relabebatur,aut ſi peccatum aliquantulum erat grauius,ſiue delinquens, contumax, & pertinax, trina canonica monitione præmiſſa, plectebatur priuatione communionis, non ſolum ſacræ Euchariſtiæ,verum etiam actiua, atque paſſiua omnium Sacramentorum,atque à fidelium cætu repellebatur, & inſuper priuabatur communibus ſuffragijs & orationibus, qui eſt proprius effectus excommunicationis maioris. Qui etiam ſic excommunicatus olim dicebatur anathema, quod nomen idem pollet & ſignificat,ac ſuſpenſum, ſeu ſemotum, & à ſacra communione Eccleſiæ ſeparatum, vt conſtat *ex cap certum, 24. q.3.* Eſt ergo anathema idem prorſus,quod excommunicatio maior, niſi quod anathema per ſe maiorem incutit, ſeu incutere videtur terrorem. Quod iſte excommunicandi mos,obſeruatus in Eccleſia ſacra fuerit olim, multis probat ſupradictus Soto, loco prææallegato, conſtatq. expreſſe ex ſupradicto *cap. de presbyterorum,* 17.q.4.vbi habetur,quod *prius Fratres delinquentes à ſacra communione priuentur, deinde ſi obſtinati fuerint, ab Eccleſia compage ſub anathematis interdictione reſecentur*. Idem habetur *in cap.nemo Epiſcoporum,* 11.q.3. vbi dicitur, *quod nemo Epiſcoporum ſine certa & manifeſta peccati cauſa, quempiam priuet communione Eccleſiaſtica (hoc eſt Euchariſtia)* Et additur : *ſub anathemate autem, ſine conſcientia Archiepiſcopi, aut Epiſcoporum, nullam præſumat ponere, niſi vbi Canonica docet auctoritas*. Cuius rei rationem reddens, addit textus : *quia anathema eſt æterna mortis damnatio, & non niſi pro mortali crimine imponi debet*. Facit etiam ad hoc *c. Engeltrudam,* 3.*quæſt.*4. vbi Papa Ioannes dicit, *Percuſſiſſe ſe prædictam Engeltrudam, non ſolum excommunicatione, qua fraterna ſocietate ſeparat)* quo nomine ſecundum Gloſſam ibidem, intelligitur excommunicatio minor) *verum etiam & anathemate, quod ab ipſo corpore, quod eſt Eccleſia recidit* (per quod ſecundum eamdem gloſſam, intelligitur excommunicatio maior) de quibus omnibus in particulari, ſtatim plura ſumus dicturi, in proprijs ipſarum articulis, qui hac de re à nobis ſtruendi ſunt. Solum pro nunc oportet aduertere, vt huic vltimam imponamus manum, quod excommunicatio minor, multum differt à peccato mortali, longeque

Quid ſit cenſura & quotuplex.

Fidelium olim correctio, incipiebat à priuatione ſacræ cõmunionis, inde q. ortum duxit excommunicatio.

Excommunicatio maior,anathema dicebatur olim,diciq. debet etiam hodie.

quę

Excommunicatio minor, multum differt à peccato mortali.

què alia, eſt ipſius eſſentia & diffinitio, quidquid alij dicant, cum Gabriele in 4. ſententiarum, diſtin. 18. quæſt. 2. diffinitionem excommunicationis minoris, in cortice tantummodo conſiderantes, & non ſecundum rem, & aſſerentes, excommunicationem minorem, eſſe nudam ſeparationem à communione Euchariſtiæ, ac proinde per quodcumque peccatum mortale incurri, eo quod per ipſum homo, fit indignus Euchariſtia, & reliquis Sacramentis percipiendis. Sed re vera hoc dicere, non eſt huiuſce rei penetrare medullam, excommunicatio enim minor, vt ſtatim dicemus, eſt Eccleſiaſtica cenſura, qua homo à participatione paſſiua Sacramentorum priuatur, & ſeparatur; nec ſolum ſignificat, aut ſonat, indignitatem quamcumque accedendi ad Eccleſiaſtica Sacramenta, & præſertim ad Euchariſtiam, ſed illam, quæ fit per Eccleſiaſticam cenſuram, Vnde longe alia, atque diuerſa eſt ratio ipſius, à ratione peccati mortalis. Qua de re videatur Magiſt. Soto loco ſupracitato, & Suarez & Sayrus locis etiam ſuperius citatis. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS II.

Quotuplex ſit Excommunicatio?

DE multiplicibus excommunicationis ſpeciebus, ſiue differentijs, diuiſionibus, atque ſubdiuiſionibus dicturi, quo breuiter, atque reſolutiue procedamus, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

Omnis in vniuerſum excommunicatio, eſt duplex, quædã minor, alia vero maior.

OMnis in vniuerſum excommunicatio, in communi atque in generali ſumpta, eſt duplex, quædam maior, alia vero minor. Hæc Concluſio communis eſt omnium Doctorum reſolutio. De qua videndus eſt Sylueſt. *verbo, excommunicatio, 1. nu. 1. cum ſeqq.* Soto in 4. ſent. diſt. 22. quæſt. 1. art. 1. Nauarr. in ſuo Manual. cap. 27. nu. 1. & Suar. 5. tom. in 3. par. D. Thom. diſp. 8. ſect. 2. par. 3. per totam, & Sayrus lib. 1. cap. 4. nu. 18. Maior excommunicatio, eſt cenſura priuans hominem, participatione tam actiua quam paſſiua Sacramentorum & hominum, prout amplius ſtatim dicemus. Minor vero, eſt cenſura, priuans eumdem, ſacramentorum ſolummodo participatione paſſiua, iuxta *C. ſi celebrat, de Cle. excommuni. mini.* Hac de re ſpecialiter videatur Nauarr. vbi ſupra.

Secunda Concluſio.

Excommunicationum, alia eſt generalis, & vniuerſalis, alia vero ſpecialis & particularis. Excommunicatio generalis, quædam eſt lata à Iure, ſiue à Canone, alia vero lata ab homine. Differẽtia, quę verſatur, inter excõmunicationem, latam à iure, & latã ab homine.

Excommunicationum, alia eſt generalis & vniuerſalis, alia vero ſpecialis & particularis. Hæc Concluſio eſt etiam communis omnium Doctorum, & conſtat *ex cap. à nobis, el primo, de ſenten. excommunicat. & ex cap. ſtatuimus, c. conſtitutionem, eod. tit. lib. 6.* Generalis rurſus excommunicatio eſt duplex, quædam lata à iure, quædam vero lata ab homine. Lata à iure eſt illa, qua generaliter, Canon, conſtitutio, ſiue ſtatutum, excommunicat eum, vel eos, qui hoc, aut illud fecerint, aut non fecerint, *per cap. 2. de conſtit. lib. 6. & Clem. 1. §. verum, de hæreticis.* Lata vero ab homine eſt, quam Iudex generaliter fert, ſimiliter in eum, vel eos, qui hoc aut illud fecerint, vel non fecerint. Inter quas duas excommunicationes, vt inquit Nauarr. in Manual. cap. 27. nu. 2. & num. 40. & 41. verſatur latiſſimum diſcrimen, nam lata ab homine, moritur mortuo homine, aut ablato ab officio, qui eam tulit, iuxta gloſſam ſolemnem, *in d. cap. à nobis, el primo,* quam Hoſtienſis, Panormit. &

Felin.

Felin. & communis ſequuntur, idemq. tradit D Antoninus 3.par. tit. 24. c. 74. Pro quibus etiam facit textus *in l. fin. ff. de pœnis*. Moritur, inquam, quoad eos, qui eam non incurrerunt, antequam ille moreretur, aut priuaretur, ſecundum Panorm. & communem ibidem, at vero lata à iure, minime moritur, vt diffinitur *in cap. fin. de officio legati*. Ex quo colligi poteſt, quid dicendum ſit, de excommunicationibus, & alijs cenſuris latis, in mandatis Viſitationum, quæ non ſunt ſtatuta, ſed mandata generalia, áut ſpecialia priuatorum hominum. De quibus omnibus videantur omnes Doctores ſuperius citati, ſed maxime Suarez diſput. 3. ſect. 1. per totam, & Sayrus vbi ſupra nu. 18. & 19.

Tertia Concluſio.

Diuiditur etiam excommunicatio, in communi & generaliter ſumpta, in iuſtam & in iniuſtam. Hæc Concluſio eſt etiam generalis & communis reſolutio, & habetur ex glo. *in ſumma*, 11. q. 3. Excommunicatio iuſta eſt, quam fert is qui poteſt, & propter quod poteſt, & quomodo debet. Quæ quidem, vt inquit Nau. loco ſupracit. nu. 2. nihil operatur, quoad Eccleſiam triumphantem, & quoad Deum, ſed tantummodo quoad militantem, *iuxta gloſſ. ſingularem, in cap. quodcumque*, 24. q. 1. Quamuis & hoc aliqua modificatione, atque explicatione indigeat, vt dicemus ſtatim. Iniuſta vero eſt, quam fert is qui non poteſt, ſeu aliter, aut ob aliud quam debet. Videatur Nauarr. vbi ſupra, nu. 3. & Suar. 5. tomo diſputat. 4. ſect. 1. cum ſequentibus, & Sayrus vbi ſupra nu. 20.

Excommunicationũ, alia eſt iuſta, alia vero iniuſta.

Quarta Concluſio.

Subdiuiditur etiam excommunicatio iniuſta, in iniuſtam validam, & iniuſtam inualidam. Pro cuius Concluſionis intelligentia, oportet præmittere, quod ſicut in alijs ſententijs quædã ſunt, quæ licet iniuſtæ ſint, valent tamen regulariter, ſaltem quantum ad forum exterius, & earum virtute in eo tanta fit executio, ac ſi eſſent iuſtæ, *per cap. cum inter, de re iudic. & l. res iudicata, ff. de regul. iuris*, aliæ vero quæ ſic ſunt iniuſtæ, quod etiam ſunt nullæ & irritæ, nihilq. omnino valent, *iuxta l. prolatam*, C. *de ſententijs*. Sic etiã & in excommunicationis ſententia, aliqua reperitur, quę quamuis interdum iniuſta ſit, valet tamen regulariter, & virtute ipſius tanta fit executio, ac ſi eſſet valida, & de tali excommunicatione intelligendus eſt D. Gregor. *in cap. 1. 11. q. 3* quando dixit, quod ſententia paſtoris, ſiue iuſta, ſiue iniuſta eſt timenda. Sed tamen alia eſt non ſolum iniuſta, verum etiam nulla, prorſusque inualida, quæ & nihil operatur omnino aliud, in foro interiori, atque in exteriori, præterquam obligare excommunicatum, ad ſeruandam eam, quouſque populus ſibi perſuadeat, aut perſuadere debeat, ſuæ nullitatis cauſam, ad euitandum ſcandalum. Qua de re videatur Nauarr. in Man. cap. 27. n. 3. & in *cap. cum contingat, de reſcriptis, & in cap. pen. de ſenten. excommunicationis*. Sed prætermiſſa excommunicationis ſententia iniuſta, & nulla, dicamus oportet nũc, quænam ſit ſententia excommunicationis iniuſta valida, & quotupliciter id poſſit contingere? Pro cuius reſolutione, dico, quod ſententia excommunicationis iniuſta valida, diuiditur in eam, quæ eſt iniuſta, ob defectum rectitudinis animi Iudicis, aut formæ, quæ non eſt eſſentialis, & in iniuſtam ex defectu cauſæ iuſtæ ad excommunicandum: quæ excommunicationes multum quidem inter ſe differunt, quamuis vtraque valeat, nam prima tantum ligat quantum iuſta in foro interiori & exteriori, ſecunda vero parum plus nihilo, niſi in foro exteriori, quia non

Subdiuiditur excommunicatio iniuſta adhuc, in iniuſtã validam & iniuſtam inualidam.

Aliquæ ſunt ſententiæ iniuſtæ validæ, ſaltem quoad forum exterius, quarum virtute fit executio, ac ſi eſſent iuſtæ.

Quæ ſit ſententia excommunicationis iniuſta & valida, quæ vero inualida omnino.

adimit communionem, quæ eſt omnino interior, nec ſuffragia generalia, quæ Eccleſia, eiusq. miniſtri faciunt, quatenus ſunt tales. Qua ratione Caietan. in tractatu 10.q.2. agens de effectu dictæ excommunicationis, dicit, eiuſmodi excommunicationem iniuſtam, non eſſe propriè excommunicationem, ſicut neque homo mortuus eſt propriè homo. Sed Nauarr. loco ſupracitato, *& in cap. pen. de ſentent. excommun.* non omnino approbat eiuſmodi doctrinam: quia, inquit, verè & propriè eſt excommunicatio, & eidem conuenit tota excommunicationis diffinitio, cum ſeparet à communione ſacramentorum & hominum, quantum ad forum exterius, atque etiam quoad interius, vbi ſcitur illum eſſe excommunicatum, & ignoratur eius iniuſtitia, quantum ad effectum peccandi, niſi eum euitent, qui euitare tenentur. Et quamuis ſupradicta excommunicatio, non efficiat omnia, quæ facit excommunicatio iuſta, facit tamen aliqua, propter quæ verè, inquit, & propriè poteſt & debet appellari excommunicatio, atque ita communis Doctorum tenet ſententia, *in cap. 1. 11. quæſt. 3.* quod dicta excommunicatio, ſententiaq. Paſtoris (etiam ſi iniuſta) eſt timenda, valetq. & ligat, multumq. differt ab ea, quæ eſt omnino nulla. Sed de hoc latior infra futurus eſt ſermo, quando agemus in particulari, verum ſupradicta excommunicatio iniuſta, aliquem operetur effectum. Videatur Nauarr. vbi ſupra, Suar. etiam vbi ſupra ſect. 6. & 7. per totam, & Sayrus etiam vbi ſupra nu. 20.

ARTICVLVS III.

De excommunicatione maiori in particulari, & ijs quæ ad ipſam ſpectant.

Quæ ad hunc pertinent Articulum, explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Quid ſit excõmunicatio maior, & ipſius propria & vera diffinitio.

Excommunicatio maior, eſt cenſura Eccleſiaſtica, qua priuatur homo, non ſolum actiua, verum etiam & paſſiua, participatione Sacramentorum & hominum, communibusq. ſuffragijs & orationibus. Hæc Concluſio eſt communis omnium Doctorum reſolutio, de qua & videndus eſt Nauar. in Manuali cap. 27. nu. 1. & 17. vbi aduertit de mente D. Thomæ in expoſitione Symboli, explicans illa verba, *Sanctorum communionem,* Quod triplex eſt Eccleſiæ ſanctæ communio, prima omnino interior, charitatis & gratiæ, qua efficimur membra corporis Chriſti myſtici, à qua ſolummodo per peccatum mortale ſeparamur, iuxta *cap. reſuſcitatus, de pœnit. d. 1. cum duobus ſeqq.* De qua charitatis & gratiæ communicatione, videatur Sot. in 4. ſent. diſtin. 22. q. 1. art. 1. in probatione Concluſionis. Suar. 5. tomo diſputat. 9. ſectio. 3. nu. 5. & Sayrus lib. 2. ſui theſau. cap. 1. num. 2. Secunda eſt omnino exterior, qua inter nos inuicem, alij cum alijs communicamus, comedendo, bibendo, colloquendo, &c. Tertia vero media, ſiue mixta, quæ eſt ſacramentorum & ſuffragiorum generalium, ſiue communium, quæ facit, atque fieri præcepit Eccleſia. Dicit itaque ſupradictus Nauarr. quod excommunicatio maior prædicta, ijs omnibus priuat, ſed eſſe notandum, quod non tollit primam communionem, ſiue communicationem propriè, quinuero ſupponit, eam iam eſſe per mortale peccatum ſublatam, atque ita operatur primum in homine, non quidem excluſionem à gratia Dei, ſed declaratio-

Quotuplex ſit fidelium communio.

Quibus rebus priuet maior excommunica tio.

nem

nem excluſionis gratiæ, iam factæ per ſupradictum peccatum mortale. Secundo vero, ſupradicta excommunicatio, excludit à ſacramentis Eccleſiæ actiue & paſſiue, ita quod excommunicatus, nec poteſt ipſa dare, nec vero recipere, *iuxta cap. Engeltrudam, 3. quaſt. 4.* Tertio priuat dicta excommunicatio maior, ſuffragijs generalibus & communibus Eccleſiæ, adeo vt Eccleſia, in nulla re excommunicato, intendat per illa ſubuenire, quod quammaximum damnum eſt, ob quam cauſam, inquit Nau. dici ſolet, excommunicatũ poſſideri à Diabolo, vt habetur *in cap. audi, & cap. omnis, 11. quaſt. 3.* Diabolumq. ipſo vti, ſicut mulio iumento ſuo vtitur, vt dicit gloſſa *in d. cap. audi,* quod intelligendum eſt de excommunicato, non vere contrito, ſecus autẽ de illo, qui iam eſt vere contritus, procuratq. abſolutionem pro viribus, argumento deducto, *ex cap. dixi, cap. magna, de pœni. diſt. 1.* eiuſmodi enim coram Deo, iam eſt in ſtatu gratiæ, & fruitur communione prima, & tertia ex ſupradictis, quamuis non ſecunda. Idem dicit Nauarr. de excommunicato, abſque iuſta cauſa, & de illo, qui non potuit ſoluere ad præſtitutum tempus, intra quod iuſſus fuit, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ. Ij enim omnes, non ſunt excommunicati, quoad Deum, quia forſan non peccauerunt mortaliter, quamuis ſint excommunicati quoad homines, ſecundum Caiet. tom. 1. tit. 19. & Nauar. in Man. c. 27. n. 8. & Soto vbi ſupra, art. 2. concluſ. 4. vbi plures adducit caſus, in quibus excommunicatio non tenet, neque ligat excommunicatum. Quarto excludit & priuat ſupradicta excommunicatio maior, à diuinis officijs, & ab alijs precibus, ſimul cum alijs faciendis, vel audiendis, *per cap. quod in te, de pœni. & remiſ.* quamuis bene poſſit excommunicatus ſolus orare, Deumq. præcari, etiam in Eccleſia, licet alij etiam præcentur ſeiuncti & ſeparati ab eo, iuxta Innocent. communiter receptum, *in cap. nuper, de ſent. excommun.* Tandem quinto & vltimo, excludit & priuat, ſupradicta excommunicatio maior omnibus contentis in illo verſiculo, adducto à gloſſa *in cap. ſtatuimus, de ſent. excomm. lib. 6.* nempe, *os, orare, vale, communio, menſa negatur.* Quem quidem verſiculum, infra explicaturi ſumus, vbi de ijs omnibus ampliorem faciemus mentionem. Videatur Nauar. vbi ſupra & Soto in 4. ſentent. d. 22. q. 1. art. 1. & Suar. d. 5. tomo in 3. p. D. Tho. diſp. 9. cum ſeqq. & Sayrus lib. 2. ſui theſau. cap. 1. cum ſeqq.

Secunda Concluſio.

Nemo poteſt, aut debet excommunicari excommunicatione maiori, niſi propter peccatum mortale, ſiue ob inobedientiam, & contumaciam mortalem, qua perſiſtit in peccato mortali præterito, aut in futura inobedientia, non comparendi, ſiue non obediendi, iuſto iudicis præcepto, facto cum ſufficienti cauſa, debitaq. præcedente mora, atque interuallo. Hæc Concluſio eſt etiam communis omnium Doctorum reſolutio, & de ea ſpecialiter videndus eſt ſupradictus Nauarr. in d. Man. cap. 27. nu. 9. & Suar. vbi agit de censuris in communi, diſp. 4. per plures ſection. Sayrus lib. 1. ſui theſauri, c. 9. à nu. 3. cum ſeqq. ſed præſertim nu. 4. Pro qua facit *cap. nullus, cap. nemo, 11. q. 3. & cap. de Iudæis, cap. à nobis, el primo, & cap. ſacro, de ſententia excommun. & cap. Romana, §. caueant, eodem tit. lib. 6.* Ex quo conſequenter colligitur, quod nemo incurrit excommunicationis maioris pœnam, impoſitam à canone, ſiue ab homine in generali, neque in particulari, niſi peccando mortaliter, quæ eſt regula quammaxime conſolatoria, quam tradidit Paluda. in 4. d. 18. q. 1. ar. 2. & Nauar. loco ſupracit. *& in c. inter verba, 11. q. 3. n. 480.* applicando eã multis caſibus, ſed præcipuè pro parua, aut minima furantibus. Videatur etiam hac de re, Sot. vbi ſupra, ar. 2. concl. 1. & 2. vbi hoc argumentum latiſ-

Nemo poteſt, aut debet excõmunicari, excommunicatione maiori, niſi ꝓ peccato mortali, ſiue contumacia, atque inobedientia, mortali.

ſime proſequitur, multis & magnis rationibus oſtendens, qualiter ſententia excommunicationis maioris, ferri non poſſit, aut debeat, niſi pro peccato mortali, ſiue inobedientia & contumacia mortali, quod eſt idem. Vnde fit regula generalis, quod in omnibus caſibus, in quibus quis non peccat mortaliter, non parendo Prælati præcepto, propter aliquam cauſam, non etiam incurrit ſententiam ſupradictæ excommunicationis maioris, quamuis de facto in ipſum feratur. Qua de re Nauarr. vbi ſupra, nu. 19. quamplures ponit ac refert caſus, in quibus propter rationes particulares ibidem contentas, multi quoad Deum non ſunt excommunicati, pro eo quod, aut parere non potuerũt ad tempus præſtitutũ; vel quia in eo, ob quod ſunt excommunicati, non ipſi peccauerunt mortaliter, quamuis in foro exteriori, ſint excommunicati quoad homines, quod eſt valde notandum, atque memoriæ commendandum. De quo videatur Soto vbi ſupra, d. 22. q. 1. art. 2. concl. 3. & 4.

Tertia Concluſio.

Ob nullam culpam præter tã, excommunicatio maior ferri poteſt, niſi trina canonica monitione præmiſſa.

Ob nullam culpam præteritam, ferri poteſt excõmunicatio maior, niſi trina canonica monitione præmiſſa. Hæc Concl. habetur expreſſa, *in c. ſacro, de ſent. excommun.* vbi Prælatis cunctis prohibetur, ne aliquem excommunicationis ſententia feriant, niſi competenti admonitione præmiſſa, & ex cauſa manifeſta, & rationabili. Debentq ſupradictæ monitiones fieri, præterea cum interuallo, ſaltem duorum dierum, inter vnam & aliam monitionem, aut faciendo vnam monitionem pro tribus, concedendo ſex dies pro illis, quando non eſt periculum in mora. Qua de re videatur Suar. diſp. 3. ſect. 8. & 9. agendo de cenſuris in communi, per plures ſect. & ſuprad. Nau. vbi ſup. n. 11. vbi & hoc probat ex *c. conſtitutus, de ſent. excomm. lib. 6. adiuncto d. c. ſacro,* & inquit quod quando tale periculum interuenerit, poteſt ſupradictum tempus diminui, quantum oportuerit, ſed non plus, ſiue amplius. Quod adeo eſſe verum dicit, quod excommunicatio eſſet omnino nulla, ſi Prælatus aliquis iuberet aliquid circa præterita, niſi præuia aliqua ſaltem monitione & cum cauſæ cognitione, & clauſula iuſtificatiua, hoc eſt, aſſignando terminum ad allegandas cauſas, ſi quas habuerit reus, contra mandatum eiuſmodi, ob quas non poſſit, aut debeat parere, iuxta Innoc. *in c. propoſuit, de conceſſ. prabend. col. 2. & in c. 1. eodem tit, lib. 6.* Videatur etiam hac de re latiſſime Mag. Sot. in 4. d. 22. q. 1. art. 2. concl. 4. vbi circa hoc multum carpit Caiet. contrarium ſentientem, ipſumq. multis iuribus & rationibus impugnat. Videatur etiam Suar. 5. tomo in 3. p. D. Th. diſp. 3. ſed ſpecialiter ſect. 12. per totam, à quibus omnibus ego breuitatis gratia, in præſentiarum ſuperſedeo.

Quarta Concluſio.

Quando excõmunicatio, eſt à Iure, ſeu à Canone, nõ eſt opus ſupradicta trina monitione.

Quando excommunicatio fertur à canone, ſiue ſtatuto in futurũ, hoc pacto, vt qui illud, aut illud fecerit, ſit ipſo facto excõmunicatus, ſeu quod hoc, aut illud non fiat, ſub excommunicationis pœna, & adiungitur latæ ſententiæ, non requiritur præcedens canonica admonitio. Hæc Concluſ. eſt etiam omnium communis, & de ea videndus eſt Suar. vbi ſup. ſect. 1. n. 6. cũ ſeqq. & diſp. 3. ſect. 8. nu. 1. cum ſeqq. & Sayrus lib. 1. ſui theſauri cap. 7. n. 13. etiam cum ſequentibus, & ſupradictus Nauar. vbi ſupra, nu. 10. & *in cap. cum contingat, de reſcriptis, in quinta cauſa nullitatis,* & Innocentius *in cap. ſatro, de ſententia excommunicationis, in principio,* & Mag. Soto vbi ſupra, art. 2. concluſione 3. vbi huius rei pulchram reddit rationem, dicens, quod cum obedientia non ſit niſi reſpectu præcepti ſuperioris, qui vicem gerit Eccleſiæ, fit vt niſi admonitio præceſſerit, nemo eſſe cenſeatur rebellis Eccleſiæ; at vero

dum

dum admonitio ſit à iure,non requiritur alia admonitio, quã ipſum ius,ſiue præceptum ipſum iuris,nec opus eſt, vt ea bina , aut trina ſit,nam admonitio iuris ſolemnis eſt,vnaq. valet pro tribus. Quo ſit,vt qui contra ſtatutum, canonem ſiue legem,atq; admonitionẽ iuris , in aliquod peccatum incidit, ſeu quidpiam in contrarium facit, vbi appoſita eſt prædicta excõmunicationis ſententia latæ ſententiæ,ſiue ipſo facto,ſtatim atq; eo ipſo, excõmunicatione incurrit. Talis eſt excõmunicatio appoſita *in c.ſi quis ſuadente diabolo , 17.q.4. & in c.à nobis,el 1. de ſent.excommun.& c.2.de conſti.lib.6.* Hoc autem fuiſſe conſtitutum,quãmaxime fuit rationi conſonum,& vt in excommunicationibus,quæ fiunt ab homine,Trina prius admonitio requireretur,quamuis non in his,quæ fiunt à canone, ſiue à iure, propter rationes ſuperius dictas, & propter maturitatem iudicij,quæ ante excommunicationem , quamplurimum eſt neceſſaria, cum ſit maxima pœna,qua maior in Eccleſia excogitari non poteſt. Vnde per trinã prius admonitionẽ,explorare oportet, an inobedientia & contumacia ſubditi tanta ſit , vt id mereatur , fueritq. dignus , vt eiuſmodi mucrone confodiatur. Videatur hac de re ſuprad. Sot. loco quo ſupra,vbi ad hoc propoſitum,dicit plura eaq. notatu digniſſima, & de pœnis, quas incurrunt huiuſmodi admonitiones prætermittentes,de quibus aliquid nos dicemus infra. Videatur etiam Suar. diſp.3. ſect.3. vbi etiam adducit varios modos, quibus dicta excommunicatio latæ ſententiæ,apponi ſolet in iure, id quod & facit Sayrus lib.1.ſui theſau. cap.11.

Nota rationẽ, & cauſam , ob quam admonitio non prærequiritur,in excommunicationibus latis à iure,vel ſtatuto , requiritur autem in latis ab homine.

Quinta Concluſio.

Multi ſunt caſus,in quibus excommunicatio maior,etiam lata,cum ſupradictis binis admonitionibus,non incurritur, ſeu potius excommunicatus ab ea excuſatur. Hæc Concluſio eſt D.Nauar.in Man.c.27.nu.14.cum ſeqq. & Mag.Sot.in 4.d.22.q.1.art.2. concl.4.in fine, vbi hac de re plures caſus ponunt ſupradicti Auctores,quorum eſt primus, quando in excommunicatione generali lata à iure , ſeu particulariter ab homine,aliquid præcipitur,quod quiſpiam facere non poſſit,nec poteſt parere, ſiue iuſta de cauſa ad id non tenetur, vt ſi quis non poteſt reſtituere,vel denunciare furtum , aut iuſta de cauſa ab eo excuſatur,modo adhibeatur remedium,quod commode adhiberi poteſt,vt ceſſante neceſſitate,ſiue cauſa ſatisfiat . Huius reſolutionis ratio eſt, quia ad impoſſibile nemo obligatur,quare ſi excommunicatus eſt occultus,abſque ſcrupulo poteſt intereſſe diuinis, cauenda eſt tamen omnis fraus in ſupradictis. Videatur Sot. vbi ſupra . Secundus, ſi excommunicatio contineat,manifeſtum,intolerabilemq. errorem, vt ſi feratur pro re minima, aut ſi feratur pro re alias notabili, quæ tamen in tali caſu ſit parua,non incurritur . Qua de re exemplum ſatis notabile tradit Sot. vbi ſup. dicendo, quod quamuis percuſſores Clericorum ſint excommunicati, & qui in Eccleſia ſundunt humanum ſanguinem , nihilominus tamen, ſi pueri Clerici in Eccleſia conrixantes,mutuo ſe pugno percuſſerint, & ſanguinẽ forſan è naribus emiſerint,ſeu ex capite,in parua tamen quantitate,inquit ſupradictus Soto, quod nulla innodantur excommunicationis cenſura. Tertius caſus eſt,quando excommunicatio fertur ſub conditione , nam non ligat ante impletam conditionem,*per c. præterea, el 2. de appell.* Neque etiam excommunicatio appoſita, ſub forma,ſi quis non ſoluat ad pręſcriptum terminum,ligat,aut erit quiſpiã excommunicatus,ipſo prorogato,antequam excommunicatio incurratur. In quo conueniunt omnes DD. vnanimiter,quamuis ſit differentia inter ipſos,à quo fieri debeat eiuſmodi prorogatio. Sed Nau. vbi ſup. nu.15. dicit hoc eſſe intelligendum, quando tempus prorogatum fuit ex conſenſu iudicis , ſecus

Multi ſunt caſus , in quibus excommunicatio maior non incurritur, ſeu potius excommunicatus ab ea excuſatur.

Nota hoc valde.

tamen alias. Ad quod ſuum propoſitum adducit Sylu. *ver. excommunicatio, 2. notab. 1. caſu* 13. nam inquit, licet excommunicatio lata ad petitionem partis, tolli poſſit antequam incurratur, de conſenſu eiuſdem partis, non tamen ſuſpendi, neque differri, nec ita mutari, vt ſemel ſublata, iterum incurratur, niſi id fiat à Iudice, nam hoc iuriſdictionis eſt, quam pars non poteſt tribuere, iuxta *l priuatorum, C. de Iuris, omnium iudi.* Quartus caſus, in quo non incurritur excommunicatio eſt, quando excuſat ignorãtia, facti probabilis, ab excommunicatione, ſecundum omnes, & etiam iuris illius, quo fertur excommunicatio, propter aliquod opus aliàs de ſe licitum, quod quiſpiam ignorabat, neque tenebatur ſcire eſſe prohibitum. Hoc tenet expreſſe Nau. loco ſupracit. n. 19 & idem dicitur, de ignorantia eius, qui facit opus de ſe illicitum, cui adiuncta eſt excommunicatio, per ſtatutum alicuius inferioris Papa, quod ipſe quidem ignorabat, niſi ignorantia ſit craſſa, aut ſupina, *per c. 2. §. vlt. de conſtitut. lib. 6.* ſecus tamen eſt, ſi excommunicatio eſſet poſita lege Papæ, vt eſt percuſſio Clerici, *argum. d. c. 2. per locum à ſpeciali.* Alijs vero videtur contrarium verius cum Sylu *ver. excommunicatio, 2. notab. 3. & ver. excommunicatio, vlt. q. 3.* quia (inquiunt) eadem omnino ratio, in vtroque inuenitur, vtraque enim eſt ignorãtia iuris humani, nullumq. aliud in hoc eſt diſcrimen, niſi quod ignorantia pœnarum legum Papæ, non præſumitur, nec tam facile probari poteſt, quoad forum exterius, ac penè ſtatutorum ordinariorum. Videatur hac de re ſuprad. Naua. vbi ſup. & in c. 23. n. 41. *& in c. fraternitas, 12. q. 2.* vbi hac de re latiſſime agit. Videatur etiam Sot. in 4 d. 22 q. 1. ar. 2. con. 4. in 4. caſu, vbi circa hoc propoſitum, de ignorantia iuris, ponit diſputationẽ longiſſimam, quã propterea in præſentiarum ſciens & prudens omitto, ſed dicere non prætermittam, quod excommunicatio nulla ligat, ſi qui eam tulit, non habuit intentionem ligandi, aut qui eam petijt, intentionem non habuit, vt ligetur quiſpiam, quia excommunicatio totum ſuum robur, habet à voluntate excommunicantis, vel illius, qui eam petiuit, de quo videatur Nauarr. vbi ſupra, nu. 11. in fine.

Sexta Concluſio.

Ad ferendam excommunicationem, nulla ſunt expreſſa, determinata verba in iure.

Ad ferendam ſuprad. excommunicationem maiorem, nulla ſunt expreſſa, atque determinata verba in iure. Hanc Concluſ. tenet expreſſe Nau. loco ſupracit. in Man. c. 27. n. 12. vnde fit, quod cum nulla ſit præſcripta in iure, excommunicationis ſubſtantialis forma, qualitercumque poni poteſt, nihilq. refert, an iudex, ſiue Prælatus dicat, excommunico te, aut ſeparo te à fideliũ communione, vel quidpiam ſimile, modo proferat aliqua verba, quibus declaret ſuam voluntatem excommunicandi aliquem, ſeu aliquos de præſenti, quod non ſit quando in canone ponuntur aliqua verba, quæ ſolummodo cõminationẽ denotant, ſeu denotare videntur, vt ſi iudex, ſiue Prælatus, iubeant aliquid fieri, vel non fieri, tantummodo ſub excommunicationis pœna, non additis illis verbis, *latæ ſententiæ*, nam non propterea ſtatim erit quiſpiam excommunicatus, quia dicta verba non ſignificant actualem voluntatem excommunicandi ipſo facto, ſed ſolummodo comminationẽ excommunicandi aliquem, ſi non paruerit, *iuxta gloſſ. celebrem in c. 1. de ſagittæ,* cui eſt alia etiam ſimilis *in c. 2. de matri contrah.* Videatur hac de re Suar. 5. tom. diſp. 3. ſect. 2. per tot. & diſput. 18. ſect. 4. etiam per tot. & Sayrus lib. 1. c. 11. à nu. 1. cum ſeqq. & hæc circa iſtum Articulum dicta ſufficiant, nam reliqua, quæ ſuperſunt, dicentur poſtmodum in ſubſequentibus. Sed nunc dicamus aliquid de excommunicatione minori, de qua ſit Quartus Articulus.

ARTI-

ARTICVLVS IV.

Dr his quæ pertinent, ad excommunicationem minorem in ſpeciali.

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

EXcommunicatio minor (vt ſupra dictum eſt) eſt cenſura Eccleſiaſtica, priuans hominem, ſolùmodo communicatione paſſiua ſacramentorum. Hæc Concl. eſt expreſſa omnium DD. reſolutio. De qua videndum eſt *cap. ſi celebrat, de Clerico excommunic. miniſtrante*, & Sylu. *ver. excommunicatio 4. nu. 1. cum ſeqq.* & Sot. in 4. d. 22. q. 1. art. 1. Suar. 5. dicto tom. in 3. p. D. Tho. diſp. 8. ſect. 1. 2. & 3. latiſſime, & Sayrus lib. 2. c. 22. à nu. 1. cum ſeqq. De qua dicta excommunicatione minori loquendo, inquit Nauar. in Man. c. 27. nu. 1. quod quamuis in iure, diſpoſitiones pœnales, in dubio ſemper intelligantur, atq; intelligi debeant de minori pœna, per *c. in pœnis, de reg. iur. lib. 6.* attamen cum iudex excommunicat aliquem ſimpliciter, & ſine expreſſione maioris, vel minoris excommunicationis, ſemper intelligitur de maiori, *per c. penult. de ſent. excommunic.* Dicitur autem prædicta excommunicatio minor, vt inquit Mag. Sot. in 4. d. 22. q. 1. art. 1. non pro eo, quod contemnenda ſit, aut paruum nocumentū inferat, ſed per comparationem, ad maiorem, & quia excommunicatio maior, prædictam minorem in ſe includit, & aliquid aliud addit, non vero propter paruitatem obiecti, atque etiam quia propter minora peccata incurritur. Ex ſuprad. excommunicationis minoris diffinitione colligitur, quod qui ipſam incurrit, quamuis non poſſit eligi, poteſt tamen eligere, & vti ſua iuriſdictione per ſuprad. *c. ſi celebrat, de Cler. excommun. miniſtr.* poteſt etiam actiue miniſtrare ſacramenta, dummodo alijs dando, ipſe non recipiat. Vnde qui Miſſam dicit ad communicandum alios, & Epiſcopus celebrans ad dandos ordines, non peccant, qua parte dant ſacramenta, ſed peccant qua ratione ipſa ſumunt. Qui eſt verus intellectus rationis dicti celebris, *cap. ſi celebrat.* Vnde excommunicatus prædicta excommunicatione minori, poteſt abſoluere non ſolum à peccatis, verum etiam ab excommunicatione maiori vel minori, *argum. c. duobus, de ſent. excommun & dicti c. ſi celebrat.* item & miniſtrare, ſiue dare Sacramenta Euchariſtiæ infirmis, ſine Miſſæ celebratione, quidquid alij dicant: neque peccat, qui ſic eſt excommunicatus, audiendo Miſſam, nec ſumendo pacem, quæ in ipſa datur, *per c. is cui, de ſent. excomm. lib. 6.* De quibus omnibus videatur Nauarr. vbi ſupra & Soto in 4. ſenten. diſt. 22. quæſt. 2. art. 3. in prin. & Suar. vbi ſupra, & diſp. 24. ſect. 2. per totam, & Sayrus vbi ſupra, lib. 2. cap. 22. per totum,

Quid ſit excõmunicatio minor, & quinam ipſius effectus.

Quibus priuat excommunicatio minor, quibus autem nõ.

Secunda Concluſio.

Quamuis ſupradicta excommunicatio minor, ferri poſſit per ſententiam iudicis, communiter tamen, & regulariter loquendo, non fertur, niſi in caſibus, qui in iure ſunt determinati & expreſſi. Hæc Concluſio eſt expreſſa ſupradicti Nauarr. vbi ſupra, nu. 25. vbi & refert Innocentium *in cap. 1. de ſentent. excommun.* ponentem octo caſus, in quibus de iure incurrebatur olim, quod & facit Suar. vbi ſupra, diſput. 24. ſect. 3. à nu. 1. cum ſequentibus, & Sayrus lib. 2. cap. 23. nu. 4. Sed tamen quia hodie vnum ſolum videmus in vſu, diciq. ſolet, in alijs numquam fuiſſe veram excommunicationem mi-

Quamuis excõmunicatio minor, ferri poſſit per ſententiam Iudicis, numquam tamen fertur, neque incurritur niſi in caſibus expreſſis in iure.

norem, ideo in præſentiarum illos referre conſulto prætermitto. Caſus autem hodie vſitatus, per quem incurritur prædicta excommunicatio minor, eſt, Participatio cum excommunicato, excommunicatione maiori, in caſibus prohibitis. Dixi, *excommunicatione maiori*; nam non incurritur ob participationem cum excommunicato excommunicatione minori, neque ipſa tranſit in tertiam perſonam, *iuxta gloſſ. communiter receptam, in cap. excellentiſſimus*, 11.q.3. Sed de hoc ſtatim dicemus amplius. Qua de re vide Sotum in 4.d. 22.q.1.art.4.& q.2.art.3. Doctoresq. omnes ſupracitatos, locis prædictis.

Tertia Concluſio.

Quis poſſit ab excommunicatione minori abſoluere.

A ſupradicta excommunicatione minori, quilibet ſimplex Sacerdos poteſt abſoluere, dummodo ipſe ſit expoſitus & approbatus, per Ordinariū, etiamſi non ipſe ſit Parochus. Hæc Concluſio eſt expreſſa ſupradicti Nauar. loco ſupracitato, nu.25.& 39.& dicit eam eſſe Caietani, qui inquit, quod ſicut prædictus poteſt abſoluere à venialibus, non habentem mortalia, ita etiam poteſt abſoluere à ſupradicta excommunicatione minori. Qua de re videndus eſt ſupradictus Nauarr. in *cap. placuit, de pœnitent. d. 6. nu. 25.* & Mag. Sot. vbi ſupra diſt.22.quæſt.2.art 3.concl.1. vbi huius rei pulchram rationem reddit, & Sayrus locis ſupracitatis. In calce huius Articuli dico, quod (ſicut ſupradictum eſt) poſt dictam minorem excommunicationem incurſam, qui ea inodatus eſt, antequam abſoluatur, nullum ſacramentum poteſt recipere, non quod ipſa æquetur peccato mortali (vt dixerunt Panormit. & alij *in cap. ſi celebrat, de Cler. excommun. miniſtr.* ſiquidem in multis excedit, atque in multis exceditur ab illo) ſed propter rationem dictam, in prima Concluſione. An vero ſi de facto quiſpiam ipſum recipiat, ſacramentum teneat, controuertitur inter Scholaſticos DD. quammaxime. De qua quæſtione & controuerſia, videatur Soto in 4.diſt.22.quæſt. 1. art.1. in quodam incidenti dubio, circa finem, nam non breuitas, cui tantopere ſtudemus, fert in omnibus hiſce rebus immorari. Hæc de iſto Art. ſuccinctè dicta ſufficiant.

ARTICVLVS V.

An ſit licitum communicare cum excommunicato, excommunicatione maiori?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Non eſt licitū communicare cum excommunicato excommunicatione maiori, niſi in certis quibuſdam caſibus.

NOn eſt licitum communicare, cum excommunicatis excommunicatione maiori, niſi in certis quibuſdam caſibus, & qui contrarium facit, regulariter loquendo, incurrit excommunicationem minorem. Hæc Concluſio eſt expreſſa Nau.in Manu.c.27.nu 26. & eſt communis omnium Doctorum, de qua & videndus eſt Mag.Sot.in 4.diſt.22.q.1.ar.4. vbi hac de latiſſime agit, & Suarez in dicto 5. tomo, diſput. 9. cum ſequentibus, per plures diſputationes, atque ſectiones, quod etiam facit Sayrus libro 2. ſui theſauri, à cap. 1. cum ſequentibus, & probatur expreſſe *ex cap. nuper*, *& cap. cum voluntate, in principio*, *&* §. 1. *de ſententia excommunicationis*. Caſus tamen, in quibus cum eiſdem communicare eſt licitum, duobus verſiculis comprehenduntur à gloſſa, *in cap. cum deſideres, de ſententia excommun.* & ſunt ij, qui ſequuntur.

Vtile

Vtile lex humile, res ignorata neceſſe,
Hæc quinque faciunt, anathema ne poſſit obeſſe.

Per *vtile* excluditur à dicta prohibitione, qui participat cū excommunicato, excommunicatione maiori, ad ipſius animæ vtilitatem, prædicando, vel admonendo, quod illi conuenit, quamuis etiam interponat nonnulla aliqua verba, vt facilius, atque commodius perſuadeat, *per cap. reſponſo, & cap. cum voluntate, de ſentent. excommunicat.* atque etiam ſi id faciat, ad vtilitatem propriam etiam temporalem, præſertim ſibi debitam, vt petendo ab eo debitum, in iuditio, ſeu extra illud, *per cap. intelleximus, de iudicijs.* Vnde non incurritur dicta excommunicatio minor, per hoc, quod quis petat conſilium ſpirituale, pro ſe, aut pro alijs, ab aliquo excommunicato, neque etiam ſi ſit temporale, valde neceſſarium, quando non occurrit aliquis ſimilis à quo petatur. Per illam autem particulam *lex*, excluditur vxor excommunicati, quæ cum eo tractando, & conuerſando, nullam excommunicationem incurrit, nam lex coniugij ad communicandum cum eo illam obligat. Per illam vero, *humile* excluduntur filij, quos excommunicatus ſecum habet, ſimiliter ſerui, & famuli, vrbani & ruſticani, qui ante excommunicationem erant illi ſubiecti; qui omnes bene poſſunt eidem ſeruire, vt tenentur, *per cap. quoniam multos*, 14. q. 3. niſi eorum conſilio, fauore, ſeu auxilio ipſe in ſua contumatia perſeueret, per dictum *cap. quoniam, cap. inter alia, cap. ſi vere, de ſentent. excommunic.* Diximus autem hoc eſſe intelligendum de illis, qui ante excommunicationem erant eidē ſubiecti, nam qui poſt excommunicationem, idipſum ſcientes, cæperunt cum eo viuere, non excuſantur ab ea. Per verbum *res ignorata*, excluditur à ſupradicta etiam prohibitione, ignorans, per dictum *cap. quoniam*, quando ignorantia eſt facti, ſecundum omnes, atque etiam quando eſt iuris dubij, per notata, à Doctoribus, *in cap. ignorantia, de regul. iuriſ. lib. 6. & §. notandum, 5. q. 4.* Dicitur autem iuſta ignorantia, eius qui ignorat excommunicatum eſſe denuntiatum, per Extrauag. *ad euitanda*, de qua ſtatim dicemus. Verum eſt tamen, quod qui à fide dignis audiuit illum, ſiue illam eſſe denuntiatam, tenetur ipſum euitare, argumento *cap. illud, de Clerici, excommunic. miniſt.* ſed qui dubitat, non ad id tenetur, præſertim in præſentia aliorum, nam inferret eidem iniuriam, vt tenet Ioan. Maior, in 4. d. 18. q. 2. Per illam vltimam particulam *neceſſe.* excipitur, is qui participat cum prædicto excommunicato, propter magnam neceſſitatem, propriam, vel ipſius excommunicati, vt quia alter alterius indiget eleemoſyna, quam ab alijs commode habere non poteſt, per dictum *cap. quoniam*, qua de re videatur Mag. Sot. vbi ſupra, concl. 5. vbi omnes ſupradictos caſus quamlatiſſime explicat, quod & facit etiam Suarez, 5. tom. diſp. 15. per totam, & Sayrus, lib. 2. cap. 14. per totum. Ex quibus etiam colligitur, quod particularia, atque ſpecialia quædā priuilegia, quę in aliquibus Religionibus habentur, à quibuſdam ſummis Pontificibus cōceſſa, quo eorum alumni, & profeſſores, euntes, ſeu exiſtentes, in terris & partibus infidelium, licite ibidem cum excommunicatis poſſint communicare, in his, quæ ad ſalutem animarum pertinent, ſeu quod, quando per ipſorum terras tranſire contigerit, neceſſaria vitæ ab eis poſſint, depoſcere, de quibus extant priuilegia Gregorij IX. Clementis IV. nobis Fratribus Minoribus conceſſa, & habentur in Monumen. noſtri Ordinis, & referuntur in Compendio, *ver. excommunicatio*, §. 1. & 2. hæc in quam priuilegia, reuera cōtinent ius commune, parumq. vel nihil deſeruiunt, niſi ad pacandos, & quietandos ſcrupuloſorum animos: idemq. dico de alia conceſſione Eugenij IV. quæ habetur in Supplemento, qua conceſſit,

Mon. Ord. 1. imp. f. 20. & 2. f. 22. conc. 3. iterum 1. f. 56. & 2. fol. 140. cōc. 317. & refertur in Comp. verb. excommunicatio, §. 1. & 2. Suppl. fol. 93. conceſ. 29.

Digitized by Google

ceſſit, quod ſi tempore noſtro contigerit (quod abſit) in Eccleſia eſſe ſchiſma, poſſint minores Fratres, participare cum ſchiſmaticis, neque teneantur ijdem à ſuis locis recedere. Hæc inquam conceſſio, vere etiam continet Ius commune, nam ſecundum ipſum, propter magnam neceſſitatem (vt ſupradictum eſt) licitum eſt cum excommunicatis, etiam ſchiſmaticis communicare, vnde nec fideles Catholici, qui modo in Gallia, & Germania, earumq. Prouincijs, in externo conuictu, cum manifeſtis hæreticis communicant, in nullam incidunt excommunicationis pœnam, excuſanturq. à peccato, propter præciſam neceſſitatem prædictam, neque enim tenentur ſua Regna, ac Prouincias deſerere, atque idipſum poſſunt facere etiam propter conſuetudinem, quæ vt dicitur optima eſt, legum interpres, quæ quidem conſuetudo, cum ſciatur, atque toleretur à ſummis Pontificibus, qui propter ipſorum multitudinem, non audent, aut non volunt procedere contra eos, excuſat ſupradictos fideles, atque Catholicos, ab omni culpa, & pœna, vt expreſſe tenet Nauarr. in Man. cap. 27. num. 35. & 55.

Secunda Concluſio.

In quinque caſibus prohibitum eſt fidelibus communicare cum excommunicatis.

In quinque caſibus prohibitum eſt, fidelibus communicare, cum excommunicatis. Hæc Concluſio, eſt communis omnium Doctorum reſolutio, de qua videndi ſunt omnes Doctores ſupracitati, ſed maxime, quamlatiſſime Suarez, comprehenduntur q. ſupradicti caſus ſequenti verſiculo,

Os, orare, vale, communio, menſa, negatur.

De quo videnda eſt Gloſſa, *in cap. ſtatuimus, de ſentent. excommunic.* Per illam particulam *os*, intelligitur, atque prohibetur, participatio cum prædictis excommunicatis, colloquendo, oſculando, amplexando, recipiendo, mittendo, vel dando litteras, *per cap. cum excommunicato, & ſequentibus*, 11. q. 3. Per illam vero *orare*, prohibetur participatio cum eiſdem, in ſacrifitijs, diuiniſq. officijs, communibuſq. precibus, in Eccleſia, vel extra eam, iuxta Innocentium, *in cap. nuper, de ſentent. excommunicat. & cap. quod in te, de pœnit. & remiſſ.* quamuis oratione priuata, & quæ non fit totius Eccleſiæ nomine, licitum ſit pro ſupradictis excommunicatis orare, vt late proſequuntur ſupradicti Nauarr. & Sot. locis ſupracitatis. Per illam vero particulam *vale*, prohibentur mutuæ ſalutationes, quæ fiunt colloquendo, ſeu literas mittendo, aut recipiendo, & aſſurgendo, caput diſcooperiendo, &c. quamuis licitum ſit eiſdem dicere, *Deus te conuertat*, vel quidpiam ſimile, *argu. l. non omnis, ff. ſi certum petatur, & l. in agris, ff. de acquiren. rerum domin.* Per illam autem part. *communio*, prohibetur participatio, quæ habetur ſimul cum eis, operando, exercendo, aut faciendo aliquid, ſeu habitando in eadem domo. Per vlti. vero parti. *menſa*, intelligitur etiam ipſa menſa, quolibet modo prohibita cum eiſdem, ſimul comedendo in eadem domo, quamuis domus ſit aliena, ſecundum ſanctum Antoninum, 3. p. tit. 24. cap. 2. & Innocent. in dicto *cap. nuper*. De quibus omnibus amplior videatur tractatio, fuſiorq. ſermo, apud Nauarr. & Sot. ſupradictis locis præallegatis, Suarez, 5. tomo, diſput. 15. ſect. 1. per totam, & Sayrus, lib. 2. ſui theſauri in præludio, & à cap. 10. cum ſequentibus, nam vt dixi, breuitas cui tantopere ſtudemus, non ſinit nos in hiſce rebus amplius immorari. Non tamen dicere prætermittam, cum Mag. Sot. quod in his omnibus, ita, quinuero & magis peccant, ipſi excommunicati, tractando, & communicando cum alijs, quam alij viciſſim tractando, & communicando cum eiſdem, cum vtriq. ſint inobedientes Eccleſiæ, cæteriſq. paribus, prædictorum excommunicatorum, maius atque grauius ſit peccatum, cum etiam ipſi in id omnino cauſam dederint.

Ita peccāt excommunicati, quinuero magis, tractando cum alijs, quā è contra.

Sed

Sed intelligenda eſt, dicta Concluſio iuxta ſenſum in prima iam Cōcluſione explicatum, & niſi in caſibus ibidem exceptis, atque explicatis. Pro quorum omnium pleniori intelligentia ſumopere eſt notandum, quod ad pacandas, atque quietandas multorum ſcrupuloſorum conſcientias, & ad euitanda multa ſcandala, mala, atque pericula, quæ ex contrario facto poterant euenire, in Concilio Conſtantienſi, conſtituta eſt, quædam Extrauag. quæ incipit: *Ad euitanda*, relata per D. Antoninum, 3. p. tit. 25. cap. 2. qua decretum fuit, *vt nullos teneamur euitare excommunicatos, niſi ſint excommunicati, altero duorum modorum, nempe, vel nominatim, vel quia ſunt, aut fuerunt, percuſſores Clericorum, & hoc adeo notorie, quod nulla poſſit tergiuerſatione celari*. Circa explicationem, atque declarationem Extrauagantis prædictæ, videatur ſupradictus Nauarr. in Man. cap. 27. num. 35. & Mag. Sot. in 4. ſent. d. 1. q. 5. ar. 6. loquēdo de miniſtris præciſis, circa adminiſtrationem Sacramentorum, & d. 22. q. 1. ar. 4. agendo de communicatione prohibita in rebus corporalibus, & externis, cum prædictis excommunicatis, & Suarez, diſp. 9. ſect. 2. vbi plura dicit, eaq. notatu digniſſima, & P. Frater Emmanuel Rodriguez, 2. tom. quæſtionum Regul. q. 61. ar. 2. late explicat, quando dicta Clerici percuſſio, dici debeat notoria, videatur ibidem, vbi etiam adhoc propoſitum dicuntur plura, eaq. notatu digniſſima, in quibus propter temporis anguſtiam, haud quaquam licet immorari.

Nota circa Extrauag. ad euitanda.

Tertia Concluſio.

Quamuis communicare, atque participare, cum excommunicatis excommunicatione maiori (etiam extra caſus ſupra dictos) communiter, & regulariter loquendo, non ſit culpa pluſquam venialis, in aliquibus tamen caſibus eſt ipſa mortalis. Hæc Concluſio, eſt expreſſa Nau. vbi ſupra à num. 28. vſque ad 35. & Mag. Sot. vbi ſuper concl. 2. vbi & refert opinionem quorumdam aſſerentium, ſemper atque in vniuerſum, peccatum eſſe mortale, extra caſus exceptos, ſeu in caſibus prohibitis, communicare cum prædictis excommunicatis, pro eo quod ſit contra præceptum Eccleſiæ. Sed contrariæ ipſe adhæret ſententiæ, & opinioni, quam & dicit eſſe D. Thom. in 4. ſent. d. 18. q. 2. art. 4. cui omnes conſentiunt Theologi, & Iuriſconſulti recentiores, & ſapentiores, qui vnanimiter tenent, quod communicare cum excommunicatis, non ſemper eſt peccatum mortale, ſed id æſtimari debet, ex quantitate materiæ, ſit ne grauis, an vero leuis? Caſus autem, in quibus dicta communicatio, & participatio, eſt mortalis (ſecundum Nauarr. vbi ſupra) reducuntur ad ſex. Primus eſt participatio in Sacramentis, vel diuinis offitijs. Secundus, participatio nimis frequens. Tertius, participatio facta in contēptum clauium. Quartus, facta contra ſpeciale præceptū Iudicis. Quintus, facta cum excōmunicato à Papa, cum participibus. Sextus, participatio in peccato mortali, quarum omnium rationem ſpecialitatis, eſſe dicit, quia quælibet participatio illarum eſt, principaliter prohibita, vel coniuncta, cum aliqua malitia mortali. Prima enim (inquit) eſt mortalis, quia cōmunio ſacramentorū, & diuinorum offitiorum eſt, principaliter vetita. Secunda vero etiam eſt mortalis, quia intelligitur de frequentia, quæ habet coniunctam malitiam mortalem, animandi excommunicatum ad delinquendum, contra *l. conueniri, ff. de pact. dota, & cap. ex parte, de conſuetudine*. Tertia quia habet etiam coniunctam malitiam mortalem, & inobedientiam, contra *cap. 13. epiſt. D. Pauli, ad Roman. & cap. ſolita, de maiort. & obedient.* Quis autem dicatur contemnere, tradit prædictus Nauarr. in dicto Manuali, cap. 23. num. 40. Quarta, eſt etiam mortalis, quia eſt

Communicare cum excommunicatis excommunicatione maiori, quamuis loquendo, regulariter tātum ſit peccatum veniale, in aliquibus tamē caſibus erit mortale.

Nota caſus, in quibus cum excommunicatis communicare eſt mortale.

duplex

duplex inobedientia, nempe iuris, & Iudicis, per dictum *cap. fin. de maior. & obedient.* Quinta, eadem rationeq ua quarta, quinuero, & potiori, cum ſit excommunicatio lata à Papa cum participibus, qualem (inquit Nauarr. excômunicationem, ſolus Papa ferre poteſt, vt amplius dicit, nu. 36. & tandem ſexta, eſt mortalis, quia miſcetur ei malitia mortalis, eiuſdem peccati. Qua de re videatur Sot. vbi ſupra, concl. 3. vbi ſex caſus ſupradictos ad quatuor tantum reducit, ipſoſq. explicat, ea eminentia, qua ſolet, quod & ſimiliter facit Suarez, diſp. 9. ſupradicta, cum ſequentibus, per plures diſputationes, & Sayrus, lib. 2. ſui theſar. à cap. 1. cum ſequentibus. Hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS VI.

Vtrum metus mortis excuſet à peccato, communicando cum excommunicato, excommunicatione maiori?

HAnc quæſtionem mouet, & quamlatiſſime tractat, Mag. Sot. in 4. d. 22. q. 1. art. 4. dub. vltimo, referens hac de re plurium Doctorum opinione, nimis perplexas, & controuerſas, circa poteſtatem Eccleſiæ, ad faciendas, atque ponendas leges, obligantes ad peccatum mortale, & an Eccleſia ipſa, intentionem habeat ſub tali culpa, ſibi ſubditos obligare, ad non communicandum cum ſupradictis excommunicatis, & dato quod ea fuerit eiuſdem intentio, an excuſet à tali culpa & peccato, mortis metus? Sed quia pertractatio hæc longiſſima eſt, quampluresq. in ſe continet incidentes difficultates, & de ea plura ſupra diximus, in quæſt. de legibus in communi, quæ eſt 25. in ordine, ſed maxime artic. 14. 15. & 16. ab ipſa in præſentiarum breuiter me expediam, & pro propoſitæ difficultatis reſolutione, ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

Qui timore mortis alloquatur excommunicatum, non peccat, neque excommunicationem incurrit, modo id nō fiat in contemptum fidei.

QVi timore mortis, alloquitur excommunicatum, participatq. cum eo, etiam in diuinis officijs, non peccat, neq; incurrit excômunicationem, modo non participet in peccato mortali, neque cum negatione, ſaltim tacita Catholicæ fidei. Hæc Concluſio, eſt expreſſa Nauar. in ſuo Manuali, cap. 27. num. 36. & dicit eam eſſe Innocentij, *in cap. ſi iure, de ſentent. excommunicat.* & Maior. in 4. diſt. 18. q. 4. & Sylueſtri, *verb. excommunicatio, 5. q. 4.* & eamdem tenet Mag. Sot. loco ſupracitato, & Suarez, 5. tom. diſput. 4. ſect. 3. num. 12. & Sayrus, lib. 1. ſui theſaur. cap. 18. num. 42. Eſſet autem communicatio, quæ reſultaret in contemptum fidei, ſi quis communicaret, cum aliquo excommunicato, propter metum mortis, incuſſum in vilipendium eiuſdem excommunicationis, ſiue facultatis excommunicandi, in quo quidem caſu (inquit ſupradictus Nauarr.) quod oportet potius mori, & tenetur quiſpiam magis, vitam contemnere, quam ſic communicare cum tali excommunicato, nam magis tenetur defendere articulum fidei, de auctoritate & poteſtate Eccleſiæ, circa ferendam excommunicationem illiuſq. valorem, quam vitam ipſam corporalem, *per cap. Presbyteros, diſt. 5. & cap. ita ne, 32. q. 5.* & hoc modo, inquit, limitandum eſt, quod communiter dicunt Doctores, *in cap. in ſacris, de his quæ vi*, de quo etiam videatur dictus Nauarr. *in cap. ſicut, de conſecratione, diſt. 1.* & Ioan. Maio. & Sylueſter, & Soto, vbi ſupra. In calce huius Articuli libuit aduertere, quod qui ſemel eſt excommunicatus,

nicatus, atque denuntiatus, ſemper debet vitari, quouſque conſtiterit de abſolutione, per Gloſſam, *in cap. propoſuit, de Cler. excommunicat. miniſt*, niſi ſit perſona tantæ auctoritatis, vt affirmanti ſibi, ſe eſſe abſolutam, poſſit & debeat credi probabiliter. Videatur hac de re Angelus, *verb. excommunicatio*, 8. §. 16. & Nauarr. vbi ſupra, num. 36.

ARTICVLVS VII.

Quinam ſit effectus excommunicationis, & pœnæ, in quas incidunt excommunicati?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Quibus rebus priuantur, qui ſunt excommunicati, & quinam ſunt excõmunicationis effectus.

PRæter illa quinque ſupradicta, quibus art. 3. concl. 1. diximus, excommunicatos excommunicatione maiori priuari, ſunt etiam, & quædam alia, ſibi prohibita, de quibus dicemus per ordinem. Hæc Concluſio, non aliter poteſt aut debet probari, quam adducendo & afferendo, excommunicationis effectus, & ea, quibus dicta excommunicatio maior priuat. Primo, actu & exercitio cuiuſcumque ordinis ſacri, & facit irregularem quemcumque, vtentem aliquo actu ordini ſuo peculiari, *per cap. ſi celebrat, de Cler. excommunic. miniſ.* Secundo, priuat collatione cuiuſcumque benefitij Eccleſiaſtici, & facit ipſam adeo nullam, vt non conualeſcat per abſolutionem, niſi renouetur *per cap. bona, de ætat. & qualit. & cap. poſtulaſti, cum Gloſſa, & ei adnotatis, de Cler. excommunic. miniſ.* & conſequenter, tenetur illud relinquere, & reſtituere fructus, ad id vſque tempus perceptos. Tertio, priuat, facultate eligendi actiua, & paſſiua, *per cap. conſtitutus, el primero, de appellat.* Quarto, ſuſpendit ab offitio & beneficio, *per cap. paſtoralis, § verum, eodem titulo*, quamquam ſi habet officium publicum, valebit quod per illud fecerit ratione eius, quouſque toleratur, *per cap. ad probandum, de reiudicata.* Quinto, exuit, atque eximit ſubditos ab onere ſeruiendi, ratione fidelitatis, aut ſubiectionis iuriſdictionalis, quamdiu fuerit excommunicatus, *per cap. penult. & vlt. 15. q. 6.* Item ſexto, annullat reſcripta obtenta à ſummo Pontifice, præterquam ſuper articulo eiuſdem excommunicationis, *per c. 1. de reſcriptis, lib. 6.* Hac de re, quod de more fit, eſt, vt detur abſolutio ad effectum illorum conſequendum, ſi non inſorduerit per annum, *per cap. ita quorumdam, de Iudæis.* Super quod capitulum, videnda eſt, repetitio ſolemnis Doctoris Nauarr. vbi in Gloſſa vltima, num. 16. ponit tenorem Regulæ Cancellariæ de eiuſmodi inſurdeſcentibus. Septimo repellit à iuditio, vt non poſſit eſſe actor, neque procurator actoris, nec rei, poteſt tamen eſſe reus, ad ſe defendendum, *per cap. intelleximus, de iuditijs*, vt tenet communis opinio, & etiam conſtitui procurator, vt abſolutus procurare poſſit, vt tenet Nauarr. *in cap. poſt ceſſionem, de probationibus*, poſt Dec. contra communem. Octauo, priuat à ſepultura loci ſacri, *per cap. ſacris, de ſepult* [Nono, facit vt perſeuerans] in excommunicatione per vnum annum, in cauſa criminali, videatur crimen confiteri, *per cap. rurſus, & cap. quicumque, 11. q. 3.* quinuero Gloſſa finalis, *in cap. 1. de iuditijs*, tenet quod priuari debet ſuis beneficijs, ſed Nauarr. dicit hoc non eſſe verum, id quod, & latiſſime probat ibidem. Sed nunc nouiſſime per Concilium Tridentinum, *ſeſſ. 25. cap. 3.*

de re-

de reformatione, in excommunicatione inſurdeſcens, atque perſeuerans per annum, de hæreſi habetur ſuſpectus. Decimo, excommunicatio, ſecundum aliquos, excommunicatum facit infamem, ſi ea eſt manifeſta, *per cap. infames, 6. q. 1.* ſed hoc limitatur ab alijs, vt ſolum procedat in excommunicato, ob cauſam afferentem infamiam iuris, ſeu ob contumaciam in cauſa infamiam afferente. Et tandem, vndecimo & vltimo, obligat excommunicatum per aliquod tempus manentem in ea, ad ſoluendam pœnam conſtitutam, in aliquibus Epiſcopatibus, atque etiam per ſeculares leges, antequam abſoluatur. Qua de re videatur Angel. *verb. excommunicati, vlt. §. 13.* & de ſupradictis omnibus Nauarr. in Man. cap. 27. à num. 21. vſque 24. & Sot. in 4. diſt. 22. q. 1. ar. 4. concl. 2. & Suarez, etiam 5. tom. à diſp. 9. vſque ad 17. per plures ſectiones, & Sayrus, lib. 2. ſui theſaur. à cap. 1. cum ſequentibus latiſſime.

Secunda Concluſio.

Omnes actus excommunicati, etiam denuntiati, regulariter valent, quamuis ipſe peccet mortaliter.

Quamuis ſupradicta omnia vera ſint, omnes tamen actus excommunicati, etiam denuntiati, regulariter valent, atque alterius non excommunicati, quamuis in agendo ipſos, ſi fuerint ex ſupradictis, peccet mortaliter. Hæc Concluſio, eſt expreſſa ſupradicti Doctoris Nauarr. vbi ſupra, num. 36. in reſponſione ad ſextum, cuius rationem reddit, nam excommunicatus, propter excommunicationem, non deſinit eſſe verus homo, nec liber, aut perdit, ſeu amittit poteſtatem naturalem, atque ita poteſt contrahere regulariter, ſicut & quilibet alius, quamuis in contrahendo, recipiendoq. prædictum ſacramētum, in eo ſtatu, peccet mortaliter. Poteſt præterea facere omnia ea, quæ iuri naturali gentium, ſiue ciuili nituntur, argumento, *cap. Ius naturale, & cap. Ius gentium, 1. d. & l. 1. §. Ius naturale, & l. ex hoc iure, ff. de iuſt. & iur.* & conſequenter poteſt teſtari, ſecundum cōmunem, contra Gloſſam, *in cap. decernimus, de ſentent. excommunic. lib. 6.* quod præſertim procedit, verumq. habet, in actibus quos lex humana non poteſt annullare, quales ſunt actus ſacramentales. Vnde baptiſmus, confirmatio, atque ordo, collata excommunicato, vel ab excommunicato, valent ſecundum omnes, & matrimonium, *per cap. ſignificauit, de eo qui duxit in matr.* Non autem valent regulariter, actus pertinentes ad poteſtatem & iuriſdictionem Eccleſiaſticam humanam, per quam ipſi annullantur, annullariq. poſſunt, qualia ſunt, præſentatio ad beneficia, electio, poſtulatio confirmatio, inſtitutio, collatio, prouiſio, & nominatio, *per cap. ſi celebrat, cap. poſtulaſti, de Cler. excommunicat. miniſ.* De quibus omnibus videantur latiſſime Suarez, & Sayrus, locis ſupracitatis.

ARTICVLVS VIII.

Quinam poſſint excommunicare?

Huic Articulo breuiter, & reſolutiue reſpondeo, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Qui poſſunt excommunicare, ſunt Papa Archiepiſcopi, & Epiſcopi, alijque Prælati.

CAuſa efficiens excommunicationis, eſſe poſſunt, Summus Pontifex, Archiepiſcopi, & Epiſcopi, & alij Prælati, etiamſi ſint Epiſcopis minores, qui Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem habent iuriſdictionem, qua-

les

les ſunt in Religionibus,Generalis, & Prouincialis, quales etiam ſunt multi Abbates,præpoſiti, & Priores aliquarum Eccleſiarum Collegiatarum, Regularium, vel ſecularium, etiam ſi non ſint ipſi conſecrati, neque benedicti, modo ſint confirmati, atque prouiſi, quia hi omnes excommunicare poſſunt ſibi ſubditos, de Iure communi. Hæc Concluſio, eſt expreſſa Nauarr. in ſuo Manuali, cap.27. num.5. & probat eam, *per cap. tranſmiſſam. cap. ſuffraganeis, de electione, & cap. cum ab Eccleſiarum, de offic. ordin.* & idem dicit eſſe intelligendum de alijs, qui conſuetudine præſcripta, iuriſdictionem ſibi compararunt, *per cap. duo ſimul, de offic. ordin. & cap. cum contingat, de foro competenti.* Et aduertit poſuiſſe ſe conſulto, particulam illam, *Eccleſiarum Collegiatarum,* nam alij, qui vocantur Abbates, & Priores, in multis regionibus,eo, quod ſunt Rectores Eccleſiarum,habentium ſub ſe multos beneficiarios, non viuentes collegialiter, non poſſunt excommunicare, Iure communi, quia nullam ab eo habent iuriſdictionem fori exterioris, ſecundum notata, *in cap.licet, Canon, & Gloſſa, in cap. ſtatutum, verb. collegiatis, de elect. lib. 6. & Panor. in cap. nobis, de iurepatronatus.* Nota.

Capitulum etiam Sede vacante,poteſt excommunicare, *per cap. cum olim, de maioris. & obed.* Item & delegatus ſummi Pontificis, *per cap. de his, 12. d.* & etiam delegati omnium prædictorum,excõmunicare poſſunt eos,in quos delegatam habent iuriſdictionem. *per cap. P. & G. de offic. deleg.* Ex quibus omnibus ſequitur, quod Parrochi Eccleſiarum ſimplicium Parrochialium, non poſſunt excommunicare ſuos Parrochianos, Iure communi, neque ſpeciali, quia facultas excommunicandi non oritur ab Ordine, in ò eſt pars quædam iuriſdictionis fori exterioris, iuxta Gloſſam receptam, in dicto *cap. tranſmiſſam,* quam ipſi non habent, poſſunt tamen eam habere,ex conſuetudine præſcripta, argumen. *dicto cap. duo ſimul, & cap. cum contingat,* & tunc tantam iuriſdictionem habebunt, quantam conſuetudo dederit, neque ampliorem. Videatur hac de re Sot. in 4. ſent. diſt. 22.q.2. art. 1. per totum, & Syl ueſt. *verb. excommunicatio,* 1. *num.*5. & Suarez, 5. tom. diſp. 2. ſect.2. num.1. & diſp. 18. ſect. 1. num.1. & Sayrus,lib.1.cap.5. latiſſime.

Secunda Concluſio.

Epiſcopi excommunicare non poſſunt,extra ſuum Epiſcopatum,etiam ſibi ſubditos. Hæc Concluſio etiam, eſt ſupradicti Nauarr. vbi ſupra, num.6. quam & probat *per cap. Epiſcopum,* 11. q. 3. quam dicit eſſe veram, etiam ſi Epiſcopus, vi fuiſſet expulſus, niſi in loco viciniori ſuo Epiſcopatui, iuxta Clementinam 1. *de foro competenti,* aut niſi de conſenſu Epiſcopi,vbi manent, atque domicilium habent, aut in re adeo manifeſta, quæ non requirat cauſæ cognitionem, argum. *cap. cum ſit, §. fin. de appellat.* Cuius rei ratio eſt, quia ad excommunicandum requiritur locus, in quo ſedeant pro Tribunali, quem ipſi non habent extra ſuum territorium. Hac de re videatur, *cap. nouit, de offic. deleg.* cum Gloſſa, vbi ad hoc propoſitum dicuntur plura, eaq. notatu digniſſima, atque allegantur plura iura,ſed præcipue, *cap fin. de conſtit.lib.6.* Videatur Nauarr. vbi ſupra, Sot. etiam loco præallegato,& Sayrus, & Suarez etiam, locis ſupracitatis.

Epiſcopi excõmunicare non poſſunt, extra ſuum territorium, etiam ſibi ſubditos.

Tertia Concluſio.

Prælati Regulares, Epiſcopalem vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentes, quales in Religionibus exemptis, ſunt Generales, & Prouinciales, de Iure communi,& ex priuilegijs particularibus poſſunt, ſibi ſubditos excommunicare, ſed non niſi in ſuis locis, ſiue territorijs. Pro huius Concluſionis,

Etiam Prælati Regulares, excommunicare nõ poſſunt, niſi in ſuis locis, & territorijs reſpectiue.

cluſionis intelligentia præmitto, quod Pater Frater Emmanuel Rodriguez, 2.tom. quæſtionum Regul. q.59.art.1. hac de re agens, conſtituit huiuſmodi differentiam inter Epiſcopos, & ſupradictos Prælatos Regulares, dicens, quod Epiſcopi (vt in præcedenti Concluſione eſt dictum) excommunicare non poſſunt ſibi ſubditos extra ſuum territorium, niſi in caſibus ibidem exceptis, id quod eſt de Iure communi: at vero Prælati Regulares prædicti, inquit, iuriſdictionem habent ſine territorio, ac proinde in alieno territorio, poſſunt illam exercere, atque ſibi ſubditos excommunicare, vt de Iudice arbitro, habetur in iure, *in l. ſi cum ades, §. ſi arbiter, ff. de arbitris*, nam ex quo ipſis in alterius territorio iuriſdictio conceditur, etiam conſequenter, & eiuſdem iuriſdictionis vſus concedi videtur, argumento multorum iurium, *l. ad legatum, & l. ad rem mobilem, ff. de procur. & l. cui iuriſdictio, ff. de iuriſd. omni iud.* Sed hæc doctrina, & ſententia, non mihi ſatis placet, quinuero crediderim, ſupradictos Prælatos Regulares, intra limites ſuarum Religionum. proprium habere territorium. Et vt loquamur de Prouincialibus Miniſtris, qui limitatam habent iuriſdictionem, intra talem Prouinciā, negare quis poteſt, quod Miniſter Prouincialis, verb. grat. Prouinciæ D. Iacobi proprium habeat territorium, quod eſt ipſa Prouincia, ſic denominata? Idemq. dico de Miniſtro Prouinciali, Prouinciæ Beticæ, & cuiuſcumque alterius, in quibus ſunt ſubditi, atque ſubiecti illis, omnes earum Conuentus, & tamquam in proprio territorio reſident, vnde neque extra ipſum, quempiam poſſunt excommunicare ſicut neque Epiſcopi. Neque obſtat, quod in contrarium adducitur, nempe, quod omnia ſupradicta loca, vbi dicti Conuentus ſunt ſtructi, ſunt Epiſcoporum territorium reſpectiue, non vero dictorum Prouincialium, vt conſtat, *ex cap. cum Epiſcopus, de offic. ord. lib. 6.* nam bene ſtat, optimeq. ſe compatitur, quod Eccleſiæ alicuius Prouinciæ, & loca ibidem non exempta, ſubdantur prædictis Epiſcopis, & ſint ipſorum proprium territorium, Monaſteria autem ibidem exempta, ex priuilegijs, & auctoritate ſummorum Pontificum, ſint etiam territorium ſupradictorum Miniſtrorum Prouincialium. Neque etiam quidquam valet, ratio alia, quæ adducitur ab eodem Roderico de præcedentia in ſupradictis locis, etiam exemptis, quando ſupradicti Epiſcopi, & Prouinciales, quinuero, & Generales Miniſtri, ſimul conueniant in proceſſionibus, ſeu alijs, quo quidem caſu, Epiſcopi debent præcedere, nam id non obſtat ſupradictis, cum reuera ipſi Epiſcopi ſint vere in ſuo territorio, quamuis in Monaſterio alias exempto, cum ſit, vt ſupponitur, eiuſmodi Monaſterium conſtructum in tali loco, nec de Iure communi conſtrui, atque ædificari potuerit ſine licentia, & conſenſu prædictorum Epiſcoporum, quomodo ſit, vt Iure optimo, debeant præcedere, prædicta ratione, alijſq. multis titulis, neq; dicta ratio quicquā valet. Qua de cauſa ſupradicto dicēdi modo prætermiſſo, circa præſentem Concluſionem reſolutiue dico, quod ſupradicti Miniſtri Generales, & Prouinciales, de Iure communi, atque ex ſpeciali, excommunicare poſſunt ſibi ſubditos, ſed non niſi in ſuis locis, ſeu proprijs territorijs, eo modo, quo & Epiſcopi, niſi in caſibus ſuperius exceptis, id quod eſt de Iure communi; per iura in præcedenti Concluſione allegata. Neque hac in re vllā prorſus inuenio differentiam inter ſupradictos Prælatos Regulares, & Epiſcopos. Neque prædictis obſtat, quod dicit Ioan. Andreas, *in cap. cum contingat, de foro compet.* & Geminianus, *in cap. vt animarum. de conſtit.* vbi dicunt Prælatos, Epiſcopis inferiores non habere territorium, nam hoc limitandum eſt, niſi ipſi ſint exempti ſimul cū ſuis ſubditis, de quo videndus Sylu. *verb. excommunicatio, 3. num. 15. & verb. excommunicatio, 1. num. 6. in fine*, vbi &

abſolute

abſolute dicit, citans Hoſtienſem, quod nec Epiſcopi excommunicare poſſunt, extra ſuam diœceſim, neque alij Prælati extra territorium ſuæ iuriſdictionis, quod valde facit pro hac opinione.

Quarta Concluſio.

Multi etiam iure prohibentur excommunicare, de quibus in hac Concluſione, dicemus per ordinem. Primo, mulieres excommunicare non poſſunt, argumento, *cap. noua, de pœnit. & remiſſ.* Qua de re plura diximus, in 1. tomo, agendo de Abbatiſſis, ſiue præpoſitis Monialium. Secundo, nec layci, ſine priuilegio Apoſtolico, quempiam excommunicare poſſunt, *per cap. præter, adiuncta Gloſſa, verb. ducibus, 32. d.* Tertio, neque quiſquam ſeipſum poteſt excommunicare, iuxta *l. qui iuriſdictioni, ff. de iure omnium iud.* Quapropter Epiſcopus, qui excommunicat generaliter quemcumque, qui aliquid furatus fuerit, aut furabitur, luſerit, aut ludet, licet ipſe idipſum faciat, aut fecerit, non erit excommunicatus, ſecundum Hoſtienſem, in ſumma, *de ſentent. excommunic. §. quis valeat,* & S. Thom. in 4. diſt. 18. quæſt. 2. ad ſecundum, & Ioan. Andreas, *in Regula, cui licet, de regulis iuris, lib. 6.* communiter receptos. Sed ſi Epiſcopus ſolummodo eſſet denunciator, excommunicationis ſummi Pontificis, aliquid prohibentis fieri, aut non fieri, comprehendet etiam ipſum excommunicatio, ſecundum communem mentem omnium. Quarto, neque conſuetudo ſola, abſque ſententia, & abſque Conſtitutione aliqua, quempiam valet excommunicare, niſi ſit legitime præſcripta, aut approbata à ſummo Pontifice, aut ab alio Prælato, quantum ad ſuos ſubditos, quia tunc vim haberet ſtatuti, ſecundum Angel. *ver. excommunicatio, 1. §. 6.* Quinto, neque excommunicatus poteſt excommunicare, quamuis ſit occultus, ſecundum Gloſſam, *& cap. audiuimus,* 24. *q.* 1. verius tamen eſt, quod ſi non eſt denunciatus, poteſt excommunicare, & valet excommunicatio lata ab eo, ſecundum Panorm. *in cap. ab excommunicato, num. 5. de reſcriptis, & cap. cum dilecti, de dolo, & contum. ſub fine,* & Felinus, *in cap. ad probandum, colum. 3. de re iudicata.* De quibus omnibus videatur Nauarr. in ſuo Manuali, cap. 27. num. 6. & 7. *& in cap. dilectus, el ſegundo, de præbendis,* in reſponſione ad argumenta contraria, vbi id probat per ſupradictam Extrauagantem, *ad euitanda,* & idem tenet Soto, in 4. diſt. 22. q. 2. art. 2. in vltimo dubio. Et aduerto, vt dicit Nauarr. in Manuali, vbi ſupra, num. 8. quod qui ſciens, aut ſcire debens, ſe non poſſe alium excommunicare, de facto illum excommunicat, peccat mortaliter, propter iniuriam quam illi irrogat, & quia vſurpat alterius iuriſdictionem, quod eſt mortale, ſecundum S. Thom. 2. 2. quæſt. 60. art. 6. quibus de rebus videatur Sylueſt. *verb. excommunicatio, 1. num. 5. &* 6. latiſſime, & Suarez 5. tom. diſp. 2. ſect. 3. & diſp. 18. ſect. 1. & Sayrus, lib. 1. cap. 5. à num. 1. cum ſeqq.

Multi iure prohibentur excõmunicare, & quinam ſint illi, dicitur per ordinem.

ARTICVLVS IX.

Vtrum excommunicatio, ferri poſſit diebus feriatis, & An ſit neceſſario ferenda in ſcriptis?

Quæ ad hunc pertinent Articulum, explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

EXcommunicatio, regulariter loquendo, ferri non poteſt diebus feriatis. Huius Concluſionis ratio eſt, nam cum excommunicatio (vt ſupra

Excõmunicatio regulariter loquendo, ferri nõ debet diebus feriatis, niſi n caſibus infra dicendis.

Excommunicatio fieri nõ poteſt, niſi cauſa cognita, præuiq. ſententia, iuſtificationis cauſæ.

Excommunicatio lata etiam diebus feriatis valida eſt.

Excommunicatio etiã noctu ferri poteſt, licet aliæ ſententiæ noctu latę, nullæ ſint.

diximus) ferri non poſſit aut debeat, niſi cauſa cognita, præuiaq. ſententia, & iuſtificatione cauſæ, vt habetur *in cap. ſacro, de ſentent. excommun. lib. 6. & cap. nemo, 2. q. 1.* diebus autem feriatis eiuſmodi cauſæ, non etiam debeant, aut poſſint cognoſci, vt definitum, habetur in iure, *l. actus, de ferijs, & in cap. fin. eodem tit.* inde eſt, quod excommunicatio diebus feriatis ferri non poſſit. Verum eſt tamen, quod ſi eiuſmodi diebus feratur, valebit excommunicationis ſententia, vt tenet Abbas, *in cap. fin. de ferijs, nu. 13.* & omnes communiter Doctores. Qua eadem ratione, valebit excommunicationis cenſura, diebus feſtiuis, lata contra eum, qui in Eccleſia eodem tempore, dum diuina celebrantur, obſtrepit, & admonitus, nõ quieſcit, arg. deducto *ex c. veniens, de ſentent. excommunic.* cuius & præterea ratio eſt, nam cum eiuſmodi contumacia ſit notoria, non indiget cauſæ cognitione. Vnde Prælati, Regulares ſupradictis diebus feriatis, excommunicare poſſunt ſibi ſubditos rebelles, & contumaces, quia non procedunt cum ſtrepitu, & figura Iudicij, ſed ſimpliciter, & de plano. Poſſunt etiam ferre, ſiue proponere, excommunicationem generalem, contra aliquos prohibitum aliquid facientes, & generaliter excommunicatio diebus feriatis ferri poteſt, in omnibus caſibus, in quibus nulla cognitio cauſæ requiritur, nec nimium diuinus cultus impeditur, atque etiam noctu excommunicationes ferri poſſunt ipſo facto, licet aliæ ſententiæ, noctu latæ nullæ ſint, ſed in cenſuris dicendum videtur contrarium, vt tenet Federicus de Senis, conſ. 2. num. 3. verſu, item ſi quis quocumque die, & Vgolin. de cenſuris Eccleſiaſticis, Tabula 1. cap. 27. §. 2. Videatur etiam hac de re Emmanuel Rodrig. in ſuis qq. Regul. tom. 2. q. 59. art. 2. & Suarez, 5. tom. diſp. 18. ſect. 3. & Sayrus, lib. 1. ſui theſaur. cap. 14. num. 7. 8. & 9.

Secunda Concluſio.

Excõmunicatio regulariter loquẽdo, ferenda eſt in ſcriptis, & qui ſine ſcriptura excõmunicat, mortaliter peccat, licet excommunicatio valeat.

Pœna excommunicantis ſine ſcripto, quę nam ſit, & an locum habeat in Epiſcopis.

Epiſcopi ſuſpẽdi non poſſunt de Iure, niſi de eis fiat ſpecialis mentio.

Excommunicatio, regulariter loquendo, ferenda eſt in ſcriptis, & qui ſine Canonica monitione præmiſſa, vel ſolo verbo, ſine aliqua ſcriptura excommunicat (niſi iuſta de cauſa id omittat) mortaliter peccat, quamuis excommunicatio liget. Hæc Concluſio, eſt omnium Doctorum communis, & de ea ſpecialiter videndus eſt, ſupradictus Doctor Nauarr. in ſuo Man. cap. 27. num. 8. vbi & dicit, quod huiuſmodi excommunicans ſolo verbo, & ſine ſcriptura publica, aut priuata (vt dictum eſt) manet ſuſpenſus per vnum menſem ab ingreſſu Eccleſiæ, & à diuinis officijs, *per cap. ſacro, de ſentent. excomm. & cap. 1 eod. tit. lib. 6.* intra quem, ſi celebrauerit aliquod officium diuinum, alicui ordini peculiariter addictum, erit irregularis, per dictum *cap. 1. de ſentent. excommunic. lib. 6.* Dicit tamen, quod huiuſmodi pœna non afficit Epiſcopos, quia non ibi ſit eorum particularis mentio, quod eſt neceſſe, vt ipſi ſuſpenſionem incurrant, *per cap. quia periculoſum, eod. tit. & lib.* Item, neque comprehendit Religioſorum Prælatos, quando eſt periculum in mora, aut quando Conſtitutiones alicuius Ordinis, præſcribunt aliam formam, quoad primum facit, *cap. Conſtitutionem ſub fine, de ſentent. excommunic. lib. 6* quoad ſecundum vero de Conſtitutionibus (inquit) eſſe neceſſarium, quod huiuſmodi Conſtitutiones ſint confirmatæ à ſummo Pontifice, nam alias non poſſunt derogare Iure communi, *per cap. quod ſuper his, de maior. & obed.* Sed quid, ſi quis Prælatus Regularis, propter ignorantiam iuris, ſine ſcripto excommunicet, peccabit ne? Gabriel. in 4. diſt. 18. q. 2. Can. 7. inquit, quod non, ſed ſupradictus Nauar. loco ſupracitato, dicit, quod ignorantia prædicta, niſi eſſet multum iuſta, eiuſmodi non excuſaret, *per cap. ignorantia, de regul. iuris, lib. 6.* præſertim, quod Religioſorum Prælati, in hiſce rebus cau-

tius

tius ſe debent habere, atque cum maiori iuſtificatione excommunicare, quam alij, propter maiorem charitatem, quam habere debent erga Fratres ſuos, argumento eorum, quæ notat Panor. *in cap. cauſam, quæ de iudicijs,* Ad euitanda eiuſmodi inconuenientia, Leo X. *Conceſſit, quod Prælati Ordinis Minorum Regularis Obſeruantiæ, cum aliquem Fratrem, propter apoſtaſiam, vel aliam cauſam excommunicant, in Capitulo Fratrum, vel in communitate, non teneantur proferre ſententiam excommunicationis in ſcriptis, prout ſub pœna ſuſpenſionis, præcipitur proferentibus in iure,* ita habetur in Supplemento Ordinis, & refertur in Compendio, *verb. abſolutio ordinaria,* §. 26. & refert illud Gabriel, in 4. diſt. 18. quæſt. 2. & Syluest. *verb. excommunicatio,* 1. §. 14. & Panorm. *in cap. cum ſpecial. de appellat.* Sed aduertendum eſt, quod in noſtris generalibus Conſtitutionibus Toletanis, præcipitur, *vt nullus noſtræ Religionis Prælatus, inferat ſententiam excommunicationis, per modum ordinationis, vel ſtatuti, ad præcauenda delicta, vt eſt prohibitus ingreſſus in cellas, ſiue in aliquas ſecularium domos, & id genus alia, niſi in ſcriptis, & quod prædicta excommunicatio aliter lata, præſenti Conſtitutione nulla eſſe decernitur, & declaratur.* Circa quam ordinationem, eſt aduertendum, quod ipſa non intelligitur, neque habet locum, in excommunicatione lata à Prælatis, per modum præcepti, vt quando Prælati præcipiunt, aliquibus Fratribus in particulari, vt quod non certas domos ingrediantur, ſeu quod quando vadunt extra ciuitatem ad prædicandum, non tranſeant per mediam ciuitatem, & alia ſimilia, & hoc tantum voluit dicere Leo Decimus, non enim ipſe conceſſit vniuerſaliter, vt Prælati non teneantur ſententiam excommunicationis in ſcriptis proferre, ſed tantum illam, quæ per modum præcepti fulminatur contra aliquem Fratrem in particulari, vt conſtat ex ipſius verbis, ibi, *cum aliquem Fratrem excommunicant, &c.* nam excommunicationem, quæ eſt per modum ſtatuti, & ordinationis, ſemper tenentur, iuxta terminos iuris, & ſupradictæ Conſtitutionis Toletanæ, in ſcriptis proferre. Erit autem illa excommunicatio per modum ſtatuti, quæ apponitur omnibus alicuius Prouinciæ, ſiue Conuentus aut cõmunitatis, Conuentualibus Fratribus, permanenter, & non ad certum tempus, etenim ſi ad certum tempus apponatur, per modum præcepti eſſe cẽſebitur. Ad cuius ſupradictæ Conſtitutionis generalis, maiorem obſeruantiam, in ordinationibus particularibus noſtræ S. Prouinciæ D. Iacobi, habetur, *quod vt Superiorum præcepta, atque mandata ſtrictius obſeruentur, & ne quis eorum ignorantiam præſumat, quotieſcumque aliquid per obedientiam, ſiue vero per excommunicationem fuerit præceptum, eiuſmodi mandatum apponatur ad refectorij portas interius, ſubſcriptum, atque firmatum, Superioris nomine, cuius fuerit mandatum, ſiue præceptum, quodq. aliter factum, in conſcientia non obliget, dummodo ſit poſitum toti communitati permanenter, & per modum ſtatuti, & ordinationis, abſque vlla temporis limitatione, attamen cum huiuſmodi præceptum alicui Religioſo in particulari fuerit impoſitum, ſtatim obligat, quamuis in ſcriptis, non feratur, & idem intelligendum eſt, quando fuerit impoſitum toti communitati per modum præcepti, non vero ſtatuti, & per aliquod certum, atque determinatum tempus.* Circa quam Conſtitutionem, notanda ſunt verba illa, *in conſcientia, ſeu foro conſcientiæ*, nam in foro exteriori, obedientia certe appoſita à Prælatis ſine vllo ſcripto valet, ita vt ipſam tranſgrediens ab eiſdem puniri poſſit, quod eſt valde notandum.

Nota priuilegium, quod habẽt Regulares ad excommunicandũ interdum, ſibi ſubditos ſine ſcripto.

Suppl. fol. 93. conc. 41. & refertur in cõp. ver. abſolutio, §. 26.

Nota pro excõmunicationib⁹ quæ ponuntur in noſtro ſacro Ordine per modum ſtatuti, qualiter ſint ponendæ.

Ord. gen. Tol. cap. 6. de cõſt. delinquen. tit. de pœna excõmunica.

Nota hoc valde.

Nota hoc valde.

In calce huius Articuli, aduertere libuit (vt amplius infra dicemus) quod excommunicatio eſt nulla, quandocumque Prælatus illam fert, non ſeruata neceſſaria iuris forma, quæ requirit monitionem aliquam iuris, ſiue Iudicis,

Excommunicatio lata, nõ ſeruata ſubſtãtiali forma eſt nulla.

cis, vt ſi poſt eam quiſpiam fuerit inobediens, & contumax, & Eccleſiam non audierit, excommunicari poſſit, atque haberi ſicut ethnicus, & publicanus, vt habetur Matth. 18. quæ quidem forma ibi tradita eſt à Chriſto Domino. At vero aliæ ſolemnitates iuris, ſi perperam, & ſine cauſa omittantur, vt quod prædicta admonitio ſit trina, quod dicta excommunicatio, non diebus feriatis, aut niſi in ſcriptis feratur, &c. quamuis contrarium facientes peccent, puniriq. poſſint & debeant, non tamen ipſarum defectus annullat excommunicationis ſententiam, vt tenet communis opinio. De qua ſpecialiter videndus eſt Magiſter Soto, in 4. diſt. 22. quæſt. 1. artic. 2. in quodam incidenti dubio, & Cordaba, *in cap. alma Mater, 1. p. §. 9. num. 7.* & Nauarr. in ſuo Manuali, cap. 27. num. 8. Suarez, 5. tomo, diſput. 3. ſect. 13. à num. 1. cum ſequentibus, & Sayrus, lib. 1. ſui theſauri, cap. 13. num. 1. cum ſequentibus. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS X.

Vtrum Monaſteria, Collegia, ſiue Communitates, poſſint excommunicari?

POſt conſiderationem illorum, qui excommunicare poſſunt, aut non poſſunt, ſequitur congruenti ordine, pertractatio eorum, qui poſſunt, aut non poſſunt excommunicari, qua de re latiſſime agit Syluester, *verbo, excommunicatio, 1. num. 7. cum ſequentibus,* & Suarez, 5. tomo, diſput. 5. ſectione 1. & diſputat. 18. ſect. 2. & Sayrus, lib. 1. cap. 8. per totum, & Magiſter Soto, in 4. diſt. 22. quæſt. 2. artic. 2. & Nauarr. in ſuo Manuali, cap. 27. num. 13. vbi reſolutiue dicunt, *quod excommunicari non poteſt,* niſi homo baptizatus, mortalis, adultus, Superiorem habens, ac proinde Papa, nec diabolus, neque infideles, excommunicari non poſſunt, neque vero locuſta, & id generis aliqua alia, quamuis poſſint adiurari, vtendo contra ea, aqua benedicta, & aliquibus præcibus, & adiurationibus ſanctis, fundatis in diuina miſericordia, & bonitate, verbiſq. ſanctiſſimis, ad id ex Eccleſiæ Catholicæ inſtitutione conſtitutis. Quibus omnibus prætermiſſis, nam hæc ſpeculatiua, atque Scholaſtica potius ſunt, quam practica, ſiue moralia, ad propoſitam difficultatem reuertendo, pro illius reſolutione, ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Nota quinam excommunicari non poſſunt.

Concluſio.

SEntentia excommunicationis, ferri & pronuntiari non poteſt, in Monaſteria, Vniuerſitates, ſiue Collegia. Hæc Concluſio, eſt expreſſa Magiſtri Soti, loco ſupracitato, concluſione ſecunda, quam eſſe dicit Diui Thomæ, & communem omnium in vniuerſum, cuius & rationem reddit, nam nemo poteſt excommunicari (vt pluries dictum eſt) niſi propter peccatum inobedientiæ, atque contumaciæ: peccare autem eſt actus perſonalis, & non vniuerſitatis, nã vniuerſitas non peccat, niſi quia ſinguli peccant: ergo excommunicationis ſententia, ferri non poteſt, niſi in ſingulos Monaſterij, Vniuerſitatis, ſiue Collegij inobedientes. Dicit tamẽ ſupradictus Soto, aliquos eſſe in ea ſententia, vt credant, quod licet talis excommunicationis ſententia, in Communitatem ferri non poſſit, nihilominus lata teneat. Sed nihilominus cõtrarium aſſerit eſſe tenendũ, nam eſſet periculum, quod aliquis

Monaſteria cõmunitates, & Collegia, excõmunicari non poſſunt.

ibidem citra culpam excõmunicaretur, & roganti, quid ſi ſententia excõmunicationis ferretur, vt nemo de Collegio exiret, eligeret ſeu eligeretur, aut quidpiam ageret, quid in tali caſu eſſet faciendum? Reſpondet ibidem, quod quicumque eidem non pareret, eam incurreret, ſi eſſet per viam ſtatuti ipſo facto poſita; ſed tamen, ſi eſſet monitoria, non poſſet poſtmodum proferri ſententia, tamquam in contumacem, in totum Collegium, quouſque ſinguli audirentur, an haberent cauſam legitimam excuſandi ſe à peccato. Aduertendum tamen eſt, quod quamuis Monaſterium, Vniuerſitas, ſiue Collegium excommunicari non poſſint, poſſunt attamen interdici, neque conſequentia valet, poſſunt interdici: ergo, & poſſunt excommunicari: nam interdictum non ſemper ponitur pro culpa eorũ, qui interdicuntur, ſed in odium illius, qui in Vrbe eſt excommunicatus, at excommunicatio ſemper ponitur pro culpa, inobedientia, & contumacia illius, qui excommunicatur. Hinc fit, vt interdicti ſi non ſint in culpa, quæ excommunicationi ſubiecta eſt, licet arceantur ab audiendis ſacris, non tamen priuantur Eccleſiæ ſuffragijs, quod eſt valde notandum, atque memoriæ commendandum. De quibus videatur Suarez, 5. tom. diſput. 5. ſect. 2. num. 29. & diſput. 10. ſect. 2. num. 2. & Sayrus, lib. 1. cap. 8. à num. 15. cum ſequentibus.

Monaſterium, cõmunitas, ſiue Collegiũ, quãuis excommunicati non poſſint, attamen non poſſunt interdici.

In calce huius articuli eſt notandum, quod excommunicatus vnica excommunicatione, eiuſq. cenſuris innodatus, poteſt iterum, atque iterum excommunicari, non ſolum propter nouum crimen, ſed etiam propter idem, aggrauando cenſuras, ad maiorem eiuſdem terrorem, & confuſionem, neque abſolutus ab vna excommunicatione, cenſetur ſtatim abſolutus ab alijs, vt latius infra dicemus. Qua de re videatur Soto, loco ſupracitato, concl. 3. & Nauarr. in ſuo Manuali, cap. 27. num. 26.

Excommunicatus vnica excommunicatione, poteſt iterum excommunicari.

ARTICVLVS XI.

Vtrum Religioſi, ſiue Regulares, poſſint excommunicari, ab Ordinarijs Prælatis?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

LOcorum Ordinarij, excommunicare non poſſunt Religioſos, ſiue Regulares exemptos. Hæc Concluſio, non aliter poteſt probari, quam adducendo, & referendo, ad hoc indulta atque conceſſa eſſe Religioſis varia & diuerſa priuilegia, & in primis, Martinus Quintus pro maiori Fratrum quiete: *Conceſſit, nobis Fratribus Minoribus, quod Ordinarij, & Prælati alij, ſiue, quauis alia perſona, generaliter, vel ſpecialiter, aut communiter, aut diuiſim, non poſſint quauis auctoritate, excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti ſententias, in nos promulgare*, ita habetur in Monumentis Ordinis, & id ipſum habetur ſub nomine Eugenij Quarti, & refertur in Compendio. Clemens etiam Quartus *Conceſſit eiſdem Fratribus Minoribus, ne ab aliquo Legato (niſi de latere Sedis Apoſtolicæ miſſo) vel delegato, aut ſubdelegato, & auctoritate literarum prædictæ Sedis, poſſint excommunicari, ſuſpendi, vel interdici, niſi ipſæ literæ, plenam & expreſſam, de ordine præfato, & indulto huiuſmodi facerent mentionem*. Ita habetur in ſupradictis Monumentis, & refertur in Com-

Locorum Ordinarij excõmunicare non poſſunt Religioſos, ſiue Regulares exẽptos.

Mon. Ord. 1. imp. fol. 262. conc. 681. & in ſuppl. f. 80. conc. 240. & refertur in cõpend. ver. excõmunicatio, §. 1. & 2.

Mon Ord. 1. imp.fol.29. & 2.ſe.26.conc. 25. & in ſup. fol.3.conceſ.1. & refertur in comp. ver. excõmunicatio, §.3.

Mon. Ord. 1. imp.fol.60. & 2.f.144.conc. 347. refertur in comp.verb. exemptio, §. 23. & 24.

Mon. Ord. 1. imp.fol.94. & 2.f.183.conc. 444 & habetur in comp. vbi ſup.§.24.

Compendio, *verbo, excommunicatio*, §. 3. Sed præterea facit ad hoc propoſitum, id quod etiam conceſſit Sixtus Quartus: *Qui ſtatuit, ne locorum Diœceſani, ſeu Ordinarij, vel alij quicumque in perſonas, aut loca Fratrum Minorum, contra priuilegium exemptionis, ſibi quamcumque iuriſdictionem, aut Superioritatem vendicare præſumant, ac diſtricte inhibuit, ne quiſquam abſque Sedis Apoſtolicæ ſpeciali conceſſione, & auctoritate, in perſonas, domos, & loca dicti Ordinis Minorum (vtpote prorſus exemptas) aliquas cenſuras, vel ſententias, ſpecialiter, vel generaliter promulgare audeat*. Habetur in ſupradictis Monumentis, & refertur in Compendio, *verb. exemptio*, §. 23. & in ſequenti §. 24. dicitur, quod hoc ipſum copioſiſſime conceſſit, idem Sixtus Quartus, Fratribus Carmelitanis copioſiſſimam illis faciendo exemptionem, & dicens in ſumma: *Quod nullus Ordinarius, ſeu Legatus quauis auctoritate vtens, quamcumque ſuperioritatem, ſuper prædictos Fratres ſibi vendicare præſumat, neque aliquis, abſque ſpeciali commiſſione Sedis Apoſtolicæ, faciente mentionem de verbo ad verbum, de huiuſmodi indulto, valeat pronunciare, ſiue promulgare aliquas ſententias excommunicationis, ſeu alias cenſuras, ſuper eoſdem, & voluit, quod proceſſus facti contra Fratres præfatos pro infectis habeantur, etiam ſi eorum exemptio (vtpote notoria) non fuerit allegata*. Habetur etiam prædictis Monumentis. Circa quæ ſupradicta priuilegia, notandum eſt, quod ſi aliquis Ordinarius per cenſuras contra Religioſos, & perſonas Regulares, habentes eiuſmodi priuilegia, ſeu eorum communicationem, procedat, apponendo excommunicationem, ſuſpenſionem, ſiue interdictum, in Eccleſia aliqua Regulari, quamuis ipſe ignoret exemptionis priuilegium, cenſura eſt ipſo iure nulla, & ſine effectu, & in nullo foro ſeruanda, vt tradit Couar. *in cap. alma Mater*, 11. *par.* §. 7. *num*. 5. & Corduba, lib. 3. ſui quæſtionarij magni, quæſt. 43. & Pater Frater Emmanuel Rodriguez, 2. tom. quæſtionum Regularium, quæſt. 59. art. 5. cuius rationem reddit, nam Religioſorum exemptio eſt, iam omni populo notoria, atque etiam Ordinarijs, vt habetur in iure, *in cap. ex parte, el ſecundo, de priuileg.* quod maxime verum habet in Fratribus Mendicantibus, quorum exemptio ab Ordinarijs, ita eſt publica, & notoria, vt neque teneantur ipſam allegare. Sed hac de re Ricardus, in 4. diſt. 18. loquendo dicit, quod Ordinarius non poteſt excommunicare Regulares, ſi ante ſententiam, in ſuam defenſionem allegauerint exemptionis priuilegium, ſintq. parati ipſam oſtendere; ſi vero illud non allegauerint, nihilominus etiam excommunicatio non valet, ſi ipſum priuilegium eſt iam publicatum, ſi vero non ſit publicatum, etiam excommunicatio non valet, ſi ipſum priuilegium ſit notum Iudici, argumento cuiuſdam Decretalis, *cap. ſi duobus, de appellat. iuncta Gloſſa*. Si autem non eſt Iudici notum, nec priuilegiatus fuit in longo libertatis tenore, tunc ſententia tenet, argumento eiuſdem Decretalis, quod intelligit Syluester, *verb. exceptio, num. 9.* niſi in, priuilegio eſſet clauſula irritans, quia tunc non valeret ſententia. Si vero priuilegiatus alleget priuilegium, non publicatum, neque Iudici notum, nec fuit in longo libertatis tenore, & Iudici petenti, priuilegium ſibi oſtendi, & nõ vult illud oſtendere, neque clauſulam continentem ſuam libertatem, tenebit excommunicatio, ſi de facto feratur contra eum, iuxta quamdam aliam Decretalem, *in cap. cum perſona, de priuileg. lib. 6.* neque per oſtenſionem priuilegij poſtmodum factam, cenſebitur excommunicationem fuiſſe nullam, vel eſſe reuocandam. Quod eſt maxime notandum, atque memoriæ commendandum.

Nota, quod excommunicatio lata ab Epiſcopis, in Religioſos notorie exẽptos eſt ipſo iure nulla.

Nota qualiter ſe habere debeant Regulares exempti in oſtenſione ſuæ exemptionis.

Secun-

Secunda Concluſio.

Religioſi & Regulares, excommunicari non poſſunt, niſi nominatim exprimantur. Probatur hæc Concluſio ex priuilegio, & conceſſ. Nicolai V. cuius fit mentio, in Compendio Societatis Ieſu, *titulo, excommunicatio,* §. 3. qui quidem Pontifex, *noluit Fratres ligari aliqua cenſura excommunicationis, ſuſpenſionis, aut interdicti iuris, vel hominis, niſi eorum nominatim fiat mentio.* Neque ſufficit, quod dicatur in ſententia generaliter, vt perinde valeat, ac ſi eſſent expreſſe nominati, nam contrarium eſt omnino declaratum, atque determinatum, & habetur hæc ſummi Pontificis declaratio, in Ceremoniali, ſeu Pontificali in Bibliotheca Vaticana, vt refertur in dicto Compendio, quod quidem priuilegium eſt maxime notandum, etenim ſi aliquæ Paulinæ ab aliquo Legato (etiam à Latere) contra Fratres publicarentur, excommunicationis pœnam continentes, minime cenſuræ ibidem appoſitæ, Religioſos prædictos comprehendent, iuxta ſupradicta, niſi de eiſdem in eis ſpecialis, atque expreſſa mentio fiat.

Religioſi, & Regulares excommunicari nõ poſſunt, niſi nominatim exprimantur.

Nota hoc valde.

Tertia Concluſio.

Milites, & perſonæ Ordinum Militarium, D. Iacobi, Alcantaræ, & Calatrauæ, & S. Ioannis Baptiſtæ, non etiam poſſunt ab Ordinarijs excommunicari, aut interdici. Hæc Concluſio, ſatis conſtat ex innumeris dictarum Religionum priuilegijs, quæ propterea in præſentiarum referre breuitatis cauſa omitto. Solummodo dico breuiter, quod ob quacumque cauſam excommunicatio feratur, contra priuilegiatum, ſeu habentem exemptionis priuilegium, erit omnino nulla, cum deficiat in tali caſu Ordinario contra exemptos iuriſdictio, ad quam pertinet poteſtas ligandi, atque apponendi cenſuras, atque vt dicitur in iure, ſententia à non ſuo Iudice lata nulla eſt. Sed aduerto, quod quamuis ſupradicti Milites, profeſſi Ordinum Militarium, ab Ordinarijs excommunicari non poſſint, vt ſingulares perſonæ; ſi tamen ipſi induant perſonam publicam, habeantq. officia publica, vt ſi ſint Correctores ciuitatum, atque in aliquo delinquant, ſeu Epiſcoporum iuriſdictionem perturbent, iuxta tenorem ſacrorum Canonum (vt ſi Clericos, & Presbyteros, conijciant in carcerem) in tali caſu & ſimilibus, locorum Ordinarij, poſſunt procedere contra eos, vt contra perſonas publicas, declarando eos eſſe excommunicatos à Canone, & interdicendo ipſos, atque apponendo ceſſationem à diuinis, propter eorum inſulta, & etiam ipſos excommunicare, caſu quo ratione delicti ab eiſdem commiſſi, nulla in Iure habeatur excommunicatio; nam priuilegia ipſis conceſſa, ne ſcilicet poſſint excommunicari, atque interdici, intelligi debent, de ipſis, vt ſunt Milites, & ſingulares perſonæ, profeſſæ dictorum Ordinum Militarium, non autem, vt ſunt perſonæ publicæ, Rectores, ſiue Correctores, & Magiſtratus, ſic enim deficeret in eis gladius Eccleſiaſticus, & Epiſcoporum mucro in Eccleſia, pro huiuſmodi caſibus conſtitutus, nec poſſent Ordinarij ab eorum vexationibus ſe liberare, quod minime eſt credendum voluiſſe, ſiue intendiſſe ſummos Pontifices, prædicta priuilegia concedentes. Quod etiam probatur à ſimili, ex definitione Cæleſtini III. idipſum decernentis, & reſpondentis, in alio ſimili caſu, in quadam Decretali, quæ incipit: *Cum Capella, de priuilegio.*

Milites, & perſonæ Ordinum Militarium D. Iacobi, Calatrauæ, & Alcãtaræ, & S. Ioannis, excommunicari non poſſunt ab Ordinarijs, neque interdici.

Quamuis Milites Ordinum Militariũ, excommunicari non poſſint, vt ſingulares perſonæ, bene tamen ſi perſonã communem induant, vt ſi sũt ciuitatum Correctores, & ſimilia officia habent.

Digitized by Google

ARTICVLVS XII.

Quænam de nouo ſtatuerit, atque determinauerit Concilium Tridentinum, circa ferendam ſententiam excommunicationis?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Excommunicatio non eſt ferenda, ſine magna cauſa.

QVamuis excommunicationis gladius, neruus ſit Eccleſiaſticæ diſciplinæ, & ad continendos in officio populos valde ſalutaris, ſobrie tamen, magnaq. circumſpectione exercendus eſt, cum experientia doceat, ſi temere, aut leuibus ex rebus incutiatur, magis contemni, quam formidari, & perniciem potius parare, quam ſalutem. Hæc Concluſio, atque ſententia, eſt expreſſa ſupradicti Concilij Tridentini, *ſeſſ. 25. cap. 3. de reformatione*, vbi proſequendo etiam dicitur: *Quod excommunicationes illæ, quæ monitionibus præmiſſis, ad finem reuelationis (vt aiunt) aut pro deperditis, ſeu ſubtractis rebus ferri ſolent, à nemine prorſus præterquam ab Epiſcopo decernantur, & tunc non alias quam ex re non vulgari, cauſaq. diligenter, ac magna maturitate per Epiſcopum examinata, quæ eius animum moueat, neque ad eas concedendas cuiuſuis ſecularis etiam Magiſtratus, auctoritate adducatur, ſed totum hoc in eius arbitrio, & conſcientia ſit poſitum, quando ipſi pro re, loco, perſona, aut tempore, eas decernendas eſſe iudicauerint.* Ad cuius quidem Decreti obſeruantiam in noſtris Conſtitutionibus generalibus Toletanis, dicuntur plura, ſed inter alia, quod cum prædictum Concilium dicat, excommunicationes latas ad finem reuelationis, aut pro deperditis, ſeu ſubtractis rebus, à ſolis Epiſcopis imponi debere: *Præcipitur, vt Guardiani, cum non habeant iuriſdictionem Epiſcopalem, non poſſint excõmunicare, in tribus ſupradictis caſibus, videlicet ad finem reuelationis in iudicio, & pro deperditis, aut pro ſubtractis rebus, nam in his tribus caſibus, ad maiores noſtræ Religionis Prælatos ſolum, iuriſdictionem Epiſcopalem habentes, pertinet excommunicationem inferre.* Additur tamen, quod non propterea liceat cuicumque Fratri, excommunicationem Guardianorum contemnere, aut non formidare, ſub prætextu, quod contenta in hac Conſtitutione non ſint obſeruata, cum non ad ſubditos, ſed ad Prælatos, hæc cognitio pertineat. Habentur in dictis Conſtitutionibus, vbi ſupra.

Conc. gener. Tolet. cap. 6. de cõceſſio delinquen. §. de pœnis excommunicationis. In quibus caſibus Guardiani non poſſunt excommunicare.

Secunda Concluſio.

In cauſis iudicialibus, ſi excommunicatio realis, vel perſonalis fieri poteſt, abſtinendum eſt à cenſuris.

In cauſis iudicialibus, mandatur omnibus Eccleſiaſticis iudicibus, cuiuſcumque dignitatis exiſtant, vt quandocumque executio realis, vel perſonalis in qualibet parte iudicij, propria auctoritate, ab ipſis fieri poterit, abſtineant ſe, tam in procedendo, quam in definiendo à cenſuris Eccleſiaſticis, ſeu interdicto. Hæc Concluſio, habetur etiam expreſſa in dicto Concilio Tridentino, vbi ſupra, ſed additur: *Quod liceat eis, ſi expedire videbitur, in cauſis ciuilibus, ad forum Eccleſiaſticum, quomodolibet pertinentibus contra quoſcumque etiam laycos, per mulctas pecuniarias, quæ locis pijs, ibi exiſtentibus eo ipſo, quod exactæ fuerint, aſſignentur, ſeu captionem pignorum, perſonarumq. diſtrictionem per ſuos proprios, aut alienos executores faciendam, ſiue etiam per priuationem beneficiorum, aliaq. iuris remedia procedere, & cauſas definire. Quod ſi executio realis, vel perſonalis aduerſus reos hac ratione*

fieri

ſieri non poterit, ſitq. erga Iudicem contumacia, tunc eos etiam anathematis mucrone, arbitrio ſuo præter alias pœnas, ferire poterunt. Hæc Concilium, vbi ſupra.

Tertia Concluſio.

In cauſis quoque criminalibus, vbi exequutio realis, vel perſonalis, vt ſupra fieri poterit, à cenſuris eſt abſtinendum. Habetur hæc Concluſio etiam vbi ſupra, & additur, *quod ſi dictæ exequutioni facile locus eſſe non poſſit, tunc licebit iudici ſpirituali gladio in delinquentes vti, ſi tamen delicti qualitas, præcedente ſaltem bina monitione, etiam per edictum, id poſtulet,* & dicitur etiam ibi, *quod nefas ſit ſeculari cuilibet Magiſtratui, prohibere Eccleſiaſtico Iudici, ne quem excommunicet, aut mandare, vt latam excommunicationem reuocet, ſub prætextu quod contenta in præſenti decreto non ſint obſeruata, cum non ad ſeculares, ſed ad Eccleſiaſticos hæc cognitio pertineat.* Quæ omnia ſunt quammaxime aduertenda, & notanda.

In cauſis criminalibus, etiã abſtinendũ eſt à cenſuris, quãdo exequutio realis, aut perſonalis fieri poteſt.

Quarta Concluſio.

Excommunicatus quicumque, ſi poſt legitimas monitiones non reſipuerit, non ſolum ad ſacra, & communionem fidelium, ac familiaritatem non recipiatur, ſed ſi obdurato animo, cenſuris annexus, in illis per annum inſorduerit, etiam contra eum tamquam de hæreſi ſuſpectum poſſit procedi. Hæc etiam Concilium Trid. vbi ſupra. Ex quibus omnibus tria præcipue notanda eliciuntur. Primo quod ſolus Epiſcopus, aut Epiſcopalem iuriſdictionem habens, afferre poteſt excommunicationes generales in caſibus ſupradictis. Secundo, quod in cauſis ciuilibus nullus Iudex debet vti excommunicatione, niſi in ſubſidium aliorum Iuris remediorum, neque in criminalibus, niſi cum exequutio perſonalis, vel realis fuerit valde difficilis. Tertio quod inſordeſcens in excommunicatione per annum, habetur de hæreſi ſuſpectus. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Inſordeſcẽs in excommunicatione per annũ habetur de ſuſpectus.

Notanda ſpecialiter circa ſupradicta.

ARTICVLVS XIII.

In quibusnam caſibus, excommunicationis ſententia cenſetur non ſolum iniuſta, verum etiam nulla, & an dicta excommunicatio nulla, aliquem operetur effectum?

HAc de re latiſſime agit Mag. Soto in 4. diſt. 22. quæſt. 1. art. 3. & Nauar. in ſuo Manuali, cap. 27. num. 4. De quorum omnium reſolutione, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

EXcommunicationis ſententia, eſt non ſolum iniuſta, verum etiam nulla, in multis caſibus, qui tamen omnes ad quinque reducuntur. Primus eſt ex parte ipſius excommunicantis, quando is qui excommunicat, non eſt iudex excommunicati, *per cap. nullus, de parro.* aut non eſt toleratus, qualis eſt excommunicatus, ſuſpenſus à iuriſdictione, aut interdictus, & vt talis denunciatus, vel ſi eſt Iudex delegatus, & exceſſit fines ſui mandati, *per cap. vltimum, de reſtit. ſpoliat.* Secundus eſt ex parte eiuſdem excommunicationis, quando fertur excommunicatio contra tenorem priuilegiorũ, *per cap. quanto, de priuil. & cap. 1. §. ex parte, de conceſſ. præben. lib. 6.* Tertius, ex parte

Excommunicationis ſentẽtia in quinque caſibus eſt iniuſta, & nulla.

Digitized by Google

te excommunicati, vt quando fertur excommunicatio, poſt legitimas appellationes, *per cap. tuas, de ſententia excommunic. & cap. cum contingat, de officio delegati, & cap. ad præſentiam, de appellat.* Quartus, quando excommunicatio continet intolerabilem errorem, qualem habet illa, quæ datur contra aliquem, eo quod fecit aliquid recte, vtputa, quia dedit eleemoſynas pauperi, aut quia non fecit aliquid illicitum, ſeu impoſſibile, vel quia fecit aliquid, quod erat aliàs de ſe licitum, vt ſi Iudex Eccleſiaſticus, in odium priuilegiorum quæ habent Mendicantes, vt ſibi poſſint omnes confiteri, excommunicaret eos, qui accederent ad Euchariſtiam, neque eſſent proprio Parocho, aut Sacerdoti parochiali confeſſi, *per cap. venerabilibus, §. fin. de ſenten. excommuni. lib. 6. & c. qui præeſt,* 11. *q.* 3. Quintus, quando excommunicator, excommunicat eos, qui participant cum excommunicato à ſe, non nominando eos expreſſe, trina monitione præuia, cum interuallo aliquot dierum, *per cap. præſenti, cap. ſtatuimus, & cap. conſtitutiones, de ſent. excommun. lib.* 6. Pro cuius caſus intelligentia eſt notandum, quod in prædictis capitul. præcipitur, quod participantes cum excommunicatis, non excommunicentur excommunicatione maiori, ante præuiam monitionem canonicam, & quod excommunicatio aliter lata, non teneat. Circa quod dicit Mag. Soto vbi ſupra, concluſ. 3. in 4. caſu, quod eiuſmodi excommunicatio in participantes, ferri non poteſt, aut debet, niſi explicentur ſub proprijs & certis nominibus, illi excommunicati, cum quibus participatio prohibetur. Etenim (inquit) ſi Iudex ſic diceret, præcipimus ſub cenſura, aut ſententia excommunicationis maioris, vt nemo communicet cum excommunicatis huius ciuitatis, eiuſmodi ſententia eſſet nulla, quamuis exprimeret, cum illis qui ſunt nominatim excommunicati, aut manifeſti percuſſores Clericorum, quos alias ipſi tenerentur vitare; eſſet enim hoc confuſionem parere, & laqueos timoratis conſcientijs inijcere, ſiue obtendere. Sed forma cenſuræ excommunicationis maioris, de participantibus, debet eſſe talis, ac poni ſub hac forma, vt ſcilicet, nemo participet cum Petro, aut Paulo excommunicato, aut ſaltem, Iudex debet nominare eos de officio, ſeu alia qualitate manifeſta, vt dicendo, quod nemo participet cum Prætore; quod in tantum credit eſſe verum, vt dicat, quod ſi diceret, nemo participet cum omnibus miniſtris Iuſtitiæ, adhuc eiuſmodi ſententia, videretur eſſe illicita, quia vix noti eſſe poſſunt omnes Miniſtri iuſtitiæ. Secus autem eſſet, ſi diceret, cum Senatoribus, aut Scribis, caſu quo eorum numerus eſſet certus, idemq. notiſſimus, ac præterea (inquit) vt talis ſententia ſit legitima, debet ipſam præcedere canonica admonitio, aliter vero eſſet nulla, vt ſancitur in ſupradicto *cap. ſtatuimus, de ſenten. excommun.* Cui quidem doctrinæ conſentit etiam Doctor Nauarr. in ſuo Manuali, vbi ſupra nu. 4. vbi addit, prædicta omnia intelligenda eſſe, cum excommunicato à ſe, hoc eſt ab eodem Iudice, qui ſententiam excommunicationis tulit, nam ſecus inquit eſſet, in excommunicatione lata contra participantes, cum excommunicatis ab alio, pro quo citat Petrum *in cap. peruenit, el ſegundo, de appell.* qui dixit eſſe id ſingulare dictum, quod colligitur ex ſupradicto *cap. præſenti, verbo, à ſe.* Neque obſtat (inquit) quod prædicta capitula videntur, eſſe derogata conſuetudine, cum de more non dentur litteræ contra participantem nominatim, tum quia id in Luſitania paſſim fit, tum etiam quia in terris, in quibus id non faciunt iudices, ſubditi etiam non ſeruant eorum præcepta, & vt illi ſunt in poſſeſſione ferendi litteras, contra participantes, ſine ſolemnitate prædictorum iurium, ita iſti ſunt in poſſeſſione, non parendi illis, & non habendi ſe pro excommunicatis excommunicatione maiori,

Nota ꝙ participantes cum excommunicatis debent excommunicari nominatim, alias excommunicatio nihil operatur.

Nota hoc valde.

Qualis eſſe debeat forma excommunicationis, contra participantes.

Nota hoc valde.

maiori, ad effectum ſe abſtinendi à diuinis, & obtinendi abſolutionem, à tali excommunicatione maiori, quapropter per id non videtur eſſe derogatum prædictis capitulis, argumento eorum quæ notantur *in cap. fin. de conſuetudine.* Neque etiam obſtat (inquit dictus Nauarr.) quod conſequeretur, illas litteras ſuperuacaneas eſſe: quia poteſt dici, quod proſunt ad effectũ perueniendi ad interdictum & brachium ſeculare, *iuxta cap. 1. cum ei adnot. de offic. Ordin.* Non etiam obſtat, quod in aliquot regionibus eſt conſuetudo, dandi denunciatoriam contra eos, qui non ſunt confeſſi ante Paſcha, excommunicando vicinos participantes cum eis, & quod illa excommunicatio cenſetur valida, & ligare prædictos vicinos, cum eiſdem participantes, nam illa non datur contra participantes cum excommunicatis ab ipſo denunciante, ſed cum excommunicatis à conſtitutione Synodali, quo caſu denuncians, non excommunicat, ſed tantum declarat, *iuxta l. heredes palam, §. ſed ſi notam, ff. de teſtamentis.* Hæc omnia ſunt valde notanda, & multum memoriæ commendanda, atque in ſupradictis tantum caſibus, excommunicationis ſententia eſt non ſolum iniuſta, verum etiam nulla. Sed an hæc aliquem operetur effectum? per ſequentes Concluſiones reſpondetur.

Secunda Concluſio.

Sententia, quæ aliquo prædictorum modorum, eſt iniuſta & nulla, non alium operatur effectum in foro interiori, neque in exteriori, quam quod obligat excommunicatum ad ſeruãdam eam, quoad populus ſibi perſuadeat, aut perſuadere debeat nullitatis cauſas, ad euitandum ſcandalum. Hæc Concluſio eſt expreſſa ſupradicti D. Nauarr. vbi ſupra nu. 3. in fine, vbi probat eam ex dictis à ſe *in cap. cum contingat, de reſcriptis, & in cap. penul. de ſent. excomm.* & eamdem ſententiam tenet Soto vbi ſupra, explicando concluſionem ſecundam, vbi inquit, quod ſententia excommunicationis, quæ aliquo prædictorum modorum eſt nulla, non habet cauſam, vt timeatur, neque de illa loquitur D. Gregorius, quando dixit, quod ſententia paſtoris, ſiue iuſta, ſiue iniuſta eſt timenda, quod & ex ipſius verbis poteſt colligi; poſtquam dicit, paſtoris ſententiam eſſe timendam, quo quidem dicto, iam præſupponit, quod ſententia debet eſſe paſtoris, atque legitimi iudicis, & à contrario, quod illa, quæ nõ fuerit paſtoris, ac legitimi Iudicis, timenda non eſt, & præterea debet eſſe ſententia, non continens intolerabilem errorem, aut alia, de quibus ſupra, nam quæ talis eſt, non poteſt, aut debet dici ſententia, loquendo proprie, atque in rigore. De quibus omnibus videatur Suarez 5. tom. diſput. 4. ſect. 5. à nu. 1. cum ſeqq. & diſput. 18. ſect. 3. à nu. etiam 1. cum ſequentibus, & Sayrus lib. 1. cap. 16. à nu. 1. & ſeqq. latiſſime.

Quē operetur effectum, ſentẽtia excommunicationis, quæ eſt iniuſta & nulla.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum ſententia excommunicationis iniuſtæ, quæ tamen non eſt omnino nulla, ſed valida, ſemper aliquem operetur effectum?

PRo huius Articuli intelligentia, atque pleniori reſolutione, oportet aduertere, ſeu potius in memoriam reducere, id quod iam diximus ſupra art. 2. huius Quæſt. Concluſ. 4. nempe, quod excommunicatio iniuſta, ſed valida, diuiditur in eam, quæ eſt iniuſta ob defectum rectitudinis animi Iudicis, aut formæ quæ non eſt eſſentialis; & in iniuſtam, ob defectum cauſæ iuſtæ ad excommunicandum, quæ quidem multum inter ſe differunt, ac de

illis

Digitized by Google

illis magna eſt lis & controuerſia inter Doctores, quemnam operentur ef-
fectum? Cui quidem difficultati vt breuiter, atque reſolutiue ſatisfaciam,
ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

Excommunicationis ſentētia iniuſta, ex defectu rectitudinis animi Iudicis, ſuū ſemper ſortitur effectum.

EXcommunicationis ſententia, quæ nullo alio vitio polluitur, quam
corrupta intentione Iudicis, qui non ſana mente, ſed ex ira, vel odio
ſententiam profert, valida eſt, ſuumq. ſemper ſortitur effectum, quamuis ipſe
Iudex quoad Deum ſit iniquus, atque peccatum committat. Hæc Concluſ. eſt
expreſſa Mag. Soto in 4. diſtin. 22. q. 1. art. 3. concluſ. 1. & eamdem tenet Na-
uarr. in ſuo Manuali, cap. 27. nu. 3. & probatur hac ratione, nam corruptio
illa mentis Iudicis, vbi æquitas iuſtitiæ ſeruatur, non tollit etiam æquitatem
iuſtitiæ à ſententia, neque facit, quod peccatum proferentis eam, ira, odio,
pretio, aut præce, ſeu intentione quacumque nocendi, iuſtitiam eiuſdem vi-
tiet. hoc certiſſimum atque conſtitutiſſimum eſt. Sed tamen ſecundo modo
prædicta ſententia poteſt eſſe iniuſta, ex parte ipſius excommunicationis, vel
quia cauſa non fuit iuſta, vel quia iuris ordo fuit in eadem prætermiſſus, de
quibus omnibus dicendum eſt per ordinem. ſit modo ſecunda Concluſio.

Secunda Concluſio.

Sententia excōmunicationis iniuſta ob defectum formæ, quæ nō eſt eſſentialis, ſuū ſemper ſortitur effectum.

Sententia excommunicationis iniuſtæ, ob defectum formæ, quæ non eſt
eſſentialis omnino, ſuum etiam operatur effectum. Pro huius Concluſ. intel-
ligentia, oportet etiam in memoriam reducere, id quod diximus ſupra, quod
quamuis defectus formæ, quæ eſt eſſentialis, quamlibet ſententiam annullet,
& faciat ipſam, nullum prorſus habere effectum, ſed reddat omnino nullam:
attamen defectus formæ, quæ non eſt eſſentialis, quamuis faciat eſſe iniu-
ſtam, & quod peccet, qui eam tulit, cum tamen id non tam pertineat ad eſ-
ſentiam rei, quam ad ſolemnitatem iuris, non ita eamdem vitiat, vt reddat
illam omnino nullam, & priuet eam ſuo proprio effectu. Et vt hæc clariora
fiant, pono exemplum in illa iuris ſolemnitate, qua dicitur, vt excommuni-
cationem quamlibet trina admonitio præcedat, aut vna, cum legitimis in-
teruallis, quæ valeat pro tribus, *iuxta cap. ſacro, de ſenten. excommunic.* aut il-
la, vt eiuſmodi ſententia non proferatur, niſi in ſcriptis, *iuxta cap. medici-*
nalis, eodem tit. lib. 6. In his igitur caſibus & ſimilibus, vbi ordo iuris præter-
mittitur, qui non eſt eſſentialis, ſed ſpectat ad ſolemnitatem eiuſdem iuris,
excommunicatio lata (quamuis aliàs iniuſta) valida eſt, ſuumq. ſortitur
effectum, & idem eſt dicendum, quotieſcumque error fuerit repertus in
cauſa, non ita magnus, vt ſententiam omnino annullet. Hæc Concluſio ſic
explicata eſt Magiſt. Soto, vbi ſupra concl 2. vbi inquit, quod qui ſic, & abſ-
que iuſtitia in prædictis caſibus fuerit excommunicatus, debet humiliter
obedire, cuius obedientia ei cedet in meritum, & poteſt, atque debet abſo-
lutionem ab excommunicante petere, & à Superiore implorare; quod ſi fa-
cere contemneret, peccaret proculdubio mortaliter, ſi nihil duceret in ex-
communicatione manere, & ſi eſſet Clericus & celebraret, maneret irregu-
laris. Nam dicta excommunicatio, quamuis iniuſta, non tamen eſt omnino
nulla, cum non contineat intolerabilem errorem. Et ideo quāuis quis ſuo-
rum aduocatorum conſilio, iudicet cauſam eſſe iniuſtam, debet illam ti-
mere, quia prædictum operatur effectum, priuandi orationibus & ſuffragijs
Eccleſiæ; atque de ea intelligenda ſunt prædicta verba D. Gregorij, quæ re-
feruntur *in cap. 1. 11. q. 4.* vbi inquit, quod *ſententia paſtoris, ſiue iuſta, ſiue in-*
iuſta eſt timenda. Quod maiorem difficultatem habet, eſt, quidnam ſit di-

Nota hoc valde.

cendum,

cendum circa excommunicationis ſententiam, iuſtam quidem ex parte excommunicantis, atque eiuſdem excommunicationis in ſe, quia nempe iuſte & ſecundum formam iuris data eſt, iniuſtam vero ex parte ipſius excommunicati, vt cum quis pro falſo crimine in iudicium defertur, & reus criminis idoneis teſtibus etiam comprobatur, ac demum de facto excommunicatur? Quæritur, an eiuſmodi ſententia, fundata in falſa præſumptione, & cum Iudex illam ſecundum allegata & probata, contra eiuſmodi innocentem pronunciat, totum ſuum ſortiatur effectum; ita vt talis excommunicatus, non ſolum in foro exteriori, à ſacris debeat abſtinere, verum etiam & in interiori, communibus ſuffragijs & orationibus Eccleſiæ ſit priuatus? Hæc eſt grandis difficultas, & de qua magna eſt lis & controuerſia inter Scholaſticos Doctores, refertq. Mag. Soto, loco ſupracit. hac de re multiplices opiniones. Quidam enim tenent, quamcumque excommunicationis ſententiam, dummodo à legitimo iudice proferatur, & errorem intolerabilem non contineat, ſuum habere effectum, etiam quantum ad ſuffragiorum priuationem. Alij vero è contrario dicunt, quod quamuis huiuſmodi excommunicatus, in foro exteriori ſe debeat habere pro tali, propter rationes ſupradictas (agendo de excommunicatione nulla) attamen in foro interiori, non priuatur orationibus Eccleſiæ, ac communibus ſuffragijs. Quæ quidem ſententia, quia benignior eſt, atque ſufficientibus rationibus comprobatur, magis placet & arridet, ac pro ea ſequentem ſtatuo Concluſ.

Difficultas notabilis.

Doctorum opiniones de hac re.

Tertia Concluſio.

Ille qui certus eſt ſe eſſe innocentem, neque deliquiſſe in ea re, qua reus eſſe comprobatur, quamuis legitime à Iudice, ſecundum allegata, & probata excommunicetur, in rei tamen veritate non erit excommunicatus, nec ſuffragijs & orationibus communibus Eccleſiæ priuatus. Hanc Concluſionem tenet ex parte ſupradictus Mag. Soto, vbi ſupra concluſ. 4. & dicit eam eſſe Caietani 2. 2. q. 70. ar. 4. ad 2. & Adria. in quodlib. quæſt. 6. quam & multis, atque fortiſſimis rationibus comprobat, conſtituendo, atque aſſignando, differentiam & diſcrimen, inter excommunicationem iniuſtam per ſe, & ſimpliciter, & excommunicationem iniuſtam per accidens, & dicendo, quod excommunicatio eſt iniuſta per ſe, quando eſt iniuſta totaliter ex parte cauſæ, & quando ad eam ferendam nulla omnino interfuit, æqua & iuſta cauſa, ſed vel iniqua, aut ſolummodo præſumpta, vt quando innocens iniuſte damnatur, vt contingit in propoſito caſu. Iniuſta vero eſt per accidens, quando ipſa proceſſit, ex corrupto affectu Iudicis, aut ex odio, vel ira, aut prætermiſſo iuris ordine, qui non eſt eſſentialis & ſubſtantialis: inter quas duas excommunicationes, hanc eſſe dicit differentiam, quod illa, quæ eſt iniuſta per ſe, idem eſt ac ſi eſſet omnino nulla, nullumq. operatur effectum in foro interiori, nec priuat communibus ſuffragijs Eccleſiæ, at vero illa, quæ eſt iniuſta per accidens, cum non ſit ſimpliciter iniuſta, ſemper ligat, ſuumq. operatur effectum. Et præter innumeras alias rationes, quas ibidem ad hanc concluſionem comprobandam, adducit prædictus Mag. Soto, appoſitiſſima eſt, quam adducit de mente D. Thom. 2. 2. q. 60. art. 1. vbi definiens iudicium, inquit, quod eſt determinatio iuſti; nam iniuſti (inquit) non eſt iudicium, & vbi non eſt æqua lex iuſti, non eſt lex, qua quidem ratione, & iniquæ leges in genere non ſunt leges. Ex hoc colligit ſupradictus Soto, quod ſupradicta excommunicatio, quæ totaliter eſt iniuſta ex parte cauſæ, non eſt excommunicatio, atque adeo quantum eſt ex natura ſui, nec ligat, nec ſeruanda eſt. Quod ſi in contrarium adducatur, dictum D. Greg.

Sententia fundata in falſa præſumptione, & quando reus eſt omnino innocens in foro interiori, nullum operatur effectum.

Nota hoc valde.

quod

Digitized by Google

quod ſententia paſtoris iuſta, vel iniuſta eſt timenda, reſpondet, eiuſmodi dictum eſſe intelligendum, quando talis ſententia, non continet intolerabilem errorem, ſed eſt aliquale dubium & ambiguitas, an ſit iuſta, vel iniuſta, nam qui certus eſt ſe eſſe innocentem, vt in caſu propoſito, non habet cauſam timendi prædictam excommunicationis ſententiam, cum re vera ſit omnino nulla. Sed nihilominus (inquit) ratione ſcandali, in foro exteriori eidem obtemperandum eſt, nec ſolum ratione ſcandali, verum etiam ratione obedientiæ, quæ Prælato in foro exteriori debetur, poteſt enim tunc eum eijcere ab Eccleſia, cui ſi reſiſteret, proculdubio peccaret mortaliter, ſed tamen ſi peregre proficiſceretur, vbi non poſſet venire in notitiam Iudicis, neque eorum, qui audierunt ſententiam, poteſt (inquit) ſe tuto, tamquam non excommunicatum gerere. Et idem ipſum dicit Soto, fere eſt de ſententia aliàs iniuſta, quæ non contineat intolerabilem errorem, etenim ſi re vera iudex, nullam habuit iuſtam cauſam excommunicandi, nulla eſt, & in rei veritate eiuſmodi ſententia, neque ligat in conſcientia, aut priuat communibus Eccleſiæ ſuffragijs, ſed quia non incumbit priuato homini iudicare, an ſententia contra ipſum lata iuſta ſit, necne parendum eſt ei, donec procuretur iuris remedium. Hæc ſupradictus Soto, quæ & mihi videntur ſatis iuri conſona, & notatu digniſſima, de quibus omnibus videatur latiſſime Suar. 5. tomo, diſput. 4. ſect. 7. per totam, & Sayrus lib. 1. ſui theſauri, cap. 16. & 17. vbi ad hoc propoſitum dicuntur plura.

ARTICVLVS XV.

Quaenam ſint excommunicationes Papales, & ſolummodo ſummo Pontifici reſeruatæ?

QVæſtione præcedenti, Art. 5. agendo de caſibus Papæ, ac ſummo Pontifici reſeruatis, diximus, quod in iure nulli reperiuntur caſus, ſummo Pontifici reſeruati, qui non etiam habeant annexam ſententiam excommunicationis. Quapropter difficultati ibidem propoſitæ, vtcumque cupientes ſatisfacere, egimus de excommunicationibus eidem reſeruatis, quas & diximus in duplici eſſe differentia, quædam enim continentur in Bulla, quæ communiter dicitur Cœnæ Domini; aliæ vero in corpore iuris communis, & tam iſtæ, quam illæ, per ordinem appoſitæ fuerunt ibidem. Sed ne locus iſte intermiſſus, aut forte oblitus videatur, ſupradictorum omnium, quæ dicta ſunt in ſupradicto Articulo in Summa, atque in Compendio, breuem libuit hic quandam facere mentionem, quod fiet per ſeqq. Concluſiones.

Prima Concluſio.

Excommunicationes Bullæ Cœnæ Domini ſunt numero 17.

EXcommunicationes Papæ, ac ſummo Pontifici reſeruatæ, quæ communiter circumferuntur in Bulla Cœnæ Domini, ſunt numero decem & ſeptem, quæ referuntur ad vnguem in ſupradicto Articulo 5. Quæſtionis præcedentis, in prima Concluſione.

Secunda Concluſio.

Excommunicationes iuris cõmunis, ſummo Pont. reſeruatæ, ſunt numero 31.

Excommunicationes ſummo Pont. reſeruatæ, contentæ in corpore iuris communis, ſunt etiam numero 31. Quæ etiam ad vnguem referuntur, vbi ſupra concl. 2. vbi etiam latiſſimam fecimus mentionem, de auctoribus & locis vbi omnes eiuſmodi excommunicationes, explicantur atque declarantur, & qualiter veniant intelligendæ. Et hæc de iſto Art. breuiter dixiſſe ſufficiat.

ARTICVLVS XVI.

Quænam ſint excommunicationes, partim Papæ, partim vero Epiſcopis reſeruatæ?

DE hac etiam difficultate latiſſime egimus in dicta præcedenti Quæſt. Art.6.Concluſ.1.ſed vt hic etiam aliquid dicatur, ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

EXcommunicationes partim Papæ,partim vero Epiſcopis reſeruatæ,ſunt tres, aut quinque, ſecundum aliquos. Hæc Concluſio habetur expreſſa loco citato, vbi & ad vnguem ponuntur & referuntur excommunicationes prædictæ, & aliqua ipſarum declaratio. Hactenus de iſto Articulo.

Excommunicationes partim Papæ, partim Epiſcopis reſeruatæ, ſunt tres, & ſecundum aliquos quinque.

ARTICVLVS XVII.

Quænam ſint excommunicationes iuris communis, nulli reſeruatæ?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

EXcommunicationes iuris communis, nemini reſeruatæ, ſunt num. 67. Hæc Concluſio eſt expreſſa D.Nauarr.in ſuo Manual.cap.27.vbi ipſas enumerat, exponit,atque declarat doctiſſime,à nu.124.vſque ad 151. excluſiue,quas cum facile eſſet in præſentiarum referre,ſciens, & prudens breuitatis gratia prætermitto,cum non ſit in votis aliorum membranas,vt dicitur hinc inde tranſcribere, & quia communiter excommunicationes prædictæ, tam quæ Papæ ſunt reſeruatæ, quam aliæ, ponuntur & referuntur à Summiſtis in hac materia de excommunicatione. Qua de re & ſpecialiter videndus eſt Sylueſt. *verbo,excommunicatio*,6.7.8.& 9.per plures numeros, Sot.& Nauarr. vbi ſupra, & Suar.5.tomo,diſp.21.22.& 23 per plures ſectiones,& Sayrus lib.3.ſui theſauri,per totum, vbi ad hoc propoſitum dicuntur omnia quæ deſiderari poſſunt. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Excommunicationes iuris cõmunis, nemini reſeruatæ ſunt num. 67.

ARTICVLVS XVIII.

Quænam ſint in iure Canonico excommunicationes, in quas Religioſi incidunt ipſo facto?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

MVltæ in Iure Canonico, reperiuntur excommunicationis ſententiæ, ſpecialiter latæ, pro Fratribus Mendicantibus, quas incurrunt ipſo facto. Hæc Concluſio non aliter poteſt, aut debet probari, quam adducendo & referendo ipſas, quod fiet per ordinem.

Multæ reperiũtur in iure canonico excom municationes, ipſo facto latæ contra Religioſos, & ſpecialiter Mendicãtes.

Atque in primis Honorius III. protulit excommunicationis ſententiam in Religioſos, de Clauſtris ad audiendum leges, vel phyſicam exeuntes, & infra duos menſes ad clauſtrum non redeuntes. Quam ſententiam, vel pœ-

nam

Contra exeuntes à clauſtris ad audiendas leges, vel phyſicam.

nam voluit ipſo facto incurrere, ac diſtricte præcepit, tam à Diœceſanis & Capitulis ipſorum, quam à cæteris Epiſcopis, in quorum diœceſibus huiuſmodi ſtudent, vt tales excommunicati publice nuncientur. Habetur *in cap. ſuper ſpecula. extra ne Clerici, vel Monachi.*

Contra dimittentes habitũ, & accedentes ad ſtudia ſine Superiorum licentia.

Bonifacius VIII. vt perioculoſa Religioſis vagandi materia ſubtrahatur, diſtrictius inhibuit, ne de cætero aliquis, quamcumque Religionem tacite, vel expreſſe profeſſus, in ſcholis vel alibi, temere habitum Religionis ſuæ dimittat, nec accedat ad quæuis ſtudia litterarum, niſi à ſuo Prælato, cum conſilio ſui Conuentus, vel majoris partis eiuſdem, ſibi eundi ad ſtudium licentia primitus ſit conceſſa. Si quis autem horum temerarius violator extiterit, excommunicationis ſententiam voluit incurrere ipſo facto, doctores quoque, ſiue magiſtros, qui Religioſos habitu ſuo dimiſſo, leges, vel phyſicam audientes, ſcienter docere, aut in ſcholis ſuis præſumpſerint retinere, ſimiliter eo ipſo ſunt ſententiæ vinculo innodati. Habetur *in cap. vt periculoſa, ne Clerici, vel Monachi, lib. 6.*

Contra vſurpãtes decimas.

Clemens V. in Concilio Viennenſi, protulit ſententiam excommunicationis, contra Religioſos ſimplices, ſeu ſubditos, non habentes aliquam adminiſtrationem, vel beneficium, qui decimas Eccleſijs debitas, vſurpare præſumunt, niſi poſt requiſitionem deſiſtant, à præmiſſis infra menſem, & damnificatis Eccleſijs emendam infra duos menſes faciant. Habetur *in Clemen. Religioſi, de decimis, & primit.*

Contra inducẽtes ad vouendum, vel iurandum, vt in eorum Eccleſijs eligant ſepulturas.

Idem Clemens, temerarios violatores illius conſtitutionis, quæ Religioſis & Clericis ſecularibus prohibet, ne aliquos ad vouendum, vel fide interpoſita, ſeu aliàs promittendum, inducunt vt ſepulturas apud eorum Eccleſias eligant, vel iam electam, vlterius non mutent, ſententiam excommunicationis (pœna in dicta conſtitutione contenta, in ſuo perdurante robore) incurrere voluit ipſo facto, ab alio quàm à Sede Apoſtolica, præterquam in mortis articulo, nullatenus abſoluendos, nullis priuilegijs, aut ſtatutis, cuiuſcumque tenoris exiſtant, in contrarium ſuper his valituris. Habetur *in Clem. cupientes, de pœnis.* Hæc conſtitutio de qua hic fit mentio, eſt etiam Bonifacij VIII. & habetur *in cap. animarum periculis de ſepult. lib. 6*

Contra accedentes ad Curias, ſine ſuorũ Prælatorum licentia.

Idem Clemens prohibuit, ne Monachi, aut Regulares Canonici, adminiſtrationem aliquam non habentes, ad Curias Principum, abſque ſpeciali Prælatorum ſuorum licentia ſe conferant, quod ſi vt damnum aliquod inferant ſuis Prælatis, aut Monaſterio ſe conferre præſumpſerit, excommunicationis ſententiam, eos incurrere voluit ipſo facto. Habetur *in Clement. ne in agro, de ſtatu Monachorum.*

Contra arma tenentes intra ſepta Monaſterij ſine ſuorũ Prælatorum licentia.

Idem Clemens, Monachos intra ſepta Monaſterij, ſine licentia Abbatum ſuorum arma tenentes, excommunicationis ſententiæ ipſo facto, decreuit ſubiacere. Habetur *in Clem. ne in agro, §. præfacti, de ſtatu Monachor.*

Contra adminiſtrantes ſacramenta Euchariſtiæ, Extremæ Vnctionis, & Matrimonij, ſine licentia Parochorum.

Idem Clemens ſtatuit, quod Religioſi, qui Clericis, aut laicis, ſacramentum Extremæ Vnctionis, vel Euchariſtiæ miniſtrare, vel Matrimonium ſolemnizare, non habita ſuper his parochialis presbyteri licentia, aut quemquam excommunicatum à canone, præterquam in caſibus à iure expreſſis, vel per priuilegia Sedis Apoſtolicæ conceſſis eiſdem, vel à ſententijs per ſtatuta Prouincialia, aut Synodalia promulgatis, ſeu ſi à culpa & pœna abſoluere quemcumque præſumpſerint, excommunicationis ſententiam incurrant ipſo facto, à Sede Apoſtolica dumtaxat abſoluendi. Habetur *in in Clement. Religioſi, de priuil.*

Contra retrahentes à deci

Idem Clemens, Religioſos, qui aliqua, vt audientes, à decimarum Eccleſijs debitarum ſolutione retrahant, in ſermonibus ſuis, vel alibi proferre

præſu-

præſumunt, excommunicationis ſubiacere ſententiæ decreuit ipſo facto. Habetur *in Clement. cupientes, de pœnis*.

marum ſolutionibus, in concionibus, ſeu alibi.

Idem Clemens ſtatuit, quod Religioſi, qui ſcienter poſtpoſuerint confitentibus, conſcientiam facere, de ſoluendis decimis Eccleſijs debitis, ab officio prædicationis tandiu maneant ipſo facto ſuſpenſi, donec confitentibus ipſis (ſi hoc ipſum eis dicendi commode facultatem habuerint) conſcientiam fecerint, excommunicationis incurſuri ſententiam ipſo facto, ſi prædicare præſumpſerint, prædicta negligentia, vt præmittitur, non purgata. Ad Religioſos tamen Monaſteriorum, vel Eccleſiarum decimas percipientes, noluit hoc extendi. Habetur *in dicta Clemen. cupientes, de pœnis*.

Contra conſulentes, vt decimæ non ſoluantur, vel non id præcipiẽtes in confeſſionibus ſuis pœnitentibus.

Idem Clemens circa interdictorum obſeruantiam generalium, auctoritate Sedis Apoſt. aut locorum Ordinariorũ poſitorũ, diſtricte præcipiendo mandauit, quatenus Religioſi quicumque, tam exempti quam nõ exempti, cuiuſcumq; ordinis & conditionis exiſtant, cum primum Cathedralẽ, vel matricẽ, ſeu parochialem loci Eccleſiã illa viderint, aut ſciuerint obſeruare, non obſtantibus quibuſcumque appellationibus, ante etiam ad eamdem Sedem vel alium, ſeu alios interiectis, & alijs obiectionibus quibuſcumque abſque dolo & fraude cũ moderatione, *capituli alma mater*, inuiolabiliter ea obſeruent: alioquin, non ſeruantes, excommunicationis ſententiæ voluit ſubiacere; quod etiam in interdictis, & in ceſſationibus à diuinis, indictis per Prouincialium Conciliorum ſtatuta, vel ipſorum auctoritate voluit obſeruari. In ceſſationibus vero generalibus à diuinis, Ciuitatum, Terrarũ, & aliorum locorum, quas aliquando ex conſuetudine, vel aliàs Capitula, Collegia, vel Conuentus ſecularium, aut Regularium Eccleſiarum ſibi vendicant, idem voluit intelligi. Habetur *in Clem. ex frequentibus, de ſent. excommun.*

Contra nõ ſeruantes interdicta, & ceſſationes à diuinis.

Martinus V. ſtatuit, vt nullus ex profeſſoribus, alicuius ex Ordinibus Mẽdicantium quorumcumque, in aliquem Monaſticum Ordinem, tam S. Benedicti, quam Ciſtercienſis, Camaldulenſis, Vallis Vmbroſæ, Canonicorum Regularium, S. Auguſt. vel aliorum Monaſticorum Ordinum (Carthuſienſium dumtaxat excepto) poſſit, aut debeat per quemcumque recipi, vel admitti, virtute alicuius indulti, abſque Sedis Apoſt. licentia ſpeciali, ſub excommunicatione latæ ſententiæ pœna incurrenda, Papæ reſeruata, quam tam recipientes, quam recepti ipſo facto incurrant, & ſecus facta, non teneant ipſo iure. Habetur in Extrauag. quæ incipit, *Viam ambitioſa.*

Contra Mendicantes transeũtes ad Ordines Monachales, Carthuſia excepta.

Paulus II. protulit ſententiam excommunicationis, in eos, qui bona Eccleſiaſtica quæcumque alienant, vel pactum, per quod ipſorum dominium transfertur, faciunt, etiam in illos, qui ipſa alienata recipiunt, ipſasq. alienationes nullius voluit eſſe momenti. Habetur *in Extrau. ambitioſa, de rebus Eccleſiæ non alienandis*.

Contra alienãtes Eccleſiaſt. bona, vel recipientes ea.

Sixtus IV. ſtatuit, quod excommunicationem incurrant ipſo facto, Fratres & Sorores Tertij Ordinis, qui collegialiter viuentes, poſt factam profeſſionem, & emiſſionem trium votorum eſſentialium, ſolemniter in manibus ſui Miniſtri, vel Miniſtræ, matrimonium contrahunt, ſeu ante contractum conſumant, aut Religionem ipſam dimittunt, ad ſecularem vitam euntes, & tale matrimonium eſt nullum, nec poſſunt abſolui, niſi habitu reaſſumpto, ſuam profeſſionem collegialiter viuentes obſeruent, & à ſuis Superioribus abſolui meruerint. Habetur in Extrauag. quæ incipit, *Ad Chriſti Vicarij præſidentis*.

Cõtra Fratres & Sorores Tertiarias matrimonium contrahentes poſt profeſſionẽ emiſſam.

Idem Sixtus ſtatuit, quod excommunicationẽ incurrant, Fratres Minores, & Prædicatores, recipientes ſiue admittentes ad priuilegia, & immunitates Ordinum ſuorum, quoſcumque laicos vtriuſq; ſexus, prætextu Tertij Ordi-

Contra admittentes Tertiarios, vel Tertiarias ad cõmunicationem priuilegiorum, niſi geſtauerint habitũ & profeſſionẽ emittant.

nis, ſeu alterius modi, niſi geſtauerint habitum, prædicti Tertij Ordinis ſolitum, & profeſſionem emiſerint ſolitam, & in aliqua domo, ſeu Congregatione, dictorum Fratrum vel Sororum, vitam duxerint in communi, non obſtantibus quibuſcumque litteris Apoſtolicis, habetur in Bulla, quæ incipit, *Deteſtanda nullorum ambitio*. Supradictæ omnes excommunicationes referuntur à Collectore priuilegiorum, in Compendio, *verbo, excommunicatio, in fine*, quarum explicatio & declaratio inuenietur apud Nauarr. in ſuo Man. cap. 27 inter explicationem aliarum excommunicationum, quæ ſunt de iure communi, aut Papæ, ſummoq. Pontifici reſeruatæ, extra Bullam Cœnæ Domini, à nu. 75. vſque ad 151. excluſiue, quærantur ibidem.

Secunda Concluſio.

De alijs excõmunicationib⁹ latis cõtra Religioſos, in Cõci. Trid. alijsq. Summ Pontificum conſtitutionibus.

Præter excommunicationes ſupradictas, contentas in iure Canonico, atq; communi, ipſo facto contra Religioſos, ſunt & aliæ appoſitæ in Conc. Trid. & in aliquibus Extrauagantibus, atque Conſtitutionibus Pontificalibus impreſſis, ac fide dignis, & ſunt eæ, quæ ſequuntur.

Contra recipiẽtes aliquid à Nouitijs, dum ſunt in probatione.

In primis excommunicantur in Concilio Triden. Religioſi & Religioſæ, qui recipiunt aliquid à Nouitijs, dum ſunt in probatione, vel à parentibus propinquis, & curatoribus ſuis, excepto victu, atque veſtitu. Habetur in ſupradicto Concilio *ſeſſ. 25. de regu. cap. 16.*

Cõtra introducentes mulieres in Monaſt. virorum.

Item Pius V. & Gregor. XIII. appoſuerunt excommunicationem ipſo facto, ac ſummo Pontifici reſeruatam, contra Prælatos & Religioſos introducentes & admittentes mulieres in Monaſteria virorum, prout continetur in proprijs Extrau. quarum prima quæ eſt Pij V. incipit *Regularium perſonarum* altera vero quæ eſt Gregor. XIII. incipit *Vbi gratia & indulta*.

Cõtra introducentes, vel admittẽtes viros in Monaſt. Monialium.

Item ſupradictus Gregorius XIII. appoſuit excommunicationis ſententiam, contra Prælatos & Prælatas, Religioſos & Religioſas introducentes, & admittentes viros, aut mulieres intra Monaſteria Monialium quarumcumque, prout continetur in ſua Bulla, quæ incipit, *Vbi gratia, & indulta*.

Contra Moniales exeuntes à ſuis Monaſter. niſi in tribus caſibus exceptis.

Item ſuprad. Pius V. appoſuit etiam excommunicationis ſententiam, ipſo facto, contra omnes Abbatiſſas, atque Moniales exeuntes à ſuis Monaſterijs, quacumque de cauſa etiam infirmitatis, *excepta magni incendij, vel ægritudinis, lepræ, vel epidimiæ*, probatæ litteris Superioris & Epiſcopi, prout conſtat ex ipſius Extrau. ſiue Motu proprio, qui incipit, *Decori & honeſtati*.

Supradictæ excommunicationes, impoſitæ ipſo facto, contra Religioſos explicantur & declarantur in hoc Manuali ſemper à nobis, dum ſeſe obtulit occaſio, libuit tamen, ſic eas breuiter, atque in Compendio in præſentiarum apponere, vt præ manibus à Religioſis omnibus habeantur, faciliusq. memoriæ commendentur.

ARTICVLVS XIX.

Quinam poſſint à ſupradictis omnibus excommunicationibus abſoluere?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Ab excommunicatione mi-

AB Excommunicatione minori, quilibet Sacerdos Parochialis, iuriſdictionem habens, abſoluendi à peccatis mortalibus, poteſt abſoluere.

Hæc Concluſio iam iterum appoſita eſt ſupra in Art. 4. ſed libuit hic etiam iterum tranſcribere, vt omnia habeantur per ordinem. Tenet illam expreſſe Mag. Soto in 4. ſent. diſt. 22. q. 2. art. 3. 1. concl. & Nauar. in ſuo Man. cap. 27. nu. 25. & nu. 39. vbi & probat eam *ex cap. nuper, de ſenten. excomm.* & idipſum tenet in eodem Manual. cap. 4. nu. 1. *& in cap. placuit, de pœnit. diſt. 6. à nu. 25.*

nori, quilibet Sacerdos iuriſdictionem habens, abſoluendi ab alijs peccatis poteſt abſoluere.

Secunda Concluſio.

Ab excommunicatione maiori, lata ab homine, ſiue à Iudice, ipſe ſolus poteſt abſoluere, aut ſucceſſor Superior, ſiue delegatus. Hanc Concluſionem tenet expreſſe Mag. Soto loco ſupracitato, concluſ. 2. & Nauarr. in ſuo Manuali, cap. 27. nu. 40. & probat eam *ex cap. paſtoralis, §. præterea, de offic. delegati*, poteſtq. alijs multis iuribus comprobari, quæ & breuitatis gratia omitto, cum ad eamdem probandam, ſuperq. ſatis ſit, commune ac vulgare dictum, nempe, *quod cuius eſt ligare, eiuſdem etiam eſt abſoluere*, quod intelligendum eſt de poteſtate ordinaria, nam aliàs bene poteſt aliqua excommunicationis ſententia, lata eſſe à iudice inferiori, & nihilominus, quod ipſius abſolutio ſit Papæ reſeruata, vt eſt illa de incendiarijs, quæ habetur *in cap. tua nos, de ſent. excommun.* in qua, vt bene notat Caiet. *verbo, excommunicatio, cap. 22.* Summus Pontifex non illic fert excommunicationis ſententiam, in incendiarios, ſed inquit quod ſi fuerint per Eccleſiæ ſententiam, nempe ab Epiſcopo, ſeu ab alio, ad id auctoritatem habente, excommunicati & publicati, non poſſunt ab eiſdem abſolui, poſt denunciationem, ſed debent remitti ad Sedem Apoſtolicam pro beneficio abſolutionis, vt iuſtam illi cautionem præſtent, ſicuti & Clericorum percuſſores. Præterea delegatus Papæ, qui excommunicare poteſt intra vnum annum, poſt ſententiam diffinitiuam, eoque tranſacto, ab eadem non poteſt abſoluere, *iuxta cap. quærenti, de officio delegati*, vbi hoc tenet ſingulariter Panorm. qui & dicit id etiam eſſe intelligendum, de quolibet alio delegato, facultatem tantum habente exequendi ſuam ſententiam. Item & iudex excommunicans, qui poſtea excommunicatur & ipſe, excommunicatione maiori, abſoluere non poteſt à ſua priori excommunicatione, ſi eſt denunciatus, *per cap. audimus, 24. q. 1.* Item & excommunicatio, quæ pronunciata eſt ab inferiori, ſed poſt modum confirmata eſt à Papa, ex certa ſcientia, abſolui non poteſt ab eo, qui eam tulit, ſecundum Ioann. Andream communiter receptum *in cap. ex frequentibus, de inſtit.* Videatur hac de re Nauar. & Soto vbi ſupra. Solummodo aduerto, quod ſi excommunicatio lata fuerit, ab homine generaliter, ab ipſa abſoluere poteſt, etiam quicumque poteſt ab excommunicatione lata à Iure, de qua ſtatim dicemus, vt late probat ſupradictus Nau. vbi ſupra, nu. 44. citando ad id plures DD. *in cap. graue, de præbendis*, vbi etiam ipſe hoc expreſſe tenet.

Ab excommunicatione maiori, lata ab homine, ſiue Iudice, ſolus ipſe poteſt abſoluere, aut Superior, ſiue delegatus.

Nota hoc valde.

Tertia Concluſio.

Ab excommunicatione maiori lata à iure, & nulli reſeruata, abſoluere poteſt proprius Prælatus ſibi ſubditum, cuiuſcumque generis illa ſit, ſiue ſit lata, & appoſita per Concilium, aut ſpecialiter per quemcunque ſummum Pontificem. Hanc Concluſ. tenet expreſſe Mag. Soto vbi ſupra concl. 3. & Nauar. etiam vbi ſupra nu. 39. & probat eam *ex cap. nuper, de ſent. excomm.* & inquit, quod per proprium Prælatum intelligitur, non ſolum Papa, aut Epiſcopus, & Capitulum Sede vacante, verum etiam quilibet alius Prælatus exemptus, Eccleſiæ cuiuſcũque Regularis ſiue ſecularis, ex his qui habere dicuntur iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem, ſecun-

Ab excommunicatione maiori lata à iure, & nulli reſeruata, quilibet Prælatus abſoluere poteſt ſibi ſubditum.

Digitized by Google

dum gloſſam communiter receptam, *in Clem. 1. de reb. Eccl. non alien.* & etiam
quilibet alius Prælatus non exemptus, iuriſdictionē habens in foro exterio-
ri, & etiā Parochus, atque Sacerdos ſimplex, qui poteſt abſoluere à peccatis
mortalibus. Quā dicit eſſe communem ſententiam Innoc. & Hoſt. *in d. c. nu-*
per, & omnium Theologorum in 4 d. 18. atque etiam Summiſtarum, quos la-
te citat Syluest. *ver. excommunicatio, 1. notab. 2.* Et probat prædictam Concluſ.
Soto ratione manifeſta, nam excommunicatio eſt cenſura, quæ à Iure impo-
nitur ratione peccati, atque ratione illius incurritur: ergo quantū eſt ex ra-
tione & natura ipſius excommunicationis, quicumque auctoritatem & iu-
riſdictionem habet, abſoluendi ab illo peccato, habet etiam illā, abſoluendi
ab illa excommunicatione, ſalutari pœnitentia impoſita, cum vt ſupponitur,
nulli ſit reſeruata, nam iure diuino, nihil eſt reſeruatum, niſi reſeruetur de
nouo, nempe à Papa, ſeu Epiſcopo, aut alio Prælato. Et confirmatur, nam ſi
excōmunicatio quælibet, propterea quod lata eſt à iure, Concilio, ſiue Papa,
eidem ſtatim eſſet reſeruata, non opus eſſet, vt ipſi in quibuſdam excommu-
nicationibus dicerēt, atque exprimerēt, quarum abſolutiones nobis reſerua-
mus, ſeu quod pro beneficio abſolutionis, ad Sedem Apoſtolicam recurra-
tur: cum igitur per huiuſmodi clauſulas, ſummus Pontifex excommunica-
tiones aliquas, reſeruare ſibi conſueſcat, ſignum igitur eſt, quod vbi id non
facit, iure diuino, atque humano ordinario, excommunicationis cuiuſcum-
que latæ à iure, abſque reſeruatione, abſolutio ad proprium Prælatum per-
tineat: proprij autem Prælati nomine, intelligendi ſunt omnes ſupradicti.

Nota hoc valde.

Quarta Concluſio.

Ab excommunicatione, Papæ, ſiue Epiſcopis, vel Prælatis Regularibus reſeruatis ipſi dumtaxat poſſunt abſoluere, non vero alij, niſi ex priuilegio, aut particulari, ſiue ſpeciali cōmiſſione.

Ab excommunicationibus Papæ, ſeu Epiſcopis, aut Prælatis Regularibus
ſpecialiter reſeruatis, ipſi dumtaxat poſſunt abſoluere, non vero alij, niſi ex
priuilegio, aut ex ſpeciali, aut particulari commiſſione. Hæc Concl. comper-
tiſſima eſt apud omnes, & in excommunicationibus Bullæ Cœnæ Domini, in
fine, appoſita eſt ſpecialis pœna, contra abſoluentes à cenſuris, atque excom
municationibus ibidem appoſitis, id quod & fieri conſueuit in alijs excom-
municationibus. Sed quamuis hoc non fiat, eiuſmodi excommunicationis re-
ſeruatæ abſolutio, ſine auctoritate & facultate facta, non tenet, nam erit ſi-
cut ſententia lata à nō ſuo iudice, quæ nulla eſt. Certumq. eſt in iure, quod ſi
excommunicatio eſt reſeruata, ſecluſo priuilegio, is, cui reſeruatur, ab eadē
debet abſoluere, non vero alius omnino. De quibus omnibus ad hanc mate-
riam ſpectantibus, videatur Suar. 5. tom. diſput. 7 ſect. 2 cum ſeqq. agendo de
cenſuris in communi, & diſp. 19. agendo de excommunicatione. Sayrus lib.
2. ſui theſauri, cap. 19. 20. & 21.

Quinta Concluſio.

Multa erāt olim priuil. ad abſoluendū ab excommunicationibus etiam Papæ & Epiſcopis reſeruatis, ſed iam hæc reuocata & moderata ſunt p Clem. VIII.

Multa erant olim ſpecialia priuilegia, quibus Religioſi, & Regulares, &
maxime Mendicantes, & quicumque priuilegium habentes communicatio-
nis, abſoluere poterant, non ſolum alios Fratres, ſibiq. ſubditos, verum
etiam & ſeculares quoſcumque, ab excommunicationibus ſummo Pontifici,
& Epiſcopis reſeruatis, ſed iam hæc reuocata, & moderata ſunt per Clem.
VIII. Circa hanc Concl. nihil de nouo dicendum occurrit, nam de ea & ijs
quæ ad eiuſdem materiam ſpectant, longiſſimum fecimus ſermonē ſup. q. 7.
art. 2. 3. & 4. agendo de auctoritate, & poteſtate Generalis Miniſtri, ad abſol
uendum ſibi ſubditos ab hæreſis occulto crimine, & q. 9. ar. 10. agendo etiam
de auctoritate & poteſtate ipſius, ad abſoluendū eoſdē à caſibus ſpecialiter
ſummo Pont. reſeruatis, etiam contentis in Bulla Cœnæ Dñi, niſi vt prædictū
eſt,

eſt, fuiſſent hęc poſtmodũ per Clem. VIII. reuocata & moderata, atque ab interdicto & ceſſatione à diuinis, & q. 33. art. 7. agendo in communi de auctoritate Prælatorum, ad abſoluendum ſibi ſubditos, à quibuſcumque peccatis, excommunicationibus, pœnis, atque cenſuris, & in præced. Tom. Quæſt. 46. per plures Artt. latiſſime egimus, de eiuſmodi priuilegijs, quæ prædicti Regulares & Religioſi, habebant olim ad abſoluendum ſeculares quoſcumque, ab omnibus caſibus, excommunicationibus, & cenſuris ſummo Pontifici, atque Epiſcopis reſeruatis, vbi poterunt ſupradicta omnia latiſſime videri. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS XX.

Quænam ſint obſeruanda neceſſario, in abſolutione ab excommunicatione maiori, facta virtute priuilegiorum, ſeu aliter?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

SI excommunicatio fuerit lata ab homine, & qui excommunicat, non eſt Sacerdos, non poteſt ipſe excommunicatum ſacramentaliter abſoluere, bene tamen extra ſacramentaliter, etiam in foro conſcientiæ, & nec ſolũ in foro exteriori. Hanc Concl. tenet expreſſe Nau. in ſuo Man. c. 27. n. 41. cuius quidem prima pars, de ſe eſt clara & manifeſta, certiſſimum etenim eſt, quod qui non eſt ſacro ſacerdotali ordine inſignitus, nec proinde claues habet Eccleſiæ, neq; facultatẽ ligandi, atque abſoluendi in Pœnitentiæ ſacramento, neminem poteſt ſacramentaliter abſoluere. Sed ſecunda pars, nẽpe, quod extra ſacramentum poſſit Prełatus, ſiue Iudex, qui non eſt Sacerdos, a ſe excõmunicatum abſoluere, etiam in foro conſcientiæ, & non ſolum in foro exteriori, quamuis ſola tonſura prima ſit initiatus, probatur à præd. Nau. ex auctoritate atque ſententia D. Tho. in 4. ſent. d. 18. art. 4. & S. Antonin. 3. p. tit. 24. c. 77. & ex Summa Tabien. *verbo, abſolutio ab excommunicatione,* & dicit, quod contrarium tenentes, intelligendi, atq; interpretandi ſunt, de abſolutione excommunicationis, coniuncta cum peccatorum abſolutione, nam de abſolutione ab excommunicatione ſola, etiamſi Iudex non ſit plus quã prima tonſura initiatus, abſoluere (inquit) poteſt, etiam quoad conſcientiæ forum. Addit tamen fore commodius, vt idipſum alicui committat presbytero, quãuis vt ibidem dicit, non hoc etiam aliquo inconuenienti vacet, nam multi ignorantes, quærere omittunt à ſuis Parochis abſolutionem, exiſtimantes remiſſionem præfatam iudicis fuiſſe vere abſolutionem. Et prætereа, quia pauci ſunt, qui probare poſſint ſuam abſolutionem, ab excommunicatione factam à Parocho, per prædictam commiſſionem, cum ille excommunicatum abſoluat ſecreto, ac ſine Notario & teſtibus. Ad quæ vitanda inconuenientia, tradit ibidem, prædictus Nau. ſeruandam regulam, atque abſolutionis formam, vt conſtare, iure poſſit poſt modum, de abſolutione prædicta in foro exteriori.

Si excommunicatio fuerit lata ab homine, & qui excommunicat, nõ eſt Sacerdos, non poteſt ipſe excommunicatũ ſacramentaliter abſoluere, bene tamẽ extra ſacramentaliter, etiam in foro conſciẽtiæ, nec dum in exteriori.

Secunda Concluſio.

Quicumque poſſunt ab excommunicatione abſoluere, virtute ſubdelegatę iuriſdictionis à Principe, aut conceſſæ, in priuilegium perpetuũ, ratione alicuius dignitatis, ſeu officij, aut alterius cuiuſcumque ordinariæ poteſtatis, bene poſſunt hoc ipſum alijs committere, atque ſubdelegare. Hanc etiam Concluſ. tenet expreſſe ſuprad. Nau. vbi ſup. n. 41. & probat eam ex gl. com-

Qui iuriſdictionem habet delegatã a Principe, vel ratione alicuius priuilegij perpetui, ſeu officij, aut ſuæ dignitatis ad abſoluendum, bene ipſam delegare poteſt.

muniter recepta, *in cap.fin. de off. Ord.* quæ conciliat dictum capitulum, *cum c. fin. §. fin. de offi. deleg.* dicens illud procedere, in illis quibus ſolummodo, ſimplex miniſterium abſolutionis conceditur, ſine alia quacumque iuriſdictione, ſecus tamen eſt in propoſito. Vnde reſolutiue dicit prædictus Nau. quod ſimplex miniſterium, abſoluendi ab excommunicatione, poteſt delegari, etiam à delegato Ordinarij, & à ſubdelegato delegati Papæ, quamuis non poſſint ipſi delegare ſuas iuriſdictiones, quarum ratione id ipſum illis competit, neque etiam aliquem articulum iuriſdictionalem, *per cap. ſuper quibus, §. quem vero, cum ſeqq. de offic. deleg.* vbi hoc omnes tenent communiter DD.

Tertia Concluſio.

Excommnnicatus à iure, vel ab homine, q. ob morbũ grauem, ſeu ob aliud iuſtum impedimẽtũ, ſine auctoritate ab ſoluitur, ceſſante eiuſmodi impedimento, tenetur ſe Prælato ſtatim pſentare.

Excommunicati à iure, vel ab homine, qui ob grauem morbum, ſeu ob aliud iuſtum impedimentum faciunt ſe abſoluere, ab eo qui ſine illo nequaquam poſſet, quam citius commode poterunt, ac ceſſante impedimento prædicto, tenentur ſe præſentare coram eis, qui iure ipſos poterant abſoluere, alioquin recident in eamdem excommunicationem. Hæc Concluſ. habetur expreſſa *in cap. eos, de ſent. excomm. lib. 6.* & de ea videndus eſt Nau. vbi ſupra, n. 46. vbi dicit, idipſum eſſe intelligendum de illis, quos abſoluunt Legati Sedis Apoſtolicæ, cum onere ſe præſentandi ſuis Ordinarijs, aut quibuſlibet alijs, ad ſuſcipiendam pœnitentiam, ſeu debite ſatisfaciendum ei, quem iniuria aliqua affecerunt. Sed non (inquit) tenentur regulariter ſe præſentare perſonaliter, ſed ſat eſt ad id mittere procuratorem idoneum, ſecundum Caiet. in ſumma, *verbo, excommunicatio, cap. 69.* Ad quem autem ſpectet determinare tempus, intra quod abſolutus ab excommunicatione ſe debeat coram Prælato præſentare, ſaltem quoad forum conſcientiæ? non vacat per temporis anguſtias, in præſentiarum dicere, aut tractare: Caiet. inquit, quod ad ipſum abſolutum, alij vero ad prædictum Prælatum, ego dico, quod horum vtrumque ſuſtineri valet.

Quarta Concluſio.

Omnia iura, quæ dicunt, ſatisfactionẽ debere præcedere abſolutionẽ intelligenda ſunt, dummodo id commode fieri poſſit, alias non ſufficit præſtare cautionem.

Omnia iura, atque priuilegia, quæ iubent ante abſolutionem, ſatisfactionẽ eſſe faciendam, intelligenda ſunt ea lege, vt excõmunicatus congrue, ac cõmode poſſit ſatisfacere, alias enim ſi non poteſt, ſatis erit, quod ipſe præſtet cautionem. Hæc Concl. habetur expreſſa, in gl. penult. *Clem. 1. §. verum, de hæreticis,* vbi & hoc tenent communiter omnes DD. quamuis non deſint, qui aſſerant, ſatisfactionem realiter procedere debere, quotieſcumque pœnitens abſoluitur virtute alicuius priuilegij, hoc ipſum præcipientis, nec ſufficere, quod ipſe alleget ſe non poſſe realiter ſatisfacere. Sed contrarium tenetur magis communiter, & nouiſſime tenent hanc ſententiam Medin. in ſua ſumma 2. p. §. 12. & Ledeſma in 2. p. ſui quarti, q. 16. ar. 1. dub. vlt. & P. F. Emmanuel Rodrig. in explicatione ſuæ Bulæ, §. 9. n. 52. & 53. & ſuprad. Nau. conſtanter tenet, prædictam cautionem ſufficere in Man. cap. 27. n. 47. dicitq. eam ſuo iudicio ſufficientem eſſe, ſi fiat cum aliquo pignore, aut fideiuſſore, ſi eiuſmodi præſtari poteſt, ſin minus inquit, ſat erit quod præſtet cautionem, ſaltem iuratoriam, ſiquidem ad impoſſibile nemo tenetur, *iuxta l. impoſſibilium, ff. de reg. iuris.* Quinuero addit, quod ille, qui poteſt ſatisfacere, ſed non commode, niſi notabiliter, vilius vendendo bona ſua, ſi eiuſmodi ſatiſfactio differri poteſt, abſque aliquo magno damno alieno, non tenetur ad aliud, quam ad dandam prædictam cautionem ſufficientem, de eo quod ſatisfaciet, primo quoque tempore potuerit, quod idem tenet, multisq. rationibus comprobat in dicto Man. cap. 17. nu. 56. & 57.

Quomodo cautio ſit præſtanda ante abſolutionem.

ARTI-

ARTICVLVS XXI.

Vtrum abſolutio ab excommunicatione, virtute Bullæ Cruciatæ, ſeu aliorum priuilegiorum, extra ſacramentum fieri poſſit?

ET ratio dubitandi eſt, quia cõmuniter in prædicta Bulla, alijsq. priuilegijs, apponi ſolet clauſula, *vt abſolutio fiat in foro conſcientiæ tantũ*, ſeu aliter dicendo, *quod fiat auditis eorũ confeſſionibus*. propter quæ dicunt quidã DD. quod Prælati, neque Confeſſores per dictam Bullam, ſeu aliqua alia priuilegia, non quempiam poſſunt abſoluere extra ſacramentum, ab aliqua excommunicatione. hanc ſententiam & opinionem tenet Nauarr. in Man. cap. 26. nu. 31. & Corduba in ſumma, quæſt. 19. & Suar. 5. tom. diſput. 7. ſect. 5. num. 35. cum ſeqq. Sed contraria ſententia eſt verior, atque tenenda, de qua ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

ABſolutio ab excommunicatione, per Bullam Cruciatę, ſiue per alia priuilegia, extra ſacramentum fieri poteſt. Hanc Concluſ. tenet expreſſe Enriq. lib. 3. de indulgẽtijs, c. 3. littera, R, & eam dicit, tenuiſſe olim grauiſſimos, atque doctiſſimos Patres Dominicanæ Familiæ, Victoriam, Peñam, atque Medinam, & inſuper quod quidam Commiſſarius generalis Bullæ Cruciatæ, conſultus ea de re, hoc ipſum explicauit & declarauit, circa illa verba in eadem contenta, *in foro conſcientiæ tantum*. Quæ quidem verba non obſtant, neque ex eis inferre licet, noſtræ Concluſ. contrarium, etenim ſi ſummus Pont. per dicta verba vellet, quod in foro ſacramentali tantum, atque in ſacramento ſolum Pœnitentiæ, prædicta fieret excommunicationis abſolutio, non contentus dicere, *in foro conſcientiæ tantum*, adderet, atque diceret *& pœnitentiali*: quo quidem dicendi modo, vſus eſt olim Pius V. in quodam Iubileo ab ipſo conceſſo, anno Domini 1568. 5. Kalen. Nouemb. Pontificatus ſui anno 3. vbi poſtquam conceſſit Confeſſoribus approbatis ab Ordinarijs, auctoritatem abſoluendi, per dictum Iubileum à quacunque cenſura, appoſuit ſequentem clauſulam, *declarantes inſuper tam præſentes, quam alias quaſcumque ſuper conceſſione ſimilium, vel diſſimilium indulgentiarum, à nobis & prædeceſſoribus noſtris hactenus emanatas, vel in futurum quomodolibet emanaturas litteras, Chriſtifidelibus ipſis, niſi ad earum effectum in foro conſcientiæ & pœnitentiali conſequendum dumtaxat, non autem in foro fori, aut contentioſo, niſi ſatisfecerint, nullatenus ſuffragari.* Hæc ſuprad. Pius V. Per quæ verba ſatis dedit intelligi, ꝙ abſolutio facienda tunc, virtute prædicti Iubilei, erat facienda non ſolum in foro conſcientiæ, verum etiam & pœnitentiali, hoc eſt, in ſacramento Pœnitentiæ, ſimul cum aliorum peccatorum abſolutione: at dicendo Pontifices, quod per aliquam Bullam, ſiue priuilegia, abſoluatur quiſpiã ab aliqua cenſura, in foro conſcientiæ tantum, non id inſinuare volunt, ſed ſolũmodo, quod dicta abſolutio (ſiue in ſacramento, ſiue extra ſacramentum facta) ſuffragabitur eidem in foro conſcientiæ tantum, non autem in foro exteriori, niſi fiat prius parti ſatisfactio, itaque non ſignificant eiuſmodi verba, quod abſolutio præſtari debeat, in foro ſacramentali tantũ, & hoc eſt tenendum vniuerſaliter, quotieſcumque in aliqua Bulla, ſiue priuilegio, apponuntur eiuſmodi verba. Neque etiam dictis obſtat, quod in eiſdem apponantur illa alia verba, quæ apponi etiam conſueuerunt, *auditis eorum Confeſſionibus*, ex quibus colligi videtur, quod fieri non poteſt abſolutio virtute eorum, niſi prius pœnitentes

Abſolutio ab excommunicatione, per Bullam Cruciatæ, ſiue per priuilegia, extra ſacramentum fieri poteſt.

Nota hoc valde.

peccata ſua confiteantur, ſimulq; abſoluantur à peccatis,& à cenſuris, nam ibidem ſummi Pontifices, nihil tale intendunt dicere, ſed ſolum facultatem concedere, vt Confeſſores poſſint abſoluere pœnitentes,& à peccatis, & à cenſuris Sed intelligendum idem eſt reſpectiue,& ſecundum terminos iuridicos, ac diſpoſitionem iuris, ita vt abſolutio à peccatis fiat in ſacramento Pœnitentiæ,vt iura diſponunt, abſolutio vero à cenſuris fiat, etiam extra prædictum ſacramentum,ſi placuerit,aut libuerit,& in hoc conueniunt fere communiter omnes Summiſtæ, Armilla. *ver. excommunicatio*, §. 20. & Sot. in 4.d.18. q. . art.5.& Ledeſma 2.p.ſui quarti,q.19 ar.9 & alij multi.

Nota hoc valde.

Difficultas. Quid ſignificet abſolutio in foro conſcientiæ.

Sed ne iſte intermiſſus videatur locus, libet vlterius inueſtigare, quid importet, veniatq; ſemper intelligendum, per abſolutionem ab excommunicatione,ſeu ab alijs cenſuris in foro conſcientiæ?& ad quid ſic abſoluti, ſolummodo obligentur,obligatiq; remaneant? Cui difficultati breuiter,atque reſolutiue reſpondeo,quod abſoluere quempiam virtute alicuius Bullæ,ſiue priuilegij,in foro conſcientiæ, nihil eſt aliud, quam exercere poteſtatem in tali Bulla, ſiue priuilegio conceſſam,in ſalutem animæ illius,qui abſoluitur, ita vt abſolutio valeat tantum coram Deo,non autem coram Eccleſia,vt tradit Couarr. *in c. alma mater*, 1.p. §.1.n.6 Et quamuis prædicta abſolutio fiat in publico,atque videntibus multis,non propterea eſſe definit in foro conſcientiæ,cum fiat ſine ſtrepitu & figura iudicij, neque per eam tollatur ius tertij,ſed tantum hunc operatur effectū, quod anima illa,aliàs excommunicationis & cenſurarum vinculis illigata, remaneat abſoluta coram Deo. Poteſt nihilominus offenſus,petere à ſic abſoluto,in iudicio ſuum intereſſe, & damnum,quod alias fuerit paſſus, nam prædictæ abſolutiones (vt diximus) in foro conſcientiæ tantum factæ, nullo modo tollunt ius tertij. Sed dices qualiter in foro exteriori ſic abſolutus ab excommunicatione ſe debet habere? Reſpondeo,quod ſe debet habere omnino, ac ſi iniuſte in foro exteriori fuiſſet excommunicatus,de quo latiſſime agit ſuprad. Couar. in *d. c. alma mater*, 1.p.§.9.nu.7.& Sot. in 4.d.22.q.1.ar.3.& Nau. in c.27.n.3.& n.38 agendo de excommunicatione iniuſta,de quo nos etiā diximus ſupra, ſed vt modo etiā aliquid afferamus,dico quod etiam ſi celebret publice,atque cum ſcandalo,in foro interiori non remanebit irregularis, ſiquidem iā eſt ab excōmunicatione liberatus & abſolutus,nec publicitas facti,& multorū ſcandalū,ſunt cauſa iuridica,ratione cuius, eiuſmodi irregularis efficiatur,nam irregularitas non cōtrahitur,niſi propter cauſas in iure expreſſas. Erit tamen irregularis in foro exteriori, & pro tali reputabitur, atque dijudicabitur, ſtando in iuris rigore,ſecundum tamen æquitatem,atque benignitatem,& ſi iudici conſtet ipſum iam fuiſſe abſolutum, non debet ipſum vt irregularem reputare,neque vt talem,tractare & condemnare, maxime ſi celebrauit ſine magno ſcandalo,vt tradit Nauar. in ſuo Manual. cap. 27.nu.43. Ac denique ſicuti excommunicatio iniuſta, atque inualida, parum plus nihilo operatur, nec nocet, niſi in foro exteriori,quia non adimit communionem interiorem, nec ſuffragia generalia, quæ Eccleſia & miniſtri ipſius faciunt, ita excommunicatus,& abſolutus in foro conſcientiæ, niſi in foro exteriori non reputatur pro excommunicato,quia non adimitur ſibi communio, quæ ei omnino interdicitur, neque prædictis priuatur ſuffragijs.

Difficultas. Qualiter abſolutus in foro conſcientiæ tātum, ſe debet habere.

De differentia quæ verſatur, inter abſolutionem in foro cōſcientiæ,& abſolutionem in foro pœnitentiali.

In calce etiam huius Art. libuit aduertere,quod aliud eſt priuilegium conceſſum,in foro conſcientiæ tantum,aliud vero in foro pœnitentiæ,ſiue pœnitentiali,nam primum,quod eſt abſolutio in foro conſcientiæ tantum,fieri poteſt,& à Sacerdotibus & à non Sacerdotibus,vt dictum eſt,& ſi fiat à Sacerdotibus,fieri poteſt in ſacramento,& extra ſacram. at vero ſecundū, nempe abſolu-

abſolutio in foro pœnitentiali, fieri non poteſt, niſi à ſolis Sacerdotibus, neque extra ſacramentum, vt late tradit Sylueſter, *verb. abſolutio,* 1. §. 1. & Nauarr. vbi ſupra, cap. 27. num. 41. quo fit, vt ſi in priuilegio dicatur, quod abſolutio fiat in foro pœnitentiæ, ſiue pœnitentiali, fieri nullo modo poſſit, niſi à Sacerdotibus Confeſſoribus, non vero ab his, qui non ſunt Sacerdotes. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS XXII.

Vtrum per aliqua priuilegia abſolui poſſint, nominatim à Iudice excommunicati, ſaltim in foro conſcientia?

CIrca hanc difficultatem, ſunt variæ, atque diuerſæ Doctorum opiniones, Collector Compendij priuilegiorum Mendicantium tenet, quod Confeſſores Mendicantes virtute ſuorum priuilegiorum, non poſſunt abſoluere, à Iudicibus nominatim excommunicatos, in foro conſcientiæ, multoq. minus in foro exteriori. Cuius opinionis fundamentum eſt, nam alias perturbaretur omnis Eccleſiaſticus ordo, & etiam ordo iuris, atque bonum Reipublicæ, quod in foro exteriori prætenditur, omnino detrimentum pateretur; & præterea, quia (inquit) Mendicantium priuilegia, cum ſint conceſſiones Ordinarijs ipſis præiuditiales, atque odioſæ, potius ſunt reſtringendæ, quam ampliandæ, iuxta ea, quæ notantur in iure, *cap. porro, de priuil. & cap. quæ à Iure, de regul. iuris, lib. 6.* Eamdem opinionem tenet Collector priuilegiorum Societatis Ieſu, *tit. abſolutio ordinaria, quoad ſeculares.*

Priuileg. Coll. in comp. verb. abſolutio ord. quoad ſecula, §. 19.

Sed alij Doctores nouiſſimi, ſequuti Couaruuiam, *in cap. alma Mater,* 1. *par. §. 11. num. 16.* dicunt, quod virtute ſupradictorum priuilegiorum, nominatim excommunicati, abſolui poſſunt in foro conſcientiæ, ſatisfacta prius parte, non tamen in foro exteriori, etiam ſatisfacta parte, niſi Iudex excommunicans prius conſentiat. Hanc ſententiam, & opinionem etiã tenet Ioannes Guttierrez, in quæſtionibus Canonicis, cap. 5. iuxta finem, ſed non deſunt alij, qui dicant, quod ſatisfacta parte, in vtroque foro abſolui poſſunt; quæ ſententia probabilis eſt, propter auctoritatem maximam ſupradictorum auctorum, & fortiſſimas, quas habet rationes. De qua ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

PRobabile eſt, & ſi non aliud obſtet (quod neſcio) ſuſtineri poteſt, quod nominatim excommunicati, per Bullam Cruciatæ, in partibus quibus viget, ſiue per priuilegia, ſatisfacta prius parte poſſunt abſolui, non ſolum in foro conſcientiæ, verum etiam in exteriori. Hanc ſententiam & opinionem, tenent in primis Medina, in ſua inſtitutione Confeſſorum, 2. p. cap. 12. Ledeſma, 2. par. ſui 4. q. 16. art. 1. dubio vltimo, & Nauarr. lib. 9. Conſiliorum, tit. de ſentent. excommunic. conſil. 47. num. 4. & 5. & probatur in primis à ſimili, ex præallegato Iubileo, Pij V. conceſſo anno 1568. quintodecimo Kalendas Nouembris, Pontificatus ſui anno 3. cuius ſupra fecimus mentionem, art. 10. in concluſione, vbi poſt alia ponuntur ſequentia verba in fine, *niſi ad earum effectum in foro conſcientia, & pœnitentiali conſequendum dumtaxat, non autem in foro fori, aut contentioſo (niſi ſatisfecerint) nullatenus ſuffragari.* Vbi notanda ſunt verba illa, *niſi ſatisfecerint,* ex quibus

Probabile eſt, quod nominatim excommunicati, ſatisfacta prius parte per Bullã Cruciatæ, atque per priuilegia abſolui poſſunt in foro interiori, & exteriori. Nota hoc valde.

bus manifeſte colligitur, voluiſſe prædictum Pium V. quod per dictum Iubileum, excommunicati etiam nominatim (ſi ſatisfeciſſent) in vtroque foro abſolui poſſent. Idemq. videtur dicendum de Bulla Cruciatæ, alijsq. quibuſcumque priuilegijs. Quod & confirmari poteſt, etiam ex Concilio Tridentino, *ſeſſ. 25. de reformatione, cap. 12.* vbi mandatur, *quod nominatim excommunicati, ex quo fraudant decimas, vel impediunt, vt ne ſoluantur, donec parti ſatisfaciunt, non abſoluantur*, vbi notanda ſunt verba illa, *donec parti ſatisfaciant*, quibus ſatis innuitur, quod præmiſſa ſatisfactione partis, ſecundum idem Concilium nominatim excommunicati prædicti, bene poſſunt abſolui. Quod vt dixi conſtantiſſime tenet ſupradictus Nauarr. vbi ſupra, aſſerens, quod virtute Bullæ Cruciatæ (& perconſequens virtute priuilegiorum Apoſtolicorum quorumcumque, idipſum concedentium) ſatisfacta prius parte, Confeſſores, non ſolum in foro interiori, verum etiam in exteriori, pœnitentes poſſunt abſoluere, ab excommunicatione quacumque lata ab homine. Et idem eſſe dicendum, non ſatisfacta realiter prius parte, propter inopiam, vel impotentiam, ſeu ob aliam cauſam, præſtita tamen legitima cautione de ſatisfaciendo, de qua diximus ſupra, in art. 2. concl. 4. Videantur quæ hac de re dicuntur, 1. Tom. quæſt. 46. ar. 6. & in alio Tomo, de pœnis delictorum, q. 6. art. 16. Sed ait prædictus Nauarr. quod vt ipſi excommunicati, non euitentur poſtea per Iudicem, non ſufficit eos habere ſchedulam Confeſſoris, qua dicatur ſe eſſe abſolutos, ſed neceſſarij (inquit) ſunt duo teſtes, quibus probetur pœnitentem parti ſatisfeciſſe, & ab excommunicatione abſolutum fuiſſe, prout notatur in iure, nam non ſufficit Confeſſoris dictum, contra id quod in foro exteriori aduerſus excommunicatum ſic abſolutum poteſt opponi, ſi non adſint alij teſtes, qui de hoc ipſo teſtificentur: ſicut allegando Concilium Tarraconenſe, & Concilium Narbonenſe, cum alijs affirmat Salzedo, in ſua practica criminali, cap. 109. Vnde vt prædicta Schedula Confeſſoris ab ipſo obſignata, in foro exteriori fidem faciat, neceſſum eſt, vt ipſa tradatur pœnitenti coram Notario, & teſtibus, & quod Notarius ſubſcribat eam rogatus à Confeſſore, ſeu ab alio, coram prædictis teſtibus, vt contentum in ea, in foro exteriori recipiatur, & admittatur. Hæc tradit ſupradictus Nauarr. & Salzedo, vbi ſupra. Et ad argumenta in contrarium, ſiue rationes dubitandi, Reſpondetur, quod non in eo peruertitur, aut perturbatur iuris Eccleſiaſtici ordo, neque Reipublicæ bonum aliquod detrimentum patitur, cum in eo iudicibus ipſis, ſatisfacta prius parte, aut cautione præſtita (ad ſenſum ſupradictum) nulla prorſus irrogetur iniuria, poſtquam, & ipſi tulerunt excommunicationem prædictam, ad inſtantiam eiuſdem partis, qua ſatiſfacta, atque contenta, videntur & ipſi etiam eſſe contenti, & ſatisfacti, de eadem abſolutione legitime alias à Confeſſoribus facta. Ex quo patet, quod nullum ſibi infertur præiudicium, ſiue iniuria. Addo, quod quamuis aliquod præiudicium exinde eiſdem inferretur, bene poteſt Papa, cum paruo alterius præiudicio, in fauorem animarum, atque alicuius cauſæ piæ, quæcumque priuilegia concedere, iuxta ea, quæ notantur in iure, *in l. quoties, C. de prec. Imper. offeren.*

Nota hoc valde.

Papa in fauorẽ animarum, & alicuius cauſæ piæ, bene poteſt quæcũque priuilegia concedere, cum aliquo paruo, alicuius tertij præiudicio.

ARTI-

ARTICVLVS XXIII.

Vtrum nominatim excommunicatus, ad petitionem partis, abſolutuſq. ex conſenſu ipſius, aut concedente ipſa parte prorogationem, vſque ad certum tempus, finito tali tempore, reincidat in prædictam excommunicationem, etiamſi non fuerit à Iudice iterum excommunicatus?

CIrca hanc difficultatem ſunt variæ atque diuerſæ Doctorum Iuris Conſultorum opiniones, nam Abbas, *in cap. præterea, de appellat.* quem ſequitur Decius, ibidem, num. 4. & Felinus, *in cap. de cauſis, num. 2. de offic. delegati*, tenent, quod abſoluti ab excommunicatione nominatim, facta ad ſupplicationem alicuius partis, ipſa parte concedente prorogationem, vſque ad certum tempus, eo finito non reincidunt in prædictam excommunicationem, niſi à Iudice iterum fuerint nominatim excommunicati, quod & probare contendunt, multis rationibus. Sed contraria eſt aliorum ſententia & opinio & verior. Pro qua ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

NOminatim excommunicati, atque abſoluti, ad inſtantiam & ſupplicationem partis, ipſa parte concedente prorogationem termini, finito tali termino, ſtatim ipſo iure reincidunt in eamdem excõmunicationem, etiam ſi Iudex non eos iterum excommunicet, & etiamſi dicta prorogatio, auctoritate Iudicis fuerit facta. Hanc ſententiam tenet Hoſtienſis, in dicto *cap. præterea, de appellat.* etiam eſt communis Canoniſtarum, atque Legiſtarum, de qua videndus eſt Couaruuias, *in cap. quamuis pactum, 1. p. in princ. num. 5.* Et probatur hac efficaciſſima ratione, nam ſupradicta excommunicatio lata à Iudice nominatim, facta eſt ad inſtantiam, atque ad ſupplicationem partis, & prorogata etiam de conſenſu ipſius, ad certũ vſque terminum: ergo finito tali termino, optime & neq; incongrue colligitur, quod ſit etiam intentio eiuſdem Iudicis, vt ſtatim ac nullo alio præuio incurratur ipſa, & ſic cenſendum eſt, de tali excommunicatione, ac ſi reuera ab ipſo Iudice ſuiſſet lata atque conceſſa, ipſiq. iterum nominatim excommunicati. Et hæc de iſto Articulo breuiter dixiſſe ſufficiat. Videatur hac de re, Nauarr. in ſuo Manuali, cap. 27. num. 15.

Nominatim excommunicati, atque abſoluti ex cõſenſu partis, vſque ad certum terminum, eo elapſo, ſtatim reincidunt.

ARTICVLVS XXIV.

Vtrum virtute Bullæ Cruciatæ, ſeu aliquorum priuilegiorum abſolui poſſint manifeſti percuſſores Clericorum?

HÆc difficultas non magna eſt, apponitur tamen, vt incidenter dicantur, alia quæ ſunt maxima animaduerſione digna. Pro cuius pleniori intelligentia ſuppono, quod percuſſio Clericorum, vna eſt de excõmunicationibus Papæ, ac Summo Pontifici reſeruatis, quæ habetur *in cap. ſi quis ſuadente diabolo*, 17. q. 4. vbi ſequentia apponuntur verba, *ſi quis ſuadente diabolo, huius ſacrilegij reatum incurrit, quod in Clericum vel Monachum violentas manus iniecerit, anathematis vinculo ſubiaceat, & nullus Epiſcoporũ illum præſumat*

Nota, quod de Iure communi Clericorũ, ſeu Monachorum violẽta perceſſio Sum. Pont. eſt reſeruata.

ſumat

ſumat abſoluere (niſi mortis vrgente periculo) donec Apoſtolico conſpectui præſentetur, & eius mandatum ſuſcipiat. Quod quidem Capitulum doctiſſime atque latiſſime explicat Nauarr. in ſuo Man. cap. 27. vſque ad num. 91. incluſiue, dicens omnia, quæ ad ipſius explicationem pertinent. Quoſnam comprehendat? quid intelligatur per manus violentas, ſeu quænam percuſſio dicatur violenta? quis Clerici nomine, vel Monachi, ſit intelligendus? & reliqua, quæ ad hoc propoſitũ à quouis deſiderari poſſunt. Sed ſpecialiter, nu. 87. inquit, quod quamuis dicta excommunicatio, de Iure communi Papæ, ac Summo Pontifici ſit reſeruata, in aliquibus tamen caſibus, & propter nonnullas cauſas, ipſius abſolutio etiam de Iure communi committitur Epiſcopis, ad quod propoſitum citat, *cap. quoniam, de vita & honeſtate Clericorum*, vbi habetur, *quod Clerici, ſimul in Collegio conuiuentes, abſolui poſſunt per Epiſcopum, à percuſſione leui, vel mediocri, non vero enormi.* Similiter & Religioſi, idipſum facere poſſunt, *per cap. Monachi, de ſentent. excommunic.* facit, *& cap. Canonica*, vbi habetur de vtriſque, *quod Monachi, & Canonici Regulares, quocumque modo ſe percuſſerint, non ſunt ad Apoſtolicam Sedem mittendi, ſed ſecundum diſcretionem, & prouidentiam ſui Abbatis, diſciplina ſubdantur.* Et additur, *quod ſi Abbatis diſcretio ad eorum correctionem non ſufficiat, prouidentia eſt Diœceſani Epiſcopi adhibenda, niſi exceſſus difficilis fuerit, & enormis, propter quem merito ad Eccleſiam Romanam ſit habendus recurſus.* Verba ſunt Hon. III. in d. *cap. Canonica*, in quibus ipſe refert ſe ad illud, quod habetur in prædicto *cap. Monachi*, vbi, ſimilia habentur omnino verba. Ex quibus omnibus Iuribus clare colligitur, quid propoſito Articulo, ſecundum ſupradicta Iura, ſit reſpondendum & conformiter ad ea, ſequentem ſtatuo Concluſionem.

In aliquibus caſibus, Clericorum ſiue Monachorum abſolutio cõmittitur Epiſcopo.

Prima Concluſio.

NOn ſolum de Iure ſpeciali, virtute Bullæ Cruciatæ, atque aliorum priuilegiorum, manifeſti Clericorum percuſſores, per ſuos Prælatos poſſunt abſolui, verum etiam & de Iure communi, omnes per Epiſcopos & Prælatos ipſos, dummodo percuſſio ſupradicta non ſit enormis. Hæc Concluſio, iam ſatis conſtat ex ſupradictis, & quia conſtitutiſſimum eſt in iure, quod Epiſcopi ab excommunicatione incurſa ob leuem percuſſionem Clerici, ſibi ſubditos abſoluere poſſunt, eademq. eſt omnino ratio, de Prælatis Regularibus, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentibus, reſpectu etiam ſuorum ſubditorum. Sed pro ipſis ſpecialiter facit, *cap. Religioſo, de ſentent. excommunic. in* 6. vbi Bonifacius VIII. pro abſolutione Religioſorum à dicta excommunicatione, ſequentia verba ponit, *Religioſus, qui manus violentas in Clericum ſecularem iniycit (ne hoc prætextu materiam habeant euagandi) poterit ab Epiſcopo eo caſu abſolutionis beneficium exhiberi, quo ſeculari Clerico poſſet ſi alium Clericum percuſſiſſet.* Super quæ verba adnotare libet, quod quamuis in dicto Capitulo, expreſſe non fiat mentio, niſi de percuſſione Clerici facta à Religioſo, quo caſu dicit ibi Pontifex, quod ipſius abſolutio fiat ab Epiſcopo, dummodo læſio non ſit enormis, ne hoc prætextu materiam habeant euagandi, idem omnino atque eadem ratione dicendum videtur, de leui percuſſione Religioſorum in inuicem, nempe quod id fieri poſſit per proprium eorumdem Prælatum, cuius iuriſdictio Epiſcopali eſt ſimilis, ſiue æqualis, ne etiam materiam habeant euagandi. Etenim ſi Religioſi in dicto caſu abſolui etiam non poſſent à ſuis proprijs Prælatis, magna atque ingentia exinde ſequerentur inconuenientia, atque incommoda, cumq. ob nimiam, atque aſſiduam familiaritatem, & conuerſationem, quam inter ſe ſe communiter habent Religioſi prædicti, vt dicitur

Si Clerico, aut Monachi percuſſio non ſit inormis, etiam de iure cõmuni, per Epiſcopũ, atque Prælatum Ordinarium, abſolui poteſt.

Nota hoc valde.

plurimum

plurimum parere ſoleat contemptum, frequentius in dictum peccatum percuſſionis, atque excommunicationem incidunt, & ſæpe ſæpius quinuero ſæpiſſime, oporteret eos extra Monaſterium euagari, vt præſentarentur conſpectui Romani Pontificis, ab eodemq. abſoluerentur, quod quidem none eſſet rationi conſonũ, dicendumq. proinde eſt, quod virtute prædicti *cap. Religioſo*, à dicta excommunicatione, de iure etiam communi, per proprios Prælatos poſſunt abſolui. Sed quamuis hoc ita ſit, vt non in has redigeremur anguſtias, multi iam ſummi Pontifices, ad id ſpecialia priuilegia Religioſis conceſſerunt, quæ habentur in Monumentis noſtri Ordinis, atque in primis habetur priuilegium Innocentij IV. *Quo conceſſit Generali, & Prouincialibus Miniſtris, vt eos, qui ex Fratribus ſuis, pro iniectione manuum in ſeipſos, incurrerint in excommunicationis vinculum, aut in id ante ſuſceptum habitum inciderunt, vel alias ſunt excommunicati, valeant abſoluere, niſi adeo graues & enormes ſint exceſſus, quod merito ſint ad Sedem Apoſtolicam deſtinandi.* Præterea Clemens IV. (vt pluries dictum eſt, iam ſupra) ad id ampliſſimam fecit conceſſionem, quæ habetur in eiſdem Monumentis, *qua conceſſit, omnibus Prælatis noſtri Ordinis Minorũ, vt generaliter poſſint, abſoluere ſibi ſubditos, à quacumque cenſura, ſiue excommunicatione.* De qua conceſſione videantur eam, quæ dicta ſunt ſupra, q.7.ar.2.3 & 4. & q 9. ar.10. & q.33. ar.7. Solume ſupereſt inueſtigare, an ſupradicta priuilegia proſint, atque deſeruiant, ſolummodo quando prædicti Religioſi, mutuo intra Clauſtrum ſe percuſſerint, an vero etiam quando ſunt extra Clauſtrum? Et ratio dubitandi eſt, nam *in cap. Monachi, de ſentent. excommunic.* quo conceditur facultas, vt Regulares à ſuis Prælatis, vel ab Epiſcopis poſſint abſolui, tantum habetur, vt id fiat, quando intra Clauſtrum mutuo ſe percuſſerint; & priuilegia explicari debent iuxta terminos Iuris communis. Sed nihilominus certum eſt, idipſum eſſe intelligendum, atque dicendum, etiam ſi Religioſi prædicti mutuo extra Clauſtrum ſe percuſſerint, nam priuilegia ſupradicta, hac de re nullam prorſus faciunt mentionem, ſed ampliſſimam conceſſionem faciunt, non reſtringendo abſolutionem, vt fiat, quando delinquunt in Clauſtro, aut extra Clauſtrum, & quamuis, in prædicta Decretali habeantur verba ſupradicta, non per id reſtringere, aut limitare voluit Summus Pontifex, quod ſi Religioſi prædicti, extra Clauſtrum ſe percuſſerint, à Prælatis, ſeu Epiſcopis abſolui nõ poſſint; ſed dixit id quod crebrius, atq; frequentius contingere ſolet, prout aduertit, & notat Panorm. *in cap. cum illorum, de ſentent. excommunic.* allegans in id aliqua iura, ex quibus colligitur, Prælatos Regulares poſſe abſoluere ſibi ſubditos, etiam extra Clauſtrum ſe mutuo percutientes, quale eſt, *cap. Canonica, eodem titulo.*

Nota, pro abſolutione Religioſorum, manus violentas, iniicientium in inuicem, ſiue in aliquem Clericum.
Mon. Ord. 1. imp. fol. 104. conc. 219. & habetur in cõpen. ver. abſolutio ordinaria, quoad Fratres, §. 1.
Mon. Ord. 1. imp. fol. 57. & 2. f. 140. conc. 318. & 319. & refertur in comp. vbi ſup. §. 7.

Difficultas.
Per dicta iura atque priuilegia Religioſi, poſſunt abſolui non ſolũ quando ſe percutiũt intra Clauſtrũ, verum etiam ſi extra Clauſtrũ id fiat.

Nota hoc valde.

Aduertendum eſt, quod ſi Superior aliquis ſubditum ſuum percuſſerit, poteſt & ipſe ſecundum ſupradicta priuilegia, abſolui à quolibet ſubdito, in Confeſſorem ſibi electo, & ſi ſubditus, atque Prælatus, ſe mutuo, atque inuicem percuſſerint, & in Conuentu non ſit alius, qui eos poſſit abſoluere, in tali caſu eſt etiam grauiſſimorum Doctorum opinio, quod ſe inuicem poſſunt abſoluere. Licet enim ſecundum Ius cõmune, excommunicatus excommunicatione maiori (qualis eſt percuſſor Clerici) non poſſet alium ſimili excommunicatione excommunicatum abſoluere, prout habetur in ſacris Canonibus, & maxime *in cap. audiuimus, 24. q. 1.* in caſu tamen prædicto neceſſitatis, vbi non eſt alius Frater, qui prædictos poſſit abſoluere, & ne cogantur ipſi Confeſſorem quærere extra Ordinem, probabiliſſimum eſt, quod ipſi ſe inuicem poſſunt abſoluere, quia neceſſitas non habet legem. Hoc tenet ſpecialiter Ioannes Fabianus, *verb. abſolutio, 2. §. 6.* probatq.

illud

Digitized by Google

illud à maiori, quia inquit, ſi excommunicatus excommunicatione maiori, in caſu neceſſitatis à peccatis poteſt abſoluere, vt tenet communis opinio, multo ergo melius, atque à fortiori, poterit, & ab excommunicatione. Sed vt fiat liquidum, qualiter eiuſmodi abſolutio ſit facienda, ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Secunda Concluſio.

Si excommunicatio, propter percuſſionem Clerici vel Monachi, eſt ſecretà, abſolutio etiam in ſecreto eſt faciẽda, ſin vero aliter ſeruanda eſt iuris forma.

Si excommunicatio propter percuſſionem Clerici, ſiue Monachi, eſt occulta atque ſecreta, eiuſdem abſolutio etiam in occulto & ſecreto eſt facienda, & ſine iuris ſolemnitate, ſin vero fuerit publica, ſeruanda eſt forma Iure communi tradita. Hæc Concluſio, eſt certa & manifeſta, & colligitur, *ex cap. à nobis, el ſegundo, de ſentent. excommunic.* atque ex traditis à D. Antonino, 3.p. tit. 24. cap. 77. Qua de re videatur Nauarr. in ſuo Manuali, cap. 26. num. 18. & 19. vbi & tradit modum & formam in eiuſmodi abſolutione publica ſeruandam, vt ſcilicet excommunicatus humeros nudatus, cum Pſal. 50. *Miſerere mei Deus*, ſeu alio pœnitentiali, abſoluatur & virga, fune, aut flagello cedatur, & poſt Gloria Patri, & Kyrie eleyſon, & Pater noſter, & cum verſiculo, Saluum fac, &c. abſoluatur, dicendo orationem conſuetam. Sed in fine aduertit, huiuſmodi ſolemnitatem, non eſſe ſemper ſeruandã, propterea quod nos Fratres Mendicãtes, priuilegium ad hoc ſpeciale habemus, vt audiendo confeſſiones, atque abſoluendo in foro conſcientiæ excommunicatos, non teneamur ſeruare formam, quæ communiter obſeruatur in publicis abſolutionibus, quod priuilegium eſt Leonis X. & habetur in Supplemento, & refertur in Compendio, *verb. abſolutio, quoad Fratres*, 1. §. 18. & quamuis Pontifex expreſſe, ibi loquatur de abſolutionibus ab excommunicatione factis, ſiue faciendis ſecularibus, non vero ibi fiat ſermo de Fratribus, nihilominus quando prædicta excommunicatio eſt occulta atque ſecreta, non incongrue hoc ipſum, cum eiſdem poteſt obſeruari, id quod etiam communiter habetur in praxi: ſecus eſt tamen, quando percuſſio & abſolutio prædicta eſt publica, atque in publico facienda, tunc enim Iuris forma omnino, atque ad vnguem ſeruatur. De quo videantur generales noſtræ Conſtitutiones, cap. 6. de correctione delinquentium. Et hæc de iſto Articulo, atque tota Quæſtione dicta ſufficiant.

Nota formam ſeruandam, in abſolutione ab excommunicatione.

Suppl. fol. 59. conceſ. 174. & refertur in cõpend. ver. abſolutio, quoad ſeculares, 1. §. 18.

QVÆSTIO XXXVI.

De Suſpenſione, & ijs quæ ad materiam Suſpenſionis ſpectant, in ſexdecim Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quidnam ſit Suſpenſio?

PRo huius Articuli, ac ſequentium intelligentia, præmitto, quod ſuſpenſio dupliciter accipitur, vno modo, large, communiter, atque generaliter, & vt ſic accepta, *eſt prohibitio vſus officij, ſiue facultatis alicuius*. Quidquid illud ſit, de quo multiplici ſuſpenſionis genere, videnda eſt Gloſſa ſolemnis, *in Clement. Cupientes de pœnis, verbo ſuſpenſio, & in rubrica, de ſentent. excomm. & in cap. ſi aduerſus, de hæreticis*, & Gloſſa, *in cap. ad reponendam, de offic. ord.* In quo quidem ſenſu, appellatio etiam dicitur ſuſpendi, *per cap. venientes, de*

de iure iurando, & petitorium per poſſeſſorium, *per cap. Paſtoralis, el primo, de cauſa poſſeſſ.* Qua de re videatur Nauarr. in ſuo Man. cap.27. num.151. Sed ſecundo modo ſumitur ſuſpenſio, proprie, ſtricte, & in rigore, & vt ſic ſupponit ſpecialiter, pro quadam ſpecie Eccleſiaſticæ cenſuræ, cuius fit mentio, *in cap. quærenti, de verborum ſignificatione*, in qua etiam ſignificatione accepta, licet etiam ſit lis & controuerſia, inter Doctores, quidnam ſit, & quis eius effectus, ſed nihilominus, pro nunc breuitati ſtudendo, pro reſolutione huius difficultatis, ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

Quidnam ſit ſuſpenſio proprie dicta, atque in rigore & ſtricte ſumpta.

SVſpenſio proprie dicta, ſtricte & in rigore ſumpta, eſt cenſura Eccleſiaſtica, qua alicui perſonæ Eccleſiaſticæ, prohibetur exercitium ſui officij, aut beneficij Eccleſiaſtici, in totum, vel in partem, in certum tempus, aut in perpetuum, ſeu quoad partem, idq. ob ſuam culpam. Hæc ſuſpenſionis definitio, adducitur à doctiſſimo Doctore Nauarr. vbi ſupra, qui etiam ipſam explicat, atque declarat, per omnes ipſius particulas, & inquit, quod apponitur ibi hæc particula *cenſura* pro genere, ſiue loco generis, nam omnis ſuſpenſio eſt cenſura, non vero è contra, iuxta dictum *cap. quærenti, de verborum ſignif.* Ad ſignificandum etiam, quod ipſa non poteſt ferri, niſi ab habente iuriſdictionem Eccleſiaſticam exteriorem, ad quam ſolam pertinet ferre cenſuras, arg. *cap. dudum, el ſegundo, de electione.* Dicitur præterea, *qua prohibetur perſona Eccleſiaſtica exercitium ſui officij ac beneficij Eccleſiaſtici*, ad excludendas prohibitiones aliorum exercitiorum, ſeu factas alijs perſonis, prophanis, ſeu Eccleſiaſticis, ſed alio reſpectu, quam quia ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ. Dicitur etiam in dicta definitione, quod *id ſit in totum, vel in partem, in certum tempus, vel in perpetuum, in perpetuum (ſed quoad partem)* nam prohibitio totius exercitij, officij, vel beneficij, in perpetuum, eſt depoſitio, vel priuatio ipſius, non vero ſuſpenſio, iuxta Cardinalem *in Clement. 1. §. cæterum, de priuileg. num.6.* & Panorm. *in cap. at ſi Clerici, de iudicijs, num.7.* & Bonifac. *in Clement. Cupientes, de pœnit. num.43.* Et tandem vltimo apponitur, ibi, *ob ſuam culpam*, nam licet ſuſpenſio, ob qualemcumque culpam mortalem ferri poſſit, ſecundum Areti. *in cap. cum non ab homine, de iud.* imò vero ob venialem, ſecundum Caiet. in ſumma, *verb ſuſpenſio*, non tamen poteſt poni abſque vlla propria culpa, cuius ipſa ſit pœna, arg. *cap. 2. de conſtitutionibus.* Nam quæ ponitur ob ſenectutem, lepram, vel debilitatem, ſeu ob aliam cauſam, iuxta *cap. tua nos, & cap. de Rectoribus, & cap. final. de Cler. ægrotante, & cap. 1. eodem titulo, lib.6.* licet poſſit dici generaliter ſuſpenſio, non tamen eſt ſtricte cenſura, de qua loquimur. Videantur hac de re Suarez, tom. 5. in 3. par. D.Thom diſp.25. ſect.1.

Ex dicta ſuſpenſionis definitione, ſequuntur plura, eaq. notatu digniſſima. Primum, quod prohibitio, ſiue ſuſpenſio, Confeſſarij à celebrando, non eſt propria ſuſpenſio, quia non eſt facta ab habente iuriſdictionem, quæ eſt vera ratio, cur contraueniens illi, non fit irregularis, ſecundum Gloſſ. receptam, *in cap. is qui, de ſentent. excomm. lib. 6.* poſt Specul. tit. de diſpen. §. 10. nu.32. Secundo, quod quidquid ferè omnes incogitanter dicant, licet prohibitio qua mortali peccato infectus, prohibetur celebrare, dicatur generaliter ſuſpenſio, quia per ipſam impeditur Sacerdos, ne ſacrum faciat, donec abſoluatur ab illo, *per cap. fin. de cohabitatione Cleri, & cap. fin. de Cler. excommunic.* non tamen eſt ſuſpenſio ſtricte accepta; tum, quia ſuſpenſio non eſt peccatum, ſed eius pœna, iuxta omnes; tum etiam quia peccatum mortale, antiquius eſt omnibus iuribus Canonicis, quorum inſtitutum eſt ſuſpenſio,

Digitized by Google

ſio; & tandem vltimo, quia peccatum mortale priuat vſu, non ſolum actiuo, verum etiam paſſiuo Sacramentorum, non in quantum eſt vſus poteſtatis Eccleſiaſticæ, ſed in quantum ſunt quædam res ſacræ, quæ ab indignis miniſtris contrectari non debent: at ſuſpenſio priuat illis ſub alia ratione, de qua ſtatim dicemus; ac tandem, quia non eſt cenſura, qualis eſſe debet ſuſpenſio proprie dicta. Tertio infertur, quod neque excommunicatio maior, nec minor eſt ſuſpenſio, tum quia eſt ſpecies diuerſa cenſuræ, tum etiam quia ipſa non vetat exercitium, quatenus eſt tale, ſed quatenus eſt ſpecies communicationis humanæ, & chriſtianæ. Quarto, quod quamuis quodlibet peccatum mortale, atque etiam excommunicatio minor, generaliter loquendo, ſuſpendat à perceptione Sacramentorum, in hoc ſenſu, quod percipiendo ipſa, peccetur mortaliter, non tamen propterea incurritur irregularitas, quia non contrauenitur ſuſpenſioni, prout eſt ſpecies cenſuræ, proprie dictæ, ſed ſolummodo, prout eſt prohibitio reſultans ex natura illorum. Quinto, quod neque irregularitas, nec depoſitio verbalis, nec degradatio realis, eſt ſuſpenſio, licet Innocent. *in cap. final. de exceſſ. Prælat.* & multi alij eas appellent ſuſpenſiones, quod eſt verum capiendo verbum ſuſpenſio generaliter, non tamen ſtricte, atque in rigore, vt in propoſito; tum quia ipſæ non ſunt cenſuræ, iuxta *cap. quærenti, de verborum ſignificatione*; tum etiam quia ſunt priuationes, vel inhabilitationes, quæ priuant officio, & inhabilem faciunt omnino, ad obtinendum, vel exercendum aliquem Ordinem, at vero ſuſpenſio proprie dicta, ſolum eſt impedimentum exercitij officij, vel beneficij Eccleſiaſtici, iuxta mentem Panorm. *in dicto cap. at ſi Clerici, de iudicijs, num. 7.* Videatur hac de re Syluest. *verb. degradatio, num.* 1. & Suarez, 5. tom. in 3. p. diſp. 30. ſect. 1. Sexto & vltimo infertur, quod nec proprie eſt ſuſpenſio, de qua in præſentiarum loquimur, vlla ſuſpenſio laici, neque ſuſpenſio officij aduocandi, etiam in foro Eccleſiaſtico, quia non eſt proprie officium Eccleſiaſticum; nec ſuſpenſio facultatis dandi aliquos gradus, conceſſæ per Regem, ſiue Imperatorem, quidquid dicat & ſentiat ſupradicta Gloſſ. *in dicta Clement. Cupientes, de pœnit.* Videatur hac de re ſupradictus Nauarr. vbi ſupra, à num. 51. vſque ad 54. excluſiue. Videatur etiam Mag. Sot. in 4. diſt. 22. q. 3. ar. 1. & Sylu. *verb. ſuſpenſio, num.* 1. & Suarez, 5. tom. in 3. p. D. Thom. diſp. 25. ſect. 1. Et hæc de iſto Articulo, dicta ſufficiant.

ARTICVLVS II.

Quotuplex ſit Suſpenſio proprie dicta, atque in rigore ſumpta?

VAriæ à Doctoribus traduntur Suſpenſionis differentiæ, diuiſiones, atque ſubdiuiſiones, ſed quæ reuera conueniunt ipſi, vt generaliter ſumptæ, non vero proprie, ſtricte, atque in rigore. Quibus omnibus breuitatis gratia prætermiſſis, ne in longum noſtra protrahatur oratio, propoſitæ difficultati breuiter, & reſolutiue reſpondeo, per ſequentes Concluſiones.

Omnis vniuerſum ſuſpenſio, proprie & ſtricte ſumpta, eſt triplex, quædã ob officio tantum, quædam à beneficio tãtum, alia vero ab officio & beneficio ſimul.

Prima Concluſio.

COnſiderando ſuſpenſionem, quantum ad effectum, & quantum ad rem à qua ſuſpendit, omnis in vniuerſum ſuſpenſio proprie dicta, ſtricte & in rigore ſumpta, eſt triplex, quædam ab officio tantum, quædam à beneficio tantum, alia vero ab officio & beneficio ſimul. Item aliquando fit in totum, aliquo vero ſecundum partem, aliquando ab omni officio & exercitio

citio Ordinum,aliquando autē ab vno Ordine tantū,atq; etiam interdum fit, non ab Ordine, ſed ab alio, vtpura ab ingreſſu Eccleſiæ, vel à prædicationis actu,& huiuſmodi, de quibus omnibus habetur exempla in Gloſſa,*in Clement.cupientes,de pœn.* Hæc Concluſio,communis eſt DD.omnium reſolutio, & de ea videndus eſt Nau. in ſuo Man.cap.27.num. 154. Quorum omnium exempla,vt dixi,ponuntur,& referuntur à Gloſſ.*in d. Clem.cupientes,de pœnis*, latiſſime, & Sylu. *ver.ſuſpenſio,num.* 1. tractat hoc ipſum,& Suar.5.tom. in 3.p. D.Tho.diſp.25. ſect.2. vbi & latiſſime explicat, quidnam ſit ſuſpendi quempiam,ab officio tantum,quid vero à beneficio tantū,quid autem ab officio & beneficio ſimul,de quibus omnibus nos etiā infra,aliquid dicemus, agendo de ſuſpenſionis effectibus. Sed aduerto, quod prædicta ſuſpenſionis diuiſio,deſumpta eſt (vt diximus) ab eiuſdem effectibus,attendendo & conſiderando,ea quibus priuat,ſeu priuare poteſt. Sed conſiderari etiam poteſt habito reſpectu ad ſuſpendentem,& etiam quantum attinet ad ipſius durationem. De qua re ponuntur aliæ ipſius diuiſiones, de quibus dicemus per ordinem: ſit ſecunda Concluſio.

Secunda Concluſio.

Si conſideretur ſuſpenſio habito reſpectu ad ſuſpendentem,omnis in vniuerſum ſuſpenſio eſt duplex, quædam lata à iure, alia vero lata ab homine. Hæc etiam Concluſio,eſt communis omnium Doctorum reſolutio, & de ea videndus eſt Nau.vbi ſupra,& Sylu.& Suar. locis ſupracitatis,quæ quidem diuiſio communis eſt omni cenſuræ, & de qua pro nunc, nil ſpeciale dicendum occurrit. Solum aduerto,id quod iam ſupra diximus, quod ſuſpenſio à celebrando, quæ interdum in foro interiori, & pœnitentiæ à Confeſſario præcipitur,non eſt proprie ſuſpenſio,quia nec eſt cenſura (de qua in præſentiarum loquimur) nec eſt talis, vt ſi quis contra illam agat,irregularitatem ſeu pœnam aliquam Eccleſiaſticam incurrat,vt probe notat Ioan. And. *in cap. is qui, de ſentent. excommun.lib.6.* & Gloſſ.ibidem,*ver. in iure*, & Nauarr. in ſuo Man.cap.27.num.151. & Suar. loco ſupracitato, num.4.

Si conſideretur ſuſpenſio habito reſpectu ad ſuſpendentem, omnis in vniuerſum ſuſpenſio eſt duplex, quædam lata à iure, alia vero ab homine.

Tertia Concluſio.

Si conſideretur ſuſpenſio,quātum attinet ad durationem,omnis in vniuerſum ſuſpenſio, eſt vel perpetua & ſimplex, vel temporalis, & determinata ad certum, atque limitatum tempus. Hæc Concluſio, eſt etiam ſupra dictorum omnium,circa quam nil de nouo dicendum occurrit, præterquam, quod in ſuſpenſione ſummopere, aduertere atque conſiderare oportet, ad verba quæ, in eadem ponuntur, nam cum ſuſpenſio ſit penalis, atque odioſa, potius reſtringenda, atque limitanda eſt, quam extendenda, & amplianda,prout probe aduertit & notat,traditq.latiſſime ſupradictus Suar. loco ſupracitato, diſp.25.ſect.2.num.3. & Medina in ſua Summa.ſiue inſtit. Confeſſorum, 1.p.cap. 10.§ 8. vbi huius rei plura adducit exempla.

Si conſideretur ſuſpenſio,quan tum attinet ad duratione,omnis in vniuerſum ſuſpenſio eſt, vel perpetua, vel tempo ralis.

ARTICVLVS III.

Quinam ſint Suſpenſionis effectus?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

SVſpenſio, quæ ſimpliciter eſt, ab Ordine ſiue ab officio, priuat hominem vſu omnis Ordinis, & iuriſdictionis ſpiritualis, ac cuiuſuis mu- neris

Suſpenſio, quæ ſimpliciter eſt, ab officio pri-

Digitized by Google

uat hominem vſu omnis Ordinis, & iuriſdictionis ſpiritualis, & cuiuſuis muneris Ecclefiaſtici, quibus perſona ipſa poteſt priuari.

Nota, ꝙ ſuſpenſio ab officio, nõ priuat hinc officio ſuo, neque eum amouet radicaliter ſed tantũ vſum & exercitium ipſius.

neris Eclefiaſtici, quibus perſona ipſa, quæ priuatur, eſt capax. Hæc Concluſio, eſt communis omnium Doctorum reſolutio, & de qua ſpecialiter videndus eſt Nauar. loco ſupracitato, cap. 27. num. 160. cum ſequentibus, & Sylu. *verb. ſuſpenſio, num.* 1. & Suar. vbi ſupra, diſp. 26. ſect. 1. vbi hac de re agit latiſſime, & Medina etiam loco ſupracitato. Pro cuius pleniori intelligentia dico, quod ſuſpenſio quamuis ſit lata ab officio ſimpliciter, non tamen priuat hominem ipſomet officio, à quo ſuſpendit illum, nec tollit ipſam poteſtatem quaſi radicaliter, ſed tantum impedit vſum ipſius (id quod & nomen ipſum ſuſpenſionis ſonat) non enim ſignificat ablationem, ſeu deſtitutionem officij, ſed tantum ipſius veluti detentionem, & patet à ſimili de ſuſpenſione à beneficio, quæ quidem nõ aufert à ſuſpenſo beneficium ipſum in totum, ſed tantummodo remouet vſum, & exercitium ipſius. Ita quod, poſſumus dicere, quod per dictam ſuſpenſionem, remanet quidem ſpiritualis iuriſdictio, quaſi in habitu, non tamen in actu, quod eſt dicere, quod tollit iuriſdictionis exercitium, non tamen officium, ſiue dignitatem cui annexa eſt talis iuriſdictio. Licet enim Epiſcopus ſuſpendatur, vt non poſſit Ordines conferre, non tamen priuatur Epiſcopatu, ſimiliter & Sacerdos, licet ſuſpendatur ab Ordine, & ab ipſius exercitio & vſu, non tamen priuatur Ordine ipſo, quia, nec priuatur charactere (vt tenendum eſt de fide) nec perpetuo excluditur ab eo munere, quo per Eccleſiam ſuſpenditur, quinuero de ratione ipſius ſuſpenſionis eſt (aut ſaltim eſſe videtur) vt non includat perpetuitatem poſitiuam, ſic enim eſſet omnino idem, ac depoſitio ſimpliciter. Quando ergo in concluſione dicitur, quod ſuſpenſio ab officio ſimpliciter, priuat hominem omni vſu Ordinis, ac iuriſdictionis ſpiritualis, & cuiuſuis muneris Eccleſiaſtici, inquantum eiuſmodi perſona eſt capax, intelligendum eſt, quod priuatur omnium ſupradictorum vſu, exercitio, & actu, non tamen habitu, ſeu officio, & dignitate ſimpliciter & abſolute. Priuatur tamen omnibus ſupradictis in totum, nec ſolum ſecundum aliquam partem, ſi ipſa ſuſpenſio eſt ſimpliciter, quidquid alij dicant ſequentes Gloſſam, *in cap. audiuimus,* 24. *quæſt.* 1. quæ ait, quod per hæc verba *ſuſpenſionis ab officio*, ſolummodo deſignatur, atque ſignificatur, ſuſpenſio ab Ordine, non vero à iuriſdictione, ſeu ab aliqua alia Eccleſiaſtica adminiſtratione. Sed contrarium eſt verius, & quod communiter tenetur, de quo videatur Panorm. *in cap. cum dilectus, de conſuet. & cap. ſi celebrat, de Cler. excommunicat.* vbi inquit, quod ſuſpenſus ab Ordine, ſeu ab officio ſimpliciter, eſt proinde quaſi per conſequentiam, ſuſpenſus omnibus fundatis ſuper tali Ordine, vel officio. De quibus omnibus videatur latiſſime Suarez, loco ſupracitato, diſp. 26. ſect. 1. & Sylueſt. vbi ſupra, q. 5. num. 5.

Secunda Concluſio.

Suſpenſio, quæ eſt ab officio ſimpliciter, extenditur atque protrahitur, ad omnem locum.

Supradicta ſuſpenſio, quæ eſt ab officio ſimpliciter, extenditur, atque protrahitur ad omnem locum, ita vt, eiuſmodi ſuſpenſus, ſimpliciter ab officio, & abſque aliqua loci determinatione, vniuerſaliter, & pro omni loco, eſt ſuſpenſus. Hæc Concluſio (vt credo) eſt communis omnium Doctorum reſolutio, & patet à ſimili de excommunicatione, nam ſicuti excommunicatus in vno loco, quouſque abſoluatur, excommunicatus cenſetur vbiq. ita ſimiliter & ſuſpenſus, ſi ſuſpenſio fiat ſimpliciter. Pro hac Concluſione videatur Gloſſa, *in cap. Paſtoralis, §. verum, verbo, ſubtrahuntur, de appellat.* vbi dicit, quod prædicta cenſura non reſpicit vnum tantum locum, ſed ſimpliciter omnem locum. Videatur etiam Abbas, ibidem nu. 20.

Nota hoc valde.

& De-

& Decius, num.9. Nec dictis obſtat, *cap. 2. de conſtitut. lib. 6.* vbi habetur, quod qui limitatam habet iuriſdictionem, extra ipſam nihil operari poteſt, nam id intelligendum eſt directe, & per communem legem, ſiue ſtatutum, non poſſe quempiam aliquid operari extra ſuum territorium, de quo ſit ſermo, *in dicto cap. 2. & in l. 2. de iuriſd. omnium iudic.* vbi habetur, *quod extra territorium ius dicenti, non paretur impune*, Attamen per particularia præcepta, quæ immediate aliquas perſonas reſpiciunt, bene poteſt quiſpiam, præcipiendo, aut iudicando intra ſuum territorium, aliquam pœnam conſtituere, quam ſubditus teneatur adimplere, etiam extra ipſum, & vbicumque vagetur, ſicut eſt commune atque vniuerſale, in materia de cenſuris, patetq. expreſſe de excommunicatione, quæ in proprio territorio poſita, quaſi inſeparabiliter inhæret, & quocumque defertur, quouſque excommunicatus abſoluitur, & idem dicitur de depoſitione, *in cap. ſi quis Presbyter, 7. quæſtione prima.*

Tertia Concluſio.

Supradicta ſuſpenſio, quæ eſt ab officio ſimpliciter, & ponitur ſiue profertur, abſque aliqua limitatione & determinatione temporis, ſemper durat, donec auferatur ab auctoritatem & poteſtatem habente. Hæc Concluſio, eſt communis omnium Doctorum reſolutio. De qua & videndus eſt Innocentius, *in cap. cum bone, de ætat. & qualitat. ordinandorum, & cap. ad hæc, de appellationibus, & cap. ex literis, de conſtitut.* & Gloſſa, *in cap. ſi autem, eodem titulo.* Quibus in locis quamuis, vt apparet fiat ſermo de ſuſpenſione lata per ſententiam hominis, eſt tamen eadem (vt videtur) omnino ratio, de lata à iure, quamuis raro, iſto modo deferatur.

Suſpenſio, quæ eſt ab officio ſimpliciter, ſēper durat, quouſque auferatur, ab auctoritatem & poteſtatem habente.

Pro quorum omnium intelligentia (vt diximus) ſummopere aduertendum eſt, atque adnotare oportet quammaxime, tenor poſitæ ſuſpenſionis, & verba quibus apponitur, ſi dicatur, vſque ad noſtrum beneplacitum, ſeu, vſque ad hoc, quod aliquid, vel aliquid fiat, aut ſi apponatur forſan, vſque ad certum atque determinatum tempus, nam tunc eo finito, per ſe definit, & exſpirat ipſa ſuſpenſio, quæ omnia ſunt maxime notanda, atque memoriæ commendanda. Et circa hoc videndum eſt, quod latiſſime tractat, & dicit ſupradictus Pater Suarez, loco ſupracitato, diſputatione 26. ſectione 1. à num. 13. cum ſequentibus, vbi ponit varias atque diuerſas ſuſpenſionis formas, quibus eiuſdem ſententia ſolet apponi, & luculenter dicit atque explicat, quid vnicuique conueniat. In calce huius Concluſionis libuit aduertere, id quod dicit Gloſſa, *in cap. ſane, el ſecundo, de officio delegati, & cap. 2. eodem titulo*, quod plus extenditur ſuſpenſio ab officio ſimpliciter, quam à Sacerdotali officio, & ratio eſt, nam officium ſimpliciter latius patet, quam officium ſeu miniſterium ſacerdotale, vt de ſe conſtat.

Nota hoc valde.

Quarta Concluſio.

Suſpenſus ab officio, non ſimpliciter & abſolute, ſed à quibuſdam dumtaxat actibus, non eſt proinde ſuſpenſus, ab alijs eidem non annexis. Hæc Concluſio, eſt communis omnium Doctorum reſolutio, eſtq. ea quammaxime aduertenda atque conſideranda, poſtquam vt diximus, ſuſpenſio multipliciter imponatur, ſeu imponi ſoleat. Qua quidem ratione, & Diuus Thomas, in additionibus, ad tertiam partem, quæſtione 22. artic. 3. & in quarto, diſtinct. 18. quæſt. 2. artic. 2. dixit ſuſpenſionem, aliquam eſſe inte-

Suſpenſus ab officio non ſimpliciter, & abſolute, ſed à quibuſdā actibus, nō eſt perinde ſuſpenſus ab alijs eiſdē non annexis.

Xx 2

integram & totalem, aliam vero partialem; & quamdam priuare ab Ordine, non vero à iuriſdictione; aliam vero à iuriſdictione, & non ab Ordine: aliam autem ab vtroque, quæ tamen omnes ſunt ſuſpenſiones ab officio, ſed duæ primæ ſunt partiales, tertia vero & vltima, integra atque totalis, quorum omnium varia exempla adducuntur à Gloſſa, *in ſupradicta Clementina, cupientes, de pœnis*. Atque in iure, inuenire & reperire licebit, aliqua loca & capita, quibus interdum Epiſcopi ſuſpenduntur tantum, à conſecratione alterius Epiſcopi, vt in *cap. 1. de translatione Epiſcoporum, & in cap. prouida, de electione, lib. 6.* aliquando vero à collatione Presbyterij, vel Diaconatus, vt in *cap. literas, de temp. ordinand.* aliquando autem à collatione Ordinum ſimpliciter, vt in *cap. penultimo, de ſimonia, & cap. dilectus, de temp. ordinar. & cap. eos qui, eodem titulo, in 6.* interdum autem, à collatione ſolius primæ Tonſuræ, *vt in cap. nullus de temp. ordinar. in 6.* Similiter & inferiores Clerici, ſi Sacerdotes ſunt, ſuſpenduntur interdum, ab officio Sacerdotali abſolute, *vt in cap. ſane, el ſegundo, de officio delegati, & cap. 2. eodem titulo, in 6.* Interdum vero, ſolum à celebratione Miſſæ, aliquando autem ſolummodo à munere confeſſiones audiendi, &c. Et eodem modo fieri contingit in ſuſpenſione, quæ eſt à iuriſdictione, nam *in Clementina ſecunda, de ætat. & qualitat.* delinquens priuatur voce in Capitulo quæ ad iuriſdictionem reuocatur; aliquando vero ſuſpenſio fertur tantum à collatione beneficiorum, *vt in cap. graue minis, de prebend. & cap. vnico Sede vacante, in 6.* & ſic de alijs actibus. Item & aliquando contingit, ſuſpendi quempiam ſimul, ab vſu partiali iuriſdictionis, & ordinis, *vt in dicto cap. ſecundo, de translatione Epiſcoporum, ibi, à conſecratione & confirmatione Epiſcopi*. Ex quibus duobus, conſecratio eſt actus Ordinis, confirmatio vero iuriſdictionis, quæ omnia oportet ſummopere aduertere, nam ex his omnino pendet vera reſolutio, omnium quæ ſpectant ad materiam prædictæ ſuſpenſionis. De quibus omnibus in particulari videatur Suarez, loco ſupracitato, diſputatione 26. ſectione 4. num. 1. cum ſequentibus. Et vt præ manibus aliqua habeantur exempla, libuit in præſentiarum referre, quæ ad hoc propoſitum adducit Syluester, *verb. ſuſpenſio, quæſt 5 num. 5.* vbi de his agens, inquit, quod, ſi Epiſcopus ſuſpendatur ab Ordine Epiſcopali, ſolum eſt ſuſpenſus ab his, quæ ſunt illius Ordinis, non autem ab his, quæ ſunt iuriſdictionis. Et ſi ſuſpenſio fiat tantum à Pontificalibus, tantum cenſetur ſuſpenſus ab his ſolum, quæ dependent à dicto Ordine Pontificali, non vero ab alijs. Vnde in tali caſu, exercere optime poterit iuriſdictionalia, quæ ſeparata ſunt ab his quæ ſunt Ordinis Pontificalis, iuxta *cap. tranſmiſſa, de electione*, neque ex eo efficitur irregularis.

Nota hoc valde.

Sed ſi celebret in Pontificalibus, eſt inter Doctores differentia, an efficiatur irregularis? Quidam enim tenent & dicunt, quod ſic, quia ſunt in ea opinione, quam ſequuntur omnes communiter Canoniſtæ, dicentes & aſſerentes, quod Epiſcopatus eſt Ordo diſtinctus ab alijs. Sed alij diuerſa, procedunt via, & dicunt, quod in tali caſu Epiſcopus celebrando in Pontificalibus non efficitur irregularis, tũ quia Epiſcopatus non eſt Ordo, vniuoce cum alijs, ideſt, in ordine ad corpus Chriſti verum, tum etiam quia Pontificalia, non ſunt de ſuſtantia celebrationis, nec debemus quempiam irregularem iudicare, niſi inueniatur expreſſum *argumento deducto, ex §. pœna, de pœnitent. diſtinctione prima.* Circa hanc differentiam videatur Panormitanus, *in cap. cum dilectus, de conſuetudine*, & Syluester, vbi ſupra, nam ego in præſentiarum nihil volo diffinire, requirebat enim maiorem indaginem, atque diſputationem. Syluestro hoc vltimum magis arridet, vbi etiam

Difficultas, an Epiſcopatus ſit Ordo.

agendo

agendo, de ſuſpenſione aliorum inferiorum, inquit: quod ſi ſuſpenſio ſit ab Ordine ſimpliciter, ſuſpenſus eiuſmodi eſt à quolibet Ordine, & per quamdam conſequentiam, vt ſupra diximus, de mente Panormitani, ab omnibus fundatis ſuper tali Ordine, & ab omni iuriſdictione ſpirituali, & ſimilibus, de quibus diximus ſupra. Si vero ſuſpenſio ſit tantum ab Ordine Subdiaconi, ſiue Subdiaconatus, intelligendum eſt, quod etiam eſt ab omnibus Ordinibus ſuperioribus ſuſpenſus, quamuis non è contrario, ſi quiſpiam ſit ſuſpenſus ab Ordine Superiori, vtputa Sacerdotali vel Epiſcopali, non proinde ſequitur, quod ſit ab inferioribus, quinuero ſic ſuſpenſus, poterit exercere officia Ordinum inferiorum, *per cap. ſignificauit, de corp. vitia.* Similiter, ſi fiat ſuſpenſio à collatione Ordinum ſimpliciter, intelligendum eſt, quod eſt ſuſpenſus per eam, à collatione cuiuslibet Ordinis, ſed tamen ſi ſit tantum à collatione Ordinis inferioris, de ea intelligenda eſt ſuſpenſio, & de collatione etiam Ordinum ſuperiorum, quamuis non è contrario, ſecundum Hoſtienſem, & omnes communiter Doctores, *in cap. dilectus filius, de temp. ordin.* Videantur quæ hac de re dicit latiſſime Nauarr. in ſuo Manuali, cap. 27. num. 160. & 161. vbi inquit, hac de re regulam tradens generalem, quod ſuſpenſus à iuriſdictione, non eſt ſuſpenſus ab Ordine, qui eſt diuerſus ab ea, *per cap. aqua, de conſec. Eccl. & Alt. & cap. tranſmiſſa, de elect.* & multa alia, quæ illic licebit videre: poſt quæ dicit, quod ſuſpenſus ab ingreſſu Eccleſiæ ſolummodo, poteſt excommunicare, & abſoluere, quia non priuatur, niſi ſupradicto ingreſſu Eccleſiæ tantum, & quia adhuc retinet vſum ſuæ iuriſdictionis, *per cap. ſacro, de ſenſent. excommunicationis.*

Quinta Concluſio.

Suſpenſio, quæ eſt à beneficio, ſimpliciter & abſolute, priuat hominem dominio, atque poſſeſſione ſui beneficij, ita quod non poteſt vti, iure quod habebat percipiendi fructus ſupradicti beneficij, & non amplius aliquo alio priuatur. Pro huius Concluſionis intelligentia oportet præmittere, quod in beneficio duo licet reperire, quorum, eſt alterum, functio ſpiritualis aliqua, ad quam vt plurimum beneficium obligare ſolet, & pertinet ad Eccleſiaſticum officium, nam officium Eccleſiaſticum, nihil eſt aliud, quã poteſtas quædam ſpiritualis, ad exercendum aliquẽ actum, ſiue Ordinis, ſiue iuriſdictionis, aut alicuius adminiſtrationis Eccleſiaſticæ; alterum vero temporale emolumentum, ad quod ſuſcipiendum, beneficium ipſum, ex ſe confert ius quodammodo perpetuum, nam beneficium etiam nihil eſt aliud, quam ius ad perpetuo percipiendos Eccleſiaſticos fructus, ſiue prouentus, ob aliquem ſpiritualem titulum. Dubitariq; ſolet, an prædicta ſuſpenſio, quæ eſt à beneficio ſimpliciter, vtroque priuet, an vero altero tantum? Et ratio dubitandi eſt ex vna parte, quia ex illis duobus veluti permixtim integratur ſupradictum beneficium; ex altera vero parte, videtur quod non, nam alias ſuſpenſio, quæ eſſet à beneficio ſimpliciter, eſſet etiam ſuſpenſio, & ab officio ſimul. Dicimus ergo in noſtra Concluſione, quod ſuſpenſio ſupradicta, ſolummodo priuat hoc ſecundo, nempe dominio & poſſeſſione beneficij, & iure quod alias habebat quiſpiam percipiendi aliquos Eccleſiaſticos fructus, ratione alicuius beneficij, non tamen officio, ſeu obligatione prædicta, quæ annexa eſt ipſi beneficio, ita quod tenetur inſeruire beneficio, quamuis non eius poſſit percipere fructus. Et quod hoc ſit dicendum, ex eo probatur, nam communiter in iure, beneficium condiſtinguitur contra officium, & quaſi diſtincte proponuntur pœnæ, ſuſpendi quempiam ab officio,

Suſpenſio, quæ eſt à beneficio ſimpliciter, & abſolute, priuat homine dominio, atque poſſeſſione beneficij, ita q̃ non poteſt vti iure, quod habeat percipien di fructus illius.

quando abſolute & ſimpliciter, & abſque vlla temporis determinatione fertur ſuſpenſio, ſenſus eſſe videtur, quod voluntas, atque intentio eam inferentis ſit vt ſemper duret, donec auferatur per poteſtatem habentem, id quod & expreſſe tenet Abbas, *in cap. ex literis, de conſt. num.* 10. quem omnes Doctores ſequuntur communiter. Videatur hac de re prædictus Suarez, vbi ſupra, vbi & quaſdam mouet incidentes difficultates, an ſcilicet per ſuſpenſionem ſupradictam, priuetur quis fructibus beneficij, habiti tempore ſuſpenſionis: an vero etiam fructibus beneficij nondum habiti? & an ſic priuatus, ſiue ſuſpēſus, de nouo poſſit aliquod obtinere, ſeu acquirere beneficium; & quibus fructibus priuetur, quibus etiam actionibus? quas omnes difficultates docte, & erudite, ſatis reſoluit pro ſuo more, à quorum omnium ego tractatione, conſulto etiam abſtineo, nam breuitas, cui ſtudeo, nil aliud permittit, videantur ibidem. In calce huius articuli, tantum aduertere libuit id quod, & diximus ſupra agendo de ſuſpenſione, quæ eſt non ab officio ſimpliciter, atq; in totum, ſed ex parte, & cū ſpeciali aliqua limitatione, & determinatione, quod ſi ſupradicta ſuſpenſio fuerit à beneficio non ſimpliciter & abſolute, ſed ſolummodo ex parte, & cum dicta limitatione, ſpecificatione, & limitatione, habebit effectum eo modo quo fuerit appoſita, & non amplius, nam pœnæ in iure, vt pluries dictum eſt, potius ſunt reſtringendæ, atque limitandæ, quam ampliandæ. Et de partiali effectu ſuſpenſionis à beneficio ſupradictæ, qui plura videre voluerit, conſulat ſupradictum Suarez, loco ſupracitato, diſp. 27. ſect. 2. à num. 1. cum ſequentibus, vbi & in fine dicit, qualiter beneficiarius prædictus, ſic priuatus atque ſuſpenſus, nihilominus fructibus ſui beneficij ſit alendus, id quod tenet Panor. cum communi, *in cap. Paſtoralis, §. verum, de appellat.* nec priuatus ſit cenſendus, quoad ea, quæ dantur, etiam diuinis officijs non intereſſentibus, niſi ſuſpenſio ſit, tam diuturna, vt tacite, vel expreſſe vim priuationis habeat, ſeu habere videatur, id quod, etiam tenet Nauarr. in ſuo Man. cap. 27. num. 160. Et hæc de iſto Articulo breuiter dixiſſe ſufficiat.

ARTICVLVS IV.

Quiſnam poſſit ſuſpendere, ſeu Suſpenſionis cenſuram apponere?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

COmmuniter & regulariter loquendo, omnes & illi ſoli, qui poſſunt excommunicare, poſſunt etiam ſuſpendere. Hæc Concluſio, eſt omnium Doctorum communis, & eam tenet Syueſt. *verb. ſuſpenſio, q.* 2. & Nauarr. in ſuo Man. cap. 27. num. 159. & Suar. 5. tom. in 3. p. D. Thom. diſp. 28. ſect. 1. num. 2. & latius diſp. 2. agendo de cenſuris in communi, ſect. 2. per totam, & eſt communis omnium Summiſtarum, *verb. ſuſpenſio*, cuius & ratio in promptu eſt, nam vna & eadem, eſt poteſtas iuriſdictionis, ad ponendas Eccleſiaſticas cenſuras, communiter dictas, excommunicationis, ſuſpenſionis, atq; interdicti, de quibus habetur *in c. quærenti, de verb. ſig.* Licet enim per Eccleſiā, eiuſmodi iuriſdictio, reſtringi & limitari poſſet, quatū ad hunc actum, non vero quantum ad illum, regulariter tamen non ſit, nec fieri debuit, cum omnes cenſuræ ſupradictæ, ad eumdem finem ſint ordinatæ, ſeq. mutuo iu-

Qui excommunicare poſſunt, regulariter loquēdo, poſſunt etiam ſuſpendere.

Digitized by Google

uent, atque adiuuare debeant, ad frenandam & reprimendam rebellium contumaciam. Vnde communiter & regulariter loquendo, quicumque poteſtatem habet ad excommunicandum, habet etiam eam, ad ſuſpendendum, & è conuerſo. Eadéq. eſt ratio de interdicto, vt expreſſe tenet Sylu. loco ſupracitato, vbi etiam dicit, quod laicus, nec mulier, cum non ipſi excommunicare poſſint, niſi ex commiſſione ſpeciali Papæ, iuxta *§. verũ, in Gloſſ. d. 32.* nec etiam poſſunt ſuſpendere. Poteſt tamen ſecundum Innocentium, Abbatiſſa ſuſpendere à beneficio, Clericos Eccleſiarum, ſibi ſubditarum, ſi hoc ex conſuetudine habet, non tamen ab officio, vt tenet ſupradictus Sylu. loco ſupracitato, & Suarez, loco etiam ſupracitato, num. 30. vbi & ad hoc propoſitum explicat doctiſſime, *cap. dilecta, de maior. & obedient.* quo affirmari videtur, Abbatiſſam quandam ſuſpenſionis ſententiam tuliſſe, & inquit, non eam valide tuliſſe, neque vere ſententiam ſuſpenſionis fuiſſe, ſed aliud præcepti genus, qua ratione Pontifex ibidem, præcipit cuidam Abbati, vt per cenſuras compellat, quoſdam dictæ Abbatiſſæ obedire in his, quæ iuſte præcipiebat.

Secunda Concluſio.

Sicut excommunicatio, quædam eſt à iure, alia vero ab homine immediate, ita etiam & ſuſpenſio. Quod eſt dicere, quod prædicta cenſura apponi poteſt, & à iure, & ab homine immediate, de quibus omnibus in particulari inferius eſt dicendum. Solum ſupereſt in calce huius Articuli inueſtigare, & quærere, an Epiſcopi ſine Capitulo, Clericos poſſint ſuſpendere? & videtur, quod non, *ex cap. penult. 15. q. 7.* vbi dicitur, quod ſi contrarium fiat, ſuſpenſio ſit irrita. Et præterea, *in cap. 1. de exceſſ. Præl.* mandauit, Alex. III. Epiſcopis, ne ſine iudicio Capituli Presbyteros attentatent ſuſpendere, ſeu illorũ Eccleſiam interdicere. Sed contrarium tenetur, & communiter obſeruatur in praxi: neque eiuſmodi ſolemnitas, vllo vnquam fuit tempore recepta, immo vero contraria conſuetudine præſcriptum fuit contra illam, iuxta *cap. 3. de conſuetud. lib. 6.* Vnde Epiſcopi libere vtuntur iure ſuo, & abſoluta iuriſdictione ſuſpendendi, ſicut & excommunicandi Clericos, quod & facere poſſe tenet Panorm. & omnes Doctores communiter, de quo videatur Suarez, vbi ſupra, num. 4. Et hæc de iſto Articulo breuiter dixiſſe ſufficiat, vt procedamus ad alia.

Sicut excõmunicatio, quædã eſt à iure, alia vero ab homine, immediate ita etiam ſuſpentio.

ARTICVLVS V.

Quinam ſunt, qui poſſunt ſuſpendi?

Difficultas. An ſuſpenſio ſit ſolũmodo Clericorum, an vero etiam laicorum.

POſtquam in præcedenti Articulo, breuiter & reſolutiue diximus, quinam ſint qui poſſunt ſuſpendere, actiue, ſeu ſuſpenſionis cenſuram apponere, rectus, ac debitus ordo exigit, vt vice verſa quæramus, quinam ſunt, qui poſſunt ſuſpendi paſſiue, ſeu quibus ſuſpenſionis cenſura poſſit apponi, quod & ſpecialiter in controuerſiam adducitur, vt ſciamus, an ſuſpenſionis cenſura, ſit peculiaris Clericorum, an vero etiam laici poſſint ſuſpendi. Poſtmodum dicemus de peculiaribus perſonis, in quibuſdam dignitatibus conſtitutis, qui etiam videntur non poſſe ſuſpendi, ſaltim per ſententiam generaliter latam, & niſi de illis ſpecialis mentio fiat. Et quidem, quod laici etiam poſſint ſuſpendi, colligi videtur prima facie ex Extrauaganti, *Vnica, de cenſibus*, inter communes, vbi ſequentia ver-

Argumentum ad probandum quod etiam laici poſſint ſuſpẽdi.

ba

ba habentur poſt alia: *Alioquin ex tunc accipiens, ſi Clericus fuerit, tamdiu ab officio & beneficio ſit eo ipſo ſuſpenſus; ſi vero laicus tandiu ingreſſum Eccleſia ſibi nouerit interdictum & à communione Euchariſtia ipſo facto nouerit ſe ſuſpenſum, donec &c.* Ecce qualiter laicus in prædicto loco ſuſpenditur, id quod & fieri poſſe rationi videtur conforme, cum ſuſpenſio interdum non tantum priuet vſu, officij, vel ordinis, aut beneficij iam obtenti, & recepti, verum etiã obtinendi, & recipiendi nouum ordinem, nouum officium, ſiue beneficium: ergo horum reſpectu, bene poterit laicis apponi ſuſpenſio, qua ſuſpendantur, impediantur, atque priuentur, vt ne ordinentur, aut aliquod officium Eccleſiaſticum, ſiue beneficium conſequantur & recipiant, quæ quidem eſt pœna, nec vt videtur, parua, ſed maxima. Propter hoc argumentum, nonnulli in ea ſunt opinione & ſententia, vt credant laicos, etiam poſſe ſuſpendi. Huius opinionis videtur eſſe Abbas, qui ait, eſſe ſuſpenſionis genus quoddam, à participatione paſſiua Sacramentorum, quæ laicis eſt communis. Idipſum ſentire videtur Armilla. in ſua ſumma, *verbo, ſuſpenſio, num. 17.* vbi ait, omnem illum poſſe ſuſpendi, qui & poteſt excommunicari. Sed nihilominus contrarium eſt tenendum, atque dicendum, Pro quo ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Prima Concluſio.

Quamuis omnes Chriſtiani poſſint excommunicari, ſolæ tamen perſonæ Eccleſiaſticæ poſſunt ſuſpendi. Hanc Concluſionem tenet expreſſe Nauarr. in ſuo Manuali, cap. 27. nu. 159. vbi & probat eam, per diffinitionem ſuſpenſionis ſuperius poſitam, qua diximus, eſſe cenſuram qua alicui perſonæ Eccleſiaſticæ, prohibetur vſus, ſiue exercitium ſui officij, vel beneficij Eccleſiaſtici in totum, vel in partem, &c. Eamdem ſententiam tenet Sylu. *verbo, ſuſpenſio, nu.* 1 & Angelus *eodem verbo, in princ.* & Caiet. ſimiliter. In qua conueniunt, atque conſentiunt, omnes communiter Canoniſtæ, cum gl. *in cap. quicumque. verbo, miniſtris, de ſent. excommun. in 6.* Innocentius *in cap. vlt. de exceſſ. Prælat.* & Abb. *in cap. dura de crimine falſi, num.* 10. qui omnes dicunt, ſuſpenſionis cenſuram eſſe propriam Clericorum. Qua de re videatur Suar. tom. 5. in 3. par. D. Thom. diſp. 25. in princ. & diſput. 18. ſect. 2. nu. 1. vbi & dicit probari poſſe, ſupradictam Concluſionem inductione facta, ex omnibus locis iuris Canonici, in quibus ſupradicta cenſura fertur, ſiue ferenda præcipitur, vbi dumtaxat ad Clericos ſolummodo dirigitur. Vnde illa ſuſpenſio, quæ apponitur in *Extrauag. vnica Ioann. XXII. de ſentent. excommunic.* pro impedimento vtendi certo temporali munere, neque eſt pœna ſpiritualis, nec cenſura, de qua loquimur, nec propria Clericorum, ſed alterius generis, vocatur autem ſuſpenſio, lato vocabulo, atque generali nomine. Sed an omnes in vniuerſum Clerici poſſint ſuſpendi, & maxime Epiſcopi, explicabitur per ſequentem Concluſionem.

Omnes Chriſtiani poſſunt excõmunicari ſolæ tamen Eccleſiaſticæ perſonæ, poſſunt ſuſpendi.

Secunda Concluſio.

Omnes perſonæ Eccleſiaſticæ, excepto Romano Pontifice, ſicut poſſunt excommunicari, ſic etiam poſſunt ſuſpendi. Hæc Concluſio eſt communis omnium Doctorum reſolutio, & de ea ſpecialiter videndus eſt Suar. vbi ſupra ſect. 2. nu. 4. vbi & eiuſdem rationem reddens, inquit, quod ſolus Romanus Pontifex, eſt incapax prædictæ cenſuræ, quia ipſe ſolus in terris non habet, ſeu recognoſcit Superiorem, à quo ſuſpendi poſſit. Reliqui autem omnes, etiam Cardinales, Archiepiſcopi, atque Epiſcopi, cum Superiorem habeant, prædictum Romanum Pontificem, ſuſpendi poſſunt, nam ordo, & digni-

Omnes Eccleſiaſticæ perſonæ (excepto Rom. Pont.) ſicut poſſunt ex communicari, ſic etiam poſſunt ſuſpendi.

Digitized by Google

dignitas ipſorum, quæ maxima eſt, non reddit illos incapaces prædictæ pœnæ, ſeu potius medicinæ, nec facit illos ab omni humana ſubiectione liberos. Hoc itaque generaliter, atque vniuerſaliter verum eſt, quod quilibet habens ſuperiorem, habentem Eccleſiaſticam iuriſdictionem, poteſt ab alio ſuſpendi, aut iure ordinario, aut vero ex priuilegio. Sed Cardinales à ſolo Papa, Archiepiſcopi & Epiſcopi ab illo & à Concilio, ſibiq. ſubditi ab illis, & omnes exempti à ſuis proprijs Prælatis. Sed aduerto, quod Epiſcopi non poſſunt ſuſpendi, per ſententiam latam generaliter, & niſi de illis fiat mentio ſpecialis, licet ſecus ſit de excommunicatione, *per cap. quia periculoſum, de ſent. excom. lib. 6.* Qua de re videndus eſt Nauarr. vbi ſupra, nu. 160. & 161. & Suar. etiam, vbi ſupra ſect. 2. num. 1. vbi & dicit hanc eſſe vnam differentiam inter alias multas, quæ verſatur inter excommunicationem & ſuſpenſionem, quod etiam aduertit glo. *in dicto cap. quia periculoſum.* Demptis, atque excluſis prædictis Epiſcopis, eorumq. Superioribus, vt etiam dicitur *in d. cap. quia periculoſum,* reliqui omnes inferiores Clerici, ſuſpendi poſſunt per generalem ſententiam, nam ſuſpenſio, ſicut & alia quælibet cenſura, per generalem clauſulam poteſt apponi & ferri, qua poſita, omnes in illa comprehenduntur, qui non ſunt ſpecialiter exempti.

Epiſcopi non poſſunt ſuſpendi, per ſententiam latam generaliter, & niſi de illis ſpecialis fiat mentio, ſecus vero excommunicari.

Difficultas. Quid dicendũ ſit, de Epiſcopis electis & cõfirmatis, nõ tamen conſecratis.

Sed dubitari ſolet, an prædictum Epiſcoporum priuilegium, poſitum *in d. cap. quia periculoſum,* intelligendum ſit, atque intelligi debeat, etiam de Epiſcopis electis & confirmatis, ſed nondum conſecratis? Quam difficultatem mouet & tractat ſupradictus Suar. loco ſupracitato, num. 7. & propoſitis aliquibus rationibus dubitandi, tandem reſoluit, quod fauet etiam ipſis prædictum priuilegium, propter rationes quas ibi adducit, & quia ſecundum ius, odia reſtringi, fauores conuenit ampliari.

Difficultas. An ſuſpenſione lata generaliter in omnes Clericos, comprehendantur etiã Religioſi.

Mouet etiam ibidem num. 8. prædictus Suarez, aliam difficultatem, An ſcilicet in ſuſpenſione generali, lata in omnes Clericos, abſque delectu & differentia, comprehendantur etiam Regulares, ſiue Religioſi Clerici, atque alij Clerici ſeculares? Cui etiam difficultati, propoſitis hinc inde rationibus dubitandi, reſolutiue reſpondens, inquit, quod ſub dicta clauſula, niſi aliud exprimatur, ſeu addatur, ex quo colligi, atque inferri poſſit, ipſam tantummodo ad Clericos ſeculares pertinere, comprehenduntur etiam Religioſi, ſiue Clerici Regulares, quemadmodum & alij ſeculares. Quæ quidem ſententia, propter rationes ibidem adductas, ſatis placet, atque videtur probabilis.

Tertia Concluſio.

Monaſteria, Collegia, atq; Communitates quamuis excõmunicari non poſſint, bene tamen ſuſpendi.

Quamuis Monaſteria, Collegia, atque Communitates, excommunicari non poſſint, vt dictum eſt, agendo de excommunicatione, poſſunt tamen ſuſpendi. Hanc Concluſionem tenet expreſſe ſupradictus Suar. loco ſupra citato ſect. 2. nu. 1. & ſect. 3. à nu. 1. cum ſequentibus, quam & probat rationibus, atque exemplis. Rationibus quidem, quia ex parte Communitatis nulla repugnantia eſt, quominus ſuſpenſionis cenſura affici & plecti poſſit, cum & Capitulum, & quælibet Congregatio humana, eſſe poſſit capax culpæ, ſicut & eſt capax officij, ſeu Eccleſiaſtici beneficij; ex quo proinde ſequitur, quod & ſit capax priuationis, ſeu ſuſpenſionis à dicto officio, ſiue beneficio. Nec eſt eadem ratio de excommunicatione, nam dicta ſuſpenſionis pœna, non eſt ita ſpiritualis, ac pœna excommunicationis, nec priuat internis bonis, ſeu Eccleſiaſticis auxilijs, quæ ad interiorem animæ ſalutem ordinantur, quod facit ſupradicta excommunicatio. Quapropter in dicta ſuſpenſionis pœna, non imminet illud animarum periculum, quod in excom-

excommunicatione, propter quod prohibitum eſt, vt ne excommunicatio in Communitatem feratur, nec ita videtur abſurdum, quod innocentes aliquando ſuſpenſione ligentur, ac indecens videtur, vt ipſi feriantur & puniantur excommunicatione. Videatur etiam ſupradictus Suar. diſput.4.ſect. 2.vbi agit de cenſuris in communi, num.1. cum ſeqq. Sed ad hoc etiam in iure, innumera reperiuntur exempla,quibus Capitula, & Communitates ſuſpenduntur quandoque, ab actu collationis beneficiorum, vt habetur *in cap. vnico, ne Sede vacante, in 6.* vbi collatio Capitulo conueniebat. Item *& in cap.Romana, & in cap.ſi ſententia, de ſent. excommunic. in 6.* Hoc idem habetur & in Conc. Trid. *ſeſſ.24. cap.16.* vbi ſuſpenditur Capitulum, quod Sede vacante nō conſtituit Oeconomum. Quorū alia multa exempla, adducit ſupradictus Suarez loco ſupracitato, & nimis docte explicat, atque declarat, qualiter veniant intelligenda, & an prædicta ſuſpenſio in Capitulum generaliter lata, omnes etiam particulares perſonas comprehendat, à quibus omnibus, ipſorumq. tractatione abſtinere compellor, quia non aliud patitur temporis anguſtia, & breuitas, cui tantopere ſtudeo. Solummodo aduerto in calce huius Articuli, quod quando in prædicta Concluſione eſt dictum, Monaſteria, Collegia, atque Communitates poſſe ſuſpendi, intelligendum id eſt,de Collegijs, ſiue Communitatibus Eccleſiaſticis,ſiue Clericorum, tam Religioſarum perſonarum, quam Eccleſiaſticarum, nam, vt pluries diximus, eiuſmodi dumtaxat ſunt capaces cenſuræ prædictæ ſuſpenſionis, de quo videatur D.Suar. vbi ſupra n.9. & quæ nos diximus ſupra Quæſtione 35. Art.10.

ARTICVLVS VI.

An ſuſpenſio ferri non poſſit, niſi propter culpam, & an neceſſario ipſa eſſe debeat mortalis?

CIrca hanc difficultatem ſunt variæ Doctorum ſententiæ & opiniones. Quidam enim dicunt,poſſe contrahi prædictam cenſuram, abſque vlla prorſus culpa, & fundantur *in cap.1.de ordin. ab Epiſc.qui renunc. Epiſcop.* vbi qui ignoranter & ſine culpa, ordinatur ab eiuſmodi Epiſcopo, ſuſpenditur, vt videtur,ob illius culpam.Facit & ad hoc *cap. vel non eſt compos, de tempo. ordin.* vbi puer ordinatus in ætate tredecim annorum,ſuſpenditur ab executione officij Diaconi, vſque ad ætatem legitimam, vt ibidem dicitur, in iniuriam ordinantis, propter quæ loca & aliquas alias rationes, nonnulli Doctores tenent, ſuſpenſionis ſententiam incurri poſſe, atque imponi ſine culpa. Quam opinionem atque ſententiam,tenere videtur D.Tho.in 4.diſt. 18.q.2.art.3. quæſtiunc.2. ad ſecundum, & Syluest. *verbo, ſuſpenſio,nu.4.*vbi ait, ſuſpenſionem aliquando imponi poſſe,ex cauſa ſine culpa,vt patet, inquit, ex practica currenti. Idem tenent omnes communiter Canoniſtæ. Vnde Abbas *in cap.ſi celebr.de Cleric. excommunic. miniſtran. nu. 4.* ait ſuſpenſionem quamdam ferri propter delictum: aliam vero propter defectum: aliam autem propter infamiam, quorum omnium adducit exempla.

Alij ſunt Doctores tenentes,quod neceſſaria ſit culpa ad ſuſpenſionem,& inquiunt ſufficere,quod ipſa ſit venialis, nec neceſſario requiritur, quod ſit mortalis. Hanc ſententiam & opinionem,tenet Caietan. in ſumma, *verbo, ſuſpenſio*, vbi ait, ſuſpenſionem incurri poſſe ex ſolo peccato veniali: quod & probat, quia eſt minor pœna, quam excommunicatio minor (cum hæc priuet maximis & valde neceſſarijs bonis, nempe ſacramentis) ſed excommunica-

municatio minor, incurritur propter ſolum peccatum veniale: ergo & ſuſpenſio. Idem tenet Armilla. *verbo, ſuſpenſio, in princ.* à quibus nec diſſentire videtur Nauarr. in ſuo Manuali, cap. 27. nu. 151. & nu. 159. & num. 165. Sed nihilominus in contrarium eſt veritas. Pro cuius reſolutione ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

Suſpẽſionis cẽſura, nullo modo imponi poteſt, ſine ppria culpa, eius qui ſuſpenditur.

SVſpenſionis cenſura, nullatenus ferri poteſt, ſine culpa propria eius qui ſuſpenditur, ſiue illa ſit mortalis, ſiue vero venialis, nam de hoc pro nunc nihil dico, in ſequenti Concluſione dicetur ſtatim. Hæc Concluſ. eſt expreſſa Nauarr. loco ſupracitato, num. 151. & Caietani in Summa, *verbo, ſuſpenſio.* Idem tenuit Aretinus ſecundum ſuprad. Nauarr. *in cap. cum non ab homine, de iudiciis*, & probatur ratione, nam prædicta ſuſpenſio, vt ſæpe dictum eſt, eſt cenſura, quæ & propriiſſime habet rationem pœnæ, ſed pœna imponi nullo modo poteſt ſine culpa, imo vero intrinſece eſt contra rationem pœnæ, quod imponatur, vbi nulla præceſſit culpa, *iuxta cap. 2. de conſtit.* vbi habetur, rem quæ culpa caret, in damnum vocari non conuenire, *& in cap. 2. de his quæ fiunt à maiori parte Capituli*, dicitur, quod peccata ſuos auctores tenere debent, nec pœna eſt vlterius protrahenda, quamuis delictum fuerit in excedente repertum: ergo nulla exiſtente culpa, imponi non poteſt prædicta ſuſpenſionis cenſura. Videatur hac de re Suar. d. 5. tom. in 3. p. D. Thom. diſput. 28. ſect. 4. à nu. 1. cum ſequentibus, & latius agendo de cenſuris in communi, diſput. 4. ſect. 1. 2. 3. & 4. per totas.

Secunda Concluſio.

Ad ſuſpenſionẽ ponendam, culpa debet eſſe mortalis, neque ſufficit, q ſit venialis.

Non ſufficit venialis, imo vero neceſſario requiritur, quod ſit mortalis culpa, ad hoc vt ferri & imponi poſſit, prædicta ſuſpenſionis cenſura. Hæc Concluſio, vt refert Nauarr. eſt Aretin. *in cap. cum non ab homine, de iudiciis*, & etiam tenere videtur Soto in 4. diſt. 22. q. 3. art. 1. Concluſ. 2. & nouiſſime tenet eam Suar. vbi ſupra diſput. 28. ſect. 4. nu. 6. & 7. vbi dicit eſſe hoc tempore communiter receptam, nam ſuſpenſio, vt modo eſt in vſu Eccleſiæ, grauior, atque acerbior pœna, atque cenſura eſt, quam, vt pro ſola veniali culpa, ſecundum æquitatem, atque Eccleſiaſticam pietatem imponi poſſit. Videatur etiam diſput. 4. ſect. 4. per totam. Videatur etiam Sayrus lib. 4. ſui theſauri, cap. 1. nu. 19. & 20.

Vnde ad argumenta in contrarium adducta, reſpondeo, *ad cap. 1. de ordina. ab Epiſc. qui renun Epiſcopa.* dico quod ibi, ſuſpenſio, non accipitur proprie & ſtricte, & prout eſt cenſura, quæ vt plurimum fertur ob contumaciam, ſed late pro prohibitione vtendi aliqua facultate, ob aliquam cauſam, in quo ſenſu, non ſemper requiritur culpa eius qui ſuſpenditur, ſed cauſa legitima vt ſuſpendatur, & nõ aliud conuincit dictum *cap. vel non eſt compos, de tempor. ordinan.* nam ibi ante legitimam ætatem ordinatus, non fuit ſuſpenſus propter culpam propriam, ſed in iniuriam ordinantis, & in confuſionem ipſius, atque vt euidenter conſtaret, quantum ille Epiſcopus errauerat, ordinando eum, qui defectum patiebatur ætatis: & hoc eſt, & non amplius, quod ex prædictis capitulis colligitur, ſeu colligi poteſt. Qua de re videatur ſuprad. Suar. loco ſupracit. nu. 2. cum ſeqq. Et hactenus de iſto Articulo.

ARTI-

ARTICVLVS VII.

Quænam ſint in Suſpenſione ſeruanda, & qualiter Suſpenſionis cenſura ſit ponenda?

Quæ ad hunc pertinent Articulum, explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

SVſpenſio pro nullo actu vel crimine, incurritur ipſo facto, niſi id ſit expreſſum in iure, aut exprimatur à Iudice Eccleſiaſtico, à quo imponitur. Hæc Concluſio eſt communis omnium Doctorum reſolutio, & generaliter, verum habet in omnibus cenſuris, quæ, vt diximus ſupra, agendo de excommunicatione, nullatenus ipſo facto incurruntur, niſi id in Iure ſit expreſſum, aut expreſſe & ſpecialiter exprimatur ab homine, qui eandem ponit. Qua de re videatur Nauarr. in Manual. cap. 27. nu. 159. & Suarez loco ſupracitato, diſput. 28. ſect. 5. nu. 1.

Suſpenſio pro nullo actu, vel crimine, incurritur ipſo facto, niſi id in iure, vel ſente tia expreſſe habeatur.

Secunda Concluſio.

In omni ſuſpenſione, quæ propter contumaciam imponitur, ad hoc vt incurratur, neceſſum eſt, vt ipſam admonitio præcedat, eo modo quo ſupradictum eſt, agendo de excommunicatione. Circa hanc Concluſionem, videantur quæ diximus ſupra Quæſt. 35. Art. 3. Concluſ. 2. & 3. Circa quod nihil amplius occurrit dicendum, videatur hac de re Suar. loco ſupracitato, nu. 2. & Nauar. loco ſupracitato nu. 159. vbi dicit hoc habere locum in ſuſpenſione, quæ ponitur ob contumaciam, non autem in illa, quæ eſt pœna, ſeu ponitur in pœnam, iuxta Innocen. *in cap. fin. de exceſſ. Prælat.* & Panor. cum communi, *in cap. reprehenſibilis, de appellat.* Videatur etiam Syluest. *verbo, ſuſpenſio, nu. 4.*

In omni ſuſpenſione, quæ ponitur ob contumaciam, neceſſe eſt, vt admonitio præcedat.

Tertia Concluſio.

Ad ponendam ſuſpenſionem, nulla ſunt in iure determinata verba, quinuero ſuſpenſio ferri, atque imponi poteſt, quibuslibet verbis idipſum ſignificantibus. Hæc Concluſio eſt communis omnium Doctorum reſolutio, & de ea videndus eſt Nauarr. cap. 27. nu. 161. & Suar. loco ſupracitato nu. 3. qui omnes conueniunt in hoc, quod ſuſpenſionis nulla eſt in iure præſcripta, ſubſtantialis forma ſuæ impoſitionis, ſiue abſolutionis. Videantur hac de re quæ dixi ſupra. d. Quæſt. 35. Art. 3. Concl. 6.

Ad ponendam ſuſpenſionem nulla ſunt in Iure determinata verba.

Quarta Concluſio.

Suſpenſionis ſententia, neceſſario ferenda eſt in ſcriptis. Hæc Concluſio eſt etiam communis Doctorum reſolutio, ſicut ſupra etiam diximus agendo de ſententia excommunicationis, *per cap. 1. eod. tit. lib. 6.* Qua de re videantur, quæ dicta ſunt ſupra Quæſt. 35. Art. 9. Concluſ. 1. & 2. & Nau. vbi ſupra, cap. 27. nu. 159. & Suar. etiam vbi ſupra, nu. 3. & Sylueſter, *verbo, ſuſpenſio, nu. 4.*

Suſpenſionis ſententia, neceſſario ferẽda eſt in ſcriptis.

Quinta Concluſio.

Si ſuſpenſionis ſententia, feratur poſt legitimam appellationem, eſt nulla, atque

Digitized by Google

Si ſuſpenſionis cēſura, feratur poſt legitimā appellationē, nulla eſt atq; inualida.

atque inualida. Hæc Concluſio eſt etiam communis reſolutio, de qua videnda ſunt quæ diximus in prædicta Quæſt. 35. loco iam pluries citato, & quæ dicit Nauar. loco etiam ſupracitato nu. 159. in 2. dicto, vbi probat hoc ipſum, à ſimili de excommunicatione, lata poſt legitimam appellationem, quæ eſt nulla, atque inualida, & inquit, quod ſicut appellatio non ſuſpendit excommunicationem præcedentem, ſic nec ſuſpenſionem. Quod probat ex Dominico cum communi, *in cap. 1. §. & hae, de ſententia excommun. lib. 6. & ex cap. ad hæc quoniam, de appellat. & ex cap. is cui, §. fin. de ſententia excommun. lib. 6.* Qua de re videantur, quæ dicit Suar. loco ſupracitato, nu. 3. allegando Abbatem *in cap. 2. de Cler. excommun. miniſtran. nu. 2. & in cap. ſæpe, de appellat. nu. 16* qui hoc limitat, ſeu limitare voluit, vt tantum verum habeat, loquendo de illa ſuſpenſione, quæ proprijſſime eſt cenſura, & pro contumacia fertur, nam illa (inquit) quæ eſt pure pœna, imponi etiam poteſt poſt appellationem, ſicut & aliæ pœnæ. A qua tamen ſententia prædictus Suarez recedit, & inquit quod abſque diſtinctione intelligenda eſt noſtra Concluſio, de quacumque ſuſpenſione, nam in Iure, ſuſpenſionis nomen, indifferenter ponitur, atque ſignificat, eam quæ eſt pro contumacia, & quæ fertur pro aliquo commiſſo delicto, & quia ratio ob quam ſuſpenſio, non ſuſpenditur per ſequentem appellationem, eadem eſt vtrobique, quia nempe ſuſpenſionis ſententia, ſicut & excommunicationis, ſecum trahit ſuam executionem, *iuxta cap paſtoralis, §. verum, de appellat.* quod tam verum eſt in ſuſpenſione, quæ eſt pure pœna, & fertur pro aliquo commiſſo delicto, atque in ea quæ fertur pro contumacia.

Sexta Concluſio.

Quamuis ſuſpēſionis denunciatio, neceſſaria non ſit in ſuſpenſo, ad hoc, vt ipſa in eo, omnes ſuos operetur effectus, eſt tamen neceſſaria quo ad alios, ad hoc, vt ipſum vitare teneantur.

Quamuis ſuſpenſionis denunciatio, neceſſaria non ſit, quoad ipſum ſuſpenſum, ad hoc vt in eo omnes ipſa ſuos operetur effectus, neceſſaria tamen eſt quoad alios, vt ipſi teneantur vitare eumdem. Hæc Concluſio. vt videtur, eſt communis omnium Doctorū reſolutio, & pro ea facit, aut ſaltem facere videtur *Extrauagans ad euitanda*, de qua diximus ſupra agendo de excommunicatione, cuius etiam latiſſimam mentionem facit Nauarr. in ſuo Manuali, cap. 27. nu. 35. & nu. 165. inquit, quod ſicut tenemur vitare excommunicatum in omnibus, quæ ab ipſo ponuntur in eodem cap. nu. 26. ita etiam & tenemur vitare ſuſpenſum, in eo à quo fuerit ſuſpenſus, & inquit, quod non vitando eum in diuinis officijs, atque in actibus deputatis ſuis Ordinibus, peccamus mortaliter, ſi eſt denunciatus, alias non, per dictam *Extrauag. ad euitandam*, & per alia, quæ idem ipſe dicit *in cap. 1. §. laboret, de pœnit. diſt. 6.* De quibus omnibus videatur ſupradictus Suarez loco ſupracitato diſputat. 28. ſect. 5. num. 4. cum ſequentibus. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS VIII.

Quænam ſit differentia inter Suſpenſionem, prout eſt pœna, & prout eſt cenſura?

HAnc quæſtionem, atque difficultatem mouet Suarez 5. tom. in 3. par. D. Thom. diſput. 25. ſect. 1. & 2. & dicit, quod multi nullam agnoſcunt differentiam, inter ſuſpenſionem, prout eſt pœna, & prout ipſa eſt cenſura, quia inquiunt, in iure ſimpliciter & abſolute, omnis ſuſpenſio nuncupatur

& appel-

& appellatur cenſura, *in cap. quærenti, de verborum ſignific.* vbi Pontifex Innocentius III. doctrinaliter procedens, ac propoſitæ difficultati reſpondens, inquit, *cenſura nomine intelligendam eſſe ſententiam, non ſolum interdicti, verum etiam ſuſpenſionis, & excommunicationis.* Sub quo ſuſpenſionis membro, docent comprehendi quamcumque ſuſpenſionem, & eam quæ eſt pœna, & eam quæ communiter appellatur & nuncupatur cenſura. Sed nihilominus ſupradictus Suarez ſentit & dicit, quod quantum ad rem pertinet, duo ſunt ſuſpenſionum genera, altera quæ eſt pœna, altera vero cenſura, quæ & alio nomine dici & nuncupari poſſunt, ſuſpenſio vindicatiua, atque medicinalis, inter quas hanc ſolam & vltimam, nempe medicinalem, credit proprie, atque in rigore nuncupandam eſſe cenſuram. Vtque ipſas explicet, atque declaret, inquit, quod quotieſcumque ſuſpenſio imponitur, ſolum vt aliquod puniatur delictum, & non vt à contumacia recedatur, nomen habet ſolius pœnæ, nec tunc rationem habet, aut habere poteſt cenſuræ. Quam conſiderationem latiſſime proſequitur diſput. 4. ſect. 5. à nu. 10 cum ſequentibus. vbi agit de cenſuris in communi, vtriuſque adducens exempla, & dicit, quod ſuſpenſionis vſus per modum pœnæ, non vero per modum cenſuræ, frequentiſſimus eſt in iure, ſed maxime *in cap. tam litteris, de teſtibus, cum in cunctis, §. vlt. de elect. lib. 6. & Clement. 1. §. pen. de hæreticis. & in Clem. 2. de pœnis*, traduntq. id Doctores Canoniſtæ in ſupradictis locis, & Innocent. *in cap. 1. de exceſſibus Prælatorum, nu. 3.* & Abb. *in cap. reprehenſibilis, nu. 3. & cap. ſæpe, nu. 16. de appellat.* De illa vero ſuſpenſione, quæ eſt per modum cenſuræ, non eſt, cur aliqua afferamus exempla, cum ipſa in Iure ſint frequentiſſima, quod tunc ſemper fit, quando apponitur prædicta ſuſpenſionis pœna, donec hoc, aut illud fiat, & ſemper propter contumaciam & rebellionem, donec eiuſmodi ſic ſuſpenſus reſipiſcat, quam ob cauſam, eiuſmodi ſuſpendendi modus, medicinalis nuncupatur, eademq. ſuſpenſio medicina, & quamuis in loquendi modo, non omnes communiter conueniant Doctores, quia tamen ſententia ſupradicti Patris Suarez ſatis placet & arridet, pro ipſius explicatione & propoſitæ difficultatis reſolutione, ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Nota hoc valde.

Concluſio.

SVſpenſio quæ eſt pœna, & prout eſt vindicatiua, multum differt à ſuſpenſione, quæ eſt cenſura, & inquantũ eſt medicinalis. Hanc Concluſionem conſtituit ſupradictus Suarez loco ſupracitato ſect. 1. nu. 3. vbi & inter ipſas triplicem conſtituit differentiam. Prima, quia illa ſuſpenſio, quæ eſt pœna & non cenſura, imponitur ad certum tempus, quæ vero eſt cenſura, non habet, ſed neque habere poteſt præfixum terminum, quorum priorem partem probat, ex omnibus ſupradictis iuribus, *ex cap. 1. de ſentent. excomm. lib. 6. & cap. 2. de tempor. ordin. e iam in 6.* & ratione, quia cum ſupradicta ſuſpenſio ſit pœna, eſſe debet proportionata culpæ, & quo maior fuerit culpa, diuturnior debet eſſe & pœna, ac proinde pro ratione culpæ, ipſa ſuſpenſio habebit præfixum terminum. In quo etiam, vt idem inquit, differt à depoſitione, quæ eſt veluti quædam ſuſpenſio perpetua, & abſque vlla prorſus ſpe reſtitutionis, quod quidem ex ſe non habet dicta ſuſpenſio, vt eſt pœna, nam pro ratione culpæ vendicat ſibi certum atque determinatum tempus, & cum tantum reſpiciat præteritam culpam, non vero reſipiſcentiam in futurum, non repugnat ſibi, vt huiuſmodi terminus ſit determinatus, atque præfixus. In quo differt à ſuſpenſione, prout eſt cenſura, quæ quidem, vt talis eſt, vt ſupra diximus, non habet, ſed neque habere poteſt præfixum

Suſpenſio, quæ eſt pœna, & prout eſt vindicatiua, multum differt à ſuſpenſione, quæ eſt medicinalis & cenſura.

Digitized by Google

præfixum, atque determinatum terminum, quod erat id, quod remanebat probandum. Et probatur hac, vt videtur, euidenti ratione, nam cum eiuſmodi ſuſpenſio quæ eſt cenſura, feratur præcipue, & vt plurimum, ad reprimendam contumaciam, & ad hoc, vt per ipſam recedat homo ab aliqua culpa, non poteſt alium habere terminum, niſi receſſum ab ipſa, duratque quouſque recedatur ab ea, & non amplius.

Secunda differentia eſt, quod ſuſpenſio, quæ eſt tantum pœna, non requirit monitionem præuiam, cum feratur propter culpam præteritam, etiamſi, vt quidam aiunt, non habeat tractum ſucceſſiuum; at vero ſuſpenſio, quæ eſt cenſura, ſemper requirit monitionem præuiam, ſaltem illam quæ includitur in hac conditione, *ſi hoc feceris, vel non feceris, aut niſi ſatisfeceris*, vt communiter ferri conſueuit ſupradicta ſuſpenſio, quæ eſt cenſura.

Tertia & vltima differentia, ſuſpēſionis prædictæ ſtat in hoc, quod ſuſpenſio, quæ eſt pura pœna, & ad certum vſque tempus apponitur, eo elapſo per ſe ceſſat, ſine vlla alia abſolutione, nam cauſa non operatur vltra ſibi præfixum terminum, neque prohibitio facta ad certum tempus, obligat extra illud. Sicut enim qui relegatus eſt ad certum tempus, eo elapſo, libere poteſt ad patriam redire, quia iam pœnæ ſibi impoſitæ ſatisfecit, ita etiam & qui ſuſpenſus eſt ad certum tempus, eo elapſo, abſque vlla alia abſolutione poteſt munus ſuum & officium exercere, vt tenent omnes Doctores communiter *in Clement. 1. de decimis, verbo, donec, & in cap. ſacro, de ſentent. excommunic. verbo, per menſem*, at vero quando ſuſpenſio eſt vere & proprie cenſura, vt tollatur, neceſſaria eſt abſolutio, vt traditur à ſupradicta gloſſ. & expreſſius à gloſ. *in cap. ſi quorumdam, de ſolut.* Qua de re aliquid nos dicemus infra. Videatur Suar. vbi ſupra, & diſp. 26. ſect. 1. nu. 14. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS IX.

De differentia, quæ eſt inter excommunicationem minorem, & ſuſpenſionem, & quænam harum ſit grauior pœna?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Suſpenſio, quæ eſt cenſura, in multis differt ab excommunicatione minori.

SVſpenſio prout eſt cenſura, in multis differt ab excommunicationė minori. Hæc Concluſio eſt communis omnium Doctorum reſolutio, & de ea videndus eſt Nauarr. in ſuo Manuali, cap. 27 nu. 151. & 152. vbi diffinitionem ſuſpenſionis conſtituit. Et Suar. diſp. 25. ſect. 1. nu. 4. vbi inter alia dicit excommunicationem minorem à ſuſpenſione differre, in eo quod excommunicatio minor, priuat ſolummodo participatione & ſuſceptione paſſiua ſacramentorum, at vero ſuſpenſio non conſiſtit in priuatione ſolum paſſiua, verum etiam ad alias functiones ſe extendit, de quibus diximus ſupra; priuat enim interdum officio, interdum vero beneficio, ſeu vtroque ſimul. Vnde Abbas *in cap. vlt. de Cler. excommuni. miniſtran.* conſtituens vnam ſuſpenſionem minorem, alteram vero maiorem; prioremq. dicens eſſe eam, quæ priuat ſolummodo participatione & ſuſceptione paſſiua ſacramentorum; maiorem vero quæ priuat actiua & paſſiua, proculdubio confundit, inuoluereq. videtur, ſuſpenſionem cum excommunicatione; nam ſi recte

Nota hoc valde.

omnia

omnia inſpiciantur, quæ reperiuntur in iure, nullum eſt cenſuræ ſeu ſuſpenſionis genus, quod talem operetur effectum, diſtinctum ab excommunicatione minori, ſicq. confundit ſupradictas cenſuras, appellans ſuſpenſionem excommunicationem minorem, & vtitur prædictis vocibus, præter communem morem, quod eſt maxime notandum atque memoriæ commendandum.

Secunda Concluſio.

Quælibet ſuſpenſio, loquendo ſecundum cōmunem Eccleſiæ vſum, grauior eſt pœna, quam ſit excōmunicatio minor. Hæc Concluſio cōſtituitur contra Caiet. in Summa, *verb. ſuſpenſio*, vbi dicit, grauiorem eſſe pœnam, excommunicationem minorem, quam ſuſpenſionem, quia priuat (inquit) vſu maiorum bonorum, nempe ſpiritualium, qualia ſunt Sacramenta, ipſorumq. vſu paſſiuo, qui nobis quammaxime eſt neceſſarius, quod quidem non ſemper facit ſuſpenſio. Sed quamuis id ita ſit, contrarium tamen vbiq. tenetur. Qua de re videndus eſt ſpecialiter Suarez, loco ſupracitato, vbi dicit, ſecundum communem vſum Eccleſiæ, contrarium omnino videri dicendum, quodq. ſuſpenſio grauior eſt pœna, quam excommunicatio maior, atque ex communi vſu Eccleſiæ, pro grauioribus criminibus imponi ſolet: vt enim ſupra diximus, art. 6. concl. 2. excommunicatio minor, propter peccatum veniale, vt plurimum incurritur, at vero ſuſpenſio ad hoc, vt imponatur iuſte, non ſufficit, quod culpa ſit venialis, quin vero requiritur, quod ſit mortalis. Et quamuis excommunicatio minor, priuet (vt dictum eſt) vſu paſſiuo Sacramentorum, qui nobis quammaxime eſt neceſſarius, ſuſpenſio vero actiuo, qui non eſt ita neceſſarius, neque ita videtur eſſe vtilis ex opere operato, eſt tamen ex ſe valde vtilis ex opere operantis, pro eo quod requirit maximam ſanctitatem in miniſtro operante, tantam nec minorem, quanta requiritur in ſuſcipiente ipſa Sacramenta; ac denique excommunicatio minor, iuxta communem Eccleſiæ vſum, & regulariter loquendo, facilius tollitur, quam ſuſpenſio, & numquam reſeruatur, quod tamen in ſuſpenſione frequenter contingit. Reliquæ rationes differentiæ, ſiue maioritatis, atque grauitatis huius pœnæ, videantur apud Suarez, loco ſupracitato.

Quælibet ſuſpē ſio, grauior eſt pœna, quam excommunicatio minor.

ARTICVLVS X.

De differentia, quæ eſt inter excommunicationem maiorem, & ſuſpenſionem, & quænam harum grauior ſit pœna?

Huic Articulo fiet ſatis, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

EXcommunicatio maior, & ſuſpenſio, præcipue differunt in tribus. Primo differunt, in eo quod ſe habent, tamquam includens & incluſum, ſeu tamquam pars, & totum, & tamquam magis vel minus prohibens. Volo dicere, quod excommunicatio maior, operatur quidquid ſuſpenſio, & multo plura atque maiora, quod tenet D.Tho. in addit. ad 3. p. q. 22. ar. 3. nam priuat omni Eccleſiaſtica functione, tam pertinēte ad officium, quā ad beneficium Eccleſiaſticum, nec ſolūmodo illa, ſicuti ſuſpenſio, ſed præterea multis alijs modis, atque cōmodis ſpiritualibus & temporalibus, quæ facile colligi poſſunt reducendo ad memoriam, ea quæ ſuperius ſunt dicta, de excōmunicatione maiori, & ſuſpenſione prædicta. Secundo differunt, quia illoſmet effectus quos habet excommunicatio maior, nempe priuationis Eccleſia-

Excommunicatio maior & ſuſpenſio differūt in tribus.

Digitized by Google

ſticarum functionum(de quibus diximus ſupra)habet & prædicta ſuſpenſio, ſed ſub alia diuerſa ratione,nam excommunicatio maior,priuat omnibus illis actibus,vt rationem communicationis participant,at ſuſpenſio priuat eiſdem,non vt participant rationem cõmunicationis formaliter, ſed quatenus ſunt vſus alicuius poteſtatis Eccleſiaſticæ, & ratione officij, ſiue beneficij, alicui conuenientis, quæ eſt quaſi formalis ratio obiectiua prædictæ cenſuræ, in qua fundantur aliæ differentiæ quaſi materiales, vt verbi gratia,quod excommunicatio maior priuet Eccleſiæ ſuffragijs, non vero ſuſpenſio, quod aduertit D.Thom.in addit. ad 3.p.q.ſupradicta 22.art.5. ad 2.de qua differentia videatur Nau. in ſuo Man. cap.27.nu.152. & Suarez ſuprad. 5. tom. in 3. p. diſp.25.ſect.1.num.6. in fin. Tertia & vltima differentia eſt,quia vt iam diximus,prædicta ſuſpenſio, eſt propria cenſura Clericorum,non ſic autem excommunicatio maior,quæ communior eſt,& laicos etiam comprehendit, de quibus accidentalibus differentijs,nihil amplius libet in præſentiarum dicere.

ARTICVLVS XI.

In quo differat, atque conueniat, prædicta ſuſpenſio, cum depoſitione verbali, quæ eſt via ad degradationem?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Suſpenſio conuenit cum depoſitione verbali, in quatuor.

SVſpenſio conuenit cum depoſitione verbali,in quatuor præcipuè rebus. Primo conueniunt in hoc, quod vtraque eſt pœna quædam Eccleſiaſtica, vt de ſe patet, quapropter vtrique communia ſunt, ea omnia quæ ſupra diximus,eſſe de ratione pœnæ Eccleſiaſticæ,nimirum,quod ille ſolus illam poteſt imponere,qui iuriſdictionem habet Eccleſiaſticam, atque auctoritate Eccleſiaſtica pollet, & ſubinde,quod nonniſi propter proportionatam culpam imponatur; & quamuis depoſitionis pœna ſupradicta, non habeat rationem cenſuræ,propter rationes ſupradictas,nihilominus tamẽ, conuenit cũ dicta ſuſpenſione,quæ eſt cenſura,& etiã prout eſt pęna in omnibus prædictis. Secundo conueniunt,quia etiam depoſitio, ſicuti & ſuſpenſio,priuat omnibus functionibus Eccleſiaſticis, de quibus ſupradiximus,qui ſunt proprij ſuſpenſionis effectus. Tertio conueniunt in hoc, quod vtraque eſt propria pœna Clericorum,non vero laicorum, propter rationes etiam ſuperius dictas,quod & colligitur expreſſe *ex cap. qui ſemel, diſt. 50. & cap. 2. de pœnis, in 6.* & alijs à me breuitatis cauſa omiſſis. Qua de re videatur Nau. in ſuo Man.cap.27.num.151.vbi citat Panorm.Card.& alios idem tenentes,ſed præcipuè Decium, *in cap.at ſi Clerici, de iudicijs, num.5.* Videatur hac de re Salzedo in pract. Bernardi Diaz de Lugo. cap.153. & Suar. loco ſupracitato, diſput. 30. ſect. 1. num. 2. vbi inquit, depoſitionem prædictam, extendi etiam ad Religioſos,etiam ſi Clerici non ſint,quatenus ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ,quod etiam ſupradiximus de ſuſpenſione, vnde & Abbatiſſæ ſuſpendi, atque deponi poſſunt, & ſolent. Quarto & vltimo conueniunt, in eo quod ſicuti ſuſpenſio eſſe poteſt, vel ab officio tantum, vel à beneficio tantum, ſeu ab vtroque ſimul, ita etiam & verbalis prædicta depoſitio, quibus etiam & addere poſſumus,quod alia eſt à iure, alia vero ab homine,eo modo quo etiam diximus ſupra de ſuſpenſione. Circa hoc videantur Nauar. & Suar. locis ſupracitatis, & Syluеſt. *verb. depoſitio, ſiue degradatio.*

Secun-

Secunda Concluſio.

Supradicta ſuſpenſio, differt à verbali depoſitione in tribus. Primo, nam quamuis vtraque eſſe poſſit à beneficio, tamen ſuſpenſio non priuat beneficio ipſo, in totum ſiue radicaliter, vt ſupra diximus, ſed ſolum ipſius fructibus, aut iure percipiendi fructus illius; at vero depoſitio priuat beneficio ipſo in totum, quod & nomen ipſum ſignificat, ex proprietate ſermonis, ſiue eiuſdem vocis. Qua ratione Abbas, depoſitionem prædictam indiſtincte interdum vocat depoſitionem, interdum vero beneficij priuationem. Ex quo vlterius naſcitur ſecunda differentia, & ea eſt, quod depoſitio, ex vi ſermonis, videtur eſſe perpetua, non vero ſuſpenſio, ſaltim illa quæ eſt pœna, vt ſupra diximus, neque etiam illa, quæ eſt cenſura, ſed ſolum quouſque recedat contumacia, & adſit pœnitentia, ſiue reſipiſcentia. Tertio differunt, nam quamuis ſuſpenſio & depoſitio, eſſe poſſint, & ab officio & ab ordine, atque iuriſdictione, iuxta *cap. 2. de pœnis, in 6.* aliter tamen, & aliter, nam prædicta depoſitio, cum eſt à iuriſdictione, priuat non tantum vſu (vt ſic loquamur) iuriſdictionis, verum etiam & ipſo munere, ipſaq. iuriſdictione, in quo differt à ſuſpenſione, quæ vt ſupra diximus, tantummodo priuat vſu iuriſdictionis. Quæ vero depoſitio eſt ab ordine, quamuis conueniat cum ſuſpenſione in hoc, quod non priuat Ordine ipſo, neque enim poteſt cum imprimatur per characterem indelebilem, quem proinde tota Eccleſia auferre non poteſt, quamuis etiam conueniat cum ſuſpenſione in eo, quod omnes actus Ordinis, ſeu pertinentes ad Ordinem, depoſiti atque ſuſpenſi, ſint validi, quando iuriſdictionem non requirunt (vt excludamus ſacramentalem abſolutionem) ita quod Sacerdos depoſitus, ſicuti & ſuſpenſus, ſi attentet cõſecrare, vere conſecrat, ſi id faciat legitima intentione, & legitima vtatur materia & debita forma, quamuis id faciendo, peccet grauiter atque mortaliter, quia retinet eamdem Ordinis poteſtatem, à qua ex diuina inſtitutione, ſi cætera neceſſaria adſint, atque concurrant, omnes illius actus ſuam habent efficaciam atque valorem; & præterea quamuis depoſitio prædicta conueniat cum ſuſpenſione, in eo quod neutra per ſe, atque ex vi ſua, priuat priuilegio clericali, niſi hoc expreſſe atque ſpecialiter adiungatur in pœnam, vt notat Abbas, *in cap. ſi Clerici, §. de adulter. de iudic. num. 2.* colligiturq. ex eodem textu, vbi dicitur Clericum depoſitum non eſſe tradendum Iudici ſeculari, quia videlicet perſona depoſiti non amittit priuilegium fori, niſi ſpecialiter priuetur illo, propter nouum delictum vel contumaciam, ita vt perueniatur ad degradationem, quamuis (inquam) depoſitio prædicta, & ſuſpenſio in omnibus ſupradictis conueniant, nihilominus tamen, depoſitio & ſuſpenſio ab Ordine, diuerſæ ſunt pœnæ, diſtinctaſq. habent rationes formales, quibus adinuicem diſtinguuntur, & hæ ſunt, quod depoſitio ab Ordine, ex ſua propria ſignificatione, ſignificat priuationem perpetuam atque irremiſſibilem, ſuſpenſio vero minime. Qua de re videantur latiſſime Abbas, *in cap. veritatis, de dolo & contumacia, num.* 13. Sylu. *verb. degradatio, num.* 1. Nau. in Man. cap. 27. num. 151. & Suar. loco ſupracitato, num. 10. 11. & 12. vbi & ponit diuerſos modos & formas, ponendi ſeu inferendi ſupradictas pœnas, & declarat, quęnam ſint cuilibet ipſarum propriæ, aliaſq. mouet quæſtiones & difficultates circa materiam depoſitionis atque degradationis, à quorum omnium tractatione, conſultò abſtineo propter temporis anguſtiam, vtquè breuitati ſtudeam, & quia Deo dante de his omnibus dicturi ſumus, in alio Tomo, dum agemus de pœnis omnium delictorum.

Suſpẽſio differt à verbali diſpoſitione in tribus.

ARTICVLVS XII.

In quibus caſibus à iure , incurratur ſuſpenſio?

IAm ſupra diximus, quod ſuſpenſio, vt communiter ſumpta, eſt duplex, alia lata à iure, alia vero ab homine, atque explicauimus, quæ ſint neceſſario obſeruãda in eiuſdem poſitione: Supereſt modo vt dicamus,quænã ſint ſuſpenſiones,latæ à iure . Qua de re videnda eſt Gloſſa illa magna & ſingularis,*in Clement. Cupientes, de pœnis*, & Angelus, *verbo, ſuſpenſio, à num.2.* vbi omnes ſuſpenſiones in Ordinem redigit, quod & Syluester ſimiliter fecit , in eodem verbo , q.6. & Nauarr. in ſuo Manuali, cap. 27. à num.154. cum ſequentibus , & omiſſis nonnullis raro contingentibus , alijſque quæ modo non ſunt in vſu,pro huius Articuli reſolutione,ſequentem ſtatuo Concluſionem .

Concluſio .

Suſpenſiones , quę modo ſunt in vſu ad 16. capita reducuntur .

SVſpenſiones, quæ reperiuntur in iure & ſunt in vſu,ad 16. capita reducuntur . Primo, ſuſpenduntur Presbyteri, Diaconi, & Subdiaconi,fornicarij notorij,donec pœniteant & habetur *in cap.nullus,cap.præter, diſt.32. & cap. ſuſcitantibus,15.q.6. & cap. ſi qui ſunt, diſt.81.* De qua ſuſpenſione, videatur Nau. vbi ſupra, vbi inquit, quod ſicut ipſo iure incurritur per notoriam fornicationem,ita & ipſo iure tollitur per pœnitentiam, iuxta Gloſſam receptam, *in dicto cap. ſi qui ſunt .* De quo etiam videatur prædictus Nauarr. in eodem Man.cap.25.num.77. vbi etiam dicit , quod huiuſmodi fornicarius,vtens Ordine ſuo ante pœnitentiam , fit irregularis , pro eo quod infringit prædictam ſuſpenſionis cenſuram. Secundo,ſuſpenduntur per triennium à beneficijs,Clerici eligentes in Epiſcopum,eum qui non eſt legitimus, vel legitima ætate,ſcientia,vel moribus præditus,habetur *in cap.cum in cunctis, §.fin. de elect.* quæ quidem ſuſpenſio,comprehendit etiam eos , qui eligunt tamquam compromiſſarij , *per cap. ſi compromiſſarius , eodem tit. lib. 6.* Tertio , ſuſpenduntur qui ſine legitima facultate, vel ætate , vel extra legitimum tempus, Ordinem ſacrum accipere præſumpſerint, habetur *in Extrauaganti, Cum ex ſacrorum,* quæ eſt Pij II. & facit irregularem Ordine vtentem, quamuis ob ignorantiam illius Extrauagantis , & *per cap. licet, non eſt , compos, de temp. ordin.* quod non ſuſpendit, ſed ſuſpendi iubet,oppoſitum dixerunt multi,ſequentes Gloſſam, *in Clement. generalem, de ætat. & qualitat. & in d.cap.licet, non eſt compos .* Qua de re videatur Nauarr. loco ſupracitato , num. 155. vbi plura dicit ad hoc propoſitum, eaq. notatu digniſſima, vim faciendo , atque explicando,verbum illud,*præſumpſerunt*, quod & ſignificat dolum , per quod videtur, non comprehendere (ſaltem quoad forum conſcientiæ) eum qui bona fide, & ſimplicitate animi ordinatus eſt, exiſtimans ſe eſſe legitimum , vt latius dixit in repetitione , *capituli accepta , de reſtit. ſpoliat. oppoſit. 8. num.32.* Quarto, ſuſpenduntur Clerici, qui prouocant ad duellum , vel acceptant eiuſmodi prouocationem , ſeu in arenam deſcendunt , habetur *in cap. 1. de Clerico pugnante in duello*,& tenet Syluester , *verbo , ſuſpenſio* , loco citato,quamuis Nauarr. etiam vbi ſupra , num. 156. dicat , hoc non eſſe verum , quia textus , in dicto cap. 1. ſolum dicit eiuſmodi fore deponendos . Quinto , ſuſpenduntur per vnum menſem,ab ingreſſu Eccleſiæ,excommunicantes , abſque monitione præmiſſa, vt habetur *in cap. ſacro , de ſententia excommunicationis* , quæ quidem admonitio qualis

his eſſe debeat, diximus ſupra, q.35. art. 3. & 9. & hac de re videndus eſt Nauarr. in ſuo Manuali, cap. 27. num. 10. & 11. Sexto ſuſpenduntur etiam, ab ingreſſu Eccleſiæ, diuiniſq. officijs, illi qui excommunicant, interdicunt, aut ſuſpendunt aliquem, ſolo verbo & ſine ſcripto, aut expreſſa cauſa, nec dant copiam cenſurarum prædictarum requiſiti, vt habetur *in cap. 1. de ſent. excomm. lib. 6.* Septimo, ſuſpendūtur à quolibet officio & benefic. Capitula & ſingulares perſonæ, quæ vacante ſede Epiſcopali vel Collegiata, vſurpant ſibi aliqua bona, ex his quæ reliquit vita functus, aut collecta fuerunt tempore vacationis, habetur *in cap. ſæpe, de electione, lib. 6.* quod etiam habet locum, in redditibus ſigilli, & in quolibet alio emolumento, per Clementinam *Statutum, de electione*. Octauo, ſuſpenduntur Epiſcopi & Superiores eorum ab ingreſſu Eccleſiæ, & inferiores ab officijs & beneficijs, qui vſurpant aliquid ex redditibus dignitatum & Eccleſiarum vacantium, & illis ſubditarum, quos reliquerunt mortui, vel collecti fuerunt durante vacatione, niſi habeant ſpeciale priuilegium, vel conſuetudinem præſcriptam ad hoc, vt habetur *in cap. præſenti, de officio ordin. lib. 6.* Nono, ſuſpenditur per vnum annum, ab officio, conſeruator Sedis Apoſtolicæ, qui ſcienter cognoſcit cauſas, quæ non ſunt notoriæ, vt habetur *in cap. finali, de officio delegati, lib. 6.* quod eſt intelligendum, de his quæ conceduntur ſine clauſula, quod poſſit cognoſcere etiam de alijs. Cum qua quidem clauſula, ante Concilium Tridentinum, concedebantur multæ huiuſmodi Conſeruatoriæ, per ipſum tamen, ſtatutum fuit, vt in his reſtrictior longe eſſet vſus, vt habetur *ſeſſ. 14. cap. 5.* Decimo, ſuſpenditur etiam per vnum annum, Iudex Eccleſiaſticus, qui contra ius, & cōtra ſuam conſcientiam, aggrauat aliquam partem gratia, vel ſordibus, vt habetur *in cap. 1. de reiud. lib. 6.* ſed vt inquit, Nauarr. vbi ſupra, num. 157. debent concurrere quinque, vt dicta ſuſpenſio incurratur. Primo, quod non ſit Epiſcopus, per Gloſſ. *verb. ordinarius*, & argumento deducto, *ex cap. quam periculoſum, de ſententia excommunicat. lib. 6.* Secundo, quod aggrauet contra iuſtitiam. Tertio, quod faciat etiam contra conſcientiam. Quarto, quod ſit Iudex, quia non ſatis eſt, quod ſit merus executor. Quinto, quod id fiat pretio, amore, timore, vel odio, vt ex eadem Gloſſa communiter recepta colligitur. Vndecimo, ſuſpenduntur ab ingreſſu Eccleſiæ, quouſque ſatisfaciant, hi qui admittunt ad diuina officia, aut ſacramenta vel Eccleſiaſticam ſepulturam, excommunicatos, aut interdictos publicos, vt habetur *in cap. Epiſcoporum, de priuileg. lib. 6.* ſed Nau. in Manuali, cap. 25. num. 94. & cap. 27. num. 157. inquit, hoc non habere locum, niſi contra exemptos, iuxta communem contra Gloſſam eiuſdem capituli. Duodecimo, ſuſpenduntur hi, qui admittunt aliquem ad profeſſionem, ante finitum annum probationis in aliquo Ordine Mendicantium, vt habetur *in cap. nō ſolum, & cap conſtit. de regul. lib. 6.* Tertiodecimo, ſuſpenduntur per ſex menſes, Clerici beneficiarij, qui geſtant veſtes partitas, vel coloribus diſtinctas, & ſacro Ordine initiati, qui non ſunt beneficiarij, & minoribus inſigniti, qui cum prima Tonſura geſtant huiuſmodi veſtes, inhabiles efficiūtur, ad beneficia in idem tempus, vt habetur in Clement. 2. *de vit. & honeſtat. Cler.* non tamen incurrunt illam, qui ob celebrationem nuptiarum, vel doctoratus, aut alicuius alterius ſimilis feſti, vel aliqua iuſta cauſa id faciunt, iuxta Card. in dicta Clement. q. 3. Quartodecimo, ſuſpenditur quilibet Religioſus, qui habens aliquam adminiſtrationem, alienat aliquam rem, ad ipſam pertinentem, etiam ſolummodo præbendo alicui ad vitam, abſque neceſſitate & vtilitate, & abſque facultate ſui Capituli, ſi illud habet, vel ſui Prælati, ſi Capitulum non habet, vt habetur *in Clement. de reb. Eccleſ.*

cleſ. non alienan. Sed inquit Nauarr. loco ſupracitato, num. 157. quod non eam incurrunt, qui in modicum tempus, locant aliquos fructus per finem eiuſdem Clementinæ, licet incurrant aliam excommunicationem Extrauagantis, 2. *de rebus Eccleſia non alienan.* de qua videndus eſt idem Nauarr. in eodem cap 27. num. 149. Quintodecimo, ſuſpenduntur Papaliter, qui ſacris initiantur ſine patrimonio, cum pacto non petendi ab Epiſcopo victum, vel qui ordinatur ad præſentationem alicuius beneficij, cum pacto nihil petendi de eo, vt habetur *in cap. pen. de ſimonia.* Circa quam ſuſpenſionem videndus eſt Nauarr. vbi ſupra, num. 150. vbi ad hoc propoſitum dicit plura, eaque notatu digniſſima. Et tandem Decimoſexto & vltimo, ſuſpenduntur Epiſcopi ordinantes abſque titulo, Clericum Religioſum, Ordinis in quo ſolum fit totum tēporale Religionis, quia is quoad hoc, reputatur quaſi ſecularis, vt habetur *in quadam Conſtitutione Pij V.* quæ circumfertur in Conſtit. Pontific. fol. 207. Supradictas ſuſpenſiones ponit, ſupradictus Doctor Nauarr. ſed Sylueſter, loco ſupracitato, *verb. ſuſpenſio, q. 6.* extendit eas ad quadraginta, quas nolui ad vnguem in præſentiarum referre, propter nimiam prolixitatem, & quia earum plures, iam non ſunt in vſu. De quibus omnibus videatur latiſſime Suarez, 5. tom. in 3. p. D. Thom. diſp. 31. ſect. 1. 2. & 3. cum ſequentibus, vbi & ad hoc propoſitum inuenire licebit omnia, quæ deſiderari poſſunt.

ARTICVLVS XIII.

In quas pœnas incidant, violantes ſuſpenſiones prædictas, antequam abſoluantur ab eis, ſeu ſuper ipſis diſpenſetur?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Omnis qui violat ſuſpenſionē peccat mortaliter.

OMnis qui violat ſuſpenſionem, proprie dictam atque ſtricte acceptam, pro vna ſpecie trium cenſurarum Eccleſiaſticarum, peccat mortaliter, ſiue illa ſit ab officio, ſiue vero à beneficio. Hæc Concluſio, eſt communis omnium Doctorum reſolutio, de qua videndus eſt Sylueſter, *verb. ſuſpenſio, q. 5.* & Nauarr. in ſuo Manuali, cap. 27. num. 163. & Suarez, 5. tom. in 3. p. D. Thom. diſput. 26. ſect. 2. num. 1. & probatur hac ſpeciali ratione, nam cum prædictis, per ſuſpenſionem prædictam ſit prohibitum agere ſeu exercere aliquid, quod ſpectet ad ſuum officium Eccleſiaſticum, ſiue beneficium, ſitq. eiuſmodi prohibitio, ex genere ſuo de re graui, liquidum profecto ſit, quod talis violatio, ſiue tranſgreſſio præcepti Eccleſiaſtici, ex genere etiam ſuo, eſt peccatum mortale. Quod & confirmatur exinde, nam & propter hanc cauſam, cõmunicatio in ſacramentis, cum excõmunicato, ex genere ſuo, eſt etiam peccatum mortale, quia materia illa eſt grauis, à qua prædictus excommunicatus per cenſuram Eccleſiaſticam, eſt etiam ſuſpenſus: facit ad hoc *cap. 2. de maior. & obed. & cap. 1. de ſent. excommun. lib. 6. & cap. 1. de re iud. eod. lib. & cap. ſacris, de his, quæ vi,* & per argumentum à fortiori, *cap. vltimum, de Clerici excommunicat. miniſt.* Sed quod id procedat, non ſolum in ſuſpenſione, quæ eſt ab officio, verum etiam in illa, quæ eſt à beneficio, probat latiſſime prædictus Suarez, loco ſupracitato, diſp. 27. ſect. 1. num. 7. vbi inquit, eum qui cum ſuſpenſus ſit à beneficio, fructus benefi-

eij vſurpat, mortaliter peccare, teneriq. ad eorum reſtitutionem, abſque aliqua ſententia Iudicis.

Secunda Concluſio.

Quicumque violat ſuſpenſionem prædictam, exercendo aliquem actum peculiarem alicuius Ordinis, maioris ſiue minoris, præter hoc quod mortaliter peccat, incurrit irregularitatem. Hæc etiam Concluſio, eſt communis omnium Doctorum reſolutio, & probatur expreſſe, *ex cap. 1. de ſententia excommunicition, lib. 6. & cap. 1. de re iud. eodem lib. & cap. ſi quis Epiſcopus in Concilio, & cap. ſi quis Epiſcopus damnatus*, 11. q. 3. quibus in locis habetur, ſuſpenſum à iure ſiue ab homine, miniſtrantem in aliquo Ordine irregularitatem incurrere. Qua de re videatur Syluester, & Nauarr. locis ſupracitatis, & Suarez, loco etiam ſupracitato, diſput. 26. ſect. 2. nu. 3. cum ſequentibus, vbi hac de re latiſſime agit, probans multis rationibus, prædictam irregularitatem incurri, in omni ſuſpenſione, tam à iure, quam ab homine, ſi ante abſolutionem, exerceatur aliquis actus alicuius Ordinis, maioris, vel minoris. Quod & ſimiliter proſequitur, prædictus Nauarr. ponens nonnullas aduertentias. Et primo, quod ſi quiſpiam exerceret aliquem actum, qui non ſit peculiaris alicuius Ordinis, etiamſi ſit Eccleſiaſticus, atque ad diuina officia pertinens, qualis eſt pſallere, etiam in choro cum alijs, reſponſa defunctorum canere, vel litanias, baptizare ſine ſolemnitate, vt alius laicus id facere poſſet, & id generis alia, quæ non ſunt peculiariter alicui Ordini deputata, non incurreret irregularitatem prædictam: & inquit, illa eſſe ac dici, alicui Ordini deputata, quorum faciendorum, ſpecialis poteſtas traditur in ordinatione, vt in ſacerdotio ſiue presbyterio, poteſtas conſecrandi, baptizandi ſolemniter, dicendi collectas in Choro. In Diaconatu autem, poteſtas canendi ſolemniter Euangelium. In Subdiaconatu vero, canendi ſolemniter epiſtolam, in Acolitatu ferendi cereos, &c. Quo fit, quod pſallere in Choro (vt dictum eſt) non facit quempiam irregularem, qua ille actus non eſt peculiaris alicui vero Ordini, nã licet peculiaris eſſe videatur, pſalmiſtatui, ſiue primæ Tonſuræ, illa tamen non eſt verus Ordo. Secundo, inquit, eſſe neceſſarium, ad hoc vt prædicta irregularitas incurratur, quod eiuſmodi actus exerceatur ſolemniter, nam ſi fiat aliter, & quis cantet epiſtolam non ſolemniter, ſed vt tamquam laicus, non incurrit irregularitatẽ prædictam. Tertio, dicit illam incurrere, non Epiſcopum, celebrantem in apparatu Pontificali, quia (inquit) id eſt actus peculiaris ordinis Epiſcopatus, quem ipſe credit eſſe verum ordinem, diſtinctum ab alijs, ſignificaſſeq. illud Concilium Tridentinum, *ſeſſ. 23. c. 4.* vt latius ipſe proſequitur in cap. 22. num. 17. agens de ſacramento Ordinis. Quarto, quod ſuſpenſus à perceptione Sacramentorum, quamuis mortaliter peccet, in percipiendo ea, non tamen eſt irregularis, *per cap. ſi celebrat, de Cler. excommunicat. miniſt.* & quia perceptio eorum, non eſt officium diuinum, neque opus alicui Ordini ſpecialiter deſtinatum. Quod etiam dicitur de ſuſpenſo ab eorum collatione, dando illa, non tamquam ad ſuum Ordinem pertinentia, ſed vt alius quilibet laicus, non (inquit) incurrit eam, iuxta Oſtienſem, *in cap. 1. de ſententia excommunicat.* Quinto, quod Sacerdos tantum, ſuſpenſus ab officijs ſacerdotalibus, adminiſtrando in Ordine inferiori, non peccat, neque efficitur irregularis. Sexto, quod licet ſuſpenſus ab officio prædicandi, celebrando non peccet, nec fiat irregularis, ſecundum Panorm. & communem, in dicta *Clement. Cupientes, de pœnis*, concionando tamen peccat, atque efficitur irregularis, ſecundum opinionem, quam ipſe ſequitur

Omnis qui violat ſuſpenſionẽ prædictã, excedo aliquem actũ Ordinis, præter hoc, q peccat mortaliter incurrit irregularitatẽ

Nauarr. ac latius proſequitur, in cap. 25. num. 141. vbi tenet, quod actus prædicandi eſt diuina lege, vel humana, aut ſaltim conſuetudine, actus peculiariter deputatus Ordini Diaconatus. Quia licet inſtitutione diuina, ſit ſoli Sacerdotio peculiaris, iuxta *cap. adijcimus, 16. q. 1.* lege tamen & conſuetudine humana, videtur eſſe iam Ordini Diaconatus deputatus, vt tandem concludit Caiet. 3. p. quæſt. 64. art 6. & 2. 2. q. 187. art. 1. quod dicit eſſe verum ſaltim quando quis ſolemniter, vtens officio ſuo, & tamquam Sacerdos prædicat, quæ omnia ſunt valde notanda, vt præ manibus habeatur, quando incurrat quis irregularitatem, dum exercet ſuſpenſus aliquem actum, deputatum alicui Ordini, maiori vel minori. Nam ſicuti violans ſuſpenſionem, exercendo ſolemniter aliquem actum deputatum alicui Ordini maiori, ſic etiam & minori, ſecundum Innocent. & omnes Doctores communiter, de quo videatur prædictus Nauarr. vbi ſupra, cap. 27. num. 163.

Tertia Concluſio.

Suſpenſus ab officio, quamuis mortaliter peccet, exercẽdo actus qui ſolius ſunt iuriſdictionis, non tamẽ efficitur irregularis.

Suſpenſus ab officio, quamuis mortaliter peccet, exercendo actus qui ſolius ſunt iuriſdictionis, non tamen incurrit pœnam irregularitatis, neque vllam habet pœnam ſpecialiter ipſo iure impoſitam, ſed arbitrio Iudicis puniri debet. Hæc Concluſio, eſt communis omnium DD. reſolutio, & de ea videndus eſt Panorm. *in cap. cum dilectus, de conſuetudine, & cap. ſi celebrat, de Cler. excommunicat. miniſt.* & Sylueſt. *verb. ſuſpenſio, q. 5. num. 5.* vbi de mente eiuſdem Panormit. inquit, quod cum ſuſpenſio aliquando ſit à iure, vt conſtat ex caſibus ſupra adductis, aliquando vero ab homine; & harum quædam, ab eo quod non pertinet ad actum alicuius Ordinis, quædam vero ab eo quod proprie eſt actus alicuius Ordinis, vtputa à celebratione, ab officio diuino, & ab Ordine, & huiuſmodi, in primo caſu contrafaciens, quamuis peccet, non efficitur irregularis, ſed alio modo puniri debet, cap. autem 1. *de ſententia, & de re iudic. lib. 6. & cap. 1. de ſentent. excommunicat. eodem lib.* quæ videntur dicere oppoſitum, loquuntur atque intelligenda ſunt, quando exercetur aliquid deputatum certo Ordini, vt notatur *in cap. cum dilectus, de conſuetud. & cap. ſi celebrat. de Cler. excommunicat. miniſt. & in Clement. cupientes, de pœn.* Hactenus Sylu. idemq. omnino tenet Nauarr. vbi ſupra, num. 163. in 7. dicto, vbi inquit, quod ſuſpenſus ab officio peccat, ſed non incurrit irregularitatem, eligendo & acceptando electionem de ſe factam, *per cap. cum dilectus, de conſuet.* iuncta Gloſſa, neque excommunicando, & conferendo beneficia, *per cap. quia diuerſitatẽ, de conceſſione præbendarũ.* Quod etiam tenet Suarez, vbi ſupra, diſp. 26. ſect. 2. num. 3. cum ſequentibus, ſed maxime num. 6. vbi inquit, quod nulla omnino inuenitur cenſura in iure poſita, pro vſu ſolius iuriſdictionis, qui non includat actum Ordinis, ac propterea propter huiuſmodi actum, non incurritur irregularitas, iuxta generalia principia, poſita in matera de irregularitate & cenſuris. Idem tenet ſect. 4. num. 19. vbi proſequitur hoc argumentum latiſſime, & diſp. 27. ſect. 1. nu. 8. dicit hoc idem eſſe intelligendum, de eo qui ſuſpenſus eſt à beneficio, violatq. prædictam cenſuram, vſurpando fructus eiuſmodi beneficij: videatur ibidem. De quo ſuſpenſo à beneficio, Nauarr. vbi ſupra, cap. 27. num. 163. in 7. dicto inquit, quod non peccat eligendo, ſi ius eligendi, non competit ſibi ratione eiuſdem beneficij, ad quod probandum allegat, *cap. cum in cunctis, §. fin. de electione.* Qua de re videatur ſupradictus Suarez, vbi ſupra, per totam ſectionem, vbi ad hoc propoſitum dicuntur plura, eaq. notatu digniſſima, à quibus omnibus breuitatis cauſa abſtineo.

Quarta Concluſio.

Qui ſuſpenſus eſt à diuinis, quamuis non proinde, videatur ſuſpenſus ab ingreſſu Eccleſiæ, prohibitus tamen eſt exercere ſolemniter omnia diuina, ſeu ſpectantia ad omnes ſacros Ordines, atque diuinum officium, & contrarium faciens, efficitur irregularis. Hæc Concluſio, quo ad eius primam partem, eſt contra gloſſam in Clement. *cupientes, de pœn. verbo, ſuſpenſio,* vbi enumerando omnes ſuſpenſionis ſpecies, pro vna, & eadem, ſub eodemq. membro, ponit ſimul ſuſpenſionem ab ingreſſu Eccleſiæ, atque à diuinis, quaſi ſupradicta duo, ſint vna dumtaxat pœna, ſolo nomine differentia, nihilq. ſit aliud ſuſpendi à diuinis, quam ſuſpendi ab ingreſſu Eccleſiæ. Huius poſitionis fundamentum eſt, decretalis quædam Innocentij IV. in Conc. Lugdunenſi, quæ habetur *in cap. 1. de ſententia excommunic. lib. 6.* vbi Iudices excommunicantes, ſuſpendentes, vel interdictum ponentes, verbo, & non ſcripto, ſuſpenduntur ab ingreſſu Eccleſiæ, ſimulq. à diuinis officijs, quaſi innuendo has duas pœnas, ſolo nomine differre, & ſecundum ſubſtantiam, vnam atque eamdem rem eſſe, Quod & videtur rationi conſonum, nam certum eſt, quod ſuſpenſio, ab ingreſſu Eccleſiæ, non prohibet omnem introitũ in Eccleſiam, ſed eum tantum, qui eſt ad celebrandum diuina officia. Qua etiam de re, videtur eſſe textus expreſſus Bonifacij VIII. & habetur *in cap. is cui, de ſenten. excommunic. lib. 6.* vbi ſequentia ponuntur verba: *Is, cui Eccleſia ingreſſus eſt interdictus, per conſequens cenſetur ſibi ipſa diuinorum celebratio interdicta, irregularisq. efficitur, ſi contra interdictum huiuſmodi, diuinis in ea ſe ingerat, in ſuo agens officio, ſicut prius.* Ex quibus videtur, quod hæc vtraque cenſura ſit vna, & eadẽ, nihilq. aliud ſit ſuſpenſio ab ingreſſu Eccleſiæ, quam ſuſpenſio à diuinis, & prohibitio celebrandi diuina officia in Eccleſia tantum. Sed quamuis hæc Gloſſæ opinio, ſua probabilitate non careat, tamen communis DD. ſententia tenet omnino contrarium, dicitq. huiuſmodi pœnas, ſiue cenſuras, ſecundum rem, atque ſubſtantiam eſſe diſtinctas, & quod ſuſpenſio à diuinis, non ſolum prohibet diuina celebrare in Eccleſia, verum etiam extra ipſam. Vnde reſolutiue dico, primo, quod non omnis qui ſuſpenſus eſt à diuinis, cenſetur proinde ſuſpenſus ab ingreſſu Eccleſiæ; & ſecundo, quod ſunt diſtinctæ pœnæ, atque cenſuræ, & quod per ſuſpenſionẽ à diuinis, ſolummodo intelligitur prohibitio celebrandi diuina officia, aut aliquid pertinens ad Eccleſiaſticos Ordines, de quibus diximus ſupra in ſecunda Concluſione, & cum eiſdem limitationibus, quæ reſolutio colligitur expreſſe *ex cap. ſi quis Epiſcopus, 11. q. 3. & c. 1. de ſenten. excommunic. lib. 6.* Vnde conſequenter tertio dico, quod ſuſpenſus à diuinis, poteſt ſua confiteri peccata, communicare, horas Canonicas ſeorſum dicere, aſſiſtere ſacris, cantare in Choro, baptizare ſine ſolemnitate, benedicere priuatam menſam, quia hæc & ſimilia non deputantur alicui Ordini, ſeu officio Eccleſiaſtico ſpeciali, à iure conſtitutione, ſiue conſuetudine, quinuero ad hæc quilibet Chriſtianus habet poteſtatem. At vero vſus ſolemnis etiam Acolithorum, à deferendos cereos, Subdiaconorum, & Diaconorum, Presbyterorum, & hebdomadariorum, atque Cantorum in Officio diuino, prohibitus eſt per prædictam ſuſpenſionem à diuinis, quia nempe vſus omnium prædictorum, iure, conſtitutione, ſiue conſuetudine, deputatus eſt alicui Ordini, ſeu officio ſpeciali, & contrarium faciens, efficitur irregularis; cætera vero quamuis ſint diuina, atque de rebus diuinis tractent, non tamen proprie loquendo, cenſentur eſſe officia diuina, vt latius diximus ſupra Concluſione 2. de mente Nauarri.

Suſpenſus à diuinis, quamuis non perinde ſuſpẽſus ſit ab ingreſſu Eccleſiæ, prohibitus tamen eſt omnia officia diuina ſolẽniter celebrare.

Difficultas. Vtrum ſuſpenſio ab ingreſſu Eccleſiæ, & à diuinis ſit vnũ & idem.

Quænã ſint cõceſſa, vel prohibita per ſuſpenſionem à diuinis.

Aduerto

Quidnā requiratur, ad hoc, vt quiſpiam efficiatur irregularis, exercendo diuina.

Aduerto etiam, quod ad incurrendam irregularitatem prædictam, neceſſum eſt, vt quis exerceat ſupradicta officia, eo modo, quo & prius non habito reſpectu ad ſuſpenſionem ipſam, per verba illa: *ſicut prius*, poſita *in d. cap. 1. de ſenten. excommun. lib. 6.* nam ſi quis, v.g. ingerat ſe rebus diuinis proprie ſumptis, atque ad officium diuinum & Eccleſiaſticos Ordines pertinentibus, nec tamen id faciat ex officio, quod prius habebat, vt ſi quis, qui non eſt Acolithus, Subdiaconus, aut Diaconus, deferat cereos, aut Epiſtolam, ſiue Euangelium ſolemniter dicat, quamuis incurrat aliam irregularitatem alterius ſpeciei, pro eo quod exercet ſolemniter officium, & ordinem, quem non habet, non tamen incurrit irregularitatem prædictam, illatam in d. cap. contra tranſgreſſores prædictæ cenſuræ, quæ eſt ſuſpenſionis à diuinis, vt probe notat Nauar. in ſuo Manu. cap. 27. nu. 163. Cui etiam & ego addo, quod ſi Religioſus, quiſpiam, ſeu aliquis alius, faciat officium Acolithi, deferendo cereos, aut Subdiaconi, dicendo Epiſtolam, non quidem ſolemniter, ſed vt quilibet alius laicus, quamuis ingerat ſe rebus diuinis proprie ſumptis, cum tamen non ea faciat ſolemniter, neque ex officio, quod antea habebat, non incurrit pœnam irregularitatis prædictam, poſitam in d. cap. contra tranſgreſſores prædictæ ſuſpenſionis, quæ eſt à diuinis, nec vllam aliam irregularitatem, quod oportet multum memoriæ commendare.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum omnia geſta à ſuſpenſis, ſeu ſuſpenſionis cenſura innodatis, ſint valida?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Omnes actus ſuſpēſi, qui nō requirūt iuriſdictionem, validi ſunt, ſecus eſt autem, de ijs, qui iuriſdictionem requirunt.

OMnes actus ſolius Ordinis, qui efficiuntur à ſuſpenſis, & ad ſuum valorem non requirunt iuriſdictionem, ſunt validi, at vero, qui ex ſe expoſtulant, atque requirunt iuriſdictionem, per ſe loquendo, inualidi ſunt, cū eiuſmodi ſuſpenſi, prædicta ſint priuati iuriſdictione. Hæc Concluſ. eſt communis omnium DD. reſolutio, & ipſius eſt eadem ratio, ac de innodatis cenſura maioris excommunicationis. Qua de re latiſſime agunt Doctores, in materia de excommunicatione, atque in materia de ſacramentis in genere, ſed præſertim de ſacram. Baptiſmi, inter diſputandum, vtrum Baptiſmus collatus ab hæreticis, ſchiſmaticis, excommunicatis, atque ſuſpenſis, ſit validus, de quo ſpecialiter videndus eſt Mag. Soto in 4. ſentent. diſt. 1. q. 5. ar. 5. & 6. per totos, & Sylu. *verbo, Baptiſmus,* 3. *q.* 3. *nu.* 5. & Nau. in ſuo Man. cap. 22. nu. 7. ſed præſertim atque ſpecialiter, Suar. 5. tom. in 3. p. D. Th diſp. 11. ſect. 2. nu. 1. cum ſeqq. vbi hanc quæſtionem tractat in cōmuni de omnibus ſacramentis, & in ſpeciali tractat hoc ipſum diſput. 26. ſect. 2. num. 2. agendo de prædicta ſuſpenſione, vbi & conſtituit ſupradictam Concluſionem, cuius & rationem reddens, probat eam, quoad ipſius primam partem, nam Eccleſia non poteſt impedire valorem, atque efficaciam ſupradictorum actuum, ſi fiant à miniſtro habente veram poteſtatem Ordinis, & cum vera, atque legitima intentione, in debita materia, & ſub legitima forma, vt de ſe conſtat. Quoad ſecundam vero partem probat idipſum, nam ſi eiuſmodi actus, vt ſupponitur, tales ſunt, qui ex ſe poſtulent iuriſdictionem, cum eiuſmodi ſuſpenſi priuati ſint omni actuali iuriſdictione, vt conſtat ex ſupradictis, liquidum profecto fit, quod per ſe loquendo, ſunt prorſus inualidi, cum fuerint effecti à non habente iuriſdictionem. Ex quo colligitur,

quod

quod ſacramentalis abſolutio, facta abexcommunicatis, ſiue ſuſpenſis, nullius ſit prorſus valoris, cum ſit actus iuriſdictionis, qua ipſi priuati ſunt. Sed intelligendum eſt hoc, de excommunicatis & ſuſpenſis, publicis & manifeſtis, non autem de eiſdem in ſuo publico miniſterio, ſeu officio, ab Eccleſia toleratis, nam in his, eorum acta valent, quia Eccleſia ſupplet eiuſmodi defectum, propter commune bonum, & de eiſdem intelligitur, Extrauag. *ad euitanda*. De qua videndus eſt ſpecialiter Nauar. in ſuo Manu. cap. 27. n. 35. & Suar. ſuprad 5. tom. diſp. 11. ſect. 1. & 2. per totas, & diſp. 26. ſect. 2. nu. 2.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS XV.

In quas pœnas incidant, participantes cum ſuſpenſis in diuinis?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

CErtiſſimum eſt, quod ſicuti tenemur vitare excommunicatum, ſic etiam & ſuſpenſum, in eo, a quo ſuſpenſus eſt, & quod non vitando eum, in diuinis officijs, atq; in actibus ſuis Ordinibus deputatis, eſt peccatum mortale. Hæc Concluſio eſt communis omnium Doctorum reſolutio, & de ea videndus eſt Nauarr. in ſuo Manu. cap. 27. nu. 163. in 9. dicto, vbi & dicit intelligendam eam eſſe, ſi eiuſmodi ſuſpenſus eſt denunciatus, aliàs vero non, per Extrauagan. iampluries relatam, *ad euitanda*, de qua agit idem ipſe in eodem cap. nu. 35. *& in cap. 1. §. laberet, de pœnit. diſt. 6.* Videatur etiam hac de re Suar. vbi ſupra, diſt. 26. ſect. 2. nu. 7. vbi & aduertit quod ſupradicta ſuſpenſio, non priuat per ſe communicatione aliorum, ſicut excommunicatio maior; quinuero inquit, in hoc præcipuè differunt ſupradictæ duæ cenſuræ, vt docent omnes Auctores cómuniter, neque vllum eſt ius, in quo eiuſmodi effectus ſuſpenſioni tribuatur. Quapropter communis confabulatio, aliæq. actiones vſuales, communicationis hominum, humaniq. contractus, actionesq. forenſes, tam in agendo, quam in ſe defendendo, aut etiam teſtificando, non prohibentur per ſuſpenſionem per ſe loquendo, licet prohibeantur, per excommunicationem maiorem; neque quidquam tale reperitur in iure, vt tenent Innocentius & Abbas, & omnes Doctores communiter *in cap. intelleximus, de iudic. & in cap. venerab. de ſent. excommunic.* ſed ſolummodo prohibetur cum ſuſpenſis, illa participatio, quæ eſt communicatio, vel cooperatio, cum eiſdem in delicto, vel malo vſu officij, à quo ſuſpenſi ſunt: hæc enim per ſe & intrinſece ſunt mala, atque proinde prohibita, nec pro tali delicto, vlla eſt in iure impoſita pœna, aut cenſura, his qui communicant cum ſuſpenſis prædictis, nec incurritur propterea excommunicatio minor, ſicut incurritur à participantibus, ſeu communicantibus, cum excommunicato excommunicatione maiori. Videatur ſupradictus Suarez vbi ſupra num. 8.

Suſpenſum, ſicut & excommunicatum vitare tenemur ſub mortali, in diuinis officijs & alijs actibus ſuo Ordini deputatis.

Non tenemur vitare ſuſpenſum, in ciuili cômunicatione, humaniſq. contractibus.

Ob communicationem cum ſuſpenſo in rebus ciuilibus, humaniſq cõtractibus, non incurritur excommunicatio minor.

ARTICVLVS XVI.

Quinam poſſint, à ſupradicta ſuſpenſione abſoluere?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

SVſpenſio lata ad certum tempus, eo elapſo, ipſo iure tollitur, abſque vlla prorſus abſolutione, ſiue diſpenſatione. Hæc Concluſio eſt communis

Suſpenſio lata ad certũ tem-

omnium

pus, eo elapſo, ipſo iure tollitur abſque vlla prorſus abſolutione, ſiue diſpenſatione.

omnium Doctorum reſolutio, & de ea videndus eſt ſpecialiter Nauar. in ſuo Manuali, cap. 27. nu. 161. in 6. dicto, vbi dicit, hoc locum habere, in omni ſuſpenſione, lata tam à iure, quam ab homine, quæ certo tempore, aut facto, aut omiſſione facti alicuius terminatur, nam tollitur lapſo tempore, vel adueniente termino, ipſo facto. abſque vlla abſolutione, quod probat ex gl. in Clement. 1. *de decimis*, *verbo*, *donec*, communiter recepta & putata pro ſingulari à Panor. *in c. 1. de iud. notabili* 6. idem tenet Panor. *in c. fin. de matrim. contracto contra interd. eccl. nu.* 4. *& in c. ad aures*, *de ſimonia*, *nu.* 3. vbi & pro hac ſententia citat Ioann. Andream & Innoc. *in cap. cum bona, de ætat. & qualit.* Idem omnino tenet Sylueſt. *verbo*, *ſuſpenſio*, *q.* 8. *in* 1. *dicto*, vbi inquit, quod ſi ſuſpenſio imponitur à iure, vel ab homine, ſic, *donec ſatisfeceris*, *vel pœnitueris*, facta ſatisfactione, vel pœnitentia, relaxatur ipſo facto, ad quod probandum, citat eumdem Panorm. *in cap. cum tu. de vſur. & in cap. non eſt, de ſponſal.* Videatur hac de re Suar. 5. tom. in 3. par. D. Th. diſput. 29. ſect. 1. nu. 1. vbi etiam dicit hanc eſſe communem ſententiam, & pro ea adducit aliqua alia capita, *cap. ſacro, de ſenten. excommunic. verbo, per menſem*, *& d. Clement. 1. de decimis, verbo, donec*, & citat etiam Innocentium, Abbatem, & alios *in cap. cum bona, de ætat. & qualit.* & D. Antoninum 3. par. tit. 28 cap. 4. circa finem, & Nau. Angel. Sylu. Armil. & omnes communiter Summiſtas, *verbo*, *ſuſpenſio*, cuius & appoſitiſſimam rationem reddit, nam cum prædicta ſuſpenſio, vim habeat ex inſtitutione Eccleſiæ, ipſiusq. prohibitione, & prohibitio ad certum, atque determinatum tempus ſit facta, ipſo elapſo, per ſe ceſſat ſuſpenſio, quia non operatur vltra voluntatem prohibentis, & cum ipſe ſuam voluntatem definierit, atque declarauerit ad tempus ibidem prohibitum poſt permiſſum eſſe cenſetur ipſum *per l. Imperator*, *ff. de poſtul.* Vnde inquit, fit, vt qui ſic ſuſpenſus erat, poſſit deinceps ſuo officio fungi, vel fructibus ſui beneficij frui, abſque alia facultate, vel declaratione Superioris, nam ablato impedimento, res per ſe ipſam ad ſuum priſtinum reducitur ſtatum, & vnuſquiſque qui impeditus non eſt, iure ſuo vti poteſt. Quod videtur eſſe dicendum, atque tenendum, tam in foro interiori, quàm in exteriori, quamuis de foro exteriori loquendo, aliqualem difficultatem habeat, tunc præſertim quando prædicta ſuſpenſio lata eſt ab homine, nam propter ipſius ſatisfactionem, neceſſaria videtur ſaltem aliqua declaratio; ſed tamen, inquit, ſi hoc ipſe iudex ſiue Prælatus, in ſua ſententia non expreſſit, ſat erit, vt cum oportuerit, conſtet illum ſuæ ſententiæ paruiſſe, ac dictis obtemperaſſe. Videatur Suar. vbi ſupra, & Sayrus in ſuo theſ. 1. tomo, lib. 4. cap. 17. nu. 1. & 2. & Couar. *in cap. alma mater*, 1. *p.* §. 11. *nu.* 5. vbi & plures citat Auctores pro hac opinione.

Secunda Concluſio.

Suſpenſio quocumque modo lata, tolli poteſt per diſpenſationem Superioris.

Certiſſimum eſt, quod ſiue ſuſpenſio ſit ad certum tempus, vel etiam in perpetuum vtcumq; lata, per diſpenſationem Superioris tolli poteſt, nondum termino elapſo, & etiamſi illum non habeat. Hanc Concluſionem tenet expreſſe ſupradictus Suarez, vbi ſupra, nu. 13. & ipſam dicit eſſe communem ſententiam, & probat eam, quia (inquit) deſignatio, atque determinatio temporis, pro quo ſuſpenſio fertur, hoc ſolum operatur, vt eiuſmodi pœna, tanto tēpore duret, ſi nulla cauſa ſuperior impediens, ſeu illam auferens intercedat, ſed ſuo veluti ordinario curſui relinquatur, non tamen facit, vt talis pœna pro eo tempore irremiſſibilis ſit, neque à Superiore aufert poteſtatē diſpenſandi, aut abſoluendi ſibi ſubditum à tali pœna. Et idem dicit propter eamdem rationem, etiamſi prædicta ſuſpenſio appoſita ſit

perpetua,

perpetua, nam adhuc non eſt irremiſſibilis, in quo dicta ſuſpenſio, differt a depoſitione verbali, & degradatione, de quibus diximus ſupra, & hoc etiam eſt intelligendum de ſuſpenſione ſimpliciter lata, propter aliquod delictum commiſſum, abſque vlla adiecta conditione, vel temporis determinatione, vt late probat Suarez ſupradictus loco ſupracit. nu. 14. dicens illam poſſe tolli per abſolutionem. Solum ſupereſt, nunc quærere atque inueſtigare, quiſnam ſit, qui hoc facere poteſt? in quo ſtat tota huius rei difficultas, & oportet procedere cum magna diſtinctione, diſtinguendo, inter ſuſpenſionem latam a Iure, & latam ab homine, & latam in puram pœnam alicuius commiſſi delicti, propter contumaciam, & loquendo de poteſtate ordinaria, & etiã de ſubdelegata, ſeu ex priuilegio, de quibus oĩbus dicemus per Ordinẽ.

Tertia Concluſio.

Suſpenſio lata ab homine, in puram pœnam alicuius delicti, ſiue illa ſit temporalis, ſiue vero perpetua, certiſſimũ eſt, quod ab eo ſolo tolli poteſt, qui eam poſuit, ſeu à Superiore. Hæc concluſio cõmunis eſt omnium DD. ſententia, *in c. tam literis, de teſtibus*, & colligitur *arg. deducto ex c. Paſtoralis. §. præterea de offic. ord.* & probat eam efficaciter Panor. *in c. 2. de ſolutionibus*, quem ſequũtur Aretinus, & Felyn. & alij *contra gloſſam in Clement. 1. de hæret. §. fin. verbo excomm. & cap. cupientes. §. cæterum verbo ſuſpenſus, de elect. lib. 6.* de qua concluſione videndi ſunt omnes cõmuniter Summiſtæ, *verbo ſuſpen.* & Nauar. in ſuo Man. c. 27. nu. 162. & Suar. 5. to. in 3. p. D. Tho. diſp. 29. ſect. 2. nu. 14. in finem.

Suſpenſio lata ab homine in pœnam alicuius delicti, ab eo ſolo tolli põt, vel à Superiore.

Quarta Concluſio.

Suſpenſio etiam lata a Iure, in puram pœnam alicuius delicti, ſiue illa ſit temporalis ſiue vero perpetua, ante elapſum tempus, tantum ab Auctore Canonis dimitti poteſt. Hæc concluſio, eſt etiam communior ſentẽtia, quam tenent omnes ſupradicti locis ſupracitatis, & probat eam efficaciſſime Suar. vbi ſup. nu. 15. *ex gloſſ. in c. cupientes §. cæterum, verbo ſuſpenſos, de elect. lib. 6.* atq; ex Abbate *in c. tã literis de teſtib. nu. 4. & d. c. 2. de ſolutionib.* & ibi Fely. & alij. Et probatur præterea ex eo, quod huiuſmodi ſuſpenſio, ſic impoſita, durante eadem voluntate Superioris, perpetua eſt, atque ſtabilis, quo ſit vt ante elapſum tempus, per illum ſolum dimitti poſſit, non vero per inferiorẽ. Quod & confirmatur, nam ſi ſuſpenſio fertur, cũ determinatione, vt ſit perpetua, iam ipſum perpetuitatis nomen declarat, quod ipſius lator voluit eam eſſe immutabilem, ſicut & ipſum ius quo eam tulit, atque in virtute viſus eſt, ibidem incluſiſſe reſeruationem, vt à nemine tolli poſſet, niſi tantum ab eo, qui idem ius potuit condere, ſeu ipſum auferre, ſi vero lata ſit ad certum atque determinatum tempus, etiam per huiuſmodi deſignationem, atque determinationem, Auctor eiuſdem iuris, inſinuare voluit ſuam fuiſſe voluntatem, vt ante illud tempus non auferatur, atque virtualiter etiam illam ſibi reſeruauit, vt pro illo tempore non abſoluatur, ſed neque abſolui poſſit ab inferiori. Hæc concluſio certiſſima eſt, quidquid alij dicant, nam certe ſi eiuſmodi ſuſpenſionis pœna, ante elapſum terminum, ab ordinario Epiſcopo tolli poſſet, facile contemneretur, ſicque delicta non pro dignitate punirentur, quod nullo modo eſt dicendum. Quam rationem adeo efficacem ſupradictus Suar. exiſtimat, vt credat neque ipſum ſummum Pont. Auctorem Canonum, faciliter ab eiuſmodi ſuſpenſionibus poſſe abſoluere, neque id licite facere abſque iuſta, & rationabili cauſa, ſicut dictum eſt ſupra, agendo de diſpenſatione in legibus à ſe latis, quia eadem eſt vtriuſque ratio, & quia id facere, quammaxime expedit bono communi. Videatur hac de re Sylu. *verbo*

Suſpenſio lata à Iure, in purã pœnam alicuius delicti, ante elapſũ tempus, tantum ab auctoritate canonis, ſeu Iuris dimitti poteſt.

Nota hoc valde.

ſuſpen-

*ſuſpenſio.q.*8.in 3.dicto,& Enriquez lib. 13.de excom.& ſuſpen.c.35.& Sayr. de cenſuris 1.to.lib.4. c.17.nu. 10.Contra hanc concluſionem arguunt nonnulli,argumento deſumpto,*ex cap.nup.de ſent. excom.*vbi habetur,quod quando Auctor Canonis, nõ ſibi reſeruat abſolutionem alicuius cenſuræ,perinde videtur eam concedere paſtori ordinario inferiori,& adducunt exemplum de excommunicatione maiori,ad tempus lata,nã ante illud tẽpus expletum, per Epiſcopum ordinarium auferri poteſt, idemq. inquiunt eſſe dicendum de prædicta ſuſpenſione, & quod eadẽ eſt vtriuſque ratio. Sed a tractatione huius difficultatis conſulto abſtineo,quia longã requirit diſputationẽ,de qua videatur Couar.in ſuo 4.decreta. 2.p. c.6 in prin. nu.16. vbi hac de re, latiſſime agit, & negat, eandem eſſe rationem de excomm. & ſuſpenſione, id quod & negandũ eſt,quãuis ipſe rationẽ differentiæ nõ cõſtituat,ſed aſſignat illam doctiſſime ſupradictus Suar. de mente Panor.loco ſupracitato nu. 16. videatur etiam ibidem & ſect.2.nu.2.cum ſequentibus latiſſime, nam in his breuitas cui ſtudemus,non amplius nos ſinit immorari.Solum ſupereſt nunc difficultas, & nec parua, ſed magna , quid ſit dicendum,de illa ſuſpenſionis cenſura , lata a Iure pro aliquo delicto præterito , ſed indefinite, & ſine temporis determinatione,neque cum determinatione perpetuitatis , ſed abſolute?qua de re eſt magna controuerſia inter Doctores,an ſequatur conditionem puræ pœnæ,an vero potius cenſuræ,de qua ſupradictus Suarez nu. 18.duas refert Iuriſconſultorum opiniones; dicentibus quibuſdam, ſuſpenſionem prædictam,ſequi naturam purarum pœnarum,& quod à prædicta cenſura non poſſunt Epiſcopi abſoluere, niſi poſitiue ſibi concedatur;neque eſſe ſatis , vt non reſeruetur,quia ipſa eſt perpetua , aut ſaltẽm id eſſe videtur,ex intentione ferentis, nam ideo illam abſolute, & ſine vlla conditione, aut reſtrictione poſuit,& talis pœna intelligitur ferri ſecundum ius, atque in iure,pœna indiffinite lata,cenſetur eſſe perpetua,*per l.ſeruus,Codice de pœnis.*Et notat *gloſſ.in cap.ſi autem de cohabitatione cleri.& mulier.*& Felyn.*in cap. ex literis de conſtitution.nu.*11. Affirmantibus vero alijs , quod huiuſmodi ſuſpenſio ſic propoſita , ſequitur conditionem cenſurarum , poſſitque tolli ab Epiſcopis,eo ipſo quod non reſeruatur.Qua prætermiſſa controuerſia,quod verius,atque tenendum videbitur,explicabitur per ſequentem cõcluſionem.

Difficultas. Quid ſit dicendum de ſuſpẽſionis pœna,ſeu cenſura lata indefinite.

Quinta Concluſio.

Suſpẽſio lata à iure,indiffinite & ſine temporis determinatione,neque cũ determinatione perpetuitatis,tolli poteſt per Epiſcopum , eo ipſo quod non reſeruatur.Hanc concl. *tenet gloſſa in Clement.§.verum de hæret.verbo excomm.* vbi diſtinguit inter ſuſpenſionem latam, ad certum tempus , atque indiffinite,& de priore dicit ſequi naturam,& conditionem pœnarum,de poſteriori vero cenſurarum, poſſeq. proinde ab Epiſcopo tolli,eo ipſo quod non reſeruatur,quam etiam ſententiam ſequutus eſt Panor. *in cap.quam ſit de except. Prælat.in fine* & Innoc.*in cap.2.de ſolut.* & eam ſequitur Couarr. vbi ſupra & Suarez,etiam vbi ſupra nu. 19. cuius rationem reddit , quia eiuſmodi ſuſpenſio,ſic indefinite lata,pro aliquo commiſſo delicto, regulariter ferri videtur pro contumacia,*arg.deductio ex c.ex litteris de conſt.*ac proinde non cenſetur perpetua, vt colligitur *ex illo cap.ex litteris.* ſed poterit diſpenſatione tolli, ſi perſona ſufficienter diſponatur , & Eccleſiæ ſatisfaciat, & ſequitur Regulam *cap. nuper de ſentent. excomm.* Quod autem prædicta ſuſpenſio , ſic lata,ferri videatur pro contumacia,probat latiſsime ſupradict.Suar.loco ſupracitato,qui de mẽte Couar.vbi ſupra,ponit Regulam,quod omnis ſuſpẽſio indiffinite lata, cenſetur reſtricta ad tempus, pro quo durat contumacia, cui

Suſpenſio lata à iure indefinite,& ſine tẽpo ris determinatione,ſi nõ reſeruatur , per Epiſcopum tolli poteſt.

cui fauet *d.cap. ex literis*. Videatur Suarez vbi ſupra qui & de mente Panor. dicit, quod in ſuſpenſionibus, atque cenſuris, quando forma verborum fuerit dubia, præſumendum eſt latas eſſe ſemper pro contumacia, quia in pœnis benignior interpretatio eſt adhibenda: benignior eſt autem pœna illa, quæ eſt medicinalis, ea quæ eſt vindicatiua, cæteris paribus, vt de ſe conſtat, ex quo vlterius infert, quod cum illa ſuſpenſionis forma ſit indifferens, ſi aliunde non conſtiterit, legislatorem aliud voluiſſe, præſumendum ſemper eſt, conceſsiſſe illius pœnæ relaxationem Prælatis ordinarijs, quando illam non ſibi reſeruauit, iuxta conditionem cuiuſcumque pœnæ medicinalis, de quibus dicemus infra. Videatur Suar. vbi ſup. & Sayr. etiam vbi ſup. n. 14. 15. 16. & 17.

Sexta Concluſio.

Quamuis Epiſcopi, non poſsint abſoluere regulariter, à ſupenſionibus poſitis in puram pœnam, alicuius commiſsi delicti, tam à iure, quam ab homine, poſſunt tamen in eiſdem diſpenſare, ſi fuerint poſitæ ob adulterium, ſeu in alijs delictis adulterio minoribus. Hanc concluſionem tenet expreſſe, Panormit. *in d.cap. tam litteris de teſtibus, & in cap. 2. de ſolutionibus*. Qua de re videndus eſt Nauarr. in ſuo Man. cap. 27. num. 162. in medio, & Suarez vbi ſupra diſp. 29. ſect. 1. nu. 21. vbi agit de delictis, in quibus de iure poſſunt Epiſcopi diſpenſare, & inquit, quod ſi in ipſis poſſunt diſpenſare, multo melius, atque à fortiori, & in pœnis pro eiſdem poſitis, quia non requiritur maior iuriſdictio ad vnum quam ad aliud. Quænam vero ſint eiuſmodi delicta, ſeu caſus in quibus de iure poſſunt Epiſcopi diſpenſare, tractat latiſsime ſupradictus Panorm. *in cap at ſi clerici §. de adulterijs, de iudicijs*, de quo videatur *gloſſa in cap. in quibuſdam de pœnis, &* D D. *ibidem*, & Innoc. *in cap. dilectus de temp. ordin.* & Dec. *in d §. de adulterijs num. 8.* Videatur hac de re etiam Sayrus, vbi ſupra, num. 18. & 19. cum ſequentibus, & addo quod Epiſcopi habent de iure communi, ex ſpeciali Concilij Tridentino conceſſ. ſeſſ. 24. cap. 6. de reform. quod poſſint diſpenſare in omnibus ſuſpenſionibus, ex delicto occulto prouenientibus, dummodo fuerint occultæ, & nullo modo deductæ ad forum contentioſum. Qua conceſſione fruuntur omnes Prælati Regulares habentes iuriſdictionem Epiſcopalem, vt iam multoties ſupradictum eſt, & præter hoc habentur plura priuilegia, quæ poſita ſunt ſupra q. 9. art. 10. agendo de eorum poteſtate.

Quamuis Epiſcopi, regulariter non poſſint abſoluere, à ſuſpẽſionibus poſitis in purã pœnam, tam à Iure, quam ab homine, poſsũt tamen in eiſdẽ diſpenſare, ſi poſitæ ſint ob adulteriũ, ſeu pro alijs crimi nibus adulterio minoribus.

Nota hoc valde, pro diſpenſatione in omnibus ſuſpẽſionib⁹ occultis.

Septima Concluſio.

Ab omnibus ſuſpenſionibus, poſitis ob contumaciam, recedente ipſa, Epiſcopi, & Prælati ordinarij, etiam poſſunt abſoluere. Pro huius concluſionis intelligentia præmitto, quod durante contumacia, nullo modo dari debet abſolutio ſuſpenſionis, eſſet enim & contra rigorem Eccleſiaſticæ diſciplinæ, atque in magnum detrimentum communis boni, qua de re videatur Suarez ſupradictus loco ſupracitato a nu. 2. cum ſequentibus, ſed recedente contumacia, congruaq. ſatisfactione exhibita; dicit quod magna eſt inter Doctores controuerſia, an in tali caſu, aliqua abſolutio ſit neceſſaria? dicunt enim quidam, quod non, ſed quod ipſo facto, atque iure, qui ob eam cauſam, erant ſuſpenſi, cenſentur abſoluti, & quod æquiparatur eiuſmodi ſuſpenſio illi, quæ lata eſt ad certum tempus; quo elapſo, ceſſat abſque vlla prorſus ſolutione. Alij vero, contrarium tenent omnino, & inquiunt poſt prædictam ſatisfactionem, & receſſum à contumacia, neceſſariam eſſe abſolutionem, quam controuerſiam latiſſime diſcutit ſupradictus Suarez; vbi ſupra, & Sayrus, de cenſuris Eccleſiaſticis, libro 4. capite 17. numero tertio, ſed ea præter-

Ab omnibus ſuſpẽſionibus poſitis, ob contumaciã, ipſa recedẽte, Epiſcopi, & Pralati ordinarij poſſunt abſoluere.

termiſſa,& ſuppoſito quod hæc ſententia magis placet, & quod neceſſaria eſt abſolutio,dico vt in concluſione,quod eam Epiſcopi, atque alij Prælati ordinarij,ſibi ſubditis dare poſſunt,ſi ea eſt à iure, & nulli reſeruata. Hanc ſententiam multis probat,ſupradictus Sayrus loco ſupracitato nu. 12. Quam etiam ſententiam,tenet ſupradictus Suarez vbi ſupra num.15.& concludendo inquit,quod in ſuſpenſione,quæ eſt ab homine,abſolutio iure ordinario ab eo tantum dari poteſt qui eam tulit, vel à Superiore;in ea autem,quæ eſt à iure,ſi ſit reſeruata,ab Auctore tantum iuris,ſeu etiam à Superiore;ſi autē non ſit reſeruata,dari poterit ab Epiſcopo, ſeu Prælato ordinario, quam dicit eſſe communē ſententiam,quæ licet ex iure,non euidenter probetur, habet tamen nihilominus magnum fundamentum in eo,& communi conſenſu recepta eſt,ac practice certiſſima, quia in hiſce rebus, vt dicitur, ſola conſuetudo interdum dat iuriſdictionem.Sed vt huic Articulo, ac toti quæſtioni vltimam imponamus manum, dicamus ſupereſt,quonam pacto eiuſmodi ſuſpenſionis abſolutio ſit facienda?de quo ſit octaua concluſio.

Octaua Concluſio.

Ad ſuſpenſionē tollendam, nulla ſunt in Iure determinata verba.

Ad tollendam ſuſpenſionem, ſeu ſuſpenſionis cenſuram,nulla ſunt in iure determinata verba,neque ulla præſcripta ſubſtantialis forma, ſed quibuslibet verbis,id ſignificantibus fieri poteſt. Hæc concluſio eſt communis omnium Doctorū reſolutio & de ea ſpecialiter videndus Nauarr. in ſuo Man. cap.27.nu.161. in 6. dicto & Suarez diſp.29.ſect.3.art. 1. cum ſequentibus vbi & ponunt conſuetam prædictæ abſolutionis formam,quæ eſſe ſolet,poſt alia:*Ego te abſoluo,ab omni ſuſpēſionis uinculo,in quam incurriſti*,ob talem,vel talem cauſam *& reſtituo te priſtinæ executioni*, & ſi fuerit dubia, aut ſub dubio, dicendū eſt ſic:*ſi teneris aliquo vinculo ſuſpēſionis,a quo te poſſim abſoluere,ego te abſoluo*. Videantur Doctores ſupradicti, & Sylu. *verbo abſolutio, 6. num.2.* & aduertit ſupradictus Nau. in eiuſmodi abſolutione,neceſſarium eſſe iusiurandum, vt in abſolutione excommunicationis, iuxta *c. ſuper eo, c. venerabili, de ſent. excommunic.* De quo etiam agit Couarr. *vbi ſup. n.3.* & Sayrus etiam *vbi ſup. n.29. cum ſeqq.*

QVÆSTIO XXXVII.

De Interdicto, & his quæ ad Interdicti materiam ſpectant, in duodecim Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quidnam ſit Interdictum?

Circa hanc Interdicti materiam, videndus eſt in primis Syl. *verbo, interdictum*, latiſſime per plures quæſtiones, & Articulos, & Soto in 4. ſent. d.22. q.3. art.1. Couar. *cap. alma mater, 1.p. §.1.nu.2.* cum ſeqq. & D.Anton. 3.p. tit.26. & Nauar. in ſuo Manual. c.27. an.164. cum ſeqq. & Suar. 5.tom. in 3.p.D. Thom. diſp. 32.33.34.35.36.37.38. vbi latiſſimè per plures etiam ſectiones, ſiue quæſtiones, hac de re agit doctiſſimè, expendens omnia, quæ ad prædicti Interdicti materiam, ſpectant. Sayrus etiam 1.tom. lib.5. c.1. cum ſeqq. Vt autem ipſe, pro meo more breuitati ſtudeam, omiſſis varijs ſupradicti nominis acceptionibus, deſcriptionibus, ſiue

ſiue definitionibus, deſumendo tantummodo, quod ad noſtrum attinet propoſitum, huic art. reſpondeo per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

Interdictũ Eccleſiaſtica cenſura, qua prohibentur diuina officia, nonnullaq. Sacramẽta, atque Eccleſiaſtica ſepultura.

INterdictum, aceptum pro vna trium cenſurarum Eccleſiaſticarum, eſt cenſura Eccleſiaſtica, qua prohibentur diuina officia, nonnullaque Eccleſiæ ſacramenta, & Eccleſiaſtica ſepultura, actiue & paſſiue, niſi in certis quibuſdam caſibus. Hæc diffinitio eſt communis omnium DD. reſolutio, de qua videndum eſt. *cap. nõ eſt vobis diſpenſa. & c. quod in te, de pœnit. & remiſſ.* & eam tradit expreſſe Nau loco ſupracit. vbi & ipſam explicat per omnes ſuas particulas, dicendo qđ ibi, *cenſura Eccleſiaſtica*, ponitur pro genere, reliqua vero pro differentia, & per illam particulam, interdictũ, diſtinguitur a ceſſatione, à diuinis, de qua *in c. irrefragabilis de off. ord. & c. quamuis eod. tit. lib. 6.* quæ quidem, quamuis ſit pœna, non tamen eſt cenſura Eccleſiaſtica, contra Panorm. *in c. dilectus de appell. nu.* 18. nec eſt aliud, niſi ipſa ceſſatio diuinorũ officiorũ. Dicit etiam quod reliqua in dicta diffinitione adducta, ponuntur, ad differentiam, inter interdictum ex vna parte, & inter excõicationem, & ſuſpenſionẽ, ex altera. Quæ tres cenſuræ, ſeu cenſurarum ſpecies, differunt, atque conueniunt inter ſe. Conueniunt quidem in nouem, contra Calderinum tract. de Eccl. interdicto, membro primo cõl. 2. communiter receptum. Primo, in hoc, quod quælibet illarũ eſt cenſura Eccleſiaſtica, *per c. quærẽti de verb. ſignif.* Secũdo, quod quælibet ferri debet in ſcriptis, & cum cauſa, ibidem expreſſa *per c. primum de ſenten. excom. lib. 6.* Tertio, quod nullam earum ſuſpendit appellatio ſubſequuta, & quamlibet ipſarũ appellatio præcedẽs annullat. *per c. his cui §. fi. eod. tit. & lib. & c. ad hæc quoniam, de appell.* Quarto, quod quamlibet ipſarum, debet præcedere admonitio. *per c. reprehenſibilis de appell.* cum fertur ob contumaciam, non tamen qñ in pœnam, *per c. 2. de ſent. lib. 6. & c. quamquam de cenſibus eod. lib.* Quinto, quod quælibet ipſarum eſt nulla, cum fertur ſine Canonica monitione, ab excommunicatore contra participantes cũ excõicatis à ſe, *per c. ſtatutum, & c. ſtatutum, de ſent. excomm. lib. 6.* Sexto, quod quælibet ipſarum, impedit & priuat à diuinis, excepta illa ſuſpenſione, quæ non fit ab eis, *per c. paſtoralis. §. verum de appell. & c. is cui, de ſent. excom. lib. 6.* Septimo, quod in abſolutione omnium prædictarum cenſurarum, iuratur *per cap. venerabili. & c. ex tenore de ſent. excom.* Octauo, quod nulla earum, ferri poteſt ab ordinario, contra receptos à Papa in ſpeciales filios ſuos, *per c. 1. de verbor. ſignif. lib. 6.* Nono, quod quælibet earum, eſt à ſuperiore ſeruanda, *per cap. cum ab Eccleſiarũ, de off. ord.* immo vero a ferente ipſam, quouſque eam tollat, contra Calderinum, loco ſupra citato. In dictis nouem, ſupradictæ cenſuræ conueniunt. Differunt autem in ſeptem precipue. Primo, quia excommunicatio directe priuat communicatione quatenus eſt communicatio humana, ſuſpenſio autem directe priuat vſu facultatis Eccleſiaſticæ, interdictum vero ſacramentis, diuiniſque officijs directe, & dictũ eſt, directe, quia indirecte, & per conſequentiã, ſupradicta omnia, priuant etiã omnibus conſequentibus ad illa, quæ ſunt directe prohibita. Secundo, differunt, quia excommunicatio ſecundum aliquos, non poteſt ſuſpendi, aliæ vero ſic, *per d. c. ad hæc quoniam, de appell.* quamuis alij, cum Decio idem eſſe dicant, de excommunicatione. Tertio, quod Epiſcopus nõ incurrit ſuſpenſionem, nec interdictum latum a iure, niſi exprimatur in eo, *per c. quia periculoſum, de ſent. excomm. lib. 6.* excõicationem vero ſic, vt ibidem aduertit gloſſa. Quarto, quod Vniuerſitas non poteſt, excõicari, *per c. Romana, § in vniuerſitatem, de ſent. excomm. lib. 6.* ſuſpendi autẽ, & interdici poteſt Vniuerſitas, *per c. ſi ſenten. eod. tit. & lib.* Quinto, quod excõ-

Ceſſatio à diuinis, non eſt cẽſura Eccleſiaſtica.

In quibus conueniant excõmunicatio, ſuſpenſio, & interdictum.

In quibus differant excommunicatio, ſuſpenſio atque interdictum.

municati numquã admittuntur ad diuina officia, alij vero interdũ ſic, *per c. ſi. de ſent. excom. eod. lib.* Sexto, quod excommunicatio, & ſuſpenſio, non feruntur niſi ob culpam propriam, & excommunicatio maior, ob mortalem, minor autem & ſuſpenſio, ſaltim ob venialem, interdictum vero etiam ob alienam, *per dictum c. ſi ſenten.* Tertio, quod abſolutio excõicationis, ſemper requirit aliqua verba, ſuſpenſionis vero, atque interdicti non ſemper, vtputa quando feruntur ad certũ tempus, ſeu quouſque aliquid fiat; nam ſufficit, vt fiat, iuxta gloſſam ſingularem *in Clement. 1. de decimis, verbo donec.* Qua de re videatur Nauar. vbi ſupra *& in c. 1 de iudicijs notabili* 6. & Sylu. Soto & Suar. vbi ſup. ſed maxime Soto, qui concl. 1. euidẽtiſſime probat, fuiſſe in Eccleſia ſummopere neceſſariam, ſupradicti interdicti cenſuram, pro Eccleſiæ gubernaculo, pro his qui obſtinato ſunt animo, & quibus excõicatio non ſufficit, cum ſit tam grandis pœna, qua Eccleſia non habet maiorẽ, vt ipſi in ſua obſtinatione non inſordeſcerent. Præterea decens fuit, vt Eccleſia, per ſupradictũ interdictum, ſenſum mæroris, atque triſtitiæ, quẽ habet, repræſentaret, & quaſi totum populum indignatione commoueret aduerſus eum, qui eiuſdem eſt cauſa, ipſumq. ſuſpẽderet, etiam a iure quod habet, audiendi ſacra, vt vel ſic prædicta populi indignatione commotus, atque ſacrorum ſilentio perterritus & ſtupefactus, reſipiſcat & Eccleſiæ ſanctæ obediat.

Quam fuerit in Eccleſia neceſſaria, interdicti cẽſura, pro valde obſtinatis.

ARTICVLVS II.

Quotuplex ſit Interdictum?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Interdictum generaliter loquẽdo, eſt triplex, quoddam locale, aliud perſonale, quoddam verò locale, & pſonale ſimul.

INterdictum, generaliter loquẽdo eſt triplex, aliud locale tantũ, aliud perſonale tantũ, quoddã locale & perſonale ſimul. Hæc concl. eſt cõis oĩum DD. reſolutio, de qua videndus eſt ſpecialiter Sylu. *verbo interdictũ 1. nu. 6. cũ ſeqq.* & Soto in 4. diſt. 22. q. 3. ar. 1. concl. 1. Nau. in ſuo Man. c. 27. a num. 166. cum ſeqq. Suarez 5. to. in 3. p. D Th. diſp. 32. ſect. 3. per totã. Sayr. dicto 1. to. lib 5. c. 1. nu. 10. Sed ſupradicti Soto & Suar. inquiunt, non fuiſſe neceſſũ, ſupradictum interdictum in tria membra diuidere, cum tertium diuiſionis mẽbrum, non ſit ab alijs diſtinctum, ſed veluti ex vtroque commixtum, quod quamuis ita ſit, nihilominus cõis ſententia tenet, ꝗ interdictum de quo ſupra, in cõi, atque in generali ſumptum, eſt triplex, vt dictum eſt. Quo ſuppoſito, oportet quodlibet horum in particulari definire. Interdictum loci ſiue locale tm̃, eſt quod tantum reſpicit locũ, ꝗ tunc fit quando interdicitur ciuitas aliqua, ne illic diuina audiantur officia, & additur illa particula tantum, nam tũc populus, præter perſonas illas, quæ cauſam interdicto prædicto dederunt, extra dictam ciuitatem atque ſuburbia, illa poteſt audire, nam nomine ciuitatis, etiã ſuburbia intelliguntur, *per c. ſi Ciuitas de ſenten. excomm. lib. 6.* propter rationem ſuperius dictam, vlteriuſq. inferius dicendam. Interdictum perſonale tantũ eſt, ꝗ reſpicit tantum perſonam, & quo interdicitur populus, aut aliqua eius particularis perſona, nam etiam populus citra propriam culpã, põt interdici, in odiũ excommunicati, præſertim ſi ſit rector, vel Princeps, vt conſtat *ex c. minor 17. q. 4.* vbi D. Aug. propter delictum cuiuſdã Bonifacij, interdixit eum ſacris, totamq. eius domum, atque familiam. Quinuero interdici põt populus ſine Clero, & Clerus ſine populo, & tunc perſonæ interdi-

Quid ſit Interdictum locale.

Quid ſit Interdictũ perſonale.

terdictæ nullibi, neque in illo neque in alio loco, ſacra, aut diuina officia poſſũt audire, quæ oĩa habentur *in c.ſi ſententia, de ſent, excom. lib. 6.* Ex quo fit, vt interdicto loco, non cenſeatur interdictus populus, niſi hoc ſolum, ne in illo loco, ſacra atque diuina audiat, neque e cõuerſo, interdicto populo, cenſetur interdictus locus, quare excluſo populo, in præſentia aliquorum peregrinorum, poterunt illic, etiam ſolemniter, ſacra atque diuina celebrari, de qua re vide Sayr. vbi ſupra c. 2. nu. 1. cum ſeqq. Interdictũ autem locale, & perſonale ſimul, vtrumque comprehendit, nempe locum atque perſonas ſimul, cuius DD. reddunt exemplũ in interdicto, quod appellãt ambulatorium, illud nempe, quo interdicitur aliqua perſona, & ſimul locus vbi ipſa fuerit, & quamdiu ibi fuerit, aut pro certo atque determinato tempore, quouſque ab aliqua inobedientia, ſiue contumacia receſſerit, ſub qua forma latum eſt interdictũ *in c. dilectis filijs de appell. & in c. non eſt vobis de ſponſa.* de quo quatenus eſt locale, iudicandũ eſt, vt de interdicto locali tñ; quatenus vero perſonale, vt de perſonali tantum, argumento l. *qua de tota ff. de rei vend. & cap. paſtoralis. §. item cum totum de offi. deleg.* de quibus omnibus videantur Nau. & Suar. locis citatis, & Sayrus vbi ſupra a nu. 10. 11. & 12.

Interdicto loco, nõ cenſetur interdictus populus, neque è contra.

Quid ſit Interdictum locale, & perſonale ſimul.

Secunda Concluſio.

Vtrumque autem iſtorum Interdictorum, iterum poteſt ſubdiuidi, in generales & in particulare. Hæc concluſio eſt etiam omnium DD. communis reſolutio, & ſunt qui diuidant ſupradicta Interdicta, in tria membra ſcilicet Generale, ſpeciale, atq; particulare, ſed hoc facere non eſt neceſſe, prout aduertit Soto loco citato, cum ſint idem. Generale Interdictum loci eſt, quando interdicitur totum Regnum, aut tota Ciuitas, ſeu totum aliquod Caſtrũ iuxta Dom. *in c. præſenti de ſent. excom. lib. 6.* quod & generale pro eo nuncupatur, quia nulla excipitur Eccleſia, *iuxta cap. cum in partibus de verbor. ſignif.* Eſt autem Interdictum locale, ſpeciale, ſiue particulare, quando aliqua Eccleſia, vel Eccleſiæ Ciuitatis, vel Caſtri interdicuntur, non vero omnes, & tunc interdicta Eccleſia, interdicuntur omnes etiam eius Cappellæ, vt conſtat, ex *d. cap. ſi Ciuitas de ſenten. excomm. lib. 6.* non tamen cenſetur interdictus Clerus eiuſdem Eccleſiæ, ſiue Eccleſiarum, nam alibi poterunt celebrare. Videatur hac de re Nauar. vbi ſupra num. 163. latiſſime, & Sayrus num. 13. 14. & 15. Pari modo, & eadẽ ratione, interdictum perſonale, dicitur generale, qñ propter peccatum alicuius Regis, interdicitur populus totius Regni, aut propter delictum alicuius Domini, totus populus alicuius ciuitatis, Caſtri, ſiue oppidi; ſpeciale autem, quando interdicitur aliqua perſona, ſiue perſonæ alicuius Ciuitatis, Caſtri, ſiue oppidi, nam & imponi poteſt propter ſpecialia peccata aliquarum perſonarum, quæ nominatim interdicuntur, de quibus omnibus, innumeras faciunt diuiſiones, iuriſperiti Doctores, iuxta ſpecialia capitula, quæ circa hoc reperiuntur in iure, diuerſoſque caſus multiplicant, quos in ſpeciali referre, cui ſtudemus breuitas non permittit, videantur apud ſupradictum Suarez vbi ſupra, & Sayrum num. 15. & 16. Solum aduerto ex Magiſtro Soto, loco ſupra citato, quod eiuſmodi interdicti pœna, minor eſt quam excommunicationis maioris ſententiæ, nam minor pœna eſt arceri tantum a ſacris audiendis, quam priuari ſuffragijs Eccleſiæ, atque conuictu fidelium. Quo circa Rom. Pontif. ſæpiſſime Epiſcopis, prius præcipit ſub comminatione, vt arceantur ab ingreſſu Eccleſiæ, quam ſub comminatione excommunicationis latæ ſententiæ.

Interdictum aliud eſt generale, aliud verò particulare.

Quid ſit Interdictũ generale, quid verò ſpeciale, locale.

Quid ſit Interdictum perſonale, generale, vel ſpeciale, & particulare.

ARTICVLVS III.

Vtrum interdicto Clero cenſeantur interdicti Religioſi, & omnes Eccleſiaſticæ perſonæ, & maxime exempti?

Prima opinio. HAc de re eſt duplex opinio. Prima eſt, quam refert, & ſequitur Couarr. *in c. Alma mater p.* 1. §. 1. *nu.* 8 quam dicit eſſe communem ſententiam, & ea eſt, quod interdicto Clero, intelliguntur interdicti, & generaliter comprehenduntur omnes Religioſi, & Eccleſiaſticæ perſonæ, quæ gaudent priuilegio Clericali, non ſolum profeſſi, verum etiam nouitij, & conuerſi vtriuſque ſexus, etiam feminæ. Videatur etiā Sayr. lib. 5. de interdicto c. 4. nu. 19. Secūda opinio. Secunda ſententia eſt, quam tenet Sylu. *verbo interdictum* 2. *num.* 17. & *verbo Clericus* 1. *nu.* 1. quā etiam tenēt nonnulli iuriſperiti, quos ipſe citat ibidem, qui dicunt, quod in odioſis Clericorum nomine, non veniunt intelligendi Religioſi, etiāſi id intelligatur in fauorabilibus. Quod & cōfirmant ex eo, nā ſi interdicantur Religioſi, non propterea cenſentur interdicti, Clerici ſeculares, etiam ſi lato modo Religioſi etiam ſint, vt notatur *in rubrica de Regularibus*, ergo neque à contrario, interdicto Clero, interdicti intelligendi ſunt Religioſi. Circa quam difficultatem eſt magna diuerſitas ſententiarum, vt videre eſt apud ſupradictum Sayrum, & certe Nauarr. in ſuo Man. c. 17. nu. 167. inclinare videtur, in hoc quod interdictum cleri, includat Religioſos, Conuerſos & Conuerſas, Nouitios atque Nouitias, pro quo adducit Dominicum *in d. c. ſi ſententia de excessibus Prælatorū*, & Calderinum de interdicto, nu. 2. ſed tamen Suarez 5. to. in 3. p. D. Thom. diſput. 32. ſect. 2. nu. 17. hac de re agens dubius eſt, & fere neſcit, quo ſe vertat, quia inquit de hoc, non habemus in iure, ſpecialem declarationem, quo fit, vt nihil poſſit conſtanter dici, nam cleri vox, proculdubio capax eſt vtriuſque ſignificationis, & ſæpe ſumitur pro ſolo clero ſeculari, interdum autem pro toto Eccleſiaſtico coetu. Quapropter dicit, quod ad huius rei verum ſenſum intelligendum, attendendæ ſunt circumſtantiæ, ſententiæ interdicti, ipſiusq. materia, atque vbi res fuerit dubia, ſequenda eſt generalis regula, vt pœna ſeu ſententia interdicti pœnalis, mitiori modo exponatur, & interpretetur. Hęc prædictus Suar. Sed nihilominus ex prædictis duabus ſententijs, prima videtur, iuri & communi praxi conformior, de qua ſequentem ſtatuo concluſionem.

Concluſio.

Interdicto Clero, ſimpliciter & abſolute, et intelligūtur interdicti Religioſi, & quæcūque perſonę Eccleſiaſticæ.

INterdicto clero ſimpliciter, & abſolute, etiam Religioſi exempti, & omnes Eccleſiaſticæ perſonæ, cenſentur interdici. Hanc concluſionem multis probat ſupradictus Couar. & Suarez locis ſupracitatis, & ad eam tenēdam, præter auctoritatem Dominici, & Calderini quos refert Nau. vbi ſupra, eſſe videtur efficaciſſimum argumētum, deſumptum ex ſupradicto, *c. ſi ſententia*, vbi tota communitas oppidi ſiue Ciuitatis, in duas partes diuiditur, atque diſtinguitur, nempe in populum, & clerum: ergo ſub altera ipſorum neceſſum eſt, vt comprehendantur Religioſi: ſed non comprehenduntur ſub populo, quia hoc minus fauorabile eſſet ipſis Religioſis, atque interdicto populo, intelligerentur interdicti Religioſi ipſi, quod dici non poteſt, vt recte probat Sylu. vbi ſupra. num. 9. ergo comprehenduntur ſub Clero, nam quod ſub neutra parte includantur, & comprehendantur, non vr̄ dicendū, cum ſit a iure atque a rōne alienum. Tandem tenet hanc ſent. & opin. D. Ant. 3. p. tit. 16. & multi alij Doct. quos refert Sayr. ſupradictus. Videantur ibidē nu. 29.

AR-

ARTICVLVS IV.

Quinam poſſint interdicere, ſeu interdici?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

COmmuniter atque regulariter loquendo, omnes qui poſſunt excommunicare,& ſuſpendere, poſſunt & interdicere, & qui poſſunt excommunicari,& ſuſpendi, etiã poſſunt interdici. Hanc concl. tenet expreſſe Nau. vbi ſup. nu. 168. & De ea videndus eſt Sylueſt. verbo interdictum 3. q. 2. num. 2. & Magiſter Soto. in 4. d. 22. q. 3. ar. 1. concl. 2. vbi inquit, quod omnes Prælati Eccleſiarum Cathedralium, atque Collegiatarum, nempe Epiſcopi, & Abbates qui præſunt Eccleſijs collegiatis, ibidemq. iuriſdictionem habent, poſſunt interdicere, tam perſonas quam loca, in quibus habent ordinariam iuriſdictionẽ, vt notatur in Iure *in c. cum inter de conſuetudine, & c. cũ Eccleſiarum de off. ord.* & præterea Concil. Generale interdicere pôt, & Capitulũ ſede vacante, licet quoad Capitulum etiam ſede vacante, multi contrarium teneant, de quibus videndus eſt Suarez 5. to. in 3. p. diſp. 36. ſect. 1. nu. 5. Minores autem Prælati, qui excommunicare poſſunt, vt Prælati Religionum, eadem ratione, poſſunt interdicere ſibi ſubditos, ideſt ab audiendis diuinis eoſdẽ cohibere, vt colligitur *ex d. c. cum ab Eccleſiarum*, & quia hoc minus eſt, quam excómunicare, interdicere autẽ Eccleſiam vel locũ dicit, quod non eſt in conſuetudine poſitum, niſi habeant iuriſdictionem in aliquod oppidum, ſiue caſtrum. Videatur hac de re Suarez 5. to. in 3. p. diſp. 36. de cauſis interdicti, ſect. 1. & 2. per totas, vbi dicit conſequenter ad ſupradicta, quod interdictum in genere eſt duplex, aliud à Iure, aliud vero ab homine, eo modo quo diximus de excommunicatione, & ſuſpenſione, vbi etiam latiſſime agit, atque declarat, qui nam ſint illi, qui poſſunt interdici. Sed Nauarr. loco ſupracit. inquit, quod Vniuerſitas, quæ non poteſt excommunicari *per c. Romana. §. in vniuerſitatem de ſent. excomm. lib. 6.* & locus qui non pôt ſuſpendi, iuxta ea, quæ ſupradicta ſunt, poſſunt tamen interdici *per c. ſi ciuitas c. ſi in cauſa de ſent. excom. lib. 6.* & addit quod quamuis aliud ſit populus, ſeu Vniuerſitas, aliud vero perſonæ particulares eiuſdem, argum. *cap. denique 7. q. 1. & l. proponebatur. ff. de iudic.* interdicto tñ populo, cenſentur interdicti & omnes particulares ipſius, ſontes, & inſontes, *per d. c. ſi ſententia*, vbi id affirmant, omnes DD. communiter, quia vt ſupradiximus, bene quiſpiã ſine propria culpa interdici pôt, propter culpam alterius, licet non excommunicari, aut ſuſpendi. Quæ tamen debeat eſſe eiuſmodi culpa, ob quã apponi poſſit interdictum dicetur ſtatim in art. ſequenti. De prædictis omnibus videatur Sayrus lib. 5. de interdicto c. 4. latiſſime, & c. 10. nu. 1. cum ſequentibus etiam latiſſime.

Cõmuniter, & regulariter loquendo, quicũque poſſunt excõmunicare, & ſuſpẽdere poſſunt etiam interdicere, & q etiam poſſunt excõmunicari ac ſuſpẽdi, poſſunt interdici.

ARTICVLVS V.

Quænam cauſa ſit neceſſaria, atque ſufficiat ad ponendum Interdictum?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

AD ponendum interdictum, neceſſaria eſt cauſa, & nec modica, ſed multũ grauis requiritur, quinuero & grauiſſima, & quod ea condigna ſit delicto.

Ad ponendum interdicti neceſſaria ẽ cau

ſa,eaq. grauiſſima atque condigna delicto.

licto. Hanc ſententiam tenent omnes DD. cõiter de qua videndus eſt, in primis Sylu. *ver. interdictum* q. 5. nu. 5. & Soto in 4. d. 22. q. 3. ar. 1. concl. 3. & Nauar. c. 27. nu. 188. & Suar. latiſſime ſuprad. 5. to. diſp. 36. ſect. 3. per totam, vbi & ad hoc propoſitum reperire licebit multa, eaq. notatu digniſſima. Pro quo ſupradictus Sylu. allegat. *cap. cum medicinalis, de ſent. excommun. lib. 6. & c. quæſiui, de his quæ fiunt à maiore par. c.* vbi Innoc. & Oſtien. dicũt, interdicti ſententiam, non eſſe ferendam propter culpam particularis perſonæ, ſed Vniuerſitatis, vel niſi ſit Dominus loci, *per c. non eſt vobis, de ſponſ. & c. ſane, de off. deleg.* & prædictus Sylu. vbi ſup. addit, quod nullus locus poteſt interdici, auctoritate ord. vel deleg pro debito pecuniarum & cuiuſuis pecuniæ quantitate, aliàs non tenet, niſi fiat de ſedis Apoſtolicæ licentia ſpeciali, atque expreſſa. Quod itidem tenet Naua. vbi ſupra *per extrauag. prouide, de ſent. excom.* quod Archidiaconus limitat de interdicto generali, & dicit poſſe poni ſpeciale pro ſupradicta cauſa, quod & tenet Calderinus vbi ſupra tract. de interdicto memb. 1. colum. 4. & Dominicus *in c præſent. de ſent. excomm. lib. 6.* in quo ſupradictus Sylu. inquit ſtandum eſſe conſuetudini. Videatur Soto vbi ſupra, quo loco grauiter reprehendit, iudices ſiue Prælatos, ponentes frequenter interdicta, abſque iuſta, eaq; grauiſſima cauſa, in graue omnium fidelium damnum, atque Eccleſiaſticarum cenſurarum iniuriam. Videatur etiam Sayrus. lib. 5. cap. 11. nu. 1. cum ſequentibus latiſſime.

ARTICVLVS VI.

Quænam forma ſit ſeruanda, in poſitione Interdicti?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Ad poſitionem interdicti nulla ſunt in iure determinata verba, ſed quibuſcumque imponi poteſt.

AD poſitionem interdicti, nulla ſunt in iure determinata verba, ſed imponi poteſt, quibuſcumque verbis, ſufficienter explicantibus, mentem & intentionem latoris. Hæc concluſio eſt communis reſolutio, de qua & videndus eſt Sylueſter, verbo interdictum q. 7. & Soto in 4. ſententiarũ d. 22. q. 3. ar. 1. Nau. in Manua. c. 27. nu. 164. & Suar. diſp. 36. ſect. 4. nu. 1. & diſp. 3. ſect. 2. agendo de cenſuris in communi, & de forma ſeruanda in ponendis eiuſmodi cenſuris. Quibus in locis inquit, quod duplex reperitur forma in prædictis, alia eſſentialis & ſubſtantialis, quæ ſunt ſupradicta verba, quibus cõtinetur mens, intentio, atq; voluntas latoris; alia vero accidentalis, & quæ ad ſolemnitatẽ accidẽtalẽ ſpectat, de qua dicemus ſtatim, & de prima inquit, quod quamuis ſupradicta verba ſint neceſſaria, quò eiuſmodi voluntas exprimatur, vt *conſtat ex c. ſacro. c. à nobis el primo de ſent. excommu. & cap. 1. eidem tit. in 6. & cap. vlt. de inſtitutionibus, etiam in 6.* non tamen expreſſe habetur diffinitum in iure, quibuſnam verbis eiuſmodi ſententia interdicti, ſeu aliarum cenſurarum ſit ponenda: quin vero vti poteſt iudex quibuſcumque verbis, mentem atque intentionem ſuam ſignificãtibus, vt dictum eſt, nulla habita ratione, ſiue reſpectu ad nomina, ſiue verba, quibus hoc ipſum fit: nam ſæpiſſime verba improprientur in iure, & ponitur verbum, *interdico*, pro eo quod eſt *ſuſpendo*, & ecõtra in quo conueniunt omnes Doctores communiter. Verum eſt tamen quod prædictus Soto vbi ſupra, cõcluſione 3. inquit, quod ſolet communiter ſub hac forma poni. *Huiuſmodi populum ſiue locum interdicto ſupponimus*, ad quod allegat, *c cum in partibus, de verb. ſignif. & c. ſane, el 2. de off. delega.* Sed loquendo de forma accidentali, ſeu pertinente ad accidentalem, cenſurarum prædictarum ſolemnitatem, aduertit ſupradictus Suar. vbi ſupra, quod hæc eſt in triplici differentia; quędã

enim

enim antecedit, quædam comitatur, alia vero ſubſequitur, ſupradictas cenſuras, de quibus omnibus dicendum eſt breuiter, in præſentiarum per ordinem, ſit ſecunda concluſio.

Secunda Concluſio.

Ad interdicti ſolemnitatē ſpectat, vt ipſum admonitio præcedat, eo modo quo ſupra dictum eſt, de excommunicatione, & ſuſpenſione. Hæc concluſio habetur expreſſe *in c. reprehenſibilis de appel.* atque vt ſupradiximus, intelligenda eſt cū fertur ob contumaciā, non autem quando fertur in pœnā. *per c. 1. de conſt. lib. 6. & c. quamquam de cenſibus eod. lib.* Circa quam concluſionē, nihil de nouo occurrit dicendū, præter ea quæ dicta ſunt ſupra q. 35. ar. 3. cōcl. 3. agēdo de excom. & q. 36. ar. 7. agendo de ſuſpēſione. Qua de re videatur latiſſime, ſupradictus Suar. vbi ſup. diſp. 36. ſect. 4. nu. 10. & latius diſp. 3. ſect. 2. cum ſeqq. vbi diſertiſſime tractat, quęnā, & qualis debeat eſſe eiuſmodi admonitio & quando ipſa ſpectet ad ſolemnitatem accidentalem, quando vero ſit ſubſtantialis, vbi inuenire licebit omnia quæ ad hoc propoſitum deſiderari poſſunt. Videatur etiam Sayrus. lib. 5. cap. 11. num. 14. Ad interdictiſolemnitatē, necessum eſt, vt admonitio præcedat.

Tertia Concluſio.

Ad ſolemnitatem etiam accidentalem prædicti interdicti ſpectat, vt ipſius ſententia non feratur, niſi in ſcriptis, & cum cauſa ibidem expreſſa. Hęc cōcluſio habetur expreſſa *in c. 1. de ſent. excom. lib. 6.* & de ea nihil etiā de nouo occurrit dicendū, præter ea quæ diximus ſupra q. 35. art. 9. concl. 2. agēdo de excomm. & q. 36. ar. 7. concl 4. agendo de ſuſpenſione. Qua etiam de re præter DD. ibidē citatos, videatur ſupradictus Suar. diſp. 36. ſect. 4. num. 3. & latius diſp. 3. ſect. 13. art. 1. cum ſeqq. Vbi hac de re latiſſime agit tractando de cenſuris in communi, & hæc eſt ſecunda ſolemnitas, quæ debet comitari oēs prædictas cenſuras. Videatur etiam ſupradictus Sayrus vbi ſupra nu. 25. Ad interdicti etiā ſolemnitatem ſpectat, vt ipſius ſentētia feratur in ſcriptis.

Quarta Concluſio.

Ad ſolemnitatē etiā interdicti prædicti ſpectat, vt ipſum denunciatio ſubſequatur. Hæc concl. eſt cōis etiam omniū DD. reſolut. ad hoc vt ſupradicta interdicti cenſura liget perſonam, contra quam fertur, ſeu alias quæ interdictum vitare tenentur, qua quidē de re nihil etiam de nouo occurrit dicendū, pręter ea, quæ dicta ſunt ſupra agendo de excommunicatione, & ſuſpēſione, & obligatione qua cuncti tenentur, euitandi eiuſmodi excommunicatos, atq; ſuſpenſos, eademq. omnino ratio currit de interdictis, modo omnes ſupradicti ſunt denunciati *iuxta Extrau. ad euitanda*, quæ intelligenda eſt de omnibus cenſuris ſupradictis. Qua de re videatur etiam ſupradict. Suar. diſp. 37. ſect. 2. per totam & diſp. 3. ſect. 14. etiam per totam, agendo de cenſuris in communi, & Sayrus loco ſupracitato num. 32. latiſſime. Ad ſolemnitatem etiam Interdicti ſpectat, vt ipſum denūtiatio ſubſequatur.

ARTICVLVS VII.

Quænam ſint Interdicta poſita a Iure?

IAm ex ſupradictis conſtat, quod interdictum, cum ſicuti, dictum eſt, ſit quædam Eccleſiaſtica cenſura, eo modo quo dictum eſt ſupra de excommunicatione, & ſuſpenſione, in communi ſumptum, aliud eſt a Iure, aliud vero ad homine; quæ feruntur ab homine, cum particularia & contingentia ſint, ponanturq. quotidie, non cadunt ſub ſcientia, ſolum ſupereſt, vt paucis explicemus, atque referamus modo, quæ reperiuntur in iure, quod fiet per ſequentem concluſionem.

Digitized by Google

Concluſio.

Interdicta ipſo facto poſita, nonnulla reperiũtur in iure.

NOnnulla reperiuntur in iure interdicta, ipſo facto poſita. Hæc cõcluſio non aliter poteſt, aut debet probari, quam adducendo, & afferendo ipſa. Atque in primis ciuitas, vbi Papa moritur, eo ipſo interdicto ſubijcitur, ſi non illico, ad electionẽ ſucceſſoris procedatur, ſeruatis iuris conditionib. vt *habetur in c. vbi periculum de elect. lib. 6* Præterea fertur ipſo facto generale interdictum, contra Vniuerſitatẽ, quæ facit ſolui portoria illicita Clericis, vt habetur *in c. cauſam quæ de cenſibus. lib. 6* & eadem eſt ratio, de alijs pedagijs, atque tributis. Item & fertur generale interdictum cõtra eam Vniuerſitatẽ, quæ facit, vt capiatur, percutiatur, ſeu in exiliũ mittatur ſuus Epiſcopus, *per Clement. 1 de pæn.* item & cõtra eam, cuius Dominus impedit ingreſſum, aut negotia Nuntij Apoſtolici *per extrauag. ſuper gentes de conſuetudine.* Plura alia ſunt in iure interdicta, generalia, & particularia, & perſonalia, quæ ponũtur à Sylu. *verbo interdictum 4. num. 1. cum ſequentibus*, & referuntur etiam latiſſime à Suar. diſp. 37. ſect. 1. à Sayro lib. 5. cap. 12. nu. 1. cum ſequentib. à quibus omnibus breuitatis gratia abſtineo, vt ne nimium tomus iſte excreſcat, de quibus etiam, videatur Nauarr. in ſuo Man. cap. 27. nu. 169. vbi in fine aduertit, quod in omnibus caſibus, in quibus a iure fertur interdictum, generale locale, ob delictum Populi, in eiſdem etiam fertur generale, perſonale contra eundem populum, quamuis non ita ſit, quando fertur ob delictum ſolius hominis, ſi non expreſſe exprimatur ibid. *per cap. ſi ſententia, de ſent. excom. lib. 6.*

Nota, ꝙ quotieſcumq; fertur generale Interdictũ locale a iure, ob delictum populi, fertur etiam perſonale locale in eumdẽ populum, quãuis non ita ſit, quando fertur ob delictũ perſonale alicuius hominis, niſi exprimatur.

ARTICVLVS VIII.

Quinam ſint effectus interdicti, ſeu quæ ſint interdicti tempore probibita?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Interdicti tempore, trina fit prohibitio, intereſſendi diuinis officijs, & ſuſcipiẽdi certa quędã Sacramenta, & ſepeliendi in Eccleſiaſtica ſepultura.

INterdicti effectus ſunt multiplices, ſed in cõmuni, atq; in generali loquendo, trina fit prohibitio, intereſſendi, diuinis officijs, atque ſuſcipiendi certa Eccleſiaſtica ſacramenta, & ſepeliendi in Eccleſiaſtica ſepultura. Hæc concluſio habetur expreſſe, *in c. non eſt, de ſponſalib. & in c. fin. de exceſſib. prælat. & c. quod iuxte. de pæni. & remiſſ. c. reſponſo. de ſent. excom. c. quoniam, & c. fi. eod. tit. lib. 6.* ſatiſq. conſtat, ex ſupra adducta interdicti definitione, poſita in art. 1. Circa quam concluſionem conſulendus eſt Sylu. *verbo interdictum 5.* nu. 1. cum ſequentibus, & Soto in 4 diſt. 22. q. 3. art. 1. concl. 4. Nau. in Man. c. 27. nu. 171. Suarez 1. to. in 3. p. d. Th. diſp. 33. ſect. 1. per totam latiſſime, & diſp. 34. ſectio 1. 2. & 3. per totam etiam latiſſime Sayrus lib. 5. cap. 5. 6. 7. 8. & 9. per omnes numeros. Pro cuius pleniori intelligentia, oportet adnotare, ex Soto ſupradicto, quod antiquitus interdictum, nihil fere differebat a ceſſatione a diuinis, nam interdicti tempore, cum ſacris intereſſe non liceret, Clerici ab eis celebrandis omnino abſtinebant, vt colligitur *ex cap. non eſt vobis, de ſponſalibus, & cap. quod iuxte de pæni. & remiſſ.* & tantum ſemel celebrabant in Hebdomada, atque celebrari permittebatur ſacramenti conficiendi cauſa, vt conſtat. *ex c. permittimus de ſenten. excom.* permittebatur etiã iure antiquo baptiſm. & ſacramentũ pœnitentiæ, & viaticũ pro moriẽtibus

Nota, quænam erãt olim permiſſa Interdicti tempore.

per

per ſupradictum *cap. non eſt vobis, de ſponſal.* non vero pro alijs, & confirmatio in fronte, vt conſtat, *ex cap. reſponſo, de ſentent. excommunic.* At vero Bonifac. VIII. *in cap. alma Mater, eod. tit.* referens antiquum morem, & quod olim interdicti tempore, nulla diuina celebrabantur officia, ac ſubdens, quod ex diſtrictione hujuſmodi ſtatutorum, minuebatur, atque decreſcebat populi deuotio, pullulabantq; hæreſes, & infinita inſurgebant animarum pericula, atque Eccleſijs, Eccleſiaſticiſq. perſonis, ſine ipſarum culpa debita ſubtrahebantur obſequia, conceſſit atque ſtatuit, vt prædicti interdicti tempore, ſiue ab homine ſiue à iure prolati, poſſent homines, non ſolum in articulo mortis & morientes vt antea, verum etiam ſani, quotieſcumque vellent, Sacramentum Pœnitentiæ ſuſcipere, dummodo non eſſent excommunicati his enim præter quam in articulo mortis, ad eiuſmodi Sacramentum nō admittuntur, & niſi eſſent illi, qui & eidem interdicto cauſam dederunt. Conceſſit præterea vt excluſis interdictis, atque excommunicatis, quotidie in Eccleſijs diuina officia ſubmiſſa voce, ianuis clauſis, & non pulſatis campanis celebrarentur, inſuper vt in quatuor feſtis anni, nempe in die Natalis Domini, Paſchæ, & Pentecoſtes, & Aſſumptionis Beatæ Virginis Mariæ, in omnibus Eccleſijs, pulſatis campanis, apertiſq. ianuis officia diuina alta voce, & ſolemniter fierent. Hæc in d. cap. Quibus exceptis, omnia alia in ſuo antiquo vigore manere voluit, ſicq. de iure communi loquendo, effectus interdicti (vt dictum eſt in prædicta Concluſione) eſt ſupradicta trina prohibitio, intereſſendi diuinis Officijs, & percipiendi certa quædam Sacramenta (nempe omnia præter ea, quæ ſupra diximus) atque ſepeliendi in Eccleſiaſtica ſepultura. Vt autem hæc plenius atq; expreſſius habeantur, facileq. cuipiam poſſit conſtare, quid omnium ſupradictorum trium, veniat intelligendum nomine, & quid omnino ſit prohibitum, aut non prohibitum, libuit hoc ipſum amplius explicare per ſequentes Concluſiones.

Quæ ſint reformata atque ſtabilita per c. alma mater interdicti tempore.

Secunda Concluſio.

Diuinorum Officiorum nomine, quæ interdicti tempore dicūtur eſſe prohibita, intelligenda ſunt, ea omnia, quæ in Miſſali ſiue Breuiario Romano ponuntur, tāquam ſpectantia & pertinentia ad diuinum Officium. Hanc Concluſionem, tenet Angelus, *verb. interdictum, num. 4. & 5.* & Nau. in ſuo Man. cap. 27. num. 172. quamuis ibidem aliqualiter reprehendat Angelum prædictum, quaſi male diffinierit diuinum Officium, dicens ea omnia eſſe diuina Officia, quæ in prædictis Miſſali & Breuiario continētur, ſed addita illa particula, tamquam ſpectantia ad diuinum Officium, omnis prorſus aufertur ſupradictæ reprehenſionis occaſio & cauſa, & hoc eſt, quod Angelus intendit dicere ibidem. Sed vt hoc adhuc ſpecialius dicamus, dico, quod diuinorum Officiorum nomine, intelligenda ſunt omnia quæ pertinent ad ſacros Ordines, & ipſorum vſum, diuinorumq. Sacramentorū, atq; Sacramētalium, & ad horas Canonicas, qua propter regulariter loquendo, prohibentur per ſupradicta, tēpore interdicti, omnia exercitia ſpecialiter deputata alicui Ordini, maiori ſiue minori, vt deferendi vrceolos Acolyto, dicendi epiſtolam ſolemniter & cum manipulo Subdiacono, Euangelium Diacono, Miſſam Presbytero, & agendi Officium Hebdomadarij, quando peragitur Matutinum, aut dicuntur aliæ horæ Canonicæ, & idem eſt iudicium de officio, ſeu exercitio ordinandi in Epiſcopo, nam ſupradicta omnia exercitia, dicuntur diuina Officia. Vnde etiam dico, quod interdicti tempore, nemo debet, aut poteſt audire Miſſam, niſi Clericij, etiam primæ Tonſuræ, dummodo non ſint coniugati, hi enim, vt habetur *in cap. Ioannes, de Cler. coniug.* omnia priuilegia

Quid intelligatur, diuinorum officiorum nomine.

Nota hoc valde.

uilegia

Digitized by Google

uilegia Clericalia amittunt, præter duo, vt decreuit Bonif. VIII. *in cap. vni-*
co, eod. tit. lib. 6. nam ſi tonſuram deferunt, gaudent priuilegio Canonis, *ſi quis*
ſuadente diabolo, 17. *q.* 4. & neque coram Iudice ſeculari conueniri debent,
ſed priuilegium audiendi Sacra tempore interdicti perdunt, neque im-
merito, cum iam non ſint miniſtri Altaris neque Eccleſiæ, poſſunt tamen au-
dire prædicta Sacra, quicumque per Pontificis diplomata ſunt priuile-
giati, & qui eiuſmodi priuilegium habent, poſſunt familiã ſuam, & qui eos
comitantur, in Eccleſiam ſecum introducere, per conceſſionem ſupradicti
Bonifacij, *in cap. licet nobis, de priuil. lib. 6.* niſi ipſi vel interdicto cauſam de-
derint, aut in fraudem, hanc ob cauſam, in eamdem familiam fuerint aſſum-
pti, *per cap. vlt. de ver. ſignific. eod. lib. 6.* quæ omnia qualiter debeant practica-
ri, & intelligi, diſertiſſime tradit ſupradictus Nau. loco præallegato, nu. 180.
& 181. & Sylu. *verb. interdictio, 5. q. 1. in 4. dicto*, ad quæ lectorem remitto. Et
aduerto quod quamuis ſupradicta omnia, tempore interdicti ſint prohibita,
de iure communi antiquo, de ſpeciali vero nouo, prædicti Bonif. VIII. poſi-
to, *in cap. alma Mater*, ea omnia ſunt conceſſa ſicut prius, dummodo fiant
cum moderatione poſita ibidem, nempe *ianuis clauſis, ſubmiſſa voce, non pul-*
ſatis campanis, & excluſis excommunicatis & interdictis, per cap. fin. §. adijcimus,
de ſentent. excommunic. lib. 6. expulſis etiam non habentibus priuilegium iuris
communis, aut ſpecialis, iuxta *Gloſſ. dict. §. adijcimus, verb. interdictis*, dicitq.
Nau. loco vbi ſupra, nu. 173. quod hoc eſt intelligendum, de loco generaliter
interdicto, non tamen inquit, habet locum in interdicto ſpecialiter, iuxta
Gloſſ. receptam, *in d. cap. fin. verb. Eccleſia*, quod eſt valde notandum atque
memoriæ commendandum. Reliqua autem ad diuinum Officium ſpectantia,
vel non ſpectantia, quæ prædicti interdicti tempore facere licet, vel non li-
cet, videantur latiſſime apud prædictum Nau. vbi ſupra à num. 174. cum ſe-
quentibus, vbi ad hoc propoſitum dicuntur plura, eaq. notatu digniſſima, &
ſimiliter apud Sylu. *verb. interdictum*, 5. à num. 1. cum ſequentibus, ſimiliter &
apud Suar. 5. tom. in 3. p. D. Thom. diſp. 33. ſect. 1. & diſp. 34. ſect. etiam 1. 2.
& 3. & apud Sayrum, lib. 5. cap. 5. cum ſequentibus per plures numeros, vbi
& ad hoc propoſitum reperire licebit omnia quæ deſiderari poſſunt.

Nota, quod ſupradicta omnia intelligenda ſunt de loco generaliter interdicto, non vero ſpecialiter.

Tertia Concluſio.

Illa ſola Sacramenta, quæ aut priuilegiũ exprimit, aut tacite permittit, aut promiſſa in loco interdicto, interdicti tempore. Nota hoc valde.

Illa ſola Sacramenta, quæ aut priuilegium exprimit, aut tacite permittit,
ſunt permiſſa in loco interdicto, ſeu interdicti tempore, ſiue interdictum ſit
generale, ſiue vero ſpeciale, & particulare. Et hic eſt ſecundus interdicti ef-
fectus, ſiue ſecunda facta prohibitio. Hæc Concluſio eſt etiam, certa & ma-
nifeſta, & eam tenet expreſſe Nauarr. loco ſupracitato, num. 178. & ponit
exemplum in Sacramento Baptiſmi pro paruulis, *per cap. non eſt, de ſponſalibus,*
& etiam pro adultis, per cap. quoniam, de ſentent. excommun. lib. 6. quod eſſe dicit
extendẽdum etiam ad ſacramentalia, qualia ſunt Cathechiſmus & Exorciſ-
mus, & Vnctio olei, & Chriſma, ſiquidem in Baptiſmo iubentur hæc fieri,
per cap. accepiſti, de conſecrat. d. 4. ponit etiam exemplum in ſacramento Con-
firmationis, *per cap. reſponſo, de ſent. excommunic.* & conſecratione Chriſmatis,
quæ eſt ad id, atque ad Baptiſmum neceſſaria, *per d. cap. quoniam*, & eadem
ratione, conſecratio Olei Baptizandorum. Ponit etiam exemplum in ſacra-
mento Pœnitentiæ, pro infirmis, *per d. cap. non eſt, de ſponſ.* & etiam pro ſanis,
per d. cap. fin. de ſentent. excommunic. lib. 6. qui non fuerint excommunicati, ne-
que interdicti, ſeu ipſi interdicto eidem, cauſam dederint ſua culpa, vel fa-
uorem, auxilium, atque conſilium præſtiterint, ſeu delicto, ob quod poſitum
fuit. Hi enim nequaquam ſunt ad ſacramentum Pœnitentiæ admittendi,

niſi

niſi ſatisfaciant prius,ſi poſſunt; ſin minus, idoneam præbeant cautionem iurando ſe operam daturos fideliter, vt ſatisfiat per ſe, aut per alios, *per d. cap.fin.§.illis,de ſent. excom lib.6.* Ponit etiam exemplum, in Euchariſtia ſiue Viatico recipiendo,*per d.c.quod in te,de pæn.& remiſſ.* ſolum in articulo mortis, & per gloſſ.*d.cap fin.communiter receptam*, ſicq. ſecluſo priuilegio, & ſecundum Ius commune, non poteſt dari ſanis, quamuis ſint Clerici & Religioſi, licet ſecundum Ius commune antiquum, poſſent dictum Sacramentum ſumere,quando celebrabatur ſemel in Hebdomada ad renouandum ipſum,vt ſupra diximus, *per cap.permittimus,de ſentent.excommun.* Ponit tandem exemplum in ſacramento Matrimonij,per gloſ *d.cap fin.de ſent.excomm.lib.6.* quod fieri poteſt,etiam inter interdictos perſonaliter & ſpecialiter, iuxta Calderi tract. de interdicto, memb. 16.col.21. quamuis non ſit conferenda ipſis benedictio nuptialis.Solũmodo duo Sacramenta ſunt,homini interdicti tẽpore abſolute prohibita,nẽpe ſacramentum Ordinis, & ſacramentum Extremæ vnctionis,vt notant Doctores communiter,*in cap.reſponſo,de ſenten.excommun.* & pro ſacro Extremæ vnctionis, facit ſpecialiter, *cap.quod in te, de pœnit.& remiſſ.* vbi id expreſſe habetur, nam quamuis Clerici & Religioſi ſint priuilegiati, quoad ſepulturam, non tamen quoad Extremam vnctionem,ſecundum Ius commune: an vero id habeatur ſecundum aliqua priuilegia, dicetur inferius. Longiorem enim ſupradicta omnia requirebant tractationem, ſed temporis anguſtia,libriq. exigua capacitas,non id permittit. Videatur hac de re Sylu.latiſſime,*verb.interdictum,5.num.5.* & Suar.vbi ſupra, diſp.33. ſect.1. Sayr.d.lib.5. cap.7.num.1. cum ſequentibus,vbi hæc omnia diſertiſſime tractant,inquirendo de omnibus Sacramẽtis, in particulari ibiq. poterunt videri. Solum aduerto,quod ab hac generali regula poſita in prædicta Concluſione, ſemper intelliguntur excepti quicumque Religioſi, aut forſan Clerici, vel etiam ſeculares, ratione alicuius Bullæ, priuilegij, ſiue conceſſionis ſibi factæ, aliquod habuerint priuilegium ſpeciale, quod videre oportebit, eiuſdemq. tenorem attendere, atque obſeruare.

Quarta Concluſio.

Tertius effectus, ſeu tertia prohibitio,tempore interdicti facta, eſt vt defuncti gaudere non poſſint Eccleſiaſtica ſepultura præter Clericos. Hæc Concluſio, habetur expreſſa, *in cap. quod in te, de pœnit.& remiſſ.* & quamuis illic addatur, quod Clerici ſepeliantur ſine ſolemnitate, & cum ſilentio,iam vero hodie vt ait Sylu. *verb. interdictum,5. num.* 10. conceditur, vt Miſſa & officium funeris celebretur, celebrariq. poſſit,cum moderatione ſupradicti *cap. alma Mater*. Videatur hac de re Mag.Sot.vbi ſupra, concl.4. in fine, & Nau.etiam vbi ſupra,num.176.& Suar.diſp.35.ſect.1.2.& 3.per totas,Sayr. lib.5.cap.8.nu.1. cum ſequentibus, vbi & ad hoc propoſitum dicuntur plura, eaq. notatu digniſſima, & in diſputatione eadem,ſect.4.tractat ſupradictus Suar. an ingreſſus Eccleſiæ ſit prohibitus ex vi interdicti, an vero conſtituat aliam differentem interdicti ſpeciem? vbi latiſſime explicat, quem habeat effectum, interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ, & circa hoc, & pulſationem campanarum,dicit plura ſupradictus Sayrus,cap 9.per totum,à quorum tractatione ipſe in præſentiarum conſulto ſuperſedeo, propter temporis anguſtiam, & quia, de his aliquid dictum eſt ſupra.

Interdicti tẽpore,nõ conceditur Eccleſiaſtica ſepultura, niſi tantummodo Clericis.

Digitized by Google

ARTICVLVS IX.

In quam pœnam incidant, ſeu quodnam ſit peccatum, violare ſupradictum interdictum?

Quæ ad hunc pertinent Articulum, explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Violatio interdicti, in ſupradictis caſibus eſt peccatum mortale.

CErtiſſimum eſt, quod violare interdictum, in aliquo ex tribus ſupradictis, nempe in materia diuinorum Officiorum, aut Sacramentorum, atque in eo quod eſt ſine licentia ſeu priuilegio, ſepeliri in Eccleſiaſtica ſepultura, eſt peccatum mortale. Hæc Concluſio (vt credo) communis eſt omnium Doctorum reſolutio, quæ vel maxime locum habet in Clericis & Religioſis, nam de laicis (vt ſtatim dicemus) aliqualis eſt difficultas, ſed loquendo de Clericis, ſupradictam Concluſionem tenet expreſſe Mag. Sot. in 4. ſent. d. 22. q. 3 ar. 1. vbi & dicit, quod præterquam quod violantes interdictum, peccant mortaliter, fiunt etiam irregulares, atque vt verbis iuris vtamur, ineligibiles, atq; impoſtulabiles, ita quod neque eligere valent, neque eligi, neque poſtulari, ſuntq. ipſo facto ſuſpenſi, ab officio & beneficio. Et quantum ad primam partem, nempe quod violando interdictum Clerici peccent mortaliter, quamuis Caiet. in ſumma, *verb. interdictum*, hoc abſolute concedere renuat, probat tamen illud prædictus Sot. vt videtur, efficaciſſime, atque euidentiſſime, ex eo quod mandatum interdicti imponitur proprie, & præcipuè Clericis, ſecundum ius antiquum, vt non celebrent abſolute, ſecundum autem ius nouum, vt non celebrent, niſi cum moderatione poſita, *in cap. alma Mater*, excluſo populo, ianuiſq. clauſis, &c. eſtquè id præceptum de re graui, ex quo fieri videtur conſequens, quod illud violantes, peccent grauiter atque mortaliter. Quod & confirmatur, ex pœnis, quæ violantibus interdictum prædictum, in iure decernuntur, vt irregularitas, & aliæ, qua tam graui cenſura in iure, non plectuntur, niſi deliquentes mortaliter. Qua de re videatur Suar. latiſſime, loco ſupracitato, diſp. 33, ſect. 2. & 3. & diſput. 34. ſect. 4. per totam, & diſp. 35. ſect. 1. num. 18. vbi ad hoc propoſitum multa, eaq. notatu digniſſima licebit reperire. Videatur Sayrus, lib. 5. cap. 14 per omnes numeros latiſſime, videatur etiam Nauarr. in ſuo Man. num. 27. num. 187. in 19. dicto, vbi extendendo hoc etiam ad Monachos, & Moniales, qui nullum Ordinem habent, inquit, quod peccant mortaliter, faciendo interdicti tẽpore, officia prohibita Clericis. Sed quod ſupradicti Clerici interdictum violantes, incurrant irregularitatem, fiantq. ineligibiles, atque impoſtulabiles, probat ſupradictus Sot. loco ſuperius allegato, Suar. & Nau. *ex cap. ſi qui, & cap. is cui, de ſent. excomm. lib. 6. & ex cap. cum æterni tribunal, de ſentent. & de re iud. cod. lib. & cap. 1. de poſtulat. Prælat.* & quod ſint ſuſpenſi ab officio & beneficio, probant *ex cap. tanta, de exceſſ. Prælat.* quinuero beneficijs ſunt expoliandi, vt conſtat, *ex cap. poſtulaſtis, de Cler. excommunic.* & ſi ſit Religioſus, & ſciat matricem Eccleſiam ſeruare interdictum, neque ipſum obſeruet, eſt excommunicatus, per Clement. *ex frequentibus, de ſentent. excommun.* Et eſt notandum, quod ſupradicti Clerici dupliciter poſſunt interdictum violare. Primo, dum ipſi ſunt interdicti, tunc enim nullibi (vt dictum eſt) ſacrorum Ordinum officia, poſſunt exercere, & ſi ſic decedant interdicti, carent Eccleſiaſtica ſepultura, vt habetur

in

in d.cap. ii cui. Secundo, ſi locus ſit interdictus, licet Clerici ipſi non ſint interdicti, exercendo Ordines in eodem loco, violant interdictum. Et ſunt ſemper quammaxime notanda, verba capitulorum irregularitatem decernentium, quia non loquuntur, niſi de Clericis qui ſunt in ſacris, & celebrant, ſeu officia diuinorũ Ordinum exequuntur. Quare Moniales & Religioſi qui non ſunt in ſacris, interdictum prædictum violantes, licet mortaliter peccent (vt dictum eſt) non tamen fiunt irregulares, vt non poſſint ad ſacros Ordines promoueri; ſunt tamen acriter puniendi, & recludendi in aliquod arctius Monaſterium, quo ibidẽ intruſi agant pœnitentiam, vt dicunt omnes Doctores ſupracitati, *per cap. poſtulaſtis, §. qua ſi iuſtis, de Cler. excomm. miniſt.* nam & Moniales, & Religioſi non Clerici, Clericorum nomine in hoc caſu intelliguntur, vtpote quibus competit diuina Officia ſolemniter facere, vt cenſeantur violatores interdicti, quantum ad effectum peccandi mortaliter, licet non quantum ad effectum incurrendi irregularitatem. Qua propter ſimplex Clericus primæ Tonſuræ, imò qui minoribus Ordinibus ſunt initiati, vt tenet Sylu. *verb. interdictum, 5. num. 6.* cum Theologis, contra quoſdam Canoniſtas, quamuis ſolemniter in Eccleſia canãt, & ſua munera exerceant, deferendo cereos, aut legendo, ſeu alia agendo, quæ ſunt ſui muneris, non fiunt irregulares, vt non poſſint ad maiores Ordines promoueri, quia prima Tonſura, & Minores Ordines, ſecundũ magis probabilem opinionẽ, non ſunt Ordines ſacri, ſed diſpoſitiones ad illos, qua ratione matrimonium non eſt eis etiam interdictum. Hoc etiam tenet expreſſe Sot. vbi ſupra, qui & addit quod quamuis Presbyteri, interdicti tẽpore, in Eccleſia aliqua munera exerceant, quæ non ſunt propria ſacrorum Ordinum, ſed poſſunt etiam per laicos exerceri, vt reſponſoria canere & Pſalmos dicere, non ideo fiunt irregulares, vt cum Panorm. tradit, vbi ſupra, Sylueſt. Vnde hæc ſit generalis regula, quod illi tantum Clerici irregularitatem incurrunt, qui in ſacris conſtituti, exercent aliquod officium, quod ſit alicui Ordini annexum, vt ſunt Officium Subdiaconi, illiq. ſuperiores, quinuero addo, quod quamuis Subdiaconus ſine apparatu epiſtolam dicat, non efficietur irregularis, nam epiſtolam dicere illo pacto, etiam permittitur ſeculari; ſecus autem, ſi cum apparatu, & tamquam Subdiaconus eam diceret.

Nota hoc valdè.

Nota hoc valdè.

Quiuam Clerici incurrant irregularitatẽ violando interdictum.

Solum ſupereſt nunc difficultas. In quam pœnam indcidant laici, interdictum prædictum vllo modo violantes, vel ſe ingerentes ad audiendum ſacrum, ſeu ad alia diuina Officia, quod eſt grande dubium. Vtrum ij etiam peccent mortaliter? Qua de re eſt duplex Doctorum opinio, quidam enim dicunt, quod talia facientes, non peccant mortaliter, nam interdicti violatio, eſt pœna propria Clericorum, non vero laicorum. Hanc ſententiam & opinionem tenet Caiet. *verb. interdicti violatio*, cui etiam & ſubſcribere videtur Nauarr. in ſuo Manuali, cap. 27. num. 187. & Soto in 4. ſent. diſt. 22. q. 3. art. 1. concl. 6. ſecundum quam ſententiam laici, ſi ſine dolo, aut violentia, vel cooperatione, cum Clericis ſeſe ingerant ad audiendum ſacrum, vel diuina officia, non peccant, ſaltim mortaliter. Sed contraria opinio atque ſententia, videtur verior, pro qua ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Difficultas. In quam pœnã incidant laici interdictũ violantes.

Prima opinio.

Secũda opinio.

Secunda Concluſio.

Multo probabilius eſt, atq; veritati & rationi magis conforme, videtur ꝙ etiam laici interdictum prædicto modo violantes, peccãt mortaliter, quamuis ipſi non incurrant irregularitatem. Hanc ſententiam tenere videtur Syluest. *verb. interdictum, 6. q. 7.* vbi citat Innocent. & Archidiac. quod & probant, ex eo quia faciunt contra obedientiam Eccleſiaſticam, *per cap. ſi quis, d. 81.*

Probabiliſſimũ eſt, quod etiam laici interdictũ violantes, peccãt mortaliter quãuis non ipſi incurrant irregularitatem.

Digitized by Google

d.8 r. & dicunt eiuſmodi eſſe puniendos per Iudicem Eccleſiaſticum, pœna arbitraria, *per Clement. grauis, de ſentent. excomm.* dicit tamen prædictus Sylu. eam habere locum quammaximè, quando id faciunt ex contemptu, quod nō contingit, niſi in quatuor caſibus, poſitis, *in Clem 1. de ſepulturis, & in ſuprad. Clement. grauis, de ſent. excommun.* quos etiam caſus ponit, & refert ipſe, *verb. excommunicator 7. excommunic. 7. & verb. excommunicatio, 9. excomm. 35.* De qua controuerſia videndus eſt ſpecialiter, latiſſimè ſupradictus Suar. vbi ſupra, diſp. 34. ſect. 5. per totam, & Sayr. d. lib. 5. cap. 14. num. 1. cum ſequentibus, vbi meo quidem videri reperire licebit omnia, quæ ad hoc propoſitum deſiderari poſſunt, à quorum ampliori tractatione, conſulto ſuperſedeo, ſtudens breuitati.

ARTICVLVS X.

De ſuſpenſione Interdicti, & quibus competat ipſum ſuſpendere?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur breuiter per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

Interdictū non ſuſpēditur pro appellationem factam poſt latam ſententiam eiuſdem interdicti.

CErtiſſimum eſt, quod interdictum non poteſt ſuſpendi, per appellationem interpoſitam, poſt latam ſententiam eiuſdem interdicti. Hæc Concluſio, habetur expreſſa *in cap. is cui, de ſent. excommun. lib. 6.* vbi in hoc, interdictum excommunicationi æquiparatur, idem habetur *in cap. ad hæc quamuis, de appell.* vbi hoc ipsū abſolute dicitur de quolibet interdicto. Circa quā Concluſionem, nihil de nouo occurrit dicendum, præter ea quæ dicta ſunt ſupra, agendo de excommunicatione & ſuſpenſione. Nam horum omnium eadem eſt ratio, quod ipſorum ſententia per appellationem poſtpoſitam, non ſuſpenditur. De quibus videatur Nauarr. in ſuo Man. cap. 27. num. 165. & Suar. diſp. 38. ſect. 3. num. 5. & diſp. 3. ſect. 15, num. 17. latiſſime, & Sayrus, cap. 13. num. 30.

Secunda Concluſio.

Interdictū generale, tam localem, quam perſonale, & inter dictum particulare locale, ſuſpendi poteſt, ad tempus vel ſimpliciter, ab eo, qui illud poſuit.

Certiſſimum etiam eſt, quod interdictum generale, tam locale, quam perſonale, & interdictum particulare locale ſuſpendi poteſt, ad tempus vel ſimpliciter, ab eo qui illud tulit, & etiam quoad aliquem particularem effectum. Hæc Concluſio, eſt communis omnium Canoniſt. *in d. cap. ad hæc quamuis, de appellat.* quam ſententiam refert, & ſequitur Couar. *in cap. alma Mater, 2. p. §. 2. nu. 4.* contra Abbatem & Dec. quos ibidem refert, quamquam Abbas fateatur, hanc ſententiam in praxi ſeruari poſſe. Videatur hac de re ſupradictus Suar. diſp. 38. ſect. 3. num. 5. in vltimo dubio, vbi plures alios refert Auctores, ſed maxime Sylueſt. *verb. interdictum, 3. q. 8.* vbi ad id citat Innocent. & Hoſtienſ. idem tenet Angelus, *verb. interdictum, 8. num. 3.* qui etiam pro eadem ſententia plures alios refert Auctores, & quædam iura, nempe *cap. ad hæc, el 3. de appellat. & cap. directe, cap. præterea, eod. tit.* & facit ad id, *cap. dilectis, eod. tit.* in illis verbis, *cuius effectum ad tempus duximus ſuſpendendum.* Videatur etiam Sayr. lib. 5. cap. 13. num. 27. Eſt igitur certiſſima ſupradicta Concluſio, propter tantorum Doctorum auctoritatem, & quia quamuis hoc in iure, non ſpecialiter concedatur, nullo tamen iure id fieri prohibetur, cumq. tota interdicti ſententia, atque effectus dictæ cenſuræ, pendeat ex voluntate ferentis, liquidum profecto fit, quod ſicut poteſt, ſeruan-

do

do ea quæ ſunt de iure, interdictum prædictum ſimpliciter auferre, multo ergo melius idipſum faciendo atque ex cauſa, poterit illud ſuſpendere. Sed aduertendum eſt (vt diximus in concl.) quod hæc interdicti ſuſpenſio, fieri non poteſt, niſi ab eo qui illud tulit, nam inferior in hoc non poteſt, cum non habeat iuriſdictionem, neque ab illo pẽdeat effectus ſententiæ interdicti, ſeu voluntatis Superioris. Ex quo inferunt Sylueſt. & alij, Epiſcopum non poſſe ſuſpendere interdictum poſitum à ſummo Pontifice, quod inquit ſupradictus Suar. verum eſſe, de interdicto reſeruato, nam ſi ſermo fiat de interdicto abſque reſeruatione, credit poſſe ſuſpendi ab Epiſcopo, ex legitima cauſa, ex conceſſione & remiſſione illi facta à iure, ad relaxandum eiuſmodi interdictum, de quo dicemus in ſequenti Articulo. Supradicta omnia intelligenda ſunt, de interdicto generali, locali, atque perſonali, & etiam de particulari locali. Maior tamen eſt difficultas, de interdicto particulari, perſonali, & poſito contra aliquã particularem perſonam, ſiue perſonarũ genus, quæ & eidem cauſam præſtiterunt, an poſſit ſuſpendi? Et Sylueſt. vbi ſupra tenet, quod non poteſt eiuſmodi interdictum ſuſpendi, niſi per ſolum ſummum Pontificem, nam ille ſolus, inquit, in hoc diſpenſare poteſt, cum ſit iuris humani, quinuero addit, quod ſi adhuc duret culpa, pro qua poſitum eſt eiuſmodi interdictum, non poteſt iure, ſummus Pontifex in eo diſpenſare, vt ſuſpendatur, ſaltim quoad celebrationem, licet poſſit quoad alia. Sed nihilominus contraria ſententia eſt communior, pro qua ſequentem ſtatuo Concluſionem. *Nota.*

Tertia Concluſio.

Etiam interdictum particulare perſonale, poteſt ſuſpendi ab eo, qui illud tulit. Hanc Concluſionem, nouiſſime tenet ſupradictus Suar. loco ſupracitato, diſp. 38, ſect. 3. nu. 8. & adducit pro hac ſententia Nau. in Man. cap. 27. num. 165. vbi hoc idem dixit de excommunicatione, quod à fortiori (inquit) tenendum eſt de interdicto, vt expreſſe docet Couar. loco ſupracitato. Et ratio huius in promptu eſt, nam eadem prorſus videtur eſſe ratio de prædicto interdicto, & de alijs ſupradictis, quoad eorum ſuſpenſionem, cum id nullo iure reperiatur prohibitum, & alioquin veluti ex natura rei, effectus ſententiæ interdicti prædicti, pendeat ex voluntate ferentis, quare inquit, dictus Suar. nulla ad hoc requiritur iuris diſpenſatio, quæ ſummo Pontifici reſeruata ſit. Videatur hac de re Sayr. lib. 5. cap. 13. nu. 28. vbi de hoc agit latiſſime. Aduerto tamen, quod non hic agimus de priuilegio perpetuo celebrandi, aut participandi diuina, tempore interdicti (quod ſolus ſummus Pontifex concedere poteſt) ſed agimus de ſuſpenſione alicuius effectus, interdicti prædicti, qui omnino pendet, vt prædictum eſt, à voluntate ferentis. Quo circa inquit, Suar. loco vbi ſupra, non ſolum poteſt interdictum prædictum ſuſpendi, poſtquam interdictus ipſe à contumacia receſſit (tunc enim potius eſt auferendum, quam ſuſpendendum) verum etiam & ipſa durante, nam ſæpe ſæpius occurrere poſſunt plures rationabiles cauſæ, ad prædictam ſuſpenſionem faciendã, vt de ſe patet. Nec ſolũmodo poteſt huiuſmodi interdictum ſuſpendi, quoad alios effectus, verum etiam, quoad Miſſæ celebrationem, non quod per hoc ſibi concedatur, vt celebret ſine peccato, qui alias eſt in peccato, ſed tantum vt ſuſpenſio talis interdicti efficiat, quod non celebret, per Eccleſiam ſpecialiter interdictus, atque prohibitus, quo fiet, vt licet peccet celebrando, non tamen efficiatur irregularis, ſiquidẽ non celebrat aliqua cenſura Eccleſiaſtica irretitus, neque agit contra aliquam Eccleſiaſticam cenſuram. Quinuero & caſus poterit contigere, vt fortaſſe non peccet,

Etiam interdictum particulare perſonale poteſt ſuſpẽdi, ab eo qui illud tulit.

Nota hoc valde.

peccet, ſi ipſe coram Deo ſit bene diſpoſitus, atque ab iniquitate receſſerit, quamuis quoad Eccleſiam non potuerit plene ſatisfacere. Hæc omnia ſunt valde notanda, ac multum memoriæ commendanda.

Quarta Concluſio.

Interdictum, ipſo iure ſuſpenditur in 4. feſtiuitatibus, poſitis in cap. alma Mater.

Interdictum ipſo iure ſuſpenditur, in quatuor feſtiuitatibus, nempe Natalis Domini, Paſchæ, & Pentecoſtes, & Aſſumptionis Beatæ Mariæ Virginis, quibus diebus pulſatis campanis, apertiſq. ianuis, alta & ſonora voce, officia diuina poſſunt ſolemniter fieri. Hæc Concluſio, habetur expreſſa, in ſupradicto *cap. alma Mater, de ſent. excommun. lib. 6.* ſed intelligenda eſt de interdicto generali loci prout ibidem dicitur, nam particulare nõ ſuſpenditur, vt tenent omnes Doctores communiter, de quo videndus eſt Nau. in Man. cap. 27. num. 173. Couar. in *d. cap. alma Mater, 2. p. §. 4. num.* 1. de quo Sayr. lib. 5. cap. 3. num. 1. Sic autem intellecta concluſio eſt vera, & certa & omnium Doctorum communis reſolutio, quamuis nonnulla ſit differentia inter eos, circa explicandum modum, quo ſupradicta debent fieri, nam Sot. in 4. diſt. 22. q. 3. art. 1. concl. 4. inquit, quod illa quatuor ſolemnia feſta, incipiunt à primis Veſperis, ſed feſtum Paſchatis, à Miſſa Vigiliæ, ſaltim ab initio Gloriæ, quando pulſantur campanæ, finiuntur tamen in vltimo completorio, vltimi diei Paſchatis, ſeu feſti Aſſumptionis. Quæ quidem doctrina non multum placet Suar. nam de his agens, diſp. 34, ſect. 1. num. 37. & diſput. ead. ſect. 3. num. 18. circa eiuſmodi computationem, & quando incipiant, aut finiantur ſupradicti dies, & an tres primæ feſtiuitates Paſchales, ſint ſingulæ vnius diei tantum, an vero plurium, longe alia procedit via, & tenere videtur contra Sotum, quod & facit Sayr. lib. 5 cap. 13. num. 4. ad quam ſuam ſententiam probandam, plura adducit, quæ à me iam pluries dictæ, breuitatis gratia, conſulto omittuntur, & credo quod ſententia Soti ſit magis probabilis, & quæ communiter obſeruetur in praxi, ſaltim vero eſt magis pia, cui & aſſentit, ſeu aſſentire videtur Nau. in ſuo Man. num. 182. vbi tantũmodo excipit octauas prædictorum Feſtorum. Ex quo videtur innuere, quod ſuſpenſio interdicti, in ſupradictis tribus Paſchalibus diebus, ſit non per vnicum diem tantum, ſed per tres continuos dies feſtiuos atque ſolemnes, qui communiter Paſchales nuncupantur. Hanc ſententiam & opinionem, tenet etiam Viuald. in ſuo candelabro, de interdicto, nu. 237. cum ſequentibus. Addit ſupradictus Nauar. quod idem omnino intelligendum eſt, de feſto Corporis Chriſti, & tota ipſius octaua, per Extrauag. Martin. V. & Eugen. IV. quæ legi ſolent infra octauam eiuſdem feſti, & de die Conceptionis Virginis Mariæ, etiam cum ſua octaua, per ſpeciale priuilegium ad idem conceſſum, per Sixtum IV. de quo agit prædictus Nauarr. in repetitione *cap. quando, de conſecrat. diſt. 1. cap.* 10. *num.* 86. in quibus omnibus diebus fieri poſſunt ſacra, & omnia diuina officia, abſque aliqua modificatione, ſed cum magna ſolemnitate, apertiſq. ianuis, & pulſatis campanis, & alta atque ſonora voce, admiſſis interdictis, excluſis tamen excommunicatis, ita vt ij quorum culpa eiuſmodi interdictum poſitum fuit, non accedant ad altare. Et hæc de dicta ſuſpenſione interdicti ſufficiant, reliqua videantur, apud Syueſt. *verb. interdictum,* 5. *num.* 1. *cum ſequentibus,* & apud Nauarr. ſolum, & Suar. locis ſupracitatis.

ARTI-

ARTICVLVS XI.

De relaxatione Interdicti, & à quo Interdictum poſſit tolli ſeu relaxari?

SVppoſito, quod interdictum numquam eſt, neque eſſe debet perpetuum, quæritur, quiſnam illud poſſit tollere, aut relaxare? Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

SI Interdictum poſitum, ſiue latum ſit, vt pura pœna, & pro certo finito, atque determinato tempore (quale eſt interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ per menſem) tunc nulla eſt neceſſaria eiuſdem abſolutio aut relaxatio, ſed elapſo tempore, ceſſat interdictum ipſo facto, eo modo, quo ſupradictum eſt de ſuſpenſione. Hæc Concluſio, ſatis manet probata, ex his quæ ſupra, agentes de ſuſpenſione diximus, q. 36. ar. 16. & eam tenet expreſſe Sylu. *verb. interdictum, 3. q. 9.* afferens pro ſe Panorm. *in cap. non eſt vobis, de ſponſal.* quod eſt verum, ſiue interdictum fuerit à iure, ſiue vero ab homine, & idem etiam intelligendum eſt, de qualibet ſuſpenſione. Et ratio eius in promptu eſt, quia lex aut ſententia, non plus operatur, quam eius verba ſignificent: ergo ſi verba limitantur ad certum tempus, pro illo tantum durabit interdictum, & non pro aliquo vlteriori tempore, & conſequenter eo elapſo, pro futuro tempore non erit neceſſaria ipſius abſolutio aut relaxatio; nam vbi interdictum non eſt, neq; abſolutio neceſſaria erit. Vnde dico, quod eſt diſpar ratio de abſolutione interdicti ante elapſum tēpus, pro quo ipſum latum eſt, & de ablatione ipſius poſt tempus tranſactum: nam in primo caſu auferri non poteſt, abſque relaxatione poteſtatem habentis, ob contrariam rationem; quia nempe pro toto illo tempore, lex ſiue ſententia lata eſt, ſemperq. ſuum operatur effectum, cū verba ipſa id præſeferant, atque ad ipſum ſint efficacia, vtq. impediatur eiuſmodi effectus, neceſſaria eſt contraria voluntas, poteſtatem habentis, qui eiuſmodi interdictum relaxet; at vero in ſecundo caſu, nihil tale eſt neceſſarium, nam interdicti ſententia, non plus operatur, quam eius verba ſignificent, cūque tempus, pro quo interdictum fuit, poſitum, ſit expletum iam atque tranſactum ſiue elapſum, ipſo facto interdictum ceſſat, abſque eo quod neceſſaria ſit aliqua abſolutio, aut relaxatio. Videatur hac de re Sayr. 1. tom. ſui theſauri, lib. 5. cap. 15. num. 2.

Si interdictum ſit poſitum pro certo atque determinato tempore, eo elapſo nulla eſt neceſſaria eiuſdem abſolutio aut relaxatio.

Secunda Concluſio.

Quando interdictum, non eſt poſitum pro aliquo certo & determinato tempore, ſed indiffinite, abſque vlla adiecta conditione, quæ pendeat ex voluntate eius qui interdicitur, & eſt pure pęna pro aliquo præterito delicto, abſque temporis limitatione, tunc eiuſmodi interdictum auferri non poteſt, niſi per relaxationem Superioris poteſtatem habentis. Hæc Concluſio, eſt certa & manifeſta, & probatur hac efficaci ratione, nam cum interdictum in dicto caſu ſit pura pœna, & non ſit limitata ad certum tempus; liquido conſtat, quod de ſe eſt indiffinita, ſeu perpetua negatiue, hoc eſt quod de ſe non habet certum tempus, & conſequenter tolli aut finiri non poteſt, niſi ex voluntate Superioris, in id poteſtatem habentis. Inuoluit enim prædicta interdicti ſententia, dicto modo poſita, hanc conditionem, *donec auferatur, vel*

Quando interdictum non eſt poſitū pro certo & determinato tempore, ſed indiffinite, eſtq. pure pœna, pro aliquo commiſſo delicto, neceſſaria eſt relaxatio Superioris.

vſque ad beneplacitum ferentis, eo modo & forma, quo ſupra de ſuſpenſionis ſimili ſententia eſt dictum. Circa hanc Concluſionem, atque præteritam videatur Suar. diſp 38. quæ eſt de relaxatione interdicti, ſect. 1. num. 2. & 3. & etiam Sayr. vbi ſupra, num. 3. cum ſequentibus, vbi plura ad hoc propoſitum valde notanda licebit reperire.

Difficultas.

Maior difficultas eſt, de interdicto quando ponitur ſeu fertur, vt recedatur ab aliqua contumacia, vel ſub hac conditione, tacita ſeu expreſſa, donec quis ſatisfaciat, vel reſtituat, an tunc neceſſaria ſit abſolutio, ſeu interdicti relaxatiō? Multi enim dicunt non eſſe neceſſariam in dicto caſu, quia inquiunt, ſi conditio non eſt adimpleta, interdictum nullatenus eſt tollendum, imò vero, nec relaxari poteſt, cum duret contumacia, niſi forte per abſolutam voluntatem eius, qui poſſit reuocare ſententiam, ſeu in lege diſpenſare. Si autem conditio eſt adimpleta, dicunt, quod nec ſic neceſſaria eſt abſolutio, vel interdicti relaxatio, nam ipſo facto, interdictum ceſſat, cum ille terminus ſit poſitus, in illa lege & ſententia, vltra quem non operatur, quandocumque lex ſibi præſcribit certam temporis durationem, nam proinde videtur eſſe limitare, durationem cenſuræ, per expreſſum temporis terminum, & per quamcumque aliam æquiualentem conditionem. Hac de re eſt magna lis & controuerſia inter Doctores, de qua videndus eſt ſupradictus Suar. dicta diſput. 38. ſect. 1. num. 4. cum ſequentibus & ipſe in contrariam omnino inclinat ſententiam, quæ & mihi magis placet, pro qua ſit tertia Concluſio.

Tertia Concluſio.

In omni cenſura ſiue ſententia interdicti, poſiti ob contumaciam, neceſſaria eſt relaxatio, facta ab auctoritatem habente.

In omni cenſura, ſiue ſententia interdicti, quæ fertur ob contumaciam, vel quouſque recedatur à contumacia, ſeu hoc aut illud fiat, etiam ſublata contumacia, neceſſaria eſt interdicti abſolutio ſiue relaxatio, facta ab eo, qui poteſtatem & iuriſdictionem habet. Hanc Concluſionem tenet expreſſe ſupradictus Suar. loco ſupracitato, & eſt conformis ad ea, quæ dicta ſunt ſupra de excommunicatione, & ſuſpenſione, probatq. illam multis, & iuribus & rationibus, inter quas ea mihi videtur potiſſima, quam adducit à paritate rationis, de ſupradicta excommunicatione. Excommunicatio enim, vt plurimum fertur ob contumaciam, & donec ab illa recedatur, ſiue hæc conditio expreſſe ibidem exprimatur, ſiue non, & nihilominus ipſa impleta conditione, ſequitur eiuſdem excommunicationis abſolutio, vt conſtat *ex cap. cum deſideres, cap à nobis, el 2. cap. quod in dubijs, de ſentent excommunic*: ergo idem dicendum eſt, de cenſura interdicti, cum eadem ſit vtriuſque ratio, & in his, in quibus non apparet manifeſtum diſcrimen, ſolent in iure dictæ cenſuræ æquiparari, *per cap. is cui, cum ſimilibus, de ſentent. excommun. lib. 6.* Hoc itaq. eſt tenendum. Solum ſupereſt ſcire atque inueſtigare, quibuſnam cōpetat huiuſmodi interdictum relaxare, ſeu ab eo abſoluere? de quo ſit quarta Concluſio.

Quarta Concluſio.

Interdictum latum ab homine, ab eo ſolūmodo relaxari poteſt, ſeu à Superiore.

Si interdictum latum eſt ab homine, per particularem ſententiam, ſolus ille qui eam tulit, vel eiuſdem Superior, poteſt ipſum relaxare, ſeu auferre, vel aliquis alius ex ipſius commiſſione. Hæc Concluſio eſt communis omnium Doctorum reſolutio, de qua videndus eſt Sylueſt. *verb. interdictum, 3. nu 16.* & Sot. in 4. d. 22. q. 3. ar. 1. concl. 3. & Suar. diſp. 38. ſect. 2. num. 2. cum ſequentibus, tenentq. id communiter omnes iuris interpretes, *in cap. ſi ſententia, cap. ſi ciuitas, de ſent. excommun. lib. 6.* Videatur hac de re Sayr. vbi ſupra, num. 19. vbi inquit, quod quamuis interdictum hominis tolli poſſit, ab ipſius

Supe-

Superiore,non tamen id fieri debet, niſi præuia ſatisfactione & de conſenſu eius qui illud tulit, *per c.cum ab Eccleſiarum,de offic.ordin*.quod & tenet Archidiaconus, *in cap. ſi ciuitas, de ſent.excommunic.lib. 6.* verſu in gloſſ. 1. & Sylu. *verb.interdictum*, 3.*num*. 16.q. 10. pro quo etiam videndus eſt D. Anton. 3.p. tit. 27. de interdicto,c. 5. poſt medium,& Sot.in 4.ſent.22.q.3.ar.1. concl.3. verſic.atque illud.Et addit ſupradictus Sayr.quod neque Archiepiſcopus,relaxare valet interdictum, latum à ſuis ſuffraganeis, niſi vbi hoc illi ex præſcripta conſuetudine competit, *per cap. Romana, de ſent.excommun. lib. 6.* facit,*& cap. venerabilibus,eodem tit. & lib. iuncta gloſſ.ibidem*, quam & eſſe dicit communem Doctorum ſententiam, pro qua citat ſupradictum Sylueſt. loco ſuperius allegato, q. 11. num 17. quod eſt valde notandum atque memoriæ commendandum. Sed difficultas eſt de interdicto lato à iure. De qua vt diſtincte procedamus,diſtinguendum eſt,nam aut fertur in pœnam tantum, alicuius commiſſi delicti, aut vero fertur ob contumaciam: atque in primo ſenſu adhuc ſubdiſtinguendum eſt, nam vel fertur ad certum atque determinatum tempus,aut vero indiffinite, & ſine vlla temporis limitatione. Et iterum, vel loquendum eſt,de prædicto certo atque determinato tempore elapſo, an vero antequam finiatur, de quibus omnibus, ſumma breuitate agendum eſt per ordinem,in ſequentibus Concluſionibus. Sit quinta Concl.

Nota hoc valde.

Difficultas.

Quinta Concluſio.

Si interdictum latum ſit a iure, pro certo atque determinato tempore, & in pœnam alicuius cōmiſſi delicti,ipſo tempore elapſo, per ſe finitur,abſque eo,quod neceſſaria ſit in eo aliqua Superioris diſpenſatio aut relaxatio, Hæc Concluſio, iam ſatis manet probata in 1. concl. nam quæ ibi dicta ſunt intelligenda eſſe diximus, de quolibet interdicto ſiue lato à iure, ſiue vero ab homine, de quo nunc nihil vlterius ſeſe offert dicendum. Sed quid eſt ſentiendū, ſi prædictum interdictum ſit tollendum ante elapſum prædictum tempus, quiſnam ſuper eo poterit diſpenſare, ſeu illud relaxare? Reſpondeo, & ſit ſexta Concluſio.

Si interdictum latum ſit, a iure pro certo, atque determinato tempore, eo elapſo per ſe finitur abſq. eo, quod neceſſaria ſit aliqua relaxatio.

Sexta Concluſio.

Si interdictum poſitum à iure,ſit tollendum ante elapſum prædefinitum atque determinatum tempus, nullatenus tolli poteſt, niſi à legislatore, vel eius Superiore,ſeu ab eo qui poteſtatem habet diſpenſandi in tali lege. Hanc Concluſionem tenet expreſſe Sylu. *verb. interdictum*, 3. q. 10.*num*. 16. vbi & probat eam,ex his quæ notat gloſſa,*in cap. cupientes,§.cæterum, verb. ſuſpenſos, de elect.lib.6*. Eamdem tenet Suar. 5.tom.in 3.p. D.Tho.diſp. 38.ſect. 2.nu.2. vbi & probat eam à ſimili, ex his quæ ſupra dicta ſunt de ſuſpenſione, cum Nauarr. & alijs quos ipſe refert,cap. 27. num. 162. idem tenet Sayr. ſupradictus, loco vbi ſupra, num. 14. in fine, eſtq. huius rei, eademmet ratio, quæ adducta eſt ſupra,agendo de ſuſpenſione, ſiquidem vtraque cenſura fertur in pœnā, atque pro certo & determinato tempore,quo fit,vt ante ipſum elapſum,tolli non poſſit, niſi per conditorem Canonis, qui ipſas tulit, aut ipſius Superiorem,ſiue potentem diſpenſare in tali lege.

Quando interdictum,latū eſt à iure,& tollēdum ante elapſum tempus, non poteſt tolli, niſi à legiſlatore, vel Superiore.

Sed,quid ſi eiuſmodi interdictum, non eſt poſitum pro aliquo certo atque determinato tempore, ſed indiffinite, abſolute atque in puram pœnam pro aliquo commiſſo delicto,præſuppoſito, quod auferri nō poteſt aut tolli, niſi per relaxationem ſeu diſpenſationē Superioris in id poteſtatem habentis,quiſnam eſt ſuperior, qui facere id poteſt? Reſpondetur per ſequentem Concluſionem, quæ erit ſeptima in ordine.

Septima Concluſio.

Interdictum poſitum in puram penam, & nulli reſeruatum tolli poteſt per Epiſcopum & Ordinarium.

Si interdictum prædicto modo, poſitum ſit à iure indiffinite, & abſque vlla
reſeruatione, tolli & relaxari poterit, per Epiſcopum ſeu Ordinarium, eo
modo quo ſupradictum eſt de ſuſpenſione. Pro hac Concluſione videantur
quæ dicta ſunt ſupra, q. 36. ar. 16. concl. 5. agentes de ſuſpenſione, & præte-
rea videatur Sylueſt. loco ſupracitato, *verb. interdictum, q. 10. num. 16.* vbi ſe-
quentia verba habentur: Si interdictum ſit à iure, & conditor Canonis ni-
hil ſibi reſeruauit, tunc Epiſcopus ordinarius poterit illud relaxare, niſi eſ-
ſet latum ad certum tempus, tunc enim ante illud expletum non poſſet. Et
addit, quod poterit hoc ipſum ſimiliter, Legatus Sedis Apoſtolicæ, argum.
deducto, *ex cap. nuper, de ſentent. excommun.* imò & quilibet Ordinarius Præ-
latus, etiam Epiſcopo inferior, quantum ad perſonas ſuæ iuriſdictionis, li-
cet non quoad locum, argumento eorum quæ dicit ſupradictus Sylu. de ab-
ſolutione excommunicationis, *verb. abſolutio, 2, §. 1.* maxime vbi haberi non
poſſet copia Superioris abſoluentis, argumento etiam eorum, quæ dicit idē
ipſe, *verb. diſpenſatio, §. 9.* & tandem ſupradictam concluſionem tenet Sayr.
ſupradictus, loco ſupracitato, num. 14. & eam probat ex multis Doctorum,
auctoritatibus & iuribus, ſed maxime, *ex d. cap. nuper, de ſent. excommun.* vbi
ſequentia verba habentur, *quod hoc ipſo, quod conditor iuris ſiue Canonis, ſibi ſen-
tentiam non reſeruat, eam alijs relinquit, ſeu relinquere videtur.* Videarur etiam
hac de re Sot. d. 22. q. 3. ar. 1. concluſ. 3. verſic. quinuero, vbi, inquit, quod
quantum eſt ex tenore iuris, videntur interdicta omnia iure poſita, ceſſante
cauſa & facta ſatisfactione, per Ordinarium poſſe tolli, quoniam interdicta
iure non reſeruantur Papæ ſicut excommunicationes: ſi autem inquit, alicubi
interdictum reſeruetur, ſtandum erit verbis iuris, quia tunc niſi per eum cui
reſeruatur, aut per eum cui ipſe mandauerit, relaxari non poterit, vt colligi-
tur, *ex d. cap. nuper, de ſentent. excommunic.* Addit etiam ſupradictus Soto, quod
eadem manente cauſa, aut non facta ſatisfactione, non poteſt interdictum
iuris, tolli aut ſuſpendi, niſi per ſolum ſummum Pontificem. Sed quid dicen-
dum eſt de interdicto poſito ob contumaciam? Huic difficultati etiam re-
ſpondere oportet cum diſtinctione, nam vel ponitur cum reſeruatione, vel
ſine illa: de primo ſit octaua Concluſio.

Octaua Concluſio.

Interdictum poſitum ob contumaciam, cū reſeruatione tolli non poteſt niſi ab eo, qui lud ſibi reſeruauit.

Interdictum poſitum ob contumaciam, cum reſeruatione tolli, aut rela-
xari non poteſt, niſi ab eo, qui illud ſibi reſeruauit. Hanc Concluſionem
tenet Suar. diſp. 38. ſect. 2. num. 4. & diſp. 7. ſect. 3. num. 1. cum ſequentibus,
& ſect. 5. per totam, agendo de cenſuris in communi, & præſupponit præ-
dicta Concluſio, ferri poſſe interdictum ob contumaciam cum reſeruatione,
quod negare viſus eſt Sot. ſupracitatus, d. 22. q. 3. art. 1. concl. 3. in fine, di-
cens, quod interdicta iure non reſeruantur Papæ, ſicut excommunicationes.
Sed contrarium omnino tenet Suar. loco ſupracitato, allegans ſeipſum in
diſp. 27. ſect. 1. & 2. vbi agit de interdictis iure commune poſitis, quorum
aliqua videntur eſſe reſeruata, & inquit, quod ſaltem interdictum poſitum
in Bulla Cœnæ Domini, reſeruatum eſt, & quod negari non poteſt, quod in-
terdicta ferri poſſunt à iure cum reſeruatione, eo modo, quo & ab homi-
ne. Quo ſuppoſito, tamquam certo, inquit, quod huiuſmodi interdi-
ctum, tolli non poteſt, niſi ab eo, qui illud ſibi reſeruauit, quod probat, *ex
cap. nuper, de ſententia excommunicationis,* nam ex quo ibidem habetur, quod
quando lator Canonis aliquam cenſuram non ſibi reſeruat, eo ipſo
vide-

videtur eam alijs concedere, à contrario ſenſu, exinde colligitur, quod per reſeruationē, facultatem tollit ab ea abſoluendi. Videatur Suar. vbi ſupra. Sed aduerto, quod Concil. Trident. ſeſſ. 24. cap. 6. de reformatione, facultatem concedit Epiſcopis, abſoluendi à prædictis interdictis, ſummo Pontifici reſeruatis, ſi caſus ſit occultus, nam quamuis in priori parte illius textus, quæ eſt de diſpenſatione, ſolummodo fiat ſermo de irregularitate & ſuſpenſione, & ideo illa non extendatur ad interdictū, quod non eſt cenſura, neque abſolutione tollitur, ſed diſpenſatione, etſi in puram pœnam, & pro certo tēpore ſit alicui perſonæ impoſitum, nihilominus tamen in poſteriori parte, quæ eſt de abſolutione, ſermo ſit abſolutus de omnibus caſibus reſeruatis, vbi etiam comprehenditur prædicta interdicti cenſura, quod expreſſe tenet Suar. loco ſupracitato, diſt. 38. ſect. 2. num. 4. in fine, & Sayr. 1. tom. lib. 5. cap. 15. num. 16. allegando in id Enriquez, lib. 13. de excommunicatione, & interd. cap. 51. §. 3. Sed loquendo de interdicto, prædicto poſito ob contumaciam, & ſine reſeruatione, ſit nona Concluſio.

Nota.

Nona Concluſio.

Interdictum prædictum ob contumaciam poſitum, ſine reſeruatione, abſolui poteſt per Epiſcopum ſiue Prælatum Ordinarium loci. Hæc Concluſio vt credo eſt communis, & intelligenda eſt, tam de interdicto locali, quam de perſonali generali ſiue particulari, etiamſi iure Pontificio ſit latum, dummodo non ſit reſeruatum, vt dictum eſt. De qua Concluſione videatur Suar. diſput. 38. ſect. 2. num. 5. cum ſequentibus, qui & probat eam, ex regula tradita, *in dicto cap. nuper, de ſent. excommun.* vbi ſicut prædictum eſt, habetur, quod illud quod legislator non ſibi reſeruauit, perinde videtur alijs Iudicibus ordinarijs concedere. Videatur prædictus Suar. vbi ſupra, vbi etiam quærit, an interdictum prædictum, quando fuerit perſonale ſpeciale, & vt prædictum eſt, poſitum ſine reſeruatione, auferri poſſit à quolibet proprio Sacerdote, ſiue ordinario Confeſſore, qui abſoluere poteſt à peccatis mortalibus, eo modo quo ſit in excommunicatione, per ſupradictum *cap. nuper, de ſentent. excommun.* vbi abſolutio excommunicationis non reſeruatæ, cenſetur conceſſa, non ſolum proprio Epiſcopo, verum etiam proprio Sacerdoti; quod idem eſſe dicendum videtur de abſolutione interdicti perſonalis ſpecialis, ſiue particularis, nam hæ duæ cenſuræ, quoad hoc, videntur æquiparari, iuxta Gloſſam, *in cap. præſenti, verb. perſonaliter, de ſentent. excomm. lib. 6.* Et difficultate, hinc inde diſcuſſa, argumentiſq. pro vtraque parte propoſitis, inclinari videtur in hanc partem, quod prædicta interdicti cenſura, abſolui poteſt ab eodem Sacerdote, ordinarioq. Confeſſore, à quo & auferri poteſt excommunicatio iuris, non reſeruata, dummodo ſit latum propter contumaciam. Contrariā tamen ſententiam, tenet Sayr. ſupradictus, loco ſupracitato, num. 22. allegando pro ſe Enriquez, lib. 13. de excommunicat. & interd. cap. 31. §. 3. & vterq. pro parte ſua ſatis probabiles adducit rationes. Qua in re, atque inter auctores adeo graues, nolo ipſe in præſentiarum Iudicem agere, ſed quamlibet harum opinionum inſua cuiuſq. probabilitate relinquere. Solum aduerto, quod in omni caſu neceſſum eſt, in prædicta abſolutione, vt tollatur prius omnino interdicti cauſa, ſufficienſq. ſatisfactio fiat, aut cautio detur, eo modo quo ſupradictum eſt de excommunicatione, id quod aduertit Suar. loco ſupracitato, num. 9. & Sayr. loco etiam ſupracitato, num. 26.

Interdictum poſitum ob cōtumaciam, & ſine reſeruatione, per Epiſcopum vel Prælatum Ordinarium tolli poteſt.

Nota.

Decima Concluſio.

Ad tollendum interdictū, nulla ſunt in iure determinata verba.

Ad tollendum ſupradictum interdictum, nulla ſunt in iure determinata verba, neque ipſius relaxationis, ſeu abſolutionis aliqua ſubſtantialis forma, ſed ſufficiunt ad tollendum ipſum, illa quæ voluntatem explicent Superioris, ſeu in id auctoritatem & poteſtatem habentis. Hæc Concluſio eſt certa, omniumq. Doctorum communis. Circa quam, nihil de nouo occurrit dicendum, præter ea quæ diximus ſupra, q.36. ar.16. concl.8. agendo de ſuſpenſione. Videatur hac de re Syluest. *verb. interdictum, 3. q. 9. in 1. dicto*, Sayr. lib.5. cap.15. num.5. & Suar. diſput.38. ſect.3. à num.1. cum ſequentibus, vbi & quærit: Vtrum in interdicto prædicto, locum habeat, relaxatio ſeu abſolutio, ad cautelam, eo modo quo in excommunicatione? à qua ego diſputatione conſulto ſuperſedeo, breuitati ſtudens, videatur ibidem, & Sayrus, 1. tom. lib 4. cap.17. num.36. vbi hoc ipſum quærit de abſolutione à ſuſpenſione, facta ad cautelam, quibus in locis reperire licebit omnia, quæ ad hoc propoſitum poſſunt deſiderari.

ARTICVLVS XII.

Vtrum per Concilium Tridentinum, ſint reuocata Regularium priuilegia, circa ſuſpenſionem Interdictorum, in certis quibuſdam diebus, ſiue caſibus?

Opinio Nauarri circa Regularium priuilegia, ad ſuſpendendum interdictum.

PRo huius Articuli intelligentia, oportet præmittere, quod Nauar. in ſuo Man. latino, cap.27. num.189. in fine, agens de ſupradictis Regularium ſiue Religioſorum priuilegijs, circa interdictorum ſuſpenſionem, inquit, ea eſſe reuocata per Concil. Trident. ſeſſ.25. cap.12. in illis verbis, *cenſura & interdicta, nec dum à Sede Apoſtolica emanata, ſed etiam ab Ordinarijs promulgata, mandante Epiſcopo, à Regularibus in eorum Eccleſijs publicentur atque ſeruentur*. Quibus, inquit, verbis reducere videtur, ſupradicta priuilegia ad iura antiqua, quibus hoc ipſum erat præceptum, vt conſtat ex Clement.1. *de ſent. excommun.* & Clement. *cum ex eo, eod. tit.* vbi & apponitur excommunicationis ſententia, ipſo facto incurrenda, contrarium facientibus, & maxime nobis Fratribus Minoribus, per d. Clem. *cum ex eo*, qua propter (inquit) curandum eſt, vt ſummus Pontifex facultatem faciat, ſuſpendendi interdicta in diebus Sanctorum proprij cuiuſq. Ordinis, expediretq. dicit, vt id fiat in prædictis diebus tantum, non autem in eorum octauis, vt non nimis eneruetur neruus Eccleſiaſticæ diſciplinæ, ſeu cenſurarum Eccleſiaſticarum, & hoc etiam cum addito, vt eandem facultatem faciat, etiam Parrochis, quoad dies Sanctorum, ſuarum Eccleſiarum atque Patronorum, vt inter omnes ſeruetur æqualitas atque concordia, qua teſte D. Hieron. poſt Saluſtium, ſeruata, etiam paruæ res creſcunt, vt diſcordia maxima dilabuntur. Verba ſunt expreſſa ſupradicti Nau; quæ quamuis veræ pietatis ſpecimen, & aliqualem apparentiam præſeferant, ſecundum tamen multos atque grauiſſimos Auctores & Doctores, ab omni prorſus ſunt veritate aliena. Pro quorum reſolutione, ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

Regulariū priuilegia circa interdictorum ſuſpenſionem, nullatenus ſūt per Conc. Trid. reuocata.

REgularium priuilegia per ſupradictum Concilium Tridentinum, quoad interdictorum ſuſpenſionem, non eſſe credo annullata & reuocata. Hanc Concluſionem tenet expreſſe, doctiſſimus Pater Frater Bartholomeus

de Medina, in ſua ſumma ſiue inſtructione Confeſſorum, cap. 10. §. 13. dub. 2. vbi aſſeueranter dicit, quod Regulares vti poſſunt ſupradictis ſuis priuilegijs, ſuſpendereq. interdicta in feſtis Sanctorum, ſui Ordinis, non obſtante prædicto Concilij Tridentini decreto, nam id (inquit) non eſt non obſeruare decretum prædictum, ſed vti & frui, eo non obſtante, priuilegijs ſibi conceſſis, obſeruando ipſa interdicta. Cuius quidem rei, quammaximum eſt inditium, poſtquam finitis ſupradictis feſtiuis diebus, ſtatim iterum interdictum apponitur, quo facto euidenter oſtenditur, ſuſpenſionem prædictam factam fuiſſe, non ex eo, quod interdicta non ſeruentur, ſed propter ſpeciale priuilegium, atque ex particulari diſpenſatione. Quod quidem Concilium nequaquam prohibet, vt enim ex ſupradictis verbis apparet, tantum præcipit, quod cenſuræ & interdicta, à Regularibus in eorum Eccleſijs publicentur atque ſeruentur. Qua quidem ratione dicit ſupradictus Medina, quod per verba prædicta, illa tantum priuilegia reuocantur, quæ in certis quibuſdam Religionibus habebantur olim, vt eorum alumni, & profeſſores, nullatenus aſtringerentur, ad ſeruandum aliquod interdictum, cũ igitur interdicta ſeruẽtur regulariter, non contrauenitur decreto ſupradicto, ſi per aliquod ſpeciale priuilegium, in certis quibuſdam caſibus atque diebus ſuſpendantur ad tempus, neque per prædicta verba, vllo modo reuocata ſunt, aut reuocari cenſentur ſupradicta priuilegia. Hanc Concluſionem, tenet etiam Pater Frater Emman. Rodrig. in explicatione ſua Bullæ Cruciatæ, §. 1. dub. 3. atque in additione ad ipſam, eod. §. 5. num. 34. cum ſequentibus, & 2. tom. qq. Regularium, q. 112. art. 2. & Enriq. lib. 13. de excommunicat. & interd. cap. 48. §. 1. & Sayr. lib. 5. cap. 13. num. 24. Fauet etiam huic ſententiæ & opinioni, Motus quidam proprius Pij V. qui incipit, *Etſi Mendicantium*, datus anno Domini 1567. 17. Kalend. Iulij, Pontificatus ſui anno 2. quo ſtatuit atque declarauit, ſupradictum decretum Concilij Tridentini, ſeſſ. 25. cap. 12. locum non habere, nec debere intelligi, tempore celebrationis, alicuius ex feſtis Sanctorum Ordinum Fratrum Mendicantium, ſiue alias in alijs feſtiuitatibus, iuxta eorumdem Ordinum Apoſtolica priuilegia, nam etiamſi in eiſdem diebus, interdictum aliquod Apoſtolica auctoritate, ſeu locorum Ordinariorum, ordinariè emanauerit, illud in præfatis feſtiuitatibus, atque eorum octauis ſuſpendi voluit. Quem quidem Motum proprium, etſi poſtea Greg. XIII. alio ſimili exhibito, anno Domini 1572. Kalend. Martij, Pontificatus ſui anno 1. qui incipit, *In tanta rerũ, & negotiorum mole*, ſecundum aliquos, in totum reuocauerit, re tamen vera, ac penitus introſpecta, non ita eſſe videtur, nam certe non ipſum reuocauit, ſed ſolummodo ibidem contenta ad terminos Iuris communis, & prædicti Conc. Trident. reduxit, eaq. tantum reuocauit, quæ eiuſdem decretis contraria fuiſſent, non tamen illa quæ fuiſſent præter ipſum Concilium, & per aliquod ſpeciale priuilegium, ſupradictis Regularibus, Fratribuſq. Mendicantibus conceſſa, vt conſtare poterit cuilibet dictum Motum proprium intuenti. Quod quidem non conſiderauit ſupradictus Nauarr. eamq. ob cauſam, cum prius in prædicto ſuo Man. Hiſpano ſermone conſcripto, dixiſſet, iuxta præfatam conceſſionem Pij V. quod Fratres Mendicantes, in feſtis ſuorum Ordinum & eorum octauis, ſuſpendere poterant interdicta, in alio poſtea, quẽ edidit latinum, loco ſupracitato, exiſtimans prædictam Pij V. conceſſionem reuocatam, per Greg. XIII. prædictum, Fratrumq. Mendicantium priuilegia, non ſolũ eſſe præter, verum etiam contra Concilium, & aduerſari ſupradicti Concilij decretis, omnino ſententiam mutauit, eoſq. aſſeruit, vt diximus, indigere noua conceſſione atque diſpenſatione, vt in prædictis

Quænam priuilegia reuocantur per Concil. Trident. circa interdictum.

Nota valde.

diebus feſtiuis ſuorum Ordinum, ſuſpendere poſſint interdicta. Sed reuera, non ita eſſe videtur, nec vllo modo opus eſt prædicta noua conceſſione atque diſpenſatione, vt tenent Auctores ſupradicti. Pro quo etiam facit executoriale quoddam, quod hac de re extractũ fuit, in Hiſpania à Regali Conſilio, anno Domini 1576. cum Toleti magnum fuiſſet ſuborum diſſidium, inter Religioſos Illuſtriſſimi Conuentus S. Petri Martyris, Prædicatorum Ordinis, cæteroſq. eiuſdem ciuitatis Eccleſiaſticos, circa obſeruantiam interdicti, cuiuſdam volentibus ſupradicti Conuentus Fratribus, ſolemniter celebrare quoddam feſtum ſui Ordinis, illis vero mordicus contradicentibus, affirmãtibuſq. ipſos nullo id iure facere poſſe & nullũ in id habere priuilegium, tandem cum cauſa eſſet delata ad Regale Conſilium, prædicti Fratres, hac in re ſententiam in ſuum fauorem obtinuerunt, quæ pro hac difficultate fuit, vt dixi, quaſi executoriale quoddam, maximumq. atque euidentiſſimum argumentum, iuxta tantorum virorum atque ſenatorum placitum, quod prædicta priuilegia non ſunt reuocata, per Conc. Trid. nec per Greg. XIII. quantum ad hoc, vt in diebus prædictis, ſuſpendi poſſit interdictum. Concludendo igitur dico, quod per dictum Decretum, atque Motum proprium Greg. XIII. illa dumtaxat ſunt priuilegia reuocata, quæ à quibuſdam Religioſis habebantur olim, vt non ipſi tenerentur vnquam aliquod obſeruare interdictum, qualia ſunt, illa quæ referuntur in Compendio priuilegiorum Mendicantium, *verb. interdictum*, 1. §. 26. quæ ex conceſſione Anaſtaſij IV. Alex. III. & Alex. etiam IV. & Vrban III. Clem. etiam III. & IV. habebant Fratres S. Ioannis Hoſpitalis Hieroſolymitani, quæ poſtea Greg. IX. innouauit, vt habetur in eodem Compend. loco ſupracitato, nu. 17. quibus ſimile etiam priuilegium habebant Fratres Minimi ex conceſſione Leonis X. quod habetur vbi ſupra, §. 22. Sed vt dixi, hæc omnia priuilegia, iam ſunt reuocata, per ſupradictum decretum Conc. Trid. Tandem in noſtris conſtitutionibus generalibus Toletanis, cap. 2. de officio diuino, §. de interd. & feſtis, declaratur, *quod poſſumus nos Minores Fratres, vti ſupradictis priuilegijs tempore generalis interdicti*, quod quidem haud quaquam credendum eſt, quod tanti Patres noſtri ſacri Ordinis dixiſſent, niſi pro certo, compertiſſimum habuiſſent, priuilegia prædicta, per Concilium ſupradictum nullatenus eſſe reuocata. Hic dicendum reſtabat, quænam ſint eiuſmodi priuilegia, & qualiter nos habere debeamus tempore interdicti ſupradicti? ſed quia vt plurimum ipſa loquuntur de interdicto & ſimul de ceſſatione à diuinis, ſequenti quæſtione, quæ erit de prędicta ceſſatione à diuinis, tamquam congruentiori loco, id dicendum reſeruatur.

Nota hoc valde.

Nota hoc valde.

QVÆSTIO XXXVIII.

De Ceſſatione à diuinis, & his quæ ad huiuſce rei tractationem ſpectant, in duodecim Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quidnam ſit Ceſſatio à diuinis?

Inter ſpirituales pœnas, aliaq. Iuris remedia, quibus Eccleſia Catholica vti ſolet, ad corrigendos ſiue corripiendos inobedientes atque contuma-

ces

ces,vna eſt, quæ communiter ceſſatio à diuinis nuncupatur, de qua agunt DD.iuriſperiti & *in cap.dilectis filijs,de appellat.& in cap.irrefragabili.§.caterũ, de offic ordin.& in cap ſi Canonici.cap quamuis eodem tit.lib.6. & in Clement. 1. de ſent.excomm.* Theologi vero cum Magiſtro,in quarto ſententiarum d. 22. Sylu.*verbo ceſſatio*,Soto in ſupradict.4.ſentent.diſt.22.q.3.art.2.Nauar.in ſuo Man.cap. 27.num. 188. de qua quæritur in præſentiarum,quidnam ſit?eſtq. prædicta pœna adeo ſimilis interdicto, vt non defuerint multi viri,alioquin docti,& in hiſce rebus exercitati,qui exiſtimarint, ceſſationẽ a diuinis prædictam,idem eſſe omnino, atque interdictum antiquum ſtrictiſſimum , quod poni conſueuit olim , in quo ſolummodo expreſſum eſt in iure,licuiſſe ea conferre ſacramenta,quæ neceſſaria erant ſimpliciter , ſeu in articulo mortis,qualia ſunt baptiſmus,pęnitentia , atque Euchariſtia,collata per modum viatici,vt colligitur *ex cap.non eſt vobis,de ſponſalibus cap.quod in te.de pœnit.& remiſ.cap.permittimus de ſent.excomm.* extra quem mortis articulum in prædicto interdicto ſtrictiſſimo, prohibitum erat adultis,etiam ſacramentum pænitentiæ & Euchariſtiæ,niſi vrgente præcepto diuino , vt refert Enriq. lib. 13.de excomm.& interdicto cap.45.§.1.& Sayr.1.tomo lib.5.cap.16. nu.1. Sed reuera non ita eſt,vt amplius infra dicemus,quin vero ſupradicta pęna, ſeu, vt alijs placet,cenſura,ceſſationis a diuinis in multis differt,ab interdicto prædicto,etiam ſtrictiſſimo. Vt autem ſciri poſſit,quid ea ſit, propoſitoq. articulo ſatisfiat, ſequens ſtatuitur concluſio .

Aliquorũ DD. placitũ, circa ceſſationem à diuinis.

Concluſio .

CEſſatio a diuinis,vt nomen ipſum ſonat,nihil eſt aliud,quã quædam deſiſtentia a diuinis officijs,atque ab adminiſtratione ſacramentorũ Eccleſiaſticorum.Hanc diffinitionem tradit Nau.vbi ſupra,dicitq. eam eſſe Innocentij,& communem in præallegato *cap.dilectis de appell. & cap.irrefragabili, de offic.ordin.*ſed Magiſter Soto in 4.d.22.q.3.ar.2. vocat eam ſuſpenſionem organorum,& Miniſtrorum Eccleſiæ ſilentinm.Q iæ diffinitio,ſeu potius deſcriptio,deſumpta eſt,ex Panorm.*in d.cap.dilectis filijs,de appellat. num.* 18. & Sylu. *verbo interdictum 1.q.1.in fi.*& Couar.*in cap. Alma mater p.2.§ 2. nu.1. de ſent.excom.*redditq. prædictus Soto rationẽ ſui dicti,& inquit,quod deſumitur prædicta deſcriptio, ex illo *Pſal. 136.in Salicibus in medio eius ſuſpendimus organa noſtra*,& per alluſionem ad id quod veri Iſraelitæ eo tempore fecerunt, vt enim inquit Scriptura Iſraeliticus populus in Babyloniã captiuus adductus , organa quibus in templo tangebat , atque canebat, veroq. Deo ſuo ſacrificabat,in Salicibus ſuſpendit,petentibusq. Babylonijs, vt facerent quæ alioquin in templo facere conſueuerant,reſponderunt , *quomodo cantabimus canticũ Domini in terra aliena*?ita etiã inquit, & Eccleſia præ mœrore, & anguſtia quam patitur,ex inobedientia,atque ob contumaciam interdum filiorum,a diuinis ceſſat , organaq. ſua , & antiqua lætitiæ ſigna ſuſpendit, hoc veluti typo oſtendere volens, maximam ſuam afflictionem atque mœrorem,quod facit non permittendo in Eccleſijs fieri , & celebrari diuina , nec miniſtrari ſacramenta,aut ſacrificia offerri . Sed tamen quamuis prædicta Ceſſationis deſcriptio,ipſiuſq. alluſio optima ſit, congruentior nihilominus,atque frequentior eſt,diffinitio adducta a ſupradicto Nau. quam & tradit Enriquez lib.13. de excomm. & interdicto.cap.52. §.1. & nouiſſime Pater Fr.Petrus de Ledeſma. 2. par.4.q.26.art.2.poſt tractatum de interdicto, Sed Suarez 5.tom.in 3.par.D.Thom.diſput.28.ſect.1. aduertit prædictam diffinitionem ceſſationis à diuinis,non eſſe traditam per cauſam,ſed deſumptam ab effectu, nam reuera illa organorum ſuſpenſio , ſeu deſiſtentia a di-

Ceſſatio à diuinis, eſt deſiſtentia à diuinis, officijs, atque adminiſtratione Eccleſiaſticorum, Sacramẽtorũ.

Alia diffinitio ſeu deſcriptio ceſſationis à diuinis.

Explicatur p̃dicta diffinitio, ſiue deſcriptio.

uinis officijs, non eſt ceſſatio ipſa formaliter, ſed veluti effectus pœnę ſupradictæ, ipſa vero formaliter cõſiſtit, in quodam Eccleſiaſtico vinculo, quo Miniſtri Eccleſiæ adſtringuntur & obligantur, ad ceſſandum a diuinis, quã eſſe dicit propriam, atq; genuinam pœnę huius, ſiue cenſuræ definitionem, quod latiſſime proſequitur in tota prędicta ſect. ſed maxime nu. 14. in fine, & Sayrus 1. to. lib. 5. cap. 17. num. 1. & 2.

ARTICVLVS II.

Vtrum ſupradicta ceſſatio a diuinis ſit licita?

ET quidem prima facie, videri poteſt quod nõ: nam diuina officia, & miſſam potiſſimũ celebrari, eſt de iure diuino, vt tenet omnis Theologorũ ſchola communiter, eſt enim Miſſa proprium fidelium Chriſtianorum ſacrificium: ſed per nullum ius humanum, derogari poteſt ius diuinum: ergo ſupradicta ceſſatio a diuinis, propter nullam cauſam ſiue rationem eſt licitum. Argumentum quidem eſt ſatis apparens. Sed in contrarium eſt veritas, pro qua ſit concluſio.

Concluſio.

Ceſſatio à diuinis licita eſt & vna ex præcipuis pœnis ſpiritualibus, quas Eccleſia habet contra rebelles, atq; contumaces. Nota hoc valde.

CEſſatio à diuinis licita ē, & vna eaq. potiſſima inter ſpirituales pœnas, aliaque iuris remedia, quibus Eccleſia iam olim vti ſolet, ad corripiendos inobedientes, & contumaces filios. Hæc concluſio conſtat *ex cap. irrefragabili de off. ord. & cap. ſi Canonici cap. quamuis eod. tit. lib. 6. & Clement. 1. de ſent. excomm.* vbi Clemens V. pœnam ſiue cenſuram ſupradictam, vocat *vnicum lumen ad repellendas iniurias Eccleſiis illatas.* Eſt itaque concluſio ſupradicta certiſſima, de qua ſpecialiter videndus eſt Magiſter Soto, in quarto diſt. 22. quæſt. 3. ar. 2. concluſione ſecunda, vbi inquit, negari non poſſe, ceſſationem prædictam, ſi debite fiat, eſſe licitam, & conuenientem, ad hoc vt quos rebelles, & contumaces, Eccleſia iure & ordine vincere & cogere nequit, ſaltim hoc tam ingenti doloris ſenſu, a diuinis ceſſando, afflictionemq. ſuam oſtendendo, exterreat atque contremiſcere faciat.

Ad argumentum igitur in contrarium adductum, facili negotio Reſpondetur dicendo, quod ſupradicta ceſſatio à diuinis, nullatenus eſt contraria alicui diuino præcepto, licet enim diuina officia, ac potiſſimum miſſarum ſolemnia celebrare, ſit de iure diuino, ſingulis tamen diebus ſiue menſibus celebrari, & vt hoc vbique & ſemper fiat, non eſt de iure diuino, neque eſt tam ſtrictum ius, vt aliquando, atq; in aliquo loco, & cauſa iuſta exiſtente, cauſa, ab eo non poſſit ceſſare, neque vllo modo, id eſt per ſe malum, neque extra materiam Eccleſiaſtici præcepti, quinuero multum conformiter ad ipſum, ad oſtendendam ſuam auctoritatem, & poteſtatem, quæ etiam eſt de iure diuino. Poteſt ergo iure Eccleſia, ad tempus & cum cauſa, lætitiæ ſigna, organaq. ſua ſuſpendere, atque à diuinis ceſſare.

ARTICVLVS III.

Quotuplex ſit ſupradicta Ceſſatio à diuinis?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Omnis in vniuerſum ceſſa-

OMnis in vniuerſum ceſſatio a diuinis, eſt duplex, alia generalis, alia vero particularis, ſemperq. eſt localis, non vero perſonalis. Hæc conclu-

ſio

ſio communis eſt omnium DD.reſolutio,de qua videndus eſt Nauar.in ſuo Man.cap.27.nu.168.& Suarez 5.to.in 3.p.D.Thom.diſput.38.ſect.1.nu.5. vbi de vtraque ceſſatione affert exempla, & de generali inquit, loquitur *Glem.1.de verbor. ſignific.* atque de eadem tacite exponere videtur alia iura, ſcilicet *cap.irrefragabili,§ caterum,de off.ord.& cap.ſi canonici. c. quamuis eod. tit. lib. 6.* Quibus in locis fit ſermo de ceſſatione,quæ ponitur à Canonicis, ſeu à Capitulo,vel Collegio,habentibus ad hoc poteſtatem,ex conſuetudine, ſeu alio modo, quæ quidem poteſtas interdum ſe extendit, ad ponendam ceſſationem generalem in Ciuitatibus,vel terris,vt dicitur *in d.Clem.1. de verb. ſignif.* De ſpeciali vero videtur eſſe ſermo,*in c. dilectis, de appellat.* vbi ſolum in Eccleſia Altiſiodorenſi,dicitur fuiſſe ceſſationem latam, quod poteſt intelligi de tota Ciuitate, vt aliqui exponunt,ſed proprius intelligitur tantum de Eccleſia matrice,vt exponit *gloſſ.in d.Clemen. 2. verbo generalibus,* Differunt autem hæ duæ ceſſationes, vt nomen ipſum ſonat, in locis circa quæ verſantur, generalibus ſeu particularibus,eo modo quo ſimili ratione interdicta etiam diſtinguuntur, interdumq. dicuntur generalia,quandoque vero particularia,de quo videatur Sylu. *verbo ceſſatio à diuinis, nu.1.* Solum aduerto,vt prædictum eſt, in concluſione, quod nulla datur ceſſatio perſonalis, ſed tantũ localis, generalis ſeu particularis,nam ex ui ceſſationis,numquam prohibentur perſonæ vbique celebrare diuina, ſed tantum in aliquo loco ſeu locis,quos reſpicit ceſſatio prædicta, id quod etiam conſtat ex communi conſenſu Eccleſiæ, de quo videatur Suarez ſupradictus loco ſupracitato nu 4.& Sayr.loco etiam citato cap. 17. nu.14.

tio à diuinis,ē duplex, alia generalis, alia verò particularis,ſemperq. eſt localis,nō verò perſonalis.

ARTICVLVS IV.

Vtrum ſupradicta ceſſatio à diuinis, ſit Eccleſiaſtica cenſura?

HAc de re eſt opinio Magiſtri Soto in quarto ſententiarum d. 22. q.3.ar. 1.vbi agens de cenſuris in communi, ipſas ad quinarium numerum reducit,inter eas vnam eſſe dicens ceſſationem a diuinis, ita quod ad tres cenſuras communiter dictas,quarum fit mentio *in cap.quarenti,de verb ſignif.* excommunicationem nempe, ſuſpenſionem,atque interdictum, duas alias addit ipſe,irregularitatem contractam ex culpa, atque ceſſationem a diuinis, dicitq. cenſuras prædictas in communi, eſſe numero quinque. Cuius ſententiæ,ſaltim quantum ad dictam ceſſationem a diuinis, ſubſcribere viſus eſt Couar. in *cap.alma mater, 2.p.§. in princ.* vbi vocat eam iuris Pontificij cenſuram,id quod eſſe tenendum apparet hac efficaciſſima ratione probari,deſumpta a diffinitione cenſuræ,ex eo ꝙ ceſſatio prædicta videtur eſſe quædam pœna Eccleſiaſtica,priuans ſpecialibus functionibus, quæ ponitur propter contumaciam,vt ab illa recedatur, quæ medicinalis pœna ſicut per ordinariam Eccleſiæ poteſtatem imponitur,ita & per eamdem aufertur,ſiue tollitur,ex quo fieri videtur conſequens,quod nihil omnino illi deficiat,ad veram rationem cenſuræ. Sed nihilominus contraria ſententia communior eſt,quæ & videtur tenenda.De qua & ſequentem ſtatuo concluſionem.

Opinio Magiſtri Soto.

Concluſio.

CEſſatio a diuinis,non eſt aliqua cenſura, diſtincta a ſupradictis illis tribus poſitis *in d.cap.quarenti de verb.ſignif.* Hæc concluſio patet in primis ex cap.prædicto,quod eſt vnicum, ac totale fundamentum huius opinionis, propter quod tenet eam,Nauar.in ſuo Man.cap.27.num. 164. & num. 168.

Ceſſatio à diuinis non eſt cenſura Eccleſiaſtica.

nullam

nullam aliam ad id rationem afferens, niſi quia ceſſatio ſupradicta, non eſt aliud, quam omiſſio ipſa, ſeu deſiſtentia diuinorum officiorum iuxta Panor. *in cap. dilectis de appell. num.* 18. quæ quidem ratio videtur inefficax D. Suarez, 5. tom. in 3. p. D. Th. diſp. 38. ſect. 1. num. 2. ipſamq. impugnat ibidem. Sed quidquid de hoc ſit, ipſe tamen ſupradictam amplectitur, & tenet, atq; defendit, noſtram concluſionem loco ſupracitato, & diſp. 1. ſect. 3. agendo de cenſuris in cõmuni, mordicus tenet ceſſationem a diuinis prædictam, non eſſe aliquam Eccleſiaſticam cenſuram, diſtinctam à ſupradictis illis tribus, neque augere prædictarum cenſurarum numerum. Et peculiariter carpit prædict. Couar. pro eo quod dixerit ipſam eſſe aliam cenſuram, interdictoque ſimilem, quia inquit ſi cenſura eſt, non eſt alia, ſed omnino eadem, cum manifeſtum ſit, eam non eſſe excommunicationem, nec ſuſpenſionem, quo ſit, vt eſſe neceſſario debeat, idem quod interdictum, & ſi interdictum non eſt, inquit nec cenſura eſt, quia quod ſub nulla ſpecie inuenitur, ſub nullo genere exiſtit, qua propter affirmãter dicit, prædictam ceſſationem nõ eſſe ſpeciem cenſuræ, nec vero pœnam, quamuis ipſius aliqualem præſeferat apparentiam, ſed tantummodo ſimplicem quandam prohibitionem, faciendi, & celebrãdi diuina. Eſſeque dicit magnum diſcrimen, inter generalem prohibitionem, atque cenſuram: quam quidem differentiam cognouerũt Innocen. Card. Zabarella, & Speculator quos refert, & ſequitur Maiolus lib. 3. de irregular. nu. 10. Quod & confirmat aliquibus rationibus, & maxime deſumpto argumento a violatione Eccleſiarum, quæ vt in ſequenti quæſtione dicemus, violãtur per voluntariam ſeminis ſeu ſanguinis effuſionem, eſtq. prohibitum celebrari in eiſdem, quouſque tollatur violatio prædicta, & tamen certum eſt, quod celebrans ibidem non efficitur irregularis, quod tamen fieret, ſi celebraret in aliquo loco interdicto ſuppoſito, & hoc certe nihil ob aliud, niſi quia illa nõ eſt cẽſura, ſed nuda & ſimplex prohibitio, vt notauit Innocent. *in cap. vlt. de exceſſibus Prælatorum nu.* 7. ſignum ergo eſt eſſe maximã differentiã inter prohibitiones ſupradictas, atq; cenſurã. Nec ſit bona conſequutio ex vno ad aliud, quinuero ex carentia effectus huiuſmodi irregularitatis, manifeſte ſequitur, quod nuda & ſimplex prohibitio nullatenus eſt cenſura. Huic ſimiles ſunt omnes aliæ prohibitiones, quæ reperiuntur in iure *in cap.* 1. *&* 2. *de iure patron.* celebrandi in aliqua Eccleſia, propter rationes ibidem adductas. Et ſimiliter licet Prælatus prohibeat firmiter aliquem celebrare, ſeu confeſſiones audire, non ſtatim cenſetur ſuſpenſionis cẽſuram apponere, niſi idipſum ibidem expreſſe exprimatur, quo ſit, vt eiuſmodi ſubditus, celebrando contra voluntatem prædictam Superioris, quamuis peccet, non tamen efficitur irregularis, nihil ob aliud, niſi quia illa fuit ſimplex quædam, & nuda prohibitio, non vero cenſura. Stat igitur differentia inter ſupradictam prohibitionem & cenſuram, in hoc quod ſimplex prohibitio, non inducit illos iuris effectus, quos inducit cẽſura, etenim cenſura exiſtimatur veluti quædam moralis affectio iuris, tales habens effectus, quod ineſt perſonę ita intrinſecè, vt illam ſemper ſecum deferat, etiam extra territorium imponentis, ſimplex autem prohibitio, ſolummodo eſt præceptum quoddam extrinſecum, quod ſuis terminis conditur. Et præterea eſt alia differentia, inter ſimplicem prohibitionem, atque cenſuram, nam cenſura per ſe, atque formaliter eſt pœna, ſimplex autem prohibitio, per ſe formaliter non eſt pœna, neque ipſam includit, aut neceſſario requirit rationem pœnæ, ſed ſufficit ſibi ratio præcepti. Quam conſiderationem late proſequitur, Suarez ſupradictus loco ſupracitato, num. 14. Propter quæ omnia in ſua prædicta opinione perſiſtit, quod prædicta ceſſatio a diuinis

uinis,non eſt aliqua Eccleſiaſtica cenſura. Idem tenet Sayrus lib. 5. cap. 17. nu,8.& lib. 1.cap. 1.num.4. agendo de cenſuris in communi.

ARTICVLVS V.

Vtrum Ceſſatio à diuinis ſit idem,quod generale Interdictum?

HAs etiam de re,fuit quorundam opinio, aſſerentium ceſſationem prædictam a diuinis,ſaltim generalem,idem eſſe omnino, quod generale interdictum. Hanc ſententiam tenere videtur. D.Anton.3.p.tit.27.tractatu de interdicto,ante medium, & Summa Angelica *verbo ceſſatio in princip.* Sylu.etiam eodem verbo nu.1. Soto in 4.d.22.q.3.art.1. concl.4. Viuald.in ſuo candelabro aureo 3.par. tract. de ceſſatione à diuinis,num. 5. Priuilegiorum Collector *verbo interdict.* §. 17. qui & allegat pro hac parte duos DD.Salmanticenſes, hoc idem tenentes. Huius opinionis fundamentum eſt, *Clement.1.de ſenten.excomm.* vbi æquiparantur ceſſatio generalis,& generale interdictum: qua etiam ratione inquiunt, celebrantem tempore prædictæ ceſſationis generalis,fieri irregularem eo modo, quo qui celebrat tempore generalis interdicti.Qua de re videndus eſt etiam Villadiego tractatu de irregular.cap.de interdicto in fine,vbi hoc ipſum tenet, poſt Ioann.Andream *in cap.ſi Canonici de offic.ordin.lib.6.*& Innocent. & plures alios iuriſperitos, quos refert,& ſequitur Maiolus lib.3.de irregul. cap.20. neque Couarr. vt videtur,à prædicta ſententia, & opinione diſſentit,*in cap.Alma mater.2.p.§. nu.4.*ſed nihilominus contraria ſententia videtur verior atque tenenda, de qua ſit prima Concluſio.

Prima Concluſio.

Ceſſatio à diuinis,& Interdictum,non ſunt idem omnino, ſed multũ diſtincta, atque diuerſa.

CEſſatio a diuinis ſupradicta,neque generalis neque particularis, non eſt idem quod interdictum,ſed multum ab ipſo diſtincta. Hanc ſententiam,& concluſionem,tenet expreſſe Nauar. in ſuo Manual. cap. 27. num. 188.vbi dicit eam eſſe Calderini tract.de interd.membro.3.col.3.& Card. *in Clement.1.de ſentent.excomm.§. in ceſſationis*, & Bonifacij ibidem num. 4. de qua videndus eſt ſupradictus Suarez,loco ſupracitato diſp.38.ſect. 1.nu. 4.cum ſequentibus,vbi & probat eam,a deſtructione contrarij fundamenti, quod ad ſuum intentum probandum,omnino dicit eſſe inefficax. Nam in prædicta *Clement.1.de ſenten. excomm.* quamuis ceſſatio generalis, interdicto generali,æquiparetur,in caſu ibidem expreſſo,nempe in hoc quod Religioſi ſub excommunicationis ſententia,ipſo iure incurrenda, obligantur ad ſeruandas,eodem modo ceſſationes generales,atque generalia interdicta, non tamen æquiparantur in alijs,ſeu in omnibus,quinuero ex eo,quod non æquiparantur quãtum ad hoc, quod dicta ceſſatio generalis.ſit generale interdictum;pro eo inquam,facta eſt ibidẽ præſata extenſio,ex mera voluntate ſummi Pont.vt ſcilicet Religioſi eodẽ modo obſeruare teneantur vnum eorũ,atque & reliquum.Præterea certum eſt, quod non æquiparantur in omnibus,ſed tantummodo in obſeruatione prædicta,ibidemque ſtatuta, neque enim imponitur ibidẽ tranſgreſſoribus,irregularitatis pœna,ſicut poſita eſt in iure,violantibus interdictum,ſed ſolummodo excommunicationis,quod quammaximum argumentum eſt, vtriuſque rationem longe eſſe diuerſam. Quapropter ſit ſecunda concluſio.

Nota hoc valde.

Secunda Concluſio.

Supradicta ceſſatio à diuinis,ſiue ea ſit generalis, ſiue vero particularis,

Ceſſatio à di-

in

uinis, ſiue generalis, ſiue particularis, in multis ab interdicto differt.

in multis differt ab interdicto. Primo, differunt, quia ceſſatio a diuinis, quæcumque illa ſit, & interdictum etiam generale, tamquam diuerſa atque diſtincta, ſemper proponuntur in iure, vt conſtare licebit ex omnibus locis, iuribus, atque capitulis, quæ de his rebus loquuntur. Secundo, quia ceſſatio a diuinis prædicta, vt communiter dicitur, eſt quid facti, quod eſt dicere, quod non eſt aliud, quam ipſa deſiſtentia a diuinis officijs, & pro omnibus ponitur, neque in hoc magis reſpicit delinquentes, quam ipſos innocentes, neque locum ipſum afficit, hoc eſt. non reddit locum ipſum, cui apponitur, interdictum; at vero interdictum, ſiue generale illud ſit, ſiue vero particulare, eſt quid iuris, immediateq. locum ipſum afficit cui apponitur, & reddit ipſum interdictum, & ipſum delinquentem immediate prohibet celebrare, atque diuina officia eodem in loco exercere, non vero in alio, niſi fuerit perſonale. Tertio quia prædicta ceſſatio, numquam imponitur a iure, ſed ab homine, & pro eo etiam dicitur quid facti, interdictum vero eſt quid iuris, atque vt plurimum imponitur ab ipſo iure. Quarto, quod prædicta ceſſatio, cum ad factum pertineat, atque in eodẽ conſiſtat, etiam poſt appellationem decreta, non fit nulla ipſo iure, nam facta infecta eſſe non poſſunt, vnde non obſtante appellatione prædicta, nihilominus à diuinis ceſſatur, at vero interdictum, cũ ſit quid iuris, & ad eiuſdẽ effectus pertineat, ſi poſt appellationẽ decernatur, nullum eſt ipſo iure, vt conſtat *ex c. ad hac quoniam, de appell. & c. is cui §. vlt. de ſenten. excomm. lib. 6.* Quinto, quia vt prædictum eſt in ar. præcedenti, prædicta ceſſatio non eſt cenſura proprie dicta, ſed quædã nuda, & ſimplex prohibitio, ſiue præceptum, prohibens diuina celebrari, interdictum autem, eſt cenſura proprie dicta, & ſtricte, atque in rigore ſumpta, vt conſtat ex *cap. quarenti de verb. ſignif.* Sexto, quia celebrans in loco interdicto, vt amplius inferius dicetur, incurrit irregularitatem, quia ſcilicet violat interdictum, per interdictum autem violatum, efficitur quis ſuſpenſus *per c. fin. de exceſſ. Prælat.* ſuſpẽſus vero celebrãs, irregularis efficitur, *per c. 1. de ſent. & re iudica. lib. 6. & c. cũ medicinalis. § fin. & c. is qui §. is vero de ſent. excomm. lib. 6.* at qui celebrat, vel miniſtrat cõtra ceſſationem a diuinis, non fit irregularis *iuxta gloſſ. in cap. ſi Canonici, verbo ceſſare, de offic. ordin. lib. 6.* Septimo, quia prædicta ceſſatio, vt ſupradictum eſt, numquam fertur directe, & abſolute in perſonas, ſed tantum in loca, vt videre licebit in omnibus iuribus, quæ de ceſſatione loquuntur, vbi ſolummodo fit mentio ceſſationis localis, ſolumq. iura diſtinguunt eã in ordine ad loca. Qua ratione iuriſperiti ferũt vbique, nullam eſſe ceſſationẽ perſonalẽ ratioq; ipſa, id perſuadet, nam ex ui ceſſationis, numquam prohibetur perſonæ vbique celebrare diuina, ſed tantum in aliquo loco, quem reſpicit ceſſatio ipſa; at vero interdictũ ſiue generale, ſiue particulare, ſæpiſſime atque abſolute, fertur in perſonas ipſas, inueniunturq. in iure quãplurima interdicta generalia, & particularia perſonalia, quibus ob quædam delicta interdicuntur perſonæ ipſæ, prohibenturq. vbique ſacra atque diuina celebrare, vt conſtat ex multis iuribus & ex cõmuni Eccleſiæ vſu. Octauo, differt ſupradicta ceſſatio a diuinis, à quolibet interdicto generali ſiue particulari, nam priuilegia conceſſa ad audiendam Miſſam, officiaq. diuina, tempore interdicti, non intelliguntur conceſſa, ad eadem audienda tempore ceſſationis a diuinis, vt conſtat ex communi omnium intelligentia, & vt infra etiã dicemus, non omnia quæ nunc conceſſa ſunt, *per cap. Alma mater* tẽpore interdicti, extenduntur ſeu cenſentur extendi, ad tempus ceſſationis a diuinis, quinuero e contrario, poteſt quiſpiam interdum ceſſationem a diuinis præcipere, qui non poteſt interdictum ponere, vt notat *gloſſa 2. in d. c. ſi Canonici de offic. ordin. lib. 6.* nec priuilegium ad po-

ad ponendam ceſſationem, per ſe extenditur, ad ponendum interdictum. Ex quibus omnibus plane colligitur, quod ceſſatio a diuinis prædicta, atque interdictum, ſiue generale illud ſit ſiue vero particulare, in rigore iuris loquendo, & in omni ratione ſtando, ita ſunt diuerſa, atque diſtincta, vt vnum ſub alio non comprehendatur, ex vi & proprietate verborum, nec tamquam æqualia, nec tamquam inferius ſub ſuo ſuperiore, quamquam in multis quã maximã ſimilitudinem habeant. Hac de re qui plura videre deſiderat, conſulat Sylu. *verbo interdictum* 1.q.1. Sotum in 4.ſent.d.22 q 3 art.2. per totam, Nauar. in cap 27. ſui Man. num. 188. & 189. Couar. *in cap. Alma mater.* 2.p. §. 2 *nu.* 1. Medinam in ſua inſtructione confeſſorum cap. 11. §. 14. Enriquez lib. 13. cap. 52. §. 2. Suarez 5. tom. in 3. par. D. Thom. diſp. 38. ſect. 1. Sayrum 1. to. ſui theſauri, lib. 5. cap. 17. an. 4. cum ſequentibus.

ARTICVLVS VI.

Quinam ſint effectus Ceſſationis à diuinis?

IN hoc Articulo breuiter, atque reſolutiue dicendum a nobis eſt, quidnam liceat, aut non liceat facere, tempore ceſſationis prædictæ, ſtando in iure communi. Nam quod fieri poteſt, ex ſpeciali iure, ſeu particularibus Religioſorum quorumdam priuilegijs, in vltimo ac poſteriori ar. dicetur. Vt autem hoc debite, atque ordinate fiat, propoſitæ difficultati Reſpondeo per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

> Tempore ceſſationis à diuinis, nõ licet ſacra facere, neque diuina officia celebrare.

TEmpore ceſſationis a diuinis, celebrare non licet ſacra, ſeu officia diuina, in ciuitate vel loco, vbi eiuſmodi ceſſatio fuerit conſtituta, & omnes Eccleſiæ, ſi ipſa eſt generalis, ceſſare debent omnino. Hæc concluſio communis eſt, & generalis omnium DD. reſolutio, de qua videndus eſt Magiſter Soto in 4. d. 22. q. 3. art. 2. & Nauarr. in ſuo Man. cap. 27. nu. 189. Suar. diſput. 38. ſect. 2. an. 2. cum ſequentibus, Couar. *in cap. Alma mater. p.* 2. §. 4. *nu.* 7. Enriquez lib. 13. cap. 52. §. 1. Viualdus in ſuo candelabro aureo tract. de ceſſatione nu 6. & 14 Sayrus lib. 5. cap. 19. nu. 2. Et ratio huius concluſionis eſt, quia ceſſatio prædicta, vt nomen ipſum ſonat, dictumq. eſt in 1. ar. inducit ſuſpenſionem diuinorum officiorum omnino, maiorq. rigor in hiſce rebus ſeruandus eſt, hoc tempore quã tempore cuiuſcumque interdicti, quo fit, vt nec ſeruata forma, & quadruplici moderatione ſupra d. cap. *Alma mater*, dicere licebit, ſtando in iure communi, miſſam horaſq. Canonicas, in tono ſiue recitando, à multis, & coram alijs, etiã in ſubmiſſa voce, & ianuis clauſis, & non pulſatis campanis, & eiectis atque excluſis excõicatis, & interdictis. Quæ quidem doctrina generalis fuit reſolutio Senatus Doctorũ Academiæ Salmanticenſis, facta anno Domini 1556. vt refert Pater Fr. Bartholomæus à Medina in ſua inſtructione Confeſſorum cap. 11. §. 14. & Suarez, & Sayrus locis ſupracitatis. Cuius etiam concluſionis ratio, meo quidem videri apertiſſime comprobatur, *ex cap. ſi Canonici.* §, *ſi autem, de offi. ord. lib.* 6. vbi habetur, *eum cuius culpa ceſſatio indicta fuerit, teneri Canonicis, & Clericis, ad id quod eorum interſit, ex eo, quod omnino ceſſantes à celebratione diuinorum officiorũ, diſtributiones quotidianas amiſerint, aut ſaltem non acquiſiuerint, quæ nonniſi intereſſentibus diuinis officijs dari debent, & ſolent*, vt habetur in *cap. vnico de cleri. non reſid. lib.* 6. *&* Conc. Trid. *ſeſſ.* 21. *de reform. cap.* 3 *& ſeſſ.* 22. *de reformat. c.* 3. *& ſeſſ.* 24 *de reformat. c.* 12. quas tũ tempore interdicti generalis, reci-

recitãtes in choro lucrantur *per d.c. Alma mater. §. adÿcimus*, & ratio poteſt formari ſic, nam ſi pręдicti Canonici, & Clerici tempore ceſſationis à diuinis prædictę, ſacra atque diuina poſſent celebrare & facere, etiam ſeruata forma ſupradicti cap. *Alma mater*, & præfati *§. adÿcimus*, nulli dubium eſſet quin diſtributiones quotidianas lucrari etiã poſſent, & conſequenter, is cuius culpa ceſſatio prædicta indicta fuiſſet, non teneretur, vt diximus, Canonicis & Clericis, quorum intereſt, damna ſatisfacere, & reſarcire: ſed ſic eſt, quod tenetur, vt habetur *in d. cap. ſi Canonici*, ergo &c. Hæc quidem ratio fortiſſima eſt, quam & ſubtiliter aduerterunt DD. ſupradicti, & maxime Couar. loco ſupracitato, & Enriquez lib. 13. cap. 53, & Suarez diſp. 38. ſect. 2. nu. 7. & Sayrus locis etiam ſupracitatis. Quod & confirmatur ex eo, quia ante conſtitutionem ſupradict. cap. *Alma mater*, penitus erat interdicta celebratio diuinorum officiorum, tempore ſupradictæ ceſſationis a diuinis, *per cap. non eſt vobis de ſponſal.* ſed huic iuri veteri, nullibi derogatum eſt, cum *c. Alma mater*, tñmodo de interdicto generali loquatur, non vero de ceſſatione a diuinis: ergo tempore eiuſdem ceſſationis, celebrari non poterunt ſacra, atque diuina officia, ſtando in iure communi, vt dictum eſt, etiam cum illa quadruplici moderatione ſuprad. *c. Alma mater.* Quod intelligendũ eſt, de publicis officijs, & orationibus Eccleſiæ, nã priuatæ orationes, etiam in tẽplis, nõ ſunt prohibitæ, ex vi huius præcepti, quinuero perſonæ Eccleſiaſticæ, & Religioſi recitare tenentur ſuũ officium ſecrſum, iuxta cuiuſq. obligationem, quapropter prædicta ceſſatio, dicitur ſuſpenſio Miniſtrorum, & organorum Eccleſiæ, non vero perſonarum particularium, de quo videatur Suarez latiſſime ſupradicta diſput. 38. ſect. 2. an. 2. cum ſequentibus.

Secunda Concluſio.

Tempore ceſſationis à diuinis, etiam ſtando in iure communi, bene poteſt vnus ſacerdos celebrare, pro renouãdo Sacramento Euchãriſtiæ ſemel in hebdomada.

Tempore ceſſationis à diuinis, ſtando in iure communi, bene poteſt vnus ſolus Sacerdos, cũ vnico miniſtro, ſecrete celebrare in Eccleſia, ad ſanctiſſimum Euchariſtiæ ſacramentũ renouandũ, octauo quoque die. Hæc etiam concluſio, fuit etiam generalis reſolutio, atque Decretum ſupradicti Senatus DD. Academiæ Salmanticenſis, anno prædicto, vt tradunt ſupradicti Medina, Enriquez, Couarr. Suarez, & Sayrus locis ſupracitatis. Circa quod Decretum aduertit ſupradictus Sayrus, quod id fieri poteſt, non ſolum in ceſſatione generali loci, verum etiam in ſpeciali, ex conſuetudine, quæ tempus ceſſationis ad ius antiquum reducit, *per cap. non eſt vobis de ſponſalibus.* Quod non tam iure, quam æquitate probatur, de ceſſatione à diuinis, ex paritate rationis, qua quidem ducti DD. id quod de interdicto, ſiue generali ſiue ſpeciali, ibidem dicitur, ad tempus etiam ceſſationis, tam ſpecialis quam generalis, extendunt, vt ſpecies Euchariſtiæ reuerenter, & ſine putredine conſeruentur. Videatur hac de re ſpecialiter Suarez vbi ſupra, num. 19. & 20. & addit ſupradictus Enriquez lib. 13. de excommunicati. & interd. cap. 53. §. 2. quod licet ſufficiat vnus ſolus Miniſter, qui inſeruiat Sacerdoti celebranti, nihilominus tamen bene poſſunt intereſſe duo, maxime quia Sother. Papa *in cap. hoc quoque de conſecr. d. 1.* iubet in miſſis ad eſſe, ſaltem duos quibus Sacerdos dicat, Dominus vobiſcum, illiq. viciſſim reſpondeant, & cum ſpiritu tuo.

Nota hoc valde, pro Miſſarũ Acoluthis.

Tertia Concluſio.

Tempore ceſſationis, qualiter Eccleſiaſtici, & Religioſi debeant Horas canonicas recitare.

Tempore ceſſationis prædictæ, Eccleſiaſtici atque Religioſi in recitatione horarum ſoli ipſas debent recitare, non autem duo ſimul, aut plures exceptis priuilegiatis. Hæc etiã concluſio, fuit generalis reſolutio DD. prædictæ

dictæ

dictæ Vniuerſitatis, vt conſtat ex Auctoribus ſupradictis, locis citatis, ſed Sayrus num. 4. inquit, hoc durum atque rigoroſum nimis ſibi videri, quidquid dicat Viual. vbi ſup. nu. 14. Qua ratione inquit, quod ſicut olim iure antiquo tempore interdicti generalis licebat, *per cap. quod in te de pæni. & remi.* etiam ante conſtitutionem *d. cap. Alma mater,* Clericis in Conuentualibus Eccleſijs binis, & binis, vel tribus ſimul, horas Canonicas recitare, ſubmiſſa voce, ianuis clauſis, non pulſatis campanis, excluſis excommunicatis, & interdictis, ita hoc iuris priuilegium, tamquam fauor, ex paritate rationis, merito per DD. extẽditur ad hoc, vt idipſum fieri poſſit tempore ceſſationis à diuinis, cum huiuſmodi officij diuini recitatio, ad publicum officium pertinere non videatur. Ita etiam teſtatur Enriquez lib. 13. cap. 53. §. 2. in fin. & Suarez. d. diſp. 38. ſect. 2. nu. 2. & nu. 14. Aduertit tamen ſupradictus Suarez, quod laici etiam prohibentur audire diuina, etiam ſi in aliquo ſacro loco fiant, niſi ad id ſpeciale habeât priuilegiũ; quãuis enim ceſſationis prædictæ præceptum, diuinorumq. officiorum prohibitio, non tam directe pertineat ad illos, ſicut ad Eccleſiaſticos, ſeu Eccleſiæ Miniſtros, nihilominus tamen conſequenter deriuatur ad eos, nam ſi celebratio prædicta prohibetur, participatio etiam celebrationis eiuſdem, perinde cenſetur prohibita, cum vt habetur in iure, acceſſorium naturam ſequatur principalis, ipſumque comitetur. Præterea probatur idipſum, quia prædicta ceſſatio à diuinis, ſimpliciter ponitur pro toto populo, quãuis ſpecialiter explicetur in miniſtris Eccleſiæ, pro eo quod ad ipſos ſpecialiter ſpectet miniſterium prædictum, illiſq. ceſſantibus, alios etiam laicos ceſſare neceſſe eſt, quo etiam fit, vt ſi ipſi Clerici ceſſare nollent etiam iniuſte, & cõtra factam prohibitionem ſiue præceptum, nihilominus laici tenentur ipſos vitare in diuinis, illiſq. non adeſſe, non ſolum quia tenentur non conſentire, ac ſuo modo cooperari, eorum iniquitati, verum etiam quia & illos per ſe comprehendit præfata prohibitio, quod eſt maxime notandum, atque memorię commendandum. Ex quo etiam ſequitur, quod ſi aliquis ſacerdos, ex priuilegio celebret tempore ceſſationis prædictæ, laici nullo fruentes priuilegio, non poſſunt eiuſmodi ſacrificio intereſſe, propter rationem dictam, in quo omnes DD. conueniunt, conſtatq. id ex communi vſu, & praxi Eccleſiæ. Dictum eſt tamen ſemper, ſed ſpecialiter in concluſione, hæc omnia intelligenda eſſe, priuilegiatis exceptis, nam ex priuilegio, ſi habeatur, contrarium omnino erit dicendum, de quibus priuilegijs, inferius eſt agendum.

Laici diuina audire prohibentur tẽpore ceſſationis à diuinis, etiãſi in aliquo loco fiant, niſi etiã ipſi habeât ſpeciale priuilegium.

Sed ſpecialis modo, ſeſe offert difficultas, an tpe ceſſationis prædictæ, ſuſpendi etiam poſſit ipſa ceſſatio, eo modo quo & ſuſpenditur generale interdictum, in quatuor feſtiuitatibus, ſcilicet, Natalis Domini. Paſchæ reſurrectionis, & Pentecoſtes, Aſſumptioniſq. Virginis Mariæ, *per ſupradict. cap. Alma mater de ſen. excom.* Hanc quæſtionem, atque difficultatem, tractat Suarez. diſp. 38. ſect. 2. nu. 12. vbi in partem inclinare negatiuã videtur, pro qua nonnullas etiam affert rationes, quas breuitatis cauſa omitto, quibus non obſtantibus, in contrarium ſtatuitur concluſio, quæ erit quarta in ordine.

Difficultas.

Quarta Concluſio.

In illis feſtiuitatibus, in quibus ſuſpenditur generale interdictum, quarum fit mentio *in d. c. Alma mater,* ſuſpendi etiam poteſt prædicta ceſſatio à diuinis. Huius opinionis feruntur fuiſſe DD. Salmanticenſes, tum Theologi, tũ Iuriſperiti, idq. practicatum fuiſſe anno Domini, 1584. in feſto Corporis Chriſti, non obſtante ceſſatione generali à diuinis, quæ tunc temporis habebatur ibidem. Hanc ſent. & opinionem tenet etiã Couar. *in c. Alma mater.*

Ceſſatio etiam ſuſpenditur, in quatuor feſtis, poſitis in cap. alma mater.

Digitized by Google

p.2 §5.nu.3.& Enriq.lib.13.c.53 §.3.in fine,cui & fauere vr̄ ex parte ſu-
pradictum *c. Alma mater*,quod quidem quamuis nihil expreſſe concedat,pro
tempore ceſſationis à diuinis,videtur tamen cōtinere, veluti quoddam abſo
lutum præceptum negatiuū,quo inhibetur,vt quę prohibita non ſunt interdi
cti generalis tempore,non prohibeantur tempore ceſſationis à diuinis,in ſu
pradictis quatuor feſtiuitatibus Paſchalibus,poſtquā præcipit,vt in eiſdem,
pulſatis campanis, apertiſq. ianuis,& alta atque ſonora voce, officia diui-
na feſtiue,& ſolemniter celebrētur.Ex quo videtur, quod in omni proprie-
tatea tque rigore ſermonis loquendo,mens & intentio Bonifacij VIII.fuit,
vt feſta illa ſolemniter celebrētur,& vt verba illa ſua,etiam ad ceſſationem
diuinam in prædictis feſtis extenderentur, quod & valde eſt conſentaneum
ſanctitati,atque ſolemnitati tantorum dierum. Neque ex eo aliquod incom
modū ſequi videtur,aut fieri contra ius,quin vero quod iuridice fieri poſſit.
Sed nihilominus quamuis hoc non ita eſſet,ſat eſt,ad hoc vt prædicta fiant,
jam diutina & antiqua conſuetudo,tantorum virorum DD.& ſapientium,
auctoritate confirmata, qui hoc vt dixi, ita interpretati ſunt. Vnde conclu-
dendo dico,quod ſupradictis diebus,ſicut tempore generalis interdicti, of-
ficia diuina poſſunt ſolemniter celebrari, ita etiam & tempore ceſſationis
prædictæ,à qua etiam ſententia aliqualiter non recedit Suarez,vt videre,
licebit loco ſupracitato in fine.

Quinta Concluſio.

Tempore ceſſationis à diuinis, conferri poteſt baptiſmus, nō ſolum paruulis, verū etiam adultis, ſimiliter & Sacramentū Confirmationis.

Tempore ceſſationis a diuinis,ſacramentum baptiſmi conferri pōt,non,
ſolum paruulis,verum etiā adultis,etiam cum ſolemnitate,& catechiſmo,&
ſimiliter ſacramentum confirmationis,item & conſecrari poteſt chriſma, &
oleum neceſſarium,ac ſi nullum eſſet de ceſſatione præceptum.Hęc etiam,
concluſio,fuit generalis reſolutio.DD.Academiæ Salmanticenſis, vt videre
eſt,apud Medinam in ſua inſtructione Confeſſorum loco ſupracitato,& Co-
uar.*in c.Alma mater* p.2.§.4.nu.7.tenet id ipſum,ſimiliter & Enriq. lib.13.c.
55 §.4.& c.55.§.1.vbi docent iſti Auctores,illa ſacramenta quæ concedun-
tur tempore interdicti,cum debita illorum reuerentia,atque ſolemnitate,,
conceſſa etiam eſſe abſque vlla reſtrictione,tempore ceſſationis à diuinis.
Hac de re videatur etiam Suarez diſp.38.ſect.2.num.18. & 22.& 23.vbi ad
hoc propoſitum reperire licebit multa , eaque notatu digniſſima, & de ſa-
cramento Confirmationis videatur nu.24. cum quibus omnibus concordat
Sayrus, in ſuo Theſauro 1.to. lib.5. cap. 19. nu.7.

Sexta Concluſio.

Sacramentum etiā penitētię, tempore, ceſſationis, miniſtrari pōt,non ſolū infirmis verum etiam ſanis.

Sacramentum etiam pænitentiæ,tempore ceſſationis prædictæ, non ſolū
infirmis, verum etiam & ſanis conferri poteſt. Hæc concluſio fuit determi-
nata,à prædictis DD.huius Academiæ Salmāticenſis, vt videre licebit apud
ſupradictum Medinam Cou.Enriq.Suar.& Sayr.locis ſupracit. ſolo numero
differentibus. Quamuis enim iure antiquo,prædictum ſacramentum pœni-
tentiæ,interdicti tempore non concedebatur ſanis , iure tñ nouo, innouato
per ſupradictum capitulum Alma mater,& gloſſ.ibidem verbo ſani, conceditur in-
terdicti tempore,quæ conceſſio ex ſententia , & auctoritate ſupradictorum
grauiſſimorum virorum, extenditur etiam ad tempus ceſſationis prædictæ,
ſecundum praxim communiter vulgo receptam,& ab omnibus approbatam
& quia præſumendum non eſt, quod voluerit pia, noſtra mater Eccleſia,,
filios ſuos tam ſalutari, ac neceſſario ſalutis remedio priuare , cum non ita
facile adulti contritionē habere poſſint & ſoleāt,ſine qua extra ſacramentū

iuſtificari non poſſunt, qui tamen cum ſacramento prædicto iuſtificabuntur, attriti fientq. contriti, quod eſt validiſſimum, atque firmiſſimum prædictæ reſolutionis, atque concluſionis fundamentum. Videatur Suarez, vbi ſupra nu. 25. 26. & Sayrus num 8.

Septima Concluſio.

Sacramentum Euchariſtiæ, prædictæ ceſſationis tempore, ſolum infirmis pōt dari, poteritq. portari, & deferri ad infirmos cum ſolemnitate, & cum pulſu campanellæ, dummodo non recitetur officiū diuinum. Hæc cōcluſio ſimiliter fuit decreta, à DD. ſupradictis Salmāticenſibus, vt tradunt omnes auctores ſupracit. eiſdem in locis, quorum omniū ratio eſt, nam dum cōceditur pœnitentia infirmis, eiſdem etiam concedi videtur, Euchariſtia per modum viatici, vt habetur *in c. quod in te, de pæn. & remiſſ. & ibi gloſſ. verbo concedimus, & gloſſ in c. non eſt vobis, de ſponſal. verbo penitentias morientium*, & dum ſacramentum prædictum, ad infirmos defertur, ſupradicta ſolemnitas perinde cōceſſa videtur, cum pertineat ad reuerentiam Chriſti Domini, qui in eodem cōtinetur. Certum eſt: enim quod cum aliquid iure permittitur, concedi cenſetur ad modū quo conuenit, vtq; obſeruatur cōiter, quo decenter deferatur non tamen, vt dixi, officia diuina per vias ſunt publice recitanda, cum illa ad eundem actum, non neceſſario pertineant, & alias ſint eo tempore prohibita, poterūt tamen priuate à ſacerdote recitari aliqui Pſalmi, & orationes, de quibus omnibus videatur Suarez vbi ſupra nu. 27. & Sayrus nu 9.

Sacramentum Euchariſtiæ, p̄dicto ceſſationis tpe, de iure ſolis infirmis dari pōt.

Octaua Concluſio.

Sacramentum extremæ vnctionis, etiā Clericis presbyteris dari non pōt, tempore ceſſationis prædictæ, ſine expreſſo priuilegio, vt nec licet tēpore generalis interdicti. Hæc concluſio ſimiliter fuit decreta, à Doctoribus prædictis Salmant. Academiæ, de qua videantur omnes Auctores ſuperius citati, neque enim quicquam de nouo dicendum occurrit. Et appoſitum fuit, id non licere ſine expreſſo, atque ſpeciali priuilegio, nam cum illo communiter confertur: quinam verò eiuſmodi priuilegium habeant, in vltimo huius quæſtionis articulo fuſe dicetur.

Sacramentum extrema vnctionis de iure et Clericis Presbyteris non datur tempore ceſſationis a diuinis neque interdicti.

Nona Concluſio.

Neque ſacramentum ordinis, conferri pōt, tempore ceſſationis prædictæ à diuinis. Hæc cōcluſio eſt certa, & manifeſta, atq; vt videtur magis certa, quā aliæ, cum conferendi hoc ſacramentum eo tempore, quo à diuinis ceſſatur, nulla ſit neceſſitas, niſi forſan in aliquo extraordinario caſu, quando deficerent ſacerdotes, qui ſacramenta neceſſaria eo tempore miniſtrarē; in tali. n. caſu liceret. De hac cōcl. videatur Suar. vbi ſup. nu. 27. & Sayr. vbi ſup. nu. 11.

Sacramentum Ordinis nō cōferi pōt, tempore ceſſationis à diuinis.

Decima Concluſio.

Sacramentum matrimonij, tempore ceſſationis fieri poteſt, dummodo interueniat Parochus, ſeu alius Sacerdos de eiuſdem licentia iuxta Cōc. Trid. decretum, benedictiones tamen nuptiales, ſiue velationes fieri non poſſunt. Hæc etiā concluſio, eſt generalis reſolutio ſupradictorum DD. vt videri poterit apud omnes Auctores ſupradictos, qui in hoc vnanimiter conueniunt, cum enim eiuſmodi ſacramentum, ſit quidam contractus ciuilis, quocumque tempore contrahi poteſt, etiam tempore ceſſationis à diuinis, ſicut & tempore interdicti. Qua de re ſpecialiter videatur Enriquez lib. 13. cap. 53. §. 4. & Suar. vbi ſupra nu. 27. Sayrus etiam vbi ſupra nu. 12.

Sacramentum matrimonij, tēpore ceſſationis à diuinis celebrari poteſt, ſed ſine ſolemnitate, quæ cōſiſtit in benedictionibus.

Vndecima Concluſio.

Sepultura Eccleſiaſtica, tempore dictæ ceſſationis, præſtari poteſt, Clericis Sacerdotibus in cœmeterio, non vero intra Eccleſiã, neque vero laicis etiam in cœmeterio abſque priuilegio.

Sepultura Eccleſiaſtica, præſtari poteſt Clericis Sacerdotibus, in cœmeterio, non autem intra Eccleſiam, multoq. minus Laicis etiam in cœmeterio, ſine priuilegio. Hæc concluſio fuit etiam reſolutio DD. ſupradictorũ Academiæ Salmanticenſis, & fundatur dicta cõcl. *in c. quod in te, de pœnit. & remiſſ.* vbi ſequentia verba habentur, *licet autem per generale interdictum, denegetur omnibus Eccleſiaſtica ſepultura, concedimus tamen ex gratia, vt Clerici decedentes, qui tamen ſeruauerint interdictum, in cœmeterio Eccleſiæ ſine campanarum pulſatione, ceſſantibus ſolemnitatibus omnibus, cum ſilentio tumulentur.* Ex quibus verbis, & maxime ex verbo illo, *ex gratia*, colligunt DD. quod Clerici prædicti ſepeliri poſſunt in cœmeterio, non autem intra Eccleſiam. Item quod Laici, ſupradicto ceſſationis tempore, Eccleſiaſtica ſepultura donari nõ poſſunt, etiam in cœmeterio, ſecluſo priuilegio, ſiquidem ipſum prædictis Clericis ex gratia conceditur. Quod autem dicitur in concluſione, hoc intelligendũ eſſe, de Clericis ſacerdotibus tantummodo, non placet Enriquez lib. 13. c. 53. §. 4 quia inquit dictum, *c. quod in te*, generaliter de omnibus Clericis loquitur: Clericorum autem nomine, etiam tonſurati intelliguntur, vt communis tenet ſententia. Qua quidem ratione dicit, quod ſicut iure antiquo, tempore interdicti, ita etiam & ceſſationis prædictæ tempore, non ſolum Clerici presbyteri ſiue ſacerdotes, verum etiam primam tonſuram habentes, ſub ſilentio, & abſque funerali officio, ſepeliri poſſunt, quod negat de laicis etiã ſi habeant Bullam, aut priuilegium ſepulturæ, pro tempore interdicti, nam eiuſmodi priuilegia, non extenduntur ad tempus ceſſationis à diuinis, niſi exprimatur ibidem, vt dictum eſt, cum ſint priuilegia priuata, & tamquã in odium iuris conceſſa, ſeu iuri communi contraria, atque proinde non amplie, ſed ſtricte interpretanda. Cui opinioni fauet Couar. *in c. Alma mater. p. 2, §. 4. nu. 7 & §. 5. nu. 6.* Addit autem ſupradictus Enriquez vbi ſupra, quod in feſtis contentis *in d. c. Alma mater*, licita eſt ſepultura, cum ſolemni mortuorum officio, interdicti tempore, etiam laicis. Videatur hac de re, Sayrus loco ſupracitato nu. 13. & 14. & Suarez, loco etiam ſupracitato nu. 18. cum ſequentibus.

Nota hoc valde.

Duodecima Concluſio.

Priuilegia, & Bullæ Apoſtolicæ, conceſſæ pro interdicti tempore nõ valent p tpe ceſſationis niſi exprimatur.

Priuilegia, & Bullæ Apoſtolicæ, concedentes facultatẽ audiendi Miſſam, diuinaque officia, ſi tantum ſint quoad interdictum, non valent pro tempore ceſſationis à diuinis, generalis. Hæc concluſio fuit etiam expreſſa, atque generalis determinatio ſupradictorum DD. Salmanticenſis Academię de qua etiam videndus eſt Medina, alijq. auctores ſupracitati: quapropter conſultum fuit ab eiſdem, quod ſi quæ Bullæ loquantur, etiam de tempore ceſſationis à diuinis, oſtendantur prius viris doctis, atq; litteratis, vt ſciri poſſit, quouſq. prædicta priuilegia ſe extẽdant, & an forte reuocata ſint, per Bullam Cruciatæ, ſeu alio modo, ne alias excedant formam dictorũ priuilegiorum, & vt omnia faciant ex conſilio ſapientum, prout debent, ne peccent. Et addiderunt, quod ſi qui priuilegiũ habeant, audiendi ſiue dicendi Miſſam, in aliqua domo, ſiue particulari loco, non niſi vnam Miſſam in die, audire, vel celebrare poſſunt. Supradictis omnibus addit Enriquez loco vbi ſupra, quod tempore ceſſationis prædictæ, licitum eſt pulſare campanas, ad conciones, & ad ſalutationem Angelicam, & ad omnia, quæ non ſunt diuina officia. Qua de re videatur Couarr. *in cap. Alma mater p. 2. § 5. num. 4.* & Sayrus vbi ſupra num. 15. & 16.

Nota quod Tempore ceſſationes ad diuinis, pulſari poſſunt campanæ pro cõcionibus & ad ſalutationem Angelicã, & ad omnia alia, quæ non ſunt diuina officia.

ARTI-

ARTICVLVS VII.

Quinam ponere poſſint, Ceſſationem à diuinis?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

NVlla ceſſatio à diuinis imponitur ipſo iure, propter quodcumque crimen. Hæc concluſio iã conſtat ex ſupradictis, conſtituendo & aſſignando differentiam inter interdictum, & ceſſationem prædictam, qua quidẽ ratione diximus, ipſam in hoc quammaxime differre à cæteris cenſuris, quæ paſſim reperiuntur, atque imponuntur ipſo iure, eamque ob cauſam communiter dici, dictam ceſſationẽ eſſe quid facti, pro eo quod numquã incurritur ipſo iure, ſed ſolummodo iure conceditur facultas, vt Iudex ipſam decernere poſſit, cum ſibi expediens viſum fuerit. Ita tenet Panor. *in c. dilectis filijs, de appel. nu.* 18 & Sylu. *verbo interdictum.* 1. q. 1. in fine; Cou. *in c. Alma mater* p. 2. §. 2. nu. 1. Soto in 4. d. 22. q. 3. ar. 2. concl. 1. Videatur etiam hac de re Sayrus loco ſupracitato, 5. lib. cap. 17. nu. 6. & 7. c. 18. nu. 1.

Nulla ceſſatio à diuinis, imponitur ipſo iure propter quodcũque crimen.

Secunda Concluſio.

Quicumque ferre poteſt interdictum, poteſt etiam ponere ceſſationem à diuinis. Hanc concluſionem tenent expreſſe, Soto in 4. d. 22. q. 3. ar. 2. concluſ. 3. Sylu. *verbo ceſſatione in princ.* Cou. *in cap. Alma mater.* p. 2. §. 2. nu. 6. Enriquez lib. 13. c. 54. §. 1. & omnes Summiſtæ communiter, verbo, ceſſatio, de qua etiam videatur Suarez, diſp. 38. ſect. 3. nu. 2. & Sayrus vbi ſupra nu. 3. Ex qua concluſione colligitur, quod Epiſcopus eam poteſt ponere, iure ſuo proprio, atq; ex ordinario officio, vt colligitur ex gloſſa *in c. ſi Canonici, verbo ceſſare, de off. ord. lib. 6.* vbi poſtquã habetur, Canonicos ſede vacante, eã imponere poſſe, quia ſuccedunt in iuriſdictionem Epiſcopi ordinariam, multo ergo melius id facere poſſunt Epiſcopi, quorũ prædicta iuriſdictio, & auctoritas eſt propria. Et quod dicitur de Epiſcopis, intelligendum perinde eſt, de alijs Epiſcopalem iuriſdictionem habentibus. Poteſt etiam eam ponere Capitulũ, ſed nõ ſine auctoritate atque conſenſu Epiſcopi. vt conſtat, *ex c. irrefrag. §. caeterum de off. ord.* alioquin ceſſatio non erit valida, poteritq. Epiſcopus eam reuocare, niſi dictum Capitulum, ſede vacãte ceſſauerit, ſeu conſuetudine, aut priuilegio obtinuerit, vt etiam inconſulto Epiſcopo, ceſſare poſſit. Similiter poteſt dictam ceſſationẽ ponere, Conc. Prouinciale atq; Epiſcopale, argumento deducto *ex Clement. 1. de ſent. excomm.* Qua de re videatur Suarez loco ſupracitato nu. 3. & Sayrus loco etiam ſupracit. nu. 3. 4. & 5.

Quicũque ferre poteſt interdictum, poteſt etiã ponere ceſſationem à diuinis.

Tertia Concluſio.

Ad ponendam ceſſationem prædictam, non quæcumque cauſa ſufficit, ſed ea eſſe debet maxima, multumq. legitima, qualem expoſcit incommodorum vrgentiſſima grauitas, quam præſefert ceſſatio prædicta. Hæc concluſio eſt communis omnium DD. reſolut. de qua videndus eſt Magiſter Soto, loco ſupracit. concl. 3. & Enriq. lib. 13. c. 52. §. 2. Suar. loco ſupracitato ſect. 3. nu. 4. Sayrus loco etiam ſupracit. nu. 9. cum ſequentibus. Quibus in locis dicunt prædicti DD. quod ad ponendam ceſſationem prædictam, & ad hoc, vt ipſa ſit legitima, decem debent conditiones concurrere. Prima vt prædictam ceſſationem imponens, poteſtatem habeat a iure, vel à conſuetudine, vt

Ad ponendam ceſſationẽ à diuinis, non quæcumque cauſa ſufficit, ſed ea eſſe debet grauiſſima atq; vrgentiſſima.

Ad ponendam ceſſationẽ prędictã decẽ cõditiones debẽt concurrere.

ceſſare poſſit,quæ conditio habetur *in c.ſi Canonici de off.ord. lib.6.* Secunda, vt ſi ceſſatio ponenda eſt à Capitulo,omnes Canonici,nemine dempto con uocentur,etiam abſentes qui conuenire poſſunt,ac ſi de electione aliqua eſſet agendum,vt habetur *in c.Coram dilecto,c.quia propter de elect.*& de ceſſatione,*in c.quamuis de off. ord.lib.6* Tertia,vt de cauſa ceſſandi, mature ac diligenter tractetur,priuſquam ceſſetur Quarta,vt fiat deliberatio,& hoc per maiorem partem Capituli,ſiue Conuentus,*per d.c.quamuis,* nam dicta ceſſatio ibidem electioni æquiparatur, certum eſt autem electionem faciendam eſſe à maiori parte,quo fit vt ſi ex Capitulo,vel Conuentu vna pars concordet in ceſſatione, alia vero contradicat,nullatenus erit ceſſandum.Quinta, quod offenſa,propter quam ceſſatur, ſit notoria & manifeſta ,(nec ſatis eſt, quod ſit probabilis,aut quod probabilibus rationibus agatur contra aliquē, contra quem volunt ceſſare,nec circa hoc vlla conſuetudo ſufficit, quia eſſet onerofa,vt habetur *in c.1. & cap.cum Venerabilis,de conſuetudine,*videatur hac de re Sylu *verbo ceſſatio* q.1. Sexta,quod cauſa illa,propter qu āceſſatur, præterquam quod ſit notoria & manifeſta, ſit etiam rationabilis, quæ conditio ſatis per præcedentem explicatur.Nam vtraque eſt de iure,& quod nō ſufficit,quod cauſa ſit rationabilis, verum etiam requiritur, quod ſit apertis rationibus monſtrata. Quænam autem rationabilis cenſeatur, tradunt DD. dicendo,non eſſe ponendam ceſſationem, neq; pro penſione ſubtracta, neque pro aliqua minima offenſa, ſed pro graui Eccleſiæ iniuria, vtputa, quia ſiunt ſtatuta contra libertatē Eccleſiaſticam,vel quia imponuntur Clericis talliæ, aut quia Canonicus aliquis per poteſtatem ſecularem detinetur. Septima, quod ante ceſſationem, inſtrumento aliquo publico, vel patentibus litteris authenticis,ſeu authentico ſigillo munitis, cauſa ceſſationis exprimatur. Octaua, quod illud inſtrumentum, vel litteræ tradantur illi,contra quem ceſſatur. Nona,quod ceſſaturi requirant ipſum, vt competenter emendet iniuriam, ſeu offenſam, propter quam volunt ceſſare, quod ſi ille facere renuerit, tunc locum habebit ceſſatio. Decimo, quod poſt ceſſationem vtraque pars,tam ceſſans,quam illa contra quam ceſſatur, infra menſem per ſe, vel per procuratorem iter arripiant ad Sedem Apoſtolicam,& competenti dierum ſpatio,ſe eidem repræſentent,vt cognita cauſa ſummus Pontif.remedium adhibeat. Supradictæ omnes conditiones afferuntur a DD. prædictis, de quibus etiam videndus eſt Sylu. *verb. ceſſatio* q.1.nu.2.& deductæ ſunt. *ex cap.ſi Canonici,& cap.quamuis de offic. ord. lib.6.* vbi conſulendus eſt Ioan. Andr. & omnes communiter Iuriſperiti. Qui & circa illas nonnullas mouent difficultates,quarum eſt prima, an omnes ſupradictæ conditiones ſeruandæ ſint generaliter in omni ceſſatione, lata ab Epiſcopis,ſeu Iudicibus ordinarijs, ſeu ab aliquo Collegio, ſiue Capitulo, ex priuilegio ſeu conſuetudine,an vero ſolum & ſpecialiter in illis,quæ ponuntur à ſupradictis Collegio,ſiue Capitulo?Circa quam difficultatem,vera reſolutio eſt, quod conditiones prædictæ,contentæ in dictis capitulis, ſiue iuribus, principaliter habent locum, & intelligi debent de illis ceſſationibus, quæ feruntur à Collegijs, ſiue Capitulis prædictis,non vero ita de illis quæ ponūtur ab Epiſcopis,ſeu alijs iudicibus ordinarijs.Quod & ex eo licet colligere, quia multæ ex conditionibus ibidem appoſitis, ita ſunt propriæ ſupradictarum ceſſationum, vt nullatenus locum habeant in iſtis: Etenim cum ceſſationis ſententia,fertur ab Epiſcopo, ſeu ab alio ordinario Iudice, cum feratur ab vna perſona tantum,non habet locum conuocatio, & conſultatio plurium, nec multa alia, quæ in dictis conditionibus continentur,& quamuis ibidem habeantur aliæ,quæ vtriſque poſſunt eſſe communes,

Difficultas. An omnes ſupradictę conditiones,ſeruādæ ſint neceſſario in omni ceſſatione tam lata ab Epiſcopis q̄ à Canonicis.

omnes, certiſſimum eſt etiam, quod ex vi ſupradictorum Iurium, non requiruntur in Epiſcopis, alijſq. Iudicibus ordinarijs, cum ſupradicta iura, non de his omnibus generaliter loquantur, ſed ſpecifice de ſupradictis Collegijs, atque Capitulis. Quod ſi in illis etiam exiguntur, non id erit, tam ex vi ſupradictorum iurium, quam ex æquitate, ſeu ex quadam rationis paritate, vt dicunt omnes Doctores cõiter. Quod & quammaxime tunc habebit verum, quando id fuerit receptum, ac poſitum in conſuetudine, non vero alias, nam ſola ſimilitudo rationis, vt credo, ad inducendam prædictam obligationem non ſufficit. Qua de re videatur Suarez diſp. 38. ſect. 3. num. 6. & 10. vbi hac de re, agit latiſſime. Quod quidem non eſt intelligendum de illis Conditionibus, quæ neceſſario ſeruandæ præſcribuntur à iure, in omni cenſura, ſiue ſententia, quæcumque illa ſit, de quibus habetur *in cap. 1. de ſententia excommunicationis*, nam de his aliud atque diuerſum eſt iudicium, vt dicetur amplius in ſequenti articulo, nam nunc tantummodo loquor de alijs Conditionibus, non ita eſſentialibus, & ſubſtantialibus.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS VIII.

Quænam Conditiones, ſint neceſſario ſeruandæ, in ponenda prædicta ceſſatione à diuinis?

HIc articulus proponitur, ad maiorem præcedentis explicationem, & ad inquirendũ, an omnes illæ ſupradictæ Conditiones, de quibus mentio facta eſt in præcedenti Articulo, adeo ſint de eſſentia, atque ſubſtantia prædictæ pœnæ, ſeu cenſuræ, ceſſationis à diuinis, vt ſic loquamur, vt qualibet earum deficiente, ceſſatio ipſa ſit nulla, Et ratio dubitandi eſt, nam *in dicto cap. ſi Canonici*, nullum eſt verbum, ex quo colligi liquido poſſit, Conditiones prædictas, inducere formam ſubſtantialem, aut ita præciſam neceſſitatem, vt ex earum defectu, ceſſationis ſententia cenſeatur eſſe nulla: ſed hoc ſolummodo, quod iniuſte ſit lata, & qui illam tulerit, pœnam incurrat ibidem præſcriptam. Pro alia vero parte videtur, quod conditiones prædictæ, ſint de eſſentia ceſſationis à diuinis, quia *in c. quãuis de off. ord. lib. 6.* in finalibus verbis ſequentia ponuntur verba. *Parte inſuper à diuinis ceſſante, ſupraſcripta tam in ceſſando, quam in ueniendo, ſiue mittendo ad ſedem Apoſtolicam non ſeruante, non ſeruetur ceſſatio, ſed ea non obſtante, vt prius in ipſa Eccleſia celebretur.* Ex quibus verbis, non incongrue colligitur, quod ſi conditiones ibidem præſcriptæ, à parte ceſſante non ſeruentur, ceſſatio ipſa erit ipſo facto nulla, ſi quidem præcipitur, vt non ſeruetur, & quod ea non obſtante, in eadem celebretur Eccleſia ſicut prius, quæ quidem verba magnam ingerunt dubitationem, & præterea an idem omnino intelligendũ, ſit de Conditionibus appoſitis *in d. cap. ſi Canonici*, atque *in d. cap. quamuis?* Circa quæ magna eſt lis & controuerſia, inter Iuriſperitorum Doctores, quorum ſententijs breuitatis gratia prætermiſſis, quæ ad hunc articulum ſpectant, breuiter atque reſolutiue dicentur, per ſequentes concluſiones.

Nota hoc valde.

Prima Concluſio.

LOquendo de ceſſationibus, poſitis ſiue ponendis à Collegijs, ſiue Capitulis, certiſſimum eſt, quod omnes Conditiones prædictæ ſunt ab eiſdẽ ſeruandæ, tamquam forma ſubſtantialis, ita quod ceſſatio aliter poſita, erit ipſo iure nulla. Hanc ſententiam, & concluſionem tenet expreſſe, Io. Andr.

Collegia ſiue Capitula in ponẽda prædicta ceſſatione, neceſſario obſeruare habẽt omnes prædictas Conditiones.

in d.c.quamuis,& Sylu. *verbo ceſſatio*.q.2.nu.3.allegãdo in id ſuprad.*c. quamuis*,& verba à nobis ſuperius allegata,& poſita. Eamdem tenet Angel.*verbo ceſſatio*,& Suarez.diſp.38.ſect.3.nu.13.vbi & dicit,quod quamuis irritatio prædicta *in d.cap. ſi Canonici* expreſſe non habeatur,ſed ſolummodo illic dicatur, quod ibidem ſcripta nõ ſeruantes,ſubiaceant pœnis in eodem cap. poſitis, attamen cum ſuprad. *cap. quamuis* in principio mentionem faciat Conſtitutionis Greg. X. poſitæ,in d.*cap. ſi Canonici*. ipſamq. confirmet, & & confirmando,denuo addat alias Conditiones ibidem contentas, manifeſte ſequitur,quod illa vltima verba ibidem poſita, ac ſuperius à nobis relata,referri videantur ad totam formam,ferendi ceſſationem prædictam, ex vtroque Decreto reſultantem, & quod vtrobiq. loquendo de Collegijs, & Capitulis ſupradictis,Cõditiones prædictæ ſeruandæ ſunt,tamquã pro ſubſtantiali forma,ita,vt ceſſatio aliter poſita,ſit ipſo iure nulla. Quæ quidem reſolutio,extendi etiam poteſt & debet, ad ceſſationem quæ fertur à Capitulo ſede vacante, quia licet tunc eam ferat poteſtate ordinaria, iuret ordinario, quia ſucceſſit in locum Prælati,propter ſimilitudinem tamen rationis ex ui ſupradictorum verborum, videtur quod facienda ſit ſupradicta extenſio, quodque etiam in eis locum habeat prædict .*c. quis*,cum abſolute loquatur de Capitulis, atque *in d.c.Canonici*,quod expreſſe loquitur,de Capitulis quæ poteſtatẽ habent ceſſandi,ſiue ex conſuetudine,ſiue alias, ſub qua poſteriori particula alias comprehenditur,quilibet modus habẽdi prędictam iuriſdictionẽ,& conſequenter, ꝙ ſub illa dictum etiam Capitulum, ſede vacante cõcludatur. Quidã dicunt hoc non habere locũ,cum prædictũ Capitulum ſede vacante,exercet ſuam iuriſdictionem per Vicariũ, ad id deputatum, atq; creatum,iuxta Concil.Trid.tunc enim(inquiunt) ab ipſo ſolo ferri poſſe ceſſationem prædictam, ſicut & à Vicario Epiſcopi, neque in eo locum habere ſupradictas Conditiones, ſed contrarium omnino verius eſſe credo,atque conuenientius putarem, vt in prædicto etiam caſu,ſupradictæ Conditiones ſeruarentur, quo omnia magis iuſtificata forent; atque maturiori conſilio in his ageretur.

Nota hoc valde.

Secunda Concluſio.

Loquendo de Epiſcopis,alijſq. iudicibus ordinarijs,Cõditiones prædictæ non neceſſario ſunt ſeruandæ,aut habendæ omnes pro ſubſtãtiali forma,ſed illæ dumtaxat,quæ cões ſunt cenſuris omnibus, atque in ipſis dijudicantur eſſentiales,& ſubſtantiales.Hæc cõcluſio, meo quidem videri,eſt certiſſima, & eam tenet prædictus Suar.loco ſupracit.nu.13. & eiuſdem ratio in promptu eſt,quia nullũ in iure reperitur fundamentũ,ex quo cõgrue colligatur, huiuſmodi conditiones eſſe extendendas, ad ceſſationes Ep̄orum,& Ordinariorum Prælatorum, cum de illis ibidem nullo modo fiat ſermo, ſitque res Prælatis ſupradictis valde odioſa & rigoroſa, ac proinde reſtringenda potius quam extendenda; vnde illæ dumtaxat conditiones ab eis neceſſario obſeruandæ ſunt, quæ eſſentiales dijudicantur in vniuerſum pro omnibus ſententijs atque cenſuris.Sed dices quænam ſunt illæ? Reſp.per ſeqq.concl.

Ep̄i & Iudices Ordinarij,in ferenda ſupradicta ceſſatione, non neceſſario tenentur ſeruare omnes prædictas Conditiones,ſed ſolũ illas quæ ſecũdũ ius,ſunt eſſentiales & ſubſtantiales.

Tertia Concluſio.

Ad ponendam ceſsationem prædictam,quamuis in iure, non ſint aliqua expreſſa,atque determinata verba, neceſſaria tamen ſunt pro ſubſtantiali forma,verba aliqua,quibus mens,atque intentio,prædictam ceſsationis ſententiam ferentis explicetur, & quod prius aliqua ſaltem admonitio præcedat.Hæc concluſ.eſt generalis omniũ reſolutio,ſatisq. probatur, ex his quæ

Ad ponendam ceſſationem neceſſaria ſunt aliqua verba, atque etiã admonitio.

dicta

dicta ſunt ſupra, agendo de excommunicatione, ſuſpenſione, & interdicto, & traduntur generaliter à Doctoribus agendo de cenſuris in communi. Quæ quidem non ita neceſſaria ſunt, ex ſpeciali ratione cenſuræ, quam ex generali ratione ſententiæ, & ad hoc, vt ipſa ſit iuſta, non vero iniuſta, irrita & nulla. Vnde omnia, quæ in iure ponuntur, tamquam eſſentialia & ſubſtantialia, ad efferendam quamcumque cenſuram, æque eſſentialia & neceſſaria ſunt, ad ferendam ceſſationis ſententiam prædictam, neceſſarioq. obſeruanda, non ſolum à ſupradictis Collegijs atque Capitulis, verum etiam à quibuſcumque Epiſcopis & ordinarijs Iudicibus, volentibus ceſſationem ponere, alias erit ipſo facto irrita & nulla. Quod vel maxime verum habet, in admonitione prædicta, quæ neceſſario debet præcedere, & fieri à quocumque Prælato, ceſſationem ferente, nam cum dicta ceſſationis ſententia, in eo cum cenſuris conueniat, quod non ponitur, niſi ad hoc, vt à contumacia recedatur, ſicut & cenſuræ prædictæ, ita etiam, præuiam monitionem neceſſario requirit, aliqualẽ ſaltem. Quod vero ea fiat, tali tempore, ſeu tali modo (quod etiam iure præſcribitur) quamuis neceſſarium ſit, vt recte fiat, non tamen, vt prædicta ſententia ſit valida, dummodo ſufficiens aliqua admonitio præcedat, hæc enim ſimpliciter videtur neceſſaria, iuxta ea quæ ſupra diximus, de excommunicatione, alijſq. cenſuris. Videatur hac de re Suar. diſp. 38. num. 5. & num. 11.

Nota hoc valde.

Quarta Concluſio.

Illa quæ pertinent ad ſolemnitatem accidentalem, cuiuſcumque cenſuræ, quæ & præſcripta ſunt, *in cap. 1. de ſentent. excommun. lib. 6.* etiam ſunt obſeruanda, in ferenda prædicta ceſſatione à diuinis, quamuis non ita neceſſario, atque ſimpliciter. Hanc Concluſionem tenent omnes Doctores communiter, qui agunt de ceſſatione prædicta, probantq. illam, nam quamuis id non habeatur, ex vi atque rigore ſupradicti textus, atque capituli, quod ſolum loquitur de excommunicatione, præcipitq. illa ſeruari in ferenda ipſa, & extenditur a paritate rationis à Doct. ad ſuſpenſionem atque interdictum, ſub quibus in rigore non comprehenditur ceſſatio prædicta, nihilominus tamen, iam id eſt conſuetudine receptum, vt illa etiam forma ſeruetur, in hac ſententia ceſſationis ferenda, vel propter ſimilitudinem rationis, quæ ſumitur ex principio illius textus, ibi, *cum medicinalis ſit excommunicatio, & nõ mortalis*, quod etiam conuenire debet prædictæ ceſſationi, vel propter prædicta decreta atque capitula, *ſi Canonici, & cap. quamuis, poſita in tit. de offic. ordin. in 6.* quibus idipſum inſinuatur, atque in hoc conueniunt omnes vnanimiter Doctores.

Omnia illa, quæ ad ſolemnitatem pertinẽt cuiuſcumque cẽſuræ, obſeruandá etiã ſunt, in ferenda ceſſatione à diuinis.

Quinta Concluſio.

Vltima etiam ex ſupradictis conditionibus, nempe vt poſt ceſſationem poſitam, niſi partes intra menſem in concordiam veniant, & ceſſatio ceſſet, quod teneantur, tam qui ceſſationem ponunt, quam illi quorum cauſa ceſſatur, per ſe, vel per idoneos procuratores ſuos, cum inſtrumentis, & actis, ad negotium ſpectantibus ad Sedem Apoſtolicam accedere, vt quod in eo caſu agendum ſit, ab ipſa declaretur, neceſſario ſeruanda eſt, alias prædicta ceſſatio, erit ipſo facto nulla. Hæc Concluſio conſtat expreſſe, ex ſupradicto *cap. quamuis*, in finalibus verbis, ibi, *parte inſuper à diuinis ceſſante.* Circa quæ verba, inſurgit difficultas, quæ proponitur à Sot. in 4. d. 24. q. 3. ar. 2. concluſ. 3. in decima conditione, an ſcilicet ſi tranſacto menſe, partes in concordiam veniant, ceſſatio prædicta tolli poſſit, ante iuſſum, & ſine man-

Vltima ex ſupradictis conditionibus, neceſſario in ceſſatione ſeruanda eſt, alias ceſſatio ipſa erit nulla.

Difficultas.

Nota hoc valde.

dato

dato ſummi Pontificis? Quidam enim negant, & dicunt, quod non, ſed ſupradictus Sot. affirmanter reſpondet, quod partes poſt concordiam, optime ceſſare poſſunt, non expectato mandato ſummi Pontif. Cuius ſententiá in hoc ſequuntur omnes communiter Doctores, Enriq. lib. 3. de excommun. cap. 52. §. 2. in fin. Suar. diſp. 28. ſect. 3. num. 12. Sayr. lib. 5. cap. 18. num. 19. & ratio huius in próptu eſt, quia mens & intentio ſummi Pontificis, in d. *cap. quamuis, de offic. ordin. lib. 6.* non fuit Eccleſiam vllo modo grauare, reſeruando ſibi relaxationem talis ceſſationis, neque in illo textu, vllum eſt verbum, ex quo talis reſeruatio colligi poſſit, ſed eius intentio ſolummodo fuit, vt quamcito, prouideretur Eccleſiæ atque damnis, quæ ex eiuſmodi ceſſationibus ſolent euenire: ſi tamen partes intra ſe conueniant, non eſt cur Rom. Pontif. adire adſtringantur, ſed ſtatim citra ſummi Pontificis iuſſum, ceſſatio ipſa tolli poterit, auctoritate eius, qui eam poſuit. Cuius & quammagnum indiciũ eſt, quia textus, ibi, idipſum maxime de parte ceſſante aſſeruit, nempe quod ſi pars ceſſans, infra dictum menſem, non iter ad Sedem Apoſtolicam arripuerit, non ſeruetur ceſſatio, ſicus eſt autem, ſi pars contra quam ceſſatur, prædictum iter aggredi renuerit, nam propter ipſius cõtumaciam, non debet Eccleſia iure ceſſandi ſpoliari, vt probe notat Sylu. *verb. ceſſatio, q. 2. num. 3.* alioquin per ſuam contumaciam, reus irritaret actum iuridicum partis leſæ. Ex quo plane colligitur, qualis fuerit mens & intentio ſummi Pontificis, in d. *cap. quamuis*, & quod optima ſit prædicta reſolutio Soti.

In fine huius Arriculi aduertere libuit, id quod faciunt omnes ſupradicti Doctores, quod ſi pars quæ ceſſationem poſuit, eam non obſeruat, nec alij ipſam ſeruare tenentur, & à contrario, quod ſeruanda eſt (vt dixi) etiam ſi pars, propter quam ceſſatur, illam non ſeruet, nam nemo debet ex delicto reportare commodum, atque vt dixi, alias reus per ſuam contumaciam, irritaret actum iuridicum Eccleſiæ, & partis læſæ, quod non eſt dicendum, neque admittendum vllo modo. Qua de re videatur ſumma Angelica, *verb. ceſſatio, nu. 3. in fin.* & Sylu. verbo etiam *ceſſatio, q. 2. nu. 2. etiam in fin. & q. 2.* & Sot. in 4. d. 22. q. 3. ar. 2. concl. 3. & Suar. loco ſupracitato, diſp. 28. ſect. 3. num. 14. & Sayr. lib. 5. cap. 18. num. 16. & 17.

ARTICVLVS IX.

Quanam ſit pœna, violantium prædictam ceſſationem à diuinis?

CIrca hunc Articulum, tres ſimul inſurgunt difficultates, quarum eſt prima, circa pœnam illius, qui cauſam prædictæ ceſſationi dedit. Secunda, circa pœnam eius, qui forſan iniuſte ceſſationem ipſam tulit. Et tandem tertia, circa pœnam illius, qui ceſſationem prædictam iuſte latam, violauit. De quibus omnibus agendum eſt per ordinem, in ſeqq. Concluſionibus.

Prima Concluſio.

Ad quam pœnã teneatur is, qui ceſſationi iniuſte cauſam dedit.

IS qui ceſſationi, iniuſte cauſam dedit, tenetur ad omne intereſſe Canonicis, & Clericis illius Eccleſiæ, ſeu Eccleſiarum, in quibus ceſſatum eſt, & inſuper ad aliquam ſatisfactionem faciendam Superioris arbitrio, in augmentum diuini cultus conuertendam. Hanc ſententiam & concluſionem tenet expreſſe Sylu. *verb. ceſſatio, q. 3. num. 4.* Sot. in 4. d. 22. q. 3. art. 2. concl. 3. Enriq. lib. 13. cap. 52. §. 3. in fin. Suar. diſp. 38. ſect. 3. num. 16. Sayr. lib. 5. cap. 19. num. etiam 19. & habetur prædicta Concluſio expreſſa, *in cap. ſi Canonici, de offic. ordin. lib. 6.* Circa quam Concluſionem, hoc ſolum notandum

dum eſt, quod quantum ad priorem partem, reſtitutio ſtatim eſt *facienda*, quia non eſt tam proprie pœna, quàm reſtitutio damni illati: quantum verò ad ſecundam partem, neceſſaria eſt Iudicis condemnatio & ſententia.

Secunda Concluſio.

Qui iniuſte, & ſine ſufficieti atque legitima cauſa ceſsarunt, nõ ſeruantes conditiones neceſsario requiſitas, & appoſitas, *in d. cap. ſi Canonici, & cap. quamuis, de offic ordin. lib. 6.* & quandocumque cauſa, propter quam ceſſatur, non fuerit reperta canonica atque ſufficiens, ſiue ſit Epiſcopus, ſiue quicũque alius, aut Canonici qui ceſſarunt, tenentur reſtituere omnia damna illata, & intereſſe, ſeu lucrum ceſſans, partis læſæ, & inſuper reſtituere omnes fructus, quos interim perceperunt ab Eccleſia, in qua ceſſatum eſt. Hanc Concluſionem tenent expreſſe, ſupradictus Sylueſt. Sot. Enriq. Suar. & Savr. locis ſupracitatis, colligiturq. manifeſte, *ex d. cap. ſi Canonici*, quod licet ſolum loquatur de Capitulo Canonicorum, ab omnibus tamen Doctoribus, extenditur etiam ad Epiſcopos, & ad quoſcumque alios dictam ceſſationem iniuſte, & abſque iuſta & legitima cauſa imponentes, qui & ſimiliter puniri debent, ad arbitrium Superioris, vt dictum eſt ſupra. Qua in re non libet amplius immorari, ſed videantur Doctores prædicti, qui omnia contenta in d. Concluſione explicant & declarant latiſſime.

Ad quam pœnam teneantur is, qui iniuſte etiam ne legitima cauſa ceſſarunt.

Tertia Concluſio.

Violantes prædictam ceſſationem à diuinis, iuſte poſitam, omni proculdubio, peccant mortaliter; & ſi ſint Religioſi, & ceſſatio fuerit generalis, quæ vt dicitur, æquiparatur interdicto, incurrunt in excommunicationem, ſecus autem, ſi ea ſit particularis. Hanc Concluſionem, tenent expreſſe etiam omnes ſupradicti Doctores, locis ſuperius citatis, colligiturq. aperte *ex Clement. 1. de ſent. excommun.* Solum eſt difficultas, atque controuerſia, inter Doctores prædictos, an Clerici ſiue Religioſi, violando ceſſationem prædictam, atque celebrando in loco, vbi ceſſatur, incurrant irregularitatem? De qua difficultate agemus in ſequenti Articulo.

In quam penã incidãt violantes ceſſationem iuſte poſitam.

ARTICVLVS X.

Vtrum Clerici atque Religioſi, violantes ceſſationem prædictam, incurrant irregularitatem?

CIrca hunc Articulum, vt certa ab incertis ſeparemus, aperiamuſque viam, ad ea quæ poſtmodum ſunt dicenda, nonnulla oportet proponere fundamenta.

Primo, præmitto tamquam certum atque indubitatum, quod celebrans in loco interdicto, ſeu in Eccleſia interdicto ſuppoſita, incurrit irregularitatem, ex eo quod violat interdictum & celebrat. Hæc eſt communis & generalis omnium Doctorum reſolutio, cuius & ratio in promptu eſt, nam vt ſupra diximus, conſtatq. *ex cap fin. de exceſſ. Prælat.* per interdictum violatum, efficitur quis ſuſpenſus, ſuſpenſus vero celebrans, certũ eſt quod efficitur irregularis, *per cap. 1. de ſentent. & re iud. lib. 6. & cap. cum medicinalis, § fin. cap. is qui, §. is vero, de ſent. excommun. eod. lib. 6.* tenetq. id Panor. *in cap. dilectis filijs, de appellat. num.* 18. 19 & 20 & Sylueſt. *verb. interdictum, 5. q. 4. in 1. dicto* Couar. *in cap. alma Mater, §. 2. nu.* 3. Sayr. lib. 5. cap. 17. num. 9. de quo nulli eſt dubium. Sed intelligendum hoc eſt, de eo qui miniſtrat in ordine

Primo nota. Certũ eſt, quod celebrans in loco interdicto, incurrit irregularitatem.

dine ſacro, quem habet ſolemniter, & à cuius exequutione ſuſpenſus eſt, vt ſupra diximus,agendo de interdicto, & qui celebrauerit tempore interdicti generalis, quod in Eccleſia matrice ſeruatur,etenim ſi in ea non ſeruaretur, irregularis non efficeretur, vt notat Couar. *in d. cap. alma Mater*, §. 2. *num*. 3.

Secundo nota. Certum eſt etiã quod ſi ceſſatio eſt particularis, celebrãs ibidem,non efficitur irregularis,neque Religioſus ipſam non ſeruãs erit excommunicatus.

Secundo præmitto eſse etiam certum, quod ſi ceſsatio eſt particularis, celebrans ibidem, non efficitur irregularis,nec Religioſus eam non ſeruans, erit excommunicatus,etiam ſi Eccleſia eſset matrix, quia ſecundum omnes eiuſmodi ceſsatio,non æquiparatur interdicto. Hæc eſt etiam communis omnium Canoniſtarum reſolutio, vt conſtat *ex Gloſſ. 2. in cap. ſi Canonici, de offic. ord. lib. 6*. atque ex Hoſtienſ. *in cap. irrefragabili, eod. tit. in antiquis. nu*. 11. & Panor. *in cap. cum dilectis filiys, de appellat*. quos ſequitur Couar. vbi ſuprà num. 4. & Syluest. *verb. interdictum*, 1. *num*. 1. & *verb. ceſſatio, q*. 5. & Nauarr. in Manuali, cap. 27. num. 188. quorum omnium fundamentum eſt, quia dicta ceſsatio particularis, non eſt interdictum particulare,multoq. minus generale, & conſequenter nullum interdictum, & quia in iure tantum eſt cautum, vt qui celebrat in loco interdicto, fiat irregularis, ex quo ſubinde ſequitur, quod qui celebrat non in loco interdicto, ſed vbi eſt ceſsatio particularis, non irregularitatem incurrit, nam irregularitas non incurritur, niſi in caſibus à iure expreſſis, iuxta *cap. is qui, de ſent. excommun. lib. 6*. Cui & alia ratio peculiaris addi poteſt, & ea eſt, quod interdictum, ita afficit locum ipſum interdicto ſuppoſitum, vt qui in illo celebrauerit, in caſu, aut modo, non ſibi conceſso, irregularis fiat, at ceſsatio non habet eiuſmodi effectum, neque ita afficit locum, quo fit, vt licet quis peccet celebrando, in loco vbi eſt ceſsatio à diuinis, non tamen fiat irregularis, per ſupradicta, & inferius dicenda.

Nota hoc valde.

Tertio nota. Certiſſimũ eſt, quod ſi ceſſatio eſt generalis, Religioſi eã violantes excõmunicationem Incurrunt, non vero ſi ſit particularis. Nota hoc valde.

Tertio etiam præmitto, eſse ſimiliter certum, quod ſi ceſsatio ſit generalis, Religioſi eam violantes, excommunicationem incurrunt, *per Clement*. 1. *de ſent. excommun*. non vero ſi ſit particularis. Hæc etiam eſt communis omnium Doctorum reſolutio, de qua videndus eſt ſupradictus Sylu. *ver. ceſſatio, q. 5. num*. 5. & Suar. diſp. 28 ſect. 2. num. 36. & Sayr. lib. 5. cap. 17. num. 9. & 10 quod intelligendum eſt, dummodo ceſsationem prædictam ſeruet Eccleſia Cathedralis, vel matrix, ſeu Parrochialis loci. Et aduertit ſupradictus Suar. quod ſupradicta excommunicationis pœna, poſita in d. Clement. non afficit mere laicos, nec ponitur contra ipſos, nec contra Clericos ſeculares, ſed ſolum contra Religioſos, tam exemptos, quam non exemptos, cuiuſcumque ordinis & conditionis extiterint, vt conſtare poteſt ex eiuſdem verbis ibidem. His igitur ſic præmiſſis atque ſuppoſitis, ſtat modo difficultas de ceſsationibus generalibus, an ipſas violantes, & Clerici ſiue Religioſi ibidem celebrantes, incurrant irregularitatem?

Qua de re non eſt concors Doctorum ſententia, ſed duæ communiter feruntur opiniones.

Prima opinio eſt, Ioan. Andr. *in d. cap. ſi Canonici*, & Innoc. Ancharani, & aliorum ibidem, & Calder. in tract. de interdicto, aſserentium Clericos ſiue Religioſos violantes, huiuſmodi ceſsationem generalem, fieri irregulares, quamuis aliud ſentiant de ceſsatione particulari. Hanc ſententiam tenere viſus eſt D. Anton. 3. p. tit. 27. de interdicto, cap. 3. ante medium, & ſumma Angelica, *verb. ceſſatio, in princ*. Palud. in 4. d. 18. q. 8. ar. 3. in princ. concl. 4. Simon Maiolus, lib. 3. de irregularitate, cap. 20. nu. 11. Gonſaluus à Villa Diego, tract. de irregularitate, cap. de interdicto, in fin. in quam partem inclinare etiam videtur Couar. vbi ſupra num. 4. qui omnes fundantur,

in

in æquiparatione quam facit, *d. Clemene.1. de ſentent. excomm.* inter ceſſationem & interdictum generale, ex quo colligunt, quod eadem ſit vtriuſque ratio, quantum ad incurrendam irregularitatem. Sed nihilominus contraria ſententia, eſt verior atque tenenda, de qua & ſequens ſtatuitur Concluſio.

Concluſio.

Clerici ſiue Religioſi, violantes prædictam ceſſationem generalem, celebrando, licet peccent mortaliter, non tamen incurrunt irregularitatē.

CLerici ſiue Religioſi, violantes prædictas ceſſationes à diuinis etiam generales, celebrando, quamuis mortaliter peccent, non tamen fiunt irregulares. Hanc ſententiam in primis tenet, gloſſ. *in cap. ſi Canonici, de off. ordin. lib. 6. verb. ceſſare,* & Panorm. *in cap. dilectis filijs, de appellat. num.* 18. *&* 19. & Innocent. innumeriq. alij Iuriſperiti, *in d. Clement. 1. de ſent. excomm.* Sylueſt. *verb. interdictum, 1. q. 1. in fin.* vbi ait, ita communiter ſentire omnes Doctores, *in cap. irrefragabili, §. caterum, de offic. ord.* idem Sylu. *verb. ceſſatio, q. 5.* vbi etiam ad id plures, allegat atq; adducit Doctores. Sot. etiá in 4. d. 22. q. 3. ar. 2. concl. 3. Ledeſma, 2. p. 4 q. 26. ar. 2. poſt tractatum de interdicto, Nau. in Man. cap. 27. num. 188. Medina in ſua ſumma, ſiue inſtructione Confeſſorum, lib. 1. cap. 11. §. 14. Enriq. lib. 13. cap. 52. §. 1. & cap. 54. §. 3. Couar. *in cap. alma Mater, 2. p. §. 2. num.* 3. Suar. diſp. 38. ſect. 1. nu. 8. & 9. Sayr. lib. 5. cap. 17. num. 9. & 10. Quorum etiam omnium fundamentum eſt, quia *in d. Clemen. 1. de ſentent. excommunic.* ceſſatio generalis, atque interdictum generale, non æquiparantur quoad omnia, ſed ſolum quoad effectum incurrendi Religioſos, ſententiam excommunicationis ibidem poſitam. Vnde cum in iure expreſſe habeatur, quod irregularitas non incurritur, niſi in caſibus à iure expreſſis, *per cap. is qui, de ſent. excommun. lib. 6.* manifeſte concluditur, prædictam concluſionem atque ſententiam eſſe neceſſario tenendam.

Nota valde.

Sed dicet aliquis, quod licet prædicta irregularitas non reperiatur in iure expreſſa, ſub expreſſo nomine ceſſationis, nec particularis nec generalis, contra celebrantes diuina officia ibidem, ſeu eo tempore, ſufficit, quod reperiatur expreſſa, ſub nomine interdicti; cum certum ſit, aut ſaltim probabile, ſecundum quamplures Doctores, quod ceſſatio prædicta, maxime generalis, eſt quaſi interdictum quoddam generale. Sed nihilominus dico, non id ſufficeret, ad hoc, vt dicamus incurri in eo caſu irregularitatem prædictam, cum nullibi in iure ſub proprio & expreſſo nomine ceſſationis, ſiue particularis, ſiue generalis reperiatur expreſſa, ſitq. id odioſum, ac iuxta communem iuris regulam, odia reſtringi, fauores vero conueniat ampliari. Qua de re videantur plura, eaq. notatu digniſſima, quæ afferuntur à Doctoribus ſupradictis, & à me breuitatis gratia prætermittuntur. ſed maxime videatur Syluest. *ver. ceſſatio, q. 5. in fin.* vbi horum omnium reddit rationem appotiſſimam, & Sayr. vbi ſupra num. 11. & 12. vbi & ad hoc propoſitum refert, eſſe ſcriptum memoriæq. traditum, de quodam Iuriſconſulto, qui dicere ſolebat, quod qui dicit, aliquem irregularem eſſe, propter aliquam cauſam, caſum legis debet adducere & oſtendere, alias vero nihil faciet.

ARTICVLVS XI.

De relaxatione ſeu ſuſpenſione, prædictæ ceſſationis à diuinis.

IN hoc Articulo breuiter atque reſolutiue, plures ſimul à nobis difficultates explicandæ ſunt. Et primo, an ceſſatio aliqua feratur in pœnam ob culpam aliquam præteritam, atque ad certum & determinatum tempus? Secundo, an dato caſu, quod non ſic feratur, neque ferri poſſit, niſi ob contuma-

Digitized by Google

tumaciam,aut ſub aliqua conditione, an ipſa ſublata,ſeu conditione iam adimpleta, ceſſatio ipſa per ſe tollatur,abſque vlla Superioris relaxatione. Tertio, à quo ſit facienda eiuſmodi ceſſationis relaxatio, & qualiter, & an ad id aliqua forma in iure reperiatur expreſſa? Et tandem vltimo, an ceſſatio prædicta,poſſit ſuſpendi ad aliquod tempus,ſeu ad aliquem peculiarem effectum, atque determinatum locum? Quibus omnibus difficultatibus per ordinem fiet ſatis, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Ceſſatio, numquam ferri conſueuit, in culpam prçteritã, neque ad certum atque determinatũ tempus,ſed ſemper propter contumaciam tantũmodo.

CEſſatio, numquam ferri conſueuit,in pœnam ob aliquam culpam præteritam,neque vſque ad certum atque determinatum tempus,ſed ſemper,quouſque recedat contumacia. Hanc ſententiam tenet expreſſe Suar. 5.tom.in 3.p. D.Thom.diſp.38.ſect.4.nu.2. probatq. eam ex communi vſu Eccleſiæ, nullaq. alia (inquit) requiritur amplior probatio, præſertim cũ hac de re nihil expreſſum habeatur in iure. Vnde loquendum de ea eſt, vt communiter loquuntur Doctores, de alijs pœnis, & ſententijs, ſiue cenſuris,quamuis ceſſatio (vt dixi) non ſit cenſura,neque pœna,ſed prohibitio diuina celebrandi.

Secunda Concluſio.

Ceſſatio poſita ob cõtumaciã, non tollitur ipſo facto, etiam facta ſatisfactione abſque Iudicis relaxatione.

Ceſſatio, quæ ponitur ob contumaciam, & propoſita aliqua conditione, tacita vel expreſſa, donec talis, vel talis ſatisfactio fiat, quamuis recedente contumacia, adimpletaq. conditione, tollenda ſit ſtatim, non tamen id fit ipſo facto, etiam facta ſatisfactione, abſque relaxatione Superioris. Hæc Concluſio, eſt etiam Suarez ſupradicti,loco ſupracitato, & ponit eam contra quoſdam aſſerentes, quod ceſſatio lata ad certum tempus, aut ſub aliqua conditione, donec hoc aut illud fiat, ſtatim elapſo tempore, vel adimpleta conditione,per ſe ceſſat, ſed in contrarium, inquit, Suar. eſt veritas, quod ſimiliter probat ex communi vſu Eccleſiæ, & quia prædicta ceſſationis ſententia, quamuis feratur in eum finem, non tamen eſt prohibitio conditionalis, ſed ſententia abſoluta, quæ tollenda & reuocanda eſt à Iudice, recedente contumacia, facta ſatisfactione, atque adimpleta conditione,aut quandocumque neceſſitas illius ceſsauerit, non vero ceſsat ſtatim ceſsatio per ſeipſam, vt commune eſt in omnibus alijs pœnis, ſententijs, atque cenſuris.

Tertia Concluſio.

Ceſſationis relaxatio,facienda eſt à Iudice qui eã poſuit, vel a ſuo ſucceſſore, aut à Superiore.

Ceſsationis prædictæ relaxatio, facienda eſt ab eo, qui illam poſuit, aut ab ipſius ſucceſsore,ſi ille deceſſit,vel à Superiore. Hæc Concluſio eſt communis atque generalis omnium Doctorum reſolutio, de qua videndus eſt Suar. vbi ſupra, num.1. & Sayr. lib.5.cap 18. num.7. Circa quam nihil de nouo occurrit dicendum, præter ea quæ dicta ſunt ſupra,agendo de relaxatione interdicti,& ſicut ad illud dictum eſt etiam ſupra, quod nulla ſunt in iure præſcripta,aut determinata verba, ſed quod ſufficit,vt id fiat quibuſcũque verbis,ſufficientibus ad hoc, vt Iudex & Prælatus voluntatem,atque intentionem ſuam explicet, ita etiam dicendum eſt de ceſsatione, nam horum omnium vna eademq. eſt ratio.

Sed maior difficultas eſt, circa ſuſpenſionem ceſsationis prædictæ,an ſuſpendi poſſit ad tempus, vel ad vnum locum & non ad alium, vtputa pro vna ciuitatis Eccleſia, ſiue Monaſterio, aut pro vno tantum officio, ſcilicet pro Miſsa noua, aut pro ſepultura,&c.? non enim deſunt, qui dicant, quod

non

non, partemq. teneant negatiuam. De qua opinione videndus eſt Enriquez, lib.13.cap.32.§.1. & cap.54. §.2. inquiunt enim, & maxime circa hoc vltimum, quod prædicta ceſsationis ſuſpenſio, à ſolo Papa fieri poteſt. Cuius rationem reddunt, quia ceſsatio, ſicut & excommunicatio, ita habet à iure determinatum ſuum effectum, vt omnes ipſius effectus neceſsario debeant eſse connexi. Sed nihilominus contraria ſententia communiter tenetur, de qua ſit quarta Concluſio.

Quarta Concluſio.

Ceſsatio bene poteſt ſuſpendi, ex voluntate ferentis ipſam, ad certum tempus, ſeu ad vnum locum, & etiam quoad vnum effectum, nō vero quoad alium. Hanc ſententiam tenet Suar. loco ſupracitato, num.4. & Sayr. loco etiam ſupracitato, num.8. Et quidem, quod hoc ita ſit, quamuis hac de re nihil expreſse habeatur determinatū in iure, ratio ipſa id ſatis ſuadet, quia per ſe atque ex natura rei, nulla eſt repugnantia, vt qui alias ſeu aliunde ceſsationem prædictam poteſt tollere, & relaxare in totum, non etiam poſſit ſecundum partem, idq. præſertim, cum prædicta ceſsatio (vt ſupra diximus) non ſit cenſura Eccleſiaſtica, ſed ſolum ſimplex quædam, & nuda prohibitio, in qua certum eſt, quod qui eam tulit, ſi cauſa adſit rationabilis, & aliunde non impediatur, ſicut poteſt in totū diſpenſare, ita & in partem, ſeu reſpectu alicuius, poteſt ipſam auferre. Videatur hac de re ſupradictus Suar.

Ceſſatio bene poteſt ſuſpēdi, ex voluntate ferentis ipſam, ad certum tempus atque ad vnum locum, & etiā quoad vnū effectum, nō vero quoad alium.

ARTICVLVS XII.

Qualiter Religioſi & Regulares, ex ſuis priuilegijs, ſe gerere debeant, tempore interdicti, & prædictæ ceſſationis à diuinis.

IAm ſupra Quæſtione præcedenti, Articulo vltimo dictum eſt, & multis auctoribus, atque rationibus comprobatum, quod priuilegia Regularibus conceſſa, circa ſuſpenſionem interdicti, in certis quibuſdam diebus, ſiue caſibus, non ſunt reuocata per Concil. Trident. Supereſt nunc inueſtigare, & explicare, qualiter Religioſi prædicti, ſe gerere debeant, conformiter ad prædicta priuilegia, ſupradicto tempore interdicti, atque etiam tempore ceſſationis à diuinis; vt enim ſtatim dicemus, conceſſum eſt ex ſpeciali priuilegio, Regularibus prædictis, vt vtroque tempore ſe habere poſſint ſimiliter, atque eodem prorſus modo. Pro quorum omnium pleniori intelligentia, ſunt aliqua fundamenta præmittenda.

Primo præmitto, ex Auctore Supplementi & priuilegiorum Collectore, in Compendio, *verb. interdictum, 3. in fin.* quod omnes Conſtitutiones, ſiue conceſſiones iuris communis, aut etiam priuilegiorum particularium, factæ, & quæ communiter fiunt, intelligendæ ſunt, pro interdicto generali. Nam & hoc eſt, quod communiter ponitur, & ſic *cap. alma Mater, de ſent. excomm. lib.6.* vbi habetur, *vt tempore interdicti, celebrari poſſit ianuis clauſis, &c.* communis eſt omnium Doctorum reſolutio, quod intelligitur de ſupradicto interdicto generali, atque de interdicto locali, de quo ſimiliter intelligenda ſunt alia iura; quandocumque prohibetur celebrari. Quo fit, vt quando, non interdicitur locus, ſed homines, videlicet communitas alicuius loci, ciuitatis, ſiue oppidi, ac denique Populus, & homines talis loci, aut etiam totius Regni; tunc cum non loca ſint interdicta, ſed homines, eiuſmodi ciuitatis hominibus interdictis, celebrari poterit ibidem, apertis ianuis, ac ſi interdictum non eſſet ibi. Hæc omnia habentur ex Auctoribus ſupradictis, quæ dicunt

Primo nota, q̄ omnes conceſſiones, & priuilegia iuris cōmunis ſiue particularis pro interdictis, vt plurimum conceſſa, intelligēda ſunt pro interdicto generali & locali Quādocumque nō interdicitur locus, ſed homines alicuius loci, ipſis excluſis atque euitatis celebrari poteſt, etiā apertis ianuis, &c. ac ſi nullum eſſet interdictū.

Secundo nota. Qualiter Clerici Regulares ſe habebāt interdicti tempo

Digitized by Google

cunt eſſe certa atque indubitata, licet aliqui Auctores oppoſitum dixerint.

Secundo præmitto ex eiſdem, quod antiquitus, hoc eſt, ante editionem prædicti, *cap. alma Mater*, quod editum fuit à Bonif. VIII. anno Domini 1300. tempore prædicti generalis interdicti, ſolummodo erant à iure conceſſa ſequentia, nempe, *quod poſſet celebrari ſemel in hebdomada, ad renouandum ſacramentum, & quod poſſint adminiſtrari ſacramenta Baptiſmi, pœnitentia, & Euchariſtia pro infirmis, & quod ſepultura præſtari poſſet cum ſilentio Clericis morientibus, qui eiuſmodi obſeruaſſent interdictum*, ad modum explicatum in articulo. Item, *quod duo, vel tres inſimul, poſſent in Eccleſiis, ianuis clauſis, & cum moderationibus ſupradictis, dicere officium diuinum, taliter quod extra nequirent exaudiri.* Hæc erant ſolummodo de iure communi antiquo, & quicumque aliquid amplius habere volebat, oportebat, vt per priuilegium particulare, id obtineret, ſibi concedi. Qua propter eo tempore conceſſum fuit nobis Fratribus Minoribus per Innocent. IV. & Clement. IV. ac poſtea per Nicol. etiam IV. *quod poſſemus in Eccleſiis atque Oratorijs noſtris, & in quibuſcumque alijs, ad qua nos declinare contingeret, celebrare diuinũ officium, & Eccleſiaſtica recipere ſacramenta, ianuis clauſis, &c.* Item, *quod etiamſi apponeretur interdictum, cum ſequenti clauſula, non obſtantibus priuilegijs quibuſcumque Religioſis conceſſis, prohibemus quod nulla Eccleſia ſacramenta valeant miniſtrari, exceptis baptiſmate paruulorum, & pœnitentia morientium, & quod nullum officium diuinum dici poſſit, &c. nihilominus omnia ſupradicta, poſſent prędicti Fratres facere, excluſis omnibus perſonis, quæ non ſunt de Ordine noſtro, niſi de eiuſmodi indulgentia fieret mentio expreſſa.* Habentur prædictæ conceſſiones in Monum. noſtri Ord. & referuntur in Compendio priuilegiorum, *verb. interdictum*, 1. §. 2. & §. 4. Poſtmodum fuerunt aliqua alia priuilegia conceſſa, nempe, *quod poſſemus tali interdicti tempore, admittere ad diuina, pueros noſtris ſeruitijs deputatos, ac negotiorum noſtrorum Procuratores, & operarios*, de quibus poſtea dicemus. Item per Alex. IV. *conceſſum nobis fuit, quod poſſemus in vigilijs & feſtiuitatibus, ac per octauas Sanctorũ, Franciſci, Antonij, & Claræ, vna cum Religioſis, & Clericis, qui ad noſtras Eccleſias conuenerint, publice ac ſolemniter diuina officia celebrare, niſi id ſpecialiter nobis fuerit prohibitum, aut nos, ſiue præfati Religioſi & Clerici dediſſemus cauſam interdicto*, habetur hæc conceſſio in dictis Monumentis, & refertur in Compendio, *verb. interdictum*, 2. §. 1. & ſimilem conceſſionem fecit idem Pontif. Fratribus Prædicatoribus pro feſtis Sancti Dominici, & Petri Martyris, & habetur in Supplem. & refertur in ſuprad. priuilegiorum Compend. *verb. interdictum*, 2. §. 2. quæ conceſſiones licet poſtea reuocatæ fuerint per Bonif. VIII. *cap. alma Mater*, poſtea tamen reualidatæ ſunt, per alios ſummos Pontifices, aliæq. multæ de nouo conceſſæ, vt inferius in ſuo proprio loco dicemus.

Tertio præmitto, quod poſt hæc omnia, ſuprad. prædictus Bonif. VIII. edidit, atque promulgauit, dictum *cap. alma Mater*, quo conceſſit, *vt in omnibus Eccleſiis, & Monaſterijs, poſſent officia diuina generaliter celebrari, ianuis clauſis, & eo modo, quod dictum eſt ſupra, & adminiſtrari Sacramenta Baptiſmatis, & pœnitentia, celebrari etiam ſolemniter, in quatuor feſtiuitatibus, ibidem contentis.* Et reuocauit omnia priuilegia, ſuper hac materia conceſſa, quibuſcumque perſonis, ac etiam Religionibus, dicens, quod ſufficere deberet, omnibus ſua conceſſio, quam in ſuprad. cap. fecit. Sed poſt ipſum multi ſummi Pont. Regularibus plures fecerunt conceſſiones, ſtatueruntq. multa, obſeruanda circa modum, quo ipſæ habere ſe deberent in prædictis interdicto, & ceſſatione à diuinis, quæ omnia vt habeantur præ manibus, atque per ordinem, pro occurrentibus caſibus & negotijs, hac de re ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima

---

re ante dictum c. alma Mater, de iure communi.

Quæ fuerint priuilegia Regularibus conceſſa, ante ſupradictum cap. alma Mater.

Mon. Ord. 1. imp. fol. 21. & fol. 26. & 2. f. 105. cõc. 220. & f. 140. cõc. 314. & refertur in comp. verb. interdictum, 1. §. 2. & §. 4.

Priuilegiũ pro feſtiuitatibus S. P. N. Franciſci, Antonij, & Claræ, ſuarũq. octauarum.

Mon. Ord. 2. imp. fol. 257. conc. 642. & in ſup. f. 544. conc. 154. & refertur in cõpend. ver. interdictum, 2. §, 1.

Simile priuilegium cõceſſum pro S. Dominico, & Petro Martyre.

Suppl. fo. 115. conc. 510. & refertur in cõpend. vbi ſup. §. 2.

Tertio nota. Conceſſa interdicti tempore de iure cõmuni per c. alma Mater, pro quatuor feſtiuitatibus Natiuitatis Domini, Reſurrectionis, Penthecoſtes, & Aſſumptionis Virginis Mariæ.

Pr ima Concluſio.

> Omnes Religioſi tenentur interdicta generalia obſeruare, cum Eccleſia matrix illa ſeruauerit.

OMnes in vniuerſum Regulares, & Religioſi, tam exempti, quam non exempti, cuiuſcumque ordinis & conditionis extiterint, obſeruare tenentur, interdicta generalia, tam auctoritate Sedis Apoſtolicæ, quam à locorum Ordinarijs poſita, cum Cathedralem, vel Matricem, ſeu Parrochielem loci Eccleſiam, illa viderint obſeruare, non obſtantibus quibuſcumque appellationibus, antea etiam, ad eamdem Sedem, vel alium, ſeu alios interiectis, & alijs obiectionibus quibuſcumque, cum moderatione tamen Decretalis, atque *cap. alma Mater*, & ea non ſeruantes, excommunicationis ſententiam ipſo facto incurrunt. Hæc Concluſio habetur expreſſa, *in Clement. 1. de ſentent. excommunicat.* quæ incipit, *ex frequentibus*, & tenet illam expreſſe Syluester, *verb. excommunicatio 9. excommunicatione 45.* Circa quam conſtitutionem, ſunt nonnulla obiter, ſed neceſſario notanda.

> Primo nota, pro explicatione Clementinæ ex frequẽtibus de ſentent. excommun. quod Concilium Tridentinum, præcipit cenſuras & interdicta à Regularibus obſeruari.

Primo, quod Concil. Trident. ſeſſ. 25. *de regul. cap.* 12. vbi hac de re agit, quamuis non ponat prædictã excommunicationis ſententiam, præcipit tamen, ſeruari cenſuras atque interdicta, ne dum à Sede Apoſtolica, verum etiam ab Ordinarijs emanata & promulgata, mandante Epiſcopo. Quibus verbis (vt ſupra diximus) non reuocauit Regularium priuilegia, quæ habentur ad ſuſpendenda interdicta, in aliquibus diebus, ſiue caſibus, ſed ſolummodo illa, quæ in quibuſdam Religionibus habebantur, ad nullum ſeruandum interdictum, quod eſt maxime notandum, atque memoriæ commendandum.

> Secundo nota, pro explicatione d. Clement. quid ſtatueret Pius II. circa interdictorum obſeruationẽ, *Mon. Ord. 1. imp. fol. 50. & 2. fo. 49 conc. 42. & refertur in cõpen. ver. interdictũ, 1. §. 9.*
>
> Innocen. VIII. præd Pij II. cõſtitutionem reuocauit.
>
> Prædicta conſtitutio Clem. V. nõ ligat Clericos neque ſeculares, ſed Religioſos tantũmodo, tã Mendicantes, non Mendicantes.

Secundo etiam eſt notandum, quod Pius Secundus, declarando qualiter nos Minores Fratres, habere debeamus, in obſeruatione interdicti prædicti, ſtatuit, *quod ſi interdictum fuerit Apoſtolicum, tunc poſtquam prædictis Fratribus, qui loca interdicta habitant, inſinuatio fuerit facta, ad obſeruantiam eiuſdem interdicti, adſtringantur nulla exceptione, aut excuſatione admiſſa (etiam ſi cæteri Religioſi, ac ſeculares ex quacumque cauſa illud non obſeruauerint) ſed ſi interdictum fuerit ordinarium, tunc ſolum ad illius obſeruantiam obligentur, quando matricem Eccleſiam illud viderint obſeruare.* Habetur hæc conſtitutio in Monumentis noſtri Ordinis, & refertur in Compendio, *verb. interdictum, 1.* §. 9. ſed ſtatim in §. ſequenti, aduertitur, quod Innocent. VIII. reuocauit ordinationem ſupradictam, ſeu declarationem Pij Secundi, de obſeruatione interdicti Apoſtolici, ſcilicet, quod etſi non ſeruetur ab Eccleſia Matrice, obſeruari tamen debeat à Minoribus Fratribus, & reduxit eam ad ius commune. In quo ſtando, dico primo, circa Conſtitutionem prædictam Clement. Quinti, quod ipſa non ligat Clericos, neque ſeculares, prout aduertit gloſſa ibidem, *verbo, Religioſi*, ſed tantum dicit, ſub ea comprehendi omnes Religioſos, tam Mendicantes, quam non Mendicantes, poſtquam ibidem apponuntur illa verba, *Religioſi quicumque, tam exempti, quam non exempti, cuiuſcumque ordinis & conditionis exiſtant*, qui etiam, inquit, intelliguntur ſcire obſeruantiam interdicti à Matrice Eccleſia, quandocumque viderint, ſeu alio corporis ſenſu, perceperint idipſum, etiam auditu, quod quidem eſt intelligendum de auditu probabili, quam etiam ratione in ſupradicta Conſtitutione ſtatim additur, quod eam probabiliter ignorantes, non ipſa ligentur.

> Tertio nota, pro explicatione ſupradictæ Clement.

Tertio eſt notandum, quod ad obſeruantiam Conſtitutionis prædictæ, ac ſub pœna excommunicationis ibidem poſita, aſtringuntur Religioſi, & Regulares prædicti (prout ibidem dicitur) etiam in interdictis, & ceſſationi-

Ad ſeruandam conſtitutionem prædictam Clem. V. aſtringûtur Religioſi etiam ſi interdictum ſit poſitum per aliqua Prouincialia ſtatuta, itē in ceſſationibus generalibus, &c.

Nota hoc valde.

bus à diuinis,indictis per Prouincialium Conciliorum ſtatuta, vel ipſorum
auctoritate poſitis. Item in ceſſationibus generalibus a diuinis, ciuitatum,
terrarum, & aliorum locorum, quas aliquando ex conſuetudine, vel alias,
Capitula, Collegia, vel Conuentus ſecularium, aut Regularium Eccleſia-
rum appoſuerint. habetur in dicta Clement. vbi ſupra. Quod & ſimiliter eſt
intelligendum de interdicto poſito à iure, vt quando (verbi gratia) Canon
imponit interdictum ciuitati, quæ inſecuta fuit Epiſcopum, prout habetur
in cap. felicis, §. ciuitas, de pœn. lib.6. quod & notat, & aduertit gloſſ. in ſu-
pradicta Clement. 1. Ex quibus colligitur, quod dicta Conſtitutio non ha-
bet locum, Primo,in interdicto poſito à ſingulari perſona,quæ ſpeciali con-
ſuetudine poteſt interdicere, cum talis perſona, id non faciat auctoritate
Apoſtolica,nec ſit Ordinarius,de quibus tantum duobus caſibus,expreſſe ibi
prædicta Conſtitutio loquitur. Verum eſt tamen,quod ſi ipſa ex conſuetudi-
ne, ordinariam haberet iuriſdictionem, iuxta terminos iuris poſiti, *in cap.
cum contingat, de for. compet.* in tali caſu, locus eſſet Conſtitutioni prædictæ.
Nam textus, ibi, non loquitur ſolum,de interdicto lato à Diœceſano, tunc
enim ſub eo nomine ſolus Epiſcopus intelligeretur, argumento cuiuſdam
Decretalis, ſiue *cap. vnici, de vit. & honeſtat. Clericor. lib. 6.* ſed loquitur,de in-
terdicto lato ab Ordinario, ad quod ſufficit, quod ordinariam habeat iuriſ-
dictionem. Idem dicendū eſt de Delegato Apoſtolico,nam ſi habeat manda-
tum à Papa,poterit ponere interdictum, tenebitq. atque obligabit dicta
Conſtitutio, alias vero non, nam Conſtitutio prædicta loquitur de interdi-
cto poſito Sedis Apoſtolicæ auctoritate, ſeu Ordinarij, aut Delegatorum
ſpecialiter ad hoc deputatorum, vt interdicant. Cuius quidem ratio eſt:
nam quando talis poteſtas datur ſpecialiter,ad interdicendum, aliquem,ſeu
aliquos, eiuſmodi Delegati potius miniſtre ſunt, quam principalis, ipſeq.
Pontifex committens eiuſmodi poteſtatem, per ſeipſum intelligitur id fa-
cere, argumento *cap. fin. de offic. deleg.* Circa obſeruationem interdicti præ-
dicti vide Sayr.cap.3. num.29.

Quarto nota, pro eadē Clement. ſeruandum eſſe interdictum; quādocumque à matrice ſeruatur non vero aliter. Religioſi ſeruare tenetur interdictū à matrice poſitum, etiam ſi ſit nullum, ad quod non obligantur Clerici.

Nota. Quænam dicatur Eccleſia matrix, & quid in his obſeruandum ſit.

Quarto & vltimo eſt notandum, eiuſmodi interdictum eſſe ſeruandum,
quandocumque ſeruatur ab Eccleſia Matrice, Cathedrali, ſeu Parrochia-
li loci, ſiue valeat, ſiue non, & quamuis alias ipſum interdictum exiſtime-
tur, aut putetur eſſe nullum atque inualidum, vtputa, quia ab eo congruen-
ti, & debito tempore fuit appellatum, ſeu alia afferatur nullitatis ratio &
cauſa; quod non contingit in Clericis, ipſi enim non tenentur obſeruare
cenſuras, quas ſciuerint eſſe nullas, etiam ſi Eccleſia Matrix illas obſer-
uet, vt tradit ſupradicta gloſſ. in d. Clement. *verb. Religioſi*, docetq. D. Anto-
ninus, 3 par.tit.56.cap. 5. & Nauarr. *in cap. cum contingat, de reſcript. remed. 2.
num.40* & dicitur Eccleſia Matrix, vt etiam ibidem dicit gloſſa, *in d. Clem.
verb. Matricem*, Eccleſia maior ſiue baptiſmalis, quæ & Matrix dicitur,quia
ſicut mater generat, ſic & illa per baptiſmum regenerat. Sed quia interdi-
cuntur quandoq. loca, Eccleſiam Cathedralem non habentia, quæ tamen
Eccleſiam Matricem habent, ideo ſummus Pontifex expreſſit, ibidem ver-
bum illud, *ſiue Parrochialem loci*. At quia quandoq. in aliquo loco,ſunt plu-
res Eccleſiæ æqualiter Parrochiales, aduertendum eſt, quod ſi omnes illæ
interdictum obſeruent, obſeruandum eſt à Religioſis, alias locus erit ſupra-
dictæ Conſtitutioni, atque excommunicationi ibidem poſitæ: ſed tamen, ſi
aliquæ illud obſeruant, aliquæ vero non, tunc non eſſet locus ſupradictæ
pœnæ. Nec etiam ſupradicta Conſtitutio obligat,quando interdictum fue-
rit poſitum,in Eccleſia Cathedrali, ſiue Metropolitana alicuius Prouinciæ,

Nota hoc valde.

nam

ñam vt ex verbis ipſius Conſtitutionis conſtat, ſummus Pontifex ibidem, non loquitur, *niſi de Eccleſia Cathedrali Matrice ciuitatis, ſiue loci* : certumq. eſt, quod Eccleſia Metropolitana Camorenſis (verbi gratia) non eſt Matrix ciuitatis Taurenſis, ac proinde, nec Religioſi ibidem exiſtentes, obſeruare tenebũtur interdictum poſitum in Metropolitana Camorenſi, quod eſt valde notandum.

His omnibus addo, quod non propterea, quod Eccleſia Matrix aliquod interdictum non obſeruet, tenentur Religioſi etiam ipſum non obſeruare, prout etiam aduertit gloſſa, in dicta Clement. 1. & ratio eſt, quia Pontifex non dicit, ibi, quod in non obſeruando interdictum, ipſi ſe conforment cum Eccleſia Matrice, quinuero, addere intendit, non vero minuere ad obſeruantiam interdictorum prædictorum, & argumentum à contrario ſenſu ceſſat, vbi contrarium illius argumenti reperitur expreſſum in iure, prout tenet gloſſa communiter recepta in *cap. ſignificaſti, de foro comp. & cap. à nobis, de ſentent. excommunic.* facit, *& cap. ad hæc, cum gloſſ. de teſtam.* neque contrariorum eadem eſt diſciplina, vbi mens & verba iuris reſiſtunt, prout habetur ibidem: & exceſſus Clericorum Eccleſiæ Matricis, interdictum non ſeruantis, non anſam debet præſtare Religioſis, ſiue materiam delinquendi, cum ipſi eſſe debeant ſacris Canonibus magis obſequentes. In hoc tamen ſtat huiuſmodi differentia, quod ſi interdicti ſententia non ligat, & Eccleſia Matrix ipſum non obſeruat, Religioſi ipſum etiam non obſeruantes, non ligabuntur ſupradictæ excõmunicationis ſententia, ſeu pœna, ſed alijs, quæ in ſacris Canonibus continentur, *cap. vltimo, de exceſſ. Prælat. & cap. auctoritate, cap. Epiſcoporum, de priuileg. lib. 6.* nempe quod erunt ſuſpenſi, eritq. eis interdictus ingreſſus Eccleſiæ, & fient irregulares, ineligibiles, actiue, & paſſiue. Sed tamen ſi Eccleſia Matrix interdictum prædictum obſeruauerit, etiamſi ſententia eiuſdem interdicti fuerit nulla, impediente appellatione, ſeu aliqua alia nullitate, Religioſi illud non obſeruantes, incurrent prædictam excommunicationis ſententiam, in dicta Clement. poſitam, non vero ligabuntur ſupradictis alijs pœnis, cum ſententia interdicti in ſe fuerit nulla, vt dictum eſt; in caſu tamen quo fuerit valida, & Eccleſia Matrix illud obſeruauerit, vtraſque pœnas ſupradicti Religioſi incurrent. Et hæc pro explicatione, atque declaratione ſupradictæ primæ Concluſionis, & Clementinæ 1. dicta ſufficiant.

Non propterea quod Eccleſia matrix, interdictũ aliquod nõ obſeruet Religioſi tenẽtur in hoc ſe illi conformare & ipſum non obſeruare.

Nota hoc valde.

Secunda Concluſio.

Religioſi, obſeruare tenentur, interdicta prædicta, & ceſſationes à diuinis, etiam ſi eorum Monaſteria, conſtituta ſint in ſuburbijs, ciuitatis, ſiue loci, cuius Eccleſia Matrix illa obſeruauerit, ſeu in locis circumuicinis, dicunturq. talia, quando non plus ab eis diſtant, quam per ſpatium vnius milliarij cum dimidio, aut dimidiæ leucæ. Pro huius Concluſionis intelligentia oportet præmittere, nulli eſſe dubium, quod interdicta ciuitate, cenſeantur etiam interdicta Monaſteria ibidem exiſtentia, neque celebrari in eis poſſe diuina officia, vt ſatis colligitur, traduntq. id Doctores communiter, *in dicta Clement. 1. de ſentent. excommunicat.* Sed difficultas eſt, an ſtando in iure communi, interdicta ciuitate cenſeantur etiam interdicta Monaſteria exiſtentia in ſuburbijs? Atque ex vna parte videtur, quod ſic, nam de iure, interdicta ciuitate, intelliguntur etiam interdicta ſuburbia, *per cap. ſi ciuitas, de ſentent. excommunicat.* Ex alia vero parte, videtur quod

Religioſi & Regulares, obſeruare tenentur, interdicta prædicta, & ceſſationes, etiamſi eorũ Monaſteria, in ſuburbijs exiſtant.

Interdicta ciuitate ſub vrbia etiam cenſetur interdicta.

non, nam ciuitatis nomine, vt apparet, non intelliguntur ſuburbia, eſt enim Ciuitas caſtrum, quod ambitu murorum continetur, vt ſatis colligitur, *ex l. nam quod liquide, §. ſi ita, ff. de pecu. lega. & ex l. 2. ff. de verborum ſignific.* Sed nihilominus, quidquid ſit de nominis ſignificatione, tenendum eſt firmiſſime, quod interdicta ciuitate, intelliguntur etiam Monaſteria, in ſuburbijs exiſtentia interdicta, nam in his rebus, loquendum eſt iuxta ſubiectam materiam, ſtatum, & qualitatem, & conditionem loquentis, vt exinde eius mentem atque intentionem valeamus percipere. Qua propter licet alioquin appellatione ciuitatis, & ſupradicto ciuitatis nomine, non veniant intelligenda ſuburbia, nec Monaſteria ibidem exiſtentia, ſed tantummodo, id quod muris cingitur, ad propoſitum tamen, interdicta ciuitate interdicta, ſuburbia etiam cenſentur interdici, & Monaſteria ibidem exiſtentia, ne ſi aliter fieret, interdicto prædicto illuderetur, cnm ibidem ſacra, & diuina officia celebrari poſſent. Hanc rationem tetigit, quinuero expreſſit, ſummus Pontifex, *in dicto cap. ſi ciuitas*, vbi hoc etiam dicunt vnanimiter omnes communiter Doctores. Sed vt dixi, tunc Monaſteria dicuntur ciuitatibus circumuicina, quantum ad effectum, & obligationem ſeruandi interdicta prædicta, quando non diſtant ab eis, amplius quam per ſpatium vnius milliarij cum dimidio, ſeu dimidiæ leucæ, etenim ſi diſtantia maior eſſet, nullatenus intelligerentur comprehenſa.

Nota.

Quibus fraudibus obuiandis Iulius Secundus, nobis Fratribus Minoribus conceſſit, *quod ſi contingat aliquam Ciuitatem, ſeu oppidum, cum duobus, vel tribus milliaribus circumuicinis (infra quæ milliaria domus Fratrum prædictorum exiſtunt) Eccleſiaſtico ſupponi interdicto, Fratres Ordinis huiuſmodi (niſi cauſam interdicto dederint, vel eis ſpecialiter ex cauſa legitima interdictum fuerit) huiuſmodi interdictum ſeruare nullatenus teneantur, ſi alias domus ipſorum Fratrum, de iure talis oppidi interdicto non comprehendantur.* habetur in Monumentis Ordinis, & refertur in Compendio, *verbo, interdictum*, 1. §. 12. Ex quibus verbis, licet colligere, quod Monaſteria ab vltra duo milliaria oppidis, ſiue ciuitatibus diſtantia, ipſis interdictis, non cenſentur interdicto ſuppoſita; ſecus vero, ſi non diſtarent vltra dicta duo milliaria, quod plus minuſue, eſt ſpatium ſupradictæ dimidiæ leucæ. Et hoc eſt tenendum, atque in praxi ſeruadum, per quod manet explicata Concluſio ſupradicta.

Mon. Ord. 1. imp. fol. 43. & 2. f. 126. conc. 287. & refertur in comp. verb. interdictum, 1. §. 12.

Tertia Concluſio.

Religioſi & Regulares priuilegium habent, vt non poſſint ſpecialiter interdici.

Quamuis interdicto Clero, ſimpliciter & abſolute, Religioſi etiam & Religioſæ cenſeantur interdicta, & non ſolum Clerici ſeculares, priuilegium tamen habent Religioſi exempti, vt nullatenus a locorum Ordinarijs poſſint ſpecialiter interdici. Huius priuilegij fit mentio, *in cap. cum Capella, & cap. quanto, de priuilegijs.* Sed præterea nobis Fratribus Minoribus, conceſſit Clemens Quartus, *ne ab aliquo etiam Legato (niſi de Latere) Sedis Apoſtolicæ miſſo, vel Delegato, aut Subdelegato, auctoritate litterarum Sedis Apoſtolicæ, poſſimus excommunicari, ſuſpendi, vel interdici, niſi litteræ ipſæ plenam & expreſſam de ordine prædicto, & indulto huiuſmodi facerent mentionem.* Habetur hoc priuilegium in Monumentis Ordinis, & refertur in priuilegiorum Compendio, *verbo, exemptio*, §. 9 Similem conceſſionem fecit Honorius III. & Vrbanus Quartus, Monachis Ordinis Ciſtercienſis, & Gregorius Nonus, Congregationi Montis Oliueti, & habetur in Mari magno ſeruorum Dei, prout refertur in Compendio eiuſdem Ordinis Ciſtercienſis,

Mon. Ord. 1. imp. fol. 29. & 2. f. 129. cõc. 25. & in ſup. f. 3. conc. 1. & refertur in cõ. pend. ver. exẽptio, §. 9.

titulo

titulo excommunicatio, §. 2. & in eodem Compendio, *titulo, exemptio*, §. 1. refertur prædictos Pontifices, alioſq. conceſſiſſe, *quod dictorum Monaſteriorum res, & bona vbicumque exiſtentia, & perſona, benefactores, Capellani, familiares, aliaq. perſona in eiſdem Monaſterijs degentes, ab omni etiam Legatorum, Delegatorum, & Subdelegatorum Sedis Apoſtolica, & quorumcumq; Iudicum Ordinariorū, quauis auctoritate fungentium, etiam ratione delicti, vel contractus, vbicumque commiſsi, vel initi, exempta prorſus cenſeantur, ita vt alibi quam in Romana Curia, & coram Sede Apoſtolica, conueniri non poſſint, neque excommunicationis, ſuſpenſionis vel interdicti, aut vlla quauis ſententia, contra ipſas, niſi de ſpeciali Sedis Apoſtolica conceſſione, in qua de hoc priuilegio ſpecifica, & expreſſa, ac de verbo ad verbum mentio fiat, quomodolibet directe, vel indirecte proferri, ſeu promulgari non poſſit*. Quod quidem priuilegium, licet reſpectu benefactorum, Cappellanorum, familiarium, aliarumq. perſonarum in dictis Monaſterijs degentium, vt videtur, reuocatum ſit per Concil. Tridentinum, ſeſſ. 24. *de reformation. cap.* 11. per illa verba, *quoniam priuilegia, & exemptiones, &c.* quoad prædictos tamen Fratres, non id dicendum videtur, quinuero in ſuo vigore remanere prædictam exemptionem. Quod fallit in illis Religioſis exemptis, qui habent aliquod beneficium curatum, in diœceſibus Epiſcoporum, tunc enim ipſi, non quatenus exempti, ſed qua ratione ſunt beneficiarij & ſubditi, bene poterunt interdici, prout colligitur argumento deducto, *ex dicto cap. cum Capella, de priuilegijs*. Quod etiam ſimiliter videtur dicendum, de eo Religioſo, qui aliquod commiſerit delictum, in aliqua diœceſi alicuius Epiſcopi, tunc enim poterit & ipſe interdici, vt tenet Syluest. *verbo, exemptio, num.* 8. & 9. Sed alij contrarium tenent, quia inquiunt, quamuis id eſſet de iure, tamen Clement IV. *reuocando quandam conſtitutionem Innocent. IV. exemit nos Minores Fratres, omnino à iuriſdictione Epiſcoporum & Ordinariorum, ac ſtatuit, quod non obſtante Conſtitutione prædicta, non teneamur etiam ratione delicti, contractus, ſeu rei, de qua agitur, locorum Ordinarijs ſubiacere, decernens irritum, & inane, quidquid ſecus attentari contigerit*. Habetur hæc conceſſio ſiue priuilegium, in Monumentis Ordinis, & refertur in Compendio, *verb. exemptio*, §. 8.

Mon. Ord. 1. imp. fol. 59. & 2. f. 142. conc. 342. & refertur in cōp. verbo, exemptio, §. 8.

Supradicta omnia confirmantur ex ſpeciali alia conceſſione Leonis X. qui in quadam ſua Bulla, nobis Fratribus Minoribus Regularis Obſeruantiæ conceſſit, *quod Eccleſia Domorum noſtrarum, interdici non poſsint, ad inſtantiam cuiuſcumque perſona, etiam Cardinalatus honore, vel alia quauis dignitate fulgentis, vel per Auditorem ſacri Palatij, aut quoſcumque alios Iudices, niſi tota ciuitas ſeu oppidum, vbi domus huiuſmodi conſiſtit, Apoſtolica ſeu ordinaria auctoritatibus, Eccleſiaſtico ſupponatur interdicto, ac voluit, quod in eiuſmodi domibus degentes Fratres, ad ipſius interdicti obſeruationem minime teneantur, nec propterea irregularitatis maculam, aut aliquas ſententias, cenſuras, & pœnas incurrant, dummodo cauſam non dederint huiuſmodi interdicto, ſed poſsint ianuis apertis, & pulſatis campanis, Miſſam, & alia diuina officia celebrare, niſi perſona, ad cuius inſtantiam interdictum fuit appoſitum, in eiſdem domibus degentibus Fratribus, de alimentis, & alijs victui neceſſarijs rebus, competenter prouideri fecerit. Et decreuit irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his, à quoquam, quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter, actum fuerit*. Habetur hæc conceſſio in Supplemento, & refertur in compendio, *verb. interdictum*, 1. §. 15. ex quibus verbis infertur, quod loca Minorum Fratrum, non poſſunt ab Ordinarijs ſpecialiter interdici, nec vero, à quibuſcumque alijs, niſi cum conditionibus ſupradictis.

Suppl. fol. 55 conc. 156. & refertur in compend. verb. interdictum, 1. §. 15.

Anaſtaſius Papa IV. Alexand. III. & Alexand. IV. & Vrbanus III. &

Nota hoc valde.

Clemens III. Clemens etiam IV. ſucceſſiue, ac ſub eiſdem verbis ſtatuerũt, *vt nulli Epiſcopi in Eccleſiis, ſubditis Fratribus ſancti Ioannis Hoſpitalis Hieroſolymitani, interdicti, vel excommunicationis ſententiam valeant promulgare.* Et Gregorius IX. præfatum ſtatutum innouauit, ac vniuerſis Eccleſiarum Prælatis præcepit, *vt prefatos Fratres excommunicare, aut eorum Eccleſias interdicere, nullatenus præſumant*. Refertur in Compendio Mendicantium, *verb. interdictum, 1.§.26.* & 27. Circa quas conceſſiones aduertit ſupradictorum priuilegiorum Collector, quod virtute ſupraſcripti ſtatuti, prædicti Fratres in nonnullis partibus, nullum obſeruabãt interdictum, etiam ſi Eccleſia matrix illud ſeruaret, credentes intelligi etiam de interdicto generali, & inquit, quod nuper in Vniuerſitate Salmantina declaratũ eſt, id debere intelligi de interdicto ſpeciali, ſeu particulari dumtaxat, ſcilicet quod Eccleſiæ præfatæ nequeant ſpecialiter interdici, ab ordinarijs Eccleſiarũ Prælatis, qua propter ab officiali Epiſcopi Salmantinæ diœceſis, diſtricte prohibitum ipſis fiet, ne de cætero violare interdictum generale attentarent, ſed illud ſicut alij Religioſi ſeruarent. Et addit ſupradictus Collector, quod ſic debere fuit, conſtat expreſſe, ex litteris præfatorum Pontificum, vbi ponuntur ſequentia verba, *verumtamen ſi generale interdictum, fuerit in eiuſmodi locis prolatum, excluſis excommunicatis, & nominatim interdictis, ianuis clauſis, abſque ſignorum pulſatione, plane diuina celebretis*. Addit etiam, quod dato caſu, quod priuilegium præfatum, foret ſufficiens tempore conceſſionis, tamen poſtquã *cap. alma Mater, de ſententia excommunicationis, lib.* 9 *& Clement. ex frequentibus, de ſententia excommunicat.* emanarunt, nullius eſt momenti. Et idem eſt dicendum, de conceſſione alia ſuprapoſita, ſcilicet, quod excluſis excommunicatis, & nominatim interdictis, poſſent, admiſſis cæteris generaliter interdictis, celebrare diuina, prout in quadam Eccleſia dicti Ordinis fieri conſueuit, & idem inquit iudicium eſt habendum, de ſimilibus priuilegijs antiquis. Vnde gloſſa in præfato *cap. alma Mater, verb conceſſis*, dicit. Per hæc verba generalia, reuocatum eſt priuilegium Templariorum, & Hoſpitalariorum Sancti Ioannis, quo in eorum iucundo aduentu, ſemel in anno aperiebatur vna Eccleſia, in loco tempore interdicti, & celebrabãtur ibi diuina. Hæc gloſſ. ac ſupradictus Collector, vbi ſupra. Ex quibus etiam conſtat, quod prædicti Religioſi & Regulares exempti, non poſſunt ſpecialiter interdici, non interdicto omni populo. Per quæ manet ſatis explicatã, atque probata ſupradicta Concluſio.

Quarta Concluſio.

Quibus diebus apud nos Minores Fratres ſuſpẽdatur interdictum, & ſimiliter ceſſatio à diuinis.

Suſpenditur interdictum prædictum, apud nos Minores Fratres, & ſimiliter ceſſatio à diuinis, in die ſanctiſſimi Patris noſtri Franciſci, ſacrorumq. ſuorum Stigmatum, & in die ſancti Antonij de Padua, ſancti Bonauenturæ, Ludouici, & Bernardini, & Sanctorum quinque Martyrum, qui communiter dicũtur de Marruecos, & ſeptem Martyrum de Cepta, & in die ſanctæ Claræ, & per ipſorum octauas à primis Veſperis, vſque ad finitum Completorium diei octauæ. Circa quam Concluſionem occurrunt plura notanda.

Primo nota.

Et primo, quod pro feſtiuitatibus Sanctorum noſtri Ordinis, tempore interdicti, ante Bonif. VIII. plura fuerunt nobis concesſa priuilegia, per Alexand. IV. de quibus aliqualem mentionem fecimus ſupra, in ſecundo notabili, & referuntur in Compendio, *verb. interdictum*, 2.§.1. & 2. ſed quia illa poſt modum per dictum Bonifacium VIII. fuerunt reuocata, *per cap. alma*

Mater,

Mater, de ſentent. excommunic. lib. 6. oportet in medium adducere, alia priuilegia, per quæ ſupradictæ conceſſiones antiquæ, fuerunt innouatæ, ac de nouo confirmatæ. Quod vt fiat per ordinem dico, quod Iulius II. qui præfuit Eccleſiæ, circa annum, de 1503. *Confirmauit, & de nouo conceſſit priuilegia ſuorum prædeceſſorum, circa celebrationem feſtorum ſancti Franciſci, & aliorum Sanctorum Ordinis Minorum, tempore interdicti, extendens etiam eadem priuilegia ad feſtum Stigmatum Beati Patris Franciſci, etiam tempore ceſſationis à diuinis, non obſtantibus quibuſcumque in contrarium facientibus, præſertim cap. alma Mater, de ſententia excommunicationis, lib. 6.* Habetur hæc conceſſio in Monumentis Ordinis, & refertur in Compendio, *verb. interdictum,* 2. §. 4. vbi & dicit priuilegiorum Collector, quod prædicta conceſſio, videtur ſolum pertinere ad Fratres Minores Prouinciarum Hiſpaniæ, quia ipſis ſolum directa eſt: ſed reuera ad omnes extenditur, ſicq. communiter obſeruatur in praxi. Sed circa tẽpus intermedium, ſeu quod interfuit inter ſupradictum Bonif. VIII. qui prædictum *cap. alma Mater*, edidit (vt diximus) anno Domini 1300. & dictum Iulium II. qui vt etiam diximus, Eccleſiæ præfuit, circa annum 1503. & qualiter Fratres Minores, ſe habuerint illo tempore, circa celebrationem prædictorum feſtorum tempore interdicti, remittit ſe ibidem ſupradictus Collector, ad ea quæ latiſſime dicit in eodem verbo *interdicto,* 3. in fine, quæ quia iam nullius ſunt prorſus momenti, cum alia ſpecialia hac de re habeantur priuilegia poſtmodum conceſſa ab alijs ſummis Pontiff. conſulto à me in præſentiarum prætermittuntur, aduertendo, quod priuilegium prædictum Iulij II. tunc non extendebatur, niſi tantum ad ipſum diem prædictarum ſolemnitatum, Sanctorum noſtri Ordinis (excepta ſolemnitate ſancti Patris noſtri Franciſci, & ſancti Antonij. & Beatæ Claræ) quibus feſtis ſolemnitas protendebatur, vſque per totas octauas, vt conſtat ex Monumentis Ordinis, & refertur in Compendio, *verb. interdictum,* 2. §. 3. non enim plus conceſſerat Alex. IV. quod & conſtat etiã ex alia ſpeciali conceſſione, quam idem Iulius II. fecit nobis Fratr. Minoribus, *quod in die S. Bonauenturæ ſi eadẽ die interdictum auctoritate Apoſtolica appoſitum fuerit, poſſint dicti Fratres in ſuis domibus, à primis Veſperis, vſque ad ſecũdas Veſperas eiuſdem diei incluſiue, Miſſas & alia diuina officia celebrare, ſeu celebrari facere, ſicut in die ſancti Franciſci,* quæ habetur in dictis Monumentis Ordinis, & refertur in dicto Compendio, vbi ſupra, §. 5. quæ quidem conceſſio pro eo forſan ſpecialiter de prædicto D. Bonauentura facta fuit, quia ante illud tempus, nondum erat Canonicatus, neque ſolemniter celebrabatur. Sed quamuis hoc ita ſit, poſt modum facta eſt extenſio, ad omnium ſupradictorum Sanctorum octauas, ad inſtar Fratrum Prædicatorum, qui ab Alexand. IV. priuilegium habebant, vt celebrare poſſent ſolemniter, interdicti tempore, in feſtiuitatibus, atque octauis ſanctorum Dominici, & Petri Martyris, quod poſtea confirmatum fuit à Sixto IV. in Bulla dicta Aurea, hoc expoſtulantibus nobis Minoribus Fratribus, à prædicto Iulio Secundo, vt ſcilicet ea, quæ in in honorem ſanctorum Dominici, & Petri Martyris, & Thomæ de Aquino, & S. Catherinæ de Senis, Fratribus, vel locis Ordinis Prædicatorum ſunt conceſſa, intelligerentur ſimiliter conceſſa nobis Fratribus Minoribus, & locis noſtris, in feſtiuitatibus ſanctorum Franciſci, Antonij, Claræ, Ludouici, Bernardini, & Bonauenturæ, ac quinque Martyrum, atq; in alijs feſtiuitatibus noſtri Ordinis, licet eſſent in maiori numero, quam feſta Fratrum Prædicatorum, ita quod illud idem, quod conceditur omnibus Sanctis Ordinis Prædicatorum, iunctim & cuilibet eorum in particulari intelligeretur conceſſum

Mon. Ord 2. imp. f. 70. con. 78. & in ſup. f. 74. con. 223 & in eod. ſup. f 81. con. 263 & refertur in comp. ver. interdictum, 2. §. 4.

Nota, priuilegia pro octauis Sanctorum noſtri Ordinis. *Mon. Ord. 1. imp. fol. 66. & 2. fo. 70. conc. 171. & ſuppl. fol. 100. conc. 377. & refertur in compe. verb. interdictum, 2. §. 3.*

Mon. Ord. 1. imp. fo. 44. & 2. f. 127. con. 286. & refertur in cõp. vbi ſupra, §. 5.

Suppl. fol.74. conc. 263. & refertur in cõpend. verb. cõmunicatio priuilegior. §. 13.

omnibus Sanctis noſtri Ordinis, etiam iunctim, aut ſeorſum, etiam ſi noſtri ſint in maiori numero, quod & ipſe libenter conceſſit. Habetur in Supplemento, & refertur in Compendio, *verbo, communicatio priuilegior.* §. 13. Ex hac igitur conceſſione, inquit, priuilegiorum Collector, *verbo, interdictum, 3. notabil. 2. prope finem*, habemus, quod poſſumus ſolemniter celebrare omnes octauas Sanctorum noſtri Ordinis, ſicut (vt prædictum eſt) cõceſſum fuit Fratrib. Prędicatoribus pro omnibus feſtiuitatibus ſuis. Sed tamen, quia in conceſsione prædicta, non immerito haberi poterat ſcrupulus, propter rationem ab eo ibidem dictam, quamuis ea non obſtante in Ciuitate Salmanticenſi, ex conſilio Iuriſperitorum, inſignis illius Vniuerſitatis, anno Domini 1522. in octaua ſancti Bernardini, tempore interdicti Fratres Minores ſolemniter celebrauerunt diuina, id quod & Pater Corduba in annotationibus ad Compendium, *verbo, interdictum*, 3. §. 2. dicit, ſimiliter factum fuiſſe Toleti, in quodam Capitulo Prouinciali ibidem celebrato, anno Domini 1524. præſente Generali Miniſtro, ad ſuſpendendum interdictum prædictum, in dictis octauis Sanctorum noſtri Ordinis, vti poſſumus alia conceſſione Leonis Decimi, facta prædictis Fratribus Ordinis Prædicatorum, quæ habetur in Supplemento Ordinis, fol. 121. conceſſione 154. *quæ illis conceſſit, vt Sanctorum ſuorum, ſeu ſui Ordinis, feſta cum octauis poſſent celebrare*, prout latius ibidem continetur, vbi etiam refertur in principio, hoc idem nobis pro feſtiuitatibus noſtri Ordinis eſſe conceſſum. De qua etiam conceſſione, licet ſupradictus Collector aliqualiter dubitet, an ſit legitima & valida, tandem parti adhæret affirmatiuæ, in quo ſtandum eſt, & hoc eſt, quod communiter obſeruatur in praxi.

Secundo nota.

Secundo notandum eſt, circa Concluſionem prædictam, quod etiam ſuſpenditur interdictum in die Portiunculæ, ac Sancti Didaci. Circa hæc duo feſta, difficultas erat olim, an tempore interdicti, ſolemniter celebrari poſſent? quidam dicebant, quod ſic, alij vero quod non. Sed tamen Sanctiſſimus Dominus Noſter, Clemens Octauus ab his anguſtijs nos liberauit, qui anno Domini 1595. 17. Octobris, Pontificatus ſui anno 4. per Breue ſuum ſpeciale, quod incipit, *Clemens Octauus, &c. ſacra Seraphici ſancti Franciſci*, ſequentem nobis conceſſionem fecit, *Cum ſicut accepimus diuerſorum Romanorum Pontificum conceſſionibus, ſancti Franciſci Religioni indultum ſit, vt temporibus interdicti quacumque etiam Apoſtolica auctoritate appoſiti, feſta Sanctorum eiuſdem Ordinis, nimirum eiuſdem ſancti Franciſci, Bonauenturæ, Antonij de Padua, Ludouici, Bernardini, Claræ, Eliſabeth, ac Martyrum ſolemni ritu celebrarentur, perinde ac ſi interdictum huiuſmodi minime appoſitum eſſet, libere poſſint, feſta vero ſancti Didaci, & Portiunculæ in prædicto indulto minime comprehendantur, nos Religionem præfatam, amplioribus fauoribus, & gratijs proſequi volentes, ac indultorum huiuſmodi, ac litterarum Apoſtolicarum deſuper expeditarum, tenores præſentibus pro expreſſis habentes, ſupplicationibus nomine dictæ Religionis, per dilectum noſtrum Hieronymum Presbyterum Cardinalem Matthæium, nobis ſuper hoc humiliter porrectis inclinati, Religioni præfatæ vniuerſæ, ac cuicumque illius Ordinis, ſiue familiæ Conuentui, vt in eorum Eccleſiis, feſta etiam præfata, ſancti Didaci, & Portiunculæ, temporibus interdicti prout alia feſta præfata, ac iuxta indultorum illi conceſſorum ſeriem, & tenorem celebrare, libere & licite poſsint & valeant, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium, concedimus, & indulgemus, ac indulta prædicta ad præfatas SS. Didaci, & Portiunculæ, feſtiuitates extendimus, & ampliamus, non obſtantibus, &c.* Virtute huius priuilegij, interdictum ſuſpenditur dictis diebus SS. Didaci, & Portiunculæ.

Priuileg. Clem. VIII. pro ſuſpendendo interdicto in feſto S. Didici, & Portiunculæ.

Pro

Pro feſto etiam S.Eliſabeth Vngariæ Reginæ,eiuſdemq. octaua,etiam habetur priuilegium ,ſuſpendendi interdictum , conceſſum à Leone X. quod habetur in ſuppl. & refertur in Compendio , verbo interdicto 2. §. 6. vbi habetur *quod conceſſit Fratribus Minoribus de Obſeruantia,ac Monialibus S. Claræ, & tertia Regula , ſub obedientia eorumdem Fratrum degentibus , vt in die Sancta Eliſabeth,filia Regis Vngariæ,& per eius octauam poſſint tempore interdicti Miſſas, & alia diuina Officia celebrare, ſeu celebrari facere, quemadmodum poſſunt in diebus Sanctorum Franciſci, Antonij,& Claræ,& per eorum octauas.* Quapropter in quodam Capitulo Generali , Aſſiſijs celebrato, anno Domini 1526. Statutum fuit,vt eiuſmodi feſtum celebraretur ſolemniter,& cum Octaua, vtendo dicto priuilegio , quod quidem quamuis in Hiſpaniæ partibus non fuerit practicatum,fieri nihilominus, ac practicari poſſet, ſiquidem noſtra priuilegia confirmata ſunt, & approbata per Sixtum V. abſque illa limitatione,& reſtrictione:quã eadem confirmando,Greg.XIII.appoſuit,in illis verbis *quatenus ſunt in vſu;* quo fit, vt quamuis ſupradictum priuilegium, non fit in vſu, illud nihilominus practicari poſſet modo . Conceſſit etiam idem Leo X.*Quod in Hiſpaniarum partibus ſuſpendi poſſit , quodcumque interdictum in feſtiuitate puriſſima Conceptionis Virginis Mariæ, & per eius octauam,à primis veſperis , diei feſti vſque ad illius totalem octauam incluſiue, & quod Fratres Miſſas, & alia diuina officia apertis ianuis,& pulſatis campanis, atque alta voce celebrare poſſint,excommunicatis dumtaxat,& nominatim interdictis expulſis,& quod ſinguli Chriſtifideles,non excommunicati, nec nominatim interdicti,ad Miſſam,& alia diuina officia audienda præfato tempore admitti libere , & licite poſſint.* Habetur hæc conceſſio, ſeu priuilegium,in d. ſupplemento , & refertur in compendio,verbo Conceptio Virginis §. 12.& verbo interdictum 2. §. 8. Et aduerto,quod licet in ſupradictis conceſſionibus,non fiat mentio Sanctorum ſeptem martyrum,qui cõmuniter dicuntur de cepta, quia ibidem pro Chriſto Domino,ſanguinem ſuum fuderunt & glorioſum ſubierunt martyrium; non tamen eſt negandum,pro prædicta feſtiuitate,à ſede Apoſtolica,in idipſum priuilegium eſſe conceſſum , nam huiuſmodi feſtum comprehenditur in in illa conceſſione, quam fecit Iulius II.& habetur in monument.Ordin. & refertur in Compendio verbo commun.priu. §.13. *qua ordinauit , & ſtatuit, quod omnia priuilegia conceſſa, pro feſtiuitatibus Ordinis Prædicatorum, cenſeantur etiam conceſſa pro feſtiuitatibus Ordinis Minorum , licet ſint in maiori numero, quam feſta ipſorum Fratrum Prædicatorum .* Quapropter ſicut Fratres prædicti Ordinis,celebrãt ſolemniter prædicto interdicti tempore,omnes feſtiuitates ſui Ordinis, ita & nos facere poſſumus ſimiliter,ac celebrare ſolemniter , eo tempore , prædictum feſtum ſanctorum ſeptem martyrum decepta, quamuis de hoc non ſpeciale habeatur priuilegium. Aduerto etiã quod omnes ſupradictæ feſtiuitates , poſſunt ſolemniter celebrari, interdicti tempore,etiam ſi tranferantur in alium diem, & de eis fiat tantum commemoratio , de quo habetur ſpeciale priuilegium Leonis Decimi,*quo conceſſit nobis Fratribus Minoribus , atque declarauit , quod priuilegium conceſſum de ſuſpendendo interdicto , in feſtis Sanctorum noſtri Ordinis, intelligatur de diebus quibus, & alia feſta cadunt , etiam ſi propter alia maiora feſta occurrentia eorum officia in alium diem transferantur.* Habetur hoc priuilegium in ſupplemento,& refertur in Compendio,verbo interdicto, ſecundo §. 7.ſimileque priuilegium habent Fratres Ordinis Prædicatorum , conceſſum ab eodem Leone Decimo, quod habetur in eodem ſupplemento, & refertur in dicto Compendio verbo interdicto 2. §. 9. *Vbi habetur , quod voluit prædictus ſumm. Pontif. vt quoties dictarum feſtiuitatum , & octauarum earumdem celebrationes qualibet ex*

cauſa

Priuilegium pro S.Eliſabetha, & ipſius Octaua . *Supplem.f.55 conc. 155. & refertur in cõpen. verbo interdictũ 2.§.6*

Nota .

Priuilegiũ pro die Cõceptionis, & ſua Octaua. *Supplem.f. 24 con.67.& refertur in compen.verbo concept. Virginis §.12.& verbo interdictũ 25.*

Pro ſãctis martyribus,qui dicũtur decepta. *Monu.ordi.2. impreſſ. f.60. & 2.fol.222. conc. 284. & refertur in cõpen. communi priu.§.13.*

Nota hoc valde,quod ſupra dicta priuilegia valent, etiamſi dictæ feſtiuitates trãſferantur.

Pro nobis Fratribus Minoribus ſuppl. f. 58.conc.164. & refertur in compen.verbo interd.2.§.7.

Pro Prædicatoribus ſuppl. f.82.& f.121 conc.154.et refertur in compend. vbi ſupra §.9.

Digitized by Google

cauſa, extra tempus interdicti transferantur, indulgentia etiam dictas Eccleſias in Feſtiuitatibus huiuſmodi, & per eorum octauas viſitantibus, pro tempore conceſſa ad tempus celebrationis huiuſmodi, ſint & cenſeantur tranſlata.

III. Nota. Priuilegia prædicta, intelliguntur non ſolum de interdicto, verumetiã de ceſſatione à diuinis.

Tertio, circa declarationem concluſionis prædictæ, eſt notandum, quod quamuis in ſupradictis conceſſionibus, nulla fiat mentio de ceſſatione à diuinis, ſed tantummodo de interdicto, vt dictum eſt, generali, vtriuſque tamen eadem eſt ratio, & idem iudicium, illudque omnino in ceſſatione prædicta debet obſeruari, quod in dicto interdicto, & non amplius, per ſpecialem conceſſionem nobis ad hoc factam, per Leonem X. quæ habetur in ſupplemen. & refertur in cõpendio, verbo interdicto 1. §. 17. vbi dicitur *quod ſupradictus Leo Decimus declarauit, & conceſſit nobis Fratribus Minoribus, quod in forma obſeruationis nulla ſit differentia inter ceſſationem a diuinis, & quodcumque interdictum.* Circa quam conceſſionem aduertit Pater Corduba, quod hoc eſt intelligendum, quoad nos, familiaresq. noſtros, & qui noſtris potiuntur priuilegijs, non vero quoad ſeculares, alias enim magis eſſet reuocatio noſtrorum priuilegiorum, quã conceſſio aliqua. Circa ſeculares autem inquit, quod eodem modo, nos debemus cum illis habere quo in Eccleſia matrice. Circa quam conceſſionem dicit priuilegiorum Collector, quod duo olim inſignes Doctores, Salmanticenſis Vniuerſitatis, in ſuis repetitionibus concluſerunt, quod ceſſatio generalis à Diuinis, & interdictum loci, ſunt omnino idem, & nulla eſt differentia inter ipſa, atque indiſtincte habet locum in eis *cap. Alma mater* penes hoc, quod etiam ſic ceſſatio fuerit in toto oppido, vel alias generalis celebrabitur ianuis clauſis. Quam ſententiam, & opinionem exiſtimo non veram latiſſimumque eſſe diſcrimen, vt ſupra dixi quæſt. præced. art. 5. inter ſupradictã ceſſationem à diuinis, & interdictũ quodcumque, magisq; eſſe rigoroſam ſententiã vnius quã alterius, atque ad maiorem obſeruantiam obligare, vt prædicto ceſſationis tempore ceſſetur à diuinis, quam tempore cuiuſcumque interdicti. Quapropter vtiliſſima, atque neceſſarijſſima fuit, ſupradicta conceſſio Leonis X. Iuxta quam vt dixi quotieſcumque per noſtra priuilegia, poſſumus ſuſpendere interdictum, poſſumus & ceſſationem à diuinis.

Suppl. fol. 59. conc. 165. & refertur in Cõpend. verbo interd. 1. §. 17.

Nota hoc valde, quod interdictorũ ſuſpenſio, fit à primis Veſperis, vſq; ad dictũ Completorium diei ſequentis.

In calce huius notabilis aduertere etiam libuit, quod interdictorum ſuſpenſio, communiter & regulariter loquendo intelligenda eſt, à primis veſperis ipſius diei feſti vſque ad ſecundas veſperas, vel octauæ, ſi id ipſum priuilegium contineat. Per veſperas autem, iam conſuetudo declarauit, vt intelligantur, non illæ quæ iuxta cuiuſque feſti officium dicunter, ſed veſperarum tempus, quo tempore apud Religioſos communiter Completorium dicitur. Quapropter licet Eccleſia matrix ſuo tempore veſperas, atque Completorium, vt moris eſt, ſolemniter celebrauerit, poſtmodumque appoſuerit iterum interdictum, poterunt nihilominus Religioſi, ſuis fruentes priuilegijs, hora apud ipſos conſueta, Completorium ſolemniter dicere, vt antea. Quam ſententiam & opinionem tenet Medina, in ſua ſumma ſiue inſtitutione Confeſſorum 1. par. cap. 11. §. 13. & Enriquez lib. 13. de excommunic. & interd. cap. 47. num. 3. a qua non diſcedit Nauarr. in ſuo Manual. cap. 47. num. 184. poſtquam agens de quatuor diebus feſtis, quibus iuxta *cap. Alma mater* interdictum ſuſpenditur, inquit, quod id fieri poteſt, à primis veſperis illorum, vſque ad completorium incluſiue, diei, aut octauã poſtremæ, allegando ad id *cap. 1. & 2. de ferijs*, vbi habetur, *quod feſta a veſperis vſque Veſperam debent celebrari*, allegando illud, quod ſæpiſſime in ſacra pagina refertur, Iudæis dictum fuiſſe olim. *a veſpera vſque ad veſperam celebrabitis ſabbata veſtra.* Sed non propterea exiſtimet quis, licere ſibi, dum

aliquod

aliquod in Eccleſia celebratur diuinum officium, ſeu aliqua cantatur miſſa, & in Eccleſia matrice pulſatis campanis, datur ſignum ad ponendum interdictum, ceſſandum ue, à diuinis, vlterius progredi, quouſque finiatur prædictum officium, ſiue Miſſa, nam id nullatenus faciendum eſt, ſed ſtatim ceſſandum, vt communiter obſeruatur in praxi, propter optimam rationem, quam in id adducit, Pater Frater Emmanuel Rodriguez in ſuis additionibus ab Bullam Cruciatæ, ſ.5.par.2.num.36.

Quinta Concluſio.

Quibuſcumq. diebus ſuſpenditur interdictum ceſſatiove à diuinis, ſiue hoc ſit ex iure communi, ſiue vero ex ſpeciali priuilegio, intra Religioſorũ, ac Regularium domorum Eccleſias, celebrari poteſt officium diuinum, cæteraq. alia ibidem fieri, ac ſi nullum omnino ibidem eſſet interdictum. Hoc habetur expreſſe ex ſpeciali conceſſione Leonis X. facta nobis Fratrib. Minor. & ponitur in ſupplem. & refertur in compend verb. interd. 2. §. 7. vbi dicitur *quod conceſſit nobis, ſupradictus Leo X. quod in diebus huiuſmodi ſuſpenſionum interdicti, tam virtute priuilegiorum noſtri Ordinis, quam aliàs de iure generaliter conceſſis, poſſimus in domibus noſtris intra, & extra Eccleſiam dicere, & facere omnia illa, quæ nullo exiſtente interdicto fieri poſſunt, & hoc propter ſcrupulum aliquorum, qui dicunt, quod quando ſuſpenditur aliquod interdictũ propter aliquod feſtum, non poteſt dici niſi officium, & Miſſa illius feſtiuitatis, ſine alijs orationibus, & collectis.* Circa quam conceſſionem dicit priuilegiorum Collector, quod virtute ipſius, non poſſunt noſtri fratres ſepelire ſeculares mortuos tempore talis ſuſpenſionis, aut alia ſimilia facere, quod probat ex illis verbis, quæ poſt dictam conceſſionem ponuntur, *& hoc propter ſcrupulum, &c.* & addit: hæc enim fuit cauſa, propter quam ego, qui hoc opus collegi, præfatam conceſſionem procuraui, & non alia, ſi bene memini, Sed in hoc nimium videtur ſcrupuloſus, cum conceſſio prædicta ſit abſoluta, & cauſſa aſſignata ab oratore, cum eſſet friuola, & à viris ſcrupuloſis inuenta, ſufficiens fuit, ad hoc vt ipſe ſumm. Pontif. quo illam, aliaſq. ſimiles ignorantias tolleret, plus concederet, quam ſibi etiam ſupplicatum fuiſſet.

Quibuſcumq. diebus ſuſpenditur interdictũ, ceſſatioue à diuinis, celebrari poſſunt diuina, ac ſi nullũ eſſet interdictum.

Suppl. fol. 58. con. 164. & refertur in cõp. verbo interdictum 2. §. 7.

Nota ſcrupulũ Collectoris, ſed nõ tenetur

Præterea illud, quod dicit, quod virtute dictæ conceſſionis, non poſſunt fratres ſepelire ſeculares mortuos, tempore talis ſuſpenſionis, aut alia ſimilia facere, nullo nititur fundamento, cum etiam ſecundum ius commune, poſſent mortuos ſepelire, tẽpore quo ſuſpenditur interdictũ, pro celebratione diuinorũ; cũ communiter loquendo, conceſſa pro celebratione diuinorũ, concedantur etiam, & pro ſepultura mortuorũ, quidquid alij dicant, aſſerentes quod ſepultura diſtinguitur contra officia, quodque priuilegium priuatũ, pro diuinis officijs conceſſum, non extenditur ad ſepulturã, ſed tamquam odioſum ſtricte eſt interpretandũ. Sed reuera, in contrariũ eſt veritas, & priuilegium pro diuinis officijs conceſſum, extenditur ad ſepulturam, quippe quæ præcipue pertinet ad diuinum officium, quod tenet expreſſe Sylueſt. *verbo interdicto.* 5. §. 4. Et Angelus eodem verbo §. 5. Soto in quarto, diſt. 22. quæſt. 3. art. 1. Couarr. *in cap. Alma mater* 2 par. §. 6. num. 6 Nauarr. in Manual. cap. 27. num. 176. 179. & 181. Vnde dictum Collectoris quo ad hoc, nullatenus habet verum, nec vero quoad alia, quando dicit quod virtute ſupradictæ conceſſionis, non poſſunt fratres ſimilia facere, per quod intelligere videtur ſacramenta, nempe, quod non poſſint miniſtrari, & maxime Euchariſtiæ ſacramentum, ſecularibus tempore quo ſuſpenditur inter-

Nota hoc valde.

Nota.

Digitized by Google

Interdictum,ſiue ceſſatio à diuinis. Sed reuera in hoc proceſſit, vt plus nimio ſcrupuloſus,cũ ſummus Pontifex abſolute dicat, quod ſibi liceat facere, omnia quæ fieri poſſent, nullo exiſtente interdicto. Qua ratione concludendo dico, quod per dictam Leonis X. conceſſionem,poſſunt Regulares diuina celebrare, & defunctos in domibus ſuis ſepelire,Euchariſtiæ ſacramentum fidelibus miniſtrare,tempore dictæ ſuſpenſionis, ac ſi nullum eſſet interdictum,idque ſpecialiter ex quadam alia conceſſione Pauli Tertij facta Clericis Societatis Ieſu,& refertur in eorum compendio,tit.interd. §. 1.*qua conceſſit Religioſis prædicta Societatis, in locis in quibus degunt, & eos pro tempore morari contigerit, tempore interdicti, quauis etiam auctoritate Apoſtolica appoſiti, ianuis clauſis, & excommunicatis & interdictis excluſis, ſubmiſſa voce, miſſas & alia diuina officia celebrare,ſacramenta recipere, & alijs adminiſtrare, dummodo ipſi cauſam non dederint interdicto, neque contingat idipſis ſpecialiter interdici.* Ex quo priuilegio colligitur, quod in feſtiuitatibus, in quibus de iure, vel ſecundum Regulariũ priuilegia,ſuſpenditur interdictum, ſiue ceſſatio à diuinis, poſſunt ipſi, & quicumque gaudent priuilegijs prædictæ Societatis conceſſis, fideles communicare, eiſque miniſtrare ſacramentum Euchariſtiæ, aliaque ſacramenta,nam ſi id conceditur Religioſis Societatis Ieſu, vt poſſint facere interdicti tempore, ianuis clauſis, &c. multo ergo melius, virtute communicationis prædicti priuilegij, poterunt id ipſum facere, in feſtiuitatibus, quibus ſuſpenſum eſt interdictum, ſiue ceſſatio a diuinis, etiam non ianuis clauſis, cum tunc apertis ianuis,diuina celebrentur, ac ſi nullum ibidem eſſet interdictum. Ad quorum omnium maiorem explicationem aduerto, quod ſupradicta omnia ſunt intelligenda, non ſolum tempore generalis interdicti, verum etiam in interdicto ſpeciali, quod eſt maxime notandum, atque memoriæ commendandum. Quamuis enim in aliquibus ex ſupradictis priuilegijs, hoc non habeatur, nec fiat mentio, niſi tantum de interdicto generali, non vero de ſpeciali, aut quando Eccleſiæ aliquæ ſunt particulariter interdictæ, quinimmo communis ſit ſtylus Curiæ, & generalis iuris praxis, vt illud quod conceditur pro interdicto generali, ſecluſo priuilegio, non videatur conceſſum pro interdicto ſpeciali, vt notat gloſſa *in cap. Alma mater verbo Eccleſijs*, & Couarr. ibidem 3. par. §. 4. num. 1. quapropter in aliquibus priuilegijs apponi ſolet, ſequens clauſula, *niſi Eccleſia prædicta, vel eiuſmodi Fratres nominatim eſſent interdicti*;attamẽ ad id conceſſum eſt Fratribus Auguſtinienſibus,ſpeciale priuilegium, per Iulium Secundum, *vt quæ Ordini ſuo pro tempore generalis interdictis ſunt conceſſa,ea omnia in ſpeciali etiam interdicto cenſeantur conceſſa*, prout habetur in ſupplemen. & refertur in compend. verbo interd. 1. §. 14. quo priuilegio frui poſſunt, omnes Religiones, priuilegium habentes communicationis, nam quamuis prædictum indultum fuerit conceſſum ante Leon. X. cuius pro maiori parte ſunt omnia ſupra adducta priuilegia,nihilominus tamen extẽditur,locumq. habet,etiam in priuilegijs conceſſis ab eodem Leone X. atque ab alijs, poſt ipſum ſuccedentibus, cum conceſſiones omnes, tam ſupradicti Iulij Secundi, quam Leonis X. quoad interdictorum ſuſpenſionem,& quoad alia Concilio Tridentino, non contraria,aut repugnantia his nouiſſimis diebus confirmatæ nobis ſint per Gregoriũ XIII. & Sixtum V. Clement. VIII.& S.D N. Paulũ V.ex quo proinde colligitur, quod licet Eccleſia Fratrum Mendicantium, & eorum qui Mendicantium perfruuntur priuilegijs, ſint ſpeciater interdictæ,poſſunt nihilominus in eis officia diuina celebrari, cæteraq.

Nota valde. Supradicta omnia intelligenda ſunt, non ſolum tempore generalis interdicti verum & ſpecialis.

Suppl. fol.95. conc. 310. & refertur in cõpen.verbo interdictum 21. §.14.

Nota valde, ꝙ priuilegia noſtra ſunt nouiſſime confirmata inquantum Conc. Trid.nõ contrariantur.

alia

alia fieri, eo modo quo per ſua priuilegia conceditur, in generali interdicto, quod vt dixi, eſt multum notandũ, valdeque memoriæ commendandum. Qua ratione ſupradictus Collector, poſt cõceſſionem prædictam, Iulij Secundi, Fratribus Auguſtinianis factam, ſequentia ponit verba. Aduertendum quod hæc conceſſio magna eſt, & valde magna, ac ideo valde notanda, & numquam alias conceſſa, vt credo.

Sexta Concluſio.

Præter ſupradicta priuilegia, noſtro; & Prædicatorum Ordini conceſſa, ad ſuſpendendum interdictũ, & ceſſationem à diuinis, in feſtiuitatibus prædictis, ſunt & alia multa, conceſſa alijs Ordinibus, & Religionibus, ex quibus quæ ad manus meas peruenerunt, nonnulla libet referre, vt cum opus fuerit, præ manibus habeantur, ſcirique poſſit, vtrum ipſorum virtute, & propter priuilegium quod habemus communicationis, in alijs feſtiuitatibus ſuſpendere poſſimus interdictum.

Præter ſupradicta priuilegia, ſunt alia, alijs Religionibus conceſſa ad ſuſpendẽdum interdictum.

In primis habetur, priuilegium Leo. X. conceſſum Monachis Sancti Benedicti, cuius ſit mentio in Compendio verbo interdicto 2. §. 10. quod eſt tenoris ſequentis. *Leo X. conceſſit Generali, & alijs Abbatibus, Prioribus, & Abbatiſſis, Monachis, & Monialibus conuerſis, ſeruitoribus, & ſeruitricibus, Monaſteriorum, & Prioratuum Ordinis Sancti Benedicti Congregationis Hiſpaniæ, pro tempore exiſtentium, vt in Conceptionis, & Viſitationis Beatiſſimæ Virginis Mariæ, & eiuſdem Virginis, & Sancti Ioannis Baptiſtæ Natiuitatibus, necnon Sancti Benedicti Abbatis, Martini Epiſcopi, & Confeſſoris, tranſitiuum, & translationum, ac Sanctorum Gregorij Papæ, Ildephonſi Archiepiſcopi Toletani: Antonij, & Bernardi Abbatum, & Beatorum Mauri, & Placidi Diſcipulorum, & Sanctæ Scholaſticæ ſororis eiuſdem Sancti Benedicti, Adelelmi confeſſoris, necnon in quorumcumque aliorum Sanctorum, & Sanctarum, ſub quorum inuocationibus Monaſteriorum, Prioratuum, & locorum vtriuſque ſexus dicti Ordinis, & Congregationis, Eccleſiæ dedicatæ, & conſtructæ, ſeu quorum corpora in ipſis Eccleſiis recondita, reſpectiue exiſtunt, necnon Hebdomadarum Sanctæ, & Reſurrectionis Dominicæ feſtiuitatibus, & per octauam earundem omnium ſupradictarum Feſtiuitatum, necnon quoties Monachi, Moniales, & aliæ vtriuſque ſexus religioſæ perſonæ, dicti Ordinis, & Congregationis profeſſionem emiſerint, aut primam Miſſam celebrauerint, ſeu eos, in Eccleſiis, vel Cœmeterijs, Monaſteriorum, Prioratuum, & aliorum locorum dicti Ordinis, & Congregationis, humana cadauera, Eccleſiaſticæ tradere ſepulturæ contigerit, tempore interdicti, & ceſſationis à diuinis, quacumque auctoritate etiam Apoſtolica impoſitorum, dummodo huiuſmodi interdicto cauſam non dederint, neque id eis contigerit ſpecialiter interdici, apertis ianuis, pulſatis campanis, nominatim interdictis, & excommunicatis excluſis, Miſſas, Proceſſiones, & alia diuina officia ſolemniter, & in cantu celebrare, poſſint, & valeant.* Quid ſit notandum circa prædictum priuilegium, inferius dicetur, poſtquam appoſuerimus alia ſimilia priuilegia, vt de omnibus in ſimul dicamus, quid ſit practicandum atque tenendum.

Priuilegium Leonis X. pro Monachis Benedictinis.

Fratres Ordinis Diui Hieronymi, magnum aliud obtinuerunt priuilegium, conceſſum à Pio Quarto anno Domini 1566. Pontificatus ſui anno ſexto, Kalendas Auguſti, quod refertur in eorum Compendio, tit. interdictum §. 8. nempe, *quod tempore interdicti quacumque auctoritate appoſiti, in Eccleſiis eorundem Monaſteriorum, dummodo Fratres interdicto cauſam non dederint, ianuis apertis, & alta voce, in diebus Paſchatis, Reſurrectionis, Aſcenſionis, Pentecoſtes, Natiuitatis*

Priuilegia conceſſa Ordi. D. Hieronymi.

uitatis Dominicæ , *&* *Circumciſionis, ac Epiphaniæ, necnon in quatuor Beatæ Mariæ Virginis* , *& ſingulorum Apoſtolorum* , *& Sancti Patris Hieronymi, & Dedicationum Eccleſiarum ipſius Religionis* , *Monaſteriorum Feſtiuitatibus* , *à primis Veſperis, vſque ad Completorium diei ſequentis, incluſiue Miſſam & alia diuina officia celebrare poſſint* .

Quod ipſum Pius Quintus, ſimiliter eidem Ordini conceſſit, Anno Domini 1567. Pontificatus ſui anno ſecundo , vigeſima tertia die Decembris, prout refertur in dicto Compendio tit. interdicto §. 10. *Quod tempore cuiuſcumque tam generalis* , *quam ſpecialis interdicti* , *quauis auctoritate* , *etiam Apoſtolica appoſiti* , *& apponendi* , *illo non obſtante* , *Officium diuinum* , *& Miſſam in Monaſterijs* , *Domibus* , *& Eccleſiis eiuſdem Ordinis* , *per Religioſos alta voce, & ianuis apertis, ſequentibus diebus, videlicet Epiphaniæ Domini,atque Aſcenſionis* , *& Beatæ Mariæ Virginis Aſſumptionis, & ſingulorum Apoſtolorum, necnon in ramis Palmarum, Feria quinta, & ſexta,in Cœna Domini* , *& Sabbati ſancti, necnon Sanctiſſimæ Trinitatis* , *ac Conceptionis* , *Natiuitatis, Purificationis, & Viſitationis Beatæ Mariæ, Natiuitatis Sancti Ioannis Baptiſtæ, & Translationis Sancti Patris Hieronymi* , *ac Auguſtini* , *& Paulæ Viduæ* , *ac omnium Sanctorum Feſtiuitatibus, & in Commemoratione omnium defunctorum pro Miſſa* , *& proceſſione* , *& etiam in die obitus alicuius Religioſi* , *vel Religioſæ dicti Ordinis, pro miſſa* , *& officio pro ipſo defuncto dicenda* , *publice dici,celebrari* , *& cantari, omneſque Chriſti fideles, illuc concurrentes, illis intereſſe, & aſſiſtere,libere, & licite poſſint & valeant* .

Difficultas. Qualiter ſit vtendum priuilegijs aliarum Religionum, circa feſta celebranda interdicti tempore.

Circa quæ prædicta priuilegia inſurgit difficultas, quam loco ſupracitato,mouet prædictus priuilegiorum Collector , in appendice ad priuilegium Leonis X. ſuperius poſitum, conceſſumque Monachis Ordinis Benedictini: ea eſt , an in omnibus feſtiuitatibus ibidem contentis,Fratres Minores , & alij qui eorum gaudent priuilegijs,virtute communicationis priuilegiorum in eiſdem feſtiuitatibus ac diebus, tempore interdicti poſſint diuina ſolemniter celebrare?Cui reſpondendo dicit,quod quamuis in feſtiuitatibus Sancti Benedicti , & aliorum Sanctorum , ſui Ordinis ibi nominatorum, ſcilicet Gregorij Papæ,Bernardi Abbatis , &c. nequeant Fratres Mendicantes, vti præfata conceſſione,quantum ad effectum in eadem contentum,attamen in reliquis feſtiuitatibus , & diebus in prædicta conceſſione expreſſis , non apparet cur Fratres Minores,non poſſint tunc ſolemniter celebrare diuina, ſicut faciunt Monachi Sancti Benedicti, alias enim inquit , de nihilo deſeruiret communicatio priuilegiorum ſupradicta , quo ad huiuſmodi conceſſionem, & eadem eſt ratio de alijs . Cuius vtriuſque dictum,& hac efficaciſſima ratione probat , quia ſic inquit, intelligi ſolent aliæ ſimiles conceſſiones , & ponit exemplum , nam licet Fratres Ordinis Prædicatorum , & alij Mendicantes,pleniſſimam habeant priuilegiorum communicationem ad inuicē, non tamen vtuntur cōceſsionibus factis Fratribus Minorum,pro feſtiuitatibus ſui Ordinis, in eiſdem feſtiuitatibus , ſed in feſtiuitatibus ſui proprij Ordinis.Et ſic fore intelligendum , atque practicandum, inter prædictos Prædicatores & Minorum,declarauit, Iulius II. in quadam ſua Bulla,ſiue priuilegio,quod habetur in ſupplem.& refertur in Compend. verbo communicatio priuilegiorum §.13. Simili inquit ,etiam ratione intelligendū eſt, & de alijs Ordinibus & priuilegijs , præſertim , quia ſic habetur in cōi vſu , & praxi , & conſuetudo eſt optima legum interpres, ac propterea obſeruanda,tamquam ſi eſſet lex.Hæc ſupradictus Collector. Ex cuius reſolutione dicendum videtur,quod virtute ſupradictarum conceſsionum , ſiue priuile-

Supple. f.74. conc.222. & fol. 81. conc. 263.& refertur in Comp. ver. communicatio priuilegiorū.§.13.

Nota.

In quibus diebus ſuſpēditur interdictū,virtute priuilegiorum ſupradictorum.

priuilegiorum,ac generalis priuilegij,quod nos Mendicantes habemus,communicationis,priuilegiorum aliorum Ordinũ, quamuis alia non haberemus priuilegia, celebrare poſſemus ſolemniter diuina officia,prædicto interdicti tempore, in omnibus feſtiuitatibus noſtri Ordinis, ſeu cuiuſcumque Ordinis,vnuſquiſque Ordo (reſpectiue) feſtiuitates quæ ſunt ſui Ordinis propriæ, non autem illas, quæ ſunt propriæ alterius Ordinis, ſed tamen illas, quæ ſunt omnibus Religionibus communes, & in dictis priuilegijs ponuntur, quales ſunt feſtiuitates,Domini Sabaoth, ac Dominæ noſtræ, ab omnibus celebrari poſſunt cõiter,& ſolemniter prædicto interdicti tempore,virtute ſupradictorũ priuilegiorum, habentibus priuilegium cõicationis. Vtq; ipſæ præ manibus habeâtur, dico quod virtute ſupradictorũ priuilegiorũ,ſuſpenditur interdictum,ceſſatioq. à diuinis, in feſtiuitatibus Natiuitatis Dominicæ, Circumciſionis, Epiphaniæ, necnon in ramis Palmarum, Feria quinta, & ſexta, in Cœna Domini, & Sabbathi ſancti,in diebus Paſchatis. Reſurrectionis,Aſcenſionis, Pentecoſtes, & ſanctiſsimæ Trinitatis, & in quatuor Feſtiuitatibus Virginis Mariæ, & ſingulorum Apoſtolorum, & in Natiuitate Sancti Ioannis Baptiſtæ,& feſto omnium Sanctorum, & in commemoratione omnium defunctorum,pro miſſa & proceſsione, & in alijs diebus,& occurrentibus caſibus, de quibus fiet mentio in ſeqq.concl.

Septima Concluſio.

Etiam ſuſpenditur interdictum, ceſſatioque à diuinis, in feſtiuitatibus Sanctorum, quorum corpora, in Eccleſijs prædictorum Religioſorum requieſcunt, & in feſtis Patronorum Ordinum, ipſorumque translationum. Hæc concluſio habetur expreſſe in ſupradicto priuilegio Leonis X.conceſſo Fratribus Benedictinis,ibi, *necnon in quorumcumque aliorum Sanctorum, & Sanctarum ſub quorum inuocationibus Monaſteriorum, Prioratuum, & locorum vtriuſque ſexus, dicti Ordinis,& Congregationis,Eccleſia dicata & conſtructa, ſeu quorum corpora in ipſis Eccleſiis recondita reſpectiue exiſtunt*. Ad quod etiam facit aliud priuilegium,cõceſſum Ordini Diui Hieronymi, per Adrianũ VI. anno Domini 1522.Pontificatus ſui anno 1. die 6. Iunij, cuius fit mentio in Compendio priuilegiorum eiuſdem Ordinis,titulo interdictum §.6.*quo conceſsit Fratribus Monaſterÿs Sanctæ Engratiæ,vt perpetuis futuris temporibus,tempore interdicti Eccleſiaſtici,quauis etiam auctoritate Apoſtolica appoſiti, in diebus Sanctæ Engratiæ,& inuentionis eiuſdem,ac S.Lamberti, nec non ſanctorum innumerabilium martyrum,quorum corpora in prædicta Eccleſia requieſcũt, & in feſto S. Hieronymi,Miſſas & alia diuina officia, apertis ianuis,& pulſatis cãpanis, alta voce decantando, excommunicatis & interdictis excluſis,celebrare poſsint*. Quod quidem priuilegium,quamuis ſit particulare, & locale,cum tamen iam communicetur alijs monaſterijs eiuſdem Ordinis, per communicationem extendi poteſt,ad alios Ordines,& in eorum Monaſterijs diuina ſolemniter celebrari,interdicti tempore in diebus Sanctorum, quorum corpora ibidem requieſcunt.Sed aduerto,quod dicitur,*quorũ corpora*,non vero, *quorum reliquiæ etiam notabiles in dictis Eccleſiis requieſcunt*,vt fiat perſpicuum,quod non propterea interdictum ſuſpenditur aut ceſſatio,etiamſi ibidem ſint aliquæ reliquiæ notabiles, vtputa caput, brachium,ſeu crus alicuius Sancti.

Etiam ſuſpenditur interdictum, & ceſſatio,in feſtiuitatibus Sanctorum,quorum corpora degũt in noſtris Monaſterijs, & in Feſtis Patronorum Ordinũ, ipſorumque trãſlationibus.

Sed pro feſtis Patronorum,habetur aliud ſimile priuilegium,conceſſum eidem Ordini Diui Hieronymi,per Iulium III. anno Domini 1555. Pontificius ſui anno 5. prima die Ianuarij,cuius fit mentio in Compen.eiuſdẽ Ord.tit.interd.§. 7. *quo conceſsit Priori Generali,& alÿs Prioribus, & Fratribus dicti Ordinis, quod perpetuis futuris temporibus,in ſingulis S.Hieron.et etiam cuiuſcumque*

Priuilegiũ ad ſuſpẽdendum interdictũ, pro feſtis Patronorum.

cumque

cumque Sancti incuius honorem quodlibet Monaſterium Ordinis dedicatum fuerit, feſtiuitatibus; tempore interdicti, quauis auctoritate etiam Apoſtolica appoſiti, & ceſſationis à diuinis pro tempore indicta, miſſas, et alia diuina officia, in ſingulis Monaſterijs Ordinis, ianuis apertis, & pulſatis campanis, his tamen qui interdicto cauſam præbuerunt excluſis, publica, & alta voce cũ omnibus illic intereſſe volentibus, celebrare, ſeu celebrari facere, libere, & licite valeant, in omnibus & per omnia, ac ſi interdictum huiuſmodi poſitum non fuiſſet. Quod prodictis feſtiuitatibus tantum ſuſpenditur, quibus elapſis in ſuo robore permanere voluit. Quo quidẽ priuilegio, omnes Ordines Mendicantes, perfrui poſſunt, quicumque priuilegium habent cõmunicationis, & quod poſſint vti priuilegijs conceſſis, & concedendis alijs Ordinibus, ſicq. celebrare poſſunt ſolemniter, feſtiuitates ſuorum Patronorum, aut patronarum, ſub quorum, aut quarum inuocationibus Eccleſiæ eorum vtriuſque ſexus dicatæ, atque conſtructæ fuerint, quocumque interdicti, & ceſſationis tempore. Idemq. dico de feſtis translationũ, patronorum Ordinum, per communicationẽ illius priuilegij, quod Pius V. vbi ſupra conceſſit prædicto Ordini D. Hieron. *quo ipſius translatio, etiam interdicti, & ceſſationis tẽpore ſolẽniter celebrari poſſit*. Qđ ſimiliter debet extẽdi ad trãſlationes aliorum Sanctorum, qui ſunt aut Fundatores, aut Patroni ipſarum Religionum, hæc enim eſt vis communicationis priuilegiorum in Religionibus, vt quod vni conceditur pro Patrono, ſiue Fundatore ipſius, cenſeatur etiam conceſſum, pro Patronis, & Fundatoribus aliarum Religionũ, quæ cõmunicant in ſuis priuilegijs. Et hac ratione in feſto Translationis S. P. N. Franciſci, ſuſpenditur interdictum, ſimiliterq. ceſſatio à diuinis, ſiquidem, vt dictum eſt in forma obſeruationis vtriuſque, nulla eſt facienda differentia.

Pro celebrandis feſtiuitatibus trãslationum patronorum Ordinis.

Octaua Concluſio.

Suſpendi etiam põt interdictũ, & ſimiliter ceſſatio à diuinis in profeſſione cuiuſcumq; Religioſi. Pro hac concluſione, habetur expreſſa conceſſio, ſiue priuilegium, Leo X. quod ponitur in ſuppl. & refertur in Compend. verbo *interd.* 1. §. 19. quo conceſſit, *quod tempore interdicti ordinaria auctoritate poſiti poſſint Fratres Minores Obſeruantia, dare publica profeſſionem, Fratribus ſuis, & in illa cantare Hymnũ. Veni Creator Spiritus, & alias cæremonias facere, prout in conſuetudine habent.* Quod idem prædictus Leo. X. conceſsit Fratribus Benedictinis, vt conſtat ex indulto, ſiue priuilegio ſuperius citato, in illis verbis, *necnon quoties Monachi, & Moniales, & alia vtriuſque ſexus Religioſa perſona, dicti Ordinis, & Congregationis, profeſſionem emiſerint, aut primam miſſam celebrauerint.* Quod priuilegium adeo extendunt aliqui Religioſi, vt dicant, quod per totum diem, quo Profeſsio prædicta alicuius Religioſi, ſiue Religioſæ celebratur, ſuſpendi poteſt interdictum prædictum, aut ceſſatio, apertisq. ianuis, & pulſatis cãpanis (nominatim excõmunicatis, & interdictis excluſis) miſſas, & profeſsionem prædictam, aliaq. diuina officia ſolemniter celebrari, cantando &c. id quod & practicari dicunt, apud Monachos Benedictinos ſupradictos, necnõ in grauiſsimo, atque Religioſiſſ. S. Stephani Salmanticenſi Conuentu, Ordinis Prædicatorũ, quia inquiũt aperte colligitur, ex clauſula ſupradictæ conceſsionis Leonis X. *apertis ianuis, & pulſatis campanis, nominatim interdictis, & excommunicatis excluſis, miſſas, & Proceſſiones, & alia diuina officia ſolemniter, & in cantu celebrare,* quæ quidẽ clauſula, cum ponatur in fine, & reſpiciat multas conceſsiones, dicunt, quod debet omnes eas pariformiter determinare; nã vna determinatio reſpiciens plura determinabilia, debet ea pariformiter determinare, vt tradunt iuriſperiti, *in l. iã hoc iure ff. de Vulg. & pup. et l. Titia. ff. de leg.* 2. quapp ſicut in feſtiuitatibus ibidem

Interdictum, & ceſſatio, ſuſpenditur in profeſſione, cuiuſcumque Religioſi, aut Religioſæ.

Supple. f. 62. conc. 197. & refertur in cõpen. verbo interd. 1. §. 19.

Nota hoc valde.

An interdictũ debeat ſuſpẽdi per totũ diem profeſſionis, an vero ſolum pro tempore quo durat.

dem contentis, interdictum ſiue ceſſatio à diuinis, in totum ſuſpenditur atque per totum diem, & diuina officia, tum temporis ſolemniter celebrantur, ſic inquiunt, fieri poteſt prædicto profeſſionis tempore, ſiquidem pro ea, idipſum ibidem conceditur. Sed nihilominus crediderim, hoc fieri nullatenus poſſe, quidquid ſit de illa regula tradita à Iuriſperitis; nam verba in Iure debent intelligi, ſecundum ſubiectam materiam, iuxta *cap. intelligentia, de verborum ſignificatione, & l. ſi vno.§.vno.ff.locati*, & iuxta naturam & conditionem eorum, quæ in ipſis conceduntur. Quapropter reſolutiue dico, ſaluo meliori iudicio, quod profeſſionis tempore, ſuſpendi non poteſt, interdictum ſiue ceſſatio à diuinis, niſi tantummodo pro illo tempore, quo durat dicta profeſſio. Id quod in noſtra ſacra Religione inuiolabiliter communiter obſeruatur in praxi, nec ſine maxima ratione, cum eiuſmodi priuilegia potius ſint reſtringenda quam amplianda, ne neruus Eccleſiaſticæ diſciplinæ, tot ſuſpenſionibus prædictarum cenſurarum eneruetur, atque debilitetur. Quod ſi apud Monachos Benedictinos, ſeu apud alios, quidquam in contrarium fiat, pro eo forſan erit, quia iuxta ipſorum cœremonialia, profeſſionis ſolemnitas diu durat, atque expoſcit, vt interdictum & ceſſatio prædicta, per vnum integrũ ſuſpendantur diem. Aduerto tamen quod Moniales, niſi ſimul tempore, quo datur velum, fiat profeſſio, non poſſunt ſuſpendere interdictum, vt notat Pater Corduba, nam pro ſola profeſſione facta fuit dicta conceſſio.

Nota hoc valde.

Nona Concluſio.

Etiam ſuſpenditur interdictum, ceſſatioq; à diuinis, quotieſcumque celebratur Miſſa noua, idque à primis veſperis prædictæ Miſſæ, vſque ad veſperas ſequentis diei, quo feſtiuitas eiuſdem finitur. Hoc etiam habetur in ſupradicto priuilegio Leo.X. in illis verbis, in præcedenti conceſſione relatis: *necnon quoties Monachi dicti Ordinis & Congregationis primam miſſam celebrauerint*, & quamuis quidam, eiuſmodi tempus reſtringant, & dicant ſuſpenſionem prædictam fieri debere, tantum à primis veſperis Miſſæ nouæ, vſque ad meridiem ſequentis diei, quo inquiunt tempore, Miſſa ipſa noua finitur & terminatur, probabiliſſimum credo, quod poſſit interdictum prædictum, ceſſatiove ſuſpendi, vſque ad ſecundas veſperas eiuſdem diei, ſicut in alijs feſtiuitatibus fieri conſueuit, cum hoc etiam pertineat ad ſolemnitatem prædictæ Miſſæ nouæ, & iuxta diuinum præceptum, olim fidelibus Iſraelitici populi traditum, à veſpera vſque ad veſperam, celebrari habebant omnia ſabbata, ſiue feſta, hoc, inquam, eſt tenendum atque obſeruandum, quidquid alij dicant.

Etiã ſuſpenditur interdictũ atq. ceſſatio, quotieſcumq. miſſa aliqua noua celebratur.

Decima Concluſio.

Suſpenditur etiam interdictum, & ceſſatio prædicta à diuinis, pro ſepeliendis publice, ac ſolemniter Fratribus. Hoc habetur etiam, ex ſupradicta conceſſione Leon. X. facta Monachis ſancti Benedicti, in illis verbis, *ſeu eos in Eccleſijs vel Cœmeterijs Monaſteriorum, Prioratuum, & aliorum locorum dicti Ordinis, & Congregationis, humana cadauera Eccleſiaſtica tradere ſepultura contigerit, tempore interdicti, & ceſſationis à diuinis, quacumque auctoritate etiam Apoſtolica impoſitorum, dummodo huiuſmodi interdicto cauſam non dederint, neque id eis contigerit, ſpecialiter interdici.* Huic alia ſimilis conceſſio, eiuſdem Leo.X. refertur in Compendio, verbo interdicto 1.§.25.

Suſpẽditur interdictũ, ceſſatiove a diuinis pro ſepeliendis publice ac ſolemniter Fratribus.

Digitized by Google

Quod etiam per Pium Quintum, conceſſum fuit Fratribus Ordinis D. Hieronymi, in priuilegio ſuperius allegato, in illis verbis, *& etiam in die obitus alicuius Religioſi vel Religioſæ dicti Ordinis, pro miſſa & officio pro ipſo defuncto dicenda, publice dici, celebrari, & cantari, omneſque Chriſtifideles illic occurrentes, illis intereſſe, & aſſiſtere libere, & licite poſſint, & valeant.* Sed multo ante Pontifices prædictos, hoc idem conceſſerat, nobis Fratribus Minoribus Iulius Secundus expreſſe, *quod tempore interdicti ordinaria auctoritate appoſiti, poſſent ſepelire in Eccleſiis ſuis libere, & licite corpora Fratrum eiuſdem Ordinis decedentium. Et hoc etiam cum cæremonijs ſolitis in ordine, ac pulſatis campanis, miſſas, & alia diuina officia, in ſimilibus celebrari conſueta, in omnibus, & per omnia, ac ſi interdictum huiuſmodi appoſitum non eſſet.* habetur prædicta conceſſio ſiue priuilegium, in Monumentis Ordinis, & refertur in Compendio verbo interd. 1. §. 13.

Monu. ord. 2. imp. fol. 212. côn. 516. & in ſupp. f. 72 côc. 219. & refer. in comp. verb. interd. 1. §. 13

Vndecima Concluſio.

Interdicti tpe poſsũt fieri proceſſiones i clauſtro, dicendo Litanias, & Hymnos, ſeu alia deuota carmina, dum tamen aliquod officiũ diuinũ non dicamus.

Etiam habemus priuilegium, nos Minores Fratres, & quicumque alij noſtris perfruuntur priuilegijs, vt tempore interdicti ordinarij, facere poſſimus, proceſſiones per clauſtra, dicendo Litanias, & Hymnos, aut alia deuota carmina, dum tamen aliquod diuinum officium non dicamus. Habetur hæc conceſſio in Supplemento, & refertur in Compendio verbo interdict. 1. §. 21. quod priuilegium eſt Leonis X. Aduertit tamen Pater Corduba, hoc eſſe intelligendum, de interdicto ordinario, non vero Apoſtolico, prout ibidem dicitur. Qui dictus Leo ſimiliter, *conceſſit, quod præfati Fratres Minores, tempore ſupradicti interdicti Ordinarij, poſſint benedicere menſam, & poſt prandium, & cœnam Deo gratias agere, ac ſi nullum eſſet interdictum*, habetur vbi ſupra paulo ante, num. 20. Idẽ ſummus Pontifex ſimiliter conceſſit præfatis Fratribus Minoribus, *quod tempore interdicti, aut ceſſationis à diuinis, poſſint duo vel plures Fratres, extra Eccleſiam in domibus ſuis, officium diuinum dicere, non obſtante cap. quod in te, de pœnitent. & remiſſion. & alijs quibuſcumque; & quod quando extra chorum, dicunt prædicti Fratres horas canonicas, ſi caſu tranſeuntes perſona interdicta, aliquid audierint, non propterea incurrant aliquam cenſuram.* Habetur hæc conceſſio in Supplemento, & refertur in Compendio verbo interdict. 1. §. 18. Hæc omnia ſunt valde notanda, atque memoriæ commendanda, dicunturq. indifferenter, & abſque delectu, & diſcrimine pro Monialibus, & pro Fratribus noſtri ſacri Ordinis, ſiquidem & Moniales fruuntur omnibus noſtris priuilegijs, per ſpecialem conceſſionem ſibi factam per Sixtum Quartum, de qua inferius latius dicemus, quæ habetur in Monumentis Ordinis, & refertur in Compendio, verbo communicatio priuileg. §. 1.

Pro benedictione menſæ, & gratiarum actione. *Supple. f. 62. con. 199 & refertur in cõp. verbo interd. 1. §. 21.*

Nota valde. *Supple. f. 59. con. 166. & refertur in cõp. verbo interd. 1. §. 18.*

Monu. ord. 1. imp. f. 61. & 2 f. 144 cõ. 354 & ref. in cõp. verb. cõicatio priuil. §. 1.

Duodecima Concluſio.

Sindici noſtri Ordinis, & ipſorum vxores, & filij, poſſunt admitti ad diuina officia interdicti tẽpore. Pro Sindicis Monialium.

Sindici noſtri ſacri Ordinis Minorum, & ipſorum vxores, ac filij, admitti poſſunt ad diuina tempore interdicti, & ceſſationis à diuinis. Hæc concluſio probatur ex ſpeciali priuilegio, ad idipſum conceſſo per Clementem Septimum, quod refertur in Compendio, verbo *Procuratores Fratrum. §. 12.* vbi ſequentia verba habentur, *Clemens Septimus conceſſit, vni Sindico & Procuratori, cum illius vxore & liberis, præſenti & futuro, ſingulæ domus, & Monaſterij Fratrum Minorum Regularis Obſeruantiæ, ac Monialium ſanctæ Claræ, Conceptionis, & Annunciationis, Ordinum & Sororum Tertij Ordinis ſancti Franciſci,*

pro tem-

pro tempore ſeruienti, quod perpetuis futuris temporibus ipſi, & eorum quilibet omnibus, & ſingulis indulgentijs, & peccatorum remiſſionibus, fauoribus, & gratijs, quibus Fratres Ordinis de Obſeruantia prædictorum vtuntur, potiuntur, & gaudent, ſeu vti, potiri, & gaudere poterunt, quomodolibet in futurum, vti, potiri, & gaudere poſſint, & valeant, quod priuilegium Sixtus Quartus in Bulla aurea, etiam ad Sindicos Monialium extendit. Ex quo indulto atque priuilegio colligitur, quod non ſolum tempore interdicti, poſſunt Procuratores & Sindici ſupradicti, vxor & filij, in Eccleſijs prædictorum Fratrum Minorum, admitti ad diuina, & Eccleſiaſtica recipere ſacramenta, verum etiam, & tempore ceſſationis à diuinis, ſiquidem potiuntur priuilegijs dictorum Fratrum, qui, vt ex ſuperioribus conſtat, ad omnia iſta priuilegium habent.

Monu. ord. 1. imp. f. 66. & 2. f. 142. cō. 362.

Quod quidem priuilegium, etiam extenditur ad Medicos ordinarios, Fratrum Ordinis Minorum, & Sororum prædictarum, per aliud priuilegium Alexandri Sexti, *Quo conceſſit, vt Medici ordinary Fratrum Minorum atque Sororum, habeant eadem priuilegia, & gratias, quibus gaudent Sindici & Procuratores locorum*. Habetur in Monumentis Ordinis, & refertur in Compendio verbo indulgentia quoad ſeculares 4. §. 8. Sed aduertendum eſt, quod dicta conceſſio, ſolummodo fit Medicis ordinarijs, vt ex eadem patet, ſed Medicorum nomine, intelligendi etiam veniunt Chirurgi, licet ipſi non etiam ſint DD. cum & Medici non à dignitate Doctoratus, ſed à medendo nuncupentur, atque dicantur, prout allegando Bartolum, tradit Sylueſter verbo Medicus, nu. 2.

Pro medicis ordinarijs noſtrorum Cōuentuū atq. Monialiū.

Monu. ord. 2. imp. f. 70 cōc. 177. & in ſup. f. 99. con. 376 & refertur in comp. verb. indulgen. quoad ſecul. 4. §. 8.

Sed aduertendum eſt, quod non extenditur ſupradicta conceſſio, ad barbitonſores, ſeu ſanguinis minutores, qui vulgo dicuntur, *barberos, o ſangradores*, pro eis enim in priuilegijs, nullam inuenio conceſſionem factam, niſi etiam ipſi comprehendantur Familiarium, aut Seruitorum nomine, de quibus ſtatim dicemus. Aduertendum etiam modo eſt, quod ſupradicti omnes Sindici ſiue Medici, humari ſeu ſepeliri poſſunt, in noſtris Monaſterijs, interdicti & ceſſationis tempore, ad modum quo Fratres, ſiquidem vt præmiſſum eſt, potiuntur omnibus noſtris priuilegijs.

Tertiadecima Concluſio.

Omnes noſtri Ordinis Donati & Conuerſi, ſupradicto interdicti, & ceſſationis tempore, poſſunt admitti ad officia diuina, & ad recipienda Eccleſiaſtica ſacramenta, ſepeliriq. in loco ſacro, ſecreto tamen modo, & ianuis clauſis, & non pulſatis campanis. Hæc concluſio conſtat ex conceſſione quadam, Eugenij Quarti, facta Monachis ſancti Benedicti, quæ refertur in Compendio priuilegiorum, *verbo interd. 3. §. 11.* vbi ſequentia verba habentur, *Eugenius Quartus conceſſit Monachis ſancti Benedicti Congregationis Hiſpaniæ, quod tempore interdicti generalis vel ſpecialis, à Iure, vel ab homine, quomodocumque lati, libere & licite in ſuis Monaſterij, ſiue Eccleſijs, aut capellis eorumdem, poſſint recipere ad audiendam Miſſam, & alia diuina officia, omnes & ſingulos donatos, oblatos, commiſſos aut quoſcumque Familiares, Officiales, & Seruitores, quorumlibet Monaſteriorum huiuſmodi ac eis Euchariſtiam, & alia Eccleſiaſtica ſacramenta miniſtrare, eorumq. corpora tumulare, ſiue tumulari facere, dum tamen nullus iſtorum dederit cauſam interdicto, ſecreto tamen modo, ianuis clauſis, & non pulſatis campanis.* Ex qua conceſſione & priuilegio conſtat, quod non ſolum prodeſt pro prædictis Conuerſis, Donatis, & oblatis, verum etiam extenditur ad alios, quoſcumque commiſſos, Familia-

Omnes noſtri Ordins donati & Cōuerſi, interdicti, & ceſſationis tēpore poſſunt admitti addiuina offic. & ad recipiendum Eccleſiaſtica Sacramēta, ſepeliriq. in loco ſacro, ſecreto tamen & non pulſatis campanis.

Dicta conceſſio extenditur, ad Familiares, Officiales ac Seruitores.

res, Officiales, & Seruitores Monaſteriorum quorumlibet, & vt dicit Pater Corduba in ſua tabella, quantum ad hoc quod eſt poſſe audire Miſſam, aliaq. diuina officia, in noſtris domibus, & Monaſterijs, extenditur etiam ad Officiales, & Operarios, diebus quibus laborant in eiſdem,

Nota. Pro audienda miſſa, diuiniſq. officijs.

quamuis id fiat ſoluto pretio, neque ipſi ſint operarij ordinarij. Item & ad famulos mercenarios, reſidentes in grangijs, atque cellarijs, quarumcumq. Religionum, priuilegium habentium communicationis, de quo in dicto Cõpendio, *verbo interd.* 3. plura habẽtur priuilegia, ſed præſertim eſt ad id priuilegium *Leon. X. quo conceſſit nobis Fratribus Minoribus de Obſeruantia, quod tempore interdicti, non teneantur euitare laborantes in ſuis domibus, diebus quibus laborauerint, etiamſi non ſint Familiares & Seruitores & continui commenſales*

Supple. f. 59. conc. 167. & refer. in comp. verb. vbi ſup. §. 10.

Fratrum, ac eis ſoluatur ſalarium. Habetur in Supplemento, & refertur in dicto Compendio, vbi ſupra, §. 10. Similiter & Innocentius Sextus, *conceſſit Fratribus Carthuſienſibus, vt tempore generalis interdicti, liceat eis recipere ad diuina conuerſos dicti Ordinis & Familiares ſuos, & alios ſeculares intra ſepta Prioratuum, & domorum ſuarum habitantium. Vrbanus etiam Quintus, conceſſit præfatis Carthuſienſibus, vt etiam perſonas dicti Ordinis, cum Seruitoribus ſuis, aliunde venientes, & mercenarios in grangijs, & cellarijs ſuis reſidentes, poſſint tempore interdicti recipere ad diuina, dummodo huiuſmodi interdicto cauſam non dederint, neque eis contingat ſpecialiter interdici.* Supradictæ duæ conceſſiones, referuntur in Compendio loco ſupracitato. verbo *interd.* 3. §. 12. & 13. Sed redeundo ad id vnde digreſſi ſumus, de familiaribus & famulis Fratrum Seruitio deputatis, nos Minores Fratres, habemus ſpeciale priuilegium, *Alex. IV. quo conceſſit, quod ſi quando in perſonas vel terras, vbi reſident Fratres Minores, excommunicationis ſeu interdicti ſententia contigerit promulgari, pueri Fratrum ſeruitijs deputati, negotiorumq. ſuorum geſtores, ſeu Procuratores & Operarij, qui in locis Fratrum, huiuſmodi operibus eorum, perſonaliter conſtituti ſteterint, prædictis ſententijs excommunicationis, vel interdicti, obnoxij nullatenus habeantur, ibiq. poſſint audire diuina, iuxta formam, quæ à ſede Apoſtolica*

Monu. ord. 1. imp. f. 31. & f. 114. con. 251 & ref. in cõp. verb. interd. 3. §. 1.

conceſſa eſt eo caſu, ſcilicet, tempore interdicti, niſi prædicta perſona cauſam dederint, vel excommunicari, ſeu interdici contingat. Habetur in Monumentis, & refertur in Compendio verbo *interd.* 3. §. 1. *& in ſequenti. §.* 2. Refertur alia conceſſio, *Clement. IV. facta etiam nobis Fratribus Minoribus, quod ijs, qui in eorum morantur obſequijs tempore interdicti, libere poſſint miniſtrare cuncta Eccleſiaſtica Sacramenta, & ipſos cum deceſſerint in ſuis Cœmeterijs ſepelire*. Habetur in Monument. qui idem Clemens conſimilem etiam fecit conceſſionem

Nota. Pro adminiſtratione Sacramẽtorum.

Monu. ord. 1. imp. f. 56. & 2 f. 140. con. 315 & ref. in cõp. vbi ſup. §. 2.

nobis Fratribus Minoribus, Fratribus etiam Prædicatoribus, & Carmelitis, diuerſis in locis relatis, à priuilegiorum Collectore, vbi ſupra, verbo *interd.* 3. §. 3. quæ breuitatis gratia prætermittuntur, & quia continent omnino idem. Sed pro ſepultura ſupradictorum Donatorum, Conuerſorum, Familiarium, ac Seruitorum, facit quammaxime, priuilegium Leonis X. conceſſum Monachis ſancti Benedicti, de quo mentionem fecimus ſupra, & refertur in Compendio, verbo *interd.* 2. §. 10. & aliud eiuſdem Leonis, conceſſum Monachis etiam eiuſdem Ordinis ſancti Benedicti, Congregationis Hiſpaniæ; quod etiam refertur in Compendo, verbo *interdict.* primo, §. 25.

Nota. Pro ſepultura.

Quartadecima Concluſio.

Pro eligendis aliquibus per-

Nicolaus Quintus, conceſſit Priori Monaſterij ſancti Benedicti Valliſoletani, vt poſſit eligere ſex perſonas inter viros & mulieres ſucceſſiue, quæ

quæ tempore interdicti generalis,ſiue ſpecialis, aut quo ceſſatur à diuinis,
in dicto Monaſterio, quando miſſæ & alia diuina officia celebrantur,miſ-
ſas & alia diuina officia poſſint audire,& illis intereſſe, ac in ipſo Monaſt.
dicto tempore Eccleſiaſtica Sacramenta recipere. Etſi aliqua ipſarum ſex
perſonarum,mori contigerit, ſepeliri valeat in Eccleſiaſtica ſepultura,ſine
ſolemnitate tamen,dummodo dictus Prior, vel aliqua ipſarum ſex perſo-
narum,dicto interdicto,aut ceſſationi à diuinis cauſam non dederint, & ip-
ſum interdictum,non ſit poſitum vel confirmatum auctoritate Apoſtolica.
*Refertur hæc conceſſio ſiue priuilegium in Compend. verbo interd. 1. §. 23. & in ſe-
quenti.§.24.refertur etiam quod Nicolaus Francus Apoſtolicæ ſedis nuncius,& ora
tor,cum poteſtate legati de latere,à præfata ſede deputatus in Regnis, Caſtellæ, Le-
gionis, & Aragoniæ, conceſſit Monachis ſancti Benedicti obſeruantiæ Hiſpaniæ,
quod tempore interdicti Ordinarij, poſſint recipere ad Miſſas,& ad alias horas au-
diendas in ſuis Monaſterijs, quindecim perſonas in qualibet die, de his,qui non de-
derunt cauſam interdicto.* Circa ſupra dictum priuilegium Nicolai V.aduer-
tere libet, quod vt habetur in Compendio priuilegiorum, Ordinis Ciſter-
cienſis, *verbo interdictum. §. 13. quidam Ioannes Epiſcopus Præneſtinus eiuſdem
Nicolai V. maior Pœnitentiarius conceſſit Congregationi ſancti Benedicti Hiſpa-
niæ, vt tempore interdicti, & ceſſationis à diuinis,poſſint eligere ſucceſſiue ſex perſo-
nas, viros,aut mulieres, & ad diuina illas admittere, eiſque ſacramenta conferre,
& ſi è vita exceſſerint, illarum cadauera ſepelire.* Quam eamdem conceſſionem,
vt refert Enriquez lib. 13. de excommunicatione,& interdicto, c. 48. §.3.
ipſemet Ioannes Epiſcopus Præneſtinus, conceſſit Priori de Monſerrate,dũ
foras exit ad loca ſic interdicta,vt eligat ſex perſonas, &c. Cuius quidem
conceſſionis, vt dicitur, ea ratio fuit, quia tunc temporis in Catalomnia
prope Monſerratum, adeo erat frequens interdictum, atque ceſſatio, vt
vix auderet Prior,& Procurator de Monaſterio exire. Circa quas con-
ceſſiones eſt notandum,quod ipſarum virtute,poſſunt Priores Conuentua-
les, Ordinum Mendicantium, & alij qui eorum priuilegijs perfruuntur,tẽ-
pore interdicti prędicti,ſeu ceſſationis à diuinis,eligere ſupradictas ſex per
ſonas, viros, aut mulieres ſucceſſiue, quæ poſſint miſſas, diuinaq. officia
audire, recipereq. Eccleſiaſtica ſacramenta, etſi aliqua ipſarum interim
mori contingerit, in Eccleſiaſtica ſepultura ſepeliri, dummodo eiuſ-
modi interdictum,non ſit poſitum,vel confirmatum auctoritate Apoſtolica,
nec ipſi eidem interdicto,aut ceſſationi cauſam dederint. Sine ſolemnitate
tamen,vt habetur in præfata conceſſione Nicolai V. quamuis in alia facta
à prædicto Epiſcopo Præneſtino,de hoc nulla mentio fiat, ſed abſolute di-
catur,quod ſi vita exceſſerint, illorum cadauera poſſint ſepeliri. Et circa
verbum illud, *ſucceſſiue,* aduertere licet, quod Pater Frater Emmanuel Ro-
driguez,in additionibus ad Bullam Cruciatæ.§.5.nu.46. & 2.Tom. ſuarum
quæſtionum Regularium,quæſt.112.art.6. ſic illud putat intelligi,vt non ſi-
mul ſupradictæ ſex perſonæ poſſint admitti ad ſuperius dicta,ſed vna poſt
aliam, ita quod duæ ſimul perſonæ, non poſſunt diuinis officijs aſſiſtere,
quod quidem meo quidem iudicio,longiſſime alienum eſt,à mente & inten
tione prædicti ſummi Pontificis, nam per illud quod Nicolaus V. ſupradi-
ctus,dicit ibidem *ſucceſſiue*, hoc tantummodo ipſe intelligo, quod ſupra-
dictæ ſex perſonæ eligantur,etſi ipſarum aliqua ex hac vita deceſſerit,ipſius
loco aliqua ſubſtituatur, ita quod ſemper habere poſſint ſex ſupradictas
perſonas exemptas, quæ prædicto priuilegio perfruanntur. Et aduerto
quod eodem etiam perfruuntur omnes Moniales, præſertim noſtræ ſacræ
Religionis, & aliæ quæcumque priuilegium habentes communicationis,

ſonis,qui interdicti, & ceſſationis ſpe, poſſint diuinis intereſſe, & Eccleſiaſtica recipere ſacramenta, ſepelireque in loco ſacro.

Nota aliã conceſſionem, pro eodem ampliſſimam.

Nota hoc valde.

nam etiam in ipſarum Conuentibus, Abbatiſſæ ſiue Prioriſſæ, eligere poſſunt ſupradictas ſex perſonas, quæ tempore interdicti, & ceſſationis à diuinis, perfruantur eiuſmodi priuilegio, eo modo quo, & Priores Conuentuales ſeu Superiores Ordinum Mendicantium, eaſdem poſſunt eligere, nam communicatio priuilegiorum, inter Fratres & Moniales, vt dicitur, hoc idem omnino operatur, vt id quod conceditur Fratrum Superioribus, concedi perinde etiam videatur, Abbatiſſis & Prioriſſis Monialium, in quantum ipſarum ſexus ſeu ſtatus non contradicit, & certum eſt, quod eiuſmodi electio perſonarum, nec ſexui, nec ſtatui Monialium contradicit.

Quintadecima Concluſio.

Confratres ſiue Germani noſtri ſacri Ordinis, interdicti ſpe & ceſſationis à diuinis, ſepeliri poſſunt in noſtris Eccleſijs ſiue Cœmeterijs.

Confratres ſiue Germani noſtri ſacri Ordinis, tempore interdicti prædicti, & ceſſationis à diuinis, ſepeliri poſſunt in noſtris Eccleſiis, ſiue Cœmeterijs. Hæc concluſio probatur, nam ad id ſpeciale habent priuilegium, Fratres Ordinis Prædicatorum, conceſſum à Ioanne 23. quo & perfruimur nos Minores Fratres, & quicumque alij priuilegium habent communicationis, quod priuilegium habetur in Supplemento, & refertur in Compendio, *verbo interdictum.* 3. §. 5. vbi dicitur, *quod Ioannes 23. conceſſit Fratribus Ordinis Prædicatorum, quod Confratres & Germani dicti Ordinis, poſſint ſepeliri tempore interdicti, in Eccleſia vel Cœmeterio eorumdem Fratrum, niſi fuerint excommunicati publice vel nominatim, ibique diuina celebrare, ſeu audire.* Circa quam conceſſionem, aduertit Collector priuilegiorum ibidem, quod per ipſam ſolummodo debent admitti illi Confratres, qui licet remaneant in ſeculo, & non mutent habitum ſecularem, ſunt tamen vel fiunt oblati Ordinis prædicti, ac faciunt donationem inter viuos, omnium bonorum ſuorum dicto Ordini, reſeruando ſibi ſolum vſumfructum, quamdiu vixerint, & non de alijs Confratribus communiter vſitatis in Hiſpaniarum partibus. Et dicit poſt longam ventilationem & diſcuſſionem inter DD. vtriuſque iuris Vniuerſitatis Salmantinæ, id fuiſſe determinatum & declaratum, & quod fundatur huiuſmodi determinatio & declaratio, *in cap. vt priuilegia, de priuilegijs*, vbi ad literam dicitur, ſolummodo tales Confratres prænominatos, debere gaudere Eccleſiaſtica ſepultura, nõ vero alios. Sed quamuis hoc ita ſit, per alia priuilegia Leonis X. conceſſa Fratribus Benedictinis, de quibus ſupra mentionem fecimus, & referuntur in Compen. *verbo interdictum.* 1. §. 25. & 2. §. 10. in illis verbis, *ſeu eos in Eccleſiis vel Cœmiterijs Monaſteriorum, Prioratuum, & aliorum locorum dicti Ordinis, & Congregationis, humana cadauera, Eccleſiaſtica tradere ſepultura contigerit tempore interdicti, & ceſſationis à diuinis*, ſupradicti Confratres & Germani Religionum, ſepeliri poſſunt in noſtris Eccleſijs ſiue Cœmeterijs, & quidem ſolemniter, vt placet Patri Fratri Antonio de Corduba, in ea tabella, quam edidit, circa obſeruantiam interdicti, §. 16. vbi inquit ſic fuiſſe declaratum in Salmanticenſi Academia, per ſupradictos Iuriſperitos; quinvero, & vſu practicatum, quod omnes, qui in mortis articulo in noſtris Monaſterijs elegerint ſepulturam, poſtquam tempore interdicti, & ceſſationis à diuinis ſepeliri poſſunt ibidem, poſſunt etiam ſepeliri ſolemniter, quidquid dicat Collector, in Compendio, verbo, *interdictum*, 1. §. 7. aſſerendo, quod hoc ſolummodo, Fratribus donatis ſiue Conuerſis eſt conceſſum, vt ſcilicet cum ſolemnitate ſepeliantur prædicto interdicti, & ceſſationis tempore. Sed nihilominus contrarium, inquit, eſt verius, & quod communiter tenetur, nam in prædictis priuilegijs Leonis X. cõceſſis Fratribus Benedictinis abſolute, & ſine vlla diſtinctione conceſſit, vt cum ſolemnitate in eorũdẽ Mo-

Suppl. m. f. 95. conc. 306. & refertur in Cõpend. verbo interdict. 3. §. 5.

Nota hoc valde.

naſterijs

naſterijs ſepeliri poſſint quicumque, ſeu quod quotieſcumque humana cadauera, Eccleſiaſticæ ſepulturæ tradi contigerit, tempore interdicti, & ceſſationis à diuinis, apertis ianuis, pulſatis campanis, excluſis nominatim interdictis & excommunicatis, miſſas, & alia diuina officia ſolemniter, & in cantu poſſint celebrare, quibus quidem priuilegijs, fruuntur omnes Ordines, qui priuilegium habent communicationis. Et præterea idipſum facere poſſunt, per communicationem alterius priuilegij, & ſpecialis conceſſionis, Iulij II. factæ Fratribus Ordinis Minorum, quæ habetur in Supplement. & refertur in Compēd. *verbo familiares, ſeu famuli Fratrum. §. 7. qua conceſſit, quod famuli domorum dicti Ordinis, necnon cateri eiuſdem Ordinis habitum portantes, & in articu'o mortis in dictis domibus ſepulturam eligentes, omnibus, & ſingulis priuilegijs Ordinis Minorum huiuſmodi, quomodolibet conceſſis, gaudere libere, & licite valeant*. Quo quidē priuilegio, ſicuti prædicti Ordinis Fratres, & quicumque alij, ſupradicti, interdicti & ceſſationis tempore, ſepeliri poſſunt cum ſolemnitate, ita & quicumque eodem perfruuntur, quales ſunt ſupradicti Germani, & qui in articulo mortis ſepulturam eligunt, in domibus prædictorum Fratrum, & qui ipſorum communicant priuilegijs. Ad hoc etiam facit, alia conceſſio ſeu priuilegium, Leon. X. & Adrian. VI. factum Ordini ſanctiſſimæ Trinitatis, Redemptionis captiuorum, cuius ſit mentio, in Compendio, *verbo communicatio priuilegiorum. §. 39.* vbi hoc ipſum inter alia, *conceditur pro illis, qui deuotionis feruore ducti, in habitu dicti Ordinis, ſanctiſſima Trinitatis redemptionis captiuorum deceſſerint, aut eorum corpora, ſeu cadauera, dum ab hoc ſeculo migrauerint, in Eccleſiis eorumdem Monaſteriorum ſepliri ordinauerint*.

Supplem. f. 8. con. 22. & refertur in Cōp. verb. familia. ſiue famuli Fratrum. §. 7.

In fine huius Concluſionis, generaliter aduertere libuit, pro prædicta mortuorum ſepultura, ex Patre Corduba in tabella interdicti, quam edidit. §. 16. & 17. quod in omnibus feſtis, quibus in noſtris domibus iure communi, ſeu ex aliquo priuilegio, interdictum ſiue ceſſatio à diuinis ſuſpenditur, etiam & mortui ſepeliri ibidem poſſunt ſolemniter, fieriq. omnia, quę ad funeris ſolemnitatē pertinent, ac ſi nullum ibidem fuiſſet interdictum, nominatim excommunicatis excluſis, quæ doctrina, etiam placet Nauarro, vt videre licet in ſuo Manual. cap. 27. num. 186. vbi & hoc idem dicit, eſſe conſonum iuri, ac conſuetudini.

Decimaſexta Concluſio.

Quæ ſuperius ſunt dicta, de ceſſatione à diuinis, intelligenda ſunt de quacumque ceſſatione, etiam rigoroſa & ſtricta. Hæc Concluſio eſt expreſſa ſupradicti Patris Corduba, in prædicta tabella quam fecit, circa obſeruanda à Fratribus & Religioſis, tempore interdicti, & ceſſationis, §. 21. vbi aduertit duplicem in iure reperiri ceſſationē à diuinis; alteram communiter ſumptam, & quæ ſecundum nouum Ius, poſitum, *in d. cap. alma Mater de ſent. excommun.* æquipollet interdicto, neque amplius ſeu ſtrictius obſeruatur, quam ipſum interdictum; alteram vero ſtrictam & rigoroſam, quæ ſecundum Ius antiquum, vocabatur *interdictum ſtrictiſſimum*, quo nec ſacra fiebant, aut diuina officia celebrabantur, nec ſacramenta publicè aut ſecretè miniſtrabantur, præter ſacramētū baptiſmi pro paruulis, & pęnitentiæ pro adultis, vt habetur, *in cap. non eſt vobis de ſponſ.* quo quidem ceſſationis genere Eccleſia, nunc quandoq. vtitur, ſoletq. dubitari, an eo tempore valeant priuilegia ſupradicta? Cui difficultati reſolutiue reſpondet prædictus Pater Corduba, quod priuilegia Religioſis conceſſa, extenduntur etiam pro tempore ſupradictæ ceſſationis rigoroſæ, nam in fauorem Religionis eiuſ-

Quæ ſuperius ſunt dicta de ceſſatione à diuinis, intelligēda ſunt etiam de ceſſatione ſtricte, & rigoroſe ſumpta.

Quod ceſſatio à diuinis dupliciter fieri conſueuit.

modi priuilegia latè ſunt interpretanda; at vero illa priuilegia ſpecialia, & particularia, quæ interdum aliquibus conceduntur, vt tempore interdicti & ceſſationis à diuinis, in ſuis domibus ſeu in Eccleſijs, in altari portatili celebrare poſſint, aut celebrare facere, & miſſas, diuinaq. officia audire, non extenduntur ad ceſſationem prædictam rigoroſam, ſed ſolummodo ad cõiter ſumptã, nam tamquam odioſa, potius debent reſtringi, quam ampliari, vnde aduertit quod prædicto rigoroſæ ceſſationis tempore, Religioſi extra domos ſuas, non poſſunt facere ſacra, quamuis ſeculares dicant, quod ad id priuilegium habent, niſi in huiuſmodi priuilegijs, hoc expreſſe habeatur, & concedatur, vt idipſum poſſint facere tempore cuiuſcumque interdicti, & ceſſationis, etiam ſtricte ſeu ſtrictiſſime. Quod eſt multum notandum, atque memoriæ commendandum. Quæ ſupradicta omnia ad interdictum, ſiue ceſſationem, à diuinis ſpectantia, intelligenda ſunt, fieri poſſe ex priuilegijs ſuperius allatis, & Religioſis conceſſis, niſi alicubi reperiantur reuocata, aut niſi vſus in contrarium obſtet. Et hęc de iſto Articulo, & de tota hac Quæſtione dicta ſufficiant.

Nota hoc valde.

Differentia, quæ verſatur inter priuilegia Regularium ac ſecularium pro tempore ceſſationis à diuinis.

QVAESTIO XXXIX.

De Conſecratione Eccleſiarum, & reconciliatione ipſarum poſt earumdem violationem, in octo Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Qualiter Eccleſiæ conſecrentur, & à quo habeant conſecrari?

PRo huius Articuli ac dicendorum intelligentia, priuſquam ad eiuſdem reſolutionem accedamus, præmittere libuit breuiter ex Syluestro, *verbo Conſecratio ſecundo*, quod locorum ſacrorum conſecratio, eſt triplex. Prima, Cœmeterij, de qua tractat idem Syluest. *verbo Cœmeterium*. Secunda, altaris, de qua agit, *verbo altare*, & tandem Tertia Eccleſiæ, quæ eſt omnino alia ab omnibus ſupradictis, de qua vbi ſupra, atq; fieri vna poteſt ſine alia, vt conſtat expreſſe, *ex cap. 1. de conſecrat. Eccle. vel altaris*. Quid ſit Cœmeterium, & vnde hoc nomen deriuetur, tradit prædictus Syluester, verbo ſupradicto Cœmeterium, ex Geminiano, *ex cap. vnico de conſecrat. Eccle. vel altaris lib. 6.* & inquit, quod Græcè Cœmeterium, idem eſt, quod cinis, pro eo quod eſt dulcis ſtatio animarum, ſeu potius corporum, ſeu quia ibidem cinis mortuorum detineatur. Vel dicitur, atq; deriuatur, à *cis*, quod eſt *ante*, quia communiter Cœmeteria antę Eccleſias fieri ſolent, in hoc immorari parum refert. Sed de altaribus dicit, *verbo altare*, quod ea ſunt in duplici differentia, quædam enim ſunt firma atque ſtabilia, alia vero viatica & portatilia, quæ alio nomine, Aræ nuncupantur, vt conſtat, *ex cap. quoniam, de priuilegijs, lib. 6.* & vtcumque illud ſit, inquit, quod altare, non eſſe debet ligneum, aut terreum, ſed lapideum, vt conſtat, *ex cap. altaria, & primero, de conſecrat. diſt.* 1. pro quo etiam allegat D. Thom. in 4. ſententiarum, d. 13. & 3. par. quæſt. 83. art. 3. vbi hac de re & de altarium conſecratione latiſſime agit. Quid ſit Eccleſia, adeo clare patet, vt explicatione non indigeat, atque ita ijs præmiſſis, vt propoſitæ difficultati ſatisfiat, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Locorum ſacrorum conſecratio, eſt triplex.

Quid ſit Cœmeterium.

Quid & quotuplex ſit, altare.

Prima Concluſio.

COemeterium, generaliter loquendo, eodem modo benedicitur, violatur, & reconciliatur, quo & Eccleſia, atque ab eodem. Hæc concluſio eſt expreſſa ſupradicti Sylueſtri, *verbo, cœmeterium*, vbi allegat pro ea Hoſtienſem,& Bartolum, & plures DD. antiquos, addens quod ſi cœmeterium eſt Eccleſiæ contiguum, ea polluta polluitur, non autem è conuerſo, vt conſtat *ex cap. vnico, de conſecrat. Eccl. vel altaris, lib.6.* vbi pro ratione adducitur, ne minus dignum, maius, atque acceſſorium principale ad ſe trahere videatur. De forma benedicendi,ſeu conſecrandi cœmeteria, & quomodo aut qualiter, eorum conſecratio fieri debeat, habetur late in Pontificali, neque eſt mei propoſiti, aut per tempus licet id referre. Sed de conſecratione altarium,ſit ſecunda Concluſio.

Cœmeterium generaliter loquendo, eodem modo benedicitur, violatur, & reconciliatur, quo & Eccleſia atq. ab eodem.

Secunda Concluſio.

Altaria, ſiue illa ſint firma & ſtabilia, ſiue vero portatilia,aut viatica, quæ alio nomine (vt diximus) dicuntur,aræ, ſolus Epiſcopus benedicere, atque conſecrare poteſt. Hæc concluſio eſt expreſſa ſupradicti Sylueſtri, *verbo, altare, num.2.* quam & probat, *ex cap.nullus,el 2.de conſecr.diſt.1.* facit & *cap.concedimus*. Quod autem is,qui ſolus eſt presbyter,id facere non poſſit, habetur expreſſe in *cap.miniſtrare. 2.q.6.* Fit autem ſermo de benedictione,ſeu conſecratione altaris, nam quantum attinet ad ipſorum materialem ſtructionem, ſiue erectionem, portatile quidem, quilibet lapicida poteſt efficere, cum nullo ſibi ſit idipſum iure prohibitum. Stabile vero licitum eſt etiam presbyteris erigere, vel inſtituere,in Eccleſia non conſecrata, in conſecrata autem, nonniſi de licentia Epiſcopi, argumento deducto, ex dicto *cap. nullus presbyter, de conſecr.diſt.1. & ex cap.quamuis. diſt.68.* Et eodem modo,inquit prædictus Sylueſter,quod in Eccleſia conſecrata,ſine conſenſu Epiſcopi, non ſunt altaria deſtruenda, argumento deducto ex *cap. Eccleſia,& cap.placuit, de conſecr. diſt.1.* Secus eſt autem in non conſecrata, argumento deducto ex eiſdem locis,à contrario ſenſu, ſecundum gloſſam in præallegato *cap.quamuis.* Multa alia dicit prædictus Sylueſter, circa prædictam materiam altarium, & qualiter ipſa fieri debeant, & an in ipſorum conſecratione,neceſſario reliquiæ debeant apponi, quæ omnia breuitatis gratia facio miſſa, nec libet quidpiam dicere circa formam conſecrationis eorumdem,cum hæc potius ad Epiſcopos,quam ad Prælatos Regulares pertineant,ad vnguemq. reperiantur in Pontificali. Sed de conſecratione Eccleſiarum,ſit tertia Concluſio.

Altaria, ſiue aras,ſolus Epiſcopus poteſt benedicere, & conſecrare.

Tertia Concluſio.

Eccleſiæ conſecrari non poſſunt,niſi ab Epiſcopis. Hæc concluſio eſt ſupradicti Sylueſtri, *verbo, conſecratio. 2. num.2.q.1.* quam & probat *ex cap. nemo, de conſecr. diſt.1.* Et addit, Eccleſiarum conſecrationem ,non ſolum fieri debere ab Epiſcopo, verumetiam à proprio Epiſcopo, & non ab alieno, niſi de licentia proprij, quia extra propriam diœceſim, Epiſcopus Eccleſiam conſecrare non poteſt, vt conſtat *ex cap.tua fraternitas, de conſecr. Eccleſia, vel altaris*, ibi, *in tua diœceſi*, neque hoc Epiſcopus poteſt alteri delegare,niſi Epiſcopo, ſicut nec reconciliationem, per *cap.aqua, eodem tit.* vbi hoc expreſſe cauetur, & prohibetur id cõmitti ſimplicibus Sacerdotibus, non obſtante conſuetudine Prouinciæ Bracharenſis, quam dicit Gregorius IX. ibidem, potius eſſe dicendam corruptelam, quam conſuetudinem,

Eccleſię etiam conſecrari non poſſunt, niſi ab Epiſcopis.

Epiſcopi non poſſunt cõmittere, conſecrationem Eccleſiarum alijs q̃ Epiſcopis.

quia,

Digitized by Google

quia,inquit,licet Epiſcopus committere valeat quæ ſuæ iuriſdictionis ſunt, quæ tamen ſunt ordinis Epiſcopalis, non poteſt inferioris gradus Clericis demandare. Sed ſecundum Innocent. inquit ſupradictus Sylueſter, ꝙ de licentia Papæ,etiam ſimplices Sacerdotes, Eccleſiam poſſunt reconciliare, aqua prius per Epiſcopum benedicta: ſed de hoc alias, cum agemus de dictarum Eccleſiarum reconciliatione. Aduertendum tamen eſt,quod quia, vt prædictum eſt, Eccleſiarum conſecrationes,per proprium Epiſcopum fieri debent, non vero per alienum, niſi de licentia proprij, ſi tamen ipſe à Fratribus requiſitus,ipſorum Eccleſiam noluerit conſecrare, priuilegium habetur, vt quilibet alius Epiſcopus,idipſum facere poſſit. Hac de

Monu.Ord.1. imp.fol.17.& 2.fol.101.côc. 112.& refertur in Cemp. verbo, altari. §.2.

re eſt ſpecialis conceſſio,Honorij IV. quæ habetur in Monum.Ord. & refertur in Compendio, *verbo, altare. § 2. qua conceſſit, vt ſi Diœceſani requiſiti à Fratribus Minoribus cum debita humilitate, noluerunt in Eccleſiis eorum primarium lapidem ponere, ac Eccleſias, vel Oratoria, & altaria ſua conſecrare, vel id facere vltra quatuor menſes diſtulerint, poſſint prædicti Fratres per quoſcumque voluerint Epiſcopos, gratiam & communionem Apoſtolicæ Sedis habentes, præmiſſa recipere*. Quod ipſum, Ioan.XXI.conceſſit Fratribus Carmelitanis, quinvero & aliquantulum latius, dicens, *quod ſi locorum Ordinarij, à prædictis Fratribus humiliter requiſiti, noluerint, ſeu recuſauerint indebite, cœmeteria eorum benedicere, ſeu etiam conſecrare,poſſint huiuſmodi cœmeteria per aliquem Antiſtitem, gratiam, & communionem Sedis Apoſtolicæ habentem, quoties opus fuerit,facere benedici, ac etiam conſecrari*. Habetur in eiſdem Monumen-

Nota hoc valde.

Monu.Ord.1. imp.fol.89.& 2.fol.172.côc. 402.& refertur in Cemp. verb. benedicere Eccleſiaſtica. §.3.

Eccleſiarũ benedictio nõ neceſſario ab Epiſcopo, ſed etiã à Prælatis Regularibus fieri poteſt etiam ſolemniter.

Supple.fol. 8. conc.29.& refertus in Cõp. verb vbi ſup. §.12. & ſupplem. fol. 16. conc.53.& refertur in Cõp. vbi ſup.§.14.

tis, & refertur in Compendio, *verbo,benedicere Eccleſiaſtica. §.3.* Quæ quidem priuilegia,non eſſe credo reuocata,per *Conc.Trident.ſeſſ.6.cap.5.* quando dicitur, quod nullus Epiſcopus in alterius Diœceſi Pontificalia poſſit exercere,ſine ipſius expreſſa licentia, cuiuſuis Priuilegij prætextu, &c. nam quantum ad hoc, priuilegia prædicta, non cenſentur eſſe priuilegia, ſed ius commune continere, dummodo licentia fuerit petita, *iuxta cap. 1. de ſupplenda negligentia Prælat. & cap.nihil eſt.§ vltimo, de electio.* vt amplius infra dicemus. Sed quamuis Eccleſiarum conſecratio (vt prædictum eſt) ad ſolos Epiſcopos pertineat, earum tamen benedictio, etiam ſolemnis, per Prælatos Regulares fieri poteſt, per ſpecialem quamdam conceſſionẽ, Iulij II. *qui conceſſit Ordini Minimorum, quod Generales & Viſitatores (quos ipſi appellant Vigiles) ac Prouinciales, & eorum vicem gerentes, poſſint omnes & ſingulas eiuſdem Ordinis Eccleſias, Cœmeteria, Capitula, & Oratoria ſolemni benedictione benedicere*. Habetur in Supplemen.fol.8.conceſſio.29. & refertur in Compend. *verbo, vbi ſupra. §.12.* quod idem Leo. X. *conceſſit nobis Fratribus Minoribus*, vt habetur in eodem Supplemen. & refertur in dicto Compend. vbi ſupra.§.14.vbi dicitur, *quod prædictus Leo. X. conceſſit Generalibus, & Prouincialibus, ac Cuſtodibus, necnon & Guardianis Fratrum Minorum Obſeruantiæ,pro tempore exiſtentibus,vt omnia & ſingula eiuſdem Ordinis, de Obſeruantia, Eccleſias, Cœmiteria, Capitula, & Oratoria vbicumque exiſtentia, tam recepta quam recipienda, ac paramenta, & ornamenta, & alia quæcumque ad diuinum cultum, & vſum Fratrum neceſſaria, in quibus Chriſma non interuenit, pro eorumdem Fratrum vſu tantum, ſolemni benedictione valeant benedicere, & voluit quod hoc idem poſſint alij Fratres eiuſdem Ordinis, qui ad hoc in Capitulis generalibus fuerint deputati*. Aliam conceſſionem etiam,circa hoc fecit prædictus Leo. X. quæ congruentiori loco referenda ſeruatur, quando agemus de reconciliatione Eccleſiarum, ac benedictione aliarum rerum Eccleſiaſticarum. Circa modum quo Eccleſiæ debeant conſecrari, nihil in particulari libet in præſentiarum dicere, cum latiſſime habeatur

in Epi-

in Epiſcoporum Paſtoralibus, à quibus non eſt recedendum. Solummodo dico, quod hac de re ſit mentio *in cap. omnes baſilicæ, de conſecr. diſt. 1.* vbi dicitur, quod eiuſmodi conſecratio, fieri non debet ſine Miſſa, id quod & dicitur in *cap. de fabrica, eodem tit. in fin.* quamuis Syluester, *verbo, conſecratio. 2. num. 1.* dicat hoc non eſſe de ſubſtantia conſecrationis, nam ſi aliter fiat, factum tenet. Poteſt etiam prædicta conſecratio fieri omni tempore, tam feſtiuo, quam non feſtiuo, vt conſtat, *ex cap. tua fraternitas, de conſecrat. Eccleſiæ, vel altaris,* ibi, *tam diebus Dominicis, quam priuatis*. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS II.

Qualiter Cœmeterium polluatur ſiue violetur, & in quibus caſibus reconciliatione indigeat?

Propoſito Articulo ac difficultati, Reſpondetur per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

COemeterium quatuor modis polluitur, ſiue violatur, primo, polluta Eccleſia; ſecundo per ſanguinis effuſionem; tertio per effuſionem ſeminis; quarto, quando in eo ſepelitur infidelis, vel excommunicatus. Hæc concluſio eſt expreſſa Syluestri, *verbo, cœmeterium, num. 2. q. 1.* Et quidem quantum ad pollutionem Eccleſiæ, habetur expreſſe, in *cap. vnico, de conſecratione Eccleſiæ, vel altaris, lib. 6.* vbi ſequentia habentur verba. *Si Eccleſiam pollui, ſanguinis, aut ſeminis effuſione contingat, ipſius cœmeterium, ſi contiguum ſit eidem, cenſetur etiam eſſe pollutum. Vnde antequam reconciliatum fuerit, non debet in eo aliquis ſepeliri, ſecus eſt autem ſi remotum fuerit ab eadẽ.* Quod vero cœmiterium etiam polluatur, per effuſionem ſanguinis humani iniurioſe, patet expreſſe ex *cap. tuarum, de priuilegijs, & ex cap. Eccleſiis, diſt. 68. & cap. Eccleſiis, de conſecrat. diſt. 7. & cap. propoſuiſti, de conſecratione Eccleſiæ, vel altaris.* Quod autem idipſum fiat, per effuſionem humani ſeminis, conſtat ex gloſſa in *cap. 1. de conſecratione Eccleſiæ, vel altaris, verbo, ſeminis.* Sed quod etiam polluatur cœmeterium, quando aliquis excommunicatus, vel infidelis in eo ſepelitur, conſtat ex *cap. conſuluiſti, eod. tit. de conſecratione Eccleſiæ, vel altaris.* Circa quam concluſionem, nihil aliud occurrit dicendum, præterquam id quod tangit Syluester, loco ſupra citato, quæſt. 2. num. 3. an ſcilicet quando duo cœmeteria ſunt contigua, interueniente tamen pariete, vno violato, alterum etiam violetur? Cui difficultati ipſe negatiue reſpondet, quia, inquit, in tali caſu cenſentur eſſe duo cœmeteria, vnde vno violato, aut polluto, non perinde aliud eſt pollutum, etiam ſi porta eſſet in pariete, per quam ab vno, ad aliud fiat tranſitus. Cuius reſolutio habetur expreſſe, in ſupradicto *cap. vnico, de conſecratione Eccleſiæ, vel altaris.* Alias ſubtilitates ad hoc propoſitum ibidem dicit Syluester, quas ipſe in præſentiarum breuitatis gratia omitto.

Cœmeterium quatuor modis polluitur, ſiue violatur.

ARTI-

Digitized by Google

ARTICVLVS III.

Qualiter exſecrentur altaria, ita vt de nouo ſint conſecranda?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Altare fixum, atque ſtabile quatuor modis execratur, & violatur.

SI altare ſit fixum & ſtabile, quatuor exſecratur, ſeu violatur modis; Primo, ſi menſa penitus vel enormiter frangatur, ſic vt deformitas appareat, vel vt quidam dicunt, vltra medietatem, vel etiam ſi fracta fuerit in cornibus, in quibus fieri conſueuit conſecratio, quod arbitrio Epiſcopi eſt determinandum, ſecus eſt autem, ſi fractura eſſet nimium modica. Hæc omnia conſtant ex *gloſſa in cap. 1. de conſecratione Eccleſiæ, vel altaris, & ex cap. ligneis, eod. tit.* Secundo violatur & exſecratur altare, ſi mota fuit iunctura, qua menſa ſtipiti adhæret, & hoc ſiue ſepulchrum ſit in latere altaris, ſiue etiam & multo magis, ſi ſit ſub ipſa menſa: nam in illa coniunctione, præcipue intelligitur eſſe conſecratio altaris, ſecundum Panor. in *cap. propoſuiſti, de conſecratione Eccleſiæ, vel altaris.* Tertio violatur, & exſecratur, ſi quid de lapidibus ſtipitis, tangens ipſam menſam moueatur, vt conſtat, ex *cap. ad hoc, & cap. quod in dubijs, eod. tit.* ſecundum Raymundum, quod tamen gloſſa, & alij intelligunt, quando menſa fundata eſt ſuper quatuor columnas, quarum vna mouetur, ſecus eſt autem de lapidibus parietis, vel de ipſo pariete, cui compaginatum eſt altare in quibuſdã Eccleſijs, quia propter motionem talium lapidum vel parietis, altare manens immotum non execratur, nec reconſecratur. Et idem dicendum eſt de lapidibus ſtipitis non tangentibus menſam, quinvero, & de tangentibus menſam, ſed non principalibus, niſi tot moueantur, quod altare formam amittat. Quarto, violatur, ſiue exſecratur altare, ſi moueatur, frangatur, vel minuatur, ſignum ſepulchri, *per cap. ſi motum, de conſecr. diſt. 1. & cap. quod in dubijs, de conſecratione Eccleſiæ, vel altaris,* & hoc vbicumque ſit ſigillum, etiam in latere, ſecundum Archidiaconum. Supradicta omnia ſunt Syluеſtri, *verbo. altare, q. 8.* vbi dicit prædictos quatuor modos, eſſe de mente Panormitani, *in cap. ad hac, & in cap quod in dubijs, de conſecratione Eccleſiæ, vel altari.* Quibus ipſe addit quintum, qui virtute reliquos omnes comprehendit, ſcilicet quando tantum augetur, vel minuitur altare, quod formam amittat, nam forma eſt quæ dat eſſe rei, vt dicunt communiter Doctores, & habetur *in cap. ea, num. 10. q. 2. §. hoc ius, & tradit gloſſa in d. cap. 1. de conſecratione Eccleſiæ, vel altaris.* Quod etiam inſinuat prædictus Panorm. *in cap. ligneis, eodem tit.* vbi inquit, quod vbicumque contingit enormis fractura in altari, exſecratur, quia videtur perdere formam; non autem ſi fractura non ſit enormis, aut notabilis.

Secunda Concluſio.

Si altare ſit mobile, atque portatile, ſiue viaticũ, tribus modis communiter violatur.

Si altare ſit mobile, atque portatile, ſiue viaticum, communiter exſecratur tribus modis, primo per remotionem lapidis à ligno, quando ſepulchrum eſt in ligno, ſecundum mentem Ioan. Andreæ, in *cap. ligneis, de conſecratione Eccleſiæ, vel altaris.* Secundo, quando mouetur ſigillum ſepulchri, exiſtentis in lapide, ſiue lapis ſit in ligno, ſiue non, ſecundum Innoc. & Panormit. & omnes DD. communiter. Tertio, ſi lapis ipſe notabiliter frangatur, vt conſtat ex ſupradicto *cap. ligneis,* & hoc ſolo modo vio-

lari

lari poteſt, quando non habet reliquias. Supradicta omnia ſunt Syluestri, loco ſupra citato, in fine, vbi concludendo dicit, quod altare numquam exſecratur, propter hoc quod in eo celebrauerint degradati, & huiuſmodi, ita vt indigeat reconſecratione, vt cõſtat ex *cap. à nobis, extra de Sacram. non iter.* & idem dicendum videtur de reconciliatione, ſcilicet quod ea non indiget, cum nullo ſit id iure cautum, *argumen. cap. is qui, de ſenten. excomm. lib. 6.* In calce huius difficultatis aduerto, quod prædictus Syluester loco ſupra citato, q. 9. & 10. mouet duas difficultates, de quibus ſunt diuerſæ opiniones, inter Iuriſperitos DD. Prima eſt, vtrum exſecretur altare portatile, ſi lapis ſit in ligno, & ſepulchrum in lapide, & amoueatur lapis à ſigillo, ſtante ſigillo ſepulchri? Altera vero eſt, vtrum execretur altare ſtabile, mota tabula de loco ad locum? ſed quia per tempus non vacat, in præſentiarum prædictas diſcutere difficultates, conſulto ab earum tractatione ſuperſedeo, videri cum poſſint ibidem.

ARTICVLVS IV.

Qualiter Eccleſia exſecretur, ita vt poſſit, ſeu indigeat de nouo conſecrari.

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

SI Eccleſia fuerit combuſta, ita quod ipſius parietes combuſti ſint, vel notabiliter decruſtati, in toto ſeu pro maiori parte, Eccleſia aliàs conſecrata exſecratur, indigetq. noua conſecratione. Hæc concluſio eſt expreſſa Syluestri, *verbo, conſecratio, 2. q. 4.* quam & probat, ex *cap. eccleſiis, cum gloſſa de conſecr. diſt. 1.* Et ratio eſt ſecundum Panormitanum, & omnes DD. communiter, *in cap. propoſuiſti, de conſecratione Eccleſia, vel altaris*: nam Eccleſiæ conſecratio, in exteriori parte conſiſtit, vbi linitiones & cruces fiũt. Secus eſt autem, ſi combureretur tectum, quia tunc non eſt reconſecranda, vt conſtat, ex *cap. in ligneis, de conſecr. Eccleſia, vel altaris.* Eccleſia cum comburitur cõſecratione indiget.

Secunda Concluſio.

Si Eccleſiæ parietes in toto, aut in maiori parte corruerint, ita, vt oporteat eos nouiter ſimul reficere, etiam exſecratur, quamuis id fiat ex lapidibus eiſdem. Hæc etiam concluſio eſt Syluestri vbi ſupra, quam & probat, per *cap. de fabrica, de conſecr. diſt. 1.* Secus eſt autem (inquit) ſi corruerit ſolum tectum, per ſupradictũ *cap. in ligneis.* Sed ſi parietes ſucceſſiue ruant, & ſucceſſiue etiam reparentur, per ſingulas partes paruas, ſiue minores: an in tali caſu indigeat noua conſecratione, ſunt variæ, atque diuerſæ DD. opiniones, quas refert ibidem prædictus Syluester, ſed ipſe adhærere videtur huic ſententiæ, vt non indigeat noua conſecratione. Sed difficultas eſt, quænam ſint ſigna certa, ad hoc vt appareat aliquam Eccleſiam eſſe conſecratam, aut non conſecratam, vt conſecrari ipſa poſſit? Hanc etiam difficultatem tangit prædictus Syluester, loco ſupra citato, q. 3. Cui ſatiſfacere volens (inquit) ſecundum Innocentium, atque Raymundum, quod Eccleſia præſumitur conſecrata, quando apparet de hoc aliqua ſcriptura, in dotationis inſtrumento, vel libris Eccleſiæ, aut in aliqua columna, Quando Eccleſia in totũ, vel maiori parte corruit, etiam conſecratione indiget. Difficultas. Quænam ſint ſigna certa, ad hoc, vt appareat ſi re poſſit aliquã Eccleſiam eſſe conſecratam.

aut

Digitized by Google

aut tabula marmorea, vel dictitijs, aut ſi ſit ea de re, vnus teſtis de viſu, vel de auditu, *per cap. ſolemnitas dedicationum, & cap. Eccleſia de conſecratione, diſt. 1. & cap. ſane profertur. 24. q. 2. ibi, in ſacris dictitys*, quæ dictitiæ, ſecundum gloſſam Raymundi, ſunt columnæ Eccleſiæ, vel ſecundum gloſſam in dicto *cap. ſane*, ſunt quædam tabulæ, ſic dictæ, à verbo, dico, dicis. Et inquit prædictus Syluester, quod in prædictis rebus, vbi non agitur de præiudicio alterius, ſculptura in lapide, vel vnus ſolus teſtis, fidem facit, & ſufficiunt huiuſmodi probationes ſemiplenæ: ſecus eſſet autem, vbi de hoc eſſet contentio, per quam eiuſmodi probatio tolleretur. Quandocumque igitur, neſcitur ſeu dubitatur, an aliqua Eccleſia fuerit conſecrata, neque apparet aliqua probatio de prædictis, in tali caſu conſecrari poteſt, *iuxta cap. ſolemnitates, de conſecrat. diſt. 1.*

ARTICVLVS V.

Qualiter & in quibus caſibus, Eccleſia aliqua polluta cenſeatur, ita vt non liceat in ea celebrare, indigeatq. reconciliatione?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

In ſex caſibus intelligitur Eccleſia polluta, & violata, & recõciliatione indiget.

Eccleſia in ſex caſibus habetur pro polluta & violata, indigetq. reconciliatione. Hæc concluſio eſt expreſſa Nauar. in ſuo Manu. cap. 27. num. 251. cum ſequentibus, vſque ad 254. excluſiue, & Syluestri *verbo, conſecratio. 2. quaſt. 5.* vbi hac de re latiſſime agit. Primus caſus habetur in *cap. Eccleſiis, diſt. 68. & in cap. Eccleſiis, de conſecr. diſt. 1. & in cap. propoſuiſti, de conſecratione Eccleſia*, quando intra eam ſanguis humanus iniurioſe effunditur, aut cauſa naturalis eiuſdem effuſionis, ſeu mortis alicuius datur, quem quidem caſum latiſſime explicant prædicti Syluest. & Nauar, locis ſupra citatis, quod & ſimiliter facit Sayrus lib. 5. ſui theſauri, cap. 16. Secundus caſus eſt, quando in Eccleſia ſemen humanum voluntarie effunditur. Et dixi, ſemen humanum, nam cæterorum animalium ad id nõ pertinet, *iuxta gloſſam in cap. 1. de conſecratione Eccleſia, vel altaris, lib. 6. verbo ſeminis*. Dixi autem voluntarie, quia non ſufficit, quod idipſum fiat dormiendo, *iuxta gloſſam in dicto cap. Eccleſiis, de conſecrat. diſt. 1. verbo, ſemine.* vbi etiam dicit Eccleſiam non violari, cum ſemen per coitum cum vxore emittitur: ſed in hoc non tenetur, vt videre eſt apud Nauarrum loco ſupra citato, num. 252. in fine. Vbi & rationem differentiæ reddit, nam emiſſio ſeminis in dormiente, non continet illam irreuerentiam erga Eccleſiã, quam continet emiſſio ſeminis illius, qui in eadem, etiam cum vxore coit. Qua de re videatur Syluest. loco ſupra citato in tertio caſu, vbi ad hoc propoſitum dicit multa, eaq. notatu digniſſima, & Sayrus loco etiam ſupra citato, num. 19. Tertius caſus eſt, quando in Eccleſia ſepelitur aliquis excommunicatus *per cap. conſuluiſti, de conſecratione Eccleſia, vel altaris*, de quo caſu videatur Syluest. vbi ſupra in quarto caſu, & Sayrus etiam vbi ſupra, num. 12. Quartus caſus eſt, quando in Eccleſia aliquis infidelis ſepelitur, *per cap. Eccleſia, el primero, y el ſegundo, de conſecratione, diſt. 1.* quamquam in hoc caſu, non ſolum reconcilianda ſit Eccleſia, verum etiam & illius parietes abradendi, licet in præcedenti caſu ſufficiat reconciliatio, iuxta Panormit. in prædicto *cap. conſuluiſti, de conſecratione Eccleſia, vel altaris.*

Nota hoc valde.

ris. De quo caſu videatur Sayrus, vbi ſupra, num. 23. Quintus caſus eſt, quando Eccleſia conſecratur aut benedicitur, per Epiſcopum publice excommunicatum, *argumento d. cap. conſuluiſti*, vbi hoc tenet expreſſe Panormitanus: & Hoſtienſis huius rei rationem reddit, quia, inquit, ſi ſepultura corporis excommunicati, polluit ipſum locum, à fortiori polluitur cum conſecratur per os, & manus eorum qui publice ſunt excommunicati. Sextus caſus eſt, quando omnes parietes Eccleſiæ renouantur, iuxta gloſſam, in *cap. in ligneis, de conſecratione Eccleſiæ, vel altaris*. De quo videatur Sylueſt. vbi ſupra, in ſexto caſu.

Secunda Concluſio.

Supradicti caſus, eſſe debēt publici, ad hoc vt Eccleſia violata eſſe cenſeatur.

Ad hoc vt Eccleſia in prædictis caſibus, cenſeatur violata atque polluta, indigeatq. reconciliatione, neceſſum eſt, quod eiuſmodi caſus ſint publici atque notorij, etenim ſi ſint occulti, neque impediunt celebrationem Miſſarum, neque Eccleſia ipſa indiget reconciliatione, quia Eccleſia non iudicat de occultis. Hæc concluſio eſt expreſſa gloſſæ, in *cap. vnico, de conſecratione Eccleſiæ, vel altaris, lib. 6. verbo, polluit*. & eamdem tenet Syluest. vbi ſupra in tertio caſu, in fin. & Soto in 4. Senten. d. 13. q. 2. art. 3. in ſolut. ad 2. & Nauar. etiam vbi ſupra, nu. 251. in fine, vbi inquit, fieri poſſe, vt effuſio ſanguinis ſiue ſeminis, facta ab hinc octo diebus, hodie impedire incipiat, celebrationem Miſſarum in aliqua Eccleſia, efficiantq. ipſam pollutā, non vero antea, vt ſi v. g. facta ſit duobus videntibus, & vſque illud tēpus tacentibus, poſtea vero factum ipſum publicantibus, ita vt fama gignatur, in tali caſu, eiuſmodi effuſio ſeminis, vel ſanguinis impediet, ſeu impedire incipiet, non ex tunc (vt ſic dicamus) ſed ex nunc. Videatur hac etiam de re Sayrus vbi ſupra, nu. 10. & 11. vbi, inquit, quod fiunt prædicta publica, vel ex publica confeſſione eorum, qui ea fecerunt, vel ex facti euidentia. Quo ſit, vt ſi Sacerdos in confeſsione, ſciat Eccleſiam eſſe pollutam, nihilominus in ea celebrari poteſt, *argum. cap. cum non ab homine, de ſententia excommunicationis*.

ARTICVLVS VI.

Vtrum celebrans in Eccleſia violata aut polluta, antequam reconcilietur, irregularis fiat?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

Qui in Eccleſia publice violata celebrat, quamuis peccet, irregularis tamen non efficitur.

QVi in Eccleſia publice violata, Miſſam celebrat, aut alia peragit diuina officia, ſeu defunctum ſepelit, quamuis mortaliter peccet (niſi vrgente neceſſitate id fiat de licentia Epiſcopi) irregularis tamen, aut ſuſpenſus non efficitur. Hæc concluſio eſt expreſſa Syluestri, *verbo, conſecratio, 2. q. 9.* & Soti in 4. diſt. 13. q. 2. art. 3. in quarto dicto, & Enriquez lib. 9. de Miſſa, cap. 27. §. 7. & lib. 13. de excommunic. & interd. cap. 51. §. 5. & Sayri lib. 5. ſui theſauri, cap. 16. num. 29. vbi ad hoc plures DD. refert, & inquit quod colligitur ex *cap. is cui, de ſententia excommunicationis, lib. 6.* Et ratio ipſius eſt, nam pollutio Eccleſiæ, non eſt proprie cenſura, neque interdictum, quo fit vt in Eccleſia polluta celebrans, irregularis non efficiatur. Vnde, inquit ſupradictus Sayrus, quod falſo Lapus, quem citant, & ſequuntur

quuntur Angelus, & Sylueſter, *verbo, Eccleſia conſecratio*, dicit, celebrantem in Eccleſia polluta, ſuſpenſum eſſe ab ingreſſu Eccleſiæ, afferens pro ſe, *cap. Epiſcoporum, de priuileg. lib. 6.* & dicens, quod ſi quis cum tali ſuſpenſione, diuina in Eccleſia celebrat, fungens officio ſuo vt prius, efficitur irregularis, per dictum *cap. is cui, de ſent. n. excom. lib. 6.* nam dictum cap. ſolúmodo loquitur de eo, q celebrat, aut celebrare facit in loco interdicto, nō autem de celebrante in Eccleſia polluta & violata, & ſic tenendum eſt firmiter, quod in eadem celebrans, niſi id fiat ex vrgenti neceſſitate, atque de licentia Epiſcopi, quamuis mortaliter peccet, vt expreſſe tenet D. Tho. 3. par. q. 83. art. 3. irregularis tamen, aut ſuſpenſus non efficitur. Videatur prædictus Sylueſter, vbi ſupra.

ARTICVLVS VII.

Vtrum exſecrata Eccleſia, vel polluta, exſecrentur etiam, & polluantur altaria, ita vt reconciliatione indigeant?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Exſecrata Eccleſia non pro inde exſecrantur altaria, neque reconciliatione indigent, ſecus eſt auté ſi polluatur.

EXſecrata Eccleſia, non proinde exſecrantur altaria, nec reconciliatione indiget, ſecus eſt tamen, ſi fuerit polluta, nam altaria etiam polluuntur, indigentq. reconciliatione. Hæc concluſio eſt expreſſa Sylueſtri, *verbo, altare*, q. 11. vbi & dicit, hoc eſſe intelligendum de altare ſtabili, non autem de portatili, & concluſio ſic intellecta, eſt expreſſa Panorm. in *cap. propoſuiſti, de conſecratione Eccleſiæ, vel altaris.* Vbi aſſignat rationem diuerſitatis & differentiæ, quia, inquit, conſecratio Eccleſiæ conſiſtit in parietibus, & ſeparata eſt à conſecratione altaris, vnde illa violari poteſt, combuſtis vel collapſis parietibus, conſecratione altaris intacta remanente, & è contra, poteſt deſtrui altare, Eccleſiæ parietibus illæſis exiſtentibus. Sed pollutio concernit totum corpus Eccleſiæ, ex homicidio enim commiſſo in Eccleſia, totum corpus eius, cum ſit vnum indiuiduũ, polluitur, vnde fit, quod polluta Eccleſia, polluantur etiam altaria, & ante Eccleſiæ conſecrationem, ſeu potius reconciliationem, celebrari in eis non poſſit, cum ſint in corpore Eccleſiæ. Ex quibus colligitur primo, quod quot modis Eccleſia polluitur, tot polluuntur & altaria, ſiquidem ea polluta, polluuntur. Secundo, quod neque altaria exiſtentia in Eccleſia, ſine Eccleſia, neque Eccleſia ſine altaribus polluuntur, quia pollutis altaribus, ſeu aliquo altari, etiam Eccleſia polluitur, cum talis pollutio, in eadem fiat. Hæc autem omnia intelligenda ſunt de altari ſtabili, non autem de portatili, vt ſupra diximus. Item & de altari, quod eſt intra Eccleſiam, non autem de eo, quod eſt ad extra. Qua de re videatur Sylueſt. vbi ſupra.

ARTICVLVS VIII.

Quomodo, & à quo Eccleſia polluta, ſiue violata, ſit reconciliāda?

PRo huius Articuli intelligentia, aduertere libet ex Nauar. in Manu. cap. 27. num. 151. in princ. quod ea quæ ſupra dicta ſunt, de violatione, ſeu pollutione Eccleſiæ, intelligenda ſunt generaliter, atque indiſtincte,

tam

tam de Eccleſia nondum conſecrata, quam conſecrata, per *cap fin. de conſecr. Eccleſia, vel altaris*, ſed tamen quantum ad reconciliationem, maxima eſt inter ipſas differentia, ſicq. propoſito Articulo, reſpondere oportet, nō abſolute, ſed cum diſtinctione. Et loquendo de Eccleſia non conſecrata, ſit prima Concluſio.

Prima Concluſio.

SI Eccleſia non fuerit conſecrata, ſed tantummodo benedicta, reconciliari poteſt, per quemcumque ſimplicem Sacerdotem, & hoc per aſperſionem aquæ luſtrialis. Hanc concluſionem tenet expreſſe Sylueſt. *verbo, conſecratio. 2. q 8.* & probat eam *ex cap ſi Eccleſia, cum gloſſa, verbo, lauetur, de conſecr. Eccleſia, vel altaris*, vbi hoc expreſſe habetur. Eamdem ſententiam tenet Soto in 4. diſt. 13. q. 2. art. 3. in ſolut. ad 2. & Enriquez de excommunicatione & interdicto, lib. 13. cap. 51. §. 5. & lib. 9. de Miſſa, cap. 27. §. 6. & Sayrus lib. 5. ſui Theſauri, cap. 16. nu. 31. & 32. & Nauar. in Manu. vbi ſupra, vbi pro hac ſententia citat etiam *cap. aqua, eod. tit. de conſecr. Eccleſia, vel altaris*, & dicit eſſe opinionem communem.

Eccleſia non conſecrata, ſed ſolummodo benedicta, reconciliari poteſt, p quemcumque ſimplicem ſacerdotem.

Secunda Concluſio.

Si Eccleſia fuerit conſecrata, reconciliari non poteſt, niſi per proprium Epiſcopum, ſeu alium de ipſius licentia, & hoc cum aqua, etiam ab Epiſcopo benedicta; per ſimplices autem Sacerdotes, reconciliari nō poteſt, etiā ſi in contrarium ſit conſuetudo, & reconciliatio fieri debet cum aqua (vt dixi) benedicta, quæ vinum admixtū cum cinere habeat, & cum verbis, quę habentur in Pontificali, vel Manuali Romano. Hæc concluſio eſt expreſſa ſupradicti Syluestri, vbi ſupra, & omnium ſupradictorum DD. & habetur expreſſe *in cap. propoſuiſti, & cap. aqua, de conſecratione Eccleſia, vel altaris*. Quod autem id, per ſimplices Sacerdotes fieri non poſſit, etiamſi in contrarium ſit conſuetudo, habetur expreſſe in *d. cap. aqua*, vbi eiuſmodi conſuetudo, dicitur quod potius dicēda ſit corruptela, quia licet Epiſcopus committere valeat, quæ iuriſdictionis exiſtunt, quæ tamen ſunt ordinis Epiſcopalis, non poteſt inferioris gradus Clericis demandare. Solummodo eſt difficultas, an Summus Pontifex, eiuſmodi reconciliationem alicui ſimplici Sacerdoti poſſit committere? Cui difficultati reſpondet prædictus Sylueſter, loco ſupra citato affirmatiue, ſecundum Innocentium, & *gloſſam in dicto cap. aqua*, vbi inquit, quod multoties Papa, idipſum pluribus, non Epiſcopis conceſſit, aqua tamen prius per Epiſcopum benedicta. Quam opinionem tenet etiam Panormitanus ibidem, vbi, & tradit generalem regulam, qua dicit idem eſſe dicendum, in omnibus quæ ſunt iuris Epiſcopalis, ex diſpoſitione humana, quia in his, inquit, habet Papa plenitudinem poteſtatis, vt conſtat ex *cap. propoſuit, de conc. ſſ. prabenda*: ſecus eſt autem in his, quæ ex diſpoſitione diuina, certo ſunt alicui ordini commiſſa, nam non habenti talem ordinem, etiam per Summum Pontificem, committi non poſſunt, *iuxta gloſſam in cap. penenſt. diſt. 95*. Videatur Sylueſter vbi ſupra, & Sayrus loco ſupra citato. Sed difficultas eſt, an Prælati Regulares, aliquod habeant priuilegium, per quod Eccleſias violatas, atque pollutas reconciliare poſſint? De quo ſit tertia Concluſio.

Eccleſia cōſecrata, reconciliari non pōt, niſi per propriū Epiſcopū, ſeu alium de licentia ipſius.

Difficultas.

Nota hoc valde, q ea quæ ſunt iuris Epiſcopalis, ex diſpoſitione humana, Summus Pont. bene pōt nō Epis cōmittere, ſecus eſt autē de illis, quæ ſunt ex diſpoſitione diuina, alicui certo ordini, ſeu ipſis commiſſa.

Tertia Concluſio.

Prælati Regulares, bene poſſunt reconciliare Eccleſias, quacumque ex cau-

Prælati Regulares ex priui.

legio, reconciliare poſſunt Eccleſias pollutas, & violatas, ſi Epſ diſtet extra duas dietas.

Suppl. fol. 16. cõc. 55. & refertur in Cõp. verbo, benedicere Eccleſiaſtica. §. 14.

Quantũ ſpatiũ contineat vna dieta.

ex cauſa violatas, atque pollutas, aqua per ipſos Prælatos benedicta, ſi Epiſcopus, qui illam benedicat, diſtet vltra duas dietas. Hæc concluſio habetur expreſſa, ex quadam conceſſione Leonis X. facta Generalibus & Prouincialibus, ac Cuſtodibus, necnon & Guardianis Fratrum Minorum Obſeruantiæ, pro tempore exiſtentibus, quæ habetur in Supplemento, & refertur in Compendio, *verbo, benedicere Eccleſiaſtica.* §. 14. vbi poſt alia de quibus ſtatim dicemus, inquit, *quod ſimiliter ſupradictus Leo X. eiſdem conceſſit, quod poſſint reconciliare, Eccleſias &c. quæ quomodolibet ſanguinis, vel ſeminis effuſione pollutæ fuerint. Sed hoc cum aqua per prædictos Prælatos benedicta, præſertim in locis remotis, vbi Epiſcopum aquam benedicentem, per duas dietas adire non potuerint.* Hæc ſupradictus Leo X. Quælibet autem dieta, vt inquit Enriquez lib. 9. cap. 27. §. 6. & lib. 13. cap. 51. §. 5. continet viginti milliaria, ſeu ſeptem leucas, vt colligitur ex iure, *in cap. nonnulli, de reſcriptis. & ibi gloſſa, in verbo, vltra duas dietas*, vltra quas ſi diſtauerit Epiſcopus, poterunt Prælati ſupradicti aquam ad id benedicere, & proprias Eccleſias reconciliare, ac ſolemniter benedicere. Hoc ipſum conceſſit Iulius II. vt habetur in eodem Supplemento fol. 8. conceſſio. 30. & refertur ſimiliter in Compendio, vbi ſupra. §. 13. Prælatis Ordinis Minimorum, *vt poſſint reconciliare ſuas Eccleſias, ſanguinis, ſiue ſeminis effuſione, ſeu alias quomodocumque pollutas, quoties opus fuerit, aqua tamen prius per aliquem Catholicum Antiſtitem, vt moris eſt, benedicta.* Prædicta conceſſio non eſt ita ampla, atque præcedens, nam ſicut prædictum eſt, per conceſſionem Leonis X. ſi Epiſcopus diſtet, vltra duas dietas, Prælati ſupradicti, poterunt ad id dictam aquam benedicere, & Eccleſias ſuas reconciliare. Quod idem intelligo, eſſe dicendum, & fieri poſſe, ſede vacante, tunc enim Epiſcopus non eſt in Prouincia, & pluſquam per duas dietas diſtat. Et hæc de iſto Articulo, ac de tota Quæſtione dicta ſufficiant.

Supple. fol. 8. conc. 30. & refertur in cõp. vbi ſup. §. 13.

QVAESTIO XXXX.

De benedictione paramentorum, ac aliarum rerum Eccleſiaſticarum, in ſex Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Prælati Regulares Generales, & Prouinciales, quinvero Cuſtodes & Guardiani, ſiue Priores, & quicumq. alij, in alijs Religionibus illis correſpõdent, bene poſſũt benedicere Eccleſiaſtica paramenta, ſiue ornamenta.

Vtrum Prælati Regulares, poſſint benedicere Eccleſiaſtica paramenta, ſiue ornamenta.

Prima Concluſio.

PRælati Regulares, Generales & Prouinciales, quinvero Cuſtodes & Guardiani, ſiue Priores, & quicumque alij, in alijs Religionibus eiſdem correſpondent, bene poſſunt benedicere, omnia Eccleſiaſtica paramenta, ſiue ornamenta. Hæc concluſio habetur expreſſa, ex conceſſione Leonis Decimi, quæ habetur in Supplemento, & refertur in Compendio, *verbo, benedicere Eccleſiaſtica*, §. 14. vbi dicitur, *quod ſupradictus Leo Decimus, conceſſit Generalibus & Prouincialibus, ac Cuſtodibus, necnon & Guardianis Fratrum Minorum Obſeruantiæ, pro tempore exiſtentibus, vt omnia,*

nia, & ſingula eiuſdem Ordinis, & Obſeruantia, Eccleſias, Cameteria, Capitula, & Oratoria, vbicumque exiſtentia, tam recepta, quam recipienda, ac paramenta & ornamenta, & alia quæcumque ad diuinum cultum, & vſum Fratrum neceſſaria, in quibus Chriſma non interuenit, pro eorumdem Fratrum vſu tantum, ſolemni benedictione valeant benedicere. Et voluit, quod hoc idem poſſint alij Fratres eiuſdem Ordinis, qui ad hoc in Capitulis generalibus fuerint deputati. Quo quidem priuilegio, perfruuntur omnes alij Ordines, qui priuilegium habent communicationis, atque ex eo inferri, & colligi videtur, quod Prælati locales, quales ſunt Guardiani, atque Priores, & ſimiles, qui in alijs Religionibus eiſdem correſpondent, benedicere poſſent, etiam Corporalia, per illa verba ibidem poſita, *paramenta, & ornamenta, & alia quæcumque ad diuinum cultum, & vſum Fratrum neceſſaria, in quibus Chriſma non interuenit.* Sed de hoc dicemus ſtatim in Articulo ſequenti.

Supple. f. 16. conc. 57. & refertur in cop. verbo, benedicere Eccleſiaſtica. §. 14.

Solummodo eſt difficultas, an hoc ipſum, poſſint alij ſimplices Sacerdotes, & qui non ſunt Prælati? Et ratio dubitandi eſt, nam vt habetur in Monumentis Ordinis, & refertur in Compendio, *verbo, benedicere Eccleſiaſtica. § 4. Sixtus IV. conceſſit Fratribus Minorum Obſeruantia, Sacerdotibus, vt poſſint benedicere paramenta Altaris, & Miſſalia, ac indumenta, exceptis Corporalibus dumtaxat.* Quam conceſſionem refert Summa Roſella, & eiuſdem etiam meminit Syluester, *verbo, benedictio, quæſt. 3. num. 4. in fine*, quinvero refert ibidem, Angelum dicentem ſimplices Sacerdotes ſecundum ius, poſſe benedicere omnia, in quibus Chriſma non interuenit, ad quod probandum plura iura atque rationes adducit, quas ego breuitatis gratia omitto. Quibus non obſtantibus in contrarium, ſtatuitur Concluſio.

Monu. ord. 1. imp. fol. 63. & 2. fol. 67. cõc. 107. Suppl. f. 96. conc. 322. Comp. verb. benedicere Eccleſiaſtica. §. 4

Secunda Concluſio.

Simplices Sacerdotes, præſertim noſtri ſacri Ordinis, & qui non fuerint Prælati, non poſſunt Eccleſiaſtica ornamenta & paramenta benedicere. Probatur hæc concluſio, quia licet verum ſit, quod Sixtus IV. idipſum (vt præmiſſum eſt) omnibus Fratribus Minoribus Obſeruantiæ Sacerdotibus conceſſerit (Corporalibus dumtaxat exceptis) nihilominus vſus eiuſdem Priuilegij, fuit ſuſpenſus eiſdem, per Capitulum generale Meclinenſe, vbi eiuſmodi fuit factum ſtatutum. *Generale Capitulum determinauit, & præcepit quod ſoli Prouinciales, habeant benedicere Corporalia, & ijdem Prouinciales, Cuſtodes, & Guardiani, alia ornamenta, & non alij, & ſolum pro Fratribus, Monialibus, & Tertiarijs, & nullo modo pro alijs extra Ordinem. Sic enim fuit conceſſum per Summum Pontificem.* Habetur hoc ſtatutum in Monumentis noſtri Ordinis, & refertur in Compendio, *verbo benedicere Eccleſiaſtica, §. 16. prope finem.* Et præterea videtur hoc ipſum, quammaxime Iuri conſonum, quia vt dicunt communiter Doctores, *in clementina, attendentes, de ſtatu Monachorum, & in cap. Abbates, de priuilegijs, lib. 6.* iſta videntur eſſe propria munia, ordinis Epiſcopalis, & ita habet conſuetudo, & ſtylus Curiæ, ſiquidem dantur Regularibus ſpecialia priuilegia, vt poſſint benedicere prædicta paramenta, & ornamenta, quod quidem fruſtra fieret, ſi ſimplices Sacerdotes, iure vel conſuetudine idipſum poſſent efficere. Vnde pro certo habendum eſt, vt tenet Syluester, *verbo, benedictio, quæſt. 3. iam citata, num. 4.* quod ſim-

Simplices ſacerdotes, & qui nõ fuerint Prælati, nõ poſſunt Eccleſiaſtica, benedicere, ornamenta & paramenta.

Monu. ord. 1. imp. f. 227. & 2. fol. 246. & refert. in Cõp. verb. benedicere Eccleſiaſtica. §. 16.

 plices

plices Sacerdotes ſæculares hoc non poſſunt, nec vero Regulares, qui ſunt ex noſtro ſacro Ordine Minorum: nam quamuis (vt prædictum eſt) ad id habeatur ſupradictum priuilegium Sixti Quarti, ipſius tamen vſus, per dictum Capitulum generale Meclinenſe, fuit interdictus, atque ſuſpenſus.

Sed maior difficultas eſt, an prædicto Sixti IV. priuilegio vti poſſint & frui, ſimplices Sacerdotes aliorum Ordinum, & Religionum, quæ priuilegium habent communicationis, quamuis ipſius vſus, quoad nos Minores Fratres ſit ſuſpenſus? Cui difficultati reſpondeo, per ſequentem Concluſionem.

Tertia Concluſio.

Aliqui DD. tenent, q simplices Sacerdotes aliarũ Religionum, virtute prædicti priuilegij Sixti IV. poſſunt benedicere Eccleſiaſtica paramenta, ſed contrariũ eſt verius, & tenendum.

Aliqui Auctores dicunt & tenent, quod ſimplices Sacerdotes, aliorum Ordinum & Religionum, virtute ſupradicti priuilegij Sixti Quarti, poſſunt benedicere Eccleſiaſtica ornamenta & paramenta; ſed contrarium verius eſt atque tenendum. Primam concluſionis partem, tenet expreſſe Pater Ildefonſus à Veracruce, in ſuo Priuilegiorum Compendio, vbi dicit, quod quamuis prædictum Capitulum generale Meclinenſe, facultatem, vſumq. Priuilegij prædicti, reſtrinxerit in noſtro ſacro Minorum Ordine, ad ſolos Guardianos & Superiores, attamen non idipſum potuit facere, reſpectu Sacerdotum aliorum Ordinum, priuilegium habentium communicationis, ac propterea conſequenter dicit, quod Fratres Sacerdotes, Prædicatores & Auguſtinenſes, & alij qui illud habent, bene poſſunt virtute priuilegij prædicti, ornamenta & paramenta Eccleſiaſtica benedicere: nam illa, quæ alicui Ordini & Religioni conceduntur, per priuilegium communicationis, ita ſtatim fiunt aliorum Ordinum Mendicantium propria, ac ſi illis fuiſſent ſpecialiter conceſſa. Sed crediderim in omnibus Religionibus, hoc eſſe reuocatum priuilegium, per contrariam conſuetudinem, & quod hæc ſint propria officia & munia ordinis Epiſcopalis, neque conueniunt, niſi ſolis Miniſtris Prouincialibus.

Difficultas. An noſtri Fratres, exiſtentes in partibus Indiarum, poſſint benedicere Eccleſiaſtica paramenta.

Monu. Ord. 2. impr. fol. 257. conc. 641. & refertur in Cõpen. verbo, benedicere Eccleſiaſtica. §. 1.

Solummodo ſupereſt difficultas, de Fratribus Minoribus, exiſtentibus in partibus Indiarum, qui quidem ad hoc ſpeciale habent priuilegium, conceſſum per Gregorium IX. quod habetur in Monumentis Ordinis, & refertur in Compendio, *verbo, benedicere Eccleſiaſtica*, §. 1, vbi dicitur, *quod prædictus Gregorius IX. conceſſit, quod Fratres Minores presbyteri, in terris infidelium exiſtentes, poſſint veſtes ſacerdotales, altaris pallas, & Corporalia (cum neceſſe eis fuerit) benedicere, vbi Catholicorum Epiſcoporum copia non habetur*, an ſcilicet eiuſmodi priuilegium, fuerit etiam ſuſpenſum per Capitulum generale Meclinenſe ſupradictum? Et ratio dubitandi eſt, quia prædictus Pater Frater Ildephonſus à Veracruce, in rebus Indiarum calentiſſimus atque exercitatiſſimus, in ſuo Compendio, nullam facit mentionem de eiuſmodi priuilegio, ex quo videtur colligi, quod in illis partibus non etiam ſit in vſu: ſed hæc ratio non omnino videtur eſſe ſufficiens, nam forſan eo inſcio, noſtri Fratres ibidem, prædicto vtuntur priuilegio, quod & videtur eſſe rationi conſonum, propter multoties inſtantem neceſſitatem. Sed quidquid de hoc ſit, certiſſimum eſt, quod Prouinciales hoc eiſdem poſſunt concedere, per priuilegium ſupradictum Leonis X. etiam quoad benedicenda Corporalia, prout latius patebit ex dicendis in ſequenti Articulo.

ARTI-

ARTICVLVS II.

Quinam Prælati Regulares, poſſint benedicere Corporalia?

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

CErtiſſimum eſt & omni dubio procul, quod Prælati Generales & Prouinciales,& ſimiles Prælati, qui in alijs Religionibus eiſdem correſpondent,benedicere poſſunt Corporalia. Probatur hæc concluſio,primo ex conceſſione facta,nobis Fratribus Minoribus, qua etiam perfruuntur omnes,qui priuilegium habent communicationis, quæ habetur in Monum. Ord.& refertur in Cōpendio,*verbo,benedicere Eccleſiaſtica*, §.7. vbi dicitur, *quod Innocentius VIII. conceſſit, quod Generalis, & Prouinciales Fratrum Minorum Obſeruantiæ, poſſint benedicere Corporalia*. Eamdem conceſſionem fecit idem Innocentius,Fratribus Auguſtinienſibus,quarumdam Congregationū Obſeruantiæ, *quod Vicarius generalis illarum, & Viſitatores,poſſint benedicere ornamenta Eccleſiaſtica,& etiam Corporalia*, vti habetur in Supplem.& refertur in Compend.vbi ſupra §.8. vbi etiam aduertit Priuileg.Collect. quod Iulius II. communicauit,toti Ordini Fratrum Auguſtinenſium,ſimiles conceſſiones,factas particularibus Congregationibus eorū,vt habetur in dictis Monumentis,& refertur in d.Compend. *verbo, communicatio priuileg.* §.23. Sed præterea ad benedicenda Corporalia, eſt & alia ſpecialis cōceſſio,Iulij II. facta Ordini Minimorum, quæ habetur in Supplem. & refertur in Compendio,*verbo,benedicere Eccleſiaſtica* §.11.vbi dicitur,quod ſupradictus Iulius II.*conceſſit prædicto Ordini Minimorum,vt Generalis illius,necnon & Prouinciales,& eorum Vicarij,poſſint & valeant benedicere Corporalia,& omnia alia ornamenta Eccleſiaſtica ſuorum locorum,& domorum, præter calices & patenas*. Hoc igitur conſtitutiſſimum eſt, & de eiuſmodi Prælatis Generalibus, & Prouincialibus, eorumq. auctoritatem habentibus, nulli eſt dubium. Sed difficultas eſt de alijs Prælatis localibus, vt puta de Guardianis, & Prioribus, atque ſimilibus, an etiam ipſi poſſint benedicere prædicta Corporalia? & ratio dubitandi eſt, nam vt ſupra diximus, Capitulum generale Meclinenſe,determinauit, atque præcepit, quod ſoli Prouinciales,poſſint benedicere Corporalia, quod quidem apud nos Minores Fratres,huculque inuiolabiliter fuit obſeruatum. Sed nihilominus ſequens ſtatuitur Concluſio.

Prælati Generales & Prouinciales, poſſunt benedicere corporalia, & qui cōſimilem auctoritatem habent.

Monu.Ord.1. impr.f.65. & 2.fol 67.conc. 157.& refertur in Comp. verb benedicere Eccleſiaſtica §.7.

Supple.f.101. conc. 399. & refertur in Cōpend.vbi ſup. §.8.

Monu.Ord.2. impr.fol.265. & refertur in Comp. verbo, Cōmunicatio. priuil. §.23.

Supple. fol.8. conceſ.36. & refertur in Cōpen. verb.benedicere Eccleſiaſtica.§.11.

Difficultas.

Secunda Concluſio.

Etiam Guardiani, & Priores Conuentuales, alijq. Prælati locales,benedicere poſſunt prædicta Corporalia. Hæc concluſio probatur in primis,ex conceſſione Leonis X.de qua ſupra,in præcedenti Articulo mentionem fecimus, quæ habetur in Supplem. & refertur in Compendio, *verbo, benedicere Eccleſiaſtica.*§.14. in illis verbis, *paramenta & ornamenta,& alia quæcumque ad diuinum cultum, & vſum Fratrum neceſſaria, in quibus Chriſma non interuenit,pro eorumdem Fratrum vſu tantum, ſolemni benedictione valeant benedicere*. Et certum eſt quod Chriſma,in benedictione Corporalium prædictorum,non interuenit,& ſic per ſupradicta verba,tenet hanc ſententiam Pater Ildefonſus à VeraCruce in ſuo Compendio, *verbo, benedicere*. §.2. & Col-

Etiā Guardiani & Priores locales,poſſunt benedicere corporalia.

Supple.fol.16. conc.55.& refertur in Cōp. verb benedicere Eccleſiaſtica.§.14.

& Collector Compendij Ordinis Ciſtercienſis, eodem verbo, §. etiam 2. quamuis Collectori, vbi ſupra. §. 16. circa finem, contrarium fuerit viſum magis probabile, & magis tutum, ſed quidquid de hoc ſit, in confirmationem ſupradictæ appoſitæ concluſionis, facit quammaxime, quædam ſpecialis conceſſio Innocentij VIII. quam refert Collector Priuilegiorum Ordinis Ciſtercienſis, & etiam Pater Frater Ildefonſus de Caſarubios, in annotationibus ad noſtrum Compendium, qui dicunt, *Innocentium VIII. conceſſiſſe Prioribus Ordinis ſancti Hieronymi, & Vicarijs in abſentia Prioris, & cuilibet habenti principale regimen cuiuſcumque Monaſterij, poſſe benedicere Corporalia, veſtimenta, cæteraq. ornamenta Eccleſiaſtica, ad cultum diuinum pertinentia, tam ſui Monaſterij, quam etiam vndecumque ſint.*

Nota hoc valde.

Quam conceſſionem, vt refert prædictus Pater Alfonſus à Caſarubios, Pius V. Pontifex Maximus eiſdem confirmauit, anno Domini 1566. per ſequentia verba: *Pius V. conceſſit Ordini S. Hieronymi Hiſpaniæ, vt Priores exiſtentes, Monaſteriorum Ordinis, non ſolum veſtes, & alia quæcumque ornamenta Eccleſiaſtica, ad cultum diuinum pertinentia, vt eis conceſſerat prius Innocentius VIII. verumetiam Corporalia, & omnia alia ſuorum Monaſteriorum, in quibus Chriſmatis vnctio non interuenit, licite, & libere poſſint benedicere.* Quæ quidem conceſſio Pij V. quamuis prioris ſit confirmatio, in aliquo claudicare videtur, atque in ea veræ relationis interueniſſe defectū, ſiquidem dicitur ibidem, quod concedit ipſis, vt poſſint benedicere, non ſolum veſtes, & alia ornamenta Eccleſiaſtica, ad diuinū cultum pertinentia, prout eis prius conceſſerat Innocentius VIII. verumetiam & Corporalia, &c. & vt patet ex ſupradicta concluſione, prædictus Innocentius VIII. vtrumque eiſdem ipſe conceſſerat, quinvero & ampliori modo, poſtquam conceſſerat, non ſolum Prioribus (vt fecit prædictus Pius V.) verumetiam, & Vicarijs in abſentia Priorum, & alijs quibuſcumque, habentibus principale regimen cuiuſcumque Monaſterij; Ex quo videtur, quod prædicta cōceſſio, quadam ratione fuit limitatio ſupradictæ, quamuis alias fuerit etiam eiuſdem confirmatio. Sed quidquid de hoc ſit, certum eſt atq. indubitatum, quod per communicationem ſupradicti priuilegij Innocentij VIII. Guardiani, & Priores, alijq. Prælati Conuentuales, quinvero & ipſorum Vicarij, in eorum abſentia, poſſunt benedicere Corporalia.

Nota, quod Vicarij etiam in abſentia Guardianorū, poſsūt benedicere ornamēta, & etiā corporalia, qñ exiſtunt ſuorū Cōuentuū Præſidentes.

Nec nobis Fratribus Minoribus, obſtat prohibitio facta, per ſupradictum ſtatutum generale Meclinenſe, nam poſt ipſum factæ ſunt conceſſiones ſupradictæ, quibus & nos perfrui poſſumus, per priuilegium quod habemus communicationis, quod ſi Meclinenſe Capitulum prædictum illud prohibuit, Capitulum etiam generale Toletanum, celebratum anno 1583. illud conceſſit, cum in Cæremoniali noſtræ ſacræ Religionis, ibidem recepto, atq. approbato, dicatur, *quod Guardiani habent prædictam facultatem benedicendi Corporalia, & quod ea vti poſſunt.* Quo innixus fundamento, hanc etiam ſententiam tenet Pater Frater Emmanuel Rodriguez 1. Tomo ſuarum Quæſtionum Regularium, quæſt. 19. art. 2. vbi & probe aduertit, quod quando dicitur in prædicta conceſſione Innocentij VIII. quod hæc etiam facultas, benedicendi prædicta Corporalia, conceditur Vicarijs, intelligendum eſt, non de quibuſcumque Vicarijs, ſed de illis dumtaxat, qui apud nos vocantur Præſidentes, & qui præſunt Conuentibus, in Guardianorum abſentia, quod ſatis clare colligitur ex verbis eiuſdem Innocentij, poſtquam dicitur ibidem, *Vicarijs in abſentia Prioris, & cuilibet habenti principale regimen, cuiuſcumque Monaſterij.*

In

In calce huius Articuli, iterum libuit aduertere, id quod etiam diximus in fine Articuli præcedentis, nempe quod Minores Fratres presbyteri, in terris infidelium exiſtentes, ex conceſſione Gregorij IX. poſſunt benedicere, non ſolum veſtes ſacerdotales, verumetiam & altaris pallia, & Corporalia, cum neceſſe eis fuerit, vbi Catholicorum Epiſcoporum copia non habetur. Quod quidem priuilegium, an ibidem ſit in vſu, vel non, omnino me latet, ſolummodo dico, quod habetur ex priuilegio prædicto, quod vero attinet ad vſum vel non vſum, ipſi viderint.

ARTICVLVS III.

Vtrum ſupradicti Prælati Regulares, poſſint benedicere prædicta paramenta, & ornamenta Eccleſiaſtica, atque etiam Corporalia, non ſolum pro ſe & ſuis Fratribus, verumetiam & pro alijs?

PRo ratione dubitandi, facit in primis, ſtatutum prædicti Capituli generalis Meclinenſis, iam pluries citatum, vbi determinatum fuit, *quod ſolum Prouinciales, habeant benedicere Corporalia, & ijdem Prouinciales, Cuſtodes, & Guardiani alia ornamenta, ſed non alij, & hoc ſolum pro Fratribus, & Monialibus, & Tertiarijs, & nullo modo pro alijs extra Ordinem*. Et ſubditur: *ſic enim (inquit) conceſſum fuit per Summum Pontificem*. Et revera Summus Pontifex Leo X. in conceſſione ſuperius præmemorata, hoc idem determinauit, in illis verbis, *Pro eorumdem Fratrum vſu tantum*. Sed nihilominus, quamuis hoc verum ſit, & virtute prædicti Priuilegij Leonis X. id non poſſint facere Prælati Regulares, nempe benedicere ſupradicta ornamenta, & Corporalia pro alijs, non deſunt qui dicant, quod id poſſunt facere, virtute priuilegij ſupradicti Innocentij VIII. vbi hoc ipſum expreſſe conceditur, iuxta quod ſequens ſtatuitur Concluſio.

Concluſio.

MVltorum Doctorum fert opinio, quod Prælati Regulares, poſſunt benedicere prædicta paramenta, & ornamenta Eccleſiaſtica, atque etiam Corporalia, non ſolum pro ſe, & ſuis Fratribus, verumetiam pro alijs, ſed an hoc practicandum ſit, ſub opinione relinquitur. Hæc concluſio conſtat quoad primam partem, ex verbis expreſſis ibidem poſitis, in fine, ibi, *benedicere Corporalia, veſtimenta, cæteraq. ornamenta Eccleſiaſtica, ad cultum diuinum pertinentia, tam ſui Monaſterij, quam etiam vndicumque ſint*. Quo priuilegio per participationem, perfruuntur omnes Ordines, & Religiones, quæ priuilegium habent communicationis, prout aduertunt Collector Priuilegiorum Ordinis D. Hieronymi, & ſupradictus Pater Ildefonſus à Caſarubios, in additionibus ad Compendium Mendicantium, & Pater Frater Emmanuel Rodriguez, tomo 1. ſuarum Quæſtionum Regularium quæſt. 19. art. 2. in eadem eſt ſententia. Pro qua etiam refert Patrem Fratrem Alphonſum à Veracruce, in ſuo Compendio, qui ad idem affert Priuilegium quoddam, Hadriani VI. quo conceſſit, *quod Prouinciales Indiarum, Ordinum Mendicantium, & Fratres eorum, habentes omnimodam auctoritatem dicti Priuilegij, poſſint benedicere omnia ſupradicta,*

Multorum DD. fert opinio, q Prælati Regulares poſſunt benedicere ornaméta Eccleſiaſtica, atque etiã corporalia, non ſolum pro ſe, & ſuis Fratribus, verũ etiam p alijs.

Collect. Priu. Ord. D. Hier. Ildeſ. à Caſarub. in addit. ad Comp. Eman. Rodr. 1. to. qq. Reg. q. 19. art. 2.

etiam pro vſu alieno, ſi diſtent ab Epiſcopis, vel eorum officialibus, per duas dietas, cauſa iuſta interueniente, pro bono Indorum, vt puta, quia deferendæ ſunt ornamenta ad Epiſcopum diſtantem viginti leucas. Hæc prædicti Doctores vbi ſupra. Sed an id liceat, ſitq. modo in conſuetudine poſitum? nolo in præſentiarum diſſerere, aut hac in re Iudicem agere, aliorum eſto iudicium, tantummodo enim cordi eſt, referre quæ in ijs rebus communiter à Doctoribus traduntur.

ARTICVLVS IV.

Vtrum ſint aliqui Prælati Regulares, qui poſſint benedicere, ſeu potius conſecrare, Calices & patenas, pro Miſſis celebrandis?

Concluſio.

Multorum fert ſententia, & opinio, quod Abbates Conuentuales Ord. Ciſterciensis, poſſunt benedicere calices & patenas, pro Miſſis celebrandis.

MVltorum fert ſententia & opinio, quod Abbates Conuentuales, Ordinis Ciſtercienſis, benedicere poſſunt calices. ſiue patenas pro Miſſis celebrandis. Probant ſuam ſententiam ex priuilegio quodam, Innocentij VIII. cuius fit mentio in libro Priuilegiorum Ordinis Ciſtercienſis, quod fuit expeditum, anno Incarnationis Dominicæ 1489. ad petitionem Ioannis Abbatis Ciſtercienſis, *quo conceſſit prædictus Innocentius, ipſi Abbati, & quatuor primis coAbbatibus eius, tunc & pro tempore exiſtentibus, vt de cætero perpetuis futuris temporibus, quæcumque veſtimenta, ac ornamenta Eccleſiaſtica, Corporalia, vaſculaq. ad reponendam ſacram Euchariſtiam, in locis, & domibus dicti Ordinis, benedicere, & Calices conſecrare, tam de dicto Ordine, quam ſi ad eos aliunde nonnunquam deferantur, valeant, & poſſint.* Hæc prædictus Innocentius. Sed aduerto, quod ſupradicto Priuilegio, non perfruuntur, perfruivè poſſunt, aliæ Religiones, priuilegium etiam habentes communicationis, nam prædicti Abbates ſunt benedicti, & in ſuis domibus, & Monaſterijs habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, & ſecundum ius, ac priuilegia multa ſibi conceduntur, quæ non conueniunt, nec conceduntur Prælatis aliarum Religionum, quod eſt multum notandum, ac memoriæ commendandum, nam in ijs & ſimilibus non fit communicatio, cum non militet eadem ratio.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS V.

Vtrum Prælati Regulares, poſſint petere ab alieno Epiſcopo, benedictionem ſeu conſecrationem, earum rerum, quæ ad diuinum cultum pertinent, Diœceſani Epiſcopi licentia minime requiſita?

RAtio dubitandi eſt, nam Sixtus IV. conceſſit Fratribus Carmelitanis, *vt quando propriorum Epiſcoporum copiam non habuerint, & aliqui Epiſcopi habentes gratiam, & communionem Sedis Apoſtolicæ, de quibus plenam habeant notitiam, per eos tranſire contigerit, ab eis benedictionem vaſorum & veſtium, & conſecrationem altarium, auctoritate Sedis Apoſtolicæ recipere valeant.* Habetur hoc Priuilegium in Monumentis Ordinis, &

refer-

& refertur in Compendio, verbo *benedicere Eccleſiaſtica.* §.6. quod ipſum conceſſit Eugenius Quartus, Fratribus Auguſtinenſibus, vt habetur in prædictis Monumentis, & refertur in dicto Compendio, vbi ſupra §.10. quinvero, & Leo X. vt habetur in Supplemento, & refertur in dicto Compendio, vbi ſupra. §. 15. *Conceſſit Fratribus Minoribus, vt quilibet Catholicus Epiſcopus, poſſit conſecrare Eccleſias eorum, & altaria, & cœmeteria, calices, & ornamenta, & omnes alios actus Epiſcopales exercere, in locis & perſonis Fratrum prædictorum Obſeruantiæ, Diœceſani loci, vel cuiuſuis alterius licentia minime requiſita.* Hæc deſeruiant pro ratione dubitandi, quæ adduci poſſet, pro vna parte. Sed nihilominus in contrarium eſt veritas, de qua ſit Concluſ.

Monu.Ord.1. imp f.100.& 2.fol.183.cõc. 455.& refertur in Comp. verb. benedicere Eccleſiaſtica. §.6.

Etiã Mo.Or. 2.imp f.147. cõc.607.& refertur in Cõp. verb.ſup.§ 10 Et in Suppl f. 60.cõ 179.& refert.in Cõp. vbi ſup. §.15

Concluſio.

PRælati Regulares, non poſſunt petere aut recipere, ab alieno Epiſcopo, benedictionem eorum, quæ ad diuinum cultum pertinent, Diœceſani Epiſcopi licentia minime requiſita. Patet hæc Concluſio, nam quamuis habeantur priuilegia ſupradicta, verba intelligẽda tamen ſunt iuxta terminos iuris cõmunis, nẽpe præcedente Epiſcopi Diœceſani licentia, nec aliud habetur in priuilegijs prædictis, conceſſis Auguſtinenſibus & Carmelitanis. Et quamuis in priuilegio Leon.X. conceſſo nobis Fratribus Minoribus, expreſſa habeantur illa verba, *Diœceſani loci, vel cuiuſuis alterius licentia minime requiſita.* Idem tamen Leo poſtea, in Concilio Lateranen. contrarium ſtatuit, vt habetur in Supplemento, & refertur in Compendio, vbi ſupra. §. 16. vbi dicitur: *quod prædictus Leo ſtatuit, quod ſupradicti Fratres, nequeant ab alieno Epiſcopo conſecrationẽ Eccleſiæ, vel altaris, aut cœmetery benedictionem petere, ſeu in Eccleſiis per eos pro tempore ædificandis, primum lapidem per alienum Epiſcopum, poni facere poſſint, niſi vbi Ordinarius, bis, aut ter, cum debitis reuerentia, & inſtantia, requiſitus, ſine legitima cauſa id recuſauerit.* Et quamuis priuilegiorum Collector, vbi ſupra dicat, quod in foro conſcientiæ poſſunt Fratres (non obſtante huiuſmodi prohibitione, & reſtrictione Concilij Lateranen.) vti conceſſionibus ſupradictis, quia idem Leo poſtea conceſſit, oraculo viuæ vocis, quod Fratres Minores Obſeruantiæ, poſſint libere vti omnibus eiſdem conceſſis, ante præfatum Concilium, prout habetur in Compendio, *verbo Concil.* §.7. nihilominus iam hoc non habet locum, poſt Concil. Tridentin. *ſeſſione 6. de reformatione, cap. 5.* vbi ponuntur expreſſa ſequentia verba. *Nulli Epiſcopo liceat, cuiuſuis priuilegij prætextu, Pontificalia in alterius Diœceſi exercere, niſi de Ordinarij loci expreſſa licentia, & in perſonas eiſdem Ordinario ſubiectas tantum, & ſi ſecus fuerit factum, Epiſcopi ab exercitio Pontificalium, & ſic ordinati ab executione ordinum, ſint ipſo iure ſuſpenſi.* Vbi per illa verba, *cuiuſuis priuilegij prætextu*, reuocata ſunt ſupradicta priuilegia, ſicque ſine Epiſcopi Diœceſani licentia, Prælati Regulares, ab alieno Epiſcopo, non poſſunt petere, aut accipere ſupradicta. Quamuis autem hoc ita ſit, non tamen deſunt, qui dicant, quod vbi Ordinarius, bis, aut ter, à Fratribus cum debita reuerentia requiſitus, ſine legitima cauſa, id facere recuſauerit, in tali caſu poſſunt ab alieno Epiſcopo, prædicta petere, atque recipere iuxta ſupradictam conceſſionem Leonis Decimi, factam in Concilio Lateranen. quam credunt non eſſe reuocatam per Concilium Tridentinum ſupradictum, neque comprehendi ſub illis verbis, *cuiuſuis priuilegij prætextu*, nam determinatio, atque deciſio facta, in prædicto Concilio Lateranen. non tam eſſe videtur priuilegium,

Prælati Regulares non poſſunt petere ab alieno Epõ, benedictionẽ eorũ, q̃ ad diuinũ cultũ pertinẽt, Diœceſani Epi licentia miniſtrare requiſita.

Nota hoc valde.

Supple.fol.26, conc.79.& refertur in Cõp. verb. vbi ſup. §.16.

Nota hoc valde.

quam Ius

quam Ius commune,aut ſaltim conceſſio facta,multum ad ius commune, conformiter, & ad id quod habetur , *in cap.1. de ſupplenda negli. Prælat.* vbi Alexander Tertius ſtatuit, in quodam ſimili propoſito, vt ſi Epiſcopus tertio,cum humilitate , & deuotione, ſicut conuenit requiſitus , ſubditos ſibi Abbates benedicere renuerit , liceat eiſdem Abbatibus, proprios Monachos benedicere,& alia quæ ad officium huiuſmodi pertinent, exercere, donec ipſi Epiſcopi ſuam duritiem recogitēt, & Abbates benedicere non recuſent . Quæ verba expendens Gloſſa, inquit, hoc fuiſſe conceſſum in odium Epiſcoporum, ne propterea in ſpiritualibus , vel in alijs patiantur Monaſteria detrimentum, propter negligentiam Epiſcoporum, & ſimilem ait indulgentiam conceſſiſſe Innocent. III. *in cap.nihil eſt. §. vltimo, de electione* . Qua pro iſto Articulo dicta ſufficiant .

ARTICVLVS VI.

Vtrum Epiſcopi, pro benedictione dictorum paramentorum , ſeu ornamentorum, & Altarium , & aliorum ad diuinum cultum pertinentium , à Fratribus poſſint aliquid recipere , ſeu exigere ?

Huic Articulo breuiter, & reſolutiue reſpōdeo, per ſeq. Concl.

Concluſio .

Epi pro benedictione ornamentorum , & altarium , ſeu aliorū ad diuinū cultum pertinētium, nihil à Fratrib⁹ omnino poſſunt recipere.

Mon. Ord. 1. imp. f. 100. & 2. f. 183. conc. 454. & refer. in comp. verb. bened. Eccleſ. §. 5.

EPiſcopi pro benedictione,ſupradictorum paramentorum & ornamentorum, & altarium, ſeu aliorum ad diuinum cultum pertinentium, nihil omnino à Fratribus poſſunt exigere , aut recipere . Hæc Concluſio probatur primo, ex quadam conceſſione Sixti Quarti,facta Fratribus Carmelitanis,quæ habetur in Monumentis Ordinis,& refertur in Compendio, *verbo benedicere* Eccleſiaſtica. §. 5. vbi dicitur, *quod pro conſecrationibus altarium, vel Eccleſiarum, & pro oleo ſancto, ac quolibet Eccleſiaſtico ſacramento, nullus Epiſcopus, ſub obtentu cuiuslibet conſuetudinis , vel alio modo , quidquam audeat extorquere, ſed hac omnia gratis Epiſcopi Diœceſani, vt tenentur, libere, & gratioſe impendant , Alioquin liceat prædictis Fratribus Carmelitis, quoſcumque maluerint Catholicos adire Antiſtites , gratiam, & communionem Apoſtolica ſedis habentes , qui Apoſtolica freti auctoritate , eiſdem Fratribus , qua poſtulauerint impendant . Et quod ſi ſedes Diœceſanorum Epiſcoporum forte vacauerit , interim omnia Eccleſiaſtica ſacramenta, à vicinis Epiſcopis, libere, & abſque contradictione ſuſcipere poſſint , ita tamen , quod ex hoc in poſterum proprijs Epiſcopis nullum præiuditium generetur* . Hoc idem conceſſit Eugenius Quartus, Fratribus Auguſtinenſibus,vt habetur in eiſdem Monumentis,& refertur in Compendio, vbi ſupra.§.9. Quibus priuilegijs perfruuntur etiam,omnes Ordines & Religiones, quæ priuilegium habent communicationis,& vt dixi , multorum fert opinio , quod priuilegia prædicta, reuocata non ſunt per ſupradictum Concilium Tridentinum, ſi ter , requiſiti, proprij Epiſcopi idipſum facere recuſauerint, propter rationem ſuperius dictam, in præcedenti Articulo, nam in tali caſu continere videntur Ius commune . Hæc de iſto Articulo,ac de tota Quæſtione .

Monu. Ord. 2 imp. fol 247. conc. 605. & refert. in cōp. vbi ſup. §. 9.

QVÆ-

QVÆSTIO XLI.

De Priuilegijs in communi, in ſex Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quidnam ſit Priuilegium?

PRo huius Articuli intelligentia, breuiter præmitto, quod vt habetur, *in cap. priuilegia, diſt.3.* & deſumptum eſt ex D.Iſidoro, *lib.5. Etim. cap.18.* priuilegia, nihil aliud ſunt, quam priuatorum leges, aut quaſi priuatæ quædam leges; inde enim priuilegium dictum eſt, quia quaſi in priuato feratur, & per illud eximatur quiſpiã ab ea obligatione, qua cęteri alij tenentur. Ad quod propoſitum, facit quammaxime, quod dixit olim Cicero lib.3. de legibus, & refertur, *in d.cap. verbo priuilegium: Maiores noſtri, in priuatos homines, leges ferri noluerunt: inde dictum eſt priuilegium, ac ſi priuata quædam lex diceretur.* Facit ad hoc, *& cap.non exemplo. 26.q.2.* vbi habetur de mente D.Hieronymi, *quod priuilegia ſingulorum, communem legem facere non poſſunt.* Hoc præmiſſo, atque præſuppoſito, propoſitæ difficultati, reſpondetur per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

PRiuilegium eſt priuatum Ius, & indultũ conceſſum à Principe, facere id potente, contra Ius cõe. Hæc priuilegij definitio, deſumpta eſt, ex Sylu. *verbo priuilegium, nu.1.* vbi & probat eam, *ex cap. Abbate, de verborum ſignificatione, & ex cap. in his, de priuilegijs,* in cuius rei comprobationẽ dicit, quod quando aliquid conceditur alicui, quod ſit præter Ius commune, ſine præiudicio alterius, non eſt proprie, atque in rigore loquendo priuilegium, ſed beneficium dicitur, vt notat Panormit. *in cap. olim, de verb. ſignific.* Dixi, proprie, atque in rigore loquendo, nam interdum conceduntur aliqua, quę ſunt non quidem contra Ius, ſed præter Ius commune, quinvero, & alias de iure communi, & nihilominus dicuntur priuilegia, ſed improprie, & largo modo ſumpta, cuius rei quamplurima in iure reperire licebit exempla, & facit ad hoc, *cap. etſi Chriſtus. § fi. de iureiurando, & cap. quia in cauſis, de Procuratoribus,* & multa alia, quæ breuitatis gr̃a, facio miſſa. Sed dicet aliquis, ad quid deſeruiunt, ſeu conceduntur eiuſmodi priuilegia, quæ alias ſunt de iure cõmuni, ipſiq. conformia, & quem nam tunc operantur effectum, nam certum eſt, quod priuilegia omnia, ſemper debent aliquid operari? Hanc difficultatem tractant DD. Iuriſperiti, diuerſis in locis, & ipſius meminit etiam Syllueſt. *verbo priuilegium, q.4.* De cuius & aliorum reſolutione dico, quod ſimilia priuilegia continentia Ius cõmune, aliquando dantur, & conceduntur, neque id fruſtra, ſed multis, atque iuſtiſſimis de cauſis, & Primo quia, vt experientia conſtat, dicuntq. id communiter Iuriſperiti, magis ſolet timeri, quod ſpecialiter cauetur, quam quod generaliter, *per cap quamquam, diſt. 23.* Secundo, quia quæ generaliter dicuntur, neglecta eſſe videntur, niſi ſpecialiter notentur, vt etiam habetur in iure, *l. item apud. §. ait prætor. ff. de iniurijs.* Tertio, quia cum plerũq. iura male ſeruentur, per priuilegia innouantur, *per cap. 2. de treuga & pace.* Quarto, quia multi ſciunt talia priuilegia, ignorantes alias communia iura. Et

Priuilegiũ eſt priuatũ Ius, indultum à principe cõtra Ius commune.

Quid interſit inter priuilegium, & beneficium.

Quid ſit priuilegiũ propriet improprio modo ſumptum.

Difficultas. Ad quid deſeruiant priuilegia, earum rerum quæ alias ſunt de Iure commune.

Nota hoc valde.

tandem

Digitized by Google

Tandem quinto & vltimo, deſeruiunt priuilegia prædicta, nam licet non tribuant aliquod nouum Ius, aut præter Ius commune de nouo aliquid concedant, ſaltim operantur, vt per ipſa clarius, atque facilius tribuatur aliquod Ius, quam antea commune illud concedebat, facit ad hoc, *cap. gratia, de reſcript. lib. 6.* Qua quidem ratione apud Regulares, & perſonas Religioſas, ſæpiſſime multa reperiuntur priuilegia impetrata, quæ ſi recte introſpiciantur, mere continent Ius commune. Sed nihilominus non reputantur aut exiſtimantur, inania & ocioſa, nam ad minus hunc operantur effectũ, quod clarius habetur per ipſa, id quod quæritur, quam antea per Ius cõmune concedebatur. Et deſeruiunt, vt prouideatur eorumdem timoratis conſcientijs, & vt forſan facilius litibus imponatur finis, quæ ſub aliquibus dubijs oriri poſſent, quod in Regularium cauſis ſummi Pontifices, quammaxime volunt obſeruari. Videatur hac de re, Nauar. lib. 3. conſil. de ſtatu Monacho. conſ. 5. nu. 5. In calce huius Articuli aduertere libuit, ex prædicto Syluest. loco vbi ſupra, nu. 1. quod priuilegia omnia in communi ſumpta, ſunt in duplici differentia. Quædam enim ſunt conceſſa immediate à Deo, alia vero ab hominibus. De primo conſtituit exemplum, in priuilegio conceſſo D. Gregorio, vt oraret pro Traiano, & D. Martino pro eo, qui ſe ſuſpenderat, & in priuilegio olim tempore veteris legis, conceſſo Oſeæ, vt accederet ad fornicariam vxorem, & generaliter in omni inſpiratione Spiritus ſancti, contra Ius commune, quam qui habet, inquit, non eſt quoad hoc ſub lege, ſcilicet communi, iuxta *cap. duæ ſunt leges. 19 q. 2* Dicit tamen quod lex communis, nullo modo eſt dimittenda, niſi quis omnino certus ſit de prædicta lege priuata, ſiue priuilegio, vt fuerunt ſancti, nam iuxta ſententiam D. Pauli, quandoq. Satanas transfigurat ſe in Angelum lucis, vt etiã habetur, *in cap. tranſferunt. 24. q. 3.* Hoc præmiſſo dico, quod in præſentiarum non eſt nobis ſermo, de eiuſmodi priuilegijs à Deo conceſſis, ſed ſolũmodo de conceſſis ab hominibus, nempe à Papa, Imperatore, Regibus ſiue Principibus, de quibus in ſequentibus Artic. futurus eſt ſermo, ſed primo quotuplicia ſint illa, de quo in ſequenti Articulo.

Priuilegia in cõi ſumpta, quędam ſũt à Deo immediate cõceſſa, alia vero ab hominibus, Papa ſcilicet, aut Imperatore, Regibus, ſiue Principibus

ARTICVLVS II.

Quotuplex ſit Priuilegium?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Priuilegiorum, quodã eſt perſonale, aliud vero reale.

PRiuilegiorum, quoddam eſt perſonale, aliud vero reale. Hæc cõcluſio eſt communis omnium DD. reſolutio, de qua videndus eſt Syluest. *verb. priuileg. n. 1. q. 1.* vbi quærit, quot ſint priuilegiorum ſpecies? vbi quatuor ponit, atque inter ipſas, duas prædictas enumerat, dicens quod priuilegiorũ quoddam eſt perſonale, aliud vero reale. Perſonale eſt, quod eſt conceſſum perſonæ, quod etiam dicit eſſe duplex, quoddã mere perſonale, ideſt, ſingulariter, vt quod alicui, vel aliquibus perſonis, in ſingulari conceditur, certis, & proprijs nominibus expreſſis, de quo, *in c. volentes, de off. leg.* & tale nõ egreditur perſonam cui conceditur, niſi hoc expreſſe exprimatur, iuxta *cap. conſtitutus de conceſſ. prab. de quo priuileg. eſt regul. nu. 7 ſuper quam multa dicit, ibid. Gloſſ.* & ſi conceditur obtentu alicuius dignitatis, non debet quis vti eo, ſi aliam dignitatem adipiſcatur, iuxta *cap. bona mem. de poſtulat. prælat. §. fin.*

Quid & quotuplex ſit priuilegium perſonale.

& eſt in-

& extinguitur cum perſona,imo vero aliquando ante,vt cum eo abutitur, & ſequitur perſonam,ſi ſit conceſſum cum determinatione loci,vel temporis,nam extra illa,eam non ſequitur,vt priuilegium vſus pallij,iuxta *cap. ex tuarum, de aucto.& vſu pallij.* Aliud vero eſt perſonale communiter,id eſt, ꝙ conceditur perſonis in communi, non expreſſis nominibus proprijs,vt priuilegium minorum,20.annis,iuxta *l. 1.per totum ff. de minorib.* & multa alia ſimilia, quæ breuitatis gratia facio miſſa. Priuilegium reale eſt, quod Eccleſiæ,dignitati,ciuitati,loco,aut aliquibus perſonis,ratione loci,ſeu alicuius rei eſt conceſſum,iuxta *c.cum olim, cum ſequentibus, de priuileg.* Supradicta omnia ſunt prædicti Sylueſt. vbi ſupra , vbi etiam ponit aliam priuilegiorum diuiſionem, de qua ſit ſecunda Concluſio.

Quid ſit priuilegiũ reale.

Secunda Concluſio.

Priuilegiorum,quoddam eſt pure corporale , quoddam vero corporale communiter. Hæc Concluſio eſt ſupradicti Sylu. Purum corporale dicitur illud eſſe, quod conceditur corpori , ideſt Vniuerſitati , vel Collegio , & quo ſolummodo,Communitas & non ſingulares perſonæ ſe poſſunt iuuare, iuxta *cap.qui manumittitur, 12. q.1.* quod ideo dicitur corporale, quia cum corpore, ideſt, cum collegio perijt. Corporale communiter eſt illud,quod Vniuerſitati ſeu Collegio alicui conceditur,ita tamen quod quilibet ſingulariter de illa vniuerſitate, illo ſe poteſt iuuare,& etiam Vniuerſitas ipſa, iuxta *cap.contingit, de ſent.excomm.* cuiuſmodi ſunt omnia priuilegia conceſſa nobis Fratribus Minoribus , & Prædicatoribus, alijſque Ordinibus, & Religionibus,quæ ſunt in Eccleſia.

Priuilegiorum quoddã eſt corporale pure, quoddam vero corporale communiter.

ARTICVLVS III.

Quiſnam poſſit concedere Priuilegium?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

PRiuilegium communiter, & generaliter loquendo,poteſt concedere, quicumque,& legem poteſt facere. Hæc Concluſio eſt generalis omnium reſolutio,de qua, & videndus eſt Sylueſt.*verb.priuileg.q.2.* vbi ad hoc allegat Oſtienſ.& dicit eſſe opinionem communẽ. Videatur hac de re,Gloſ. ſingularis,*in cap.quod autem.25 q 2.* vbi ad hoc propoſitum dicuntur plura, eaq. notatu digniſſima, & ratio huius cõcluſionis in promptu eſt,nam cum priuilegium , vt ſupra diximus, nihil ſit aliud, quam priuata lex,iuxta *cap. priuilegia d.3.* ſeu leges priuatorum,liquidũ ſit,quod quicumq. legem poteſt condere, priuilegium etiam poteſt indulgere, quod eſt,quempiam ab ipſius legis obligatione eximere, non vero alius. Sed ad particularia deſcendendo,ſit ſecunda Concluſio .

Priuilegiũ cõiter,& generaliter loquendo, põt concedere quicumq. & legẽ põt facere.

Secunda Concluſio.

Priuilegium in ſpiritualibus,concedere poteſt Papa in tota Eccleſia, & ſimiliter Epiſcopus,in proprio ſuo Epiſcopatu,dum ipſe viuit, dum tamẽ id faciat de voluntate ſui Capituli,& multo fortius Archiepiſcopus,& Patriarca, &c. Hæc Concluſio eſt etiam ſupradicti Syllueſt. de qua etiam videatur ſupradicta Gloſſ.*in d.c.quod autẽ*, vbi & dicit, quod Papa concedere poteſt

Priuilegium in ſpiritualibus ſolus concedit Papa,& Epiſcopus,de cõſenſu ſui capituli.

priui-

Digitized by Google

priuilegia,etiam in præiudiciũ alterius,ꝙ probat, *ex c.bona rei. 12.q.2.& c. conqueſtus,9.q.3.c.pronunciandũ,de conſec.d.3.c.contra morem,d.*100. Sed quidquid de hoc ſit,quod Papa in ſpiritualibus,in tota Eccleſia poſſit cõcedere priuilegia,adeo clarum eſt, vt probatione nulla indigeat. Aduertit tamen ſupradictus Sylu. quod numquã conſueuit priuilegiare aliquem contra ſe, quod probat argumento deducto,*ex c.cum ex offic. de praſcript.* & dicit eſſe hoc ſpecialiter,contra fingentes, ſe habere priuilegia iudicandi de reſcriptis Papæ, & quod ſecundum illa non ſit ſine eorum approbatione procedendum. Poteſt etiam Papa,quandoq. concedere priuilegia, etiam in temporalibus, vt notatur, *in c.per venerab.qui filij ſint legit.*quod eſt intelligendũ in terris ſuæ temporalis iuriſdictionis, aut quando in aliquo caſu, deuolueretur ad ipſum iuriſdictio.Quod vero Epiſcopus etiam,in ſuo Epiſcopatu priuilegium poſſit concedere,conſtat,*ex cap inſtitut. de Relig.domib & c.cum venerab.de cenſ.* dum etiam id faciat de conſenſu ſui Capituli,vt dictum eſt, iuxta *cap.Paſtoralis,de Iurepatr.& c.ſicut vnire,de exceſſ.Pral.* qua etiam de re, videatur Gloſſ.prædicta,vbi adducuntur plura,in quibus Epiſcopus poteſt, vel non poteſt priuilegium indulgere.Quod autem Archiepiſcopus, & Patriarca, à fortiori idipſum poſſit,habetur, *in c.ad hoc,de cler.non reſid.* & de hoc nulli dubium, & ſunt plura capitula in Iure.

Tertia Concluſio.

Priuilegium in temporalibus, concedere põt Imperator, & Rex, ſeu Principes ſuperiorem non agnoſcentes.

Priuilegium in temporalibus,concedere poteſt,ſolus Imperator,ſiue Rex ſuperiorem non agnoſcens,non autem in ſpiritualibus,quia de eis nihil poſſunt ſtatuere. Hæc Concluſio eſt etiam ſupradicti Sylu.vbi ſupra, quam, & probat,*ex c.bene quidem. d.96.* vbi habetur,quod de rebus Eccleſiaſticis diſponendis,laicis nulla conceditur facultas.Videatur hac de re,Sylu.vbi ſupra,& verbo *lex,q* 4.verbo *etiam Papa,nu.*10.11.& 12.vbi ad hoc propoſitum,de poteſtate Papæ,Imperatorum,ac Regum,dicuntur plura,eaq. notatu digniſſima,quæ quia præſentis non ſunt ſpeculationis,conſulto omittuntur,vt breuitati ſtudeam.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Priuilegium, neceßario debeat dari in ſcriptis?

CIrca hanc difficultatem,magna eſt lis,& controuerſia inter DD. Iuriſperitos,nam cum priuilegiũ,vt iam pluries diximus,nihil ſit aliud quã quædam priuata lex, ſicut de lege controuertitur à Iureperitis, vtrum ad eſſentiam ipſius,neceſſaria ſit aliqua ſcriptura, ſeu quod feratur in ſcriptis, ſic etiam eſt magna lis,& controuerſia inter ipſos, an ſcriptura, vel bullatio ſit de eſſẽtia,priuilegij Apoſtolici,ſiue Imperialis,qua controuerſia breuitatis gratia prætermiſſa,propoſitæ difficultati breuiter,ac reſolutiue,per ſequentes Concluſiones reſpondetur.

Prima Concluſio.

Scriptura ſeu bullatio,ſimpliciter,& abſolute loquẽdo, nõ eſt de eſſentia priuilegij Apoſtolici,ſeu Imperialis.

SCriptura ſeu bullatio,ſimpliciter,& abſolute loquendo,non eſt de eſſẽtia,priuilegij Apoſtolici,ſeu Imperialis.Hanc Concluſionem tenet Sylu. *verbo priuileg.q.*14.& dicit eſſe eam Innoc.*in c.conſtitut.de reſcript.* & Archidiaconi,& Ioan.Andr.in proœm.6.decret.Eamdẽ ſententiam tenet Panor. *in c.noſtra,de reſcrip.*vbi dicit,quod licet ſcriptura requiratur ad probationẽ gratiæ,non eſt tamen de ſubſtantia gratiæ,vnde mortuo Papa,qui fecit gratiam

tiam,literis nondũ extractis,non ſpirat ipſa gratia, ſed ſucceſſor dat literas facta mentione,de prędeceſſore, & hoc etiã eſt,ꝙ cõiter ſeruatur in praxi.

Secunda Concluſio.

Quamuis ſcriptura ſiue bullatio,ſimpliciter & abſolute loquendo,non ſit de eſſentia priuilegij Apoſtolici,eſt tamẽ neceſſaria ad ipſius cõprobationẽ, & ad euertenda quamplura incõuenientia,&abſurda,quæ ex contrario facto poſſent exoriri.Hæc concluſio,eſt omnium DD.communis,& ratio eius in promptu eſt, nam ſine bullis, vix, aut nullatenus priuilegia comprobari poſſent,ſequerenturq. innumera inconuenientia & abſurda , ſi priuilegiorum & gratiarum comprobatio,facienda eſſet per teſtes, quos fere impoſſibile eſſet,ſcire omnem continentiam gratiæ,& omnem ipſius formalitatẽ, cum hoc tamen ſtat,quod id non omnimo eſt impoſſibile,alias in nullo priuilegio permitteretur,probatio tenoris per teſtes,quod tamen permittitur, vt conſtat, *ex c.cum olim,el 1.de priuil.* vbi dicitur,quod cõtenta in inſtrumento perdito,probari poſſunt per teſtes,qui illud perlegerunt,ſi deponant de tenore,& quod erat ſine vitio, nec neceſſe eſt probare aliquid de veritate inſtrumenti . Eſt igitur ſcriptura ſiue bullatio, non quidem de eſſentia , & ſubſtãtia priuilegij Apoſt.ſimpliciter,& abſolute,ſed neceſſaria eſt ad ipſius comprobationem. Ad quod propoſitum facit,quod dicit Bald.quod ſi Papa verbo tenus,aliquem pronunciaret Epiſcopum,ſeu Abbatẽ,ſtatim eſſet Epiſcopus,ſeu Abbas,ſed inquit,eiuſmodi pro Prælatis non debent recipi, niſi gratiam probent,per litteras Apoſtolicas,alias enim tam recipientes,quam ſe ingerentes,graues incurrunt pęnas,vt patet per Extrau.Bonif.VIII quæ incipit, *Iniuſte,de elect.* quæ habetur inter cões,vbi hoc ſtrictiſſime cauetur. Quod & feciſſe quammaxime fuit rationi conſonum, quod ſcilicet priuilegia omnia,per ſcripturam,& bullas comprobarentur, nec aliter crederetur cuilibet aſſerenti,& dicenti ſe aliquod habere priuilegium, etenim ſi omnibus viuæ vocis oraculis,adhibenda eſſet eadem fides,quæ litteris Apoſtolicis datur,magnæ fraudes,& doli,in hiſce rebu poſſent contingere,ſicut & contigerunt tempore Sixti IV.vt conſtat ex quadam ſua Extrauag.quæ incipit, *Etſi Dominici,de pœn.& remiſſ.* vbi hac de re agitur. Quam quidem ob cauſam,omnes facultates,& gratias à ſe factas reuocauit,niſi ex ſpeciali licentia,atque ex certa ſcientia ipſius ſum.Pont. fuiſſent emanatæ,de qua licentia conſtaret,cum ſignatura ipſius deſuper manu ſcripta , addens quod contrarium facientes,excõicationem ipſo facto incurrerent, à qua à nemine præterquam à Rom.Pont.poſſent abſolui, niſi in mortis articulo fuerint conſtituti. Eapropter interdum à Regularibus,impetrata ſunt ſpecialia priuilegia,quibus conceditur,vt viuæ vocis oraculis,etiam ſine bulla, & ſcriptura,plena fides poſſet adhiberi, eiſdemq. vti ſaltim in foro conſcientiæ. Ad hoc propoſitũ reperiuntur duo priuilegia,Leo.X.quæ habentur in Supplem.& referũtur in Compen. *verbo,oracula viua vocis* §.1.& 2.vbi dicitur, *quod ſupradictus Leo X.conceſſit Fratribus Minoribus non Regularis Obſeruantiæ, quod ſecura conſcientia vti poſſint, omnibus conceſſis à ſede Apoſt.& Rom.Pont.ſiue per Bullas,aut Breuia,aut viua vocis oracula,prout in libris Ordinis reperiuntur ac ſi omnia ſpecifice fuiſſent tunc expreſſa , & pro maiori conſcientiarum ſecuritate omnia de nouo conceſſit .*

Item idem Leo X. conceſſit,quod non ſint minoris efficacie & valoris, viua vocis oracula,quam ſi per Bullam,aut Breue,ad perpetuam rei memoriã eſſent conceſſa,& hoc in foro conſcientia tantum. Hæc vbi ſupra.Et præter duo ſupradicta priuilegia,fertur aliud priuilegium Iulij II.conceſſum Fratribus Eremitis S Augusti-

Scriptura, ſiue bullatio, neceſſaria eſt ad priuilegiorũ cõprobationem.

Interdum admittitur priuilegij probatio per teſtes.

Nota rationẽ, & cauſam, ob quã a Regularibus impetrata ſunt priuilegia,quibus ſibi conceditur, vt viuæ vocis oraculis,ſine bulla , & ſcriptura fides adhiberetur.

Supplem.f.58 conc. 161.& refertur in Cõpend.verbo viua vocis oracula.§.1.2.

guſtini,prout in eorum Monum.continetur,*quo conceſſit eiſdem,quod illa priuilegia, facta Ordinibus Mendicant. & illis qui ſuis priuilegijs gaudent per ſe, ſiue per communicationem, ſiue ſint facta in forma breuis, ſiue per ſupplicationem expedita, in quibus placuit, vt ſignatura ſola ſufficeret, eamdem omnino vim,& efficaciam habeant,tam in iudicio,quam extra iudicium,ac haberent ſi plumbeo ſigillo eſſent conſignata.* Id quod,& conceſſiſſe eiſdem dicitur Leo X.

ARTICVLVS V.

Vtrum appellatione priuilegij,veniat etiam intelligenda,immemorialis poſſeſſio,aut conſuetudo?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Priuilegij nomine,intelligẽda etiam venit poſſeſſio, atque immemorialis conſuetudo.

APpellatione priuilegij,etiam venit intelligenda poſſeſſio,ſiue immemorabilis cõſuetudo,ſi ea ſit tanti temporis decurſus,vt ipſius initij,nulla extet hominum memoria. Hæc Concluſio eſt communis omnium DD.reſolutio,de qua videndum eſt,*cap.ſuper quibuſdam.§ præterea,de verborum ſignif. & c.nouit,iuxta gloſſ. verbo conſuetudo,de iudi.*vbi cõſuetudo,& priuileg.æquiparantur Facit,*& l.hoc iure.§.ductus aquæ.ff.de aqua,quoti & æſti.vbi habetur, quod conſuetudo immemorialis,habet vim conſtituti,& priuilegij, & quod per illam probatur præſumptiue, quilibet titulus allegatus pro illa.*Videatur hac de re,Nau. lib.3.conſil.de regular.conſil.15.nu.4.vbi ad idem propoſitum,inquit,quod poſſeſſio , & conſuetudo immemorialis vim habet priuilegij, ita quod, qui allegaret aliquid ſibi cõpetere ex priuilegio Papæ,ad quod probandum literas Apoſtolicas non haberet,probando conſuetudinem immemorialẽ,probaret titulum,& priuilegium à ſe allegatum,ſecundum omnes, pro quo allegat prædictam legem,*hoc iure,& prædict. c. ſuper quibuſdam*. Idem omnino dicit eod.lib.3.conſil.tit.de cenſ.conſil.3.nu.2.facit,& ad hoc, *c.hæc quippe. 3.q.6.* Aduertendum tamen eſt, quod conſuetudo,ad hoc vt vim priuilegij habeat,debet eſſe præſcripta;hæc enim proprie dicitur conſuetudo, vt habetur,*in c.Cumana,de elect.* Quæ dicatur cõſuetudo præſcripta,tradit Gloſſ. *in l.2.*& Bald.in Rubr.*c.quæ ſit longa conſuet.*& Sylu.*verbo conſuet.q.2.* & nos diximus ſupra,q.28.per plures artic.quorum omnium ſupradictorum ratio eſt,nam eiuſmodi temporis præſcriptio, conſuetudo , & poſſeſſio,ex certa ſcientia principis,quaſi quoddam ipſius ſolemne priuilegium eſſe videtur, ac pro tali communiter æſtimari ſolet,vt tradit Decius, *in d. cap. ſuper quibuſdam,de verb. ſignific.* & eſt generalis omniũ Iuriſconſultorum reſolutio.

ARTICVLVS VI.

Quando priuilegium Apoſtolicum valere incipiat, & an ad hoc, vt valeat, neceſſum ſit quod promulgetur?

CIrca hanc Queſtionem,magna eſt lis & controuerſia inter Iuriſperitos, an ſcilicet priuilegium, ſtatim quod conceditur,omnes ſuos operetur effectus, & liget etiam ignorantes? à cuius ampliori tractatione,breuitatis gratia conſulto ſuperſedeo , non enim licet per tempus,ex profeſſo omnia pertractare , vnde omiſſis varijs dicendi modis , propoſito Articulo reſolutiue, per ſequentem reſpondeo Concluſionem.

Conclu-

Concluſio.

QVando ſtatutum in fauorem priuilegiati, merum priuilegium continet, nec reſpicit præiudicium alterius, ſola ſcientia priuilegiati ſufficit, ad hoc, videlicet, vt omnē ſuum operetur effectum. Hanc concluſionē tenet Syl ueſt. *verbo priuilegium q.16.* & ponit exemplum de priuilegio Apoſtolico cōceſſo alicui, vt non excommunicetur, & dicit eam eſſe Geminiani, & aliorum, quos ipſe refert, *in c.1. de conceſſ. prabend. lib.6.* vbi dicit, priuilegium incipere ſtatim poſt bullationem, hoc eſt, poſtquam quis per ſe, aut per Procuratorem ad hoc datum, priuilegium aliquod impetrauit, nā ex quo concurrit voluntas concedentis, & impetrantis, ſtatim habet efficaciam, etiamſi aliqui habentes ius in eodem priuilegio, hoc ignorent, quia poſſunt eſſe plures. Ad quod propoſitum facit illud, quod dicit Bartholus, *in l. omnes popu li. ff. de iuſt. & iur.* nempe quod ſtatutum priuilegiatiuum, ligat etiam ignorātes, & quod ſtatim, quod conceditur, omnes ſuos operatur effectus, quod eſt intelligendum, quantum ad ius quæſitum, quod ex tunc eiuſmodi priuilegiatus habet. Et poteſt poni exemplum in legatario, cui abſenti ſtatim eſt ius quæſitum, ad ea quæ continentur in Legato. Supradicta omnia inquit, prædictus Sylu. eſſe intelligenda, quando quis, per ſe vel per Nuncium impetrat priuilegium: ſed tamen quando Papa ex proprio motu, vel ad inſtantiam alterius, priuilegium aliquod concedit, tunc niſi appareat de contraria voluntate concedentis, priuilegiatus non gaudebit beneficio priuilegij, niſi poſtquam ad ipſum peruenerit, quod inquit, tenere videntur Innoc. & Oſt. vt latius tractat idem Sylu. *verbo renunciatio. q.4.* & hæc de iſto Articulo, ac de tota quæſtione breuiter dicta ſufficiant.

Quando ſtatutum in fauorē priuilegiati, merum priuilegium cōtinet, neque vergit in alicuius prę iudiciū, ſolius priuilegiati ſciētia ſufficit ad hoc vt omnem ſuum operetur effectum.

QVÆSTIO XLII.

De Priuilegijs, quantum ad ſuam validitatem, innouationem, atq; confirmationem, in ſeptem Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Fratrum Minorum, & Prædicatorum, priuilegia, hucuſque confirmata ſemper fuerint, per omnes ſummos Romanos Pontifices?

LAtiſſima atque ampliſſima eſt, huius Articuli materia, & quæ longam requirebat tractationem, quam proinde paucis perſtringere libuit, breue quoddam faciendo Summarium, confirmationum priuilegiorum, quæ à principio inſtitutionis, horum ſacrorum Ordinum, facta fuere à Romanis Pontificibus, & hoc quibuſdam appoſitis Concluſionibus. Quodquidem de nobis Fratribus Minoribus, haudquaquam nimium erit difficile, cum in noſtris Monumentis, à Patribus antiquis factum reperiatur, Memoriale quoddam ſeu Summarium Pontificale, in quo referuntur per Ordinem, omnes conceſſiones, quæ noſtro Ordini ſpecialiter ſunt factæ, à diuerſis ſummis Pontificibus, per longum annorum curriculum, à tempore Innocentij III. ſub quo, anno 1208. noſtra ſacra incœpit Religio, atque incidenter dicentur multa, circa confirmationem priuilegiorum, conceſſorum Ordini Prædicat. nam hæ duæ ſacræ Religiones, vti notū ac peruium

eſt, inſimul & cœperunt & floruerunt, atque in Sancta Dei Eccleſia magnos ſemper fecere progreſſus. Hæc in præſenti Articulo. In ſequenti vero, idipſum fiet; ſi non ita in particulari, ſaltim in cõi, circa confirmationẽ priuilegiorum aliarum Religionum, ſed maxime Mendicantium. Omnes enim, vt ex earumdem conſtat Monumentis, à principio ſuarum inſtitutionum, à ſummis Pont. honorari, atque condecorari cœperunt, non ſolũ honorificis titulis, verum etiã, vti par erat, innumeris, multumq. fauorabilibus priuilegijs. Vt igitur vnde digreſſi ſumus, reuertamur, & quod promiſimus, impleamus, ſit prima concluſio.

Prima Concluſio.

Alex. IV. cõfirmauit Fratrum Prędicatorum, & Minorũ priuilegia. *Mon. Ord. 1. imp. fol. 22. & 2. f. 24. conc. 11. & refertur in comp. verb. priuilegia Fratrum, §. 3. Supple. f 115. conc. 509. & refertur in cõpen. verbo ſupra §. 4.*

ALex. Papa IV. qui præfuit Eccleſiæ, poſt ſupradictum Innoc. III. & Honor. III. Greg. IX. Cæleſt. IV. Innoc. etiam IV. anno Dominicæ Incarn. 1254. Pontificatus ſui anno primo, quadam ſua Bulla, quæ incipit, *Patris æterni benignitas, data Neapoli, 5. idus Aprilis Pontificatus ſui, anno primo,* & habetur in Monum. ordin. & refertur in Compen. *verb. priuilegia Fratrum. §. 2. præcepit Eccleſiarum Prælatis, vt permitterent Fratres* Minores, *& Prædicatores, vti ſuis priuilegijs, & Indulgentijs, atque Regularibus obſeruantijs, & Statutis, per ſedem Apoſtolicam approbatis.*

Idem Alex. IV. in alia ſua Bulla, quæ incipit, *Merita veſtra Religionis, data Pontificatus ſui, anno ſexto,* & habetur in ſupplem. & refertur in Compen. vbi ſupra §. 4. *Decreuit irritas, & inanes eſſe, omnes ſententias, quas Archiepiſcopi, Epiſcopi, & Prælati, Rectores, & Clerici ferre præſumpſerint, contra Fratres Ordinis Prædicatorum, ſeu in eorum aliquem, aut in loca eorum, ſeu quoſcumque alios, occaſione ipſorum Fratrum, contra indulta conceſſa Ordini præfato, à ſede Apoſtolica, vel in poſterum concedenda.*

Secunda Concluſio.

Clemens IV. cõfirmauit Fratrum Prædicatorum, & Minorũ priuilegia. *Mon. Ord. 1. imp. fol. 30. & 2. fo. 31. conc. 31. & refertur in cõpen. vbi ſupra §. 5.*

Clemens IV. qui præfuit Eccleſiæ, anno Domini 1265. Pontific. ſui anno 4. in quadam alia ſua Bulla, quæ fuit, *Data Viterbij 9. Iulij, Pontificatus ſui anno* 4. & habetur in monumentis, & refertur in Compen. vbi ſup. §. 5. *Inhibuit diſtricte, omnibus Eccleſiarum Prælatis, ne interpretari præſumant priuilegia, et indulta, conceſſa Fratribus Minoribus, & Prædicatoribus, ſiue clara, quæ interpretatione non indigent, ſiue dubia contineãt. Et voluit, quod interpretatio ſuper huiuſmodi dubijs & obſcuris, reſeruetur ſedi Apoſtolicæ, cum eius ſit ius interpretari, cuius eſt condere.*

Tertia Concluſio.

Eugenius IV. cõfirmauit Fratrum Prædicatorum priuilegia. *Suppl. fol. 75. conc. 239. & refer. in Compend. vbi ſup. §. 6.*

Eugenius IV. qui præfuit Eccleſiæ, anno Domini 1431. Pontificatus ſui anno 9. in quadam alia ſua Bulla, quæ incipit. *Sacra Religionis ſinceritas, data Florentiæ. 5. idus Aprilis Pontificatus anno 9.* & habetur in ſupplem. & refertur in Compen. vbi ſupra. §. 6. *Conceſſit Fratribus Ordinis Prædicatorum, quod virtute quarumcumque litterarum Apoſtolicarum, conceſſarum, & concedendarum, non poſſit vllo modo præiudicari, ſeu derogari priuilegijs prædictorum Fratrum, niſi de ipſo Ordine, & de eiuſmodi litteris fiat de verbo ad verbum expreſſa mentio.*

Quarta Concluſio.

Sixtus IV. confirmauit Minorum Fratrum priuilegia.

Sixtus IV. qui præfuit Eccleſiæ, anno Domini 1471. Pontific. ſui anno 1. in quadam alia ſua Bulla, quæ alias dicitur Mare magnum, & incipit, *Regimini vniuerſalis Eccleſiæ, data Romæ, apud S. Petrum, pridie Kalen. Septembr. Pontificatus ſui anno* 4. & habetur in Monumen. & refertur in Compen. vbi ſup.

§. 10.

§.10. Motuproprio, & ex certa ſcientia, auctoritate Apoſtolica approbauit, & robur perpetuæ firmitatis obtinere decreuit, omnia & ſingula priuilegia, per quoſcumque ſummos Pontifices prædeceſſores ſuos, Ordini Fratrum Minorum, & illius Domibus, & Profeſſoribus in genere, ſub quacumque verborum forma conceſſa, ac pro potiori cautela, omnia & ſingula prædicta de nouo conceſſit, & indulſit.

Mon. Ord. 1. imp. fol. 59. & 2. f. 142. cõc. 343. & refertur in cõpend. vbi ſup. §. 10.

Idem Sixtus IV. in eodem Mari magno, diſtricte inhibuit Prælatis ordinarijs locorum ſub interdicti ingreſſus Eccleſiæ, & ſuſpenſionis à regimine, & adminiſtratione ſuarum Eccleſiarum, ac Rectoribus Eccleſiarum, & alijs quibuſcumque, ſub excommunicationis latæ ſententiæ, & priuationis earumdem Parrochialium Eccleſiarum, ac omnium aliorum Eccleſiaſticorum Beneficiorum, quæ obtinuerint, necnon inhabilitatis ad illa, & alia in poſterum obtinenda pœnis, eo ipſo per eorum qui contrafecerint incurrendis, ne Ordines Fratrum Prædicatorum, & Minorum, & illorũ Domos, & Profeſſores præter, aut contra priuilegia, & indulta Rom. Pont. quorumcũque Prædeceſſorum eiuſdem Sixti, vel contra ſuarum litterarum tenorem inquietare, ſeu moleſtare præſumant. Habetur in monument. Ord. & refertur in Compend. vbi ſupra §. 11.

Item idem Sixtus IV. in alia quadam ſua Bulla, communiter Aurea nuncupata, edita Romæ apud S. Petrum 7. Kalendis Auguſti, Pontificatus ſui anno 8. quæ incipit, Sacri Prædicatorum, & Minorum Fratrum Ordines, & habetur in monumentis, & refertur in Cõpendio, vbi ſupra §. 12. prope finem, poſuit graues pœnas & cenſuras, contra quaſcumque perſonas, inhibentes ſeu impedientes, quominus Fratres Ordinum Prædicatorum, & Minorum, vtantur libere priuilegijs, & gratijs, ſibi conceſſis, & ponit ibidem nõ obſtantias notabiles, & poſtea quodam viuævocis oraculo, confirmauit omnia priuilegia ab eodem, vel à Prædeceſſoribus ſuis, conceſſa Ordini Fratrum Minorum, & præſertim contenta in Bulla eiuſdem, quæ incipit, Regimini vniuerſalis Eccleſiæ, non obſtantibus quibuſcumque litteris, poſtmodum ordinatis à ſua ſanctitate, præſertim illis, quæ incipiunt, Super cunctas gregis Dominici. Habetur hæc conceſſio in monum. Ord. & refertur in Compendio vbi ſupra §. 7. & in ſequenti §. 8. refertur etiã, quod idem Sixtus confirmauit omnia priuilegia, à ſua ſanctitate, vel à ſuis prædeceſſoribus conceſſa Ordini Minorum, exceptis Indulgentijs generalibus, quæ ad viſitantes loca Fratrum, vel ſororum, & hoc de conceſſis in genere. Addendo, quod non intendit ſua ſanctitas, quod Indulgentiæ prædicto Ordini conceſſæ, pro perſonis Fratrum, ſiue ſint generales, ſiue non, reuocentur per quaſcumque litteras Apoſtolicas, etiam Cruciatæ, & idem de alijs priuilegijs, niſi in talibus litteris Apoſtolicis, fiat expreſſa mentio de indulto huiuſmodi, & ordine prædicto. Habetur in monum. & refertur in Compend. vbi ſupra.

Monu. Ord. 2. 2 impr. f. 148 & ſuppl. f. 150 conc. 308. & refer. in Compen. vbi ſupra §. 12.

Monum. Ord. 21. impr. con. 127. & refertur Compend. vbi ſup. §. 7. Monu. Ord. 1. impreſ. f. 64. & 2. fol. 68. conc. 37. & refertur in Compen. vbi ſupra §. 8.

Quinta Concluſio.

Iulius II. qui præfuit Eccleſiæ, anno Domini 1503. quadam ſua Bulla, data Romæ apud S. Petrum 15. Kalendis Iunij, Pontificatus ſui anno 1. ad inſtantiam Chriſtianiſſimorum Regum, Ferdinandi & Eliſabeth, quæ incipit, In militantis Eccleſiæ agro, Fratrum Minorum Regularis Obſeruantiæ priuilegia confirmauit omnia, per ſuos Prædeceſſores conceſſa, cum magnis clauſulis, executionem prædictæ ſuæ Bullæ, atque confirmationis, Archiepiſcopo Compoſtellano, & Epiſcopo Pacenſi, & Archidiacono Salmantino committendo, quæ habetur originaliter in hoc Salmanticenſi, D. Franciſci Conuentu, & refertur in Bullario magno, ſeu noua compilatione Priuilegiorum, nunc denuo Salmanticæ impreſſa, anno 1605.

Iulius II. confirmauit Fratrum Minorum priuilegia.

Sexta Concluſio.

Leo X. confirmauit Fratrum Minorum priuilegia.

Suppl. fol. 57. conc. 161. & & refertur in Comp. verbo vbi ſup. §. 22. Idem Leo X. Suppl. fol. 60. conc. 177. & refer. in Compen. vbi ſupra §. 23.

Leo X qui præfuit Eccleſiæ, anno Domini 1513. quodam viuæ vocis oraculo, *conceſſit, quod Fratres Minores Regularis Obſeruantiæ, ſecura conſcientia poſſint vti, omnibus eis conceſſis, à ſede Apoſtolica, & Romanis Pontificibus, ſiue Bullæ, vel breuia, aut viuæ vocis oracula, prout in libris Ordinis reperiuntur, ac ſi omnia ſpecifice fuiſſent præfata ſummi Pontifici expreſſa, & pro maiori conſcientiarum ſecuritate, omnia præfato priuilegia de nouo conceſſit, voluitque etiam, quod non ſint minoris efficaciæ, & valoris, viuæ vocis oracula, quam ſi per Bullam, aut Breue ad perpetuam rei memoriam eſſent conceſſa, ſed hoc in foro conſcientiæ tantum.* Habetur in ſupplem. fol. 58. conceſ. 161. & refertur in Compend. verbo, vbi ſupra §. 22. Idem Leo, *conceſſit, quod virtute Bullarum Cruciatæ contra infideles, vel aliarum Indulgentiarum generalium, quaſcumque reuocationes, aut ſuſpenſiones priuilegiorum Ordinum etiam Mendicantium continentes, numquam intelligantur reuocata nec ſuſpenſa, indulta, priuilegia, & gratiæ conceſſa, quoad perſonas, Fratrum Minorum Obſeruantiæ, & quoad ſuſpendendum interdictum in feſtiuitatibus Sanctorum, ſui Ordinis, niſi de his ſpecifice, & nominatim mentionem facerent.* Habetur in Supplem. & refertur in Compend. vbi ſupra §. 23.

Idem Leo X.

Suppl. fol. 27. con. 88. & refertur in Compend. vbi ſup. §. 27. Compend. vbi ſupra §. 28. et verbo Concilium §. 7.

Idem Leo poſtquam in Concilio Lateranen. moderauit, ſeu reuocauit, in aliquibus rebus, priuilegia Fratrum Mendicantium, *declarauit quod omnia, & ſingula priuilegia prædictorum Fratrum Mendicantium, qualitercumque eis conceſſa, permanſerunt & permaneant in ſuo robore, exceptis illis, in quibus fuerunt moderata, ſeu reuocata, & ad abundantiorem cautelam, priuilegia prædicta, cum dictis modificationibus, Motuproprio innouauit, ac diſtricte præcepit, & mandauit Eccleſiarum Prælatis, vt Religioſos præfatos, ſuper alijs priuilegijs non modificatis, moleſtare non præſumant, ſed ſua eis iura, & priuilegia inuiolabiliter obſeruent.* Habetur in quadam ſua Bulla, quæ incipit, *Superioribus diebus, data anno Domini 1517. Pontificatus ſui anno 5.* quæ ponitur in Supplem. & refertur in Compen. §. 27. & in ſequenti §. 28. dicitur, quod idem Leo poſtea, *reualidauit, ac in priſtinum reduxit ſtatum, omnia priuilegia Fratrũ Minorum Obſeruantiæ, quoad forum conſcientiæ tantum, & hoc ſolum oraculo viuæ vocis.* habetur etiam in eodem Compend. *verbo Concilium* §. 7. vbi & ad vnguem ponitur eiuſmodi reualidatio, & prædictorum priuilegiorum reſtitutio, & duo Collectoris notabilia adhoc propoſitum, quammaxime notatu digna. Quinuero & in eodem Compend. vbi ſupra §. 29. & *verbo communicatio priuilegiorum* §. 20. habetur quod idem Leo *reualidauit omnia ſupradicta priuilegia, etiam quoad forum iudiciale*, de quo videatur priuilegiorum Collector vbi ſupra.

Septima Concluſio.

Clemens VII. cõfirmauit Fratrum Minorum priuilegia.

Clemens Septimus, qui præfuit Eccleſiæ, Anno Domini 1523. quadam ſua Bulla, quæ refertur in Compendios *verbo priuilegia Fratrum*, §. 32. & *verbo communicatio priuilegij* §. 19. & *incipit, Dum fructus vberes, data anno Domini 1525. Motuproprio, & ex certa ſcientia, omnia, & ſingula priuilegia, immunitates, exemptiones, Indulgentias, peccatorum remiſſiones, & gratias, ac omnia, & ſingula indulta, Ordinis Fratrum Minorum Regularis Obſeruantiæ, & Sanctæ Claræ, ac tertio de pœnitentia nuncupato Ordinibus, illorumque Fratribus, Monialibus, ſororibus, vtriuſque ſexus perſonis, ac Monaſterijs, Domibus, Eccleſiis, & locis quibuſcumq., etiam per modũ extenſionis, ſeu cõicationis, & alias quomodo-*

modolibet, per quoſcumque Romanos Pontifices prædeceſſores ſuos, ac per ipſum & ſedem Apoſtolicam conceſſa, auctoritate Apoſtolica approbauit, ac innouauit; ac perpetuæ firmitatis robur obtinere, & inuiolabiliter obſeruari debere decreuit. Non obſtantibus quibuſcumque litteris Apoſtolicis, per quoſcumque Romanos Pontifices, etiam Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, & cum quibuſuis irritatiuis, annullatiuis, caſſatiuis, reuocatiuis, modificatiuis clauſulis.

Octaua Concluſio.

Iulius III. qui præfuit Eccleſiæ, anno Domini 1550. in quadam etiam ſua Bulla, quæ incipit. *Dum Regularis vitæ ſtudium, data Romæ apud Sanctum Petrum ſub annulo piſcatoris Pontificatus ſui anno primo*, & refertur in Bullario magno, ſeu noua recompilatione priuilegiorum Apoſtolicorum Regularium facta Salmanticæ, *conceſſit & confirmauit, omnia & ſingula priuilegia, immunitates, exemptiones, etiam ab Inquiſitoribus, libertates, prærogatiua, fauores, conſeruatorias, declarationes, facultates, gratias & conceſſiones, indulgentias, & indulta, ſpiritualia, & temporalia, etiam per modum communicationis, & extenſionis, facta ordini Fratrum Minorum, & Sanctæ Claræ, ac tertio de pœnitentia nuncupato Ordinibus, illorumq. Fratribus, Monialibus, & ſororibus, ac vtriuſque ſexus perſonis, & Monaſterijs, Domibus, Eccleſiis, & locis quibuſcumque, in genere, & in ſpecie, prout latius ibidem continetur non obſtantibus quibuſcumque, &c.* Sed notandum eſt, quod quæ de Inquiſitoribus dicuntur, poſtmodum ſunt reuocata, quod multum oportet adnotare, atque aduertere.

Iulius III. confirmauit Fratrum Minor priuilegia.

Idem Iulius in alia ſua Bulla, quæ incipit, *In ſacra B. Petri ſede, data Romæ, apud S. Petrum, ſub annulo piſcatoris die decima Iulij, anno Domini 1551. Pontificatus ſui anno ſecundo, fere ſub eiſdem verbis, confirmauit priuilegia Ordinis Prædicatorum, prout latius ibidem continetur*, & habetur in ſupradicto Bullario.

Idē Iulius III. cōfirmauit Fratrum Prædicatorum priuilegia.

Nona Concluſio.

Paulus IV. qui præfuit Eccleſiæ, anno Domini 1555. in quadam alia ſua Bulla, quæ incipit, *Ex clementi ſedis Apoſtolicæ prouiſione, data Romæ apud Sanctum Marcum, ſub annulo piſcatoris, die prima Iulij, anno Domini 1555. Pontificatus ſui anno primo, confirmauit omnia priuilegia Fratrum Minorum de Obſeruantia, Monialiumq. Sanctæ Claræ, necnon Fratrum de pœnitentia nuncupatorum, per alios ſummos Pontifices prædeceſſores ſuos conceſſa, cum magnis clauſulis, & derogatorijs*, prout latius ibidem continetur, & habetur in Bullario ſupradicto.

Paulus IV. confirmauit Fratrum Minorum priuilegia, & Monialium S. Claræ, ac Terciariorum.

Decima Concluſio.

Pius etiam Papa IV. qui præfuit Eccleſiæ anno Domini 1560. in quadam etiam alia ſua Bulla, quæ etiam incipit. *Ex clementi Sedis Apoſtolicæ prouiſione, data Romæ, apud Sanctum Petrum ſub annulo piſcatoris die 27. Aprilis anno Domini 1561. Pontif. ſui anno ſecundo*, eadē priuilegia ſimiliter confirmauit, ac ſub eiſdē fere, ſimilibus verbis, vt latius patet ibidē, & habetur in Bullario ſupradicto. Sed poſtea in alia Bulla, quæ incipit, *in Principis Apoſtolorum*, poſita in confirmatione Concil. Trid. reuocauit omnia priuilegia, quæ contrariantur dicto Concil. Trident.

Pius etiam IV. confirmauit ſupradicta omnia priuilegia.

Vndecima Concluſio.

Pius V. qui præfuit Eccleſiæ Anno Domini 1566. in quadam alia ſua Bulla, quæ incipit, *Etſi Mendicantium, data Romæ, apud Sanctum Petrum, anno Domini 1567. 17. Kalendis Iulij Pontificatus ſui anno ſecundo*, eadem pri

Pius V. confirmauit omnium Mendicantium priuilegia.

uilegia & omnium Mendicantium ſimiliter confirmauit, cum nouis quibuſdam conceſſionibus, & certis declarationibus, decretis, & inhibitionibus, ſpectantibus ad obſeruantiam Concil. Trid. prout latius ibidem continetur, & habetur in ſupradicto Bullario.

Duodecima Concluſio.

Gregor. XIII. cōfirmauit omnia Fratrū Minorum priuilegia, & Monialium S. Claræ, & Tertiariorū.

Gregorius XIII. qui præfuit Eccleſiæ, anno Domini 1572. in quadam alia ſua Bulla, quæ incipit. *Ex benigna Sedis Apoſtolicæ prouiſione, data Romæ, apud Sanctum Petrum, die 21. Menſis Martij, anno Domini 1575. Pontificatus ſui anno tertio, eadem Fratrum Minorum priuilegia confirmauit, & Monialium Sanctæ Claræ, ac tertij Ordinis de pœnitentia, quatenus ſunt in vſu, & ſacris Canonibus, & decretis ſacri Conc. Trid. non aduerſentur*, prout latius ibidem patebit, & habetur in ſupradicto Bullario. Qui etiam antea, in alia ſua Bulla, quæ incipit. *In tanta rerum, & negotiorum mole, data Romæ apud Sanctum Petrum, Anno Domini 1573. Kalend. Martij Pontificatus ſui, anno primo*, omnia prius per Pium V. conceſſa Fratribus Mendicantibus reuocauerat, & ad terminos iuris communis, ac decreta Conc. prædicti Trid. reduxerat.

Tertiadecima Concluſio.

Sixtus V. confirmauit ſupradicta omnia priuilegia.

Sixtus V. qui præfuit Eccleſiæ, anno Domini 1585. in quadam alia ſua Bulla, quæ incipit, *Mendicantium Ordines, data Romæ apud Sanctum Marcum ſub annulo piſcatoris, die tertia Octobris, anno 1587. Pontificatus ſui anno tertio, ſupradicta Minorum Fratrum de Obſeruantia, Monialium Sanctæ Claræ, necnon Fratrum de pœnitentia nuncupatorum, priuilegia confirmauit, & innouauit, & omnes facultates, & gratias per alios ſummos Pontif. prædeceſſores ſuos illis conceſſas, perpetuamq. roboris firmitatem obtinere, & firmiter obſeruanda voluit, in omnibus in quibus Concil. Trid. Decretis non aduerſantur*, vt fecerat ſupradict. Greg. ſubdicendo tamen illa verba, *quatenus ſunt in vſu*, prout latius ibidem patebit. Habetur in Bullario ſupradicto.

Quartadecima Concluſio.

Clemens VIII. confirmauit et ſupradicta priuilegia.

Clemens VIII. qui præfuit Eccleſiæ, Anno Domini 1591. in quadam ſua Bulla, quæ incipit, *Ratio paſtoralis officij, data Romæ apud Sanctum Petrum, ſub annulo piſcatoris, die 20. Decembris, anno Domini 1597. Pontificatus ſui anno 6. confirmauit etiam omnia priuilegia Fratrum Minorum de Obſeruantia, Monialium Sanctæ Claræ, necnon Fratrum de pœnitentia nuncupatorum per ſummos Pontifices prædeceſſores ſuos conceſſa, ex certa ſcientia, in his omnibus in quibus decretis Conc. Trid. non aduerſantur*, prout latius patet in dicta Bulla, quæ habetur in ſupradicto Bullario.

Quintadecima Concluſio.

Sanctiſſimus D.N. Paulus V. quem Deus Opt. Max. in plures annos incolumem cōſeruet, qui & regnare cœpit, anno Domini 1605. Pontificatus ſui anno 5. ſimiliter noſtra Minorum Fratrum priuilegia confirmauit, quadam ſua Bulla, quæ incipit, *Iniuncti nobis Paſtoralis*, & hic eſt ſtatus, in quo ſunt nunc priuilegia Minorum Fratrum, & idem omnino eſſe credo, de priuilegijs Fratrum Prædicatorum, quorum confirmationes, & approbationes, nō hucuſq. ad manus habere potui, ſiicq. eas tantummodo adduxi, quæ in antiquis monumentis Ordinum erant appoſitæ, & de nouo continentur in prædicto Bullario.

ARTI-

ARTICVLVS II.

Vtrum aliarum etiam Religionum priuilegia, fuerint per ſummos Pontif. confirmata?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Mendicantium priuilegia con firmata ſũt per plures ſummos Pontifices.

ALiarum etiam Religionum priuilegia, ſed maxime Mendicantium, varijs atque diuerſis temporibus, per ſummos Pontifices conceſſa, etiã ſunt, ſemel, & iterum ab eorum ſucceſſoribus approbata, & confirmata. Hæc concluſio, non aliter poſſet probari, quam afferendo in particulari, priuilegiorum omnium approbationes, & cõfirmationes. Sed quia id non per tempus licet, immenſumq. eſſet onus, & pondus, contentus ero dicere, quod fere Religiones omnes, ſed maxime Mendicantes, circa hanc priuilegiorum materiam, ſingulæ habent ſuum Mare magnũ, quod dicitur, quoddam volumen, in quo mixtim, atque confuſe continetur, compilatio multorum priuilegiorum, cuilibet earumdem diuerſis temporibus, à varijs, atque diuerſis Pontificibus conceſſorum, in quo eiuſdem cõpilator, confirmat priuilegia, colligendo, & referendo ea, quæ fuerunt ſuorũ prædeceſſorũ, addendo, atq; adducendo ſua propria. Sicque pro nobis Fratribus Minoribus Alexander IV. Innocent. etiam & Clemens IV. Honorius IV. Bonifacius VIII. & Eugenius IV. ſinguli fecerunt ſuum Mare magnum, vt videre licebit in Ordinũ monumentis, vbi pro nobis Fratribus Minoribus Sixtus IV. colligendo oĩa prædictorum Pontificum priuilegia, & inſuper plura addendo de ſuo, edidit mare magnum, quod communiter circumfertur, & incipit, *Regimini vniuerſalis Eccleſiæ*, de quo diximus ſupra. Pro Fratribus autem Prædicatoribus, ſuum etiam Mare magnum fecit Greg. XI. & Eugenius IV. & tãdem dictus Sixtus IV. qui prædictorum Pontificũ etiam priuilegia recollegit, *fuit edita prædicta Bulla, Romæ apud Sanctum Petrum, anno Domini.* 1474. *pridie Kalen. Septembris, Pontificatus ſui anno* 4. & incipit, *In nomine Domini*, & habetur in ſupradicto Bullario, nuper edito Salmanticæ, & refertur ſummarie in ſuppl. f. 131. Pro Fratribus Auguſtinenſibus, ſuum etiam mare magnum fecerunt, Innoc. IV. Eug. IV. Nicolaus III. & tandem Sixtus IV. quod incipit, *Dum fructus vberes, datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno Domini.* 1474. 7. *Idus Febr. Pontificatus ſui anno* 4. & habetur in ſupradicto Bullario. Pro Carmelitis etiã fecit Mare magnum, ſupradictus Sixtus IV. quod incipit, *Dum attenta meditatione, datum Romæ apud Sanctũ Petrum, anno Dominicæ Incarnationis,* 1476. 4. *Kalendis Decemb. Pontificatus ſui anno* 6. quod etiam habetur in ſupradicto Bullario, & iſti ſunt quatuor Ordines, qui communiter atque à principio dicti ſunt Mendicantes, quibus poſtmodum additus eſt Ordo Minimorum, pro quibus Iulius II. proprium ſuum etiam fecit mare magnum, quin vero duo hac de re priuilegia, ab eodem Iulio, eademq. die reperiuntur illis fuiſſe cõceſſa, quorum alterum habetur, in ſuppl. f. 4. & incipit, *Dum ad ſacrum Ordinem Minimorum, datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ* 1506. 5. *Kalen. Auguſti, Pontificatus ſui anno* 3. alterum vero habetur in Bullario magno, Salmanticę nouiter impreſſo, & incipit, *Virtute conſpicuos, datum eodem die, & anno.* quam ob cauſam id fuerit effectum, omnino me latet, Solummodo dico, quod vtrobique multa, & varia priuilegia, pro dictis Minimis continentur, vt patebit intuenti.

Quidnam dicatur mare magnum.

Monu. ord. 2. impreſ. f. 139. & refertur in Compend. diuerſis in locis.

De priuilegijs aliarum Religionum, & eorum cõfirmatione, & approbatione, nihil libet in præſentiarum dicere, quia opus eſſet immenſum, atque

vt videtur interminabile, & quia omnia eiuſmodi priuilegia, quæ ad meas hucuſque manus peruenire potuerunt, iam in proprijs quibuſque locis ſunt allata, explicata, & declarata, prout rerum dicendarum exigebat ordo. Hactenus de priuilegiorum confirmatione.

ARTICVLVS III.

Vtrum omnia Regularium priuilegia, quæ ſunt contra ſacros Canones, aut contra ſacri Conc. Trid. Decreta, ſint per idem Concilium, & per ſummos Pontifices, abrogata, & reuocata?

Nota quod omnia Regulariũ priuilegia, in quibus Concil. Trid. non contradicunt per ipſum ſunt confirmata.

PRo huius Articuli intelligentia, vt certa ab incertis ſeparemus, aduertere oportet quammaxime, quod omnia Regularium priuilegia, in his, in quibus non cõtrariantur Decretis, prædicti Conc. Trid. per idem Concilium ſunt approbata, & confirmata, per illa verba, quæ habentur ſeſſ. 25. de refor. cap. 20. vbi dicitur, *in cæteris omnibus, præfatorum Ordinum priuilegia, & facultates, quæ ipſorum perſonas, loca, & Iura concernunt, firma ſint, & illæſa.* Sed difficultas eſt, an priuilegia omnia, quæ continent aliquid contra ſacros Canones, ſeu contra aliqua Decreta prædicti Concil. Trident. per ipſum & ſummos Pontifices, ſint abrogata, & reuocata? Qua de re ſunt duæ extremæ opiniones. Prima affirmat, ſecunda vero negat, & qui tenent omnia prędicta priuilegia eſſe reuocata, ſequentibus innituntur fundamentis.

Prima opinio, & ſententia.

Primo, nam in eodem Concilio ſupradicta ſeſſ. 25. cap. 22. de reformatione, habentur ſequentia verba. *Hæc omnia, & ſingula, ſuperioribus Decretis contenta, obſeruari ſancta Synod. præcipit, in omnibus Cœnobijs, ac Monaſterijs, Collegijs, & Domibus, quorumcumque Monachorum, ac Regularium, necnon quarũcumque ſanctimonialium Virginum, ac Viduarum, etiam ſi illæ ſub gubernio militiarum, etiam Hieroſolymitanæ viuant, & quocumque nomine appellentur, ſub quacumque Regula, vel Inſtitutionibus, & ſub cuſtodia, & gubernatione, vel quauis ſubiectione, aut annexione, vel dependentia cuiuſcumque Ordinis Mendicantiũ, vel non Mendicantium, vel aliorum Regularium Monachorum, aut Canonicorum quorumcumque, non obſtantibus eorum omnium, & ſingulorum priuilegijs, ſub quibuſcũque formulis verborum conceptis, ac* Mare *magnum appellatis, etiam in fundatione obtentis, necnon Conſtitutionibus, & Regulis, etiam iuratis, atque etiam conſuetudinibus, vel præſcriptionibus etiam immemorabilibus.*

Secũdo, probãt id ipsũ, quia Pius IV. in quadã ſua Bulla, de qua mentionẽ fecimus ſupra, poſita in fine præfati Conc. Trid. quę incipit, *In Principis Apoſtolorũ, data Romæ, apud S. Petrum, anno Dominicæ Incarnationis* 1565. 13. *Kalen. Martij, Põtificatus ſui anno* 6. confirmando prædictũ Conciliũ, *reuocat Motupro prio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, omnia & ſingula priuilegia, exemptiones, immunitates, facultates, diſpẽſationes, conſeruatorias, indulta, confeſſionalia, mare magnum, & alias gratias, in his omnibus & ſingulis, in quibus illa, ſtatutis & decretis, eiuſmodi Concilij contrariantur, ac ipſo iure reuocata, caſſata, & annullata, ad ipſius Concilij terminos, atque limites, reducta ſint, & eſſe cenſeantur, neque quidquam aduerſus ipſa decreta, & ſtatuta, quo minus vbique, & apud omnes obſeruentur, in aliquo ſuffragari poſſe, ſed ea proinde haberi, & reputari debere, ac ſi numquã emanaſſent, auctoritate Apoſt. declarauit, ſtatuit, & ordinauit.*

Tertio, probatur id ipſum, quia licet Pius V. eiuſdem ſucceſſor, in quadam alia ſua Bulla, de qua etiam mentionem fecimus ſupra, quæ incipit, *Etſi Mendicantium*, data etiam Romæ, apud Sanctum Petrum, Anno Dominicæ Incarnat. 1567. 15. Kal. Iulij, Pontificatus ſui, anno ſecundo, ex certa ſciẽtia, & de plenitudine apoſt. poteſtatis, Mendicantiũ priuilegia confirmauerit, & in-

& innouauerit, atque perpetuam roboris firmitarem obtinere, ac firmiter obſeruari præceperit, vbi & expreſſe, multa eiſdem, contra prædictum Concilium conceſſit, Gregorius tamen XIII. eiuſdem ſucceſſor, in alia ſua Bulla, quæ incipit, *in tanta rerum, & negotiorum mole*, data etiam Romæ apud ſanctum Petrum, anno Dominicæ Incarnationis 1572. Pontificatus ſui anno 1. *Statuit de prædicta Bulla, & alijs omnibus Litteris & Conſtitutionibus, quæ ab eodem ſuo prædeceſſore, eiſdem de rebus, pro quorumcumque Regularium, etiam Mendicantium Ordinibus, & Congregationibus quomodolibet emanarunt, ac omnibus, & quibuſcumque in eis contentis, eam deinceps diſpoſitionem atque deciſionem, pro ſubiecta materia, futuram eſſe, quæ ſiue ex iure veteri, ſiue ex ſacris dicti Concilij Decretis, ſiue alias legitime, ante dictarum Litterarum & Conſtitutionum editionem erat, &, ſi ipſæ non emanaſſent, futura fuiſſet, ad quam diſpoſitionem & deciſionem, ſuumq. priſtinum ſtatum illa omnia reduxit, irritando omnia alia decreta ſuo præſenti ſtatuto aduerſantia, &c.* prout latius ibidem continetur. Et quamuis poſtea in alia ſua Bulla, de qua etiam mentionem fecimus ſupra, quæ incipit, *ex benigna Sedis Apoſtolicæ prouiſione*, data Romæ apud ſanctum Petrum, die 21. Martij, anno 1575. Pontificatus ſui anno 3. noſtra Minorum Fratrum, ac Monialium S. Claræ, ac Fratrum Tertij Ordinis, priuilegia confirmaueriti, d tamen fuit addendo, apponendo, atque exprimendo ſequentem clauſulam, *quatenus ſunt in vſu, & ſacris Canonibus, & decretis ſacri Conc. Trid. non aduerſentur*. Quod & ſimiliter fecit Sixtus V. in alia ſua Bulla, quam eadem de re, edidit anno Domini 1587. Pontificatus ſui anno 3. licet ſubticuerit, verba illa, *ſacris Canonibus, & quatenus ſunt in vſu*. Ex quibus omnibus plane, vt videtur, colligitur, quod priuilegia omnia ſupradicta dumtaxat, ſunt per ſupradictos Pontifices approbata & firmata, in quantum Conc. Trid. prædicto non aduerſantur, neque ſunt contra aliorum ſummorum Pontificum, Bullas, Conſtitutiones, atque determinationes, & quod in cæteris omnibus, ſunt abrogata & reuocata, hæc faciunt pro hac parte.

Quænam priuilegia ſint per Conc Trid. reuocata.

Sed alij in alia omnino, contraria ſunt ſententia & opinione, & dicunt. Illa ſolummodo priuilegia, per ſupradictum Concil. Trid. eſſe abrogata & reuocata, quæ continentur in illis Decretis, in quibus formaliter, & expreſſe, reuocantur & derogantur Regularium priuilegia, & in quibus apponitur illa clauſula, *non obſtantibus quibuſcumque priuilegijs in contrarium exiſtentibus*, cætera vero non, etiamſi eidem Concilio, aut ſacris Canonibus, aliàs eſſe videantur contraria. Hæc ſententia & opinio, eſt quorumdam doctiſſimorum virorum, diciturq. fuiſſe olim, reſolutionem habitam, à multis grauiſſimis Doctoribus Iuriſperitis, & Theologis Eccleſiaſticis, & Regularibus, vt refert Pater Frater Emman. Rodrig. 1. tom. ſuarum Quæſtionum Regul. q. 8. ar. 6. vbi hac de re latiſſime agit, dicitq. conſtare ex quamplurimis locis prædicti Concilij Tridentini, in quibus inuenire licebit, quod in vno eodemq. capite, interdum ponuntur diuerſa Decreta, quædam abſolute, & abſque aliqua priuilegiorum derogatione, ſiue reuocatione, alia vero non ita, ſed cum eorumdem derogatione & reuocatione expreſſa. Quod factum fuiſſe inuenitur, in primis, *ſeſſ. 23. cap. 8. de reformat.* in cuius priori parte agendo de ſacris Ordinibus, ſequentia ponuntur verba. *Ordinationes ſacrorum Ordinum, ſtatutis à iure temporibus, ac in Cathedrali Eccleſia, vocatis, præſentibusq. ad id Eccleſiæ Canonicis, publice celebrentur*. Et vt patebit intuenti reſpectu præfati Decreti, nulla ibidem apponitur clauſula, priuilegij alicuius derogatoria aut reuocatoria, quod tamen fit in ſeq. Decreto, quàndo dicitur: *Vnuſquiſque autem à proprio ſuo Epiſcopo ordinetur. Quod ſi quis ab alio promoueri petat, nullatenus id ei, etiam cuiuſuis generalis aut ſpecialis reſcripti, vel priui-*

legij

legij prætextu, etiam ſtatutis temporibus permittatur, niſi eius probitas, ac mores Ordinarij ſui teſtimonio commendentur. Ecce, inquiunt, qualiter reſpectu præfati ſecundi Decreti, derogantur priuilegia & reſcripta quæcumque, generalia & ſpecialia. Ex quo, vt videtur, colligitur, quod aliud ſit iuditium, de Decretis prædicti Concilij Tridentini, in quibus præfata derogatoria atque reuocatoria priuilegiorum clauſula apponitur, aliud vero de illis, in quibus nihil omnino tale habetur. Quo fundaměto inquiunt innixi DD. ſupradicti, Salmanticenſes Theologi, & Iuriſperiti, decreuerunt & ſubſcripſerunt olim, quod Religioſi & Regulares, etiam modo poſt Concil. Trid. virtute ſuorum priuilegiorum, ordinari poſſunt extra tempora, quia in ſupradicto Decreto, nulla apponitur clauſula eorumdem reuocatoria, non tamen poſſunt ordinari ab alio, quam à proprio Epiſcopo, etiam ſtatutis temporibus, & etiam prætextu cuiuſuis generalis, aut ſpecialis reſcripti, vel priuilegij, niſi eius probitas, ac mores, proprij Ordinarij ſui teſtimonio, cõmendentur, nam huius Decreti reſpectu, dicunt, quod priuilegia atq; reſcripta, omnino reuocantur. Cui ſententiæ & opinioni adhærentes, ſemel, & iterum, Hiſpanorum Epiſcoporum multi, viſa dictorum DD. ſententia & ſubſcriptione, aliquos Religioſos ordinauerunt extra tẽpora. Præter locum ſupradictum adducunt ex eodem Concilio, aliqua Decreta, quibus hoc ipſum omnino inſinuatur, & in quibus multa iubentur, ſimpliciter & abſolute, abſque aliqua priuilegiorum clauſula, derogatoria & reuocatoria, vt conſtat, *ex ſeſſ. 4. in decreto de editione librorũ*, vbi dicitur, *quod non liceat etiam Regularibus imprimere libros de rebus ſacris, ſine approbatione Ordinarij, & licentia ſuorum Superiorum*, vbi cum non apponatur clauſula derogatoria, dicunt Doctores ſupradicti, quod ſi aliquod in contrarium, Regularibus hac de re, conceſſum fuiſſet priuilegium, iure optimo eodem vti poſſent, & idem eadem ratione eſſet dicendum, de illo alio Decreto, poſito in ſequenti *ſeſſ. 5. de reformat. cap. 1.* vbi præcipitur, *quod in Monaſterijs Monachorum, vbi id commode fieri poteſt, habeatur ſemper lectio ſacra Scripturæ, ad quod poſſint cogi per Epiſcopos & Prælatos*, vbi ſimiliter nulla apponitur clauſula, priuilegiorum reuocatoria, quo fit, etiam inquiunt, vt ſi Monachorum aliqui, ad id in contrarium aliquod habuiſſent priuilegium, per ſupradictos Prælatos, cogi nullatenus poſſent, cum quantum ad hoc eorumdem priuilegia, non fuerint reuocata.

Secundo, ad hoc propoſitum, atque ad prædictam ſententiam comprobandã, facere etiam videtur quãmaxime, quod in eodem Conc. habetur, *ſeſſ. 22. cap. 4.* vbi dicitur, *quod careat voce in Capitulo Eccleſiarum, qui ſacris non fuerit initiatus, & ſaltim conſtitutus in Subdiaconatus Ordine, etiam ſi hoc ſibi, ab alijs libere fuerit conceſſum*, quod Decretum ſeruari iubet, in quacumque Eccleſia Cathedrali, vel Collegiata, ſeculari, vel Regulari. Sed cum ibidem, nulla apponatur clauſula priuilegiorum derogatoria aut reuocatoria, inquiunt etiam Doctores prædicti, quod ſi in Religione aliqua, in contrariũ aliquod fuiſſet priuilegium, quo etiam in ſacris non conſtituti, vocem habere poſſent in Capitulo, eiuſmodi priuilegium valeret, eoq. iure optimo vti poſſent. Circa quod, in facti contingentia, dicunt, quod eſt expreſſa declaratio Congregationis Illuſtriſſimorum Cardinalium, deputatorum explicationi atque declarationi, præfati Concil. Trident. qui quidem, vt refert Paraſellus Generalis olim Ordinis Minimorum, anno Domini 1573. eadem de re conſulti declararunt, quod dictum Concilium non contrariatur Conſtitutionibus Regularium, ſi in aliquo Ordine, etiam non in ſacris conſtituti, de conſuetudine, aut conſtitutione, ad actus Capitulares admittantur: quæ reſponſio facta eſt prædicto Patri generaliſſimo, quia in ſuo Ordine & Re-

ligione

ligione,eadẽ viget conſuetudo. Et quod hic dicitur,de cõſuetudine & Conſtitutione, dicendum eſſet pariter de priuilegio, ſi ad id aliquod haberetur, quo ad huiuſmodi actus Capitulares,non in ſacris conſtituti poſſent admitti, nam ſi non reuocatur per Decretum ſupradictum conſuetudo, aut Conſtitutio, nec reuocabitur priuilegium, cum eadem ſit vtriuſque ratio. Idem videtur dicendum,de alio eiuſdem Conc. Decreto, poſito ſeſſ. 23. cap. 11. vbi traditur ordo ſeruandus,in conferendis Ordinibus, & ponuntur qualitates ordinandorum,atque præcipitur, vt ex vno ad alium Ordinem, non aſcendatur, niſi tranſactis quibuſdam interſtitijs,ibidem appoſitis, vbi cum non apponitur clauſula derogatoria aut reuocatoria, fieri videtur, quod ſi ad id Regulares,aliquod haberent priuilegium, eo iure optimo vti poſſent, ob rationem ſupradictã, niſi aliunde eis etiam obſtaret Bulla, & Conſtitutio poſtea edita à Sixt.V.contra male promotos & ordinatos,de quo in præſentiarum non fit ſermo;nam ſolùmodo hoc adducitur,ad probandum,quod Regulariũ priuilegia,quæ in prædicto Conc.Trid.decreto nõ expreſſe ſunt abrogata & derogata, & in quibus nulla eiuſmodi clauſula apponitur, adhuc permanent in ſuo vigore;: nam quando Concilium prædictum contrarium intendit, expreſſe ipſa reuocat,& clauſula ibidem apponitur,vnde id liquido, & manifeſte poſſit colligi,quod fieri ſolet, per illa verba, *priuilegijs quibuſcumque,in contrarium non obſtantibus, alijſue ſimilibus*. Quod & feciſſe, vt videtur,neceſſe fuit, nam ſicuti priuilegia inſerta in corpore iuris, non derogantur, ſub generali derogatione aut reuocatione,vt dicunt communiter Doctores Iuriſperiti,& quamplures allegando id concludit, Enriq. 1.to.lib. 7. cap.28. num.9. littera i, & cap.31.num.5.littera.S, ita & de priuilegijs Regularium dicendum videtur ſimiliter, quod per dictum Concilium non derogantur neque reuocantur, niſi de ipſis ſpecifica & ſpecialis mentio fiat, & apponatur aliqua clauſula, ex qua idipſum liquido & manifeſte poſſit colligi.

Tertio & vltimo probant ſuam ſententiam, quia,inquiunt,argumenta in contrarium adducta non conuincunt. Vnde ad ea,quæ ſupra allata ſunt, reſpondent per ordinem.

Ad verba adducta ex Conc. Trid. *ſeſſ.5.de reformat. cap.22.* dicunt, quod in dicto capitulo, ſolummodo reuocantur priuilegia, quæ ſunt contra Decreta, & determinationes ibidem poſitas in d. *ſeſſ.25. de Regul.* non vero illa priuilegia, quæ ſunt contra Decreta aliarum ſeſſionum, in quibus non apponitur ſimilis derogatio, & reuocatio expreſſa, ſeu aliqua alia clauſula illi æquipollens. Et quod hoc ita ſit, conſtare dicunt ex verbis poſitis, in dicto c.poſtquã,ibi dicitur. *Hac omnia & ſingula ſuperioribus Decretis,contenta obſeruari præcipit ſacroſancta Synodus,&c.non obſtantibus.* Vbi,inquiunt, notandum eſt verbũ,*contenta in ſuperioribus Decretis*, ac ſi diceretur, non autem in ſuperioribus ſeſſionibus. Ex quo datur intelligi, quod voluit ſancta Synodus,contenta in d.ſeſſ.25.ac in omnibus ſuperioribus eiuſdem Decretis,omnino obſeruari, etiam contra Regularium priuilegia, non autem contenta in alijs Seſſionibus, in quibus non ſimilis habetur clauſula, ſi alias in contrarium aliqua habeantur priuilegia, & eorum non fiat derogatio & reuocatio expreſſa.

Ad illud vero, quod adducitur ex Bulla Pij IV. poſita in confirmatione ſupradicti Concilij Tridentini, ex cuius generalitate videtur colligi, quod per ipſam non ſolum reuocantur, annullantur, atque caſſantur, à prædicto ſummo Pontifice,priuilegia,quorum in Decretis præfati Concilij,inuenitur reuocatio expreſſa, verum etiam, & alia quæ ſunt quoquo modo contraria

Decre-

Digitized by Google

Decretis eiuſdem Concilij, etiamſi in ipſis Decretis eorum non fiat derogatio expreſſa, reſpondent Doctores prædicti, dicendo, quod ſecundum communem DD. Iuriſperit. ſentent. in dubio mens & intentio Principis, ſemper præſumitur talis fuiſſe, qualis & eſſe debet de iure. Quo fit, vt verba Pius IV. reuocantia in prædicta ſua Bulla, priuilegia quæ ſunt contraria Decretis prædicti Conc. Tridentini, intelligenda, reſtringenda, & determinanda ſint, iuxta terminos illorum Decretorum, & ad ea tantum, quæ per illa ſunt prohibita, & eo modo, quo ſunt prohibita, reuocando, vel non reuocando, quæ ſunt in contrarium priuilegia, & non eſt extendenda etiam ad illa, quæ quamuis per ipſum ſint prohibita, non tamen cum priuilegiorum derogatione & reuocatione. Et quod hoc ita ſit dicendum, aſſerunt ex eo conſtare, nam cauſa finalis ſupradictæ Bullæ, vt ex ea plane conſtat, fuit omnimoda obſeruantia prædictorum Decretorum, præfati Concilij Trident. cuius quidem obſeruantiæ ſatis locus datur, quoad ea quæ in ipſis Decretis ſpecialiter reuocantur, cætera vero, quæ non expreſſe atque ſpecialiter derogantur, cum non reuocentur, plane inquiunt datur intelligi, quod voluit prædictus Pontifex, atq; Concilium, vt obſeruarentur, ſi alias in contrarium aliquod habeatur priuilegium. Vnde fit, vt ceſſante cauſa finali, ſupradictæ Bullæ, ceſſet & diſpoſitio ipſius, iuxta id, quod habetur in iure, *l. adigere, §. quamuis, ff. de iure patron. & cap. cum ceſſante, de appellat.* Quod & confirmant ex eo, quia Conſtitutio, quæ fit ad roborandum aliam, ſecundum ius, & omnes communiter Doctores, intelligi debet ſecundum eam, & concludenda eſt terminis eius, iuxta id quod habetur in iure, *in Authent. conſtitutio qua innouat, §. inde, verſ. in illis, collat.* 3. & tradit gloſſ. & Cardinalis *in Clement. ſtatutum, verb. conſuetudine, de elect.* & Felin. *in cap. 1. de iure iur. num* 5. qui omnes dicunt, eaſdem limitationes, & extenſiones, quas recipit Conſtitutio corroborata, debere etiam recipere eamdem corroborantem, nam ſecundum ius, *in l. in tota, ff. de condit. & demonſtr.* referens ſe ad aliquid, intelligi debet, ſecundum illud, ad quod refertur. Cum ergo ſupradicta Bulla facta fuerit in robur, atque confirmationem, prædicti Concilij Tridentini, ſecundum illius terminos, inquiunt, debet intelligi, neque reuocat, niſi illa priuilegia, quæ in eodem expreſſe reperiuntur reuocata.

Cõſtitutio corroborans atq; confirmans, patitur omnes limitationes, & extenſiones, quas recipit Cõſtitutio corroborata.

Ad illud vero, quod adducitur, ex Bulla Greg. XIII. in confirmatione noſtrorum priuilegiorum, & ſimiliter Sixti V. dicunt, quod intelligendi ſunt, ad ſenſum ſupradictum, nempe quod confirmant Regularium priuilegia, quatenus non aduerſantur Decretis præfati Concil. Trid. Decretis (inquam) irritantibus expreſſe priuilegia prædicta, per non obſtantias priuilegiorum ibidẽ appoſitas, ſaluis tamẽ manentibus alijs, in quibus ſimilis clauſula omnino non inuenitur, quod ita eſſe dicendum, ſuperq. ſatis conſtare (aiunt) ex ſupradictis. Nec per illud, quod addidit prædictus Gregorius, *& ſacris Canonibus*, intelligendus eſt, quod omnes ſacros Canones voluerit generaliter comprehendere, ſic enim nulla proprie confirmaret priuilegia, cum priuilegium, vt de ſe patet, nihil ſit aliud, quam priuatum ius, ſiue indultum conceſſum à Principe, contra ius commune, & fere priuilegia omnia, in totum vel in parte, ſint contra ſacros Canones; ſed intelligendus eſt de illis ſacris Canonibus, quæ in eodem Concilio continentur, vt etiam aduertit & notat Pater Hieronymus à Sorbo, noſtri ſacri Ordinis Minorum Capuccinus, in Compendio, quod fecit priuilegiorum, *tit. priuilegia Fratrum, pagina* 329. vbi inquit, prædictum Conc. Trid. conſtare Canonibus, atque Decretis, & quod illa dictio copulatiua, *&*, quando prædictus Pontifex dixit, quod confirmat prædicta priuilegia, *quatenus ſunt in vſu, & Decretis*

Conc.

Conc. Trid. & ſacris Canonibus nõ contradicunt, &c. copulat prædicta omnia, nẽpe, & ſacros Canones, & Concilij Decreta, ibidem contenta. Etenim ſi aliud dicere voluiſſet, expreſſe apposuiſſet, & dixiſſet cõfirmare ſe priuilegia prædicta, quatenus non contrariantur ſacris Canonibus ſummorum Pontificum, & Decretis præfati Concilij Tridentini. Sed quidquid de hoc ſit, concludendo dicunt, quod Sixtus V. ipſius ſucceſſor, eadem priuilegia confirmando, ſubticuit prædicta verba, *ſacris Canonibus, contraria*, ſolummodoq. appoſuit, quod confirmat priuilegia, *dummodo Concil. Trid. Decretis non aduerſentur*, id quod, & fecit in confirmatione Ordinis Ciſtercienſis, facta anno Domini 1586. die 25. Iulij, Pontificatus ſui anno 2. vt habetur in Compendio priuilegiorum eiuſdem Ordinis. His pro vtraque huius difficultatis parte argumentis adductis, ſit Concluſio.

Concluſio.

IN hac difficultate, non viſum fuit Iudicem agere, neque propriam meam ſententiam ſtatuere, ſed illius deciſionem atq; determinationem S.D.N. remittere, Illuſtriſſimiſq. Cardinalibus, præfectis explicationi atque declarationis Concil. Trid. quamuis vtraque videatur ſententia, congruis inniti fundamentis. Hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Regularium priuilegia, deperdantur per non vſum?

HÆc difficultas proponitur, ad explicandum & declarandum, tenorem aliquorum priuilegiorum, in quorum confirmatione apponi conſueuit clauſula, qua dicuntur confirmari, *quatenus ſunt in vſu*, qualis fuit confirmatio, noſtrorum priuilegiorum, olim facta per Greg. XIII. de qua diximus ſupra, quam quidem clauſulam, conſulto ſubticuiſſe dicitur Sixtus V. in eorumdem confirmatione. Ad explicandum igitur prædicta verba, vtq. notum fiat, quid ſub hac clauſula comprehendatur, ſequens inſtituitur articulus. De qua difficultate & quæſtione, agit Panorm. & Doctores communiter, *in cap. cum acceſſiſſent, de conſtit.* & dicit Panorm. circa eam, tot eſſe capita, quot ſententiæ; at ego, pro eiuſdem reſolutione, breuiter me expediendo, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

Si priuilegium eſt particulare & priuatæ cuipiam perſonæ conceſſum, per vnum actũ contrarium deperditur, ſi directè obuiatum eſt illi.

SI priuilegium eſt particulare, & conceſſum alicui priuatæ, ac particulari perſonæ, per non vſum, ſiue per vſum contrarium deperditur, quin uero, & per vnam ſolam eiuſdem contrauentionem, ſi directè obuiatum eſt illi, ſecus autem ſi non directè, ſed indirectè. Hæc Concluſio, eſt fere omnium Doctorum communis, quam & probant, *ex prædicto cap. cum acceſſiſſent, de conſtit. verb. conuenerint*, vbi gloſſa elicit hanc Concluſionem, quod priuilegium quandoq. vnico actu perditur. Ad quod propoſitum, adducit ſequens *cap. cum M. Ferrarienſis, & cap. pro illorum, de prebendis, cap. priuilegium, 11. q. 3.* & plura alia iura, quæ breuitatis gratia, facio miſſa. Sed alia gloſſa ibidem, diſtinguit quantum ad hoc, de priuilegijs, nam quædam (inquit) dantur ad faciendum, quædam vero, ad non faciendum, & dicit, quod ſi priuilegium datur ad faciendum, & is qui illud impetrauit, ſpatio decem annorum non eo vtitur, perdit illud, iuxta *l. 1. ff. de nundi.* Si vero datur ad non faciendum, & Papa ſibi aliquid iuris in eo reſeruauit, non po-

teſt

teſt (inquit prædicta gloſſa) expreſſe eius modi priuilegio renuntiari, iuxta *cap.cum tempore, de arbitris*, ſi tamen nihil ſibi Papa reſeruauit, vtputa ſi priuilegium dedit, de non ſoluendis decimis, & nihilominus priuilegiatus ſoluit ipſas, amittit priuilegium, etiam per vnicum actum, iuxta *cap. quam periculoſum, 7.q.1.* quod intelligendum eſt, vt diximus in Concluſione, quando priuilegiatus, eſt perſona priuata & particularis, ſecus eſt autem ſi ſit Communitas, vel Eccleſia, tunc enim, vt ſtatim in ſequenti Concluſione dicemus: non deperditur, niſi legitimo tempore, hoc eſt quadraginta annorum ſpatio, præſcribatur contra priuilegium, decimas ſoluendo, iuxta *cap. accedentibus, & cap. ſi de terra, eod. tit. de priuilegijs.* Et addit ſupradicta gloſſa, quod ſi priuilegium datur ad excipiendum, perpetuum eſt, quia, quæ temporalia ſunt ad agendum, ſunt perpetua ad excipiendum, iuxta *l. puro, §. vlt. ff. de dot. except.* quod dicit eſſe verum, ſi nemo agat, nam ſi agat, & non excipitur contra agentem, perditur priuilegium, iuxta *l. Pomponius, §. rati habitationis, ff. de procur. & l. ſi is quis, ff. de cond.* Vnde inquit exemptus, vt non coram Ordinario reſpondeat, reſpondens, & non allegando priuilegium, ipſum amittit, quæ omnia ſunt quammaxime notanda atque memoriæ commendanda. Sed adnotandum eſt præterea, poſitum fuiſſe in Concluſione verbum illud, *directe, ſecus autem indirecte*, nam, vt dicit, alia gloſſ. *in d. cap. cum acceſſiſſent, de conſtit.* per contrauentionem indirectam, non deperditur, & magis delinquit, qui directe venit contra priuilegium, quam ille, qui non vtitur illo, argumento deducto, *ex cap. quiſquis, d. 84. & contingit, el 2. de ſent. excommun.* Videatur hac de re Sylu. *verb. priuilegium, q. 11.*

Secunda Concluſio.

Priuilegia Eccleſijs, ſiue Religionibus conceſſa, non amittuntur, niſi cōtra ea præſcribatur legitimo tempore.

Si vero priuilegium, fuit conceſſum Eccleſiæ, ſeu alicui Cōmunitati, qualia ſunt omnia priuilagia, quæ Regularibus conceduntur, non deperditur, per quemlibet non vſum, aut per vſum contrarium, niſi contra ipſum legitimo præſcribatur tempore. Hæc Concluſio, eſt etiam omnium Doctorum communis, de qua videatur Sylueſter, vbi ſupra latiſſime, & ſatis colligitur ex omnibus iuribus, citatis pro præcedenti Concluſione. Pro cuius comprobatione, quammaxime facit quædam alia gloſſa, poſita, *in d. cap. cum acceſſiſſent, de conſtit.* Vbi & ad hoc propoſitum afferuntur ſequentes verſus.

Priuatam legem, tollit contrarius actus, Si perſonalis:
Si patet eſſe realis, Tunc non perditur, niſi præſcripſiſſe probetur.

Quanto tēpore contra Eccleſiā præſcribatur.

Sed circa hoc præſcriptionis tēpus, adnotandū eſt, quod quamuis olim Alexand. III. *in cap. de terra, de priul.* decreuerit, vt præſcriptio fieret, ſpatio triginta annorum, in rebus Eccleſiaſticis, atq; in priuilegijs, attamen Innoc. III. poſtea *in cap. accedentibus, eod. tit.* determinauit, quod prædicta præſcriptio non fieret, in minori tempore, quam quadraginta annorum ſpatio, quinuero & aliquæ Religiones, ſpeciale habent priuilegium, vt contra ipſas, non poſſit præſcribi, minori ſpatio, quam ſexaginta annorum. Ad quod habetur particulare, quoddā priuilegium, Eugen. IV. conceſſum anno Domini 1434. 7. Kalend. Martij, Pontificatus ſui anno 4. Ordinis ſancti Benedicti Valliſoletani, quod refertur in lib. priuilegiorum eiuſdem Ordinis, vbi habetur, *quod contra priuilegia dictæ Congregationis, non currat præſcriptio, niſi poſt lapſum ſexaginta annorum.* Sed ad ſupradictam Concluſionem redeundo, dico, quod Regularium priuilegia, non tolluntur per non vſum, aut vero per vſum contrarium, niſi per ſpatium quadraginta annorum, ſecundum ius commune, aut ſexaginta, ſecundum prædictum priuilegium, contra ipſa præſcribatur. Et ſi quæratur cauſa & ratio, ob quam priuilegium priuatæ perſonæ

Nota hoc priuilegium circa præſcriptionē, minori tempore non fiendam quam ſexaginta annorum.

conceſ-

conceſſum, per vnicum tantum actum, directe factum deperdatur, nôn vero côceſſum Cômunitati, & Eccleſiæ. Eius ratio in promptu eſt, nā priuilegium deperditur, ex tacita renunciatione illius cui conceditur, iuxta *l. voluntaris, C. de excuſatione tutorum, & ibi gloſſa*, & certum eſt, loquendo de priuilegijs Eccleſijs, ſiue Cômunitatibus conceſſis, quod ſingulares perſonæ, per vnicum, neque vero per plures actus, renunciare poſſunt, tacite neque expreſſe, priuilegio ſuæ Communitati facto, iuxta *cap. cum renunciat, 32. q. 1.* Secus eſt autem ſi priuilegium ſit priuatum, & particulare, nam quilibet per contrauentionem eidem poteſt renuntiare, vt colligitur ex præallegato capitulo, inde eſt, ergo quod ad hoc ſufficiat vnicus dumtaxat actus, directe factus, non vero ad illud, etiam per quācumque renuntiationem particularium, tacite vel expreſſe factam, niſi legitima accedat præſcriptio, iuxta *d. cap. accedentibus*. His appoſitis Concluſionibus, inſurgit modo difficultas, quid intendant ſummi Pontiff. quando confirmant Regularium priuilegia, apponendo clauſulam, *quatenus ſunt in vſu?* Cui difficultati reſolutiue reſpondetur, per Concluſionem, quæ erit tertia in ordine.

Tertia Concluſio.

Pontifices ſūmi confirmando priuilegia, quatenus ſunt in vſu, illa dūtaxat confirmare videntur, quæ non ſunt ſublata per contrarium vſum, legitimo tempore præſcriptum. Hæc Concluſio, probatur in primis, *ex c. quia diuerſitatem, de conceſſione præbendarum*, vbi Innoc. III. expreſſe diffinit, *quod Pontifex confirmando priuilegia ſub forma communi, non confirmat ipſa, niſi quatenus iuſte, & pacifice poſſidentur, & actu valent.* Facit ad hoc, *& cap. cum dilecta, de confirmat. vtil. & inutil.* Et generalis eſt Iuriſconſultorum Regula, quod qui confirmat aliquod priuilegium, ſub forma communi, non per id tribuit ius nouum, ſed antiquum tantummodo conſeruat, vt late probat gloſſa, *in ſuprad. cap. quia diuerſitatem, verb. ſub forma communi*, & gloſſ. etiam *in d. cap. cum dilecta, verb. nouum ius*, vbi ad propoſitum adducuntur plura alia iura. Sed facit ad hoc quammaxime, *cap. ex parte, de priuil.* vbi gloſſ. *verbo, antiquum ius*, notat, quod per innouationē priuilegij, nihil iuris de nouo acquiritur, ſed antiquum conſeruatur. Idem habetur *in cap. quia intentioni noſtræ, eodem tit.* vbi expreſſe Honorius III. inquit, *quod innouatio priuilegij, nec ius nouum confert, neque etiam vetus tollit*, quod eſt verum, & tenendum, etiamſi in priuilegio de nouo addantur illa conſueta verba, *de nouo concedimus*, cum id fiat ſub forma cōmuni, vt dictum eſt. Licet enim Princeps quandoq. confirmet illud, quod ipſo iure nullum eſt, quo caſu potius videtur dare, quam confirmare, cuius exempla aliqua reperiuntur in iure, *in l. adoptio, ff. de adoptionibus, & l. legata inutilia, ff. de legat. 1.* quandoq. etiam, licet non confirmet id, quod ipſo iure nullum eſt, confirmat tamen, id quod eſt imperfectum, vt ad perfectionem reducatur, vt quando ſuperior electionem aliquam confirmat, quo caſu quamuis non videatur dare, qui confirmat, videtur tamen imperfectum perficere, iuxta id quod habetur in iure, *in Authent. de defenſion. Ciuit. §. interim*, & notat Bartolus, & ſcribentes *in l. & quia, ff. de iuriſdictione omnium Iudicum*, attamen loquendo de confirmatione, facta in forma communi, qui confirmat aliquod priuilegium, ſecundum ius, nihil de nouo tribuit, ſed tantummodo antiquum ius conſeruat, neque confirmat, niſi ſolummodo id quod actu eſt, & actu valet. Supradicta omnia confirmantur per id, quod dixit olim Iulius Secundus, & habetur in Monumentis noſtri Ordinis, & refertur in Compendio, *verb. priuilegia Fratrum, §. 15.* vbi dicitur, *quod prædictus Iulius Secundus declarauit, quod per* con-

Pontifices confirmando priuilegia, quatenus ſunt in vſu, illa dūtaxat confirmant, quæ nō ſunt ſublata per contrarium vſum, legitimo tempore præſcriptū.

Nota, quod cō firmatio priuilegij, neque nouum ius confert, neque vetus tollit.

Monu. ord. 1. imp. f. 43. & 2. fo. 126 côc. 277. & refertur in Comp. *ver. priu. Fratrum, §. 15.*

confirmationem priuilegiorum Fratrum Minorum *, per Sixtum Quartum factam , ac eorumdem priuilegiorum , nouam conceſſionem , per hæc verba (de nouo concedimus) ſolummodo eſſe confirmata priuilegia dicto Ordini conceſſa , & non alias reuocata* .

Nota hoc valde.

Sed ſupradictis obſtat , quod circa prædictam Iulij declarationem , dicit Collector priuilegiorum in Compendio , vbi ſupra, nempe , quod prædicta declaratio creditur fuiſſe facta , ſic abſolute , & generaliter , propter defectum vere relationis , nam multi , inquit , famoſi DD. Vniuerſitatis Salmanticenſis, declarauerunt & determinarunt, quod quandocumque aliqua priuilegia conceduntur de nouo, cum ſequenti clauſula, *non obſtantibus reuocationibus Apoſtolicis* , prout in multis Bullis, confirmationis noſtrorum priuilegiorum continetur, intelligenda ſunt innouuata, & de nouo cõceſſa etiam illa, quæ fuerunt reuocata, alias dicebant, omnino nihil operarentur prædicta verba , cum tamen verba poſita in litteris Apoſtolicis, ſemper debeant aliquid operari. Quam opinionem atque ſententiam, tenet etiam Pater Frater Antonius de Corduba in annotationibus ad dictum Compendium , quoad d. §. 15. vbi inquit, quod cum dicta opinione Collectoris, concordat Panorm. poſt Ioannem Andream de Lignano, *in cap. cum ſuper de cauſa poſſeſſionis*, & gloſſ. *in cap. cum acceſſiſſent, de conſtit.* & diffuſe , idipſum probatur à ſumma Roſella, *tit. abſolutio*, §. 122. & §. 123. At hæc differentia meo quidẽ iudicio, concordari poteſt, dicendo, quod per confirmationem, ſeu etiam innouationem priuilegiorum, in dubio factam, ſeu in forma communi, ſolummodo confirmantur, atq; innouantur ea, quæ actu valent, niſi aliud exprimat confirmans ſeu innouans ; attamen ſi aliud exprimit , vt & facere videtur quando addit ſummus Pontifex ſequentem clauſulam , *non obſtantibus reuocationibus Apoſtolicis* , tunc confirmantur & innouantur , etiam illa quæ alias fuerant reuocata & abrogata , & per contrarium vſum caſſata, tunc vel maxime , quando confirmatio fuerit facta cum clauſula , *ex certa ſcientia* , niſi aliud etiam exprimatur expreſſe, vt & fecit prædictus Greg. XIII. dicendo, quod confirmabat noſtra priuilegia, *quatenus ſunt in vſu* , per quæ verba iuridice loquendo, vt dictum eſt in Concluſione, tantum confirmauit, ac confirmare viſus eſt, ea quæ erant in viridi obſeruantia, & quæ actu valebãt, non autem ea, quæ per contrarium vſum , legitimo tempore præſcriptum, fuiſſent abrogata & reuocata, quod eſt multum notandum atque memoriæ commendandum .

Nota hoc valde.

Difficultas.

Sed dices, quid intendit Sixtus Quintus, in confirmatione noſtrorum priuilegiorum, ſubticendo atq; prætermittendo prædicta verba, *quatenus ſunt in vſu* , contulitne aliquid amplius , ſeu aliquid de nouo conceſſit , quod non conceſſerat prædictus Gregorius XIII. apponendo eiuſmodi clauſulam ? Hanc difficultatem tangit Pater Frater Emmanuel Rodrig. tom. 1. ſuarum qq. Regularium, q. 8. ar. 3. in principio . Cui reſpondens , inquit, quod ſic , conſultoq. hoc feciſſe : neque deſunt qui illum ſequantur . Sed contrarium mihi dicendum videtur omnino , nam quamuis ſupradictus Pontifex Sixtus Quintus, conſulto prædicta verba ſubticuerit (quod non conſtat) adhuc tamen ſemper Pontifices, confirmando priuilegia in forma cõmuni (vt dictum eſt) & nihil aliud exprimendo, iuridice loquendo, non confirmare videntur, niſi ea quæ actu valent , & quæ actu ſunt in vſu, & quibus iure poteſt vti. Vnde quamuis abſolute , & ſine aliqua additione Pontifices ſummi, priuilegia quæcumque confirment , iuridice debent interpretari , ita vt tantummodo confirment ea, quatenus ſunt in vſu , & iu quantum per contrarium vſum, legitimo tempore præſcriptum, non fuerint abrogata & reuocata. Hoc dixi-

dixerim, de ſupradicta Bulla Sixti Quinti, confirmationis noſtrorum priuilegiorum, ex vi illorum verborum, & quantum ſpectat ad ſubtractionem illius clauſulæ, *quatenus ſunt in vſu*, nam alias, an prædictus Sixtus Quintus, in dicta Bulla, & confirmatione noſtrorum priuilegiorum, quatenus confirmauit ea ex Motu proprio, & certa ſcientia, aliquid amplius conceſſerit, ſeu de nouo addiderit: aliud eſt iudicium, & circa hoc diuerſa eſt difficultas, quæ explicabitur inferius, quando agemus de explicatione & declaratione, priuilegiorum in particulari, dum dixerimus, quid ſignificent illa verba, *Motu proprio, & ex certa ſcientia*, & quid concedatur amplius, per eiuſmodi conceſſionis formam, vltra formam communem, ſeu communiter poni conſuetam, ibi enim dicetur, quid ſit ſentiendum, & intelligendum de prædicta clauſula.

Sed dices vlterius, ſi hoc ita eſt, quid operantur in ſupradictis Bullis, ſiue priuilegijs, illa verba, ibidem interdum appoſita, *innouamus, ſeu de nouo concedimus*, ſi per ipſas, Pontifices de nouo nihil concedunt, ſed tantummodo conſeruant ius antiquum? Reſpondeo, & dico, quod adhuc ibidem, non apponuntur fruſtra, neque ſunt otioſa, ſed aliquid operantur: & illud eſt, quod ſi priuilegia prædicta non ſunt in vſu, ſpatio viginti, aut triginta annorum, interueniente, poſt dictum ſpatium elapſum, eorumdem innouatione, incipiunt de nouo dicta priuilegia, ac ſi in eo inſtanti innouationis, fuiſſent de nouo conceſſa, quo fiet vt tollatur præſcriptio legitima, quadraginta, aut ſexaginta annorum, neceſſario requiſita, & ad hoc vt præſcribatur contra ipſa, oportet vt dictum temporis ſpatium, currat ab inſtanti innouationis prædictorum priuilegiorum, & tempus prædictum iam elapſum viginti, aut triginta annorum, ante prædictam innouationem, ad præſcriptionem nihil proficiat, prout aduertit, & notat Pater Frater Antonius de Corduba, in annotationibus ad Compendium *verbo, abſolutio, quoad ſeculares*, 1. §. 19. & eſt valde notandum atque memoriæ commendandum. De quibus modis priuilegium amittatur, vide gloſſam, *in cap. priuilegium*, 11. *q. 3. verb. priuilegium*, vbi etiam dicuntur multa, notatu digniſſima.

ARTICVLVS V.

Vtrum confirmatis, vel reprobatis Priuilegijs, alicuius Religionis, cenſeantur atque intelligantur, etiam confirmata vel reprobata, priuilegia ad inſtar illius, alteri Religioni conceſſa?

Quæſtio ſubtilis & curioſa ſatis, cui reſpondetur breuiter, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Sublatis ſeu reuocatis priuilegijs vnius Religionis, non cenſentur reuocata priuilegia, ad inſtar illius alteri Religioni conceſſa.

SVblatis ſeu reuocatis priuilegijs, vnius Religionis, non cenſentur neque intelliguntur ſublata aut reuocata priuilegia, ad inſtar illius alteri Religioni conceſſa. Hæc Concluſio probatur à ſimili, de priuilegijs Vniuerſitatibus conceſſis, certum eſt enim, quod priuilegia conceſſa (verbi gratia) Academiæ Complutenſi, ſiue Valliſoletanæ, ad inſtar priuilegiorum, conceſſorum Vniuerſitati Salmanticenſi, ſi ob aliquam cauſam, prædicta Salmanticenſis Academia, ſua perderet priuilegia, aut (quod abſit) ex-

tinguatur ipſa, quamuis extinctione rei, extinguatur priuilegium eidem concesſum, iuxta *cap. placuit, de conſecratione, diſt.* 1. non tamen prædictæ Academiæ Complu enſis, aut Valliſoletana, amitterent, ſeu perderent ſua priuilegia. Hanc ſententiam & concluſionem, tenet Baldus communiter receptus, & eſt expreſſa ſententia Guillelmi, Doctoris antiqui, *in l. priuilegia, C. de ſacroſanct. Eccleſ.* vbi inquit, quod cum Papa conceſſerit Vniuerſitati Toloſanæ omnia priuilegia, quæ fuerunt Vniuerſitati Senenſi conceſſa, ſi poſtea eadem priuilegia, Senenſis Vniuerſitatis limitentur, reſtringantur aut reuocentur, non proinde cenſentur, aut intelliguntur limitata, reſtricta aut reuocata, priuilegia dictæ Vniuerſitati Toloſanæ conceſſa. Et ratio inquit eſt, quia iam eſt ius in re acquiſitum, prædictæ Vniuerſitati Toloſanæ, & certum eſt, quod priuilegia alicui conceſſa ad inſtar alterius, non dependent ab alijs, quoad ſuam conſeruationem, ſed ſolummodo quoad productionem, & ſtatim ac conceduntur, ita iam fiunt propria illius, cui conceſſa ſunt, vt amitti nullatenus poſſint, abſque propria culpa, ſiue per culpam alterius. Hinc fit, quod ſi in Religionibus, modo haberentur aliqua priuilegia, conceſſa ab aliquibus ſummis Pontificibus, ad antiquorum Templariorum inſtar, qui omnino iam extincti ſunt; ſeu ad inſtar Ordinis Humiliatorum, quem Pius Quintus Pontifex Maximus, elapſis annis extinxit, adhuc huiuſmodi priuilegia, alijs Religionibus per viam communicationis conceſſa, quantum ad dictas Religiones, quibus conceſſa ſunt, non cenſentur ſublata, reuocata, aut extincta, licet extincta fuerint, quantum ad alios Ordines priores, de quibus diximus. Cuius ratio præciſa eſt, nam ſtatim ac conceduntur, eorumdem efficiuntur propria, & independentia ab alijs, & quod dictum eſt de prædictorum priuilegiorum ſublatione, reuocatione, aut extinctione, dicendum perinde eſt de priuilegijs, etiam alicui Religioni conceſſis, ſi per non vſum, aut propter aliquam cauſam deperdantur, quod non proinde deperduntur, priuilegia ad inſtar illius alteri Religioni conceſſa, per generale aut ſpeciale priuilegium communicationis. Qua de re videatur Pater Corduba, in additionibus ad dictum Compendium, *verb. abſolutio, quoad ſeculares, primo quoad, §. 19.* vbi hac de re agit latiſſime, & dicit multa notatu digniſſima. Hæc quantum ad ſublationem priuilegiorum: ſed quantum ad confirmationem ipſorum, reſpondeo, & ſit ſecunda Concluſio.

Secunda Concluſio.

Si confirmatio priuilegiorum facta fuerit in forma comuni, confirmatis priuilegijs vnius Religionis, non perinde intelliguntur confirmata ad inſtar illius alteri cōceſſa.

Si confirmatio priuilegiorum, facta fuerit in forma communi, confirmatis priuilegijs vnius Religionis, non perinde confirmata eſſe cenſentur priuilegia alteri Religioni, ad inſtar eiuſdem conceſſa. Secus eſt autem ſi prædicta confirmatio, facta fuerit ex certa ſcientia, & fuerit priuilegium conceſſum priuilegiato cum clauſula, quæ reſpiciat, non ſolum præterita, verum etiam futura. Probatur hæc Concluſio, quoad primam partem, nam ſi per reuocationem priuilegiorum alicuius Religionis (vt dictum eſt in præcedenti Concluſione) non intelliguntur reuocata priuilegia, alteri Religioni ad inſtar eiuſdem conceſſa: ergo neque per confirmationem, cenſentur confirmata, ſi confirmatio, vt prædictum eſt, fuerit facta in forma communi, nam contrariorum eadem eſt diſciplina. Nec vero ſufficit, quod confirmatio prædicta priuilegiorum facta fuerit ex certa ſcientia, niſi priuilegiato ad inſtar, conceſſum fuerit priuilegium, quod reſpiciat

ciat alterius Religionis priuilegia, non ſolum præterita atque præſentia, verum etiam futura. Et ratio eſt, nam licet priuilegij confirmatio, vim cuiuſdam priuilegij habeat, at priuilegium conceſſum ad inſtar, tantum videtur extendi, ad præterita atque præſentia, nec apparet quod protrahatur ad futura, niſi ibidem exprimatur. Sed tamen ſi nedum præterita & præſentia, verum etiam futura fuerint conceſſa, vt dictum eſt, in ſecunda parte concluſionis, tunc confirmato priori priuilegio, confirmata etiam eſſe cenſentur, ad inſtar eiuſdem conceſſa, nam eiuſmodi generis confirmatio, eſt veluti noua quædam eiuſdem conceſſio, vt tenet Bartolus, *in l. more maiorum, ff. de iuriſdictione omnium Iudicum*, præſertim quando additur illa clauſula, *de nouo concedimus*, quæ à quibuſdam nuncupatur, noua gratia. Ex quibus colligitur, quod quando aliquibus Religionibus, per viam communicationis, conceduntur aliarum Religionum priuilegia, conceſſa & concedenda, in tali caſu, per nouam confirmationem priuilegiorum factam alicui Religioni, confirmata etiam eſſe cenſentur priuilegia ad inſtar ipſius conceſſa.

Nota valde, quod quãdo alicui Religioni per viam communicationis conceditur, alterius Religionis vti poſſe priuilegijs, cõceſſis & concedendis, per nouam eius confirmationem, cõfirmata etiã eſſe cenſentur priuilegia ad inſtar illius cõceſſa.

ARTICVLVS VI.

Vtrum exemplar deductum, à Priuilegio originali, valeat parte non citata?

Huic Articulo fiet ſatis, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

DE iure communi loquendo, ad hoc vt exemplar, deductum ab originali priuilegio valeat, neceſſum eſt, vt citetur pars cuius intereſt, alias nihil valebit, neque fidem faciet in iudicio. Hæc concluſio, eſt omnium Doctorum communis, ſuper *cap. Albericus, de teſtibus, & atteſtationibus*. De qua videatur Bartolus *in Authent. ſi quis, C. de eden.* & Innocent. in dicto *cap. Albericus*, Couar. in pract. quæſtionibus, cap. 2. Bapt. de Salis, in ſumma, *verb. priuilegium*, ſed ſpecialiter videndus eſt Panormitanus, *in cap. cum olim, el primero, de priuilegijs*, vbi ad hoc propoſitum, dicit vnum valde notabile, nempe quod contra petentem innouationem alicuius priuilegij, ſeu inſtrumenti, poteſt is cuius intereſt, & de cuius præiuditio agitur, ſe opponere, atque impedire prædictam innouationem, ſi probet de ſuo iure, quia cum hoc tendat in præiudicium alterius, numquam debet innouari, priuilegium ſiue inſtrumentum, niſi citata parte cuius intereſt: quod adeo credit eſſe verum, vt ſi non apparet de intereſſe alicuius, debeat fieri edictum generale, vt quicumque putauerit ſua intereſſe, compareat ad contradicendum. Addit tamen prædictus Panormitanus, *in cap. ex parte, eodem titulo, de priuilegijs*, quod quando innouatio priuilegij fit per eum, qui de nouo poteſt illud concedere, non eſt neceſſe citare aliquem, ad contradicendum ipſius innouationi, niſi hoc velit facere ad cautelam, ſicut communiter fieri dicitur in Curia, non ſolum in innouationibus priuilegiorum, verum etiam quando fit tranſumptum, ſiue tranſcriptio cuiuslibet priuilegij. Secus eſt autem (inquit) ſi innouatio fiat per inferiorem, quia tunc non valet tranſumptio, ſeu innouatio, niſi citata parte, aut præmiſſo ſupradicto

De iure communi loquẽdo, deductũ ab originali priuilegio, tranſcribi debet, citata parte, alias nõ valebit, neque in iudicio fidem facit.

 edi-

edicto generali, vt dictum eſt. Et ſi quæratur (inquit Panormitanus) quare eiuſmodi citatio requiratur? reſpondet, *in dicto cap. Albericus, de teſtibus, & de atteſtationibus*, pro eo eſſe, quia in hac innouatione, ſeu tranſumptione priuilegij, ita magnum ſubeſt periculum, atque in teſtium examinatione, non minus quinuero & maius, cum inſtrumentum, & priuilegium eſſe poſſit falſum latenter, & Iudex, ſiue Notarius de facili, non perpendent illud, cum non ſint de materia informati. Qua propter debet vocari is cuius intereſt, vt ſe opponat, ſi voluerit, alias exemplar non valebit. Sed an ſufficiat priuilegium exemplatim exhibere, an vero requiratur, quod oſtendatur originale? tractat latiſſime gloſſa, *in cap. contra morem, verb. conſuetudine, diſt.* 100. videatur ibidem.

Secunda Concluſio.

De iure ſpeciali atque ex priuilegio loquendo, non eſt neceſſe, vt deductum ab originali priuilegio tranſcribatur parte citata.

Quamuis ſupradicta vera ſint, de iure communi, multæ tamē Religiones, ſpeciale habent priuilegium, vt tranſumptis litterarum Apoſtolicarum ſibi conceſſis, manu alicuius publici Notarij ſubſcriptis, & ſigillo alicuius Curiæ Eccleſiaſticæ, ſeu perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem prorſus adhibeatur fides, in iudicio & extra, quæ ipſis litteris originalibus adhiberetur, ſi originaliter fuiſſent oſtenſæ atque exhibitæ. Hæc Concluſio conſtat in primis, ex priuilegio quodam Leonis X. quod refertur im Compendio, *verb. priuilegia Fratrum*, §. 31. & habetur in lib. Ordinis Italico, impreſſo Venetijs, in fine ſecundæ partis, & ante ipſum hoc idem conceſſerat Iulius Secundus, pro Fratribus Auguſtinenſibus, vt habetur in Monumentis Ordinis, ſecundæ impreſſionis, fol. 267. conceſſ. 698. & in Supplemento, fol. 76. conceſſ. 229. & refertur in Compendio, verbo vbi ſupra, §. 18. vbi dicitur, *quod prædictus Iulius Secundus Motu proprio, et de plenitudine ſuæ poteſtatis, voluit, & ſtatuit, ac decreuit, vt quæcumque conceſſio Apoſtolica, facta Ordini Fratrum Auguſtinienſium, vel eiuſdem Ordinis Generali, ſiue directe, ſiue per communicationem priuilegiorum aliorum Ordinum, eandem omnino vim, atque efficaciam perpetuo habeat, tam in iudicio, quam extra iudicium, ac ſi plumbeo ſigillo obſignata eſſet, & hoc intelligi voluit tam de his, quæ in forma breuis, quam de his, quæ per ſupplicationes expedita ſunt, in quibus placuit, vt ſola ſignatura ſufficeret*. Et in ſequenti, §. 19. habetur, *quod idem Iulius proprio Motu, & ex certa ſcientia, ac de plenitudine ſuæ poteſtatis, decreuit, & mandauit, vt quæcumque priuilegia, dicto Ordini Auguſtinenſium, vel eiuſdem Ordinis Generali, vtcumque conceſſa, ſiue ipſa exemplaria, ſiue eorum tranſumpta, oſtendantur, Prælati alicuius, aut publici Notarij manu ſignata, aut etiam Generalis dicti Ordinis ſigillo firmata, eamdem omnino vim habeant, & illis fides adhibeatur, ac ſi plumbi ſignum haberent*. Habetur in ſupradictis Monumentis Ordinis, & in dicto Compendio, vbi ſupra, §. 20. dicitur, *quod Leo Decimus fecit conſimilem conceſſionem, præfatis Fratribus Auguſtinenſibus, prout Iulius Secundus fecerat, in conceſſione immediate ſupra poſita, nullo immutato, neque addito verbo*, prout habetur in Supplemento. Et §. 30. refertur in eodem Compendio, *quod idem Leo ſtatuit, & ordinauit, ac decreuit, quod in quibuſcumque cauſis, per Fratres Minores Obſeruantiæ, vel contra eos, in Romana Curia vel extra eam, pro tempore motis, ad quarum proſecutionem, & defenſionem, aliqua clauſula, vel clauſulis, ex contentis in litteris Apoſtolicis, Mare magnum nuncupatis, & alijs quibuſcumque in poſterum forſan concedendis, indiguerint*

Mon. Ord. 2. fol. 267. conc. 698. & in ſuppl. f. 76. conc. 229. & refertur in Comp. ver. priu. Fratrum, §. 18.

Monu. Ord. 2. impr. fol. 268. conc. 698. & in ſuppl. f. 76. conc. 230 & refer. in Compen vbi ſupra §. 18.

Qualiter pro cauſis occurrētibus extrahi debeant priuilegia.

Suppl. fo 123. conc. 559. & 560. & refertur in Comp. vbi ſup. §. 20.

fuerint huiuſmodi Fratres, mandata, citationes, & inhibitiones, qui earum vigere fieri contigerit, etiam illarum non inſerto tenore, ſed ſolum effectu clauſulæ deputationis, ſeu conceſſionis, & iurisdictionis huiuſmodi, vna cum clauſula rei ſuper qua agitur, ex ipſis litteris originalibus, aut earum tranſumpto authentico, de mandato Iudicis, coram quo fuerunt producta, per Notarium publicum fideliter extractis, perinde eos, quos concernent, arctent, & proceſſus earum vigore pro tempore habiti valeant, & eo prætextu, quod non inſerto tenore delegationis, facti fuerint, de inualiditate impugnari nequeant, dummodo in primo actu coram ipſo mandante, vel citante, antequam ad vlteriora procedatur, ipſæ litteræ originales, aut earũ tranſumptum, autenticum exhibeantur. Quodq. ſolum clauſula huiuſmodi extracta, vt præfertur, & non totus ipſarum litterarum tenor, apud acta regiſtrari, & quod ipſi Iudices, etiam Delegati Apoſtolici, iuxta clauſulæ, vel clauſularum, ſit coram eis pro tempore productarum, continentiam, & tenorem, iudicare & diffinire debeant, ac ſi ipſæ litteræ originales, ſeu earum tranſumptum autenticum producta, & regiſtrata forent. Et quod præmiſſis in aliquo, per quemcumque etiam miniſtris, & alijs Fratribus dicti Ordinis concedendo, niſi eis, & pro tempore exiſtentibus generalibus, aut ſuis Commiſſarijs Romanam, Curiam ſequentibus, vocatis, & auditis, & in illis contineatur Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem, eoſdem deſuper vocaſſe, & audiuiſſe, derogari non poſſit, nec derogatum cenſeatur. Habetur in libro ordinis Italico, impreſſo Venetijs, in fine ſecundæ partis. Quantum poſſint eiuſmodi priuilegia, exinde facile licebit colligere, ſiquidem per indulta ſupradicta, liberantur Religioſi ab eo onere, quod ſubire tenebantur, ſecundum terminos iuris communis, de citatione partis intereſſentis, aut poſitione edicti generalis, ad robur & validitatem ſuorum priuilegiorum. Qua quidem ratione, iam in ſummorum Pontificum reſcriptis, quacumque de cauſa, ſiue ratione factis, apponi conſueuit, ſequens clauſula. *Volumus inſuper, quod præſentium tranſumptis, etiam impreſſis, manu Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in dignitate conſtituta munitis, eadem prorſus fides adhibeatur, quæ exhiberetur originalibus litteris, ſi eſſent oſtenſæ, atque exhibitæ.* Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS VII.

Vtrum priuilegiatus contra pariter priuilegiatum, vti & gaudere poſſit priuilegio?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Conſtitutiſſimũ eſt in iure, quod priuilegiatus, contra pariter priuilegiatum, non gaudet priuilegio. Hæc Concluſio habetur expreſſa, *in Authentico, de ſanctis Epiſcopis, §. ſed hæc præſenti, & in l. verum, §. vltimo, cum legibus ſequentibus, ff. de Minoribus*, vbi dicitur, *quod priuilegium habens, non vtitur eo, cõtra habentem idem priuilegium.* Qua quidem ratione priuilegia, quæ ſecundum ſacros Canones, ſeu Apoſtolica reſcripta atque indulta, conceſſa ſunt Eccleſijs, ſeu Monaſterijs, non obijci poſſunt, aut debent, aduerſus Monaſterium, ſiue Eccleſiam, ſimile priuilegium habentem. Quæ quidem generalis Regula, intelligenda eſt & verum habet, quando priuilegiatus vterque, priuilegio gaudet, quod eſt dicere, quando ſimul concurrunt duo, (Priuilegiatꝰ contra pariter priuilegiatum non gaudet priuilegio.)

duo, qui priuilegium habent, & ſunt in caſu, quo vtrumque priuilegium valet, qui quidem caſus non dabitur de facili, nam regulariter loquendo, quando duo ſimul idem habent priuilegium, & contendunt de aliquo, is quidem præfertur alteri, qui priuilegium prius actu habuit, atque practice eſt in illius poſſeſſione, in ea re & ſpecie de qua agitur. Pro quo facit *Regula iuris, num. 65. quod in pari delicto, vel cauſa, potior eſt conditio poſſidentis*, quod & notat Bartolus, *in l. vltima, ff. quibus ex cauſis*. Ex quo infertur, quod in ſpecie præſcriptionis, Eccleſia aut Monaſterium, quæ rem alterius Monaſterij, vel Eccleſiæ, præſcribere contendit, non habet priuilegium, ſed priuilegium habet, Eccleſia ſeu Monaſterium, contra quam præſcribitur, ſeu vult præſcribi, vt minori tempore ſeu ſpatio, quam quadraginta annorum (ſecundum Ius commune) aut ſexaginta (ſecundum particularia priuilegia) contra ipſam, non præſcribatur. Vnde in propoſito caſu, proprie & in rigore loquendo, non eſſe videtur priuilegiorum concurſus, nam priuilegium ſupradictum, tantum conuenit Eccleſiæ, ſeu Monaſterio, contra quod intentatur præſcriptio. Qui dicendi modus, placet ſummopere Couarruuias, in regula, poſſeſſor, 2. par. §. 2. num. 4. vbi & ad hoc propoſitum refert, & ſequitur Abbatem, *in cap. ſuper ſpoliatione, de ordine cognitionum, & in cap. ad aures, de reſcriptis*. Aliud exemplum poteſt adduci, in caſu ædificationis Monaſteriorum ſeu Eccleſiarum, intra certas cannas, circa quod habentur diuerſa priuilegia, Regularibus conceſſa, quibus omnibus communicant omnes Ordines priuilegium habentes communicationis, ſed in tali caſu, proprie etiam loquendo, non dici poteſt, quod ſit priuilegiorum concurſus, etenim ſi vnum Monaſterium ædificari velit iuxta aliud, intra territorium dictarum cannarum, illud tantummodo in hac ſpecie, habere dicetur priuilegium, quod ex tali ædificatione patitur læſionem ſiue damnum, illud nempe, quod prius eo in loco erat ædificatum, non vero aliud, & ſic illud agere poterit iuridice contra ipſum, impediendo prædictam ædificationem. Quando igitur in concluſione dicitur, quod priuilegiatus contra pariter priuilegiatum, non gaudet priuilegio, intelligenda eſt dicta Regula, quando ex parte vtriuſque priuilegiati, concurrit priuilegium, ita vt ſit duplex priuilegium, vel duo, qui priuilegium habent, & ſunt in caſu, quo vtriuſque priuilegium valet. Qua de re, meo quidem iudicio, eſt appoſitiſſimum exemplum, de illo Commendatario, ſeu profeſſore alicuius Ordinis Militaris, qui occidit Clericum. In quo quidem caſu quæri ſolet, an gaudeat exemptionis priuilegio? an vero debeat conueniri coram Iudice ſeculari? Qua de re, eſt communis Doctorum reſolutio, quod non debet ad ſuum Superiorem remitti, ſed puniri poteſt, per Iudicem ſecularem, nam priuilegiatus contra pariter priuilegiatum, non gaudet priuilegio, prout dictum eſt ſupra, & habetur expreſſe, *in l. 3. §. ſed vtrumque, ff. de Minoribus*. Et etiam Clericus in iure vocatur miles cæleſtis exercitus, prout habetur, *in cap. Chriſtiani*, & ibi *gloſſa, verbo, cæleſtem, 11. q. 1. & in cap. reprehenſibile, 23. q. vltima*, facit, *& cap. Clericum, d. 50.* vbi Clerici, milites Eccleſiæ vocantur. Alij plures caſus ad hoc propoſitum poſſent adduci; ſed hæc de iſto Articulo, ac de tota Quæſtione breuitate dixiſſe ſufficiat.

Qualiter intelligenda ſit Regula, quod priuilegiatus contra pariter priuilegiatum non gaudet priuilegio.

Nota ſpecialē caſum, in quo priuilegiatus, contra pariter priuilegiatum, non gaudet priuilegio.

QVÆ-

QVÆSTIO XLIII.

De priuilegijs, quantum ad eorum ceſſationem, abrogationem, ſiue reuocationem, in quatuor Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Priuilegia, ſiue reſcripta Papæ, exſpirent per mortem concedentis?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur breuiter per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

SI gratia in priuilegio ſiue reſcripto contenta, nondum erat facta, ſed fienda, re integra, ſpirat per mortem concedentis, ſecus autem, ſi iam erat facta, atque perfecte conceſſa. Hæc Concluſio, eſt expreſſa Syluestri, *verb. gratia, num.* 3. quam & probat, *ex cap. ſi cui, iuncta gloſſa, de prabend. lib. 6. & ex cap. ſi ſuper gratia, de effic. delegat. lib. 6.* in quorum primo dicitur, quod gratia alicui conceſſa, vt prouidere poſſit idoneis perſonis, in certa Eccleſia, aliqua beneficia, quorum collatio ſpectet ad Sedem Apoſtolicam, perſonis non expreſſis, non ſpirat prædicta gratia, adhuc re integra, obitu concedentis; ſecus autem, ſi perſonæ fuiſſent expreſſæ, & gratia nondum facta. Cuius deciſionis ratio eſt, nam in primo caſu, cum gratia fuerit Epiſcopo facta, & iam per ipſum acceptata, mortuo Papa, etiam re integra non ſpirat. At vero in ſecundo caſu ſpirat, cum eadem gratia, non fuerit tam Epiſcopo facta, quam perſonis in priuilegio contentis, in quibus nondum ſuum ſortita fuerat effectum. Secus autem eſſet, ſi prædicto Epiſcopo, non fuiſſet gratia commiſſa, ſed ipſius executio, etiam cum aliquali cognitione cauſæ, expreſſa tamen perſona, tunc enim non ſpirat ipſius, vtpote executoris officium, morte mandantis, de quo eſt caſus expreſſus, *in cap. ſi ſuper gratia, de officio & poteſtate Iudicis delegati*, vbi dicitur, *quod executor ſuper gratia facta, datus à Papa, mortuo Papa, etiam re integra, gratiam exequitur.* Ad hoc propoſitum plura adducit exempla, ſupradictus Syluester, loco ſupracitato. Primum de eo cui concedit Papa, vt diſpenſet cum tali, vel tali, in aliquo gradu conſanguinitatis, ſeu affinitatis, vel in aliquo voto Religionis, & dicit, quod diſpenſare poterit, etiamſi non diſpenſauerit ante mortem concedentis, quod probat ex Federico in Conſilijs, conſil. 78. & ſecundum Ioannem Andream, & Antonium, *in cap. ex tua, de filijs Presbyterorum.* Dicit præterea Syluester, quod perpetuatur auctoritas diſpenſandi, conceſſa alicui, generaliter à Papa, per viam gratiæ, per vnam diſpenſationem factam in vita concedentis, ſecus autem (inquit) eſſet, ſi facta fuiſſet per viam commiſſionis, quia tunc, niſi feciſſet actum cõmunis diſpenſationis, vtputa ponere edictum generale, & commune, ſeu aliquid ſimile, expiraret quoad alios, cum quibus adhuc non diſpenſauit. Ex quibus etiam num. 5. colligit, quod ſi aliquis Prælatus alicuius Religionis, auctoritate Papæ diſpenſauit cum aliquo Religioſo illegitimo, vt fieri poſſet Prælatus, & re integra, ideſt, antequam ille Frater in

Si gratia in priuilegio, ſiue reſcripto conceſſa, nondum erat facta, ſed fienda, re integra per mortẽ cõcedentis ceſſat, ſecus eſt, autem quando gratia, iã erat facta, ac perfecte conceſſa.

Executor ſuper gratia facta, datus à Papa, mortuo Papa, etiam reintegra, gratiam exequitur.

Religioſus illigitimus diſpẽſatus ſuper illegitimitate,

poteſt eſſe Prælatus, etiam ſi reintegra moriatur is qui cũ illo diſpenſauit.

Prælatum eligeretur, mortuus eſſet Papa, & Prælatus qui cum eo diſpenſauit, durat & valet diſpenſatio prædicta, & poteſt, quando caſus ſeſe obtulerit, executioni mandari, nam diſpenſatio ſemel canonicè facta, ex ſuperuenienti facto, non retractatur, pro quo faciunt expreſſe ſupradicta capitula, *ſi cui, de præbendis, lib. 6. & cap. ſi ſuper gratia, de officio delegat. eodem libro*, facit etiam, & eſt caſus expreſſus *cap. ex tua, de filijs Presbyterorum*. Vbi videndus eſt Ioannes Andreas latiſſime.

Secunda Concluſio.

Facultates datæ à Papa nomine, ſuę perſonæ ſpirant mortuo Papa, ſecus eſt de datis nomine ſuæ dignitatis.

Quando Papa concedit alicui aliquam gratiam, nomine ſuæ perſonæ, vt cum dicit, facias hoc, vel illud, ad beneplacitum noſtræ voluntatis, ipſo mortuo ſpirat eiuſmodi gratia, ſecus eſt autem, ſi illam feciſſet, nomine ſuæ dignitatis, ſeu officij, & dicendo ad beneplacitum Romani Pontificis, ſeu Sedis Apoſtolicæ. Hæc Concluſio, generalis eſt omnium Doctorum reſolutio, quam & tenet expreſſe Syluester, loco ſupracitato, & *verbo, Confeſſor*, 1. num. 3. & Nauarr. in ſuo Manuali, cap. 27. num. 264. in editione Hiſpanica, & de redditibus Eccleſiaſti, quæſt. 3. monitione 8. latiſſime, & in §. in læuitico, not. 3. & Soto, in 4. diſt. 18. quæſt. 4. artic. 3. Qua quidem ratione omnes Bullæ, quæ dantur in fauorem Religionis Chriſtianæ, & perſonarum, ad quas diriguntur à Papa, non quidem nomine ſuæ particularis perſonæ, ſed nomine ſuæ dignitatis & officij, mortuo ipſo Papa, non ſpirant, nec facultas lucrandi aliquas indulgentias, ſeu eligendi Confeſſorem, & ſimilia, in qua reſolutione conueniunt vnanimiter omnes Doctores.

ARTICVLVS II.

Quibus modis, regulariter loquendo, Priuilegia fiant nulla atque inualida?

HAnc quæſtionem, atque difficultatem tractat Syluester, *verbo, priuilegium, q.* 10. de cuius atque aliorum reſolutione, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

Priuilegium ſubreptitiũ eſt, nullum atque inualidum.

PRiuilegium fit nullum & inualidum, quotieſcumque ſubreptitiè fuerit conceſſum, vtputa, quando imperrans, ſuggeſſit aliquam falſam cauſam, ex qua vt vera, huiuſmodi priuilegium fuit conceſſum. Pro hac Concluſione facit, *cap. litteris, & cap. reſcripta*, 25. q. 2. vbi habetur, quod in quolibet priuilegio, ſubintelligi debet (etiam ſi non ſit expreſſa) hæc conditio, *ſi preces veritati nitantur*, prout dicitur, *in cap. 2. de reſcript.* vbi videnda eſt gloſſa, *verbo, conditio*, & multa alia, quæ ad hoc propoſitum continentur, in dicto *cap. reſcripta*, vbi etiam dicitur, *quod mendax precator, debet carere impetratis.*

Secunda Concluſio.

Priuilegium etiam eſt nullum, ſi ſit contra cõſtitutionem, & de ea non facit mentionem.

ETiam priuilegium, eſt nullum atque inualidum, ſi ſit contra Conſtitutionem, nec de ea facit mentionem, & idem eſt dicendum, ſi ſit contra conſuetudinem, aut contra ſententiam, & de neutro iſtorum faciat mentionem. Hæc Concluſio eſt ſupradicti Syluestri, loco ſupracitato, in ſecundo dicto, quam & probat, *ex cap. cum nos, de his quæ fiunt*

ſiunt à Prælatis, & ex cap. 1. de conſtitutionibus, lib. 6. & ex cap. inter dilectos de fide inſtrumentorum, quibus in locis habetur, *quod priuilegium conceſſum contra conſtitutionem, aut contra conſuetudinem, vel datum contra ſententiam, nihil valet, ſi de illis non facit mentionem.* Qua de re videnda eſt, *ſolemnis gloſſa in ſumma. in cap. priuilegia 25. q. 2.* Vbi agitatur hæc difficultas, vtrum vnum priuilegium deroget alij, ſi de illo non faciat mentionem? Ad quod propoſitum hinc inde adducuntur plura iura, & tandem concluditur, eſſe neceſſarium, quod priuilegium faciat mentionem, de iure ſiue conſtitutione, aut alio priuilegio, ſi ſit in contrarium, & quod alias non valet, videatur ibi.

Tertia Concluſio.

Etiam amittitur, & euacuatur priuilegium, & fit inualidum, ſi priuilegiatus faciat contra illud, quod in eodem priuilegio exprimitur conceſſum, & quando ceſſat priuilegij cauſa, ſeu incipit eſſe iniquum, atque damnoſum ei, in cuius fauorem conceditur. Hæc concluſio, eſt ſupradicti Sylu. vbi ſupra in 3. 4. & 5. dicto, & quoad primam ipſius partem, probat eam, *ex cap. porro, & cap. accipimus de priuilegijs*, vbi habetur *quod priuilegium ipſo facto ceſſat, ſi priuilegiatus faciat, contra illud, quod in eodem exprimitur conceſſum,* Quoad ſecundã vero partem, probat eam, *ex cap. cum ceſſante de appellationibus* vbi dicitur, *quod ceſſante cauſa ceſſat effectus.* facit *& c. Sugeſtum de decimis.* Et tandem quod priuilegium fit nullum, atque inualidum, quando eſt iniquum & damnoſum, probat *ex Reg. 61. de reg. iur. quod ob gratiam* vbi habetur, *quod illud, quod ob gratiam alicuius conceditur, non eſt in eius diſpendium retorquendum.* facit, *& cap. quid per nouale de verborum ſignif.*

Etiã amittitur & euacuatur priuilegium, & fit inualidũ, ſi priuilegiatus faciat cõtra illud, qđ in priuilegio exprimitur conceſſum & quando ceſſat priuilegij cauſa.

Quarta Concluſio.

Etiam priuilegium fit nullum, per conceſſionem ſecundi priuilegij, facientis plenam atque expreſſam mentionem de priori, ſecus eſt tamen ſi non facit mentionem, nam ſecundum non tollit primum, etiamſi primum ſit generale, & ſecundum ſpeciale. Hæc concluſio eſt ſupradicti Sylu. vbi ſupra in 6. dicto, quam dicit eſſe probabilẽ, licet aliqui teneant cõtrarium, circa hoc vltimum, ſi primum priuilegium ſit generale, ſecundum vero ſpeciale, an per id tollatur primum? qua quidem de re, magna eſt lis, & controuerſia inter iuriſperitos DD. *ſuper cap. veniens de præſcriptio,* ſed hanc difficultatem non vacat per tempus, ad vnguem, atque ex profeſſo in præſentiarum pertractare. Solummodo dico, quod regulariter loquendo, ſecundum priuilegium reuocat primum, faciendo expreſſam mentionem de ipſo, non vero aliter, iuxta prædictum *cap. veniens de præſcriptione*, neque vero tollit ius commune niſi de illo etiam faciat mentionem, iuxta *c. cum Ordinem eodem tit.* ſi autem priuilegium conceſſum ſit, cum huiuſmodi clauſula, videlicet, *quod non reuocetur, niſi de eodem expreſſa mentio fiat, de verbo ad verbum,* tunc neceſſum eſt, ad hoc, vt reuocetur, quod in ſecundo contineantur pleniſſime ſequentia verba. *Non obſtantibus quibuſcumque priuilegijs, etiamſi de verbo ad verbum, de illis fieri deberet mentio expreſſa,* vt probe notat Panormit. *in cap. cum inſtantia de cenſibus,* & Sylu. vbi ſupra, *& verbo exemptio §. 11.*

Etiam fit nullũ priuilegiũ per cõceſſionẽ ſecũdi priuilegij facientis plenã, atque expreſſam mẽtionem de priori.

Quinta Concluſio.

Priuilegium quammaxime fit nullũ, atque inualidum, per concedentis reuocationem, ſeu illis ſucceſſoris. Hæc etiam concluſio, eſt omnium DD. communis, de qua, & videndus eſt ſupradictus Syluest. vbi ſupra in 7. dicto: vbi & probat eam, *argumento deducto, ex l. iudicium. ff. de iudicijs,* Qua de re videatur

Priuilegiũ potiſſime fit nullum, atq; inualidum, per concedẽtis, vel illius ſucceſſoris reuocationem.

tur

tur Felin. *in cap. quæ in Eccleſiarum de conſtitutionibus*, vbi multis probat, qualiter Princeps, ex cauſa, reuocare poſſit ſuum priuilegium. Quidam dicunt, quod etiam ſine cauſa illud poteſt facere, & quod hoc eſt ſpeciale in ipſo, ſed ſine cauſa illud facere non debet, vt enim habetur, *in c. decet, de reg. iur. quæ eſt reg. nu. 16. conceſſum à Principe beneficium eſſe decet permanens*, atque inconſtantiam nimium reprobatur, ſed maxime in Principe, in quo tamquam in fonte, eſſe debet immobilis iuſtitia, quæ eſt conſtans, & firma voluntas reddendi vnicuique, quod ſuum eſt: & eadem eſt ratio, de priuilegio ab ipſo ſemel conceſſo, quod immutari non debet ſine cauſa. Facit & Regula 21. *vbi dicitur quod ſemel placuit, amplius diſplicere non debet*. Ex cauſa tamen reuocari poteſt, quinuero, & quandoque debet illud facere Princeps. Et cauſa legitima eſt, ſi exinde alijs læſio ſequatur enormis, iuxta *cap. ſuggeſtum de decimis*, vbi priuilegiũ quoddã reuocatur, quia ex poſt facto, incœpit enormiter eſſe nociuũ, vel ſi is, qui accepit priuilegium, non ſeruat priuilegia ſui Superioris, conceſſa ſuis ſubditis, iuxta *c. dilecti de priuilegijs*, vbi ſpecialiter vidẽda eſt *gloſſa, verb. decurtabimus, vbi ex deciſione præfati c. ellicit hanc concluſionẽ, quod non ſunt ei ſua Iura ſeruãda, qui alienũ ius violare nõ metuit. Pro quo citat. c. vbi iſta d. 74. & cap. ſic decet 25. q. 2. & c. 1. & 2. de mutuis petitionibus, & c. eſto ſubiectus 95. d. & cap. omnes de conſtitutio*, vbi habetur, *quod quiſque iuris in alterum ſtatuit, ipſe debeat eo vti*. Sed aduerto, quod ad hoc, vt priuilegiu m cenſeatur reuocatum, debet conſtare de voluntate Principis, volentis illud reuocare, ad quod communiter deſeruit illa clauſula, *non obſtantibus, &c.* ſed vt dictum eſt, priuilegij reuocati fieri debet mentio expreſſa, quam ſi non fiat, quamuis poſterius ſit ſpeciale, prius vero generale, non cenſetur reuocatum, ſecundum multorum probabilem opinionem, *pro quo facit gloſſa, in c. veniens de præſcriptionibus, verbo nullam, & quæ tradit Abbas in c. 1. de præſcripto, & in d. c. veniens, Decius conſ. 147. & Felinus in d. c. 1. de præſcriptionibus*, de qua difficultate, vt ſupradixi, ob exiguitatem temporis tractare in præſentiarum non licet. Addo, quod non tm̃ prioris priuilegij, fieri debet reuocatio, & mentio expreſſa, maxime ſi illud habeatur in corpore iuris communis, verũ etiam clauſulæ derogatoriæ, ſi qua ei ineſt, in tantum quod ſi duplex clauſula derogatoria adſit, vtriuſque mentio fieri debet, quod & obſeruare ſolent in ſuis priuilegijs, Pontifices ſummi communiter, mentionẽ faciendo de priuilegijs, per noua reſcripta derogatis, & non ſolum de clauſulis derogatorijs, verum etiam de alijs clauſulis, derogatoriarum derogatorijs. Item aduerto, quod ſi ſuperior ex certa ſcientia, confirmauit priuilegium conceſſum ab inferiori, non poterit poſtea reuocari per inferiorem, iuxta *cap. priuilegia el 1. y el 2 25. q. 2* vbi habetur, *ex quo priuilegia Eccleſiæ conceſſa ab Imperatore ſiue Rege, ex certa ſcientia per Papam fuerint confirmata, non poſſunt Imperatores, ſiue Reges poſtmodum ipſa reuocare*, quod eſt valde notandum, atque memoriæ commendandum.

Nota quod non ſunt Iura ſeruanda ei, qui alienũ ius violare nõ metuit.

Qualiter debeat conſtare de reuocatione priuilegij.

Priuilegia à Regibus, vel Imperatore cõceſſa, & confirmata per Papã nõ poſſuntpoſtmodum ab eiſdem Regibus, vel Imperatore reuocari.

Sexta Concluſio.

Priuilegiũ amittitur per renunciationẽ illius cui conceſſum eſt.

Subditi nõ poſſunt renunciare ſuum priuilegium, quãdo tangit ius ſuorum Superiorũ vel ſuæ Communitatis.

Etiam amittitur priuilegium, per propriã, atque expreſſam renunciationẽ illius cui factum eſt. Hæc etiam concluſio eſt ſuprad. Sylu. vbi ſupra in 8. dicto, & probat eam *ex c. nuper de decimus*, quod dicit eſſe intelligendum, quando non tangat ius ſuperioris, aut tertij, quo fit, vt priuilegio exemptionis renunciare non poſſit priuilegiatus, ſine licentia Papæ, *per cap. cum tempore de arbit.*

arbit. neque Clericus poteſt renunciare cuilibet priuilegio ſuo, *per c. ſi diligenti de fore compet.* nec Abbas, ſui Conuentus, ſecundum Bart. *in cap. cum dilectus, de Religioſis Domibus.*

Septima Concluſio.

Amittitur etiam priuilegium, per legitimam præſcriptionem contrariam, congruo atque legitimo tempore habitam. Hæc etiam concluſio, eſt præd. Sylueſt. vbi ſupra *in 9. dicto, & verbo præſcriptio. 2. in fine* & pro ea facit, *c. veniens de præſcriptionibus*, qua quidem de re, nihil de nouo occurrit dicendum, præter ea quæ ſuperius diximus, q. 42. ar. 5. concl. 2. circa tempus præſcriptionis, ſeu ad præſcriptionem neceſſario requiſitum, tam de iure communi, quam de iure particulari, atque ex priuilegijs aliquarum Religionum & omnium priuilegium habent um communicationis.

Præſcriptione contraria, etiã amittitur priuilegium, ſi ſit habita congruo, ac legitimo tempore.

Octaua Concluſio.

Etiam amittitur priuilegium, per abuſum, ſeu potius, per non vſum, aut per contrarium vſum. Hæc etiam concluſio eſt ſupradicti Sylu. vbi ſupra in 10. dicto, quam etiã probat *ex c. priuilegium 11. q. 3.* & ponit exemplum, in priuilegiato, vt decimas non ſoluat, & ſoluit ipſas, ſicut alij. Item in Conuentu exempto, vt coram ordinario non reſpõdeat, & reſpondet, non allegans priuilegium, vel ſi allegat, non oſtendendo ipſum, vbi adhoc propoſitum dicit plura, eaque notatu digniſſima, excitando illam arduam, atque difficilem quæſtionem, vtrum per vnum, actum contrarium, amittatur priuilegium? quam & latiſſime tractat, atque reſoluit, ſed quia hac de re, nos plura diximus ſupra, in prædicta q. 42. ar. 5. concl. 1. atque ſecũda, ab hoc negotio ſuperſedemus, remittentes Lectorem ad prædictum Sylu. loco ſupracit.

Etiã amittitur priuilegiũ per abuſum, ſeu potius per non vſum, & maxime per contrarium vſum.

ARTICVLVS III.

Vrum priuilegia Regularium amittantur, & perdantur, non viuendo regulariter?

Ratio dubitandi eſt, nam ſecundum commune prouerbium, *ſi nomine priueris, nec rem habere mereris*: quo fundamento innixi, dicunt communiter omnes DD. iuriſperiti, quod ſi ſcholares in aliqua Vniuerſitate commorantes. ſecularibus negotijs ſe immiſceãt, & ſcholas non intrent, neque ſtudeãt, neque ibidem aſſiſtant, ſiue cõmorentur ſtudendi cauſa, ſed ludendi, conſumendiq. ad libitũ bona paterna & Eccleſiæ, non gaudent priuilegijs Vniuerſitati eidẽ conceſſis. Quod & ſpecificant in Vniuerſitate Salmanticenſi, circa Bullam Eugenianam, qua conceſſit fructus beneficij in abſentia, ibidem exiſtenti, cauſa ſtudendi, & inquiunt, quod illos. Sic percipientes, non ſunt tuti in cõſcientia. Cui reſolutioni ratio ipſa fauere videtur, nam ceſſante cauſa priuilegij ceſſat & priuilegium ipſum, vt ſupra concluſione 3. diximus, & tradit Sylu. *verbo priuilegium q. 10. in 4. dicto*, & conſtat, *ex cum ceſſante de appellationibus*, vbi habetur, *quod ceſſante cauſa ceſſat effectus.* Quod & confirmatur ex eo, nam qui ſunt de Collegio alicuius artis, illam non exercentes, non gaudent priuilegio eiuſdem artis, prout notat Bart. *in l. ſemper ff. de iure immunitatis*, & habetur a gloſſa *in c. generaliter § nõ denagãtes 16. q. 1.* vbi ad hoc propoſitum habentur plura, eaq. notatu digniſſima, in idq. adducuntur, & allegantur plura iura. Ex quibus omnibus dicendum videtur, quod Religioſi ſimiliter, irregulariter viuendo, ſi fuerint effrenati, & diſſoluti, non vti

Difficultas. An priuilegijs Eugeniæ Bullę vti & frui poſſint Scholaſtici non ſtudentes

poſſunt

Digitized by Google

poſſunt priuilegijs ſibi conceſſis, ſub tali nomine, atque prætextu Religionis, in maximum aliorũ præiudicium, vt ſcilicet non ſoluant decimas, neque compelli poſſint, ad ſolutionem aliquarum Collectarum, ob quorum exemptionem, alij pauperes, forſam iuſti & boni, grauantur. Hæc eſt ratio dubitandi, & nec modica quidem, ſed maxima. Sed quamuis id forſam in foro conſcientiæ verum habeat, quinuero vt credo ſine dubio, in eo foro dicta ſententia vera ſit, attamen in foro exteriori aliud eſt iudicium, de quo ſequentem ſtatuo concluſionem.

Concluſio.

In foro exteriori loquẽdo, Regulares non amittunt, ſua priuilegia, etiã irregulariter, & irreligioſe viuendo.

IN foro exteriori loquendo, Regulares non amittunt ſua priuilegia, etiam irregulariter viuendo. Huius concluſionis ratio eſt, nam Eccleſia non iudicat de occultis: & licet generalis ſit Regula, quod ceſſat effectus, & etiã priuilegiũ ſimiliter, ceſſante eiuſdem priuilegij cauſa, hoc autem intelligendum eſt, quando ceſſat cauſa in communi, vt dicunt omnes cõmuniter DD. iuriſperiti, & nos diximus ſupra agendo de legibus, ſecus eſt autem, ſi ceſſet cauſa ex accidenti, atq; in aliquo caſu, ſiue perſona particulari, vt cõſtat ex multis iuribus, *ex lege, nam ad ea ff. de legatis & leg. ſi a fratre C. qui teſta. facere poſſunt.* Qua de re videndus eſt Couar. *in c. cum eſſet de teſtam.* & Soto lib. 4. de iuſt. & iur. q. 5. ar. 3. Qua quidem ratione, inquiunt DD. iuriſperiti quod priuilegia generaliter mulieribus conceſſa, propter liberos, vigebunt etiam in ea muliere, quæ ex accidẽti filios non habuerit, quia eius reſpectu ratio videtur ceſſare in particulari, quod vtique ceſſare non facit legis diſpoſitionem. Sic in propoſito dico, quod quamuis aliquis Religioſus, in particulari irreligioſe viuat, in foro exteriori, nõ amittit priuilegium, alijs Religioſis conceſſum, nam licet in eo, ſeu forſan in aliquibus alijs, priuilegiorũ ratio ceſſet, non tamen ceſſat in communi, quod ſufficit ad ipſorum validitatem. Neque argumenta in contrarium adducta, ſiue pro ratione dubitandi, aliud concludunt, nam ſolummodo verum habent, in foro conſcientiæ, quod nos minime negamus, quinuero conſtanter aſſerimus, id eſſe nimis probabile, multumque rationi conſonum.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Religioſi, & Regulares, vti poſſint ſuis priuilegijs, abſque ſuorum Prælatorum licentia, ſeu potius ipſis repugnantibus, & contradicentibus?

ET ratio dubitandi eſt, nam ſecũdum ius, inferior non poteſt tollere, ſeu abrogare id, ꝙ à ſuperiore eſt geſtũ, niſi forſan in caſu, quo quis abuteretur aliquo priuilegio, tunc enim poſſe videretur, nam iuxta *c. priuilegium 11. q. 3. priuilegium omnino meretur amittere qui male ſibi permiſſa vtitur poteſtate,* & certum eſt, ꝙ priuilegium propter delictũ deperditur, vt habetur *in c. ita nos 25. q. 2.* hoc autem non exiſtente, non videtur, quod inferiores prælati, tollere ſeu abrogare poſſint, id quod à Superiore, & ſupremo Prælato, nempe ſummo Pontifice eſt geſtum, & reſtringere aut limitare ſibi ſubditis priuilegiorum Apoſtolicorum vſum, eo vel maxime, cum priuilegium alicui Religioni, ſiue Collegio conceſſum, ſingularibus etiam perſonis eiuſdẽ Regionis, ſiue Collegij conceſſum cenſeatur, præſertim quando priuilegiũ eſt eius generis, quod niſi per ſingulares perſonas exerceri nõ poteſt, alias enim in multis caſibus priuilegia redderentur fruſtratoria, quod nullo modo eſt dicen-

dicendum, vt dicunt communiter omnes DD. iuriſperiti. Sed quamuis hoc ſit certum, & verum in alijs caſibus, in propoſito tamen contrarium videtur omnino dicendum, de quo ſequentem ſtatuo concluſionem.

Concluſio.

SVperiores Prælati, & maxime Generales Ordinum, & Capitula Generalia & Prouincialia, bene poſſunt tollere, limitare, ſiue reſtringere, ſibi ſubditis, vſum quorumcumque priuilegiorum Apoſtolicorum. Patet hæc concluſio, nam licet contrarium dicendum videretur de iure communi, propter rationes adductas pro ratione dubitandi, ſed tamen ad id, iam omnes fere Religiones, ſpeciale habent priuilegium. Et vt à noſtra exordiamur, *Leo X. conceſſit quod Generalis Ordinis Fratrum Minorum, in ſuo Capitulo Generali, & quilibet Prouincialis in ſuo Capitulo Prouinciali, de conſenſu eiuſdem Capituli, vel maioris partis, declarare poſſit, & valeat, vtrum ab vſu alicuius conceſſionis, viua vocis oraculo facta, abſtinere debeat: poſtquam quidem declarationem, tam Fratres, quam Moniales ſua obedientia, conceſſione eadem in poſterum non vtantur, ac ſi cõceſſio huiuſmodi per ſanctitatẽ ſuam ſuſpenſa, vel reuocata fuiſſet.* Habetur in Supplemento, & refertur in Compen. *verbo priuilegia Fratrum.* §. 16. Similẽ conceſſionem habẽt, vt dicitur, Fratres Auguſtinenſes, per eundem Leonem X. & Ciſtercienſes per Eugenium II. & Clem. IV. prout refertur, in Compen. Ordinis Ciſtercienſis, *verbo priuilegium* §. 6. & in Compen. Societatis, *eodem verbo* §. 3. & quia prædictum priuilegium Clement. IV. ad propoſitum quamplurimum facit, libet ipſum ad vnguem in præſentiarum referre.

Superiores Prælati, & maxime Capitula Generalia, bene poſſunt tollere, reſtringere, & limitare ſibi ſubditis, priuilegiorum vſum.

Nota Conceſſionem Leo X. factã Superioribus noſtri Ordinis, vt poſſint tollere, aut limitare priuilegiorum vſum.

Clemens Epiſcopus, ſeruus ſeruorum Dei, Dilectis filijs Abbati, & Conuentui Ciſtercij, Cabilonẽſis Diœceſis ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Ne propter inſolentiam aliquorum, quærentium quæ ſua ſunt, non quæ Dei, turbari contingat ſanctæ contemplationis otium, cui vos ſpecialiter deuouiſtis. Nos ex hoc paci veſtræ, ac Ordinis veſtri tranquillo ſtatui, paterna ſollicitudine conſulentes, Indulgentias omnes, & litteras, per quaſcumque perſonas eiuſdem Ordinis, contra communia ipſius ſtatuta à Sede Apoſtolica, vel eius Legatis, ſub quacũque forma, vel expreſſione verborũ impetratas, vel de cætero impetrandas, irritas, & inanes præſentium auctoritate decernimus. Nulli ergo omnino hominum liceat &c. datum Peruſii, Idibus Iulij Pontificatus noſtri anno 1. Habetur hoc priuilegium in Bulla, dicti Ordinis, impreſſa Compluti, anno 1574. f. 33. vbi etiam dicitur, quod idem Clemens conceſſit eidem Ordini Ciſtercij, *quod Pater Abbas, ſubiectum ſibi Abbatem, poſſit in certis caſibus grauibus deponere, inter quos hunc tanquam grauiſſimum expreſſit, ſi contra cõmunia ipſius Ordinis inſtituta, priuilegia impetrauerit, vel retinuerit, aut vti præſumpſerit impetratis.* Et nunc nouiſsime anno Domini 1575. tertia die Maij. *Gregor. XIII. conceſſit, ac decreuit, ne perſonæ Societatis Ieſu, abſque expreſſa Superiorum earumdem licentia, vti poſsint facultatibus in Iubileis, bullis Cruciata, confeſſionalibus, aut alijs quibuſcumque Apoſtolicis indultis, quomodocumque hactenus conceſſis, & in poſterum concedendis, & declarauit præterea poſſe Superiorem, dum huiuſmodi licentiam concedit, limitare eam, ad vſum vnius, aut alterius facultatis, & prohibere vſum reliquarum, etiam in eadem bulla, aut indulto contentorum.* Habetur in Compendio prædictæ Societatis, *tit. gratiarum vſus* §. 2. Quibus quidem indultis, ac priuilegijs, nos etiam Minores Fratres, poſſumus vti & frui, & quicumque alij Ordines, priuilegiũ habentes communicationis. Sed quod hoc feciſſe prædictos ſummos Pontifices, iuri ac rationi fuerit quammaxime conſonum, ex eo patet, nam cum Prælati ſupradicti, & maxime Generales, electi atque conſtituti fuerint, ad conſeruandã obſeruantiam, ſuarum Religionum reſpectiue, eaſdemque reformandas ſi opus fuerit,

Supple. fol. 94. conc. 296. & refertur in cõpen. verbo priuilegia fratrũ § 26.

Similem cõceſſionem habent Fratres Auguſtinenſes, & Ciſtercienſes. Nota hoc valde.

Priuilegiũ Clement. IV. pro Ciſterciẽſibus.

Simile priuilegiũ habent Religioſi Societates Ieſu, conceſſũ ſibi per Gregor. XIII.

Quam fuerit rationi & iuri cõſonum, eiuſmodi Prælatis conceſſa fuiſſe dicta priuilegia

qua

qua quidem ratione,in quibuſdam Ordinibus,dicuntur Reformatores,expédiebat quidem,quod.reſtrictio ,limitatio,ſeu potius declaratio, vſus quorũcumque priuilegiorum, & indultorum Apoſtolicorum, ad eoſdem pertineret, neque credendũ vllo modo eſt, velle prædictos ſummos Pontifices,Regularis obſeruantiæ tantopere zelatores , contra ſuorum Prælatorum voluntatem , ipſiſque renuentibus , ac contradicentibus, vti Fratres in particulari, priuilegijs , eiſdem Ordinibus conceſſis ,neque id vllo pacto fuiſſet rationi conſonum . Sicut enim leges, quia in commune bonum feruntur, reſpiciuntq. vtilitatem publicam , iuxta *cap. erit autem lex. d.* 4. non obligant,niſi in communi recipiantur,quia non videntur,velle legiſlatores,vnũ aut alterum obligare,ad obſeruandum id , quod alij ſimul ſibi ſubditi non ſeruant, vt optime notat, atque aduertit Nauar. lib.1. conſiliorum tit. de cõſtitution. conſil.1.nu.17.ita & dicendum videtur,de priuilegijs Religionum,quod cum in commune bonum concedantur , reſpiciantq. vt credibile eſt,vtilitatem ſemper publicam,non eſt præſumendum,aut credendum velle ſummos Pontifices,quod Fratres in particulari eiſdem vtantur , niſi prius recipiantur in cõi, neque quod in Religionibus, & Conuentibus ſit difformitas,diſparq. viuendi modus . Vnde reſolutiue dico, quod Prælati ſupradicti,Generales & Prouinciales,de conſenſu Generalis & Prouincialis Capituli, ſeu maioris partis,reſtringere & limitare poſſunt , quæcumque priuilegia , ſiue vocis oracula ipſorum Religionibus facta , prout in prædicto Leo.X.priuilegio continetur,ac ſi opus fuerit , eorumdem vſum ab eis tollere omnino.Id quod in noſtro ſacro Ordine Minorum,communiter obſeruatur in praxi,in Capitulis Generalibus,& Prouincialibus,reſtringendo, & limitando , aut etiam omnino tollendo , ne dum à ſubditis , verumetiam à Prouincialibus, & Guardianis,quarũdam rerum vſum, qui alias, ſecundum priuilegia , & indulta Apoſtolica ſibi foret licitus . Nam quod communiter dicitur,atque habet illa Regula generalis, & magiſtralis, nempe ꝙ inferior non poteſt tollere id,quod à Superiore eſt conceſſum,intelligendum eſt,atque intelligi debet, niſi alias ad id ſpeciale habeat priuilegium, reſtringẽdi & limitandi,aut forſan repudiandi priuilegia ſibi, aut ſuo Ordini conceſſa, cum beneficium conferri non debeat in inuitum, neque inferior dicitur cõtra Superioris voluntatem facere,ſi nomine ſui Ordinis,& Religionis repudiet,ſeu recipere renuat id,quod facere ſibi non conuenit , atque ab eodem Superiore eſt ſibi conceſſum Et hæc de iſto Articulo,atque de tota quæſtione, breuiter dixiſſe ſufficiat .

Nota valde, ꝙ ſicut leges non obligãt, niſi in communi recipiantur,ita neque priuilegia.

Qualiter ſit intelligenda illa generalis Regula,quod inferior non poteſt tollere, id ꝙ à Superiore eſt conceſſum.

QVÆSTIO XLIV.

De Priuilegijs,quantum ad ipſorum explicationem, declarationem,atque interpretationem in communi, in quatuor Articulos diuiſa .

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum explicatio , declaratio atque interpretatio Priuilegiorum, ſolummodo ad Principem, ſiue ad Rom. Pont.pertineat?

QVamuis de iure communi, atque regulariter loquendo, priuilegiorum ſicut,& ſacrorum Canonum explicatio , declaratio & interpretatio, ad ſolum ſpectet Romanum Pontificem , ſicut & ſecularium legum ad Reges,

ges, vel Imperatores, nam iuxta iuris Regulam, cuius eſt legem condere, ipſius eſt eandem interpretari, iuxta *l. fin. C. de legibus*, *& habetur etiam de reg. iur. lib. 6* attamen propoſito Art. atque difficultati, non congrue ſatisfieri poteſt, niſi loquendo ſub diſtinctione, prout loquitur Panor. *in c. cum veniſſent de iudicijs*, vbi eandem proponit quæſtionem. De cuius ſententia & reſolutione, ſequentes ſtatuo concluſiones.

Quando dubiũ eſt de poteſtate Principis, an potuit, vel non potuit dare priuilegium, tunc eius interpretatio ad ſolum eundẽ ſpectat.

Prima Concluſio.

SI dubiũ eſt ſuper poteſtate Principis, an ſcilicet potuerit, vel non potuerit dare priuilegium, ipſius interpretatio, & declaratio, ad ſolum Principem ſpectat, & nulli inferiori à Principe id facere licet, Hæc cõcluſio, eſt Panorm. vbi ſupra, de qua & videndus eſt Sylu. *verbo interpret. q. 2.* vbi & probat eam, *ex cap. 1. de translatione Præla. & ex § qui autem 17. q. 4 & c. cuncta per mundum. 9. q. 3* Quibus in locis ad hoc propoſitum, inuenire licebit multa notatu digniſſima, oſtendendo qualiter Romanus Pontifex, Eccleſiaque Romana, de omnibus iudicat, ipſa vero à nemine iudicatur.

Quando dubiũ eſt ſuper validitate priuilegij bene põt Iudex inferior declarare, & interpretari illud.

Nota hoc valde.

Secunda Concluſio.

Si dubium eſt ſuper validitate, aut ſubreptione alicuius priuilegij, ſic bene poteſt inferior illud Iudex interpretari. Hæc concluſio eſt ſuprad. Panor. & Sylu. locis ſupracitatis, quam & Sylu. dicit eſſe opinionem communem, ſed intelligenda eſt concluſio cum ſale, ita vt Prælatus inferior, qui priuilegium habet interpretari & declarare, in eadem cauſa non ſimul agat officium actoris, ſiue partis, aut ſuſpectus ſit de eo, quod aliquo peculiari lucro, aut commodo moueatur. Qua quidem ratione, in fauorem multorum Regularium, à ſummis Pontificibus conceſſum eſt priuilegiũ, quod in cauſa dubia, an iuriſdictio cõtra ipſos pertineat ad Epiſcopum, an vero ad proprios Iudices, & Prælatos Eccleſiaſticos, & Regulares? ipſe Epiſcopus non poſſit Iudicem agere & ipſorum priuilegia interpretari, ne ſint Iudices in propria cauſa, contra *l. qui iuriſdictioni. ff. de iuriſdict. omn. iudi & cap. ex parte de verborum ſignif.* Quinuero, quando Epiſcopus cum ſibi ſubditis litigat, multorum fert opinio, quod in eo caſu, ſuſpenſam habet iuriſdictionem, aut ſaltem hoc eſt certiſſimum, quod Papa exhibere ſolet ſuas litteras, quibus durante lite, eiuſmodi ſubditos ab ipſius iuriſdictione eximit. Ad hoc propoſitum, eſt peculiaris conceſſio Clement. IV. facta Fratribus Minoribus, atque Prædicatoribus, quæ habetur in Monumentis Ordinis, & refertur in Compendio *verbo priuilegia Fratrum §. 5.* vbi dicitur, *quod Clemens IV. inhibuit diſtricte, omnibus Eccleſiarum Prelatis, ne interpretari præſumant, priuilegia, & indulta conceſſa Fratribus Minoribus, & Prædicatoribus, ſiue clara, qua interpretatione non indigent, ſiue dubia contineant & voluit, quod interpretatio ſuper huiuſmodi dubijs, & obſcuris, reſeruetur ſedi Apoſtolicæ, cum eius ſit interpretari, cuius eſt condere.* Simile priuilegium habent, Religioſi Societatis Ieſu, vt refert Collector Compendij eiuſdem Societatis *tit. priuilegium §. 1. & 4.* qui etiam refert eoſdem habere priuilegium, *quod quotieſcumque dubium fuerit ſuper intellectu priuilegiorum Societatis, inter iuriſperitos & alios Iudices, in fauorem eiuſdem Societatis fiat interpretatio*, prout etiam conceſſiſſe dicitur Alexander VI. Congregationi Benedictorum Valliſoleti, quadam Bulla, data Romæ Kalendis Aprilis, anno Domini 1501. Pontificatus ſui anno 8. quibus priuilegijs, atque indultis fruuntur omnes Ordines, & Religiones, qui priuilegium habent communicationis.

Nota Conceſſionem Clem. IV. pro Fratribus Minoribus, & Prędicatorib. qua inhibentur omnes Eccleſiarũ Prælati, ne noſtra pręſumant interpretari priuilegia, ſed interpretatio ſedi Apoſtolicæ reſeruatur.

Monum. Ord. 1. imp. fol. 30. & 31. concl. 31. & refer. in Comp. verbo priuil. Fratrum. §. 5.

Simile priuilegium habet viri Societatis Ieſu, & quod in caſu dubio pro ipſis fiat declaratio.

Idem priuilegiũ habent Monachi Benedictini Conuẽtus Valliſoletani.

Tertia

Tertia Concluſio.

Si dubium ſit circa priuile-giorum verba, & caſus eſt cla-rus, & facilis, bene poteſt Iu-dex inferior, ipſum interpreta-ri, etiã in præ-iudicium par-tium.

Si dubium ſit,circa priuilegiorum verba ſolummodo, & caſus eſt clarus, ac deciſibilis de facili, bene poteſt inferior de eiſdem cognoſcere,etiam in præiudicium partium. Hæc concluſio eſt etiam ſupradicti Panor.& Sylu. quam dicit eſſe omnium DD. opinionem communem,nam inferior interpretatur legem Superioris,etiam in præiudicium partium,vt notat Innoc. *in c. cum ſpeciali de appel.*& determinatur in iure *in cap.inter alia de ſent.excomm.*

Quarta Concluſio.

Si dubium eſt circa priuile-giorum verba, & caſus eſt du-bius ad Princi-pem ſpectat il-lius declaratio & interpreta-tio.

Si dubium eſt,circa prædicta verba,& caſus non eſt facilis, tunc ad Principem,ſiue Rom.Pontiſ.pertinet priuilegiorum declaratio, & ad ipſum eſt recurrendum,ſi eius præſentia haberi poteſt de facili, & interim negotium eſt ſuſpendendum.Hæc etiam concluſio,eſt ſupradictorum Panorm.& Sylu. & probat eam,ex multis iuribus.& primo *ex c.cum veniſſent de iudicijs,& di cto Capitulo, inter alia de ſententia excommunic. & ex l.ex facto §.1. ff.de vulg. & pupi.*& addunt,quod ſi de facili non poteſt adiri Princeps propter longam diſtantiã, tunc fieri poterit prædictorum priuilegiorum interpretatio, per rationem naturalem,& vero ſimilem, quæ notari poteſt per expreſſa verba,ſicut & fecit Iuriſconſultus,*in d.l.ex facto. §.1.*vbi legem interpretatur ex naturali ratione. Pro quo etiam facit,quod notat Innocen. *in d.cap. cum ſpeciali & textus in c.cum perſona de priuilegijs lib.6.* & generaliter hoc eſt verum,quod cum dubium verſatur circa intentionem Principis, & decidi non poteſt ſine dubio magno, ipſius interpretatio eſt eiuſdem Principis,ad ipſumq. pertinet,quia vt diximus,cuius eſt legẽ condere,eius eſt interpretari,& interim negotium ſuſpendi debet, vt habetur *in d.c. cum veniſſent de iudi. & cap. inter alia de ſentent. excommunic. Pro quo facit etiam cap. venerabilem de elect.*

ARTICVLVS II.

Vtrum Religionum Prælati facultatem habeant interpretandi Priuilegia, ſuis Ordinibus conceſſa?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Priuilegiorum interpretatio, & declaratio iudicialis ad ſo-lum ſummum Pontificem ſpe-ctat.

PRiuilegiorum, & ſacrorum Canonum interpretatio, & declaratio iudicialis,ad ſolum Romanum Pontificem ſpectat. Hæc concluſio iam ſatis conſtat ex ſupradictis, & pro ea videnda ſunt, ea quæ latiſſime diximus ſupra,quæſt.26.art.10.concl.1. circa interpretationem, atque declarationem iudicialem,ſacrorum Canonum, vbi & ad hoc propoſitum,ni fallor,adducta ſunt omnia,quę deſiderari poſſunt,& videantur *DD in c.cum veniſſent de iudicijs.* Sed loquendo de alia interpretatione,& declaratione priuilegiorum particulari, magiſtrali, ſeu doctrinali,ſit ſecunda concluſio.

Secun-

Secunda Concluſio.

Priuilegiorum interpretatio,& declaratio doctrinalis & magiſtralis,bene poteſt fieri à Religionũ Prælatis,qua facta eorum ſubditi,tuta conſcientia ipſorum ſententiæ poſſunt ſtare. Hæc concluſio eſt communis omnium DD.reſolutio,& pro ea vidẽda etiã ſunt,quæ diximus ſupra loco ſuperius citato,concl.2. Et ratio eius in prõptu eſt,nam eiuſmodi declarationẽ,atq. interpretationem magiſtralem,& doctrinalẽ,etiam efficere poſſunt quicũq. alij litterati,Theologi,atque Iuriſperiti,ſecundũ naturalem rõnem,& iuris fundamẽta,generaleſq. regulas,quarũ aliquas nos appoſuimus ſupra q.25. art.26. & alias,quas afferemus ſtatim in ſeq. Artic. Solũmodo eſt differẽtia,quod Prælatorũ ſupradictorũ interpretatio,& declaratio facta,maioris eſt ponderis, amplioriſq. auctoritatis,ad aſſecurandas conſcientias Fratrũ, propter ſpeciales,in id factas,aliquorum Summorum Pontificum conceſſiones. Qua quidem de re,in Monum.Ord. habetur, *quod Innocent. VIII. fratribus Ord. Prædicatorum Congregationis Hiſpaniæ,circa eorũ priuilegia,ſequentem fecit conceſsionem. Quia nonnulla dubia occurrunt, & occurrere poſſunt Fratribus Ord. Prædicatorum,Congregationis Hiſpaniæ,ſuper gratijs,& priuilegijs, tam Ordini,quam Congregationi prædictis conceſſis,idem Dominus Innocentius,pro ſecuritate conſcientiarum prædictorum Fratrũ, conceſsit facultatem Vicario Generali dictæ Congregationis pro tempore exiſtenti, cum aliqua perſona in dignitate Eccleſiaſtica conſtituta, & duobus alijs Iuriſconſultis, interpretandi huiuſmodi dubia, & quod Fratres dictæ Congregationis ſecure poſsint ſtare declarationibus per eoſdem faciendis.* Refertur hæc conceſſio,in Compen. *verbo,priuilegia Fratrum.* §.14. Circa quam aduertit ibidem Priuileg. Collector,quod illud quod conceditur hic, Vicario generali Fratrũ prædictæ Congregationis,debet intelligi etiã eſſe conceſſum,cuilibet Prouinciali Fratrũ Minorum Prouinciarũ Caſtellæ, & Legionis,& non aliarũ Prouinciarũ extra huiuſmodi Regna. Et hoc,ratione cõmunicationis ſpecialis,factæ huiuſmodi Fratribus,quæ habetur in dictione,ſiue *verbo,communicatio Priuilegiorum.* §.13. Sed nos non indigemus, eiuſmodi cõmunicatione, ſiquidem Leo.X.conceſſit, *quod in rebus dubijs & ſcrupuloſis,conſcientias Fratrum Minorũ ſubditorũ tangentibus,Generales & Prouinciales, ſeu Cuſtodes, cũ conſilio aliquorum Patrum (ſi res magna importantia fuerint) poſſint auctoritate ſua Sanctitatis,determinare in ſcrupulis, & rebus huiuſmodi,atque eorum determinationi ſubditi,ſecura conſcientia poſſint & debeant ſtare.* Habetur in Supplem. & refertur in Comp. *verbo,declarare.* §.4. vbi etiã dicitur, *quod idẽ Leo amplians prædictam conceſsionem,conceſſit quod Fratres,qui nimis ſunt ſcrupuloſi,poſſint in omnibus dubijs ſuam conſcientiã tangentibus,ſecura conſcientia ſtare,determinationi ſui Guardiani, vel cuiuſcumq. alterius Prælati.* Per quæ verba datur intelligi,quod etiã Vicarijs & Præſidentibus Conuẽtuũ,in abſentia Guardianorũ,hoc ipſum conceditur,vt ſcilicet poſſint prædictã declarationem,atque interpretationem facere,quamuis ipſi proprie, & in rigore loquendo,non ſint veri Prælati, attamen cũ eiuſmodi Priuilegiũ in fauore publico fundetur,ſpecterq. ad ſalutem animarum, & priuilegia in fauore publico fundata,ſeu in aliqua cauſa pia & fauorabili, ſecundũ communiter DD. Iuriſperitos, extenſionem recipiant,de vnà ad aliam perſonam ex paritate rationis,dicendũ proculdubio videtur,ꝙ huiuſmodi auctoritas in prædicto caſu conceſſa etiam ſit prædictis Conuentuũ Vicarijs,ſeu Præſidentibus in ſuorũ Guardianorum abſentia,alioquin non recte ſubditorũ Fratrum conſcientiæ ſatis prouideretur. Supradicta priuilegia quãmaximi ſunt momenti, ad aſſecurandas, & quietandas timoratas ſcrupuloſorum conſcientias, qui & tenentur ſuorum Prælatorum declarationi

Priuilegiorum interp̃tatio, & declaratio doctrinalis & magiſtralis bene fieri poteſt à Religionũ Prælatis.

Nota,quòd Religionũ Prælati ſpecialẽ facultatẽ habent ad hæc, vt ſua priuilegia poſſint interpretari & declarare. *Monu. ord. 2. imp. fol. 76. & Supple. f. 101. conc. 394. & refer. in comp. verb. priuilegia Fratrum.* §.13.

Nota valde conceſſionem Leo.X.circa auctoritatẽ Prælatorũ ad interpretandũ dubia pro aſſecurandis cõſcientijs Fratrum. *Supple. f. 59. conc. 172. & fol. 93. conc. 287. & refertur in Comp. verbo, declaratio.* §.4. & 5.

atque interpretationi, in rebus dubijs acquieſcere, captiuando ſuũ intellectum in obſequiũ Chriſti. Circa quod multa diximus ſupra, in præcedenti tomo q.26. per plures Articulos, agendo de obedientia, & videndus eſt D. Tho. 2.2.q.96.art.5.in corpore Articuli, & ad 2. argum. & 2.2.q.147.ar.4. & Caiet.ibid. & Nauar.in Manuali cap.21.nu.22. vbi inquit male, atque imprudenter agere Prælatos, qui dubitantibus ipſorum ſubditis, an teneãtur ieiunare, hoc ſuis conſcientijs relinquunt, cum potius deberent ſententiam proferre, cui tuta conſcientia ipſi ſubditi poſſint ſtare. Videatur hac de re Syluester, *verbo, obedientia, q.2.* & Caiet. *verbo, ieiunium.* & P. Corduba ſuper noſtram Regulam cap.10.q.2. in tertio puncto, vbi ad hoc propoſitum dicuntur plura, eaq. notatu digniſſima.

ARTICVLVS III.

Qualiter Priuilegia, ſint interpretanda & declaranda?

IN hoc Articulo, tantummodo eſt dicendum, de Priuilegiorũ interpretatione in cõmuni, nam de eorũdem interpretatione, atque declaratione in particulari, & diuerſis ipſorum clauſulis, quæ in eiſdem communiter ſolent apponi, dicendũ eſt latiſſime, in ſeq. quæſt. Vt autem quod quæritur in præſenti Art. plenius fiat, præter quamplures generales regulas, quas ſupra adduximus agendo de legibus q.25.art.26. quammaxime vtiles, & neceſſarias, ad legum omnium interpretationem, & declarationem, ad rem propius in præſentiarum accedendo, libet nonnullas alias, de nouo adducere, quod fiet breuiter, atque reſolutiue, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Quãuis in Priuilegiorũ interpretatione attendendus ſit verborũ tenor, nihilominus tñ intentioni potius, quã verbis eſt inſiſtendum.

IN Priuilegiorum interpretatione atque declaratione, quammaxime debet attendi verborũ tenor, ſed nihilominus intentioni potius, quã verbis eſt inſiſtendũ. Hæc concluſio eſt expreſſa Sylueſt. *verbo, priuilegium, q.3.* & dicit eã ſententiam eſſe Hoſtienſis, quam & probat *ex cap. porro. & c. recepimus, de priuileg. & ex c. Marcion. 1. q. 1. cap. ſedule, d. 33. & c. intelligentia, cap. in his, de verb. ſignific.* ſemper aduertendo, quod Priuilegiorum interpretatio, facienda eſt ſecundũ Canones, non vero ſecundum leges, vt de mente Baldi, *in l. ſi quando, la primera. C. de bo va. lib.* 10. & clariſſimi olim Iuris vtriuſque Doctoris, Baptiſtæ de Friſco, in quodam ſuo opuſculo, tradit Syluest. *verbo, priuilegium, q.3. in 5. concl.* ex his, quæ de mente ipſius ad hoc propoſitum ponit ibidem. Qui etiam prædictus Baptiſta de Friſco, in eodẽ opuſculo de his agens, dicit, quod leges & Canones, reſcripta, atque priuilegia, & ſtatuta & vltimæ voluntates, & conſuetudines, & etiam contractus, interpretationem recipiunt, vel à conſueto modo interpretandi, vel à ſimilibus, vel ab alijs iuribus ſcriptis, quorum omnium in particulari multa ponit exempla prædictus Syluester, *verbo, interpretatio. q.5. in primo dicto,* quæ breuitatis gratia facio miſſa.

Secunda Concluſio.

Si Priuilegium ſit proprie, atque ſtricto modo ſumptum, id eſt pro illo, qđ eſt cõtra ius, interpretandũ eſt ſtricte, ita vt q̃ minus fieri poterit, derogetur iuri cõmuni.

Si priuilegium ſit proprie, atq. ſtricto modo ſumptũ, id eſt, pro eo, quod eſt contra ius, interpretandũ eſt ſtricte, atque ita, vt quamminus fieri poterit, derogetur iuri cõmuni. Hæc etiam concl. eſt Syluest. *verbo, priuilegium, q.3.* & probat eã, *ex c. cum dilectus, iuncta gloſſa, de conſuet.* vbi dicitur, quod ea, quæ repugnant iuri communi, ad ipſum quantum fuerit poſſibile reducenda

cenda ſunt. Qua quidem ratione dicit, quod ſi diſpenſatio fiat cum illegitimo ad Ordines, abſolute intelligendum eſt, de minoribus ordinibus tantum, vt latius probat prædictus Syluеſt. *verbo, ordo. §.2.* Item, ſi diſpenſatio fiat, vt tempore interdicti, interſit quis diuinis officijs, per eam non poteſt recipere communionem, neque intereſſe eiſdem diuinis officijs, tempore ceſſationis, ſtando in iure cōi; ſecus autem erit ex priuilegijs, prout tradit Nauar. c.27. ſui Manu, nu.178. & 189. Et addit ſupradictus Syluеſt. in tantū hoc eſſe verum, nempe quod priuilegium proprie, atque ſtricto modo ſumptum, id eſt, quod eſt contra ius commune, non ample ſed ſtricte eſt interpretandum, quod ſi ibidem non exprimitur conceſſionis cauſa, aut non ſit conceſſum, ex Motu proprio & certa ſcientia, nihil tale eſt præſumendum de voluntate Principis, ꝙ probat *per l. 1. C. de peti. bon.* quinvero pro precibus importunis obtentum, *iuxta l. 13. C. de ſun. limit.* Quapropter Bald. *in c. licet cauſam, de probation.* inquit, quod in eiuſmodi priuilegijs, neceſſum eſt vt ſemper ponatur ſimul clauſula, ex motu proprio ſiue ex certa ſcientia. Idem dicit Syluеſt. eſſe dicendum de reſcripto, quod tollit ius tertij, & de priuilegio ad beneficia, *per c. quamuis, de prabend. lib.6.* & aduertit ſecundū Panormit. *in c. cum ad hac, de cleri. non reſid.* quod ſi priuilegiū enormiter lædit Eccleſiā, vel alium, non valet, niſi fiat mentio de hac enormi læſione, quia in dubio, non præſumitur Princeps, concedere aliquid, cum alterius graui diſpendio, *iuxta l. quoties. C. de praci impe. offe. & c. ſuggeſtum, de decimis.* & idē habetur *in l. 2. §. ſiquis à Principe. ff. ne quid in loco publ.* & conſequenter taciturnitas, in his inducit ſubreptionem, *iuxta c. poſtulaſti, de reſcript.* Vnde priuilegiū immunitatis, ab oneribus perſonalibus, alicui à Principe conceſſum, non liberat eum ab alijs oneribus, quæ breuiter, & leuiter poteſt ſoluere, vt eſt caſus *in l. decurio fortunam. C. de decurio. lib. 10.* Ad propoſitū ergo reuertendo, dico, ꝙ priuilegiorum interpretatio, quæ militant contra Ius cōmune, ſtricte & non large eſt facienda, quæ eſt communis omnium Iuriſperitorum ſententia, ad quod allegant, *c. priuilegia, d.3. c. olim, de verb. ſignificat. & cap. porro, de priuil.* quod eſt intelligendum cum duplici limitatione, vt inquit Sylu. loco ſupra citato, Primo, niſi conſuetudo aliter interpretetur, iuxta id quod notatur *in c. quod dilectio de conſang. & affinit.* & ſecundo, niſi verba priuilegiorum aliud exprimant, nam ab eorum propria ſignificatione, inquit, non eſt recedendum, niſi de mente aliter conſtet, vt notatur *in ſupradicto cap. olim, & c. in his, de verb. ſignificat.*

Nō præſumitur Princeps velle concedere aliquid cōtra ius, niſi id habeatur expreſſe.

Tertia Concluſio.

Non ita ſtricte, eſt priuilegiorū prædictorum interpretatio facienda, vt nihil omnino operentur, nā priuilegia ſemper debent aliquid operari. Hæc concl. cōis eſt omnium Iuriſperitorum reſolutio, de qua videndus eſt ſpecialiter Felyn. *in cap. 1. de reſcript. & c. cauſa, eod. tit. facit & c. in his, de priuil. c. Abbate, de verb. ſignificat.* ſuntq. ad id plura alia iura, & capitula, quæ breuitatis gratia omitto, remittendo lectorem ad ea, quæ diximus ſupra q. 25. art. 26. concluſ. vltima.

Priuilegia ſemper debent aliquid operari.

Quarta Concluſio.

Si priuilegium largo modo accipiatur, ſcilicet pro omni illa cōceſſione, quæ eſt præter ius cōe, ſic priuilegiū Principis, latiſſime eſt interpretandū, quando vergit in præiudicium ipſius cōcedentis; ſtricte vero, ſi eſt in præiudicium aliorū. Hanc ſententiā, & concluſionem tenet Sylu. loco ſupra citato, & probat eā *ex c. quia circa, iūcta gloſſa de priuil.* & per Innoc. *in c. olim, de verb. ſignif.* quod eſt intelligendū, etiā ſi conceſſum ſit cauſa pietatis, vt

Priuilegiū late ſumptū, pro eo ꝙ eſt pter ius cōe, large & non ſtricte, eſt interpretandū, quando vergit in præiudiciū cōcedentis, ſtricte vero, ſi vergit in præiudicium aliorum.

notat Panorm. *in c. cum dicat, de Eccleſiis ædifican.* ſemper tñ in dubio debet interpretari,ita vt aliquid valeat,vt ſupra diximus,*per c. Abbate,de verb.ſign. & l.quoties.ff.de verb.obligat.* niſi præiudicet iuri diuino, vel libertati ſpiritus, vt notat ſupradictus Panormit. *in cap.licet, de regular.*

Quinta Concluſio.

Quando priuilegiũ,vel gratia alicui perſonæ conceſſa, abſolute & ſimpliciter loquitur,ſemper debet intelligi, ſecundũ cõditionẽ, & qualitatẽ perſonę.

Quando priuilegium vel gratia, alicui perſonæ conceſſa,abſolute atque ſimpliciter loquitur,ſemper debet intelligi ſecundũ conditionem,& qualitatem perſonæ cui conceditur. Hæc etiã concl. eſt ſupradicti Syluest. loco ſupra citato, & probat eã, *ex l. ſi quis filio.§.irritum.ff.de iniuſt.teſtam. & ex cap.placuit. cap ſic viue,16.q.1.& ex l.plenum §.2.de vſu,& habit.* Et eamdem tenet Bart. per *l.ex militari. ff. de milit. teſtam.* vbi etiam dicit, Baldũ ad hoc propoſitum, eamdem tenere ſententiam, quod priuilegium conceſſum Epiſcopo,de celebrando interdicti tempore, conceſſum videtur, vt celebrare poſſit,etiam in Pontificalibus,ſecundum conditionem, & qualitatem ſuæ perſonæ,ſiue ſuæ dignitatis.

Sexta Concluſio.

Priuilegiũ, ꝙ beneficiũ ſapit Principis, niſi aliud obſtet,latiſſime eſt interpretandum.

Priuilegium, quod beneficium ſapit Principis, niſi aliud obſtet, latiſſime ſemper eſt interpretandum. Hæc concluſio eſt etiã Sylu.loco ſupra citato, quã ponit inter alias concluſiones ſupradicti Baptiſtæ de Friſco antiqui Iuriſconſulti,concl.4. & dicit eſſe eam,Io Andr. & Ioan. de Butrio, *in cap. olim,de verb.ſignific.* pro qua facit *l.beneficium.ff.de Conſtit. Princip.* quod dicit eſſe limitandum, niſi beneficium,eſſet forte ambitioſum, vt puta diſpenſatio ſuper beneficiorum pluralitate, tunc enim non ample,ſed ſtricte eſt interpretandum, vt tradunt omnes communiter DD. Iuriſperiti, in *cap.licet,de translat.Epiſc. & in cap.Rodulphus, de reſcript.*

Septima Concluſio.

Priuilegia,in quibus datur facultas diſpenſandi,cõmutãdi,& abſoluendi,bene poſſũt extendi ad alios ſimiles caſus, in quibus ſubeſt eadem, vel maior ratio.

Priuilegia, in quibus datur facultas diſpenſandi,commutandi, & abſoluendi, bene poſſunt extendi ad alios ſimiles caſus,in quibus ſubeſt eadem, vel maior ratio. Hæc concluſio eſt fere communis,omnium Iuriſperitorũ recentiorum, & de ea videndus eſt Nauar.de reddit. Eccleſiaſt.q.3.monit. 20. & Didacus Perez in prologo ordinan.q.2. & Quintil. Mandoſius in praxi Signat.grat.tit.licẽtia, nam licet ſit iuris regula *l ſi pupillorum.§.ſi prætor.ff.de rebus eorũ,quæ ſub tutela,vel cura ſunt.* quod priuilegia non recipiũt extenſionem ex ſimilitudine rationis, neque ex maioritate rationis,& tradit Bald. *in cap.inter cætera, de reſcrip. nu.*10. ſitq. id regulariter verum, at non procedit,in priuilegijs cauſa fauorabili conceſſis, vt ſunt priuilegia,& facultates diſpenſandi,cõmutandi,& abſoluendi, hęc enim cũ contineãt beneficiũ & fauorem Principis,ample ſunt interpretãda,locumq. in eis habet ſimilitudo rationis, quia ex materia ſubiecta datur intelligi eam eſſe mentẽ Legiſlatoris. Qua quidem ratione,cõis eſt ſententia, ꝙ in Salmanticenſi Academia,qui profitetur ſacros Canones,fruitur prouentibus ſui beneficij in abſentia,per bullã Eugenianã, quamuis id non fuerit conceſſum, niſi ſolũ Theologis,propter ſimilitudinẽ rationis, & quia ſacrorũ Canonũ ſcientia,quammaxime neceſſaria eſt,ad regimen atque gubernationem Eccleſiaſticæ Hierarchiæ. Item & Bullæ ſiue priuilegia, concedentia votorũ cõmutationem, extenduntur ad ſimilia iuramenta cõmutanda, dummodo non vergant in præiudiciũ tertij, propter ſimilitudinẽ rationis. Itẽ priuilegium conceſſum à Papa Epiſcopo, in quo continetur facultas teſtandi, extendiq. poteſt propter eamdem rationem,ad codicillum, ſiue donationẽ

Nota hoc valde.

causa

cauſa mortis. De quo etiam plura alia adducere poſſem exempla, quæ breuitatis cauſa facio miſſa.

Octaua Concluſio.

Clauſula generalis ſequens, in priuilegijs appoſita, intelligenda eſt, ſecundum ſpecies præcedentes expreſſas, & non aliter. Hæc concluſio eſt Syluest. *verbo, clauſula generalis, nu.* 1. Et probat eam, ex *cap. dilectus, de Capell. Monachorum, ſecundum Innocentium, & facit clementina, non poteſt, de procuratoribus, & l. fin. §. cui dulcia. ff. de vino, tritico, & oleo.* Circa quod videndus eſt Panorm. *in cap. ſedes, de reſcript.* vbi, inquit, quod per huiuſmodi generalem clauſulam, quidam alij, ſeu, quædam alia, non includuntur perſonæ, nec res maiores expreſſis, ſed vel pares, vel minores. Circa quod videantur plura, quæ ad hoc propoſitum dicit prædictus Sylu. loco vbi ſupra, & *verbo, reſcriptum.* 1. *in princip.* Clauſula generalis ſequens, in priuilegijs appoſita, intelligenda eſt, ſecũdũ ſpecies præcedentes in ipſa, & nõ aliter.

Nona Concluſio.

Hoc generaliter in priuilegiorum interpretatione obſeruãdum eſt, quod priuilegium generaliter indultum, non includit caſum contra Rempublicã, & ſi ipſum includat, non valet. Hæc concluſio eſt ſupradicti Syluest. ſeu potius ſupradicti Baptiſta de Friſco, quæ inter alias cõcluſiones eiuſdem, ponitur ab ipſo, concluſ. 6. quam & probat *ex l. iubemus. C. de ſacroſanctis Eccleſiis.* Et hæc circa Priuilegiorum interpretationem ſpecialiter, breuiter dicta ſufficiant. Priuilegiũ generaliter indultũ, non includit caſum contra Remp. & ſi ipſum includat, non valet.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Priuilegia, ſecundum conſuetudinem, debeant interpretari & declarari?

IAm ſupra q. 28. per plures Articulos diximus, quid ſit conſuetudo, quam vim habeat, & quænam ſint de ipſius eſſentia & ratione, ad hoc, vt legem poſſit interpretari, & in caſu eamdẽ ipſam tollere, quibus præmiſſis, quæritur in præſentiarum, an priuilegia, etiam ſecundum conſuetunem ſint interpretanda? Cui quidem difficultati, breuiter per ſequentem concluſionem reſpondeo.

Concluſio.

PRiuilegia ſecundum conſuetudinem ſunt declaranda, atque interpretari debent. Hæc concluſio eſt cõmunis omnium DD. reſolutio, cuius, & in promptu ratio eſt, etenim ſi prædictæ conſuetudinis ea eſt vis, tantũq. roboris habet, vt vim legis quandoq. obtineat, legemq. ipſam poſitiuam, atque præceptiuam interdum tollere, & abrogare poſſit, vt quam latiſſime probatum eſt in ſupradicta q. 28. ſed maxime in art. 2. & 4. ſi inquam ea eſt, quæ communiter leges interpretatur, & quando præceptũ aliquod obliget, ſeu non obliget ad peccatum, vt tenet cõmunis omnium DD. & Iuriſperitorum ſententia, de quo videndus eſt D. Thom 2. 2. quæſt. 97. art. 3. & 2. 2. q. 186. art. 9. ad 2. liquidum profecto fit, quod etiam ipſa, priuilegia debeat, & poſſit interpretari & declarare, quodq. ſecundum illam ea ſint interpretanda, & declaranda. Pro quo videnda ſunt, ea quæ latiſſime diximus, in art. 13. ſupradictæ q. vbi luculenter oſtendimus, qualiter etiam in iudicio contentioſo, ſecundum conſuetudinẽ, etiam iuri ſcripto contrariã, qualibet de re ſit iudicãdum. Solum reſtabat in præſentiarum dicere, quæ- Priuilegia ſecundũ conſuetudinem, ſunt interpretanda & declarãda.

Digitized by Google

nam ſit vera, atque legitima conſuetudo, ſecundũ quam eiuſmodi interpretatio fieri debet? Sed quia hac de re, meo quidem videri, loco ſupra citato, dicta ſunt omnia quæ hic deſiderari poſſunt, ab his in præſentiarum conſulto ſuperſedeo, ne ſemel & iterum, ac ſæpe ſæpius eadem dicamus.

QVÆSTIO XLV.

De Priuilegijs, quantum ad ipſorum explicationem, declarationem, atque interpretationem in particulari, & de diuerſis clauſulis, quę in eiſdem ſolent apponi, in ſeptem Artic. diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quidnam ſignificetur & intelligatur, per illam clauſulam, in reſcriptis Apoſtolicis, atque Priuilegÿs apponi conſuetã Motu proprio, & ex certa ſcientia?

PRo huius Articuli intelligentia, aduertẽdum eſt, quod reſcripta & priuilegia, litteræq. Apoſtolicæ, dupliciter ſolent expediri, vt conſtat ex *cap. cum acceſſiſſent, cum gloſſa, verbo confirmatum, de Conſtitut. & gloſſa in cap. ex parte, eodem tit. verbo, confirmatione, & gloſſa etiam in c. 1. & 2. de confirmatione vtil. vel inutili*. Vno modo ad inſtantiã partis, atque vt dicitur, in forma communi, aliò vero, ex motuproprio & certa ſcientia, quorum exempla paſſim in Iure, Apoſtolicisq. Conſtitutionibus licebit reperire. Vt autẽ conſtet, quid interſit inter prædictas conceſſionis formas, ſequentes ſtatuo concluſiones. Sit ergo prima Concluſio.

Prima Concluſio.

Quid intelligatur conceſſum, in forma communi.

TVnc aliquid dicitur, eſſe conceſſum ſiue confirmatum in forma communi, quando fit ad inſtantiam partis, & aliter quam Principe, ſiue Summo Pontifice, inſtructo de re ſiue negotio, quod concedit, aut confirmat, in quo quidem caſu, verba intelligenda ſunt conditionaliter, nam Papa, ſiue Princeps, præſumitur ignorare ea, quæ in facto conſiſtunt. Hæc concluſio eſt omnium Iuriſperitorum communis, quorũ reſolutio deſumpta eſt ex ſupradictis gloſſis, vbi & ad propoſitum allegantur plura iura, ad oſtendendum qualiter, conceſſa ſiue impetrata in dicta forma communi, nullũ ius alicui de nouo tribuiſſe, vt cõſtat ex prædicto *cap. cum dilecta. §. non igitur. verſ. nolentes, de confirmatione vtili, vel inutili, & cap. quia diuerſitatem, de conceſſ. preben. in fine, & cap. ex parte, de priuileg.* Et ratio eſt, quia qui confirmat, non donat, vt conſtat ex *cap. inter dilectos. §. cęterum, de fide inſtrumentorum*, ſed ſolummodo ius vetus conſeruat, vt conſtat ex *cap. præceptis, diſt. 12. & ex cap. vlt. 25. q. 3. & ex cap. quia intentionis, de priuileg.* Vnde per eiuſmodi confirmationem, non intelligitur Papa, iuri alicuius derogare, iuxta *cap. licet. §. 1. de offic. ordin. Facit & l. 2. §. ſi quis à Principe. ff. ne quid in loco publ.* non enim inde naſci debet iniuria, vnde iura exoriuntur, vt habetur in *cap. qualiter, & quando, el primero, de accuſ. & in l. meminerint. C. vnde vi.* Neq. etiã per ſupradictã confirmationem ſeu innouationem, impeditur alicuius petitio, vel iudicis cognitio, vt conſtat ex prædict. *cap. licet, & cap. quia*

diuerſitatem, de conceſſ. preb. & ex *cap. bona, de confirmat. vtili, vel inutili, & etiã argumento deducto ex cap. conqueſtus. 9. q. 3.* Quorũm omnium ratio eſt, nam prædicta omnia ſemper facit Papa ſine præiudicio alterius, vt conſtat ex omnibus iuribus ſupradictis, vnde fit, vt inquit ſupradicta *gloſſa, in d. c. 1. de confirmatione vtili, vel inutili,* quod eiuſmodi confirmationes parum valent, niſi ad hoc ſolummodo, quod plus ſolet timeri, quod ſpecialiter cõceditur, vt habetur, *diſt. 23. cap quamquam.* Quod autem omnes prædictę conceſſiones, ſiue confirmationes in forma cõmuni factæ, intelligendæ ſint conditionaliter, & cũ hac conditione appoſita, etiam ſi non exprimatur, *Si ita eſt, aut ſi preces veritati nitantur, aut veluti poſſidetis, ita poſſideatis,* quia per ipſas Papa ſiue Princeps, nullum nouum ius alicui intendit tribuere; & quia Papa, & Princeps, vt dixi, ea quæ in facto conſiſtunt, præſumitur ignorare, tradunt latiſſime, omnes ſupradictæ gloſſæ, ſed præſertim *gloſſa in cap. venerabilis, de confirmatione vtili, vel inutili, verbo, ſicut ſine prauitate, & in cap. examinata, eodem tit. verbo, non obſtante confirmatione,* vbi ad hoc propoſitum reperire licebit, multa eaq. notatu digniſſima.

Omnes cõceſſiones Papæ, in forma cõmuni factæ, intelligẽdæ ſunt conditionaliter.

Papa ea quę in facto cõſiſtunt præſumitur ignorare.

Secunda Concluſio.

Tunc aliquid dicitur conceſſum, ſiue confirmatum Motu proprio, atque ex certa ſcientia, quando in conceſſione, vel confirmatione, inſeritur tenor rei confirmatæ, vel conceſſæ, aut Papa ſeu Princeps, vtitur prædictis verbis, ad inſinuandũ quod cõceſſit, vel confirmat, id quod ſcit, & id quod voluit, ad quorũ maiorem firmitatẽ addi ſolet & illa clauſula, de plenitudine poteſtatis. Hæc concluſio eſt cõis omnium DD. reſolutio, de qua videnda eſt *gloſſa in cap. ad hęc, de reſcript.* & Panorm. *ibid. nu. 7. Decius ibid. nu. 14. Felin. in cap. nonnulli, eod. tit. Innoc. in cap. 1. de tranſa.* & ſatis colligitur, *ex textu, & gl. in cap. venerabilis, de confirmatione vtili, vel inutili, verbo, tenor,* vbi ad hoc propoſitum dicuntur plura maxime notatu digna. Quid autem operetur eiuſmodi confirmatio, facta, vt prædictũ eſt, motu proprio atque ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis, tradit latiſſime *gl. in c. cũ acceſſiſſent, de conſtit. verbo, confirmatũ, & gl. in c. ex parte, eod. tit. verbo, confirmatione, gloſſa etiã in cap. 1. & 2. de confirmatione vtili, vel inutili, & gl. in c. 1. de tranſactionibus, verbo, ex hac noſtra auctoritate.* Atque vt ex tam multis, quæ ibidẽ dicuntur, aliqua referamus, dico, quod prædicta conceſſionis, ſeu confirmationis forma, dicto modo facta, tria præſertim operatur, primum ꝙ huiuſmodi conceſſio, ſiue cõfirmatio, firmioris eſt auctoritatis. Secundum, ꝙ ſi illa eſt minus valida, per eiuſmodi confirmationem fit valida. Et tandem tertium, ꝙ propter auctoritatem confirmantis, nullus Papa inferior, de illa poteſt cognoſcere, quæ omnia multis iuribus cõprobantur. Namq. quod conceſſio, ſiue confirmatio, prædicto modo facta, infirmũ confirmet, *habetur in cap. in primis, 2. q. 1. & in c. hęc quippe. 3. q. 6.* Quod autem ſuppleat defectum ſolẽnitatis omiſſæ, *habetur in c. 1. de tranſact. & in c. quotiens, de pact.* vbi dicitur, ꝙ ſi tranſactio, vel pactũ ab initio fuerit inualidũ, per confirmationẽ Papæ ſumit vigorem. Item valet prædicta confirmatio, dicto modo facta, vt de beneficio illo, ꝙ ex certa ſcientia fuit conceſſum, poſtea directe, an licite ſit adquiſitũ, vel non ſine nouo mandato non cognoſcatur, vt habetur expreſſe in *cap. 2. de confirmat. vtili, vel inutili.* Ac tandem prædictus conceſſionis, ſiue cõfirmandi modus, in litteris Apoſtolicis appoſitus, valere facit, quę alias erant inualida, vt ſatis colligitur ex *d. c. 1. de tranſact. & d. cap. quotiens, de pactis.* Et quidem quod ſit quammaxime momenti, negari nullo modo poteſt, nam vt inquit Imperator, *in l. 1. §. ſed neque. C. de veteri iure enucleando,*

Quando dicatur aliquid cõceſſum, ſiue cõfirmatũ Motu proprio, & ex certa ſcientia, ſiue de plenitudine poteſtatis.

Quid operetur conceſſio, ſiue confirmatio facta, Motu proprio, & ex certa ſcientia, & poteſtatis plenitudine.

do, quibus auctoritatem noſtram impertimur, ea omnia, noſtra facimus. Quo fit, vt priuilegia dicto modo conceſſa, per eiuſmodi clauſulam appoſitam, quoddammodo fiant Domini Papæ, & de illis ad eumdem, ſolummodo ſpectet cognitio.

ARTICVLVS II.

Quid intelligatur per illam clauſulam, in ſupradictis Priuilegijs etiam apponi conſuetam, qua dicitur, vt iudices ad exequutionem procedant, omni appellatione remota, ſiue poſtpoſita?

SVpradicta clauſula, ſpecialiter conſueuit apponi, in conſeruatorijs, & quotieſcumque aliquibus iudicibus delegatis demandatur, ſiue præbetur facultas, vt ad executionem aliquorum priuilegiorum, ſiue litterarũ Apoſtolicarũ procedãt, omni appellatione remota, ſiue poſtpoſita. Et quæri atque difficultari ſolet; de quibus appellationibus prædicta verba ſint intelligenda, & an mentio fiat ſolummodo de appellationibus (vt dicitur) friuolis, an vero etiam de legitimis? & an appellatio ſit remouenda, ſolũmodo à ſententijs interloquutorijs, an vero ab ipſa ſententia diffinitiua? Quid ſit ſententia interloquutoria, quid vero diffinitiua, & quænam dicantur appellationes friuolæ, adeo ex ſe, vel ex ipſis nominibus, clarum & perſpicuũ eſt, vt nullo modo in præſentiarum id explicare, aut dicere neceſſariũ videatur: & præmiſſo quod iam horum omnium ſufficiens habeatur notitia, difficultati propoſitæ reſolutiue reſpondeo, per ſeq. Concl.

Concluſio.

Quando cõceditur alicui, vt procedat omni appellatione remota, nõ ſolum intelligitur de appellationibus friuolis, verumetiã de legitimis, & nedum de ſententiis interloquutorijs, verũ de ipſa ſententia diffinitiua.

QVotieſcumque in priuilegijs, ſeu litteris quibuſcumque Apoſtolicis, apponitur ſupradicta clauſula, vt ad exequutioné eorũ procedatur, quacumque appellatione remota ſiue poſtpoſita, intelligendum eſt, non ſolum de appellationibus friuolis, verumẽtiam & de legitimis, & needum de appellatione à ſententijs interloquutorijs, ſed etiam de ipſa ſententia diffinitiua. Hæc concluſio, vt credo, eſt communis omnium DD. reſolutio, quidquid alij dicant, & quod hoc dicendum atque tenendum ſit, probatur hac ratione, meo quidem videri, efficaciſſima: nam appellationes friuolæ, & quæ interponuntur ſine iuſta atque legitima cauſa, tunc ſcilicet quando quis appellat, vbi non eſt grauatus iniuſte, quæ ab alijs dicuntur vanæ atq. inanes, in tantum à iure alienum eſt, vt admittantur & recipiantur, vt potius ipſo iure, pænæ ſint conſtitutæ, contra ſic appellantes, pro eo quod iniuria, nec quidem modica, ſed quammaxima fit iudicibus, à quibus prædicto modo friuolè, atque iniuſtè appellatur, poſſuntq. ipſi agere contra eos, actione iniuriarum, vt tradit *Gloſſa in l. fin. C. quando prouocare non eſt neceſſe*, & Geminianus *in cap. cum appellationibus, de appellat. in 6.* & Felinus *in cap. 2. eod. tit. & gloſſa in c. ſiquis præpropera, d. 50.* ergo non eſt credendum, cum aliàs ſecundum iura, eiuſmodi appellationes remouendæ ſint, quod Pontifices Summi volentes aliquod priuilegium concedere, Religionibus ſeu quibuſcumque alijs perſonis, per ſuas litteras Apoſtolicas, quando dicunt, quod ad ipſarum exequutionem procedatur, appellatione quacumq. remota, ſiue poſtpoſita, quod intelligi velint (nihil de nouo concedendo) ſolummodo de appellationibus friuolis, apponendo prædictam clauſulam, verumetiam & de cõgruis, atque legitimis. In cuius etiam ſignum, prædicti Pontifices, vt cuncta cõprehendant, iã dicere ſolent, appellatione quacũq.

Appellationes friuolæ etiã de iure cõi non ſunt recipiẽda.

poſtpo-

poſtpoſita, vt eiuſmodi verbis ſubindicent, omnem eſſe remouendam appellationem, non ſolum friuolam, vanam, atque inanem, verum etiam & congruam, atq; legitimam; nec ſolum proinde concedunt, vt appellatio non admittatur à ſententijs interlocutorijs, verum & ab ipſa diffinitiua, alias enim parum, vel nihil concederent prorſus, cum etiam ſecundum Ius ciuile, *per l.3.C.quo appe.non re.& l.2.C.de Epiſ.audien.* à ſententijs interlocutorijs, vel ab aliquo grauamine, ante ſententiam appellari non poſſit. Vt tradit Syluest. *verbo appellat.q.5.* & ſecundum vero Ius Canonicum multo minus, maxime poſt Concil. Trident. *ſeſſ.13. de reformat.cap.1.* vbi ſtricte prohibetur, appellari à ſententia interlocutoria, niſi quando grauamen illatum per ipſam, tolli non poſſet, per appellationem à diffinitiua, vt late probat Nauar.lib.2.conſil.tit.de appellat.conſil.1.num.1.& 2. Ad propoſitum ergo redeundo, dico, quod Iudex delegatus, per ſupradictam clauſulam, non tenetur deferre vlli appellationi, ſi non eſt facta in caſu à Iure expreſſo, & ſic non obſtante appellatione, procedere poteſt ad executionem ſuæ ſentẽtiæ, nam licet appellatione pendente, nihil innouari poſſit, vt habetur *in toto tit.ff. vt nihil innouetur appellatione pendente*, fallit tamen prædicta regula, ſi cauſa fuerit commiſſa, appellatione poſtpoſita, ſiue remota, nam in hoc caſu, non obſtante appellatione, poterit innouari per iudicem, à quo appellatum eſt, & ſententia executioni mandari, ſecundum Innocent. & Oſtienſem, *in cap. Paſtoralis, de officio delegati*, quod eſt intelligendum, niſi per ſuperiorem facta fuerit inhibitio, aut niſi ex certa ſcientia, Papa commiſerit appellationem. Licet tamen iudex, non teneatur appellationi deferre, vt dictum eſt, ſi tamen pars appellauerit ex tali cauſa, quæ ſi eſſet vera, legitima deberet reputari, quamuis non ſit ſcripta in iure, poterit nihilominus Superior, ſiue Papa, ſi ſibi viſum fuerit, illam admittere, vt habetur in iure, *in cap.Paſtorali, de appellationibus, & l.1.C. de ſentent. præfec. prætor.& authent. quæ ſupplica.C.de præci.impera.offerend.* vbi habetur, quod ad Principem poterit ſupplicari, ſicut & ſupplicatur, non vero appellatur, à ſententia Præfecti prætorij, quod multum eſt notandum.

De iure cõiſtã ciuili, quã canonico eſt, vt appellatio à sẽtentijs interlocutorijs nõ admittatur, niſi qñ grauamen illatũ per ſententiã diffinitiuam non poſſit reparari, vel in caſibus à iure expreſſis.

Quando ſit appellationi differendum, qñ vero non.

ARTICVLVS III.

Quid intelligi debeat, per illam clauſulam, contradictores quoslibet & rebelles, etiam per quaſcumque cenſuras, & pœnas Eccleſiaſticas, & alia opportuna iuris remedia, appellatione poſtpoſita compeſcendo?

HÆc clauſula; multoties apponitur in priuilegijs, & maxime in conſeruatorijs, per ſupradicta verba expreſſa, aut alia ipſis ſimilia, addendo, & dicendo, *non permittentes eos ab aliquo moleſtari.* Et ſolet quæri, de quibusnam contradictoribus, atque rebellibus intelligantur? Qua de re, latiſſime agit Nauar. *in cap. cum contingat, de reſcriptis, in 7. cauſa nullitatis*, de cujus reſolutione, & omnium quos conſului, ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

SVpradicta clauſula intelligenda eſt, de rebellibus, & contradictoribus, qui contradicunt de facto, non vero de illis, qui contradicunt de iure, ſiue iuridice. Hæc Concluſio eſt expreſſa cuiuſdam Gloſſæ ab omnibus re-

Supra dicta clauſula intelligenda eſt, de

Digitized by Google

rebellibus, & cõtradictorib' qui contradicunt de facto non vero de illis, qui contradicunt de iure, ſiue iuridica.

ceptæ, & laudatæ, *in cap.pro illorum,de præbend. verbo contradictores*, vbi expreſſe dicitur, prædictum capitulum,eſſe intelligendum de his, qui contradicunt de facto, non vero de iure, quod quidem ex ſententia,atque auctoritate multorum Iuriſconſultorum, latiſſime probat prædictus Nauar.loco ſupracitato, à quorum ampliori tractatione, propter temporis anguſtias ſuperſedeo. Facit ad id *l.ſi ſeruum.§.hac verba.ff.de acquirend.hæred.* de qua lege videatur Panorm. *in cap audita,de reſtitutione ſpoliatorum*, & Felinus, *in cap.cauſam, quæ,de reſcript.* vbi ad hoc propoſitum,inuenire licebit multa, eaque notatu digniſſima. Et aduerto, quod non obſtante contradictione quorumcumque Prælatorum Eccleſiaſticorum,Regulares vtuntur,vtique & frui poſſunt,priuilegijs ſibi per ſedem Apoſtolicam conceſſis,& niſi contradicere deſtiterint, excommunicationis pœnam incurrunt, & quidquid per eos in contrarium fuerit factum,eſt irritum,& inane. Hoc habetur in multis priuilegijs, à me breuitatis cauſa omiſſis,ad quorum tenorem me remitto,aduertendo,vt conſulatur ſemper ipſorum tenor,nec vlterius progrediatur,cum ſecundum ius,priuilegiati ſemper,intra terminos ſuorum priuilegiorum ſe continere debeant, nec vlterius ea protendere;, vt habetur, *in cap.capella.extra, de priuilegijs.* Aduerto etiam, quod non per hoc quod aliqui Prælati,eorum priuilegijs contradicant, eiuſmodi contradictores atque inobedientes, cenſendi ſunt violatores libertatis Eccleſiaſticæ; non enim violari dicitur Eccleſiaſtica libertas, ex eo quod aliquod alicui Religioni non ſeruetur priuilegium, aut eiſdem contradicatur, ſed tunc ſolummodo, quando violatur eiuſmodi priuilegium, ſuper generalem libertatem Eccleſiæ, & quoad omnes Eccleſiaſticos, prout probe notat,& tradit Sylueſt. *verbo immunitas. 2. nu. 2.* vbi & ad hoc propoſitum multa inuenire licebit, ac de pœnis in quas eiuſmodi contradictores incurrunt, & quando, atq; in quibus caſibus.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS IV.

Qualiter ſit intelligenda illa clauſula, quorumdam priuilegiorum, inuocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachij ſecularis, & quid operetur?

Huic articulo reſpondetur,per ſequentes Concluſiones.

Concluſio.

Supradicta clauſula ponitur, ad abundantiã illius, ꝙ alias de iure cõi eſt conceſſum.

PEr ſupradictam clauſulam, id quod alias fieri poſſet de iure communi, conceditur ad maiorem cautelam,atque ſuperabundantiam.Pro intelligentia ſimul, & probatione prædictæ concluſionis, aduertere licet ex Innocent. *in cap. ſignificaſti, num. 3. de offic. deleg.* communiter recepto, & relato à Nauarr. *in cap. cum contingat, de reſcript. remed. 1.* quod de iure communi,delegatus à Papa,implorare poteſt auxilium brachij ſecularis, quinvero idipſum poteſt Ordinarius,vt conſtat,*ex cap. 1.de offic.ordin.* Et ſi Ordinarius id poteſt,multo melius atque fortius,delegatus in cauſa ſibi delegata,cum ſit illo maior, vt conſtat, *ex cap. ſane, el 2. de offic. deleg.* Quo fit vt licet quandoque in reſcriptis Apoſtolicis, apponatur ſupradicta clauſula, *inuocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachij ſecularis*, ad cautelam, atque ad maiorem ſuperabundantiam illud ponitur, non vero

De iure cõi delegatus à Papa inuocare põt auxilium brachij ſecularis põt iudex ordinarius.

propter

propter præciſam neceſſitatem, ꝙ multoties reperitur de ſtylo curiæ, vbi interdum exprimuntur clauſulæ, quæ ſuapte natura iam inerant. Hæc eſt communis omnium Iuriſperitorum reſolutio, de quo videatur latiſſime, prædictus Nauar. vbi ſupra. Fuit autem neceſſarium, aut ſaltim conueniens quammaxime, ad ſuperabundantiam, & cautelam verba prædicta, in literis Apoſtolicis apponi, pro eo quod iudices ſeculares, difficillime id quod de iure tenentur, ſolent præſtare, ægreq. atque moleſte ferre, officium ſuum inuocatum impartiri, nam videtur eis perperam, quaſi quid iniuſtum, & à ſuo munere & officio alienum, & in eo prorſus vniuerſam regalem iuriſdictionem violari, interdumq. iraſcuntur, atque ſcandalizantur quammaxime, quando vident Eccleſiaſticos iudices ſub cenſuris, & excommunicationis interminatione, eoſdem compellere, ad hoc vt ipſis ſuum exhibeant auxilium, atque exclamantes dicunt, non eos eſſe illis ſuperiores, nec poſſe iure in eos agere, aut propterea ipſos excommunicare. Ad tollendam igitur huiuſmodi dubietatem, querelarum, & ſcandalorũ materiam, non incongrue, ſed expedientiſſime, in literis Apoſtolicis prædictis, apponuntur ſupradicta verba, quibus facultas dictis iudicibus datur, vt ad ipſarum executionem (ſi opus fuerit) inuocare poſſint, auxilium brachij ſecularis, ad idq. prædictos iudices ſeculares, etiam renuentes compellere, ſecundum congrua atque expedientia iuris remedia, ſub obedientia, & cenſuris. Qualiter autem, ea in re, prædicti iudices Eccleſiaſtici, & ſeculares, ſe debeant habere, & an id fieri debeat, prius examinato proceſſu, & cum cauſæ cognitione, an vero ſine ipſa? latiſſime tradunt DD. Iuriſperiti, à cuius rei tractatione, propter temporis anguſtias conſulto ſuperſedeo, & quia de hac difficultate, & quæſtione, plura, olim dixi in meo libro Ordinis iudiciarij, q. 3. art. 7. & 8. vbi reperire licebit multa, eaq. notatu digniſſima, de quo etiam arguméti genere, latiſſime agit Nauar. *in c. cum contingat de reſcriptis, rem. 1.* ad quem lectorem remitto.

De ſtylo Romanæ curiæ, multoties exprimũtur clauſulæ, q̃ ſuapte natura, iam inerant.

Qualiter Iudices ſeculares libenter impẽdere debeant, ſuum auxilium iudicibus Eccleſiaſticis.

ARTICVLVS V.

Qualiter intelligatur illa alia clauſula, in prædictis literis Apoſtolicis apponi conſueta, ſupplentes omnem defectum?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem concluſionem.

Prima Concluſio.

QVando ſupradicta verba, ponuntur in bullis, priuilegijs, ac literis Apoſtolicis, datis ſub forma communi, quamuis per ipſa ſuppleantur defectus accidentales, & pertinentes ad ſolemnitatem accidentalem iuris, non tamen eſſentiales, & ſubſtantiales. Hæc Concluſio eſt cõmunis omniũ Iuriſperitorum reſolutio, de qua ſpecialiter videndus eſt, Oſtienſis, *in cap. 1. de tranſactionibus*, & ſpeculator, *in tit. delegatis. §. nunc oſtendendum, verſ. 14.* & Pariſius, *conſil. 5. nu. 16.*

Qñ dicta verba ponũtur in bullis, conceſſis in cõi forma, non ſupplentur per ipſa defectus eſſentiales, ſed tantummodo accidentales.

Secunda Concluſio.

Quando vero prædicta verba, ponuntur in Apoſtolicis literis, datis atque expeditis, Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de plenitudine poteſtatis, tunc non ſolum ſupplentur iuris defectus accidentales,

Qñ prædicta verba ponũtur in bullis conceſſis motu p-

Digitized by Google

prio, & ex certa ſcientia, ſeu de plenitudine poteſtatis ſupplentur oĩs defectus non ſolũ accidẽtalis, verum etiã eſſentialis, dũmodo non ſint cõtra Ius naturale.

les, verum etiam eſſentiales & ſubſtantiales, earum rerum quæ ponuntur in iure, quaſi ad ipſius eſſentiam atque ſubſtantiam pertinentes, dummodo non ſint contra ipſum Ius naturale. Hæc concluſio eſt omnium ſupradicto- rum, cuius quidem ratio, & fundamentum eſt, nam quando ſummus Pont. prædictis verbis vtitur, & cum ſupradicta clauſula aliquid concedit, ſiue confirmat, plenitudine vtendo ſuæ poteſtatis, ſubindicare vult, quod intendit, vt valeat actus, qui alias de poteſtate ordinaria non valeret, vt dicunt omnes communiter Iuriſperiti. Sed non propterea ſupplere viſus eſt defectum, qui interuenire poſſet & ſolet, ex parte ſupplicantis: etenim ſi pars impetrans aliquod eiuſmodi reſcriptum, ſiue priuilegium, aliqua eſſet excommunicationis cenſura innodata, tale priuilegium impetratum, ſuper alio articulo, quam prædictæ excommunicationis, vel eiuſdem appellationis, non valeret, ſicut non valet vllum reſcriptum ab excommunicato impetratum, vt habetur in iure, *cap. ipſo iure, de reſcript. lib. 6.* Et eadem ratione, non ſuppletur defectus doli, ſi adſit ex parte impetrantis, nam dolus in impetratione, facit quodcumque reſcriptum nullum, ac ratione prædicti doli, quæcumque literæ impetratæ ſubreptitiæ iudicantur. Hanc igitur ob cauſam, quammaxima viſa ſemper, atque exiſtimata fuit, illa conceſſio Leon. X. quæ refertur in Supplemento. fol. 91. & habetur, vt dicitur in regiſtro Ordinis, inter alias factas, tempore Reuerendiſſimi Patris F. Fracîſci de Lycheto, Miniſtri olim generalis noſtri ſacri Ordinis Minorum, quam conceſſit viuæ vocis oraculo, *vt omnibus priuilegijs, & indultis, & conceſſionibus in vtroq. foro impetratis, per Patrem Fratrem Ioannem de Coſta Commiſſarium quondam C[illegible]ntanum, liceat Fratribus Minoribus vti ſecure, quamuis fuerint impetrata indebite, abſque cauſa legitima, vel quouis alio modo indebito, etiã malitioſe, & mendaciter, deloſe, & eiuſmodi.* Quæ omnia fertur, quod Dominus Papa, habuit pro ſufficienter expreſſis, & ſuppleuit quoſcumque defectus in tali impetratione factos, & tanquam ſi debite, & legitime impetrata fuiſſent, dictis Fratribus Minoribus licite vti conceſſit eiſdem. Hæc quidem conceſſio, vt dixi, magna ſemper viſa atque exiſtimata fuit, & quæ raro, aut nunquam fieri conſueuit.

Per ſupradictã clauſulã non ſupplentur defectus, qui interueniunt ex parte impetrãtis bullis ſiue priuilegium.

Suppl. f. 91. & habetur in Regiſtro Ordin.

ARTICVLVS VI.

Qualiter ſit intelligenda illa clauſula, quæ in aliquibus priuilegijs apponi ſolet, qua dicitur, vt non cenſeantur reuocata, niſi de eis mentio fiat, de verbo ad verbum?

HAnc difficultatem mouet priuilegiorum Collector, in Compendio, *verbo priuileg. Fratrum.* §. 33. vbi inquit, quod quia in pleriſq. conceſſionibus ſupradictis, & in toto noſtro mari magno & alijs priuilegijs, continetur, quod non intelligantur reuocata, niſi de eis fiat mentio de verbo ad verbum, vtputa quando conceditur nobis, quod non teneamur ad procurationem legatorum, etiamſi in literis eorumdem dicatur, vt tam exempti, quam non exempti teneantur ad hoc onus, niſi de hoc indulto nobis conceſſo fiat mentio de verbo ad verbum, & poſtea Papa concedit cuipiam legato, vt poſſit exigere procurationem, à quibuſcumque perſonis, etiam exemptis, quamuis talia habeant priuilegia, quod de eis ſit facienda mentio, de verbo ad verbum, quæ voluit in literis legati haberi pro expreſſis, non immerito, quæritur nunc, Vtrum per has literas legatorum, ſit

dero-

derogatum prædicto noſtro priuilegio,& idem dicendum eſt de ſimilibus. Cui difficultati reſpondens dicit, quod licet ſuper hoc, multi multa dixerint, ſemper tamen maior, atq; ſolemnior Doctorum pars tenuit, & tenet per ſupradictas literas, cuicumque priuilegio derogatum eſſe, & ſic de mente ipſius propoſito Articulo, reſpondeo per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

QVando in prædictis literis Apoſtolicis, ſupradicta apponuntur verba, per ea intelliguntur reuocata, quæcumque priuilegia, etiamſi habeant clauſulam, quod non reuocentur, niſi de eis mentio fiat de verbo ad verbum. Hanc Concluſionem probat dictus Collector, in primis, ex mente, & ſententia Felin. *in cap. nonnulli, de reſcript.* vbi compendioſiſſime tractat hanc materiam, adducens ibi omnes ſuper ſcribentes eam, & concludens dicit, quod ſic habet ſtylus curiæ indubie, per ſupradicta verba derogari priori priuilegio. Quod autem hoc habeat ſtylus Curiæ, inquit prædictus Collector, eſt pluſquam manifeſtum, cum in nullis reuocationibus, inſerantur literæ priores, niſi aliquando ad abundantiorem cautelam, ac proptera ait, non debent opinari Fratres, quod ſua priuilegia ſunt immutabilia, ac ſi ligatæ eſſent Pontificum manus, vt non poſſent derogare priuilegijs à ſe, vel ſuis prædeceſſoribus conceſſis, niſi illa inſererentur, cum ſit impoſſibile, eos omnia ſcire, & priuilegia prædicta ſint particularia, atque innumerabilia. Aduertendum tamen eſſe dicit, an relatio Breuis vel Bullæ, ſuper quam ſit conceſſio, ſit vera vel falſa, nam ſi eſt falſa, nihil valet, quod conceditur, etiamſi contineat maximas clauſulas, & non obſtantias. Si vero eſt vera, ſimiliter eſt aduertendum, an in totum, vel in partem, aut ad tempus derogent prioribus, nam licet ſecundæ literæ, magnas habeant non obſtantias, & amplas generalitates, non derogant niſi illis, quæ ipſis contraria ſunt, & ponit exemplum, in eo qui priuilegium habet, vt in partes Hieroſolymitanas poſſit traſire, & prohibetur poſtea, vt in illas partes nullus tranſeat, non obſtantibus quibuſcumque priuilegijs conceſſis Ordinibus, vel perſonis, &c. etiamſi de eis, eorumq. tenoribus ſpecialis mentio foret facienda, &c. quæritur, an iſte talis proficiſci poſſit ad Compoſtellam, cum habeat aliud priuilegium, hoc ſibi concedens? ſi dicas, quod non, quia omnibus priuilegijs eſt derogatum, falſum eſt, quia non eſt derogatum prædictis priuilegijs, niſi quoad tranſeundum in Hieruſalē, & vnum alteri ad contradicit. Sed quia derogatio prædicta fieri poteſt, quoad totalem reuocationem, vel quoad temporalem ſuſpenſionem, ideo de eiuſmodi ſuſpenſionibus alia inſurgit difficultas, de qua ſit ſeptimus Articulus.

Qñ in prædictis literis ſupradicta ponuntur verba, per ea reuocari vidētur, oīa alia priuilegia, etiāſi contrariam habeant clauſulam.

ARTICVLVS VII.

Vtrum per ſuſpenſiones, quæ quotidie fiunt per Bullam Cruciatæ ſeu alias, ſuſpenſa eſſe intelligantur, omnia Regularium Priuilegia?

HAnc Quæſtionem, atque difficultatem, mouet etiam ſupradictus Collector, vbi ſupra Quæſtione ſecunda, de cuius mente, atque reſolutione, ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

Per ſuſpenſiones ſupradictas, ſolum ſuſpenduntur, atque ſub eis comprehen-

Per Bullas Cruciatas, ſolum-

modo ſuſpenduntur illa priuilegia,quæ ipſarum effectū, poſſunt impedire, aut retardare.

prehenduntur priuilegia illa, quæ ſupradictarum Bullarum effectum poſſunt impedire, aut retardare. Hanc Concluſionem probat,illuſtrando ipſam aliquibus exemplis, nam ſi v.g. quis habeat per priuilegium,ad illud quod per Bullam Cruciatæ conceditur, certum eſt, quod per ipſam eiuſmodi priuilegium ſuſpenditur, quia alias impediretur effectus prætenſus, qui eſt accipere dictam Bullam, & contribuere certam pecuniæ quantitatē,pro ipſius expeditione contra infideles;ſed tamen non ſuſpenduntur alia priuilegia, conceſſa] circa alias materias, & in Bullis prædictæ Cruciatæ non contenta, neque conceſſa, quia abſurdum eſſet, quod ſuſpenderetur illud, quod ipſa præbere non poteſt, quia ipſum non habet, & quia hoc ſit dicendū, conſtat,inquit, ex clauſula ſuſpenſionis, quæ in Bulla prædicta ſolet apponi, quæ eſt tenoris ſequentis, *& ne propter alias indulgentias, in hoc ſancto opere,tardiores Chriſti fideles exiſtant, omnes ſimiles, aut diſſimiles indulgentias, & facultates à nobis, & eadem ſede, vel eius auctoritate, quibuſcumque Eccleſiis Monaſterijs, &c. conceſſas pro huiuſmodi expeditione, dumtaxat ſuſpendimus, &c.* Ex quibus verbis ſatis colligitur, quod priuilegia illa, quæ circa materiam ſunt diuerſam, & expeditioni Bullæ prædictæ, nullatenus contrariantur, per ipſam non ſuſpenduntur, ſed ſolummodo indulgentiæ quæſtuariæ, & omnes facultates contentæ in prædicta Bulla Cruciatæ,quæ antea virtute aliorum indultorum habebantur, neque etiam ſuſpenduntur conceſſiones Religionum,factæ pro ipſis Religioſis, nam quamuis ibi dicatur de Monaſterijs, intelligendum eſt,de indulgentijs conceſſis ſecularibus viſitantibus Monaſtera, &c. Ad hoc propoſitum ſupradictus Collector, plura ibidem dicit notatu digniſſima, ad quæ lectorem remitto, cum non liceat per tempus ea omnia in præſentiarum dicere. Hactenus de iſto Articulo, ac de tota Quæſtione prædicta.

Circa explicationem Bullæ cruciatę, videatur Collector priuilegiorum in Compen. verbo priuilegia Fratrum, in fi.

QVAESTIO XLVI.

De Communicatione Priuilegiorum omnium, in nouem Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Fratres Prædicatores & Minores, priuilegium habeant communicationis,omnium priuilegiorum alijs Ordinibus,atque Religionibus conceſſorum?

LIbuit prædictos duos Ordines,ſimul in præſentiarum comprehendere in iſto Articulo, nam priuilegia omnia eiſdem facta, fere ſunt cōmunia, ſicq. propoſito Articulo breuiter, atque reſolutiue, reſpondeo per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Fratres Prædicatores & Minores, priuilegiū habēt cōicationis,omniū priuilegiorum, quæ aliis conceduntur Religionibus.

FRatres Prædicatores & Minores, priuilegium habent communicationis, omnium aliorum priuilegiorum,quæ alijs Ordinibus ſiue Religionibus conceduntur. Hæc Concluſio non aliter eſt probanda, quam afferendo ſupradicta priuilegia: qua in re, non neceſſario obſeruandum duximus, temporis ordinem ſeu conceſſionum, quinvero illum quem ponit priuile-

priuilegiorum Collector, vbi amplior, & maior communicatio habetur. Atque in primis dicit, *quod Sixtus Quartus, conceſſit profeſſoribus Ordinis Minorum, vt conceſſit Fratribus Prædicatoribus, & eiuſdem Prædicatorum Ordinis Fratribus, vt conceſſit prædictis Fratribus Minoribus, priuilegijs, indulgentijs, gratijs fauoribus, & indultis, tam ſpiritualibus, quam temporalibus, à Romanis Pontificibus prædeceſſoribus ſuis, & alijs auctoritatem habentibus, quæ omnia, ac ſi nominatim exprimerentur, haberi voluit pro expreſſis, potiri, & gaudere poſſint, & debeant perpetuis futuris temporibus, in omnibus, & per omnia prorſus, & ſine vlla differentia, perinde ac ſi quæ vni ex Ordinibus prædictis ſunt conceſſa, vtrique ſimul nominatim conceſſa fuiſſent, aut concederentur in poſterum, & voluit, quod ea quę de Magiſtro Generali, & Prouincialibus dicti Ordinis Prędicatorum, ac Monaſterijs Monialium, ſub eorumdem Fratrum Prędicatorum cura, & ſecundum ipſius Ordinis inſtituta viuentium, ſunt ſtatuta, in Generali, & Prouincialibus Miniſtris, & Vicarijs dicti Ordinis Minorum, & Monaſterijs Monialium ſanctæ Claræ, & è contra, cenſeantur eſſe ſtatuta.* Habetur in Monumentis, & refertur in Compendio, *verbo communicatio priuileg.* §. 1.

Sixtus IV. pro Fratribus Minoribus & Prædicatoribus.

Nota verba illa, cõceſſa fuiſſent, & concederẽtur in poſt modum.

Monu. ord 1. imp. f.61. & 2.f.144. con. 354. & ref. in cõp. verb. communicatio. §. 1.

Idem Sixtus Quartus, in Bulla aurea, *Omnes, & ſingulas gratias, conceſſiones, & peccatorum remiſſiones, immunitates, exemptiones, facultates, priuilegia, & indulta ſpiritualia, & temporalia, qualiacumque ſint, Eremitarum ſancti Auguſtini & Carmelitarum, & Seruorum ſanctę Marię Fratrum, Ordinibus, & eorum Eccleſijs, & Oratorijs, ac domibus, Prioribus, Fratribus, & Sororibus, Conuerſis, & oblatis, & vtriuſque ſexus perſonis, de pœnitentia nuncupatis, à prędeceſſoribus ſuis Romanis Pontificibus, & ab eodem Sixto, & alijs auctoritatem habentibus, quę omnia, ac ſi nominatim exprimerentur haberi voluit, pro ſufficienter expreſſis, coniunctim, vel diuiſim, in genere, vel in ſpecie conceſſa, eiſdem, vel eorum cuilibet Prędicatorum, & Minorum Fratrum Ordinibus, Domibus, Eccleſijs, Oratorijs, Generali Miniſtro, Magiſtro, Prioribus, & Miniſtris Prouincialibus, Conuentualibus Prioribus, & Guardianis, Sororibus, oblatis, conuerſis, & vtriuſque ſexus tertij Ordinis, ſeu de pœnitentia nuncupatis, & alijs eorumdem Ordinum perſonis, de nouo conceſſit, & in eis locum habere voluit, ac ſi eiſdem nominatim, directe, & expreſſe conceſſa fuiſſent.* Habetur in ſupradictis Monumentis Ordinis, & refertur in Compendio, vbi ſupra. §. 3.

Sixtus IV. pro prædictis ordinibus in bulla, quæ dicitur, aurea.

Monu. ord. 1. imp. f. 66. & 2.f.147. con. 367. & ref. in cõp. vbi ſup. §. 3.

Alexander VI. *Conceſſit Fratribus Minoribus, Regularis Obſeruantiæ, vt omnibus & ſingulis gratijs, & priuilegijs, libertatibus, immunitatibus, & indultis ſpiritualibus, & temporalibus, tam Fratrum Prædicatorum, quam Eremitarum ſancti Auguſtini, & Beatæ Mariæ de Monte Carmelo, omnibuſque alijs Mendicantibus, per ſedem Apoſtolicam, vel Legatos eiuſdem, etiam per literas Apoſtolicas mare magnum nuncupatas, hactenus conceſſis, quorum tenores, ac ſi de verbo ad verbum insererentur haberi voluit pro ſufficienter expreſſis, vti, potiri, & gaudere, libere, & licite poſſint, & debeant in omnibus, & per omnia, perinde, ac ſi prædictis Fratribus Minoribus ſpecifice conceſſa fuiſſent.* Habetur in dictis Monumentis, & refertur in Compendio, vbi ſupra. §. 9. vbi in ſequenti. §. 10. *Refertur, quod Iulius ſecundus, conceſſit prędictis Fratribus Minoribus, conſimilem communicationem priuilegiorum, aliorum Ordinum Mendicantium, ad literam ponendo ſupradicta verba, quę Alexander VI. poſuerat in precedenti conceſſione.* Habetur in Supplemento, & in ſequenti. §. 11. dicitur: *Quod idem Iulius conceſſit Fratribus Minoribus Obſeruantię Vltramontanis, hoc eſt Hiſpanis, Gallis, & Alemannis, quod omnibus indultis, & priuilegijs, exemptionibus, immunitatibus, gratijs, & libertatibus familiæ Ciſmontanę conceſſis, & impoſterum concedendis, vti, potiri, & gaudere libere, & licite, prorſus, & abſque vlla differentia in omnibus, & per omnia valeant, perinde, ac ſi illa omnia eidem familię Vltramontanę*

Alexan. VI pro Fratribus Minoribus in ſpeciali.

Monu. ord. 1. imp. f. 76. & 2 f. 159. cõ 328 & refert. vbi ſup. §. 9.

Iulius II. pro Fratribus etiã Minoribus in ſpeciali.

Suppl. fol. 12. conc. 45. & & refertur in comp. vbi ſup. §. 10.

Idem Iul. II. pro eiſdem.

Digitized by Google

Monu.Ord.2 imp.f.57 con. 69.& ſuppl.f. 3.con.5 & in comp.vbi ſup. §.11.

montanę nominatim, ac ſpecialiter, & expreſſe conceſſa fuiſſent. Habetur in Monumentis. Quod ipſum prius, *Innocent. VIII. conceſſerat eiſdem, quod omnia indulta, gratię, ac priuilegia, conceſſa & concedenda Fratribus familię Ciſmontanę, cenſeantur etiam conceſſa Vltramontanis, & è conuerſo*. Habetur in dictis Monumentis Ordinis, & refertur in Compendio, vbi ſupra §.7.

Monu.Ord.1. imp.f 64. & 2 fol. 68. & in Suppl. fol.69. conc. 145. & refer in Compen. vbi ſupra §.7.

Idem Iul. II. pro eiſdem. Monu Ord. 1 imp.f. 60. & 2.f.127.conc. 285. & refer. in Comp. vbi ſup.§. 12.

Supradictus Iulius ſecundus, *conceſſit Fratribus Minoribus, eorumque domibus, omnia, & ſingula priuilegia, immunitates, exemptiones, conceſſiones, indulgentias, & indulta, tam viuæ vocis oraculo, quam alias, ſub quibuſcumque tenoribus, & formis, Fratribus Ordinis Prædicatorum Regularis Obſeruantiæ, Regnorum, Caſtellæ, & Legionis, ac illorum domibus per ipſum Iulium, & prædeceſſores ſuos Romanos Pontifices, aut ſedem Apoſtolicam conceſſa, ac ſi prædictis Fratribus Ordinis Minorum, eorumque domibus conceſſa forent*. Habetur in Monumentis, & refertur in Compendio, vbi ſupra. §.12. & in ſequenti. §.13. dicitur, *quod idem Iulius poſtea declarauit, & conceſſit; quod in prædicta priuilegiorum, gratiarum, & indultorum præfatorum communicatione, ſcilicet Ordinis Prædicatorum, tam vniuerſaliter per prædeceſſores ſuos toti Ordini Minorum, quam etiam per ipſum particulariter, prædictorum Regnorum, prius facta, vt ea, quæ quoad abſolutionem, & diſpenſationem, vel alias, ad Priorem generalem, ſeu Magiſtrum Ordinis præfatorum Fratrum Prædicatorum ſpectant, ad Miniſtrum, vel Vicarium generalem Fratrum Minorum pertineant. Et ea quæ ad Priores ſeu Vicarios, vel Subpriores Prouinciales, idest Prælatos, qui medij ſunt, quocumque nomine cenſeantur, & vocentur, inter prædictum Generalem, vel Magiſtrum Ordinis, & Priores Conuentuales, eorumque Vicarios, ſimili modo ſpectant, ad Miniſtros & Vicarios Prouinciales, ac Cuſtodes, qui etiam medij ſunt inter Miniſtrum & Vicarium generalem. & Guardianos, eorumque Vicarios ſimiliter pertineant. Et quod ſicut, de poteſtate Prælatorum, ſcilicet de Prælatis ad Prælatos dictum eſt; ita de Congregationibus vnius ad Congregationem alterius Ordinis, & de Fratribus priuatis, ideſt, ſine Prælatura, ad Fratres priuatos, & de feſtiuitatibus, ad feſtiuitates, in his caſibus, in quibus Congregationibus, vel Fratribus priuatis, ac feſtiuitatibus alterius Ordinis, aliquid conceſſum eſt, nunc & pro tempore reſpectiue conceſſa intelligantur, ita quod, ea quæ in honorem Sanctorum Dominici, Petri Martyris, Thomæ de Aquino, Catherinæ de Senis, Fratribus, vel locis Prædicatorum ſunt conceſſa, omnia illa Fratribus Minoribus, præfatis locis, ac feſtiuitatibus Sanctorum Franciſci, Antonij, Ludouici, Bernardini, Bonauenturæ, quinque Martyrum dicti Ordinis, qui apud Marrochium Martyrij coronam adepti ſunt, & ſanctæ Claræ, ac in alijs feſtiuitatibus dicti Ordinis Minorum, licet ſint in maiori numero, quam feſta ipſorum Fratrum Prædicatorum, ſint & intelligantur conceſſa*. Habetur in Supplemento.

Supple. f. 74. conc. 222. & f.181.con.263 & ref. in cõp. vbi ſup.§.13.

Leo X. pro Fratribus Minor. Suppl.fol. 32. conceſ.114.& ref. in comp. vbi ſup.§.15

Leo X. *conceſſit vt omnia, & ſingula priuilegia, & indulta Ordini Fratrum Minorum, tam per ipſum Leonem, quam per alios quoſcumque Romanos Pontifices conceſſa, Fratribus Regularis Obſeruantiæ, ac Conuentualibus prædicti Ordinis, inuicem perpetuo ſint communicata, eiſque ſuffragentur, inquantum concordiæ per eumdem Leonem facta, non ſunt contraria*. Habetur in Supplemento, & refertur in Compendio, vbi ſupra. §.15.

Suppl.fol.58. conc. 164. & ref. in comp. verbo vbi ſup. §.16.

Idem Leo X. *declarauit & conceſſit, quod illud, quod conceditur omnibus ſanctis, Ordinis Prædicatorum iunctim & cuilibet, ſeu aliquibus eorum intelligatur conceſſum, omnibus Sanctis Ordinis Minorum, etiam iunctim, & cuilibet eorum etiamſi ſint in maiori numero*. Habetur in Supplemento, & refertur in Compendio. §.16.

Idem Leo X. pro Fratribus Prædicatorib.

Idem Leo X. *ſpecialiter & ſigillatim Motuproprio communicauit, & de nouo conceſſit Ordini Prædicatorum, omnes & ſingulas gratias, conceſſiones, indulgentias*

peccato-

peccatorum remiſſiones, prærogatiuas, fauores, immunitates, exemptiones, facultates priuilegia, & indulta, tam temporalia, quam ſpiritualia, qualiacumque illa ſint, quæ Minorum, Eremitarum ſancti Auguſtini, Carmelitarum, Seruorum Beatæ Mariæ, ac Minimorum Fratrum Ordinibus, & eorum Eccleſiis, & Oratorÿs, ac Eccleſias ipſas, & Oratoria viſitantibus, cuiuſcumque ſtatus, aut ſexus exiſtant, ſeu pro eorum manutentione, & ornatu contribuentibus, necnon domibus, & præſidentibus, non ſolum generalibus, ſed etiam Prouincialibus, & Conuentualibus, Fratribuſq. & Sororibus, necnon Monialibus, & Conuerſis, & oblatis, ac vtriuſque ſexus perſonis de pœnitentia, ſeu Tertÿ habitus nuncupatis, à prædeceſſoribus ipſius Leonis, aut ab ipſo, eiuſque ſucceſſoribus, aut alÿs auctoritatem habentibus, coniunctim vel diuiſim, in genere vel in ſpecie conceſſa ſunt, aut in poſterum concedentur, ac ſi omnia, & ſingula nominatim exprimerentur, dicto Ordini Prædicatorum, & illius Eccleſiis, Oratorÿs, & Eccleſias ipſas, & Oratoria viſitantibus, ſeu pro earum manutentione, & ornatu contribuentibus, necnon domibus, Magiſtroq. Generali, Prouincialibus, & Conuentualibus Fratribus, etiam & Sororibus, ſiue Monialibus, Conuerſis quoque & oblatis, ac vtriuſque ſexus perſonis de pœnitentia nominatis, & alÿs eiuſdem Ordinis perſonis. Et in fine ponit latiſſimas, & fortiſſimas non obſtantias, & dicit priuileg. Collector, quod in omnibus communicationibus priuilegiorum, non reperitur alia melior conceſſio, nec adhuc æqualis, vt patebit bene intuenti. Habetur in Supplemento, & refertur in Compendio, vbi ſupra. §.20.

Nota, verba il la conceſſa ſũt vel in poſterũ concedentur.

Suppl. fol. 69. conce. 216. & refertur in comp. vbi ſup. §.20.

Sed ad hoc vt communicare poſſimus, priuilegÿs conceſſis, Ordinibus non Mendicantibus, eſt priuilegium quoddam Clement. VII. conceſſum pro tribus Ordininibus, ſanctiſſimi Patris noſtri Franciſci, quod etiam refertur in Compendio, vbi ſupra. §.19. eſt tenoris ſequentis.

Nota. Priuilegium Clem. VII. quo fruuntur Fratres Min. priuilegÿs conceſſis etiam Ordinibus non Mendicantibus.

Clement. VII. Motuproprio, & ex certa ſcientia, omnia & ſingula priuilegia, immunitates exemptiones, indulgentias, peccatorum remiſſiones, & gratias, ac omnia, & ſingula indulta Ordini Fratrum Minorum Regularis Obſeruantiæ, & ſanctæ Claræ, ac tertio de pœnitentia nuncupato Ordinibus, illorumque Fratribus, Monialibus & Sororibus vtriuſque ſexus perſonis, ac Monaſterÿs, Domibus, Eccleſiis, & locis quibuſcumque, etiam per modum extenſionis, ſeu communicationis, et alias quomodolibet, per quoſcumque Romanos Pontifices prædeceſſores ſuos, ac per ipſum, et ſedem Apoſtolicam conceſſa, auctoritate Apoſtolica approbauit, et innouauit, ac perpetuæ firmitatis robur obtinere, et inuiolabiliter obſeruari debere decreuit, ipſoſque Fratres, Moniales, Sorores, perſonas, Monaſteria, Domos, Eccleſias, et alia loca huiuſmodi, omnibus, et ſingulis priuilegÿs, immunitatibus, exemptionibus, conceſſionibus, indultis, indulgentÿs, peccatorum remiſſionibus, et gratÿs, quibuſuis Congregationibus dictorum Ordinum, aliorumque Ordinum Mendicantium, quomodolibet conceſſis, et concedendis, necnon etiam quibuſuis facultatibus, et gratÿs, Fratrum profeſſioni Regularis Obſeruantiæ non contrarÿs, alÿs Ordinibus, quibuſcumque non Mendicantibus, quomodolibet conceſſis, et concedendis, vti, frui, et gaudere, poſſe, atque debere, in omnibus et per omnia, perinde ac ſi eis ſpecialiter conceſſa fuiſſent. Hæc eſt ampliſſima priuilegiorum communicatio, quam nos Minores Fratres habemus, & qui noſtris gaudent priuilegÿs, eorumdem habentes communicationem, ea etiam potiri poſſunt, & frui omnibus omnium Religionum priuilegÿs, non ſolum Mendicantium, verumetiam, & non Mendicantium, in quantum ſuæ profeſſioni, aut noſtræ Regulari Obſeruantiæ, non contrariantur, nam ſolum priuilegÿs hucuſq. conceſſis, verumetiam & concedendis. Per quæ fit ſatis propoſito Articulo.

Nota illa verba, aliis Ordinibus quibuſcumq. non Mẽdicãtibus, quodmodolibet cõceſſis.

ARTICVLVS II.

Vtrum Moniales noſtri ſacri Ordinis & Prædicatorum, priuilegiorum etiam habeant communicationem?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Concluſio.

Sixtus IV. Oîa priuilegia cõceſſa Fratribus Min. & Prędicatoribus cõceduntur Monialibus S. Claræ, & S. Dominici, & vtriuſque Ordinis Tertiariis. *Monu. ord. 1. imp. f. 66. & 2 f. 148. cõ 362 & refertur in Comp. verbo commu. priui. §. 2.* Idem Sixt. IV. *Supple. f. 109. conc 464 & refert. in cõp. vbi ſup. §. 4. Monu. Ord. 2 imp. fol. 261. conc. 677. & in ſuppl. f. 96. conc. 338. & refertur, vbi ſup. § 5.*

OMnes Moniales Ord. S. Claræ, & S. Dominici, & Tertiariæ, necnon ſanctæ & immaculatæ Conceptionis, priuilegijs gaudent Mendicantium, per viam communicationis. Probatur hæc concl. nam in primis, *Sixtus IV. ſtatuit, quod Monaſteria, & loca Monialium S. Claræ, ac S. Dominici, eorumq. Abbatiſſæ, Prioriſſæ, Procuratores, Sindici, oblati, & vtriuſq. ſexus tertij Ord. de pœnitentia nuncupata perſonæ prædictę, eiſdem priuilegijs, & immunitatibus, gratijs, fauoribus, conceſſionibus, indultis, ſpiritualibus & temporalibus, Fratrum Prædic. & Minorum Ord. & illorum profeſſoribus, domibus, & locis, ac Procuratoribus, & Sindicis, oblatis, & conceſſis, ſeu alijs quomodolibet per prędeceſſores ſuos, aut per ipſummet Sixtum hactenus conceſſis, & in poſterum concedendis, quauis auctoritate (quatenus earum ſexui, & ſtatui nõ contradicant) libere, & licite, vti poſſint, & debeant, in omnibus & per omnia prorſus, & ſine vlla differentia, ac ſi eiſdem Monaſterijs, locis, & perſonis prædictis, nominatim conceſſa forent, & concederentur expreſſe.* Habetur in Monum. Ord. & refertur in Compen. verbo *communicatio priuil. §. 2. & in §. 4.* refertur in dicto Comp. alia conceſſio eiuſdem Sixti IV. *Quia conceſſit Fratribus, & Sororibus trium Ord. B. Franciſci, omnia priuilegia, tam ſpiritualia, quam temporalia, omneſq. indulgentias, cęteris Mendicantium Ord. conceſſas, tam in communi, quã in particulari, eorumq. Eccleſiis, & locis quibuſcũq.* Habetur in Supplem. & in ſequenti. §. 5. ponit idem priuilegiorum Collector, aliam ſpecialem conceſſionem eiuſdem Sixti, pro Monialibus S. Claræ. *qua conceſſit, quod Sorores S. Claræ ſub obedientia Fratrum Mino. Obſeruantiæ exiſtentes, gaudeant omnibus priuilegijs, exemptionibus, & gratijs conceſſis in genere, Sororibus reformatis Sororis collectæ.* Habetur in dictis Monu. Sed aduertere licet, quod in prædictis conceſſionibus, ſolum indulgetur communicatio priuilegiorum, conceſſorum Fratribus Minor. & Prædic. per prædictum Sixtũ IV. & prædeceſſores ſuos, non autem concedendorum per alios Sum. Pont. eiuſdem Sixti ſucceſſores, vnde recurramus oportet, ad aliam ampliorem conceſſionem, & cõicationem Bonif. VIII. quæ eſt tenoris ſequentis.

Bonifac. VIII. *Monu. Ord. 1. imp fol. 32. & Suppl. fol. 33. conc. 35. & refer in Compen. verbo vbi ſupra, §. 6.*

Bonifacius VIII. *Statuit ad inſtar Innocentij IV. quod quæcumque Moniales commiſſæ fuerint gubernationi Fratrum Min. virtute alicuius indulti Apoſtolici, Moniales ſic commiſſæ, gaudeant priuilegijs conceſſis, & concedendis prædictis Fratribus.* Habetur in dictis Monum. & refertur in Compend. vbi ſupra. §. 6. & præter ſupradictas conceſſiones, factas ſpecialiter prædictis Monialibus, vtuntur, & fruuntur, poſſuntq. vti, & frui omnibus, & quibuſcumque priuilegijs, earum ſexui, & ſtatui non contradicentibus, quæ conceſſa ſunt Fratribus Minoribus, atque Prædicatoribus per generales conceſſiones, factas à Clement. VII. in priuilegio ſuperius relato pro tribus Ord. S. Patris noſtri Franciſci, & à Leone X. ſigillatim pro Ord. S. Dominici, qui etiam *Leo X. conceſſit, quod ſicut Moniales S. Claræ, gaudent priuilegijs Fratrum Min. ita & ipſi Fratres gaudeant, & vti poſſint priuilegijs ipſarum Monialium, quæ ſub cura ipſorum ſunt dumtaxat, & in ſpiritualibus tantum.* Habetur in Supplem. & refer-

Suppl. fol. 62. *conc. ſ. 96. & ref. in comp. vbi ſup. §. 14*

tur-

tur in Compend.vbi ſupra.§.14.quæ conceſſio eſt valde notanda,quia nonnulla ſunt priuilegia ſpecialiter conceſſa, prædicto Ord. S. Claræ, quibus nos Minores Fratres,vti & potiri poſſumus virtute ſupradicti priuilegij .

Sed quod Moniales Tertiariæ priuilegium etiam habeant communicationis, præter ea quæ ſuperius dicta ſunt,in priuilegijs conceſſis,ſimul pro tribus Ordinibus S. P. noſtri Franciſci .

Leo X. prout habetur in Supplement.*conceſſit Sororibus tertij Ordinis,quod poſſint gaudere, & potiri, omnibus & ſingulis priuilegijs, gratijs, prærogatiuis, exemptionibus, & indultis, ſub quibuſcumque verborum formis, conceſſis, & concedendis, Monialibus S.Claræ,* ſuper quo dat conſeruatores, & refertur in Compend. verbo *communicatio priuileg.*§.17. atque etiam habetur in Monumentis Ordinis , & refertur in Compend.vbi ſupra. §.8. quod ſupradictus Innocent. VIII. *extendit. ſeu communicauit gratias, & indulta,conceſſa Fratribus, & Sororibus tertij Ordinis, in communi viuentibus,etiam illis , qui viuunt in particulari,* quo qualiter ſit intelligendũ, ponitur in prædicto Compen. verbo *Tertiarij Fratres,& Sorores.*§.25. *in fine*, vbi ad hoc propoſitum ſupradictorum priuilegiorum Collector, dicit plura eaq. notatu digniſſima, quæ nos etiam retulimus ſupra in præcedenti Tom. q. de prædictis Tertiarijs , ad quam Lectorem remitto .

Monu. ord.1. imp.f.64. & 2.f.69. conc. 146.& in ſuppl.f.100.conc. 375.& ref.in cõp. vbi ſup. §. 8.

Suppl.fol.46. conc. 141. & ref. in comp. verbo cõicat. priuil.§.17.

Sed quod Moniales etiam ſanctæ , & immaculatæ Conceptionis,priuilegium habeant communicationis,conſtat ex conceſſione ſibi facta à Leo.X. quam refert priuilegiorum Collector,verbo *communicatio priuileg.*§.18. vbi inquit,*quod prædictus Leo X. Motuproprio & ex certa ſcientia, conceſſit Monialibus ſanctæ,& immaculatæ Conceptionis glorioſæ Virginis Mariæ , ſub obedientia Fratrum Minorum degentibus , vt omnibus, & ſingulis priuilegijs , conceſſionibus , prærogatiuis, libertatibus, immunitatibus,exemptionibus, fauoribus, gratijs,& indultis ſpiritualibus,& temporalibus, per ipſum Leonem,& ſedem Apoſtolicam Fratribus dicti Ordinis,ac Monialibus S.Claræ, & Sororibus tertij Ord. S. Franciſci, quomodolibet conceſſis,& concedendis,& quibus Fratres Moniales,et Sorores huiuſmodi,de iure vel priuilegio, aut conſuetudine patria,vtuntur, potiuntur,et gaudent, ſeu vti, potiri, et gaudere, quomodolibet poterunt in futurum , quæ omnia pro expreſſis, et indiuiduè enarratis haberi voluit, prædictæ Moniales in ſupradicta obedientia permanentes,vtantur, potiantur, et gaudeant , ac vti, potiri, et gaudere poſſint, in omnibus et per omnia, perinde, ac ſi ipſis conceſſa fuiſſent , ſicq. per quoſcumq. iudices ordinarios, ſeu delegatos in foro contentioſo, ac per quoſcumque confeſſores ſuos in foro conſcientiæ, dum, et quoties opus fuerit, interpretari, iudicari, et diffiniri debere.* Hæc ſunt priuilegia, quæ pro Monialibus omnibus prædictis,hucuſq. ipſe ad inueni . Hactenus de iſto Articulo .

Pro Monialib. Conceptionis idem Leo. X. conceſſit oĩa priuilegia,Monialibus Conceptionis ſub eorum cura degentibus.

ARTICVLVS III.

Vtrum Fratres etiam Auguſtinenſes , priuilegium habeant communicationis ?

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio .

FRatres etiam Auguſtinenſes,priuilegium habent cõicationis,omnium Religionum Mendicantium.Hæc Concl. probatur in primis.ex conceſſione ſibi facta,ab Alex.VI.quæ refertur in Supplem.& in Compend.verbo *communicatio priuileg.*§.21. vbi dicitur,quod prædictus Alex.VI.*Motuproprio*

Suppl.fol.78. conc.135. & refer. in Cõp. verbo cõicat. priuil. §. 21.

conceſſit Fratribus Auguſtinen. vt omnium et ſingulorum Religioſorum, cuiuſcumq. Obſeruantiæ fuerint, et domorum, locorum, perſonarumq. in illis degentium, quibus vt priuilegijs dicti Ord. Auguſtinenſiū, vti poſſint per eamdem ſedem conceſſum eſt, poſſint & valeant huiuſmodi Auguſtinenſes, ipſorum locorum, domorum, et perſonarum in illis habitantium, priuilegijs, indultis, immunitatibus, conceſſionibus, exceptionibus, indulgentijs, et libertatibus eis in genere, quarumq. Apoſtolica auctoritate conceſſis, quorum tenores haberi voluit pro expreſſis et ſpecificatis, vti potiri, et gaudere perpetuis futuris temporibus libere et licite. Hanc conceſſionem dicit priuilegiorum Collector, eſſe magnam, & cui nullibi aliam ſimilem reperit, virtute cuius videtur quod etiam nos Minores Fratres, ratione communicationis priuilegiorum, poſſumus vti priuilegijs illorum, quibus noſtra priuilegia ſunt communicata, vſque ad datam prædictæ conceſſionis Auguſtinenſium, ſed non de in poſterum conceſſis, aut concedendis, quia de illis non eſt facta mentio ibidem.

Iulius II. pro eiſdem.

Monu. ord. 2. imp. f. 265. & ſupple. fo. 66. conc. 206. & refer. in comp. vbi ſup. §. 22.

Iulius etiam II. prout habetur in Monum. Ord. & refertur in Compend. vbi ſupra. §. 22. *Omnia, et ſingula priuilegia, immunitates, exemptiones, conceſſiones, indulgentias, ac peccatorum remiſſiones, et indulta quæcumq. quibuſuis Congregationibus, ſeu Societatibus, aut alijs locis, et illorum perſonis, Ord. Fratrum Eremitarum, Regularis Obſeruantiæ nuncupatis, generaliter conceſſa, ad ipſum Ord Fratrū Eremitarum, et illius perſonas, ac ſi illis ſpecialiter conceſſa fuiſſent, auctoritate Apoſtolica, extendit, et illis communicauit.* Circa quam conceſſionem aduertit priuilegiorum Collector, quod virtute illius, credebant aliqui Fratres prædicti Ordinis, poſſe gaudere priuilegijs, & indulgentijs particularibus, domibus ſui Ordinis conceſſis, vt S. Mariæ de Populo Vrbis Romæ, & ſimilibus, & alij Fratres aliorum Ord. Mendic. credebant, quod virtute cōicationis priuilegiorum, ſimiliter id eſſet eis cōceſſum. Sed Leo X. declarauit debere intelligi, quod gaudeant prædicti Fratres, priuilegijs generaliter conceſſis, Congreg. & perſonis, & locis Congreg. & non domibus, vel perſonis particularibus Congreg. vel Ord. conceſſis. Quæ declaratio habetur in Suppl.

Supple. f. 56. conc. 177. & & refertur in Comp. vbi ſupra.

Supradictus Iulius pro eiſdē.

Suppl. fol. 95. conc. 309. & refert. in Cōp. vbi ſup. §. 25

Supradictus Iul. II. *Decreuit cōicationem priuilegiorū aliorum Ord. Mendicantium, factam Fratribus Auguſtinenſibus, ad ea etiam extendi, quæ viuæ vocis oraculo ab eis impetrata, aut eis in genere donata ſunt, & voluit vt quidquid alicui eorumdem, hoc modo aut quouis alio, conceſſum eſt hactenus, aut in poſterū concedetur ſiue Conuentualib. ſiue Obſeruantibus nuncupatis, id omne Motuproprio, & ex certa ſcientia eiſdem Auguſtinenſibus ſit conceſſum.* Habetur in Supplem. & refertur in Comp. vbi ſup. §. 25. & in ſequenti. §. 26. dicitur, quod idem Iulius in alio Breui, prædictis Auguſtinenſibus directo, poſuit ſequentē clauſulā, *Communicationem quoque priuilegiorum, cum alijs Ordinibus, omnibus firmamus, & roboramus, volentes priuilegia noſtra omnia integre, & ad verbum, vt ſonant pleniſſime, atque inuiolabiliter vbiq. gentium obſeruari.* Habetur in Supplem.

Suppl. fol. 95. conc. 311. & refert. in Cōp. vbi ſup. §. 26

Idē Iulius pro eiſdem.

Suppl. fol. 67. conc. 212. & refertur vbi ſup. §. 27.

Et præterea dicitur in eodem Supplem. & refertur in Compend. vbi ſupra. §. 27. *quod idem Iulius confirmauit, cōicationem priuilegiorum, quam Sixt. IV. fecerat inter Fratres Auguſtinen. & alios Mendic & inſuper decreuit, ac voluit, vt quidquid vſque tunc, Ord. Minorum, aut Prædic. aut Carmelitanorum, aut Seruorum B. Mariæ conceſſum ab Apoſtolica ſede eſt, & quidquid in futurum concedatur, eiſdem Fratribus Auguſtinen. conceſſum ſit, ita quod Fratres huiuſmodi eiſdem conceſſionibus perpetuo vti poſſint, perinde, ac ſi eis nominatim conceſſa eſſent.*

Suppl. fol. 67. conc. 207. & refert. in Cōp. vbi ſup. §. 23

Nec ſolūmodo prædicti Fratres Auguſtinen. cōicationem prædictorum priuilegiorū habent, verumetiā, & ipſorū Moniales, per ſpecialē conceſſionē ſupradicti Iul. II. quæ habetur in Suppl. & refertur in Comp. vbi ſupr. §. 23. vbi dr̄, *quod idē Iulius, priuilegia, immunitates, exēptiones, conceſſiones, indulgentias, remiſ-*

remiſſiones, & indulta Ordini Fratrum Eremitarum ſancti Auguſtini, & illius perſonis conceſſa, & ad illarum & ad illa extenſa ſeu communicata, Monialibus dicti Ordinis ſancti Auguſtini, vel ſub cura dictorum Fratrum viuentibus, & quæ mantellum nigrum, & corrigiam ad inſtar Fratrum dicti Ordinis deferunt, mantellatis, & corrigiatis nuncupatis mulieribus, quoad ea quæ ad ſalutem animarum, ipſarum mantellatarum & corrigiatarum, dumtaxat concernunt, & earum ſexui conueniunt, ſuffragari debere decreuit: & poſtea idem Iulius in alio ſuo Breui, *ſtatuit, vt quidquid indulgentiarum & gratiæ, Fratribus & Monialibus mantellatis & corrigiatis, Ordinis Eremitarum ſancti Auguſtini conceſſum eſt, id omne vtrique ſexui conceſſum intelligatur, viris ſcilicet, atque mulieribus, dummodo à Generali, vel Priore, aut Rectore alicuius loci dicti Ordinis, auctoritatem gratiæ aſſequendæ facultatem obtinuerint*. Habetur in Supplemento, & refertur in Compendio, §.24.

Suppl. fol.76. conc.226. & refert.in Cõp. vbi ſup.§. 24

Ad quod propoſitum, facit quammaxime alia conceſſio Leonis X. facta pro tribus Ordinibus Auguſtinen. quæ refertur etiam in Supplemento, & in Compendio, vbi ſupra.§.28. *vbi dicitur, quod prædictus Leo X. declarauit, & conceſſit, quod perſonæ trium Ordinum S. Auguſtini, videlicet Fratres, Moniales, & Mantellati, omnibus & ſingulis priuilegijs, gratijs, & indultis, quæ in mari magno, ſeu in alijs conceſſionibus, tam per ipſum, quam per alios Rom. Pontifices prædeceſſores ſuos, Ordini antedicto conceſſis continentur, plene & largiter perfrui poſſint, & debeant, ſed voluit, quod quarti gradus vtriuſque ſexus perſonæ, indulgentijs tantummodo gaudeant*. Circa quæ verba, aduertit priuilegiorum Collector, quod iſtæ perſonæ quarti gradus, vt dicitur, ſunt quæ in aliquibus litteris Apoſtolicis vocantur Corrigiatæ, ideſt, quæ ſolum deferunt corrigiam S.Auguſtini, de quibus videndum eſt, in eodem Compend. priuilegiorum, *verbo Tertiarij Fratres, & Sorores* prope finem. Attamen vtrum huiuſmodi Corrigiati, gaudere poſſint omnibus gratijs, & conceſſionibus ſpiritualibus virtute illius dictionis, *indulgentijs,* quibus alij prædicti Tertij gradus, ſeu perſonæ trium Ordinum prædictorum gaudent, aliqui voluerunt aſſerere, ſed oppoſitum, inquit, eſt verum, & certiſſimum, quod ſcilicet ſolũ gaudent indulgentijs, poſt dictam prouiſionem, nam antea gaudebant omnibus gratijs, & cõceſſionibus ſpiritualibus, ſicut Fratres, & admittebantur tempore interdicti ad diuina. In fine omnium conceſſionum, quæ pro Fratribus Auguſtinenſibus prædictis ſunt factæ, in §.29. aduertit prædictus priuilegiorum Collector, quod idem Leo.X. *conceſſit generali Priori Auguſtinen. vt quidquid indulgentiarum, & gratiæ, Fratribus, Monialibus, & Mantellatis, ac Corrigiatis conceſſum eſt, id omne, vtrique ſexui conceſſum intelligatur, ſicut ſupra conceſſerat Iulius II.* Quod habetur in Supplemento.

Leo X. pro eiſdem omnibus. *Suppl. f.122. conc.556. & ref. in Comp. vbi ſup.§. 28*

Suppl. f.122. conc.557. & ref. in Comp. vbi ſup.§.29.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Fratres Carmelitani, etiam habeant priuilegium communicationis, aliorum priuilegiorum?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Concluſio.

FRatres etiam Carmelitani, priuilegium habent communicationis, aliorũ Fratrum Mendicantium. Hæc Concl. probatur, ex ſpeciali conceſſione ſibi facta, à Sixto IV. quæ habetur in Monum. Ord. & refertur in Compen.

Monu.Ord.1. imp.f.105.& 2.f.188.conc. 483.& ref.in Cõp.verb.cõicatio priuil. §.30.

verb.cõicatio priuileg.*§.30.vbi dicitur,*quod prædictus Sixtus IV.conceſſit Fratrib. Ord.Carmel. vt gaudere & potiri poſſint & debeant, priuilegijs, indulgentijs, gratijs,& fauoribus,ac indultis,tam ſpecialibus,quam temporalibus,conceſſis Fratribus Prædic. & Minoribus,ac Eremitanis S. Auguſt.veluti ſi prædicto Ord. Carmelitano,nominatim conceſſa fuiſſent , aut concederentur in futurum , &c. huiuſmodi conceſſio facit copioſam ſpecificationem, de conceſſis reſpectu Prælatorũ prædictorum Ord. Hæc ſunt conceſſiones factæ, & cõicationis priuilegia, quatuor Ord. Mendicant.& quæ ſm̃ Ius cõe & antiquum,inter Mendicãtes proprie atque ſtricte loquendo enumerantur.Sed poſtea è Sum.Pontt.benignitate &prouiſione,ſpecialiq.priuilegio,nonnullę aliæ Religiones & Ord. prædictis aggregantur,conceſſumq. ſibi fuit,vt priuilegijs Mendicantiũ,vti atque potiri poſſent,inter quas eſt ordo ſiue Religio,Fratrũ qui dicuntur S.

De aliis Ordinibus,& Religionibus , quæ priuilegijs Mẽdicantium perfruuntur .

Mariæ à Mercede,qui quidẽ ex priuilegio Leo X.dato Romæ apud S.Petrũ anno Dñicæ Incarn.1506. 5.Kal.Auguſti, Pont.ſui anno 4. prædicta cõicatione gaudent: quod etiam conceſſit ſibi Sixtus V. alia ſua Bulla, data Romæ apud S.Petrum ſub annulo piſcatoris,die 26.Aprilis anno Dñi 1589. Pont.ſui,etiam anno 4. ſimiliter & Fratres Ord. S. Trinitatis,eiuſmodi habent priuilegium,conceſſum ſibi per Leo.X.& Adrianũ VI.de quo quidem priuilegio, latiſſimã facit mentionẽ priuileg. Collect.***verbo cõicatio, priuil.*§.** 38.& 39.Habent etiam prædictum cõicationis priuilegium,Fratres minimi,

Suppl.ſ.9.cõc. 31. & ref. in Comp. verbo cõicatio priu. §.31. Suppl.fol.17. conc. & ref. in comp.verb. cõica.priuil. §.32.

& qui alio nomine dicuntur, S. Franciſci de Paula, ex ſpeciali conceſſione Iulij II. cuius fit mentio in Supplem.& in Compend.vbi ſupra §.31.& in Supplem.dicitur,***quod Leo X. Motuproprio,& ex certa ſcientia, approbauit & innouauit & confirmauit, ac plenum firmitatis robur obtinere, & firmiter obſeruari voluit,ac de nouo conceſſit cõicationem priuilegiorum omnium Ord. Mendicantiũ, quã fecerat Iul. II.Fratribus Ord. Minorum dando ſuper hoc iudices.*** Quod & Pius V. de nouo ſibi confirmauit,in quadam ſua Bulla,quæ habetur originaliter,in lib.Conſtit.Pontif.& incipit,***Apoſtolicæ ſedis benignitas***,data Romæ apud S.Petrum ſub annulo piſcatoris die 9.Nouemb. 1567.Pont.ſui anno 2. qui etiã Pius V.Congreg.S.Hieronymi Ieſuatorum inter Ord.Mendicantes annumerauit,eiſdemq. cõicationem priuilegiorum conceſſit,in alia Bulla, quæ habetur,vbi ſupra,& incipit,***Rom.Pont.*** data etiam Romæ apud S.Petrum,ſub annulo piſcatoris 19.Nouemb.1567.Pont.ſui anno 2. Religioſi etiã clerici ſocietatis Ieſu,ſupradictum priuilegium cõicationis habent,ex conceſſione ſibi facta,vt inter Mendicantes ipſorum ordo annumeraretur, quod ſpecialiter ſibi conceſſit Pius V. prout refertur in eiuſdem Societatis Compend. ***tit.cõicatio gratiarũ.*§.2.**ꝙ de nouo confirmauit,& ſibi conceſſit Greg.XIII.

Præter ſupradictos Ord. Mendicantes,aut qui Ord. Mendicantibus ſunt annumerati & aggregati,atq; ex Sum.Pont.benignitate,ſpecialiq. priuilegio facultatem habent,vt priuilegijs conceſſis prædictis Ord.& Relig.Mẽdicantibus,vti & frui poſſint, ſunt & aliæ quamplures Relig. Monachales, quæ eiuſmodi priuilegio cõicationis perfruuntur,& ſpecialiter illud habet Ord.& Relig.D.Hieronymi Congreg.Hiſpaniæ, per conceſſionem Sixti V. factam ſub annulo piſcatoris,anno Dñi 1589.Pont.ſui anno 1.die 13.menſis Decemb.Habet & illud Ciſtercien.familia,per conceſſionem Greg.XIV.& Bullam datam ſibi,Romæ apud S.Petrum ſub annulo piſcatoris die 18. Iun. anno Dñi 1591.Pont.ſui anno 1.Item & ordo S.Benedicti Congreg. Portugalliæ,per conceſſionem ſupradicti Sixti V.factam anno Dñi 1588.7.Kalen. Decemb.Pont.ſui etiam anno 1. qua etiam conceſſione per cõicationem fruuntur Monachi Congreg. Hiſpaniæ. Item eiuſmodi priuilegium habet, ordo Cruciferorum,ſeu Religio Clericorũ Miniſtrantiũ infirmis, per con-

ceſſionem ſibi factam, à Greg. XIV. anno Dñi 1591. & crediderim, quod oēs aliæ Religiones, & Ordines ſimile priuilegium habeant, aut ſaltem habere procurauerint, quæ cum ſit quæſtio, non Iuris ſed facti, non ad me ſpectat illā in præſentiarum determinare. Solummodo dicere ſupereſt, qualiter eiuſmodi priuilegiorum cōicatio fieri debeat, & an ipſa intelligatur tantū de priuilegijs conceſſis, ſupradictis Ord. Mendicantibus, an vero etiam de non Mendicantibus, & protrahatur & ſe extendat, non ſolū ad priuilegia, conceſſa, tp̄e quo indultū ſeu priuilegiū prædictæ cōicationis eſt factū, verum etiā ad oīa alia priuilegia in poſterū concedenda? de quo in ſequenti Art.

ARTICVLVS V.

An prædicta priuilegiorum communicatio, ſe extendat ad omnia priuilegia, tam conceſſa, quam concedenda, non ſolum Mendicantibus, verum etiam & non Mendicantibus?

AB hac difficultate breuiter me expediā, cum ea non tam Iuris, quā facti eſſe videatur, atq; ex facto ſeu potius conceſſionibus factis, à Sum. Pont. Religionum vnicuiq. id debeat penſari, atq; dijudicari. Vnde priuſquā eidem ſatisfaciam, pro hac & ſimilibus difficultatibus generaliter dico, ꝙ ſemper priuilegiorum verba ſunt inſpicienda, attenteq. conſideranda, ac ſecundum ipſa dijudicandum, quouſque ſe extendant, & non amplius, quo præmiſſo, propoſito Art. Reſpondeo, per ſequentes Concluſ.

Prima Concluſio.

SVpradicta priuilegiorum cōicatio, intelligenda eſt non ſolū de priuilegijs conceſſis, tp̄e quo facta eſt gr̄a prædictæ cōicationis, verum etiā de poſtmodū concedendis. Hæc Concluſ. probatur expreſſe ex conceſſionibus factis nobis Fratribus Min. per Clem. 7. Prædic. vero per Leo. X. vtriſq. vero per Sixtū IV. iam ſuperius in 1. art. poſitis, atq; relatis, per illa verba *priuilegia, quæ conceſſa ſunt, aut in poſterum concedentur, ſeu de priuilegijs quomodolibet conceſſis, & concedendis.* Quod etiam & Fratres Auguſtinen. habent ex conceſſione ſibi facta Iulij II. ac Sixti IV. relatis ſupra in Art. 3. vbi ſimilia oīo verba habentur, & quāuis Carmelitani, non ita expreſſe, in conceſſione ſibi facta à prædicto Sixto IV. illud habeant, id tamen videtur innuere, & ſaltim idipſum habent per cōicationem priuilegiorum aliorū Ord. Mendicantiū, nam quantum ad hoc propoſitum, parum aut nihil videtur referre, quod id fiat directe vel indirecte, cum oēs ſupradicti Ord. Mendicātes abſq. delectu & differentia, vt ex ſupradictis conſtat, eiſdē priuilegijs perfruātur, & idē ſuo quoq; modo dico, de alijs Relig. ſimile cōicationis priuilegiū habētibus.

Supradicta priuilegiorū cōicatio, intelligēda eſt de priuilegiis cōceſſis, & concedēdis.

Secunda Concluſio.

Supradicta priuilegiorū cōicatio, extenditur atq; protrahitur, non ſolum ad priuilegia Fratrū Mendicantiū, verum etiā & non Mendicantiū, conceſſa & concedenda, vt dictū eſt. Probatur hæc concl ex conceſſione ſupradicta Clem. VII. poſita, in 1. art. nobis Min. Fratribus facta, vbi hoc ipſum habetur expreſſe, in illis verbis, *necnon quibuſcumq. facultatibus & gratijs (Fratrū profeſſioni Regularis Obſeruantiæ non contrarijs) alijs Ordinibus quibuſcumq. non Mendicantibus quomodolibet conceſſis, & concedendis, vti frui & gaudere poſſe, atq. debere in cībus, & per oīa, proinde ac ſi eis ſpecialiter conceſſa fuiſſent.* Quo quidē priuilegio, per ſupradictā cōicationē, fruuntur oēs alij Ordines & Religiones, quæ prædictum priuilegium habēt cōicationis, per quas ſupradictas concl. tollitur difficultas, quæ a nōnullis in præſentiarum moueri ſolet, an ſcilicet

Supradicta priuilegiorū cōicatio, extenditur non ſolum ad priuilegia Mendicantiū, verumetiam & non Mendicantium.

Difficultas.

An aliæ Religiones perfruãtur priuilegijs Societatis Ieſu

Fratres Mendicantes,vti & potiri poſſent, priuilegijs conceſſis Ord.& Religioni Clericorum Societatis Ieſu?quorum quidem ratio dubitandi eſt,quia prædictus Clem. VII. alijq. Pont. de quibus ſupra,qui prædictis Fratribus Mendicantibus facultatem fecerunt,vt quarumcumq. Religionum priuilegijs vti & frui poſſent,conceſſis ac concedendis, ſolummodo loquuti ſunt, & vt videtur loqui intenderunt de Religionibus alijs eo tempore per ſedẽ Apoſtolicã approbatis: ſed prædicta Religio Clericorũ Societat's Ieſu,multo poſt tempore,per eamdẽ ſedem Apoſtolicã approbata eſt:ergo eiuſdem priuilegijs non vti & frui poſſunt Fratres Mendicantes, virtute dictarum conceſſionum. Sed hæc difficultas nulla eſt, tum quia prædicta priuilegia oĩa,per alios Sum.Pont.Ro. ſunt confirmata,& approbata,nempe per Paulum IV.Pium etiã IV.& Pium V. Greg.XIII. Sixum V. Clem. VIII. & nunc nouiſſime per S.D.N.Paulum V.poſt iam inſtitutã,atq;approbatã Religionẽ prædictã,Clericorũ Societatis Ieſu,& quaſi de nouo ea conceſſerunt,multiq. eorum ex Motuproprio,atq; ex certa ſcientia,vt dictum eſt ſupra: tum etiam quia per cõicationem aliorum Ord.& Relig.quæ cõicant cum eadẽ Societate in eiſdem priuilegijs, poſſunt & Fratres Mendicantes prædicti, eiſdem cõicare,id enim habet priuilegium cõicationis, ꝙ omnium aliarum Religionum priuilegia propria facit, cõicant autem cum Religione prædicta in ſuis priuilegijs, Ciſtercienſes, Fratreſq. Cruciferi, ſeu Religio Clericorum Miniſtrantiũ infirmis,per conceſſiones ſibi factas,de quibus ſupra, quo Religionum omnium priuilegijs poſſint cõicare. Aduerto etiam quod quamuis in Societate prædicta,aliqua ſint priuilegia ſibi conceſſa,limitata & coarctata,ita vt eiuſdem Religioſi,vti nullo modo poſſint gratijs, & facultatibus directe aut indirecte,per viã cõicationis ſibi cõceſſis,niſi à Præpoſito generali, ſeu ab alijs per ipſum ſibi fuerint cõicata, prout dicitur Greg.XIII. illis conceſſiſſe,eiuſmodi reſtrictiones,& limitationes,non obligant pro alijs Religionibus,nam vt latius ſupra diximus, priuilegia fauores & gratiæ, ſunt quæ cõicantur, non vero reſtrictiones,aut limitationes.

Difficultatis ſolutio.

ARTICVLVS VI.

Vtrum priuilegia, quæ ſunt pœnalia, atque odioſa, & in quibus continentur aliqua pœna, vni Religioni conceſſa, alijs Religionibus communicentur?

SIt exemplum de priuilegio Pauli IV.quo excludit ab officijs noſtri Ordinis,oẽs ex maculato genere,intra 4. gradum deſcendentes, quæritur nunc, an eiuſmodi priuilegium, alijs Ordinibus & Relig. cõicationis priuilegiũ habentibus,cõicetur?non enim deſſuere,quidam qui hoc quondam affirmauerint, totiſq. viribus defendere contenderint, priuilegium prædictum,in alijs etiam Religionibus eſſe obſeruandum,& practicandum.Sed nihilominus in contrarium eſt veritas,de qua ſit Concluſio.

Concluſio.

Priuilegia odioſa,& pœnalia,& in quibus aliquæ ſunt pœnæ conſtitutæ, non cadunt ſub prædicta priuilegiorum cõicatione.

PRiuilegia odioſa,& pœnalia,& in quibus aliquæ ſunt pœnæ conſtitutę, non veniunt ſub prædicta priuilegiorũ cõicatione. Hæc concluſio,vt videtur,eſt certa & manifeſta,non enim eſt credendum, aut præſumendum de Sum.Pont.quod ipſis renuentibus, omnibus alijs Religionibus concedere voluerint,ac in eiſdem per generalem communicationis clauſulam ſtabilire, quod ipſæ numquam petierunt, aut ſibi futurum eſſet oneri, quodq.

quodq. ex ſpeciali ratione,eorum nonnulli,noſtræ ſacræ Religioni conceſſerunt;nec vero idipſum facere poſſunt aliarum Religionum Prælati, etiãſi vellent,vt ſcilicet eiuſmodi priuilegia, ſeu potius ſtatuta,pœnalia atque odioſa,& in quibus pœnæ ſunt conſtitutæ , in eiſdem ſeruentur & practicentur,per ſolam generalem clauſulam priuilegiorum communicationis , abſque ſpeciali Summorum Pont.licentia & permiſſione.Nam ex ſtylo Curiæ,eorumdemq. Pontificum præſumpta intentione,quando cõmunicantur priuilegia,& conceduntur gratiæ,non cõicantur pœnæ,aut id facere conſonum eſſet Iuri,cũ odia reſtringi,fauores vero conueniat ampliari, prout habetur in Iure.Solũmodo ergo comprehenduntur in prædicta priuilegiorum communicatione,ea, quæ ſunt fauorabilia Religionũ cuilibet,& quæ earumdem ſtatui,cõmuniq. modo viuendi nullatenus contrariantur, prout expreſſe in nonnullis è ſupradictis priuilegijs continetur. Multa enim ſunt laxioribus Religionibus,conceſſa priuilegia , quæ ſtrictioribus,ſine magno earum incõmodo atque diſpendio,cõmunicari non poſſent aut deberẽt,id enim ſi fieret,totus earũ decor ac pulchritudo periret , deficerentq. à ſua vera obſeruantia,quod per prædictam communicationis gratiam , non eſt prẹſumendũ ſupradictos Summos Pont. intendiſſe. Quo fit,vt quãuis prædicta reſtrictio & limitatio,in Bullis ſeu priuilegijs communicationis, expreſſe non ſit appoſita,adhuc tamen ſemper debet intelligi,aliàs enim prẹdicta priuilegiorũ communicatio, cederet non in earumdem Religionum fauorem,ſed in odium,atq. interdum non in ædificationem,& earum ſtabilitatem,ſed in diſſipationem & deſtructionem,contra Iuris regulam,dicentem id,quod in fauorem introductum eſt,in odium non retorqueri debere.

ARTICVLVS VII.

Vtrum in communicatione priuilegiorum, veniant etiam intelligenda,ea,quæ alicui ſpeciali Loco,ſiue Conuentui ſunt conceſſa?

ET ratio dubitandi eſt, nam vt ſupra diximus,in Art.3. Iulius II. conceſſit Fratribus Auguſtinienſibus,omnia & ſingula priuilegia,immunitates,exemptiones, conceſſiones,indulgentias,ac peccatorũ remiſſiones,& indulta quæcumq. quibuſuis Congregationibus, ſeu Societatibus, aut alijs locis,& illorũ perſonis, Ordinis Fratrũ Eremitarum, regularis Obſeruãtiæ nuncupatis,generaliter conceſſa,ad ipſum Ord.Fratrum Eremitarum, & illius perſonas,ac ſi illis ſpecialiter fuiſſent conceſſa,auctoritate Apoſtolica. Pro alia vero parte facit,nam vt etiam diximus ibidem,Leo X.declarauit , præfatã conceſſionem debere intelligi,quod gaudeãt prædicti Fratres,priuilegijs generaliter conceſſis,Congregationibus & perſonis, & locis Congregationũ, & non domibus, vel perſonis particularibus Congregationũ, vel Ordinis. Vt igitur planũ fiat,quid tenendum ſit,ſeq. ſtatuitur concl.

Concluſio.

IN communicatione priuilegiorũ,etiam veniũt intelligenda ea, quæ alicui ſpeciali loco,ſeu Conuentui ſunt conceſſa.Probatur hæc concluſio, nã id fieri poteſt,ex cõmunicatione cuiuſdam priuilegij Pij V. facti Ord. D.Hieronymi in Hiſpania,ad inſtantiã inuictiſſimi Regis Philippi Hiſpaniarũ, huius nominis II . quod refertur à Collectore Priuileg. dicti Ord. tit. extenſio Priuilegiorũ,vbi dicitur,*quod Pius V.Pont.Max.conceſſit Ord.D.Hieronymi,in Hiſpania, quod omnia & ſingula priuilegia, immunitates, exemptiones,*

In priuilegiorũ cõicatione etiã veniunt intelligenda ea, quæ alicui loco,ſeu Conuentui ſunt conceſſa.

præro.

prærogatiua, indulta tēporalia, fauores & gratia, ordini & ſingulis & cuiuis monaſterio per quoſcumq. Rom. Pont. prædeceſſores ſuos, ac per ſe, & Sedem Apoſtolicam, eiuſq. Legatos & Nuncios in genere, vel in ſpecie conceſſa, ad omnia & ſingula monaſteria Ordinis, tā virorum quam mulierum, quibus in ſpecie conceſſa non ſunt, & in quibus alia cauſa conceſſionis, & indultorum prædictorū, alias quam vt præfertur ſuberant, ad id vt ipſa Monaſteria illis pariformiter, vti frui & gaudere poſſint, & deberent, proinde ac ſi eis ſpeciali conceſſa fuiſſent auctoritate Apoſtolica, extendit & ampliauit, illaq. inter omnia tam virorum, quā mulierum Monaſteria Ordinis in omnibus & ſingulis cōmunicauit. Ex qua dicta conceſſione colligitur, quod in prædicto Ordine fit extenſio, atque cōmunicatio priuilegiorū, ſpecialiter conceſſorū, Monaſterijs particularibus, ad omnia & ſingula Monaſteria eiuſdē Ordinis, tam virorū quam mulierum, quibus in ſpecie conceſſa non ſunt, & in quibus aliæ cauſæ conceſſionis & indultorū prædictorum, aliás quā præfertur ſuberant, ita quod omnia Monaſteria potiūtur atque fruuntur, priuilegijs & gratijs cuilibet Monaſterio in particulari conceſſis. Vnde cū per priuilegiorum cōmunicationem, omnia priuilegia fiant propria, earū Religionum, quæ ſimili gaudent priuilegio, non ſolū conceſſa, verumetiā & concedenda, prout in præcedentibus, ſuperq. ſatis eſt dictū, manifeſte colligitur, ꝙ omnes Ordines Mendicātes, & quæcumq. Religiones, prædictū priuilegium habent cōmunicationis, eodem vtēdo, vti & frui poſſunt in omnibus ſuis domibus, ac Conuentibus particularibus, gratijs, atq. priuilegijs, alicui domui ſiue Conuentui in ſpeciali conceſſis. Quo innixus fundamento P. F. Emmanuel Rodriguez in ſuis qq. Regul. to. 1. q. 55. ar. 18. hac de re agens, tenet, ꝙ ſecluſo quocumque alio, indultum atque priuilegiū, conceſſum S. Mariæ de Portiuncula, aliás S. Mariæ Angelorum, quæ prima eſt Eccleſia & caput, totius noſtræ Religionis, quo conceditur plenaria indulgentia, omnibus prædictā Eccleſiam debita cum diſpoſitione ingredientibus, extenditur atq. protrahitur ad omnia Monaſteria noſtri Ord. vtriuſq. ſexus, & ꝙ ſiqui contriti & confeſſi eadē viſitauerint, indulgentiā plenariā cōſequuntur, nullo alio etiā exiſtente priuilegio, & etiāſi Cōfraternitati Chordæ, P. noſtri Franciſci nō ſint conſcripti, nam per cōmunicationē ſupradictam, omnia indulta & priuilegia, vni Monaſterio conceſſa, reliquis fiunt cōmunia, vt dictum eſt. Aduertit tamen ꝙ quamuis hoc dicatur, ſitq. tenendū, de priuilegijs in particulari & ſpeciali vni Monaſterio, ſiue Conuentui conceſſis, non tū de priuilegijs conceſſis perſonis particularibus, hæc enim nō fiunt, nec fieri debent cōmunia, tum propter declarationē ſupradictam Leonis X. de qua ſupra, tū etiam quia ex contrario facto plura atq. innumera exorirentur incōuenientia, euerteretur q. funditus omnis regularis diſciplina, ſi priuilegiū quod Religioſo alicui, per Sedē Apoſtolicam, ob vrgentiſſimas forſan cauſas, in particulari & in ſpeciali conceditur, quo ab aliquibus obſeruantijs Regularibus liberatur, & in eiſdem cum ipſo miſericorditer diſpenſatur, omnibus eiuſdē Religionis, ſeu etiam aliarū, Fratribus, abſque delectu & diſcrimine, in quibus non eædem militant cauſæ, in Religionū omnium ruinam, intelligeretur eſſe conceſſum, ꝙ de Summis Pont. non eſt præſumendum. Hæc ſupradictus Pater, vbi ſupra.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum in communicatione priuilegiorum, intelligatur eorum tantum vſus, an vero ius vtendi?

IAm ſupra diximus q. 42. art. 5. ꝙ Pontifices Summi, confirmantes Religionum priuilegia, non confirmant, aut confirmare intendunt ea, niſi quate-

quatenus ſunt in vſu,& nõ ſunt abrogata ſiue derogata,per contrariũ vſum legitime pręſcriptũ,ad ſenſum ſupradictũ. Sed quia ſtare poteſt,ꝙ Religio aliqua,priuilegio aliquo non vtatur, propter ignorantiã, aut propter incuriam,ſeu aliã quamlibet cauſam, quo quidē priuilegio,aliæ Religiones per illud ꝙ habent cõmunicationis,perfrui & cõmunicare poſſent,merito quæritur an in prædicta priuilegiorũ cõmunicatione, intelligatur priuilegiorũ tantũ vſus,an vero ius vtendi? Cui difficultati reſpondeo,per ſeq. concl.

Prima Concluſio.

IN prædicta Priuilegiorũ cõicatione,generaliter verũ eſt, ꝙ ſi vnus vtitur,alter vero non vtitur,priuilegio multis conceſſo,non vſus vnius nõ præiudicat,neque præiudicare debet vſui alterius. Hæc concl. eſt expreſſa Panor.*in c.cum acceſſiſſent,de conſtit.in fin.* & eamdem tenet Syluest.*verbo,priuilegium,q.*21. vbi hac de re agit latiſſime. Facit & ad hoc ꝙ dicit Innoc. *in c.accedentibus, de priuileg.* quod ſcilicet particulares Canonici, bene poſſunt præiudicare ſibi perdendo priuilegium,etiã per vnicam cõtrauentionem,ſed Eccleſię præiudicare minime poſſunt,licet ſit perditũ, quoad particulares perſonas, quin ea allegare non poſſit,non eſſe ſibi ſublatum ſuum priuilegium,niſi contra eam legitimo fuerit tempore pręſcriptum. Videantur quæ hac de re,dicta ſunt ſupra q.42.art.5.

In priuilegiorũ cõicatione ſi vnus vtitur, alter vero non vtitur, aliquo priuilegio, non vſus vnius præiudicare non debet vſui alterius.

Secunda Concluſio.

Cum Religionũ priuilegia,eo ipſo quo communicantur, fiant communia & propria,earumdem Religionũ quibus cõmunicantur, per non vſum alicuius Religionis cuiuſpiam priuilegij, non amittitur aut deperditur, ius ꝙ aliæ Religiones habent ad ipſum,nam in priuilegiorũ communicatione nõ cõmunicatur vſus,ſed ius vtendi. Hæc concluſio eſt certa & manifeſta, ſatiſq. colligitur ex ſupradictis priuilegijs ſuperius citatis, quibus dicitur,ꝙ per ipſa,eorũq. cõicationem,aliarum Religionum priuilegia,ex æquo fiunt ſibi propria,ac ſi ſpecialiter ſibi fuiſſent conceſſa, ſed ſi ſpecialiter fuiſſent ſibi conceſſa,nullatenus amitterentur, nec deperderetur ipſorum vſus,per quẽlibet aliarum Religionũ non vſum,nec vero per non propriũ vſum,niſi legitimo,ad minus 40.annorũ tempore fuerit pręſcriptũ, iuxta ea quæ ſuperius diximus,& habetur expreſſe *in cap.ſi de terra,& c.accedentibus,de conſtit.* ergo per non vſum,alicuius Religionis cuiuſpiã priuilegij,nõ amittitur nec deperditur ius,quod aliæ Religiones per cõicationem habent ad ipsũ. Ex quo etiã fit cõſequens,ꝙ etiã ſi contra aliquas Religiones,allegari poſſit,non vſus ſufficiens ad pręſcriptionẽ, non proinde contra alias allegari poteſt talis pręſcriptio,ſi in eis talis non vſus non interuenerit,qui ad præſcriptionẽ prædictã ſufficiat.Meminiſſeq. oportet, vt ſupra diximus, quod contra Eccleſias,Religiones,& Monaſteria, nõ præſcribitur,neq. amittitur priuilegiũ,niſi per non vſum ad minus 40. annorum,vt dicunt omnes DD. cõiter in ſupradicto *cap.accedentibus,de priuil.* neque etiã in prædicto tẽpore,ſi non caſus euenerit,vtendi eiuſmodi priuilegio,vt tenet *gl.cõmuniter recepta,in c.Abbate,verbo donec,de verb.ſignific.*Neque qñ quiſpiã ex aliquo legitimo impedimento,ſua culpa non cauſato, eodem priuilegio vti non potuit,aut interuenit ignorantia eiuſdẽ ſufficiens,ad interrumpẽdã eiuſmodi præſcriptionẽ,oportet enim habere ſcientiã priuilegiorũ,& voluntatẽ non vtendi illis,ab his cõtra quos eiuſmodi præſcriptio allegatur.Multo minus amittitur priuilegij vſus,per vnũ aut plures actus cõtrarios factos,per eũ ſeu eos,qui renunciare expreſſe eidẽ priuilegio non potuerunt, tunc enim ex eiuſmodi actu,ſeu actibus contrarijs,priuilegiũ nullatenus amittitur,niſi con-

In priuilegiorũ comunicatione nõ cõicatur vſus, ſed ius vtendi.

Digitized by Google

ſi concurrat lapſus tẽporis,neceſſarius & requiſitus,ad præſcribendum, vt tenet Innocen. & omnes DD.cõiter, *in c.cũ acceſſiſſent, de priuileg.* ponentes exemplum in Monacho,ſiue Priori alicuius Monaſterij, qui fecit vnum, vel plures actus contrarios ſuæ Religionis priuilegijs.

ARTICVLVS IX.

Vtrum participantes & communicantes priuilegia, poſſint illis vti, etiam contra illos, per quorum communicationem eadem participant?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Participantes priuilegia, illis poſſunt vti, etiã contra illos, ꝑ quorum cõmunicationem ſibi fuerunt conceſſa.

SI illi,quibus cõicantur aliarũ Religionũ priuilegia,illa participant,ac ſi ſpecialiter ſibi fuiſſent conceſſa,qualem clauſulã habent cõiter omnes Ordines Mendicantes,æqualiter atq. ex æquo,gaudere poſſunt priuilegijs ſibi cõmunicatis,etiã contra illos,quorũ cõmunicatione participãt,ac ſi directe & immediatè ſibi fuiſſent conceſſa.Hanc concluſionem,tenet expreſſe P.F.Antonius de Corduba in annotat. ad Compend. *verb. communicatio priuileg.in fine.* vbi & ipſius rationẽ reddit,quia inquit iã per cõmunicationẽ prædictã,eiuſmodi priuilegia facta ſunt ſibi propria, & non habẽt ea dependenter ab alijs, ſed independenter, ac ſi ipſis ſpecialiter fuiſſent cõceſſa,quomodocumq. illi ſe habeãt circa priuilegia,vtendo vel non vtẽdo eis,ſicq. in tali cõmunicatione,independenter omnes,qui dictis priuilegijs gaudent,vti poſſunt,& adæquantur ex æquo. Nec inde ſequitur,quod frangatur vulgaris illa regula,*quod priuilegiatus, contra pariter priuilegiatum non gaudet priuilegio,*nam qualiter eiuſmodi regula ſit intelligenda,& in quibus caſibus locum habeat, iam ſuperq. ſatis diximus ſupra q.42.art.8.

Aduertit ſupradictus P.Corduba, quod dicta concluſio,non habet locũ in illis, quibus non ſic ſpecialiter atque independenter cõmunicantur priuilegia,vt ſunt familiares,& Donati Fratrũ, & alij eiuſmodi,quia nõ poſſunt tales,vti priuilegijs Fratrum contra ipſos,quorũ priuilegia ſibi cõmunicantur,& ratio eſt,quia in fauorem ipſorũ Fratrum,principaliter conceſſum eſt,ꝙ prædicti familiares & Donati,&c. vtantur priuilegijs prædictis, ex quo ſequitur, ꝙ non debent eiuſmodi priuilegia, contra ipſos Fratres, ſeu in eorũ diſpendium retorqueri, iuxta ſtrictam Iuris regulam,*lib.6.& c. quid pro nouale,iuncta gloſſa, de verb.ſignific.* Non enim ex æquo,ipſi eiſdem gaudent,atque ſupradicti Fratres:& ob eamdẽ cauſam,inquit, quod ſi Fratres perdiderint aliquod priuilegium, aut eo non vtantur, amittunt etiam ipſum familiares & Donati prædicti, quia habebant illud communicatũ ſibi dependenter à Fratribus, qua ratione principali ceſſante, Fratrumq. fauore,quorum intuitu principaliter priuilegium ſibi valebat,ceſſat & minus principale atque acceſſorium. Ad quod probandum adducit plura iura,& DD. quos ipſe breuitatis gratia omitto,ac tandem dicit hoc eſſe valde notandum,quia valet ad multa, ſed maxime ad hoc, quod ſecundũ noſtra priuilegia,& nobis ab alijs Religioſis communicata, poſſimus non ſeruare interdictum,poſitum ab alijs Religioſis, licet talis non obſeruatio interdicti,ſit in eorum præiudicium, quia ex æquo, ac ſi nobis ſpecialiter fuiſſent conceſſa,communicata ſunt eiuſmodi priuilegia,& facta noſtra independenter. Et hæc de iſto Art. ac de tota quæſt.breuiter dicta ſufficiant.

Q V Æ S T I O XLVII.

De Conſeruatoribus,& ijs,quæ ad ipſorum munus & officiũ ſpectant, in duodecim Articulos diuiſa.

A R T I C V L V S P R I M V S.

Quidnam ſit Conſeruator? & qui poſſunt eiuſmodi Conſeruatores inſtituere?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

COnſeruator(vt nomen ipſum ſonat)ab effectu dicitur,Iudex datus ad defendendũ aliquem ſeu aliquos,contra manifeſtas iniurias, conſeruandoſq. ipſos indemnes in proprio ſuo ſtatu. Hæc concluſio ſatis colligitur ex *c. ſtatuimus,de offic.deleg.lib.6.* & ex ijs quæ ibidẽ dicuntur à gloſſa, & ex *c.2.& vlt.eiuſdem tit.& lib.*vbi de Cõſeruatoribus agitur, & Io.And. ibid.de mente Innoc.& Hoſtien. ponit tria Conſeruatorũ genera,nam aliqui(inquit)Conſeruatores dantur,vt aliquos defendant,contra latrones & prædones;aliquando contra eos qui aliquorũ priuilegia infringunt;interdũ etiã latius,vt defendãt ipſos ab iniurijs,& manifeſtis offenſis,& dicit, ꝙ in nullo dictorũ caſuum,habent iudicialẽ indaginẽ,id eſt, procedere nequeũt per viã iudicij ad inueſtigãdam veritatẽ,quaſi dubij de iuſtitia, vt habetur expreſſe *in d.c.ſtatuimus,* notatq. illud *gloſſa,verbo, indaginẽ.* Quod quidem verbũ,deſignat cauſæ cognitionem,ſeu ipſius examinationẽ,id quod habetur *in c.vlt. eiuſdẽ tit.* Solũmodo,inquit,poſſunt cognoſcere de manifeſtis, & manifeſta illa dicuntur,quæ notoria ſunt, atque ita patentia, quod nulla probabili poſſunt tergiuerſatione celari, *iuxta c.ex parte, de verb.ſign.& cap. vlt. de cohabi. Cler.* & ſi alias in non patentibus, neque notorijs ſe intromittant,pœnã incurrunt,de qua habetur *in c.vlt.§.vt autem,eod.tit.de off.& poteſt.Iud.deleg.* & nihil valet,quod agitur,vt ibidẽ dicitur,de quo nos infra etiam dicemus amplius. Sed quinam poſſunt eiuſmodi Conſeruatores inſtituere? ſit ſecunda concluſio.

Cõſeruator dicitur Iudex ad defendendum, ſeu indemnem conſeruandum aliquem conſtitutum.

Secunda Concluſio.

Eiuſmodi Cõſeruatores in ſpiritualibus,ſolus Rom.Pont.poteſt inſtituere atq. conſtituere,nõ vero alius,etiã Legatus à latere.Hanc concluſionem tenet Io.Andr. & probat eã, *per d.c.ſtatuimus,*dum ibidẽ dicitur ab Innoc. IV.Papa,*concedimus & per c.fin. eiuſdem tit.& lib.* dum ad idem propoſitum à Bonifac.VIII. dicitur,*quod prædicti Conſeruatores plerumq. à Sede Apoſt.conceduntur,* per quæ dicta verba,excludi videntur omnes alij, cum quo trãſit Sylueſt. *verbo,Conſeruator.q.1.nu.2.* dicens,quod Conſeruatores prædictos, inſtituere & dare non poſſunt, etiam Legati de latere, qua etiam ratione ab Archidiacono,Iudices à Papa delegati nuncupantur.

Eiuſmodi Conſeruatores ſolum Sũm.Pont. poteſt inſtituere, non vero alius in ſpiritualibus.

A R T I C V L V S II.

Quinam poſſint inſtitui,atq. conſtitui Iudices Conſeruatores?

HÆc quæſtio latiſſima eſt, & quæ longiorem, id ſi per tempus liceret, requirebat diſputationem, ſed quãcitiſſime eidem ſiet ſatis,aliquibus, propo-

Digitized by Google

Nota valde, quinam dicantur Iure cõi, quaſi generales Conſeruatores.

propoſitis concluſionibus. Prius tamen pro illius intelligentia præmittere libuit, quod de iure cõi loquendo, Conſeruatores quodammodo generales, ſunt ac dici poſſunt Epiſcopi, quorũ curæ datum eſt conſeruare atque defendere, viduas, pupillos & orphanos, & alias perſonas miſerabiles, ab oppreſſionibus & iniurijs quæ ſibi cõiter inferuntur, vt tenet *gl. in d. c. ſtatuimus, de off. & poteſt. Iud. deleg. in 6. verbo, Conſeruatores*, quod & probat *ex c. ex parte licet. & c. ex tenore, de foro comp. & ex c. 1. & 2. diſt. 87. & c. adminiſtratores, 23. q. 5. et c. licet, de conſi. c. ſignificaſti, eod. tit. de off. & poteſt. Iud. deleg. in antiquis.* Et re vera, hac ratione loquendo, non ſolũ Epiſcopi prædicti, verumetiã & omnes Principes, Reges atque Imperatores, quinvero & ipſe Sũmus Pont. proprijſſime, de iure cõmuni loquendo, ſunt quaſi generales, omniũ iniurias patientium, pupillorũ, viduarũ, aduenarum, aliarumq. miſerabilium perſonarum, ordinarij Conſeruatores, vt conſtat ex ſupradictis iuribus, & ex *l. vnica. C. quando Imp. inter paupe. & Iudices. & ex c. Principes ſeculi, c. adminiſtratores, c. Regum officium. 23. q. 5* Sed in præſentiarum, non agimus de eiuſmodi Conſeruatoribus ita lato modo, ſed ſpecialibus alijs, qui alio nomine dicuntur, Iudices delegati, quãuis in multis ab eis differant, vt dicemus ſtatim, quos quidẽ eſſe in Chriſtiana Repub. quidquid nonnulli dicãt, quãmaxime ipſius intereſt. Etenim ſi vt habetur *in l. 1. ff. ne vis fiat, & in l. æquiſſima ff. de vſufructu*, ad Prætorẽ Reip. ſpectat, quoſlibet in ſua poſſeſſione tueri, vt ne excludãtur ab ea, potioriq. Iure id ſpectat & pertinet, ad Principes Reges, & ad Imperatorem, Summumq. ipſum Pont. vt omnia ſupradicta Iura proclamant, & cũ idipſum non ſemper per ſe valeant efficere, rationi fuit valde conſonum, vt ad id muneris Conſeruatores prædicti inſtituerentur atque conſtituerentur Iudices delegati, vt eiuſmodi iniuriam patientes, pupilli, viduæ, aduenæ, aliæq. miſerabiles perſonæ, à potentium oppreſſionibus, & violentijs defenderentur, quem eſſe vnicum inſtitutionis Conſeruatorũ prædictorum finẽ, clariſſime & manifeſtiſſime expreſſit Innocentius IV. *in d. c. ſtatuimus*, & Bonifacius VIII. *in d. c fin. de off. & poteſt. Iud. deleg. in 6.* vt ex dictis capitulis facile licebit colligere. De prædictis ergo Conſeruatoribus, Iudicibus delegatis loquendo, quando quæritur, quinam hoc munus & officium habere & exercere poſſint? reſpondeo, & ſit prima Concluſio.

Prima Concluſio.

Conſeruatores eſſe nõ poſſunt, niſi Epi, vel eorũ Superiores, aut Abbates, ſeu dignitates, vel perſonatus in Eccleſijs Cathedralib⁹, vel Collegiatis, obtinentes, de iure communi loquendo.

DE iure cõmuni loquendo, Conſeruatores eſſe non poſſunt, niſi Epiſcopi, aut eorũ Superiores, vel Abbates, ſeu dignitates vel perſonatus, in Cathedralibus, vel in Collegiatis Eccleſijs obtinentes. Hæc concl. habetur expreſſa, *in d. c. vlt. de off. & poteſt. Iud. deleg.* vbi idem tenet gloſſa, & mouet hanc difficultatem, an Canonici Eccleſiæ Cathedralis alicuius, eſſe poſſint Iudices Conſeruatores? & reſpondet quod nõ, licet eſſe poſſint Iudices delegati ad vnã cauſam, *iuxta c. ſtatutũ, de reſcri.* vbi dr̃, Canonicos prædictos capaces eſſe Apoſtolicæ iuriſdictionis, & hæc eſt, inquit, vna differentia inter Conſeruatores & delegatos ad vnam cauſam. Sed ꝙ Canonici prædicti eſſe poſſint Conſeruatores, ſentire videtur Speculator, qui eadem de re agens, inquit ꝙ hodie nullus eſſe poteſt Conſeruator, niſi ſolus Ep̃s, eorũq. Superiores, aut Abbates & Canonici Eccleſiarũ Cathedraliũ, præſertim in dignitatibus conſtituti, vbi illa dictio, *præſertim*, nõ excludere apparet Canonicos prædictos, ſed exprimere videtur, caſum minus dubitabilẽ, & importat caſum magis dubitabilẽ, atq. in eo vult idem ius eſſe, iuxta id, quod habetur in Iure, *in l. 1. §. pater. ff. de collat. bonorũ, & l. fin. poſt princ. iuncta gl. verbo, poſitũ. ff. de libe. exhibe.* Mens igitur Speculatoris fuiſſe videtur,

Nota ſententiã Speculatoris, circa Iudices Cõſeruatores.

quod

quod Canonici Eccleſiarũ Cathedralium,in dignitate aliqua cõſtituti,abſq. dubio creari & conſtitui poſſunt Cõſeruatores, nec ſolũ illi dignitatẽ habentes, verumetiã & alij ſimplices Canonici, quãuis dignitatẽ nullam habeant. Sed quidquid voluerit Speculator,tenendũ eſt ꝙ dicitur à gloſſa, nẽpe,quod loquendo ſecundũ terminos Iuris cõis, Canonici prædicti non eſſe poſſunt,aut creari conſueuerunt Conſeruatores,cum quo etiam ſtat,vt aliud etiã dici poſſit & ſit tenendum,de iure particulari, atq. ex particulari priuilegio,quod iã cõiter habẽt omnes Religiones,vt patebit inferius, quando referentur priuilegia,hac de re Regularibus conceſſa.

Canonici Eccleſiarũ etiã Cathedraliũ, niſi ſint in dignitate aliqua conſtituti, de iure cõi,nõ eſſe poſſunt Cõſeruatores,ſecus eſt de iure ſpeciali,atque ex priuilegio.

Dicit autẽ ſtatim ibidẽ gloſſa,id ꝙ & in textu prædicti *cap.fin.* continetur, nẽpe quod non eſſe poteſt aliquis Conſeruator ſui Cõſeruatoris, nec ſui dñi, ſub cuius dominio eſt, vel diſtrictu Eccleſiaſtico, vel tẽporali, exceptis Cõſeruatoribus datis Regibus & Regnis, ij enim ſicut dignitatis altitudine præeminent, ſic etiã prærogatiua gratiæ ipſos cõuenit anteferri. Ratio autem ſupradictæ prohibitionis eſt,vt ibidem dicit gloſſa, quia præſumitur idipsũ ſi fieret,ꝙ ſibi inuicẽ fauerent,de faciliq. à iuſtitia deuiarẽt.

Quinã alij non eſſe poſſint Cõſeruatores de iure cõmuni.

Sed difficultas inſurgit de Vicarijs Epõrum,qui dicuntur Prouiſores, & plerũq. non ſunt Canonici,aut ſaltim in dignitatibus aliquibus cõſtituti,an ipſi eſſe poſſint Iudices Conſeruatores,Militiarũ, vel aliquarũ Religionũ? Et quidẽ pro parte negatiua, *extat d.c.fin.de off. deleg.lib.6.* vbi ſicut prædictũ eſt,de iure cõi ſtatutũ habetur, *vt Conſeruatores eſſe non poſſint,niſi Epiſcopi,vel eorũ Superiores,aut Abbates,ſeu dignitates,vel perſonatus in Cathedralibus, vel Collegiatis Eccleſiis obtinentes*, & cũ iuriſdictio prædictorũ Conſeruatorũ ſit odioſa,cũ deroget iuriſdictioni ordinariæ,videtur dicendũ, quod potius ſit reſtringenda & limitanda,quã amplianda,iuxta id quod habetur in iure, *in c.quãuis,de prab.* Quod & cõfirmatur præterea,nã cũ controuerſum eſſet olim,an officialis Epiſcopi,Iudex delegatus poſſet cõſtitui? vt habetur in *c.ſtatutũ, de reſcript.in 6.* emanauit Conſtit. Clementis V. quæ habetur *in clem. Etſi principalis,eod.tit.de reſcript.* qua declarauit,officialẽ prædictũ,eſſe poſſe Iudicẽ delegatum,dũmodo non ſit foraneus: & maior difficultas verſabatur in Iudice Cõſeruatore,cũ ius requirat,quod ipſe habeat dignitatẽ, vel perſonatum in Eccleſia Cathedrali,vel Collegiali. Super quo caſu magis dubio,cum prædicta noua Conſtitutio Clementis V.nihil declarauerit, dicẽdũ perinde videbatur,ꝙ id reliquit ſub diſpoſitione Iuris cõis,ac proinde,quod prædicti Epõrum officiales eſſe nõ poſſunt Iudices Conſeruatores, quã ſententiã tenere videtur *gl.in d.clemen. verbo,delegat. in 1.oppoſ* & plures DD.Iuriſp. illã ſequuntur,quos breuitatis gratia referre omitto.Sed nihilominus cõtraria ſententia eſt tenenda, de qua ſit ſecunda concl.

Difficultas, an Vicarij Epiſcoporũ,qui dicuntur Prouiſores, eſſe poſſint Cõſeruatores.

Secunda Concluſio.

Quãuis probabilis ſit eorũ ſententia, qui aſſerunt,officiales Epõrum ordinarios,nõ eſſe poſſe Iudices Cõſeruatores,multo tñ probabilior eſt aliorũ,tenentiũ partẽ affirmatiuã,& ſaltim de iure ſpeciali, & ſecundũ Regulariũ priuilegia,nullã difficultatẽ habet, quod Iudices Conſeruatores eſſe poſſunt. Hanc concl.tenet Io.de Lignano,& Card. ſecuti *gl.in d.clem. & ſi principalis, de reſcrips. verb. delegatus.* quãuis enim in principio oppoſitionis gratia, in partẽ negatiuã inclinare videatur, propter rationes ſuperius dictas,poſtmodũ tamẽ contrariũ dicere videtur,fundatus in ea ratione,quod Epi,& prædicti ſui officiales principales, vnũ & idẽ eſt tribunal,cenſeturq. perinde habere dignitatẽ,quæ ex dignitate Epi deſcendit,iure cõnexionis, ac proinde & idẽ eſſe vtriuſq. Ius, *iuxta c.trãslato,de conſtit.* vbi habetur, *vt quod de vno connexorum ſtatuitur,ad alterũ connexũ extendatur.* Facit etiã pro

Probabiliſſimũ eſt, ꝙ Vicarij Epiſcoporũ eſſe poſſint Conſeruatores, quãuis nullã aliã dignitatem habeat.

hoc

hoc generalis Regula, qua dicitur,quod vbi eſt eadẽ ratio,ibi etiam debet eſſe idẽ ius,& quod de ſimilibus ſimile eſt habendũ iudiciũ, *iuxta c.ad eius vero,d.5.ver.ſi enim ea,& c.denique d.4. ver.ab omnibus quoq;ue*,cũ multis alijs quæ referuntur à *gl.in d.c.tranſlato,verb.quod de vno.* Sed quod ſaltẽ de iure ſpeciali,ac ſm̃ Regulariũ priuilegia,nullã id difficultatẽ habeat,conſtabit inferius,vbi eiuſmodi priuilegia referentur,in quibus expreſſe habetur, quod prædicti officiales principales Epiſcoporũ poſſunt aſſumi & cõſtitui Iudices Conſeruatores. Solũ ſupereſt modo alia difficultas de Prioribus Ord.Mendicantiũ, & de Guardianis in noſtro Ord. Min. an ipſi etiã eſſe poſſint Iudices Cõſeruatores ? & omittẽdo Guardianos prædictos noſtri Ord.Min. quia in eis negotiũ ſpecialẽ hoc difficultatẽ habet,ſingularemq. expoſcit tractationẽ,loqueado modo de Prioribus prædictis,alijsq. Monaſteriorũ Præfectis Ord. Mendicantium, ſequentem ſtatuo Concluſ.

Difficultas.

Tertia Concluſio.

Priores, & alij Monaſteriorũ Præfecti, abſq. dubio eſſe poſſũt Iudices Cõſeruatores.

Nulli dubiũ eſt,quod Priores,alijq. Monaſteriorũ Præfecti,Ord. Mendicantiũ,ſtando in iure cõi,eſſe poſſunt Iudices Conſeruatores. Hæc concl. ſatis colligitur *ex d.c.fin.de offic.& poteſt.Iud.deleg.in 6.* & tenet eã Gemin. *in c.nullus,de elect.eod.lib.* & Panor.*in c.cauſam,de iudicijs.& in c.olim,de maiorit.& obed.* & Card.*in clement.1.de reſcript.* & ratio eius in prõptu eſt, nã reuera oẽs ſupradicti ſunt in dignitate cõſtituti,iuxta id quod expoſcitur, *in d.c.fin.* ad hoc vt quiſpiã Iudex Cõſeruator eſſe poſſit,quod tñ non habet locũ in PrioribusOrd.S.Benedicti,ſeu aliorũ Ordinũ Monachaliũ,Abbatibus ſubiectis, ſeu habentibus in eodem Conuentu ſuper ſe Abbates, ij enim non habẽt dignitatẽ; ſecus erit de non habentibus Abbatẽ in eodem Cõuentu,prout in prædicto Ord.D.Benedicti multoties cõtingit,eiuſmodi enim cũ præcipuã habeant adminiſtrationẽ,atq. gubernationẽ ſui Monaſterij,iure optimo dici poſſunt in dignitate Eccleſiaſtica eſſe cõſtituti,vt tradit Sylu. *verbo,delegatus,nu.3.in fin.* Sed ad prædictos Guardianos noſtri Ord. Min. redeundo,in quibus prædictũ negotiũ,vt dixi,ſpecialẽ habet difficultatẽ,Syluester opinionẽ eſſe dicit cõem, eoſdẽ eſſe poſſe Iudices Cõſeruatores,cũ revera ſint Prelati,& in dignitate Eccleſiaſtica cõſtituti,& de hoc nõ eſt difficultas,nẽpe quod vere ſint Prælati, & in dignitate Eccleſiaſtica cõſtituti.Sed q̃uis id ita ſit,dicũt aliqui,eos non eſſe poſſe Iudices Conſeruatores, pro eo quod repugnare videatur ſuo ſtatui & profeſſioni, vtpote q mortui ſunt iã mundo,& nullũ habent,ſed nec habere poſſunt, alicuius rei dñium,non ſolũ in particulari,verumetiã neque in cõi,vt determinauit Clemens V.*in ſua clement.qua incipit,exiui de paradiſo,de verb.ſign.§.verũ, vbi gloſſa,verb.dixit*,tenet propterea Min.Fratres nõ eſſe poſſe executores vltimarũ voluntatũ,nec Iudices arbitros.Quã ſentẽtiã tenẽt multi Iuriſperiti, & quæcũq arbitramẽta ab eis facta,eſſe prorſus nulla : cuius rõnẽ reddit, quia ſupradictus Clem.V.in fi.*d.clem.*generalẽ appoſuit clauſulã prohibitiuã atq. pœnalẽ,reſpectu omniũ quæ in eadẽ cõſtituerat, & dicũt, ꝙ cũ in cõſtitutione aliqua prohibitiua,& pœnali aliquid prohibetur,actus in contrariũ factus eſt nullus,iuxta id q hr̃ in iure *in l.nemo Martyres.* & ibi DD. *C.de ſacroſan.Eccl. & in l.nõ dubiũ.C.de legib.*Sed quidqd de hoc ſit,alij Iuriſperiti,contrariã tenent ſententiam,& dicunt nõ ſibi videri,in d.clemen. aliquid cõtineri,ex quo neceſſario dicendũ ſit, quod Min.Fratres ex vi ſuæ Regulæ,nõ eſſe poſſint executores vltimarũ voluntatũ, & Iudices arbitri & Cõſeruatores. Aliud enim,inquiunt,eſt dicere,an propter honeſtatem, facere id expediat, aut non expediat, an vero ad id neceſſario,& ex præcepto teneantur,de quo ſit quarta concluſio.

Difficultas. An Guardiani noſtri Ord.Minorum eſſe poſſint Iudices conſeruatores. Opinio,& ſententia aſſerentium Guardianos Ord.Min. non eſſe poſſe Cõſeruatores.

Quarta

Quarta Concluſio.

Quamuis non expediens, congruumq. videatur, Guardianos noſtri ſacri Ordinis Minorum, exercere Iudicum Conſeruatorum officium, nullo tamen iure id eſt ſibi prohibitum, neq; ex ſpeciali præcepto noſtræ Regulæ, neq; eos eſſe Iudices arbitros, ſiue executores vltimarũ voluntatum. Ad ſtatuendam prædictam Concluſionem moueor, quia vnicum ac totale fundamentum, quod habent DD. alterius opinionis, ad aſſerendum contrarium, eſt noſtra Fratrum Minorum Regula, & ſupradictum Decretum Clem. V. poſitum *in d. Clem. exiui, de parad.* at ſi res recte ac penitus introſpiciatur, & d. Clem. verba intime cõſiderentur, quæ præcedunt, & quę ſubſequuntur, nihil ex eis tale licebit colligere: ergo non eſt dicendum. Vt autem hoc planius fiat, oportet adducere eiuſdem verba, & ſunt, quæ ſequuntur. *Verum cũ dicti Ordinis Fratres, non ſolum à receptione, proprietate, dominio, ſiue vſu ipſius pecuniæ, verũetiam à contrectatione qualibet ipſius, & ab ea ſint penitus alieni, quemadmodum ſæpe dictus prædeceſſor noſter in declaratione huiuſmodi Regulæ plane dixit, cumque dicti Ordinis profeſſores, pro nulla re temporali poſſint in iudicio experiri, prædictis Fratribus non licet, nec competit, quin potius conſiderata ſui puritate ſtatus, debent ſibi ſcire interdictum, quod huiuſmodi executionibus, & diſpoſitionibus ſe exponant, cum hæc ſæpius abſq; litigio, & contrectatione, vel adminiſtratione pecuniæ nequeant expediri. Verumtamen in his exequendis, dare conſilium, ipſorum ſtatui non obſiſtit, cum ex hoc ipſis circa bona temporalia, nulla iuriſdictio ſiue actio in iudicio, ſiue diſpenſatio tribuatur.* Ex dictis verbis plane concluditur quod quamuis nõ ſit congruum, expediens, ſiue conueniens, noſtri ſacri Ordinis Minorum Fratribus, pro aliqua re temporali in iudicio comparere, ac proinde nec eoſdem eſſe executores vltimarum voluntatum, cum ſæpe ſæpius, atque vt plurimum, in his litigia ſeſe offerant, & contrectationes, vel adminiſtrationes pecuniæ interueniant, pro quibus omnibus oportet multoties ad tribunalia recurrere, non tamen prohibetur, aut dicitur in d. Clement. eſſe prohibitum, eiuſmodi munera & officia exercere, vbi ſupradictæ pecuniæ contrectatio nõ interuenit, nec neceſſum eſt eos per ſeipſos in iudicio comparere, quinuero expreſſe videtur, idipſum ſibi eſſe cõceſſum, in illis vltimis verbis, quando dicitur, quod in ijs exequendis dare conſilium ipſorũ ſtatui non obſiſtit, cum ex hoc ipſis circa bona temporalia, nulla iuriſdictio ſiue actio in iudicio aut diſpenſatio tribuatur. Ex quo ſatis clare colligitur, quod eſſe poſſunt executores vltimarum voluntatum, ſaltim in ijs quæ pecuniæ contrectationem non habent, nec obligationem inducunt comparendi in iudicio, ſed ſolummodo ferre conſilium, & conſequenter, quod non etiam ipſorum repugnat ſtatui, eſſe iudices arbitros, aut aliorum Conſeruatores, quamuis vt dictum eſt in Concluſione, non id decẽs, congruum, aut expediens videatur, quam quidem ob cauſam, & id fieri prohibitũ eſt, in noſtris generalibus Conſtitutionibus, & hoc eſt ſolummodo, quod in præſentiarum dicitur, & quod id facere, non prohibitum eſt, ex vi noſtræ Regulæ, neq; vero ex Decreto ſuprad. Clementinæ.

Stando in iure cõmuni, non eſſe videtur prohibitum Guardianis noſtri Ordinis Minorum eſſe Iudices Conſeruatores.

Nota hoc valde.

In quibus caſibus Fratres noſtri Ordinis, eſſe poſſint executores vltimarum voluntatũ & teſtamentorum, & conſequẽter Iudices arbitri, atque etiam Conſeruatores.

ARTICVLVS III.

Quænam differentia verſetur, inter prædictos Iudices Conſeruatores, & Iudices Delegatos?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

INter Iudices Conſeruatores, & Iudices delegatos, multiplex verſatur differentia. Hæc Cõcluſio probatur ex ijs quæ dicit Ioan. And. *in d. c. fin. de*

Multiplex verſatur differẽtia

Inter Iudices delegatos, & Cõſeruatores.

de off. & poteſt. Iud. deleg. lib. 6. primo inquit differunt, in hoc, quod Iudex delegatus eſſe poteſt quilibet Canonicus, cuiuslibet Eccleſiæ Cathedralis, Conſeruator vero non, niſi ſimul ſit in aliqua dignitate conſtitutus. Secundo differunt, quia illius qui eſt Iudex delegatus alicuius, poteſt & ille alter eſſe Iudex delegatus in alia cauſa, ſaluo iure recuſationis: ſecus eſt in Cõſeruatore, etiam ſi eiuſmodi non ſibi opponatur exceptio. Tertio, quia ſaluo prædicto iure recuſationis, ſibi ſubditum bene poteſt quis impetrare delegatum, non vero Conſeruatorem. Quarto, quia delegatus à Principe, poteſt cauſam ſibi commiſſam, in totum vel in partem alteri committere, iuxta *cap. paſtoralis, de off. deleg.* at Conſeruator non, neque ſpectandi ſunt tenentes contrarium, cum textus in dicto cap. eis manifeſte contradicat. Quinto, quia dato, quod delegatus ſe intromittat, in ijs quæ non ſunt ſuæ iuriſdictionis, non propterea incidit, neque in illum locum habet pœna appoſita, *in d. cap. fin.* quia non ibi hoc inuenitur expreſſum, ſecus eſt autem de Conſeruatore. Sexto & vltimo differunt, quia etſi Conſeruator ex priuilegio haberet, quod alteri poſſet delegare, hoc tamen non poteſt facere, niſi habentibus conditiones ſupradictas, ad hoc vt quiſpiam eſſe poſſit Conſeruator; ſed delegatus ſubdelegare poteſt, cũ cui alias de iure fieri potuiſſet delegatio. Supradictas differentias, colligit prædictus Ioan. And. ex ipſo textu, *in d. c. fin.* & in omnibus alijs (prædictis exceptis) dicit, quod æquiparantur Conſeruatores, alijs Iudicibus delegatis. Hæc pro iſto Articulo breuiter dixiſſe ſufficiat.

ARTICVLVS IV.

Vtrum omnes Fratres Ordinis Mendicantium, priuilegia habeant, quibus Conſeruatores poſſint ſibi eligere?

IAm ſupradiximus, eiuſmodi Conſeruatores ſecundum ius, conſtitui ad defenſionem miſerabilium perſonarum, quorum quidem nomine, nõ veniunt intelligendi plebeij, vt nõnulli putant, ſed ij qui neceſſitatem patiuntur, quales ſunt pauperes, ſed præſertim Religioſi, pupilli, & viduæ, alijq. huiuſmodi, prout tradunt DD. cõmuniter, *in c. 1. de poſtul. Prœl. & in c. ſuper quibuſdam, de verb. ſig.* Bart. *in l. eum alia, ff. de legibus,* Innoc. *in cap. ſignificaſti. de off. & pot. Iud. deleg.* & Panor. *in cap. licet, de cenſibus,* qua quidem ratione, diuerſis tẽporibus ſummi Pontifices, Religioſis & Regularibus, varia atq; diuerſa conceſſerunt priuilegia, quibus in ſui defenſionẽ Conſeruatores poſſent ſibi eligere, atq; conſtituere, tum propter profeſſionẽ expreſſam paupertatis, tum etiã propter diuinum cultũ, cui ex ſuo inſtituto & profeſſione ſunt deſtinati & addicti; & tandẽ propter decentiam, quia nempe clauſuræ ſui Monaſtici ſtatus contrairet, pro rebus ſuis ad tribunalia ſecularia accedere, expediebatq. vt quæ ad ipſorum perſonas, bona, atque iura conducerent, expedirentur per Eccleſiaſticos Iudices, ſine ſtrepitu & figura iudicij, omniq. appellatione remota. De his ergo priuilegijs, in præſentiarum eſt agendum, quæ vt congruo ordine habeantur, ſtatuentur in ſequenti Concluſione.

Fratres Ordinis Mendicantium, varia atque diuerſa habẽt priuilegia, quibus Iudices Conſeruatores poſſint ſibi con ſtituere.

Concluſio.

FRatres Ordinis Mendicantiũ, varia atque diuerſa habent priuilegia, quibus Conſeruatores Iudices, poſſint ſibi eligere atq; conſtituere. Hæc Cõcluſio non aliter poteſt probari quàm afferendo eiuſmedi priuilegia. Et in primis habetur in Mon. noſtri Ord. & refertur in Comp. *verb. Conſeruatores Ordinis, §. 1. quod Sixtus IV. mandauit cuilibet, in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutis, & Metropolitanæ vel alterius Cathedralis Eccleſiæ Canonicis, per vniuerſum orbem,*

Mon. Ord. 1. fol. 6. & 2. fo. 145. cõc. 356. & refertur in Comp. verb. Conſeruatores Ordinis, §. 1.

urbem, qui per Guardianos, & Fratres Ordinis Minorum, *ſeu Sindicos R. E. prędicto Ordini deputatos requiſiti fuerint, quatenus per ſe, vel alium, ſeu alios, vbi & quādo opus fuerit, ſolemniter publicent eorum priuilegia, & eiſdem, ac illorum domibus, & profeſſoribus efficacis defenſionis pręſidio aſſiſtentes, faciant eos pacifica poſſeſſione priuilegiorum & conceſſionum huiuſmodi gaudere, non permittentes eos per quoſcūque indebite moleſtari*. Habetur vbi ſupra, & ad longum ponitur poteſtas prædictorum Conſeruatorum, & modus quem obſeruare debent, & citantur loca vbi ſimilia habētur priuilegia, quoad Prædicatores, Carmelitanos, & Auguſtinenſes: & præterea dicitur in §. ſequenti, *quod Iulius II. ſtatuit, vt quęcumq; perſona ſeu perſonę, alias de iure capaces, pro parte Minorum Fratrum requiſitę, niſi legitimo impedimento detenti fuerint, iuriſdictionē & conſeruationē eorumdem Fratrū vigore priuilegiorum ſuorum, ſub excommunicationis pœna ſuſcipere teneantur*. Habetur in ſupradictis Monumentis. Circa quas conceſſiones aduertit priuilegiorum Colleſtor, vbi ſupra, quod virtute huius conceſſionis Iulij II. & alterius ante poſitæ Sixti IV. iam Fratres non ſunt aſtricti ad certos & determinatos Conſeruatores ſicut olim, quando quælibet natio ſeu Prouincia, habebat per Bullam particularem, duos, vel tres Conſeruatores determinatos, ſub nomine dignitatis, atque ita illæ prouiſiones poſſunt hodie lacerari & comburi tāquam ſuperfluæ, ex quo per præfatas conceſſiones Sixti & Iulij, poſſunt illos Conſeruatores, ſeu quoslibet alios aſſumere. Et idē, inquit, eſt de Conſeruatoribus particularibus, quos aliqui Fratres minus docti, procurāt ſæpe, pro negotijs ſuperuenientibus, quia ſuperflua eſt huiuſmodi procuratio, cum Conſeruatoria maris magni, ſit perpetua atque vniuerſalis. In eodem autem Comp. §. 4. habetur, *quod Leo X. habita informatione, quod in aliquibus partibus, multa granamina inferebantur Fratribus Mendicantibus, ab Eccleſiaſticis perſonis, ſpecialiter aſſerendo, quod confeſſi Fratribus debite pręſentatis, tenebantur iterum eadem peccata confiteri ſuis Curatis, & quod ſacramenta Eucharistię, & Extremę vnctionis non poterant à Fratribus miniſtrari, illis quibus ſine cauſa dicti Curati recuſabant huiuſmodi ſacramenta adminiſtrare, ac quod Chriſtifideles, audientes Miſſas diebus Dominicis & Feſtiuis in Eccleſiis Fratrum, non ſatis faciebant pręcepto Eccleſię, & alia multa conſimilia, dedit Conſeruatores, omnes Eccleſiarum Pręlatos, diſtricte eis pręcipiendo, vt quandocumque requiſiti fuerint à Fratribus prędictis, non permittant eos moleſtari aut grauari, ſed cōtra tales moleſtatores procedant per cenſuras Eccleſiaſticas, & alia iuris remedia*. Habetur hæc conceſſio, in Suppl. & hæc ſūnt priuilegia, quæ in Monumentis Ordinis pro prædictis Conſeruatoribus habētur. Circa quę de nouo per Conc. Trid. nihil eſt innouatum, quod ſupradictis obſtet, nam licet, ſeſſ. 7. cap. 14. habeantur, quædam verba, per quæ huiuſmodi priuilegia, & conſeruatoriæ videntur reuocari, re tamen vera non ita eſt, quia ea nō loquuntur, niſi de Fratribus extra Monaſteria degentibus. Quod vt planius notū fiat, libet ipſa, hic in præſentiarum ad literam apponere, & ſunt quæ ſequuntur. *In exemptorum cauſis, conſtitutio Innocentij IV. qua incipit, volentes, in generali Conc. Lugdun. edita & poſita in lib. 6. Decretalium, ſub titulo de priuil. ſeruetur, quam eadem ſacroſancta Synodus innouandam cenſuit & innouat, addendo inſuper, quod in ciuilibus cauſis mercedum & miſerabilium perſonarum, Clerici ſeculares aut Regulares extra Monaſterium degentes, quomodolibet exempti, etiamſi certum Iudicem à Sede Apoſtolica deputatum, in partibus habeant: in alijs vero, ſi ipſum Iudicem non habuerint, coram locorum Ordinarijs, tamquam in hoc ab ipſa Sede delegatis, conueniri & iure medio ad ſoluendum debitum cogi & compelli poſſint, priuilegijs & exemptionibus, Conſeruatorum deputationibus, & eorum inhibitionibus aduerſus præmiſſa, nequaquam valituris*. Supradicta Concilij verba explicando & declarando Na-

Nota verbum Canonicis, ex quo conſtat, Canonicos ex iure ſpeciali, & priuilegio Iudices Conſeruatores eſſe poſſe.

Quoad Prędicatores Mon. Ord. 2. imp. f. 242. cōc. 588. quoad Carmelitanos ibid f. 189. cōc. 484. quoad Auguſtinēſis, ibid. fol. 251. conc. 640 & refertur in Comp. vbi ſup. §. 1.

Monu. Ord. 1. imp. fol. 43. & 2. f. 126. conc. 280. & refertur in Comp. vbi ſup. §. 2.

Suppl. fol. 47. conc. 142. & refertur in cōpend. vbi ſup. §. 4.

Digitized by Google

Nota valde, in quibus cauſis Regulares corã Ordinarijs, iuxta Cõc. Trident, poſſint cõueniri.

uarro, ſuper *cap. non dicatis*, 12. *q.* 1. *num.* 63. dicit, id quod & colligit ex eodem Concilio, ſeſſ. 6. cap. 3. quod hoc Decretum, ſolummodo habet locum, in Monachis & Religioſis extra Monaſterium degentibus, non autem in ſuis Monaſterijs exiſtentibus, nam iſti ſuper nullis cauſis, poſſunt coram Ordinarijs conueniri, illi autem *ſic*, ſuper prædictis duobus generibus cauſarum, ſed de hoc dicemus ſtatim. In reliquis autem omnibus, confirmata ſunt omnia Regularium ac Religioſorum priuilegia, ſpectantia ad prædictas Conſeruatorias, per ſupradictum Conc. ſeſſ. 14. *de regul. cap.* 5. vbi agendo de eiſdem litteris Conſeruatorijs, & in quibus vim habeant, vel non habeant, poſt multa alia ſupradictum Concilium, in ſequenti verba prorumpit. *Vniuerſitates autem generales ac Collegia Doctorum, ſeu Scholarium, Regularia loca, necnon Hoſpitalia actu hoſpitalitatem ſeruantia, ac Vniuerſitatum, Collegiorum, locorum, & hoſpitalium huiuſmodi perſonæ, in præſenti Canone minime comprehenſa, ſed exempta omnino ſint & eſſe intelligantur.* Et hoc eſt verum & certum, ac tenendum ſine dubio. Solummodo circa priuilegia prædicta, oportet aduertere. Primo, quod quamuis de iure communi loquendo, Conſeruatores eſſe non poſſint, niſi Epiſcopi, vel eorum Superiores, aut Abbates ſeu dignitates vel perſonatus in Cathedralibus, vel Collegiatis Eccleſijs obtinentes (vt diximus ſupra in ſecundo præcedenti Articulo, concl. 1.) at loquendo de iure ſpeciali & ſecundum prædicta priuilegia, bene poſſunt eſſe Conſeruatores, Canonici alicuius Metropolitanę, vel alterius Cathedralis Eccleſiæ, per illa verba Sixti IV. in eiuſdem priuilegio poſita, *quibuslibet in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutis, & Metropolitanæ vel alterius Cathedralis Eccleſiæ Canonicis, per vniuerſum orbem, &c.* nã quamuis poſtea Leo X. in Concilio Lateran. ſtatuerit, vt Conſeruatores Fratrum, pro tempore à Sede Apoſtolica deputandi, doctrina & probitate ſint præſtantes, & in Eccleſiaſtica dignitate conſtituti eſſe debeant, vt habetur in Supplem. fol. 26. conceſſ. 83. & refertur in Compendio, verbo vbi ſupra, §. 3. hoc tamen non obſtat, nam modo pro hac re, ſpeciale aliud habetur priuilegium, Pij V. & Greg. XIII. conceſſum Religioſis Societatis Ieſu, cuius fit mentio in eiuſdem Societatis Compendio, *verb. conſeruator*, §. 1. quo etiam perfruuntur omnes Religiones, priuilegium habentes communicationis, vbi expreſſe habetur, *vt in Conſeruatores prædictos, eligi & aſſumi poſſint, non ſolum Archiepiſcopi, Epiſcopi, & Abbates, necnon & aliæ perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ, verum etiam & Canonici, Metropolitanarum Eccleſiarum, vel Cathedralium, & Vicarij Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum in ſpiritualibus, eorumq. officiales Generales vbilibet conſtituti.* Atque ita præſuppoſito dicto priuilegio, & ipſius participatione, iam nulla ineſt ratio dubitandi. Secundo circa eadem priuilegia aduerto, quod non ſolum ſupradicti In Conſeruatores poſſunt aſſumi atque conſtitui, verumetiam & ad idipſum conſtringi, per prædictum priuilegium Iulij II. qui vt diximus, *ſtatuit atque decreuit, vt quæcumque perſona ſeu perſonæ, alias de iure capaces, pro parte Minorum Fratrum requiſita, niſi legitimo impedimento detenta fuerint, iuriſdictionem & conſeruationem eorumdem Fratrum vigore priuilegiorum ſuorum, ſub excommunicationis pœna ſuſcipere teneantur*, quo quidem priuilegio etiam fruuntur. perfruiq. poſſunt, omnes aliæ Religiones, priuilegium habentes communicationis, & cum excommunicationis pœna apponatur ibidem, certo crediderim ſine legitima cauſa, Conſeruatorias prædictas repudiantes, & præcepto Apoſtolico in re adeo graui contrauenientes, niſi aliunde excuſentur, mortaliter peccare, quod valde eſt notandum atque melnoriæ commendandum.

Religionum & Vniuerſitatum Conſeruatorię, non ſunt reuocatę per Conc. Trident.

Quod de iure ſpeciali Conſeruatores eſſe poſſint Canonici.

Suppl. fol. 26. conc. 83. & refertur in Cõp. vbi ſup. §. 3.

Nota verba illa Canonici Metropolitanarũ Eccleſiarum, vel Cathedralium, & Vicarij Archiepiſcoporum, vel Epiſcoporum. Nota hoc valde.

Circa obligationem, quam habent electi Conſeruatores acceptãdi eiuſmodi officium.

ARTI-

ARTICVLVS V.

Vtrum nominato pro vna cauſa aliquo Conſeruatore, pro eadem alius poſſit nominari?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

DE communi iure loquendo, nominato pro vna cauſa aliquo Conſeruatore, pro eadẽ non poteſt alius nominari, niſi forſan id habeatur ex priuilegio. Hæc Concluſio poſita in alio ſimili caſu, eſt expreſſa Doct. Nau. lib. 1. Conſil. de off. Iud. deleg. conſ. 8. vbi ab eo fuit quæſitum, an poſtquam pœnitens, cui officium ſacræ Pœnitentiariæ, dedit litteras ſigillatas, directas diſcreto viro Confeſſario, per latorẽ præſentium ad introſcripta ſpecialiter eligendo, elegit vnum Confeſſarium, poſſet ſaltim de voluntate dicti Confeſſarij, eo dimiſſo, alterum eligere? Cui quidem difficultati, reſpondet, quod non, quod & probat in primis, nam iuriſdictio delegata, non poteſt prorogari de perſona ad perſonam, iuxta id quod habetur *in c. P. & G. de off. deleg.* & inquit quod prædictę Bullæ diriguntur ad eos, quos in eis contenti elegerint, ac cõſequenter, ex quo nominati fuerint electi, cẽſentur expreſſi à prædicto ſummo Pœnitentiario, ac ſi à principio fuiſſent expreſſi, cumque ſi à principio illi fuiſſent nominati & expreſſi, alij nullatenus poſſent eligi, conſequenter dicit, quod nec poſtea, quã à partibus fuerint nominati, electi, atq; expreſſi. Quod & cõfirmat ex eo, quia iuriſdictio delegata, eſt iuriſdictio delegantis, iuxta id quod habetur, *in l. 1. §. qui mandatum, ff. de off. eius cui mandata, eſt iuridiſctio* & ita ad ipſum delegantem, cuius illa eſt, pertinet eamdem extendere, non vero ad partes, neque ad Iudicem, quorum illa non eſt, argumento eius, quod habetur in iure, *in l. id quod noſtrum eſt, ſine facto noſtro ad alium transferri non poteſt, ff. de regul. iur.* Ex quibus omnibus in prædicto caſu, quæſito reſpondet, quod qui ſemel virtute aliquarũ litterarum, Confeſſarium elegit, non poteſt etiam de voluntate dicti Confeſſarij, eo dimiſſo alterum eligere. Quod quidem ipſum reſponderet in noſtro propoſito caſu, ſi de eo fuiſſet conſultatus, ob ſimilitudinem, ſeu potius paritatem rationis, nempe, quod ſemel nominata aliqua perſona, à Regularibus ſiue Religioſis, pro exercendo munere & officio Conſeruationis, acceptataq. iuriſdictione, cum iam ipſam immediate habeat à Sede Apoſtolica, non poſſunt ipſi Fratres, quod factum eſt alterare, neque pro eadem cauſa, alium Conſeruatorem nominare, etiam ipſo volente & conſentiente, niſi cauſa ſiue occaſione aliqua, fuerit legitime præpeditus. Quod & confirmari poteſt ex eo, quod refert Sorbo Capucinus in Compendio Mendicantium, *ver. Conſeruatores Ordinis*, nempe quod Greg. XIII. conceſſit omnibus Regularibus in Italiæ partibus exiſtentibus, vt Conſeruatores poſſent eligere, coram quibus conuenirentur, hac lege & pacto, vt ſemel electos non mutarent, eorumdemq. nomina intra menſem Epiſcopis locorum Ordinarijs indicarent; alioquin coram ipſis Ordinarijs conueniri poſſent. Quod & ſacra Cardinalium Congregatio, declaraſſe fertur, explicans Conc. Trid. *ſeſſ. 14. cap. 5. in fine*, vbi de Religionum Conſeruatoribus agitur: fuitq. id iuri ac rationi valde conſonum, ac determinationi Bonif. VIII. poſitæ *in cap. cum plures de off. & poteſt. Iud. deleg. in 6.* vbi agendo de pluribus iudicibus, disiunctim ad vnam & eamdem cauſam delegatis, habetur, *quod vno eorum negocium inchoante commiſſum, alij nequibunt ſe vlterius intromittere de eodem, niſi vel infirmitate vel alia iuſta cauſa, illum contingeret* impe-

Nominato pro vna cauſa vnico conſeruatore, ſine cauſa legitima, aut niſi ex priuilegio, non alius nominari poteſt.

Nota, quod iuriſdictio delegata, nõ poteſt prorogari de perſona ad perſonam.

Iuriſdictio delegata, eſt iuriſdictio delegãtis, & ſic ad ipſum, non vero ad partes pertinet eamdem extendere.

Nota hoc valde.

impediri, aut ſi nollet, vel malitioſe, in eo procedere recuſaret. Ex cuius Decretalis deciſione, ſatis manet probata ſupradicta Concluſio, ſimulq. limitata & modificata, ſcilicet, vt in eo caſu, in Conſeruatore acceptante, & iuriſdictionem & negocium inchoante, pro eadem cauſa alius poſſit nominari, quando ſcilicet, ille talis infirmitate, aut iuſta aliqua de cauſa contingeret impediri, aut ſi nollet, vel malitioſe in eo procedere recuſaret. Quibus omnibus etiam in Concluſione additum eſt, niſi forſan idipſum habeatur ex aliquo priuilegio, quo concedatur expreſſe, vt poſt vnum Conſeruatorem nominatum, pro eadem cauſa alius etiam poſſit aſſumi & nominari. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

In quo caſu vno electo, ſiue nominato conſeruatore, pro eadem cauſa, alius etiam nominari poſſit.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Conſeruatorum officium, in Ordinibus & Religionibus, ſit perpetuum vel tēporale, & an extinguatur morte concedentis?

RAtio dubitandi deſumitur, ex ijs quæ dicta ſunt ſupra, nam cum prædictorum Conſeruatorum officium, ſit ad inſtar cuiuſdam Iudicis delegati, & certum ſit, quod Iudicis delegati iuriſdictio, ſecundum ius, non eſt perpetua ſed temporalis, & extinguitur atque expirat, morte concedentis re integra, quamuis ſecus res ſe habeat in cœpta, vt habetur, *in cap.fin. §. officium, de off.& poteſt. Iud.deleg. lib.6.* vbi ſequentia ponuntur verba, *officium autem quorumcumque Conſeruatorum, ipſo iure, quoad non cœpta negotia, per obitum concedentis volumus expirare,* ſuper quæ verba, ibidem gloſ. *ver. quorumcumque,* intelligenda ea eſſe dicit, de quibuſcumque Conſeruatoribus abſque delectu & diſcrimine, ſiue dati ſint ad conſeruationem priuilegiorum, ſiue ad defendendum à manifeſtis iniurijs, vel alio modo, ſaluo ſemper caſu, de quo fit mentio, *in cap.cum plures, eod. tit. & lib.* quando ſcilicet plures eſſent Conſeruatores, & negotium fuiſſet cœptum per vnū, tunc perpetuata intelligitur iuriſdictio quoad omnes; in reliquis autem omnibus conſtitutiſſimum eſt in iure, quod iuriſdictio Iudicis delegati re integra, & nondum cœpta, expirat morte concedentis, & cum in iure, circa Regularium Conſeruatores, penes hoc nulla conſtituatur differentia, non modicam negocium hoc difficultatem habet, illamq. videtur augere Conc. Trid. *ſeſſ. 24. de reg. cap. 5.* vbi agendo de eiuſmodi litteris Conſeruatorijs, dicitur, *quod nemo ſimilium litterarum beneficio vltra quinquennium gaudere poſſit;* quod in tantum eſt verum, vt quærant DD. an iuriſdictio Conſeruatorum quoad negocia iam cœpta, duret poſt quinquennium? Reſpondentq. omnes negatiue, vt videre eſt apud Ioan. And. in addit. ad Speculatorem, 1. p. *tit. de off. deleg.* cuius rationem reddit, quia huiuſmodi Conſeruatoriæ ſunt odioſæ, cum præiudicent Ordinariorum iuriſdictioni, ac proinde potius ſunt reſtringendæ & limitandæ, quam extendendæ & ampliandæ, & iuxta terminos ipſarum proprios, ſtricte debent explicari, ita vt Ordinariorum iuriſdictio detrimentum patiatur, quamminus fieri poterit. Ijs tamen non obſtantibus, loquendo de Conſeruatorijs Ordinum & Religionum, contrarium omnino videtur dicendum, de quo ſequens ſtatuitur Concluſio.

Nota, quod Iudicis delegati iuridictio expirat per mortem concedentis re integra, nō vero cœpta.

Concluſio.

COnſeruatorum officium in Ordinibus & Religionibus, non eſt temporale, nec expirat morte concedentis, quinuero eiuſmodi delegatio in Religionum fauorem facta, eſt perpetua. Hæc Concluſio eſt certa & manifeſta, & de

Conſeruatores Religionū non ſunt temporales, ſed perpe-

& de qua nulli dubium, poſitaq. eſt in communi praxi, alioquin dicendum eſſet, quod Religioſi omnes non poſſent modo eligere, aut conſtituere ſibi Conſeruatores, virtute litterarum ſummorum Pontif. qui conceſſerunt ſibi ſupradictas litteras Conſeruatorias, quod quidem nullus dicet, quinuero hoc ipſum per Concilium Tridentinum, expreſſe videtur determinatum, loco ſupracitato, in fine, vbi agendo de eiuſmodi litteris Conſeruatorijs, & in quibus vim habeant, poſtquam poſuit ſupradicta verba, nempe, quod nemo ſimilium litterarum beneficio, vltra quinquennium gaudere poſſit, ſubdit, *Vniuerſitates autem generales, ac Collegia Doctorum ſeu Scholarium, & Regularia loca, &c. in præſenti Canone minime comprehenſa, ſed exempta omnino ſint, & eſſe intelligantur*. Per quæ dicta verba, ſatis colligitur, quod licet perſonarum quarumcumq; particularium, Conſeruatoriæ litteræ, per dictum Concilium ad quinquennium ſint determinatæ & limitatæ, neque amplius protrahi poſſint, at litteræ Conſeruatoriæ generalium Vniuerſitatum, & Collegiorum, Doctorum ſeu Scholarium, Regulariumq. locorum, in prædicto Decreto non comprehenduntur, quinuero expreſſe excipiuntur, ac præcipitur, vt omnino exemptæ ſint & eſſe intelligantur. Sed præterea ad hoc, facit ſpecialis quædam ratio, eaq. fortiſſima atque efficaciſſima. Illa eſt, quod priuilegia Religionibus ſiue Regularibus conceſſa, quarum virtute prædicti eliguntur Conſeruatores, non ſunt perſonalia, ſed realia, ac proinde neque iure, eſſe cenſenda ſunt temporalia, ſed perpetua, quandiu per alium ſummum Pont. eamdem poteſtatem habentem, nõ fuerint reuocata. Quod vero nõ ſint perſonalia, ſed realia, probatur apertiſſime; nam licet priuilegia, quæ conceduntur certo generi perſonarum, vt ea quæ conceduntur maritis, ſint perſonalia, vt colligitur, *ex l. quia tale, ff. ſol. matr.* & notat Socin. *in l. maritum, nu 32. ff. eodem*, attamen priuilegium conceſſum, certo generi perſonarum, quod per fictionem iuris numquam perit, non eſt perſonale, ſed reale atque perpetuum, ſicut eſt priuilegium, quod ciuibus alicuius ciuitatis conceditur, vt colligitur ex iure, *in l. firma, §. quamquam, ff de cenſibus, & l. 2. ff. de rebus dubijs*, & tradit Romanus, *in l. maritum, num. 17 ff. ſolut. matr. & in d. l. 2. nu. 4.* Cum igitur priuilegia, quibus ſupradicti Iudices Conſeruatores, in Religionibus eliguntur & nominantur ſint eiuſmodi, manifeſte ſequitur, quod facultas eligendi ipſos ſit perpetua, nec extinguitur vllo modo, morte ſummorum Pontt. qui ea conceſſerunt. Supradicta omnia confirmantur per ea, quæ tradit Sylu. in ſua ſumma, *verb. gratia, num. 3.* vbi inquit eſſe latiſſimum diſcrimen & differentiam, inter gratiam factam & fiendam, nam gratia Principis nondum facta ſed fienda, re integra morte concedentis extinguitur atque expirat, iuxta illud, quod habetur in iure, *in cap. ſi cui, iuncta gloſ. de præben. lib. 6.* at vero gratia iam facta & perfecte conceſſa, morte concedentis non extinguitur, & de hoc dicit eſſe caſum, *in cap. ſi ſuper, de off. deleg. lib. 6.* vbi habetur, *quod executor ſuper gratia facta datus à Papa, mortuo Papa, etiam re integra gratiam exequitur*, quod eſt intelligendum, etiamſi gratia prædicta, habeat annexam iuriſdictionem, & etiamſi ſit conceſſa ſolo verbo, vt tradit Ioan. Andr. in prologo ſuper ſextum. Cum igitur gratia & priuilegium, quo in Religionibus eliguntur Conſeruatores, ſit gratia iam facta, non vero fienda, manifeſte ſequitur, quod morte ſummorum Pontificum illam concedentium, non expirat, quinuero ſemper permanet, eſtq. perpetua, quouſque per aliquem alium reuocetur, in quo quidem nullum eſt dubium. Ad rationem dubitandi, in initio articuli propoſitam, facile reſpondetur, dicendo, quod illa habent locum, quando iuriſdictio committitur, ſiue delegatur, aliquibus perſonis particularibus per viam cõmiſſionis, etenim re integra, &, ſi

tuæ, neque extinguntur morte concedentium.

Priuilegia quibus eliguntur conſeruatores, non ſunt perſonalia, ſed realia, ac proinde perpetua, quãdiu, non pro alium Pont. reuocantur.

Nota, quæ priuilegia cẽſeantur realia, quæ vero perſonalia.

Quænam differentia verſetur inter gratiam factam, & gratiam fiendam.

nullum fecerint actum, pertinentem ad eiuſmodi delegationem, morte delegantis finitur eiuſmodi iuriſdictio; at in propoſito non eſt ita, nam priuilegia quibus in Religionibus eligũtur Conſeruatores, ſunt realia & perpetua, vt dictum eſt, non vero perſonalia, per quod fit ſatis propoſito Articulo.

ARTICVLVS VII.

Quidnam poſſint vel non poſſint, huiuſmodi Conſeruatores, & in quibus rebus ex officio ſuo poſſint ſe intromittere?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur breuiter per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

De iure com- muni, conſeruatores non poſſunt ſe intromittere, neque cognoſcere, niſi de manifeſtis iniurijs & violentijs, neque poſſunt ſuã poteſtatem extendere ad ea, quæ iudicialẽ indaginem requirunt.

DE iure communi loquendo, Conſeruatores non poſſunt ſe intromittereneque cognoſcere, niſi ſolummodo de manifeſtis iniurijs & violentijs, neque facultatem & poteſtatem ſuam, poſſunt extendere ad alia, quæ indaginem iudicialem requirunt. Hæc Concluſio habetur expreſſa, *in cap. ſtatuimus, & in cap. fin de off. & poteſt. Iud. del.* & Ioan. And. ibidem explicans, quæ dicantur *manifeſta*, inquit illa eſſe, quæ ſunt notoria, atque ita patentia, quod nulla probabili poſſunt tergiuerſatione celari, pro quo allegat, *cap. ex parte, de verborum ſignif. & cap. vlt. de cohabit. Cler. & mulie.* & ſi in alijs dubijs ſe intromittant, incidunt in pœnam, de qua habetur, *in cap. fin. eiuſdem tit. quod incipit, hac Conſtitutione,* & de qua nos dicemus infra. Quod quidem eſt intelligendum, vbi conſtiterit ea eſſe dubia, an facta ſint notorie, necne? & an ſint recte facta, etiam ſi de notorietate conſtaret, quia tũc requiritur indago. Secus autem eſſet, ſi à principio dubitarent, an ſit res dubia ſiue ſui fori, tunc enim poſſent inquirere, vt ſciant, an ſit ſua iuriſdictio, vel non, vt amplius ſtatim dicemus.

Secunda Concluſio.

Conſeruatores poſſunt cognoſcere, etiam de his quæ iudicialem indaginem requirũt, ſi idipſum per priuilegiũ fuerit ſibi indultum.

Quamuis regulariter, ac de iure communi loquendo, Conſeruatores prædicti non poſſint cognoſcere, niſi de manifeſtis iniurijs & violentijs, nõ tamen eſt ſibi prohibitum, de alijs etiam cauſis, vltra violẽtias & manifeſtas iniurias cognoſcere, ſi in litteris Apoſtolicis idipſum fuerit illis indultum. Hæc Concluſio ſatis colligitur atque probatur, ex ijs quæ dicit Ioan. And. *in d. cap. ſtatuimus, de off. & pot. Iud. deleg. lib 6. in cauſas portione,* vbi poſt ſupradicta omnia inquit, illa eſſe vera, niſi forſan in priuilegijs Religioſorum, ſeu aliorum quibus dantur Conſeruatores, aliud expreſſe diceretur, vt ſcilicet poſſent cognoſcere de iniurijs & alijs cauſis, etiamſi requirerent iudicialem indaginem & fatetur, quod in priuilegijs, cõmuniter apponi ſolet eiuſmodi clauſula. Quod etiam tenet ibidem Archid. & Domin. *in c. fin. §. Conſeruatores. eod. tit. & lib.* & Rebuffus *in l. 48. in fin. de verb. ſig.* & ratio prædictæ Concluſionis in promptu eſt, nam Papa qui eſt ſummus Eccleſiæ præſul, cauſas ad Eccleſiaſtica Tribunalia ſpectantes, aduocare ad ſe poteſt, & alteri terminandas cõmittere, vti habetur, *in cap. noſtram, de appell. & c. paſtorales, §. præterea, de off. deleg. cap. Eccleſia, 2. verb. nos quidquid vt lite pendente.* Facit pro hoc etiam Conc. Trid. *ſeſſ 24. cap. 20. de reformat.* & textus, *in l. iudicium ſoluitur, ff. de iudicijs*, vt quamlatiſſime tradit vltra alios, Couaruu. in practicis qq. cap. 9. quo fit vt eiuſmodi Conſeruatorum iudicum poteſtas, à litterarum facultate quammaxime dependeat, iuxta *cap. recipimus, §. porro, de priuilegijs,*

Papa omnes cauſas Eccleſiaſticas, iure aduocare ad ſe poteſt, & determinãdas cui voluerit committere.

Nec

Nec prędicta refragantur dictis, *in cap. 1. prædicto de off. & poteſt. iud. deleg.* nam illud habet locum, loquendo de Iure communi, vbi prædictorum Conſeruatorum poteſtas, ad violentias ſolummodo, & manifeſtas iniurias eſt limitata, atque determinata, ſecus eſt autem, quando amplior tradita fuerit iuriſdictio, quia tunc omni proculdubio, ea impune vti poſſunt, maxime quando eiuſmodi cauſæ tractandæ erant coram Iudicibus Eccleſiaſticis. qua de re videatur Salzedo in ſua pract. crimin. cap. 3. in annotatione ad verba *punire, atque corrigere.* quod oportet maxime adnotare, atque memoriæ commendare, pro quampluribus rebus, quæ ſeſe offerre poterunt.

Tertia Concluſio.

Prædicti Iudices Conſeruatores, Religioſorum & Ordinum Mendicantium, non ſolum poſſunt procedere contra Clericos, verumetiam & contra Laicos, in ſupradictis manifeſtis iniurijs & violentijs, perſonis Eccleſiaſticis, & Regularibus illatis, quamuis ipſi rei ſint. Hæc concluſio probatur in primis, quia ſi propter aliquam rationem id non poſſent, maxime quia ex hoc defraudaretur Regia iuriſdictio: ſed non propterea prædicta Regia iuriſdictio defraudatur, cum eiuſmodi crimina ſint mixti fori, prout habetur in Iure, *in cap. cum ſit Generale, de foro compet. & in l. 58. tit. 6. par. 1. & l. 4. tit. 18. eadem par. ergo &c.* Quod & cõfirmatur ex eo, quod habetur in quadã alia lege Regia *1. tit. 53. libri 1. ordin.* vbi de hoc agendo, in vulgari Hiſpano ſermone, ſequentia apponuntur verba. *Los Conſeruadores dados, y deputados por nueſtro muy Santo Padre, no sean oſſados de perturbar la nueſtra iuriſdiction Seglar, ni ſe entremetan a conoſer, ni proceder, &c. ſaluo de iniurias, y offenſas manifieſtas, y notorias, que ſuelen ſer hechas, a las Yglesias, o Monaſterios, y perſonas Eccleſiaſticas.* Quibus verbis in dicta exceptione poſitis, ſatis datur intelligi, ꝙ ibidem cõſtituitur Regula, qua Cõſeruatoribus prædictis, permittitur pro manifeſtis iniurijs & violentijs, vt procedere poſſint, non ſolum contra Clericos, verumetiam & cũtra Laicos, neque in hoc vllo modo intelligitur fraudari Regia iuriſdictio. De quo etiam videatur prædictus Salzedo, vbi ſupra, quo loco dicit, quod tunc dicetur manifeſta iniuria, & violentia inferri, vt patere poſſit aditus prædictis Iudicibus Conſeruatoribus, procedendi contra Laicos, quando Monaſteria, vel Religioſi ſua poſſeſſione perturbantur, aut eorum priuilegia, exemptiones, & immunitates violantur, iuxta id quod habetur *in iure, in c. cum ſit generale de foro compet.* Quod & in qualibet oppreſſione locum habet, *per cap. ſi Clericus eodem tit. & tenet Abbas, & Doctores in d. cap. cum ſit generale,* vbi Socin. *nu.* 18. & Lapus *allegation.* 58. *& 72. & eſt optimus textus in cap. conqueſtus de foro compet.* vbi Iudicibus Eccleſiaſticis permittitur, laicos compellere, vt pro iniurijs & damnis Eccleſiæ illatis, competenter ſatisfaciant. Facit & textus *in cap. licet de pœnis verbo exiguntur,* quia exigere eſt aliquid ab inuito extorquere, iuxta, *l. lex fideicommiſſi ff. de legatis* 3. cuius etiã rei eſt expreſſa deciſio, *in Conc. Trid. ſeſſ. 22. cap. 11. de reform.* & in proprijs terminis huius propoſitæ controuerſiæ, tenet, hãc ſententiam prædictus Lapius, in repetitione, *cap. per veſtras de donat. inter vir. & uxo. §. ſed pulchra dubitatio nu. 3. & Salzedo in ſua pract. crimin. Canonica. c. 3.* dicit hoc ſeruari ſemper in communi praxi, & non ſemel ita iudicatum, atque determinatum ſe vidiſſe, & eiuſdem rei optimum ponit exemplum ibidem. Sed procedamus ad alia, & ſit quarta concluſio.

Conſeruatores Ordinũ in manifeſtis iniurijs ac violentijs, nõ ſolũ poſſũt procedere cõtra Clericos, verum etiam contra laicos.

Nota hoc valde.

In quo caſu dicatur Eccleſiæ ſuperius ſuum Religioſis inferri manifeſta iniuria.

Quarta Concluſio.

Prædicti Conſeruatores, non ſolum poſſunt defendere ab iniurijs noto-

Conſeruatores

rijs,

Ordinum non ſolum poſſunt defendere ab iniurijs manifeſtis, & violentijs illatis verum etiam ab inferendis.

rijs, & manifeſtis illatis, verumetiam inferendis. Hæc concluſio eſt expreſſa Ioann. And. *in d. cap. ſtatuimus de offic. & poteſt. iud. deleg. in 6.* & ponit eam expreſſe Sylu. *verbo Conſeruator nu. 3. in quarto, dicto*, vt ſiquis ſit paratus inferre iniuriam, ijs quorum eſt Conſeruator, poterit prædictus Conſeruator, prohibere illud, & eandem ob cauſam excommunicare & punire eum iuxta id quod habetur *in c. ſacro de ſent. excom.* in Commiſſa vero iniuria, poterit etiã compellere delinquentem ad ſatisfactionem, per diſtrictionem Eccleſiaſticam, inuocando etiam ad id ſi opus fuerit, brachium ſeculare, quod ſecundũ omnes Doctores, communiter inuocare poteſt, iuxta id, quod habetur *in cap. 1. de off. ordinarij.* Snpradicta omnia ſunt Ioan. And. *in gloſſ. ſuper d. cap. 1. de off. & poteſt. iud. delegati. in 6.*

Difficultas. An Conſeruatores Ordinum poſſint cognoſcere de cauſis ciuilibus, & procedere contra debitores.

Sed maior difficultas eſt, an prædicti Iudices Conſeruatores, Religionum & Regularium perſonarum, de Iure communi? poſſint cognoſcere contra debitores ex cauſa ciuili? vt v. g. ad exigenda & recuperanda aliqua debita, qua quidem de re Doctores iuriſperiti, ſunt quammaxime inter ſe diuiſi, quidam enim partem tenent affirmatiuam, & dicunt quod ſic, alij vero negatiuam, & mordicus tenent quod non, à qua longiſſima diſputatione, propter temporis anguſtiam conſulto ſuperſedeo, hoc ſolummodo contẽtus dixiſſe, quod verius atque probabilius videbitur, quod fiet per ſequentes concluſiones. Sit igitur quinta concluſio.

Quinta Concluſio.

De Iure cõi loquendo, & ſecluſo priuilegio, Conſeruatores Ordinũ, nõ poſſunt procedere contra debitores, ex cauſa ciuili.

De iure communi loquendo, & ſecluſo ſpeciali aliquo priuilegio, Conſeruatores prædicti, non poſſunt procedere, contra debitores ex cauſa ciuili. Hæc concluſio conſtat expreſſe ex *d. cap. 1. & cap fin. de offic. & poteſt. Iud. deleg. lib 6.* vbi Iudicibus Conſeruatoribus tantummodo conceditur, vt de manifeſtis iniurijs, & violentijs cognoſcant, ac dicitur quod ad alia, quæ iudicialem indaginem exigunt ſiue requirunt, non poſſunt ſuam poteſtatem extendere, quod & nouiſſime innouatum videtur, per Concil. Trident. *ſeſſ. 14. cap. 5.* vbi hac de re agendo dicitur, *quod in cauſis ciuilibus, ſi quiſpiam actor extiterit, non poteſt apud ſuos Conſeruatores Iudices, aliquem in iudicium trahere,* quæ quidem verba quamuis nonnulli explicent, vt ſolummodo locum habeant in litteris Conſeruatorijs, conceſſis perſonis ſingularibus, non vero in conceſſis Religionibus, ſeu viris Regularibus, verior tñ ſententia eſt, qđ de vtriſque intelligantur, atque explicentur, iuxta diſpoſitionem iuris communis, vt quamlatiſſime probat, atque proſequitur Ioann. Guttierrez in ſuis quæſtionibus Canon. lib. 3 q. 9. agendo de predictis Conſeruatoribus, vbi multis probat, quod quamuis debitores, nolentes ſoluere debita Monaſterijs, viriſq. Regularibus & Religioſis, iniuriam atque violentiam eiſdem inferant, non tamen inquit, eſt eiuſmodi violẽtia, & iniuria, de qua prædicti Conſeruatores poſſunt cognoſcere, non enim in ſupracitatis iuribus, iniuria ſumitur pro omni illo quod eſt contra ius, & damnum cauſat Monaſterijs, ſed ſtricte & ſpecifice, pro iniuria, quæ fuerit, veluti violentia, contumelia, aut cõuicium, ſeu aliqua alia offenſa eiſdem illata, nam reſcriptorum verba, accipienda ſunt ſtricte, proprie & ſpecifice, vt habetur expreſſe *in cap. Rodulphus de reſcriptis*: qualiter iniuriæ nomen, ſpecialiter & ſtricte, conſiderauit Vlpianus, *in l. 1. de iniurijs, & fam. lib.* Supradicta omnia intelligenda ſunt, vt dixi, loquendo de iure communi, nam loquendo de ſpecialibus, Religionum quarumdam priuilegijs, contrarium omnino erit dicendum, de quo ſit ſexta concluſio.

Sexta Concluſio.

Aliquæ ſūt Religiones, quæ ſpeciale priuilegium hăbēt, vt etiā pro cauſis Ciuilib. poſſint eligere Iudices Conſeruatores. Comp. Soc. Ieſu

Aliquæ eſſe dicuntur Religiones, priuilegium habentes ſpeciale, vt etiam pro cauſis ciuilibus, poſſint eligere Cōſeruatores. Hoc priuilegium habere dicuntur Religioſi viri Societatis Ieſu, conceſſum ſibi à Pio V. & confirmatum poſtmodum à Greg. XIII. vt habetur in eiuſdem Societatis Compēdio, *verbo Conſeruatores.* §. 1. vbi poſt alia ſequentia verba habentur, *quod poſſint tam in Ciuilibus, quam in Criminalibus & mixtis, ſiue actores ſint, ſiue vero rei, omnes & ſingulos Archiepiſcopos, Epiſcopos, Abbates, necnon & perſonas in dignitate conſtitutas, Canonicos Metropolitanarum, vel Cathedralium Eccleſiarum, & Vicarios Archiep. ſcoporum, & Epiſcoporum in ſpiritualibus, eorumq. Officiales Generales, vbilibet conſtitutos, contra quaſcumque Communitates & Collegia, &c. in ſuos Conſeruatores & Iudices ordinarios aſſumere.* In qua quidem Conſeruatoria, notanda ſunt quammaxime illa verba, *tam in Ciuilibus, quam in Criminalibus, & mixtis,* quibus ſatis aperte mōſtratur, id qđ dicitur in concluſione. Priuilegio prædicto vti & frui poſſunt, omnes aliæ Religiones, & Ordines priuilegium habentes communicationis. Sed præterea pro alijs etiam Religionibus, conceſſa reperiuntur aliqua priuilegia, quibus continetur, vt earūdem Conſeruatores poſſint cognoſcere, non ſolum de manifeſtis iniurijs, & violentijs, verumetiam de alijs, quæ iudicialem requirunt indaginem, hoc dicit expreſſe Sylueſter verbo *Conſeruator* nu. 3. in fine in 4. dicto, vbi dicit, quod Prædicatores, & Minores ſunt priuilegiati, vt eorum Conſeruatores procedere poſſint in quacumque cauſa. Eiuſmodi eſt priuilegium, quod conceſſit Benedictus II. Almæ noſtræ Prouinciæ D. Iacobi, Regularis Obſeruantiæ, Ordinis Fratrum Minorum, in quadam ſuæ Bulla, quæ incipit, *Venerabilibus Fratribus Archiepiſcopo Compoſtellano, &c.* data Romæ apud Sanctū Petrum 4. nonas Aprilis, Pōtificatus ſui anno 1. cuius Originale habetur in noſtro Salmanticenſi Conuentu, vbi prædictum Archiepiſcopum Compoſtellanum, & Vliſyponenſem, & Camorenſem Epiſcopum, Conſeruatores conſtituit, contra Rectores Eccleſiarum, & alios, in illis verbis, *In ijs quæ iudicialem requirunt indaginem per viam iudicij, in alijs vero prout qualitas exceſſus exegerit iuſtitiæ complementum facturi &c.* Simile eſt etiam priuilegium, quod conceſſit Eugenius IV. anno Domini 1451. Idibus Auguſti Pontificatus ſui anno 13. in fauorem Monaſterij Beatæ Mariæ de Guadalupo, & refertur in Compendio priuilegiorum D. Hieronymi *ſub tit. Bulla Conſeruatoria §. fin.* vbi ſimilia omnino habentur verba, conſtituunturq. ibidem Conſeruatores, Epiſcopus Salmātinus, Pacentinus, & Cordubenſis, inſolidum, contra quoslibet cuiuſcumque dignitatis, gradus, ſtatus, Ordinis, vel conditionis extiterint, *in quibuslibet moleſtis, iniurijs, ac damnis, cæteriſq. tam realibus quam perſonalibus actionibus, præſentibus atque futuris, vt ſcilicet in his quæ iudicialem indaginem requirunt, ſummariè & de plano, ac ſine ſtrepitu & figura iudicij, in alijs vero, prout qualitas exceſſus exegerit, iuſtitiæ complementum faciant,* Quod quidem priuilegium atq; Conſeruatoriā, vt aduertit ibidem priuilegiorum Collector, poſtea Nicolaus V. Pont. Max. Pontificatus ſui anno 6. ad vniuerſum prædictum Ordinem, & ad ſingula ipſius Monaſteria extendi voluit, priuilegijsq. ſupradictis perfruentur, vt dixi, omnes etiam aliæ Religiones & Ordines, priuilegium habentes communicationis, & iuxta ipſa, eorumdem Conſeruatores procedere poterunt, non ſolum in manifeſtis iniurijs & violentijs, verumetiam & in alijs, quæ iudicialem indaginem requirunt. Facit ad confirmandam concluſionem prædictam, id quod dixit Nauarr. in Manual. cap. 27. nu. 105. quod hodie conceduntur Conſeruatoriæ

quarum

Digitized by Google

quarum virtute, proceditur etiam in his, quæ iudicialem indaginem requirunt. Confirmaturq. amplius prædicta concluſio, nam ſi in reſcriptis, litteriſq. Cõſeruatorijs, quæ Religionibus dantur, ſeu datę ſunt à ſummis Põt. non aliquid amplius concederetur, quam quod procedere poſſent Conſeruatores in manifeſtis iniurijs & violentijs, non vero in alijs, otioſa atq; diminuta quidē, vt videtur, à ſede Apoſtolica fuiſſet huiuſmodi prouiſio, & fere nihil cõcederetur, cũ eiuſmodi manifeſtæ iniuriæ & violentiæ, vtpote quæ ſunt ſacrilegia, alias iam pertinerēt ad Iudices Eccleſiaſticos, & propterea dictis Conſeruatorijs non extantibus, laici coram Iudicibus Eccleſiaſticis poſſent conueniri, vt in fauorem Eccleſiæ ordinatũ, atque conſtitutum fuit, *in cap. cum ſit generale de foro compet.* dicendum eſt igitur, quod aliquid amplius ex ui ſermonis, per prædictas Conſeruatorias, etiam prædictis priuilegijs excluſis, Ordinibus, & Religionibus eſt conceſſum. Quibus appoſitis duabus vltimis concluſionibus, conciliari poſſunt atque ad concordiam reduci, ſupradictorum Iuriſperitorum ſententiæ & opiniones. quæ alias videbantur contrariæ, dicendo, quod quidam loquuntur de iure cõi, alij vero de iure ſpeciali, atque particulari priuilegio. Sed iterum difficultas occurritur, an eiuſmodi priuilegia reuocata fuerint, per Concil. Trid. prædictum loco ſupracitato ſeſſ. 14. de reform. cap. 5. Quibuſdam videtur quod ſic, ſed alij negant. At ego in ea ſum opinione & ſententia vt credam, ea nullatenus eſſe reuocata, quinuero expreſſe confirmata, per illa expreſſa verba, *Vniuerſitates autem generales, ac Collegia Doctorum, ſeu ſcholarium, & Regularia loca &c. in præſenti Canone minime comprehenſa, ſed exempta omnino ſint, & eſſe intelligantur* Prædictus Ioan. Gutier. contrarium omnino tenet, dicitque ipſa eſſe reuocata, quoad hoc, vt Conſeruatores prædicti, cognoſcere poſſint, niſi de manifeſtis iniurijs & violentijs, & idem ſentire videtur Salzedo in ſua pract. crim. cap. 3. in fine, vbi tantummodo excepit Conſeruatores Academiæ Salmanticenſis, Pincianæ & Complutenſis, qui quidem inquit indiſtincte de omnibus cauſis ciuilibus & criminalibus poſſunt cognoſcere, & procedere, etiam contra Laicos in fauorem Doctorum, & Scholaſticorũ, quod probat per l. 8. tit. 7. lib. 1. noui. ord. vbi in prædicto Hiſpano, ac vulgari ſermone, ſequentia habentur verba, *que el Maeſtreeſcuela o ſu lugar tiniente, pueda conoſcer y conoſca de todas las cauſas tocantes ala dicha Vniuerſidad, y alas perſonas de el dicho ſtudio, aunque no ſean iniurias ni fueren notorias y maniſeſtas*: per quam exceptionem firmari videtur in contrarium Regula, iuxta id quod habetur in iure *in l. nam quod liquide § fin ff. de penu. lega.* Sed Pater Fr. Emmanuel Rodriguez in ſuis Quæſt. Regula, to. 1. q. 65. art. 12. contrarium omnino tenet, id quod multis argumentis, & rationibus comprobat, & adducit ad hoc propoſitum plura eaque notatu digniſſima, Cui, & ipſe penes hoc adhæreo, omittendo plura alia, quæ poſſem dicere vt conſuetæ breuitati ſtudeam.

Difficultas. An priuilegia Cõſeruatoriarum per Conc. Trid. ſint reuocata.

ARTICVLVS VIII.

Qualiter prædicti Conſeruatores Iudices, procedere debeant, in cognoſcendo de manifeſtis, atque notorijs iniurijs?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Prima

Prima Concluſio.

QVamuis prædicti Conſeruatores, principaliter non habeant iudicialem indaginem, habent tñ illam in iniurijs manifeſtis, atque notorijs, ad inueſtigandum, vtrum ad ſuam iuriſdictionem ſpectent. Hanc concluſionem tenet expreſſe Sylueſt. *verbo Conſeruator q.4.nu.4.* & dicit eam eſſe de mente Innocentij, & probat illã *ex l.2 ff.de Iuriſd.omn.iud.* vbi habetur, quod ſemper intelliguntur eſſe commiſſa omnia, ſine quibus non poſſet expediri alicuius iuriſdictio. Vnde inquit, quod Conſeruator poteſt citare delinquentes atque punire cõ tumaces, iuxta *cap.de cauſis de off. & poteſt. delegati. Facit & c. præterea eod.tit. & l.1 ff ſi quis ius.di.* Et ſi maleficium eſt notorium alijs, non vero ſibi, poteſt quærere & cogere teſtes, iuxta, *cap.in primis 2. q.1. & cap. ſecundum de teſtib. & cap. 1. & per totum de teſtib. cogendis.* Et quia in notorijs neceſſarius eſt etiam aliquis ordo, iuxta *cap. ad noſtram el 2.de iureiur.* poterit ſimiliter procedere ad inquiſitionem, quando factum eſt notorium, & neſcitur quis fecerit illud. Supradicta omnia ſunt vera ſecundum Innocentium, atque Syluestrum, loco ſupracitato, & ſunt valde notanda, atque memoriæ commendanda.

Quamuis prædicti Conſeruatores, principaliter nõ habeãt iudicialem indaginẽ, habent tamen illam in iniurijs manifeſtis, atque notorijs, ad inueſtigandum vtrũ ad ſuam ſpectent iuriſdictionem.

Secunda Concluſio.

Poſtquam Iudices Conſeruatores, citauerint atque vocauerint reum, ſi ille confeſſus fuerit factum, debent ipſum punire, iuxta qualitatem delicti. Si vero confiteatur quidem factum, neget tamen illud eſſe notorium, ſuper illius notorietate etiam poſſunt procedere. Hanc concluſionẽ tenet ſupradictus Syluest. loco ſupracitato q.3.nu.3. in ſecundo dicto, vbi inquit, quod ſi is qui iniuriatus eſt, neget offenſam eſſe notoriam, licet negatione fieri videatur res dubia, iuxta *l.3.C.quibus ad liber.procla. non licet*, eo tamen non obſtante, Conſeruator bene poteſt recipere probationes, an ſcilicet factum illud ſit notorium, vt videat, an ſua ſit iuriſdictio, iuxta *cap.ſuper litteris.de reſcriptis*, alias inquit, eius officium eſſet inutile: quod etiam quilibet poteſt facere Iudex, nempe ſcire an ſua ſit iuriſdictio, iuxta *l. ſiquis ff. de iudicijs*, & ſi factum notorium eſſe inuenerit, in tali caſu procedet, alioquin deſiſtet, quia Conſeruatores non habent poteſtatem, defendendi quamlibet iniuriam ſimpliciter, ſed ſolummodo iniuriam qualificatam, ideſt notoriam. Verba ſunt expreſſa ſupradicti Syluestri.

Quid debẽt facere Conſeruatores, quando reus negat factum eſſe notorium.

Sed quid ſi confiteatur factum, dicat tamen ſe ſuo Iure illud feciſſe? in hoc caſu dicunt aliqui, quod non vltra debet ſe intromittere, ſed ſecundum alios, etiam tunc debet probationes recipere, ſuper offenſa notoria, ad quod facit *c.bona de elect.* alias facile eſſet deludere Conſeruatoris officium: quo facto, ſi ei videatur negatio probabilis, non procedet, alias procedet & puniet delictum, ſicut notorium. Quinuero addit & dicit ſupradictus Sylr. quod in caſu quo reus confiteatur delictum, ſed neget illud eſſe notorium, debet Conſeruator procedere ad ſententiam, contra ſic confitentem, licet neget qualitatem notoriam, quia per eius confeſſionem factum eſt notoriũ, & quamuis in hac ſpecie non ſit notorium per euidentiam facti, eſt notorium per euidentiam Iuris, per facti confeſſionem, iuxta id, quod habetur *in cap. veſtra iuncta gloſſa verbo non diſitetur & c.fin.de cohabi.cleri.& mu'ie.* quod tenent ibidem Innocentius, Ancar. Dominicus, & Franciſcus, *in d. cap. 1. de off. & poteſt. Iud. deleg.* Supradictis omnibus addit Syluest. quod ſi Conſeruator prædictus, citatum contumacem excommunicauerit, & deinde inuenerit illum iniuriatum quidem fuiſſe, ſed non manifeſte, ſecundum Innocen.

Difficultas.

non

Digitized by Google

non erit vere excommunicatus,quia iuriſdictionem non habet,niſi de manifeſtis,ſecundum vero alios erit excommunicatus, quæ duo dicta concordando,inquit primum eſſe verum,ſi fuit excommunicatus pro facto, ſecundum vero,ſi fuit excommunicatus pro contumacia.

Tertia Concluſio.

Quibus in locis procedere debeant, & poſſint, Iudices Cõſeruatores.

Ad quot dietas ſe extendat poteſtas Conſeruatorum Iudicum. *Supple.fol 26. conc. 83. & refertur in cõpen. verbo Cõſeruatores Ordinis §.3.*

Conſeruatores prædicti,non poſſunt procedere contra aliquos, extra Ciuitates,vel Diœceſes,in quibus fuerint deputati,vel alibi quam in Ciuitatibus,vel locis inſignibus,vbi haberi poſſit peritorum copia, nec poſſunt aliquem citare vltra vnam dietam à fine ſuæ Diœceſis.Hæc concluſio,habetur expreſſa *in d.cap.fin.de offic.& poteſt iud.dele.lib.6.verbo* Conſeruatores.Pro cuius intelligentia præmitto,morem fuiſſe antiquitus,vt pro Conſeruatoribus quatuor darentur dietæ,prout tradit Rebuf.in tract.de priuileg.Schol.priu. 191.at eiuſmodi conſuetudo reuocata fuit, per Leonem X. in Conc. Later. & limitata & reſtricta ad duas tantum dietas, non obſtante quocumque priuilegio, vt habetur in Supplem.& refertur in Compen. *verbo Conſeruatores Ordinis §.3.*vbi dicitur, quod ſupradictus Leo X,in dict.Concilio Latera.*ſtatuit Conſeruatores Fratrum,pro tempore à Sede Apoſtolica deputandi,doctrina & probitate ſint præſtantes & in Eccleſiaſtica dignitate conſtituti eſſe debeant, & voluit vt coram eis per eoſdem Fratres quibus dati fuerint,vltra duas dietas à loco ſuæ ſolitæ habitationis,nullus trahi poſſit, priuilegijs ſuper hoc alias eis conceſſis,nullatenus ſuffragantibus*:per quæ dicta verba, vt dixi, reuocata fuit antiqua illa conſuetudo,de quatuor ſupradictis dietis, & reſtricta & limitata ad duas, per Indulgentiam & Conceſſionem ſupradicti Leonis X. cum alias de iure communi, per ſupradictos Conſeruatores, nullus vltra vnam dietam trahi poſſet, iuxta id quod conſtitutum atque determinatum fuerat, per Bonifacium VIII.*in d.cap fin.de off & poteſt.Iud.deleg.* Sed quamuis hoc ita ſit,hodie tñ aliqua ſunt Regularium priuilegia, quibus Conſeruatores prædicti,reos Religiones ipſos, ſiue earumdẽ alumnos offendentes,trahere ad ſe poſſunt, non ſolum intra prædictas duas dietas, verumetiam vſque ad tres,dummodo huiuſmodi numerum non excedant Pro quo quammaxime facit priuilegium quoddam Clementis Septimi, cõceſſum Fratribus minimis.cuius mentionem facit Sorbo Capuccinus in addit.ad Mendicantium Compendium *verbo Conſeruator*, vbi habetur,*quod Conſeruatores prædictorum Fratrum,poteſtatem habent procedendi,etiam extra loca in quibus fuerint deputati, concediturq. eis facultas citandi,& inhibendi etiam per edictum,ad ſe trahendo citatos,atque monitos,non obſtantibus Bonifacij Papæ VIII.de vna dieta,& Concilij Generalis Lateranen. de duabus dietis Conſtitutionibus,dummodo non aliquis trahatur,vltra tres dietas.* Similem conceſſionem fecit Sixtus V. in confirmatione priuilegiorũ Fratrũ Minorũ de Obſeruantia,in quadã ſua Bulla,data Romæ apud S Marcum,ſub annulo piſcatoris,die 3.Octob.1588.Põtific.ſui anno 3.quæ incipit, *Etſi Mendicantium Ordines*,in qua quidẽ Bulla *confirmauit atque innouauit,omnia priuilegia,prædictorum Minorum Fratrum de Obſeruantia, concedens eis etiam Conſeruatores pro eorundem conſeruatione, & vt extra locum in quo ſunt, reos poſſint trahere,non obſtantibus præmiſſis, ac piæ memoriæ Bonifacij VIII. Prædeceſſoris ſui,de vna,& Concilij Generalis de duabus dietis Conſtitutionibus editis,dummodo vltra tres dietas aliquis præſentium litterarũ vigore ad iudicium non trahatur*, ꝙ etiã conceſſerat Greg.XIII.anno Domini 1575.die 21. Maij Pontificatus ſui anno 3.in alia ſua Bulla, quam edidit etiam in confirmationem priuilegiorum prædictorum Fratrum,quæ incipit, *Ex benigna Sedis Apoſtolicæ prouiſione*.Quibus conceſſionibus fruũtur,omnes aliæ Religiones & Ordines,priuilegium

uilegium habentes communicationis. Atque ita ſeruatur in communi praxi, nam hodie virtute ſupradictorum priuilegiorum, Conſeruatores Ordinum, non obſtante prædicta Conſtitutione Bonifacij VIII. & Concil. Later. de vna & duabus dietis, trahunt ad Iudicē ſuum, reos & cōtradictores vltra prædictas duas dietas, idque habetur iuridicum, dummodo tres dietas non excedant. Eſt autem dieta, vt dicit Bertachinus in ſuo Repertorio, *verbo dieta*, viginti miliarū ſpatium ꝙ continet ſeptem leucas, vt colligitur ex iure, *in c. nonnulli de reſcriptis, & ibi Gloſa verbo, vltra duas dietas*, de quo argumēti genere latiſſime tractat Villalobos, in ſuo ærario mille cōmunium opinionū, *verbo dieta nu. 83.* vbi & dicit à quo loco eiuſmodi ſpatium computandum ſit, nempe à fine diœceſis, in qua citandus cōmoratur, nō vero à continenti bus ædificijs, prout habetur *in l. 28. tit. 7. lib. 1. noua recop.* conformiter ad ea quæ ſtatuit prædictus Bonifacius VIII. *in d. cap. fin. de off. & poteſt. Iud. del. lib. 6.* in illis verbis, *vltra vnam dietam à fine diœceſum eorumdem aliquos trahere non præſumant.* Solummodo eſt difficultas, an eiuſmodi Conſeruatores, ſuam auctoritatem & poteſtatem, alijs poſſent delegare? de quo ſit quarta concluſio. Quid ſit dieta & quantū ſpacij cōtineatur.

Quarta Concluſio.

Prædicti Iudices Conſeruatores, in ſupradictis cauſis, per ſeipſos debent procedere, nec vices ſuas poſſunt committere, exceptis citationibus, & ſententiarum denunciationibus, niſi eis aliter committatur per litteras, & nec tunc, niſi tantum intra Ciuitates ſeu Diœceſes, in quibus deputati fuerint & perſonis ſuperius expreſſis. Hæc concluſio, eſt expreſſa ſupradicti *cap. fin. de off. & poteſt. iud. deleg. in 6.* & intelligenda eſt de Iure communi, nam de Iure ſpeciali, atque particulari priuilegio, aliter eſt dicendum, & Conſeruatores ſecundum Regularium priuilegia, vices ſuas alijs poſſunt delegare, atque committere. Pro quo in primis facit priuilegium Sixti IV. conceſſum nobis Fratribus Minoribus, cuius mentionem fecimus ſupra art. 9. vbi cōmittitur prædictis Conſeruatoribus, vt ſupradictos Fratres per ſe, vel per alios in ſuis partibus conſeruent, contra ipſos iniuriantes, & ſimile priuilegium habent Religioſi viri Societatis Ieſu, vt conſtat ex eiuſdem Societatis Compendio, *verbo Conſeruator §. 3.* in illis verbis, *tam per ſe quam per alios Societatem defendant*, quibus priuilegijs fruuntur, etiam omnes Ordines & Religiones, priuilegium habētes communicationis. Solummodò oportet aduertere, id quod in fine ſuprapoſitæ concluſionis eſt dictum, nempe quod in tali caſu, & quamuis hoc illis competat, beneficio aliquarum litterarum Apoſtolicarum, non poſſunt eiuſmodi ſubdelegationem facere, niſi intra Ciuitates ſeu diœceſes in quibus fuerint deputati, & perſonis ſuperius expreſſis, nempe Epiſcopis, vel eorum Superioribus, aut Abbatibus, ſeu perſonis, dignitates vel perſonatus in Cathedralibus, vel Collegiatis Eccleſijs obtinentibus, vel ad minus Canonicis, ex ſpeciali priuilegio, iuxta ea quæ dicta ſunt ſupra ar. 2. aut etiam alijs de quibus ibidem ſit mentio. Quod fieri quammaxime fuit Iuri conſonum, nam ſecundum Ius, quicumque per Subſtitutum, ex priuilegio officium aliquod voluerit deſeruire, conſtituere debet loco ſui aliū æque idoneum, vt habetur expreſſe *in l. 2. C. de prepoſitis agendis in rebus*, vbi ad hoc propoſitū poſt alia, ſequentia ponuntur veba, *Cōſideratis eorum laboribus, per ſubſtitutum Cartularium, eiuſdem ſcrutinij cui præfectus eſt ipſe, idoneum & tam optimis moribus præditum, qu ēm ſcientiā peritiamq; rerum habentem electione ſua, ſuarumq; periculo facultatum prafatum munus eos adimplere præcipimus.* Quod propter ſupradictam legem, expreſſe tenet Bart. Iudices Conſeruatores, an ſub delegare poſſint.

ibidem

ibidem num.4.& tradit Acebedo in lege 20.titulo ſeptimo,2.libri,nouæ recop. videatur ibidem.

Quinta Concluſio.

Conſeruatores per cẽſuras ꝓcedunt ad ſuũ munus, & officium exequendum.

Conſeruatores prædicti, ad munus & officium ſuum exequendum, per cenſuras aliaque Iuris remedia,contra inobediẽtes,& contumaces poſſunt procedere.Hæc concluſio non aliter poteſt probari,niſi dicendo, quod in omnibus litteris Conſeruatorijs,vt patere poteſt intuenti,eiuſmodi ſibi poteſtas committitur, & quia alias vana atque inutilis ipſorum foret Iuriſdictio,vt enim habetur in iure,fruſtranea eſt iuriſdictio,quæ coerctionem non habet.Solummodo oportet aduertere,idquod habetur *in cap. quia Pontificali eodem tit.de off.& poteſt. Iud. dele. lib.6.* nempe quod Conſeruatores Iudices procedentes contra Epiſcopos, quammaxima modeſtia debent vti, quia vt ibidem dicitur, ob reuerentiam ſacri officij, quod exercent, eos præ alijs oportet multum honorare, qua quidem ratione præcipitur Iudicibus Conſeruatoribus prædictis, vt quandocumque contra, eos ad aliquas actiones ſiue pœnas fuerit procedendum,gradus & modeſtia in huiuſmodi proceſſu ſeruetur, ita quod eis quadam condigna reuerentia ſupportatis, ingreſſus primo Eccleſiæ ipſis,vel ſacerdotale interdicatur miniſterium, ac deinde ab officio ſuſpendantur, & ſubſequenter, ſi opus fuerit,aggrauetur cenſura Eccleſiaſtica contra eos,niſi forte aliter fieri ſuaſerit,nimia ſuę contumaciæ proteruitas ſiue culpa, vtpote quia vt vbi dicit gloſſa,verbo *aliter* iniurias,& contumelioſa verba proferrent,contra ſupradictos Iudices iuxta id quod habetur *in cap.dilectus de pœnis*, ſi tamen ipſi non ſeruata prædicta forma,ſtatim eos ſuſpendant,vel excommunicent,ſententia quidem inquit, ſupradicta gloſſa tenebit, erunt tamen reprehendendi, Iudices Conſeruatores prædicti,quia ſupradictam modeſtiam non ſeruarunt,iuxta *cap. 1. 11. q.3.& cap ſacro de ſent.excomm.*

Nota hoc valde.

In quibus caſibus ordinarius Iudici Conſeruatori tenẽtur parere,& obedire.

Aduerto tamen,quod Epiſcopi non irrogant iniuriam, prædictis Conſeruatoribus Iudicibus,pro eo quod ab eiſdem poſtulent, vt oſtendant ſibi ſuas litteras, quinvero nec ſecundum Ius eiſdem tenentur obedire, niſi dum ab eis expoſtulatur,ſuarum litterarum oſtenſionem faciant. Vnde Iudex Conſeruator ſiue delegatus, ſi de ſuo mandato Apoſtolico, litteris ve Conſeruatorijs,nõ vult Ordinario fidem facere,non poteſt ipſum excommunicare eo quod nolit ſuam ſententiam exequi,nam delegatus ſuper ordinarium iuriſdictionem non habet,niſi eidem rebellis extiterit, nec rebellis recte dici poteſt, qui fidem fieri ſibi petit de commiſſione eiuſmodi, non enim aliud facit quam quod iure ſibi conceditur. Secus eſſet ſi Ordinarius malitioſe & vt non illi pareat,aſſerat ſe de illius commiſſione & delegatione dubitare,maxime allegando reſcripti falſitatem, quo quidem caſu,ſecundum Doctores communiter, poterit eũ in triginta libras condemnare, ſi malitioſe ſe opponat ad cauillandum reſcriptum,iuxta id quod habetur *in l.2. C.de legibus*,pro quibus faciunt quammaxime,quæ tradit Panorm. *in cap. præterea de dilatio.* vbi ad hoc propoſitum dicit, quod quando agitur de grauiſſimo ſeu grauiori præiudicio,non eſt parendum Iudici delegato,quantumuis ſit perſona auctoritate prædita, niſi prius conſtet de pleno mandato, nec ſufficiet ſimplex ipſius copia in tali caſu,iuxta *l. vnicam C. de mandatis*, nec exequi ſententiam aliter debet ordinarius,iuxta id quod habetur *in cap. nobiliſſimus d.97.* vbi dicitur, ꝙ Romana non cõſueuit Eccleſia,ſine ſignatis apicibus,legationem vndecumque ſuſcipere. Si vero inquit Panorm.agatur de præiudicio graui, quia verbi gratia, citatus eſt in partibus remotis, ſufficit re-

ſcripti

ſcripti copiam mittere eidem, non tamen ſufficere, aſſerere ſe eſſe delegatum. Si autem agatur de præiudicio leuiſſimo vtputa, quia citatus eſt in loco Ciuitatis, non etiam erit neceſſarium eidem reſcripti copiam mittere, ad effectum ipſum coarctandi, ex quo perſona delegata non eſt vilis, ſed in dignitate aliqua conſtituta, quinuero in tali caſu dubio, comparere tenetur *arg. l. ſi quis ex aliena ff de Iudiciis*, ſecus eſſet, ſi ſimpliciter ipſum citaret, non aſſerens ſe eſſe Conſeruatorem nec delegatum, nec alias eſſet ordinarius, quia tunc comparere nemo tenetur, nec propterea, vt inobediens & contumax poterit excommunicari, quæ omnia ad præſens propoſitum, ſunt valde notanda, atque memoriæ commendanda. Solummodo oportet nunc dicamus, qualiter in ſuo iudicio, eiuſmodi Conſeruatores debeant procedere, de quo ſit ſexta concluſio.

Sexta Concluſio.

Conſeruatores Iudices, in ſuo Iudicio ſeu cauſis ad eoſdẽ pertinentibus, debent procedere ſimpliciter & de plano, ſola veritate inſpecta, atque ſine ſtrepitu & figura Iudicij. Hæc concluſio non aliter poteſt probari, quam dicendo, id vt plurimum expreſſe contineri, in litteris Conſeruatorijs, & ſenſus legitimus prædictorum verborum eſt, vt procedant poſthabitis ijs, quæ non ſunt de eſſentia & ſubſtãtia Iudicij. Quæ autem ſint de eſſentia, & ſubſtantia iudicij, quæ vero ſolummodo de ſolemnitate iuris, ſeu de apicibus, vel ad Iuris apices pertinẽtia, latiſſime a nobis dictum eſt in noſtro libro ordinis Iudiciarij q. 14. ar. 1. quo Lectorũ remittimus. nam in Regularibꝰ cauſis, haudquaquam eſt ſeruanda illa ſubtilis & ſtricta iuris forma, quæ ponitur *in cap. qualiter & quando de accuſ.* vt dicitur ibidem; quinuero Clemens V. in ſua Clementina, quæ incipit, *Sæpe de verb. ſign.* nouam aliam tradit praxim, vt procedatur ſcilicet ſimpliciter & de plano, & ſine ſtrepitu, & figura iudicij, vbi determinat, atque declarat latiſſime, quid ſignificent eiuſmodi verba, inſerta & appoſita in iudicialibus commiſſionibus, quæ fiunt à iure, ſeu à Principibus, dicẽdo, vt Iudex cui taliter aliqua cauſa cõmittitur, neceſſario libellum nõ exigat, litis conteſtationẽ non expoſtulet, tempore etiam feriarum ob neceſſitates hominum à iure indultarum, procedere valeat, amputet dilationum materiam, litem quantum poterit breuiorem faciat, exceptiones & appellationes dilatorias, & fruſtratorias repellendo, partium, aduocatorũ & Procuratorum, contentiones & iurgia, teſtiumq. ſuperfluam multitudinem refrænando, ea tamen lege vt non ſic Iudex litem abbreuiet, quin admittantur probationes neceſſariæ & legitimæ; & addit: citationem vero ac præſtationem iuramenti de calumnia, vel malitia, ſiue de veritate dicenda, ne veritas occultetur, per commiſſionem huiuſmodi, nõ intelligimus excludi, multaq. alia dicit ibidem, quæ breuitatis gratia facio miſſa, quia non ſunt præſentis ſpeculationis, quæ omnia obſeruari voluit in omnibus illis caſibus, in quibus per aliam ſuam conſtitutionem, quæ incipit, *diſpendioſam de iudicijs*, ſeu alias, de quibus ibi mentionem facit gloſſa, *verbo alias*, præcipitur, vt procedatur ſimpliciter & de plano, ac ſine ſtrepitu & figura iudicij.

Conſeruatores in ſuis cauſis, procedunt ſimpliciter & de plano.

Nota hoc valde. Quidnã ſit modus procedendi ſimpliciter, & de plano.

Septima Concluſio.

Conſeruatores prædicti, poſſunt per excommunicationem cogere, brachium ſeculare, ſiue ſecularem poteſtatem, ad ſuffragandum ſibi, contra prædictas iniurias, atque inferentes ipſas. Hæc concluſio non aliter poteſt probari, quam præcedens, dicendo id ſemper, ſiue vt plurimum, expreſ-

Conſeruatores poſſunt cogere brachium ſeculare, ad ferendum ſibi auxilium.

Digitized by Google

ſe contineri, in eiuſmodi litteris Conſeruatorijs, & quamuis ita expreſſe nõ contineatur, id eſſe intelligendum de iure, cum hoc ſit acceſſorium ad prædictorum Conſeruatorum officium, & ſine quo vix, aut nullatenus ſua munera, & officia poſſent explere, pro quo quammaxime *facit cap. adminiſtratores 23. q. 5.* vbi eiuſmodi facultas Epiſcopis conceditur, excõmunicandi, adminiſtratores ſecularium dignitatum in ſimili caſu, niſi eiuſmodi auxilium præſtiterint, vbi notanter *gloſſa verbo priuatus*, aduertit, quod vt colligitur ex prædicto textu, ipſo iure eſt excommunicatus, Princeps, qui nõ facit iuſtitiam clerico. Sed quidquid de hoc ſit, qualiter eiuſmodi auxilium ſit petendum, atque exhibendum, latiſſime diximus ſup. q. 45. ar. 4. quo Lectorẽ remittimus, nam non eſt in votis, ſine vrgenti occaſione & cauſa, eadem ſemel, atque iterum dicere.

Octaua Concluſio.

Circa munera aſſeſſorum, ac notariorũ expenſas, quænã obſeruare debeant cõſeruatores Iudices.

Tandem ſupradicti Conſeruatores, circa munera & expenſas aſſeſſorum, atque Notariorum, obſeruare tenentur, omnia ea, quæ de Iudicibus delegatis ſunt ſtatuta. Hæc concluſio habetur expreſſa *in d. cap. fin. de off. & poteſt. Iud. deleg. in 6.* verbo *circa munera*, & refert ſe ibi Pont. ad *c. ſtatutum § inſuper cum ſeqq. de reſcript.* vbi inuenire licebit plura ad hoc propoſitum notatu digniſſima, qua de re videatur Sylueſt. *verbo Conſeruator num. 4. in 7. dicto, & verbo Iudex 1. § 9.* & hæc de iſto Art. dicta ſufficiant.

ARTICVLVS IX.

In qua pœnas incidant, Conſeruatores ſuam poteſtatem, & iuriſdictionem excedentes, & aliter quam prædicto modo procedentes?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Conſeruatores formã ſibi traditam non ſeruantes per annum, ſunt ab officio ſuſpẽſi.

CONſeruatores aliter, quam prædicto modo procedentes, & ſuam poteſtatem, ſiue iuriſdictionem excedentes, per annum ſuſpenſi ſunt ab officio. Hæc concluſio habentur expreſſa, *in d. cap. fin. de off. & poteſt. Iud. del. in 6.* vbi poſt alia ſequentia ponuntur verba, *Vt autem Conſeruatores limites ſibi traditæ poteſtatis (quos frequenter excedunt) metu pœnæ diligenter obſeruent, Decernimus, vt ſi de aliis quam de manifeſtis iniuriis & violentiis ſe intromiſerint, ſeu ad alia quæ iudicialem indaginem exigunt, ſuam extenderint poteſtatem, eo ipſo per vnum annum, ab officio ſint ſuſpenſi.* Super quæ vltima verba, gloſſa ibidem *verbo ab officio*, addendum eſſe dicit, etiam *& a beneficio*, quod eſt officij ſequela, quod probat *ex cap. præter hoc d. 32. & ex c. ſi qui d.* 81. Aduertendum tamen eſt, quod non omnibus eiuſmodi imponitur pœna, ſed illis tantum, qui id ſcienter egerint, illi autem dicuntur aliquid ſcienter facere, qui faciũt illud voluntarie, ſiue ex ignorantia iuris, craſſa, vel affectata, ſecundum gloſſam loco ſupracitato *verbo ſcienter*, & gloſſam *in cap. ignorantia de ſententia, & re iudicata.* Facit & ad hoc gloſſa *in c. eos verbo affectata* [illegible]*por. ordin. lib. 6. & cap. 3. de clandeſtinis de ſponſal. eod. lib.* ita quod illi tantummodo, Iudices Conſeruatores prædictam pœnam incurrunt, qui ſcienter, ſeu ex ignorantia Iuris, craſſa, vel affectata, quouis quæſito figmento, aut colore, poteſtatem ſuam extendere præſumpſerint, vltra prædictos caſus,

Quiſnam dicitur aliquid ſciẽter facere, & quos Iudices comprehendat ſupradicta pœna.

quam

quam de manifeſtis iniurijs & violentijs, ſeu ad alia quæ iudicialem indaginē requirunt,& in illis ſciēter ſe intromiſerint . Præſumere autē,ſeu præſumptuoſe aliquid facere,dicitur in iure , qui agit illud de facto ſecundum gloſſam, *in c. Iudai verbo præſumant,de teſtibus & atteſt.* & eiuſmodi vulgo dicuntur præſumptuoſi atque temerarij . Prædicto modo interpretanda eſt ſupradicta concluſio, nam verba intelligenda ſemper ſunt ſecundum communem vſum loquendi, vt multis tradit *gloſſa in cap. nonnulli de reſcrip. verbo vltra duas dietas* , id probans, *ex cap. ex litteris el 1. de ſponſal. & ex l. labeo ff. de ſuppele. lega.* atque vt dicitur, conſuetudo eſt optima legum interpres, vt habetur, *in cap. cum dilectus de conſuetudine & in l. ſine interpretatione ff. de legibus.* traduntq. omnes DD. communiter.

Quis nā dicatur iure pſumere.

Verba canonū ſemper interpretanda ſunt, ſecu dum communem vſum loquendi.

Secunda Concluſio.

Suadentes prædictis Iudicibus Conſeruatoribus, vt ſuam tranſgrediantur poteſtatem, id ipſumq. procurantes, incidunt in pœnam, atque ſententiam excommunicationis , a qua nullatenus poſſunt abſolui, niſi prius parti integraliter ſatisfecerint de expenſis. Hæc concluſio, habetur etiam *in d. cap. fin. de off. & poteſt. iud. dele. in 6.* vbi poſt ſupradicta verba, loquentia de Iudicibus extendentibus ſuam poteſtatem , ad partem intereſſentem deueniendo, ſtatim ſubditur. *Pars vero qua hoc fieri procurabit, ſententiam excommunicationis incurrat, a qua non poſſit abſolui, niſi ei quem ſic fatigauit indebite , primo ſatisfaciat integraliter de expenſis,* & poſt alia additur: *quidquid autem contra præmiſſa vel eorū aliquid, attentari contigerit, omnino decernimus irritum & inane .* Circa quæ verba aduertit Nauarr. in Man. cap. 27. nu. 125. quod prædictam excōmunicationis ſententiam , non incurrit , qui non eſt pars in iudicio , nec etiam ſi ſit, idq. procurauit, Iudex tamen non proceſſit, per ea quæ ab ipſo dicta ſunt in eodem cap. 27. nu. 51, nam lex excommunicans facientem aliquid, non comprehendit regulariter conſentientem, etiam mandando, conſulendo, fauendo, vel auxiliando, antequam fiat, niſi ex eius tenore, vel aliarū legum, id expreſſe aut tacite colligatur, vt firmiter tenet Caietanus in ſumma *verbo excommunicatio* capitulo 47. notab. 3. & Syluest. ſibi contrarius *verbo excommunicatio* 10. *dub.* 4. de quo latiſſime videatur prædictus Nauar. loco ſupracitato. Quantum vero attinet ad expenſas, dicit Sylu. *verbo Conſeruator, num. 5. in fine,* ſatisfactionem eſſe faciendam integraliter, de omnibus expenſis legitimis, propter eandem cauſam factis, ſecundum Geminianum, pro quo allegat. *cap. in primis 2. q. 1.*

Suadentes Iudicibus conſeruatoribus , vt ſuam tranſgrediātur poteſtatem, & idipſum procurātes, incidunt in pœnā excommunicationis.

Nota valde , quando conſulentes, ſue auxilium præſtantes incidant in pœnam, in aliqua lege poſitam.

ARTICVLVS X.

Vtrum Regulares & Religioſi, pro debitis ciuilibus, conueniri debeant, coram prædictis Iudicibus ſuis Conſeruatoribus, an vero coram Iudice ordinario Eccleſiaſtico, ſeu potius coram proprijs ipſorum Prælatis?

HÆc quæſtio latiſſima eſt, & quæ longiorem requirebat diſputationem, ab ipſa tamen breuiter me expediam, nam quantum attinet ad Regularium omnium exemptionem, à Iudicibus ordinarijs, multa ſuperius ſunt dicta, diuerſis in locis, & plura etiam diximus in noſtro libro ordinis Iudiciarij & de modo procedendi in cauſis criminalibus, tam in foro Eccleſiaſtico quam ſeculari agitandis, & miſſa faciendo criminalia, deueniendo ad ciuilia, de quibus dumtaxat præſens eſt propoſitus articulus , quando quæ-

ritur, coram quibus Iudicibus, Religioſi & Regulares conueniri habeant, pro debitis ciuilibus coram prædictis Iudicibus ſuis Conſeruatoribus, an vero corã Iudice ordinario Eccleſiaſtico, ſeu potius corã ſuis Prælatis Regularibus, & qui in eorundẽ Monaſterijs pręſunt dico quod circa præſentẽ difficultatem. DD. ſunt valde inter ſe diuiſi, quidã enim dicũt, eiuſmodi Religioſos, pro debitis ciuilibus conueniri debere, corã ſuis Iudicibus Conſeruatoribus, quã ſententiam & opinionem tenet Io. Gutier. lib. 3 ſuarum qq. Canon. q. 10. neque prædictæ ſuæ reſolutioni, obſtare inquit, ꝙ prius in præcedenti quæſtione dixerat, nempe non poſſe Religioſos, & Regulares prædictos, corã ſuis Iudicibus Conſeruatoribus, contra debitores agere ex cauſa ciuili, nec ipſos in eiuſmodi rebus ſe intromittere, nã inter hunc & illũ caſum, quammaxima eſt differentia, latiſſimumq. diſcrimen, actor enim ſecundum iuris Regulas, de iure cõi loquendo, ſemper debet ſequi forũ rei, vt habetur *in iure, in c. ſi clericus laicũ, & ibi gloſ. & in c. cũ ſit generale, de foro compet. traduntq. DD. latiſsime in l. iuris Ordinem cũ ſimil. C. de iuriſd. omn. iud.* quo fit, vt in præcedenti caſu, cũ Religioſi prædicti eſſent actores, debitores vero rei, non ipſos poterant ad ſuorũ Conſeruatorũ iudicium trahere, quinuero corã proprijs eorũ Iudicibus, debebãt illos conuẽire, neque Conſeruatores in eiuſmodi rebus poſſent ſe intromittere, cum de iure cõi loquendo, nõ cognoſcãt, aut agnoſcere debeãt, niſi de manifeſtis iniurijs & violentijs, iuxta iã pluries dictũ *c. 1. de off. & poteſt. iud. del. in 6.* at in præſenti caſu, ẽ cõtra ſe res habet, nam cũ actores ſint ſeculares & prædicti Religioſi rei, habeantq. à ſede Apoſt. Iudicem Conſeruatorẽ, delegatũ & deputatũ, quem elegerunt pro ſuis cauſis, qui eos defendat & manuteneat, conſequens eſſe videtur, vt corã eo conueniendi ſint, ex quacumque cauſa, ſed maxime ex cauſa ciuili, cũ is ſit proprius eorũ Iudex, ratione cuius exempti ſunt à poteſtate Iudicis ordinarij, qua etiam ratione à iure, ſæpe ac ſæpiſſime, quinuero & à ſacro Conc. Trid. appellantur & nuncupantur exempti. Verba ſunt expreſſa ſupradicti Ioan. Gutier. quam ſuam ſententiam aliquibus rationibus, ac iuribus comprobare contendit, de quibus ſtatim dicemus.

I. Opinio.

Nota, quod de Iure communi actor ſemper tenetur ſequi forum rei.

II. Opinio.

Sed contrariam omnino opinionem, tenent alij, aſſerentes, Religioſos & Regulares prædictos, pro debitis ciuilibus, non poſſe aut debere corã dictis ſuis Iudicibus Conſeruatoribus conueniri, nec vero corã Iudice ordinario Eccleſiaſtico, à quo omnino exẽpti ſunt, atque notorium exemptionis priuilegium habent, ſed corã ſuis proprijs Prælatis, qui ſunt veri & proprij ipſorum Iudices, tam in ciuilibus quã in criminalibus, & quibuſcũque alijs. Hãc ſent. & opin. tenet, multiſq. probat & firmare contendit, P. Fr. Eman. Rodr. in ſuis qq. Regul. to. 1. q. 65. ar. 13 vbi hac de re agit, & quia prædictarũ opinionum quælibet in ſpeciali, atque particulari caſu, non ratione & ſua probabilitate caret, quinuero videtur, quod defendi, ac ſuſtineri poſſit, pro pręſentis art. reſolutione, & vt hac in re, ꝙ tenendũ ac practicandũ eſt, & in mediũ proferam, breuiter ſumma reſolutione ſequẽtes ſtatuo cõcluſiones.

Prima Concluſio.

Proprius & immediatus Religioſorũ, ac Regularium Iudex eſt Abbas, ſiue ipſorum Pręlatus, tam in ciuilibus, quam in criminalibus.

CErtiſſimum eſt & omni dubio procul, ꝙ proprius Religioſorũ, ſiue Regularium ordinarius Iudex, atque immediatus, eſt Abbas, ſeu alius ipſorũ Prælatus in pertinentibus ad Regulam, regulariaq. ſtatuta, tam in ciuilibus quam in criminalibus. Hæc concluſio eſt certa, & manifeſta, & eam tenet expreſſe Nauarr. in Comment. 2. de Regul. ſuper *cap. non dicatis 12. q. 1. num. 63.* quam & probat *ex lege fin. C. de iuriſdictione omn. iud. & ex capitulo cum*

ab Eccleſiarum de offic. ordinarij, nec ſolum probatur prædicta concluſio, per ea quæ ibidem, à prædicto Doctore adducuntur latiſſime, verumetiam & per illa quæ tradit idem ipſe, in Comment. 3. ſuper cap. *nullam 18. q. 2. nu. 4.* explicando, & declarando illa verba Pelagij Papæ, ibidem appoſita, quibus dixit *quod nota Monaſterij poteſtas ad Abbatem pertinet.* Sed præterea probatur, quia hac ratione Religioſi, & Regulares prædicti, cõmuniter in iure, atque in Concilio Trident. vocantur exempti, & eorum exemptio ab Epiſcoporum, ſeu aliorum Iudicum iuriſdictione, adeo eſt notoria, cunctiſq. peruia, vt dicant omnes communiter ſcribentes, eam probatione minime indigere, & quod ab ordinarijs citati non tenentur eiſdem reſpondere, aut coram ipſis comparere. Qua quidem de re videantur, quæ latiſſime tradit Sylueſter *verbo exemptio q. 7. num.* 8 citans in id, Panorm. *in cap. cum Ordinem de reſcriptis*, vbi ad hoc propoſitum plura dicit, faciendo diſtinctionem, inter notorie exemptos, & iamdiu toleratos in exemptionis priuilegio, quales ſunt Mendicantes, & alios non ita notorie exemptos, & dicit, quod primi citati, non tenentur coram Iudicibus ordinarijs comparere, quod probat ex multis iuribus, & quod ſententia ab ipſis lata contra ipſos, tamquã contra contumaces, erit omnino nulla, vtpote lata a nõ ſuo Iudice, alij vero comparere tenentur, ad allegandum ſuum priuilegium, intra terminum ſibi præfixum, ſed in loco congruo atque ſecuro, iuxta *cap. cum perſona de priuilegijs. lib. 6.* Supradicta omnia ſunt certa & vera, de iure communi, & quamuis Nauarr. loco ſupracitato, aliqualiter dubitet, quinuero expreſſe dicat, quod Prælatus inferior, de iure communi, non habet iuriſdictionem, in eos qui ſunt ſui Collegij, quoad extraria, quæ non tangunt Regulam, aut Regularia ſtatuta, ſiue ciuilia, ſiue criminalia, inquit tamen quod ex priuilego, vel ſaltim conſuetudine, nullum eſt Monaſterium, in quo iam Prælatus, non cognoſcat etiam de illis, ſaltim cum crimina non requirunt depoſitionem, expreſſeque fatetur, quod iam omnes Regulares exempti ſunt ab Epiſcoporum & ordinariorum iuriſdictione, quod adeo inquit, verum eſt, vt raro in prædictis Religioſis locum habeat, *cap. volentes de priuilegijs lib. 6.* quo cautum & ſtatutum fuit, vt ordinarius poſſet cognoſcere contra exemptos, ratione delicti vel contractus, extra loca exempta facti, vel rei ſitæ extra illa, nã aliquibus (inquit) Religionibus cõceſſum eſt directe, alijs vero per communicationem, & indirecte, vt conueniri non poſſint, etiam in illis, cum derogatione prædicti, *cap. volentes*, editi in Concilio Lugdun. Sed de hoc alias, nunc procedamus vlterius.

Nota valde circa Religioſorũ exemptionem, quibus in caſibus citati, vt coram ordinarijs comparent, reſpondere tenẽatur.

Secunda Concluſio.

De iure communi loquẽdo, Religioſi & Regulares, pro debitis ciuilibus, coram ſuis proprijs Prælatis, non vero coram ſuis Conſeruatoribus, aut Iudice Eccleſiaſtico ordinario, debent conueniri. Hæc concluſio eſt expreſſe contra ſupradictum Ioann. Gutier, ſed tenet eam prædictus Pater Frater Emman. Rodriguez, loco ſupracitato, ſatisque colligitur ex cõcluſione prædicta, etenim ſi Religioſi & Regulares, vt prædictum eſt, ſuos habent ordinarios atque immediatos Iudices, nempe proprios Prælatos, quibus ſubijciuntur, & qui Monaſterijs præſunt, non ſolum in pertinentibus ad ipſorum Regulam, regulariaq. ſtatuta, verumetiam in negotijs extrarijs, ciuilibus & criminalibus, contra rationem omnino, & contra Ius ipſum eſſe profecto videtur, vt etiam pro debitis ciuilibus, coram alijs conueniantur, quicumque illi ſint, ſiue ſint Iudices ordinarij Eccleſiaſtici, à quibus (vt præmiſſum eſt) ſunt exẽpti; ſiue vero ſint Iudices Conſeruatores prędicti, qui vel maxi-

De Iure communi loquẽdo, Religioſi & Regulares, pro debitis ciuilibus, corã ſuis proprijs prælatis, debent conueniri, non vero coram Iudicibus conſeruatoribus, neque coram ordinario.

quarum virtute, proceditur etiam in his, quæ iudicialem indaginem requirunt. Confirmaturq. amplius prædicta concluſio, nam ſi in reſcriptis litteriſq. Cõſeruatorijs, quæ Religionibus dantur, ſeu datę ſunt à ſummis Põt. non aliquid amplius concederetur, quam quod procedere poſſent Conſeruatores in manifeſtis iniurijs & violentijs, non verò in alijs, otioſa atq; diminuta quidé, vt videtur, à Sede Apoſtolica fuiſſet huiuſmodi prouiſio, & ferè nihil cõcederetur, cũ eiuſmodi manifeſtæ iniuriæ & violentiæ, vtpote quæ ſunt ſacrilegia, alias iam pertinerẽt ad Iudices Eccleſiaſticos, & propterea dictis Conſeruatorijs non extantibus, laici coram Iudicibus Eccleſiaſticis poſſent conueniri, vt in fauorem Eccleſiæ ordinatũ, atque conſtitutum fuit, *in cap. cum ſit generale de foro compet.* dicendum eſt igitur, quod aliquid amplius ex ui ſermonis, per prædictas Conſeruatorias, etiam prædictis priuilegijs excluſis, Ordinibus, & Religionibus eſt conceſſum. Quibus appoſitis duabus vltimis concluſionibus, conciliari poſſunt atque ad concordiam reduci, ſupradictorum Iuriſperitorum ſententiæ & opiniones. quæ alias videbantur contrariæ, dicendo, quod quidam loquuntur de iure cõi, alij verò de iure ſpeciali, atque particulari priuilegio. Sed iterum difficultas occurritur, an eiuſmodi priuilegia reuocata fuerint, per Concil. Trid. prædictum loco ſupracitato ſeſſ. 14. de reform. cap. 5. Quibuſdam videtur quod ſic, ſed alij negant. At ego in ea ſum opinione & ſententia vt credam, ea nullatenus eſſe reuocata, quinuero expreſſe confirmata, per illa expreſſa verba, *Vniuerſitates autem generales, ac Collegia Doctorum, ſeu ſcholarium, & Regularia loca &c. in præſenti Canone minime comprehenſa, ſed exempta omnino ſint, & eſſe intelligantur* Prædictus Ioan. Gutier. contrarium omnino tenet, dicitque ipſa eſſe reuocata, quoad hoc, vt Conſeruatores prædicti, cognoſcere poſſint, niſi de manifeſtis iniurijs & violentijs, & idem ſentire videtur Salzedo in ſua pract. crim. cap. 3. in fine, vbi tantummodo excepit Conſeruatores Academiæ Salmanticenſis, Pincianæ & Complutenſis, qui quidem inquit indiſtinctè de omnibus cauſis ciuilibus & criminalibus poſſunt cognoſcere, & procedere, etiam contra Laicos in fauorem Doctorum, & Scholaſticorũ, quod probat per l. 8. tit. 7. lib. 1. noui. ord. vbi in prædicto Hiſpano, ac vulgari ſermone, ſequentia habentur verba, *que el Maeſtreeſcuela o ſu lugar tiniente, pueda conoſcer y conoſca de todas las cauſas tocantes ala dicha Vniuerſidad, y alas perſonas de el dicho ſtudio, aunque no ſean iniurias ni ſuerças notorias y manifeſtas:* per quam exceptionem firmari videtur in contrarium Regula, iuxta id quod habetur in iure *in l. nam quod liquide § fin ff. de penu. lega.* Sed Pater Fr. Emmanuel Rodriguez in ſuis Quæſt. Regula, to. 1. q. 65. art. 12. contrarium omnino tenet, id quod multis argumentis, & rationibus comprobat, & adducit ad hoc propoſitum plura eaque notatu digniſſima, Cui, & ipſe penes hoc adhæreo, omittendo plura alia, quæ poſſem dicere vt conſuetæ breuitati ſtudeam.

Difficultas. An priuilegia Cõſeruatoriarum per Conc. Trid. ſint reuocata.

ARTICVLVS VIII.

Qualiter prædicti Conſeruatores Iudices, procedere debeant, in cognoſcendo de manifeſtis, atque notorijs iniurijs?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Quamuis prædicti Conſerua tores, principa liter nõ habeãt iudicialem indaginẽ, habent tamen illam in iniurijs manifeſtis, atque no torijs, ad inueſtigandum vtrũ ad ſuam ſpectent iuriſdictionem.

Qvamuis prædicti Conſeruatores, principaliter non habeant iudicialem indaginem, habent tñ illam in iniurijs manifeſtis, atque notorijs, ad inueſtigandum, vtrum ad ſuam iuriſdictionem ſpectent. Hanc concluſionem tenet expreſſe Syluest. *verbo Conſeruator q.4.nu.4.* & dicit eam eſſe de mente Innocentij, & probat illã *ex l.2 ff.de Iuriſd.omn.iud.* vbi habetur, quod ſemper intelliguntur eſſe commiſſa omnia, ſine quibus non poſſet expediri alicuius iuriſdictio. Vnde inquit, quod Conſeruator poteſt citare delinquentes atque punire cõ tumaces, iuxta *cap.de cauſis de off.& poteſt.delegati. Facit & c. prateren eod.tit.& l.1.ff ſi quis ius.di.* Et ſi maleficium eſt notorium alijs, non vero ſibi, poteſt quærere & cogere teſtes, iuxta, *cap.in primis 2. q.1. & cap. ſecundum de teſtib.& cap. 1. & per totum de teſtib. cogendis.* Et quia in notorijs neceſſarius eſt etiam aliquis ordo, iuxta *cap. ad noſtram el 2.de iureiur.* poterit ſimiliter procedere ad inquiſitionem, quando factum eſt notorium, & neſcitur quis fecerit illud. Supradicta omnia ſunt vera ſecundum Innocentium, atque Syluestrum, loco ſupracitato, & ſunt valde notanda, atque memoriæ commendanda.

Secunda Concluſio.

Quid debet facere Conſerua tores, quando reus negat factum eſſe notorium.

Poſtquam Iudices Conſeruatores, citauerint atque vocauerint reum, ſi ille confeſſus fuerit factum, debent ipſum punire, iuxta qualitatem delicti. Si vero confiteatur quidem factum, neget tamen illud eſſe notorium, ſuper illius notorietate etiam poſſunt procedere. Hanc concluſionẽ tenet ſupradictus Syluest. loco ſupracitato q.3.nu.3. in ſecundo dicto, vbi inquit, quod ſi is qui iniuriatus eſt, neget offenſam eſſe notoriam, licet negatione fieri videatur res dubia, iuxta *l.3.C.quibus ad liber.procla. non licet*, eo tamen non obſtante, Conſeruator bene poteſt recipere probationes, an ſcilicet factum illud ſit notorium, vt videat, an ſua ſit iuriſdictio, iuxta *cap.ſuper litteris.de reſcriptis*, alias inquit, eius officium eſſet inutile: quod etiam quilibet poteſt facere Iudex, nempe ſcire an ſua ſit iuriſdictio, iuxta *l. ſiquis ff. de iudicijs*, & ſi factum notorium eſſe inuenerit, in tali caſu procedet, alioquin deſiſtet, quia Conſeruatores non habent poteſtatem, defendendi quamlibet iniuriam ſimpliciter, ſed ſolummodo iniuriam qualificatam, ideſt notoriam. Verba ſunt expreſſa ſupradicti Syluestri.

Difficultas.

Sed quid ſi confiteatur factum, dicat tamen ſe ſuo Iure illud feciſſe? in hoc caſu dicunt aliqui, quod non vltra debet ſe intromittere, ſed ſecundum alios, etiam tunc debet probationes recipere, ſuper offenſa notoria, ad quod facit *c.bona de elect.* alias facile eſſet deludere Conſeruatoris officium: quo facto, ſi ei videatur negatio probabilis, non procedet, alias procedet & puniet delictum, ſicut notorium. Quinuero addit & dicit ſupradictus Sylv. quod in caſu quo reus confiteatur delictum, ſed neget illud eſſe notorium, debet Conſeruator procedere ad ſententiam, contra ſic confitentem, licet neget qualitatem notoriam, quia per eius confeſſionem factum eſt notoriũ, & quamuis in hac ſpecie non ſit notorium per euidentiam facti, eſt notorium per euidentiam Iuris, per facti confeſſionem, iuxta id, quod habetur *in cap. veſtra iuncta gloſſa verbo non diſitetur & c.fin.de cohabi.cleri.& mu'ie.* quod tenent ibidem Innocentius, Ancar. Dominicus, & Franciſcus, *in d. cap. 1. de off. & poteſt. Iud. deleg.* Supradictis omnibus addit Syluest. quod ſi Conſeruator prædictus, citatum contumacem excommunicauerit, & deinde inuenerit illum iniuriatum quidem fuiſſe, ſed non manifeſte, ſecundum Innocen.

non erit vere excommunicatus,quia iuriſdictionem non habet,niſi de manifeſtis,ſecundum vero alios erit excommunicatus, quæ duo dicta concordando,inquit primum eſſe verum,ſi fuit excommunicatus pro facto, ſecundum vero,ſi fuit excommunicatus pro contumacia.

Tertia Concluſio.

Quibus in locis procedere debeant, & poſſint, Iudices Cõſeruatores.

Conſeruatores prædicti,non poſſunt procedere contra aliquos, extra Ciuitates,vel Diœceſes,in quibus fuerint deputati,vel alibi quam in Ciuitatibus,vel locis inſignibus,vbi haberi poſſit peritorum copia, nec poſſunt aliquem citare vltra vnam dietam à fine ſuæ Diœceſis.Hæc concluſio,habetur expreſſa *in d.cap.fin.de offic.& poteſt ind.dele.lib.6.verbo* Conſeruatores.Pro cuius intelligentia præmitto,morem fuiſſe antiquitus,vt pro Conſeruatoribus quatuor darentur dietæ,prout tradit Rebuſ.in tract.de priuileg.Schol.priu. 191.at eiuſmodi conſuetudo reuocata fuit, per Leonem X. in Conc. Later. & limitata & reſtricta ad duas tantum dietas, non obſtante quocumque priuilegio, vt habetur in Supplem.& refertur in Compen. *verbo Conſeruatores Ordinis* §.3.vbi dicitur, quod ſupradictus Leo X,in dict.Concilio Latera.*ſtatuit Conſeruatores Fratrum,pro tempore à Sede Apoſtolica deputandi,doctrina & probitate ſint præſtantes & in Eccleſiaſtica dignitate conſtituti eſſe debeant, & voluit vt coram eis per eoſdem Fratres quibus dati fuerint,vltra duas dietas à loco ſua ſolita habitationis,nullus trahi poſſit, priuilegijs ſuper hoc alias eis conceſſis,nullatenus ſuffragantibus*:per quæ dicta verba, vt dixi, reuocata fuit antiqua illa conſuetudo,de quatuor ſupradictis dietis, & reſtricta & limitata ad duas, per Indulgentiam & Conceſſionem ſupradicti Leonis X. cum alias de iure communi, per ſupradictos Conſeruatores, nullus vltra vnam dietam trahi poſſet, iuxta id quod conſtitutum atque determinatum fuerat, per Bonifacium VIII.*in d.cap.fin.de off & poteſt.Iud.deleg.*Sed quamuis hoc ita ſit,hodie tñ aliqua ſunt Regularium priuilegia, quibus Conſeruatores prædicti,reos Religiones ipſos, ſiue earumdẽ alumnos offendentes,trahere ad ſe poſſunt, non ſolum intra prædictas duas dietas, verumetiam vſque ad tres,dummodo huiuſmodi numerum non excedant Pro quo quammaxime facit priuilegium quoddam Clementis Septimi, cõceſſum Fratribus minimis.cuius mentionem facit Sorbo Capuccinus in addit.ad Mendicantium Compendium *verbo Conſeruator*, vbi habetur,*quod Conſeruatores prædictorum Fratrum,poteſtatem habent procedendi,etiam extra loca in quibus fuerint deputati, concediturq. eis facultas citandi,& inhibendi etiam per edictum,ad ſe trahendo citatos,atque monitos,non obſtantibus Bonifacij Papa VIII.de vna dieta,& Concilij Generalis Lateranen. de duabus dietis Conſtitutionibus,dummodo non aliquis trahatur,vltra tres dietas.* Similem conceſſionem fecit Sixtus V. in confirmatione priuilegiorũ Fratrũ Minorũ de Obſeruantia,in quadã ſua Bulla,data Romæ apud S Marcum,ſub annulo piſcatoris,die 3.Octob.1588.Põtific.ſui anno 3.quæ incipit, *Etſi Mendicantium Ordines*,in qua quidẽ Bulla *confirmauit atque innouauit,omnia priuilegia,prædictorum Minorum Fratrum de Obſeruantia, concedens eis etiam Conſeruatores pro eorundem conſeruatione, & vt extra locum in quo ſunt, reos poſſint trahere,non obſtantibus præmiſſis, ac pia memoria Bonifacij VIII. Prædeceſſoris ſui,de vna,& Concilij Generalis de duabus dietis Conſtitutionibus editis,dummodo vltra tres dietas aliquis præſentium litterarũ vigore ad iudicium non trahatur*, ꝙ etiã conceſſerat Greg.XIII.anno Domini 1575.die 21. Maij Pontificatus ſui anno 3.in alia ſua Bulla, quam edidit etiam in confirmationem priuilegiorum prædictorum Fratrum,quæ incipit, *Ex benigna Sedis Apoſtolica prouiſione*.Quibus conceſſionibus fruũtur,omnes aliæ Religiones & Ordines,priuilegium

Ad quot dietas ſe extendat poteſtas Conſeruatorum Iudicum. *Supple.fol* 26. *conc.* 83. *& refertur in cõpen. verbo Cõſeruatores Ordinis* §.3.

uilegium habentes communicationis. Atque ita ſeruatur in communi praxi, nam hodie virtute ſupradictorum priuilegiorum, Conſeruatores Ordinum, non obſtante prædicta Conſtitutione Bonifacij VIII. & Concil. Later. de vna & duabus dietis, trahunt ad Iudicē ſuum, reos & cōtradictores vltra prædictas duas dietas, idque habetur iuridicum, dummodo tres dietas non excedant. Eſt autem dieta, vt dicit Bertachinus in ſuo Repertorio, *verbo dieta,* viginti mliarū ſpatium ꝙ continet ſeptem leucas, vt colligitur ex iure, *in c. nonnulli de reſcriptis, & ibi Gloſa verbo, vltra duas dietas,* de quo argumēti genere latiſſime tractat Villalobos, in ſuo ærario mille cōmunium opinionū, *verbo dicta nu.* 83. vbi & dicit à quo loco eiuſmodi ſpatium computandum ſit, nempe á fine diœceſis, in qua citandus cōmoratur, nō vero à continentibus ædificijs, prout habetur *in l. 28. tit. 7. lib. 1. noua recōp.* conformiter ad ea quæ ſtatuit prædictus Bonifacius VIII. *in d. cap. fin. de off. & poteſt. Iud. del. lib. 6.* in illis verbis, *vltra vnam dietam à fine diœceſum eorumdem aliquos trahere non præſumant.* Solummodo eſt difficultas, an eiuſmodi Conſeruatores, ſuam auctoritatem & poteſtatem, alijs poſſent delegare? de quo ſit quarta concluſio.

Quid ſit dieta & quantū ſpacij cōtineatur.

Quarta Concluſio.

Prædicti Iudices Conſeruatores, in ſupradictis cauſis, per ſeipſos debent procedere, nec vices ſuas poſſunt committere, exceptis citationibus, & & ſententiarum denunciationibus, niſi eis aliter committatur per litteras, & nec tunc, niſi tantum intra Ciuitates ſeu Diœceſes, in quibus deputati fuerint & perſonis ſuperius expreſſis. Hæc concluſio, eſt expreſſa ſupradicti *cap. fin. de off. & poteſt. iud. deleg. in 6.* & intelligenda eſt de Iure communi, nam de Iure ſpeciali, atque particulari priuilegio, aliter eſt dicendum, & Conſeruatores ſecundum Regularium priuilegia, vices ſuas alijs poſſunt delegare, atque committere. Pro quo in primis facit priuilegium Sixti IV. conceſſum nobis Fratribus Minoribus, cuius mentionem fecimus ſupra art. 9. vbi cōmittitur prædictis Conſeruatoribus, vt ſupradictos Fratres per ſe, vel per alios in ſuis partibus conſeruent, contra ipſos iniuriantes, & ſimile priuilegium habent Religioſi viri Societatis Ieſu, vt conſtat ex eiuſdem Societatis Compendio, *verbo Conſeruator* §. 3. in illis verbis, *tam per ſe quam per alios Societatem defendant,* quibus priuilegijs fruuntur, etiam omnes Ordines & Religiones, priuilegium habētes communicationis. Solummodò oportet aduertere, id quod in fine ſuprapoſitæ concluſionis eſt dictum, nempe quod in tali caſu, & quamuis hoc illis competat, beneficio aliquarum litterarum Apoſtolicarum, non poſſunt eiuſmodi ſubdelegationem facere, niſi intra Ciuitates ſeu diœceſes in quibus fuerint deputati, & perſonis ſuperius expreſſis, nempe Epiſcopis, vel eorum Superioribus, aut Abbatibus, ſeu perſonis, dignitates vel perſonatus in Cathedralibus, vel Collegiatis Eccleſijs obtinentibus, vel ad minus Canonicis, ex ſpeciali priuilegio, iuxta ea quæ dicta ſunt ſupra ar. 2. aut etiam alijs de quibus ibidem ſit mentio. Quod fieri quammaxime fuit Iuri conſonum, nam ſecundum Ius, quicumque per Subſtitutum, ex priuilegio officium aliquod voluerit deſeruire, conſtituere debet loco ſui aliū æque idoneum, vt habetur expreſſe *in l. 2. C. de prepoſitis agendis in rebus,* vbi ad hoc propoſitū poſt alia, ſequentia ponuntur veba, *Cōſideratis eorum laboribus, per ſubſtitutum Cartularium, eiuſdem ſcrutinij cui præfectus eſt ipſe, idoneum & tam optimis moribus præditum, quem ſcientiā peritiamq; rerum habentem electione ſua, ſuarumq; periculo facultatum, præfatum munus eos adimplere præcipimus.* Quod propter ſupradictam legem, expreſſe tenet Bart. ibidem

Iudices Conſeruatores, an ſubdelegare poſſint.

ibidem num.4.& tradit Acebedo in lege 20.titulo ſeptimo,2.libri,nouæ recop. videatur ibidem.

Quinta Concluſio.

Conſeruatores per cēſuras procedunt ad ſuū munus, & officium exequendum.

Conſeruatores prædicti, ad munus & officium ſuum exequendum, per cenſuras aliaque Iuris remedia,contra inobediētes,& contumaces poſſunt procedere.Hæc concluſio non aliter poteſt probari,niſi dicendo, quod in omnibus litteris Conſeruatorijs,vt patere poteſt intuenti,eiuſmodi ſibi poteſtas committitur, & quia alias vana atque inutilis ipſorum foret Iuriſdictio,vt enim habetur in iure,fruſtranea eſt iuriſdictio,quæ coërctionem non habet.Solummodo oportet aduertere,idquod habetur *in cap. quia Pontificali eodem tit.de off.& poteſt. Iud. dele. lib.6.* nempe quod Conſeruatores Iudices procedentes contra Epiſcopos, quammaxima modeſtia debent vti, quia vt ibidem dicitur, ob reuerentiam ſacri officij, quod exercent, eos præ alijs oportet multum honorare, qua quidem ratione præcipitur Iudicibus Conſeruatoribus prædictis, vt quandocumque contra, eos ad aliquas actiones ſiue pœnas fuerit procedendum,gradus & modeſtia in huiuſmodi proceſſu ſeruetur, ita quod eis quadam condigna reuerentia ſupportatis, ingreſſus primo Eccleſiæ ipſis,vel ſacerdotale interdicatur miniſterium, ac deinde ab officio ſuſpendantur, & ſubſequenter, ſi opus fuerit,aggrauetur cenſura Eccleſiaſtica contra eos,niſi forte aliter fieri ſuaſerit,nimia ſuę contumaciæ proteruitas ſiue culpa, vtpote quia vt vbi dicit gloſſa,verbo *aliter* iniurias,& contumelioſa verba proferrent,contra ſupradictos Iudices iuxta id quod habetur *in cap.dilectus de pœnis*, ſi tamen ipſi non ſeruata prædicta forma,ſtatim eos ſuſpendant,vel excommunicent,ſententia quidem inquit, ſupradicta gloſſa tenebit, erunt tamen reprehendendi,Iudices Conſeruatores prædicti,quia ſupradictam modeſtiam non ſeruarunt,iuxta *cap. 1. 11. q.3.& cap ſacro de ſent.excomm.*

Nota hoc valde. In quibus caſibus ordinarius Iudici Conſeruatori tenētur parere,& obedire.

Aduerto tamen,quod Epiſcopi non irrogant iniuriam, prædictis Conſeruatoribus Iudicibus,pro eo quod ab eiſdem poſtulent,vt oſtendant ſibi ſuas litteras, quinvero nec ſecundum Ius eiſdem tenentur obedire, niſi dum ab eis expoſtulatur,ſuarum litterarum oſtenſionem faciant. Vnde Iudex Conſeruator ſiue delegatus, ſi de ſuo mandato Apoſtolico, litteris ve Conſeruatorijs,nō vult Ordinario fidem facere,non poteſt ipſum excommunicare eo quod ſolit ſuam ſententiam exequi,nam delegatus ſuper ordinarium iuriſdictionem non habet,niſi eidem rebellis extiterit, nec rebellis recte dici poteſt, qui fidem ſibi petit de commiſſione eiuſmodi, non enim aliud facit quam quod iure ſibi conceditur. Secus eſſet ſi Ordinarius malitioſe & vt non illi pareat,aſſerat ſe de illius commiſſione & delegatione dubitare,maxime allegando reſcripti falſitatem, quo quidem caſu,ſecundum Doctores communiter, poterit eū in triginta libras condemnare, ſi malitioſe ſe opponat ad cauillandum reſcriptum,iuxta id quod habetur *in l.2.C.de legibus*,pro quibus faciunt quammaxime,quæ tradit Panorm. *in cap. præterea de dilatio.* vbi ad hoc propoſitum dicit, quod quando agitur de grauiſſimo ſeu grauiori præiudicio,non eſt parendum Iudici delegato,quantumuis ſit perſona auctoritate prædita, niſi prius conſtet de pleno mandato, nec ſufficiet ſimplex ipſius copia in tali caſu,iuxta *l. vnicam C. de mandatis*, nec exequi ſententiam aliter debet ordinarius,iuxta id quod habetur *in cap. nobiliſſimus d.97.* vbi dicitur, ꝙ Romana non cōſueuit Eccleſia,ſine ſignatis apicibus,legationem vndecumque ſuſcipere. Si vero inquit Panorm.agatur de præiudicio graui, quia verbi gratia, citatus eſt in partibus remotis, ſufficit reſcripti

ſcripti copiam mittere eidem, non tamen ſufficere, aſſerere ſe eſſe delegatum. Si autem agatur de præiudicio leuiſſimo vtputa, quia citatus eſt in loco Ciuitatis, non etiam erit neceſſarium eidem reſcripti copiam mittere, ad effectum ipſum coarctandi, ex quo perſona delegata non eſt vilis, ſed in dignitate aliqua conſtituta, quinuero in tali caſu dubio, comparere tenetur *arg. l. ſi quis ex aliena ff. de Iudicijs*, ſecus eſſet, ſi ſimpliciter ipſum citaret, non aſſerens ſe eſſe Conieruatorem nec delegatum, nec alias eſſet ordinarius, quia tunc comparere nemo tenetur, nec propterea, vt inobediens & contumax poterit excommunicari, quæ omnia ad præſens propoſitum, ſunt valde notanda, atque memoriæ commendanda. Solummodo oportet nunc dicamus, qualiter in ſuo iudicio, eiuſmodi Conſeruatores debeant procedere, de quo ſit ſexta concluſio.

Sexta Concluſio.

Conſeruatores Iudices, in ſuo Iudicio ſeu cauſis ad eoſdē pertinentibus, debent procedere ſimpliciter & de plano, ſola veritate inſpecta, atque ſine ſtrepitu & figura Iudicij. Hæc concluſio non aliter poteſt probari, quam dicendo, id vt plurimum expreſſe contineri, in litteris Conſeruatorijs, & ſenſus legitimus prædictorum verborum eſt, vt procedant poſthabitis ijs, quæ non ſunt de eſſentia & ſubſtātia Iudicij. Quæ autem ſint de eſſentia, & ſubſtantia iudicij, quæ vero ſolummodo de ſolemnitate iuris, ſeu de apicibus, vel ad Iuris apices pertinētia, latiſſime a nobis dictum eſt in noſtro libro ordinis Iudiciarij q. 14. ar. 1. quo Lectorū remittimus. nam in Regularibū cauſis, haudquaquam eſt ſeruanda illa ſubtilis & ſtricta iuris forma, quæ ponitur *in cap. qualiter & quando de accuſ.* vt dicitur ibidem; quinuero Clemens V. in ſua Clementina, quæ incipit, *Sæpe de verb. ſign.* nouam aliam tradit praxim, vt procedatur ſcilicet ſimpliciter & de plano, & ſine ſtrepitu, & figura iudicij, vbi determinat, atque declarat latiſſime, quid ſignificent eiuſmodi verba, inſerta & appoſita in iudicialibus commiſſionibus, quæ fiunt à iure, ſeu à Principibus, dicēdo, vt Iudex cui taliter aliqua cauſa cōmittitur, neceſſario libellum nō exigat, litis conteſtationē non expoſtulet, tempore etiam feriarum ob neceſſitates hominum à iure indultarum, procedere valeat, amputet dilationum materiam, litem quantum poterit breuiorem faciat, exceptiones & appellationes dilatorias, & fruſtratorias repellendo, partium, aduocatorū & Procuratorum, contentiones & iurgia, teſtiumq. ſuperfluam multitudinem refrænando, ea tamen lege vt non ſic Iudex litem abbreuiet, quin admittantur probationes neceſſariæ & legitimæ; & addit: citationem vero ac præſtationem iuramenti de calumnia, vel malitia, ſiue de veritate dicenda, ne veritas occultetur, per commiſſionem huiuſmodi, nō intelligimus excludi, multaq. alia dicit ibidem, quæ breuitatis gratia facio miſſa, quia non ſunt præſentis ſpeculationis, quæ omnia obſeruari voluit in omnibus illis caſibus, in quibus per aliam ſuam conſtitutionem, quæ incipit, *diſpendioſam de iudicijs*, ſeu alias, de quibus ibi mentionem facit gloſſa, *verbo alias*, præcipitur, vt procedatur ſimpliciter & de plano, ac ſine ſtrepitu & figura iudicij.

Conſeruatores in ſuis cauſis, procedunt ſimpliciter & de plano.

Nota hoc valde.

Quiſnā ſit modus procedendi ſimpliciter, & de plano.

Septima Concluſio.

Conſeruatores prædicti, poſſunt per excommunicationem cogere, brachium ſeculare, ſiue ſecularem poteſtatem, ad ſuffragandum ſibi, contra prædictas iniurias, atque inferentes ipſas. Hæc concluſio non aliter poteſt probari, quam præcedens, dicendo id ſemper, ſiue vt plurimum, expreſ-

Conſeruatores poſſunt cogere brachium ſeculare, ad ferendum ſibi auxilium.

ſe contineri, in eiuſmodi litteris Conſeruatorijs, & quamuis ita expreſſe nō contineatur, id eſſe intelligendum de iure, cum hoc ſit acceſſorium ad prædictorum Conſeruatorum officium, & ſine quo vix, aut nullatenus ſua munera, & officia poſſent explere, pro quo quammaxime *facit cap. adminiſtratores 23. q. 5.* vbi eiuſmodi facultas Epiſcopis conceditur, excōmunicandi, adminiſtratores ſecularium dignitatum in ſimili caſu, niſi eiuſmodi auxilium præſtiterint, vbi notanter *gloſſa verbo priuatus*, aduertit, quod vt colligitur ex prædicto textu, ipſo iure eſt excommunicatus, Princeps, qui nō facit iuſtitiam clerico. Sed quidquid de hoc ſit, qualiter eiuſmodi auxilium ſit petendum, atque exhibendum, latiſſime diximus ſup. q. 45. ar. 4. quo Lectorē remittimus, nam non eſt in votis, ſine vrgenti occaſione & cauſa, eadem ſemel, atque iterum dicere.

Octaua Concluſio.

Circa munera aſſeſſorum, ac notariorū expenſas, quænā obſeruare debeant cōſeruatores Iudices.

Tandem ſupradicti Conſeruatores, circa munera & expenſas aſſeſſorum, atque Notariorum, obſeruare tenentur, omnia ea, quæ de Iudicibus delegatis ſunt ſtatuta. Hæc concluſio habetur expreſſa *in d. cap fin. de off. & poteſt. Iud. deleg. in 6.* verbo *circa munera*, & refert ſe ibi Pont. ad *c. ſtatutum § inſuper cum ſeqq. de reſcript.* vbi inuenire licebit plura ad hoc propoſitum notatu digniſſima, qua de re videatur Syluest. *verbo Conſeruator num. 4. in 7. dicto, & verbo Iudex 1. §. 9.* & hæc de iſto Art. dicta ſufficiant.

ARTICVLVS IX.

In qua pœnas incidant, Conſeruatores ſuam poteſtatem, & iuriſdictionem excedentes, & aliter quam prædicto modo procedentes?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Conſeruatores formā ſibi traditam non ſeruantes per annum, ſunt ab officio ſuſpēſi.

CONſeruatores aliter, quam prædicto modo procedentes, & ſuam poteſtatem, ſiue iuriſdictionem excedentes, per annum ſuſpenſi ſunt ab officio. Hæc concluſio habentur expreſſa, *in d. cap. fin. de off. & poteſt. Iud. del. in 6.* vbi poſt alia ſequentia ponuntur verba, *Vt autem Conſeruatores limites ſibi tradita poteſtatis (quos frequenter excedunt) metu pœna diligenter obſeruent, Decernimus, vt ſi de aliis quam de manifeſtis iniuriis & violentiis ſe intromiſerint, ſeu ad alia qua iudicialem indaginem exigunt, ſuam extenderint poteſtatem, eo ipſo per vnum annum, ab officio ſint ſuſpenſi.* Super quæ vltima verba, gloſſa ibidem *verbo ab officio*, addendum eſſe dicit, etiam *& a beneficio*, quod eſt officij ſequela, quod probat *ex cap. præter hoc d. 32. & ex c. ſi qui d. 81.* Aduertendum tamen eſt, quod non omnibus eiuſmodi imponitur pœna, ſed illis tantum, qui id ſcienter egerint, illi autem dicuntur aliquid ſcienter facere, qui faciūnt illud voluntarie, ſiue ex ignorantia iuris, craſſa, vel affectata, ſecundum gloſſam loco ſupracitato *verbo ſcienter*, & gloſſam *in cap. ignorantia de ſententia, & re iudicata.* Facit & ad hoc gloſſa *in c. eos verbo affectata* [illegible] *per. ordin. lib. 6. & cap. 3. de clandeſtinis de ſponſal. eod. lib.* ita quod illi tantummodo, Iudices Conſeruatores prædictam pœnam incurrunt, qui ſcienter, ſeu ex ignorantia Iuris, craſſa, vel affectata, quouis quæſito figmento, aut colore, poteſtatem ſuam extendere præſumpſerint, vltra prædictos caſus,

Quiſnam dicitur aliquid ſciēter facere, & quos Iudices comprehendat ſupradicta pœna.

quam

quam de manifeſtis iniurijs & violentijs, ſeu ad alia quæ iudicialem indaginē requirunt, & in illis ſciēter ſe intromiſerint. Præſumere autē, ſeu præſumptuoſe aliquid facere, dicitur in iure, qui agit illud de facto ſecundum gloſſam, *in c. Iudai verbo præſumant, de teſtibus & atteſt.* & eiuſmodi vulgo dicuntur præſumptuoſi atque temerarij. Prædicto modo interpretanda eſt ſupradicta concluſio, nam verba intelligenda ſemper ſunt ſecundum communem vſum loquendi, vt multis tradit *gloſſa in cap. nonnulli de reſcrip. verbo vltra duas dietas*, id probans, *ex cap. ex litteris el 1. de ſponſal. & ex l. labeo ff. de ſupele. lega.* atque vt dicitur, conſuetudo eſt optima legum interpres, vt habetur, *in cap. cum dilectus de conſuetudine & in l. ſine interpretatione ff. de legibus.* traduntq. omnes DD. communiter.

Quiſnā dicatur iure pſumere.

Verba canonū ſemper interpretanda ſunt, ſecundum communem vſum loquendi.

Secunda Concluſio.

Suadentes prædictis Iudicibus Conſeruatoribus, vt ſuam tranſgrediantur poteſtatem, id ipſumq. procurantes, incidunt in pœnam, atque ſententiam excommunicationis, a qua nullatenus poſſunt abſolui, niſi prius parti integraliter ſatisfecerint de expenſis. Hæc concluſio, habetur etiam *in d. cap. fin. de off. & poteſt. iud. dele. in 6.* vbi poſt ſupradicta verba, loquentia de Iudicibus extendentibus ſuam poteſtatem, ad partem intereſſentem deueniendo, ſtatim ſubditur. *Pars vero quæ hoc fieri procurabit, ſententiam excommunicationis incurrat, a qua non poſſit abſolui, niſi ei quem ſic fatigauit indebite, primo ſatisfaciat integraliter de expenſis*, & poſt alia additur: *quidquid autem contra præmiſſa vel eorũ aliquid, attentari contigerit, omnino decernimus irritum & inane.* Circa quæ verba aduertit Nauarr. in Man. cap. 27. nu. 125. quod prædictam excōmunicationis ſententiam, non incurrit, qui non eſt pars in iudicio, nec etiam ſi ſit, idq. procurauit, Iudex tamen non proceſſit, per ea quæ ab ipſo dicta ſunt in eodem cap. 27. nu. 51, nam lex excommunicans facientem aliquid, non comprehendit regulariter conſentientem, etiam mandando, conſulendo, fauendo, vel auxiliando, antequam fiat, niſi ex eius tenore, vel aliarũ legum, id expreſſe aut tacite colligatur, vt firmiter tenet Caietanus in ſumma *verbo excommunicatio* capitulo 47. notab. 3. & Sylueſt. ſibi contrarius *verbo excommunicatio 10. dub. 4.* de quo latiſſime videatur prædictus Nauar. loco ſupracitato. Quantum vero attinet ad expenſas, dicit Sylu. *verbo Conſeruator, num. 5. in fine*, ſatisfactionem eſſe faciendam integraliter, de omnibus expenſis legitimis, propter eandem cauſam factis, ſecundum Geminianum, pro quo allegat. *cap. in primis 2. q. 1.*

Suadentes Iudicibus conſeruatoribus, vt ſuam tranſgrediātur poteſtatem, & idipſum procurātes, incidunt in pœnā excommunicationis.

Nota valde, quando conſulentes, ſiue auxilium præſtantes incidant in pœnam, in aliqua lege poſitam.

A R T I C V L V S X.

Vtrum Regulares & Religioſi, pro debitis ciuilibus, conueniri debeant, coram prædictis Iudicibus ſuis Conſeruatoribus, an vero coram Iudice ordinario Eccleſiaſtico, ſeu potius coram proprijs ipſorum Prælatis?

HÆc quæſtio latiſſima eſt, & quæ longiorem requirebat diſputationem, ab ipſa tamen breuiter me expediam, nam quantum attinet ad Regularium omnium exemptionem, à Iudicibus ordinarijs, multa ſuperius ſunt dicta, diuerſis in locis, & plura etiam diximus in noſtro libro ordinis Iudiciarij & de modo procedendi in cauſis criminalibus, tam in foro Eccleſiaſtico quam ſeculari agitandis, & miſſa faciendo criminalia, deueniendo ad ciuilia, de quibus dumtaxat præſens eſt propoſitus articulus, quando quæ-

Digitized by Google

ri tur, coram quibus Iudicibus, Religioſi & Regulares conueniri habeant, pro debitis ciuilibus coram prædictis Iudicibus ſuis Conſeruatoribus, an vero corã Iudice ordinario Eccleſiaſtico, ſeu potius corã ſuis Prælatis Regularibus, & qui in eorumdẽ Monaſterijs pręſunt dico quod circa præſentẽ

I. Opinio. difficultatem. DD. ſunt valde inter ſe diuiſi, quidã enim dicũt, eiuſmodi Religioſos, pro debitis ciuilibus conueniri debere, corã ſuis Iudicibus Conſeruatoribus, quã ſententiam & opinionem tenet Io. Gutier. lib. 3. ſuarum qq. Canon. q. 10. neque prædictæ ſuæ reſolutioni, obſtare inquit, ꝙ prius in præcedenti quæſtione dixerat, nempe non poſſe Religioſos, & Regulares prædictos, corã ſuis Iudicibus Conſeruatoribus, contra debitores agere ex cauſa

Nota, quod de Iure communi actor ſemper tenetur ſequi forum rei. ciuili, nec ipſos in eiuſmodi rebus ſe intromittere, nã inter hunc & illũ caſum, quammaxima eſt differentia, latiſſimumq. diſcrimen, actor enim ſecundum iuris Regulas, de iure cõi loquendo, ſemper debet ſequi forũ rei, vt habetur *in iure, in c. ſi clericus laicũ, & ibi gloſ. & in c. cũ ſit generale, de foro compet. traduntq. D D. latiſſime in l. iuris Ordinem cũ ſimil. C. de iuriſd. omn. iud.* quo fit, vt in præcedenti caſu, cũ Religioſi prædicti eſſent actores, debitores vero rei, non ipſos poterant ad ſuorũ Conſeruatorũ iudicium trahere, quinuero corã proprijs eorũ Iudicibus, debebãt illos conuẽire, neque Conſeruatores in eiuſmodi rebus poſſent ſe intromittere, cum de iure cõi loquendo, nõ cognoſcãt, aut agnoſcere debeãt, niſi de manifeſtis iniurijs & violentijs, iuxta iã pluries dictũ *c. 1. de off. & poteſt. iud. del. in 6.* at in præſenti caſu, è cõtra ſe res habet, nam cũ actores ſint ſeculares & prædicti Religioſi rei, habeantq. à ſede Apoſt. Iudicem Conſeruatorẽ, delegatũ & deputatũ, quem elegerunt pro ſuis cauſis, qui eos defendat & manuteneat, conſequens eſſe videtur, vt corã eo conueniendi ſint ex quacumque cauſa, ſed maxime ex cauſa ciuili, cũ is ſit proprius eorũ Iudex, ratione cuius exempti ſunt à poteſtate Iudicis ordinarij, qua etiam ratione à iure, ſæpe ac ſæpiſſime, quinuero & à ſacro Conc. Trid. appellantur & nuncupantur exempti. Verba ſunt expreſſa ſupradicti Ioan. Gutier. quam ſuam ſententiam aliquibus rationibus, ac iuribus comprobare contendit, de quibus ſtatim dicemus.

II. Opinio. Sed contrariam omnino opinionem, tenent alij, aſſerentes, Religioſos & Regulares prædictos, pro debitis ciuilibus, non poſſe aut debere corã dictis ſuis Iudicibus Conſeruatoribus conueniri, nec vero corã Iudice ordinario Eccleſiaſtico, à quo omnino exẽpti ſunt, atque notorium exemptionis priuilegium habent, ſed corã ſuis proprijs Prælatis, qui ſunt veri & proprij ipſorum Iudices, tam in ciuilibus quã in criminalibus, & quibuſcũque alijs. Hãc ſent. & opin. tenet, multiſq. probat & firmare contendit, P. Fr. Eman. Rodr. in ſuis qq. Regul. to. 1. q. 65. ar. 13. vbi hac de re agit, & quia prædictarũ opinionum quælibet in ſpeciali, atque particulari caſu, non ratione & ſua probabilitate caret, quinuero videtur, quod defendi, ac ſuſtineri poſſit, pro pręſentis art. reſolutione, & vt hac in re, ꝙ tenendũ ac practicandũ eſt, & in mediũ proferam, breuiter ſumma reſolutione ſequẽtes ſtatuo cõcluſiones.

Prima Concluſio.

Proprius & immediatus Religioſorũ, ac Regularũ Iudex eſt Abbas, ſiue ipſorum Pręlatus, tam in ciuilibus, quam in criminalibus.

CErtiſſimum eſt & omni dubio procul, ꝙ proprius Religioſorũ, ſiue Regularium ordinarius Iudex, atque immediatus, eſt Abbas, ſeu alius ipſorũ Prælatus in pertinentibus ad Regulam, regulariaq. ſtatuta, tam in ciuilibus quam in criminalibus. Hæc concluſio eſt certa, & manifeſta, & eam tenet expreſſe Nauarr. in Comment. 2. de Regul. ſuper *cap. non dicatis 12. q. 1. num. 63.* quam & probat *ex lege fin. C. de iuriſdictione omn. iud. & ex capitulo cum*

ab

ab Eccleſiarum de offic. ordinarij, nec ſolum probatur prædicta concluſio, per ea quæ ibidem, à prædicto Doctore adducuntur latiſſime, verumetiam & per illa quæ tradit idem ipſe, in Comment. 3. ſuper cap. *nullam 18. q. 2. nu. 4.* explicando, & declarando illa verba Pelagij Papæ, ibidem appoſita, quibus dixit *quod nota Monaſterij poteſtas ad Abbatem pertinet*. Sed præterea probatur, quia hac ratione Religioſi, & Regulares prædicti, cõmuniter in iure, atque in Concilio Trident. vocantur exempti, & eorum exemptio ab Epiſcoporum, ſeu aliorum Iudicum iuriſdictione, adeo eſt notoria, cunctiſq. peruia, vt dicant omnes communiter ſcribentes, eam probatione minime indigere, & quod ab ordinarijs citati non tenentur eiſdem reſpondere, aut coram ipſis comparere. Qua quidem de re videantur, quæ latiſſime tradit Syluester *verbo exemptio q. 7. num. 8* citans in id, Panorm. *in cap. cum Ordinem de reſcriptis*, vbi ad hoc propoſitum plura dicit, faciendo diſtinctionem, inter notorie exemptos, & iamdiu toleratos in exemptionis priuilegio, quales ſunt Mendicantes, & alios non ita notorie exemptos, & dicit, quod primi citati, non tenentur coram Iudicibus ordinarijs comparere, quod probat ex multis iuribus, & quod ſententia ab ipſis lata contra ipſos, tamquã contra contumaces, erit omnino nulla, vtpote lata a nõ ſuo Iudice, alij vero comparere tenentur, ad allegandum ſuum priuilegium, intra terminum ſibi præfixum, ſed in loco congruo atque ſecuro, iuxta *cap. cum perſona de priuilegijs. lib. 6.* Supradicta omnia ſunt certa & vera, de iure communi, & quamuis Nauarr. loco ſupracitato, aliqualiter dubitet, quinuero expreſſe dicat, quod Prælatus inferior, de iure communi, non habet iuriſdictionem, in eos qui ſunt ſui Collegij, quoad extraria, quæ non tangunt Regulam, aut Regularia ſtatuta, ſiue ciuilia, ſiue criminalia, inquit tamen quod ex priuilego, vel ſaltim conſuetudine, nullum eſt Monaſterium, in quo iam Prælatus, non cognoſcat etiam de illis, ſaltim cum crimina non requirunt depoſitionem, expreſſeque fatetur, quod iam omnes Regulares exempti ſunt ab Epiſcoporum & ordinariorum iuriſdictione, quod adeo inquit, verum eſt, vt raro in prædictis Religioſis locum habeat, *cap. volentes de priuilegijs lib. 6.* quo cautum & ſtatutum fuit, vt ordinarius poſſet cognoſcere contra exemptos, ratione delicti vel contractus, extra loca exempta facti, vel rei ſitæ extra illa, nã aliquibus (inquit) Religionibus cõceſſum eſt directe, alijs vero per communicationem, & indirecte, vt conueniri non poſſint, etiam in illis, cum derogatione prædicti, *cap. volentes*, editi in Concilio Lugdun. Sed de hoc alias, nunc procedamus vlterius.

Nota valde circa Religioſorũ exemptionem, quibus in caſibus citati, vt coram ordinarijs comparea nt, reſpondere tenea͂tur.

Secunda Concluſio.

De iure communi loquẽdo, Religioſi & Regulares, pro debitis ciuilibus, coram ſuis proprijs Prælatis, non vero coram ſuis Conſeruatoribus, aut Iudice Eccleſiaſtico ordinario, debent conueniri. Hæc concluſio eſt expreſſe contra ſupradictum Ioann. Gutier, ſed tenet eam prædictus Pater Frater Emman. Rodriguez, loco ſupracitato, ſatiſque colligitur ex cõcluſione prædicta, etenim ſi Religioſi & Regulares, vt prædictum eſt, ſuos habent ordinarios atque immediatos Iudices, nempe proprios Prælatos, quibus ſubijciuntur, & qui Monaſterijs præſunt, non ſolum in pertinentibus ad ipſorum Regulam, regulariaq. ſtatuta, verumetiam in negotijs extrarijs, ciuilibus & criminalibus, contra rationem omnino, & contra Ius ipſum eſſe profecto videtur, vt etiam pro debitis ciuilibus, coram alijs conueniantur, quicumque illi ſint, ſiue ſint Iudices ordinarij Eccleſiaſtici, à quibus (vt præmiſſum eſt) ſunt exẽpti; ſiue vero ſint Iudices Conſeruatores prędicti, qui vel maxi-

De Iure communi loquẽdo, Religioſi & Regulares, pro debitis ciuilibus, corã ſuis proprijs prælatis, debent conueniri, non vero coram Iudicibus conſeruatoribus, neque coram ordinario.

me,in hiſce rebus,nullam omnino ſuper eos poteſtatem habent.Quod contra prædictum Ioan. Gutier. hac vel vnica eaq. efficaciſſima ratione probatur,& vt dicitur ad hominẽ, nam ſi vt ipſe dicit, & habetur expreſſe *in d. cap. 1. de off. & poteſt. Iud. dele.* Iudices Cõſeruatores prædicti,non poſſunt cognoſcere niſi de manifeſtis iniurijs & violentijs,nec ſuam poteſtatem extendere,ad alia quæ iudicialem requirunt indaginem,ſub pœna ibidem poſita, hac enim ratione affirmat,non poſſe Fratres prædictos,reos pro debitis ciuilibus,coram ſuis Conſeruatoribus Iudicibus conuenire, qua ratione ergo in præſenti contrario caſu, in odium prædictorum Religioſorum, ampliandam,atq; extendendam dicit,dictorum Iudicum Conſeruatorum,poteſtatem & iuriſdictionem,vt pro debitis ciuilibus, coram ipſis,non vero coram ſuis proprijs Prælatis,Religioſi ijdem conueniantur? Hæc certe ratio, meo quidem iudicio fortiſſima eſt,clareq. cõcludit.Cui & alia de nouo accedit,nam vt etiam ex dictis conſtat,Superiores atque Pręlati,ſunt Religioſorum ordinarij Iudices, ordinariamq. ſuper eos exercent iuriſdictionem, quæ ſecundum Iuris Regulas,ad omnia ſe extendit,in quibus non ſunt prohibiti, & in quibus expreſſe limitata non fuerit, prædicti vero Conſeruatores,tantummodo ſunt Iudices delegati,delegatamq. habent iuriſdictionẽ, quæ non ſe extendit,niſi ad illa quæ ſibi committuntur expreſſe,aut fine quibus non congrue poſſent expediri, & nullo modo ſe extendit ad ea, quæ expreſſe ſunt prohibita & limitata iure, ergo contra Ius, & contra rationem omnino erit,vt pro debitis ciuilibus, Religioſi & Regulares corã eiuſmodi Conſeruatoribus,non vero coram proprijs ipſorum Prælatis conueniantur.Supradicta omnia confirmantur,ex eo quia Religioſi ijs præſertim temporibus,non habent perpetuos Conſeruatores,ſicut habebant antiquitus, coram quibus pro prædictis debitis ciuilibus debeant, aut poſſint conueniri, quinuero habent Conſeruatores ad nutum amouibiles, eoſque nominant atque conſtituũt, ſolummodo quando id neceſſitas aliqua exigit, dicere autem,vt prædictus Ioan.Gutier.dicit, quod in eo caſu,coram Iudice Eccleſiaſtico ordinario conueniantur, qui eoſdem compellat ad conſtituendum & aſſignandum Conſeruatorem,ſeu iam aſſignatum oſtendant, coram quo lis, & cauſa proponatur, debitumq. petatur, alioquin quod ipſi ad ſe negotium auocent, atque in eo procedant, non videtur nimis iuridice dictum,neque ad rationem conformiter, cum vt prædictum eſt, habeant ipſi ſuos Iudices ordinarios Prælatos, coram quibus poſſint conueniri; & reuera Conſeruatoribus Iudicibus prædictis,iuriſdictio in eo videtur concedere,quam ius ipſum nullatenus ſibi permittit,non ergo eſt iuridicũ,quod ſupradictus Ioan.Gutier. dicit,neque Religioſos prædictos,à Iure ſiue à Cõcilio Trid.dici exemptos,à iuriſdictione Iudicum ordinariorum, ratione prædictorum Conſeruatorum, nam Religioſorum exemptio, non à Conſeruatorijs,ſiue Iudicibus Conſeruatoribus prædictis dimanat,ſed à ſubiectione ſuorum Prælatorum ordinariorum,quibus in vtroque foro ſunt ſubiecti, quod eſſe verũ conſtat ex ipſis priuilegijs, & Conſtitutionibus Apoſtolicis, ac ex vniuerſali ita cõprobata & declarata cõſuetudine,& forſan prius Religioſi prædicti,fuerunt exempti, quam pro eiſdem Conſeruatores conſtituti.Sed quidquid de hoc ſit,nihilominus prædicta cõcluſio vera eſt,firmiterq. tenenda,quod communiter, & Regulariter loquendo, religioſi pro debitis ciuilibus,coram ſuis proprijs ordinarijs Prælatis, nõ vero coram Iudicibus Conſeruatoribus prædictis, neque corã Iudice Eccleſiaſtico ordinario debent conueniri. Exiſtimauit,vt credo,ſupradictus Ioan.Guzier,quod Conſeruatores Regularium,ſunt ad modum Conſeruatorũ, Vniuerſitatũ, Doctorum

rum & Scholarium, qui de omnibus eorum cauſis iudicãt atque cognoſcũt, ciuilibus & criminalibus, & alios non habent Iudices, coram quibus poſſint conueniri, quorum etiam ratione, dicuntur exempti à iuriſdictione Eccleſiaſtica & ſeculari; at in Religionibus non ita ſe res habet, nam Religioſi ſuos habent Iudices ordinarios Prælatos, qui de eorum omnibus cauſis cognoſcant, per iuriſdictionem ordinariam, per quam ab alia ordinariorum Eccleſiaſticorum iuriſdictione dicuntur exempti, & non per ſubdelegatam, prædictorum Iudicum Cõſeruatorum, qui ſolummodo deſtinantur, pro defenſione fratrum à violentijs, & manifeſtis iniurijs, nõ vero ad alias cauſas.

Tertia Concluſio.

Coram quo Iudice ſint côueniẽdi Regulares, extra Monaſterium degentes, in cauſis mercedum, ac miſerabiliũ perſonarum.

In cauſis ciuilibus, mercedum & miſerabilium perſonarũ, Regulares extra Monaſterium degentes, quomodolibet exempti, etiamſi Iudicem deputatum habeant, ſiue illum non habeant, coram locorum ordinarijs, tamquam in hoc ab ipſa Sede Apoſtolica delegatis, poſſunt conueniri. Hæc concluſio habetur expreſſa, in Conc. Trid. *ſeſſ. 7 c. 14.* vbi ad hoc propoſitum ſequentia habentur verba. *In exemptorum cauſis, conſtitutio Innocenti IV. quæ incipit, volentes, in generali Concil. Lug. edita ſeruetur, quam eandem ſacroſancta Synodus innouandam cenſuit, & innouat. addendo inſuper quod in ciuilibus cauſis, mercedum & miſerabilium perſonarum, clerici ſeculares aut Regulares, extra Monaſterium degentes, quomodolibet exempti, etiamſi certum Iudicem à Sede Apoſtolica deputatũ in partibus habeant, in aliis vero ſi ipſum Iudicem non habuerint, coram locorum ordinariis, tamquam in hoc ab ipſa Sede Apoſtolica delegatis, conueniri & iure medio ad ſoluendum debitum cogi, & compelli poſſint, priuilegiis & exemptionibus, Cõſeruatorum deputationibus, & eorum inhibitionibus aduerſus præmiſſa nequaquam valituris.* Id ipſum confirmatur *in eodem Concilio ſeſſ. 14. c. 5.* Quæ ſupradicta verba, explicans Nauar. in d. Comment. 2. de Regularib. *ſuper cap. non dicatis nu. 63.* inquit, ea eſſe intelligenda ſolummodo, vt verba ipſa ſonant, de Monachis extra Monaſterium degentibus, iuxta id, quod in eodem Concilio habetur *ſeſſ. 6. c. 3.* de Monachis ſiue Regularibus delinquentibus extra Monaſterium, nam ijs quoad cauſas ciuiles mercedum, & miſerabilium perſonarum, & quando delinquunt, nulla exemptionis proſunt priuilegia. Vnde inter Regulares exemptos, degentes extra Monaſteria, & degentes intra, duplicem conſtituit differentiam, quarum eſt prima, quod iſti ſuper nullis cauſis, conueniri poſſunt coram ordinarijs, illi autẽ ſic, ſuper prædictis duobus generibus cauſarum, nempe mercedum ac miſerabilium perſonarum. Secunda vero eſt, quod degentes intra Monaſteria, non poſſunt propter ſua delicta ab ordinario puniri, niſi quando extra Monaſterium, cum populi ſcandalo delinquunt, & non puniuntur à ſuis Prælatis, monitis ab ordinarijs, id vt faciant: at vero extra Monaſterium degentes; puniri poſſunt, ſicut à contrario ſenſu colligitur, ex eodẽ Conc. *ſeſſ. 25. cap. 14.* vbi ad hoc propoſitum ſequentia verba habentur, *Regularis non ſubditus Epiſcopo, qui intra clauſtra Monaſterij degit, & extra ea ita notorie deliquerit, vt populo ſcandalo ſit, Epiſcopo inſtante à ſuo Superiore intra tempus ab Epiſcopo præfigẽdum, ſeuere puniatur, ac de punitione Epiſcopum certiorem faciat ſin minus, à ſuo ſuperiore officio priuetur, & delinquens ab Epiſcopo puniri poſſit.* Per quæ dicta verba dicit prædictus Nauarr. reſpondiſſe ſe, non potuiſſe Vicarium cuiuſdam Epiſcopi Regni Neapolitani, cognoſcere de quodam cenſu, qui petebatur à quodam Conuentu, Ordinis Minimorum Sancti Franciſci de Paula, habentium exemptionẽ, cum derogatione *dicti cap. volentes,* tum quia non degebant extra Cõuentum, tum etiam quia non agebatur, de vlla prædictorum duorum generum cauſa,

Digitized by Google

nec de delicto extra Monaſterium, cum populi ſcandalo commiſſo, quæ omnia quammaxime iuridice dicta ſunt, & multum memoriæ commendanda. Et aduerto, quod non dicuntur extra Monaſteriorum clauſtra degere, Fratres qui prædicationis vel confeſſionis, ſeu eleemoſynæ petendæ cauſa, aut alterius rei ſimilis, ad tempus & non permanenter, extra Monaſteria commorantur, ſed qui ibidem domicilium habent, ex ſpeciali licentia ſiue priuilegio, vt extra ſua Monaſteria degant. Neque etiam extra dicuntur degere, illi qui ſecundum ſua regularia inſtituta, inſeruiunt alicui beneficio, aut ſunt addicti alicui Monaſterio Monialium, neque eiuſmodi comprehenduntur in decreto prædicto, nam quamuis extra Monaſterium commorentur, non tamen extra illud proprie dicuntur degere, cum ſint ſubditi proprijs ſuis Prælatis, nec ibi exiſtant ex aliqua ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia, ſiue priuilegio. Solummodo ergo in prædicto comprehenduntur decreto, Fratres extra Monaſteriorum clauſtra degentes, ex prædicta licentia, aut priuilegio, atque immediate Sedi Apoſtolicæ ſubiecti, pro quibus cõſueuere ſemper conſtitui, & deputari Iudices Conſeruatores, qui de omnibus eorum cauſis, tam ciuilibus quam criminalibus cognoſcerent, de quibus dicit Concilium, quod non obſtantibus prædictis Iudicibus, ſi illos habeãt, aut etiam ſi illos non habeant, & exemptione quacumque in cauſis ciuilibus, mercedum, & miſerabilium perſonarum, coram ordinarijs conueniri poſſint, tamquam in hoc ab ipſa Sede Apoſtolica delegatis, & Iure medio cogi & compelli ad ſoluendum debitum.

Quinã fratres dicantur extra Monaſterij clauſtra degere.

Quarta Concluſio.

Religioſi, & Regulares extra Monaſteriorũ clauſtra degentes, corã quo Iudice pro debitis ciuilibus habeãt cõueniri extra caſus dictos.

Religioſi & Regulares, ex ſpeciali priuilegio, ſiue licentia, extra Monaſteriorũ clauſtra degentes, in cauſis ciuilibus aliarũ quarumcumq; perſonarũ, extra cauſas mercedum, & miſerabilium perſonarum, ſi Iudicem Conſeruatorem in reſcripto deputatum habeant, coram eo conueniri poſſunt, ſin vero illum non habent, in tali caſu poterunt conueniri, coram Iudicibus ordinarijs. Hæc cõcluſio ſatis videtur Iuridica, rationiq. conſona, nam cũ Religioſi prædicti, extra Monaſteriorũ clauſtra degant, ac quodãmodo exempti ſint, ab ordinaria ſuorum Prælatorum, ordinariorumq. Iudicum iuriſdictione operæ pretium eſt, vt Iudicem habeãt, coram quo in eiuſmodi caſibus, quinuero & in alijs occurrentibus, debeant & poſſint conueniri. atque ita ſi illũ in reſcripto deputatum habent, coram eo conuenientur, tamquam coram Iudice in id à Sede Apoſtolica delegato, eo modo quo conueniri deberent coram proprijs ſuarum Religionum Prælatis, ſi intra Monaſteria degerent; Si vero illum non habent, in tali caſu ratio ipſa fert, vt conueniantur coram ordinarijs Eccleſiaſticis, vt non deficiat Iudex, apud quem conueniantur. In hoc ſenſu intellecta, atque in propoſito caſu, indubie veram eſſe intelligo doctrinam traditam à prædicto Ioanne Gutier. loco ſupracitato, & quod ad ipſum prædicta Concilij verba, ſuperius poſita poſſunt applicari, & adaptari illiq. quadrant, non vero ad caſum quem ipſe ibidem adducit. nam loquitur indifferenter, & abſq. delectu & diſcrimine, de omnibus in vniuerſum Religioſis, tam intra Monaſterium degentibus, quam extra, cum reuera Cõcilium in decreto prædicto, non loquatur niſi ſolummodo, de Religioſis extra Monaſterium degentibus, ad ſenſum ſupradictum, vt patebit intuenti; idquod & Nauar. tenet expreſſe loco ſupracitato. Vnde dico quod praxis in eiuſmodi caſibus ſeruanda, non eſt illa, quam tradit prædictus Io. Gutier, ſed iſta quæ ſequitur, nẽpe ꝙ Religioſi intra Monaſteriorũ clauſtra degẽtes, pro quibuſcumq.

In quo ſenſu opinio, & ſententia Ioannis Gutieres ſit vera.

Praxis in hiſce rebus ſeruanda, quęnam ſit, pro Religioſis tam intra. quã extra clauſtra degentibus.

cumq. debitis ciuilibus,nō corā Iudicibus ſuis Cōſeruatorib.nec vero corā Ordinario Eccleſiaſtico, ſed coram ſuis proprijs Prælatis, qui ſunt veri & proprij ipſorum Iudices, debent conueniri, & hoc etiamſi debita ſint mercedum atque miſerabilium perſonarum,nam decretum quo Concilium ſtatuit, vt in ijs conueniantur coram Ordinarijs, non intelligitur, niſi de Religioſis extra clauſtra Monaſteriorum degentibus, vt ex ipſo textu expreſſe conſtat. Si vero Religioſi ſupradicti extra clauſtra degant, & debita ſint mercedum, ac miſerabilium perſonarum, ſiue Iudicem Conſeruatorem, certum à Sede Apoſtolica deputatum in partibus habeant, ſiue illum non habeant, conueniri debent coram locorum Ordinarijs, tamquam in hoc ab ipſa Sede Apoſtolica delegatis, & iure medio, ad ſoluendum huiuſmodi debita, cogi & compelli poſſunt, priuilegijs, exemptionibus, Conſeruatorum deputationibus, & eorum inhibitionibus aduerſus præmiſſa nequaquam valituris (verba ſunt expreſſa ſupradicti Concilij.) Sed quid ſi ſupradicti Religioſi, extra dicta Monaſteria degant, & debita ſint, non mercedum & miſerabilium perſonarum, ſed aliarum perſonarum quarumcumque, quid in hoc caſu faciendum eſt? Ad hoc reſpondeo, ſub diſtinctione, quod ſi Iudicem habeant, per Sedem Apoſtolicam deputatum vt ſupra, coram eo poſſunt & debent conueniri: ſi autem illum non habuerint, coram locorum Ordinarijs, tamquam in hoc à Sede Apoſtolica delegatis, vt ſupra,non obſtantibus quibuſcumque, &c. Et hic eſt verus ſenſus illorum verborum, quæ in Decreto prædicto ponuntur, *in alijs vero ſi ipſum Iudicem non habuerint*, &c. non vero ille quem exiſtimauit ſupradictus Ioan. Gutier, comprehendendo in dicto Decreto, omnes in vniuerſum Religioſos, tam degentes intra, quàm extra Monaſteria, cum reuera (vt prædictum eſt) Concilium non loquatur, niſi de degentibus extra. Vnde perperam,ac ſine ratione colligit, quod Religioſi degentes intra,non coram ſuis Prælatis & Iudicibus Ordinarijs, ſed coram dictis Iudicibus Conſeruatoribus, ſi illos habuerint, ſin vero minus, coram Iudice Ordinario Eccleſiaſtico debeant & poſſint conueniri. Supradicta omnia, meo quidem iudicio,ſunt certa & vera, ſtando in iure communi. Neque obſtabit dictis, ſi in aliquo priuilegio ſiue conſeruatoria, habeatur expreſſe, quod aliqui Religioſi, tam in cauſis ciuilibus, quam in criminalibus, ſeu mixtis, ſiue ſint actores ſiue vero rei, poſſint & valeant eligere Conſeruatores, coram quibus eorum cauſæ agantur, quale priuilegium habere dicuntur, Religioſi viri Societatis Ieſu, nam dico, quod in tali caſu, ſi ipſi voluerint, eo vti poterunt: non tamen ad id aſtringuntur de iure communi. Erit autem eiuſmodi priuilegium, vtile atque proficuum, in caſu quo ab eiſdem ſeu ab alijs, qui eiuſdem communicationem habeant, coram Iudice ſeculari ſiue Eccleſiaſtico, aliquod petatur ciuile debitum, dicentibus ad ipſos iuriſdictionem pertinere, non vero ad proprios Regulares Prælatos. Nam in tali caſu,cum Prælati Regulares nullis armis poſſint ſe defendere, contra ſupradictos Iudices,procedendo pœnis & cenſuris, virtute priuilegij prædicti,eligere poterunt Iudicem Conſeruatorem,qui idipſum faciat,atque de eadem cauſa cognoſcat,vel ad Prælatos ſupradictos illam remittat. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Nota hoc valde.

ARTI-

ARTICVLVS XI.

Vtrum Iudices Conſeruatores Regularium, procedere poſſint, contra detentores animalium eorumdem, facientium damnum in paſcuis, ſeu alibi?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur breuiter per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

Iudices Cóſeruatores Regularium, nõ poſſunt procedere contra detentores animaliũ ſuorum, facientium damnũ in paſcuis ſeu alibi, ex ea ſolũmodo ratione, quia illa detinent.

IVdices Conſeruatores Regularium, non poſſunt per cenſuras procedere, contra detentores animalium eorumdem, facientium damnum in paſcuis, ſeu alibi, ea ſola ratione quia ipſa detinent. Hæc Concluſio probatur expreſſe, nam eiuſmodi animalia non ſunt res Eccleſiaſticæ, ſed ſeculares, quamuis quoad dominium ad Eccleſiaſticos ſiue Regulares prædictos ſpectent. Quo fit, vt à Iudice ſeculari, ſine aliqua ipſorum iniuria poſſint detineri, quando inueniuntur in paſcuis ſeu alibi, alienis rebus damnum inferentia, iuxta caſum legis poſitæ, in noua recop. *l. 12. tit. 3. lib. 1.* vbi contra animalia prædicta conſtituitur certa & peculiaris pœna. Quod autem animalia ipſa, pertineant ad forum ſeculare, non vero Eccleſiaſticum, tradit expreſſe Baldus, *in l. de yis, C. de Epiſc. & Cler.* vbi inquit, quod quando tributum eſt appropriatum ipſi rei, Iudex poteſt manumittere ad rem ipſam, quamuis ſit Clerici aut Religioſi, recipereq. tributum, quia eſt de ſua iuriſdictione, ſed non poterit, inquit, facere aliquid contra perſonam Clerici aut Religioſi, alias incidet in pœnam Canonis, id quod tenent omnes communiter Doctores. Vnde fit, quod non poſſunt Religioſi prædicti, eligere Conſeruatores, contra detentores ſupradictorum animalium, ex ea ſola ratione quia illos detinent, vt dictum eſt, bene tamen ex alia, de qua ſit ſecunda Concluſio.

Secunda Concluſio.

Iudices Cóſeruatores Regulariũ, in quo caſu poſsũt procedere contra detẽtores ſuorum animaliũ.

Iudices Conſeruatores Regularium, bene poſſunt procedere, contra ſupradictos detentores animalium, quando ratione damni illati, Monachi ſiue Religioſi, conueniuntur coram ſeculari Iudice, vel Eccleſiaſtico Ordinario, non vero coram proprijs ipſorum Prælatis, aut coram dictis Conſeruatoribus, ſi ipſi in eoſdem conueniant. Hæc Concluſio ſatis conſtat, ex ſupradictis in præcedenti Articulo. Et ratio ipſius in promptu eſt, nam prædictorum Religioſorum perſonæ, ſunt exemptæ à ſupradictorum iuriſdictione, nec vllo modo conueniri poſſunt, coram ſeculari Iudice, nec vero coram Iudice Eccleſiaſtico Ordinario, cum ipſi habeant proprios Iudices, nempe ſuos Ordinarios Prælatos, aut Conſeruatores prædictos, coram quibus poſſint conueniri, quinuero & debent, cum ſint rei, iuxta ſuperius dicta: ergo ſi aliter fiat, vis atque violentia in eo ipſis infertur, manifeſtaq. illis irrogatur iniuria, quam euitare, ſiue non permittere, eſt proprius caſus, dictorum Conſeruatorum, iuxta *cap. 1. de offic. & poteſt. Iud. deleg. in 6.* atque ita in hoc caſu, bene poſſunt procedere contra talia facientes, & Iudices in eiuſmodi non ſe inhibentes. Et idem exiſtimo eſſe dicendum, ſi detentio prædictorum animalium, per Iudices ſeculares facta fuerit omnino iniuſta, & cum Religioſi prædicti paratos ſe exhibeant, ad ſatisfaciendum damno, & ſtandum

dum (vt dicitur) iuſtitiæ, ſufficienti præſtita cautione, noluerint illa ſibi dimittere, niſi prius fiat realis reſtitutio & ſatisfactio. In tali caſu etiam credo, quod poſſunt contra eoſdem procedere, tum quia in eo ipſo grauis atque notoria illis irrogatur iniuria, propter prædicta animalia detenta, tum etiam quia in ſua exemptione, & per Bullarū Conſeruatoriarum priuilegia, non ſolum perſonæ prædictorum Regularium ſunt à dictis Iudicibus exemptæ, verumetiam & eorum bona, mobilia & immobilia, & ad protectionem & defenſionem, ſupradictorum Iudicum Conſeruatorum ſpectant.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum Conſeruatores Regularium, poſſint procedere contra alios Regulares & Religioſos, & contra Doctores & Scholares, habentes etiam pro ſuis cauſis Conſeruatores?

Ratio dubitandi eſt, quia vt habetur in iure, *in Authent. de ſanctis Epiſcopis, §. ſed hac praſenti, & in l. verum, §. vlt. cum legibus ſequentibus, ff. de Minoribus*, priuilegium habens non vtitur priuilegio, contra habentem idem priuilegium, quod eſt id quod communiter dicitur, *quod priuilegiatus contra pariter priuilegiatum non gaudet priuilegio*: ergo cum in præſenti (vt ſupponitur) prædicti Regulares, Doctores & Scholares pro ſuis cauſis priuilegium habeant, eligendi Conſeruatorem, de factoq. ipſum teneant, videtur, quod Conſeruatores Regularium ſupradictorum, non poſſint procedere contra Conſeruatores aliorum. Pro alia parte facit, quia ſi hoc eſſet verum, ſequeretur, quod vt plurimum neutri eligere poſſent Conſeruatores, & maxime contra ſe inuicem, quod eſt contra conceſſionem expreſſam multarum Conſeruatoriarum, quibus habetur, vt eligere poſſint Conſeruatores, contra quaſcumque perſonas, tam Eccleſiaſticas & Regulares, quam ſeculares, &c. Vt autem hoc plenius fiat, ſciriq. poſſit, qualiter practicari habeat, pro reſolutione propoſitæ difficultatis, ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Priuilegiatus contra pariter priuilegiatum, non gaudet priuilegio.

Concluſio.

Certiſſimum eſt & omni dubio procul, quod in multis caſibus, Conſeruatores Regularium, procedere poſſunt, contra alios Regulares ſiue Religioſos, & contra Doctores & Scholares habentes etiam pro ſuis cauſis Conſeruatores. Hæc Concluſio manifeſte probatur, ex ratione adducta pro contraria parte ad rationem dubitandi, & quia quamuis verum ſit, quod pro alia parte adducitur, ac communiter dicitur, quod priuilegiatus contra pariter priuilegiatum, non gaudet priuilegio, id tamen intelligendum eſt, quando vterque priuilegiatus priuilegio gaudet, quod eſt dicere quando ſimul concurrunt duo, qui priuilegium habent, & ſunt in caſu, quo vtrumq; priuilegium valet, quiquidem caſus non dabitur de facili, nam regulariter loquendo, quando duo ſimil idem habent priuilegium, & contendunt de aliqua re, is quidem præfertur alteri, qui eiuſmodi priuilegium actu habet, & actu eſt in ea re, & in ea ſpecie, de qua controuertitur, & de qua agitur, prout habetur in iure, *in l. vlt. ff. ex quibus cauſis*, & ibi notat Bart. & poſt alios Ioan. Parlad. lib. 1. *rerum quoti. cap. 17. num. 28.* plures Doctores allegando, & pro hac concluſione facit, *iuris Regula, nu. 65.* qua dicitur, quod in pari delicto & cauſa, potior eſt conditio poſſidentis. Vnde in hoc caſu, quodammodo dicere poſſumus, quod non duo, ſed vnus tantummodo habet priuilegium, nempe ille qui læditur, alter vero cum in ea cauſa non

In multis caſibus, Conſeruatores Iudices, quorūdam Regularium, procedere poſſunt contra aliorum Cōſeruatores, ſeu cōtra alios Religioſos.

Nota, quod in pari delicto, & cauſa, potior eſt cōditio poſſidentis.

fuerit

fuerit læſus, priuilegium minime habere dicetur. Quam doctrinam latiſſime tradit Abbas, *in cap. ad aures, de præſcriptionibus, & in cap. ſuper ſpoliatione, de ordine cognitionum*, & Couar. *in Regula poſſeſſor. 2 p.§.2.num.4.* Qua de re videantur, quæ latiſſime diximus ſupra, q 42. art.8. explicando prædictum iuris axioma, quo dicitur, quod priuilegiatus contra pariter priuilegiatum, non gaudet priuilegio, vbi illud nonnullis exemplis, caſibuſq. adductis illuſtrauimus. Et hæc de iſto Articulo, ac tota Quæſtione dicta ſufficiant.

QVÆSTIO XLVIII.

De portione Canonica, & ijs quæ ad hanc materiam ſpectant, in quatuordecim Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quidnam ſit portio Canonica, & quotuplex?

Prima Concluſio.

Quidnã ſit Canonica portio, & quare ſic dicatur.

CAnonica portio, dicitur quædam pars, quæ iure debetur Epiſcopis, ſeu Eccleſijs Parochialibus, à quibuſcumque, de rebus prouenientibus illis, aliqua ratione. Diciturq. Canonica portio, pro eo, quod ſit à Canonibus approbata, ac debita Decretorum Canonicorum iure. Hanc Concluſionem ponit expreſſe Syluester, *verb. Canonica portio, num.1.* & pro ea citat *cap. de his, & cap. decreuimus, 10.q.1. & cap. ſtatutum, 16.q.1. & Clement. Dudum, de ſepulturis*, quibus in locis, fit mentio ſupradictæ Canonicæ portionis. Sit ſecunda Concluſio.

Secunda Concluſio.

Canonica portio duplex eſt, alia Epiſcopalis, alia vero Parochialis.

Prædicta Canonica portio, eſt duplex, vna debita Epiſcopo, ab omnibus Eccleſijs totius diœceſis, de omnibus relictis factis eiſdem, altera debita Eccleſiæ Parochiali, de relictis à Parochiano, vel obuenientibus ratione funeris, loco illi, in quo eligit ſepulturam. Hæc etiam Concluſio eſt ſupradicti Syluestri, & de prima intelligendum eſſe dicit, ſupradictum *cap de his, cum ſequentibus*, & multa alia quæ tradit gloſſa, *in cap. officij, de teſtam.* Et addit, quod Epiſcopalis Canonica portio, ſecundum gloſſam, *in cap. requiſiſti, de teſtam. eſt*, tertia, vel quarta pars, ſecundum conſuetudinem, Parochialis vero eſt varia, nam in quibuſdam partibus, eſt medietas, in alijs vero tertia, vel quarta pars, ſecundum varia jura atq; varias conſuetudines, quibus conſuetudinibus dicit eſſe ſtandum, ſecundum *cap. certificari extra, de ſepulturis*; & quod ſi ibi conſuetudo non apparet, ſecundũ Hoſtienſem, ſpectanda eſt conſuetudo Eccleſiæ Metropolitanæ; & ſi nec illa appareat, ſpectanda eſt conſuetudo Eccleſiarum vicinarum, quæ ſi varia ſit, ſecundum Goffredum quarta debetur, quia in hanc iura magis concordare videntur, *iuxta, c. in noſtra, de ſepulturis*, & quia in dubijs ſemper ſequimur, quod minimum eſt, *iuxta l. ſi ita relictum, ff. de leg. 2. in fin. & l. ſemper, ff. de regul. iuris*, quod & notat Archidiaconus, *in cap. cum quis, de ſepulturis, lib. 6.* & Innocent. *in dicto cap. requiſiſti*, & Bernardus, *in dicto cap. certificari*. Quæ omnia dicit Sylueſter eſſe vera, niſi vbi conſuetudo eſſet, dandi medietatem, vel tertiam par-

Nota circa ſolutionẽ quartæ funeralis, quod in dubijs ſemper eſt ſequẽdum id, quod minimum eſt.

tem

tem, quia tunc iſta eſſet debita, & ſic ſunt intelligenda iura dicentia, quod eſt tertia pars, vel medietas. Tandem concludit Syluester, dicendo, quod de hac quarta parte, ſiue Canonica portione, quæ datur Eccleſiæ Parochiali, detrahitur ab Epiſcopo pro ſe, quarta illius quartæ, & quod à Fratribus Epiſcopus nullam detrahit quartam, ſecundum Federicum, niſi vbi Epiſcopus eſt Parochialis omnium, vt Neapolis, tunc enim vt Parochialis, recipiet quartam à Fratribus, niſi ſint priuilegiati: ſed de hoc alias, nam nunc ſolummodo agimus de ijs, quæ ſunt de iure communi, acturi poſtmodum de illis, quæ tenenda, ac practicanda ſunt de iure particulari, ſiue ex ſpeciali priuilegio. Et hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS II.

A quibus debeatur quarta Epiſcopalis?

CIrca hanc difficultatem variæ ſunt ſententiæ & opiniones, Oſtienſis enim in ſumma, titulo de ſepulturis dicit, quod debetur & peti poteſt, ab omnibus Eccleſijs, intra propriam diœceſem conſtitutis, iuxta *cap. conſtitutum, 16. q. 1.* ſiue ſint Capellæ Monachorum, & aliorum Religioſorum, ſiue Monaſteria aut alia pia loca, ſiue ſint Conuentualia, vel quæuis alia in Ciuitate ſeu extra, iuxta *cap. conquerente, de officio ordinarij, & cap. officij, cap. requiſiſti, de teſtam.* etiamſi ſint exempta, niſi in priuilegio fiat ſpecialis mentio, de priuilegio quartæ Epiſcopalis, pro quo citat *cap. dudum, §. vlt. de decimis, & l. 1. §. merito, ff. ne quid in loco pub.*

Sed Panorm. *in d. cap. officij. de teſtam.* tenet contrarium, nempe quod prædicta quarta Epiſcopalis, debetur ſolummodo ab Eccleſijs Epiſcopo ſubiectis, non autem ab exemptis, ſeu ſubiectis immediate Papæ, & dicit, quod ſic tenetur communiter. Sed Petrus de Peruſio, in tractatu de Canonica portione, limitat Panormitanum prædictum, dicendo, ipſum dicere verum, quando legans Eccleſiæ exemptæ, non eſt ſubditus Epiſcopi, vel eſt exemptus ſimiliter; alias inquit debetur. Sed opinio Panormit. eſt verior, de qua ſequens ſtatuitur Concluſio.

Concluſio.

QVarta Epiſcopalis, ſolummodo debetur, ab Eccleſijs Epiſcopo ſubiectis, non autem ab exemptis ſubiectis immediate Papæ. Hæc Concluſio eſt Panormitani, vbi ſupra, & hanc ſententiam & opinionem probabiliorem dicit eſſe Sylueſt. *verb. Canonica portio, quæſt. 3. num. 4.* quam & probat hac ratione, quia inquit ſupradicta quarta, datur ratione Eccleſiarum ſolicitandarum per Epiſcopum, nõ vero ratione legantium, vt conſtat ex d. *cap. conquerente, de officij ordinarij.* Vnde dicit ſecundum Abbatem, *in cap. requiſiſti, de teſtam.* quod exempti tenentur eam ſoluere, non Epiſcopis, ſed Papæ, quod & probat, & ſequitur ſupradictus Petrus de Peruſio, vbi ſupra, ſed legatus de latere non poterit eam petere, cum non ſit diœceſanus exemptorum, vt tradit gloſſa, *in cap. auctoritate, de priuilegiis, lib. 6.* hæc ſupradictus Sylueſter, quæ pro iſto Articulo breuiter dicta ſufficiant.

Epiſcopalis quarta, ſolummodo debetur ab Eccleſijs Epiſcopo ſubiectis, nõ autem ab exemptis, vel ſubiectis immediate Papæ.

ARTI-

Digitized by Google

ARTICVLVS III.

De quibus rebus debeatur, prædicta quarta Epiſcopalis?

Huic Articulo fiet ſatis, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

De quibus rebus debetur Canonica portio Epiſcopalis.

QVarta Epiſcopalis, debetur de omnibus legatis, factis Eccleſijs & locis à quibus debetur, & de decimis & de ijs, quæ obueniunt ratione funeris. Hæc Concluſio eſt expreſſa Sylueſt. vbi ſupra, num. 4. q. 4. & dicit eſſe eam Panor. *in cap. requiſiſti, de teſtam.* Sed addit, quod fallit in aliquibus, de quibus fit mentio, *in cap. fin. de teſtam.* & ponit ſeptem caſus, in quibus fallit. Primo, quando relinquitur aliquid pro ornamentis Eccleſiæ, ſeu veſtibus, vt ſericum pro planeta, vel aliud ornamentum pro altari. Et idem eſt iudicium, ſi legetur aliquid, vt fiat chorus vel pictura, aut calix, vel aliquid huiuſmodi, quod pertineat ad diuinum cultum, & immediate ad honorem Dei, vt oleum, & cera pro luminaribus. Secundo, quando legatur aliquid, pro prædictis ornamentis redimendis, ornandis vel reparandis, ſecundum Innocentium, *in dicto cap. fin.* & idem eſſe dicit Sylueſter, quando legatur pro extruendo ſepulchro, quia Religionis eſt, Monumenta conſtrui vel exornari, iuxta *l. 1. §. interdictum, ff. de mor. infer.* Tertio, quando legatur pro fabrica Eccleſiæ, reparatione indigente, & portio pro fabrica non habetur, vel ſi habetur, non ſufficit. Sed ſi Eccleſia non indiget fabrica, ſoluenda erit quarta ſecundum Oſtienſem, & reliquum ſeruabitur tempore neceſſario ad fabricam. Quarto, quando legatur, pro anniuerſario celebrando annuatim, *vt in cap. cum creatura, de celebrat. Miſſarum.* Quinto, quando legatur ad perpetuum diuinum cultum, vtputa, vt annuatim fiat feſtum alicuius Sancti, vel vt dicatur officiũ in vna Capella, quia in huiuſmodi conſiſtit diuinus cultus, iuxta *cap. fin. de reſcriptis, lib 6.* Sexto, fallit in oblationibus, de quibus non debetur quarta, vt olim ſecundum Panormit. *in dicto cap. requiſiſti*. Et tandem ſeptimo & vltimo, ſecundum eumdem, fallit in donatione facta in vita, de qua etiam non debetur quarta, vt habetur *in cap. de his, de ſepulturis, & in cap. 1. de ſtatu Monach.* Solummodo eſt difficultas, an debeatur quarta Epiſcopo, de relictis factis alicui Hoſpitali? de quo ſit ſecunda Concluſio.

De quibus rebus nõ debetur ſupradicta Canonica portio.

Secunda Concluſio.

Si Hoſpitale eſt Religioſum, & conſtructũ auctoritate Epiſcopi, quarta debetur Epiſcopo de relictis factis eidem.

Si Hoſpitale eſt Religioſum, & conſtructum auctoritate Epiſcopi, quarta debetur Epiſcopo de relictis factis eidem. Hæc Concluſio eſt Sylueſtri, loco ſupracitato, num. 5. q. 5. & dicit eam eſſe Panorm. *in d. cap. officii, de teſtam.* & etiam Ioan. Andr. ſi relictum fuit factum pauperibus talis Hoſpitalis, quia præſumitur reſpectus habitus ad locum, & non ad perſonam, ſecus inquit eſſet, ſi relictum fuiſſet pauperibus ſimpliciter, quia tunc non debetur, quod probat *per l. nulli, & l. ſi quis ad declinandam, C. de Epiſc. & Cler.* Sed ſi Hoſpitale non eſt Religioſum, inquit Syrueſt. quod ſunt diuerſæ opiniones, ſed magis ſibi placet & arridet, opinio Panormit. nempe, quod ſi ædificatum eſt auctoritate iam defuncti, ſic Epiſcopus habebit quartam, quia & habebit curam, vt habetur *in Authent. de Eccl. tit. collat. 9.* & quia non poteſt amplius redire ad profana; ſed ſi ædificator viuit, non debebitur quarta, & relictum videbitur factum pauperibus, cum talis locus non ſit

capax,

capax, quia ædificator poteſt eum deſtruere, iuxta *cap. cum inter dilectos, de donat.* & Innocent. ibidem. Ex dictis, inquit, Sylueſt. colligitur, quod de relictis Fraternitatibus, quarta non debetur, & plura alia dicit circa eiuſmodi pauperibus relicta, ſimpliciter, vel cum aliqua limitatione, quæ vt breuitati ſtudeam, conſulto facio miſſa, videantur ibidem. Solum ſupereſt difficultas, an prædicta quarta debeatur Epiſcopo, de legato facto alicui ſingulari perſonæ? de quo ſit tertia Concluſio.

Tertia Concluſio.

Quarta Epiſcopalis non debetur, de legatis factis ſingularibus perſonis. Hæc Concluſio eſt expreſſa Sylu. loco ſupracitato, nu. *6. q. 6.* & ponit exemplum, vt quando legatur aliquid Clerico, non habenti adminiſtrationem, vel prælationem, ſeu alicui Canonico, iuxta *cap. requiſiſti, §. fin. de teſtam.* vel cum legatur aliquid leproſis morantibus in tali loco, vel Domo, vel Eremitis aut Fratribus qui morantur in tali loco, vel aliquibus mulieribus pro dote, vel viduis, peregrinis, & huiuſmodi, in quibus inquit ceſſat *cap. ex parte, el 3. de verb. ſignif.* pro quo remittit ſe ad ea, quæ dicit & notat Innocent. *in cap. relatum, de ſepult.* & addit quod etiam non debetur, prædicta quarta Epiſcopalis, de legatis pro male ablatis, quia eiuſmodi ſunt debita, non legata, ſiue eorum reſtitutio ſit certa vel incerta: & addit etiam, quod nec debetur ſupradicta quarta, quando ſubditus legat aliquid Eccleſiæ, exiſtenti extra diœceſim, quod probat ex Abb. *in d. cap. requiſiſti*, & Innocent. *in d. cap. officii, de teſtam.* & Ioan. And. *in d. cap. certificari, de ſepult.* quod dicit eſſe verum, niſi aliter habeat conſuetudo & præſcriptio, iuxta *cap. cum inter, de verb. ſig.* quæ pro hac difficultate ſic breuiter dicta ſufficiant, & vt horum omnium ſaltim aliqua habeatur notitia.

Quarta Epiſcopalis non debetur, de legatis factis ſingularibus perſoni.

ARTICVLVS IV.

A quibus perſonis, & de quibus rebus debeatur Canonica portio *Parochialis?*

Huic articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

CAnonica portio Parochialis, ſolūmodo debetur ab Eccleſijs, vbi aliquis ſepelitur, vel ad quam tranſit ſe conuertendo, ſeu alio modo, & non ab alijs Eccleſijs vel perſonis. Hæc Concluſio eſt expreſſa Sylu. loco etiam ſupracitato, nu. 7. q. 9. & quantum attinet ad quartam, quæ debetur ab Eccleſijs vbi quiſpiam ſepelitur, vel ad quam quis tranſit ſe conuertendo, vel alio modo, inquit, hoc eſſe verum, etiam ſi alias eſſent exemptæ, nam quoad hoc non ſunt exemptæ, ſecundum Innocent. *in cap. relatum, & in cap. noſtra, de ſepult. & in cap. requiſiſti, de teſtam.*

Canonica portio parochialis ſolūmodo debetur ab Eccleſijs, vbi aliquis ſepelitur, vel ad quam tranſit ſe conuertendo, ſeu alio modo, non vero ab alijs.

Secunda Concluſio.

Supradicta quarta Parochialis, debetur de omnibus, quæ obueniunt ratione funeris, ſeu in die funeris, & de omnibus legatis factis Eccleſiæ, ad quam quis eligit ſepulturam. Hæc Concluſio eſt Sylueſt. vbi ſupra, & dicit eam eſſe Raymundi, & probari *per cap. in noſtra, & totum tit. de ſepult. & per Clement. dudum, eod. tit.* & concordat inquit Oſtienſis, qui & ait, hoc eſſe intelligendum de relictis occaſione loci, non intuitu perſonæ, quamuis Eccle-

Quarta Parochialis debetur, de omnibus, quæ obueniunt, ratione funeris & de legatis factis Eccleſiæ, vbi quis eligit ſepulturam.

ſiæ

ſiæ,dummodo id non in fraudem fiat,& ſimiliter ſecundum eum intelligitur de mobilibus & immobilibus, exceptis ijs, de quibus ſupra diximus, art.3. agendo de quarta Epiſcopali, quorum fit mentio *in cap.fin.de teſtam.* Præſumitur autem, inquit Sylueſt. aliquid legari intuitu perſonæ, ſi datur à propinquis, pro quo adducit *cap. requiſiſti, de teſtam.* Poſt ſupradicta adducit prædictus Syluest. quindecim caſus, in quibus fallit doctrina ſupradicta,nec debetur quarta de iure communi,& inquit, quod fallit etiam in Fratribus Prædicatoribus & Minoribus,ex ſpeciali priuilegio,de quibus plura dicit in q.19. quæ habetur in num. 15. vbi ponit varias atque diuerſas concluſiones ſiue deciſiones ad hoc propoſitum, quæ à me conſulto omittuntur, quia de ijs omnibus inferius ſpeciales atque particulares ſtruendi ſunt Articuli, vbi & ſimul dicemus, quæ de nouo fuerint ſtabilita & ordinata,circa hoc negocium per Concilium Tridentinum.

Multi ſunt caſus, in quibus non debetur quarta Parochialis etiã de iure communi, & alij ex priuilegio.

ARTICVLVS V.

Vtrum valeat conſuetudo, quod nihil detur Epiſcopo, vel Eccleſiæ Parochiali,pro Canonica portione ſupradicta?

HAnc Quæſtionem mouet Syluester, *verb. Canonica portio,num.2.q.1.* & pro ipſius reſolutione,præſupponit ex Panor. *in cap. certificari,de ſepult.* quod ſecundum gloſſ. *in cap.fin. de conſuet. lib. 6.* vbi conſuetudo eſt præter ius,ad eam valere ſufficit,tempus decem annorum,vbi vero eſt contra ius, tempus quadraginta annorum requiritur, vt habetur in *cap.fin. de conſuet.* quo ſuppoſito, inquit, quod difficultas præſentis Articuli,poteſt in duplici ſenſu inueſtigari. Primo, vtrum valet conſuetudo, quod nihil omnino detur Epiſcopo vel Eccleſiæ Parochiali? Secundo, vtrum valeat conſuetudo,quod detur Epiſcopo vel Eccleſiæ Parochiali,vltra dimidiam partem?vtputa quod dentur duæ partes ex tribus, vel citra quartam partem, ideſt, quod detur minus, quam quarta pars, aut infra dimidiam & quartam partem. De hoc igitur ſecundo, de mente Panormit. ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Quid requiratur ad valendã conſuetudinẽ, quod omne cõtra ius, quid vero quãdo eſt præter.

Prima Concluſio.

AD hoc vt valeat conſuetudo, quod detur Epiſcopo vel Eccleſiæ Parochiali, vltra dimidiam partem, vtputa,quod dentur duæ partes ex tribus, vel quod detur citra quartam partem, id eſt, minus quam quarta pars, neceſſum eſt, quod illa ſit præſcripta,quadraginta annorum tempore, at vero ad hoc vt detur infra dimidiam vel quartam partem,non eſt neceſſum, quod eiuſmodi conſuetudo ſit præſcripta, ſupradicto quadraginta annorum numero, ſed ſufficit numerus decem annorum. Hæc Concluſio eſt ſupradicti Panormitani,& Sylueſtri,& dicit eam eſſe Oſtienſis,& Ioan. And. Cuius & Panormit. *in d.cap.certificari, de ſepult.num.4.* rationem reddit,quia conſuetudo dandi infra dimidiam & quartam partem, non eſt contra ius, ſed præter ius, ac ideo non requiritur, quod ſit præſcripta, at conſuetudo dandi vltra dimidiam, & citra quartam partem, eſt contra ius, quia nullo iure cauetur, vt debeatur minus quarta,vel vltra dimidiam partem,vnde eiuſmodi conſuetudo,ad hoc vt valeat,neceſſum eſt,quod legitimo quadraginta annorũ tẽpore ſit præſcripta,alias nõ valebit. hæc Panor.vbi ſup. Sed maior eſt difficultas,circa primũ,vtrum ſcilicet valeat cõſuetudo,vt nihil penitus, detur Epiſcopo vel Eccleſiæ Parochiali? Qua quidẽ de re,præd. Sylu. atque Panor.

Ad hoc vt valeat conſuetudo,vt detur Epiſcopo vel Eccleſiæ Parrochiali, aliquid vltra dimidiã partem vel citra quid requiratur.

Difficultas.

Panor.locis citatis,varias atque diuerſas referunt Doctorum opiniones,nã Oſtienſis, & Ioan. Andr. poſt eum, ſentire videntur quod non valet, id quod ſimiliter tenet Gofredus & Raymundus, cum ſit irrationabilis, *per cap. fin. de conſuetudine*, quinvero & contra Ius, nempe contra *cap. 1. de ſepulturis*, ſed Petrus de Feruſio,& Innocent. tenent, quod valet, ſi ſit perſcripta quadraginta annorum ſpatio, in quorum ſententiam inclinare videntur ſupradicti Oſtienſ. & Ioan. Andreas, ſi ſit perſcripta eiuſmodi conſuetudo cum titulo, ideſt cum rationabili cauſa, vtputa propter beneficium factum Eccleſiæ, vel aliquid huiuſmodi. Sed huic dicendi modo, opponit ſe Panorm. loco ſupracitato, aſſerens quod ad introductionem conſuetudinis, non requiritur titulus, cum hoc nullo iure caueatur, imo potius habeatur oppoſitum, cum ſicut dictum eſt,conſuetudo ſit quoddam Ius, moribus introductum, & conſequenter inductum ex tacito conſenſu populi, vt habetur *in cap.conſuetudo, d.1.& in l.de quibus. ff. de legibus, & in §. ex non ſcripto, inſtit. de iure naturali*, vnde quemadmodum non requiritur titulus,in condenda aliqua lege,ita inquit,nec in introducẽda conſuetudine,cum non ſit differentia inter legem, & conſuetudinẽ, niſi ea quæ verſatur inter aliquid tacitũ,&expreſſum.Reſoluendo igitur prædictã difficultatem, dicit Panor. quod dictum prædictorum DD. debet intelligi,loquendo de conſuetudine improprie dicta,quæ proprie non conſuetudo,ſed præſcriptio,& ſic intelligenda eſt Gloſſ. *in cap. non eſt,de conſuet.lib.6.* vnde ſicut in perſcriptione contra Ius,requiritur titulus, iuxta *cap. 1. de præſcriptionibus, lib.6.* ita & in introductione conſuetudinis improprie dictæ, vt ſatis probatur, *in d cap.non eſt,iuncta gloſſ.* At id non habet locum in conſuetudine proprie dicta,& legitime introducta.Quãdo ergo quæritur,an valeat conſuetudo, vt nihil penitus detur Epiſcopo,vel Eccleſiæ parochiali, reſpondet,& dicit, quod cum id ſit contra Ius,non poteſt introduci conſuetudo, ſed in vtroque caſu requiritur præſcriptio & cum titulo,quod ſemper dicit eſſe verum,quando inducitur conſuetudo contra eum, cui aliquid debetur de Iure communi, nam tunc non eſt proprie conſuetudo, ſed præſcriptio, vnde & habere debet præſcriptionis commites, at ſi introduceretur conſuetudo, contra alium non eiuſmodi Ius habentem, induci poſſet ſine vllo titulo, nam vt dictum eſt, ad eſſe conſuetudinis, ſiue introducendam conſuetudinem,non neceſſario requiritur titulus. Iuxta quam ſententiam ſequens ſtatuitur concluſio.

Nota. Quid requiratur ad rationẽ conſuetudinis, & an vt introducatur,ſit neceſſarius titulus.

Secunda Concluſio.

Canonica portio,Epiſcopo vel Eccleſiæ parochiali debita, pro parte, vel in totum,conſuetudine,ſeu præſcriptione poteſt præſcribi,& ad id ſine titulo ſufficit tempus,de cuius initio non ſit memoria,quia illud habet vim tituli. Hæc concluſio eſt expreſſa ſupradicti Panorm. *in d. cap.certificari,de ſepulturis*, & probat eam, *ex cap. 1. de præſcriptionibus,lib.6.* & dicit ſe in facti cõtingẽtia,ita conſuluiſſe,& remittit ſe ad alia, quæ dicit, *in cap.requiſiſti,de teſtamentis*,& allegat etiam pro hoc, *cap. de quarta,de præſcriptionibus.* Eamdem concluſionem, tenet Syluest. loco vbi ſupra,num.3.in fine, vbi dicit, quod in vtroque caſu Panormitanus ſentit, quod portio debita Epiſcopo vel Eccleſiæ parochiali,in totũ vel pro parte,poteſt præſcribi, & ait quod ad præſcribendum in huiuſmodi, ſi conſuetudo ſit cum titulo,ſufficit tempus 40. annorum, ſi vero ſit ſine titulo, requiritur, quod ſit tempus,cuius in contrariũ initijnon ſit memoria: quorũ rationem adducit,nam cum Ius

Qualiter contra portionem canonicam, in totum,vel in parte, conſuetudine præſcribatur.

Digitized by Google

cõmune ſit pro Eccleſia parochiali,vel pro Epiſcopo,& conſequenter cum præſumptio ſit contra poſſidentem , qui ſoluere renuerit oportet , quod titulum alleget,& probet , per quem talis præſumptio tollatur , quod non ſit,niſi modo prædicto, quæ pro iſto Articulo dicta ſufficiant .

ARTICVLVS VI.

Quidnam ſit dicendum,de canonica portione prædicta, ſecundum regularium priuilegia ?

HVcuſque diximus , quæ ad prædictam portionem canonicam pertinent, de iure communi, nunc operæpretium eſt, vt ad particularia deſcendentis, dicamus quid circa eamdem ſit dicendum, atque practicandum, de iure ſpeciali atque ex particulari Regularium,Fratrumq. omnium Mendicantium priuilegio , nam omnes,vt pluries iam dictum eſt,eiſdem priuilegijs communicant & perfruuntur. Et vt quæ dicenda ſunt , iuxta diuerſorum exigentiam temporum , congruo habeantur ordine , pro propoſiti Articuli reſolutione,ſequentes ſtatuo Concluſiones .

Prima Concluſio .

Quid ſtatuerit Innoc.IV.circa 4.funeralé.

INnocentius Quartus , qui præfuit Eccleſiæ,circa annum 1243. in quadam ſua Bulla, quæ incipit, *Pacem veſtram*,data Peruſij, 16.Kalendas Iunij, Pontificatus ſui anno 10. *Conceſſit Fratribus Minoribus , quod de ijs, quæ in ornamentis, aut pro eis,vel pro fabricis , ſeu luminaribus , vel anniuerſarijs, 7. 20. & 30. alijſque ad perpetuum diuinum cultum in teſtamentis eiſdem legantur, nullam canonicam portionem ſoluere teneantur, dummodo in fraudem Epiſcoporum, & Presbyterorum Parochialium non fiat*. Habetur hęc conceſſio in Monumentis,& refertur in Compendio verbo canonica portio.§.1.&in ſequenti.§.2.dicitur, *quod Alexander IV. conceſſit idem,quod præfatus Innocentius IV. conceſſerat,addens quod nec etiam de pitantijs ad ſuſtentationem Fratrum, aut de indumentis eiſdem legatis, teneantur dare aliquam portionem , & decreuit irritas eſſe, & inanes quaſcumq. cenſuras,contra Fratres ſeu contra benefactores huiuſmodi,vel heredes,aut executores illorum promulgatas* . Pręfuit Eccleſię ſupradictus Alexander I V. circa annum 1254. Et habetur prædicta conceſſio in quadam ſua Bulla,quæ incipit,*Pium eſt, & conſonum æquitati*. data Anagniæ 13. Kalendas Februarij Pontificatus ſui anno 5. & refertur in ſupradictis Monumentis .

Monu. ord.1. imp.f 22. & & refertur in Comp. verbo canonica portio.§. 1.

Monu.ord.1. imp.f.24. & refertur , vbi ſupra . §.2.

Secunda Concluſio .

Clemens IV. qui præfuit Eccleſiæ,circa annum 1265. in quadam alia ſua Bulla, quæ incipit, *Virtute conſpicuos*. Quę habetur in Monumentis Ordinis,& refertur in Compendio, verbo vbi ſupra.§.3.conceſſit oĩa,quæ ſupradicti duo Pontt. anteceſſores ſui conceſſerãt,addens aliqua alia in mari magno ſub verbis ſequẽtibus,*Concedimus vobis,vt de ijs quæ in ornamentis,aut pro eis, aut libris , fabrica, luminaribus , anniuerſario, 7.20. & 30.aut alijs ad perpetuum diuinum cultum , ſeu pro pitantijs, aut victu ad ſuſtentationem veſtram, vel indumentis, necnon pro annuis cenſibus redimendis : ad quorum ſolutionem aliqua domus veſtri Ordinis obligata noſcuntur, & de domibus, prædijs ,*

Monu.Ord.1. imp fol.58.& 2.f.142.conc. 339.& refertur in Comp. vbi ſupra §.3

hortis

hortis alijsq. locis vobis ſecundum inſtituta veſtri Ordinis oportunis, aut de ijs quæ pro huiuſmodi domibus, prædijs, locis, & hortis emendis vobis legantur (dummodo præmiſſa non conuertantur in vſus alios, ſed in illos dumtaxat, pro quibus relinquuntur, aut alios etiam qui in hac conceſſione, vel indulgentia continentur) nulli canonicam portionem aliquam, teneamini exhibere, & ne qui à vobis, vel vltimarum eXequutoribus voluntatum, ſeu decedentium heredibus, de præmiſſis aliquid exigere, vel extorquere præſumant, diſtrictius inhibemus.

Tertia Concluſio.

Bonifacius VIII. qui præfuit Eccleſiæ, circa annum 1294. in quadam ſua Bulla decretali, quæ incipit, *ſuper cathedram*, *& habetur inter communes ſub titulo de ſepulturis §. verum*, & refertur *in Clement. dudum, eod. titulo.* circa prędictam portionem canonicam, fecit conſtitutionem ſequentem, *Verum ne Parochiales Eccleſiæ, & ipſarum Curati, ſiue Rectores, qui miniſtrare habent Eccleſiaſtica Sacramenta, quibus noſcitur, de iure competere prædicare, ſeu proponere verbum Dei, & confeſſiones audire fidelium debitis, & neceſſarijs beneficijs defraudentur, cum operarijs mercedis exhibitio debeatur, auctoritate Apoſtolica ſtatuimus, & ordinamus, vt Prædicatorum, & Minorum Ordinum Fratres, de obuentionibus omnibus, tam funeralibus, quam quibuſcumque, & quomodocumque relictis, diſtincte vel indiſtincte, ad quoſcumque certos, vel determinatos vſus, de quibus etiã quarta, ſiue canonica portio dari, ſiue exigi nõ conſueuit, vel non debet de iure, necnon de datis, vel qualitercumque donatis, in morte ſeu mortis articulo, in infirmitate donantis vel dantis, de qua deceſſerit, quomodocumque directe vel indirecte, Fratribus ipſis, vel alijs pro eiſdem, quartam partem, quam auctoritate Apoſtolica taxamus, & etiam limitamus, Parochialibus Sacerdotibus, & Eccleſiarum Rectoribus, ſeu Curatis largiri integre teneantur, facturi & curaturi, quod nec alij neq. alijs à quibus quarta huiuſmodi minime deberetur, ad ipſorum Fratrum vtilitatem, vel commodum huiuſmodi fiant relicta, aut in eos taliter data, vel donata procedant, ſiu quod in morte, vel ab infirmis huiuſmodi dandum, vel donandum Fratribus ipſis exiſteret, in eorumdem dantium vel donantium ſanitate ſibi dari vel donari procurent, in quibus per ipſos vitandis, eorum intendimus conſcientias onerare, vt ſi quod abſit, per Fratres ipſos, dolo vel fraude, quicquam in hac parte agi fortaſſe contigerit, præter id quod eos propterea dictis Sacerdotibus, Rectoribus, & Curatis teneri volumus, etiam diſtricta ratio in extremi iudicij examine requiratur ab eis. Vltra portionem autem huiuſmodi, nihil valeant Parochiales Rectores, Curati, & Prælati exigere ſupradicti, nec illis dicti Fratres amplius impendere ſint aſtricti nec ad id à quoquã poſſint aliqualiter coerceri. Nos etenim vt in cunctis æqualiter, & pacifice fauente Domino procedatur, vniuerſa priuilegia, gratias, ac indulgentias, verbo ſeu ſcripto, ſub quacumque forma verborum, à nobis vel prædeceſſoribus noſtris Rom. Pont. cuicumque Ord. prædictorum conceſſis, necnon conſuetudines, conuentiones, ſtatuta, & pacta, in quantum ſunt præmiſſis, vel alicui præmiſſorum contraria, ea pęnitus reuocamus, vacuamus, caſſamus, & irritamus, quinimo caſſa vel vacua, & irrita nunciamus, & decernimus nullius prorſus exiſtere firmitatis, &c.*

Quid Bonifac. VIII. circa portionem canonicam ſtatuerit.

Hanc Bonifacij VIII. conſtitutionem, reuocauit poſtmodum, Benedict. XI. qui præfuit Eccleſiæ, circa annum 1303. in alia ſua Extrauag. quæ incipit, *Inter cunctas*, & habetur etiam inter communes ſub *tit. de priuileg.* concedendo Fratribus Min. atque Prædicatoribus, multa priuilegia, circa prædicationes, confeſſionum auditiones, & ſepulturas, prouentusq. ex eiſdem obuenientes. Sed Clemens V. qui præfuit Eccleſiæ, circa annum 1305. prædictam Benedict. XI. conſtitutionem reuocatoriam, caſſando & annullando

Benedictus XI. reuocauit prædictam conſtitutionem Bonifacii VIII.

priorem editam à Bonif.VIII. in Concilio Viennen. approbauit, & confirmauit, omninoq. obſeruari præcepit, illamq. de verbo ad verbum inſeruit in ſua Clem.quæ incipit, *Dudum, de ſepult.* cuius ſunt ſequentia verba, *dudũ à Bonifacio Papa VIII. prædeceſſori noſtro, infraſcripta edita decretali, Bened. Papa XI. prædeceſſor noſter, aliam illius reuocatoriã promulgauit, quæ quia, vt probauit effectus, nedum pacis ab auctore ipſius ſperatæ, fructũ non attulit, quinimo diſcordiæ, pro qua ſedanda proceſſerat, fomentum non modicum miniſtrauit, nos eam omnino caſſantes, aliam à præfato Bonifacio editam, ſacro inſtante & approbante Concilio, innouamus, ſubijcientes tenorem illius, qui dignoſcitur eſſe talis. Bonifacius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Super Cathedram, &c.* vt ſupra per quam Clementis V. reuocationem, circa prædictam portionem canonicam, redijt iterum negotium, ad illum ſtatum quo fuit tempore prædicti Bonifacij VIII. quod & per multum temporis durauit, vſque ad tempora Nicolai V. de quo in concluſione ſequenti.

Quarta Concluſio.

Quid ſtatuerit NicolausV. circa portionem canonicam. *Monu. Ord 1. impr. f. 86. & 2. f. 169. cõc. 395. & refer. in Comp. vbi ſupra. §. 5.*

Nicolaus V. qui præfuit Eccleſiæ, circa annum 1447. in quadam ſua Bulla directa Fratribus Carmelitanis, quæ incipit, *Inter cætera noſtra ſolicitudinis ſtudia*, & habetur in Monumento Ord. & refertur in comp. verbo vbi ſup. §. 5. *conceſſit prædictis Fratribus Carmelitanis, vt de illis, quæ eis pro fabrica Eccleſiarum, & Conuentuum ſuorum, Eccleſiaſticis ornamentis, luminaribus, anniuerſarijs, 7. 20. & 30. & alijs diuinis cultibus, pictantijs, indumentis, calciamentis, emendis, celebrandis, & habendis in eiſdem, necnon annuis cenſibus redimendis, ad quorum ſolutionem aliquæ domus, prædiaq. cum hortis & alijs locis Ordinis eiuſdem obligata noſcuntur, per Chriſti fideles eleemoſynæ pietatis intuitu, ſiue in funeralibus oblationibus, ſepulturis, vltimis voluntatibus, legatis, aut alias quoque modo etiam abſolute largiantur, nulli canonicam portionem aliquam teneantur exhibere, aut ad id valeant coarctari, & neque ab eis, vel vltimarum voluntatum eXequutoribus, ſeu decedentium heredibus, de præmiſſis bonis aliquid extorquere, vel exigere præſumant, diſtricte inhibuit, non obſtante conſtitutione in Concilio Vienneuſi edita, quę incipit, Dudum, & alijs conſtitutionibus, & ordinationibus, &c.* Circa prædictam conceſſionem, inquit priuilegiorum Collector, quod ipſa eſt melior & copioſior, quam ſit alia pro iſta materia in omnibus alijs priuilegijs Fratrũ Mendic. nam dicit, quod non teneantur Fratres ſoluere quartam, vel canonicam portionem, de omnibus in alijs conceſſionibus contentis, ſed neque etiam de funeralibus oblationibus, nec de ijs quæ eis abſolute quomodocumque legantur, vel largiuntur, non obſtante Clement. *dudum*, de ſepulturis, & alijs quibuſcumque in contrarium facientibus, & cum decreto irritante, quod ponitur in fine dictæ Bullæ, quæ quamuis directe conceſſa ſit, tantum pro prædictis Fratribus Carmelitanis, ipſa tamen perfruuntur, poti- riq. poſſunt (vt iam pluries dictum eſt) omnes Ordines & Religiones priuilegium habentes communicationis, quæ & virtute ipſius pro iſto tempore exemptæ fuerunt, vt creditur, à prædictæ quartæ, ſeu portionis canonicæ ſolutione. Sed procedamus ad alia tempora, & ſit quinta concluſio.

Quid ſtatuerit Sixtus IV. circa canonicam portionem. *Monu. Ord. 1. impr. f. 60. & 2. f. 143. conc. 346. & refer. in Comp. ver. vbi ſup. §. 6.*

Quinta Concluſio.

Sixtus Quartus, qui præfuit Eccleſiæ circa annum 1471. in quadam ſua Bulla, quæ incipit, *Regimini vniuerſalis Eccleſiæ*, & dicitur communiter mare magnum Ordinis Minorum, quæ habetur in Monumentis, & refertur in Compend. verbo vbi ſupra, §. 6. inter alia quamplurima, quæ ibidem conceſſit, *ſtatuit & confirmauit, & declarauit quod canonica portio, ſeu iuſtitia*

Eccle-

Eccleſiarum Parochialium, habet locum dumtaxat, eo caſu quo, apud loca Fratrum Minorum corpora defunctorum ſepeliuntur. Sed ſi nõ apud eos ſed apud alios, etiam Mendicantium Ordinum profeſſores corpora ipſa contigerit ſepeliri, tunc ex ijs, quæ ad Fratres prædictos, apud quos talia corpora non ſepeliuntur, de bonis defunctorum quomodolibet obuenient, quouis particulari, vel vniuerſali titulo directe, vel per obliquum, nullam canonicam portionem dare teneantur, nec ſimiliter aliqua portio debeatur, de ijs quæ ad certos vſus, & determinatos eiſdem Fratribus, vel eorum domibus, in genere, vel in ſpecie, etiam de bonis eorum quorum cadauera apud eos contigerit ſepeliri, neque etiam in caſibus in quibus per ſupradicti Clementis IV. & aliorum prædeceſſorum ſuorum ſpeciali priuilegio, Fratres ipſi ab huiuſmodi ſolutione quartæ ſunt exempti, nec in aliquo caſu de cãdelis, quæ ad manus Fratribus dantur, quarta aliqua quomodolibet debeatur, in reliquis vero caſibus, quam in præmiſſis in quibus quarta huiuſmodi ſoluenda veniret, voluit, vt conuentiones, ſi quæ ſunt inter Fratres prædictos, & locorum Ordinarios, ac Eccleſiarum Rectores initæ, laudabiles, & honeſtæ in poſterum obſeruentur. Et inſuper addidit, quod ſi forte per ipſum Sixtum, vel ſedem Apoſtolicam, de piè legatis & diſpoſitis, & relictis in genere, vel in ſpecie, decima, vel alia portio, ſeu quota alteri piæ, vel non piæ cauſæ, ex quauis cauſa hactenus conceſſa foret, aut in poſterum concedi, & ſolui, aut dari, & mandari contigerit, Fratres prædictos, & illorum domos, ac eis legata, & relicta, aut alia in eorum fauorem diſpoſita, in conceſſione, & mandatis huiuſmodi decreuit, & voluit non includi, niſi de ipſis, & præſenti decreto, ac voluntate (non per generales clauſulas, quæ etiam ſpecialem mentionem importari videntur) ſed vera, & ſpecifica mentio fiat in eiſdem.

Idem Sixtus Quartus in mari magno Ordinis Fratrum Prædicatorum, quæ Bulla incipit, *Regimini vniuerſalis.* Et habetur in Monumentis Ordinis, & refertur in Compen. vbi ſupra. §. 7. & 8. *Confirmauit conceſſionem Greg. XI. qui exemit eoſdem Fratres à Canonica portione, quaſi totaliter, quia ſolum de funeralibus non exemit illos explicite, bene tamen implicite,* & addit, *quod non ſolù de ijs, quæ pro ornamentis legantur, & alijs, vt ſupradictum eſt, non teneantur ſoluere aliquam portionem canonicam, ſed nec etiam de illis, quæ abſolute legantur in teſtamentis, vel alias pro Fratrum neceſſitatibus conferuntur, &c.* quam conceſſionem aduertit priuilegiorum Collector, & dicit, quod ipſa eſt valde notabilis, quia oẽs aliæ conceſſiones de hac materia loquentes, dicebant ſolum de ijs, quæ ad certos vſus, vtputa pro fabrica, &c. legabantur, ſed in hac conceſſione, datur exemptio, tam ab ijs, quæ ad certos vſus, quam ab alijs, quæ abſolute, & ſine ſpecificatione legari contigerit.

Monu. ord. 2. imp. f. 238. & conc. 566. & ref. in cõp. vbi ſup. §. 7. & 8.

Idem Sixtus IV. in mari magno Carmelitanorũ, *Inſeruit, & cõfirmauit, ſupraſcriptam Bullam Nicolai V. in qua latiſſime, & copioſiſſime exemit illos à ſolutione cuiuſcumque canonicæ portionis,* vt habetur in Monum. Ord. & refertur in Compendio, vbi ſupra. §. 9.

Monu. Ord. 1. imp. f 98. & 2. f. 181. conc. 436. & ref. in Cõp. vbi ſup. §. 9.

Sexta Concluſio.

Quid determinauerit Alex. VI.

Alexander VI. qui præfuit Eccleſiæ, circa annum 1492. in quadam ſua Bulla, quæ incipit, *ſacræ Religionis,* data Romę apud S. Petrum ſub annulo piſcatoris, die 5. Februar. 1501. Pontificatus ſui anno 9. & habetur in Monum. Ord. & refertur in Compendio, verbo *Canonica portio.* §. 10. *Omnia priuilegia conceſſa Ordinibus Mendicantium, conceſſit Fratribus Minoribus Regulæ ris Obſeruantiæ, ac ſi eis ſpecialiter eſſent conceſſa, etiam quoad exemptionem à ſolutione quartæ, locorum Ordinarijs, & Parochialium Eccleſiarum Rectoribus debitæ, à qua eos pro potiori cautela exemit.* Quæ quidem eſt magna conceſſio, multumq. notanda.

Monu Ord. 1 imp. f. 76. & 2. f. 156. conc. 378. & refer. in Compend. vbi ſupra. §. 10.

Septima Concluſio.

Quid circa hoc determinauerit Iul. II.

Suppl. f. 12. conc. 49. & ref. in Comp. vbi ſup. §. 12

Iulius II. qui præfuit Eccleſiæ, circa annum 1503. in quadam ſua Bulla, quæ incipit, *Sacra Religionis*, data Romæ apud S.Petrum, ſub annulo piſcatoris die 6.Nouemb.1511.Pontificatus ſui anno 8. quæ habetur in Suppl. & refertur in Compendio, vbi ſupra. §. 12. *Communicauit Fratribus Minoribus Obſeruãtia, omnia priuilegia aliorum Ordinum Mendicantium, illaque de nouo conceſſit, & exemit eos expreſſe à ſolutione quarta*, prout latius ibidem continetur.

Suppl. fol. 11. conc. 38. & refert. in Cõp. vbi ſup. §. 11

Idem ſupradictus Iulius II. in quadam alia ſua Bulla, quæ incipit, *Dum ad ſacrum Ordinem.* & habetur in prædicto Supplem. & refertur in Compendio vbi ſupra. §. 11. *Conceſſit Fratribus Ordinis Minimorum, vt de hortis, & virgultis, & alijs quibuſcumque bonis eiuſdem Ordinis, Domibus, & earum Eccleſiis huiuſmodi pro tempore relictis, & legatis, ac ſuper luminaribus, et alijs rebus diuino cultui pro tempore dedicatis, decimas, aut oblationes aliquas (etiam ex noualibus) aut quartam ex funeralibus, ſoluere minime teneantur, nec ad id à quoquam cuiuſuis dignitatis, aut nobilitatis exiſtat, valeant quomodolibet coarctari.*

Octaua Concluſio.

Quid circa prædictam quartã funeralem, determinauerit Leo X.

Supp. f. 17. cõc. 57. & ref. in Compen. vbi ſup. §. 13.

Leo X. qui præfuit Eccleſiæ, circa annum 1513. *Motuproprio, et ex certa ſcientia, litteras prædictas Iulij II. & in eis contenta quacumque, approbauit, innouauit, & confirmauit, ac plenum firmitatis robur obtinere decreuit, & pro potiori cautela præmiſſa omnia de nouo conceſſit, & indulſit, ſuper quibus dedit Conſeruatores, apponendo magnas non obſtantias*, prout habetur in quadam ſua Bulla, quæ incipit, *Affectu beneuolentia ſpecialis*, data Romæ apud S.Petrum ſub annullo piſcatoris die 16.Februarij 1514. Pontificatus ſui anno 1. quæ & refertur in Supplemento, & in Compendio, vbi ſupra. §. 13. Quam materiam canonicæ portionis reſoluendo, dicit; priuilegiorum Collector, quod Fratres non tenentur aliquid dare, de quibuslibet rebus eis oblatis vel relictis, niſi inter eos, & clericos aliqua pacta, vel conuentiones fuerint factæ, quæ ſeruandæ ſunt, ſi ſcriptæ, & authenticæ habeantur.

Nota hoc valde.

Monu. ord. 2. imp. f 77. & refert. in Cõp. vbi ſup. §. 13 in fine.

Vltra omnia ſupradicta dicit eſſe ſciendum, quod ſuper huiuſmodi materia quartæ, fuit ventilata cauſa, in Rota Romanæ Curiæ, inter Epiſcopũ, & Capitulum Eccleſiæ Camorenſis ex vna parte, & Fratres Minores obſeruantiæ, Conuentus S.Franciſci Camorenſis ex alia, & fuit lata ſententia diffinitiua, & exhibita exequutorialia, in fauorem prædictorum Fratrum, prout habetur ad longum in Monument. Ord. & refertur in Compendio, vbi ſupra, & dicit dictus Collector, quod licet ſecundũ iura, res inter alios acta, alijs nocere non debeat, ſecus tamen eſt in propoſito caſu, quia virtute præfatæ ſententiæ, quilibet Conuentus Fratrum, eſt liberatus à ſolutione quartæ, prout quidam inſignis Iuriſperitus aſſeruit, quia in audientia Papæ, ſeu in Rota eiuſmodi ſententia fuit data. Supradicta omnia priuilegia ſunt, quæ reperiuntur in Monument. Ord. pro Fratribus Mendicantibus conceſſa, atque ita vt prædictum eſt, res ſe habuit, à ſacræ noſtræ Religionis initio, vſque ad Concilium Tridentinum, quod fuit quidem incæptum ſub Paulo Tertio Pont. Max. anno Domini 1542. expeditum autem ſub Pio Quarto, anno Domini 1563. Nunc ſupereſt dicamus, quid prædictum Concilium, circa dictam canonicam portionem, ſtatuerit atque ordinauerit, de quo in ſequenti Articulo.

ARTI-

ARTICVLVS VII.

Quidnam circa prædictam portionem canonicam, Concilium Tridentinum, ſeruandum ſtatuerit, & ordinauerit?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

IVxta Concilij Trident. decretum, quæ Monaſteria ante annos 40. portionem canonicam ſolita erant perſoluere, nunc etiã illã ſoluere tenentur, non vero alij, nec quæ de nouo poſt dictum Concilium Tridentinum, 40. annis citra, fuerint ædificata, aut in dies ædificabuntur. Hæc concluſio conſtat expreſſe ex verbis ſupradicti Conc. Trid. *ſeſſ. 25. de Regul. cap. 3.* vbi agendo de prædicta quarta funeralium, ſequentia ponuntur verba, ***Decernit ſancta Synodus, quibuſcumque in locis, iam ante annos 40. quarta, quæ funeralium dicitur, Cathedrali, aut Parochiali Eccleſiæ ſolita eſſet perſolui, ac poſtea fuerit ex quocumque priuilegio alijs Monaſterijs, hoſpitalibus, aut quibuſcumque locis pijs conceſſa, eadem poſt hac integro iure, & eadem portione, qua ante ſolebat, Cathedrali, ſeu Parochiali Eccleſiæ perſoluatur, non obſtantibus conceſſionibus, gratijs, priuilegijs, etiam mari magno nuncupatis, aut alijs quibuſcumque.*** Ex quo prædicto Concil. Trid. decreto, ſatis conſtat veritas concluſionis ſupradictæ, & quod iuxta ipſum, Monaſteria quæ non ſolum à 40. annis citra, verumetiam nec à tempore immemoriali, aliquam portionem ſoluere fuerint ſolita, ad eamdem ſoluendam, nunc nullo modo tenentur, nec quoad ea aliqua fuerunt reuocata priuilegia, quod expreſſe declarauit Pius V. anno Dñi 1567. 17. Kalen. Iulij Pontificatus ſui anno 2. in ſua Bulla, ſiue Motuproprio, qui incipit, ***Etſi Mendicantium***, quo confirmauit, atque de nouo conceſſit, omnia Ordinum Mendicantiũ priuilegia, vbi hac de re agens, ſequentia poſuit verba. ***Quartam autem funeralium, de qua ſeſſ. 25. cap. 13. nequaquam ſoluere teneantur Monaſteria, quæ à 40. annis citra fundata exiſtunt, poſtquam Concilium ipſum loquitur, tantum de Monaſterijs, ante annos 40. fundatis, quæ ipſam quartam ſoluere conſueuerunt.*** Et ad particularia deſcendendo ponit, de quibus rebus eiuſmodi quarta ſit ſoluenda, & dicit, ***vbi autem ſolui, conſueuit id tantum ceræ & aliorum, quæ in aliquibus partibus deferri contigerit tempore, quo defunctorũ corpora ad ſepulturam deferuntur, non autem de miſſis, ſeu legatis, vel alijs, Fratribus ipſis, ſeu Monialibus huiuſmodi relictis, aut alias quomodolibet donatis, ſolui debet, ſicq. intelligi Concilij decretum, quoad quartam huiuſmodi ſoluendam debere decernimus, vbi vero non eſt conſuetudo ſoluendi quartam huiuſmodi, de nullo ſupraſcriptorum ſolui debere declaramus.*** Hæc vbi ſupra, quæ ſupradicta Pij V. Conſtitutio, quantum ad hoc, non eſt reuocata, per aliam conſtitutionem, quam edidit eiuſdem ſucceſſor Greg. XIII. quæ incipit, ***In tanta negotiorum mole***, data Romæ Pontificatus ſui anno 1. Cuius meminit Nauar. in ſuo Manual. cap. 27. in fine, vbi reuocauit & ad terminos Iuris communis reduxit, omnia quæcumque, Regularibus conceſſerat ſupradictus Pius V. contra formam prædicti Conc. Trid. nam quamuis reuocauerit priuilegia, contra formam Conc. Trid. conceſſa prædictis Regularibus, non tamen reuocauit, aut annullauit, explicationes, & declarationes ab eodem factas circa dictũ Concilium, etiam in fauorem Regularium, qualis eſt iſta, quæ non tam eſt dicenda cõceſſio, quã dicti Concilij vera, atque genuina declaratio, facta à

Monaſteria, q̃ ante annos 40. portionem Canonicam ſolita fuerunt perſoluere, etiã nunc illam tenentur ſoluere, nõ vero alia, nec q̃ poſt Conciliũ, fuerunt ædificata, aut ædificabuntur in dies.

Nota hoc valde.

Pro ſolutione quartæ funeralis.

tam ſancto,ac ſapientiſſimo viro, & Pont. Max. Vtq. circa hoc omnis tollatur dubitandi ratio , & manifeſte conſtet , quod ea,non vero alia, fuerit mens,& intentio eiuſdem Concilij , libet in præſentiarum adducere declarationem quandam, quam circa eamdem rem,fecerunt Illuſtriſſimi olim Cardinales , quibus commiſſa cura eſt, explicandi & declarandi dictum Concilium,qui circa Monaſteria ædificata à 40.annis citra,aut quæ in dies ædificantur,vel in futurum ædificabuntur,poſt alia in ſequentia verba proruperunt , *Congregatio Concilij cenſuit, non comprehendi in prædicto decreto, Monaſteria ædificata à 40.annis citra,aut quę in dies ædificantur, vel in futurũ ædificabuntur, præſuppoſito, quod huiuſmodi Monaſteria,ſint eius Religionis , cui à ſede Apoſtolica indultum ſit, vt quartam funeralem non debeant ſoluere Epiſcopo.* Supradicta declaratio habetur authẽtica, ſigno atque ſigillo,illuſtriſſ.olim Card. Carafæ,& fuit auctorizata,vt fidem faceret in iudicio, & extra iudicium, per Doctorem Chriſtophorum de Meſa,S.Cordub.Eccleſiæ Canonicum, & illius Epiſcopatus Vicarium generalem, Cordubę 4.die Iulij, anno Domini 1592. ad inſtãtiam F.Ildephonſi de Aluarado,Procuratoris noſtri Ordinis S.Franciſci, per quam exempta fuere à ſolutione dictæ quartæ funeralis, omnia noſtræ Hiſpaniæ Monaſteria, ædificata & fundata à 40. annis citra,& Pater Ildephonſus à Veracruce , in ſuo Compendio dicit idipſum fuiſſe factum,cum omnibus Monaſterijs de nouo fundatis apud Indos nouæ Hiſpaniæ,& quod cum controuerſia fuiſſet olim,inter Fratres & quemdam Epiſcopum de Guatimala, per Archiepiſcopum Mexicanum,ſententia exequutorialis data fuit,in fauorem prædictorum Fratrum,vt non ſoluerẽt dictam quartam. Fuit autem ſupradicti Concilij Trid. decretum,quammaxime iuridicum,ac rationi conſonũ , vt ſcilicet non ſoluerent ſupradictam quartam,Monaſteria quæ fuerunt ædificata,& fundata à 40.annis citra,ſiue illam per aliquod temporis ſoluerent, ſiue non,cum contra ipſa nondum fuerit conſuetudine præſcriptum , vt illam ſoluerent , non enim vt ſupra diximus,præſcribitur contra Eccleſiam , aut contra Monaſterium , niſi per annos ad minus 40.vt tenet Panorm.communiter receptus , *in cap. fin. de conſuetudine, nu.9.* & propter eamdem rationem dico,quod Monaſteria, quæ fuerunt fundata ante annos 40. & illam ſoluebant,tenẽtur modo eamdem ſoluere,cum contra ipſa fuerit præſcriptum,neque eximuntur à Concilio . At vero illa quæ talem non habebant conſuetudinem , non tenentur ſoluere; cum non in hoc habeant præſcriptionem, nec voluerit Concilium tollere alicuius Ius præſcriptum , quæ omnia ſunt quammaxime notanda, atque memoriæ commendanda .

ARTICVLVS VIII.

De quibus rebus, poſt Concilium Tridentinum, ſoluenda ſit Canonica portio?

Qui portionem canonicã tenẽtur ſoluere, nõ de oĩbus tenẽtur illã ſoluere, ſed ſolũmodo de iis, quæ allata ſunt, cũ corpore defuncti.

Huic articulo reſpondetur,per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

QVi tenentur canonicam portionem ſoluere, non illam tenentur ſoluere,de omnibus ſibi relictis, ſed tantummodo de ijs,quæ allata ſunt cum corpore defuncti.Hæc concluſio habetur expreſſa in ſupradicto motu proprio,ſiue Bulla Pij V. *Etſi mendicantium*,de qua dictum eſt in præcedẽti artic.

artic. quod non eſt reuocata per Greg.XIII. quia huiuſmodi reſpectu, non eſt priuilegium conceſſum, contra Conc. Trid. ſed vera explicatio, & declaratio eiuſdem, in qua dicta Bulla ad hoc propoſitum, poſt alia ſequentia ponuntur verba. *Vbi autem ſolui cõſueuit* (& fit ſermo de portione canonica, ſiue alias quarta funerali) *id tantum ceræ, & aliorum quæ in aliquibus partibus deferri contigerit, tempore quo defunctorum corpora, ad ſepulturam deferuntur, non autem de miſſis, ſeu legatis, vel alijs, Fratribus ipſis, ſeu Monialibus huiuſmodi relictis, aut alias quomodolibet donatis ſolui debet, ſicq. intelligi Concilij decretum, quoad quartam huiuſmodi ſoluendam debere decernimus; vbi vero non eſt conſuetudo ſoluendi quartam huiuſmodi, de nullo ſupraſcriptorum ſolui debere declaramus, nec ad quartam ſeu aliam partem omnium rerum, quæ etiam pro ornamento Eccleſiæ, palliorum, planetarum, cortinarum, pannorum, & aliorum, quæ dictis Eccleſiis relinqui, vel dari contigerit, etiamſi pro victu Fratrum, aut alias relinquantur, aliquid contribuere teneantur; ac etiam Ius ſepulturæ ſolui tantum conſuetum curatis, & non aliquid aliud eis ſolui debeat, quamuis partes ad earum libitum Eccleſiis Ordinum huiuſmodi, ſeu eorum Fratribus, alia quæcumq. tribuãt, ſeu eleemoſynas largiantur, quando ſepeliuntur ibidem corpora mortuorum huiuſmodi, nec propterea impediri debeant, quin poſſint defunctorum corpora præfata ad eorum Eccleſias tumulanda deferri facere.* Hæc vbi ſupra, vbi ponitur Concilij decretum, & ſtatim dicitur qualiter ſit intelligendum., & interpretandum. Ex quibus verbis ſuperq. ſatis conſtat, veritas concluſionis ſupradictæ, & qualiter non debeatur aliqua canonica portio, ſiue quarta de miſſis, & candelis, vel alias quomodolibet oblatis, ſed tantummodo de ijs, quæ cum corpore defunctorum in Eccleſiam deferri contigerit, nempe de pane, vino, carnibus, &c. Et præter conſtitutionem, ſeu potius Pij V. circa Concilium Tridentinum explicationem, & declarationem prædictam, facit pro dicta concluſione, quod dixit olim Cardinalis, *in Clementina dudum, de ſepulturis. §. verum*, conſuetudine nempe eſſe iam introductum, moribuſq. obtentum, vt Eccleſiæ Parochiali quarta portio à Monachis ſoluatur, ex ijs tantum, quæ offeruntur eo tempore quo funus, aut exequiæ defuncti celebrantur, qua de re videatur etiam Couarr. *in cap. vltimo,* **Nota hoc valde.** *de teſtam. num. 6. & 7.* vbi ad hoc propoſitum dicit plura, eaq. notatu digniſſima. Et Abb. *in cap. in cauſis, de elect. col. 3.* aſſerit, conſuetudine etiam receptum eſſe, quod quando aliquis in aliena parochia ſepelitur, Eccleſiæ ſepulturæ non teneatur ſoluere quartam de oblationibus factis, poſt diem ſepulturæ, ſed ſolummodo de ijs, quæ in die ſepulturæ fiunt, quod quidem non eſt derogatum, quinvero vt videtur, expreſſe approbatum, per Concilium Tridentinum prædictum, *ſeſſ. 25. cap. 13. de regul.* nam hac ratione ibidem ſecundum multos, prædicta canonica portio, quarta funeralium dicitur, eiuſmodi verbis quaſi innuendo & ſignificando, quod ſolummodo ſolui debet de his, quæ offeruntur in die funeris, qua quidem de re, videantur quæ nunc nouiſſime dicit Molina in ſua 2.2. tit. 2. diſput. 215. quæ pro iſto articulo breuiter dixiſſe ſufficiat.

ARTICVLVS IX.

A quibuſnam & quibus, poſt Concilium Tridentinum, debeatur ſupradicta canonica portio?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Pri-

Digitized by Google

Prima Concluſio.

Canonica portio, de iure cōi loquendo, debetur ab Eccleſijs, vbi aliquis ſepelitur, vel ad quā conuertendo ſe transfert, ſeu alio modo, nō vero ab alijs Eccleſiis, ſeu perſonis.

PRædicta canonica portio, de iure communi loquendo, debetur ab Ec-
cleſijs, vbi aliquis ſepelitur, vel ad quam quis tranſit, ſe cōuertendo, ſeu
alio modo, non vero ab alijs Eccleſijs, vel perſonis, nec huiuſmodi Ius
immutatum eſt per Concilium Tridentinum, quinvero confirmatum, vbi
non fuerit in contrarium præſcripta conſuetudo. Hæc concluſio quoad ſe-
cundam partem, ſatis conſtat ex ſupradictis in artic. 7. quoad primam vero
eſt expreſſa Syluestri, *verbo canonica portio, nu. 7. q. 9.* vbi hoc dicit eſſe ve-
rum, etiamſi Eccleſiæ alias ſint exemptæ, nam quoad hoc, non ſunt exem-
ptæ, ſecundum Innoc. *in cap. relatum, & in cap. in noſtra, de ſepulturis, & in
cap. requiſiſti, de teſtam.* niſi vt prædictum eſt, habeant priuilegium. Sed cir-
ca reſolutionem prædictam, nonnullæ ſeſe offerunt difficultates, quas libet
breuiter in præſentiarum diſcutere. Prima eſt, ad quā Eccleſiam pertineat,
canonica portio, quando quis tempore peſtis, ſeu belli aufugit à ſua ci-
uitate, vel villa animo redeundi, ſi ibidem moritur, aut tranſtulit ſe ad cer
tum alium locum, cauſa recreationis, ſeu alia cauſa, an pertineat ad pa-
rœciam intra quam moritur, an vero ad ſuam parochialem Eccleſiam,
cuius erat vicinus, atque inhabitator? Cui difficultati, reſpondetur per ſeq.
Concluſionem.

Secunda Concluſio.

Cui debeatur quarta, quando quis tēpore peſtis, vel alia occaſione ad alium locū ſe transfert, & ibidē moritur.

Si quis tempore peſtis aut belli, de ſua ciuitate aut villa, ad alium locum
ſe transfert, ſeu recreationis gratia, aut alia quacumque de cauſa, ibique
manens & inhabitans, animo redeundi à vita diſcedat, non Eccleſia, aut Pa-
rœcia intra quā mortuus eſt, habebit quartā, ſed illa Eccleſia ciuitatis aut
villæ, intra quam ſuum habebat domicilium, & cuius erat vicinus, atq. in-
habitator. Hanc concluſionem tenet expreſſe Ioan. Andr. & pro ea allegat,
cap. is qui, de ſepulturis, lib. 6. & idem tenet Antonius de Butrio, in quadam
Quæſtione, quam hac de re facit, dicens quod ſi tempore peſtis, ciues Flo-
rentini, transferant ſe Bononiam, & ibi habitantes finaliter moriantur, Ec-
cleſia, quæ eſt Florentiæ, habebit quartam funeralium, quia illa eſt ſua Pa-
rochialis, ex quo habebant propoſitum redeundi, finita mortalitate; & ad-
dit, quod ita de facto fuit determinatum Bononiæ, qua de re, videatur Abb.
in cap. de ijs, de ſepulturis, vbi de hac quæſtione latiſſime agit, quatuor con-
ſtituens caſus, in quibus eſt dicendum idipſum, quos breuitatis cauſa omit-
to: videri poterunt ibidem. Sed iterum difficultas inſurgit, circa illa verba
in concluſione poſita, *ad quam Eccleſiam quis conuertendo ſe transfert, ſeu alio
modo*, an nouitio aliquo, in Monaſterio exempto decedente, quarta ſiue
canonica portio, debeatur illius parochiæ, cuius antea erat vicinus, & in
habitator? Cui quidem difficultati, per ſequentem concluſionem, reſpon-
deo, & erit tertia in ordine.

Tertia Concluſio.

Nouitio in aliquo Conuentu decedente, an de illo ſuæ parochiali debeatur canonica portio.

Si quis in ægritudine de qua decedit, ſe & ſua Monaſterio alicui offert,
Eccleſia parochialis habebit inde portionem canonicam, ſecus eſt autem
ſi ſe obtulerit in ſanitate, habitumq. aſſumpſerit, nā tunc nulla Eccleſiæ pa-
rochiali debetur canonica portio. Hæc cōcluſio habetur expreſſa, *in cap. de
ijs, de ſepulturis.* vbi Alexand. III. Epiſcopo Hiſpalenſi ſcribens, in ſequen-
tia verba prorupit. *De ijs, qui in infirmitate, vel ſanitate, cum bonis ſuis, ad re-
ligioſa loca ſe transferunt, nihil tibi, vel Eccleſiis, à quibus receperunt ſalutis pa-*

bula

bula relinquentes, hoc tua volumus prudentia innoteſcere, quod ſi in ægritudine ipſa ad Religionem tranſeant, dummodo de ægritudine illa decedant, de bonis ſuis ipſis Eccleſiis, à quibus aſſumpti fuerint, canonica debet portio exhiberi. Si vero ad Religioſa loca ſe in ſanitate tranſtulerint, de ijs, quæ locis ipſis conferunt, cogi non poſſunt aliquid præſcriptis Eccleſiis impertiri, quia liberum eſt eis, tunc bona ſua, non ſolum Religioſis, ſed etiam quibuslibet priuatis perſonis conferre. Verba ſunt expreſſa prædicti Alexandri III. Ex quibus verbis ſatis conſtat, quod ſi quis ſanus, in aliquod Monaſterium ſe transferat, ibiq. intra annum Nouitiatus diſcedat, in Conuentu, vt religioſus debetſepeliri, quamuis non expreſſe elegerit ſepulturam, non obſtante *cap. 1. de ſepult.* nec quarta aliqua funeralis, debetur Eccleſiæ, cuius erat parochianus, vt tenent omnes DD. communiter, quidquid dicat Dominicus *in cap. cum quis, eod. tit. de ſepult. lib 6.* & ratio ipſa huic reſolutioni fauet, nam licet ſtatus Nouitij, non ſit ſtatus Religioſi iam effecti, perfecte atque conſumate, nihilominus ſecundum ius, prædicti Nouitij in multis exiſtimantur & reputantur, ac ſi re vera iam eſſent Religioſi: gaudent enim priuilegio Canonis, *Si quis ſuadente diabolo*, 17.q.4. & potiuntur atque fruűtur omnibus gratijs & indulgentijs à Sede Apoſtolica, cæteris profeſſis in litteris Apoſtolicis conceſſis. Et præterea facit ad hoc *l. vnica. ff. de bonis poſſe. ex teſtam. milit.* vbi ius non ſolum concedit facultatem teſtandi iure militari, militibus iam conſumatis atque perfectis, verumetiam & illis, qui milites nondum ſunt, dum tamen militiæ ſint adſcripti, militum labores atque pericula ſupportantes. Qua etiam ratione, prædictis Nouitijs iure conceditur, vt in Monaſterijs in quibus ſunt, interdicti tempore, & ceſſationis à diuinis, ſepeliantur, cum eadem ſolemnitate qua & profeſſi. Vnde & dicendum eſt firmiter, quod pro ipſis decedentibus intra Monaſterium, dummodo in ſanitate Religionis habitum aſſumpſerint, nulla debetur quarta parochialibus Eccleſijs, quinvero etiamſi extra Monaſterium moriantur, intra dictum Nouitiatus annum, in domo ſuorum parentum, dummodo id ſit cum habitu, atque de Prælatorum ſuorum licentia, vt curentur, nam etiam tunc, ſi ibidem diſcedant, in Conuentu debent ſepeliri, neque de bonis quæ legauerint, vlla debetur quarta, ſiue canonica portio, Eccleſiæ ſuæ parochiali per ſupradicta. De Conuerſis autem tradit Hoſtienſis, quod nullus alicui Religioſo loco acceptus, liberatur à ſolutione quartæ, ſi extra parochiam eligat ſepulturam, niſi oblatis ipſi loco omnibus ſuis bonis, ſolummodo aliquid ſibi ad victum retineat, quod probat *per cap. cum & platare. de priuilegijs*, quia ij ſolummodo, non vero alij, ſunt exempti à iuriſdictione Epiſcopali. Alia inſurgit difficultas, in caſu quo aliquis, cuius maiores ab antiquo in Eccleſia aliqua ſolebant ſepeliri, ea dimiſſa in aliam ſibi eligit ſepulturam, vtrum aliqua portio canonica debeatur Eccleſiæ dimiſſæ? Cui quidem difficultati, reſpondeo, per ſequentem concluſionem.

Nota valde.

Nouitij Religionū, gaudent omnibus Religioſorum priuilegijs.

Quarta Concluſio.

Eccleſiæ dimiſſæ in caſu præſuppoſito, nulla omnino debetur canonica portio, ſed potius illi Eccleſiæ, in qua conſueuit audire diuina, & recipere ſacramenta. Hæc concluſio habetur expreſſa, *in cap. cum quis, de ſepulturis, lib. 6.* quod eſt Bonifacij VIII. vbi ad hoc propoſitum ſequentia ponuntur verba: *Cum quis, cuius maiores ab antiquo, ſoliti ſunt in Eccleſia aliqua ſepeliri, ea dimiſſa, alibi eligit ſepulturam, canonica portio dimiſſa non debetur Eccleſiæ, ſed illi dumtaxat in qua ille officia conſueuit audire diuina, & Eccleſiaſtica recipere ſacramenta.* Et addit, quod cum ab eo, qui duo habet domi-

Eccleſiæ dimiſſæ in caſu propoſito, nulla debetur canonica portio.

Nota valde.

Digitized by Google

domicilia,ſe collocans æqualiter in vtroque, in loco tertio eligitur ſepultura, domiciliorum Eccleſiæ, habebunt inter ſe diuidere canonicam portionem, qua de re videatur Syluest. *verbo,canonica portio, num.8.in fine, & nu.10.& 11.per totum.* Sed quid ſi in vna parochia ſolet audire diuina, & in alia recipere ſacramenta? quidam dicunt,quod tunc canonica portio, debebitur ei,vbi conſueuit recipere ſacramenta, argumento deducto *ex cap.1.de ſepult.* ſed verior ſententia eſt, quam tradit Innocentius, *in cap.de ijs,eod.tit. de ſepult.* quod fiat diuiſio ad ſenſum ſupradictum. Et idem eſt dicendum, etiam ſi vna ſit capella, in qua quis conſueuit audire diuina, altera vero Eccleſia in qua recipit ſacramenta, vt tenet Panor. ibidem, quod eſt valde notandum, atque memoriæ commendandum,pro Regibus & Ducibus, alijſq. perſonis, quæ per totum anni circulum in diuerſis Eccleſijs audiunt diuina, percipiuntq. ſacramenta, quaſi duo vel plura habentes domicilia, in quibus pariter ſe collocabant, dico,q ſi in alio tertio loco,eligant ſepulturam, in tali caſu,domiciliorum Eccleſiæ,quartam funeralium diuident inter ſe æqualiter, de quibus videatur Sylu. vbi ſupra.

Nota valde.

ARTICVLVS X.

Vtrum quando quis interdicti tempore, eligit ſepulturam,in aliquo Monaſterio exempto,priuilegium habens,vt ibidem ſepeliri poſſit, portio canonica debeatur Eccleſiæ parochiali?

ET ratio dubitandi eſt, nam quarta debetur Eccleſiæ parrochiali, ratione iniuriæ quæ ſibi fit ſeu fieri videtur, ex eo quod quiſpiam in alio loco ſepelitur, & priuatur prouentibus ex eiuſmodi funere prouenientibus, *iuxta cap. certificari, de ſepulturis*; qua quidem ratione ibidem prædicta quarta, ſiue canonica portio, nuncupatur iuſtitia illarum Eccleſiarum, à quibus mortuorum corpora aſſumuntur, & à quibus, dum defuncti viuebant, percipiebant Eccleſiaſtica ſacramenta: ſed in propoſito caſu,tempore interdicti prædicti, nulla Eccleſiæ parochiali,vt videtur, irrogatur iniuria, ſiquidem ibidem non poterant ſepeliri: ergo intentum. Propter hanc rationem & cauſam,non defuerunt aliqui, qui dixerunt, quod quando interdicti tempore, aliquis de facto in Eccleſia Religioſorũ ſepelitur,contra ipſorum voluntatem, quamuis multa afferantur, nulla omnino quarta debetur. Quam ſententiam tenet Federicus conſil. 19. & Geminianus *in cap.1.de ſepulturis,lib.6.* immo vero addunt, quod quamuis prædicti Fratres,ſponte illum tali tempore ſepelirent, licet teneantur tamquam violatores interdicti, ad pœnam contra eiuſmodi violatores propoſitã, in caſu quo non habent priuilegium,nulla tamen quarta debetur, quia quarta ſolummodo debetur, quando mortui ſepeliuntur, in caſu à iure permiſſo & conceſſo, ſecus eſt tamen quando ſepeliuntur in caſu, prohibito. Sed ijs nihilominus non obſtantibus, in contrarium eſt veritas, de qua ſit prima concluſio.

Prima Concluſio.

Canonica portio,debetur Eccleſiæ parochiali, etiã ſi defunctus in aliquo Religioſorum Monaſterio,in interdicti tẽpore ſepeliatur ex priuilegio.

CErtiſſimum eſſe credo,quod quando interdicti tempore, Religioſi virtute ſuorum priuilegiorum, defunctum aliquem in ſuis Monaſterijs ſepeliunt, niſi aliud obſtet, quarta ſiue canonica portio, Eccleſiæ parochiali debetur. Et pono exemplum, vt ſi ſepeliatur ſindicus Minorum

Fratrum,

Fratrum, qui priuilegium habet,vt poſſit ſepeliri, interdicti tempore, in aliquo noſtro Conuentu, ſeu quiſpiam alius, auctoritate Ordinarij, concedentis, vt pro tunc interdictum ſuſpendatur. Et ratio concluſionis eſt, nam cum eiuſmodi ſepeliantur,in caſu à iure permiſſo,aut ſaltem conceſſo ex priuilegio, nulla eſſe videtur ratio, ob quam (niſi aliud obſtet,vt dixi) parochialis Eccleſia ſuo priuetur iure, & ſua iuſtitia, *vt habetur in d. cap. certificari.* Neque huic reſolutioni obſtat, quod dicitur, ſcilicet quod prædicti defuncti ſepeliri ibidem non poterant,interdicti tempore, quia hoc parum refert, nam quarta ſiue portio prædicta,non ſolum hac ratione debetur, verumetiam ex eo, quia ipſi dum viuebant, à prædictis Eccleſijs recipiebant Eccleſiaſtica ſacramenta & præterea in eiuſmodi caſu auctoritate Ordinarij etiam ſuſpendi poſſet interdictum, vt defunctus in propria ipſius Eccleſia, ſiue parochia ſepeliretur. Qua quidem ratione aſſeuerantер dico, quod quando in Religioſorum Monaſterijs, virtute ſuorum priuilegiorum, aut de licentia Ordinarij,aliqui ſepeliuntur defuncti,quarta ſiue canonica portio, ſine dubio Eccleſiæ parochiali debetur, & ita conſuetudo obtinuit, ſeruaturq. in communi praxi, (niſi aliud obſtet) aut prædicta Monaſteria ſint ex illis, in quibus quarta ſiue canonica portio nulla debeatur, de quibus diximus ſupra in Art.7.

Secunda Concluſio.

Quando parochialis Eccleſia ſpecialiter fuerit interdicta ex ſua culpa, non vero defuncti; probabile eſt, quod in tali caſu,non habebit quartam, ſiue portionem canonicam,etiam ſi aliquis ſuus parœcianus,in aliquo Monaſterio, ſiue alia Eccleſia ſepeliatur. Hanc concluſionem tenet & probat Geminianus *in cap.1. de ſepulturis,lib.6.* Et fuit etiam olim opinio Petri de Ancarrano, qui hoc expreſſe tenuit,quãdo prædicta Eccleſia parochialis dedit cauſam interdicto, ſecus autem ſi non fuit in culpa, quia in tali caſu,non debet ſuo iure priuari. Quorum quidem reſolutio atque deciſio mihi videtur probabiliſſima, multumq. iuri ac rationi conſona, propter rationes ſupradictas,& cum aliud nunc de nouo non occurrat dicendum, finem facio propoſito Articulo.

In quo caſu portio canonica parochiali Eccleſiæ non debeatur.

ARTICVLVS XI.

Vtrum valeat electio ſepulturæ, in aliquo Monaſterio, ſeu Eccleſia, non legando Eccleſiæ parochiali portionem canonicã? & an in caſu quo legetur,eiuſmodi legatum, in quartam funeralem, parochiali debitam,debeat computari?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Electio ſepulturæ, factæ in aliquo Monaſterio ſiue Eccleſia,non legando parochiali quartam funeralem,bene valet, neque parochialis Eccleſia ius habebit, ad demandandum corpus defuncti, ſed ſolummodo ad ſuam quartam funeralem, in caſu quo ſibi debeatur. Hanc concluſionem tenet expreſſe Greg. Lopez *in l.5.tit.1.par.1. verbo, ſi no dexaſſe nada à la Ygleſia parochial,* vbi dicit non ſibi videri, quod omiſſio talis legati, vitiet ſepulturæ electionem, nam iura quæ hac de re agunt,tantummodo volunt,

Electio ſepulturæ in aliquo facta Monaſterio, valet,etiã ſi nihil legetur Eccleſiæ parochiali.

quod

quod de relictis Eccleſiæ ſepulturæ, detur Eccleſiæ parochiali ſua canonica portio, aut funeralis quarta, non vero aiunt, quod defunctus expreſſo ſuo iudicio, eamdem relinquere teneatur, in quo ſenſu intelligenda eſt deciſio, *cap.1. de ſepulturis*: nam non prohibetur ibi ſub anathemate, quod non aliter ſepultura eligatur, ſed quod canonica portio ſoluatur. Neque obſtat *cap.2.eod.tit.de ſepulturis.* nam licet ibi iubeatur, quarta relinqui Eccleſiæ parochiali, non tamen ex eiuſmodi omiſſione, annullatur electio ſepulturæ, ſed ſtatuitur vt debeatur, etiam ſi non relinquatur, quod multis probat ſupradictus Gregorius Lopez, vbi ſupra, affirmans hanc eſſe opinionem Abbatis, *in cap.de ÿs, de ſepulturis, notab. 2. per textum, ibi,* & Oſtien. *in cap.officys, de teſtam.* & Cardin. *in clement. dudum. § verum, de ſepult. q.17. aliorumq. multorum.*

Nota hoc valde.

Secunda Concluſio.

Quãdo aliquid legatur Eccleſiæ parochiali à defuncto probabile videtur, quod cõputari illud habẽt in quartam funeralem.

Probabiliſſimum eſt, quando defunctus aliquis alibi eligit ſepulturam, canonicam portionem legando Eccleſiæ parochiali, quod eiuſmodi legatum computari habet in quartam funeralem, alias eidem debitam. Circa veritatem præſentis concluſionis, eſt magna lis & controuerſia inter Iuriſperitos DD. nam Oſtienſis *in d. cap.officys, de teſtamentis.* & Cardin. *in d.clement. dudum.§.verum, de ſepulturis, q.17.* & Ancaranus ibidem q.2. & Decius *in authentica preterea.C.vnde vi, collat.*8. tenent partem negatiuam, ſed contrariam, nempe quod computari habeat, ſuſtinent Antonius Imola, & Abb. *in d.cap.officys.* & Federicus conſil.3. & Alexander *in d.authentica, preterea.* quæ ſententia ſecundum Gregorium Lopez, vbi ſupra, eſt magis communis. Verum eſt tamen inquit, quod prima opinio, probatur contra communem, quadam lege partitarum, & forte per iſtam legem eſt de iure verior, in caſu quo teſtator in legato, non reliquit totam quartam Eccleſiæ parochiali, etenim ſi totam quartam reliquiſſet, nihil aliud omnino à prædicta Eccleſia parochiali peti potuiſſet. Videatur prædictus Gregorius Lopez vbi ſupra, vbi has ſententias & diuerſas opiniones conciliat, neque enim poſſum, in ijs rebus amplius immorari.

ARTICVLVS XII.

Vtrum ſupradicta canonica portio, poſſit renunciari, aut fieri pacta inter Clericos & Religioſos, circa quartam funeralem?

RAtio dubitandi eſt, nam circa hoc iura, & priuilegia quæ habentur à Religioſis, aliqualiter videntur eſſe diuerſa, quinuero & contraria, nam in primis videmus, quod Bonifacius VIII. *in cap. pactum, de pactis, lib.6.* & refertur etiam in Compendio, *verbo, concordia.§.1* ſtatuit, *quod pactum cum Rectore parochialis Eccleſiæ, factum à monachis, ſeu Fratribus, ne aliquos vel certos ipſius eccleſiæ parochianos, recipiant ad Eccleſiaſticam ſepulturam, omnino ſeruare debeant, quamquam ſepultura libera in Monaſterÿs huiuſmodi ab Apoſtolica Sede indulta ſit, & illi apud ipſos monachos, ſiue Fratres eligerent ſepeliri, cum per dictum pactum indulto huiuſmodi derogatur.* Et idem Bonifacius in *cap. quia ex eo, de pactis, lib. 6.* & refertur in Compendio vbi ſupra.§.2 ſtatuit, *compoſitiones & pacta, cum Prælatis, Capitulis, Rectoribus, & perſonis Eccleſiarum, ciuitatum, caſtrorum, vel villarum, & locorum in quibus domus, ſeu habitationes eorum exiſtunt, ſuper iuribus parochialibus vel*

alÿs

alijs quibuſcumque articulis, à Prioribus Conuentualibus, ſeu Guardianis Fratrum Prędicatorum & Minorum, aliorumq. Mendicantium, facta vel approbata, de ſuorum Conuentuũ conſilio & aſſenſu (dum tamen alias ſint licita & honeſta) debere ab ipſis Fratribus in locis, in quibus fuerint facta, inuiolabiliter obſeruari, non obſtante quod Magiſtri vel Miniſtri, aut Prioris, Generalium, ſeu Prouincialium prædictorum, non interuenerit in eiſdem aſſenſus: nec ab ipſorum Generalibus vel Prouincialibus Capitulis extiterint approbata, ſeu quod Sedes Apoſtolica in ijs, quæ per prædictos Fratres facta fuerint, auctoritatem ſuã non præſtiterit vel aſſenſum. Per quæ dicta verba, reuocata fuerunt priuilegia, conceſſa ab Alexandro IV. vt habetur in Monum. Ordinis, & ab Honorio IV. quæ referuntur in Compendio, *verbo, conuentiones. §. 1. & 2.* quibus cauebatur, vt ad validitatem prædictarum conuentionum, requireretur auctoritas Generalis, vel Capituli etiam generalis, vel ſaltem Miniſtrorum Prouincialium. Quamuis ibidem dicat Priuilegiorum Collector, quod eiuſmodi priuilegia fuerint poſtea reualidata, per Sixtum IV. & reſtituta ſuo priſtino ſtatui, vt habetur in dicto Compendio Priuilegiorum, *verbo, priuilegia prope finem.* Quinvero & Leo X. vt habetur in Supplem. & refertur in Compendio, verbo vbi ſupra. §. 3. in Concilio Lateranen. ſtatuit, *quod pacta & conuentiones, inter Fratres & Prælatos, ac Curatos pro tempore inita valeant, niſi per ſubſequutum capitulum proximum Generale, vel Prouinciale refutata, & per eos refutatio huiuſmodi intimata debito tempore fuerit.* Hæc omnia ex vna parte ſeſe offerunt pro ratione dubitandi, partiq. fauere videntur affirmatiuæ, nempe quod ſupradicta canonica portio, poſſit renunciari, & circa quartam funeralem inter prædictos Clericos & Religioſos, fieri conuentiones & pacta. Ex alia vero parte, eſſe videtur in contrarium, quod Clemens V. in Concilio Viennenſi ſtatuit, vt habetur *in clement. dudum, de ſepulturis, §. verum.* vbi & ad litteram inſeritur alia Conſtitutio ſupradicti Bonifacij Papæ VIII. quæ incipit, *ſuper cathedram*, quæ & approbata eſt ibidem, ſtricteq. obſeruari præcepta, qua iubetur, *vt prædicta canonica portio, quartaq. funeralis, omnino Eccleſiæ parrochiali ſoluatur, vtq. ſuper eo non fiant conuentiones & pacta, nam in quantum præmiſſis, ſeu alicui præmiſſorum contraria ſunt, penitus reuocantur, vacuantur, caſſantur, & irritantur, quinimmo caſſa, vacua, & irrita nunciantur, & decernuntur nullius prorſus exiſtere firmitatis.* Verba ſunt expreſſa clementinæ prædictæ. Vt autem certo ſciri poſſit, quid hac in re ſeruandum ſit, propoſitæ difficultati reſpondetur per ſequentes Concluſiones.

Monu Ord. 1 imp. f. 27. & 2. f. 26. conc. 17. item 1. im pr. f. 48. & 2. f. 132. conceſ. 297. & refer. in Comp. ver. conuentiones. §. 1. & 2. Supple. f. 26. conceſ. 75. & ref. in Comp. vbi ſup. §. 3.

Prima Concluſio.

IN caſu, quo Eccleſia damnificatur, non poteſt canonica portio renunciari per pactum, neque eiuſmodi pacta & conuentiones ſunt licitæ. Hanc concluſionem tenet expreſſe Syluester, *verbo, canonica portio, num. 3. §. 3.* & dicit eam eſſe Archidiaconi, in *cap. pactum, de pactis, lib. 6.* addit tamẽ quod ſi Eccleſia non damnificatur, valent eiuſmodi pacta & conuentiones, etiam factæ ſine auctoritate Superioris, quod probat per *l. non minus, C. de procurato.* Fauent etiam huic reſolutioni Conſtitutiones ſupra poſitæ Bonifacij VIII. & vltima Leonis X. facta in Concilio Lateranen. & ratio huius in promptu eſt, nam vt habetur *in cap. quia ex eo, de pactis, lib. 6.* non niſi ob vehementes cauſas, maximi iudicis debet auctoritas vocari, & quia vt ſupra diximus, priuilegia in contrarium iam ſunt reuocata.

Canonica portio in damnũ Eccleſiæ nullatenus poteſt renunciari.

Secun-

Secunda Concluſio.

Fratres Prædicatores, & Minores, per nullũ pactũ poſſunt ad plusq̃ ad ſoluendam quartam funeralẽ obligari.

Fratres Prædicatores & Minores, per nullum pactum, poſſunt ad plus
quam ad quartam funeralem ſoluendam obligari. Hæc concluſio proba-
tur expreſſe, *ex clementina, dudum. §. verum, de ſepulturis*, vbi Clemens V. ſu-
pradictam portionem canonicam, ad quartam prædictam funeralem, au-
ctoritate Apoſtolica taxauit & limitauit, & præcepit vt prædicti Fratres
nihil minus ſoluant, neque Curati parochiales & Rectores, aliquid vltra
expoſcere, ſeu exigere valeant: ſuper qua quidem re vniuerſa priuilegia,
gratias, & indulgentias, verbo, ſeu ſcripto ſub quacumque verborum for-
ma factas à ſe, vel à ſuis prædeceſſoribus Romanis Pont. necnon conſue-
tudines, conuentiones, ſtatuta, & pacta, in quantum præmiſſis, vel alicui
præmiſſorum ſunt contraria (vt iam etiam ſupra diximus) caſſauit, annul-
lauit, & reuocauit. Circa prædictam Conſtitutionem, non deſunt qui dicãt,
per eam tantummodo tolli, atque reuocari conſuetudines, ſtatuta, pacta,
& conuentiones præteritas, non vero futuras: ſed quod cum bona eorum
venia dixerim, certo crediderim, non ſolum ad præterita, verumetiam &
ad futura prædictam Conſtitutionem extendi, & quod ſupradicti Fratres
Prædicatores & Minores, nulla conſuetudine, ſtatuto, pacto, aut conuentio-
ne poſſunt, pluſquam ad ſoluendam quartam funeralem prædictam obli-
gari, cum ſupradicta clementina nullibi reperiatur reuocata. Hæc eſt mea
ſententia & opinio, qui vero contrariam tenere voluerit, dicere poterit,
quod clementina prædicta emanauit in fauorem, & priuilegium prædicto-
rum Religioſorum, atque ita illi renunciare poſſunt, iuxta *l. ſi quis in con-
ſcribendo. C. de pactis. & c. ad Apoſtolicam, de r gul.* & præterea quia decimæ
per legem ſunt determinatæ, & nihilominus ſuper eis fieri poteſt compo-
ſitio, iuxta *cap. ſtatuimus, de tranſa. & cap. ex multiplici, de decim.* An vero etiã
dicta Conſtitutio, ad alios Ordines ſiue Religiones ſe extendat, cũ expreſſe
non loquatur niſi de Fratribus Prædicatoribus & Minoribus, aliorum eſto
iudicium. Non enim eſt præſentis ſpeculationis, nec per tempus vacat ad
vnguem omnia dicere, ſolummodo dico, quod gloſſa ibi partem tenet ne-
gatiuam, dicens, quod deciſio ſupradictæ clementinæ non locum habet
in ipſis, quod & tenet Cardin. ibidem, & Lapus, & Geminianus, atque
ex littera ipſius contextus, ſatis conſtat ex illis verbis, *vt dictorum Ordinum
Fratres*, vt enim inquit Bart. *in l. 1. §. cum qui. ff. de poſtu. num. 2. & in l. talis
ſcriptura. §. vult. ff. delegat. 1. num. 4.* eiuſmodi dictiones, *dictorum, præfatorum,
& ſimiles*, ſemper relationem faciunt ad ſpecificata, cum ſuis qualitatibus.
Ex quo videtur, quod Fratres Auguſtinenſes, Carmelitani, & alij à Prædi-
catoribus & Minoribus, per conſuetudines, ſtatuta, pacta, vel conuentio-
nes, ſi voluerint, ad plus, aut minus, quam prædictam quartam funeralem
ſoluendam, ſe poterunt aſtringere & obligare.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum Monaſteria exempta, conſuetudine iam præſcripta, à ſolutione portionis canonicæ, ſiue quartæ funeralis, iuxta Concilium Tridentinum, per hoc quod illam ſoluant duabus, vel tribus vicibus, intelligatur eiuſmodi præſcriptio ſublata?

Difficultas præſentis Articuli, meo quidem iudicio, ſuperq. ſatis expli-
cata eſt ſupra, per ea quæ dicta ſunt q. 42. art. 5. & q. 43. art. 7. expli-
cando

cando & declarando, quibus modis Regularium priuilegia inualidentur, fiantq. nulla atq; inualida, & an ad hoc ſufficiat, vt cōtraueniatur illis per vnum, ſeu alterum actum. Et quamuis in præſentiarum, non fiat ſermo de priuilegijs, ſed ſolummodo de conſuetudine præſcripta, idem tamen omnino in vtroque caſu dicendum videtur, nam vt dicitur, de ſimilibus ſimile eſt iudicium. Vt vero non iſte locus intermiſſus remaneat, pro propoſiti Articuli reſolutione, ſequentem ſtatuo concluſionem.

Concluſio.

Cōſuetudo præſcripta Monaſterij, ſiue Cōmunitatis, non amittitur per vnū, aut alterū contrarium actum.

SVpradicta præſcriptio, ſeu conſuetudo præſcripta, nullam ſoluendi canonicam portionem, ſiue quartam funeralem, iuxta præſcriptum Conc. Trid. nullo modo amittitur, per vnum aut alterum contrarium actum. Hæc concluſio ſatis conſtat, ex ſupradictis in locis prædictis, vbi latiſſimam fecimus differentiam, inter priuilegia ſingularium perſonarum, & ea quę ſpectant & pertinent ad bonum totius communitatis, de quorum primis diximus, quod quamuis amitti poſſint, per particularem renuntiationem, & forſan per vnum, aut alterum contrarium actum directum, non vero ita ſe res habet in ſecundis, nam cum ſint in damnum, non ſingularium perſonarum, ſed Monaſteriorum, ſiue Communitatum, non amittuntur niſi contra ea legitimo tempore præſcribatur. Videantur hac de re, quæ diximus art. 5. q. 41. concluſ. 2. cui & de nouo alia accedit ratio, ibidem etiam vtcumque inſinuata, quæ & deſumpta eſt ex ***cap. cum acceſſiſſent, iuncta gloſſa, de Conſtitutionibus***, vbi habetur, quod quando priuilegium, datur ad non faciendum, non deperditur per vnicum aut alterum actum contrarium, ſed ad id neceſſario requiritur diſcurſus 40. annorum, prout habetur in Iure, ***in cap accedentibus, cap. de terra, de priuilegijs***, quod etiam dicendum eſt in noſtro propoſito caſu, nempe quod Religioſi & Regulares, qui per iuris diſpoſitionem, conſuetudine introductam, hoc quaſi priuilegium habent, vt ad ſoluendam portionem canonicam, ſeu quartam funeralem non teneantur, cum eiuſmodi priuilegium ſiue ius, ſit ad non faciendum, non tollitur per vnum aut alterum actum contrarium ſoluendi quartam, quinvero nec per plures, niſi eiuſmodi ſolutio fuerit facta, per quadraginta annorum ſpatium, iuxta ſuperius dicta, loco citato.

ARTICVLVS XIV.

In quam pœnam incidant, Eccleſiarum Prælati ſeu Curati, cogentes Fratres, aut teſtamentarios, vel hæredes defunctorum, ad ſoluendam quartam funeralem, in caſu quo ad illam non tenentur?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Ordinarij Eccleſiarū Prælati, cogētes Fratres ad ſoluendam quartam, in caſu quo ad illam non tenētur, interdicuntur ab ingreſſu Eccleſiæ, & ſuſpenduntur, Curati vero excōmunicantur ipſo facto.

EX noſtris priuilegijs habemus, quod Sixtus IV. appoſuit pœnam locorum Ordinarijs, interdicti ingreſſus Eccleſiæ, & ſuſpenſionis à regimine & adminiſtratione Eccleſiarū ſuarum, ac Rectoribus & alijs quibuſcumq. excommunicationis latæ ſententiæ, & priuationis ſuarum Eccleſiarum parrochialiū, & omnium aliorum beneficiorum Eccleſiaſticorum, quæ obtinent, necnon inhabilitationis ad illa, & ad alia in poſterum obtinenda, ſi di-

Digitized by Google

ſi directè, aut indirectè, inquietare, ſeu moleſtare præſumpſerint, Prædicatores & Minores Fratres, aut teſtamentorum, vltimarumq. voluntatum executores, & heredes, ſeu quoſcumq. alios, ſuper ſolutione quartæ parrochialis, ſeu canonicæ, vel alterius portionis, ſeu oneris. Hæc concluſio habetur expreſſa, in Monum. noſtri Ord. Quæ quidem conceſſio nullibi reperitur reuocata, nec vllo modo eſt contra Conc. Trid. nam priuilegia quæ ibidem reuocantur, ſeſſ. 25. cap. 13. ſolummodo reuocātur in caſu, quo iuxta prædicti Conc. decretum, eiuſmodi Fratres dictam portionem canonicam, ſeu quartā funeralem ſoluere teneantur, non vero in caſu, de quo nos in præſentiarum loquimur, quando conſuetudine iam quadraginta annorū tempore præſcripta, iuxta idem Concilium, eiuſmodi portio canonica, ſeu funeralis quarta non eſt ſoluenda, neque etiam in dicto caſu Fratres conueniri habent coram Ordinarijs, à quorū iuriſdictione ſunt notorie exēpti, ſed corā ꝓprijs Prelatis, ſeu corā Papa, aut eius Legato, qua de re videatur Sylu. *ver. canonica portio, in fi.* Nō enim in dicto Conc. Trid. habetur, vt quādo quarta funeralis non fuerit ſoluta, Religioſi ab Ordinarijs compellantur, ſed ſolummodo, in caſu quo debetur, iuxta ſuperius dicta, ſoluatur quibuſcumque priuilegijs non obſtantibus. Quo fit, vt Epiſcopi, & locorum Ordinarij, propter hanc rationem & cauſam, contra Religioſos prædictos nullo modo per excōmunicationem & alias cenſuras Eccleſiaſticas, poſſint procedere, cum eaſdem ponere actus ſit iuriſdictionis, quam ipſi non habent, ſed recurrendum eſt ad proprios Prælatos, ſeu ad Papam, vel Nuncium, ac Sūmi Pont. Legatum, ad quem ſpectat cognoſcere de exemptorū cauſis, in his & ſimilibus caſibus. Et hæc de iſto Articulo, ac de tota Quæſtione dicta ſufficiant.

Monu. Ord. 1. impr. f. 61. & 2. f. 145. conc. 355. & refertur in Comp. verb. canonica portio. §. 6.

QVAESTIO XLIX.

De Decimis, quantum ad obligationem ſoluendi ipſas, exemptionemq. Regularium ab earumdem ſolutione, in quatuordecim Art. diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quid ſit Decima, quid vero primitia, quid autem oblatio?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Quid ſit decima.

DEcima, iuridice loquendo, eſt omnium bonorum mobilium, licitè quæſitorum, decima pars Deo data, ſiue ipſius Miniſtris, ex diuina conſtitutione debita. Hæc concluſio eſt expreſſa Oſtienſis in Summa, *tit. de decimis. §. 1.* ſatiſq. colligitur, *ex cap. 1. de decimis, & ex cap. parrochianos, cap. non eſt, cap. tua nobis, & cap. cum non ſit in homine, eod. tit.* & dicuntur pluraliter decimæ, quia ſecundum eumdem, tres ſunt decimarum ſpecies, prædiales, id eſt, eorum quæ proueniunt ex prædijs, vt ſunt vinum, blandum, & fructus arborum, aliaq. huiuſmodi; perſonales, id eſt, eorum quæ proueniunt ex opere perſonali, vt ex mercatione, artificio, ſcientia, militia, venatio-

Decimarū triplex eſt ſpecies.

natione & huiuſmodi; & miſtę, id eſt, eorum, quæ partim ex prædijs, partim ex opere perſonali proueniunt, vt ſunt animalia, quæ paſcuntur ex prædijs, & humano opere nutriuntur, & fœtus ac fructus eorum. Videatur hac de re Sylu. *verb. decima, num. 1.*

Secunda Concluſio.

Quid ſit primitia.

Primitia eſt, prima pars frugum, ſiue fructuum, Domino offerenda. Hæc concluſio eſt Syluestri, verbo vbi ſupra, & dicit eam eſſe Raymundi, & aliorum, & quod dicitur prima, id eſt, dignitate præcipua, frugum ſiue fructuum, Domino offerenda, id eſt, diuino cultui, quia primitiæ offerebantur olim per modum oblationis, ſecundum D.Thom. 2.2. q.86. art.4. nunc autem dicuntur pluraliter primitiæ, ſecundum fructuum varietatem.

Tertia Concluſio.

Quid ſit oblatio.

Oblatio eſt, quoddam cōmune & generale nomen, ſub quo comprehenduntur omnia, quæ in diuinum cultum exhibentur. Hæc concluſio eſt expreſſa D.Tho.2.2.quæſt.86.art.1. in corpore, vbi & dicit, quod oblatio in hoc differt à decima, quia oblatio offertur Deo immediate, id eſt, ad Dei cultum, & dicitur *ſacrificium*, ſi inde fiat aliquod ſacrum conſumandum, decima vero non offertur Deo immediate, ſed miniſtris eius, & exhibetur pro ipſis ſuſtentandis, aut pauperibus. Cum autem oblatio tripliciter dicatur, ſcilicet donatio inter viuos facta, Deo vel Eccleſiæ, & donatio cauſa mortis pro anima, quæ olim dici conſueuit, mortuarium, & oblatio quotidiana & vſualis, quam faciunt fideles quotidie ad Miſſam, vel huiuſmodi, &c. quocūque modo dicatur, oblatio eſt omne quod offertur Deo immediate, licet conſequenter cedat in Miniſtrorum vſum & vtilitatem, vt candelæ, panes oblati altari, pecuniæ, ornamenta, & alia huiuſmodi. Hæc D.Thom. vbi ſupra, vbi etiam dicit, quod oblatio à primitia differt, ſicut genus ab ſpecie, quia omnis primitia eſt oblatio, non vero è contra, cum primitia ſit tantum de fructibus, oblatio autem etiam de non fructibus. Ad rationem autem oblationis, tria requiruntur ſecundum Panorm. *in cap fin. de verb. ſignific.* Primo, vt offerens ſit Chriſtianus, quia ab infidelibus oblationes Eccleſia non recipit, ſed æſtimationem oblationis pro intereſſe, iuxta id quod habetur *in cap. quanto, de vſuris*. Secundo, vt is cui offertur, ſit Eccleſia, quia quod ſit priuatæ perſonæ, non eſt oblatio, ſed donatio, etiam ſi perſona ſit Eccleſiaſtica, vt patet ex prædicta diffinitione oblationis. Tertio requiritur, vt res quæ offertur, licite ſit adquiſita, nam quæ illicite adquiruntur, pro oblatione non accipiuntur, *iuxta cap. quia in omnibus, de vſuris, & cap. ex transmiſſa, de decimis, & gloſſa in Summa, 14.q.5.* Intelligitur autem illicite aliquid adquiri, dupliciter, vel contra iuſtitiam, vt in furto, vel mediante aliquo peccato, vt in meretricio, de quibus non licet per tempus plura dicere. Sed dicta ſufficiant, vt horum omnium aliqualis habeatur notitia.

Quænam requirantur ad rationem oblationis.

ARTICVLVS II.

Quidnam iura velint de primitijs?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Primitiæ olim erant in veteri lege de præcepto ceremonia li, quoad determinatione, in communi vero de iure natura li, nunc autem ſunt de præcepto Eccleſiæ, ſecundum conſuetudinem patriæ.

PRimitiæ in veteri lege olim, erant de præcepto ceremoniali, quoad determinationem, vt puta quod talibus perſonis exhiberentur, aut de primis fructibus, in communi vero de iure naturali, nunc autem ſunt de præcepto Eccleſiæ, ſecundum patriæ conſuetudinem. Hæc concluſio eſt expreſſa D.Thom.2.2.quæſt.86.art.1.cum ſeqq. vnde illam deſumpſit. Syl-ueſt. & ponit eam, *verbo, decima, num. 3.q.1.* vbi dicit, quod olim primitiarum quantitas, non fuit determinata in lege, quia dabantur per modum oblationis, de cuius ratione eſt voluntarium, & ſecundum D.Hieronym. ex Magiſtrorum arbitrio, vnde quidam plurimum dabant, ſcilicet fructuũ partem quadrageſimam, alij vero minus, nempe ſexageſimam, inter quæ duo offerre licebat, quodcumque voluiſſent: ſed nunc, inquit, ſtandum eſt conſuetudini. Cum quibus concordat Innocen. dicens, quod ex quo primitiarum quantitas non inuenitur iure canonico expreſſa, in optione dantis eſt, Dare quantum vult, & non amplius, niſi conſuetudo regionis aliud inducat. Quibus addit ſupradictus Syluester, ſecundum Alexandrum, quod prædictæ primitiæ, non ſolũ ſunt in præcepto, quando eſt conſuetudo, verumetiã & quando indigent, & eas petunt Miniſtri eius Eccleſiæ cui debentur, quæ ſecundum Oſtienſem eſt parrochialis, *argum. cap. dectas, & cap. moderamine. 16.q.1.* quem multi ſequuntur, ſecundum vero Gofredum & alios, diuidendæ ſunt, ad modum quo & decimæ, de quibus infra. Sed alijs melius eſſe videtur, vt dentur ijs, quibus dari conſueuerunt, & qui magis indigent. Nolo in ijs amplius immorari, cum tota decimarum & ſolutio & determinatio, & quibus ſolui debeat, in noua lege habeatur ex conſuetudine. Circa quam dicit Veruecenſis, quod vbi conſuetudo eſt, vt non ſoluantur, obtenta ſine contradictione, à tempore de quo non eſt memoria, non ſoluentes eas excuſantur, generaliterq. hoc verum eſt, quod in ijs, conſuetudines non ligant, vel abſoluunt, niſi eo modo, quo & conſuetudo decimarum, de quibus infra.

ARTICVLVS III.

Quidnam iura velint de oblationibus?

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Quamuis oblationes ex ſua natura habeãt vt ſint voluntariæ, multipliciter tamen aliquis ad ipſas faciendas obligari poteſt.

OBlationes, licet ex ſui natura, habeant quod ſint voluntariæ, multipliciter tamen poteſt contingere, vt ad ipſas aliqui obligari poſſint. Hæc concluſio eſt expreſſa D.Thom.2.2.quæſt.86.art.1. in corpore, & eam ponit Syluester, *verbo, decima, num. 4.q.2.* vbi dicit eiuſmodi obligationem, quadrupliciter poſſe contingere. Primo ex conuentione præcedenti, vt dũ conceditur fundus alicui Eccleſiæ, vt fiat certa oblatio, certis temporibus, quod habet rationem cenſus. Secundo, ex deputatione ſiue promiſſione, vt cũ quis, Eccleſię inter viuos offert, aut teſtamento reliquit aliquid in poſterum ſoluendum, quodcumque illud ſit, ſiue ſit res mobilis, ſiue immobilis. Tertio propter neceſſitatem Eccleſiæ, vt puta ſi Miniſtri, ſeu Sacerdotes Eccleſiæ, non habent vnde alias ſuſtententur, quod ſecundum Oſtien. Innocen, & gloſſam Raymundi, limitandũ eſt, niſi ſubditi etiam ſubuenire non poſſent, quo caſu Clerici manibus victum quærere debent, iuxta

cap.

cap,clericus victum,diſt. 91. Quarto & vltimo propter conſuetudinem,quia fideles in aliquibus ſolemnitatibus,tenentur ad aliquas oblationes conſuetas, & dicit prædictus D. Thom. quod in his duobus vltimis caſibus, remanet oblatio quodammodo voluntaria, quantum ad quantitatem, vel ſpeciem rei oblatæ. Verum eſt tamen, quod ad eamdem faciendam cogi poſſunt, non quidem à Sacerdote, ſed ab Epiſcopo, cuius auxilium in eiuſmodi rebus eſt implorandum, iuxta *cap. ad Apoſtolicam, de ſimonia*. Circa conſuetudinē faciendi oblationes, Syluester loco ſupra citato, dicit plura,eaq. notatu digniſſima,quæ ibidem videri poſſunt,à quibus dicendis in præſentiarum conſulto ſuperſedeo,vt breuitati ſtudeam.

ARTICVLVS IV.

Quidnam velint iura de Decimis, ſeu quo iure debeantur, & an cadant nunc ſub præcepto?

HAnc quæſtionem tractat D.Tho.2.2.q.87.art.1.& in quodlib.q.2.art. 8. & Sylueſt.*verb. decima,nu.9.q.3.* Soto lib.9.de iuſt.& iur.q.4. Nauar.in Manu.cap.21.à num.18. cum ſeq. de quorum & aliorum reſolutione, ſequentem ſtatuo concluſionem.

Concluſio.

Decimarū ſolutio in veteri lege olim præcepta,etiam in noua obligat, non in quantū fuit præceptum veteris legis, ſed in quātum eſt naturale,& de nouo ſtatutā ex præcepto Eccleſiæ.

DEcimarum ſolutio, licet olim in veteri lege fuerit præcepta,quæ iam ſpirauit, modo etiam obligat, non in quantū fuit veteris legis præceptum, ſed partim, quia eſt de iure naturali, partim ex noua Conſtitutione Eccleſiæ. Hæc concluſio eſt expreſſa D.Tho.locis citatis,& Sylueſt. qui & de mente eiuſdem dicit, decimarum ſolutionem, ex diuino præſcripto,fuiſſe olim in veteri præceptam, ad ſuſtentationem Miniſtrorum Dei, & quod hoc præceptum, partim erat morale, ac de iure naturali, ratione naturali introductum (ratio etenim naturalis dictat, neceſſaria à populo eſſe adminiſtranda miniſtrantibus in diuino cultu) partim vero iudiciale, pertinens ad æqualitatem ſeruandam inter homines, ſecundum conditionem illius populi, robur habens ex inſtitutione diuina, qua Deus determinationem certæ partis introduxit, pro tribu Leuitica, tunc temporis poſſeſſiones non habente, conueniebat etiam inquit cum cæremonialibus præceptis, in quantum aliquam ſignificationem habebat, quemadmodum & reliqua omnia. Cum igitur, inquit D. Thom. præcepta veteris legis moralia, etiam nunc in Noua lege obligent, licet cæremonialia deſierint, iudicialia autem obſeruari poſſint, & non poſſint, obligant autem ſi ſtatuantur & præcipiantur: liquidum ſit, quod prædicta decimarum ſolutio, vt dictum eſt in concluſione, etiam nunc in noua lege obligat, non in quantum fuit præceptum veteris legis, ſed in quantum eſt præceptum naturale & morale, & de nouo inſtitutum & conſtitutum ex ſpeciali ſtatuto Eccleſiæ. Quod autem prædicta decimarum ſolutio,ſit de iure naturali, probat D.Tho.ex illis verbis Chriſti,D.Matth.10. quibus dixit, quod operarius dignus eſt mercede ſua,& fuit inquit,rationi quammaxime conſonū, idipſum,vt præciperetur & inſtitueretur de nouo per Eccleſiá, vt ne minus exhiberetur nunc,Miniſtris noui teſtamenti,quā reddi olim conſueuerat Miniſtris veteris legis, cum iſti maioris ſint dignitatis: Oportebat

Digitized by Google

etiam vt inter vetus & nouum teſtamentum aliqua eſſet conſonantia, & correſpondentia. Prædictis addit Sylueſt. vbi ſupra, quod decimarum præceptum, in duobus caſibus præcipue locum habet. Primo, cum Miniſtri Eccleſiæ indigent, & illam petant, & hoc etiam ſi non ſit conſuetudo, iuxta D.Thom. in dicto quolib.2, art.8. Secundo, ſi ſit conſuetudo, etiam ſi non petantur, iuxta *cap. peruenit, & cap. aliquibus, de decimis*, nam conſuetudo ipſa, illas expoſtulare videtur, quod etiam eſt intelligendum, etiam ſi non adſit neceſſitas, & Miniſtri ſint diuites, etenim in tali caſu licet melius facerent, ſi ipſas non peterent, & maxime, ſi probabiliter timeatur ſcandalum; ſi tamen de facto petantur, ſoluendæ ſunt. In quo conueniunt omnes Auctores ſupradicti. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS V.

Vtrum per contrariam conſuetudinem, poſſit aliquis ab hoc præcepto, ſoluendi Decimas excuſari?

PRo huius Articuli intelligentia & reſolutione, omiſſis pluribus, ac fere inutilibus, quæ hinc inde, à nonnullis Canoniſtis adducuntur, aliqua ſunt fundamenta præmittenda, ex quibus reſultabit difficultatis reſolutio.

Decimarũ præceptũ, quantum ad aliquid eſt diuinum & naturale, & quantum ad taxationem fuit olim iudiciale.

Primo præmitto ex D. Thom. 2.2. quæſt. 87. art.1. & quodlib. 7. art.8. atque ex Alexandro Alenſi, 3.par. Summæ, vt etiam in præcedenti Artic. dictum eſt, quod præceptum ſoluendi decimas, eſt morale, diuinum, & naturale, quantum ad hoc, quod Miniſtri Eccleſiæ ſuſtententur abſolute; iudiciale vero, quantum ad taxationem ipſarum decimarum, talem vel talem, quo fit, vt poſtquam innouatum eſt per Eccleſiam, omnes velint nolint, teneantur decimas ſoluere, quamuis Eccleſia ſtatuere poſſet, quod non daretur pars decima, ſed minor, nempe octaua, aut maior, vt puta duodecima. Hoc tenet expreſſe D.Thom.

Iudicialia præcepta in veteri lege poſita, in noua nõ obligant, niſi in quantum de nouo ſunt inſtituta.

Secundo præmitto ex eodem D. Thom. & communi omnium Theologorum reſolutione, quod præcepta iudicialia, quæ in veteri lege olim fuere poſita, in noua non obligant, in quantum fuere præcepta veteris legis, ſed in quantum per ipſam de nouo fuerint poſita, & effecta de iure nouo humano poſitiuo. Cuius quidem rationem dicere, in præſentiarum prætermitto, cum non liceat per tempus, neque ſit præſentis ſpeculationis, & de ea videri poſſint Scholaſtici Doctores, apud D. Thom. 1.2.à q. 104. cum ſequentibus, vbi de eiuſmodi rebus agunt latiſſime.

Ius diuinum & naturale, p nullã conſuetudinẽ poteſt tolli, ſeu abrogari, ſecus autem humanum.

Tertio & vltimo, propius accedendo ad noſtrum propoſitum, ſuppono tamquam certum atque indubitatum, quod ius diuinum & naturale, in quantum tale, per conſuetudinem abrogari nullo modo poteſt. Secus eſt autem ius humanum, vt latiſſime tradit D. Thom. 1.2. quæſt. 97. art.3. ad 2. huius rei reddens rationem & cauſam, qua etiam de re videatur Sylueſt. *verbo, conſuetudo num. 9. q. 6.* quibus ſic præmiſſis atque præſuppoſitis, propoſito Articulo reſpondeo, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Licet præceptũ ſoluendi decimas, abrogari

LIcet conſuetudo abrogare poſſit, præceptum ſoluendi decimas, quantum ad quotam taxatam, & excuſare non ſic ſoluentes plene, quia

quia vt ſic,eſt humanum, non tamen quantum ad totum, vt nihil ſoluatur omnino, quia quantum ad hoc, eſt diuinum & naturale. Hanc concluſionem, de mente D.Thom. ponit ſupradictus Syluester, *verbo, decima, num. 10. quaſt. 4.* ibi, *quantum ad tertium*. Et dicit quoad hoc,non eſſe diſtinguendum inter decimas, perſonales & prædiales, nam vtreque ſoluende ſunt, vbi adeſt conſuetudo. Addit etiam, quod vbi ex eiuſmodi conſuetudine præſcripta,decimarum nihil omnino ſoluitur, Eccleſia illud remittere videtur, vnde reſolutiue dicit, quod prædictas decimas non ſoluere, non eſt peccatum mortale, niſi in tribus caſibus. Primo, ſi petantur & negentur, vt ſupra diximus, quam petitionem, ſecundum Archidiaconum, non ſufficit per Curatum fieri, vbi non eſt conſuetudo, niſi forſan indigentia ſit magna, immo inquit dubium eſt, an fieri poſſit per diœceſanum, & neceſſario recurrendum ſit ad Papam. Secundo,in caſu etiam quo non petantur, ſed obſtinatio ſit tanta, quod etiam ſi peterentur, haberet quis propoſitum non illas reddendi. Tertio, quando Clerus patitur valde indecentia,victus & veſtitus, & populus abundat, quia ſi talis indigentia, ſiue indecentia in tali caſu, exigit eleemoſynam neceſſario fieri, multo magis exiget præſtari rem, alias iure naturali & diuino debitam. Vbi autem nulla omnino decima ſoluitur, aut etiam ſeculares accipiunt illas, dici poteſt,dominos prædiorum breui manu aliquid magnum ſoluiſſe, & quod eis Eccleſia deinceps illud redonauerit, ſtatuendo vt non ſoluant decimas, quinvero ab alijs ipſas accipiant. Iuxta prædicta, intelligendum eſſe dicit Syluester D. Thom. quando dicit, quod nulla conſuetudo eximere, ſiue excuſare poteſt homines, ab obligatione decimarum, quia fundatur ſuper iure naturali & diuino, intelligendum eſt quantum ad aliquid, non autem quantum ad quotam, ſiue quantum ad determinatam quantitatem, ita quod ſemper tenentur homines aliquid ſoluere, etiam vbi non eſt conſuetudo ſoluendi, ſi Eccleſia exigat, modo prædicto, id eſt, auctoritate Papæ, vel in caſu indigentiæ magnæ, quamuis ſi non exigat,remittere illud videatur, dum diſſimulat, & tunc homines non decimas ſoluentes non peccabunt, niſi ratione obſtinationis, vt prædictum eſt, habentes prauam voluntatem non ſoluendi, etiamſi eſſet indigentia, & peteretur à Miniſtris Eccleſiæ,debito modo. Hoc inquit Syluester ſe dicere, quia durum videretur dicere, quod omnes Itali & Orientales,demandentur decimas non ſoluentes, cuius etiam reſolutionis argumentum ſumi poteſt, ex facto olim Apoſt. Pauli,de quo legitur, quod neceſſaria victui ſibi debita, ab auditoribus illa debentibus, non accipiebat, ſed manibus ſuis laborabat, ne offendiculum daret Euangelio. In quo quidem caſu dicendum eſt, quod non illi peccabant, alioquin male ipſe cum eis egiſſet, illa ſibi non petendo & accipiendo. Nec inquit huic reſolutioni obſtat, quod alicubi ratione conſuetudinis, milites decimas non ſoluunt, quin vero accipiunt, quod quidem maius eſt,quam eas non dare, nam ad hoc reſpondetur cum D.Thom.quod ipſi non habent ius accipiendi ipſas, cum hoc ſit ſpirituale, non cadens in laicam perſonam, ſed illæ res temporales,quæ iure exigi poterant, ex conceſſione Eccleſiæ datæ ſunt illis, propter aliqua ſeruitia eidem facta, quod Eccleſia quamoptime facere potuit, ſicut & nunc remittere fructus, qui debentur pro decima, non tamen omnino tollere ius exigendi, aut debitum reddendi. Hæc ex D.Thom.vbi ſupra. ſed de hoc plura dicemus ſtatim in ſequenti Articulo.

Poſſit conſuetudine quantum ad quotam, nõ tamen in totũ, nec qua ratione eſt diuinũ, & naturale.

In quibus caſib⁹ decimas nõ ſoluere ſimpliciter, ſit peccatum mortale.

Digitized by Google

ARTICVLVS VI.

Vtrum ex diſpenſatione Papæ, vel tranſactione, excuſari quiſpiam valeat, ab obligatione ſoluendi omnino decimas, aut ſuper eis aliqua fieri poſſit compoſitio?

CIrca hunc Articulum, quantum ad primum, multa tradunt DD. Iuriſperiti, atque Theologi. Quidam dicunt, quod ex quo hoc præceptum eſt iudiciale, potuit Eccleſia illud non ſtatuiſſe, neque vllam omnino mentionem feciſſe, de ſoluendis decimis, neque in totum, neque ſecundum partem. Cui ſententiæ & opinioni adhærere videtur Panorm. poſt gloſſam in *cap. à nobis, de decimis*. ſed poſtea ſe limitat, dicens, quod quamuis Papa ius decimarum in totum tollere non poſſit, quibuſdam tamen perſonis illud poteſt remittere. Cuius rationem reddit, quia per primum tollitur ius diuinum, non vero per ſecundum. Alij prædictam Panor. ſententiam, etiam limitant, circa illud quod dicit, quod in totum decimas remittere non poteſt, & dicunt, eſſe addendum niſi ex cauſa & ad tempus. Sed alij diuerſa procedentes via dicunt, quod quamuis id facere poſſit, quoad Eccleſiam militantem, & Eccleſiæ forum, non vero quoad triumphantem ſiue forum conſcientiæ, ideſt quoad Deum: nam laicis decimas præteritas & futuras, remittere non poteſt, niſi ex magna cauſa, pro quo adducunt *gloſſam notabilem, in cap nō eſt, de voto*, vbi habetur quod licet habeat plenam poteſtatem, debet tamen ſe habere ſicut diligens atque fidelis paterfamilias, fideliter diſpenſando, ea quæ ſunt Eccleſiæ, vnicuique ſicuti opus eſt. Alij multa alia dicunt, quæ longum eſſet nimis, velle in præſentiarum recenſere. Sed quidquid de opinionibus ſit, pro propoſiti Art. reſolutione, ſeq. ſtatuo concl.

Prima Concluſio.

Quamuis decimæ debeantur de iure naturali diuino, bene tamen Papa ex cauſa diſpēſare poteſt cum aliquo, ſeu aliquibus, exemptosq. illos facere, ab earum ſolutione.

QVamuis decimæ debeantur, de iure naturali & diuino, ad modū quo dictum eſt, nihilominus Papa, bene poteſt cum aliquo, ſeu aliquibus etiam laicis diſpenſare, ipſoſq. omnino facere exemptos, à decimarum ſolutione, quinvero & illis ius conferre percipiendi decimas ab alijs, non auctoritate propria, ſed auctoritate Eccleſiæ, atque ipſius Papæ. Hæc concluſio eſt certa, & crediderim quod de illa nullus dubitare poſſit, maximè hoc tempore, quo id ita eſt conſuetudine poſitum, atque obſeruatum in cōmuni praxi. Sed probatur præterea hac efficaciſſima ratione, nam certū eſt, ſtando in iure communi, quod bona Clericorum & Eccleſiarum, ſunt bona pauperum, & circa pauperes alendos, presbyteri, & ſacerdotes poſſunt, quinvero & debent, decimas diuidere, & ex eis eoſdem alimentare, vt ſatis conſtat *ex cap. in canonibus, cap. ſacris canonibus, 16. quaſt. 1.* Cum igitur Papa ſit vniuerſalis Eccleſiæ Epiſcopus, & totius Chriſtianitatis rector, Paræcianus, atque generalis adminiſtrator, omnium beneficiorum & decimarum, vt tradunt ſacri Canones, *cap. ſuſpectos. 6. q. 5. c. vbi periculū. § ceterum, de elect. lib. 6.* nullatenus contra ius, nec vero contra rationem, eſſe videtur, ex iuſta & rationabili cauſa, quod aliquos ſeculares pauperes & indigentes, ex laboribus manuum ſuarum ſe non ſuſtentare valentes, de noſtra ſancta Eccleſia benemeritos, à prædictarum decimarum ſolutione eximat, ſiue exemptos faciat; quinvero & ex cauſa, ius illis tribuat, vt etiam ipſi ab alijs decimas percipiant. Cur enim non in tota Eccleſia efficere valebit Papa, quod Epiſcopus in ſuo Epiſcopatu, & Archiepiſcopus in ſuo, quinvero & parrochus in ſua paræcia? Si igitur Epiſcopi & Archiepiſcopi, & parrochi ſibi ſubditis, ſuſtentatione indigentibus,

ſaltem

ſaltim pro ſuo tempore, decimarum condonationem facere poſſunt, & permittere quod ipſi eas ſibi retineant abſque peccato, cur non & Papa cum ſit Epiſcoporum omnium Epiſcopus, & generalis atque vniuerſalis totius Eccleſiæ Prælatus idipſum faciet, legitima exiſtente ratione & cauſa, nec ſolum pro ſuo tempore, verumetiam & pro quocumque alio, cum ſicut prædictum eſt, ex diuina inſtitutione ſit omnium beneficiorum, atque decimarum, rerumq. Eccleſiæ vniuerſalis adminiſtrator? Aduertendum tamen eſt, quod in hoc caſu, laici non retinent, aut percipiunt decimas, propria auctoritate aut nomine ſuo, ſed auctoritate Eccleſiæ, & nomine exiſtentis Papæ, quæ enim quis per alterum facit, per ſeipſum facere videtur, in quo ſenſu Ioan. Lupus, de libertate Eccleſiaſtica 1.p.q.3. num.6. explicat, & intelligit illam decretalem poſitam, *in c. à nobis, de decimis*, atque ex hoc mirari deſinent, qui capere, vt inquiunt, nullo modo poſſunt, quonam modo Ius percipiendi decimas, eaſq. ſibi retinendi, per Papam laicis poſſit concedi cum decimæ Sacerdotibus, & Miniſtris Eccleſiæ debeantur, propter miniſterium altaris, adminiſtrationemq. rerum ſpiritualium, iuxta præſcriptum D. Pauli, & nonniſi ſeminantibus ſpiritualia, de iure iſthec temporalia debeantur: cum igitur prædicti laici ſpiritualia non adminiſtrent, ſed neque adminiſtrare queant, mirabile (inquiunt) valde eſt, quod Ius ſpirituale ſibi competat, ex quacumque etiam Papæ conceſſione, percipiendi decimas. Huic difficultati facillimo negotio ſit ſatis, dicendo, ſicut prædictum eſt, quod cum ex dictis decimis Presbyteri & Sacerdotes ipſas percipientes, egentes & pauperes, alere & ſuſtentare debeant, de iure, ex eodē iure, ac multo melius, Sum. Pont. propter rationes prædictas, per ſemetipſum valet efficere ſemel, quod ipſi tenebantur iteratis vicibus, id quod & opere compleuit, concedendo aliquibus laicis, pauperibus & indigentibus, de ſancta Eccleſia benemeritis, vt non ſoluant, ſed pro ſua ſuſtentatione, retineant decimas, ſeu etiam ipſas ab alijs auctoritate Apoſtolica accipiant. Super quo iure, ac firmiſſimo fundamento fundata ſunt omnia priuilegia, quæ habent omnes Hiſpaniæ Reges, de percipiendis decimarum tertijs, & habendi in ſingulis oppidis, ſelectum decimatorem, ſiue decimas ſibi ſoluentem, qui Hiſpano ſermone dicitur, *el excuſado*, pro eo quod excuſatur à ſoluendis decimis, Parocho ſiue Epiſcopo debitis. Eadem ratione, habet & ſubſidium, ad expugnandos infideles, quod ſimiliter dicendum eſt, de multis alijs nobilibus, qui in Caſtella, Bætica, Nauarra, & Cataloniæ principatu, priuilegium exemptionis habent, à ſoluendis decimis, ex proprijs bonis, multiq. alij ex feudo perpetuo, etiam exigunt decimas ab alijs, cum onere, vt aſſignata portione miniſtros Eccleſiæ ſuſtentent, quæ priuilegia, vt plurimum, conceſſa ſunt ante prohibitionem Concilij Lateranen. cuius ſit mentio, *in cap. prohibemus, de decimis, & c. cum & plantare, de priuilegijs, cap. cum Apoſtolica, de his quæ fiunt à Prælatis*. Cauſa autem concedendi prædictas decimas fuit, quia Reges prædicti, ac alij nobiles, magnis ſuis ſumptibus & expenſis, ſummoq. labore, eripuerunt prædictas Hiſpaniæ partes ex manibus Maurorū, atq. ipſorum tyrannide, & vt ipſas aut ſaltim maximam earum partem expenderent in defenſionem fidei, & dilatationem, ſuorum regnorum, quæ Romanæ ſubijcerentur Eccleſiæ. Qua de re, qui plura videre voluerit, conſulat Couar. lib. 1. var. reſolu. cap. 17. num. 4. vbi ad hoc propoſitum inuenire licebit, plura eaq. notatu digniſſima, & etiam, apud Nauar. in quadam ſua allegatione Iuris, Romæ facta, in gratiam nobilium Calatrauæ, vbi probat eos præſcriptione legitima, eſſe exemptos à decimarum ſolutione ſuorum agrorum, quæ præſcriptio completa fuit ante præ-

Nota valde, Qualiter ius percipiendi decimas, per Papam etiam laicis poſſit concedi.

Digitized by Google

te prædictum Lateranen. Concilium. Videatur etiam idem Nauar. hac de re, in tractã quem fecit de redditibus Eccleſiaſt. q. 1. monit. 57. 58. & 59. per totas latiſſime. Sed deueniendo ad aliam difficultatem propoſitam, de tranſactione, reſpondetur per ſequentem concluſionem.

Secunda Concluſio.

Decimæ remitti non poſſunt, aut debent, niſi ſit pauper is, q. illas debet.

Probabiliſſimum eſt, quod decimæ remitti non poſſunt, niſi ex iuſta, & rationabili cauſa, & niſi is qui eas debet, ſit pauper, cum ſint miniſtrorum Eccleſiæ, ac pauperum, & quod nonniſi in pios vſus poſſunt conuerti. Hanc Concluſionem tenet expreſſe Sylueſt. *verbo decima, nu.* 11. *q.* 7. *ibi quantum vero ad ſecundum.* & dicit eam eſſe Summæ Angelicæ contra Roſellam. Addit tamen ſecundum Oſtienſ. quod compoſitio inter Eccleſiaſticum & laicum, ſuper parte decimarũ, de conſenſu Prælati Superioris, fieri poteſt, & valet, & ſecundum Raymun. ſi quis retinuerit longo tẽpore decimas, & nunc pœnitens earum remiſſionem petit, quia alias oporteret eum mendicare, Sacerdos videns eum contritum & benedicentem, remittere illas eidem debet, tamquam alij pauperi, cum etiam poſtea illas deberet ei dare, iuxta *c. quoniam* 16. *q.* 1. iniungendo tamen illi, vt ipſas reſtituat, quando ad pinguiorem fortunã venerit. Videatur hac de re prædictus Syluest. vbi plura dicit ad hoc propoſitum, an quiſpiam excuſari poſſit à ſolutione prædictarum decimarum, ex tranſactione, ſeu compoſitione debentis decimas accipere, qua etiam de re videatur Nauarro, in ſuo Manu. cap. 21. nu. 32. Et hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS VII.

De quibus rebus debeantur Decimæ?

HAnc Quæſtionem mouet D. Thom. 2. 2. q. 87. art. 2. & de ea agit Sylu. *verbo decima, nu.* 11. *q.* 6. & Nauar. in ſuo Manu. cap. 21. nu. 29. & omnes conueniunt in hoc, quod circa decimarum ſolutionem, ſemper ſtandum eſt conſuetudini, quæ vt habetur in Iure, optima eſt legum interpres, vt tamen ſpecifice aliquid dicamus, ſtando in iure communi, ex communiore omnium reſolutione, ſequentes ſtatuo concluſiones.

Prima Concluſio.

Iuridice & regulariter loquẽdo decimæ de omnibus rebus dari debẽt

IVridice & regulariter loquẽdo, decimæ de oĩbus rebus dari debẽt. Hanc concluſionem ponit D. Thom. loco ſupracitato, & probat eam ex Geneſi *cap.* 28. ex illis verbis, quæ dixit olim Iacob cum Deo alloquens, *cunctorum quæ dederis mihi, decimas & hoſtias pacificas offeram tibi.* Cuius & præterea optimam rationem & cauſam reddit, deſumptam ex originaria inſtitutione, ſoluendi decimas prædictas, quæ fuit, vt ſeminantibus ſpiritualia, cuncta temporalia tradantur, vnde etiam Sylueſt loco citato, inquit, quod decimæ dari debent, de omnibus fructibus terrarum, arborum, hortorum, animalium, piſcationum, venationum, fructuum, penſionum, molendinorum, aquarum, etiam & ventuum, balneorum, fulloniorum, lapicidinarum, metallariorum, item & de negotijs, & artificijs, & cæteris bonis ſecundum Raymundum, & colligitur ex multis Capp. poſitis, 16. *q.* 1. & *q.* 7. & *in toto titulo, de decimis,* adeo quod ſi eodem anno, in eadem terra, diuerſa iaciuntur ſemina, de omnibus dari debent decimæ, iuxta *cap. ex parte Canonicorum, de decimis,* in cuius Summario habetur, quod de omni fructu prædij, ſoluendę

ſunt

ſunt decimę. Hoc eſt de iure communi, & regulariter loquẽdo, ſed in eo vt dixi, ſtandum eſt conſuetudini, quæ in omnibus, ſed maxime in iſtis rebus, optima eſt legum interpres.

Secunda Concluſio.

De donatis, legatis, & ſucceſſione adquiſitis, non ſunt ſoluendæ decimæ, ſed de ijs tantum, quæ quis naturaliter, vel ſuis operibus adquiſiuit. Hæc concluſio eſt ſupradicti Sylueſt. loco ſupracitato ibi, ſecundo dico, quamuis probabiliſſimum ſit, ſecundum multos DD. Iuriſperitos, *in cap. decima, 6. q. 1.* quod legatarius & donatarius, tenentur decimare legatum & donatũ, licet decimatum fuerit à legatore vel donatore, non autem ad hoc tenetur filius patri ſuccedens, in re à patre decimata, cum omnia patris quodammodo ad ipſum pertineant; at heres extraneus ad hoc, ſecundum aliquos tenetur, quas duas ſententias refert Innocent. & quia non intereſt multum vnam harum opinionum alteri præferre (inquit Syluest.) in hoc ſtandum eſſe conſuetudini, communi legum Interpreti, iuxta *l. ſi de interpretatione, ff. de legibus.*

De donatis legatis, & ſucceſſione acquiſitis ſoluendæ non ſunt decimæ.

Tertia Concluſio.

Quamuis decimæ prædiales, de quibuſcumque rebus, etiam illicite acquiſitis debeantur, non ſic autem eſt de perſonalibus, nam perſonales dari non debent, de ijs quæ ſunt reſtitutioni obnoxia. Pro huius concluſionis intelligentia aduerto, ex Nauar. in Manu. cap. 21. nu. 31. quod decimę perſonales, ita debentur ſicut & prædiales, ſolũq. eſt differentia inter ipſas, quod perſonales nunquam fuerunt debitæ, iure diuino veteri, prædiales vero ſic, licet ab Hebræis tantum. Secunda differentia eſt, quod in prædialibus, non deducuntur impenſæ, in perſonalibus vero ſic, & ſolummodo lucrum decimatur, vt notant communiter DD. *in cap. ad Apoſtolica, cap. non eſt, c. ex tranſmiſſa, & c. Paſtorales, de decimis.* Hoc ſuppoſito dico, quod dicta concluſio ſic explicata, eſt Syluestri loco ſupracitato ibi. Tertio dico, quã eſſe dicit Oſtienſis aſſerentis, quod decimas prædiales, quilibet indiſtincte tenetur ſoluere, quantumcumque ſit peccator, etiam Iudæus, & inuaſor, iuxta *cap. de terris, de decimis*, eaſq. Eccleſia recipere poteſt, quia non dantur intuitu perſonæ, ſed quaſi ex cenſu debito prædiorum: ſed quantum ad perſonales, diſtinguit & dicit, quod dari non debent de ijs, quæ ſunt reſtitutioni obnoxia. Si vero non ſunt reſtituenda, vt in meretricio, hiſtrionatu, & ſimilibus, tunc ſi ex peccato notorio quæſtus prouenit, Eccleſia non ipſas debet recipere, ne illarum videatur approbare peccatum, iuxta gloſſ. cõiter receptam, *in cap. tranſmiſſa, de decimis*, ipſi tamen illas dare tenentur, vnde conſulit, quod meretrix, & hiſtrio inde eleemoſynam faciant; ſi autem peccatum ſit occultum, bene poteſt Eccleſia ab eis decimas recipere, quamuis Prælatus hoc ſciret, argumento, *cap. Chriſtiana, 23. q. 5. & c. ſi omnia, 6. q. 1.* quod & tenet D. Thom. 2. 2. q. 87. art. 2. & Nauar. vbi ſupra. Tamdem concludit prædictus Syluest. dicendo, quod quamuis Iudæi decimas prædiales ſoluere teneantur, non ſic autem perſonales, cum nec ſacramenta percipiant, nec diuina audiant, argumento deducto, *ex d. cap. de terris, de decimis.*

Decimę prædiales, de quibuſcumq. rebus et illicite acquiſitis debentur, non ſic autem perſonales.

ARTI-

ARTICVLVS VIII.

A quibuſnam perſonis, debeantur Decimæ?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Decimas quinã ſoluere teneãtur.

DEcimas dare tenentur, omnes in vniuerſum laici, etiam pauperes, & Iudæi, de prædijs, quinvero & clerici, de rebus ſui patrimonij, & Religioſi, niſi ſint priuilegio exempti. Hæc Concluſio eſt Syluest. *verbo decima, nu. 13. q. 7.* & quantum ad Iudæos, probat eam, *ex d. cap. de terris, de decimis,* quantum vero ad omnes alios, *ex cap. decimas, 16 q. 1.* Sed quantum ad id ꝙ dixit de clericis, qui decimas ſoluere tenentur, de rebus ſui patrimonij, dicit id eſſe intelligendum, niſi inſeruiant Eccleſiæ eidem cui debentur, argumento deducto, *ex cap. 2. de decimis,* & addit, quod vbi eſſet conſuetudo, ꝙ de fructibus poſſeſſionum Eccleſię teſtari poſſent in morte, ſimiliter tenētur ad decimandum de ipſis, & ſic dicit eſſe intelligendũ, *cap. 2. de decimis.* Quod vero Religioſi, etiam eaſdem ſoluere teneantur, niſi ſint exempti, probat *ex cap. ſuggeſtum, eod. tit cum multis alijs ſeqq.* quinvero dicit priuilegium non liberare ſoluere obligatos, in tribus caſibus. Primo cum tenentur pactione, quia priuilegium non reuocat pactum præcedens, niſi in eo ſpecialis de eo fiat mentio, *per cap. ex multiplici, de decimis* Secundo cum enormiter læditur, Parochialis Eccleſia cui decimę debentur, argumento deducto, *ex d. c. ſuggeſtum,* & tandem tertio, cum quis eas ſoluendo, tacite renunciat priuilegio, de quo videnda eſt gloſſ. & DD. *in d. cap. ſuggeſtum.*

Nota. In quibus caſibus priuilegiũ nõ liberat, à ſolutione decimarum.

Secunda Concluſio.

Clerici tenentur etiã, ad decimas perſonales de iure, niſi viuant in cõi.

Clerici tenentur etiam, ad decimas perſonales, niſi viuant in communi, tunc enim ſicut & Religioſi, non tenentur decimas ſoluere de laboribus, ſiue nutrimentis ſuis proprijs. Hæc etiam Concluſio eſt Syluest. vbi ſupra ibi ſecundum, quam & probat *ex cap. 2. de decimis, & ex cap. decimas, 16. q. 1.* & ſimiliter inquit, quod leproſi communiter viuentes, non tenentur ſoluere decimas, de hortis, & nutrimentis ſuis, quod probat *ex c. 2. de Eccl. ſiis ædific.* vbi idipſum habetur de animalium fœtibus, & ſecundum S. Tho. ſicut olim Leuitæ Sacerdotibus, ita & nunc clerici decimas ſoluere tenentur Summo Pont. ſi illas exigeret, videatur D. Tho. 2. 2. q. 87. art. 4. in ſolut. ad 3.

Tertia Concluſio.

Ad decimas ꝑdiales indiſtinctè loquẽdo, tenentur cuncti prædia poſſidentes.

Ad decimas prędiales, indiſtinctè tenentur cuncti, prędia poſſidentes, etiã iniuſte, quamuis ſint Hæretici, Iudæi, vel Pagani. Hęc etiam Concluſio eſt ſupradicti Sylu. vbi ſupra ibi, tertium, quam eſſe dicit Oſtienſis, & probat eã, *ex d. c. de terris, de decimis,* & hac ſpeciali ratione, quia nempe prędictę decimę, dantur non ratione perſonarum, ſed prędiorum, atque ita debentur, etiamſi eſſent ſeminata furtiuo ſemine, ſecundum Raymun. & D. Tho. loco ſupracitato.

Quarta Concluſio.

Quiſnã teneatur ad decimãdũ, cũ ante decimationem, aceruus vẽditur

Cum ante decimationem venditur aceruus tritici, vel alterius rei, vterq. ad decimam tenetur, tam venditor, quam emptor. Hęc etiam Concluſio eſt ſupradicti Sylu. vbi ſupra ibi, quartum, cuius rei rationem redd[illegible], ex parte vendi-

venditoris propter dolum, & pretium quod ſucceſſit loco rei, argumento *cap. monemus, 12. q. 2. & l. ſi rem & pretium ff. de pete. hære.* ex parte vero emptoris, quia res tranſiuit ad illum, cum decimarum onere, iuxta *c. Paſtoralis, eod. tit. de decimis, & c. Auguſtino. 12. q. 2.* atque ita Eccleſia, à quo maluerit decimas petere poterit: verum eſt tamen, quod ſi obtinuerit ab vno, alter liberatur. Videatur hac de re D. Thom. 2. 2. q. 87. art. 2. in ſolut. ad 4.

Quinta Concluſio.

Si ante decimationem, ſubtrahatur aceruus de area, & ruſticus erat in mora ſoluendi, ipſe tenetur decimas ſoluere, ſecus eſt autem, ſi non erat in mora. Hæc Concluſio eſt ſupradicti Sylu. vbi ſupra, ibi, quintum, quam & probat hac ratione, quia prædictus ruſticus, vt amplius infra dicemus, tenebatur ſtatim ſoluere, collectis fructibus cum poſſet, & peteretur, iuxta *cap. decima, 16. q. 1. & c. cum homines, eod. tit.* quo fit, vt periculum ſubtractionis ad ipſum ſpectet, & ſi ſoluerit, Eccleſia dabit ei actionem contra raptorem. Si vero non fuit in mora, non tenebitur ſoluere, ſed Eccleſia aget contra raptorem, iuxta *l. ſine lege. §. item vtiliter. ff. locat.* Quod dicit eſſe verum, etiamſi ſacerdos, aliquo modo fuiſſet in culpa, vel cauſa moræ, quamuis regulariter verum ſit, quod ſemper mora poſterior, nocet ei per quem fit, iuxta *l. illud. ff. de peric. & commodo rei vendi.* vnde ſecundum Raymun. ſi Eccleſia fuit in vltima mora, ruſticus non tenebitur ad decimam de ſublato, ſed tantum de reſiduo, niſi etiam Eccleſia fuerit cauſa, ſeu in culpa ſublationis propter aliquam rationem, quia tunc etiam tenebitur de toto ſublato.

Quiſnã teneatur ad decimã, qñ ante decimationẽ aceruus de area furto ſubtrahitur.

ARTICVLVS IX.

Quibus perſonis, decimæ ſint dandæ, & perſoluendæ?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

DEcimæ perſonales, ſemper dari debent Eccleſiæ parochiali, ſeu baptiſmali, in qua quis audit diuina, & percipit ſacramenta, niſi aliud obtineat conſuetudo. Hæc Concluſio eſt Sylu. *verbo decima, nu. 14. q. 8.* & D. Tho. 2. 2. q. 87. art. 3. in ſolut. ad 2. & Raymundi, Oſtien. omniumq. Iuriſperitorũ cõiter, & probatur ex innumeris Capitulis, quæ habentur, *16. q. 1. & toto tit. de decimis*, & dicit prædictus Sylueſt. ſecundum Innoc. quod reges & principes, decimas perſonales ſoluent, Epiſcopo principalis ſui domicilij, & ſi in duabus diœceſibus habet domicilium, diuidi debent inter ipſas.

Decimæ perſonales ſẽper dari debẽt Eccleſiæ, in qua quis audit diuina, & percipit Sacramenta, niſi aliud obtineat conſuetudo.

Secunda Concluſio.

Decimæ prædiales, dandæ ſunt illi Eccleſiæ, intra cuius parochiam ſitum eſt prædium, niſi aliud etiam obtineat conſuetudo. Hæc concluſio eſt etiam Sylu. loco ſupracitato, & D. Tho. & probatur, *ex c. vltimo, de parochis. & ex c. quoniam, de decimis, & ex c. ſi quis laicus, 16. q. 6.* deductis tamẽ expenſis, ſi res vtputa arbor inciſa, ad locum vbi plus valet, tranferatur, ſecundum Innoc. & hoc niſi aliud obtineat conſuetudo, vt dixi, *per c. 1. & 2. & c. commiſſum. c. ad Apoſtolica, de decimis*, vel niſi ſint præſcriptæ. In mixtis autem, ſecundum Oſtienſ. ſeruanda eſt conſuetudo, quæ ſi non appareat, tunc ſi animalia continue paſcuntur in parochia domini ſui, illi Eccleſiæ debent dari, ſi vero paſcuntur in aliena, diuidendæ ſunt inter Eccleſiá, vbi paſcuntur, & Eccleſiam propriam, arg. *c. relatum, de teſtam.* multa alia ad hoc propoſitum, dicit Sylu. loco ſupracitato, circa decimas prædictas perſonales, prædiales, & mixtas, quæ breuitatis cauſa à me omittũtur, cum ibi videri poſſint, nec ſit

Decimæ prædiales, dandæ ſunt illi Eccleſiæ, intra cuius parochiam ſitũ eſt prædiũ, niſi aliud etiã obtineat conſuetudo.

mei

Digitized by Google

mei propoſiti,ad vnguem omnia in præſentiarum pertractare. Videantur etiam hac de re,quæ dicit Nauar.in ſuo Manu.c.21.à nu.29.cum ſeqq.& in peculiaribus conſilijs,quæ facit de decimis,lib.3.conſiliorum,quæ pro iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS X.

Quando,vbi & qualiter, dandæ & perſoluendæ ſint Decimæ?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Decimæ perſonales in fine anni dari debent, ſed prædiales, & mixtæ ſtatim, ac fructus percipiuntur, niſi aliud obtineat conſuetudo.

QVantum ad tempus attinet,decimæ perſonales in fine anni debēt dari, prædiales vero,ſtatim ac percipiuntur fructus,idemq. videtur dicēdū de mixtis,niſi aliud obtineat conſuetudo præſcripta. Hæc Concl. eſt Sylu. *verbo decima,nu.* 15.q 9. & quantum ad primam partem, dicit eam eſſe Archidiaconi,& probatur argum.deducto,*ex c.ex literis,de pigno.* quātum vero ad ſecundam partem,probatur,*ex c.cum homines,de decimis,* & intelligendū eſt,eas eſſe ſoluendas,antequam ſeparentur cenſus & tributa & huiuſmodi, & ſi prius facta fuiſſet ſeparatio,debent nihilominus dari integræ, iuxta *c. tua nobis,eod.tit.* Quātum vero attinet ad mixtas,probatur,nam quantum ad hoc ſequi videntur naturam prædialium,vt ſcilicet ſtatim ſoluantur, quando fructus percipiūtur, quia in vtriſque recollectio fructutim,eſt quaſi finis anni in perſonalibus,cum tam in illis, quam in iſtis, tunc & non ante ſciatur, quantum ſoluendum ſit. Supradicta omnia intelligenda ſunt,niſi aliud obtineat conſuetudo præſcripta, & ſi peribunt,exiſtenti in mora peribunt (vt ſupra diximus) alias vero non,ſed ei cui debentur.

Secunda Concluſio.

Decimæ ſolui debent, in loco vbi obtinet cōſuetudo.

Quantum attinet ad locum, in quo decimæ ſoluendæ ſunt, ſtandum eſt conſuetudini.Hæc concluſio eſt ſupradicti Sylu.& dicit eam eſſe Oſtien.& probatur,*ex c.certificari,de ſepult.* conſuetudo itaq. declarare habet, vtrum decimæ,dandæ & perſoluēdæ ſint in agris,vel in vineis,an vero ad Eccleſiam deferendæ ſint.

Tertia Concluſio.

Qualiter decimæ ſolui debeant de iure.

Quantum vero attinet ad modum,decimæ dari debent,non deductis expenſis,etiam factis pro fructibus colligēdis.Hæc Concl.eſt ſupradicti Sylu. loco vbi ſupra, & probat eam,*ex c.cum ſint homines,de decimis,* & inquit nō eſſe neceſſarium dare meliora,nec oportere viliora,ſed mediocria,iuxta *c. decima,* 16.q.1.debentq. dari fideliter, quia exinde reſultat remuneratio triplex.Primo abundantia fructuum.Secundo ſanitas.Tertio bonitas principatus,pro quibus facit,quod dicitur Malach.c.3. *Inferte omnem decimā,in horreum meum,& ſit cibus in domo mea,& probate me ſuper hoc dicit Dominus, ſi nō aperuero vobis cataractas cœli, & effudero vobis benedictionem vſq. ad abundantiam.* Videātur etiam,quæ ad hoc propoſitum habentur, *in c.reuertimini,& c.decima,*16.q.1. *& c.maiores,*16.q.7 pro quo etiam facit,quod communiter dicitur,quod *hoc tollit Fiſcus, quod non accepit Chriſtus.*

Quiſnā fructus cōſequatur,ex optima ſolutione decimarū.

ARTICVLVS XI.

Quidnam velint iura de percipiendis decimis à laicis?

CIrca hunc Artic.iam aliqua diximus ſupra art.6. ſed quia hæc materia ampliſſima eſt,pro ipſius reſolutione, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima

Prima Concluſio.

SVper decimis,nullus contractus iniri poteſt cum laico,per quem dominium vtile vel directum,transferatur in illum. Hæc Concl.eſt expreſſa Sylu.*verbo decim*.,*nu.*16.*q.*10.& dicit eam eſſe omnium DD.cõem,*in cap.ad hac,eod.tit.de decimis*,& probatur præterea,quia videtur eſſe alienatio quædam,prohibita per text.& gloſſ. *in Clement.*1.*de rebus Eccl. non alien.* Poteſt tamen inquit,fieri conceſſio ad tẽpus modicum, quæ non eſſe videtur alienatio,& etiam ad tempus vitæ ex cauſa,& cum auctoritate Prælati,ſecundum gloſſ.*in c.quamuis,eod.tit.*quamuis Panor.dubitet ibi,quia talis conceſſio,large poteſt dici perpetua,ſed hoc ſaluando,dicit gloſſa, quod propter dubium vitæ laici,conceſſio illa potius videtur temporalis, quam perpetua tunc vel maxime,quando non tranſit ad heredes.Circa hanc reſolutionem nonnulla adducit Sylu.quæ per tempus referre non licet.videantur ibidẽ.

Super decimis null⁹ cõtractus iniri põt cum laico.

Secunda Concluſio.

Laicus retinens decimas in feudum , ſi ſcit ſe illas habere, poſt tempus Conc.Later.celebrati ſub Alexandro III. anno Domini 1179.& ſine auctoritate Summi Pont.non poteſt ſecura conſcientia illas retinere.Hæc concl. eſt ſupradicti Sylu.& dicit eam eſſe Raym.omniumq. DD.communiter,*in c. prohibemus,de decimis*,& licet Oſtien.dicat,quod multo ante tẽpore, ſcilicet Vrbani II.decimæ in feudum laicis dari nequiuerant, vt habetur in conſtitutione feudorum,Epiſcopum vel Abbatem, quam conſtitutionem, inquit, quod forte Raym.non vidit,dicit tamen Syluest. quod primum fere eſt cõe omnibus:& ad motiuum Oſtien. reſpondet, quod tempore illius Concilij, eas iniuſte tenentes,reſtituerunt pro maiori parte, & ſic nunc omnes habitæ ante illud præſumuntur iuſtificatæ.Et addit, quod ſi laicus ſciat,eas ſe habuiſſe ad illud Concilium,vel poſt illud,ſed cum auctoritate Papæ, & ex cauſa, quæ ſecundum Raym.eſt, ſi infeudati fecerunt Eccleſiæ condecentẽ recompenſationem, temporalem ſeu ſpiritualem , tunc inquit, retinere eas poterunt;ſecus autem ſi ignorent,vtrum ante,vel auctoritate Papæ eas habuerint,ſeu ex legitima cauſa, pro quo refert Io.Andr.*in c.Apoſtolica, de iis quæ fiunt à Pręla.*& Oſtienſem, ſed ipſe tenet contrariũ, per text.*in cap.*1.*de preſcriptio.lib.*6.*& in c.ſuper quibuſdam,de verb.ſig.*A qua controuerſia ego cõſulto in præſentiarum ſuperſedeo , cum non per tempus liceat,omnia ad vnguem pertractare. Videatur Syluest.vbi ſupra.

In quo caſu laici,ſecura conſcientia. decimas ſibi non poſsũt retinere

Tertia Concluſio.

Laicus licite retinens decimas,ab Eccleſia in feudum,de licentia Epiſcopi,bene poteſt eiuſmodi feudum in Eccleſiam,vel alium Religioſum locum transferre.Hæc Concl.eſt ſupradicti Sylu. vbi ſupra,in tertio dicto,& probat eam,*ex d.c. cum Apoſtolica,de iis quæ fiunt à Pręla.*Non deſunt Iuriſperiti,qui dicant,poſſe etiam illum transferre in alium laicum,de conſenſu Epiſcopi,qui ex hoc non dicetur eas dare tunc in feudum,iuxta *cap* 2.*de feudis*, ſed multi alij omnino tenent contrarium,à qua etiam controuerſia conſulto ſuperſedeo,videatur ibidem.

Laicus licite retinens decimas ab Eccleſia in feudum, de licẽtia Epi, bene põt eiuſmodi feudũ in aliũ trãferre.

Quarta Concluſio.

Eccleſia ſine ſimoniæ metu,redimere poteſt decimas,ab iniuſto laico poſſeſſore,auctoritate Epiſcopi,quando ex tali pecunia,nullum Ius de nouo acquiritur

Eccleſia ſine ſimoniæ metu, bene põt decimas ab iniuſto poſſeſſore redimere.

Digitized by Google

quiritur, alias vero non. Hæc Concluſio eſt ſupradicti Syluest. vbi ſupra in quarto dicto, & probat eam, ex ijs quę dicunt communiter DD. *in c. dilectus, el 1. de ſimonia*, & etiam ratione, quia licitum eſt cuilibet, redimere ius ſuum, & quia in tali caſu, non datur temporale pro ſpirituali, vtputa pro iure decimarum (quod ſemper remanet penes Eccleſiam) ſed pro temporali, ideſt pro fructibus decimarum: & eadem ratione, inquit, quod poſſeſſor licet malefaciat, ſimoniam tamen non committit. Aliqua alia circa hoc ſeſe offerebant dicenda, quæ videri poterunt, apud Sylueſter loco vbi ſupra.

ARTICVLVS XII.

Vtrum Religioſi & Regulares, ex communi iure, aut ſaltim ex ſpeciali aliquo priuilegio, exempti ſint à prædictarum decimarum ſolutione?

HVcuſque circa prædictam decimarum materiam, explicauimus quæ dicenda fuerunt viſa, de iure communi, quantum ad omnes, nunc ſupereſt dicamus, an ſecundum idem Ius cõe, vel ſpeciale aliquod priuilegium, aut priuilegia, Religioſi & Regulares, in totum vel in partem, exempti vllo modo ſint, ab ipſarum ſolutione. Et quia in communi iure, nonnulla repeniuntur Capp. quæ prima facie videri poterunt contraria, quibus continentur varia, atque diuerſa priuilegia, quæ diſtinctis temporibus diuerſis rationibus & cauſis, data ſunt Regularibus prædictis, à diuerſis Summ. Pontt. oportet, vt prius ſumma breuitate, ingentiq. reſolutione, de illis aliquid dicamus, explicando eorum diuerſa tempora, quibus fuere conſtituta, nam vt dicitur, diſtingue tempora, & concordabis iura. Vt igitur id plenius, atque ordinate fiat, oportet præmittere, ex glo. *in c. cunctis fidelibus. §. de iis vero, 16. q. 1. & gloſſ. in cap. ex parte. verbo laborum ſuorum, de decimis*, quod ad decimas ſoluendas cuncti tenentur de iure communi, niſi aliqua ratione vel cauſa oſtendant ſe eſſe exemptos, vt habetur, *in cap à nobis eod. tit. de decimis*, atque ita in primitiua Eccleſia, quãdo olim vt plurimum Monachi erant laici, decimas dabant de omnibus prædijs, atque laboribus ſuis, tamquam cęteri laici, idq. iure, quia cibo ſpirituali paſcebantur à ſacerdotibus & clericis, qua de re videndus eſt Oſtienſis, *in cap. dudum, de decimis*, pro quo etiam facit, *c. alia cauſa, & c. generaliter*, 16. q. 1. item. *& c. duo. 12. q. 1.* in fine, quod & durauit vſque ad tempus Paſchalis II. & Gregorij magni, qui prædictus Paſchalis II. in Concilio Maguntinenſi, ſtatuit, quod nec Monachi, neque Religioſi, neque aliqui communiter viuentes, decimas de ſuis laboribus perſoluerent, vt habetur expreſſe, *in cap. quaſti, & in c. decimas, 16. q. 1.* vbi etiam refertur D. Gregoriũ idipſum ſtatuiſſe, & determinaſſe, pro quo & refertur quædam ipſius epiſtola ad Auguſt. Anglorum Epiſcopum, quæ habetur, *in c. quia tua, 12. q. 1.* pro hoc etiam facit, *cap. 2. de decimis.* Tempore vero procedente, Adrianus Papa ſolis Ciſtercienſibus, Hoſpitalarijs, Hieroſolymitanis, ſeu Templarijs hoc priuilegium conceſſit, vt de laboribus ſuis, quos propris manibus excolerent, decimas non tenerentur ſoluere; alijs vero Monachis conceſſit decimas, tantum de noualibus, quæ colerent ſuis manibus, & de hortis, & nutrimentis ſuorum animalium, prout conſtat, *ex cap. commiſſum, cap. ex parte, eodem tit. de decimis*, quod

Nota, quod ad ſoluendas decimas, cuncti tenentur de iure cõi, niſi ex aliqua iuſta cauſa, atq. ratione excuſentur.

Nota hoc valde.

Circa decimarum ſolutionẽ quæ inoleuit conſuetudo iure antiquo.

quod & per multum temporis fuit obſeruatum, vt tradit *ſupradicta gloſſa, in d.c. ex parte, verbo, laborum ſuorum*, vbi in hoc citat & allegat plura alia iura, dicitq. ita debere obſeruari, niſi forſan ex aliquo pacto, iuxta *c. ex multiplici, ne decimis*, aut niſi Parochialis Eccleſia, ex eo enormiter læderetur, iuxta *c. dilecti & c. ſuggeſtum eod. tit. & c. quid per noualе. de verb. ſign.* vel niſi ſoluẽdo ſuo ipſi renunciarent priuilegio, iuxta *c. accedentibus & c. ſi de terra, de priuilegijs*. Addit tamen hæc, quæ dicta ſunt, intelligẽda eſſe, de Monachis qui populum non regunt, nam ſi Monachi populum haberent, bene poſſent inquit recipere decimas perſonales & prædiales, iuxta *c. moderamine 16. q. 1.* Tandem concludendo dicit, quod Abbates Ciſtercien. & alij qui ſimili priuilegio gaudent, de poſſeſſionibus quas acquiſierũt poſt Conciliũ generale, vel de cetero acquirent, decimas ſoluere tenẽtur, pro quo citat. *c. nuper eod. tit.* vbi id expreſſe habetur, & hic eſt ſtatus, in quo auctor ſupradictæ gloſſæ, Monachos & Religioſos reliquit, circa prædictarũ decimarum ſolutionem. neque in iure communi, quidquam aliud reperitur circa hoc, niſi conſtitutio Alex. IV. quæ habetur *in c. ſtatuto de decimis li. 6.* vbi declarat, qualiter ſoluẽdæ ſint nonalium decimæ, & alia, ad id ipſum ſpectantia & pertinentia, & Clementina, quæ incipit, *Religioſi eod. tit.* vbi ponuntur pęnæ contra ſoluentes decimas. Ijs præmiſſis atque præſuppoſitis, nunc ſupereſt, vt reſolutiue dicamus, an ex nouo aliquo ſpeciali priuilegio, noſtro hoc tempore, Religioſi & Regulares, exempti ſint à prædictarum decimarum ſolutione? Cui difficultati reſpondetur per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

COmmuniter loquendo, omnes nunc in vniuerſum Monachi & Religioſi, priuilegia habent, quibus exempti ſunt, à prædictarum decimarũ ſolutione. Ad probandam, concluſionem prædictam, ſi per tempus liceret, oporteret adducere omnia cunctarum Religionum priuilegia, quibus id ipſum ſibi conceditur, ex beneficio & gratia diuerſorum ſummorũ Pontiff. ſed quia breuitas cui ſtudemus, id non permittit, contentus ero referre ea dumtaxat quæ ad Fratres mendicantes pertinẽt. Et in primis habetur, in noſtri Ordinis Monumentis, & refertur in Compendio *verbo decima §. 1.* quod Clemẽs. IV. *conceſſit Fratribus Minoribus, vt de hortis & virgultis ſuis, nulli decimam teneantur exhibere, ac diſtricte inhibuit, ne quis ab eis de præmiſſis aliquid exigere, vel extorquere præſumant*, & in monumentis eiſdem habetur, quod Sixtus IV. extendens conceſſionem Clementis ſuprapoſitam, in ſuo Mari magno, in ſequẽtia verba prorupit: *Indultum vero eiuſdem Clementis prædeceſſoris, de decimis non ſoluendis, ad quæcumque bona dictorum Fratrum, & quaſcumque decimas etiam quas vulgus Papales appellat, & Apoſtolica Sedes pro Chriſtiana fidei defenſione, aut alijs imminentibus perſæpe neceſſitatibus indicit, & quæcumque alia onera, motuproprio, & ex certa ſcientia extendimus, decernẽtes ipſos Fratres Minores, etiãſi per quoſcumque exemptos & Mendicantes ſolui mandarentur, cum quibuſuis derogatorijs & fortioribus clauſulis ad illarum ſolutionem non teneri, & ab illarum ſolutione ceſſando, cenſuras & pœnas aliquas non incurrere, niſi præſentibus non per generales, aut alias clauſulas ſpecialem mentionem importantes, ſit alias derogatum & ſpecifice, earum de verbo ad verbum inſerto tenore.* Habetur in Compẽdio verbo vbi ſup. §. 9 vbi etiam dicitur, quod idem conceſſit prædictus Sixtus Fratribus Prædicantibus. Idem etiam conceſſit Fratribus Carmelitanis, vt habetur in eorum etiam Mari magno contento dictis in Monumentis, & additur ibidem, *quod neque de datis, vel pedagijs, etiam ſi per Principes, vel alios Dominos temporales imponantur, aliquid ſoluere teneantur.*

Cõmuniter loquendo, omnes nunc in vniuerſũ monachi, & Religioſi exempti ſunt à decimarum ſolutione, per ſpecialia priuilegia, q̃ habent.

Pro Fratribus Minorib. Monu. Ord. 1. impreſſ. f. 58. & 2. f. 241. conc. 334. & refertur in Cõpen. verbo decima §. 1. itẽ 1. impreſſ f. 60. & 2. f. 142. conc. 347. & refertur vbi ſupra §. 9.

Pro Fratribus Prædic.

Monum. Ord. 2. Impreſ. fol. 240. cõc. 579.

& refert. vbi ſupra §. 9. Pro Fratribus Carmelitan. Mon Ord. 2. impreſ. 169. conceſ. 396. et fol. 183 conc. 540. item 1. impreſſ f. 96. & 2 fol 179. con. 424 & refertur vbi ſu. Alia conceſſio pro Fratribus Prædicatorib. Monu 2 imp. f. 262. conceſ. 681. & in ſupplem fol. 80. cōc. 240. & refertur vbi ſupra, §. 7.

Eugenius IV. fecit aliam pleniſſimam exemptionem à decimis, Fratribus & Monialibus Ordinis Prædicatorum, inſerendo Bullam Martini V. & Bonifacij VIII. qui hoc idem prius fecerant, & refertur in Compen. *ver. decima* §. 7. *vbi etiam* §. 17. ex priuilegijs Fratrum S Ioānis Hieroſolymitani, refert priuilegiorum Collector, *quod Lucius III & Bonif. VIII. præceperunt, vniuerſis Eccleſiarum Prælatis, quatenus eorum ſubditis auctoritate Apoſtolica inhiberent ne à Fratribus Hoſpitalis S. Ioannis in eorum Epiſcopatibus commorantibus, de noualibus ſeu alijs terris, quas proprijs manibus, aut ſumptibus excolunt, vel per ſuos arrendatores, aut alios quoſcumque cultores ad tempus, & nō in perpetuum excoli faciunt, vel de animalium nutrimentis, ſeu aliorum in ſuis territorijs naſcentium vel de hortis, virgultis & piſcationibus ſuis, decimas exigere, aliquatenus præſumant, contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo, non obſtante longa præſcriptione, ſeu potius violentia ſuper dictis exactionibus eiſdem Fratribus irrogata.* Hæc priuilegia pro Fratr. Ord. Mend. & præd. S. Io. Ieroſ. reperiuntur in Monumentis, reliqua quæ ſuperſunt, dicentur ſtatim.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum Moniales S. Claræ & earum bona, ſint etiam à decimis exempta?

Huic Articulo fiet ſatis, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Non ſolum Moniales S. Claræ, verumet ā & aliæ quæcū que Regulares perſonę, quarū redditus, & prouentus Eccleſiaſtici, ſunt adeò tenues & exiles, quod de illis ſuſtentari non poſſunt, & coguntur mendicare, exēpti ſunt à decimarum ſolutione.

NOn ſolum Moniales S. Claræ, verum etiā & aliæ quæcumq. Regulares perſonæ, quarum redditus & prouentus Eccleſiaſtici, adeo ſunt tenues & exiles ꝙ de illis ſuſtentari non poſſunt, ſed pro habenda vitæ ſuæ ſuſtentatione, neceſſe habent mendicare, & eleemoſynas publice petere, decimas non tenentur perſoluere. Hæc concluſio habetur expreſſa, in quadam extrauaganti Bonif. VIII. quæ incipit, *Decimas*, & refertur in eod. Comp. *ver. decima* §. 3. & idem Bonif. VIII. vt refertur in eod Compen. *ver. decima* §. 4 *ſpecialiter conceſſit vniuerſis & ſingulis Abbatiſſis & Conuentibus Monialiū incluſarum S. Claræ, vt ad præſtationem decimarum, de quibuſcumque poſſeſſionibus & omnibus alijs bonis quæ habuerint, vel ad contribuendum in procurationibus quorumlibet ordinariorum, ac etiam Legatorum, & Nunciorum ſedis Apoſtolicæ, & quibuſlibet talijs & collectis, & ad exhibendum pedagia, telonea, & alias exactiones, quibuſuis Regibus & Principibus, ſeu alijs perſonis, minime teneantur, neque ad id compelli aliqualiter valeant.* Et in eodem Compend. verbo vbi ſup. § 6. habetur, ꝙ Eugenius IV. dedit pleniſſimam exemptionem, prædictis Monialibus S. Claræ, dicitq. inter alia, quod vult illas eſſe liberas ab omni decimarum, ſubſidiorum, gabellarum, pedagiorum, & aliorum huiuſmodi ſolutione, & contributione. Habetur in Monumentis ſupradictis.

Monu. 1 imp. f. 38. & 2 fol. 112 cōc. 267. & refertur in comp. verbo, decima, §. 4.

Et præterea Sixtus IV. *Statuit & ordinauit, ac conceſſit, Abbatiſſis Conuentibus & Monialibus S. Claræ, quod de quibuſcumque terris & poſſeſſionibus ad eas legitime pertinentibus & ſpectantibus, quas etiam per alios quam eorumdē Monaſteriorum ſeruitores & ſubditos excoli & cultiuari faciunt, decimas vel primitias auctoritate tamen Apoſtolica non impoſitas, quibuſuis perſonis, cuiuſuis dignitatis, gradus, ſtatus, ordinis, vel conditionis fuerint, ſoluere minime teneantur, neque ipſæ aut ipſarum terrarum & poſſeſſionum coloni ſeu cultores, ob ſolutionem decimarum primitiarum, aut cenſus huiuſmodi, per quemquā moleſtari poſſint, aut propterea contra eos procedi & pœna aliqua promulgari valeant. Ac inſuper decreuit irritum, & inane,*

Monum. Ord. 2. mpr. fol. 41. conc. 46. & refertur in cōp. vbi ſup. §. 6.

ne,

ne, quidquid ſecus ſuper his à quoquam quauis auctoritate, ſcienter vel ignoranter contingat attentari, non obſtantibus Conſtitutionibus &c. habetur in Monumētis & refertur in Compend. verbo decima §. 10. & in ſequenti §. 11. dicitur quod Alexander VI. ſtatuit quod Moniales S. Claræ, 1. & 2. Regulæ, ac ſorores tertiæ Regulæ, quæ licet aliquid proprij habeant, non tamen ſufficit eis ad quotidianas expēſas, ad ſolutionem alicuius decimæ ſeu taxæ aut collectæ, pro tempore impoſitarum cogi non poſſint, habetur in Suppl. Leo. X. vbi etiam dicitur, quod innouauit litteras Alexandri VI. quibus, latiſſime conceſſerat Monialibus S. Claræ exemptionem à ſolutione decimarum, ac inſuper voluit, vt prædictæ Moniales & ſorores tertij Ordinis in Congregatione, ſub cura, & regimine Fratrum Minorum Regularis Obſeruantiæ viuentes, ac illarum Monaſteria Domus, & loca quacumque, quorum fructus redditus & prouentus, pro Monialium & ſororum, ac aliarum perſonarum in illis pro tempore degentium, commoda ſuſtentatione non ſufficiunt, ad ſolutionem cuiuſcumque decimæ, ſeu taxæ, vel collectæ, aut exactionis per Sedem Apoſtolicam, vel eius Legatos ſeu Nuncios, aut quoſcumq. alios quauis auctoritate fungentes, pro fidei tuitione, ſeu expeditione contra Turcas, vel recuperatione Terræ Sanctæ, aut quauis alia vrgentiſſima cauſa impoſita, etiam prætextu quarumuis cenſurarum, & pœnarum Eccleſiaſticarum, in litteris exactionis huiuſmodi appoſitarum, cogi aut compelli nequeant. & hoc voluit diſtricte obſeruari, ſub pœna excommunicationis, quam contra facientes ipſo facto incurrant, & a qua nonniſi per Romanum Pont. pro tempore exiſtentem abſolui poſſint, ac decreuit irritum & inane, ſi ſecus ſuper ijs, à quoquam quauis auctoritate, ſcienter vel ignoranter contigerit attentari, habetur vbi ſupra, & refertur in Compen. ver. etiā vbi ſupra §. 12. & in ſequenti §. 13. habetur quod idem Leo approbauit, ac de nouo conceſſit priuilegium Eugenij IV. & Sixti IV. per quod Moniales S. Claræ, eximuntur pleniſſime à ſolutione decimarum, ſuarum terrarum & poſſeſſionum etiam illarum quas per colonos faciunt cultiuari, ac etiam a gabellis, & pedagijs ſuper quo dat Cōſeruatores, omnes Prælatos Eccleſiaſticos, & habetur in dicto Supplemēto, & in eodem Compen. verbo vbi ſupra, §. 16 habetur quod Clemens VII. confirmauit & de nouo conceſſit, litteras Sixti & Leonis ſuprapoſitas, eximentes Moniales S. Claræ à ſolutione decimarum, dicens, quod litteras Sixti, & Leonis prædeceſſorum ſuorum, & prout illas concernunt, omnia & ſingula in eis contenta approbat & innouat, & pro potiori cautela ea, omnia & eorum ſingula de nouo concedit, ſupplens omnes & ſingulos tā iuris quam facti defectus, ſi qui forſan interuenerunt in eiſdem, & inſuper ſtatuit & ordinauit, quod perpetuis futuris temporibus, Abbatiſſa & Moniales, & Monaſteria S. Claræ, Annunciationis, & Conceptionis, ac tertiæ Regulæ S. Franciſci, terras & poſſeſſiones, tam per alienos, quam proprios colonos & donatos ac familiares Monaſteriorum ſuorum coli & cultiuari facientes, & ad earum ſuſtentationem, redditus ſufficientes non habentes, de fructibus in illis creſcentibus Rectoribus Parocchialium Eccleſiarum, infra quarum limites poſſeſſiones ipſæ conſiſtunt, aut quibuſuis alijs perſonis cuiuſcumque dignitatis, gradus, ſtatus, ordinis, conditionis fuerint, decimas aut primitias ſoluere minime teneantur, nec ad id à quoquam quauis auctoritate cogi & compelli poſſint, ſuper quo dat Iudices, Hæc ſunt quæ pro dictis Monialib. S. Claræ referuntur in Monu. Ord. & de nouo nihil dicendū occurrit.

Monu. Ord. 1. imp. f. 35. & 2. f. 118. conc. 358. & refertur in comp. v. r. vbi ſupra §. 6.

Suppl. f. 3 cōc. 4. & refertur vbi ſup. §. 11.

Supp. f. 42. cōc. 143. & refertur in comp. vbi ſup. §. 12.

Supp f. 44. cōc. 140. & refertur in comp. vbi ſup. §. 13.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum Religioſi Confeſſarij, teneantur in confeſſionibus, facere fidelibus conſcientiam de decimis?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Digitized by Google

Concluſio.

Religioſi confeſſarij, ſed maxime Ordinis Prædicatorum & Minorũ, tenentur hortari & monere fideles ad ſolutionem decimarũ, & contrarium facientes, ſunt excõmunicati. Nota hoc valde, pro confeſſoribus.

Religioſi Confeſſarij, ſed maxime Ordinis Prædicatorum, & Minorum, tenentur hortari & monere fideles, ad ſolutionem decimarũ, & qui in concionibus, vel confeſſionibus, aliquid dicunt ad auertendos ipſos a ſoluendis decimis, in excommunicationem incidunt. Hæc concluſio, quoad primam partem, probatur ex *c. diſcretioni veſtræ, de decimis lib. 6.* vbi dicitur, quod *Gregorius IX. mandauit diſtricte Fratribus Prædicatoribus & Minoribus, ne talia, quæ audiẽtes à decimarum, ſeu aliarum rerum Eccleſiis debitarum ſolutione retrahant, vel alias animas corrumpant audientium, in ſermonibus ſuis, vel alibi proponere præſumant, immo verbo & opere, informent eoſdem, vt ad ſolutionem prædictorũ prompta voluntatis animo ſint intenti.* Et præterea Leo V. in Conc. Lateranen. *ſtatuit quod Fratres Confeſſores, tenentur hortari & monere, etiam ſub onere conſcientiarum ſuarum, illos quorum confeſſiones pro tempore audierint, cuiuſcumque ſtatus & conditionis fuerint, ad ſoluendum decimas, ſiue aliam bonorum ſuorũ, ſeu fructuum quotam, in locis in quibus decima ipſa aut ſimilia ſolui conſueuerunt, ipſiſque illas ſoluere recuſantibus, abſolutionem denegare, & quod ſuper hoc requiſiti id populo etiam publice prædicare & perſuadere teneãtur.* Habetur in Supplemen. iam ſupradicto 81. & refertur in Compendio *verbo decima* §. 14. Circa quod præceptum, eſt aduertendũ, quod ad tollendum ſcrupulũ, Eugen. IV. conceſſit, *quod Fratres Minores, non teneantur facere conſcientiam, de decimis in confeſſionibus, niſi quando fuerint requiſiti ab ordinarijs, & quod tunc ſufficiat dicere, facio tibi conſcientiam, & inducere peccatorem quantum potuerint, ad ſoluendum, non tamen propter hoc teneantur retinere abſolutionem.* Habetur in Monumẽtis Ord. & refertur in Compend. *verbo abſolutio quoad ſeculares* 2. §. 2. ſuper quod videantur quæ dicit ibidem priuilegiorum Collector. Sed quod in excommunicationem incidant, Religioſi qui concionantur, vel alias dicunt aliquid ad auertendos audientes a ſolutione decimarum, quæ debentur Eccleſijs, habetur expreſſe *in Clementina cupientes de pœnis* circa quam excommunicationem, videatur Caietanus in ſumma, de excõmunicatione, caſu 65. & Nauar. in Man. c. 27. nu. 145. vbi explicant atque declarant latiſſime, quænam requirantur ad incurrendam ipſam. Et inſuper in eadem Clementina excommunicantur Religioſi, qui ſcienter ſiue ex induſtria, poſtpoſuerint pœnitentibus conſcientiam facere, de ſoluendis huiuſmodi decimis, & poſtea non expiata hac negligentia, commode cum poſſint, præſumpſerint prædicare quam etiam excommunicationem explicat Nauarr. vbi ſupra num. 146. & hæc de iſto Articulo, ac de tota Quæſtione dicta ſufficiant.

Supp. f. 26. cõc. 82. et refertur in comp. ver. decime, §. 14. Monu. Ord. I. imp. f. 62. & 2 f 65. conc. conc. 87. & in ſupp. fol. 100. conc. 381. & ref. in comp. ver. abſolutio, quoad ſeculares, 2. §. 2.

QVÆSTIO L.

De Benefactoribus, & facultate quam habent Prælati Regulares, applicandi eis merita & bona, ſuorum Subditorum, in ſex Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Prælati Regulares, per Fraternitatis litteras, Benefactoribus applicare poſſint, merita & bona ſuorum Subditorum?

Iam ſupra q. 9. ar. 2. agendo de auctoritate, & poteſtate Generalis Miniſtri, diximus nonnulla, circa facultatem quam habent Religionum Prælati, ex ſpeciali priuilegio ad concedendas aliquas indulgentias, non ſolum ſibi ſubditis, verum etiã & alijs perſonis ſecularibus, nunc ſupereſt dicamus, an

ſimpli-

ſimpliciter poſſint applicare ſuis Benefactoribus, bona & merita ſuorum ſubditorum, ipſisq. tribuere litteras, quæ communiter nuncupantur *Fraternitatis libera*, Hiſpano ſermone, *cartas de hermandad*, per quas eiuſmodi bona & merita, cæteraq. eorum ſuffragia ſibi applicentur. Pro cuius Articuli reſolutione, ſequentem ſtatuo concluſionem.

Concluſio.

Religionum Prelati, iure optimo Benefactoribus applicare poſſunt, bona & merita ſuorum ſubditorum, illiſq. tribuere litteras, per quas eorum participes fiant. Hæc concluſio probatur in primis, ex ſpeciali conceſſione in id facta, per Vrbanum V. cuius fit mentio in noſtri Ordinis Monumentis, & refertur in Compendio, *verbo Indulgentia, quoad ſeculares 4. §. 6.* vbi habetur, *quod prædictus Vrbanus V. conceſſit vt Generales, & Prouinciales totius Ordinis Minorum, communicare poſſint ſuffragia Indulgentias, orationes, & bona ſpecialia, Benefactoribus Ordinis*. Quam quidem facultatem, habent etiam per viam communicationis, omnes Religionum Prælati, quinuero crediderim id ſibi competere ex iure cõmuni, & quod prædicta conceſſio, nihil omnino aliud continet, quam ius commune, vt enim inquit, D. Tho. in 4. ſentent. d. 20. q. 1. ar. 1. & in addit ad 3. par, q. 26. ar. 1. in corpore, & tradit Nauar. in tract. Miſcellaneorum de Pſalterio & Roſario Virginis Mariæ, Miſcell. 11. num. 4. & in Comment. de Iubileo & Indulgentia, notabili 31. nu. 18. de iure communi loquendo, quilibet Prælatus cuiuſcumque Congregationis, poteſt bona & merita ſuorum ſubditorum, Benefactoribus ſuis communicare & applicare. Quod & probari poteſt multis, atque efficaciſſimis rationibus, & Primo, nam quilibet ſubditus in particulari, poteſt bona ſua alijs applicare, vt enim inquit, D. Tho. loco ſupracit. licet vnus pro altero, conteri & confiteri non poſſit, aut mereri, nam hæc ſunt perſonalia, & quæ alijs non poſſunt communicari, de quibus habetur in Pſal. 71. quod reddet Deus vnicuique ſecundum opera ſua, poteſt tamen vnus pro altero, ſatisfacere quoad pœnã temporalem, pro peccatis debitam, idq. facere optimum eſt conſiliũ, iuxta illud Pauli ad Galat. 6. alter alterius onera portate, & ſic adimplebitis legem Chriſti, cuius rationem diuerſitatis tradit ibidem D. Tho. ſed quantum ad noſtrum propoſitũ attinet, ſat ſit ſcire, quod id fieri poteſt eo modo, quo etiam in iudicio humano, alter pro altero debitum alicuius poteſt ſoluere, quamuis non ita promereri gratiam, ſiue iram placare. Si igitur quælibet perſona particularis, cui voluerit bona ſua poteſt applicare, quidnam obſtat, quominus & Prælatus, qui caput eſt Congregationis ſiue Vniuerſitatis, pro ſuis membris, ex rationabili cauſa, Benefactoribus ſuis, id ipſum poſſit facere? Quod etiam cõfirmatur ex decreto Pelagij Papæ *in c. nullam 18. q. 2.* vbi inquit, *quod tota bonorum Monaſterij adminiſtratio, ad Abbatem pertinet, & eſt penes ipſum Abbatem.* Quæ verba explicando & declarando ibidem prædictus Nauar. & etiam locis ſupracitatis, inquit, non ſolum eſſe intelligenda, de bonis temporalibus, verum etiam & de bonis ſpiritualibus, nam eorum etiam adminiſtratio, & diſtributio in Monaſterijs, ad prædictum Abbatem ſpectat, idemq. eſt iudiciũ de omnibus alijs Prælatis Regularibus: atque ita de ſpecialibus bonis ſuorum ſubditorum, poſſunt Abbates & Prælati Regulares prædicti, iuſta exiſtẽte & rationabili cauſa, pro modulo ſuæ deuotionis, bona & merita, atque ſatisfactiones, eas vel maxime, quibus ipſi ſubditi non indiguerint, ſuis Benefactoribus communicare & applicare. Quod non eſſe nouum, ſed antiquiſſimum in Eccleſia, probat latiſſime Thomas Vbaldenſis lib. de ſacramentalibus c. 24. dicens ꝙ Paulus, & Ioannes & Iudas Apoſtolus,

Religionũ Prælati iure optimo poſſunt bona & merita ſuorum ſubditorum benefactoribus ſuis applicare, & communicare.

Monu. Ord. 2. impreſ. f. 261. Conc. 671. & in ſuppl. f. 109 conc. 459. & refertur in cõpen. verbo indulgent. quod ſeculares 4. §. 6.

Quã fuerit antiquũ in Eccleſia, concedere litteras, ſiue carthas fraternitatis.

ſtolus & Timotheus,& Siluanus communicauerunt ſpecialiter ſuas orationes, ſuaq. bona opera quibuſdam particularibus Chriſtianis,ſibi amicioribus,magiſq. de illis benemeritis, & conſequenter inuehitur in Vuiclef hæreticum, peſſime aſſerentem atque dicentem, non poſſe ſupradictos Religionum Prælatos,dare ſibi deuotis,ac Benefactoribus prędictas litteras,ſiue chartas fraternitatis,quibus ſuas orationes,& ſua bona opera,eiſdẽ communicent,videatur hac de re Soto in 4.d 21.q.1.ar.4.concl.2.latiſſime.Nũc ſupereſt,vt eadem breuitate, atque reſolutione dicamus,& explicemus,quidnam illud ſit, quod per ipſas communicatur? de quo in ſequenti Articulo.

ARTICVLVS II.

Quidnam proſint, prædictis Benefactoribus, ſupradictæ littere Fraternitatis,& quæ ſint illa, quæ per eaſdem ſibi applicantur, & communicantur?

NOn parui eſt momenti. difficultas præſentis Articuli,ſed quæ longiorẽ requirebat tractationem,& diſputationem,quam nunc per tempus facere liceat, ſed breuitate & reſolutione ſolita,dicentur vtcumq; quæ ad eandem ſpectant. Et ratio dubitandi eſt:nam videri forſan cuipiam poſſet,vanã atque inutilem,omninoq. otioſam eſſe,prædictam ſpecialem orationum, ac bonorum operum applicationem & communicationem, nam vel quiſpiam eſt in gratia, vel non; ſi hoc vltimũ (quod abſit)nullius prorſus eſſe videtur momenti, prædictorum bonorum applicatio,non exiſtenti in gratia; ſi vero in ea quiſpiam ſit,non neceſſaria eſſe videtur, applicatio & communicatio ſupradicta,nam vt tenet communis doctrina. traditq. ſpecialiter D.Th.opuſculo. 6. in expoſitione Symboli,concluſione 24. explicando verba illa,Sanctorum Communionem, omnia bona opera, facta in gratia & charitate, eo ipſo, ſiue ipſo iure & facto,ſine ſpeciali aliqua applicatione, communicãtur omnibus iuſtis,exiſtentibus in dicta gratia & charitate,adeo vt dicat ſupradictus D.Tho.loco ſupracit ꝙ omnis iuſtus & qui incipit eſſe Deo gratus, gratia gratum faciente,incipit etiam eſſe particeps omnium bonorum, quæ fiunt in toto mundo. Id quod & neceſſario dicẽdum eſſe videtur.ſecundum fidem, cum contineatur expreſſe in dicto Symbolo Apoſtolorum,cuius eſt vnus ex articulis, credere Sanctorũ Communionem,mutuamq; inter ipſos quorumcumque bonorum operum participationem. Cui etiam concinit & illud,quod olim regius Pſaltes dixit Pſal. 118. Particeps ego ſum omnium timentium te,& cuſtodientium mãdata tua.cuius & rationem reddit D.Th. in d. opuſculo,explicando ſupradicta verba,nam ſicut inquit in corpore naturali operatio vnius membri,cedit in bonum totius corporis,ita etiam in corpore miſtico ſiue ſpirituali, quod eſt Eccleſia,cũ teſte D.Paulo ad Rom. 12.omnes fideles ſint vnum corpus, ſinguli autem alter alterius membra, bonum vnius membri,ipſo facto, atque ipſo iure,alteri applicatur & communicatur:ſi id igitur ita eſt, quid ſpecialibus Benefactoribus proſunt, litteræ fraternitatis prædictæ,& quæ ſunt illa,quæ per ipſas ſibi applicãtur & communicantur?hanc quæſtionem atque difficultatem mouet Nauar. in ſupradicto tractatu.centum miſcellaneorum de Pſalterio & Roſario Virginis Mariæ, Miſcellaneo 11.num.2.q.3.4. & 5. explicando & declarando bona,quæ ex eiuſmodi Confratrijs,ſocietatibus, ſiue Fraternitatibus conſequuntur,de cuius reſolutione,ſequentem ſtatuo concluſionem.

Concluſio.

Negari nullatenus pōt, quin multum proſint Benefactorib. Confraternitatis litteræ.

NEgari nullo modo poteſt, quin proſint quammaxime, Benefactoribus ſupradictæ Fraternitatis litteræ, & ſpecialis atque actualis applicatio, orationum, operumq. bonorum quæ fiunt in Religionibus & Congregationibus, facta à Prælatis earumdem Religionum & Congregationum. Hæc concluſio eſt ſupradicti Nauar. vbi ſupra, cuius & rationem reddit: nam per eiuſmodi litteras, ſpecialemq. & actualem bonorum operum applicationē, proſunt Benefactoribus prædictis, quoad vim ſatisfactoriam, eiuſmodi opera de iuſtitia, atque de condigno, quo quidem modo, non fit communicatio ipſo iure, operum bonorum, quæ fiunt à ſanctis abſque aliqua ſpeciali & particulari applicatione. Hanc doctrinam eſſe dicit expreſſam D. Thom. in 4. diſt. 45. quæſt. 2. art. 1. quæſt. 4. & Paludani, & omnium Doctorum communiter, alioquin inquit, ſupradictus Palud. ſequeretur, quod omnis peccator, eo ipſo quo ad Deum conuertitur, ac fit iuſtus, eſſet abſolutus ab omni pœna, peccatis ſuis debita, quoad culpam iam condonatis, ſiquidem ad ſoluendas huiuſmodi pœnas, in Eccleſia infinitus eſt meritorum theſaurus, cũ in eo ſit etiam repoſitus valor meritorum Chriſti, quæ fuerunt infinita, vt habetur *in extrauaganti vnigenitus de pœnit. & remiſſ.* vnde ſi ipſofacto applicaretur, prædictus theſaurus ad ſoluendas pœnas, quas iuſti debent peccatis ſuis debitas, etiam ipſo facto, ipſi abſoluerentur ab eis, quod eſt falſum & contra communem ſententiam, quinuero & contra Conc. Trid. ſeſſ. 25. in decreto de Indulgētijs. Sed dices, ſi id ita eſt, quid igitur prodeſt, ſupradicta ſanctorum communio, mutuaq. bonorum operum communicatio, quæ fiunt à ſanctis, ſi ipſo iure & ipſo facto, quoad valorem ſatisfactorium, de iuſtitia, atque de condigno, alijs iuſtis & ſanctis, non communicātur & applicātur? ſeu quid eſt id quod ipſo iure, ipſoq; facto iiſdem communicatur? huic difficultati reſpondet ſupradictus Nauar. vbi ſup. q. 3. dicēs, quod prædicta Sanctorum communio, nō quidem prodeſt, ad acquirendā via iuſtitiæ, atque de condigno gratiam, nec augmentũ ipſius, nec ſalutem, alacritatē, aut aliquod aliud bonũ ſpeciale, vel temporale, vt late proſequitur D. Th. in dicto 4. ſent. d. 45. ar. 1. q. 1. & 1. 2. q. 114. ar. 6. & 8. afferens illud Ierem. cap. 13. *Si ſteterit Moyſes, & Samuel coram me, non eſt anima mea, ad populum iſtum, &c.* quod intelligendum eſſe dicit, de iuſtitia atque de condigno, prodeſt tamen ad promerenda ſupradicta omnia, ex mera Dei liberalitate, atque ex merito, quod dicitur de congruo. Licet enim quilibet exiſtens in gratia, poſſit de iuſtitia, & de condigno, mereri ſibi augmentum eius, nemo tamen poteſt, de condigno mereri eam alteri nec augmentũ eius, vno excepto Chriſto, vt tenet cōmuniter omnium DD. Scholaſtic. opin. bene tamen de congruo. Nec per hoc exiſtimandum eſt, quod parum proſit, communicatio prædicta orationum aliorumq. bonorum operũ ſeu meritorũ, quoad vim merēdi quia nihil prodeſt, ad merendum via iuſtitię & de condigno, vt dictum eſt, nam nō modicum eſt, quinuero magnum, multumq. æſtimandum, ſupradictum meritum de congruo, vt latiſſime tradit prædictus Nauarr. vbi ſupra & in Enchiridione de orat. c. 10. nu. 46. plerumq. enim contingit, quod maiora impetrantur, & dātur per viam liberalitatis, congruitatis & gratiæ, quam per viam iuſtitię, namq; qui in vinea regis fodit, via iuſtitiæ certum quid tantũ promeretur, qua via Reginæ præces, nō poſſunt eidem aliud tantundem mereri, at via liberalitatis & magnificentiæ, plus Regina vno verbo mereri poteſt illi, quã ipſe centum dierũ operis. Sic in propoſito, licet via iuſtitiæ quiſque ſibi plus per ſe mereri poſſit, quam per alios, via tamen decentiæ atque magnificen-

tiæ ſæpe plus per alios mæretur quam per ſe, & ad hoc deſeruiunt merita Sanctorum, & hic eſt fructus qui conſequitur ex communione ipſorum. Concludendo itaque dico, quod per litteras Fraternitatis prædictas, ſpecialemq. atque actualem applicationem, bonorum operũ quæ fiunt in Religionibus, per earundem Prælatos factam, applicantur & communicãtur, prædictis Benefactoribus ſupradicta bona opera, quoad vim ſatisfactoriam, de iuſtitia & de condigno, ad hunc ſenſum vt per ipſa ſatisfaciant, ſicut & per ſua bona opera tenebantur ſatisfacere, quoad meritum autem proſunt etiam illis, de congruo, ad impetrandam ex diuina liberalitate & gratia, illa omnia bona de quibus diximus ſupra, quamuis non de iuſtitia & de condigno, quod nec modicum æſtimãdum eſt. Licet enim nullum meritum de cõgruo quamlibet magnum, & cuiuſcumque illud ſit, quoad rationẽ debiti, perueniat aut peruenire poſsit, ad gradum meriti de cõdigno, aliud tamen alio eſt, ſeu eſſe poteſt, maioris perfectionis & gradus, ratione perſonæ, modi, loci & temporis, & iuſtitiæ rogantis & merentis. Sicut enim preces maioris, ceteris paribus, magis merentur de congruo apud rogatum, quam minoris, & multiplicatæ, magis valere ſolent quam ſimplices, & feruentes & obnixæ, magis quam tepidæ & laxæ, & quæ ſpecialiter pro vno, pluſquam quæ generaliter pro omnibus, ita & interceſsiones, & merita Sanctorum, & Iuſtorum apud Deum, prætermiſſa ratione ſatisfactionis, & valore ſatisfactorio ſuorũ operum, de quo diximus ſupra, quod pertinet ad iuſtitiam, & meritum de condigno, quantum attinet ad prædictum meritum de congruo, quammaximi ſunt meriti, ad adquirendum bona, illi, pro quo applicantur, pro quibus rogant, & pro quibus ſua bona opera faciunt. Vnde licet multum proſit communicatio illa generalis de congruo, quæ fit ipſo iure omnium bonorũ iuſtorum, per communem & generalem omnium Sanctorum Communionẽ, facta tamen ſpecialis & actualis communicatio, de aliquibus bonis ab ipſo operante, ſeu à Prælato in id auctoritatem habente, abſque dubio multum plus prodeſt, & quammaximi ſunt proinde faciendæ & æſtimandæ ſupradictæ Confraternitatis litteræ, & communicatio ſpecialis, quæ ſpecialiter fit, de tot millibus bonis Religioſorum, quæ communiter habentur in Religionibus. Per quod ſit ſatis ei quod quærebatur in propoſito Articulo.

Nota valde. Quod proſint Confraternitates litteræ quæ dantur in Religionibus.

ARTICVLVS III.

An Religionum Prælati, per ſupradictas litteras, applicare poſſint Benefactoribus, ſuorum ſubditorum bona, etiam ipſis nolentibus, ſeu quibus ipſi indigent?

HAnc quæſtionem atque difficultatem, monet ſupradictus Nauarr. loco vbi ſupra Miſcell. 11. nu. 9. q. 9. & Soto in 4. ſent. d. 21. q. 1. ar. 4. conc. 2. Cord. in ſua quæſt. magno lib. 5 de Indul. q. 42. ar. 5. in 4. dicto & pro ratione dubitandi facit, nam vt dr̃, charitas eſſe debet bene ordinata, iuxta illud q̃d habetur in Canticis c. 2. *ordinauit in me charitatem* & charitas bene ordinata incipit, ſeu incipere debet à ſeipſo, nec rationi videtur cõſonum, vt bona quibus ſubditi egent, ipſis nolentibus, Benefactoribus prædictis applicentur, & nec modica iniuria ſibi fieri videtur ſed maxima, contra ipſorum voluntatem, illos bonis ſuis ſeu bonorum fructibus ſpoliare. Quibus & accedit, quia nec Papa, & ſummus Pont. idipſum facit, de bonis communibus

Eccleſiæ

Eccleſiæ, factis à ſingularibus perſonis, non enim concedit Indulgentias, niſi de theſauro Eccleſiæ, neque in theſauro prædicto communi reconduntur, niſi illa tantummodo bona, quæ operanti & facienti ſuperſunt, qua quidem ratione, benefactoribus hoc à prædictis ſubditis expoſtulantibus, iure optimo reſpondeti poſſet, id quod & in Euangelio, Matth. 25. reſpondiſſe feruntur Virgines, alijs petentibus ſibi oleum, in aduentu ſponſi, *ne forte non ſufficiat nobis & vobis, ite potius ad vendentes & emite vobis*. Hæc faciunt pro ratione dubitandi. Sed ijs nihilominus non obſtantibus, probabiliſſimum alijs videtur, quod Religionum Prælati, graui imminente neceſſitate, ſuorum ſubditorum bona, etiam ipſis nolentibus, & quibus ipſi indigent, benefactoribus ſuis poſſunt applicare, & communicare. Vt autem ſciatur, quid hac in re obſeruandum ſit, pro propoſiti Articuli reſolutione, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

Communiter & regulariter loquendo, Prælati non poſſunt aut debent, ſuorum ſubditorum bona & opera, benefactoribus, ipſis nolentibus, ſiue quibus ipſi indigent, applicare & communicare. Hæc Concluſio eſt expreſſa Nauarr. vbi ſupra, quam & probat ex eo, quia Prælati ſecundum Apoſtolum, 2 Corinth 10. acceperunt poteſtatem in ædificationem, non vero in deſtructionem, deſtruere autem, non vero ædificare Prælatus videtur, qui merita ſeu potius ſatisfactionem ſibi ſubditi, & quæ ipſe in particulari facit, pro particulari ſatisfactione ſuorum peccatorum, & quibus ipſe indiget, alteri communicat, niſi ipſe ſubditus in id aliquo modo conſentiat, quod & facere eſſe videtur crudelitas, iuxta illud Imperatoris dictum *in l. 2. C. de ſerui & aqua.* vbi inquit, *crudelitatem quandam eſſe, vt aqua nata in vno agro, ſitiente illo rigetur alius.* Sed probatur præterea dicta Concluſio, nam cum opus ſit determinate à ſubdito, intendente ipſum, actualiter vel virtualiter, pro ſuis peccatis applicare, iam non eſt, neque eſſe videtur, bonum commune ipſius Congregationis, vt illud poſſit Prælatus, alteri cui voluerit applicare, maxime inuito ipſo operante, & indigente eiuſmodi ſatisfactione, quinuero eſſe videtur bonū particulare ipſius perſonæ operātis, quoad dictam vim ſatisfactoriam: ergo de eiuſmodi bonis non poſſunt dari litteræ Fraternitatis. Quod & confirmatur ex ratione adducta, ad rationem dubitandi, quia nullus Prælatus, nec etiam Papa & Epiſcopi, per indulgentias applicare poſſunt, niſi ea, quæ cederent in theſaurum ſuæ Communitatis, ſi non applicarentur: certum eſt autem, quod non cedunt in theſaurum dictæ Communitatis, niſi ea tantum bona, quæ ſuperſunt facienti & operanti: ergo licet ſubditus ſi velit, tollere à ſe poſſit, quod ſibi eſt neceſſarium, alteri applicando, non tamen idipſum, eo inuito facere poteſt Prælatus. Videatur hac de re latiſſime Couar. in ſuo dicto quæſtionario magno. lib. 5. de indulgentijs, q. 42. art. 5. in tertio puncto, 1. 2. 3. & 4. dicto, ſed loquendo de aliquo caſu ſpeciali, ſit ſecunda Concluſio.

Communiter & regulariter loquendo, Prelati non poſſunt aut debēt ſuorum ſubditorū bona, quibus indigēt illis nolentibus aliis applicare.

Secunda Concluſio.

Multum probabile eſt, quod in aliquo ſpeciali caſu, atque ex rationabili cauſa, poſſunt Prælati ſuorum ſubditorum opera, etiam quibus ipſi indigent, eiſdemq. nolentibus, alicui cui voluerint inſigni benefactori, communicare &, applicare. Hanc Concluſionem tenent omnes Doctores ſupradicti, ſed

In aliquo ſpeciali caſu atq; exurgēti cauſa bene poſſūt Prelati, ſuorum ſubditorum bona,

quibus indigẽt etiam ipſis nolentibus benefactoribus applicare.

ſed ſpecialiter probat eam Soto, vbi ſupra, hac præcipua ratione, nam cum ſubditi ipſi, vltro queant ſe ſuis ſatisfactionibus priuare, vt eas alijs ex charitate tribuant, nulla apparet ratio, cur iuſta & legitima exiſtente cauſa, non etiam id facere valeant Prælati, cum hoc non ſit eoſdem priuare ſuo eſſentiali merito apud Deum, nam hoc nullatenus amittitur, quinuero forſan augebitur, ſed tantummodo temporali ſubſidio, ſiue ſatisfactione, vt dictum eſt. Quod & confirmatur ex eo, nam certum eſt in omni opinione, quod poſſunt Prælati, præcipere & iniungere ſibi ſubditis aliquando, vt faciant aliqua ſupererogationis ſatisfactoria opera, ad quæ ipſi alias non tenebantur, vtputa peculiarem orationem, diſciplinam & huiuſmodi, illaq. pro alijs applicare (etiam ſubditis egentibus) ergo ſimiliter in dicto ſpeciali caſu, atque ex rationabili cauſa per ſupradictas Fraternitatis litteras, poterunt ſuorum ſubditorum bona, & ſatisfactoria opera, non ſolum quæ ſibi ſuperſunt, verumetiam & quibus indigent, ipſiſq. nolentibus, prædictis benefactoribus communicare & applicare. Neque eiuſmodi applicatio eſſet deſtructio, quinuero quammaxima ædificatio, argumento multorum iurium, quibus probatur Monachorum voluntatem pendere à iuſto Prælatorum arbitrio, vt habetur *in cap. quorumdam, cap. Religioſos, de electione, lib. 6.* & quia multa fieri non poſſunt regulariter, quæ poſſunt & debent fieri in caſu particulari, cauſa rationabili id expoſtulante. Supradicta omnia intelligenda ſunt de ſubditorum bonis, quoad vim ſatisfactoriam, nam quantum attinet ad vim meritoriam de congruo, omnia bona cuiuſcumque ſubditi, & Congregationis, tam in particulari, quam in communi facta, tam ſupererogatoria, quam neceſſaria ſeu obligatoria, poſſunt Prælati quibus voluerint applicare, quia quoad hoc nullum fit præiudicium ſubditis, immo ex hoc fit melior conditio operantis, ex multitudine participantium.

ARTICVLVS IV.

An Religionum Prælati benefactoribus, ſuorum ſubditorum bona applicare, poſſint non ſolum futura, verum etiam præterita?

HAnc difficultatem in duplici ſenſu, inueſtigat ſupradictus Nauarro, loco ſupracitato, miſcell. 11. num. 7. Primo, loquendo de perſona priuata, an ſcilicet, quælibet priuata perſona, poſſit ſua bona alteri communicare, non ſolum futura, verum etiam præterita. Secundo, loquendo de perſonis publicis, quales ſunt Prælati, an id facere ſimiliter poſſint? quibus difficultatibus breuiter atque reſolutiue reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Bona ſatisfactoria Religioſorum antequã fiant, vel dum fiunt, debent applicari, nam poſtquam præterita sũt, quo-

BOna cuiuslibet opera ſatisfactoria, ſi antequam fiant, vel dum fiunt, non applicantur, actualiter vel virtualiter, per perſonam particularem illa facientem, vel per ſuperiorem, de cætero poſtquam facta ſunt, à nullo eorum, alicui in particulari, iam poſſunt applicari. Hæc Concluſio certiſſima eſt, & ratio eiuſdem eſt clara, nam eo ipſo, quo non actualiter vel virtualiter, antequam fiant, vel dum fiunt, applicantur, reponuntur in theſauro

ſauro communi Eccleſiæ, vt exinde per indulgentias ab habente auctoritatem applicentur, non enim poſſunt facientes bona aliqua particularia, neque Congregationum Prælati, eadem quoad vim ſatisfactoriam reſeruare, vt ſint repoſita tamquam in theſauro, vt ab eiſdem pro alio tempore futuro, cui voluerint applicentur. Etenim ſi concederetur, quod perſonæ particulares aut Prælati, theſaurizare ſibi poſſent, aut reſeruare theſaurum particularem ſatisfactionum, vt ex eo poſtea poſſent illum, cui voluerint diſtribuere ſiue communicare, ſequeretur, quod Religioſorum bona ſatisfactoria, etiam abundantia & quæ illis ſuperſunt, numquam reponerentur in theſauro communi Eccleſiæ, vt ex eo concederentur indulgentiæ, neque Religioſorum defunctorum opera, per indulgentias ſeu alio modo, vnquam poſſent applicari, quod non eſt dicendum, nam eſſet contra rationem prædicti theſauri. Hanc Concluſionem alia ratione, probat prædictus Nauarro, loco ſupracitato, dicens, quod non poteſt quis iuſte, donare vni, quod iam donauit alteri, iuxta *l. quoties, ff. de rei vendic.* nec retinere, quod alteri vendidit, iuxta *l. vendicantem, ff. de euict.* & conſequenter, neque qui valorem ſuorum bonorum operum vni dedit, poteſt poſtea alteri dare, ſed quicumque facit aliquod bonum opus, ſi non facit illud pro alio, videtur valorem eius ſibi applicare, quatenus eo indiget; & ſi pro alio facit, eidem illum videtur applicare, quatenus eo eget; & ſi neuter indiget, ac nulli eſt neceſſarium, in totum, vel in partem, totum ſeu pars quæ neceſſaria non eſt, in generali theſauro Eccleſiæ velle videtur reponere, vt exinde congruo tempore ab auctoritatem habente diſpendatur: ergo bona ſatisfactoria, ſi antequam fiant, vel dum fiunt, non applicentur actualiter vel virtualiter, non poſſunt poſtea nec per facientem ſubditum, neque per Superiorem Prælatum, cui voluerint applicari.

ad d. vim ſatiſfactoriam applicari non poſſunt, ab operante, nec per Prælatum Superiorem.

Secunda Concluſio.

Prædicta bona opera, quantum ad vim meritoriam, bene poſſunt, non ſolum antequam fiant, vel dum fiunt, verumetiam poſtquam iam facta & præterita ſunt, per facientem, ſiue Superiorem, cui voluerint applicari. Hæc Concluſio, ſatis conſtat ex ſupradictis in Articulo ſecundo, nam eiuſmodi meritum, non eſt meritum de iuſtitia aut de condigno, vt ibidem diximus, ſed ſolummodo meritum quoddam de congruo, quod nihil eſt aliud, quam eiuſmodi merita diuino conſpectui repræſentare, vt virtute talium meritorum, Deus dignetur, hoc vel illud ipſi concedere, ſpirituale vel temporale pro ſua magnificentia & liberalitate. Et quod eiuſmodi bona, etiam præterita, quoad dictam vim meritoriam applicentur, nihil inconuenit, nam ex eis quoad eiuſmodi vim, non congregatur indulgentiarum theſaurus, de quo videatur latiſſime Corduba in dicto ſuo quæſtionario, lib. 5. de indulg. quæſt. 42. in tertio puncto.

Prædicta bona opera quantum ad vim meritoriam, non ſolũ antequã fiant, vel dum fiunt verumetiã poſtea poſſunt applicari.

ARTICVLVS V.

Vtrum omnes benefactores æqualiter participent de bonis ſubditorum quando eiuſmodi bona, per Superiores, in dictis Fraternitatis litteris ſibi applicantur?

Huic

Digitized by Google

Huic Articulo breuiter, & reſolutiue reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Nò omnes benefactores æqualiter participāt de ſubditorū bonis per litteras fraternitatis, ſed qui libet pro modulo ſuæ deuotionis.

NOn omnes benefactores æqualiter participant, de ſubditorum bonis, quæ ſibi applicantur per prædictas litteras, ſed quilibet pro modulo ſuæ deuotionis. Hanc ſententiam & concluſionem tenet expreſſe ſupradictus Corduba, loco vbi ſupra, in tertio puncto, nono dicto, & probat eam ex eo, quia talis communicatio ſiue receptio ad participationem bonorum prædictorum, vt plurimum fit à Prælatis, informatis de eiuſmodi perſonis, quod ij quibus conceduntur, ſunt benemeriti, atque benefactores Ordinis, qua ratione recipiuntur ad communicationem bonorum Ordinis, vt patet ex ipſis litteris Confraternitatum, quo fit, quod ſi talis cauſa, propter quam recipiuntur, non eſt vera, quia ſcilicet non ſunt benefactores, eiuſmodi receptio non valet eis, ad talem participationem, niſi ſecundum taxam ſiue ratam ſuæ deuotionis, hoc eſt, ſecundum quod quilibet fuerit benefactor, nam deficiente cauſa finali, ſeu conditione conceſſionis, deficit & conceſſio ipſa, nec valet, niſi quantum acceſſerit ad cauſam talis conceſſionis, quæ doctrina certiſſima eſt & vulgatiſſima in materia de indulgentijs. Cum hoc tamen ſtat, quod ſi quis Prælatus, ſine vlla cauſa, ſed ad libitum vult quempiam recipere, ad participationem bonorum ſuorum ſubditorum, ex pura charitate motus, valebit eiuſmodi communicatio & participatio, ſecundum intentionem eius, qui illud ſibi communicauit, & quoad vim ſatisfactoriam, & quoad vim meritoriam. De quo videatur, prædictus Pater Corduba, vbi ſupra, latiſſime, quæ pro iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS VI.

Quænam differentia verſetur, inter prædictam communicationem bonorum operum, quæ fit à Prælatis in dictis litteris Fraternitatis, & Indulgentias?

HAnc quæſtionem atque difficultatem tangit Diuus Thomas, in 4. ſententiarum, diſtinct. 20. artic. 3. & 4. & Soto, in eodem 4. diſtinct. 21. quæſt. 1. artic. 4. & Nauarro, vbi ſupra, in d. miſcell. 11. num. 4. quæſt. 6. & prædictus Corduba, in dicto ſuo quæſtionario, lib. 5. de indulgent. quæſtione 42. in quarto puncto. De quorum omnium reſolutione, ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

Inter prædictā bonorum communicationem & Indulgētias quintuplex verſatur differentia.

INter dictam bonorum communicationem & Indulgentias, quintuplex verſatur differentia.

Prima differentia.

Prima differentia eſt, quia Prælati, ſeu perſonæ particulares, applicantes ſua vel ſuæ Communitatis, ſuffragia & bona opera, quæcumque illa ſint, non vtuntur claue iuriſdictionis vllo modo auctoritatiue, nec pro-

pria

pria auctoritate, remittunt aut relaxant, peccatorum pœnas, ſed ſolummodo applicant ea ipſis ex charitate, ſine vlla auctoritate iuriſdictionis, at in indulgentiarum conceſſione, vere & proprie reperitur eiuſmodi iuriſdictio, & auctoritatiue prædictæ peccatorum pœnæ relaxantur.

Secunda differentia eſt, quia in indulgentijs, ſicut & in Sacramentis, applicantur merita Paſſionis Chriſti, & hoc non niſi per clauem Eccleſiæ, & de communi theſauro eiuſdem, at communicatio ſupradicta, non ſit per clauem Eccleſiæ, neque de communi theſauro ipſius, ſed de bonis illius Congregationis, quorum ſit diſpenſatio; nec ſit aliqua auctoritate poteſtatis, ſuper Eccleſiæ theſauro, aut particularis perſonæ, ſiue Communitatis, ex quo non poſſunt iſti, ſibi theſaurizare particulariter, vt dictum eſt, ſed ſolum ſit poteſtate communi naturali, quam quilibet habet in bonis ſuis, aut ſibi commiſſis, ad diſtribuendum, ſiue donandum ea alijs, vnde ſit, quod per Indulgentias liberatur homo, in foro Dei & Eccleſiæ, à pœnis debitis, etiam iniunctis per Confeſſorem, quia conſtat de infinitate prædictæ Eccleſiæ theſauri, & de eius ſufficientia, & quia ſiunt auctoritate eius, qui à lege & obligatione Eccleſiæ, per talem ſatisfactionem, per viam Indulgentiæ factam liberare poteſt, at per prædictas communicationes bonorum operum, etiam ſi fiant per Papam, cum non fiant niſi de bonis perſonarum particularium, aut Congregationum, quæ nec ſunt infinita, nec conſtat eſſe ſufficientia, ad talem ſatisfactionem, non liberatur homo, ſaltim in foro Eccleſiæ, à pœnitentijs iniunctis per Sacerdotem, neque vim habent Indulgentiæ, ſed communicationes & ſuffragia dicuntur, prout tenet D. Thom. in 4. diſt. 20. art. 3. & 4. & in addit. ad tertiam partem, quæſt. 26. artic. 1. *Secunda differentia.*

Tertia differentia eſt, quam ſupra diximus, nam quoad vim ſatisfactoriam, non poſſunt applicari, bona perſonarum particularium, aut communitatis iam facta, ſed ſolummodo præſentia vel futura, nec poſſunt reſeruari in theſaurum particularem futurum, vt dictum eſt in quarto Articulo, at per Indulgentias, applicantur ſatisfactiones præteritæ, non ſolum Chriſti, verumetiam & Sanctorum omnium, repoſitæ in communi Eccleſiæ theſauro. *Tertia differentia.*

Quarta differentia eſt, quod Indulgentiæ vt tales, ſolummodo valent ad ſatisfactionem pœnarum, Deo debitarum pro peccatis præteritis, & quoad culpam iam dimiſſis, at communicationes bonorum prædictorum, valent præcipue ad impetrandum bona, & remouenda mala, & alia, de quibus ſupra, per viam meriti de congruo, & valent etiam ad ſatisfactionem pœnarum pro alijs, ſi in id applicentur, ad ſenſum ſupradictum. *Quarta differentia.*

Quinta differentia eſt, quod Indulgentiæ, valent ſolum quoad ſatisfactionem peccatorum, iam commiſſorum ante tempus quo quis illas lucratur, ſeu conſequitur ipſarum fructum, at communicationes bonorum prædictorum, valent ad remedium malorum præteritorum, præſentium & futurorum, & ad impetrationem & conſeruationem bonorum, & ad ſatisfactionem pœnarum debitarum, ſi vt dictum eſt, ad id ſpecialiter applicentur, quæ pro iſto Articulo, ac pro tota Quæſtione dicta ſufficiant. *Quinta differentia.*

Supradicta omnia, in hoc Primo atque Secundo Tomo, noſtri Enchiridij ſeu Manualis Prælatorum Regularium contenta, libens ſubmitto, limæ ac correctioni, ſacroſanctæ Matris Eccleſiæ, & Sanctiſſimi Domini Noſtri, ac Illuſtriſſimorum Cardinalium, præfectorum explicationi ac declarationi ſacroſancti Concilij Tridentini, & cauſis ſpectantibus ad Regulares, nec

 enim

Digitized by Google

enim vnquam in votis nobis fuit, proterue aliquid dicere, ſed cōplecti, quæ ab alijs dicuntur, breuiter ac ſummatim dumtaxat, & referre, certa vt pro talibus habeantur, dubia vero ſub dubio relinquentes, declarationem in his, quibus neceſſaria eſt, ſummo deſiderio expectantes, ac tandem omnia remittentes iudicio, cēſurę & determinationi cuiuslibet alterius, melius aliquid ſentientis. Quæ autem recte dicta fuerint, cedant, præcor, in laudem & gloriam Dei Opt. Max. ſanctiſſimæq. ſuæ Genitricis, Seraphici etiam noſtri Patris Franciſci, Antonij, Ludouici, Bonauenturæ, atque in communem totiùs Eccleſiæ, ſed præſertim Religioſorum omnium vtilitatem.

FINIS.

INDEX QVAESTIONVM, ET ARTICVLORVM,

Qui in hoc Prælatorum Regularium Manuali Secundo Tomo continentur.

QVÆSTIO I.

De Prælatis Regularibus, quantum ad genus, in octo Articulos diuiſa.

1 Vtrum deſcendentes ex Iudæis, Sarracenis, ſiue Hæreticis, in noſtro ſacro Minorum Ordine, in Superiores atque Prælatos poſſint aſſumi?

2 Vtrum pœnæ poſitæ, in ſupradictis Conſtitutionibus, contra deſcendentes ex Hæreticis, quorum oſſa & corpora intra quartam generationem, igni fuerint tradita & concremata propter hæreſim, comprehendant etiam eos, qui nati fuerint, priuſquam ipſorum parentes laberentur in dictam hæreſim?

3 Quidnam faciendum ſit, quando certum eſt atque notorium, Religioſum quempiam, ex Hæreticis parentibus intra quartum gradum deſcendere, dubitatur autem, an id fuerit ante, vel poſt hæreſis commiſſum crimen?

4 Vtrum Superiores Prælati, Vocales, ſiue Electores, eligere poſſint in Prælatum, ſupradictum Religioſum, cuius certo ſcitur, tritauam propter hæreſim fuiſſe concrematam, & igni traditam: ignoratur autem, an ſui parentes, ab ipſa deſcenderint, ante vel poſt commiſſum hæreſis crimen?

5 Vtrum comprehenſi in ſupradictis ſummorum Pontificum Conſtitutionibus, & deſcendentes ex maculato genere, quacumque de cauſa, ex ſupradictis in primo Articulo, ſint ipſo facto priuati dictis officijs, & inhabiles ad ipſa, ante Iudicis condemnationem: an vero ſolummodo poſt ipſam?

6 Vtrum Superiores atque Prælati & Electores, in Prælatos eligentes huiuſmodi in dictis Conſtitutionibus comprehenſos, ex genere maculato deſcendentes, incidant ipſo facto, in excommunicationis pœnam, & in alias pœnas ibidem contentas?

7 Vtrum Fratres noſtri ſacri Ordinis, teneantur aut poſſint, huiuſmodi ex genere maculato deſcendentibus atque in dictis Conſtitutionibus comprehenſis, ſi perperam eligantur in Superiores & Prælatos, obedire.

8 Vtrum deſcendentes ex ſupradicto maculato genere, in noſtro ſacro Ordine eſſe poſſint Prædicatores.

QVAESTIO II.

De Prælatis Regularibus, quantum attinet ad ipſorum legitimitatem vel illegitimitatem, in quatuordecim Articulos diuiſa.

1 Vtrum illegitimi, ad Prælatias & dignitates Eccleſiaſticas, poſſint promoueri & aſſumi?

2 Vtrum fuerint olim aliqua priuilegia Regularibus conceſſa, quibus illegitimi, ad Prælatias & dignitates Eccleſiaſticas poſſent promoueri?

3 Vbinam fieri debeant ſupradictæ diſpenſationes cum illegitimis, & an fieri poſſint in Congregatione Capitulari, ſeu quod dicitur, Capitulo intermedio?

Vtrum

4 Vtrum Superiores atque Prælati Regulares, virtute ſupradictorum priuilegiorum, facultatem & poteſtatem habeant, legitimandi Religioſos ſibi ſubditos in totum: an vero ſolum, facultatem diſpenſandi cum ipſis, vt ad Prælatias & dignitates Eccleſiaſticas poſſint aſſumi?

5 Vtrum illegitimus, diſpenſatus in ſeculo, vt beneficium curatum obtinere poſſit, factus poſtea Religioſus, noua indigeat diſpenſatione, vt eſſe poſſit Prælatus Regularis.

6 Vtrum Religioſus illegitimus, cuius illegitimitas ſiue irregularitas, eſt omnino occulta, diſpenſatione indigeat, ad hoc vt ad Prælatias ſiue dignitates Eccleſiaſticas poſſit promoueri?

7 Vtrum genitus ex cõcubina, poſt cuius profeſſionem in Religione approbata, pater eius ipſam in vxorem duxit, diſpenſatione indigeat, vt poſſit eſſe Prælatus.

8 Quænam officia, ſint iure prohibita illegitimis, ad quæ promoueri non poſſunt, ſine præuia ſufficienti diſpenſatione?

9 Vtrum filij Militum D. Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ, dicendi ſint naturales: an vero ſacrilegi, & maiori indigeant diſpenſatione, quam alij filij naturales aliorum, vt in Religionibus eſſe poſſint Prælati?

10 Vtrum diſpenſari poſſit, cum filio illegitimo alicuius Religioſi, vt ad dignitates & Prælatias promoueatur, in ea Religione, in qua ipſius Pater, Prælationem obtinuit, ſiue illa obtinet?

11 Vtrum ad diſpenſandum cum illegitimis, adhoc vt dignitates & Prælatias poſſint obtinere, neceſſario requiratur cauſa?

12 Quænam cauſa requiratur neceſſario, ad faciendam prædictam diſpenſationẽ?

13 Vtrum ad diſpẽſandum cum aliquo illegitimo, vt ad dignitates promoueatur, ſufficiat, diſpenſationem petere in communi, & an huiuſmodi diſpenſatio facta valeat?

14 Vtrum ſola electio, illegitimi Religioſi in Prælatum, facta ab habentibus auctoritatem & poteſtatem diſpenſandi, pro diſpenſatione ſufficiat, ſeu diſpenſatio cenſeatur.

QVAESTIO III.

De Prælatis Regularibus quantum ad ætatem ipſorum, & qualitates alias, & conditiones, quas eoſdem habere oportet, ætatem nempe, Ordinem, atque Profeſſionem, in quatuor Articulos diuiſa.

1 Quam ætatem habere debeant, Guardiani, ſiue Priores Prouinciales & Generales atque etiam Diffinitores, & Diſcreti ſiue Vocales, qui mittuntur ad Capitulum Generale, ſiue Prouinciale?

2 Vtrum Fratres laici, in noſtra ſacra Religione, eſſe poſſint aut debeant Prælati?

3 Vtrum Religioſus aliquis, in vna & eadem Religione, ſeu diuerſis, habere poſſit duas dignitates ſiue Prælatias, vtpote duos Guardianatus, Prioratus, ſiue Abbatias?

4 Vtrum Religioſus profeſſus, vnius Religionis, eſſe poſſit Prælatus alterius Religionis, abſque eo, quod eamdem profiteatur?

QVAESTIO IV.

De Prælatis Regularibus, quantum attinet, ad ſcientiam, ſufficientiam, atque litterarum peritiam, quas ipſos oportet habere, in duos Articulos diuiſa.

1 Vtrum oporteat, Prælatos Regulares, pollere ſcientia & litterarum peritia?

Vtrum

8 Vtrum peccet grauiter ſiue mortaliter, Regulares qui eligi & præfici ſe ſinunt, in Prælationes & officia, animarum curam habentia, ſine ſufficienti ſcientia & litterarum peritia, ipſosq. eligentes?

QVAESTIO V.

De Prælatis Regularibus, quantum ad alias qualitates & conditiones, quas ipſos oportet habere, ſenilis ætatis, virtutis, ac bonitatis, cæterarumq. virtutum, in ſex Articulos diuiſa.

1 Vtrum expediat, Prælatos Regulares, iuuenes eſſe, an vero ſenes?
2 Vtrum oporteat, Regulares Prælatos, eſſe ſpectatis moribus, timoratos, ſtudioſos, ſiue virtuoſos, & quammaxime Deum timentes?
3 Vtrum expediat, Regulares Prælatos, iuſtitiam ſimul cum clementia atque miſericordia, temperatam habere?
4 Vtrum expediat, Iudices ſiue Prælatos Regulares, in ſuorum officiorum executione, in rebus arduis atque difficillimis, quammagnam habere fortitudinē?
5 Quemnam Prælati Regulares ſiue Iudices, in ſuis adminiſtrationibus & officijs, finem debeant ſibi præſtituere, & quid eoſdem obſeruare oporteat quammaxime?
6 Quantum debeant Iudices & Prælati Regulares, à donis atque muneribus recipiendis abſtinere?

QVAESTIO VI.

De Capitulo Generali, & electione Generalis Miniſtri, & his quæ ad dictum Capitulum celebrandum ſpectant, in ſex Articulos diuiſa.

1 Quonam tempore in noſtro ſacro Minorum Ordine, celebrandum ſit Generale Capitulum?
2 De modo & forma ſeruanda, in noſtro ſacro Minorum Ordine, pro celebrandis Generalibus Capitulis.
3 Vtrum omnes noſtri Ordinis Fratres, teneantur ſemper habere vnum Generalem Miniſtrum?
4 Vtrum fuiſſet expediens, quod in toto noſtro ſacro Ordine, non eſſet niſi vnus dumtaxat Generalis Miniſter?
5 Vtrum Generalis Miniſter totius noſtri ſacri Ordinis Minorum, ſecundum noſtram Regulam deberet eſſe perpetuus?
6 Vtrum fuiſſet expediens, quod Generalis Miniſter noſtri ſacri Ordinis, atque in vniuerſum Religionum omnium Generales, eſſent perpetui?

QVAESTIO VII.

De Generali Miniſtro, quantum ſpectat ad ipſius iuriſdictionem, auctoritatem & poteſtatem in ſibi ſubditos, in qua ponuntur plura, in quibus nihil poſſunt Miniſtri Generales, & quæ ſolummodo ſummo Pontifici ſunt reſeruata, in duodecim Articulos diuiſa.

1 Quam habeat auctoritatem & poteſtatem in ſuos ſubditos, Generalis Miniſter in noſtro ſacro Ordine?
2 Vtrum Miniſter Generalis in noſtro ſacro Minorum Ordine, circa ſibi ſubditos, poſſit aliquid in rebus & cauſis ſpectantibus ad fidem?
3 Vtrum aliqua fuerint olim ſpecialia priuilegia, quibus Religionum Prælati, ſed præſertim Miniſter Generalis Ordinis Minorum, & Prouinciales, ab hæreſis crimine occulto, Fratres ſibi ſubditos in foro conſcientiæ poſſent abſol-

uere, & an hæc ſint reuocata hodie per Bullam, quæ dicitur Cœnæ Domini?
4 Quidnam ſit faciendum, in caſu quo Generalis Miniſter, nec alij Prælati Regulares, vti velint ſupradictis Clement. IV. & Sixti IV. conceſſionibus: & qualiter Regulares, ſi forte (quod abſit) in aliquam hæreſim inciderint, ab eiuſdem occulto crimine in foro conſcientiæ poterunt abſoluere?
5 Vtrum Generalis Miniſter, transferre poſſit Prouincialem Miniſtrum, ex vna in alteram Prouinciam?
6 Vtrum Generalis Miniſter, poſſit eximere aliquem Religioſum, ab obedientia ſui Prouincialis Miniſtri, ſeu illius Guardiani, in cuius Conuentu commoratur?
7 Vtrum Generalis Miniſter noſtri ſacri Ordinis, poſſit reſtituere degradatos, & ſolemniter eiectos ab Ordine?
8 Vtrum Generalis Miniſter, auctoritatem & facultatem habeat, interpretandi iura & priuilegia, pro noſtro ſacro Ordine Minorum, à Sede Apoſtolica emanata?
9 Vtrum Generalis Miniſter & Religionum Prælati, propria auctoritate deſerere poſſint aliquod Monaſterium?
10 Vtrum Generalis Miniſter, de nouo poſſit recipere aliquem Conuentum, ſine ſpeciali licentia Sedis Apoſtolicæ?
11 Vtrum Generalis Miniſter, poſsit de nouo aliquam Prouinciam fundare, & erigere, ſeu iam erectam atque fundatam diuidere?
12 Vtrum Generalis Miniſter, ſeu alius Prælatus Generalis, poſsit efficere, ſeu diſpenſare, vt vnus Religioſus ſimul habeat duos Guardianatus, ſiue Prioratus?

QVAESTIO VIII.

Circa ſupradicti Generalis Miniſtri iuriſdictionem, & ipſius auctoritatem & poteſtatem in ſibi ſubditos: in qua etiam ponuntur plura, in quibus ipſe nihil poteſt, eo quod ſint de Iure communi, ſummo Pontifici reſeruata, in quatuordecim Articulos diuiſa.

1 Vtrum Generalis Miniſter, poſsit diſpenſare cum ſibi ſubditis, circa ætatem requiſitam ad faciendam profeſsionem, & ad recipiendos ſacros Ordines, & Ordinis retinenda officia?
2 Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſsit cum ſibi ſubditis, in bigamia ad hoc vt ad ſacros Ordines poſsint promoueri?
3 Vtrum Generalis Miniſter & Religionum Prælati, diſpenſare poſsint cum ſibi ſubditis, in irregularitatibus, prouenientibus ex vitio, ſiue defectu corporis?
4 Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſsit cum Religioſis, lepra infectis & patientibus alias graues corporis infirmitates, vt ad ſacros Ordines promoueantur, aut promoti, in ipſis miniſtrare poſsint?
5 Vtrum Generalis Miniſter diſpenſare poſsit, cum infamibus, ad hoc, vt ad ſacros Ordines promoueantur; item & cum ſeruis, inuitis ſuis Dominis?
6 Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſsit cum ſibi ſubditis, in irregularitate, proueniente ex illegitimitate, ſiue ex defectu natalium?
7 Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſsit cum ſibi ſubditis, in irregularitatibus prouenientibus ex animi, ſeu animæ defectu?
8 Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſsit cum ſibi ſubditis, in irregularitate proueniente ex defectu lenitatis?
9 Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſsit, in irregularitate proueniente

ex homicidio voluntario, illicito atque prohibito, publico?
10 Vtrum Generalis Miniſter diſpenſare poſsit, in irregularitate prouenjente ex homicidio voluntario, iniuſto atque prohibito, ſed omnino occulto?
11 Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſsit cum ſibi ſubditis, in irregularitate proueniente, ex mutilatione voluntaria alicuius membri?
12 Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſsit cum ſibi ſubditis, in irregularitate proueniente, ratione homicidij voluntarij, ad hoc vt ad dignitates & Prælatias in Religione promoueantur?
13 Vtrum Miniſter Generalis, diſpenſare poſsit cum ſibi ſubditis, in irregularitatibus, prouenientibus ex homicidio caſuali, & facto cauſa propriæ defenſionis?
14 Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſsit, in omnibus alijs irregularitatibus, ex culpa ſiue delicto prouenientibus, exceptis tribus ſupradictis?

QVAESTIO IX.

Circa iuriſdictionem, auctoritatem, & poteſtatem ſupradicti Generalis Miniſtri in ſibi ſubditos: in qua etiam ponuntur plures caſus & cauſæ, in quibus nihil poteſt, eo quod de iure communi ſint ſummo Pontifici reſeruatæ, in decem Art. diuiſa.

1 Vtrum Generalis Miniſter, Religionumq. Prælati, diſpenſare poſsint in impedimentis matrimonij, cum ſecularibus?
2 Vtrum Generalis Miniſter & Religionum Prælati, facultatem habeant concedendi Indulgentias?
3 Vtrum Generalis Miniſter diſpenſare poſsit in legibus, latis à ſuis Superioribus, nempe à Papa ſiue à Concilio Generali; aut Prælati inferiores, in legibus latis ab alijs ſuis Superioribus?
4 Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſsit in eo, quod mulieres interiora noſtrorum Monaſteriorum ingrediantur.
5 Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſsit in perſonali reſidentia Prælatorum Regularium.
6 Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſsit in obſeruantijs Regularibus?
7 Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſsit cum ſibi ſubditis, ſuper traſlatione ad alios Ordines?
8 Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſsit cum ſibi ſubditis, in voto Hieroſolimitano, ac S. Iacobi, & viſitandi limina Sanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli, & Sanctæ Mariæ Lauretanæ?
9 Vtrum Generalis Miniſter, poteſtatem habeat, concedendi ſibi ſubditis licentiam, veniendi contra iuramentum licitum?
10 Vtrum Generalis Miniſter, poſsit abſoluere ſibi ſubditos, à caſibus ſpecialiter ſummo Pontifici reſeruatis, etiam à contentis in Bulla cœnæ Domini, & ab Interdicto & ſuſpenſione à Diuinis?

QVAESTIO X.

De alijs ſpectantibus ad iuriſdictionem, auctoritatem & poteſtatem ſupradicti Generalis Miniſtri, in ſibi ſubditos; & ad obedientiam illi debitam, & depoſitionem ipſius, cum deliquerit, ſeu viſum fuerit non expedire, & ſubrogationem alterius, in ſeptem Articulos diuiſa.

1 Vtrum Fratres Minores, ſpeciali ratione atque ſtrictiori obligatione, quam alijs quibuſcumque Prælatis, Generali Miniſtro teneantur obedire?

2 Vtrum Generalis Miniſter per ſeipſum, & ſine conſilio Patrum atque Prælatorum Ordinis, Statuta, ſiue Conſtitutiones aliquas poſsit efficere ?
3 Vtrum Generalis Miniſter, per ſeipſum ſolum, Statuta in Capitulis Generalibus ſemel facta, poſsit immutare aut derogare ?
4 Vtrum Generalis Miniſter, ex officio teneatur totum Ordinem viſitare ?
5 De conditionibus & qualitatibus Generalis Miniſtri.
6 De depoſitione atque priuatione Generalis Miniſtri, cum deliquerit.
7 Quidnam ſit faciendum, ſuperueniente vacatione Generalis Miniſtri, per mortem, promotionem, ſeu renunciationem, aut aliam quamcumque cauſam ?

QVAESTIO XI.

De Commiſſario Generali Ciſmontano vel Vltramontano, inſtituto ſeu electo, ſecundum formam & Bullam vnionis; & de Capitulo Generali intermedio, & alijs ad eius auctoritatem & iuriſdictionem pertinentibus, in nouem Articulos diuiſa.

1 De inſtitutione Commiſſarij Generalis, & de ipſius electione, atque confirmatione.
2 Quænam ſit auctoritas Commiſſarj Generalis ?
3 Vtrum prædictus Commiſſarius Generalis, ſit Ordinarius Prælatus: an vero ſubdelegatus ?
4 Vtrum Generalis Miniſter per ſe ſolum, amouere poſsit prædictum Commiſſarium Generalem, aut ipſius iuriſdictionem, ſiue poteſtatem limitare ?
5 An ſit modo de facto aliqua Prouincia, ſeu aliquis Conuentus in Vltramontana familia, exemptus à iuriſdictione ſupradicti Commiſſarij Generalis Miniſtri ?
6 De duratione officij ſupradicti Commiſſarij Generalis.
7 Vtrum in noſtris Generalibus Conſtitutionibus, ſint aliqua interdicta atque prohibita, ſupradicto Commiſſario Generali, & ſolummodo Generali Miniſtro reſeruata ?
8 De Capitulo Generali inter medio, qualiter & quando ſit celebrandum ?
9 Vtrum Generalis Miniſter, ſi à ſua familia velit diſcedere, poſsit in illis partibus, Commiſſarium Generalem inſtituere ?

QVAESTIO XII.

De Diffinitoribus Capituli Generalis, & intermedij, in duos Articulos diuiſa.

1 Quotnam ſint eligendi Diffinitores in Capitulo Generali totius Ordinis, ſiue in intermedio ?
2 Quodnam ſit ſupradictorum Diffinitorum munus & officium ?

QVAESTIO XIII.

De Procuratore & Commiſſario Romano, & de Commiſſario, in Curia Regis Hiſpaniarum reſidente, in tres Articulos diuiſa.

1 Vndenam ortum & originem habuerit, officium Procuratoris Romani, in noſtro ſacro Minorum Ordine, & quodnam ſit eius munus & officium ?
2 Vnde ortum & originem habuerit, officium Commiſſarij Romani, & quodnam ſit eius munus, & quanta ipſius auctoritas ?
3 Vtrum expediat bonæ gubernationi, vt in Curijs Regum, conſtituatur vnus Commiſſarius, ad peragenda Ordinis noſtri negocia, qui dicatur Commiſſarius Regalis Curiæ ?

QVAESTIO XIV.

De Commiſſario Generali Indiarum, in Regali Curia reſidente, ac de alijs Commiſſarijs Generalibus noui Orbis, & ſpecialibus quibuſdam, mittendis pro Fratribus ad Indos colligendis, in tres Articulos diuiſa.

1 De inſtitutione Commiſſarij Generalis Indiarum, in Regia Curia reſidentis, ac de omnibus ad ſuum munus & officium ſpectantibus ?
2 De Commiſſarijs Generalibus Indiarum, nouæ Hiſpaniæ & nouæ Caſtellæ ſiue de Peru, & de ipſorum poteſtate, atque auctoritate.
3 De Commiſſarijs ſpecialibus & particularibus Indiarum, creatis & conſtitutis ad colligendos, & illuc tranſportandos Fratres.

QVAESTIO XV.

De Commiſſarijs Prouincialibus & particularibus, & de his quæ ad ipſorum munus & officium ſpectant, in tres Articulos diuiſa.

1 De Commiſſario Prouinciali, inſtituto in abſentia Prouincialis Miniſtri.
2 De Commiſſarijs Prouincialibus, miſſis ad Capitulum Generale.
3 De Commiſſarijs, ſeu Viſitatoribus Prouinciarum.

QVAESTIO XVI.

De Capitulo Prouinciali, & electione Prouincialis Miniſtri, & ijs quæ ad eius munus & officium ſpectant, in nouem Articulos diuiſa.

1 Quidnam ſit Capitulum Prouinciale, & quis dicatur Prouincialis Miniſter ?
2 De electione ſupradicti Prouincialis Miniſtri.
3 De modo & forma celebrandi Prouincialia Capitula, ad eligendum Prouincialem Miniſtrum.
4 Quanto tempore duret officium Prouincialis Miniſtri ?
5 De electione Prouincialis Miniſtri, & quantum tempus debeat eius officium vacare ?
6 De poteſtate Prouincialis Miniſtri, in omnes ſibi ſubditos.
7 Quænam Miniſtris Prouincialibus, ſunt interdicta & prohibita, ex vi noſtrarum generalium Conſtitutionum ?
8 De Capitulo Prouinciali intermedio, ſeu Cōgregatione, habēte vim Capituli.
9 De inſtitutione atque informatione Compendiaria, Prouincialis Miniſtri, circa agenda, ab initio vſque ad finem ſui officij, vt debite ſuo fungatur munere.

QVAESTIO XVII.

De Diffinitoribus Prouinciarum, & eis quæ ad ipſorum munus & officium ſpectant, in octo Articulos diuiſa.

1 De electione Diffinitorum Prouincialium, & ipſorum duratione, aut ſubrogatione.
2 Vtrum Prouincialis Miniſter, teneatur non ſolum petere atque requirere: verum etiam & ſequi, Diffinitorum conſilium, in rebus arduis & difficilibus, quæ proponuntur in Diffinitorio ?
3 Quonam modo ſint ſuffragia & vota requirenda, à Patribus in Diffinitorio? & an ſit incipiendum à ſenioribus : an vero à iunioribus ?
4 Vtrum Diffinitores, teneantur ſub mortali, in Diffinitorio libere dicere & proferre, quod ſentiunt : non obſtante cognita Superiorum Prælatorum contraria voluntate.

Digitized by Google

5 An ſit præciſa obligatio, ſeruandi ſecretum in Diffinitorio, de omnibus quæ ibidem aguntur & dicuntur, & an contrarium facientes, peccent mortaliter?
6 Vtrum ſententia prolata à Diffinitoribus ſimul conuenientibus, ab omnibus ſit ſubſcribenda?
7 De modo & forma, qua congregandum eſt Diffinitorium ſupradictum, & de his, quæ in eodem ſunt facienda.
8 Qualiter ſe gerere debeant ſupradicti Patres Diffinitores, in officiorum prouiſione, & Guardianorum electione?

QVAESTIO XVIII.

De Cuſtodibus antiquis noſtræ ſacræ Religionis, & his qui modo eliguntur, mittendi ad Generale Capitulum, in duos Articulos diuiſa.

1 Quinam dicantur Cuſtodes ex noſtra Regula, atque in noſtro ſacro Minorum Ordine?
2 Quonammodo, nunc ſit eligendus Cuſtos, qui alio nomine dicitur Diſcretus Diſcretorum, mittendus ad Capitulum Generale?

QVAESTIO XIX.

De Guardianis & his, quæ ad eorum munus & officium ſpectant, in octo Articulos diuiſa.

1 Vtrum Guardiani in noſtro ſacro Minorum Ordine, ſint vere & proprie Prælati?
2 Quonam modo Guardiani ſint eligendi, in noſtro ſacro Ordine Minorum?
3 De auctoritate & poteſtate, quam habent Guardiani, de Iure communi, circumſcriptis priuilegijs.
4 De auctoritate & poteſtate Guardianorum, ex priuilegijs.
5 Vtrum Capitulum Generale ſeu Prouinciale, reſtringere, limitare, & coarctare potuerint, ordinariam Guardianorum auctoritatem ſiue iuriſdictionem?
6 Quænam ſint prohibita Guardianis, ex noſtris Generalibus Conſtitutionibus?
7 Vtrum Guardiani, poſſint ſecum diſpenſare, & licentiam ſibi præſtare in illis caſibus, in quibus illam poſſunt præſtare ſibi ſubditis, atque diſpenſare cum illis?
8 De duratione officij Guardianorum, in noſtro ſacro Minorum Ordine.

QVAESTIO XX.

De Vicarijs Conuentuum, & his, quæ ad ſuum munus & officium ſpectant, in duos Articulos diuiſa.

1 Vtrum Vicarij Conuentuum, ſint vere & proprie Prælati?
2 A quibus ſunt inſtituendi, Conuentuum Vicarij, & an Guardiani, pro libito, poſſint illos amouere?

QVAESTIO XXI.

De Vicarijs Monialium, & his, quæ ad ſuum munus & officium ſpectant, in quatuor Articulos diuiſa.

1 A quibus inſtituendi ſunt Vicarij Monialium?
2 An ſupradicti Vicarij ſiue Confeſſores Monialium, ſint aliquo modo Prælati?
3 Quinam ſit immediatus ſuperior, Vicariorum, ſiue Confeſſorum Monialium?
4 In quibus caſibus, Vicarij Monialium, intrare poſſint clauſuram ipſarum?

QVÆ-

QVAESTIO XXII.

De Diſcretis noſtri ſacri Ordinis, ſeu de his, qui in noſtro Ordine ſacro, dicuntur & nuncupantur Diſcreti, in ſeptem Articulos diuiſa.

1 Quinam in noſtro ſacro Ordine, dicantur & nuncupentur Diſcreti?
2 Vtrum ſit expediens, quod in cunctis Religionis noſtræ Conuentibus, eligantur Diſcreti, mittendi ad Capitulum Prouinciale, qui ſimul cum Guardianis, omnium Fratrum, ibidē commorantiū voces & vota deferant ad Capitulum?
3 Quonam pacto ſint eligendi ſupradicti Diſcreti, mittendi ad Prouinciale Capitulum, ſecundum noſtras Generales Conſtitutiones, & quod ſit, eorumdem munus & officium?
4 Vtrum Fratres laici, eſſe poſſint Diſcreti, ad Capitulum Prouinciale mittendi, in noſtro ſacro Ordine?
5 Vtrum illegitime nati, poſſint eſſe Diſcreti, mittendi ad Prouinciale Capitulū?
6 Vtrum deſcendentes ex maculato genere, Iudæis, Sarracenis, ſiue Hæreticis intra quartum gradum, in noſtro Ordine Diſcreti eſſe poſſint?
7 Vtrum Vicarij Ordinarij, ſiue Præſidentes Conuentuum, eligi poſſint aut debeant in Diſcretos?

QVAESTIO XXIII.

De electione omnium Prælatorum in communi, & de omnibus, his quæ ad electionis materiam ſpectant, in quadragintaduos Articulos diuiſa.

1 Quidnam ſit electio Canonica?
2 Quotuplex ſit electio Canonica?
3 Vtrum diſpoſitio ſupradictæ Decretalis, Quia propter, locum habeat & obſeruanda ſit, in omnibus electionibus, quorumcumque Prælatorum, & omnium officiorum Eccleſiaſticorum?
4 Vtrum eligēdi Canonica forma, tradita in ſupradicta Decretali, quia propter, locum habeat & obſeruanda ſit, etiam in poſtulationibus & collationibus?
5 A quibus faciēda eſt electio, vt ſit Canonica, & talis cēſeatur atq; exiſtimetur?
6 Quinam ſint vocandi, ad electionem Canonicam?
7 Vtrum abſentes, conſtituere poſſint Procuratorem, ad electionem Canonicam?
8 Quinā non poſſunt eligere, ſeu iure priuati ſint, poteſtate & facultate eligēdi?
9 In quonam loco facienda ſit electio Canonica?
10 Quodnam tempus ſit ſtatutum à Iure, electionis Canonicæ celebrandæ?
11 Quinam poſſint, aut non poſſint eligi, ita quod electio de eis facta, ſit ipſo iure nulla & inualida?
12 Vtrum electiones Canonicæ, fieri poſſint de nocte?
13 Vtrum Electores, ex eligibilibus teneantur ſemper eligere digniorem?
14 Vtrum Religioſo electo in diſcordia, acquiratur aliquod Ius electionis, extra Ordinem ſuum?
15 Quonam pacto ſit facienda electio Canonica, quæ eſt per ſcrutinium?
16 Per quem, in electionibus, debeant ſingulorum Electorum vota conſcribi?
17 Quonam modo ſint danda & ferenda ſuffragia, in electionibus, quæ fiunt per ſcrutinium?
18 An fuerit magis conueniens, electiones fieri per ſcrutinium, quam per ſortes, & an per ſortes modo fieri poſſint?
19 Vtrum valeat electio, in qua ſcriba, ſiue Secretarius, abſque fraude & malitia, per errorem, ſchedulam, ſiue ſuffragium & votum alicuius Electoris promulgauit?

Digitized by Google

10 Vtrum valeat & teneat electio, in qua quis per errorem, aut forſan per malitiam,miſit in vrnam ſchedulam quamdam albam, & an ſit computandum huiuſmodi votum?
11 Vtrum electiones neceſſario fieri debeant,de aliquo qui ſit de Collegio,& omnino libere ſint faciendæ?
12 Vtrum electiones, in aliquo caſu & ex cauſa, poſſint coarctari & reſtringi?
13 Vtrum valeat conſuetudo aliquarum Religionum, quibus cautum eſt, vt tantummodo prudentiores,ſenes,& ætate prouectiores,vocem habeant in Capitulis, & admittantur in electionibus Superiorum?
14 Vtrum ſuffragium, ſiue votum ſemel datum, poſſit reuocari, vel etiam mutari?
15 Vtrum electio Canonica, collatis ſuffragijs, ſtatim ſit publicanda?
16 Vtrum Decretum publicationis, electionis & ſcrutinij, plenam faciat fidem, pro electo?
17 Vtrum ad validitatem electionis Canonicæ, ſufficiat, maiorem habere partem ſuffragiorum?
18 Vtrum ante confirmationem Electi, poſt ſcrutinium, ſit aliqua conſultatio facienda?
19 Quænam ſint de eſſentia & ſubſtantia electionis, quæ ſit per ſcrutinium?
30 Quænã electio ſit caſſanda & annullanda;aut vero ipſo iure ſit caſſa & nulla?
31 Vtrum electus teneatur, electioni de ſe factæ conſentire, & an melius faciat aſſentiendo, quam diſſentiendo?
32 Vtrum in electionibus,ſit neceſſaria confirmatio Superioris?
33 In quibus caſibus electiones deuoluantur ad Superiores, ſeu ad ipſos Electores, & in quibus electionibus,ipſi priuentur facultate eligendi?
34 Vtrum poſſit aliqua electio fieri, per compromiſſum?
35 Vtrum valeat compromiſſum, factum ab vno, nomine & vice omnium, alijs præſentibus & non contradicentibus?
36 Vtrum poteſtas data Compromiſſarijs, eligendi Prælatum, ſeu aliquem officialem, intelligenda ſit, atque intelligi ſemper debeat, de idoneo?
37 Quibus modis fieri debeat & poſſit,ſupradictum Compromiſſum?
38 Quænam ſint de eſſentia & ſubſtantia electionis Compromiſſariæ,ſiue factæ per Compromiſſum?
39 Vtrum ſi Compromiſſarius ſit vnus ſolus, ſemetipſum poſſit eligere?
40 Vtrum quando Compromiſſarij ſunt plures, poſſint eligere vnum ex ſe ipſis?
41 In caſu quo ex tribus Compromiſſarijs, duo eligant indignum,vnus vero idoneum & dignum,quænam harum electionũ valeat,& an teneat electio vnius?
42 De electione, quæ eſt per viam communis ſpirationis, qualiter, & quibus modis fieri poſſit, & quænam ſint de eſſentia & ſubſtantia ipſius?

QVAESTIO XXIV.

De Iuſtitia & Iure, Legibus, & Statutis atque Conſtitutionibus, Iuris Canonici & Ciuilis in communi, in quinque Articulos diuiſa.

1 Quidnam ſit Iuſtitia & de multiplici ipſius acceptione ac diuiſione?
2 Quidnam ſit Ius & quotuplex,ac de multiplici Iuris acceptione,ſiue diuiſione?
3 Quidnam ſit Lex, & de multiplicibus legum differentijs & diuiſionibus?
4 Quidnam ſit Statutum, ac de ſtatutorum multiplici diuiſione & differentia?
5 Quidnam ſit Conſtitutio, & de Conſtitutionum multiplici diuiſione & differentia?

QVAESTIO XXV.

De Legibus in particulari, & his quæ ad totam Legum materiam & tractationem ſpectant, in viginti ſex Articulos diuiſa.

1 Vtrum lex ſit actus intellectus : an vero voluntatis ?

2 Vtrum omnis lex, ad hoc vt ſit licita & iuſta, debeat ſemper ordinari in bonum commune ?

3 Vtrum leges condere, pertineat ad quamlibet perſonam particularem : an vero ſolummodo ad Rempublicam, ſeu illum, qui curam gerit Reipublicæ ?

4 Vtrum promulgatio, ſit de ratione legis ?

5 Vtrum præter legem æternam, & naturalem, mentibus noſtris impreſſam, & diuinam illam, quam Chriſtus D. in hoc mundo exiſtens, docuit & promulgauit, fuerit neceſſarium, ſiue conueniens, vt aliquæ leges humanæ, pro bono hominum regimine, fierent, conderentur, atque inſtituerentur ?

6 Vtrum omnes humanæ leges, à lege Dei æterna atque naturali deriuentur, ſeu potius habeant deriuari ?

7 Quiſnam ſit effectus humanarum legum ? & an effectus humanarum legum, ſit bonos ciues facere ?

8 Quinam ſint legis actus, & an legum actus ſint imperare, vetare, permittere, atque punire ?

9 Quænam eſſe debeant, legum conditiones & qualitates, ad hoc vt ſint iuſtæ ?

10 Vtrum conuenienter D. Iſidorus & Iuriſperiti, Ius humanum, & Ciuiles Leges diuidant ?

11 Vtrum humanæ leges, in communi debeant fieri, atque conſtitui ?

12 Vtrum ad leges humanas pertineat, omnia vitia cohibere ?

13 Vtrum humanæ leges, debeant præcipere omnium virtutum actus ?

14 Vtrum humanæ leges imponant ſubditis neceſsitatem in foro conſcientiæ ?

15 In quonam eſt dignoſcendum, an leges humanæ obligent ad culpam, nec ne ?

16 Vtrum humanæ leges, obligent ſemper ad ſui obſeruantiam, cum diſpendio & periculo propriæ vitæ ?

17 Vtrum humanæ leges, ſiue ſententiæ Iudicum, fundatæ in præſumptione, obligent in conſcientia, veritate in contrarium inſpecta ?

18 Vtrum leges pœnales, obligent etiam ad culpam ?

19 Vtrum legum pœnalium tranſgreſſores, in foro conſcientiæ, & ante latam Iudicum ſententiam ſiue condemnationem, teneantur pœnam ſubire ? quod eſt dicere, an leges pœnales, ſicuti ad culpam, ita & ad pœnam obligent, ante Iudicis condemnationem ?

20 Vtrum humanæ leges reſpiciant præterita : an vero ſolummodo futura ?

21 Vtrũ neceſſum ſit, quod leges humanę recipiantur, & an non receptæ, obligent?

22 Vtrum omnes homines ſubijciantur legibus ?

23 Vtrum liceat ſubditis, quandoque agere præter legis verba, aut vero contra ipſa, quod eſt dicere, an Epicheia ſit omnino ſubditis interdicta ?

24 Vtrum humanæ leges debeant mutari ?

25 Vtrum Principes & Rectores multitudinis, in legibus humanis poſſint diſpenſare ?

26 De diuerſis Iuris Regulis, ad exactam, perfectam atque genuinam, legum & ſacrorum Canonum, & Conſtitutionum Apoſtolicarum intelligentiam, quammaxime neceſſarijs ?

QVÆ-

Digitized by Google

QVAESTIO XXVI.

De Iure Canonico atque ipſius partibus, & his quæ ad Iuris Canonici & Conſtitutionum Apoſtolicarum, materiam & tractationem ſpectant, in duodecim Articulos diuiſa.

1 Quidnam ſit Ius Canonicum, & quæ eius partes, in quas diuiditur?
2 De differentia, quæ verſatur inter Ius Canonicum & Ius Ciuile, & an vtriuſque ſit vnus & idem finis?
3 Vtrum omnia quæ continentur in Iure Canonico, ad ſui obſeruantiã obligẽt?
4 Vtrum in Iure Canonico, ſint aliqua non obligantia, nec tenenda, quantum ad textum, & quantum ad gloſſam?
5 Quisnam poſſit facere & conſtituere Ius Canonicum, ſiue leges Canonicas?
6 Vtrum lex, ſiue Conſtitutio Canonica, obliget ſemper, ſeu obligare poſſit ad peccatum mortale, & in foro conſcientiæ?
7 Vtrum ad hoc, vt lex, ſiue Conſtitutio Canonica, vim & robur habeat obligandi, ſit expectandus populi conſenſus?
8 Vtrum liceat ſupplicare Papæ & ſummo Pontifici, vt ſuas leges atque conſtitutiones moderetur, aut reuocet, & an per huiuſmodi ſupplicationem, ſuſpendatur interim ipſarum effectus?
9 Vtrum ſuſpenſio litterarum Apoſtolicarum, fieri poſſit abſque iuſta & rationabili cauſa, per interpoſitam ſupplicationem?
10 Vtrum declaratio ſacrorum Canonum, pertineat ad ſolum Rom. Pontif.
11 Vtrum declarationes Cardinalium, teneant & obligent in foro interiori, atque exteriori?
12 Vtrum liceat Doctoribus Iuriſperitis, ſiue Theologis, Ius Canonicum & Conſtitutiones Apoſtolicas interdum interpretari, & declarare?

QVAESTIO XXVII.

De Iure Ciuili atque ipſius partibus, & ijs quæ ad Iuris Ciuilis, materiam & tractationem ſpectant, in octo Articulos diuiſa.

1 Quidnam ſit Ius Ciuile? & quænam ſint ipſius partes?
2 Quiſnam poſſit facere, ſiue condere leges Ciuiles?
3 Vtrum Ciuiles leges, ex ſui tranſgreſſione, obligent ſeu obligare poſſint ad peccatum mortale?
4 Vtrum ſint aliquæ Imperiales leges, in corpore Iuris Ciuilis contentæ, ex materia ſua iniuſtæ, & quæ nõ obligent in foro conſcientiæ ad ſui obſeruantiã?
5 Vtrum leges & Conſtitutiones Iuris Ciuilis, generaliter & indiſtincte loquentes, obligent abſque diſcrimine, etiam perſonas Eccleſiaſticas, & Regulares?
6 Vtrum valeant Ciuiles leges, & ſtatuta facta, cõtra immunitatẽ Eccleſiaſticã?
7 Vtrum ſit licita lex, aut Ciuilis Conſtitutio, alienari prohibens, bona immobilia Eccleſijs, ſiue perſonis Eccleſiaſticis?
8 In quas pœnas incidant facientes leges & Conſtitutiones iniquas?

QVAESTIO XXVIII.

De Conſuetudinibus, & ijs quæ ad Conſuetudinum materiam ſpectant, in quatuordecim Articulos diuiſa.

1 Quidnam ſit Conſuetudo?
2 Vtrum Conſuetudo aliqua, vim legis poſſit obtinere?
3 Quænam ſint de eſſentia & ratione Conſuetudinis, ad hoc vt vim legis poſſit obtinere, & priorem legem tollere?

4 Quinam poſſint introducere conſuetudinem, vim legis habentem, & priorem legem abrogantem?
5 Vtrum quæcumque inueterata conſuetudo, vim habeat legis, & priorem legem tollere, & abrogare poſſit?
6 Vtrum conſuetudo derogare poſſit, legi poſitiuæ, etiam præceptiuæ?
7 Vtrum per ſolum non vſum, introducatur conſuetudo, quæ vim habeat auferendi legem?
8 Qualiter conſuetudo aliqua interrumpatur?
9 Quam ob cauſam, contra Canones valeat conſuetudo & non ſtatutum? Laicis etiam perſonis liceat, ſtatuere contra leges Imperiales, non autem Eccleſiaſticis contra leges Canonicas, & Pontificales?
10 Vtrum lex ſiue ſtatutum, habens annexam ſententiam excommunicationis, tollatur per conſuetudinem?
11 Vtrum omnis communis conſuetudo proprie dicta, obliget ad ſui obſeruantiam, ſub peccato mortali?
12 Vtrum ſi conſuetudo ſit praua & mala, excuſet à peccato, & à pœnis huius ſeculi?
13 Vtrum in iudicio contentioſo, iudicandum ſit, ſecūdum conſuetudinem, etiam contrariam Iuri ſcripto, & ſecundum quam conſuetudinem ſit iudicandum?
14 Quænam ſit differentia, inter præſcriptionem, & conſuetudinem.

QVAESTIO XXIX.

De Statutis particularibus, & generalibus, & his quæ ad Statutorum materiam & tractationem ſpectant, in duodecim Articulos diuiſa.

1 Quidnam ſit ſtatutum, & à quo ſeu à quibus, poſſint fieri ſtatuta?
2 Vtrum valeat ſtatutum, factum ſola voluntate ſtatuentium?
3 Vtrum ſtatuta iniuſta obligent in foro exteriori, atq; etiā in foro conſcientiæ?
4 Vtrum Superiores atque Prælati teneātur, ſuarum Religionum ſtatuta ſeruare?
5 Vtrum ſine ſpeciali licentia Papę, in Religionibus fieri poſſit aliquod ſtatutum, contra Ius commune?
6 Vtrum ſtatuta particularia vnius Prouinciæ, obligent hoſpites aliarum Prouinciarum, pro tempore quo ibidem commorantur?
7 Vtrum ſtatutum, fundatum in præſumptione, obligans ad peccatum, ſeu etiam annexam habens excommunicationis pœnam, obliget in conſcientia, veritate in contrarium inſpecta?
8 Vtrum Capitulum Generale, poſſit tollere atque abolere, auctoritate Papæ facta & ſtatuta in alio Capitulo Generali?
9 Vtrum Generales & Prouinciales Miniſtri, declarare poſſint ſtatuta, facta in ſuis Capitulis Generalibus ſiue Prouincialibus reſpectiue?
10 Vtrum noſtræ Religionis ſtatuta, obligent ad culpam, an vero ſolummodo ad pœnam?
11 Vtrum aliquis Religioſus in particulari, impetrare & procurare poſſit, priuilegium contra ſuæ Religionis ſtatuta.
12 Vtrum ſummus Pontifex, confirmando Religioſorum aliqua ſtatuta, ab eiſdem facta, referuet aut intendat, eos reſeruare à ſtricta, ſeu ſtrictiori ſuæ Regulæ obſeruantia?

QVAESTIO XXX.

De Diſpenſatione in communi, & ijs quæ ad Diſpenſationis materiam & tractationem ſpectant, in duodecim Articulos diuiſa.

1 Quidnam ſit Diſpenſatio?

2 Quo-

Digitized by Google

2 Quotuplex ſit Diſpenſatio?
3 Vtrum diſpenſatio ſit idem quod priuilegium, declaratio, aut epicheia?
4 Vtrum ad diſpenſandum, ſemper cauſa requiratur?
5 Quænam ſint cauſæ requiſitæ, & ſufficientes ad iuſtam diſpenſationem?
6 Vtrum Prælati, eſſe debeant faciles, an vero nimium difficiles, ad diſpenſandū?
7 Vtrum petens diſpenſationem, & ea vtens ſine iuſta & rationabili cauſa, peccet mortaliter?
8 Vtrum ſit tutus in conſcientia, qui dolo & fraudibus, diſpenſationem ſubreptitiam obtinuit?
9 Vtrum Papæ ac ſummo Pontifici, conueniat generaliter atque vniuerſaliter, in omnibus ſpiritualibus diſpenſare, & maxime cum Regularibus & Religioſis?
10 Vtrum Epiſcopis etiam conueniat, cum ſibi ſubditis diſpenſare?
11 Vtrum Prælati Regulares, ſummo Pontifice inferiores, ſed Epiſcopis coæquales, aut ſaltem ſimiles in iuriſdictione, quales ſunt Generales & Prouinciales, diſpenſare poſsint cum ſibi ſubditis, in legibus & ipſarum pœnis?
12 Vtrum poteſtas & facultas diſpenſandi, late ſit, an vero ſtricte interpretanda?

QVAESTIO XXXI.

De diſpenſatione in particulari, & de modo quo Prælati Regulares, diſpenſare poſſunt, aut debent cum ſibi ſubditis, in caſibus occurrentibus, in duodecim Articulos diuiſa.

1 Vtrum Prælati Regulares, diſpenſare poſſint cum ſuis ſubditis, in obſeruantijs Regularibus?
2 Vtrum noſtræ Minorum Fratrum Regulæ præcepta, debeant dici vota, an vero ſolummodo præcepta, & an ad diſpenſandum in ipſis, requiratur ita ſtricta & arcta neceſſitas, ſicut ad diſpenſandum in votis?
3 Vtrum Prælati noſtri Ordinis Minorum, diſpenſare poſsint, cum ſibi ſubditis, vt recipiant triticum, ſiue frumentum, & alia ſuperabundantia, vt poſtea diuendantur & in alias res neceſſarias commutentur?
4 Vtrum Prælati noſtri ſacri Ordinis, ex iuſta & legitima cauſa, interdum diſpenſare poſsint, in præceptis de non equitando, neque portandis calceamentis, & quiſnam Prælatus poſsit in hiſce rebus diſpenſare?
5 Vtrum Prælati Regulares, diſpenſare poſsint cum ſe ipſis, in caſibus, in quibus diſpenſare poſſunt cum ſibi ſubditis?
6 Vtrum ſit verum & certum, aut vti interdum expediat, quodam viuæ vocis oraculo, quod conceſſum fuiſſe dicitur, pro noſtro ſacro Minorum Ordine à Pio V. Patri Fratri Ioanni de Aguilera, olim Commiſſario Romano?
7 Vtrum Prælati Regulares, volentes cum ſibi ſubditis diſpenſare, hoc alijs poſſint committere?
8 Vtrum quando Prælatus mandat fieri aliquid contra Regulam, ſeu contra aliquod præceptum Regulæ, cenſeatur proinde in ipſo diſpenſare?
9 Quænam ſit iuſta cauſa, diſpenſandi cum aliquo Religioſo, vt ad aliam Religionem laxiorem ſe transferre poſsit?
10 Vtrum quando Papa, aut eius legatus, conceſſam à ſe diſpenſationis gratiam, alicui committunt ordinario, vt verificata narratiua, diſpenſet cum aliquo, morte Papæ aut legati concedentis, finiatur huiuſmodi delegatio?
11 Vtrum Prælati Regulares, in foro exteriori, diſpenſare poſsint cum ſibi ſubditis, committentibus aliqua delicta, propter quæ in aliquibus Conſtitutionibus Apoſtolicis, appoſita eſt pœna, vt ipſo facto, ſint priuati omnibus officijs & inhabiles ad alia in futurum?

12 Quæ-

11 Qualiter in negocijs, cauſis & neceſſitatibus, vtendum ſit Epicheia ?

QVAESTIO XXXII.

De Prælatis Regularibus, quantum attinet ad facultatem diſpenſandi, commutandi, atque irritandi ſuorum ſubditorum vota, in ſex Articulos diuiſa.

1 Vtrum Prælati Regulares, diſpenſare poſſint, in votis ſuorum ſubditorum?
2 Quænam ſit iuſta & rationabilis cauſa, ad diſpenſandum in votis?
3 Vtrum Prælati Regulares, ſuorum ſubditorum vota poſſint commutare?
4 Vtrum Religionum Prælati, ſuorum ſubditorum vota poſſint irritare, & quonam Iure?
5 Vtrum Prælati Regulares diſpenſare poſſint, in votis volentium intrare ſuum Ordinem?
6 Vtrum Prælati Regulares, diſpenſare, commutare, atque irritare poſſint ſuorum Nouitiorum vota?

QVÆSTIO XXXIII.

De Prælatis Regularibus, quantum attinet ad facultatem, abſoluendi ſibi ſubditos, à quibuſcumque caſibus, peccatis & cenſuris, in duodecim Articulos diuiſa.

1 Vtrum Fratres teneantur de Iure, ſuis proprijs Prælatis confiteri?
2 Vtrum prædicti Fratres, ex præcepto & ſub mortali, teneantur certis quibuſdam diebus confiteri?
3 Vtrum Religioſi, ad implendum prædictum præceptum, ſiue conſilium de confitendo, aut in aliquo alio caſu, teneantur, peccata venialia ſub mortali confiteri?
4 Vtrum fieri poſſit, & ſit licitum ſtatutum, quo Religioſi & Regulares, obligentur ad confitenda peccata venialia, aut mortalia alias confeſſa?
5 Vtrum expediat interdum, à Religioſis fieri generalem omnium peccatorum ſuorum confeſſionem, ſemel aut bis in anno, ſeu in vita, ad idque obligari poſſint ſtatuto, in aliquibus Religionibus?
6 Vtrum Religioſi itinerantes, poſſint quibuſcumque confeſſarijs, Religioſis ſiue ſecularibus confiteri?
7 Vtrum Confeſſores, per Prælatos Regulares deputati, abſoluere poſſint Fratres noſtri Ordinis, in aliquibus caſibus plenarie ab omnibus peccatis, excommunicationibus, atque cenſuris?
8 Vtrum abſolutus, virtute dictorum priuilegiorum in mortis articulo, ſi non decedat, teneatur peccata reſeruata, iterum ſuo ſuperiori confiteri?
9 Vtrum præter dictas conceſſiones & Indulgentias, ſint aliquæ aliæ, quibus Fratres per annum, per ſuos Prælatos, aut Confeſſores ab eiſdem deputatos, plenarie poſsint abſolui?
10 Vtrum Religioſi prædicti, vti & frui poſsint abſolutionibus plenarijs ſupradictis, abſque ſuorum ſuperiorum licentia?
11 Vtrum per prædicta priuilegia, poſsint etiam Fratres abſolui, ab irregularitatibus, ſeu potius cum eis in irregularitatibus diſpenſari?
12 Vtrum ſint aliqua priuilegia, per quæ Fratres Confeſſores, diſpenſare poſsint cum alijs Fratribus, in irregularitatibus?

Digitized by Google

QVÆSTIO XXXIV.

De Prælatis Regularibus, quantum attinet & ſpectat, ad poteſtatem & facultatem reſeruandi ſibi caſus, & abſoluendi ab eis, in ſexdecim Articulos diuiſa.

1 Vtrum Prælati Regulares, facultatem habeant reſeruandi ſibi caſus?

2 Vtrum Prælati Regulares, pro libito poſsint ſibi caſus reſeruare?

3 Vtrum actus interni ſiue interiores, qui ſola cogitatione, ſeu voluntate conſumantur, poſsint à Superioribus & Prælatis Regularibus reſeruari; an vero ſolummodo actus externi atque exteriores?

4 Vtrum omnia & ſola peccata mortalia, reſeruari poſsint: an vero tantummodo illa, quæ annexam ſibi habent ſententiam aliquam excommunicationis, ſuſpenſionis, interdicti, ſiue Irregularitatis?

5 Quinam ſint de facto caſus, Papæ & ſummo Pontifici reſeruati, & maximè in Bulla cœnæ?

6 Quinam ſint caſus de Iure, vel de conſuetudine, Epiſcopis reſeruati?

7 Quinam ſint caſus, qui communiter, Prælatis Regularibus reſeruantur?

8 Quinã facultatẽ habeant, abſoluẽdi à caſibus reſeruatis Prælatis Regularibus?

9 Vtrum Prælati Regulares, debeant eſſe faciles, an vero difficiles, in præſtanda, & concedenda, ſua auctoritate & poteſtate, pro abſoluendis Fratribus, à caſibus reſeruatis?

10 Vtrum Religioſus pœnitens, cuius magni refert non reuelare in conſeſsione Sacramentali, ſua peccata reſeruata Superiori præſenti, propter maximum periculum, quod exinde ex tali reuelatione poteſt reſultare, nolente ipſo Superiore concedere ſibi licentiam & auctoritatem, vt cum alio confiteatur, propter euitandum ſcandalum, cum ſola contritione, licite poſsit celebrare?

11 Vtrum denegata à Superiore iniuſte auctoritate, & in caſu quo Religioſus quiſpiam, copiam habet confeſſoris, ſed non qui auctoritatem habeat abſoluendi eum à reſeruatis, teneatur eidem omnia ſua peccata confiteri, reſeruata & non reſeruata; an vero ſolummodo non reſeruata?

12 Vtrum Superior ſiue Prælatus, teneatur audire omnia peccata, eius qui habet aliqua reſeruata, vt integre ſubditum à reſeruatis & non reſeruatis abſoluat, in caſu quo pœnitens velit eidem confiteri?

13 Vtrum confeſsio reſeruatorum, facta Superiori aut ipſius auctoritatem habenti, ſine debita contritione ſeu diſpoſitione, ſaltim valeat, vt poſtea pœnitens cuicumque Confeſſori approbato, cui voluerit, ea poſsit confiteri?

14 Vtrum Guardiani, quibus Prouinciales committunt ſuos caſus, ſuamque auctoritatem, per eandem ipſi abſolui poſsint, illamq. in hunc effectum committere & ſubdelegare alijs?

15 Vtrum Regulares ſiue Religioſi, accipere poſsint Bullas Cruciatas, generaliter omnibus Chriſtianis conceſſas, in partibus quibus publicantur, eiſque vti quoad omnia ibidem contenta, & maxime quo ad facultatem, eligendi Confeſſorem, & abſoluendi à caſibus reſeruatis?

16 Vtrum Nouitij Religionum, incidant in caſus, in eiſdem Religionibus reſeruatos, ab eiſq. ſine Prælatorum licentia non poſsint abſolui?

QVAESTIO XXXV.

De excommunicatione, & facultate, quam Prælati Regulares habent, excommunicandi et abſoluendi ſibi ſubditos, in viginti quatuor Articulos diuiſa.

1 Quidnam ſit excommunicatio?

2 Quotuplex ſit excommunicatio?
3 De excommunicatione maiori in particulari, & ijs quæ ad ipſam ſpectant.
4 De ijs quæ petinent ad excommunicationem minorem in ſpeciali?
5 An ſit licitum, communicare cum excommunicato, excõmunicatione maiori?
6 Vtrum metus mortis excuſet à peccato, communicando cum excommunicato excommunicatione maiori?
7 Quinam ſint effectus excommunicationis, & pœnæ, in quas incidunt excommunicati?
8 Quinam poſſunt excommunicare?
9 Vtrum excommunicatio ferri poſsit diebus feriatis, & an ſit neceſſario ferenda in ſcriptis?
10 Vtrum Monaſteria, Collegia, ſiue Communitates, poſsint excommunicari?
11 Vtrum Religioſi ſiue Regulares, poſsint excommunicari ab Prælatis Ordinarijs?
12 Quænam de nouo ſtatuerit atque determinauerit Concil. Trid. circa ferendam ſententiam excommunicationis?
13 In quibusnam caſibus, excommunicationis ſententia, cenſetur non ſolum iniuſta, verum etiam nulla, & an dicta excommunicatio nulla, aliquem operetur effectum?
14 Vtrum ſententia excommunicationis iniuſta, quæ tamen non eſt omnino nulla, ſed valida, ſemper aliquem operetur effectum?
15 Quænam ſint excommunicationes Papales, & ſolummodo ſummo Pontifici reſeruatæ?
16 Quænam ſint excommunicationes partim Papæ, partim vero Epiſcopis reſeruatæ?
17 Quænam ſint excommunicationes Iuris communis, nulli reſeruatæ?
18 Quænam ſint in Iure Canonico excommunicationes, in quas Religioſi incidunt ipſofacto?
19 Quinam poſsint, à ſupradictis omnibus excommunicationibus abſoluere?
20 Quænam ſint neceſſario obſeruanda, in abſolutione ab excommunicatione maiori, facta virtute priuilegiorum, ſeu aliter?
21 Vtrum abſolutio ab excommunicatione, virtute Bullæ Cruciatæ, ſeu aliorum priuilegiorum, extra ſacramentum fieri poſsit?
22 Vtrum per aliqua priuilegia, abſolui poſsint, nominatim à Iudice excommunicati, ſaltem in foro conſcientiæ?
23 Vtrum nominatim excommunicatus ad petitionem partis, abſolutusq. ex conſenſu ipſius, aut concedente ipſa parte prorogationem vſque ad certum tempus, finito tali tempore, reincidat in prædictam excommunicationem, etiamſi non fuerit à Iudice iterum excommunicatus?
24 Vtrum virtute Bullæ Cruciatæ, ſeu aliquorum priuilegiorum, abſolui poſſint manifeſti percuſſores Clericorum?

QVAESTIO XXXVI.

De Suſpenſione, & ijs quæ ad materiam Suſpenſionis ſpectant, in ſexdecim Articulos diuiſa.

1 Quidnam ſit ſuſpenſio?
2 Quotuplex ſit Suſpenſio, proprie dicta, atque in rigore ſumpta?
3 Quinam ſint ſuſpenſionis effectus?
4 Quiſnam poſsit ſuſpendere, ſeu ſuſpenſionis cenſuram apponere?
5 Quinam ſint qui poſſunt ſuſpendi?

6 An

6 An ſuſpenſio ferri non poſsit, niſi propter culpam, & an neceſſario, ipſa eſſe debeat mortalis?
7 Quænam ſint in ſuſpenſione ſeruanda, & qualiter ſuſpenſionis cenſura ſit ponenda?
8 Quænam ſit differentia inter ſuſpenſionem, prout eſt pœna, & prout eſt cenſura?
9 De differentia quæ eſt inter excommunicationem minorem & ſuſpenſionem, & quænam harum ſit grauior pœna?
11 In quo differat atque conueniat prædicta ſuſpenſio, cum depoſitione Verbali, quæ eſt via ad degradationem?
12 In quibus caſibus à Iure, incurratur ſuſpenſio?
13 In quas pœnas incidant violantes ſuſpenſiones prædictas, antequam abſoluantur ab eis, ſeu ſuper ipſis diſpenſetur?
14 Vtrum omnia geſta à ſuſpenſionis cenſura innodatis, ſint valida?
15 In quas pœnas incidant, participantes cum ſuſpenſis in diuinis?
16 Quinam poſsint, à ſupradicta ſuſpenſione abſoluere?

QVAESTIO XXXVII.

De Interdicto, & ijs quæ ad materiam Interdicti ſpectant, in duodecim Articulos diuiſa.

1 Quidnam ſit Interdictum?
2 Quotuplex ſit Interdictum?
3 Vtrum interdicto Clero, cenſeantur interdicti Religioſi, & omnes Eccleſiaſticæ perſonæ, & maxime exempti?
4 Quinam poſsint interdicere, ſeu interdici?
5 Quænam cauſa ſit neceſſaria, atque ſufficiat, ad ponendum Interdictum?
6 Quænam forma ſit ſeruanda, in poſitione Interdicti?
7 Quænam ſint Interdicta poſita à Iure?
8 Quinam ſint effectus Interdicti, ſeu quæ ſint Interdicti tempore prohibita?
9 In quam pœnam incidant, ſeu quodnam ſit peccatum, violare ſupradictum Interdictum?
10 De ſuſpenſione Interdicti, & quibus competat ipſum ſuſpendere?
11 De relaxatione Interdicti, & à quo Interdictum poſsit tolli, & relaxari?
12 Vtrum per Concilium Tridentinum, ſint reuocata Regularium priuilegia, circa ſuſpenſionem Interdictorum, in certis quibuſdam diebus, ſiue caſibus?

QVAESTIO XXXVIII.

De Ceſſatione à Diuinis & his, quæ ad huiuſce rei tractationem ſpectant, in duodecim Articulos diuiſa.

1 Quidnam ſit ceſſatio à Diuinis?
2 Vtrum ſupradicta ceſſatio à Diuinis ſit licita?
3 Quotuplex ſit ſupradicta ceſſatio à Diuinis?
4 Vtrum ſupradicta ceſſatio à Diuinis, ſit cenſura Eccleſiaſtica?
5 Vtrum ceſſatio à Diuinis ſit idem, quod generale Interdictum?
6 Quinam ſint effectus ceſſationis à Diuinis?
7 Quinam ponere poſsint ceſſationem à Diuinis?
8 Quænam conditiones ſint neceſſario ſeruandæ, in ponenda prædicta ceſſatione à Diuinis?

9 Quænam ſit pœna, violantium prædictam Ceſſationem à Diuinis ?
10 Vtrum Clerici atque Religioſi, violantes ceſſationem prædictam, incurrant irregularitatem ?
11 De relaxatione, ſeu ſuſpenſione prædictæ Ceſſationis à Diuinis ?
12 Qualiter Religioſi & Regulares, ex ſuis priuilegijs ſe gerere debeant, tempore Interdicti, & prædictæ Ceſſationis à Diuinis ?

QVAESTIO XXXIX.

De Conſecratione Eccleſiarum, & reconciliatione ipſarum, poſt earumdem violationem, in octo Articulos diuiſa.

1 Qualiter Eccleſiæ conſecrentur, & à quo habeant conſecrari ?
2 Qualiter Cœmeterium polluatur, ſiue violetur, & in quibus caſibus reconciliatione indigeat ?
3 Qualiter exſecrentur altaria, ita vt de nouo ſint conſecranda ?
4 Qualiter Eccleſia exſecretur, ita vt poſſit, ſeu indigeat de nouo conſecrari ?
5 Qualiter, & in quibus caſibus, Eccleſia aliqua cenſeatur polluta, ita vt non liceat in eadem celebrare, indigeatq; reconciliatione ?
6 Vtrum celebrans in Eccleſia violata aut polluta, antequam reconcilietur, irregularis fiat ?
7 Vtrum exſecrata Eccleſia, exſecrentur etiam & polluantur altaria, ita vt reconciliatione indigeant ?
8 Quo modo & à quo Eccleſia polluta, ſiue violata, ſit reconcilianda ?

QVAESTIO XL.

De Benedictione paramentorum, ac aliarum rerum Eccleſiaſticarum, in ſex Articulos diuiſa.

1 Vtrum Prælati Regulares, poſſint benedicere Eccleſiaſtica paramenta, ſiue ornamenta ?
2 Quinam Prælati Regulares, poſſint benedicere Corporalia ?
3 Vtrum ſupradicti Prælati Regulares, poſſint benedicere prædicta paramenta, & ornamenta Eccleſiaſtica, atque etiam corporalia, non ſolum pro ſe & ſuis Fratribus, verum etiam & pro alijs ?
4 Vtrum ſint aliqui Prælati Regulares, qui poſſint benedicere, ſeu potius conſecrare calices, & patenas pro Miſſis celebrandis ?
5 Vtrum Prælati Regulares, poſſint petere ab alieno Epiſcopo benedictionem, ſeu conſecrationem, earum rerum quæ ad diuinum cultum pertinent, Diœceſani Epiſcopi licentia minime requiſita ?
6 Vtrum Epiſcopi, pro benedictione dictorum paramentorum, ſeu ornamentorũ & altarium, & aliorum ad diuinum cultum pertinentium, à Fratribus poſſint aliquid recipere, ſeu exigere ?

QVAESTIO XLI.

De Priuilegijs in communi, in ſex Articulos diuiſa.

1 Quidnam ſit Priuilegium ?
2 Quotuplex ſit Priuilegium ?
3 Quiſnam poſſit concedere priuilegium ?
4 Vtrum priuilegium, neceſſario debeat dari in ſcriptis ?
5 Vtrum appellatione priuilegij, veniat etiam intelligenda immemorialis poſſeſſio, ſiue conſuetudo ?
6 Quando priuilegium Apoſtolicum valere incipiat, & an ad hoc vt valeat, neceſſum ſit, quod promulgetur ?

Digitized by Google

QVAESTIO XLII.

De Priuilegijs, quantum ad ſuam validitatem, innouationem, atque confirmationem, in ſeptem Articulos diuiſa.

1 Vtrum Fratrum Minorum, & Prædicatorum priuilegia, hucuſque confirmata ſemper fuerint, per omnes ſummos Romanos Pontifices?

2 Vtrum aliarum etiam Religionum priuilegia, fuerint per ſummos Pontifices confirmata?

3 Vtrum omnia Regularium priuilegia, quæ ſunt contra ſacros Canones, aut contra ſacri Concilij Tridentini decreta, ſint per idem Concilium, & per ſummos Pontifices abrogata & reuocata?

4 Vtrum Regularium priuilegia, deperdantur per non vſum?

5 Vtrum confirmatis vel reprobatis priuilegijs alicuius Religionis, cenſeantur atque intelligantur etiam confirmata, vel reuocata priuilegia, ad inſtar illius, alteri Religioni conceſſa?

6 Vtrum exemplar deductum à priuilegio originali, valeat parte non citata?

7 Vtrum priuilegiatus, contra pariter priuilegiatum, vti & gaudere poſſit priuilegio?

QVAESTIO XLIII.

De Priuilegijs, quantum ad eorum ceſſationem, abrogationem, ſiue reuocationem, in quatuor Articulos diuiſa.

1 Vtrum priuilegia, ſiue reſcripta Papæ, exſpirent per mortem concedentis?

2 Quibus modis regulariter loquendo, priuilegia fiant nulla, atque inualida?

3 Vtrum priuilegia Regularium, amittantur & perdantur, non viuendo regulariter?

4 Vtrum Religioſi & Regulares, vti poſſint ſuis priuilegijs, abſque ſuorum Prælatorum licentia, ſeu potius ipſis repugnantibus & contradicentibus?

QVAESTIO XLIV.

De Priuilegijs, quantum ad ipſorum explicationem, declarationem, atque interpretationem in communi, in quatuor Art. diuiſa.

1 Vtrum explicatio, declaratio, atque interpretatio priuilegiorum, ſolummodo ad Romanum Pontificem, ſiue ad Principem pertineat?

2 Vtrum Religionum Prælati, facultatem habeant interpretandi priuilegia, ſuis Ordinibus conceſſa?

3 Qualiter priuilegia ſint interpretanda & declaranda?

4 Vtrum priuilegia, ſecundum conſuetudinem debeāt interpretari & declarari?

QVAESTIO XLV.

De Priuilegijs etiam quantum ad ipſorum explicationem, declarationem, atque interpretationem, & de diuerſis clauſulis, quæ in eiſdem ſolent apponi, in ſeptem Articulos diuiſa.

1 Quidnam ſignificetur, & intelligatur per illam clauſulam, in reſcriptis Apoſtolicis atque priuilegijs apponi cōſuetam, Motuproprio & ex certa ſciētia?

2 Quid intelligatur per illam clauſulam, in ſupradictis priuilegijs etiam apponi conſuetam, qua dicitur, vt Iudices ad exequutionem procedant, omni appellatione remota, ſiue poſtpoſita?

3 Quid intelligi debeat per illam clauſulam, Contradictores quoſlibet & rebelles, etiam per quaſcumque cenſuras & pœnas Eccleſiaſticas & alia opportuna Iuris remedia, appellatione, poſtpoſita compeſcendo?

4 Qua-

4 Qualiter ſit intelligenda illa clauſula, quorumdam priuilegiorum, Inuocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachij ſecularis, & quid operetur?
5 Qualiter intelligatur illa alia clauſula, in prædictis litteris Apoſtolicis apponi conſueta, Supplentes omnem defectum?
6 Qualiter ſit intelligenda, illa clauſula, quæ in aliquibus priuilegijs apponi ſolet, qua dicitur, vt non cenſeantur reuocata, niſi de eis mentio fiat, de verbo ad verbum?
7 Vtrum per ſuſpenſiones, quæ quotidie fiunt per Bullam Cruciatæ, ſeu alias, ſuſpenſa eſſe intelligantur, omnia Regularium priuilegia?

QVAESTIO XLVI.

De Communicatione priuilegioru omnium, in nouem Articulos diuiſa.

1 Vtrum Fratres Prædicatores, & Minores, priuilegium habeant communicationis, omnium priuilegiorum alijs Ordinibus, atque Religionibus cōceſſorum?
2 Vtrum Moniales noſtri ſacri Ordinis & Prædicatorum, priuilegiorum etiam habeant communicationem?
3 Vtrum Fratres etiam Auguſtinenſes, priuilegium habeant communicationis?
4 Vtrum Fratres Carmelitani, etiam habeant priuilegium communicationis aliorum priuilegiorum?
5 An prædicta priuilegiorum communicatio, ſe extendat ad omnia priuilegia, tam conceſſa, quam concedenda, non ſolum Mendicantibus, verum etiam & non Mendicantibus?
6 Vtrum priuilegia, quæ ſunt pœnalia atque odioſa, & in quibus continentur aliquæ pœnæ, vni Religioni conceſſa, alijs etiā Religionibus communicētur?
7 Vtrum in communicatione priuilegiorum, veniant etiam intelligenda, ea quæ alicui ſpeciali loco, ſiue Conuentui ſunt conceſſa?
8 Vtrum in communicatione priuilegiorum, intelligatur eorum tantum vſus, an vero Ius vtendi?
9 Vtrum Communicantes & participantes priuilegia, poſſint illis vti, etiam contra illos, per quorum communicationem eadem participant?

QVAESTIO XLVII.

De Conſeruatoribus, & ijs quæ ad ipſorum munus & officium ſpectant, in duodecim Articulos diuiſa.

1 Quidnā ſit Conſeruator? & qui poſſunt huiuſmodi Conſeruatores inſtituere?
2 Quinam poſſint inſtitui, atque conſtitui Iudices Conſeruatores?
3 Quænam differentia verſetur inter prædictos Iudices Conſeruatores, & Iudices delegatos?
4 Vtrum omnes Fratres Ordinis Mendicantium, priuilegia habeant, quibus Conſeruatores, poſſint ſibi eligere?
5 Vtrum nominato pro vna cauſa aliquo Conſeruatore, pro eadem alius poſſit nominari?
6 Vtrum Conſeruatorum officium, in Ordinibus & Religionibus, ſit perpetuum vel temporale, & an extinguatur morte concedentis?
7 Quidnam poſsint vel non poſsint, huiuſmodi Conſeruatores, & in quibus rebus ex officio ſuo poſsint ſe intromittere?
8 Qualiter prædicti Conſeruatores Iudices, procedere debeant, in cognoſcendo de manifeſtis atque notorijs iniurijs?
9 In quas pœnas incidant Conſeruatores, ſuam poteſtatem & iuriſdictionem extendentes, & aliter, quam prædicto modo procedentes?
10 Vtrum Regulares & Religioſi, pro debitis ciuilibus, conueniri habeant, co-

ram prædictis Iudicibus Conſeruatoribus; an vero coram Iudice ordinario Eccleſiaſtico, vel potius coram proprijs ipſorum Prælatis?
11 Vtrum Iudices Conſeruatores Regularium, procedere poſsint contra detentores animalium eorumdem, facientium damnum in paſcuis, ſeu alibi?
12 Vtrum Conſeruatores Regularium, procedere poſsint, contra alios Regulares & Religioſos, & contra Doctores & Scholares, habentes etiam Conſeruatores pro ſuis cauſis?

QVAESTIO XLVIII.

De Portione Canonica, & his quæ ad hanc materiam ſpectant, in quatuordecim Articulos diuiſa.

1 Quidnam ſit portio Canonica, & quotuplex?
2 A quibus debeatur quarta Epiſcopalis?
3 De quibus rebus, debeatur prædicta quarta Epiſcopalis?
4 A quibus perſonis, & de quibus rebus, debeatur Canonica portio Parochialis?
5 Vtrum valeat conſuetudo, quod nihil detur Epiſcopo, vel Eccleſiæ Parochiali, pro Canonica portione ſupradicta?
6 Quidnam ſit dicendum, de Canonica portione prædicta, ſecundum Regularium priuilegia?
7 Quidnam circa prædictam portionem Canonicam, Concil. Trident. ſtatuerit & ordinauerit?
8 De quibus rebus, poſt Concil. Trid. prædictum, ſoluenda ſit Canonica portio?
9 A quibuſnam & quibus, poſt Concil. Trident. debeatur prædicta Canonica portio?
10 Vtrum quando quis Interdicti tempore, eligit ſepulturam in aliquo Monaſterio exempto, priuilegium habente, vt ibidem ſepeliri poſsit, portio Canonica, debeatur Eccleſiæ Parochiali?
11 Vtrum valeat electio ſepulturæ, in aliquo Monaſterio ſeu Eccleſia, non legando Eccleſiæ Parochiali portionem Canonicam? & in caſu quod legetur, an huiuſmodi legatum, in quartam funeralem, Parochiali Eccleſiæ debeat computari?
12 Vtrum ſupradicta Canonica portio, renunciari poſsit, aut fieri pacta & conuentiones inter Clericos & Religioſos, circa quartam funeralem?
13 Vtrum Monaſteria exempta, conſuetudine iam preſcripta, à ſolutione portionis Canonicæ, ſeu quartæ funeralis, iuxta Concil. Trid. per hoc quod illam ſoluant duabus vicibus, intelligatur huiuſmodi præſcriptio ſublata?
14 In quam pœnam incidant, Eccleſiarum Prælati ſeu Curati, cogentes Fratres aut teſtamentarios, vel hæredes defunctorum, ad ſoluendam quartam funeralem, in caſu quo ad illam non tenentur?

QVAESTIO XLIX.

De Decimis, quantum ad obligationem ſoluendi ipſas, exemptionemq. Regularium quorumdam ab earumdem ſolutione, in quatuordecim Articulos diuiſa.

1 Quid ſit decima? quid vero primitia? quid autem oblatio?
2 Quidnam Iura velint de primitijs?
3 Quidnam Iura velint de oblationibus?
4 Quidnam Iura velint de Decimis, ſeu quo Iure decimæ debeantur, & an cadant ſub præcepto?
5 Vtrum per contrariam conſuetudinem, poſsit aliquis, ab hoc præcepto, ſoluendi decimas ſe excuſare?

6 Vtrum

6 Vtrum ex diſpenſatione Papæ, vel tranſactione, excuſari quiſpiam poſſit, ab obligatione ſoluendi Decimas, aut ſuper eis aliqua fieri compoſitio ?
7 De quibus rebus debeantur Decimæ ?
8 à Quibuſnam perſonis debeantur decimæ ?
9 Quibus perſonis, decimæ ſint dandæ & perſoluendæ ?
10 Quando, vbi & qualiter dandæ, & perſoluendæ ſint decimæ ?
11 Quidnam Iura velint de percipiendis decimis a Laicis ?
12 Vtrum Religioſi & Regulares ex Iure communi, aut ſaltim ex ſpeciali aliquo priuilegio, exempti ſint à prædictarum decimarum ſolutione ?
13 Vtrum Moniales S. Claræ, & earum bona, ſint etiam à decimis exempta ?
14 Vtrum Religioſi Confeſſarij, teneantur in confeſſione, fidelibus facere conſcientiam de decimis ?

QVAESTIO L.

De Benefactoribus, & facultate quam habent Prælati Regulares, applicandi eis bona & merita ſuorum ſubditorum, in ſex Articulos diuiſa.

1 Vtrum Prælati Regulares, per Fraternitatis litteras, Benefactoribus applicare poſſint, bona & merita ſuorum ſubditorum ?
2 Quidnam proſint prædictis Benefactoribus, ſupradictæ litteræ Fraternitatis, & quænam ſint illa, quæ per eaſdem ſibi applicantur, & communicantur ?
3 An Religionum Prælati, per ſupradictas litteras, applicare poſſint Benefactoribus, ſuorum ſubditorum bona & merita, ipſis nolentibus, ſeu quibus ipſi indigent ?
4 An Religionum Prælati, poſſint ſuis Benefactoribus, ſubditorum ſuorum bona & merita applicare, non ſolum futura, verum etiam præterita ?
5 Vtrum omnes Benefactores, æqualiter participent de bonis, quando eiuſmodi opera in dictis Fraternitatis litteris, per Superiores applicantur ſibi ?
6 Quænam differentia verſetur, inter prædictam communicationem bonorum operum, quæ fit à Prælatis, in dictis Fraternitatis litteris, & Indulgentias ?

Finis Indicis Quæſtionum, & Articulorum.

Digitized by Google

INDEX CONCLVSIONVM & rerum notabilium, quæ in hoc Secundo Tomo, Manualis Prælatorum Regularium continentur.

A

AEtas Prælatorum Regularium, quanta eſſe debeat, ad hoc vt eſſe poſſint Guardiani, Prouinciales, Generales, Diffinitores, Diſcreti, ſiue Vocales, mittendi ad Capitula Generalia, ſiue Prouincialia. 54. & 55

C

CApitulum Generale, in noſtro ſacro Minorum Ordine, quo tempore ſit celebrandum. 80. & 81

Capituli Generalis celebrandi, in noſtro ſacro Minorum Ordine, quænam ſit forma. 82 cum ſeq.

Capitulum Generale intermedium, qualiter ſit celebrandum. 205. & 206

Capitulum Prouinciale quidnam ſit, & qualiter ſit celebrandum. 236

Capitulum Prouinciale intermediũ, qualiter ſit celebrandum. 247. cum ſeq.

Capitulum Generale, an poſſit tollere & abolere, ſtatuta facta in alio Capitulo Generali, auctoritate Papæ. 533. & 534

Caſus reſeruatus, quidnam ſit. 609. & 610

Caſus ſibi reſeruare, an poſſint omnes Prę lati Regulares. 609. cum ſeq.

Caſus ſibi reſeruare, an poſſint Prælati Regulares pro libito. 612

Caſus reſeruatus, an eſſe poſſit actus internus, ſola cogitatione ſeu voluntate conſumatus. 613

Caſus reſeruatus, eſſe an poſſit, quodlibet peccatum mortale, an vero tantum illud, quod annexam habet ſententiam excommunicationis, ſuſpenſionis, Interdicti, ſiue irregularitatis. 614. & 615

Caſus Papæ ac ſummo Pontifici reſeruati, & contenti in Bulla cœnæ Domini, quinam ſint. 616. & 617

Caſus de Iure aut conſuetudine, Epiſcopis reſeruati, quinam ſint. 618. & 619

Caſus communiter Prælatis Regularibus reſeruati, quinam ſint. 620. & 621

A Caſibus reſeruatis abſoluere, quinam Prælati Regulares poſſint. 622

In abſoluendo à caſibus reſeruatis, Prælati an faciles vel difficiles, ſe debeant oſtendere. 623. & 624

Caſus reſeruatus, an aliqua ratione taceri poſſit in cõfeſſione, & celebrare quempiam cum illo, cum ſola contritione. 624. & 625

Caſuum reſeruatorum confeſſio, facta ſuperiori, aut ipſius auctoritatem habenti, ſine debita cõtritione & diſpoſitione, an ſaltem valeat, quò poſtea pœnitens, cui voluerit confeſſario, poſſit confiteri. 628 & 629

Caſuum reſeruatorum abſolutionem, an Guardiani, alijs poſſint committere, & ipſi ſimiliter, à quocumque confeſſario abſolui. 630. & 631

Caſus reſeruati, an poſſint abſolui, in Religionibus per Bullas Cruciatas, in partibus quibus publicantur. 632. cũ ſeq.

Caſus reſeruati, an comprehendant etiam nouitios, exiſtentes in Religione. 637. & 638

Canonica portio quid ſit, & quotuplex. 908

Canonica portio Epiſcopalis, à quibus, & de quibus rebus debeatur. 909. 910

Canonica portio Parochialis, à quibus, ſeu de quibus rebus debeatur. 911

Canonicam portionem ſoluere, Epiſcopo ſeu Eccleſiæ Parochiali, tollere an valeat conſuetudo. 912. & 913

De Canonica portione quid ſit dicendum, iuxta Regularium priuilegia. 914. cum ſeq. latiſſime

Circa Canonicam portionem ſoluendã, quid de nouo ſtatuerit Concil. Trid, 919 & 920

Canonica portio, à quibuſnam & de quibus

bus rebus,ſeu quibus ſoluenda ſit, poſt Concilio Tridentino. 921. cum ſeq. latiſſime.
Canonica portio, an debeatur Eccleſiæ Parochiali,tempore Interdicti,quando quis eligit ſepulturam,in exempto Monaſterio. 924
Canonica portio, an ſit computanda,inter legata relicta Eccleſiæ Parochiali. 925. & 926
Canonica portio,an poſſit renunciari aut ſuper ea fieri aliqua conuentio, inter Clericos & Religioſos. 927. & 928
Canonicam portionem,an teneantur ſoluere Monaſteria exempta,conſuetudine iam præſcripta, per hoc quod duabus aut tribus vicibus illam ſoluant. 928. cum ſeq.
Canonicam portionem cogentes ſoluere Fratres,in caſu quo ad illam non tenétur,& teſtamentarios, aut hæredes defunctorum, in quas incidant pœnas. 929. & 930
Ceſſatio à Diuinis,quidnam ſit,& quotuplex,& an ſit licita. 744 cum ſeq.
Ceſſatio à Diuinis, an ſit cenſura Eccleſiaſtica. 747. & 748
Ceſſatio à Diuinis,an ſit idem quod Generale Interdictum, & in quibus ab eo differat. 749. & 750
Ceſſationis à Diuinis effectus, quinam ſint,& quæ eo tempore ſint prohibita. 751. cum ſeq. latiſſime.
Ceſſationem à Diuinis,quinam ponere poſſint. 757. & 758
in Ceſſatione à Diuinis ponenda, quænã conditiones ſint neceſſario obſeruandæ. 759. cum ſeq. latiſſime.
Ceſſationem à Diuinis violantium, quænam ſit pœna. 762
Ceſſationem à Diuinis violantes, Clerici & Religioſi,an irregularitatem incurrant. 763. & 764
Ceſſatio à Diuinis, qualiter ſit ſuſpendẽda,aut relaxanda. 765. & 766
Ceſſationis à Diuinis tempore, ex ſuis priuilegijs qualiter Religioſi,ſiue Regulares ſe gerere debeant. 766. cum ſeq latiſſime vſque 792
Commiſſarius Generalis noſtri ſacri Ordinis, quiſnam dicatur,& de ipſius electione & confirmatione. 194. & 195
Commiſſarij Generalis Vltramontani,ſeu Ciſmontani reſpectiue, auctoritas, quænam ſit, in noſtro ſacro Ordine. 195
Commiſſarius Generalis prædictus, an ſit Prælatus ordinarius: an vero ſubdelegatus. 196 cum ſeq.
Commiſſarium Generalem prædictum, Generalis Miniſter, per ſe ſolum amouere an poſſit,ſeu ipſius iuriſdictionem & poteſtatem limitare. 199. cum ſeq.
Cõmiſſario Generali Vtramontano,quænã Prouinciæ ſint ſubiectæ, & an Prouinciæ Indiarum, ab ipſius iuriſdictione ſint exemptæ. 202
Commiſſarius Generalis ſupradictus, per quantum tempus debet durare. 203
Commiſſario Generali prædicto, an ſint aliqua interdicta & prohibita, per noſtras generales Conſtitutiones, & ſolummodo Miniſtro Generali reſeruata. 204. & 205
Commiſſarius Romanæ Curiæ,quinam dicatur,& qualiter ſit eligendus,quod eius munus, & officium,quantum duret,& quænam ſit eius auctoritas,quæue illi prohibita 213. & 214
Commiſſarij,an debeant eligi & conſtitui in Regum Curijs,ad peragenda noſtri ſacri Ordinis negotia. 214. cum ſequen.
Commiſſarius Generalis Indiarũ, in Regali Curia reſidens in Hiſpania, quando primum fuit conſtitutus, & quænã ſint ſpectantia ad eius munus & officium. 217. & 218
Commiſſarius Generalis Indiarum prædictus, Miniſtro Generali eſt immediatus, & nulli alij Prælato ſubiectus. 219
Commiſſarij Generalis Indiarum prædicti, auctoritas & poteſtas, quanta ſit ſuper omnes Prouincias ſibi ſubiectas. 220
Commiſſarius Generalis Indiarum prædictus, vocem habet in omnibus Generalibus Capitulis. ibid.

Digitized by Google

Commiſſarij Generalis Indiarum prædicti, poteſtas eſt ordinaria, & non ſubdelegata, neque ſpirat eius officium, mortuo Generali Miniſtro. 221
Commiſſario Generali Indiarum prædicto, an ſint aliqua ex noſtris Generalibus Conſtitutionibus prohibita. 222
Commiſſarij Generales Indiarum, nouæ Hiſpaniæ ſeu nouæ Caſtellæ, ſiue de Peru, quinam dicantur, & quod ſit eorum munus & officium. 223
Commiſſarij Generales ſupradicti, Commiſſario Generali Indiarum, in Regali Curia reſidenti, ſunt ſubiecti. ibidem.
Commiſſarijs Generalibus prædictis, in Indiarum partibus exiſtentibus, quænam ſint ex noſtris Generalibus Conſtitutionibus prohibita, quæue ſibi conceſſa. 224
Commiſſarij ſpeciales, & particulares Indiarum, quinam dicantur, & quod ſit eorum munus & officium. 225
Commiſſarijs ſpecialibus, & particularibus Indiarum prædictis, quænam ſint interdicta atque prohibita. 226
Commiſſarius Prouincialis, quisnam dicatur in Prouincijs, & quodnam ſit eius munus, & officium. 227. & 228
Commiſſario Prouinciali prædicto, ex noſtris Generalibus Cōſtitutionibus, quæ ſint prohibita, quæ vero conceſſa. 228. & 229
Commiſſarij Prouinciales ad Capitulum Generale mittendi, quinam dicantur & quod ſit, eorum munus & officium. 230. & 231
Commiſſarij & Viſitatores Prouinciarum, quinam dicantur, & quod ſit eorum munus & officium, quæ ſint illis prohibita ſiue conceſſa. 232. cum ſeq. latiſſime.
Conſtitutio quidnam ſit, ac de multiplicibus conſtitutionum differentijs, & diuiſionibus. 379. & 380
Conſuetudo, an poſſit tollere legem, ſiue ſtatutum, habens annexam ſententiam excommunicationis. 518
Conſuetudo recepta, an obliget ſemper, ad ſui obſeruantiam, ſub peccato mortali. 519
Conſuetudo praua & mala, an excuſet à peccato, & à pœnis huius ſeculi. 520
Iudicandum an ſit ſecundum conſuetudinem, etiam contrariam Iuri ſcripto. 521. & 522
Conſuetudo & præſcriptio, penes quid differant. 523
Conſuetudo, quidnam ſit. 499. & 500
Conſuetudo, an vim legis obtinere poſſit. 501. cum ſeq.
Conſuetudo, an ſemper introducatur per actus illicitos, an vero etiam quandoque per licitos. 503
Conſuetudo, quas Conditiones & qualitates debeat habere, vt vim legis obtineat, & priorem legem poſſit tollere. 504. cum ſeq. latiſſime.
Conſuetudinem vim legis habentem, & priorem legem abrogantem, quinam poſſint introducere. 508. & 509
Conſuetudo quæcumque inueterata, an vim ſemper legis habeat, & priorem legem poſſit tollere. 509. cum ſequent. latiſſime.
Conſuetudo derogare an poſſit, legi poſitiuæ etiam præceptiuæ. 514. & 515
Conſuetudo, quæ vim habet auferendi legem, an introducatur per ſolum non vſum. 515
Conſuetudo qualiter interrumpatur. 516
Conſuetudo contra Canones, quam ob cauſam interdum valeat, non vero ſtatutum. 516. cum ſeq.
Confiteri an teneantur Fratres, ſuis proprijs Prælatis, de Iure communi. 585
Confiteri an teneantur Fratres ſub mortali, certis quibuſdam diebus anni. 587
Confiteri an teneantur Religioſi, in aliquo caſu venialia, ſub mortali. 588. cum ſeq.
Confiteri peccata venialia & mortalia alias confeſſa, an in aliquo caſu teneantur Religioſi. 590. cum ſeq.

Confi-

Confiteri Religioſi itinerantes, an poſſint quibuſcumque Confeſſarijs Regularibus, ſiue ſecularibus. 595. cum ſeq.
Confiteri an teneatur iterum ſuo Superiori, peccata reſeruata, qui in mortis articulo ab eiſdem fuit abſolutus, ſi non decedat. 602. cum ſeq.
Confeſſionem generalem, ſemel, aut bis in anno facere, an obligari poſſint Religioſi. 594. & 595
Confeſſores per Prælatos deputati, abſoluere an poſſint Fratres, in aliquibus caſibus plenarie ab omnibus peccatis, excommunicationibus, pœnis atque cenſuris. 599. cum ſeq.
Confeſſores, per Prælatos deputati, quibus diebus ſpecialiter Fratres plenarie poſſint abſoluere, illiſq. indulgentiam plenariam concedere. 604
Confeſſores Regulares, an poſſint, Fratres per ſua priuilegia, ab irregularitatibus abſoluere ſeu potius cum illis diſpenſare. 606. cum ſeq.
Conſeruatores Ordinum, quinam dicantur, & qui poſſunt, illos cōſtituere. 877
Conſeruatores Ordinum, quinam poſſint inſtitui atque conſtitui. 878. cum ſeq. latiſſime.
Conſeruatores, penes quid differant, à Iudicibus delegatis. 881
Conſeruatores, an poſſint ſibi eligere, omnes Fratres Ordinum Mendicantium. pag. 882. cum ſeq.
Conſeruatore vno pro aliqua cauſa nominato, an poſſit alius, pro eadem conſtitui. 885
Conſeruatorum officium in Ordinibus, an ſit perpetuum vel temporale, & an extinguatur morte concedentium. 886. & 887.
Conſeruatores Ordinum, quidnam poſſunt, aut non poſſunt facere, & in quibus rebus, ex officio ſuo poſſūt ſe intro mittere. 888. cum ſeq latiſſime.
Conſeruatores Iudices, qualiter procedere debeant, in cognoſcendis iniurijs notorijs & manifeſtis. 892. cum ſeq. latiſsime.
Conſeruatores Iudices, an ſubdelegare poſſint ſuas commiſſiones. 895
Conſeruatores Iudices, per cenſuras procedunt ad ſuum munus & officium exequendum. 896
Conſeruatores Iudices, in ſuis cauſis procedunt ſimpliciter & de plano. 897
Cōſeruatores Iudices, cogere poſſunt brachium ſeculare, ad ferendum ſibi auxilium. ibid.
Conſeruatores Iudices, in quas pœnas incidant, excedentes ſuas commiſſiones. pag. 898
Coram Conſeruatoribus Iudicibus, an cōueniri poſſint & debeant, Regulares in debitis ciuilibus. 899. cum ſeq.
Conſeruatores Iudices, an procedere poſſint, contra detinentes animalia Religioſorum, inuenta in alienis paſcuis. pag. 906
Conſeruatores Iudices Regularium, procedere an poſſint, contra alios Regulares, habentes etiam pro ſuis cauſis proprios Conſeruatores. 907.
Cuſtodes quinam dicantur, ex noſtra Regula, atque in noſtro ſacro Minorum Ordine. 270. cum ſeq. latiſſime.
Cuſtodum poteſtas & auctoritas, qualis ſit in noſtro ſacro Minorum Ordine. pag. 273. & 274
Cuſtodum Cuſtos, qui alio nomine dicitur Diſcretus Diſcretorum, mittendus ad Generale Capitulum, qualiter ſit eligendus, in noſtro ſacro Minorum Ordine, & quod ſit eius munus & officiū. pag. 275. & 276

D

Declaratio ſacrorum Canonum, an ſolummodo pertineat ad Romanum Pontificem. 480. & 481
Declarationes Cardinalium, an teneant & obligent in foro interiori, atque exteriori. 481. cum ſeq.
Declarare atque interpretari Ius Canonicum, & Conſtitutiones Apoſtolicas, an liceat Doctoribus Iuriſperitis, ſiue Theologis. 483 & 484
Decima quid ſit, quid vero Primitia, quid autem oblatio. 930
Quidnam velint Iura de decimis, & quo Iure debeantur. 933. & 934
A decimarum ſolutione, an excuſari aliquis poſſit, per contrariam conſuetudinem. 934 & 935

Digitized by Google

Ab obligatione ſoluendi decimas, excuſari an quiſpiam poſſit, ex Papæ diſpenſatione, tranſactione, aut ſuper eis fieri aliqua compoſitio. 936. cum ſeq.

Decimæ, de quibus rebus debeantur. 938, & 919.

Decimæ, à quibuſnam perſonis debeantur. 940

Decimæ, quibus perſonis ſint dandæ & perſoluendæ. 941

Decimæ, quando, vbi, & qualiter ſint perſoluendæ. 942

Decimæ, an à laicis percipi poſſint. 943

A decimarũ ſolutione, Religioſi & Regulares, an ſint ex Iure communi, aut ſaltem ex aliquo priuilegio exempti. 944. cum ſeq.

A decimarum ſolutione, Moniales S. Claræ, an ſint exemptæ. 946. & 947

De decimis ſoluendis, an teneantur Confeſſores Regulares, in confeſſionibus facere fidelibus cõſcientiam. 947. & 848

Diffinitores Capituli Generalis, quot & qualiter ſint eligendi, & etiam in Capitulo intermedio. 207. & 208

Diffinitorum ſupradictorum Generalium, munus & officium, quodnam ſit. 209. & 210.

Diffinitores Prouinciarum, qualiter ſint eligendi, & de eorum duratione & ſubrogatione, alijſq. ad ipſos pertinentibus. 253. cum ſeq. latiſſime.

Diffinitorum conſilium, Prouincialis Miniſter, an teneatur non ſolum petere; verum etiam ſequi in his, quæ in Diffinitorio proponuntur. 256. cũ ſeq. latiſs.

Diffinitorum vota & ſuffragia, qualiter ſint requirenda in Diffinitorio, & an incipiendum ſit à ſenioribus, an vero à iunioribus. 259

Diffinitores, an teneantur ſub mortali, in Diffinitorio dicere, quod ſentiunt, non obſtante quacumque in contrarium Superiorũ cognita voluntate. 260. cũ ſeq.

Diffinitores, an teneantur ſub mortali ſeruare ſecretum, de rebus quæ in Diffinitorio tractantur. 262. & 263

Diffinitorum prolata ſententia, qualiter ab omnibus ſimul ſit ſubſcribenda. 263. & 264.

Diffinitores, qualiter ſe gerere debeant, in officiorum prouiſione, & Guardianorum electione. 267 cũ ſeq. latiſſime.

Diffinitoriũ Prouinciale, qualiter ſit congregandũ, & de modo & forma in eodem ſeruanda. 264. cum ſeq. latiſſime.

Diſcreti, quinam dicantur in noſtro ſacro Minorum Ordine. 246

Diſcreti, vt eligantur, mittendi ad Prouincialia Capitula, an fuerit expediẽs, ſitq. etiam modo. 297. cum ſeq. latiſſime.

Diſcreti ſupradicti mittendi ad Prouincialia Capitula, qualiter ſint eligẽdi, ſecundum noſtras Generales Cõſtitutiones, & quodnam ſit eorum munus & officium. 301

Diſcreti, mittendi ad Prouincialia Capitula, an eſſe poſſint laici, in noſtro ſacro Minorum Ordine. 302

Diſcreti mittendi ad Prouincialia Capitula, eſſe an poſſint illegitime nati. 303. & 304.

Diſcreti mittẽdi ad Prouincialia Capitula, eſſe an poſſint deſcẽdẽtes ex Iudæis, Sarracenis, ſiue Hæreticis, intra quartũ gradum, in ſacro noſtro Min. Ord. 305

Diſcreti, eſſe an poſsint Vicarij Ordinarij, ſiue Præſidentes Conuentuum. 306

Diſpenſatio, quidnam ſit. 540

Diſpenſatio quotuplex ſit. 541 & 542

Diſpenſatio, an ſit idem, quod priuilegiũ, declaratio, aut epicheia. 542. & 543

Ad diſpenſandum, an ſemper neceſſario requiratur cauſa. 544. cum ſeq.

Diſpenſationis, quænam ſint iuſtæ cauſæ & ſufficientes. 546

Diſpenſatio, facta ſine iuſta & rationabili cauſa, an valeat, & ea vtens an peccet mortaliter. 549

Diſpenſatione facta à Pio V. in nonnullis præceptis Regulæ, noſtri Ord. Minorũ, ad inſtantiam P.F. Ioannis de Aguilera, an licitum ſit vti. 565. & 566

Diſpenſationem, faciendam cum ſibi ſubditis, an Prælati Regulares poſſint alijs committere. 567.

Diſpenſatio facienda, cum aliquo Religioſo, vt ad laxiorem Religionem ſe transferat, quam cauſam requirat. 569. & 570.

Diſpenſatio facta à Papa, & commiſſa Ordinario, vt verificata narratiua, id-

ipſum faciat, an finiatur morte Papæ concedentis. 570. & 571
Diſpenſandi in votis,iuſta & rationabilis cauſa, quænam ſit. 578
Diſpenſandi poteſtas,an late vel ſtricte ſit interpretanda. 556
Ad diſpenſandum, an ſemper neceſſario requiratur cauſa. 544
Ad diſpenſandum Prælati,an debeant eſſe faciles, an vero difficiles. 547 & 548
Diſpenſatus cum dolo & fraudibus, an ſit tutus in conſcientia. 550. & 551
Diſpēſare an poſsint in legibus humanis, Principes & Rectores multitudinis. pag. 448.cum ſeq.
Diſpenſare cū Religioſis in omnibus ſpiritualibus an ſolummodo ſummo Pontifici conueniat. 552
Diſpenſare an poſſint, etiam Epiſcopi cū ſibi ſubditis. 553
Diſpenſare cum ſibi ſubditis,in legibus & ipſarum pœnis, an poſſint Prælati Regulares. 554. & 555
Diſpenſare an poſsint Prælati Regulares, cum ſibi ſubditis, in obſeruantijs Regularibus. 557. & 558
Diſpenſare an poſſint Prælati Ordinis Minorum,in præceptis noſtræ Regulæ; & an præcepta ipſa dici debeāt præcepta, an vero vota. 559. & 560
Diſpenſare an poſſint Prelati Ordinis Minorum,cum Fratribus ſibi ſubditis, vt petant triticū,& aliqua ſuperabundantia, vt poſtea diuendantur,& pro alijs rebus neceſſarijs commutentur. 560. & 561.
Diſpenſare an poſſint,Prelati Ordinis Minorum,cum ſibi ſubditis, ex iuſta cauſa in præceptis de non equitando, nec portandis calceamentis. 562 & 563
Diſpenſare an poſſint Prælati Regulares, cum ſe ipſis in caſibus,in quibus diſpenſare poſſunt, cum alijs ſibi ſubditis. pag. 563 & 564
Diſpenſare an cenſeatur Prælatus, mandans fieri aliquid, quod eſt contra Regulam. 568
Diſpenſare,an poſſint Prælati Regulares, cum ſibi ſubditis, in pœnis contentis in Cōſtitutionibus Apoſtolicis, quibus ipſo facto, priuantur officijs Ordinis, & fiunt inhabiles ad alia. 571. & 572
Diſpenſare,an poſſint Prælati Regulares, in ſuorum ſubditorum votis. 575.cum ſeq.

E

Eccleſiæ qualiter ſint conſecrandæ,& quibus modis violentur. 792.cum ſeq. & 797. & 798.
Eccleſiarum cœmeteria, qualiter polluantur,ſiue violentur, & in quibus caſibus reconciliatione indigeant. 795
Eccleſiarum altaria, qualiter exſecrentur, ita vt de nouo ſint conſecranda. 796
In Eccleſia violata,aut polluta celebrans, antequam reconcilietur, an irregularis fiat. 799
Eccleſia exſecrata & polluta, an etiam exſecrentur & polluantur altaria ita vt reconciliatione indigeant. 800
Eccleſia polluta aut violata, qualiter ſit reconcilianda. 801. & 802
Electio canonica, quidnam ſit. 307
Electio canonica quotuplex ſit. 308
Electionis canonicæ celebrandæ forma, iuxta cap. quia propter, an locum habeat & ſeruāda ſit,in omnibus electionibus quorumcumque Prælatorum, & officiorum Eccleſiaſticorū 309. & 310
Electionis canonicæ, tradita forma in cap. quia propter,an ſeruanda ſit & locum habeat,in poſtulatione Prælatorū & collatione quorumcumque officiorum Eccleſiaſticorum. 311
Electio, à quibus facienda eſt, vt cenſeatur eſſe canonica. 311 cū ſeq latiſſime.
In electione canonica, quinam habeant votū ſiue ſuffragiū, qui vero non. 313
Ad electionem canonicam, quinam ſint neceſſario vocandi. 314 & 315
In electione canonica,abſentes an poſsint procuratorem conſtituere. 316 & 317
Electio canonica, inquonam loco ſit celebranda. ibid.
Electionis canonicæ celebrandæ, quodnam tempus ſit conſtitutū à iure. 319
Electiones canonicæ,fieri an poſſint de nocte. 323
Electio in diſcordia, an acquiratur aliquod ius ex tali electione, extra ſuum Ordinem. 325
Electio canonica, quæ eſt per ſerutinium

Digitized by Google

qualiter ſit celebranda. 316
In electione canonica, quæ eſt per ſcrutinium, qualiter Electorum vota ſint conſcribenda. 317.& 328
In dicta electione canonica, qualiter ſint danda & ferenda ſuffragia. 328.& 329
Electiones canonicæ, an fuerit magis conueniens, fieri per ſcrutinium, quam per ſortes, & an per ſortes fieri poſſint. pag. 330.& 331
Electio, in qua per incuriam aliquod ſuffragium publicatur, an ſit valida. 332
Electio, in qua quis per errorem, aut per malitiam, miſit in vrnam ſchedulam albam, an valeat, & ſit computandum eiuſmodi votum. 333
Electiones, neceſſario an fieri debeant, de aliquo qui ſit de Collegio. ibid.
Electiones, an neceſſario eſſe debeant liberæ. 334
Electiones, an in aliquo caſu & ex cauſa, poſſint coarctari & reſtringi. 335.cum ſeq.
In electione, an poſſint coarctari ſuffragia, ad ſolos ſeniores & ætate prouectiores. 338.& 339
In electione, ſuffragium ſemel datum, an poſsint mutari & reuocari. 339.& 340
Electio canonica, collatis ſuffragijs, an ſit ſtatim publicanda. 340
Electionis ſcrutinium publicatum, an plenã faciat fidem pro electo. 341.& 342
Electio vt valeat, an ſufficiat, habere quempiam maiorem ſuffragiorum partem. 342.cum ſeq.
Electionis, quæ eſt per ſcrutinium, quænam ſint de ſubſtantia & eſſentia. 348. cum ſeq.
Electio, quænam ſit caſſanda & annullanda, quæ vero ſit ipſo iure caſſa & nulla. 352
In electionibus, an ſit ſemper neceſſaria confirmatio Superioris. 354.& 355
In electione, in quibus caſibus electio deuoluatur ad Superiores, ſeu ad Electores, & quando ipſi priuentur facultate eligendi. 355.cum ſeq.
Electio aliqua, an fieri poſſit, per compromiſſum. 358
Electio facta per compromiſſum, ab vno nomine omnium, alijs præſentibus, & non contradicentibus, an valeat. 359
In electionibus qualiter, & quibus modis fieri poſſit compromiſſum. 360
Electionis compromiſſariæ, ſeu factæ per compromiſſum, quænam ſint de ſubſtantia & eſſentia. 361
In electione facta per compromiſſum, ſi compromiſſarius ſit tantum vnus, an poſſit, ſemetipſum eligere. 362
In electionibus, quando compromiſſarij ſunt plures, an poſſint eligere vnum ex ſeipſis. 363.& 364
In electionibus factis per compromiſſum, quando ex tribus compromiſſarijs, duo eligunt indignum, vnus vero dignum & idoneum, quænam harum electionum valeat & teneat. 364.& 365
Electio quæ eſt per viam communis ſpirationis, qualiter fiat, & quænã ſint de eius ſubſtantia, & eſſentia. 365.& 366
Eligere quinam poſſint, ſeu vero iure priuati ſunt, poteſtate & facultate eligendi. 318
Eligi quinam poſſint aut non poſſint, ita quod electio de eis facta, ſit ipſo iure irrita & nulla. 320.cum ſeq.
Electores, an teneantur ſemper eligere digniorem. 324.& 325
Electi, poſt ſcrutinium & ante confirmationem, an ſit aliqua conſultatio facienda. 345.cum ſeq.
Electus, an teneatur electioni de ſe factę conſentire, & melius faciat aſſentiendo, quam diſſentiendo. 353. & 354
Eligẽdi poteſtas, data compromiſſarijs, an ſit ſemper intelligenda de idoneo. 359
Epicheia quidnam ſit, & quod ſit eius munus & officium. 443.cum ſeq.
Epicheia, an competat non ſolum Prælatis, verum etiam ſubditis. 571.cum ſeq.
Epicheia, qualiter ſit vtendum, in cauſis negocijs, ac neceſſitatibus occurrentibus. ibid.
Excommunicatio, quidnam ſit & quotuplex. 638.cum ſeq. latiſſime.
Excõmunicatio maior, quidnã ſit, & quas ſolummodo ob cauſas debeat & poſſit apponi. 640.cum ſeq latiſſime.
Excommunicatio minor, quidnam ſit, & quinam ipſius effectus, & in quibus caſibus incurratur. 647.& 648

Cum

Cum excommunicato, excommunicatione maiori communicare, in quibus caſibus ſit licitum, ſiue illicitum. 648. cũ ſeqq latiſſime.
Metus mortis an excuſet à peccato communicando cum excommunicato, ex communicatione maiori. 652
Excommunicationis effectus, quiſnam ſit, & pœnæ, in quas incidunt excommunicati. 653. & 654
Excommunicare, quinam poſſint. 655. & 656.
Excommunicatio ferri an poſſit, diebus feriatis, & an ſit neceſſario ferenda in ſcriptis. 657. cum ſeq.
Excommunicari an poſſint Monaſteria, Collegia, & Communitates. 660
Excommunicari, an poſſint Religioſi & Regulares, ab Ordinarijs Prælatis. 661. cum ſeq.
Circa excommunicationes ferẽdas, quidnam de nouo ſtatuerit Concilium Tridentinum. 664. & 665
Excommunicationis ſententia, in quibus caſibus cenſeatur, non ſolum iniuſta, verum etiam nulla, & quemnam tunc temporis operetur effectum. 665. & 666.
Excommunicationis ſententia iniuſta, quæ non eſt omnino nulla, ſed valida, an ſemper aliquem operetur effectum. pag. 667. cum ſeq.
Excommunicationes Papales, & ſolummodo S.Põtifici reſeruatæ, quænã ſint. pag. 670
Excommunicationes, partim Papæ, partim vero Epiſcopis reſeruatæ, quænam ſint. 671
Excommunicationis Iuris communis, nulli reſeruatæ quænam ſint. ibid.
Excõmmunicationes, in quas Religioſi incidunt ipſo facto, quænam ſint. 672. cum ſeq.
Quinam poſſunt abſoluere, ab omnibus ſupradictis excõmunicationibus. 675. & 676.
In abſoluendo ab excommunicatione maiori, virtute priuilegiorum, ſeu aliter, quænam ſint neceſſario obſeruanda. 677. & 678
Abſolutio ab excommunicatione, virtute Bullæ Cruciatæ, ſeu aliorum priuilegiorum, an extra Sacramentum fieri poſſit. 679. & 680
Excommunicati nominatim à Iudice, in foro conſcientiæ, an per aliqua priuilegia abſolui poſſint. 681. & 682
Excommunicatus nominatim ad petitionem partis, abſolutuſq. ex conſenſu ipſius, aut concedente ipſa prorogationem, vſque ad certum tempus, an finito tali tempore, reincidat in excommunicationem. 683
Excommunicatus propter manifeſtam percuſſionem alicuius Clerici, an in foro conſcientiæ, per Bullam Cruciatæ, ſeu aliquorum priuilegiorum, poſſit abſolui. 683. cum ſeq.

F

Fideles quicumque baptizati, cuiuſcumque ſtatus & conditionis extiterint, Iudæi licet ſint, Græci, aut Gentiles, ſeu ab eiſdem deſcendentes, ſi à fide ſemel cœpta, numquam defecerunt, de iure communi & regulariter loquendo, admitti debent ad quæcumque munera & officia in Chriſtiana Republica, & ad quaſcumque Religiones, niſi aliud obſtet ex priuilegio. 1. & 2
Fratres noſtri ſacri Ordinis, an teneantur obedire, Prælatis ex maculato genere deſcendentibus & comprehenſis in Pauli IV. & Clem. VII. & aliorum ſummorum Pontificum conſtitutt. 25. & 26.

G

Generale Capitulum, in noſtro ſacro Minorum Ordine, quo tempore ſit celebrandum. 80. & 81
Generalis Capituli celebrandi, in noſtro ſacro Minorum Ordine, quænam ſit forma. 82. cum ſeq.
Generale Capitulum, an poſſit tollere & abolere, ſtatuta in alio Capitulo Generali facta auctoritate Papæ. 533. & 534
Generalis Miniſter, in noſtro ſacro Minorum Ordine, ex vi noſtræ Regulæ, tantum debebat eſſe vnus. 86. & 87
Generalis Miniſter in noſtro ſacro Minorum Ordine, an fuiſſet expediens, quod tantum eſſet vnus. 88. & 89
Generalis Miniſter noſtri ſacri Minorum Ordinis,

Digitized by Google

Ordinis, ſecundum Regulam, an eſſe deberet perpetuus. 90
Generalis Miniſter noſtri ſacri Ordinis, atque in vniuerſum cũctarum Religionum, an fuiſſet expediens, quod eſſet perpetuus. 91. cum ſeq.
Generalis Miniſter noſtri ſacri Ordinis, quam auctoritatem & poteſtatem habeat in ſibi ſubditos. 95. cum ſeq.
Generalis Miniſter noſtri ſacri Ordin. an poſſit aliquid circa ſibi ſubditos, in rebus & cauſis ſpectantibus ad fidem 97. cum ſeq. latiſſime.
Generalis Miniſter noſtri ſacri Ordinis, ex priuilegio olim, abſoluere an potuerit, Fratres ſibi ſubditos in foro conſcientiæ, ab hæreſis occulto crimine, & an talia priuilegia hodie ſint reuocata. 104. cum ſeq. latiſſime.
Generalis Miniſter, transferre an poſſit, Prouincialem Miniſtrum ex vna in alteram Prouinciam. 112
Generalis Miniſter, eximere an poſſit aliquem Religioſum, ab obedientia ſui Prouincialis, ſeu illius Guardiani, in cuius Conuentu commoratur. 113
Generalis Miniſter noſtri ſacri Ordinis, reſtituere an poſſit, degradatos & ſolemniter eiectos ab Ordine. 114. cum ſeq. latiſſime.
Generalis Miniſter, an habeat auctoritatem & facultatem, interpretandi iura & priuilegia, pro noſtro ſacro Minorum Ordine, à Sede Apoſtolica emanata. pag. 119 cum ſeq.
Generalis Miniſter & Religionum Prælati, propria auctoritate, an poſſint deſerere aliquod Monaſterium. 122
Generalis Miniſter & Religionum Prælati, recipere an poſſint de nouo, aliquem Conuentum, ſine ſpeciali licentia Sedis Apoſtolicæ. 123
Generalis Miniſter, fundare & erigere an poſſit de nouo, aliquam Prouinciam, ſeu iam erectam atque fundatam diuidere. 124
Generalis Miniſter, ſeu alius Generalis, efficere an poſſit & diſpenſare, vt vnus Religioſus ſimul habeat plura officia, animarum curam habentia. 125
Generalis Miniſter, diſpenſare an poſſit cum ſibi ſubditis circa ætatem requiſitam ad faciendam profeſſionem, ſeu recipiendos ſacros Ordines, & retinenda Ordinis officia. 126 & 127
Generalis Miniſter, diſpenſare an poſſit, cum ſibi ſubditis in bigamia, ad hoc vt ad ſacros Ordines poſſint promoueri. 127. cum ſeq. latiſſime.
Generalis Miniſter & Religionum Prælati, diſpenſare an poſſint cum ſibi ſubditis, in irregularitatibus prouenientibus ex vitio, ſiue defectu corporis. pag. 131. cum ſeq.
Generalis Miniſter, diſpenſare an poſſit, cum Religioſis ſibi ſubditis, lepra infectis, aut patientibus graues alias, corporis infirmitates, vt ad ſacros promoueantur Ordines, aut promoti, in ipſis diſpenſari poſſint. 134. cum ſeq.
Generalis Miniſter, diſpenſare an poſſit cum infamibus, ad hoc vt ad ſacros Ordines promoueantur, item & cum ſeruis inuitis ſuis dominis. 136. cum ſeq.
Generalis Miniſter, diſpenſare an poſſit cum ſibi ſubditis, in irregularitate, prouenienti ex illegitimitate, ſiue defectu naturalium. 138. & 139
Generalis Miniſter, diſpenſare an poſſit cum ſibi ſubditis, in irregularitatibus, prouenientibus ex animi, ſeu animæ defectu. 139. cum ſeq.
Generalis Miniſter, diſpenſare an poſſit cum ſibi ſubditis, in irregularitate, proueniente ex defectu lenitatis, vt ad ſacros Ordines promoueantur. 141. cum ſeq.
Generalis Miniſter, diſpenſare an poſſit, cum ſibi ſubditis in irregularitate, proueniente ex homicidio voluntario, illicito, & prohibito, ſaltim omnino occulto, vt ad ſacros Ordines poſſint promoueri. 146. & 147. cum ſeq. latiſſime.
Generalis Miniſter, an diſpenſare poſſit cum ſibi ſubditis, in irregularitate proueniente ex mutilatione voluntaria alicuius membri, vt ad ſacros Ordines promoueantur. 152. & 153
Generalis Miniſter, diſpenſare an poſſit cum prædictis, ad hoc vt ad dignitates & Præ-

& Prælatias, in Religione promoueantur, ſeu iam promoti illas retineant. pag. 154. cum ſeq.
Generalis Miniſter, diſpenſare an poſſit cum ſibi ſubditis, in irregularitatibus prouenientibus ex homicidio caſuali, aut facto cauſa propriæ defenſionis. pag. 156. cum ſeq.
Generalis Miniſter diſpenſare an poſſit generaliter in omnibus irregularitatibus, ex culpa & delicto prouenientibus. pag. 158. cum ſeq latiſſime.
Generalis Miniſter, Religionumq. Prælati, diſpenſare an poſſint, cum ſecularibus ſuper impedimentis Matrimonij, poſt iam contractum, ad hoc vt poſſint petere debitum. 163. & 164
Generalis Miniſter, & Religionum Prælati, an facultatem habeant concedendi indulgentias. 165. & 166
Generalis Miniſter, diſpenſare an poſſit in legibus latis à Papa, ſiue à Concilio; & Prælati inferiores, in legibus latis à ſuis Superioribus. 167. & 168
Generalis Miniſter & Religionum Prælati, diſpenſare an poſſint in hoc, quod mulieres, interiora Monaſteriorum Fratrum ingrediantur. 169
Generalis Miniſter, diſpenſare an poſſit, in perſonali reſidentia Prælatorum Regularium. 170. & 171
Generalis Miniſter & Religionum Prælati, diſpenſare an poſſint, in obſeruantijs Regularibus. 172. cũ ſeq. latiſſime.
Generalis Miniſter & Religionum Prælati, diſpenſare an poſſint cum ſibi ſubditis, ſuper tráslatione ad alios Ordines. pag. 176. & 177
Generalis Miniſter & Religionum Prælati, diſpenſare an poſſint cum ſibi ſubditis, in voto Hieroſolymitano, & alijs communiter reſeruatis. 177
Generalis Miniſter & Religionum Prælati, an poteſtatem habeant, concedendi ſibi ſubditis licentiam, veniendi contra iuramentum licitum. 178
Generalis Miniſter & Religionũ Prælati, abſoluere an poſſint, ſibi ſubditos à caſibus, Sum. Pot. reſeruatis etiã contétis in Bulla Cœnæ Domini, atq; ab interdicto, & ſuſpenſione à diuinis. 179. cum ſeq. latiſſime.
Generali Miniſtro, qualem obedientiam teneantur præſtare Minores Fratres, ex ſpeciali ratione ſuæ Regulæ. 182
Generalis Miniſter, per ſeipſum & ſine conſilio Patrum Ordinis, an aliqua ſtatuta ſiue Conſtitutiones poſſit efficere. 183
Generalis Miniſter, per ſe ſolum, an poſſit immutare & derogare ſtatuta ſemel facta in Capitulis Generalibus. 184. & 185.
Generalis Miniſter, an ex officio teneatur totum Ordinem viſitare. 186
Generalis Miniſter noſtri ſacri Ordinis, quas conditiones & qualitates debeat habere, iuxta intentionem & voluntatem S. P. N. Franciſci. 187. & 188
Generalis Miniſter noſtri ſacri Ordinis, à quibus poſſit priuari & deponi, ſi in graui re aliqua deliquerit. 189. & 190
Generalis Miniſtri officio vacãte, per mortem, promotionem, renunciationem, ſeu aliam quamcumque cauſam, quidnam ſit faciendum. 191. cum ſeq. latiſſime.
Generalis Miniſter, ſi à ſua familia voluerit diſcedere, an poſſit In illis partibus, Commiſſarium aliquem Generalem conſtituere. 106
Guardiani, in noſtro ſacro Minorum Ordine, an ſint proprie & vere Prælati. pag. 276
Guardiani qualiter ſint eligendi in noſtro ſacro Minorum Ordine. 277. & 278.
Guardiani, quam auctoritatem & poteſtatem habeant, de iure communi, circumſcriptis priuilegijs. 279
Guardianorum poteſtas ex priuilegijs, qualis & quanta ſit. 280. & 281
Guardianorum poteſtatem, Capitulum Generale aut Prouinciale, an potuerit limitare, reſtringere, ſiue coarctare. pag. 282
Guardianis, quænam ſint prohibita, ex noſtris Generalibus Conſtitutionibus. pag. 283 cum ſeq latiſſime.
Guardiani an poſſint ſecum diſpenſare, & licentiam ſibi præſtare illis in rebus, in quibus illam poſſunt concede-

Digitized by Google

re alijs ſibi ſubditis. 286

Guardianorum officium, quantum duret in noſtro ſacro Minorum Ordine. 287

H

HAeretici, ſeu ab ipſis deſcendentes aut ex Iudæis, vel Sarracenis intra quartum gradum, in ſacram noſtram Minorum Fratrum Religionē, non poſſunt aut debent admitti, ex priuilegio Pauli IV. Clem. VII. aliorumq. ſummorum Pontificum. 3. cum ſeq.

Hæretici, ſeu potius ex eiſdem deſcendentes, ſiue ex Iudæis, aut Sarracenis intra quartam generationem, an ſint ipſo facto priuati Ordinis officijs, & inhabiles ad illa, ante Iudicis condemnationem: an vero ſolummodo poſt ipſam. pag. 21. cum ſeq.

Hæretici ſeu ex eiſdem deſcendentes, intra quartum gradum, in noſtro ſacro Minorum Ordine, an eſſe poſſint Prædicatores. 26. & 27

Hæreſis crimen, de iure communi ſummo Pontifici ſolummodo eſt reſeruatum. pag. 98

Hæreſis occultum crimen, in foro conſcientiæ, à quonam poſſit abſolui. 99. cum ſeq. latiſſime.

Hæreſis occulto crimine irretiti, quodnā habeant remedium, ad hoc vt ab ipſo in foro conſcientiæ poſſint abſolui. pag. 108. cum ſeq. latiſſime.

Homicidium voluntarium, quidnam ſit, & quotuplex. 144

Homicidij voluntarij, in irregularitate, quiſnam poſſit diſpenſare, ſi ipſum non ſit illicitum. ibid.

Homicidij voluntarij illiciti, & publici irregularitatem, quiſnam diſpenſare poſſit. 146. & 147

Homicidij voluntarij illiciti, omnino occulti irregularitatem, quiſnam diſpenſare poſſit. 148. cum ſeq. latiſſime.

Homicidium caſuale, quodnam dicatur, & an ſit omnino idem, ac factum cauſa propriæ defenſionis. 156. & 157

I

ILlegitimi, an ad Prælatias & dignitates Eccleſiaſticas, de iure communi, & ſummorum Pontificum Conſtitutionibus, poſſint aſſumi & promoueri. pag. 28. cum ſeq. latiſſime.

Illegitimi, an per aliqua priuilegia, Regularibus conceſſa, ad præfatas Prælaturas & dignitates Eccleſiaſticas poſſint promoueri, & qualiter. 32

Illegitimorum diſpenſationes an fieri poſſint extra Capitulum, in Congregatione Capitulari, habente vim Capituli intermedij. 33. cum ſeq.

Illegitimorum diſpenſatio, fieri an poſſit in totū: an vero ſolūmodo vt ad Prælatias & dignitates poſſint promoueri. pag. 36. cum ſeq.

Illegitimi, diſpenſati in ſeculo, vt beneficium curatum obtinere poſſent, facti poſtea Religioſi, an noua indigeant diſpenſatione, ad hoc vt eſſe poſſint Prælati. 38. cum ſeq.

Illegitimus occultus, an diſpenſatione indigeat, ad hoc, vt ad Prælatias & dignitates Eccleſiaſticas poſſit promoueri. 40. & 41

Illegitimus, genitus ex concubina, poſt cuius profeſſionem in aliqua Religione approbata, pater eamdem in vxorem duxit, an diſpenſatione indigeat, vt ad Prælatias poſſit promoueri. 41. & 42

Illegitimis, quænam officia, iure ſint prohibita, non interueniente præuia ſufficiente diſpenſatione. 42. & 43

Illegitimi, filij militum S. Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ, an ſint dicendi naturales, an vero ſacrilegi, maioriq. indigeant diſpenſatione, quam alij naturales, ad hoc vt in Religionibus, ad Prælatias poſſint promoueri. 44. & 45

Illegitimus, filius alicuius Religioſi, diſpenſari an poſſit, vt ad Prælatias & dignitates promoueatur, in ea Religione, in qua ipſius pater Prælationem obtinuit, ſeu illam obtinet. 46. & 47

Illegitimi, ad hoc vt diſpenſentur, vt dignitates & Prælatias obtinere poſſint, an neceſſario requiratur cauſa. 48. & 49

Illegitimi, ad hoc vt diſpenſentur ad ſupradicta, quęnam cauſa requiratur, ſitq. ſufficiens. 49. & 50

Illegitimi diſpenſatio, ad hoc vt ad dignitates & Prælaturas promoueatur, an

an ſufficiat, quod petatur in communi, & ſic facta, valeat. 51. & 60
Illegitimi Religioſi electio in Prælatum, ab habentibus auctoritatem & poteſtatem diſpenſandi, an pro diſpenſatione ſufficiat, & diſpenſatio facta cenſeatur. pag. 52. & 53
Infames de iure & de facto, ſunt irregulares, & cum eis, vt promoueantur, ſolus ſummus Pontifex diſpenſare poteſt. 136
Interdictum quid ſit, & quotuplex. 720. cum ſeq. latiſſime.
Interdicto Clero, an cenſeantur interdici Religioſi, & omnes Eccleſiaſticæ perſonæ. 724
Ad interdictum ponendum, quænā ſit cauſa neceſſaria & ſufficiens. 725
In interdicti poſitione, quænam ſit forma ſeruanda. 726 & 727
Interdicta poſita à Iure, quænam ſint. 728
Interdicti effectus quiſnam ſit, & quæ Interdicti tempore ſint prohibita. 728. cum ſeq.
Interdictum violantes, in quas pœnas incidant. 732. & 733
Interdictum ſuſpendere, quibuſnam competat. 734 & 735
Interdictum, in quibus caſibus iure ſuſpendatur. 736
Interdicti relaxatio in totum, à quo fieri poſſit, & quæ ſint in hoc conſideranda. 737. cum ſeq. latiſſime.
Interdictorū ſuſpenſio, an poſſit fieri nunc certis quibuſdam diebus, ſiue caſibus, virtute priuilegiorum poſt Conc. Trident. 742. cum ſeq.
Interdicere, ſeu interdici, quinam poſſint. pag. 725
Irregularitas, quid ſit, & de multis ipſius ſpeciebus. 27. cum ſeq. latiſſime.
Iudæi & Sarraceni, ab ipſiſq. deſcendentes, intra quartum gradum, ſeu ex Hæreticis, in ſacram noſtrū Min. Fratrum Religionē, non poſſunt neq; debent admitti, ex priuilegio Pauli IV. Clem. VII. & aliorum Summorum Pontificum. 3. cum ſeq.
Iudæi, ſeu potius ex eiſdem deſcendentes aut ex Sarracenis, ſiue Hæreticis intra quartam generationē, an ſint ipſo facto priuati Ordinis officijs & inhabiles ad illa ante Iudicis condēnationem, an vero ſolummodo poſt ipſam. 21. cū ſeq.
Iudei ſeu ex eiſdē deſcēdentes intra quartū gradum, in noſtro ſacro Min. Ord. an eſſe poſſint Prædicatores. 26. & 27
Iuſtitia quidnam ſit, & de multiplicibus eius acceptionibus atque diuiſionibus. pag. 366. cum ſeq.
Ius quidnam ſit & quotuplex, ac de multiplicibus iuris acceptionibus atque diuiſionibus. 368. cum ſeq.
Ius omne in communi diuiſum, eſt vel naturale, vel poſitiuum. 369
De Iure naturali eſt illud, quod natura ipſa docet: de Iure vero poſitiuo, quod procedit ex humano conditio. 371
Ius naturale & poſitiuum, in quibus differant. ibid.
Ius gentiam quodnam dicatur, & an pertineat ad ius naturale; an vero ad ius poſitiuum. 372. cum ſeq.
Ius Canonicum quid ſit, & quot ſint eius partes, in quas diuiditur. 465. cū ſeq.
Ius canonicum & ciuile, in quonam differant, & an vtriuſque ſit vnus & idem finis. 468. & 469
In iure canonico contenta, an omnia ad ſui obſeruantiam obligent. 470. & 471
In iure canonico, an reperiantur aliqua, non ligantia nec tenenda, quantum ad textum & quantum ad gloſſam. 472
Ius canonicū, ſiue leges canonicas, quiſnā poſſit facere atque conſtituere. 473
Ius canonicum, an obliget ſemper ad peccatum mortale, atque in foro conſcientiæ. 474 & 475
Ius, ſiue conſtitutio canonica, ad hoc vt vim & robur habeat obligādi, an ſit expectādus populi conſenſus. 475. & 476
Supplicare an liceat Papæ, & Sum. Pont. vt ſuas cōſtitutiones canonicas moderetur aut reuocet; & an interim, per huiuſmodi ſupplicationem, ſuſpendantur ipſarum effectus. 476. cum ſeq.
Suſpenſio litterarum Apoſtolicarum, fieri an poſſit, abſq; iuſta & rationabili cauſa, per interpoſitam ſupplicationem. pag. 479. & 480
Canonum interpretatio atque declaratio, an ſolum pertineat ad Romanum Pon-

Pontificem. 480.& 481
Ius canonicum interpretari & declarare, an liceat Doctoribus Iureperitis ſiue, Theologis. 483.& 484
Ius ciuile quidnam ſit, & quæ ſint eius partes. 485
Ius ciuile, ſiue leges ciuiles, quiſnam condere poſſit. 486.& 487
Iuris ciuilis leges, ex ſui tranſgreſſione, an ad peccatum mortale obligare poſſint. 487.cum ſeq.
In corpore iuris ciuilis, an ſint aliquæ Imperiales leges ex materia ſua iniuſtæ, & quæ non ad ſui obſeruantiam obligent in foro conſcientiæ. 490
Iuris ciuilis leges, indiſtinctè ac generaliter loquentes, an obligent abſque diſcrimine, etiam perſonas Eccleſiaſticas & Regulares. 490.cum ſeq.latiſſime.
Iuris ciuilis leges & ſtatuta, facta contra immunitatem Eccleſiaſticam, an valeant. 495. & 496
Iuris ciuilis lex, alienare prohibens bona immobilia Eccleſijs, ſiue perſonis Eccleſiaſticis, an ſit licita. 497.& 498
In quas pœnas incidant, facientes leges, & conſtitutiones iniquas. 499
Iudex, an teneatur iudicare, ſecundum, conſuetudinem, etiam contrariam iuriſcripto, & ſecundum quam conſuetudinem ſit iudicandum. 521.& 522

L

LEx, quidnam ſit, & de multiplicibus legum differentijs, & diuiſionibus. 376. cum ſeq.
Lex, an ſit actus intellectus: an vero voluntatis. 381. cum ſeq.
Lex, ad hoc vt ſit licita & iuſta, debet ſemper in commune bonum ordinari. pag. 383.& 384
Leges condere, ad quem pertineat. pag. 385.& 386
Legis promulgatio, an ſit de ratione legis, tam in legibus ſecularibus, quam Pontificijs. 387. cum ſeq.
Leges, quando incipiant obligare. 391.
Leges humanas, neceſſariũ & congruum, an fuerit ſtatuiſſe, præter legem Dei æternam & naturalem, mentibus noſtris impreſſam. 394 cum ſeq. latiſſime.
Legibus optimis gubernari Rempublicã, an fuerit melius, quam gubernari optimis Principibus. 398.cum ſeq.
Leges humanæ, an à lege Dei æterna & naturali deriuentur, ac debeant deriuari. 400.cum ſeq.
Legum humanarum effectus, quiſnam ſit, & quis ipſarum finis. 405.& 406
Legis actus ſunt, imperare, permittere, prohibere atque punire. 407.& 408
Legum conditiones & qualitates, ad hoc vt ſint iuſtæ, quales eſſe debeant. 409. & 410.
Leges ciuiles & ius humanum, an conueniẽter D. Iſidorus diuiſerit. 412.& 413
Leges humanæ, an in communi debeant ferri atque conſtitui. 414
Ad leges humanas, vtrum pertineat omnia vitia prohibere. 415
Leges humanæ, an debeant præcipere omnium virtutum actus. 416. cum ſeq.
Leges humanæ, an imponant neceſſitatem ſubditis in foro cõſcientiæ 419.cũ ſeq.
Leges humanas ad culpam obligare, penes quid ſit dignoſcendum. 423.cum ſeq.
Leges humanæ, an obligent ad ſui obſeruantiam, cum diſpendio propriæ vitæ. pag. 426 cum ſeq.
Leges humanæ in præſumptione fundatæ, an obligent in cõſcientia, veritate in cõtrariũ inſpecta. 429.430.& 532.& 533
Leges pœnales, an obligent etiam ad culpam. 431.cum ſeq.
Legũ pœnalium tranſgreſſores, an teneantur in foro conſcientię ſubire pęnã, ante Iudicis condẽnationem. 434.cũ ſeq.
Leges humanæ, an reſpiciant præterita: an vero ſolummodo futura. 437.& 438
Leges humanæ, an neceſſarium ſit, quod recipiantur, & non receptæ, obligent. pag. 438.cum ſeq.
Legibus an omnes in vniuerſum ſubijciantur homines, non ſolum ſubditi, verum etiam & Superiores. 441.442. itẽ 528
Contra legum expreſſa verba, an liceat quandoq. agere ſubditis, *vtendo epicheia*. 443 cum ſeq.
Leges humanas mutari, an quandoq. expediat. 447.& 448
In legibus humanis, diſpenſare an poſſint Principes, & Rectores multitudinis. pag. 448.cum ſeq.

Ad

Ad legum humanarum & ſacrorũ Canonum perfectam intelligentiã, plures ap ponuntur Regulæ. 450. vſque 464
Leges generales, generaliter ſunt intelligendæ atque interpretandæ. 451
Leges priores generales, interdum limitãtur & modificantur, per poſteriores ſpeciales, & è contra. 451. & 452
In legibus, ſemper correctio eſt vitanda: concordia autem quammaxime quæren da. 452
Mens & ratio legis, eſt anima ipſius legis. 452. & 453
In legum ac Canonum & Conſtitutionum Apoſtolicarũ interpretatione, ad proemia & præfationes quammaxime aduertere oportet. 453
In prædictarum legum, & maxime priuilegiorum interpretatione, aduertere etiam oportet, ad verba quæ præcedũt, & ponuntur in ſupplicatione. 454
Legum ſiue Canonum verba, numquam debent eſſe otioſa; ſed ſemper aliquid operari. 455
Legum, duplex eſt mens ſiue intentio, quædam comprehenſiua; alia vero extẽſiua, & qualiter iuxta ipſas, leges ſint interpretãdæ & declarãdæ. 455. cũ ſeq.
Leges pœnales, potius ſunt reſtringendæ, quam ampliandæ. 458
Leges pœnales, quænam ſint dicendæ, quæ vero fauorabiles. 458. & 459
Lex noua, inducens pœnam vnam, non cenſetur perinde tollere aliã, per priorem appoſitam. ibid.
Leges humanæ vt plurimum, non puniunt ſolam voluntatem & animum, ſine actu exteriori, niſi in certis quibuſdam caſibus. 460
Leges & ſentẽtiæ, ſed maxime excõmunicationes, quãdo obligẽt ipſo facto. ib.
In legum interpretatione, nõ ſemper omnes Iuris apices ſunt ſeruandi, ſed interdum ex bono & æquo ſunt interpretandæ. 461
Quando duæ leges ſimul concurrunt, altera affirmatiua; altera vero negatiua, vtrum derogetur vni per aliam. 462
Legibus duabus contrarijs atque incompatibilibus concurrentibus, maior debet ſemper præualere. 463
In legibus, certiſſimum eſt, quod qui iure ſuo vtitur, nemini facit iniuriam. ibid.
Leges, bene poſſunt permanere quoad vnã partem, ac eſſe ſublatas & non obligare quoad aliam. ibid.
Lex interpretans, declarãda eſt, & intelligenda iuxta terminos legis interpretandæ. 464
Leges, nõ per hoc, quod aliquid nõ prohibẽt, intelligũtur, illud concedere. ibid.
Leges & cõſtitutiones iniquas facientes, in quas pœnas incidant. 494
Litteræ Fraternitatis, an poſſint dari à Prælatis Regularibus, per quæ benefactoribus, ſuorum ſubditorum applicentur bona. 948. cum ſeq.
Litteræ Fraternitatis, quidnam proſint benefactoribus, quibus applicantur. 950. cum ſeq.
Per litteras Fraternitatis, applicari an poſſint ſubditorum bona, etiam quibus indigent, ſeu eiſdẽ noſcibus. 952. & 953
Per Fraternitatis litteras, an applicentur ſubditorum bona, non ſolum præterita, verum etiam futura. 954. & 955
Per Fraternitatis litteras, benefactores, an æqualiter participent de bonis Religioſorum. 956
Litteræ Fraternitatis, quæ à Prælatis dantur, penes quid differant ab indulgentijs. 956. & 957

O

OBlatio quid ſit, & vnde dicatur. pag. 930. & 931
Quidnam velint iura, de oblationibus. pag. 932

P

POenæ poſitæ contra deſcendentes ex Hæreticis, quorũ oſſa & corpora, intra quartam generationem fuerint propter hæreſim concremata & igni tradita, an comprehendant etiam eos, qui nati fuerunt ante prædictum hæreſis cõmiſſum crimen. 9. cum ſeq.
Pœnæ ſupradictæ an ſint infligendæ alicui ex prædictis, quando certum eſt & notoriũ, deſcendere ex parentibus Hæreticis intra quartũ gradum: ignoratur autem & dubitatur, an fuerit ante, vel poſt hæreſis commiſſum crimen. 14. cum ſeq.

Prælati & Superiores,an poſſint eligere in Prælatum,Religioſum,cuius certo ſcitur tritauam, propter hæreſim fuiſſe concrematam & igni traditam, ignoratur autem,an ſui parentes deſcenderint ab ipſa ante, vel poſt hæreſis commiſſum crimen. 16.cum ſeq.
Prælati & Superiores eligentes in Prælatos,al quos ex maculatô genere deſcentes,&cō prehenſos in ſupradictis ſummorum Pontificum Conſtitutionibus, in quas pœnas incidant. 24.& 25
Prælati & ſuperiores,virtute priuilegiorum,an facultatem habeant legitimandi in totū,Religioſos ſibi ſubditos: an vero ſolum diſpenſandi cū ipſis, vt ad Prælatias & dignitates promoueantur. 36. cum ſeq.
Prælatorum Regularium,quanta ætas eſſe debeat ad hoc,vt eſſe poſſint Guardiani,Prouinciales,Generales, Diffinitores,Diſcreti,& Vocales, qui mittuntur ad Capitula Generalia,ſiue Prouincialia. 54.& 55
Prelati, eſſe an poſſint aut debeant in noſtro ſacro Minorum Ordine Fratres laici. 56.& 57
Prælatus eſſe an poſſit, Religioſus vnius Religionis in alia,abſque eo quod eandem profiteatur. 59
Prælatos Regulares, quantum oporteat pollere ſcientia & litterarum peritia. pag. 60. & 61
Prelatos eligentes,ſine ſufficienti ſcientia, & litterarum peritia, an mortaliter peccent. 62. cum ſeq.
Prælatos Regulares, an expediat iuuenes eſſe: an vero ſenes. 65. cum ſeq.
Prælatos Regulares, quantum oporteat eſſe ſtudioſos & virtuoſos, præditos ſpectatis moribus, & quammaxime Deum timentes. 69.& 70
Prælatos Regulares, quantum oporteat, iuſtitiam ſimul cum miſericordia & clementia temperatam habere. 71
Prælatos Regulares, in ſuorū officiorum executione, & rebus arduis atque difficillimis, quantum oporteat,quammaximam fortitudinem habere. 72.& 73
Prælati Regulares in executione ſui officij & muneris, quem ſibi debeant ſinē præcipuum conſtituere, & quæ ipſos quammaxime obſeruare oporteat. 73. cum ſeq. latiſſime.
Prælati Regulares, quantum debeant à donis & muneribus recipiendis abſtinere. 78.& 79
Prælati Regulares,an habeant facultatem reſeruandi ſibi caſus. 609.cum.ſeq.
Prælati Regulares, an poſſint pro libito, ſibi caſus reſeruare. 612
Prælati Regulares,an poſſint ſibi reſeruare actus interiores, & qui ſola cogitatione, ſeu voluntate conſumantur. 613
Prælati Regulares, an omnia & ſola peccata mortalia poſſint ſibi reſeruare: an vero ſolūmodo illa quæ annexam habent ſententiam excommunicationis, ſuſpenſionis, interdicti, ſiue irregularitatis. 614. cum ſeq.
Prelatus an teneatur audire omnia peccata eius, qui habet aliqua reſeruata, vt integre ſubditum ab ipſis abſoluat. 627.& 628
Prælati Regulares, an poſſint benedicere Eccleſiaſtica paramenta & ornamenta. 803. & 804
Quinam Prelati Regulares, poſſint benedicere corporalia. 805.& 806
Prelati Regulares, an poſſint benedicere paramenta & ornamenta Eccleſiaſtica, atque etiam corporalia,non ſolum pro ſe, verum etiam pro alijs. 807
Quinam Prelati Regulares,poſſint benedicere, ſeu potius conſecrare calices, & patenas pro Miſſis celebrandis. 808
Prelati Regulares, an poſſint petere ab alieno Epiſcopo benedictionem,ſiue conſecrationem earum rerum, quę ad Diuinum cultum ſpectant, Diœceſani Epiſcopi licētia minime requiſita. 809
Prelati Regulares, an teneantur, aliquid ſoluere Epiſcopis, pro benedictione Eccleſiarum,ſiue Altarium & aliorum, ad diuinum cultum pertinentium. 810
Prelati Regulares, an facultatem habeant interpretandi & declarandi ſuarum Religionum priuilegia. 848. & 849
Prælati Regulares an poſſint applicare ſuorum ſubditorum bona opera, benefactoribus, per litteras Fraternitatis. 948.& 949

Prę-

Prælati Regulares, quæ ſunt illa,quæ poſſunt, Benefactoribus applicare,per litteras Fraternitatis. 950.& 951
Prælati Regulares, applicare an poſſint Benefactoribus,per litteras Fraternitatis,ſuorũ ſubditorum bona,etiã quibus indigent,aut ipſis nolentib. 952.953
Prælati Regulares, an poſſint Benefactoribus applicare,ſuorum ſubditorum bona opera,nõ ſolum futura, verumetiam præterita. 954.& 955
Prelatias diuerſas habere,an poſſit aliquis Religioſus, in vna & eadem Religione. 58
Principes,& rectores multitudinis, an poſſint diſpenſare in legibus humanis. 448. cum ſeq.
Priuilegium: quidnam ſit, & quotuplex. 811.& 812
Priuilegia quinam poſſint concedere. 813
Priuilegium,an neceſſario debeat dari in ſcriptis. 814.& 815
Priuilegij appellatione, an veniat etiam intelligenda, immemorialis poſſeſſio, ſiue conſuetudo. 816
Priuilegium Apoſtolicum,quando valere incipiat,& an ad hoc, vt valeat neceſſarium ſit quod publicetur. 817
Priuilegia Minorum atq; Prædicatorum Fratrũ,an ſemper fuerint,à ſummis Põtificibus confirmata. 818.cum ſeq.
Priuilegia Religionum Mendicantiũ, an etiam ſemper fuerint,per ſummos Pontifices confirmata. 823
Priuilegia Regularium,quę ſunt contra ſacros Canones,aut cõtra Conc. Trid. an ſint per idem Conc. & ſumm.Pont. abrogata & reuocata. 824.cum ſeq.
Priuilegia Regularium, an deperdantur per non vſum. 829 cum ſeq.latiſſ.
Priuilegijs alicuius Religionis,confirmatis vel reuocatis, an cenſeantur etiam confirmata, aut reuocata priuilegia Religioni alteri, ad inſtar illius conceſſa. 833.& 834
Priuilegij exemplar,deductũ ab originali, an valeat,parte non citata. 835.& 836
Priuilegia,ſiue reſcripta Papæ,an expiret per mortem concedentis. 839
Priuilegia, quibus modis regulariter loquendo,ſiant nulla atque inualida. 840
Priuilegia Regularium,an amittantur, & deperdantur, non regulariter viuendo. 843 & 844
Priuilegijs, an vti poſſint, Religioſi & Regulares ſine ſuorum Prælatorum licentia. 844.cum ſeq.
Priuilegiorũ explicatio & declaratio,ad quẽ de Iure cõi pertineat. 847.& 848
Priuilegiorum declaratio & interpretatio an etiã ad Prelatos pertineat. 848.849
Priuilegia,qualiter ſint interpretanda, & declaranda. 850.cum ſeq.
Priuilegia, an ſecundum conſuetudinem debeant interpretari & declarari. 853
Priuilegiorum clauſula, apponi conſueta, qua dicitur, motuproprio, & ex certa ſcientia,quid ſignificet. 854.855
Priuilegiorũ clauſula, qua dicitur,vt Iudices,omni appellatione remota,ad executionẽ procedãt,quid ſignificet. 856
Priuilegiorũ clauſula,qua dicitur,cõtradictores quoslibet & rebelles,per cẽſuras compeſcẽdo,ad executionẽ procedãt, qualiter ſit intelligenda. 857 & 858
Priuilegiorum clauſula, qua dicitur,vt Iudices procedant,inuocato auxilio brachij ſecularis,quid operetur. 858
Priuilegiorum clauſula,qua dicitur, ſupplentes omnem defectum, qualiter ſit intelligenda. 859.& 860
Priuilegiorũ clauſula,qua dicitur,vt non cenſeatur reuocata, niſi de eis expreſſa mẽtio fiat,qualiter ſit intelligẽda. 861
Priuilegia Regularium, an ſuſpenſa eſſe intelligantur,per ſuſpenſiones quæ fiũt in Bullis Cruciatis. 862
Priuilegiorum communicationem,omniũ aliarum Religionũ, an habeant Fratres Predicatores & Minores. 862.cum ſeq.
Priuilegiorum communicationem,an etiã habeant Moniales Ordinis Prædicatorum & Minorum 866.& 867
Priuilegiorum communicationem,an etiã habeant Fratres Auguſtinẽſes. 868.869
Priuilegiorum communicationem, an etiam Fr. Carmelitani habeant. 870
Priuilegiorum communicatio, an ſe extendat ad priuilegia conceſſa,& concedenda,non ſolũ in Mendicantib verumetiã & non Mendicantib. 871.872
Priuilegia, quæ ſunt odioſa & pœnalia
vnius

vnius Relig. an alijs cõmunicetur. 872
Priuilegia, vſu ſpeciali loco conceſſa, an veniāt in communicatione priuilegiorum intelligenda. 873. 874
in Priuilegiorum communicatione, an intelligatur tantum vſus: an vero Ius vtendi. 875
Priuilegijs, an vti poſſint Regulares, contra illos, per quorum communicationem eadem participant. 876
Priuilegiatus contra pariter priuilegiatũ, vti an poſſit priuilegio. 837. & 838
Primitia quidnam ſit, & vnde dicatur. 930 & 931
Quidnã velint Iura de primitijs. 931. 932
Procurator Romanæ Curiæ in noſtro ſacro Ord. quiſnã dicatur, qualiter ſit eligendus, & quod eius munus & officium. 210 cum ſeq.
Procuratoris Romanæ Curiæ præeminentia, quanta ſit, & quæ ſint illi prohibita ſiue conceſſa. 212
Procuratoris Romanæ Curiæ officium, quantum temporis duret. 213
Prouincia quidnam ſit, & quid intelligendum veniat ſub hoc nomine. 236
Prouincialis Miniſter, qualiter ſit eligendus. 237
Prouincialis Miniſtri officium, quanto tempore duret. 242
Prouincialis Miniſter, poſt expletum ſuũ officium, per quãtum temporis debeat vacare. 243. & 244
Prouincialis Miniſtri poteſtas, in ſibi ſubditos quanta ſit. 245
Prouincialibus Miniſtris, quæ ſint interdicta, atque prohibita, ex vi noſtrarum Generalium Conſtitut. 245 cum ſeq.
Prouincialis Miniſtri compendiaria inſtitutio, ab initio ſui officij, vſque ad finem, habetur. 249. cum ſeq.
Prouincialis Miniſter, an teneatur non ſolum petere, & requirere, verum etiam ſequi Diffinitorum conſilium, in rebus quæ in Diffinitorio proponuntur. 256
Prouinciale Capitulum intermedium, ſeu congregatio habẽs vim Capituli, qualiter ſit celebranda. 247. & 248
Prouincialia Capitula, qualiter ſint celebranda. 239. cum ſeq.

R

Regiminis ſeu gubernationis, quot ſint genera, & quodnam ſit præſtantius inter ipſa. 82
Religioſus, in particulari, an impetrare poſſit, ſiue procurare priuilegium, contra ſuæ Religionis ſtatuta. 538
Religioſi, an teneantur de Iure, ſuis proprijs Prælatis confiteri. 585. cum ſeq.
Religioſi, an teneantur ex præcepto ſub mortali, certis quibuſdam diebus confiteri. 587
Religioſi, ad adimplendum prædictũ præceptum de confitendo, ſeu in aliquo alio caſu, an teneãtur peccata venialia, ſub mortali confiteri. 588 cum ſeq.
Religioſi obligari an poſſint, ad confitenda peccata venialia, & mortalia alias confeſſa. 590
Religioſi an debeant, ſemel aut bis in anno, obligari ad faciendam generalem, ſuorũ peccatorũ confeſſionẽ. 594. 595
Religioſi itinerantes, an poſſint quibuſcũque confeſſarijs Regularibus, ſiue Secularibus confiteri. 596 cum ſeq.
Religioſi an poſſint abſolui à confeſſoribus per Prælatos deputatis, in aliquibus caſibus plenarie, ab oĩbus peccatis, excõmunicationibus pœnis, atque cenſuris. 599 cum ſeq.
Religioſus abſolutus in articulo mortis plenarie, virtute ſuorũ priuilegiorũ, ſi non decedat, an teneatur, peccata reſeruata iterum ſuo Superiori confiteri. 602. cum ſeq.
Religioſi quibus diebus anni, abſolui poſſunt ab omnibus ſuis peccatis plenarie. 604 & 605
Religioſi an vti & frui poſſint, abſolutionibus plenarijs prædictis, abſque licentia ſuorum ſuperiorum. 605
Religioſi per ſua priuilegia, an poſſint abſolui, ſeu potius diſpenſari, in omnibus irregularitatibus. 606. cum ſeq.
Religioſi an vti poſſint priuilegijs, ſine ſuorum Prælatorum licentia. 844

S

Sarraceni, quemadmodum & Iudæi, ab ipſisq. deſcendentes intra quartum gradum, ſeu ex Hæreticis, in ſacram noſtram Minorum Fratrum Religionem, non

non poſſunt aut debent admitti, ex priuilegio Pauli IV. Clem. VII. aliorumq. Summ Pont. 3. cum ſeq.

Sarraceni, ſeu potius ab eiſdem deſcendẽtes, ſiue ex Iudæis, aut Hæreticis, intra quartam generationem, an ſint ipſo facto priuati Ordinis officijs, & inhabiles ad illa ante Iudicis condemnationem: an vero ſolummodo poſt ipſam. 21. cum ſeq.

Sarraceni ſeu ex eiſdem deſcendentes intra quartum gradũ, in noſtro ſacro Minorũ Ord. an eſſe poſſint Prædic. 26. 27

Serui de iure ſunt irregulares, nec ſine ſuorum Dominorum licentia ordinari poſſunt. 137

Statutum quidnam ſit, ac de multiplicibus ſtatutorum differentijs & diuiſionibus. 379

Statutũ quid ſit, & à quibus fieri poſſint ſtatuta. 523 cum ſeq.

Statutum an valeat, factum ex ſola volũtate ſtatuentium. 525

Statuta iniuſta, an obligent in foro interiori & exteriori. 526. & 527

Statuta ſua ſeruare, an teneantur etiam Superiores & Prælati. 528

Statutum contra Ius commune, in Religionibus, an ſine ſpeciali licentia Papæ fieri poſſit. 529. & 530

Statuta particularia vnius Prouinciæ, an obligent hoſpites alterius Prouinciæ, pro tempore quo ibidem commorantur. 531

Statutum fundatum in præſumptione, habens ſententiam excommunicationis annexam, an obliget in conſciẽtia, veritate in contrarium inſpecta. 532. & 533. vide etiam 429. & 430

Statuta facta in aliquo Generali Capitulo, auctoritate Papæ, an poſſint tolli & aboleri, per aliud Capitulum Generale. 533 & 534

Statuta facta in Capitulis Generalibus, ſiue Prouincialibus, an declarari poſſint, per Generales & Prouinciales ſolummodo, reſpectiue. 536

Statuta Ordinis Minorum, an obligent ad culpam: an vero ſolummodo ad pœnam. 537 & 538

Contra Statuta ſuæ Religionis, an aliquis Religioſus in particulari poſſit impetrare & procurare priuilegium pag. 538

Statuta aliqua confirmando ſummus Pontifex, an intẽdat reſeruare Religioſos, ab ſtricta ſeu ſtrictiori, ſuæ Regulæ obſeruantia. 539

Supplicare an liceat, Papæ & ſummo Põtifici, vt ſuas leges ſiue Conſtitutiones moderetur, aut reuocet, & an per huiuſmodi ſupplicationem, interim ſuſpendantur ipſarum effectus. 476

Suſpenſio litterarum Apoſtolicarum, fieri an poſſit, abſq; iuſta & rationabili cauſa, per interpoſitam ſupplicationem. 479 & 480

Suſpenſio, quidnam ſit & quotuplex. 686. cum ſeq. latiſſime.

Suſpenſionis effectus, quinam ſint. 689 cum ſeq latiſſime.

Suſpenſionis cenſuram apponere, ſeu ſuſpendere, quinam poſſint. 695. & 696

Suſpendi, quinam poſſunt, vel non poſſunt. 697. & 698

Suſpenſio, an ferri non poſſit, niſi propter culpam, & an neceſſario ea eſſe debeat mortalis 699. & 700

Suſpenſionis cenſura, qualiter ſit ponenda, & quænam in ea ſint obſeruanda. 701 & 702

Suſpẽſio prout eſt pœna, in quo differat, à ſuſpenſione, quæ eſt cenſura. 703

Suſpenſio, in quo differat, ab excommunicatione minori, & quænam harum pœnarum ſit grauior. 704

Suſpenſio in quo differat, ab excõicatione maiori, & quænam ſit grauior. 705

Suſpenſio, in quo differat, à depoſitione verbali, quæ via eſt ad degradationem. 706. & 707

Suſpenſio, in quibus caſibus incurratur de Iure. 708 cum ſeq.

Suſpenſionis cenſuram violantes, antequã abſoluãtur, ſeu ſuper ipſis diſpenſetur, in quas incidant pœnas. 710. cum ſeq.

Suſpenſionis pœna innodati, an poſsint facere aliqua, quæ ſint valida. 714

In quas pœnas incidant, participantes cum ſuſpenſis in Diuinis. 715

à Suſpenſione prædicta, quinam poſsint abſoluere. 716 cum ſeq. latiſsime.

Digitized by Google

Superiores & Prælati Religionum, an teneantur ſua ſtatuta ſeruare. 528

V

Vicarius Generalis Ordinis, quiſnam dicatur. 191
Vicarius Generalis Ordinis, an ſit Ordinarius Prælatus: an vero ſubdelegatus. ibidem.
Vicarius Generalis Ordinis, qualiter ſit eligendus, cum officiũ Generalis Miniſtri, qualibet ex cauſa vacare contigerit. 191
Vicarij Conuentuum, in noſtro ſacro Minorum Ordine, an ſint vere & proprie Prælati. 288. & 289
Vicarij Conuentuum, à quibus inſtituendi ſunt, & an Guardiani, pro libito illos poſsint amouere. 290. & 291
Vicarij Monialium, à quibus ſint inſtituendi. 292
Vicarij Monialium, an dici poſsint aliqua ratione Prælati. 293
Vicariorum Monialium, quiſnam ſit immediatus ſuperior. 294
Vicarij Monialium, in quibus caſibus intrare poſſunt earumdem clauſuram. 295. & 296
Vota ſuorum ſubditorum, Prælati Regulares, diſpenſare an poſsint. 575
Ad diſpenſandum in votis, quænam ſit iuſta & rationabilis cauſa. 578
Vota ſuorum ſubditorum, an poſsint Prẹlati Regulares commutare 579
Vota ſuorum ſubditorum, an poſsint Prẹlati Regulares irritare, & quonam iure. 580. cum ſeq.
Vota volentium, intrare Religionem, an poſsint Prælati Regulares diſpenſare. 583
Vota volentium intrare Religionem, ſeu potius Nouitiorum, an poſsint Prælati Regulares commutare & irritare. 584

F I N I S.

Errata ſic corrigito.

Primus numerus paginam ſecundus lineam indicat.

144	23	militiæ	iuſtitiæ,
172	28	Summus. leg.	Summus Pontifex,
325	1	indignum	dignum,
235	45	ſupradictum	ſupradicti,
343	37	tes	lites,
508	39	poſſunt	non poſſunt,
605	8	nullam	vllam,
678	34	procedere	præcedere,
775	37	Canonicatus	Canonizatus,
836	36	ad	haud,
861	10	omrem	morem,
945	45	Prædicantibus	Prædicatoribus,
951	30	ſpeciale	ſpirituale.

Regeſtum.

† A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.
Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Sſ Tt Vu Xx Yy Zz.
Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm Nnn Ooo Ppp Qqq Rrr.
Omnes ſunt Quaterniones, præter †, & Rrr, qui ſunt Duerniones,

ROMÆ. Apud Bartholomæum Zannettum. MDCXII.
SVPERIORVM PERMISSV.

Digitized by Google

Digitized by Google